BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 L
11

60.12

SACRÆ ROTÆ

ROMANÆ DECISIONUM RECENTIORUM

A PAULO RUBEO J. C. ROMANO

Selectarum,

PARS OCTAVA.

Ab Anno M.DC.XXXVIII. uſque ad totum Annum M.DC.XL.

Cum nonnullis Annotationibus eiuſdem RUBEI, & Deciſionibus anteà reſecatis, ſuis locis integrè poſitis.

NECNON ARGUMENTIS, SUMMARIIS, ET INDICIBUS Neceſſariis.



VENETIIS, M.DC.XCVII.

Apud Paulum Balleonium.

. SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hac Octaua Parte Recentiorum continentur, Alphabetica ſerie per Diœceſes digeſtus.

A

Albanen. Vineæ, Lunæ 11. Aprilis 1639. *Dunozetto*, deciſ. 131.

Anconitana Dotis, Mercurij 4. Iulij 1640. *Cerro*, deciſ. 250.

Anconitana Laudi, Lunæ 14. Iunij 1638. *Panzirolo*, deciſ. 69.

Ariminen. Fideicommiſſi, Veneris 25. Iunij 1638. *Buccabella*, deciſ. 295.

Ariminen. Fideicommiſſi, Mercurij 14. Martij 1640. *Cerro*, deciſ. 205.

Ariminen. Molendini, Veneris 22. Maij 1637. *Ghiſilerio*, deciſ. 277.

Ariminen. Molendini, Veneris 7. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 38.

Ariminen. Molendini, Veneris 1. Iunij 1640. *Bichio*, deciſ. 302.

Aſſiſien. Bonorum, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 101.

Auenionen. Fideicommiſſi, Veneris 7. Maij 1638. *Pirouano*, deciſ. 37.

Auenionen. Vſusfructus, Veneris 18. Martij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 119.

Auguſtana Decimarum, Lunæ 27. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ. 161.

Auximana Alimentorum, Lunæ 7. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 55.

Auximana Fideicommiſſi, Lunæ 22. Martij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 28.

Auximana Fideicommiſſi, Mercurij 2. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 54.

B

Barchinonen. Adminiſtrationis, Mercurij 6. Iunij 1640. *Cerro*, deciſ. 233.

Barchinonen. Adminiſtrationis, Lunæ 17. Decembris 1640. *Pirouano*, deciſ. 304.

Barchinonen. Parochialis, ſeu Vicariæ, Lunæ 27. Iunij 1639. *Carrillo*, deciſ. 163.

Barchinonen. Vicariæ, Veneris 2. Martij 1640. *Coccino*, deciſ. 202.

Barchinonen. Vicariæ S. Eulaliæ de Hoſpitaleto, Lunæ 12. Decembris 1639. *Coccino*, deciſ. 184.

Bononien. Bonorum, Mercurij 4. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 133.

Bononien. Cenſus, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Coccino*, deciſ. 100.

Bononien. Cenſus, Lunæ 28. Martij 1639. *Coccino*, deciſ. 120.

Bononien. Dotis, Veneris 5. Martij 1638. *Panzirolo*, deciſ. 16.

Bononien. Fideicommiſſi, Veneris 18. Iunij 1638. *Pirouano*, deciſ. 65.

Bononien. Fideicommiſſi, Veneris 26. Nouembris 1638. *Dunozetto*, deciſ. 87.

Bononien. Fideicommiſſi, Mercurij 22. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ. 157.

Bononien. Fideicommiſſi, Lunæ 27. Iunij 1639. *Roias*, deciſ. 165.

Bononien. Fideicommiſſi de Glauarinis, Mercurij 22. Iunij 1639. *Roias*, deciſ. 156.

Bononien. Fideicommiſſi de Glauarinis, Veneris 10. Decembris 1638. *Roias*, deciſ. 93.

Bononien. Fideicommiſſi de Naſcentorijs, Veneris 10. Decembris 1637. *Motmanno*, deciſ. 281.

Bononien. Fideicommiſſi de Naſcentorijs, Mercurij 19. Decembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 98.

Bononien. Fideicommiſſi de Naſcentorijs, Veneris 10. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 135.

Bononien. Fideicommiſſi de Ramundinis, Lunæ 22. Martij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 26.

Bononien. Fideicommiſſi de Ramundinis, Lunæ 29. Nouembris 1638. *Veroſpio*, deciſ. 89.

Bononien. Iuris macinandi, Lunæ 1. Februarij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 4.

Bononien. Nullitatis, Lunæ 8. Martij 1638. *Roias*, deciſ. 19.

Bononien. Prædij, Lunæ 27. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 162.

Bononien. Supplementi legitimæ, Veneris 5. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 35.

Bononien. Tranſactionis, Veneris 30. Aprilis 1638. *Veroſpio*, deciſ. 34.

Index Deciſionum per Diœceſes

Brixien. Iuriſdictionis, Lunæ 11. Aprilis 1639. *Carillo*, deciſ.130.

Brixien. ſeu nullius Iuriſdictionis, Veneris 19. Nouembris 1638. *Carrillo*, deciſ.84.

Burgen. Beneficiorum, Veneris 21. Maij 1638. *Dunozetto*, deciſ.44.

Burgen. Beneficiorum, Lunæ 15. Nouembris 1638. *Dunozetto*, deciſ.82,

C

Cæſaraugustana de Caſpe, Veneris 18. Martij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.118.

Cæſaraugustana Diſtributionum, Lunæ 8. Februarij 1638. *Coccino*, deciſ.9.

Cæſaraugustana Diſtributionum, Mercurij 17. Martij 1638, *Coccino*, deciſ.24.

Calaguritana Beneficij, Veneris 5. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.36.

Calaritana Primatus, Lunæ 14. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.60.

Calaritana primatus, Veneris 10. Decembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.92.

Callien. Hæreditatis, Veneris 21. Maij 1638. *Veroſpio*, deciſ.42.

Callien. Hæreditatis, Veneris 1. Iulij 1636. *Ghiſilerio*, deciſ.166.

Callien. Hæreditatis, Lunæ 1. Februarij 1638. *Veroſpio*, deciſ.7.

Callien. Hæreditatis, Veneris 10. Decembris 1638. *Veroſpio*, deciſ.96.

Callien. Hæreditatis, Mercurij 15. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ.132.

Camerinen. Dotis, Veneris 10. Decembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.94.

Carpentoraten. Reſtitutionis ouium, Lunæ 23. Iunij 1625. *Pirouano*, deciſ. 288.

Carpentoraten. Reſtitutionis ouium, Veneris 7. Iunij 1636. *Pirouano*, deciſ.289.

Carpentoraten. Reſtitutionis Ouium, Lunæ 6. Iunij 1639. *Pirouano*, deciſ.141.

Caſenaten. ſeu Sarſinaten. Emphyteuſis, Mercurij 27. Iunij 1640. *Ghiſilerio*, deciſ. 247.

Colen. Decanatus, Lunæ 7. Maij 1640. *Roias*, deciſ.225.

Colonien. Matrimonij, Lunæ 23. Ianuarij 1640. *Panzirolo*, deciſ.189.

Corduben. Decimarum de Lucena, Veneris 28. Maij 1638. *Carrillo*, deciſ.47.

Corduben. Decimarum de Lucena, Lunæ 5. Iulij 1638, *Carrillo*, deciſ.76.

Cracouien. Pecuniaria, Veneris 18. Maij 1640. *Peutingero*, deciſ.306.

Cracouien. Decimarum, Lunæ 21. Maij 1640. *Cerro*, deciſ.239.

Cracouien. Pecuniaria, Lunæ 26. Nouembris 1640. *Peutingero*, deciſ.307.

E

Elboren. Iuris Conferendi, Lunæ 1. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.15.

Elboren. Iuris Conferendi, Veneris 1. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ.301.

Elboren. Iuris Conferendi, Mercurij 4. Iulij 1640. *Carrillo*, deciſ.256.

Elboren. Iuris Conferendi, Mercurij 5. Decembris 1640. *Panzirolo*, deciſ.264.

Eugubina Erroris Calculi, Lunæ 27. Februarij 1640. *Pirouano*, deciſ.200.

Eugubina Erroris Calculi, Veneris 22. Aprilis 1640. *Pirouano*, deciſ.296.

Eugubina Erroris Calculi, Veneris 16. Nouembris 1640. *Pirouano*, deciſ.260.

F

Fanen. Commendæ, Lunæ 21. Februarij 1639. *Roias*, deciſ.114.

Fanen. Commendæ, Lunæ 27. Iunij 1639. *Roias*, deciſ.159.

Fanen. Commendæ, Lunæ 6. Februarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.194.

Fanen. Prædij, Veneris 10. Decembris 1638. *Dunozetto*, deciſ.95.

Fanen. Prædij, Lunæ 27. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ.158.

Fanen. Prædij, Mercurij 13. Iunij 1640. *Panzirolo*, deciſ.234.

Fauentina bonorum, ſeu Hæreditatis, Lunæ 20. Iunij 1640. *Dunozetto*, deciſ. 243.

Fauentina Dotis, ſeu ſucceſſionis, Lunæ 21. Februarij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 110.

Florentina Parochialis, Mercurij 17. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.148.

Florentina Parochialis, Veneris 2. Decembris 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.178.

Florentina Parochialis à Sala, Veneris 16. Martij 1640. *Pirouano*, deciſ.210.

Foroſempronien. Bonorum, Veneris 16. Martij 1640. *Roias*, deciſ.211.

Foroſempronien. ſeu Eugubina Bonorum Emphyteuticorum, Veneris 7. Maij 1638. *Coccino*, deciſ.39.

Frequentina Decimarum, Veneris 10. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.142.

Fulginaten. Hæreditatis, Lunæ 31. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ.29.

Ge.

G

Gerunden. Adminiſtrationis, Mercurij 10. Martij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 21.
Gerunden. Beneficij, Lunæ 30. Aprilis 1640. *Roias*, deciſ. 224.
Gerunden. Plumborum, Veneris 26. Nouembris 1632. *Pirouano*, deciſ. 272.
Gerunden. Plumborum, Veneris 26. Februarij 1638. *Pirouano*, deciſ. 11.
Gerunden. Sacriſtiæ, Veneris 3. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 143.
Granaten. Matrimonij, Veneris 1. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ. 122.

H

Hiſpalen. Decimarum de Almonte, Lunæ 20. Iunij 1639. *Pirouano*, deciſ. 149.
Hiſpalen. Sponſalium, Veneris 11. Februarij 1639. *Panzirolo*, deciſ. 107.

I

Ianuen. Pecuniaria, Lunæ 10. Decembris 1640. *Veroſpio*, deciſ. 267.
Ianuen. Pecuniaria, ſeu prætenſorum attentatorum, Veneris 20. Aprilis 1640. *Dunozetto*, deciſ. 218.
Illerden. Decimarum, Veneris 18. Februarij 1639. *Pirouano*, deciſ. 108.
Illerden. Decimarum, Veneris 16. Decembris 1639. *Pirouano*, deciſ. 185.
Illerden. Prioriſſæ, Lunæ 31. Maij 1638. *Roias*, deciſ. 49.

L

Legionen. Beneficij, Veneris 9. Decembris 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 300.
Legionen. Beneficij, Mercurij 4. Iulij 1640. *Ghiſilerio*, deciſ. 252.
Legionen. Canonicatus, Veneris 14. Decembris 1640. *Roias*, deciſ. 305.
Leodien. Caſtri de Monbech. Veneris 15. Iunij 1635. *Pirouano*, deciſ. 276.
Leodien. Caſtri de Monbech. Lunæ 22. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ. 27.
Licien. Cantoriæ, Veneris 23. Martij 1640. *Roias*, deciſ. 214.
Lucana Iuriſpatronatus, Veneris 25. Iunij 1638. *Carrillo*, deciſ. 70.
Lucana Maioratus, Mercurij 4. Iulij 1640. *Coccino*, deciſ. 251.

M

Maceraten. Cenſus, Lunæ 1. Februarij 1638. *Veroſpio*, deciſ. 3.
Maceraten. Hæreditatis, Veneris 2. Decembris 1639. *Roias*, deciſ. 180.
Mediolanen. Beneficij, Lunæ 17. Decembris 1640. *Bichio*, deciſ. 268.
Mediolanen. Canonicatus, Lunæ 8. Februarij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 10.
Mediolanen. Canonicatus S. Nazarij, Veneris 28. Maij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 138.
Mediolanen. Domorum, Lunæ 7. Iunij 1638. *Roias*, deciſ. 56.
Meleuitana Antianitatis, Veneris 4. Iulij 1636. *Buccabella*, deciſ. 273.
Meleuitana Antianitatis, Veneris 23. Ianuarij 1637. *Buccabella*, deciſ. 274.
Meleuitana Antianitatis, Lunæ 1. Martij 1638. *Pirouano*, deciſ. 17.
Meleuitana Antianitatis, Lunæ 30. Maij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 140.
Meleuitana Antianitatis, Lunæ 26. Martij 1640. *Dunozetto*, deciſ. 216.
Meleuitana Attentatorum, Lunæ 20. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 151.
Meleuitana Attentatorum, Mercurij 14. Martij 1640. *Dunozetto*, deciſ. 206.
Meleuitana Commendæ, Lunæ 20. Iunij 1639. *Roias*, deciſ. 152.
Meleuitana Commendæ de Mazzara, Veneris 9. Decembris 1639. *Pirouano*, deciſ. 181.
Meleuitana Commendæ de Mazzara, Mercurij 13. Iunij 1640. deciſ. 236.
Meleuitana Habitus, Mercurij 9. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 58.
Meleuitana Hæreditatis, Veneris 1. Iulij 1633. *Ghiſilerio*, deciſ. 292.
Meleuitana Hæreditatis, Lunæ 26. Ianuarij 1637. *Panzirolo*, deciſ. 293.
Meleuitana Hæreditatis, Veneris 29. Maij 1637. *Panzirolo*, deciſ. 294.
Meleuitana Hæreditatis, Lunæ 31. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 51.
Meliten. Hæreditatis, Lunæ 6. Februarij 1639. *Veroſpio*, deciſ. 193.
Moguntina Hæreditatis, Mercurij 15. Decembris 1638. *Carrillo*, deciſ. 97.
Moguntina Hæreditatis, Veneris 1. Aprilis 1639. *Carrillo*, deciſ. 123.
Mutinen. Bonorum, Lunæ 28. Iunij 1638. *Roias*, deciſ. 73.
Mutinen. Bonorum, Mercurij 14. Ianuarij 1639. *Roias*, deciſ. 103.
Mutinen. Bonorum, Mercurij 22. Iunij 1639. *Pirouano*, deciſ. 155.
Mutinen. Bonorum, Mercurij 13. Iunij 1640. *Hieronymo Veroſpio*, deciſ. 235.

Mutinen. Emphyteuſis, Veneris 28. Maij 1638. *Dunozetto*, deciſ.45.

N

Narnien. Fideicommiſſi, Lunæ 1. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ.14.
Narnien. Fideicommiſſi, Veneris 25. Februarij 1639. *Hieronymo Veroſpio*, deciſ. 112.
NeaPolitana Penſionis, Lunæ 30. Aprilis 1640. *Bichio*, deciſ.225.
Nonantulana Annuæ præſtationis, Mercurij 27. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ.246.
Nullius, ſeu Aprutina Iuriſdictionis, Veneris 14. Maij 1632. *Dunozetto*, deciſ.285.
Nullius, ſeu Aprutina Iuriſdictionis, Mercurij 18. Martij 1635. *Dunozetto*, deciſ. 287.
Nullius, ſeu Aprutina Iuriſdictionis, Lunæ 5. Maij 1636. *Dunozetto*, deciſ.286.
Nullius, ſeu Aprutina Iuriſdictionis, Veneris 8. Aprilis 1639. *Dunozetto*, deciſ. 127.

P

Pampilonen. Decimarum, Lunæ 13. Ianuarij 1637. *Veroſpio*, deciſ.282.
Pampilonen. Decimarum, Lunæ 8. Iunij 1637. *Hieronymo Veroſpio*, deciſ.283.
Pampilonen. Decimarum, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Hieronymo Veroſpio*, deciſ.99.
Pampilonen. Decimarum, Lunæ 13. Iunij 1640. *Hieronymo Veroſpio*, deciſ.284.
Parmen. Expenſarum, Veneris 23. Martij 1640. *Panzirolo*, deciſ.212.
Peruſina Emphyteuſis, Lunæ 13. Februarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.198.
Placentina Admiſſionis ad habitum, Lunæ 5. Iulij 1638. *Roias*, deciſ.78.
Placentina Cenſus, Mercurij 16. Nouembris 1639. *Pironano*, deciſ.173.
Portuen. Stagni, Lunæ 19. Iunij 1637. *Panzirolo*, deciſ.297.
Portuen. Stagni, Veneris 27. Aprilis 1640. *Panzirolo*, deciſ.222.

R

Rauennaten. Cenſus, Lunæ 27. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ.164.
Rauennaten. Cenſus, Sabbati 26. Nouembris 1639. *Dunozetto*, deciſ.176.
Rauennaten. Saluiani, Veneris 10. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ.145.
Regien. Beneficij, Veneris 9. Decembris 1639. *Bichio*, deciſ.182.
Regien. Iuriſpatronatus, Lunæ 27. Aprilis 1640. *Panzirolo*, deciſ.221.
Regien. Iuriſpatronatus, Veneris 19. Nouembris 1640. *Panzirolo*, deciſ.262.
Rheginen. Communiæ, Lunæ 21. Iunij 1638. *Carrillo*, deciſ.67.
Rheginen. Tutelæ, Lunæ 28. Martij 1639. *Roias*, deciſ.121.
Romana Alimentorum, Veneris 1. Aprilis 1639. *Pironano*, deciſ.124.
Romana Cambij, ſeu Pecuniaria, Mercurij 22. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ.154.
Romana Cambiorum, Veneris 1. Iulij 1639. *Pironano*, deciſ.166.
Romana Cambiorum, Veneris 29. Iulij 1639. *Pironano*, deciſ.169.
Romana Caſalis Aguzani, Mercurij 27. Iunij 1640. *Roias*, deciſ.245.
Romana Cenſus, Lunæ 4. Maij 1637. *Pironano*, deciſ.279.
Romana Cenſus, Lunæ 5. Iulij 1638. *Pironano*, deciſ.81.
Romana Cenſus, Lunæ 19. Decembris 1639. *Pironano*, deciſ.187.
Romana Cenſus, Lunæ 17. Decembris 1640. *Veroſpio*, deciſ.303.
Romana Cenſuum, Lunæ 4. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ.125.
Romana Computorum, Lunæ 23. Ianuarij 1640. *Cerro*, deciſ.188.
Romana Computorum, Veneris 20. Aprilis 1640. *Cerro*, deciſ.220.
Romana Diuiſionis, Veneris 20. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ.153.
Romana Diuiſionis, Veneris 15. Iunij 1640. *Bichio*, deciſ 238.
Romana Domus, Lunæ 10. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.40.
Romana Domus, Veneris 12. Nouembris 1638. *Carrillo*, deciſ.82.
Romana Domus, Veneris 8. Aprilis 1639. *Carrillo*, deciſ.129.
Romana Domus, Veneris 10. Iunij 1639. *Carrillo*, deciſ.146.
Romana Domorum, Veneris 22. Iunij 1640. *Roias*, deciſ.241.
Romana Domorum, Veneris 1. Iunij 1640. *Roias*, deciſ.230.
Romana Domus, Mercurij 4. Iulij 1640. *Roias*, deciſ.253.
Romana Domus ad Tranſtyberim, Veneris 18. Iunij 1638. *Panzirolo*, deciſ.93.
Romana Domus ad Tranſtyberim, Lunæ 29. Nouembris 1638. *Panzirolo*, deciſ.90.
Romana Domus, ſeu Dotis, Mercurij 28. Nouembris 1638. *Dunozetto*, deciſ.91.
Romana Domus, ſeu Laudi, Veneris 16. Nouem-
ucm-

uembris 1640. *Dunozetto*, deciſ.259.
Romana Dotis, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Pirouano*, deciſ.102.
Romana Dotis, Lunæ 18. Martij 1639. *Pirouano*, deciſ.117.
Romana Dotis, Veneris 20. Maij 1639. *Panzirolo*, deciſ.137.
Romana Dotis, Veneris 21. Octobris 1639. *Pirouano*, deciſ.170.
Romana Dotis, Lunæ 13. Februarij 1640. *Panzirolo*, deciſ.199.
Romana Fideicommiſſi de Alicornis, Lunæ 16. Maij 1639. *Panzirolo*, deciſ.136.
Romana Fideicommiſſi de Cæſareis, Lunæ 5. Iunij 1637. *Motmanno*, deciſ.280.
Romana Fideicommiſſi de Cæſareis, Mercurij 24. Nouembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.86.
Romana Fideicommiſſi de Cæſareis, Lunæ 30. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.139.
Romana Fideicommiſſi de Ceulis, Sabbati 26. Nouembris 1639. *Carrillo*, deciſ.175.
Romana Fideicommiſſi de Fuſchis, Lunæ 19. Decembris 1640. *Dunozetto*, deciſ. 269.
Romana Fideicommiſſi de Incoronatis, Veneris 19. Maij 1638. *Panzirolo*, deciſ.41.
Romana Fideicommiſſi de Incoronatis, Veneris 13. Maij 1639. *Pirouano*, deciſ. 134.
Romana Fideicommiſſi de Incoronatis, Sabbati 5. Nouembris 1639. *Pirouano*, deciſ. 171.
Romana Fideicommiſſi de Incoronatis, Lunæ 5. Martij 1640. *Pirouano*, deciſ.203.
Romana Fideicommiſſi de Maximis, Veneris 5. Martij 1638. *Pirouano*, deciſ.18.
Romana Fideicommiſſi de Rodianis, Lunæ 31. Maij 1638. *Dunozetto*, deciſ.50.
Romana Fideicommiſſi de Romaulis, Lunæ 28. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ.74.
Romana Fideicommiſſi de Zuccaris, Lunæ 26. Aprilis 1638. *Dunozetto*, deciſ.32.
Romana Filiationis, Veneris 1. Iulij 1639. *Carrillo*, deciſ.167.
Romana Hæreditatis de Cribellis, Veneris 18. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.61.
Romana Hæreditatis de Virili, Lunæ 3. Decembris 1640. *Coccino*, deciſ.263.
Romana Hæreditatis de Zimenes, Lunæ 22. Decembris 1639. *Dunozetto*, deciſ.183.
Romana Iuris nominandi, Veneris 10. Februarij 1640. *Roias*, deciſ.196.
Romana Laudi, Lunæ 30. Ianuarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.192.
Romana Legati, Mercurij 4. Iulij 1640. *Carrillo*, deciſ.255.
Romana Legitimæ, Veneris 22. Iunij 1640. *Dunozetto*, deciſ.241.
Romana Liberationis à moleſtijs, Lunæ 19. Decembris 1639. *Pirouano*, deciſ.186.
Romana Manutentionis, Mercurij 4. Iulij 1640. *Bichio*, deciſ.254.
Romana Mercium, Veneris 19. Ianuarij 1639. *Veroſpio*, deciſ.104.
Romana Multiplici, Veneris 29. Ianuarij 1638. *Panzirolo*, deciſ.1.
Romana Palatij, Mercurij 10. Nouembris 1639. *Carrillo*, deciſ.174.
Romana Pecuniaria, Lunæ 14. Iunij 1637. *Veroſpio*, deciſ.278.
Romana Pecuniaria, Veneris 25. Iunij 1638. *Veroſpio*, deciſ.72.
Romana Pecuniaria, Veneris 31. Martij 1640. *Panzirolo*, deciſ.213.
Romana Pecuniaria de Ghezzijs, Veneris 18. Iunij 1638. *Panzirolo*, deciſ.64.
Romana Pecuniaria, ſeu penſionis, Veneris 14. Decembris 1640. *Carrillo*, deciſ. 267.
Romana Penſionis, Mercurij 10. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ.25.
Romana Penſionis, Lunæ 28. Iunij 1638. *Veroſpio*, deciſ.75.
Romana Redditionis rationis, Veneris 18. Iunij 1638. *Coccino*, deciſ.66.
Romana Saluiani, Veneris 27. Ianuarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.190.
Romana Saluiani, Veneris 8. Aprilis 1639. *Dunozetto*, deciſ.128.
Romana Saluiani, Veneris 20. Aprilis 1640. *Panzirolo*, deciſ.217.
Romana, *ſeu Auximana* donationis, Lunæ 20. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.150.
Romana, *ſeu Caſenaten.* hæreditatis, Lunæ 1. Februarij 1638. *Pirouano*, deciſ.6.
Romana, *ſeu Ianuen.* Locorum montium, Lunæ 31. Maij 1638. *Buccabella*, deciſ. 298.
Romana, *ſeu Ianuen.* Locorum montium, Veneris 15. Iunij 1640. *Pirouano*, deciſ. 237.
Romana, *ſeu Ianuen.* Quarti dotalis, Lunæ 27. Iunij 1639. *Panzirolo*, deciſ.160.
Romana, *ſeu Ianuen.* Quarti dotalis, Lunæ 14. Nouembris 1639. *Panzirolo*, deciſ. 172.
Romana, *ſeu Tudertina* Educationis, Lunæ 14. Aprilis 1636. *Pirouano*, deciſ.270.
Romana, *ſeu Tudertina* Educationis, Lunæ 1. Martij 1637. *Pirouano*, deciſ.271.
Romana, *ſeu Tudertina* Educationis, Lunæ 1. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.12.
Romana Societatis Officij, Veneris 25. Februarij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.111.
Romana Succeſſionis, Veneris 2. Decembris 1638. *Carrillo*, deciſ.179.

Romana Supplementi legitimæ, Veneris 18. Maij 1640. *Cerro*, deciſ. 228.
Romana Tranſactionis, Veneris 28. Maij 1638. *Pirouano*, deciſ. 46.
Roſſanen. Decimarum, Lunæ 28. Nouembris 1639. *Bichio*, deciſ. 177.
Roſſanen. Decimarum, Mercurij 4. Iulij 1640. *Bichio*, deciſ. 258.
Roſſanen. Exemptionis, Veneris 20. Aprilis 1640. *Carrillo*, deciſ. 239.
Roſſanen. Exemptionis, Veneris 22. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ. 239.
Roſſanen. Exemptionis, Veneris 27. Ianuarij 1640. *Carrillo*, deciſ. 191.

S

Sabinen. ſeu Farfen. Fideicommiſſi, Lunæ 14. Maij 1640. *Bichio*, deciſ. 227.
Sabinen. ſeu Farfen. Fideicommiſſi, Veneris 2. Martij 1640. *Bichio*, deciſ. 201.
Sancti Angeli Lombardorum, ſeu Nullius Iuriſdictionis, Veneris 10. Februarij 1640. *Putingero*, deciſ. 197.
Signina Saluiani, Veneris 16. Aprilis 1638. *Carrillo*, deciſ. 30.
Signina Saluiani, Veneris 18. Iunij 1638. *Carrillo*, deciſ. 62.
Signina Saluiani, Lunæ 14. Martij 1639. *Carrillo*, deciſ. 116.
Signina Saluiani, Veneris 27. Aprilis 1640. *Carrillo*, deciſ. 223.
Sipontina Penſionis, Lunæ 26. Aprilis 1638. *Coccino*, deciſ. 33.
Sipontina Penſionis, Lunæ 5. Iulij 1638. *Coccino*, deciſ. 79.
Soanen. Caſtrorum, Veneris 26. Iunij 1638. *Peutingero*, deciſ. 69.
Spoletana Succeſſionis, Veneris 11. Aprilis 1636. *Veroſpio*, deciſ. 275.
Spoletana Succeſſionis, Lunæ 8. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ. 20.
Spoletana Decimarum de Meuania, Mercurij 24. Nouembris 1638. *Panzirolo*, deciſ. 85.
Spoletana Succeſſionis, Lunæ 14. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 115.

T

Tarentina Vigeſimæ, Veneris 16. Aprilis 1638. *Veroſpio*, deciſ. 31.
Tarentina Vigeſimæ, Lunæ 5. Iulij 1638. *Veroſpio*, deciſ. 80.
Theatina, ſeu Nullius, Abbatiæ, Lunæ 26. Martij 1640. *Coccino*, deciſ. 215.
Theatina, ſeu Nullius, Abbatiæ, Lunæ 10. Decembris 1640. *Coccino*, deciſ. 265.
Tiburtina Fideicommiſſi, Veneris 16. Martij 1640. *Panzirolo*, deciſ. 209.
Tiburtina Hæreditatis, Lunæ 15. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ. 23.
Tiburtina Hæreditatis, Veneris 16. Martij 1640. *Veroſpio*, deciſ. 208.
Toletana Augumenti Seruitij, Lunæ 5. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 77.
Toletana Canonicatus Pœnitentiariæ, Lunæ 25. Iunij 1640. *Coccino*, deciſ. 244.
Toletana Decimarum de Capilla, Veneris 1. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ. 299.
Toletana Decimarum de Capilla, Mercurij 27. Iunij 1640. *Veroſpio*, deciſ. 249.
Toletana Iuriſpatronatus, Veneris 21. Maij 1638. *Coccino*, deciſ. 43.
Tricatricen. Territorij, Veneris 10. Februarij 1640. *Veroſpio*, deciſ. 195.
Tridentina Decanatus, & Canonicatus, Mercurij 4. Iulij 1640. *Coccino*, deciſ. 257.
Tudertina aſſerti Fideicommiſſi, Lunæ 4. Iunij 1640. *Roias*, deciſ. 231.
Tudertina Societatis, Lunæ 21. Iunij 1638. *Panzirolo*, deciſ. 68.
Tudertina Societatis, Lunæ 14. Aprilis 1639. *Panzirolo*, deciſ. 126.

V

Valentina Decanatus, & Canonicatus, Lunæ 29. Nouembris 1638. *Carrillo*, deciſ. 88.
Valentina Decanatus, & Canonicatus, Veneris 28. Ianuarij 1639. *Carrillo*, deciſ. 106.
Valentina Decanatus, & Canonicatus, Veneris 25. Februarij 1639. *Carrillo*, deciſ. 113.
Valentina Iuris ſedendi, Mercurij 25. Martij 1638. *Panzirolo*, deciſ. 22.
Valentina Præeminentiarum, Veneris 22. Iunij 1640. *Coccino*, deciſ. 240.
Valentina Præeminentiarum, Lunæ 19. Nouembris 1640. *Coccino*, deciſ. 261.
Veliterna Iuriſpatronatus, Mercurij 2. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 53.
Verulana Fideicommiſſi, Lunæ 31. Maij 1638. *Panzirolo*, deciſ. 52.
Vicen. Camerariæ, Lunæ 1. Februarij 1638. *Roias*, deciſ. 5.
Vicen. Canonicatuum, Veneris 25. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 71.
Vicen. Camerariæ, Mercurij 14. Martij 1640. *Roias*, deciſ. 204.
Virdunen. Monaſterij, Lunæ 8. Februarij 1638. *Coccino*, deciſ. 8.
Viterbien. Cenſus, Lunæ 7. Iunij 1638. *Veroſpio*, deciſ. 57.

Viter-

Viterbien. Cenſus, Veneris 18. Februarij 1639. *Veroſpio*, deciſ. 109.

Viterbien. Hæreditatis de Chiſijs, Veneris 29. Ianuarij 1638. *Buccabella*, deciſ. 290.

Viterbien. Hæreditatis de Chiſijs, Mercurij 24. Nouembris 1638. *Buccabella*, deciſ. 291.

Viterbien. Hæreditatis de Chiſijs, Veneris 10. Iunij 1639. *Roias*, deciſ. 144.

Viterbien. Mercium, Lunæ 1. Martij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 13.

Vlixbonen. Nullitatis profeſſionis, Veneris 29. Ianuarij 1638. *Carrillo*, deciſ. 2.

Vrbeuetana Cenſus, Veneris 28. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 48.

Vrbeuetana Cenſus, Mercurij 6. Iunij 1640. *Ghiſilerio*, deciſ. 232.

Vrbeuetana Saluiani, Lunæ 28. Ianuarij 1639. *Pirouano*, deciſ. 105.

Vrbeuetana Saluiani, Mercurij 14. Martij 1640. *Pirouano*, deciſ. 207.

Vrgellen. Vnionis, Mercurij 27. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ. 248.

Digitized by Google

INDEX DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hac Octaua Parte Recentiorum continentur, Alphabetico ordine per Materias diſpoſitus.

A

Theatina, ſeu nullius *Abbatia*, Lunæ 26. Martij 1640. *Coccino*, deciſ. 215.
Theatina, ſeu nullius *Abbatia*, Lunæ 10. Decembris 1640. *Coccino*, deciſ. 265.
Gerunden. *Adminiſtrationis*, Mercurij 10. Martij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ. 21.
Barchinonen. *Adminiſtrationis*, Mercurij 6. Iunij 1640. *Cerro*, deciſ. 233.
Barchinonen. *Adminiſtrationis*, Lunæ 17. Decembris 1640. *Pirouano*, deciſ. 204.
Placentina *Admiſſionis ad habitum*, Lunæ 5. Iulij 1638. *Roias*, deciſ. 78.
Auximana *Alimentorum*, Lunæ 7. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 55.
Romana *Alimentorum*, Veneris 1. Aprilis 1639. *Pirouano*, deciſ. 124.
Nonantulana *Annua preſtationis*, Mercurij 27. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ. 246.
Meleuitana *Antianitatis*, Veneris 4. Iulij 1636. *Buccabella*, deciſ. 273.
Meleuitana *Antianitatis*, Veneris 23. Ianuarij 1637. *Buccabella*, deciſ. 274.
Meleuitana *Antianitatis*, Lunæ 1. Martij 1638. *Pirouano*, deciſ. 17.
Meleuitana *Antianitatis*, Lunæ 30. Maij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 140.
Meleuitana *Antianitatis*, Lunæ 26. Martij 1640. *Dunozetto*, deciſ. 216.
Meleuitana *Attentatorum*, Mercurij 14. Martij 1640. *Dunozetto*, deciſ. 206.
Meleuitana *Attentatorum*, Lunæ 20. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 151.
Toletana *Augumenti ſeruitij*, Lunæ 5. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 77.

B

Calaguritana *Beneficij*, Veneris 5. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ. 36.
Legionen. *Beneficij*, Veneris 9. Decembris 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 300.
Regien. *Beneficij*, Veneris 9. Decembris 1639. *Bichio*, deciſ. 182.
Gerunden. *Beneficij*, Lunæ 30. Aprilis 1640. *Roias*, deciſ. 224.
Legionen. *Beneficij*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Ghiſilerio*, deciſ. 252.
Mediolanen. *Beneficij*, Lunæ 17. Decembris 1640. *Bichio*, deciſ. 278.
Burgen. *Beneficiorum*, Veneris 21. Maij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 44.
Burgen. *Beneficiorum*, Lunæ 15. Nouembris 1638. *Dunozetto*, deciſ. 83.
Mutinen. *Bonorum*, Lunæ 28. Iunij 1638. *Roias*, deciſ. 73.
Aſſiſien. *Bonorum*, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 101.
Mutinen. *Bonorum*, Mercurij 14. Ianuarij 1639. *Roias*, deciſ. 103.
Bononien. *Bonorum*, Mercurij 4. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 133.
Mutinen. *Bonorum*, Mercurij 22. Iunij 1639. *Pirouano*, deciſ. 155.
Foroſempronien. *Bonorum*, Veneris 16. Martij 1640. *Roias*, deciſ. 211.
Mutinen. *Bonorum*, Mercurij 13. Iunij 1640. *Veroſpio*, deciſ. 225.
Foroſempronien. ſeu Eugubina *Bonorum emphyteuticorum*, Veneris 7. Maij 1638. *Coccino*, deciſ. 39.
Fauentina *Bonorum, ſeu hæreditatis*, Lunæ 20. Iunij 1640. *Dunozetto*, deciſ. 243.

C

Romana *Cambij*, *ſeu pecuniaria*, Mercurij 22. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 154.
Romana *Cambiorum*, Veneris 1. Iulij 1639. *Pirouano*, deciſ. 168.
Romana *Cambiorum*, Veneris 29. Iulij 1639. *Pirouano*, deciſ. 169.
Vicen. *Cameraria*, Lunæ 1. Februarij 1638. *Roias* deciſ. 5.
Vicen. *Cameraria*, Mercurij 14. Martij 1640. *Roias*, deciſ. 204.
Mediolanen. *Canonicatus*, Lunæ 8. Februarij 1638. *Dunozetto*, deciſ. 10.
Legionen. *Canonicatus*, Veneris 14. Decembris 1640. *Roias*, deciſ. 305.

Tole-

Digitized by Google

Toletana *Canonicatus Pœnitentiariæ*. Lunæ 25. Iunij 1640. *Coccino*, deciſ.244.
Mediolanen. *Canonicatus S. Nazarij*, Veneris 28. Maij 1639. *Dunozetto*, deciſ. 138.
Vicen. *Canonicatuum*, Veneris 25. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.71.
Licien. *Cantoriæ*, Veneris 23. Martij 1640. *Roias*, deciſ.214.
Romana *Caſalis Aguzani*, Mercurij 27. Iunij 1640. *Roias*, deciſ.245.
Leodien. *Caſtri de Monbech*, Veneris 15. Iunij 1635. *Pirouano*, deciſ.276.
Leodien. *Caſtri de Monbech*, Lunæ 22. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.27.
Soanen. *Caſtrorum*, Veneris 26. Iunij 1638. *Peutingero*, deciſ.69.
Romana *Cenſus*, Lunæ 14. Maij 1637. *Pirouano*, deciſ.279.
Maceraten. *Cenſus*, Lunæ 1. Februarij 1638. *Veroſpio*, deciſ.3.
Vrbeuetana *Cenſus*, Veneris 28. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.48.
Viterbien. *Cenſus*, Lunæ 7. Iunij 1638. *Veroſpio*, deciſ.57.
Romana *Cenſus*, Lunæ 5. Iulij 1638. *Pirouano*, deciſ.81.
Bononien. *Cenſus*, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Coccino*, deciſ.100.
Viterbien. *Cenſus*, Veneris 18. Februarij 1639. *Veroſpio*, deciſ.109.
Bononien. *Cenſus*, Lunæ 28. Martij 1639. *Coccino*, deciſ.120.
Rauennaten. *Cenſus*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ.164.
Placentina *Cenſus*, Mercurij 16. Nouembris 1639. *Pirouano*, deciſ.173.
Romana *Cenſus*, Lunæ 19. Decembris 1639. *Pirouano*, deciſ.187.
Rauennaten. *Cenſus*, Sabbati 26. Nouembris 1639. *Dunozetto*, deciſ.176.
Vrbeuetana *Cenſus*, Mercurij 6. Iunij 1640. *Ghiſilerio*, deciſ.232.
Romana *Cenſus*, Lunæ 17. Decembris 1640. *Veroſpio*, deciſ.303.
Romana *Cenſuum*, Lunæ 4. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ.125.
Fanen. *Commendæ*, Lunæ 21. Februarij 1639. *Roias*, deciſ.114.
Meleuitana *Commendæ*, Lunæ 20. Iunij 1639. *Roias*, deciſ.152.
Fanen. *Commendæ*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Roias*, deciſ.159.
Fanen. *Commendæ*, Lunæ 6. Februarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.194.
Meleuitana *Commendæ de Mezzara*, Veneris 9. Decembris 1639. *Pirouano*, deciſ.181.
Meleuitana *Commendæ de Mezzara*, Mercurij 13. Iunij 1640. *Pirouano*, deciſ.236.
Rheginen. *Communia*, Lunæ 21. Iunij 1638. *Carrillo*, deciſ.67.
Romana *Computorum*, Lunæ 23. Ianuarij 1640. *Cerro*, deciſ.188.
Romana *Computorum*, Veneris 20. Aprilis 1640. *Coccino*, deciſ.220.

D

Colen. *Decanatus*, Lunæ 7. Maij 1640. *Roias*, deciſ.226.
Valentina *Decanatus, & Canonicatus*, Lunæ 29. Nouembris 1638. *Carrillo*, deciſ.88.
Valentina *Decanatus, & Canonicatus*, Veneris 28. Ianuarij 1639. *Carrillo*, deciſ.106.
Valentina *Decanatus, & Canonicatus*, Veneris 25. Februarij 1639. *Carrillo*, deciſ. 113.
Tridentina *Decanatus, & Canonicatus*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Coccino*, deciſ. 257.
Cæſarauguſtana *De Caſpe*, Veneris 18. Martij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.118.
Pampilonen. *Decimarum*, Lunæ 13. Ianuarij 1637. *Veroſpio*, deciſ.282.
Pampilonen. *Decimarum*, Lunæ 1. Iunij 1637. *Veroſpio*, deciſ.283.
Pampilonen. *Decimarum*, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Veroſpio*, deciſ.99.
Illerden. *Decimarum*, Veneris 18. Februarij 1639. *Pirouano*, deciſ.108.
Frequentina *Decimarum*, Veneris 10. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.142.
Pampilonen. *Decimarum*, Lunæ 13. Iunij 1640. *Veroſpio*, deciſ.284.
Auguſtana *Decimarum*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ.161.
Roſſanen. *Decimarum*, Lunæ 28. Nouembris 1639. deciſ.177.
Illerden. *Decimarum*, Veneris 16. Decembris 1639. *Pirouano*, deciſ.185.
Cracouien. *Decimarum*, Lunæ 21. Maij 1640. *Cerro*, deciſ.229.
Roſſanen. *Decimarum*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Bichio*, deciſ.258.
Hiſpalen. *Decimarum de Almonte*, Lunæ 20 Iunij 1639. *Pirouano*, deciſ.149.
Toletana *Decimarum de Capilla*, Veneris 1. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ.299.
Tolletana *Decimarum de Capilla*, Mercurij 27. Iunij 1640. *Veroſpio*, deciſ.249.
Corduben. *Decimarum de Lucena*, Veneris 28. Maij 1638. *Carrillo*, deciſ.47.
Corduben. *Decimarum de Lucena*, Lunæ 5. Iunij 1638. *Carrillo*, deciſ.76.
Spoletana *Decimarum de Meuania*, Mercurij 24. Nouembris 1638. *Panzirolo*, deciſ.85.

Cæſa-

Cæſarauguſtana *Diſtributionum*, Lunæ 8. Februarij 1638. *Coccino*, deciſ.9.

Cæſarauguſtana *Diſtributionum*, Mercurij 17. Martij 1638. *Coccino*, deciſ.24.

Romana *Diuiſionis*, Veneris 20. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ.153.

Romana *Diuiſionis*, Veneris 15. Iunij 1640. *Bichio*, deciſ.238.

Romana *Domus*, Lunæ 10. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.40.

Romana *Domus*, Veneris 12. Nouembris 1638. *Carrillo*, deciſ.82.

Romana *Domus*, Veneris 8. Aprilis 1639. *Carrillo*, deciſ.129.

Romana *Domus*, Veneris 10. Iunij 1639. *Carrillo*, deciſ.146.

Romana *Domus*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Roias* deciſ.253.

Romana *Domus ad Tranſtyberim*, Veneris 18. Iunij 1638. *Panzirolo*, deciſ.63.

Romana *Domus ad Tranſtyberim*, Lunæ 29. Nouembris 1638. *Panzirolo*, deciſ.39.

Romana *Domus, ſeu Dotis*, Mercurij 28. Nouembris 1638. *Dunozetto*, deciſ.91.

Fauentina *Dotis, ſeu ſucceſſionis*, Lunæ 21. Februarij 1639. *Dunozetto*, deciſ.110.

Romana *Domus, ſeu Laudi*, Veneris 16. Nouembris 1640. *Dunozetto*, deciſ. 259.

Romana *Domorum*, Veneris 1. Iunij 1640. *Roias*, deciſ.230.

Mediolanen. *Domorum*, Lunæ 7. Iunij 1638. *Roias*, deciſ.56.

Romana *Domorum*, Veneris 22. Iunij 1640. *Roias*, deciſ.241.

Romana, ſeu Auximana *Donationis*, Lunæ 20. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.150.

Bononien. *Dotis*, Veneris 5. Martij 1638. *Panzirolo*, deciſ.16.

Camerinen. *Dotis*, Veneris 10. Decembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.94.

Romana *Dotis*, Lunæ 10. Ianuarij 1639. *Pirouano*, deciſ.102.

Romana *Dotis*, Lunæ 18. Martij 1639. *Pirouano*, deciſ.117.

Romana *Dotis*, Veneris 20. Maij 1639. *Panzirolo*, deciſ.237.

Romana *Dotis*, Veneris 21. Octobris 1639. *Pirouano*, deciſ.170.

Romana *Dotis*, Lunæ 13. Februarij 1640. *Panzirolo*, deciſ.199.

Anconitana *Dotis*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Cerro*, deciſ.250.

E

Romana, ſeu Tudertina *Educationis*, Lunæ 14. Aprilis 1636. *Pirouano*, deciſ.270.

Romana, ſeu Tudertina *Educationis*, Lunæ 13. Martij 1637. *Pirouano*, deciſ.271.

Romana, ſeu Tudertina *Educationis*, Lunæ 1. Martij 1639. *Carrillo*, deciſ.12.

Mutinen. *Emphyteuſis*, Veneris 28. Maij 1638. *Dunozetto*, deciſ.45.

Ceſenaten. ſeu Sarſinaten. *Emphyteuſis*, Mercurij 27. Iunij 1640. *Ghiſilerio*, deciſ. 247.

Peruſina *Emphyteuſis*, Lunæ 13. Februarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.198.

Eugubina *Erroris calculi*, Lunæ 27. Februarij 1640. *Pirouano*, deciſ.200.

Eugubina *Erroris calculi*, Veneris 22. Aprilis 1640. *Pirouano*, deciſ.296.

Eugubina *Erroris calculi*, Veneris 16. Nouembris 1640. *Pirouano*, deciſ.260.

Roſſanen. *Exemptionis*, Veneris 27. Ianuarij 1640. *Carrillo*, deciſ.191.

Roſſanen. *Exemptionis*, Veneris 20. Aprilis 1640. *Carrillo*, deciſ.219.

Roſſanen. *Exemptionis*, Veneris 22. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ.239.

Parmen. *Expenſarum*, Veneris 23. Martij 1640. *Panzirolo*, deciſ.244.

F

Narnien. *Fideicommiſſi*, Lunæ 1. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ.14.

Auximana *Fideicommiſſi*, Lunæ 22. Martij 1640. *Dunozetto*, deciſ.28.

Auenionen. *Fideicommiſſi*, Veneris 7. Maij 1638. *Pirouano*, deciſ.37.

Verulana *Fideicommiſſi*, Lunæ 31. Maij 1638. *Panzirolo*, deciſ.52.

Auximana *Fideicommiſſi*, Mercurij 2. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ.54.

Bononien. *Fideicommiſſi*, Veneris 18. Iunij 1638. *Pirouano*, deciſ.65.

Ariminen. *Fideicommiſſi*, Veneris 25. Iunij 1638. *Buccabella*, deciſ.295.

Bononien. *Fideicommiſſi*, Veneris 26. Nouembris 1638. *Dunozetto*, deciſ.87.

Narnien. *Fideicommiſſi*, Veneris 25. Februarij 1639. *Veroſpio*, deciſ.112.

Bononien. *Fideicommiſſi*, Mercurij 22. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ.157.

Bononien. *Fideicommiſſi*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Roias*, deciſ.165.

Sabinen. ſeu Farfen. *Fideicommiſſi*, Veneris 2. Martij 1640. *Bichio*, deciſ.201.

Ariminen. *Fideicommiſſi*, Mercurij 14. Martij 1640. *Cerro*, deciſ.205.

Sabinen. ſeu Farfen. *Fideicommiſſi*, Lunæ 14. Maij 1640. *Bichio*, deciſ.227.

Tiburtina *Fideicommiſſi*, Veneris 16. Martij 1640. *Panzirolo*, deciſ.209.

Tu-

Digitized by Google

Tudertina Afferti *Fideicommiſſi*, Lunæ 4. Iunij 1640. *Roias*, deciſ.231.

Romana *Fideicommiſsi de Alicornis*, Lunæ 16. Maij 1639. *Panzirolo*, deciſ.136.

Romana *Fideicommiſsi de Caſaris*, Lunæ 5. Iunij 1637. *Motmanno*, deciſ.280.

Romana *Fideicommiſsi de Caſareis*, Mercurij 24. Nouembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.86.

Romana *Fideicommiſsi de Caſareis*, Lunæ 30. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.139.

Romana *Fideicommiſsi de Ceulis*, Sabbati 26. Nouembris 1639. *Carrillo*, deciſ. 175.

Romana *Fideicommiſsi de Fuſchis*, Lunæ 19. Decembris 1640. *Dunozetto*, deciſ. 269.

Bononien. *Fideicommiſsi de Glauarinis*, Veneris 10. Decembris 1638. *Roias*, deciſ.93.

Bononien. *Fideicommiſsi de Glauarinis*, Mercurij 22. Iunij 1639. *Roias*, deciſ. 156.

Romana *Fideicommiſsi de Incoronatis*, Veneris 19. Maij 1638. *Panzirolo*, deciſ.41.

Romana *Fideicommiſsi de Incoronatis*, Veneris 13. Maij 1639. *Pirouano*, deciſ.134.

Romana *Fideicommiſsi de Incoronatis*, Sabbati 5. Nouembris 1639. *Pirouano*, deciſ. 171.

Romana *Fideicommiſsi de Maximis*, Veneris 5. Martij 1638. *Pirouano*, deciſ.18.

Bononien. *Fideicommiſsi de Naſcentorijs*, Veneris 10. Decembris 1637. *Motmanno*, deciſ.281.

Bononien. *Fideicommiſsi de Naſcentorijs*, Mercurij 19. Decembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.98.

Bononien. *Fideicommiſsi de Naſcentorijs*, Veneris 10. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ. 135.

Bononien. *Fideicommiſsi de Ramundinis*, Lunæ 22. Martij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.26.

Bononien. *Fideicommiſsi de Ramundinis*, Lunæ 29. Nouembris 1638. *Veroſpio*, deciſ.89.

Romana *Fideicommiſsi de Rodianis*, Lunæ 31. Maij 1638. *Dunozetto*, deciſ.50.

Romana *Fideicommiſsi de Romaulis*, Lunæ 28. Iunij 1638. *Dunozetto*, deciſ.74.

Romana *Fideicommiſsi de Zuccaris*, Lunæ 26. Aprilis 1638. *Dunozetto*, deciſ.32.

Romana *Filiationis*, Veneris 1. Iulij 1639. *Carrillo*, deciſ.167.

H

Meleuitana *Habitus*, Mercurij 9. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.58.

Meleuitana *Hæreditatis*, Veneris 1. Iulij 1633. *Ghiſilerio*, deciſ.292.

Meleuitana *Hæreditatis*, Lunæ 26. Ianuarij 1637. *Panzirolo*, deciſ.293.

Meleuitana *Hæreditatis*, Veneris 29. Maij 1637. *Panzirolo*, deciſ.294.

Romana, ſeu Cæſenaten. *Hæreditatis*, Lunæ 1. Februarij 1638. *Pirouano*, deciſ.6.

Callien. *Hæreditatis*, Lunæ 1. Februarij 1638. *Pirouano*, deciſ.7.

Tiburtina *Hæreditatis*, Lunæ 15. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.23.

Fulginaten. *Hæreditatis*, Lunæ 31. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ.29.

Callien. *Hæreditatis*, Veneris 21. Maij 1638. *Veroſpio*, deciſ.42.

Meleuitana *Hæreditatis*, Lunæ 31. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.51.

Callien. *Hæreditatis*, Veneris 10. Decembris 1638. *Veroſpio*, deciſ.96.

Moguntina *Hæreditatis*, Mercurij 15. Decembris 1638. *Carrillo*, deciſ.97.

Meliten. *Hæreditatis*, Lunæ 6. Februarij 1639. *Veroſpio*, deciſ.193.

Moguntina *Hæreditatis*, Veneris 1. Aprilis 1639. *Carrillo*, deciſ.123.

Callien. *Hæreditatis*, Mercurij 15. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ.132.

Callien. *Hæreditatis*, Veneris 1. Iulij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.166.

Maceraten. *Hæreditatis*, Veneris 2. Decembris 1639. *Roias*, deciſ.180.

Tiburtina *Hæreditatis*, Veneris 16. Martij 1640. *Veroſpio*, deciſ.208.

Viterbien. *Hæreditatis de Chiſijs*, Veneris 20. Ianuarij 1638. *Buccabella*, deciſ.290.

Viterbien. *Hæreditatis de Chiſijs*, Mercurij 24. Nouembris 1638. *Buccabella*, deciſ. 291.

Viterbien. *Hæreditatis de Chiſijs*, Veneris 18. Iunij 1639. *Roias*, deciſ.144.

Romana *Hæreditatis de Cribellis*, Veneris 18. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.61.

Romana *Hæreditatis de Virili*, Lunæ 3. Decembris 1640. *Coccino*, deciſ.263.

Romana *Hæreditatis de Zimenes*, Lunæ 22. Decembris 1639. *Dunozetto*, deciſ. 183.

I

Nullius, ſeu Aprutina *Iuriſdictionis*, Veneris 14. Maij 1632. *Dunozetto*, deciſ.285.

Nullius, ſeu Aprutina *Iuriſdictionis*, Mercurij 18. Martij 1635. *Dunozetto*, deciſ.287.

Nullius, ſeu Aprutina *Iuriſdictionis*, Lunæ 5. Maj 1636. *Dunozetto*, deciſ.286.

Bri-

Brixien. ſeu nullius *Iuriſdictionis*, Veneris 19. Nouembris 1638. *Carrillo*, deciſ.84.

Nullius, ſeu Aprutina *Iuriſdictionis*, Veneris 8. Aprilis 1639. *Dunozetto*, deciſ.127.

Brixien. *Iuriſdictionis*, Lunæ 11. Aprilis 1639. *Carrillo*, deciſ.130.

S. Angeli Lombardorum, ſeu Nullius *Iuriſdictionis*, Veneris 10. Februarij 1640. *Peutingero*, deciſ.197.

Elboren. *Iuris conferendi*, Lunæ 1. Martij 1638. *Carrillo*, deciſ.15.

Elboren. *Iuris conferendi*, Veneris 1. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ.301.

Elboren. *Iuris conferendi*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Carrillo*, deciſ.256.

Elboren. *Iuris conferendi*, Mercurij 5. Decembris 1640. *Panzirolo*, deciſ.264.

Bononien. *Iuris macinandi*, Lunæ 1. Februarij 1638. *Dunozetto*, deciſ.4.

Romana *Iuris nominandi*, Veneris 10. Februarij 1640. *Roias*, deciſ.196.

Toletana *Iuriſpatronatus*, Veneris 21. Maij 1638. *Coccino*, deciſ.43.

Veliterna *Iuriſpatronatus*, Mercurij 2. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.53.

Lucana *Iuriſpatronatus*, Veneris 25. Iunij 1638. *Carrillo*, deciſ.70.

Rhegien. *Iuriſpatronatus*, Lunæ 27. Aprilis 1640. *Ghiſilerio*, deciſ.221.

Rhegien. *Iuriſpatronatus*, Veneris 19. Nouembris 1640. *Panzirolo*, deciſ.262.

Valentina *Iuris ſedendi*, Mercurij 15. Martij 1638. *Panzirolo*, deciſ.22.

L

Anconitana *Laudi*, Lunæ 14. Iulij 1638. *Panzirolo*, deciſ.59.

Romana *Laudi*, Lunæ 30. Ianuarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.192.

Romana *Legati*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Carrillo*, deciſ.255.

Romana *Legitima*, Veneris 22. Iunij 1640. *Dunozetto*, deciſ.242.

Romana *Liberationis à moleſtijs*, Lunæ 19. Decembris 1639. *Pirouano*, deciſ.186.

Romaua, ſeu Ianuen. *Locorum montium*, Lunæ 31. Maij 1638. *Buccabella*, deciſ.298.

Romana, ſeu Ianuen. *Locorum montium*, Veneris 15. Iunij 1640. *Pirouano*, deciſ.237.

M

Lucana *Maioratus*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Coccino*, deciſ.251.

Romana *Manutentionis*, Mercurij 4. Iulij 1640. *Bichio*, deciſ.254.

Granaten. *Matrimonij*, Veneris 1. Aprilis 1639. *Veroſpio*, deciſ.122.

Colonien. *Matrimonij*, Lunæ 23. Ianuarij 1640. *Panzirolo*, deciſ.189.

Viterbien. *Mercium*, Lunæ 1. Martij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.13.

Romana *Mercium*, Veneris 19. Ianuarij 1639. *Veroſpio*, deciſ.104.

Ariminen. *Molendini*, Veneris 22. Maij 1637. *Ghiſilerio*, deciſ.277.

Ariminen. *Molendini*, Veneris 7. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.38.

Ariminen. *Molendini*, Veneris 1. Iunij 1640. *Bichio*, deciſ.302.

Virdunen. *Monaſterij*, Lunæ 8. Februarij 1638. *Coccino*, deciſ.8.

Romana *Multiplici*, Veneris 29. Ianuarij 1638. *Panzirolo*, deciſ.1.

N

Bononien. *Nullitatis*, Lunæ 8. Martij 1638. *Roias*, deciſ.19.

Vlixbonen. *Nullitatis profeſſionis*, Veneris 29. Ianuarij 1638. *Carrillo*, deciſ.2.

P

Romana *Palatij*, Mercurij 10. Nouembris 1639. *Carrillo*, deciſ.174.

Florentina *Parochialis*, Mercurij 17. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.148.

Florentina *Parochialis*, Veneris 2. Decembris 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.178.

Florentina *Parochialis à Sala*, Veneris 16. Martij 1640. *Pirouano*, deciſ.210.

Barchinonen. *Parochialis, ſeu Vicariæ*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Carrillo*, deciſ.163.

Romana *Pecuniaria*, Lunæ 14. Iunij 1637. *Veroſpio*, deciſ.278.

Romana *Pecuniaria*, Veneris 25. Iunij 1638. *Veroſpio*, deciſ.72.

Romana *Pecuniaria*, Veneris 23. Martij 1640. *Panzirolo*, deciſ.213.

Cracouien. *Pecuniaria*, Veneris 18. Maij 1640. *Peutingero*, deciſ.306.

Cracouien. *Pecuniaria*, Lunæ 26. Nouembris 1640. *Peutingero*, deciſ.307.

Ianuen. *Pecuniaria*, Lunæ 10. Decembris 1640. *Veroſpio*, deciſ.266.

Romana *Pecuniaria de Ghezzijs*, Veneris 18. Iunij 1638. *Panzirolo*, deciſ.64.

Romana *Pecuniaria, ſeu penſionis*, Veneris 14. Decembris 1640. *Carrillo*, deciſ.267.

Ia-

Ianuen. *Pecuniaria, ſeu prætenſorum attentatorum*, Veneris 20. Aprilis 1640. *Dunozetto*, deciſ.218.
Romana *Penſionis*, Mercurij 17. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ.25.
Sipontina *Penſionis*, Lunæ 26. Aprilis 1638. *Coccino*, deciſ.33.
Neapolitana *Penſionis*, Lunæ 30. Aprilis 1640. *Bichio*, deciſ.225.
Romana *Penſionis*, Lunæ 28. Iunij 1638. *Veroſpio*, deciſ.75.
Sipontina *Penſionis*, Lunæ 5. Iulij 1638. *Coccino*, deciſ.79.
Gerunden. *Plumborum*, Veneris 26. Nouembris 1632. *Pirouano*, deciſ.272.
Gerunden. *Plumborum*, Veneris 26. Februarij 1638. *Pirouano*, deciſ.11.
Fanen. *Pradij*, Veneris 10. Decembris 1638. *Dunozetto*, deciſ.95.
Bononien. *Pradij*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.162.
Fanen. *Pradij*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Dunozetto*, deciſ.158.
Fanen. *Pradij*, Mercurij 13. Iunij 1640. *Panzirolo*, deciſ.234.
Valentina *Præminentiarum*, Veneris 22. Iunij 1640. *Coccino*, deciſ.240.
Valentina *Præminentiarum*, Lunæ 19. Nouembris 1640. *Coccino*, deciſ.261.
Calaritana *Primatus*, Lunæ 14. Iunij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.60.
Calaritana *Primatus*, Veneris 10. Decembris 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.92.
Illerden. *Prioriſſa*, Lunæ 31. Maij 1638. *Roias*, deciſ.49.

Q

Romana, ſeu Ianuen. *Quarti dotalis*, Lunæ 27. Iunij 1639. *Panzirolo*, deciſ.160.
Romana, ſeu Ianuen. *Quarti dotalis*, Lunæ 14. Nouembris 1639. *Panzirolo*, deciſ. 172.

R

Romana *Redditionis rationis*, Veneris 18. Iunij 1638. *Coccino*, deciſ.66.
Carpentoraten. *Reſtitutionis ouium*, Lunæ 23. Iunij 1625. *Pirouano*, deciſ.288.
Carpentoraten. *Reſtitutionis ouium*, Veneris 7. Iunij 1636. *Pirouano*, deciſ.289.
Carpentoraten. *Reſtitutionis ouium*, Lunæ 6. Iunij 1639. *Pirouano*, deciſ.141.

S

Gerunden. *Sacriſtia*, Veneris 3. Iunij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.143.
Signina *Saluiani*, Veneris 16. Aprilis 1638. *Carrillo*, deciſ.30.
Signina *Saluiani*, Veneris 18. Iunij 1638. *Carrillo*, deciſ.62.
Vrbeuetana *Saluiani*, Lunæ 28. Ianuarij 1639. *Pirouano*, deciſ.105.
Signina *Saluiani*, Lunæ 14. Martij 1639. *Carrillo*, deciſ.116.
Romana *Saluiani*, Veneris 8. Aprilis 1639. *Dunozetto*, deciſ.128.
Rauennaten. *Saluiani*, Veneris 10. Iunij 1639. *Bichio*, deciſ.145.
Romana *Saluiani*, Veneris 27. Ianuarij 1640. *Dunozetto*, deciſ.190.
Vrbeuetana *Saluiani*, Mercurij 14. Martij 1640. *Pirouano*, deciſ.207.
Romana *Saluiani*, Veneris 20. Aprilis 1640. *Panzirolo*, deciſ.217.
Signina *Saluiani*, Veneris 27. Aprilis 1640. *Carrillo*, deciſ.223.
Tudertina *Societatis*, Lunæ 21. Iunij 1638. *Panzirolo*, deciſ.68.
Tudertina *Societatis*, Lunæ 14. Aprilis 1639. *Panzirolo*, deciſ.126.
Romana *Societatis officij*, Veneris 25. Februarij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.111.
Hiſpalen. *Sponſalium*, Veneris 11. Februarij 1639. *Panzirolo*, deciſ.107.
Portuen. *Stagni*, Lunæ 19. Iunij 1637. *Panzirolo*, deciſ.297.
Portuen. *Stagni*, Veneris 27. Aprilis 1640. *Panzirolo*, deciſ.222.
Spoletana *Succeſſionis*, Veneris 11. Aprilis 1636. *Veroſpio*, deciſ.275.
Spoletana *Succeſſionis*, Lunæ 8. Martij 1638. *Veroſpio*, deciſ.20.
Romana *Succeſſionis*, Veneris 2. Decembris 1638. *Carrillo*, deciſ.179.
Spoletana *Succeſſionis*, Lunæ 14. Maij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.115.
Bononien. *Supplementi legitimæ*, Veneris 5. Maij 1638. *Ghiſilerio*, deciſ.35.
Romana *Supplementi legitimæ*, Veneris 18. Maij 1640. *Cerro*, deciſ.228.

T

Tricarricen. *Territorij*, Veneris 10. Februarij 1640. *Veroſpio*, deciſ.195.
Bononien. *Tranſactionis*, Veneris 30. Aprilis 1638. *Veroſpio*, deciſ.34.

Roma-

Romana *Tranſactionis*, Veneris 28. Maij 1638. *Pirouano*, deciſ.46.

Rheginen. *Tutelæ*, Lunæ 28. Martij 1639. *Roias*, deciſ.121.

V

Barchinonen. *Vicariæ*, Veneris 2. Martij 1640. *Coccino*, deciſ.202.

Barchinonen. *Vicariæ S. Eulaliæ de Hoſpitaleto*, Lunæ 12. Decembris 1639. *Coccino*, deciſ.184.

Tarentina *Vigeſima*, Veneris 16. Aprilis 1638. *Veroſpio*, deciſ.31.

Tarentina *Vigeſima*, Lunæ 5. Iulij 1638. *Veroſpio*, deciſ.80.

Albanen. *Vineæ*, Lunæ 11. Aprilis 1639. *Dunozetto*, deciſ.131.

Vrgellen. *Vnionis*, Mercurij 27. Iunij 1640. *Carrillo*, deciſ.248.

Auenionen. *Vſusfructus*, Veneris 18. Martij 1639. *Ghiſilerio*, deciſ.119.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
DECISIONVM RECENTIORVM
A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO
S E L E C T A R V M.
Pars Octaua.

R. P. D. PANZIROLO
Poſtea S. R. E. Cardinali.
Romana Multiplici.
Veneris 29. Ianuarij 1638.

A R G V M E N T V M.

Error, quantumuis ſit tam malignantis, ac peruerſæ naturæ, vt remoueat conſenſum in operante, itaque quæcumque operationes per errorem geſtæ nullius penitus ſint roboris, attamen, quando quis aliquid diſpoſuit, & aſſerit ſe erraſſe, tenetur ipſe plenè, & concludenter errorem probare, & in tantum error annullat contractum, in quantum probatur, quod ſi contrahens illum ſciuiſſet, non contraxiſſet. Primogenituram, quando eſt facta ad conſeruationem familiæ, cenſentur excluſæ fœminæ. Fideicommiſſum, quod non adſit in aliqua familia, ex quibus non dicatur doctum.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus, ſeu aſſignatio facta ex falſa cauſa, vel per errorem, corruit, & quando, & num. 4. cum ſeqq.*
2 *Amplia, & fortius ſi ſit cauſa finalis.*
Dictio, per ciò, *denotat cauſam finalem, num. 2.*
3 *Errans non videtur conſentire.*
5 *Fœminæ dicuntur excluſæ ſi in fideicommiſſo, vel primogenitura fuerit facta mentio conſeruationis familiæ, & Cippi domus.*
6 *Fœminæ non conſeruant agnationem.*
7 *Filij ſequuntur familiam patris non matris.*
8 *Fœmina cenſentur à fideicommiſſo excluſa, ſi illis fuerit de dote prouiſum.*
9 *Fœmina cenſentur excluſa attenta expreſſione facta proprij nominis familia.*
10 *Fœmina cenſentur perpetuè excluſa ſi primogenitura fuerit inſtituta, vt bona perpetuo remaneant in agnatione.*
11 *Fœminæ licet aliquando, & ipſæ tanquam de familia cenſeantur ad fideicommiſſum vocatæ, non per hoc cenſentur vocati earum filij qui nullatenus de familia dici poſſunt.*
12 *Error eſt ab allegante probandus.*
13 *Error in facto proprio non præſumitur.*

14 *Error non probatur attenta poſſibilitate in contrarium.*
15 *Negatiua tunc probatur ex inſtrumento, ſi ad illud eſt coarctata.*
16 *Negatiua probatio excluditur ex ſola poſſibilitate in contrarium.*
Familiæ nobiles quod habeant fideicommiſſa, magna veriſimilitudo eſt.
17 *Fructuum commoditas eſt quid diuerſum à fideicommiſſo, cum in ſola fructuum perceptione non conſiſtat.*
Fructuum commoditas poteſt à fideicommiſſario alteri ad fideicommiſſum non vocato cedi, & aſſignari.
18 *Verba,* non obſtante, *dicuntur ſtare ampliatiuè.*
19 *Error contractum non annullat niſi probetur quod ſi contrahens illum ſciuiſſet, non contraxiſſet.*
20 *Dictio,* pretenſi, *nihil firmat, ſeu ponit in eſſe.*
21 *Confeſſio emanata in commiſſione cauſæ probat contra confitentem.*
22 *Non entis nullæ ſunt partes.*
23 *Aſſertio facta in contractibus, vt contrahentes facilius inducerentur ad contrahendum, & ſine qua non eſſent contracturi, non poteſt poſtea tanquam erronea reuocari.*
24 *Verba,* ex dato, & facto ſuo tantum, *non excludunt factum auctorum ſuorum.*
25 *Obſeruantia in inſtrumento promiſſa impedit quominus contrahentes contra illum venire poſſint.*
26 *Intereſſe præſtare tenetur, qui ad obſeruationem contractus ſe obligauit.*
27 *Verba,* quod contrahentes noluerunt poſſe excuſari quod promiſerint factum alienum, *ad præciſam obſeruantiam obligant.*
28 *Abſolutio à iuramento non tollit vinculum obligationis contractus.*
29 *Obligans ſe ad obſeruationem puntualem, & præciſam; omniam ad vnguem, & ſine aliquo defectu adimplere tenetur.*
30 *Fidei præſtatio habet vim reiterati iuramenti.*
31 *Maximè inter magnates.*
32 *Feudum ſi eſt merè hereditarium comprehendit etiam fœminas in defectum maſculorum.*
33 *De iure tertij non poteſt opponi quando non eſt omninè excluſiuum iuris agentis.*
34 *Imperſonalitas non refertur ad loquentem, quando non tractatur de illius acquiſitionis.*
35 *Imperſonalitas adiecta verbis executiuis non tollit obligationem eius, cum quo contrahitur.*
36 *Verba imperſonalia adiecta participio præteriti temporis dicuntur exequtiua, & lata ſententia.*

 37 *Clau-*

37 *Clauſula*, ad habendum, *importat translationem dominij, & poſſeſſionis*.
38 *Amplia, quia etiam clauſula conſtituti importat translationem dominij, & poſſeſſionis*.

DECISIO I.

CVm D. Antimus de Vrſinis Martiam filiam D. Duci Franciſco Sanneſio nuptui tradidiſſet, vltra cenſum ſcutorum 25. mil. in ſorte, quoddam etiam multiplicum ſcutorum ſex millium pro dote, & dotis nomine illi aſſignauit. Verùm cùm poſt aliquot annos D. Martia obijſſet relicta D. Cletia filia, cœpit D. Antimus prætendere, ſe in tantum dictum multiplicum in dotem D. Duci aſſignaſſe, in quantum credidit Martiam filiam ad primogenituram, & ad fideicommiſſa ſuæ Domus eſſe vocatam, vt videntur indicare verba capitulorum matrimonialium, ibi, *E percio conuengono eſſe parti, che li ſudetti ſcudi ſei mila s'intendino conſegnati alli ſudetti Signori Franceſco, e Martia à detti fideicommiſſo, e primogenitura chiamata*, &c. vnde quatenus probetur Martiam non eſſe vocatam, aſſignationem multiplici nullo pacto ſubſiſtere; Quocitca introducto Iudicio in hoc Sacro Tribunali contra D. Ducem vti Patrem, & legitimum Adminiſtratorem D. Cletiæ; dubitatum fuit coram me, An D. Antimo Agenti pro annullatione dictæ promiſſionis multiplici obſtent Capitula matrimonialia, & Inſtrumentum Dotis. Et quidem, quod ei non obſtarent, inter alia adducebatur quod multiplicum, de quo agitur prouenit ex pretio Caſtri Morlupi, & in ipſius locum ſubrogatum fuit, vt patet ex Capitulis, ibi: *Eſſendo poſti à multiplico ſcudi 6000. moneta inueſtiti in tanti Monti dell'abbondanza prouenuti parimento dal prezzo della detta Terra di Morlupo, con conditione, che li frutti de' frutti debbiano ſempre inueſtirſi finche ſiano arriuati alla ſomma delli ſcudi 50. mila, & all'hora s'intendino ſurrogati in luogo di detta Terra di Morlupo à beneficio delli chiamati nelli pretenſi fideicommiſſi, e primogenitura*, &c. Quapropter cùm in primogenitura inita inter D. Antimum, & fratres de anno 1590. fœminæ videantur excluſæ, aſſignatio prædicta vti per errorem facta nullum habere
1 poſſit iuris fomentum per ea, † quæ tradit Dec. *in conſ.* 63. *num.* 6. Alex. *conſ.* 46. *num.* 8. *verſ. ſed ita eſt*, Gratian. *diſcept.* 470. *num.* 1. Seraphin. *deciſ.* 1190. *num.* 2. Rota *deciſ.* 765. *num.* 2. *part.* 4. *diuerſ.* & fuit reſolutum *in Romana fideicommiſſi* 24. *Februarij* 1620. & 16. *Nouembris* 1622. *coram Reuerendiſs. P. D. meo Pirouano*. Præſertim cùm aſſignatio multiplici legatur facta per modum cauſæ finalis,
2 † quam videntur denotare illa verba, *è percio*, & ideò cauſa debet eſſe omnino certa, Aym. *conſ.* 192. *num.* 21. *verſ. tertio arguitur*, Soccin. *conſ.* 159. *num.* 21. *lib.* 2. Becc. *conſ.* 20. *num.* 13. *lib.* 1. Mareſc. *var. lib.* 2. *cap.* 105. *num.* 19. Rota *deciſ.* 453. *num.* 2. *part.* 1. *recent.* Vnde cùm hodie incertitudo detegatur, dicendum videbatur quod D. Anti-
A mus ad id non præſtiterit conſenſum A iuxta regulam,
3 quod errans non videtur † conſentire, *l. non fatetur, ff. de confeſs. l. nihil conſenſus* 116. *§. fin. ff. de reg. iur.* Soccin. iun. *conſ.* 128. *num.* 121. *& ſeqq. lib.* 1. Et per conſequens
4 † benè poterunt Capitula matrimonialia, & Inſtrumentum dotis condici, iuxta text. *in l. is, qui plus, ff. de condit. indeb.* Dec. *conſil.* 350. *num.* 2. *verſic. ſed tamen*, Peregr. *conſil.* 87. *num.* 12. *lib.* 5. & fauet etiam regula, quod falſa cauſa vitiat contractum, Dec. *conſ.* 600. *per tot.* Gabr. *conſ.* 62. *num.* 3. *& ſeqq.* Tiber. Decian. *conſ.* 20. *num.* 28. *lib.* 5. Honded. *conſ.* 41. *num.* 1. *in fin. lib.* 2. latè Giurb. *deciſ.* 108. *num.* 22.

Quod autem in Primogenitura fœminæ omnino exclu-
5 dantur, † videbatur elici ex multis. Et primò, quia expreſsè facta fuit pro conſeruatione familiæ, & manutentione Cippi Domus, quo caſu ſecundum conſuetudinem Italiæ fœminæ excluduntur, Bart. *in l. pronunciatio, §. familia, num.* 1. *ff. de verb. ſignific.* Gozzad. *conſ.* 45. *num.* 10. Molin. *de Primog. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 10. & 20. Fuſar. *de ſub-*
6 *ſtit. quæſt.* 385. *num.* 17. Cenſetur enim habita † ratio conſeruationis agnationis, quam fœminæ conſeruare non poſſunt, Pariſ. *conſ.* 53. *num.* 29. *lib.* 3. Soccin. iun. *conſ.* 1. *num.* 62. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 549. *num.* 13. Fuſar. *quæſt.* 348. *num.* 6. Rota *deciſ.* 44. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* Cùm mulier ſit
7 † finis propriæ agnationis, & liberi patris, non matris familiam ſequantur, *l. pronunciatio* 195. *§. familia, in fin.* cum *l. ſeq. §. fœminarum, ff. de verb. ſignif.* Pariſ. *conſil.* 72. *num.* 81. *verſic. quod minimè*, *lib.* 4. Menoch. *conſil.* 204. *num.* 13. *poſt med. verſ. agitur etiam, & num.* 16. *in fine cum ſeqq.* Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. *& ſeq. in prima concl.* Peregrin. *de fideicom. art.* 25. *ſub num.* 46. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 385. *num.* 17. qui hoc admittit in primogenitura conſtituta ad fauorem Domus.

Secundò, quia fœminis fuit prouiſum, & conuentum, quod dotarentur de paragio, † quod denotat excluſionem 8
fœminarum, Corn. *conſ.* 26. *num.* 7. *& conſ.* 41. *num.* 12. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 22. *num.* 31. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 197. *num.* 55. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 352. *num.* 22.

Tertiò, quia fuit ſæpiùs expreſſum proprium nomen familiæ Vrſinæ de Pitigliano adeò nobilis, & apud omnes conſpicua, quod etiam videtur euidens † coniectura exclu- 9
ſionis fœminarum, Grat. *conſ.* 68. *num.* 14. *lib.* 2. Socc. iun. *conſ.* 181. *num.* 39. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 110. *num.* 14. *lib.* 2. Fuſar. *d. quæſt.* 352. *num.* 29. & fuit dictum in *Romana fideicommiſſi de Cattanis* 7. *Iunij* 1634. *coram Reuerendiſs. D. meo Coccino Decano*.

Quartò, quia huiuſmodi excluſio fœminarum videtur perpetua, quia cùm Primogenitura fuerit inſtituta ad effectum, † vt bona in perpetuum remaneant in agnatione, 10
fœminæ cenſentur etiam in perpetuum excluſæ, Pancirol. *conſ.* 91. *num.* 20. Mandell. *conſ.* 237. *num.* 10.

Quintò, quia reſpectu D. Cletiæ magis videtur vrgere hæc ratio, quia dato etiam, quod eſſet vocata D. Martia eius mater tanquam de familia de Vrſinis, † nihilominus 11
iſta vocatio non comprehenderet D. Cletiam, quæ nullo pacto poteſt dici de eadem familia, Pariſ. *conſ.* 35. *in fin. & conſ.* 47. *num.* 68. *lib.* 3. Peregr. *conſ.* 47. *num.* 3. *lib.* 4. Decian. *conſ.* 7. *num.* 32. *lib.* 1.

His tamen non obſtantibus, reſolutum fuit D. Antimo obſtare Capitula matrimonialia, ac Inſtrumentum Dotis, nam cum ipſe pro annullanda aſſignatione multiplici prætendat erraſſe, tenetur errorem plenè, † ac concludenter 12
probare, *l. errore, C. de teſtam.* Surd. *conſ.* 149. *num.* 9. *& ſeq.* Alex. *conſ.* 102. *num.* 8. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 155. *num.* 5. Seraphin. *deciſ.* 31. *in fin.* Rot. *deciſ.* 541. *num.* 2. *part.* 4. *recent.*

Quod autem error à D. Antimo non probetur deducebatur tum ex eo quod in facto proprio error, † nec præſu- 13
mitur, nec ſuffragatur, *l. quamquam, ff. ad Velleian. l.* 3. *ff. de iur. & fact. ignor.* Surd. *deciſ.* 293. *num.* 11. Rota *deciſ.* 121. *num.* 1. *part.* 3. *recent.* Tum etiam ex eo, quia in Capitulis Matrimonialibus non narratur D. Martiam vocatam fuiſſe ad hoc, vel ad illud fideicommiſſum, vel ad hanc, aut illam Primogenituram determinatè, ſed indeterminatè ſolum dicitur, *Conforme all'Inſtromento di detta vendita in occaſione della quale à beneficio delli chiamati nelli pretenſi fideicommiſſi, e primogenitura, eſſendo poſti à multiplico ſcudi* 6000. *&c.* Idcòque niſi D. Antimus probet nullum penitus extare fideicommiſſum, nullamque Primogenituram ad quæ D. Martia vocata non fuerit, † non po- 14
teſt dici probatus error concludenter, iuxt. tradit. per Caſſador. *deciſ.* 9. *num.* 4. *in fine cum ſeqq. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Rota *deciſ.* 489. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* Greg. *deciſ.* 353. *num.* 12. Negatiua enim tunc demum probatur ex inſpectione Inſtrumenti, quando † eſt ad illud coarctata, Iaſ. 15
in l. Titia textores, in princ. num. 17. *verſ. dicit optimè de leg.* 1. Ruin. *conſ.* 35. *num.* 18. *in fine lib.* 1. Surd. *conſ.* 55. *num.* 14. Rota *deciſ.* 455. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* Imò cum agatur de familia nobiliſſima videtur potius inſurgere vehemens veriſimilitudo quod in ea extent fideicommiſſa, ex † qua ſola poſſibilitate tollitur probatio negatiuæ, Caſ- 16
ſador. *d. deciſ.* 4. *num.* 5. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rota *deciſ.* 489. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* Greg. *deciſ.* 353. *num.* 12. Vltra quod verius dicendum eſt adeſſe fideicommiſſa præter expreſſa, dum D. Antimus in dictis Capitulis, vult Martiam filiam, ac D. Ducem eius Virum poſt completum multiplicum poſſe, ac debere de fructibus diſponere in perpetuum, non obſtante quocunque vinculo etiam fideicommiſſi prætenſi; Vnde videtur excludi omnis error, ſeu defectus vocationis D. Martiæ dum etiam ſi non fuiſſet vocata in fideicommiſſis ſuorum maiorum, adhuc voluit D. Antimus quod iſti Coniuges poſſent diſponere de fructibus tamquam re diuerſa † à fideicommiſſo ad inſtar commodi- 17
tatis quæ conſiſtit in ſola fructuum perceptione, Bald. *in l.* 1. *num.* 7. *C. qua bona cedi poſſ.* Iaſ. *in §. vlt. num.* 57. *Inſtit. de act.* Rolan. *conſ.* 80. *num.* 35. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 1022. *n.* 11.

Pacific.

Digitized by Google

Pacific. de Salu. *inſpect. 3. cap. 2. num.* 804. *& ſeqq.* quaſi
verba, *non obſtante quocumque Vinculo etiam prætenſi fidei-*
18 *commiſſi*, ſtent ampliatiuè ad alia † fideicommiſſa, perin-
de ac ſi fuiſſet dictum quod dicti Coniuges poſſent diſpone-
re de fructibus non obſtante quod D. Martia tamquam
fœmina ſit excluſa à quocumque ſuorum Maiorum fidei-
commiſſo, Surd. *deciſ.* 8. *num.* 12. Rota *deciſ.* 367. *num.* 1.
part. 1. *recent.*

Præterea ponderabatur, quod cum D. Antimus ſub præ-
textu erroris vult agere ad reſciſſionem Inſtrumenti iura-
ti non ſolùm debet errorem concludenter probare, vt ſu-
pra dictum eſt; Verùm etiam quod ſi errorem agnouiſſet
19 contracturum ſe non fuiſſe, † eo modo, quo contraxit,
iuxta *deciſ.* Seraphin. 275. *num.* 10. Et tamen ex verbis Ca-
pitulorum viſum eſt apparere totum contrarium ex quo
D. Antimus nunquam habuit pro ſubſiſtentibus fideicom-
miſſa, & Primogenituram, nam de illis loquens vſus eſt
verbo, *prætenſis*, ibi, *A beneficio delli Chiamati nelli pre-
tenſi fideicommiſſi, & Primogenitura, &c.* quæ dictio, *præ-
20 tenſi*, nihil firmat, ſeu † ponit in eſſe, *cap. ad hæc*, vbi Dec.
num. 1. *de reſcript.* Rota *deciſ.* 60. *num.* 1. *eod. tit. in antiq.*
Caſſador. *deciſ.* 4. *num.* 8. *& 9. de probat.*

Accedit, quod de tempore, quo fuerunt inita dicta Ca-
pitula matrimonialia, non poterat dici amplius extare di-
ctam Primogenituram, cum de conſenſu fratum fuiſſet iam
reſoluta, & D. Antimus portiones aliorum propria pecu-
21 nia ſibi acquiſiuiſſet, † vt ipſe fatetur in Commiſſione hu-
ius Cauſæ, quæ contra illum benè probat *l. cum precum*, *C.
de liber. cauſ.* Greg. *deciſ.* 555. *num.* 9. Vnde quando in Ca-
pitulis loquutus fuit de vocatione D. Martiæ ad Primoge-
22 nituram, † debet intelligi de alia, quàm de illa in qua non
erat vocata ad *reg. quod non entis*, *&c. l. eius*, *qui in Pro-
uincia*, *in fin. ff. ſi cert. pet.* Rota *deciſ.* 237. *num.* 3. *part.* 3.
recent.

Vlterius etiam dicebatur, quod vel illa aſſertio vocatio-
nis Martiæ ad prætenſa fideicommiſſa, & Primogenituram
erat vera, & ceſſat omnis lis, aut emanauit, vt D. Dux in-
duceretur ad contrahendum, & non poteſt D. Antimo ſuf-
fragari propter bonam fidem, quæ in huiuſmodi contracti-
23 bus exuberare debet, † cum aliàs D. Dux non eſſet contra-
cturus, Abb. *conſ.* 73. *num.* 3. *verſ. non obſtat ſi dicatur, lib.* 2.
Natt. *conſ.* 609. *num.* 41. *verſ. non videtur*, Vinc. de Franch.
deciſ. 44. *num.* 3. latè Aym. Robert. *in tract. rerum iudicata-
rum lib.* 1. *cap.* 2. vbi in materiam exornat.

Et demum videbatur ceſſare omnis difficultas, quia
D. Antimus ſciens adeſſe dicta prætenſa fideicommiſſa, &
Primogenituram, nihilominus ad obſeruationem præmiſ-
ſorum expreſsè voluit ſe obligare, per hæc verba: *le quali
aſſegnationi, e conſegnationi eſſo Signor Antimo promette
eſſer bone, e ben fatte, e di non hauer fatte, e che non farà co-
ſa alcuna in pregiuditio di quelle, altrimente ex dato, & facto
ſuo tantum, & non alias, &c. vuole eſſere tenute all'eſſecutio-
ne di quelle, & ad omnia damna, &c.* Et ſic vltra, quod illa
verba, *ex dato, & facto ſuo tantum*, non excludunt fa-
24 ctum † ſuorum Authorum, vt latè probat Surd. *conſ.* 36.
num. 18. & fuit ponderatum in *Romana ſcutorum* 24. *mill.*
18. *Ianuarij*, *& 24. Iunij* 1630. *coram Reuerendiſs. P. D.
Vereſpio*, adhuc ſatis patenter obſtant D. Antimo, dum
25 nemo alius præter ipſum † multiplici aſſignationem impu-
gnat, ad text. cum ibi not. *in l.* 1. *ff. de pact. l. qui iuraſſe*, vbi
Dec. & Cagnol. *ff. de iur. iur. l. facere oportere*, *ff. de verb.
ſignificat. l. aduerſus*, *in princ. ff. de recept. arbitr. l. ſi quis
maior*, *C. de tranſact.* Caual. *deciſ.* 190. *num.* 5. Et propte-
rea in omnem caſum teneretur ad damna, & intereſſe,
l. ſtipulationes non diuiduntur, *ff. de verbor. oblig.* Surd. *con-
26 ſil.* 52. *num.* 14. Gregor. *deciſ.* 241. *ſub num.* 3. † *verſ. nec di-
catur*, *part.* 3. *recent. & deciſ.* 67. *num.* 10. *part.* 4. quod abſq;
vlla difficultate procedit dum damna, & intereſſe à D. An-
timo fuerunt expreſsè conuenta.

Idque tantò magis, quia vtraque pars cum iuramento,
27 † & ſub obligatione Camerali voluit, *Non poter eſſere ſcu-
ſati di hauer promeſſe il fatto d'altri*, Rot. *deciſ.* 440. *num.* 3.
part. 1. *diuerſ. Et non domandare aſſolutione dal giuramen-
to*. Vndè licet D. Antimus abſolutionem petierit, illa ta-
men non eum exemit à vinculo obligationis contractus,
28 † Bald. *in l. hac ſcriptura*, *num.* 2. vbi Imol. *eod. num. in fin.
ff. de condit. & demonſtr.* Couar. *var. reſol. cap.* 4. *num.* 6.
verſ. ex his, Rota *deciſ.* 580. *num.* 7. *part.* 1. *recent. Et tut-
te le ſodette coſe oſſeruare puntualmente*, *&c.* & ſic ad vn-
29 guem † abſque alio defectu, iuxta tradit. per Bald. *in rubr.*
extra de conſtit. num. 11. *& ſeq.* Felin. *in cap.* 2. *num.* 19. *in
princip. & ad fin. verſic. & adde*, Tiraq. *in l. ſi vnquam*,
verb. reuertatur, *num.* 79. *C. de reuoc. donat.* & demum in
capitulis ſubiunguntur hæc verba: *Et coſi ſe ne danno pa-
rola l'vno all'altro*, *&c.* qui modus loquendi tanquam
continens fidei præſtationem habet † vim iterati Iuramen- 30
ti, Abb. *in cap. ad aures*, *num.* 30. *in fine*, *verſ. & ideò*, *cum
ſeqq. de his quæ vi met. cauſ. fiunt*, iuxta not. *in cap. pen.
de iur. iur.* Afflict. *deciſ.* 389. *num.* 2. Et in † terminis fi- 31
dei datæ à magnatibus, Guidop. *conſ.* 31. *num.* 2. *verſ. quin-
ta ratio.*

Nec viſa ſunt obſtare quæ in principio dicebantur pro
parte D. Antimi, quia ex prædictis patet non poſſe fieri vim
in fideicommiſſis maiorum, cum illa non fuerint adhuc ex-
hibita: Vltra quod per D. Antimum non docetur fœminas
ad Caſtrum Morlupi, & per conſequens ad multiplicum
prouenieus ex pretio illius non fuiſſe vocatas, ſaltem † poſt 32
extinctionem lineæ maſculinæ, prout vocari fortaſſe poſ-
ſunt, quando non repugnat natura ipſius feudi, illudque
ſit merè hæreditarium, Curt. iun. *de feud. part.* 3. *limit.* 65.
Clar. *in §. feudum*, *quæſt.* 73. *num.* 6. Surd. *conſ.* 317. *num.* 25.
& conſ. 384. *num.* 16. Roſental. *de feud. cap.* 7. *quæſt.* 34.
num. 3.

Et ex his videbantur tolli ea, quæ dicebantur de Primo-
genitura tanquam facta pro conſeruatione Cippi, & Do-
mus de Vrſinis, cum ordinatione quod fœminæ dotari de-
beant, nam quicquid ſit an ab iſta primogenitura ipſi Con-
trahentes receſſerint, itaut hodie amplius non extet, vt ſu-
pra dictum eſt, fuit reſponſum primogenituram fuiſſe
conſtitutam ad fauorem D. Antimi, & ipſius filiorum, &
in illorum defectum ad fauorem Primogeniti alterius Fra-
tris, & ſic deinceps ordine ſucceſſiuo, vnde cum D. An-
timus adhuc viuat, & eſſe poſſit, quod per mortem omnium
in dicta Primogenitura vocatorum bona apud ipſum libera
remaneant; Ius vocatorum in hoc caſu, tanquam † non 33
omnino excluſiuum Iuris agentis, non poteſt Martiæ præ-
iudicare, Ruin. *conſ.* 25. *num.* 14. *verſ. & ideò dictus*, *lib.* 2.
Roland. *conſ.* 57. *num.* 10. *lib.* 3.

Nec viſum eſt attendendum, quod Martia iam obierit,
& D. Cleria eius filia non ſit in Primogenitura vocata, quia
fuit reſponſum D. Cleriam non agere ex vocatione facta in
Primogenitura, ſed ex promiſſione dotis, & ad damna, &
intereſſe adeò inixè ſtipulata.

Nec releuat, quod hodie adſint alij vocati ad Primogeni-
turam, quia ſi aderunt, quando eueniet caſus ſucceſſionis,
& tunc agendum erit, an D. Antimus illis præiudicare po-
tuerit, & quatenus non, an ipſe teneatur de euictione ex
quo promiſit de dato, & facto ſuo. Aut alij vocati non
aderunt, & eo caſu non poterit dubitari de validitate aſſi-
gnationis.

Demum non obſtat, quod in Capitulis matrimonialibus
nulla ſit facta aſſignatio huius multiplici, ſed tantum legan-
tur verba imperſonalia, ibi, *Eſſendo poſti à multiplico ſcu-
di* 6000. & ſubditur, poſtquam vnà cum fructibus aſcen-
derint ad ſcuta 50. mil. *perciò conuengono eſſe parti*, *che
li detti ſcudi* 6000. *s'intendano conſegnati alli detti Signori
Franceſce*, *e Martia à detti fideicommiſſo*, *e Primogeni-
tura chiamata*, *&c.* Itaut imperſonalitas † non refera- 34
tur ad loquentem quando non tractatur de acquirendo
ipſi loquenti, iuxta Alex. *in conſ.* 112. *num.* 4. *circa fin. verſ.
ſed imperſonalitas*, *lib.* 7. nam fuit reſponſum quod Imper-
ſonalitas adiecta verbis exequutiuis, ibi, *s'intendino aſſegna-
ti*, *&c.* non tollit obligationem eius, † cum quo contra- 35
hitur, vt tradit Bart. *in auth. ſi quando*, *in* 1. *lect. num.* 3.
& in 2. *num.* 1. *ad fin.* & ibi Bald. *num.* 3. *& 4. C. de conſtit.
pecun.* idem Bald. *in l. final. §. vltim. in* 1. *lect. num.* 1. *ad fin.
verſic. adhuc*, vbi Alex. *in princ.* Roman. *ante num.* 1.
verſi. aliquando eſt in verbis exequutio, *ff. ſi cert. pet.*
Quod autem illa verba, *s'intendino aſſignati*, *&c.* ſint
exequutiua, viſum eſt indubitabile, per ea, quæ tradit
Tiraquel. *in l. ſi vnquam*, *verb. reuertatur*, *num.* 66. *&* 184.
C. de reuoc. donat. vbi ſub num. 216. dicit, † quod huiuſmo- 36
di verba adiecta participio præteriti temporis ſunt latæ
ſententiæ, & conſequenter exequutiua. Quod magis
procedit in caſu iſto, in quo D. Autimns poſt aſſignationes
factas in Inſtrumento Dotis addidit clauſulas, *ad haben-
dum*, *&c. ponens*, *&c. conſtituens*, *&c.* quæ important tran-
ſlationem dominij, & poſſeſſionis † rerum aſſignatatum, 37
vt de clauſula, *ad habendum*, *&c.* Soccin. *conſil.* 9. *num.* 33.
verſ. 9. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 361. *num.* 39. Surd. *conſ.* 450.

num.27. Gratian. diſcept.96. num.2. & 586. num.3. Pedem. deciſ.164. in princ. lib.2. Rota deciſ.662. num. 2. part.1. diu, & de clauſula, ponens, &c. Crot. conſ.83. num. 14. verſic. demum ſubdit, Surd. conſil. 22. num. 34. in fin. & ſeqq.
38 & de clauſula, † conſtituti, eſt text. in leg. quod in eo, in princ. ff. de acquir. poſſeſſ. leg. quædam 77. ff. de rei vindic. Pariſ. conſil. 128. num. 11. lib. 1. & conſil. 33. num. 30. lib.3. Menoch. conſil.104. num. 72. & conſil. 139. num. 24. Tiraq. de iur. conſtit. part.1. num.2. & part.2. ampl. 1. num. 2. Rota poſt Zacch. de oblig. Camer. deciſ. 31. num. 3. & deciſ. 64. num. 2. Olaſch. deciſ.133. num. 6. Gregor. deciſ.437. num.1. & in fin.

Et ita deciſum parte vtraque, &c.

A R G V M E N T V M

Sequentis Annotationis.

Stella Polaris nauigationis, & perfectionis omnium actuum humanorum cum ſit conſenſus, ſeu voluntatis complacentia, ideòque ſi ea non appareat, vel ita obtenebrata ſpeculetur, ita vt diſcerni non valeat, actum eſt, & non ſolùm hoc eſt ſignum ſecuræ tempeſtatis, ſed certi, ac indubitati naufragij. Non enim poteſt emitti, magis rabioſus ventus Auſtralis, nec Aquilonaris aptus ad omnia radicitus conquaſſanda, ac penitus extirpanda, quàm iſte nullitatis conſenſus.

Et perperam quis quærit inuenire portum tam validum, & murum tam æneum, vt poſſit ſubterfugere horridam hanc tempeſtatem, nam & abſoluta ipſa Principis poteſtas, circa hoc elanguis eſt, cum talis defectus proueniat à Iure naturali, ſuper quo non diſpenſat. Inſuper validiſſimum vinculum Iuramenti non ſolùm non ſtringit, ſed cum ipſo contractu nullo ex defectu conſenſus, ſubmerſum remanet.

Hæres adeundo hæreditatem ſine confectione inuentarij, abſolutè tenetur creditoribus, & legatarijs etiam vltra vires hæreditarias, quo caſu difficulter obtinetur reſtitutio in integrum cum id proueniat ex negligentia, & negligentibus Iura, tamquam exoſis non ſubueniunt, tamen id limitatur, quando talis aditio eſſet erronea, & ſic abſuit conſenſus, & qualiter id procedat à n. 67. vſque ad n.100.

S V M M A R I V M.

1 Conſenſus eſt illud ens tranſcendentale, quod in omnibus diſpoſitionibus requiritur.
Conſenſus vbi non adeſt, ibi omne abeſt, num.1.
2 Conſenſu remoto, omnes actus humani ſunt indifferentes.
3 Obligatio nulla contrahi poteſt abſque conſenſu, & complacentia voluntatis.
4 Obligatio regulanda eſt iuxta mentem contrahentium, non autem ſecundum interpretationem verborum.
5 Actus quilibet ſine voluntate geſtus eſt tamquam Cymbalum tinniens, dans ſine mente ſonum.
Actus geſti ſine conſenſu, ſunt tamquam cadauera, cùm reperiantur ſine anima, & ſpiritu, num.5.
6 Voluntas eſt illa, quæ regit, ac omnia dominatur.
7 Conſenſus vbi deficit, deficit quoque poteſtas agentium.
8 Defectus conſenſus, eſt ſic malignantis naturæ, vt aptus ſit ad omnia radicitus ſubuertenda.
9 Principis ſuprema poteſtas poteſt æquare tunda quadris, & quadra tundis.
Mundum totum eſſet euangare, ſi de Principis poteſtate, diſputaretur, num.9.
10 Princeps non poteſt ſupplere defectum voluntatis, cum ſit de iure naturali.
11 Papa non ſupplet defectum conſenſus etiam ſi apponat in confirmatione clauſulam ſolitam, ſupplentes omnes defectus formales, & ſubſtantiales.
Papa non poteſt me obligare ſine conſenſu meo, num.11.
12 Iuramentum nihil operatur, vbi deficit conſenſus, cum iſte non ſuppleatur per iuramentum.
Iuramenti vinculum eſt validiſſimum, ſed non valet ſupplere defectum conſenſus, num.12.
13 Iuramentum firmat contractum nullum, & facit illum valere, & num.14.
15 Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis, & ſic facit valere donationem excedentem 500. ſolidos abſque ea.
16 Inſinuatio omnino requiritur pro validitate donationis excedentis 500. ſolidos.
17 Contractus nullus tunc ſuppletur per iuramentum, quando eſt ſimpliciter nullus, non autem ſi ſit ipſo iure nullus.
18 Contractus, quando eſt nullus, ratione conſenſus, tunc in eo, nihil operatur iuramentum.
19 Iuramentum ſiue ſit aſſertorium, vel promiſſorium non eſt valens immutare ſubſtantiam obligationis, in partium conſenſus exiſtentem.
20 Iuramenti abſolutio non eſt neceſſaria, quoties adeſt defectus conſenſus in contractu iuito.
21 Contractus ſimulatus, depictus, & figuratus dicitur.
22 Contractus ſimulatus dicitur extrinſecus apparens, & intrinſecus vacuus.
23 Contractus ſimulatus habet veri ſuperficiem, & medullum falſi.
24 Iuramentum quatenus reperiatur in contractu ſimulato, ſiue ſit aſſertorium, ſiue promiſſorium, ad nihil deſeruiet.
25 Iuramentum non operatur vltra voluntatem, conſenſum, & intentionem iurantis.
26 Teſtator, ſi inſtituat plures hæredes, ſi aliqui ex eis prædecedant teſtatori, pars mortuorum accreſcit ſuperſtitibus.
27 Et illi ſoli ſuccedant, perinde ac ſi tantum ipſi eſſent ab initio inſtituti.
28 Filius repræſentat perſonam patris.
29 In Inſtitutionibus non admittitur tranſmiſſio, neque repræſentatio, ſed requiritur expreſſa nominatio perſonæ vocatæ.
30 Diuiſio, quando eſt patenter erronea cum ratione erroris abſit conſenſus, ideò nullius eſt roboris, & efficaciæ.
31 Quod procedit, ſiue error ſit iuris, ſiue facti.
32 Diuiſio, quando eſt erronea, aliquid non operatur iuramentum in ea interpoſitum, ſicuti nec decretum Iudicis in ea interuentum.
34 Conſenſus, vbi abeſt, non ſubſtantiatur actus.
35 Iuramentum non confirmat id, quod non reperit confirmabile.
36 Iuramentum non valet ſtringere id quod nullum, & inane eſt, ex defectu conſenſus.
37 Occaſus non datur, vbi prius non datur ortus.
38 Defeciſſe, non poteſt dici id, quod numquam apparuit, & Leges numquam ſimiles monſtruoſitates admittunt.
39 Iuramentum, ideò nihil operatur in contractu ſimulato, quia non reperit in veritate, quod confirmet.
40 Iuramentum non poteſt operari, vt verum ſit, quod eſt falſum.
41 Deus Omnipotens non poteſt ea, quæ implicant contradictionem.
42 Iuramentum, ſequi videtur naturam Planetæ Mercurij, qui accipit naturam earum Planetarum, in quarum domo reperitur.
43 Simulatione probata, ea eſt apta infringere vires obligationis Cameralis, in inſtrumento appoſita.
44 Contrahentes ſimulatè, ea intentione, qua ſtipulantur, eadem iurant.
45 in Contractu ſimulato, ſicuti deficit conſenſus contrahentium, ita & in iuramento in ipſo interpoſito.
46 Errans non dicitur præſtare conſenſum.
Diſpoſitio qualibet, in qua deficit conſenſus, nullius eſt roboris, cum ſit vmbra fallax, num.46.
47 Ignorans reſpectu rei ignoratæ conſideratur vti res inanimata, & inſenſibilis, veluti ſaxum.
Ignorantem pœna afficì, iniquum eſt, n.47.
Ignorans reſpectu rei ignoratæ eſt magis ſtultus, quam alius, num.47.

48 Alie-

Digitized by Google

48 *Alienans ignoranter rem prohibitam alienari, non cadit à iure ſuo.*

49 *Dolus, malitia, & culpa, cum non cadat in alienante ignoranter rem prohibitam alienari, ideo non intrat pœna.*

50 *Ignorans non cenſetur remittere ius ſuum, & ſic non renunciare, donare, repudiare, &c.*

51 *Ignorantis voluntas, nulla eſt, & ideò ex ea nihil deprehendi poteſt.*

52 *Actus errones dicuntur carere conſenſu, ſcientia, & patientiam errantium.*

53 *Quod procedit, etiam ſi aliquid acceptum ſit.*

54 *Contractum acceptans ab alio geſtum, tenetur illud acceptare cum omnibus ſuis qualitatibus.*

55 *Id tamen procedit, data ſcientia dictarum qualitatum alias ſecus, quia ſine ea abeſt conſenſus, & num. 56.*

56 *Conſenſus nunquam porrigitur ad ignorata.*

57 *Scientia ſpecifica requiritur in renunciante.*

58 *L. de his, ff. de tranſact. habet locum in omni acta, per quam inducitur renunciatio.*

59 *Scientia ſpecifica fideicommiſſi, & viſio ſaltem intellectualis fideicommiſſi requiritur in renunciante.*
Id tamen poteſt probari coniecturis.

61 *Læſio, & dolus quando ceſſet in renunciationibus.*

62 *L. de his, ff. de tranſact. non tam rigidè eſt ſeruanda, quando ceſſat ſuſpicio fraudis, & doli.*

63 *Legatum acceptans, cum clauſula,* quod plus non petat, *ſibi non præiudicat ſi ignorauerit talem prohibitionem, & num. 64. & 65.*

66 *Legatum ignoranter, qui acceptat poteſt illud repudiare.*

67 *Hæres adiens hæreditatem ſine confectione inuentarij, Lex male de eo ſuſpicatur.*

68 *Hæres adiens hæreditatem ſine beneficio inuentarij, tenetur etiam vltra vires hæreditarias.*

69 *Hæres adiens hæreditatem ſine inuentario, vt non teneatur vltra vires hæreditarias, difficulter in integrum reſtituetur.*

70 *Reſtitutio in integrum non datur, quando magna eſt negligentia.*

71 *Reſtitutio in integrum datur maiori quando eſt læſus ſine culpa, & facto ſuo.*

72 *Hæres negligende conficere inuentarium, propriam turpitudinem allegat, & ideò audiendus non eſt.*

73 *Negligentia cum culpam arguat, ideò negligens id ſibi debet aſcribere.*

74 *Venditor negligens in traditione rei vendita, in tempore, & loco conuento, audiendus non eſt in petitione pretij.*

75 *Imo tenetur ad omnia damna, & intereſſe paſſa ab emptore ob talem negligentiam.*

76 *Negligentibus, quod ſubueniatur, nulla æquitas id ſuadet, cum legibus ſint valde exoſi.*
Negligentibus non eſt ignoſcendum, num. 76.

77 *Commodum ex propria culpa quis non debet ſentire.*

78 *Negligentia eſt nouerca virtutum.*
Negligens dicitur, quaſi non eligens, num. 78.

79 *Hæres adeunde hæreditatem ſine inuentario, habet quid ſibi imputet, ſi grauetur in bonis proprijs.*

80 *Hæres adeundo hæreditatem ſine inuentario non poteſt prætendere aliquam reſtitutionem in integrum, ex capite iuſta ignorantia, & quare.*

81 *Hæreditatis aditio, facta ſine inuentario, ſi eſſet erronea, tunc ſuccurrendum eſt adeunti.*

82 *L. fin. C. de iur. deliberand. quando intret, & num. 84. & 85.*

83 *Aditio hæreditatis quando fuit erronea, & ſic abfuit conſenſus, tunc non refert, an hæres confecerit, necne inuentarium.*

86 *Error, quando præſtet cauſam, vt hæres adiens hæreditatem ſine inuentario, reſtituatur in integrum, n. 87.*

88 *Error debet deuenire ex facto teſtatoris, ad hoc vt hæres reſtituatur in integrum; ſi adeat hæreditatem ſine inuentario.*

90 *Error excludit conſenſum, ſine quo omnia ſunt nulla.*
Nullum, quod eſt, nullum producit Iuris effectum, n. 90.

91 *Hæreditatis aditio, quando eſt nulla, non eſt de ea facienda mentio.*

94 *Ad Tranſactionis inualiditatem agens debet reddere, omnia accepta, limita ſtante nullitate contractus, & num. 95.*

96 *Hæreditas quando apparet lucroſa ſi poſtea contrarium reperiatur, & hæres adiuit eam ſine inuentario, quando audiatur petendo reſtitutionem in integrum, & num. 97. & vide num. ſeq.*

ANNOTATIO

Ad Deciſionem primam.

CONſenſus enim eſt, illud ens tranſcendentale, quod A
in † omnibus diſpoſitionibus humanis eſt omninò 1
neceſſarium. Nam vbi non adeſt conſenſus, ibi omne
abeſt, vtique remoto conſenſu, ſeu voluntate operantis,
omnes actus ſunt † indifferentes. Nulla ſanè obligatio 2
contrahi, ſeu naſci poteſt abſque conſenſu, & complacen-
tia voluntatis vera, vel interpretatiua, per quam quis ap-
plicat appetitiuum motum, *l. 1. §. 1. fin. ff. de pact. & l. obli-
gamur, ff. de act. & obligat.* Hinc eſt, quod obligationes
contrahentium regulandæ, & declarandæ ſunt † iuxta 3
eorum voluntatem, & mentem, non autem ſecundum
interpretationem verborum, Rota *deciſ. 224. num. 14.* ibi,
*cum obligatio ex mente contrahentium debeat declarari, &c.
part. 5. recent.* cum alijs allegatis coram Reuerendiſs. P. D.
Meltio *in cauſa Romana pretij Grani* 14. *Decembris* 1646.
§. Quia fuit, ibi, *obligatio regulanda, & declaranda eſt
iuxta eorum mentem, non autem ſecundum interpretatio-
nem verborum, &c.* verba ſanè famulantur menti, † & 4
non è contra, & ſemper illa ſententia eſt ſequenda, quæ
voluntatis diſponentis eſt accomodata, licet verbis non
conueniat, ad text. *in l. ſi ancillas 63. ff. de legat. 1. l. hære-
des mei 57. §. cum ita, ff. ad Trebell.* Mantic. *de coniectur.
vlt. voluntat. lib. 3. titul. 3. num. 9.* Rot. *deciſ. 103. num. 1.
& 2. part. 6. recent. & fuit dictum in cauſa Caſanaten. Hæ-
reditatis 24. Martij 1651. coram bon. mem. Dunozet. De-
can. §. Vltim.* ibi, *nam illa ſententia ſequenda eſt, quæ vo-
luntati eſt accomodata, licet verbis non conueniat, &c.* Pri-
mus enim mobilis eſt voluntas agentium, & dum ea non
poteſt haberi, actum eſt, & ſanè nullus prudens dubitauit,
& ſuper hoc inclamant omnia iura, † quod quilibet actus 5
ſine voluntate geſtus, nihil aliud ſit, niſi Cymbalum tin-
niens dans ſine mente ſonum, itaque firmari poterit, quod
prædicti actus erunt ſicuti cadauera, cum reperiantur ſine
anima, ſeù ſpiritu.

In omnibus enim diſpoſitionibus humanis Rectrix ſu-
prema eſt ipſa voluntas, † quoniam ea dominatur, & 6
omnia regit, & tamquam Regina, ipſa totum facit, vt
ſunt celebres text. in *l. obligationum ſubſtantia, & in l. cum
figura, & in l. in omnibus regulis, & in l. ex maleficijs §. 1.
de actionib. & obligat. & in l. in conditionibus, ff. de condit.
& demonſtrat. & in l. ex facto la 2. §. rerum, ff. de hæred.
inſtit. leg. 1. §. 1. ff. de pact. leg. non omnis, & leg. ſi ergo ff. ſi
cert. petat. l. in venditionibus, & l. quod tamen in fin. & l.
cum ab eo, §. fin. ff. de contrahend. empt.* aduertit Rota co-
ram bon. mem. Coccin. *deciſ. 741. num. 3. in fin.* ibi, *Con-
ſenſus eſt ſubſtantia omnium obligationum, & dat eis eſſe,
adeo vt ſine eo ſubſiſtere non poſſunt, &c. part. 3. recent.* cum
alijs allegatis *in cauſa Vlixbonen. Nullitatis conſenſus* 10. *De-
cembris* 1650. *coram bon. mem. Arguelles §. Nulla adeſt*,
ibi, *quia ſine conſenſu dari non poteſt obligatio.* Vbi enim
deficit conſenſus, deficit quoque poteſtas †. agentium, 7
Pariſ. *conſ. 54. num. 41. & ſeq. lib. 1. conſ. 86. num. 40. lib. 3.*
Gabr. *conſ. 142. num. 6. lib. 2.* cum alijs allegatis nuper per
Rotam *in cauſa Romana dotis* 10. *Decembris* 1657. *coram
R. P. D. Meltio §. Quibus ſtantibus*, ibi, *deficit conſenſus,
& conſequenter poteſtas agentium, &c.* Ex Antris cauernoſis
nullitatum, non poteſt erumpi magis † rabioſus ventus 8
Auſtralis, quàm iſte nullitatis conſenſus, aptus, ac valens
ad omnia radicitus ſubuertenda, ac proſternenda, itaque
poteſt expendi illud Æneid. *lib. 5.*

*—— ruit æthere toto
Turbidus imber aqua, denſiſque, nigerrimus
Auſter.*

Nec reperitur potentia quantumuis maxima, quæ po-
tens ſit ei reſiſtere, imò & ſuprema Principis poteſtas, quæ
æquare valet quadra rotundis, & runda † quadris, & de ea 9
dubitare, vel diſputare eſſet totum Mundum euangare,
vt inquit Bald. *in conſil. 262. num. 2. lib. 3.* Nihilominus ad
nihil deſeruiet pro ſupplenda voluntate, vbi non adeſt,
nam talis defectus † eſt de Iure naturali, contra quod 10
Lex humana non diſpenſat, *l. nam Magiſtratus, ff. de ar-
bitr. cum ſimil.* Vnde & confirmatio Apoſtolica non ſup-
plet defectum conſenſus, etiam ſi adſit clauſula † *ſupplentes* 11

omnes defectus etiam formales, & ſubſtantiales, & hoc, quia vt dixi, conſenſus eſt iuris naturalis, ex multis congeſtis per Rotam coram bon. mem. Card. Caualer. *deciſ.* 618. *num.* 17. *&* 18. ibi, *neque ſupplet defectum conſenſus, cum ſit iuris naturalis, &c.* vbi etiam firmatur quod Papa per viam contractus non poteſt me obligare, ſine conſenſu meo, &c. & idem fuit dictum *in cauſa Oxomen. Penſionis coram bon. mem. Litta impreſ. apud Garz. de Benefic. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 247. *verſ. Nec obſtare dixerunt Domini, &c.* & vide *deciſ.* 458. *in fin. part.* 3. *diuerſ. & in cauſa Siracuſana Fideicommiſſi* 11. *Decembris* 1613. *coram bon. mem. Vbaldo Sen.* & generaliter fuit dictum *in cauſa Bononien. Hæreditatis* 28. *Iunij* 1652. *coram bon. mem. Bichio §. Nihil refragante*, ibi, *Hunc enim voluntatis defectum, quamuis in forma ſpecifica Confirmatio Apoſtolica non ſupplet, &c.* cum alijs ibi allegatis.

Quamobrem nec ad nihil deſeruiet, quantumuis in tali-
12 bus diſpoſitionibus, contractibus, &c. appoſitum † reperiatur validiſſimum vinculum iuramenti, non nego tamen, quod inter alias prærogatiuas, & priuilegia iuramenti illud ſatis inter alia emicat, ſcilicet, quod iuramentum fir-
13 met † contractum nullum, & faciat illud valere, iuxta text. *in cap. quamuis de pact. in* 6. *& in cap. cum contingat*, vbi Imol. Abb. & alij *de iureiurand. Auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vendit.* vbi omnes hoc notant, nam ibi volunt, quod diſpoſitio illius Auth. extendatur ad contra-
14 ctum alias inualidum, & nullum, † vt quando minor alienat bona immobilia, abſque decreto Iudicis, iuxt. text. *in l. ſiquidem, C. de præd. minor. cum ſimilib.*

Iuramentum enim ſupplet defectum ſolemnitatum omiſſarum, per text. *in d. Auth. Sacramenta puberum*, firmant Alex. *in conſil.* 21. *num.* 11. *& conſil.* 53. *num.* 6. *lib.* 3. & poſt Io. Andr. Vveſemb. Gabr. Federic. de Sen. Abb. Soccin. Pariſien. Franch. Marc. Cacher. Mancin. & alios defendit Martin. Beneken. in addit. ad Seraph. *de Priuileg. Iurament. priuileg.* 61. *num.* 8. & prædicta opinio eſt vera, vt poſt Bart. *in d. Auth. Sacramenta puberum num.* 3. & alios firmauit Rota coram ſan. mem. Innocentio X. *deciſ.* 345. *ſub num.* 2. ibi, *ſtante illius iuramento in contractu appoſito, &c. part.* 4. *recent.* & teſtatur, quod ita ſæpe fuit deciſum in Rota, & deinde ſic quoque fuit deciſum coram bon. mem. Arguelles *in cauſa Anconitana Nullitatis Concordiæ* 16. *Aprilis* 1648. *§. Denique*, ibi, *Quia iuramentum potens eſt quidem ſubſtinere contractum celebratum ſine ſolemnitatibus iuris communis, &c.* Facit etiam, quod iuramentum
15 ſupplet defectum inſinuationis, & ſic facit valere donationem excedentem 500. ſolidos, quamuis non inſinuata cum & aliàs de Iure in ea talis inſinuatio, requiſita omnino ſit, per text. *in l. ſancimus, C. de donat. cum ſimilib.* & quamuis retroactis temporibus, opinio illa, quod iuramen-
16 tum non ſuppleret defectum inſinuationis † videbatur communior, hodie tamen contraria, robur non parum ſumpſit, & tamquam veriſſima, ab omnibus ferè DD. eſt canonizata, & exaltata vti irrefragabilis, ex abunde à me adductis *in meis reſolutionibus practicabilibus cap.* 96. *à num.* 290. *tom.* 1. Sed perſiſtendo in terminis.

Attamen prædicta concluſio, quod iuramentum ſuppleat defectus ſolemnitatum intelligenda venit, quando
17 contractus eſt nullus, † non autem, quando eſt ipſo iure nullus, & quidem funditus, vt eſt caſus noſter, ſcilicet
18 nullitatis conſenſus, cum † tunc nihil operabit iuramentum, *l. vltim. C. de non numerat. pecun. cum ſimil.* quod procedit etiam ſi iuramentum eſſet duplex, ſcilicet aſſerto-
19 rium, & promiſſorium cùm non poſſit operari, † quod exequatur inſtrumentum non habens ſubſtantiam obligationis in partium conſenſu exiſtentem, ad notata per gloſ. *in cap. ſi diligenti* 12. *de for. competent.* Pariſ. *conſil.* 54. *num.* 41. *lib.* 1. Gabr. *conſil.* 142. *ſub num.* 6. *lib.* 2. Ruin. *conſil.* 130. *num.* 3. *lib.* 2. Honded. *conſil.* 46. *num.* 35. *lib.* 1. Rot. *in cauſa Romana Dotis* 10. *Decembris* 1657. *§. Nihil etiam refert*, ibi, *nec ſubſtantiam obligationis in partium conſenſu exiſtentem, &c.* & coram R. P. D. Meltio, *& in cauſa Meleuitana donationis* 17. *Decembris* 1646. *coram R. P. D. Tarraconen. §. Nihil releuat*, ibi, *non obſtante quocumque iuramento, cum non ſuppleat conſenſum, &c. & in cauſa Romana, ſeu Florentina Cambiorum* 3. *Iunij* 1650. *coram Eminentiſſimo D. Card. Corrado, §. Vnde reſultat*, ibi, *Nam præfefert defectum conſenſus, qui non excluditur iuriſiurandi virtute, &c.*

Quæ concluſio eſt adeo vera, vt neceſſarium minimè ſit à tali iuramento † abſolutionem petere, quoties datur de- 20
fectus conſenſus in contractu inito, vt inquit Bald. *in leg. nemo patronis num.* 5. *in fin. verſ. in hoc etiam, C. de oper. libert.* cum alijs allegatis per Rotam coram bon. mem. Vbald. *deciſ.* 367. *num.* 3. *verſ. dicitur dari de defectu conſenſus, quo caſu non obſtare iuramentum; nec eſſe neceſſariam abſolutionem, &c. part.* 4. *recent.* cum alijs coram eodem allegatis *deciſ.* 702. *num.* 17. ibi, *exceptionem periurij non obſtare, ſtante nullitate contractus, &c. part.* 4. *recent. tom.* 3.

Exemplum enim, quod iuramentum nihil operatur, quando in contractu nullo ex defectu conſenſus, † appo- 21
nitur, habetur in terminis contractus ſimulati, qui ſanè figuratus, & depictus dicitur, *l. ab Anaſt. C. mandat.* & eſt ſine ſpiritu, ideſt conſenſu, nam & dicitur extrinſecus apparens, † & intrinſecus vacuus, itaque veri ſuperficiem ha- 22
bet, & medulam falſi, cum ſit de mente contrahentium nihil agere velle, † *l. imaginar. ff. de regul. iur. l. nuda, ff. de* 23
contrahend. empt. l. ſimul, ff. de rit. nupt. & l. emptor. ff. de acq. plun. arc. & cum alijs à me pleno calamo adductis *in Annotat. ad deciſ.* 9. *in littera A. à n.* 1. *vſque ad num.* 18. *part.* 3. *recent.*

Quare quatenus in eo reperitur appoſitum iuramentum ad nihil deſeruiet, ſiue † ſit aſſertorium, ſiue promiſſo- 24
rium, vt patet ex pluribus relatis per Card. Mantic. *de tacit. & ambig. vltim. volunt. lib.* 21. *tit.* 8. *num.* 55. *& ſeq.* ibi, *contractus ſimulatus non habet conſenſum*, & latè Seraph. *de priuileg. iurament.* 59. *num.* 6. *& ſeq.* & ſæpè reſpondit Rota, & præſertim coram Reuerendiſs. Terracinen. *deciſ.* 55. *num.* 15. ibi, *cum ſit ſimulata, & omnino præſumpta iuramento non confirmatur*, & coram bon. mem. Card. Panzirolo *deciſ.* 11. *num.* 20. *part.* 7. *recent.* & coram eodem *in cauſa Mediolanen. Canonicatus* 17. *Iunij* 1641. *§. Minus releuat*, ibi, *cum verſemur in actu nullo, eo corruente corruit iuramentum, &c.*

Atque eſt ſatis decantatum in Iure illud axioma, quod iuramentum non operatur vltra voluntatem, † intentio- 25
nem, & conſenſum iurantis, *l. fin. C. de non numerat. pecun. cap. Quintauallis de iureiur.* Rip. *in l. qui Romæ, §. duo fratres num.* 73. *in fin. ff. de verb. obligat.* cum alijs allegatis à Rota *in cauſa Romana Donationis* 16. *Martij* 1643. *coram bon. mem. Bichio, §. Nam ſemper*, ibi, *iuramentum non operatur vltra voluntatem, & conſenſum iurantis, &c.* ac deinde fuit dictum coram D. Card. Corrado *in cauſa Romana Dotis*, 21. *Februarij* 1650. *§. Nec potuit*, ibi, *Neque iuramento confirmari, quia tunc deeſt conſenſus, &c.* & præter ibi allegata *adde deciſ. in cauſa Caſanaten. Bonorum* 3. *Iunij* 1647. *coram bon. mem. Peutingero, §. Obiecto*, ibi, *etiam non obſtante iuramento appoſito, quia non operatur vltra voluntatem, & conſenſum iurantis, &c.* & magis in terminis benè fuit deductum coram Reuerendiſs. P. D. Meltio *in cauſa Bononien. nullitatis concordiæ* 17. *Maij* 1615. *§.* 1. *verſ. etiamſi adſit iuramentum, &c.* in qua deciſione fuit dictum, cum Teſtator inſtituerat duos hæredes,
† & vnus ex eis prædeceſſerit Teſtatori, ac deinde mortuo 26
Teſtatore, hæres ſuperſtes diuiſit hæreditatem vnà cum filio hæredis præmortui, putando ad ipſum ſpectare dimidium hæreditatis, cum in contrarium adſit Iuris diſpoſitio. Nam certum eſt, quod per prædeceſſum hæredis ante mortem Teſtatoris, eius inſtitutio caducatur illiuſque
† portio accreſcit hæredi ſuperſtiti, qui præterea ſolus in 27
tota hæreditate ſuccedere dicitur, perinde ac ſi ſolus in tota hæreditate ab initio inſtitutus fuiſſet, *l. vnic. §. cum autem, C. de caducit. tollend. l. cum ex filio* 39. *§. quidem, ff. de vulg. l. Lucius Titius, §. filiam, ff. de legat.* 1. Caſtr. *in l. ſi inter virum num.* 5. *& in l. quod pariter num.* 4. *ff. de reb. dub.* Soccin. *in l. ſed & illo, num.* 2. *§. tertio noto, & num.* 3. *verſ. quarto noto, ff. eodem*, Cyriac. *controuerſ. forenſ.* 352. *n.* 11. Oſaſc. *deciſ.* 108. *num.* 5. *& ſeq.* Rota coram bon. mem. Bichio *in cauſa Bononien. Legati Vſusfructus* 5. *Decembris* 1650. *§. eamque*. Nec poterat, ſe tueri filius hæredis prædefuncti, † quod ipſe repræſentabat perſonam patris, 28
quia in Inſtitutionibus non admittitur tranſmiſſio, neque
† repræſentatio, ſed requiritur explicita nominatio perſo- 29
næ vocatæ, ex latè traditis per Surd. *conſil.* 463. *num.* 3. *&* 4. Noal. *de Tranſmiſſ. caſ.* 6. *num.* 684. Quare prædi-
cta diuiſio reperta fuit erronea euidenter, ac proinde † cum 30
ratione erroris abſit conſenſus, ideò nullius fuit roboris, & efficaciæ, *l. cum putarem, ff. famil. erciſ. l. ſi poſt diuiſionem, C. de iur. & fact. ignorant.* Caſtr. *in l. fin. §. item quæſitum, ff. de condit. indeb.* quod procedit, ſiue † error ſit iuris,

Bald.

Bald. *conſil.* 386. *per tot. lib.* 1. Caſtr. *in conſil.* 377. *num.* 1.
1 *&* 2. *lib.* 2. Dec. *conſ.* 408. *num.* 1. *&* 5. Ruin. *conſ.* 127. *n.* 13.
& ſeq. ſiue facti Soccin. iun. *in conſil.* 50. *num.* 27. *& ſeq. lib.* 4.
Crauet. *conſil.* 188. *num.* 10. Menoch. *conſ.* 91. *num.* 26. &
additur *in ſupradicta deciſione in cauſa Bononien. Nullita-*
tis Concordiæ, quod ſtante dicta nullitate diuiſionis cau-
32 ſata ab errore, † tunc nec aliquid operaretur interpoſitum
in tali actu iuramentum, ſicuti nec etiam ſi pro ſolemni-
tate contractus interuenerit decretum Iudicis, ſubſtan-
34 tiatur † actus, & ſit vti fallax vmbra ipſius actus, vnde in
eiſdem terminis, non obſtante iuramento, remanebit,
35 † quoniam iuramentum numquam confirmat, id, quod
36 non reperit confirmabile, & † non fortius ſtringere id va-
let, quod nullum, & inane eſt, peſſimo defectu nullitatis,
has enim monſtruoſitates Iura nullatenus admittere valent,
& faciunt quæ dixi in annotatione ad deciſ. 2. *à num.* 105.
part. 3. *recent.* vbi habes, quod nemo, qui ſani ſit capitis,
37 numquam † dabit occaſum, vbi non datur ortus, nam
Legiſlatores numquam voluerunt admittere illud porten-
38 toſum Monſtrum, quod † dicatur id defeciſſe, quod num-
quam apparuit. Vide quoque, quæ dixi *in Annotat. ad de-*
ciſ. 9. *à num.* 26. *part.* 3. *recent.* vbi in puris terminis noſtris
39 plura habentur, quod † nihil operatur iuramentum appo-
ſitum ſuper contractu ſimulato, quia in rei veritate non
reperit quid confirmet, nec poteſt operari, quod verum
40 ſit, † quod iam falſum eſt, quinimo nec ipſe Omnipotens
41 Deus poteſt ea, quæ implicant † contradictionem, &c.
reliqua vide ibi. *Plura quoque habui in eadem materia in*
meis Practicabilibus Reſolutionibus cap. 95. *à num.* 217.
tom. 1.

Vbi inter alia dixi, quod Iuramentum ſequi, videtur
42 naturam Planetæ Mercurij, quæ accepit naturam earum
Planetarum, in quarum domo reperitur, & ſanè id pro-
cedit vbi adeſt defectus conſenſus, cum pluribus alijs de
quibus ibi: *Et adde deciſionem in cauſa Romana Dotis* 11.
Februarij 1656. *coram R. P. D. Beuilcaqua*, §. *Hinc non ob-*
ſtat, vbi habetur, quod probata ſimulatione, ea eſt apta
43 † infringere vim obligationis Cameralis, omneſque clau-
ſulæ in inſtrumento appoſitæ, ſunt inefficaces, ac ipſæ quoq;
ſimulatæ, ex pluribus ibi allegatis, & deinde ſubditur,
44 quod iuramentum † in eo appoſitum, nec quicquam ope-
ratur, quia ea intentione qua contrahentes ſtipulantur,
45 eadem ipſi iurant, & ſicuti deficit illorum † conſenſus in
contractu, ita & in iuramento, ad notata per gloſ. *in cap.*
ſi diligenti, 12. *de for. compet.* Zabarell. *in Clem. de iureiur.*
§. *Porro*, *num.* 10. Ruin. *conſil.* 130. *num.* 3. *lib.* 1. Gozad.
conſil. 28. *num.* 25. Rota *deciſ.* 55. *num.* 15. *& deciſ.* 259.
num. 6. *part.* 6. *recent.* & coram bon. mem. Buratt. *deciſ.* 612.
num. 6.

Ex ſupradictis igitur liquidò apparet, quam ſit infalli-
bilis, & impenetrabilis illud Iuris elementum, de quo hic
46 in deciſione, nempè, † quod errans non dicatur præſta-
re conſenſum, cum errans nullatenus videatur conſentire.
Vnde quælibet diſpoſitio ſic geſta nullius erit roboris; &
tamquam vmbra fallax, & cadauer. Cùm veritas ſit,
quod in ignorante, ſeu neſciente abſit conſenſus ſit reſpe-
47 ctu rei ignoratæ, vnde † res inanimata, & inſenſibilis, ve-
luti petra, cum ignorans reſpectu rei ignoratæ, ſit magis
ſtultus, quàm quilibet alius. Hinc eſt, quod Iura iniquum
iudicarunt ignorantem aliqua pœna affici, *l. quicumque, C.*
de ſeru. fugit. l. iniquiſſimum, & l. vltim. C. de iur. & fact.
48 *ignorant.* Vnde alienans † ignoranter rem prohibitam alie-
nari excuſatur, & non cadit à iure ſuo firmauit Iaſ. *in l.*
vltim. num. 127. *C. de iur. emphyt.* Corn. *conſ.* 67. *num.* 6.
vol. 2. Grat. *conſ.* 79. *num.* 10. *vol.* 1. Afflict. *in cap.* 1. §. *ſi*
vaſſallus, *num.* 13. *ſi de feud. fuer. controuerſ. inter vaſſal.*
& dom. & dixit Rota coram bon. mem. Card. Cauaier. *de-*
ciſ. 141. *num.* 3. ibi, *de alienante rem prohibitam alienari*
ignoranter quod non cadat à iure ſuo, *&c.* Cùm in igno-
49 rante non cadat dolus, malitia, † & culpa, ſine quibus
non incurritur priuationis pœna, Bald. *in l. vnica*, *num.* 27.
C. de his, quæ pœn. nomin. Dec. *conſil.* 273. *ſub num.* 2. Gabr.
conſ. 273. *ſub num.* 2. Menoch. *conſ.* 224. *num.* 42. *& conſ.*
728. *num.* 15. Rota coram Caputaq. *deciſ.* 233. *num.* 7. *par.* 1.
& deciſ. 293. *num.* 4. *&* 5. *part.* 6. *recent. & deciſ.* 110. *n.* 13.
ibi, *excuſatur à dolo malitia*, *& dolo*, *ſine quibus priua-*
tionis pœna non inducitur, *&c. coram Card. Otthobono.*
Quare non eſt mirum, quod Iura admittere recuſant, quod
50 ignorans cenſeatur † remittere ius ſuum, renunciare,
donare, recuſare, aut repudiare. Imò totum oppoſitum,

cum ignorantis voluntas † nulla ſit, ideòque non renun- 51
ciet, ſeu repudiet ius ſuum, aut aliud, quod ſibi noceat,
opeteτur, iuxta text. *in l. mater*, *ff. de inoffic. teſtament. &*
l. nec ignorans, *C. de donat.* Nam actus erronei carere di-
cuntur conſenſu, ſcientia, atque patientia errantium, *leg.*
nihil conſenſui, §. *non videtur*, *ff. de reg. iur. l. ſi per errorem*, 52
ff. de iuriſdict. omn. iud. & ratiocinata eſt Rota coram bon.
mem. Merlino *deciſ.* 106. *num.* 10. ibi, *actus erronei care-*
re dicuntur conſenſu, ſcientia, & patientia &c. Quæ conclu-
ſio eſt adeò vera, vt procedat, † etiamſi aliquid acceptum 53
ſit, nam licet apertum ſit, quod acceptans contractum ab
alio geſtum, teneatur † illud acceptare cum omnibus ſuis
qualitatibus, *l. Caius*, *ff. de manumiſſ. cum ſimil.* & poſt 54
Alex. Soccin. Surd. Menoch. & alios dixit Rota coram bon.
mem. Card. Panzirolo *deciſ.* 312. *num.* 16. ibi, *cum accepta-*
tio cenſeatur facta cum ſuis qualitatibus, *&c. part.* 7. *recent.*
Verùm enimverò id procedit data notitia † qualitatum, 55
aliàs ſi ignorantia poſſet conſiderari, de vento ſeruiret ta-
lis acceptatio, quoniam tali caſu † non dicitur acceptare, 56
vt poſt Caſtren. Alex. & Becc. benè deducit Surd. *deciſ.* 207.
num. 21. ibi, *& ratio eſt*, *quia non videtur ius ſuum remit-*
tere, *aut conſentire*, *qui ignorat*, *licet acceptet aliquid*, *&c.*
& dixit Rota coram bon. mem. Bichio *in cauſa Romana*
Donationis 16. *Martij* 1643. §. *Ab hac ſententia*, ibi,
non fuit de hoc fideicommiſſo certiorata, *vt debuit*, *&c.*
Atque ea redditur ratio, quia alioquin ſemper † dicitur 57
deficere conſenſus acceptantis, vel renunciantis, qui con-
ſenſus nunquam porrigitur ad ignorata, Bart. *in l. qui*
Romæ, §. *duo fratres*, *num.* 11. *ff. de verb. obligat.* & ibid.
Alex. *num.* 27. Iaſ. *num.* 21. Capra *conſil.* 103. *num.* 5. Thob.
Non. *conſil.* 42. *num.* 21. Cephal. *conſil.* 455. *num.* 81. Peregr.
de fideicommiſſ. art. 52. *num.* 20. *& fuit dictum in cauſa*
Portuen. Affictus 1. *Iulij* 1650. *coram eodem Bichio* §. *pa-*
riter non releuat, ibi, *nuſquam enim ratificatio trahitur*
ad ignorata quin ad eam inducendam requiritur ſpecifi-
ca notitia pacti, *ex quo gigni poteſt præiudicium*, *&c.* Ad-
uerte tamen licet verum ſit, puod diſpoſitio, *l. de his*,
ff. de tranſact. volentis quod requiratur ſcientia ſpecifica
in renunciante, † & habeat locum *d. l. de his*, inter quaſ- 58
cumque perſonas, & in omni actu per quam inducitur
renunciatio contentorum in teſtamento, Soc. iun. *conſ.*
18. *num.* 3. *lib.* 4. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 52. *num.* 23. *&*
conſ. 62. *ſub num.* 26. *lib.* 5. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 594. *num.* 1.
& tam in fideicommiſſo purificato, quàm purificando,
Ruin. *conſ.* 139. *num.* 7. *in fin. vbi de comun. lib.* 2. cum alijs
allegatis per D. Regent. Capyc. Latr. *deciſ.* 2. *num.* 42. ibi,
amplia etiam in fideicommiſſis iam purificatis, *etiam quod eſ-*
ſet mentio facta de fideicommiſſo in genere, *licèt non in ſpecie*,
&c. cum ſimil. Itaque ſcientia ſpecifica fideicommiſſi, & vi-
ſio ſaltem intellectualis verborum teſtamenti requiritur;
Vnde † non ſufficit in renunciatione fuiſſe factam men- 59
tionem teſtamenti, quia exinde reſultat notitia teſtamen-
ti, non verò ſpecialis ſcientia fideicommiſſi in eo conten-
ti, quæ ad hunc effectum ex ſola enunciatiua teſtamenti
non probatur, Aret. *in l. qui Romæ*, §. *duo Fratres*, *num.* 18.
ff. de verb. obligat. Rip. *ibid. num.* 68. Crauett. *conſ.* 193. *n.* 8.
Simon. de Pręt. *conſ.* 162. *num.* 2. Fuſar. *conſ.* 39. *ſub num.* 52.
Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 52. *ſub num.* 21. Vbi quod hæc
eſt verior opinio reiecta contraria Noui, & Honded. &
ſupradictæ opinioni adhæret Rota *vt videre eſt in cauſa Ro-*
mana fideicommiſſ. de Guidis 31. *Martij* 1634. *coram bon.*
mem. Dunoz. Decano, §. *Nec viſa*, ibi, *illa concordia facta*
fuit, *non viſis*, *nec lectis verbis teſtamenti*, *ideoque illam non*
ſubſiſtere ex diſpoſitione text. in l. de his, *ff. de tranſact. &c.*
& in cauſa Ceſanaten. Bonorum 3. *Iunij* 1647. *coram bon.*
mem. Peutinger. §. *Parum refert*, ibi, *fuiſſe factam mentio-*
nem teſtamenti, *quia non reſultat ſpecialis ſcientia fideicom-*
miſſi in eo contenti, *&c.*

Attamen verùm eſt, quod ex coniecturis, ſcientia, &
viſio huiuſmodi probatur, & ſufficit ſcientia in genere, eo-
rum quæ continentur in teſtamentis, vt notat Bart. *in dict.*
l. de his, *num.* 6. Caſtr. *num.* 7. Iaſ. *num.* 14. idem Bart. *in l.*
qui Romæ, §. *ſi duo fratres*, *num.* 17. *ff. de verb. obligat.*
Alex. *conſil.* 11. *num.* 15. *lib.* 2. Natt. *conſil.* 145. *num.* ....
Becc. *conſ.* 108. *num.* 28. latè Mantic. *de tacit. & ambig. con-*
uent. lib. 26. *tit.* 2. *num.* 34. *& ſeq.* Rot. *deciſ.* 714. *num.* 2.
part. 2. *recent. & fuit dictum in d. Romana Fideicommiſſi* 31.
Martij 1634. §. *Nec viſa*, ibi, *ſufficit*, *quod tranſigentes*
habuerint ſcientiam in genere, *eorum quæ habentur in te-*
ſtamento, *&c.* & † quando agitur de diuiſione fideicom- 60
miſſi

miſſi reciproci, & coæqualis, cum tunc læſio, aut fraus non
61 cadat. † Nam diſpoſitio d. l. de his, cum emanauerit ad
euitandam læſionem, & fraudes non tam rigidè ſeruatur,
Parit. in conſ. 46. num. 21. lib. 2. Soccin. conſ. 116. num. 65.
verſ. non obſtat, quod fuerit dictum lib. 1. Thob. Non. conſ.
41. num. 17. Honded. conſil. 33. num. 36. & ſeq. lib. 1. Caualc.
deciſ. 3. ſub num. 34. part. 1. Barz. deciſ. 96. num. 16. & ſeq.
& benè fuit perpenſum in cauſa Bononien. fideicommiſſi
de Vizanis 15. Iunij 1643. coram bon. mem. Bichio §. Nec
refert, ibi, cum diſpoſitio dicta l. de his, emanauerit
ad euitandam læſionem, & fraudes, non tam rigidè ſeruatur in diuiſione fideicommiſſi reciproci, & coæqualis, &c.
coram Eminentiſſ. D. Card. Corrado in cauſa Caſanaten.
cenſuum 9. Ianij 1635. §. Quia præter quod, ibi, Hinc profecto ſatis probatur eius ſcientia atque notitia ad inducendam ratificationem, ad quem effectum ſcientia præſumpta
ſufficit, &c. & adde Oſaſch. deciſ. 112. num. 20. Pariſ. conſil. 15. num. 77. lib. 2. Berou. conſil. 177. num. 12. Card.
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. d. lib. 26. tit. 2. num. 6.
Bece. conſ. 108. num. 29. & dixit Rota in d. Romana Fideicommiſſi coram Dunozet. §. Et confirmatur, ibi, quam ſcientiam præſumptam ſufficere pro validitate concordiæ, &c. Sed
præſiſtendo in terminis.

Hinc eſt, quod ſi quis acceptet legatum ſibi factum
63 cum † clauſula, quod plus non petat, ſibi non præiudicat,
quo minus conſequatur illud plus, quod in ſuo credito
64 continetur, ſi ignorauerit onus, & † prohibitionem
adiectam, vt voluit Alex. in conſ. 132. num. 2. vol. 2. quamuis ibi teneat contrarium ob confeſſionem eius, qui ſucceſſit legatario, & idem videtur tenere Paul. de Caſtr.
in conſil. 73. num. 2. & 3. vol. 1. dum facit diſtinctionem
65 † an ſcienter, vel ignoranter acceptauerit legatum,
Ruin. conſil. 79. num. 9. & 11. vol. 1. ibi, quia acceptando
legatum videtur agnoſcere onus quando ſcienter acceptauit,
ſecus ſi ignoranter, &c. Soccin. Iun. conſil. 18. num. 8.
ibi, nec obſtat quod acceptando, &c. vol. 4. vbi id etiam
ampliat quando qui ignoranter acceptauit legatum poterit
66 † illud repudiare, arg. leg. cum hæreditatem, ff. de
legat. 2.

Congruit hic quoque alia Iuris concluſio, quod hæres
adiens hæreditatem ſimpliciter abſque vlla confectione in-
67 uentarij, cùm † lex malè de eo præſumat, quod ſubripuerit atque occultauerit bona hæreditaria, ideò ſtante tali præ-
68 ſumptione legis ſupradictus hæres tenetur † creditoribus,
& legatarijs etiam vltra vires hæreditarias, vt patet ex text.
in l. final. C. de Iur. deliber. & in §. ſancimus, & §. ſi vero
abſit, Auth. de hered. & falcid. & §. hinc nobis Auth. eod.
cum alijs allegatis coram Reuerendiſs. Terracineo. deciſ.
126. num. 28. ibi, ex qua omiſſione inuentarij intrat præſumptio vſurpationis, & occultationis bonorum, &c. part. 7.
recent. cum alijs adductis abundè in cauſa Romana Fideicommiſſi 28. Iunij 1647. coram bon. mem. Arguelles, §. Quia
cum Antonius, ibi, omiſerit conficere inuentarium, præſumitur quaſcumque detractiones conſumpſiſſe, vel alia bona,
ex quibus fieri potuiſſent, ſubtraxiſſe, &c. & deinde fuit
dictum in cauſa Bononien. Fideicommiſſi de Pancaldis 23.
Ianuarij 1649. coram bon. mem. Pentingero §. Et cum, ibi, non
docetur de confectione inuentarij, vnde oritur præſumptio
ſubtractionis bonorum, &c. ac poſtea in cauſa Caſenaten.
Bonorum 15. Maij 1651. coram Reuerendiſſ. P. D. Albergaeo, §. Non obſtat, ibi, ſtante omiſſione inuentarij, lex contra
illud non conficientem præſumit adfuiſſe alia bona in hæreditate à grauato ſubtracta, & alienata, &c. Vnde dici
poteſt hæreditas opulenta, & mobilia iura, & actiones,
etiam maximi valoris fuiſſe vſurpata, quando non fuit con-
69 fectum † inuentarium, ex multis allegatis in d. Bononien.
Fideicommiſſi coram bon. mem. Pentingero §. Et cum non, ibi,
dici poteſt hæreditas opulenta, & mobilia, iura, & actiones,
etiam maximi valoris fuiſſe vſurpata, &c. Aduerte, tunc
omiſſionem inuentarij inducere præſumptionem occultationis bonorum, quando inſimul conſtat aliqua bona fuiſſe
alienata, alias ſecus, vt fusè alibi dicam.

Inſuper ſupra relata concluſio, quod hæres oſcitanter
adiens hæreditatem abſque inuentario, vt teneatur vltra
vires hæreditarias, adeò eſt vera, vt hæres difficulter poſſit
admitti ad reſtitutionem in integrum, aduerſus talem aditionem quod procedit, ſine dubio, ſi ſimus in maioribus,
etiam ex clauſula, ſi qua mihi iuxta cauſa, quia quando ma-
70 gna † eſt negligentia, non datur reſtitutio in integrum, leg.
non tum, vbi eſt text. expreſſus, & l. ſciendum, & l. ab hoſtibus §. fin. ff. ex quib. cauſ. maior. Et ratio eſt, quia ad hoc, vt
maior reſtituatur in integrum, requiritur, † quod ſit læſus 71
ſiue culpa, & facto ſuo, l. item 2. in princ. & in l. ei, qui data opera, cum l. ſequenti, ff. ex quib. cauſ. maior. Quæ culpa
certè adeſt in caſu noſtro, dum hæres neglexit conficere
† inuentarium, vnde propriam turpitudinem allegat, quare 72
audiendus non eſt, l. tranſactione, C. de tranſact. l. mercedem, C. de condit. ob turpem cauſam, l. ſi creditoribus, C. de
ſeruit. pign. dat.

Negligentia enim ſua nemini debet eſſe proficua, quinimo noxia, cùm in ſe culpam arguat, quàm † negligens ſi- 73
bi debet aſcribere, leg. Diuus Marcus 14. in fin. ibi, non immerito culpa eorum venit aſcribendum, qui negligentiores fuerunt in officio, &c. ff. de offic. Præſid. & l. non enim 16. ibi,
non enim negligentibus, ff. ex quib. cauſ. maior, l. pupillus 24.
ibi, quoniam alij creditores ſua negligentia expenſum ferre debent, &c. ff. de his, quæ in fraud. credit.

Hinc eſt, quod venditor moroſus, ſeu negligens in tradi-
tione † rei venditæ, conuenta, loco, & tempore, nedum 74
audiendus in petitione pretij, l. Iulianus 14. §. offerri, & l.
ex empto, ff. de action. empt. Surd. conſil. 36. num. 9. Rota in
recent. deciſ. 33. per tot. part. 1. & deciſ. 19. num. 2. part. 3.
Sed & quod peius eſt tenetur ad omnia damna, & inte-
reſſe † paſſa ab emptore ob non factam conſignationem in 75
tempore, per text. clarum in l. Datio, §. ſi per vendit. ff. de
act. empt. Bart. in l. 1. in princip. ibique Caſtr. num. 1. ff. eodem, Afflict. deciſ. 280. num. 7. & 8. & dixit Rota coram
Reuerendiſs. P. D. Cerro Decano in cauſa Romana Grani
13. Nouembris 1641. §. Quia, ibi, venditor erat condemnandus ad intereſſe, & damna paſſa ob non factam conſignationem
in tempore, &c. quæ deciſio fuit poſtea confirmata coram
eodem ſub die 11. Maij 1643. §. 1. ibi, condemnandus eſt ad
omnia damna, & intereſſe ob non factam conſignationem in
tempore, &c. & in puris terminis negligentiæ adhibitæ per
hæredes in non conficiendo inuentario, vt ea ſit cauſa,
vt non gaudeant magnis priuilegijs inuentarij, fuit conſideratum per Rot. in cauſa Romana Fideicommiſſi de Capiteferreo 19. Februarij 1646. §. Sed ceſſant, ibi, neque
conqueri poſſunt, ſe inuentarij beneficio non gaudere, quod
facere neglexerunt, &c. coram Eminentiſs. D. Card. Corrado, & iterum in cauſa Bituntina Cenſus 24. Maij 1647.
§. Accedit prædictis, ibi, nullum confecerunt inuentarium quare ipſis imputandum eſt ex propria, & inexcuſabili
negligentia proueniens, quod facile poterant facere, &c. coram eodem Card. Corrado. Nam, nulla eſt † æquitas, quæ 76
negligenti ſubueniat, leg. pupillus, ff. de his, quæ in fraud.
creditor. vbi gloſs. marginalis ait, quod negligenti non eſt
ignoſcendum. Commodum enim † ex propria culpa 77
quis non debet ſentire, l. itaque fullo ff. de furt. cum alijs.
Quia negligentia vt habetur in can. nihil 38. diſtinct. eſt no-
uerca † virtutum, & negligens dicitur, quaſi non eli- 78
gens, ita S. Thom. 2. 2. quæſt. 54. art. 2. Nulla enim eſt magis lacrymabilis iactura (ſecundum Moralem Senecam)
quàm illa, quæ prouenit ex negligentia. Plura contra
negligentes, & otioſos ſeuerè eoſdem perſtringendo habui
in diſcurſu part. 4. recent. tom. 3. à num. 403. ibi, laborabat
cum Apoſtolus manibus ſuis, &c. & à num. 422. ibi, redeo ad
conculcandam deformitatem peſſimi veneni otij, &c.

Ex ſupradictis igitur clarè conſtat, quod hæres adeundo
hæreditatem ſimpliciter † ſine confectione inuentarij, ha- 79
beat quod ipſi ſibi imputet, & ſic tenebitur ad ſuperiùs dicta, quæ concluſio eſt ſic indubitata, vt nec aduerſus ta-
lem aditionem ex capite † iuſtæ ignorantiæ poteſt præten- 80
di reſtitutio in integrum per hæredes, ex quo habent beneficium inuentarij, prout iuxta text. in §. pupillis, & in §.
quia vero auth. de hæred. & falcid. tradunt Bart. in conſ. 154.
num. 2. & 4. lib. 1. Felin. in cap. quoniam, num. 5. de ſimon.
Alciat. conſil. 139. num. 7. lib. 1. Roland. de inuentar. q. 81.
à num. 2. Petr. Pech. de teſtam. coniug. cap. 23. num. 2.
Phanuc. de Inuentar. part. 1. num. 24. Marc. Anton. variar.
lib. 1. reſolut. 11. num. 19. in fin. & dixit Rota coram bon.
mem. Card. Panzirolo in cauſa Romana, ſeu Florentina Reſtitutionis in integrum 10. Maij 1641. §. Nec aduerſari, ibi,
Maiores aduerſus aditionem ex capite iuſtæ ignorantiæ non
ſunt reſtituendi, ex quo habent beneficium inuentarij, &c.
Nam dato, quod hæreditas eſſet damnoſa, attamen ſine
aliquo periculo, poteſt adiri, ſtante beneficio inuentarij,
Rota deciſ. 1166. nu. 4. part. 3. diuerſ. & deinde fuit dictum
coram Reuerendiſſ. P. D. Royas in cauſa Rom. ſeu Vrbeuet.
Pecuniaria 27. Februarij 1647. §. Nec obſtat, ibi, ſtante

benefi-

Digitized by Google

beneficio inuentarij, etiam ſi damnoſa eſſet hæreditas, attamen ſine periculo adiri poteſt &c. Sed minimè ſupradictis non
obſtantibus, & hoc erit, quod facit ad propoſitum noſtrum,
quod ea, quæ præmiſi, non habebunt locum, & ceſſabit diſ-
poſitio celebris *tex. in d. l. fin. C. de iure deliber.* quando hæ-
81 reditatis additio eſſet erronea, † nam ſtante iuſto errore,
non intrat *d. l. fin.* cum ea præſupponat aditionem validam,
82 & tunc ſtante aditione † valida, Imperator conſulit, quod ſi
quis non vult teneri ad onera, ſeu debita improuiſa, & in-
certo eaitu obuenientia, quod tunc adeat cum inuentario,
ſed quando aditio non reuuit ab initio, quia fuit erronea, &
83 ſic nulla quoniam † abfuit conſenſus, ſine quo nihil ſubſtan-
tiantur, vt ſuprà diximus, & tunc nullatenus refert, an hę-
res confecerit, nec ne inuentarium, & ita ſenſit Rota pe-
nes Put. *deciſ.* 404. *nu.* 6. ibi, *& ſtante aditione nulla, ex de-
fectu conſenſus, non refert, an inuentarium confecerit, necne
&c. lib.* 3. & iterùm fuit reſolutum apud eumdem Put. *dec.*
421. *num.* 3. *eodem lib.* 3. vbi pariter dicitur, quod *d. l. fin. C.*
84 *de iur. delib.* ſupponit dictam † aditionem valere, ſecus ſi
ſit nulla ex defectu conſenſus &c. Et ſuprà relatam opinio-
85 nem amplia † procedere, etiam in aditione, quando eſt ſi-
mulara, vt inquit Rota per Verall. *deciſ.* 68. *nu.* 2. ibi, *nam
illius aditio eſt ſimulata, ſicut, quando error eſt in quota inſti-
tutionis nulla eſt aditio, &c. par.* 2.

Declara tamen prædictam concluſionem tunc procedere,
86 quando error eſt ea parte † inſtituti proueniens verò ex
parte teſtatoris, veluti ſi Teſtator ea præſſerit tot eſſe bona
in hæreditate, in quibus inſtituit hæredem Sempronium,
87 & ipſe ſciebat ea bona eſſe † in hæreditare, & adiuerit hæ-
reditatem, ſi ex facto teſtatoris decipientis, effectum eſt,
quod illa bona deſinant eſſe hæreditaria, puta, aliqua ex
dictis bonis antea alicui Teſtator donauit, & hæres ignora-
88 bat talem donationem, & ideò ex facto † ipſius teſtatoris
cadit error in aditione, vnde ex defectu conſenſus, & vo-
luntatis ipſius adeuntis, aditio vitiari debet, & propterea
omiſſio inuentarij, non nocebit, quando aditio deregeretur
erronea. Vnde vltrà vires non teneretur, & in his ter-
minis loquuntur ſuprà relatæ *deciſ.* Put. 404. *num.* 6. ibi, *a-
ditio non tenuit ab initio, cum putaret hæreditatem ex maiori
parte, quam inuenit ſe eſſe inſtitutum, &c.* & melius penes
eumdem Put. *deciſ.* 221. *ſub num.* 2. ibi, *ille error ex parte
inſtituti prouenit ex facto ipſius teſtatoris, &c.* Quamob-
89 rem ſtante dicto errore, † omiſſio inuentarij hæredi non
nocebit, & ſic immunis ſeruari à quocumque damno debet,
90 quia error excludit conſenſum ſine quo, † omnia ſunt nul-
la; Et quod nullum eſt, nullum producit iuris effectum,
iuxta text. in l. 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic. l. non pu-
tauit, §. non quæuis, ff. de bonor. poſſeſſ. cont. tabul. leg.* 2. *ff.
de auctoritate tut. leg. ſi aut nullum, C. de legit. hæred. leg. non
dubium, C. de legib. leg. fin. Cod. de ſent. ex breuic. recitand.
cap. illud de Iurepatr. & cap. non præſtat impedimentum,
de regul. iur. in* 6. Hinc dicimus, quod alienatio nulliter fa-
cta à vaſſallo, vel emphyteuta, non efficit, quod alienans
91 † incidat in commiſſi pœnam, vt ſentiunt Alex. *in conſ.* 73.
num. 2. *lib.* 2. Iaſ. *in l. vltim. num.* 28. *&* 29. *Cod. de iur. em-
phyt.* Menoch. *conſ.* 230. *num.* 14. ibi, *alienatio nulliter fa-
cta à vaſallo, vel ab emphyteuta non efficit, quod alienans
incidat in pœnam commiſſi &c.* Et in terminis, quod quan-
92 do aditio hæreditatis eſt nulla, quia tunc nullum parit Iu-
ris effectum, & ſic non eſt neceſſe, quod in impetratione
gratiæ, de ea ſit mentio ſenſit Rota *deciſ.* 313. *ſub num.* 4.
ibi, *docebatur, quod aditio erat nulla, & ideo de aditione,
nulla debuit fieri mentio, &c. lib.* 3. *diuerſ.* Congruit hic
quoque illa concluſio, quod vbi agitur ad reſciſſionem
concordiæ, vel tranſactionis, vt prius aliquis non audia-
93 tur, † niſi facta reſtitutione omnium, quæ eius occaſio-
ne habuit, *vt eſt famigeratus text. in l. ſi diuerſa,* vbi Bart.
Bald. cæteri ſcribentes, *Cod. de tranſact.* alias ſemper Iu-
dex erit proco ſurdus. Attamen prædicta concluſio eſt in-
telligenda, quando agitur ad reſciſſionem tranſactionis
94 validæ, † ſecus verò ſi agatur ad nullitatem eiuſdem tran-
ſactionis, qua ſtante nullitate, non tenetur recepta refun-
dere, cùm tranſactio nulla non impediat proceſſum ad vl-
teriora, cùm nullum pariat iuris effectum, vt firmant
Natt. *conſ.* 631. *num.* 7. *lib.* 3. Roland. *conſ.* 7. *nu.* 3. *lib.* 3.
Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 26. *tit.* 9. *numer.* 39. &
fuit latè deductum *in cauſa Tiraſonen. Iuris præſentandi* 11.
Februarij 1585. *coram bon. mem. Cantuc. & coram ſanct.
mem. Greg. XV. deciſ.* 473. *num.* 21. vbi aliæ deciſiones al-
legantur, *& deinde fuit deductum coram bon. me. Card. Ca-
naler. deciſ.* 301. *num.* 8. ibi, *niſi quando agitur ad reſciſſio-
nem contractus, &c. cum ibi allegatis.* Sed perſiſtendo in
terminis aditionis.

Inſuper conſiderandum venit, quod quoties grande æs
alienum latens, ab adita † hæreditare præter opinionem de 95
nouo emerſit, vt quia hæreditatis ſubſtantia ab initio pene-
trari ex iuſta cauſa non potuit, & poſteà hæres reperit hæ-
reditatem eſſe debitis onuſtam, ac litibus inuolutam, & id
quilibet oculatiſſimus paterfamilias feſelliſſet, nam primo a-
ſpectu hæreditas lucroſa ſe præſeferebat, ſed non longè
poſt aditam hæreditatem, totum oppoſitum apparoit, tunc
enim ea capite iuſti erroris, hæres quamuis non confecerit
inuentarium, audiendus eſt deſiderat, aduerſus dictam adi-
tionem reſtitui, † & malit dictam hęreditatem creditoribus, 97
& legatarijs relaxare, & hoc ſtante iuſto errore, & ſic defi-
cit conſenſus, ita ſenſerunt Mautit. *in tract. de reſtit. in in-
tegr. cap.* 130. *num.* 6. *verſ. ſed qui opinier. tract. tom.* 5. *fol.*
145. & benè Odd. *eod. tract. de reſtit. in integr. par.* 2. *quæſt.*
62. *artic.* 14. *num.* 33. & adſtipulatur Rebuff. *in Conſtitut.
Regias tom.* 2. *de reſtitut. in integr. artic.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 33.
& ita in caſu magnæ æquitatis, & in quo aderat error, &
ignorantia † inuincibilis. quæ quamuis oculatiſſimum pa- 98
trem familias feſelliſſet, reſpondit pro reſtitutione in inte-
grum aduerſus aditam hęreditatem ſine confectione inuen-
tarij, Rota *coram bo. me. Card. Panzirolo in d. cauſa Roma-
na, ſeu Florentina Reſtitutionis in integrum* 10. *Maij* 1641.
de qua materia iam ſatis.

Paulus Rubeus.

R. P. D. CARILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Vlixbonen. nullitatis profeſſionis.

Lunæ 29. Ianuarij 1638.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria in cauſa prophana, qualis iudicatur cauſa profeſſionis, conceditur ſine fumo, vbi materia eſt releuans, cuius occaſione aliquamtulum diſcurritur de profeſſione meticuloſa quando, & ex quibus dicatur ratificata.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa profeſſionis dicitur prophana.*
Cauſa dicitur prophana vbi non agitur de titulo beneficij.
2 *In cauſa prophana vbi materia eſt releuans ſine fumo conceditur remiſſoria.*
3 *Remiſſoria facilius conceditur vbi cauſa eſt commiſſa appellatione remota.*
4 *Remiſſoria vbi alteri fuit conceſſa ad aliquid probandum, facilius alteri parti conceditur ad ſuas exceptiones deducendas.*
In Iudicijs æqualitas eſt ſeruanda, num. 4.
5 *Metus in materia profeſſionis, excluditur per explorationem voluntatis à ſuperiore factam.*
Præſentia Superioris excludit metum, num. 5.
6 *Profeſſio dicitur ratificata per ſuſceptionem habitus à profeſſis geſtari ſoliti.*
7 *Metus excluditur per actus liberæ voluntatis factos poſt mortem eorum, qui fuerunt cauſa metus.*
8 *Remiſſoria conceditur quamuis vnus tantum articulus ſit releuans.*
9 *Fratres admittuntur in diſceptatione matrimonij, ſiue illud ſit carnale, ſiue ſpirituale.*
10 *In materia matrimonij etiam ſpiritualis admittitur quilibet de populo tam ad dirimendum, quàm ad reintegrandum.*
11 *De Matrimonio carnali ad ſpirituale rectè argumentatur.*
12 *Abſolutio conceditur excommunicato adimpletis conditionibus contentis in breue ab ipſo obtento.*
Audientia non denegatur excommunicato abſoluto, num. 12.
13 *Fides non facit fidem.*
Amplia quamuis eſſet iuramento firmata coram Notario, & teſtibus;

DECI-

DECISIO II.

PRopoſita pluries cauſa ſuper puncto principali nullita-
tis profeſſionis Franciſcæ, Domini (cùm agatur de re
grauiſſima) vt maturiùs reſolueretur, ordinarunt dari du-
bium: An Antonio, & Ioanni Gomez de Matta d. Fran-
ciſcæ fratribus eſſet danda remiſſoria, quod hodie affirmari-
uè fuit reſolutum. Quia ad hunc effectum cauſa emiſſionis
1 profeſſionis † dicitur prophana, prout quælibet alia, cùm
non agatur de titulo beneficij, *Ægid. deciſ.* 617. Caputaq.
dec. 99. *par.* 1. Greg. *dec.* 174. *vbi adden. nu.* 7. In propha-
nis autem indiſtinctè, & ſine aliquo-fumo remiſſoria conce-
2 ditur, † quando materiæ ſunt releuantes, Caput. *deciſ.* 68.
par. 3. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 1. *num.* 10. *de dilat.* Et eò ma-
gis in præſenti, cùm cauſa fuerit in Rota commiſſa appella-
3 tione † remota, ne lis finiatur, & Reis probationes tollan-
tur, Caual. *deciſ.* 59. *num.* 1. Greg. *deciſ.* 403. *numer.* 4. *&*
562. *num.* 5. *&* 7. Maximè, quia alteri parti fuit conceſſa
4 remiſſoria ad probandum prætenſum metum; † ideò &
huic quoque concedenda venit ad probandam ſuam exce-
ptionem, vt in iudicijs æqualitas ſeruetur, *l. fin. C. de fruct.*
& lit. expenſ. vbi gloſ. lit. B.

Quod autem materiæ ſint releuantes patet ex earum le-
ctura, ſiquidem primi quinque articuli continent profeſ-
ſionem Franciſcæ fuiſſe liberè emiſſam, præcedente explo-
5 ratione ipſius voluntatis † facta per Vicarium Generalem;
& propterea tamquam emanata in executionem Concilij
Trid. *cap.* 17. *ſeſſ.* 25. *de regolar.* probat libertatem Præſen-
tia enim Superioris de iure metum excludit, *l. non eſt veriſi-
mile, ff. de eo quod met. cauſ.* Pariſ. *conſ.* 10. *num.* 53. *lib.* 1.
Greg. *deciſ.* 188. Sextus & ſeptimus continent ſuſceptio-
nem veli nigri per profeſſas geſtari ſoliti, & mortem patris, &
fratris Franciſcæ à quibus prætenditur metus incuſſus. Pro-
6 bata itaque ſuſceptione veli, † reſultabit ratificatio profeſ-
ſionis emiſſæ, iuxta text. *in cap. Vidoam* 4. *cap. Ad noſtram*
8. *cap. Statuimos* 23. *cap. cùm verum* 12. *circa med. de rego-
lar.* Et per probationem mortis patris, & fratris ceſſabit
prætenſio ex aduerſo facta, quod ſemper durauerit eadem
7 cauſa metus † qui per tot actus multiplicatos ratificationis
ſubſequutos cenſetur excluſus, ad tradit. per Alexan. *conſ.*
98. *num.* 7. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 10. *numer.* 57. *cum ſeqq. lib.* 1.
Menoch. *conſ.* 100. *numer.* 88. Rot. *deciſ.* 463. *num.* 3. *par.*
2. *recent.*

Octauus verò, & reliqui articuli vſque ad 14. pariter
ſunt releuantes, quoniam continent plures actus geſtos
per Franciſcam, ex quibus reſultat libera profeſſio, ac
ratificatio. Stante igitur dd. articulorum releuantia, re-
8 miſſoria † nullo modo denegari poteſt, cum ad illius con-
ceſſionem vnius articuli releuantia ſufficiat, Seraph. *de-
ciſ.* 1364. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 661. *num.* 4. *par.* 2. *recent.* &
ſæpiſſimè in alijs.

Nec obſtat, quod Monaſterium, quod videtur pars for-
malis remiſſoriam non expoſtolet, ſed potiùs mandatum
procuræ reuocauerit, vt in ſumm. Franciſæ num. 3. Quo-
niam non per hoc remiſſoria denegari debet Antonio, &
9 Ioanni, qui tanquam fratres partes legitimæ † reputantur
contra Franciſcam ſororem, vt de *matrim. carn.* tradit Ac-
chill. *dec. vnic. qui matrim. accuſ. poſſ.* Imo in his caſibus ad-
mittitur etiam quilibet de populo tàm ad diſtimendum,
10 quàm ad reintegrandum † matrimonium, ad not. per Ab-
bat. *in cap. Tenor* 10. *num.* 7. *de ſent. & re iudic.* Io. Brunell.
de ſponſalib. concluſ. 35. *limit.* 5. Et argumentum benè ſumi
11 poteſt à Matrimonio carnali ad ſpirituale, cùm vigeat ea-
dem ratio *argum. text. in c. Inter corporalia*, §. *ſicut enim in-
frà, verſ. cum de ſimilibus, & ibi gloſ. verſ. ſicut ergo, verb.
propter ſimilitudinem.*

Nec obſtat, quod dd. Antonius & Ioannes ob recurſus
habitos ad Iudices laicos inciderint in excommunicationem
vt fuit firmatum, in deciſionibus cauſæ, & ideò audiri non
debeant, iuxta ſtylum huius ſacri Tribunalis. Quia poſteà
obtinuerunt breue à Sanctiſſimo mihi directum cum facul-
tate obtinendi abſolutionem, renuntiato prius attentatis,
parito iudicato, & refectis expenſis; & ſub die 16. Nouem-
bris anni præteriti fuit reſolutum, quo ad expenſas fuiſſe
ſufficienter paritum, ac demum omnia impedimenta præ-
ſtita remouerunt compulſando proprijs ſumptibus proceſ-
ſum ad fauorem Franciſcæ fabricatum in Curia Iudicis laici
prius detentum. Vndè dixerunt Domini conditiones in
12 Breui contentas fuiſſe adimpletas, † & propterea abſolu-
tionem concedendam, & conſequenter eis audientiam non
eſſe denegandam, ad tradit. *in cap. Qua frente* 25. *vbi gloſ.
& DD. omnes de appellat. cap. ſolet* 2. *cap. Venerabilis* 7. §.
Porrò, verſ. ſecus, de ſenten. excommun. in 6. Anton. Ric-
ciul. *de iure perſon. lib.* 4. *cap.* 70.

Denique non releuat, quod dicebatur de calumnia, &
potentia Antonij & Ioannis, quoniam de calumnia, & po-
tentia nullibi conſtat, prout nec etiam de timore ſuborna-
tionis teſtium, † niſi ex quadam fide data in Summ. Franci- 13
ſcæ num. 7. quæ fidem non meretur, Cæſar. de Graſſ. *dec.*
2. *num.* 13. *de ſponſalib.* Seraph. *dec.* 106. *num.* 3. licet eſſet
firmata medio iuramento coram Notario, & teſtibus, Me-
noch. *conſ.* 322. *num.* 45. *verſ. Neque dici hic poteſt*, Aldo-
uin. *conſ.* 75. *nu.* 28. Imò in omnem euentum in negotio tam
graui deberet ex officio remiſſoria concedi, ne vnquam dici
poſſit, quod Monialis poſt 25. annum clauſuræ abſoluere-
tur à voto abſque alia probatione.

Et ſic deciſum vtraque parte informante, &c.

In hac cauſa ſunt plures deciſiones impreſſa, nempe ſub die 27. Martij 1637. coram R. P. D. Carillo, qua eſt deciſio 744. par. 4. tom. 3. rec. alia ſub die 17. Maij 1641. coram eodem & eſt penes Dianam par. 6. reſol. moral. fol. 192. ſecundum impreſſionem Venetam, alia ſub die 19. Ianuarij 1646. coram R. P. D. Arguelles, & alia ſub die 10. Decemb. eiuſdem anni coram R. P. D. Meltio, qua ſunt deciſiones prima, & ſecunda poſt 9. par. reſol. eiuſdem Diana. Catera autem ponantur infrà in ſequenti volumine.

R. P. D. VEROSPIO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Macerateñ Cenſus.

Luna 1. Februarij 1638.

ARGVMENTVM.

Diluuntur nonnullæ exceptiones oppoſitæ contra mandatū procuræ, tam contra illius validitatem quàm iuſtitiam, & præſertim circa legitimationem perſonæ ipſius procuratoris. Statutum ſi deneget executionē inſtrumento poſt aliquod tempus, qualiter veniat intelligendum. Præſcriptio in debito conditionali, quando intrare dicatur. Et aliqua adducuntur circa ſtatutum Vrbis lib. 1. c. 158. de præſcript. ac nonnulla etiam habes circa inſtrumenta deſumpta ex Archiuio, & alia circa validitatem contractus mulierum.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum procura probatur ex productione inſtrumentorum à procuratore facta.*

2 *Amplia etiam ſi fuiſſet oppoſitum, & proteſtatum de defectu mandati procura.*

3 *Mandatum procura productum poſt ſententiam ſuffragatur, vbi anteà aderat mandatum praſumptum.*

Mandatum procura praſumptum, & expreſſum poſſunt concurrere in eadem perſona procuratoris, numero 3.

4 *Praſcriptio 40. annorum, ne dum actionem, ſed & viam executiuam praſcribit.*

5 *Statuto denegante executionem inſtrumento poſt aliquod tempus, eo elapſo poteſt inſtrumentum produci ad effectu probationis non exequutionis.*

6 *In debito conditionali non dicitur nata actio, niſi poſt aduentum diei.*

Praſcriptio in debito conditionali non incipit currere niſi poſt aduentum diei, num. 6.

Mora ſeu negligentia in debito conditionali non conſideratur niſi poſt aduentum diei, num. 6.

7 *In fructibus cenſus tot debent eſſe praſcriptiones, quot ſunt anni.*

8 *In annuis praſtationibus, prater fructus cenſus, vnica ſufficit praſcriptio.*

9 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. de praſcriptione 16. annorum habet locum etiam in forenſibus Roma agentibus.*

10 *Statutum loci in quo eſt promiſſa ſolutio, debet attendi ad effectum praſcriptionis.*

11 *Pra-*

Digitized by Google

11 *Præſcriptio ſexdecim annorum non habet locum in contractu cenſus, nec in actione reali.*
Ex contractu cenſus oritur actio realis, num. 11.
12 *Inſtrumentum ſumptum ex apoca priuata ſine recognitione originalis non probat, & quando, vide numer. ſeqq.*
Inſtrumentum extractum parte non citata non probat, num. 12.
Limita ſi fuiſſet extractum ab Archiuiſta, num. 13.
13 *Inſtrumentum excractum ex apoca in Archiuio exhibita, & recognita plene probat.*
Archiuium debet eſſe erectum auctoritate publica, vt probet num. 13.
14 *Archiuium probat inter ſua iuriſdictioni ſubiectos, ſecus inter extraneos.*
15 *Archiuium non dat robur ſcripturæ informi.*
16 *Scriptura priuata in Archiuio exiſtens ſemel recognita amplius recognoſci non debet.*
Paria ſunt ſcripturam eſſe publicam, vel ſumptam ex pulico loco, num. 16.
17 *Ratificatio inducit confeſſionem, & approbationem eius, quod ratificatur.*
18 *Stipulatio facta pro abſente non valet.*
Nemo poteſt ſtipulari per alium, num. 18.
19 *Contractus mulieris vig. Conſtit. Marchiæ requirit Iudicis decretum, & proximiorum conſenſum.*
20 *Nullitas contractus non poteſt à tertio opponi in præiudicium contrahentium, contractum approbantium.*
21 *Abſentia contrahentis non probatur ex ſubſcriptione facta à tertio eius nomine.*
Verba contractus importantia præſentiam contrahentium probant illos fuiſſe præſentes, numer. 21. & ſeqq.
22 *Dictio,* nunc, *denotat tempus præſens.*
23 *Pronomen,* ipſe, *demonſtrat præſentiam perſonæ.*
24 *Dotans mulierem, quam dotare non tenebatur, ſi erat illius debitor dicitur dotaſſe animo compenſandi.*
25 *Exceptio realis competens principali, competit etiam fideiuſſori.*
26 *Compenſatio, quam poteſt opponere principalis, poteſt etiam opponere fideiuſſor.*
27 *Adminiſtrator dotans mulierem de illius bonis dotaſſe præſumitur.*
28 *Compenſationis fundamentum eſt exiſtentia crediti, cum quo illa fieri debet.*
29 *Contractus per apocam factus dicitur perfectus, & quamuis de inſtrumentum fieri deberet.*
30 *Fortius ſi partes conuenerunt, quod apoca habeat vim inſtrumenti, donec inſtrumentum fiat.*

DECISIO III.

OBtinuerat Hieronyma ex iure ſibi ceſſo ab Hæredibus Horatij ſui mariti mandatum ab A. C. contra bona hæreditaria Laurentij pro ſolutione fructuum cenſus venditi eidem Horatio, à Franciſco de Ridolphinis, quos fructus ſoluere promiſerat Laurentius ſimul cum Franciſco & Cæſare illius fratre, cùm verò appellatum fuiſſet ab eo decreto relaxationis mandati pro parte Annibalis hæredis Laurentij commiſſa mihi cauſa, Dubitaui, an eſſet idem mandatum exequendum, & propoſito hodie eodem dubio DD. reſponderunt concedendam eſſe executionem ad fauorem Hieronymæ pro fructibus tantum, qui decurrerunt per ſpatium annorum triginta antequam illa moueret hoc iudicium.

Quamuis enim plura opponerentur tam contra validitatem, quàm contra iuſtitiam eius mandati tamen omnibus obiectionibus ſatisfactum fuit. Et primò reſponſum fuit ijs, quæ dicebantur ſuper defectu legitimationis perſonæ Procuratoris, qui iudicium primus inſtituerat cùm proba-
1 retur illius mandatum † ex productione plurium Inſtrumentorum, & aliorum iurium ab eo facta pendente hoc iudicio, ex notat. per Caſſad. *in deciſ. 1. num. 2. & in dec. 3. num. 4. de procur.* tradit Felin. *in cap. coram num. 9. de off. & poteſt. Iudic. deleg.* Barr. *in l. vulgo in fin. ff. de adminiſt. tutor. & fuit dictum in Firmana Iuriſpatron. 28. Iunij 1602. coram Card. Pamphilio, & in Cetenen. Parochialis 19. Iun. 1606. coram Card. Marquemontio in 2. par. rec. deciſ. 185. num. 3.* & ex ea productione oriebatur præſumptio efficax mandati dati eidem procuratori, itaut ſuſtineri deberent acta, quæ ille fecerat, quamuis idem mandatum pluties requiſitum fuiſſet, † ac proteſtatum nomine Annibalis, vt 2
ante illius exhibitionem non deberet idem procurator audiri, ſiue ad vlteriora procedi in cauſa, *vt fuit reſolutum in Eugubina penſionis 7. Aprilis 1617. coram bon. mem. Manzanedo, & in Burgen. de Couarruuias coram Card. Seraphino inter impreſſ. deciſ. 933. num. 2.* & confirmabatur hodie eadem præſumptio ex productione publici Inſtrumenti in quo apparebat datum fuiſſe idem mandatum Procuratori, qui nomine Hieronymæ mouit hoc iudicium, † quia licet 3
idem Inſtrumentum productum fuiſſet poſt decretum A. C. tamen prodeſſe poterat ad effectum ſuſtinendi acta anteà geſta in vim mandati præſumpti cùm non eſſent hæc duo mandata inter ſe contraria. Vnde poterat vtrumque concurrere in perſona eiuſdem procuratoris, *vt fuit dictum in eadem deciſ. Firmana Iuriſpatr. coram Card. Pamphilio, & in Anconitana pecuniaria 9. Decembris 1605. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Opponebatur ſecundo contra validitatem mandati conceſſi à Iudice, quod non potuiſſet agi executiuè pro fructibus huius cenſus, quia cùm fuiſſent lapſi anni quadraginta, & amplius à die obligationis factæ à Laurentio in illius impoſitione, neque tot hoc tempore ijdem fructus vnquam ſoluti fuiſſent, præſcriptum erat non ſolùm iuri illos petendi, ſed etiam actioni † executiuæ, quæ competebat vigo- 4
re inſtrumenti, in quo illi promiſſi fuerunt, ex notat. per Doct. *in l. ſicut, C. de præſcript. 30. vel 40. annorum, & in c. de quarta de præſcript.* & in terminis executionis debitæ ex inſtrumento habente executionem paratam, tradit Bald. *in l. plenè, ff. de eo, quod falſ. tutor. author. geſt. fuit*, vbi quod ſi ex ſtatuto denegetur exequutio Inſtrumento poſt decem annos, in quo cenſetur ſtatutum coarctare voluiſſe tempus præſcriptionis competentis ex iure communi, non poterit poſt d. tempus produci Inſtrumentum niſi ad effectum probationis, non autem ad effectum executionis, & idem voluit Franc. *in cap. poſſeſſor de reg. iur. lib. 6. ſub num. 10.* Sed non viſa fuit obſtare hæc nullitas cum ea exceptio non poſſet habere locum in fructibus, qui decurrerunt poſt annos triginta ante diem moti iudicij, pro quibus ſolum dictum fuit eſſe exequendum mandatum, † etenim in debi- 6
to conditionali, quale erat debitum horum fructuum non poterat dici nata actio ad fauorem Creditoris ante diem in qua conuenta fuit illorum ſolutio, vnde non poterat conſiderari aliqua mora, ſiue negligentia eiuſdem Creditoris ſuper qua fundari debebat exceptio, vt præſcriptum eſſet iuri agendi pro ijs executiuè, *ex notat in l. cum acutiſſimi, Cod. de præſcript. 30. annorum in §. illud autem, & in §. in ijs, & ibi gloſ. in verb. cuiuſque, & in l. 1. in fin. Cod. de annal. except.* ex qua ratione receptum eſt, † vt in his ſolu- 7
tionibus, quæ fiunt occaſione fructuum annui cenſus requirantur tot præſcriptiones, quot ſunt eædem ſolutiones, vt tradit Roderic. *in tractat. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 17. nu. 101.* Foller. *de cenſib. in gloſſ. huiuſmodi numer. 105.* & tenuit Rota *in Romana Saluiani 22. Iunij 1616. coram bo. me. Vbaldo, & in Romana fructuum 13. Iunij 1603. coram Cardin. Mellino, & in Romana cenſus de Caffarell. 19. Decembris 1587. coram Gypſio*, in quibus deciſionibus Rota ſequuta fuit opinionem Tranſmontanorum ex hac ratione, qualitatis debiti conditionalis, quam videtur in ſe continere obligatio cuius occaſione ijdem fructus ſolui debent, quam etiam rationem conſiderauit apud Mohed. *deciſ. 4. de præſcript.* quamuis in ea deciſione, & in alia coram Puteo approbauerit in alijs præſtationibus † annuis con- 8
trariam opinionem Ciſmontanorum, vt pro omnibus ijs præſtationibus poſſit ſatis eſſe vna præſcriptio, vt in *deciſ.* eiuſdem Putei 253. *lib. 1.* Neque poterat hoc caſu eſſe locus Statuto Vrbis cuius vigore † præſcriptio perfici potuiſſet 9
ſpatio ſexdecim annorum, quod Statutum tenuit Rota habere locum etiam in forenſibus Romæ agen, *vt in deciſ. 602. numer. 2. par. 1. diuerſ. & in Ianuen. ſiue Romana pecuniaria 2. Iunij 1580. coram Card. Lancellotto*, & fuit ſententia Bartol. *in l. cunctos populos num 19. C. de ſum. Trinit. & fid. Cathol.* quem ſequutus fuit Salicet. *ibi numer. 6.* Iaſon. *num. 20. in 1. lectura, & in 2. num. 66.* Quia cùm ſolutio eorum fructuum promiſſa fuiſſet in Ciuitate Maceratæ non poterat † haberi ratio niſi ſtatuti eius Ciuitatis, ex 10
ſententia eiuſdem Bart. *in d. l. cunctos populos num. 18. & in l. contraxiſſe ff. de act. & oblig.* quem ſequitur Barbat. *in conſ. 15. num. 33. lib. 2.* Corn. *conſ. 205. num. 8. lib. 3.* & tenuit Rota *in Ciuit. Caſtelli bonorum 27. Iunij 1572. coram Card.* Lan-

Lancellotto in 1. part. diuerſ. deciſ. 580. num. 2. Prætereà in
diſpoſitione eiuſdem Statuti excipiebantur expreſsè cenſus
11 † ſuper rebus immobilibus cuius exceptionis ratio erat a-
ctio realis, quæ oriebatur ex contractu cenſus, quæ num-
quam cenſetur ſublata ex ſtatuto, vt tenuit Rota in d. Ro-
mana cenſus coram Gypſio, & in Rom. extinctionis cenſus 8.
Octobris 1582. coram Cantaccio in 1. part. diuerſ. deciſ. 727.
num. 5. & tradit Felin. in cap. vlt. num. 6. de præſcript. & in
c. auditis nu. 33. in fin. eod. tit. Butr. in c. peruenit num. 27. de
cenſ. Gabr. de præſcript. concl. 4. num. 17.

Tertia nullitas mandati dicebatur ex eo conſiſtere, quia
non probaretur ceſſio cuius vigore egerat Hieronyma, cui
idem mandatum conceſſum fuerat à Iudice. Etenim oſten-
debat ceſſum ſibi fuiſſe hunc cenſum ab Odoardo hærede
Horatij, ea ſumpto vnius apocæ quod cùm non fuiſſet ea-
12 tractum parte citata † neque prætерijſſet recognitio illius o-
riginalis non poterat aliquam fidem mereri, ex notat. per
Doct. in l. inſtrumenta, C. de probat. & in c. 2. de fid. inſtr.
& in §. ſi quis igitur authen. de inſtrum. cautel. & fid. tenuit
Rota coram Verall. deciſ. 117. numer. 3. part. 3. & in deciſ.
143. num. 3. par. 2. recent. Verùm hæc nullitas ex facto tol-
lebatur, quia apoca originalis facta ſuper ea ceſſione oſten-
debatur exhibita fuiſſe in Archiuio Ciuitatis Maceratę anno
1594. & eodem anno recognita coram Iudice non ſolùm à
Cæſare, qui ſe in ea ſubſcripſerat, ſed etiam ab alijs teſti-
bus, qui partium ſubſcriptionibus intererant. Vnde cum
illius ſumptum extractum poſteà fuiſſet ea Archiuio, & ab
eiuſdem Archiuij officiali non poterat controuerti fides eius
13 ſcripturæ tum propter qualitatem eiuſdem Archiuij, † quod
oſtendebatur publica auctoritate erectum fuiſſe, vt voluit
gloſ. in authent. ad hæc, C. de fid. inſtrum. in verbo teſtimo-
nium, & notat ibi Bart. & in authent. ac ſi contractus, num.
1. C. eod. tit. Felin. in c. cum cauſa num. 7. de probat. & in
cap. ad audientiam num. 11. de præſcript. Tum propter con-
ditionem perſonarum inter quas eadem ſcriptura fidem fa-
cere debebat cum iuriſdictioni eius Archiuij ſubiecti eſſent
tam Odoardus hæres, Hieronyma cui ea ceſſio facta fue-
14 rat, † quam Annibal hæres Laurentij, qui erat in cenſu
obligatus, quod etiam requiri ad validitatem probationis,
exiſtimauit Bald. in l. exemplo, num. 4. C. de probat. Alex. in
addit. ad Bart. in authent. ad hæc, C. de fid. inſtrument. & in
conſ. 138. numer. 6. lib. 1. & alij quos refert Aym. de antiq.
tempor. part. 1. ſect. 4. limitat num. 6. Gabr. de probat. con-
cluſ. 5. num. 19. & tenuit Rota coram Verall. deciſ. 45. lib.
1. & in Firmana hæreditatis 31. Maij 1624. coram R. P.
D. meo Pirouano. Et quamuis diceretur quod authoritas e-
15 iuſdem Archiuij, † ſine illius officialis non potuiſſet dare
robur ſcripturæ informi, vt propterea neceſſaria fuiſſet re-
cognitio ipſius apocæ originalis, vt voluit Bart. in d. auth.
ad hæc C. de fid. inſtrum. quem refert Gabr. d. concl. 5. num.
3. & tenuit Rota coram Put. deciſ. 38. lib. 3. & coram Ve-
rall. deciſ. 41. lib. 1. Tamen hæc exceptio tollebatur etiam
ex facto, quia eius apocæ recognitio facta fuerat, quando
16 illa condita fuit in Archiuio. † Vnde illa non indigebat alia
recognitione in ipſius exemplatione, aut extractione, ex
notat. per eumdem Bart. in auth. at ſi contractus, C. de fid. in-
ſtrum. numer. 1. in 1. lectura, cùm idem ſit ſcripturam eſſe
publicam, ſiue quod illa ſit ſumpta ex publico Archiuio,
Cyn. in authen. ad hæc, & ibi etiam Angel. num. 2. & tenuit
Rota in Siracuſana quarta 24. Maij 1600. coram Litta in 2.
par. rec. deciſ. 25. Afflict. deciſ. 181. num. 5. & remoueba-
tur omnis dubiratio ex ratificatione eiuſdem ceſſio, quam
fecit Ludouica filia, & hæres Odoardi cùm fuerit ex ea in-
17 ducta confeſſio, † quæ etiam operari potuit, vt eadem
apoca non indigeret alia recognitione, vt notat Bart. in d.
authent. at ſi contractus in 2. lectura ſub num. 13. per text. in
l. publia, §. vlt. ff. depoſit. Specul. in tit. de inſtrum. edit §.
nunc dicendum num. 7.

Cætera quæ opponebantur reſpiciebant iuſtitiam man-
dati, ex quibus etiam potuiſſet impediri illius executio, &
primo negabatur acquiſitam fuiſſe aliquam actionem Hie-
ronymæ occaſione eius ceſſionis, quæ exceptio deduceba-
tur ex duobus capitibus, quorum primum erat, quod illa
non fuiſſet præſens tranſactions, in qua fuit aſſignatus hic
18 cenſus † ab Odoardo hærede Horatij, ſed Cæſare eius
patruo, qui cùm non eſſet perſona publica, nec haberet
Hieronymam in poteſtate non potuit illius fauore ſtipulari,
vt habetur in l. ſtipulatio iſta, §. alteri inſtitution. eod. tit. Al-
terum quod in contractu eius tranſactionis non interueniſ-
ſet decretum Iudicis, & conſenſus proximiorum ſine qui-

bus non poterat hic contractus ſuſtineri † propter Conſtitu- 19
tionem Marchiæ, vt tradit Boccac. ſuper eadem conſtit. gloſſ.
3. num. 9. & gloſ. 4. num. 2. Sed ea, quæ dicebantur ſuper
ſolemnitatibus, vt ob illarum defectum contractus exiſti-
mari deberet nullus meritò non viſa fuerunt obſtare, dum
hæc nullitas opponebatur à tertio † in præiudicium mulie- 20
ris, quæ eumdem contractum non impugnabat, ſed vole-
bat eo vti argumento, text. in l. quoties 11. C. de fideic. & in
l. eleganter, ff. de dolo, & notant ibi Doct. & in l. 2. C. de
iure emphyt. Rota apud Card. Seraph. deciſ. 334. num. 7. &
in deciſ. 385. num. 4. par. 1. rec. Oſaſch. deciſ. 94. num. 25.
Quod verò attinet ad alteram exceptionem, vt Hieronyma
non fuerit præſens contractui non viſa fuit illi probari, quia
licet Cæſar ſe in ea ſubſcripſiſſet pro Hieronyma, & ſe obli-
gaſſet illius nomine pro obſeruantia contractus. Tamen
ex hoc non probabatur concludenter † eius abſentia cùm 21
potuiſſet Cæſar pro ea ſubſcribere, quia illa vel ſcribere non
poſſet, vel ignoraret, & probatur è contra illius præſentia
ex lectura totius apocæ, quia apparebat illam fuiſſe conce-
ptam in perſonam eiuſdem Hieronymę tamquam pręſentis,
& id viſa fuerunt oſtendere verba eiuſdem apocæ, † in qui- 22
bus poſt ceſſionem factam ab Odoardo dicebatur, quod
nunc ipſa Hieronyma eligebat cenſum ſibi aſſignatum, &
renuntiabat vſufructui, & in alijs iuribus quæ ſibi compete-
bant ſuper hæreditate Horatij ſui mariti, quia eiuſdem pr-
ſentiam ſignificare videbatur tam dictio illa, nunc, tanquam
nota præſentis temporis, vt notatur in l. 1. ff. de cond. indeb.
& in l. 4. §. vlt. ff. de condit. & demonſtr. tradit Bald. in auth.
contra rogatus nu. 1. C. ad S. C. Trebell. Felin. in c. licet cau-
ſam num. 6. de probat. quam pronomen, ipſa, quod etiam
† aptum erat demonſtrare perſonam Hieronymæ tanquam 23
ibidem præſentis notat gloſ. in §. fuerat inſtit. de actio. Rip.
in l. filius familias nu. 111. de leg. 1. Tiraq. de retract. conuent.
§. 1. gloſ. 6. nu. 25. Cened. ſingul. 22. & vtramque hanc di-
ctionem conſiderauit, Surd. in his terminis ad validitatem
ſtipulationis in conſ. 355. numer. 52. tradit Bart. poſt gloſ. in
l. Titia, §. idem reſpondit, ff. de verb. obligat. & ibi etiam
Iaſ. numer. 5.

Secundò dicebatur probari in iuſtitiam eiuſdem manda-
ti eò quia extincta fuiſſet actio, quæ acquiſita fuerat Hie-
ronymæ ex ea ceſſione. Etenim Cæſar, à quo Laurentius
habebat promiſſionem indemnitatis, nuptui dederat Hie-
ronymam Iacobo poſt obitum Horatij primi illius mariti
eum dote ſcutorum quatuor mille octingentorum; Vnde † 24
promiſſo eius dotis dicebatur facta animo compẽſandi pro-
pter antecedentem eius obligationem, quam habebat cum
Hieronyma ex cauſa huius cenſus, vt declarat Bart. in l. vxo-
rem §. pater naturalis, ff. de leg. 3. Barboſ. in l. 1. ff. ſolut. ma-
trim. in 4. par. num. 58. & ſequendo doctr. Bart. voluerunt
Soccin. iun. conſ. 79. nu. 103. lib. 3. Ruin. conſ. 223. nu. 1.
lib. 1. Card. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 13. num. 12. Ex ea
his deducebatur extinctio crediti Hieronymæ † etiam fauo- 25
re Laurentij, qui erat fideiuſſor Cæſaris cum ea exceptio
tanquam realis prodeſſe poſſet etiam fideiuſſori, vt notatur
in l. ex perſona, ff. de fideiuſ. & in l. exceptiones 7. ff. de ex-
cept. & in terminis compenſationis competentis † principali, 26
quod illa opponi poſſit à fideiuſſore probat text. in l. verum
cum l. ſeq. ff. de compenſat. Tindar. in tractat. de compenſat.
art. 6. nu. 52. Hering. de fideiuſſ. c. 20. §. 6. num. 4.

Sed hæc etiam exceptio viſa fuit tolli ex facto ſiquidem
Cæſar poſt obitum Franciſci ſui fratris, ac patris Hierony-
mæ ſuſcepit adminiſtrationem illius hæreditatis, & curam
eiuſdem Hieronymæ, quam in matrimonium collocauit pri-
mo cum Horatio anno 1591. cum promiſſione dotis ſcuto-
rum quatuor millium, & deinde eo defuncto cum Iacobo,
cum dote ſcutorum octingentorum vltra quatuor millia
promiſſa Horatio, ex quibus excludebatur fundamentum
exceptionis Laurentij, vt ea dos fuiſſet conſtituta à Cæſare
de proprijs bonis cum præſumi deberet data de bo-
nis hæreditarijs Franciſci, † quorum adminiſtrationem 27
idem Cæſar gerebat, vt fuit ſententia gloſ. in l. vltim. Cod.
de dot. promiſſ. in verb. paternum, & probat text. in l. Heren-
nius, ff. de negot. geſt. & notat ibi Bart. num. 5. Ripa in l. 1.
nu. 90. ff. ſolut. matr. Bald. Nouell. ſuper ead. leg. num. 78. &
in tract. de dote par. 6. priuil. 3. & priuil. 45. nu. 2. & tenuit
Rota coram Put. deciſ. 176. par. 1. & coram Card. Caualer.
deciſ. 318. nu. 5. Immo non poterat hoc caſu habere locum
compenſatio, quia tempore, quo Hieronyma nupta fuit
Horatio non erat creditrix huius cenſus, ſed illum acquiſi-
uit per mortem eiuſdem Horatij exceſſione ſibi facta ab
Odoar-

Digitized by Google

28 Odoardo illius hærede, † vnde deficiebat fundamentum cõpenſationis nempe exiſtentia crediti anterioris, cum quo illa fieri debuiſſet *argum. text. in l. 1. ff. de compenſat. & in l. ſi conſtat, C. eod. tit.* & conſiderat Surd. *in conſ.* 246. *nu.* 4. Corn. *conſ.* 288. *nu.* 4. *in fin. lib.* 1. Neque poterat ea compenſatio ſuſtineri ſaltem in ſcutis octingentis, in quibus aucta fuit ſecunda dos tradita Iacobo, quia hoc augmentum proueniebat ex hęreditate Horatij primi mariti Hieronymę, qui præter dotem illi reliquit legatum ſcutorum ſexcentorum, atque etiam vſumfructum ſuæ hæreditatis.

Non etiam obſtare viſum fuit, quod dicebatur contra apocam, in qua continebatur ceſſio facta Hieronymæ, vt illa non fuiſſet redacta in formam publici inſtrumenti prout in ea conuentum fuit, quia ea conditio requiſita fuit à partibus ſolum pro maiori cautela, quæ efficere non potuit,
29 vt contractus valere non debeat, † ſiue ſuſpendi illius exequutio antequam ſuper contentis in apoca inſtrumentum conficeretur, vt probat *text. in l. pactum, C. de pactis, & in l. in re, ff. de fid. inſtrum. notat gloſ. in c. 1. de cenſib. lib. 6. in §. poſtquam in verbo reſcriptis*, Bart. *in authent. ſed nouo iure, Cod. ſi certum pet.* Et hæc partium voluntas oſtendebatur ex verbis eius apocæ cùm in ea dictum fuiſſet, vt ipſa habere deberet vim publici inſtrumenti, donec inſtrumentum fieret, ex quo eædem partes ſignificare voluerunt ſolemnitatem inſtrumenti adhibendam eſſe ad maiorem
30 probationem eorum, † quæ in ipſa apoca continebantur non autem quod ſine eodem inſtrumento illa valere non poſſet, vt declarat Bart. *in d. authent. ſed nouo iure, num.* 4. *in fin.* & ibi etiam Bald. *nu.* 20. & voluit Grat. *in conſ.* 107. *num.* 4. *lib.* 1. Decian. *conſ.* 64. *num.* 19. *lib.* 3. Theſaur. *deciſ. Pedemont.* 197. *num.* 4.

Et ita vtraque, &c.

Infrà in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die 23. *Iunij* 1638. *coram bon. mem. Card. Veroſpio.*

REVERENDISSIMO DVNOZZETTO.

Bononien. Iuris macinandi.

Lunæ 11. *Februarij* 1638.

A R G V M E N T V M.

Statutum Bononiæ, quod Piſtores non poſſint molere in molendinis extrà Ciuitatem, confirmatum auctoritate Apoſtolica, poſſit ne præiudicare habentibus molendina extrà Ciuitatem. Vbi de literis Apoſtolicis emanatis in præiudicium tertij. De extenſione facienda in materia exorbitanti, & de alijs.

S V M M A R I V M.

1 *Sacrilegium eſt diſputare de Pontificis auctoritate.*
2 *Papa præſumitur circumuentus in gratia, quamuis motu proprio ſit emanata, ſi tendit in præiudicium tertij, & nu.* 1.
Pontifex non intendit præiudicare tertio num. 2.
3 *Pontifex ſi ius tertij ſciuiſſet, vel non derogaſſet, vel non ita faciliter.*
4 *Verba Papæ licet futura reſpiciant trahuntur ad præterita, ſi non eſt ratio diuerſitatis.*
5 *Supplicatio attenditur tanquam matrix, ſi litteræ diſcrepant.*
6 *Pontifex faciliùs tollit contractus initos inter ipſum, & alios, quam inter duos extraneos.*
7 *Interpretatio ſtricta fit in materia præiudiciali.*
8 *Caſus omiſſus habetur pro omiſſo in materia præiudiciali.*
9 *Extenſio de vno caſu ad alium non fit in materia præiudiciali.*
10 *Subſtantia, non autem verborum cortex, attendi debet.*
11 *Priuilegium quod conceditur per aliquod factum, vel faciendum dicitur tranſire in contractum.*
12 *Per indirectum non debet admitti, quod eſt directè prohibitum.*
13 *Cauſæ publicæ vtilitatis, & obuiandi fraudibus in litteris Apoſtolicis, aliquando ſunt coloratæ.*
14 *Fraudibus in exactione gabellæ occurritur per deputationem, vt dicitur,* del Gabbelliero.
15 *Papa non eſt veriſimile, quod voluerit conſulere publicæ vtilitati cum damno tertij.*
16 *Vtilitas publica pro reuocandis priuilegijs in vim contractus conceſſis, debet eſſe magna, & quæ.*
17 *Statutum conditum in præiudicium particularium admittit appellationem.*
18 *Litteræ Apoſtolicæ non facientes mentionem litis dicuntur ſubreptitiæ.*

D E C I S I O IV.

Aliàs de anno 1466. Card. Reatinus tunc Bonon. Legatus cum præſentia, conſenſu, & voluntate Antianorum, aliorumque Regimini eiuſdem Ciuitatis Præſidentium conceſſit Bartholomæo ſeniori de Ghiſilardis, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus liberam, ac plenam facultatem conſtruendi molendinum extrà mœnia d. Ciuitatis ad quod liber pateret acceſſus omnibus habitatoribus Triticum, ſeu aliud frumentum eo molendum deferentibus, inhibens cæteris ne in poſterum infrà ambitum vnius milliatij aliud molendinum conſtruere poſſent. Hanc autem conceſſionem fecit ex eo, quod d. Bartholomæus obtulit emere, ſeu alio iuſto titulo ſibi acquirere quemdam fundum, ac alia bona illi adiacentia, & inibi d. molendinum, aliaque ædificia ad ipſum ſpectantia proprijs expenſis conſtruere, hanc deinde conceſſionem (empto iam in d. fundo) ac ſequuta molendini conſtructione. Sixtus IV. de anno 1473. præuio diligenti examine confirmauit, & etiam motu proprio de nouo conceſſit, exindeque tam dictus Bartholomæus, quam ſui ſucceſſores in quieta pacifica poſſeſſione d. molendini, eiuſque Iurium, ac molendi quibuſcumque habitatoribus etiam Piſtoribus, & ſcafferijs d. Ciuitatis vſque ad annum 1520. extiterunt, de quo tempore idem Regimen Bononiæ ſtatuit, ne Piſtores, & ſcafferij in poſterum molendi cauſa accederent ad Molendina extrà Ciuitatem exiſtentia. Quòd ſtatutum Leo X. motu proprio ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis confirmauit cum derogatione omnium, & quorumcumque priuilegiorum quibuſcumque conceſſorum. Et quamuis ſuper inualiditate eiuſdem ſtatuti fuiſſet lis introducta in Rota coram Nicolao de Arragonia, in cuius locum poſteà fuit ſuffectus Puteus, qui deinde mandatum de manutenendo in poſſeſſionem admittendi omnes perſonas ad molendum in molendino de quo agitur, ad fauorem Antonij ex dicto Bartholomæo Nepotis relaxauit. Nihilominus idem Regimen nulla facta mentione d. litis ſimilem confirmationem eiuſdem ſtatuti à Clemente VII. obtinuit. Hac lite, quæ huc vſque ſiluit, nunc demum ex integro excitata, mihique commiſſa. Dubitaui, An litteræ Leonis X. & Clementis VII. ſuffragentur contra DD. de Ghiſilardis, & eas non ſuffragari fuit reſponſum.

Quamuis enim illæ emanauerint motu proprio, ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis cum derogatione omnium, & quorumcumque priuilegiorum quibuſcumque conceſſorum, & cum alijs ampliſſimis clauſulis, adeo ut dubitari de poteſtate Pontificis, † quoad reuocationem 1
dictæ Conceſſionis factæ dd. Ghiſilardis, ſacrilegium eſſe dixerit Giouagn. qui aliàs in iſta cauſa conſuluit *conſ.* 29. *in fin. lib.* 2.

Nihilominus cum tendat in præiudicium tertij, nempe, dd. de Ghiſilardis, quibus fuerat ius quæſitum, ac Papa ignorauerit contractum inter eoſdem Ghiſilardos, & Regimen Bononiæ initum, præſumitur dictas litteras emanaſſe ad ſuggeſtionem partis, ac Papam ſub inuolucro verborum circumuentum fuiſſe, † cùm eius intentio non ſit tertio pręiudicare, Dec. *in c. cum omnes in* 2. *lect. num.* 10. *de conſtit.* 2
Ruin. *conſ.* 30. *num.* 1. *& ſeqq. lib.* 1. Rota *diuerſ. deciſ.* 50. *num.* 9. *par.* 2. Pontifex enim licet poſſit, numquam cenſetur velle tollere Ius 3. quæſitum *cap. cæterum*, & ibi DD. *de reſcr.* Et veriſimile eſt, quod ſi Leo ſciuiſſet talem contractum, & conſenſum Regiminis, † vel non derogaſſet, vel difficiliùs, Felin. *ſub num.* 1. Dec. *ſub num.* 9. *&* 10. Abb. 3
num. 3. *in d. cap. cæterum de reſcript.* Soc. *conſ.* 164. *num.* 8. *verſ. confirmantur etiam præmiſſa*, Zabarell. *conſil.* 136. *ſub numer.* 5. & in hac eadem cauſa conſultus reſpondit Ruin. *conſ.* 229. *num.* 6. *lib.* 1.

Eòque magis, quia in ſupplicatione ſignata manu Leonis nedum nulla fuit facta mentio conceſſionis factæ dd. Ghiſilardis cum expreſſo conſenſu Regiminis, ſed in ea præſeruantur perſonæ habentes Molendina extrà Ciuitatem cum eorum

eorum conſenſu, vt elicitur, ex illis verbis: *Ac in poſterum ſine dictorum quadraginta virorum pro tempore exiſtentium expreſſo conſenſu aliàs quomodolibet conceden. &c.* ſicque apparet, Papam noluiſſe tangere eos, qui Molendina habent cum conſenſu eiuſdem Regiminis, prout dicti Ghiſilardi habuerunt. Et quamuis dicta verba videantur reſpi-
4 cere futuram ædificationem, & non præteritam, † nihilominus declarant voluntatem Pontificis, nolentis tollere contractus cum Regimine initos, cùm ad hunc effectum non detur rationabilis differentia circa voluntatem Papæ inter actum præteritum, & futurum, ex traditis per Abb. *conſ.* 185. *num.* 22. *& ſeqq.* Abb. *in cap. fin. num. 9. & ſeqq. de conſtit.*

Nec releuat, quod in litteris expeditis d. verba non legan-
5 tur, † quoniam ſupplicatio tanquam matrix attendi debet, Rota *dec.* 465. *nu.* 4. *par.* 2. *dec.* 459. *num.* 2. *par.* 3. *dec.* 387. *num.* 1. *par.* 5. *recent.* Caual. *deciſ.* 285. *num.* 18.

Non obſtar, quod d. Pontifex reuocauerit etiam priuilegia in vim contractus conceſſa. Quoniam quicquid ſit de illius poteſtate, viſum fuit ipſum intellexiſſe reuocare ſolum contractus initos inter Papam, & alios, qui Molendina ædificarunt, vt conſtat ex illis verbis: *In vim contractus initi inter Romanum Pontificem, & eos, quibus conceſſa ſunt, &c.* At iſte contractus non fuit initus inter Papam, & Ghiſilardos, ſed inter iſtos, & Regimen Bononiæ, Papa au-
6 tem faciliùs tollit contractus inter ipſum, † & alios initos, quam inter duos extraneos, iuxta notata per Dec. *in cap.* 1. *nu.* 58. *de reſcript.* & ſenſit Rot. *diuerſ. deciſ.* 46. *lib.* 2. *par.* 3. & coram Bur. *dec.* 435. *nu.* 4. Gonz. *ad reg.* 8. *gloſ.* 28.
7 *num.* 23. Et in omnem † euentum cùm verſemur in materia præiudiciali, & ſic ſtrictè interpretanda, *cap. ſuper eo, & ibi gloſ. in verbo Int. de offic. deleg.* Rot. *dec.* 60. *nu.* 3. *par.* 1. *rec.*
8 Caſus omiſſus haberi debet † pro omiſſo, *l. ſi cum dotem in princ. ff. ſol. matr. l. commodiſſ. ff. de lib. & poſth.* Socc. ſen. *conſ.* 62. *ſub num.* 4. *verſ. ſed inſpecto lib.* 3. nec eſt facienda
9 extenſio † de vno ad alium, *c. quæ à iure com. de reg. iur. in* 6. Grat. *diſcept.* 397. *num.* 20. Seraph. *deciſ.* 286. *num.* 15.

Nec dicatur, quod conceſſio molendini facta dd. Ghiſilardis non ſit ex cauſa contractus, ſed ex mera gratia, attentis illis verbis, *gratioſè concedimus, &c.* Quia non cortex verborum, ſed eorum ſubſtantia ad hunc effectum at-
10 tendi debet, qua attenta negari non poteſt, † quin dicta conceſſio facta fuerit Bartholomæo eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus, ex eo quod ipſe Bartholomæus empturus erat fundum, ac proprijs ſumptibus molendinum ibidem conſtructurus, prout cum effectum fundum emit; & molendinum conſtruxit, quam emptionem, & reſpectiuè con-
11 ſtructionem alias ipſe non feciſſet, † prout expreſsè proteſtatus fuit, & ſic apparet dictam Conceſſionem tranſiuiſſe in contractum, vt correſpectiuam ad onus emptionis, & ad expenſas pro molendini conſtructione faciendas, vt ſcilicet Bartholomæus emeret fundum, & molendinum conſtrueret. Regimen verò idem molendinum eiuſque Iura concederet, pront in terminis conceſſionis pro molendini conſtructione, firmat Ruin. *conſ.* 230. *num.* 4. *lib.* 1. *& in d. conſ.* 229. *num.* 7. *& ſeqq.* & Bero. qui in eodem caſu conſuluit *conſ.* 146. *ſub num.* 28. *& ſeqq. lib.* 3.

Non obſtat, quod Leo X. non reuocauerit in totum conceſſionem d. molendini factam dd. Ghiſilardis, ex quo non prohibuit ſimpliciter molituram, ſed prohibuit dumtaxat Piſtoribus, & Scafferijs acceſſum ad molendina extrà Ciuitatem exiſtentia, ad quæ proindè cæteri habitatores liberè accedere, ac triticum molendum deferre poſſunt, ſiquidem attenta dicta prohibitione negari non poteſt, quin Ghiſilardi ſint in manifeſta iactura tot expenſarum, quas erogarunt, cùm Piſtores, & Scafferij maiorem faciant molituram, quam aliæ perſonæ priuatæ, & hoc molendinum non niſi hyemali tempore molere ſoleat, vt admittit idem Giouagn. *d. conſ.* 229. *num.* 10. *lib.* 2. Adeo ut ſi d. prohibi-
12 tio Piſtoribus, & Scafferijs facta ſubſiſteret, † d. molendinum ferè otioſum remaneret, ſicque per indirectum tolleretur Ghiſilardis, id quod eſt directè prohibitum.

Prædictaque eò magis vrgere viſa fuerunt, quia dictæ litteræ emanarunt ſub quæſito colore publicæ vtilitatis, & e-
13 uitandi fraudes, † quæ rationes ſunt potius figuratæ, quam reales, cùm publica vtilitas ceſſet ex eo, quod emolumenta, ſeu datia, quæ percipiuntur cedunt ad commodum non Communitatis, ſed Creditorum moliturarum, fraudibus verò ſatis erat conſultum per ſpecialem deputationem exactoris, vulgò *Gabellino*, qui aſſiſtens molendino datia à quocumque molente exigeret, † vt in his terminis dixit 14
Rota *d. deciſ.* 50. *num.* 23. *&* 24. *par.* 2. *diuerſ.*

Nec eſt præſumendum, Papam voluiſſe conſulere publicæ vtilitati cum damno eorum, quibus fuit vigore contractus ius quæſitum, † vt in propoſito inquit Crauett. *de an-* 15
tiq. temp. par. 4. §. *vlt. num.* 26. Leſſ. *de Iur. vniuerſ. part.* 3. *cap.* 15. *nu.* 22. *verſ. quando itaque*, cum alijs congeſtis à Bellon. iun. *conſ.* 66. *nu.* 5. Et ad effectum reuocandi priuilegia alijs conceſſa præſertim in vim contractus publica vtilitas debet eſſe tanta, † & talis quod ei non poſſit eſſe conſultum, 16
niſi priuilegiati grauentur, Decian. *conſ.* 51. *num.* 31. *lib.* 3. Nau. *conſ.* 63. *num.* 21. Roland. *conſ.* 5. *nu.* 52. *lib.* 1. Burſ. *conſil.* 16. *num.* 77. Giouag. *conſ.* 27. *nu.* 26. *lib.* 1.

In quam ſententiam eò faciliùs iuerunt DD. quia Rota poſt has litteras dedit manutentionem Ghiſilardis, vt conſtat *ex deciſ.* Put. 486. *lib.* 2. *in correct.* ac dubitauit de earum viribus, cenſuitque poſſe appellari ab huiuſmodi ſtatuto etiam Principis prohibente, † ne deferatur triticum molendum ad molendina extrà Ciuitatem exiſtentia tanquam ædita in præiudicium particularium perſonarum, *vt in d. deciſ.* 50. *num.* 7. *&* 8. *par.* 2. *diuerſ.*

Quæ omnia viſa fuerunt æquè procedere, quoad litteras Clementis VII. vltrà quod cùm fuerint obtentæ, † nulla 18
facta mentione litis tunc in Rota pendentis detegnntur ſubreptitæ, ſicque eò minus ſuffragantur, Bero *d. conſ.* 146. *nu.* 2. *lib.* 3. Caſſad. *deciſ.* 18. *nu.* 6. *de præbend.* Rota *deciſ.* 270. *num.* 4. *par.* 5. *rec.* Seraph. *dec.* 351. *num.* 6.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. R O I A S,

Poſtea Epiſcopo Tarraconen.

Viceñ Camerariæ.

Lunæ 1. *Februarij* 1638.

A R G V M E N T V M.

Sententia, non redditur ex eo nulla, quia Breuia aliqua Apoſtolica lite pendente fuerunt obtenta, quoniam illa non poſſunt exequi, cùm tunc executio eſſet attentata, & quatenus id intelligatur. Reſeruationes, quando dicatur claræ, ita vt comprehenſiuæ dicantur omnium temporum, & aliqua habes circa dictiones generales in Breuibus appoſitas.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia dicitur valida, quoties in ea fuerunt ſeruata debita ſolemnitates.*
2 *Commiſſio cauſæ obtenta pendente lite non reddit ſententia nullam, ſed impedit illius executionem.*
3 *Inhibitionis moderatio ſufficit, quod fuerit parti intimata, licet Iudici non fuerit præſentatata.*
4 *Inhibitione facta parti, & iudex inhibitus cenſetur.* *Contrariorum eadem eſt diſciplina, num.* 4.
5 *Clauſula,* ſtatum, *in commiſſione appoſita operat, ac ſi indiuiduè omnis ſtatus cauſæ fuiſſet expreſſus.*
6 *Reſeruatio dicitur clara, quæ litteraliter legitur in litteris reſeruationis.*
7 *Reſeruatio concepta per verba comprehenſiua omnium temporum operatur beneficij reſeruationem, in quolibet menſe vacatio contingat.* *Dictiones,* deinceps, quandocumque, & in perpetuum, *omnia tempora comprehendunt num.* 7.
8 *Dictio taxatiua,* dumtaxat, *habet vim prohibitionis, quoad alia.*
9 *Ius conferendi, quod Papa ſibi ſpecialiter reſeruauit, non dicitur ſubſtuliſſe per breuia ad alium finem conceſſa.*
10 *Caſus ſpecialis inductus fauore vnius Eccleſiæ in conſequentiam trahi non poteſt fauore aliarum Eccleſiarum.*

D E C I S I O V.

SAnctiſſimus contulit D. Franciſco Capſir Camerariam in Collegiata Eccleſiæ Minoriſſæ per obitum Antonij Pla de anno 1631. vti perpetuò reſeruatam Sedi Apoſtolicæ per

per ſuppreſſionem fel. rec. Clementis Octaui omnium Ec-
cleſiarum Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Au-
guſtini principatus Cataloniæ. Expeditoque Breui de capien-
da poſſeſſione nomine Cameræ A. C. directo, obtentoque
coram eodem ſententia ſauorabili contra Ioannem Vilades
vti in dicta Cameraria intruſum, & poſtea poſſeſſione ca-
pta dictus Vilades appellans obtinuit committi cauſam in
Rota cum clauſula parito breui, & propoſito dubio, an
dicta ſententia A. C. eſſet valida, & iuſta DD. affirmatiuè
reſponderunt.
1 Pro validitate concurrunt omnia requiſita per † Caputa-
quen. *deciſ.* 260. *par.* 2. Verall. *deciſ.* 262. Rota *deciſ.* 589.
num. 1. *par.* 1. *recent.*
Nec viſum fuit obſtare, quod de tempore impetrationis
breuis à D. Capſir fuiſſet à Vilades commiſſa cauſa in Rota,
2 quia fuit reſponſum ſententiam † non inualidiri per obten-
tionem breuium lite pendente, quamuis non poſſint exe-
qui, nam tunc executio eſſet attentata, vti declarat Lan-
cellottus *de attentat. in præfat. num.* 457. *&* 498. idque tan-
to magis videtur dicendum, ex quo in commiſſione adeſt
clauſula ſine præiudicio litterarū Apoſtolicarum, & quam-
uis replicetur hoc debere intelligi de litteris expeditis ante
commiſſionem cauſæ: Reſpondetur quod quamuis litteræ
non erant expeditæ, reſcribens Signatura ſine præiudicio,
&c. ſignum eſt, quod voluerit reſeruare virtutem littera-
rum nondum expeditarum.
Et hoc euidentius patet, quia ſignatura mandauit Re-
uerendiſſimo D. Vrgelleñ, vt ſuam moderaretur inhibi-
tionem.
Nec obſtat, quod iſta moderatio non fuerit in actis A.
C. producta, vt ſciret ſublatum fuiſſe impedimentum, &
ſuam iuriſdictionem non ignoraſſet. Quia fuit parti inti-
3 mata, † licet non Iudici præſentata, quod ſufficit, vt fir-
mauit Rota *in Romana Saluiani coram Lancell. impreſſ.* a-
pud Pacificum *poſt tract. de Saluiano deciſ.* 72. *num.* 8. ſic-
4 uti inhibita parte † cenſetur Iudex inhibitus, nam contra-
riorum eadem eſt diſciplina, *l. & ſi contra ff. de vulg. l. fin.
§. fin. de leg.* 3.
Nec obſtat clauſula in breui appoſita, ſine præiudicio
inhibitionis Rotalis, quia cùm poſteà à Signatura fuerit de
medio ſublatum impedimentum inhibitionis ante ſenten-
tiam, non eſt curandum de clauſula breuis, & nullus ſcru-
pulus reſtat circa impetrationem breuis etiam pendente
5 cauſa, cuius litis ſtatum, &c. quæ clauſula operatur, †
ac ſi indiuiduè omnis ſtatus cauſæ eſſet expreſſus, Mantic.
deciſ. 213. *num.* 8. *& coram Reuerendiſſimo D. meo Decano
deciſ.* 305. *num.* 7. *in recent. par.* 2. *deciſ.* 605. *num.* 11. & in
puncto tenuit Rota coram Gregor. *deciſ.* 2. *num.* 5. *in fine,
& ibi adden. num.* 16.
De Iuſtitia verò non dubitarunt Domini cùm illa ſit eui-
dens, & clara ex reſeruatione huius Cameratiæ per ſæcula-
rizationem Clementis VIII. omnium Monaſteriorum,
& beneficiorum Canonicorum Regularium Ordinis Sancti
Auguſtini in principatu Cataloniæ per hæc verba, *illaque
omnia, & ſingula tam ad præſens, &c.* quam deinceps
quandocumque, & quomodocumque etiam extra Curiam
vacatura, ac illorum proprietatem, & dominium noſtræ,
& dictæ Sedis dumtaxat diſpoſitioni ſpecialiter, & expreſ-
sè in perpetuum reſeruamus, ſaluo tantum quocumque
6 iure patronatus Regio. Quæ reſeruatio vti clara & † indu-
bitata fuit à Rota canonizata de anno 1622. *in cauſa Illuſ-
tris Camerar. coram R. P. D. Buratto inter impreſſas deciſ.*
590. & in alijs beneficijs in dicta ſuppreſſione comprehen-
ſis ſæpiſſimè, *vt videre eſt in Vicen. Parrochialis* 14. *Ianua-
rij* 1611. *coram bon. mem. Patriarcha Manzanede, & in
alia Vicen. Parrochialis* 20. *Febr.* 1617. *coram bo. me. Vbal-
do, & in alia Vicen. Canonicatus* 24. *Nouemb.* 1624. *coram
R. P. D. Merlino, & in alia Vicen. Prioratus* 2. *Iunij* 1636.
coram R. P. D. meo Panzirolo.
Nec dicendum eſt dictam reſeruationem intelligi debere
7 de reſeruatione † *reg.* 8. *hodie* 9. cùm ſit generaliter conce-
pta per tres dictiones comprehenſiuas omnium temporum,
ſcilicet deinceps. Quandocunque, & in perpetuum vni-
8 formiter & cùm † taxatiua dumtaxat, quæ habet vim pro-
hibitionis quoad omnes alios Roman. *conſil.* 114. *num.* 5.
Non obſtant breuia, quæ aſſeruntur ad probandum non
fuiſſe intentionis Clementis VIII. præiudicare Iuri con-
ferendi, quod ſpectabat ante ſæcularizationem ab Ordina-
rios, nam vltrà quod non probatur aliquod ius conferendi
9 in d. beneficiis ſæculariżatis ad ordinarios ſpectare, † talia
breuia nullius ſunt momenti, *vt latè fuit reſponſum in dictis
deciſionibus DD. meorum Buratti, & Merlini*, in quibus
dicitur quod illa fuerunt ad alium effectum obtenta. Nam
primum Breue de anno 1600. emanauit ad ſedandas contro-
uerſias ortas inter Præpoſitum, & Epiſcopum ſuper iuriſdi-
ctione contentioſa, non autem ſuper iure conferendi, de
quo non agebatur. Aliud ſecundum Breue de anno 1603.
emanatum ad inſtantiam Abbatis Sancti Vincentij de Car-
dona continere caſum ſpeciale fauore eius Eccleſiæ, quod
† in conſequentiam trahi non poteſt ad fauorem aliarum, 10
ad l. quod verò cum concordantibus de legibus. Ex quo patet,
quod dum Sanctiſſimus iura huic Eccleſiæ præſeruauit alijs
auferre videtur vti æquali iure non gaudentibus.
Quare dixerunt Domini Sententiam A. C. eſſe validam,
& iuſtam vtraque parte informante.

Infrà in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die ? : *Mar-
tij* 1640. *coram eodem.*

R. P. D. PIROVANO.

Romana, ſeu Cæſenaten. hæreditatis.

Lunæ 1. *Februarij* 1638.

ARGVMENTVM.

Reintegratio ad poſſeſſionem conceditur debitori aduerſus creditorem de ſuo credito ſatisfactum, quæ ſatisfactio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio ad poſſeſſionem conceditur debitori, poſt-
quam creditor eſt ſatisfactus.*
2 *Sententia recipit interpretationem ab actis.*
Sententia mandans reſtitutionem monetæ intelligitur de moneta conuenta num. 2.
Dos debet reſtitui de eadem moneta de qua cantat inſtrumentum dotale, num. 2.
3 *Verba ſententiæ loquentia, puta de dote vnà cum fructi-
bus, intelliguntur de dimidia pro quolibet.*
Dictio, vnà cum, *importat æqualitatem in diſpoſitione cui adijcitur, num.* 3.
4 *Stabilia empta ex pretio fundi dotalis in eius locum di-
cuntur ſubrogata.*
5 *Fructus dotales taxantur ad rationem quinque, non pro-
bato ſtatuto, aut conſuetudine contraria.*
6 *Poſſeſſor domus ſtantibus locationibus præſumitur perce-
piſſe fructus ad ſummam locatam, & num. ſeqq.*
7 *Scriptura plenè probat contra ſcribentem.*
Amplia etiam ſi fuerit facta à procuratore, quia probat contra principalem, ibidem.

DECISIO VI.

Cenſuerunt Domini eſſe locum reintegrationi ad fauo-
rem Dominorum de Naldis ad poſſeſſionem Domus,
de qua agitur, quam Lucia Cenna detinet, tanquam im-
miſſa vigore Saluiani vſque de anno 1631. menſe Octobris
pro ſuo credito ſcutorum 800. in ſorte vnà cum interuſurijs
monetæ Romandiolæ; quoniam ex quietantijs productis,
& datis in ſumm. & recognitis conſtat exegiſſe ex penſioni-
bus d. domus pro annis ſex cum dimidio ad rationem ſcuto-
rum 110. quolibet anno ſcuta 715. quæ vſque ad eam ſum-
mam extinguunt creditum dictæ Luciæ, quod eſt dictorum
ſcutorum 800. & ad monetam Vrbis redactum non excedit
ſummam ſcutorum 650. & additis alijs ſcutis 94. pro inter-
uſurijs ſcutorum 400. ad rationem quinque pro centenario
ſortis principalis dotis reſtantis ab anno 1631. menſe Octo-
bris vſque in præſentem diem decurſis aſcendunt ad ſcuta
744. quæ ſumma excedit tantummodo exacta in ſcutis 29.
quibus ſolutis, Lucia remanet plenè ſatisfacta de ſuo credi-
to, & DD. de Naldis ſunt reintegrandi ad poſſeſſionem † 1
domus controuerſæ ceſſante cauſa denegandi eiuſdem poſ-
ſeſſionis reſtitutionem, Cran. *conſil.* 107. *num.* 3. Scapucc.
de Salu. lib. 3. *quæſt.* 12. Ægid. *deciſ.* 111. *&* 254. *cum ibi
add. num.* 6. *coram Papa Gregor. XV.*
Neque dubitari poteſt de iuſtificatione ſupradictorum, &
primò quod ſententia immiſſionis donec Lucia fuerit ſatis-
facta de ſcutis 800. ſit intelligenda de ſcutis monetæ Ro-
mandiolæ non autem Romanæ, & eiuſdem monetæ Ro-
man-

Digitized by Google

mandiolæ valor ſit ſolidorum 84. pro quolibet ſcuto parei, quia & ſi ſententia non diſtioguat qualitatem monetę, attamen quia actum ſuit vigore iostrumenti Dotalis de moneta Romandiolæ diſtinguentis, ne ſententia contineat pluſquam fuit petitum vigore prædicti Inſtrumenti ſemper re-
2 cipit interpretationem ab actis, † vt de moneta conuenta non autem de alia ſit dos reſtituenda, *l. vt fundus, ff. Com. diuidundo*, Crau. *conſil.* 188. *nu.* 1. Creſc. *deciſ.* 6. *de ſent. & re iud.* Rot. *deciſ.* 243. *nu.* 2. *par.* 2. *Rec.* & valor ſolidorum 84. pro quolibet ſcuto non controuertitur, & ea Bannimentis Gubernarorum eiuſdem Prouinciæ bene probatur.

Et eò minus hæſitaodum videbatur, quia ſumma ſcutorum 800. ſit conflata ex ſorte teſtantis dotis, & ea fructibus decurſis ab anno 1622. quo deceſſit Com. Georgius maritus Luciæ, vſque ad menſem Octobris 1631. quo fuit immiſſa, quia verba ſententiæ canonizando creditum Luciæ diſtinguunt pro reſiduo ſuarum dotium vnà cum interuſurijs dotalibus, quæ ſemper recipiunt interpretationem pro
3 dimidia per illam dictionem, † *vnà cum interuſurijs*, ſoletque ſignificare æqualitatem in diſpoſitionem per *l. vlt. C. de Impub. & l. cum Antiquitas, C. de vſufr.* Menoch. *conſ.* 585. *num.* 2. *lib.* 6. *& præſumpt.* 139. *num.* 22. *lib.* 4. & ipſa æqualitas magis colligitur ea Inſtrumento, & pactis dotalibus dictarum Iugalium, in quibus apparet Com. Georgium recepiſſe in pecunia taotummodo ſcuta 400. & alia etiam bona ſtabilia nomine dotis data fuerint inæſtimata, & quamuis poſſet replicati eadem poſtmodum per coniuges vendita de anno 1616. attamen, quia pretium ſer. ſer. de nouo fuit inueſtitum in tot ſtabilibus, & cenſibus ad contentamentum Luciæ ea Inſtrumento, quod datur Summ.
4 ount. 4. inde ſemper taoquam dotalia effecta cum † eadem qualitate fundi dotalis per ſubrogationem remanſeruot Luciæ obligata per *l. æſtimatis ff. ſol. matr. l. res quæ ex dotali, ff. de iur. dot.* Couar. *practicar. quæſt. cap.* 28. *num.* 2. Rot. *deciſ.* 287. *num.* 3. *&* 297. *num.* 3. *par.* 1.

Demum, & interuſuria dictorum ſcurorum 400. ab anno 1631. vſque ad annum 1637. & pro ſemeſtre anni præ-
5 ſentis, benè taaantur † in tationem quinque pro centenario non probata contraria conſuetudine Ciuitatis Cæſenæ, aut Statuto eiuſdem contrarium diſponente, ſequendo opinionem *gloſ. in Auth. perpetua, C. de ſacroſ. Eccl.* per Rotam paſſim recepta, vt in *Romana Dotis 7. Nouemb.* 1629. *coram Card. Virsls, & in Peruſina Dotis* 12. *Martij, &* 11. *Maij coram D. meo Dunozetto de anno* 1630. in quibus aliæ reſolutiones Rotales referuntur, & ea prædictis omnibus reſultat creditum Luciæ eacedere debitum per eaactionem penſionom contractum, vt ſuprà fuit præſuppoſitum, & benè iuſtificatur ea Incarionibos, & quietantijs datis manu Procuratoris eiuſdem Luciæ.

Nam hæc domos probatur locata Septimiæ de Blondis per D. Equitem Tobiam de Aldinis procuratorio nomine Luciæ de anoo 1631. die 3. Octobris cum receptione ſcutorum 55. pro primo ſemeſtre, & pacto de continuando ad annum ſequentem non facta diſdicta per 15. dies ante, quæ durauit pro toto anno 1633. vt ſaſſus fuit idem D. Thobias in quietantia diei 13. Decembris 1633. in qua recepit ſcuta 42. pro reſiduo totius temporis retrò à die locationis.

Idem D. Thobias ſecundo locauit eamdem domum ſub die 23. Decembris eiuſdem anni 1633. ad annum, & pro eadem penſione ſcutorum 110. Martio Coſciaro, & cum eodem pacto continuandi de anno in anoum non facta diſdicta per 15. dies ante, & cum quietantia primi ſemeſtris anticipare, quæ durauit, & durat vſque in præſeotem diem ea eiuſdem aſſertione, & confeſſione recepta per Notarium cauſæ, qui ad inſtantiam partis acceſſit ad domum locatam, atque ita quamuis agatur de Domo de ſui natura non fructifera, prout ſi ageretur de Prædio Ruſtico, cùm
6 tamen poſſederit Lucia eamdem † domum, & locauerit, intrat præſumptio perceptionis ad ſummam locatam, Achil. *deciſ.* 22. *de reſtit. ſpoliat.* Seraph. *dec.* 1143. *num.* 2. 1245. *num.* 6. 1397. *num.* 3. quæ præſumptio indubitata redditur ea quietantijs datis pro toto tempore vltimæ locationis ma-
7 nu propria D. Thobiæ ſubſcriptis, † & recognitis, quæ plenè probant aduerſus Luciam, *l. Publia, §. Titius, ff. depoſ. §. ſi quis igitur in Auth. de Inſtr. caut. & fid.* Crau. *conſ.* 73. *num.* 15. Surd. *deciſ.* 265. *num.* 27.

Ea quibus omnibus, cùm appareat Luciam reſtare creditricem pro reſiduo ſortis, & fructuum de ſcutis tantummodo vigintinouem, & pro impenſis in eadem Domo factis durante tempore, quo illam poſſedit de alijs ſcutis quinque, & ba. 23. viſum fuit illis ſolutis non eſſe deoegandam immiſſionem.

Et ita, &c.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Gallieñ. Hæreditatis.

Lunæ 1. Februarij 1638.

A R G V M E N T V M.

Procurator conſtitutus ad adeundum hæreditatem, cum facultate tranſigendi non poteſt illi renuntiare, vbi varia de materia huiuſmodi facultatis, an ſcilicet referatur ad omnia contenta in mandato, vel tantum ad capitulum immediatè præcedens, de impugnante tranſactionem, an teneatur ad reſtitutionem eius quod accepit, de Eccleſia tranſigente, ſeu renuntiante ſine ſolemnitatibus, & an ceſſio ſeu renuntiatio hæreditatis importet neceſſariò illius antecedens acquiſitionem.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſactio continet exceptionem litis finitæ.*
2 *Tranſactionem impugnans debet prius reſtituere quidquid illius occaſione recepit.*
3 *Intellige vbi tranſactio impugnatur tanquam læſiua ſecus ſi ex capite nullitatis, & num. 4.*
5 *Procurator tenetur cuſtodire fines mandati.*
Procurator conſtitutus cum facultate tranſigendi non poteſt renuntiare num. 5. & 6.
6 *Facultas tranſigendi recipit declarationem à cauſa propter quam fuit factum mandatum.*
Facultas tranſigendi dicitur conſecutiua ad actum, cuius vigore fuit factum mandatum, non autem quod primo loco poſſit exerceri num. 6.
7 *Facultas tranſigendi appoſita in mandato, reſpicit diſpoſitionem particularem, cui cohæret, non autem refertur ad omnia, & num. 8.*
9 *Eccleſia tranſigens, ſeu renuntians hæreditati, ſolemnitates ſeruare tenetur, & num. 15.*
10 *Amplia etiam ſi bona eſſent penes laicos, nec ab Eccleſia poſſiderentur.*
11 *Ceſſio, ſeu renuntiatio hæreditatis inducit primo loco illius aditionem.*
12 *Iſta tamen acquiſitio nullius eſt conſiderationis, cùm dicatur facta ad effectum renuntiandi, non autem retinendi.*
13 *Maximè ſi fuit facta vno eodemque tempore, non autem per actus diſtinctos, & ſeparatos.*
14 *Cedens, ſeu renuntians hæreditati quando teneatur ad illius onera.*
15 *Hæreditas dicitur adita ex conſtitutione procuratoris ad adeundum, etiam in Eccleſia.*

D E C I S I O VII.

Agebant Patres Congregationis Oratorij Ciuitatis Camerioi pro immiſſione ad hæreditatem Cæſaris, in cuius teſtamento dicebant ſe fuiſſe ſcriptos hæredes; Cùm verò plura contra idem teſtamentum opponerentur pro parte Portiæ, quæ eiuſdem hæreditatem petebat tanquam illius hæres ab inteſtato dubitatum fuit; An exceptiones quæ opponebantur contra dictum teſtamentum, obſtarent Immiſſiooi petitæ a Patribus dictæ Congregationis; Et quia eorum nomine inita fuerat tranſactio ſuper dicta hæreditate. Dubitatum fuit etiam ſuper eaceptione huius tranſactionis, ao propter illam poſſet impediri eadem immiſſio. Et propoſito hodie vtroque dubio DD. reſponderunt non obſtare tranſactionem, & reſeruarunt ad aliam inſpectionem. An eſſet concedenda immiſſio, quam Patres petebant vigore Teſtamenti de cuius validitate quærebatur in primo dubio.

Et ratio huius deciſionis, vt tranſactio obſtare non poſſet, conſiſtebat io illius nullitate, quæ viſa fuit poſſe id operari,
† vt noo deberet haberi aliqua eius ratio, cùm ea tranſactio 1
non ſolum diceretur continere exceptionem litis finitæ,

vt ha-

vt habetur in cap.1. de lit. conteſtat. lib.6. & notat ibi gloſ. *in
verb. tranſacta, & in l. cauſas, C. de tranſact.* ſed neque illi
obſtaret, quod Patres eius occaſione aliquid recepiſſent ad ef-
fectum, vt contra illam venire non poſſent; Quamuis enim
ſoleat hæc exceptio communiter proponi pro ſubſtinenda
tranſactione, ita vt non antea poſſit reuocari conſenſus, qui
fuit datus à parte, quæ illam impugnant, quam eadem pars
2 reſtituat quicquid illius occaſione † recepit, vt notatur *in l.
diuerſa, C. de tranſact.* & tradit ibi Salicet. *num.4.* Bald. *num.
1. & in l. cum te, C. de pact. inter empt. & vendit.* Card. Man-
tic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.26. tit.9. num.39.* Tamen
hæc procedunt in caſu, quo ipſa tranſactio impugnetur tan-
3 quam læſiua, † qui propriè ſunt termini *d. l. diuerſa, vt ad-
uertit ibi gloſ. in princ.* non autem quando impugnatur ea ca-
pite validitatis, quia cùm fuerit tunc nulla, vſque à principio
4 non potuit ea ea ſequi aliquis effectus, † ſiue naſci id impe-
dimentum, quod ſolùm poſſet conſiderari in caſu quo ea-
dem tranſactio ſubſiſteret, vt declarat Bald. *in d. l. cum te*, Ca-
ſtrenſ. *in l. 1. num.11. C. eod. tit.* Card. Mantic. *de tacit. & am-
big. conuent. eod. tit.9. n.39.* & voluit Natta *in conſ.631. num.
7.* Rolan. *conſ.7. n.4. lib.3.* & hanc opinionem plures etiam
tenuit Rota, *vt in Valentina Baroniæ 2. Iunij 1605. coram Or-
tembergo, & in Tiraſonen. iuris præſentandi 11. Febr. 1585.
coram Cantuccio, & in Romana reſciſſionis Inſtrum. 27. Iunij
1612. coram bon. me. Vbaldo*, in qua Rota conſiderauit hanc
eamdem rationem nullitatis ipſius tranſactionis, *& in Roma-
na Caſalis Turris Vergata 19. Iunij 1606. coram R. D. meo
Decano, & coram Greg. deciſ.271. num.16. & dec.473. num.21.*
Neque contrarium deciſum fuit *in Rauennaten. tranſactionis
29. Maij 1591. coram Gipſio*, in qua deciſione dubitatum fuit
de deciſione Cantuccij, quia illa fuit dubitatio Auditoris, non
Rotæ, quæ ſemper tenuit hanc ſententiam.

Et verò deducebatur nullitas huius tranſactionis ex duo-
bus potiſſimum fundamentis quorum primum erat, quia
procuratores, qui iam fecerunt nomine Congregationis,
exceſſerunt fines mandati ſibi traditi, ſiquidem Patres eiuſ-
dem ſodalitatis ſequuta morte Cæſario duos procuratores
conſtituerunt ad adeundam illius hæreditatem, & eiuſdem
hæreditatis bonorum poſſeſſionem tum capiendam, tum
retinendam, cum ampliſſima facultate, & auctoritate exer-
cendi omnes eos actus, qui fuiſſent neceſſarij pro illius con-
ſeruatione, ac defenſione. Et ita cum hi procuratores te-
nerentur ſeruare eam legem, quæ fuit illis præſcripta in
mandato, non potuerunt eidem hæreditati renunciare, prout
fecerunt in dicta tranſactione ea notatis *in l. ſi diligentes, ff.
5 mandati, & in l. poteſt, ff. eod. tit.* & in terminis † tranſactio-
nis eſt text. *in l. tranſacto, C. de tranſaction.* & notat ibi Bart.
num.1. & in l. ſi procurator, C. de procur. Neque dici poterat
contrarium conceſſum fuiſſe propter facultatem, quæ daba-
tur in eo mandato eiſdem procuratoribus tranſigendi, &
concordandi cum quauis perſona ſuper quacumque contro-
uerſia, aut iure occaſione dictæ hæreditatis; Quia ea facul-
tas declarari debebat à Cauſa propter quam idem manda-
6 tum conceſſum fuit, † quæ erat, vt poſſent hi procuratores
dictam hæreditatem adire. Vnde non potuerunt illi vti ea
facultate etiam pro renunciatione eiuſdem hæreditatis, ſed
ſolum ad illius commodum ita vt quod poſtea conceſſum
fuit reſpectu poteſtatis tranſigendi, aut concordandi intelli-
gendum ſit, aditione iam facta, & pro illius retentione, ac de-
fenſione, cuius occaſione datum fuit mandatum arg. text. *in
l. ſi de certa, C. de tranſact.* & not. ibi gloſ. *in verb. peti, & in
l. legatorum, § vlt. ff. de legat.2.* Bart. *in l. vt dicitur, ff. de tutel.
& in l. hoc iure n.5. ff. de ſolution. & fuit reſolutum in Arimi-
nen. nullitatis obligationis 10. Decembris 1631. coram R. P.
D. Queipo.* Et hoc quidem cum eſſet conforme, & conſen-
taneum menti Patrum, qui dictum mandatum dederunt,
clariùs etiam probatur ex verbis eiuſdem mandati, quia licèt
in illo contineretur hæc facultas tranſigendi; Tamen appare-
bat dictam facultatem in eo datam fuiſſe poſt caput diſtin-
ctum, in quo concedebatur iiſdem procuratoribus poteſtas
exigendi, & recipiendi redditus, & fructus hæreditatis à qua-
7 cumque perſona, † cui poſſent etiam facere cautionem de
exactis. Vnde quę poſtea dicta fuerunt facultate tranſigen-
di, non poterant intelligi dicta, vt reſpicerent ſubſtantiam
totius mandati, ſed referenda erant ad factum, ſiue poteſta-
tem exigendi contentam in ſuperiori Capitulo, cui proximè
cohærebant iuxta reg. text. *in l. filium, ff. quand. dies legat. ce-
dat, & in l. vltima, §. Titia, ff. de liber legat.* notat Bart. *in l.
vltima n.1. in fine, ff. de reb. dub.* Rota coram Card. Seraph.
dec.610. num.4. & deciſ.417. n.2. part.2. recent. Neque aliud

colligi poterat ex verbis eiuſdem mandati, in quibus dicta fa-
cultas continebatur; imò illa hanc interpretationem ſua-
debant cum hæc facultas data in illo legeretur nominatim ad
tranſigendum cum quacumque perſona ſuper quacumque
controuerſia occaſione d. hæreditatis cum iis pactis, conuen-
tionibus, obligationibus, declarationibus, & cautelis, quas
ipſis procuratoribus facere liberet, quæ verba cum non poſ-
ſent intelligi niſi de facto ipſius exactionis poterant hoc
etiam operari, † vt ad illud referri deberet diſpoſitio reſpectu 8
eius facultatis tranſigendi, vt voluit idem Bart. *in l. talis ſcri-
ptura, §. hanc autem, n.3. ff. de legat.1.* Caſtren. *in l.2. n.2. C. de
liber. præter.* & ibi etiam Iaſon *num.40. in 4. limit.* Gabriel. *de
clauſ. concluſ.9. num.19.* Surd. *conſ.515. num.9.*

Et his deduci poterat alterum fundamentum pro nullitate
huius tranſactionis, quia cum fuerit in ea renunciatum bo-
nis, quæ erant delata Eccleſiæ, non potuit illa fieri ſine bene-
placito Apoſtolico propter prohibitionem inductam ea Con-
ſtitutione † Pauli Secundi de reb. Eccleſiæ non alienandis, 9
vt fuit reſolutum *in Carpen. bonorum 13. Maij 1605. coram
Greg. & in Placentina decimarum 18 Februarij 1630. coram
Reuerendiſs. Vrgellen.* quæ locum habent quamuis bona, ſu-
per quibus tranſactum fuit, non ſint poſſeſſa ab Eccleſia, ſed
ea iſtant penes laicos, quia cum actum eſt in ea tranſactio-
nem, † vt eadem bona apud illos perpetuò remanerent, pe- 10
rindè eſt, ac ſi ſecuta fuiſſet illorum alienatio, vt notant Doct.
in l. nulli, ff. de tranſact. & ibi Bart. *num.2. poſt gloſ. in verb.
nulli, & in l. cum hi, §. ſi vnt, ff. eod. tit.* Rednan. *in tract. de
reb. Eccleſ. non alienan. cap.1. num.12. & fuit dictum in di-
cta Romana Caſalis Turris Vergata 19. Iunij 1606. & in
Taurinen. decimarum 27. Iunij 1606. coram Reuerendiſs. D.
meo Decano*; Nec dicatur, quod ei hæreditas nunquam fue-
rit acquiſita Eccleſiæ, quia hæc acquiſitio intelligi debebat,
facta in ipſo actu ceſſionis dictæ hæreditatis, quæ illius nomi-
ne facta fuit ab eiſdem procuratoribus, cùm ea ceſſio non ſo-
lum præſupponere videtur titulum antecedentis acquiſitio-
nis, † ſed non potuiſſet illa aliter valere, quàm præcedente 11
eadem acquiſitione argumento, text. *in l. illud, ff. de acquir.
hæred. & probatur in l. ſi Ama, C. de iur. deliber.* & tradit Ca-
ſtren. *in l. pactum num.8. in fin. C. de Collation.* Rip. *in l. ſi vn-
quam, num.21. C. de reuocan. donation.* Caſtrenſ. *in conſ.135.
num.12. lib.1.* Aym. *conſ.200. num.1.* Surd. *conſ.501. num.12.*
Et licèt ea acquiſitio tanquam momentanea negaretur poſſe
haberi in conſideratione, quaſi non poſſet dici principaliter
ordinata ad acquirendam eandem hæreditatem, † ſed ſolùm 12
ad effectum illi renunciandi, vt tenuit Rota *in deciſ.30.* Ro-
lan. *conſ.15. num.34. lib.1.* præſertim, cùm actus eius acquiſi-
tionis non eſſet diſtinctus ab ipſa ceſſione, ita vt ſolùm intel-
ligi poſſet præceſſiſſe tacitè, & ſecundùm ordinem intelle-
ctus, quod etiam Rot. conſiderauit *in adducta dec.30. in fin.*
Franch. *deciſ.14. num.26.* Tamen aderat † etiam in hoc caſu 13
ea acquiſitio diſtincta ab actu eiuſdem ceſſionis; Etenim
omiſſio, quod illa dici debebat conſiderabilis, quamuis mo-
mentanea propter effectus, qui ex ea conſiderari poſſunt tam
ad fauorem, † quàm aduerſus ipſam Eccleſiam, cùm propter 14
illam obligata fuerit ad omnia onera hæreditatis, vt voluit
Surd. *in add. conſ.501. n.12. vbi hoc conſiderat*, in his omninò
terminis ad effectum ſcilicet, vt Eccleſia ita cedens, aut re-
nuncians teneantur ſeruare omnes † ſolemnitates, quæ re- 15
quiruntur in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, & voluit
Corn. *in conſ.11. num.20. lib.3.* vbi agit de renunciatione fa-
cta à minore ſine ſolemnitatibus, & diſtinguit inter renun-
ciationem factam iuri iam delato, ſiue factam iuri, quod erat
competiturum, prætereà præceſſerat etiam aditio eiuſdem
hæreditatis, & illa intelligi debebat facta in actu Conſtitutio-
nis procuratorum, ad ipſam hæreditatem adeundam, † quia 16
cùm ea eo actu diceretur conſtare de animo Eccleſiæ, ille
ſolus ſatis eſſe poterat ad effectum aditionis, & vt ea hære-
ditas cenſeretur eidem Eccleſiæ acquiſita, vt probatur ex
text. *in l. per procuratorem, ff. de acquir. hæred.* & notat ibi gloſ.
in princ. Bart. *num.1.* Caſtrenſ. *num.3.* Marant. *in l. his poteſt,
num.70. ff. de acquir. hæred.* & tenuit Rota coram Card. Ca-
nal. *deciſ.244. num.2.* Franch. *deciſ.60. num.5.* Menoch. *de
præſumpt. lib.4. præſumpt.101. num.26.*

Et ita vtraque, &c.

*Infra in eadem cauſa habentur aliæ Deciſiones coram eo-
dem nempe ſub die 21. Maij 1638. & ſub die 13. Decembris
eiuſdem anni, & ſub die 13. Aprilis 1639. & ſub 1. Iulij 1639.
coram R. P. D. Ghiſilerio Epiſcopo Terracinen.*

REVERENDISS. COCCINO.

Verunden. Monaſterij.

Luna 8. Februarij 1638.

ARGVMENTVM.

Gratia emanata, motu proprio, quantumuis nulla indigeat iuſtificatione, cùm tunc ceſſet in ea vitium ſubreptionis, tamen talis gratia non ſupplet defectum intentionis in Papa nolentis alicui præiudicare. In priuilegiorum extenſione non admittitur ſimilitudo. Priuilegiorum communicatio, quid operetur.

SVMMARIVM.

1 *Gratia non eget iuſtificatione, quando emanauit motu proprio.*
Gratia ſi ſit conceſſa motu proprio tunc ceſſat in eo, omne vitium ſubreptionis, num. 1.
2 *Clauſula,* motu proprio, *non ſupplet defectum intentionis Papæ nolentis concedere gratiam, in præiudicium alicuius.*
3 *Priuilegij extenſio non operatur, quoad non expreſſa.*
4 *In Priuilegiorum extenſione non valet argumentum de ſimili ad ſimile.*
5 *Priuilegia conferendi reſeruata, ſunt reuocata per regul. 15. reuocatoriam facultatum conferendi reſeruata.*
6 *Priuilegia benè poſſunt reuocari ſi ſint conceſſa ſubditis, maximè gratis.*
7 *Priuilegia tantum ſuffragantur, quantum ſonant.*
8 *Priuilegiorum communicatio non comprehendit ea, quæ de facili concedi non ſolent.*
9 *Dictio,* quatenus, *importat conditionem.*
10 *Conſuetum debet probari ex pluribus actibus.*
11 *Beneficium, quod ſit conſuetum concedi in commendam, ex quo benè probetur.*

DECISIO VIII.

FVit reſolutum gratiam ſuffragari Eminentiſſ. D. Card. Bichio prouiſo motu proprio de hoc monaſterio tamquam de affecto per appoſitionem manus Papæ, & tanquam de reſeruato ex regula ſecunda, & ex ceſſatione Commendæ in menſe reſeruato, vt abundè fuit deductum in deciſione facta ſuper arbitrio 27. Nouembris ſuperioris anni, * & propterea dicta gratia † non eget alia iuſtificatione, quia
1 tunc ceſſat omne vitium ſubreptionis, *cap. ſi motu proprio de præb. in 6. Clement. ſi Romanus,* & ibi gloſ. *fin. eod. tit.* vbi Vitalin. *num.* 44. Rot. *deciſ. 6. & 7. de præb. in nou. & deciſ. 71. de reſcript. in antiq.* Mohed. *deciſ. 4. num. 2. & deciſ. 9. num. 4. de priuil.* Put. *deciſ. 377. lib. 1. in correct.* Staphil. *de litteris gratiæ tit. de vi, & effectu clauſular. in §. ſubſequenter,* Simonett. *de reſeruat. quæſt. 45. num. 5.* Gabriel. *de clauſ. concl. 2. num. 1.*

Non obſtat, quod dicta clauſula non ſuppleat defectum
2 intentionis Papæ nolentis † concedere d. gratiam in præiudicium illius ad quem ſpectat prouiſio ſi hoc ignorauit, Rota *deciſ. 33. num. 6. cum ſeqq. de præb. in antiq.* Caſſad. *deciſ. 4. n. 4. de conceſſ. præb.* Simonett. *de reſeruat. quæſt. 14. num. 16. vbi additio in verb. intentionis,* latè Put. *d. deciſ. 377.* Gabriel. *vbi ſupra num. 18. & 19.* Nam fuit reſponſum, quod illa omnia ex quibus prætendebatur conſtare de defectu intentionis Papæ, fuerunt deducta, & reprobata in alia deciſione facta d. die 27. Nouembris ſuperioris anni dum diſputabatur ſuper arbitrio, & nihilominus illa hic repetendo fuit reſponſum.

Non obſtare primo concordata Germaniæ, quia licèt illa fuerint extenſa ad Ciuitatem Virdunen. extenſio tamen fuit facta ad fauorem Capituli, quod alternatiuam tantùm, & propterea quicquid diſponant concordata, de quo hodie non agitur, ſat eſt quod non agatur de alternatiua menſium ad fauorem Capituli, & quod concordata Germaniæ in reliquis non extendantur ad Ciuitatem Virdunen. vt latè fuit
3 deductum in alia deciſione, quia dicta † extenſio quoad alternatiuam non operatur in hoc caſu, ex latè deductis per Burgoſ. de Paz. *conſ. 29. num. 57. & eſt text. in l. quæritur, ff. de ſtat. homin.* Dec. *in cap. tranſlato in 2. lectura col. penult. de*
4 *conſtit.* nec in iſta materia valet † argumentum de ſimili ad ſimile, Burgoſ. *d. loco num. 64. cum ſeqq.*

Non obſtat allegata priuilegia, quia vltra, quod negatur, quod ſint in forma probanti, ſunt reuocata per regulam 15.
† reuocatoriam facultatum conferendi reſeruata, & non 5
poteſt inficiari, quod hæc priuilegia potuerint † reuocari, 6
cùm fuerint conceſſa ſubditis, maximè gratis, gloſ. *in cap. decet de regul. iur. in 6. DD. omnes in cap. venit de iudic.* Bald. *in l. qui ſe patris num. 13. verſ. & aduerte, C. vnde liberi,* Decian. *reſp. 25. num. 3. volum. 1.* Et ad priuilegium S. me. Eugenij Quarti conceſſum Congregationi Caſſinen. quod prætenditur communicatum ſufficit reſponſio, quod non loquitur de monaſterijs ſolitis commendari, & ideò non debet extendi, quia priuilegia † tantùm ſuffragantur, quantum ſo- 7
nant, Innoc. *in c. dilecto de offic. Archidiac. c. auditis,* vbi Felin. *n. 10. de præſcr. & conſ. 1. n. 162. cum ſeq.* & in omnem euentum communicatio priuilegiorum, quæ prætenditur, non comprehendit hoc priuilegium, quia continet illa, quę de † fa- 8
cili concedi non ſolent iuxta vulgatum *conſ. Butr. 19. num. 9.*

Minus etiam eſt verum, quod Papa voluerit prouidere tanquam de non reſeruato ex latè deductis in prima deciſione, in qua oſtenditur prouiſionem eſſe tanquam de reſeruato, & reſpondetur ad clauſulas, ex quibus prætenditur Papam contrarium voluiſſe.

Denique non obſtat, quod gratia facta Eminentiſſ. D. Cardinali habeat clauſulam, *Quatenus* dictum monaſterium ſic obtineri conſueuerit, ſcilicet in Commendam, quæ † di- 9
ctio, *quatenus,* facit conditionem, Bart. *in l. 1. n. 20.* vbi Caſtr. & Imol. *ff. de cond. & demonſtr.* & cum non agatur de ſolito,
† ſed de conſueto debet hoc probari ex pluribus com- 10
mendis factis ſaltem duobus, Tiber. Decian. *conſil. 124. num. 8. lib. 3.* Gozadin. *conſil. 23. num. 5. & ſeqq.*

Quia in hoc caſu nedum bis, ſed pluries hoc monaſterium fuit commendatum de anno enim 1586. per obitum Renati, de menſe Octobris fuit commendatum Antonio à Lotharingia, & per illius obitum fuit pariter commendatum Carolo à Lotharingia, & de anno 1604. per illius reſignationem Henrico à Lotharingia, & per illius obitum de anno 1626. Nicolao Franciſco à Lotharingia, & per illius contractum matrimonij nuper Eminentiſſimo D. Cardinali Bichio, † quę 11
Commendæ non poteſt inficiari, quin habuerint effectum, cum vnus per obitum, vel reſignationem alterius per Commendam fuerit prouiſus, Oldr. *conſ. 229.* quem paſſim Rota ſequitur Lambertin. *de iurepatr. lib. 2. part. 1. quæſt. 10. artic. 7.* Rota *deciſ. 185. num. 2. & 198. num. 9. part. 1. diuerſ. & par. 5. recent. deciſ. 53. num. 33.*

Et ſic concluſum vna tantùm parte informante, cum altera pars diu expectata non curauerit informare fortè, quia in alia poſitione omnia iura ſua deduxit, quibus Rota reſpondit, &c.

Deciſio iſta ſub die 27. Nouembris 1637. eſt ſupra in præcedenti parte deciſio 250.

R. P. D. COCCINO.

Cæſarauguſtana diſtributionum.

Luna 8. Februarij 1638.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſor, quando fuit in mala fide vſque à quo tempore veniant condemnandus ad reſtitutionem fructuum. Eccleſia cùm non poſſit perdere ciuilem poſſeſſionem, ideòque ſi fuerit ſpoliata de bonis ſuis, ei, ſiue eius Rectori competit interdictum. Fructus, dum petuntur vti ſors, qualiter tunc fiat condemnatio in eis.

SVMMARIVM.

1 *In Interdicto ſummariſſimo veniunt ſoli fructus à die conteſtationis litis.*
2 *Poſſeſſor, quando fuit malæ fidei, eſt condemnandus ad reſtitutionem fructuum vſque ab initio, & ſic non tantum à die malæ fidei.*
3 *Poſſeſſor malæ fidei condemnatur vſque ab initio ad reſtitutionem fructuum, quando ſumus in interdicto retinendæ plenario.*
4 *In interdicto ſummariſſimo ſufficiunt leuiores probationes, & denegatur appellatio, ſed de cuius in interdicto retinendæ plenario.*
5 *Rector Eccleſiæ bona illius poſſidet ciuiliter etiamſi alius occupauerit naturalem poſſeſſionem.*

6 Ec-

6 *Eccleſia, & pupillus ſunt illius naturæ, vt non poſſint perdere ciuilem poſſeſſionem.*
7 *Eccleſiæ ſpoliatæ de bonis ſuis ſi competit interdictum, vnde vi, à fortiori eius Rectori competit manutentio, & num.8.*
10 *Eccleſiæ poſſeſſio, quando acquiritur cenſetur adepta etiam poſſeſſio bonorum, & iurium ipſius Eccleſiæ.*
11 *Sed iſta concluſio non habet locum, quando quis medio tempore accepit poſſeſſionem naturalem, & declara vt hic.*
12 *Poſſeſſio non poteſt eſſe penes duos.*
13 *Eccleſia, & minor non poſſunt perdere poſſeſſionem ciuilem.*
14 *Fructus, quando principaliter deducuntur in iudicio tamquam ſors principalis hoc caſu veniunt vſque ab initio.*
15 *Fructus ſi petantur tanquam ſors principalis debentur abſque alia interpellatione, & hac concluſio procedit etiam in iudicio poſſeſſorio.*
16 *Manutentio in omnibus interdictis à quo tempore debeatur.*
17 *Eccleſia cum eius bona ſemper poſſideat ciuiliter, eius ratione Rector illius poteſt petere manutentionem.*
18 *Eccleſiæ omnia iura competentia tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio competunt Rectori illius nomine Eccleſiæ.*
19 *Et iſta adeò vera ſunt, vt procedant etiamſi Rector inutiliter contraxerit, & ſe ſpoliatum habuerit.*

DECISIO IX.

FVit conditum Statutum de anno 1607. in quo diſponitur,
vt vnicuique Portionario ſeruienti, omnibus horis diurnis,
ſoluantur ſingulo die tria regalia, Canonicis verò duplum,
quod quidem ſtatutum à Sancta Sede Apoſtolica fuit
confirmatum, & executioni demandatum ſpatio plurium
annorum per actualem ſolutionem huiuſmodi ſummæ, quę
indiſtinctè omnibus fuit ſoluta, vt optimè deponunt teſtes,
de quibus in Summario *num.2.* Orta lite inter Canonicos, &
Portionarios ſupra dicta ſolutione, D. Ioannes Mercado Beneficiatos
venit ad cauſam 23. Iunij 1633. cum ratificatione
geſtorum, & D. Michael Creſpo alius Portionarius pariter
venit ad cauſam 4. Auguſti 1636. cum ratificatione geſtorum.
Vnde dubitaui, An eis eſſet debita manutentio, &
principalis dubitatio vertebatur in eo, An eis eſſet debita dicta
manutentio vſque ab initio, ſcilicet à die ingreſſus, vel
ſolùm à die ratificationis, & Domini in hac principali dubitatione
non fuerunt concordes. Quia pro negatiua diceba-
1 tur, quod in interdicto retinendæ † ſummarijſſimo veniunt
ſoli fructus à die conteſtationis litis ſuper huiuſmodi Iudicio
intentatæ, Seraph. *dec.835. num.2. & deciſ.1168. num.2. &
3.* Rota *deciſ.606. num.1. par.2. in rec.* Mantic. *dec.172. in fine,*
& fuit dictum *in cauſa Calaguritana de Autal.317. par.1. rec.
& in Bononien. de Pepulis 17. Februarij 1578. coram Rubeo,
& in cauſa Toletana Prioratus de Nauarete* 10. *Octobris*
1580. *coram bon. mem. Cardinali Blanchetto.*
2 Nec obſtat, quod Capitulum fuerit in mala fide, † & ideò
diſtributiones veniant vſque ab initio, Bartol. *in l.3. verſ. tu
dic, ff. de interd.* Menoch. *de retinen. remed.3. num.289.* Rota
Auenioneñ. *deciſ.119. verſ. vel intelligendum eſt.* Quia
fuit reſponſum, quod hæc concluſio eſt intelligenda in In-
3 terdicto † retinendæ plenario, quando interuenit dolus,
prout hanc concluſionem, non allegando Bartol. intelligit,
& declarat Rota apud Seraphin. *dicta deciſio* 1168. *num.4.* &
ratio eſt inter vnum, & aliud interdictum, quia in ſummarijſ-
4 ſimo ſufficiunt leuiores probationes, † & denegatur appellatio,
ſecus eſt in Interdicto retinendæ plenario, Put. *deciſ.61.
lib.3. in correct.*
Domini verò, qui tenebant manutentionem deberi à die
5 ingreſſus, mouebantur, quia Portionatus † ciuiliter poſſidebat,
etiam quod Capitulum occupaſſet naturalem poſſeſſionem,
Innoc. *in cap. cum ſuper n.4. circa princ. & verſ. propter
hæc dicimus, de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & in cap. cum in officijs
num.6. verſ. ſi autem ſolummodo de teſtam.* Bart. *in l.1. §.
fin. num.4. verſ. ſed in collegio Eccleſiæ, ff. de acquir. poſſeſſ.*
cum alijs allegatis *in cauſa Colimbrien. Præſtimonij 20. Iunij*
1632. *coram R.P.D. meo Dunozetto,* & in eadem 28. *Apri-
6 lis 1634. coram me;* Eccleſia enim, † & pupillus ſunt illius
naturæ, vt non poſſint perdere poſſeſſionem ciuilem, Bart.
in l.1. §. cum vir. vxori num.3. ff. de acquir. poſſeſſ. Pariſ. *conſ.*
7 24. *num.7. vol.1.* & propterea ſicuti Portionatui † competeret
interdictum vnde vi, *cap. querelam,* vbi Abb. *in fin. de
elect.* idem Abb. *in cap. litteræ tuæ num.3. poſt med.* ibi, *etſi
etiam ſpolietur Eccleſia, de dilat.* Rota *deciſ.1. in princ.* & ibi
Addent. *num.4. de reſtit. ſpoliat. in nou.* à fortiori dicto † Por- 8
tionatui competit manutentio, vt dicit Menoch. *de retinen.
rem.3.* & fuit latè deductum *in d. cauſa Colimbrien. Præſtimonij*
10. *Decembris* 1631. *coram R. P. D. meo Dunozetto,* † & 9
coram me in eadem 28. Aprilis 1634.
Hinc dicebatur ſequi, quod ex adeptione poſſeſſionis Por-
tionatus, cenſebatur quoque † adepta poſſeſſio bonorum, & 10
iurium ipſius Portionatus, Couar. *var. lib.3. cap.16. num.13.*
Rota *deciſ.19. num.7. & 8. part.2. diuerſ.* & fuit dictum *in d.
cauſa Colimbrien. Præſtimoniorum* 28. *Iunij* 1632. *coram R.P.
D. meo Dunozetto, & coram me 27. Iunij* 1633 Nec obſtare
doctrinam Aretini *in l. poſſideri num.8. verſ. hac tamen nota
ſunt, ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi quod dicta concluſio non habet
locum, quando medio tempore quis cœpit poſſeſſionem
† naturalem, quia dicta doctrina eſt vera reſpectu poſſeſſionis 11
naturalis, ſecus autem reſpectu ciuilis, quæ remanſit penes
Portionatum, cùm † non poſſit eſſe penes duos, *l. ſi- 12
cut certò, §. ſi duobus vehiculum, vbi gloſ. in verb. dominium,*
& Caſtrenſ. *num.7. ff. commodat.* & in puncto declarat
Ancharan. *in reg. ſine poſſeſſione num.12. poſt med. verſ.
ex his infert,* & meritò quidem † cum nec Eccleſia, nec mi- 13
nor poſſint perdere poſſeſſionem ciuilem.
Nec in hoc caſu facit, quod fructus non veniant in Iudi-
cio manutentionis, niſi à die intentati † interdicti, quia 14
concluſio eſt vera, ſed diſtributiones non petuntur tanquam
fructus rei principaliter in iudicio deductæ, ſed tanquam
ſors principalis, quæ caſu veniunt vſque ab initio, Seraph.
dicta deciſ.1168. num.3. & fuit reſolutum *in cauſa Cæſarauguſtana
penſionis 15. Maij 1589. coram bon. mem. Gypſio, &
in cauſa Mediolanen. fructuum 26. Maij 1589. coram Platto,
& in cauſa Calaguritana liquidationis 4. Maij 1611. coram bo.
mem. Cardinalis Sacrato, & in Romana penſionis domus 15.
Decembris 1617. coram bon. mem. Buratto, & in Toletana
penſionis 16. Februarij 1618. coram Eminentiſſ. D. Cardinali
Pamphilio,* & ratio videtur eſſe, quia quando fructus pe-
tuntur, tanquam † ſors principalis, debentur ſine alia inter- 15
pellatione per iura in dicta deciſione Eminentiſſimi Pamphilij
allegata, quæ procedunt etiam in poſſeſſorio, *cap. querelam,*
& ibi Innoc. *num.3. verſ. & notat Hoſtien.* & dicunt
in terminis deciſiones ſupra allegatæ.
Omnes tamen Domini fuerunt concordes, quod à die
ſupradictæ ratificationis dictis duobus Portionarijs debeatur
manutentio, quia vt ſupra dictum eſt, indubitatum vi-
detur quod † à die editi interdicti, etiam in poſſeſſorio 16
ſummarijſſimo debeatur manutentio, & regula eſt communis
in omnibus interdictis, *l.3. ff. de interd.* & ibi gloſ. &
Bart. Alex. *conſ.184. num.9. lib.5.* Abb. *in cap. grauis num.
19. de reſtit. ſpoliat.* Additio ad Bart. *in l. item veniunt, §. non
ſolum, ff. de petit. hæred.* Miſinger. *centur.4. obſer.55.* latè
Iaſon *in §. actionum num.52.* Faber. *num.5. Inſtit. de action.*
Ioan. Zanger. *de except. part.3. cap.17. ff. de except. rei
iudic. num.31. & ſeqq.* Hartman. Piſtor. *obſeruat.* 102.
num.9.
Neque obſtat, quod iſti duo Portionatij non probent, ſe
eſſe in poſſeſſione percipiendi iſta tria regalia, quia ſufficit,
quod Portionarij omnes eſſent in iſta quaſi poſſeſſione, vt
deponunt teſtes in Summario *num.2.* & vt ſupra dictum eſt
Portionatus poſſidebat ciuiliter, † & eius ratione Portiona- 17
rij iſti poſſunt petere manutentionem ex Ancharan. & alijs
ſupra allegatis. Omnia enim iura competentia Eccleſiæ, tam
in petitorio, quàm † in poſſeſſorio etiam retinendæ compe- 18
tunt ipſi Rectori nomine Eccleſiæ, *cap. litteræ de dilat. cap.
olim 1. & 3. de reſtit. ſpol.* Abb. *in cap. cum ſuper num.19. 20.
& 21. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & in dicto cap. litteræ num.
2. verſ. circa primum de dilat.* Et iſta adeò vera ſunt, † vt pro- 19
cedant, etiam quod Prælatus inutiliter contraxerit, & ſe ſpoliatum
habuerit, Bart. *in l.1. §. ſi vir vxori num.3.* Iaſ. *num.*
28. Bolognett. *num.64. ff. de acquir. poſſeſſ.* Verall. *dec.182.
num.3. par.3.* & fuit dictum in præcitatis Deciſionibus Colimbrien.
Præſtimoniorum.
Ex quibus quoad prædicta Domini perſtiterunt in reſolutis
ſub die 6. Nouembris ſuperioris anni, vtraque parte audita,
& acerrimè informante, quia quoad alios quatuor Portionarios
non fuit facta difficultas per Informantes; Et reſeruarunt
rurſus Domini particulariter videre. An Diſtributiones
debeantur à die ingreſſus.

Deciſio iſta eſt confirmatoria deciſionis in eadem cauſa facta ſub die 6. Nouemb. 1637. coram eodem bo. me. Coccino, quæ

eſt deciſio 246. in præcedenti parte, vbi in fine, & ad deciſionem 20. in eadem parte poſui aliàs deciſiones in eadem cauſa emanatas.

R. P. D. DVNOZETTO.

Mediolaneñ. Canonicatus.

Lunæ 8. Februarij 1638.

ARGVMENTVM.

Regula Cancellariæ menſium reſeruatoria derogat expreſsè conſuetudini optandi, quamuis beneficium fuerit collatum ab Epiſcopo Cardinali vigore indulti conferendi reſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Menſis Auguſti ſemper eſt reſeruatus.*
2 *Confeſſio partis releuat Aduerſarium ab onere probandi, & num. 1.*
3 *Littera Apoſtolica, vbi ſunt iuſtificatæ habent executionem paratam.*
4 *Regula Cancellaria reſeruatoria menſium derogat expreſsè optandi Conſuetudini, quamuis immemorabili, & num. 5. & 7.*
Optandi conſuetudo non habet locum, quoties vacatio in menſe reſeruato contingit, num. 4. & 5.
6 *Regula menſium reſeruatoria excipit beneficia ad Cardinales Ordinarios Collatores ſpectantia.*
7 *Regula Cancellaria reſeruatoria menſium obſtat conſuetudini optandi, quamuis Epiſcopus Cardinalis habeat indultum conferendi reſeruata.*
8 *Indultum conferendi reſeruata conceſſum Ordinario Collatori, non ampliat facultatem illius, ſed remouet obſtacula reſeruationum.*
Fallit in indultis, quæ hodie Cardinalibus Ordinarijs Collatoribus conceduntur, quia hæc augent eorum facultatem ordinariam, num. 10. & 11.
9 *Ius optandi competens Capitulo ſublatis reſeruationibus remanet in ſuo robore.*
13 *Cardinalis indultarius dicitur conferre non ſolum auctoritate Ordinaria, ſed etiam delegata, & vice ipſius Papæ.*
12 *Indulta conferendi reſeruata, licèt obſtaculum reſeruationis remoueant, ipſam tamen reſeruationem non tollunt, & num. ſeq.*
Indultum conferendi reſeruata tribuit facultatem conferendi, ac ſi beneficia reſeruata non eſſent, num. 12.
14 *Indulta conferendi reſeruata Cardinalibus conceſſa tollit reſeruationis impedimentum quoad ſolos Cardinales, non quoad Capitulum, aut alios quibus non ſuffragantur, & num. 16.*
15 *Reſeruatio inducta in fauorem Papæ conſeruatur in perſonam Cardinalis indultarij ipſum Papam repræſentantis.*
17 *Papæ declarationi ſtandum eſt.*
18 *Præbenda temporalis à titulo beneficij ſeparabilis non cadit ſub reſeruatione menſium.*
19 *Præbendæ ex iuris præſumptione ſpirituales, & Canonia annexa iudicantur.*
Eccleſiæ Collegiatæ S. Nazarij Mediolanen. ſunt ſpirituales, & Canonia annexa, num. 19.

DECISIO X.

Per obitum in menſe Auguſti vacarunt duo Canonicatus in Eccleſia Collegiata S. Nazarij Mediolaneñ. quorum vnum Scannagattus impetrauit à Sanctiſſimo vti reſeruatum, alterum verò Eminentiſſimus Archiepiſcopus tam auctoritate ordinaria, quàm vigore indulti contulit Landriano cum decreto, vt nouam prouiſionem Apoſtolicam expediret: Canonici verò antiquiores eiuſdem Eccleſiæ dd. Canonicatus, ſeu eorum præbendas optarunt; Introducta hinc lite in Rota inter prouiſos, & optantes, mihique commiſſa, ac productis litteris Apoſtolicis per d. Landrianum expeditis. Dubitaui, An eius gratia ſit iuſtificata, itaut illi danda eſſet immiſſio, & fuit affirmatiuè reſponſum.

Iuſtificatio ſiquidem d. gratiæ quoad omnia narrata, nem-
1 pè, † vacationem d. Canonicatus in menſe Auguſti, qui
ſemper eſt reſeruatus, valorem eiuſdem Canonicatus, &
Clericatum ipſius Landriani, liquet nedum ex confeſſione
partis aduerſæ, quæ in iudicio declarauit ſe velle habere litte-
ras Apoſtolicas quoad prædicta pro iuſtificatis, † quæ de- 2
claratio ſufficeret ad hoc, vt Landrianus releuetur ab onere
melioris iuſtificationis, Rota *deciſ. 595. num. 2. par. 3. recent.*
Reuerendiſſ. D. meus Decanus *dec. 145. num. 1.* Verum
etiam ex teſtibus formiter examinatis, & ideò dicto Lan-
driano prouiſo denegari non poteſt immiſſio, † cùm litteræ 3
Apoſtolicæ, quando ſunt iuſtificatæ, paratam habeant execu-
tionem, *cap. ſi Capitulo, vbi gloſ. in verb. exequatur de conceſſ.
præben. in 6.* Mohed. *deciſ. 13. circa fin. vt lit. penden.* Caual.
deciſ. 148. num. 1. & 230. num. 1. & 638. num. 1. Rot. *dec. 558.
num. 2. part. 1. recent.*

Non obſtat aſſerta optanti conſuetudo; Quoniam illa
non habet locum, quando (prout hìc) vacatio contigit in
menſe reſeruato ob reg. 8. hodie 9. menſium reſeruatoriam,
† in qua optandi conſuetudini etiam immemorabili expreſ- 4
sè derogatur, latè Gonzal. *ſuper d. regul. gloſ. 34. num. 1. & ſeq.*
Garz. *de benef. par. 5. cap. 1. n. 450.* Monet. *de option. part. 3.
quæſt. 3. num. 12. & ſeqq.* Lotter. *de re benef. lib. 2. qu. 38. num.
10. & ſeqq.* Ac per d. reſeruationem impediri † optionem 5
firmauit aliàs Rota apud Mohed. *deciſ. 27. de præb.* Put. *dec.
4. lib. 2. in correct.* Gregor. XV. *deciſ. 478. num. 2.* & ibi Add.
num. 5. Et in terminis alterius Canonicatus huius Eccleſiæ,
cuius vacatio contigit in menſe reſeruato, *in Mediolanen.
Canonicatus 4. Iunij 1636. coram R. P. D. meo Ghiſilerio.*

Non obſtat quod d. regula menſium reſeruatoria excipiat
beneficia ſpectantia † ad Cardinales Ordinarios Collatores, 6
ibi, non tamen S. R. E. Cardinalium, & ſic reſpectu eorum
nulli menſes ſint reſeruati, proindè ac ſi d. regula reſeruato-
ria non emanaſſet, Gonzal. *gloſ. 24. num. 1. & ſeqq.* Garz. *de
benef. d. par. 5. cap. 1. num. 34. & num. 624.* Ac proindè ſublata
dicta reſeruatione Capitulum, ſeu Canonici liberè optare
valeant. Quia cum Eminentiſſ. Archiepiſcopus Mediolaneñ.
habeat indultum conferendi reſeruata etiam ratione men-
ſium, ipſeque contulerit hunc Canonicatum vacantem in
menſe Auguſti reſeruato non ſolum auctoritate Ordinaria,
ſed etiam vigore Indulti, vtique prætenſæ optioni obſtat de-
rogatio eiuſdem regulæ, † quæ operatur etiamſi Cardinalis 7
Indultarius ſit Ordinarius Collator, vt in ſpecie huiuſmodi
indulti firmat Anaſtaſ. Germon. *in tract. de Indult. Card. §.
etiam ex eo, num. 22. & ſeqq.* vbi etiam refert ſic fuiſſe in Ro-
ta deciſum in vna Capuana, & contrarijs reſpondet.

Non obſtat quod Indultum conferendi reſeruata conceſ-
ſum Cardinali ordinario † Collatori non ampliet eius ordi- 8
nariam facultatem conferendi, ſed remoueat duntaxat ob-
ſtacula reſeruationum, & ſic ſublatis reſeruationibus, † Ca- 9
pitulum adhuc remaneat in ſuo iure optandi, iuxta *deciſ. Ro-
tæ 642. num. 6. verſ. tertia, & vltima difficultas, par. 4. diuerſ.
in Bonon. Præbendæ 5. Decembris 1608. coram Sacrato, & in
Ferrarien. Canonicatus 26. Aprilis 1624. coram R. P. D. meo
Pirouano.*

Nam, quidquid aliàs dixerit Rota ſecundùm antiquam
formulam indultorum fuit reſponſum, quod indulta hodier-
na, quæ conceduntur Cardinalibus Ordinarijs Collatoribus
non ſolum † remouent obſtacula reſeruationum, hoc eſt, vt 10
reſeruationibus non obſtañ. Cardinales ordinarij Collato-
res liberè conferre valeant, ſed etiam augent eorum ordina-
riam facultatem; continent enim facultatem conferendi re-
ſeruata etiam ratione menſium Apoſtolicorum, cum clauſu-
la tam ordinaria auctoritate, quàm ex eodem indulto ſibi
conceſſo, quæ verba ſatis demonſtrant dd. Indulta non re-
mouere ſimpliciter obſtacula reſeruationum, ſed quid plus
continere, & maiorem facultatem illis tribuere, † quam ius 11
commune indulget, adeòut Cardinalis indultarius dicatur
conferre non ſolum auctoritate ordinaria, ſed etiam delega-
ta, & vice ipſius Papæ, qui beneficia ſibi reſeruauit, Garz. *de
benef. d. par. 5. cap. 1. num. 628.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt.
21. num. 117.*

Præterea dicebant DD. quod huiuſmodi Indulta quamuis
remoueant obſtaculum reſeruationis, ipſam tamen reſer-
uationem, ſiue eius vinculum non extingunt, Pontifex
enim præſupponit adeſſe reſeruationem, eaque ſuppoſita
dat facultatem, ſeu aperit viam Cardinali † Indultario, vt 12
poſſit conferre reſeruata, perindè ac ſi reſeruata non eſſent,
ſed in effectu reſeruationes non tollit iuxta *deciſ. Caſſad. 8.
num. 8. de præb. Gregor. XV.* vbi Add. *deciſ. 291. num. 10.* Prout
in ſpecie Indulti † conceſſi Cardinali Ordinario Collatori 13
declarat Garz. *d. par. 5. cap. 1. num. 628.* Lotter. *de re benef. d.
lib. 2. qu. 21. num. 124. & 125.* Ac propterea dd. Indulta remo-
uent quidem obſtacula reſeruationum, ſed fauore dum-
taxat

Digitized by Google

14 taaat † Cardinalium non autem ſauore Capituli, aut alio-
tum, qoia reſpectu eorum adhuc remanet reſeruationis vin-
15 culum, † adeout reſeruatio inducta in fauorem Papæ adhuc
conſeruetur in perſona Cardinalis indultarij ipſum Papam
repræſentaotis ex tradit. per Garz. & Lotter. *loco ſupracit.*

Sed videbatur ceſſare difficultas ea conſtitutione Sanctiſſ.
D.N. edita ſub die 10. Septembris anni 1626. impreſſ. in ordi-
ne 59. in Bullar. *tom.4.* ac relata per Lottet. *d. lib.2. quæſt.*21.
*num.*126. qua idem Sanctiſſ. declarauit ſuæ voluntatis, &
intentionis eſſe, quòd neque exceptio Cardinalium à d. re-
16 gula menſium reſeruatoria, neque Indulta cooferen. † re-
ſeruata etiam ratione menſium eiſdem Cardinalibus Ordi-
narijs, Collatoribus intuitu Cardinalatus conceſſu Capitu-
lis, aut alijs nominationem, præſentationem, electionem, ſi-
multaneam collationem, vel quamuis aliam ſimilem, vel
diſſimilem diſpoſitionem coniunctim, vel diuiſim habenti-
bus aliquo modo ſuffrageotur, ſed ipſi Cardinales ſoli per ſe
17 ipſos, vel alios ad id deputandos liberè prouideant, † cui Pa-
pæ declarationi ſtandum eſt, Caual. *dec.*612. *num.*52. Rot. *in
recent. deciſ.*281. *num.5. part.*1. & io terminis eiuſdem conſti-
tutionis *in Hiſpalen. dimidiæ portionis* 1635. *&* 14. *Ianuarij*
1636. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano, & in Ferrarien.
Præbenda* 11. *Maij præteritis coram R.P. D. meo Pirouano.*

Nec ſubſiſtit, quod præbenda huius canonicatus ſit tempo-
18 ralis, & à titulo illius † ſeparabilis, ac proindè non cadat
ſub reſeruatione. Quia contrarium, oempè, præbendas
19 huius Eccleſiæ † S. Nazarij eſſe ſpiritualis, & Canooiæ an-
nexas tam ex iuris præſumptione, quàm ex eiuſdem Eccle-
ſiæ ſtatu fuit expreſsè deciſum, & comprobatum io dicta
Mediolanen. Canonicatus coram R.P.D. meo Ghiſileria, cum
qua DD. tranſierunt.

Et ita Laudriano taotùm informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Gerunden. Plumborum.

Veneris 26. Februarij 1638.

ARGVMENTVM.

Capitulo, & Prælato regulariter competit ius con-
ferendi beneficia in Eccleſijs Collegiatis, ſicuti
etiam regulare eſt, quod prouiſi de ſimilibus be-
neficijs, poſſunt capere eorum poſſeſſionem pro-
pria authoritate abſque noua ſuperioris licen-
tia. Et declaratur conſtitutio Synodalis Eccleſiæ
S. Felicis Ciuitatis Gerunden. diſponens ſub pœ-
na excommunicationis, omnibus, qui excepta
Sedis Apoſtolicæ, ſuperiorumque Iudicum au-
thoritate, poſſeſſionem quorumcumque bene-
ficiorum abſque Curiæ Ordinariæ litteris acce-
perint, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ius conferendi in Collegiatis ſpectat ad Capitulum, & Prælatum, ſimul contraria conſuetudine non extante.*
2 *Prouiſus poteſt capere poſſeſſionem propria auctoritate abſque noua ſuperioris licentia, & num.9. intellige, vt num.7.*
3 *Conſtitutio Synodalis in ipſorum ſtatuentium præiudicium valet, & eſt ſeruanda, & vide num.12.*
4 *Proœmium denotat cauſam finalem Conſtitutionis, aut edicti, & num.5.*
6 *Cauſa diſpoſitionis ceſſante, ceſſat diſpoſitio.*
7 *Concilium Triden. ſeſs.7. de reformat. cap.13. in beneficijs collatiuis nihil immutauit.*
In beneficijs collatiuis non eſt ab Ordinario expectanda confirmatio, num.7.
8 *Præſcriptio quadragenaria completa requiritur contra ius commune.*
Conſuetudo iuris communis contraria non præſcribitur niſi per quadragenariam completam, num.8.
9 *Actus facultatiui ab aliquibus exerciti non probant conſuetudinem quoad alios.*
10 *In facultatiuis præſcriptio non incipit currere, niſi à die prohibitionis cum acquieſcentia.*
11 *Poſſeſſionem beneficij ad eum ſpectat tradere ad quem ſpectat collatio.*
12 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere contra ius Capitulo, & inferiori Collatori competens.*

13 *Conſtitutio non dicitur contra ius vbi non adeſt expreſſa legis diſpoſitio in contrarium, ſed contra DD. opinionem, contra num.15.*
14 *Conſtitutio vt dicatur contra ius requiritur expreſſa legis diſpoſitio in contrarium.*
15 *Opinio Doctorum, vbi declarando, aut interpretando ſe fundat in lege, aut canone, dicitur ius, non autem opinio.*

DECISIO XI.

REuidetur deciſio 26. Nouembris 1632. ° quam Domioi
cenſuerunt eſſe confirmandam, nedum quo ad perti-
nentiam iuris Abbati, & Capitulo Collegiatæ S. Felicis com-
petentis beneficia vacantia pro tempore conferendi, ſed
etiam quo ad facultatem capiendi poſſeſſionem abſque li-
centia Ordinarij, aut impetratione, vt dicunt, *ratum, & gra-
tum*, antequam prouiſi poſſeſſionem ingrediantur.

Quo ad primam partem abſque difficultate dicebant Do-
mini ius conferendi ſpectare in Collegiatis † ad Capitulum, 1
& Prælatum ceſſante conſuetudine, Abb. *in cap. cum Eccle-
ſia, num.8. verſ. vbi præbenda de elect.* Caſſad. *deciſ. 22. num.*
3. cum alijs alleg. *in ſimili Cauſa Gerunden. Iuris conferendi*
24. *Nouembris* 1631. *coram D. Queipo*, quibus informaotes
pro Epiſcopo Gerunden. acquieſcunt.

Quo ad ſecundam partem, regulare etiam eſt prouiſos
† poſſe capere poſſeſſionem propria authoritate abſque no- 2
ua ſuperioris licentia, Ripa *in cap. cum M. Ferrarien. num.*
186. *de conſtit. & in cap. ſæpè num.69. de reſtit. ſpoliat.* Re-
buff. *in praxi de miſs. in poſs. num.5. & pacif. poſs. num.*290.
& 294. cum alijs allegatis per Garz. *de benef. part.4. cap.2.
num.6.* & fuit firmatum *in conſimili cauſa 24. Nouembris*
1627. *coram D. meo Decano.*

Non obſtat Conſtitutio Synodalis, quæ datur, ſtatueos,
& præcipiens ſub excommunicationis maioris latæ ſententiæ
pœna, omnibus, & ſingulis, qui excepta Sedis Apoſtolicæ,
ſuperiorumque Iudicum authoritate, prætermiſſo ordine Iu-
ris acceperint poſſeſſionem quorumcumque beneficiorum
abſque Curiæ Ordinarijs litteris, & maodato, quæ cum vi-
deatur reſtricta ad inferiores collatores, † dum prouiſiones 3
Apoſtolicæ fuerunt exceptæ, dicebatur licuiſſe in ipſorum-
met præiudicium ſtatuere, Abb. *in cap. quod ſuper in 2. notab.
num.1. de maior. & obed.* Gonzal. *ad regul.8. gloſ.9. §.1. num.*
20. Mantic. *dec.229. num.4. cum alleg.*

Quia, vltra quod excipiebatur contra eamdem de forma
non probante, adhuc ex defectu voluntatis, & poteſtatis ſta-
tuentium Conſtitutio prædicta deſeruire oon poteſt Epiſco-
po contra inferiores collatores.

Ex proœmio namque colligitur cauſa finalis Conſtitutio-
nis, aut edicti Prohibitorij, *l.1. ff. ad Macedon. l. fin. ff. de he- 4
red. inſtit. l. Titia, §. idem reſponſum, ff. de verbor. oblig nt.* & ex
ea informatur † ſequens diſpoſitio, Crau. *conſ.*191. *num.*21. 5
Surd. *conſ.*164. *num.*32. 224. *num.*12. 240. *num.*15. ita vt ſi
cauſa expreſſa ceſſet, † & ipſa diſpoſitio tanquam abſtracta 6
à voluntate ſtatueotis ceſſabit, Tiraq. *tract. ceſs. cauſ. in
princ. num.*125. Pariſ. *conſ.*101. *num.*129. *lib.*1. Surd. *conſ.*272.
num.9. Gratian. *diſcept.*558. *num.*25. in priocipio autem
Conſtitutionis duo præmittuntur: Primò, quod beneficio-
rum intra diœceſim inſtitutio, & litterarum poſſeſſorialium
conceſſio ſpectet ad Epiſcopum: Secundò certum eſſe vſque
ad Conſtitutioois editionem prouiſos petijſſe *ratum, & gra-
tum*, ſeu licentiam ingrediendi, & adipiſcendi poſſeſſionem
beneficiorum ab ipſo Epiſcopo.

Primum in iure oon probatur tam reſpectu iuris confe-
rendi, quàm poſſeſſionis adipiſcendæ, de vacantibus in Col-
legiatis, vt in initio fuit firmatum, & quo ad pertioentiam
non controuerſum per informantes pro Epiſcopo, & cum
verſemur in collatiuis non eſt hæſitandum quo ad poſſeſſio-
nem propria authoritate adipiſcendam, † ex quo Tridenti- 7
num de collatiuis nihil immutauit, dum ab Ordinario non
eſt expectanda confirmatio, Rot. *deciſ.1. de elect. in antiq.* &
idem fuit firmatum *in Nouarien. Præpoſitura* 28. *Iunij* 1632.
coram D. meo Veroſpio, & Sacra Congregatio Concilij iuxta
ſupradictam diſtinctionem interrogata reſpondit.

Secundum autem in facto pertinens ad conſuetudinem
vſque tunc obſeruatam petendi licentiam non probatur ple-
nè, & concludéret, prout neceſſariũ eſt per quadragenariam 8
completam, cùm † agatur de præſcribendo contra ius Col-
legiatæ aſſiſtens, *cap. fin. de conſuet. gloſ. in cap. cum Eccleſia
Sutrina in verſ. Breuitatem temporis de cauſa poſs. & propr.*
Nam omnes coofirmatiooes ab Ordinario, ſeu eius Vicario
factæ de Beneficijs vacantibus in hac Collegiata S. Felicis,

quæ dantur ab anno 1541. vſque ad annum 1622. (vltrà exceptiones de non forma probante, & quod prouiſi egebant diſpenſatione, vel ob pluralitatem beneficiorum, aut aliud impedimentum, vt propterea ad vlteriorem effectuationem eorum collationis procedere non poſſent abſque authoritate Ordinarij;) Adhuc viſæ ſint non obſtare cum certum ſit prouiſos non egere licentia Ordinarij in capienda poſſeſſione Beneficij, vt ſupra firmatum fuit, & ſemper remanet actus
9 illi per ſingulares perſonas † facultatiui, qui non conferunt ad firmandam conſuetudinem in præiudicium libertatis aliorum ſucceſſorum, Dec. *conſ.* 8. Surd. *conſ.* 127. *num.* 8. Rot. *deciſ.* 360. *num.* 7. *part.* 1. *recent. & 336. num.* 4. *p.* 2. *recent.* neque in præiudicium Collegiatæ inferioris collatoris, quin poſſit ſuas collationes exequutioni demandare per poſſeſſionis traditionem, cùm non doceatur de prohibitione, aut contradictione facta Capitulo, & Prælato Collegiatæ per Epiſ-
10 copum cùm acquieſcentia; à quo die, † tempore, & actu, & non antea incipit præſcriptio negatiua, Seraph. *deciſ.* 1086. *num.* 1. *& 530. num.* 3. *par.* 2. *recent.* & idem fuit firmatum *in Cracouien. Iuris legendi* 265. *num.* 36. *par.* 5. *diuerſ. & Comen. Iuris conferendi* 9. *Maij* 1636. *coram me*, & vlteriùs aduerterunt Domini, quod prædictæ omnes confirmationes, non loquuntur de licentia principaliter petita adipiſcendi poſſeſſionem beneficiorum, iam per Capitulum, & Prælatum collatorum, ſed de confirmatione collationum, & conſequutiua poſſeſſione per litteras, vt dicunt, *poſſeſſoriales*, tradenda, quæ ad conſuetudinem firmandam in actu principaliter conſiderato conferre non poteſt ſublata neceſſitate in collatiuis
11 confirmandi per authoritatem Ordinarij, † ex quo ad eum ſpectat tradere poſſeſſionem, ad quem ſpectat collatio, vt firmatum fuit *die* 24. *Nouembris* 1627. *coram D. meo Decano in ſimili cauſa Gerunden.*

Præterea ex defectu poteſtatis namque condendi ceſſat ſupradicta Conſtitutio, tanquam emanata contra ius, Capi-
12 tulo, & Prælato Collegiatæ † competens conferendi beneficia vacantia, *cap. cum inferior*, vbi Felin. & alij comprobant *de maior. & obed.*

Neque dicatur Conſtitutionem poſſe non dici contra ius, quòd prouiſi teneantur petere licentiam, ſed magis contra
13 Doctorum opinionem, & quidem † controuerſam ex relatis per Garz. *de benef. par.* 4 *cap.* 2. *num.* 5. *& ſeqq.* quæ dice-
14 batur non ſufficere, ſed requiri † expreſſa legis diſpoſitionem in contrarium, Put. *deciſ.* 241. *n.* 1. *lib.* 3. *& in Seguntina Præſidentiæ* 22. *Iunij* 1604. *coram D. Card. Pamphilio.*

Quia, vbi verior Doctorum opinio declarando, aut in-
15 terpretando ſe fundat in lege, aut Canone, † illud dicitur ius non autem opinio, & prout ſupra communis ſententia fundatur *in cap. tranſmiſſum, cap. nihil eſt, de elect. & c. Auaritiæ, eod. tit. in* 6. in quibus iuribus diſponitur, quòd Prælatus, ſi alius non eſt in poſſeſſione, ante adeptam poſſeſſionem poſſit conferre, & adminiſtrare: quod propriè pertinet ad libertatem non recurrendi ad Ordinarium ſequuta collatione ab inferiore, & huic reſponſioni non contradicit deciſio Putei.

Et ita, &c.

* *Iſta deciſio ſub die* 26. *Nouembris* 1632. *habetur infrà in fine in Appendice.*

R. P. D. CARRILLO.

Romana, ſeu Tudertina Educationis.

Lunæ 1. *Martij* 1638.

ARGVMENTVM.

Iudex appellationis ſuper quo debeat pronunciare, & quid ſi fuerit commiſſa cauſa, cum clauſula, *quam, & quas*. Et plura deducuntur vbinam pupilli, & penes quem debeant educari, & quid ſi Teſtator ordinauerit, quod debeant educari penes ſubſtitutos, & quid in hoc prudens Iudex vigili oculo animaduertere debeat, & veritas eſt, quod Lex magis in hoc confidit de matre, quàm de quolibet alio conſanguineo. Teſtes ſeptem requiruntur, quando agitur de probanda noua voluntate teſtatoris, & alia circa hanc materiam.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellationis debet pronunciare benè, vel malè fuiſſe appellatum, non autem per modum prouiſionis, & num. ſeqq. vbi vide.*
Fallit ſi non diffinitiuè proceſſit, num. 2.
3 *Iudex appellationis vbi cauſa fuit commiſſa cum clauſula*, quam, & quas, *non adſtringitur ſuper appellatione procedere.*
4 *Iudex appellationis cum clauſula*, quam, & quas *poteſt procedere prout in prima, tanquam Iudex prioris inſtantiæ.*
5 *Iudex poteſt iuſtis de cauſis pupillum alibi educari facere, quàm vbi teſtator iuſſerit, & num.* 12. *&* 27.
6 *Educatio pupillorum fieri non debet penes ſubſtitutos, qui pupillis ſuccedere debent, ampliauit num.* 7. *&* 8.
7 *Teſtator non poteſt ordinare, vt pupillus apud ſubſtitutos educetur, & num.* 27.
8 *Suſpicio, quæ militat aduerſus ſubſtitutum, ne penes illum pupillus educetur habet etiam locum contra patruum, omneſque alios tam agnatos, quàm cognatos, & num.* 10.
Fallit in matre, num. 11.
9 *In educatione filiorum lex confidit magis de matre, quàm de cæteris alijs conſanguineis.*
10 *Super educatione filiorum, ſi diſceptatur inter conſanguineos, & matrem, ille ſemper remoueri debet, qui propior eſt ad ſucceſſionem.*
11 *In Matre propter charitatem, & amorem erga liberos, nulla poteſt conſiderari ſuſpicio ſucceſſionis in educatione filiorum.*
Matris affectio erga filios ſemper ad illorum vtilitatem præponderatur, num. 11.
12 *Vtilitas pupillorum conſiderari debet in arbitrando loco educationis.*
13 *Educatio pupillorum ſemper fieri debet in locis vbi occaſio eſt, vt magis virtutibus repleantur.*
In Vrbe plura ſunt gymnaſia, & academiæ, ſeminaria, & ludi Magiſtri, qui pueris inuigilant, vt virtutibus repleantur, num. 13.
14 *Ludi Magiſtri Mercenarij ſunt minus ſolliciti de puerorum cura.*
15 *In Vrbe faciliùs, quàm in alia Ciuitate reperiuntur ea, quæ ad corporis ſalutem ſunt neceſſaria.*
16 *Præceptum Teſtatoris de non mutanda habitatione ab aliquo loco, tanquam ſpecies ſeruitutis reijcitur ab inſtitutione, & legato.*
17 *Diſpoſitio ſe ad aliam referens, non plus, quàm relata operare poteſt.*
18 *Domicilium, quod deſeritur cauſa ſtudij, mercaturæ, dignitatis, litis, aut melioris educationis, non dicitur mutari.*
Præcepto Teſtatoris de non mutanda habitatione ab aliquo loco, non dicitur contrauenire, qui ex cauſa non perpetuò alibi ſe confert ad habitandum, num. 18.
19 *Domicilium non dicitur renunciatum, niſi per expreſſam animi declarationem, aut longum tempus excedens, annos decem.*
20 *Teſtes ſeptem requiruntur ad probandam voluntatem Teſtatoris diuerſam à teſtamento, & num.* 21.
21 *Teſtes duo ſufficiunt ad declarandam voluntatem Teſtatoris.*
Diſpoſitio noua teſtatoris eamdem ſolemnitatem requirit, quam requirit teſtamentum, num. 21.
22 *Error teſtamenti, ſi eſt in ſubſtantia, eadem ſolemnitate probari debet, quàm & ipſum teſtamentum.*
Omiſſio Notarij in teſtamento, ſi ſit de ſubſtantia ſeptem teſtibus probari debet, nec quinque ſufficiunt, num. 22. *& ſeqq.*
24 *Teſtes ad probandam nouam voluntatem Teſtatoris debent deponere Teſtatorem perfectè, & deliberatè ſic voluiſſe.*
Teſtium rogitus in teſtamento operatur tantum quoad ſcripta, non quoad alia, de quibus in eo nulla ſit mentio, num. 24. *& ſeqq.*
26 *Verba Teſtium æquiuoca non concludunt.*
28 *Teſtator licèt aliquid propoſuerit, non tamen perfeciſſe dicitur, cum illud diſtulerit ad aliud teſtamentum faciendum, & ſeqq.*
29 *Teſtator tantum diſpoſuiſſe dicitur, quantum ſcripſit ſi nouam voluntatem ſuſpendit in aliud tempus.*
Voluntas nunquam declarata, ſed in mente retenta nihil operatur, num. 29.

DE-

DECISIO XII.

REſolutum fuit eſſe confirmandum decretum Rotale
ſub die 27. Maij ſuperioris anni emanatum, in quo
per modum prouiſionis conceſſa fuit licentia D. Catherinæ
Lotteriæ tranſducendi à Ciuitate, & territorio Tuderti filios
ſuos pupillos ad effectum eos educandi in Vrbe, attenta eius
validitate, & iuſtitia.
Validitas apparet ex reuolutione actorum, contra quam
licèt opponatur, quod à decreto R.P.D.Oliuerij fuit ſimplici-
1 ter commiſſa appellatio, ideòque Rota † pronunciare debe-
bat benè vel malè fuiſſe appellatum, non autem per modum
prouiſionis, *l.eos*, *§.quapropter*, *C.de appell.* Ancbar.*conſ.*417.
*num.*2. *verſ.præterea*; Attamen vltra quod ad euitandam
2 nullitatem ſufficeret dicere, quod † Iudex non proceſſit diſ-
finitiuè, quod ſcilicet decretum haberet ciuium diffinitiuę, &
ſic ſi Matthæus non appellaſſet ab hoc decreto, ad diffiniti-
uam ſeruatis ſeruandis peruentum fuiſſet; in omnem
euentum alia poteſt adaptari reſponſio, ex quo in præſenti
fuit totum negotium commiſſum cum clauſula *quam, & quas*,
3 † tunc enim Iudex non adſtringitur pronunciare ſuper ap-
pellatione, per ea quæ tradit Gratian.*diſcept.*968. *num.*9. ſed
4 poteſt † procedere prout in prima tanquam Iudex prioris in-
ſtantiæ, Acchil. *deciſ.*14. *de reſcript.* Seraph. *deciſ.*1241. *n.*2.
Rot.*deciſ.*731. *num.*5. *par.*2.
Iuſtitia verò ſatis apparere viſa fuit ex tribus deciſionibus
in hac cauſa factis coram R. P. D. meo Pitouano ſub diebus
13. Ianuarij 1634. * 14. Aprilis 1636. & 23. Martij 1637. in
quibus aſſignantur euidentiſſimæ rationes, per quas in præ-
ſenti caſu educationem pupillorum ſpectare debere ad ma-
trem firmatur, illique licere eos ad hunc effectum tranſdu-
cere de Ciuitate Tudertina ad Vrbem, non obſtantibus his
quæ hodie de nouo repetuntur. Quoniam certum eſt, quod
quatenus ex illis verbis teſtamenti Alexandri de quibus in
ſumm. Matthæi *num.*1. ibi: *Item laſcia la detta Signora Ca-
therina vſufruttuaria, con patte però, che viua in commune in-
ſieme con le ſudette madre, & ſorelle di eſſo teſtatore, & non
altrimente, &c.* colligi poſſit voluntas teſtatoris circa educa-
tionem pupillorum, penea quem ibi facienda eſſet; Ab ea ta-
5 men Prætori † permiſſum eſt recedere, omnibus pro quali-
tate rei rectè examinatis, quibus melius, & ſecurius cautum
ſit pro vtilitate pupillorum, *l.*1. *vbi pupill. educ. deb.* ibi, *& non-
nunquam à voluntate patris recedit Prætor ipſeque eligere de-
bet vbi morari vel educari pupillum oporteat*, vt ſtatuitur *in l.ſi
diſceptetur*, *ff. eod.* Idem iuſſit Imperator Alexander *in l.*1.
C.eod.tit. Gutier. *de tutel. par.*2. *cap.*8. *num.*6. Valenz. *conſ.*
36. *num.*35.
Cauſa autem propter quam DD. in præſenti arbitrati fue-
runt pupillos eſſe educandos penes matrem extra domum
paternam, fuit ſubſtitutio, quę legitur ad ipſius Matthęi fauo-
rem in teſtamento Martij eius patris, & Alexandri, hinc
enim oritur ſpes ſuccedendi, & ab ea ſuſpicio reſultat, ob
6 quam ſubſtitutis † prohibetur cuſtodia educationis pupillo-
rum, textus eſt expreſſus *in l.fin.C. vbi pupill.educ.deb.* etiam
7 ſi teſtator † cauerit educandos apud ſubſtitutum, vt remo-
ueatur maligna ſpes ſuccedendi, *d.l.*1. *§. denique*, *ff.vbi pupill.
educ.deb.* Pariſ. *conſ.*56. *num.*28. *lib.*1. Menoch. *conſ.*62. *n.*12.
8 *verſ.tertio.* Quæ ſuſpicio militat contra Patruum † ſubſtitu-
tum, & contra quoſcunque agnatos, & cognatos pupillo-
rum, Valenz.*d.conſ.*36. *num.*35. tantò magis, quia lex ſemper
9 confidit plus de matre † in arbitranda educatione filiorum
quam de Patruis, ac de alijs agnatis, vt ex *l.*1. *C. vbi pupill.
educ. deb.* ſtatuit Alexander, ibi, *educatio pupillorum ſuorum
nulli magis quam matri committenda eſt.* Vnde ſi oriatur con-
trouerſia inter agnatos, & matrem vel aſcendentes, Præſex
10 æſtimare debet † eum qui magis ad ſuſpicionem ex ſpe ſuc-
ceſſionis proprior ſit, & illum excludere, *d.l.fin. C.eod.tit.* &
licet agnatus ſi vir bonus, & eximiæ probitatis, non per hoc
eliditur illa vina ſpes ſuccedendi, ex qua oritur ſuſpicio non
11 conſiderabilis in matre propter † affectionem, & charita-
tem naturalem erga liberos, & præſertim in muliere probæ
honeſtatis, prout eſt D. Catherina, quæ ſemper ad filiorum
vtilitatem præponderatur, Menoch. *caſ.*168. *num.*2. *de arbi-
tr.* Surd. *de alim. tit.*4. *quæſt.*13. *num.*10.
Firmata igitur educatione penes matrem ex ſuperiùs ad-
ductis, vtique ei quoque dictum eſt licere pupillos filios ad
Vrbem tranſducere ad effectum ibi eos educandi, ceſſat
namque maligna ſuſpicio, quæ vigebat in Ciuitate Tuderti-
na cum periculo pupillorum, imò augetur ex quocunque ca-
12 pite † illorum vtilitas, quæ animum Iudicis mouere debet in
arbitrando loco educationis, *l.vtilitatem*, *ff. de confir. tut.l.*1.
& vlt.ff. vbi pupill. educ. deb. Valenz. plures referens *d. conſ.*
36. *num.*22. Adſunt enim in Vrbe gymnaſia, Academiæ, Se-
minaria, vbi Ludimagiſtri † florent, qui ſumma cum diligen- 13
tia, & amore pueris inuigilant, vt virtutibus repleantur,
iuxta diſpoſitionem text. *in l. qui filium*, *ff. vbi pupill. educ.
deb.l.cum plures*, *§.cum tutor.ff. de adminiſtr.tut.* In Ciuita-
te autem Tudertina Ludimagiſtri † mercenarij ſunt, & con- 14
ſequenter minus ſolliciti de puerorum cura eſſe ſolent; Quo
verò ad requiſita circa corporis ſalutem, & pro ea tuenda,
certum eſt omnia neceſſaria inueniri in Vrbe, † ſed non ita 15
facilè in dicta Ciuitate Tudertina, vt latius apparet ex alijs
optimè congeſtis in deciſione cauſæ facta ſub die 14. Apri-
lis 1636.
Non obſtat præceptum Alexandri patris pupillorum, de
quo in eius teſtamento, d.ſumm. *num.*1. ibi, *che l'infraſcritto
ſuo herede non poſſa per alcun tempo mai leuarſi dall' habita-
tione, & domicilio di Todi, & andar ad habitare in altri luo-
ghi*: quia vltra quod tales præceptum tanquam † ſpecie ſer- 16
uitutis à legato, vel inſtitutione reijci debet, *l. Titio centum*,
§.Titio centum il ſecondo, *ff. de cond. & demonſtr.* tamen
quoniam ſe refert ad ſimilem diſpoſitionem paternam, ibi,
*& conforme all'ordine in queſto particolare fatto dalla bon.
mem. del Sig. Martio ſuo padre confermando in queſto in tut-
to, e per tutto il detto teſtamento con la medema pena*, non
poteſt amplius † operari, quàm relata diſpoſitio continet, ex 17
l. Aſſe toto, *ff. de hered. inſtitut.* Dec. *conſ.*47. *num.*1. Ruin.
*conſ.*127. *num.*4. *lib.*2. & ſic cum patris diſpoſitio duo conti-
neat; primum quod nemo ex ſuis filijs poſſit innouare, *è la-
ſciare in alcun modo il domicilio di detta Città di Todi, &
ſuo territorio*, ſecundum, *che non s'intenda prohibirli l'anda-
re à qualche loro honeſto ſpaſſo per qualche meſe, & anno in al-
tri luoghi, come in Roma, o altroue*, ſubdens, *& anco per mol-
te altre occaſioni, purche non mutino il domicilio come ſopra*,
clarè ſequitur, quod per educationem filiorum in Vrbe non
contrariatur diſpoſitioni patris, cum domicilium non mute-
tur, quæ ſola mutatio fuit prohibita per vtramque diſpoſitio-
nem, vnde ſi domicilium † per accidens deſeratur, veluti 18
cauſa ſtudiorum, mercaturæ, dignitatis, litis, aut melioris
educationis, non dicitur mutari, *l. aſſumptio*, *ff. ad municip.
l.origine*, *C.de municip. & orig. lib.*10. *l.pen.ff. de Senat.* Surd.
*conſ.*346. *num.*12. *& conſ.*313. *num.*31. cum alijs cumulatis in
dicta deciſione 14. *Aprilis* 1636. *§.vltimo*, nec domicilium
† cenſetur renunciatum, niſi per expreſſam animi declara- 19
tionem, aut longi temporis curſum qui excedat annos de-
cem, Surd. *conſ.*346. *num.*12. *& conſ.*313. *num.*71.
Nec releuant teſtes, qui dantur in ſumm. Matthæi *num.*2.
& 6. ad probandam contrariam voluntatem Alexandri pa-
tris pupillorum circa eorum educationem, quia nec conclu-
dunt, nec probant nouam voluntatem diuerſam † penitus à 20
teſtamento, quo caſu requiritur numerus ſeptem teſtium,
ex *l.hæredes palam*, *§.ſi quis*, *ff.de teſtam.* vbi gloſſa benè diſtin-
guit inter declarationem voluntatis inductæ, † & nouam 21
diſpoſitionem, vt in primo duo teſtes ſufficiant, in ſecundo
verò eadem ſolemnitas requiratur, quæ in teſtamento, qui eſt
caſus noſter, Gratian. *diſcept.*650. *n.*14. *&* 15. Honded. *conſ.*
51. *num.*76. *lib.*2. Surd. qui plures congerit *conſ.*129. *num.*29.
Qua ratione tollitur etiam quod dicitur teſtatorem ſic in-
tellexiſſe circa prædictam educationem, & quod contrarium
fuerit error ex omiſſione Notarij; Etenim cùm prædictus er-
ror † ſit in ſubſtantia, requirebatur etiam eadem ſolemnitas, 22
prout in teſtamento, gloſſa communiter recepta in *l. cum
proponebatur*, & ibi Bald. *de leg.* 2. *in l. fin. num.*16. *C. de
fideic.* Angel. *in l. quoties num.*3. *verſ. & ſi error eſt in ſubſtan-
tia*, Imol. *num.*13. *ff. de hered. inſtit.* Alex. *in l. errore
num.*12. Iaſ. *num.*7. Caſtr. *num.*5. *C. de teſtam.* Dec. *conſ.*
105. *num.*3. vbi quod talis † omiſſio nec per quinque teſtes 23
probatur, tenet Surd. *conſil.*129. *num.*30. *&* 31. *& conſ.*
147 *num.*11. *&* 12. Mantic. *de coniect. lib.*12. *tit.*16. *num.*9.
cum ſeqq.
Maximè quia prædicti teſtes non fuerunt rogati, & adhi-
biti per teſtatorem ad hanc prætenſam nouam voluntatem,
erat enim † neceſſarium eos deponere, teſtatorem perfectè, 24
& deliberatè voluiſſe ſic diſponere, Bald. *conſ.*12. *num.*3. *lib.*
2. Mantic. *de coniect. d. lib.*12. *tit.*16. *num.*3. Rota apud Se-
raph. *deciſ.*1357. *num.*8. nec ſufficit, quod fuerint etiam
deſcripti, & rogati in teſtamento, quia eorum rogitus † ope- 25
ratur tantum quoad ſcripta in dicto teſtamento, non verò
quoad alia, de quibus in eo nulla fit mentio, vt benè Surd.
*d. conſ.*147. *num.*15.

Minus nocet depoſitio Notarij, imò ex ea deſtruitur quæcunque probatio ſuper declaratione nouæ voluntatis, quia dum ipſe refert verba Alexandri teſtatoris, non loquitur de educatione, ſed de tutela dumtaxat ac adminiſtratione bonorum, quæ nihil commune habent cum educatione, vt in ter-
26 minis reprobando ſimilia † æquiuoca teſtium pleniſſimè firmatur apud Seraph. *d. deciſ.* 1357. *n.* 9. & præcipuè *num.* 11. *&* *deciſ.* 1375. *num.* 1. *&* 2. quam diuerſitatem ponderant etiam Curt. iun. *conſ.* 94. *num.* 9. Aym. *conſ.* 190. *num.* 7. Peregr. *deciſ.* 28. *num.* 5. Surd. *de alim. tit.* 4. *q.* 13. *num.* 16. *&* 17.

Nec facit, quod teſtator eidem Notario dixerit poſt rogitum teſtamenti, *Auuertite bene, che queſta è la mia mente*, quia hæc verba fuerunt prolata ad effectum cogendi matrem pupillorum, vt viueret in communione cum ſororibus, fratre, & matre teſtatoris, ſemper continuando antea enunciata circa tutelam, quæ communio nequit habere locum, cum
27 in hoc à mente † teſtatoris Rota iam receſſerit ob ſuſpicionem, quæ oritur ex maligna ſpe ſuccedendi, ex ſuperiùs adductis, & pulchrè cumulatis in prima deciſione cauſæ ſub die 13. Ianuarij 1634. iuncta præſertim ignorantia teſtatoris, & ipſorum teſtium circa terminum educationis, vt in ſumm. Matthæi *num.* 2. ad x. interrogatorium, dum confundebant illam cum tutela, ex quo reſultare etiam videtur defectus voluntatis, vt in deciſione cauſæ ſub die 23. Martij ſuperioris anni, §. *quoniam ſi teſtator*.

Ceſſatque omnis difficultas ex verbis ipſius teſtatoris poſtea prolatis, quando Notarius eidem replicauit, ſubdens teſtator, *faremo altra ſcrittura*, ex quibus patet teſtatorem
28 † ſemel propoſuiſſe in mente ſua ita decernere, ſed non perfeciſſe actum, cum diſtulerit ad aliud teſtamentum, Caſtrenſ. *conſ.* 450. *num.* 2. *lib.* 2. Iaſ. *conſ.* 196. *num.* 13. *lib.* 2. *& conſ.* 247. *num.* 29. *lib.* 3. Seraph. *dec.* 623. *num.* 2. *&* 3. Rota *dec.* 576. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* Surd. *deciſ.* 292. *num.* 11. & ideò tantum diſpoſuiſſe quantum ſcripſerit cenſendum eſt, cum diuerſam voluntatem ſuſpenderit in aliud tempus, quæ veluti nunquam declarata, & in mente retenta nihil operatur, Seraph. *d. deciſ.* 1357. *num.* 12. *&* 13.

Et ſic deciſum vtraque parte informante, &c.

Deciſio iſta ſub die 13. *Ianuarij* 1634. *coram bon. mem. Pirouano habetur ſupra in par.* 6. *recent. deciſ.* 255. *reliquæ verò ſub diebus* 14. *Aprilis* 1636. *&* 23. *Martij* 1637. *coram eodem erunt in appendice.*

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracineñ.

Viterbieñ. Mercium.

Lunæ 1. *Martij* 1638.

ARGVMENTVM.

Arbitrium emanatum à Signatura Gratiæ, circa ſanationem nonnullarum nullitatum, in proceſſu remiſſoriali emanato, ad hoc, vt Rota illud interponat, quidnam requiratur, & referuntur aliquæ nullitates, quæ contra proceſſum opponebantur, & multò magis in caſu præſentis deciſionis dicitur illud intrare, cum agatur inter mercatores, ex quo inter eos proceditur de bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*
2 *Arbitrium dat facultatem aliquid relaxandi de iuris rigore.*
3 *Arbitrium operatur, vt relicto extremo rigoroſe ſeruetur æquitas.*
4 *Inter mercatores agendum eſt ſummariè de bono, & æquo, ſola facti veritate inſpecta.*
5 *Præſumptio boni iuris reſultat ex pluribus ſententijs conformibus.*
6 *Arbitrium facilius interponitur ſtante præſumptione boni iuris.*
Arbitrium facilius interponitur pro ſanandis nullitatibus turbidis, num. 6.
Nullitates turbidæ facilius ſanantur, num. 7.
7 *Litteræ miſſiuæ regiſtrari debent in proceſſu, vt cognoſci poſſit an illarum forma fuerit ſeruata.*
8 *Regiſtratio litterarum ſolum tendit ad reddendum Iudicem certum de Iuriſdictione illi delegata.*
Quæ ſcientia ſufficit, quod aliundè conſtet, licèt de regiſtratione non appareat, ibid. & num. 9.
9 *Iudex delegatus vt procedere poſſit, ſufficit quoquomodo appareat, & ipſe notitiam habeat de ſua iuriſdictione.*
10 *Partita ſemel extracta non eſt neceſſarium, quod iterum extrahantur, ſed ſat eſt illa confrontari, &* 11.
11 *Clauſula*, quatenus opus ſit, *non facit actum conditionalem, ſed dicitur adiecta ad cautelam.*
12 *Tranſmiſſio ſcripturarum per delegatum ad delegantem facta, probatur ex aſſertione delegati tranſmittere dicentis.*
13 *Citatio noua non requiritur ad ſingulos actus ſi quis primo locus citatus ad totam cauſam fuerit contumax.*

DECISIO XIII.

ADita Signatura Sanctiſſimi ad inſtantiam illorum de Ratis pro ſanatione nullitatum oppoſitarum per illos de Stanchis reos conuentos, contra proceſſum remiſſorialem Sanctiſſimus denegara ſanatione defectus iuramenti teſtium, quod aliàs nullitates mandauit procedi arbitrio Rotæ; & propterea propoſito dubio. An intraret arbitrium, pro illarum ſanatione, excepto iuramento, affirmatiuè fuit reſolutum.

Quia licèt arbitrium † reguletur à iure, *l. fin.* §. *ſed & ſi*, 1
vbi Bart. *num.* 16. *C. com. de leg.* & firmauit Rot. coram ſanct.
mem. Greg. XV. *deciſ.* 198. *num.* 3. *& in deciſ.* 450. *num.* 2. *&*
deciſ. 587. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* Eſt tamen verum quod arbi-
trium † dat facultatem aliquid relaxandi de iuris rigore, vt 2
dixit Rota *dec.* 587. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* & operatur vt reli-
cto extremo rigoroſo ſeruetur † æquitas, Rot. *dec.* 462. *num.* 3
3. *par.* 1. *&* 506. *num.* 1. *part.* 2. *rec.* & propterea in iſto caſu
cum agatur inter mercatores, inter quos agendum eſt † ſum- 4
mariè de bono, & æquo, & ſola facti veritate, Bald. *conſ.* 198.
ſub num. 15. *lib.* 1. Rot. *Iannen. dec.* 153. *num.* 8. & vrgeat præ-
ſumptio boni iuris † ex duabus ſententijs conformibus latis 5
ad fauorem illorum de Ratis, tantò facilius cenſuerunt Do-
mini interponendum arbitrium pro † ſanandis oppoſitis 6
nullitatibus, maximè cùm opponeretur de nullitatibus turbidis, Lancell. *de attent. par.* 3. *cap.* 24. *quæſt.* 19. *num.* 5. Rota *diuerſ. deciſ.* 120. *in princ. part.* 1. *& deciſ.* 440. *num.* 1. *& deciſ.* 680. *num.* 9. *ad fin. par.* 2. *rec.*

Nam prima deducta ex eo quod in proceſſu remiſſoriali non fuerunt regiſtratæ litteræ miſſiuæ, & ſic cognoſci non poſſit an illarum forma fuerit reſeruata, nihil facit, ea ratio-
ne, cum illarum regiſtratio ſolum † tendat ad reddendum 8
Iudicem certum de iuriſdictione ſibi delegata, & facultate procedendi, & dum ex proceſſu fabricato in Ciuitate Viterbij conſtat de deputatione Iudicum delegatorum, ac de modo, & forma, & pro qua cauſa fuerunt deputati, cum receptione, & exequutione omnium in dicta deputatione contentorum, vt ex litteris reſponſiuis eorum Iudicum ſatisfactum fuit regiſtrationi, ſeu remiſſioni earumdem litterarum,
† cum ſufficiat quocumque modo apparere de Iudicis iuriſ- 9
dictione, & quod ipſe de ea notitiam habuerit, ita Bald. *in l. falſus num.* 20. *verſ. & ſi tu, & verſ. ſolutio, C. de furt. & ſeru. corrupt.* Felin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ col. fin. in fine, verſ. & ibi in verbis præcedentibus de conſtit.* Franch. *in cap. cum parati num.* 45. *verſ. ſecundo poſſet limitari de Appellat.*

Minus facit ſecunda nullitas, quod non fuerint extractæ partitæ librorum tranſmiſſæ, nec remiſſæ ad Iudicem delegantem, eo quia non reperiuntur in proceſſu regiſtratę: Quia cùm ex litteris reſponſiuis, & ex proceſſu appareat, Notarium non extraxiſſe partitas, ſed iam tranſmiſſas confrontaſſe cum libris, ex quibus partitæ iam fuerant extractæ, & Vi-
terbij productæ, & † dicat iſtas confrontaſſe de verbo ad 10
verbum cum deſcriptis in libro, & propterea breuitatis cauſa non feciſſe nouam extractionem, & non dubitetur de veritate partitarum tranſmiſſarum, intrat arbitrium pro adhibenda fide illis, etiam quod nouiter non fuerint extractæ; Et tantò magis, quia illi de Stanchis non allegant differentiam in eis; ſed tantùm dant de nullitate actus, quia non fuerunt remiſſæ in proceſſu; Et in omnem caſum, cum coram Locumtenente Viterbij fuerit petita confrontatio cum ſuis proprijs originalibus, & quatenus opus eſſet extractio de nouo, dū ex confrontatione facta probantur computa tranſmiſſa in omnibus concordare cum originalibus, nō requirebatur alia
noua extractio computorum. † Clauſula enim illa, *quatenus* 11
opus

Digitized by Google

opus ſit, fuit adiecta ad cantelam, non autem, vt faceret
actum conditionalem, ad not. per Aret. *conſ.* 110. *nu.* 3. Gabr.
conſ. 92. *num.* 7. *lib.* 1. vndè in boc caſu non eſt habenda ratio
nouæ eatractioois cum eſſet ſuperflua.

Quòd autem tam ſcripturæ confrontatæ, quàm computa
fuerint tranſmiſſa ad Iudicem delegaotem, remanet proba-
12 tum ea aſſertione Iudicis remiſſorialis, dicentis † ſe remitte-
re ſcripturas coofrontatas, cum deſcriptione principij, &
finis earundem ſcripturarum, ea quo reſultat indubitata
tranſmiſſio. Idque clariùs iuſtificatur ex atteſtatione Nota-
rij Viterbieñ. in eodem proceſſu, ibi, *Computa, Littera, In-
ra, Articuli, Interrogatoria, aliaque ſcriptura à Pratore tranſ-
miſſa, ſiue remiſſa, hic non regiſtrantur eo, quia alias hic fuerunt
regiſtrata in principio præſentis Proceſſus*, & ſic ex ipſo facto
ceſſat defectus præfatæ regiſtrationis, & tranſmiſſionis.

Pariter non obſtat tertia nullitas, quòd tam io eaamine,
quàm io informatione deficiat citatio, & Iudicis decretum,
quia vltra decretum Locumtenentis Viterbij, parte citata,
conſtat etiam de Citatione coram Iudice remiſſoriali, & eius
decreto, in quo mandauit in contumaciam illorum de Stan-
chis fieri examen, & confrontationem iuxta formam litte-
13 rarum remiſſorialium; Ideòque ſtante illorum † contuma-
cia ſub illa generali Citatione, & decreto potuerunt eapedi-
ri ea omnia, quæ in litteris remiſſorialibus demandata fue-
runt ſine alia noua Citatione ad ſingulos actus particulares,
vt poſt alios explicat Vant. *de nullit. & defectu Citat. nu.* 111.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

R. P. D. VEROSPIO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Narnieñ. Fideicommiſſi.

Luna 1. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Cippo domus, & agnatione ad fideicommiſſum vo-
catis in caſum obitus deſcendentium Teſtatoris
ſine filijs veniant ne omnes qui ſunt de familia,
vel ad ſolos deſcendentes dicatur fideicommiſ-
ſum reſtrictum plenè in deciſione diſcurritur, &
declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Agnatus continetur ſub nomine, & vocatione cippi.*

2 *Cippi nomine primo loco veniunt deſcendentes, & nn. ſeqq.*

*Cippi appellatione in defectum deſcendentium, veniunt
aſcendentes, num. 2.*

*Collaterales comprehenduntur appellatione cippi ſi defi-
ciant deſcendentes, & aſcendentes, num. 2.*

*Generus, & nurus veniunt ſub nomine cippi, ſi neque de-
ſcendentes, neque aſcendentes, neque collaterales
exiſtant, num. 2.*

Cippi appellatione in dubio ſoli deſcendentes continentur.

4 *Legatum familia relictum in dubio ſolos deſcendentes
comprehendit.*

5 *Vocatio cippi domus ſua reſtringitur ad ſolos deſcenden-
tes teſtatoris, & num. 10.*

Limita, vt num. 6.

6 *Collaterales licèt à teſtatore non deſcendant, continen-
tur tamen ſub illius familia.*

7 *Vocatio proximiorum de agnatione propriè, de collatera-
libus intelligitur.*

8 *Agnatio vocata poſt obitum deſcendentium neceſſariò col-
laterales comprehendit, & ſup. num. 6.*

9 *Dictio, &, coniungit inter ſe diuerſa.*

11 *Agnationis nomine veniunt omnes de familia, tam hi,
qui à linea teſtatoris deſcendunt, quàm illi, qui ex di-
uerſa.*

*Fideicommiſſum illis de agnatione relictum omnes de fa-
milia comprehendit, ſalua tamen gradus prærogatiua,
num. 11.*

DECISIO XIV.

QVæſitum fuit in hoc dubio: An conſtaret de fideicom-
miſſo ad fauorem Volumnij, quo dubio propoſito ho-
die coram me, DD. reſponderunt poſſe Volumnium ſucce-
dere io eodem fideicommiſſo; Etenim ille erat Pronepos
Boncambij, qui fuit frater Iacobi Aui Pauli, cuius erat te-
ſtamentum, in quo id fideicommiſſum factum fuerat, cùm
verò io illo vocarentur à Teſtatore in defectum deſcenden-
tium ſuorum ſine filijs, Cippus ſuæ domus, & proximiores
de agnatione æqualiter, meritò dici poterat Volumnius com-
prehenſus ſub hac vocatione, quia cùm eſſet agnatus, & de
eadem familia Teſtatoris continebatur ſub nomine, & vo-
catione † Cippi, vt benè declarat Angel. *in l. vlt. C. de verb.* 1
ſignific. in prin. quem referunt, & ſequuntur ibi Caſtr. *nn.* 7.
& Iaſ. *nu.* 4. vbi quod id nomen primo complectitur deſceo-
dentes † proaimiores; ſecundò aſcendentes; tertiò collate- 2
rales proaimiores Teſtatori, ac deindè Generum, & Nu-
rum, & tradit Soccin. *in conſ.* 51. *num.* 21. *lib.* 4. Ioann. de
Garronibus *in l. 1. C. de ſecund. nupt. num.* 92. & probat pluri-
bus Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *nu.* 16.
Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 29. & licèt in dubio appel-
latione Cippi venire ſoleant † illi ſolum, qui à Teſtatore de- 3
ſcendunt, vt ootat idem Peregr. *de fideicomm. art.* 32. *nu.* 83.
Fuſar. *de ſubſtitut. quaſt.* 348. *num.* 4. & in legato relicto † fa- 4
miliæ, idem tradit Bart. *in l. filiusfamilias, §. cum pater num.* 2.
ff. de legat. Soccin. *in l. ſi cognatis num.* 31. *ff. de reb. dub. primo,
& in l. peto, §. frater num.* 1. *ff. de leg.* 2. quòd præcipuè videba-
tur dicendum propter illa verba, quibus Teſtator vſus fuit,
cùm non ſolùm vocauerit Cippum domus, ſed Cippum do-
mus ſuæ, cùm ea ijs viſus fuerit reſtringere voluiſſe vocatio-
nem ad ſolos ſuos † deſceodentes, excluſis omnibus latera- 5
libus, vt voluit Ruin. *in conſ.* 135. *num.* 10. *lib.* 2. Menoch.
conſ. 233. *num.* 21. Decian. *conſ.* 10. *nu.* 75. *lib.* 3. & tenuit Rot.
in Bononien. Fideicommiſſi de Lambertinis 22. *Iunij* 1609. *co-
ram bon. memor. Manzanedo, & in Romana fideicommiſſi de
Muccinellis* 17. *Iunij* 1615. *coram Card. Pamphilio inter rec.
deciſ.* 193. *par.* 1. *& dec.* 707. *par.* 2. Tamen non poterat hoc
caſu habere locum ea dubitatio, ſiue ea ijs verbis dici pro-
bata contraria voluntas Teſtatoris, dum ea eiuſdem teſta-
mento apparebat, quòd vocatio Cippi debebat ſuccedere,
poſtquam defeciſſet deſcendentia omnium ſuorum filiorum.
Vnde ſubſtitutio eiuſdem Cippi neceſſariò comprehendere
debebat etiam laterales, quia quamuis illi non deſcenderent
à Teſtatore, tamen erant, & continebantur † ſub eadem 6
familia, in qua ille erat, vt conſiderauit idem Ruin. *in conſil.*
149. *num.* 8. *lib.* 2. Peregr. *conſ.* 47. *num.* 10. *lib.* 2. Hipol. Rim.
conſ. 482. *num.* 79. Odd. *de fideicomm. quaſt.* 8. *art.* 5. *num.* 72.
& tenuit Rot. *adduct. deciſ.* 193. *par.* 2. *recent. ſub num.* 10. vbi
ampliùs conſiderauit procedere concluſionem in quocum-
que caſu, quo ea vocatio familiæ non poſſet habere locum
in deſcendentibus, eo quia illi non extarent de tempore
Teſtamenti, neque ſpes eſſet, vt Teſtator illos ampliùs ha-
beret.

Confirmari hæc poterant ea declaratione, quæ legeba-
tur addita poſt ſubſtitutionem Cippi, vt ſuccedere debe-
rent æqualiter proaimiores in agnatione, † quia nomen 7
illud non poterat intelligi, niſi de ſolis lateralibus, vt probat
tear. *in l.* 2. *§. agnati, ff. de ſuis & legit. & in l. inter agnatos, ff.
vndè cognati*, & voluit Menoch. *in conſ.* 424. *nu.* 21. *& conſ.*
1167. *num.* 8. Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 25. *& conſil.*
149. *num.* 2. *lib.* 5. præſertim cùm ea agnatio, & eius ſucceſ-
ſio conſiderata fuiſſet poſt vocationem † omnium deſcen- 8
dentium, quia alias dici poſſet inutilis vocatio agnationis, ſi
illa continere debebat ſolos deſceodentes comprehenſos in
prima vocatione, vt conſiderauit Peregr. *in adducto conſil.*
149. *num.* 21. Pariſ. *conſil.* 22. *num.* 66. *lib.* 3. Odd. *de fideicom.
quaſt.* 8. *num.* 69. & comprobat etiam hanc interpretationem
dictio illa, *&*, quæ erat poſita ante hanc declarationem, in
qua dicebatur ſuccedere debere proaimiores de agnatione,
quia natura eius dictionis erat coniungere † inter ſe diuerſa, 9
vt notatur *in rubr. Cod. de ſentent. & interlocut. omnium Iudic.
& per gloſſ. in rubr. ff. de iur. & fact. ignor.* & conſiderauit in
his terminis Peregr. *in adducto conſ.* 149. *num.* 3. *lib.* 5. Corn.
conſ. 203. *num.* 3. *lib.* 4.

Neque poterat ea vocatio iotelligi, ſine reſtringi ad eos la-
terales, aut agnatos, qui eſſent in eodem Columnello, aut
linea, in quo erat Teſtator, itaut deſcendere deberent ad
illius Patre, qui dicebatur principium eiuſdem lineæ, è qui-
bus non erat Volumnius, qui ſuæ lineæ auctores agnoſcebat
Boncambium fratrem Iacobi, qui fuit Pater Vincentij, &
Auus Pauli Teſtarotis, & hoc propter idem verbum,
ſiue pronomen meum, quo ille vocauit Cippum ſuæ domus,
ea qua denominatione viſus fuit voluiſſe diſtinguere ſuam
† familiam, & agoationem ab agnatione eiuſdem Boncam- 10
bij, ſiue cuiuſcumque alterius perſonæ, vt dicebatur tenuiſ-
ſe Menoch. *in conſ.* 130. *nu.* 13. Bartholom. Soccin. *inter conſ.*
Corr. ſen. *conſ.* 40. *nn.* 15. *&* 16. & idem dicebatur tenuiſſe

Rot.

Digitized by Google

Rot. *in eadem cauſa Bononien. fideicommiſſi de Lambertinis* 11. *Martij* 1611. *coram bon. mem. Manzanedo inter recent. par.* 1. *dec.* 300. *ſub num.* 21. Huic enim exceptioni viſum fuit poſſe eodem modo reſponderi, quòd cum Teſtator præter ſubſtitutionem factam de Cippo ſuę domus, vocauerit etiam proximiores in agnatione, quos voluerit æqualiter ſuccedere debere in ſua hæreditate ſub hac vocatione continebantur
11 † omnes, qui eſſent ex eadem familia Teſtatoris, & tam ij, qui deſcendebant ex linea, à qua ille procedebat, quàm illi, qui originem habebant ex diuerſa, ſeruata tamen inter eos prærogatiua gradus, vt notant DD. *ſuper eadem l. vltim. C. de verb. ſignific. & in l. cum ita*, §. *in fideicommiſſo, ff. de l.* 2. Craſſ. *in* §. *fideicommiſſo qu.* 16. *num.* 2. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 22. *num.* 64. & probat text. *in l. inter agnatos, ff. vndè legitim. & in l. ſunt agnati, ff. de legitim. tutor.*

Et hæc DD. conſiderarunt ſuper vocatione Volumnij, cui tamen dixerunt locum eſſe debere in caſu, quo non adeſſent alij proximiores, qui illi pręferendi eſſent, de quo poterit dubitari, ſi opus erit, cùm hucuſque probata non fuerit hæc exiſtentia aliorum Agnatorum.

Et ita, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Elboreñ. Iuris conferendi.

Lunæ 1. *Martij* 1638.

ARGVMENTVM.

Ius conferendi beneficia exiſtentia in Eccleſia donata ſpectat ad Ordinarium, non ad donatarium, quando non probatur beneficia ad donatorem ſpectaſſe; Concordia facta per Epiſcopum de beneficijs conferendi non præiudicat ſucceſſoribus.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius habet intentionem fundatam ſuper collatione beneficiorum ſuæ Diœceſis.*
Fallit quando conſtat ius conferendi, vel præſentandi ad alium ſpectare, num. 2.
3 *Eccleſia donata, non ſequitur cenſeri donata beneficia in Eccleſia exiſtentia, niſi probetur beneficia ad donatorem ſpectaſſe.*
4 *Obſeruantia pro interpretatione deſeruit.*
6 *Concordiæ ſuper beneficijs non egrediuntur vitam contrahentium, nec ſucceſſoribus præiudicant.*
7 *Beneficia ſimplicia libera non poſſunt per Ordinarios ſubijci Iuripatronatu.*
8 *Beneficia fundata in decimis ſpectantibus ad Rectoriam, quæ ſit de iurepatronatus, an dicantur ipſa beneficia de iurepatronatus.*
9 *Beneficia Hiſpaniarum, & ſi fundata ſint ſuper decimis, tamen ſunt liberæ collationis.*
10 *Probationes concludentiſſimæ requiruntur contra Ordinarium in materia beneficiorum.*

DECISIO XV.

Placuerunt Dominis fundamenta deciſionis coram me emanatæ ſub die 13. Nouembris anni præteriti, in qua reſolutum fuit ſententias de partibus ad fauorem Religionis de Auis contra Ordinarium eſſe iniuſtas, & ideò perſiſtendum eſſe in deciſis, reſponderunt non obſtantibus nouiter deductis.

Quia dd. ſententiarum iniuſtitia eſt patens, dum per eas reintegratur Religio ad ius præſentandi ad beneficia ſimplicia exiſtentia in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Beia, & S. Ioannis de Coruche Elboreñ. Diœceſis in pręiudicium Ordinarij, qui de Iure communi habet intentionem fundatam ſuper
1 collatione omnium beneficiorum intra fines ſuæ Diœc. exiſtentium, *cap. regenda* 10. *qu.* 1. *cap. ex frequentibus de inſtit.* Rot. *dec.* 416. *num.* 1. *par.* 2. *recent.*

Non obſtat, quòd aſſiſtentia iuris communis pro Ordi-
2 nario ceſſet, † quando conſtat ius conferendi, vel præſentandi ad alium ſpectare, Rot. *in Gerunden. Canonicatus, & Sacriſtiæ* 15. *Decembris* 1634. *coram R. P. D. meo Ghiſlerio*, cum alijs per informantes pro Religione adductis; quoniam in præſenti nullibi conſtat, quòd ius conferendi, ſeu præſentandi ſpectet ad Religionem, licèt enim illi ab Alphonſo Portugalliæ Rege fuerint donatæ dd. Eccleſiæ, in quibus beneficia prædicta exiſtunt, non indè ſequitur, quòd beneficia quoque ſub donatione comprehendantur, cùm non probetur † ea etiam Regi ſpectare, prout requiritur, & 3
quidem vt in caſu præſumpto vſurpationis, Put. *deciſ.* 309. *num.* 1. *lib.* 2. cum alijs adductis in deciſione, quæ reuidetur *ſub nu.* 3. §. *quæ concludens probatio.* Imò potius contrarium videtur colligi ex verbis donationis S. Ioannis de Coruche, ibi, *ſe donare iuſpatronatus Eccleſiæ S. Ioannis ſine præiudicio iuris alieni, &c.* quòd ius alienum non conſiderari poteſt, niſi reſpectu Epiſcopi, qui habet ius conferendi beneficia intra limites ſuæ diœceſis. Et ex verbis donationis S. Mariæ de Beia, in qua Rex Alphonſus ex tunc abdicat à ſe omnes ius, & nihilominus differt poſſeſſionem illius poſt mortem Rectoris, & non Rectorum, prout veriſimiliter dixiſſet, ſi habuiſſet iuſpatronatus etiam beneficiorum ſimplicium in Eccleſia exiſtentium, & propterea donationes prædictæ verificantur in Prioratibus, & Præceptorijs dd. Eccleſiarum, vt obſeruantia docuit, † quæ benè pro interpretatione deſeruit, ad tradit. per Rot. *deciſ.* 256. *in fin. par.* 2. *diuerſ.* Rot. *dec.* 251. *num.* 11. *par.* 5. *recent.* 4

Nec obſtat, quòd concordiæ factæ inter Archiepiſcopos, & Religionem ſuſtineantur propter maximam vtilitatem ab Archiepiſcopis in eis receptam conſequendo maiorem portionem decimarum, quàm prius non habebant, & quod ex lapſu temporis præſumantur etiam auctoritate Apoſtolica confirmatæ, ſiquidem prædicta vtilitas re vera non probatur, imò contrarium apparet ex earundem concordiarum inſpectione. In prima enim concordia data in *Summ. Religionis num.* 1. Archiepiſcopus tertiam partem decimarum, tanquam ſibi debitam reſeruat, vt ibi in littera F. & in ſecunda tertiam partem decimarum, tanquam ſibi retineri ſolitam reſeruauit, *vt in eodem Summ. num.* 2. *littera D.* Et ſic nihil de nouo Archiepiſcopis fuit acquiſitum pro Eccleſijs, de quibus agitur, quòd eis ante concordias non deberetur; Præſumptio autem confirmationis auctoritate Apoſtolica penitus excluditur ex eo, † quòd pro parte 5
Religionis non docetur de obſeruantia, vt requiritur, & è contra Archiepiſcopi oſtenduntſe eſſe in quaſi poſſeſſione conferendi dd. beneficia vti de liberis. Vndè dixerunt Domini benè ſubſiſtere reſponſiones datas in deciſione cauſæ circa concordias, † quòd ſcilicet non potuerint egredi vitas 6
contrahentium, & ſucceſſoribus præiudicare, *ex cap. veniens de tranſact.* Rot. *deciſ.* 715. *par.* 2. *diuerſ.* cum alijs ibi notat. *in deciſ.* §. *nec prædictum*; Nec applicari Fulgoſ. *in conſil.* 22. *num. fin. cum alijs ex aduerſo allegat.* quia non loquuntur de concordijs initis ſuper beneficijs ſimplicibus ſuppoſitis per Ordinarios vinculo iuriſpatronatus, quo caſu non ſuſtinetur tranſactio cum beneficia ſimplicia libera non † poſſint per 7
Ordinarium ſubijci iuripatronatus, Garz. *de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 128. *cum ſeqq.* Rota *deciſ.* 318. *num.* 7. *par.* 5. *recent.*

Denique non releuat, quòd beneficia prædicta ſint fundata in decimis, quæ ad Rectorem ſpectant, & ideò ſicut Rectoria eſt de iurepatronatus, ita etiam beneficia debent eſſe eiuſdem naturę. † Quoniam dato, quòd fundatio fue- 8
rit facta de decimis, non indè ſequitur, quòd fuerit facta de decimis ipſum Rectorem tangentibus cum potuerit fieri ab vſurpatoribus decimarum ad effectum illas reſtituendi Eccleſijs, vt docet Rot. coram Greg. *dec.* 397. *num.* 1. & quatenus dd. decimæ ſpectatent ad Reges Portugalliæ eſſemus in claris, quòd iuſpatronatus Rectoriæ, ſeu Prioratus Curati eſſet ex priuilegio, maximè quia in partibus Hiſpaniarum infinita beneficia, vel forſan omnia reperiuntur ſuper deci- 9
mis fundata, & tamen ſunt liberæ collationis, vt apud eundem Greg. *dec.* 429. *num.* 6.

Reliqua, quæ repetebantur de enunciatiuis prætenſi iuriſpatronatus de præſentationibus, ac alijs adminiculis dictum fuit benè tolli ex reſponſionibus aliàs datis *in dec. cauſæ ſub num.* 6. 7. & 9. §. *neque poteſt*, & §. *quo verò*. Contra Ordinarium enim non ſufficiunt turbidæ, † ſed concludentiſſi- 10
mæ probationes requiruntur, attento præcipuè vltimo ſtatu horum beneficiorum vti de libera collatione ad fauorem Archiepiſcopi, Rot. coram Seraph. *dec.* 1120. *nu.* 1.

Et ſic meritò fuit concluſum eſſe in deciſis perſiſtendum vtraque parte informante, &c.

Eſt ſupra deciſ. 247. *par.* 7. *recent.*

R. P. D.

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Bononieñ. Dotis.

Veneris 5. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Declaratur Statutum Centi *lib. 3. rubric.* 15. diſponentis conformando ſe diſpoſitioni Iuris Communis, quòd dos conſtituta primo viro, cenſeatur quoque ſecundo viro promiſſa, niſi aliter inter ipſum ſecundum virum, vel vlteriorem, & vxorem fuerit conuentum tempore contractus matrimonij, & perpenduntur verba ipſius Statuti. Et in dubio ſtatutum potius debet recipere interpretationem ab alio ſtatuto, quàm à iure communi, & plura deducuntur circa confeſſionem mulieris ab ea emanatæ, poſt tempus ab ipſo ſtatuto præfixum, & præſertim circa confeſſionem factam ab eadem poſt matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Dos data primo viro, cenſetur repetita ſecundo, limita vt num. 3.*

Amplia etiam ex diſpoſitione ſtatuti Centi lib. 3. rubr. 15. vt num. 2.

4 *Dos poteſt conſtitui, & augeri etiam conſtante matrimonio.*

5 *Statuti vna pars declarat aliam.*

6 *Statutum debet potius recipere interpretationem ab alio ſtatuto, quàm à iure communi.*

7 *Mulier facillimè à viri blanditijs ſubducitur.*

8 *Confeſſio mulieris facta conſtante ſecundo matrimonio ſi valeret, ſæpiſſimè filij primi matrimonij priuarentur dote ipſis debita.*

9 *Identitas rationis facit caſum, dici ſub ſtatuto comprehenſum, quòd magis operatur maioritas rationis.*

10 *Permiſſum ad tempus poſt illud cenſetur prohibitum.*

11 *Confeſſio mulieris facta poſt tempus à ſtatuto præfixum, cenſetur facta in fraudem ſtatuti.*

12 *Iuris diſpoſitio non attenditur, vbi viget diſpoſitio ſtatuti,*

13 *Dictio*, vel, *appoſita circa idem factum ſtat pro ideſt.*

14 *Dictio*, vel, *appoſita inter genus, & ſpeciem ſtat pro ideſt.*

15 *Verba numeri ſingularis in fine ſtatuti appoſita, denotat quod de vno tantùm caſu, non autem de pluribus ſtatutum loquitur.*

16 *Statutum pro obuiandis fraudibus, quamuis ſit contra ius, ſufficit fuiſſe confirmatum in forma communi.*

17 *Confeſſio poſt matrimonium præſumitur facta in fraudem prohibitæ donationis, & ſic non valet etiam ſi ſit iurata.*

Iuramentum interpoſitum confeſſioni factæ conſtante matrimonio corruit, ibidem.

18 *Adminicula leuia, non perfecta in ſuo genere, nec præponderantia præſumptioni contrariæ non attenduntur.*

19 *Adminicula validioribus coniecturis, & præſumptionibus conquaſſantur.*

20 *Negligens nemo præſumitur in re propria.*

21 *Fructus confeſſæ dotis maritus percipiens à ſolo die confeſſionis, arguit talem dotem per anteà non fuiſſe conſtitutam.*

22 *Indebiti ſolutio non arguit præſumptionem donationis, ſed potius illam excludit, & num. ſeqq.*

DECICIO CVI.

NVpta fuit Claudia de Ferrarijs Paulo Caraodino cum
dote ſcutorum 2500. quo defuncto cum filijs, Claudia
de anno 1597. contraxit ſecundas nuptias cum Com. Aloy-
ſio de Pepolis in Caſtro Centi, nulla ſibi in limine matrimo-
nij conſtituta dote, quamuis poſteà de anno 1599. confeſſa
fuerit ſe dicto Com. Aloyſio conſtituiſſe dotem ſcutorum
5000. pacto adiecto, quod ipſe prædecedente, Comes lucra-
retur medietatem dotis, & poſt iſtam confeſſionem dictus
Comes ab eadem Claudia fructus exegit pro dote ſcutorum
5000. ſoluto poſtmodum matrimonio poſt mortem Claudiæ
ſine filijs, orta fuit controuerſia ſuper lucro medietatis do-
tis; An ſcilicet deberetur iuxta quantitatem ſcutorum
2510. quàm conſtat primo Viro fuiſſe in dotem conſtitutam,
& cauſa ad Rot. delata, tam coram * bon. mem. Buratto,
quàm poſteà coram R. P. D. meo Merlino; Articulo per plu-
res deciſiones abundè diſcuſſo, tandem pronunciatum fuit
Inſtrumentum dotis ſcutorum 5000. nullo pacto ſuffragari
hæredibus Com. Aloyſij, & lucrum non excedere medieta-
tem dotis ſcutorum 2500. primo Viro aſſignatæ, ac proindè
ab hęredibus Comitis in dicto lucratiuo excomputandum eſ-
ſe, quicquid Comes, conſtante matrimonio exegerat ab
eadem Claudia, excedendo veram quantitatem interuſu-
riorum ſibi debitam. Cùm autem in gradu appellationis
cauſam propoſuerim, reſponderunt Domini ſententiam Ro-
talem eſſe confirmandam, tam ex diſpoſitione Iuris commu-
nis, quàm Statuti Centenſis.

Et quidem ex diſpoſitione Iuris, quia certum eſt dotem
† datam primo Viro cenſeri repetitam ſecundo, *l. Dotem, &* 1
l. Diuus, ff. de iur. dot. Pariſ. *conſ.* 34. *nu.* 1. *lib.* 3. Rolan. *de lucr.*
dot. qu. 75. *nu.* 7. Vbi dicit, ab hac ſententia in iudicando non
eſſe recedendum, quia eſſet contra ſtimulum calcitrare,
Mantic. *de tacit. lib.* 12. *tit.* 15. *num.* 1. *in fin. & ſeqq.* Greg. *dec.*
180. *num.* 2. vbi Adden. *num.* 10.

Ea diſpoſitione etiam Statuti † Centi *lib.* 3. *rubr.* 15. in quo 2
conformando ſe diſpoſitioni Iuris communis, cauetur om-
ninò eandem dotem cenſeri datam ſecondo Viro, quàm pri-
mo aſſignatam fuiſſe conſtiterit, ibi, *Iam dicimus, quod dos*
Mulieris, quæ contraxit plura matrimonia intelligatur, & ſit
dos ipſius Mulieris in ſecundo, vel vlteriori matrimonio.

Nec refragatur præcipuum alterius partis fundamentum,
quòd hæc præſumptio conſtitutionis eiuſdem dotis procedat,
tantummodò vbi non conſtiterit † aliter inter coniuges fuiſ- 3
ſe conuentum, nec dotem ſecundo Viro fuiſſe auctam, quam
tamen conſtitui, & augeri poſſe etiam conſtante matrimo-
nio, nec prohibetur à Iure, *l. ſi conſtante, C. de donat. ant. nupt.*
Mantic. *de tacit. tit.* 11. *&* 20. Surd. *dec.* 214. *num.* 4. nec impe-
ditur à diſpoſitione dicti Statuti caſum hunc expreſsè reſer-
uantis, ibi, *Niſi aliter inter ipſos ſecundum Virum, vel vlte-*
riorem, & Mulierem tempore contracti inter eos matrimonij,
& ante ſuper dote ex dicto eorum matrimonio fuiſſet conuen-
tum, quo caſu quod conuentum fuerit debeat obſeruari.

Quia quod pertinet ad Statutum, ſi benè perpendatur to-
tus contextus illius, apertè conſtabit verba illa, *tempore con-*
tracti inter eos matrimonij, poſita in ſecunda parte Statuti,
intelligenda eſſe, quòd contractus dotis debeat celebrari in
limine ipſius, ſeu paulò poſt, itaut non excedat tempus v-
nius menſis, non autem ferè integrum triennium, vt euenit 4
in caſu, de quo agitur; qui quidem intellectus viſus eſt om-
ninò ineuitabilis attenta prima parte ipſius Statuti, in qua
diſponitur, quòd omnia bona mulieris immobilia, quæ di-
cta mulier tenebat, & poſſidebat tempore per eam contracti
matrimonij, intelligantur in dotem data, & non prouenien-
tia, niſi appareant, & ſint confecta inſtrumenta dotalia ante
matrimonium contractum, vel tempore contracti matri-
monij, vel poſteà infra menſem ad plus, &c. Ergo illa verba,
tempore contracti matrimonij, poſita in ſecunda parte Statu-
ti ſunt intelligenda, prout in prima illius parte ſcilicet, vel in
limine matrimonij, vel poſteà infra menſem ad plus; Vna
enim pars † Statuti, aliam declarat, *l. Verum*, vbi Doctores, 5
ff. de petit. hæred. Roman. *conſ.* 399. *num.* 10. Honded. *conſil.* 1.
num. 63. *& ſeqq.* Caputaq. *dec.* 201. *par.* 3. Surd. *dec.* 43. *num.* 14.
& in recent. deciſ. 107. *num.* 11. *par.* 5. Et quod Statutum de- 6
beat potius recipere interpretationem ab alio Statuto, quàm
à Iure communi, tradunt Anchar. *conſ.* 94. *num.* 3. *verſic. non*
obſtat, Dec. *conſ.* 65. *num.* 4. *& conſ.* 110. *num.* 2. Pariſ. *conſ.* 97.
num. 16. *lib.* 3. quòd magis dicendum eſt concurrente in hac
ſecunda parte Statuti maioritate rationis excludendi, ſeu
prohibendi tempus conſtituendæ dotis poſt contractum ma-
trimonium propter præiudicium, nedum mulieris, quæ à
Viri † blanditijs facillimè ſubduci poſſet, ſed etiam filiorum 7
primi matrimonij, qui paſſim vigore ſimilium confeſſionum
fraudarentur parte dotis ipſis debita, quare ſi rationis iden- 8
titas † facit caſu dici comprehenſum ſub Statuto, Abb. *in c.* 2. 9
num. 2. *de appellat.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam verb. libertis n.* 45.
Oldrad. *conſ.* 185. *in fin.* Surd. *conſ.* 443. *nu.* 31. Rot. *Bononien.*
ſuper Statutis deciſ. 71. *num.* 52. *& ſeqq.* multò magis maiori-
tas declarabit retentos eſſe terminos ſupra expreſſos. Cùm
igitur non conſtet, quòd dicta dos fuerit aucta tempore de-
bito, facultas eam augendi poſt † tempus cenſetur totaliter 10
adempta, per text. *in l. ſi vnus, §.* 1. *ff. de pact.* & confeſſio mu-
lieris

11 literis facta poſt tempus † à Statuto præſcriptum cenſetur color quæſitus in fraudem Statutariæ diſpoſitionis, Soccin.ſen. *conſ.*66.*num.*16.*vol.*1. Gabr.*conſ.* 10.*num.*2.*&* 3.*lib.* 1. Put.*deciſ.*7.*nu.*3. *lib.*3. relat.per Buratt.*in hoc eodem caſu deciſ.*873. *ſub num.* 3.& ex his videtur ceſſare obiectum, quòd de Iure ſit permiſſum dotis augumentum, quia cùm illud excludatur ex diſpoſitione Statutaria,niſi fiat certo, & determinato tem-
12 pore, non attenditur † Iuris diſpoſitio, Bald. & Caſtrenſ. *in ſumma l.omnes populi de Iuſt. & Iur.* Natt.*conſ.*541. *num.* 15. *lib.*3. Seraph.*deciſ.*404.*ſub num.*2. *& in recent. deciſ.*36.*num.* 43.*par.*5.

Non obſtat, quòd cum Statutum prædictum in ſecunda parte permittat augumentum in vno ex duobus caſibus ſcilicet, niſi de alia dote dicti, vel prædicto ſecundo, vel vlteriori matrimonio conſtaret, vel niſi aliter inter ipſos Virum ſecundum, vel vlteriorem, & mulierem ſuper dote fuiſſet conuentum, ſufficiat vnam partem illius verificari, quæ verificatio debet eſſe, vt augumentum poſſit fieri etiam poſt contractum matrimonium, cùm aliàs eſſet vnus tantùm caſus, & non duo; fuit enim reſponſum, quòd quatenus etiam Statutum poneret pro caſu diſtincto augere dotem ante matrimonium, vel illam augere poſt matrimonium, attamen vis non ſtat in hac diuerſitate caſuum, ſed tantùm, an iſta facultas exerceatur infra tempus debitum: Nam Statutum, quòd voluit obuiare fraudibus ſicut putauit mulierem ante contractum matrimonium, non ita de facili poſſe ſubduci à Viro ad donandum, ita pariformiter credidit difficiliùs poſſe id præſumi in confeſſione facta poſt matrimonium, ſi tamen fiat infra menſem, & ſic re vera Statutum videtur determinate vnum tantùm caſum in ſubſtantia, nimirum augumentum dotis, quamuis permittat illud poſſe fieri tam ante, quàm poſt matrimonium, dummodò fiat tempore debito, & dum dicit, vel niſi aliter inter ipſos, &c. videtur vti illa dictione, *vel*, pro ideſt cùm poſita reperiatur circa
13 idem factum, nimirum dationis dotis ſecundo viro, Bart. *in l.ſi is, qui ducenta,§.vtrum num.* 1. *ff.de reb.dub.* vbi Alexand. *in addit.dicit eſſe perpetuò menti tenendum*,Menoch.*conſ.*187. *num.* 19. Maximè cum reperiatur poſita poſt generalem ex-
14 preſſionem, ibi, *Niſi de alia dote conſtaret, &c.* ſub qua continentur mox adiecta nimirum, vel niſi aliter tempore contracti inter eos matrimonij, & ante ſuper dote fuiſſet conuentum de alia dote, &c. per tex. *in l.ſæpè*, vbi Bart.*ff.de verbor.ſignific.* Bald. *conſ.* 378. *num.* 9. *lib.* 5. Ruin. *conſil.* 99. *num.*11.*lib.*2. Mandel.568. *num.*25. & dum Statutum poſt ea ſubdit: Quo caſu, quòd conuentum fuit debeat obſeruari,
15 declarat † vnum tantùm, & non plures poſuiſſe caſus, *cap. pluralis locutio de reg.iur. in* 6. Menoch.*conſ.*232.*nu.* 24. Decian.*reſponſ.*42. *num.*11.*lib.*3.

Nec refert, quòd cùm in hac parte Statutum ſit correctorium Iuris communis, requirat confirmationem in forma ſpecifica, quia ex quo negari non poteſt, quin ſit rationabile, dum in eo occurritur fraudibus, quæ ſolent committi in
A ſimilibus donationibus, & confeſſionibus conſtante matri-
16 monio factis, quantumuis † eſſet contra Ius, ſufficeret confirmatio in forma communi, Rot. *dec.*51.*nu.* 10.*&* 11.*par.*1. *recent.* Adden.ad Gregor.*dec.*267.*num.*14.*in fine,& fuit reſolutum in Bononien.ſucceſſionis* 9. *Nouembris* 1622.*coram bon. mem. Vbaldo.*

Minùs releuat, quòd confeſſio eſſet iurata, & adminiculata, quo enim ad iuramentum, cùm confeſſio poſt matri-
17 monium † præſumatur facta in fraudem prohibitæ donationis, & reprobetur à Statuto, corruit etiam iuramentum deſuper impoſitum, Ruin. *conſ.* 130. *num.* 4. *lib.* 1. Laderch. *conſ.*139. *num.* 8. *&* 9. *in fin.* Seraph.*de priuileg.iuram.cap.*71. *num.*59. & coram Buratt.*dec.*612. *num.*7.

Nec viſa ſunt obſtare adminicula, ex quibus informantes exaduerſo prætendebant probare, quòd dos etiam ab ini-
18 tio fuerit conſtituta in ſcut. 5000. quia vltra quod illa viſa ſunt eſſe ſatis leuia, non perfecta in ſuo genere, nec præponderantia ſimulatę confeſſioni Viri, & Mulieris, Mohed. *deciſ.*2. *per tot. de confeſſ.* Rot.*diuerſ.deciſ.*177.*num.*6.*par.*2.
19 Et ponderabant etiam DD. quod prædicta adminicula † validioribus præſumptionibus, & coniecturis conquaſſabantur, Corn. *conſil.*144. *ſub num.* 1. *verſ. nec videtur opitulari lib.*4. Rot.*dec.*64. *num.*8.*par.* 1. *diuerſ.* Fuit enim conſideratum inter alia, quòd Comes Aloyſius, nedum tacuit ferè per triennium in procurando Inſtrumenta confeſſionis, ſed medio tempore interfuit Inſtrumento reſtitutionis dotis ſcutorum 2500. factæ Claudiæ Vxori ab hæredibus primi Viri, & conſenſum præſtitit dationi in ſolutum cuiuſdam prædij pro illius reſiduo, itaut verè dici poſſit prædictam, & non aliam dotem ab ipſo Comite Aloyſio fuiſſe, tunc temporis prætenſam, dum in illius receptione nullum ſibi Ius reſeruauit pro conſequendo augumento, iuxta regulam, quòd nemo præſumitur negligens in re propria, ex Seraph. *dec.*1397. *num.*4. 20
*& in recent.par.*3.*deciſ.*52.*num.* 7. *in fin.* Greg. *dec.*278. *n.*14. Accedit quod dictus Comes nullos recepit fructus ad rationem ſcutorum 5000. niſi à die † confeſſionis, ex quo clarè 21
elicitur, quòd per prius non aderat realis huiuſmodi dotis conſtitutio, ad tradit. per Rot.*dec.*731. *num.*19.*par.*1.*diuerſ.* Prætereà ad hoc idem comprobandum congeruntur alia, quamplurima in deciſionibus emanatis coram R. P. D. meo Merlino, in quibus plenè tolluntur omnia ad hunc effectum cumulata, itaut non ſit hæſitandum, quòd confeſſio dotis facta fuerit in ipſius Statuti fraudem, vt ſupra dictum eſt.

Quibus ſic firmatis viſum eſt etiam DD.quòd pariter conſtet de Iuſtitia ſententiæ Rotalis, quoad illius ſecundam partem, in qua pronunciatum fuit fructus indebitè ſolutos eſſe excomputandos in lucro, quia cùm ex lectura quietantiarum exaduerſo productarum appareat fructus ſolutos fuiſſe tanquam erroneè † debitos, non poteſt ex his reſultare ali- 22
qua præſumptio donationis, ex Mantic. *de tacit.lib.*13. *tit.*9. *num.*3. imò potius præſumendum † eſt contra illam, *leg.cum* 23
de indebito,ff.de probation. Tiraquell.*de leg.Conub.leg.*9. *num.* 43. Rot.*poſt* 2. *volum.conſ.Farinac.deciſ.*68. *num.*5.

Et ita vtraque, &c.

* *In hac cauſa deciſiones, quæ ſunt coram Buratto ſunt deciſ.* 752. 798. *& deciſ.*873. *aliæ verò coram Merlino habentur inter eius impreſſas deciſ.*287. 328. 345. 398. 493. 527. 537. 622. *& dec.*708.

ARGVMENTVM

Sequentis Annotationis.

Ad Deciſionem XVI.

Viros iniquos, & doloſos, adeò Capitali odio Leges proſequuntur, vt parum æſtiment, dummodò eorum actus fraudulenti, & doloſi ſuum non ſortiantur effectum, quamuis vniuerſa Iuris machina diſſolueretur, & ſic in ſomni oculo ſtant, ne commodum aliquod ex dictis actibus reportent, & hoc quantumuis ageretur de cauſis pijs, vel de diſpoſitionibus per viam vltimæ voluntatis, quæ aliàs, vt leges alteræ ſeruandæ ſunt.

Dolus præſumptus, & præteritus, licèt remitti poſſit tutori, adminiſtratori, &c. Futurus tamen deſperata qualibet cautela remitti nequit, quantumuis teſtator remiſerit tutori, quidquid remanſerit debitor.

Vendens rem habita fide de pretio, eamq; tradens, ſi emptor deindè decoquit, vel aufugiat, & res adhuc extet, venditor in illa non præfertur anterioribus creditoribus emptoris, ſed concurrit iuxta prioritatem temporis. Tamen id non habebit locum ſtante dolo emptoris, veluti dum emit iam iam callidè fugam meditabatur, vel fallacijs, & curialibus verbis fuit aliquid falſo per emptorem aſſertum (cum venenum non detur, niſi melle delinitum, & ſæpè ſcorpius ſub flore lateat,) nam tunc ceſſat ſupradicta concluſio, & ſic venditor vindicat rem venditam vti ſuam.

Et plura declamantur contra fallitos, qui data opera decoquunt, cùm contra eos, tanquam contra graſſatores, ſeu latrones eſſet irruendum, & in fine refertur notabilis caſus viri doloſi.

SVMMARIVM.

1 *Fraudibus, fallacijs, &c. leges in quantum poſſunt, fortiter vti armatæ reſiſtunt.*
2 *Fraudes, vt à commercio humano arceantur. Leges admodum inſudant.*
3 *Venenum ſicut inficit omne compoſitum ſic, & venenum fraudis deſtruit omne diſpoſitum.*
4 *Fraudibus omnis via, ac omne oſtium eſt reſerandum.*

5 De

5 *De Fraudibus, quando tractatur, omnia ſunt ſpernenda, etiamſi ageretur de pijs cauſis.*
6 *Teſtamentum conditum ad interrogationem non tenet, quando interrogans eſſet perſona ſuſpecta.*
7 *De Fraudibus arcendis, quando tractatur Leges admittunt latam interpretationem.*
8 *Statutum obuians fraudibus, & calumnijs, eſt latè interpretandum.*
9 *Moderator, & arbiter rerum ſuarum quilibet eſt.*
10 *Per Teſtatores diſpoſita non ſecus, ac ſi altera Lex eſſet, veniunt ſeruanda.*
11 *Teſtatorum præcepta, qui ſpernit omnia Iura pietatis conculcat, ac etiam peccatum committit, num. 12.*
13 *Teſtator ordinans, quòd tutor, vel alius adminiſtrator non poſſit conueniri de fraude, id perperam diſponit.*
14 *Teſtator verum eſt, quòd poteſt remittere dolum adminiſtratori, ſed id non procedit in dolo vero.*
15 *Dolus præſumptus communiter receptum eſt, quòd poſſit per Teſtatorem remitti, ſed non verus.*
16 *Dolus non tantùm præſumptus, ſed etiam verus poteſt remitti per Teſtatorem.*
17 *Declara id procedere in dolo præterito, quòd & remitti poteſt, non autem in futuro, & num. 18.*
19 *Dolus futurus, nec tacitè, nec expreſsè, nec directè, vel indirectè poteſt remitti.*
Dolus futurus, ſi poſſet remitti daretur anſa, & occaſio delinquendi, & furandi, n. 19.
20 *Licentia quilibet efficitur deterior.*
Ad Delinquendum, ne quis inuitetur, Reipublicæ ſummè intereſt.
21 *Teſtator ſi donauerit tutori, quicquid remanſerit debitor in redditione rationum, an id teneat, & exploditur Dyni cautela.*
22 *Dolus ſemper cenſetur exceptus, quamuis alicui ſit conceſſum plenum, abſolutum, & effrenatum arbitrium.*
23 *Creditor, dicitur amiſiſſe facultatem ſibi conceſſam à Teſtatore circa declarationem.*
Quando doloſè declarationem feciſſet.
24 *Conuentio inter partes de ſtando ſimplici declarationi alterius partis, ea ceſſat ſtante dolo declarantis.*
25 *Minor factus maior, ſi intra quinquennium non dederit de nullitate contractus non auditur.*
Quod limitatur ſtante dolo.
26 *Statutum, ſi præſumat contractum initum cum minore ſine ſolemnitate eſſe doloſum, tunc ceſſat text. in l. fin. C. ſi min. maior. fact. &c. & num. 27.*
28 *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 1. num. 179. refutatur, & ſe ipſum retrahit, num. 30.*
29 *Ratificatio omnis excluditur reſultans ex lapſu temporis, ſtante dolo vero, & præſumpto.*
Et iſta opinio eſt verior, & magis in praxi recepta.
31 *Dolo deſiens poſſidere habetur pro poſſeſſore, & rei vindicatione poteſt conueniri, & regula iſta magna redolet æquitate.*
32 *Contra Doloſos omnia iura clamant.*
33 *Beneficium petens, non ſolùm beneficia, quæ habet debet exprimere, verùm etiam ea, quæ deſiit dolo poſſidere.*
34 *Doloſi indigni reputantur, quòd aliquo priuilegio legali gaudeant.*
35 *Ceſſio bonorum eſt ſubſidium miſerorum, & non præſidium doloſorum.*
36 *Doloſi non admittuntur ad beneficium ceſſionis bonorum.*
37 *Et ſic aliàs tenuit Congregatio Sacra Viſita Carcerum Vrbis.*
38 *Ex dolo, & fraude, nemo debet commodum reportare.*
39 *Beneficium cap. Odoardi de ſolut. non datur ei, qui doloſè petie ſacros Ordines.*
40 *Clericatum ſuſcipiens imminente executione plurium mandatorum, non admittitur ad beneficium cap. Odoardus de ſolut.*
41 *Deceptis, & non decipientibus iura ſubueniunt.*
42 *Alimenta ſunt ſubminiſtranda pauperi litiganti ſtante præſumptione boni iuris.*
43 *Limita hoc, niſi appareat de aliqua fraude, vel dolo.*
44 *Maritus in reſtitutione dotis non condemnatur, niſi in quantum facere poteſt, & quare gaudeat tali priuilegio, num. 45. & 46.*
47 *Vendens rem habita fide de pretio, eamque tradens, ſi antequam ſoluatur pretium, emptor decoquat, an omnibus creditoribus venditoris præferatur.*
48 *Aliqui DD. opinionem affirmatiuam ſequuntur, vti valdè æquum, ac rationi conſentaneam.*
49 *Rem propriam vindicans, non eſt creditor, ſed dominus, qui omnibus præfertur.*
50 *Creditores admittuntur ad bona ſui debitoris, & non ad aliena.*
51 *Creditores non poſſunt prætendere acquiſiuiſſe aliquam hypothecam ſuper bonis debitoris, ſi non erant in ipſius dominium.*
52 *Bona debitoris non poſſunt dici ea, quæ reperiuntur inter alia eius bona, ſi ſint aliena.*
53 *Dominium rei venditæ, numquam tranſit in emptorem, niſi ſoluto pretio.*
54 *Venditor poteſt totam rem venditam retinere, licèt emptor ſolueſſet totum pretium, excepto vno nummo.*
55 *Venditio facta ſub conditione, vt niſi certa die fuerit ſolutum pretium, res ſit inempta.*
56 *Tunc in die ſtatuta, ſi totum pretium ſolutum præter vnum nummum fuerit, tunc perindè eſt, ac ſi nihil fuiſſet ſolutum.*
57 *Et citra pœnam poteſt eandem rem alteri vendere, vti dominus.*
58 *Pretium, ſi pro parte non ſoluatur, nec acquiritur dominium rei emptæ, pro rata pretij ſoluti.*
59 *In venditionis, & emptionis contractu ineſt naturaliter conditio, vt dominium non transferatur, niſi ſolutio pretio.*
60 *Venditione celebrata, venditor rem tradere debet, & emptor pretium ſoluere.*
61 *Vendita res, ſi tradatur, & pretium non ſoluatur, venditor poteſt eam rem vendicare, quaſi rem ſuam.*
62 *Dominus in pari cauſa, ſemper omnibus præfertur.*
63 *Bulla Gregorij XIII. ſuper ornatu Vrbis exprimit tantùm, vt Dominus inuitus cogatur domum vendere, & num. 64.*
64 *Dominus, ſi intendat ipſe etiam ædificare ad ornatum Vrbis, præfertur vicinis in terminis Bullæ Iuris congrui, & num. 70.*
66 *Conſtitutio, dum nihil diſponit in aliquo caſu, cenſetur ſe remittere ad ius commune, & ab illo recipit interpretationem.*
67 *Diſpoſitio correctoria Iuris Communis, ſufficit tantùm, vt vnum operetur contra idem ius, licet poſſit plura operare.*
68 *Correctorium Iuris communis, ea quæ ſunt ſtricto interpretationis, quaſi freno inter expreſſorum metas coercenda ſunt.*
69 *Extenſio non fit ex interpretatione.*
71 *Conſtitutiones exorbitantes, vt euitentur licitum eſt indirectè, quòd eſt prohibitum directè.*
72 *In dolo non dicitur, qui vt bona ſua conſeruet, aliquid facit, cùm iſta ſit ſolertia, induſtria, diligentia, & dolus bonus, qui toleratur.*
Quod procedit etiam, ſi cedat damno tertij, dummodò principale intentum ſit commodum proprium, & non damnum alterius.
73 *Ius prothomiſeos arguitur nota nimiæ aſperitatis à nonnullis Doctoribus.*
Statutum prohibens liberam emptionem, & venditionem eſt nullum, num. 73.
75 *Bulla Iuris congrui Gregorij XIII. in §. 6. dum diſponit, vt etiam Dominus inhabitans domum proprium expellatur, an ſit dura.*
Domus propriæ, quis præſumitur habere affectionem, & deſiderium conſeruationis, num. 75.
76 *Tutor etiam iuſto pretio vendens domum paternam, dicitur lædere pupillum.*
77 *Nabot ne priuaretur vinea paterna potius elegit diſplicere Achab Regi ſuo eam depoſcenti, & meliorem offerenti.*
78 *Achab Rex non putando poſse iure regio cogere Nabot, ad ſibi vendendam vineam, confugit ad inſidias.*
79 *Auguſtus Imp. forum fecit anguſtius, quia auſus non fuit, extorquere vicinas domus à ſuis Dominis.*
80 *Ædificanti lautè, dum ſtatutum permittit, quòd poſſit tollere domum vicino, ſi ædificium ſit iam perfectum, & velit aliquid addere, an intret tale Statutum, & num. 81.*
82 *Et qualis ſit finis ſimilium ſtatutorum.*
83 *Ciuitas, quòd repleatur ædificijs, Reipublicæ intereſt.*

84 *Ex*

84 Ex Ædificijs magnis infertur ad animi magnitudinem Ciuium ædificantium.
85 Opus, qui iam perfecit, non eſt ampliùs incidandus ad illud.
86 Alciatus in quadam cauſa retractus, cùm non tantùm iure ſuo, quàm Iudicibus diffideret tranſegit.
87 L. item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vindic. qualiter intelligatur, ne redoleat iniuſtitia.
88 Dominus, dum ex propria domo expellitur, ſemper ei dicitur dari modicum, quamuis ſoluatur ei iuſtum pretium.
89 Imperator poteſt quem cogere ad vendendum ſibi, aſſignato ei modico pretio, & qualiter id intelligatur, numer. 90.
91 Dominus propriam domum inhabitans, vt poſſit expelli ab ea ſecundum Bullam Gregor. XIII. præter alia requiſita.
92 Dandum eſt eidem augumentum, ideſt ſexta pars pretij taxati.
93 Venditor, qui ſecutus eſt fidem emptoris, tradendo rem, ſi aufugiat emptor non præfertur venditor creditoribus emptoris.
94 Venditor tradens rem habita fide de pretio, dicitur in emptorem transferre dominium, & poſſeſſionem, & num. 95.
96 Venditor deſinit eſſe dominus rei venditæ, poſtquam tradidit rem habita fide de pretio.
97 Et ſic non valet ampliùs vindicare rem traditam, vndè in illa non præfertur.
98 In tempore prior, eſt potior in iure.
99 Venditori non eſt obligata res vendita pro ſolutione pretij, & iſta eſt verior opinio, & num. 100. 101. 102. & 104.
103 Emptori res tradita, quòd ſit hypothecata venditori, donec ei ſoluatur pretium, hoc nullo iure cauetur, & num. 105.
106 Quare ſi concurrat cum alijs creditoribus emptoris, non præfertur in rebus traditis.
107 Sicque durum eſſet contra antoriorem creditorem obtinere, qui omnia bona emptoris etiam futura habet obligata.
108 Et ſic fuit deciſum in diuerſis Orbis Tribunalibus, & præſertim in Senatu Dolano.
109 In Rota Ianuenſi.
110 In Senatu Mantuano.
111 In Senatu Siciliæ.
112 In Regio Conſilio Neapolitano.
113 In Senatu Iuridico Senenſi.
114 In Camera Imperiali.
115 Et in ſupremo Areopago Rota Romana.
116 Murus nullus ita aeneus reperitur, iit aut frangi non poſſit.
117 Venditor, tunc præfertur omnibus creditoribus emptoris, non obſtante traditione, etiam quod ſit habita fides de pretio.
Quando verſamur in emptore fraudulento, & doloſo, & ſic quo caſu dicatur talis, num. 117. 175. & 181.
118 Emptor, quando cogitat fugam, cogitat etiam decipere venditorem.
119 Decoctioni, quando quis ex proximus, omnia ſimulatè, & plena fraudibus operatur.
Experientia eſt tertius oculus, ſecundum Ariſtotelem, num. 119.
120 Mercatorum domus, debet eſſe domus veritatis.
121 In Mercatoribus bona fides, animique candor exuberare debet.
122 Mercatores, quare maximè ament apothecas apochas, ſeu obſcuras, eaſque quærant reddere tales.
123 Dicunt, quod Sol officit coloribus, ſed vbi vadit anima Mercatorum, ſecundum Bald.
124 Fallitorum malitia, plerumque abundat, omnia vafre, & callidè operando.
125 Solutio facta verò creditori, licèt poſteriori, ſi bona fide ſit conſumpta, non poteſt auocari per anteriorem creditorem.
126 Aliàs, ſi contrarium firmaretur totus Mundus verſaretur in litibus, & num. 127. & 128.
129 Limita tamen, ſi creditor anterior eſſet priuilegiatus, quòd intellige, niſi ambo eſſent priuilegiati.
130 Creditor anterior, tunc poteſt auocare pecuniam ſolutam poſteriori creditori, quando à debitore proximè decocturo fuit facta.
131 Decoctioni, qui ſunt proximi, à communiter accidentibus ſolent eſſe pleni fraudibus.
132 Omnibus ineſſe præſumitur, quòd omnibus eſt commune.
Secundum qualitatem perſonarum facta, ac dicta penſamus, num. 132.
133 Venditor tradendo rem vendita, ſi ſciuiſſet emptorem, animum habuiſſe eum decipere, nunquam tradidiſſet habita fide pretio, & nu. 135. & 136. & refertur caſus num. 137. & 138. & num. 139.
134 Sine conſenſu nihil ponitur in eſſe, ac omnia euaneſcunt.
140 Dolus, quando dat cauſam, vt fides habeatur de pretio, tunc id non nocet.
141 Conſenſus abeſt, vbi adeſt dolus.
142 Contra Mercatores improbos, quid veniat obſeruandum.
143 Mercatores nonnulli, vt plenis marſupijs decoquant, quid faciunt.
144 Mercatores fraudulenti promittunt ſoluere, quòd facere nullo modo exiſtimant, vel poſſunt, & num. 174.
145 Impius æs alienum conſtat, & non diſſoluit, ſecundum Regium Prophetam.
146 Contra fallitos doloſos olim erat pœna, vt ad laniandum dentibus creditoribus darentur.
147 Item tribus, vel ſecundum alios, quindecim plumbatis verberabantur, & num. 148.
149 Fallitorum pœna, cùm hodie ſit carceratio, ideòque audacius agunt, putando cum ſuis creditoribus poſſe paciſci.
150 Decoctoribus, quare ampla, & ſpatioſa via aperta ſit, & quotidiè eorum numerus creſcat.
151 Mercaturæ ſalus eſſet, ſi contra doloſos fallitos.
Mercatores ſeueriſſimè animaduerteretur.
152 Iudex poteſt augere pœnam ordinariam propter conſuetudinem delinquendi.
153 Malitia creſcente, iuſtum eſt pœnam augere.
154 Blaſphemandi DEVM peſſimus abuſus, vbi creſcit, id cautè grauiſſima pœna eſt extirpandus, & num. 155.
156 Blaſphemantes, ſi ſcirent atrocitatem delicti, & quanta mala eis immineant, certè deſiſterent.
157 Peccatum omne, blaſphemia eſt lenior.
158 Ex Blaſphemia ſcelerato vitio, ſecundum Imper. Iuſtinianum, concitatur Fames, Terremotus, & Peſtilentia.
159 Ex loquela cognoſcitur, qualis quiſque ſit.
Blaſphemantes ſunt de familia Diaboli, cùm illi faciant, quod iſti, & damnati in Inferno faciunt.
160 Mahometus infideliſſimus ille canis ſtatuit, vt blaſphemantes, per medium diuiderentur.
161 DEVM benedicentes in aduerſis hoc ſignum eſt indubitatum, eſſe de familia Saluatoris Noſtri.
162 Cautela mirabilis refertur, vt fraudolenti, & doloſi decoctores ſuis creditoribus ſatisfaciant.
163 Securitas, & acerbitas pœnæ, quid operetur.
164 Pœna vnius, multorum eſt metus.
165 Contra Improbos non eſt vtendum malua, ſeu emplaſtro, ſed gladio.
166 Pius V. Pontifex verè Maximus ſtatuit, vt contra doloſos fallitos non ſecus, ac contra graſſatores, ſemota pietate irrueretur eadem pœna, & ſupplicio, & num. 167.
168 Fures, quare vltimo ſupplicio puniantur.
169 Decoctores, iniqui, & doloſi, quare vltimo ſupplicio plecti non debeant, cum ſint peiores, quàm graſſatores.
170 Iniuria duobus modis fit, aut vi, aut fraude, ſed illa, quæ fit fraude eſt odio digna maiori.
171 Bonitas ſimulata, eſt duplex iniquitas.
172 Malus, dum bonum ſe ſimulat, tunc peſſimus eſt.
173 Pauperes, dum ſe fingunt diuites, ex hac ſimulatione ſunt pauperiores.
176 Contractus ratione doli vitiatur ipſo iure.
177 Actus ille æquiſſimus eſt, vt nullum ſortiatur effectum, ſi eius originem habeat à dolo, vel fraude.
178 Actus, qui laborat magno morbo defectus conſenſus, eſt funditus nullus.
179 Periurijs, mendacijs, ac curialibus verbis non eſt credendum, ne quis decipiatur.
180 Venenum non datur, niſi melle delinitum, & ſæpè ſub flore latet ſcorpius.
182 Doloſus, quod ex proprio dolo commedum reportet, id abhorret ab omni æquitate.

183 Or-

183 *Ordo naturæ, & legis peruerteretur, ſi virtuti damnum, & pœnam, dolo, lucrum, & prœmium daret.*

184 *Dolus, & fraus regulariter non præſumitur.*

185 *Dolum, qui allegat, illu grauatur onere probandi, & quidem clarè, & ſpecificè.*

186 *Præſumptionem Iuris, contra ſe habens, grauatur magis exactâ, ac concludenti probatione.*

187 *Fraudes, machinationes, verſutia cùm in animo defraudantis, conſiſtant ideo ſunt difficilis probationis.*

188 *A DEO ſolùm comprehenduntur ea, quæ conſiſtunt in animo.*

189 *Occultorum ſolus DEVS eſt cognitor.*

190 *In animo ea, quæ conſiſtunt, non poſſunt innotuſcere, niſi per indicia, coniecturas, & præſumptiones.*

191 *De occultis, quando tractatur, agitur de materia difficilis probationis.*
Difficilia, & impoſſibilia ferè reputantur, num. 191.

192 *Probationes illas, quæ poſſunt haberi in materia difficilis probationis, Lex admittit.*

193 *Impoſſibilium nulla eſt obligatio.*
Lex neminem ad deſperationem inducere intendit, n. 193.

194 *Probationes omninè perfectè, ac plenè non requiruntur in materia difficilis probationis.*

195 *Indicia, & præſumptiones multoties admittuntur in materia difficilis probationis, & habentur pro plenis probationibus.*

196 *Emptor, quod voluerit defraudare venditorem, benè percipitur, ſi paulo poſt fugam arripuit, vel foro ceſſit.*

197 *Ex Temporibus breuitate, fraus, dolus, & ſimulatio præſumitur.*

198 *Vxor, quidquid acquirit, præſumitur acquirere ex bonis mariti, vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus.*

199 *Vidua, ſi quid acquirat poſt mortem mariti, an ex bonis mariti dicatur acquiſiuiſſe, vide diſtinctionem.*

200 *Præſumptio colligitur ex his, quæ in continenti fiunt.*

201 *Tiberius Imperator, qui neminem ex Quæſtura remouit, vxorem vero poſtridiè repudiauit, nam ex hoc fraus colligatur.*

202 *Tempus breue, quando dicatur ad effectum conuincendi fraudem, remittitur arbitrio Iudicis.*

203 *Tempus in aliquo actu, quando non eſt à iure determinatum, illud reſidet in Iudicis arbitrio.*

204 *Debitor, ſi ſciat, ſe non eſſe ſoluendo, & nihilominus promiſit ſoluere merces emptas, arguitur dolus ex hoc.*

206 *Debitor, ſi ſentiat vires ſui patrimonij exinanire, & penitus deficere, non poteſt emere abſque tali certioratione.*

207 *Taciturnitas illa dicitur doloſa, quæ ſibi commodum, & alijs damnum parit.*

208 *Socero, quando denegatur priuilegium ne teneatur, niſi in quantum facere poteſt.*

209 *Venditores, ne dolenter deplorent amiſiſſe rem, & pretium, tradendo bona habita fide de pretio, quid cautè obſeruare debeant, & num. 210.*

211 *In Re propria, ſemper dominus præfertur.*

212 *Dominij reſeruatio facta, quando venditor tradit rem habita fide de pretio ex imperitia, & verborum copia Notariorum fuit introducta.*

213 *Nam ſic venditor tradit rem, & dicit emptori nolo, vt efficiaris dominus, & ſic velle vendere, & nolle vendere.*

214 *Dominij translatio eſt vnum ex ſubſtantialibus emptionis, & venditionis.*

215 *Res vendita habita fide de pretio, cum reſeruatione dominij, donec ſoluatur pretium, ſi d. res interim pereat, cui pereat.*

216 *Caſus notabilis refertur, cuiuſdam ſanè doloſi viri, qui cum mutuo recepiſſet à vidua ſcut. 70. qualiter quietantiam ei fecerit, & num. 217. 218. 219. 220. & ſeqq.*

224 *Paulus V. Pontifex Maximus Iuſtitiæ zelo ardebat, & num. 226. & 227.*

225 *Alexander Seuerus Imp. quali Iuſtitiæ ardore æſtuabat, vt omnibus facta eſſet.*

228 *D. Ioannes Baptiſta Burgheſius Princeps Sulmonæ. Extollitur.*

ANNOTATIO

Ad Deciſionem XVI.

A FRaudibus, fallacijs, dolis, & machinationibus, Leges in
1 quantum valent, † ac poſſunt, fortiter tanquam armatæ
reſiſtunt, & vt procul à commercio humano arceantur, non
curant, etiamſi † vniuerſa Iuris Machina diſſolueretur. Si- 2
cuti enim venenum inficit omne compoſitum, ita † & aſpi- 3
dum venenum fraudis deſtruit omne diſpoſitum, itaque
malignatur omnis contractus conſtito de dolo, ſeu fraude,
*l. 1. § 1. ff. de naut. caup. l. eam his, §. ſi cum iis, ff. de tranſact. l. in
fundo, ff. de rei vendic. leg. magis puto, §. ſi pupillus, ff. de reb. eo-
rum, l. magis puto, Cod. de indict. viduit. toll. l. meminerint, C.
vnde vi, leg. 1. ff. de dol. cap. ſedes de reſcript. cap. Paſtoralis de
cauſ. poſſ. & propr. cap. fama de ſentent. excommunic. Clem. 1.
de vſur.*
Quare modis omnibus curandum eſt, ne humanum com-
mercium † corrumpatur, & ſic referetur omnia via, & 4
claudatur omne oſtium lis, & fraudibus, vt ſæpiùs monuit
Rota, & præſertim *in dec.* 228. *num.* 12. ibi, *fraudibus omni-
bus modis eſt obuiandum, & tollenda occaſio ſupplantandi, &c.
par. 6. recent. & dec.* 243. *num.* 4. ibi, *aperiretur via fraudibus,
quæ præcludenda eſt, &c. eadem par. 6. recent.* & coram bon.
mem. Penia *dec.* 336. *num.* 5. ibi, *dicebatur etiam facilè hac via
poſſe aditum patere fraudibus, &c.*
Hinc eſt, quòd leges, nec fauore piæ cauſæ, dum agitur de
fraude, non obſtantibus magnis priuilegijs † eidem conceſ- 5
ſis, aliquid audire volunt, penitùs denegando earum aſſiſten-
tiam, ad text. *in leg. qui fine, ff. de negot. geſt.* & latè deduxi *in
meis reſolut. practicab. cap. 60. à num. 151. tom. 1. & cap. 103.
art. 3. à num. 92. tom. 3. mox edend.* vbi probaui, quòd teſta-
mentum conditum ad interrogationem non tenet, quando
interrogans † eſſet perſona ſuſpecta, etiamſi eſſet perſona 6
religioſa cum reliquis, vt ibi. Hinc etiam eſt, quòd quando
agitur de arcendis fraudibus, tunc † Leges admittunt, quan- 7
tumuis latam interpretationem, *l. 1. in fin. ff. de calumn. leg. ſed
Iulianus, §. mutui datio, ff. ad Maced. cap. quanto de priuileg. &
cap. ſi Ciuitas de ſentent. excommun. in 6.* Vndè per iſta iura
fuit reſolutum in Rota coram ſanct. mem. Gregor. XV. *dec.*
327. *num.* 5. quod Statutum obuians fraudibus, † & calum- 8
nijs fauorabile eſt, & latè venit interpretandum.
Inſuper videmus, † quamuis quilibet ſit rerum ſuarum 9
moderator, & arbiter, *l. in re mandata, ff. mandat. l. ſed & ſi
lege, §. conſuluit, ff. de petit. hæred.* Quòd maximè procedit ſi
diſponatur per viam vltimæ † voluntatis, quia tunc ea, non 10
ſecus, ac ſi altera lex eſſet ſeruanda venit vulgat. §. *diſponat.
Auth. de nupt. cap. tua nobis de teſtament.* cum alijs allegatis à
Rota coram R. P. D. Royas Epiſcopo Tarraconeñ. *in cauſa
Fanen. Commendæ 27. Iunij 1639. §. Nec dicta,* ibi, *facultas
ampliſſima conceſſa eſt teſtatori, vt ad libitum, &c.* Et ſanè
ſpernit, † ac conculcat iura pietatis, qui voluntatem defun- 11
cti violat, *leg. contra voluntatem, C. de manumiſſ. teſtam.* At
† etiam peccatum mortale committit. *can. vltima voluntas* 12
13. *qu.* 2. cum alijs adductis per Cæphal. *in conſ.* 429. *num.* 50.
ibi, *& etiam peccatum mortale committit, &c. lib.* 4.
Nihilominus his non obſtantibus, quatenus Teſtator ordi-
nauerit, vt adminiſtrator † Tutor, &c. non poſſint conueni- 13
ri de dolo, & malitia, concedendo eiſdem liberas habenas,
vt poſſint ad nutum ſuæ voluntatis diſponere, id perperam,
& incaſsè ordinat, vndè meritò tale præceptum ſpernit, iuxt.
text. *in l. ſupernacuum,* ibi, *etiam neglecto teſtatoris præcepto,
ff. de his q. pœn. nomin. l. ita tamen, §. Iulianus, ff. de adminiſtr.
& periscul. tutor. l. ſi ſeruus vetitus,* cum ibi notatis, *ff de legat.
3. l. cum tale, §. 1. de condit. & demonſt.* & probatur etiam *in l.
ſi ita vnus, §. illud, ff. de pact. & in l. quidam decedens, ff. de ad-
miniſtr. tutel.* & ibi gloſſ. *ordinar.* & Bart. *& communiter ſcri-
bentes, & in l. quidam cum filium, ff. de verb. obligat.* & admiſit
Rota coram bon. mem. Card. Sacrato *dec.* 358. *num.* 14. ibi,
*exemplum in dolo futuro, quod expreſsè remitti non poteſt, &c.
par. 3. recent.* & coram bon. mem. Penia *dec.* 11. *num.* 20. ibi,
*cum mater illa fuiſſet in dolo, & lata culpa circa res pupillares,
non obſtante illa liberatione rationem reddere tenetur, &c.* &
benè fuit conſideratum coram bon. mem. Dunozetto Deca-
no *in cauſa Fauentina Hæreditatis* 15. *Iunij* 1640. §. *Nec ſub-
ſiſtere uiſum fuit,* ibi, *quæ uerba, nec impediunt, quo minus ad-
miniſtrator poſſit conueniri ad redditionem rationis, ſi probe-
tur dolus, &c. quæ deciſio fuit deindè confirmata coram eodem
Decano ſub die 26. Iunij 1641.*
Non nego, quòd tex. *in l. ſi quis rationes, ff. de libert. legat.*
probet, quòd teſtator poſſit remittere dolum † adminiſtra- 14
tori, tutori, &c. quia id eſt intelligendum non in dolo vero,
ſed in præſumpto, † nam communiter receptum eſt, te- 15
ſtatorem hoc poſſe ordinare, cui opinioni fauent tex. *in l. 1.*
& ibi expreſsè Bald. *C. de uſufruct. in fine, & in l. neteris* 13. §.
*illud, C. arbitr. tutel. & in l. cum tale, §. 1. ff. de condit. et demon.
& gloſſ.*

& gloſſ.in l.tutores 2.in verb.publicarum ad fin.C.de adminiſt.
tutel. Butr.in cap.fraternit.verſ.4.fallit de teſtib. Felin.in cap.
ſi diligenti nu.3. de foro comp.Iaſ.in l.ſi vnus, §. illud,ff.de pact.
Cagnol.qui de communi teſtatur in l.contractus num. 101. ff.
de reg.iur. & huic opinioni fauet etiam text.in l.veteris 13. &
fin.§.illud,C.de arbitr.tutel. & l.cum tale, §.1.ff.de condit. &
demonſtr.gloſſ.in l.tutores 2.in verb. publicarum ad fin. Cod.de
adminiſtr.tutel. & ſæpè reſpondit Rota, & præſertim coram
bon.mem.Card.Sacrato dec.331.num.1.par.3.recent.& repli-
cata habetur in par.5.diuerſ.dec.311.num.1. ibi, teſtator poteſt
liberare tutorem, ſeu adminiſtratorem vſque ad dolum præ-
ſumptum excluſiuè, &c. necnon coram bon.mem. Card. Ve-
roſpio Sen.dec.409.nu.2. ibi, obſtat liberatio legata, per quam
redditio qualibet computorum vſque ad dolum præſumptum re-
miſſum cenſetur, &c. par.4.recent.
Sed iterùm ſentio auribus ſuſurrare, quòd non tantùm
16 † dolus præſumptus poteſt remitti, ſed etiam dolus verus,
nihilominus pariter conſtanter reſpondeo non negando prę-
dictam opinionem, ſed veram admittendo tantùm, in dolo
17 præterito † non autem, quando tractaretur de dolo futuro.
Nam dolus præteritus poteſt remitti, per text. in l. ſi quis ra-
tiones, ff.de liberat.legat. & in l.non ſolum, §.ſi hæres,ff.eodem
titul. quæ Leges, vt clarè patet, loquuntur de dolo præterito.
18 Quid autem † requiratur, vt dolus præteritus dicatur remiſ-
ſus, videatur deciſio in cauſa Romana Reſciſſionis contractus
10. Decembris 1632. coram bon. mem. Vrgellen. eſt inter eius
impreſſ.dec.362. num.10. & ſeqq. Dolus verò futurus, nec ta-
citè, nec expreſsè, nec directè, nec indirectè, & tandem nul-
19 lo prorſus modo, diſperata qualibet cautela remitti, aut con-
donari poteſt, ex ſuperiùs allegatis. Cuius concluſionis illa
eſt ratio ſupra conſiderata, quia Leges vigili oculo ſtant ne
aperiatur via fraudibus, & dolis, quæ quidem lata, & patens
aperiretur, ſi contrarium firmaretur, quia ſic daretur anſa,
& occaſio delinquendi, & furandi, contra text. in l.conueniri,
20 ff.de pact.dotal.cum ſimil. quilibet enim deterior † efficitur li-
centia, & Reipublicæ ſummè intereſt, ne quis inuitetur ad
delinquendum. Nec aliquis ſibi blandiatur, ſomniando ve-
ram eſſe cautelam, quam ex Dyno, refert Salycet. in leg.cum
21 neceſſitatem, Cod. de fideicomm. vbi atteſtatur, † quòd Dyn.
tenuit, & conſuluit, quòd licet verum ſit, directè remitti non
poſſe, vt tutor penitùs liberetur à redditione rationis, & con-
ſignatione reliquatus, tamen indirectè fieri poteſt, ſi Teſtator
ſubiunxerit, quòd quando Tutor reddiderit rationes, quid-
quid apparuerit debitor, id ei lego, quia tunc liberaretur, ſi
quid dolo commiſerit, & hoc per text. in l. ſi quid rationis, ſe-
cundum vnum intellectum, ff. de liberat. legat. Attamen licet
auctoritas Dyni ſit maxima, tamen plures in hoc illi contra-
dicunt, & præſertim Alex. in conſ.192. in fin.lib.7. vbi ab eius
opinione recedit cum alijs allegatis per Damhoud. in tractat.
patrocin.pupillor.par.2.cap.3. num.41. ibi, porrò licet maxima
ſit auctoritas Dyni tamen, &c.
Arridet quoque non diſſimilis concluſio, quòd in conceſ-
22 ſione cuiuſcumque arbitrij, † quamuis pleni, liberi, & effre-
nati, ſemper cenſetur exceptus, dolus, & fraus, vt notant Do-
ctor. in l.creditor.§.Lucius, ff. mandat. & ibi Bart. nu.2. Bald.
num.1. Alberic.num.5.Bart.in l.vltima num.3. in fin.ff.de præ-
tor.ſtipulat. & in l.fideicommiſſum num.5.ff.de legat.3. & dixit
Rot. in cauſa Bononien.Legati 1.Iulij 1637.coram bon.memor.
Hieronym.Card. Veroſpio à me relata in præcedenti par. deciſ.
239.num.19. vbi etiam num. 17. firmatur, quòd creditor dici-
23 tur † amiſiſſe facultatem ei relictam à teſtatore circa decla-
rationem ſui crediti, ſi doloſè dictam declarationem fecerit.
24 Sicuti etiam conuentio inter † contrahentes facta de ſtando
iuramento, ſiue ſimplici declarationi alterius partis, ceſſat
ſupradicta conuentio ſtante dolo iurantis, ſiue declarantis,
Angel. in l.vltim.ff.de prætor.ſtipul. num.3. & ibi etiam Imol.
num. 3. in fin. Cuman. num. 2. Iaſ. in l. iuſiurandum, quòd ex
conuentione num. 2. ff.de iureiur.in 2.limitat. cum alijs allega-
tis in dict.dec.239. num.18. Nec deferenda venit alia illa con-
25 cluſio, nempè quod minor maior factus, ſi tacuerit per quin-
quennium, & non oppoſuerit de nullitate contractus, poſt
dictum tempus ampliùs non auditur, text.habetur in leg.fin.
C. ſi maior factus alien. ſine decret. fact.rat. hab. cuius textus
diſpoſitio intrare non dicitur, ſtante dolo, quare ſi ſtatutum
26 præſumat, † interueniſſe dolum in contractu inito cum mi-
nore, ſine ſolemnitatibus ab eodem ſtatuto præſcriptis, tunc
27 talis dolus, vt dixi eſt valens reſiſtere, † ne locum ſibi vſurpet
diſpoſitio, d. l. fin. vt notat Salyc. in leg.1. Cod. ſi maior factus
alien.ſine decr.fact.rat.habuer. Roman.conſ.54. nu.3. ad med.
Crauett.conſ.160. num.4. Oſaſch.dec.179. num. 13. cum alijs
allegatis à Rota dec.81.num.23. ibi, ſtante dolo non intrat diſ-
poſitio d.l.fin. &c. par.6. recent.
Et quamuis Menoch. in tract. de recuperand. poſſ.remed 1.
num. 179. cogatur demonſtrare prædictam concluſionem
procedere tantùm in dolo vero, † non autem in dolo præ- 28
ſumpto, quale eſt illud, quòd in aliquo caſu ſtatuto præſup-
ponitur. Verùm parum, aut nihil obſtante, prędicta opinio-
ne Menoch. contraria ſententia eſt verior, & receptior, & ſic
concluſio ſuprarelata procedit, nedum in dolo vero, ſed
etiam in † dolo præſumpto, prout eſt dolus, vt dixi à lege, vel 29
ſtatuto inductus, & ſic excluditur omnis ratificatio ex curſu
temporis reſultans, Natt. conſ.162.num.34. Maluaſ.conſil.86.
ſub num.15. Curt.iun.conſ.50. num.6. & 7. Surd.conſ.49.num.
37. Verall.dec.1. num.4.par.3. & in terminis ratificationis in-
ductæ, ex d.l.fin.C.ſi maior, &c. Rom.in conſ.54. in fin. Ruin.
conſ.170.num.29. lib.1. Gratian.diſcept.forenſ.cap.824.nu.30.
& ita etiam ſenſit Mar.Anton.variar. reſolut.3.lib.2. nu. 20.
vbi teſtatur hanc eſſe communiorem DD. opinionem, &
magis in praxi receptam, & obſeruatam, & firmauit Rota
dec.102.num.12. ibi, diſpoſitionem d.l.fin.non procedere, quan-
do dolus in contractu minoris interuenerit, &c.par.2.diuerſor.
& coram ſanct.mem.Greg.XV.dec.473.num. 18. ibi, quia ſta-
tutum præſumit dolum, quo dato non intrat diſpoſitio d.leg.fin.
&c. & coram bon.mem.Card. Pamphil.dec.54. nu. 3. ibi, quia
cùm ſtatutum præſumat dolum, ceſſat omnis ratificatio, quæ
alias ex curſu temporis induci potuiſſet, iuxt. text. in l.fin. C.ſi
maior, &c. & d.dec.81. à num.23. ibi, ſtatutum cum præſumat
contractum geſtum ſine ſolemnitatibus eſſe dolo extortum, &
ſtante dolo non intrat d. l. fin. quod procedit etiam in dolo præ-
ſumpto, &c. par. 6. recent. & de veriori, & communiori opi-
nione DD. atteſtata eſt Rota coram R. P. D. Meltio in cauſa
Romana Fructuum Cenſus 11.Decembris 1650. §. Minus ſub-
ſiſtere, ibi, qui dolus, quamuis præſumptus excludit omnem ra-
tificationem ex lapſu temporis inductam, &c. Nec aliquis mo-
ueatur, ex adductis per Menoch. d. remed. 1. num. 179. quia
† ſignanter in hac concluſione reprobant Gratian. diſceptat. 30
forenſ.513. num. 14. Caball.conſ.145. num.131. in fin. & quid
vltra ipſe Menoch. tanquam amator veritatis ſe retractat in
conſ.589. num.13. in fin. ibi, & ſi ego alias ſcripſi, &c. Ex ſu-
pradictis apparet, quam ſit malignantis naturæ fraus, & do-
lus, & quam ſint odioſi, fraudolenti, & doloſi Legibus.
O quam præclara redolet æquitate, illud Iuris elemenrum,
quòd qui dolo deſijt † poſſidere, hoc non obſtante, tamen 31
habetur pro poſſeſſore, & ſic rei vindicatione poterit conue-
niri, quæ regula ſcatet, ex l.qui dolo, ff.de reg.iur.ex l.parem, ff.
eodem tit.ex l.is qui dolo, ex l.qui reſtituere, ex l.quod ſi poſſeſ-
ſor, ff.de re vindic. ex l.1. §.toties, ff. ſi quis omiſſ.cauſ. teſtam.
ex l.28. §.quod ait Senatus, ff.de petit.hæred. ex l.ſi rem, ff.de
except.rei iudic.cum ſimil. & tam famigeratæ regulę, nulla
alia ratio eſt, niſi odium ipſius † doloſi, contra quem omnia 32
iura clamant.
Eodem quoque odio proſequitur doloſos Ius Canonicum,
vt habetur in cap. pro poſſeſſore de reg. iur. in 6. & cap.2. vt lit.
penden. ex quo vtiliter infertur, quòd ſicut petens beneficium
† debet exprimere ſpecialiter non ſolùm, ſi quæ beneficia 33
habeat, Clem.vltim.de offic.Ordin. Abb.& Dec. in cap.ad au-
res de reſcript. Felin.in cap.noſtra eod. titul. Sed cogitur etiam
beneficia, quæ dolo deſijt poſſidere, Rebuff. in tract.nominat.
qu.9. num. 10. verſ. duodecimo quæro, &c. Publica, & priuata
vtilitas ſuadet, ne quis ex fraude ſua, commodum aliquod re-
portet. Vndè, † & Iura odio particulari proſequendo frau- 34
dulentos homines inſomni oculo perſiſtunt, ne priuilegio ali-
quo legali gaudeant, vndè à Legibus indigni iudicantur om-
ni priuilegio paupertatis, † & præſertim ceſſione bonorum, 35
quæ eſt ſubſidium miſerorum, & non præſidium doloſorum,
quòd enim doloſus non gaudeat † beneficio ceſſionis bono- 36
rum, eſt text. in l.ſi ex parte, §.interdum, ff.quod cum eo, Bald.
in conſ.249.num.1.in fin. Boer.dec.399.num.8. Vincent.de
Franch.dec.164.num.11. ibi, vndè ſtante dolo prædicto diceba-
tur dictum beneficium amiſiſſe, &c. & dec.221.num.13. ibi, di-
cebat velle aliqua probare in facto concernentia dolum, &c. &
latè Brun.in tract. de Ceſſion.bonor.titul. An mercatores falliti
admittantur ad benefic.ceſſ. quæſt.5. 4. par.princ. & præſertim
num. 4. ibi, nam à communiter accidentibus falliti ſunt dece-
ptores, & fraudatores, &c. & ideò non admittuntur ad ſub-
ſidium miſerorum, & adde Eminentiſſ. D. Card. de Lugo in
tract.de Iuſtit. & Iur.tom.1. quæſt.1.ſect.3. num.39. Et ita ſen-
ſiſſe videtur aliàs Congregatio Sacrę Viſitæ † Carcer. Vrbis, 37
vt teſtatur Doctus, ac æquè pius Illuſtriſſ.D.Io. Baptiſta Sca-
narol.Epiſcopus Sidon. in ſuo egregio tract. de Viſitation. Car-
cer.

cor.lib.3.cap.4.nu.22. ibi, contra doloſos omnia iura clamant,
indignoſque reddunt ceſſione bonorum. Et rationem iam à no-
38 bis adductam expendit, quia nemo ex † proprio dolo, frau-
de, & malitia debet commodum reportare, &c. & hic non
incongruè allegari poteſt deciſio Rotę in cauſa Romana Ceſ-
ſionis bonorum 19. Aprilis 1652. coram Reuerendiſſimo P. D.
Royas Epiſcopo Tarraconen.

Vbi cùm quiſdam petijſſet à Rota ſe admitti ad benefi-
cium, cap. Odoardus de ſolut. & cùm ipſa animaduertiſſet,
39 quòd calumnioſa, † & doloſa erit talis petitio, quod compro-
babatur ex eo, quod petens, Clericatum ſuſcepit, & beneficiũ
petijt imminente executione plurium mandatorum, quę cõ-
40 tra ipſum relaxata erant. Vndè † intrabat præſumptio doli, &
fraudis, quo caſu prætendens tale beneficium admittendus
non venit, Abb. in c.1. n.3. de oblig. ratiocin. Genuen. in prax.
c.3. nu.6. Put. dec.364. par.1. cum alijs relatis per Graſſ. de ef-
fect. Cler. effect.7. nu.60. iuxta tradita in l. fin. cum ibi notatis,
ff. de his, quæ in fraud. cred. Quare Rota prædicto prætenden-
ti admitti ad beneficium, d. cap. Odoardus, generosè reſpon-
41 dit, quod deceptis, † & non decipientibus iura ſubueniunt,
cap. cum vniuerſorum de rer. permut. & cap. inter dilectos de
donat. & in terminis anteà ſtatuit Rot. dec. 52. num.4. de reſtit.
ſpoliat. in antiq. Hinc quoque eſt, licèt communis, & ſæpiùs
42 in Rota firmata ſit concluſio, quòd pauperi † litiganti ali-
menta, & ſumptus litis ſint adminiſtranda, quando habet
præſumptionem Iuris pro ſe, vt ad longum deduxi in An-
notat. ad deciſ.617. à num. 115. vſque ad nu.136. ſupra par.4.
recent. tom. 3. Attamen, quando apparet de aliquo dolo, vel
43 fraude, clauditur ianua omni æquitati, vt fuit deductum in
cauſa Romana Alimentorum 12. Iunij 1651. coram eodem Re-
uerendiſſimo Tarraconen. §. Vlterius, ibi, Et huiuſmodi do-
lus, magis conuincitur, &c. Hinc etiam eſt, quòd licet mari-
tus in reſtitutione dotis non condemnetur, niſi in quantum
44 † facere poſſit, & ſic habet priuilegium deducto ne egeat,
l. maritus 14. vbi Barboſ. num. 1. ff. ſolut. matrim. & leg. cum
procuratore 23. ff. de re iudic. & hoc priuilegium debetur ma-
45 ritis ob reuerentiam eis debitam ab vxore, Iaſ. in l. ſi conſtan-
te nu.28. ff. ſolut. matr. cum alijs latè adductis per Caſtagn. in
ſuo tract. deducto ne egeat quæſt.1. num. 2. & dixit Rot. in cau-
ſa Recanaten. ſeparationis Thori 26. Februarij 1625. coram
bon. mem. Pirouano, quàm deciſionem retuli ſupra par. 4. re-
cent. tom.3. deciſ.594. num. 7. vbi etiam dicitur, quòd priuile-
gio ne quis condemnetur, vltra quam facere poteſt non de-
ſtruitur per clauſulam, renuncians omni legum auxilio, quan-
do competit ratione reuerentiæ, vltra quod pactum expreſ-
ſum, quòd maritus teneatur, vltra quam facere poteſt non
valet, cùm ſit contra bonos mores, ex ibi allegatis.

Attamen ſi maritus ſe malè geſſerit circa alienationes in
fraudem dotis, non ſolùm ſpoliatur tali priuilegio, vt pro-
bat text. in l. etiam, §. licet, ff. ſolut. matrim. latè Caſtagn. dict.
tract. deducto ne egeat in proœm. 1. par. num. 46. Verùm etiam
46 orbatur præſidio miſerorum, ideſt nec admittitur ad ceſſio-
nem bonorum, Bart. in l. alia cauſa, §. eleganter num.15. ff. ſo-
lut. matr. Giurb. dec.43. num. 8. & 14. & dec.41. nu.9. & ſeqq.
Caſtagn. variar. reſolut. lib.1. cap.9. de ceſſion. bonor. num. 46.
& ſeqq. & aſſenſit Rota in cauſa Ianuen. prætenſæ excarcera-
tionis 16. Decembris 1636. coram bon. mem. Coccino Decano, §.
ſecundo fuit, ibi, maritus, nedum non gaudet priuilegio d. leg.
maritum, ſed neque admittendus eſt ad ceſſionem bonorum,
&c. quæ deciſio impreſſa eſt poſt tractat. de Viſitat. Carcer. Il-
luſtriſſ. D. Epiſcop. Scanaroli dec. 3. à num. 18. Verùm, nec æ-
quo animo præterire valeo alium diù agitatam Iuris quęſtio-
nem, & hoc adduco ad oſtendendum, quòd quando do-
lus aliquis interuenit in contractibus facilè receditur, à quan-
47 tumuis ſolidis, † & benè firmatis Iuris axiomatibus, &
cùm ſequens materia ſit quotidiana, ideò ignoſcatur, ſi tan-
tiſper in ea inſiſtam. Concluſio enim eſt, quòd ſi quis ſim-
pliciter aliquid vendat non ſoluto ſibi pretio, ſed ſequendo
fidem emptoris, rem ipſam ei tradiderit, ſi contigat, quòd
pretio adhuc non ſoluto, talis emptor cedat bonis, aut aufu-
giat, re quoque extante, quæritur vtrum talis venditor præ-
ferendus veniat omnibus creditoribus emptoris, in illa mer-
ce ab eo illi vendita, vel concurrat cum alijs creditoribus di-
cti emptoris iuxta temporis prioritatem. Multi enim DD. in
eam ſententiam inclinarunt, quòd venditor omnibus credi-
48 toribus præferatur, † tanquam vindicans rem propriam,
ex l. ſi ventri 8. verſ. ſi tamen, ff. de priuileg. creditor. ex l. depo-
ſiti 40. ex l. ex facto in princip. ff. de pecul. l. ſi filius familias, ff. ſi
cert. pet. ex l. vbi adhuc, ff. de iur. dot. Auth. ſi quid ex rebus, C.
49 eodem. Cuius concluſionis ea eſt prompta, & expedita † ra-

tio, quia qui rem vendicat, Dominus eſt, & non creditor, l.
in rem, & tot. titul. ff. de rei vendic.

Creditores enim tantùm admittuntur ad bona ſui † cre- 50
ditoris, & non ad aliena, iuxta text. in l. 1. ibi, cùm bona ve-
niunt ſui debitoris, ff. de priuileg. creditor. & in l. ſi non expe-
dierit, ibi, Prætor bona defuncti venire permittit, ff. de bon.
auctorit. Iud. poſſ. Quare creditores non poſſunt prætendere
acquiſiuiſſe † aliquam hypothecam ſuper bonis debitoris, 51
niſi in illis, quæ fuerunt in bonis, & dominio debitoris, l. 2.
& l. 4. Cod. ſi res alien. pign. dat. leg. ſi filius, C. quando res hy-
pothec. poſſ. leg. rem alienam, ff. de pign. act. leg. ſi Titio, ff. de pi-
gnor. & ratiocinata eſt Rota in cauſa Romana Pecuniaria 2.
Iunij 1631. coram bon. mem. Queipo, §. Nam dicti, ibi, non poſ-
ſunt prætendere hypothecam, niſi in illis rebus, quæ fuerunt in
bonis, & dominio debitoris, &c. in cauſa Romana Domus, ſeu
Domorum 5. Iulij 1655. coram R.P.D. Meltio, §. Accedit, ibi,
ſine dominio rei, nequaquam hypothecari valet, &c. Et facit
text. in l. A diuo Pio, §. ſi ſuper rebus, ff. iudic. Vbi inter alia
bona debitoris non computantur illa, quæ ſunt aliena, licèt
inter bona debitoris reperiantur, neque eis poteſt, aut debet
creditoribus ſatisfieri.

Dominium enim rei venditæ, vt loquar in terminis,
nunquam tranſit in emptorem, † niſi ſoluto pretio, vel ali- 52
ter ſatisfacto venditore, per text. in leg. procuratoris, §. pla-
nè, ibi, quia res mea non aliter deſinit eſſe mea, niſi ære
ſoluto, ff. de tribut. action. & leg. quod vendidi, ff. de con-
trahend. empt. §. vendiderunt inſtitut. de rer. diuiſ. cum alijs
allegatis à Rota coram bon. memor. Bichio in cauſa Romana
Salutani 30. Ianuarij 1645. §. Tum ex quo, ibi, quamuis
dicta bona emiſſet, non tamen ſoluerat pretium ante casus ſo-
lutionem emptor, dominium bonorum ſibi venditorum, ac tra-
ditorum non acquiſiuit, &c. & anteà fuit dictum coram bon.
mem. Pirouano dec. 284. num. 3. ibi, probari quidem debet
venditores fuiſſe ſatisfactos, prout ad acquiſitionem dominij
neceſſarium eſt, &c.

Vndè dixit Bald. in leg. præterea num.4. C. commodat. quòd
venditor poteſt totam rem venditam retinere, † etiamſi v- 53
nus tantùm nummus deſijt ex pretio. Hinc dixit gloſſ. in leg.
res bona fide, ff. de contrahen. empt. vt ſi aliqua res ita vendita
ſit, vt niſi ſtatuta † die fuerit ſolutum pretium, aliàs res ſit in- 54
empta, ſi intra id tempus totum pretium ſit ſolutum, præter
vnum nummum, non † ſecus erit inempta, ac ſi nihil 55
fuiſſet ſolutum per multa iura, quæ ibi allegat, & ſequitur
Bald. ibi, & in rubr. de contrahend. empt. in 10. quæſt. vbi mo-
net, quòd gloſſ. illa, tanquam notabilis extollatur, eamque
ſequuntur plures DD. relati per Tirsquell. in tract. de retract.
conuent. gloſſ.6. §. 4. à nu.54. & ideò citra pœnam poteſt ean-
dem alteri † vendere, Surd. dec. 120. num. 16. & 18. & benè 56
deducit Stephan. Nathen. de Inſtitut. vulnerat. tit.6. cap.8. ſub
num.4. ibi, an tertio vendi poſſit, &c.

Et in tantùm eſt verum, quòd dominium rei emptæ non
tranſit in emptorem, niſi ſoluto toto pretio, quòd etiamſi ali-
qua pars † pretij conuenti ſoluatur, non ex hoc acquiritur 57
emptori dominium pro rata pretij ſoluti, arg. leg. ſi rem, ff. de
ſolut. & eſt text. in leg. fin. ff. de fund. dotal. ex quo id colligit
Bart. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. & ſequuntur alij, 58
quos allegat Alex. in conſ. 121. num. 1. vol.4. & ſequitur Surd.
in conſil. 101. num. 12. ibi, quinimo ſi pretium pro parte ſolua-
tur, non acquiritur emptori dominium pro rata pretij ſoluti,
&c. Ineſt ſanè naturaliter in ipſo † contractu emptionis, 59
& venditionis, vt dominium non transferatur, niſi ſolu-
to pretio, ſicque celebrata venditione, tenetur † venditor 60
rem venditam tradere, ſimul & emptor pretium ſoluere,
d. l. Iulianus, §. Offerri, & ibi communiter DD. ff. de actioni-
bus empt. Vndè ſi res tradatur, & pretium non ſoluatur, ven-
dicare rem venditam poteſt venditor, quaſi adhuc ſuam, & 61
in emptoris dominium non translatam.

Quamobrem in caſu noſtro, ſi emptor cedat bonis, vel au-
fugiat extante re vendita, cuius pretium adhuc ei non fuit ſo-
lutum, poterit venditor tanquam Dominus agere rei vendi-
catione ad eandem rem conſequendam, vndè omnibus, &
quibuſcumq; creditoribus emptoris, quantumuis priuilegiatis
præferri debet. Nam & ſtrepitat illa indubitata Iuris regula,
† quòd in pari cauſa Dominus rei omnibus ſemper præfer- 62
tur, l. ſi cum dotem, §. final. ff. ſolut. matrim. l. ex facto, ff. de pecul.
cum ſimil. Ex qua Iuris regula benè deſumitur limitatio ad
celebrem Bullam fel. recor. Gregorij XIII. de Iure congrui ſu-
per ornatu Vrbis, quæ in nouo Bullar. Romano eſt in ordine 52.
inter alias eiuſdem Pontificis Conſtitutiones, in qua Bulla
cùm diſponatur principaliter tantùm, ac exprimatur, † vt 63

Dominus inuitus cogatur vendere Domum, contra *l. Du-
dum, C. de contrahend. empt. & l. inuitam, C. eodem*, & cùm in
hoc ſolùm corrigat Ius commune, in cæteris verò, quæ non
64 exprimit cenſetur † ſe referre ad Ius commune, & ab ipſo re-
cipit paſſiuam interpretationem.

Quare ſi eueniat caſus, quòd etiam ipſe Dominus inten-
65 dat ædificare ad ornatum † Vrbis, tunc non poterit cogi
ad vendendum, quia in Iure eſt determinatum, quòd in
pari cauſa Dominus eſt præferendus omnibus alijs per iura
ſupra allegata.

Sicque cùm ſemper hoc nihil diſponat prædicta conſtitu-
tio, cenſetur ſe remiſiſſe ad diſpoſitionem Iuris communis.
66 † Nam quando diſpoſitio correctoria poteſt vnum, vel plu-
res effectus contra Ius commune operari ſemper, ſic venit
67 interpretanda, vt vnum tantùm operetur, & ſic minus corri-
gat ius commune, *cap. cum dilectus*, & ibi Butr. *& alij de con-
68 ſuetud.* cum omnis conſtitutio contra Ius commune, † ſeu
correctoria Iuris communis, qualis eſt prædicta Conſtitutio
iuris congrui, vt animaduertit Rota *dec. 243. num. 44.* ibi, *di-
cta Conſtitutio Gregoriana cum ſit correctoria iuris communis,
non ita de facili extenſione patitur, &c. part. 5. recent.* ſtricto
interpretationis quaſi freno, inter expreſſorum metam ve-
nit coercenda, *leg. ſi quando, Cod. de inofficioſ. teſtam.* quod
69 procedit etiam ſi adeſſet ſimilitudo rationis, † quia extenſio
non fit ex interpretatione, vt inquit Bald. *in conſ. 104. in-
cip. Quæritur pone lib. 1.* vbi dicit communem.

Et in puncto dictæ Conſtitutionis Gregor. XIII. Iuris con-
grui, vt non corrigat Ius commune, quando Dominus ædi-
70 ficare vult, † cùm tantùm diſponat, quòd vicinus inuitus co-
gatur vendere, ſed ſi velit ipſe ædificare ad ornatum Vrbis,
nihil ſuper hoc diſpoſuerit, ergo ad ius commune erit recur-
rendum, &c. vt ſedulò reſpondit Rota coram bon. mem. Ro-
buſterio *dec. 475. à num. 1. & 2.* ibi, *correctio iurium non ad-
mittitur, niſi expreſſè dicatur, &c. par. 1. diuerſ.* & coram
bon. mem. Coccino *dec. 2. num. 4.* ibi, *Hæc Bulla tantùm ex-
primit, vt Dominus inuitus cogatur vendere in hoc ſolùm cor-
rigit ius commune*, & deindè id quoque fuit firmatum *in dec.
379. num. 4.* ibi, *etiam dictus Montanus obtulerit velle ſe ædi-
ficare ad Vrbis ornatum, & conſequenter Conſtitutioni prædi-
ctæ locum non eſſe, &c. par. 5. recent. tom. 1.* Nonnullas caute-
las ad effectum effugiendi prædictam Bullam latiſſimè po-
nam *in meis reſolutionibus practicabilib.* cùm ad euitandas
71 conſtitutiones exorbitantes, liceat indirectè illud, quòd aliàs
non liceret directè, nam ratio ea aſſignari poteſt, quia iſte
non eſt dolus, ſed cautio à lege permiſſa, & prudens conſi-
lium, *l. ſi pupillus in fine*, ibi, *neque enim videtur voluiſſe frau-
dare edictum, qui ſibi proſpexit, ff. de acq. hæred. l. at qui natura,
§. cum me abſente, ff. de negot. geſt. l. ſeruus dotalis, ff. ſolut. ma-
trim. l. cum patet, §. Titio, ff. de legat. 2.*

Cùm is non dicatur in dolo, qui cauſa, vt bona ſua con-
72 ſeruet aliquid agit, vt rebus ſuis conſulatur, cùm † iſta ſit ſo-
lertia, induſtria, & diligentia, & dolus bonus, qui toleratur,
quamuis cedat damno tertij, dummodò eo principaliter vta-
tur ad proprium commodum, quidquid in conſequentiam in
alterius præiudicium ſuccedat, quia tunc id non attenditur,
arg. *l. 2. §. denique, ff. de aqu. pluu. arc. l. Proculus, ff. de damn. in-
fect.* & latè per Becc. *conſ. 52. à num. 22. & ſeqq.* & per Surd.
conſil. 428. à num. 35. lib. 4. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.
392. à num. 26.* ibi, *itaque non dicitur in dolo, qui iuris ſui con-
ſeruandi aliquid agit, &c.* cum alijs allegatis per Rota coram
bon. mem. Card. Machiauelo *in cauſa Gerunden. Iuris Fabri-
candi 23. Februarij 1636. eſt ſupra par. 5. recent. tom. 2. deciſ.
587. num. 12.* ibi, *cum vnicuique liceat in proprio ſolo vſque ad
ſidera ædificare, etiamſi vicino damnum aliquod inferatur,
dummodò tamen animo nocendi non faciat, &c.* & in terminis
noſtris ita dicit ſe reſpondiſſe, & pluribus comprobat Tira-
quell. *in tract. retract. in præfat. num. 78. & ſeqq.* & aſſerit ita
fuiſſe iudicatum, & ita ſenſit pariter in terminis retractus,
Decian. *reſponſ. 23. num. 19.* ibi, *etiamſi feciſſet permutatio-
nem ea intentione, vt excluderet vicinum, &c. lib. 2.* & di-
xit Rota *deciſ. 413. num. 2.* ibi, *cùm etiam de Iure licitum ſit,
vt excludatur vicinus, &c. par. 2. recent.* & aliàs in puncto
dictæ Bullæ Gregorianæ, ſæpiùs ratiocinata eſt Rota, &
præſertim coram bon. mem. Cardin. Sacrato *in cauſa Ro-
mana Prelationis 16. Februarij 1618. §. Non obſtat*, ibi,
*non eſt nouum quoad euitandas Conſtitutiones exorbitantes,
liceat indirectè illud, quòd non liceret directè, &c.* ibique
73 aliæ deciſiones cumulantur. Cùm veritas ſit, quòd tale
ius prothomiſcos à pluribus Doctoribus arguitur nota nimis
74 aſperitatis, ex allegatis per Luc. de Pen. *in l. Curiales in fin. C.
de præd. Curialib. lib. 10.* Aſflict. *in tractat. de iur. prothomiſ. in
rubric.* vbi concludit, quòd tale ius eſt contra æquitatem, &
odioſum † potius, quàm fauorabile, & ideò vti odioſum po- 74
tiùs eſt reſtringendum, quàm ampliandum, Gratian. *diſcept.
forenſ. 947. num. 15. & cap. 972. num. 11.* & latè probat Fran-
ciſc. Rumm. in Addition. ad Aſflict. *d. tract. de iure prothomiſ.
in rubric. num. 1. & ſeqq.* vbi prohibens liberam emptionem,
& venditionem eſſe nullum, &c. Sed perſiſtendo in terminis
d. Bullę Gregorianę, quæ eſt odioſa, dum in *§. 6. loquitur de ex-
pellendo*, ipſum Dominum ex propria † domo ſua, cui præ- 75
ſumitur ſemper affectio, & deſiderium conſeruationis, ſiue
proprio labore ſit facta, ſiue ex ſucceſſione maiorum habi-
ta ſit.

Quare ſi Tutor etiam iuſto pretio vendiderit ad diſſoluen-
dum æs alienum pupilli, domum † paternam ipſius pupilli, 76
dicitur læſus pupillus, *leg. Lex, quæ tutores*, ibi, *nec domum*, &
ibi Salyc. *verſ. item nota, Cod. de adminiſtr. tut.* cum alijs addu-
ctis per Tiraq. *de retract. in præfat. n. 34.* & ſenſit Rota coram
bon. mem. Sacrato *dec. 372. nu. 5.* ibi, *ſi tutor etiam iuſto pretio
vendit pupilli domum paternam, dicitur læſus, &c. par. 1. rec.*
& deindè fuit tentum coram bon. mem. Cardin. Panzirolo *in
cauſa Camerinen. ſpolij 5. Decembris 1636. à me ſupra relata
in præcedenti par. 7. dec. 278. nu. 13.* ibi, *vlterius conſtat de nul-
litate, quia venditio fuit facta de domo paterna, &c.*

Vndè non ſine cauſa poteſt etiam adduci, quòd habetur
lib. 3. Regum cap. 21. Vbi Nabot, ne priuaretur vinea pater-
na elegit diſplicere Achab Regi ſuo, † eam depoſcenti pro v- 77
ſu proprio, & offerenti ei vineam meliorem in alio loco, A-
chab verò minimè cenſuit poſſe illum Iure Regio cogere ad
illam ſibi dandam, confugit ad calumnias contra † Nabot 78
procurando illius iniuſtam mortem. Quem locum adduxit
Rot. coram bon. mem. Card. Sacrato *d. dec. 372. nu. 5. par. 1. re-
cent.* & facit etiam, quòd ad ſublimem gloriam Magni Impe-
ratoris Auguſti, refert Suetonius Tranquill. *in eius vita cap.
16.* vbi ait, prædictum Imperatorem forum feciſſe † angu- 79
ſtius, nam poſſeſſoribus proximas domos extorquere auſus
non fuit, & ex noſtris refert eruditus Doctor. Andr. Alciat. *in
l. ædificia Roma nu. 10. ff. de verb. ſignific.* vbi etiam quærit, an
ſtante ſtatuto, quòd volente † lautè ędificare vicinus ad pro- 80
ximæ domus venditionem cogi poſſit, an proſit ei, qui iam
perfectum ædificium perfecit, ſed aliquid addere deſiderat,
puta hortum ampliare, † vel impluuium, & cùm ipſe prædi- 81
ctam cauſam haberet, negabat eſſe locum prædicto ſtatuto,
quia cùm talia ſtatuta † fiant, vt Ciues ad expolienda ædifi- 82
cia incitentur, cùm Reipublicæ interſit, quòd Ciuitates † æ- 83
dificijs repleantur, & ornentur, cùm ex eis potiſſimum Vr-
bium denominatio ſumatur, vt dicebat Romanus Orator 4.
Academ. & indè infert ad animi magnitudinem † in ſubditis 84
ædificantibus, & hic faciunt multa in his terminis tradita per
Cameram Apoſtolicam *in cauſa Romana Affrancationis 12.
Decembris 1642. coram Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo D.
Card. Bonuiſio, tunc Cameræ Apoſtolicæ Decano, à §. Tantò
magis, quia d. Conſtitutio, &c.* Sed cùm ſupradicta ratio ceſ-
ſaret in prædicto caſu Alciati, quia † cùm vicinus iam perfe- 85
ciſſet, incidandus non erat, & modica illa ampliatio Ciuitati
ipſi ornamento non erat, ſubdit tamen Alciatus, † cùm non 86
tam iuri ſuo, quàm Iudicibus diffideret, tranſegit, ſed his re-
lictis, ad propoſitum noſtrum redeo. Tandem expendo text.
in l. item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vindic. Vbi Princeps præ-
dium † abſtulit Domino, modico dato; Sed quare datur mo- 87
dicum Domino, certè ſi ita litteraliter eſſet intelligendum, id
aliqua non redoleret iuſtitia, imò magna iniuſtitia, Iura
etenim ſummè abhorrent, vt afflictio addatur afflicto, quæ
barbaries eſt iſta, auferre rem ab inuito, & poſteà de re abla-
ta, modicum ei dare, tanta ſanè impietas abſit ſemper in Le-
gibus Romanorum. Certè adeſt aliquod myſterium, perſcru-
temur quæſo, verbum illud, *modicum*, poſitum *in d. leg. item
verberatum*, & poſt multam diſcuſſionem inueniemus, quòd
accipiendum eſt pro iuſto valore, ſeu pretio, nam ſemper di- 88
citur modicum, † dum res ab inuito Domino extorquetur, 89
& ita *d. l. item verberatum*, interpretati ſunt Cyn. Iacob. de
Arena, & poſt eos Bald. *num. 3.* ibi, *nota quod † Impera- 90
tor poteſt cogere, quem ad vendendum etiam modico pretio*, Ia-
cob. de Aren. & Cyn. *intelligunt, quòd pretium erat æquale
rei, ſed dicitur modicum, quando ab inuito res extorquetur,
&c.* quòd eſt ſatis notatu dignum.

Hinc prudenter decreuit fel. rec. Greg. XIII. *in dicta Bulla
de iure congrui in dict. §. ſexto*, vt concurrentibus † omni- 91
bus requiſitis ab eodem præſcriptis, vicinus poſſit expelle-
re Dominum inhabitantem propriam Domum, vltra iu-

ſtum

92 ſtum pretium † perſoluatur quoq; augumentum, ideſt quin-
ta pars pretij taxati, de qua Bulla hic iam ſatis. Ex ſupradi-
ctis igitur, & alijs rationibus mouentur plures DD. ad fir-
mandum, quòd venditor præferatur in re vendita omnibus
creditoribus emptoris, dum emptor decoxit, vel fugam
arripuit, cùm ipſe agat ad rem ſuam recuperandam, inter
cęteros DD. qui prædictam opinionem retinuerunt, adeſt
Bald. in l. pro debito circa med. C. de bon. author. Iudic. poſſid. &
Baldus ſecutus eſt Cuman. ibid. num. 3. & Iaſ. aſſerens de fa-
cto ita fuiſſe ſeruatum, licèt addat minimè fuiſſe faciendum
in l. credito num. 8. ff. ſi cert. petat. & in l. ſi ventri, §. in bonis, ff.
de priuileg. credit. num. 7. in fine ſequendo, Bald. in d. l. pro debi-
to, abſolutè tenet venditorem præferri, Ioan. antiquus I. C.
relatus à Bald. in leg. licere, qui potior in pignorat. hab. Nauar.
ſequendo Bald. in dict. leg. pro debito, addendo hanc opinio-
nem eſſe valdè æquam, & rationi conſentaneam in ſuo Ma-
nual. cap. 17. num. 49. & non videtur diſſentire Neguſ. in tra-
ctat. de pignor. 2. membr. 5. par. num. 8. cum alijs allegatis per
Fabian. in tractat. de empt. & vendit. quaſt. 5. num. 33. & ſeqq.
& per Matth. Berlic. in ſuis practicab. concluſ. par. 1. concluſ. 64.
num. 29. ibi, ſi res apud emptorem extet, tunc videtur præfe-
rendus, &c.
Negatiuam tamen opinionem, quòd ſcilicet venditor,
93 qui in pretio mercium ſecutus eſt fidem emptoris, vt ex † de-
fectu hypothecæ non præferatur alijs creditoribus anteriori-
bus emptoris, ſi res ſit tradita, ac habita fuit fides de pre-
tio, firmarunt alij plures Doctores quorum ſententia eſt
communior, & in effectu palmam reportat, nam & ea
94 † inuincibili illa ratione roboratur, quia venditor tradens
rem venditam emptori habita fide de pretio, dicitur in eum
95 transferre dominium, & poſſeſſionem rei venditæ, §. vendita
Inſtit. de rer. diuiſ. l. traditionib. C. de pact. l. mem. C. de rei vind.
96 Vndè † venditor deſinit eſſe Dominus rei venditæ, poſt-
quam vt dixi, tradidit, & habuit fidem de pretio. Ergo vindi-
97 care rem venditam ampliùs non poteſt, & † ſic in illa non
præfertur, ad text. in d. l. procuratoris 5. §. planè, verſ. ſed ſi de-
di, ff. de tribut. act. cum alijs infra allegand. Vtique cùm res
facta ſit aliena ſuccedit regula illa generalis ſatis in iure de-
98 cantata, quòd † prior in tempore, potior eſt in iure, cap. qui
prior 54. de reg. iur. in 6. l. qui balneum in princip. & leg. potior, ff.
qui potior in pignor. hab. leg. ſi fundum, C. eodem, leg. diſtractis
99 cum ſeqq. C. de pignor. Nam † & res vendita non eſt obligata
venditori pro pretio, l. 1. in fin. ff. de reb. cor. l. ſi pro patre, §. ſi
dictum, ff. de in rem verſic. Inter alios enim DD qui prædi-
ctam opinionem tenuerunt pro Anteſignano ſolet adduci,
Bald. ſibi contrarius in l. final. Cod. commodat. in fin. aſſerens
100 † de hoc aſſumpto eſſe notabilem, textum in l. quamuis, ff. de
in rem verſic. & in leg. quod quis 18. ff. de priuileg. credit. Iaſon.
in leg. creditor. num. 5. ff. ſi cert. pet. vbi relato Cyn. Bartol. &
101 alijs teſtatur † de communi opinione, & aſſerit id probari ex
textu meliori, qui ſit in corpore Iuris in leg. quidam fundum,
ff. de in rem verſ. Alexan. in d. l. ſi cum dotem num. 5. ff. ſolut.
matrimon. vbi teſtatur hanc eſſe magis receptam opinionem
102 cum alijs † antiquis DD. pleno calamo relatis per Petr. Bar-
boſ. in dict. leg. ſi cum dotem, §. fin. à num. 32. vbi dicit nullate-
nus in iure reperiri cautum, quòd res tradita emptori ſit hy-
103 pothecata venditori, imò liberè tradita, cenſetur dominium
104 tranſlatum in emptorem, vndè venditor † nullam habebit
prærogatiuam in dictis mercibus extantibus, ſed ſimul cum
alijs creditoribus ratione anterioritatis temporis concurret.
Suprarelatis DD. adde Ioann. Guttierez practicab. quaſt.
lib. 3. quaſt. 98. num. 6. vbi ait, quòd mercibus venditis habi-
105 ta fide de pretio, † nulla competit venditori in eis hypothe-
ca, aut priuilegium, ac proindè non ſunt reddendæ vendito-
ri, ſed imò in eis ſunt præferendi alij creditores hypothecarij,
&c. Auguſtin. Morl. in Empor. Iur. par. 1. tit. 1. de contrahend.
empt. & vendit. num. 100. vbi inquit, quòd ſi quis vendiderit
106 rem habita fide de pretio, † & poſteà concurrat cum alijs
creditoribus emptoris habentibus obligata bona ipſius, etiam
ſi extet res vendita, non erit in illa præferendus, Gomeſ. va-
riar. reſolut. titul. de empt. & vendit. num. 31. ibi, venditor non
præfertur in re vendita alijs creditoribus emptoris, &c. Card.
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. titul. 12. num. 7. ibi,
qui habita fide de pretio rem tradunt, non poſſunt alijs credi-
toribus præferri, &c. Sirac. in tractat. de decoctor. cap. vl-
tim. num. 5. ibi, ſi enim habita fuit fides de pretio, & con-
ſequenter translatum dominium hypothecarij creditores præ-
feruntur, &c. addendo Bald. opinionem in leg. final. C. com-
mod. eſſe veriorem, & ibi rectius ſenſiſſe, quàm alibi Feli-
cian. de Solis in tractat. de cenſib. lib. 3. cap. 5. num. 22. verſ.

prior creditor præfertur in mercibus poſteà venditis à Merca-
tore habita fide de pretio, &c. Matth. Coler. in tractat. de
proceſſ. execut. cap. 3. par. 2. num. 468. ibi, venditor poſt fa-
ctam traditionem rei venditæ, ſi emptor cedat bonis, etiam
ſi res vendita apud emptorem, adhuc extet non præfertur alijs
creditoribus, &c. Barthol. Bertazol. in tract. de clauſ. 39. gloſſ. 5.
num. 8. ibi, tamen quando habita fuit fides de pretio anterior
creditor ipſius emptoris præferretur ipſi venditori in re ſua,
&c. Ceuall. commun. contra commun. quaſt. 744. num. 3. ibi, ſi
merces vendantur habita fide de pretio, nulla competit hypo-
theca, &c. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 25. nu. 5.
ibi, in mercibus venditis præferuntur creditores anteriores
venditori, quamuis habeant perſonalem actionem, &c. &
cap. 500. num. 19. ibi, debent concurrere cum creditoribus,
cum de pretio mercium fidem habuerunt, &c. Gaſp. Anton.
Theſaur. qu. 74. nu. 2. vbi ait, quòd durum eſſet obtinere
contra † anteriorem creditorem emptoris, qui habet omnia 107
bona eius obligata præſentia, & futura cum alijs DD. plena
manu relatis per Antonin. de Amat. reſolut. 3. num. 41. ibi, in
mercibus venditis habita fide de pretio anteriores creditores
emptoris præferuntur venditori, &c. cum ibi copioſè allega-
tis, necnon cum alijs pariter abundè relatis per Anton. Ni-
grum in tract. de except. cap. 3. num. 8. verſ. non præfertur ven-
ditor, qui in pretio mercium ſequutus eſt fidem emptoris ex de-
fectu hypotheca, &c. adde Franciſc. Salgad. in tractat. de
Labyrint. creditor. par. 1. cap. 11. num. 79. ibi, quia in re ven-
dita etiam ſtante venditor hypothecam non habet, ſed in ca-
pta feruntur creditores hypothecarij, &c. & ad ſatietatem
more ſolito in his terminis plures alios DD. qui videre deſide-
rat, videat Matth. Berlic. in ſuis practicabil. concluſ. part. 1.
concluſ. 64. titul. de creditor. qui ſingular. prærogatiua gaud.
num. 30. ibi, venditor rem apud emptorem extantem vendica-
re non poteſt, nec alijs creditoribus præfertur, &c. & latiùs
Steph. Nathen. in tractat. de Iuſtit. vulnerat. titul. 6. Iuſtit.
Pol. & For. vulnerat. cap. 8. cuius titul. eſt, an venditor in re
fallito, vel decoctoris vendita alijs creditoribus præferatur,
&c. vbi id benè diſcutit.
Et ſic fuit deciſum in † diuerſis Orbis Tribunalibus, & 108
& præſertim in Senatu Dolano apud Ioann. Criuell. dec. 56.
nu. 1. ibi, venditor in re vendita, & tradita, ac penes empto-
rem adhuc exiſtente nullam, ne quidem tacitam habet hypothe-
cam ob pretium non ſolutum, &c.
Et in Rota Ianuen. † deciſ. 127. num. 11. ibi, quia ſi Merca- 109
tor vendidit alijs merces ſuas, & transtulerit dominium, ſi
poſteà emptor hic aufugiat, & extent merces venditæ, & com-
pareant alij Mercatores, ille venditor non habet aliquod priui-
legium in illis mercibus, &c.
Et in Senatu Mantuano penes Surd. dec. 139. nu. 4. ibi, cre- 110
ditor pretij non præfertur alijs creditoribus in re vendita, &c.
& deciſ. 344. num. 33. ibi, res vendita non eſt creditori obligata
pro ſolutione pretij, &c.
Et in Senatu Siciliæ apud Maſtrill. deciſ. 143. num. 17. ibi, 111
voluit habere fidem de pretio, quo in caſu translatum dicitur
dominium, &c.
Et in Regio † Conſilio Neapolitano, vt ſcribit Vincent. 112
de Franch. dec. 506. num. 3. ibi, in re vendita, & tradita habi-
ta fide de pretio præferuntur creditores emptoris anteriores,
etiam ipſi dominio rei, &c. & deindè ita etiam fuit deciſum in
eodem Conſilio penes Nicol. Anton. Gizzarel. dec. 62. num. 5.
ibi, ſi vendidi tibi merces meas, tu eas vendidiſti alteri, & tra-
didiſti modo, quia non ſoluiſti mihi pretium, volo recurrere ſu-
per meam mercem, non poſſum, &c.
In Collegio † Iuridico Ienenſi, vt poſt Matth. Coler. te- 113
ſtatur Matth. Berlic. in ſuis practicab. concluſ. d. par. 1. concluſ.
64. ſub num. 30. ibi, ita in Collegio Iuridico Ienenſi reſpon-
ſum fuit, &c.
In Camera † Imperiali, teſte Andr. Gaill. in ſuis obſeru. Im- 114
perial. obſeru. 15. num. 1. ibi, venditor deſiit eſſe dominus poſt-
quam tradidit, & fidem habuit de pretio, ergo rem venditam
ampliùs non poterit vindicare, ſed ſuccedit regula, qui prior in
tempore potior in iure, &c.
Et deniq; † ſic fuit deciſum in Supremo Orbis Areopago 115
Rotæ Romanæ coram bon. mem. Card. Sacrato in cauſa Ro-
mana Prælationis 13. May 1606. eſt ſupra dec. 107. num. 2. ibi,
venditor in re vendita ſibi non ſeruanti dominium, minimè po-
terit prætendere prælationem, ſi deuenerit ad traditionem rei,
&c. par. 3. recent.
Veruntamen prędicta, tam ſolida opinio non eſt ita † mu- 116
rus ęneus, itaut aliquo modo frangi non poſſit, & ideò ſingu-
lariter, & id facit ad rem noſtram, & ſic deuenio ad mate-

tiam propoſitam ſcilicet, vt ea concluſio ita optimè robora-
117 ta, nullatenus † habeat locum, quando verſamur in empto-
re fraudolento, & doloſo, veluti ſi tempore emptionis non
erat ſoluendo, vel conſcius ſuæ impotentiæ ſugam iam iam
meditabatur, dum paulò poſt, aut decoxit, vel aufugit, nam
118 vbi emptor † callidè cogitat fugam, veriſimiliter quoque
cogitat decipere venditorem.

Cùm & geſta ab eo, qui proximus eſt decoctioni, plena
119 ſolent eſſe fraudibus, & † ſimulationibus, vt experientia,
quæ & tertius oculus ab Ariſtotele appellatur docet, & eſt
text. *in l. 1. & 2. ff. quæ in fraud. credit. & in l. 1. C. de iur. fiſc.*
120 *lib.* 10. & quemadmodum † domus. Mercatorum debet eſſe
121 domus veritatis, & inter illos, vel maximè bona fides, † ani-
mique candor exuberare debet, (& vide, quæ pro, & contra
eos dixi *in meis reſolut. practicabil. lib. in præltud. à num.* 255. *vſ-
que nu.* 263. vbi inter alia quæſiui, quare Mercatores ament
122 apothecas opacbas, ſeu oſcuras, † & artificio quærant eas
reddere tales, dicunt enim ipſi, quòd Sol officit coloribus,
123 ſed Bald. replicat, ſed vbi vadit anima † Mercatorum,
&c. reliqua vide ibi,) ita è contra fallitorum malitia ple-
124 rumque abundat, & omnia vafrè, & callidè operantur, ſa-
nè minimè erubeſcunt. Hinc eſt, licèt verum ſit, quòd ſolu-
125 tio facta vero creditori, † licèt poſteriori, ſi bona fide
ſit conſumpta, non poſſit per anteriorem creditorem auoca-
ri, *leg. nave*, & ibi Caſtr. *ff. de locat.* Iacob. de Aren. *in l. pupil-
lus, ff. quæ in fraud. cred.* & dixit Rota *in cauſa Imolen. Sal-
uiani* 9. *Iunij* 1636. *coram bon. mem. Cardin. Machianello*, §.
ſecunda vero, ibi, *quia creditor licet anterior, non poteſt ni-
hilominus talem ſummam auocare à creditore poſteriori, quia
bona fide præuenit in exactione ſui veri crediti, &c.* Et hoc
126 ne ciuile commercium interrumpatur, † aut impediatur aliàs
totus Mundus verſaret in litibus, & ſedulò, conſiderauit Ro-
ta *in cauſa Romana Pecuniaria* 23. *Iunij* 1643. *coram R. P. D.
Meltio*, §. *Non obſtat*, ibi, *per talem ſolutionem Abbas peni-
tus remanſit abſolutus, & liberatus, adeout ab altero credito-
re etiam anteriori amplius cogi non poſſit ad iteratam ſolutio-
127 *nem, &c.* Vbi etiam † reprobantur Brun. *de ceſſion. bonor.
qu.* 24. & Vrſill. ad Affict. *dec.* 190. *num.* 5. *&* 6. vbi contra-
riam opinionem defendunt.

Nam ſi eorum opinio vera eſſet, vt mouet Rota, & tetigi
128 ſupra, totus † Mundus verſaretur in litibus, nec Mercatores
tutò poſſent contrahere, & conſequenter commercio priua-
rentur, & denuò iterùm fuit animaduerſum à Rota *in Ro-
mana reſidui Dotis* 15. *Iunij* 1648. *coram Reuerendiſſimo P.
D. Cerro Decano*, §. *contra Catherinam*, ibi, *mandatum non
eſſe exequendum, quia ipſa iuſto titulo exegerit dicta ſc.* 3800.
*illaque bona fide conſumpſerit, pulſari nequit ab alijs credito-
ribus, licèt anterioribus, &c.* Vbi etiam additur, quòd licet
129 prędicta concluſio ſoleat limitari, quando creditores † an-
teriores ſunt priuilegiati, & ſignanter ex cauſa dotis, ex alle-
gatis per Capyc. *dec.* 78. *num.* 5. Anton. de Amat. *variar. reſo-
lut. reſolut.* 51. *lib.* 2. Cyriac. *controuerſ.* 339. *num.* 15. *& ſeqq.*
Tamen id ceſſat, vbi creditor poſterior, qui pecuniam exegit,
& conſumpſit non eſt pariter priuilegiatus, ſecus autem è
contra, tunc enim priuilegia conquaſſantur, &c. Sed perſi-
ſtendo in terminis, tunc à prædicta regula receditur in caſu
130 decoctionis, † quia tunc poteſt auocari, vt dixit Rota coram
Card. Seraph. *dec.* 1074. *num.* 4. *& in d. cauſa Imolen. Saluiani*
27. *Februarij* 1637. *coram Reuerendiſſimo Terracinen.* §. *Mi-
nus*, ibi, *Regula limitatur in caſu decoctionis, quia tunc poteſt
auocari, &c.* & anteà fuit dictum coram bon. mem. Penia
dec. 262. *num.* 2. *cum ibi allegatis.*

Nam à communiter accidentibus, qui proximus eſt de-
131 coctioni † cogitat defraudare ſuos creditores, & præſumi-
132 tur in omnibus ineſſe, quòd † omnibus eſt commune, cùm
ex perſonis facta, dictaque penſamus, ſed ad nos.

Quare ſi venditor verſutias emptorum, ac eorum falla-
133 cias, machinationes, & fraudes ſciuiſſet, certè nec rem tra-
didiſſet, nec vllam habuiſſet fidem de pretio, vndè cum
134 abſit conſenſus, ſine quo nihil ponitur in eſſe, † certè nulla
erit dicta venditio, vndè non mirum, dum dolus dedit cau-
ſam bonæ fidei venditoris, ideòque cum conſenſus ceſſet, &
135 ſic ne emptor glorietur de dolo, & fraude ſua non poterit di-
ci res tradita, nec habita fides de pretio.

Igitur venditor in concurſu quorumcumque creditorum
præferendus eſt omnibus, & rem venditam vti ſuam, vbi-
cumque exiſtentem vindicabit, quaſi fidem non ſecutam, &
136 † quaſi mercibus non verè traditis, ſed fraudulenter potius
ablatis, vt eſt pręclarus text. *in l. ſi quaſi* 3. ibi, *replicabit de
dolo, & fraude per qua, nec redditum, ſed per fallaciam abla-
tum intelligitur, &c. ff. de pignorat. action.* & videatur Angel.
& Bald. *in d. l. ſi cum dotem*, §. *fin. ff. ſolut. matrimon.* qui dicunt
id fuiſſe eorum tempore † ventilatum inter Mercatores Bo- 137
nonienſes de Familia Guardorum, qui emerunt habita fide
de pretio, & ſtatim fugam arripuerunt, & ſic indemnes
fuerunt conſeruati venditores, aduerſus creditores empto-
rum, ita quoque firmauit Bart. & Imol. *in d. leg. ſi cum dotem
num.* 3. & Alex. *num.* 5. *verſic. ſecundo*, Rip. *in l. ſi ventri*, §. *fin.
num.* 3. *ff. de priuileg. credit.* cum alijs ad ſatietatem deductis
per Matth. Beric. *in ſuis practicab. concluſ. dict. par.* 1. *concl.* 64.
num. 58. ibi, *ſi quis alicui doloſo rem vendidit, & habita fide de
pretio rem tradidit, qui iam ante ceſſionem, fugam nequiter co-
gitauerat, & ſtatim poſt factam venditionem, vel non diu poſt
fallit, tunc venditor merito omnibus creditoribus præfertur,
&c.* Sic quoque cenſuit Senatus Dolanus *dict. dec.* 56. *num.* 8.
ibi, *quando Mercator alteri merces vendit, & emptor illarum
ante traditionem fugam iam meditatus fuit ſtatim facta ven-
ditione ſolum vertit, tunc iſte venditor omnibus præfer-
tur, &c.*

Ac in fine deciſionis ſubdit, quòd Senatus Dolanus eam
ſententiam probauit in cauſa cuiuſdam Mercatoris Pariſien-
ſis, qui Pariſijs merces quaſdam vendiderat Mercatori Di-
uionenſi, eaſque tradiderat mox pretium, vt exiſtimabat re-
cepturus, † cùm enim poſteà receſſiſſet emptor pretio non 138
ſoluto Senatus in illis mercibus, illic Dolæ repertis, & extan-
tibus, venditores cæteris omnibus prætulit, &c.

Sic quoque ſenſit Gizzarell. *dict. dec.* 52. *ſub num.* 1. ibi, *vbi
emptor cogitauerat fugam antequam emeret, & ſic dolus dedit
cauſam ad habendam fidem de pretio, & tunc fides habetur pro
non habita, &c. & n.* 13. *in fine* teſtatur, quòd ei retulerunt
Scipio Rouitus, & Iulius Cæſar Iannoctaſius Aduocati,
& Primarij ipſis patrocinantibus, idem fuiſſe iudicatum in
Regia Camera ad inſtantiam Mercatorum † Artis ſericæ 139
contra Xinoppum Cippum Florentinum, & eius credito-
res, qui multas merces emerat, pretio non ſoluto, & illi-
cò præparauit fugam, & repertis mercibus in triremibus
Florentinis, in quos inuexerat, vt cùm illis fugam arripe-
ret, cæteris creditoribus contradicentibus, illæ merces fue-
runt reſtitutæ veris Dominis venditoribus, &c. & optimè
reſpondit Surd. *conſ.* 528. *num.* 5. ibi, *Mercator, qui alijs ven-
didit merces, qui iam conceperat fugam, præfertur omnibus
alijs in ſuis mercibus, quamuis fidem habuerit de pretio, nam
videtur habita per dolum emptoris, &c.*

Et omnium meliùs ſupradictam opinionem exagerat An-
dr. Gaill. *obſeruat. Imperial. dict. obſeruat.* 15. *à num.* 8. ibi, *Ter-
tio ſingulariter fallit in emptore doloſo, qui tempore ſolutionis
non erat ſoluendo, &c.* vbi firmat, quòd quando dolus dat cau-
ſam, vt venditor habeat fidem de pretio, id non noceat ei,
nam tunc ipſe rem venditam vti ſuam, etiamſi traditam po- 140
teſt vindicare, vti Dominus ab omnibus † cum conſenſus ab 141
eo abfuerit ſtante dolo emptoris. Atque in fine paternè ad-
monet, vt hæc diligenter notentur, & obſeruanda veniunt
contra † improbos mercatores, qui mercibus pretioſis com- 142
paratis de induſtria in fraudem creditorum aufugiunt, vel
coquunt.

Nam & veritas eſt, quòd nonnulli Mercatores callidi, &
aſtuti ex malitia † ſceleſtiſſima, dum ſentiunt ſe deficere, vt 143
plenis marſupijs decoquant, ſolent rationes tam in libris,
quàm alibi exiſtentes, intrincare, adulterare, confundere
merces, & bona obligare alia, & alia debita congerere, emen-
do ſcilicet merces, doloſeq; vt eſt caſus noſter, † promittunt 144
ſoluere, quòd facere nullo modo exiſtimant, vel poſſunt, &
quid non cogitant, & quid non peragunt, vt creditores fallãt,
& facit illud Regij Prophetæ in Pſal. 37. ibi, *Impius ac alienũ* 145
conſtat, & non diſſoluit, &c. & acriùs, & latiſſimè contra eoſ-
dem inſurrexi in Annotat. *ad dec.* 9. *à nu.* 42. *vſque ad nu.* 142.

Et meritò contra eoſdem etiam inclamant, & excande-
ſcit Herman. Meyr. *in tractat. de pignor. & hypothec. tit.* 20.
num. 77. *lib.* 1. vbi inquit, quòd contra prædictos peſſimos
fallitos, & fraudatores, & infamiſſimos decoctores, † olim 146
erat pœna duodecim Tabularum conſtituta, vt ad lanian-
dum creditoribus, dentibus darentur, Bald. & Salycet. *in l.* 1.
Cod. de ceſſ. bonor. Bald. *conſ.* 400. *num.* 3. ibi, *more antiquiſſima
legis deberent tradi creditoribus laniandi, &c. lib.* 3. aliàs
etiam tribus, vel ſecundum alios, † quindecim plumbatis 147
verberabantur, *l. quilibet* 40. *C. de decur. lib.* 10. Strach. *decoct.
par.* 3. *num.* 4. & ſubdit idem Meyr. quòd ſi iſtarum pœna-
rum obſeruantia adhuc † eſſet, certè tot improbiſſimi falliti 148
non reperirentur, & clauſa eſſet ianua tot improbiſſimis de-
coctionibus. Verùm cùm hodie pęna incarcerationis ſit, ideò 149
fine

Digitized by Google

ſine freno pœnæ audacius agunt, confiduntque cum ſuis creditoribus poſſe paciſci, ſecundum *leg. vltim. Cod. qui bon. ced. poſſ.* Quare ceſſet admiratio, ſi tam ampla, & ſpacioſa
150 via aperta ſit decoctoribus, & quotidiè † videamus eorum numerum increbeſcere, & certè ſalus eſſet Mercaturæ, ſi
151 contra prædictos ſeueriſſimè † animaduerteretur. Nam & Iudex poteſt augere pœnam ordinariam propter conſue-
152 tudinem † delinquendi, *leg. aut facta, §. fin. & l. capitalium, §. ſolent, ff. de pœn.* multis enim graſſantibus opus eſt exemplo,
153 nam creſcente malitia, † iuſtum eſt pœnam augere, vt notatur *in leg. ei qui, & in leg. inficiando, §. infans in fin. ff. de furt.* & benè diſcutit Criuell. *deciſ. Dolan. 24. num. 12. & ſeqq.* Vbi ſummè excandeſcit, & quidem non immeritò cum apud
154 Burgundios creſcat in dies magis, magiſque † peſſima conſuetudo, ſeu malignus abuſus impiè blaſphemandi benignum SALVATOREM noſtrum, & tamen pœna, tam atrocis delicti non exaſperatur, ſed mitius agitur. Quare non mirum ſi in prædicta Prouincia, tam facilè blaſphemetur. Quod & olim quoque ingemuit, Caſſan. *in conſ. 1. par. 5. num. 68.* ibi, *Peccatum blaſphemiæ in hac noſtra patria Burgundiæ regnat. O Burgundia, quomodo tale nomen tibi acquiſiuiſti, non ſcis tale peccatum eſſe horribilius cæteris, &c.* itaque inclamando vnà cum Ouidio Metamorph. *lib. 6.*

Proh ſuperi! quantum mortalia pectora cæca
Noctis habent ....

156 O ſi ſcirent blaſphemantes, quàm atrox, † & enorme ſit delictum blaſphemiæ, & quot mala eis immineant, ò quam cautè ſe abſtinerent, nam vt inquit, Maximus Eccleſiæ Do-
157 ctor S. Hieronymus *in cap. 18. Eſaiæ, Omne quippè † peccatum, blaſphemia leuius eſt.* Quare blaſphemia, ſicuti piè conſiderat Imperator noſter Iuſtinianus *in Auth. vt non luxuriet. cont. natur.* Famem, terræmotus, & peſtilentias concitat. Ac verè blaſphemij digni ſunt, & ſæpè accidit, vt ſtatim poſt
158 emiſſam blaſphemiam ab ipſis dæmonibus rapiantur. Cùm enim ex loquela cognoſcatur, qualis quiſque ſit, iuxta illud, loquela tua manifeſtum te facit, & latè comprobaui *in meis reſolutionib. practicab. cap. 16. à num. 240.*

Nam, & ſatis notum eſt blaſphemantes eſſe de familia
159 Diaboli, quoniam dicti blaſphemantes † faciunt, quòd dæmones, & damnati operantur in Inferno. Inſuper blaſphemantes ſunt peiores, quàm non ſunt Turcę, & Infideles, nam
160 & ſceleratus ille Mahometus † eorum infelix Legiſlator, quid ſtatuerit contra blaſphemos, audiamus ex S. Bernardino Sen. *tom. 1. ſerm. 41. art. 2. cap. 4.* ibi, *Mahometus infideliſſimus canis in ſuo Alcorano præcipit quod quicumque DEVM Chriſtum, vel etiam Beatam VIRGINEM blaſphemaret, medius diuideretur, &c.* Deſiſto loqui de hac peſſima materia, & concludi, quia ſicuti, vt dixi, eſt apertum, quòd quis blaſphemando dat indicium eſſe de familia Diaboli, ita eſt indubitatum ſignum eſſe de familia Saluatoris Noſtri, dum
161 quis in aduerſis ipſum benedictum DEVM benedicit. Producamus pulchra verba S. Gaudentij Epiſcopi Brixien. *in præfat. in Exod.* qui contra diſtinguit verum, à falſo Chriſti fideli, cùm illo argumento benedicendi DEVM in aduerſitatibus, ibi, *Verus DEI cultor ille eſt, cuius fides inter aduerſa non deficit, cuius lingua benedicere nomen DOMINI ſui in omni tempore anguſtiarum, in omni tribulationum plaga, non deſinit, &c.* Quare benedicendo pijſſimum SALVATOREM noſtrum omni tempore, ſcilicet tam tempore tranquillitatis, quàm atræ tempeſtatis; redeo vndè digreſſus ſum *à num. 149.*

Et meliùs inclamat contra fallitos Marcheſan. *in tract. de Commiſſ. cap. 1. circa Commiſſ. de ceſſ. bonor. §. 1. num. 107. par. 3.* vbi refert, dum erat Gubernator Imolæ condemnauit quoſ-
162 dam fraudolentos decoctores ad triremes per annos decem, niſi intra terminum 20. dierum ſuis creditoribus integrè ſatiſfeciſſent, nam vt ipſe præcisè ait *in fin. d. num. 107.* Quàm mirabilis medela, antequam terminis 20. dierum laberetur
163 omnibus † creditoribus integrè, (vt ipſe ſe informauit, & videre voluit) ſatisfacerunt ad triremes effugendas. Verùm etenim eſt, quòd ſeueritas, & acerbitas pœnæ, plerumque vlciſcendi maleficia, benè, & cautè viuendi, diſciplina eſt cum,
164 & pœna vnius, † multorum ſit metus contra enim improbos, vt inquit Bald. *in cap. olim col. penult. de præſcript.* non
165 eſt vtendum malua, ſeu † emplaſtro, ſed gladio. Condignè equidem Pius Papa V. Pontifex verè Maximus inter alias Sanctiones, quibus Rempublicam Chriſtianam armauit, &
166 decorauit, illa certè non parui ponderis eſt, vt contra prædictos decoctores, tanquam contra graſſatores, ſeu latrones æris, & ſanguinis alieni, ſicuti in fures ipſos, ſemota miſericordia irrueretur, eademque pœna, & ſupplicio plecterentur, † vt clarè cantat *eius Conſtitutio, quæ in nouo Bullar. Romano eſt inter einſdem Pontificis Conſtitutiones in ordine 112. incip. Poſtquam eo vſque humanam, &c.* & præſertim 167
videatur *in §. 3.* vbi redditur † ratio, quare fures vltimo ſup- 168
plicio puniantur, & cur non idem eſſe debet in iſtis † frau- 169
dulentibus decoctoribus ſubſtantiam alienam deglutientibus, cùm id ſit grauius delictum, &c. & reliqua, vt ibi.

Nam, vt inquit Romanus Orator † duobus modis fit in- 170
iuria, aut vi, aut fraude, vtrumque qui lem debet eſſe ab homine alieniſſimum, ſed fraus eſt odio digna maiori, &c. & † congruit illud vulgatum dictum, *ſimulata boni-* 171
tas eſt duplex iniquitas. Nam & reſte Seneca in prouerb. *Malus*, † *dum ſe bonum ſimulat, tunc peſſimus eſt*. Hinc 172
quoque eſt, quòd nonnulli pauperes, dum ſe fingunt † di- 173
uites, ob iſtam ſimulationem ſunt pauperiores.

Sed domum redeundo, ſcilicet ad loquendum in ſpecie de illis doloſis emptoribus, qui dum ſentiunt † ſe deficere, 174
doloſè inducunt venditores ad bona ſibi vendita, habita fide 175
de pretio tradenda, & ſic non habent, nec rem, nec pretium, quod quidem non eſt tollerandum.

Nam, & † certum eſt, quòd ratione dicti doli, contractus 176
vitiatur ipſo iure, *l. 3. §. fin. ff pro ſoc. leg. in cauſa, ff. de minor. Doct. in leg. eleganter, ff. de dol. cap. cum dilecti*, vbi notatur *de empt. & vendit.* Surd. *conſil. 528. num. 6.* ibi, *vbicumque dolus dat cauſam contractui, illum vitiat ipſo iure, &c.* Idem *deciſ. 353. num. 13.* ibi, *quando autem dolus dedit cauſam contractui, tunc contractus eſt ipſo iure nullus, &c.* & ſenſit Rota coram bon. mem. Cardin. Sacrato *deciſ. 388. num. 6.* ibi, *contractus fuit ipſo iure nullus, ex quo dolus dedit cauſam, &c. par. 3. recent.* Æquiſſimum enim eſt, vt ille † actus 177
nullum ſortiatur effectum, ſi eius originem à dolo, & fraude habeat, ex adductis à Rota *in cauſa Neapolitana Domorum 13. Maij 1641. coram bon. mem. Card. Hieronym. Veroſp. §. vltimo*, ibi, *æquiſſimum enim fuit, vt idem actus non ſortiri deberet effectum in pœnam doli, qui videtur dediſſe cauſam contractui, &c.*

Ratio enim ſatis, ſuperque manifeſta eſt, quare prædicto caſu contractus funditus ſit † ipſo iure nullus, quia laborat 178
magno morbo defectus conſenſus, ſicque actum eſt, cùm omnis ſalus ſit iam deſperata per ea, quæ dixi ſupra *hac ead. par. in Annotat. ad deciſ. 1. à num. 1.* Non mirum ergo, ſi pię dictus venditor, dolo, & fallacia emptoris deceptus; † credè- 179
do eius periurijs, mendacijs, atq; curialibus verbis, (cùm venenum non detur, niſi melle † delinitum, & ſæpè ſub pul- 180
chro flore latet ſcorpius) habuit fidem de pretio. Vndè hoc non obſtante contra regulas Iuris, † talis venditor in re ſua, 181
tanquam non fuiſſet habita fides de pretio, præfertur omnibus creditoribus emptoris, vt iam ſæpè diximus.

Abhorreret ab omni æquitate, imò magna eſſet iniquitas, quòd talis doloſus emptor ex ſuo dolo, cùm tertij † iactura, 182
improbum commodum reportaret, dolus enim non prodeſſe, ſed nocere debet doloſo, *leg. ita demum*, ibi, *ne quis de ſua malitia præmium, ff. de arbitr. l. penult.* ibi, *ne accipiat fructum ſuæ calliditatis, &c. C. de legat. l. itaque fallo, ff. de furt. l. ne ex dolo, ff. de dol. l. 1. §. 1. ff. de dol. except. l. eum qui, ff. quod cum eo, cap. intelleximus de iudic.* cum alijs allegatis per Becc. *conſil. 186. num. 23.* ibi, *quia ex dolo ſuo, nemo lucrum conſequi debet*, & latiùs per Surd. *deciſ. 64. num. 18.* Aliàs enim peruerteretur ordo naturæ, † quę virtuti lucrum, & præmium pollicitur, 183
dolo autem damnum, & pœnam, vbi loquitur in terminis noſtris emptionis, & venditionis.

Difficultas nunc non parua remanet qualiter, & quomodo talis dolus, & fraus probari poterit, cùm ſatis, ſuperque notum ſit, quòd dolus, ſeu fraus regulariter non præſumitur, 184
leg. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. leg. quod adhibitis, ibi, *te credo magis errore, quàm malitia inciſdiſſe, &c. Cod. de his, qui ſibi aſcrib. in teſtam. leg. non omnis, §. à barbaris, ff. de militar. teſtam. cum ſimil.* Quare, qui dolum allegat, illum grauatur onere † probandi, & quidem clarè, & ſpecificè, vt poſt 185
Bart. Crauett. Menoch. & alios probat Rot. coram bon. mem. Buratt. *dec. 842. num. 14.*

Cùm † habeat præſumptionem Iuris contra ſe, quo caſu 186
exacta probatio eſt neceſſaria, ad text. *in l. fin. C. de teſtam. leg. qualiter, §. 1. de probat. l. dolum, C. de dol.*

Veruntamen cum dolus, † machinationes, verſutiæ, &c. 187
emptorum conſiſtit in animo, qui ab extra à nemine comprehendi valet, ſed à ſolo DEO, qui † eſt cognitor occultorum, 188
vndè propterea difficilis, & quaſi impoſſibilis probationis, † id iudicatur gloſſ. *in can. de occidendis 23. qu. 5. & Clem.* 189
vnic.

vnic. de venerat. ſanct. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 40. in princip. cum ibi allegat. Et quæ in animo conſiſtunt, occulta reputantur, ideò non mirum, ſi alijs non innoteſcant,
190 niſi per indicia, coniecturas, & præſumptiones. Itaque intrat generalis illa iuris concluſio, ſatis prædicata, quòd quan-
191 do ſumus in occultis, & † ſic tractatur de materia difficilis probationis, cum difficilia, & impoſſibilia ferè æquiparen-
192 tur, ideòque tunc † Lex contentatur illis probationibus, quę
193 haberi poſſunt, cùm impoſſibilium nulla ſit † obligatio, & Lex neminem ad deſperationem inducere intendit, quare in prædictis terminis non requiruntur probationes in ſuo ge-
194 nere adeò perfectæ, † nec ſic adamuſſim concludentes, quare multoties admittuntur præſumptiones, indicia, &c. vt per DD. in leg. 2. §. ſi dubitetur, ff. quemadmod. teſtam. aper. &
195 habentur † pro plena probatione, l. filium definimus, ff. de his, quæ ſunt ſui, vel alien. iur. l. ſi vicinus, ff. de nupt. l. conſenſu, §. nuper, Cod. de repud. leg. licet Imperator, ff. de legat. 1. l. ſi quis locuplex, ff. de manumiſſ. teſt. cap. veniens il 2. ff. de teſtib. cap. Michael de fil. presbyt. cum alijs allegatis à Rota coram bon. memor. Arguell. in cauſa Auximana ſepulturæ de Cimis 14. Martij 1641. §. ſimilique modo, ibi, tanquam difficilis probationis ſatis etiam probatur coniecturis, &c. & in terminis noſtris, quòd dolus cùm ſit difficilis probationis probari poſſit coniecturis, tex. eſt in l. dolum, cum ibi notatis, C. de dol. Cur. ſen. conſ. 44. num. 10. ibi, dolus probatur coniecturis, &c. cum alijs allegatis per Venturin. in conſil. 39. num. 80. ibi, dolus, & fraus probatur coniecturis, & præſumptionibus, &c. & dixit Rota coram bon. mem. Merlin. deciſ. 194. ſub num. 20. ibi, ad effectum probandi dolum ſufficiunt præſumptiones, & coniecturæ, &c.

196 Quare in caſu noſtro, illa coniectura, inter alias eſt † ſatis potens, quòd emptor voluerit defraudare venditorem, putando ab eo extorquere rem, & pretium, quando poſt breue tempus factæ emptionis fugam arripuit, vel foro ceſſit.

197 Ex breuitate enim temporis fraudem, † dolum, & ſimulationem præſumimus, vt notatur ex text. in leg. ſi ventri, §. fin. ibi, ſi modo non poſt aliquod interuallum, id factum ſit, ff. de priuileg. creditor. eſt etiam text. in leg. 1. §. quæ onerandæ, ff. quar. rer. actio. non detur, & in leg. ſed Iulianus, §. ſed & ſi filius, ff. ad Maced. & in leg. non dubium, Cod. de repudijs, & in cap. Officijs de elect. & leg. ſi quis poſt hac, ff. de bon. damnat. & leg. poſt contractum, ff. de donat. Hinc eſt, quòd quidquid ac-
198 quirit vxor † præſumitur acquirere ex bonis mariti, vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus, leg. Quintus Mutius, ff. de donat. inter vir. & vxor. & leg. etiam, Cod. eodem. Sed quid erit in vidua acquirente poſt mortem mariti, Alberic. in dict. leg.
199 etiam, ſic diſtinguit, aut d. Vidua in continenti † poſt mortem mariti acquirit, & tunc præſumitur bonis mariti acquiſiuiſſe, aut interuallo, & tunc non habebit locum dicta
200 præſumptio, quia ex his, quæ incõtinenti fiunt prěſũptio colligitur, d. l. ſi ventri, §. fin. cum ſimil. & benè refert Franciſc. Cremon. ſingul. 6. incip. Tu ſcis.

Qui verò deſiderat DD. ad ſatietatem ſcribentes, dolum, & fraudem probari ex breuitate temporis, conſulat Tiraqu. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 7. à num. 77. vbi in fine aſſerit poſt Tranquill. Sueton. in vita Tiberij Cæſ. cap. 35. nempè ex Regula ſuprarelata, quòd ex breuitate temporis præſumitur
201 fraus, intelligi poteſt, † quòd Tiberius Cæſar, qui neminem ex quæſtura remouit, & tamen vxorem pridiè ſortitione ductam, poſtridiè repudiauit, & ſic id in fraudem feciſſe videtur. Sed perſiſtendo in terminis noſtris, quòd emptor aliquid emens, & poſt breue tempus aufugiens non ſoluto pretio, quòd tunc doloſè præſumitur facta talis emptio, vt aſſerunt Rip. in l. ſi ventri, §. in bonis num. 7. de priuileg. credit. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. num. 11. ibi, qui paulò poſt datas litteras decoxit, præſumitur dolus, &c. Natta conſ. 342. ſub num. 3. ibi, dicitur ruptum, & decoctorem, ſi infra breue tempus rupit, & decoxit, &c. Maſcard. de probationib. concluſ. 531. num. 124. ibi, qui continuò fugam arripuit in dolo præſumitur, &c. Surd. conſil. 528. num. 8. ibi, ex breuitate inter contractum, & fugã, præſumitur præcogitatio fugæ, &c. Griuel. deciſ. Senatus Dolan. 56. ſub num. 9. ibi, & hoc caſu cum dolus præcedens, qui ex ſubſequenti fuga facile præſumendus eſt, &c. Et plenè ratiocinatus eſt Stephan. Nathen. in tractat. de Iuſtit. vulnerat. titul. 6. cap. 8. à num. 2. ibi, dolus ex vicinitate temporis, & actus in iure noſtro præſumitur, &c. Qui in puncto caſus noſtri loquitur, & plura congerit.

Quando autem dicatur breue tempus relinquitur arbitrio
202 Iudicis, qui omnibus benè † perpenſis, & rimatis, ad omnia oculum habendo iudicabit, quando tempus erit breue, gloſſ. in l. 15. à quo, ff. vt in poſſeſſ. leg. Bald. in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhibend. & in leg. vltim. Cod. de ordin. cognat. Natt. conſ. 502. num. 7. ibi, quando autem dicatur probatum in continenti tempus, dicitur arbitrarium, & Iudex debet arbitrari, &c. vbi etiam ait, quòd quando tempus non † eſt determinatum 203
à iure, illud reſidet in arbitrio Iudicis, ex multis iuribus ibi allegatis, & benè deducit Menoch. de arbitrar. Iud. lib. 1. centur. 1. caſ. 9. num. 5. ibi, hoc totum eſſe in Iudicis arbitrio poſitum, &c. videatur etiam Hippol. Marſil. de Bannit. in verb. incontinenti, vbi plura adde Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 382. num. 9. ibi, breuitas temporis quatuor dierum, &c. tom. 2.

In caſu enim, quando debitor ſcit, ſe non eſſe ſoluendo, & nihilominus promiſit ſe ſoluturum merces emptas, magis ar- 204
guitur dolus, l. penult. §. fin. ff. de iur. dot. Crauett. conſ. 310. ſub num. 3. cum & habeamus, quòd † quando debitor ſcit ſuam 205
deteriorationem, & ſentit ſe deficere, ac vires ſui patrimonij exinanire, † & ad nihilum reducere non poteſt emere 206
abſque tali certioratione, qua non facta dolus, & fraus præſumitur, quia † talis taciturnitas ſibi commodum, & alijs 207
damnum parit, vt benè ratiocinatur Surd. in d. conſil. 528. num. 10. verſic. ſciebat facultatibus, fide, & exiſtimatione labi, debuit ea notificare, aliàs tacendo dicitur in dolo, &c. & addo text. in leg. penult. & ibi gloſſ. in verb. cauſa, & in verb. inſidiaretur, ff. de iur. dot. vbi † quod ſocero, qui ſpe futuræ 208
dotis generum induxit, & cùm ſciret ſe præſtare dotem non poſſe, vt genero inſidiaretur, priuilegium ne teneatur, niſi in quantum facere poſſet denegatur, & latè videatur Brun. in tract. de ceſſion. bonor. qu. 31. 4. quæſt. princ. à num. 1. & latiùs qu. 22. eiuſdem 4. quæſt. princ. num. 2. & ſeqq.

Illud etiam relinquere non intendo, ne venditores tradendo ſimpliciter res venditas, habendo fidem de pretio, eodem 209
tempore, & re, & pretio careant, & ſic non illaqueantur doloſis, & curialibus verbis emptorum, ideò cautius agendo, & pro reſecandis omnibus difficultatibus, optimum remedium, & ſalubrè monitum erit, apponere expreſſum pactum in
ipſa venditione, vt rei † venditæ dominium non tranſeat in 210
emptorem, quouſque de pretio ipſius rei venditæ, integrè venditor non fuerit ſatisfactus, quia tunc tradendo rem habita fide de pretio, omnibus creditoribus emptoris præfertur etiam anterioribus, tanquam in † re propria, in qua Domi- 211
nus ſemper præfertur, & iſta eſt ſalutaris, ac egregia cautela, ne quis deploret rem ſuam, & pretium.

Scio quamplures DD. tali opinioni non adhærere, putando talem reſeruationem eſſe inualidam, & adinuentam † ex 212
imperitia, & verborum copia Notariorum, quia vendens cum dicta reſeruatione, videtur quodammodo ſe contradicere, aſſerendo ſcilicet, vendo tibi, † ſed nolo efficiaris Do- 213
minus, & ſic velle vendere, & nolle vendere, cùm dominij tranſlatio ſit ex ſubſtantialibus emptionis, & venditionis. In- 214
ſuper ſi perit res vendita, cum reſeruatione dominij, an pereat emptori, vel † venditori, quare cùm longum eſſet prę- 215
dicta diluere, & ſolidè firmare ſupradictam opinionem, ideòque alibi id reſeruo.

Illud tandem pro coronidè pręſentis Annotationis ſubnectam, quia ſupra de viris fraudolentis, & doloſis verba habui, comprobando quod iura capitali odio eorum fraudes, & dolos proſequuntur, ponam notabile exemplum † de quodã 216
verè doloſo viro, qui fefellit pauperem viduam, quæ ipſa ei mutuò dedit ſcuta ſeptingenta, ſed ope, & induſtria re. mem. Matthęi Buratti Rotę Romanę Auditoris probitate, & doctrina inſignis detecta fuit fraus, & dolus improbi viri, & mulieris viduæ indemnitati conſultum. Infraſcriptum caſum refert Ian. Nic. Eryther. in ſuis exemplis Virtutum, & vitiorum cap. 145.

Tempore igitur, quo † prædictus Matthæus Burattus 217
erat Auditoris Cameræ Locumtenens, mulieri cuidam viduæ ſcuta ſeptingenta perſoluta fuerant, quæ illa ſæpiùs rogata vicino viro nobili, in mercimonijs quibuſdam occupato, mutuò dederat, at ille, quartum poſt menſem, ſe eidem reſtituturum promiſit, & quo mulieri cautum magis eſſet, ſcripturam, ſeu, vt dicitur, receptam mutui illi fecit, verùm cum eius pecuniæ reſtitutioni dies non aduenisset ſolùm, ſed multos iam menſes præterijſſet, neque ille pecuniæ reddendæ mentionem plus faceret, quàm ſi eam nunquam mutuam accepiſſet, cœpit mulier eum efflagitare, quam ille ſemper vana ſpe inflatam, à ſe inanem dimittebat.

Sed vbi mulier vidit, ſibi † hominem illum, nihil dare, prę- 218
ter verba, pergit multò acriùs inſtare, atq; vrgere, at poſtquã calli-

callidus ille, omnem ſibi ereptam excuſationem videt, negat
ſe nummum cuiquam debere, itaque mulier, vnà cum ſcri-
ptura mutui, Tabellionis cuiſdam officium inerat, vbi Scri-
bæ aderant plures. Quorum vni rem narrat, & ſcripturam
mutui tradit, qua ille inſpecta, cachinnos effert, ac mulieri
imperat, vt ſocijs legendam, oſtendat, qui pariter cachinnos
effuſiſſimos ediderunt, quòd mulier admirans. Quid in-
quit, ſibi iſti volunt? quid rident? non adeò me turpem
agnoſco, vt rideri debeat.

Verùm, vt multa paucis complectar, mittitur ad Dominũ
Officij, qui re cognita, & ſcriptura conſiderata mulierem
fuiſſe deceptam agnouit, ac noli, inquit mirari, ſi rideris,
quia ille, cui tu mutuaſti dictam pecuniam, non fecit tibi re-
ceptam mutui, præter ſalutationem ad Beatam Virginem
MARIAM, cuius initium eſt, Salue Regina.

Quo audito à Vidua conqueri, & inconſolabiliter lamen-
219 tari cœpit, DEI atque hominum fidem, ac auxilium implo-
rar, quare d. Notarius miſericordia motus, Parce, inquit, fleti-
bus, citò ad Illuſtriſſimum D. Burattum Iudicem recurre, is
pro ſua auctoritate, & ſapientia aliquid inuenier, quo nebu-
lonis iſtius fraus detegatur, accurrit mulier exanimata, & ad
ædes Iudicis venit, & cum ille, cauſis cognitis è Tribunali di-
ſcederet, fuit mulieri commodum ipſi alloqui, quare iniuriam
ſibi factam narrat, & expoſtulat.

Quemadmodum ſcilicet, pecunia dotali ab inficiatore illo
220 euerſa ſit, quam à ſe mutuò acceperat, vt mercimonium
quoddam emeret, genus etiam mercaturæ, in quo pecunia
collocata fuit, exponit ſcripturam affert, quàm callidus vir,
cautionis loco ſcripſerat, Iudex re cognita, & non ſine admi-
ratione iuſſit, vt vidua in proximum ibi cubiculum ſe cede-
ret, dum inficiatorem illum ad ſe arceſcat.

221 Miſit igitur Iudex famulum, † qui cum adduceret, addu-
ctum humaniter excipit, ſalutat, & rogat, quid rerum agat,
& præſertim, an merx illa, quàm proximè emerat, lucro cùm
affeciſſet interrogat, cui illi non malè feciſſe reſpondit, & re-
plicauit Iudex, num mutuum ad eam rem ſumptum mulieri
reddidiſſet? reſpondit ille, ſe mulierem illam benè noſſe, ſed
neque ei, nec mortalium cuiquam nummum illum debere.

222 Quare Iudex videndo eum pertinacem † pedem, inquit,
ex hoc cubiculo non feres, niſi mulieri, quòd debes reſtituas,
ſed cum ille vociferaret, ac ſibi vim inferre, diceret, Iudex
euocare fecit nonnullos Birruarios, qui vinctum illum in
carcere truderent, ac ſtatim iuſſit quoque Iudex, vt eius cur-
rus in ordinem poneretur, quia volebat Summum Pontifi-
cem adire, vt de improbiſſimo hoc genere furandi informa-
retur.

223 Quare perterritus doloſus † vir, cùm cõſcientia læſa faciat
hominem timidum, multis cum precibus à generoſo Iudice
impetrauit, vt ſibi liceret ſatisfacere, mulieri nam miſſis, qui
pecuniam afferrent eandem ſummam, ſcilicet ſeptuaginta
nummos, mulieri numerauit, & hoc vt carceres effugeret, &
ſimul etiam iram Summi Pontificis expaueſcens, & ſic fuit
conſultum indemnitati, mulieri, & doloſus reſtituit, quòd
debuit.

Eo enim tempore in Petri Cathedra ſedebat fel. rec. Pau-
lus Papa Quintus Burgheſius egregiarum virtutum fama
vigens, & quàm Iuſtitiæ cuſtos fuerit acerrimus, prædictus
224 doloſus vir certè non ignorabat, † nam tantò, ac tali Iuſtitiæ
zelo ardebat, vt mirum ſit dictu, itaque de eodem tam zelan-
ti Pontifice aſſeri poteſt; quòd ſupra *par. 3. recent.* in proœ-
mio ad ſtudioſos omnes dixi, de Alexandro Seuero pijſſimo
Romanorum, ac omninò Magno. Qui tantò ardore iuſtitię
æſtuabat, ſi vidiſſet iudicem, qui iuſtitiæ libram æquo libra-
225 mine † non moderaſſet, ſtatim illum remouebat, & totus
commotus, & fremens, ſtomachi coleram emouebat, toto
vultu ardeſcente, itaque loqui non poterat, & ſtatim, quàm
loqui poterat, affirmabat ſe habere digitum paratum ad
eruendum illi oculos.

Tria namque floruerunt ſub tanto Pontifice Paulo V.
226 nempè † Iuſtitia, & Pax, & Abundantia, nam non tantùm
Pontifex fuit, ſed Pater communis amantiſſimus, habuit
ſanè aures patientiſſimas, benigna reſponſa, & ipſum vul-
tum auguſti decoris venerandum, itaque Iuſtitia, & Pieta-
227 te, quæ ſunt duo flores ſupremorum Principum, totius or-
bis demandatum Imperium incomparabili prudentia rexit.
Alia non refero tanquam notiſſima, & iuſtum volumen
requirentia.

Hodie verò ex eadem glorioſa familia Pauli Papæ V. ad-
eſt Excellentiſſimus Dominus Ioannes Baptiſta Burgheſius
228 Romanus, Princeps Sulmonæ, &c. tanti Pontificis Abne-
pos, qui licet in adoleſcenti ætate conſtitutus ſit, attamen lux merediana gloriarum immortalium in eo perbellè coruſcat, ac ſcintillat, tali enim prudentia eſt affectus, ac imbutus conſilio, vt ab omnibus vnanimiter obſeruetur. Itaque prudens, & ſapiens, (quidquid dixerit Plato de legibus) innocentiæ morum, animi ſtrenuitatem coniunxit, eique tanquam Mœcenati optimo, multùm me debere intelligo.

Paulus Rubeus.

R. P. D. PIROVANO.

Meleuitana Antianitatis.

Luna 1. Marty 1638.

ARGVMENTVM.

Mandatum procuræ ad ſubſtinendam ſententiam ex quibus probetur. Litteræ Apoſtolicæ habent executionem paratam iuſtificatis narratis. Renunciatio, quando cenſeatur facta per metum. Metus iuſtus qualis dicatur, & ex quibus coniecturis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia eſt valida, & ſi citetur procurator, de cuius mandato non conſtat, ſi ad ſeruationem terminorum ſubſtantialium citetur perſona legitima.*

2 *Mandatum procura præſumptum ſufficit ad ſubſtinendam ſententiam.*

3 *Mandatum procura probatur ex impenſa, & longa ſubſtentatione cauſa.*

4 *Littera Apoſtolica mittuntur executioni preuia iuſtificatione narratorum in Breui.*

5 *Breue Apoſtolicum non habet exequtionem paratam, niſi iuſtificatis narratis, & concludenter.*

6 *Narrata in Breui reſpectu mentis Principis, dicuntur pars gratia.*

7 *Renunciatio cenſetur facta per metum durante eadem cauſa metus.*

Quod fortius procedit ſubſequente proteſtatione, etiamſi ex interuallo legatur facta, num. 8.

9 *Metus probatur coniecturis, & præſumptionibus, qua admittuntur, & ſi leuiores ſint.*

10 *Metus ex iuſta cauſa iudicatur timor amiſſionis omnium bonorum in quacumque perſona ætatis, ſexus, & gradus.*

11 *Metus iuſtus dicitur timor amiſſionis honoris nobilitati inhærentis.*

12 *Renunciatio præſumitur ex metu, ſi fuit facta de rebus, qua non ſine cauſa, & de facili renunciari ſolent.*

13 *Contractus factus cum ſuperiori Iudice ſuſpicione metus non caret.*

Fallit, quando facilè haberi poteſt recurſus ad ſuperiorem, num. 14.

15 *Timor metus proueniens ex abuſu iuſtitia legitimus dicitur.*

16 *Fundamentum propria intentionis eſt probandum, etiam quod conſiſtat in negatiua.*

17 *Officium Notariatus ſupremi Principis, aut illius Magiſtratus non detrahit nobilitati, ſed addit.*

DECICIO CVII.

PEtita admiſſione per Ioannem Agniorant vſque de anno 1604. in gradu fratris equitis, tunc lingua Franciæ congregata, ſeruata forma Statutorum Religionis, *cap. 20. de recept.* Fratrum deputati fuerunt Commiſſarij ad probationes faciendas ſuper nobilitate, & legitimatione, & ad referẽdum, qui ſub die 30. Martij 1604. iterùm lingua congregata, retulerunt tenorem probationum conſiſtentium in folijs 29. quibus auditis Domini de omnes lingua, nemine diſcrepante, probationes vti non legitimè factas ſecundũ vsũ, & conſuetudinẽ Religionis reiecerunt; Quorũ ſententia exindè eodem Ioãne reclamante fuit confirmata. Primò per conſilium ordinariũ, & ſecundò per conſilium completum, atque ita ſecundum ſtabilimenta Religionis cauſa expedita remaneret. Recurrẽte autem eodem Ioanne ad Sedem Apoſtolicam ſub die 18. Februarij 1605. obtinuit per Sãctæ memoriæ Paulum Quintum ſibi indulgeri facultatem, non obſtante quod cauſa expedita fuerit, nouos Commiſſarios ad recipiendum veriores ſuę Nobilitatis, & præſertim ſuper officio Notarij Regij, an Nobilitati præiudicium aliquod afferat probationes, & informa-

tiones ab eiſdem Commiſſarijs deputandis recipiendas iuxta ſtylum Hoſpitalis, perindè ac ſi alij Commiſſarij deputati, ac aliæ probationes receptæ, ac in lingua, & Conſilijs eiuſdem Hoſpitalis examinatæ, & reprobatæ minimè fuiſſent quibus peractis, & de nouo probatis, & audita relatione Commiſſariorum in lingua congregata, idem Ioannes nemine diſcrepante fuit receptus ſub die 4. Septembris 1613.

Cæterùm quia ante prædictam receptionem, nempè ſub die 19. Auguſti idem Ioannes ſe obligauerat in verbo Nobilis viri aduerſus linguam Franciæ, ſe vnquam quouis modo, nec per viam recurſus ad Sanctiſſimum, aut ad Religionem aliam prætendere antianitatem, quàm illam, quæ illi currere incipiet in die 19. Auguſti 1613. indè obtinuit aliud Breue ſub data 22. Septembris 1627. decernens eidem Ioanni antianitatem à die præſentationis primarum probationum competiſſe, & competere, pro cuius Breuis executione emanauit ſententia Rotalis, * de cuius validitate, & Iuſtitia cum hodie quæreretur viſum fuit, quoad vtramque partem eſſe confirmandam.

De validitate reuoluto proceſſu ſufficienter conſtat, quæ non euitatur ex oppoſita exceptione citationis exequutæ ad ſententiam contra Ioannem Baptiſtam Naldinum, de cuius mandato procuræ non conſtat in actis.

Quia nedum fuit citatus Naldinus procurator à tergo Commiſſionis adnotatus, ſed & D. Laurentius ad ſeruatione terminorum ſubſtantialium, quòd ſufficit etiam quod ab
1 initio non fuerit citatus, † dum in actis docuit de ſuo mandato ante vltimam citationem, Caſſad. *dec.* 8. *in fin. de reſcript.* Caputaqu. *deciſ.* 249. *par.* 3. *& deciſ.* 70. *num.* 9. coram Papa Gregor. XV.
2 Maximè quia † ad ſubſtinendam ſententiam ſufficit mandatum præſumptum, quòd in Naldino diſſimulari non poteſt,
3 & benè † probatur ex impenſa ad defenſionem cauſæ ſubminiſtrata, & ipſa ſubſtentatione cauſæ longo tempore, & accuratè protecta, Surd. *conſ.* 335. *num.* 20. Mantic. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 7. *num.* 3. *& ſeqq. deciſ.* 44. *num.* 5. coram Papa Gregorio XV.

Iuſtitia pariter ſententiæ viſa fuit patens ex deciſionibus cauſæ, diſcuſſa iuſtificatione narratorum in breui, & proba-
4 ta, † cùm qua ſemper litteræ Apoſtolicæ mittuntur exequutioni, *cap. ſi Capitulo de conceſſ. præben.* Caſſad. *dec.* 10. *num.* 8. *de reſcript.*

Non obſtat, quòd contraria ratione deneganda ſit exe-
5 quutio breuis, non præcedente † omnium narratorum iuſtificatione, & quidem concludenter *l. final. C. de diu. reſcr. cap.* 2. *de reſcr.* Rota *dec.* 251. *nu.* 2. *par.* 2. *recent.* quæ reſpecti-
6 uè ad mentem † Principis pars gratiæ dicuntur, Ægid. *deciſ.* 77. *num.* 7. Put. *dec.* 245. *num.* 1. *lib.* 1. Caputaq. *dec.* 128. *par.* 1. duoque præcipua narrata non eſſe iuſtificata aſſerebantur, nempè antequam profeſſionem emitteret minis, & diuerſis perſuaſionibus inductus fuerit per Chirographum primæ antianitati renunciare. Secundò, quòd poſt factas ſecundas probationes coram Commiſſarijs comperto, reprobationem probationum per ipſos Fratres linguæ Franciæ factam nullo fundamento niti, Capitulumque Prouinciale, & Conuentus probationes ſecunda pro bonis, & validis nemine diſcrepante acceptaſſe.

Quoad narrata de minis, & perſuaſionibus; Vndè originem ſumpſit metus, & timor amiſſionis proprij honoris, & nobilitatis ſufficienter iuſtificatur ex eo, quòd de menſe Auguſti 1613. dum ſe præſentauit in lingua cum nouis probationibus, Equites de eadem profitebantur, nolle illum recipere, ſed attenta promiſſione facta non prætendendi antianitatem, niſi à die præſentationis nouarum probationum, illum receperunt, prout quinque teſtes pro lingua examinati de menſe Auguſti 1636. plenè, & concludenter deponunt, ex hac inquam vnanimi declaratione potuit Ioannes timere Conuentum Equitum de Lingua iudicare debentium, & intereſſe habentium, credereque rei iudicatæ ignobilitatis contrarium iudicium non fuiſſe aſſequuturum, niſi proprio iuri, ex antiqua antianitate per ſolutionem paſſagij acquiſito renunciaſſet, qui actus renunciandi antiquæ antianitati, cùm factus fuerit immediatè, & in contenti poſt declarationem DD. Equitum de Lingua ſub die 19. Auguſti 1613. & ante eius receptionem, quæ ſubſequuta fuit ſub die 4. De-
7 cembris eiuſdem anni 1613. exindè metu amiſſionis propriæ nobilitatis facta præſumendum eſt tanquam ex præambula cauſa durante, Bald. *in l.* 2. *queſt.* 1. *num.* 10. *Cod. quod met. cauſ.* Tiraqu. *de retract. conuent.* §. 1. *gloſſ.* 5. *nu.* 21. Oſaſch. *dec.* 179. *num.* 12. Menoch. *præſumpt.* 127. *num.* 29. *lib.* 3. qui metus impreſſus de eo tempore, & in inſtanti eo magis iuſtificatur ex ſubſequuta proteſtatione eiuſdem Ioannis 24. Decembris 1616. de inhærendo ſemper primæ ſuæ antianitati, nec illi velle, aut voluiſſe renunciare tanquam indebitè extortæ; nam tunc præſumitur renunciationem metu fuiſſe contractã conſeruando ſenſum ab actu ſeparatum, etiamſi ex interuallo legat. facta, Conar. *in epit.* 4. *decret. q.* 2. *cap.* 3. §. 5. *n.* 12. Crauett. *conſ.* 10. *nu.* 18. *&* 49. *n.* 8. Alciat. *conſ.* 5. *num.* 5. *verſ.* 2. *concurrit proteſtatio*, Menoch. *eadem præſumpt.* 127. *numer.* 23. Farinacc. *in fragment.* latè comprobans *in verbo metus numer.* 197.

Iuſtitia etiam cauſæ metus inſpecta qualitate perſonarum, & rerum in contractu renunciationis deductarum multis coniecturis, & præſumptionibus probatur, † quæ in hac 9
materia admittuntur, etiamſi leuiores ſint, Bald. *conſil.* 26. *num.* 2. *lib.* 3. Alexan. *conſil.* 98. *num.* 6. *lib.* 3. Menoch. *conſil.* 410. *num.* 8. *& de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 136. *num.* 1. *& eadem præſumpt.* 127. *num.* 8. Farinacc. *fragm. verb. metus numer.* 181.

Prima namque perſonam reſpiciens fuit timor amittendæ nobilitatis, & honoris, ſi primæ probationes remanſiſſent integræ, & per rem iudicatam, tunc pro excluſione nobilitatis firmatæ, nam † ſicut iuſta cauſa metus iudicatur timor amiſ- 10
ſionis omnium bonorum, in quacumque perſona ætatis, ſexus, & gradus, *cap.* 2. *de ijs qui met. cauſ.* Dec. *conſ.* 690. *nu.* 8. Crauett. *conſil.* 49. *num.* 7. Menoch. *eodem caſ.* 135. *in fin.* Medic. *de caſib. fortu. par.* 1. *quæſt.* 7. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 5. *num.* 20. eodem modo † iuſtus metus cadit, quando agitur 11
de amiſſione honoris nobilitati inhærentis, qui diuitijs quibuſcumque præferendus eſt, *l. ego puto, l. iſti quidem*, §. *penult. ff. quod met. cauſ. l. iuſta, ff. de manumiſſ. vindic.* Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 5. *num.* 6. Menoch. *eod. lib. de arbitr. caſ.* 377. *num.* 19. *&* 396. *num.* 7.

Secunda pariter reſpicies res in renunciatione deductas, nempè ius quæſitum ex ſolutione paſſagij, non minùs vehemens viſa fuit, tanquam relata ad commodum, & victum, aut alimenta ſuo tempore ſperata per Equitem in fratrem receptum, quibus † non ita de facili ſine cauſa renunciatur, 12
niſi accedat metus, & timor maiora amittendi, Crauett. *conſ.* 49. *num.* 5. Menoch. *præſumpt.* 4. *num.* 12. *lib.* 3. Rota *dec.* 643. *num.* 15. *par.* 1. *recent.*

Tertiam denique cæteris vehementiorem exiſtimabant Domini, quoniam ex ore DD. Equitum de lingua certus erat Ioannes, quòd nouę probationes non fuiſſent admittendę, niſi renunciata prima antianitate, vt deponunt ſupradicti quinque teſtes, & tunc contractus factus cum ſuperiore † Iudice, prout erant DD. Equites de Lingua, ad quos ſpe- 13
ctabat admittere, vel reijcere nouas probationes, ſuſpicione metus non caret, Soccin. iun. *conſ.* 47. *nu.* 33. *lib.* 3. Menoch. *de arbitr. caſ.* 136. *nu.* 6. Vital. *in tract. clauſularum de metu official. nu.* 1. *&* 2. Sebaſt. Medic. *de caſ. fort. par.* 1. *qu.* 7. *nu.* 7.

Non obſtat, quòd cùm DD. Equites de lingua haberent Superiores, nempè Conſilium, & Magnum Magiſtrum, ad quos de facili poterat haberi recurſus, indè ceſſare † illatio- 14
nem metus, & omnem præſumptionem minas exequendi, vt dicitur Rotam firmaſſe *in Mutinen. emphyteuſis* 26. *Aprilis* 1632. *coram Epiſcopo Vrgellen. Bononien. tranſactionis* 29. *Nouembris* 1633. *coram D. meo Vereſpio, & in deciſ.* 326. *nu.* 34. coram Papa Gregorio XV.

Quia ex quo tota lingua nemine diſcrepante reiecerat primas probationes, & Conſilium ordinarium, & completum ſequutum fuiſſet determinationem linguę, prout ſolet, quando nullus diſcrepat à ſententia aliorum, & teſtes ſupra ponderati deponunt, quòd idem fuiſſent de ſecundis probationibus, niſi primæ antianitati renunciaſſet, † meritò de 15
abuſu iuſtitiæ, qui initium ſumebat à lingua potuit timere, Angel. *conſ.* 215. *num.* 3. *& in eadem dec.* 326. *nu.* 34. *in fin. admittitur.*

Supereſt ſecunda narratiua, quòd poſt factas ſecundas probationes coram Commiſſarijs compertum fuit reiectionem primarum probationum, nullo fundamento niti, quam dicebatur non eſſe probatam, nec probari poſſe, dum probationes primarum inſtantiarum ad Rotam non fuerunt tranſ- 16
portatæ, & ad eam iuſtificandam teneri etiam, quòd conſiſtat in negatiua, Felin. *in cap. ſuper his col.* 7. *de tranſact.* Caſſad. *dec.* 3. *de reg. Cancell.* Gabr. *de probat. concluſ.* 6. *num.* 1.

Quia narratiua non dicit ſimpliciter, reiectionem primarum probationum nullo fundamento niti, ſed poſt factas ſecundas probationes compertum fuiſſe nullo fundamento niti, quòd plenè, & cõcludenter probatur, nouis probationibus dete-

detectis, & tranſportatis, partéque citata productis; Ex quibus dum conſtat de receptione Ioannis nemine diſcrepante in neceſſarium antecedens ceſſare debent fundamenta primarum probationum, à DD. Equitibus nemine pariter diſcrepante reiectarum, & nihilominus qualitas notarij ſecundò probata, Regi, aut Magiſtratibus illius ſeruientis ſufficienter iuſtificat negatiuam; quia obiectio de ſimplici Notariatu, & illius exercitio in ſuis maioribus nullo fundamento nititur; Quoad Notarios ſupremi Principis, aut illius
16 Magiſtratus, quorum officium, & exercitium nobilitati non ſolet detrahere, ſed addere, Tiraq. *de nobilitate cap*. 3. *num*. 8. Decian. *conſ*. 31. *num*. 35. *vol*. 4. Caſſan. *conſ*. 64. *num*. 34. Et de iſta qualitate notariorum latiſſimè diſtinguit, & eorum
17 nobilitatem admittit † Menoch. *conſil*. 552. *per tot*. & eam diſtinctionem Rota recepit *in Comen. habitus* 14. *Iunij* 1613. *coram me*, ita vt Nobilitate Notarij Regis poſita ſemper ceſſent fundamenta primarum probationum de ſimplici Notario affirmantium.

Cauſa iſta in prima inſtantia fuit coram bon. mem. Alexandro Bucchabella coram quo emanarunt duæ deciſiones, quæ habentur infra in appendice aliarum deciſionum additarum. In ſecunda inſtantia fuit coram bon. mem. Pirouano coram quo emanauit præſens deciſio ſub die 1. Martij 1638. In tertia verò inſtantia tandem fuit coram bon. mem. Eminentiſſimo D. Cardinali Panzirolo coram quo emanarunt duæ aliæ deciſiones, nempè ſub diebus 22. Iunij 1640. & 1. Februarij ſequentis anni, quæ deciſiones habentur infra iuxta ſeriem temporis.

R. P. D. PIROVANO.

Romana fideicommiſſi de Maximis.

Veneris 5. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum factum vltimo morienti per reciprocam vocato, & in tota hæreditate, quando dicatur inductum perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum, & diſcutitur materia celebris conſ. 21. Oltrad. & plura habentur, quando ex vocatione actiua inferatur ad paſſiuam, ſubſtitutio facta ſi ſine filijs, quando expiret per mortem, cum filijs etiam ſi plures fuerint factæ ſubſtitutiones, & qualiter hoc intelligatur. Extranei, finitis lineis vocati, qualiter cenſeantur vocati, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum factum vltimo morienti per reciprocam vocato, & in tota hæreditate dicitur abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum.*

2 *Vocatio extranei in defectum lineæ importat reciprocam inter ipſos de linea, & vide num. 15. cum ſeqq.*

3 *Filij in conditione poſiti tacitè ex ſtatuto Vrbis vocati ab expreſſa vocatione non differunt.*

4 *ex Vocatione actiua ad paſſiuam faciliùs infertur ſtante tacita vocatione.*

5 *Oldradi conſilium 2. non procedit vbi filij non ſunt ſimpliciter in conditione poſiti, ſed vocati.*

6 *ex Vocatione actiua ad paſſiuam non infertur ex neceſſitate, benè tamen facilius, & ex leuioribus coniecturis, num. 8. & ſeqq.*

7 *Vocati actiuè veniunt per vulgarem, non autem per fideicommiſſum, ita ut cenſeantur grauati.*

8 *Vocatio paſſiua, ſtante actiua vocatione probationes leuiores requirit, quinimò & coniecturas, & præſumptiones, & num. ſeqq.*

9 *Reciproca requiſita, nempè quod fiat vltimo morienti, per reciprocam vocato, & in tota hæreditate valdè vrget, vt ex actiua vocatione ad paſſiuam inferatur, & vide num. 1. & num. 11.*

10 *Qualitas maſculinitatis ſæpius repetita, cum perpetua fœminarum excluſione pariter vrget ad paſſiuam ex actiua vocatione.*

11 *Prohibitione ne bona tranſeant in alienam familiam, ſed perpetuò remaneant in ceppo de neceſſitate importat reciprocam.*

Amplia, quia potiſſima dicitur coniectura pro inferendo ex actiua ad paſſiuam vocationem, ibidem, & num. 8. pro intelligentia.

12 *Subſtitutio facta ſi ſine filijs expirat per mortem cum filijs etiam ſi plures fuerunt ſubſtitutiones, & vltimus cum filijs moriatur, & num. 13.*

14 *Intellige ſi omnes conſecutiuæ, & dependentes fuerint ſubſtitutiones, ſecus ſi ſeparatæ, & diſtinctæ, & vltima eſſet ſucceſſiua.*

Subſtitutione prima caducata, non caducantur aliæ, ab illa diſtinctæ, num. 14.

Conſilium Oldradi 21. licèt intret in vna ſubſtitutione, non tamen intrat in alia ſeparata, & diſtincta, in qua ex coniecturis ab eo receditur, & num. 14. & num. 12. pro intelligentia.

15 *Vocatio extranei, linea extincta, non ſufficit ad vocationem paſſiuam inter ipſos de linea, contra n. 17.*

Maximè ſtantibus coniecturis paſſiuæ vocationis, n. 18.

16 *Extraneì, finitis lineis vocati, cenſetur per vulgarem vocati, ſi illi de linea ante aditam hæreditatem deceſſerint, non autem per fideicommiſſum quocumque tempore deceſſerint, & num. 17. & ſeqq. vbi contrarium.*

17 *Vocationi extranei finitis lineis locus eſſe non poteſt, niſi alter alteri eſſet reſtituere grauatus.*

19 *vna Pars teſtamenti declarat aliam, & deſeruit pro argumento in alia parte.*

20 *Vocatio Baſtardorum poſita in vna parte teſtamenti, qualificat totam diſpoſitionem, ſi non erat neceſſe illam in alijs caſibus repetere.*

DECISIO XVIII.

DOminicus de Maximis diſponendo Domui ſuæ de anno 1526. condidit teſtamentum, in quo ſuos hæredes nominauit Petrum, Lucam, Angelum, & Iulianum eius filios, quos eorumque filios ad inuicem ſubſtituit, ſi ſine filijs maſculis moriantur, ſeu aliquis eorum moriatur; Iulianus viuente patre obijt ſine filijs alij tres ſuperuixerunt patri, & deceſſerunt cum filijs, & ſignanter Lucas reliquit poſt ſe Lelium, Fabium, Pompeium, Carolum, Aſcanium, & omnes dempto Pompeio, qui obijt ſine filijs ſucceſſores maſculos reliquerunt; Nempe Lelius reliquit Pompeium, & iſte Antonium Franciſcum Marchionem primogenitum, & fratres, nunc pro declaratione abſoluti, & reciproci fideicommiſſi agentes; Fabius verò reliquit Franciſcum, qui decedens ſine maſculis inſtituit hæredem Victoriam, quę libertatem bonorum tuetur vnà cum Iacobo, Stephano, & Laurentio filijs Caroli, & Camillo filio Aſcanij. Vnde inſtituto iudicio per Marchionem Antonium Franciſcum, & fratres contra Victoriam ſuper vindicatione bonorum Fabij, quæſitum fuit an conſtet de fideicommiſſis Dominici, & Lucæ, quæ ſuffragentur Marchioni, & fratribus de Maximis, itaut ſit recedendum, vel ſtandum *deciſionibus Robuſterij* 118. *par*. 1. & 230. *par*. 2. *diuerſ*. & conſtare de fideicommiſſo Dominici ad fauorem Marchionis, & fratrum per DD. fuit reſolutum.

Ex toto namque contextu teſtamenti colligitur Dominicum ſubordinaſſe ſuam diſpoſitionem ad tres caſus principaliter præuiſos. Primus eſt in ordine, dum nominatis filijs ſuis hæredibus Petro, Luca, Angelo, & Iuliano eos ad inuicem ſubſtituit, eorumque filios legitimos, & naturales, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, ſi ſine filijs maſculis legitimis moriantur, ſiue alter eorum moriatur. Secundus eſt, ibi, incipiens, & caſu quo filij maſculi per dictam lineam directam ex legitimo matrimonio deſcendentes vſque in infinitum deficerent, & omnes ſine filijs maſculis prædictis morerentur, eo caſu voluit, quod in dictis ſuis bonis ſuccedant filij maſculi baſtardi ex dicta linea ſua directa maſculina naſcituri. Tertius ponitur caſus, ibi, item ſimiliter voluit Teſtator, quod in euentum in quem vnus, vel plures ex dictis filijs ſuis, & hæredibus moreretur cum filijs maſculis, & fœminis, & deinde omnes filij maſculi morerentur ſine filijs maſculis ſuperſtitibus fœminis, tunc & eo caſu ſuccedant filij ſuperuiuentes ipſius Teſtatoris, ac filij filiorum defunctorum, ſeu deſcendentes maſculis ex eis in ſtirpes, & non in capite.

Ex verbis autem ſecundi caſus exiſtimarunt Domini probari fideicommiſſum abſolutum, perpetuum, & reciprocum; Nam in primo caſu Teſtator prouiderat quando plures, vel vnus ex ſuis filijs moreretur ſine filijs maſculis, in hoc verò ſecundo prouidet in caſu, quo tota eius linea maſculina deficeret, ſubſtituendo baſtardos ex linea directa ſua maſculina naſcituros vltimo morienti ex ſuis deſcendentibus legitimis in tota hæreditate, † quorum concurſus probat ne dum actiuam, aut deſcenſiuam, & linearum deſcendentium vocatio- 1
nem,

nem, ſed & retiptocam abſolutam, & perpetuam inter eoſ-
dem ſubſtitutionem ſecundom veriorem, de qua per Maut.
*de coniectur. lib.7. tit.5. num.*3. Seraph. *dec.*934. *num.*15. Rota
*deciſ.*300. *num.*10. 361. *num.*15. 493. *num.*9. *par.*1. *rec.* & de
vocatione extranei in caſum defectus lineæ, quod importet
2 † reciprocam intet ipſos de linea propret neceſſitatem im-
plendi voluntatem teſtatoris, cui alias locus eſſe non poſſet,
niſi vnus poſt alterum eſſet grauatus reſtituere vſqoequò
aperiatur locus extraneo poſt lineam vocato, apertè reſpon-
derunt Soccin. iun. *conſ.*110. *n.*10. *vol.*3. Ruin. *conſ.*140. *num.*
9. *vol.*3. Rim. ſen. *conſil.*189. *num.*9. *vol.*1. Menoch. *conſ.*481.
*num.*3. *vol.*5. Laderc. *conſ.*169. *num.*3. Decian. *conſil.*28. *num.*
15. *& ſeqq. vol.*2. Petegr. *conſil.* 54. *n.*7. *vol.*1. Surd. *conſ.*344.
*num.*16. *vol.*3. Sim. de Pręt. *de vlt. vol. fol.*323. *num.*27. quo-
rum opinio eo faciliùs eſt recipienda, quia noo eſt dubitan-
dum in terminis noſtris, an poſiti in conditione fuerint voca-
ti, prout in caſibus, lo quibus reſponderunt ſupradicti, dubi-
3 tabatur, & ex coniecturis vocationem concludebant, † cum
habeamus ſtatutum Vrbis 142. *lib.*1. determinans filios in
conditione poſitos cenſeri tacitè ad fideicommiſſum voca-
tos, & eos ab expreſsè vocatis non differri, dixerunt Gabr.
*conſ.*115. *num.*11. *lib.*1. Rot. *dec.*403. *num.*5. 424. *num.*1. *par.*2.
recent. & nouiſſimè idem fuit dictum *in Romana fideicom-
miſſi de Incoronatis* 13. *Nouembris* 1637. *coram me*, vt pro-
4 pterea facilius inferatur de actiua ad paſſiuam † vocatio-
nem, & prout ad eam inferunt Dec. *conſ.*270. *in fine verſ. non
obſtat, quod ſubſtitutio*, Ruin. *conſ.*158. *num.*14. *vol.*2. Menoch.
*conſ.*220. *num.*16. Deciao. *conſ.*84. *num.*26. *vol.*3. *affirmantes*
5 *conſilium Oldr.*21. non † procedere quando filij noo ſunt
ſimpliciter in conditione poſiti, ſed vocati.
6 Non obſtat, quod de actiua vocatione † ad paſſiuam oon
infertur per neceſſe ſecuodum veriorem, de qua per Marza-
rium *conſ.*6. *num.*7. Pariſ. *conſ.*41. *num.*28. *lib.*2. Decian. *conſ.*
26. *num.*56. *vol.*2. *cum alleg.* & tunc actiuè vocati veniunt
7 per vulgarem in euentum, † quod aliquis ſine filijs decede-
ret, non autem per fideicommiſſum, ſi poſt aditam hæredita-
tem deceſſerint, vt benè declaratur per Menoch. *conſ.*379.
*num.*35. *& in Forolinien. fideicommiſſi coram Papa Clemente
VIII. quæ eſt deciſio* 568. *num.*9. *par.*1. *diuerſ.* quæ in præſenti
dicebatur tantò magis excluſa, dum fit tranſitus de linea Fa-
bij ad lineam Pompeij.
Quoniam negari non poteſt, quin facilius ſuppoſita vo-
8 catione actiua † inferatur ad paſſiuam, ideſt leuioribus co-
niecturis, & præſumptionibus probetur Rot. *deciſ.*181. *num.*
5. *& deciſ.*319. *num.*2. *par.*1. *recen. & in Bonon. de Deſiderijs
26. Iunij* 1626. *coram D. meo Merlino*. Et in præſenti tres po-
tiſſimæ, ac principales, & cæteris concludentiores concur-
9 rant, nempe tria illa † quæ ſolent firmare reciprocam, vt
ſupra dictum fuit; Secundò qualitas maſculinitatis ſępius
9 † repetita, & cum perpetua fœminarum excluſione; Et ter-
tiò expreſſa Teſtatoris voluntas, quod bona non tranſeant
in alienam familiam, ſed perpetuò remaneant io cippo do-
mus ſuæ, quæ legitur in fine tertij caſus, quæ perpetua bono-
11 rum permanentia † in cippo domus de neceſſitate importat
reciprocam, ſine qoa bona non poſſunt permanere in fami-
lia contemplata, Gabr. *de fideic. concl.*7. *num.*7. Peregr. *de fi-
deicom. art.*29. *num.*3. Fuſat. *quæſt.*480. *num.*20. Surd. *conſ.*96.
*num.*34. & ſæpè apud Dominos ad effectum reciprocæ fuit
recepta, vt pleniſſimè dictum fuit *in Bonon. de Scadinarijs
*10. *Decembris* 1623. *coram D. meo Merlino*.
Non obſtat, quod Dominicus duas tantum expreſſas, &
diſtinctas fecerit diſpoſitiones. Primam ſub conditione ſi fi-
lij ſui, vel alter eorum deceſſerint ſine filijs maſculis, ſubſti-
tuendo eos, & eorum filios ad inuicem, quæ locum non ha-
buit, quoniam filij omnes cum filijs maſculis deceſſerunt. Se-
cundam primæ contrariam, ſi filij cum filijs maſculis deceſ-
ſerint, & deinde filij maſculi morerentur ſine filijs maſculis,
ſuccedât filij Teſtatoris ſuperſtites, & filij filiorum defuncto-
rum, quæ & ipſa expirauit; ex quo filij filiorum pariter obie-
runt cum maſculis. Vnde dicebatur, qua ratione expirauit
prima ſubſtitutio propter defectum conditionis, dum teſ-
12 pectiuè filij obierunt † cum filijs, eodem modo expirarunt
ſequentes dependentes adiectiuè, & illatiuè ſecundum ra-
tiones, Oldrad. *conſ.*21. Alex. *conſ.*139. *in primo dubio lib.*6.
cuius opinionem infiniti ſunt, quos referunt Oddo *de com-
pend. par.*6. *art.*2. *num.*7. *& conſ.*67. *per totum*, & Surd.
*conſ.*344. *num.*1. *vol.*3. & in hac eadem cauſa propter condi-
13 tionis defectum † fuiſſe reſolutum expiraſſe ſubſtitutionem,
& cum ea cæteras ſubſequentes *primo* 6. *Octobris* 1573. *co-
ram Robuſterio, quæ* 118. *part.*1. *&* 30. *Aprilis* 1574. *co-
ram eodem, quæ eſt* 230. *part.*2. *diuerſorum*.
Quia non duæ tantum ſunt diſpoſitiones, ſed tres vt ſupra
fuit ponderatum, & quidem non conſequutiuè, & depen-
dentes, ſed ſeparatæ, & diſtinctè vna ab altera; Nam de
comprehenſa in tertio caſu, quin ſit totaliter ſeparata, dubi-
tari non poteſt, ex quo contrarium ponit ius, quod fuerat
diſpoſitum, io primo caſu; dixerat enim Teſtator ſi ſine filijs;
in tertio caſu dixit ſi cum filijs morerentur; diſpoſita pariter
in ſecundo caſu diſtincta, & ſeparata, ac independentia
ſunt à primo, & tertio caſu; nam poſtquam diſpoſuit, ſi plu-
res, vel vnus ex filijs ſuis decederent ſine filijs, ac præſcripſit
ordinem ſuccedendi vſque in infinitum inter eos, ibi, ita
quod & ibi, & ſic ordine ſucceſſiuo, incipiendo nouam diſ-
poſitionem, in caſum, quo filij maſculi de linea ſua vſque in
infinitum deficerent, & omnes ſine filijs maſculis moreren-
tur, tunc diuerſam, & nouam vocationem fecit de illegitimis
extraneis in ipſa linea non comprehenſis, quæ cum non de-
pendeat à prima ſubſtitutione † caducata per exiſtentiam 14
maſculorum, omnes conueniunt nos verſari extra terminos
conſilij Oldradi idem Alex. *conſil.* 43. *lib.*3. *& conſ.*53. *in fine
lib.*6. Dec. *conſ.*480. *num.*6. Rim. iun. *conſ.*456. *num.*31. Pe-
regt. *de fideic. art.*15. *num.*29. Fuſar. alios cumulans *qu.*456.
*num.*15. & hanc declarationem ſequitur Rota *in Forolinien.
fideic. coram Papa Clemente VIII.* 568. *in fine part.*1. *diuerſ.*
allegando deciſiones Robuſterij pro fideicommiſſo, tan-
quam dependente à prima conditione, vt propterea non
mirum, ſi articulo non diſcuſſo in ſecundo caſu teſtamenti
Dominici ſeparato, & non dependenti, deciſiones prædictę
cum ſuo præſuppoſito dependentiæ ſe compatiantur cum
hodierna reſolutione.
Quod ſi dicatur ex hac ſecunda vocatione ad ſummum
probari poſſe actiuam, & deſcenſiuam ſubſtitutionem, quæ
noo ſufficit, † etiam quod extranei, linea extincta, ſint vo- 15
cati, vt in proximis terminis dicitur reſpondiſſe, Pariſ. *conſ.*
87. *n.*36. *& ſeq. lib.*2. Marta *conſ.*37. Cæphal. *conſ.*17. & Me-
noch. *conſ.*379. *num.*35. qui ad excluſionem illegitimi conſul-
uit ea potiſſimum ratione, quia extranei, finitis lineis, † cen- 17
ſentur vocati per vulgarem, quatenus ante aditam hæredita-
tem deceſſerint, non autem per fideicommiſſariam quocun-
que tempore deceſſerint, Fuſat. *quæſt.*480. *num.*84. Menoc.
referens, & approbans.
Reſpondetur multò plures hanc neceſſariam conſequen-
tiam ſequutos fuiſſe, vt vocationi de illegitimis, † aut extra- 17
neis lineis extinctis locus eſſe non poſſit, niſi alter alteri ſit
grauatus reſtituere, nempe Soc. Ruin. Rim. ſen. Laderch.
Decian. Peregr. Surd. Sim. de Pręt. ſupra relatos, & quando,
vt in præſenti concurrunt aliquæ coniecturæ paſſiuæ voca-
tionis; tunc nec in contrarium allegati videntur diſſentire,
dum hoc † ipſum ſæpius apud nos fuit firmatum, *dec.*181. *n.* 18
5. 319. *num.*2. *par.*2. *recen. Bononien. fideicommiſſ. de Deſi-
derijs* 26. *Iunij* 1626. *coram D. meo Merlino*, in quibus
aliæ deciſiones referuntur, & potentiores coniecturas
concurrere ſupra fuit firmatum ad inducendam recipro-
cam, nempe tria requiſita, repetitam qualitatem maſculi-
nitatis, & contemplationem cippus domus ſuæ, quæ & ſi in
fine tertij caſus legatur poſita, deſeruire tamen poteſt ad co-
gnitionem voluntatis teſtatoris † deſumendo argumentum 19
ab altera parte teſtamenti, prout licèt per *l. qui filiabus de leg.*
1. cum alij alleg. per Surd. *conſ.*315. *num.*6.
Nec mouit Dominos qood vocatio Illegitimorum, & ſeu
Baſtardorum ſit poſita in ſecunda parte, qui caſus nunquam 20
euenit, non autem io tertia parte ad qualificandam totam
Dominici diſpoſitionem, quia ideò eorumdem vocatio non
fuit repetita, ex quo non augebatur de prouidendo in caſum
extinctionis totius lineæ maſculinæ, ſed in parte ſi vnus, vel
plures cum filijs, & filij eorumdem ſine filijs morerentur, vt
tunc ſuccederent ſuperſtites filij Dominici, aut filij præde-
functorum filiorum, quibus ſuperextantibus non erat neceſ-
ſaria vocatio, aut repetitio illegitimorum.
Et ita, &c.

*Cauſa iſta iamdiu in Rota fuit ventilata, & præſertim co-
ram bo. me. Robuſter.* 6. *Octobris* 1573. *&* 13. *Aprilis* 1574. *quæ
ſunt deciſ.*118. *par.*1. *&* 230. *par.*2. *diuerſ. & poſt præſentem
deciſionem coram bo. mem. Pirouano in ſeq. vol. habetur alia co-
ram Reuerendiſſ. Cerro Decano ſub die* 11. *Ianuarij* 1649.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. ROIAS,

Bononieñ. Nullitatis.

Lunæ 8. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Sententia dicitur nulla ex defectus citationis, quæ executa contra vnum ex litigantibus non ſuffragatur quoad alios. Ratificatio ex quali ſcientia, & patientia colligatur. Sententia lata contra vnum quando noccat alteri, & quando ſecus. Mandatum præſumptum ad effectum ſubſtinendi ſententiam debet neceſſariò concludere.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat quando ſententia eſt nulla.*
Sententia dicitur nulla ex defectu citationis, num.1.
2 *Citationis defectus reſpicit defenſionem.*
3 *Citationis defectus probatur ex reuolutione actorum.*
4 *Citatio contra vnum ex fratribus, & conſortibus officit alteri.*
Intellige ſi adeſt mandatum præſumptum, vel ratificatio non citati, num.5.
5 *Res iudicata non operatur contra non citatum, niſi adſit eius ratificatio.*
6 *Ratificatio colligitur ex ſcientia, & patientia.*
Intellige dummodo ſcientia, & patientia concludenter non præſumptiuè probentur, num.7.
Socius habet mandatum à lege ad faciendum vtilia pro re communi, num.6.
8 *Patiens, & tacens in iudicio ſibi præiudicat agendo, ſecus ſi eſt reus.*
9 *Text. in l. qui patitur ff. mandati declaratur.*
10 *Sciens, & Patiens in fauorabilibus ſibi præiudicat.*
11 *Cauſa an ſit fauorabilis inſpicienda eſt in limine non in fine iudicij.*
12 *Initium eſt conſiderandum ad effectum cognoſcendi quid ſequi poſſit.*
13 *Inſpiciens ſemper tendit in bonum.*
14 *Animus bonus non offenditur quando finis eſt læſiuus.*
15 *Sententia lata contra vnum nocet alteri, vbi eſt eadem ratio vincendi.*
Quam concluſionem locum habere intelligas inter hæredem inſtitutum, & ſubſtitutum, num.16.
17 *Sententia lata cum poſſeſſore Maioratus cæteris omnibus ſucceſſoribus in infinitum nullo modo citatis, aut certioratis, præiudicat.*
Ex ea ratione, quia ſubſtitutus non habet æquale intereſſe cum inſtituto, ſed tantum in conſequentiam, num.18.
19 *Conſortes quando dicantur habere æquale intereſſe, & non in conſequentiam.*
20 *Sententia lata ad fauorem vnius contra poſſeſſorem partis hæreditatis nō præiudicat poſſeſſori alterius partis.*
Poſſeſſores hæreditatis æquale intereſſe habentes, omnes debent citari, num.20.
21 *Mandatum præſumptum pro ſubſtinenda ſententia non releuat ſi præſumptio non concludat per neceſſe.*
22 *Mandatum præſumptum ex coniunctione ſanguinis inter fratres in re communi, non ſuffragatur in præiudicialibus.*
23 *Procurator pro altero non conſentiente, in præiudicialibus non poteſt conſtitui.*
Iudicium ſubſtinetur tantum, pro parte illius qui comparuit, num.23.
24 *Scientia, & Patientia in lite arguitur ex magna impenſa, & productione ſcripturarum à Procuratore factarum.*
Limita quando ipſe procurator habet intereſſe in cauſa, num.25.
25 *Productio ſcripturarum facta à fratre non operatur contra alium fratrem, ſed reſtringitur ad factum facientis.*
27 *Appellatio à ſententia de diametro repugnat illius conſenſui.*
28 *Appellare à ſententia quatenus appellanti inferatur aliquod præiudicium eſt germanus modus veniendi ad cauſam.*

DECISIO XIX.

ROta relaxauit mandatum de immittendo aduerſus DD. Petrum, & Demetrium de Pieritijs ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, & ab ipſis poſſeſſis titulo emptionis, à quo interpoſitâ appellatione, Signatura commiſit mihi cauſam cum clauſula, *quatenus ſit locus Ægidianæ*; & propoſito dubio die 5. Iunij 1637. fuit reſolutum Ægidianam intrare; ſed quia dubitabatur de validitate Sententiæ reſpectu non citationis Demetrij, Domini ordinauerunt, vt de hoc particulariter videretur. Et hodie fuit reſponſum Ægidianam
non intrare quo ad Demetrium, quia † ſententia fuit nulla 1
ex defectu citationis illius, vel eius Procuratoris legitimi, *l. de vnoquoque 47. ff. de re iudic. & l. ſi petitor 31. ff. de iudic. l. 1. §. item cum ex edicto, ff. quæ ſent. ſin. app. rec.* Rota *dec.361. num.2. par.1. diuerſ.* Greg. *deciſ.4. num.1.* vbi latiſſimè Vant. *in tract. de nullit. ex defect. citat. à num.1. qui num.6.* dicit po-
tiſſimam eſſe nullitatem ex defectu citationis, † vt puta de- 2
fenſionem reſpiciens, quæ à iure prouenit naturali, *Clem. Paſtoralis, §. cæterum de re iudic.*
Defectus namque citationis in præſenti patet ex † reuo- 3
lutione actorum, qui eſt modus probandi hanc negatiuam, Rota *deciſ.197. num.42. par.1. & deciſ.429. num.1. par.3. recent.* & coram Caualer. *deciſ.35. num.2.*
Non obſtante deducta pro Glauatinis, ſcilicet quod Pe-
trus, & Demetrius ſint fratres, & Conſortes, & conſequen- 4
ter citatio vnius alteri officiat, Seraph. *dec.1433. num.3.* quia fuit reſponſum cum verbis text. *in l. 1. C. quibus re iudic. non*
noc. in terminis de fratre, vbi quod † contra non citatum 5
res iudicata non operatur, niſi adſit mandatum, vel ratificatio.
Nec ſuffragatur, quod ratificatio videatur colligi ex ſcien-
tia, & patientia Demetrij, quod iſta lis ageretur † in Curia 6
etiam nomine ſuo, *l. qui patitur, ff. mandat.* & conſequenter cum ſocius habeat mandatum à lege facieñ. vtilia pro re communi, glof. *in l. nemo 68. verb. alienare, ff. pro ſocio,* vbi DD. Iaſ. *in l. ſtipulationes non diuiduntur num.9. verſ.2. ff. de verb. oblig.* Surd. *conſ.43. num.9. & 10. tom.1. ſententia contra vnum lata nocet alteri, cap. quamuis de ſentent. & re iudic.*
Quia fuit reſponſum ex iſtis non probari ratificationem,
dum ad eam inducen̄. ſcientia debet probari per neceſſe, † & 7
concludenter, non autem præſumptiuè, vt in noſtro caſu notant Ruin. *conſ.66. num.18. lib.3.* Patientia verò non obſtat Demetrio, quia tacens cum ſcit nomine ſuo agi cauſam
† ſibi præiudicat quidem in agendo, non autem ſi eſt reus, 8
Bald. *in l. licet num.15. C. de Procur.* tum etiam quia *d. l. qui*
patitur, loquitur in tertio præſente, non † autem abſente, 9
vt erat Demetrius toto litis tempore, vt benè declarat Alex. *in l. ſæpè num.8. verſ.2. reſpondetur, & num.93. ff. de re iudic.*
Tum etiam quia omnia deducta procedunt † in fauorabi- 10
libus, in quibus terminis loquuntur, vt latè per Barboſ. *in l. quæ dotis ſub n.153. ff. ſolut. matr. l. filius fam. §. inuitus, ff. de procur.* Mantic. *de tacit. lib.7. tit.7. num.4. verſ. ſed aduerten. eſt,* Bart. *in l. quo enim §. 1. num.1. ff. rem rat. haberi.*
Non obſtat, quod à Procuratore negocium † vtile gere- 11
batur, & quod cauſa fauoris inſpicienda eſt in limine, non in fine Iudicij, Alex. *in d. l. ſæpè n.87. in princ.* quia reſpondetur, quod in Iudicijs, an aliquis vtiliter incœperit, nunc
colligitur ex ſententia, & in principio † debet conſidera- 12
ri, quod ſequi poteſt, *l. qui in alterius, ff. de reg. iur.* cum dubius ſit litis euentus, *l. quod debet in fine, ff. de pecul.* notat Alex. *vbi ſupra n.87. circa med. verſ. non obſtat,* quod debet inſpici, & ratio eſt veriſſima, cùm ſemper qui incipit, tendat
† in bonum, & curet meliorem facere ſuam conditionem, 13
etiam illius, cuius nomine facit, nec bonus animus † offen- 14
ditur, quando finis eſt læſiuus, vt fuit ſententia lata contra Demetrium.
Vltimò non obſtat, quod vbi eſt ratio † eadem vincendi 15
ſententia lata contra vnum nocet alteri, latè Cæuallos *in comm. contra comm. quæſt.636. num.4. & ſeqq. l. 1. §. denunciari, ff. de ventr. inſpic.* & cum parem cauſam vincendi habeat Petrus, ac Demetrius in bonis, de quibus agitur citatio Petri ad ſententiam officere debeat Demetrio fratri; Nam fuit reſponſum Regulam Superiorem locum habere inter hæredem
inſtitutum, † & ſubſtitutum, *d. l. 1. §. denunciari,* ibi denun- 16
ciari autem oportet his, quos proxima ſpes ſucceſſionis contingit, vt putà primo gradu hæredi inſtituto non ſubſtituto, &
ita receptum eſt ſententiam † latam cum poſſeſſore maiora- 17

tus

tus cæteris omnibus ſucceſſiuis in infinitum non citatis, nec
etiam per generale proclama, vel aliàs certioratis præindi-
18 care, & ratio eſt, † quia ſubſtitutus non habet æquale inte-
reſſe cum hærede inſtituto, ſed tantum in conſequentiam
poſt mortem inſtituti, quod non verſatur inter Conſortes,
19 de quibus in caſu, cum omnes habeant † æquale intereſſe,
& ideò ſi mortuo Patre pronunciatur filiā legitima ad agen-
dum contra vnum poſſeſſorem partis hæreditatis ſententia
20 non præiudicat poſſeſſori alterius partis, † quia poſſeſſores
dictæ hæreditatis ſunt diuerſæ perſonæ æquale intereſſe ha-
bentes eodem tempore, quare ambo debent citari, Felin. *in
cap. penult. de ſent. & re iud. num. 9. verſ. vnde ſi mortuo.*

Demum non obſtat deducta ex mandato præſumpto, quia
pari modo fuit dictum non releuare, cum actus, qui dantur
21 † hanc præſumptionem non concludant perneceſſe, prout
dictum fuit ex Ruin. *conſ. 66. num. 18. lib. 3. ſupra adductum.*

22 Nam coniunctio ſanguinis † inter fratres, de qua per Se-
raph. *deciſ.* 1433. *num.* 3. Ruin. *conſ.* 101. *num.* 13. *lib.* 1. non
ſuffragatur in caſu præiudiciali, cum Seraphinus loquatur in
23 † fauorabilibus, non in præiudicialibus, vt in caſu noſtro, in
quo non poteſt conſtitui Procurator pro altero non conſen-
tiente, cum iudicium ſolum ſubſtineatur reſpectu illius tan-
tum, qui comparuit, Rot. *dec. 34. n. 2. de Procur. in antiq.*

Aliud fundamentum deductum à magnis impenſis, & ex
eo, quod Demetrius dederit apocham emptionis Prædij, de
quo agitur, productam in iſta lite, ex quibus informantes,
24 † pro Glauatinis arguunt ſcientiam, & patientiam litis, &
quod ideò ei etiam ſententia nocere debeat, *d. cap. quamuis
de ſent. & re iud.* Gabr. *conſ. 149. num. 65. lib. 2.* fuit pariter
dictum non releuare, quia neque expenſæ probantur, &
quando probarentur, attribuerentur ipſi Petro, qui in cau-
ſa intereſſe habebat. Productio autem Apocæ à Petro no-
25 mine † fratris non operatur contra eum, ſed reſtringitur ad
factum, & partem facientis, *l. ex parte, ff. fam. herciſc.* Natt.
conſ. 303. *num.* 2. Rota coram Greg. *dec.* 472. *num.* 4.

Nec demum obſtare dixerunt Domini, quod Demetrius
poſt captam poſſeſſionem à fideicommiſſarijs acquieuerit,
26 † quia exitus declarauit acquieſcientiam non eſſe veram,
dum appellauit, & cauſam ſuo nomine defendit, quod ex
27 diametro repugnat conſenſui † ſententiæ, & Demetrius
dixit appellare à ſententia, quatenus ei fieret aliquod præiu-
28 dicium, † qui eſt germanus modus veniendi ad cauſam pro-
ut in prima, Rot. *deciſ. 17. num. 5. part. 3. recent. cum alijs.*

Et ideò Domini reſponderunt Ægidianam non intrare
quod Demetrium, & ſic ſententiam reſpectu illius eſſe nul-
lam, vtraque parte informante, &c.

R. P. D. VEROSPIO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Spoletana ſucceſſionis.

Lunæ 8. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Statutum Spoleti excludens filiam dotatam à ſuc-
ceſſione, & vlterius prohibens nihil illi relinqui
poſſe, excludit mulierem nedum ab hæreditate
dotantis, ſed etiam aliorum, vbi varia de mate-
ria huiuſmodi ſtatuti, & an principaliter dicatur
conditum fauore familiæ, vel in odium magna-
rum dotium.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas Patrui defuncti defertur ad Nepotes, qui in ſucceſſione concurrunt cum alio patruo ſuperſtite.*

2 *Statutum quod filia dotata non ſuccedat non exprimendo à quo, dicitur loqui in rem, & ideo eam excludit etiam ab hæreditate non dotantis, & num. ſeqq.*

3 *Statutum vlterius procedens in excluſione filiæ dotatæ, eam excludit ne dum ab hæreditate dotantium, ſed etiam aliorum.*

4 *Statutum, quod filia dotata non ſuccedat Patri, Matri, Fratri, &c. tunc dotata ab vno excluditur etiam ab hæreditate aliorum.*

5 *Statutum, quod filia dotata non ſuccedat Patri, Matri, aliiſque aſcendentibus, perinde eſt, ac ſi eam nominatim ab omnium Aſcendentium ſucceſſione excluderet.*
Aſcẽdentiũ ſucceſſione prohibita, omniũ ſucceſſio cenſetur prohibita, ac ſi nominatim omnes expreſſi fuiſſent, n. 5.

6 *Statum excludens mulierem dotatam ſi intelligeretur ab hæreditate extranei dotantis ſuperflua fuiſſet illius diſpoſitio.*

7 *Statutum vetans mulieri dotatæ aliquid relinqui poſſe, loquitur de perſonis non dotantium, & ſic ab eorum hæreditate eam excludit.*

8 *Cauſa Conſtitutionis, aut ſtatuti ceſſante, ceſſat pariter eius diſpoſitio.*

9 *Dotium exceſſus dicitur cauſa impulſiua ſtatuti taxantis certam dotem, & num. ſeq.*

10 *Familiæ decus, ac ſtabilitas dicitur principaliter conſiderata in ſtatuto certam dotem aſſignante.*

11 *Statutum excludens fœminas propter maſculos dicitur principaliter conditum fauore familiæ, & agnationis.*

12 *Cauſa finalis ſtatuti non ex ſolo proœmio elicitur, ſed ex his, quæ poſtea per ſtatutum ordinata leguntur.*

13 *Verba ſtatuti cui non conueniunt, nec illius diſpoſitio conuenire poteſt.*

14 *Statutum nouum regulariter non comprehendit caſum ante editam conſtitutionem euentum.*

15 *Legis natura eſt dare formulam futuris, non autem præteritis negocijs.*

16 *Statutum excluſiuum fœminarum conditum, poſt delatam ſucceſſionem quoad eam nihil operatur.*

17 *Statutum excludens mulierem dotatam, cum principaliter dicatur factum fauore agnationis quocunque tempore ſucceſſio contingat eam excludit, ſiue ante, ſiue poſt matrimonium.*

18 *Ratio ſtatuti decidit caſum omiſſum non per viam extenſionis, ſed per viam comprahenſionis.*

19 *Statutum prohibens ne aliquid relinquatur mulieri dotatæ, tam ante, quàm poſt contractas nuptias, omne tempus includit, quo poſſet acquiſitio contingere.*
Verba, tam antea, quàm poſtea *omne tempus includunt, num. 19.*

20 *Dictio*, poſt, *ſignificat tempus immediatum poſt actum, cui ſubijcitur.*

21 *Dictio*, poſtea, *ſignificat actum poſtea factum cum aliquo temporis internallo.*

22 Dictio, poſt, *& dictio*, poſtea, *non differunt.*

23 *Verba mentionem facientia de filijs in ſtatuto, aut conſtitutione appoſita, indicant tempus longè poſt contractum matrimonium propter exiſtentiam filiorum, qui ex illo naſci debent.*

DECISIO XX.

ACtum fuit in hoc dubio ſuper hæreditate Nicolai ad
cuius ſucceſſionem petebat Vincentius admitti ex-
cluſo Sancte filio Felicis ſuæ ſororis iam defunctæ, & quia
non poterat Sanctes excludi ab eadem hęreditate ex diſpoſi-
tione iuris communis in qua vocabantur † nepotes ad hære- 1
ditatem patrui defuncti ſimul cum alio patruo ſuperſtite, *vt
in §. ſi igitur defunctus auth. de hæred. ab inteſtato venientibus,
& in authent. ceſſante, C. de legit. hæredib.* Deducebat Vin-
centius excluſionem Sanctis tum ex diſpoſitione ſtatuti an-
tiqui Ciuitatis Spoleti tum ex noua ſanctione eiuſdem Ciui-
tatis, quæ erat confirmata à Sede Apoſtolica, & prohibebat,
vt non poſſet aliquid relinqui filiabus fœminis occaſione cu-
iuſcunque iuris, aut tituli præter quantitatem dotis ſtatu-
tam in ea conſtitutione; Sed cùm proponeretur coram me
in dubium quibus debita eſſet hæc ſucceſſio DD. ſub die 11.
Aprilis anni 1636.* reſponderunt poſſe in ea concurrere
Sanctem ſimul cum Vincentio fundati potiſſimum in anti-
quo ſtatuto, quod non viſum fuit denegare ſucceſſionem,
niſi in bonis eius, qui dotem dediſſet filiæ, quæ debebat ab
ea ſucceſſione excludi vnde rectè poterat Sanctes admitti ad
eamdem ſucceſſionem ceſſante impedimento, quod potuiſ-
ſet illi dare perſona Felicis ſuæ matris in cuius locum ille
ſuccedere debebat. Verùm propoſito iterùm hodie eodem
dubio contrarium exiſtimarunt propter nouam ſanctionem
cuius diſpoſitio non viſa fuit dici poſſe reſtricta ad ſolam hæ-
reditatem dotantis cum generalis eſſet, & nominatim, at-
que expreſsè excluderet fœminas ita dotatas ab omnium
ſucceſſione.

Etenim ſtatutum in illa erat, vt fœminæ cuiuſcunque gra-
dus, aut dignitatis non poſſent habere maiorem dotem quam
mille florenorum prohibendo, vt nihil illis relinqui poſſet à
quibuſcunque perſonis ſiue ex cauſa augumenti dotis, ſiue
nouæ, aut ſecundæ dotationis, & generaliter occaſione
cuiuſcunque iuris aut tituli, & ad tollendam omnem frau-
dum

Digitized by Google

dum occaſionem, quæ contra hanc prohibitionem fieri, aut
excogitari poſſent declarabat, vt neque etiam liceret aliquid
relinquere filijs mulieris ità nuptæ ſiue illius coniugis, aut
eiuſdem coniugis conſanguineis in quacumque diſpoſitione
tam ſi illa fieret inter viuos, quàm in vltima voluntate, & de-
mum prohibebat, vt illæ non poſſent ab inteſtato ſuccedere
patri, aut auo, matri, aut auiæ, aut alijs aſcendentibus in ca-
ſu quo adeſſent fratres, ſiue illorum filij, aut alij deſcendentes
maſculi, à quibus voluerunt illas ſemper excludi. Ex his verò,
quæ apparebant diſpoſita in tota illa conſtitutione rectè viſa
fuit probari mens, ac voluntas, quàm habuerunt illius condi-
tores, vt filiæ excluderent à ſucceſſione quarumcunque per-
ſonarum non habita ratione vtrum perſonæ ad quarum hæ-
reditatem admitti petebant eſſent eædem an verò diuerſæ, vt
diſponebat antiquum Statutum. Hæc verò illorum voluntas
colligi poterat, primo ex his quæ legebantur ab ijs prouiſa in
traditione dotis, ac deinde ex his, quæ expreſsè ab eiſdem
conſtituta fuerunt in excluſione fœminarum, quibus eadem
dos tradi debebat, quia in prima parte non legebatur à qui-
bus fœminæ eam dotem habere debuiſſent ad effectum, vt
deinde ſuccedere non poſſent, ſiue aliquid eis relinqui non li-
ceret vltra ipſam dotem; Vnde ea conſtitutio dicebatur eſſe
2 † in rem concepta, quæ omnes afficiebat cum non poſſet de
ea dici, vt videretur reſpexiſſe ad dotem certarum, ſiue ſin-
gularum perſonarum, quarum nomina intelligi deberent po-
ſtea repetita in ſecunda parte in qua agebatur de illarum ex-
cluſione, vt fuit ſententia Caſtrenſ. *in conſ. 91. lib. 2. vbi ſub
num. 2.* dicit ita vidiſſe ſeruari ſimilia ſtatuta, & hoc modo
etiam dicit intelligendam eſſe doctrinam Bald. *in l. 1. C. de le-
git. hæredibus*, qui eandem opinionem tenuit in caſu quo ap-
3 pareret ſtatuentes † vlterius progreſſos fuiſſe in excluſione,
& eum ſequutus fuit Decius *in l. vt liberis num. 8. C. de collat.
& in conſ. 346. num. 4.* vbi atteſtatur de communi opinione,
& in conſ. 378. num. 8. Curt. Iun. *conſil. 65. num. 3. qui pariter
dicit conſ. Caſtrenſ.* communiter approbari Alber. Brun. *ſuper
ſtatut. excluſ. fœminar. art. 8. num. 64.* in ſecunda verò parte
4 non ſolum exprimebantur perſonæ † à quarum ſucceſſione
fœminæ excludi debebant, in quo dicebatur eſſe certa mens
ſtatuentium reſpectu hæreditatis, earumdem perſonarum,
vt ſequendo idem conſ. Caſtrenſ. tenuit Decius *in add. conſ.
346. num. 4. & conſ. 379. n. 8.* Roman. *conſ. 485. num. 1.* & te-
nuit Rota *in Romana hæreditatis de Sellis 16. Ianuarij* 1608.
coram Ortembergo. Sed præter nomen patris, & matris, &
auiæ quarum ſucceſſio fuit expreſsè negata illarum filiabus
dictum fuit præterea, vt neque illæ ſuccedere poſſent alijs
aſcendentibus, qui eſſent vltra eum gradum ſub qua prohi-
5 bitione cenſebatur † compræhenſa nominatim ſucceſſio
omnium aliorum aſcendentium, perinde ac ſi illorum nomi-
na expreſsè pronunciata fuiſſent, argum. text. *in l. ſi duo, ff.
adminiſtr. tutor. & l. ſi ſeruus, ff. de acquir. hæredit.* & conſide-
rauit Caſtrenſ. *d. conſ. 91. num. 3.* Roland. *conſ. 24. n. 12. vol. 3.*
& reſpectu ſucceſſionis patrui expreſsè hoc prohibitum fuit,
quia cùm conſiderati fuiſſent in ea conſtitutione plures ca-
ſus quibus fraudari poſſet mens ſtatuentium declaratum
fuit in ſpecie, vt non poſſet aliquid relinqui à fratre ſorori, à
patruo nepti, non ſolum ex teſtamento, ſed neque etiam ab
inteſtato in caſu quo aliquis eorum vellet ita decedere, vt
poſſet filiæ, aut nepti acquiri ſua hæreditas; imò non ſolum
conſideratus in ea fuit hic caſus ſucceſſionis in hæreditate
aſcendentium aut lateralium, ſed prouiſum etiam fuit, vt
nihilominus poſſet eiſdem fœminis relinqui ab alijs quibuſ-
cumque perſonis, quę nullo conſanguinitatis iure eis coniun-
ctæ eſſent, quod ſolum ſufficere poterat, vt excluſio cenſeri
6 deberet generalis, quia in dote data ab extraneo † inutilis
fuiſſet ea diſpoſitio ſi illa ita intelligenda eſſet excludere fœ-
minam dotatam à ſola hæreditate dotantis, dum ab ea exclu-
debatur ex diſpoſitione iuris communis, vt conſiderauit
Rom. *in add. conſ. 485. num. 2.* quem ſequutus fuit Brun. *ſuper
ſtatuto excluſiuo fœminarum art. 8. num. 64.* Gabriel. *de ſtat.
concl. 5. num. 3.* & hoc etiam ſignificare poterant ea verba, vt
7 nulla ratione, aut cauſa aliquid eis relinqui † poſſet cum illa
exponi deberent, vt neque fęminæ poſſent admitti ad ſucceſ-
ſionem patrui, aut aliarum perſonarum, eo quia non fuiſ-
ſent ab illis dotatæ, vt conſiderauit Corn. *conſ. 323. num. 7.
vol. 3.*

Neque obſtare viſum fuit, quod cauſa eius conſtitutionis
eſſent expenſæ, quæ fiebant in traditione dotium ſiue occa-
ſione nuptiarum, & ita cùm propter mortem Felicis videre-
8 tur ceſſare cauſa conſtitutionis † ceſſare deberet etiam illius
effectus in perſona Sanctis eius filij, argum. text. *in l. ſi iam
facta, & in l. conditionum, ff. de conditionibus, & demonſtrat.*
& tradit Barr. *in l. filia 11. C. de legat.* & Bald. ibi *num. 1.* Ti-
raq. *in tractatu ceſſante cauſa limit. 18. num. 1.* Eę enim ex-
penſæ ſiue exceſſus † dotium, quæ dari ſolebant ante editam 9
conſtitutionem viſæ fuerunt potius dici poſſe illius cauſa im-
pulſiua, quàm finalis, quia cùm dicerentur eſſe origo, & cauſa
paupertatis familiarum, quæ propter dotes priuabantur ſuis
diuitijs, inde colligebatur quod finis ſiue cauſa vltima con-
ſtitutionis erat † decus, ac ſtabilitas familiarum, quæ appa- 10
rebant in ea conſtitutione principaliter conſiderata fuiſſe, vt
declarat idem Barr. *in l. 2. §. vlt. ff. de donationibus, & in l. de-
monſtratio, §. quod autem, ff. de condition. & demonſtrat. num.*
18. Card. Mant. *de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 3. tit. 12.
n. 2.* Et generaliter agnoſcunt DD. hanc cauſam † tanquam 11
cauſam vltimam, ſiue finalem omnium ſtatutorum, in qui-
bus diſponitur vt fœminæ admitti non poſſint ad ſucceſſio-
nem in concurſu maſculorum, & voluit Rom. *in add. conſ.*
485. *num. 3.* Roland. *conſ. 24. n. 13. lib. 3.* & tradit Bald. *in l.
quod verò n. 3. ff. de legib. & in l. maximum vitium num. 4. C. de
liberis præteritis*, Cinus *in l. publico n. 6. C. ad l. Iuliam de adul-
terijs*, & voluerunt alij quos refert Gabriel. *de ſtatut. concl. 7.
num. 1.* Et hanc rationem decoris familiarum, & conſerua-
tionis agnationis apparebat præterea conſideratam fuiſſe in
tota conſtitutione, quo caſu non poterat ratio haberi ſolius
procemij, ſed cauſa † finalis eiuſdem conſtitutionis deſumi 12
debebat ex ijs quæ poſtea in ea firmata fuerunt, quæ ſola le-
gem dare poterant in hac ſucceſſione, vt fuit ſententia glo-
ſæ *in Clem. 1. de elect.* quam ſequuntur ibi Card. *num. 9.* Imol.
num. 20. Soccin. *conſ. 24. num. 1. lib. 4.* Barboſ. *conſ. 16. num. 1.
in fin.* & tenuit Rota *in Sabinen. Caſtri 8. Februarij 1627. co-
ram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Non etiam obſtare viſum fuit, quod dicebatur, vt verba
eiuſdem conſtitutionis non comprælienderet mulierem iam
nuptam, ſed ſolum eam quæ nuptura eſſet, cùm non ſolum
ea videretur eſſe mens ſtatuentium coercere immodicas lar-
gitiones dotium, & expenſas quæ fiebant illarum occaſione,
ſed hoc etiam oſtenderent verba conſtitutionis, quatenus lo-
quebantur de mulieribus, quæ nubere deberent; vnde non
poterat ſub ea dici comprælienſus caſus Felicis iam nuptæ cui
eadem verba † non conueniebant argument. text. *in l. 4. §.* 13
*toties ff. de damno infecto, & l. hac accuſare, §. omnibus, ff. de
accuſantibus*, & tradit Felin. *cap. nonnulli num. 34. de reſcript.*
Hæc enim obiectio non differebat à ſuperiori, cùm idem eſ-
ſet ſuppoſitum quod in illa fiebat, vt ratio eius conſtitutionis
fuerit occurrere fraudi, quæ fieri poſſent in traditione do-
tium, non autem prouidere, aut conſulere indemnitati fami-
liarum, quare præiudicium conſiſtebat non minus in opulen-
tis dotibus quas fœminæ recipiebant, quàm in hæreditatibus
in quibus illæ ſuccedere debebant in concurſu maſculorum.
Neque contrarium ſignificare poterant illius verba, *quate-
nus* loquebantur de fęminis nubendis, quia alius erat ſenſus,
& interpretatio eorum verborum cum poſita eſſent ad effe-
ctum declarandi, quod ſub noua conſtitutione † ſolum 14
comprælicndi debebant illæ quæ impoſterum nuberent, non
autem quæ nuptæ eſſent antequam eadem conſtitutio edita
aut promulgata fuiſſet, prout erat natura legis prouidere,
† ac dare formam futuris non autem præteritis negocijs, vt 5
probat text. *in l. leges 7. C. de legibus, & in auth. de nuptijs in
princ.* & notat gloſ. *in d. l. leges, in verbo futuris*, Bald. *in l. vlt.
num. 1. C. de pactis pignorum, & in l. illam num. 2. C. de donat.*
vbi hoc notat in terminis ſtatuti excluſiui, † quod conditum 16
fuit poſt delatam ſucceſſionem, & voluit Natt. *in conſ. 514.
num. 7. in fin.* qui idem tenet in terminis ſtatuti Aſtenſis, quod
excludebat viduas maritandas à ſucceſſione filiorum, & di-
cit ſub ea comprælendi omnes, quæ iterùm nuberent poſt
conditum ſtatutum quamuis reperirentur nuptæ tempore
delatæ ſucceſſionis.

Et quod hæc fuerit voluntas ſtatuentium, vt intelligeren-
tur comprælendere omnes quæ nupſiſſent poſt conditam
conſtitutionem viſum fuit ſuaderi poſſe tam ex illius ratione,
quàm etiam ex eiuſdem verbis. Et primò illius ratio certum
eſt, quod fundebatur in ſola conſeruatione agnationis, quæ
id ſuadebat vt maſculi non priuarentur diuitijs, aut hęredita-
te ſuorum parentum propter dotes ſororum, quæ ratio non
magis conueniebat fęminis, † quibus acquiri debebat ea ſuc- 17
ceſſio antequam nuberent, quam illis quæ reperirentur in
matrimonium collocatæ tempore ſucceſſionis, vnde dicen-
da erat conſtitutio æqualiter diſponere ſuper ea ſucceſſione
quocũque tempore illa contingeret ſiue ante, ſiue poſt con-
tractas nuptias, arg. text. *in l. ideò, & in l. de quibus, ff. de le-
gibus*

gibus

gibus, & in l.non poſſunt, ff. eodem tit. notat Bald. *in d.l.de qui-*
bus n.99. & in l.quod vero n.4.ff. eodem tit. & rationem conſi-
derat ibi Bald. quia vbicumque aliquid ſuadere videtur ratio,
4 quæ poteſt conſiderari in ſtatuto † declarat, ac decidit caſum
qui in eo expreſſus non fuit, non ſolum per viam extenſionis,
ſed etiam per viam compræhenſionis, vt tradit Bart. *in l.om-*
nes populi n.6.ff. de iuſtitia, & iure, vbi etiam Bald. *n.95.* Decius
in c.ac ſi Clericis, §.1.n.90. de iudicijs, & in c.ſecundo requiris,
n.5. de appel. Alex. *conſ.73.n.3.lib.5.* Caſtrenſ. *conſ.83.n.2.lib.2.*
Hoc idem colligi poterat ex verbis eiuſdem conſtitutionis,
dum generaliter prohibebant ne aliud poſſet relinqui fœmi-
nis præter eam dotem à quacumque perſona tam ante, quàm
19 poſt contractum matrimonium, quia hæc verba † include-
bant omne tempus quo potuiſſet ea acquiſitio contingere, ex
not. per DD. *in l.poſt dotem, ff. ſolut. matrim. & in l.fructus, ff.*
eodem tit. vbi Bart. *num.* 10. notat gloſ. *in l.cum fundus, ff. de vi,*
& vi armata, in verbo poſtea, Tiraquell. *in l. ſi vnquam, in*
verbo, & poſtea n.13. C. de reuocandis donationibus. Neque
20 contrarium dici poterat ex his quæ notat Iaſon *ſuper ea † di-*
ctione poſt, *in d.l. poſt dotem, ff. ſolut. matrim.* quam refert Tira-
quell. *ſub num.* 12. quod ſcilicet ex illa ſignificaretur actus, qui
proximè fiat poſt actum cui eadem dictio ſobijcitur ad diffe-
21 rentiam alteris dictionis *poſtea*, † per quam ſignificari ſolet
actus poſtea factus, ſed cum aliquo interuallo temporis. Hanc
22 enim differentiam expreſsè reprobat Tiraquell. *ſuper eadem*
l.ſi vnquam num. 13. & Bart. *in l.fructus n.* 10. *ff. ſolut. matrim.*
Neque poterat illa recipi in hoc caſu tanquam contraria alijs
verbis eiuſdem conſtitutionis in quibus præcipiebatur, vt ne-
que aliquid relinqui poſſet filijs earum fœminarum, quæ nu-
ptæ iam eſſent, quibus verbis ſignificabatur tempus longè
poſt contractum matrimonium propter exiſtentiam filio-
rum, qui ea eodem matrimonio procreari, & naſci debebant,
arg. text. *in l.ſeptimo menſe, ff. de ſtat. hom & in auth. de reſti-*
tution. & ea quæ parit in 11. menſ. in §. vnum ſi quidem, & no-
tat ibi gloſ. *in verbo perfecto, & in l. inteſtato, §. vlt. ff. de ſuis,*
& legitim. heredib.
Et ita vtraque, &c.

☞ *Deciſio iſta cum non habeatur impreſſa erit infra in fine De-*
ciſionum, in Appendice earundem ſub 11. Aprilis 1636. coram
eodem Eminentiſſimo Veroſpio.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Archiepiſcopo Tarracinen̄.

Gerunden̄. Adminiſtrationis.

Mercurii 10. Martij 1638.

A R G V M E N T V M.

Sententia quando dicatur conformis, & quando ſe-
cus: Bona Eccleſiæ Regularis communia ſunt,
nec datur diſtinctio menſarum, ſcilicet vt vna ſit
Abbatis, alia verò Conuentualis.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia ad hoc vt dicantur Conformes, ſufficit, quod in*
effectu, qualitate, & ſubſtantia concordent.
2 *Sententia ad hoc, vt non dicantur conformes, requiritur*
difformitas circa ſubſtantiam, vel qualitatem princi-
palem.
3 *Clauſula*, conſtito de tribus conformibus, *intelligitur*
de ſententijs validis, & iuſtis.
Clauſula, ſine præiudicium trium conformium, *intel-*
ligitur de ſententijs validis, & iuſtis, num.3.
4 *Regula S. Auguſtini cauetur omnia bona eſſe communia.*
5 *Diſtinctio menſa inter Abbatem, & Conuentum non da-*
tur, vbi Monachi non poſſunt habere proprium.
Conceſſio alicuius portionis ad vſum legitimum poteſt da-
ri Monachis, qui proprium habere non poſſunt, num.5.
6 *Conceſſio alicuius portionis ad vſum legitimum aſſignata*
Monachis, qui proprium habere non poſſunt, non impedit
quin bona non dicantur communia.
7 *Regulares non ſunt capaces Dominij.*
8 *Abbas ex actibus à ſolo geſtis, non inducit diuiſionem in-*
ter propriam, & Menſam Conuentualem.
9 *Archipresbyter non poteſt præiudicare Capitulo.*
10 *Verba ſunt intelligenda reſpectu perſonarum, de quibus*
agitur non autem aliarum.
11 *Verba quando ſint prolata demonſtratiuè, vel diſpoſitiuè.*
12 *Actas nunquam poteſt inferre præiudicium veritati.*

D E C I S I O XXI.

COmmiſſa mihi per ſignaturam cum clauſula, *conſtito de*
tribus conformibus, cauſa appellationis interpoſitæ à
tribus ſententijs Rotalibus in quibus fuit pronunciatum, ad-
miniſtrationem iuriſdictionis, aliorumque bonorum, & Iu-
rium Eccleſiæ Collegiatæ Beatæ Mariæ Villæ Bertrandi fuiſ-
ſe, & eſſe communem Canonicis, & Capitulo ſimul cum
Archipresbytero, nullumque ius ſoli Archipresbytero ſine
Canonicis, & Capitulo competere ſaluis tamen iuribus Ar-
chipresbyteri ſuper fructibus Piattariæ, & Camerariæ ſibi in
Bulla erectionis dictæ Eccleſiæ in Collegiatam particulariter
aſſignatis; DD. conſideratis hinc inde deductis iuxta dubium
propoſitum cenſuerunt conſtare de tribus conformibus ex
lectura illarum, cùm † vna ſit confirmatoria alterius, & ad 1
hoc vt dicantur conformes ſufficit, quod in effectu qualita-
te, & ſubſtantia concordent, Gloſ. *in Clement. 1. in verb. ali-*
cuis de ſententia, & re iudicata, Ruin. *conſ.* 114. *num.* 10. *& 13.*
lib.5. Soccin. iun. *conſ.74.n.1. & 2. lib.2.* Theſaur. *dec.112. &*
dec.128.n.1. ita pluries cenſuit Rota in pluribus cauſis, & ſi-
gnanter *in Romana Succeſſionis coram Orano 23. Maij 1597.*
in recen. dec.98. par.1. & 137.n.1. par.5. in Romana de Arigo-
nijs 23. Ianuarij 1627. coram bon. me. Card. Virile, & in Signi-
na Caſtrorum 19. Iunij 1634. coram R. P. D. meo Panzirolo;
nam ad effectum, vt ſententiæ non dicantur conformes, 2
opus eſt, quod adſit difformitas circa ſubſtantiam, vel qua-
litatem principalem, Alex. *conſ.77.n.3. verſ. ſicut ergo lib.2.*
ita Bart. *in l. ſi quis ſimpliciter, ff. de verb. oblig.* & ita fuit re-
ſolutum *in dicta Romana Succeſſionis coram Orano*, & quam-
uis clauſula, *conſtito de tribus conformibus*, intelligatur de
tribus ſententijs validis, † iuſtis ſicut clauſula, *ſine præiudi-* 3
cio trium conformium, aliàs non dicitur conſtare de tribus,
l.4.§. condemnatum cum ibi notatis, ff. de re iudicata, Rota
coram Orano *in Landen. pecuniaria 10. Iulij 1588. & in Vlix-*
bonen. 4. Maij 1611. coram Penia, & in Ferraren. dotis 26.
Iunij 1628. coram Eminentiſſ. Card. Vbaldo, tamen in ſen-
tentijs, de quibus agitur non dubitabatur de validitate, &
iuſtitia probatur ex deciſionibus in cauſa factis in tribus In-
ſtantijs, eò quia dictæ ſententiæ emanarunt ad formam litte-
rarum San. mem. Clementis VIII. in quibus Eccleſiam Villæ
Bertrandi olim ſub regimine Canonicorum Regularium
Sancti Auguſtini ſuppreſſorum in toto Principatu Catalo-
niæ, in Collegiatam Sęcularem erexit pro vno Archipresby-
tero, & tot Canonicis, quot antea exiſtebant Canonicales
portiones, qui omnes Capitulum eiuſdem Eccleſiæ conſti-
tuerent; In quibus litteris applicantur expreſsè Eccleſiæ, &
Capituli redditus, & iura quæcumque menſe Conuentualis,
& officiorum Clauſtralium, Archipresbyteratui verò fructus
Camerariæ, & Piatteriæ, & conceditur vtrique adminiſtra-
tio fructuum, redditunm, prouentuum, iurium iuriſdictio-
num, bonorum, annexorum, incorporatorum, & applica-
torum cum facultate capiendi poſſeſſionem, ſuo, & eorum
menſe Capitolaris, & Archipresbyteratus nominibus per ſe,
vel alium, ſeu alios propria auctoritate.
Non obſtat, quod in litteris erectionis Eccleſiæ Celſonen̄.
in Cathedralem in qua fuerunt inſtitutę quatuor Dignitates,
idem Clemens VIII. pro eorum dote aſſignauerit bonę men-
ſæ Abbatialis Eccleſiæ Beatæ Mariæ de Villa Bertrando, par-
tim in Prouincia Cataloniæ, & partim in Regno Aragoniæ
exiſtentia, vt patet ex lectura litterarum, & propterea Capi-
tulum nullum habeat intereſſe in bonis menſæ Abbatialis aſ-
ſignatis Dignitatibus Celſonen̄. ab illis deinde ceſſis per par-
ticularem concordiam cum reſeruatione beneplaciti Apo-
ſtolici Archipresbytero Collegiatæ Villæ Bertrandi.
Quia reſpondetur primò, ſententias, nec verbum quidem
facere de menſa Abbatiali, & cùm emanauerint in executio-
nem ſupradictarum litterarum erectionis huius Collegiatæ
tribuentium adminiſtrationem omnium bonorum etiam iu-
riſdictionalium ſimul Archipresbytero, & Capitulo per illa
verba, *ita quod liceat dicta Eccleſia Archipresbytero, & Ca-*
pitulo prædictis, fructuum, redditum, prouentuum, iurium,
iuriſdictionum, &c. realem poſſeſſionem ſua, & eorum men-
ſa Capitularis, & Archipresbyteratus nominibus propria au-
ctoritate apprehendere, & perpetuo retinere, fructus quoque
redditus, Iura obuentiones, & emolumenta, reſque, & bona,
vt ſupra illorum percipere, exigere, & conſequi, necnon loca-
re arrendare, ac tam illis, quàm Archipresbytero prædictos
reliqua omnia ſupradicta in ſuos, & dicta Eccleſia menſa
Archipresbyteratus, Canonicatuum, & præbendarum vſus,
& vtilitatem, onerumque eis incumbentium ſupportationem
reſpe-

reſpectiuè conuertere, &c. vt latiùs in dictis litteris, ſufficit pro
executione ſententiarum, quod illarum verba correſpon-
deant verbis litterarum erectionis Eccleſiæ in Collegiatam
ad prætenſum exceſſum excludendum, & ſi Archipresbyter
prætendit ſe habere menſam Abbatialem ſeparatam, non ex
hoc poteſt impugnare ſententias, quę de bonis menſæ Abba-
tialis non loquuntur, ſed de bonis etiam iuriſdictionalibus
Eccleſiæ eiuſque menſæ Capitularis, & propterea debet vti
alio remedio ſibi magis proficuo, & opportuno pro conſe-
quenda prætenſa menſa Abbatiali.

Secundò, quia non iuſtificatur iſta diſtinctio menſarum,
vel exiſtentia menſæ Abbatialis, ſeu bonorum propriorum
Abbatis, in quibus nullum Ius Conuentum haberet, quini-
mò contrarium probatur ex eo, quod ante ſuppreſſionem
omnia bona ſemper fuerunt communia Abbati, & Mona-
ſterio cùm bona etiam iuriſdictionalia à primæua erectione
Monaſterij, & ſucceſſiuè fuerint communiter donati Abba-
ti, & Fratribus, prout ex ipſa erectione, & pluribus donatio-
nibus datis, quod eſt conformæ Regulæ Sancti Auguſtini,
4 † qua cauetur, omnia bona eſſe communia, nec admittitur
proprium alicuius, & propterea cum iſta Eccleſia eſſet Regu-
laris, & neque Abbas, neque Monachi poſſent habere pro-
prium, non poteſt dari iſta diſtinctio menſarum, ſed omnia
5 bona ſunt Eccleſiæ, † & ſolùm poteſt dari aliqua conceſſio
portionis ad vſum legitimum, iuxtà ea, quæ tradit Nauarr. *in
comment. 3. de Regularibus ſub num. 10. §. & ſecundum*, quod
non facit, quo minus bona ſint communia, vel quod deſi-
6 nant, eſſe talia, vt benè deducitur in deciſione Reuerendiſſi-
mi Domini mei Decani *in hac cauſa 11. Decembris 1630. quæ
7 eſt 414. par. 5. vbi n. 35.* concluditur † Regulares non eſſe
capaces dominij, & debere eſſe paratos dimittere vſum ad li-
bitum Superiorum, & portionem etiam conceſſam animo à
ſe abdicare: vnde infertur communionem eſſe claram, &
dominium bonorum remanere ſemper penes Superiorem:
Et ſic cum ab initio erectionis in Eccleſia Regulari commu-
nis eſſet adminiſtratio omnium bonorum Abbati, & con-
uentui ex actibus geſtis à ſolo Abbate non poteſt induci di-
uiſio inter menſam Abbatialem propriam Abbatis, & Con-
8 uentualem ab ea contra diſtinctam: † vnde potiùs dicendum
eſt ſuiſſe conſeruatum ius ſui conſortis, vt latè fuit firmatum
in ſecunda deciſione D. mei Veroſpij *in hac cauſa 13. Maij
1630. quæ eſt 373. par. 5. rec.* & in ſupradicta 414. Reuerendiſſi-
mi D. mei Decani. Maximè quia dantur actus etiam commu-
niter facti, ex quibus meritò Rota firmauit in deciſionibus
in hac cauſa factis ſaluum remanſiſſe ius Capituli iuxtà ere-
9 ctionem, & † donationes, illique non præiudicaſſe quidquid
egit Archipresbyter poſt ſæcularizationem, vt fuit benè fir-
matum *in prædicta deciſione 373. num. 7. & ſeqq.*

Non obſtat declaratio Clementis VIII. eius intentionis mi-
nimè ſuiſſe *Iuriſdictionem in temporalibus, & facultatem
deputandi Notarios ad exercitium officiorum Notariorum, &
Scribaniarum huiuſmodi aliàs pro tempore exiſtenti Abbati
ſuppreſſi Monaſterij Villa Bertrandi huiuſmodi competentem
Decanatus, Archidiaconatui, Cantoriæ, & Theſaurariæ
prædictis tribuere, ſed eas penes pro tempore exiſtentem Ar-
chipresbyterum Collegiatæ Villa Bertrandi remanere debuiſ-
ſe, & eidem Archipresbyteratus vnitas, & annexas fuiſſe, &
eſſe, necnon liberum exercitium iuriſdictionis huiuſmodi ad
modernum, & pro tempore exiſtentem Archipresbyterum per-
petuis futuris temporibus ſpectare, & pertinere decernen. ex
tunc irritum, &c.* quia iuxtà reſponſiones datas in prima
deciſione Domini mei Veroſpij *16. Februarij 1629. inter im-
preſſas par. 5. rec. dec. 252.* & in ſupradicta deciſione Reue-
rendiſſ. Domini mei Decani 414. cùm iuriſdictio eſſet com-
munis Abbati, & Conuentui verba declarationis non im-
portant, quod iuriſdictio fuerit aſſignata Archipresbytero,
excluſo Capitulo, ſed quod Iuriſdictio non fuerat conceſſa
Dignitatibus Celſonen. & cùm eſſet quæſtio inter dictas Di-
10 gnitates, & Archipresbyterum, dictio † verba declarationis
ſunt intelligenda reſpectu Dignitatum Celſonen. non autem
reſpectu Capituli, cum quo non agebatur ad tradita per Bald.
in l. 1. num. 4. C. de bonor. poſſ. con. tab. vbi etiam Iaſ. *num. 7.*
& propterea, cùm Sanctiſſimus Pontifex declarauerit ſuæ
intentionis non ſuiſſe iuriſdictionem applicare Dignitatibus
Celſonen. illa ſpectat ad Capitulum, & Archipresbyterum,
quibus bona menſæ Conuentualis fuerunt applicata, cum
11 illa verba ſint prolata demonſtratiuè † ad excluſionem Di-
gnitatum Celſonen. non autem diſpoſitiuè ad excluſionem
Capituli.

Nec cenſuerunt DD. obſtare ea, quæ dicuntur de concor-
dia facta per Archipresbyterum cum Dignitatibus Eccleſiæ
Celſonen. quia ſtante ſupradicta declaratione Clementis
VIII. quod Iuriſdictio ſemper remanſerit penes Archipres-
byterum pro tempore exiſtentem, & nunquam tranſiuerit
ad Dignitates Celſonen. nullum ius de nouo fuit acquiſitum
Archipresbytero, † per cuius actum nullum potuit inferri 12
præiudicium veritati, dum conſtat aliundè bona pertinuiſſe
communiter ad Archipresbyterum, & Capitulum ex alle-
gatis in prima deciſione Domini mei Veroſpij.

Ex quibus, & alijs latius deductis in deciſionibus factis in
tribus inſtantijs DD. iterùm dixerunt confirmandas ſenten-
tias Rotales declarantes ad præſcriptum litterarum erectionis
ius adminiſtrandi bona, redditus, & prouentus, aliaque iura
quæcunque Eccleſiæ Collegiatæ Beatæ Mariæ Villę Bertran-
di eiuſque menſæ Capitularis etiam iuriſdictionalia ſpecta-
re, & pertinere ſimul, & coniunctim ad Canonicos, & Ca-
pitulum eiuſdem Eccleſiæ cum Archipresbytero, ſaluis iuri-
bus Archipresbyteri ſuper fructibus Piattariæ, & Camera-
riæ ſibi particulariter aſſignatis.

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Valentina Iuris ſedendi.

Mercurii 15. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria in prophanis datur ſine fumo ſtante re-
leuantia articulorum, quod fortius procedit dato
fumo teſtium ad perpetuam memoriam exami-
natorum, & ex quibus Rota ſoleat eſſe rigoroſa,
vel prona ad illam concedendam.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa dicitur prophana quando non agitur de titulo be-
neficij.*

2 *Remiſſoria datur etiam ſine fumo in prophanis quando ar-
ticuli ſunt releuantes.*

*Remiſſoria in prophanis ſemper conceditur, quando da-
tur fumus, num. 3.*

3 *Teſtes ad perpetuam rei memoriam ſufficiunt pro obti-
nenda Remiſſoria in prophanis.*

4 *Immemorabilis ſolet præbere meliorem titulum de mun-
do.*

5 *Obſeruantia interpretatiua verbi dubij requirit ſolam
conſuetudinem decem annorum.*

6 *Conſuetudo attenditur in materia præeminentiarum.*

7 *Remiſſoria non ſolet concedi à Rota pro interpretatione
litterarum Apoſtolicarum poſtquam fuerunt ab ea in-
terpetata.*

*Quod procedit quàndo verba ſunt adeò clara, vt non ad-
mittant aliquam dubietatem, num. 8.*

9 *Remiſſoria non datur quando res articulata apparent
imaginaria, & adeſt præſumptio calumniæ abſque fu-
mo veritatis.*

10 *Remiſſoria non denegatur ex ſuſpicione, quod tendat ad
tollenda motiua antecedentium deciſionum.*

11 *Remiſſoria conceditur etiam in gradu reſtitutionis poſt
ſententias Rotales prauijs deciſionibus ea ratione
quod.*

*Rota in prophanis non ſolet eſſe rigoroſa, ſed prona in
concedenda remiſſoria, num. 12.*

DECISIO XXII.

PRo conceſſione Remiſſoriæ reſponſum fuit ex vulgata
regula, quod in prophanis, prout hic, cum non agatur
† de titulo Beneficij, Caputaq. *deciſ. 99. part. 1.* Rota *deciſ.* 1
633. in princ. par. 4. diuerſ. paſſim datur Remiſſoria † etiam ſi- 2
ne fumo quando fumo articuli ſunt releuantes, Caputaq. *de-
ciſ. 68. par. 3.* Rota *diuerſ. deciſ. 102. num. 1. par. 1. & in rec. dec.
315. num. 3. part. 5.* Greg. *deciſ. 124. & 562.*

Et multò magis in præſenti caſu, in quo datur fumus ex te-
ſtibus † ad perpetuam rei memoriam examinatis, quem eſſe 3
ſufficientem ad effectum Remiſſoriæ dixit Rota coram
Greg. *dec. 562. num. 1.* & coram Caualer. *dec. 79. num. 4. verſ.
tertio viſum fuit.*

Quod autem articuli ſint releuantes viſum eſt conſtare ex
eo, quod continent in prætetitum ſæpius eueniſſe, quod in

Cho-

Digitized by Google

Choro Eccleſiæ Valentinæ tempore recitationis horarum
diuinarum adſueuerunt ſedes vacuæ dignitatum, quodque
Præpoſiti ibidem præſentes eas ſic vacuas reliquerunt, nec
vnquam ſederunt ſuper illis, vel earum aliqua, cum additio-
ne etiam requiſitorum immemorabilis, quæ tamen tribuit
4 quodcumque priuilegium, & † ſolet præbere meliorem titu-
lum de mundo, Rota *diuerſ. deciſ.* 254. *num.* 10. *lib.* 3. *par.* 3. &
in recen. deciſ. 286. *num.* 3. *in fin. part.* 4. *deciſ.* 150. *num.* 4. 5. &
6. *part.* 5. Seraph. *dec.* 302. *in fin.* & in ſpecie ad effectum re-
miſſoriæ concedendæ, Buratt. *deciſ.* 392. *num.* 3.

Et tantò magis cum in caſu præſenti pro conceſſione Re-
miſſoriæ viſum ſit non eſſe neceſſariam immemorabilem, ſed
ſufficere conſuetudinem decem annorum, cum ſolum aga-
5 tur de interpretatione † verborum Indulti Sixti Quinti in
materia præeminentiarum, non autem de inducendo ali-
quo ſtatu contra ius, Caualer. *deciſ.* 80. *num.* 7. & *dec.* 427.
num. 2. & 3. Regulariter enim in hac materia præeminen-
6 tiarum Eccleſiaſticarum plurimum attendi † conſuetudinem,
teſtatur Seraph. *deciſ.* 964. *num.* 1. Greg. *deciſ.* 124. *num.* 2.
Caualer. *deciſ.* 649. *num.* 1. Rota *in rec. deciſ.* 288. *num.* 5. *par.*
1. & in terminis conſuetudinis ſedendi, Menoch. *conſ.* 51.
num. 50. & fuit dictum *in Paduana Sedilium* 26. *Ianuarij*
1618. *coram bon. mem. Sacrato*.

Nec viſum eſt obſtare, quod cum agatur de interpretatio-
ne litterarum Sixti Quinti, & Rota illas interpretata fuerit
7 non ſit concedenda Remiſſoria † ad probandum contra-
riam interpretationem, ex Rota *deciſ.* 212. *num.* 1. *part.* 1. *re-
cent.* Greg. *dec.* 211. *num.* 6. Quia fuit reſponſum id procede-
8 re quando verba ſunt † adeò clara, vt non admittant ali-
quam dubietatem, non autem quando poteſt ſubeſſe aliqua
dubietas, vt in puncto dixit Rota apud Put. *deciſ.* 15. *num.* 2.
lib. 3. & deciſiones ſupra allegatæ loquuntur quando Rota
per plures ſententias, & per longum tempus interpretata
eſt verba alicuius conſtitutionis, vel Statuti, vt videre eſt in
dicta *deciſ.* 212. *ſub num.* 1. Quod tamen non poteſt applicari
caſui noſtro. In deciſione verò 211. coram Gregorio non
fuit denegata Remiſſoria principaliter ex hoc capite, vt le-
9 genti patet; Sed quia res articulatæ apparebant imaginariæ,
& aderat vehemens præſumptio calumniæ cum non daretur
aliquis fumus veritatis, & ideò ex eo etiam quod Rota iam
interpretata fuerat Conſtitutionem facilius fuit denegata
Remiſſoria, cùm tamen in caſu noſtro detur fumus ſufficiens
obſeruantiæ interpretatiuæ, vt ſupra dictum eſt.

Nec releuat, quod Remiſſoria tendat ad tollenda motiua
10 deciſionum in hac cauſa † factarum, quoniam ex hac ſola
ſuſpicione non ſolet denegari remiſſoria, vt coram Reueren-
diſſimo D. meo Coccino Decano firmauit Rot. *deciſ.* 10. *num.*
7. *ad fin. cum ſeqq.* & *deciſ.* 338. *num.* 2. & 3. & quod conceda-
tur Remiſſoria etiam in gradu reſtitutionis poſt ſententias
11 Rotales præuijs deciſionibus emanatis, Caualer. *deciſ.* 170.
12 *per tot.* Idque non alia ratione niſi † quia Rota in profanis
non ſolet eſſe rigoroſa, ſed prona in concedenda Remiſſo-
ria, vt apud Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 1. *num.* 8. *de dilat.* Rota *deciſ.*
25. *de teſtib. in antiq.* cum alijs ſupra citatis.

Et ita parte vtraque, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Tiburtina hæreditatis.

Luna 15. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Teſtamenti notula deperdita, vel ſubtracta, ſi po-
ſtea Teſtator ſuum condidit Teſtamentum, illud
non vitiat, vbi apparet Teſtatorem perfectè, ac
deliberatè ita diſponere voluiſſe: Hæredes plu-
res in teſtamento nominati, ſi teſtator intellexit
quod vnus tantum eſſet hæres vniuerſalis, alij ve-
rò particulares, vnus ſolum admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Mentis compos quilibet præſumitur.*

2 *Voluntas Teſtatoris executioni demandare nihil magis hominibus congruit.*

Hominem ſuprema voluntas libera eſſe debet, num. 2.

3 *Notula, ſeu minuta teſtamenti ſi fuerit deperdita, vel ſubtracta, & teſtator de ea pluries fuit conqueſtus arguit imperfectionem voluntatis in poſteriori teſtamento.*

4 *Teſtes examinati in cauſa criminali, nec repetiti in ciuili nihil probant.*

5 *Teſtes examinati in cauſa criminali, & repetiti in ciuili cum citatione partis, eiuſque interrogatorijs plenè probant.*

6 *Scriptura ad teſtamentum faciendum parata nullius eſt momenti, ſi teſtator decedat antequam in publicam formam ſit redacta.*

7 *Voluntas vltima cum qua teſtator deceſſerit, ſeruanda eſt.*

8 *Subtractio minutæ, ſeu notulæ teſtamenti inſtitutionem poſtea factam non vitiat, vbi apparet teſtatorem ita diſponere voluiſſe, & vid. ſup. n. 3.*

Subtractio minutæ, ſeu notulæ teſtamenti, quam teſtator requiſiuit ad effectum reminiſcendi legatorum, non vitiat inſtitutionem, num. 7. & 8.

9 *Dolus tertij nocere non debet inſtitutioni alterius, cuius non fuit cauſa immediata.*

10 *Hæredes plures à teſtatore nominati omnes debent admitti.*

Intellige niſi teſtator de vno intelligeret, quod eſſet hæres vniuerſalis, alij verò particulares, quia tunc ille ſolus debet admitti, ibidem ſub num. 10.

11 *Intentio teſtatoris declaratur ex ſequentibus.*

Amplia vbi ſequentia continet actum concluſiuum, & vltimum diſpoſitionis punctum, num. 12.

12 *Teſtamentum perfectionem recipit ab vltimo puncto diſpoſitionis.*

13 *Teſtamentum ſiue hæredis inſtitutio facta ad interrogationem Notarij, cui Teſtator reſpondit per verbum ſic, valet.*

14 *Teſtator imponendo hæredi, vt aſſumeret arma, & cognomen ipſius Teſtatoris, dicitur hoc feciſſe pro conſeruatione ſuæ agnationis, & familiæ.*

Agnatio, & familia Teſtatoris conſeruatur per aſſumptionem illius armorum, & cognominis, num. 14.

15 *Teſtamenti fauore in dubio eſt pronunciandum, quoties contra eum oppoſita non concludunt.*

DECISIO XXIII.

DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 22. Iunij anni præ-
teriti pro re iudicata reſpondentes, attenta iuſtitia
ſententiæ, non obſtan. nullitatibus toties repetitis, quas cer-
tum eſt non ſubſiſtere, & penitus euaneſcere ex reſponſioni-
bus datis in deciſ. quæ reuidetur *in §. non obſtat num.* 6. *vſque
ad* 9. & ideò eas recenſere omittitur: Cum tota difficultas
fuerit reducta ad iuſtitiam dumtaxat, de qua hodie clariſſimè
conſtat iam ex fundamentis deciſionis *in §. iuſtitia num.* 10.
vbi apparet teſtamentum nuncupatiuum factum, fuiſſe à pu-
blico Notario rogatum coram ſeptem teſtibus, & Vicario
generali Epiſcopi Tiburtini, & alijs ſolemnitatibus iuris per
Io. Baptiſtam Zacconium ſanæ mentis, prout † quilibet præ- 1
ſumitur, *l. nec Codicillos, C. de Codicillis*, Caualer. *dec.* 366.
num. 3. quàm quia hodie hoc ipſum pars aduerſa fatetur non
impugnando validitatem teſtamenti ex capite falſitatis, nec
dementiæ, & ita dubium non eſt, quin prædictum teſtamen-
tum fuerit validum, & ſolemniter factum, & conſequenter
voluntas teſtatoris in eo contenta executioni mandanda;
Nihil enim eſt, quod magis hominibus debeatur, quam vt
ſupremæ voluntatis liber ſit † ſtylus, ipſaque voluntas exe- 2
quatur, aliàs autem tolleretur arbitrium, *l.* 1. vbi Bald. *C. de
ſacroſ. Eccleſ. l.* 1, vbi Bart. *ff. de teſtam.*

Nec obſtat nouum motiuum ſcilicet, quod teſtamentum
Zacconij ſuſtineri minimè poſſit ob ſubtractionem minutæ,
ſeu notulæ eius propria manu ſcriptæ, quaſi quod iuxta illius
tenorem teſtari voluiſſet, cùm ſæpius eam petijſſet, & val-
de conqueſtus eſſet de eius amiſſione, vt deponunt teſtes
Summ. Franciſci Curcij *num.* 5. & ſic ex hoc reſultet † imper- 3
fectio actus ratione voluntatis, Oldrad. *conſ.* 119. Couar. *in
c. relatum de teſtam.* Rot. *deciſ.* 576. *num.* 2. & 3. *par.* 2. *rec.*

Quia vltra, quod teſtes de hac minuta deponentes, & om-
nes alij ſunt examinati in Iudicio criminali, & non repetiti in
† ciuili nihil probant, ex latè deductis in deciſ. quæ reuidetur 4
num. 11. Caualer. *dec.* 366. *n.* 5. & ita non applicatur conclu-
ſio, in qua ſe fundat pars aduerſa, † ex *dec.* 352. *num.* 12. & 14. 5
par. 5. *diu.* cum loquatur in repetitione cum Interrogatorijs,
& citatione partis. Tollitur difficultas, tum quia eo ipſo, quod
fuerit facta minuta, ſeu notula ad teſtandum, non inde ſe-
quitur aliquid perfectum ſufficiens ad irritandum ſolemne
teſtamentum poſtea factum: Siquidem ſcriptura ad teſta-
men-

Digitized by Google

6 mentum † faciendum parata nullius eſt momeoti, ſi priùs
decedat Teſtator, quàm in publicam fotmam ſit redacta,
*l. ſi is, qui 25. l. ex ea ſcriptura 29. ff. de teſtam. l. fideicom-
miſſa 11. §. quoties quis exemplum teſtamenti præparat. vbi
gloſſ. ff. de legat. 3.* Anton. Gom. *in l. 3. Tauri, numer. 18.*
Gregor. Lopez *in l. 23. gloſ. 1. tit. 1. par. 6.* Burgoſ. de Paz.
in d. l. Tauri num. 323. Mattiencus *in l. 11. tit. 4. lib. 5. re-
copilat. gloſ. 1. num. 1.*

Tùm etiam, quia teſtes dati in Summ. Petri Pauli oum.
5. 6. & 7. probant d. minutam fuiſſe deperditam non ta-
men ſubtractam à Petro Paulo hærede, & quod Teſtator
inſtituiſſet hæredem eumdem Petrum Paulum ore proprio,
requirens minutam ad effectum ſolius reminiſcentiæ circa
legata, quæ deſtinauerat relioquere, non autem quia vel-
let diuerſum teſtamentum condere, & omnes concludunt
Summ. num. 9. quod etiam non reperta notula prædicta,
Teſtator ſuum condidit Teſtamentum cum debitis ſolem-
nitatibus, & in eo hæredem vniuerſalem inſtituit Petrum
7 Paulum & non alios; quæ voluntas tanquam † vltima,
cùm qua Teſtator deceſſit ſeruanda eſt. Conſtat namque
diuerſitatem quoad modum teſtandi non fuiſſe circa hære-
dis inſtitutiooem, ſed ſolum circa legata, aut alia quæ-
dam leuiora. Etenim ante & poſt ſtipulationem teſtamenti
deponunt teſtes Teſtatorem voluiſſe ioſtituere in hæredem
vniuerſalem d. Petrum Paulum; & ſic ſubtractio d. minu-
8 tæ † ooo poteſt vitiare eius inſtitutiooem, ad tradita per
Bart. *in l. 1. §. ſi Dominus, verſ. vel aliter, & in l. fin. nu.
3. verſ. reſpondeo, ff. ſi quis aliquem teſtar. prohib.* Bald. *in
l. 1. num. 3. C. eod.*

Tantò magis cum ex ſententia abſolutoria ad fauorem
Petri Pauli lata in eius Summ. nu. 2. quæ pariter traoſiuit
io iudicatum conſtat prædictam minutam non ab eo fuiſſe
ſubtractam, immò ex duobus teſtibus in eodem Summ. nu.
5. quorum alter de auditu, alter verò de viſu deponunt, re-
ſultat adminiculata probatio, quod d. minuta fuerit ſub-
tracta à Cæſario Crucio Archipresbytero fratre Franciſci,
9 qui teſtamentum impugnat. Vnde dolus tertij † nocere
non debet inſtitutioni alterius, cùm non fuerit cauſa im-
mediata inſtitutionis Petri Pauli, Simon. de Pret. *de interp.
vlt. volunt. lib. 5. interp. 1. num. 85. fol. 482.* Gabr. *conſil.
99. num. 8. verſ. verum lib. 1.* Peregr. *de iure fiſci lib. 2.
tit. 6. num. 13.* Surd. *conſ. 373. nu. 35. & 36.* quem ſemper
Teſtator voluit hæredem inſtituere ea ſupradictis.

Nec releuat ſecundum motiuum nempe inſtitutiooem
Petri Pauli intelligi debere cumulatiuè cum Flaminio, Mar-
co Antonio, & alijs, quos nominatos fuiſſe per Teſtato-
rem tempore conditi teſtamenti deponunt teſtes Summar.
10 Franciſci oum. 6. quo caſu omnes † debent admitti ad hæ-
reditatem, Ant. Gom. *tom. 1. var. c. 10. nu. 24.* Quoniam
teſtes dati in eodem Summ. Franciſci nu. 7. benè deponunt,
quod Vicarius agnouit Teſtatorem confundere hæredes par-
ticulares, & hæredem vniuerſalem, & ideò ordinaſſe No-
tario, vt interrogaret meliùs Teſtatorem; qui cùm poſteà
apertè dixerit ſe nominare in hæredem vniuerſalem Petrum
Paulum, ceſſat quæcumque nominatio, ſic inconfuſo
facta, & propterea reducendo teſtes prædictos ad con-
cordiam cum teſtamento dicendum eſt, quod nominatio
facta à Teſtatore de Flaminio, Marco Antonio. Franci-
ſco, & alijs iotelligatur de inſtitutionibus particularibus,
& inſtitutio Petri Pauli fuerit vniuerſalis, ſicut in teſtamen-
10 to legitur; intentio enim † Teſtatoris declaratur ex ſequeo-
tibus, *l. vtrum in princ. vbi gloſſ. verb ſequentem, ff. de petit.
11 hæred.* maximè quando ſequentia † continent actum con-
cluſiuum, & vltimum diſpoſitionis punctum, à quo teſta-
mentum perfectiooem recipit, vt per Soc. ſen. *in rub. nu. 1.
verſ. ſed ſi quæris, ff. de legat. 1.* Menoch. *conſ. 750. nu. 4. &
præſumpt. lib. 4. præſumpt. 5. nu. 5. verſ. ſecundus eſt.*

Neque inſtitutio prædicta vitiari deberet, quatenus fuiſ-
ſet facta per teſtatorem per Verbum, *Sic*, interrogante
Notario, an vellet Petrum Paulum inſtituere hæredem,
vt cooantur deponere vnus vel alter ex teſtibus pro Crucio
adductis (cum reliqui omnes affirment ore proprio d. Pe-
trum Paulum fuiſſe à Teſtatore expreſſis verbis nomioatum
hæredem vniuerſalem) quia talis inſtitutio etiam valeret,
13 perinde † ac ſi Teſtator hæredis nomen expreſſiſſet, *l. iube-
mus 29. C. de teſtam.* vbi Bart. *num. 3.* Alex. *conſ. 33. num.
8. & 11. lib. 3.* Anton. Gom. *tom. 1. var. c. 2. num. 6. & in
l. 3. Tauri nu. 34.* Spin. *de teſtam. gloſ. 17.*

Quæ denique vniuerſalis inſtitutio maximè ſuſtinenda
eſt ad fauorem d. Petri Pauli tantum, & non aliorum.

Quia Teſtator voluit vt ipſe ſolus hæres inſtitutus aſſumeret
arma, & cognomen ipſius Teſtatoris, quod grauamen,
ſeu oous, dum non legitur impoſitum, oec io Teſtamen-
to, nec extra dictis Marco Antonio, Flaminio, & Franci-
ſco, & alijs, pro quibus Teſtator diſcretiuè locutus fuit
præcipuè quoad Flaminium, dixit ſe illi relinquere ſextam
partem booorum emphyteuticorum S. Petri de Vrbe, &
reliquum Corneliæ, necnon Franciſco Crucio, & fratri-
bus ipſius de Crucijs ducatos centum pro quolibet, & Mar-
co Antonio Roulino prædium cum vinea commune cum
Flaminio prædicto germano fratre d. Marci Antonij, vt in
Summ. Petri Pauli nu. 6. Signum euidens eſt, quod Teſta-
tor eum ſolum hæredem vniuerſalem inſtituit pro conſer-
uanda in eo ſuam † agnationem, & ſamilia de Zacconibus, 14
ad trad. per Molin. *de Hiſpan. primog. lib. 2. c. 14. numer. 5.
cum ſeqq.* Perez de Laia *de vita homin. c. 13. num. 32. & 33.*
Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 34. numer. 33.* Caſan. *in
Catalog. glor. mund. conſider. 54.*

Ex quibus dixerunt Domini, quod cùm deducta contra
teſtamentum oon concludant, minuſque probent, & è
contra ipſum teſtamentum ex ſe ipſo omoibus ſolemoitati-
bus abſolutum exiſtat pro eius validitate † eſſe reſponden- 15
dum, ex latè & optimè congeſtis in *Regien. Teſtamenti ſub
diebus 27. February 1636. & 24. Aprilis ſuperioris anni co-
ram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Ideòque perſiſtendum
eſſe in deciſis vtraque parte informante.

Habetur ſuprà in præcedenti parte deciſ. 233.

REVERENDISS. COCCINO.

Cæſarauguſtana Diſtributionum.

Mercurij 7. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Portionarius nomine beneficij poteſt agere ad ma-
nutentionem etiamſi non ſit in poſſeſſione. Te-
ſtes probantes poſſeſſionem vniuerſalem ſuffra-
gantur omnibus de vniuerſitate ad effectum ma-
nutentionis.

SVMMARIVM.

1 *Rector, etſi non ſit in poſſeſſione attamen nomine Eccle-
ſiæ poteſt agere ad manutentionem.*
*Iura Eccleſiæ tam ſuper petitorio, quàm ſuper poſſeſſorio
tranſeunt in illius rectorem, num. 1.*
2 *Manutentio in diſtributionibus, quæ petuntur tanquam
ſors debetur beneficiato à die ingreſſus.*
3 *Poſſeſſio vniuerſalis probata ad fauorem omnium ſuffra-
gatur etiam alijs particularibus.*
4 *Probationes leuiores in interdicto retinendæ ſufficiunt.*
5 *Poſſeſſio ciuilis, quæ eſt penès Eccleſiam, & ſic penès
portionatum admittitur, ſi Portionarius pro decen-
nium tacuerit.*
6 *Poſſeſſio ciuilis, quæ etiam per decennium admittatur in-
telligitur ſi alius medio tempore poſſedit.*
7 *Capitulum tanquam nudus Adminiſtrator non ſibi, ſed
Domino poſſidet.*
8 *Pupillus, & Eccleſia per ſolam acquieſcentiam non per-
dunt poſſeſſionem.*
9 *Diſtributiones quotidianæ non augent corpus benefi-
cij, vel præbendæ, & debentur propter operam per-
ſonalem.*
10 *Diſtributiones quotidianæ nullam habent communionem
cum ipſo beneficio, vel præbenda.*
11 *Beneficiatus debet petere diſtributiones nomine proprio.*
12 *Portionarius quando ad diſtributiones quotidianas poſ-
ſit agere nomine Portionatus, & non proprio, &
num. 13.*
14 *Diſtributiones quotidianæ quid ſint.*
15 *Diſtributiones quotidianæ largo modo poſſunt dici fructus
beneficij.*
16 *Diſtributiones quotidianæ quando veniant appellatione
fructus Canonicatus.*
17 *Diſtributiones quotidianæ ſunt introductæ fauore Cultus
Diuini.*
18 *Diſtributiones quotidianæ ſi minuerentur facile poſſet
minui cultus Diuinus.*

Digitized by Google

19 *Clauſula* quam, & quas *in Commiſſione, quid operetur.*
20 *Libellus vti fundamentum iudicij eſt attendendus.*
21 *Commiſſio Rotalis recipit interpretationem à libello.*

DECISIO XXIV.

FVit reſolutum D. Ioanni Mercado Beneficiato, & Michaeli Creſpo Portionario deberi manutentionem in poſſeſſione exigendi tria regalia pro quolibet in qualibet die & à tempore ingreſſus, quia licèt ipſi non probent aliquam eorum propriam poſſeſſionem, attamen ſat eſt, quod Portionatus poſſideat ad effectum, vt ipſi nomine dicti ſui Portionatus poſſint agere ad dictam manutentionem, ſic-
1 uti quilibet Rector, etiam quod non ſit in poſſeſſione, † poteſt nomine Eccleſiæ agere ad manutentionem, cùm omnia iura tàm in petitorio, quàm in poſſeſſorio Eccleſiæ competentia in ipſum tranſeat, ex Innoc. & alijs allegatis *in diſcurſu deciſionis facto coram me ſub die 8. præteriti, & ſunt deciſiones in cauſa Colimbrien. præſtimonij coram R. P. D. meo Dunozetto, & coram me allegatæ in dicto diſcurſu.* Quod autem debeatur dicta manutentio à die ingreſſus facit, quia dictæ diſtributiones fuerunt petitæ, non tanquam
2 fructus rei † principaliter in iudicio deductæ, ſed tanquam ſors principalis, ex deductis in eodem diſcurſu, & eſt doctiſſima deciſio *in cauſa Mediolanen. penſionis 19. Ianuarij 1635. coram R. P. D. meo Merlino*, in qua cumulantur omnes deciſiones factæ in hac materia, & eſt optima deciſio in puncto facta *in cauſa Elboren. Decimarum 23. Maij 1622. coram R. P. D. meo Pirouano.*

Neque obſtant illa, quæ in contrarium opponuntur: Non primum ſcilicet, quod teſtes, qui probant poſſeſſionem Portionariorum, non fuerint examinati, neque deponant pro iſtis duobus Portionarijs.

Quia fuit reſponſum, quòd fuerunt examinati ad inſtantiam aliorum Comportionariorum, qui obtinuerunt mandatum de manutenendo Rota, imò vnus fuit inductus à
3 Capitulo met, & cùm Portionariorum poſſeſſio † ſit titulata ex ſtatuto à Sancta Sede Apoſtolica confirmato, non poteſt inficiari, quin omnibus ſimul iunctis ex dictis teſtibus probetur talis poſſeſſio vniuerſalis, quæ ſuffragetur iſtis
4 duobus Portionarijs, præſertim cùm † verſemur in interdicto retinendæ, in quo leuiores probationes ſufficiunt, Menoch. *de retinen. remed. vltim. num.* 34. Rota *deciſ.* 272. *par. 2. recent.*

5 Non obſtat etiam ſecundum, videlicet, quod cùm † iſti Portionarij tacuerint per decennium, non poſſint agere nomine Portionatus ad poſſeſſionem, Socc. ſen. *conſ.* 266. *nu.* 20 *propè fin. verſ. ſed illa amiſit cum ſeqq. vol.* 3. Rota *deciſ.* 327. *num.* 19. *in fine, & num.* 20. *& deciſ.* 330. *num.* 36. poſt Modern. *in tract. de manutenen.*

6 Nam fuit reſponſum, quòd obiectum † poſſet conſiderari, ſi quis medio tempore poſſediſſet, & ità loquuntur iura in contrarium allegata, ſed cum nullus medio tempo-
7 re poſſederit (Capitulum enim eſt nudus Adminiſtrator, † & non ſibi, ſed Domino poſſidet, Aymon. *conſ.* 27. *num.* 5. *verſ. vbi poſſidens*, Rota *in recent. deciſ.* 34. *num.* 6. *par.*
8 2.) intrat concluſio, quod Pupillus, † & Eccleſia per ſolam acquieſcentiam non perdunt poſſeſſionem, Rota *dec.* 1. *de reſtit. ſpoliat. in nou.*

Minùs obſtat tertium, nempe quòd pro diſtributionibus quotidianis non poſſit libellus offerri nomine Eccleſiæ, quia
9 non † augent corpus Beneficij, vel Præbendæ, ſed deben-
10 tur propter operam perſonalem, nec proindè vllam † communionem habent cum ipſa re, ſed perſonam tantum re-
11 ſpiciant, adeò vt Beneficiatus † illas debeant nomine proprio, Marian. Soccin. *cap.* 1. *num.* 112. *poſt med. verſ. aut agit pro diſtributionibus quotidianis de libell. oblat.* Quia
12 fuit reſponſum, quod hoc dictum † forſan eſſet conſiderabile ſi Portionarius repelleretur à perceptione diſtributionum ex aliqua culpa ſua, ſed cùm non repellatur ex iſto capite, ſed ex eo, quòd Portionatui non debeatur tanta
13 quantitas diſtributionum, † hoc tangit Ius ipſius Portionatus, & propterea Portionarij poſſunt agere nomine ipſius Portionatus, Certum eſt enim diſtributiones quoti-
14 dianas † eſſe vtilitatem quandam ex Præbendis, Canonicatibus, & Portionatibus prouenientem, vt concludit Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 1. *qu.* 7. *num.* 16. Imò, li-
15 cet impropriè, † & largo modo diſtributiones poſſint dici fructus beneficij, *gloſ. vnic. in cap. licet de præbend.* Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 13. *numer.* 1. Put. *deciſ.* 233. *numer.* 3. *in correct. lib.* 1. qui dicit appellatione fructuum Canonicatus † venire diſtributiones quando Capitulum præſtat im- 16
pedimentum, Monet. *d. par.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 13. Et prædicta eò magis ſunt admittenda, † quòd diſtributione ſunt 17
introductæ fauore cultus Diuini, Monet. *vbi ſuprà q.* 5. *nu.*
35. quod de facili † poſſet minui ex ipſa diminutione diſtri- 18
butionum.

Neque tandem obſtat quartum, quod ſcilicet in commiſſione diſtributiones non fuerint petitæ tanquàm ſors, ſed tanquam fructus, quia reſpondetur quod commiſſio habet
† clauſulam *quam, & quas cum incidentibus*, &c. & ſat 19
eſt, quod in libello dato in partibus fuerint petitæ tanquam
ſors principalis, † qui libellus vti fundamentum Iudicij de- 20
bet attendi, San. mem. Greg. *deciſ.* 470. *nu.* 6. & commiſ-
ſio Rotalis recipit declarationem à libello † maximè ſtanti- 21
bus clauſulis poſitis in dicta commiſſione.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Penſionis.

Mercurij 17. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Clauſula, *Dummodo remaneant centum, &c.* licet transferat onus probandi in Penſionarium tamen non procedit Rectore in ſe onus probationis aſſumente, & quando in forma Cameræ ſe obligauit ad penſionis ſolutionem. Confeſſio facta à Rectore de valore fructuum beneficij illi non nocet ſi probet contrarium. Penſiones quæ Rectori ſoluuntur ob ſacellum in Eccleſia conſtructum quando augeant beneficij fructus.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium debet eſſe conforme diſpoſitioni iuris.*
Penſio eſt ſoluenda etiam pendente iudicio ſuper illius validitate, num. 1.
2 *Clauſula*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *transfert onus probandi in Penſionarium.*
Quod procedit etiam concurrente conſenſu titularis in reſeruatione penſionis, num. 3.
Fallit quando Rector probationis onus in ſe aſſumpſit, num. 4.
5 *Penſionarius quando tenetur verificare clauſulam*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *quando Rector ſe obligauit in forma Cameræ ad ſolutionem penſionis.*
6 *Confeſſio facta à Rectore de valore fructuum beneficij illi non nocet, dummodo probet contrarium.*
7 *Teſtes ſe referentes ad librum plus libro non probant.*
8 *Clauſula*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *intelligenda eſt detractis oneribus.*
9 *Liber Eccleſiæ probat contra Eccleſiam.*
10 *Teſtis deponens de facto proprio benè probant.*
11 *Teſtes deponens de ſtatu rei tempore controuerſiæ præfertur deponenti de tempore ante controuerſiam.*
Tempus reſeruationis penſionis attendendum eſt pro agnoſcendo valore beneficij non anterius, numer. 11.
12 *Rector debet habere domum liberam, & ſine onere penſionis.*
13 *Beneficij fructus non augent penſiones, quæ Rectori ſoluuntur ob ſacellum in Eccleſia conſtructum.*
14 *Rector expenſas non neceſſarias tenetur imputare in portionem ſibi debitam.*
15 *Sacellum in Eccleſia conſtructum præſumitur pars, & membrum ipſius Eccleſiæ.*
16 *Expeditio litterarum Apoſtolicarum hodie eſt neceſſaria pro validitate penſionis quia.*
17 *Clauſula in ſupplicatione appoſita inducens certam formam efficit, vt gratia non valeat niſi ea forma ſeruata, & num.* 18.

DECI-

DECISIO XXV.

IN hac cauſa ad inſtantiam D. Marci emanauit reſcriptum à Signatura Iuſtitię occaſione appellationis propoſitæ à ſententia, ſiue decreto A.C. in fauorem D. Cæſaris, vt in ea procederetur, non retardata ſolutione penſionis arbitrio Rotæ. Vnde cùm hodie quæreretur, An eſſet locus eidem arbitrio, Domini negatiuè reſponderunt, cùm illud deberet
1 eſſe conforme diſpoſitioni Iuris, quæ id ſuadebat, † vt non poſſit differri ſolutio eiuſdem penſionis pendente iudicio ſuper illius validitate, vt notat Gigas *de penſ. quæſt.* 35. *nu.* 9. Staphileus *de litteris iuſtitia*, §. *ad prædicta*, *nu.* 13. & fuit reſolutum etiam *coram Card. Seraph. in vna Compoſtellana penſionis 7. Nouembris* 1584. *& in Sarzanen.* 11. *Februarij* 1583. *inter impreſſ. deciſ.* 687. *& deciſ.* 1017. *& in deciſ.* 348. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ. & coram Card. Caual. in vna Neritonen. penſionis* 26. *Nouembris* 1607.

Et quamuis litteræ Apoſtolicæ ſuper illius reſeruatione continerent clauſulam, *Dummodo centum pro Rectore remanerent*, ex qua dicebatur, delatum fuiſſe in Penſionarium
2 onus huius probationibus, † vt non ſupereſſet ea portio pro Rectore, ſeu titulari, de cuius conſenſu reſeruata fuerat, vt tenuit Rota *in eadem deciſ.* 1017. *coram Card. Seraph. num.* 3. *& in Aretina penſionis* 28. *Iunij* 1600. *coram Card. Millino, & in Foroſempronien. penſionis* 16. *Decemb.* 1603. *coram Card. Sacrato inter rec. deciſ.* 547. *par.* 1. in quibus deciſionibus Rota declarauit, hoc procedere etiam
3 concurrente † conſenſu Titularis, cùm ille recipiat eamdem conditionem, quæ ineſt d. Clauſulæ, & tradit Garz. *de beneſ. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 464. *num.* 424. vbi refert deciſionem in cauſa *Salamantina penſionis* 28. *Iunij* 1600. *coram Card. Millino*. Tamen datum fuit Inſtrumentum concordiæ, quæ facta fuit inter eumdem Rectorem, & Penſionarium, in qua ille cum ſuo iuramento declarauit, fructus Eccleſiæ aſcendere ad ducatos auri de Camera ducentum viginti, cuius probationis onus etiam in ſe ſuſcepit, cùm autem ea concordia expreſsè approbata, & confirmata fuiſſet in litteris, quæ poſteà expeditæ fuerunt ſuper reſeruatione eiuſdem penſionis non poterat ad Penſionarium pertinere probatio conditionis appoſitæ in eiſdem litteris,
4 ſed illa ad eundem Rectorem ſpectare debebat, qui voluit, ſuum eſſe id onus, vt fuit reſolutum in *Vlixbonen. penſionis* 11. *Martij* 1616. *coram bon. mem. Andrea, & in Elboren. penſionis* 19. *Nouembris* 1614. *coram R. P. D. meo Pirouano, & in Cremonen. penſionis* 23. *Iunij* 1623. *coram bon. memor. Vbaldo*, prout etiam liberabatur idem Penſionarius ab onere eius probationis ex obligatione, quàm in ſe
5 ſuſcepit † Titularis de ſoluenda hac penſione ſub forma Cameræ, vt fuit reſolutum in *Cremonen. penſionis* 21. *Februarij* 1614. *coram R. P. D. meo Pirouano inter recent. dec.* 519. *nu.* 1. *par.* 2. *& in Romana penſionis* 15. *Ianuarij* 1627. *coram Card. Virili*.

Neque ſuffragari poterat Rectori, quod in confeſſione, quàm ipſe fecit ſuper valore fructuum ſuæ Eccleſiæ ſuſcepiſſet in ſe onus probandi contrarium, vt cùm de minore valore eorumdem fructuum diceretur apparere tum ex libro Cenſuali Eccleſiæ, tum ex depoſitionibus plurium Teſtium non poſſet haberi ratio ſuæ confeſſionis, cùm illa eſſet fa-
6 cta ſub hac conditione, quando aut in caſu, quo † contrarium ab eo non oſtenderetur, ex doctr. Bart. *in l. Aurelius*, §. *idem quæſijt*, *ff. de liberat. leg.* quam ſequutus fuit Bald. *in l.* 1. *num.* 20. *C. de confeſſis*, Cynus *ſuper eadem l.* 1. *quæſt.* 13. *num.* 17.

Non enim viſum fuit, probatum eſſe eum valorem ſiue ex teſtibus, ſiue ex libro Eccleſiæ, qui eſſet contrarius confeſſioni factæ à Rectore in reſeruatione eiuſdem penſionis. Et primo Teſtes referebant in ſuis depoſitionibus fructus, ac redditus, quos Eccleſia percipiebat ex diuerſis Domibus, vel ſub nomine penſionum, vel ſub nomine Canonum, & poſtquam declararunt quantitatem eorum fructuum ſe referebant ad aliam expreſſionem magis veram, aut certam, quæ continebatur in libro Eccleſiæ, à quo voluerunt augeri, aut minui ſuam depoſitionem. Vnde illi non poterant facere maiorem probationem, ſine diuerſam ab
7 ea, † quæ continebatur in eodem libro, ex notatis in *l. aſſe toto*, *ff. de hæredib. inſtit.* & pluribus probat Dec. *in conſ.* 63. *num.* 6. Bald. *conſ.* 276. *nu.* 16. *lib.* 1. Ipſe verò liber non erat contrarius confeſſioni Rectoris, quia facta denumeratione omnium redditũum apparebat, illos aſcendere in eodem libro ad ſummam ſcutorum bis centum, ac nonaginta, & octo cum tribus, & nonaginta bononenis, & licet ab hac ſumma dicerentur detrahenda ſcuta ſeptuaginta, & vnum quæ dicebantur impendi ſolere pro oneribus Eccleſię, quorum haberi debebat ratio ad fauorem Rectoris cum clauſula illa, *Dummodo*, intelligenda eſſet. Dummodo ei ſupereſſent centum liberè, † detractis omnibus oneri- 8
bus, vt reſolutum fuit in eadem *deciſ. Aretina coram Cardin. Millino, & in Oppiden. penſionis* 2. *Iunij* 1585. *coram Card. Pamphilio, & in Cuſentina penſionis* 29. *Maij* 1596. *coram Lita*, & tradit Sarnen. *ad reg. de valore quæſt.* 12. *numer.* 1. Tamen deducta etiam hac ſumma, in qua tanquam in minori concordis erat ſecundis Teſtis, cum primo, atque etiam altera ſcutorum centum, & quadraginta quinque monetæ, quæ erant valor ducat. centum auri de Camera debitus Rectori pro ſua congrua portione, adhuc ſuperaret ex ea ſumma ſcutorum ducentorum nonagintaocto contenta in libro Eccleſiæ, ſcuta octuaginta duo, in quibus ſubſtineri poterat hæc penſio, quæ non excedebat ſummam ſcutorum quadraginta.

Neque obſtare viſa fuerunt, quæ dicebantur contra aliquas ſummas notatas in eodem libro, cùm quædam ex illis dicerentur continere exceſſum manifeſtum, aliquarum diceretur non poſſe haberi rationem in præiudicium ipſius Rectoris. Non enim probata fuit aliqua ex his duabus exceptionibus, vnde non poterat recedi à probatione, quę † 9
colligebatur ex eodem libro, ex notat. per Felin. *in cap. ad audientiam*, *de reſcript. nu.* 16. per Abb. *in conſ.* 67. *nu.* 2. *lib.* 2. & tradit Aym. *de antiquit. temp. par.* 1. §. 8. *nu.* 6. Et quod attinet ad exceſſum opponebatur hic exceſſus ſummæ, quæ erat quinta in ordine inter alias ſcriptas in eodem libro, atque etiam ſeptimæ, ac decimæ ſextæ. In quinta verò numerabantur inter credita Eccleſiæ ſcuta quadraginta quatuor occaſione penſionis vnius domus, quàm Rector dicebat ſolum locari pro penſione ſcuta triginta nouem, ſed ſuper quantitate eius penſionis deponebat ſecundis Teſtis, & primus, qui fuit etiam Oeconomus per id tempus, quo vocauit Eccleſia antequam illam obtineret Rector, qui huic penſioni conſenſit, & tam iſte, quàm ſecundus Teſtis primo loco nominatus dicebant ſolitam fuiſſe hanc domum locari ſcutis quadraginta quatuor, cùm hac tamen diſtinctione, quod ſecundus dicebat, illam locatam fuiſſe ſub vnica penſione. Alter verò dicebat, eam domum diuiſam fuiſſe in duas partes, & vnam fuiſſe locatam pro ſcutis viginti quatuor, alteram pro ſcutis viginti.

Septima ſumma continebat ſcuta octo, quæ Eccleſia recipiebat pro penſione vnius cubiculi ſoliti locari ad vſum Criptæ, quod Rector negabat, locatum fuiſſe pro ea penſione, ſed ſolum pro ſcutis duobus, & bononenis quinquaginta. Sed ſuper valore penſionis cubiculi deponebat etiam primus Teſtis, qui præterea aſſerebat, eam quantitatem à ſe exactam fuiſſe tunc temporis, quo ipſe Eccleſiam adminiſtrabat tanquam Oeconomus. Vnde eius depoſitio admittenda erat, cùm † eſſet ſuper facto proprio, ex not. 10
in cap. cum dilectus de elect. in §. *nos verò*, *& in l. omnibus*, *C. de teſtib.* vbi Alberic. *nu.* 1. Salic. *nu.* 6. & tenuit Rota coram Put. *deciſ.* 8. *lib.* 1. & apud Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 5. *de teſtib.* & præferenda erat depoſitio huius Teſtis depoſitioni ſecundi, qui deponebat de ſcutis quatuor, † cùm hæc il- 11
lius depoſitio reſpiceret tempus longè ante reſeruationem eiuſdem penſionis, ex not. per Oldrad. *in conſ.* 58. *num.* 1. *& conſ.* 168. *num.* 2. & reſolutum fuit in *Oppiden. penſionis* 2. *Iunij* 1585. *coram Card. Pamphilio, & in Cuſentina penſionis* 29. *May* 1596. *coram Lita*, & apud Caſſad. *deciſ.* 19. *ſuper reg. num.* 2. Tertiò dicebatur exceſſiua ſumma ſcutorum ſeptuaginta, quæ erat decima ſexta inter alias notatas in eodem libro, & debita erat Eccleſiæ ex cauſa penſionis pro duabus partibus vnius domus, quia tota ea ſumma dicebatur eſſe integer valor eiuſdem domus, & cum tertia illius pars ſpectaret ad Eccleſiam B. Mariæ Conſolationis, negabatur, portionem Rectoris pro duabus reliquis partibus excedere quantitatem ſcutorum nouem, & quinquaginta. Verùm ex eiſdem Teſtibus haberi poterat veritas eius ſummæ, cuius fiebat creditor Rector in eodem libro. Nam ſecundus Teſtis deponebat, quod hæc domus erat communis etiam Eccleſiæ Beatæ Mariæ, & quod illa locari ſolebat pro ſcutis ſeptuaginta, & octo. Alter verò, nempe primus Teſtis diſtinguebat portionem vtriuſque Eccleſiæ, & ſcuta ſeptuaginta dicebat ſolui huic Eccleſiæ, cuius erat Rector Titularis, qui penſionem impugnat, prout notatum erat in eodem libro.

Inter ſummas, quæ etiam in eodem libro, ſed dicebantur, non poſſe numerari, aut poni inter creditã, quæ Rector percipiebat ex fructibus Eccleſiæ, erant vigeſimaquinta, & vigeſimaſexta, ex quibus prima continebat ſcuta vigintiquatuor pro penſione domus inhabitatæ à Rectore, quæ dicebantur, non poſſe deduci, ſiue detrahi ex penſione illi debita, cùm præter illam habere deberet
12 † etiam eamdem domum liberè, & ſine onere alicuius penſionis, vt reſolutum fuit in vna *Romana penſionis* 12. *Nouembris* 1618. *coram bon. me. Buratto*. Altera verò continebat ſcuta quadraginta, quæ conſiſtebat in redditibus vnius Cappellæ ſitæ in eadem Eccleſia, & cùm ijdem redditus eſſent illi debiti non vti Rectori, ſed tanquam inſeruienti Sa-
13 cello, † dicebat, neque illos poſſe numerari inter alios redditus eiuſdem Eccleſiæ, vt tenuit Rota *in eadem deciſ. Romana penſionis coram bon. mem. Buratto*, & tradit Rebuff. *in tract. congrua portione q.* 11. *num.* 88. Verùm has etiam ſummas viſum fuit numerari deberi, dum ex illis augebantur fructus Eccleſiæ. Neque ſubſiſtebant exceptiones, quas Rector eis dabat, quia prima, ſiue vigeſimaquinta non ſoluebantur pro penſione domus, quam Rector incolebat, ſed pro alia eidem contigua, quæ ſolita erat locari à Rectoribus, qui anteà fuerunt pro ea penſione ſcut. vigintiquatuor. Vnde ea ſumma rectè numerari poterat inter alias ſcriptas in eodem libro, neque potuiſſet illa detrahi, eo quia in hanc etiam domum Rector habitaret, eamquẽ conuertiſſet in proprios vſus, cùm non potuiſſet hoc facere in præiudicium Penſionariorum, ſed tanquam expenſa
14 minimè † neceſſaria tenebatur eam imputare in portionem ſibi debitam, vt tenuit Rota *in eadem deciſ. Romana penſionis coram Buratto, & in Cremonen. penſionis* 28. *May* 1618. *coram Card. Caual. & coram Card. Lancellotto in vna Acheruntina fructuum, notat gloſ. in c. ſi propter dẽ reſcript. lib.* 6. *& probat text. in cap. præſenti*, §. *porrò, de officio Ordinarij eod. lib.* Idem etiam dicendum erat dẽ altera ſumma, quàm Rector percipiebat ex redditibus Sacelli, quod erat in Eccleſia, cùm non probaret, quod illud haberet diſtinctè ab eadem Eccleſia, & contrariũ præſumi deberet, quia dum in ea ſitum erat reputari debe-
15 bat idem Sacellum tanquam pars, ſiue membrum † ipſius Eccleſiæ, vt probatur ex text. *in cap. ſi Ciuitas*, §. *ratione, de ſententia excommunicationis lib.* 6. & notant ibid. DD. *in cap. Eccleſiæ, de Immunitate Eccleſiarum*, vbi Abb. *num.* 10. & fuit dictum in *Lauretana Iuriſdictionis* 17. *Ianuarij* 1617. *coram Card. Sacrato, & in Cæſarauguſtana praeminentiarum* 16. *Nouembris* 1628. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*, & probat in his terminis Rebuff. *in tract. de congrua portione d. q.* 10. *num.* 88.

Demum non viſa fuerunt obſtare, quæ dicebantur pro parte Rectoris de onere alterius penſionis ſcutorum nonaginta impoſitæ ſuper fructibus huius Eccleſiæ, vt fructus, qui ſuperabant, detracta ſua portione, & alijs eiuſdem Eccleſiæ oneribus non ſatis eſſe poſſent pro ſolutione huius penſionis, quia non probabatur, eam penſionem habuiſſe effectum, immò conſtabat expreſsè de illius nullitatẽ, cùm nunquam fuiſſent ſuper ea expeditæ litteræ, quamuis enim defectum earumdem litterarum ſoleret tantum reddere nullas ſimiles gratias in caſu, quo penſio exigeretur, ſiue aliquid ſolueretur eius nomine penſionario à Titulari ante illarum expeditionem. Tamen hodie expeditio ea-
16 rumdem litterarum reputatur † neceſſaria etiam ad validitatem reſeruationis propter clauſulam, quæ ſolet apponi in ſupplicatione, vt debeant litteræ expediri infrà nouem menſes ſub conditione, & pœna nullitatis eiuſdem gratiæ, quæ clauſula tanquam inducens certam formam rectè effi-
17 cere poterat, ut eadem gratia valere non deberet † niſi ſeruata ea conditione, vt tradit Garz. *de benefic. part.* 4. *cap.* 2. *num.* 43. & in terminis alterius clauſulæ, quæ poni
18 anteà ſolebat, † vt non poſſet exigi penſio ante expeditionem litterarum, dictum fuit in *Veronen. penſionis* 1. *Iulij* 1592. *coram Cardin. Mellino, & in Sabinen. penſionis* 13. *Iunij* 1594. *coram Card. Mantic. inter impreſſ. deciſ.* 286. *num.* 5. & tradit Pariſ. *de confident. in cauſ. beneſ. quæſt.* 45. *num.* 9.

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Bononieñ fideicommiſſi de Ramundinis.

Lunæ 22. *Martij* 1638.

ARGVMENTVM.

Bona fuiſſe in dominio Teſtatoris probatur per confeſſionem factam ab hęrede grauato in ſupplicatione Sanctiſſimo porrectam ſuper derogatione fideicommiſſi: Clauſulæ appoſitæ, tàm in contractu, quàm in Gratijs Pontificijs naturam negotij principalis ſequuntur.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio emanata in precibus probat bona fuiſſe in dominio fideicommittentis contra porrigentes, & habentes ab eo cauſam.*

2 *Clauſula*, conſtituti, *operatur tranſlationem naturalis & ciuilis poſſeſſionis in conſtitutarium.*

4 *Clauſula*, conſtituti, *appoſita dationi in ſolutum ex pacto reſolubili, importat temporalem, non autem perpetuam tranſlationem dominij.*

Clauſula, conſtituti, *adaptatur ſubiectæ materiæ contractus, cui adheret, num.* 3.

4 *Verba contractus ſi ſonant in tranſlationem pignoris, & ita intelligi debet clauſula in eo appoſita.*

5 *Breue ſuper derogatione fideicommiſſi à Sanctiſſimo obtentum impedit immiſſionem.*

6 *Breue, cuius forma non fuit ſeruata non ſuffragatur, & num.* 7.

7 *Verba*, volumus quod in primis, & ante omnia, *important conditionem, & certam formam præſcribunt, qua non ſeruata actus remanet nullus.*

8 *Breue nunquam præſentatum perſonæ, cui fuit directum dicitur non habuiſſe effectum.*

9 *Breue ſubreptitium, & obreptitium nihil operatur, & num.* 10.

11 *Decretum irritans claudit os parti, & ligat manus iudici.*

Clauſula, ſublata, *claudit os parti, & ligat manus iudici, num.* 11.

12 *Gratia principalis continens conditionem ante conditionis euentum nihil operatur.*

Conditio ante illius euentum nihil operatur, num. 12.

13 *Clauſula*, ſublata, *acceſſoria ad diſpoſitionem principalem, ſecundum illius naturam operatur, & nihil præter illam efficere poteſt.*

Decretum irritans regulatur ſecundum naturam negotij principalis, & nihil vltrà illum operatur, num. 13.

14 *Clauſula acceſſoria ſequuntur naturam principalis diſpoſitionis, & num.* 15.

16 *Clauſulæ acceſſoria non ſe extendunt vltrà limites negotij principalis.*

DECISIO XXVI.

NOn obſtantibus deductis contra deciſionem coram me factam 14. * Decembris ſuperioris anni, in qua fuit reſolutum ſententiam Rotalem concedentem immiſſionem Antonio Mariæ Belioſſo in poſſeſſionem Prędij Cadriani eſſe confirmandam, iterùm in hac propoſitione pro confirmatione dictæ reſolutionis fuit reſolutum.

Viſum enim fuit tolli primum principale obiectum ſæpius repetitum, quod non conſtet Prædium Cadriani, de quo agitur fuiſſe in bonis Ioannis Baptiſtæ Ramundini fideicommittentis de tempore ſui obitus, ex latè deductis tam in ſecunda *deciſione R. P. D. mei Dunozetti* 9. *Maij* 1636. §. *hoc autem Prædium*, quàm in mea deciſione, quæ reuidetur, §. *fundamentum*, in quibus manifeſtè probatur dictum Prædium fuiſſe in bonis dicti Ioannis Baptiſtæ, nedum ex inſtrumento diuiſionis factæ inter ipſum fideicommitentem, & Melchiorem eius ex fratre nepotem, in quo dictum Prædium fuit ipſi fideicommittenti pro ſua portione aſſignatum, ſed etiam ex Inuentario bonorum hæredita-

ditaris facto per Ludouicam vxorem fideicommittentis hæ-
redem grauatam, in quo dictum Prædium legitur deſcrip-
tum; Concurrunt confeſſiones Franciſci Aloyſij vltimi hæ-
redis grauati in precibus porrectis Clementi VIII. & Pau-
1 lo Quinto pro derogatione fideicommiſſi, † quæ confeſ-
ſiones probant etiam contra Lucatellos ab eo cauſam ha-
bentes, Aretin. *conſil.* 36. *num.* 3. quem refert, & ſequitur
Maſcard. *de probation. concl.* 778. *numer.* 26. *in fine*, Ruin.
conſ. 40. *numer.* 4. *& ſeqq. lib.* 4. Ioann. Andr. *in ſpec. in tit.
de teſt.* §. *nunc tractemus in addit magna*. Peregr. *de fidei-
com. art.* 44. *num.* 24. Petr. *de fideic. quæſt.* 12. *numer.* 1367.
Concurrit venditio in vim dictarum facultatum cum obli-
gatione reinneſtiendi iuxta vinculum poſitum in vtroque
Breui de inueſtienda certa ſumma pro reintegratione fidei-
commiſſi.

Nec facit, quod replicetur ex Inſtrumento aſſignationis
de anno 1564. probari Ioannem Baptiſtam fideicommit-
tentem aſſignaſſe ſuis creditoribus in ſpecie hoc Prædium
2 Cadriani cum clauſula, *conſtituti*, † quæ operatur tranſ-
lationem poſſeſſionis naturalis, & ciuilis, indeque ſequi
bona ab ipſo fideicommittente obligata non poſſe cenſeri
comprehenſa in fideicommiſſo. Quia iuxta reſponſionem
datam in vtraque deciſione prędicta aſſignatio non fuit per-
petua, ſed temporalis, donec ſcilicet ipſi creditores fuiſ-
ſent ſatisfacti de eorum credito ex fructibus, qua poſt mo-
dum ſatisfactione ſubſequuta idem Prædium iterùm deue-
nit ad ipſum fideicommittentem, cùm, vt fuit ponderatum
in deciſione, quæ reuidetur, illa non fuerit ſimplex datio
in ſolutum, ſed reſolubilis ex pacto inter partes conuento,
dum inter ſe conuenerunt, quod bona ſtabilia, credita
Montium, vel illorum partem non alienatam reſtituere,
3 & retrocedere tenerentur; Vnde clauſula, † *conſtituti*,
ſtante prædicto pacto non importat tranſlationem dominij,
ſed ſubiectæ materiæ debet adaptari, ne ſequatur repu-
gnantia, & abſonus intellectus, dum omnia alia verba ex-
4 preſsè ſonant in conſtitutionem † pignoris, & pro aſſecu-
ratione, & cautela creditorum *l. Proculus*, *ff. de vſufruct.*
Surd. *conſ.* 179. *num.* 52. *& conſ.* 198. *num.* 12. Marelc. *var.
reſol. lib.* 2. *cap.* 55. *num.* 5. cum adductis plenè in *Foroſem-
pronien. emphyteuſis* 28. *Nouembris* 1631. *coram R. P. D.
meo Merlino*.

Nec ſubſiſtit, quod ex quo Ioannes Baptiſta fideicom-
mittens non vixerit, niſi per biennium poſt ſupradictam
aſſignationem fuerit impoſſibile, quod debitum extinguen-
dum ex fructibus quinque annorum, fuerit extinctum
cum ſolis fructibus duorum annorum, quia cùm Ioannes
Baptiſta ad eximendum ſe ab exequutionibus, quæ contra
ipſius perſonam imminebant, & ad effectum reportandi à
creditoribus opportunam dilationem per viam tranſactio-
nis de dicto anno 1564. aſſignauerit Creditoribus non ſo-
lum Prædium Cadriani de quo agitur, ſed medietatem om-
nium bonorum, quæ inſimul cum Melchiore ex fratre ne-
pote poſſidebat, & alia quæcumque ad ipſum proprio no-
mine ſpectantia, vti ex lectura Inſtrumenti tranſactionis,
& creditores pro vberiori ſatisfactione deuenerint ad aliena-
tionem, hinc euenit, quòd mediante alienatione aliquorum
bonorum, & perceptione fructuum aliorum bonorum re-
manentium penès ipſos ſpatio duorum annorum circiter,
debitum ad tenniſſimam ſummam fuit redactum; Vnde ſe-
quuta reſtitutione per creditores bonorum aſſignatorum
non alienatorum, inter quæ aderat Prædium Cadriani de
quo agitur, illud poſteà in diuiſione facta bonorum com-
munium cum Melchiore nepote, fuit aſſignatum pro ſua
portione Ioanni Baptiſtæ fideicommittenti, ex quibus om-
nibus apparet non ſubſiſtere fundamẽtum factum in ſupra-
dicta aſſignatione ſub prætextu, quod tranſlato exinde do-
minio, & poſſeſſione per clauſulam, *conſtituti*, Prædium
Cadriani non fuerit poſſeſſum a Teſtatore de tẽpore obitus,
quia firmæ remanent rationes in deciſionibus allegatæ, ad
probandam exiſtentiam in bonis fideicommittentis de tem-
pore obitus, & identitatem Prædij controuerſi.

Pariter cenſuerunt Domini non obſtare alterum princi-
pale motiuum contra deciſiones, quod etiam admiſſo quod
Prædium Cadriani comprehendatur ſub fideicommiſſo, ad-
huc tamen obſtent Breuia Clementis Octaui, & Pauli V.
obtenta à Franciſco Aloyſio vltimo hærede grauato pro de-
5 rogatione fideicommiſſi, † quæ derogatio fideicommiſſi im-
pedit immiſſionem. Quia quoad Breue Clementis VIII. il-
6 lud non ſuffragatur, quia non fuit † ſeruata forma in eo prę-
ſcripta, vt ponderatur in vltima deciſione R. P. D. mei Du-
nozetti, & in deciſione quæ reuidetur, idque euentus do-
cuit, quia poſt ſexennium ex defectu d. formæ non ſeruatæ,
venditor ſtipulatus fuit retrouenditionem eiuſdem Prędij ab
emptore, cui, & non venditori fuerat iniunctum onus fa-
ciendi Inueſtimentum non per viam modi, ſed conditionis,
& formæ attentis illis verbis, volumus, &c. Quod in primis
† & ante omnia, &c. ex quibus fuit præſcripta certa, & de- 7
terminata forma, quæ præciſè debebat adimpleri, itaut ali-
ter geſta non valerent, vt fuit conſideratum in *Valentina
Baronia* 10. *Maij* 1603. *coram Reuerendiſſ. Attrebaten. &
coram ſan. me. Greg. XV. deciſ.* 384. *num.* 8. *&* 518. *num.* 3.
Surd. *deciſ.* 268. *num.* 18. Oſaſch. *deciſ.* 165. *num.* 7. & in
terminis verborum, in primis, & ante omnia, faciunt no-
tata per DD. *in cap. cum dilecta*, *de reſcript.* Caputaq. *dec.*
143. *num.* 5. *par.* 3. Deficiente autem conditione diſpoſitio-
ni adiectæ corruit & ipſa diſpoſitio.

Quod verò attinet ad Breue Pauli Quinti, nec illud ha-
buiſſe effectum apparet, † cùm non probetur vnquam Vi- 8
cario Generali Bononieñ fuiſſe præſentatum, & præſump-
tio præſentationis deducta ex lapſu temporis excluditur ex
ponderatis in deciſione D. mei Dunozetti. Præterea illud
fuit ſubreptitium, † & obreptitium, quia in eo fuit narra- 9
tum, quod iuxta Breue Clementis VIII. non inuenieba-
tur emptor, qui faceret inneſtimentum in locis montium
in Vrbe, & tamen fuerat iam facta venditio, cum hac con-
ditione à qua poſteà voluntariè partes receſſerunt, quapro-
pter cùm non ſubſiſtat, quod non fuerit repertus emptor,
prima gratia fuit conſumpta per primam venditionem, &
requirebatur noua gratia, ideòque Breue Pauli † Quinti 10
conceſſum ſolummodo ad finem commutationis inueſti-
menti non ſuffragatur.

Non obſtant decretum † irritans, & clauſula ſublata, 11
quibus clauditur os parti, & ligantur manus Iudici, Felin.
in c. nonnulli, *nu.* 22. *verſ. ſecunda concluſio de reſcript.* Put.
deciſ. 48. *in fin. lib.* 1. cum alijs allegatis, quia ſicut † gra- 12
tia principalis continens conditionem ante conditionis e-
uentum nihil operatur, *l. ſi quis ſub conditione*, *ff. ſi quis
omiſſ. cauſ. teſtam. l. cedere diem*, *ff. de verb. ſignif.* Rota de-
ciſ. 10. *de conceſſ. præben. in nou.* ita etiam clauſula ſublata, 13
& decretum irritans tanquam acceſſoria ad diſpoſitionem
principalem nihil poſſunt operare, Caſſad. *deciſ.* 10. *num.* 4.
ſuper regula, Put. *deciſ.* 1. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 1. *& deciſ.* 156.
num. 7. *lib.* 2. Eſt enim generale, quod clauſulæ acceſſoriæ
† ſequantur naturam principalis diſpoſitionis, *l.* 1. *Cod. de 14
non numer. pec.* Put. *deciſ.* 255. *num.* 4. *lib.* 1. *& deciſ.* 91. *lib.*
2. nec vltra limites † illius ſe extendant, Garz. *de benefic.* 15
par. 6. *cap.* 3. *num.* 84. *& ſeqq.*

Reliqua cenſuerunt Domini remanere abundè ſublata
ex deductis in deciſionibus in hac cauſa factis, cum quibus
Domini tranſierunt, non obſtantibus allegatis pro parte
D. Comitis Franciſci de Pepulis vti neceſſarij defenſoris Do-
mini Comitis Hieronymi Ranuccij.

Deciſio iſta ſub die 14. *Decembris* 1637. *habetur in part.
7. recent. deciſ.* 261.

R. P. D. CARRILLO,

Leodieñ Caſtri de Monbeck.

Luna 22. *Martij* 1638.

ARGVMENTVM.

Hæres obtinet manutentionem ſuper bonis, quæ nunquam poſſedit, dummodo illa fuerit à defuncto petita. Poſſeſſio partis probatur ex libello, in quo petitur illum cogi ad dimittendum poſſeſſionem. Mater ſuccedit filio in feudis attenta conſuetudine.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio à defuncto petita, etiam hæredibus competit.*

Hæres poteſt petere executionem mandati ad defuncti fauorem relaxati, *num.* 1.

Inſtantia defuncti tranſit in hæredem, *num.* 1.

2 *Ceſſionarius poteſt petere executione ratarum ſpectantium ad perſonas cedentium.*

Ceſſionarius conſequitur omne ius, quod cedenti competebat, *num.* 2.

3 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in ſummariſſimo poſſeſſorio, ſed reijciuntur ad petitorium.*

4 *Confeſſio partis emanata in libello, in quo petit aduerſarium poſſeſſionem dimittere probat poſſeſſionem illius.*

5 *Mandatum de euacuando contra aliquem obtentum illius probat poſſeſſionem.*

6 *Mater ſuccedit in hæreditate filij.*

7 *Cauſam poſſeſſionis poteſt quis ſibi mutare ex ſuperuenientia noui tituli.*

Vſufructuarius ſuperueniente titulo proprietatis mutat ſibi titulum poſſeſſionis, num. 7.

8 *Pacta ſunt ſtrictè interpretanda.*

Pacta non extenduntur de vno caſu ad alium, num. 8.

9 *Caſus omiſſus in contractu cenſetur relictus ſub diſpoſitione iuris communis.*

10 *Conſuetudo vnius loci non extenditur ad alium locum, & num. ſeqq.*

Extenſio non datur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam, num. 10.

11 *Conſuetudo in ſpecie eſt probanda.*

12 *Agnati proximiores ſuccedunt in feudis, non mater.*

13 *Mater attenta conſuetudine ſuccedit filio in feudis.*

14 *Conſuetudo quod mater etiam in feudis ſuccedat filio dicitur fauorabilis.*

15 *Fœminæ ſuccedunt in feudis attenta conſuetudine Patriæ Leodienſis.*

16 *Dementia non plenè probata non poteſt infringere contractum.*

DECISIO XXVII.

Reſponderunt Domini mandatum de manutenendo ad fauorem Franciſcæ conceſſum, eſſe exequendum ad fauorem Othonis filij, & hæredis dictæ Franciſcæ eamoti ratione, quia ſicut ipſa executionem petere poterat, ita & etiam eius hæres, in quem tranſiuit inſtantia, ſuffi-
1 cit enim, quod à defuncto fuerit petita † manutentio, vt prædictum remedium hæredibus competat, *l. hæres abſens ff. de iudic.* Butr. *in cap. quia numer.* 11. *verſ. tertia regula*, & ibi communiter Doctores *eodem tit.* Menoch. *de retinen. remed.* 3. *numer.* 63. Rota apud Pacific. de Saluian. *interdict. deciſ.* 141. *numer.* 2. & 3. *cum alijs allegatis in deciſionibus in hac eadem cauſa factis coram R. P. D. meo Buccabella ſub * die* 9. *Maij* 1636. *& coram me* 29. *Aprilis * ſuperioris anni.*

Quod autem Otho ſit filius, & hæres d. Franciſcæ probatur tam ex fide obitus Franciſcæ in eius Sum. num. 2. quàm ex aditione hæreditatis eod. ſum. num. 3. vbi etiam legitur ceſſio Ioannis, & Arnoldi fratrum ad fauorem eiuſdem Othonis, quæ ceſſio facit vt totum ius in ipſum Othonem fuerit translatum, & conſequenter ad ipſius fauorem eſt fa-
2 cienda † executio etiam ſuper portionibus, quæ fratribus competere poterant, Rot. *deciſ.* 411. *num.* 17. *par.* 5. *recen.* non obſtantibus exceptionibus ex aduerſo repetitis, quæ li-
3 cèt tanquam requirentes altiorem indaginem † non deberent admitti in hoc ſummariſſimo iudicio manutentionis, ſed reijci ad petitorium, Rot. coram Greg. *deciſ.* 149. *num.* 6. & *deciſ.* 408. *num.* 5. *par.* 4. *recent. cum vulgat.* Attamen adhuc non videntur attendendæ cum ex ijs potius magis clara reddatur iuſtitia dicti mandati.

Nam poſſeſſio Cæciliæ, quæ manutentionem petijt, ſatis iuſtificatur ex deductis in dictis deciſionibus factis coram eodem R. P. D. meo Buccabella, & coram me, dum in
4 illis firmatur Godefridum in libello, † & poſitionibus faſſum fuiſſe poſſeſſionem Cæciliæ eam cogendo, & compellendo ad illam dimittendam, cùm priuatio præſupponat habitum, *l. manumiſſiones ff. de iuſt. & iur.* Rota *deciſ.* 802. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ. & coram Caual. deciſ.* 422. *numer.*
5 1. ac etiam ex mandato † de euacuando, quod obtinuit Rota *deciſ.* 402. *coram Greg. XV. num.* 2. *cum alijs in dictis deciſionibus allegatis.*

Nec ſubſiſtit, quod dicta Cæcilia, à qua ius habuit Franciſca Auctrix Domini Othonis habuerit ſolum vſumfructum, qui per eius mortem finitus fuerit, & ſic non poſſit conſiderari aliqua poſſeſſio manutenibilis; quia etſi ab initio poſſideret vti vſufructuaria, & proprietas remaneret penes eius filios, tamen cum illi in infantili ætate, & ſine ſucceſſoribus obierint, de iure certum eſt, quod ſuccede-
6 re † debebat Cæcilia mater, iuxta *text. in Authent. defuncto C. ad Senat. Conſult. Tertull. & in §. ſi igitur defunctus, authent. de hæred. inſtitut.* Anton. Gom. *in l.* 6. *Tauri num.* 4. & 5. Tell. Fernand. *numer.* 16. Mattiencus *in l.* 1. *titul.* 8. *lib.* 5. *recopilat. numer.* 12. & conſequenter ex ſuperuenientia noui tituli fuit mutata cauſa poſſeſſionis † de ſimpli- 7
ci vſufructuaria in veram proprietariam, Achill. *deciſ.* 4. *de cauſ. poſſ. & propriet.* Rota *deciſ.* 243. *num.* 4. *part.* 2. *diuerſ.* & latiùs firmatur in deciſ. cauſæ coram me §. *Præſertim.*

Nec releuat, quod in Capitulis matrimonialibus fuerit conuentum, vt moriente Valtero ſine filijs ſuccederet Cæcilia in vſufructu, & poſt illius mortem bona reuerterentur ad lineam rectam, vnde peruenerant. Quoniam dixerunt Domini pactum prædictum eſſe fauorabile pro Othone, cùm illud ſit ſtrictè † interpretandum, prout iacet in 8
caſu mortis Valteri ſine filijs, *l. quicquid aſtringendæ, de verbor. obligat.* Alex. *conſ.* 46. *num.* 4. *vol.* 2. & dum de alio caſu mortis cum filijs nihil diſpoſuerit cenſetur relictum ſub † 9
diſpoſitione iuris communis, *l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* Surd. *conſ.* 313. *num.* 15. *tom.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 7. *nu.* 34. Secundum cuius diſpoſitionem mater ſuccedit, vt ſuperiùs fuit dictum.

Neque obſtat, quod dicitur de conſuetudine valdè ponderata, ſecundum quam mater non ſuccedit filijs in patria Leodienſi; quia vltra quod non probatur, nec etiam probata releuaret, cùm non extendatur ad locum † de Corte- 10
ſchem, vbi ſita ſunt bona de quibus agitur, ibi enim viget conſuetudo quod mater ſuccedit, vt benè probant Teſtes dati in Summ. Othonis num. 5. deponentes, quod mater ſuperuiuens omnibus prolibus de lege, & conſuetudine ſuccedit in omnibus bonis, & certum eſt extenſionem non dari de loco ad locum, prout nec de perſona ad perſonam, *l.* 3. §. *ſi quis hoc interdicto*, & ibi Bart. *ff. de itin. actuque priuat. l. ius ſingulare, l. quod verò contra, ff. de ll.* Bald. *in princip. num.* 9. *de feud. cognit.* Aretin. *conſ.* 122. *numer.* 4. Dec. *conſ.* 483. *num.* 22. & ſic conſuetudo in † ſpecie pro- 11
bari debet, Mantic. *deciſ.* 284. *num.* 6. & 7. Caual. *deciſ.* 95. *num.* 3. & 419. *num.* 4.

Minus obſtat, quod in feudis ſuccedant proximiores † 12
agnati, & non mater, *c. vnic. de natur ſucceſſ. feud.* quia non omnia bona ſunt fuedalia, ſed in maiori parte allodialia, reſpectu quorum ſumus in claris; reſpectu verò aliorum bonorum, quæ in parua quantitate feudalia ſunt, pariter ſuccedit mater non obſtante *d. cap. vnic.* attenta prædicta † conſuetudine, Parif. *conſ.* 21. *lib.* 1. *vbi num.* 31. 13
firmat prædictam conſuetudinem † eſſe fauorabilem, Scra- 14
der. *de feud. part.* 7. *cap.* 4. *num.* 77. & in terminis patriæ † 15
Leodienſis Caual. *deciſ.* 172. *nu.* 2. & 3. Rota *deciſ.* 362. *nu.* 2. *par.* 2. *recent.* & firmatur in deciſionibus cauſæ.

Denique quod repetebatur de dementia Adrianæ pro annullando actu renuntiationis per eam factæ ad fauorem prolis Cæciliæ, & Valteri, dictum fuit non obſtare † ex 16
latè, & exuberanter ponderatis in deciſionibus emanatis in hac eadem cauſa *coram R. P. D. meo Pirouano, ſub * diebus* 15. *Decembris* 1634. & 15. *Decembris * 1635.* vbi benè, & optimis rationibus firmatur dictam dementiam non eſſe taliter probatam, per quam actus renuntiationis annullari poſſit.

Et ſic concluſum vtraque parte informante, &c.

Deciſiones huius cauſæ coram bon. memor. Pirouano, & Buccabella habentur in 7. *par. recen. deciſ.* 132. 214. & 298. *alia verò ſub die* 15. *Decembris* 1635. *habetur infrà in Appendice.*

REVERENDISSIMO D. DVNOZZETTO, DECANO.

Auximana Fideicommiſſi.

Lunæ 22. *Martij* 1638.

ARGVMENTVM.

Filij in conditione poſiti cenſentur ex coniecturis ad fideicommiſſum vocati, non ſolum ad portionem proprij Parentis, ſed etiam Patrui, vt hic, vbi multæ in hac materia enumerantur coniecturæ, & reſpondetur ad alias, quæ in contrarium adduci ſolent: Clauſula ſine præiudicio venientiũ

ab

ab inteſtato in legitimatione appoſita, præſeruat legitimis iura fideicommiſſariæ ſucceſſionis. Preſcriptio in fideicommiſſis inducta contra vnum ex fideicommiſſarijs non nocet alteri.

S V M M A R I V M.

1 *Filijs in conditione poſitis, veniunt etiam nepotes, & num. ſeqq. vbi ampliatur.*

2 *Appellatione filiorum in fideicommiſſo aſcendentis veniunt etiam nepotes.*

3 *Amplia, & fortius concurrentibus coniecturis.*

4 *Dictio*, & ſimiliter, *inducit diſpoſitionem præcedenti ſimilem.*

5 *Dictio*, & ſimiliter, *repetit omnes qualitates, & conditiones in præcedenti oratione ſpecificatas, & num. 27.*

6 *Dictio*, pariformiter, *repetit omnes qualitates, & conditiones præcedentis orationis.*

7 *Dictio*, ſimiliter, *repetit conditionem*, ſi ſine filijs, *in præcedenti vocatione adiectam.*

8 *Filij in conditione poſiti regulariter non cenſentur vocati.*

9 *Filij in conditione poſiti ex coniecturis cenſentur vocati, & num. ſeqq. vbi enuntiantur coniectura.*

10 *Filij in conditione poſiti cum qualitate legitimitatis dicuntur ex coniecturis vocati, quia hæc dicitur potentiſſima coniectura.*

11 *Amplia quia etiam ſola ſufficit tanquam vrgentiſſima.*

12 *Subſtitutio facta per verba*, quandocumque, *dicitur compendioſa.*

13 *Filij in conditione poſiti, ſtante compendioſa ſubſtitutione cenſentur vocati.*

14 *Filij plures in conditione poſiti, ex hoc magis vocati cenſentur.*

15 *Filij in conditione poſiti, ſi inter eos adeſt poſthumus, omnes cenſentur diſpoſitiuè vocati.*

16 *Digreſſio ad plures gradus ſubſtitutionum plurimum vrget pro vocatione filiorum in conditione poſitorum.*

17 *Vocatio remotiorum, & ipſa valdè vrget ad hoc vt filij in conditione poſiti cenſeantur vocati.*

18 *Vocatio tranſuerſalium facit præſumere filios in conditione poſitos cenſeri ad fideicommiſſum vocatos.*

19 *Clauſula*, codicillaris, *arguit filios in conditione poſitos fuiſſe vocatos,*

20 *Clauſula*, omni meliori modo, *inducit vocationem ad fauorem filiorum in conditione poſitorum.*

21 *Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione poſitorum ſimul conſideratæ reddunt indubitatam vocationem, quamuis de per ſe qualibet non ſufficerent.*

22 *Vocatio deſcendentium in conditione poſiterum concludentes non requirit coniecturas, ſed leuioribus eſt contenta.*

23 *Filij in conditione poſiti cum dictione*, eorum, *ſcilicet*, eorum filijs, *reſtringuntur ad filios primi gradus.*

Contra num. 25.

24 *Filij in conditione poſiti, ſi in ſubſtitutione illis facta, non fuerint repetita verba*, ſine filijs, *intelliguntur ſolum vocati filij primi gradus.*

Diſcretiua locutio facta in ſecunda parte teſtamenti, arguit aliter teſtatorem ſenſiſſe in prima num. 24.

26 *Verba in dubio cenſentur appoſita demonſtratiuè, non reſtrictiuè.*

28 *Filij in conditione poſiti dicuntur vocati ad portionem Patris, non Patrui.*

Contra num. 29.

30 *Filij in conditione poſiti ſi agitur de hæreditate aſcendentis cenſentur vocati, non ſolum ad portionem Patris, ſed etiam Patrui.*

31 *Amplia ſi etiam vocatio veniret ex coniecturis.*

32 *Filij in conditione poſiti dicuntur vocati etiam ad portionem Patrui, vbi ille ſine filijs deceſſit.*

33 *Filij in conditione poſiti cenſentur vocati etiam ad portionem Patrui, ſtante inter eos reciproca.*

34 *Filius legitimatus facit deficere conditionem ſi ſine filijs & in ſeqq. vbi limita.*

35 *Legitimatio cum clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *præſeruat legitimis omnia iura fideicommiſſi.*

Legitimatio obtenta ab Archiuio Romano habet clauſulam, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *& ſic iura fideicommiſſaria ſucceſſionis legitimis non tollit num. 35. & ſeq.*

37 *Legitimatio obtenta poſt mortem fratris grauati non præiudicat alijs ſubſtitutis, quibus iam fuerat ius quæſitum.*

38 *Præſcriptio in fideicommiſſis ſucceſſiuis decurſa contra vnum ex fideicommiſſarijs, non obeſt alijs ſucceſſiuè vocatis.*

Præſcriptio non currit contra eum, qui agere non poterat num. 38.

Præſcriptio nihil operatur, vbi non eſt compleat.

40 *Præſcriptio contra pupillum non incipit currere à die mortis Patris, ſed à die quo ille maior fuit effectus.*

Tempus minoris ætatis ad effectum præſcriptionis ſubducitur num. 40.

41 *Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ datur fideicommiſſario bona fideicommiſſi vindicare volentis, ignorantia fideicommiſſi præſumitur etiam in vocatis, niſi ſcientia probetur num. 42.*

D E C I S I O X X V I I I.

DE anno 1532. Nobilis Vir Federicus de Sinibaldis in eius ſub quo deceſſit Teſtamento inſtitutis Laura, & Poſthuma filiabus in re certa dotis nomine hæredes vniuerſales eſſe voluit Alexandrum filium legitimum, & naturalem Poſthumum ex Cornelia vxore, ſi maſculus naſceretur. Et decedentibus dd. Alexandro, Laura, & Poſthumo, vel Poſthuma ſine eorum filijs, vel filiabus legitimis, & naturalibus, & ſimiliter decedentibus eorum filijs, vel filiabus quandocumque, ſubſtituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum Cippum domus ipſius Teſtatoris, & proximiores Conſanguineos de Sinibaldis.

Ex Laura, quæ nupſit Ioanni Cino, ortus fuit Federicus, & ex Federico D. Franciſcus Cinus. Ex Poſthuma autem Portia nuncupata, quæ nupſit Iacobo de Simonettis, natus fuit Annibal, & ex Annibale D. Federicus de Simonettis.

De anno 1589. obijt Alexander nullis relictis filijs legitimis, ſed Alexandro dumtaxat filio naturali, qui tamquam aſſertus hæres d. Alexandri Patris omnia bona dicto fideicommiſſo ſubiecta retinuit. Quapropter dd. DD. Franciſcus Cinus, & Federicus de Simonettis vti vocati ad prædictum fideicommiſſum Iudicium immiſſionis in partibus intentarunt ex remedio *l. final. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.* contra dictum Alexandrum iuniorem, eòque ad A. C. deuoluto, & mox de Conſenſu Partium mihi delato, dubitaui, An dd. Franciſco, & Federico danda eſſet Immiſſio: Et Domini, quia Informantes pro Alexandro nedum impugnabant exiſtentiam dicti fideicommiſſi ad fauorem dictorum Franciſci, & Federici, eorumque deſcendentiam à dictis Laura, & Portia filiabus q. Federici fideicommittentis, ac bonorum identitatem, ſed etiam opponebant præſcriptionem quadragenariam, & detractationes. Ideò pro nunc firmarunt conſtare de d. fideicommiſſo ad fauorem dictorum deſcendentium ex fœminis, & præſcriptionem non obſtare. De identitate autem, & alijs mandarunt, vt particulariter videretur.

Et quoad exiſtentiam d. fideicommiſſi ad fauorem dictorum Franciſci, & Federici, illa viſa fuit iuſtificari ex teſtamento dicti Federici Sinibaldi, qui decedentibus Alexandro filio, & Laura, ac Poſthuma filiabus ſine eorum filijs, & filiabus legitimis, & naturalibus, & ſimiliter decedentibus eorum filijs, & filiabus quandocumque ſubſtituit Cippum domus, & proximiores Conſanguineos de Sinibaldis. Vnde cùm dictus Alexander obierit ſine filijs legitimis; Laura verò, & Portia Poſthuma obierint cum filijs, & nepotibus legitimis, nempe, Laura cum Federico filio, & Franciſco Nepote; Portia verò cum Annibale filio, & Federico pariter Nepote. Vtique per obitum dd. Lauræ, & Portiæ earumque filiorum factus fuit locus fideicommiſſo ad fauorem dictorum Franciſci, & Federici earumdem Lauræ, & Portiæ reſpectiuè Nepotum. Ea ratione, quia cùm Teſtator vocauerit filios, & filias dd. Alexandri, Lauræ, & Poſthumæ ex eo, quia eos poſuit in conditione, ita pariter cenſetur diſpoſitiuè vocaſſe Nepotes in eadem conditione poſitos; nam † quoties nomen filiorum poni- 1
tur in conditione, veniunt etiam Nepotes per text. in

l. Lucius la 2. ff. de hered. inſtit. Soccin. ſen. *conſ.* 249. *num.*
2. *verſ. tamen quando nomen filiorum, lib.* 2. Socc. Iun. *conſ.*
111. *num.* 22. 23. *& 29. in fin. lib.* 1. Ruin. *conſ.* 144. *num.* 5. *lib.* 2.
Gabr. *de verb. ſignif. concl.* 1. *nu.* 12. Honded. *conſ.* 49. *num.* 70.
lib. 2. vbi dicit communem eſſe opinionem Peregr. *de fideic.*
art. 1. *num.* 31. *& art.* 22. *num.* 46. *& art.* 28. *num.* 32. *& ſeqq.*
Odd. *de compend. par.* 6. *art.* 3. *num.* 4. vbi teſtatur de commu-
ni Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 8. *nu.* 20. *& ſeq.*
latè Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 413. *num.* 3. vbi quadraginta
Doctores cumulat, & hanc etiam opinionem alias ample-
xa fuit, Rot. *deciſ.* 243. *num.* 4. *part.* 2. *diuerſ. & in Seno-
gallien. fideicommiſſi* 11. *May* 1626. *coram bon. me. Rembol-
do, & in eadem* 19. *Aprilis* 1627. *coram bon. me. Card. Vi-
rili, & aliàs ſæpè.*

Eòque magis, quia verſamur in fideicommiſſo aſcenden-
2 tia, † quo caſu appellatione filiorum etiam Nepotes conti-
nentur ad text. *in l. cum Auus, ff. de cond. & demonſtr. l. cum
acutiſſimi, C. de fideic.* Rota coram Greg. XV. *dec.* 315. *nu.* 5.
3 maximè concurrentibus † alijs coniecturis, de quibus in-
frà, Grat. *diſcept.* 352. *nu.* 23. *& ſeqq.* Peregr. *conſ.* 91. *nu.* 34.
lib. 1. Corn. *conſ.* 97. *num.* 3. *verſ. eſt enim tàm vrgens, lib.* 1.
Rota *in Viterbien. fideicommiſſi* 18. *Decembris* 1600. *coram
D. Litta, & coram Greg. XV. dec.* 329. *num.* 3. *& par.* 1. *re-
cent. deciſ.* 266. *num.* 6. *&* 486. *num.* 20. *& in allegata Seno-
gallien. coram Remboldo, & Virili.*

Idque confirmatur ex eo, quia Federicus Teſtator poſt-
quam poſuit in conditione filios Alexandri Lauræ, & Po-
ſthumæ per dicta verba. Et decedentibus Alexandro, Lau-
ra, & Poſthuma ſine filijs, vel filiabus ſubdidit; *Et ſimili-
ter decedentibus eorum filijs, vel filiabus, quandocumque,
&c.* Quæ verba, idem operantur, ac ſi Teſtator dixiſſet:
Et decedentibus eorum filijs, & filiabus ſine eorum filijs,
vel filiabus, & ſic explicitè etiam Nepotes in conditione
4 poſuiſſet, virtute ſcilicet dictionis; † Et ſimiliter, quæ
inducit diſpoſitionem præcedenti ſimilem ad text. *in l. Cle-
mens, ff. de hered. inſtit.* Rota *dec.* 36. *num.* 12. *par.* 5. *di-
5 uerſ.* Eaque repetit omnes qualitates, † & conditiones in
præcedenti oratione ſpecificatas, Alciat. *conſ.* 131. *num.* 6.
& ſeqq. lib. 1. Rota *in Piſtorien. Priora* 9. *Decembris coram
Eminentiſſimo D. Cardinale Veroſpio,* prout in ſimili de
6 dictione, † *pariformiter,* dixit Rota *in Viterbien. Caſtro-
rum* 21. *Iunij* 1628. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*
7 Et in ſpecie quod dictio, *ſimiliter,* † repetat conditionem
ſine filijs in præcedenti vocationem adiectam, firmat Fu-
ſar. *conſ.* 4. *num.* 22. *verſ. & ſenſit, & conſ.* 37. *numer.* 15.
vbi alios refert.

Quod autem prædicti poſiti in conditione ſint vocati ad
fideicommiſſum, de quo agitur, res viſa fuit carere diffi-
8 cultate. Quamuis † enim regulariter poſiti in conditione
non cenſeantur vocati, *ex gloſ. in l. Lucius la* 2. *ff. de hered.
inſtit.* cum alijs fusè relatis à Ioſeph Ruſtic. *in tract. an, &
quom. lib. poſit. in cond. voc. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 1. & à Fuſar.
de ſubſtit. quæſt. 437. *num.* 2.

Nihilominus à dicta regula receditur quando, prout hic,
9 ex coniecturis apparet Teſtatorem eos † vocare voluiſſe,
Crauet. *conſ.* 26. *nu.* 6. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 139. *num.* 5. *verſ.
ſed præmiſſis, non obſtantibus lib.* 3. Peregr. *conſ.* 91. *nu.* 30.
lib. 1. Honded. *conſ.* 65. *num.* 28. *& conſ.* 67. *num.* 2. *lib.* 1.
Petr. *de fideic. q.* 9. *num.* 160. cum alijs relatis à Fuſar. *d. qu.*
437. *nu.* 6. Theſaur. *deciſ.* 96. *num.* 8. Greg. XV. *d. deciſ.*
315. *nu.* 1. & ibi Add. *nu.* 16. Rota *deciſ.* 133. *ſub nu.* 1. *de-
ciſ.* 266. *num.* 3. *deciſ.* 320. *num.* 15. *par.* 1. *recent.*

In hac autem facti ſpecie plures, & quidem vrgentes
concurrunt coniecturæ vocationis, quarum

Prima deſumitur ea qualitate legitimitatis, quam Teſta-
tor in dictis filijs requiſiuit; eos namque non poſuit in con-
ditione ſimpliciter, ſed ea ſub qualitate, quod eſſent legiti-
mi, & naturales, ibi, ſine filijs legitimis, & naturalibus, hæc
enim qualitas cùm cenſeatur adiecta ad excluſionem legiti-
10 matorum, † qui vnà cum legitimis ab inteſtato ſuccede-
rent, plurimum viget pro vocatione, Socc. Iun. *conſ.* 110.
num. 25. *& ſeqq. lib.* 3. Vbi quod hæc coniectura eſt valdè
concludens, nilque contra eam opponi valet, *& conſ.* 145.
num. 39. *eod. lib.* vbi potentiſſimam eam appellat, Menoch.
conſ. 420. *num.* 13. Mantic. *de coniect. vlt. volun. lib.* 11. *tit.*
3. *num.* 7. *& ſeqq.* Surd. *deciſ.* 162. *num.* 8. *& ſub nu.* 9. *verſ.*
11 *& quamuis, ait,* hanc † ſolam coniecturam tanquam vr-
gentiſſimam ſufficere, & dixit Rot. *deciſ.* 329. *num.* 6. vbi
aliæ deciſiones cumulantur.

Altera deprehenditur ex compendioſa ſubſtitutione facta
illis verbis, *& ſimiliter decedentibus ſine filijs, vel filiabus
quandocumque,* † *&c.* quæ verba faciunt ſubſtitutionem 12
compendioſam, Bart. *in l. Centurio, nu.* 17. *de vulg. & pu-
pill.* Socc. Iun. *conſ.* 174. *nu.* 24. *lib.* 2. Odd. *de compend. par.*
4. *q.* 2. *nu.* 2. Menoch. *lib.* 4. *præſump.* 51. *nu.* 5. Fuſar. *de ſub-
ſtit. quæſt.* 233. *num.* 31. Qua ſtante Compendioſa † poſiti 13
in conditione cenſentur vocati, Mantic. *de coniect. lib.* 11.
tit. 3. *num.* 17. Socc. Iun. *d. conſ.* 274. *nu.* 24. Honded. *conſ.*
65. *num.* 38. *lib.* 1. Fuſar. *d. q.* 437. *num.* 220.

Tertia ducitur ex eo, quod filij † ſemel atque iterùm 14
ſunt poſiti in conditione, quo caſu eo magis vocari præſu-
muntur, Pariſ. *conſ.* 18. *num.* 36. *lib.* 2. Mant. *de coniect. d.
lib.* 11. *tit.* 3. *nu.* 25. Menoch. *præſ.* 76. *nu.* 58. *lib.* 4. Fuſar.
d. q. 437. *num.* 101. Greg. XV. *d. deciſ.* 315. *num.* 2. *& deciſ.*
329. *nu.* 7. Rot. *d. deciſ.* 266. *num.* 3. *par.* 1. *recent.*

Quarta oritur ea eo, quod inter poſitos in conditione ad-
eſt Poſthuma, quia tunc omnes alij ſub eadem † conditio- 15
ne poſiti cenſentur diſpoſitiuè vocati, Mantic. *de coniect. lib.*
11. *tit.* 2. *num.* 16. *& ſeqq.* Menoch. *conſ.* 394. *num.* 4. *lib.* 4.
Fuſar. *d. q.* 437. *num.* 201. vbi alios refert.

Quinta depromitur ex digreſſu ad plures gradus ſubſtitu-
tionum, ſiquidem Teſtator decedentibus Alexandro, Lau-
ra, & Poſthuma ſine filijs ſubſtituit eorum filios, & filias,
& iſtis Cippum domus, ac proximiores Conſanguineos de
Sinibaldis; hæc † enim digreſſio ſatis vrget pro vocatione, 16
Socc. ſen. *conſ.* 62. *nu.* 4. *verſ. poſtremè eadem concluſio lib.* 3.
Surd. *conſ.* 167. *num.* 34. Fuſar. *d. quæſt.* 437. *num.* 90. Se-
raph. *deciſ.* 1329. *num.* 10. Greg. XV. *d. deciſ.* 315. *nu.* 4. *&
deciſ.* 329. *nu.* 5. Rot. *deciſ.* 133. *nu.* 7. *par.* 1. *recent. & in d.
Senogallien. fideicommiſſi coram Remboldo.*

Seſta elicitur ex vocatione remotiorum, nempe Cippi
domus, ac proximiorum Conſanguineorum, qui ſunt re-
motiores quàm poſiti in conditione, qui ſi non eſſent voca-
ti, † ſequeretur abſurdum, quod remotior excluderet 17
proximiorem, & minus dilectus magis dilecto perferre-
tur, Ruſtic. *in d. tract. de lib. in cond. poſ. lib.* 5. *cap.* 3. *num.*
3. Mantic. *de coniect. dicto lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 4. Fuſar. *d.
quæſt.* 437. *numer.* 176. Rotæ *in d. Senogallien. fideicommiſſi
coram Remboldo.*

Septima ex vocatione Tranſuerſalium, quippe Teſtator
vocauit etiam DD. de Sinibaldis ex Alexandro fratre eiuſ-
dem Teſtatoris deſcendentes, qui profectò eſſent melioris
conditionis † quam poſiti in conditionem ab eodem Teſta- 18
tore Deſcendentes, ſi iſti vocati non eſſent, Pariſ. *conſil.*
66. *num.* 33. *lib.* 3. Socc. ſen. *conſ.* 116. *num.* 6. *verſ. tertia
eſt, lib.* 3. Fuſar. *d. quæſt.* 437. *numer.* 178. Menoch. *lib.* 4.
præſumpt. 76. *num.* 81.

Octaua denique (omiſſis alijs) deducitur ex clauſula co-
dicillari, in fine Teſtamenti adiecta, † Peregr. *conſ.* 91. 19
num. 42. *lib.* 1. Theſaur. *deciſ.* 60. *num.* 2. Fuſar. *d. q.* 437.
nu. 227. Rot. *in d. Senogallien. fideicommiſſi coram Rembol-
do,* nec non ex clauſula, *Omni † meliori modo,* quæ pari- 20
ter arguit vocationem, Honded. *conſ.* 65. *nu.* 41. *lib.* 1. *&
conſ.* 54. *num.* 47. *lib.* 2. Fuſar. *d. q.* 437. *nu.* 225. Put. *dec.*
214. *nu.* 5. *lib.* 3. *in correct.* Rot. *deciſ.* 133. *nu.* 7. *par.* 1. *rec.*
Quæ coniecturæ, vbi earum quælibet ſigillatim † ponde- 21
rata non ſufficeret, ſimul iunctæ indubitatam inducunt
vocationem, Gratian. *conſ.* 106. *num.* 48. *verſ. & licet lib.*
2. Mantic. *de coniect. d. lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 26. *verſ. nec du-
bium,* Gregor. *d. deciſ.* 315. *num.* 9. & ibi Add. *num.* 19. *&
deciſ.* 329. *num.* 10.

Præſertim fauore deſcendentium à Teſtatore pro quorum
vocatione non requiruntur coniecturæ † neceſſariæ, & 22
concludentes, ſed etiam leuiores ſufficiunt, Mantic. *d. lib.*
11. *tit.* 2. *in fin.* Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 352. *nu.* 23. *&* 26.
Greg. XV. *d. dec.* 315. *num.* 5. *& deciſ.* 329. *num.* 3. Rota *in
d. Senogallien. fideicommiſſi, coram Remboldo, & Virili, &
d. deciſ.* 133. *num.* 7. *par.* 1. *recent.*

Nec pro excluſione dd. Nepotum releuant duæ Conie-
cturæ exaduerſo ponderatæ, quarum prima deſumebatur
ex eo, quod Teſtator poſuerit in conditione filios Alexan-
dri, Lauræ, & Poſthumæ cum dictione eorum, ibi, *ſine
eorum filijs, vel filiabus,* quæ dictio, † *eorum,* tanquam de- 23
notans quandam immediatatem videtur reſtringere, ſeu
limitare vocationem ad filios primi gradus, ex Iaſ. *in l. Gal-
lus, §. inſtituens num.* 23. *ff. de lib. & poſthum.* cum alijs rela-
tis per Fuſar. *quæſt.* 321. *num.* 27. *& quæſt.* 412. *num.* 17. Se-
cunda verò ea eo, quod idem Teſtator in ſecunda ſubſtitu-
tione facta illis verbis, *& ſimiliter decedentibus, &c.* diſcre-
tiuè meminerit de eorum filijs abſque conditione ſine
filijs

Digitized by Google

24 filijs † quæ diſcretiua, ac ſimplex nominatio videtur innue-
re Teſtatorem de ſolis filijs primi gradus intellexiſſe, Corn.
conſ.90. num.6. lib.3. cum alijs relatis à Fuſar. *d. quæſt.* 321.
num.69.

Quoniam hæ duæ Coniecturæ vltra quod conquaſſan-
tur ab alijs in contrarium pro vocatione ponderatis, Domi-
ni viſæ fuerunt ſatis leues.

Siquidem illa deſumpta ex dictone, *eorum*, non eſt mul-
25 tum recepta, cum in dubio ſtet potius † demonſtratiuè,
quàm reſtrictiuè ad indicandam ſcilicet perſonas Paren-
tum, à quibus in conditione poſiti deſcendunt, non autem
ad reſtringendam vocationem ad filios primi gradus, Sim.
de Præt. *conſ.56. num.12.* cum alijs allegatis per Fuſar. *dict.*
quæſt.321. num. 28. Pront etiam in dubio verba cenſentur
26 appoſita † demonſtratiuè, & non reſtrictiuè, Bald. *conſ.339.*
ſub num.1. verſ. quæ verba, lib. 1. Roman. *conſ. 343. num.* 7.
& ſeq. Sim. de Præt. *d. conſ.56. num.* 12. Altera verò ex eo
deducta, quod Teſtator in ſecunda vocatione non appo-
ſuerit dictione, *ſine filys*, elidirur ex altera dictione, *& ſi-*
27 *militer*, in eadem vocatione appoſita, † quæ reperit eam-
dem conditionem, ſine filijs in præcedenti vocatione adie-
ctam, Rot. *d. deciſ.36. num.12. part.5. diuerſ.* cum alijs ſu-
pra allegatis.

Nec dicatur, quod dd. filij, & Nepotes ſint vocati ad
portionem Lauræ, & Portiæ dumtaaat aſcendentium, non
autem ad portionem Aleaandri ſenioris Auunculi; Cùm
etiam poſiti in conditione, quando ſunt vocati, cenſean-
28 tur vocati ad portionem † Patris, non autem Patrui ea re-
latis à Ruſtic. *d. tract. an & quand. lib. poſ. in condit. lib.* 5.
cap.9. num. 1. *& ſeqq.* Peregr. *de fideicom. art.* 28. *num.* 19.
Fuſar. *quæſt.440. num.1.*

Nam omiſſo, quod non deſunt Doctores, qui indiſtinctè
29 contrariam tuentur opinionem, nempè quod poſiti in con-
ditione vocentur etiam ad portionem Patrui, quam tenent
Anchar. *conſ. 74. num.* 2. Crauet. *conſ.* 130. *num.* 6. *& conſ.*
326. *num.* 3. Peregr. *conſ.* 73. *num.* 11. *verſ. ſecunda ratio,*
*lib.*3. Ruſtic. *in d. tract. de lib. in cond. poſ. d. cap.* 9. *num.* 7.
& ſeqq. eum alijs cumulatis à Fuſar. *d. quæſt.* 440. *num.* 4.
& 5. Domini nullam habuerunt difficultatem in præſenti
30 caſu. Tum quia poſiti in conditione ſunt † deſcendentes
à teſtatore, qui proinde cenſentur vocati etiam ad portio-
nem Patrui, ne Tranſuerſales ad ſucceſſionem illis exclusis
admittaotur, Crauett. *d. conſ.*326. *num.* 3. Ruin. *conſ.* 144.
*num.9. lib.*2. Corn. *conſ.306. in fin. lib.*4. Mantic. *de coniect.*
lib.7. tit.5. num. 7. Fuſar. *d. quæſt.* 440. *num.* 6. Gregor. XV.
*deciſ.37. num.*8. Rota *deciſ.266. num.3. & 4. part. 1. recent.*
31 Vbi quod Rota hanc opinionem ſæpius † amplexa fuit,
etiamſi vocatio ea coniecturis deſumatur, cum inuetiſimi-
le ſit Teſtatorem voluiſſe alienam poſteritatem propriæ ſo-
boli præferre, vt ait Imperator in *l. cum Auus, ff. de cond. &*
demonſtr. & in l. cum acutiſſimi, C. de fideicommiſ.

Tum etiam quia Alexaoder Auunculus deceſſit ſine fi-
32 lijs legitimis, quo caſu poſiti † in conditione etiam ad por-
tionem Patrui vocati præſumuntur, Corn. *conſ.* 306. *col.*
*vltim. lib.*4. Gabr. *conſ.115. num.* 13. *circa fin. verſ. conclu-*
*do igitur, lib.*1. Ruin. *conſ.139. num.20. lib.*3. Fuſar. *d.q.440.*
num.9.

Tum & demum, quia cum Teſtator omnibus primo loco
vocatis ſubſtituerit Cippum domus, ac proaimiores Con-
ſanguineos de Sinibaldis, & ſic fecerit inter eos recipro-
33 cam, † clarè ſequitur poſitos in conditione etiam ad por-
tionem Patrui vocatos fuiſſe, nam alias omnibus deficien-
tibus Cippus domus ſuccedere non poſſet, Socc. ſen. *conſ.*
62. *num.4. verſ. quinto eadem conditio, lib.* 3. Crauett. *conſ.*
130. *num.6.* Ruin. *d. conſ.* 139. *num.* 19. Rot. *in Romana fi-*
deicommiſſi de Incoronatis 13. *Nouembris anni præteriti co-*
ram R. P. D. meo Pirouano.

34 Non obſtat, quod Aleaander iunior fuerit † legitimatus,
ac proinde faciat deficere conditione, ſine filijs legitimis,
Peregr. *de fideicom. art.* 28. *num.* 45. Molin. *de primog. Hi-*
ſpan. cap. 3. *num.* 2. Rolan. *conſ.* 83. *num.* 19. *lib.* 3. Fuſar.
*quæſt.*408. *num.*1. vbi alios refert. Quia cùm aſſerta legiti-
matio fuerit obtenta a Collegio Archiuij Romani non ſuf-
fragatur ad hunc effectum, cum habeat in ventre clauſu-
35 lam, † *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, quæ præſer-
oat legitimis omnia iura fideicommiſſi (quando prout hic)
agitur de ſucceſſione alterius fideicommittentis, Ruin.
*conſ.*106. *num.8. verſ. & in caſu noſtro, lib.*3. Menoch. *conſ.*
625. *num.*38. *& præſumpt.79. num.*42. *lib.*4. Peregr. *de fidei-*
*commiſ. art.*23. *num.*75. Fuſar. *d. tract. quæſt.*408. *num.* 116.

Rot. *deciſ.* 667. *num.3. part.* 1. *recent.* Et in terminis legiti-
mationis obtentæ à Collegio † Archiuij Romani, Honded. 36
dict. conſ. 67. *num.* 41. *& ſeq. lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 496.
num. 7.

Eoque magis cum illa fuerit obtenta poſt mortem Ale-
xandri Patris grauati, quæ propterea non præiudicat † alijs 37
ſubſtitutis, quibus iam fuerat ius quæſitum, Peregr. *de fi-*
deicommiſ. d. art. 23. *num.* 74. Fuſar. *d. quæſt.* 408. *num.* 155.
Rot. *d. deciſ.667. num.3. & ſeq. part.1. recent.* Vbi virtus di-
ctæ clauſulæ declaratur, & aliæ deciſiones cumulantur.

Quo verò ad alteram partem reſolutionis circa Præſcri-
ptionem, illam Domini dixerunt non obſtare; ſiue illa de-
ducatur ab anno 1589. quo obijt Aleaandet ſenior hæres
grauatus vſque ad annum 1628. quo iudicium intentatum
fuit: quia cùm verſemur in fideicommiſſo ſucceſſiuo ad fa-
uorem plurium vocatorum, qui gradarim obierunt, præ-
ſcriptio ſi quæ integrè decurſa fuiſſet contra vnum ex fidei-
commiſſarijs ſucceſſorem, non obeſſet alijs ſucceſſiuè vo- 38
catis, qui cum agere non valuerint, nulla potuit contra
eos currere præſcriptio ad *l. 1. in fin. C. de annal. except.*
Alex. *conſ.* 101. *num.* 23. *lib.* 7. Natt. *conſ.* 437. *num.* 5. *&* 7.
Peregr. *de fideicommiſ. art.* 41. *num.* 16. Molin. *de primog.*
*lib.4. cap.*10. *num.* 3. Rot. *in Florentina affrancationis* 20.
Nouembris 1637. *coram Reuerendiſs. P.D. Ghiſlerio.* Siue
deſumatur à die obitus Federici Cini, aut Annibalis de Si-
monettis. Quandoquidem reſpectu d. Federici Patris Fran-
ciſci nunc Actoris nulla adeſt legitima præſcriptio, cum d.
Federicus obierit de anno 1619. vt conſtat ex fide obitus ex-
tracta e libro defunctorum, a quo tempore vſque ad an-
num 1628. † quo iudicium motum fuit, nouem dumtaaat 39
effluaere anni, qui vtique non ſufficiunt ad inducendam
præſcriptionem ex vulg.

Reſpectu verò Annibalis Patris Federici pariter actoris
aſſerta præſcriptio completa non fuit. Nam quamuis d.
Annibal obierit de anno 1589. Nihilominus cùm d. Federi-
cus eius filius non fuerit effectus maior niſi de anno 1608.
vt conſtat ex fide baptiſmatis in actis producta, aſſerta
præſcriptio contra eum cepiſſet currere non à die obitus
Patris, † ſed à die quo ipſe maior fuit effectus, cum de 40
iure tempus minoris ætatis ad hunc effectum non compu-
tetur *l. ſicut*, vbi gloſ. *in verb. ſeruanda, verſ. item, nota hic,*
C. de præſcript. 30. *vel* 40. *ann.* Alea. *d. conſ.*101. *n.*27. *lib.*7.
Statil. de Saluian. *inſpect.*2. *cap.*2. *num.* 280. iuxta modern.
impreſs. Olaſch. *deciſ.* 179. *num.* 14. Guidop. 31. *num.* 3. à
quo tempore vſque ad tempus motæ litis de anno 1628. non
niſi 20. effluxerunt anni.

Et in omnem caſum quatenus aſſerta præſcriptio com-
pleta fuiſſet, quam non eſſe completam liquet ea prædictis,
adhuc daretur reſtitutio ex capite † probabilis ignorantiæ, 41
quæ præſumitur, niſi ſcientia d. fideicommiſſi cum patien-
tia vocatorum ea aduerſo probetur, Peregr. *de fideicommiſ.*
art. 41. *num.* 12. Crauett. *de antiq. temp. part.* 4. *num.* 201.
Gabr. *de preſcript. concl.*13. *num.*10. Fuſar. *quæſt.* 528. *n.* 22.
vbi alios cumulat.

Et ita vtraque parte informaote fuit reſolutum, &c.

Plures deciſiones in hac cauſa emanarunt, quas poſui in-
fra in fine deciſionis 47. ſub die 2. Iunij 1638. quæ deciſio
eſt in eadem cauſa.

R. P. D. VEROSPIO.

Poſtea S.R.E. Cardinali.

Fulginateñ. Hæreditatis.

Lunæ 31. Martij 1641.

ARGVMENTVM.

Agitur de Neptibus ingredientibus locum Matris
ad ſuccedendum Auo, & an ſtante renunciatio-
ne Matris ſuccedere poſſint. Renunciatio facta
à matre de hæreditate paterna præiudicat filijs
ſuccedere volentibus auo, quando ipſe auus præ-
moriatur matri; ſecus verò quando mater præ-
moriatur auo.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes ex filia præmortua ſuccedunt vnà cum mater-*
tera ad hæreditatem Aui.

2 *Filij*

2 *Filij ingrediuntur locum patris quando agitur de hæreditate aſcendentium delata ſiue à lege, ſiue ab homine.*

3 *Hæreditas aſcendentium diuiditur inter deſcendentes in ſtirpes.*

Succeſſio in ſtirpes dicitur quando plures filij vnius parentis obtinent eam portionem, quæ eorum patri obtigiſſet, num. 3.

4 *Renuncians non poteſt habere regreſſum ad bona renunciata.*

5 *Renunciatio obeſt renuncianti, & filijs ex illius perſona venientibus.*

6 *Renunciatio facta à matre hæreditati patris, recepta dote, præiudicat filijs, vide num. 14. & 19.*

7 *Filia renuncians hæreditati paternæ an ſuccedere valeat cum ſorore ſi tempore renunciationis, & ſucceſſionis non extent fratres, & num. 8.*

9 *Renunciatio facta à filia hæreditati Paternæ non videtur facta fauore ſororum, ſed fratrum.*

Qui licet non extent tempore renunciationis tamen adeſt ſpes quod naſci poſſint, num. 10.

11 *Voluntas Patris præſumitur eſſe, vt in ſucceſſione ſeruetur æqualitas inter filios.*

12 *Renunciatio operatur, ac ſi renuncians à principio omni iure caruiſſet.*

13 *Renunciatio aperit locum alijs ſucceſſoribus exiſtentibus in eodem gradu renunciantis.*

14 *Renunciatio matris ad bona paterna non præiudicat filijs moriente matre ante obitum patris.*

Et iſto caſu renunciatio dicitur perſonalis, num. 14.

15 *Renuncians hæreditati paternæ ſi præmoriatur patri dicitur priuatus ſucceſſione potius à morte, quàm à renunciatione.*

16 *Renunciatio matris non nocet filijs venientibus ex perſona propria, & num. ſeq.*

18 *Dos recepta à matre renunciante hæreditati paternæ cenſetur ſucceſſio, quam mater decedens tranſmittit ad filios.*

Declara procedere quando mater ſuperſtes fuerit patri, num. 19.

20 *Renunciatio facta à filia de hæreditate patris dicitur ſub conditione, quatenus hæreditas, ei deferatur.*

DECISIO XXIX.

REſponderunt Domini in dubio, quod hodie propoſui pro Liuia, & Anna, vt illæ poſſent ſuccedere in hæreditate Caroli aui materni ſimul cum Cæcilia matertera, quia defuncta Cæſarina cuius illæ erant filiæ, ſuccedere debebant in illius locum, ac proinde dicebantur retinere
1 eundem † gradum in hæreditate Aui cum Cæcilia, ſiue qualem habuiſſet earum Mater ſi viueret, vt probat text. in *§. cum filius Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. deferuntur*, & notauit ibi gloſ. *in §. ſi quis igitur auth. de hæred. ab inteſt. venien. & in l. 2. ff. de ſuis, & legitim.* eſt enim hoc perpetuum in hæreditate aſcendentium, vt defuncto vno deſcendente non extinguatur, aut perimatur gradus ex illius perſona;
2 † ſed eius filij ingrediantur locum parentis quocunque iure deferatur eadem hæreditas ſiue ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis, vt notant DD. *in d. §. cum filius, & in authen. poſt fratres, C. de legit. hæredib.* gloſs. *in l. cum ita, §. in fideicommiſ. in verb. primo gradu, ff. de leg. 2.* & hinc eſt, quod cum de ea hæreditate agitur ſemper illa
3 diuidi † debeat in ſtirpes; itaut plures filij vnius parentis obtinere debeant eam portionem, quæ obtigiſſet eorum patri, vt tradit gloſ. *in §. ſi quis igitur in verb. antiquit. auth. de hæred. ab inteſt. venien. & in princ. tit. Inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ.* & notant DD. *in auth. in ſucceſſ. C. de ſuis, & legit. hæredib.*

Vnica extabat exceptio, cui reſponderi debebat, & oriebatur ex renunciatione, quam Cæſarina illarum mater fecerat hæreditati Caroli patris in qua ſuccedere volebat Anna ſimul cum ſorore, cum ea renunciatio non ſolùm di-
4 ceretur, nocere ipſi Cæſarinæ, † vt non poſſet regreſſum habere ad bona quæ renunciauit, vt notant DD. *in l. poſtquam liti, C. de pact. & in cap. quamuis pactum eod. tit. lib. 6. & in l. quæritur, §. ſi vendit. ff. de ædil. edict.* ſed obſtaret
5 etiam illius filiabus, tam dum ipſæ † veniebant ad d. hæreditatem ex perſona earum matris, ex doctrina Bart. *in l. 2. §. ſi ſit nepos in princ. ff. de coll. dot. & in l. qui ſuperſtitis num. 2. ff. de acquir. hæred.* & tradit Couar. *in d. cap. quamuis pactum part. 3. §. 3. num. 7. poſt gloſ. vlt. in verb. detrimentum*, quàm ratione dotis quæ illarum matri data fuerat † cum 6
videretur eſſe loco ſucceſſionis, quam habuit Cæſarina in hæreditate patris, & cuius occaſione illæ excludi debebant ab eadem hæreditate potius quam ex renunciatione matris, vt tradit Couar. *in d. cap. quamuis pactum part. 3. §. 3. num. 7.* Bald. *in l. pactum num. 8. C. de coll.* Alex. *ſuper eadem l. n. 7. in 1. col. in fin.* Salicet. *in d. l. qui ſuperſtitis, num. 2. ff. de acquir. hæreditate*, Franc. *in d. cap. quamuis pactum num. 14.*

Verùm huic exceptioni pluribus modis reſponderi poterat quocumque modo ea renunciatio conſideraretur ſiue ex perſona ipſius Cæſarinæ, ſiue ex perſona eius filiarum; Et primo modo conſiderata, quamuis quæſtio ſit ſatis dubia, & anceps. Vtrum filia, quæ renunciauit hæreditati
paternæ poſſit in eadem hæreditate ſuccedere † ſimul cum 7
ſorore ſi tempore ſucceſſionis non extabant eius fratres, qui neque etiam aderant de tempore renunciationis, in qua quæſtione negatiuam opinionem tenuerunt Alex. *in conſ. 29. lib. 2. & in conſ. 26. num. 52. lib. 3.* vbi teſtatur de communi Couar. *in cap. quamuis pactum part. 3. §. 3. num. 7. in 6. caſu*, Molin. *qui etiam teſtatur de communi in tract. de ritu*
nupt. lib. 3. quæſt. 93. num. 29. Tamen † contrariam opinio- 8
nem defendit Aymon. *conſ. 42. num. 1.* Et eam ſequuti fuerunt Bald. *in conſ. 437. num. 2. lib. 1.* Dec. *in l. pactum num. 6. C. de coll. & in conſ. 433. num. 2. & in conſ. 558. num. 9.* Gemin. *in cap. quamuis pactum de pactis lib. 6. num. 15.* Corn. *conſ. 201. num. 4.* qui conſuluit ad fauorem filiæ renunciantis contra amitam, & videtur hæc opinio fundari tam in præſumpta voluntate filiæ renunciantis, quàm patris, qui eam renunciationem recepit, quia non videtur veriſimile,
† vt filia renunciare voluerit hæreditati paternæ, vt exclu- 9
deretur à ſorore, ſed ſolum vt poſſent in ea ſuccedere alij eius fratres qui licet non extabant tempore renunciationis
† tamen ſpes erat, quod naſci poſſent, vt conſiderauit Dec. 10
in d. l. pactum, C. de collat. num. 97. Patris verò voluntas
præſumitur † fuiſſe, vt in ſua ſucceſſione ſeruaretur æqua- 11
litas inter filias ad quam eum lex hortatur, & hanc rationem conſiderauit idem Dec. *in conſ. 433. & in l. 1. num. 2. C. vnde liberi*, & hanc opinionem ſequuta fuit Rota coram R. P. D. meo Dunozet. *ſub die 17. Iunij 1634. in Romana hæredit. de Perottis*, propter vtramque hanc rationem, quæ pleniſſimè ea deciſione comprobata fuit quas etiam rationes conſiderauit pro admiſſione filiæ *in deciſ. 4. de pactis in antiquis*, quamuis in ea deciſione non appareat cui opinioni Rota adhæſit *Collect. in cap. vlt. num. 34. de donat.*

Poterat ſecundo modo conſiderari ea renunciatio quatenus nocere debebat ſolis filiabus Cæſarinæ, quo minus ſuccedere poſſent in hæreditate Aui in locum Matris defunctæ, & hoc modo accepta neque viſa fuit illis obſta-
re. Licet enim diceretur ea renunciatio † idem omnino 12
operari, ac ipſa Cæſarina omni iure à principio caruiſſet, vt notant DD. *in l. ſi mihi ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* & ibi Bald. *num. 2.* Caſtrenſ. *num. 3.* indeque eius excluſio vide-
retur † aperire locum alijs ſucceſſoribus, qui erant in eo- 13
dem gradu, & à quibus illius filiæ excludi debebant, argum. text. *in l. 2. §. ſed ſi ſint, ff. ad Sen. Conſ. Tertull. & in l. Pater filium, ff. de inoff. teſtam.* & notauit Franc. *in d. cap. quamuis pactum num. 14.* Caſtrenſ. *in l. qui ſuperſtitis, ff. de acquir. hæredit. num. 3.* Imol. *num. 2. in 2. col.* Tamen diuer-
ſum erat hoc caſu ius quod habebant Anna, † & Liuia 14
eius ſoror à iure ſuæ matris ſuper hæreditate Aui; quia cùm illa obijſſet ante Carolum patrem, cuius hæreditati renunciatum fuit exiſtimari debebat ea renunciatio perſonalis, quæ propterea ei ſoli nocere poterat, vt fuit ſententia Bart. *in l. qui ſuperſtitis*, & notant ibi DD. Caſtrenſ. *num. 13.* Rom. *num. 7.* Imol. *num. 2. in 1. col. in fine*, Alex. *in l. pactum num. 7. C. de collat.* Dec. *ſuper ead. l. num. 18.* vbi teſtatur de communi Salic. *in l. pactum num. 6. C. de pact.* Franch. *in cap. quamuis pactum num. 14. eodem tit. lib. 6.* Gabriel. qui teſtatur de communi *concl. 1. de iure dot. num. 43.* Craſs. *in §. legitim. quæſt. 4. num. 2.* & duplicem rationem conſiderant DD. huius concluſionis, quare non poſſit filijs nocere matris renunciatio, quando illa iam deceſſerit, & prima reſpicit perſonam matris, quia renunciatio quam illa fecit videtur habere tacitam conditionem quatenus ei deferretur ſucceſſio Patris cum non poſſet habere ſuper ea aliquod Ius illo viuente. Vnde in caſu quo defuncta ſit ante patrem vi-
detur illius ſucceſſione priuata potius à † morte quam ex 15
propria renunciatione quam rationem conſiderauit Caſtrenſ. & Imol. *in d. l. qui ſuperſtitis*, Alex. *in l. pactum num. 7.*

num.7. C. de collat. Couar. *in cap. quamuis pactum part.* 3. §. 2. *num.*4. Guttier. *ſuper eodem cap. in §. vlt. num.* 2. Alia verò ratio reſpiciebat perſonas filiarum, quia cùm habeant
16 idem Ius à lege à † qua vocantur ad hæreditatem Aui non poteſt illud eis tollere factum Matris, quæ ſua renunciatione ſibi ſolum præiudicare potuit non etiam filijs, vt conſiderauit Bart. *in d. l. qui ſuperſtitis num.* 2. *in fin. & in l. liberorum num.*16. *ff. de verb. ſignif.* Roman. *in l. qui ſuperſtitis num.*7. authoritate text. *in l. arrogat. ff. de adopt. & in l. vlt. C. de repud. bon. poſſ.* & propter hanc rationem exiſtimauit, Bart. *ſuper d. l. qui ſuperſtitis*, quod licet filij in ea ſucceſſione occupare debeant gradum Matris, non tamen repræ-
17 ſentare debeant illius perſonam cùm poſſint venire † iure proprio tamquam poſiti à lege in gradu filiorum, & idem tenuit *in l. ſi auus num.*1. *C. de liber. ſuperſtitis, & in l.* 1. *§. ſi ſit filius ff. de coniug. cum emancipato liberis*, Surd. *conſ.* 332. *num.*10.

Neque poterat hoc caſu contrarium ſuadere dos quam Cæſarina mater Annæ dicebatur recepiſſe à Carolo patre. Quia licet illa alias exiſtimetur eſſe ſucceſſio, quam mater
18 decedens † tranſmittit ad ſuos filios, vt tradit Bald. *in d. l. pactum, C. de coll.* & in his terminis in quibus filia ante patrem deceſſerit, tenuit Roman. *in l. qui ſuperſtitis, num.*7. *ff. de acquir. hæred.* ſequendo Bald. *in d. l. pactum*, Dec. *ſuper ead. l. pactum num.* 18. *& in conſ.* 181. *num.* 6. Tamen intelligenda hæc erant in ſuo caſu quando filia ſuperſtes
19 fuerit patri, † & Auo nepotes, qui vellent in eius hæreditate ſuccedere, vt declarat Alex. *ſuper ead. l. pactum num.* 7. vbi dicit Baldum (cuius auctoritate mouetur Roman.) loqui in primo caſu quando pater deceſſerit ante filiam, & idem voluit Surd. *in conſ.*332. *num.*12. vbi teſtatur opinionem Romani communiter eſſe reprobata, *& in conſ.* 133. *num.* 19. & de communi opinione teſtatur Cephal. *in conſ.* 134. *nu.*4. Craſſ. *in §. legitim. quæſt.*4. *num.*4. Gramm. *deciſ.*57. Guttier. *in d. cap. quamuis pactum*, §. *vlt. num.* 3. Gabr. *de iure dot. concl.* 1. *num.*47. *&* 48. Et eadem ratio adduci poterat huius declarationis quæ fuit ſupra conſiderata, quia cùm renunciatio intelligi deberet facta ſub conditione quatenus matri
20 deferretur ſucceſſio † non potuit dos quam illa conſequuta fuit efficere, vt eadem renunciatio eſſet pura, vt conſiderauit Surd. *in d. conſ.*133. *num.*10. & eamdem rationem ponderauit etiam Imol. *in d. l. qui ſuperſtitis num.* 2. *in* 2. *col.* Bald. *conſ.*437. *num.*1. *lib.*1.

Et ita, &c.

A R G V M E N T V M

Sequentis Annotationis.

Ad Deciſ. XXIX.

Pacis gemma, quàm ſit pretioſa, & inæſtimabilis, nemo eſt, qui neſciat, & benè nouit ille, qui omnia nouit, quàm pulchra, & peregregia ſit, nam paulò antè ſuam paſſionem illam ſuis Apoſtolis reliquit, & poſtquam glorioſus reſurrexit à mortuis, non aliter eoſdem ſalutauit, niſi dicendo, Pax vobis.

Quæ pax inter omnes quidem auidè ſeruanda venit, cùm ab ea tamquam à proprio fonte omnia bona promanent, quare inter fratres, quorum gratia rara eſt, potiſſimum ſedulò cuſtodienda venit, ideò Iura adeò hortantur parentes, vt inter eos ſeruent æqualitatem, & talis præſumitur mens parentum, eam inter ipſos ſeruandi eam, & dicitur hic in deciſione num. 11. cum ab iſta æqualitate inter eos procedat pax, à qua omnia bona procedunt.

Lex quantumuis hortetur parentes, vt æqualitatem ſeruent inter filios non tamen eos aſtringit, vt ſi velint magis dilectis plus relinquere, non poſſint, cùm id dependeat ab eorum libera voluntate, cui bona ſua velint relinquere, ſolum prohibetur relinquere, minus legitima filijs.

Pater, quamuis liberè poſſit diſponere de rebus ſuis, nec filij valeant ei contradicere, cùm non poſſint legitimam eo viuente prætendere. Attamen ſi prodigaliter viuendo, abuteretur ſua ſubſtantia, tunc ex eiuſdem bonis eſt aſſignanda filijs legitima ſecundum veriorem opinionem, cum Reipublicæ interſit, ne quis abutatur ſubſtantia ſua. Admonentur tamen patres illi, qui totum oppoſitum faciunt, ponendo omnia bona in manibus filiorum, & hoc dum viuunt, & ad hoc referuntur nonnulla notabilia exempla.

Pater, ſi totam ſubſtantiam ſuam in dotem dederit filiabus, non reſeruata legitima filijs quidquam in hoc caſu ſit faciendum, & an diſtractio legitimæ filiorum, ſit facienda ſtatim mortuo patre, vel ſit expectanda diſſolutio matrimonij.

S V M M A R I V M.

1 *Leges non parum hortantur parentes, vt inter filios ſeruent æqualitatem.*
2 *Pater non debet facere vnum filium legitimum, & alium baſtardum.*
3 *Lex æqualiter voluit, vt filij ſuccederent patri ab inteſtato.*
*Titulus de Collationibus, quare fuerit promulgatus, num.*3.
4 *Æqualitas inter filios eſt nutritiua concordiæ, charitatis, & affectionis.*
5 *à Pace omnia bona, tamquam à propria fonte emanant.*
6 *Chriſtus poſtquam ſurrexit, & apparuit ſuis diſcipulis, non alia ſalutatione, niſi vſus eſt illa, Pax vobis.*
7 *Et paulo antè ſuam paſſionem, aliud eiſdem non dixit, niſi Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.*
8 *Deo nihil gratum eſt, ſine pace, nec munus ad aram.*
9 *à Diſcordia omnia mala, & peſſima quaque proueniunt.*
*Bellum, qui volunt diſſipandi ſunt, num.*9.
*Bellum, verè bellua eſt, omnia deuorat, num.*9.
10 *ex Inæqualitate inter filios, oriuntur inuidiæ, rixæ, lites, diſcordiæ, & contentiones.*
*ex Liuoribus, tamquam ex viperino toxico, & diabolica cloaca, quid ſcateat, num.*10.
11 *Filij prædilecti à patre, multoties odio capitali proſequuntur ab alijs fratribus.*
12 *Eſau odio capitali proſecutus eſt Iacob, & quare.*
13 *Ioſeph tali odio proſequebatur à ſuis fratribus, quia pater eum prædiligebat, vt pacificè cum eo loqui non valerent.*
14 *Frater æquiori animo fert, extraneum etiam inimicum, aliquid habere de bonis patris, quam quod alter frater plus eo habeat vnum iota.*
15 *Æqualitas, quod ſeruetur inter filios quoad diuiſionem bonorum id pendet à nutu, & voluntate patris.*
16 *Lex hortatur parentes ad ſeruandam æqualitatem inter filios, & hoc eſt de conſilio.*
*Pater filio prædilecto pluſquam alijs poteſt relinquere, dummodo tamen alijs legitimam ſeruet, num.*16.
17 *Filius, cui pater reliquit legitimam, non habet, quid conquerat, ſi pater alijs filijs plus relinquat.*
18 *Pater poteſt donare vni filiorum totum patrimonium, reſeruata tamen cæteris legitimam ſuam.*
19 *Pater reſeruata filijs legitima, diſponere poteſt ad libitum de ſuis bonis etiam in extraneos, imò omnia bona proijcere in Mare.*
20 *Pater poteſt vni ex filiabus maiorem dotem conſtituere, quàm alteri dederit, nec illa, quæ habuit minorem dotem poteſt agere ad ſupplementum.*
21 *Pater teſtando inter liberos, & relinquendo vni minus legitima, titulo tamen inſtitutionis, non ex hoc rumpitur teſtamentum, ſed ille agit ad ſupplementum.*
Quod procedit etiam ſi minimum relictum ſit.
22 *Pater diſponendo de rebus ſuis ad libitum, filijs non poſſunt de eo conqueri.*
23 *Filij non valent patri interdicere liberam ſuorum bonorum adminiſtrationem.*
24 *Filijs viuente patre, non datur actio ad conſequendam legitimam.*
*Filijs tantum datur actio ad conſequendam legitimam mortuo patre, &c. num.*24.
25 *Gloſ. in §. ſi quis autem, auth. de hæred. & falcid. damnatur,*

tur, dum ſentit filium poſſe peti, & conſequi legitimam ante mortem patris.

26 Filius prodigus petijt, & obtinuit legitimam in vita, à ſuo patre.

Sed id fuit factum à patre volente, ſed non coacto.

27 Filijs nullum ius competit viuente patre in legitima.

28 Pater non adeo effrenatè poteſt diſponere de rebus ſuis, vt ſit ſine freno.

30 Pater in præiudicium legitimæ filiorum non poteſt diſſipare bona ſua, eis malè vtendo, veluti donando, ludendo, &c.

31 Pater diſſipando ſubſtantiam ſuam eaque malè vtendo, præſumitur fraudolenter id facere vnde ex eiuſdem bonis eſt aſſignanda filijs legitima.

32 Pater grauatus reſtituere hæreditatem filijs poſt mortem, ſi ea abutatur.

33 Priuandus eſt fideicommiſſo propter talem abuſionem, & ſic non expectata morte naturali, cogitur eam filijs reſtituere.

34 Legitima, cum debita ſit filijs poſt mortem patris, etiam contra ipſius voluntatem, ideò ſi abutatur bonis ſuis defraudando filios in ea, opus eſt remedio.

35 Pater prodigus, & abutens ſubſtantia ſua, priuari poteſt adminiſtratione, vt filij alantur, & diuitiæ conſeruentur.

36 Ergo multò magis poteſt ab eo tolli legitima, & aſſignari filijs, & hæc opinio eſt verior, num. 37.

38 Legitimæ aſſignatio facienda filio in vita patris, dum ipſe abutitur ſubſtantia ſua, quare fiat, & num. 39.

40 Carolus Cartharius Aduocatorum Conciſtorialium Decanus laudatur.

41 Pater diſſipando bona propria in fraudem legitimæ filiorum, quid in eo conſideretur.

42 Fraus tanto eſt maior, quanto magis naturali charitati contradicit, & num. 47.

43 Parentum votum naturale eſt, theſaurizare filijs.

44 Furoris ſignum eſt, dum quis reperitur ſpoliatus naturali ſtimulo affectionis erga liberos, & num. 45.

46 Mens ſana, vel corrupta ex qualitate actus geſti deprehenditur.

48 Pater, dum prodigaliter viuit, diſſipando bona ſua, magnum præiudicium infert filijs in legitima.

49 Filijs in legitima Lex prohibet, vt fiat aliquod præiudicium, & num. 50.

51 Arr. Pinell. communium opinionum oppugnator eſt perpetuus.

52 Filius, vt poſſit obtinere, quando pater diſſipat bona, vt ei aſſignetur legitima difficile erit obtinere in praxi, ſecundum Arr. Pinell.

53 Filio, nullo modo debetur legitima viuente patre, ſed hoc intelligitur, niſi pater diſſipet bona ſua.

54 Pater, ſi diſſipet bona ſua in vita, cogi non poteſt, nec officio Iudicis, ad aſſignandam filijs legitimam.

55 Loquitur raro benè, qui contra omnes loquitur.

56 Arr. Pinell. in l. prima part. 3. num. 5. C. de bon. mater. & Mart. de ſucceſ. legal. part. 4. quæſt. 4. art. 4. num. 53.

57 Refutantur, tamquam loquentes contra communem; & ſine ſufficienti ratione.

58 Filius verum eſt, quod viuente patre, non poteſt petere legitimam, ſed data prodigalitate patris, Iudex debet prouidere indemnitati filij.

59 Pater dum eſt prodigus, refrenanda venit eius prodigalitas.

60 Reipublicæ intereſt, ne quis prodigaliter viuendo abutatur ſubſtantia ſua.

61 Pater, ſi filiæ, vel filiabus aſſignet in dotem omnem ſubſtantiam ſuam, defraudando filios legitima ſua quid ſit faciendum.

62 Pater, dum dat omnia bona ſua in dotem filiabus, nihil relicto pro filijs, iſta dos vocatur inofficioſa.

Id eſt contra officium patris factum, cum priuauerit filios legitima ſua.

63 Patrum commune votum eſt, magis diligere maſculos, quam fœminas, illoſque diuites reliquere ſolent.

64 Filij conſeruant familiam, & agnationem.

65 Patres vt diuites relinquant filios maſculos multoties ſolent defraudare fœminas propia portione.

66 Refertur notabilis caſus, in quo pater, qui voluit ſolum filium diuitem facere, & filias excludere vltus eſt ipſe ſeſe, & num. 69.

67 Neptis ſuccedit patri in omnibus excluſo auo.

70 in Foueam, quam quis alijs parauit, ſi ipſe incidat, non debet conqueri, ſed canere, Heu patior telis vulnera facta meis.

71 Parentes admonentur, ne ponant omnia ſua bona in manibus filiorum cum magnum ſubeant periculum.

72 Refertur aurea ſententia Regis Salamonis in hac materia.

73 Caſus enarratur de quodam patre, qui duos filios deſponſauit, & vnam filiam omniaque bona eis in dotem addit, qui poſtea eum ſpreuerunt.

75 Sed pater poſtea, qui magis fuit callidus quam illi eos pulcrè fefellit, extorquendo ab eis, quid voluit, & num. 76.

77 Pater ille eſt fatuus, qui tantum dat filijs ſuis, quod ipſum mendicare oportebit.

78 Pater, quando dat filiæ totam ſuam ſubſtantiam in dotem, nihil relicto pro legitima filiorum.

80 Cæſarem, qui pro ſe habet non dubitet.

81 Legitima pro filijs, quando venit detrahenda de dote inofficioſa, an talis detractio ſit facienda ſtatim mortuo patre, vel expectanda matrimonij diſſolutio.

82 Marito, quod conſtante matrimonio diminuatur dos, non videtur æquum.

83 Dos incongrua genero per ſocerum promiſſa, non poteſt per creditores retractari viuente viro, & num. 85.

84 Limita niſi vir, & ſocer dolo participes eſſent.

85 in Creditorum præiudicium, ſi aliquid ſubſiſtat ad tempus, id quoque debet ſubſiſtere in præiudicium legitimæ filiorum.

86 Æs alienum ante legitimam deducitur, nec ſubiacet defalcationi ipſius legitimæ.

87 Legitima eſt quota bonorum, & non hæreditatis.

88 Legitima, eſt minus priuilegiata quam æs alienum.

89 Dos danda filiæ ſpuriæ, commenſuranda venit, iuxta alimenta ei à patre debita.

90 Dos data filiæ ſpuriæ, ſi longè excedat quantitatem alimentorum, tunc ob exceſſum dotis, reuocatio non eſt facienda conſtante matrimonio.

91 Et hoc propter intereſſe mariti, vnde eſt expectanda diſſolutio matrimonij.

92 Maritus habet dotem non titulo lucratiuo, ſed ſatis oneroſo.

93 Matrimonij onera, quæ ſubſtinet maritus, & maximè hodie ſunt grauiſſima.

94 Matrimonium, quidam contraxit, & ſentiens onera matrimonij inclamauit, Vxorem duxi, proh quantum poſtea luxi.

95 in Veſtes, mundumque muliebrem miſeri mariti opes ſuas effundere coguntur.

96 à Dote inofficioſa, filij ſtatim mortuo patre, poſſunt detrahere ſuam legitimam nullatenus expectata diſſolutione matrimonij.

98 Quæ opinio eſt magis vera, & indubitata, ac reputatur marmorea, & num. 1.

99 Legitima, ſtatim mortuo patre, debetur filijs, abſque vllo grauamine, & dilatione, etiam leui.

100 ex Dote inofficioſa, ſi filij niſi diſſoluto matrimonio, poſſent detrahere legitimam, quid inde ſequeretur.

101 Fraudibus, machinationibus, &c. vias, Iura non ſine quare, ſatagunt reſeruare.

102 Filij ſine eorum culpa, & cauſa, tempore labente, non debent priuari legitima, cui Iura adeo fauent.

103 Filijs, quod debeatur legitima ſtatim abſque vlla dilatione temporis, non eſt nec leuiter dubitandum.

104 Fructus legitimæ nullatenus imputantur in ipſam legitimam.

105 Legitima filiorum, ſtatim mortuo patre ex diſpoſitione iuris intellectualiter de ſingulis corporibus hæreditarijs detrahitur.

Et hoc abſque vllo facto hominis.

106 Creditum exactum non admittit compenſationem.

107 Filius in conſequenda legitima ſtatim poſt mortem patris, dicitur creditor, & agit de damno vitando.

108 Legitima dicitur æs alienum.

109 de Lucri radicati amiſſione, quando agitur, idem iudicatur, quod de damno vitando.

110 Ius radicatum, quando dicatur.

111 Damnum

111 *Damnum is ſentire videtur, qui lucrum amittit.*

112 *Debitor non poteſt praiudicare creditori, in ſolutione ſui crediti.*

113 *Dotis exceſſiua aſſignatio facta à patre filiabus, non poteſt praiudicare filijs in legitima.*

114 *ex Dote inofficioſa, quod ſtatim mortuo patre, ſit detrahenda filiorum legitima, eſt opinio verior.*

115 *Quantumuis Conſilium Neapolitanum omnibus votantibus, ac communi omnium voto ſenſerit expectandam eſſe matrimonij ſolutionem, & bis ita iudicauit.*

Sed refutatur per Vrſil. in addit. ad Afflict. num. 118.

116 *Auctoritas Sacri Regij Conſilij Neapolitani, magna quidem eſt, ſed veritatis maior eſt.*

1:7 *Caſar magnus eſt, ſed maior eſt veritas.*

119 *Conſilium Neapolitanum receſſit ab opinione, quàm aliàs tenuit, quod dos ex dote inofficioſa legitima non poſſit detrahi conſtante matrimonio, & num. 121.*

120 *Opinio illa non eſt vera, nec adamantina, qua ſub potentibus rationum malleis frangitur.*

122 *ex Dote inofficioſa, quod ſtatim mortuo patre ſit detrahenda legitima filiorum id habet locum, ſiue dos ſit data in pecunia, ſiue in ſtabilibus.*

123 *Et ſuper hoc refutatur diſtinctio Vrſil. ad Afflict. deciſ. 86. in fin.*

124 *Solutum à creditore, poſteriori creditori, non poteſt id repeti per anteriorem creditorem.*

125 *Pecunia ſoluta poſteriori creditori non dicitur poſſe per anteriorem creditori auocari, quia pecunia non dicitur extare ad effectum repetendi.*

126 *Dos data marito, numquam praſumitur conſumpta, ſed extare.*

127 *Maritus ſemper remanet obligatus pro reſtitutione dotis.*

Maritus, numquam dicitur acquirere dominium dotis irreuocabiliter, num. 127.

128 *Creditor exigendo ſuum creditum dicitur illud acquirere irreuocabiliter.*

129 *Dos eſt patrimonium filia, & ſemper dicitur extare, quamuis ſoluatur marito.*

130 *Legitima detrahitur de omnibus bonis, iuribus, & actionibus.*

131 *Filius non poteſt ſuo arbitrio retinere certam rem ſibi bene viſam, cum in qualibet re debeatur legitima.*

132 *Legitima eſt detrahenda etiam a dote inofficioſa in exceſſu per filios.*

133 *Quamuis dos conſiſtat in pecunia.*

136 *L. ſi fraudator, §. ſi a Socero, ff. qua in fraud. credit. quare intret.*

137 *Maritus non eſt veriſimile, quod ſe non informauerit de qualitate patrimonij ſoceri, & de numero filiorum, & num. 143.*

138 *Vxorem, quando quis ducit, prius inquirit de dote, & poſtea de moribus ſponſa.*

139 *Licurgus perpetua lege ſanxit, vt nuptui puella ſine dote darentur.*

140 *Et ho, ne aliqua ob egeſtatem innupta remanerent, & vt opus ſpectaretur bona qualitas puella, & non bona dos, & num. 141.*

142 *Matrimonij cauſa, ſi ſit ſpes lucri, & ſucceſſionis bonorum, ea à Iure improbatur.*

143 *Veriſimile, quod non eſt, id non eſt allegabile.*

144 *Dos aſſignata filia ſpuria, ſi excedat qualitatem alimentorum, quod non ſit deducenda conſtante matrimonio.*

145 *Eſt opinio Bart. qua atram patitur tempeſtatem, & forſitan naufragium.*

146 *Bart. in l. fin. §. ſi à ſocero, ff. de his, qua fiunt in fraud. cred. loquitur in terminis haredum venientium ab inteſtato.*

147 *Haredes ſuccedentes ab inteſtate dicuntur tractare de lucro captando.*

148 *Quod ſecus eſt in filijs agentibus ad legitimam, quam conſequuntur iure naturali.*

ANNOTATIO

Ad Deciſionem XXIX.

LEges enim dum ſuadent parentibus, vt æqualitatem A
ſeruent inter liberos benè † ſciunt, quanti ponderis 1
ſit talis ſuaſio, & prætertim tale monitum datur eiſdem in
§. *illud quoque, in auth. de nupt.* ex quo textu, vt ponderat,
ibi, Angel. deducitur illud vulgatum prouerbium: *Quod*
pater non debet facere † vnum filium primignum, & alterum 2
baſtardum, & alium legitimum. Hinc voluit Lex, vt inter
filios ſeruaretur æqualitas, quod æqualiter ipſi ſuccedant
† patri ab inteſtato, *l. inter liberos, ff. famil. erciſc.* & pro- 3
pter eamdem cauſam lex promulgauit *titulum de Collationibus*, adeò celebrem, & hoc, vt dixi, ad ſeruandam æqualitatem inter liberos.

Nam æqualitas inter eos, eſt nutritiua, & inductiua,
concordiæ, charitatis, † & affectionis, vt non ſine cauſa 4
exaggerat Imp. *in l. cum oportet*, ibi, *quatenus in omni pace, &c. C. de bon. qua lib.* A pace enim omnia bona tamquam
à proprio fonte, † ſcatent, & promanant. Chriſtus Deus 5
noſter, poſtquam tertia die reſurrexit à mortuis, non alia
ſalutatione vſus eſt cum ſuis amatis diſcipulis, † niſi cum 6
illa, *Pax vobis*, vt habetur apud Ioan. *cap.* 20. & apud Luc.
cap. 24. Et inter alia monita, quæ eiſdem dedit dum proximè paſſurus erat idem Saluator noſter † pariter pacem re- 7
liquit, vt habetur apud Ioan. *cap.* 14. ibi, *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, &c.* Sed quid virtus nullum
opus † gratum eſt Deo, ſi careat pace, nec munus ad aram, 8
Hinc Regius Vates, vir ſecundum cor Dei, iuſto zelo accenſus contra peruerſores pacis ſic inclamauit ad Dominum Deum noſtrum in Pſal. 67. ibi, *Diſſipa gentes, qua bella † volunt*, & ſanè ſi nouiſſima belli, quod verè bellua eſt, 9
& cuncta bella deglubit, perpenderent ſine dubio potiùs
pacem, quam bella expeterent.

Sicuti enim à pace, & concordia omnia bona emanant,
ita à diſcordia, & bello, omnia mala, & peſſima quæque
deſcendunt, itaque ex † inæqualitate inter liberos datur 10
anxa cuidam liuori, ex quo inde tamquam ex viperino toxico, & diabolica fœtenti cloaca, ſcatent inuidiæ, rixæ,
lites, diſcordiæ, & contentiones, iuxta text. *in d. l. cum oportet, §. hoc autem, in fin.* ibi, *quatenus in omni pace, inter ſe ſucceſſio permaneat, nec altercationis cuiuſdam (maximè inter fratres) oriatur occaſio &c. C. de bon. qua liber.* & eſt
vulgata gloſ. *in l. cum pater, §. cunctis, ff. de legat.* 2. Et aliquando propter iſtam inæqualitatem † amoris parentum in 11
filios datur cauſa, vt ipſi filij prædilecti, ab alijs capitali odio
proſequantur.

Vt habetur exemplum in Sacra Scriptura, de filijs Iſaac,
videlicet Eſau, & Iacob, Gen. *cap.* 27. vbi dicitur, *Oderat*
ſemper ergo Eſau, † Iacob pro benedictione, qua benedixerat 12
ei Pater, dixitque in corde ſuo, venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum, &c. & rurſus *cap.* 37.
Idem quoque habetur de Ioſeph, nam atteſtante Sacra Scriptura, ibi, *Videntes autem fratres † eius, quod à patre, plus* 13
cunctis filijs amaretur, oderant eum, nec poterant ei pacificè quicquam loqui, &c. & ex noſtris id referunt Paul. de Caſtr.
in conſ. 159. *num.* 1. *part.* 2. Cæphal. *in conſ.* 280. *num.* 5. latè
Tiraquel. *in tract. de iur. primogen. quaſt.* 4. *à num.* 10. Zanch.
in l. haredes mei, §. cum ita, num. 13. *ff. ad Trebell.* Vnde
æquiori animo frater fert extraneum † etiam ſibi inimicum 14
aliquid habere de bonis patris, quàm quod frater plus eo habeat vnum iota.

Verum tota iſta materia an pater voluerit ſeruare æqualitatem inter filios id totum à voluntate, & nutu ipſius pa-
tris † pendet, nam & quidem Imperator *in auth. illud quo-* 15
que, auth. de nupt. hortatur parentes ad æqualitatem ſeruandam inter liberos, ſed ſi vnum fortè magis dilectum fi-
lium alijs præferre pater velit, † id ei permittit dummodo 16
non adeò inæqualiter ſe habeat, vt nec legitimam alijs relinquat.

Vnde filius, cui pater tantum relinquit legitimam, † non 17
habet quid conquæratur, dum ipſe pater alijs filijs, pluſquam legitima eis relinquerit, itaque poteſt allegari illud Euangelicum apud Matth. *cap.* 20. *Amice non facio tibi iniuriam, nonne ex denario conuenisti mecum, &c.* prout in terminis ratiocinantur Bald. *in conſ.* 328. *col.* 2. *verſ. quaritur ſecundo, lib.* 3. Angel. *conſ.* 394. *in fin.*

Vnde poteſt pater donare vni filiorum totum patrimonium

Digitized by Google

18 nium ſuum, † reſeruata tamen cæteris filijs legitimam. Nam, & noti iuris eſt, quod pater reſeruata filijs legitima,
19 diſponere poteſt ad libitum de reliquis bonis, ad † eius arbitrium etiam in extraneos, vel omnia bona in Mare projicere, iuxt. *leg. cum quæritur, C. de inoffic. teſtam.* & eſt optimus text. *in auth. de trien. & ſemiſs. in princ. verſ. frequenter, & in auth. vt liceat matr. & auiæ etiam in princ.*
20 Hinc infertur, patrem poſſe maiorem dotem vni † ex filiabus, quàm alteri conſtituere, nec eam quæ minorem dotem habuit, poſſe agere ad ſupplementum, & æqualitatem congruæ dotis, vt latè per Bald. *in d. conſ. 328. col. 2. in 2. dubio vol. 3.*

Imò maiora dictura ſunt, quod vbicumque per patrem ex filijs aliquid nimirum ſit relictum, etiam multòminus ſit
21 legitima, iure tamen inſtitutionis, † prout fieri debet, alteri verò filio tota ſubſtantia ſit relicta, imò, & extraneo, & ſic etiam data maxima inæqualitate infra legitimam, nihilominus non per hoc tale teſtamentum, vt dixi, per patrem factum vitiabitur, ſed tantum agi poterit ad ſupplementum legitimæ, per filium cui minimum fuit relictum, iuxt. text. *in l. omnimodo,* vbi DD. omnes, *C. de inoffic. teſtam.* & eſt ſatis notum, & ad ſatietatem tractat Merlin. *d. tractat. de Legitim. lib. 3. quæſt. 3. art. 1. 2. & ſeq.*

Quamobrem ex ſuprarelatis inferri poteſt, quod pater ad
22 libitum ſuæ voluntatis diſponere † de rebus ſuis valet in tantum, quod nec eius filij poſſint de eo conqueri, cum ipſi
23 non valeant patri interdicere † liberam ſuorum bonorum adminiſtrationem, per text. *in l. non vſque adeo 2. ff. ſi quis à parentib. fuer. manumiſſ.* Quoniam viuente patre non
24 competit actio filijs aduerſus patrem ad legitimam † conſequendam, cum tantum eam ipſis competat mortuo patre, & ita probatur *in l. 1. §. impuberi, ff. de collat. bonor. & in l. 1. §. interdum, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit. & in l. lex Cornelia,* vbi Bald. *C. eodem titul. l. fin.* vbi Bartol. & Bald. *C. de liber. agnoſcend. & in l. ſi quando, §. illud,* vbi Bald. *C. inoffic. teſtament. & facit Auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* cum multis alijs allegatis per Merlin. *in tract. de Legitim. lib. 5. titul. 3. quæſt. 1. num. 1.* vbi atteſtatur hanc concluſionem per DD. communiter firmari nemine diſcrepante, ſic quoque ſenſit Rota Peruſin. penes Ioſeph Ludouicum *deciſ. 11. num. 14.* ibi, *cum legitima in vita Patris non debeatur, &c.* & Rota Bononien. apud Petr. Benintend. *deciſ. 89. num. 1.* ibi, *legitima non debetur viuo patre, &c.* & Senatus Pedemont. ſecundum Oſaſch. *deciſ. 172. num. 15.* ibi, *cum ratione legitimæ nullum ius competat filio viuente patre, &c.* Senatus Neapolitanus, vt ſcribit Thom. Grammat. *deciſ. 101. num. 66.* ibi, *cum filijs nullum ius in legitima in vita patris, &c.* & dixit Rota Romana *in cauſa Regien. Bonorum 27. Ianuarij 1647. coram Eminentiſs. D. Card. Corrado, §. ex quibus refellitur,* ibi, *legitima ex legis diſpoſitione poſt mortem patris debita eſt, &c.*
25 Nec eſt † attendenda gloſ. *in §. ſi quis autem, in verb. auferri auth. de hæred. & falcid. colum. 1.* dum contrarium ſentit, aſſerendo etiam à patre viuente, filium poſſe petere legitimam, & conſequi iuxta illud, quod habetur in Euan-
26 gelio Lucæ *cap. 15. Pater da mihi † portionem ſubſtantiæ, quæ me contingit,* & pater dedit, tamen animaduertendum ve-
27 nit, ibi, legitimæ aſſignatio fuit facta à patre volente, † non autem coacto, quia de iure cogi non poterat, ideoque gloſ. prædicta communiter damnatur. Imò nedum legitima in bonis patris viuentis non debetur filio, ſed nec eo viuente
28 † illi vllum ius competit, Guidodap. *deciſ. 362.* Alba *conſ. 66. num. 3.* latè Becc. *conſ. 34. num. 17. & ſeq. & conſ. 74. num. 5.* Paul. de Mont. Pic. *conſ. 98. num. 31.* & hanc eſſe veritatem dicit Aſcan. Clem. *in tract. de patr. poteſt. effect. 16. num. 61.*

Attamen id non adeò effrenatè accipiendum eſt, vt ſit ſi-
29 ne freno, ideoque ſupradictis † minimè obſtantibus ſi pater in fraudem legitimæ filiorum diſſipet bona ſua, eius ma-
30 lè vtendo veluti donando, † ludendo, vel alio titulo lucratiuo alienando vltra beſſem, vel ſemiſſem ſecundum numerum filiorum, quo ſtante cum talis alienatio præſuma-
31 tur † fraudolenta, filijs eſt aſſignanda legitima, excorporanda, ex bonis ipſius patris, quæ opinio optimè probatur ex text. *in l. Imperator, ff. ad S. C. Trebell.* ibi enim ponitur caſus, in quo pater erat grauatus reſtituere hæredita-
32 tem † filijs poſt mortem, interim viuens re malè vtebatur, quæſitum fuit, an ſubſtituto filio aliquo remedio ſubueniretur, reſponſum fuit ex abuſione fideicommiſſi priuan-
33 dum eſſe † fideicommiſſo, ac non expectata morte naturali, cogendum eſſe reſtituere, latiſſimè prædictum articulum pertractat Cæſar Argel. *in tractat. de acquir. poſſeſſ. quæſt. 8. art. 17. per tot.* vbi abundè plura congerit, & materiam declarat. Ideò idem dicendum eſt in legitima, quæ † cum de- 34
bita ſit filio poſt patris mortem, etiam contra patris voluntatem, de ſimili remedio prouidendum eſt.

Facit quoque text. *in l. final. §. penult. C. de ſenten. paſſ.* vbi pater prodigus, aut malè vtens ſubſtantia † ſua poteſt 35
priuari adminiſtratione, vt filij alantur, & diuitiæ conſeruentur, ergo multò magis poſſe tolli † legitimam, affirman- 36
dum venit, & hanc opinionem ſequuntur Alex. *in d. l. Imperator, num. 3. ff. ad Trebell.* Cagnol. *in l. fin. num. 290. C. de pact.* Dec. *in l. lis nulla in fin. ff. de iudic.* cum alijs allegatis per Peregr. *in tract. de fideicommiſſ. art. 36. num. 16.* & copioſius per Mangil. *in tract. de imputat. & detrat. quæſt. 44. num. 7.* optimè Vrſill. ad Affict. *deciſ. 86. num. 4.* ibi, *quia patre dilapidante bona, etiam in vita poteſt filius ei interdicere facere adminiſtrationem bonorum, & petere ſuam legitimam, &c.* Atque dixit pariter in addit. ad eundem Afflict. *deciſ. 393. ſub num. 1.* ibi, *dico, quod filius in vita fratris diſſipantis legitimam petit, &c.* & teſtatur, quod ita in contingentia caſus obtinuit in Senatu. Addo Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 34. num. 19. & cap. 194. num. 13.* Surd. *de aliment. titul. 8. priuileg. 26. num. 10. & priuileg. 58. num. 3. & titul. 1. quæſt. 50. num. 4.* Fachin. *controuerſ. Iur. cap. 57. lib. 12.*

Et hanc opinionem, † vt veriorem exaltat, & putat eſſe 37
amplectandam, Merlin. *in d. tract. de Legitim. lib. 5. tit. 3. quæſt. 6. num. 16.* vbi ait, prædictam opinionem vti veriorem eſſe amplectandam, vt legitima tunc omnino debeatur, quia † hæc prouiſio ſit à lege minimè, vt filius alatur, vt 38
quidam putant, ſed ad effectum, vt filius reddatur tutus à dilapidatione patris, ac fraudulentibus, & captioſis † alie- 39
nationibus, quæ legitimæ non præiudicant. Et addo Mut. Catth. *in tract. de Legitim. ſoluend. per patrem pro fil. condemn. ſeu de pœn. innocent. pro nox. nocent. art. 2. ſub num. 61. verſ. Hac tamen opinio non videtur, vndeque tuta, quia contrarium eſt,* vbi more ſolito plena manu plures DD. hanc materiam pertractantes congerit. Qui tractatus prælio traditus fuit per egregium, & doctum eius Nepotem D. Carolum Cattharium I. C. Vrbeuetanum † Sacri Conſiſtorij 40
Aduocatorum Decanum, necnon Archiuij Apoſtolici Molis Hadrianæ Præfectum, &c. quem ſingulari quadam beneuolentia proſequor, tum ob eius animi candorem, tum ob eiuſdem multiplicem doctrinam, ac eruditionem. & nuper ipſe in lucem edidit præclarum librum inſcriptum, Aduocatorum Sacri Conſiſtorij Syllabum. Vbi memoriam omnium ferè Aduocatorum Conſiſtoralium refert, ac eorumdem dignitatem tot Regum, tot Imperatorum, tot Pontificum ſuffragijs commendatam mirificè exaltat. Sed ad nos, conſiderandum enim venit, quod in prædicta alienatione duo ſunt animaduertenda. Primum † namque 41
fraus patris, quæ quidem fraus tantò maior eſt, quantò magis charitati paternæ, qua natura parens in filios affectus eſſe debet, † repugnat, ſiquidem naturale votum paren- 42
tum eſſe, filijs theſaurizare, vt aduertit Doctor Gentium Paul. Apoſtol. *2. Corinth. cap. 12.* & inquit text. *in cap. cum Apoſtolus §. prohibemus de Cenſib. & in can. Prædicator. 16. quæſt. 1.* & meminit Rota *deciſ. 62. num. 16. verſ. filij non debent theſaurizare parentibus, ſed parentes filijs, &c. ſupra part. 5. recent.* & vide *in meis Reſol. Practic. cap. 17. n. 448.* vbi inter alia ſigna ad probandam dementia, † ſeu furo- 44
rem, illud poſui, nempè ſi quia de naturali coga liberos charitate ſpoliatus reperiatur cum naturalis ſtimulus vngeat † parentes ad liberorum charitatem nam, vt inquit Vale- 45
rius Maximus *lib. 7. cap. de Tudetarno.*

Mens ſana, vel corrupta ex qualitate actus geſti † depre- 46
henditur. Quare talis fraus, vt dicebam, eò maior erit, quo magis aduerſatur naturali voto parentum, nam tantò maius eſt peccatum, quantò magis naturalem † pietatem, 47
& charitatem offendit. Nam contra ſtimulum naturalem calcitraret pater, qui filios ſua hæreditate priuaret, vt inquit Caſtren. *in l. amiciſſimos in fin. de excuſ. tut.* & latè tradit Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 4. tit. 11. num. 41. & ſeq.* Vnde lex Ephialis Aphori, quæ omnem humanitatem peritus exuerat, eſt abhorrenda, dum voluit vt licere patri, filijs omiſſis, extraneos ſcribere ſucceſſores, vt refert Alex. ab Alex. *genial. dierum lib. 6. cap. 10.*

Secundum motiuum, quod venit conſiderandum præter fraudem, & corruptum animum, eſt ingens filij damnum, quod ipſe † recipit, dum pater prodigaliter alienando 48
bona

bona ſua cum defraudat in legitima à iure naturali eidem
49 debita, Lex enim prohibet præiudicium inferri † filijs in
legitima, iuxta textum famoſum *in l. quoniam in prioribus*
C. de inoffic. teſtam. Quare non ſine cauſa firmant DD. vt
50 ſupra dixi, quod † in prædictis terminis, filijs ſit aſſignanda
legitima ſua excorporanda de bonis ipſius patris.

Non ignoro plures DD. prædictæ opinioni penitus re-
calcitrare, ſed contra ſtimulum, & præſertim Arrius Pinell.
51 (communium † opinionum oppugnator perpetuus) *in l. 1.*
part. 3. num. 5. C. de bon. matern. vbi apertè ſentit, quod in
52 praxi difficile eſt obtinere, † vt tunc ſeparetur legitima,
cum refragentur iura, eorumque rationes, quibus firmi-
ter conſtituitur, legitimam nullo modo deberi filio viuen-
te patre, nam hoc quidem non negatur, ſed intelligitur,
53 † quatenus in fraudem filiorum nō diſſipet. Contrarius præ-
dictæ communi opinioni eſt quoque Mart. *de ſucceſſ. legal.*
part. 4. quæſt. 4. art. 4. num. 53. vbi indubitanter affirmat,
54 quod ſi pater diſſipet omnia † bona ſua in vita, non poſſunt
filij petere legitimam à patre, nec ad hoc Iudicis officio co-
gere cum ibi alleg.

Nam de prædictis DD. non eſt curandum, cum expreſsè
55 loquantur contra † communem opinionem, raròenim be-
nè loquitur, qui contra omnes loquitur. Inſuper prædicti
56 DD. † reprobantur tanquam loquentes contra commu-
nem à Mar. Citell. *de Donat. contemplat. matr. tom. 1. tra-*
57 *ctat. 1. diſcurſ. 2. particul. 14. num. 60.* vbi eos refutat † vti
contra communem loquentes eos, & ſine ſufficienti ratio-
ne, ibi, *attamen ſatis patet contra communem opinionem lo-*
cutos fuiſſe ſine ſufficienti ratione, &c. Eoſdem quoque re-
probat Merlin. *de legitim. d. lib. 5. tit. 3. quæſt. 6. à num. 4.*
vbi in ſpecie refutat Pinell. & alios DD. idem tenentes, reij-
58 ciendo eorum argumenta, † nam licet verum ſit, quod fi-
lius viuente patre non poſſit petere legitimam, tamen Iudex
eiuſdem filij indemnitati conſulendo diſponit ſecundum
text. *in d. l. Imperator ff. ad Trebell.*

59 Et ſic paterna prodigalitas, & fraudolenta alienatio † re-
frenatur cum Reipublicæ interſit, ne quis ſubſtantia ſua
malè vtatur, *l. vbi adhuc ff. de re iudic. cap. per veſtras ext. de*
dot. poſt diuort. reſtit. Plura circa hanc materiam patris
60 † dilapidantis bona filiorum, vt perdat adminiſtrationem,
ſcripſit Caſtill. *de vſufruct. cap. 3. num. 99. & 100.* Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 519. num. 31. & ſeq. part. 3. & cap. 713.
num. 27. 28. & 29. part. 4. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 4. q. 59.*
num. 2. & 3. Boer. *deciſ. 61.* & latè tractat Ludouic. Paitell.
in addit. ad expedit. cauſ. ciuil. Rutil. Paitell. ſui patris *ex-*
pedit. 82. à num. 1. Stephan. Nathen. *de inſtit. vulnerat. p. 1.*
tit. 6. cap. 9. num. 4.

Nec illud æquo animo præterire valeo, nam ſi detur ca-
61 ſus, quod pater filiæ, † vel filiabus in dotem aſſignauerit,
totam ferè ſuam ſubſtantiam, itaque defraudauerit filios
maſculos ſua legitima quidnam reſpondendum veniat? Et
62 ſanè talem dotem † iura vocant inofficioſam, *vt tot. titul.*
C. de inoffic. dot. ideſt contra officium patris, aſſignata filia-
bus, cum priuauerit filios propria legitima.

Idque eſt etiam contra communem votum parentum,
63 qui maſculos † longè plus diligere ſolent, quàm fœminas,
tamquam conſeruantes familiam, & agnationem, ideòque
64 † illos ſatagunt diuites relinquere, & multoties defraudant
65 fœminas † propria portione Caſum quidem ſingularem
circa hoc adducit Hieronym. à Laurent. *in repetit. l. 51.*
emancipati num. 225. C. de Collat.

Narrat enim, quod in eius inclyta Ciuitate Auenionen-
66 ſi quidam pater † habens filium, & filias, vt eas nempè
priuaret legitima, & filium benè diuitem faceret, vendidit
omnia bona ſua, & alia bona nomine filij emit, quem
etiam emancipauerat, hunc ſic diuitem, matrimonio
coniunxit, & viuo patre mortuus eſt, relicta filia. Iſta
67 neptis, † excluſo auo, in omnibus ſucceſſit, *auth. defuncto*
C. ad Tertull. quæ neptis paulò poſt, etiam deceſſit. Cuius
68 tota hæreditas, † excluſo auo, ad matrem peruenit, *vt not.*
in d. auth. defuncto, Bart. *in l. ex factis num. 38. ff. de vulgar.*
Benedict. Capr. *conſ. 149. in 3. dub.* Dec. *conſ. 245. num. 1.*
Tandem iſta mater, & vidua adhuc, & iuuenis ad ſecun-
das conuolauit nuptias, læta, & diuites, aliena ditata cau-
69 tela. Et infelix, ac † incautus ille pater, & auus, qui an-
tea Creſus erat, Codro pauperior factus eſt, & meritò men-
dicare coactus fuit, ſi viuere intendebat, itaque vultus eſt
ipſe ſeſe, & miſer incidit in foueam, quam alijs parauit, &
70 canere poterat illud † vulgatum, *Heu patior telis vulnera*
facta meis, &c.

Admonentur per hoc exemplum parentes, vt conſide-
rent ſe magnum periculum ſubire ponendo omnia ſua bo-
na in † manibus filiorum idque contra præclarum præce- 71
ptum Sapientiſſimi Regis Salomonis in Eccleſiaſt. *cap. 33.*
vbi dicitur: *Filio, & mulieri, fratri, & amico, non des po-*
teſtatem ſuper te in vita tua, & ne dederis alijs poſſeſſionem
tuam, † ne forte peniteat, & depreceris pro illis. Dum ad- 72
huc ſuperes, & aſpiras, non immutabit te omnis caro. Me-
lius eſt enim vt filij tui te rogent, quàm te reſpicere in manus
filiorum tuorum, &c.

Et ita hunc locum citans, parentes admonet Federic. Scot.
tom. 2. reſponſ. lib. 2. reſponſ. 6. nu. 10. Optimum exemplum
ad hoc refert Petr. de Palud. *in ſuo Theſaur. nou. enarrat.*
Euangel. Domin. 3. fer. 4. ennarat. 1. & ex noſtris refert Mut.
Carth. *d. tract. de pœn. innocent. art. 2. num. 26.*

Fuit † quidam pater, qui deſponſauit duos filios, & vnam 73
filiam, & dedit eis quaſi totam ſubſtantiam ſuam in dote;
& ipſe remanſit ferè nudus, quodam tempore perrexit ad
domum filij maioris, qui benignè recepit eum, ſed poſt
menſam cœpit habere tedium ſui, dixit patri, quandouis
viſitare filium minorem? † ipſe enim pater aduertens, 74
quod ſui tedium haberet iuit ad alium filium, & ille fecit ſi-
cut primus, poſtea iuit ad filiam, & contingit ſibi ſimile,
ſicut antea. Pater autem mœrens, & dolens redijt domum,
& emit pulchram capſam cum claue, eamque impleuit ter-
ra, & lapidibus, & vocatis filijs, dixit eis: † *Noueritis me* 75
habere talem capſam plenam diuerſarum rerum, & illam poſt
mortem meam aperietis, & ea bona inter vos diuidite, illi ga-
uiſi miſerunt patri, quidquid volebat, ſed eo mortuo filij
læti, † & gaudentes conuocatis amicis capſam aperuerunt, 76
& attoniti aliud non inuenerunt niſi terram, & lapides,
vnà cum ſcriptura aſſerente: † *Fatuus eſt Pater ille, qui* 77
tantum dat filijs ſuis, quod ipſum mendicare oportebit, & ab
experientia edoctus, hoc comperi in filijs meis, &c.

Sed nunc loquendo in caſu propoſito, ſcilicet ſi pater,
† aſſignet filiæ, vel filiabus totam ferè ſubſtantiam defrau- 78
dando maſculos propria legitima, quid ſit dicendum, &
abſque controuerſia, reſponſio eſt, quod ex ipſa inofficio-
ſa dotatione à patre facta, detrahitur proportionabiliter le-
gitima † liberorum, & hoc firmare non dubitant DD. cum 79
ſuper hoc, textus habeatur expreſſus *in leg. 1. C. de inoffic.*
dot. & ſic † cum pro nobis habeamus Cæſarem, non eſt du- 80
bitandum. Amaritudo tamen difficultatis ſtat in eo, vtrum
talis reuocatio dotationis, quoad legitimam filiorum † ſit 81
facienda conſtante matrimonio, ſtatim mortuo patre in
præiudicium viri, cui dos ſoluta fuerit, vel promiſſa, an
verò expectanda ſit diſſolutio matrimonij per mortem viri,
vel vxoris.

Et ſanè plures DD. eam amplectuntur opinionem, vi ſa-
nè non videt æquum, quod † maritus conſtante matrimo- 82
nio parte dotis priuari debeat, & ſic talis reſtitutio facien-
da, veniat diſſoluto matrimonio. Et dictam opinionem in-
uincibilem reddere quærunt ex famigerato text. *in l. ſi frau-*
dator §. ſi à ſocero ff. quæ in fraud. cred. alien. vbi probatur,
quod dos in † congrua genero, per ſocerum promiſſa, non 83
poteſt à creditoribus retractari viuente viro, & ſic matri-
monio conſtante niſi vir, & ſocer dolo participes † fuerint, 84
cum tunc maritus non poſſit conqueri, &c. Sicut ergo con-
ſtante matrimonio procedit dotis aſſignatio in perniciem
creditorum, † fortius poterit, & debebit conſiſtere in præ- 85
iudicium filiorum, quo ad legitimam, nam & æs alienum,
† ante legitimam, deducitur, nec ſubiacet defalcationi 86
ipſius legitimæ, vt ex text. *in l. Papinianus §. quarta ff. de*
inoffic. teſtam. cum legitima ſit quota bonorum † non verò 87
hæreditatis, *leg. cum quæritur, & auth. nouiſſima C. de inoffic.*
teſtam. vt pluries firmauit Rota, & præſertim coram bon.
mem. Card. Caualer. *deciſ. 325. num. 2. & deciſ. 67. num. 2.*
& deciſ. 125. num. 4. poſt Merlin. *in tract. de legitim.* Hinc
ſumunt cautelam DD. per quam pater poteſt filium defrau-
dare, legitima, vt pater promittat bona ſua alteri poſt mor-
tem, qui id eſt æs alienum, & debetur ante legitimam, vt
refert M. Antòn. Cucch. *in tract. de legitim. in rub. legitima*
eſt quota bonorum, vbi tamen ſubdit hoc procedere non poſ-
ſe citra fraudem, & peccatum mortale, vnde magis † eſt 88
priuilegiatum æs alienum, quam legitima, cum illud detra-
hatur ante legitimam. Ergo &c.

Altera ratio, quæ ſolet aſſignari, quare conſtante ma-
trimonio poſt obitum patris non ſit reſecanda dos inofficio-
ſa, eſt quia videmus, quod filia ſpuria eſt dotanda † à patre 89
quæ dos commenſurari debet, iuxta alimenta ei debita,
ex

ex multis congeſtis per Tiraquel. *de primogenit. quæſt.* 62.
num. 12. Capyc. *deciſ.* 180. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 2.
cap. 83. *num.* 34. & ſæpè reſpondit Rota, & præſertim co-
ram bon. mem. Card. Seraph. *deciſ.* 58. *num.* 3. & coram
bon. mem. Merlino *deciſ.* 30. *num.* 19. *part.* 7. *recent. inter
eius impreſſ. eſt* 671. *num.* 19. vbi aliæ deciſiones allegantur.
Sed dato, quod dos aſſignata excedat quantitatem ali-
90 mentorum in magno exceſſu, † tunc propter intereſſe
viri pro exceſſu, conſtante matrimonio nullatenus facien-
91 da eſt reuocatio, ſed erit † expectanda ipſius matrimonij
diſſolutio, vt firmant Bart. *in l. fin.* §. *ſi à ſocero ff. quæ in
fraud. credit. alien.* Rip. *in l.* 1. *num.* 67. *&* 68. *ff. ſolut. ma-
trim.* Roland. *in conſ.* 85. *num.* 13. vbi de communi teſtatur
lib. 3. Capyc. *deciſ.* 181. *num.* 2. Card. Paleott. *in tract. de
Not. & ſpur. cap.* 10. *cum ſeqq.*
Veritas enim eſt generaliter loquendo, quod maritus ha-
92 bet dotem non titulo lucratiuo, ſed quidem oneroſo, quæ
deſeruit pro oneribus matrimonij, *leg.* 1. *ff. ſolut. matr.* quæ
93 ſanè onera matrimonij, † & maximè hodie ſunt grauiſſi-
ma, vt notum eſt, retulitque Rota coram bon. mem. Pi-
rouano *deciſ.* 480. *ſub num.* 5. ibi, *propter onera matrimonij,
quæ & ſunt maximè hiſce temporibus duriſſima, &c. part.* 2.
recent. & allegatur text. *in l. pro oneribus ff. de iur. dot. & in
cap. ſalubriter de vſur.* Iure ille qui vxorem duxit, & one-
94 ribus † matrimonij grauatum ſe ſenſit, ſub tanto pondere
dolore tactus exclamauit, dolenter & cecinit: *Vxorem du-
xi, proh quantum poſtea luxi.* Conferunt, quæ alias in hac
materia ſcripſi, *ſupra in annot. ad deciſ.* 460. *ſub num.* 192. *&*
95 *ſeq.* ibi, *dum in † veſtes mundumque muliebrem miſeri mariti
opes ſuas effundere coguntur, &c. part.* 4. *recentior. tom.* 2.
Quamobrem per ſupra relatas rationes, & ſimiles conclu-
dunt plures DD. quod nullatenus conſtante matrimonio
96 minuenda † eſt dos, quatenus ſit inofficioſa, & ita fuit
concluſum communi omnium voto in Regio Conſilio
Neapolitano, teſte Matth. de Afflict. *deciſ.* 86. *per tot.* &
ita quoque tenet Gulielm. de Benedict. & Iaſ. quos referen-
do vnà cum Afflict. ſequitur Natt. *in conſ.* 90. *ſub num.* 6.
& 7. *lib.* 1. Roland. *conſ.* 74. *num.* 48. *cum ſeq. lib.* 1. *conſ.* 73.
in fin. lib. 3. Gomes *Leg. Taur. lib.* 29. *num.* 34.
Verumenimverò contraria opinio, quod imò conſtante
97 † matrimonio, mortuo tamen patre, filius, vel filij agere
98 poſſint pro conſequenda eorum legitima, eſt † magis vera,
& indubitata. Quam quidem fundatam reperio in text. *leg.
quoniam in prioribus C. de inoffic. teſtam.* vbi ſtatuitur, quod
99 legitima ſtatim mortuo † patre, debetur filijs abſque
grauamine, & dilatione, etiam leui, vnde ſi eſſet expe-
100 ctanda diſſolutio matrimonij, legitima non † deberetur
mortuo patre, & ſtatim, ſine onere, & dilatione, quare
aperta eſſet via fraudibus, & machinationibus, & ſic deci-
piendi filios ſaltem in tempore dum maligni patres, aliter
191 decipere filios non valerent, quare vigili oculo † cauen-
dum eſt, ne via aperiatur fraudibus, vt ſedulò monui *ſupra
in hac part. in annot. ad deciſionem* 17. *à num.* 1. Aliàs enim
ſi contraria ſententia amplecteretur, daretur anxa vt dixi,
102 patribus filios † priuari ſua legitima tempore labente, ſal-
tem ſine filiorum culpa, & ſine cauſa, quod ſanè eſſe non
debet, nam Iura, vt filij legitima potiantur, & quidem ſta-
tim ſecuta morte patris, remouent omne obſtaculum fru-
ſtra per patrem in ea appoſitum.
Quod enim ſtatim mortuo patre abſque vlla dilatione,
103 legitima debeatur filijs, nec † leuiter quidem eſt dubitan-
dum, nam vltra ſupra relatum textum *in d. l. quoniam in
prioribus*, id quoque probatur per textum *in l. ſcimus,* §. *re-
pletione, C. de inoffic. teſtam.* vbi deciditur, quod fructus
104 legitimæ nullatenus imputantur † in ipſam legitimam,
cuius deciſionis ratio, nulla alia eſt, niſi quia ſtatim mor-
105 tuo patre, legitima ex diſpoſitione iuris † intellectualiter
de ſingulis corporibus hæreditatis detrahitur, abſque vllo
facto hominis. Ideòque cum iam auulſa à corporibus hæ-
reditatis ſit non poteſt poſtea medio tempore diſputari, an
106 fructus † imputenrur, quia creditum exactum non admit-
tit compenſationem, vt benè ſenſit Bald. *in d. l. ſcimus,* §. *re-
pletione n.* 5. quem ſequutus eſt Rip. *in l. in fideicommiſſa-
riam, ff. ad Trebell.* & Peregr. *de fideicommiſ. art.* 36. *n.* 20.
& art. 49. *n.* 41. & probauit Rota coram bon. mem. Card.
Seraph. *deciſ.* 1365. *num.* 3.
Altera verò ratio, quare conſtante etiam matrimonio,
ſtatim mortuo patre, filius agere poſſit ad legitimam con-
105 ſequendam, ea eſt, quia in legitima filius † dicitur creditor,
& agitur de damno vitando, & vero creditori æquipara-
tur, cum ſit recepta illa DD. concluſio, quod legitima di-
catur æs † alienum, vt benè declarat Roland. *in conſ.* 62. 108
num. 41. *lib.* 3. nam & vbi agit de lucri radicati amiſſione,
idem † iudicatur, quod de damno vitando, vt notabiliter 109
deducit gloſ. *in l.* 1. §. *ſi quis, ff. de itin. actuq; priuat. & in
l. cum dotem* §. *eo autem tempore, ff. ſolut. matrim.* Surd.
conſ. 322. *num.* 22. vbi benè declarat, † quando dicatur ius 110
radicatum, & ſecundum eumdem Surd. *in deciſ.* 270. *n.* 10.
damnum, is ſentire dicitur, † qui lucrum amittit, per gloſ. 111
in l. non amplius, §. 1. *ff. de legat.* 1.
Si ergo filius eſt creditor patris in legitima poſt eius mor-
tem, & debitor creditori † non poteſt præiudicare in ſolu- 112
tione debiti, vt in *l.* 1. *& tot. titul. ff. quæ in fraud. credit.*
Ergo filijs, non præiudicabit aſſignatio exceſſiua † facta 113
à patre filiabus, quoad exceſſiuitatem dotis, nec erit expe-
ctanda matrimonij diſſolutio, cùm ſtatim poſt mortem pa-
tris filijs debeatur legitima, vt ſupra deduxi.
Vlterius ſupra relatam concluſionem, quod imò conſtan-
te matrimonio, mortuo tamen patre, filius poſſit agere
pro conſequenda legitima, contra dotem inofficioſam † ſit 114
opinio verior, ideòque magis communiter eſt ſecuta, &
Auctor dicitur Paul. de Caſtr. *in l. cum de* 1. *C. de inoffic.
teſtam.* & ibi Fulgoſ. quos ſequitur Grammar. *in deciſ.* 90.
num. 5. licet loquatur dubitatiuè, dicente, † cogita propter 115
contrarias reſolutiones Conſilij Neapolitani, & ita tenuit
Pariſ. *in tractat. de donat. in contract. matrim. fact. num.* 58.
Lup. *in cap. per veſtras,* §. 22. *verſ. ſed quamuis extr. de do-
nat. int. vir. & vx.* Couar. *in titul. de Teſtam. part.* 2. *cap.* 8.
§. 6. *num.* 12. Coſta *de port. rat. quæſt.* 152. *num.* 14. cum alijs
allegatis per Melin. *in d. tract. de Legitim. lib.* 2. *titul.* 1. *q.* 20.
num. 11. vbi plures DD. allegat, & hanc noſtram opinionem
proteſtatur eſſe veriorem, & magis communem.
Nec aliquis turbetur in amplectendo prædictam verio-
rem concluſionem, ſi conſideret magnam auctoritatem
† Regij Conſilij Neapolitani, dum vt dixi ſupra num. *96.* 116
omnium votantium voto fuit concluſum dictam detra-
ctionem dotis, nullatenus conſtante matrimonio eſſe fa-
ciendam, ſed eſſe expectandam ipſius matrimonij diſſolu-
tionem. Nam reſpondetur, magnam quidem eſſe aucto-
ritatem d. Regij Conſilij, ſed † veritatem maiorem eſſe, 117
Magnus quidem eſt Cæſar, ſed maior eſt veritas, & fa-
ciunt hic, quæ tradidi in *diſcurſ. part.* 4. *tom.* 3. *à num.* 168.
Nec pariter obſtat, quod d. Regium Conſilium bis ita
iudicauerit, vt atteſtatur Cæſ. Vrſill. in addit. ad *d. deciſ.* 86.
Afflict. *ſub num.* 1. ibi, *ſtante † maximè, quod bis decreuit* 118
contra opinionem Paul. de Caſtr. Sacrum Conſilium, &c.
nam vt ingenuo ore fatetur, idem Vrſill. dictam opinionem
prædicti Conſilij, ei nullatenus arridet, humilitatis ergo, &
propter reuerentiam tanti Tribunalis, † ſic præciſè prote- 119
ſtatur, ibi, *Tamen mihi homuncioni hæc opinio ſemper vi-
ſa fuit dura, & per eam dari materiam filium priuari ſua le-
gitima tempore labente, ſaltem ſine culpa, & cauſa &c.* re-
liqua vide ibi, ſed quid vltra! ipſemet Sacrum Conſilium
Neapolitanum, ab aureo Veritatis fulgore captum, & vi-
dendo prædictam eius opinionem non eſſe adamantinam,
& ſic ſub potentibus rationum † malleis frangi, eam 120
ſpreuit, & ſecutum fuit opinionem Paul. de Caſtr. qui eſt
auctor contrariæ ſententiæ, vt videre eſt apud Vincent. de
Franch. *deciſ.* 104. *ſub num.* 7. ibi, *Vnde † ex prædictis Sa-* 121
*crum Conſilium, referente Domino Theodoro, adhæſit opinio-
ni Paul. de Caſtr. quam S. C. ſecutum fuit &c.*
Vlterius prædicta receptiſſima concluſio generaliter pro-
cedit, ſiue dos ſit aſſignata in ſtabilibus, ſiue † in pecunia 122
& quamuis Vrſill. in d. addition. ad Afflict. *d. deciſ.* 86. *in
fin.* diſtinguat, aut dos conſiſtit in ſtabilibus, & tunc pro-
cedit ſupradicta opinio, aut dos † fuit data in pecunia, & 123
tunc procedit opinio eorum, qui ſentiunt, quod ſit expe-
ctanda diſſolutio matrimonij. Et ea allegatur ratio, quia,
quando dos eſt in pecunia, intrat concluſio, † quod ſolu- 124
tum à debitore creditori poſteriori, non poteſt id repeti per
anteriorem creditorem, & faciunt quæ latè tradidi ſupra *in
annotat. ad deciſ.* 17. *à num.* 125.
Supradicta ratio, quidem vera eſt, ſed vt clarè loquar
nequaquam adaptatur ad caſum noſtrum, nam in credito-
re, cui fuit facta † ſolutio, pecunia non dicitur extare ad 125
effectum repetendi, quod ſi extaret, ſecus concluderetur
ad Cephal. *in conſ.* 86. *num.* 12. *circa finem.* Quod ſecus eſt,
quando ſumus in terminis dotis, † nam ea numquam dici- 126
tur conſumpta, ſed extare, cum maritus ſemper remaneat
obligatus ad eius reſtitutionem, & propterea dominium
dotis

127 † dotis non dicitur irreuocabiliter ab eo acquiri, prout in
128 creditore, qui exegit ſuum creditum. † Vnde, quamuis dos
ſit in pecunia, (quia dos eſt patrimonium filiæ) dicitur ex-
129 tare, & remanet ei † obligata, & ideò non adaptatur ratio
Vrſill.

Propterea dicendum venit, quod quemadmodum legi-
130 tima † detrahitur, de omnibus bonis, iuribus, & actioni-
bus patris, *l. ſi Patronus*, §.1. *ff. de bon. lib.* Iaſ. *in l. filium*,
quem habentem, num. 11. *C. famil. erciſc.* Couar. *in cap. Rai-
naldus* §.2. *num.*5. *de teſtam.* cum alijs allegatis per Rotam
coram bon. mem. Vbaldo *in cauſa Romana Reſtitutionis do-
131 tis* 12. *Maij* 1628. vbi firmatur, quod filius non † poteſt
ſuo arbitrio retinere certam rem, pro ſua legitima, ſibi be-
nè viſam, cum ea in qualibet re pro rata, & quarta parte
debeatur.

Quare ſi, vt dixi, de omnibus bonis eſt detrahen-
132 da † legitima, ita, & in prædicto exceſſu dotis incon-
133 gruæ eſt detrahenda; quamuis ipſa dos † conſiſtat in
pecunia, & in his terminis loquitur Franch. *d. deciſ.* 104.
*num.*3.

Tandem, vt eam opinionem, quod de inofficioſa do-
te, legitima filiorum, ſit detrahenda, ſtatim mortuo pa-
134 tre, nullatenus expectata † diſſolutione matrimonij, tu-
tiorem, & marmoream reddam, reliquum eſt, vt ſatisfa-
ciam, ſeu in oppoſitum deducam rationes contrariæ opi-
nionis, itaque inualidam oſtendendam, & primum, quoad
text. *in l. ſi fraudator* §. *ſi à ſocero, ff. quæ in fraud. cred.
alien.* vbi deciditur, quod dos incongrua genero per ſoce-
135 rum promiſſa, † non poteſt à creditoribus retractari con-
ſtante matrimonio, cum reliquis de quibus ſupra num. 83.
Nam reſpondetur in prædicto textu non agi de dote inof-
ficioſa, & magna, vt declarat Grammatic. *d. deciſ.* 61. &
Franch. *d. deciſ.* 104. *num.*5. ac deinde, ideo ſic deciditur in
prædicto text. quod conſtante matrimonio nihil ſit inno-
136 uandum, quia maritus ignorabat æs † alienum, & credito-
res ſoceri, inferens in verbis text. oppoſitum verius eſſe,
ſuppoſita ſcientia Generi.

At in caſu noſtro, quatenus allegaretur ignorantia Ge-
neri, quoad legitimam, id per peram, fieret, cum talis igno-
137 rantia † non eſſet veroſimilis, nec allegabilis, cum num-
quam ſit credendum, nec reputatur veroſimile, dum quis
contrahit matrimonium cum aliqua, ſe benè non informa-
uerit de viribus patrimonij ſoceri, & de numero filiorum
138 eius, nam & facit antiquum illud monitum † Iuuenal. Poe-
tæ, qui aduertit, vt quis inducenda vxore, prius ſollicitus ſit
in perquirenda dote, ſeu cenſu, & vltimo loco quæratur de
moribus ſponſæ, ſic enim inquit in Satir. 3.

Protinus ad cenſum, de moribus vltima fiat.
Quæſtio. ——

Nam, & id etiam iam olim obſeruabatur vnde inter alias
139 Leges Licurgi † reperio, quod perpetua Lege ſanxit, vt nu-
ptui puellæ ſine dote darentur, & hoc ex duplici ratione, vt
140 † nec ob egeſtatem ſine viris vllæ remanerent, & nec ob
opulentiam expeterentur, ſed quiſque potius ſpectato puel-
141 læ ingenio, ac moribus, † in capienda vxore moueretur.
Matrimonij enim cauſa, quando eſt ſpes lucri, & ſucceſſio-
142 nis bonorum † à iure improbatur, *l.* 2. §. *interdum, ff. de
vulg. ſubſtit. l. poſt emancipationem*, §. 1. & ibi Bart. *ff. de li-
berat. leg.* & meminit Rota coram bon. mem. Card. Man-
ric. *deciſ.*49. *num.*4. ibi, *nulla alia huius matrimonij cauſa
reddi poteſt, quàm ſpes lucri, & ſucceſſionis bonorum, quæ à
iure improbatur, &c. Vide, quæ deduxi in hac materia ſupra
part.*4. *recent. tom.*2. *in annotat. ad deciſ.*46. *à num.*220.

Quare, perſiſtendo in terminis, cum non ſit veroſimi-
le, vt dixi, quod maritus non ſe informauerit de viribus
143 patrimonij ſoceri, ac numero cognatorum, &c. † ideoque
tunc talis ignorantia cum non ſit veroſimilis non eſt allega-
bilis, prout eſt in caſu *d. l. ſi fraudator*, §. *ſi à ſocero, ff. quæ in
fraud. credit. fiunt*. Igitur non obſtat talis oppoſitio.

Reſpondendo nunc ad alterum argumentum contrariæ
opinionis, de quo ſupra *num.*90. nam, & admiſſa pro vera
144 opinione Bart. † volentis, quatenus dos data ſpuriæ exce-
dat portionem ad alimenta debitam, nullatenus conſtante
matrimonio ſit retractanda, ſed expectanda veniat matri-
monij diſſolutio, quam concluſionem atram video pati
tempeſtatem, nam DD. qui contrarium ſentiunt, ſatis
145 validas expedunt rationes, & quidem † tales, vt valdè ti-
mendum ſit de naufragio, & præſertim videatur Rip. *in
l.*1. *num.*67. *in fin. & nu.*68. *ff. ſolut. matr.* & ſequitur Vinc.
Franc. *d. deciſ.*104. *num.*7. *part.*1.

Sed, vt dixi, data pro vera dicta concluſione Bart. non
tamen aliquam minatur ruinam noſtræ tam ſolidis rationi-
bus firmatæ ſententiæ, cum nullatenus ſtringat ad propoſitū
noſtrum. Nam Bart. loquitur † in terminis hæredum ve- 147
nientium ab inteſtato, qui tractant de lucro captando,
& quibus non ita neceſſariò debetur ſucceſſio, ſicuti debe-
tur filijs legitima, † quam conſequitur filius iure naturali, 148
vt not. Alex. *conſ.* 75. *num.* 9. *lib.* 1. Iaſ. *in l. ſi arrogatur*,
*num.*19. *ff. de adopt.* Dec. *in l. iura ſanguinis, num.* 7. *ff. de
reg. iur.* Anton. Cordub. *in l. ſi quis à liberis*, §. *idem re-
ſcripſit, num.*146. *ff. de liber. agnoſc.* poſt Paul. de Monte
Pic. *quem allegat in l. in quartam, n.* 172. *ff. ad leg. Falcid.*
Menoch. *conſ.* 250. *num.* 91. vbi dicit hanc eſſe veriorem
ſententiam, & latè declarat Merlin. *in d. tract. de legitim.
lib.*5. *titul* 1. *quæſt.*6. *per tot.* Quare prædicta ſententia Bart.
non adaptatur ad caſum noſtrum, cum termini † ſint val- 149
de diuerſi, vnde non intrat illatio.

Quare depulſa omni caligine, firmandum eſt, quod opi-
nio ſupra coronata, † nempè etiam conſtante matrimonio 150
dos reuocetur, ad effectum, vt filij ſtatim mortuo patre,
poſſint habere ſuam legitimam, nullatenus expectata diſ-
ſolutione matrimonij, eſt verior, & penitus marmorea, &
hoc ſiue in pecunia, ſiue in ſtabilibus dos ſit aſſignata, &
ſiue ſciuerit maritus, ſiue non, qualitatem ſoceri.

Paulus Rubeus.

R. P. D. CARRILLO.

Signina Saluiani.

Veneris 16. Aprilis 1638.

ARGVMENTVM.

Saluianum requirit creditum cùm hypotheca, & poſſeſſionem debitoris tempore contractus, vel poſtea, vbi de probatione horum extremorum: Computum, vt dicitur, *da ſaldarſi*, per alterum, alteri tranſmiſſum, plenè probat contra tranſmittentem.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum conceditur conſtito prius de credito cum hypotheca, & de poſſeſſione debitoris tempore obligationis, vel poſtea.*
2 *Inſtrumentum certam, & indubitatam probationem reddit.*
3 *Poſſeſſio debitoris probatur per executiones factas ſuper illius bonis ad inſtantiam eius creditorum.*
4 *Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſubſtentatione litis. Amplia etiam in iudicio Saluiani ibidem.*
5 *Inuentarium probat contra conficientem.*
6 *Confeſſio de recepto facta per procuratorem adminiculata, præiudicat Domino.*
7 *Scriptura facta pro memoria ſcribentis contra ipſum nihil probat.*
8 *Scriptura priuata penes partem reperta habet vim confeſſionis acceptatæ, & ſic plenè probat contra ſcribentem.*
9 *Scriptura priuata iunctis adminiculis probat contra ſcribentem.*
10 *Computum ſcribens deliberatè ſcribere præſumitur, & ſic pro ſua parte debitum calculaſſe fatetur, & num. ſeqq. ac vide etiam ſup. num.*7. 8. *&* 9.
11 *Diligentia præſumitur in ſubductione rationum.*
12 *Computa non ſolidata, ſed tantum tranſmiſſa alteri parti probant contra mittentem, & vide ſup. num.* 7. *& ſeqq.*
13 *Partita in calculo poſita, vbi non ſunt connexæ, ſed diuiſionem recipiunt, poſſunt aliquæ acceptari, & aliæ reijci.*
14 *Compenſatio crediti datur cum fructibus perceptis poſt motam litem.*
15 *Retentio non datur pro credito illiquido, & quod recipit compenſationem, cùm fructibus perceptis poſt motam litem.*

DECISIO XXX.

ME proponente vti Prælato extra Rotam deputato, hodie reſoluerunt DD. Intrare Saluianum ad fauorem Caſſandræ de Vindictis, & Iulij Cęſaris Rorij ſuper bonis da quibus agitur, pro fructibus duorum cenſuū à Sulpitio

Papio debitorum quorum alter fuit ſcut. 200. monetæ in ſorte principali de anno 1588. impoſitus ad fauorem q. Neapolionis Ignatij, & alter inſolidum, cum communitate Signina ſcut. 500. monetæ de anno 1596. impoſitus ad fauorem q. Lauræ Parabiacchæ, quem idem Sulpitius in ſe denuò accollauit in totum in inſtrumento affictus cum d. Communitate facto de anno 1602. quia conſtat de eorum
1 † credito cum hypotheca, & de poſſeſſione debitoris tempore obligationis, vel poſtea quo caſu immiſſio denegari nequit Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. Ror. *deciſ.* 386. *num.* 1. *& ſeq. part.* 1. *diuerſ.*

Creditum cum hypotheca ſufficienter probatur ex publicis inſtrumentis impoſitionum dd. cenſuum ſum. Caſſandræ num. 1. 2. & 7. & de illorum acquiſitione facta per dd. Caſſandram, & Iulium Cæſarem conſtat ex inſtrumentis ceſſionum habitarum à ſucceſſoribus Dominorum dd. cenſuum cum perſonarum legitimatione eodem ſum. à num. 3.
2 vſque ad 11. quæ inſtrumenta certam, † & indubitatam probationem facere, firmat Bald. *in l. generali ſub num.* 3. *verſ. ratio eſt, C. de Sacroſ. Eccleſ.* Capuraq. *deciſ.* 421. *part.* 1. Rot. apud Pacif. *deciſ.* 135. *num.* 1. de poſſeſſione debitoris de tempore, vel poſt contracta debita docetur per depoſitiones teſtium d. ſum. num. 12. ac per executionem
3 factam † ad inſtantiam illorum de Lauris aduerſariorum in dd. bonis tamquam contra bona Sulpitijs debitoris d. ſum. num. 13. quæ ſola ſufficeret ad probandum hoc primum extremum, vt dixit Rot. coram Greg. XV. *deciſ.* 402. *num.* 1. *verſ. accedit mandatum, & num.* 2. De poſſeſſione verò Lelij, & aliorum de Lauris dd. bonorum detentorum apparet ſimiliter ex teſtibus d. ſum. num. 15. ac ex litis ſuſtentatio-
4 ne, † quæ pariter de per ſe ſola in hoc iudicio ſuffragatur pro iuſtificatione ſecundi extremi, Caputaq. *deciſ.* 372. *p.* 2. Rot. *deciſ.* 775. *num.* 1. *part.* 2. *& deciſ.* 539. *num.* 3. *part.* 4. *& deciſ.* 17. *n.* 5. *par.* 5. *rec.* & coram Greg. XV. *deciſ.* 491. *n.* 11.

Non obſtat exceptio dotis Hieronymæ Niceæ ſororis Portiæ matris dd. de Lauris conſtitutæ de anno 1566. vt inſtrumento dotali eorum ſum. num. 1. cuius vigore prætendebatur retentio in bonis, de quibus agitur, tamquam ſibi traditis in ſolutum ab hæredibus Sulpitij; quia ſi dos prædicta, vt aſſeritur aſcendit ad ſcut. 1620. de cuius reſtitutione quoad quantitatem ſcut. mille conſtat ex inuentario per eoſdem de Lauris facto hæreditatis Ambroſij patris, in quo illum dixerunt debitorem Portiæ eorum matris tamquam ſororis, & hæredis ſupradictæ Hieronymæ in ſumma
5 ſcut. 1000. Inuentarium autem † contra deſcribentem debita hæreditatis, plenè probat Bart. *in l. fin. §. licentiam, C. de Iur. deliber.* cum alijs adductis per Pariſ. *conſ.* 45. *nu.* 20. *lib.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 44. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 71. *n.* 2. *part.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 426. *num.* 2. *in fin. part.* 1. *recent.* & coram Seraph. *deciſ.* 1394. *num.* 10.

Quod comprobatur ex computo ſcripto manu d. Lelij Procuratoris ſpecialis d. Portiæ ſuæ matris, & hæredis d. Hieronymæ ad exigendum, & recepiſſe confitendum d. ſum. num. 19. & 20. & ita probat contra Portiam, alioſque filios, & hæredes concurrente præſertim ratificatione Io. Baptiſtæ alterius fratris, quæ probatur per teſtes d. ſum.
6 num. 20. confeſſio enim de recepto † facta per Procuratorem adminiculata prout in præſenti præiudicat Domino conſtituenti, *l. quæro, §. fin. ff. de edilit. edict.* Caſtr. *in l. quicunque C. de ſeru. fugit.* Alex. *conſ.* 147. *num.* 13. *verſ. nam lib.* 2. & benè ad propoſit. Eſcobar. *de ratiocin. cap.* 23. *à n.* 31. *cum ſeqq. vſque ad* 47. *&* 48. Ruin. *conſ.* 56. *col.* 4. *vol.* 1. *& conſ.* 32. *col. fin. eod. vol.* Card. Mantic. *de tacit. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 13. Menoch. *conſ.* 260. *num.* 7. *ſeqq.* Cyriac. *contr.* 122.

Nec aduerſatur, quod dicebatur de d. computo, ſcilicet, quod eſſet ſcriptura priuata ſine die, menſe, & anno, contineatque imperfectionem, ex quo in eius dorſo legitur, *Conto da ſaldarſe*; & ſic videretur ſcriptum pro memoria
7 ſcribentis, † contra quem propterea nullum faceret probationis gradum, Soc. ſen. *conſ.* 262. *ad fin. lib.* 3. Rot. Ianuen. *deciſ.* 1. *num.* 19. Rot. *in Narniem ſocietatis* 1. *Martij* 1621. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

Quia cùm verificetur in maiori partita ſcut. 1000. & fuerit ſcriptum manu propria d. Lelij fil. & Procuratoris matris ad confitendum, ratificatumque per alium fratrem, ac repertum penes aliam partem cenſetur ſerio factum, & conſcriptum, non autem memoriæ cauſa, & ideò pro-
8 bat contra † confitentem cum habeat vim confeſſionis per partem acceptatæ, Felin. *in cap. ſi cautio num.* 27. *de fid. inſtrum. & in cap.* 2. *num.* 29. *eod. tit.* Gratian. *diſcept.* 951. *n.* 1. *cum ſeqq.* Seraph. *deciſ.* 373. *per tot.* Rota coram Buratto *deciſ.* 799. *num.* 7. & quod ſcriptura priuata probet † concur- 9
rentibus adminiculis prout hic dixit in punct. Rota *deciſ.* 813. *num.* 2. 15. *&* 18. *cum ſeqq. part.* 1. *diuerſ.* Scribens enim computum pro ſua parte deliberatè ſcribere cenſetur, † & 10
calculate volens debitum pro ſua parte fatetur, ad tradit. per Gabr. *conſ.* 71. *num.* 18. *verſ. demum ipſe lib.* 1. in ſubductione autem rationum † diligentia præſumitur, vt per 11
Mantic. *deciſ.* 370. *num.* 1. *&* 2. & quod computa non † ſo- 12
lidata, ſed tantum miſſa alteri parti probent, dixit Rot. Ianuen. *deciſ.* 18. *num.* 8. *&* 15. Pariſ. *conſ.* 47. *num.* 1. *cum ſeqq. lib.* 1. *qui firmat etiam ſub num.* 8. *&* 10. quod quis poſſit ſe fundare in calculo in parte, & reijcere partitas contra poſitas, † quando prout in præſenti partitæ contrapoſitæ non 13
ſunt connexæ, ſed diuerſarum, materiarum, quæ commodam diuiſionem recipere poſſunt, *l. inter cartulas, C. de conuent. fiſc. debitor. lib.* 10. ibique Bald. *in l.* 1. *col. vltim. C. de eden.* Abb. *in cap.* 2. *col.* 7. *de fid. inſtrum.* Ex aduerſo igitur allegata non applicantur cum loquantur de libro memoriali exiſtente penes ſcribentem.

Quo verò ad reſiduum d. dotis vltra dd. ſcut. 1000. docetur pro parte Caſſandræ ex publicis inſtrumentis d. ſum. num. 18. fuiſſe extinctos plures cenſus dotales per Portiam, & Ambroſium coniuges pro rata tangente Hieronymam in ſumma ſcut. 320. & ita remaneret modica quantitas ſcut. 300. quæ vel cenſentur etiam reſtituta in alijs partitis in d. calculo contentis, vel redduntur illiquida ex perceptione fructuum bonorum, de quibus agitur ab anno 1622. quo lis huiuſmodi cœpta fuit, quo caſu † intrat exceptio compenſa- 14
tionis, per *l. conſtat, ff. de compenſat.* Surd. *deciſ.* 117. *n.* 1. *per tot.* adeòvt nulla retentio competere † poſſit, Rot. *de-* 15
ciſ. 411. *num.* 26. *&* 27. *part.* 5. *recent.* & coram Caual. *deciſ.* 539. *num.* 5. *&* 6. *& deciſ.* 433. *num.* 4. *part.* 2. *recent. & in terminis coram R. P. D. Ghiſilerio in Auximana cenſus* 10. *Martij, &* 23. *Iunij* 1636.

Ex quibus dixerunt Domini, ſtante d. dotis reſtitutione eſſe locum immiſſioni ex Saluiano abſque quod ad alias inſpectiones deueniatur cum aliæ exceptiones viſæ fuerint læues, ſatiſque ſublatæ per informantes.

Et ſic deciſum vtraque, &c.

Infra in hac cauſa adeſt alia deciſio ſub die 13. *Iunij* 1638.

R. P. D. VEROSPIO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Tarentina Vigeſimæ.

Veneris 16. *Aprilis* 1638.

ARGVMENTVM.

Manutentio in poſſeſſione non ſoluendi decimas negatiua non probata per allegantem, non conceditur. Epiſcopus poteſt agere ad ſolutionem decimæ nomine Eccleſiarum ſuæ diœceſis.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua eſt probanda per eum qui in illa ſe fundat.*
2 *Poſſeſſio in actu negatiuo non incipit niſi concurrat ſcientia, & patientia illius de cuius præiudicio agitur.*
3 *Teſtes qualiter debeant deponere ſuper negatiua.*
4 *Bona præſumuntur libera, & immunia ab omni onere, & ſeruitute.*
Fallit quoad onus ſolutionis decimarum, num. 5.
4 *Decimarum onus cenſetur annexum, & intrinſecum eiſdem bonis.*
5 *Decimæ quoad ſubſtantiam ſolutionis ſunt inſtitutæ à Domino: quoad modum, & quantitatem ab Eccleſia.*
6 *Eccleſia ſiue illius Rector tantummodo poſſunt agere ad ſolutionem decimarum.*
7 *Decimæ ſunt ſoluendæ illi ad quem ſpectat animarum cura.*
Cura animarum ſpectat ad Epiſcopum quando oppidum non eſt ſubiectum alicui certæ Parochiæ, num. 7.
8 *Epiſcopus poteſt agere ad ſolutionem decimarum nomine Eccleſiarum Parochialium.*
Epiſcopus habet adminiſtrationem, & curam omnium Eccleſiarum ſuæ diœceſis, num. 8.
9 *Epiſcopus præſcribit ius decimandi contra Parochum.*

10 *Ma-*

10 *Manutentio, licet altera ex partibus non poſſideat, minus ſequitur quod ſit alteri danda, dum neutra potuit poſſidere.*

DECISIO XXXI.

PEtita fuit in hoc dubio manutentio pro parte Cleri Oppidi Criptaliarum in ſtatu exemptionis ſiue poſſeſſione non ſoluendi Archiepiſcopo Tarenti Vigeſimam partem omnium fructuum, qui naſcebantur in terris quas idem poſſidet in eodem Oppido, & DD. illam denegandam eſſe cenſuerunt, quia Clerus fundabat intentionem ſuam in actu negatiuo, vnde vt poſſet obtinere in hoc interdicto,
1 † probare debebat quod numquam eam Vigeſimam ſoluerit, vt notant Doct. *in cap. ſuper his de accuſat.* vbi Innoc. *num.* 10. Butr. *num.* 3. Felin. *num.* 16. *in tertia concluſ.* Bart. *in l. actor. num.* 6. *C. de probat. in atiq. lect.* Gabriel. *concl.* 6. *eod. tit.* Et ratio eſt, quia in huiuſmodi actionibus negatorijs numquam incipit poſſeſſio fauore alicuius niſi etiam
2 † concurrat ſcientia, & patientia illius de cuius præiudicio agitur, vt notat Bart. *in l.* 1. §. *in hoc interdicto, ff. de itin. actuque priuat.* Felin. *in cap. cum acceſſiſſet, num.* 26. *de conſtit.* & in terminis decimarum eſt *deciſ.* Card. Seraph. 1102. *vbi ſub num.* 8. conſiderat, quod cum iſta ſit præſcriptio negatiua non ſufficit, quod teſtes dicant, ſe non vidiſſe
3 eas ſolutiones, † ſed debent negatiuam ità reſtringere, vt concludant quod eædem ſolutiones fieri non potuerunt, quin ipſi illas vidiſſent, & fuit dictum in *Ciuitaten. Decimarum* 26. *Martij, &* 18. *Iunij* 1618. *coram Eminentiſs. D. Card. Veroſpio, & in Placentina decimarum de Truxillo* 15. *Nouembris* 1621. *coram bon. mem. Buratto.*

Neque poterat Clerus iuuari præſumptione iuris cuius occaſione dicebat eadem bona exiſtimari deberi libera, &
4 † immunia ab omni onere, ſeu ſeruitute, vt probat text. *in l. altius C. de ſeruit. & aqu. & not.* ibi gloſſ. *in l. ſi prius, ff. de nou. oper. nunciat.* Quia hæc præſumptio non poterat habere locum in hoc caſu, cùm ageretur de ſolutione decimarum, quorum onus cenſebatur eſſe annexum, & intrinſecum, eiſdem bonis, vt probat text. *in cap. Decimæ* 16. *quæſt.* 1. *& in cap. omnes Decimæ eadem cauſ. quæſt.* 7 &
5 quidem ex inſtitutione Diuina reſpectu ſummæ † ſiue ſubſtantiæ ipſius ſolutionis, quamuis reſpectu modi, ſiue quantitatis eiuſdem ſolutionis viderentur inſtitutæ ex præcepto Eccleſiæ, & Iuris Pontificij decretis, vt probat text. *in cap. Parrochianos de decim.* & notauit gloſ. *in cap. quicumque ead. quæſt. & cauſ.* Rebuff. *de Decim. quæſt.* 1. *num.* 9. Couar. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 2. *&* 4. Neque obſtare viſum fuit, quod eadem decima non poſſet dici debita Epiſcopo, cum deberetur Eccleſiæ Parrochiali, ſiue illius Re-
6 ctori, † qui ſolus dicebatur habere ſuper ijs fundatam intentionem, vt probat text. *in conquerente de off. ord.* & notauit ibi Abb. *num.* 3. Cardin. *num.* 4. & latè diſcuſſo articulo tenuit Rota *in Nouarien. decimarum* 17. *Decembris* 1627. *coram R. P. D. meo Pirouano.* Quia plures caſus contingere poterant, quibus eadem Decima dici deberet debita Epiſcopo, quia non ſolùm poterat id Oppidum non eſſe
7 ſubiectum alicui certæ Parochiæ, † quo caſu ad Epiſcopum cenſebatur pertinere illius cura, cuius occaſione illi etiam ſoluendæ erant d. Decimæ, vt probat text. *in cap. quoniam à nobis, de decim.* vbi hoc notat Hoſtienſ. *num.* 1. Abb. & Butr. *num.* 2. gloſs. *in cap. dudum eodem tit. in verb. de iure communi,* ſed etiam, in caſu, quo illud eſſet ſubiectum certæ Parrochiæ potuiſſet Epiſcopus eas decimas petere nomine eiuſdem Eccleſiæ Parrochialis ratione curæ, & ad-
8 miniſtrationis, † quæ illi commiſſa cenſetur nomine omnium Eccleſiarum ſuæ Diœc. vt notant Doct. *in dicto cap. dudum, & in cap. vlt. de ſu ceſſ. ab inteſt.* Rebuff. *de decim. q.* 7. *n.* 12. & tenuit Rota *in Caurien. Decimarum* 13. *Martij* 1587. *coram Orano, & in Gerunden. iuriſpatronatus* 10. *Nouemb.* 1623. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano.* Et demum potuiſſet ſuffragari conſuetudo, cuius ratione ille
9 præſcripſiſſet hoc ius aduerſus Rectorem eiuſdem Eccleſiæ Parrochialis, vt tenuit Rota *in eadem cauſa Nouarien. decimarum coram me ſub die* 1. *Decembris anni* 1634. & probat text. *in cap. cum contingat, & in cap. cum in ſua de decim.* & not. ibi gloſ. *in verb. ab antiquo.* Quæ omnia viſa fuerunt tantò magis procedere in hoc dubio, cum in eo non actum fuerit de aliquo iure Epiſcopi, ſed ſolum de exemptione huius decimæ, ratione poſſeſſionis in qua Clerus dicebat ſe eſſe non ſoluendi, quia non ſolet Rota in hoc interdicto conſiderare niſi poſſeſſionem partis, quæ manutentionem

petit, cum ex eo, quod altera pars non ſit in poſſeſſione non ideò ſequatur, † vt illa quæ mouit dictum interdictum 10
obtinere in eo debeat, dum potuit neutra illarum poſſidere, vt tenuit Rota *in Cæſarauguſtana Dedicationis* 20. *Iunij* 1612. *coram Greg. inter impreſſ. deciſ.* 569. *num.* 5. *& in Viterbien. Bonorum* 27. *Iunij* 1637. *coram me.*
Et ita vtraque &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana fideicommiſſi de Zuccaris.

Lunæ 26. *Aprilis* 1638.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum inter liberos non requirit directam, & expreſſam inſtitutionem, ſed ſufficit quocumque modo illa ex verbis teſtamenti deducatur, qua occaſione plura verborum formula in materia inſtitutionis adducuntur clauſula codicillaris, & clauſula, *omni meliori modo*, faciunt ſubſtinere teſtamentum eo modo, quo ſubſtineri poteſt; fideicommiſſum reale, & ſucceſſiuum afficit omnes vocatos, ita vt omnes cenſeantur grauati, & quando illud dicatur conſtitutum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum carens inſtitutione hæredis ſubſiſtere non valet.*
Hæredis inſtitutio dicitur caput, & fundamentum teſtamenti, num. 1.
2 *Filij dicuntur inſtituti hæredes, etiam quod pater eos expreſsè non inſtituerit ſi illos hæredes nominauit.*
3 *Inſtitutio hæredis non ſolum expreſsè concipitur, ſed ex verborum conſequentia deducitur.*
4 *Subſtitutio fideicommiſſaria alicui facta arguit illum eſſe hæredem inſtitutum.*
Hæres fideicommiſſarius debet accipere reſtitutionem fideicommiſſi de manu hæredis inſtituti, num. 4.
5 *Inſtitutio hæredis tacita non ſufficit in filijs, ſed expreſſa requiritur, & num. ſeqq. vbi latè in vtramque partem differtur, ac fœdere diſtinctionis opiniones conciliantur.*
Inſtitutio hæredis palam, & expreſſis verbis fieri debet, num. 5.
6 *Inſtitutio hæredis non cenſetur inducta ex coniecturis.*
7 *Filij debent neceſſario inſtitui, vel exhæredari.*
8 *Teſtamentum in quo Pater aliquem inſtituit hæredem, ſi viuo, ſed filius moriatur, dicitur nullum ex cauſa præteritionis.*
Filius dicitur præteritus, ſi Pater alium inſtituit hæredem ſub conditione, ſi viuo ſe filius moriatur, num. 8.
9 *Filijs melius eſt ab inteſtato, quam ex teſtamento Patri, ſuccedere.*
Filij ſuccedentes Patri ab inteſtato nullum onus habent legatorum, aut fideicommiſſi, ſed libera eis remanet diſponendi facultas, num. 9.
Opinio magis filijs fauorabilis tenenda eſt, cum de illorum ſucceſſione agitur, num. 9.
10 *Inſtitutio facta ſub ſolis verbis,* Lucius hæres ſubſtinetur, *& dicitur valida, quia ſubintelligitur verbum,* eſto, *& num.* 13.
Inſtitutio facta per verba, Lucium hæredem eſſe, *valet, quia ſubauditur verbum,* iubeo, *num.* 10.
11 *Inſtitutio dicitur perfecta, quoties certa eſt teſtatoris voluntas, licet verba imperfectam orationem contineant.*
12 *Inſtitutio concepta per verba truncata perficitur ex verbo ſubaudito.*
13 *Inſtitutio hæredis imperfecta, vt quia deficit verbum, nihilominus valet, quia illud iudicio mentis ſuppletur.*
14 *Scriptura imperfecta, ſi ex ea colligi poteſt Teſtatoris ſententia, inſtitutionem non vitiat.*
15 *Regula quod cenſeatur plus dictum, & minus ſcriptum, procedit ne dum in teſtamento ſolemni, ſed etiam nuncupatiuo.*
16 *Inſtitutio, quæ colligitur ex verborum conſequentia valet.*
Inſtitutus quis ſit, quis autem ſit ſubſtitutus ex conſequentia verborum dignoſcitur, num. 16.

 17 *In-*

17 *Inſtitutio filiorum, quamuis illi expreſsè non fuerint inſtituti, rectè colligitur ſi Teſtator eos pluries hæredes nominauerit, fideicommiſſum inter ipſos ordinauerit, ac demum ſi Eccleſiam poſt eorum mortem vocauerit.*
Teſtamentum inter liberos valet quibuſcumque verbis, aut etiam indicijs fuerit factum, num. 17.

18 *Inſtitutio tacita vt inducatur, ſufficit quoquomodo verba ad illam trahi poſſint etiam per æquipollens.*

19 *Inſtitutio hæredis hodie non requirit illam verborum ſolemnitatem, quæ de iure antiquo erat neceſſaria.*
Inſtitutio hæredis hodie quibuſcumque verbis fieri valet, dummodo ex illis Teſtatoris voluntas colligatur, num. 19.

20 *Interpretatio qualibet eſt facienda pro ſubſtinendo teſtamento, ne ex cauſa præteritionis filiorum nullum dicatur.*
Viam ad ſua iudicia ſubuertenda nemo præſumitur elegiſſe, num. 20.

21 *Inſtitutionis fauore receditur etiam à recta verborum ſignificatione.*

22 *Inſtitutio ſemper vt valeat interpretanda eſt, niſi talis interuenerit error, qui ſtultitiam teſtatoris oſtendat.*
Stultitia Teſtatoris vitiat illius inſtitutionem, num. 22.
Inſtitutio quæ reſultat ex verbis teſtamenti habetur pro expreſſa, & ſufficit in teſtamento inter libros, num. 22.

23 *Clauſula codicillaris facit valere teſtamentum ſi non iure teſtamenti, ſaltem iure codicillorum.*

24 *Clauſula codicillaris operatur ſuum effectum tam in teſtamento ſolemni, quam etiam in teſtamento nuncupatiua.*

25 *Teſtamentum Paternum ſemper cenſetur habere annexam clauſulam codicillarem, quamuis non fuerit expreſſa.*

26 *Clauſula,* omni meliori modo, *in teſtamento appoſita habet vim inſtitutionis.*
Clauſula, omni meliori modo, *facit ſubſtinere teſtamentum paternum, etiamſi careat expreſſa hæredis inſtitutione, num. 26.*

27 *Clauſula,* omni meliori modo, *ſubſtinet teſtamentum Paternum, etiam ſi filius fuiſſet præteritus.*

28 *Fideicommiſſum ſucceſſiuum ad fauorem illorum de linea dicitur factum, ſi Teſtator vocauit omnes deſcendentes in infinitum primo maſculos, & poſtea fœminas.*
Filij, aut alij ad fideicommiſſum vocati cenſentur grauati, ſi eorum linea deficiente hæreditas ad fœminas peruenire debeat, num. 28.

29 *Vocatio extranei in defectum lineæ alicuius arguit omnes de linea fuiſſe vocatos, & ſucceſſiue grauatos.*

30 *Prohibitio alienationis ſtrictiſſima inducit fideicommiſſum nedum perpetuum, & abſolutum, ſed etiam reciprocum inter illos de familia.*

31 *Verba directa in rem inducunt fideicommiſſum reale.*

32 *Fideicommiſſum reale afficit omnes à Teſtatore vocatos, vt quilibet gradatim reſtituere teneatur, donec bona ad vltimum ſubſtitutum perueniant.*

33 *Filij in fideicommiſſo aſcendentis ſubintrant in locum Patris defuncti.*

DECISIO XXXII.

EQues Federicus de Zuccaris plures habens filios teſtamentum condidit nuncupatiuum, in quo per hæc verba diſpoſuit: *Li miei figliuoli legitimi, e naturali, che il Signore Dio ſin'hora mi ha dato, e miei heredi, & deſcendenti, che alla giornata ſuccedeſſero, o poteſſero ſuccedere di Ottauiano, Horatio, e Girolamo miei figliuoli, e di Iſabella mia figliuola, che in defetto di eſſi debbano ſuccedere, ſappiano, che la caſa mia di Roma fabricata da' fondamenti nel Monte Pincio alla Trinità de' Monti da me Federico Zuccari de' miei ſudori, e fatiche la laſcio ſotto fideicommiſſo, che non ſi poſſa, ne vendere, nè impegnare, nè alienare, &c.* & poſt varias declarationes circa augumentum d. Domus, eiuſque vſum ita ſubiunxit: *e di tutti gli altri miei beni mobili, e ſtabili laſcio la nominatione, e diſpoſitione a' miei heredi, e non nominando eſſi alcuno doppo la linea reſtino alla Compagnia di S. Luca, il tutto in tal caſo, e che detti ſucceſſori debbano mantenere, anzi augumentare, &c. conforme la rendita di eſſa caſa, & altri beni, che li poteſſero rimanere di altri miei heredi come di ſopra, &c.* Octauianus vxorem duxit, ex qua Federicum iuniorem, & alios filios procreauit, qui cum agerent pro immiſſione ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Adr.* in poſſeſſionem dictæ Domus, vti ſubiectæ fideicommiſſo d. q. Federici eorum Aui contra D. Marcum Antonium Tuſcanellam illius tertium poſſeſſorem fuit oppoſitum quod teſtamentum d. q. Federici erat inualidum vti non habens expreſſam hæredis inſtitutionem; Quo circa propoſito dubio, an conſtaret de teſtamento valido, & poſito quod ſic, an illo adeſt fideicommiſſum, affirmatiuè quoad vtrumque fuit reſponſum.

Et quoad primam partem reſolutionis attinet, informantes pro Zuccaris non controuertebant quin † teſtamentum 1
omninò carens inſtitutione hæredis ſubſiſtere non valeat,
cum illa ſit caput teſtamenti, & fundamentum *§. ante hæredis inſtit. de legat. l. 1. in fin. ff. de vulg. & pupill. l. proximè verſ. non poteſt vllum, ff. de his quæ in teſtam. delent.* Rot. *deciſ. 107. n. 8. in fin. p. 3. recent.* ſed dicebant hæredis inſtitutionem in teſtamento d. q. Federici totaliter non deficere, quinimò illam clarè deſumi ex dd. verbis in præfata ſerie facti relatis, † necnon ex toto ferè contextu eiuſdem teſta- 2
menti, in quo teſtator pluries eius filios, & deſcendentes hæredes nuncupauit, ibi, *con patto però di poterlo ricuperare, & ritrouenderſi dalli preſenti, o futuri heredi,* & ibi, *ma fino che io hauerò commodità, o miei heredi far quanto ſeruino gli detti ſtanzini, &c. E caſo che il Signor Iddio, &c. obligo gli heredi miei, &c. Item voglio, che detti miei heredi il primogenito, o maggior di eſſi di mano in mano habbino particolar carico, &c. Item che detti Accademici ſiano obligati oſſeruare, &c. riconoſcere gli heredi miei per ſuperiori, &c. Item che li miei heredi non poſſino vietare, &c.* Quæ filiorum, ac deſcendentium cum qualitate hæredis ſæpius repetita nominatio ſatis indicare videtur teſtatorem eos hæredes eſſe voluiſſe, & ſic tacitè inſtituiſſe, † cum etiam ex verborum 3
conſequentia inſtitutio deducatur, *l. vlt.* & ibi Bald. *n. 5. C. de hæred. inſtit.* Mantic. *de coniect. lib. 4. tit. 1. n. 8.* Maſcard. *de probat. concl. 928. n. 4.* præſertim quia teſtator illis deficientibus ſubſtituit ſocietatem S. Lucæ, quæ ſubſtitutio cum ſit fideicommiſſaria arguit præcedentem inſtitutionem eorundem filiorum, ac deſcendentium, quibus ſubſtitutio facta fuit, ad hoc vt ſit locus reſtitutioni, quam hæres directus 4
fideicommiſſario facere debet, ad text. *in l. cum in teſtamento, §. 1. ff. de hæred. inſtit.* quem ſingularem dici Roman. *in l. in teſtamento 5. n. 14. C. de teſt. milit.* Mantic. *d. tit. 1. n. 12.*

Vnde contentio in eo ferè tota verſabatur, nempè, diſcutere, an talis inſtitutio tacita ſufficeret pro validitate d. teſtamenti inter liberos conditi, an vero expreſſa requireretur; Quandoquidem informantes pro D. Tuſcanella illam non ſufficere, ſed expreſſam omnino requiri contendebant, cum hæredis inſtitutio † palam, & expreſſis verbis 5
fieri debeat, *l. hæredes palam in princ. ff. de teſt. l. iubemus, C. eodem,* nec illa ex coniecturis inducta † cenſetur, *l. ſi* 6
quis cum §. ſi ſuo verſ. ſed ſi ſecundum vſque ad fin. ff. de vulg. & pupill. ſubſt. l. 1. ff. ſi tab. teſt. extab. ibi, quia ex coniecturis non propriè ſcriptus hæres videretur, & notant Roman. *l. ſi cum dotem 23. n. 38. ſolut. matrim.* Bald. *in l. iubemus n. 2. ante med. ſub verſ. ſed ita eſt hic C. de teſtam.* Paul. de Caſtr. *conſ. 263. ſub n. 1. verſ. non obſtat lex hæreditas, verſ. quia illa non debet lib. 2.* Crot. *363. n. 11. & ſeqq. lib. 3.* Lancell. Gall. *conſ. 72. n. 10. & ſeq.* Honded. *conſ. 65. n. 21. lib. 1.* Fuſar. *conſ. 25. n. 35. lib. 1.* Surd. *conſ. 465. n. 15.* Bardell. *conſ. 21. n. 24. vol. 1.* Roderic. Suar. *alleg. 2. n. 5. & 6.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 4. tit. 1. nu. 26. & lib. 12. tit. 4. num. 5.* Ferdinand. Vaſq. *de ſucceſſ. lib. 2. §. 15. requiſit. 26. num. 53. tom. 1.* Cancer. *variar. reſolut. part. 3. tit. de pact. cap. 1. num. 59. in fin.* Fachin. *controuerſ. iur. lib. 4. cap. 79. ſub lit. A. verſ. nec me mouet.* eoque magis quando prout hic verſamur in filijs, † qui cum debeant neceſſario inſtitui, vel exhæredari, eorum tacita inſtitutio nequaquam ſufficere videtur, ſed expreſſa requiritur, prout affirmarunt, Claud. *in l. Gallus ſub num. 10. verſ. ſed in hoc communiter, & num. 11. & 13. ff. de liber. & poſth.* Iaſ. *ibid. ſub num. 44. & num. 47. ante fin. verſ. vnde aduerte,* Angel. *ſub num. 3. verſ. Baldus tenet,* Ruin. *num. 21. verſ. contrarium vero, & num. 27. in fine,* Bald. *in l. in ſuis ſub num. 18. poſt med. ff. eod.* Guliel. de Bened. *in repetit. cap. Raynutius in §. in eodem teſtamento relinquens p. 1. n. 39. fol. 186. à tergo,* Iul. Clar. *in §. Teſtamentum q. 35. n. 2. verſ. quæro nunc,* Craſſ. *de ſucceſſ. §. inſtitutio q. 17. ſub num. 1. in fin. verſ. contrarium tamen,* Gail. *pract. obſeru. lib. 2. obſeru. 112. num. 12. verſ. adeo vt,* Ioannes Picard. *inter ſintagm. Commun. opin. tom. 2. lib. 6. tit. 14. de hæred. inſtit. num. 14.* Bellon. *de iur. accreſc. cap. 7. q. 11. n. 28. part. 2.*

Digitized by Google

part.2. Maotic. de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 1. num. 17.
& ſeqq. Intrigliol. de ſubſtit. centur. 1. quæſt. 39. num. 18. Di-
dac. à Spinoſ. à carcer. ſpecul. teſtam. tit. de vulgar. num. 5.
Fuſat. de fideicom. q. 20. num. 2. Mart. de ſucceſ. part. 1. q. 18.
art. 12. ſub num. 34. Anchar. conſ. 137. ſub num. 2. verſ. nam
filius, Rim. ſen. conſ. 438. n. 16. & 17. vol. 3. Maluaſ. conſ. 103.
num. 46. Hieronym. de Roſ. inter deciſ. Viu. poſt deciſ. 225.
num. 48. & ſeqq. lib. 2. & facit text. in l. ſi quis eum §. ſi ſuo à
verſ. ſed ſi ſecundum ff. de vulg. & pupill. vbi Imperator ait
8 filium cenſeri præteritum ſi teſtator alium † inſtituat hære-
dem, ſi viuo ſe filius moriatur, idemque probari videtur in
l. Gallus ff. de liber. & poſth. & in §. aliud quoque capitulum
Auth. vt cum de appell. cognoſc.

Quæ ſententia eo facilius videtur amplectenda tan-
quam fauorabilior filijs, quorum intereſt patri ab inteſta-
to ſuccedere, quia ſic omnes æquis portionibus, &
9 † abſque onere legatorum, & fideicommiſſi ſuccedunt,
eiſque libera remanet facultas diſponendi, quod ſecus eſſet
ſi ex teſtamento ſuccederent, Soccin. iuo. conſ. 177. num. 12.
vol. 1. Caſtill. deciſ. 59. num. 25. lib. 1. vbi hanc opinionem
latè comprobat.

At informantes pro Zuccatis prædictam inſtitutionem
tacitam ex dd. verbis in teſtamento expreſſis deſumptam,
ſufficere prætendebant. Primo per text. in l. 1. §. ſin autem
in princ. & in fin. ff. de hæred. inſtit. vbi I. C. inquit validam
10 † inſtitutionem contineri ſub verbis, Lucius hæres, quam-
uis deficiat verbum, eſto, & ſub verbis, illum hæredem
eſſe, quia ſubauditur iubeo, cum teſtatoris voluntas certa
11 ſit, licet verba orationem imperfectam † contineant, &
notant Bald. ibid. ante num. 1. Imol. num. 91. circa fin. verſ.
& hoc intendit, vbi quod inſtitutio concepte per verba
12 truocata perficitur † ex ſubaudito verbo, Rom. num. 5. vbi
ait orationem teſtamenti imperfectam in inſtitutione hæ-
13 redis, vtpote, ſi deficiat verbum, eſto, † validam hæredis
inſtitutionem inducere, cum illud ſuppleatur iudicio men-
tis, & Fulgoſ. num. 1. vbi quod licet ſcriptura ſit imperfecta
14 † ſi tamen ex ea colligi poteſt teſtatoris ſententia non vi-
tiat inſtitutionem, quia creditur plus dictum, & minus ſcri-
15 ptum, idque procedere non ſolùm in † teſtamento ſolemni,
ſed etiam in nuncupatiuo, dixit Gloſ. in d. §. ſin autem verb.
& minus ſcriptum, verſ. & idem eſt. Et confirmatur ex eo
quia valet inſtitutio, quæ colligitur ex verborum conſe-
16 quentia d. l. fin. ibi, † itaut ex conſequentia verborum
Plotius quidem inſtitutus, Sempronius autem ſubſtitutus
inueniatur, & ibi Bald. num. 5. C. de hæred. inſtit. Mantic.
de coniect. d. lib. 4. tit. 1. num. 8. Maſcard. de probat. d. concl.
928. num. 8. Secundo, quia teſtatur in caſu, de quo agitur,
declarauit eius filios, & deſcendentes ſuccedere debere in
eius hæreditate, eoſque pluries hæredes nuncupauit, ac
perpetuum fideicommiſſum ad ſui nominis, & memoriæ
conſeruationem iniunxit, ac tandem ſocietatem S. Lucæ
17 ſubſtituit, quod † ſatis ſuperque videbatur pro validitate
teſtamenti inter liberos, quorum fauore ſufficiunt quæ-
cumque verba, vel inditia, l. finali C. famil. herciſc. quem
text. ponderat Facchin. controuer. iur. lib. 4. cap. 4. verſ. cete-
rum contrariam ſententiam tom. 2. præſertim ad effectum
tacitæ inſtitutionis, pro qua ſufficit, quod verba trahi poſ-
ſint ad hæredis inſtitutionem, quodque illa quomodocum-
18 que † deducatur ex verbis etiam æquipollentibus, iuxt. gloſ.
in l. quoties, vbi Bald. & alij C. famil. herciſc. l. licet C. de
nat. lib. l. licet inter priuatos, & ibi gloſ. Bart. & alij C. de
pact. Bald. conſ. 136. per tot. lib. 3. Eòque magis cum hodie
19 non requiratur illa verborum ſolemnitas, quæ † de iure
antiquo erat neceſſaria pro hæredis inſtitutione, quæ pro-
inde quibuſcumque verbis fieri valet, dummodo ex illis te-
ſtatoris voluntas colligatur, l. quoniam indignum, C. de te-
ſtam. quem ſingularem dicunt, Rom. conſ. 179. ſub num. 9.
verſ. quoniam verba, ibique Mandoſ. in verbo ſingularem,
Soccin. ſen. conſ. 33. num. 10. lib. 1. Craſſ. de ſucceſſ. §. inſti-
tutio quæſt. 14. num. 5. Mantic. de coniectur. lib. 4. tit. 3. num. 1.
Caual. deciſ. 388. num. 2.

Maximè ad hoc vt teſtamentum ſubſtineatur, neve filius
ratione præteritionis illud rumpere valeat, ad quem effe-
20 ctum quælibet fauorabilis interpretatio † fieri debet, cum
nemo præſumatur elegiſſe viam ad ſua iudicia ſubuertenda,
l. 3. ff. de teſtam. milit. Rom. d. conſ. 179. num. 9. poſt med.
verſ. Poſtquam hoc potuit, Mantic. d. tit. 3. ſub nu. 1. Caual.
d. deciſ. 788. ſub num. 2. Adeovt fauore inſtitutionis etiam
21 à propria verborum ſignificatione † recedi ſoleat, ex dedu-
ctis per Iaſ. in l. qui ſi patris, ſub num. 58. verſ. vel ſecundo,

C. vnde liber. Mantic. de coniectur. d. tit. 3. num. 2. niſi talis
interuenerit error, † per quem ſtultitia teſtatoris detegatur, 22
l. fin. C. de hæredib. inſtituendis, Mantic. vbi ſup. n. 3.

Nec prædictis obſtare dicebant Doctores, & iura exad-
uerſo ponderata quoniam illa videntur procedere, vel in
teſtamento omnino carente iſtitutione hæredis, vel inſtitu-
tione tacita ex ſola iuris præſumptione, aut ex coniecturis
deſumpta, ſecus autem in inſtitutione tacita, quæ prout hic
neceſſario reſultare videtur ex verbis in teſtamento expreſ-
ſis, quia † tunc talis inſtitutio habetur pro expreſſa, & ſuf- 23
ficit pro validitate teſtamenti etiam inter liberos conditi,
prout ita diſtinxere, Aret. in d. l. Gallus in princ. col. 2. verſ.
pro veritate iſtius, ff. de liber. & poſth. latè Aquilin. in eadem
l. Gallus 5. & quid ſi tantum in 1. part. nu. 11. & ſeq. Barbat.
conſ. 5. per tot. & præſertim ſub nu. 2. verſ. quinto facit, lib. 1.
Ruin. conſ. 56. num. 10. lib. 2. Menoch. lib. 4. præſumpt. 19.
num. 7. & 8. Maſcard. de probat. d. concl. 928. num. 7.

Cæterum Domini quamuis in conflictu huius diſcepta-
tionis in eorum inclinarent ſententiam, qui prædictam di-
ſtinctionem proximè relatam amplexi fuerunt; Nihilomi-
nus quidquid ſit, an dicta diſtinctio applicetur in caſu, de
quo agitur cenſuerunt validitatem d. teſtamenti benè ſub-
ſtineri, ex eo quod illud habet annexam clauſulam codicilla-
rem, quæ operatur, † vt illud valeat omni meliori modo 23
quo poteſt, ſi non iure teſtamenti, ſaltem iure Codicillo-
rum, gloſ. in l. cohæredi §. cum filia in verb. non valuit, ff. de
vulg. & pupill. ſubſt. gloſ. in l. filij, verb. teſtator, C. famil.
herciſc. Iaſ. in auth. nouiſſima, num. 21. C. de inoff. teſt. & in
l. fin. num. 5. C. de Codicill. & in l. hac conſultiſſima, §. ex im-
perfecta, num. 8. C. de teſtam. Gulielm. de Bened. in d. cap.
Raynutius, verb. teſtamentum, And. Gail. pract. obſeru. lib. 2.
obſeru. 102. num. 1. Bellacomba inter ſintagm. commun. opin.
tom. 2. tit. de Codicill. cap. 2. in princ. verſ. in teſtamentis ta-
men, quam concluſionem procedere non ſolùm in teſta-
mento ſolemni, † ſed etiam in nuncupatiuo, dixit gloſ. in 24
d. l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, in eod. verb. C. de te-
ſtam. Alex. conſ. 176. num. 9. lib. 5. hancque eſſe communem
opinionem, teſtatur Gail. pract. d. lib. 2. tit. de vlt. volunt.
obſeru. 112. num. 4.

Quinimò teſtamentum paternum ſemper cenſetur habe-
re annexam dictam clauſulam, ob ardorem amoris inter
patrem, † & filios, qui hanc clauſulam tacitè inducit, vt 25
ait Bald. in l. ſi iure, C. de teſtam. manumiſſ. Alex. conſ. 105.
num. 5. lib. 7. And. Gail. pract. tit. de teſtam. inter liber. cond.
obſer. 112. num. 2. Peregr. deciſ. Patau. 54. num. 2.

Præterea dictum Teſtamentum habet clauſulam, omni
meliori modo, quæ vim inſtitutionis habet, & operatur, vt
teſtamentum paternum, ſubſtineatur † etiam ſi careat ex- 26
preſſa hæredis inſtitutione, Bald. in l. quoties, num. 3. C. de
hæred. inſtit. Cuman. in l. his verbis ff. eod. Alex. in l. nam
quod, §. non omnis num. 9. ff. ad Trebell. Iaſ. in lege plane §.
in duobus num. 9. ff. de leg. 1. Soccin. conſ. 66. num. 18. lib. 3.
Fulgoſ. conſ. 89. n. 1. in fin. Curt. iun. conſ. 71. n. 12. Dec. con-
ſil. 14. num. 3. & 4. Caſtr. conſ. 322. num. 3. lib. 1. Alex. conſ.
112. num. 3. lib. 3. Corn. conſ. 298. col. 2. lib. 1. & conſ. 62. n. 6.
lib. 2. Ruin. conſ. 11. lib. 2. Viuian. inter ſintagm. comm. opin.
d. tit. de Codicill. cap. 2. num. 3. verſ. & quemadmodum, latè
Ludouicus Zunct. reſponſ. pro vxore num. 567. & ſeqq. & fa-
cit vt etiam teſtamentum, † in quo filius eſt præteritus, ſub- 27
ſtineatur, prout de communi teſtatur Clar. in §. teſtamen-
tum q. 44. n. 2. & ſeqq. Crinell. deciſ. Dolan. 28. n. 2. Peregr.
d. deciſ. Patauin. 54. n. 2. Cyriac. controu. num. 39. Gratian.
diſcept. 703. num. 8. & ſeqq. Mantic. de coniect. lib. 3. tit. 14.
num. 14. Rot. deciſ. 568. num. 1. part. 1. recent.

Quo verò ad alteram partem reſolutionis attinet, quæ
fuit dictum conſtare de fideicommiſſo d. q. Federici ad fa-
uorem dictorum de Zuccaris, res viſa fuit carere difficulta-
te, quandoquidem illius exiſtentia clarè deſumitur, ex di-
cto teſtamento, in quo Federicus teſtator vocauit hæredes
eius filios, & deſcendentes in infinitum, voluitque pri-
mo ſuccedere deſcendentes † ex maſculis, deinde ex fœ- 28
minis, hinc namque patet omnes de linea fuiſſe vocatos,
& reſpectiuè grauatos, Rimin. ſen. conſ. 189. num. 9. verſ.
quibus ergo, & ſeq. vol. 1. Ruin. conſ. 140. num. 9. verſ. ſi enim
vult, vol. 3. Menoch. conſ. 481. num. 3. verſ. 5. & vlt. vol. 5.
Laderch. Imol. conſ. 169. n. 3. verſ. videamus, Decian. conſ.
28. à nu. 15. verſ. 8. dico vſque ad 20. verſ. nono conſtat vol. 2.
& conſ. 44. num. 68. in fine, verſ. item dixit, & num. 73. verſ.
extat vol. 3. Peregr. conſ. 54. n. 7. verſ. quod circa vol. 1. Sim.
de Præt. de interp. vlt. vol. lib. 3. interp. 3. dubit. 4. ſolut. 1.

 num. 27.

Digitized by Google

num. 27. Io. Maria Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 436. *num.* 113. *&*
num. 205. Rot. *deciſ.* 266. *num.* 4. *propè fin. verſ. vltra quod*
& 20. *verſ. præterea part.* 1. *recent.* Buratt. *deciſ.* 897. *nu.* 6.
eòque magis, quia teſtator omnibus deficientibus ſubſtituit
29 extraneum † nempè ſocietatem S. Lucæ, Rot. *in Benon. fi-*
deicommiſſi 11. *Decembris* 1623. *& in Vrbeuetana fideicom-*
miſſi 14. *Ianuarij* 1628. *coram R. P. D. Merlina.*

Quibus accedit ſtrictiſſima alienationis prohibitio cum
dictione, *mai*, per quam prohibitionem cenſetur inductum
30 fideicommiſſum nedum perpetuum, † & abſolutum, ſed
etiam reciprocum inter illos de familia, iuxta veriorem
opinionem, de qua teſtatur Odd. *de fideic. per alien. quæſt.* 11.
art. 6. *num.* 128. cum alijs congeſtis *in Peruſina fideicommiſ-*
ſi de Baptiſtis 27. *Martij* 1626. *coram R. P. D. meo Peronano.*

Præſertim quia verſamur in fideicommiſſo reali, ibi, *ſap-*
piano che la caſa, &c. la laſcio ſotto fideicommiſſo, che non
ſi poſſa vendere, ne alienare in parte alcuna, &c. & ruſus,
ibi, *la qual parimente ſia ſottopoſto à fideicommiſſo*, quæ ver-
31 ba cum † ſint directa in rem inducunt fideicommiſſum rea-
le, Bart. *in l. peto §. fratre num.* 2. *verſ. dic ergo*, & Cuman.
ibid. num. 5. *ff. de legat.* 2. Corn. *in l. voluntas in fin. C. de fi-*
deicommiſſ. Alex. *in l.* 1. *in princ. num.* 87. *in fin. ff. de offic.*
eius &c. Alciat. *in l. filiusfam. §. Diui num.* 48. & ibid. Crot.
num. 42. & Ripa *num.* 66. *de legat.* 1. Rot. *deciſ.* 143. *num.* 4.
part. 1. *&* 231. *ſub num.* 2. *part.* 2. *& in Reatina fideicommiſſi*
14. *Martij* 1622. *coram bon. mem. Vbaldo Reuerendiſſ. D.*
meus Decanus deciſ. 493. *num.* 10. Ac propterea illud afficit
32 omnes perſonas † ab ipſo teſtatore vocatas, adeout quæli-
bet earum gradatim teneatur alteri reſtituere bona fidei-
commiſſo ſubiecta, donec illa ad vltimum ſubſtitutum per-
ueniant, Bald. *in l. precibus num.* 65. *verſ. tu dic*, & ibid.
Salic. *num.* 36. *C. de impub. & alijs ſubſtit.* Pariſ. *conſ.* 18.
num. 50. *& conſ.* 90. *num.* 43. *lib.* 2. *& conſ.* 72. *num.* 89. *lib.* 4.
Surd. *conſ.* 315. *num.* 20. *lib.* 3. Becc. *conſ.* 24. *num.* 27. *&* 28.
lib. 1. Abb. *conſ.* 93. *num.* 2. Gabr. *conſ.* 117. *num.* 34. *vol.* 1.
Decian. *conſ.* 54. *num.* 26. *vol.* 2. Menoch. *præſumpt.* 131. *ſub*
num. 13. *& ſeq. lib.* 4. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 6.
Peregr. *de fideic. art.* 11. *num.* 16. Rot. *deciſ.* 568. *ſub num.* 5.
part. 1. *diuerſ. & deciſ.* 251. *num.* 1. *part.* 2. *& deciſ.* 216. *n.* 16.
part. 5. *recent.*

Nec releuare viſum fuit, quod hodie ſuperuiuat Hiero-
nymus frater Octauiani, quoniam illius exiſtentia non im-
pedit, quin filij eiuſdem Octauiani, ac Nepotes dicti teſta-
toris poſſint vnà cum Hieronymo patruo ad prædictam
ſucceſſionem concurrere, cum verſemur in fideicommiſſo
33 aſcendentis, † in quo filij ſubintrant in locum Patris præde-
functi, iuxta receptiſſimam DD. ſententiam quos congerit
Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 485. *num.* 1. 2. *&* 4. & dixit Rot. co-
ram Seraph. *deciſ.* 1281. *& deciſ.* 1479. *num.* 2.

Non obſtant aſſertæ detractiones, & aliæ exceptiones, quæ opponebantur per D. Tuſcanellam, quoniam illæ viſæ fuerunt extra dubium, quod hodie diſcuſſum fuit.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Sipontina Penſionis.

Lunæ 26. *Aprilis* 1638.

A R G V M E N T V M.

Penſio per contractum Matrimonij extinguitur, & eo fortius ſi cum Vidua contrahatur. Inſtrumentum ſine die quando non probet quid factum in tempore.

S V M M A R I V M.

1 *Penſio per contractum Matrimonij extinguitur.*
2 *Clericatus ad effectum retinendi penſiones per matrimonium expirat ſecus quoad priuilegium Canonis, & fori.*
3 *Quæ concluſio procedit à fortiori ſi matrimonium contrahatur cum Vidua.*
4 *Inſtrumentum non habens diem non probat quid factum ante medium menſem, ſi ante medium menſem fieri debebat.*
5 *Penſionario quando incumbat onus probandi valorem narratum de Beneficio.*

DECISIO XXXIII.

Fvit reſolutum, Penſionem non ſuſtineri, cum illa fue-
rit † extincta per contractum matrimonij, quia Pen- 1
ſio datur ratione Clericatus, & non alio intuitu. Clerica-
tus verò † per matrimonium ad huiuſmodi effectum, licet 2
non quoad priuilegium Canonis, & fori, expirat, *vt in c.* 1.
de Cler. coniug. lib. 6. & per iſtam rationem ita in puncto
concludit Put. *deciſ.* 449. *lib.* 2. *in correct. & deciſ.* 13. *de penſ.*
Gig. *de penſ. quæſt.* 54. *num.* 4. *& ſeq.* quæ ratio tantò magis
procedit in caſu noſtro, quod Penſionarius † contraxit 3
matrimonium cum Vidua, & ſic fuit nudatus omni pri-
uilegio clericali, & foro ſæculari aſtrictus, *cap.* 1. *de*
bigam. in 6.

Neque ſuffragatur, quod d. Penſionarius obtinuerit In-
dultum à Sanctiſs. D. N. vt Penſionem retinere poſſet,
etiam ſi contraheret cum Vidua dummodo intra annum
ſuſceperit militiam, & annus fuerit prorogatus ad alios ſex
menſes, qui expirabant die 17. Auguſti 1625. quia non con-
ſtat intra dictum tempus militiam ſuſcepiſſe, & licet oſten-
datur Inſtrumentum ſuſceptionis eiuſdem de menſe Augu-
ſti dicti anni 1625. attamen cum illud Inſtrumentum † non 4
habeat diem, & potuerit fieri poſt diem 17. Auguſti, ex eo
non probatur militiam fuiſſe ſuſceptam intra terminum
præfixum, prout debuiſſet probari, Mantic. *deciſ.* 171. *n.* 5.
& Surd. *conſ.* 104. *num.* 6.

Vlterius non agitur de Penſione reſeruata motu proprio, neque de Penſione exacta per 30. annos, vnde Penſionario incumbit onus probandi valorem Abbatiæ aſcendere ad ducatos 2000. prout fuit narratum, Rota *deciſ.* 454. *part.* 2. *recent. & deciſ.* 287. *part.* 5. *recent.* & datur vehemens præſumptio, quod dictus valor non aſcendat ad dictam ſummam, cum Modernus Titularis nunquam cœperit poſſeſſionem cum perceptione fructuum, ſed ipſemet Penſionarius conduxit Abbatiam, & loco Penſionis retinuit omnes fructus.

Ita concluſum, vna tantum parte informante.

Habetur infrà altera deciſio ſub die 5. *Iulij* 1638.

R. P. D. VEROSPIO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Bononieñ. Tranſactionis.

Veneris 30. *Aprilis* 1638.

A R G V M E N T V M.

Tranſactio ex falſa cauſa poteſt infringi etiam ſtante decreto Iudicis: Et ex quibus non poſſit in vim pacti ſubſtineri. Maſculus ex fœmina facta ſubſtitutione de maſculis ex maſculo non comprehenditur etiam ſub nomine generali deſcendentium vbi multæ coniecturæ. Donatarius ſecundus poſſidens non præfertur primo habenti hypothecam bonorum pro obſeruatione contractus,

S V M M A R I V M.

1 *Tranſactionis fundamentum eſt timor iuſtæ litis, nec ſufficit ſola ſuſpicio, aut præſumpta occaſio dubitandi.*
2 *Laudum à partibus approbatum habet vim rei iudicatæ. Amplia habere vim veræ, & perfectæ tranſactionis, num.* 3.
4 *Laudum à partibus approbatum licet à nullitate nequeat ſaluari, poteſt tamen in vim tranſactionis ſubſtineri.*
5 *Tranſactio ſuper bonis de quibus alias tranſactum fuit non ſubſtinetur.*
6 *Arbitratori declaranti ſe vidiſſe teſtamenta, aliaſque cauſæ ſcripturas creditur.*
7 *Arbitri poſſunt atteſtari de re ab ipſis geſta, non autem de iuſtitia cauſæ.*
8 *Tranſactio ex falſa cauſa poteſt infringi.*
9 *Maſculus ex fœmina non continetur ſub vocatione deſcendentium maſculorum ex maſculis.*
10 *Subſtitutio ſecunda non poteſt habere locum niſi caducata prima.*
11 *Subſtitutio de deſcendentibus maſculis ex maſculo*
non

Digitized by Google

non comprehendit fœminas etiam ſub nomine generali deſcendentium.
12 *Fœmina, & maſculi ex eis excluduntur à fideicommiſſo propter rationem agnationis habitam à teſtatore.*
13 *Agnationis ratio ex quibus habita dicatur.*
14 *Teſtator excludens filias arguitur excludere velle, & neptes.*
15 *Excluſio filiæ facta à Teſtatore reſtringit ſignificationem verborum ſui natura conuenientium etiam fœminis.*
Quæ coniectura fortius procedit ſi ſubſtituti non ſint extranei, ſed deſcendentes, aut agnati, num. 16.
17 *Referens ſumit declarationem à relato.*
Teſtator ſupponens fideicommiſſo maiorum bona propria ſi habuit relationem dicto fideicommiſſo non dicitur facere nouam diſpoſitionem, & vide num. ſeq.
19 *Timor litis in tranſactione enunciata probatur ex decreto Iudicis interuenientis in tranſactione, & n. 20. vide num. 21.*
21 *Decretum à iudice interpoſitum corruit non exiſtente vera cauſa ſuper qua interpoſitum eſt.*
22 *Laudo renunciari poteſt.*
23 *Tranſactio poteſt ſuſtineri in vim conuentionis, & pacti ſi partes ita voluerunt.*
24 *Tranſactio inualida ſuſtinetur in vim iuramenti, & vide num. 27. & 28.*
25 *Renunciatio laudi facta in Tranſactione ad hoc, vt præiudicet debet eſſe certa, & præciſa.*
Nec ſufficiunt clauſulæ generales ſolitæ apponi de ſtylo, & conſuetudine, num. 26.
28 *Iuramentum in tranſactione appoſitum ſi vltra falſitatem cauſæ concurrat error iurantis non habetur in conſideratione.*
Et hoc ea ratione quia videtur deficere in iurante conſenſus, num. 29.
30 *Pactum eſt nullum deficiente cauſa finali.*
31 *Exceptiones non poſſunt deduci poſtquam illis renunciatum fuit.*
32 *Ceſſio iurium facta in donatione ad fauorem poſſidentis habet vim traditionis poſſeſſionis.*
33 *Donatio poſterior eſt præferenda anteriori quando poſterior donatarius poſſidet, & vide num. 38.*
34 *Text. in l. quoties C. de rei vindicat. procedit etiam in donatione.*
35 *Ratificatio tranſactionis non excludit illius nullitates ſi ratificans non habuit ſcientiam illarum.*
36 *Ratificatio actus nulli non præiudicat cui medio tempore fuit ius quæſitum, & num. 37.*
37 *Ratificatio conualidat actum nullum tamquam nouum contractum.*
38 *Donatarius ſecundus poſſidens non eſt præferendus primo ſi in prima donatione adeſt promiſſio non contraueniendi cum hypotheca in bonis pro obſeruantia illius.*

DECISIO XXXIV.

POſtquam pluribus diſputationibus actum fuit de donatione, quam Laurentius Sala fecit Marchioni Fachenerto, cum eiuſdem donationis validitas declarata fuiſſet in tribus deciſionibus, quæ factæ fuerunt in hac cauſa, propoſui dubium, quod reſeruatum fuit in prima diſputatione habita ſub die 4. Aprilis 1629. An eidem donationi obſtaret tranſactio, quam Laurentius donator antea fecerat cum Iſabella matre Philippi Ballatini ſuper eiſdem bonis, quæ poſtea donauit Marchioni, & cum id dubium pluries etiam propoſitum fuiſſet hodie DD. illud deciderunt reſpondendo non obſtare tranſactionem.

Etenim narratum fuit in inſtrumento, quod ſuper ea confectum fuit, quod latum fuerat laudum occaſione antiquæ controuerſiæ motę ſuper ſucceſſione Iacobi Mariæ Salæ inter Marſilium illius patruum, & patrem Laurentij donatoris, & Iſabellam matrem Philippi, & ſororem eiuſdem Iacobi Mariæ, in quo declararunt Arbitri, qui à partibus electi fuerunt, quod ſucceſſio Iacobi Mariæ ſpectabat ad Marſilium, cum ille ſubſtitutus fuiſſet eidem Iacobo Mariæ in teſtamento Philippi, qui erat illius pater, & frater Marſilij in caſu quo ipſe Iacobus Maria decederet ſine deſcendentibus maſculis. Quod laudum quamuis acceptatum fuiſſet à partibus, & obſeruatum per ſpatium plurium annorum, tamen filij Iſabellæ illud impugnare volebant mouendo nouas lites contra Laurentium filium Marſilij adhuc minorem; cum aſſererent, Philippum ita in ſuo teſtamento diſpoſuiſſe, quia crediderit Marſilium eius fratrem vocatum fuiſſe ad eam ſucceſſionem ea teſtamento Ioannis Baptiſtæ communis parentis, & Alberti Aui, quorum diſpoſitiuni ipſe Philippus ſua bona ſubiecerat: & ita cum tam in teſtamento Alberti, quàm Ioannis Baptiſtæ vocatæ eſſent fœminæ deſcendentes, inde deducebatur nullitas, & iniuſtitia eius laudi, cum teſtamentum Philippi declarationem recipere deberet ea teſtamento Alberti, & Ioannis Baptiſtæ, quæ neque arbitri viderunt, aut legerunt, & hæc dicebatur fuiſſe cauſa ob quam partes deuenerunt ad eam tranſactionem, vt impedirent futuras controuerſias, quæ naſci poſſent propter eiuſdem laudi iniuſtitiam. Ea his igitur, quæ in eo inſtrumento narrata fuerunt duo colligebantur, quæ probabant nullitatem eius tranſactionis. Et prima nullitas erat, quia propter id laudum, quod dicebatur acceptatum, & obſeruatum à partibus, ceſſabat fundamentum
tranſactionis, † quod cum eſſet timor iuſtæ litis; non po- 1
terat pro ea ſufficere ſola ſuſpicio, ſiue præſumpta occaſio dubitandi, vt notant DD. *in l. 2. & in l. ſub prætextu C. de tranſact.* gloſ. *in l. poſt rem iudicatam ff. eod. tit.* & probat text. *in l. cum his, §. ſi cum lis ff. de tranſact.* & notat ibi Angel. *num. 3.* Caſtrenſ. *ſuper ead. l. in §. tranſactiones nu. 5.* Dec. *in rubr. C. eod. tit. num. 4. & in conſil. 351. num. 3.* Ex quo enim conſtabat de obſeruantia eius laudi non poterat ſubeſſe timor, vt moueretur lis ſuper his bonis, quæ in illu adiudicata fuerunt Marſilio, cum poſtquam illud homo-
logatum fuerat, & approbatum à partibus † non ſolùm 2
haberet vim rei iudicatæ, *vt notatur in l. ne in arbitris, & in l. cum antea C. de receptis arbitris*, & voluit Bart. *in l. 1. num. 6. & in l. ait prætor num. 3. ff. de re iudicata*, Speculat.
in tit. de arbitris, §. 7. num. 33. ſed parere potuiſſet † effe- 3
ctum veræ, & perfectæ tranſactionis, vt fuit ſententia gloſ. *in l. 2. C. communia vtriuſque iudicij*, & notauit ibi Bald. *num. 2.* Caſtrenſ. *num. 3.* vbi concludunt, quod licet
laudum alioquin nullum non poſſit ſuſtineri, † tamen po- 4
teſt valere in vim tranſactionis, & voluit Bart. *in conſ. 159. num. 4. lib. 1.* Dec. *in conſ. 60. num. 3.* Angel. *conſ. 66. num. 3. & conſ. 249. num. 1.* & propter hanc rationem tenuit Rota
non valere tranſactionem quæ facta eſſet ſuper bonis, † aut 5
iuribus ſuper quibus alias tranſactum fuerat, *vt in Alexandrina funeralium 20. Nouemb. 1630. coram Reuerendiſs. P. D. meo Merlino.*

Altera nullitas erat, quia non conſtabat de iniuſtitia eiuſdem laudi, quæ adducta fuit pro cauſa tranſactionis, cum nõ eſſent vera, quæ dicebantur ſiue quod arbitri non legiſſent, aut vidiſſent teſtamenta Alberti, & Io. Baptiſtæ, ſiue quod in ijs teſtamentis non excluderentur fœminæ; Et prior exceptio ceſſabat ex atteſtatione eorundem arbitrorum, qui declararunt viſa à ſe fuiſſe eadem teſtamenta, quæ declara-
tio ſatis erat, vt non poſſet † dici probata iniuſtitia laudi ea 6
hoc capite, quod latum fuiſſet antequam Arbitri comprehendiſſent merita cauſæ, vt voluit Card. Zabar. *in conſ. 139. n. 6. & in conſ. 140. n. 5.* Soccin. *conſ. ... n. 3. vbi rationem red-*
dit, quia ea declaratio continet rem geſtam ab ipſis arbitris
non autem eſt ſuper † iuſtitia ipſius cauſæ, de qua illi atte- 7
ſtari non poſſunt, & notatur in *l. ne in arbitris C. de arbitris*, & tradit Menoch. *de præſ. lib. 2. præſ. 76. n. 31.* Theſaur. *deciſ. 253. num. 7.* Secunda exceptio ceſſabat ex inſpectione vtriuſque teſtamenti, in quibus ſemper maſculi præferebantur fœminis. Et ex ijs rectè dicebatur probata falſitas
† cauſæ quæ ſola potuiſſet infringere eamdem tranſactio- 8
nem, vt probat text. *in l. ſi ex falſis C. de tranſact.* & notat ibi gloſ. *in verbo præcipimus*, Bart. *num. 2.* Caſtrenſ. *num. 1.* Dec. *conſ. 63. num. 9.* Menoch. *conſ. 320. num. 19.*

Hæc verò clariora etiam fiebant ex inſpectione eorumdem teſtamentorum. Nam incipiendo à teſtamento Alberti, qui fuit Auus Philippi conſtituebantur in eo plures ordines ſiue gradus ſucceſſionum, & in primo apparebat inſtitutus hæres Vniuerſalis Ioannes Baptiſta filius, cui quandocumque decedenti ſubſtituebantur eius filij maſculi legitimi, & naturales, ac deſcendentes maſculi, qui tamen à maſculis nati eſſent ea quibus duabus qualitatibus prior excludebat Iſabellam tamquam fœminam, altera Philippum, &
eius fratres, filios eiuſdem Iſabellæ, † qui licet eſſent ma- 9
ſculi non poterant venire, aut contineri ſub ea vocatione deſcendentium ex maſculis, vt notant DD. *in l. Gallus §. nunc de lege ff. de liberis, & poſthumis*, & ibi Bald. *num. 4.* Caſtrenſ. *num. 6.* Iaſ. *num. 16. & conſ. 115. num. 3. & 4. lib. 4.* & tradit Peregr. *de fideicom. art. 26. num. 20.* Card. Mantic.

de coniect. vlt. volunt. lib.8. tit. 11. *num.* 9. Et licet conſide-
ratæ fuiſſent in eo teſtamento aliæ ſubſtitutiones, tamen
nihil illæ obſtare poterant, cùm non poſſent ante habere
10 locum quam † ſucceſſiſſet mors omnium deſcendentium à
maſculis qui fuerunt primo loco, & gradu vocari, arg. text.
in l. 1. *C. de condit. inſertis, & l. non eſt ſine liberis ff. de verb.
ſignif.* notat gloſ. *in l. ex facto §. ſi quis rogatus ff. ad Sen.
Conſ. Trebell. in verb. voluntate*, & ibi etiam Bartol.
num. 5.

In ſecundo teſtamento Ioannis Baptiſtæ, qui fuit fi-
lius Alberti, & pater Philippi, & Marſilij, ſubſtituti erant
etiam illius filij maſculi cum ſubſtitutione reciproca inter
eos, & conditione, quæ continebat tam ſubſtitutionem
vulgarem, quàm pupillarem, & fideicommiſſariam; Præ-
terea aderat in hoc teſtamento probibitio, vt non poſſent
alienari bona, quæ in illo continebantur, quæ prohibitio
facta erant tam dictis filijs, & hæredibus Ioannis Baptiſtæ
teſtatoris, quàm illorum filijs, & deſcendentibus in infini-
tum, addita ratione, quia ipſe teſtator volebat, vt omnia
ea bona perpetuò permanerent in ſua familia, & agnatio-
ne; ſub hoc verò teſtamento neque poterat dici vocata
Iſabella, aut eius filij, quia licet omnes deſcenderint à teſta-
tore, & in eius teſtamento non fuerit expreſſa qualitas,
quæ erat in teſtamento Alberti, vt ſubſtituti filijs primo lo-
11 co vocatis deſcendere deberent ex maſculis, † quæ qualitas
efficiebat, vt ſub nomine generali deſcendentium non poſ-
ſent dici comprehenſæ fœminæ, vt tradit Card. Mantic. *de
coniect. vlt. volunt. eod. tit.* 11. *num.* 1. Graſſ. *in §. fideicom.
quæſt.* 15. & notant DD. *in l. vlt. C. de ſuis, & legitimis hæ-
redib. auth. eius text. & in §. vlt. & in authen. de hæred. ab
inteſt. venien. in princ.* Tamen excludebantur ex alia quali-
12 tate, † & ratione quam apparebat habuiſſe teſtatorem con-
ſeruandi ſuam agnationem, ex notat. per DD. *in l. Gallus
§. nunc de lege ff. de liber. & poſthum.* vbi Angel. *num.* 3. Socc.
ſen. *num.* 6. Iaſ. *num.* 16. & tradit Io. Andr. in addit. ad Spe-
culat. *in tit. de teſtam. in rubr. in* 3. *col.* Card. Mantic. *de
coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 14. *num.* 7. Peregr. *de fideicom.
art.* 25. *num.* 47. Et apparebat ea teſtatoris voluntas tum ex
ratione quæ expreſſa fuit pro cauſa, vt bona alienari non
poſſent tum ex conditione, quæ fuit in ea ratione requiſita,
vt bona integrè, & ſine vlla diminutione conſeruarentur
13 in ſua hæreditate, quod † eſſe non poterat, ſi bona in alie-
nam familiam transferri deberent, vt in ſpecie conſiderauit
Socc. ſen. *in conſ.* 63. *num.* 15. *lib.* 3. Gozzad. *conſ.* 64. *nu.* 17.
& 18. quibus accedebat alia coniectura, quæ deſumebatur
ex dote quam apparebat teſtatorem reliquiſſe ſuis filiabus,
14 quas à ſua ſucceſſione excluſit, † cum ab illatum excluſio-
ne rectè inferri poſſet ad excluſionem neptum, & hanc con-
iecturam conſiderauit Caſtrenſ. *in conſ.* 409. *num.* 5. *lib.* 2.
& plurimum momenti ineſſe in ea exiſtimauit ad reſtrin-
gendam ſignificationem eorum verborum quæ alioquin
poterant ſui natura conuenire etiam fœminis, ita ut neptis
15 deſcendens à teſtatore non contineatur appellatione † de-
ſcendentium, qui fuerint vocati, & poſiti in conditione in
caſu quo filij hæredes inſtituti fuerint etiam inuicem ſubſti-
tuti ſi ſine filijs, aut deſcendentibus deceſſerint, & licet hæc
coniectura non ſit ita ab omnibus recepta in caſu quo hære-
des ſubſtituti non fuiſſent deſcendentes teſtatoris, ſed ex-
16 tranei, † tamen contrarium accidit in deſcendentibus, aut
agnatis, vt declarat idem Caſtrenſ. *in conſ.* 409. cuius opi-
nionem in hac parte eſſe magis communiter receptam, te-
ſtatur Ruin. *in conſ.* 110. *num.* 12. *lib.* 2. Socc. ſen. *in l. cum
Auus ff. de condit. & demonſtr. num.* 40. *in fine eius numeri in
reſponſione ad vltimum argumentum*, & *num.* 86. Roland.
conſ. 82. *num.* 33. *lib.* 3. vbi refert plures, qui ſequuntur hanc
opinionem Caſtrenſ. quos etiam referunt Menoch. *de præ-
ſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 85. *num.* 23. Card. Mantic. *de coniect.
vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 9. & *lib.* 11. *tit.* 14. *num.* 52.
Graſſ. *in §. fideicom. quæſt.* 35. *num.* 4.

Vltimum teſtamentum Philippi continebat prælegatum,
quod idem fecerat de bonis, quæ poſtea Laurentius eius fi-
lius donauit Marchioni, & id prælegatum factum fuit
Philippo ſub conditione ſi Iacobus Maria eius filius dece-
deret ſine filijs maſculis, declarando quod eadem bona
ſubijciebat Superioribus fideicommiſſis Alberti, & Ioannis
Baptiſtæ, & ita ex hoc etiam teſtamento apparebat exclu-
ſam fuiſſe Iſabellam, & eius filios, ſiue haberi deberet ra-
tio eius relationis quam teſtator habuit ad fideicommiſſa
ſuorum maiorum, in quibus excludebantur fœminæ
exiſtentibus maſculis, ſiue etiam ſpectanda ſit illius diſpo-
ſitio, quia idem teſtamentum primo modo conſideratum
non continebat nouam † diſpoſitionem, ſed ſolum proro- 17
gabantur in eo antiqua fideicommiſſa à quibus illud decla-
rationem recipiebat, vt voluit Dec. *in conſ.* 362. & 497. quem
refert Peregr. *de fideicom. art.* 16. *num.* 14. & *conſ.* 113. *n.* 9.
lib. 3. Decian. *conſ.* 32. *num.* 125. *lib.* 3. Secundò verò modo
acceptum continebat etiam excluſionem Iſabellæ, & eius
filiorum cum in eo declaraſſet, quod relinquebat tertiam
partem ſuorum bonorum, quæ erant libera neque ſubie-
cta antiquis fideicommiſſis, Marſilio ſuo fratri, & eius
deſcendentibus maſculis, quando Iacobus Maria eius filius
ſine filijs, & deſcendentibus maſculis deceſſiſſet propter
amorem, quo propriam familiam & agnationem proſeque-
batur, quæ verba excludebant fœminas, & deſcendentes,
quæ erant alterius agnationis, ac præterea continebant no-
uam diſpoſitionem, † quatenus teſtator ſuppoſuit fideicom- 18
miſſo etiam bona propria, vt tradit idem Dec. *in d. conſ.* 362.
Peregr. *de fideic. art.* 16. *n.* 111. & tenuit Rota *in Rom. fideic.
de Maximis* 18. *Febr.* 1628. *coram Reuerendiſs. D. meo De-
cano, & in eadem cauſa* 10. *Decembris* 1629. *coram R. P. D.
meo Merlino.*

Neque hæc omnia ex quibus rectè probata erat falſitas
cauſæ cuius occaſione dicebatur conſtare tum de nullitate
tranſactionis, tum de iuſtitia antecedentis laudi poterant
ceſſare propter timorem futuræ litis, cuius occaſione deuen-
tum fuerit ad eamdē tranſactionem, cum is timor probatus
diceretur † ex decreto Iudicis, qui interfuit in tranſactione 19
facta à Laurentio tunc minore, vt tenuit Rota coram Card.
Seraph. *deciſ.* 737. *num.* 6. & *in Romana læſionis* 14. *Nouemb.*
1616. *coram Card. Caual. inter impreſs. deciſ.* 407. *num.* 6. in
quibus deciſ. Rota conſiderauit, quod quamuis idem timor
probari non potuiſſet ex ſola aſſertione partium, tamen præ-
ſumi debebat pro decreto Iudicis dum ille † ſuo decreto ap- 20
probauit cauſam narratam à partibus pro fundamento
tranſactionis, & voluit Surd. in his terminis in *conſ.* 451.
n. 28. Etenim conſtat ex dictis, vanum fuiſſe eum timorem,
& ſolum inuentum, vt eſſet aliquis color ex quo poſſet tranſ-
actio ſubſtineri cum non ſolùm non probaretur, ſed oſten-
ſa fuerint aliter ſe habere ea, ſuper quibus fundabatur iniu-
ſtitia † laudi, quæ ſola iniuſtitia fuit cauſa tranſactionis, & 21
ex hac ratione corruebat etiam decretum Iudicis, quod ſu-
per eadem cauſa fundatum erat, vt notatur in *l. magis puto
§. non paſſim ff. de rebus eorum*, & *in l. minor ff. de prædijs
minorum*, Dec. *conſ.* 443. *num.* 50. & tenuit Rota *in Romana
cenſus* 13. *Februarij* 1632. & 8. *Aprilis* 1633. *coram R. P. D.
meo Merlino.*

Neque poterat ea tranſactio ſubſtineri, eo quia laudum
cui in illa renunciatum fuit contineret fauorem † Lauren- 22
tij cui potuit ipſe Laurentius in ſui præiudicium renunciare,
vt notant DD. *in l. ſi cauſa cognita, C. de tranſact.* & *in l.
cauſas C. eod. tit.* vbi Caſtrenſ. *n.* 4. *in fin.* Bald. *in l. elegan-
ter n.* 4. *ff. de cond. indeb.* & *in l. iurisgentium, §. paciſcar n.* 1.
ff. de pactis, vel etiam quia ſaltem ſubſtineri poſſet, & in vim
conuentionis, aut pacti, cum partes ita viſæ fuerunt ſe de-
claraſſe in inſtrumento dum in eo dixerūt, quod non ſolùm
ad eam † tranſactionem deueniebant, ſed etiam ad ſequen- 23
tes conuentiones, & pacta, vt tradit Bart. *in l. ſi cauſa cogni-
ta n.* 6. *C. de tranſact.* & *in l. ſi de certa n.* 3. *C. eod. tit.* Cal-
der. *conſ.* 5. *de tranſact.* præcipuè accedente iuramento,
† quod etiam efficere poterat, vt ſubſtineri deberet tranſa- 24
ctio, quæ alias non valeret, vt voluit Alex. *in d. l. ſi cauſa co-
gnita n.* 5. Curt. ſen. *ſuper repetit. eiuſdem legis n.* 17. & *n.* 23.
& notant ibi DD. & *in l. ſi quis maior C. eod. tit.* vbi idem
Alex. *n.* 3. Bart. *n.* 9. Caſtrenſ. *num.* 5. & tenuit Rota coram
Card. Seraph. *deciſ.* 737. *n.* 7. Non enim probatur prior ra-
tio, vt renunciatum fuit laudo, cum ſolum facta legatur ea
renunciatio concordiæ, quæ prius firmata fuerat inter Lau-
rentium, & filios Iſabellæ tranſigentis, quæ non poterant
conuenire laudo, cum illud latum fuiſſet ad fauorem Marſi-
lij inter eumdem Marſilium, & Iſabellam. Et certum eſt in
hac materia, † quod vt renunciatio præiudicet debet eſſe 25
certa, & præciſa, vt declarat Caſtrenſ. *in d. l. cauſa cognita
n.* 3. *in fin.* Alex. *n.* 7. Bald. *in l. ſi diuerſa n.* 5. *C. de tranſact.*
neque poſſunt pro ea ſufficere clauſulæ generales, quæ ſo-
lent † apponi de ſtylo, aut conſuetudine, vt voluit Bald.
ſuper ead. l. quem ſequuti fuerunt, Iaſ. *num.* 5. Alex. *num.* 4. &
in l. eleganter §. ſi poſt num. 4. *ff. de conſuetud. indebit.* Dec.
conſ. 39. *num.* 3. Surd. *deciſ.* 188. *num.* 14. Alteri verò rationi
obſtabat eadem falſitas cauſæ quæ nocebat tranſactioni,
quia quamuis iuramentum habeat † vim enixæ voluntatis, 27
cuius

Digitized by Google

cuius ea tranſactio ſubſtineri, & valere debebat omni meliori modo, quo poterat, vt tradit Bart. *in d. l. ſi cauſa cognita*, & ibi etiam Alex. *num.* 5. Iaſ. *in l.* 1. *numer.* 17. *ff.*
28 *de tranſact.* Tamen non poterat aliquis † eſſe eius effectus in caſu quo præter falſitatem cauſæ concurrebat etiam error iurantis, vt probat text. *in l. ſi ex falſis, C. de tranſact.* & notat ibi etiam Bart. *in princip.* Bald. *numer.* 1. Caſtrenſ. *num.* 1. idem Bart. *in l. ſi quis pro eo num.* 15. *ff. de fideiuſſor.* & rationem conſiderant ibi DD. quia deficere videtur in
29 iurante conſenſus, † qui requiritur ad neceſſitatem obligationis, & eamdem rationem conſiderauit Oldrad. *in conſ.* 95. *num.* 5. Socc. ſen. *conſ.* 40. *num.* 7. *lib.* 1. Socc. iun. *conſ.* 50. *num.* 32. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 190. *num.* 14. *vol.* 1. *&* 167. *nu.* 23. *vol.* 2. & propter hanc etiam rationem, neque va-
30 lere potuit pactum in quo † deficiebat cauſa finalis expreſſa à paciſcente ignoranter, aut per errorem, vt voluit Ruin. *in conſ.* 132. *nu.* 7. *lib.* 1. Angel. *in l. ſi diuortio num.* 2. *ff. de verb. oblig.* & ibi etiam Alex. *num.* 1. & tradit Card. Mant. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 1. *num.* 29.

Non etiam obſtare viſa fuerunt, quæ dicebantur pro ſubſtinenda eadem tranſactione, quod Laurentius poſt donationem factam Marchioni nouum inſtrumẽtum celebrauerit cum filijs Iſabellæ in quo non ſolum ratum habuit, & confirmauit tranſactionem, quàm anteà fecerat, ſed iterùm illis donauit ea bona quæ apud ſe retinebat. Ex quibus duo colligebantur pro confirmatione eiuſdem tranſactionis. Primum, quod propter eam ratihabitionem ceſſabant
31 exceptiones, † quæ contra illam opponebantur, dum omnibus ijs exceptionibus fuit in ea ratihabitione expreſsè re-
32 nuntiatum; ſecundò, quod cùm ceſſio † iurium facta in noua donatione ad fauorem poſſidentis haberet vim traditionis poſſeſſionis, vt habetur *in l. licet* 44. §. 1. *ff. de iure dotium, & in l. ſiue autem, ff. de publiciana in rem actione*,
33 præferenda erat hæc donatio † quamuis poſterior donationi Marchionis, qui bona data non poſſidebat, vt probat *text. in d. l. ſiue autem, ff. de publiciana in rem actione, & in l. quoties, C. de rei vendic.* cuius legis diſpoſitionem vo-
34 luit Iaſ. *ſuper ead. l. ſub num.* 35. procedere † etiam in donatione, & idem tenuit Oldrad. *in conſ.* 114. *numer.* 1. Gabr. *conſ.* 141. *num.* 7. *lib.* 1. Clar. *in* §. *donatio qu.* 13. *num.* 3. *in fin.* Ant. Gabr. *de empt. & vendit. concl.* 2. *num.* 8. Non enim viſum fuit obſtare, quod primo loco dicebatur, vt ratihabitio, quam fecit Laurentius tollere potuiſſet nullitates, ex quibus tranſactio impugnabatur. Quicquid enim dici poſſet de ſcientia, quam habuit Laurentius omnium earum
35 nullitatum † quæ ſcientia fuiſſet in primis, & omninò neceſſaria, vt diceretur illis renuntiatum, vt tradit Bald. *in l. obſeruare*, §. *poſt hac*, *ff. de officio Proconſulis, & Legati in* 2. *lectura ſub numer.* 11. & voluit Ruin. *in conſ.* 91. *num.* 10. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 49. *num.* 52. *lib.* 1. Tamen non
36 potuit per eam ratihabitionem confirmari actus in † præiudicium Marchionis, cui medio tempore ius quæſitum fuerat ex donatione, quam anteà illi etiam fecerat Laurentius, vt tradit Bald. *in d. l. obſeruare in* §. *poſt hac num.* 9. & plenè diſtinguit, & materiam declarat Bart. *in l. bonorum numer.* 2. *ff. rem ratam haberi, & in l. alienare num.* 2. *ff. de pignoratitia actione*, Speculat. *in tit. de oblig. & ſolut.* §. 1. *nu.* 31. Caſtrenſ. *conſ.* 228. *num.* 1. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 247. *num.* 6. Præſertim cùm ageretur de confirmando actu nullo,
37 quo caſu illa ſolum valere potuiſſet tanquam † nouus contractus, & à die ipſius ratihabitionis non autem vſque à principio tranſactionis ſiue alterius contractus, qui per eam confirmatus fuit, vt tradit Bald. *in d. l. obſeruare* §. *poſt hac num.* 7. *in* 2. *lectura, & in* 3. *lectura num.* 3. *& in l. vlt. num.* 2. *C. ad Sen. Conſ. Macedon.* Aret. *conſ.* 128. *num.* 3. Barbat. *conſ.* 6. *num.* 23. *lib.* 4. Surd. *deciſ.* 245. *nu.* 13. Neque dici poterat, vt filij Iſabellæ ratione poſſeſſionis, quam habebant bonorum donatorum haberent maius ius, cuius ratione præferendi eſſent Marchioni, quia cùm Laurentius in prima donatione, quam fecit Marchioni promiſiſſet illi non contrauenire conſtituendo hypothecam ſuper omnibus ſuis bonis pro illius obſeruantia tranſierunt ea bona in ſecundum donatarium cum onere eiuſdem hypothecæ, cuius occaſione tenebatur tradere rem ipſam loco intereſſe pro quo donator ſe obligauit, & voluit obligata eſſe bona
38 donata, vt limitando † diſpoſitionem eius legis voluit, Iaſ. *ſuper ead. l.* 1. *nu.* 8. Caſtrenſ. *in l. ſi quis* §. *ea lege nu.* 3. *ff. de verb. oblig.* Crot. *in l. filius familias* §. *diui num.* 96. *ff. de leg.* 1. & ita etiam eamdem legem declararunt Oldrad. *in adducto conſ.* 114. *nu.* 14. Gabr. *conſ.* 141. *num.* 7. *lib.* 1. Menoch. *in conſ.* 1153. *nu.* 7. Soccin. iun. *conſ.* 118. *nu.* 19. *lib.* 2. & tenuit Rot. *in Romana de Mazzatoſtis* 23. *Iunij* 1617. *coram Eminentiſſ. D. meo Card. Veroſpio.*

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Bononieñ ſupplementi legitimæ.

Veneris 5. *Maij* 1638.

ARGVMENTVM.

Indultum Clerico conceſſum de liberè teſtando etiam de bonis ab Eccleſia quæſitis, ac etiam in fauorem filij legitimati, dicatur ne emanaſſe contemplatione filij, vel reſpicere fauorem Patris, vt non poſſit velit filium inſtituere, ſin autem nolit, non coarctetur. Hinc pleniſſimè agitur quando filius legitimatus, maximè cum clauſula ſine præiudicio veniẽtium ab inteſtato teneatur ſequi paternam diſpoſitionem, vel illam impugnare petendo legitimam, & eius ſupplementum.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio obtenta à Papa, & verbum legitimamus ab eodem Papa prolatum veram, & plenariam legitimationem importat, & num. ſeqq. vbi amplia.*

3 *Legitimatio à Papa conceſſa per verbum diſpenſamus veram legitimationem importat.*

4 *Clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, aut alia valida diſpoſitione *præſeruat, & iura ab inteſtato venientium, & diſpoſitionem Patris ſic legitimantis, & num.* 17. *& ſeqq.*

5 *Legitimatus cum clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, &c. *ſuccedit ex teſtamento, & numer.* 10.

Legitimatus cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, &c. *non poteſt petere legitimam ſibi non relictam, aut eius ſupplementum, num.* 5. *& per totam deciſ.*

6 *Legitimatus* ſine præiudicio venientium ab inteſtato *eſt verè legitimus, ergo illi debetur legitima, conſequentia non valet.*

7 *Clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non limitat legitimationem, limitat tamen ſucceſſionem.*

8 *Legitimatio vera poteſt dari, quæ effectum ſucceſſionis habeat limitatum.*

9 *Succeſſio non eſt de eſſentia ſubſtantiali legitimationis.*

de Legitimatione ad ſucceſſionem, & de ſucceſſione ad legitimatione non benè infertur, num. 9.

10 *Legitimatus cum clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non ſuccedit ab inteſtato, & num.* 13. *&* 26.

11 *Filius legitimatus ad ſuccedendum patri ex teſtamento, ſed non ab inteſtato non poteſt petere legitimam.*

12 *Legitima eſt portio portionis debitæ ab inteſtato, & num.* 13. *& ſeq.*

14 *Legitima non debetur ei, qui ab inteſtato non ſuccedit.*

15 *Legitimatio nunquam cenſetur extenſa ad ſucceſſionem ab inteſtato niſi expreſsè legatur.*

Legitimatio ſemper cenſetur reſtricta ad ſucceſſionem ex teſtamento, num. 15.

16 *Filius legitimatus, cui pater aliquod in teſtamento reliquit, cùm hoc quod aliud petere non poſſit, non petit legitimam, vel eius ſupplementum.*

17 *Legitimatus cum clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non ſuccedit etiam quod extranei eſſent inſtituti.*

Clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *conſiderat etiam fauorem ipſius legitimantis; vt ſcilicet liberè diſponere poſſit, num.* 17.

19 *Legitimatus cum clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non poteſt impugnare patris voluntatem, & num.* 26.

20 *Indultum conceſſum clerico de teſtando etiam in fauorem*

I *filij*

filij legitimati, an dicetur reſpicere fauorem ipſius filij, vel patris.

Itaut ille poſſit pro ſuo libito filium inſtituere, vel non, & num. ſeqq. & per tot.

22 *Dictio*, alia, *ſignificat ſimilitudinem, non alternatiuam.*

Alternatiua ponitur inter ſimilia, num. 22.

23 *Facultas teſtandi quocumque modo, forma, & ſolemnitate intelligitur de diſpoſitione valida, ſecundum formam indulti, non autem ſecundum ius commune.*

24 *Clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *apponitur in legitimationibus, non autem in facultatibus teſtandi.*

25 *Facultas diſponendi comprehendit diſpoſitionem ex teſtamento, non autem ſucceſſionem ab inteſtato.*

27 *Facultatem habens codicillandi poteſt abſque teſtamento diſponere.*

28 *Facultas diſponendi per codicillos, non benè infert ad facultatem tranſmittendi ab inteſtato.*

29 *Clericus habens bona patrimonialia, in illis hæredem habere poteſt, & in alijs acquiſitis ab Eccleſia ſuccedit Camera.*

30 *Legitimatus cum facultate ſuccedendi ab inteſtato, & abſque clauſula*, ſine præiudicio, &c. *petit legitimam contra patris prohibitionem, & nu. 31.*

32 *Pater inſtituendo filium in aliquo dicitur agnoſcere illum habere iura ſuitatis, & quando.*

DECISIO XXXV.

ANtonius Maria de Nigro Presbyter Bonoñ. obtinuit à fel. recor. Gregorij XV. facultatem teſtandi vel alias diſponendi, tam de patrimonialibus, & alijs bonis, de quibus teſtari, vel alias diſponere poterat, quam etiam de omnibus alijs bonis emphyteoticis, feudalibus, Eccleſiaſticis, & alijs quibuſcumque, quæ tempore mortis, ſeu diſpoſitionis ab eo poſſiderentur, & quæ alias ſine tali facultate ad Cameram Apoſtolicam deuolui debuiſſent, vſque ad ſummam 4000. ducatorum auri de Camera ad fauorem conſanguineorum, affinium, nepotum, & amicorum, & quarumuis aliarum perſonarum etiam de iure prohibitarum, & ad ſuccedendum penitus incapacium, & præſertim ad fauorem Antonij Mariæ filij, ea eo iam tunc in ſacris conſtituti, ex ſoluta ſuſcepti, ſine tamen præiudicio venientium ab inteſtato, aut alia valida diſpoſitione. Et ad effectum præmiſſum obtinuit dictum filium legitimari, & habilitari, ac ab eo omnem illegitimitatis maculam aboleri. Cùm autem in teſtamento relictis filio legitimato nonnullis bonis pro omni, & toto eo, quod ex bonis, & hæreditate ipſius prætendere poſſit inſtituerit hæredem vniuerſalem Congregationem verecundorum Bononiæ, & ab hærede d. Antonij Mariæ prætenderetur ſupplementum legitimæ fuit per ſententiam Rotalem * abſoluta Congregatio a petitis, à qua interpoſita appellatione, cauſa mihi commiſſa confirmando dictam ſententiam tanquam validam, & iuſtam, iterùm fuit dictum, non deberi ſupplementum legitimæ.

Quia etiamſi negari non poſſit, quin Antonius Maria filius fuerit verè legitimatus cum Papa ab eo abſterſerit om-
1 nem maculam natalium, verbum enim illud, *legitimamus*, quo Papa eſt vſus, veram, atque plenariam legitimationem importat, vt poſt Angel. *in conſ.* 17. & Aretin. *in l. gallus*, §. *& quid ſi tantum*, *ff. de lib. & poſthum.* tradit Ruin. *conſ.* 75. *nu.* 5. *&* 13. *& conſ.* 86. *num.* 6. *verſ. quinimò arbitror lib.* 3. Peregr. *de fideic. art.* 13. *num.* 35. & firmauit Rota *dec.* 626. *nu.* 3. *par.* 2. *rec.* vbi quod illud per ſe ſolum
2 ſufficit, vt filius cenſeatur in ampliſſima † forma legitimatus etiamſi aliæ clauſulæ id ſignificantes non adſint, ex ibi allegatis, *& in Romana legitima* 16. *Decemb.* 1619. *coram bo. me. Sacrato*, poſt Merlin. *de legit. dec.* 62. *num.* 2. 3. *&* 4.
3 vbi, quod hoc procedit etiamſi Papa † vſus fuerit verbo, *diſpenſamus*, quia & ipſum poteſt importare legitimationem, Abb. *in cap. per Venerabilem qui fil. ſint legit.* Oldrad. *conſ.* 327. *in fin.* Gozad. *conſ.* 6. *num.* 66. *&* 67. Attamen cùm legitimatio habeat clauſulam, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato, aut alia valida diſpoſitione*, & ſic ſit limitata non ſolum præſeruat præiudicium venientium ab inte-
4 ſtato, ſed etiam voluntatem, † & diſpoſitionem Antonij Mariæ patris, itaut ſic legitimatus teneatur illius iudicium ſequi, & nullatenus ipſius diſpoſitionem impugnare, tanquam habilitatus ad ſuccedendum in ea tantum parte, quæ patri placebit, & quatenus ei relinqueret, non autem vt ſuccederet patri non diſponenti, & contra vel præter eius
voluntatem petendo legitimam non relictam, vel eius ſup- 5
plementum, vt tenet Decian. *conſ.* 41. *nu.* 33. Peregr. *conſ.* 18. *nu.* 5. *& ſeqq. lib.* 4. Coſt. *de port. rat. quæſt.* 156. *num.* 3. *cum ſeqq.* Lup. *de illegit. Comment.* 3. §. 1. *num.* 62. *poſt med.* latiſſimè infinitos cumulans firmat Caſtill. *de Coniect. vlt. volun. cap.* 22. *num.* 158. vbi teſtatur de veriori, & communiori Rimin. ſen. *conſ.* 41. *nu.* 9. vbi dicit ſe in hoc non repeririſſe contradictorem, Gabr. *conſ.* 30. *nu.* 29. *lib.* 1. vbi alios refert Rot. *in Romana de Bonellis* 24. *Ianuar.* 1635. *coram bo. me. Caſ. de Graſſ. deciſ.* 3. *nu.* 10. *& nu.* 15. *verſ. neque obſtat, qui fil. ſint legit. & coram ſan. mem. Greg. XV. deciſ.* 135. *&* 201. *ſub num.* 4. *vbi ſub num.* 6. Subdit non eſſe bonam
conſequentiam, legitimatus ſine † præiudicio venientium 6
ab inteſtato, eſt verus legitimus, & filius ergo illi debetur legitima, quia licet dicta clauſula non limitet legitimatio-
nem, † limitat tamen ſucceſſionem, cùm poſſit dari ve- 7
ra legitimatio, † quæ effectum ſucceſſionis habeat limita- 8
tum, vt tenet Socc. *conſ.* 246. *nu.* 3. *verſ. ſecundo prima legitimatio lib.* 2. Decian. *conſ.* 258. *in fin.* Ruin. Patiſ. & Soc-
cin. iun. *in d. deciſione allegatis*, & facit quia † ſucceſſio non 9
non eſt de eſſentia ſubſtantiali legitimationis, cùm ſint quid diuerſum, nec de vno ad aliud inferatur.

Et propterea cenſuerunt DD. gratiam, de qua agitur principaliter non emanaſſe ſuper legitimatione, ſed ſuper facultate teſtandi conceſſa Antonio Mariæ Patri, vt poſſet teſtari ad fauorem quarumcumq; perſonarum incapacium, & poſſet in iſtum filium ſpurium hæreditatem transferre, vnde ſequitur verè fuiſſe diſpenſatum ſeu legitimatum, ſolùm ad effectum ſuccedendi ex teſtamento Patri, cùm ex tenore diſpoſitionis pateat in conſequentiam non principaliter factam fuiſſe hanc legitimationem. Diſpenſatus au-
tem huiuſmodi ſeu limitate legitimatus ſuccedit ſolum in 10
in eo, quod ei fuit relictum, & non in legitima, ex quo ei non eſt tributa facultas ſuccedendi ab inteſtato, *vt rectè firmatum fuit in deciſione R. P. D. mei Veroſpij* 2. *Martij ſuperioris anni*, Dec. *conſ.* 263. *num.* 3. *ad med. verſ. ſed quidquid ſit*, Honded. *conſ.* 89. *nu.* 59. *& ſeqq. lib.* 1. vbi conclu-
dit legitimam † non deberi quando filius legitimatus fuit ad 11
ſuccedendum Patri, ſed non ab inteſtato, Gabr. *conſ.* 24. *nu.* 11. *& num.* 24. *lib.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 36. *nu.* 9. & Latius *conſ.* 18. *num.* 2. *& ſeqq. lib.* 4. vbi reſpondet contrarijs Caldas *in commentar. ad l. ſi curatorem, verſ. ſi curatore numer.* 53. *C. de in integr. reſtitut. min.* cum alijs allegatis per Rotam *coram me in ſupradicta Romana de Bonellis* 24. *Ianuarij* 1635. ea ratione, quia filius legitimatus, qui non
poteſt ſuccedere ab inteſtato, neque poteſt prætendere 12
legitimam, quæ eſt portio portionis debitæ ab inteſtato, ex latè deductis in *dicta Romana de Bonellis*. Quod clariùs aſſequimur ex verbis facultatis teſtandi, in qua poſt ampliſſima verba ſubiungitur: *Ac ad effectum præmiſſum dictum filium legitimamus, & habilitamus, &c.* qui effectus erat, vt in ipſum per patrem poſſet hæreditas transferri, necnon ex clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, quæ operatur, vt talis legitimatus non conſequatur legitimam,
† quia legitima eſt quota ſucceſſionis ab inteſtato, & per 13
dictam clauſulam legitimatus excluditur à ſucceſſione ab inteſtato, ex receptiſſima Doctorum ſententia Paul. de Caſtr. *in l. gallus*, §. *& quid ſi tantum num.* 16. *in fin. ff. de liber. & poſthum.* Capr. *conſ.* 157. *nu.* 43. *in fin.* Soccin. *conſ.* 95. *nu.* 43. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 72. *num.* 15. *verſ. ſecundò non valuit lib.* 3. & conſequenter etiam à legitima, cùm cla-
rum ſit † legitimam ei non deberi, qui ab inteſtato non 14
ſuccedit cùm ſit portio portionis debitæ ab inteſtato, Aretin. *in d. l. gallus*, §. *& quid ſi tantum num.* 21. *ff. de liber. & poſthum.* Dec. *conſ.* 576. *ſub num.* 6. Aym. *conſ.* 11. *num.* 13. Rota *coram Bubalo in Aſculana legitima* 2. *Decembris* 1588. *impreſſa* apud Merlin. *de legit. deciſ.* 39. *in Romana ſupplementi legitimæ* 8. *Februarij* 1593. *coram Cardinali Arigonio impreſſa vbi ſuprà deciſ.* 36. *& latè coram Sanct. mem. Gregor. XV. d. deciſ.* 135. *& in dicta Romana de Bonellis* 24. *Ianuarij* 1635. *coram me*, & verè facultas conceſſa per Sanct. memor. Gregorium XV. eſt reſtricta ad diſpoſitionem ex teſtamento, nec in ea ſit aliquod verbum de
ſucceſſione ab inteſtato, † quæ propterea non cenſetur 15
conceſſa, dum non legitur in facultate, Rodoan. *de ſpol. Cleric. quæſt.* 7. *in princ. num.* 7. Nauar. *eod. tract.* §. 7. *num.* 6. *&* 15. *in fine.*

Et hic intellectus eſt conformis tàm petitioni Antonij

Ma-

Digitized by Google

Mariæ limitatæ ad facultatem teſtandi, quam conceſſioni,
ibi, *ſuis in hac parte ſupplicationibus inclinati*, cui correſ-
pondet totus contextus induli, vt ex lectura, ex qua ap-
paret totum indultum fuiſſe conceſſum ad inſtantiam, &
contemplationem Patris illud petentis, vt ipſe poſſet ſecun-
dum eius voluntatem expreſſam in teſtamento, vel codi-
cillis, aut donationibus liberè diſponere ad fauorem quo-
rumcumque etiam incapacium, & facta fuit ſpecialis men-
tio filij, ex quo illi magis reſiſtebat Ius commune, & con-
ſtitutio ſanct. mem. Pij V. non autem, vt ex hoc limitare-
tur facultas Patri, cui poſt habitam mentionem filij apertis
verbis datur abſoluta facultas diſponendi, & nullis regulis
limitata per illa verba, *pro tui arbitrio, & voluntate abſo-
lutis, &c.* Concurrentibus igitur ſimul, quod Patri data
fuit libera, & abſoluta facultas expreſsè diſponendi nullis
Iuris regulis limitata, & è conuerſo limitata ſit habilitas
Spurij ad ſuccedendum ſine valida diſpoſitione, & qui-
dem acceſſoriè ad indultum Patri conceſſum ſequitur, vt
16 dum † Pater ei reliquit bona, de quibus in teſtamento cum
probibitione aliud non petendi, non poſſit contra volun-
tatem Patris prætendere ſupplementum legitimæ ex ſu-
pradeductis.

Non obſtat, quod clauſula illa præſeruet tantùm Iura
venientium ab inteſtato, hic autem non fuerit inſtitutus
veniens ab inteſtato, ſed locus Pius, quia imò cenſuerunt
Domini dicendum, clauſulam importare, vt legitimatus
non poſſit ſuccedere etiamſi fuerit inſtitutus extraneus, cum
per illam legitimatus cenſeatur ſolum habilitatus, vt ſuc-
cedat in eo, quod ſibi fuerit relictum, nec poſſit venire,
contra vel præter voluntatem legitimantis, vt fuit firma-
17 tum ex allegatis ſuprà, † vnde non attenditur ſolummo-
do fauor venientium ab inteſtato, ſed conſideratur potiùs
fauor legitimantis, vt liberas habeat habenas diſponendi,
& in terminis Rota coram Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 4. numer.* 10.
& 15. cum ſeqq. qui fil. ſint legit. reprobando Pariſ. *conſ.* 7.
lib. 2. necnon Cephal. qui eum ſequitur *conſ.* 117. *lib.* 1.
& Dec. *conſ.* 264. firmauit talem legitimationem cum
clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, etiam
18 quod non agatur de præiudicio venientium † ab inteſta-
to non ſolùm præſeruare hoc præiudicium, ſed etiam
facere, vt ſola voluntas teſtatoris attendi debeat, cum
non poſſit ſic legitimatus voluntatem paternam impugna-
19 re per ſupradicta, † quæ clariora redduntur attento quod
ne dum adeſt clauſula, *ſine præiudicium venientium ab in-
teſtato*, ſed etiam alia clauſula, *aut alia valida diſpoſitio-
ne*, & alia clauſula, *aut alias pro tui arbitrio, & volunta-
te abſolutis*, quæ indubitanter concedunt Patri liberam
poteſtatem diſponendi, itaut Papa voluerit præſeruare
20 iura ſua, venientibus ab inteſtato, & voluntatem
legitimantis, itaut poſſet ad arbitrium diſponere, &
ſic patet referri debere ad Antonium Mariam Patrem
diſponentem, vt firmatum fuit in deciſione Domini mei
21 Veroſpij. Valida enim † erat diſpoſitio qualiſcumque facta
fuiſſet per Procuratorem, iuxta formam indulti ibidem ex-
preſſam, & ſicut per ſucceſſionem ab inteſtato ſuccedeba-
tur Patri per conſanguineos legitimos, & naturales, ita
etiam alia valida diſpoſitio intelligi debet de alia ſimili, per
22 quam eidem ſuccederetur ſtante dictione, *alia*, quæ ſi-
militudinem ſignificat, & non alternatiuam, quæ pariter
ponitur inter ſimilia, non autem de alia diſpoſitione, ex
qua ſuccederetur alijs anteceſſoribus, nec ex his tollitur fa-
cultas diſponendi quocumque modo, & forma, & ſolemni-
23 tate non ſeruata, † quoniam diſpoſitio valida intelligi
debet ſecundum formam indulti, non autem prout de iure
communi.

Pariter nihil facit, quod iſta clauſula non ſit appoſita le-
gitimationi, ſed facultati teſtandi, cum non poſſit ſubſiſte-
re talis interpretatio, quia ſi Papa abſolutè præſeruaſſet ſuc-
ceſſionem ab inteſtato abſtuliſſet, non conceſſiſſet faculta-
24 tem teſtandi, ſed re vera clauſula immediatè eſt † appoſita
reſpectu ſucceſſionis ipſius filij, iuxta ſolitum, cum appo-
natur ſolùm in legitimationibus, non autem in facultatibus
teſtandi.

Quoad generalitatem verborum indulti DD. placuerunt
reſponſiones datæ in deciſione Domini mei Veroſpij cum
quibus tranſierunt, quia per talem generalitatem concedi-
tur libera facultas diſponendi inter viuos, ac in vltima vo-
luntate, non autem ab inteſtato, vt firmatur in deciſione
25 iuxta naturam facultatis diſponendi, quæ de † ſtilo non
comprehendit ſucceſſionem ab inteſtato, niſi expreſsè con-
cedatur; ſed quatenus etiam indultum comprehenderet fa-
cultatem diſponendi ab inteſtato reſpectu Patris, illa tamen
fuit reſtricta reſpectu filij legitimati, ex ſupradicta † clau- 26
ſula, *ſine tamen præiudicio venientium ab inteſtato*, aut alia
valida diſpoſitione, per quæ verba prohibitum eſt ei contra-
uenire non ſolùm ſucceſſioni ab inteſtato, ſed etiam aliæ
validæ diſpoſitioni paternæ. Nec facultas codicillandi po-
teſt operari, vt liceat tranſmittere ab inteſtato, ſed tantùm
vt habens talem facultatem poſſit abſque teſtamento † di- 27
ſponere vnde ſit ex facultate diſponendi per codicillos non
bene inferri ad facultatem † tranſmittendi ab inteſtato, 28
cum ſint inter ſe diuerſa codicillaris diſpoſitio, & ſim-
plex ſucceſſio, & propterea datur caſus, † quod is qui 29
habet bona patrimonialia poſſit habere hæredem in eis
etiamſi in alijs acquiſitis ex bonis Eccleſiaſticis ſuccederet
Camera, & ſic ex illis verbis, necnon quod omnia bona
per te pro tempore relinquenda nullo modo tanquam ſpo-
lia ad Sedem, & Cameram Apoſtolicam deuoluantur, vel
ſpectent; ſeu deuolui, aut ſpectare dici, vel cenſeri poſ-
ſint, pariter concedimus, & indulgemus, &c. non eſt di-
cendum Papam conceſſiſſe ſucceſſionem ab inteſtato, cum
dicta verba fuerint appoſita ex eos quod ſupra in principio
indulti fuerat data facultas teſtandi, & diſponendi, de bonis
quæ ceſſante indulto ſpectarent ad Cameram. Ideò in hac
parte fuit dictum, quod bona relinquenda nullo modo
tanquam ſpolia ſpectant ad Sedem, † & Cameram Apo- 30
ſtolicam.

Nec prædictis obſtant deciſiones *in Romana legitima co-
ram bon. mem. Sacrato 57. & 62. poſt Merlin. de legim.* quia
non applicantur, ſiquidem ex illarum lectura patet in illa
legitimatione contineri facultatem ſuccedendi ab inteſtato,
& deficere clauſulam, *ſine præiudicio venientium ab inteſta-
to*, aut alia valida diſpoſitione, & ad effectum præmiſſum,
quæ cum concurrant in iſto caſu, inde ſequitur illas non
applicari, † & nil mirum ſi in illis deciſionibus fuit firma- 31
tum, quod Robertus potuerit detrahere legitimam non ob-
ſtante Patris prohibitione.

Denique nec releuat, quod Pater filium inſtituendo a-
gnouerit ipſum habere Iura ſuitatis, quia cùm teſtator in
inſtitutione vſus fuerit clauſula, *ac aliàs omni meliori mo-
do*, † *quo potuit*, &c. dicendum eſt illum cenſuiſſe, quod fi- 32
lius nullo modo poſſet contra tabulare, ponderando illum
prohibuiſſe ne aliquid amplius peteret, ſignum euidens, quod
credidit non poſſe aliud conſequi niſi ab eo fuerit relictum
non obſtante quacumque legitimatione.

Ex quibus vtraque parte informante pro confirmatione
ſententiæ Rotalis fuit reſolutum, &c.

*Aduerte, quod in hac cauſa alia habetur Deciſio coram E-
minentiſſimo Cardin. Veroſpio, prout in deciſione habe-
tur, ſed non exprimitur tempus, & eſt ſub die 2. Martij
1637. deciſ. 200. par. 7. recent.*

R. P. D. CARRILLO,

Calaguritana Beneficij.

Veneris 5. Martij 1638.

ARGVMENTVM.

Prouiſus Apoſtolicus non præfertur præſentato,
& ab ordinario inſtituto, qui dicitur habere
ius ad rem, & in re præſertim ex clauſula dum-
modo non ſit alteri ius quæſitum, quæ ſem-
per appoſita cenſetur. Gratia beneficij dicitur
ſubreptitia quando non narratur Papæ reſiden-
tia beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Fundamentum propriæ intentionis eſt plenè, & conclu-
denter probandum.*
*Beneficium eſſe affectum eſt ab allegante concludenter
probandum, num.* 1.
2 *Subreptio oritur ex taciturnitate veritatis.*
3 *Præſentatus, & inſtitutus ab ordinario habet ius in re,
& ad rem, & præfertur prouiſo Apoſtolico.*
*Amplia ſi ex fundatione beneficij, conſuetudine aut con-
ſtitutione caueatur beneficium deberi oppoſitori magis
idoneo reperto, num.* 4.
5 *Prouiſus Apoſtolicus non præfertur inſtituto ab ordi-
nario*

Digitized by Google

nario ſtante clauſula, dummodo non ſit alteri ius
quæſitum.
Clauſula, dummodo non ſit alteri ius quæſitum, *ha-
betur ſemper pro appoſita in litteris Apoſtolicis etiam
de iure communi.*
6 *Clauſula*, dummodo non ſit alteri ius quæſitum, *præ-
ſeruat ius præſentati, ita vt gratia contra eum non
poſſit ſortiri effectum.*
7 *Gratia Papæ ſuper beneficio nulla, ſi omittatur narra-
tio qualitatis reſidentiæ.*
*Gratia Papæ eſt nulla, ſi omittatur narratio eorum, quæ
de iure narrari debent, num. 7.*
8 *Papa ſi ipſi omittatur narratio reſidentiæ beneficij
eam ſciendo, vel illud denegaſſet, vel difficilius
conceſſiſſet.*
9 *Pontifex non intendit per ſuam collationem præiudica-
re canonicè electis, vel præſentatis, nec eis tollere
ius quæſitum.*
10 *Conſuetudo ſiue ſtatutum Calaguritanum, quod non
obſtante appellatione procedatur ad exequutionem,
an appellatio ſit ſuſpenſiua, vel deuolutiua, vi-
deas remiſſiuè.*
11 *Ius quæſitum ad beneficium non omittitur nec vitiatur
per ſubſequentes attentatos.*
12 *Auditores Rotæ poſſunt inſtituere ſeru. ſeru. in be-
neficio.*

DECISIO XXXVI.

CVm vacaſſet beneficium, de quo agitur in Eccleſia de
Ceruera Calaguritanæ Diœceſis ad illud ſe oppoſue-
runt Clerici Patrimoniales, qui ad ſimplex beneficium
approbati fuerunt, & iuxta præſcriptum Breuis Clementi
VIII. fuerunt quatuor electi, & præſentati à Capitulo di-
ctæ Eccleſiæ. Verùm quia Ordinarius ad vlteriora proceſ-
cit non obſtante appellatione per Io. Gonzalen interpoſita
Rota coram me ſub die 28. Aprilis 1636. dixit omnia geſta
ab Ordinario poſt appellationem interpoſitam eſſe attenta-
ta. Hodie autem d. Ioannes obtinuit diſputari dubium,
cui ſit adiudicandum beneficium prætendens ſibi adiudica-
ri debere tanquam de eo prouiſo auctoritate Apoſtolica,
vti de reſeruato propter illius vacationem de Menſe Iulij ſe-
cutam, & Domini beneficium ei adiudicandum non eſſe
reſponderunt.
1 Quia vltra quod non probauit † affectionem plenè, &
concludenter tanquam fundamentum ſuæ intentionis, po-
tiùs apparet narratiuam per ipſum factam fuiſſe ſubrepriti-
am, ex quo non expreſſi ſe non fuiſſe nominatum à Capitu-
lo prout nominati fuerunt, & præſentati Gregorius, Fran-
ciſcus, Hieronymus, & Ioannes Aluarez, ac ab Ordina-
rio inſtituti, & ſic dum ad dictum Capitulum pertinet no-
minare, & eligere quem maluerit ex approbatis per exami-
natores, iuxta tenorem dicti Breuis Clem. VIII. & Gre-
gorius, & alij tres fuerint electi illis perneceſſe dicendum
3 eſt fuiſſe ius quæſitum, non ſolum in re, † ſed ad rem, ita
& taliter vt huiuſmodi ius debeat præferri prouiſo Apoſtoli-
co, *cap. ſuper eo 15. cap. ex parte 13. de offic. deleg. c. quam-
uis de reſcript. in 6.* Rot. *dec. 17. de præben. in nou. & coram
Seraph. dec. 1263. nu. 3. & 4.* maximè cùm ex fundatione,
4 conſuetudine, aut conſtitutione caueatur beneficium de-
beri oppoſitori habenti qualitates requiſitas, & magis ido-
neo reperto, Caſſad. *deciſ. 18. num. 5. de præben.* Put. *dec.
252. in nou. lib. 3. & fuit dictum in Calaguritana de Tubano
coram Penia 14. Februarij* 1605.
5 Quod facilius procedit in præſenti, † ſtante clauſula,
dummodo non ſit alteri ius quæſitum, quæ ſemper habetur
pro appoſita non ſolum *ex regul. de iur. quæſit. non tollen.*
ſed etiam de iure communi Felin. *in cap. Capitulum numer.
16. verſ. adducitur de reſcript.* Sarnen. *in regul. de iur.
quæſit. non tollen. par. 1. numer.* 1. vbi Mandoſ. *quæſt. 2.
6 num.* 5. quia præſeruat illud ius quæſitum, † ita vt gra-
tia contra præſentatum non poſſit ſortiri effectum, Mare-
ſcott. *lib. 2. var. cap. 1. num. 172. & 173. in punct.* Rot. *in
alia Calaguritana beneficij de Fuenmayor 21. Maij 1614. quæ
eſt deciſ. 579. par. 3. recent.* vbi plures aliæ Calaguritanæ
cumulantur.
Quibus accedit, quod non fuit narratum prædictum be-
neficium eſſe de reſidentia prout eſſe tale conſtat ex confeſ-
ſione eiuſdem Ioannis facta in ſuo mandato procuræ dato
in Summar. Gregorij numer. 5. ex Breue appellationis d.
Summar. num. 4. & ex teſtibus Summ. num. 7. & ob reſi-
dentiæ qualitatis omiſſionem † redditur gratia nulla cùm 7
non fuerit narrata ea, quæ erant de iure narranda, Felin.
in cap. in noſtra num. 17. de reſcript. Staphil. *de liter. grat. de
vi, & effect. clauſ. numer.* 48. quo caſu Papa ſi hoc ſciuiſ-
ſet, † vel gratiam denegaſſet, vel eam difficiliùs conceſſiſ- 8
ſet, *cap. ſuper liter. de reſcript.* Put. *deciſ. 252. in fin. lib.* 3.
Rot. *d. deciſ. 579. num. 4. par. 3. recent.* Pontifex enim per
ſuam collationem non intendit † præiudicare ritè, & ca- 9
nonicè electis, vel præſentatis, nec eis tollere ius quæſi-
tum, *d. cap. ſuper eo, c. ex parte de offic. deleg. cap. quamuis
de reſcript. lib. 6.* Ægid. *deciſ. 9. de reſcript.* Rot. *deciſ. 17.
in nou. de præben.*
Nec obſtat, quod prædictum ius proueniat ex actibus
non ritè, & rectè factis cùm iam Rota declarauerit præſen-
tationem, & collationem fuiſſe attentatam, quia quic-
quid ſit de conſuetudine, quæ viget in Calaguritana Diœ-
ceſi legitimè approbata vel de ſtatuto, aut de Conſtitutio-
ne Synodali, quod non obſtante appellatione procedatur
ad exequutionem nempe ad collationem, & poſſeſſionem
beneficij Parochialis, ita vt appellatio ſolùm habeat effe-
ctum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, in qua ma-
teria videndi ſunt, Gonzal. *in reg. 8. in annotat. contra nul-
lit. num. 209. vſque ad numer. 212. cum ſeqq.* Lancell. *de at-
tent. 2. par. cap. 12. limit. 98. num. 1.* Garz. *de beneſ. 4. par.
num. 18. verſ. ſi minus*, Rot. coram Greg. XV. *deciſ. 232.
num. 1. ibique adden. num. 4.* dixerunt Domini in præſenti
verſari extra difficultatem ex alia ratione nempe, quia per
attentatum Iudicis approbatos, & idoneos repertos non † 11
cenſetur amiſiſſe ius quæſitum, nec eorum ius vitiari po-
tuiſſe ex ſubſequentibus attentatis, vt in punct. dixit Rot.
in Gerunden. beneficij 2. Decembris 1605. *coram Damaſce-
no, & in d. deciſ. 579. numer. 3. par. 3. recent.* imò in om-
nem caſum poſſet hodie Rota illos ſeru. ſeru. inſtituere ex † 12
clementina Auditor *de reſcript.* Seraphin. *deciſ. 1238. nu-
mer. 4. & 5.*
Ex quibus reſolutum fuit Ioanni non eſſe adiudicandum
beneficium, & ſequeſtrum anteà appoſitum eſſe reuocan-
dum vtraque, &c.

*Hæc deciſio ſub die 28. Aprilis 1636. cùm non habeatur im-
preſſa erit infrà in appendice.*

R. P. D. PIROVANO.

Auenionen̄ fideicommiſſi.

Veneris 7. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

Vocatio alicuius expreſsè à Teſtatore facta in caſum
obitus grauati ſine filijs non excluditur ſi ille ob-
ierit relicto nepote ex fratre: fœmina excluſa e-
tiam maſculi ab ea deſcendentes dicuntur exclu-
ſi: Fideicommiſſum à muliere factum quando-
que, & ipſum dicitur continere fauorem agna-
tionis.

SVMMARIVM.

1 *Nepos ex fratre non admittitur fideicommiſſum factum
patruo ſi ſine filijs decederet, vbi alius fuerit expreſsè
à teſtatore vocatus.*
2 *Fœmina per maſculum excluſa ſemper remanet excluſa,
licet maſculus poſteà defecerit.*
3 *Fœmina excluſa omnes ab ea deſcendentes excluſi rema-
nent, & num. 12.*
4 *Subſtitutio facta filijs, ſi ſine filijs decederent, expirat
per mortem eorum cum filijs, vel nepotibus.*
5 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum in conditione
poſitorum, etiam quod verſemur in fideicommiſſo a-
ſcendentis.*
6 *Maſculi ex fœminis veniunt in inſtitutione alicui facta,
& eius deſcendentibus maſculis, ſi agnatio non eſt
contemplata.*
7 *Agnationis contemplatio excluditur in teſtamento fœ-
minæ, quæ extranei familiam necnon & fœminas
vocauit.*
8 *Familiæ, & agnationis contemplatio deſumitur ex qua-
litate maſculinitatis in quolibet gradu repetita.*
9 *Agnatio, & familia dicitur contemplata ex vocatione
maioris natu.*

10 *Fa-*

10 *Familiæ, & agnationiscontemplata præſumptio etiam in fœmina cadere poteſt vocante proprios filios maſculos.*
11 *Subſtitutio facta de maſculis, eorumque filijs maſculis non poteſt comprehendere maſculum ex fœmina.*
Pronomen ſuos adaptatur, ſiue ad filios, ſiue liberos, ſiue deſcendentes, aut proximiores.
12 *Suorum appellatione ex communi vſu loquendi in Regno Galliæ quicumque veniunt deſcendentes.*
13 *Filia excluſa nunquam cenſetur vocatus maſculus ex illa, quamuis verba eum comprehenderent numer. 12.*
14 *Subſtitutus, quod aliquis ſit dupliciter non eſt incompatibile, ſcilicet primo loco aliquibus deficientibus, & deinde etiam omnibus ſubſtitutis extinctis contra num. 14.*
15 *Vocatio expreſſa vbi non adeſt, nec ibi concurſus vocationum admitti debet.*

DECISIO XXXVII.

Riccarda de Grillet relicta quon. Gabrielis de Gerards
moriens, hæredem inſtituit Petrum eius, & d. Ga-
brielis filium, illique ſubſtituit Henricum eius filium, eique
morienti abſque filijs maſculis naturalibus & legitimis, ſub-
ſtituit maiorem natu ex filijs pariter Petri ſupradicti, &
moriente tali filio maſculo abſque filijs maſculis naturali-
bus, & legitimis ei ſubſtituit alios dicti Petri filios maſcu-
los cum qualitate primogenituræ, prædictis autem ſine
filijs maſculis morientibus ſubſtituit D. Gabrielem de Gril-
let Dominum de Briſach, & caſu quo idem D. Gabriel, &
ipſe decederet abſque filijs maſculis diuidendo ſuam hære-
ditatem in quatuor partes ſignanter ad quartam partem vo-
cauit D. Dianam de Gerard, & ſuos, quæ D. Diana eſt fi-
lia Petri hæredis, & mater D. Henrici de Caſtellana D. de
Ampus.

Mortuo exinde Petro, & Henrico nulliſque maſculis e-
xiſtentibus ex vocatis D. Gabriel, prætendit eſſe purifica-
tum fideicommiſſum ad eius fauorem, & ex aduerſo D.
Henricus filius D. Dianæ tanquam maſculus, & nepos Pe-
tri ſuperexiſtens contendit ſe prius vocatum, & non eſſe
factum locum fideicommiſſo ad fauorem D. Gabrielis.
Quare dum hodie dubitatur de purificatione huiuſmodi fi-
deicommiſſi, & ad cuius fauorem, pro D. Gabriele fuit re-
ſponſum.

Quoniam D. Gabriel fundat intentionem ſuam in defi-
cientia filiorum maſculorum Petri, qui abſque filijs maſcu-
lis omnes deceſſerunt de qua deficientia in facto non dubi-
tatur, maximè concurrente partis confeſſione in poſitioni-
1 bus emanata, & † ea probata non admittitur quæſtio vo-
luntatis, dum idem D. Gabriel nomine proprio fuit à Te-
ſtatore vocatus, Angel. *conſ.* 306. *num.* 3. Alex. *conſ.* 123.
num. 1. *lib.* 1. Soccin. *in l. Gallus*, §. *etiam ſi parente num.*
50. *ff. de liber. & poſthum.* & *conſ.* 37. *num.* 3. *lib.* 3. Rolan.
conſ. 38. *num.* 25. *vol.* 4. Menoch. *conſ.* 269. *num.* 57. Pe-
regr. *de fideic. art.* 21. *num.* 45.

De anteriori autem vocatione D. Henrici viſum fuit non
conſtare ad impediendum purificationem fideicommiſſi in
ſequentibus gradibus poſt extinctionem lineæ maſculo-
rum per Teſtatricem vocatæ.

Quoniam non eſt filius maſculus Petri, neque filius ma-
ſculus Henrici, neque maſculus ex maſculo eorum deſcen-
dens, ſed filius maſculus Dianæ filiæ Petri, quæ primò fuit
excluſa per exiſtentiam Henrici fratris maſculi. Vnde ſem-
2 per remanet † excluſa licet poſteà maſculus ille per quem
fuit excluſa defecerit, Aret. *conſ.* 144. & 154. Alex. *conſ.*
29. *in fin. lib.* 1. Soccin. *conſ.* 296. *vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 72. *nu.*
3 79. *lib.* 4. Fuſar. *quæſt.* 484. *num.* 32. & inde omnes † ab ea
deſcendentes excluſi remanent, *l. ſi viua matre, C. de bon.
mater.* Bald. *in l. maximum vitium num.* 3. & 4. *C. de liber.
præter.* Tiraq. *de iur. primog. quæſt.* 12. *num.* 5. & *quæſt.* 40.
num. 126. Becc. *conſ.* 107. *num.* 2. & 3. Surd. *conſ.* 85. *num.*
11. & *deciſ.* 41. *num.* 7.

Non obſtat, quod idem D. Henricus filius D. Dianæ, &
Petri nepos veniat ex ſubſequenti vocatione, ibi, *& mori-
ente d. Henrico, & dd. alijs filijs maſculis d. Petri ſine filijs
maſculis ſubſtituit D. Gabrielem*, quæ conditio cùm non
fuerit purificata, ex quo Petrus alter filius teſtatricis de-
ceſſit relicto Henrico filio, & altero Henrico nepote ex
4 Diana filia † dicebatur non eſſe apertum locum D. Gabrieli
poſteriori ſubſtituto per *l. ex facto*, §. *ſi quis autem, ff. ad
trebell.* Oldr. *conſ.* 21. Rot. *deciſ.* 486. *num.* 1. *par.* 1. *recen.*
& 491. *num.* 1. *par.* 4. *diuerſ.*

Quoniam moriente Henrico, & alijs filijs maſculis Pe-
tri, poſiti ſunt in conditione filij maſculi eorumdem, † 5
quorum appellatione non veniunt nepotes, etiam ſi verſe-
mur in fideicommiſſo aſcendentium, Bald. *in l. Gallus*, §.
inſtitutus num. 6. *ff. de liber. & poſthum.* Menoch. *conſ.* 215.
num. 97. & 229. *nu.* 16. *lib.* 8. *deciſ.* 667. *nu.* 1. *par.* 2. *recent.*
& *in Romana fideicommiſſi* 31. *Martij* 1623. *coram bo. me.
Franciſco Vbaldo*, referente eandem opinionem per Do-
minos fuiſſe in alijs cauſis canonizatam.

Neque D. Henricus iuuari poteſt ex eo, quod D. Gabriel
ſit vocatus niſi caſu quo Petrus, & eius deſcendentes, & li-
beri maſculi decederent ſine liberis, & deſcendentibus ma-
ſculis, quorum appellatione † veniunt etiam maſculi ex 6
fœminis, dum non eſt agnatio contemplata, Peregr. *conſ.*
5. *num.* 3. *lib.* 5. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 1. Fu-
ſar. *q.* 404. *nu.* 7. cum alijs allegatis.

Quia ſecundum verſionem de idiomate Gallico in Lati-
num, quæ eſt attendenda, de filijs maſculis legitur non au-
tem de liberis, & deſcendentibus maſculis; itaut ſemper
præualeat opinio ſuprà firmata pro excluſione nepotum,
deficiente qualitate collectiua plurium perſonarum, & gra-
duum, & nihilominus non etiam affirmari poteſt negatiua
contemplationis agnationis de Gerard, ex eo, quod verſe-
mur in teſtamento fœminæ, quæ primò † vocauit agnatio- 7
nem mariti, & in alia parte Teſtamenti vocauit fœminas
abſque onere deferendi arma familiæ de Gerard, Peregr.
de fideicomm. art. 26. *num.* 17. Fuſar. *q.* 404. *num.* 19. quia
familiæ † contemplatio poteſt deſumi ex qualitate maſcu- 8
linitatis in quolibet gradu repetita, Gabr. *conſ.* 116. *numer.*
6. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 127. *num.* 17. *vol.* 3. Surd. *conſ.* 316.
num. 8. Bellon. iun. *conſ.* 2. *num.* 23. Moroi. *conſ.* 50. *num.*
58. & *deciſ.* 143. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* cui ſi addatur præ-
rogatiua ætatis, vt legitur in eodem Teſtamento, † & 9
maiores natu præferantur eo faciliùs contemplatio familiæ
deiudicanda eſt, Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 15.
Surd. *conſ.* 241. *numer.* 14. Menoch. *conſ.* 1127. *numer.* 17.
nec ceſſare videtur præſumptio iſta contemplationis familiæ
de Gerard, quia agatur de fœmina † diſponente, quia & 10
in eadem cadere poteſt quando vocat proprios filios maſcu-
los, vt in ſpecie admittit Gabriel. *dicto conſ.* 116. *numer.* 14.
Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 50. *num.* 7. Fuſar. *quæſt.* 499.
num. 30.

Sed prætereà plura aduerſantur prætenſæ vocatione D.
Henrici ex D. Diana nepotis etiam data poſſibilitate verbo-
rum qualitatem collectiuam perſonarum, & graduum ha-
bentium, quia Teſtatrix ſubordinauit ſuam diſpoſitionem
ad maſculos ex maſculis filijs Petri, quam qualitatem D.
Henricus habere non poteſt, † & de fœminis mentionem 11
non fecit niſi expiratis, & extinctis lineis maſculorum vo-
catorum, ibi, *& in defectu D. Gabrielis, & illius filiorum
maſculorum ſubſtituit diuidendo ſuam hæreditatem in quatuor
partes Dianam, & ſuos in quarta parte*, quod pronomen
*ſuos, ſiue filios, ſiue liberos, ſiue deſcendentes, aut proxi-
miores* importat, vt admittit Dec. *conſ.* 253. *num.* 3. *in fin.*
& 4. Crauett. *conſ.* 22. *numer.* 1. Guidopap. *deciſ.* 548. &
conſ. 133. *numer.* 1. & de communi vſu loquendi Galliæ at-
teſtatur Rebuff. *in l. liberorum*, §. *fin. verſ. hodie tamen, ff.
de verb. ſignif.* Theſaur. iun. *quæſt.* 95. *nu.* 4. *lib.* 2. ſemper
neceſſario infert maſculum ex † Diana fœmina non eſſe 12
comprehenſum, etiam ſi verba eſſent apta illum compre-
hendere, Gabr. *conſ.* 116. *num.* 32. *col.* 2. Surd. *conſ.* 573.
num. 32. Laderch. *conſ.* 153. *col. fin. verſ. addo & tertiam*,
& hanc ponderationem Domini ſequuti ſunt in præciſis ter-
minis in *Ariminen. fideicommiſſi* 15. *Martij* 1632. *coram
Domino meo Dunozetto*.

Neque mouit Dominos reſponſio data non eſſe † incom- 13
patibile, quod quis ſit vocatus, aut in conditione poſitus
primis deficientibus, & deinde in ultimo gradu omnibus
ſubſtitutis extinctis, Mant. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 18. *nu.* 19.
Bellon. iun. *conſ.* 72. *num.* 50. & *conſ.* 73. *num.* 34.

Quia eadem Mantic. † diſtinctio communiter reproba- 14
tur, vt refert eadem deciſio Ariminen. in fin. & opinio-
nem illius reijcit prætereà vbi de expreſſa vocatione, & in-
dubitata non agitur eò minus videtur † admittendus con- 15
curſus vocationum, quæ in verbis mutuò ſe expellunt.

Et ita, &c.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. GHISILERIO,
Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Arimineñ Molendini.

Veneris 7. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

Acquirens emphyteuſim nomine alicuius nullum ius ſibi, aut ſuis hæredibus tribuit, ſed ſolùm perſonæ cuius fauore ſtipulatus fuit.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio emphyteuſis facta nomine alieno nullum ius tribuit hæredibus ſtipulantis, & num. ſeqq.*
Emphyteuſim vendere poſſunt primi acquirentes, numer. 1.
2 *Stipulans emphyteuſim nomine aliorum, non ſibi, ſed quibus ſtipulatur, acquirit.*
3 *Perſona repræſentata attenditur, non autem eius, qui actum gerit, & vid. ſup. num. 1. & ſeq.*
4 *Obſeruantia ſubſecuta benè probat qualis à principio fuerit intentio contrahentium.*
Liber Eccleſiæ inueſtientis probat aliquem, & non alium eſſe emphyteotam n. 4.
5 *Liber referens ſe ad inſtrumentum plurimum facit pro illius, & contentorum in eo declaratione.*
6 *Exceſſus ſententiæ facit eſſe locum reſtitutioni in integrum.*

DECISIO XXXVIII.

IN deciſione in hac cauſa facta 22. Maij* ſuperioris anni fuit reſolutum conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, ſtante iniuſtitia ſententiæ, quia cùm molendinum de quo agitur, non eſſet in bonis Caroli fideicommittentis, niſi pro medietate, pro alia verò medietate eſſet in bonis Auguſtini eius ex fratre nepotis, non poterat concedi immiſſo hæredibus Caroli, niſi pro medietate pro indiuiſo, & ſic ratione exceſſus fuit dictum mandatum de immitendo in totum vitiari; Cauſa ſuper eiſdem repropoſita pluries ſupradicta die 7. Maij pro confirmatione deciſionis fuit reſolutum.

Cùm ex inueſtituris factis ab Eccleſia Molendini de quo agitur probetur exceſſus, fundamentum reſolutionis dominorum fuit. Duæ nempè ſunt inueſtituræ; Prima fuit de tribus partibus ex ſeptem facta de anno 1526. Carolo Franciſco, & Petro Dominico. Secunda verò de reliquis quatuor partibus ex ſeptem facta anno 1560. Auguſtino, Franciſco filio Caroli, & Horatio nepote eiuſdem Caroli ipſo Carolo præſente, & vnà cum Notario pro dictis tribus eorumque filijs, & deſcendentibus ſtipulante, vt ſunt verba expreſſa ipſius inueſtituræ. Cùm autem de quatuor ex ſeptem partibus fuerint inueſtiti Franciſcus, Auguſtinus, & Horatius, non autem Carolus qui ſolùm pro dictis abſentibus interceſſit, & ſtipulatus fuit cum Horatio, non poterat concedi immiſſio hæredibus Caroli; quibus nullum ius, ex perſona ipſius competebat; ſed præmortuo Ho-
1 ratio, Auguſtinus, & Franciſcus primi † acquirentes
vendere poterunt, vt in ſimilibus terminis firmauit Rota apud Seraphin. *deciſ. 559. n. 19.* & coram Cardin. Caual. *in Romana Emphyteuſis 12. Nouembris 1612. & in Bononien. de Bouijs 19. Nouembris eiuſdem anni coram Cardin. Sacrato.*

Nec de veritate huius facti poteſt dubitari, quia in verbis inueſtituræ, ibi, *& dictum Carolum, & me Notarium infraſcriptum, tanquam publicam perſonam præſentes ſtipulantes, & acceptantes pro & nomine, & vice dictorum Auguſtini, & Franciſci filij ipſius Caroli, & Horatij pupilli q. Antonij olim filij ipſius Caroli, & pro eorum, & cuiuslibet eorum filijs, & nepotibus maſculis legitimis, & naturalibus, natis, & naſcituris de legitimo matrimonio per lineam rectam deſcenden. & ipſis deficientibus &c.* Patet, quod Carolus non interuenit nomine proprio, ſed nomine filiorum atque ita non ſibi, ſed filijs acquiſiuit, neque eius perſona, ſed perſonæ filiorum in quos ius confertur, conſi-
2 derari debent, quia † tamquam nudus eorum miniſter in-
teruenit, *l. denique §. final. ff. de minor.* vbi quod attenditur perſona repræſentata, non autem eius qui actum gerit *l. final.* vbi Bald. C. *ſi aduerſus rem iudicatam*, & attendi-
tur ſolùm perſona contemplatione cuius actus † geritur, *l.* 3
ſeruo legata §. ſi teſtator. ff. de legatis 1. l. fideicommiſſum §. interdum ff. de legatis 3. cum alijs allegatis per Surdum, *in conſ. 140. num. 16. & ſeqq.* idem Surd. *deciſ. 322. num. 20.* idque confirmatur ex obſeruantia ſubſequuta; deſumpta
ex libro diaceptorum Eccleſię Parochialis † S. Gregorij Ari- 4
min. inueſtientis cui fides adhibetur, Rota *deciſ. 290. n. 5. p. 1. & deciſ. 325. num. 30. par. 3. rec.* in quo libro pagina 50. legitur adnotatum, quod prædicti Auguſtinus, Franciſcus, Horatius, habent, tenent, & poſſident, ac in Emphyteuſim recognoſcunt de directo dominio, & proprietate Eccleſiæ S. Gregorij, quatuor ex ſeptem partibus ſupradicti Molendini &c. & tantum abeſt, quod Carolus ibi nominatus reperiatur, quod imò expreſsè dicitur, quod Carolus noluit nominari ibi, *nolens idem Carolus in præſenti renoua-*
tione ſe nominari &c. & cum partita † libri, ſe referat ad 5
inſtrumentum renouationis celebratum de anno 1560. optimè inſeruit pro dicti inſtrumenti, & contentorum in eo declaratione, accedente præſertim maxima veriſimilitudine, deſumpta ex eo quod ſicut Carolus expreſſit ſe habere partem in alijs tribus partibus Molendini, idem etiam feciſſet in alij quatuor partibus Molendini, quod cùm non fecerit ſignum eſt nullam ex dictis quatuor partibus ad ſe ſpectare.

Non obſtat, quod huiuſmodi inueſtitura ſit renouatio, non verò noua conceſſio, & cùm renouatio fuerit facta ex præcedenti titulo permutationis, factæ cum Ginebria de anno 1559. & ex prædicto titulo non ſolùm Auguſtinus, ſed etiam Carolus acquiſiuerit dictas quatuor partes, conſequenter renouatio cenſeri debeat facta in eum qui acquiſiuit, & ſic in ipſum Carolum. Quia in inſtrumento renouationis manifeſtè patet, quod Carolus id quod acquiſiuerat præcedenti titulo noluit in perſonam propriam renouari, ſed in perſonam Franciſci eius filij, & Horatij eius nepotis, qui quamuis in laudo de anno 1559. & in inſtrumento permutationis non fuerint nominati, tamen in perſonam eorum fieri potuit renouatio ex perſona patris, qui acquiſiuerat, & ſic non valet illatio, quod ſi eſſet facta renouatio illa neceſſariò debet comprehendere perſonam, quæ ex titulo præcedenti acquiſiuerat, & conſequenter ipſum Carolum, quia de facto comprehendit Franciſcum, & Horatium, qui nihil acquiſiuerant; Vnde licèt ex tenore laudi eſſet inueſtitura facienda Carolo, & Auguſtino: tamen certum eſt Carolum noluiſſe, pro ſe recipere inueſtituram, nec in ea comprehendendum eſſe, dum illam recepit expreſsè non pro ſe, ſed pro filio, & nepote, & pro Auguſtino, quod probatur, vt fuit dictum ſupra ex adnotione facta ſuper libro Eccleſiæ, quod Carolus noluit in renouatione ſe nominari.

Quibus poſitis non obſtat, quod in inſtrumento renouationis ſtent illa verba, *renouauit Auguſtinum, Franciſcum, & Horatium licet abſentes, tamquam præſentes, & dictum Carolum* &c. ſic & d. Carolus, tamquam ſucceſſor, qui vt ſupra acquiſiuit, fuerit renouatus; quia ex ſequentibus verbis, *& me Notarium infraſcriptum, tamquam publicam perſonam præſentes, ſtipulantes, & acceptantes pro & nomine, & vice dictorum Auguſtini, Franciſci, & Horatij &c.* apparet non ſolùm Notarium acceptaſſe, & ſtipulaſſe pro illis tribus abſentibus, quia non fuiſſet dictum præſentes ſtipulantes, & acceptantes, ſed præſens ſtipulans, & acceptans, ſed quia Carolus, & ipſe Notarius præſentes ſtipulabantur, & acceptabant pro abſentibus Notarius fuit vſus nomine plurali, & iſte intellectus, eo adiuuatur ex verbis ſubſequentibus ibi. *Hanc autem conceſſionem, & omnia prædicta fecit prædictus Reuerendus Dominus Procurator, vt ſupra, obligans dicto Carolo, & mihi Notario, &c. præſentibus vt ſupra ſtipulantibus &c.*

Minus facit quod cùm ſuperius in inueſtitura, *Carolus ſponte &c. ſuo & nomine dictorum renouatorum pro quibus de rato promiſerit &c.* dum promiſit ſuo nomine, dicatur apparere; quod etiam ipſe fuerit inueſtitus quia cùm ageretur de promittendo de rato pro Auguſtino nepote ex fratre pro Franciſco filio, & pro Horatio nepote ex filio, non eſt mirum, quod promiſerit de rato pro ſtipulantibus etiam quod negotium ad ipſum non ſpectaret, & ceſsat omnis difficultas ex quo in libro Eccleſiæ, in quo reperiuntur nomina inueſtitorum non legitur Carolus, ſed tantùm Auguſtinus, Franciſcus, & Horatius, ſignum euidens,

quod

quod Carolus non fuerit ſtipulatus nomine proprio, ſed vnà cùm Notario pro abſentibus.

Sed etiam, admiſſo, quod Carolus eſſet, comprehenſus adhuc, conſtaret exceſſu, & ſic de cauſis reſtitutionis, in
6 integrum iuxta reſolutionem, quæ reuidetur; quia cùm in inſtrumento laudi de anno 1559. Carolo, & Auguſtino concedantur integræ quatuor partes, *del Molino de ſotto*, quæ ſpectabant ad Cinebriam, & ſic vnuſquiſque eorum haberet ſuam medietatem, & ſic renouatio facta ab Eccleſia, referatur ad dictum laudum, vt etiam informantes pro Georginis, admittunt, indeſequitur renouationem fuiſſe conceſſam Auguſtino pro medietate, & Carolo quatenus eſſet comprehenſus pro alia medietate tantùm vnà cum Franciſco filio, & Horatio nepote, & conſequenter immiſſio hæredibus Caroli non poterat concedi, niſi pro medietate, & alia medietas reſeruari debebat Auguſtino, quod cùm non fuerit factum, ſed in ſententia, vnà tantùm portio fuerit reſeruata pro Auguſtino manifeſtè patet, de exceſſu.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum, &c.

☞ *Supradicta deciſio ſub die 22. Maij 1637. in hac cauſa facta habetur infra in appendice, alia verò quæ eſt ſub die 29. Nouembris 1638. pariter habetur infra in hac eadem parte, ſecundum ordinem temporis.*

REVERENDISS. COCCINO.

Foroſempronieñ, ſeu Eugubina Bonorum Emphyteuticorum.

Veneris 7. Maij 1638.

A R G V M E N T V M.

Pactum de renouando appoſitum in inueſtitura Eccleſiaſtica non tenet, etiam ſi ſeruentur ſolemnitates iuris communis.

Intelligentia ad tex. in auth. de alienat. Emphyt. in verſ. licentiam.

Inueſtitura facta per Prælatum de bonis Eccleſiæ non ligat Papam, & quando dicatur inualida ex defectu poteſtatis, & ſolemnitatum.

Res Eccleſiæ ad hoc vt dicatur ſolita alienari quid requiratur.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiæ bona quando dantur in emphyteuſim ſi apponatur pactum renouationis, illud vti inualidum non tenet.*

2 *Eccleſiæ emphyteuſis non tenet, ſi ſit facta vltra tres perſonas, ſcilicet recipientis, filiorum, & nepotum.*

3 *Pactum oppoſitum in conceſſione emphyteuſis bonorum Eccleſiæ de renouando illam finita tertia generatione eſt expreſsè irritatum à legibus.*

4 *Emphyteuſis rerum Eccleſiæ cuicumque non ſolum ad tempus poteſt concedi, ſed etiam in perpetuum, ſed hoc hodie eſt correctum.*

5 *Bona Eccleſiæ, dum dicitur, quod non poſſunt alienari, ſub iſta prohibitione intelligitur etiam quod non poſſint dari in emphyteuſim perpetuam, & numer. 6.*

7 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, quæ non poteſt fieri vltra tertiam generationem, non tenet ſi fiat ad quartam.*

8 *Eccleſia alienare non poteſt etiam vtendo ſolemnitatibus iuris communis.*

9 *Solemnitates de iure communi requiſitæ in alienationibus bonorum Eccleſiæ quæ, & n. 10. & 11.*

12 *Bona Eccleſiæ de iure communi alienari non poſſunt ſine ſolemnitatibus.*

13 *Eccleſia poteſt cum ſolemnitatibus transferre in aliam Eccleſiam emphyteuſim perpetuam.*

14 *Bona Eccleſiæ ſterilia in emphyteuſim data, cui fertilia fecit poſſunt in perpetuum dari.*

15 *Tex. in §. licentiam auth. de alienat. emphyt. habet locum quando emphyteuſis Eccleſiaſtica cum ſolemnitatibus iuris communis conceditur.*

16 *Fallit verò concluſio quando non conſtat dictas ſolemnitates interueniſſe.*

17 *Bona Eccleſiaſtica non poſſunt alienari ſtantibus etiam ſolemnitatibus iuris communis, ſed requiritur Beneplacitum Apoſtolicum, & n. 19.*

18 *Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum ſolemnitatum.*

19 *Solemnitates iuris communis in alienationibus Eccleſiaſticis non ſupplent defectum Beneplaciti Apoſtolici.*

20 *DD. tenentes de iure canonico valere alienationem Eccleſiæ cum ſolemnitatibus, ſi intelligatur de ſolemnitate Paulinæ Conſtitutionis vera eſt concluſio.*

21 *Tex. in dicto §. licentiam eſt correctus per Paulinam Conſtitutionem: & hoc ſolum procedit quando in alienationibus bonorum Eccleſiæ interuenerit Beneplacitum Apoſtolicum.*

22 *Beneplacitum Apoſtolicum in inueſtitura Eccleſiaſtica ex obſeruantia centum annorum, quando non præſumatur.*

23 *Obſeruantia non ſufficit probata in vno de contentis in gratia, ſed eſt probanda in puncto indiuiduali, de quo agitur, & n. 24.*

25 *Pactum de renouando eſt quid diuerſum, & ſeparatim à conceſſione ad tertiam generationem.*

26 *Pactum factum in inueſtitura Eccleſiaſtica per directum Dominum manus Papæ ligare non poteſt.*

27 *Prælatus inferior nec debet, nec poteſt legem Papæ imponere.*

28 *Papa diſponere poteſt de bonis Eccleſiæ non obſtante, quod Prælatus inferior de illis bonis antea cum hypotheca ad fauorem alterius contraxiſſet, & n. 29.*

30 *Auctoritas & factum ſuperioris ſemper intelligitur reſeruatum in quolibet contractu etiam iurato.*

31 *Summus Pontifex concurrit in poteſtate, & iuriſdictione cum omnibus Prælatis inferioribus.*

32 *Summus Pontifex eſt abſolutus Dominus non Adminiſtrator ſimplex rerum Eccleſiæ.*

Et ideò poteſt vendere bona Eccleſiæ vti ſua, & vti Dominus non tamquam Adminiſtrator. n. 33.

34 *Pontifex concurrendo cum alijs inferioribus Prælatis poteſt omnia bona Eccleſiarum concedere in feudum, & emphyteuſim.*

35 *Renouatio noua inueſtituræ Eccleſiaſticæ, quando ſit nulla durante adhuc prima.*

36 *Supplantatio in inueſtituris eſt reprobata à iure.*

37 *Exceptio de iure tertij quando dari poſſit, & num. 38. & 39.*

40 *Alienatio rerum Eccleſiæ ad hoc vt valeat requiritur ſolemnitas, & cauſa copulatiuè.*

41 *Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum ſolemnitatis.*

42 *Solemnitates non requiruntur in conceſſione rerum locari ſolitarum.*

43 *Res Eccleſiæ ad hoc vt dicatur ſolita alienari qui requirantur.*

44 *Obſeruantia triginta annorum facit præſumere Beneplacitum Apoſtolicum.*

45 *Beneplacitum Apoſtolicum præſumptum perlapſum temporis nil facit, ad hoc vt ex vnica locatione res Eccleſiæ dicatur ſolita locari.*

46 *Res Eccleſiæ, quod ſit ſolita alienari non probatur per aſſertionem partis.*

47 *Renouatio emphyteuſis non eſt nouus titulus, ſed prioris renouatio.*

Quod procedit, & ſi in renouatione dicatur de nouo concedimus n. 48.

49 *Beneplacitum Apoſtolicum requiritur in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, etiam ſolita concedi, ſi ſolitum alteratur.*

50 *Alteratio in emphyteuſi Eccleſiæ eſt noua alienatio.*

Quæ concluſio eſt intelligenda ſi ſolitum alteratur circa ſubſtantialia, n. 51.

Vel quando materia eſt indiuiſibili, n. 52.

53 *Vtile per inutile non vitiatur.*

54 *Alteratio emphyteuſis, Eccleſiaſtica per Additionem perſonæ dicitur circa ſubſtantialia.*

55 *Conceſſio emphyteuſis Eccleſiæ eſt indiuidua quando eſt facta ſub vnica canonis reſponſione.*

56 *Alie-*

56 *Alienatio rerum Eccleſiæ ob defectum ſolemnitatum eſt nulla ipſa Eccleſia volente ſecus è contra.*

DECISIO XXXIX.

POſt reſolutionem factam 16. Iunij 1636. quòd inueſtituræ Apoſtolicæ ſuffragabantur Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo D. Principi Præneſtino, Vrbis Præfecto, non ſolùm quoad bona emphyteotica ſub directo dominio Monaſterij S. Crucis Fontis Auellanæ, ſed etiam quoad bona ſub directo dominio Eccleſiæ Foroſempronieñ. cùm Inueſtituræ de dictis bonis alias ab inferioribus Prælatis factæ expiraſſent, neque proximiores vltimi emphyteutæ petere poſſent renouationem; quia Iuri renouationem petendi S.D.N. derogauit, quod potuit, & voluit facere, ex latè deductis in deciſione tunc facta. Dubitaui, an ſit ſtandum in deciſis, etiam reſpectu bonorum emphyteuticorum de directo dominio Eccleſiæ Foroſempronieñ. non obſtante renouatione facta ab Octauio Accorambono tunc Epiſcopo 30. Auguſti 1606. & Domini affirmatiuè reſponderũt.

Etenim quantum ad Inueſtitura bonorum Monaſterij Sanctæ Crucis prædicti, cum pars citata non curauerit informare, placuerunt DD. contenta in d. deciſione; Vnum tamen cenſuerunt hic eſſe repetendum, quod in prædicta
1 deciſione ſolùm tactum fuit, videlicèt † pactum appoſitum in dicta Inueſtitura ad renouandum, non ſuffragari vti inualidum ex deductis per Bald. *in Auth. ſi quas ruinas, num. 1. verſ. item non poſſet, & num. 2. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & Cald. *de iur. emphyt. lib. 1. quæſt. 8. num. 6. verſ. Adducunt, & verſ. fortius, allegatos in prædicta deciſione*; quibus hodie Domini addiderunt, quod hoc habetur in iure ex-
2 preſſum, † non valere conceſſionem emphyteuſis Eccleſiæ, factam vltra tres perſonas, ſcilicèt, recipientis, filiorum, & nepotum, *§. emphyteuſim, §. quia verò Leonis quidem, §. quod autem dictum, in principio, & in verſ. illum verò*, vbi expreſsè irritatur conuentio de renouando, finita
3 † tertia generatione, *& §. ſi verò in perpetuum, auth. de non alien. aut permut.* quæ iura adhuc vigent quoad Ius Canonicum, non obſtante *tex. in auth. de alienat. emphyt. in princ. verſ. licentiam damus*. Vbi dicitur emphyteuſim rei
4 Eccleſiæ † cuicumque non ſolùm ad tempus, poſſe concedi, ſed etiam in perpetuum; quia diſpoſita *in d. verſ. licentiam, ſunt correcta per c. nulli, §. alienationis, de reb. Eccleſ. non alien.* vbi Papa, poſtquam dixit alienari rem Eccleſiæ
5 eſſe prohibitum, ſubiunxit, † alienationes verbo includi perpetuum emphyteuſis contractum, & ſic ſuſcitat diſpoſita *in Auth. de non alien. & permutan.* corrigit diſpoſita in *d. verſ. licentiam*, vt pulchrè aduertit Roman. *in l. etiam, nu. 10. in fine, verſ. quarto probatur, cum ſeqq. & præſertim nu. 12. ff. ſolut. matrim.*
6 Et hanc ſententiam vltra allegatos † in alia deciſione per dictas rationes tenuerunt Angel. *in d. Auth. de non alienan. & permut. §. quoties autem, num. 27.* Aretin. *in l. ſi mihi & Titio, ſub num. 3. col. 5. verſ. hoc autem præcipuè, ff. de verb. oblig.* Iaſon. *in l. 2. num. 169. & nu. 171. C. de iur. emph. & in Auth. qui rem, ſub numer. 23. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & ibidem Iacobin. de Sancto Georgio *num. 119.* Butr. *in cap. Apoſtolicæ, num. 12. de donation.* Couar. *var. lib. 2. cap. 16. num. 4. & ſeqq.* Gozzadin. *conſ. 39. num. 20. verſ. præterea*. Ruin. *conſ. 152. num. 3. & 4. lib. 1.* Alex. *conſ. 165. nu. 1. l. 2.* Riminald. *ſen. conſ. 74. num. 23. lib. 1.* idem Cald. *vbi ſupra d. lib. 1. quæſt. 12. num. 15.* & hanc ſententiam alias ſequuta fuit Rota *in deciſione bo. me. Cardinalis Manticæ 10. n. 4. & 14. & Rota Luſitania in deciſione Gama 326. num. 6.* & pro eadem opinione facit Roman. *in l. 1. §. ſtipulanti, n. 38. ff. de verb. oblig.* Caſtrenſ. *in d. auth. qui verò, num. 7. C. de*
7 *ſacroſ. Eccleſ.* qui dicunt, quod conceſſio, † quæ non poteſt fieri, niſi ad tertiam generationem, non tenet, ſi fiat ad quartam.

Et hæc ſententia eſt adeo vera, vt procedat etiam ſi alie-
8 natio fiat cum ſolemnitatibus † de iure communi requiſitis, vt per Roman. *in d. l. etiam n. 12. verſ. & ſi dicis*, quæ
9 ſunt, vt vbi alienatio fiat per Epiſcopum cuiuſcunque rei † ad quamuis Eccleſiam ſpectantis, requiratur tractatus præcedens, & conſenſus Capituli Eccleſiæ Cathedralis, *c. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in ſexto*, ſi autem alienatio fiat per
10 Rectores Eccleſiæ, † tunc ſufficiat auctoritas, & conſen-
11 ſus Rectoris, & Epiſcopi. Et ſi res † eſſet Eccleſiæ Collegiatæ, vel regularis requiratur conſenſus Prælati, & Capituli, vel Conuentus. *Clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien.* Couarr. *var. lib. 2. cap. 17. num. 1.* & mouetur Roman. *quia ſi textus in d. c. nulli*, loqueretur, cum alienatur res Eccleſiæ ſine ſolemnitate, poneret caſum non dubium; maximè quia ante ſtatutum erat † de iure communi, bona Eccleſiæ alienari 12
non poſſe ſine ſolemnitatibus, *c. ſine exceptione 12. quæſt. 2.* vbi eſt ſpeciale, quòd vna Eccleſia, in † aliam poſſit tranſ- 13
ferre cum ſolemnitatibus emphyteuſim perpetuam; prout etiam eſt ſpeciale, vt res ſterilis in emphyteuſim † data, ei, 14
qui illam fertilem fecit, poſſit in perpetuum concedi, vt in *c. ad aures, de reb. Eccleſ. non alienan.* ergo in alijs caſibus ius commune eſt in contrarium.

Neque opinioni Romani reſiſtit, quod text. *in d. §. licentiam*, habet locum † quando cum ſolemnitate de iuri com- 15
muni requiſita fuit conceſſa emphyteuſis, vt ſunt verba clara textus, & animaduertit Felin. *in c. in præſentia, num. 27. verſ. & hoc intelligo, de probat.* Imola *in l. quod dicitur n. 10. ff. de verb. oblig.* Couar. *variar. lib. 2. c. 17. n. 5. & ſeqq.* Alexand. *in l. etiam in princ. n. 3. verſ. ſed quia, & melius in fine, nu. 3. verſic. tertio verò, & n. 4. in fine quartæ opinionis*, Gozzad. *conſil. 39. n. 13.* quia quatenus hoc dictum DD. procederet etiam de iure Canonico, ſat eſt † in hoc caſu, quod 16
non conſtat dictas ſolemnitates interueniſſe, quo caſu omnes ſupradicti admittunt *§. licentiam*, non habere locum: veritas tamen eſt non ſufficere † hodie propter Paulinam 17
Conſtitutionem, quod bona Eccleſię alienentur cum ſolemnitatibus de iure communi requiſitis, ſed requiritur etiam Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, vt in dicta Conſtitutione 18
Paulina, † quod licèt ſuppleat defectum ſolemnitatum, Abb. *in cap. 1. de confirm. vtil. vel inutil. & conſ. 41. lib. 1.* & latè Rota *in deciſ. 65. n. 1. p. 2. diuerſ.* non tamen ſequitur, quod ſolemnitas de iure communi requiſita ſuppleat defectum Beneplaciti Apoſtolici, † quod omninò hodie eſſet neceſſa- 19
rium, vt latè fuit, & doctiſſimè deductum *in Gerunden. Scribaniæ 26. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Merlino*, & ſic dictum Romani procedit de iure Canonico, ſententia autem prædictorum de iure ciuili, quæ de iure canonico poſſet etiam ſaluari, ſi intelligatur, dum loquitur de ſolemnitate poſt Paulinam, ideſt, de Beneplacito Apoſtolico,
† quia textus *in d. verſ. licentiam damus*, per d. Paulinam 20
cenſetur correctus, ita vt dum loquitur de alienatione perpetua, † cùm ſolemnitatibus facienda, ſit intelligendus, vt 21
procedat ſolùm quando interuenit Beneplacitum Apoſtolicum.

Nec placuit Dominis, quod inueſtitura prædicta fuerit obſeruata vltra centum annos, ex qua obſeruantia † præſumatur Beneplacitum Apoſtolicum, quia hoc eſſet admittendum, ſi dictum pactum etiam fuiſſet obſeruatum, aliàs ſecus, Rolan. *conſ. 80. n. 10. lib. 1.* Becc. *conſ. 96. num. 7. lib. 1.* Surd. *conſ. 334. n. 26.* Rota *deciſ. 188. num. 1. par. 4. recen. S. mem. Greg. deciſ. 451. n. 7. & fuit dictum in cauſa Cæſarauguſtana Camerariæ 26. Nouembris 1632. & 9. May 1633. coram R. P. D. meo Piruano*, in quibus firmatur, quod quando agitur de probanda obſeruantia, non ſufficit † illam pro- 23
bare circa vnum ex contentis in gratia, ſed debet probari indiuidualiter in puncto, de quo tunc agitur, & per dictas deciſiones, ita fuit in terminis reſolutum in *Aſſiſien. emphyteuſis 18. Martij 1630. coram R. P. D. meo Merlino*, & in ſimili de ſecunda inueſtitura continente pactum alterans primam inueſtituram, quod obſeruantia illud † non conua- 24
lidet, ſi nulla circa illud oſtendatur obſeruantia, fuit reſolutum coram me in cauſa *Rauennaten. emphyteuſis 22. Maij 1628. quæ eſt deciſ. 146. p. 5. recent.* & meritò quidem quia pactum † de renouando eſt quid diuerſum, & ſeparatum 25
ab ipſa conceſſione ad tertiam generationem, vt expreſsè dicit Iaſ. *in l. 2. num. 171. C. de iur. emphyt.* & confert Caſtr. *in d. Auth. qui rem ſub n. 7. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Roman. *in l. 1. §. ſi ſtipulanti ſub num. 38. ff. de verb. oblig.* & benè Rot. *in deciſ. 31. n. 3. par. 4. recent. & deciſ. 396. nu. 15. par. 5.*

Et tantò minus prædictum pactum de renouando, finita tertia generatione, ſuffragatur in præiudicium ſupremi Domini, ſcilicet, Summi Pontificis, qui, aperta emphyteuſi Eccleſiæ, præueniendo directum dominum, inueſtiuit Illuſtriſſimum, & Excellentiſs. D. Don Thadæum; quia ſi dictum pactum, vti nullum, non ligat inferiorem, directum Dominum, multò minus debet impedire Papam, finita tertia generatione, in inueſtiendo alium; & quia pactum † 26
factum per directum Dominum, etiam quod ſit validum, manus Papæ ligare non poteſt; cùm inferior Prælatus non ſolùm † non debeat, ſed neque poſſit illi legem im- 27
ponere, *cap. inferior 21. diſtinct.* Roman. *conſ. 2. num. 2.* An-

Angel. conſ. 197. num. 7. & in terminis fortioribus, quod non
obſtante contractu facto per Prælatum de bonis ſuæ Eccle-
ſiæ, Papa poſſit de illis bonis diſponere, alteri de illa conce-
28 dendo, & alienando, etiam quod pro † obſeruatione ſui
contractus, Prælatus dicta bona hypotecaſſet, conſuluit
Bald. conſ. 175. incipien. Papa, ſiue Eccleſia lib. 2. & fuit dedu-
ctum in alia deciſione. Præſertim cum inferior, nec id vo-
29 luiſſe cenſeatur, vt aperta, videlicet, emphyteuſi, Summus
Pontifex, præueniendo, vel etiam concurrendo illam conce-
dere non poſſit; cum in omni contractu etiam iurato, ſem-
per intelligatur præſeruatum factum, & auctoritas Superio-
30 ris, quæ † præualet facto cuiuſcumque inferioris, vt in l. fin.
ff. ad municipal. & in c. quia contingit. de relig. dom. c. venientes
c. ex te. de iure iur. c. ſignificaſti de elect. gloſ. penult. in c. qua con-
tra mores, vbi Gemin. 8. diſt. Iaſ. in l. vlt. num. 6. cum ſeq. ff. qui
ſatiſd. cog. & in l. qui maior. num. 19. C. de tranſact. Garzon. de
laud. mer. Iuris par. 3. q. 9. num. 7. & latius fuit deductum in
31 alia deciſione. Summus enim † Pontifex concurrit in pote-
ſtate, & iuriſdictione cum omnibus inferioribus Prælatis, Io.
Monach. in c. fin. num. 1. & ibidem Probus num. 4. de elect. in 6.
32 non eſt enim ſimplex Adminiſtrator † rerum Eccleſiarum,
ſicut ſunt alij Prælati inferiores, vt dicitur in c. 2. de donat.
ſed eſt Dominus abſolutus, Card. in Clem. 1. n. 4. de Summ.
Trin. & fid. Cath. & ideò poteſt vendere bona Eccleſiarum,
33 † vt ſua, & vti Dominus non autem, vt ſimplex Adminiſtra-
tor, vel Diſpenſator, Bald. d. conſ. 175. col. 2. verſ. præterea
D. Papa lib. 2. Caſtr. conſ. 287. n. 3. lib. 1. Redoan. de reb. Eccl.
non alien. q. 19. num. 120. & qu. 44. num. 5. & 6. Peregr. de iur.
fiſc. n. 1. tit. vlt. n. 85. & ſeq. & benè deductum fuit in Gerund.
Scribaniæ 26. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Merlino,
34 & concurrendo cum inferioribus Prælatis bona † omnium
Eccleſiarum in feudum, & emphyteuſim poteſt concedere,
Bald. in cap. 1. num. 2. de his, qui feud. dar. poſſ. & ibi Afflict.
num. 15. & 16. Aluarott. n. 7. in fin. Præpoſit. num. 9. Curt.
de feud. par. 2. qu. 11. num. 3. & 4. Zauſ. de feud. 5. par. n. 44.
Scrader de feud. par. 4. c. 2. num. 4. Peregr. d. lib. 1. tit. vlt. n. 85.
& ſeqq. cum allegatis in priore deciſione.

Quantum verò attinet ad inueſtituram bonorum emphy-
teuticorum de directo Dominio Eccleſiæ Foroſempronien.
Domini dixerunt non obſtare d. conceſſionem factam 30.
Auguſti 1606. à d. Octauio Epiſcopo Foroſempronien. Sere-
niſſimo Duci Franciſco Mariæ, & Principi Friderico eius fi-
lio, eorumque filijs, & nepotibus maſculis, & fœminis, de le-
gitimo matrimonio deſcendentibus, per lineam directam,
vſque in tertiam generationem, & perſonam completam,
tanquam nullam, & inualidam, tam ex defectu poteſtatis,
quàm ex defectu ſolemnitatis.

Ex defectu quidem poteſtatis; quia fuit facta, dum adhuc
durabat Inueſtitura facta 26. Decembris 1528. Duciſſæ Eleo-
noræ, Auiæ præfati Ducis Franciſci Mariæ, pro ſe, filijs, &
nepotibus maſculis, & fœminis ex ipſa deſcendentibus, de
legitimo matrimonio, per lineam directam, vſque ad ter-
tiam generationem, & perſonam completam, quæ longè poſt
obitum præfati Epiſcopi Accàramboni fuit extincta, & pro-
35 pterea † renouatio fuit nulla, adhuc durante prima Inueſti-
tura; quia hoc nihil aliud eſt, quàm ſupplantare Summum
Pontificem, quando velit præuenire, in inueſtiendo, vel
36 ſucceſſorem in Eccleſia, † quæ ſupplantatio à Iure eſt repro-
bata, cap. 1. in princ. vbi gloſ. in verb. Archiepiſcopus ante med.
verſ. & eſt notandum, vbi Afflict. num. 52. qui ſucceſſor. feud.
dar. teneant. cap. 1. §. moribus, verſ. ſecus eſt in Eccleſiaſticis ſi
de feud. defunct. ſit ius. domin. & agnat. Vaſſal. cap. 1. verſ. vbi
verò de Cleric. qui inueſtituram facit, & in dd. locis notant
DD. & latè Roſental. de feud. cap. 6. concluſ. 16. n. 2. ſub littera
A. Hartmann. Piſtor. q. Iuris lib. 2. cum pluribus ſeqq. & in
terminis emphyteuſis dicunt Dec. conſ. 144. n. 2. Gabr. conſ.
82. num. 42. vol. 1. & fuit reſolutum in cauſa Nucerina Prædij
3. Martij 1614. coram bo. me. Cardinale Sacrato.

Neque obſtat, quod hoc ſit dare de iure tertij, nempe Epiſ-
copi [illegible] ceſſoris; quia cum Excellentiſſimus D. Princeps ha-
beat inueſtituram à Sanctiſs. D. N. quàm ei, ſuffragari non
eſt [illegible]randum, vt latè fuit firmatum in alia deciſione, pro-
37 pterea poteſt opponere de iſto iure, † ex quo habet cauſam
ab ipſa Eccleſia, mediante conceſſione ſibi facta à Sanctiſs. D.
N. Soccin. Iun. conſ. 101. in fin. lib. 2. Dec. conſ. 247. in fin. ple-
nè Cæph. in conſ. 133. num. 116. lib. 1. Abb. conſ. 88. per tot.
maximè num. 7. & ſeqq. lib. 2. Ruin. conſ. 40. n. 7. & 8. lib. 5.
38 Alex. conſ. 38. num. 6. lib. 2. Præſertim cum † d. Excellentiſs.
D. Princeps agat ad excluſionem ipſius actoris, Fedet. de
Sen. conſ. 239. in fin. verſ. licitum eſt, vbi quod reus quo-
modocumque poteſt excludere actorem, Bald. conſ. 150. in-
cip. caſus † talis eſt, Vagnolus in fin. verſ. præterea exceptio 39
lib. 1. Maximè, quia hanc etiam nullitatem cenſetur agno-
uiſſe, & deduxiſſe modernus Epiſcopus Foroſempronien.
dum poſt inueſtituras Sanctiſſimi, ipſi quoque illis conſenſit,
& inueſtiuit eumdem Illuſtriſſimum, & Excellentiſſimum
D. Thadæum.

Defectus verò ſolemnitatis eſt etiam clarus: quia in alie-
natione rerum Eccleſiæ de neceſſitate, † vt valeat, requiri- 40
tur ſolemnitas, & cauſa, nec vnum ſine alio ſufficit DD. in
cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. vbi Laurent. de Rodulph. n.
17. Dec. in auth. qui rem. num. 21. C. de Sacroſan. Eccleſ. &
conſ. 142. in princ. Bertrand. conſ. 256. in princ. vol. 2. Soccin.
conſ. 15. num. 1. lib. 1. Couar. var. lib. 2. cap. 17. num. 2. Miſin-
ger. conſ. 30. num. 3. & ſeqq. Rota deciſ. 178. num. 1. par. 2. &
fuit ſæpiſſimè reſolutum; In hoc autem caſu non interuenit
ſolemnitas, † nec Beneplacitum Apoſtolicum, quod ſup- 41
plet defectum ſolemnitatis, Abb. in cap. 1. de confirm. vtil.
vel inutil. & d. conſ. 41. lib. 1. Oldrad. conſ. 131. num. 2. Bald.
per illum text. in l. 2. C. quando decretus opus non eſt, & latè
Rota in d. deciſ. 65. num. 1. & deciſ. 178. num. 2. par. 2. diuerſ.
propterea inficiari non poteſt nullitas prædictæ conceſſio-
nis, vt patet ex prædictis.

Neque obſtat, quod quando res † eſt locari ſolita non re- 42
quirantur ſolemnitates, Imol. in l. quod dicitur, ff. de verb.
oblig. Dec. in auth. qui rem. num. 19. in fin. vbi Cagnol. num.
56. C. de Sacroſ. Eccleſ. Couar. var. lib. 2. cap. 17. num. 4.
Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 6. & quæſt. 28. verſ. aut verò, &
§. feudum quæſt. 13. Cæſar. de Graſſ. dec. 3. num. 14. de reb. Ec-
cleſ. non alien. & deciſ. 4. num. 20. eod. tit.

Quia primò fuit reſponſum, quod ad effectum, vt res † di- 43
catur ſolita alienari, requiritur quod præcedat vna locatio
ſolemnis, vel duæ ſpatio 40. annorum effectum ſortitę, Pre-
poſ. in cap. 1. num. 23. vbi ita concludit num. 25. in fin. qui feud.
dar. poſſent. Alexand. conſ. 9. num. 3. lib. 3. vbi addentes Iaſ.
conſ. 115. num. 12. verſ. non obſtat ſecundum, vbi de commu-
ni lib. 2. Ruin. conſ. 35. num. 30. lib. 1. Curt. Iun. de feud. part.
2. quæſt. 4. num. 8. & 9. vbi dicit communem Bald. de præ-
ſcript. part. 1. 5. par. principalis quæſt. 20. Clar. in §. feudum
quæſt. 13. verſ. nunc pro intelligentia, Dec. in d. auth. qui rem.
num. 29. Rot. deciſ. 160. num. 5. par. 2. diuerſ. In hoc autem
caſu non adſunt duæ locationes effectum ſortitæ ſpatio 40.
annorum, nec vnica ſolemnis. Nec poteſt ſuffragari, quod
conceſſio facta de anno 1528. fuerit obſeruata ſpatio 30. an-
norum, quæ obſeruantia † facit præſumere beneplacitum 44
Apoſtolicum, Felin. de communi in c. Albericus num. 4. verſ.
ſi autem in Inſtrumento de Teſtib. quia hæc concluſio non
procedit ad iſtum effectum, vt † ex vnica locatione dicatur 45
res ſolita locari, Seraphin. deciſ. 434. circa fin. verſ. Nec ob-
ſtat, & deciſ. 1451. num. 3. & 1490. verſ. Et licèt, & fuit re-
ſolutum in cauſa Piſana bonorum 21. Februarij 1585. coram
Cantuccio, & in Romana Domus 13. Ianuarij 1587. coram
bon. mem. Cardinali Blanchetto, & nouiſſimè dixit Rota in
d. Gerunden. Scribaniæ 1. Iulij ſuperioris anni coram R. P. D.
meo Merlino.

Non obſtat, quod in dicta conceſſione anni 1528. dicatur,
quod Epiſcopus renouauit emphyteuſim, & ſic videantur
adeſſe duæ locationes, quia † quod res ſit ſolita alienari non 46
ſtatur aſſertionis partis, ſed debet aliundè probari, Bart. in
l. ſi fortè, ff. de Caſtrenſ. pecul. qui communiter approbatur,
vt tradit Pariſ. in conſ. 62. num. 5. lib. 1. Aymon. in conſ. 175.
num. 2. idem Bart. in auth. ſi quis in aliquo num. 12. & ibi
Dec. num. 36. C. de eden. Alex. conſ. 17. num. 6. lib. 4. Hon-
ded. conſ. 31. num. 27. & ſeq. lib. 2. Rot. deciſ. 160. num. 4. par.
2. diuerſ.

Et ceſſat omnis difficultas, quia cum iſta fuerit renouatio
emphyteuſis non eſt † titulus nouus, ſed prioris tituli reno- 47
uatio, Curt. ſen. conſ. 48. num. 46. Felin. in cap. 1. de cauſis
num. 1. de offic. de leg. cum alijs pluribus cumulatis in cauſa
Rauennaten. emphyteuſis 22. Maij 1628. coram me, quæ eſt de-
ciſio 176. num. 37. part. 5. recent. in qua num. 36. firmatur id
procedere etiam, quod in renouatione dicatur, † & de no- 48
uo concedimus per deciſ. Caſſad. de confir. vtil. vel inutil. &
in proprijs terminis poſt Bart. & Iſern. fuit allegatus Alcia-
tus in l. ſi mihi, & Titio num. 27. verſ. quod Bart. ff. de verb.
oblig.

Secundò ex abundanti fuit reſponſum, quod dato ſine veri
præiudicio, quod res eſſet ſolita locàri, † nihilominus cum 49
fuerit alteratum ſolitum, quia inueſtitura anni 1528. erat pro
filijs, & nepotibus; In Inueſtitura verò anni 1606. vt ſupra

dictum fuit vocantur Franciſus Maria Fridericus filius, & filij Friderici, & nepotes, qui reſpectu Franciſci Mariæ erant pronepotes, requirebatur beneplacitum Apoſtolicum, Curt.Iun. *de feud. par.2. quæſt.6.* Dec. *in auth. qui rem num.* 22. & ibi Cagnol.*num.*58. *C.de ſacroſ.Eccl.* Alex.*conſ.9.num.* 2. *lib.*3. vbi de communi, *& conſ.*15. *num.*18. *lib.*5. Clar.*in §. emphyteuſis qu.6. verſ.ſi eſt tamen, & qu.28. verſ. aut verò, & in §. feudum quæſt.13. verſ.ſi eſt tamen,* & fuit reſolutum *in cauſa Imolen.bonorum* 21. *May* 1593. *coram bon.mem.Hieronymo Cardinali Pamphilio, & in dicta Rauennaten. emphyteuſis* 22. *May coram me*, quæ eſt, vt ſupra dixi, *deciſ.*176. *num.*42. *& ſeqq.part.*5. *recent.* & nouiſſimè *in d. Gerunden. Scribania* 1.*Iuly ſuperioris anni coram R.P. D.meo Merlino*.
50 Alteratio enim † videtur noua alienatio, vt aduertit Ferdinand.de Caſtro Palao *de relig. tom.*3. *tract.*11. §.4. *num.*4. & fuit dictum in eamdem *Gerunden. Scribaniæ*.
51 Neque facit, quod hæc concluſio ſit † intelligenda, dummodo alteretur ſolitum circa ſubſtantialia, Calderin.*conſ.*11. *circa med. verſ. ad huius declarationem de feud.* Decius *in auth. qui rem num.*22. *verſ. & hoc intelligitur, C. de Sacroſ. Eccleſ.* Riminald. Iun. *conſ.*32. *num.*24. *& ſeq.lib.*1. Zaſ. *lib.*1. *reſponſ. cap.*12. Natt. *conſ.*467. *num.*20. vel quando
52 materia eſt indiuiſibilis, † ſecus ſi eſt diuiſibilis, & per Clar.
53 *in §. feudum quæſt.*13. *in fin.* quia tunc vtile † per inutile non vitiatur. Quia quicquid ſit de illa opinione, quando alteratur ſolitum circa accidentalia, non autem circa ſubſtantialia, in hoc caſu inficiari non poteſt, quin alteratio ſit
54 circa ſubſtantialia, non autem circa accidentalia; † cùm fuerit addita perſona, vt ſupra fuit relatum, & propterea vtile per inutile viriatur, Couar. *var. lib.*2. *cap.*16. *num.*5. *verſ.eadem, & infra verſ. ſed præmiſſa Baldi ſententia,* Rot. *deciſ.*709.*num.*2. *vſque ad fin.part.*1. *diuerſ.* & fuit dictum in allegata *cauſa Rauennaten. ſub num.*44. vbi aliæ deciſiones
55 allegantur; cùm materia † ſit indiuidua, tùm ex quo conceſſio fuit facta ſub vnica canonis reſponſione, tùm etiam voluntate Contrahentium, vt conſiderat Rota *in d.deciſ.*709.*n.* 7.*&* 8.& latè, ac doctè fuit reſolutum in *cauſa Brixien. locationis* 10. *Decembris* 1594.*coram recol.mem.Franciſco Penia*, quæ eſt *deciſ.*30.*n.*5. *vſque ad fin.par.*1. *recent.*

Et ceſſat omnis difficultas, quia dato etiam, quod in hoc caſu vtile per inutile non vitietur, & ſic quod pronepotes non comprehendantur, ſed remaneat firma conceſſio quoad nepotes, tamen reſultat idem effectus; cùm iam nepotes non exiſtant, & ideò bona ſint deuoluta.
56 Denique non obſtat, quod alienatio ſit † nulla Eccleſia volente, ſecus ſi Eccleſia velit ſtare locationi, Innoc. Io. Andr. & alij *in cap.*1. *de his, quæ fiunt à Prælat.* Mantic. *deciſ.*201. Quia vltra, quod Eccleſia non dicit velle ſtare dictæ locationi, & contrarium demonſtrant Inueſtituræ Sanctiſſimi, & Epiſcopi Foroſemptonien. huic fundamento fuit reſponſum, quod contractus ſine ſolemnitate, qui eſt nullus Eccleſia volente poteſt dici nullus etiam per Excellentiſs. D. Principem, qui non ſolum habet iura Eccleſiæ, ſed etiam eſt poſſeſſor bonorum, de quibus agitur, Alex. *conſ.*38.*in fin.lib.* 2. Ruin. *conſ.*40. *in fin. lib.*5. Cæphal. *conſ.*133. *n.*121. *lib.*1. Afflict. *deciſ.*107. *num.*3.

Et ita concluſum Cauſa maturè diſcuſſa, licèt vnica tantum pars informauerit, &c.

☞ *Deciſio iſta in hac eadem cauſa emanata ſub die* 16. *Iuny* 1636. *coram eodem bon. mem. Coccino, cum adhuc non ſit impreſſa, habetur infra in appendice, iuxta ſeriem temporis.*

R. P. D. CARILLO,

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Romana Domus.

Lunæ 10. *Martij* 1638.

ARGVMENTVM.

Duæ Sententiæ conformes vigore Statuti Vrbis faciunt rem iudicatam etiam inter Eccleſiaſticos, & loca pia: Appellatio interpoſita poſt decem dies nullius eſt momenti: Dominus directus poteſt in re Emphyteotica apponere lapides aliaque ſigna ad probationem ſui dominij, quod in hac materia etiam coniecturis probatur: ſententia nulla in iudicatum tranſacta non poteſt amplius prætextu nullitatis impugnari.

SVMMARIVM.

1 *Sententia duæ conformes vigore ſtatuti Vrbis habent vim trium, & faciunt rem iudicatam etiam inter Eccleſiaſticos, & loca pia.*

2 *Appellatio interpoſita poſt decem dies, qui dantur ad appellandum, eſt nulla.*

3 *Appellatio à die habita notitia non ſuffragatur vbi partes fuerunt perſonaliter ad ſententiam citatæ.*

4 *Tempus ad appellandum, ſi citatio ad ſententiam fuit perſonalis, currit à momento, quo fuit prolata ſententia.*

5 *Cauſa aſſociationis non requirit libellum, nec in ea aliquis ordo iudiciarius ſeruari debet.*

6 *Dominus directus omnia ſibi benè viſa in re emphyteotica facere poteſt, dummodo non impediat dominium vtile.*

*Dominus directus habet ciuilem poſſeſſionem, num.*6.

7 *Sententia nulla poteſt, non opponente parte confirmari, eaque in iudicatum tranſacta, amplius impugnari non valet.*

8 *Sententia ſecunda confirmatoria primæ in iudicatum tranſactam, claudit viam dicendi de nullitate contra primam, & num.antecedenti.*

9 *Mandatum procuræ poteſt quandocumque produci, maximè ſi non fuit oppoſitum.*

Defectus mandati procuræ non reddit ſententiam nullam, nec impedit rem iudicatam, ſi in tertia inſtantia fuit oppoſitus.

10 *Dominium directum, maximè ad effectum apponendi lapidem ſatis probatum remanet ex ſolutionibus canonum inducentibus præſcriptionem.*

11 *Solutio laudemij, & conſenſus obtentus à Domino directo plenè probat illius dominium.*

12 *Confeſſio facta à poſſeſſore rem eſſe de directo dominio alicuius probat etiam contra habentem ab eo cauſam.*

13 *Dominium directum ad effectum apponendi lapidem probatur præſumptionibus, & coniecturis.*

14 *Dominus directus poteſt apponere lapides aliaque inſignia in re emphyteotica denotantia ſuum dominium, & num.ſeqq.*

15 *Appoſitio lapidis in re emphyteotica nullum affert præiudicium inueſtitis, & eſt valde vtilis Domino directo.*

16 *Emphyteuſis nomen ſignificat, quod res fuerit ad meliorandum conceſſa.*

17 *Solum in emphyteuſim, & ſic ad meliorandum conceſſo, ita quoque facit domum ſuper illud ædificatam, ſcilicet emphyteuticam, & num.antecedenti cum ſeqq.*

*Ædificium cedit ſolo, num.*17.

18 *Ædificium vnius, ſolum autem alterius naturaliter eſſe nequit.*

19 *Caſtrum ædificatum in ſolo feudali, & ipſum feudale efficitur.*

*Ædificans caſtrum in ſolo feudali veniente caſu deuolutionis, ſola melioramenta petit, non autem Caſtrum, num.*19.

20 *Emphyteuſis tranſitoria ad extraneos intelligitur reſpectu dominij vtilis non directi, quod penes Dominum ſemper remanere debet.*

21 *Deuolutio ſi eueait culpa Emphyteotæ, Dominus directus acquirit etiam omnia melioramenta.*

22 *Emphyteuſis perpetua admittit omnes hæredes ex teſtamento, & ab inteſtato vſque ad decimum gradum.*

*Dominus directus ſuccedit in emphyteuſim per mortem emphyteotæ ſine hæredibus, num.*22.

*Fiſcus ſuccedit in bonis vacantibus, num.*22.

DECISIO XL.

PRolatis duabus conformibus ad fauorem Venerabilis Eccleſiæ S. Iacobi Hiſpanorum contra Venerabilem Archiconfraternitatem Suffragij, quarum prima fuit coram Locumtenente Eminentiſſimi D. Cardinalis Vicarij de Vrbe, & altera coram R. P. D. meo Pirouano ſuper appoſitione lapidis in muro domus de qua agitur in ſignum, & recognitionem directi dominij fuit cauſa mihi commiſſa per appellationem, ſed non intra legitima tempora interpoſitam, & ideò vigore alterius commiſſionis exequutorialis poſtea ad inſtantiam dictæ Eccleſiæ S. Iacobi obtentæ. Dubi-

Digitized by Google

bitaui an conſtaret de re iudicata, quæ veniat exequenda, & fuit affirmatiuè reſolutum ex duplici capite.

Primò, quia dum ſententię prædictæ ſunt conformes, prout clarè colligitur ex earum lectura Summario Eccleſiæ S. Iacobi num.1. & 2. habent vim trium, & rem faciunt iudica-
1 tam † vigore Statuti Vrbis lib.1. cap.180 ex cuius diſpoſitione executionem merentur etiam inter Eccleſiaſticos, & loca pia, Rota deciſ.562. in princ. par.1. diuerſ. & deciſ.380. num. 1. part.1. recent. & inter impreſſ. per Fenzon. poſt Stat. Vrbis deciſ.5. §. & ita in terminis deciſ.6. §. neque huic fundamento, & deciſ.69. §. nec vim facit apud eundem Burat. deciſ.253. num.10.

Secundò, quia ſententia Rotalis prolata legitur ſub die 3. Iulij eod. Summ. num.2. & Procurator Archiconfraternitatis abſque eo, quod Iudicem adiiſſet, cedulam appellationis in officio Notarij exhibuit ſub die tertia Augusti d. Sum.
2 num.3. & ſic poſt menſem, † & non intra decem dies datos ad appellandum prout de iure requiritur, cap. quoad conſtitutionem de re iudic. lib.6. c. Romana, §. ſi verò de appellat. auth. hodie, C. de appellat. Veſtr. in prax. lib.7. cap.3. num.20. & 49. Rot. deciſ.396. num.1. & coram Caualer. deciſ.495. num. 20. & latius coram Buratto deciſ.202. num.2. cum ſeqq. Nec prædicta appellatio ſuſtineri poteſt tanquam interpoſita à
3 die habitæ notitiæ quoniam hoc non admittitur, † quando prout hic partes fuerunt citatæ ad audiendam ſententiam, Veſtr. in prax. lib.7. cap.3. num.20. tunc enim tempus ad ap-
4 pellandum † currit à momento quo fuit prolata ſententia ex text. in l.1. §. biduum, ff. quand. appell. ſit in cap. biduum 11. quæſt.6. in princ. vtrobique verb. ex die latæ ſententiæ.

Non obſtat, quod ſententia, ſeu decretum Locumtenentis Eminentiſs. D. Cardinalis Vicarij emanauerit abſque monitorio, & propterea ſaluari non poſſit à vitio nullitatis, nam vltra quod poſſet dici pro parte Eccleſiæ actum fuiſſe pro obtinenda licentia apponendi lapidem in ſignum dominij directi benè probati in illo iudicio, quod tunc nec per Archi-
5 confraternitatem conuertebatur, & ſic in cauſa † aſſociationis non erat opus libello, nec aliquis ordo iudicialis ſeruandus, vt in puncto Alex. conſ.131. num.5. lib.4. Signorol. conſ.4. num.15. verſ. inſurgit, Soccin. conſ.167. num.17. vbi de magis communi teſtatur lib.2. Burſatt. conſ.23. ad fin. Neguſant. de pignor. par.4. num.24. ad fin. Vnde benè potuerunt Adminiſtratores Eccleſiæ aſſociationem petere cum Dominus directus habeat ciuilem poſſeſſionem cuius vigore om-
6 nia ſibi † beneuiſa in re conceſſa facere poteſt dummodo non eijciat, vel impediat dominium vtile ſiue illius vſum, Bart. in l.2. num.3. verſ. ſi verò non vult expellere, C. de iur. emph. Soccin. d. conſ.167. num.15. ad med. lib.2. Becc. conſ.118. num.25. vbi de communi teſtatur.

In omnem euentum licèt in hoc aliquis defectus conſiderari poſſet tamen, quia nunquam id fuit oppoſitum non poteſt hodie amplius opponi. Etenim ſententia nulla parte
7 † non opponente confirmari poteſt, & poſtquam confirmata per ſecundam in iudicatum tranſactam non poteſt amplius ex capite nullitatis impugnari, Gabr. conſ.49. n.1. & 2. lib.1. Mantic. dec.311. n.1. Rot. deciſ.474. n.4. & ſeqq. par.2. recent. etiam vbi res iudicata prouenirer à duabus conformibus ex diſpoſitione ſtatuti, quia ſecunda ſententia confirma-
8 toria † ſtatim claudit viam dicendi de nullitate contra primam Rota deciſ.7. de re iudic. in antiq. Achill. dec.15. de ſent. & re iud. Lancelot. de attent. cap.19. de purgat. attent. num. 67. Addent. ad Greg. XV. deciſ.176. num.14. & 15. verſ. è contra vero; Eademque reſponſio adaptatur obiecto facto alterius nullitatis deſumptæ ex defectu mandati procuræ comparentis pro Eccleſia S. Iacobi coram Locumtenente Eminentiſs. D. Vicarij, quoniam non ſubſiſtit, quod fuerit de eo
9 oppoſitum, & ideò potuit † quandocunque exhiberi, Rota dec.303. num.4. part.1. recent.

Nec obſtat, quod Adminiſtratores Eccleſiæ S. Iacobi renunciauerint decreto Locumtenentis Eminentiſs. D. Vicarij illudque propterea non potuiſſe pro R. P. D. meum Pirouanum confirmari, quia Adminiſtratores non renunciarunt eidem decreto, ſed tantum appoſitioni lapidis in eius executionem factæ quam Rota reſoluerat fuiſſe attentatam, vt patet ex lectura ipſius renunciationis Summ. Archiconfraternitatis num.3. ibi, *Inherendo all'amotione della lapide già poſta, &c. ſtante la deciſione della Sacra Rota, che foſſe ſtata poſta nullamente, & attentata, &c. e però renunciamo à tutti gl' atti fatti per ſoſtenere la detta appoſitione di lapide.*

Prout nec ſubſiſtit, quod ſententia R. P. D. mei Pirouani declarauerit probari dominium ad alium effectum quam appoſitionis lapidis nempè ad effectum deuolutionis, ſiquidem contrarium conuincitur ex eiuſdem ſententiæ lectura Sum. Archiconfraternitatis num.5. ibi enim diffinitur, *licere dictæ Eccleſiæ apponere lapidem ſiue inſignia in muro anteriori dictæ domus*, & poſtea ſubiungitur, *conſtareque ad eum effectum de proprietate, & directo dominio domus*, ex quibus verbis ſatis ſuperque conſtat dictam ſententiam fuiſſe expreſsè reſtrictam ad ipſum effectum appoſitionis lapidis non autem deuolutionis iuxta formam deciſionis.

Iuſtitia verò dictarum ſententiarum patet ex pluribus rationibus optimè congeſtis in dicta deciſione cauſæ facta coram R. P. D. meo Pirouano ſub die 22. Iunij anni præteriti, vbi ſufficienter probatur dominium directum Eccleſiæ S. Iacobi ad effectum apponendi lapidem ſuper prædicta domo, cum inſignibus denotantibus dominium prædictum tam ex
ſolutionibus † Canonum ab anno 1529. vſque ad annum 10
1611. factis per poſſeſſores domorum, quæ quamuis eſſent ſupra 30. annos tantum ſufficerent tamen ad probandum dominium directum in vim præſcriptionis, Alex. conſ.4. num. 11. vol.1. & conſ.8. num.2. vol.7. Seraph. deciſ.869. num.3. Ro-
ta dec.290. n.4. par.1. rec. quam ex ſolutione laudemij † fa- 11
cta per Alexandrum Peanum mandatarium Gubernatoris Vrbis, qui hanc domum emit ab Antonio Pace Sutore de conſenſu eiuſdem Eccleſiæ S. Iacobi de anno 1529. quod benè probat dominium directum, Bart. in l. fin. n.2. C. de pręd. decurion. lib.11. Mantic. de tacit. & ambig. lib.22. tit.3. num. 6. Rota dec.420. num.3. par.3. recent. iuncta reuelatione Franciſci de Peanis filij, & hęredis Alexandri facta penes Secretarium fabricæ S. Petri in executionem Motus proprij Pij V. qui fatetur d. domum per ipſum poſſeſſam eſſe de dominio directo Eccleſiæ S. Iacobi Hiſpanorum, & ſoluere iulios 16.
& baiochos 4. cum dimidio, quæ confeſſio † tanquam facta 12
poſſeſſore probat etiam contrà habentem cauſam ab eo, Bald. in addit. ad ſpeculat. tit. de locat. circa princ. Menoch. conſ.372. num.1. Rot. dec.776. num.1. diuerſ. & 249. num.4. par.1. recent.

Quibus accedit alia depoſitio vnius teſtis de auditu Virginiæ poſſeditricis huius domus, quæ à ſupradicto Franciſco de Peanis, & deinde Suffragium ab ipſa cauſam habet deponentis dictam domum ſemper fuiſſe habitam de proprietate Eccleſiæ S. Iacobi Hiſpanorum, ex quibus omnibus ſatis ple-
nè probatur dominium ad effectum apponendi † lapidem 13
cum in ſimilibus terminis admittantur etiam præſumptiones, & coniecturæ, ex latè deductis in dicta deciſione cauſæ, Rota dec.262. num.10. vbi plures concordantes cumulat, & dixit in Romana emphyteuſis 20. Martij 1616. coram Vbaldo.
Quod autem potuerit Eccleſia † S. Iacobi ſtantibus prædi- 14
ctis apponere lapidem tradit Amic. tractat. de iur. emphyt. quæſt.8. num.4. cum pluribus ſeq. & exinde nullum detrimentum † infertur inueſtitis, & eſt valdè vtile Domino directo ex text. in l. ſi ita legatus 17. §. Dominus, ff. de vſu, & habit. ibi intereſt Domini fines prædij tueri, & propter hoc ei licere cuſtodire ædes inuito vſufructuario, Roſental. de feud. cap.8. concl.32. num 8. & 10. Bald. in d. §. Dominus vbi adden. ex l. ſi vt certo 5. §. ſi de me petijſſes.

Nec eſt verum, quod probationes factæ pro parte Eccleſiæ, ac in deciſione cauſæ relatę concludunt duntaxat ſolum, ſuper quo eſt constructa domus, eſſe emphyteoticum, non autem ipſam domum, quia cum ſolum ipſum fuerit concesceſſum ad meliorandum, vt ſignificat, † & denotat nomen 16
emphyteuſis, gloſ. in verbo emponemata in l.2. C. de iur. emph.
domus, & ipſa † quoque emphyteotica remanſit; ædificium 17
enim ſolo cedit ex l. adeo 7. §. cum in ſuo ſolo, ff. de acquir. rer. dom. vbi Couar. lib.3. commun. cap.6. num.7. Garz. de expenſ. cap.5. Sarmient. lib.1. ſelect. cap.5. & 6. & naturaliter eſſe
nequit ædificium † vnius, & ſolum alterius, Surd. deciſ.78. 18
num.13. verſ. quinto determinari lib.1. Bald. in l.1. num.7. de rer. diuiſ. vbi concludit, quod ſi ædificetur Caſtrum in ſolo
feudali † erit, & ipſum quoque feudale, & veniente caſu de- 19
uolutionis poterit ędificans petere melioramenta non autem poterit Caſtrum vti quod diuerſum, Surd. deciſ.78. & 14. cum plurib. ſeqq. lib.1. num.16. Garz. de expenſ. & melior. cap. 13. in fin. & ita ſentit Rot. in d. Romana emphyteuſis coram Vbaldo.

Vnde non valet conſequentia ex quo domus ſit tranſitoria ad hæredes extraneos ergo ſpectare debet pleno iure ad Confraternitatem, quia hoc intelligi debet reſpectu dominij
† vtilis, non autem directi, quod eſt penes Eccleſiam S. Iaco- 20
bi, Surd. d. dec.78. n.14. nec valet illatio melioramentorum, quę finita emphyteuſi redire non debeant ad dominum

directum, ſed ſint ipſius emphyteutæ, vel eius hæredum,
quia vltra, quod quando deuolutio euenit culpa emphyteutę
21 Dominus † directus acquirit etiam omnia melioramenta,
vt probat Guidopap. *quæſt.169. & 438.* Iaſ. *in l.2. num.30. &*
ſeqq. C. de iur. emphyt. In præſenti caſu ſumus extra hanc diſ-
putationem cum hodie non agatur de melioramentis, ſed
an domus ſit ſub proprietate, & directo Dominio Eccleſiæ,
neque prædicta conſideratio melioramentorum eſt facienda
in emphyteuſi perpetua de ſui natura tranſitoria ad hæredes
extraneos, cùm in ea finis lineæ conſiderari minimè poſſit, &
ſic ſolum dumtaxat remanet Domino directo, melioramen-
ta verò ſunt hæredum emphyteutæ, natura namque huiuſ-
22 modi emphyteuſis eſt, † quod in ea ſuccedant omnes hære-
des ex teſtamento, & ab inteſtato proximiores agnati em-
phyteutæ vſque ad 10. gradu m poſt quos ſuccedit Dominus
directus ad excluſionem Fiſci, qui aliàs ſuccederet in bonis
vacantibus, *l. ſi vacantia lib.10.* latè Bellamer. *conſ.23. per
tot.* Peregr. *de iur. Fiſc. lib.4. tit.3. num.28.* Roſental. *de feud.
cap.5. concl.54. & 55. & c.7. qu. vlt. num.12. & 13.*
Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

*Deciſio iſta in hac cauſa facta ſub die 22. Iunij 1637. habe-
tur in 7. par. rec. deciſ.234.*

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana fideicommiſſi de Incoronatis.

Veneris 19. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum abſolutum, perpetuum, & ſucceſ-
ſiuum dicitur conſtitutum ſi teſtator vocauit de-
ſcendentes ordine ſucceſſiuo, gradatim, & in
perpetuum maximè concurrentibus coniecturis
quarum plures enucleantur, vt patet ex ſumma-
rio.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum vel ſubſtitutio facta de aliquo, & eius deſcendentibus ſimpliciter dicitur vulgaris, & expirat primo adeunte.*
Limita vt num. ſeqq.
2 *Fideicommiſſum alicui iniunctum, & eius deſcendentibus ordine ſucceſſiuo dicitur abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum, & num. ſeqq.*
Amplia quoties in ſubſtitutione adſunt verba denotantia perpetuitatem, num.4.
5 *Fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum dicitur inductum ex vocatione plurium graduum cum qualitate maſculinitatis.*
6 *Subſtitutio facta vltimo morienti in tota hereditate deficiente linea vocatorum inducit reciprocam.*
7 *Vocatio extranei in defectum lineæ inducit perpetuum fideicommiſſum deſcenſiuum inter omnes.*
8 *Teſtatoris enixa voluntas conſeruandi bona in agnatione plurimum vrget pro inducendo fideicommiſſum perpetuum in tota deſcendentia.*
9 *Agnatio dicitur conſiderata ſi teſtator expreſſit ſe donationem, aut fideicommiſſum feciſſe pro conſeruatione ſuæ domus.*
10 *Agnatio dicitur conſiderata ex vocatione maſculorum, & excluſione fœminarum.*
11 *Agnationem dicitur teſtatorem conſideraſſe, ſi extraneis poſt deſcendentes vocatis, impoſuit onus aſſumendi nomen, & arma, ac etiam habitandi teſtatoris domum.*
12 *Prohibitio cuiuſcumque detractionis, & alienationis inducit fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum, & num. ſeq.*
13 *Prohibitio alienationis veſtita à certa cauſa, ſcilicet fauore vocatorum etiam ſola inducit perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum.*
14 *Filijs, & deſcendentibus in conditione poſitis cum qualitate maſculinitatis, cenſetur inductum fideicommiſſum reciprocum inter deſcendentes.*
15 *Fideicommiſſum reciprocum inter deſcendentes cenſetur inſtitutum ſi teſtator ordinauit, quod poſiti in conditione cenſeantur vocati.*
16 *Fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum ſine dubio dicitur conſtitutum ex verbis ordine ſucceſſiuo, gradatim, in perpetuum, & in infinitum.*
17 *Expreſſio teſtatoris, quod filij in conditione poſiti cenſeantur vocati ſtante ſtatuto vrbis, dicitur ſuperflua.*
18 *Coniecturæ in fideicommiſſis omnes ſimul iunguntur, non ſeparatè conſiderantur.*
Fideicommiſſum exiſtere fortius dicitur, ſi coniecturis apparet teſtatorem ita voluiſſe.

DECISIO XLI.

CVm fuiſſet coram me deciſum, quænam portio Caſa-
lis Aquæ Trauerſæ obtigiſſet q. Bernardino Plancæ de
Coronatis, hodie quæſitum fuit, an conſtet de illius fideicom-
miſſo: verùm quia hoc dubium videbatur poſſe amplecti
tam fideicommiſſi exiſtentiam, in qua verſatur fundamen-
tum intentionis D. Angeli Actoris, quàm ſub quo genere
ſubiectionis bona fuerint à Teſtatore relicta, in quo conſi-
ſtunt exceptiones Excellentiſs. D. Principis Burgheſij, ac Ve-
ner. Conuentus S. Mariæ ſupra Mineruam Rei Conuenti;
Domini, vt diſtinctius procedatur, reſoluerunt conſtare de
fideicommiſſo de linea ad lineam, reſeruato vt poſtea de alijs
videatur.

Pro ratione autem dicendi ponderatum fuit primò, quod
cùm Bernardinus prædictus ſub die 5. Aprilis 1533. donaſſet
omnia ſua bona præſentia Marco Antonio, ex quo deſcen-
dit D. Angelus, & Marcello, ex quo proueniunt Franciſcus,
& Cæſar auctores d. D. Principis, & Conuentus, cum oneri-
bus, & conditionibus adijciendis in teſtamento poſtridiè
condendo; reperitur, quod ſub die ſexta eiuſdem menſis il-
lud condidit, ac in eo in defectum propriorum filiorum (ſine
quibus poſtea deceſſit) inſtituit, & ſubſtituit hæredes vni-
uerſales prædictos Marcum Antonium, & Marcellum ip-
ſius ex Hieronymo fratre Nepotes, ac eorum deſcendentes
maſculos ordine ſucceſſiuo cum expreſſa declaratione poſt
alia multa, quod ſi prædicti, vel alter eorum non eſſent hæ-
redes, & decederent ſine filijs, & nepotibus maſculis te-
neantur reſtituere bona donata ſuperuiuenti, ſiue eius filijs,
vel nepotibus maſculis: ſin autem vterque fuerit hæres, tali
caſu reſtituat ne dum bona donata, ſed etiam hæreditaria
alter alteri ſuperuiuenti, vel eius filijs, & nepotibus, &c. in
qua quidem teſtatoris diſpoſitione, cum fideicommiſſum
non ſit relictum ſimpliciter † per nomen familiæ, & ſic vni- 1
cæ perceptionis, & momentaneum, quo caſu poſſet fortaſſe
ſuccedi per vulgarem iux. doctr. Cuman. *in l. cum ita 33. §. in
fideicommiſſo num.4. ff. de leg.2.* Seraphin. *deciſ. 812. per tot.*
Caualer. *deciſ.496. num.2. 3. & 4.* latè Rot. *deciſ.344. num.4.
par.2. recent.* ſed imò vocentur Marcus Antonius, & Mar-
cellus, & eorum deſcendentes ordine ſucceſſiuo (ſub quo 2
verbo collectiuo comprehenduntur omnes perſonæ, & gra-
dus in infinitum) dicendum eſt fuiſſe inductum ſucceſſiuum,
ac perpetuum fideicommiſſum, ita vt vnuſquiſque cenſea-
tur grauatus alter alteri reſtituere, Auth. *de hæred. ab inteſt.
venien. poſt princ. l. vlt. C. de ſuis, & legit.* & benè tradit Ruin.
conſ.89. num.5. lib.2. & conſ.164. num.9. lib.3. Cæphal. *conſ.
88. ſub n.33. lib.1.* Pariſ. *conſ.11. n.38. lib.3.* Becc. *conſ.150.
num.29.* Peregr. *conſ.53. num.11. poſt med. & de fideicom. art.
18. n.19. & art.19. n.28. & ſeq.* vbi ait hanc concluſionem
eſſe veriorem, & iurium, rationum, ac maiorum noſtrorum
auctoritatibus communitam, nec ab ea eſſe recedendum, ac
opinionem contrariam eſſe † communiter improbatam, & 3
præſertim à Torniello *in l. Gallus, §. quidam num.72. de liber.
& poſthum.* Rot. *diu. deciſ.492. in princ. & num.1. par.4. & in
rec. deciſ.125. num.2. & 9. & dec.143. ſub num.10.* vbi dicit
hoc eſſe indubitatum contra doctrinam Cumani, quoties in
ſubſtitutionibus † verba habent tractum ſucceſſiuum, & 4
denotant perpetuitatem, & idem affertur in *dec.266. n.12.
par.1. & par.2. dec.344. ſub num.4. & dec.168. n.9. part.3.*

Secundò hoc idem deducebatur, quia poſt viginti ferè
ſubſtitutiones † maſculorum deſcendentium, quæ ſolent 5
inducere fideicommiſſum perpetuum, Iaſ. *conſ.108. num.1.
verſ. in propoſito lib.4.* Surd. *conſ.241. n.13.* Marzar. *conſ.4. n.
33. verſ. confirmantur prædicta,* Theſaur. *de magis communi
deciſ.96. num.17.* Greg. *deciſ.464. n.18.* Seraphin. *deciſ.934.
n.8. & 15.* Rot. *dec.580. n.4. part.3. recen.* in eorum omnium
defectum vocauit ad vniuerſam hæreditatem nepotes, &
pronepotes Cornelij eius conſanguinei exiſtentes in Ciuita-
te Iuuenacen. & his deficientibus ſubſtituit omnes agnatos
maſculos ordine ſucceſſiuo: Hæc autem inſtitutio fa-
cta de tota hæreditate † vltimo morienti inducit recipro-
cam,

cam iuxt.text. *in l. Titia Seio*, §. *Seia libertis de leg.*2. Ruin.
*conſ.*111. *num.*12.*lib.*1. Gozzadin. *conſ.*64. *num.*12. Menoch.
*conſ.*85. *num.*41. *& conſ.*452. *num.*48. Surd. *poſt alios conſ.*
129. *num.*6. Mantic. *de coniect. lib.*7. *tit.*5. *num.*3. *&* 15. Se-
raphin. *d. deciſ.*934. *ſub num.*15. *& deciſ.*1023. *num.*6. Rota
*deciſ.*309. *num.*10. *par.*1. *rec.*

Tertiò, quia cùm mens Teſtatoris erga extraneos non
aliter impleri poſſe videatur, quam ſi prius omnes alij ſupe-
7 rius vocati fuiſſent inuicem granati, † concludendum eſt
conſtare de fideicommiſſo deſcenſiuo inter omnes per text.
in l. cum ita, §. *in fideicommiſſo*, & ibi Caſtr. *& in l. pete*, §.
fratre, *ff. de leg* 2. Ruin. *conſ.*92. *num.*8. *lib.*2. Soc. iun. *conſ.*
90. *ſub num.*16. *lib.*3. Riminald. *ſen. conſ.*189. *ſub n.*11. *verſ.*
*Modo ſi quando alter lib.*1. Surd. *conſ.*244. *ſub num.*16. *verſ.*
quin imò, Seraphin. *deciſ.*329. *num.*4. Rot. *d. deciſ.* 344. *ſub*
*num.*16. *verſ. ille vero par.*2. *recen.* & fuit reſolutum *in Ro-*
mana fideicommiſſi de Maximis 5. *Maij* 1638. *coram R.P.D.*
meo Pirouano.

Quartò ponderabatur, quod cum Bernardinus habuerit
8 iam enixam voluntatem † conſeruandæ agnationis, abſque
dubio conſtituere voluit fideicommiſſum ſucceſſiuum in
tota deſcendentia ordinatum de vno in alium, Ruin. *conſ.*164.
*num.*1. *verſ. quamuis autem lib.*3. Menoch. *conſ.*220. *num.*140.
& ſeq. Giouagn. *conſ.*36. *num.*23. *lib.*2. *vbi etiam num.*44. *&*
54. affert deciſiones Rotales *in cauſa Bonon. de Poetis coram*
bon. mem. Vbaldo, Rot. *in rec. deciſ.*125. *num.*7. *& deciſ.*143.
*num.*6. *&* 7. *par.*1. *& par.*3. *deciſ.*168. *num.*3. *& ſeqq.* Quod
autem habuerit maxima voluntatem agnationis conſeruan-
dæ apertè deduci videbatur non ſolum ex multiplicatis ſub-
ſtitutionibus, de quibus ſupra, ac etiam quia Bernardinus
donauerat Marco Antonio, & Marcello cum conditionibus
exprimendo in teſtamento ad effectum, vt domus Planca
9 de Coronatis in ipſius Donatarijs conſeruaretur, Rot. *d. dec.*
580. *ſub num.*5. *verſ. & expreſſam etiam par.*2. *rec.* ſed ex eo
pariter, quod in omnibus ſubſtitutionibus vocauit ſemper
10 maſculos fœminis excluſis, Ruin. *d. conſ.*111. *num.*15. *lib.*2.
Gozzadin. *d. conſ.*64. *num.*16. Decian. *conſ.*127. *num.*17. *lib.*3.
Gabr. *conſ.*116. *n.*6. *lib.*2. Bellon. iun. *conſ.*2. *n.*13. Greg. *dec.*
514. *num.*9. Duran. *dec.*126. *num.*24. Rot. *in rec. dec.*143. *num.*
6. *p.*1. & fuit dictum *in Romana fideicommiſſi de Cardellis* 19.
Decembris 1636. *coram R.P.D. meo Bucabella*, ſicut etiam,
quia extraneis poſt defectum omnium deſcendentium, im-
11 poſuit onus habitandi † ſuam domum, & aſſumendi ſuum
nomen, & arma, Pariſ. *conſ.*19. *num.*35. *& ſeqq. lib.*2. Cæ-
phal. *conſ.*251. *num.*50. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.*375. *num.*18. Fu-
ſar. *conſ.*155. *num.*22. Cyriac. *controu.*207. *num.*26. Theſaur.
*deciſ. vlt. num.*10. *&* 19. Seraph. *dec.*1329. *n.*8. Rot. *dec.* 266.
*num.*16. *& dec.*319. *num.*4. *p.*1. *rec.*

Quintò dicebatur conſtare de d. fideicommiſſo perpetuo,
dum teſtator expreſsè prohibuit bonorum ſuorum donato-
12 rum, & relictorum † quamcumque detractionem, Caſtr.
*conſ.*343. *n.*2. *verſ. hoc etiam patet lib.*1. Menoch. *conſ.*117. *n.*
31. *& de præſumpt. lib.*4. *præſ.*68. *n.*15. Petra *de fideicomm.*
*qu.*1. *num.*130. Peregr. *eod. tract. art.*3. *num.*4. Fuſar. *de ſub-*
*ſtitut. qu.*277. *num.*11. ſicut omnem alienationem etiam in
largiſſima ſignificatione ſumptam, ſubijciens pœnam nulli-
tatis ipſo facto alienantibus, & alienationi conſentientibus
ad fauorem ſequentium in gradu in infinitum: quæ ſola
13 † prohibitio veſtita à certa cauſa eſt apta inducere perpe-
tuum, & abſolutum fideicommiſſum, Corn. *conſ.*22. *num.*6.
*lib.*2. Gozzadin. *d. conſ.*64. *num.*13. Curt. iun. *conſ.*114. *n.*16.
Dec. *conſ.*23. *num.*2. *&* 4. Alex. *conſ.*101. *ſub num.*13. *verſ. hoc*
*etiam lib.*3. Iaſ. *d. conſ.*108. *ſub num.*14. *verſ.*4. *multum monet*
*lib.*4. Pariſ. *conſ.*57. *num.*7. *lib.*2. latè Giouagn. *d. conſ.*36. *num.*
24. *lib.*2. Seraph. *deciſ.*1244. *ſub num.*4. *&* 1343. *ſub num.*4.
Rota *in rec. deciſ.*10. *&* 11. *per tot. par.*1. *& deciſ.*681. *num.*1.
*par.*2. *& par.*3. *dec.*168. *num.*1. *& deciſ.*580. *num.*5.

Sextò illud etiam addebatur (quod teſtator in fine om-
nium ſubſtitutionum diſpoſuit) quod poſuit in conditione
cenſeantur, & ſint poſiti in diſpoſitione, ac gradatim proxi-
miores inuitati ad fideicommiſſum vſque in infinitum; vnde
inferebatur, quod ſi regulariter filij, & deſcendentes poſiti
14 in conditione † cum qualitate maſculinitatis inducant fidei-
commiſſum reciprocum inter deſcendentes, Ruin. *d. conſ.*
111. *ſub n.*15. *verſus finem*, *verſ. ſicut ergo lib.*2. Rot. *in d. dec.*
344. *ſub num.*14. vbi aliæ deciſiones allegantur; multò fortius
hoc ſit dicendum in teſtamento, de quo agitur, in quo Ber-
15 nardinus expreſsè ordinauit, vt poſiti in conditione ſint ex-
preſsè vocati, Ruin. *conſ.*158. *ſub num.*14. *in med. verſ. ex*
*quo ſequitur lib.*2. Menoch. *conſ.*220. *ſub num.*15. *verſ. non*

mediocriter, *& n.*16. Decian. *conſ.*84. *ſub num.*26. *verſ. multò*
*ergo magis lib.*3. & fuit reſolutum *in d. Romana fideic. de Ma-*
ximis 5. *Martij* 1638. *coram R.P.D. meo Pirouano*.

Septimò viſæ ſunt etiam attendendæ dictiones illæ ſæpius
repetitæ inter vocatos ſcilicet, *in ordine ſucceſſiuo gradatim*,
in perpetuum, *in infinitum*, & aliæ ſimiles, quæ cum ſoleant
reſpicere † tempus remotiſſimum, certum eſt quod illis non 16
poteſt eſſe locus, niſi admittatur ſucceſſiuum, ac reciprocum
fideicommiſſum inter omnes vocatos, Aym. *conſ.*22 *num.*7.
Ruin. *conſ.*92. *num.*8. *lib.*2. Berett. *conſ.*142. *num.*23. Rot. *dec.*
579. *num.*10. *par.*1. *diuerſ. & dec.*580. *num.*4. *par.*4. *rec.*

Octauò demum ad hoc videbatur conducere adeò exacta
diligentia teſtatoris in prouidendo ſingulis caſibus ſucceſ-
ſionum, dum non ſolum declarauit, quod filij poſiti in condi-
tione haberentur pro vocatis, quod tamen erat † ſuper- 19
fluum ſtante Vrbis Statuto *lib.*5. *cap.*25. ſecundum antiquam
compilationem, & ſecundum modernam *lib.*1. *cap.*142. ſed
etiam in Codicillis ſubrogauit Paulum in locum Marci An-
tonij patris iam præmortui, ne ſubſtitutio caducaretur, &
denique ex quo teſtator donauit Nepotibus ſub expreſſa
conditione, vt nobilitas Domus Plancæ de Coronatis in ip-
ſis Donatarijs conſeruaretur, quæ omnia ſimul † iuncta, 18
prout in his caſibus fieri ſolet, Seraph. *d. deciſ.*1329. *n.*3. Rot.
*dec.*320. *n.*16. *p.*1. *rec.* indubitanter concludunt, quod volun-
tas teſtatoris fuerit relinquere perpetuum, & abſolutum fi-
deicommiſſum, gl. *in l. tale pactum*, §. *fin. ff. de pact.* Socc. *conſ.*
118. *n.*1. *lib.*1. Pariſ. *d. conſ.*75. *n.*38. *lib.*2. Surd. *dec.*207. *n.*11.

Et ſic pro fideicommiſſo Bernardini de linea ad lineam
parte vtraque informante deciſum fuit.

Vide infra ad deciſionem ſub die 13. *Maij* 1639. *vbi po-*
nam alias deciſiones in hac cauſa emanatas

R. P. D. VEROSPIO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Callien. Hæreditatis.

Veneris 21. *Maij* 1638.

ARGVMENTVM.

Hæres non impeditur adire hæreditatem ex dubio validitatis teſtamenti ſi conſtat de certa voluntate adeuntis: Nam facti dubietas non iuris eſt apta impedire aditionem hæreditatis. Eccleſia declarando aliquid ex quo poſſit lædi debet adhibere ſolemnitates: Nec ſine iſtis poteſt reſtituere ea, quæ eſt tranſactione recepit, quando tranſactionem impugnat.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hereditatis impeditur ignoranti iura teſtamenti.*
Declara procedere quando ignorantia reddit dubium adire volentem ſecus quando conſtat de eius animo certo, *num.*5. *& ſeqq.*
2 *Eccleſia poteſt ſine ſolemnitatibus renunciare iuri non quæſito, ſed quærendo.*
3 *Tranſigens non auditur ſuper nullitate tranſactionis niſi reſtitutis receptis*, *vide num.*4. *&* 14.
5 *Dubium ſuper validitate teſtamenti impedit aditionem hæreditatis ſi hæres eſt dubius adire, ſecus ſi habet certum animum adeundi, & num.*6.
7 *Dubium oriens ex facto poteſt impedire validam aditionem hæreditatis ſecus ſi oriatur ex iure.*
8 *Ius ſcriptum eſt in ſe certum, & indubitatum.*
9 *Dubium iuris non impedit heredem quominus validè adeat hereditatem ſi ita deliberatus eſt.*
10 *Text. in l. multum intereſt, ff. de condit. & demonſtr. declaratur, & num.*11.
12 *Conditio neceſſaria quæ intrinſecè ineſt non videtur habere naturam conditionis.*
13 *Lis ab alio mota ſuper validitate teſtamenti non poteſt impedire heredem quin minus adeat.*
15 *Eccleſia tranſactionem impugnans non poteſt abſque beneplacito Apoſtolico reſtituere ea, quæ illius occaſione recepit.*
16 *Eccleſia poteſt cogi ad declarandum, an velit ratum habere contractum.*

Digitized by Google

17 *Solemnitates requiruntur in declaratione ab Eccleſia facienda ſi ex ea poteſt lædi.*

18 *Solemnitates requiruntur in ratificatione facta ab Eccleſia de contractu nullo.*

19 *Beneplacitum Apoſtolicum in contractu Eccleſiæ ſemper conceditur cum conditione euidentis Eccleſiæ vtilitatis, & num. 20.*

21 *Iudicium præiudiciale toti cauſæ eſt prius agnoſcendum, quam particulare.*

DECISIO XLII.

CONfirmarunt DD. in dubio quod hodie propoſui deciſionem factam in hac cauſa ſub *die prima Februarij huius anni*, in qua deciſum fuit pro nullitate tranſactionis, quam Patres Congregationis Oratorij fecerunt ſuper hæreditate Cæſaris; Cùm verò ex duobus fundamentis, ex quibus viſum fuit, eam tranſactionem non valere, vnum ſolum impugnaretur pro parte Portiæ, cum qua illa facta fuit nempe neceſſitas beneplaciti Apoſtolici, quod fuit à Patribus omiſſum, & omnino requirebatur propter præiudicium Eccleſiæ, quæ in ea tranſactione ſuis iuribus renunciauit: Domini, omiſſis quæ reſpiciebant aliud fundamentum, & conſiſtebant in defectu mandati eorum, qui nomine ſodalitatis tranſactionem fecerunt. Declararunt iterùm in hoc dubio, quod non poſſet omitti ea ſolemnitas beneplaciti Apoſtolici reſpondendo exceptionibus, ex quibus ſcribentes pro Portia dicebant illam non fuiſſe neceſſariam.

Et prima, ac præcipua illorum exceptio conſiſtebat in dubitatione principalis articuli ſuper validitate teſtamenti Cæſaris, cuius cauſa aſſerebatur, Patres, & vniuerſam ſodalitatem impeditam fuiſſe adire illius hæreditatem tanquam po-
1 tuiſſet † eſſe certa de iuribus eiuſdem teſtamenti, ac iure ſucceſſionis, quæ ſibi illius occaſione competebat ex notatis *in l. ſi is ad quem 22. ff. de acquir. hæred.* & tradit ibi Bart. *in princ. & in l. Clodius num. 2. ff. eod. tit. authorit. text. in d. l. ſi is ad quem, & in l. heres inſtitutus cum l. ſequenti, ff. eod. tit. de acquir. hæred.* Vnde ſublato hoc iure aditionis, ſublata quoque erat neceſſitas earum ſolemnitatum, quæ aliàs requiruntur ad validitatem alienationis rerum Eccleſiæ, quaſi non ageretur de amiſſione iuris iam delati, ſed ſolum iuris quærendi, cui potuit ſine ijs ſolemnitatibus † validè renunciari, vt
2 tradit Rebuff. *in tract. de alienat. rer. Eccleſiæ num. 30.* & notat Bald. *in Auth. ſi qua mulier num. 41. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Iaſ. *in l. legati num. 21. ff. de legat. primo*, & ibi etiam Ripa *num. 9.* & admittebat deciſio, de cuius confirmatione agebatur.

Præterea contendebant ſcribentes pro Portia, vt quando etiam ſubſiſteret nullitas tranſactionis, eo quia valere non poſſet ſine dictis ſolemnitatibus, non tamen poſſet Sodalitas in poſterum audiri niſi prius reſtituerat ea, quæ illius cauſa
3 aut † occaſione habuerat iuxta diſpoſitione text. *in l. ſi diuerſa, C. de tranſact.* qua ſi ea, quæ dicta fuerunt in deciſione ſuper hac reſtitutione, vt ſolum neceſſaria ſit reſtitutio ſi tranſactio dicatur læſiua, non autem ſi impugnetur etiam ex
4 capite nullitatis non procedant quando vtraque pars † admittit eam nullitatem, & tranſactionem ex hoc capite impugnat, & in his terminis dicebatur procedere deciſio *in Recanaten. tranſactionis 29. Maij 1591. coram Gypſio* relata in deciſione præterita, & idem dicebatur tenuiſſe Rota *in Mediolanen. Legati 15. Decembris 1593. coram eodem Gypſio, & in Romana de Montorijs 22. Martij 1604. coram Cardinali Sacrato.*

Verùm non viſæ fuerunt DD. obſtare hæ exceptiones, & ad primam reſpectu articuli aditiones dixerunt, quod illa non fuit impedita ex dubio, quod poterat eſſe ſuper validitate teſtamenti, quia hæc dubitatio tunc ſolum apta eſt præſtare ta-
5 le impedimentum † quando hæres ratione eius dubij non eſt certus adire, non autem quando conſtat de eius animo, vt contingit in hoc caſu, & probatur ex aditione facta nomine Eccleſiæ, & in prioribus terminis loquebatur Bart. & iura ab eo adducta, vt colligitur ex ratione quam idem conſiderauit, quia cùm aditio conſiſtat in animo, & voluntate hæredis, id dubium, quod poteſt impedire illius voluntatem, poterit
6 etiam † obſtare aditioni, & fuit ratio, gloſ. *in d. l. ſi is, ad quem, & in l. cum quidam, §. ſi certus, & in l. nec is 17. ff. eod. tit.* Præterea reſponderunt non ſatis eſſe ad hunc effectum quamcumque dubitationem cum poſſit id impedimentum
7 cauſare ſola dubietas ſuper quæſtione facti, † non autẽ ſi illa oriatur ex quæſtione iuris, vt pariter contingit in caſu huius deciſionis, quia cum ſolutio huius dubij haberi poſſit ex iure ſcripto, † quod in ſe certum eſt, & indubitatum, vt habetur 8
in l. 2. ff. de iur. & fact. ignor. non poterat illius certitudo impedire † hæredem quominus validè adire poſſet quando ita 9
deliberatus eſſet, vt probat text. *expreſſus in l. multum intereſt, ff. de condit. & demonſtr.* in quo ea adhibetur diſtinctio inter conditionem facti, & conditionem iuris, quod illa non ſolum debet eſſe impleta, ſed etiam deducta † ad notitiam hæredis 10
antequam adeat, hæc verò ſufficit, vt impleta ſit, licet hæres de ea nullam notitiam habuerit, & rationem conſiderat ibi gloſ. quia in poſteriori caſu cenſetur ineſſe aditioni ea conditio, vt illa ita demum † fiat quatenus ius ſucceſſioni 11
non repugnet, quod etiam voluit Bald. *in l. potuit num. 15. C. de iur. delib.* Salicet. *n. 12.* Dec. *in l. actus legitimi num. 6. ff. de reg. iur.* imò potuiſſet ea conditio expreſsè adijci, nimirum vt aditio cenſeretur facta quatenus illa fieri potuiſſet ex diſpoſitione iuris, quia cùm eſſet neceſſaria atque ineſſet intrinſecè in ipſo actu, non videbatur habere naturam
† conditionis, vt conſideratuit Bald. *in d. l. potuit, & in conſ. 350. n. 3. in fin. lib. 3.* quem ſecutus fuit Menoch. *de præſumpt. præſumpt. 100. num. 33.* Et concurrebat etiam in caſu propoſito, quod nunquam habuerat eam dubitationem Sodalitas hæres Cæſaris eſt teſtamento, & cuius nomine adita fuit hæreditas, ſed ſolum Portia eius neptis, & hæres ab inteſtato, quæ mouit controuerſiam ſuper validitate eiuſdem teſtamenti, quæ caſu non † potuit impediri hæredi aditio, quamuis dubitatio in facto conſiſtant, vt notant DD. *in d. l. cum quidam 30. ff. de acquir. hæred. in §. vlt.* Angel. *num. 1. & in l. cum falſum 46. ff. eod. tit.* vbi idem Bart. *num. 1.* Bald. *num. 2.* Caſtr. *in l. nec is 17. num. 1. ff. eod. tit.* Iacobin. à S. Gregorio *in l. vlt. num. 16. C. de Codicill.* 12 13

Super altera exceptione, quæ deducebatur ex neceſſitate quam habebat Eccleſia reſtituendi omnia, quæ acceperat dum tranſactionem impugnabat, plura DD. conſiderarunt, vt illa locum habere, aut nocere non poſſet, quia præterquam non probatur, † vt Eccleſia aliquid recepiſſe occaſio- 14
ne eius tranſactionis, præterea, † neque hoc facere illa po- 15
tuiſſet ſine beneplacito Apoſtolico. Quamuis enim admitteretur, vt poſſet Eccleſia cogi ad faciendam declarationem,
† an velit ratum habere contractum, ſuper quo præcipuè in- 16
ſiſtebant ſcribentes pro Portia, ne aliàs eſſet in poteſtate Eccleſię redire ad tranſactionem quando contigeret declarari nullum teſtamentum ſuſpenſis interim iuribus ipſius, in quibus terminis adducebatur diſpoſitio text. *in l. Iulianus, ff. de actionib. empt. in §. ſi quis colludente*, & voluit Bald. *in l. dolum num. 2. eod. tit. in C.* & ibi etiam Salicet. *num. 1.* & in terminis Eccleſiæ idem tradit Iaſ. *in §. actionem num. 42. Inſtit. de actionib.* & voluit Surd. *deciſ. 66. num. 23.* Sarmien. *in tract. reddit. Eccleſ. par. 1. cap. 2. num. 20. & 21.* Tamen pro habenda ea declaratione quam conſequi debebat reſtitutio bonorum, quæ Eccleſia receperat neceſſaria fuiſſet eadem ſolemnitas Beneplaciti Apoſtolici, quæ requirebatur in contractu principali cum non minus illa potuiſſet lædi ex ea † declaratione 17
quam potuiſſet eamdem læſionem pati in tranſactione, quæ facta fuit ſine dicto Beneplacito, vt declarat Sarmien. *eod. c. 2. num. 21.* & notauit Aufrer. *in addit. ad Cappell. Toloſan. queſt. 53. in fin.* Milis *in repertor. in verb. minor.* in additione prout dicitur de ratificatione, quam facere velit Eccleſia contractus nulli, † vt in ea requirantur omnes ſolemnitates, 18
quæ neceſſariæ erant pro validitate prioris contractus, vt notant DD. *in cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli*, Iaſ. *in l. cum hi, §. eam tranſactionem n. 2. ff. de tranſact.* & tradit Redoan. *in tract. de reb. Eccl. non alien. rubr. 33. caſ. 7. num. 21. & rubr. 28. caſ. 6. num. 6.* Cùm verò Beneplacitum Apoſtolicum non poſſet expediri ſub alia forma, quam ea, quæ ſeruari ſolet, dum conceditur ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ, nimirum ſub conditione † quatenus alie- 19
natio verſura ſit in euidentem illius vtilitatem, vt teſtatur Mandoſ. *in tract. de Signat. Grat. ſuper reſcript. ſi in euidentem*, & executio eiuſdem Beneplaciti ſicut cognitio vtilitatis, quam ſentire debebat Eccleſia ex ea alienatione cognoſci non poſſet, niſi in hoc Tribunali † in quo pendet cauſa ſuper 20
validitate teſtamenti Cæſaris ex diſpoſitione text. *in Clem. Auditor. de reſcr.* hinc ſequitur quod omnis declaratio, quam teneretur aliàs facere Eccleſia coniuncta eſſe debeat ſuper iure, quod habet Sodalitas in hæreditate Cæſaris, à quo dependere debet etiam validitas tranſactionis, & ita ſemper adhibenda erit prius ea cognitio, quæ reſpiciat validitatem dicti teſtamenti, † ſeu iuris, quod illius occaſione competit 21
Sodalitati tanquam præiudicialis toti cauſæ ex doctr. Bart. *in l. fundum num. 5. ff. de except.* & tradit Salic. *in l. vlt. num.*

n.3.C. de ordin.cognit. & ibi DD. *& in cap.ſuam eod. tit.*& tenuit Rota *in Tiburtina Caſtri S. Angeli* 15. *Martij* 1630. *coram R.P.D. meo Merlino, & coram Greg. dec.*470. *num.*15.

Addebat vnus ex Dominis, quod cum Portia antea allegauerit validitatem huius tranſactionis non poteſt hodie illius nullitatem extra iudicium confiteri, ſed deberet illam declarare apud acta cedendo huic dubio, & reficiendo expenſas alteri parti, vt fuit ſeruatum *in d.deciſ. Romana de Montorijs coram Cardinali Sacrato*.

Et ita, &c.

Deciſio iſta ſub die 1. *Februarij præſentis anni habetur ſupra in hac eadem parte dec.*7. *vbi adnotantur etiam cæteræ deciſiones huius cauſæ.*

R. P. D. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Toletana Iurispatronatus.

Veneris 21. *Maij* 1638.

ARGVMENTVM.

Monaſterium debet ſeruare conditiones donationis, vel bona reſtituere, etiam ſi conditiones eſſent in ſecundo inſtrumento appoſitæ dummodò in primo reſeruatæ fuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium vel debet ſeruare conditiones donationis, vel reſtituere bona donata.*

2 *Monaſterium debet ſeruare conditiones donationis appoſitas in primo inſtrumento donationis ſecus in ſecundo ex interuallo confecto, & vide num.*10.

3 *Donans non dicitur in primo inſtrumento donaſſe omnia bona ſi in ſecundo exprimit indiuidualiter quædam corpora extra terminos deſignatos in primo.*

4 *Verba importantia declarationem illius, quod quis facturus eſt in teſtamento non importat donationem inter viuos, & num.*5.

6 *Verba generalia per ſpecificationem reſtricta non poſſunt extendi vltra terminos ſpecificationis.*

7 *Diſpoſitio generalis reſtringitur per ſpecialem ſubſequentem.*

8 *Verba ſunt ſingula ſingulis referenda.*

9 *Verba in ſecundo inſtrumento appoſita alia tempus præteritum, alia præſens reſpicientia, præterita primo inſtrumento, præſentia ſecundo inſtrumento referuntur.*

10 *Monaſterium debet ſeruare conditiones donationis in ſecundo inſtrumento appoſitas ſi in primo ita cautum ſit.*

11 *Conditio in primo inſtrumento reſeruata, & in ſecundo declarata idem eſt, ac ſi in primo inſtrumento eſſet appoſita.*

DECISIO XLIII.

DOmini perſiſtentes in reſolutis ſub die 3. Decembris
anni 1635. & recedentes à deciſis ſub die 2. Iunij 1636.
cenſuerunt Moniales teneri, vel obſeruare conditiones, vel
reſtituere bona iuxta formam ipſarum conditionum, quas
1 Rodericus † fundator appoſuit in ſecundo inſtrumento donationis, vt in puncto eſt text. *in cap. verum quartum*, vbi gloſ. *in verb. conditione, & in verb. debeat reuocari*, vbi communiter Canoniſtæ, & præſertim Præpoſitus *n.6. de condit. appoſit.* Abb. *in cap. cum dilecti ante num.3. in 3. notab.* vbi etiam Imol. *in 4. de donat.* Bald. *in l. dictam ſub num.5. verſ. ego dixi, de condition. ob cauſam*, Caſtr. *qui loquitur in terminis conſ.69. num.2. lib.1.* Felin. *in cap. cum Venerabilis n.39. verſ. nota tertio de except.* Anchar. *conſ.197. n.5.* Lambertin. *de iurepatr. par.1. lib.1. quæſt.9. ar.4. num.3. verſ. tertio verò caſu*, Ripa *in l.final. q.38. num.132. C.de reuoc.don.* Tiraquel. *de retract.lignag. §.fin. num.14. & 15.* Corſett. *in ſingularibus in verb. contractus* 15. Rota *deciſ.695. num.3. p.1. diuerſ.* & reſoluit *in Lucana bonorum* 5. *Decembris* 1603. *coram Card. Pamphilio ſeniore*, prout etiam in hac eademmet cauſa fuit dictum 11. *Februarij, & 17. Nouembris* 1628. *vt in deciſionibus* 147. *num.8. & 210. n.3. & 4. par.5. recent.*

Neque obſtat, quod dum Rodericus in primo inſtrumento
2 anni 1525. donaſſet omnia bona ſua Monaſterio non † appoſitis conditionibus, non potuerit poſtmodum in ſecundo inſtrumento anni 1540. adijcere ex interuallo dictas conditiones, quod eſt fundamentum dictæ deciſionis emanatæ 2. Iunij 1636. quia viſum fuit Dominis fundamentum iſtud ceſſare ex duobus.

Primò, quia non eſt verum, quod in primo inſtrumento
compræhenſa fuerint omnia bona, cùm imò ex illius inſpe-
ctione euidenter appareat dictum inſtrumentum eſſe reſtri-
ctum ad certa bona illic particulariter deſignata, vt fuit poo-
deratum in *d.deciſ.210. num.7.8. & 9.* quæ etiam coadiuuan-
tur nedum ex eo, quod in poſteriori Inſtrumento Rodericus
fundator exprimit in indiuiduo, † & ſub certis demonſtra- 3
tionibus quædam corpora extra terminos in priori inſtru-
mento deſignatos; ſed etiam quia concurrit vniformis obſer-
uantia, dum poſtea non ſolum Rodericus iuxta ordinatio-
nem ſui Teſtamenti inſtituit in alijs particularibus bonis
Maioratum nunc etiam vigentem, ſed etiam dum vſque ab
antiquo bona vtriuſque inſtrumenti fuerunt in iudicio ſem-
per habita pro diſtinctis, & actum pro deuolutione compræ-
henſorum in poſteriori dumtaxat inſtrumento, vt liquet ex
ſententia, & executorialibus deſuper emanatis.

Non officiunt verba primi inſtrumenti, nam quamuis in
principio dicatur, *ego me ſpoliaui omnibus bonis meis Patrimo-
nialibus, eaque obtuli Domino noſtro Ieſu Chriſto, & eius lo-
co Hoſpitali Diui Ildephonſi de Mendoza, & eius glorioſæ
Matri, & eius loco cuidam Monaſterio*, (quod eſt illud de quo
agitur) *Pauperum Virginum volentium Domino Deo No-
ſtro ſeruire, &c. ambos faciens heredes, &c.* Attamen conſi-
derandum eſt primo, quod verba iſta non continent dona-
tionem, ſeu oblationem omnium bonorum, ſed meram
† declarationem illius, quod fecerat, vel facturus erat in ſuo 4
Teſtamento, quod dum eſſet reuocabile, † non importat do- 5
nationem inter viuos, ſecundò animaduertendum eſt, quod
quamuis eadem verba ſint de ſui natura generalia, nihilo-
minus cum immediatè per † certam bonorum ſpecificatio- 6
nem reſtrigantur, non poſſunt extendi vltra terminos ipſius
ſpecificationis, cum notiſſima ſit regula, quod generalis diſ-
poſitio reſtringitur † per ſpecialem ſubſequentem, prout 7
fuit reſponſum in *d.deciſ.210. n.7.8. & 9. part.5. recent.*

Quemadmodum nec officiunt verba poſterioris inſtru-
menti, nam quatenus attinet ad verba illa, *bona quæ hucuſque
dedi vobis, &c. & reſeruo mihi adminiſtrationem prædictorum
bonorum ſicut reſeruaui, &c.* ſi, vt conſtat ea deductis, non
omnia bona in primo inſtrumento fuerunt donata, ſed plu-
ra etiam ex poſteriori dicta verba congruam recipiunt inter-
pretationem, † ita vt ſingula ſingulo inſtrumento referantur, 8
iuxta Gloſ. *in l. quæſtionum 32. in verb. vniuerſitatis*, vbi An-
gel. *C. de fideic. cum vulg.* Et verba præteriti temporis reſpi-
ciant inſtrumentum præcedens, verba verò præſentis † tem-
poris referuntur ad ipſummet inſtrumentum in quo emana- 9
runt, dum verò idem Rodericus in eodemmet ſecundo in-
ſtrumento narrat ſe obtinuiſſe licentiam ab Ordinario, de
conſtruendo monaſterio in ſuis domibus, & ſucceſſiuè in-
troduxiſſe in illud Moniales, & demum in executionem do-
nationis quam fecerat, dicit ſe tradere poſſeſſionem bono-
rum ea hac verborum ſerie non poteſt inferri, quod bona hic
expreſſa ſint comprehenſa in primo inſtrumento donationis,
quia hæc verba ſunt intelligenda ſecundum tenorem primi
inſtrumenti, in quo vt ſuperiùs animaduerſum fuit, Roderi-
cus retulit ſe ad diſpoſitionem ſui teſtamenti, & ſi in hoc po-
ſteriori inſtrumento voluit effectuare illud, cuius diſpoſitio-
nem ſibi teſtamento reſeruauerat, prout clarè etiam colligi-
tur eſt verbis huius ſecundi inſtrumenti ibi, *& quia parum
prodeſſet me ſpoliaſſe meis bonis, & non reducere ad effectum
illud, quod ego deſiderabam, &c.* quæ verba manifeſtè oſten-
dunt Rodericum non loqui de bonis, quę inter viuos in prio-
ri inſtrumento iam donauerat, ſed de alijs bonis, quorum
diſpoſitionem ſibi reſeruauerat in teſtamento, quam diſpo-
ſitionem teſtamentariam reduxit ad effectum mediante hoc
poſteriori inſtrumento.

Secundò principaliter ceſſat fundamentum d. vltimæ deci-
ſionis, quia quamuis etiam citra veri præiudicium Roderi-
cus donaſſet omnia ſua bona in priori inſtrumento, attamen
cùm in eodemmet primo † inſtrumento reſeruaſſet ſibi fa- 10
cultatem diſponendi ſuper ordinationibus, & cõſtitutioni-
bus ibi, *ſecundum diſpoſitionem mei teſtamenti, & per partes
quas in eo ordinauerim*, & ibi, *Et expreſſo conſenſu, vt ego poſ-
ſim efficere ordinationes, & conſtitutiones, &c.* clarè ſequitur,
quod vigore dictæ reſeruationis conditiones in poſteriori
inſtrumento expreſsè perinde habentur, † ac ſi fuiſſent prio- 11
ri inſtrumento appoſitę ad informandam ſubſtantiam dona-

Digitized by Google

tionis, *l. cum dotem, C. de iur. dotal.* cum alijs latè ad propoſitum deductis coram me *in Viterbien. Caſtrorum 21. Iunij 1628. quæ eſt deciſio 194. num. 93. 94. & 95. part. 5. recent.*

Ex quibus ſequitur moniales vndequaque teneri, vel ad obſeruantiam dictarum conſtitutionum, vel ad bonorum reſtitutionem.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

Deciſionem iſtam ſub die 2. Iunij 1636. coram eodem Coccino poſui ſupra par. 5. rec. tom. 2. deciſ. 593. vbi in fine annotaui aliàs deciſiones in hac eadem cauſa emanatas.

R. P. D. DVNOZETTO,

Sacræ Rotæ Decano,

Burgeñ. Beneficiorum.

Veneris 21. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

Subrogato in ius, & poſſeſſionem duorum datur immiſſio ad beneficium probato Clericatu, reſeruatione, & poſſeſſione defuncti; ſiue ambo ius, & poſſeſſionem habuiſſent; ſiue alter tantum, ſiue alter ius, alter poſſeſſionem habuiſſet. Reſeruatio beneficij reſultat ex vacatione, apud ſedem Apoſtolicam item ex vacatione in menſe Octobris, & ſede Epiſcopali vacante.

SVMMARIVM.

1 *Subrogato datur immiſſio probato eius Clericatu poſſeſſione defuncti, & reſeruatione beneficij.*

2 *Teſtes deponentes de viſu, certa ſcientia, & publica voce, & fama, ſatis probant.*

Poſſeſſio beneficij à defuncto habita probatur per teſtes aſſerentes vidiſſe factores defuncti recollegiſſe beneficij fructus, & defunctum centum fuiſſe vti illius poſſeſſorem, num. 2.

3 *Poſſeſſio ſemel probata ſemper continuata præſumitur donec de contrario doceatur.*

4 *Subrogatus ad ius, & poſſeſſionem defuncti ad effectum habendi immiſſionem valet allegare continuationem præſumptam poſſeſſionis defuncti.*

5 *Clericatus probatur ex teſtibus de publica voce, & fama, & ex litteris ordinarij, & num. 19.*

6 *Reſeruatio beneficiorum probatur ex ipſorũ vacatione ſecuta de menſe Octobris, & ſede Epiſcopali vacante.*

7 *Reſeruatio beneficiorum reſultat ex vacatione apud ſedem Apoſtolicam, & num. 8.*

Mortem tali loco ſecutam fuiſſe probatur ex partita extracta è libro defunctorum, num. 7.

9 *Vacatio beneficij per obitum dicitur conſumpta ſtante noua prouiſione quando fuit regiſtrata ſupplicatio, & ſi non fuerit apprehenſa poſſeſſio.*

10 *Subrogatus ad ius, & poſſeſſionem duorum poteſt deſumere ius ex perſona vnius, & poſſeſſionem ex perſona alterius, & num. 20.*

11 *Poſſeſſio dicitur extincta per obitum beneficiati.*

12 *Subrogatio de aliquo facta à Papa in poſſeſſionem defuncti continuat poſſeſſionem defuncti in ſubrogato.*

13 *Subrogatus ad poſſeſſionem defuncti per Papam eamdem poſſeſſionem habet, quam defunctus habebat.*

14 *Dictio* quilibet, *eſt diſtributiua, & ſeparata actum inſolidum.*

15 *Dictio* quomodolibet, *comprehendit etiam impropria.*

16 *Subrogatus aſſumit naturam illius in cuius locum ſubrogatur.*

Et poteſt agere ad ea omnia quæ competebant ei, in cuius locum ſubrogatus fuit, num. 17. & 18.

19 *Clauſula* conſtito, *in litteris appoſita quando eſt iuſtificata non admittitur exceptio aliunde deſumpta.*

20 *Subrogatus in ius, & poſſeſſionem duorum poteſt venire independenter ex vacatione vnius, vel alterius.*

21 *Papæ poteſtas in beneficialibus eſt ſuprema.*

22 *Nuncius habet facultatem conferendi beneficia reſeruata non excedentia 24. ducatos de camera ſub certa forma adimplenda ante prouiſionem.*

23 *Immiſſio vigore ſubrogationis apoſtolicæ non debet retardari ex exceptionibus extrinſecis requirentibus altiorem indaginem.*

DECISIO XLIV.

CVm beneficia, de quibus agitur, vacaſſent per obitum
Ioannis Baptiſtę Azeuedi in menſe Octobris 1631. Se-
de Archiepiſcopali Burgeñ. tunc vacante, Sanctiſſimus con-
tulit illa, vti reſeruata Ioannis Bracamonti, qui, expedito bre-
ui de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, obijt in Curia,
nondum capta poſſeſſione; Quapropter Sanctiſſimus eadem
beneficia, vti adhuc vacantia per obitum dicti Azeuedi, ſeu
dicti Bracamontis, contulit D. Franciſco Vacca, eumque
gratioſè ſubrogauit ad omne ius, tam dicti Azeuedi, quàm
dicti Bracamontis, etiam quoad executionem dicti Breuis,
ac litium, ſi quæ eſſent proſecutionem, necnon ad poſſeſſio-
nem, in qua eorum quilibet quomodolibet exiſteret. Cuius
ſubrogationis vigore, cum dictus Franciſcus peteret immitti
in poſſeſſionem dictorum Beneficiorum. Dubitatum fuit me
proponente: An illi danda eſſet immiſſio. Et Domini reſ-
ponderunt affirmatiuè; Quia tria requiſita, ad effectum il-
lam obtinendi neceſſaria probantur, nempè obitus defuncti
in poſſeſſione, Clericatus ſubrogati, & reſeruatio, quibus 1
concurrentibus non denegatur Immiſſio, Gonzal. *ad reg.* 8.
§. 7. *proœmial. num.* 212. Seraph. *dec.* 1426. *num.* 1. Rota *in rec.*
dec. 154. *par.* 1. *& deciſ.* 191. *num.* 1. *par.* 2. Caualer. *dec.* 450.
num. 1. *& dec.* 559. *num.* 1. & fuit dictum *in Piſtorien. ſeu nul-*
lius beneficij 19. *Iunij* 1634. *coram me, & alia ſæpe.*

Obitus ſiquidem Azeuedi primo defuncti in poſſeſſione
beneficiorum, de quibus agitur, probatur ex pluribus teſti-
bus in curia examinatis, qui expreſsè dicunt, dictum Aze-
uedum, dum vixit, hæc beneficia poſſediſſe, eumque vti poſ-
ſeſſorem communiter tantum fuiſſe, ac vidiſſe eius factores,
& agentes fructus dd. Beneficiorum collegiſſe, ac propterea
cùm deponant de viſu, certa ſcientia, † ac de publica voce, 2
& fama, ſatis ſuperque probant, Rota *in recent. dec.* 509. *n.*
4. *part.* 2. *& in Calciaten. Scholaſtriæ 6. Nouembris* 1587.
coram Gypſio, & in Conchen. Parochialis 6. Aprilis 1625. *co-*
ram bon. mem. Vbaldo, ſemelque probata poſſeſſio † ſemper 3
continuata præſumitur, niſi de contraria doceatur ad not. *in*
l. ſiue poſſidetis, C. de probat. Menoch. *præſ.* 64. *n.* 17. *lib.* 6. Ca-
ualer. *deciſ.* 608. *n.* 3. Greg. XV. *dec.* 166. *num.* 9. Adeo vt ſub-
rogatus ad ius, & poſſeſſionem defuncti, eius præſumptam
† poſſeſſionis continuationem, ad effectum obtinendi im- 4
miſſionem allegari valeat, Rot. *dec.* 525. *ſub num.* 1. *part.* 2. *&*
deciſ. 126. *num.* 7. *part.* 5. *recent.* Greg. XV. *deciſ.* 307. *num.* 1.
& ibi *add. num.* 24. *in fin.*

Non obſtat, quod prædicti Teſtes non deponant, d. Aza-
uedum poſſediſſe omnia beneficia, quæ d. Franciſcus per il-
lius obitum obtinuit, quia ſufficit, eos deponere de poſſeſſio-
ne eorum beneficiorum, ſuper quibus hodie D. Franciſcus
petit immiſſionem.

Clericatus Franciſci ſubrogati probatur † ex eiſdem teſti- 5
bus de publica voce, & fama deponentibus, necnon ex lit-
teris patentibus ſui Ordinarij, Rot. *deciſ.* 16. *de probat. in an-*
tiq. Greg. XV. *dec.* 78. *num.* 5. *& dec.* 490. *n.* 6.

Reſeruatio denique patet, & quidem ex perſona Azeue-
di, ex duplici capite. Primò ex eo, quia beneficia vacarunt
in menſe Octobris reſeruato, vt deponunt dicti teſtes, & ideò
intrat regula octaua, hodie nona menſium reſeruatoria.

Secuudò ex eo quia vacatio contigit Sede Archiepiſcopali
vacante, vt deponunt ijdem teſtes, & ideò intrat alia reſer-
uatio regulæ ſecundæ, quæ reſeruat † beneficia, ita vacantia, 6
Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſ.* 51. *n.* 52. Rot. *in Placentina Canoni-*
catus 25. *Maij* 1626. *coram R. D. meo Decano, & in Gerunden.*
beneficij 28. *Aprilis* 1634. *coram R. P. D. meo Merlino.*

Ex perſona verò Bracamontis reſeruatio eſt pariter iuſtifi-
cata, nam ipſa obijt in Curia, prout conſtat † ex partita ex- 7
tracta è libro defunctorum, quæ ſufficienter probat Rota *in*
recent. dec. 321. *num.* 3. *& dec.* 700. *num.* 4. *par.* 1. Gregor. XV.
d. dec. 78. *num.* 2. & ibi Add. & ideò intrat clara reſeruatio,
† ex vacatione apud Sedem in corpore iuris clauſa, *in c.* 2. *de* 8
Preben. in 6. Simon. *de reſeruat. quæſt.* 30. Gonzal. *ad d. reg.* 8.
gloſ. 13. *num.* 29. *& ſeqq.*

Non obſtat, quod vacatio per obitum Azeuedi eſſet con-
ſumpta de tempore ſubrogationis per prouiſionem gratio-
ſam factam Bracamonti, etiam quod ipſe non fuerit adeptus
poſſeſſionem, cum ad hunc effectum ſufficiat, quod ſupplica- 9
tio fuerit regiſtrata, Sarnen. *ſuper regul. de infirm. quæſt.* 18.
num. 5. Rota *dec.* 385. *num.* 9. *verſ. aut verò p.* 5. *rec.* & fuit di-
ctum *in Legionen. Canonicatus* 20. *Decembris* 1627. *coram*
me, & ideò ſubratio ad ius, & poſſeſſionem Azeuedi d. Fran-
ciſco non ſuffragetur.

Nam fuit reſponſum, huiuſmodi exceptionem non obſta-
re, reſpectu poſſeſſionis Azeuedi, quia cùm Franciſcus fue-
rit alternatiuè ſubrogatus ad omne ius, tam dicti Azeuedi,
quàm dicti Bracamontis, necnon ad poſſeſſionem, in qua
quilibet eorum exiſteret, poteſt iuuari dicta ſubrogatione
quoad ius ex perſona Bracamontis, & quoad poſſeſſionem
10 ex perſona Azeuedi, cùm ſubrogatus ad † ius, & poſſeſſio-
nem duorum poſſit deſumere ius ex perſona vnius, & poſſeſ-
ſionem ex perſona alterius, Garz. *de benefic. par. 6. cap. 4. per
tot.* Caual. *deciſ. 458. num. 7. in fin. & dec. 477. num. 1.* Rot. *in
Colonien. Canonicatus Sanctæ Vrſulæ 27. Ianuarij, & 26. A-
prilis 1627. coram Eminentiſſimo Card. Vbaldo, & in Cæſa-
rauguſtana Canonicatus 10. Iunij 1630. coram D. Vrgellen.
& in Piſcien. beneficij 20. Iunij 1628. coram R. P. D. meo Mer-
lino, & in alia Piſcien. beneficij 25. Maij 1633. coram D. Vr-
gellen. & in alia Piſcien. beneficij 1. Iunij 1632. coram R. P. D.
meo Veroſpio, & in Ianuen. Parochialis 12. Nouembris 1632.
coram eodem, & in dicta Piſtorien. ſeu nullius beneficij 19. Iu-
nij 1634. coram me.*
11 Nec releuat, quòd poſſeſſio dicatur † extincta per obi-
tum Beneficiati, quia talis extinctio nihil operatur, quan-
do prout hic Papa ſubrogauit aliquem ad poſſeſſionem ip-
ſius defuncti, nam tunc poſſeſſio, quæ erat penes ipſum
12 defunctum miniſterio Papæ, † in alium continuatur; Adeò
vt gratioſè ſubrogatus eandem poſſeſſionem habere dicatur,
13 quam Defunctus, cui facta eſt ſubrogatio, obtinebat Mo-
hed. *dec. 11. num. 2. vt lit. pend.* Lancellott. *de attentat. par. 2.
cap. 4. de attent. lit. pend. in præfat. num. 342. & num. 395.* Pa-
til. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 3. num. 67. & ſeqq.* Mantic. *dec. 71.
num. 3.* Greg. XV. *dec. 251. num. 6.*

Nec dicatur, quòd ſubrogatio, de qua agitur, reſpectu
poſſeſſionis non ſit alternatiuè concepta, ſed copulatiuè, ſci-
licet ad poſſeſſionem, in qua Azeuedus, & Bracamontes re-
periebantur, vndè infertur, Franciſcum ſubrogatum teneri
probare vtriuſque poſſeſſionem.

Quia contrarium elicitur, nedum ex eo, quòd nullibi ap-
paret, Bracamontem poſſediſſe, ſed etiam ex tenore d. ſub-
rogationis, in qua apertè legitur, Pontificem gratioſè ſub-
rogaſſe dictum Franciſcum ad omne ius, tam Azeuedi, quàm
Bracamontis, necnon ad poſſeſſionem, in qua eorum quili-
bet, quomodolibet exiſteret ibi in omni iure, & ad omne
ius, quòd tam Ioanni Baptiſtæ de Azeuedo, quàm Ioanni
de Bracamante prædictis, & cuilibet ipſorum in præſtimo-
nijs, &c. etiam quoad executionem d. Breuis, & poſſeſſio-
nem, in qua quilibet ipſorum quomodolibet exiſtebat, ex
quibus apparet, narratiuam poſſeſſionis fuiſſe alternatiuè
24 conceptam, † cum dictio, *quilibet*, ſit diſtributiua, & ſepa-
ret actum inſolidum, Bart. *in l. non diſtinguemus, §. cum in plu-
res, ff. de arbitr.* Rolan. *conſ. 70. num. 44. lib. 3.* Rot. *deciſ. 125.
num. 5. verſ. & illud verbum par. 1. recent.* Et ideò ſufficit,
quòd vnus, vel alter haberet poſſeſſionem ad hoc, vt ſubro-
gatio ſuffragetur, ponderata præſertim altera dictione,
15 *quomodolibet*, † quæ comprehendit quamcunque poſſeſſio-
nem etiam impropriè ſumptam, penes vnumquemque exi-
ſtentem, Seraph. *dec. 1082. num. 2.*

Præterea dicebant Domini, exceptionem conſumatæ Va-
cationis poſſe habere locum, quando procederetur per viam
16 nouæ prouiſionis, ſecus autem, quando prout hic † proce-
ditur per viam gratioſæ ſubrogationis, quia tunc cùm
ſubrogatus aſſumat naturam illius, in cuius locum ſubroga-
tur Gabr. *de reg. iur. concluſ. 2.* Gregor. XV. *dec. 117. num. 3. &
dec. 544. num. 16.* Rota *dec. 90. num. 1. par. 2. recent.* poteſt age-
17 re † ad ea omnia, quæ competebant ei, in cuius locum ſubro-
gatus fuit, Put. *dec. 175. num. 2. lib. 3. in correct.* Pariſ. *de reſi-
gnat. lib. 13. quæſt. 5. num. 75.* Caual. *dec. 639. num. 3.*

Vndè cùm Franciſcus fuerit ſubrogatus, nedum ad om-
ne ius, & poſſeſſionem Azeuedi, ſed etiam ad ius Braca-
montis, etiam quoad executionem Breuis, & omnia & ſin-
gula acta illius vigore facta, & decreta, ac litis, & litium, ſi
quæ exiſterent proſequutionem, vtique ex vi dictæ ſubro-
gationis repræſentat non ſolùm perſonam Azeuedi, ſed
etiam perſonam eiuſdem Bracamontis, ad cuius fauorem
dicta vacatio eſſet conſumpta, ac proindè quemadmodum
Bracamontes ſi viueret poſſet petere immiſſionem vigore
dicti Breuis, quòd iam apparet iuſtificatum, ſic pariter eam
18 valet conſequi dictus Franciſcus, qui in eius locum etiam
quoad executionem dicti Breuis ſubrogatus fuit, vt in termi-
nis dixit Rota coram Caual. *d. dec. 477. num. 1. & dicta deciſ.
639. num. 2. & 3.*

Quod autem breue Bracamontis eſſet iuſtificatum, ſatis
conſtat ex teſtibus coram A. C. ad eius inſtantiam examina-
tis, Clericatus verò probatur ex litteris patentibus ſui ordi-
narij, necnon ex alijs teſtibus, ad inſtantiam Franciſci in
Rota pariter examinatis, qui obitum d. Azeuedi in poſſeſ-
ſeſſione, & reſeruationem optimè probant, † & ſic cùm 19
fuerit iuſtificata clauſula, *conſtitu*, non admittitur exceptio
aliundè deſumpta, Anchar. *conſ. 297. nu. 8. verſ. opponens au-
tem,* Rota *in Papien. Præpoſitura 22. Iunij 1611. coram Or-
tembergu, & in Leodien. Canonicatus 2. Maij 1631. coram
bon. mem. Moſmanno.*

Sed dato etiam, quòd gratia Bracamontis non eſſet iu-
ſtificata, dicebant Domini, cùm Franciſcus fuerit prouiſus
per obitum, tam Azeuedi, quàm Bracamontis, fueritque
alternatiuè ſubrogatus ad omne ius, & poſſeſſionem vtriuſ-
que ipſum non teneri præcisè iuſtificare gratiam d. Braca-
montis, ſed poſſe venire independenter ex vacatione vnius,
vel alterius, adeòut ſi gratia Bracamontis non eſſet iuſti-
ficata, † poſſet ex integro venire ex vacatione per obitum 20
Azeuedi primo defuncti, vt in terminis dixit Rota *in Cæſa-
rauguſtana Canonicatus 2. Iunij 1630. coram Reuerendiſſimo
Vrgellen. quæ eſt d. dec. 387. num. 7. par. 5. recent.*

Et hinc viſa fuit ceſſare omnis amaritudo, quia Pontifex
hac ſpecie facti intellecta contulit Franciſco hæc beneficia,
vti adhuc vacantia per obitum Azeuedi, ſeu Bracamontis,
dictumque Franciſcum, ſic prouiſum gratioſè ſubrogauit ad
omne ius vtriuſque, necnon ad poſſeſſionem, in qua eorum
quilibet quomodolibet exiſteret, vt ſupra oſtenſum fuit;
ideòque ſufficit, quòd vnus, vel vterque haberet ius, & poſ-
ſeſſionem, vel vnus ius, & alter poſſeſſionem adhoc, vt gra-
tia ſubrogationis ſubſtineatur, ſuumque effectum operetur,
cùm † habeamus claram Pontificis voluntatem, eiuſque 21
poteſtas in beneficialibus ſuprema ſit, *Clem. 1. in fin. vt lit.
pend. cap. 2. de præbend. in 6.* Gonz. *ſuper regul. 8. cap. 2. proœm.
num. 45. & ſeqq.*

Demùm non obſtat aſſerta prouiſio Beneficiorum, de
quibus agitur, ad fauorem aliorum ab Hiſpaniarum Nun-
tio, qui beneficia reſeruata conferre poteſt, tum quia de
huiuſmodi aſſerta prouiſione in actis non apparet, tum
etiam quia facultas Nuntij conferendi reſeruata, ſunt reſtri- 22
ctæ ad beneficia, quorum fructus non cedunt 24. ducatos
de Camera, continentque certam formam adimplendam
ante eius prouiſionem, prout tradit Garz. *de benefic. par. 5.
cap. 3. §. 1. num. 83.*

Vndè donec appareat de valore dictorum beneficiorum,
& an dicta forma ſit adimpleta, non debet retardari immiſ-
ſio vigore ſubrogationis gratioſæ, quæ non admittit † ex- 23
ceptiones extrinſecas, altiorem indaginem requirentes, Ro-
ta *dec. 36. num. 1. par. 1. & dec. 94. num. 12. par. 5. recent.* Gre-
gor. XV. *dec. 194. nu. 11.* Caual. *dec. 450. num. 7.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Mutineñ. Emphyteuſis.

Veneris 28. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

Eccleſia, quæ per generationem finitam, poteſt ſi
velit emphyteuſim pro ſe retinere, ſi tamen
alium inueſtire vult, tenetur proximiores vltimi
emphyteutæ præferre, nec poteſt poſtquam ex-
traneum inueſtiuit declarare velle pro ſe retine-
re: Pactum quod finita linea emphyteuſis cum
melioramentis reuertatur ad Dominum, non
impedit ius petendi retrouationem, niſi illi fue-
rit renunciatum, & de varijs formulis huiuſmodi
Pacti.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſi finita Eccleſia tenetur renouare proxi-
miores, niſi velit pro ſe retinere, & vide num.
12. cum ſeqq.*
2 *Eccleſiam nolle emphyteuſim pro ſe retinere, ſatis ap-
paret ſi alios inueſtiuit, bona tradidit, & canones re-
cepit.*
3 *Eccleſia declarans velle emphyteuſim pro ſe retinere,
poſt-*

758. *num.* 13. Nicol. Antonius Gizarellus *deciſ. Neapol.* 6.
num. 14.
Nec proindè dicebant DD. d. pactum fuiſſe omninò elu-
ſorium, cùm illud cenſeatur appoſitum ad remouendum
omnem dubitationem, quæ oriri potuiſſet ex opinione
quorundam Doctorum dicentium æquitatem ponderatam
fauorem proximiorum, à Bart. *in l.* 1. §. *permittitur, ff. de aqu.*
quot. & æſtiu. eſſe adeò efficacem, vt Eccleſia adhuc finita
emphyteuſi non poſſit pro ſe retinere, ſed teneatur proxi-
miores inueſtire, prout tenuerunt Bero. *conſ.* 98. *num.* 16.
lib. 1. Dec. *conſ.* 131. *num.* 3. *verſic. ex quibus patet*, Gabr. *de*
emphyt. concluſ. 1. *num.* 15. Clar. *in d.* §. *emphyt. quæſt.* 43. *ad fin.*
latè Thob. Non. *conſ.* 3. *num.* 5. Cald. *de renouat. emphyt. d. q.* 8.
num. 18. *&* 26. vbi alios cumulat Bertaz. *conſ. ciuil.* 85. *nu.* 23.
& ſeqq. Et quamuis contraria opinio ſit verior, & receptior,
13 nihilominus tale † pactum ſatis operatur ad tollendum om-
nem dubitationem pro maiori declaratione, Surd. *conſ.* 127.
num. 30. *in fin. & ſeqq.* Honded. *conſ.* 60. *num.* 73. *lib.* 1. Rota
in recent. dec. 410. *num.* 1. *ad fin. par.* 4. & in ſpecie ſimilis pa-
cti, quòd illud cenſeatur adiectum ad tollendum probabilem
14 dubitationem, an liceret Eccleſiæ pro ſe † retinere, non
autem ad inducendum renunciationem Iuri petendi reno-
uationem in caſu, quo Eccleſia vult extraneos inueſtire,
dixit Rot. *diuerſ. deciſ.* 242. *num.* 15. *&* 16. *par.* 2.
Quibus non obſtant Doct. in contrarium allegati. Nam
Soccin. iun. *conſ.* 9. *num.* 14. *ad fin. lib.* 3. loquitur in pacto,
15 † quòd liceret Domino directo pro ſe retinere, vel cuicum-
que voluerit concedere, vt in ſpecie aduertit Rot. *d. deciſ.*
242. *num.* 4. *&* 5. cuiuſmodi non eſt pactum, de quo agitur,
16 omniaque per eum deducta tendunt ad probandum, quòd
Eccleſia poſſit pro ſe retinere, non autem quod poſſit quem
voluerit inueſtire, vt patet ex *num.* 7. & ferè per totum con-
ſilium.
17 Bero. *conſ.* 100. *num.* 1. *lib.* 1. † non applicatur, quia loqui-
tur in pacto, quòd poſſit Dominus directus liberè inueſtire
quemcumque ſibi placuerit.
18 Rimin. Iun. *conſ.* 257. *num.* 100. *& ſeqq.* minus applicatur,
quia loquitur in pacto, quòd liceat Domino directo pro ſe
retinere, & alteri renouare, prout ſibi placuerit quibuſcum-
que non obſtantibus.
Honded. *conſ.* 51. *num.* 50. *& ſeqq. lib.* 1. loquitur in pacto,
19 † quòd finita tertia generatione bona liberè reuertantur, &
liceat Rectori Domino directo ea retinere, vſufructuare, &
omnia alia facere, quæ poterat facere ante Inueſtituræ con-
ceſſionem, & concludit ex hoc pacto poſſe Rectorem
Eccleſiæ pro ſe retinere, vt patet ex lectura ibidem *num.* 24.
20 ſed † non dicit, quòd vigore talis pacti poſſit Rector extra-
neum inueſtire, & proximiores excludere, quatenus pro
Eccleſia retinere nolit.
Peregrinus *conſ.* 58. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 6. abutitur auctorita-
21 te Beroi, & Hondedei, qui non loquuntur in pacto, quòd
bona liberè reuertantur, ſed in pacto, quòd poſſit Dominus
liberè inueſtire quemcumque ſibi placuerit, vt ſupra dictum
fuit.
Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 25. loquitur in pacto,
22 per quod fuit renunciatum iuri petendi renouationem, ſed
non explicat, quibus verbis d. pactum eſſet conceptum, &
ideò intelligi debet iuxta terminos d. Conſilij Soccin. quòd
ipſe allegat.
Gratian. *diſceptat.* 88. *num.* 2. *& ſeqq.* expreſsè loquitur in
23 pacto, † quòd liceat pro ſe retinere, vel cuicumque voluerit
liberè concedere, vt patet ex princ. d. diſceptationis.
24 Gam. *dec. Luſitan.* 41. *num.* 6 *&* 7. nullam † adducit aucto-
ritatem, nec probat, quòd huiuſmodi pactum tribuat facul-
tatem Domino directo inueſtiendi extraneos, & quamuis
ex verbo liberè deducat omnimodam inueſtiendi libertatem,
nihilominus talis libertas ſatis verificatur reſpectu reuerſio-
nis bonorum ita liberè, vt Dominus directus impediri non
valeat, quin poſſit illa pro ſe retinere ſi velit, ſed hinc non
ſequitur eum poſſe extraneos inueſtire proximioribus ex-
cluſis.
Idem Gam. *dec.* 326. *num.* 8. *&* 9. loquitur in pacto, quòd
25 melioramenta liberè ad Dominum directum reuertantur:
Vndè infert Dominum non teneri ad emphyteuſim reno-
uañ. Sed hæc illatio non videtur concludere, cùm d. pactum
ſatis operetur, vt Dominus directus non obſtantibus me-
lioramentis poſſit pro ſe retinere non autem, vt poſſit pro-
26 ximiores excludere, ſi pro ſe retinere nolit, & in omnem
euentum eius opinionem Senatus Luſitaniæ ſequutus non
fuit, prout atteſtatur Valaſc. *d. conſult.* 123. *num.* 13. eumque
refellit Caldaſ. *de renou. emphyt. lib.* 1. *qu.* 11. *num.* 22. ſubdens
ita ſeruare ſupremum Senatum.
Seraph. *dec.* 610. *num.* 2. loquitur in Inueſtitura, in qua
mediante pacto cenſetur renunciatum Iuri petendi renoua- 27
tionem, ſed non explicat, quibus verbis d. pactum fuerit
conceptum ad hoc, vt dignoſci valeat, an illud applicetur pa-
cto, de quo agitur, ideòque intelligi debet iuxta thema rela-
tum à Soccin. Iun. *dict. conſil.* 9. *num.* 14. *lib.* 3. quem ſolùm ibi
allegat.
Rota *in cauſa Foroſempronien. & Eugubina, ſeu nullius*
emphyteuſis coram R. P. D. Decano, loquitur in pacto, quòd 28
poſſit Eccleſia ingredi liberè poſſeſſionem bonorum, illam-
que alteri concedere in emphyteuſim, vt patet ex lectura
d. deciſionis, §. *quæ omnia*, quàm facultatem pactum, de quo
agitur, non continet.
Deciſ. denique *in alia Foroſempronien. Emphyteuſis coram*
Eminentiſſ. Cardin. Vbaldo impreſſ. inter recent. dec. 60. *par.* 5.
qnamuis videatur ſequi opinionem Gam. *dict. dec.* 41. Nihilo-
minus quidquid ſit, an loquatur in ſimili pacto, de quo agi-
tur, fuit reſponſum † in d. deciſione, non fuiſſe articulum ex 29
profeſſo, & principaliter diſcuſſum, ſed incidenter, ac perfun-
ctoriè, ac proindè in ea non eſſe vim faciendam, prout de
ſimili deciſione, in qua firmatur aliqua concluſio incidenter,
& perfunctoriè, † materia de qua agitur, ex profeſſo non 30
examinata, dixit Rota coram Seraph. *dec.* 299. *ſub num.* 12.
Demùm non obſtat aſſerta conſuetudo Eccleſiæ Mutineñ.
inueſtieñ. quem voluerit etiam in concurſu proximiorum
† petentium renouationem, ex Rimin. Iun. *conſ.* 153. *num.* 4. 31
& Peregr. *conſ.* 56. *num.* 3. *lib.* 6. Quoniam quidquid ſit, an
dd. Doct. probent aſſ. conſuetudinem, cùm Doctori atteſtan-
ti † de conſuetudine non credatur iuxta veriorem opinionē, 32
de qua per Mohed. *dec.* 3. *de conſuet.* Seraph. *dec.* 1349. *num.* 5.
& fuit dictum *in Camerinen. Spolij* 2. *Iunij* 1610. *coram Card.*
Sacrato, maximè quando Doctor † atteſtatur de conſuetu- 33
dine loci, in quo commoratus non fuit, Franc. Becc. *conſil.* 7.
num. 3. Burſatt. *conſ.* 201. *num.* 47. Honded. *conſ.* 101. *num.* 39.
lib. 1. Rot. *in Camerinen. Spolij coram Card. Sacrato*, fuit reſ-
ponſum d. aſſ. conſuetudinem adhuc probatam non releuare,
cùm illa non probetur cùm omnibus qualitatibus, & circum-
ſtantijs † in ea concurrentibus, prout ad adhunc effectum 34
requiritur Natt. *conſ.* 600. *num.* 20. Surd. *dec.* 131. *num.* 9. Rot.
diuerſ. dec. 799. *num.* 2. *in fin. & num.* 3. *par.* 1. Cardin. Mantic.
dec. 357. *num.* 4. Greg. XV. *dec.* 162. *num.* 2.
Et ita vtraque, &c.

Iſta deciſiones in hac cauſa facta ſub die 26. *Iunij* 1630. *& ſub die* 7. *Martij* 1632. *coram eodem Reuerendiſſimo Dunozetto habentur infra in Appendice.*

R. P. D. PIROVANO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Tranſactionis.

Veneris 28. *Maij* 1638.

ARGVMENTVM.

Ceſſio facta verbis ampliſſimis, & pregnantibus omnia iura, nihil penitùs excluſo abdicat à cedente, & in ceſſionarium transfert, ita quod licèt aliàs actiones directæ ſemper apud cedentem remaneant, nihilominus iſto caſu omnes transeunt in ceſſionarium, quòd procedit etiam vbi in ceſſione additur titulus donationis, vel poſitio in locum cedentis.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſione facta verbis ampliſſimis omnia iura abdicantur à cedente, & in ceſſionarium transferuntur, & numer.* 3.
Ceſſione facta per ampliſſima verba, ſi poſteà cedens agit, dicitur agere ſine actione, num. 1.
Reo ſufficit ſe tueri, quòd actor ſine actione agat, num. 1.
2 *Exceptio actionis non competentis repellit actorem à limine iudicij.*
Exceptio actionis non competentis impedit litis conteſtationem, num. 2.
Exceptio litis finita, dicitur quoties actio nō competit, n. 2.
4 *Actio-*

4 *Actiones directa etiam facta ceſſione apud cedentem remanent.*
Intellige tamen, quia ſunt inutiles, & inefficaces ibidem.
5 *Actiones vtiles, & directa in ceſſionarium tranſeunt, quoties cùm titulo ceſſionis complicatur titulus donationis, vel poſitio in locum cedentis.*
6 *Dictiones tantùm, & dumtaxat verba limitatiua dicuntur.*
7 *Tranſactio ſuper vna re non extenditur ad aliam ab illa diuerſa.*
8 *Ceſſionarius moleſtari non poteſt à cedente ſuper re ceſſa. Promittens aliquem non moleſtare, nec litem inferre illum, neque directè, neque indirectè turbare poteſt, num. 8.*
9 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*

DECISIO XLVI.

IN venditione, quam fecit Flaminius Iugulus Vrſinis della Matrice nuncupatis de ſua tenuta Turris Lupariæ pro pretio ſcutorum 20000. remanſerunt ſcuta 12000. vinculata pro reinueſtimento, & cautela fideicommiſſi per eundem Flaminium in præambula donatione ad fauorem Ignatij, & Federici filiorum, & ſubſtitutorum facti, reſeruatis ſcutis 4000. pro ſoluendis debitis donatoris ante donationem contractis, & alijs ſcutis 4000. pro extinguendis debitis per eundemmet Flaminium poſt donationem factis, & hanc poſtremam ſummam ſcutorum 4000. Vrſini emptores in ſe accollarunt, ſed nunquam promiſſa impleuerunt, vt propterea Ignatius ſuperſtes egerit contra Vrſinos pro illorum recuperatione, lite autem pendente defuncto, & Io. Baptiſta, Naldino hærede inſtituto, qui illius hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij adiuit, & inter cætera bona hæreditaria Ignatij deſcripſit creditum prædictum contra Vrſinos ſcutorum 4000. vnà cum fructibus ab ann. 1594. citrà, qui exindè ad ſcuta 13000. creuerunt, egerunt ſubſtituti, nempè Ioann. Baptiſta Iugulus, vti proximior filiorum donatoris pro medietate, & Lauinia Ignatij ſoror pro alia dimidia vocata, eorumque ceſſionarij, qui obtinuerunt relaxari mandatum contra bona hæreditaria Ignatij obligati pro inueſtimento ſcutorum 12000. prouenientium ex pretio tenutæ ſupradictæ iuxta formam ſuæ obligationis, de cuius validitate, & iuſtitia cum hodie quæreretur, reſponſum fuit.

Mandatum eſſe exequendum, non tamen ſuper credito ceſſo ſcutorum 13000.

Fundamentum exceptionis crediti ceſſi fuit, quia tam Lauinia ſoror, quàm Ioan. Baptiſta Iugulus proximior ſubſtituit de anno 1629. 17. Auguſti, & 26. Septembris reſpectiuè concordarunt cùm Ioann. Baptiſta Naldino, & tranſigendo, cedendo, donando, in eundem tranſtulerunt omnia, & quæcumque iura, & actiones ſibi ipſis quomodolibet competentia, & competitura, in & ſuper credito Vrſinorum tantùm, & dumtaxat ſcutorum 13000. vigore cuiuſcumque fideicommiſſi, donationis, ſubſtitutionis, & aliàs vndecumque, & ex quocumque alio capite in omnibus, & per omnia nihil penitus excepto, itaut Naldinus de iuribus Ignatij, & Laniniæ reſpectiuè competentibus, & competituris experiri poſſit non ſecus, ac ſi eſſet Iugulus, & Lauinia, ſubrogando Naldinum, & ponendo in eorum locum, & ſtatum, ex quibus verbis ampliſſimis, cùm ab ipſis ſubſtitutis abdicata remaneant omnia iura, & actiones ex quacumque cauſa ad eos competentia, nihil penitus
1 excepto, † ſufficit Naldino ſola exceptione ſe tueri quoad ſupradictum creditum contra ſubſtitutos ſine actione experientes, *leg. ſi pupilli, §. videamus, ff. de negot. geſt.* Bart. *in leg. nam & poſteà in princip. num. 7. ff. de iur. iur.* quæ demonſtratio actionis non competentis ipſo iure repellit actorem à li-
2 mine † iudicij, & impedit litis conteſtationem, & dicitur litis finitæ, Specul. *de except. §. dicto num. 43.* Bart. Angel. Alex. Fulgoſ. & Iaſ. *in d. l. nam*, & poſteà Felin. *in cap. exceptionem col. antepenult. num. 43. de except.* Surd. qui prædictos, & alios allegat *conſ. 214. num. 9.* Neque dubitari poteſt de prædicta
3 † totali abdicatione, quia ex ſupradictis verbis colligitur, & illis concurrentibus pro totali abdicatione reſponderunt, Menoch. *conſ. 335. num. 11. & ſeqq. & 496. num. 65.* Honded. *conſ. 49. nu. 11. & ſeqq. vol. 1.* Surd. *conſ. 267. num. 13.* & idem fuit firmatum *in dec. 714. num. 3. par. 2. recent.* Quinimò etſi
4 actiones † directæ facta ceſſione, adhuc penes cedentem remaneant, quamuis inutiles, & inefficaces, *leg. quis ergo caſus, l. Stico, ff. de pecul. l. 3. ff. depoſiti, leg. fin. quando fiſc.* Attamen, quando cùm ceſſione complicatur titulus donationis, † & poſitio in locum cedentis, vt in præſenti, tunc nedum 5
vtiles, ſed & directæ tranſeunt in ceſſionarium, Ruin. *conſ. 177. num. 6. vol. 1.* Ronchegal. *in l. 3. num. 69. ff. de duob. reis*, Theſ. *dec. 201. num. 4. & finali.*

Non obſtat, quòd tranſactiones, & concordiæ ſint reſtrictæ ad creditum ſcutorum 13000. per verba limitatiua, ibi, † *tantum*, & ibi, *dumtaxat*, vt propterea iura fideicom- 6
miſſi ab ipſis cedentibus non ſint abdicata, neque ceſſionario acquiſita taliter, quòd cedentes non poſſint agere ex promiſſione, & obligatione Ignatij pro conſeruando cenſu ſcutor. 12000. & ſeu pro illius reintegratione Ignatio mortuo agere contra illius bona hæreditaria pignori, & hypothecæ ſuppoſita pro conſeruatione fideicommiſſi in cenſu creato, ex quo creditum ſcutorum 13000. & cenſus ſcutorum 12000. non tendunt ad idem, † ſed penitùs diuerſa 7
ſunt, ad quæ tranſactio non ſe extendit, *l. ſi de certare, C. de tranſact.* Alex. *conſ. 11. num. 2. lib. 2.* Surd. *conſ. 150. nu. 6.* Mant. *de tacit. lib. 26. tit. 6. num. 7. & 12. cum allegatis.*

Quia ſuper reſponſione ad obiectum non eſt elaborandum, dum Naldinus non contendit in acquiſitione crediti ſcutorum 13000. & iurium fideicommiſſi comprehendi cenſum ſcutorum 12000. fideicommiſſo ſuppoſitum, ſed tantummodò non moleſtari in dominio, † & poſſeſſione 8
crediti iuſto titulo acquiſiti, pro quo tranſigentes promiſerunt moleſtiam, nec litem inferre Naldino, itaut directè, nec per indirectum turbandus, aut contriſtandus ſit Naldinus, Bald. *conſ. 145. num. 1. lib. 2.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 9. num. 127.* Surd. *conſ. 150. num. 15.* Aldob. *conſ. 110. nu. 39. vol. 1.* & benè conuenit caſui, de quo agitur diſtinctio Baldi *in ſuprad. l. ſi de certare in fine, C. de tranſact.* quòd ſi tranſigentes habuerunt reſpectum ad rem, aut ad cauſam, aut dubitatur, tunc tranſactio obſtat, vel in parte, vel in totum, ſed in præſenti clarum eſt, quòd fuit habitus reſpectus ad particulare creditum, non autem ad cauſam vniuerſalem fideicommiſſi, vt ideò tranſactio obſtabit quidem cauſæ fideicommiſſi reſpectu crediti, non autem in concurſum, quin tranſigentes poſſint ex capite ſeparato agere contra bona hæreditaria vltra creditum, quatenus reperiantur in hæreditate Ignatij pro conſeruatione cenſus ſcutor. 12000. & ſeu illius reintegratione.

Cenſuerunt igitur Domini, excepto credito ſupradicto, mandatum eſſe exequendum contra bona hæreditaria Ignatij, quia de illius obligatione in forma Cameræ Apoſtolicæ, conſtat in ſolidum cum Flaminio eius Patre donatore tenutæ ſupradictæ de conſeruando cenſu ſcutorum 12000. fideicommiſſo ſuppoſito, † quæ cùm habeat executionem para- 9
tam, meritò ab A. C. fuit relaxatum.

Neque hæſitarunt Domini de fideicommiſſi exiſtentia, neque de purificatione illius per obitum Federici, & Ignatij ſine filijs, neque de legitimatione perſonarum Ioan. Baptiſtæ Iuguli, & Lauinię vocatorum, quoniam omnia apparent iuſtificata exactis, & Naldinus hodie nihil contra prædicta excipit. Et ita, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Cordubeñ. Decimatum de Lucena.

Veneris 28. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

Traditur materia exemptionis à ſolutione decimarum, quàm vigore priuilegiorum Summorum Pontificum habent Patres Societatis Ieſu, vt ſcilicet ad illarum ſolutionem non teneantur aduerſus quaſcumque perſonas etiam priuilegiatiſſimas, & etiam aduerſus prætendentes habere quaſi poſſeſſionem decimandi ex immemorabili cum fama priuilegij. Prouincialis Societatis Ieſu non poteſt renunciare priuilegijs Societatis competentibus ſine licentia Generalis.

SVMMARIVM.

1 *Societas Ieſu habet ampliſſimas exemptiones à quarumcumque decimarum ſolutionibus, & num. 2. & 5.*
Etiam cum derogatione, cap. nuper de decimis num. 3.

4 *Cap.*

4 *Cap. nuper de decimis continet conſtitutionem conciliarem.*
6 *Verba*, quibuſuis, & quęcumque, *tanquam vniuerſalia omnia comprehendunt.*
Imò habent vim ſpecialis expreſſionis etiam in caſibus, vbi nominatio ſpecifica requiritur, num. 7.
8 *Dictio*, etiam, *ſtat augmentatiuè, & ampliatiuè.*
Dictio, etiam, *exprimit caſum magis dubitabilem, nu.8.*
9 *Tenor priuilegiorum eſt ponderandus, & inſpiciendus.*
10 *Verba vniuerſalia ſunt propriè, prout ſonant intelligenda.*
11 *Verba vniuerſalia in priuilegijs non admittunt interpretationem reſtrictiuam.*
12 *Verba clara in priuilegijs non mutant propriam ſignificationem.*
13 *Verba clara in priuilegijs extenduntur etiam in præiudicium tertij, cui Papa voluit, & potuit præiudicare.*
14 *Papa præſumitur habere ſcientiam illorum, ad quos de iure communi ſpectat ius decimandi.*
15 *Priuilegio primo nunquam cenſetur per ſecundum derogatum, ſi de primo non eſt facta ſpecialis mentio.*
Et hoc ob præſumptam Pontificis ignorantiam.
Priuilegium exemptionis à ſolutione decimarum præiudicat tantùm illis, ad quos de iure communi ſpectat ius decimandi, num. 14.
Contrarium verius, num. 16.
17 *Papa eximendo aliquem à ſolutione decimarum, ſi decimæ ſunt antiquæ præiudicat etiam exigenti illas ex priuilegio, & num. 19. & 30.*
Et hoc etiam, ſi in exemptione de priuilegio nulla fiat mentio.
Dummodò tamen exemptionem concesſerit à quibuſcumque decimis, etiam ad fauorem imperatorum impoſitis, num. 17. 20. 21.
18 *Verba*, aut aliàs, *poſita poſt mentionem iuris communis factam non poſſunt verificari, niſi in iure ſpeciali.*
22 *Papa, quòd poſſit eximere aliquem à decimis in præiudicium habentis priuilegium, nefas eſt dubitare.*
23 *Epiſcopi, & alij Prælati inferiores ante Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. poterant Laicis decimas in feudum concedere, & num. 31.*
24 *Decimæ debitæ laico titulo infeudationis ante Concilium Lateranenſe non comprehenduntur in priuilegio aliquem eximente.*
25 *Laicus eſt incapax decimarum.*
26 *Laicus ex priuilegio tantùm poteſt exigere decimas, vel ex immemorabili cùm fama priuilegij, num. 27.*
Vel ex infeudatione ante Concilium Lateranenſe, aut alio æquipollenti titulo, num. 28.
29 *Allegans immemorabilem, non dicitur allegare meliorem titulum de mundo.*
31 *Facultas infeudandi decimas conceſſa Epiſcopis fuit prohibita ſub Alexandro III. & ſecundum alios ſub Vrbano II.*
32 *Corduba, & Lucena tempore Vrbani II. & Alexandri III. erant ſub poteſtate Maurorum.*
33 *Corduba, & Lucena fuerunt ex poteſtate Maurorum recuperata de anno 1240.*
34 *Laicus poſſidens decimas tanquam feudales, probare debet illas habuiſſe in feudum ab Epiſcopo ante Concilium Lateranenſe, & quomodo.*
35 *Titulum vnum qui allegat, & in eo ſe reſtringit, excluditur præſumptio alterius, & num. 40.*
36 *Decimæ ſi poſſidentur vigore immemorabilis cùm fama priuilegij liberè, & tanquam allodiales poſſidentur.*
35 *Si verò iure infeudationis, tunc dominium directum remanet penes Eccleſiam.*
37 *Priuilegio ex titulo oneroſo prouenienti, non eſt veriſimile Papam voluiſſe derogare, & num. ſeqq.*
Priuilegio ex cauſa oneroſa cenſeatur, ne derogatum ex alio Priuilegio poſteriori non facta, tamen in ſecundo mentione de illo, vide num. 39.
40 *Allegans immemorabilem cùm fama priuilegij, non poteſt poſteà ſe fundare in priuilegio ex titulo oneroſo.*
41 *Prouincialis Societatis IESV non poteſt renunciare priuilegio in materia decimarum Religioni ſpectanti abſq; conſenſu Generalis, & num. 43. & vide per tot.*
42 *Religionis auctoritas tota reſidet in Generali, non autem in Prouinciali.*
43 *Moderationes Priuilegiorum à ſolutione decimandi emanatæ à Leone XI. & Vrbano VIII. fuerunt factæ ad fauorem Eccleſiaſticorum, & ideò non extenduntur ad laicos.*

DECICIO XLVII.

PRo confirmatione ſententiæ Rotalis, reſponderunt Domini, attenta eius validitate, contra quam nihil eſt, quòd obijci poſſit, & iuſtitia clarè patet ex deciſionibus in * hac cauſa factis coram Illuſtriſſimo D. meo Decano, in quibus firmatur priuilegia per Romanos Pontifices Paulum III. Pium IV. & Gregorium XIII. Venerabili Societati IESV conceſſa pro exemptione à ſolutione decimarum, vtpotè ampliſſimis derogationum clauſulis concepta, ſuffragari aduerſus immemorabilem poſſeſſionem, quam vnà cum fama priuilegijs habet in iure decimandi pro ſe Excellentiſſimus D. Dux de Cardona.

Primò enim Paulus III. de anno 1549. conceſſit huiuſmo-
di exemptionem Societati IESV, verbis ampliſſimis, & clau- 1
ſulis prægnantibus, *à ſolutione quarumcumq; decimarum prædialium, perſonalium, ac etiam Papalium, cum clauſula*, generali derogatoria, *non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus, ac iuramento, confirmatione Apoſtolica roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus*, Guttier. *conſ. 5. num. 3.*

Secundò, Pius IV. *confirmans, ſeu approbans, vel de nouo*
concedens, quatenus opus ſit, prædictam exemptionem † à ſo- 2
lutione decimarum, & quarumcumque impoſitionum, pro potiori cautela, vniuerſam Societatem IESV, omniaque & ſingula illius Domus Probationis, & Collegia vbilibet exiſtentia, præſentia, & futura, eorumque perſonas, fructus redditus, ac prouentus, etiam bonorum Eccleſiaſticorum, ſæcularium, & regularium, quarumcumque illis pro tempore vnitorum, aliaſq; res, & bona quæcumque exemit à quibuſcumque decimis etiam Papalibus, prædialibus, perſonalibus, quartis, medietatibus, & alijs fructuum partibus, ſubſidijs etiam charitatiuis, & alijs ordinarijs oneribus etiam pro expeditione contra Infideles, defenſione Patriæ, & alias quomodolibet ad inſtantiam quoque Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum pro tempore impoſitis, quamuis in illorum impoſitione caueatur, quòd nulla prorſus exemptio cuicumque, aduerſus illas ſuffragetur, cum clauſulis, quòd de obreptione, ſubreptione, aut nullitatis vitio, ſeu defectu intentionis, quouis prætextu quæſito colore impugnari non poſſent cum clauſula ſublata, & de iure quæſito non tollendo.

Tertiò, fel. rec. Gregorius XIII. prædicta priuilegia confir-
mauit, & *cap. nuper de decimis*, derogauit cuiuſque, tunc de- 3
rogatum non fuerat, prout requirebatur, attento quod *in d.*
cap. nuper, extet Conſtitutio † Conciliaris, Rebuff. *de decim.* 4
qu. 14. num. 56. Rot. *dec. 122. & 123. par. 1. diuerſ.*

Ex quibus priuilegijs ſæpiùs à Rota canonizatis, conſtat
prædictam Societatem habere exemptionem non decimandi,
di, etiam aduerſus habentem immemorabilem † cùm fama 5
priuilegij, id enim important illa verba, *quibuſuis, & quæcum-*
que, quæ tanquam † vniuerſalia omnia comprehendunt, *leg.* 6
omnes, Cod. ſine cenſ. vel reliq. l. 1. §. quod autem de vi, & vi ar-
mat. Soccin. *conſ. 297. num. 5. vol. 2.* & habent † vim ſpecia- 7
lis expreſſionis etiam in caſibus, vbi nominatio ſpecifica
requiritur, Curt. Senior. *conſ. 49.* Crauett. 294. & 297. Siluan.
conſ. 66. num. 13. & 14. lib. 2. Guttier. *d. conſ. 5. num. 3. cum ſeqq.*
ponderatis illis verbis, ibi, *etiam ſi decimæ ſint Papales*, quæ 8
dictio, *etiam*, ſtat augmentatiuè, & ampliatiuè, *leg. 3. Cod. de*
teſtibus, Gemin. *conſ. 125. num. 10.* & exprimit caſum magis
dubitabilem, *l. etiam, ff. de verb. ſignific.* Surd. *conſ. 445. nu. 28.*
Seraph. *dec. 530. num. 6.* & cùm tenor priuilegiorum † in pri- 9
mis ponderandus, & inſpiciendus ſit, *cap. recipimus, cap. por-*
rò de priuileg. verba vniuerſalia ſunt propriè, prout † ſonant 10
intelligenda, vt not. Angel. *in punct. de priuileg. exemptionis in*
l. fin. verſ. tertio quæritur, ff. de conſtit. princip. quem ſequitur
Dec. alios allegans *conſ. 113. nu. 6.* Vndè ab illis abhorret om-
nis interpretatio † reſtrictiua, Bald. *conſ. 271. col. 2. vol. 1.* Quia 11
verba clara non mutant † propriam ſignificationem in pri- 12
uilegijs, *cap. ad audientiam*, vbi Abb. *num. 2. de decim.* Rebuff.
de beneſ. par. 1. tit. de decim. priuil. & præſcript. num. 8. ſed ex-
tenduntur quoque in præiudicium tertij, *cap. quamuis de re-* 13
ſcript. lib. 6. cui Summus Pontifex præiudicare potuit, & vo-
luit, Dec. *dict. conſ. 113. num. 7.* Rebuff. *de decimis qu. 14. num.*
finali, vt patet ex clauſulis derogatorijs, præſertim regulæ de
iure quæſito non tollendo.

Vndè licèt aliàs Rota ſenſerit, quòd ſimilia priuilegia præ-
iudicarent tantùm illis, ad quos ſpectat ius decimandi de
iure communi, cuius Papam ſcientiam † habere præſumi- 14
tur,

tur, Caſſad. dec. 1. de priuileg. num. 2. non autem illis, quibus
tale ius competit ex priuilegio, vel ex alio particulari titu-
lo, & ratio eſt, quia prędicto iuri nunquam cenſetur dero-
15 gatum per ſecundum priuilegium, † niſi facta de illo ſpecia-
li mentione, propter præſumptam ignorantiam Pontificis,
l. decurionibus, C. de ſilentiar. lib. 12. Suar. alleg. 28. nu. 9. no-
uiſſimè Caſtill. de tertijs reg. cap. 36. tom. 7. num. 29.

Attamen re poſteà maturius perpenſa, & inter Domi-
nos diſcuſſa, illis viſum fuit contrarium, recedendo à deci-
16 ſionibus † relatis in deciſ. huius cauſa ſub diebus 27. Februarij
1636. & 20. Ianuarij 1637. §. tamen, & alijs relatis per Ca-
ſtill. ſupra num. 40. & meritò, quia cùm ſimus in decimis an-
tiquis, non eſt facienda mentio in priuilegio exemptionis ex
17 eo, quòd Papa ſciebat, vel cogitabat has decimas ab aliquo
percipi, & ſic quod præiudicabat ijs, quibus de iure commu-
ni, vel aliàs debebantur, Verall. dec. 263. lib. 1. in manuſcriptis,
vbi allegat Caſſad. in dict. dec. 1. nu. 2. de priuileg. Et ideò cum
illa verba, aut alias, poſita ſunt poſt mentionem iuris com-
18 munis, verificari non poſſunt † in alio, quàm in iure ſpe-
ciali, l. ius ſingulare, vbi Ant. Fab. ff. de legib. gloſſ. 1. in Clem. 1.
verb. debitis de decim. & propterea concludunt cum Caſſa-
doro interpretes, quòd cenſeatur derogatum habenti ius
19 ſpeciale ſuper exactione decimarum, † cùm id potuerit Pa-
pa cogitare, Abb. in cap Dudum de priuileg. num. 1. Innoc. n. 4.
Ioann. Andr. num. 5. Anchar. num. 3. Butr. num. 6. Rot. dec. 48.
num. 1. & 2. par. 1. & dec. 614. num. 3. par. 2. recent. vbi firma-
tur, quòd quamuis non fuerit facta mentio, quòd decimę de
iure ſpeciali poterant ſpectare ad aliquem, ſiue ex priuilegio,
20 donatione, vel præſumptione, cenſeatur † nihilominus de-
rogatum, & ratio eſt, quia cùm ſimus in materia de ſui natu-
ra præiudiciali, iuxta dict. deciſ. 1. Caſſad. de priuileg. & Papa
conceſſerit exemptionem à quibuſcumque decimis, etiam
21 impoſitis ad † fauorem Imperatorum, Regum, & Ducum,
ad quos ſpectare poſſunt de iure ſpeciali; certum eſt, quòd co-
gitauit de Laicis, præſertim derogando priuilegijs Vniuerſi-
tatum, & quibuſcumque conſuetudinibus, indèque apparet
22 voluiſſe eximere Societatem à prædictis decimis. † Quòd
verò potuerit, nefas eſt dubitare, Cranett. conſ. 206. num. 4.
& 241. num. 5. verſ. 2. cum alleg. in dict. 2. dec. Illuſtriſs. D. mei
Decani.

Nec obſtat, quòd Excellentiſſ. D. Dux habeat immemo-
rabilem pro ſe cum fama priuilegij, & ita poſſit allegare
infeudationem ante Concilium Lateranenſe ſub Alexandro
III. de anno 1179. de quo tempore Laici erant capaces, ex
23 quo Epiſcopi, † & alij Prælati inferiores poterant eis deci-
mas in feudum concedere, cap. cum Apoſtolica de his, quæ fiunt
à Prælat. Hoſtien. in ſumma tit. de decim. §. 3. quæritur circa fin.
cap. 1. Epiſcopum, vel Abbatem in vſibus feud. Couarr. lib. 1.
var. cap. 17. num. 5. Guttier. lib. 1. practic. qu. 15. per tot. præcipuè
num. 4. Aragon. 2. 2. qu. 87. art. 1. & propterea allegando titu-
24 lum infeudationis † non fuerit ligatus priuileg. Veñ. Socie-
tatis, ex doctrina Ioann. Andr. in cap. nuper num. 4. de decim.
vbi Butr. num. 5. Ancharan. num. 8. Rot. dec. 48. num. 9. par. 1.
recent.

Quia cùm D. Dux ſit Laicus, & conſequenter incapax de-
25 cimarum, cap. cauſam de præſcript. cap. fin. de rer. permut. Re-
buff. in tract. de decim. quæſt. 10. nu. 17. Monet. eod. tract. cap. 5.
qu. 3. num. 57. ea Theolog. Diu. Thom. 2. 2. qu. 87. art. 3. Axor.
moral. par. 1. lib. 7. cap. 34. qu. 7. ſolùm poteſt illas habere, vel
26 † ex priuilegio, cap. ex parte il 3. de decim. cap. à nobis, cap. 2.
§. ſtatuimus eod. tit. in 6. Guttier. lib. 1. pract. qu. 14. num. 1. & 2.
Monet. de decim. dict. cap. 5. qu. 3. nu. 83. Balboa in d. cap. cau-
ſam de præſcript. num. 30. & 51. vel ex immemorabili cùm
27 fama priuilegij, Rip. in cap. 2. column. fin. de iud. idem Mantic.
dict. cap. 5. qu. 5. & 6. num. 118. & qu. 3. num. 74. verſ. puto ta-
men, Rot. dict. dec. 215. par. 2. diuerſ. vel ex infeudatione
28 ante Concilium † Lateranenſe, aut alio æquipollenti titulo,
Rebuff. qu. 13. de decim. num. 79. & 80. Couar. lib. 1. var. dict.
cap. 17. num. 5. idem Monet. dict. qu. 3. nu. 66. cum ſeqq. De
priuilegio non conſtat, & quatenus de eo conſtaret, cenſere-
tur illi derogatum, etſi in priuilegijs Veñ. Societatis illius nul-
la fuiſſet facta mentio, ea ſupra adductis in §. attamen nu. 7.

Immemorabilis verò cum fama priuilegij, licèt conſtet ex
teſtibus pro parte d. D. Ducis examinatis, non autem ſuffra-
gatur, quoniam allegando immemorabilem non dicitur alle-
29 gare meliorem titulum de mundo, ſed titulum ex priuilegio,
de quo extat fama, cuique clarè derogatum fuit per Pontifi-
30 cem, † qui ſciebat has decimas antiquas de iure communi,
vel ſpeciali ad aliquem ſpectare, Caſſad. dec. 1. de priuilegijs
cum alijs ſupra allegatis.

Nec ex d. immemorabili cum fama priuilegij inferri po-
teſt ad infeudationem prætenſam per D. Ducem, ſuper qua
olim, & hodie eius informantes inſiſtebant. Quia vltra
quod huiuſmodi infeudatio, in hoc caſu videtur impoſſibilis, 31
ex quo facultas infeudandi conceſſa Epiſcopis, ſiue fuerit
prohibita per Concil. Lateranenſe ſub Alexandro III. de
anno 1179. ſiue ſecundum alios ſub Vrbano II. de ann. 1088.
vt notat Balboa lib. 2. decretal. in d. cap. cauſam 7. de præſcript.
num. 14. 15. & 16. cum ſeqq. Ciaccon. de Vit. Pontif. pag. 430.
& 566. & de vtroque tempore conſtat Cordubam, & Luce-
nam, de cuius decimis agitur, fuiſſe in poteſtate Maurorum, 32
à quorum manibus fuerunt recuperatæ † de anno 1240. vt 33
teſtantur hiſtorici, & præcipuè Mariana de reb. Hiſpan. lib.
13. cap. 1. & Stephan. de Garibay lib. 13. cap. 2. & ſic ad mi-
nus per 60. annos poſt infeudandi prohibitionem; ceſſat om-
ninò difficultas, cùm non doceatur de aliqua recognitione
feudali, nec aliquid deducatur, ex quo appareat decimas
fuiſſe poſſeſſas vti feudales, ſed ſolùm prætenditur hoc alle-
gari poſſe vigore immemorabilis. Nec ſufficit iſta poſſibili-
tas, niſi etiam probetur, quòd D. Dux eas tenuerit, vt feu-
dum cum fama inueſtituræ ante Concil. Lateranenſe, ad
quem effectum requiritur ſaltem, quòd teſtes depoſuiſſent
eſſe famam, † quòd Dux habuerit in feudum ab Epiſcopo 34
has decimas ante Concil. Lateranen. Couarr. lib. 1. var. dict.
cap. 17. num. 6. Rebuff. de decim. qu. 13. num. 70. Balboa lib. 2.
decretal. in dict. cap. cauſam 7. num. 30. & 51. de præſcript. &
benè ratiocinatur Illuſtriſſimus D. meus Decanus in prima
deciſ. cauſa, §. huic fundamento in fine, Rot. dec. 215. par. 2. di-
uerſ. & dec. 702. num. 1. par. 2. recent. & ideò meritò excludi-
tur allegatio infeudationis.

Nam eo ipſo, quòd quis ſe reſtringit ad vnum titulum,
prout fecit D. Dux ad memorabilem cum fama priuilegij,
† excluditur præſumptio alterius tituli, ſcilicet infeudatio- 35
nis, Bellamer. dec. 287. & 293. Rota dec. 731. num. 20. par. 1. di-
uerſ. Greg. dec. 353. num. 19. vbi addent. Maximè, quando v-
nus titulus excludit alium, prout in præſenti, quia dum obti- 36
nentur decimæ vigore immemorabilis cum fama priuilegij,
tunc liberè, & tanquam allodiales poſſidentur à Laico, quan-
do verò poſſidentur iure feudi, † tunc dominium directum 37
remanet penes Eccleſiam, quæ etiam ſimiliter poſſidet, &
dominium vtile cum poſſeſſione naturali, dumtaxat trans-
fertur in Laicum, qui poſſidere dicitur nomine Eccleſiæ, Be-
rous conſ. 21. num. 1. vol. 1.

Nec ſuffragatur D. Duci, quòd dicatur habere prædi-
ctas decimas ex titulo oneroſo, propter recuperationem
terrarum factam à Mauris, cui priuilegio ex tali titulo pro-
uenienti non eſt † veriſimile Papam voluiſſe derogare, 38
Gonzal. reg. 8. gloſſ. 25. & 28. Caſſad. deciſ. 1. de pact. & dec. 4.
de priuileg. nouiſſimè Caſtill. de tertijs reg. dict. cap. 36. num. 28.
verſ. tertia reſponſio. Nam quicquid ſit, An priuilegium ex
cauſa oneroſa conceſſum cenſeatur derogatum, † non fa- 39
cta de eo in ſecundo mentione, de qua re idem Gonz. gloſſ. 9.
§. 2. nu. 18. 29. & 49. Carol. de Tap. in l. fin. ff. de conſtit. Prin-
cip. num. 119. cum ſeqq. Greg. Acac. lib. 2. cap. 5. ex nu. 45. Fer-
rett. conſ. 129. num. 2. lib. 3. Rolan. conſ. 13. num. 69. vol. 3. Cre-
ſcent. dec. 285. de priuileg. Put. dec. 47. num. 3. lib. 1. latè Caſtill.
ſupra num. 40. cum ſeqq. Non applicantur in præſenti ex ſu-
pra adductis in §. nec ex d. immemorabili nu. 11. dum ipſe
Dux ſe reſtringit in ſuis probationibus ad probandam ſolam
immemorabilem cum fama priuilegij, cui cenſetur deroga-
tum ex ſupra citatis, † & conſequenter non poteſt ſe funda- 40
re in titulo oneroſo, qui cenſetur excluſus per electionem
alterius tituli, ex tradit. per Adden. ad Greg. XV. in dict. dec.
353. num. 19.

His igitur ſtantibus, dixerunt DD. nihil releuare renun-
ciationem factam per Prouincialem Priuilegijs † Societatis, 41
à ſolutione decimarum ad fauorem D. Ducis. Quia vltra
quod dicta renunciatio fuit conditionalis ob pactum in ea
adiectum, quòd confirmari deberet auctoritate Apoſtoli-
ca, & ſic conditione non adimpleta, illa imperfecta reman-
ſit; diluitur penitùs obiectum ex defectu poteſtatis in Pro-
uinciali tranſigente, qui id facere non valuit abſque conſen-
ſu Reuerendiſſimi P. Generalis, † penes quem tota reſidet 42
Religionis auctoritas. Vndè cùm verſemur in priuilegio
conceſſo ad fauorem totius Ordinis, non autem perſonæ
priuatæ, ſtatim eidem Ordini fuit ius quæſitum, vt in for-
tioribus terminis reſpondit Rot. in dec. 14. 22. & 23. par. 2. di-
uerſ. vbi dicitur renunciationem factam priuilegio à ſolutio-
ne decimarum per Carolum Quintum Imperatorem, tan-
quam nimis præiudicialem vniuerſæ militiæ non poſſe ſubſi-

ſtere

Digitized by Google

ſtere ſine eiuſdem Religionis, ſeu militiæ conſenſu, quamuis fieret redditus ad ius commune, & proptereà ex mera
43 ſimplicitate d. Prouincialis, † non debet præiudicium inferri vniuerſæ Religioni, vt benè in deciſione cauſæ coram Illuſtriſſimo Domino meo Decano ſub die 10. Maij 1635. §. *Non obſtat*.

Nec aduerſantur moderationes priuilegiorum factæ per ſanctæ mem. Leonem XI. & S. D. N. Quoniam emanarunt
43 ad fauorem Eccleſiaſticorum, † & ita non extenduntur ad Laicos, qualis eſt Excellentiſſ. D. Dux de Cardona.

Et ſic concluſum vtraque parte informante.

Quamplures fuerunt factæ deciſ. in hac cauſa. Primò ſub die 30. Aprilis 1635. Altera ſub die 10. Maij eiuſdem anni, & tertia ſub die 15. Iunij pariter eiuſdem anni omnes coram Reuerendiſſimo Coccino, & hæ habentur penes Tamburinum in tract. de iure Abbatiſſarum dec. 32. & duobus ſeqq. quinimo duæ vltima habentur etiam in 7. par. recent. dec. 16. & dec. 44. ſunt, & aliæ nempè ſub die 27. Februarij 1636. & 30. Ianuarij 1637. coram eodem Reuerendiſſimo Coccino in dict. par. 7. deciſ. 103. & 193. & penes Dianam in 6. parte ſuorum moralium fol. mihi 180. ſecundum impreſſ. Venetam, adeſt alia deciſio ſub die 29. Maij 1638. aliæ verò, quæ in eadem cauſa reperiuntur, ponentur infra ſuis locis iuxta ſeriem temporum.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Vrbeuetana Cenſus.

Veneris 28. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione latè declaratur, quando cenſus impoſitus per Communitatem ſine Beneplacito Apoſtolico, & ſic nullus reſpectu Communitatis ſubſtineri poſſit quoad perſonas in illo principaliter obligatas, ſaltem reſpectu damnorum, & intereſſe ſequendo deciſiones in hac cauſa factas coram Vbaldo, & Dunozetto.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus impoſitus à Communitate ſine Beneplacito Apoſtolico eſt ipſo iure nullus.*

2 *Obligatus vt principalis in cenſu per Communitatem ſine Beneplacito impoſitu, tenetur ad fructus loco damnorum, & intereſſu.*

Cenſus per Communitatem ſine Beneplacitu impoſitus, licèt quoad ipſam ſit nullus ſubſtinetur, tamen quoad principaliter in eo obligatos, ſaltem loco damnorum, & intereſſe, num. 2. & num. 7. cum ſeqq.

3 *Obligatus in caſum nullitatis cenſus, tenetur ad damna, & intereſſe ex quocumque capite nullitas contigerit, & num. 9.*

4 *Intereſſe cenſus ex ipſo inſtrumentu, cenſus dicitur liquidum.*

Intereſſe cenſus taxatur ad eandem quantitatem, qua pro cenſu annuo conuenta fuit in inſtrumento, nu. 4.

5 *Recognoſcens bonam fidem, dicitur ſe obligare eo modo, & ad ea omnia, ad quæ principalis debitor obligatus inuenitur, & num. ſeqq.*

Recognoſcens bonam fidem, acquirit omnia iura, tam actiua, quàm paſſiua, num. 5.

Contractus cenſetur ab initio initus, & ſtipulatus cum recognitore bonæ fidei, num. 5.

6 *Verba*, omninò ſemper, ac omni tempore, *omne tempus, & caſum includunt.*

7 *Obligatio recognitoris bonæ fidei adhuc ſubſtinetur, data etiam nullitate principalis obligationis.*

Obligatio recognitoris bonæ fidei, nullam habet dependentiam ab obligatione principalis debitoris, ſed conſideratur de per ſe, num. 7.

8 *Obligatio principalis, ſi eſt nulla fauore alicuius ſpeciali, non ex hoc dicitur nulla obligatio acceſſoria, cuius reſpectu fauor nullitatis non militat.*

9 *Obligatus ad damna, & intereſſe in caſum nullitatis cenſus, tenetur etiam ſi nullitas ex defectu facultatis imponendi proueniat.*

10 *Cenſus poteſt imponi etiam ſuper fundo alieno, & vide nu. 14. & ſeqq.*

Amplia ſi dominus non reclamauerit, quinimò fortius ſi conſenſit, num. 10.

11 *Contractum impugnare non poteſt, qui illum approbauit per interpoſitionem decreti, & conceſſionem licentiæ contrahendi.*

12 *Recognoſcens bonam fidem non poteſt allegare nullitatem, quæ reſpicit fauorem ſolius principalis debitoris.*

13 *Emens ſcienter cenſum ſuper alieno fundo impoſitum, non conſequitur fructus, nec etiam ratione damnorum, & intereſſe, & num. ſeqq. ac etiam num. 22. per. cum ſeqq.*

14 *Cenſus impoſitus à matre ſuper fundo filiorum eſt nullus, tanquam ſuper re aliena, & ſine fundo.*

15 *Emens cenſum ſuper alieno fundo impoſitum adhoc, vt cenſus ſit nullus, non ſolum ſcire debet fundum eſſe alienum, ſed requiritur ſcientia prohibitionis hypothecæ, ſeu alienationis.*

Scientia omnium qualitatum requiritur in ementu cenſum ſuper alieno fundo impoſitum, vt repellatur à petitione damnorum, & intereſſe, num. 5.

16 *Scientia ad effectum amiſſionis iuris ſui debet eſſe certa, & indubitata, nec ſufficit præſumpta.*

17 *Scientia præſumpta per famam non ſufficit, vbi de graui præiudicio agitur, ſcilicet amiſſione iuris quaſiti.*

18 *Scientia Conſtitutionum Pontificum, extrauagantium in corpore iuris non clauſarum non præſumitur, & numer. ſeqq.*

19 *Ignorantia extrauagantium, non dicitur ignorantia iuris.*

20 *Solemnitas extrinſeca non contemporaneè cùm actu requiſita poteſt in alia ſcriptura interuenire.*

21 *Bona fides deducitur ex qualitatibus, & circumſtantijs, quæ in actu interuenerunt præſertim ad effectum damni vitandi, & ſup. num. antecedenti.*

22 *Emptor cenſus certus, & indubitatus, quod ille imponebatur ſuper re aliena, non conſequitur fructus, nec etiam ratione damnorum, & intereſſe, & vide etiam ſup. nu. 13. cum ſeqq.*

23 *Mulieris obligatio ex defectu cauſa non tenet, maximè vbi releuatorem non habet.*

24 *Deciſio Cantuccij in cauſa Rom. cenſus, ſeu Saluiani 29. Martij 1585. fuit reuocata coram Seraphino, vt in eius dec. 785. & 787.*

25 *Promiſſio de euictione in forma iuris valida, & in Vrbe conſueta continet obligationem damnorum, & intereſſe in caſum nullitatis, inualiditatis, & reſciſſionis contractus, ex quocumque capite reſultans.*

26 *Emptor cenſus in caſum nullitatis illius ſatis ſibi proſpexiſſe, dicitur de damnis, & intereſſe ex promiſſione de euictione iuxta formam iuris validam, & in Vrbe conſuetam.*

27 *Fructus loco damnorum, & intereſſe ſoluere tenetur debitor cenſus in caſum nullitatis illius, ſi ad illos etiam per generaliſſima verba ſe obligauit.*

28 *Damna, et intereſſe expreſſè ſtipulata debentur etiam in caſu, quo aliàs non deberentur.*

DECISIO XLVIII.

COmmiſſa mihi cauſa appellationis interpoſitę pro parte Excellentiſſimi D. Ducis Sfortiæ, ac illius creditorum à decreto R. P. D. mei Dunozetti de exequendo mandatum relaxatum ab Eminentiſſimo Cardinali Vbaldo vti deputato ab A. C. tunc Rotæ Auditore contra bon. mem. Excellentiſſimum D. Ducem Sfortiam obligatum in cenſu impoſito à Communitate Proceni, etiamſi non interuenerit in primo inſtrumento impoſitionis cenſus, quia per particulare inſtrumentum agnoſcendo bonam fidem confeſſus fuit omnia facta fuiſſe intuitu, & contemplatione ſua, & ſe habuiſſe, & recepiſſe pretium dicti cenſus à Procuratoribus d. Communitatis promittendo ſolutionem fructuum, & omninò dictam Communitatem, & eius fideiuſſores indemnes, ac indemnem conſeruare obligando ſeipſum, ſuoſque hæredes, & ſucceſſores, & bona præſentia, & futura in forma Cameræ iuxta formam reſcripti Signaturæ. Propoſui, an eſſet procedendum ad vlteriorem exequutionem, & Domini ſtante validitate, & iuſtitia mandatorum Rotalium, de qua conſtat ex deciſionibus factis ſub* diebus 10. Maij 1628. & 11. Maij 1629. coram Eminentiſſimo Cardinali Vbal-

Digitized by Google

Vbaldo, & 21. Maij 1635. coram R. P. D. meo Dunozetto
pariter in hac inſtantia affirmatiuè reſponderunt.

Quia licet Cenſus, de quo agitur fuerit nulliter impoſitus
1 reſpectu Communitatis † ex defectu Beneplaciti Apoſtoli-
ci iuxta Conſtitutionem Sixti V. *in ordine* 42. §. 5. *&* §. 7. *&*
Conſtitutionem Clementis VIII. in ordine 10. §. 12. cum decre-
to irritanti, & clauſulis ampliſſimis, vt notat Cenc. *de cenſ.*
par. 1. *cap.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 1. *num.* 16. Nihilominus quo ad ip-
ſum Dominum Ducem principaliter obligatum, vt ex con-
feſſione ipſius in inſtrumento recognitionis bonę fidei, dum
conſtituendo ſe principalem debitorem faſſus fuit cenſum
fuiſſe ſui contemplatione impoſitum, & illius bonam fidem
2 † recognouit quo ad ipſum inquam ſuſtinetur ad hoc, vt ip-
ſe teneatur ad fructus ratione damnorum, & intereſſe, vt
in puncto Rot. coram Seraph. *dec.* 785. *&* 787. & apud Cenc.
de cenſib. dec. 138. *cum alijs allegatis coram Eminentiſſimo V-*
baldo ſub die 11. *Maij* 1629. *in* §. *non obſtat exceptio*. Quòd
faciliùs procedit ſtante obligatione particulari Domini Du-
cis, qui non ſolùm ſe obligauit pro ſolutione in caſu validi-
tatis cenſus, ſed etiam in caſu nullitatis ad omnia damna,
3 & intereſſe, † propterquam nullitatem ex quocumque capi-
te contigerit factus fuit locus obligationi damnorum, &
intereſſe, vt tenuit Rota *in Tudertina Cenſus* 26. *Maij*
1600. *coram Iuſto*, penes Cenc. *de cenſib. dicta dec.* 138. *nu.* 7.
& in Romana Cenſus 19. *Februarij* 1618. *coram bon. mem. V-*
baldo, & in materia cenſus intereſſe, ſatis dicitur liquidum
4 ex ipſo inſtrumento cenſus, nam † eſt taxandum ad illam
quantitatem, quæ pro cenſu annuo conuenta fuit in inſtru-
mento, Rota coram Seraph. *dec.* 372. *num.* 1. *&* 387. *num.* 6.
cum alijs pluribus deciſionibus cumulatis per Cenc. *de cenſib.*
par. 1. *cap.* 2. *qu.* 3. *art.* 2. *num.* 6. Et quamuis promiſſio, &
obligatio Domini Ducis, in caſu inualiditatis expreſsè non
legatur in inſtrumento recognitionis bonæ fidei, tamen cùm
Communitas in caſu nullitatis ſe obligauerit ad damna,
& intereſſe, & Dominus Dux ſe obligauerit ad omnia, &
ſingula contenta in inſtrumento facto per Communitatem,
conſequenter etiam ipſe ſe ad damna, & intereſſe in caſu
5 nullitatis ſe obligauit, † quia recognoſcendo bonam fi-
dem, & in ſe ſuſcipiendo onus cenſus omne ius, & omnes
actiones actiuæ, & paſſiuæ fuerunt in eum translatę, per-
indè ac ſi ab initio contractus fuiſſet cum eo initus, & ſtipu-
latus, vt tenuit Rota *dec.* 81. *nu.* 1. *&* 2. penes Zacch. *de obli-*
gat. Camer. Et propterea cùm Communitas mediantibus
Procuratoribus ſe obligaſſet in caſu nullitatis, & fideiuſſo-
res pariter ſe obligaſſent ad omnia, & ſingula in inſtrumen-
to conſtitutionis cenſus contenta vti principales principali-
ter, & inſolidum, & voluerint teneri eo modo, & prout
tenetur Communitas Proceni, hinc fit Dominum Ducem
etiam in caſu dictæ nullitatis adſtrictum eſſe, & cogi poſſe
ad damna, & intereſſe alioquin redderetur fruſtratoria il-
lius præciſa, & explicita obligatio d. Communitatem, &
eius fideiuſſores omninò ſemper, ac omni tempore indem-
nem, ac indemnes conſeruare ab omni damno expenſa,
& intereſt quomodolibet paſſa, & paſſo, & in futurum
6 patien. occaſione d. cenſus impoſiti, vt ſupra, quæ verba
omne tempus, & caſum includunt, *l.* 1. *vbi Doct. ff. ſol. matr.*
Rot. *dec* 359. *in fin. par.* 1. *diuerſor. & deciſ.* 24. *num.* 14. *par.* 1.
recent.

Qua obligatione ſtante etiam præſuppoſita Cenſus nulli-
7 tate damna, & intereſſe ab ipſo debentur, † cùm illius obli-
gatio nullam habeat dependentiam ab obligatione Commu-
nitatis, ſed conſideretur per ſe ſola, Bart. *in l. ſi quis pro eo*
num. 15. *ff. de fideiuſſ.* Natt. *conſ.* 262. *num.* 14. Alex. *conſ.* 32. *in*
fin. lib. 7. ſanct. mem. Greg. XV. *dec.* 321. *num.* 7. Rota *in Bo-*
nonien. Cenſus 16. *Ianuarij* 1630. *coram me*, nec facit, quòd
fauore Communitatis annulletur obligatio ex priuilegio ſpe-
ciali dictarum Conſtitutionum, quia non ideò corruit obli-
8 gatio acceſſoria, † quæ non eſt æquè fauorabilis cùm reſ-
pectu D. Ducis non militet eadem ratio, quæ militat reſpe-
ctu Communitatis, Rota coram bon. mem. Orano *in Ro-*
mana Cenſus de Pirouanis 8. *Aprilis* 1598. *& coram eodem in*
Romana euictionis 5. *Iunij* 1599. extenſa per Seraphin. *quæ eſt*
inter impreſſ. dec. 1324. ſanct. mem. Greg. XV. *dicta deciſ.* 321.
num. 6. vbi Addent. *num.* 13. Rot. *in dicta Bonon. cenſus coram*
me, & quando obligatus in contractu teneri voluit ad dam-
9 na, & intereſſe, etiam in caſu † nullitatis contractus princi-
palis, tunc & eo caſu non obſtante huiuſmodi nullitate
illum teneri, & conueniri poſſe, tenuit Rota *in dicta Tuder-*
tina Cenſus 26. *Maij* 1600. *coram Iuſto*, penes Cenc. *de cenſ.*
dec. 138. *num.* 8. *& in Romana Cenſus* 19. *Februarij* 1618. *co-*
ram bon. mem. Vbaldo, & anteà coram ſanct. mem. Greg. XV.
dec. 5. *num.* 8. *& dec.* 564. *nu.* 4. Quòd autem Dominus Dux
ſe obligauerit etiam in caſu nullitatis, inualiditatis, & re-
ſciſſionis contractus, ex quocumque capite fuit ponderatum
ſupra iuxta deciſiones ſupradictas anteà in hac cauſa factas.

Et cùm Cenſus validè imponi poſſit † ſuper re aliena, vt 10
firmatur in dictis deciſionibus præſertim non reclamante
Domino fundi imò conſentiente, prout in caſu noſtro iuxta
dec. 13. *num.* 2. *& dec.* 17. *num.* 2. *&* 3. poſt Cenc. *de cenſ.* vel
Dominus Dux tenetur ad fructus ob validam illius impoſi-
tionem, nec releuat, quòd poſteà Communitas dederit de
nullitate cenſus, quia vltra quod ab initio impoſitioni cen-
ſus conſenſit admiſſo, quòd cenſus ab initio fuerit nullus,
non ex defectu formæ, ſed tantùm facultatis imponendi il-
lum ſuper tenuta ipſius Communitatis, non propterea ſe-
quitur, quòd Dominus Dux non teneatur ad damna, &
intereſſe, ſi ad illa ſe obligauit in euentum nullitatis ipſius
cenſus, indèque ſequitur ipſum, † non poſſe impugnare 11
contractum, quem approbauit non ſolùm interponendo
decretum, & dando ipſi licentiam contrahendi, Gratian. *di-*
ſceptat. forenſ. cap. 916. *num.* 11. ſed etiam agnoſcendo bo-
nam fidem cum obligatione ſoluendi fructus cenſus, & con-
ſeruandi indemnem Communitatem, ac fideiuſſores, nec
ad ſui commodum † allegare nullitatem, quæ reſpicit fa- 12
uorem ſolius Communitatis, ad text. *in l. & ſi his*, vbi Bald.
Cod. de præd. minor. & in l. quidam, ff. ad Velleian. vt benè fuit
firmatum in deciſionibus, nec allegare præiudicium Com-
munitatis, quàm ipſe indemnem releuare promiſit.

Non obſtat, quòd cùm emptor cenſus ſciuerit cenſum
imponi ſuper duabus tenutis Communitatis, cùm hoc fuerit
expreſſum, tam in mandato procuræ Communitatis, quàm
in inſtrumento impoſitionis cenſus ei non debeantur fructus
loco damnorum, & intereſſe ex eo, quòd ſcienter † ementi 13
cenſum ſuper fundo alieno impoſitum non debentur fru-
ctus, neque etiam damna, & intereſſe, quia eſſet vſura,
vt in terminis impoſitionis cenſus ſuper fundo alieno, &
qui non poteſt cenſuari, tradunt Nauarr. *de vſur. qu.* 29. *nu.*
119. Boccac. *de Cenſ. par.* 2. *ſub num.* 47. Azor. *inſtitut. moral.*
par. 3. *lib.* 10. *cap.* 7. *ſub qu.* 7. Cenc. *de cenſ. par.* 1. *cap.* 2. *qu.* 1.
art. 1. *num.* 14. & firmauit Rota coram bon. mem. Andrea
deciſ. 33. *num.* 6. *&* 7. *impreſſ.* poſt Cenc. *dec.* 309. *& in recent.*
678. *par.* 1. in qua occaſione cenſus impoſiti à Matre, &
Tutrice pupillorum ſuper fundo † pupillorum fuit deciſum 14
impoſitionem fuiſſe nullam, quia ſuper re aliena, & ſine
fundo, nec intrare obligationem ad damna, & intereſſe,
dum in ipſo inſtrumento impoſitionis ex aſſertione matris
ſciuerunt creditores domum, ſuper qua fuit impoſitus cen-
ſus ad filios, non ad matrem ſpectare.

Nam fuit reſponſum obiectum ceſſare, quia ad exclu-
dendum emptorem à conſequutione fructuum ſaltem loco
damnorum, & intereſſe † non ſufficit ſcientia facti, ideſt 15
quod fundus ſit alienus, ſed neceſſaria eſt etiam ſcientia
prohibitionis, quæ impedit illius hypothecam, ſeu aliena-
tionem cùm requiratur ſcientia omnium qualitatum, iuxta
gloſſam communiter approbatam *in cap. concertationi in*
verb. ſciuerit de appell. in 6. & ad effectum amiſſionis iuris
ſui ſcientia † debet eſſe certa, & indubitata, nec ſufficit 16
præſumpta, ad not. per Felin. *in cap. cum contingat column.* 2.
verſic. et dicit Bald. hic de reſcript. gloſſ. in Clement. vnica in
gloſſ. penult. & ibi Card. *col. penult. verſ. tertio quæritur de con-*
ceſſ. præb. Rota coram Put. *dec.* 242. *lib.* 1. *in correct.* vbi quod,
quando agitur de præiudicio † graui, ſcilicet de amiſſione 17
iuris quæſiti non ſufficiunt ſcientia præſumpta per famam,
& dec. 6. *de probat.* coram eodem, & coram Mohed. *deciſ.* 4.
eodem tit. Seraph. *dec.* 991. *num.* 2. *&* 1239. *num.* 1. in hoc au-
tem caſu licet emptor cenſus ſciret cenſum imponi ſuper te-
nutis Communitatis, non indè tamen perneceſſe infertur
ad ſcientiam nullitatis impoſitionis † cùm ſcientia prædicta- 18
rum Conſtitutionum extrauagantium in corpore iuris non
clauſarum non præſumatur, vt in *cap.* 1. *de conſtit. in* 6. Bart.
in l. cum prolatis, ff. de re iudic. Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præ-*
ſumpt. 31. *num.* 5. Gemin. *conſ.* 78. *num.* 1. *& ſeqq.* Card. *conſ.*
40. *num.* 1. quia ſicut datur probabilis † ignorantia extraua- 19
gantis, & ignorantia extrauagantis non dicitur ignorantia
iuris, vt dicit text. *in proœm. decret. verſ. ſanè*, & dum Com-
munitas eiuſque Procuratores ad hoc ſpecialiter conſtituti,
necnon fideiuſſores, & Dominus Dux bonæ fidei reco-
gnitor medio iuramento, affirmarunt cenſus impoſitionem
fuiſſe bonam, & benè, ac legitimè factam, dictoſque
fundos eſſe liberos ab omni impedimento. Emptor cenſus

cre-

cedere potuit, & debuit licentiam pro validitate cenſus requiſitam interueniſſe, maximè conſiderandus ante cenſus impoſitionem præceſſiſſe Ducis licentiam, eiuſdemque decretum ſuper approbatione mandati facti à Communitate, & conſequenter credere potuit contractum eſſe validum, prout in Inſtrumento ipſi fuit aſſertum, vel licentiam Summi Pontificis præceſſiſſe, quæ cùm ſit ſolemnitas extrinſe-
20 ca, tanquam † non contemporaneè cùm actu requiſito poterat in alia ſcriptura contineri quam in ea, per quam actus celebrabatur, quæ circumſtantiæ ſufficiunt ad cauſandam bonam fidem iuxta ea, quæ tradit Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutrina num.* 95. *&* 100. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* præſer-
21 tim † ad effectum damni euitandi, Creſcent. *dec.* 10. *num.* 13. *verſ. & tantò magis de dol. & contum.*

Nec obſtat ſupra allegata deciſio Andreæ 33. deindè impreſſ. apud recent. Et poſt Cenc. *& Romana Cenſus, ſeu Saluiani* 29. *Martij* 1585. *coram Cantuccio apud Cencium deciſ.*
22 45. *num.* 3. quia in caſu † dd. deciſionum ſcientia emptoris erat certa, & indubitata, quia ſcientia ceſſat in emptore huius cenſus, qui poterat ex ſupradictis probabiliter credere impoſitionem cenſus bonam, veram, & validè factam, & in deciſione Andreæ Dominus fundi non conſenſerat impoſitioni cenſus, vt hic, & inhabilitas, quę cauſabat nullitatem contractus in perſonis pupillorum, obſtabat etiam reſpectu Tutricis, cuius etiam obligatio corruebat ex defectu cauſæ, cùm illa nullam vtilitatem ex dicto
23 cenſu conſequeretur, nec † teneretur tanquam debitum proprium agnoſcere, nec conſtat, quòd ipſa haberet releuatorem, & ſic tantò magis apparebat, quòd remanſerat decepta contra Statutum Vrbis *lib.* 1. *cap.* 151. *vt in dicta deciſ. ſub num.* 5. Quo verò ad deciſionem Cantucci contra
24 eam fuit reſolutum in eadem cauſa coram Seraphin. *deciſio* 785. *&* 787. in alijs deciſionibus relatis per Cenc. *de cenſib. par.* 1. *cap.* 2. *qu.* 1. *art.* 6. *num.* 41. *& ſeqq.*

Et in omnem caſum ſtante particulari conuentione de euictione in forma iuris valida, & in Vrbe conſueta,
25 quæ continet obligationem † ad damna, & intereſſe in caſu nullitatis, inualiditatis, & reſciſſionis contractus, ex quocumq; capite, & cauſa etiam in corpore iuris clauſis, prout legitur in extenſione clauſulæ in Vrbe conſueta,
26 *Summ. num.* 4. ſibi conſuluit emptor cenſus in † caſu nullitatis damna, & intereſſe deberi, *leg. ſi fundum ſciens, Cod. de euict.* Abb. *conſil.* 30. *num.* 3. *lib.* 3. cum alijs relatis à Roland. *conſil.* 67. *per tot. lib.* 4. Surd. *conſil.* 441. *num.* 37. *lib.* 3. *& deciſ.* 208. *num.* 2. Mareſcott. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 28. & in iſtis terminis Seraphin. *dicta deciſ.* 785. *nu.* 8. ita quod etiam ſi ſciuiſſet cenſum imponi ſuper tenutis Com-
27 munitatis, tamen ex conuentione † per generaliſſima verba Dominus Dux promiſſionem omninò ſeruare tenetur, & conſequenter fructus cenſus ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, iuxta deciſ. ſan. mem. Greg. XV. 564. *num.* 4. *cum alijs ſupra allegatis*, & generaliter damna
28 † & intereſſe deberi eo in caſu, quo aliàs non deberentur, quando illa expreſsè ſtipulata fuerunt, latè Surd. *conſ.* 442. *per tot. & maximè num.* 12. *verſ. cum igitur lib.* 3.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum eſſe procedendum ad vlteriorem exequutionem, &c.

Deciſiones ſupra enunciatæ in hac cauſa factæ habentur in 7. *par. recent. nempè deciſio* 46. 271. *&* 273.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Illerdeñ. Prioriſſæ.

Lunæ 31. *Maij* 1638.

ARGVMENTVM.

Abſolutio à cenſuris incurſis ob non paritionem Mandati Rotalis, & ob recurſum ad Officiales Regios conceditur ſtante paritione, & obedientia purgando contumaciam, & ſi abſolutio petita fuerit per procuratorem ſpecialiter deputatum.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio à cenſuris conceditur ſtante paritione, & obedientia purgando contumaciam.*

2 *Abſolutio peti poteſt per procuratorem cùm ſpeciali mandato deputatum, & hoc ſufficit, vt abſolutio concedatur, & num.* 3.

4 *Paritio ad effectum obtinendi abſolutionem à Cenſuris incurſis per inobedientiam mandati Rotalis, dicitur ſufficiens.*

Quando per procuratorem ſpecialiter deputatum præſtatur omnis patientia pro executione illius cùm impedimentorum ceſſatione.

Quæ præſtatio patientiæ ſufficit, & ſi facta ſit poſt mortem collitigantis, num. 5. *&* 6.

7 *Declaratio parendi mandato Rotali, quando ſufficiat pro obtinenda abſolutione à cenſuris.*

DECICIO XLIX.

Vacante officio Prioriſſæ in Monaſterio de Sixena Ordinis Hieroſolymitani per obitum D. Philippæ de Azlor, fuit electa D. Iſabella de Pomar à maiori parte Monialium del Sguart, ad quas, vt aſſeritur, ius eligendi Prioriſſam ſpectat, tam ex Conſtitutionibus Conuentus à Cœleſtino III. confirmatis, quàm ex conſuetudine ſpatio annorum 300. continuata.

A maiori autem parte Monialium Monaſterij electa fuit D. Franciſca de Moliner, ad quas de iure communi talis electio pertinet, vt firmauit Rota coram me in hac cauſa die 2. Iunij, & die 5. Decembris 1636. quibus in deciſionibus diſputato dubio ſuper manutentione, eidem D. Franciſcæ eam conceſſit, pro qua etiam declaratoriam, & reagrauatoriam relaxauit contra dictam Iſabellam ob non paritionem mandati Rotalis ſub diebus 8. Iunij, & 18. Octobris 1637.

Rebus ſic ſtantibus D. Franciſca diem clauſit extremum, & D. Iſabella ob recurſus factos ad Officiales Regios, & non paritionem mandati Rotalis petijt abſolui à cenſuris incurſis, & propoſito dubio, An eſſet abſoluenda Domini affirmatiuè reſponderunt, quia † conſtat de plena paritione, & 1
obedientia debita purgando contumaciam, *cap. qua fronte extra de appell. cap. ſolet de ſentent. excommun. in* 6. Rota *deciſ.* 247. *num.* 1. *par.* 3. *deciſ.* 649. *in fin. par.* 4. *recent. & in Arboren. Canonicatus* 7. *Iunij* 1633. *coram R. P. D. meo Merlino.*

Quantum attinet ad recurſus habitos ad Iudices laicos, fuit † paritum iuxta formam Breuis per procuratorem ad 2
hoc ſpecialiter deputatum, vt docet gloſſ. *in verb. vel paciſci in cap. qui ad agendum* 4. *de procur. in* 6. *cap. quod de his in fin. de ſentent. excommun.* Sayrus *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 14. quod † ſufficit, vt abſolutio concedatur, *d. cap. ſolet de ſent.* 3
excommun. in 6. *& fuit dictum coram me in hac cauſa die* 13. *Octobris* 1636.

Quo verò ad cenſuras relaxatas ob non paritionem mandati Rotalis de manutenendo Franciſcam, ſatis conſtat de paritione, ex quo D. Iſabella per procuratorem ad hoc ſpecialiter deputatum præſtat omnimodam patientiam pro illius executione, † cùm ceſſatione à quibuſcumque impedi- 4
mentis ex parte ſua præſtitis, Rota *deciſ.* 319. *par.* 2. *& deciſ.* 614. *à num.* 2. *par.* 3. *recent.* Caual. *dec.* 364. *num.* 2. *&* 3. & coram Buratto *deciſ.* 17. & ibi Adden.

Non obſtat, quòd huiuſmodi paritio non fuerit facta viuente dicta Franciſca Moliner, & ſic illa videatur fruſtratoria, cùm † non ſuperſit perſona, cuius fauore præ- 5
ſtanda ſit iſta patientia pro manutentione: Nam cùm D. Iſabella vigore dicti mandati Rotalis ſolùm teneatur pati, vt Franciſca poſſet recuperare ſuam anteriorem poſſeſſionem, reſpectu poſſeſſionis † corporalis, videtur dicendum, 6
quòd illa hodie pareat eidem mandato, dum declarat ſe pręſtare patientiam pro executione mandati Rotalis, & renunciare quibuſcumque impedimentis pręſtitis, cùm enim hodie non poſſit dictum mandatum executionem habere in perſonam Franciſcæ propter illius obitum, ideò Dominis viſum fuit ſufficere dictam declarationem, & renunciationem, vt firmatum fuit in ſupradictis deciſionibus coram Caualerio, & Buratto, cùm ex ea † ſatis conſtet de eiuſdem 7
animo parendi mandato Rotali, & ſic dixerunt, dandam eſſe abſolutionem D. Iſabellæ, facta tamen obligatione de parendo mandatis Eccleſiæ, ad text. *in cap. cum deſideres*, vbi gloſſ. *verb. niſi forma Eccleſiæ de ſentent. excommun.* not. Lap. *alleg.* 70. *num.* 6. & ibi Mandoſ. *in addit. litt. D.*

Et ita reſolutum D. Iſabella tantùm informante.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommiſſi de Rodianis.

Lunæ 31. Maij 1638.

ARGVMENTVM.

Vocatio filiorum, aut deſcendentium in conditione poſitorum porrigitur æquè ad maſculos, ac fœminas etiam ſtatuto Vrbis attento, quòd pariter in tranſuerſalibus ſibi locum vindicat.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum factum de filijs maſculis cùm onere dotandi fœminas illas non comprehendit.*

Fœmina non veniunt appellatione maſculorum, num. 1.

2 *Fideicommiſſum, vel ſubſtitutio alicui facta, ſi ſine filijs decederet, expirat eo cùm filijs prædefuncto.*

3 *Filij in conditione poſiti ex Statuto Vrbis, cenſentur vocati, & num.* 7.

4 *Filij expreſsè vocati, ſi deindè in conditione ponantur, itaut ex ſtatuto, vel coniecturis cenſeantur vocati, non dicuntur abſolutè vocati, ſed tantum in eo caſu, in quo fuerunt expreſsè vocati.*

5 *Filiorum in conditione poſitorum appellatione, æquè maſculi, ac fœmina veniunt.*

6 *Deſcendentibus in conditione poſitis veniunt, nedum maſculi, ſed etiam fœmina.*

8 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 142. de filijs in conditione poſitis habet etiam locum in tranſuerſalibus.*

9 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 142. de filijs in conditione poſitis, procedit etiam fauore filiarum fœminarum.*

10 *Dictio*, quouis modo, *plura tempora, & infinitatem ſignificat.*

Dictio, quouis tempore, *omne tempus, at etiam infinitatem demonſtrat, num.* 10.

DECISIO L.

CÆſar Rodianus in eius, ſub quo deceſſit teſtamento inſtituto hærede vniuerſali Iacobo Antonio ex Iulia ſorore nepote ſubſtituit filios maſculos legitimos, & naturales ex ipſo naſcituros, & alios eius deſcendentes maſculos in infinitum cùm onere dotandi filias fœminas ex eodem Iacobo Antonio, eiuſque deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus in infinitum. Et caſu quo d. Iacobus Antonius decederet ſine filijs maſculis ſubſtituit filias fœminas natas ex eodem Iacobo Antonio, eorumque deſcendentes maſculos legitimos, & naturales, & maſculis deficientibus fœminas in futurum, de gradu in gradum ordine ſucceſſiuo.

Et demum caſu, quo idem Iacobus Antonius decederet ſine filijs, aut eius deſcendentes decederent, quouis modo pariter ſine filijs, ſubſtituit pro medietate Societatem Sanctiſſimæ Annunciatæ, pro altera verò medietate Hoſpitalis Sancti Iacobi Incurabilium de Vrbe.

Deceſſit Iacobus Antonius primus hæres grauatus relictis Iulio Cæſare filio maſculo, ac DD. Laura, & Virginia filiabus fœminis. Deindè obijt d. Iulius Cæſar nulla relicta prole, hæredibus inſtitutis DD. Iuliano, & fratribus de Mazzinghis,

Sed prætendentibus prædictis Laura, & Virginia ſe fuiſſe vocatas ad fideicommiſſum d. q. Cæſaris, illudque per obitum d. Iulij Cæſaris ſine filijs fuiſſe ad earum fauorem purificatum, cauſa de conſenſu partium mihi commiſſa dubitaui, an conſtaret de fideicommiſſo d. q. Cæſaris purificato ad fauorem dd. fœminarum.

In cuius dubij poſitione informantes pro DD. Mazzinghis tres præcipuè caſus ex prædicta ſerie teſtamenti colligebant, eoſque ſigillatim examinando dictas fœminas excludere prætendebant, quorum

Primus erat obitus Iacobi Antonij primi hæredis inſtituti cũ filijs, vel deſcendentibus maſculis, & fęminis, quo caſu teſtator ei ſubſtituit prædictos filios, & deſcendentes maſculos, fęminas verò dotari mandauit, ex qua maſculorum expreſſa vocatione inferebatur dd. Lauram, & Virginiam in iſto caſu
1 non eſſe vocatas, cũ appellatione † maſculorum non veniant fęminæ, Bart. *in l. cum Auus n.* 4. & ibidem Ruſtic. *lib.* 3. *c.* 10. *n.* 42. *ff. de cond. & demonſtr.* Rot. *in rec. dec.* 780. *n.* 2. *ad med. p.* 3.

Secundus verò caſus erat obitus dict. Iacobi Antonij ſine filijs maſculis, in quo licet teſtator ſubſtituit filias fœminas eiuſdem Iacobi Antonij; Nihilominus iſte caſus nequaquam eueniſſe dicebatur, quia cùm dict. Iacobus Antonius deceſſerit cùm Iulio Cæſare filio maſculo, vtique prætendebatur defeciſſe conditionem ſine filijs, ſub qua dd. fœminæ vocatæ fuerunt, † & per conſequens fideicommiſſum ad earum fauorem expiraſſe, cenſetur iuxt. vulg. *conſ. Oldrad.* 21. *per tot.* Rot. *dec.* 280. *nu.* 1. *par.* 2. *& dec.* 491. *nu.* 4. *par.* 4. *diuerſ. & dec.* 486. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* 2

Tertius denique caſus erat, quo idem Iacobus Antonius decederet ſine filijs, aut eius deſcendentes decederent pariter ſine filijs, quo caſu teſtator ſubſtituit loca pia. At neque iſtum caſum dd. fœminis ſuffragari contendebant informantes pro DD. Mazzinghis, quia licet illæ venirent ſub nomine collectiuo filiorum, & deſcendentium Iacobi Antonij, & † ſic tanquam poſitæ in conditione eſſent vocatæ, ex *Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 142. Nihilominus dicebatur 3
iſta vocatio intelligenda in eo caſu, in quo teſtator ſuperiùs eas expreſsè vocauit, nimirum in ſecundo caſu, quo Iacobus Antonius decederet ſine filijs maſculis ex eo, † quòd vbi quis in vno caſu fuit expreſsè vocatus, ſi deindè in alio 4
caſu ponatur in conditione, aut ex coniecturis vocatus pręſumatur, non cenſetur abſolutè vocatus, ſed in eo caſu, in quo fuerat expreſsè vocatus, ex tradit. per Fuſar. *quæſt.* 437. *num.* 152.

His tamen non obſtantibus DD. quidquid ſit de primò, & ſecundò caſu, ex tertiò caſu reſponderunt pro vocatione dd. fœminarum.

Cùm enim teſtator in prædicto tertiò caſu, ſimpliciter poſuerit in conditione filios Iacobi Antonij non expreſſa qualitate maſculinitatis, ſatis elicitur eum poſuiſſe in conditione filios, tam maſculos, quàm fœminas, & ſic etiam dd. Lauram, & Virginiam eiuſdem Iacobi Antonij filias, cùm appellatione filiorum in conditione poſitorum non ſolùm maſculi, ſed etiam fœminæ comprehendantur, *l. ſi quis ita, ff. de te-* 5
ſtam. l. 1. *Cod. de cond. inſert.* Cæphal. *conſ.* 306. *&* 435. *num.* 2. Hoodéd. *conſ.* 57. *& conſ.* 65. *nu.* 46. *lib.* 1. Pereg. *conſ.* 36. *nu.* 17. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 156. *nu.* 3. *lib.* 2. Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 14. Rot. *dec.* 483. *nu.* 2. *par.* 4. Seraph. *dec.* 880. *nu.* 3.

Stante præſertim altera parte eiuſdem ſubſtitutionis, in qua teſtator poſuit pariter in conditione deſcendẽtes ex eodem Iacobo Antonio, ibi, *ouero li ſuoi deſcendenti in qualſiuoglia modo moriſſero ſenza figli*. Hinc apparet omnes deſcendentes d. Iacobi Antoni, tam maſculos, quàm fœminas, & ſic etiam dd. Lauram, & Virginiam ex d. Iacobo Antonio deſcẽdentes fuiſſe in conditione poſitas, cùm appellatione deſcendentium † ſimpliciter in conditione poſitorum etiam fœ- 6
minæ veniant, *l.* 1. *C. de condit. inſert.* Reuerendiſſ. D. meus Dec. *dec.* 294. *nu.* 5. Rot. *dec.* 255. *nu.* 1. *par.* 1. *& dec.* 697. *n.* 2. *par.* 3. *& dec.* 176. *nu.* 23. *& dec.* 368. *nu.* 6. *par.* 5. *recent.* cum alijs per Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 325. *num.* 1. *&* 2. Vndè cùm dd. fœminæ ſemel, atque iterum fuerint poſitæ in conditione † ſub nomine filiorum, & deſcendentium d. Iacobi Anto- 7
nij, clarè ſequitur eas fuiſſe diſpoſitiuè vocatas, ex *Stat. Vrbis lib.* 1. *cap.* 142. ſæpiùs à Rota canonizato, quòd ſtatutum habere locum etiam † in tranſuerſalibus, dixit Rot. coram 8
Reuerendiſſ. D. meo Decano *dec.* 264. *num.* 1. *verſ. nec placuit, & in recent. dec.* 417. *num.* 4. *par.* 4. Adden. ad Greg. *deciſ.* 575. *num.* 20. *verſ. & tale*, Gratian. *diſcept.* 571. *num.* 49. Illudque † procedere etiam fauore filiarum fœminarum, fuit reſolu- 9
tum coram Vbaldo ſeniore *dec.* 316. *num.* 2. *&* 3. *par.* 1. *recent.* & coram Buratto *dec.* 834. *num.* 1.

Nec placuit vnica reſponſio exaduerſo allata, nimirum vocationem prædictarum fœminarum deſumptam ex d. tertio caſu eſſe intelligendam iuxta terminos ſecundi caſus, in quo teſtator eaſdem fęminas expreſsè vocauit, & conſequẽter in caſu, quo Iacobus Antonius deceſſiſſet ſine filijs maſculis. Quoniam omiſſis coniecturis ab informantibus ponderatis, quæ ſuadebant vocationem dd. fœminarum etiam, quòd Iacobus Antonius deceſſerit cum Iulio Cęſare filio maſculo viſa fuit ceſſare difficultas ex altera parte eiuſdem tertij caſus, in quo teſtator poſtquam poſuit in conditione filios Iacobi Antonij, ibi, *E caſo, che detto Iacomo Antonio moriſſe ſenza figli*, alternatiuè poſuit in conditione etiam deſcendentes d. Iacobi Antonij, ibi, *ouero li ſuoi deſcendenti in qualſiuoglia modo moriſſero ſenza figli, &c.* Quæ verba ſatis indicant prædictam ſecundam ſubſtitutionem non eſſe ſimpliciter eandem cum tertia, nec iuxta terminos ipſius eſſe intelligendam, cùm illa comprehendat caſum dũtaxat, quo Iacobus Antonius decederet ſine filijs, iſta verò vltra caſũ obitus d. Ia-

cobi

Digitized by Google

cobi Antonij ſimpliciter ſine filijs comprehendat etiam ca-
ſum obitus eiuſdem Iacobi Antonij deſcendentium, ac pro-
indè cùm deſcendentes ex dicto Iacobo Antonio fuerint po-
ſiti in conditione ſimpliciter, & independenter ab altera
ſecunda ſubſtitutione facta ſolùm in caſu obitus ſine filijs
maſculis, vtique dd. filiæ fœminæ, quæ veniunt appellatio-
ne deſcendentium ex allegatis, cenſentur vocatæ etiamſi di-
ctus Iacobus Antonius deceſſerit cum filio maſculo.

Maximè cùm hæc tertia ſubſtitutio fuerit concepta indefi-
nitè, cum dictione, *quouis modo*, quæ arguit omnes deſcen-
dentes ex dicto Iacobo Antonio, & ſic etiam dd. fœminas
eius filias, quouis tempore tam non exiſtentiæ, quàm defi-
cientiæ maſculorum grauatas, ſimulque vocatas fuiſſe cum
10 dictione, † *quouis modo, quouis tempore*, & ſimiles, plura
tempora, & infinitatem ſignificent, ad not. per DD. *in l. Cen-
turio, ff. de vulg. & pupill. & in l. precibus, C. de impub. & alijs
ſubſtit.* Menoch. *conſ.* 151. *num.* 33. *vol.* 2. Honded. *conſ.* 55. *nu.*
42. *lib.* 2.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. G H I S I L E R I O

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Meleuitana Hæreditatis.

Lunæ 31. *Maij* 1638.

A R G V M E N T V M.

Facultas teſtandi conceſſa Equiti Hieroſolymitanō comprehendit ſiue bona patrimonialia, ſiue ex commendis quæſita: Camera cum habet ſextam partem bonorum, in quibus Papa facultatem teſtandi concedit, & ideò illi non præiudicatur ſi talis facultas infra tres menſes non fuerit regiſtrata, quòd tamen non procedit in conceſſione facta Equiti Hieroſolymitano, & quare.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicium immiſſionis in vim leg. final. quando agitur inter Eccleſiaſticos recipit appellationem quoad vtrumque effectum.*

Ægidiana non habet non locum inter Eccleſiaſticos, numer. 1.

2 *Eques Hieroſolymitanus tria vota profitetur, Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ.*

Eques Hieroſolymitanus, quicquid acquirit, acquirit Religioni etiam reſpectu bonorum patrimonialium, num. 2.

Facultas teſtandi conceſſa Equiti Hieroſolymitano, intelligitur tam de bonis patrimonialibus, quàm de bonis quæſitis ex commendis, num. 2. *& ſeqq. & per tot.*

4 *Dictio*, alias, *denotat diuerſitatem, & diſſimilitudinem.*

5 *Clauſulæ*, quacumque via, cauſa, & occaſione, *dicuntur vniuerſales, & quodcumque modum comprehendunt, & num. ſeqq.*

7 *Facultas teſtandi Religioſo conceſſa, intelligitur de bonis, quæ detinet ex permiſſione ſuperioris.*

8 *Facultas teſtandi conceſſa perſonæ Religioſæ, intelligitur in pios vſus, non autem ad fauorem perſonæ diuitis, & quando.*

9 *Camera debet habere ſextam partem bonorum, in quibus Papa concedit facultatem teſtandi.*

10 *Bulla, ſeu Conſtitutio Pontificis concernens præiudicium Cameræ, ſi infra tres menſes non fuerit regiſtrata redditur nulla, & num.* 12. *& ſeqq.*

11 *Facultas teſtandi conceſſa Equiti Hieroſolymitano, non continet aliquod præiudicium Cameræ.*

Camera non poteſt aliquid prætendere in bonis Equitis Hieroſolymitani defuncti, num. 11.

Bona Equitis Hieroſolymitani defuncti ſpectant ad illius Religionem, num. 11.

13 *Vtile per inutile vitiari non debet.*

Indultum Apoſtolicum plures continens gratias, ſi vna eſt nulla, non per hoc annullatur indultum, num. 13. *& ſeqq.*

14 *Gratia vna ſi reddatur nulla ob negligentiam impetrantis, aliæ nihilominus remanent validæ, quamuis in eodem indulto conceſſæ.*

15 *Tertius non poteſt retardare immiſſionem reſpectu exceptionis alteri competentis.*

Nemo poteſt opponere de iure tertij, num. 15.

D E C I S I O LI.

POſtquam coram me per deciſionem in hac cauſa factam
ſub die 10.* Martij præteriti, fuit dictum non eſſe exe-
quendum mandatum de immittendo relaxatum ab A. C. vi-
gore ſententiæ ab eo latæ ad fauorem hęredis ex teſtamento,
pro quo datur appellatio, eo quia priuilegium, *l. fin. C. de edict.
Diu. Adr. toll.* non ſuffragatur inter Eccleſiaſticos, † in quibus 1
non intrat Ægidiana, erat locus appellationi etiam, quo ad
effectum ſuſpenſiuum ex allegatis in ea; Hodie iuxta men-
tem DD. propoſito dubio, An ſupradicta ſententia eſſet iu-
ſta affirmatiuè fuit reſolutum.

Quia conſideratis verbis facultatis teſtandi conceſſę à ſan.
mem. Greg. XV. d. Cæſari de omnibus, & quibuſcumque bo-
nis, quouis iure tam hæreditario, quàm ſucceſſionis, & lega-
ti ad ipſum ſpectantes, aut alias per ipſum quacumque via,
cauſa, & occaſione, licitè tamen acquiſitis ad ipſum peruen-
tis, & peruenturis in fauorem quarumcumque perſonarum
per viam teſtamenti, & donationis, tam inter viuos, quàm
cauſa mortis, vſq; ad ſummam ſcutor. 6000. dumtaxat, cùm
ageretur de Equite Hieroſolymitano, qui profitetur tria vo-
ta † ſubſtantialia, Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ, & 2
quicquid acquirit Religioni, acquirit etiam reſpectu bonorũ
patrimonialium, vt tenuit Rota coram eod. Pontifice conce-
dente *dec.* 87. *num.* 1. *vſque ad quintum*, poſt Paleot. *deciſ.* 82.
Caputaqu. *deciſ.* 68. *lib.* 1. *in manuſcript. & coram Cardinali
Lancellotto in Romana Palatij del Aquila* 26. *Maij* 1600. di-
cendum eſt Papam intellexiſſe indiſtinctè concedere facul-
tatem diſponendi de omnibus bonis, ſiue quęſitis ex patrimo-
nio, ſiue ex commendis, & ſic Cæſarem in vim d. facultatis
potuiſſe diſponere inſtituendo hæredem Carolum Falchum
Nepotem pro ſumma duc. 6000. & eſſe iuſtam ſententiam,
per quam illi fuit conceſſa immiſſio in poſſeſſionem bonorũ
hæreditariorum pro ſumma, & quantitate ducat. 6000.

Non obſtat, quòd cùm in facultate teſtandi fiat expreſſa
mentio de bonis quæſitis titulo legati, ſucceſſionis, vel ſimi-
li non debeatur extendi ad bona quæſita ex commendis, † & 3
bonis Religionis, quæ ſpectant ad Religionem, quia verba
illa, *aut alias per te quacumque via, cauſa, & occaſione licitè
tamen acquiſitis, &c.* appoſita poſt expreſſionem factam de
bonis quæſitis titulo legati, & ſucceſſionis ſtant ampliatiuè
ad bona diuerſi generis, & qualitatis, ampliando diſpoſitio-
nem principalem, itaut poſſint comprehendere etiam bona
quæſita ex commendis, ſeu alias occaſione Religionis, ſtante 4
dictione illa, *alias*, quæ denotat diuerſitatem, & diſſimilitu-
dinem, gloſ. *in Clem.* 1. *in verb. debitis de decim.* Mart. *de clauſ.
clauſ.* 17. *par.* 1. Rot. *in Valentina Decimarum de Cotalue* 10.
Decembris 1601. *coram Litta, & in d. Romana Palatij coram
Lancellotto*, & ſic vltra bona ſpecificata acquiſita hæredita-
rio nomine, aut ex cauſa ſucceſſionis, & legati debet ſignifi-
care diuerſitatem aliorum bonorum acquiſitorum ex fructi-
bus commendarum, adiectis pręſertim † dictionibus vniuer- 5
ſalibus, *quacumque via, cauſa, & occaſione*, Pariſ. *de reſignat.
lib.* 8. *quæſt.* 7. *num.* 63. *&* 64. Rot. *deciſ.* 1. *num.* 7. vbi Add. *de
reſcript. in nou. & dec.* 14. *&* 43. *eod. tit. in antiq.* Aliter enim
dicta † verba ludibrio, & fruſtratoriè fuiſſent appoſita, & 6
nihil operarentur, & cùm Papa ſciebat, quòd bona, ſiue
quæſita ex patrimonio, ſiue ex commendis ſpectant ad Re-
ligionem, non conſiderauit hanc differentiam, ſeu diſtin-
ctionem bonorum, ſed indiſtinctè conceſſit facultatem diſ-
ponendi de omnibus, & quibuſcumque bonis ad Cæſarem
ſpectantibus vſque ad d. ſummam ſcut. 6000. dumtaxat, ſi-
quidem in facultate teſtandi † conceſſa perſonæ Religioſæ 7
Papa aliud non conſiderat, niſi de bonis, quæ ex Superio-
ris permiſſione de facto detinet, cùm de iure non habeat
proprium, vt tradit Bald. *in l.* 1. *num.* 12. *Cod. ſi ſeruus ex-
tero*, Simon. de Præt. *de interpr. vlt. volunt. lib.* 2. *interpr.* 1.
dub. 1. *ſolut.* 4. *num.* 72.

Nec ſubſiſtit, quòd facultas teſtandi, quantumuis ampliſ-
ſima debeat reſtringi, † itaut non poterit Cæſar teſtator illa 8
vti in fauorem Nepotis diuitis, ſed tantùm in ſolos pios vſus,
quia motiuum tollitur ex verbis ipſius facultatis, ibi, *in fauo-
rem cuiuſcumque, ſeu quarumcumque perſonarum, quocumque
conſanguinitatis, vel affinitatis vinculo coniunctæ, vel con-
iunctarum, aut etiam extraneorum, familiariumque tuo-
rum non tamen illegitimorum, aut alias incapacium, &c. per
viam teſtamenti nuncupatiui, &c. & in quoſuis pios, &c.*

non pios, licitos tamen vſus, &c. teſtari ordinare, &c. pro tuo libito, ac libera voluntate diſponere liberè poſſis, & valeas Apoſtolica auctoritate tenore præſentium facultatem concedimus, & impartimur, &c. quæ verba cum ſint ampla, & abſoluta nullam patiuntur limitationem, ſeu reſtrictionem.

Non obſtat, quòd cùm ex Bulla Alex. VI. Camera debeat
9 habere † ſextam partem bonorum, in quibus Papa concedit facultatem teſtandi; Gratia facultatis teſtandi conceſſa Equiti Cæſari continens derogationem d. Bullæ in præiudi-
10 cium Cameræ, ſi intra tres menſes regiſtrata † non fuerit reddatur ipſo iure nulla, ex diſpoſitione Pij IV. in Bullar. nouo conſt. 98. quæ claris verbis loquitur etiam, quòd præiudicium ſit indirectum, & ſecundarium; nam pro reſponſione fuit conſideratum, quòd facultas teſtandi, quando conceditur Equiti Hieroſolymitano non continet aliquod præiudicium Cameræ ex quo, nec eo viuente, nec mortuo Camera
11 habere poteſt aliquam prætenſionem in bonis ab ipſo detentis, cùm tam ex diſpoſitione iuris communis, quàm ex forma ſtabilimentorum à Sede Apoſtolica confirmatorum illa ſpectent ad Religionem, vndè licet admitteretur, quòd gratia derogationis ſupradictæ Bullæ Alex. VI. præiudicaret Cameræ, & conſequenter ſubiaceret d. Bullę Pij IV. de Regiſtrandis, nihilominus defectus regiſtrationis redderet nullam d.
12 derogationem tantùm, in qua ſola ineſt pręiudicium Cameræ, non autem facultatem teſtandi præiudicialem Religioni, in qua nullum verſatur intereſſe Cameræ, cui valdè præiudicaret, ſi d. facultas teſtandi non ſuſtineretur, quia non poſſet prætendere ſextam partem bonorum vigore Bullæ Alex. VI. Et propterea cùm inter ſe iſta ſint diuerſa, ex quo facultas
13 teſtandi non præiudicialis Cameræ, † imò vtilis concedi poterat abſque d. derogatione, nam non debet vtile per inutile vitiari, *cap. inutile non debet de reg. iur. in 6. l. 1. §. ſed mihi vbi omnes, ff. de verb. oblig.* Ruin. *conſ.* 42. *num.* 9. *lib.* 2. Simon. de Prær. *de interpr. vlt. volunt. lib.* 4. *interpr. vlt. dub.* 1. *num.* 15. & 16. Surd. *conſ.* 428. *num.* 21. & in terminis indulti Apoſtolici continentis plures gratias, tenuit Rot. *dec.* 143. *num.* 6. & *deciſ.* 151. *num.* 1. *in impreſſ.* Reuerendiſſ. D. Vrgellen. & magis in ſpecie, quòd ſi ſunt in eodem indulto conceſſæ plures gratiæ, & vna reddatur nulla ob negligentiam impetrantis, quòd remaneat valida alia gratia, in qua non adfuit negligentia, Ioan. Anar. *in cap. ſi eo tempore num.* 3. *verſ. tu dic*, Gemin. *num.* 3. *verſ. Io. Andreas dicit*, Butr. *num.* 9. *verſ. melius dic. de reſcript. in* 6. prout eſt in hoc caſu, in quo negligentia in regiſtrando derogationem præiudicaret ſolùm
14 reſpectu illius partis, † in qua continetur derogatio Bullæ Alexand. VI. ob præiudicium Cameræ, cùm non poſſit conſiderari vlla negligentia, quo ad facultatem teſtandi, quę non indigebat regiſtratione.

Minùs obſtare viſum fuit, quòd ſaltem in hac ſexta parte debita Cameræ in vim ſupradictæ Bullæ Alex. ſit retardanda
15 immiſſio, quia cùm actio † pro illa conſequenda ſpectet ad Cameram, non poteſt Religio retardare immiſſionem ſub prætextu iurium Cameræ, de quibus non poteſt opponere, Alex. *in l. fin. num.* 13. *circa med. verſ. ſecus ſi alleget, C. de edict. Diu. Adr. toll.* Peregr. *de fideic. art.* 48. *nu.* 64. & latiſſimè R. P. D. Argelus *in tract. de acq. poſſ. qu.* 3. *art.* 22. *nu.* 1134.

Tantò magis, quòd pro parte Caroli hæredis prætenditur ius Cameræ, nec principaliter, nec ſecundariò fuiſſe in eſſe formatum de tempore conceſſæ gratiæ, & conſequenter quod in ea non intret d. Bulla de Regiſtrandis, de quo tamen erit agendum, quando à Camera peteretur dicta ſexta pars in vim d. Bullæ Alex. VI. & non aliàs ex ſupradictis.

Et ita vtraq; parte informante fuit reſolutum ſententiam A. C. eſſe iuſtam, &c.

Infra in Appendice huius tomi habetur ſupradicta deciſio ſub die 10. *Martij* 1637.

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Verulana Fideicommiſſi.

Lunæ 31. *Maij* 1638.

ARGVMENTVM.

Planta coram Iudice, & in faciem loci confecta à peritis concorditer electis plenum facit probationis gradum. Quòd bona per filium fideicommiſſo grauatum alienata ſuperent, vel ſaltim æquent detractiones probare tenetur fideicommiſſarius agentes contra tertium pro illorum recuperatione.

SVMMARIVM.

1 *Planta ſer. ſeru. à Iudice confecta plenè probat.*
Amplia ſi fuerit facta ſuper loco, & in Iudicis præſentia, num. 2.
3 *Planta facta à peritis concorditer electis plenè probat.*
4 *Periti antequam referant iurare debent.*
5 *Planta facta præſentibus partibus, eiſque non reclamantibus probat.*
6 *Teſtes periti magis probant, & præferuntur alijs.*
Teſtes magis ſpecificè, & indiuidualiter deponentes plus probant, quam teſtes genericè, & inconfuſo loquentes, num. 6.
7 *Dictio, in totum, excludit quamuis minimam partem.*
8 *Filius fideicommiſſo grauatus detrahit legitimam, & Trebellianicam.*
Alienata per fideicommiſſarium cedunt in detractiones legitimæ, & Trebellianicæ, num. 8.
9 *Fundamentum ſuæ intentionis quilibet probare debet.*
Alienata per grauatum adæquare, vel ſuperare detractiones, probare tenetur fideicommiſſarius agens contra poſſeſſores bonorum alienatorum, num. 9. & *ſeqq.*
11 *Heres cum beneficio legis, & inuentarij tenetur factum defuncti approbare, ſi poſſideat illius bona.*
Inuentarium non liberat hæredem ab obligatione reſpectu bonorum defuncti, ſed ſolùm præſeruat à damno, ſi bona non ſuppetunt, num. 11.

DECICIO LII.

Lata fuit ſententia per R. P. D. * Merlinum ad fauorem Ioannis de Amatis ſuper immiſſione in bonis q. Bartholomæi ipſius Aui vigore fideicommiſſi per eum conditi, ſed cùm ab ea pro parte DD. Germanici, & Ennij de Philonardis non fuiſſet in tempore appellatum, commiſſa mihi cauſa reſtitutionis in integrum, ac diſputato dubio, reſponſum fuit conſtare de re iudicata, non autem de cauſis reſtitutionis in integrum.

Verùm placuit Dominus renouare diſputationem ſuper eodem articulo, ex quo DD. de Philonardis non negabant vnum petium terræ poſitum in Colle Mauſoleo comprehendi ſub d. fideicommiſſo Bartholomæi, ſed dicebant errorem conſiſtere in confinibus expreſſis in ſententia R. P. D. de Roſis, ſimpliciter poſteà confirmata per R. P. D. Merlinum, in quibus confinibus aſſerebant DD. de Philonardis comprehendi multa alia petia terræ, quæ non erant fideicommiſſaria, ad quod approbañ. non ſolùm adducebant depoſitiones Teſtium pro ipſis examinatorum, ac Inſtrumenta acquiſitionum factarum, non à Bartholomæo fideicommittente, ſed à Proſpero eius filio, quinimò vt dictus exceſſus cõfinium magis clarus, & manifeſtus redderetur, enixè inſtabant pro confectione plantæ. Verùm cùm dictus error confinium à Ioanne de Amatis controuerteretur, ſe pariter fundando in Teſtibus ad ſui fauorem depouentibus, DD. in hac facti ambiguitate mandarunt mihi, vt accederem ad locum differentiæ ad effectum conficiendi plantam, prout acceſſi, illamque in faciem loci, in mei, ac partium præſentia confici curaui, adhibita ad id quatuor teſtium, ſeu peritorum depoſitione, quorum duo pro parte DD. de Philonardis, alij verò duo pro parte Ioannis electi fuere, qui quidem teſtes, ſeu periti, inter homines Terræ Babuci propter ętatem, ac exercitium de ſitu, ac pertinentia terrarum in loco controuerſo ſitarum omnibus alijs magis informati reputabantur; Quare diſputato poſteà dubio, an eſſet receden. à deciſione reſponſum fuit affirmatiuè, & ſic conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, quia de errore confinium in ſententia expreſſorum viſum eſt manifeſtè conſtare, dum teſtes periti aſſerunt à DD. de Philonardis ex bonis poſſeſſis per Bartholomęum fideicommittentem in Colle Mauſoleo poſſideri tantummodò rubra quatuor in circa, & quòd omnia alia petia terræ, quæ in d. Colle, vel circumcirca poſſidebantur à d. Bartholomęo poſſidentur, & hodie ab ipſo Ioanne eius hærede fideicommiſſario, vt apparet ex planta in terris deſignatis colore flauo, & pariter, quòd alia petia, quæ ibi poſſidentur à DD. de Philonardis prouenerunt in ipſos ex Proſpero d. Bartholomęi filio, qui ea propria induſtria acquiſiuit, vel titulo emptionis, vel permutationis, vt patet ex inſtrumentis exhibitis; Quapropter,

dum

dum in ſententia D. de Roſis ab vna parte datur pro confine
la via publica, & in alia parte Valle Radi, ſeu la fontana del
Vallona, manifeſtè conſtat de errore, nam licet verum ſit,
quòd inter d. confinia repetiantur ſita quatuor illa rubra
terræ in circa, quæ ſunt fideicommiſſo ſuppoſita, attamen
certum eſt, quòd inter eadem confinia comprehenduntur
etiam illa alia petia terræ, quę vt ſupra dictum eſt, nunquam
fuerunt fideicommittentis, ſed tantùm Proſperi eius filij, qui
propterea ea potuit validè alienare, & ſic pro veris confini-
bus dd. quatuor rubrorum terræ, nullatenus erat exprimen-
da la via publica, Valle Radi, ſeu la fontana del Vallone, ſed
aptius, & verius, bona ipſius Ioannis, S. Angeli à duabus late-
ribus, Sancti Franciſci Hoſpitalis, & denique petium terræ,
quòd d. Proſper acquiſiuit à Vincentio Martiale, illudque po-
ſteà vendidit DD. de Philonardis, vt patet ex d. planta, quæ
1 cùm † deſignet exiſtentiam, & qualitatem loci plenè probat,
leg. ſi irrupno, §. ad officium, ff. fin. ad regund. Pariſ. *conſil.* 104.
num. 24. *lib.* 1. *& conſ.* 4. *num.* 7. *lib.* 4. præſertim fuerit facta
2 † ſuper loco in Iudicis præſentia, iuxta not. *in l.* 2. *C. de reſcin.*
vend. vbi Cagnol. *nu.* 259. Bart. *in repet. l. creditores num.* 19.
verſ. erit igitur, Cod. de pignor. & in l. comparationes col. fin. ſub
num. 2. *verſ.* 1. *quod quando, Cod. de fid. inſtr.* Bald. *in leg. final.*
col. 3. *num.* 24. *Cod. de contrahen. empt.* Ruin. *conſ.* 53. *num.* 11.
3 *lib.* 5. De quatuor dd. peritorum à partibus † electorum vna-
nimi voto, ad trad. per Abb. *in cap. propoſuiſti ſub num.* 51. *de*
4 *probat.* præuio etiam † ipſorum iuramento, ad text. *in leg.*
comparationes, §. omne autem, & ibi Bart. *col. fin. num.* 4. *ver-*
ſic. 3. *nota, Cod. de fid. inſtr.* Felin. *in cap. quia iudicante num.* 1.
de reſcript. ac denique partibus non ſolùm præſentibus, ſed
5 † nunquam reclamantibus, Bart. *in leg. Theopompus ad fin. ff.*
de dot. praleg. & in l. nuda ratio ſub nu. 6. *ff. de donat.* Bald. *con-*
ſil. 98. *num.* 2. *lib.* 2.

Nec prædictis obſtant depoſitiones teſtium, qui fuerunt
examinati à Ioanne ante confectionem plantæ, quia cùm
6 ipſi teſtes † periti magis ſpecificè, & indiuidualiter deponant
diſtinguendo fines, & quantitatem, ſunt præferendi teſtibus
prius examinatis magis genericè, & inconfuſo loquenti-
bus, *cap. in noſtra de teſtibus*, Aymon. *conſ.* 258. *nu.* 16. Alex.
conſ. 148. *num.* 4. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 13. *vol.* 4. *num.* 14. *verſ. di-*
cta igitur probatio, Gabr. *de teſtib. conſ.* 4. *num.* 73. Greg. *deciſ.*
449. *num.* 8. Quòd autem iſti teſtes periti magis ſpecificè, &
indiuidualiter deponant, patet ex eorum dicto, ibi, *antica-*
mente Bartolomeo Amati poſſede nel Colle Manſoleo da quat-
tro rabbia in circa in tutto, che poi le poſſedè Proſpero, & oggi
le poſſiede il Signor Germanico Filonardi, illa enim dictio, *in*
7 *totum*, excludit aliam quantumuis minimam partem poſſeſ-
ſam à fideicommittente, ad text. *in l. quæ de tota, ff. de rei ven-*
dicat. l. in vſucap. ff. de vſucap.

Firmato autem, quòd de bonis fideicommiſſo ſubiectis
non poſſideatur à DD. de Philonardis in Colle Mauſoleo,
niſi d. petium terræ, DD. putarunt, quòd pro eo non com-
petat immiſſio d. Ioanni Amato, cùm illud debeat cedere in
detractionem legitimæ, & Trebellianicæ debitę ipſi Proſpe-
8 ro filio fideicommittentis, *cap. Raynutius, & cap. Rainaldus*
de teſtam. Guidopap. *qu.* 52. *nu.* 1. Pariſ. *conſ.* 25. *num.* 30. *vol.* 2.
Surd. *conſ.* 472. *num.* 32. Cæphal. *conſ.* 677. *num.* 1. *lib.* 5. Peregr.
de fideicomm. art. 3. *nu.* 51. Rot. *diuerſ. dec.* 641. *n.* 17. *par.* 1. *&*
in rec. dec. 401. *ſub nu.* 1. *par.* 3. *& dec.* 203. *nu.* 1. *par.* 4.

Nec releuat, quòd cùm Proſper non confecerit inuenta-
rium transferatur onus probandi in hæredem grauatum, vel
in habentes cauſam ab illo, quòd alienationes antecedentes
non ſufficiant pro detractionibus, quia quicquid ſit, An
iſtæ alienationes ſufficienter probentur à Ioanne, prout pro-
9 bari debent, tanquam † fundamentum ſuæ intentionis, *l. ei*
incumbit, ff. de probat. Rota *deciſ.* 697. *num.* 1. *par.* 2. *rec.* Bu-
ratt. *deciſ.* 52. *num.* 1. Reſponſum fuit, quòd DD. de Philonar-
dis non agunt hodie pro conſequutione legitimæ, & Trebel-
lianicę nomine ipſius Proſperi, quo caſu obſtaret eis commiſ-
ſio inuentarij, donec firmaretur ſtatus hæreditatis, & proba-
retur quæ, & quanta bona remanſerint in hæreditate, ſed
Ioannes fideicommiſſarius eſt ille, qui agit contra poſſiden-
10 tes bona per grauatum alienata, & propterea illi † incumbit
onus probandi, quòd bona primo loco alienata adæquent,
vel ſuperent detractiones Proſpero patri competentes, Gre-
gor. *dec.* 185. vbi Add. *num.* 6. Rot. *in rec. dec.* 432. *num.* 5. *par.* 4.
& par. 5. *dec.* 136. *num.* 6.

Vltra quod cùm Ioannes poſſideat multa bona, quæ erant
hæreditaria Proſperi patris, vt conſtat tam ex inuentario
ab eo facto, quòd datur *Summ. num.* 5. quàm ex planta in
petijs terræ ſignatis colore flauo, non poteſt hodie impugna-
re alienationes factas à patre etiam, quòd fecerit inuenta-
rium, cùm illud non liberet ab obligatione reſpectu bono- 11
rum patris, ſed ſolùm præſeruet à damno in eo tantùm, in
quo non ſuppetunt vires hæreditariæ, Bart. *in l. cum vir ſub*
nu. 14. *verſ. ſed ſi fecerit inuentarium, ff. de vſucap.* Gabr. *conſ.*
125. *n.* 12. *lib.* 1. Afflict. *dec.* 26. *poſt n.* 3. Surd. *dec.* 322. *nu.* 5.

Et ſic informantibus tantùm DD. de Philonardis pro re-
ceſſu à deciſ. & quod conſtet de cauſis reſtitutionis in inte-
grum reſolutum fuit.

In hac cauſa plures emanarunt deciſ. 1. coram Reuerendiſſimo Dunozetto ſub die 28. Ianuarij 1633. impreſſa in recentior. par. 6. deciſ. 175. alia verò coram Reuerendiſſimo Merlino ſub diebus, nempè 26. Nouembris 1633. 7. & 26. Iunij 1634. & 20. Nouembris 15. eiuſdem anni inter eius impreſſas dec. 600. 635. 644. & dec. 653.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracinen.

Veliterna Iuriſpatronatus.

Mercurij 2. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Attentata non dicuntur commiſſa, vbi extraiudicia-
liter proceditur. Et quando ita procedi dicatur:
Nullitas citationis non benè executæ, ex quibus
reſultet. Proceſſus quando dicatur iudicialis.

SVMMARIVM.

1 *Attentata ſine lite non dantur.*
2 *Attentata, nec pendente termino ad appellandum, nec poſt appellationem committantur, vbi extraiudicialiter proceditur.*
3 *Iudicium, quando non poſſit dici formatum, & introducta contradictio inter litigantes.*
4 *Citatio executa in loco, in quo citatus domum, nec habet, nec habebat eſt nulla.*
5 *Notitiam eorum, quæ domui denunciantur non poteſt habere, qui domi non habitat.*
6 *Citatio quotenus ſua putauerit intereſſe, non inducit litis pendentiam ad effectum attentatorum.*
7 *Conditio, ſi ſua putauerit intereſſe, non dicitur purificata citato non comparente eo, quia notitiam non habuit.*
8 *Proceſſus ſuper legitimatione perſonarum potuit fieri coram Vicario, non tanquam Iudice, ſed beneficiorum collatore.*
9 *Proceſſus non dicitur iudicialis, quando non adſunt plures oppoſitores, nec formatur per telam Iudiciariam.*

DECISIO LIII.

QVæſitum fuit in Rota, An conſtaret de attentatis, itaut
eſſet apponendum ſequeſtrum ſtante appellatione in-
terpoſita ab Alexandro Borgia præſentato infra legitima
tempora à nonnullis Patronis Capellaniæ S. Sebaſtiani poſt
inſtitutionem factam ab Eminentiſſimo Cardinali Decano
Epiſcopo Veliterno, & poſſeſſionem ſubſequutam à Ioſepho
Abſalono compatrono pariter præſentato à Patronis, & ne-
gatiuè fuit reſolutum, cùm nulla probetur lis inter dictos
pręſentatos, ſine qua regulariter attentata non dantur iuxta 1
dec. Caſſad. 6. *ſuper regul. Cancell. num.* 2. ſæpiùs canonizatam
per Rotam.

Quia aut lis prætenditur introducta per appoſitionem E-
dictorum, contra quoſcumque præſentare volentes, ac inte-
reſſe prætendentes, pręſentationem Patronorum, compari-
tionē præſentatorum, examen, inſtitutionem, Oeconomi ap-
poſitionem, & ſimilia, vel prætenditur introducta per citatio-
nem domi dimiſſa copia exequutam, & per Alexandrum re-
productam ſub die 27. Septembris ſuperioris, & ex nullo ex
ſupradictis actibus reſultat neceſſaria litis introductio, cùm
excepta citatione, omnes alij fuerint actus extraiudiciales, &
vbi † proceditur extraiudicialiter, nec pendente termino ad 2
appellandum, nec poſt appellationem committuntur atten-
tata, ſecus autem ſi iudicialiter fuiſſet proceſſum, vt diſtin-
guendo dicunt Lancellottus *de attent. par.* 2. *cap.* 12. *limit.* 40.
num. 3. *&* 5. Garz. *de benef. par.* 9. *cap.* 4. *nu.* 16. ita diſtinguunt
DD. *in cap. auaritiæ de elect. in* 6. & tenuit Rota *in Calagari-*
tana Beneficij S. Ioannis de Molinar. 3. *Iulij* 1634. *coram Re-*
uerendiſſimo D. meo Decano.

Nec facit dicta citatio executa contra Ioſephum domi di-
miſſa copia, quia de tali citatione non conſtat in proceſſu, vt
ex fide Notarij actuarij Curię Epiſcopalis Veliternæ, aſſeren-
tis ſe facta diligenti perquiſitione in libro citationum prote-
ſtationum, & comparitionum, nullam comparitionem,
proteſtationem, nec citationem deleatur fuiſſe, nec adeſſe in
dicto libro ſcriptam, factam, rogatam, vel decretatam ad in-
ſtantiam Alexandri Borgiæ contra Procuratorem fiſcalem,
ſeu Ioſephum Abſalonem, nec contra alias perſonas, & qua-
tenus de ea conſtaret, nihil releuaret, quia non habitabat in
loco executę citationis, vt ex comparitione Franciſci Viſcon-
tis, de qua in proceſſu, *& in Summ, num.* 4. nec domicilium
habebat in Ciuitate Veliterna, vt deponunt teſtes, ex quo-
rum dictis probatur Ioſephum quindecim ab hinc annis ab-
fuiſſe à d. Ciuitate, & in Vrbe commoraſſe, abſque eo quid in
Ciuitate Veliterna haberet domum habitationem, ſeu do-
3 micilium, vndè ſequitur non poſſe dici formatum Iudicium,
& introductam contradictionem inter Ioſephum, & Ale-
xandrum iuxta diſpoſitionem text. *in cap. forus, §. in omni quo-
que negotio de verb. ſignif.* & conſequenter citatio executa in
4 loco, in quo citatus domum non habet, nec habebat reman-
ſit nulla, nec per eam poteſt dici litem introductam, Fulgoſ.
conſ. 76. num. 3. Alex. *conſ. 2. num. 8. lib.* 3. Quia ſi domum
5 non † inhabitabat non potuerunt deuenire in notitiam ip-
ſius ea, quæ domi denunciata fuerunt, *l. ſcire oportet, §. opor-
tet autem ei, ff. de excuſat. tut.* Quę faciliùs procedunt cùm
Ioſeph non fuerit citatus vti principalis, ſed quatenus ſua
6 putauerit intereſſe, quæ citatio cùm non arctet † ad compa-
rendum, nec faciat reum neceſſarium, non poteſt inducere
litis pendentiam ad effectum attentatorum, quia *Clement. 2.
vt lit. pend.* loquitur de citatione, quæ arctat, vt notant ibi
omnes, & ad hoc faciunt tradita per Lancell. *de attentat. lit.
pend. par. 2. cap. 4. in præfat. num. 159. & ſeqq.* Et Ioſeph, qui de
7 aſſerta citatione non † habuit notitiam nunquam compar-
uit, & ſic non fuit purificata conditio, ſi ſua putauerit inte-
reſſe, de qua in dicta citatione.

Nec ex comparitionibus, & alijs actibus geſtis, tam à Io-
ſepho, quàm à compatronis coram Vicario poteſt dici intro-
ducta lis, cùm nulla detur citatio Ioſephi contra Alexan-
drum, nec probatur vllam feciſſe proteſtationem contra ip-
ſum, vel comparitionem requiſita neceſſaria ad inducendam
litem ex ſupradeductis, & proceſſus factus coram Vicario
ſuper legitimatione perſonarum contra Procuratorem fiſca-
8 lem, † potuit fieri coram eo, non tanquam coram Iudice, ſed
tanquam coram collatore beneficij pro obtinenda collatione
Beneficij per ea, quæ tradit Gonzal. *gloſſ. 9. in annotat. contra
nullitates, & attentata in cauſis beneficialibus num. 15. & ſeqq.
& infra num. 37. & ſeqq.* Nam quando non extant plures op-
9 poſitores, nec formatur † proceſſus per telam iudiciariam,
talis proceſſus non dicitur Iudicialis, ſecus autem quando in
inſtitutione, confirmatione, collatione, aut prouiſione Bene-
ficiorum contentiosè proceditur, quæ qualitates ex ſupradi-
ctis ceſſant in iſto caſu, in quo nullus datur actus inter Ioſe-
phum, & Alexandrum præſentatos à Patronis.

Et ex his vtraque parte informante fuit dictum non con-
ſtare de attentatis, &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Auximana Fideicommiſſi.

Mercurij 2. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Plures in hac deciſione enumerantur coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, nedum ad portionem Patris, ſed Patrui, vel alterius cohæredis, & maximè illa, quæ deducitur ex reciproca; Cuius occaſione plenè diſcutitur, quòd ad inducendam reciprocam non ſemper requiruntur illa tria requiſita à DD. aſſignata, ſed ſufficiunt etiam in hoc caſu coniecturæ, quarum multæ adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione poſiti regulariter, cenſentur ſolùm vocati ad portionem Patris, non autem Patrui, vel alterius cohæredis.*

2 *Filij in conditione poſiti cenſentur etiam vocati ad portionem Patrui concurrentibus coniecturis.*

3 *Filij in conditione poſiti cenſentur vocati ad portionem Patrui., ſi omnibus deficientibus fuerit vocatus Cippus domus.*

4 *Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione poſitorum ſimul iunctæ, non ſeparatim ſunt conſiderandæ.*

5 *Coniecturæ, quæ debeant conſiderari pro vocatione filiorum in cõditione poſitorũ arbitrio iudicis relinquuntur.*

6 *Coniecturæ leuiores requiruntur ad vocationom filiorum in conditione poſitorum, vbi agitur de hæreditate Patris, idemque ſeruatur in portione Patrui, & num. 7.*

7 *Filij in conditione poſiti, faciliùs quam extranei cenſentur vocati ad portionem Patrui, vbi agitur de hæreditate aſcendentis.*

8 *Filij in conditione poſiti non cenſentur vocati ad portionem Patrui, niſi inter eos facta ſit ſubſtitutio reciproca.*

9 *Subſtitutio reciproca, vt dicatur facta inter ſimpliciter vocatos, tria copulatiuè requirit primò, quod omnes ſint vocati, ſecundò, quod in tota hæreditate, tertiò, quod fiat vltimo morienti.*

10 *Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria inducitur etiam ex ſolis coniecturis neceſſarijs, quamuis illa tria requiſita, quæ à DD. aſſignantur expreſsè non concurrant.*

11 *Subſtitutio intelligitur facta in omnibus bonis, ſi in omnibus bonis facta fuerit inſtitutio.*

12 *Subſtitutio recipit declarationem ab inſtitutione.*

13 *Subſtitutio facta vltimo morienti ad effectum inducendi reciprocam, non requiritur quod ſit expreſſa, ſed etiam tacita ſufficit.*

14 *Teſtator vbi non expreſſit, à quo hereditatem reſtitui velit, præſumitur reſtitutionem demandaſſe vltimo morienti.*

15 *Filij in conditione poſiti, & ex coniecturis vocati, cenſentur etiam inter ipſos reciprocè ſubſtituti.*

Subſtitutio reciproca ex coniecturis inducitur, num. 15. verſ. prædictaque, & num. ſeqq.

16 *Subſtitutio reciproca cenſetur inter vocatos inducta ex digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum.*

17 *Vocatio Cippi domus, ſeu extranei in defectum primo loco vocatorum inducit reciprocam inter illos, ne minus dilectus excludat magis dilectum.*

18 *Subſtitutio reciproca cenſetur inducta ex grauamine facto filiabus fœminis ſuper dote, quia aliàs non teneret, & num. ſeqq.*

Pater poteſt conſtituere fideicommiſſum reciprocum in dote filiæ, num. 18. & ſeqq.

19 *Dos ſuccedit loco legitimæ.*

Dos grauari non poteſt onere reſtitutionis, num. 19.

20 *Subſtitutio reciproca regulariter non inducitur inter inſtitutos inæqualiter.*

21 *Subſtitutio reciproca inducitur etiam inter inæqualiter ſubſtitutos, quoties vniuerſaliter inſtituti prædecedunt heredi particulari.*

22 *Inſtitutus, & ſubſtitutus ſui ipſius nemo eſſe poteſt.*

23 *Subſtitutio reciproca, ſi eſt facta inter inſtitutos, eo magis cenſetur facta inter eorum deſcendentes remotiores.*

24 *Clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum inducit reciprocam inter vocatos.*

DECISIO LIV.

CVm DD. Franciſcus Cinus, & Federicus Simonetta peterent immitti, ex remedio *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* in poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo q. Federici de Sinibaldis ſubiectorum contra Alexandrum naturalem de Sinibaldis eorum detentorem, dubitaui ſub die 22. Martij * proximè præteriti, an illis eſſet danda immiſſio; Et DD. pro tunc firmarunt conſtare de fideicommiſſo q. Federici ad fauorem dd. Cini, & Simonettæ deſcendentium ex Laura, & Portia filiabus, eiuſdem q. Federici fideicommittentis, & pręſcriptionem exaduerſo obiectam non obſtare, identitate verò bonorum, & aſſertis detractionibus in alia diſputatione reſeruatis. Cui reſolutioni dicto Alexandro non acquieſcente, iterùm propoſui dubium ſuper iiſdem, & DD. perſtiterunt in deciſis ex iiſdem rationibus, & fundamentis in d. deciſione deductis, quæ ſubſiſtere viſa fuere.

Non obſtat vnica difficultas, quæ iterùm hodie excitabatur nimirum, quòd licet prædicti deſcendentes poſiti in condi-

ditione cenſeantur vocati ex pluribus coniecturis in d. deci-
ſione ponderatis, nihiluminus eorum vocatio ſit intelligen-
da quoad portiones Lauræ, & Portiæ eorum reſpectiuè
aſcendentium, non autem quoad portionem Alexandri
Auunculi Senioris, cùm regulariter poſiti in conditione,
quando ſunt vocati ad portionem parentum, quorum gra-
tia ponuntur in conditione, non autem ad portionem Pa-
1 trui, † vel alterius cohæredis vocari cenſeantur iuxta com-
munem opinionem, quàm tuentur congeſti per Ruſtic. in
tractat. an, & quand. lib. in cond. poſ. lib. 1. cap. 9. num. 1. & ſeqq.
Pereg. de fideicomm. art. 28. num. 19. & conſ. 55. num. 5. verſ. ſe-
cus autem vol. 4. & conſ. 152. ſub nu. 5. & 6. vol. 5. Fular. de ſub-
ſtit. quæſt. 440. num. 1. Rot. coram Seraph. dec. 1281. num. 3. &
dec. 1479. num. 1. & in recent. deciſ. 100. num. 3. par. 1. & deciſ.
667. num. 8. verſic. nihilominus par. 2. Etenim quicquid ſit de
dicta opinione fuit reſponſum illam non procedere, quando
2 prout hic vltra conditionem plures concurrunt † coniectu-
ræ, ex quibus elicitur Teſtatorem in conditione poſitos etiam
ad portionem Patrui, vel alterius Cohæredis vocare vo-
luiſſe, idem Ruſtic. in tract. an, & quando lib. in condit. poſ.
lib. 5. cap. 9. Gabr. conſ. 115. num. 28. lib. 1. Menoch. lib. 4. præ-
ſumpt. 62. ſub num. 57. Gratian. diſcept. 847. num. 35. verſic. &
contraria procedunt, Rot. dec. 266. nu. 4. vbi quod Rota ſecun-
dum hanc diſtinctionem ſæpè reſpondit, & dec. 300. nu. 7. &
deciſ. 320. num. 7. & 8. par. 1. recent. Greg. XV. dec. 337. num. 6.
& ſeqq.

In propoſito autem, quamplures concurrere coniecturas
neceſſariò ſuadentes vocationem dd. deſcendentium, etiam
ad portinem Alexandri eorum Auunculi ſatis liquere viſum
fuit ex coniecturis in dicta deciſione cumulatis, inter quas
omnium potiſſima viſa fuit illa ex eo deſumpta, quòd Fede-
ricus teſtator decedentibus dictis Aleaandro, Laura, & Poſt-
huma ſine eorum filijs, vel filiabus legitimis, & naturalibus,
& ſimiliter decedentibus eorum filijs, vel filiabus, quando-
cumque, &c. & ſic deficientibus omnibus primo loco voca-
tis ſubſtituit Cippum domus. Vndè neceſſariò ſequitur præ-
dictos deſcendentes etiam ad portionem Alexandri Auun-
3 culi vocatos fuiſſe, nam † alias Cippus domus omnibus defi-
cientibus ſuccedere non poſſet, & vltra allegatos in dict. dec.
in d. §. nam omiſſo, verſic. tum, & demum ponderauit, Rot. d.
dec. 266. num. 4. circa fin. verſ. vltra quod in hoc caſu, & num.
20. verſ. prætereà.

Nec obſtare viſa fuerunt ea, quæ contra ſingulas conie-
cturas in deciſione ponderatas hodie opponebantur. Quo-
niam eſto, quòd illæ ſeparatim ſumptæ aliquam forſan ha-
bere poſſint difficultatem, attamen ſimul iunctæ, & non
4 ſeparatim diſcuſſæ, † prout diſcuti debent, Bero. conſ. 104. nu.
12. in fin. lib. 2. Alb. conſ. 464. num. 5. in fin. Mantic. de conie-
ctur. lib. 11. tit. 3. num. 26. Rot. d. deciſione 266. num. 19. par. 1.
recent. Viſæ fuerunt indubitatam inducere vocationem dd.
deſcendentium etiam ad portionem Aleaandri ſenioris Auū-
culi, cùm arbitrio Iudicis relinquatur, quæ debeant eſſe con-
5 iecturæ, † quæ vocationem inducere valent, Socc. iun. conſ.
100. nu. 20. lib. 3. Bero. conſ. 104. n. 12. lib. 2. Menoch. lib. 4. præ-
ſumpt. 76. num 26. in fin. Surd. dec. 162. num. 11. Greg. XV. de-
ciſ. 329. num. 10. & 11. Rot. d. dec. 266. num. 3. circa med.

Eòque magis, quando prout hic verſamur in deſcendenti-
bus à Teſtatore, qui ſicuti ex leuioribus coniecturis ſaltem
6 ſimul iunctis cenſentur vocati † ad portionem Patris, ex de-
ductis in dict. dec. §. præſertim fauore deſcendentium, ita faci-
7 liùs, quàm extranei ad portionem Patrui † vocati præſu-
muntur, vt in ſpecie dixit Rot. coram Greg. XV. d. dec. 337.
num. 8.

Nec dicatur, quòd poſiti in conditione non cenſeantur vo-
8 cati ad portionem Patrui, niſi facta ſit inter eos † ſubſtitutio
reciproca, quæ non cenſetur inducta inter plures honoratos,
9 quibus facta eſt ſubſtitutio ſimpliciter, niſi tria † copulatiuè
concurrant, nempè primò, quòd omnes ſint vocati, ſecundò,
quòd ſubſtitutio ſit facta in tota hæreditate, demum quod il-
la facta ſit vltimo morienti, iuxt. l. Titia, §. Seia libertatis de
leg. 2. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 5. n. 15 Surd. con. 329. n. 6 lib. 3.

Nam vltra quod ſubſtitutio reciproca fideicommiſſaria
10 cenſetur inducta ex ſolis coniecturis neceſſarijs, † etiamſi
prædicta tria requiſita expreſsè non concurrant. Aym. conſ.
113. nu. 1. verſ. ſed tamen conſiderandum lib. 1. Socc. iun. conſ
145. n. 33. verſ. nec tunc obſtarent lib. 3. Gabr. de ſubſtit. concl. 1.
num. 9. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 5. num. 15. verſ. ex coniectu-
ris autem, Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 62. num. 34.
Et in ſpecie, quòd reciproca cenſeatur inducta inter deſcen-
dentes in conditione poſitus ex ſolis coniecturis vocatos,
Rot. d. dec. 266. num. 21. & in fin. d. deciſ. verſ. quæ tamen dicta
ſunt, & dict. dec 300. num. 8.

Nihilominus ex abundanti prædicta tria requiſita in præ-
ſenti caſu benè concurrunt; Nam primum, quod omnes
ſint vocati tamquam in conditione poſiti ſatis liquet, ex præ-
dictis, & alijs in dicta deciſione ponderatis.

Secundum verò, quod ſubſtitutio ſit facta in tota hæredi-
tate patet, quia licet illa facta ſit ſimpliciter, & indefinitè ni-
hilominus cum Aleaander, Laura, & Poſthuma fuerint inſti-
tuti in omnibus bonis quamuis inæqualiter; ita pariter ſub-
ſtitutio † in omnibus bonis facta cenſetur, cum ſubſtitutio 11
declarationem † ab inſtitutione recipit, Menoch. conſ. 397. 12
num. 12. verſ. & cum inſtituto, Ruin. conſ. 168. num. 4. & n. 18.
lib. 2. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 5. tit. 1. num. 20.

Tertium denique, quod ſubſtitutio facta ſit ultimo mo-
rienti pariter concurrit, quia vltra quod non eſt opus, vt
ſubſtitutio facta ſit vltimo morienti † verbis expreſſis, vt poſt 13
alios, Rot. d. deciſ. 266. nu. 24. verſ. & non eſt neceſſe, & d. deciſ.
300. n. 20. verſ. vltra quod non eſt opus, & d. dec. 361. n. 16. par. 1.
recen. Cùm ſubſtitutio ad fauorem cippi domus facta ſit om-
nibus deficientibus, nec Teſtator expreſſerit eum à quo hære-
ditatem reſtitui velit, præſumitur onus reſtitutionis † vltimo ù4
morienti imponere voluiſſe, iuxta Doctr. Bart. in l. duos in fin.
ff. de vulg. & pupill. Rot. d. deciſ. 266. num. 24. & d. deciſ. 300.
num. 12. & deciſ. 361. num. 15. in fin. p. 1. recent.

Prædictaque faciliùs in propoſito procedere debent, cum
vltra prædicta tria requiſita, plures concurrant coniecturæ
ſuadentes teſtatorem, inter prædictos deſcendentes recipro-
cam fideicommiſſariam inducere voluiſſe.

Prima, ſi quidem oritur ex eo, quia cùm prædicti deſcen-
dentes in conditione poſiti ſint vocati ex pluribus coniectu-
ris, vt in alia deciſione firmatum fuit inter eos etiam † reci- 15
proca inducta cenſetur, Gabr. de ſubſt. concl. 1. n. 28. Soc. iun.
conſil. 151. num. 12. lib. 2. Surd. conſ. 344. num. 11. lib. 5. Peregr.
conſ. 54. nu. 7. lib. 1. Rot. deciſ. 266. nu. 22. & d. deciſ. 300. nu. 8.
& d. deciſ. 361. num. 13. p. 1. recent.

Altera ducitur ex digreſſu ad plures gradus ſubſtitutio-
num; nam hinc quoque reciproca inter ipſos † vocatos in- 16
ducta præſumitur, Menoch. conſ. 661. nu. 1. vbi plures allegat
Fular. de ſubſtit. d. q. 472. num. 49.

Tertia deſumitur ex vocatione cippi domus, qui profectò
eſt remotior, & cenſetur minus dilectus, quam ſint prædicti
deſcendentes. Vndè ne ſequatur abſurdum, quod cippus do-
mus remotior excludat ſuperſtitem ex deſcendentibus pro-
ximiorem, & magis dilectum fateri oportet inter prædictos
† deſcendentes reciprocam fideicommiſſariam inductam 17
fuiſſe, Caſt. conſ. 404. num. 1. & conſ. 341. num.... lib. 4. Corn.
conſ. 31. num. 3. lib. 1. Socc. conſ. 249. num. 12. lib. 2. Fuſar. dict.
q. 472. nu. 8. & nu. 98. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 62.
num. 35. & 36.

Quarta elicitur ex eo, quod Teſtator Alexandrum hære-
dem vniuerſalem inſtituit Lauram verò, & Poſthumam ſo-
lum in mille Florenis dotis nomine inſtituit, omnibuſque
prædictis ſubſtituit cippum domus, quæ ſubſtitutio non poſ-
ſet de iure ſubſiſtere, † niſi reciproca inter eos facta fuiſſet 18
cum alias; ſuper portione dd. Fœminis relicta nomine † dotis, 19
quæ proindè ſuccedit loco legitimæ; Teſtator non potuiſſet
onus reſtitutionis imponere, l. ſi pater puellæ, C. de inoff. teſt.
Menoch. conſ. 196. num. 16. & conſ. 686. in fin. Vaſq. de ſucc.
lib. 1. §. 10. num. 174.

Nec proindè releuat, quod reciproca regulariter non in-
ducatur † inter inæqualiter inſtitutos, ex relatis à Fuſar. 20
quæſt. 261. num. 1. quoniam omiſſis alijs coniecturis contra-
rium in illo caſu ſuadentibus dicta concluſio limitatur, quan-
do prout hic hæres vniuerſalis † prædeceſſit hæredi particu- 21
lari, vt firmat idem Fuſar. d. q. 261. num. 10. vbi alios co-
mulat.

Quinta verò, quæ ſatis vrgere videbatur, deprehenditur
ex eo, quod Teſtator poſtquam Aleaandrum, Lauram, &
Poſthumam hæredes inſtituit ſubdidit, & decedentibus d. A-
lexandro, Laura, & Poſthuma, ſine filijs legitimis, & natura-
libus, & decedentibus eorum filijs, vel filiabus quandocum-
que ſubſtituit vulgariter, &c. Cippum domus ipſius Teſtato-
ris, & proximiores conſanguineos dd. inſtitutis, & ſubſtitutis,
quæ poſtrema verba (inſtitutis, & ſubſtitutis) cum referantur
ad prædictus Alexandrum, Lauram, & Poſthumam, eorum-
que filios, & deſcendentes ſupra vocatos, ſatis arguunt inter
eos reciprocam inductam fuiſſe cum quiſque ex illis ſuimet
ipſius † ſubſtitutus eſſe non poſſit, vt liquet ad ſenſum. 22

Hinc ſexta depromitur coniectura, nam quando prout

23 hic reciproca facta eſt inter inſtitutos, eo magis inter deſcendentes remotiores facta præſumitur, Soccin. iun. *conſ.* 110. *nu.* 39. *lib.* 3. Aymon. *conſ.* 130. *num.* 6. Dec. *conſ.* 28. *num.* 21. *lib.* 2. Surd. *d. conſ.* 344. *num.* 17. Fuſar. *d. qu.* 472. *num.* 26. Rot. *d. dec.* 300. *num.* 9. *par.* 1. *recent.*

Septima denique, *cæteris omiſſis*, deducitur ex clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum in teſtamento adiecta, quæ pariter inducit reciprocam inter vocatos, vt poſt Soccin. ſen. *conſ.* 249. *num.* 4. *verſ. ſecundo moueor lib.* 3. Menoch. *conſ.* 797. *num.* 19. firmat Fuſar. *d. qu.* 472. *num.* 5.

Et ita vtraque, &c.

In hac celebri cauſa ſeptem emanarunt deciſiones ad fauorem Dominorum de Simonetta, quarum prima ſub die 22. Martij 1638. & nominatur hic in principio deciſ. & impreſſa iam habetur ſupra in hac eadem par. 8. recent. dec. 28. Secunda eſt ſub die 2. Iunij 1638. quæ eſt præſens deciſio 54. Tertia erit infra ſub die 13. Ianuarij 1640. Quarta ſub die 28. Ianuarij 1641. Quinta ſub die 22. Aprilis 1641. Sexta ſub die 31. Ianuarij 1642. & Septima ſub die 26. Maij 1642. quæ omnes deciſiones emanarunt coram eodem bon. mem. Reuerendiſſ. Dunozetto Decano, & erunt infra ſuo loco iuxta ſeriem temporis.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Auximana Alimentorum.

Lunæ 7. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Alimenta, qui ſe alicui præſtare obligauit, aliaque ad victum neceſſaria ſubminiſtrare, tenetur etiam ſi alimentandus eſſet diues, & haberet aliundè.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta præſtare tenetur, qui ad illorum præſtationem ſe obligauit.*

2 *Alimenta non debentur ei, qui aliundè habet vndè ſe alere poſſit declara, vt num. ſeqq.*

3 *Alimenta, quæ debentur iure actionis, debentur etiam ei, qui aliunde habet, vndè ſe alere poſſit, & num. 6.*

4 *Pater licet filios habentes aliundè alere non teneatur, tamen poteſt pro filijs alimenta ſtipulari ab alio, qui alimenta præſtare tenetur etiam, quòd filij habeant aliundè.*

6 *Subrogatorum regula non militat, vbi eſt diuerſa ratio in eo, cui fit ſubrogatio.*

7 *Hæres tenetur præſtare legatum alimentorum filio teſtatoris relictum, etiam quod habeat aliundè.*

8 *Maritus, qui in contractu matrimonij vxorem alere tenetur, cogitur iure actionis eidem alimenta præſtare.*

9 *Pater tenetur alere filium etiam diuitem, ſi iure actionis alimenta præſtare debet.*

10 *Alimenta dicuntur neceſſaria etiam aliundè habenti, vndè ſe alat, & num. ſeqq.*

Obligatus præſtare alimenta, aliaque ad victum neceſſaria tenetur etiam, quòd non adſit præciſa neceſſitas in alimentando, & ſic etiam, quòd habeat aliundè, num. 10. & ſeqq.

Verbum neceſſarium dicatur ne ſtare demonſtratiuè, vel reſtrictiuè, num. 10. cum ſeqq.

11 *Viuere nemo poteſt ſine alimentis.*

13 *Verbum neceſſarium, & ſimilia denotant cauſam impulſiuam non finalem.*

15 *Dictiones*, tam, & quàm, *tribuunt æqualitatem vtrique copulato.*

Diſpoſitum in vno ex copulatis, & in alio quoque diſpoſitum cenſetur, num. 15.

16 *Fideicommiſſarius, vel primogenitus, qui poſt mortem reſtituere tenetur, ſi reſtituit in vita, poteſt onus aliquod iniungere.*

DECICIO LV.

Alexander Gallus poſſeſſor Primogenituræ, de qua agitur à bon. mem. Card. Gallo inſtitutæ ceſſit eam de anno 1627. Equiti Bernardino eius filio primogenito, qui viceuerſa promiſit ſoluere dicto Alexandro patri annua ſcut. 300. eius vita durante, necnon alere, & ſubminiſtrare ad victum, & veſtitum neceſſaria, tam dicto Alexandro eius patri, quàm omnibus, & ſingulis eius fratribus, & ſororibus, & illis operam ſtudijs dantibus in omnibus auxiliari iſtas verò nubendas, ſeu monachandas decenter dotare, aliaque facere, quæ in d. Inſtrumento ceſſionis lariùs continentur; Orta nuper controuerſia inter d. Equitem Bernardinum ex vnà, & d. Alexandrum patrem, Auguſtinum, & Antonium Iacobum eius filios, ac reſpectiuè fratres ex altera ſuper dd. alimentorum præſtatione, cauſaque ad Rotam delata dubitaui, an dd. alimenta debeantur, & pro qua ſumma, & DD. ea deberi reſponderunt, ad quam verò ſummam mandarunt videri in alia diſputatione.

Etenim, quòd prædicta alimenta debeantur patet ex Inſtrumento d. ceſſionis, in qua cùm d. Eques Bernardinus inter alia ſe in forma Cameræ obligauerit alere, tam dictum Alexãdrum, quàm eius fratres, eiuſque ad victum, & veſtitum ne-
ceſſaria ſubminiſtrare, † vtique tenetur omninò d. promiſſio- 1
nem adimplere, *l. quidam cum filium*, & ibi Doct. *ff. de verbor. oblig.* Surd. *de alim. tit.* 3. *qu.* 3. *n.* 18. *& ſeqq.* Mareſc. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 83. *num.* 1. Franc. *dec.* 605. *num.* 8. Rot. *dec.* 402. *nu.* 12. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.*

Non obſtat, quòd prædicti fratres vltra portionem dotis maternæ poſſideant tria prædia ſibi à bon. mem. Card. Gallo
relicta, ex quibus cùm habeant vndè ſe alere † poſſint, intret 2
concluſio, quòd alimenta non debeantur ei, qui aliundè habet, vndè viuere poſſit, *l. ſi quis à liberis*, §. *idem Diuus, verſ. ſed ſi filius*, & §. *fin. ff. de liber. agnoſc.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *qu.* 78. *num.* 32. Rot. *dec.* 170. *num.* 4. *par.* 5. *recent.*

Nam concluſio procedit in alimentis, quæ debentur ex iuris diſpoſitione, vel officio Iudicis, ſecus autem in his, quæ
prout hic debentur ex contractu, † & ſic iure actionis, quia 3
tunc alimenta debentur etiam habenti aliundè, vndè ſe alere valeat, prout declarant Alex. *conſ.* 7. *nu.* 10. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 55. *nu.* 5. *lib.* 2. Pedrocc. *conſ.* 8. *nu.* 198. Giurb. *ad conſuet. Meſſanen. cap.* 7. *gloſſ.* 13. *nu.* 32. vbi plures congerit Seraph. *deciſ.* 447. *n.* 8. *Reuerend. D. meus Decanus d. dec.* 402. *n.* 11. Rot. *in recent. dec.* 72. *n.* 6. *& dec.* 186. *n.* 1. *&* 2. *& dec.* 199. *n.* 5. *par.* 4. *rec.* & coram Buratto *dec.* 705. *num.* 4. & ibi Adden. *num.* 9.

Non obſtat, quòd Eques Bernardinus ſuſcipiens in ſe onus, omnemque commodum, & incommodum domus paternæ videatur ſubintraſſe in locum Alexandri patris, quoad ius alendi filios, & eius reſpectiuè fratres, ac proindè quemadmodum Alexander pater non tenebatur alere eius filios aliundè habentes, ſed officio Iudicis in ſubſidium, ita eodem modo teneatur d. Eques Bernardinus, tanquam in eius locum ſubrogatus ex regula, quòd ſubrogatus ſapit naturam illius, cui ſubrogatur.

Etenim remouetur difficultas, ex quod Eques Bernardinus non cenſetur ſimpliciter ſubrogatus in locum Alexandri patris, ſed eſt præciſè obligatus præſtare dd. alimenta vigore ceſſionis d. primogenituræ ſibi factæ ab eodem Alexandro patre,
† qui licèt aliàs non teneretur iure actionis alere filios aliun- 4
dè habentes, nihilominus voluit, & potuit conſulere dd. filijs, eiſque alimenta ſtipulari, vt in propoſito ponderauit Crauet. *conſ.* 199. *ſub nu.* 10. *verſ. non obſtat fundamentum.*

Vndè dicebant DD. non applicari regulam ſubrogatorum,
quando † prout hic militat diuerſa ratio in eo, cui fit ſubro- 5
gatio, Caſtrenſ. *conſ.* 73. *num.* 2. *verſ. oppoſito ergo lib.* 1. Surd. *conſ.* 143. *num.* 48. *ad fin. & ſeqq.*

In propoſito namque diuerſa militat ratio, ſiquidem pater tenebatur alere eius filios ex ſola æquitate, vt eorum ſubueniret neceſſitati. At Eques Bernardinus tenetur tam illi, quàm eius fratribus alimenta præſtare ad hoc, vt eius promiſſionem vigore d. Ceſſionis adimpleat, & ſic non officio Iudicis, ſed iu-
re actionis, quæ operatur, vt alimenta debeantur etiam ijs, qui 6
aliundè habent, vndè viuere poſſint ex ſupra allegatis. Et facit Rot. *d. dec.* 199. *num.* 5. *par.* 4. *recent.* Vbi quod hæres tene-
tur iure actionis ad legatum alimẽtorum filio † relictum ha- 7
benti aliundè, quamuis pater defunctus non teneretur d. filiũ alere, niſi officio Iudicis, & in ſubſidium, & Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 32. *num.* 35. *& ſeqq.* Vbi maritus, qui tenetur vxo-
rem alere officio Iudicis, † ſi in contractu matrimonij ſe obli- 8
gauit eam, & familiam alere, obligatio iſta alterat prouiſionem legis, adeòut maritus teneatur iure actionis dd. alimenta præſtare, & pluribus comprobat Giurb. *dict. cap.* 7 *gloſs.* 13. *num.* 29. *& ſeqq. & gloſ.* 15. *num.* 9. Vbi quod ſi pater tenetur
ad alimenta iure actionis, illa † debentur filio etiam diuiti; 9
Idemque firmat Vrſill. ad Afflict. *dec.* 99. *nu.* 7. *&* 8. Angel. Aret. *conſ.* 140. *per tot.* vbi contrarijs reſpondet.

Nec refragatur, quòd Eques Bernardinus promiſerit ale-

lere, & neceſſaria ad victum, & veſtitum ſubminiſtrare;
ac proinde cùm dd. fratres habeant dd. prædia, vnde ſe alant;
ceſſet neceſſitas, & per conſequens dd. alimenta eis non de-
10 beantur. Quia fuit † reſponſum alimenta dici neceſſaria
etiam aliunde habenti, cum dictum verbum, neceſſaria,
ſtet demonſtratiuè, non autem reſtrictiuè ad iudicandam ſci-
11 licet alimentorum præſtationem, quæ omnibus † dicuntur
neceſſaria, cum ſine illis nemo viuere poſſit, non autem ad
reſtringendam eorum præciſam neceſſitatem in caſu quo
12 quis non † habet aliunde, vt in propoſito aduertit Anchar.
inter conſ. Calder. *tit. de teſtam. conſ. 2. circa med. verſ. ex quo*
13 *ergo tempus*, ſubdens ſimilia verba denotare † cauſam impul-
ſiuam, non autem finalem, & ideò alimenta deberi, etiamſi
non adſit præciſa neceſſitas, & concordat Corn. *conſ. 187. n.*
10. & ſeqq. lib. 2. Vbi ponderat ſimilem diſpoſitionem non
cenſeri factam in caſu neceſſitatis, ſed pro neceſſitatibus ſuis,
14 & † alimenta dici neceſſaria, etiam ſi alimentandus aliunde
habeat, eoſque ſequuntur, Sim. de Præt. *interpr vlt. vol. lib. 4.*
interpret. 1. dub. 8. num. 91. & ſeqq. Surd. *de alim. tit. 2. quæſt. 5.*
n. 8. & ſeq. & tit. 3. qu. 1. n. 42. Coſta *de rata qu. 16. num. 14.*

Et confirmantur ex quo d. Eques Bernardinus ſub vnica
oratione, & verborum ſtructura ſe obligauit alere, & ſub-
miniſtrare neceſſaria quoque victum, & veſtitum tam Ale-
xandro patri, quàm omnibus, & ſingulis eius fratribus. Vnde
quemadmodum patri debentur alimenta, quamuis ei pro-
miſſa fuerint etiam annua ſcut. 300. pari ratione aſſignata
cenſentur alimenta fratribus, quamuis eiſdem dd. prædia eſ-
15 ſent à Card. Gallo relicta, cum illæ † dictiones tam, & quàm,
tribuant æqualitatem vtrique copulato, adeò ut diſpoſitum
in vno, in alio quoque diſpoſitum cenſeantur, Surd. *conſ.*
317. num. 16. & conſ. 401. num. 12. & ſeqq. Barboſ. *de diction.*
dict. 39. num. 1.

Denique non obſtat, quod primogenituræ non potuerit
imponi huiuſmodi onus alendi. Quia prædictum onus non
fuit impoſitum primogenituræ, ſed ipſi Equiti in Bernardi-
no, cui cum pater ante ſui obitum ceſſerit d. primogenituram,
16 quam cedere non tenebatur, † potuit correſpectiuè prædi-
ctum onus imponere, vt in ſimilibus terminis tradunt Molin.
de primog. Hiſpan. lib. 2. c. 4. n. 32. & 33. Cancer. *var. reſ. par. 3.*
c. 15. n. 173. Fontal. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 5. num. 82.*
Et ita vtraque, &c.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Mediolaneñ. Domorum.

Luna 7. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Beneficiati, cęterique Officiales, cum neque Capitulum repræſentent, neque pars illius eſſe dicantur, aut vocem aliquam habeant in Capitulo non poſſunt prætendere ius optandi, quod ſolis Cathedralibus, ſeu Collegiatis conceditur, vel ratione vocis quàm Canonici habent in Capitulo, vel ratione Canoniæ, aut præbendæ. Litterę Apoſtolicæ emanatæ ſub narratiua minus vera nullius ſunt roboris, quamuis in forma communi fuerint confirmatæ.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non datur, ſi ius poſſeſſioni reſiſtit, nec docetur de titulo.*
Manutentio non datur poſſeſſori, cuius titulus in continenti probatur inualidus, num. 1.
2 *Manutentio, quæ pendet à negotio principali, non adhuc deciſo, concedi non poteſt, niſi prius illud cognoſcatur.*
3 *Beneficiati alijque Officiales de iure non faciunt capitulum.*
Ius faciendi capitulum ſpectat ad ſolos Canonicos num. 3.
4 *Capituli appellatione ſoli Canonici, non autem Beneficiati continentur.*
5 *Capitulum repræſentatur per ſolos Canonicos, non autem per Beneficiatos.*
6 *Beneficiati inſeruire debent capitulo, ſicut Epiſcopo.*
7 *Beneficiati debent inſeruire Eccleſiæ, non autem ſe in illius adminiſtratione ingerere.*
Beneficiati non habent vocem in Capitulo, num. 7.
8 *Beneficiati alijque officiales non poſſunt prætendere ius optandi.*
Ius optandi ſpectat ſolis Cathedralibus, ſeu Collegiatis, num. 8.
9 *Ius optandi competit vel ratione vocis, quam Canonici habent in Capitulo; vel ratione canoniæ, aut Præbendæ.*
10 *Iuris optandi requiſita non concurrunt in Beneficiatis, alijſque Officialibus, neque vocem in capitulo, neque Præbendam habentibus.*
11 *Impedimentum non præſumitur in eo, qui commodè aliquid facere poterat, ſed potius cenſendum eſt illum noluiſſe.*
Littera Apoſtolica emanata ſub narratiua minus vera, nullius ſunt roboris, & momenti, & num. 12. cum ſeqq.
12 *Pontificis intentio deficit in gratia ſubreptitia, & num. 14. cum ſeqq.*
13 *Pontifex ſi ſciuiſſet ea, quæ ſibi narrantur non eſſe vera, vtique gratiam non conceſſiſſet.*
14 *Sacrilegium eſt de poteſtate Pontificis diſputare.*
Confirmatio Pontificis gratiæ de per ſe nulla nullitate non narrata nullius eſt roboris, num. 14. & ſeqq.
16 *Erectionis nulla confirmatio in forma communi obtenta nihil operatur.*

DECISIO LVI.

Defuncto de Anno 1636. Melchiore Gritia Officiali, ſeu Beneficiato in Eccleſia Mediolanenſi prætendentibus Officialibus, ſeu Beneficiatis habere ius optandi domos iiſdem aſſignatas Ripa vti antiquior ſub die 5. Maij eiuſdem anni dimiſſa domo, quam habebat, optauit domum dicti Melchioris defuncti, & eodem inſtanti domum dimiſſam à Ripa Trabatonus, & dimiſſam à Trabatono Ferrarius, & ſucceſſiuè cęteri Officiales, ſeu Beneficiati ſecundum eorum antiquitatem, & vigore harum optionum poſſeſſionem fuerunt adepti.

Sed cum Vicarius Mediolanenſis beneficium vacans per obitum dicti Melchioris contulerit Ponzono, illique aſſignauerit domum dimiſſam à Ripa, & optatam à Trabatono; Iſti Officiales, ſeu Beneficiati aduerſus huiuſmodi, & aliàs prouiſiones factas à d. Vicario curarunt mihi cauſam committi, & dato dubio. An dd. Ripæ, & Trabatono, & Capitulo Beneficiatorum reſpectiuè eſſet danda manutentio in poſſeſſione dd. domorum optatarum: hodie illo propoſito contra dd. Ripam, Trabatonum, & Conſortes ſolum informantes DD. reſponderunt.

Ea moti ratione, quia enim poſſeſſioni iſtorum Officia-
lium, ſeu Beneficiatorum reſiſtat ius, nec aliquo titulo cole-
tetur, quinimò ſi de aliquo docetur; vel apparet inconti-
nenti † inualidus quo caſu non poteſt dari manutentio, Abb. 1
in c. cum Eccleſia Sutrina num. 26. & ibi etiam Innoc. *de cauſ.*
poſſ. & propr. Aym. *conſ. 248. n. 6. verſ. nec obſtat, & conſ. 392.*
n. 6. Franc. Marc. *dec. 273. in fine part. 1.* Menoch. *de recuper.*
remed. 1. ex n. 113. Gratian. *diſcept. 399. n. 1.* Rota apud Ca-
putaq. *dec. 296. par. 1.* & coram ſan. mem. Greg. *dec. 404. num.*
1. vel ſaltem, quia pendet à reſolutione validitati illius, quod
adhuc in Rota pendet indeciſum, † non poteſt ante illius 2
terminationem concedi, vt fuit reſolutum coram eodem
ſanct. mem. Greg. *dec. 283. num. 5.* vbi Add. latè *num 8.*

Iniuſtitia, & nullitas tituli, & poſſeſſionis deduci videtur
ex eo, quia iſti Officiales, ſeu Beneficiati de iure non faciunt
† Capitulum dum hoc ſpectat ad ſolus Canonicos, *cap. nouit* 3
cap. quanto de his quæ fiunt à Prælat. Compoſtellanus *cap. 1. n.*
4. verſ. numquid portionarij de elect. cum Capituli appella-
tione ſoli Canonici, † non autem Beneficiati contineantur, 4
Abb. *in cap. ſcriptum num. 4. de elect. & in cap. dilecti num. 1.*
de maior. & obed. lib. 3. §. in ſumma, ff. de Colleg. illicit. lib. 1.
in princ. & ibi Doctur. præſertim Bald. Caſtr. *num. 1. ff. cuiuſ-*
que Vniuerſ. Franc. Marc. *dec. 799. num. 1. par. 1.* Boer. *deciſ.*
115. num. 1. Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 4. n. 14. de his quæ fiunt à*
maior. par. Capituli, Rota *deciſ. 411. num. 5. & 6. & 455. p. 1.*
diuerſ. & fuit dictum *in Hiſpalen. Contributionis 22. Maij*
1615. coram Eminentiſs. D. Card. Pamphilio, & ipſum Ca-
pitulum † non per Beneficiatos, ſed per Canonicos repræ- 5
ſentatur, vt inquit Abb. *in cap. 1. num. 11. & d. cap. ſcriptum*
num. 4. de elect. Caputaq. *deciſ. 88. num. 3. part. 1.* Seraph. *dec.*
426. num. 4. cui Capitulo ijdem Beneficiati † inſeruire de- 6
bent, ſicuti ipſi Epiſcopo, vt notat idem Abb. *in cap. cum non*
liceat

Digitized by Google

liceat num.2. notab.3. verſ.ego verè de præſcript. Cæſar. de
7 Graſſ. *d.deciſ.4.num.* 8. cum munus † Beneficiatorum ſit in-
ſeruire Eccleſiæ non autem ſe ingerere in illius adminiſtra-
tione aut in Capitulo vocem habere, vt per gloſ. *in cap. pe-
nult.verb.Aſſiſijs de cler.non reſid.* vbi Butr. *num.*8. Abb. *n.*9.
Rota *d. deciſ.*411.*num.*5.*par.*1. *diuerſ.* Caputaq. *d. deciſ.*84.
*num.*3.*par.*1. Cæſar.de Graſſ. *d. dec.*4. *num.*6. *de his quæ fiunt
à maior.par.* Caput. & per Caual. *deciſ.*57.*num.*1. *& ſeqq.*
His poſitis, non poſſunt dicti Officiales, ſeu Beneficiati
8 prætendere † habere ius optandi ſolis Cathedralibus, & Col-
legiatis competens, *cap. fin.* vbi Doctor *de conſuet. in* 6. cum
9 † tale ius optandi illis competat vel ratione vocis, quam
habent in Capitulo, vt per Monet. *de option.c.*4.*quæſt.*5.*num.*
78. vel ratione canoniæ, aut præbendæ, vt inquit gloſ. *in
clem.vt hi qui, in verbo Capitulo de ætat. & qualitat.* Monet.
*vbi ſupra num.*80. *& ſeqq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*482. *n.*
22. Rota *deciſ.*6. *de conſuetud.in nou.* Milis *in ſuo repertorio in
verbo conſuetudo optandi non poteſt introduci*, quæ requiſita
10 non concurrere † in iſtis Officialibus, & Beneficiatis nul-
lam vocem in Capitulo, & nullam præbendam habentibus
Dominis viſum fuit.

Nec obſtare Domini dixerunt vnicum fundamentum
Officialium, ſeu Beneficiatorum, quod ſcilicet Archiepiſco-
pus vicecomes vigore litterarum fel. rec. Sixti V. erexit illo-
rum Collegium, illoque erecto ſtatuta vti Delegatus Apoſto-
licus condiderit, quibus inter cætera fuit ſtatutum, quod ędes
aſſignatæ officialibus, ſeu Beneficiatis, optentur inter anti-
quiores, quia cum huiuſmodi litteræ fuerint impetratæ ſub
narratiua minus vera, quod ſcilicet S. Carolus inchoatam
litterarum Felicis pariter record. Gregorij XIII. prædeceſſo-
ris executionem morte præuentus abſoluere nequiuiſſet, &
11 S.Carolus ſpatio † annorum 10. poſt expeditas litteras Gre-
gorij merè facultatiuas ſuperuixerit, & ideò cenſendum ſit
potius noluiſſe, quam impedimento aliquo detentum nequi-
uiſſe ad dictam executionem deuenire, *l. qui commeatus in
princ. ff.de re milit.* Alex. *conſ.*49.*num.*4. *lib.*2. Cæpbal.*conſ.*
708.*num.*44. *lib.*5.

Propterea reſponſum fuit, quod deficiente Pontificis in-
12 tentione † ex quo narratiua erat minus vera, vt dictum eſt,
hoc ſecundum Breue obreptitium Sixti, nullius fuiſſe valo-
ris, & momenti, *cap. ſuper litteris de reſcript. & ſi legibus, C.
ſi contra ius l.fin. in princ. de reſcript.* Menoch. *de arbitr.caſu*
201. *num.*2. *& ſeqq.* Quia ſi Pontifex ſciuiſſet S. Carolum
14 † potuiſſe vti dicta facultate, eaque vti noluiſſe vtique non
conceſſiſſet, Gabr. *concl.*2. *num.*32. *de clauſ.* Seraph. *dec.*398.
*& deciſ.*1310. *n.*1. Caſſad. *deciſ.*3. *de penſ.*

Nec confirmatio ſuperuenta ſan. me. Clementis VIII. po-
teſt ſuffragari Officialibus, ſeu Beneficiatis, quia hæc non
14 immutauit ſtatum præcedentem nullum, † licet enim adeſ-
ſet poteſtas in Pontifice de quo nefas, & ſacrilegium eſſet
dubitare, *l.*2. *C.de crim. ſacrileg. can ſi quis ſuadente*, §. *quis
15 autem* 17. *quæſt.*4. non tamen adfuit voluntas dum † non
fuit narrata nullitas, Calder. *conſ.*15. *de iurepatr.* Rota *deciſ.*
360.*in fin.par.*2.*rec. & dec.*175.*num.*7.*par.*5. *diuerſ.* Et ideò
16 cum erectio fuerit nulla, vti facta † vigore litterarum obre-
ptitiarum ſubſequens confirmatio in forma communi ob-
tenta nihil operatur, *cap. penult.* vbi gloſ. Abb. & alij *de con-
firm. vtil. & inutil.* Felin. *in cap. inter dilectos n.*6.*de fid.inſtr.*
& dixit Rota *deciſ.*204. *num.*9. *par.*5. *diuerſ.*

Et ita contra Ripam, Trabattonum, & Conſortes infor-
mantes reſponderunt, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Viterbień. cenſus.

Lunæ 7. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac deciſione an obligatio de vnius perſo-
nam in aliam poſſit probari per Epiſtolam: Secundò, quod Epiſtola, vt obliget requiritur illam à ſcribente fuiſſe tranſmiſſam, & ab eo, cui ſcribitur acceptatam, ac demum, quod exceptio nullitatis examinis ex defectu citationis ſanatur per comparitionem, & dationem interrogatoriorum. Alia verò, quæ horum occaſione dicuntur videas ex ſummario.

SVMMARIVM.

1 Sententiæ validæ, & iuſtæ exequutioni ſunt demandandæ.

2 Sententiæ dicuntur conformes, ſi omnes confirmant primam, & apparent latæ ad fauorem eiuſdem perſonæ.

3 Epiſtola regulariter non ſolet parere effectum alicuius obligationis.

4 Epiſtola poteſt probare obligationem, quæ iam fuerat inducta.

5 Epiſtola poteſt extendere ſiue prorogare obligationem de perſona vnius in alium, & num.ſeqq.

6 Pactum nudum poteſt contineri in epiſtola.

Pactum nudum poteſt declarari ex verbis nuncij, num.6.

7 Epiſtola vt dicatur prorogare obligationem de vnius perſona in aliam, non requiritur quod aliquis ſe conſtituat debitorem alterius, ſed ſufficit vt fateatur ſe teneri ſoluere id quod ab alio debetur, & num.8.

9 Epiſtola, vt probet obligationem requiritur præſentatio de ordine ſcribentis, & acceptatio eius cui dirigitur, & num.10.

Conſenſus in epiſtola naſci dicitur ſi appareat præſentata de ordine ſcribentis, & acceptata ab eo, cui dirigitur, num.9.

10 Conſenſus requiritur ad validitatem obligationis.

11 Epiſtola, vt obliget non ſufficit, quod fuerit præſentata de ordine ſcribentis, ſed requiritur quod conſtat de tempore.

12 Scribens epiſtolam poteſt poſtea pœnitere eius quod ſcripſit.

13 Conſenſus ſcribentis deficit in epiſtola præſentata poſt illius obitum, ex quo non ſcribens, ſed eius hæredes obligarentur.

14 Epiſtola reperta penes eum, cui dirigitur præſumitur à ſcribente tranſmiſſa, & num.ſeqq.

15 Ordo ſcribentis non probatur ex quo epiſtola fuerit reperta penes eum, cui dirigitur, cum potuiſſet ſine illius mandato ad eum peruenire.

16 Epiſtola directa domeſtico, & penes eum reperta non arguit, quod fuerit à ſcribente tranſmiſſa.

18 Epiſtola extraneo directa, & penes illum reperta neceſſario infert, quod de ſcribentis ordine fuerit tranſmiſſa.

Præſumptio ſubtractionis epiſtolæ poteſt cadere in perſonis domeſticis, ſecus in extraneis, num.18.

19 Obſeruantia, & modus ſoluendi declarant præcedentem obligationem.

20 Debitor principalis ſi aliquis ex fideiuſſores fuiſſet effectus non habet contra quem reportare ceſſionem.

21 Recognoſcens ſcripturam, amplius illam impugnare non poteſt.

22 Declaratio obligationis iam contractæ poteſt fieri etiam debitore inuito, aut ignorante.

23 Confeſſio facta parte abſente de æquitate canonica ſuffragatur, & obligat.

24 Obligatio ſine cauſa non valet.

25 Cauſa obligationis ſufficit, quod poſſet præſumi ex rebus antea geſtis.

26 Confeſſio facta inter conſanguineos, niſi ex alia cauſa facta appareat præſumitur facta titulo donationis.

27 Exceptio ſolum oppoſita contra primam ſententiam, & non repetita in ſequentibus inſtantijs, non poteſt opponi vbi agitur de executione trium conformium.

28 Præſentia citati ſanat defectum citationis.

Citatio ad videndum iurare teſtes ſi non interuenit, vel ineptè, ſanatur per comparitionem, num.29. & ſeqq.

30 Nullitas examinis ex defectu citationis ſanatur per dationem interrogatoriorum.

31 Teſtes ſuper recognitione manus deponentes non requiritur, quod fuerint præſentes dum ſcriptura fuit confecta, ſed ſufficit illos habere notam manum ſcribentis, & vide num.ſeq.

32 Epiſtolæ cum ſcribuntur non ſolent ſuper illis teſtes adhiberi.

33 Adminicula admittuntur etiam pro validitate recognitionis.

34 Cenſus tam de ſui natura, quàm ex conſtitutione Pij V. requirit, quod ſors nunquam peti poſſit à debitore inuito, ſed vide num.ſeq.

35 Fi-

35 *Fideiuſſor, & alius intereſſe habens poteſt cogere debito-
rem cenſus ad illum extinguendum neque hoc dicitur
contra ſubſtantiam cenſus.*

DECISIO LVII.

CVm quæreretur in hoc dubio. An eſſet locus execu-
tioni trium ſententiarum, quæ latæ dicebantur fauore
Pancaſileæ, & Andreæ eius filij hæredum Ioſephi, & Pauli
de Architectis: Domini reſponderunt exequendas eſſe ſen-
1 tentias, cum probarentur validæ, & iuſtæ; Vnde locus erat
diſpoſitioni, *Clem. 1. de re iud.* quæ talem executionem illis
concedebat, vt notant DD. *ſuper ead. Clem.* Creſc. *dec. 1. &
deciſ. 22. eod. tit.* Couar. *pract. quæſt. cap. 23. num. 5.*
Et non negabatur illarum validitas, ſicut neque an eſſent
inter ſe conformes, & vtrumque apparebat ex actorum in-
ſpectione, in quibus probabatur ſeruata fuiſſe omnia, quæ
pertinebant ad earum validitatem, & quod omnes ex ſen-
2 tentiæ latæ fauore dd. hæredum † ſemper confirmabant pri-
mam ſententiam; ex quibus benè probabatur illarum con-
formitas, vt notant DD. *ſuper ead. Clement. poſt gloſſ. in verb.
alicaias*, Couar. *eod. cap. 24. num. 6.* Gabr. *de execut. rei iud.
num. 33.*
De iuſtitia earundem ſententiarum, quæ ſola in hoc du-
bio oppugnabatur, viſum fuit etiam apparere, quia omnes
declarabant, vt Angelus teneretur extinguere Cenſum, &
liberare hæredes Ioſephi, & Pauli, à moleſtijs, quas patieban-
tur occaſione eius cenſus, pro quo Iulius pater Angeli ſe ob-
ligauerat ſimul cum Paulo, & Ioſepho fauore Monaſterij
Sanctiſſimæ Trinitatis Ciuitatis Viterbij; Quamuis enim
ex inſtrumento impoſitionis eiuſdem cenſus appareret, quod
Paulus, & Ioſeph erant principales debitores, & Iulius fi-
deiuſſor, tamen probabatur; quod Iulius poſtea in ſe ſuſcepe-
rat non ſolum omnes eius onus, ſed etiam expreſsè promiſe-
rat illius extinctionem, quam facere condemnatus fuerat
Angelus in dictis ſententijs. Etenim impoſuerant Ioſeph, &
Paulus eum cenſum ſuper proprijs bonis eumque vendide-
runt anno 1592. in menſe Auguſti pretio ſcutorum quingen-
torum Monaſterio Trinitatis, & nondum exacto anno, hoc
eſt menſe Martij ſequentis anni 1593. vendiderunt viginti,
& octo Boues aratores pro pretio ſcutorum quingentorum,
& quinquagintaquinque Fabio Iacobutio, qui loco pretij ſu-
ſcepit in ſe debitum dicti cenſus cum promiſſione illum ex-
tinguendi intra terminum vnius anni, ac ſoluendi fructus,
qui erant decurſi à die 10. menſis Februarij præteriti anni, &
eos, qui imposterum decurrere debebāt. In locum huius obli-
gationis, & promiſſionis factę à Fabio ſucceſſit Iulius, vt idem
declarauit in ſua Epiſtola, quā ſcripſit Ioſepho dum viueret.
Nam reſpondens in illa alteri Epiſtolæ, in qua Ioſeph eum
admonebat de moleſtijs, quas patiebatur à Monaſterio ſcri-
pſit, quod moleſtè ferebat eum ita vexari, & quod permiſſu-
rus non erat, vt damnum pateretur, cùm ipſe eum cenſum
in ſe ſuſcepiſſet in peculiari conuentione, quam fecit cum
Fabio ſuo Socero; addita noua promiſſione illum extinguen-
di, redimendo eius ſortem, atque etiam liberandi ſemper Io-
ſephum ab omnibus moleſtijs, quæ eidem inferrentur à cre-
ditoribus. Ex hac verò Epiſtola rectè viſum fuit probari,
quod debitum huius cenſus pertinebat ad Iulium, ſiue Ange-
lum illius hæredem, quem ſententiæ condemnarunt; quia li-
3 cèt Epiſtola communiter † non ſoleat parere effectum alicu-
ius obligationis, vt notant DD. *in l. Publia, §. vltimo, ff. depoſi-
ti, & in l. emptor, §. Lucius, ff. de pact.* Tamen probare poteſt
4 † obligationem, quæ iam fuerit inducta, vt traditur in eod.
tex. *in d. l. Publia*, & notant ibi etiam DD. Bart. *in l. Titius ſeio
24. num. 1. ff. de conſtit. pecun.* Bald. *n. 2. & in rubr. C. eod. tit. n.
15.* Iaſon *in l. ſciendum num. 4. in fin. ff. de verb. obligat.* Et po-
tuiſſet in hoc caſu naſci etiam noua obligatio in perſona Iu-
lij, quia cùm eſſet eadem obligatio antea contracta in perſo-
na Fabij, qui in inſtrumento emptionis per ſtipulationem
in ſe ſuſcepit obligationem, qua Paulus, & Ioſeph teneban-
tur fauore creditoris cenſus, agebatur ſolum ex ea Epiſto-
5 la de Extendendo, † ſiue prorogando effectu obligationis
Fabij in perſona Iulij, quod rectè fieri potuit, vt probat text.
in d. l. Titius Seio, & voluit gloſ. *in l. eum, qui §. Iulianus quo-
que, ff. eod. tit. de conſtit. pecun.* Bart. *in l. vlt. num. 1. ff. eod. tit.*
Caſtr. *conſ. 398. num. 1. lib. 1.* qui rationem conſiderat, quia
vbicumque procedit obligatio in perſona alterius, non eſt ne-
6 ceſſaria noua ſtipulatio, ſed ſatis eſt pactum nudum, † quod
poteſt contineri in Epiſtola, aut etiam declarari ex verbis
Nuncij, vt probat text. *in l. Labeo, ff. eod. de pact. in §. de con-
ſtituta inſtit. de action.* Et procedunt hæc omnia, quamuis ex
Epiſtola, aut verbis Nuncij non conſtet, quod aliquis expreſ-
sè ſe conſtituerit † debitorem alterius, vt eſt caſus propoſi- 7
tus *in d. l. Titius ſeio*, ſed ſolum ille confeſſus fuerit ſe teneri
ſoluere id quod ab alio debetur, quod accidit etiam in caſu
huius deciſionis, cùm in Epiſtola ſcripta à Iulio præter ver-
ba, in quibus ille ſe obligauit ad redemptionem dicti cenſus
contineretur etiam illius declaratio, quod ad ſe ſpecta- 8
bat id debitum, & voluit Bald. *in auth. ſi quando, C. de conſtit.
pecun. num. 7.* Aym. *de antiq. temp. part. 1. § vidimus num.
39.* qui mouentur author. text. *in l. quidam, ff. eod. tit. de
conſtit. pecun. quam tanquam ſingularem commendant*, &
tradit Genua *in tract. de ſcriptura priuata lib. 3. tit. 1.
num. 26.* Ioan. Faber. *in §. de conſtituta num. 11. inſtitut. de
action.*
Neque poterat controuerti obligatio, quæ dicebatur na-
ſci ex ea Epiſtola, eo quia non probaretur, vt illa præſenta-
ta fuerit Ioſepho, & antequam ipſe Iulius obiret; quæ duæ
conditiones requirebantur, vt poſſet ex illa dici inducta obli-
gatio, cùm ex illius præſentatione facta de ordine † Iulij, & 9
ex eius acceptatione facta à Ioſepho, naſci inter eos debuiſ-
ſet mutuus conſenſus, qui requirebatur ad validitatem † eiuſ- 10
dem obligationis, vt tradit Genua *eod. lib. 3. tit. 1. num. 91.* &
voluit Bald. *in rubr. C. de dot. promiſſ. num. 3.* Rip. *in l. admo-
nendi num. 135. ff. de iureiurando*; ſicut ratione eius conſen-
ſus neceſſaria etiam erat probatio temporis, † cùm potuiſſet 11
Iulium pœnitere eius, † quod in illa ſcripſerat; Vnde in prę- 12
ſentatione facta poſt eius obitum † deficere videbatur con- 13
ſenſus ex quo potuiſſet obligari illius hæres, vt conſiderauit
Ripa *ſuper eadem l. admonendi num. 135.* & ibi etiam Iaſon
num. 141. Felin. *in cap. 2. de fid. inſtrum. num. 19* & tenuit Ro-
ta coram Puteo *dec. 119. lib. 1.* Etenim non poterat negari
prima conditio, dum reperta fuit penes Ioſephum † Epiſto- 14
la, in qua continebatur ea obligatio Iulij. Et licèt negare-
tur ex hoc probari mandatum, † & ordo ſcribentis, cum 15
potuiſſet ad eum peruenire ſine mandatum Iulij, vt voluit
Laderch. *in conſ. 101. num. 3.* quod refert Genua *de ſcriptura
priuata eod. tit. 1. num. 95.* & tenuit Bald. *in rubr. C. de dotis
promiſſione ſupra relatus eod. num. 3.* argum. text. *in l. abſenti,
ff. de acquir. poſſ.* Tamen contrarium præſumi debebat, quia
cum ſcripta fuiſſet, † vt mitteretur Ioſepho, hoc ſolum pro- 16
bare videbatur, quod ad illum delata fuiſſet de mandato Iu-
lij, vt pluribus probat Cæphal. *in conſ. 272. n. 88.* vbi declarat
Conſilium Laderchi procedere in perſonis domeſticis, † in 17
quibus cadere poteſt præſumptio ſubtractionis non autem
inter perſonas extraneas, aut abſentes, qualis erat Ioſeph, cui 18
ea Epiſtola miſſa fuit, quod etiam voluit Hypolit. Rimin. *in
conſ. 9. num. 30.* Felin. *in cap. coram num. 9. de offic. deleg.* vbi
idem Bald. *num. 2.* Bart. *in l. labeo §. 1. ff. de pact. & in l. fallo,
§. qui tabulas, ff. de furt.* Rom. *conſ. 446. num. 11.*
Super altera conditione, vt ea Epiſtola tradita fuiſſet Ioſe-
pho viuente Iulio plures coniecturæ conſiderari poterant,
quæ illam probare videbantur. Et primò probare eam pote-
rat obſeruantia, quia non ſolum ſemper Iulius poſtea ſol-
uit fructus cenſus à tempore, quo Epiſtula ſcripta fuit, ſed
eædem ſolutiones apparebant factę ab illo, tanquam fideiuſ-
ſore Fabij. Vnde non poterant illæ † referri ad primam 19
obligationem, quam fecerat Iulius in impoſitione Cenſus,
tanquam fideiuſſor Ioſephi, argum. text. *in l. ſi de certa, C.
de tranſact. & in l. emptor, §. Lucius, ff. de pact.* Et hæc cauſa
expreſsè continebatur in prima ſolutione ab eo facta anno
1603. Et idem etiam oſtendebant aliæ ſolutiones, quia licèt
in ijs non contineretur hæc cauſa, tamen apparebant omnes
factæ non impetrata ceſſione iurium contra Ioſephum, aut
alios, qui erant in eo cenſu obligati, ex quibus colligebatur,
quod factæ erant occaſione poſterioris obligationis, in qua
cum Iulius è fideiuſſore effectus fuiſſet debitor principalis
† non habebat contra quem eam ceſſionem obtineret, 20
argum. text. *in l. cum de indebito, ff. de probat. & in cap. perue-
nit de fideiuſſor.* & notant ibi DD. & dixit Rot. *in deciſ. 153.
num. 7. par. 2. diuerſ. & in Romana Releuationis 12. May
1603. coram Card. Pamphilio.*
Secundò hæc adminicula deſumi poterant ex alia Epiſtola
ſcripta ab Angelo hærede Iulij, in qua occaſione debitorum
eiuſdem Iulij quorum in ea fiebat mentio, legebatur deſcri-
ptum hoc ſcutorum quingentorum, quod ille habebat cum
Monaſterio Sanctiſſimæ Trinitatis, ex quibus probabatur
non ſolum onus huius debiti, quod Iulius viuens in ſe ſuſce-
perat, ſed etiam ſcientia, quam habuit Angelus huius æris
alieni, & hanc Epiſtolam recognouit Angelus tanquam à ſe
ſcriptam, † quam propterea ille hodie impugnare non po- 21
terat,

Digitized by Google

terat, vt notant DD. *in l.admonendi*, & ibi Bart. *num.*25. Ia-
ſon. *in* 1.*lect. num.*135. *& in* 2. *num.*85. Felin. *in cap.*2. *num.*
20. *de inſtrum.*& poterat etiam ſubſtineri, quod non ſuiſſet
neceſſaria probatio, vt dicta Epiſtola conſignata ſuiſſet Io-
ſepho, quatenus in eo continebantur non ſolum verba, quę
poterant eam obligationem inducere, ſed etiam ea, quę pro-
babant obligationem iamdiu contractam; quo caſu non
opus erat probare, vt tradita fuerit Epiſtola creditori, cum
21 potuiſſet ea declaratio † fieri etiam illo inuito, aut ignoran-
te, vt notant DD. *in cap. ſi cautio de fid. inſtrum.* & ibi Felin.
*num.*128. Imol.*num.*5. Butr. *num.*7. Bart. *in l. nuda ratio num.*
10. *ff. de donat.*& tenuit Rot. apud Cæſ. de Graſſ. *deciſ.*2. *de*
*prebend.num.*7. *&* 8. & coram Card. Seraph. *dec.*373.*num.*4.
quæ maximè procedunt inſpecta æquitate canonica, cum ſe-
23 cundum eam recipiatur, & obliget † confeſſio facta parte ab-
ſente, vt notant DD. *ſuper eod. cap. ſi cautio de fid. inſtrum.*
Gabr. *de confeſſis concl.*1. *num.*146.

Non etiam impugnari poterat eadem Epiſtola quaſi nul-
lam contineret cauſam huius obligationis, quam Iulius in ſe
24 ſuſcepit, quæ cauſa neceſſaria † etiam ſuiſſet ad illius validi-
tatem, vt tradit Felin. *in d. cap. ſi cautio num.* 1. & probat tex.
in l. nuda ratio, ff. de donat. vbi Butr. *ſub nom.*3. Genua *de*
priuata ſcriptura eod. tit. 1. *num.*62. Non enim viſa fuit eadem
cauſa deficere, quia cùm probaretur delegatio debiti facta Fa-
bio in inſtrumento venditionis, quam fecit illi Ioſeph. Tranſ-
latio eiuſdem debiti è perſona Fabij in perſonam Iulij proba-
batur ex Epiſtola ab eo ſcripta, in qua inſerta erat hæc cauſa,
quia ſcilicet ita conuenerat cum Fabio; & poterat eadem
cauſa ſufficere, cùm vt diceretur de ea conſtare ſatis eſſet,
25 quod illi præſumi poſſet † ex rebus antea geſtis, vt declarat
Felin. *in d. cap. ſi cautio num.*13. *in* 8. *limit. ſequendo auctori-*
tatem Abbatis, qui idem tenuit ſuper eod. cap. ſub nom. 1. *in fin.*
Butr. *num.*11. Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. in rubr. de depo-*
ſito in princip. Præſertim cùm redderetur veriſimilis ex con-
iunctione ſanguinis, quæ intercedebat inter Fabium, & Iu-
lium, cuius occaſione, quando omnis alia cauſa deficeret
26 præſumi debebat inter eos donatio, † quæ etiam ſatis eſſe
poterat ad ſuſtinendam eam confeſſionem, vt tradit idem
Felin. *in d. cap. ſi cautio in* 1. *limit. & in decimatertia ſub num.*
3. *& num.*18. Butr. *num.*11. Bald. *in l. generaliter num.*14. *C. de*
*non numerata pecunia, & in l.*1. *num.*113. *C. ad Vellean.*

Nec obſtare viſa fuerunt, quæ dicebantur contra proba-
tionem, quæ colligebantur ex dicta Epiſtola reſpectu ſuſce-
ptionis huius debiti factæ à Iulio, eo quia teſtes, qui adhibiti
fuerunt pro illius recognitione, non probarent id, quod in
ea continebatur; Etenim opponebatur primò contra examen
teſtium, quod non fuiſſet antea citatus Angelus ad viden-
dum illos iurare. Secundò, quod eorum depoſitio non
concluderet, vt Epiſtola ſcripta eſſet manu Iulij, cùm non
fuiſſent præſentes, quando illa ſcripta fuit; Quæ duæ exce-
ptiones non viſæ fuerunt obſtare ex pluribus. Nam præter-
27 quam prima non poterat opponi † in hoc iudicio, in quo
agebatur de executione trium conformium, dum eadem ex-
ceptio ſolùm oppoſita fuit ante primam ſententiam, & nun-
quam repetita in ſequentibus inſtantijs, vt notant DD. *in c.*
1. *de confirmatione vtili, vel inutili*, vbi Innocent. *num.*2. *&*
in cap. ſuper litteris, vbi idem Innoc. *num.*7. Felin. *num.*31. *in*
4. *limit.* Butr. *num.*41. Præterea tollebatur ea nullitas non
28 ſolùm ex præſentia † Angeli, dum Iudex ſuo decreto man-
dauit, vt teſtes iurare deberent, ex notat. per DD. *in l. de vno-*
quoque, ff. de re iud. vbi Angel. *num.*5. Alex. *num.*2. & in ter-
29 minis huius citationis ad videndum iurare teſtes, tenuit Rota
apud Cæſ. de Graſſ. *deciſ.*5. *de teſtibus num.*6. & in Aſſiſien.
Emphyteuſis 2. *Iunij* 1627. *coram Card. Virili*, ſed etiam ex
30 interrogatorijs, † quæ ab illo data fuerunt, quando teſtes
fuerunt examinati, vt tenuit Rota apud eundem Cæſar. de
Graſſ. *deciſ.*9. *num.*6. *de ſent. & re iud.* & coram Put. *deciſ.*
300. *num.*2. *lib.*3. *& dec.*680. *num.*3. *part.*1. *recent.* Altera
verò exceptio obſtare non poterat, cùm non eſſet neceſſa-
31 rium, vt teſtes fuiſſent præſentes, † quando Iulius eam Epi-
ſtolam ſcripſit, ſed ſatis erat, vt deponerent, quod notum ha-
bebant illius caracterem, vt voluit Bart. *in d. l. nuda ratio n.*9.
ff. de donat. quem ſequutus fuerit Caſtr. *in l. admonendi num.*
22. *ff. de iur. iurand.* Soccin. *in l. ſi ita ſcripſere n.*3. *ff. de cond.*
& demonſtr. adducendo rationem, quia hæc recognitio debet
ſatis eſſe in ijs ſcripturis, in quibus non ſolent teſtes adhiberi,
vel ex communi vſu, vel propter qualitatem materiæ, quæ in
32 illis continetur, & in terminis Epiſtolæ hoc pluries firmauit
Rot. & apud eumdem Cæſar. de Graſſ. *deciſ.*2. *num.*7. *de pre-*
*ben. & in deciſ.*570. *num.*2. *par.*1. *diuerſ. & in Peruſina Dotis*
18. *Maij* 1630. *coram R. P. D. meo Dunozetto*, quod præcipuè
admittendum erat propter adminicula, quæ concurrebant,
tum ex ſolutione fructuum, quę facta deinde fuit primò à Iu-
lio, poſtea ab Angelo; tum ex confeſſione eiuſdem Angeli
in Epiſtola, in qua ille agnouit hoc debitum tanquam pro-
prium Iulij, cùm ea etiam adminicula admittantur pro vali-
ditate recognitionis, vt tradit Bart. *in auth. at ſi contractu n.*
6. *C. de fid. inſtrum.* & tenuit Rota *in dec.*124. *num.*3. *part.*2.
*diu. & in deciſ.*303. *num.*3. *par.*1. *recent.*

Demum non viſa fuerunt obſtare, quæ dicebantur ſuper
nullitate obligationis Iulij propter qualitatem Cenſus, cuius
extinctio promiſſa fuit, cùm non potuiſſet cogi ad eius extin-
ctionem tam ex propria ad eius natura, quæ erat; vt illius
pretium ſiue ſors nunquam peti poſſet à debitore inuito, 34
quàm ex conſtitutione Pij Quinti, quæ idem diſponebat, vt
legitur in ea Conſtitutione, & tradiderunt Conar. *lib.*3. *cap.*
8. *n.*7. Sotus *de iuſt. & iur. lib.*6. *qu.*5. *art.*3. *concl.*1. & alij quos
refert Rot. coram Card. Seraph. *dec.*106. *& dec.*269. *n.*1. Hæc
enim vera erant reſpectu creditoris ſiue emptoris ipſius cen-
ſus, qui illius pretium nunquam repetere poteſt à venditore,
non autem reſpectu alterius perſonæ, quæ ſe obligauerit ſi-
mul cum venditore, quia benè poteſt hic tertius cogere ven-
ditorem † cenſus ad illum redimendum, cùm eius reſpectu 35
non poſſit conſiderari ea perpetuitas, quæ eſt neceſſaria ex
parte emptoris, ex quo illius actio non eſt ordinata ad recu-
perationem ſortis, quæ perpetuò debet eſſe apud vendito-
rem, ſed vt ſeruetur indemnis, & liberetur à fideiuſſione,
quam fecit fauore eiuſdem venditoris, vt tenuit Rota *in*
Romana, ſeu Bonon. Cenſus 7. *Maij* 1601. *coram Corduba, &*
in Romana Annuæ reſponſionis 30. *Octobris* 1602. *coram Iuſto*,
& tradunt Modern. *in tract. de Cenſ. part.*2. *cap.*2. *quaſt.*3.
*art.*4. *num.*7. *& part.*3. *cap.*1. *quaſt.*2. *art.*1. Neque poterat
dubitari an in obligatione Iulij contineretur etiam promiſſio
extinctionis dicti cenſus, quia hæc illius obligatio non ſolum
colligebatur, ex quo ipſe ſucceſſerat in locum Fabij, qui præ-
cisè teneri voluit ad eam extinctionem, ſed apparebat ea-
dem extinctio promiſſa in Epiſtola, quam Iulius ſcripſit Io-
ſepho, cùm in ea declarauerit ſe velle ad vtrumque teneri,
& ad fructus, qui decurrebant exiſtente Cenſu, & ad redem-
ptionem ſortis principalis.

Et ita vtraque, &c.

Infra in eadem cauſa ſub die 18. *Februarij* 1639. *habetur al-*
tera deciſio coram eodem bo. mem. Eminentiſs. Card. Vereſpio.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Archiepiſcopo Tarracineñ.

Meleuitana Habitus.

Mercurij 9. *Iunij* 1638.

ARGVMENTVM.

Filiatio legitima, & nobilitas quomodo probetur
ad effectum conſequendi habitum Religionis
Hieroſolymitanę.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio legitima probatur per teſtes deponentes quem pro*
tali haberi, & ab omnibus reputari.
2 *Mores, dignitas, fides, & grauitas in teſtibus ſpe-*
ctatur.
3 *Teſtes ſeniores cæteris præferuntur.*
4 *Nobilitas rectè probatur per teſtes cum antiquiſſimis ſcri-*
pturis.
5 *Habitus Religionis Hiereſolymitanæ non poteſt denegari*
probata nobilitate, & filiatione legitima.
6 *Sententia abſolutoria tollit exceptionem malæ vitæ.*
7 *Exceptio malæ vitæ tollitur ſi quis eſt effectus familiaris*
ſancti Officij.

DECISIO LVIII.

COmmiſſa mihi cauſa appellationis interpoſitæ à duabus
ſententijs in quibus fuit pronunciatum D. Narciſum
Sardum nobilem Meſſanenſem non eſſe admittendum ad
habitum Sac. Religionis Hieroſolymitanæ, dubitaui in Rota
an conſtaret de nobilitate dicti Sardi, & de alijs requiſitis ita,
vt eſſet admittendus ad habitum, quod dubium, ipſo tantùm
informante, affirmatiuè fuit reſolutum; eo quia probauit
ſuam nobilitatem pro ſuſceptione habitus iuxta Statuta
Re-

Religionis 57. & 17. de recipiendis Fratribus. Si quidem ex
teſtibus probauit ſe filium legitimum ex Ioanne Cola Sardo,
& Oliuia Pariſia abſque vlla macula, ſeu mixtura cum Iu-
1 dæis, aut ſimilibus, & ita ab illis fuiſſe tentum, † tractatum,
& reputatum, necnon etiam ab omnibus, qui eum agnoſce-
bant, ex quibus ſufficienter talis filiatio legitima ex præce-
denti legitimo matrimonio habetur pro iuſtificata, Panorm.
in cap. Lator num. 6. qui filij ſint legitim. Felin. *in cap. illud num.
12. de præſumpt.* Menoch. *conſ. 490. num. 8. & ſeq. lib. 5.* Man-
tic. *deciſ. 317. num. 1. qui plures refert.* Prætetea probauit no-
bilitatem dicti Ioannis Colæ, vti nati ex Colandrio Sardo, &
Franciſca Ghinico. Inſuper probauit nobilitatem Oliuiæ
matris, ex quo nata fuit ex Matthæo Pariſio, & Ioannella
Cannizaro, ex teſtibus examinatis in Ciuitate Virzini depo-
nentibus à primo articulo vſque ad vndecimum de nobilita-
te, & alijs requiſitis dicti Narciſi deponentibus ſuper ſeptimo
articulo ipſum Narciſum vixiſſe, ac viuere vti nobilem Vi-
rum, & cum ſimilibus hominibus practicaſſe, & practicam
habere, & pro tali inter eos fuiſſe admiſſum, quæ depoſitio
multum facit ad eius nobilitatis probationem, & à 13. vſque
ad 22. deponentibus de nobilitate Ioannellæ Cannizaro auię
maternæ, quorum depoſitionibus cum ſint perſonæ nobiles,
& ex Senioribus, & diuitibus illius Ciuitatis ad probandam
2 nobilitatem, eſt adhibenda fides, † cum non ſit dubium,
quin in teſtibus fides, dignitas, mores, & grauitas ſpectanda
ſit, *c. ſi teſtes, §. in teſtibus 4. quæſt. 3. & l. 3. in princ. ff. de teſti-
3 bus*, Seniores enim † cæteris præferuntur, *c. licet ex quadam,
& c. quoties de teſtib.* Pariter ex teſtibus examinatis in Ciui-
tate Minij probatur nobilitas Oliuiæ Matris, & Matthæi Pa-
riſij aui materni, deponentibus ipſos, ac omnes eorum ante-
ceſſores fuiſſe tentos, & reputatos, ac eſſe nobiles, & fa-
miliam Pariſiam ſemper fuiſſe nobiliſſimam; Et ex alijs teſti-
bus examinatis in terra Mottæ de Camaſtra, iuſtificatur no-
bilitas Ioannis Colæ patris, & Colandriæ Sardi aui paterni
deponentibus dictos patrem, & auum reſpectiuè fuiſſe, & eſ-
ſe Barones, & Dominos in temporalibus dictæ Terrę Mot-
tæ cùm iuriſdictione, & vaſſallis ab annis 300. Vlteriùs
dantur quinque teſtes examinati in Ciuitate Meſſanæ
ſuper nobilitate Franciſcæ Chinico auiæ paternæ cùm omni-
bus requiſitis.

Supradictorum teſtium depoſitiones coadiuuantur ex an-
tiquiſſimis ſcripturis demonſtrantibus nobilitatem dictarum
familiarum. Vndè ex omnibus ſimul iniunctis plena nobili-
tatis probatio reſultat, & ex illis aſcendentes dicti Narciſi
4 probantur tales quales teſtes † eos probare conantur, qui
modus probandi videtur optimus Caputaquen. *deciſ. 277. n.
5. part. 1.* Mantic. *deciſ. 317. num. 2.* Supradictis autem con-
5 currentibus in Narciſo, cenſuerunt DD. non poſſe † illi ha-
bitum denegari, prout in ſimili fuit reſolutum coram R.P.D.
meo Panzirolo *in Meliten. approbationis ad habitum 27. Iu-
nij 1636.*

Non obſtant oppoſita de mala vita dicti Narciſi, cum ex
teſtibus ſupra ponderatis probetur contrarium, & ceſſat om-
6 nis difficultas ex ſententia † abſolutoria lata ad eius fauorem
per Vicarium generalem de qua conſtat ex publico inſtru-
mento; prout ex litteris patentibus Sancti Officij conſtat, ip-
7 ſum 29. Maij 1623. fuiſſe creatum familiarem † dicti Sancti
Officij, & ex alio inſtrumento atteſtationis Commiſſarij ge-
neralis probatur, illum adhuc inſeruire, & gaudere priuile-
gijs, & exemptionibus familiarium eidem Sancto Officio ad-
ſcriptorum; Ex quibus omnibus ſimul iunctis apparet, exad-
uerſo oppoſita non poſſe verificari.

Et ita, &c.

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Anconitana Laudi.

Lunæ 14. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Laudum promulgatum à duobus ex tribus Arbitris, tertio neque interueniente, neque citato, dicitur nullum, quamuis ille ab aliorum ſententia ſemper diſſenſerit. Sententia lata extra diem in qua cadebat citatio poſſit ne ſubſtineri ſtante partis contumacia. Compromiſſum factum ſuper vna re an extendatur ad aliam ſaltim connexam, & quæ talis dicatur in hac materia, & an procurator conſtitutus ad compromittendum, poſſit compromiſſum prorogare.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri tres ſi fuerunt electi, vno abſente, & non citato reliqui arbitrari non poſſunt.*

2 *Iudex ſi partes monuerit, vel remiſerit ad aliquem diem, illa monitio pro citatione habetur.*

3 *Iudex, ſeu Arbiter ſi partes remiſerit, vel monuerit pro aliqua die, pro illa die dicitur interpellatus.*

4 *Arbitres plures ſi fuerint electi, vt aliqui rectè poſſint pronunciare, requiritur quod alij fuerint citati cum expreſſione temporis, & loci.*

Citatio in iudicio facto coram Arbitris requirit expreſſionem temporis, & loci, num. 4.

5 *Iudex ſtante contumacia citati in die in qua cadit citatio, poteſt per aliquos dies ſequentes ſententiam ferre, ſine noua citatione.*

Hoc tamen dupliciter intellige primò, quod contumacia accuſetur eadem die, & hora, in qua cadebat citatio, num. 6.

Secundo, quod die immediatè ſequenti feratur ſententia, non autem vltra, num. 7.

Contumacia partis non comparentis accuſari debet eadem die, & hora, in qua cadit citatio, num. 6.

8 *Arbitres plures, ſi ex illis vnus diſcordat, non per hoc poſſunt alij eo non vocato ſententiare, & num. ſeq.*

9 *Arbiter vnus licèt nunquam alios ad ſuam ſententiam trahere potuerit, tamen poteſt eſſe, quod illos remoueat in actu iudicandi.*

10 *Arbitri tenentur omnes controuerſias terminare, non autem illas indeciſas relinquere.*

11 *Argumentum de ſententia ad laudum, non valet.*

Sententia de per ſe eſt diuidua, num. 11.

12 *Laudum eſt nullum in totum ſi Arbitri excedunt poteſtatem, eis in compromiſſo tributam.*

13 *Verba compromiſſi, quamuis generalia reſtringuntur ad rem, & cauſam, cuius occaſione fuit ad compromiſſum deuentum.*

14 *Verba antecedentia recipiunt declarationem à ſequentibus.*

15 *Arbitrer iudicare poteſt ſuper omnino connexis, & dependentibus.*

16 *Compromiſſi dependentia dicuntur tantummodo ea ſine quibus illud explicari non poteſt.*

17 *Socij poſſunt inter ſe etiam alia negocia gerere, ad ſocietatem non pertinentia, & duplicem perſonam repræſentare.*

18 *Socij quæcumque faciant inter ſe, non ex hoc dicuntur fuiſſe facta occaſione ſocietatis.*

Socij poſſunt aliqua inter ſe inire ratione beneuolentiæ, vel alterius ſeruitij, non ſocietatis, num. 18.

19 *Procurator, qui habet mandatum ad compromittendum, non poteſt compromiſſum prorogare.*

Procurator qui habet mandatum ad locandum, non poteſt primam locationem prorogare, vel nouam facere, num. 19.

20 *Prorogandi facultas alicui conceſſa, expirat prima prorogatione facta.*

21 *Procurator conſtitutus ad compromittendum vſquequò cauſa fuerit terminata, poteſt vſque ad finem illius compromiſſum prorogare.*

22 *Procurator generaliter ad compromittendum conſtitutus poſſit ne ita, & ea compromittere, quæ ſpeciale mandatum requirant.*

23 *Promittens aliquem ratificaturum cùm iuramento, promiſſionem præcisè ſeruare tenetur.*

24 *Ratificatio nihil operatur, ſi antea fuerit in contrarium proteſtatum.*

DECISIO LIX.

IN Ciuitate Neapoli inita fuit ſocietas de anno 1632. inter Philippum, & Io. Vincentium de Bilis, & Hieronymum Marcellinum cùm participatione Rogerij Romualdi, & aliorum duratura ad triennium; cuius occaſione cum ortæ fuiſſent nonnullæ differentiæ inter Romualdum, & ſocios pro ilarum terminatione fuerunt electi in arbitros Syluester, Auguſtinus, & Hieronymus Petronus. Verùm quia prędicti

Arbi-

Digitized by Google

patet, quod vt fideiuſſio poſſet dici ſub illis comprehenſa deberet ſpectare ad Marcellinum, & Bilos ex vna, & Romualdum ex altera, & ſic cum ſpectet ad vnum ſocium tantum, non poteſt dici, quod ad eam ſe extendat compromiſſum,
14 verba enim antecedentia à ſubſequentibus declarantur, Ruin. *conſ.78. num.4. verſ. præterea lib.*1. Rot. *in rec. deciſ.* 403. *num.5. part.*1. *dec.*194. *num.*94. *par.*5. & hoc etiam corroboratur, quia facta diligenti reuolutione totius proceſſus, & præſertim in petitione porrecta coram Arbitris, non apparet, vnquam petitam fuiſſe dictam liberationem.
15 Nec prædictis contrariatur † doctrina Rebuff. *in Conſt. Gall. Tom.*3 *tit. de Arbit. art.*1. *gloſ.*14. *num.*7. *&* 8. vbi dicit, quod Arbiter poſſet iudicare ſuper omninò connexis, & dependentibus à compromiſſo, quia connexa ad iſtum effe-
16 ctum dicuntur † tantummodo ea ſine quibus compromiſſum explicari non potuiſſet, vt benè declarat Gratian. *deciſ. Marchiæ* 6. *num.*16. *& ſeqq.* quod etiam non controuertitur à Romualdo, ſed ſolum dicitur, quod nulla adeſt connexio inter ſocietatem, & fideiuſſionem, etiam quod fideiuſſio facta fuiſſet tempore ſocietatis, quia vltra quod tempus fideiuſſionis præſtitæ non iuſtificant Bili, & Marcellinus, & Romualdus expreſsè negat poſt initam ſocietatem fuiſſe præ-
17 ſtitam, poſſunt ſocij etiam alia negocia gerere, † quæ non pertineant ad ſocietatem, & duplicem perſonam repræſentare, vt eſt caſus *in rec. deciſ.*293. *num.*19. *par.*5. *& in deciſ. Gregor.*366. *num.*1.

Et quatenus dicatur, quod dicta fideiuſſio facta fuerit occaſione dictæ ſocietatis, & ſic, quod debuerit in compromiſſo contineri reſponſum fuit, quod omnia, quæ fiunt à ſocio,
18 † non poſſunt dici facta ex ſola cauſa, & occaſione ſocietatis, cùm multa fieri etiam poſſint ob beneuolentiam, vel ob aliud ſimile ſeruitium.

Quarta nullitas deſumebatur ex defectu mandati aliorum ſociorum in perſonam Marcellini ad compromiſſum protogandum, ſeu de nouo faciendum, nam laudum, de quo agitur, non fuit latum in termino primi compromiſſi, ſed in termino tertiæ prorogationis. Nec ad iſtum effectum poterat ſuffragari illud, de quo in *Summ. Romualdi num.*12. quia
19 expirauerat † eo ipſo, quod in termino primi compromiſſi non fuit latum laudum, ſed fuit facta prorogatio, & ſic nouum compromiſſum, vt in ſimili demandato ad locandum tenuerunt Lapus *allegat.* 12. *num.*1. *verſ. tertio quia*, Carocc. *de locat. tit. de procurat. qu.*2. *num.*34. Mantic. *de tacit. lib.*5.
20 *tit.*5. *in fin.* & de facultate prorogandi † compromiſſum alicui conceſſa, quod expiret facta prima prorogatione, Alex. *conſ.*70. *num.*3. *lib.*2. Iaſ. *conſ.*30. *num.*2. *poſt medium verſ. tertio ad id alleg. Spec. vol.*1. Dec. *conſ.*512. *num.*8. Nec Rota *dec.*867. *lib.*3. *part.*3. *diuerſ.* videtur loqui in contrarium, quia in ea poſt principium videtur admitti concluſio ſupra firmata limitando tamen eam in caſu, quo datum fuerat
21 mandatum † ad compromittendum, vſquequò cauſa terminaretur, ſtante præſertim diſpoſitione ſtatutaria, iubente quod partes tenerentur compromittere, quouſque cauſa eſſet finita, quæ ratione cum non concurrant in caſu noſtro, non poteſt habere locum iſta limitatio.

Accedente preſertim, quod quatenus etiam potuiſſet Marcellinus vigore ſupradicti mandati compromiſſum prorogare, nihilominus laudum remanſiſſet nullum, cum ipſe illius fines exceſſerit, dum in compromiſſo appoſuit clauſulas tam amplas, quæ in dicto mandato non continebantur, ſcilicet, vt laudum haberet vim trium conformium, renunciando recurſui reſtitutioni in integrum, ex capite etiam enormiſſimæ læſionis, dando facultatem procedendi abſque citatione partium, &c. pro quibus requirebatur mandatum indiui-
22 duum, † prout firmauit Rota *deciſ.*13. *per tot. par.*4. *rec. & n.* 3. dicit hoc procedere etiam ſi in mandato adeſſet facultas compromittendi in arbitrum. Arbitratorem etiam ſub quibuſuis pœnis, & conditionibus, & quod Arbiter poſſet vni dare, & alteri adimere, & facere altè, & baſsè, &c. vbi etiam reſpondet omnibus contrarij.

Non obſtat, quod etiam ſi mandatum non fuiſſet ſufficiens, attamen compromiſſum poſſet ſubſtinere propter promiſſione de rato factam per Marcellinum, vnà cum ratificatione ſubſequuta poſt latum laudum, quia cum Marcellinus ſe obligauerit in forma Cameræ, & cum iuramento de faciendo ratificare Bilos ad omnem requiſitionem Romualdi, & pro dicta ratificatione fuerit inſtatum pro parte illius ante prolationem laudi, & non fuerit de ea doctum clarè ſequitur, quod Marcellinus non adimpleuit id, quod promiſerat, &
23 ad quod præcisè tenebatur, Rolan. *conſ.*6. *num.*32. *lib.*1.

Gratiæ Treuerinus de anno 1070. tempore Gregorij VII. & *par.*5. *rec.* author eſt antiquiſſimus ante 500. annos; prædiquod laudum præfatione, quam facit ad ſuum Martyrologiũ, nem fuit † oppomanus loc. cit. & Heribertus in principio nullum effectum Adonis, quod habetur poſt Martyrolo-4. Theſaur. *dec.*7. impreſſum de anno 1613. & Molander

Ex quibus, & alijs Baronius in præfatione ad Martyrolote vtraque in formanot Ado loquens de ſuo Martyrologio: cenſuerunt. m veriſſima notaretur qui coo-ti ſolent, adiuui venerabile, &

R. P. D. G H I ab Vrbe Roma Aquileiam 19

Poſteà Epiſcopo e Romano directum, &

Calaritana Prim. o fratre, aliquot diebus anſcriptum poſitus

Luna 14. *Iunij* 1630 nendum curaui.

Martyrologium

A R G V M E N T Ve Colonienſis

m *fol.*1083.

Pulcherrima eſt deciſio plura diſcurrens de Adonis Martyrologij, cum quærebatur an SS. Gabinus, quod 20 & Criſpulus Martyres in Sardinia fuiſſent malo Epiſcopi, vel Martyres tantum, tractatur etiam ne materia probationis per famam, quod ſcilicet non admittatur vbi obſtat inueriſimilitudo, & præſumptio calumniæ: Maximè contra traditiones Sanctorum Patrum, & Doctorum, qui de ea ſcripſerunt.

S V M M A R I V M.

1 *Martyrologium Romanum eſt liber authenticus, & probat, & num* 43.
2 *Pontificale eſt liber authenticus.*
3 *Turris libiſonis, olim Ciuitas Sardiniæ, hodie non extat, ſed adſunt tantum rudera, portus, & Eccleſia, & nomen, & eius loco ſucceſſit Vrbs Saxeris pariter Sardiniæ, cuius Epiſcopus adhuc Turritanus inſcribitur ibidem.*
4 *Martyrologium Romanum de ordine Gregorij XIII. reuiſum fuit.*
5 *Martyrologium Romanum in Choro legendum mandauit Gregorio XIII.*
6 *Martyrologium Romanum non eſt nouum, ſed vetus ex vetuſtioribus exemplaribus reſtitutum.*
7 *Martyrologij Romani emendatio, & additio conſtant Papæ voluntate, & ſumma eius auctoritate facta fuit.*
8 *Martyrologij editio, & emendatio facta ab Alexandro de Pellegrinis Epiſcopo Brixienſis fuit ante emendationem Gregorij XIII.*
*Martyrologium aliud fuit quoque à Magiſtro Bellino ordinis Eremitarum S. Auguſtini impreſſum, num.*8.
*Sancti Gabinus, & Criſpulus celebrantur tantum ſub nomine Martyrum in Sardinia, n.*8. 9. *& ſup. num.*24. *vide etiam ſub num.*23. *ſub num.*26. 28. 32. 37. *& ſeq.* 44. 48. 54. 62. *& ſub num.*48. *vſque ad finem.*
10 *Martyrologij auctorem aliqui putant fuiſſe Euſebium Pamphili Epiſcopum Cæſarien. contra num.*12. *& ſeqq.*
11 *Martyrologium ab Euſebio Epiſcopo Cæſarien. inſcriptum, de græco in latinum ſermonem fuiſſe tranſlatum à Diuo Hieronymo creditur.*
12 *Martyrologium Romanum non ſumpſit initium ab Euſebio Epiſcopo Cæſarien. ſed à Prothonotarijs Apoſtolicis, & num. ſeqq.*
*Euſebius Pamphili Epiſcopus Cæſarien. fuit Arrianus, num.*12.
13 *S. Clemens Primus floruit anno Domini* 77.
14 *Martyrologium Romanum ſumpſit incrementum diuerſis temporibus, & num.*25. *cum ſeqq.*
15 *S. Gregorius Papa floruit anno Domini* 590.
16 *Martyrologium ex atteſtatione Diui Gregorij videtur eius tempore fuiſſe in vniuerſali Eccleſia.*
17 *Aloyſius Lippomanus fuit primus, qui ex manuſcriptis codicibus in lucem edidit Martyrologium Romanum.*
18 *Ado Viennenſis floruit de anno Domini* 179.
Ado Treuerinus enituit de anno 1070. *tempore Gregorij Septimi ibidem.*
19 *Martyrologio Adonis fuit ab ipſo Auctore adiunctum Martyrologium Romanum.*

Mar-

Digitized by Google

Martyrologium Romanum fuit in principio Martyrologij Adonis appoſitum, num.19. & ſeqq.

21 *Martyrologium Romanum expreſſum fuit ex veteri manuſcripto S. Pantaleonis, & num.ſeqq.*

23 *Ado ſuum edidit Martyrologium, vt ſupplerentur dies, qui abſque nominibus Martyrum in Martyrologio erant.*

24 *Martyrologium Romanum eſt fons omnium Martyrologiorum.*

25 *Martyrologium Romanum modò à Beda, modò ab Vſuardo, modo ab Adone, modò ab alijs paulatim excreuit, & num.ſeq.*

27 *Presbyter venerabilis Beda floruit anno Domini 731.*

28 *Martyrologium Beda habetur impreſſum Baſilea inter eius opera tom.3. fol.380.*

29 *Vſuardus Monachus Gallus Alcuini diſcipulus floruit anno Domini 812.*

39 *Vſuardus iuſſu Caroli Magni ſuum inſcripſit Martyrologium.*

32 *Vſuardus dies à Beda ſine feſtiuitate relictas ſuppleuit, & Sanctorum feſtiuitates per ſingulas Kalendarij dies adnotauit.*

33 *Auctores plures antiqui diuerſa compoſuere Martyrologia.*

Martyrologium Beda flori ſtudio excreuit, num.33.

Florus fuit auctor antiquiſſimus, num.33.

34 *Vualderbertus ſcripſit Martyrologium, & vitam S.Gregorij Epiſcopi.*

Vualderbertus fuit Monachus ordinis Sancti Benedicti, & vixit anno Domini 850. num.34.

35 *Martyrologium Vualderberti habetur impreſſum Baſilea inter opera Beda tom.1. fol.242. ſed non eſt opus Beda.*

Sanctorum Gabini, & Criſpuli mentionem nullam faciunt Vualderderbertus, Monbritius, Iacobus de Voragine, & alij num.35. & 36.

38 *Sanctus Gabinus Presbyter, & Martyr fuit frater Beati Caij, non autem ille Gabinus, qui cum Criſpulo in Sardinia fuit martyrio coronatus, & num.ſeq.*

42 *Antonius Canalis, qui dicit Sanctum Gabinum fuiſſe Archiepiſcopum Ciuitatis Turritana nulla auctoritate mouetur.*

Traditionibus veterum patrum fides adhibetur, 44.

45 *Probatio per publicam vocem, & famam admitti non debet in concurſu contraria probationis facta per ſcripturas, & num.ſeq.*

Probatio per publicam vocem, & famam ſi eſt inuериſimilis, & ſuſpecta admitti non debet, num.45.

47 *Probatio per publicam vocem, & famam plurimum pendet ex arbitrio Iudicis.*

48 *Probare per famam id quod non dixerunt Auctores antiqui, de eadem materia tractantes inuериſimile eſt.*

49 *Articuli ratione inuериſimilitudinis non ſunt admittendi, ſupra num.45. & ſeqq.*

50 *Articuli dicuntur inuериſimiles, quoties materia articulata videntur potius imaginari, & inuenta ad hoc, vt articuli fiant releuantes.*

51 *Articuli dati ad euitandas rationes Deciſionum Rotalium dicuntur imaginarij.*

52 *Intellige niſi dentur fumus in contrarium, qui tamen non debet eſſe leuis, & num.53.*

53 *Teſtes non ſunt de facili audiendi contra inuериſimilitudinem.*

54 *Fumus, veritatis materia articulata, ſi emanauit poſt motam litem, & à perſonis ſuſpectis non attenditur.*

55 *Teſtes ſi ducantur ad Curiam poſſunt examinari etiam ſuper articulis inuериſimilibus.*

56 *Materia articulata ſi per ſe eſt probabilis non denegatur remiſſoria pratextu inuериſimilitudinis, intellige vt num.ſeqq.*

57 *Pars non admittitur ad probandum ſine cauſa cognitione ſi maxima adſit inuериſimilitudo, & num.59.*

60 *Articuli non admittuntur ſi adſit præſumptio calumnia.*

61 *Præſumptio calumnia in materia probatoria, qua vehemens, & ſufficiens dicatur ex arbitrio iudicantis pendet.*

62 *Remiſſoria denegatur ex ſola præſumptione calumnia, & quidem leui, & etiam quod articuli ſint releuantes.*

Et maximè vbi agitur de materia antiqua contra aſſertiones Doctorum, qui de ea ſcripſerunt nullo dato fumo veritatis in contrarium.

63 *Probatio per famam admittitur in materia antiqua.*

64 *Teſtes, qui in antiquis ſupra viuentium memoriam deponunt de publica voce, & fama, & traditionibus antiquis plenè probant.*

65 *Probatio per publicam vocem, & famam ad hoc vt ſuffragetur nihil habere debet in contrarium ex quod debilitetur.*

66 *Fama articulata ſi eſt contra traditiones veterum Patrum dicitur inuериſimilis, & calumnioſa.*

68 *Probatio ſi ex certa ſcientia non admittatur ſi articuli inuериſimilis, & calumnioſi ſint.*

Ita quoque nec debet admitti vbi agitur de probatione faciendam per famam ibidem.

DECISIO LX.

POſtquam Rota coram bon. mem. Mottnanno firmauit ſub die 27. Nouembris præteriti * in cauſa vertente ſuper primatu Inſulæ, & Regni Sardiniæ inter Archiepiſcopos Calaritanum, Turritanum, & Arboreñ. Sedem Calaritanum probari antiquiorem ex eo præcipuò fundamento, quod in Concilio Arelatenſi celebrato de anno 314. interuenerit Quintius, ſeu Quintianus Præſul Eccleſiæ Calaritanæ, Archiepiſcopus Turritanus ad elidendam hanc ineuitabilem dicti Concilij veritatem dedit Articulos ad probandum per teſtes de publica voce, & fama, primò, quod Ciuitas Turritana tanquam proxima Italiæ, & Vrbi Romæ inter cæteras Sardinia in ipſo ferè primordio naſcentis Eccleſia fuerit aſperſa ſanguine Martyrum ſub Imperatoribus Traiano, & Adriano, ac poſtea ſub Diocletiano, & alijs, eodemque tempore, & antea habuerit Epiſcopos. Secundò, quod Sanctus Gabinus, qui paſſus eſt Martyrium ſub Adriano fuerit Epiſcopus Turritanus de anno 120. à Natiuitate Domini, & ſic quod de eo tempore Eccleſia Turritana eſſet iam erecta in Cathedralem. Tertiò, quod inter alios Epiſcopos Turritanę de anno 300. fuerit vnus nuncupatus Gaudentius.

Quibus Articulis per DD. conſideratis, cum ageretur de probando facto ſupra annum milleſimum quingenteſimum vltra hominum memoriam, & extra omnes terminos immemorabiles, illos dixerunt non eſſe admittendos. Quia cùm in omnibus Martyrologijs SS. Gabinus, & Criſpulus inſcribantur ſimpliciter Martyres, & Martyrologia ſint ſatis exacta, in ponendo qui fuerint Epiſcopi, & Martyres, & qui Martyres ſimpliciter, & Scriptores grauiſſimi qui collegerunt vitas Sanctorum non auſi ſint ſcribere vitas Sanctorum Gabini, & Criſpuli, eſt ſignum euidens, quod nihil Canonicum inuenerunt, vltra id quod dicunt Martyrologia antiqua.

In Martyrologio Romano, † quod eſt liber authenticus 1
cum in eo concurrant eædem rationes, ex quibus Rota reſoluit, Pontificale † eſſe librum authenticum apud Mohed. 2
dec.5.de fid. inſtrum. ſub tertiò Kalendas Iulij ſic habetur de ſancto Gabino, Turribus in Sardinia Sanctorum Martyrum Gabini, & Criſpuli, *Franciſcus Ferrarius in ſua Typograph. in Martyrolog. Romanum in littera T. fol.*130. ita declarat, Turres quæ ſingulari nomine Turris Libiſonis, Torre, Ciuitas olim Archiepiſcopalis Sardiniæ clara, littoralis in ora Boreali, cuius hodie nihil aliud extat præter rudera Portus, † Eccleſiam, & nomen ſuccedit Saxeris Vrbs Metropolis altera Sardiniæ, & Primatia ex reliquijs Turrium ab eis 12. mill.paſſ. in mediterraneis conſtructa à Calari in Circinm ad 130. mill. paſſ. diſſita, cuius Archiepiſcopus adhuc Turritanus inſcribitur.

Et quamuis dictum Martyrologium fuit reuiſum de ordine Gregorij XIII.† nihilominus idem Sa. mem. Gregorius in 4
confirmatione dicti Martyrologij ſic ait: Martyrologium Romanum nonnullis in locis Librariorum, & Typographorum negligentia mendoſum per viros eruditos ad fidem hiſtoriæ, quæ rerum geſtarum perſonarum, & locorum veritate continetur, adhibitis etiam Codicibus vetuſtioribus,
† atque emendatioribus, corrigi, correctumque, & multis in 5
locis auctum, edi vetuſtiſſimo Eccleſiæ more, in choro legendum proponi ad Dei gloriam volumus, &c. *& Cardinalis Baronius in ſuis Prolegominibus ad Martyrologium c.8. in fine*, dicit, quod non fuit in præſens Romanæ Eccleſiæ inſtitutum nouum conſcribere Martyrologium, ſed † vetus ex ve- 6
teribus exemplaribus reſtituere, & ſubdit, quod hæc æditio fuit facta anno Domini 1584. cui legitimæ, & germanæ atteſtationi fauent litteræ Apoſtolicæ Gregorij XIII. datæ die 14. Ia-

Digitized by Google

Ianuarij eodem anno; in quibus inquit, cui & ſi ex noſtris
notationibus leuis certè aliqua acceſſit emendatio, vel ſi
quid additum reperitur (quod quidem per rarò factum in-
uenietur) id nos eius cuius ſumma in Eccleſia eſt authoritas
7 †conſtanti voluntate feciſſe lectum intelligatur. Idque
comprobatur ex eo quod ante huiuſmodi emendationem
» derat Martyrologium Romanum ſcriptum, emendatum,
8 † ac editum ab Alexandro de Pellegrinis Presbytero Bri-
xienſi, vt refert Baronius *in dictis Prologominibus cap. 9. in
princ.* Et habetur impreſſum Venetijs apud Ioannem Vari-
ſium de anno 1560. & adeſt aliud Martyrologium antiquiſ-
ſimum, emendatum à Magiſtro Belino Patauino Ordinis
Eremitarum S. Auguſtini impreſſum de anno 1564. & prius
de anno 1509. in quibus Martyrologijs, prout in emendato
tempore ſan. mem. Gregorij XIII. ſub 3. Kal. Iunij ijſdem
verbis inſcribitur memoria SS. Gabini, & Criſpuli videlicet,
Turribus in Sardinia SS. Martyrum Gabini, & Criſpuli; cùm
quibus concordat etiam Martyrologium, recognitum de
9 mandato Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani Octaui, † cui
fuerunt addita SS. ſecta, qui nuper Canonizati fuerunt, vt
dicit Gauantes *in theſaurus Sacrorum Rituum ſeſſ. 5. cap. 21.
n. 5. cum ſeqq. to. 2.* Vnde apparet quod in omnibus Martyro-
logijs ſub tertio Kal. Iunij Sancta Romana Eccleſia memo-
riam habuit dictorum SS. Gabini, & Criſpuli ſolum ſub no-
mine Martyrum.
10 Authorem verò Martyrologij † aliqui putant fuiſſe Eu-
ſebium Pamphili Epiſcopum Cæſarien. qui floruit tempore
Conſtantini Magni, hoc eſt de anno Domini 326. vt refert
Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis. Id enim in primis
teſtatum habetur, tam in Epiſtola Cromatij, & Eliodori,
quam ex reſponſione, vt fertur, ſancti Hieronymi ad dictum
Eliodorom, de quibus Io: Molanus Louanienſis *in libello,
quem ſcripſit de Martyrologijs c. 2.* qui habetur in principio
Martyrologij Vſuardi, & Cardin. Baronius in Prologomini-
bus ad Martyrologium Romanum cap. 5. de quibus tamen
Epiſtolis cap. 7. dubitat, & habetur in principio Martyrolo-
gij Romani Magiſtri Bellini de Padua, Alexandri de Pelle-
grinis, & aliorum, de quibus infra, & conſentit Beda *in retr.
Act. Apoſt. cap. 1.* & etiam Vualfridus *lib. 1. de reb. eccl. cap.
28. in fin.* & Beda, & Vualfridus *locis citatis* (vt refert Baro-
nius *d. cap. 5.* & Molanus *d. cap. 2.*) putarunt quod S. Hiero-
11 nymus † qui floruit anno Domini 380. vt teſtatur Bellarm.
loco citato dictum Martyrologium græcè ſcriptum, latinum
tradiderit, ſed Baronius *vbi ſupra cap. 8.* tenet Martyrolo-
12 gium † Romanum, non ſumpſiſſe principium à dicto Euſe-
bio, qui fuit Arrianus, vt refert Bellarminus loco ſup. allega-
13 to, ſed originem deducere ab ipſis ſacris Protonotarijs †
tempore ſancti Clementis Primi, qui floruit anno Domini
77. vt teſtatur idem Card. Baronius *vbi ſupra cap.* 8. quod di-
14 uerſis temporibus incrementum accepit, † vt colligitur ex
Caſſiodoro *de inſtitutione diuinarum lectionum cap. 32.* &
Vſuardus in principio ſui Martyrologij teſtatur, & quarè
fuerit Martyrologium Romanum ſic auctum dicit ſanctus
15 Gregorius Papa, † qui floruit anno Domini 590. ſcribens ad
Eulogium Alexandrinum *epiſt. 29. lib. 7. in editione prima*, vbi
dans rationem inquit, Nos penè omnium Martyrum diſtin-
ctis per dies ſingulos paſſionibus, collecta in vno codice no-
mina habemus, atque quotidianis diebus in eorum venera-
tione Miſſarum ſolemnia agimus, non tamen in eodem vo-
lumine, quæcumque quis ſit paſſus indicantur, ſed tantum
locus, & dies paſſionis ponitur. Vnde fit, vt multos ex diuer-
ſis terris, atque Prouincijs per dies ſingulos cognoſcatur
martyrio coronari; ſed hæc habere vos Beatiſſimos credi-
mus; Et propterea dum ſanctus Gregorius ait ſe exiſtimare
eamdem collectionem Martyrum, quam nos Martyrolo-
16 gium, dicimus, † æquè ac Romæ reperiri apud Eulogium
Epiſcop. Alexandrinum, & alios Collegas ſatis inſinuaſſe vi-
detur fuiſſe in vniuerſali Eccleſia, vt conſiderat idem Card.
Baronius *dicto c. 8.* Ado Epiſcopus Viennenſis, vt voluit He-
ribertus Roſuuerdus, & Baronius in præfationibus ad Mar-
tyrologium Romanum *c. 9. & Annal. to. 10. ad annum Do-
mini* 870. ſed Adonem Treuerenſem appellat, Aloyſius Lip-
pomanus *de vitis Sanctorum, to. 4. fol.* 151. *impreſſ. Venetijs de
anno* 1554. quod etiam placet Card. Bellarmino de Scripto-
ribus Eccleſiaſticis, vbi agit de Adone Treuerenſi, & dicit
quod ipſum maximè, mouet auctoritas Aloyſij Lippomani
17 †qui primus ex manuſcriptis Codicibus in lucem edidit hoc
Martyrologium. Attamen cùm parum referat ad rem no-
ſtram indagare quis ex iſtis Adonibus fuerit auctor huius
18 Martyrologij, † ſatis eſt quod Viennenſis floruerit de anno

179. & Treuerinus de anno 1070. tempore Gregorij VII. &
ſic vterque author eſt antiquiſſimus ante 500. annos; prædi-
ctus Ado in præfatione, quam facit ad ſuum Martyrologiũ,
quam refert Lippomanus loc. cit. & Heribertus in principio
Martyrologij dicti Adonis, quod habetur poſt Martyrolo-
gium Romanum impreſſum de anno 1613. & Molander
loco allegando, & Baronius in præfatione ad Martyrolo-
gium c. 8. inquit: Dictus Ado loquens de ſuo Martyrologio:
Huic operi, vt dies Martyrum veriſſima notaretur qui con-
fuſi in Calendario ſatis inueniri ſolent, adiuui venerabile, &
perantiquum Martyrologium, † ab Vrbe Roma Aquileiam 19
cuidam ſancto Epiſcopo à Pontifice Romano directum, &
mihi poſtmodum à quodam Religioſo fratre, aliquot diebus
præſtitum quod ego diligenti cura tranſcriptum poſitus
apud Rauennam in capite huius operis ponendum curaui:.
Conqueritur Baronius in præfatione ad Martyrologium
dicto cap. 8. quod Iacobus Moſander Carthuſiæ Colonienſis
Alumnus, qui anno 1581. *to. 7. de vitis Sanctorum fol.* 1083.
apud Surium qui dedit integrum Martyrologium Adonis,
non appoſuerit † dictum Martyrologium Romanum, quod 20
Ado in principio ſui Martyrologij appoſuit. Sed huic malo
occurrit dictus Heribertus Roſterdus vt patet in præfatione
ad lectorem dicti Martyrologij Romani, in cuius initio po-
ſuit dictum Martyrologium enunciatum in præfatione
Adonis ad ſuum Martyrologium; inquit enim. Vetus
hoc Romanum Martyrologium, expreſſi ex Codice
manuſcripto Sancti Pantaleonis quæ Coloniæ ex Diui Be-
nedicti familia celebris Abbatia eſt; quod mihi perbeni-
gnè Carthuſia Colonienſis ſubmiſit. † Præfixum hoc 21
erat Adonis Martyrologium, cui Ado ipſe præfixerat,
vt teſtatur eius præfatio. Ex eo Codice Iacobus Mo-
ſander Carthuſiæ Colonienſis Religioſus ante annos
aliquot Adonis Martyrologium expreſſit, omiſſo hoc
veteri Romano Martyrologio, magno tamen eius in Do-
ctorum virorum animis relicto deſiderio. Et ſubdit idem
Heribertus. Et ſi duos alios Codices manuſcriptos Marty-
rologij Adonis habuerim (de quibus dicam ad ipſum Ado-
nem) in ſolo tamen hoc † tertio S. Pantaleonis vetus hoc 22
Romanum Martyrologium comparuit, quod Martyrolo-
gium Romanum antiquiſſimum habetur impreſſum ante
dictum Martyrologium Adonis apud eumdem Heribertum
loco ſupracitato.
Prædictus Ado in præfatione ſui Martyrologij dans cau-
ſam quare ediderit † ſuum Martyrologium, ſic ait, Primum 23
fuit imperium, ac iuſſio ſanctorum virorum, vt ſuppleren-
tur dies, qui abſque nominibus Martyrum in Martyrologio,
(quod Venerabilis flori ſtudio in labore Domini Bedæ ac-
creuerat) tantum notati erant in hoc Martyrologio anti-
quiſſimo 3. Kalendas Iunij hoc eſt die 30. Maij ſic habetur
Turribus Sardiniæ, Criſpuli, & Gabini, & nulla ſit mentio,
an fuerint ſimpliciter martyres, an Epiſcopi, ſed tamen hæc
deſcriptio multum facit ad punctum de quo hodie agitur;
quia Heribertus in præfatione ad lectorem in d. Martyrolo-
gio antiquiſſimo Romano ſic ait, † Enim verò vetus hoc 24
Martyrologium Romanum fontem eſſe omnium Martyro-
logiorum qui vel leuiter inſpexerit, non dubitabit aſſerere.
Ado certè ex hoc fonte ſuas aquas deriuauit, & vt fontes, † 25
latere ab origine ſua recedens ſenſim augeſcit, & in riuum
aquis vndique confluentibus abit, idem factum huic Marty-
rologio, quod nunc à Beda, nunc ab Vſuardo, nunc ab Ado-
ne, nunc ab alijs paulatim accreuit licebit nunc ad fontem † 26
digitum ſemper intendere, eo enim fine caput fontis, quod
hactenus latebat in apertũ produxi. Et benè dicit prædictus
Heribertus, quia verè quantum attinet ad rem noſtram po-
ſteriores ſcriptorum Martyrologiorum interpretati ſunt,
quod prædicti Gabinus, & Criſpulus ſint martyres, nulla fa-
cta mentione, quod fuerint Pontifices; Incipiendo enim à
Venerabili Beda presbytero, qui floruit de anno † Domini 27
731. vt per Bellarminium de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, & ſic
ſcripſit ante annos 900. quod Martyrologium † habetur 28
impreſſum Baſileæ inter opera Bedæ tom. 3. fol. 380. ſic ha-
betur, Turribus Sardiniæ ſanctorum Gabini, & Criſpuli
martyrum Vſuardus quoquè monachus Gallus, Alcuini di-
ſcipulus, † qui floruit anno Domini 812. vt dicit Bellarmin. 29
loco ſupra allegato, iuſſu Caroli magni ſcripſit Martyrolo-
gium, † & ipſe quoquè inquam, eadem deſcribit; Tur- 30
ribus Sardiniæ ſanctorum martyrum Gabini, & Criſpuli.
De quo Vſuardus ſic ſcribit Io: Molanus in ſuo tractatu de
Martyrologio: ait Sigiſmundus Lomblacenſis in libro de
Vitis illuſtribus cap. 85. (qui eſt manuſcriptus) Vſuardus

monachus prouocatus ſtudio Hieronymi, & Bedæ, qui
feſtiuitates Sanctorum annuatim decurrentes, maximè au-
31 tem animatus ſtudio, † & iuſſu magni Caroli Imperato-
ris, cui diſplicebat, quod Hieronymus, & Beda, ſtudentes
nimis breuitati plurima neceſſaria, & quamplures Kalen-
darum dies intactas reliquerint in gratiam eius ſtuduit opus
imperfectum ſupplere, & feſtiuitates Sanctorum per ſingu-
las Kalendarum dies annotans integrum Martyrologium
32 compilauit. Et † eadem ferè habet Vſuardus in operis ſui
præfatione. Et Ado in ſuo Martyrologio locis citatis im-
preſſo refert per eademmet verba Turribus Sardiniæ Nata-
le ſanctorum martyrum Gabini, & Criſpuli.

Præter ſupradictos Anctores etiam alij antiqui compo-
33 ſuerunt Martyrologia, † nempe Florus, de quo nihil habe-
tur, niſi id quod dicit Ado in præfatione ſui Martyrologij,
videlicet nomina quædam martyrum Flori ſtudio in labore
Domini Bedæ accreuit, & ſic conſtat Florum fuiſſe Aucto-
rem antiquiſſimum Vualderbertus exametro Carmine, de
quo Sigibertus in dicto libro de Viris illuſtribus ait, Vual-
34 derbertus † ſcripſit Martyrologium metrico ſtylo, & Io.
Stritenius ſic ait Vualderbertus monachus Ordinis S. Be-
nedicti ſcripſit ad Marcuerdum Abbatem vitam S. Gregorij
Presbyteri librum vnum, & Martyrologium metricè, vi-
xit anno 850. vt refert etiam Io: Molanus in ſuo tractatu
de Martyrologio cap. 5. & quod vixerit de illo tempore ſa-
tis patet, cùm Sigisbertus qui ſcripſit de dicto Martyrolo-
gio floruerit tempore Gregorij Septimi anno 1101. vt refert
Bellarm. loco ſupracitato, & Martyrologium huiuſmodi
35 eſt impreſſum Baſileæ tom. 1. † inter opera Bedæ fol. 242.
ſed non eſt opus Bedæ, vt probat Molanus loco proximè
allegato, & conſenſit Baronius in ſuis Prologominibus ad
Martyrologium cap. 9. & dictus Valderbertus nullam fa-
cit mentionem de ſanctis Gabino, & Criſpulo; prout nul-
lam etiam faciunt mentionem de Gabino, & Criſpulo in
ſuis Legendarij Mombritius, & Iacobus de Voragine ſcrip-
tores antiquiſſimi Ribadeneira, & Villegas, & quod plus
eſt Lippomanus loco ſupra allegato, qui facit magnum fe-
ſtum ex quo habuit Martyrologium Adonis, & ferè per ex-
tenſum refert vitas Sanctorum in d. Martyrologio conten-
tas, nihil dicit de dictis ſanctis Gabino, & Criſpulo, prout
nec etiam Surius in ſuo Legendario.

Ad hanc veritatem confirmandam plurimum facit, quod
in Martyrologijs moderníoribus ſub eadem die 3. Kalendas
Iunij, hoc eſt 30. Maij inſcribitur ſanctus Gabinus, per
37 eadem † met verba de quibus ſupra videlicet, Turribus
in Sardinia ſanctorum martyrum Gabini, & Criſpuli, ſic
in Martyrologio Ordinis Prædicatorum ſic in Martyrolo-
gio Franciſci Maurolici, ſic in Martyrologio Galeſini; &
Petrus de Natalibus vir magnæ authoritatis in Vitis San-
ctorum lib. 11. §. 159. ſic inquit, Gabinus, & Criſpulus mar-
tyres Turribus Sardiniæ palmam obtinuerunt, tertio Kal.
Iunij, & quod plus eſt Authores Sardi appellant iſtos San-
ctos ſolum martyres, ſic Fara *de rebus Sardorum impreſ-
ſus Callari anno* 1580. *lib. 1. fol.* 71. vbi habet hæc verba,
Gabinus, Criſpulus ſanctitate inſignes Turribus Sardiniæ
Martyrium paſſi tertio Kalendas Iunij decenter honoran-
tur, eodem Vſuardo referente. Vnde allucinatus eſt Fran-
28 ciſcus † Ferrarius, qui in ſua Typographia in Martyrolo-
gium Romanum in littera T. fol. 130. ex Fara dicit, quod
Gabinus fuit præsbyter, & martyr, quia Fara hoc non
39 dicit, ſed adeſt alius Gabinus frater beati Caij prebyter, †
qui fuit martyrium paſſus ſub Diocletiano, de quo in Mar-
tyrologio Romano ſub die 19. Februarij; *Iacobus etiam
Pinto Societatis Ieſu in Academia Turritana, ſac. Scrip-
turæ profeſſor de Chriſto crucifixo lib.* 3. *tit.* 4. *loco* 12. *num.*
21. *fol.* 439. cuius verba ſunt. Plures in Sardinia ſanctita-
40 te † conſpicuos, & miraculis claros floruiſſe in comperto
eſt, & Sardinia martyres ſuos celebrat, inſigneſque Con-
feſſores, in quibus celebriores, Gabinus, Criſpulus 30.
Maij, & 31. Creſcentinus (quorum S. Hieronymus, Be-
da, Vſuardus, Ado, & Romanum Martyrologium me-
minerunt) Turribus paſſi, honorificè ſepulti, & marty-
res, item Emilius, Priamus, Lucianus, & Felix 28. Maij,
& Saluianus Confeſſor illuſtris 8. Iunij, & Quadratus ſan-
ctiſſimus Epiſcopus 21. Augusti; & ſic dum dixit ſupra
41 Martyres † ſuos celebrat, inſigniſque Confeſſores, non
dicit Gabinum, & Criſpulum martyres fuiſſe, ſed loqui-
tur generaliter, & poſtea diſtinguit martyres à Confeſſo-
ribus. Nec eſt curandum de Antonio Canali de Vega
42 Calaritano, qui dicit † Gabinum natum fuiſſe in Ciuitate
Turritana, & fuiſſe Archiepiſcopum eiuſdem Ciuitatis
cum ſit author modernus, & non moueatur authoritate,
alij verò, qui dicunt ſimpliciter, Martyrem fuiſſe, † mo- 43
uentur authoritate Martyrologiorum ante tot ſæcula edi-
torum. Et propterea, cùm ex traditione veterum Patrum,
vt patet ex dictis Martyrologijs antiquis, quæ eſt tenenda,
vt inquit *D. Paulus 2. ad Theſſalonicen.* dicens, tenete tra-
ditiones quas didiciſtis, ſiuè per ſermonem, † ſiuè per epi- 44
ſtolam, ideſt, ſiuè verbo tantùm, ſiuè ſcripto, &c. & Mar-
tyrologio Romano etiam antiquiſſimo, conſtet S. Gabinum
ſimpliciter fuiſſe Martyrem, dicti articuli non ſunt admit-
tendi, cùm probatio facienda per publicam vocem, & fa-
mam ſit improbabilis, † inueriſimilis, & ſuſpectiſſima, & 45
quatenus etiam probaretur, quod continetur in Articulis,
illud non eſſet attendendum in concurſu traditionis vete-
rum Patrum, quia non attenditur famæ probatio, quando
ex circumſtantijs rerum † iudex debet iudicare contra id 46
quod deponunt teſtes circa famam, & propterea hoc relin-
quitur arbitrio Iudicis, qui † dijudicatis circumſtantijs de- 47
bet interponere arbitrium ſuum, an teſtibus ſit adhiben-
da fides, vel non; Bart. *in l. proprietatis C. de probat.* quem
ſequitur Felin. *in cap. veniens num.* 11. *verſic. quapropter de
teſtib. & cap. veritatis in* 3. *col. verſ. quærit.* Bart. *de dol. &
contum.* Plot. *in l. ſi quando num.* 891. *C. vnde vi.* Menoch. *de
arbitr.* Iudic. *caſ.* 261. *in fin. lib.* 2. *& quæſt.* 89. *num.* 33. *de
præſumpt. lib.* 1.

In veriſimile enim eſt probari poſſe per famam id quod
non dixerunt † antiqui Patres ante tot ſæcula, videlicet 48
Beda ante 900. annos, Vſuardus ante 800. & Ado ante
500. annos, qui ſimpliciter reliquerunt in Martyrologijs
ſcriptum, Gabinum martyrem ſolummodo, & quod non
auſi ſunt dicere alij ſcriptores grauiſſimi in ſuis Legenda-
rijs, & propterea ratione † inueriſimilitudinis articuli non 49
ſunt admittendi, pro hoc facit quod notatur *in cap. quia ve-
riſimile de præſumpt.* Specul. *de prob.* §. *nunc dicendum num.*
1. Tiraq. *in l. ſi vnquam in præfat. num.* 38. *in fin. C. de reuoc.
donat.* Imol. *in d. cap. quia veriſimile num.* 1. *de præſumpt.* ita
ſeruat Rota *deciſ.* 23. *de teſtib. in antiq. in Toletana penſio-
nis* 10. *Martij* 1593. *coram bo. mem. Pacen. in Valentina
Parochialis del Carlet.* 8. *Martij* 1602. *coram bo. mem. Car-
dinali Lancellotto, quæ eſt deciſ.* 99. *par.* 4. *diuerſ. coram ſan.
mem. Greg. XV. deciſ.* 414. *num.* 3. *& coram bon. mem. Card.
Caualerio deciſ.* 87. *nu.* 3. Nec poteſt dubitari quin Articuli
dati contineant inueriſimilia, quia materiæ videntur po-
tiùs imaginariæ † ad hoc, vt Articuli fiant releuantes, quam 50
quod verè ita res ſe habeat, vt dictum fuit in *cauſa Hiſpa-
len. de Eueza* 16. *Nouembris* 1579. *coram ſant. mem. Clem.
VIII. ſan. mem. Gregor. XV. deciſ.* 221. *num.* 5. & ita fuit re-
ſolutum *in Cracouien. Iuris legendi* 3. *Decembris* 1629. *co-
ram me*; præſertim quando nullus datur fumus, † & quan- 51
do articuli dantur ad euitandas rationes deciſionum Rota-
lium, prout in caſu iſto, quia tunc materiæ præſumuntur
imaginariæ, vt in *Mediolanen. bonorum* 9. *Maij* 1597. *coram
bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Vlixbonen. Iuris confe-
rendi* 7. *Februarij* 1607. *coram bo. mem. Card. Lancellotto*,
Adden. *ad dictam deciſ.* 221. *littera C.* Nec facit, quod dicta
† concluſio limitetur quando datur fumus in contrarium, 52
vt tenuit Rotam coram ſan. mem. Gregor. XV. *d. deciſ.* 414.
num. 4. Quia in hoc caſu nullus datur fumus, & quatenus
daretur non debet eſſe fumus leuis, † quia teſtes non ſunt 53
de facili audiendi contra inueriſimilitudinem, Anchar. *conſ.*
330. *num.* 8. *ante fin. verſic. quinimo contra id*, Tiraq. *in d. l.
ſi vnquam in præfat. num.* 39. *in fin. C. de reuoc. donat.* Nec
dicatur quod pro fumo poſſint deſeruire ſcriptores, qui
aſſerunt S. Gabinum fuiſſe Epiſcopum Turritanum, quia
illi ſcripſerunt de recenti, & † poſt motam litem, vel ſunt 54
Turritani, vel ſunt deſcendentes ab eis, & habent contra
ſe traditiones tot antiquorum Patrum, Kalendarium Tur-
ritanum, picturam ipſius ſancti, & Martyrologium Ro-
manum in quo appellatur Gabinus martyr. & non Epiſco-
pus ſub die 30. Maij.

Non obſtat, quod ſi teſtes ad Curiam deducerentur poſ-
ſent examinati etiam † quod articuli ſint inueriſimiles, Ro- 55
ta *deciſ.* 542. *nu.* 4. *par.* 1. *in poſthumis*, & quando materia
per ſe eſt probabilis † ſub ſpecie inueriſimilitudinis non de- 56
negatur remiſſoria, Rota *deciſ.* 277. *num.* 3. *par.* 1. *in poſthu-
mis*; quia cùm in caſu, de quo agitur maxima ſit inueriſimi-
litudo, non admittitur † pars ad probandum ſine cauſæ co- 57
gnitione, *cap. ſuper eo de renunc.* Imol. *in d. cap. quia veriſi-
mile ſub num.* 1. *verſ. quandoque veriſimilitudo eſt maxima*,

ſan.

*ſan.mem. Greg. XV.d. deciſ.*414. *num.*5. Nec ſimpliciter eſt
58 vera concluſio † quod ſub ſpecie inueriſimilitudinis non
denegatur probatio, quando materia eſt per ſe probabilis,
quia hoc eſt verum, niſi adſit maxima inueriſimilitudo
ex ſupradictis, & deciſio allegata non loquitur in caſu
59 maximæ inueriſimilitudinis, † quia in dicta deciſione di-
cebatur. Quod non erat veriſimile quod N. non accepiſ-
ſet ſine mandato Cardinalis tantam quantitatem tritici,
quæ inueriſimilitudo in caſu illo non erat maxima, vt de
ſe patet.

Supradictis accedit vehemens calumniæ ſuſpicio, vt
60 patet ex prædictis, † quo caſu articuli non ſunt admitten-
di, vt fuit reſolutum in cauſa, Caurien. *Iuriſdictionis* 16.
Februarij 1587. *coram Robuſterio, & Reuerendiſs. D. meo
Decano deciſ.*121. *num.*1. *&* 339. *numer.*1. *coram ſant.mem.*
61 *Greg.XV.d. deciſ.*414. *num.*8. & pendet † ab arbitrio Iu-
dicis iudicare, an calumnia vehemens ſit, & ex varijs cau-
ſis, & perſonis calumniam concipere, vel non concipere,
l.Iudices, & Auth. apud eloquentiſſimum de fid. Inſtr. & ita
fuit dictum coram Oriolen. *in Regien. S.Thomæ* 10. *Decem-
bris* 1576. *in verſ. dicebant*. Ita Rota coram Mantic. *de-
ciſ.*312. *num.*10. In propoſito autem caſu velle probare S.
Gabinum fuiſſe Epiſcopum, & non ſimpliciter Martyrem
contra tot aſſertiones Martyrologiorum, & in materia tam
antiqua, cùm floruerit de anno 100. inficiari non poteſt
quin vrgeat, vehemens calumniæ præſumptio habilis ad
62 impedień. remiſſoriam, † eoque magis cù in nullus detur
fumus, quo caſu denegatur remiſſoria etiam quod calumnia
non ſit vehemens, & quod articuli ſint releuantes, vt te-
nuit Rota in Hiſpalen. *praeminentiarum* 15. *Decembris*
1617. *coram bo. mem. Andrea. Add. ad ſan.mem. Greg.XV.
deciſ.*81. Caſſad. *deciſ.*3. *num.*12. *de dilat.* Caputaquen. *de-
ciſ.*55. *num.*3. *par.* 3. Rota in Burgen. *ſepulturæ* 26. *Aprilis*
1606. *coram bo. me. Epiſcopo Attrebaten. & in Cremonen.
penſionis* 4. *Maij* 1635. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano*.

Neque obſtat, quod in iſtis terminis cùm materia ſit an-
63 tiqua admittatur † probatio per famam, vt in *Cæſaraugu-
ſtana Cathedralitatis* 1. *Martij* 1630. *coram Reuerendiſs.
D. meo Decano inter recent.*353. *par.*5. *vbi nu.*28. *firmatur*,
64 quod teſtes qui in antiquioribus † ſupra viuentium memo-
riam deponunt de publica voce, & fama, & traditionibus
antiquis pleniſſimè probant ad tradita per Innoc. *in cap. ve-
niens num.*6. *verſ. & non mireris de verb. ſignif.* Abb. *in cap.
inter dilectos num.* 6. *de fid. Inſtr.* & Felin. *in cap. veniens il
primo, num.*26. *te teſtib. & in cap. cum cauſam num.*9. *verſ.
ſed dicas de probat.* Quia ad hoc vt probatio per publicam
65 vocem, † & famam ſuffragetur, & admittatur, nihil debet
habere in contrarium, ex quo debilitetur, vt bene per Se-
raph. *deciſ.*355. *num.*5. *ſan.mem. Greg.XV. deciſ.*455. *nu.*6.
& 498. *nu.* 13. quæ qualitas non concurrit in iſto caſu cùm
66 fama articulata ſit contra traditiones veterum † Patrum,
de quibus ſupra, ſit inueriſimilis, & calumnioſa. Vnde non
applicatur reſolutio Rotæ in Cęſaraugustana Cathedrali-
67 tatis, vbi † fama erat ſecundum traditiones, & fuit ponde-
rata pro adminiculo. Quare ſicut in probationibus facien-
dis de vera ſcientia non admittuntur articuli, quando ſunt
68 inueriſimiles, † & calumnioſi, ita etiam nec debent admitti
quando agitur de fama probanda.

Contra tertium articulum continentem famam quod
Gaudentius fuerit Epiſcopus Turritanus de anno 300. fa-
ciunt ſupra deducta circa famam, nec obſtat epitaphium
inuentum de anno 1614. de quo per Iacobum Pinto de
Chriſto crucifixo atteſtantem ſe interfuiſſe inuentioni Cor-
porum Sanctorum ſub fornice Eccleſiæ Turritanæ, inter
quæ illud Gaudentij in habitu Pontificali cùm elogio in hæc
verba, *Gaudentius Epiſcop. requieuit in pace* 17. *Kal. Octob.*
69 quia cum in eo non legatur tempus Epiſcopatus, † inuentio
Epitaphij non probat tempus præciſum Epiſcopatus nec
70 quod Gaudentius fuerit Epiſcopus Turritanus, † licet ibi
fuerit ſepultus cum eſſe potuit Epiſcopus, & ibi mortuus
abſque eo, quod fuiſſet Præſul Turritanus; vnde in iſta pro-
batione famæ reſpectu temporis, & loci nullum poteſt fieri
fundamentum, cùm verba epitaphij non contineant tem-
pus nec locum, vbi, & quando Gaudentius fuit Epiſcopus.
Minus ad hoc ſuffragatur quod interuenerit Concilio Car-
70 thaginenſi primo ſub Iulio Primo, † quia cùm in corpore
appelletur Gaudentius Turritanus, poteſt legitimè dubitari
de additione marginali an ſcilicet Gaudentius fuerit Epiſ-
copus Turritanus, vel potiùs Turris Albæ, vel Turrenſis
in Aphrica.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum pro non
admiſſione Articulorum.

Deciſio iſta ſub die 27. *Nouembris* 1637. *coram bo. mem.
Motmanno habetur ſupra in precedenti parte* 7. *deciſ.*
251.

*Infra in eadem cauſa habentur duæ aliæ deciſiones coram
eodem Reuerendiſs. D. Terracinen. ſub diebus* 10. *Decem-
bris* 1638. *&* 27. *Aprilis* 1640.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracineń.

Romana hæreditatis de Cribellis.

Veneris 18. *Iunij* 1638.

ARGVMENTVM.

Arbitrium non intrat pro ſanatione teſtamenti rogati à Notario non deſcripto in matricula, ſeu Archiuio: Et quando teſtamentum à tali Notario rogatum ſit nullum. Notarij Capitolini non indigent deſcriptione in matricula.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium relaxat aliquid de rigore iuris, & operatur vt relicto extremo rigoroſo ſeruetur æquitas, num.* 2.

Fallit non ſubſiſtente aliqua rationabili cauſa, numer. 3.

4 *Arbitrium ad euitandas expenſas operari ſolet in actis iudicialibus nulliter geſtis, qui validè denuo fieri poſſunt.*

5 *Arbitrium Rotæ ſimpliciter conceſſum non poteſt trahi ad læſionem iuris alteri quæſiti, & num.*6.

7 *Arbitrium an intret quando agitur non ſolum de ſanatione alicuius teſtamenti, ſed de infirmatione alterius præcedentis?*

8 *Teſtamentum rogatum à Notario non deſcripto in matricula Notariorum Vrbis, vel Archiuij Romani eſt nullum, & num.*11.

9 *Statutum Vrbis cap.*31. *lib.* 1. *declaratur, & num.* 10. *&* 11.

12 *Statutum Vrbis cap.* 31. *lib.* 1. *procedit etiam ſi actus factus eſſet inter Forenſes, & de rebus extra diſtrictum.*

13 *Notarij, & Protonotarij non poſſunt exercere officium niſi ſint deſcripti in Archiuio, & num.* 17. *&* 23.

14 *Statutum Vrbis cap.* 31. *lib.* 1. *abijt in diſſuetudinem quoad Notarios Capitulinos ex Bulla Sixti V. & nu.* 16. *&* 18.

15 *Deciſio in Romana nullitatis teſtamenti* 3. *Iunij* 1619. *coram Manzanedo declaratur, & num.*21. *&* 22.

19 *Deciſio in Romana fideicommiſſi de Caetanis* 25. *Februarij* 1633. *coram Coccino declaratur, & nu.*20.

24 *Statutum prohibens ſubſiſtere actum à Notario non matriculato confectum valet.*

25 *Arbitrium non intrat pro ſanatione actus rogati à Notario non deſcripto in matricula.*

DECISIO LXI.

Adita Signatura Sanctiſs. per Helenam Cribelliam pro
ſanatione teſtamenti Io: Aloyſij Cribelli patris ro-
gati per Notarium non deſcriptum in matricula Notario-
rum Vrbis, aut in Archiuio Romanæ Curiæ. Placuit San-
ctiſs. quod procederetur ad executionem teſtamenti arbi-
trio Rotæ, & propterea dato dubio iuxta formam reſcrip-
ti an intret arbitrium, negatiuè fuit reſolutum, quia etiamſi
trita ſit concluſio, † quod clauſula arbitrio relaxet aliquid 1
de rigore Iuris, Rot. *deciſ.*450. *num.*1. *deciſ.* 284. *num.*5. *&*
587. *num.*1. *par.*2. *recent.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.*7. *num.*6. *de
Iudic.* Creſcent. *deciſ.*4. *num.*3. *de teſt.* & operetur, † vt re- 2
licto extremo rigoroſo ſeruetur æquitas, Rota *deciſ.*462. *n.*
3. *par.*1. *& deciſ.*506. *par.*2. *rec.* ne hæc clauſula reddatur in-
anis, Menoch. *de arbitr. lib.*1. *qu.*8. *nu.*35. Ita Rota *deciſ.*
363. *num.*1. *par.*2. *rec.* Attamen † cum id intelligatur ſo- 3
lum ſubſiſtente aliqua rationabili cauſa, & non aliàs, *vt
fuit dictum in Itacen. Parochialis* 27. *Iunij* 1602. *coram bo.*

mem. Cardinali Pamphilio, *in Taraconen. Parochialis* 4. *Februarij* 1604. *coram Lutta*, *& in Taraconen. Canonicatus* 12. *Nouembris* 1607. *coram Scotta*, & in præſenti non agatur de ſananda nullitate ſententiæ, ſeu examinis teſtium, aut alterius actus iudicialis qui ſemel nulliter geſti
4 poſſunt de nouo validè fieri in quibus ad euitandos † diſpendioſos, ac inanes circuitus ſolet Rota arbitrari, ſed agatur de validañ. teſtamento, in quo Felix Cribellia altera ſoror Helenæ fuit ſolum vltra dotem inſtituta in ſcutis 50. ne tollatur ius ei quæſitum ex præcedenti teſtamento ſolemniter confecto in quo fuerat à patre æqualiter cum ſorore inſtituta arbitrium Rotæ conceſſum non poteſt trahi
5 † ad læſionem iuris alteri quæſiti, quia vbi illud eſt ſimpliciter conceſſum non debet lædere ius patris, Bald. *conſ.* 217. *circa finem verſ. vnde ſciendum eſt lib.* 4. Rota coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, *deciſ.* 431. *numer.* 1. clauſula
6 enim arbitrio † non dat facultatem auferendi, vel lædendi ius partis, *l.* 2. §. *ſi quis à Principe*, *ff. ne quid in locis publicis*, Bart. *in l. ambitioſe num.* 12. *ff. de decret. ab ordinat. facien. & in extrauag. ad reprimendum verb. videbitur numer.* 13. *verſ. quæro item*, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 48. *in principio*, eoque magis in præſenti, vbi agitur ne dum de ſanatione teſtamenti nulli in quo filiæ inæqualiter fuerunt inſtitutæ,
7 ſed etiam de infirmatione alterius † præcedentis rogati cùm omnibus ſolemnitatibus cum æquali inſtitutione, pro cuius validitate in dubio ſtandum aſſe tenent communiter DD.

Inualiditas teſtamenti de quo agitur reſultat ex eo quod
8 fuit rogatum à Notario † non deſcripto in matricula Notariorum Vrbis, quæ penes Secretarium Conſeruatorum retinetur iuxta diſpoſitionem Statuti Vrbis lib. 1. c. 31. neque deſcripto in matricula Archiuij Romanæ Curiæ iuxta conſtitutionem Iulij II. Innouat. per Leonem X. & ſic non valente exercere officium in Vrbe.

Et quod attinet ad ſtatutum Vrbis dicto cap. 31. vbi ex-
9 preſsè diſponitur, quod † nullus Notarius creatus à quocunque quauis facultate fungente poſſit officium tabellionatus ſeu Notariatus in Vrbe exercere, aut de quibuſuis contractibus diſtractibus, teſtamentis, aut quibuſuis vltimis voluntatibus ſe rogare, aut quouis modo Inſtrumenta conficere, niſi fuerit in matricula Notariorum Vrbis, quæ penès Secretarium Conſeruatorum retinetur deſcriptus,
10 & adnotatus, & qui contrafecerit † ipſo iure falſi pœnam incurrat, & tanquam falſarius puniatur, & nihilominus geſtis per eum nulla omninò, nec in iudicio, nec extra fides adhibeatur exceptis his, qui in matricula Archiuij Romanæ Curiæ fuerunt deſcripti, & Notarijs aliorum Tribunalium Vrbis, vnde cùm Notarius de hoc teſtamento rogatus non reperiatur deſcriptus in † dicta matricula obſtat Statutum prædictum, & teſtamento ab eo rogato nulla fides eſt adhibenda, huic Statuto inhæren. Rota firmauit coram bo. me. Patriarcha Manzanedo, *in Romana nullitatis teſtamenti* 3. *Iunij* 1619. Non eſſe adhibendam fidem teſtamento rogato per Notarium in matricula Archiuij non deſcriptum, prout diſponitur *in d. Statuto Vrbis*, *ex conſ.* Plot. 1. *num.* 2. *& ſeqq. qui num.* 4. concludit de communi Statutum procedere etiam ſi actus eſſet factus inter
12 † forenſes, & de rebus extra diſtrictum exiſtentibus, ergo multo magis cùm agatur inter Ciues, & incolas, & de bonis in Vrbe exiſtentibus, & hoc etiam fuit reſolutum, *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano in Romana Iuris creandi*
13 *Notarios* 13. *Iunij* 1622. vbi dicitur quod licet † Prothonotarij de numero participantium poſſint creare Notarios. Attamen Notarij ſic creati non poſſunt officium exercere, niſi prius fuerint deſcripti in Archiuio.

Neque ſubſiſtit, quod d. Statutum abierit in diſſuetudi-
14 nem, *ex moder. in adnot.* † *ad Statut. Vrbis dicto cap.* 31. *n.* 10. *verſ. nam poſt de conſtit.* quia contrarium oſtenditur ex
15 ſupradicta deciſione coram Manzanedo, † quæ fundatur in diſpoſitione dicti ſtatuti emanata eodemmet anno, quo rogatum prætenditur teſtamentum de quo agitur, et tamen aduerten. quod cùm poſtea emanauerit Bulla Sixti V. erectionis Collegij Notariorum Curiæ Capitolij, cùm iſti
16 ſint à Papa creati non † egent alia deſcriptione, & approbatione, & quoad iſtos dici poteſt Statutum abijſſe in diſſuetudinem non verò quoad Notarios creatos à Protono-
17 tarijs, † qui in Vrbe velint exercere, & hic eſt caſus noſter, & ita diſtinguendo firmat dictus, Modern. *vt ſupra num.* 9. vbi dicit matriculam Notariorum in diſſuetudinem abijſſe
18 quoad Notarios Curiæ Capit. † vigore dictæ conſtitutionis Sixti V. ſecùs autem quoad Notarios creatos à Protonotarijs qui quidem non habent facultatem eos admittendi ad exercitium niſi ſeruata forma Statuti.

Quo verò attinet ad Conſtitutiones Iulijs II. & Leonis X. quamuis, Rota *in Romana fideicommiſſi de Caetanis* 25. *Februarij* 1633. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano*, firmauerit huiuſmodi Conſtitutiones de conſenſu ſaltem tacito Superiorum non fuiſſe † obſeruatas eſt tamen aduer- 19
tendum, quod illa deciſio non procedit in terminis Notarij exercentis in Vrbe ſuum officium, ibi enim agebatur de teſtamento rogato extra Vrbem ideò non procedit in terminis teſtamenti rogati in Curia, in quo concurrunt duæ prohibitiones, vna proueniens ex dd. Conſtitutionibus, & altera ex dicto Statuto Vrbis, quæ prohibitio non poterat afficere teſtamentum † de quo loquitur deciſio Reuerendiſ- 20
ſimi D. mei Decani conditum per multos annos ante promulgatum d. Statutum, & propterea, quidquid ſit de vſu, vel non vſu, dd. Conſtitut. ſatis eſt in iſto caſu, † quod in- 21
tret diſpoſitio Statuti Vrbis, cuius vigore, Rota *in dict. deciſ. Manzanedi*, declarauit nullum teſtamentum rogatum in Curia per Notarium creatum à R.P. D. Matthæio tunc Protonotario participante in vim facultatis à fel. rec. Sixti V. conceſſæ Protonotarijs † de qua deciſione tamquam in 22
caſu diuerſo nullum ſit verbum, *in d. Romana fideicom. de Caetanis coram Reuerendiſs. D. meo Decano*, hic enim non negatur, quod creatus à Protonotario non ſit verè Notarius, ſed tamen dicitur non poſſe exercere in Vrbe abſque eo, quod fuerit in matricula Notariorum, vel in Archiuio deſcriptus, † quod ſtatuentes potuerunt facere, & hac de- 23
ſcriptione non ſecuta teſtamentis ab eis rogatis fidem tollere, Simon. de Pret. *conſ.* 173. *num.* 10. *verſic. quoniam Dominus*, *& numer.* 11. *verſic. tertia ratio*, *& interpret. vlt. volunt. lib.* 4. *interpret.* 3. *dub.* 2. *numer.* 121. vbi quod non probat teſtamentum quando eſt factum à Notario non matriculato ſic diſponente Statuto prohibente, † & annul- 24
lante, quod Inſtrumentum non valeat, & non probet ſcriptum à Notario non matriculato, & dict. Statutum valere probant, Dec. *in cap. ſicut de probat. num.* 33. Fulgoſ. *conſ.* 151. *ſub num.* 1. *verſic.* 2. quia Alexand. *conſ.* 119. *n.* 14. *lib.* 6. Angel. *conſ.* 194. *num.* 1. *verſic. conſtat d. Notarium*, Dec. *conſ.* 564. *nu.* 13. *verſ. prædictis etiam*, Roland. à Valle *conſ.* 91. *num.* 27. *lib.* 3.

Cùm igitur teſtamentis rogatis à notarijs non deſcriptis nulla fides debeatur, † nullo modo poteſt intrare arbi- 25
trium ad ſanand. hanc nullitatem. Hoc enim eſſet tollere ius quæſitum parti ex teſtamento pœnitus nullo, & annullare primum validum per quod fuerat ius quæſitum Felici æqualiter à patre cùm Helena altera filia inſtituto.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Signina Saluiani.

Veneris 18. *Iunij* 1638.

ARGVMENTVM.

Mulier quæ in dotem aſſignauit bona inæſtimata cùm agitur pro illorum recuperatione non poteſt contra omnia bona Mariti agere, ſed tantùm ad bona quæ dedit in dotem, niſi illa viri culpa fuiſſent alienata.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum conceditur probatis extremis.*
2 *Mulier, & habentes cauſam ab ea bona in ſolutum data pro reſtitutione partis dotis poſſint ne pro alia parte dotis retinere.*
3 *Mulier dando in dotem bona inæſtimata, contra illa, non autem contra alia habet actionem pro recuperatione.*
4 *Calculus factus cum hærede non præiudicat creditori non citato.*
5 *Creditum illiquidum non impedit immiſſionem in Saluiano.*
6 *Retentio ceſſat quoties ex fructibus perceptis creditum illius, qui retinere prætendit effectum fuit illiquidum.*

D E-

DECISIO LXII.

CEoſuetunt Domioi perſiſtendum eſſe in deciſis ſub die 16. Aprilis * præteriti vbi firmatum fuit intrare Saluianum ad fauorem Caſſandræ de Vindictis, & Iulij Cæſaris Rorrj ſuper bonis de quibus agitur pro fructibus duorum Cenſuum à Sulpitio Papio debitorum Sum. primæ poſitionis num. 1. 2. & 7. quia pro eorum parte doctum fuit
1 de duobus † requiſitis relat. per Pacif. de Saluiano *interd. inſp. 1. cap. 5. & 6. vtrobique num. 1.* ad effectum obtinendi immiſſionem in hoc iudicio.

Nec obſtare viſum fuit ſæpiùs repetitum obiectum exceptionis dotis Hieronymæ Niceæ vxoris Sulpitij, & ſororis Portiæ matris illorum de Lauris coostitutæ de anno 1566. vt in inſtrumento dotali eorum ſumm. antiq. & nou. num. 1. cuius vigore prætenditur retentio in bonis prædictis tamquam ſibi ipſia tradiois in ſolutum ab hæredibus Sulpitij; Quoniam licet ex calculo dato in hodierno ſum. Laurorum num. 1. & 2. prætendatur dotem d. Hieronymæ excedere maiorem quantitatem ſcut. 1620. deductam in deciſione quæ reuidetur, & ſic dici nequeat, quod dos fuerit integraliter reſtituta mediante ſolutione ſcutor. 1000. & extinctione Cenſuum alienatorum per Portiam, vt in eadem deciſione legitur ſub num. 3. & 7.

Tamen cùm dos Hieronymæ conſiſtat in terris rubrorum trium cum dimidio in Territorio Plumbinariæ in vocabulo Pantanello ad tantumdem aſcenden. pro portione d. Hieronymæ vt in 1. ſumm. Laurorum num. 1. littera D. pro quibus tantum competit retentio ac in cenſibus alijſque mobilibus traditis inextimatis, & dictæ terræ iam fuerint reſtitutæ vltra ſolutionem ſcut. 1000. in pecunijs prout vtraque pars fatetur, & de extinctione cenſuum dotalium ſcut. 320. & vltra pro rata d. Hieronymę facta per Portiam, & Ambroſium conſtet ex publicis inſtrumentis datis in primo ſumm. Caſſandræ oum. 18. & in præſenti ou. 6. & 7. & in deciſione quæ reuidetur §. Quo verò noo poſſunt hodie Lauri cauſam habentes à Hieronyma terras in Inſtru-
2 mento dationis in ſolutum contentas † retinere pro cenſibus, & mobilibus niſi cooſtet de eorum iotegra, & reali extinctione, & alienatione culpa eiuſdem Sulpitij viri ſequuta, ita Alex. *conſ. 38. poſt princ. verſ. & ſi reperiretur lib. 2. & l. in rebus cum ibi notat. C. de iur. dot.* Gabr. *conſ. 60. in fin. lib. 2.* Rot. coram Caual. *dec. 574. num. 2. & in Auximana Cenſus 10. Martij 1636. coram R.P. D. meo Ghiſlerio in §. Demum non obſtat.*

Minus releuat quod terræ de quibus agitur fuerint datæ in ſolutum in computum dotis ab hæredibus dicti Sulpitij eiſdem de Lauris, vt ex Inſtrumento in eorum ſumm. nu. 7. nouiter in actis producto de cuius dotis anterioritate cùm clarè conſtet videatur ipſis competere retentionem, quoniam vltra quod ex ſuperius adductis apparet ſupradictam dotem conſiſtere in bonis inexiſtimatis contra quæ
3 propterea, † & non in alijs competebat actio pro fuodo dotali, *iux. tex. in l. ita conſtante, & l. res qua, ff. de iur. dot. & l.* etiam vbi Bald. *ff. de fund. dot.* nec calculatio facta cùm
4 hæredibus potuit præiudicare † cœteris creditoribus noo citatis, vt in ſpecie tenuit, Surd. *in deciſ. 256. in princ. & num. 4. cum ſeqq.* Ceſſat omnis ſcrupulus ex lectura eiuſdem Inſtrumenti, vbi patet huiuſmodi dationem io ſolutum non eſſe reſtrictam ad ſolam quantitatem dotis, ſed continere alia credita, & debita ex alijs cauſis excomputata extra dotem cùm hæredibus d. Sulpitijs, quæ omnia aſcendunt ad ſcut. 1288. factiſque computis pro reſiduo tàm dotis, quàm aliorum debitorum dantur in ſolutum bona de quibus agitur pro ſcutis 1163.

Vnde cùm non magis huiuſmodi datio in ſolutum fuerit facta pro dote, quam pro alijs creditis ſequitur dicendum
5 quod creditum dotis pro hac parte reddatur illiquidum, † & conſequenter impedire noo valeat immiſſionem ex Saluiano in terris in d. Inſtrumento datioois io ſolutum expreſſis, Rip. *in rubr. ff. de pignor. numer. 19. prope fin.* Natt. *conſ. 532. num. 4.* Menoch. *adipiſcen. remed. 3. numer. 180.* Surd. *conſ. 4. num. 36.* Rot. *deciſ. 559. num. 3. & deciſ. 679. num. 5. par. 1. deciſ. 411. num. 24. p. 5. recent.* & coram Cardin. Caualer. *deciſ. 539. numer. 5. ac in d. Auximana Cenſus 10. Martij, & 27. Iunij 1636. coram R. P. D. meo Ghiſlerio.*

Quæ omnia faciliùs veniunt admittenda cùm conſtet alia credita præter dotem in d. Inſtrumento donationis in ſolutum expreſſa eſſe poſteriora creditis dd. Caſſandræ, & Iulij Cæſaris pro quibus certum eſt quod Lauris non competebat retentio, & ſic fructus pro eorum rata percepti tanto temporis ſpatio poſt moram litem præſumitur abſorbuiſſe ſummam reſidui dotis, vel ſaltem illius quantitatem incertam, & illiquidam reddidiſſe, itaut ceſſet prætenſa † te- 6
tentio ex ſupra citat. & præcipuè, ex Caual. *d. deciſ. 539. n. 5. poſt med. & ex dicta Auximana Cenſus 10. Martij, & 27. Iunij 1636. coram R.P.D. meo Ghiſlerio.*

Et ſic deciſum vtraque parte informaote.

Supra in hac eadem parte habetur alia deciſio in hac cauſa facta nempè ſub die 16. Aprilis 1638. eſt deciſio 30.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Domus ad Traoſtyberim.

Veneris 18. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Materia ſimulationis latè in hac deciſione deducitur, & declaratur, quod ſcilicèt probetur coniecturis, & præſumptionibus, quarum multæ adducuntur, & explicantur, maximè probata præcedenti cauſa ſimulandi, & hoc etiam quod contractus fuerit duplici promiſſorio, nempe & aſſertorio iuramento vallato, quod ſcilicet omnia, & ſingula ſint vera.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula,* Cooſtituti, *facit conſtitutarium verum poſſeſſorem.*

2 *Poſſeſſio plenè dicitur probata ex inſtrumento adeptionis illius.*

3 *Manutentio conceditur poſſidenti.*

4 *Donator reſeruando ſibi vſumfructum ſuper bonis donatis, dicitur transferre ciuilem poſſeſſionem in donatarium, & ſibi naturalem retinere.*

5 *Manutentio faciliùs conceditur poſſeſſori cum titulo.*

6 *Poſſeſſio iure familiaritatis dicitur, ſi quis alicui ſeruiendo eius domum inhabitauit.*

Poſſeſſio iure familiaritatis non eſt manutenibilis numer. 6.

7 *Cedens non poteſt ius quod non habet in ceſſionarium transferre, & num. ſeqq.*

Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habeat n. 7. & 8.

9 *Ius adeundi hereditatem perſonale dicitur, & num. 10.*

Ius adeundi hæreditatem alteri cedi, aut donari non poteſt, n. 9.

10 *Ius adeundi hæreditatem eſt perſonæ cohærens inſeparabiliter.*

11 *Hæres ante aditionem non habet ius ineſſe formatum in bonis hæreditarijs.*

Hæres non dicitur locupletior antequam adeat, numer. 11.

12 *Simulatio probatur coniecturis, & præſumptionibus data cauſa ſimulandi, & num. 16. cum ſeqq.*

13 *Simulationem ad probandam duæ ſufficiunt coniecturæ.*

14 *Coniecturæ leues requiruntur in probatione ſimulationis.*

15 *Simulatio reddit contractum ipſo iure nullum, nec aliquod ius ex eo competere poteſt.*

16 *Teſtes deponentes de confeſſione partis plenè probant.*

Confeſſio partis ſuperat omne genus probationis, numer. 16.

17 *Tractatu præcedenti probato, ſequens actus in executionem illius factus præſumitur.*

18 *Actus ſequens reſtringitur, & declaratur à præcedenti.*

19 *Simulationis argumentum eſt, cùm quis declarat ſe promptum ad retrouendendum, quod acquiſiuit.*

Simulatio præſumitur ex oblatione de faciendo quicquid alteri parti contrahenti placebit, num. 19.

20 *Contractus præſumitur ſimulatus, ſi omnes expenſæ fuerint ſolutæ à parte quæ eas ſoluere non debebat.*

21 *Simulatio præſumitur ſi in contractu fuerunt appoſitæ clauſulæ inſolitæ, & ab illius natura alienæ.*

Digitized by Google

Donatio dicitur ſimulata ſi donator promiſit illam non reuocare ex cauſa ingratitudinis, paupertatis, ac ſuperuenientiam filiorum, num. 21.

22 *Ceſſio, ſeu donatio facta perſona ſuſpecta, puta procuratori præſumitur ſimulata.*

23 *Qualitas perſonarum, ac ſeries facti multum attenditur in materia ſimulationis.*

24 *Arbitrium iudicis habet magnum locum in materia ſimulationis.*

25 *Poſſeſſio donatoris poſt donationem dicitur vehemens coniectura ad probationem ſimulationis, & num. ſeqq.*

26 *Simulationis coniectura reſultans ex poſſeſſione donatoris poſt donationem non excluditur per clauſulam conſtituti.*

27 *Conſtitutum venit acceſſoriè ad principalem diſpoſitionem, & num. ſeqq.*

28 *Diſpoſitio principalis ſi eſt ſimulata, & nulla, ſimulatum, & nullum quoque eſt conſtitutum in ea appoſitum.*

29 *Donationis ſimulatio non excluditur imò augetur ex quo fuerit facta ob benemerita, ſi illa non probantur.*

Benemerita probari debent aliundè, quam ex aſſertione donantis, n. 29.

30 *Teſtis qui longè ante examen fuit procurator alicuius, poteſt pro illo poſtea deponere.*

31 *Inimicitia affectata, & ſtudioſè procurata contra teſtes non releuat.*

Lites contra teſtes introducta poſtquam eorum nomina fuerunt in actis ſpecificata, illo teſtificando non repellunt, num. 31.

32 *Teſtes minus idonei admittuntur ad probandam ſimulationem.*

33 *Simulatione contractus probata omnes clauſula in eo appoſita ficta, & ſimulata cenſentur.*

Contractus ſimulatio probata non excluditur ex promiſſione facta obſeruandi omnia, num. 33.

34 *Clauſulæ executiua acceſſoria non alterant, ſed imitantur naturam principalis diſpoſitionis.*

35 *Iuramentum non excludit ſimulationem, nec confirmat contractum ſimulatum, & num. ſeqq.*

36 *Iuramentum aſſertorium, quod omnia, & ſingula ſint vera, non tollit ſimulationem contractus.*

Iuramentum non impedit quin poſſit impugnari ſimulatio contractus quoties illud hæredibus iurantis opponitur, num. 36.

Periurij reatus non tranſit in hæredes, n. 36.

Simulatio contractus ſi opponatur per viam exceptionis, ſeu replicationis, iuramentum nihil operatur n. 36.

37 *Obligatio Cameralis non impedit ſimulationem contractus.*

38 *Reo poſſeſſori ſufficit excipere de non iure actoris, & ſic eum excludere.*

39 *Poſſeſſio à præcedenti titulo regulatur.*

40 *Donatio ſimulata facit, quod ita quoque præſumatur confeſſio poſt donationem facta.*

41 *Simulatio non tollitur ex ijs, quæ fiunt poſt contractum etiam in executionem illius.*

DECISIO LXIII.

OCtauius de Canalerijs donauit irreuocabiliter inter viuos Venerabili Hoſpitali S. Ioannis Colabitæ de Vrbe, detto, Benfratelli, omnia ſua bona, reſeruatis tamen vſufructu ſua vita durante, & vigeſima ad effectum teſtandi, qua donatione ſequuta vigore clauſulæ, *Conſtituti*, appoſitæ in Inſtrumento donationis, Prior dicti Hoſpitalis cœpit realem, & actualem poſſeſſionem bonorum donatorum, & præſertim domus poſitæ in Regione ad Tranſtyberim vocabulo (Piſciuola) in qua dictus Octauius cum familia inhabitabat, & vſque ad obitum permanſit. Hoc ergo ſequuto cum Hoſpitale illam Vincentio Pupio locaſſet, Franciſcus Verardus ſub prætextu, quod dicta domus eſſet communis inter Octauium donantem, & Antonium de Caualerijs eius fratrem, & ob id medietas ipſius ad ſe vti hæredem dicti Antonij ſpectaret vigore cuiuſdam donationis, & ceſſionis ſibi factæ ab eodem Octauio de Iure adeundi dictam Antonij hæreditatem, iudicium iactationum introduxit in Curia Eminentiſs. Card. Vicarij, à quo decretum manutentionis reportauit, quod poſtea per R.P.D. Bilium
Iudicem reuocatum fuit, & demum cauſa in gradu appellationis coram me introducta, & cœpta diſputatione ſuper
manutentione fuit ordinatum, vt videretur de bono iure,
quo dubio hodie propoſito reſolutum fuit conſtare de bono
iure Hoſpitalis, quod per DD. præcipuè deducebatur tam
ex donatione eidem Hoſpitali facta ab Octauio, quàm
etiam ex poſſeſſione in ipſum tranſlata bonorum donatorum vigore clauſulæ, *Conſtituti*, in Inſtrumento donationis
appoſitæ, quæ facit † Conſtitutarium verum poſſeſſorem, 1
Surd. *conſ.* 481. *n.* 6. Roland. *conſ.* 79. *num.* 43. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 549. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* & *in rec. deciſ.* 83. *num.* 1. *par.* 1.
Præſertim cùm fuerit ſubſequuta realis, & actualis dictorum bonorum apprehenſio per Hoſpitale, & in ſpecie domus, de qua agitur, vt patet ex Inſtrumento † illius adeptionis, Rot. *deciſ.* 634. *num.* 4. *par.* 1. *rec.* & *in Ciuitatis Caſtelli bonorum* 5. *Iunij* 1620. *coram Eminentiſs. Card. Veroſpio poſt Modern. de manutentione deciſ.* 133. *nu.* 5. *Reuerendiſs. D. meus Decanus deciſ.* 113. *num.* 1. & ſic Hoſpitali eſſe 2
concedendum mandatum † de manutenendo, Olaſcb. *dec.* 3
133. *num.* 6. & 7. Andreas *deciſ.* 61. *nu.* 2. & fuit reſolutum
in *Romana concordia* 15. *Decembris* 1636. *coram me*, & in
puncto quando donator † ſibi reſeruauerat vſumfructum 4
in bonis donatis, Rota *d.* 258. *n.* 2. *par.* 4. *rec.* Quod eò faciliùs
venit admittendum cùm in caſu præſenti poſſeſſio † ſit ti- 5
tulata, Rot. *dec.* 460. *num.* 5. *par.* 3. *dec.* 29. *n.* 5. *par.* 5. *rec.*

Non obſtat, quod tam ante, quàm poſt donationem factam per Octauium Hoſpitali, idem Verardus in quodam
huius domus appartamento inhabitauerit, quia cùm Teſtes
deponant ipſum ibi permanſiſſe vti acerſitum ab Octauio
pro Officio Procuratoris, vt in Summario Hoſpitalis num.
5. eius poſſeſſio fuit iure † familiaritatis, quæ propterea non 6
eſt manutenibilis, *l. qui iure, ff. de acq. poſſ.* Menoch. *de arbitr. caſ.* 160. *num.* 13. *in fin. cum ſeqq.* Rot. *deciſ.* 764. *num.* 3. *par.* 3. *rec.*

Nec refragatur, quod Verardus prætendat habitaſſe in
vim tituli ſibi competentis ex ceſſione, ſeu donatione iuris
adeundi hæreditatem Antonij ſibi facta ab Octauio; Tùm
quia non docetur, prout neceſſario docendum eſſet Antonium in hac parte domus ius aliquod tempore mortis habuiſſe, † atque ita ab illius hæreditate deſumi non poteſt ti- 7
tulus, qui ſuffragetur, *vulg. l. nemo plus ff. de reg. iur. l. traditio in princ. ff. de acq. rer. domin.* Præſertim cùm de oppoſito
potiùs appareat ex depoſitionibus Teſtium Hoſpitalis Sum.
num. 7. dicentium ab ipſo Antonio audiuiſſe tot eius debita
fuiſſe ab Octauio ſoluta, vt nihil ampliùs prætendere poſſet
in bonis paternis; Tùm etiam quia citatus Octauius in ipſomet ceſſionis Inſtrumento declarauit ſe velle ab Antonij
hæreditate abſtinere, vt patet ex verbis dictæ ceſſionis ibi:
Attento quod realiter, & cum effectu ipſe Octauius ſemper, vt ipſe aſſeruit, fuit, eſt, & erit animi, & intentionis ſe velle abſtinere ab hæreditate Antonij, & nolle eſſe ipſius hæredem,
nullum per conſequens ius adeundi dictam hæreditatem ab
Octauio in Verardum † transferri potuit, *cap. nemo poteſt de* 8
reg. iur. in ſexto, l. ſi filius, C. de donat. Rot. *dec.* 360. *num.* 29. *par.* 5. *rec.* Præter quam quod DD. ponderabant ius adeundi † vbi perſonale, alteri cedi, ſeu donari non poſſe, Bald. *in* 9
cap. ex reſcripto n. 1. *verſ. iam ſi*, Abb. *de iur. iur.* & *conſ.* 358. *num.* 2. *verſ. præterea ſi iſta verba lib.* 1. Corn. *conſ.* 206. *nu.* 17. *lib.* 3. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 26. *gloſ.* 1. *n.* 46. Franch.
deciſ. 60. *num.* 1. & 2. Ac eſt perſonæ cohærens inſeparabi- 10
liter, Surd. *conſ.* 463. *num.* 3. & 6. Pappon. *conſ.* 40. *num.* 15.
& 16. Peregr. *dec. Patau.* 151. *num.* 2. & 3. Et hoc adeò ve-
rum eſt, vt hæres antequam adeat nullum † ius habeat in 11
bonis, vel ad bona quod ſit in eſſe formatum, licet illi competat ius adeundi, quod eſt ſolùm ius acquirendi non ius
rei quæſitæ, ita vt hæres non dicatur eſſe locupletior, antequam adeat, Bart. *in l. ſi is poteſt in* 6. *col. ff. de acqu. hæredit.* Caſtr. *in l. filiofam. num.* 13. & *ſeqq.* & *num.* 112. *ff. de legat.* 1. Imol. *in l. Ventri prætærito in fin. ff. de acqu. hæredit.* Alex. *conſ.* 113. *num.* 4. *lib.* 3. Dec. *conſ.* 10. *num.* 15. & *ſeqq. lib.* 5. Bardell. *conſ.* 1. *num.* 26. Pereg. *d. dec. Patau.* 151. *n.* 2. & 3. & fuit latè deductum coram me *in Firmana de Formonis* 9. *Iulij* 1634.

Sed viſa eſt penitiùs tolli omnis difficultas ex eo quod dicta ceſſio, ſeu donatio facta per Octauium fuerit ſimulata,
prout videtur clarè probari ex pluribus præſumptionibus,
& coniecturis, quæ data cauſa ſimulandi, prout in caſu noſtro † plenè probant Cæphal. *conſ.* 198. *nu.* 6. Becc. *conſ.* 52. 12
num. 46. & 47. Crauett. *conſ.* 156. *num.* 7. Grat. *diſcept. for.*
cap. 586. *n.* 24. & 25. vbi quod ſufficiunt duæ † coniecturæ, 13

Caual.

Caual. *deciſ.* 406. *num.* 1. *&* 5. Rot. *deciſ.* 61. *num.* 16. vbi
14 quod ſufficiunt leues † coniecturæ *par.* 5. *rec.* & ſic ceſſio prædicta iuris adeundi nullum ei titulum tribuere potuit,
15 † cùm fuerit ipſo iure nulla, Alex. *conſ.* 542. *numer.* 8. *lib.* 5. Becc. *conſ.* 52. *n.* 35. Honded. *conſ.* 46. *num.* 50. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 308. *num.* 18. *part.* 5. *rec.*

Quod autem adfuerit cauſa ſimulandi manifeſtè probatur ex dicto teſtium Hoſpitalis Summ. num. 9. deponentium ſe audiuiſſe Verardum dicentem quod in tantùm Octauius ei ceſſerat ius adeundi, in quantum voluit liberari à moleſtijs Creditorum ipſius Antonij, & quod propterea ipſe non intendebat aliquod incommodum ex dicta ceſſione reportare, nec ea aliquo modo vti contra ipſum
16 Octauium cedentem, † in quacumque autem materia nulla adeſt melior probatio, quam quæ ex propria confeſſione reſultat, Decian. *conſ.* 63. *num.* 50. *& ſeqq. lib.* 3. Rot. *deciſ.* 188. *num.* 9. *par.* 5. *recent. & deciſ.* 806. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.*

Prima igitur coniectura ad probandum ceſſionem ſimulatam videbatur deduci ex dicto tractatu inito inter Octauium cedentem, & Verardum ceſſionarium euitandi cauſa Creditores Antonij mediante renunciatione, ſeu ceſſione iuris adeundi, hoc enim probato per Teſtes, vt ſu-
17 pra dictum eſt, † ſequens actus ceſſionis præſumitur factus in exequutionem tractatus præcedentis, Crauet. *conſ.* 91. *num.* 9. Alciat. *reg.* 2. *præſ.* 24. *num.* 1. Cæph. *conſ.* 626.
18 *num.* 17. & ad limites illius reſtringitur, † ab eoque declaratur Angel. *conſ.* 248. *num.* 2. *ad fin. verſ. hoc enim*, Cæph. *d. conſ.* 626. *numer.* 16. Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 35. *numer.* 18.

Secunda deducebatur ex eo quod Verardus profeſſus fuit ſe paratum ad retrocedendum Octauio ius ſibi ceſſum,
19 & faciendum circa hoc quicquid ei placuiſſet † circulus enim huiuſmodi magnum eſt fictionis argumentum, Bald. *conſ.* 70. *ante num.* 1. *verſ. conſideremus ergo*, *lib.* 1. Purpur. *conſ.* 152. *num.* 17.

Tertia inſurgit, quia expenſæ omnes rogitus, inſinua-
20 tionis dictæ ceſſionis, † nec non etiam aditionis hæreditatis factæ fuerunt de pecunijs Octauij, non autem Verardi, Pariſ. *conſ.* 54. *num.* 77. *& conſ.* 55. *num.* 56. *lib.* 1. Seraphin. *deciſ.* 1154. *num.* 5.

Quarta elicitur ex eo quod in ipſa ceſſione, ſeu donatio-
21 ne appoſitæ fuerunt clauſulæ inſolitæ, & à natura † ipſius alienæ, non reuocandi eam propter ingratitudinem, paupertatem, ac ſuperuenientiam filiorum, Pariſ. *d. conſil.* 54. *num.* 39. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 35. *num.* 13. Rot. *deciſ.* 24. *num.* 6. *part.* 3. *& deciſ.* 283. *num.* 8. *part.* 5. *recent.*

Quinta coniectura reſultat ex eo quod dicta ceſſio facta fuit procuratori, cuius perſonæ qualitas plurimum vi-
22 detur † conferre ad præſumendum illam non alia intentione factam, quàm euitandi moleſtias Creditorum, Bald. *conſ.* 70. *in princ. verſ. conſideremus ergo*, *lib.* 1. Becc. *d. conſ.* 52. *num.* 56. Et facit quod in hac materia multum attendi
23 ſolet qualitas perſonarum, † ac facti ſeries, *Reuerendiſſ. D. meus Coccinus Decanus deciſ.* 408. *num.* 2. *verſ. atten-*
24 *ta enim*. Et propterea in ea magnum habet locum † iudicis arbitrium, Cæphal. *conſ.* 198. *num.* 14. Crauett. *conſ.* 156. *num.* 14. Menoch. *de arbitr. caſ.* 247. *numer.* 2. Afflict. *dec.* 40. *num.* 19.

Pro ſexta, & vltima deſeruit, quod poſt donationem præfatam Octauius, ſemper permanſit in poſſeſſione bo-
25 norum donatorum, † & præſertim Domus, de qua agitur abſque vlla Verardi contradictione, quæ quidem coniectura viſa eſt potiſſima ad probandum ſimulationem contractus, *l. ſicut*, §. *ſuperuacuam*, *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol.* Bart. *in l. poſt contractum numer.* 4. *ff. de donat.* Bald. *conſ.* 70. *num.* 3. 4. *&* 7. *lib.* 1. Socc. ſen. *conſ.* 264. *num.* 2. *circa med. verſ. ſeptimo*, *& vltimo*, *lib.* 2. Honded. *conſ.* 46. *numer.* 14. *lib.* 1. Pariſ. *d. conſ.* 54. *numer.* 71. *lib.* 1. Rot. *in recent. deciſ.* 24. *numer.* 6. *verſ. ponderabatur quoque part.* 3. *& deciſ.* 208. *num.* 13. *par.* 5. *recent.* Et quod hæc coniectura habeat locum etiam ſi in contra-
26 ctu donationis fuerit appoſita † clauſula, *Conſtituti*, tradit Crauett. *conſ.* 156. *num.* 10. Corn. *conſ.* 121. *numer.* 23. *& ſeqq. lib.* 2. Honded. *conſ.* 46. *numer.* 29. *&* 30. & firmauit Rot. *in d. Romana donationis* 14. *Februarij* 1620. *coram Cardin. Sacrato*, & ratio eſt, quia conſtitutum regu-
27 lariter venit acceſſoriè † ad principalem diſpoſitionem, Honded. *conſ.* 18. *num.* 54. *lib.* 2. Surd. *deciſ.* 157. *numer.* 4. *in fin. & num.* 5. Rot. *deciſ.* 694. *numer.* 9. *part.* 1. *recent.* Et ideò ſi principalis diſpoſitio eſt ſimulata, & nulla, ſimulatum quoquè & nullum eſt † conſtitutum in ea appoſitum, 28
nec eſt aptum aliquid operari, Bald. *in l. ex teſtamento*, *numer.* 3. *C. de fideic.* Pariſ. *conſ.* 59. *numer.* 25. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 694. *num.* 9. *par.* 1. *rec. Reuerendiſs. D. meus Coccinus Decanus deciſ.* 222. *numer.* 5. & fuit latè deductum coram me, *in d. Romana Concordiæ de Caetanis* 1637.

Nec facit, quod Donatio facta fuerit ob benemerita, quia cùm de dictis meritis non conſtet aliundè, quàm per aſſertionem donantis, non ſolùm non tollit, † ſed ùnò au- 29
get ſuſpicionem ſimulationis, Pariſ. *conſ.* 86. *num.* 3. *verſ. tertiò ſimulatio deducitur*, *lib.* 3. Becc. *d. conſ.* 52. *num.* 69. Afflict. *deciſ.* 370. *numer.* 17. *in fin. verſ. ſed toto Sacro Conſilio.*

Non obſtat, quod prædicta probentur per teſtes, contra quorum perſonas multa obijciuntur per Verardum, & in ſpecie contra Matthiam Tomaſinum, quod fuerit Procurator Hoſpitalis, & ſic non poſſet pro eò deponere, quia cùm fuerit reuocatus longè ante eius examen, † ipſius de- 30
poſitioni eſt fides adhibenda, Bald. *in l. dictantibus num.* 4. *in fin. verſ. & ideò ſi procurator C. de teſtam.* Rot. *in Carpen. bonorum* 16. *Martij* 1612. *coram Sacrato impreſſ. poſt* 2. *vol. conſ.* Farinac. *deciſ.* 253. *num.* 3. Quod verò alij Teſtes ſint eius inimici, & cùm eò litigent, non viſum eſt releuare, eò quod inimicitia, & lites contra ipſos fuerint affecta-
tæ, † & ſtudioſè procuratæ ab ipſo Verardo, poſt quàm 31
eorum nomina fuerunt in actis ſpecificata. Bart. *in l.* 1. §. *cum quis num.* 1. *ff. de quæſt.* Alex. *conſ.* 99. *num.* 2. *prope fin. verſ. niſi quando Iudici lib.* 1. Vltra quod ad probandum ſi-
mulationem contractus † admittuntur etiam Teſtes minus 32
idonei, Corn. *conſ.* 63. *numer.* 3. *in fin. &* 4. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 46. *num.* 12. *lib.* 1. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 59. *num.* 26. *in fin. verſ. quod ſimulatio.*

Minus releuat, quod Octauius promiſerit omnia in Inſtrumento ceſſionis contenta obſeruare, contraque non facere, nec venire, quia probata ſimulatione contractus
omnes clauſulæ † in eo appoſitæ fictæ, & ſimulatæ cenſen- 33
tur, nec ſunt alicuius virtutis, vt in terminis dictæ Promiſſionis obſeruandi omnia, tradit Pariſ. *d. conſ.* 54. *num.* 35. *& ſeqq. & ſignanter num.* 38. *&* 40. *lib.* 1. Idque optima ra-
tione confirmat, quia clauſulæ exequutiuæ acceſſoriæ † 34
non alterant, ſed imitantur naturam principalis diſpoſitionis, Clem. 1. *in fin. de præb.* Dec. *conſ.* 304. *num.* 8. Rot. *deciſ.* 739. *num.* 5. *verſ. & meritò par.* 2. *recent.* quod procedit etiam quòd contractus ſit iuratus, quia tale iuramentum
non excludit † ſimulationem nec confirmat contractum 35
ſimulatum, Pariſ. *d. conſ.* 54. *num.* 41. *& ſeqq. lib.* 1. Gozzadin. *conſ.* 3. *num.* 29. Menoch. *lib.* 3. *præſ.* 129. *nu.* 8. Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 35. *num.* 16. *verſ. ſed rurſus*, Molied. *deciſ.* 4. *in fin. de empt. & vendit.* Ac etiam ſi vltra iuramentum promiſſorium reperiatur additum aſſertorium, quod omnia, & ſingula ſint vera, quia hoc iuramentum non nocet, † quoties vt hic illud obijcitur hæredibus iurantis cùm
in eos non tranſeat reatus periurij, & quoties ſimulatio 36
contractus in quo illud appoſitum fuit, allegatur per viam exceptionis ſeu replicationis, vt facit hoſpitale, latiſſimè Pariſ. *d. conſ.* 54. *nu.* 84. *& plur. ſeqq. lib.* 1. Purpur. *conſ.* 478. *num.* 14. *in fin. verſ. & illa verba.*

Ac demum non obſtat, quod Inſtrumentum vt hîc ſit obligatione Camerali † vallatum, Farinac. *de ſimulat. quæſt.* 37
162. *num.* 64. Galleſ. *de oblig. Camer. quæſt.* 18. *numer.* 5. & Rot. *poſt eum deciſ.* 116. *num.* 2. *& deciſ.* 25. *num.* 2.

Nec eſt inſiſtendum, quod cum Hoſpitale habeat cauſam ab Octauio, qui declarauit in donatione ſe velle ab hæreditate Antonij abſtinere, propterea nullum ius in ea habere poſſit, iuxta reg. quod hæreditas non adita non tranſmittatur, & ſic non poſſit moleſtare Verardum in ſua poſſeſſione, quæcumque illa ſit; quia cùm Hoſpitale oſtenderit ſe verum poſſeſſorem, & Verardo nullum ius competat ſuper dicta hæreditate Antonij, nec aliquam poſſeſſionem acquiſiuerit, quæ illi ſuffragetur ad effectum manutentionis vt patet ex ſupra deductis, ſufficit Hoſpitali illum excludere † per eius non ius, *l. vlt. C. de rei vendic.* Caual. *deciſ.* 606. *num.* 11. Rot. *deciſ.* 284. *n.* 4. *in fin.* 1. *par. rec.*

Denique non obſtant teſtes pro parte Verardi examinati deponentes ipſum inhabitaſſe domum de qua agitur iure proprio, & Octauium fuiſſe confeſſum feciſſe dictam donationem, quia cùm poſtea ſubdant vigore donationis, & ex ſupra deductis conſtet donationem fuiſſe ſimulatam, & ex

ea nullum Ius Vetardo quæſitum, ſequitur quod nulla etiam
39 fuerit acquiſita poſſeſſio, † quæ à præcedenti titulo regu-
latur.

Nec dicta confeſſio Octauij aliquid operatur, quia cùm
40 ab initio fuerit ſimulata donatio, † ità etiam fuit ſimulata
aſſerta confeſſio, & omnes alij actus in illius conſequen-
tiam facti; ſimulatio enim non tollitur ex ijs, quæ fiunt poſt
41 contractum, etiamſi ſequantur in exequutionem illius, vt
per Mantic. *de tacit. lib. 8. tit. 25. num. 37.* Farinac. *de ſimu-
lat. & falſit. quaſt. 162. n. 15.*

Et ideò vtraque parte &c.

☞ *Habetur infra in hac parte alia deciſio huius cauſa co-
ram eodem Eminentiſs. Panzirolo ſub die 29. Nouembris
1638.*

R. P. D. PANZIROLO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana pecuniaria de Ghezzijs.

Veneris 8. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Mater Tutrix an poſſit obligare pupillos ad ſolu-
tionem debiti hæreditarij in forma Cameræ,
& inſolidum, & antequam habuerit confir-
mationem à Iudice, & an talis obligatio dica-
tur minoribus præiudicialis. Contrahens cum
Tutore, illum eſſe talem probare debet. Mi-
nor reſtituitur aduerſus omiſſum inuentarium,
& quando.

SVMMARIVM.

1 *Mater Tutrix etiam data in teſtamento à iudice con-
firmari debet, & vide n. 2.*
*Amplia & fortius ſi fuiſſet data in teſtamento minus
ſolemni, & imperfecto, ibidem.*
2 *Mater Tutrix data in teſtamento ſolemni, iudicis con-
firmatione non eget, & n. ſeqq.*
3 *Mater Tutrix, quamuis iudicis confirmatione non
egeat, petit tamen ab eo licentiam adminiſtrandi.*
*Mater Tutrix adminiſtrare non poteſt niſi ſolemnia
confecerit n. 2. & ſeqq.*
4 *Geſta per Matrem Tutricem, antequam ſolemnia con-
fecerit, valent ſi tendunt in vtilitatem pupillorum,
ſecus ſi in damnum.*
*Obligatio Cameralis, & inſolidum pro debito paterno
dicitur pupillis praiudicialis n. 4. & n. 12.*
5 *Contrahens cum Tutore probare debet illum fuiſſe Tu-
torem legitimum de tempore obligationis.*
6 *Probare debens aliquem fuiſſe Tutorem non ſufficit,
ſi probauit quod ille pro tali communiter habeba-
tur.*
*Probare debens aliquem fuiſſe, puta officialem, ſuffi-
cit probare, quod pro tali communiter reputabatur n.
6. & ſeqq.*
7 *Officium Tutoris, & Curatoris eſt auctoritate publicum,
vtilitate vero priuatum.*
*Actus additionis hæreditatis non poteſt exerceri à Tuto-
re, qui ſolemnia non adimpleuit.*
9 *Pupilli, qui ſunt ſupra infantiam debent ipſi cum au-
ctoritate Tutoris hæreditatem adire, non ſolus
Tutor.*
10 *Obligatio minorum, aut pupillorum redundare debet in
eorum vtilitatem, alias non valet.*
11 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 113. habet etiam locum in
hypotheca bonorum.*
12 *Hæres non tenetur niſi pro portionibus hæreditarijs.*
13 *Pecunia citra vitium vſura nullos parit fructus.*
14 *Intereſſe non debetur ex pecunia niſi concurrant requiſita
Caſtrenſis.*
15 *Inuentarium præſeruat hæredem, ac ſi non adiuiſſet.*
*Hæres cum beneficio legis, & inuentarij neque in bonis
proprijs, nec in perſona tenetur ad debitum hæredita-
rium n. 15.*
16 *Minor reſtituitur aduerſus omiſſum inuentarium,
etiam vltrà quadriennium poſt completam minorem
ætatem.*
17 *Sententiam, & decretum approbat, qui illis acquie-
ſcit, & non appellat.*
18 *Mandatum procuræ reſultat ex productione inſtrumen-
torum.*
19 *Reſtitutio conceditur minori aduerſus omiſſionem in-
uentarij, quando hæreditas eſt legatis, & debitis
obligata.*

DECISIO LXIV.

DOmini dixerunt Ioannem Antonium, Franciſcum,
& Angelum de Ghezzijs non teneri via executiua ad
ſoluendum debitum paternum ſcutorum 4626. hæredibus
Ardiccionij non obſtante, quod à Fauſtina matre vti eorum
Tutrice, & Curatrice fuerint obligati inſolidum, & in for-
ma Cameræ, & tanquam patris hæredes ad faciendam præ-
dictam ſolutionem, fundamentum reſolutionis fuit, quia
ex triplici capite viſa eſt oriri nullitas, & inualiditas dictæ
obligationis, & primò, quia non probatur Fauſtinam de eo
tempore ſuſcepiſſe legitimè tutelam filiorum cùm non ad-
huc confirmata fuiſſet in Tutricem † à Iudice, prout erat 1
opus ſtante quod data fuerat à Viro in teſtamento minus
ſolemni, & imperfecto, *l. qui à patre 3.* & ibi Bart. *ff. de con-
fir. Tutel. & l. 2. C. eodem.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ. 29.
num. 6.* Guttierez. *de tutelis p. 1. cap. 5. num. 8. in fin. verſ. ſo-
lum quando.* Et quatenus dicatur matrem non indigere
confirmatione, † hoc debet intelligi quando fuit relicta 2
Tutrix in teſtamento ſolemni, vt per d. Gutierez. *cap. 8.
num. 19. verſ. & ita teneo.* Vltra quod nec petierat ab eo-
dem Iudice licentiam † adminiſtrandi, nec alia ſolemnia 3
iuris impleuerat, prout erat, neceſſe, vt per Bart. *in l. legi-
timos 5. ff. de legit. Tutor.* Gut. *d. par. 1. cap. 5. num. 9.* Put.
deciſ. 427. num. 7. lib. 2. in correct. Et ideò geſta ab ea ſub-
ſtinentur dumtaxat ſi tendunt ad commodum, & vtilita-
tem Pupillorum, ſecus autem † ſi ſint eiſdem præiudicialia, 4
prout eſt ipſorum obligatio inſolidum, & in forma Ca-
meræ pro debito paterno, Caſtr. *conſ. 355. numer. 4. verſ.
item dico p. 1.* Borgnin. *de Tut. & Curat. num. 25.* Gratian.
diſcept. forenſ. 28. num. 10. Rota *deciſ. 360. num. 4. & duobus
ſeqq. p. 4. recen.*

Onus verò probandi Fauſtinam legitimè ſuſcepiſſe tute-
lam ante dictam obligationem † incumbit hæredibus Ar- 5
diccioni, qui contraxerunt cum ea vti Tutrice, & Cura-
trice ad Text. *in l. qui cum alio, ff. de reg. iur.* Grat. *conſ. 91.
num. 27. & ſeqq. lib. 1.* Franc. *deciſ. 206. num. 3. in fine verſ.
ex aduerſo dicebatur, & ſequentibus.* Non enim ſufficit pro-
batio, quod communiter † haberetur pro tali ex *l. Barbarius
ff. de offic. Prætor.* Quia lex illa habet locum ſolùm in eo cu-
ius officium eſt publicum vtilitate, & auctoritate ſecus au-
tem in Tutore, & Curatore cuius officium licèt auctorita-
te ſit publicum, eſt tamen vtilitate priuatum, vt per Abb. *in* 7
cap. poſt ceſſionem numer. 17. verſ. pro hoc allegat. de probat.
Felin. *in cap. ad probandum numer. 2. circa med. intellige de
ſent. & re iudic.* & alios latè cumulatos per Gabr. *tit. de pro-
bat. concl. 8. num. 2.*

Secundò dicebatur nulla, & inualida dicta obligatio,
quia per eam Fauſtina immiſcuit dictos pupillos, & mino-
res in hæreditate paterna faciendo eos hæredes patris, quod
tamen facere non potuit ex quo actus iſte aditionis vti ſo-
lemnis, & nimis obligatorius non † poteſt exerceri à Tu- 8
trice, quæ ſolemnia legis non adimpleuit. Bald. *conſ. 226.
num. 1. circa med. verſ. illud eſt certum lib. 2.* Ruin. *conſ. 95.
num. 11. verſ. ſi tamen non fecit lib. 2.* Caſtr. *d. conſ. 355. nu.
4. poſt med. verſic. tamen quia par. 1.* Accedente præſer-
tim quod Ioannes Antonius, & Angelus erant ſupra in-
fantiam, † & propterea ſola mater Tutrix non potuit eoſ- 9
dem declarare hæredes, ſed ipſimet cum Tutricis auctori-
tate debebant hæreditatem adire, *l. Pupillus ſi fari,* & ibi
gloſ. *ff. de acquir. hæred.* Iaſ. *in l. pro hærede 20. numer. 8. ff.
eodem,* Borgnin. *de Tutor. & Curat. num. 68. verſ. ſi autem
minor,* Gutierez. *de tutelis par. 2. cap. 1. nu. 111.*

Tertiò denique viſa eſt nulla dicta obligatio, quia non
fuit facta in euidentem Pupillorum, ac minorum vtilita-
tem, † prout requirebatur ex diſpoſitione *Statuti Vrbis* 10
lib. 1. cap. 113. quod habet locum † etiam in hypotheca bo- 11
norum, vt per Tiraq. *in tract. de leg. connub. gloſ. 5. quæſt.
9. num. 109.* Carpan. *ad Statutum Mediolan. c. 328. num.
47.* Seraph. *deciſ. 1242. num. 2.* Quod autem potius fuerit
in præiudicium, ac damnum facile patet ex eo quod pen-
dente termino adeundi, & inuentarium conficiendi fue-
runt Pupilli obligati à matre inſolidum, & in forma Ca-
meræ ad integrum debitum hæreditarium ſcutorum 4626.
cum

Digitized by Google

cùm tamen de iure non tenerentur etiam vti hæredes pa-
12 tris, † niſi pro portionibus hæreditarijs, *l. 2. C. de hæredit.*
act. Surd. *deciſ.* 90. *num.* 2. Grat. *deciſ. March.* 146. *num.* 2.
Tum etiam quia pro dicto debito conſiſtente in pecunia
fuerunt obligati ad præſtandum vniforme intereſſe ad ra-
tionem ſcutorum ſex pro quolibet centenario, & tamen
13 regulariter pecunia citra vitium vſuræ † nullos parit fru-
ctus, Decian. *conſ.* 2. *num.* 22. *lib.* 1. Cenc. *de cenſib. part.* 1.
cap. 3. *quæſt.* 1. *art.* 6. *num.* 21. neque pro ea debetur aliquod
14 intereſſe † non concurrentibus requiſitis, Paul. de Caſtr.
in l. 1. *& l. final. ff. de eo quod cert. loc.* quem ſequuntur Ro-
land. *conſ.* 35. *num.* 13. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 322. *num.* 5. Honded.
conſ. 50. *num.* 30. *lib.* 1. Grat. *diſcept.* 244. *num.* 12. Put. *deciſ.*
237. *lib.* 1.

Nec refragatur dicere, quod etiam quatenus dicti de Ghezzijs non tenerentur executiuè ad ſoluendum dictas pecunias vigore dictæ obligationis nihilominus teneantur vti hæredes patris, quia circumſcripta d. obligatione non adeſt alius actus ab ipſiſmet geſtus hæreditario nomine præter aditionem hæreditatis formaliter factam poſt obitum Fauſtinæ, cum beneficio tamen legis, & inuentarij legitimè confecti præuia reſtitutione in integrum quatenus opus eſſet obtenta à ſecundo Collatorali citatis omnibus Creditoribus certis, & incertis, quod inuentarium præſer-
15 uauit eos, † ac ſi non adiuiſſent, & propterea, nec execu-
tiuè, neque de bonis proprijs, & perſona tenentur ad di-
ctum debitum ſoluendum, iuxta *deciſ. Reuerendiſs. D. mei*
Decani 151. *num.* 2. *& ſeq.* & fuit dictum in *Viterbien. Cen-*
ſus 5. *Decembris* 1636. *coram me.*

Non obſtat, quod inuentarium fuerit confectum extra
tèrminum datum à lege, tum quia dicti de Ghezzijs tempo-
re aditionis erant minores, & ſic eis competebat benefi-
16 cium reſtitutionis in integrum † etiam vltra quadriennium
poſt completam minorem ætatem, per Text. *in l. Pupillus*
in auth. de hered. & falcid. Pariſ. *conſ.* 65. *nu.* 55. *lib.* 3. Surd.
conſ. 95. *num.* 7. & 8. Grat. *diſcept.* 656. *num.* 3. tum etiam
quia hæredes Ardiccioni, ſiue eorum Procurator fuit ex-
preſsè citatus ad dicendum cauſam quare dicti minores non
eſſent admittendi ad conficiendum inuentarium nihilùè
pro parte ipſorum oppoſuit tam ante, quàm poſt interlo-
quutoriam factam à Iudice, nec ab ea appellauit, itavt
17 cenſendus ſit actis † prædictis conſenſiſſe, & acquieuiſſe,
Bald. *in auth. ſi omnes num.* 11. *&* 12. *C. ſi min. ab hered. ſe*
abſt. Alex. *conſ.* 136. *num.* 2. *lib.* 2. Vant. *de nullit. ex defect.*
proceſſ. num. 41. cum alijs cumulatis per Giurb. *deciſ.* 70.
num. 12.

Nec poteſt dubitari de mandato dicti Procuratoris ex
quo nomine dd. hæredum Ardiccioni die præcedenti pro-
duxerat contra eoſdem de Ghezzijs inſtrumentum publi-
cum crediti ſuorum principalium ex cuius productione
18 † reſultat ſufficientis mandati præſumptio, Greg. *deciſ.* 176.
num. 8. Rota *deciſ.* 185. *num.* 3. *part.* 2. *recent.*

Nec valet dicere, quod dicta hæreditas Caroli patris dd. Pupillorum, & minorum erat locuplex, & ſic ceſſare beneficium reſtitutionis, quia cum illa eſſet legatis, & oneribus grauata pluribuſque debitis inuoluta minores poterant litibus vexari, quod ſufficit ad effectum, vt iſti valeant obtinere reſtitutionem, vt latè per Surd. *d. conſ.* 95. *num.* 9. 10. *& pluribus ſeqq.* Mareſcott. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 98. *num.* 11. *&* 12. *& ſeqq.* Gregor. *deciſ.* 181. *num.* 2. *&* 3.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Fideicommiſſi.

Veneris 18. *Iunij* 1638.

ARGVMENTVM.

In primogenituris vbi non adeſt alia ratio conſeruandæ agnationis comprehenduntur etiam fœminæ. Qualitas maſculinitatis expreſſa in primo gradu primogenituræ, non cenſetur repetita in ſequentibus, licet illa per modum regulæ fuiſſet à Teſtatore ordinata, modo tamen neque in principio, neque in fine teſtamenti illam expreſſerit, ſed eam ad caſum particulare reſtrinxerit.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum factum ad fauorem primogeniti comprehendit fœminas, & num.* 5. *&* 13.
Progenies appellatione veniunt fœminæ quoties non adeſt ratio conſeruandæ agnationis, num. 1.

2 *Fideicommiſſum vbi eſt in vnam lineam ingreſſum, in ea manere debet, donec ibi capaces reperiuntur, & num.* 6.

3 *Qualitas maſculinitatis appoſita grauato ſi deceſſerit ſine filijs maſculis æquè intelligitur de filijs primi gradus, ac vlterioribus deſcendentibus, & num. ſeqq. vbi vide.*

5 *Fœminæ ex proprietate verborum veniunt, nec remanent excluſæ in primogenituris, & num.* 13.

7 *Qualitas maſculinitatis expreſſa in primo gradu ſubſtitutionis, vel primogenituræ, non qualificat ſequentes, & quare.*

8 *Verba teſtatoris*, intendendo ſempre de' maſchi, *quando per modum regulæ, cenſeantur prolata, vel ad caſum particularem reſtricta, & num. ſeqq.*

11 *Dictio*, ſemper, *in fideicommiſſis quando operetur effectum in omni tempore, & gradu, & quando non, & num. ſeqq.*

12 *Verba Teſtatoris, quæ rationem reſpicere videntur, ſi in principio, vel in fine fuerunt appoſita, totam qualificant diſpoſitionem.*

13 *Secus ſi ad caſum particularem fuerunt reſtricta, quia tunc ſufficit, vt illum qualificent, & num. ſeqq.*

14 *Qualitas maſculinitatis appoſita perſonæ in qua primogenitura fundari debet non operatur excluſionem fœminarum in caſibus de iure permiſſis, & num. ſeqq.*

DECISIO LXV.

CEnſuerunt Domini perſiſtendum eſſe in deciſis 27.
Nouembris * præteriti, quia de fideicommiſſo con-
ſtat ad fauorem fœminarum lineæ Ioannis Pauli filij pri-
mogeniti Cæſaris, filij Iſabellæ, quandoquidem vocantur
poſt maſculos eiuſdem lineæ, & gradus ſub termino colle-
ctiuo plurium graduum, & perſonarum de progenie in
progeniem, ſub † quo fœminæ comprehenduntur ceſſante 1
ratione conſeruandæ agnationis, vt in præſenti, Craſs. *in §.*
fideicommiſſum quæſt. 15. *num.* 6. Menoch. *conſ.* 926. *num.* 24.
Fuſar. *quæſt.* 385. *num.* 12. poſt alios ab eiſdem allegatos,
& poſtquam fideicommiſſum primogeniti lineam ingreſ-
ſum eſt, ſicuti ingreſſum eſt in Io. Pauli lineam, † donec 2
capaces in eadem linea reperiuntur prout eſt Comitiſſa Iu-
lia, cæteri remotiores, & lineæ diuerſæ ſemper excludun-
tur niſi de expreſſa teſtatoris voluntate contrarium colliga-
tur, Molin. *de Primog. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 29. Peregr. *de fidei-*
commiſ. art. 27. *num.* 14. Fuſar. *quæſt.* 387. *num.* 55. cum alijs
in deciſione, quæ reuidetur adductis.

Non obſtat, quod de manifeſta voluntate teſtatoris ex-
cludendi fœminas ne dum in ipſius primogenituræ intro-
ductione, & origine, ſed & in progreſſu quoad omnes
ſui partes ſufficienter probetur, ex eo quod qualitas maſcu-
linitatis in conditione † obitus Iſabellæ ſi ſine filijs maſcu- 3
lis deceſſerit intelligatur ne dum de filijs primi gradus, ſed
& nepotibus, & pronepotibus, & cæteris deſcendentibus,
Peregr. *art.* 25. *num.* 32. Fuſar. *quæſt.* 403. *num.* 23. Surd. *conſ.*
564. *num.* 7. Menoch. *conſ.* 1203. *num.* 34. *& deciſ.* 237. *n.* 5.
part. 5. *diuerſ.*

Quoniam prædicti omnes non abſolutè admittunt hanc
repetitionem qualitatis maſculinitatis, ſed † cum diſtin- 4
ctione quando ſcilicet agitur de perſonis in eadem oratione,
ſeu diſpoſitione poſitis, aut de perſonis in diuerſa oratio-
ne vocatis, primo caſu facilius admittitur, ſed non ſem-
per niſi concurrat eadem vel maior ratio. Secundò verò
caſu difficilius admittitur repetitio in ſequentibus gradibus
niſi ex alijs conuincatur repetitio eiuſdem qualitatis, aut ex
eadem teſtatoris voluntate, puta quia fuerit contemplata
agnatio, vel aliæ ad excluſionem fœminarum concurrant
coniecturæ, vnde cùm non agatur de perſonis in eodem
gradu, & vocatione, aut conditione poſitis dum Iſabella
deceſſit Cæſare maſculo relicto, ſed de ſucceſſiuo gradu
filiorum Cæſaris, in quo concurrebant Io. Paulus pater
Comitiſſæ Iuliæ primogenitus, & Lucretius alterius Lu-
cretij genitor ſecundo genitus, merito ceſſare debet effe-
ctus repetitionis remanente naturali, & ciuili intellectu,
quod fœminæ eiuſdem gradus, † & lineæ ex proprietate 5

verbo-

verborum non remaneant excluſæ in primogenituris,
Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 4. Menoch. *conſ.* 926. *num.* 24.
& præſumpt. 84. *num.* 7. *lib.* 4. Fuſar. *quæſt.* 385. *num.* 12. Pe-
regr. *eodem art.* 25. *num.* 33. Valenzol. *conſ.* 97. *num.* 77. *vol.* 1.
6 & vlterius non fiat tranſitus † ad lineam Lucretij donec in
linea Io. Pauli capaces reperiuntur, Couar. *pract. qq.*
cap. 38. *num.* 6. Molin. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 29. Peregr. *art.* 27.
num. 14.

Quod ſi de paritate rationis contendatur cum non verſe-
mur in primo caſu, quoad perſonas in eadem conditione,
aut diſpoſitione poſitas, ſed de alijs in diuerſa oratione
poſitis, de paritate rationis non eſt agendum, ſed de
coniecturis voluntate teſtatoris exprimentibus, vt ſupra
fuit dictum, & nihilominus neque maior, neque par ra-
tio poteſt conſiderari ad inducendam repetitionem maſcu-
linitatis in ſucceſſiuis gradibus, quia alia eſt ratio qua te-
ſtator motus fuit in vocatione filij, aut nepotis maſculi fi-
liarum in ipſius primogenituræ introductione, & origine,
& alia pariter diuerſa, quæ conſideratur in progreſſu pri-
mogenituræ, nam prima tendit ad ponendam perſonam in
qua eſt radicanda primogenitura, in ſecunda non alteran-
7 tur regulæ primogenituræ, & propterea † quod eſt appo-
ſitum qualificatiuè, non extenditur ad aliam perſonam,
aut gradum ad fœminarum excluſionem, & in his terminis
ſupradictam diſtinctionem benè comprobant Valenzuol.
ſupracitato conſ. 97. *n.* 77. *&* 78. *vol.* 1. Belluſ. *conſ.* 1. *n.* 191.
Burgoſ. de Paz. *conſ.* 29. *num.* 57.

8 Nec pariter releuant quæ replicantur † ad ſuſtinendam
expreſſam teſtatoris voluntate quoad fœminarum exclu-
ſionem concurrente maſculo quamuis alterius, & diuerſæ
lineæ ex verbis eiuſdem teſtamenti, ibi, *mancando la Si-*
gnora Iſabella ſenza figliuoli intendendo ſempre de' maſchi,
9 allegando rationem ex proprietate verbi, *ſemper*, † apti
comprehendere omne ſucceſſionum tempus omneſque
gradus, & auctoritates idem tenentes, & comprobantes.

Quia deciſio, quæ reuidetur tam ex mente eorum qui
pro maſculis adducti fuerunt, quam eorum qui pro fœmi-
nis allegantur diſtinguendo ſatisfacit, vt videatur an illa
10 verba ſint adiecta in teſtamento per modum regulæ, † vel
ad caſum particularem, & ad particularem prouiſionem
fuiſſe adiecta reſpondet deciſio, & in hac parte nullus ex al-
legatis pro maſculis diſſenti, quando adijciuntur particula-
ri præordinationi.

Non obſtat, quod aliqua ratio diuerſitatis allegari non
11 poſſit, quare † illa dictio, *ſemper*, operari non poſſit ſuos
effectus in quocumque tempore, & quocumque gradu ſuc-
ceſſiuo.

Quoniam plura ponderantur pro diuerſitate rationis in
deciſione quæ reuidetur, & hodie eadem accuratius diſcuſ-
ſa magis placuerunt, non enim prædicta verba leguntur in
12 proœmio teſtamenti, neque in fine, † ſed immediate ad
caſum, *ſi Iſabella deceſſerit ſine filijs*, quo caſu ſufficit, vt
qualificentur, aut apta ſint ſemper qualificare caſum cui
adijciuntur abſque eo quod in abſtractu operentur fœmi-
narum excluſionem contra regulas primogenituræ non ex-
cludentes fœminas, quod in ſpecie aduertunt Ramon.
conſ. 100. *num.* 49. Seſſa *deciſ. Aragon.* 412. *num.* 43. Caſanat.
conſ. 47. *num.* 50. *&* 53. Caſtill. *lib.* 2. *controu. cap.* 71. *&* 72.
Caſus autem præordinatus à teſtatore reſpiciebat introdu-
ctionem primogenituræ in maſculo, qui poterat diuerſis
temporibus contingere, tam in filijs Iſabellæ primogenitæ,
quàm in ſecundo, & tertiogenitæ, vt propterea ſemper de
14 maſculo eſſet intelligendum, † ſequendo proprietatem
verborum, & mentem teſtatoris, & retinendo præuiden-
tiam caſus obitus Iſabellæ ſine maſculis, qui non contingit,
ex quo deceſſit relicto Cæſare filio, & hanc diſtinctionem
15 de introductione † primogenituræ per maſculos, & de
progreſſu ſecundum regulas, benè comprobat Valenzol.
allegato conſ. 97. *num.* 77. *&* 78. dicens, ideò quia illa quali-
tas maſculinitatis appoſita fuit in perſonam, in qua radican-
da erat primogenitura non debet operari excluſionem fœ-
minarum in ſuis caſibus de iure admiſſis.

Et ita &c.

☞ *Supradicta deciſio in hac cauſa ſub die 27. Nouembris 1637.*
habetur ſupra in 7. part. recent. deciſ. 249. vbi in fine ci-
tantur aliæ deciſiones concordantes.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Redditionis rationis.

Veneris 18. Iunij 1638.

A R G V M E N T V M.

Agitur in hac deciſione ſummatim materia fra-
tris ſoluentis debita hæreditaria Patris, quan-
do ab alio fratre ratam ſibi tangentem poſſit re-
petere.

S V M M A R I V M.

1 *Frater, ſoluens debitum hæreditarium Patris, poteſt co-*
gere fratrem, vt ſoluat partem ſuam, vel eam compu-
tet in diuiſione, & num. 4.

2 *Frater tutor, vt ex pecunijs hæreditarijs debita hæredi-*
taria ſoluere teneatur, probari debet pecunias in hære-
ditate fuiſſe.

3 *Hæres tenetur ſoluere iure actionis alimenta à defuncto*
legata, etiam ſi alimentandus haberet aliunde.

4 *Hæres ſoluens debitum hæreditarium, ſuam ratam à co-*
hærede repetit.

5 *Expenſæ neceſſariæ factæ in nuptijs, iuxta morem Patriæ*
veniunt reficiendæ.

6 *Frater tenetur contribuere ad expenſas honorificas fa-*
ctas pro ſorore.

7 *Filius poteſt ſoluere debitum à Patre in teſtamento reco-*
gitum, ratamque ab alijs fratribus rectè repetit.
Bonæ fidei recognitio ſemper fieri poteſt, etiam in teſta-
mento.

8 *Recognitio bonæ fidei non poteſt ſub prætextu erroris re-*
uocari, etiamſi ad alium negotium ſpectare appareat,
& de ratione.

DECISIO LXVI.

IN hac cauſa, cum agatur inter fratres Rota voluit, quod
rogarem aliquem mercatorem primarium, vt videret
computa, & referret; Et ego de ordine Rotæ deputaui
D. Iacobum Beſpinum primarium Mercatorem, & virum
æquè probum, ac idoneum, qui in gratiam Rotæ hoc mu-
nus accepit, & fecit ſuam relationem, & ſic propoſui cau-
ſam 15. Martij huius Anni, ſed nihil fuit reſolutum, & re-
miſſa cauſa ad 17. eiuſdem menſis, cùm hinc inde multa
dicerentur, Rota ordinauit vt videretur, an eſſet ſtandum
relationi, & repropoſita cauſa 26. Aprilis ſequentis, Rota
voluit, quod R. P. D. meo Buccabella ſtuderet componere
partes iuxta vota Dominorum, ſed cum nihil potuerit ab
eo concludi, proſequendo diſputationem dubitaui. An à
relatione eſſent detrahendæ quinque partitæ, de quibus in-
fra, quia Agentes pro Ioanne Baptiſta perſiſtebant, vt de-
bitum Simonis fratris ſimpliciter ſibi ſolueretur, non habi-
ta ratione ad illius creditum, ſed hæc prætenſio viſa fuit Do-
minis, nec iuridica, nec conueniens, ideò ſuper dictis quin-
que partitis hodie Domini diſceptarunt.

Et quantum attinet ad primam partitam fructuum dota-
lium ſortis, Cenſuum, & Societatis officiorum, aſcenden-
tium ad ſummam ſcutorum 1903. dixerunt Domini eam
non eſſe detrahendam, ſed admittendam, cum frater ſol-
uens debitum † paternæ hæreditatis poſſit agere aduerſus 1
alium fratrem, vt ſoluat partem ſuam, vel in diuiſione eam
computare in illius partem, *l. his conſequenter in* §. *Celſus*,
vbi Alberic. *num.* 3. *ff. famil. erciſcund.* Surd. *de alim. tit.* 6.
quæſt. 12. *num.* 34. *& ſeqq.*

Neque obſtat, quod Cenſus, & Societates prædictæ de-
buiſſent extingui ex pecunijs hæreditarijs, quia circa hoc
non poteſt dici negligens Simon, niſi probetur adfuiſſe in
hæreditate † pecunias in tanta quantitate, vt ex eis com- 2
modè dicta debita ſoluere potuiſſet, *l. quoties* 10. §. *ſicut*
autem, *ff. de adminiſtr. tutel.* qui textus loquitur conditio-
naliter, vt notat Laurentius de Pinu *conſ.* 60. *num.* 14. Ruin.
conſ. 93. *num.* 7. *in fine*, *& num.* 8. *lib.* 5. Gutier. *de tutel. p.* 2.
cap. 9. *num.* 48.

Et veritas facti comprobatur, quia licet peruenerint ad
manus Simonis ſcuta 21155. tamen ex dicta ſumma fue-
runt ſoluta alia debita vſque ad 13636. reliqua verò ſumma
vſque ad quantitatem dictorum ſcutorum 21155. peruenit
ad eius manus in pluribus vicibus, & in diuerſis annis, &
propte-

propterea ex illis à dicto Simone ſolui vnico contextu, &
tempore tot debita non potuerunt.

Quantum attinet ad ſecundam partitam affictuum ſolu-
torum Excellentiſs. D. Duci Cæſarino, de ea reſeruarunt
Domini, vt particulariter videretur.

Quantum ad partitam Matris ſcutorum 1370. cum di-
ctæ pecuniæ fuerint expenſæ in victu, & veſtitu Matris,
3 & in hoc adſit Patris † præceptum, vtique hæredes ad hoc
debitum tenentur iure actionis, etiam ſi Mater habuiſſet
aliunde vnde ſe alere, Alexand. *conſ. 7. num.* 10. *lib.* 2. Ro-
land. *conſ.* 55. *num.* 5. *lib.* 2. Seraph. *deciſ.* 447. *num.* 8. *& in
recent. deciſ.* 186. *num.* 1. *& deciſ.* 199. *num.* 5. *part.* 4. & pro-
4 pterea cum ſolus Simon † ſoluerit hoc debitum, a fratre
cohærede ratam repetere poteſt, *dicta l. bis conſequenter* 18.
§. *Celſus, ff. famil. erciſc.* & ita iſta quoque partita non eſt
detrahenda, ſed admittenda, maximè quod dictus Ioan-
nes Baptiſta de anno 1629. conſecutus fuit ſuam partem
bonorum ſtabilium, cenſuum, & mobilium hæredita-
riorum.

Quarta partita, quæ continet arredium, ſed dicitur ac-
concium datum ſorori, & alias expenſas factas in nuptijs,
quæ aſcendunt ad ſcuta 700. minus eſt detrahenda, cum
5 contineat † impenſas neceſſarias, iuxta morem Patriæ,
quæ fieri debent, Alexand. *conſ.* 36. *num.* 1. *& ſeqq. lib.* 6.
Laurentius de Piou *in conſ.* 109. *n.* 3. *&* 4. Gabriel. *conſ.* 153.
num. 2. *lib.* 2. Theſaur. *deciſ.* 192. *num.* 9.

Neque obſtat, quod pater reliquerit dotem filiæ, & iuxta
illius quantitatem ſe obligauerit Ioannes Baptiſta, & pro-
pterea non teneatur ad dictum acconcium. Quia licet non
teneatur ex præcepto paterno, tenetur tamen ex officio
6 fraterno, † quia frater tenetur contribuere ad expenſas ho-
norificas factas pro ſorore, vt fuit dictum in cauſa *Romana
de Patritijs* 16. *Iunij* 1624. *coram me*.

Quinta partita eſt ſcutorum 652. ſolutorum D. Equiti
Caſſiano Puteo occaſione Societatis officij, pro cuius in-
telligentia ſciendum eſt, quod licet D. Dux Cæſarinus rece-
perit dictas pecunias à dicto D. Equite cum fideiuſſione
Ioannis Pauli Patris iſtorum fratrum, & poſtmodum idem
Dux creditor Simonis occaſione affictuum dederit ei facul-
tatem extinguendi dictam Societatem ex paghis affictus, in
quibus erat debitor, & ſic præſumatur, quod dictus Simon
ex paghis prædictis extinxerit dictam Societatem, & per
conſequens iſta partita videatur detrahenda. Nihilominus
fuit conſideratum, quod Ioannes Paulus agnouit iſtum de-
bitum tanquam proprium, cum in articulo mortis dixerit,
quod multa debita remanebant ſoluenda, & ſubiunxit: *E
piu ſi deue pagare quello, che ſi reſta al Caualiere del Pozzo
7 da noi*; vnde agnouit debitum proprium, & † filius benè
potuit ſoluere iuxta voluntatem Patris, & illius bonæ fidei
recognitionem, quæ ſemper fieri poteſt, ſan. mem. Greg.
deciſ. 167. *num.* 5. *&* 6. etiam in teſtamento, Seraph. *deciſ.*
1488. *per totam*.

Nec eſt verum, quod iſta aſſertio Patris ſit erronea ſtan-
te Inſtrumento, in quo D. Dux erat principalis, & Io. Pau-
lus fideiuſſor, quia cùm inter iſtas partes adeſſent plura ne-
gocia ex iuſta cauſa Io. Paulus potuit moueri ad faciendam
8 iſtam declarationem, † quia potuit iniri nouus contractus
inter ipſos, Seraph. *deciſ.* 1488. *num.* 4. & benè facit Alex.
in l. qui Roma, §. *duo fratres*, *num.* 54. *ad finem*, *verſ. iſta
quaſtio ſic firmata*, *ff. de verb. oblig.* Mantic. *de tacit. lib.* 26.
tit. 2. *num.* 16. *ad medium*.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. C A R I L L O,

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Rheginen. Communiæ.

Lunæ 21. *Iunij* 1638.

A R G V M E N T V M.

Sententia nulla etiam quod eſſet iuſta reuocari debet: Iniuſta dicitur ſententia, quæ non iuſtificatur ex actis. Citatio reſpicit defenſionem, ideò non poteſt omitti. Poſſeſſionem probare non ſufficit, vbi non ſola poſſeſſio, ſed qualitas poſſeſſionis controuertitur.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia dicitur nulla ſi non interuenit citatio ad ſententiam, & num.* 9.

2 *Sententia etiam iuſta, emanata ſine citatione ad ſententiam, reuocari debet.*

3 *Citatio non requiritur vbi iudex extraiudicialiter, & per modum prouiſionis proceſſit.*

4 *Notificatio ſententia poſtea parti facta ſupplet citationis defectum intellige, vt num.* 11. *& ſeqq.*

5 *Acta ſunt publica ſcriptura negociorum, qua in iudicio aguntur.*

6 *Extraiudicialiter qua fiunt non acta, ſed facta appellantur.*

7 *Subſtantia iudicij dicuntur perſona Iudicis, Actuarij, Actoris, & Rei.*

8 *Iudex procedens per viam ſententia Chriſti nomine inuocato, non poteſt dici extraiudicialiter proceſſiſſe.*

9 *Citatio reſpicit defenſionem de iure naturali, & diuino, ideoque non poteſt omitti.*

10 *Citatio requiritur etiam in decreto ſummariſſima manutentionis.*

11 *Intimatio ſententia non ſupplet defectum citationis, vbi agitur de maximo praiudicio.*

12 *Sententia diffinitiua lata per cedulam ſine partis citatione, non conualidatur per illius intimationem poſtea ſubſecutam.*

13 *Sententia, qua non probatur ex actis remanet notoriè iniuſta, & num.* 20.

14 *Sententia iniuſta reuocari debet, & num.* 20.

15 *Iudici aliquid afferenti in ſententia non creditur, niſi id quod aſſeritur ex actis iuſtificetur.*

Epiſcopo atteſtanti in ſua collatione quem eſſe filium patrimonialem non creditur, num. 15. *& ſeq.*

16 *Epiſcopo non creditur ſuper his, qua ad eius officium non pertinent.*

17 *Actus aliquem feciſſe in aliqua Eccleſia non ſufficit probare, ſed requiritur illos fuiſſe factos tamquam ab vno de clero, & numero presbyterorum eiuſdem Eccleſia.*

Poſſeſſionem probare non ſufficit, vbi vis non in poſſeſſione, ſed in qualitate illius conſiſtit, num. 17.

18 *Qualitas à lege ponderata, non ſolum eſt de ſubſtantia probationis, ſed etiam ipſius facti.*

19 *Teſtes numero plures probant in omni materia, & num.* 21.

20 *Sententia qua non iuſtificatur ex actis remanent iniuſta, & per conſequens reuocanda, & ſupra num.* 13. *&* 14.

21 *Teſtes deponentes de certa ſcientia plenè probant.*

Teſtium defectus per pluralitatem ſuppletur, num. 21.

22 *Subſtinens onera alicuius loci alteri Terra, vel oppido vniti, cenſetur etiam ſubſtinere onera dd. Terra, & oppidi.*

Conſuetudo reſtricta ad aliquam Terram, non poteſt extendi ad Terram illi vnitam.

Ampliа etiam, quod eſſet reſtricta ad homines vnius Parochia tantum, ibidem.

DECISIO LXVII.

RESolutum fuit ſub die 22. Iunij * ſuperioris anni ſen-
tentia Ordinarij Rheginen. in qua pronunciatum ex-
titit Franciſcum Firmianum eſſe admittendum in Cappel-
lanum, & ad percipiendos fructus, ſeu diſtributiones quo-
tidianas Eccleſiæ Immaculatæ Conceptionis nuncupatæ
Communiæ Terræ Fluminis Motum, eſſe confirmandam
tanquam validam, & iuſtam; ſed poſtea cauſa repropoſita
ſuper eiſdem, reque maturius diſcuſſa, poſt ſextam repropo-
ſitionem dixerunt Domini recedendum fore à deciſis, &
conſequenter ſententiam reuocandam, tam ex capite nul-
litatis, quam iniuſtitiæ.

Nullitas quidem redditur manifeſta ex reuolutione to-
tius proceſſus, vbi non reperitur citatio † ad ſententiam 1
prout de neceſſitate requiritur, ne actus dicatur nullus, *l. de
vnoquoque ff. de re iud. Clem. paſtoralis eod. tit.* Gabr. *de ci-
tat. concl.* 1. Marant. *in prax. part.* 6. *verb. citatio num.* 2.
& 3. Verall. *deciſ.* 128. *num.* 2. *part.* 3. imò ea tali tantum
defectu venit ei ſententia tanquam nulla † reuocanda, li- 2
cet alias eſſet iuſta parte prout hic opponente, Ferret. *conſ.*
265. *num.* 4. Cæſ. de Graſs. *deciſ.* 9. *num.* 8. *&* 12. *de cauſ.
poſſ.*

Digitized by Google

poſſ. & propriet. cum alijs relatis per Illuſtriſ. D. meum Decanum *in deciſ.* 206. *num.* 3.

Nec ſubſiſtit reſponſio data in deciſione, quæ reuidetur, quod Ordinarius proceſſerit extraiudicialiter, & per mo-
3 dum prouiſionis, quo caſu citatio † poterat omitti, Gregor. XV. *deciſ.* 457. *num.* 2. ſtante præſertim notificatione
4 eiuſdem ſententiæ poſtea ſubſecuta, † quæ ſupplet citationis defectum, Surd. *conſ.* 86. *num.* 31. *in fin.* Seraph. *deciſ.* 1047. *num.* 4. *& fuit dictum in Corduben. penſionis coram Scotto impreſſ. penes Marcheſ. de commiſſ. tom.* 1. *fol.* 651.

Quia ex proceſſu compulſoriali conſtat antequam ad ſententiam fuerit deuentum, præceſſiſſe 28. folia actorum, de quibus in ea fit quoque mentio, ibi, *viſis litteris reco-*
5 *gnitiſque actis*, acta enim ſunt publicæ † ſcripturæ negociorum, quæ in iudicio aguntur, ſecundum gloſ. *in l. acta ff. de re iudic. verb. acta*, ad differentiam geſtorum extraiu-
6 dicialiter, quæ facta, † non acta appellantur, vt diſtinguit Guidop. *in deciſ.* 616. *num.* 4. & proinde, cum ex prædictis appareat concurriſſe perſonas Iudicis, Actuarij, Actoris,
7 & Rei, † quæ omnia ſubſtantialia iudicij dicuntur, *vt in cap. forus §. in omni negocio de verb. ſignif.* non poteſt dici fuiſſe extraiudicialiter proceſſum, neque decretum prouiſionale
8 reputari, dum Iudex proceſſit per viam † ſententiæ diffinitiuæ, pronunciando per cedulam, *Dei nomine inuocato*, non ſolum in poſſeſſorio, ſed etiam in petitorio, declarando Franciſcum merito fuiſſe habitum, & reputatum tanquam vnum de Clero, vt ex lectura eiuſdem ſententiæ ſum. t. poſitionis Archipresbyteri num. 2. Ex quo fit, quod
9 citatio vti omnino neceſſaria, omitti † non potuerit, tanquam reſpiciens defenſionem de iure naturali, & Diuino competentem, Bart. *in Extrauag. ad reprimendum in verb. & figura num.* 6. gloſ. *in Clem. ſæpè verb. defenſiones de verb. ſignif.* Vant. *de nullit. ex defect. citat. num.* 9. Marant. *in prax. d. part.* 6. *in verb. citatio d. num.* 3. & 4. Caual. *deciſ.*
10 53. *num.* 1. & 2. licet ageretur de decreto Ordinario † manutentionis, Gregor. *d. deciſ.* 457. *num.* 3. cum alijs ibi allegatis.

Nec obſtat, quod citatio ſuppleatur ex notificatione ſententiæ ſubſecuta, quoniam vltra quod non fuit intimata omnibus Presbyteris, contra quos omnes erat prolata, ſed ſoli Archipresbytero, & agatur, de maximo præiudicio Eccleſiæ ob mutationem ipſius ſtatus reſultante ex admiſſione ad participationem fructuum illorum, qui carent qualitatibus requiſitis ex immemorabili conſuetudine loci,
11 quo caſu, † nec etiam intimatio ſuffragatur, Alex. *in l. ſi opus num.* 3. *de oper. nou. nunciat.* Ruin. *conſ.* 69. *num.* 6. *lib.* 5. Socc. iun. *conſ.* 122. *num.* 33. *& ſeq. lib.* 1. Gabr. *de citat. concluſ.* 1. Rota *deciſ.* 274. *num.* 3. *part.* 1. *& deciſ.* 340. *in fine part.* 2. *recent.* ſufficit dicere, quod verſamur in ſententia diffinitiua lata per cedulam in plenario poſſeſſorio, imò &
12 in petitorio, & ſic non præcedente † citatione, intimatio ſubſecuta nihil iuuat, Rot. in puncto coram Gregor. XV. *in d. deciſ.* 455. *num.* 8.

Iniuſtitia verò eſt talis, quæ nullo modo poteſt excuſari, ſiquidem in dicta ſententia dicitur Franciſcum eſſe manutenendum, & conſeruandum tanquam vnum de numero Presbyterorum Communiæ, ordinatum fuiſſe ob dictæ Eccleſiæ neceſſitatem, eiuſque ſeruitio adſcriptum, ac vti talem habitum, & reputatum fuiſſe, & tamen nihil de prædi-
13 ctis † ex actis probatur, ideòque remanet notoriè iniuſta,
14 Seraph. *deciſ.* 684. *num.* 8. quæ in conſequentiam † reuocanda venit, *cap. fin. de ſent. & de re iudic.* certum enim eſt,
15 quod Iudici aliquid aſſerenti in ſententia non † creditur, niſi id quod aſſeritur exactis iuſtificetur, vt in puncto loquens de Epiſcopo atteſtante in ſua collatione, quem eſſe filium patrimonialem, eſt *deciſ.* Caputaq. 308. *part.* 1. vbi firmatur atteſtationi prædictæ nullam eſſe fidem adhibendam, tan-
16 quam facta ſuper his, quæ ad officium † ordinarij non pertinent Rot. *deciſ.* 424. *alias* 113. *de iurepatr. in nou.*

Nec ex eo quod Franciſcus inſeruierit Eccleſiæ Communiæ, & fuerit promotus ad ordines vti oriundus ex Terra Fluminis Morum, ac vti degens ſub Parrochia Eccleſiæ prædictæ, vbi ordines ſacros exercuit, & ſacrum pluries celebrauit, reſultat iuſtitia ſententiæ, itavt propterea manutenendus eſſet, nam vis controuerſiæ non extat in exercitio ordinum, & in ipſa celebratione, cum alijs actibus ſeruitorijs, ſed in qualitate hoc eſt, an Franciſcus dd. actus fecerit tanquam vnus de Clero, & numero Presbyterorum participantium Communiæ, compatibile enim eſt, quod aliqui inſeruiant alicui Eccleſiæ, ibique ſacrum celebrent, & nihilominus non ſint Presbyteri eiuſdem Eccleſiæ, vt quotidie practicatur in omnibus ferè Eccleſijs, vbi etiam exteri admittuntur ad celebrandum, & alia exercendum pro eorum ſeruitio, ac in ſpecie in Eccleſia de qua agitur probant teſtes dati in nouo ſum. Archipresbyteri num. 3. Vnde ſequitur, quod cum non probetur quaſi poſſeſſio
iſtius † qualitatis ſcilicet actus prædictos feciſſe Franciſcum 17
tanquam vnum de Clero, & numero Presbyterorum participantium, vt requirebatur Bald. *conſ.* 447. *num.* 2. *lib.* 5. non eſt locus manutentioni ex adductis per Poſth. *de mandat. de manuten. obſer.* 73. *num.* 25. *cum ſeqq.* Rota coram Greg. XV. *deciſ.* 569. *num.* 1. & 2. & ratio eſt, quia quoties
lex ponderat qualitatem, illa qualitas tam eſt de † ſubſtan- 18
tia probationis, quàm ipſius facti ſubſtantia, *vt not. in l. in delictis ff. de noxa §. ſi extraneus*, Bald. *ſup. in d. conſ.* 447. *d. num.* 2.

Quod autem in Franciſco non concurrat quaſi poſſeſſio iſtius qualitatis, non ſolum non probatur ex actis ſententiæ, de cuius validitate agitur, ſed potius contrarium conuincitur ex pluribus teſtibus remiſſorialibus, ſumm. Archipresbyt. num. 3. deponentibus Franciſcum nunquam fuiſſe habitum, nec reputatum tanquam vnum de dicta Communia, nec vnquam fuiſſe admiſſum ad participationem
fructuum, qui teſtes cum ſint numero † plures, plenè pro- 19
bant in omni negocio, *l. vbi numerus C. de teſtib. in cap. omni negocio extra eod. tit.* & quod non fuerit Franciſcus ordinatus ob neceſſitatem Eccleſiæ Communiæ, vt aſſeritur in ſententia ordinarij, ſed imò & quod fuerit ordinatus ad titulum patrimonij, patet ex donatione ſibi facta à Rocho patre, & ex litteris patentibus ordinarij, d. ſumm. nou.
num. 4. Eòque igitur magis detegitur iniuſta † ſententia, 20
& per conſequens reuocanda, Seraphin. *deciſ.* 987. *num.* 2. & 6.

Præterea dixerunt Domini, nullo pacto Franciſcum potuiſſe admitti ad communiam, de qua agitur, cum ipſe non habeat duo copulatiuè requiſita, ſcilicet originem de Terra Fluminis Morum, & quod Parentes ſubſtinuerint onera realia, & perſonalia eiuſdem Vniuerſitatis iuxta laudabilem diſpoſitionem immemorabilis conſuetudinis illius loci canonizatæ per Rotam in deciſione cauſæ, quam in hac parte firmam, & inconcuſſam remanere debere arbitrati ſunt ex rationibus, & doctrinis ibidem allegatis, & quamuis Firminianus ſit originarius Terræ Fluminis Morum, non tamen probatur eius Parentes ſubſtinuiſſe onera realia, nec perſonalia eiuſdem Vniuerſitatis.

Quinimo totum contrarium apparet ex depoſitionibus plurium teſtium remiſſorialium dat. in ſum. antiq. Archipresbyt. num. 3. & ſum. nou. num. 6. qui explicitè deponunt Rochum patrem Franciſci originem trahere de Villa S. Roberti, & licet dicant eum vxorem duxiſſe in Terra Fluminis, ibique ſpatio multi temporis commoraſſe, ſubdunt nihilominus nunquam ibi contraxiſſe domicilium, neque fuiſſe reputatum in ciuem illius loci, nec vnquam onera realia, ſeu perſonalia illius vniuerſitatis ſubſtinuiſſe, ſed benè retinuiſſe domicilium in Caſale S. Roberti, ibique ſemper onera realia, & perſonalia perſoluiſſe, etiam de tempore, quo vxore in Terra Fluminis habitabat, quinimò de eodem tempore fuiſſe electum pluries ſyndicum in dicto Caſale. Idemque probant 2. & 4. Teſtes ſuper art. 4. dati non integrè in ſum. Firmiani num. 3. ſecundus enim dicit, ibi, *Rocco Firmiano Padre di D. Francesco ſi casò in queſta Terra di Fiumara, doue habitò molti anni, mà non paſsò mai, nè fù tenuto per Cittadino d'eſſa Terra*, quartus autem, & ſi aſſerat Rocchum occaſione ſuæ vxoris habitaſſe in Terra Fluminis cum domo, & familia, poſtea tamen ſuum dictum declarat, ibi, *Mà non portò mai li peſi, & impoſitioni di queſt'Vniuerſità di Fiumara di muro, nè reale, nè perſonale*, qui teſtes vti deponentes de certa ſcientia,
† & tanquam benè informati, plenè probant, attenta præ- 21
cipuè eorum pluralitate per quam Teſtium defectus (quatenus adeſſet) ſuppletur gloſ. *in l.* 3. §. 1. *in verb. numerus ff. de teſtib.* cum alijs latè cumulat per Gabr. *de teſtib. concluſ.* 6. *num.* 1. ſuntque ad inuicem conciliandi Farinac. *de teſtibus quæſt.* 65. *num.* 37. *& ſeq.* Rot. coram Gregor. XV. *deciſ.* 309. *num.* 2.

Ex quibus ceſſat diſtinctio facta inter onera realia, & perſonalia, ac diluitur reſponſio deciſionis, dum firmat ſufficere, quod parentes aliquando ſubſtinuerint onera perſonalia licet de præſenti ea non ſubſtineant, cum ex prædictis teſtibus euidenter conſtet parentes Franciſci nullo vnquam

vnquam tempore, nec de præſenti, nec de præterito ſubſtinuiſſe onera Vniuerſitatis Terræ Fluminis Morum, ſed benè in Villa S. Roberti; Pariterque ceſſat obiectum deſumptum ex teſtibus remiſſorialibus datis in ſum. Franciſci, num.4. deponentibus Caſale S. Roberti habere iuriſdictionem, & Territorium indiuiſum cum Terra Fluminis, vnde inferri prætenditur, quod cenſeatur ei vnitum, ita & taliter, quod reputari debeat Vicus, & de Comitatu dictæ Terræ Fluminis, & propterea, qui ſubſtinet onera patri-
22 monialia Villæ S. Roberti, cenſeatur ſubſtinere † onera Vniuerſitatis Terræ Fluminis *ex l. qui ex vico ff. de municip.* cum alijs exaduerſo allegatis.

Quia dd. teſtes, etiam ſi deponant ſuper iuriſdictione, & territorio indiuiſo, non ideo ſequitur quod Caſale S. Roberti ſit vicus, & de Comitatu Terræ Fluminis, diſtantis per tria millia paſſuum, imò conſideratis integrè dictis eorundem teſtim, clarè probatur contrarium, dicunt enim quod loca iſta ſunt penitus diſtincta, nihilque commune habent inter ſe, quoad ſolutionem onerum realium, & perſonalium, & quod Caſale S. Roberti ſubiacet dumtaxat iuriſdictioni Capitanei, & Curiæ Terræ Fluminis, vt in ſum. antiq. num.4. & nou. num.7. & 2. & 4. Teſtes ponderati pro parte Franciſci, idem deponunt, quia ſecundus dicit: *Che il Territorio di queſta Terra di Fiumara di muro è indiuiſo con il detto Caſale di S. Roberto, il quale viue ſotto la giuriſdittione del Capitano, e Corte di Fiumara di muro, in quanto alla ſudetta giuriſdittione, mà in quanto alli pagamenti Fiſcali, e peſi viuono ſeparatamente, e ſono diuiſi trà di loro portando la ſudetta Terra di Fiumara li ſuoi peſi, & il detto Caſale di S. Roberto li ſuoi*, idemque dicit quartus teſtis, ibi, *mà in quanto alli pagamenti Fiſcali delle collette, & altri ſono diuerſi, e ſeparati, e pagano ſeparatamente alla Regia Camera per ragione di fuoco ogni vno quello, che li tocca ſecondo la numeratione*.

Ex eo igitur quod Caſale S. Roberti viuat ſub iuriſdictione Capitanei, & Curiæ Terræ Fluminis non poteſt dici, quod ſit vicus, & de eius Comitatu, etenim benè poſſunt ſtare ſimul, quod Capitaneus habeat ſub gubernio plura caſtra, quæ nihilominus ſint inter ſe diſtincta, ad inſtar Præſidis Prouinciæ, & aliorum Gubernatorum; & in omnem eitentum remouetur omnis dubietas, ex conſuetudine immemorabili ſupra relata requirente, quod prætendentes admiſſionem ad hanc Communiam debeant eſſe oriundi de Terra Fluminis, illiuſq; Vniuerſitatis onera realia, & perſonalia eorum parentes ſubſtinuerint, quæ conſuetudo tanquam reſtricta ad Terram Fluminis, non poteſt
23 extendi † vlterius, quinimo eſt attendenda, quamuis fuiſſet reſtricta ad homines vnius Parrochiæ tantum, per ea, quæ tradit Gonzal. *in reg.8. gloſ.9. §.1. num.14. & 15.*

Et ex his concluſum fuit vtraque parte informante recedendum eſſe à deciſis, & conſequenter ſententiam eſſe infirmandam, firma tamen remanente immemorabili conſuetudine, &c.

Habetur impreſſa part.7. recent. deciſ.232.

R. P. D. PANZIROLO

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Tudertina Societatis.

Lunæ 21. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Communio alicuius negotij inter fratres excluditur ex propria confeſſione alterius fratris, maximè ſi eſt veriſimilis, & adminiculata. Negotium cantans ſub nomine vnius fratris tantum cuius etiam nomine cantat librorum intitulatio, ac ſolutio debitorum negotij, indicant illud non eſſe commune. Fratres ſimul inhabitantes, & ſine diuiſione bonorum paternorum viuentes non ex hoc dicuntur communicaſſe bona propria, & alia in hac materia videas ex ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio partis non eget alia probatione.*
2 *Confeſſio donatoris facta poſt donationem, ante tamen inſinuationem præiudicat donatario.*
Donatio ante inſinuationem dicitur nulla, & imperfecta ex defectu conſenſus, num.2.
3 *Inſinuatio non retrotrahitur vt actus valeat ex tunc, ſed efficit illum valere ex nunc.*
4 *Confeſſio adminiculata, & veriſimilis præiudicat etiam cui alias non præiudicaret.*
5 *Teſtes deponentes fratrem eſſe dominum abſolutum negotij, & in eo alium fratrem nullum habere intereſſe excludunt communionem.*
6 *Communio fratrum excluditur ſi negotium ſub ſolo vnius nomine ſemper continuauit.*
Negotium, ſeu apotheca illius eſſe præſumitur cuius ſub nomine cantat, num.6.
7 *Librorum intitulatio ſub nomine vnius ex fratrum, & non alterius facit præſumi negotium non eſſe commune, ſed ad illum ſpectare.*
8 *Debita occaſione negotij contracta nomine proprio fratris negotiantis indicant illud non eſſe commune, ſed proprium.*
Communicatio negotij cum fratre excluditur ſi pro debitis occaſione negotij contractis extranei fuerunt dati fideiuſſores non frater, num.8.
9 *Frater exiſtent in Apotheca cum alio fratre ſi rationem reddat de bonis qua vendit perinde, ac faciunt alij iuuenes, non ex hoc inducitur communio, ſed excluditur.*
10 *Frater ſi eſſet ſocius alterius fratris, vtique de aliqua rata capitalis ad ſui commodum diſpoſuiſſet.*
11 *Communio eſt concludenter probanda ab allegante.*
Amplia etiam inter fratres, ibidem.
12 *Fratres ſimul inhabitantes, & abſque diuiſione bonorum paternorum viuentes, dicuntur in communione viuere reſpectu bonorum paternorum.*
Fratres ſimul habitantes ſine diuiſione bonorum paternorum non dicuntur communicaſſe bona propria, num.12.
13 *Negotium ab altero ex fratribus acquiſitum non poteſt dici originem traxiſſe ex redditibus bonorum communium non ſufficientium ad alimenta.*
Negotium ab vno ex fratribus acquiſitum, non dicitur originem habuiſſe à bonis paternis, ſi ob illorum tenuitatem alter frater fuit coactus alijs inſeruire, num.13.
14 *Actus facti à fratre in negotio exiſtente, probato quod negotium ad alterum fratrem ſpectat, præſumuntur facti iure familiaritatis.*
15 *Teſtes in concurſu illi præferuntur, qui melius concludunt, & meliorem reddunt rationem.*
16 *Teſtes illi præferuntur in concurſu qui ſunt adminiculati.*
17 *Teſtes habentes pro ſe iuris præſumptionem ſemper præferuntur in concurſu.*
18 *Venditores duo, præſumitur, quod quilibet pro ſua rata pretium receperit.*
19 *Verſio pecuniarum eſt quid facti, ideo de iure non præſumitur, ſed probari debet.*
20 *Dotare ſorores tenentur fratres pro virili.*
21 *Confeſſio vt noceat debet eſſe certa, & indubitata, non æquiuoca.*
22 *Confeſſio debet interpratari, vt minus noceat confitenti, quam fieri poteſt.*
23 *Confeſſio quantum poteſt debet interpratari ad fauorem confitentis non contra illum.*
24 *Reo ſufficit pro victoria, quod probationes hinc inde conquaſſentur.*
Probationes actoris ſi remanent offuſcatæ reus debet abſolui, num.24. & ſeqq.

DECISIO LXVIII.

PAcinus de Pacinis donauit inter viuos omnia ſua bona Lucretiæ Pacinæ, quæ cum prætenderet dictum Donantem exercuiſſe pro indiuiſo artem fundacariam, aliaſq; merces contractaſſe cum Coſmo fratre, inſtetit coram Iudice, vt bona fundaci merceſque prædictæ diuiderentur, ſed cum ſententiam contrariam reportaſſet commiſsa mihi cauſa in gradu appellationis, dubitaui, an conſtaret de communione mercium apothecæ, & Domini negatiuè reſponderunt, quia ipſemet Pacinus donator mediante publico Inſtrumento confeſſus fuit, & declarauit Coſmum eius germanum fratrem per multos annos mercaturam diuer-

diuerſarum mercium proprijs laboribus, & induſtria exer-
cuiſſe, & capitale quod retinebat fuiſſe per ſe ipſum acqui-
ſitum, abſque eo quod ab initio mercaturæ, nec poſtea
ipſe Pacinus aliquid impendere, & erogare potuerit ex pe-
cunijs, & bonis inter ipſos fratres communibus cum iſta
fuerint ſemper admodum exigua ad ipſos fratres alendos,
non quod ex illis reſultare potuerit acquiſitio capitalis, pro-
vt ſunt verba ipſius declarationis in Summ. Coſmi num. 1.
1 Cùm igitur veritas rei ex dicta Pacini † confeſſione clara
remaneat non eſt opus alia probatione, iuxta *vulg. l. cum
te C. de tranſact. & l. generaliter C. de non num. pecun.* Bald.
conſ. 298. *in fin. lib.* 4. Magon. *deciſ. Florent.* 9. *num.* 12.
Gregor. *deciſ.* 143. *num.* 3. Rota *deciſ.* 436. *num.* 2. *part.* 1.
recent.

Nec viſum eſt obſtare, quod iſta confeſſio Pacini Dona-
toris, vti facta poſt donationem non fuerit apta nocere
Lucretiæ fuit enim dupliciter reſponſum, & primo quod
iſta confeſſio, ſeu declaratio rerum donatarum, vti facta
ante ſecutam inſinuationem, & ſic antequam donatariæ
fuiſſet perfectè ius quæſitum; potuiſſet illi nocere, ex quo
2 † donatio ante inſinuationem dicitur imperfecta, & nulla
ex defectu conſenſus quem lex fingit abeſſe, donec inſinua-
tio ſuperueniat, ita Gabr. *conſ.* 175. *num.* 6. *lib.* 5. latè Re-
buff. *ad conſtit. Reg. tom.* 2. *tract. de donat. inſinuan. gloſ.* 6.
3 & 7. & quod inſinuatio non retrotrahatur † vt actus valeat
ex tunc, ſed efficiat vt valeat ex nunc, Bald. *conſ.* 475. *num.* 3.
verſ. & habemus lib. 5. Menoch. *conſ.* 292. *num.* 2. & *ſeqq.*
Gratian. *diſcept.* 887. *num.* 17. Duran. *deciſ.* 155. *in fin.* Mon-
ter. *deciſ.* 44. *num.* 9. Seſſ. *deciſ.* 25. *num.* 5. *cum ſeq. tom.* 5. &
fuit reſolutum in Peruſina hæreditatis 11. *Decembris* 1628.
coram bon. mem. Card. Virili.

Secundo fuit reſponſum, quod confeſſio præiudicat, cui
4 alias non præiudicaret, † quando eſt veriſimilis, vel admi-
niculata prout eſt in præſenti caſu, Dec. *conſ.* 96. *num.* 5.
verſ. nec obſtat, Ruin. *conſ.* 142. *ſub num.* 4. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.*
58. *num.* 11. 12. & 13. *lib.* 5. Crauett. *conſ.* 202. *num.* 4. & *de
antiq. temp. part.* 5. *ſect.* 4. *limita num.* 38. & *part.* 2. *ſect. ex
præmiſſis num.* 22. Tiraq. *in l. ſi vnquam*, §. *libertus num.* 14.
de reuoc. donat. Seraph. *deciſ.* 487. *num.* 14. Rot. *deciſ.* 198.
num. 3. & *deciſ.* 362. *num.* 8. *in fin. part.* 5. *recent.*

Prima igitur coniectura, ex qua confeſſio Pacini fulcita
remanet deſumitur ex diſpoſitione plurium teſtium, qui aſ-
5 ſerunt Coſmum ſemper fuiſſe Dominum abſolutum † ne-
gotij Apothecæ, & Pacinum eius fratrem nullum in dicto
negotio habuiſſe intereſſe, & de hoc reddunt optimas ra-
tiones quocirca illis credendum eſt, Bald. *in cap. cum cauſa
num.* 18. vbi Abb. *num.* 6. *de teſtib. l. ſolam eodem tit.* & ibi
Bald. *num.* 1. Farinac. *de teſtib. quæſt.* 70. *cap.* 5. *nu.* 39. Gabr.
concl. 4. *num.* 59. *de teſtib.* Rot. *deciſ.* 294. *n.* 10. & *deciſ.* 283.
num. 7. *part.* 5. *recent.*

Secunda quia negotium prædictum à principio vſque
6 ad finem continuauit ſub ſolo nomine Coſmi, † ipſiuſque
Coſmi Apotheca, & negotium appellabatur, & ideo illius
ſolius eſt præſumendum, ad text. *in l. ſi fratres* 53. *ff. pro
ſocio*, Pariſ. *conſ.* 84. *num.* 16. *lib.* 4. Roman. *conſ.* 3. Rimin.
iun. *conſ.* 280.

Tertia coniectura deſumitur ex continuata intitulatione
7 librorum ſub nomine Coſmi † nulla in eis facta mentione
fratris, Bart. *in l. ſi patruus num.* 6. & 8. *C. com. vtr. iud.* vbi
monet eſſe aduertendum ad hanc inſcriptionem librorum,
Becc. *conſ.* 21. *num.* 6. & *conſ.* 68. *num.* 5. *verſ.* & *ad proban-
dum*, Rimin. iun. *conſ.* 280. *num.* 6. *poſt med. verſ. ad hoc be-
nè facit*, Menoch. *conſ.* 12. *num.* 16. Ioſeph. Ludou. *con-
cluſ.* 53. *col.* 41. & 42. *verſ. ſexta coniectura*, & *verſ.* 17. Felic.
de ſociet. cap. 11. *num.* 25. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 903.
num. 7.

Quarta ex eo quod Coſmus tractu temporis ad augen-
dum negotium plura contraxit debita nomine proprio,
8 † nulla facta mentione fratris, & pro dictis debitis dedit in
fideiuſſores perſonas extraneas, non autem Pacinum, ſi-
gnum euidens, quod cum eo non communicabat nego-
tium, Alex. *conſ.* 76. *num.* 18. *lib.* 4. Aym. *conſ.* 26. *num.* 2.
Menoch. *conſ.* 12. *num.* 15. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 10.
num. 20. *ad fin.* Ioſeph. Ludou. *d. concluſ.* 53. *col.* 40. & *ſeq.
verſ. quinta.*

Quinta, quia Coſmus ſolus regebat Apothecam, vti
Dominus abſolutus, & negotiabatur retinendo fratrem
9 cum limitata facultate vendendi merces minutas, illarum-
que reddebat rationem Coſmo, non ſecus, ac alij iuuenes,
vt dicunt teſtes Summ. num. 6. & 9. Pariſ. *d. conſ.* 84. *n.* 15.
& 16. *lib.* 5. Ancharan. *conſ.* 31. *num.* 2. Petr. Sanct. *de diu.
bonor. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 31. Ioſeph. Ludou. *vbi ſupra verſ.
ſeptimo.*

Sexta ex quo nullibi probatur Pacinum de aliqua rata
capitalis, aut lucrorum vllo vnquam tempore † ad ſui 10
commodum, aut beneplacitum diſpoſuiſſe, prout veriſimi-
liter feciſſet ſi in negotio partem aliquam habuiſſe, ad trad.
per Bart. *in l. gerit num.* 21. *verſ. ſi contrarium ff. de acquir.
hæred.* Ancaran. *conſ.* 31. *num.* 1. & *conſ.* 199. *num.* 2. Greg.
deciſ. 521. *num.* 1.

Nequæ prædictis viſa ſunt obſtare, ea quæ pro parte fi-
liorum deducebantur cum ex illis non inferatur pernеceſſe
ad mercium communionem, quam tamen tenetur † con- 11
cluderet probare, tanquam fundamentum intentionis,
vt poſt alios Cephal. *conſ.* 247. *num.* 20. *lib.* 2. Decian. *re-
ſponſ.* 78. *num.* 10. & *ſeq. lib.* 4. Valen. *conſ.* 57. *num.* 6. Giurb.
in conſuetud. Meſſanen. cap. 16. *gloſ.* 4. *num.* 2. dum enim pro
parte illorum ſit maxima vis in communi habitatione
Coſmi, & Pacini abſque diuiſione bonorum paternorum
† videbatur ex hoc poſſe tantummodo concludi commu- 12
nio dictorum bonorum, non autem quæſitorum propria
induſtria ab altero ex fratribus, vt firmat text. *in l. ex par-
te* 40. §. *filius ff. famil. erciſc.* & *in l. ſi fratres* 58. *ff. pro ſo-
cio*, Pariſ. *d. conſ.* 84. *num.* 16. *lib.* 5. Dec. *d. conſ.* 21. *num.* 6.
verſ. ſic videtur, Aym. *conſ.* 26. *num.* 1. Decian. *reſponſ.* 36.
num. 9. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 12. *num.* 18. *verſ. non obſtat*, &
num. 19. Surd. *conſ.* 538. *num.* 12. & *ſeqq.* Mantic. *de tacit.
lib.* 6. *tit.* 10. *num.* 9. & *ſeqq.* Felician. *de ſociet. d. cap.* 11. *n.* 9.
Gratian. *diſcept.* 993. *num.* 5. & 6.

Quod verò negotium traxerit originem ex redditibus
bonorum communium clarè tollitur, tum ex dicta confeſ-
ſione Pacini, quæ penitus hoc deſtruit fundamentum, tum
quia teſtes deponunt, vt præcipuè ſeptimus, quod redditus
prædicti non aſcendebant ad annuas ſalmas ſex frumenti,
& ſeptem muſti, itaut pro alimentis numeroſæ familiæ non
ſufficerent, & hæc veritas etiam coadiuuatur ex dicto alio-
rum teſtium, qui deponunt quod ſtatim ſecuto Patris obitu
Coſmus ob pauperpatem coactus fuerit in alieno fundaco
pro famulo, inſeruire, & ſic non poteſt dici, † quod nego- 14
tium Apothecæ à redditibus paternis originem habuerit, vt
in proprijs terminis ſcripſerunt Pariſ. *conſ.* 100. *nu.* 19. *lib.* 2.
Mantic. *de tacit. dicto lib.* 6. *tit.* 18. *num.* 23. Grat. *diſcept.* 714.
num. 9.

Et quamuis ex aduerſo ab altera parte fuerint exami-
nati teſtes, qui deponunt quod Pacinus negocio fundaci in-
cumbebat emendo, & vendendo, ac pecunias à debitori-
bus exigendo, illumque cum Coſmo fuiſſe reputatum pro
domino Apothecæ, attamen iſta probatio remanet æqui-
noca, cum actus prædicti potuerint à Pacino fieri citra ius,
& nomen ſocietatis, & ſic vel iure familiaritatis, vel tan-
quam à famulo ibi retento ex fraterna caritate, Surd. *conſ.*
441. *num.* 8. *in fine verſ.* 2. Gratian. *diſcept. forenſ.* 336. *n.* 23.
& *ſeqq.* vltra quod in concurſum teſtium viſi ſunt potius
præferendi illi qui deponunt pro Coſmo, tanquam melius
† concludentes, ac meliorem rationem reddentes, iuxta di- 15
ctum Bald. *in l. optimam num.* 7. *C. de contra.* & *commit.
empt.* Rot. *deciſ.* 272. *num.* 6. *part.* 1. *recent.* Præſertim cum
iſti adminiculentur ex confeſſione iurata ipſius Pacini, † ac 16
facta pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, Socc. ſen. *conſ.* 12.
ſub num. 20. *verſ. ſecundum quia*, Rot. *in recent. deciſ.* 69.
num. 6. *part.* 5. & inſuper ex ſupra deductis habeant † iuris 17
præſumptionem, pro ſe Pariſ. *conſ.* 88. *num.* 33. *vol.* 3. Rot.
deciſ. 487. *num.* 5. *in fin. part.* 2. *recent.*

Et ſic etiam facilè tollitur obiectum deductum, ex eo
quod cum iſti fratres vendiderint bona communia pretium
præſumatur erogatum in commodum negotij, quia con-
trarium, viſum eſt apparere ex ipſis Inſtrumentis aliena-
tionum, dum enim ambo fratres vendiderunt præſumen-
dum eſt, quod quilibet illorum † pro ſua rata pretium rece- 18
perit, ita vt qui allegat verſionem pecuniarum ad commo-
dum, & vtilitatem negotij teneatur aſſumptum probare
cum verſio † ſit quid facti, quod de iure non præſumitur,
Rota *deciſ.* 398. *num.* 4. *par.* 2. *recent.* vltra quod omnis præ-
ſumptio verſionis viſa eſt tolli, tum ex eo quod pretium
dictorum bonorum fuit erogatum in emptione domus, vt
apparet ex inſtrumento in actis producto, tum etiam ex eo
quod cum dicti fratres vnam ex ſororibus in matrimonium
collocauerint aliaſque monacauerint, præſumendum eſt,
quod reſiduum pretij bonorum in hoc fuerit erogatum
ſtante quod onus dotandi ſorores ad vtrumque fratrem

pro

20 pro † virili ſpectaret, gloſs. & Bart. *in l. cum plures §. cum*
tutor ff. de admin. tutor. Surd. *de alim. tit. 1. quæſt. 25. num. 9.*
Reuerendiſs. D. meus Coccinus Decanus *deciſ. 77. num. 3.*

Et demum non viſum eſt releuare obiectum factum in
epiſtola Coſmi conſcripta Pacino Romæ degenti in qua le-
guntur hæc verba: *Andarete à trouare Miſer Pompeo Bo-*
naiuto, acciò voglia aggiutar voi, e me per vendere tutto il
capitale, &c. Quia hæc verba ſunt admodum æquiuoca,
& poſſunt benè referri ad capitale bonorum paternorum, quæ
in communi per dictos fratres poſſidebantur, immo dicendum
eſt, quod de iſtis tantum bonis Coſmus intellexerit, cum hæc
verè fuerint vendita, & è conuerſo merces non fuerint diſtra-
cta, niſi poſt multum tempus, immo iam ſecuta morte ipſius
21 *Pacini*, confeſſio autem vt noceat † debet eſſe certa, & in-
dubitata, Honded. *conſ. 69. num. 73. lib. 2.* Rot. *dicta deciſ.*
121. *num.* 18. *part. 1. & deciſ. 443. num. 8. part. 1. recent.* &
22 regulariter debet interpretari, vt minus † noceat confiten-
ti, Rot. *deciſ. 80. num. 21. part. 2. diuerſ. & deciſ. 366. n. 5.*
23 *part. 1. recent.* immò † ad fauorem ipſius, *l. ſi quis 66. ff. de*
iudic. Mohed. *deciſ. 2. de reſtit. ſpoliat.* Rot. *deciſ. 561. nu. 6.*
part. 1. recent. & ad omne peius cum agentes nomine Lu-
cretiæ Donatariæ non ita concludenter eorum intentio-
nem probent, prout probare tenentur ſufficit Coſmo pro
victoria cum ſit reus, & poſſeſſor, quod probationes hinc
24 inde conquaſſentur, Rot. *deciſ. 238. num. 24. part. 1. diuerſ.*
25 Burat. *deciſ. 631. num.* 18. & pro parte actoris † offuſcatæ
remaneant, Seraph. *deciſ. 889. num. 4.*

Et ita deciſum parte vtraque, &c.

R. P. D. PEVTINGERO.

Soanen. Caſtrorum.

Veneris 26. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Firmatur in hac Deciſione, quod Caſtra eorumque iuriſdictiones de quorum inueſtitura non conſtat, nec de recognitione, aut aliqua deſcriptione docetur, eſſe allodialia, non feudalia maximè concurrente obſeruantia poſſeſſionis eorumdem tanquam allodialium.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ex pacto, & prouidentia pro primo acquirente, & eius filijs, æqualiter ad illos tranſit, & num. 3.*
2 *Iuriſdictio inferioris præſumitur feudalis, & num. 4.*
3 *Iuriſdictio inferioris præſumitur ex pacto, & proui-dentia.*
5 *Iuriſdictio annexa Caſtro non præſumitur feudalis, & vide num. ſeqq.*
9 *Papa habet fundatam intentionem ſuper iuriſdictione in toto eius Territorio.*
10 *Iuriſdictio annexa Caſtro exiſtente in Terris Eccleſiæ non ex hoc ſequitur, quod non poſſit eſſe, vel hæreditaria, vel allodialis.*
11 *Iuriſdictio Caſtro annexa allodialis præſumitur non docto de aliqua illius inueſtitura.*
12 *Caſtrum, eiuſque iuriſdictio allodialis præſumitur, ſi neque feudalis recognitio appareat, nec alicubi facta deſcriptio exiſtat.*
13 *Caſtrum eſſe allodiale, non feudale comprobat obſeruantia illius poſſeſſionis tanquam allodialis ſubſecuta.*
14 *Approbans Caſtrum tanquam allodiale, non poteſt amplius illud impugnare, dicendo Caſtrum eſſe feudale.*
15 *Caſtrum eſſe feudale probare tenetur, qui hoc aſſerit, Aduerſario negante, Actor ſtante ſola poſſibilitate concludenter ſuam intentionem probare tenetur, num. 15.*
16 *Contradictor legitimus dicitur etiam, qui non poſſidet, ſi teneat alia bona eiuſdem naturæ.*
Contradictor legitimus dicitur qui ab Aduerſario principaliter in cauſa citatur, num. 16.
17 *Contradictor legitimus dicitur habens intereſſe, etiam quod non poſſideat.*
18 *Caſtrum ſi ex vltimo ſtatu appareat eſſe hæreditarium, rectè arguitur tale etiam per antea fuiſſe.*
18 *Status vltimus in qualibet materia eſt attendendus Principium rectè arguitur ex vltimo ſtatu in qualibet materia, num. 19.*
20 *Status vltimus attenditur ſi de antecedenti ſtatu contrario non conſtat, vel per inſtrumentum, rem iudicatam, aut partis confeſſionem.*

DECISIO LXIX.

MOta pro parte Domini Petri Otterij contra Dominum Bartholomæum fratrem ſuper ſucceſſione ad
pretium Caſtrorum Otterij, & Sancti Ioannis, atque alijs
controuerſia Domini ſub die 14. * Martij 1634. coram bo-
næ memoriæ Motmanno, cenſuerunt Petro medietatem
d. pretij deberi, reſeruato vt de alijs particulariter videre-
tur: Repropoſita verò cauſa ſub die 26. * Iunij 1637. ab
hac reſolutione receſſerunt, quia videlicet in diſputatione
huius cauſæ ſub die 27. * Martij eiuſdem anni 1637. vt co-
ram eodem ex deciſione deſuper extenſa luculenter appa-
ret, poſtea compertum fuit in facto non ſubſiſtere dictæ
reſolutionis fundamentum poſitum in aſſerto quodam pri-
uilegio, ſeu inueſtitura dictorum Caſtrorum ab Othone
Primo Imperatore ex pacto, & prouidentia pro primo ac-
quirente, & eius filijs maſculis, † vt æqualiter ad eos tran- 1
ſeat *cap. 1. §. & quia de his, qui feud. dar. poſſ. cap. vnic. de ſuc-*
ceſſ. feud. quandoquidem in eadem deciſione firmatur de
exiſtentia huius priuilegij non conſtare.

Qua reſolutione præſuppoſita etiam in neceſſariam con-
ſequentiam à deciſis ſub decimaquarta Martij 1634. quæ in-
ter impreſſas eſt *deciſ. 285. part. 7. recent.* erat receden.

Si quidem nobilis q. Sinulphus Otterius ſenior, poſſi-
dens quatuor Caſtra Otterij, S. Ioannis Montorij, & So-
pani, eadem ſex filijs ſuis maſculis, reliquit mandans in-
ter eorum deſcendentes ſemper Primogenitum ſuccedere,
& finita vna linea venire alteram, ſemper tamen Primoge-
nitum; Itaque cæteris filijs defunctis, cum ſolus Attilius,
ad quem Caſtra Montorij, & Sopani peruenerunt, & Fla-
minius cui alia duo Caſtra Otterij, & Sancti Ioannis obti-
gerunt, liberos ſuſcepiſſent, Attilio ſucceſſit eius Primoge-
nitus Bartholomæus excludendo iuxta Aui Teſtamentum
Petrum Secundogenitum, qui certum prædium in cauſam
alimentorum ſibi aſſignatum acceptauit.

Ita pariter in Caſtris Otterij, & Sancti Ioannis Flaminius
eius Primogenitus, excluſo minore genito fratre ſubindè
defuncto, ſucceſſit Sinulphus iunior, eademque duo Ca-
ſtra Sereniſs. Magno Hetruriæ Duci cum onere pretium
tanquam ex Caſtris Primogenituræ ſubiectis redactum in-
ueſtiendi vendidit; decedente verò ſine filijs, delataque
ſucceſſione ad alterius lineæ Attilij nimirum Primogeni-
tum Bartholomæum, Petrus Secundogenitus medietatem
pretij Caſtrorum à Sinulpho iuniore alienatorum conſequi
prætendebat, & reſolutio ad eius fauorem, vt dictum eſt
capta fuerat ex fundamento quod Sinulphus ſenior Teſta-
tor ſupradicta Caſtra Iuriſdictionalia nuncupauerat ſub his
verbis: *Cum omnimoda Iuriſdictione, & mero, & mixto im-*
perio, Iuriſdictio autem inferioris † præſumitur feudalis, 2
Bald. *in cap. 1. num. 3. de nat. feud.* & ex pacto, & prouiden-
tia concedentis pro primo acquirente, & eius filijs maſcu-
lis, vt perpetuò, & † æqualiter ad eos tranſeat *d. cap. 1. §. &* 3
quia de his qui feud. dar. poſſ. & d. cap. vnic. de ſucceſſ. feud.
cum concordan. in deciſione quæ reuidetur allegatis, &
præſertim Mantic. *de tacit. lib. 23. tit. 4. num. 4. & tit. 5. n. 23.*
firmante regulam quod † Iuriſdictio inferioris præſumatur 4
feudalis.

Verùm Domini cenſuerunt huiuſmodi regulam non
procedere in iſto caſu, ſiue ſpectetur opinio aſſerentium il-
lam non habere locum in Iuriſdictione † annexa Caſtris, 5
vt etiam vult Aym. ab ipſo Mantic. allegatus *conſ. 662.*
num. 11. verſ. idemque locum, quicquid dicant reliqui ab
eodem allegati, qui loquuntur in longè diuerſis terminis à
caſu præſenti, nam Ruin. *conſ. 22. num. 7. cum ſeq. vol. 1.* lo-
quitur de † Principatu, qui iure feudi in Vniuerſum cogno- 6
ſcebatur ab Imperatore, Aym. *conſ. 507. num.* 18. loquitur
de Caſtris, quæ Dux Caneti † expreſsè habuerat in feudum 7
à Duce Mediolani, Alciat. *conſ. 13. num. 13. lib. 5.* loquitur
de Terra Fiorenzolæ cum inueſtitura, & annua ſolutione
† librarum quinque ceræ conceſſa per Sedem Apoſtolicam, 8
Abbas *in cap. ſi diligenti num. 2. verſ. & arguit de præſcript.*
& conſ. 82. par. 1. in eo reſidet quod ſit fundata intentio Pa-
pæ † in toto eius territorio quoad iuriſdictionem, ſed non 9
ideo tollitur; quin poſſit eſſe, vel meræ † hæreditaria, vel 10
allodialis, vt fuit ponderatum *in Sabinen. Caſtri Montis*
Rotundi coram bon. mem. Coccino quæ eſt deciſ. 93. num. 54.
part. 5. recent.

Siue

Sine (quod magis placuit) conſideretur, quod nedum in
iſtis Caſtris non apparet aliquod ſignum feudalitatis, nec
11 enim exbibita ſuit in actis Inueſtitura, † quod pro allodia-
litate iuriſdictionis annexæ Caſtris in ſpecie ponderauit
Grat. *conſ.9.num.*113. *lib.*1. Gozadin. *conſ.*8.*num.*21.*verſ.*5.
Menoch. *conſ.*1. *num.*23. *vol.*1. *& conſ.* 191. *num.* 16. *vol.* 2.
*& præſumpt.*91. *num.* 37. *lib.*3. Surd. *conſ.*311. *num.* 10. *vol.*3.
Nec oſtenditur aliqua recognitio feudalis, ſeu alicubi exi-
12 ſtens deſcriptio, quibus deficientibus vrget † præſumptio
pro allodialitate, vt in ſpecie firmant Io. And. de Sancto
Georgio *ad l. feudum num.*6. Io. Franciſcus à Ponte *deciſ.* 2.
*num.*5. & Gen. *practicab. Eccleſ. cap.*1. *num.*2. & fuit dictum
in dicta Sabinen. §. *& hoc de plano.*

Quin potius ea perpetua nobilis familiæ Otteriæ obſer-
uantia ſemper fuerunt in ſtatu qualitatis merè hæreditariæ,
quod Domini maximè ponderarunt hoc caſu, nam Sinul-
phus ſenior ea vti talia poſſediſſe probatur per teſtes pro
Bartholomæo examinatos, qui dantur in eius Sum. num.2.
eademque perpetuæ primogenituræ inter ſuos deſcenden-
tes maſculos cum ſtrictiſſima alienationis prohibitione ſubie-
ciſſe Sum. num.3. Quæ deindè Caſtra inter filios Sinulphi
ſenioris, vt ſupra tanquam merè hæreditaria cum dictæ
13 Primogenituræ obſeruantia † diuiſa omnem feudi cum
pacto, & prouidentia vel mixti præſumptionem excludunt,
vt per Iſern. *in cap.*1. *num.*3. *verſ. ſemper inſpicitur de con-
trouerſ. inter maſc. & fœm.* Bald. *in cap.*1. §. *præterea verſic.
item nota, quid ſit inueſtitura, cum alijs in d. Sabinen. n.* 57.
& ſeq. & comprobat Franc. Vegg. *conſ.* 28. *per tot.* Quam
etiam Primonegituram ipſe Petrus ſecundogenitus in vim
teſtamenti paterni ſuper alimentis tranſigendo approbauit,
& in precibus Oratori Sereniſſimi Magni Hetruriæ Ducis
porrectis enunciauit; Et inſuper dictam venditionem à Si-
nulpho iuniore factam eidem Sereniſſimo Magno Duci
ſpecificè vti Procurator dicti Bartholomæi diſſentientis
venditioni iudicialiter improbauit, adeòvt eam hodie am-
14 plius † impugnare non poſſit, *iuxt. conſ.* Surd. 151. *num.*37.
*& duob. ſeq. & num.*41. 42. *&* 43.

Quibus accedit Petrum actorem non poſſe in iudicio ob-
tinere ex ſola præſumptione à iuriſdictione inferioris ducta
ad probandum iſta Caſtra eſſe ex pacto, & prouidentia reo
id negante, ac deducente ſtatum contrariæ poſſeſſionis ſub
qualitate hæreditaria. Quandoquidem ſtante ſola contra-
rij poſſibilitate actor tenetur aliundè ſuam intentionem
15 † clarè, & concludenter qualitatem nimirum feudi recti,
quam allegat probare iuxt. Doctr. Bald. *conſ.*151. *num.* 2. *in
fin. lib.*1. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.*23. *tit.*5. *n.*21.
*& tit.*28. *num.*1. *& ſeq.* cum pluribus concordantibus *in d.
Sabinen. verſ. ſed omnis etiam.*

Non obſtat Bartholomæum pretium hoc non poſſidere,
indeque non eſſe legitimum contradictorem, quia ſufficit
ipſum eſſe Primogenitum, & habere intentionem funda-
tam in obſeruantia, atque poſſidere alia duo Caſtra eiuſ-
16 dem naturæ, fuiſſeque ab actore Petro principaliter in hac
cauſa citatum, vt tradit Modern. *de legit. contrad. quæſt.* 10.
*art.*2. *num.*39. *& ſeq.* & etiam ratione proprij intereſſe
17 † tanquam primogenitus etiam ſine actuali poſſeſſione eſt
legitimus contradictor, Bald. *in l. fin. num.* 10. *verſ. poteſt
autem C. de edict. diu. Adr. tollen.*

Denique cum vltimum ſtatum eſſe hæreditarium appa-
reat ex venditione Sereniſs. Magno Hetruriæ Duci à Sinul-
pho iuniore facta lege adiecta, quod pretium pro vocatis
ad dictum fideicommiſſum inueſtiretur, ex hoc præſenti
18 ſtatu † ad præteritum vtique conſimilem rectè arguitur ab
initio impreſſum, Ruin. *conſ.*143. *num.*20. *in fin. lib.*5. cum
pluribus relatis *in d. Sabinen. verſ. denique tenebant Domi-
19 ni;* Quod generale eſſe in omnibus † materijs, tradit Mu-
reſcott. *var. reſol. lib.*11. *cap.*55. *num.*22. Modern. *de re be-
nef. lib.*1. *quæſt.*34. *num.*21. *&* 24. Et regulare eſt dum de
antecedenti ſtatu contrario per inſtrumentum euidenter
clarum, aut rem iudicatam, vel partis confeſſionem non
20 liquet, † vltimum eſſe attendendum, Rota *deciſ.*260. *num.*3.
in fine, & ſeq. part. 2. *diuerſor. & fuit dictum in Feſulana
Parochialis* 20. *Iunij* 1633. *coram bon. mem. Motmanno.*

☞ Vnde cùm alias fuerit coram bon. mem. Vbaldo * 14. Iu-
nij 1628. & 27. * Martij 1637. coram bon. mem. Motman-
no in hac cauſa reſolutum inueſtituram Othonis Primi Im-
peratoris, in qua D. Petrus ſe fundabat tanquam ſimpli-
cem copiam, nihil probare, vtique ſatis clarè reſultat me-
dietatem pretij Caſtrorum Otterij, & Sancti Ioannis ſub
hoc fundamento ſub die 14. Martij 1634. ipſi decretam non
deberi. Quare Domini ab illa reſolutione coram bon.
mem. Motmanno vtraque parte informante receſſerunt,
deciſione ab illo non publicata de ordine Rotæ à me de-
nuò extenſa.

☞ *Deciſiones ſupra enunciatæ in hac cauſa videlicet ſub die* 14. *Martij* 1634. *& ſub die* 27. *Martij* 1637. *coram bon. mem. Motmanno habentur in part.*7. *recent. deciſ.* 207. *& deciſ.* 285. *& in part.*5. *recent. habetur alia deciſio pariter in hac cauſa ſub die* 14. *Iunij* 1628. *coram Eminentiſſimo Card. Vbaldo, quæ eſt deciſ.*187. *Alia vero ſub die* 26. *Iunij* 1637. *coram eodem Motmanno non adhuc impreſſa, de qua etiam ſupra fit mentio habetur infra in Appendice.*

R. P. D. CARRILLO.

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Lucana Iuriſpatronatus.

Veneris 25. *Iunij* 1638.

ARGVMENTVM.

Præſentatus ad Beneficium de Iurepatronatus à maiori parte Patronorum præfertur Præſentato à minori: Et in omnem caſum ſi vterque haberet voces æquales, ille inſtituitur, & debet inſtitutus præferri, qui habet prouiſionem Apoſtolicam cum derogatione dimidiæ vocum. Præſentatus cum pacto conſentiendi penſioni ad fauorem Patroni ſaluo Beneplacito, e ſequuto efficitur validiſſimè præſentatus.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio ad iuspatronatus fieri debet à maiori parte Patronorum, & num.*7. *cum ſeqq.*

2 *Præſentationes plures effectum ſortitæ ſufficiunt ad probandam pertinentiam iuriſpatronatus.*

3 *Pertinentia iuriſpatronatus leuioribus probatur probationibus, quoties de illius exiſtentia non dubitatur.*

4 *Aliquem eſſe talem probatur ex aſſertione Notarij iunctis alijs adminiculis, & enunciatiuis.*

5 *Quaſi poſſeſſio præſentandi aliquorum de familia in iurepatronatu familiari ſuffragatur omnibus de eadem familia.*

6 *ad iuſpatronatus familiare omnes de eadem familia vocati cenſentur.*

7 *Præſentatus ad iuſpatronatus à maiori parte alicuius familiæ dicitur habere vocem totius familiæ, & ſeqq.*

8 *Factum à maiori parte perinde habetur, ac ſi ab omnibus factum fuiſſet, & num. ſeqq.*

9 *Maior pars deſcendentium ſuffocat, & abſorbet minorem, & num. ſeq.*

10 *Suffragium minoris partis non attenditur in concurſu maioris partis.*

11 *Præſentatus à dimidia parte patronorum, ſi alter habet prouiſionem Apoſtolicam cum derogatione iuriſpatronatus pro medietate non præfertur prouiſo Apoſtolico.*

12 *Præſentatio ad iuspatronatus cum pacto conſentiendi penſioni ad fauorem præſentantis eſt ſimoniaca, & nulla.*

13 *Fallit ſi fuit reſeruatum Beneplacitum Apoſtolicum.*
*Beneplacitum Apoſtolicum purgat labem ſimoniæ, & facit omnia fuiſſe rectè geſta, num.*13.

14 *Præſentatus cum conditione conſentiendi penſioni ad fauorem Patroni, ſaluo Beneplacito dicitur legitimè præſentatus.*
Si infra tempus datum ad præſentandum ſequatur Beneplacitum Papæ.
*Conditio appoſita præſentationi ſi fuit intra legitima tempora purificata, præſentatio dicitur valida, n.*14.

15 *Gratia Papæ ex ſola ſignatura à die data dicitur perfecta.*

16 *Præſentatio cum pacto conſentiendi penſioni ad fauorem Patroni ſaluo Beneplacito, eo ſequuto dicitur valida, & num.*19.
Etiam ſi in eo non exprimatur huiuſmodi conuentio, ibidem.

17 *Reſignatio Beneficij cum penſione ſemper habet præcedentem*

Digitized by Google

tem conuentionem, & tamen de ea in ſupplicatione nulla ſit mentio.

18 *Reſignans Beneficium cum penſiones, & Reſignatarius tuti ſunt à qualibet ſimonia ſtatim, ac Papa ſupplicationem ſignauit.*

19 *Subreptionem ad euitandam ſufficit aliquid fuiſſe virtualiter narratum.*

Ampliа quia ſufficit concedentem de eo ſaltem in genere cogitare potuiſſe, ibidem.

20 *Atteſtatio expedientium ſupplicationes Dataria, licèt extraiudicialis probat ſtylum ſufficienter.*

21 *Stylus Dataria inſpicitur ad hoc vt ſcientia Papa dicatur ſufficiens.*

22 *Gratia Papa eiuſque intentio interpretationem recipiunt à ſtylo Dataria.*

23 *Expreſſio facta in litteris ſufficit, licèt non adſit in ſupplicatione.*

Scientia Papa inducitur ex ſcientia officialium, n.23.

24 *Praſentatione facta ab vno ex compatronis licet nulla, non vitiantur praſentationes aliorum compatronorum, qui vti ſinguli praſentarunt.*

Compatroni plures praſentantes, vti ſinguli praſentare praſumuntur, num.24.

25 *Praſentationes plurium compatronorum tot indicantur quot ſunt compatroni.*

Praſentatio plurium Compatronorum ex vitio vnius etiam pratextu Simonia non vitiatur.

26 *Intellige ſupradicta procedere in ijs praſentationibus quæ fiunt iure proprio, & particulari, ſecus in his quæ fiunt ab vniuerſis puta iure Collegij.*

27 *Gratiam iuſtificare non debet, qui illam iuſtificauit coram Exequutore litterarum Apoſtolicarum.*

Exequutor litterarum Apoſtolicarum praſumitur ritè, & rectè proceſſiſſe, num.27.

28 *Reo, & poſſeſſori ſufficit vincere per non iue actoris, etiam in Beneficialibus.*

DECISIO LXX.

BEnedicto Bernardio poſſidenti Parochialem Sanctæ Mariæ Filicorbi Lucanæ Diœceſis, ex titulo Apoſtolico ſibi conceſſo per obitum q. Octauij vltimi poſſeſſoris vigore præſentationum ad ſui fauorem factarum à Rectore Hoſpitalis Miſericordiæ, à quindecim de familia Podia, & quatuor de familia Burlamacchia, ad quorum triplicem præſentationem ſpectat huiuſmodi Patronatus, ſe oppoſuit Hieronymus Sanctinus aſſerens ſe ad eandem Eccleſiam fuiſſe præſentatum ab alijs compatronis, & præſentationem factam ad fauorem Bernardij fuiſſe inualidam tanquam conditionalem ob pactum in ea appoſitum conſentiendi reſeruationi annuæ penſionis ſcutorum 80. ad fauorem eiuſdem Franciſci Podij Compatroni præſentantis. Ideò cauſa ad Rotam deuoluta, & mihi commiſſa dubitaui an Sanctinus eſſet inſtituendus, & Domini negatiuè reſponderunt.

Quia pro parte Sanctini non docetur de præſentatione
1 facta ad ſui fauorem à maiori † parte Patronorum prout
de iure requiritur, ſed tantum de præſentatione facta per
minorem partem quæ non eſt habenda in conſideratione,
iuxta diſpoſitionem text. *in cap.3.* vbi gloſ. *verb. qui maioribus de Iurepatr.* Lamb. *eod. tract. lib.2. part.3. quaſt.4. art.1.* Guttier. *lib.2. canon. cap.11. num.20.* Garz. *de benef. part.9. cap.2. num.257.* Lotter. *de re benefic. lib.2. quaſt.11. num.133.* Rot. *deciſ.117. num.1. part.2. diuerſ.* & coram Illuſtriſſimo D. meo Decano *deciſ.464. n.5.* & coram Buratto *deciſ.942.* ibique Addent.

Quod autem Sanctinus fuerit præſentatus à minori
parte patet quoniam Iuſpatronatus huiuſmodi diuiditur in
tres partes, quarum prima ſpectat ad Rectorem Hoſpitalis Miſericordiæ, ſecunda ad familiam de Podijs, & tertia
ad familiam de Burlamacchijs, vt deſumitur ex vltimo
ſtatu, & ex pluribus alijs præſentationibus effectum ſortitis factis à prædictis Patronis, & eorum Auctoribus reſpectiuè, & in ſpecie de annis 1592. 1594. & 1617. de quibus
2 in ſummario Bernardij num.2. quæ ſufficiunt † ad probandam pertinentiam Iuriſpatronatus, Angel. *in auth. vt liceat matri, & auia §. ad hac num.10.* Rota *in deciſ.224. ad fin. part.1. & in deciſ.606. in fin. part.3. recentior.* cum alijs relatis *in Florentina Capella impreſſ. apud Viuian. poſt tract. de iurepatronat. qua eſt deciſio 65. ſub num.1.* maximè quando prout, quod hic de exiſtentia iuriſpatronatus non dubi-
tatur † quo caſu leuiores probationes ſufficere tenuit Ro- 3
ta *in deciſ.146. num.1. part.2. & deciſ.179. num.4. part.3. & deciſ.176. num.4. part.4. recent.*

Ex prædictis verò Compatronis Rector Hoſpitalis præ-
ſentauit Bernardium, & quod Rector ſit talis † probatus 4
ex aſſertione notarij iuncta admiſſione ordinarij in inſtitutione facta ad fauorem eiuſdem Bernardij, ac in mandato procuræ dato ad hanc litem ſummario additionali num.2. vt in ſimilibus terminis tenuit Rot. apud Gregor. *deciſ.3. num.4. & facit deciſ.301. num.2. part.2. recent.* eumdemq; Bernardium præſentarunt pariter quindecim ex familia Podia, & quatuor ex familia Burlamacchia dicto ſummario num.3. inter quos ſunt aliqui, qui præſentauerant in præcedenti vacatione anni 1617. & aliqui ſunt filij eorum, qui alias præſentarunt, itaut vel ſunt in quaſi poſſeſſione præſentandi, vel habent cauſam ab alijs, qui olim præſentarunt,
quæ quaſi poſſeſſio cum † verſemur in Iurepatronatu fa- 5
miliari ſuffragatur omnibus de eadem familia, ex adductis
per Garz. *de benef. part.5. cap.5. num.141. & 142.* vbi Rotæ
deciſiones plures refert, quia ad Iuſpatronatus familiare
† omnes de illa familia vocati, cenſetur Becc. *conſ.43. nu.7.* 6
Menoch. *de praſumpt. lib.6. praſumpt.16. num.47.* & quod omnes admittantur probatur *in l.cum ita §. in fideicommiſſo, ff. delegat.2.* Peregr. *de fideicom. art.12. num.17.* Lambert. *de Iurepatr. lib.1. part.2. quaſt.2. art.9. nu.12.* cum alijs latè congeſtis per Viuian. *de Iurep. in lib.4. p.1. cap.2. n.28. & 29.*

Vnde cum Sanctinus fuerit tantum præſentatus ab vndecim de familia Burlamacchia, & à quinque de familia Podia, inter quos omnes adſunt quinque qui ſunt ex dicto numero demendi. Nam Scipio Burlamacchius Philippus q. Ioannis, & Philippus, & Lelius q. Equitis Podij iam præſentauerant Bernardium, & ſubſequentem præſentationem ad fauorem Sanctini fecerunt cum expreſſa proteſtatione de non recedendo à primæua, & Carolus de Podijs conſtituerat procuratorem ſpecificè ad præſentandum Laurentium, vt in dicto ſummario additionali num.1. Procurator autem excedendo fines mandati præſentauit dictum Sanctinum, quæ præſentatio propterea inualida redditur, nulli dubium eſt quin ipſe habeat minorem partem, imò vnicam tantum vocem de Burlamacchijs, & Bernardius habet alias duas voces Rectoris ſcilicet Hoſpitalis, & illorum de Podijs, quorum licet aliqui pauci præſentauerint Sanctinum, tamen cum maior pars eorum præſentauerint Bernardium ſequi-
tur dicendum, quod iſte totam familiæ Podiæ vocem † ha- 7
bere dicatur nulla habita ratione minoris partis, ad not. per
Abb. *in cap. Paſtoralis in princ. vlt. col. de reſcript.* Factum
enim † à maiori parte perinde habetur, ac ſi omnes egiſ- 8
ſent, *l. quod maior, ff. ad municip.* Caſſad. *deciſ.2. n.1. de
Iurepatr.* & maior pars † deſcendentium ſuffocat, & ab- 9
ſorbet minorem, Lambert. *eodem tract. lib.2. par.3. quaſt.4.
art.7. num.2.* Itaut de ſuffragio minoris † partis non ſit cu- 10
randum, idem Lambert. *lib.1. part.2. quaſt.1. art.27. nu.2. verſ. addit. etiam Rocchus,* Rota *deciſ.443. num.4. part.2. recent.* & coram Canalet. *deciſ.436. per tot. & melius in deciſ.519. ſimiliter per tot.* & coram Greg. *deciſ.452. num.4.* ibique Adden. *num.23.*

Præſertim attenta prouiſione Apoſtolica ad fauorem Bernardij cum derogatione Iuriſpatronatus pro medietate, vt
in Summario num.4. & ſic quamuis Sanctinus haberet me-
dietatem vocum nihil releuaret † ob dictam derogationem, 11
quæ operatur reductionem conſenſus plurium Patronorum ad ſolam medietatem, adeò vt alia medietas non habeatur in conſideratione, Paril. *de reſignat. lib.2. quaſt.4. num.55.* Garz. *de benef. part.5. cap.1. num.585.* & tenuit Rota coram Card. Mantic. *deciſ.248. in fin.*

Non obſtat vnicum obiectum ſuper quo maximè inſiſtebant informantes pro Sanctino ſcilicet quod præſentatio Bernardij eſſet nulla, & labe ſimoniæ aſperſa tanquam facta cum pacto, † vel conditione, vt conſentiretur annuæ penſioni ad fauorem alterius ex Compatronis, *cap. praterea de tranſact.* Roio. *conſ.317.* quem ſequitur, & refert Dec. *in conſ.118. num.1. vol.1.* Quia in ipſa præſentatione fuit re-
ſeruatum † Beneplacitum Apoſtolicum, quo accedente 13
omnis ſuſpicio purgatur, omniaque rectè geſta dicuntur, ex not. per gloſ. *in cap. cum pridem in verb. licitè de pact.* Gig. *de penſ. quaſt.6. num.8.* Hoſtien. *in cap.1. circa princ. ne Pralat. vic. ſuas,* Io. Andr. *in cap.1. de Simon.* Archidiac. *in cap. non ne ſub num.89.* Caſſad. *deciſ.3. num.2. de renunc. & deciſ.2. num.3. & ſeq. de Simon.* Guidop. *deciſ.163.* cum alijs relatis per Barboſ. *clauſ.135. num.1.* declarat in puncto

Digitized by Google

Nauar. *in manual. cap.27. num.*107. *verſ. ad decimum.* Cùm autem tam conſenſus, quàm Beneplacitum interceſſerint, vt ex ſupplicatione, & litteris Apoſtolicis datis in ſummario additionali num. 3. expeditis ſub eadem data intra quadri-
14 meſtre ad præſentandum, hæſitari † non poteſt de validitate præſentationis, quia conditio in ea appoſita fuit intra legitima tempora purificata, *vt argum. Clem. plures*, §. *fin. de Iurepatr. cum Dominic. in cap.2. de elect. in 6. ſub num.* 4. docet Lamber. *de Iurepatr. 2. part. 2. lib. 3. art.5. num. 5. & art.9. verb. honorificum quæſt.8. num.29.* Garz. *de benef. p.* 8.
15 *cap.2. num.3.* & gratia Papa ex ſola Signatura à die † datæ dicitur perfecta, vt reſpondit Rot. *in deciſ. 54. num. 8. & 9. impreſſ. apud Viuian. poſt tract. de Iurepatr. fol.* 115.

Neque releuat dicere, quod dictum Beneplacitum Apoſtolicum non ſuffragetur, ex quo non fuit Papæ expreſſa
16 huiuſmodi conditio reſeruationis penſionis, † quoniam ſatis eſt, quod in eadem ſupplicatione Bernardus præſentatus à Patronis, & Franciſcus Podius Penſionarius ſupplicauerint Papæ ſuper dicta reſeruatione, ex qua ſupplicatione ſufficit quod Papa potuerit intelligere quod inter eos præceſſerit huiuſmodi conuentio, vt in ſimili fieri ſolet in reſignatione beneficij ad fauorem alterius cum penſione, in
17 qua † ſemper præcedit conuentio, quod vnus cedat beneficio, alter penſionem ſoluat, & tamen id in ſupplicatione non exprimitur, ſed ſolum quod Reſignans liberè dimittit beneficium, reſeruata ſibi annua penſione, vt habetur in formula reſignationis relata apud Pariſ. *de reſignat. lib. 8. quæſt.7. num.*95. dictaque ſupplicatione vt ſupra ſignata tuti
18 † ſunt Reſignans, & Reſignatarius, quibus nulla Simoniæ labes, vel confidentia opponi poteſt, Felin. *in cap. ad audientiam 2. num. 21. de reſcript.* Archiep. Flor. *in 2. part. ſuæ ſummæ tit.1. cap.5.* Pariſ. *de confident. quæſt.40. num. 38. & de reſignat. lib.6. quæſt.2. num.70. cum ſeqq.* vbi de communi, & recepto ſtylo teſtatur.

Sicut igitur nemo dixerit in caſu prædicto adeſſe ſimoniam, idem dicendum eſt in caſu de quo agitur vbi in litteris reſeruationis facta fuit expreſſa mentio, quod Franciſcus Podius Penſionarius eſt vnus ex Compatronis, ita vt facilius Papa, eiuſque officiales cogitare potuerint de præcedenti conuentione reſeruando penſionem, ad effe-
19 ctum † enim euitandi ſubreptionem ſufficit aliquid virtualiter fuiſſe narratum, & concedentem potuiſſe de eo ſaltem in genere cogitare, Lap. *alleg.89. num. 6. verſ. item licet taciturnitas, & num.7.* Aym. *conſ.79. num.8.* Rot. *deciſ. 192. num.6. in fin. & deciſ.210. num.5. part.1. recent.* & coram Illuſtriſſimo D. meo Decano *deciſ.* 413. *num.* 7. & coram Buratto *deciſ.883. num. 6.* ac in terminis præſentationum cum penſione datur atteſtatio expeditorum Datariæ ſuper ſtylo non exprimendi talem conuentionem, & tamen prouiſiones cum penſione ita expediri, & pro validis ſemper fuiſſe habitas abſque vlla difficultate, vt in dicto ſummario additionali num.4.

Quia atteſtatio licet ſit extraiudicialis, nihilominus ſty-
20 lum ſufficienter probat, vt alias tenuit Rot. coram Greg. *deciſ.484. num.6. & deciſ.644. num.4. part. 1. & deciſ.725. num.5. part.2. ac in ſpecie de ſtylo Datariæ eſt deciſio 322. num.11. & deciſ.244. num.14. part.5. recent.* quo ſtylo ſtan-
21 re ſufficiens † præſumitur ſcientia Papæ ad illum effectum, Mantic. *deciſ.214. num.4. poſt med.* Intentio enim Papæ, &
22 eius gratia à ſupradicto † ſtylo interprætationem recipit ex adductis per Felin. *in cap. ſuper litteris num. 8. de reſcript.* Caſſad. *deciſ.12. num.14. de præben.* Put. *deciſ.* 181. *num. 6. lib.1.* & coram Illuſtriſſimo D. meo Decano *deciſ.* 328. *n.2. & in recent. deciſ.50. num.26. part.* 5. & quod ſufficiat ex-
23 preſſio facta in † litteris licet non eſſet in ſupplicatione cum ex ſcientia Officialium inducatur ſcientia Papæ, ex notatis per Innoc. *in cap. cum dilecta verb. conſcientia de reſcript.* dixit Rota *in Hiſpalen. beneficiorum 6. Martij 1592. coram Cardinali Millino impreſ. in 4. part. diuerſ. deciſ. 701. in cent. 7. deciſ. in ordin. 1. num. 6. fol. mihi* 385. vbi allegat. Caſſad. *deciſ.2. num.7. de vnion.*

Et in omnem euentum quatenus præſentatio facta per Franciſcum ad cuius fauorem fuit reſeruata penſio eſſet nulla, quod ex ſuperius ponderatis dici nequit, attamen
24 exinde non vitiarentur præſentationes aliorum Compatronorum, qui vti ſinguli præſentarunt prout etiam in dubio præſumitur, iuxta *deciſ.* Cæſ. de Graſs. 1. & 2. *de Iurepatr.* & propterea quot Patroni tot præſentationes dicun-
25 tur. Ita vt ex vitio vnius etiam prætextu Simoniæ non vitientur, aliæ Garz. *de benef. part.8. cap.1. num.11. 12.* Rot. *deciſ.550. num.2. part.4. recent. fol.* 305. ſecus in præſentationibus factis à Compatronis † vti ab vniuerſis, ſiue iure 26
Collegij *cap. nobis de Simon.* Garz. *ſupra dicto num.* 12.

Nec Bernardio incumbit onus iuſtificandi ſuam gratiam, cum iam fuerit iuſtificata coram Exequutore litterarum Apoſtolicarum † qui præſumitur ritè, & rectè proceſſiſſe, 27
iuxta *conſ.* Panorm. 41. *num. 2. lib.* 1. per Rotam approbat. coram Card. Seraph. *in deciſ.* 1125. *num.*2. Et ideò Bernardio tanquam Reo, & poſſeſſori ſufficit vincere per non ius
† Actoris abſque alia proprij tituli iuſtificatione ex receptiſ- 28
ſima concluſione, quam præcedere etiam in beneficialibus, dixit Rot. apud Verall. *deciſ.133. part.3.* & coram Illuſtriſs. D. meo Decano *deciſ.785. num.1.*

Ex quibus dixerunt Domini Sanctinum non eſſe inſtituendum, vtraque parte informante.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Archiepiſcopo Terracineñ.

Vinceñ. Canonicatuum.

Veneris 25. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Prouiſio facta de beneficijs per ſuppreſſionem extinctis, & alteri beneficio vnitis non eſt valida abſque ipſorum beneficiorum reſurrectione, & noua entis creatione: quod procedit in vnione perpetua tituli extinctiua ſecus in temporali, quia in ipſa quando diſſoluitur beneficium non eſt nouum, ſed idem quod prius erat.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ Regulares communiter ſolent eſſe receptiuæ non numeratæ quoad Canonicatus.*
2 *Canonicatus qui non adeſt vacare non poteſt.*
3 *Vacatio Canonicatus non datur in Eccleſiis Regularium vbi numerus non eſt certus.*
4 *Ordinario valde defertur circa qualitates Eccleſiæ ſuæ diœceſis.*
5 *Vacationis potiſſimus modus habetur per mortem naturalem.*
6 *Vſusfructus finitur morte naturali.*
Beneficia per mortem obtinentis vacant, num.6.
Beneficiatus comparatur vſusfructuario, num.6.
7 *Beneficium tunc non vacat per mortem quando eſt vnitum menſæ, vel Eccleſia non eſt numerata, & num.8.*
9 *Canonicus poteſt quis effici etiam non vacante Canonicatu quando in Eccleſia non eſt certus numerus præbendarum.*
10 *Confeſſio Iudicialis plenè probat contra confitentem.*
Confeſſio Iudicialis Canonici facit contra concanonicos coniecturam, num.10.
11 *Ius in Eccleſia receptiua Canonicorum non numerata expirat morte ciuili, id eſt per ſuppreſſionem, ſicut morte naturali.*
12 *Præſcriptio neceſſario præſupponit poſſeſſionem.*
13 *Prioratus vnitus cum annexis, omnibus bonis, proprietatibus decimis, redditibus cæteriſque iuribus cenſetur, & vnita etiam illius dos, & num.15.*
14 *Canonicus in Eccleſia receptitia regulari ſolet conſiſtere in ſolo titulo, & portione pro victu, & veſtitu vita Canonicorum durante.*
16 *Pertinentiarum appellatione ſolum veniunt ea quæ de iure, aut conſuetudine ſunt ad vſum rei deſtinata, vide num.24.*
17 *Canonicatus non dicitur de pertinentijs dignitatis.*
Canonicatus, & Dignitas ſunt tituli independentes, & de per ſe exiſtentes, num.17.
18 *Menſa Prioralis habens onus præſtandi victum, & veſtitutum Canonicis quando illis ſuppreſſis, & dicta menſa vnita.*
Cenſeatur ipſa menſa vnita abſque vllo onere.
19 *Collatio Canonicatus ſuppreſſi, & vniti eſt ſubreptitia non facta mentione ſuppreſſionis, & vnionis.*
20 *Decretum irritans, annullat actum præter formam geſtum.*
21 *Prouiſio de beneficio per vnionem extincto eſt inualida, & indiget vera, ac reali reſurrectione, & noua entis creatione, & num.24.*

Quod

Quod procedit in vnione perpetua extinctiua tituli, ſecus in temporali, num. 22.

22 *Beneficium ad tempus vnitum poſt diſſolutam vnionem dicitur idem, & non nouum.*

23 *Impetrans beneficium antequam de creatione conſtet tenetur docere de exiſtentia, & quod ſit collatiuum.*

25 *Sæcularizatio non mutat ſtatum Eccleſiæ, ſed de Regulari eam facit ſæcularem.*

Limita quando ſæcularizatio eſt facta per viam ſuppreſſionis, & extinctionis totius ordinis ob laxiorem vitam Regularium, num. 26.

27 *Supreſſio, & eſtinctio beneficij quando dicatur momentanea, & quando ſecus, & num. 28.*

29 *Prior nec fratres poſſunt præiudicare Monaſterio.*

DECISIO LXXI.

FEl. rec. Clemens VIII. ſub die 13. Auguſti 1592. motu proprio ex certa ſcientia, & plenitudine poteſtatis vniuerſa Monaſteria, Prioratus, Præpoſitutas, Domos, & loca, necnon Dignitates, & Officia Regularium Ordinis S. Auguſtini in Principatu Cataloniæ, & Comitatibus Roſſilionis, & Ceritaniæ conſiſtentium, Abbates Priores, Præpoſitus, Canonicos, cæteroſque quocumque nomine nuncupato illa, ac alia officia etiam clauſtralia, dignitates, Adminiſtrationes, Canonicales portiones, iura, res, & bona quocumque nomine nuncupata eiuſdem ordinis in dictis Principatu, & Comitatibus, in titulum, vel adminiſtrationem, aut alias quomodolibet perpetuo, vel ad tempus obtinentes priuauit, & ex tunc realiter amouit ab eiſdem, priuatoſque, & amotos denunciauit, & Ordinem S. Auguſtini prædictum, omnemque ſtatum, & eſſentiam, & dependentiam Regulares, necnon Conuentus, Conuentuales, ac Abbatiales menſas, dignitates officia, & beneficia cum cura, & ſine cura cum prohibitione, quod de cætero nulli amplius ad habitum, & profeſſionem in eiſdem recipi, aliaque loca ipſius ordinis in Principatu, & Comitatibus prædictis de nouo acquiri, ſub excommunicationis ſententia nullatenus poſſint auctoritate, & tenore prædictis in omnibus, & per omnia ſuppreſſit, & extinxit; Deinde volens proſpicere ſtatui cæterorum Monaſteriorum, Prioratuum Præpoſiturarum, & aliorum locorum, ac beneficiorum ſic ſuppreſſorum eadem omnia, & ſingula Monaſteria, Prioratus, & beneficia, quouis nomine nuncupata, ad ſæcularitatem, & ſæcularem ſtatum in omnibus, & per omnia, ac quoad omnia ſimiliter ex tunc in perpetuum reduxit, ac ſæcularia fore, & eſſe decreuit, & declarauit, illaque omnia, & ſingula quocumque modo vacatura ex quorumcumque perſonis etiam extra curiam, ac illorum proprietatem, ac Dominium Sedi Apoſtolicæ reſeruauit prout in litteris ſuppreſſionis. Succeſſiuè motu proprio ex certa ſcientia, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Monaſterio SS. Iacobi, & Dominici de Tremps Ordinis S. Dominici vniuit Prioratum S. Mariæ de Manlleu Viceñ. Diœceſis olim prædicti Ordinis S. Auguſtini cura, & Conuentu carentem, per aſſumptionem Gaſparis Rouirolæ Commendatarij Prioratus ad Epiſcopatum Barchinoñ. ceſſauit Commenda, & Prior, & Fratres SS. Iacobi, & Dominici de Tremps poſſeſſionem Prioratus acceperunt vigore decreti in litteris vnionis appoſiti, quod ſcilicet ceſſante Commenda Prior, & Fratres ſupradicti caperent poſſeſſionem Eccleſiæ prædictæ, & pertinentiarum commiſſa cauſa ſuper nullitate vnionis ad inſtantiam dicti Gaſparis Commendatarij Canonicorum ſuppreſſorum, & hominum loci de Manlleu bon. mem. Card. Seraphino, proſequuta coram Eminentiſs. D. Card. Pamphilio, deindeque coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo illa fuit terminata per ſententiam Rotalem coram R. P. D. Panzirolo, quæ tranſiuit in iudicatum. Deinde cum poſt vnionem prædictam fuerint impetrati ſex Canonicatus in dicta Eccleſia de Manlleu, quatuor per obitum quatuor Canonicorum ſuppreſſorum, & alij duo, vnus ſcilicet per obitum vltimi poſſeſſoris, & alius tanquam de patronatu, & quia prouiſi de dictis Canonicatibus percipiunt portiones, & emolumenta Canonicis Regularibus dari ſolita, commiſſa cauſa in Rota ſuper nullitate dictarum prouiſionũ contra Canonicos prædictos prout de iure, & ſine præiudicio executionis litterarũ Apoſtolicarum etiam in forma Breuis iuxta reſcriptum Signaturæ Sanctiſſimi. Propoſito dubio, An conſtaret de bono iure Prioris, & Fratrum quoad Canonicatus de quibus agitur, quia Canonicis reis, & poſſeſſoribus ſufficit vincere per non ius actorum, contra Canonicos fuit reſolutum, quia Prior, & Fratres Monaſterij de Tremps habent fundatam intentionem in litteris ſuppreſſionis totius Ordinis Regularium S. Auguſtini in Principatu Cataloniæ, & Comitatibus ſupradictis, in quibus tam Prioratus Eccleſiæ S. Mariæ de Manlleu, quam Canonicatus fuerunt ſuppreſſi, & totaliter extincti, & eorum diſpoſitio fuit reſeruata Sedi Apoſtolicæ, vt ex lectura litterarum ſuppreſſionis. Et in litteris vnionis Eccleſiæ Parochialis S. Mariæ de Manlleu, in quibus Eccleſia cum annexis, & omnibus ſuis bonis, & proprietatibus, decimis primitijs redditibus, cæteriſque iuribus, & pertinentijs, ac dependentibus vniuerſis vnita legitur Monaſterio de Tremps quæ vnio tribuit ius Monaſterio quoad omnes fructus, & redditus Eccleſiæ, & cum dictæ litteræ ſuppreſſionis, & vnionis emanarunt motu proprio, & habeant clauſulam ſublata, & decretum irritans impugnari non poſſunt.

Non obſtat, quod in litteris vnionis Prioratus Eccleſiæ
de Manlleu non exprimantur Canonicatus, ideòque non
veniant illi quatuor tituli Canonicales, qui in Eccleſia tem-
pore ſuppreſſionis reperiebantur à Prioratu omnino diſtin-
cti, & conſequenter Canonicatus non dicantur vniti,
quia cum Canonici ante vnionem, de qua agitur non
haberent in Eccleſia S. Mariæ diſtinctas Præbendas, & nu-
merus illorum non eſſet certus, ſicque Eccleſia eſſet recepti-
ua, non numerata prout † tales communiter eſſe ſolent 1
Eccleſiæ Regulares, vt notabiliter dicit Abb. *in cap. ex*
parte num. 7. in fin. verſ. & in hoc nota de conceſſione præben-
da, per priuationem, ſeu obitu eorumdem illud ius, quod
per electionem habuerunt, expirauit, † & Canonicatus, 2
& præbendam, & quæ non adſunt vacare non poſſunt,
cap. dilect. verſ. præterea licet de præben. cap. ex parte, vbi
Butr. *num. 1.* Abb. *num. 1.* & alij *de conceſſ. præbend.* Gonzal.
ſuper reg. 8. gloſ. 9. §. 3. num. 9. & ſeqq. Garz. *de benef. par. 5.*
cap. 1. num. 550. & part. 11. cap. 12. num. 17. Rota coram
Mantic. *deciſ. 229. num. 1.* & alias ſepius, & in † Eccleſijs 3
Regularium, quod vbi numerus non eſt certus non detur
vacatio, tradit idem Abb. *in d. cap. ex parte ſub num. 12. poſt*
med. verſ. & nota ex ratione gloſa de conceſſ. præben.

Quod autem talis eſſet Eccleſia de Manlleu, ſatis patet,
quia Canonici dictæ Eccleſiæ non habebant præbendam
aliquam, ſed ſolum congruam ſubſtentationem ſibi aſſi-
gnatam ſub nomine portionis Canonicalis, & recipieban-
tur per priorem, & tempore profeſſionis prior illis promit-
tebat portionem de bonis Eccleſiæ pro victu, & veſtitu
ad vitam ipſorum Canonicorum, vt ex inſtrumentis rece-
ptionum Canonicorum, in quibus Canonici recipiuntur,
& admittuntur in Canonicos cum aſſignatione portionum
Canonicalium, & ex inſtrumentis arrendationum per prio-
rem pro tempore factarum cum pacto quod Arrendatarij
perſoluerent portiones canonicales Canonicis nempè pa-
nis, vini victualis, † & quia ex viſitationibus factis ab or- 4
dinario, cui ita informato de qualitate Eccleſiarum ſuæ
Diœceſis plurium deferendum eſt *cap. ordinarij de Offic.*
ordin. in 6. ex plenè deductis in Alerien. beneficiorum 29.
Martij 1610. coram Eminentiſs. Card. Pamphilio, & co-
ram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſ. 482. num. 6. apparet nu-
merum Canonicorum nunquam fuiſſe certum, nam ali-
quando fuerunt duo Canonici, aliquando tres, ſeu quatuor,
vel quinque, vt patet ex viſitationibus de annis 1442. 1529.
1542. 1588. & ex viſitatione de anno 1613. de ordine Ro-
tæ facta vt in copia data in ſummario, in qua etiam firma-
tur, quod Canonici recipiebant portiones Canonicales à
Priore, & quod alias fuit ſuborta lis inter homines de Manl-
leu, & priorem ſuper eo quod homines de Manlleu præten-
debant priorem eſſe obligatum ad dandum portiones, ſex
Canonicis, & quia ante vnionem nunquam legitur facta
aliqua collatio de iſti Canonicatibus per obitum, ex quo col-
ligitur quod reuera iſti Canonicatus non vacabant, nam
alias ſi habuiſſent diſtinctas præbendas, & numerus fuiſſet
certus, vacaſſent per obitum, & de eis facta fuiſſet collatio,
† cum primus, & potiſſimus vacationis beneficij modus ſit
per obitum, & mortem naturalem, iuxta tex. *in cap. ſu-*
ſceptum, & ibi Gloſ. *penult. verb. non morte de reſcr. in 6.*
nam mors omnia ſoluit. Auth. de nupt. §. deinceps collat. 4.
& ſicut vſusfructus † finitur morte vſufructuarij, *l. 3. §. fin.* 6
ff. quib. mod. vſufruct. amit. §. finitum inſtit. de vſufruct. Ita
etiam vacat morte beneficium, cum beneficiatus vſufru-
ctuario comparetur *cap. fin. de Offic. Ordin. in 6.* & ibi Gloſ.
in verb. reſeruari, Gonzal. *ſuper reg. 8. gloſ. 15. n. 3.* Garz. *de*

beneſ. part.21. dict. cap.2. num.1. Inter caſus autem in qui-
7 bus beneficium non vacat per obitum vnus eſt, † quando
eſt vnitum, vel de menſa, vel Eccleſia non eſt numerata per
ea, quæ latè tradit Gonzal. *in gloſ. 9. §.3. vbi num.10.* firmat
quod beneficia conſiſtentia in Eccleſijs non innumeratis,
8 nunquam vacant, † ſed confeſtim quod titularis decedit
ſupprimuntur, expirant, & ceſſant, ac eſſe deſinunt ex
verbis text. *in d. cap. dilecto verſ. Præterea de præben.* ibi
Præterea licet in Eccleſia, in qua non eſt certus numerus
præbendarum, nulla etiam vacante in Canonicum quis
poſſit aſſumi, cum intelligatur ad quoddam ius eligi, quod
9 ad electorum aſſenſu de nouo creatur, & cum electo in
Canonicum naſcitur, & deſinit eſſe cum defuncto, &c.
Supradictis concurrit confeſſio illorum qui fuerant per ſup-
preſſionem priuati, dum eadem ſuppreſſione ſibi intimata
obtulerunt inſeruire Eccleſiæ Beatæ Mariæ de Manlleu non
amplius vti Canonici, ſed tanquam ſimplices Presbyteri,
ſicque faſſi fuerunt ſe non eſſe amplius Canonicos, quæ
10 confeſſio vti iudicialiter † facta contra ipſos confitentes
plenè probat, vt per Doct. *in cap. fin. de confeſſ.* & contra
alios facit ſaltem coniecturam, vt per Surd. *deciſ.325. n.11.*
ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.506. num.9.*

Cùm autem in iſto caſu tituli Canonicatuum remanſe-
rint extincti, & annichilati, nedum ex diſpoſitione expreſ-
ſa in litteris ſuppreſſionis, ſed etiam ex diſpoſitione iuris
communis, ſecundum quam in Eccleſia receptiua non nu-
merata, ius quod quis per receptionem habet morte ciuili
11 mediante ſuppreſſione expirat, ſicut morte naturali, ex iu-
ribus ſupra allegatis; inde ſequitur tam exiſtentiam, ſeu
proprietatem Canonicatuum quam illorum poſſeſſionem
remanere ſublatam ex clauſula ſublata, & decreto irritanti
in litteris Apoſtolicis contento, quod inficit titulum, & poſ-
12 ſeſſionem, qua poſſeſſione de medio † ſublata nulla poteſt
prætendi præſcriptio, quæ neceſſario poſſeſſionem præſup-
ponit *cap. cum de beneficio de præben. in 6.* vbi gloſ. *verſ. nota
primo*, maximè cum vnio legatur expreſsè facta de prio-
ratu cum annexis, & omnibus ſuis bonis, & proprietatibus,
decimis, primitijs, redditibus cæteriſque iuribus, & pertinen-
13 tijs, ac dependentijs, quarum appellatione † dos ipſius prio-
ratus, ſeu bona omnia etiam tacitè comprehenduntur,
Rota *deciſ.799. num.1. part.4. diuerſ.* ſiue vnio ſit facta cum
annexis, vt per Rebuff. *in prax. tit. forma nouæ prouiſ-
ſionis ſub num.14. verſ. cum annexis, ſiue ſit facta cum per-
tinentijs*, Innoc. *in cap. cum ad Sedem ſub num. 2. de reſtit.
ſpoliat.* Lap. *alleg.139. ſub num. 10. verſ. præterea nomine*,
cum alijs adductis per Gabr. *de verb. ſignif. concl.10. num.1.*
atque ita cum de tempore regularitatis Canonicatus de
quibus agitur conſiſterent in ſolo titulo, & portione quam
ipſi Canonici recipiebant de bonis Eccleſiæ pro victu, &
14 veſtitu eorum vita durante prout fuit † probatum ſupra in
iſta Eccleſia, & prout in Eccleſijs receptiuis non numeratis,
præcipuè Regularibus de iure eſſe ſolet, vt per Abb. *vbi ſup.
in d. cap. ex part. num.7. in fin. verſ. & in hoc nota de conceſſ.
præben.* nil mirum ſi poſt ſuppreſſionem bona prioratus re-
manſerunt libera penes Eccleſiam, & in vnione compre-
henſa, quia dicti tituli Canonicorum per ſuppreſſionem
remanſerunt extincti vnà cum dicta obligatione recipien-
di victum, & veſtitum, vt de titulis Canonicorum extin-
ctis expreſsè legitur in dicta ſuppreſſione. Vnde cum de
tempore vnionis tituli Canonicatuum, & portiones Cano-
nicorum per ſuppreſſionem iam euanuiſſent in litteris
15 vnionis ſolum fit mentio de prioratu † cum omnibus ſuis
iuribus pertinentijs, & dependentijs, quarum appellatione
in vnione bona omnia etiam tacitè comprehendi fuit pro-
batum ſupra, ex Rot. *deciſ.799. num.1. verſ. præſertim p. 4.
diuerſ.*

Nec facit, quod Canonicatus non veniant ſub pertinen-
tijs, & dependentijs vniuerſis, cum non probentur eſſe de
pertinentijs prioratus, & ſic non comprehendantur in vnio-
ne ex eo quod appellatione pertinentiarum ſolum veniant
16 ea, † quæ de iure, vel conſuetudine ad vſum rei deſtinata
ſunt, Innoc. *in cap. cum ad Sedem de reſtit. ſpoliat.* Soccin.
17 ſen. *conſ.47. num.4. lib.1.* & de iure Canonicatus † non di-
cantur eſſe de pertinentijs Dignitatis, ſed ſint tituli omnino
independentes ab ea, & de per ſe exiſtentes ex allegatis per
Hoied. *de incompatibilit. beneſic. par.1. cap.11. per tot.* Nam
reſpondebant DD. quod cum Tituli Canonicorum vnà
cum omnibus ipſorum iuribus, & actionibus quos per ele-
ctionem habuerunt iam per priuationem, ſeu ſuppreſſio-
nem expiraſſent, ipſi tituli non dicuntur in vnione compre-
henſi, ſed dicuntur comprehenſa bona omnia ipſius priora-
tus libera ab onere præſtandi dictas portiones, cum in iſta
Eccleſia (quicquid ſit in alijs Eccleſijs) quæ habent menſas
diuiſas, nempè menſam Abbatialem, & menſam Conuen-
tualem, prout habebant alia Monaſteria ſuppreſſa, nempè
Eccleſia S. Ioannis de Abbatiſſis, Eccleſia Beatæ Mariæ de
Villabertrando, & aliæ, quæ habebant duas menſas, & ſu-
per illis fuit prouiſum ſeparatim, adeſſet ſola menſa priora-
lis cum onere recipiendi Canonicos eiſque præſtandi por-
tionem, † victus, & veſtitus ad eorum vitam de bonis pro- 18
prijs dictæ menſæ, hincque inferebant DD. ſublatis Cano-
nicis per priuationem, ſeu ſuppreſſionem bona remanſiſſe
libera, illaque comprehenſa in vnione dictæ Eccleſiæ abſque
vllo onere.

Pariter non obſtant prouiſiones annorum 1597. 1618.
1626. & 1628. ex quibus approbatur à ſæcularizatione citra
Canonicatus fuiſſe continuo pluries collatos; Quia etiamſi
iſti Canonicatus fuerint collati non propterea eorum colla-
tio ſubſiſtit, nam cum in vim vnionis Monaſterio vnita re-
manſerit Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Manlleu cum annexis,
ac omnibus ſuis bonis, & proprietatibus, &c. portiones quæ
à Commendatario tradebantur Canonicis, ante ſuppreſſio-
nem, & vnionem, non potuerunt remanere diſiunctæ, &
ſeparatæ, ſed ex prægnantia verborum fuerunt comprehen-
ſæ in vnione, & cum in collationibus non fuerit facta men-
tio de præcedenti ſuppreſſione, & vnione ad fauorem Mo-
naſterij illæ ſunt ſubreptitiæ, quia ſi Papa ſciuiſſet dictas
prouiſiones in præiudicium † Monaſterij illas non feciſſet, 19
& proinde remanent ſubreptitiæ, vt de ſimilibus prouiſio-
nibus non facta mentione vnionis, firmant Doct. *in cap. ſu-
per literis*, vbi præcipuè Felin. *de reſcript.* Pariſ. *de reſignat.
lib.2. q.3. n.15. & ſeqq.* Silu. *de beneſ. part.3. q.11. n.73.* Rot.
deciſ.3. & 4. de rerum permutat. in antiq. & propter decre-
tum irritans appoſitum in litteris vnionis, † quod annullat 20
actum aliter geſtum, *cap. ſi eo tempore de elect. in 6.* Caſſad.
deciſ.1. n.2. de reſtit. ſpoliat. Rot. *deciſ. 3. in princ. eod. tit.
in nouis, & deciſ.24. n. 5. part. 2. diuerſ.* ſupradictæ proui-
ſiones ſunt inualidæ, & ſtante vera, & reali extinctione ti-
tulorum opus erat noua, & vera, ac † reali reſurrectione, 21
& noua entis creatione, Caſſad. *deciſ.2. n.2. de vnionib.* vbi
diſtinguendo concludit in vnione perpetua extinctiua titu-
li, nouum omnino titulum requiri, ſecus autem in tempo-
rali, quia in ea quando diſſoluitur † non datur nouum be- 22
neficium, ſed idem quod prius erat, *& deciſ.5. num.4. de re-
ſeruat.* Rota coram Mantic. *deciſ.29. num.4. & 5.* & coram
Reuerendiſs. D. meo Decano *in Spoletana Abbatia 19.
Decembris* 1625. vbi plura allegantur, & quemadmodum
ſicut † ab initio antequam conſtet de creatione beneficij 23
opus eſt impetrantem docere de exiſtentia beneficij, &
quod ſit collatiuum alias non datur vacatio, Abb. *conſ.47.
n.1. lib.2.* Felin. *in cap. noſtra n.9. de reſcript.* Sic etiam docto,
vt hic, de extinctione, opus † eſt docere de noua creatione 24
per actum poſitiuum, maximè quia non ſolum Papa ſup-
preſsit, & extinxit, ſed vniuit Canonicatus ita ſuppreſſos,
qui veniunt nomine pertinentiarum, *ad l. ſi quando, C. de
bon. vacant. lib.* 10. per quas impeditur vacatio, ſine qua
non datur prouiſio.

Non obſtat, quod ſæcularizatio non mutauerit ſtatum
Eccleſiarum, ſed ſolum de Regularibus eas fecerit ſæcula-
res tam ex diſpoſitione iuris communis, † quam ex decla- 25
rationibus ſæpius factis à Sede Apoſtolica, quod noluerit
tollere priuilegia, ac iura Eccleſiarum, ſed ſolum mutare
ſtatum de Regulari in ſæcularem, nam quoad diſpoſitionem
iuris communis motiuum procedit in ſimplici ſæculariza-
tione, non autem in ea quæ fit per viam ſuppreſſionis, &
extinctionis totius Ordinis ob laxiorem vitam Regularium
prout in literis ſuppreſſionis cauetur, iuxta diſtinctionem
factam à Rota *in iſta cauſa ſuper validitate vnionis* 18. *Fe-
bruarij* 1636. *coram R. P. D. meo Panzirolo in §. non obſtat
quod de iure*. Quo verò ad declarationem factam † à Sede 26
Apoſtolica pariter ſatisfaciunt plures reſponſiones datæ per
Rotam coram D. meo Panzirolo *in deciſ. 2. Iunij 1636. §.
non obſtat, quod Papa*, cum quibus DD. tranſierunt.

Nec dici poteſt, quod extinctio, & ſuppreſſio fuerit
momentanea ad effectum ſæcularizationis in terminis pen-
ſionis ad effectum tranſlationis pluries firmauit Rota,
† idemque cenſuit in terminis acquiſitionis momentaneæ 27
bonorum ad effectum ceſſionis, quæ non habentur in con-
ſideratione; Quia cum ſuppreſſio, & extinctio fuerit perpe-
tua, & in vnione nulla fiat particularis diſpoſitio de Cano-
nicati-

28 nicatibus, ſed ſolum de Prioratu cum annexis, ac omnibus ſuis bonis, & proprietatibus, non militat eadem ratio in iſto caſu, quæ militat in terminis penſionis, & acquiſitionis bonorum.

Minus obſtat, quod ex quietantijs datis probetur Canonicos non ſolum ante annum 1604. in quo Prior, & Fratres acceperunt poſſeſſionem, ſed etiam ab inde citra pacificè exegiſſe portiones Canonicales, cum talis poſſeſſio incaleſcat ex literis vnionis munitis clauſula, *ſublata*, & decreto irritanti, quæ clauſulæ inficiunt titulum, & poſſeſſionem, & dum Prior, & Fratres ſemper ſuſtinuerunt litem ſuper validitate vnionis non poteſt allegari, quod Prior, & Fratres ſibi præiudicauerint permittendo, quod Arrendatarij ſoluerent portiones canonicales Canonicis Aduerſarijs, cum ex ſupradicta lite reſultet impugnatio omnium
29 contrariorum literis vnionis. Nec permiſſio † Prioris, & Fratrum potuit præiudicare Monaſterio, cui omnes fructus, & redditus Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Manlleu fuerunt vniti.

Et ita concorditer per DD. meos vtraque parte informante fuit reſolutum conſtare de bono Iure Prioris, & Fratrum Monaſterij Sanctorum Iacobi, & Dominici de Tremps, &c.

R. P. D. VEROSPIO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 25. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Satisfactio creditoris probatur quoties ille computatis pecunijs receptis dixit ſibi eſſe ſoluendam certam ſummam, qua ſoluta conſenſit caſſationi inſtrumenti. Scriptura priuata ad ſui validitatem requirit adnotationem temporis, & partium ſuſcriptionem, modo agatur de anterioritate conſequenda, & de præiudicio ambarum partium, ſecus vero ſi vnius tantum intereſſe reſpiceret, & nudum factum probari prætenderetur.

SVMMARIVM.

1 *Adimplementum probare tenetur, qui ad illud ſe obligauit.*

2 *Creditor qui factis calculis confeſſus fuit, puta centum eſſe à debitore ſoluenda, dicitur de reliquo ſatisfactus.*
Conſenſus à creditore præſtitus, quod certa quantitate ſoluta, inſtrumentum caſſetur, illius ſatisfactionem probat num. 2. & ſeq.

4 *Conſenſus præſtitus caſſationi inſtrumenti occaſione ſolutionis fructuum, non poteſt extendi ad extinctionem ſortis.*

5 *Limita ſi vtrumque ex vna eademque ſtipulatione proueniebat.*

6 *Solutio correſpectiuè facta occaſione ſortis, & fructuum, non poteſt ad ſolos fructus referri, quamuis eorum tantum, & non ſortis mentio facta fuiſſet, & num. 4. & ſeq.*

7 *Obligatio vniuerſalis, vel indefinita, licèt reſtringatur ad proximè geſta, fallit tamen ſi ratio, aut ſubiecta materia id non patitur.*

8 *Scriptura priuata ad ſui validitatem adnotationem temporis, quo illa fuit facta, requirit.*

9 *Scriptura priuata vt probet requirit ſubſcriptionem vtriuſque partis, & vide num. 12.*

10 *Tempus in ſcriptura priuata eſt de neceſſitate, vbi de anterioritate agitur, ſecus ſi factum tantum contra ſcribentem probari prætenditur, & num. ſeq.*

11 *Scriptura priuata de ſui natura fidem facit contra ſcribentem.*

12 *Scriptura priuata inter plures confecta omnium ſubſcriptionem requirit, ſi de omnium præiudicio agitur.*
Scriptura priuata etiam inter plures confecta ſi vni tantum debet præiudicare, eius ſolum requiritur ſubſcriptio, num. 12.

13 *Scriptura priuata continens omiſſionem eius, quod vnius tantum fauorem reſpicit dicitur perfecta ſi ille non contradicat.*
Fauori ſuo quilibet renunciare poteſt, num. 13.

14 *Obligatio contractus non dicitur ſublata ex omiſſione dilationis debitori concedendæ, quia talis dilatio non reſpicit cauſam, aut veritatem illius.*

DECISIO LXXII.

PRopoſui hodie dubium, quod reſeruatum fuit in prima diſputatione habita in hac cauſa ſub die 14. Iunij anni * 1632. Quia cùm in ea deciſum fuiſſet, vt non eſſet exequendum mandatum, quod ab A. C. conceſſum fuit contra Marium, & Horatium filios Gaſparis de Molaria pro cenſu ſcutorum quingentorum, quem illi oſtendebant fuiſſe à ſe redemptum; Reſeruatum fuit in eadem deciſione, vt videretur, an concedi deberet exequuto eidem mandatoi pro alio cenſu ſcutorum quadringentorum, cuius, & prim extinctionem promiſerat ſub obligatione Camerali Marius vnà cum Horatio fratre Marchioni Antonio à Drago, cui ab A. C. conceſſum fuit dictum mandatum; Et cum cauſa pluries propoſita fuiſſet, ſuſcepta iterum hodie diſputatione DD. reſponderunt mandatum eſſe reformandum ad ſcuta octuaginta, & pro ea ſumma ſolum poſſe illi concedi, ſiue debitam eſſe exequutionem.

Etenim creditum Marchionis oriebatur ex Inſtrumento, quod confectum fuit inter eum, & Marium, in quo tam ipſe, quàm Horatius eius frater ſe obligarunt ſoluere ſingulis annis ſcuta centum Marchioni, qui ex ijs teneretur ſatisfacere creditoribus horum duorum cenſuum, primo de fructibus, & quod ex ijs ſupererat id totum conuertere in diminutionem ſortis quouſque illa plenè, & integrè reſtituta fuiſſet:

Huius ſatisfactionis implementum, quod alias oſtendere debuiſſent fratres de Molaria, † qui pro ea præſentatione 1 ſe obligarunt, ex notat per gloſ. *in l. 2. C. de iur. emphyt.* & per DD. *in l. in illa ſtipulatione, ff. de verb. oblig.* declarauit Marchio in apoca à ſe ſubſcripta, quia in illa confeſſus fuit iniuiſſe rationes tam earum pecuniarum quas ſoluerat creditoribus cenſuum, quam earum, quæ fuerunt ſibi ſolutæ à Molarijs, quibus ſubductis apparebat aſcendere pecuniam, quam exegerat ad ſcuta mille, & quingenta. Cùmque maiorem ſummam ipſe ſoluiſſet creditoribus cenſuum remanebat idem creditor Marij, & fratris in ſcutis octuaginta, quibus † ſolutis conſentiebat, ac promittebat ſub 2 Camerali obligatione pati, vt reſcinderetur inſtrumentum, in quo illi obligati erant ſoluere ſibi ſingulis annis eam ſummam centum ſcutorum, vt ipſe poſſet ex ijs redimere dictos cenſus, ac ſoluere eorum fructus, ex quibus rectè viſum fuit probari ſatisfactionem Marchionis pro reliqua ſumma, cum hoc ſignificaret illud quod in hac eius promiſſione continebatur, vt ea ſola ſumma ſupereſſet pro ſatiſfactione ſui crediti, vt notant DD. *in l. poteſt, ff. de verb. ſignif. & in l. ſi ex pluribus, ff. de ſolut.* & tradit ibi gloſ. *in verbo reliquum*, Angel. *num. 4.* Caſtrenſ. *num. 2. & in l. 2. num. 3. C. de heredib. inſtit.* & tenuit Rota *in Peruſina Pecuniaria 10. Decemb. 1599. coram Gipſio, & in Meliten. Nauis 10. Iunij 1610. coram Card. Sacrato.* Præſertim conſiderato effectu eiuſdem promiſſionis nimirum conſenſu, † quem 3 ille daturus erat ſoluta eadem ſumma pro abolitione Inſtrumenti, in quo continebatur obligatio facta à Molarijs.

Neque contrarium probare poterant verba eiuſdem apocæ, quatenus in illis exprimebatur cauſa, ob quam Marchio fecerat, aut exegerat eas ſolutiones, nempè occaſione fructuum, qui erant debiti dd. cenſibus; Vnde dicebatur promiſſionem Marchionis ſuper abolitione Inſtrumenti, † non poſſe extendi ad obligationem, quam Molarij 4 habebant erga Marchionem, etiam pro extinctione ſortis, arg. text. *in l. cancellauerat, ff. de his quæ in Teſtam. delentur*, & notant ibi Bart. *num. 1. & in l. vlt. num. 1. ff. eod. tit.* & probat text. *in l. emptor, §. Lucius ff. de pactis.* Hoc enim repugnabat non ſolum verbis eius apocæ in quibus promiſſa fuit abolitio d. Inſtrumentis, ſed ſummæ ſiue ſubſtantiæ totius obligationis, quæ in illa continebatur, quia Inſtrumentum, quod reſcindi, & aboleri debebat, † continebat 5 vnicam ſtipulationem, quam fecerat Marius, & frater ſoluendi ſcuta centum, quę Marchio conuertere deberet in extinctionem ſortis, & fructuum; Vnde promiſſio facta deinde à Marchione, vt idem Inſtrumentum reſcinderetur poſtquam ſoluta ſibi fuiſſent ſcuta octuaginta, non poterat reſtringi ad ſolam cauſam fructuum, † dum illa erat correſpe- 6 ctiua etiam ſolutioni, quę facienda erat pro extinctione ſortis, arg. text. *in l. ſi pluribus ff. de ſolut. & in l. Plautius ff. de aur. & arg. legat.* & tradunt DD. generaliter de obligatione,

Digitized by Google

7 quæ alias ſit vniuerſalis, aut indefinita, quia licet illa † re-
ſtringi ſoleat ad ea, de quibus appareat proximè actum
fuiſſe tamen hoc non procedit quotieſcumque eam reſtri-
ctionem non patitur ratio recti ſermonis, ſiue qualitas ma-
teriæ ſubiectæ, vt tradit Bart. *in l. ſi de certa num. 1. C. de
tranſactionib. & in l. Aurelio §. Caius num.* 10. *ff. de liber.
legat.* Iaſon. *in l.* 1. *num.* 8. *C. de liber. præter.* Alex. *conſ.* 48.
*num.*6. *lib.*1. & ita etiam declarauit Bart. cum text. *in d. §.
Caius ſub num.*4. Caſtrenſ. *nu.*1. & voluit Rota *in deciſ.*767.
*num.*5. *part.* 2. *recent.*

Non etiam obſtare viſum fuit, quod dicebatur contra eumdem apocam, quod illa non eſſet perfecta, aut abſoluta eum non ſolum careret tempore, & ſubſcriptione Marij, & fratris, ſed deficeret in illa tempus quo ſoluit debebant ſcuta octuaginta quæ dicebantur ſupereſſe pro extinctione antecedentis eorum obligationis cum loco eius temporis relictum in ea appareret album intermedium in quo poſſet idem tempus nutari ex quo pariter videbatur argui poſſe illius imperfectio. Etenim priores duæ exceptiones nempè temporis, quo apoca confecta fuit, & ſubſcriptionis debitoris viſæ fuerunt ceſſare conſiderata qualitate ipſius apocæ, quia licet illa tanquam priuata ſcriptura requireret ad
8 ſui vtilitatem vtramque ſolemnitatem, vt de † tempore
notant DD. *in l. ſcripturas, l. qui potior. in pignor. & in l. ex
ſextante §. latinus ff. de except. rei iud.* vbi Bart. *num....* &
in l. cum Tabernam, §. idem quæ ſit num. 3. *ff. de pignor.* &
9 de ſubſcriptione vtriuſque † partis habetur in eod. text. *in
d. l. ſcripturas*, & pluribus probat Roman. *in l. admonendi
num.* 32. *ff. de iur. iuran. & in conſ.* 204. *num.* 3. Tamen
prior ſolemnitas non erat neceſſaria, niſi in caſu quo ageretur de præiudicio tertij, eo quia controuerſia eſſet ſuper
10 anterioritate hypothecæ, † non autem quando ex apoca
ſolum probari deberet res geſta eaque probatio adduceretur contra ſcribentem, vt declarat Bart. *in d. l. cum Tabernam
eod. num.*3. Bald. *in l. ſcripturas num.* 115. *C. qui potior. in
pignor.* & notant DD. *in cap.* 2. *de fid. Inſtrum.* & ibi Abb.
*num.*7. Butr. *num.*5. Iaſ. *in l. admonendi num.* 82. *ff. de iur.
iuran.* & rationem conſiderant iidem DD. quia cum priua-
11 ta ſcriptura ex ſui natura † fidem faciat contra ſcribentem
ſatis eſt quocunque modo probetur ab eo ſcripta, vt tradit Genua *in tract. de priuata ſcriptura lib.*1. *quæſt.*3. *num.*2.
Et idem dici poterat ſuper ſubſcriptione vtriuſque partis cum illa etiam exiſtimetur neceſſaria ſolum in caſu, quo
12 agatur de præiudicio amborum partium, † non autem
quando debet vni tantum parti præiudicare, & adeſt ſubſcriptio partis contra, quam adducitur ea probatio, vt voluit Roman. *ſuper eadem l. admonendi num.* 62. Cutt. ſen. *in repetit. eiuſdem legis num.* 110. Felin. *in cap.* 2. *de fid.
Inſtrum. num.* 7. & ibi etiam Imol. *num.*11. Alex. *conſ.* 181.
*num.*4. *lib.*2. & tenuit Rota *in Pariſien. Pecuniaria* 14. *Maij*
1611. *coram Card. Lancellotto inter recent. deciſ.* 303. *nu.* 4.
part. 1. Poſterior verò exceptio vt omiſſum fuerit tempus
13 dilationis conceſſæ † debitori, multò minus nocere poterat, cum reſpiceret fauorem eiuſdem debitoris cui potuit ille renunciare, ex notat. *in l. in re mandata C. mandati*, & ita dunt ibi DD. *& in cap.* 1. *de pactis lib.*6. vbi Franc. *num.*1. Geminian. *num.*5. gloſ. *in cap. ſi de terra in verbo renunciare de priuileg.* & ſatis eſt, vt ea dilatio temporis, non reſpi-
14 cere cauſam, † aut veritatem contractus, vt non poſſit ex
ea dicit ſublatus effectus eius obligationis, argum. text. *in l. quod in diem ff. de ſolut. & in l. eum qui Kalendis §. quoties ff. de verb. obligat.* & notat ibi Bart. *& in l. cum tempus ff. de regulis iuris.*

Et ita &c.

☞ *Iſta deciſio in hac cauſa emanata ſub die* 14. *Iunij* 1632. *habetur infra in Appendice.*

R. P. D. ROIAS,

Poſtea Archiepiſcopo Tarraconeñ.

Mutineñ. bonorum.

Lunæ 28. *Iunij* 1638.

ARGVMENTVM.

Bona Eccleſiæ Rectore beneficij in emphyteuſim conceſſa alicui ex ſuis conſanguineis an dicantur ſolita locari, itaut ſucceſſor beneficij teneatur ſtare d. conceſſioni, vel ea finita nouam facere inueſtituram. Alienatio bonorum Eccleſiæ expoſcit requiſita neceſſaria, & aliter facta non tenet beneplacitum Apoſtolicum, quod primum obtinet locum in alienatione bonorum Eccleſiæ quomodo præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla, & iniuſta nunquam tranſeunt in iudicatum.*

2 *Nullitas ex defectu citationis ad ſententiam excuſari non poteſt.*

Citatio ad ſententiam requiritur de forma, nec poteſt omitti, num. 1. *&* 2.

3 *Citatio non probatur per enunciatiuam Notarij, ſed requiritur, quod realiter fuerit executa.*

4 *Notario non creditur in his, quæ non ſunt ſui officij.*

5 *Eccleſia non poteſt cogi ad faciendum inueſtituram in perpetuum de ſuis bonis.*

6 *Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit iuſtam cauſam, vtilitatem, ſiue neceſſitatem, ac etiam ſolemnitatem.*

7 *Bona Eccleſiæ ſi non concurrant requiſita, cauſa nempè, vtilitas, ſeu neceſſitas, & ſolemnitas alienari non poſſunt.*

8 *Bona Eccleſiæ non dicuntur ſolita locari ſi ſemel tantum fuerunt in emphyteuſim conceſſa, & num. ſeqq. vbi vide.*

9 *Conceſſio in emphyteuſim facta ſanguine coniunctis non habetur in conſideratione vt bona dicantur ſolita locari.*

10 *Bona Eccleſiæ vt dicantur ſolita locari, requiritur ſaltem vnica locatio, ſed cum omnibus ſolemnitatibus, & num.*20.

11 *Conceſſio in emphyteuſim facta fratri, à fratre Rectore præſumitur potius in fraudem, quam in vtilitatem Eccleſiæ, & num.*22.

12 *Bona Eccleſiæ in emphyteuſim conceſſa, ſi non appareat de vtilitate Eccleſiæ præſumitur potius læſio quam lucrum.*

13 *Beneplacitum Apoſtolicum ex curſu temporis præſumptum, excluditur ſi non appareat de vtilitate Eccleſiæ, & quod alienatio fuit facta à perſona ſuſpecta.*

14 *Conceſſio in emphyteuſim facta de toto patrimonio beneficij ad fauorem fratris præſumitur fraudolenta, & num.*22.

*Alienationes bonorum Eccleſiæ facta in fraudem non ſubſtinentur, num.*14.

15 *Conceſſio in emphyteuſim bonorum Eccleſiæ præſumitur fraudolenta ſi redditus promiſſi non aſcendant ſaltem ad rationem quinque pro centenario.*

16 *Bona Eccleſiæ in emphyteuſim conceſſa ſi conceſſio non fuit facta ad formam bonorum cohærentium præſumitur ſuſpecta*

17 *Bona de iurepatronatus ſi Rector in emphyteuſim concedere velit, debet ſaltem de honeſtate vocare patronos.*

18 *Beneplacitum Apoſtolicum, aliæque ſolemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ requiſita ex curſu temporis præſumuntur, & num.*19.

20 *Bona Eccleſiæ, vt dicantur ſolita locari non ſufficit vna locatio, cum præſumptione Beneplaciti Apoſtolici, ex curſu temporis.*

21 *Beneplacitum Apoſtolicum in bonis Eccleſiæ, vt præſumatur, requiruntur* 30. *anni dempta vita alienantis.*

22 *Alienatio, ſeu in emphyteuſim conceſſio de bonis Eccleſiæ facta contra mentem Patronorum præſumitur fraudolenta, & vide ſupra num.*11. *&* 14.

23 *Promiſſio facta à Rectore ſi appareat erronea, & contra iuris diſpoſitionem poteſt à ſe ipſo reuocari.*

24 *Eccleſia poteſt quandocumque reuocare obligationem Rectoris, quæ ſit in eius præiudicium, & num.*25.

*Rector non poteſt Eccleſiæ præiudicare, num.*24.

DECISIO LXXIII.

Erecta, & dotata fuit Cappellania, ſeu ſimplex Beneficium Sancti Silueſtri in Eccleſia Cathedrali Mutineñ. cum aſſignatione quamplurimorum Bonorum ſtabilium, ſed cum expreſſa prohibitione, non alienandi, nec permutandi etiam in melius, & de licentia Epiſcopi, quod poſtea non fuit executum, imò totum contrarium, ex quo per Gaſparem Sellingardum antiquum Rectorem in quinque

ſcpa-

ſeparatis conceſſionibos quinqne ſucceſſiuis diebus, fue-
runt ferè omnia bona d. beneficij data in emphyteuſim per-
petuam Beroardino eius fratri germano cum anouo Cano-
ne librarum 93. reſeruato Beneplacito Apoſtolico, quod
fuit expeditum à Cardinali Camerario, & non à Papa.

Vltimo loco Franciſcus Sellingardus tranſtulit dicta bo-
na in Iuniperam Belloncinam cum conſenſu Angeli Mun-
datorij moderni Rectoris, qui illum præſtitit ſine præiudi-
cio iurium ſui beneficij, & cum pacto qood emptor iuxta
formam antiquarum inueſtiturarum, & Beneplaciti Apo-
ſtolici debeat accipere nouam inueſtituram, & ſoluere
capoſoldum infra menſem. Deiode habita notitia, quod
non habebat facultatem concedendi in emphyteuſim, nec
locandi ad longum tempus prout in inſtrumento fundatio-
nis latius apparebat impugoauit, tam alieoationes factas
per Anteceſſorem, quàm proprium factum, eoque connen-
to pro parte Franciſci, & Iuniperæ coram Vicario Muti-
nen. fuit pronuociatum per eundem Vicarium illum teneri
ad faciendam oouam ioueſtituram, eiuſque ſententia per
alterum indicem de partibus fuit confirmata, & modo nihi
cauſa in grado appellationis commiſſa dubitaui Hodie ao
coustaret de re iudicata, quæ ſit exequenda, vel potius de
cauſis reſtitutionis in integtum, & DD. reſoluerunt oon
conſtare de re iudicata.

Fundamentom reſolutionis fuit, ex quo ſententiæ ſont
1 nullæ, & iniuſtæ, quæ † nunquam tranſitum faciont in iu-
dicatum, *l. ſi expreſſim, ff. de appellat. l. 1. C. quando prouoc.
non eſt neceſſ.* vbi gloſ. Bart. & communiter DD. Surd. *conſ.*
360. *num.* 41. Mantic. *deciſ.* 7. *num.* 5.

Nullitas viſa fuit probari ex quo non adeſt citatio ad
ſententiam primo loco latam, quæ citatio de forma requi-
2 ritur, † quod vitium nullitatis non poteſt excuſari, *l.* 1.
§. *item cum ex edicto, ff. quæ ſent. ſine appellat. reſcind. l. ea
quæ, C. quomodo, & quando Iudex, cap. tenor de ſent. & re
iud. cap. caueat, & cap. omnia* 5. *quæſt.* 9. *Clem. Paſtoralis,
de re iud. Clem. ſæpè* §. *ſententiam de verb. oblig.* Rota co-
ram Durano *deciſ.* 8. *num.* 1. & *deciſ.* 163. *num.* 1. Nec cita-
3 tio † probatur per enunciatiuam notarij, ſed requiritur
quod fuerit realiter executa, vti de forma Buttius *in cap.
comparati col. fin. verſ. An autem crederetur*, & Abb. *n.* 12.
de appellat. Creſcent. *deciſ.* 4. *de fide inſtrumentorum*, &
apertè reouit Rota *in Camerinen. ſpolij coram Iuſto relata
per Marcheſ. de commiſ. reſtit. in integr. deciſ.* 36. *tom.* 2.
4 *fol.* 234. cum noo credatur ootatio io his, † quæ ooo ſunt
ſui officij, Nicolaus Hoter. *in tract. de arte notariorum lib.* 1.
cap. 16. *num.* 1. & 8.

Iniuſtitia verò dictarum ſenteotiarum de partibus viſa
fuit patens, ac manifeſta qoandoquidem Iudices condem-
narunt Angelum Rectorem ad faciendam inueſtituram in
perpetuum, & alienationem dictorum Bonorum contra
5 formam tam † erectionis beneficij à principio, quàm Con-
ſtitutiooum Apoſtolicarum, prout eſt textus *in* §. *emphyteu-
ſim auth. de non alienan.* Rota *in Columbicen. prædij 14. Maij*
1618. *coram bon. mem. Dunozet.* & cootra Extrauagantem
Ambitioſè de rebus Eccleſiæ non alienandis, Alex. *conſ.* 189.
num. 11. *lib.* 2. cum hic noo concurrant requiſita, prout
6 ſunt iuſta cauſa, † euidens vtilitas, ſiue neceſſitas Eccleſiæ,
& ſolemnitas legitima, quibus ooo coocurrentibus oemi-
7 oi eſt dubinm, res Eccleſiæ non † poſſe diſtrahi, *cap.* 1. *de
rebus Eccleſiæ non alienandis in* 6. *Clem.* 1. *eod. tit.* Abb. *in
cap.* 3. *num.* 10. *de his, quæ vi met. cau.* Couar. *var. reſol. lib.* 2.
cap. 17. *num.* 2. Afflict. *deciſ.* 107. Rota *deciſ.* 430. *num.* 4. *p.* 2.
recent. & alibi paſſim.

Neque obſtat, quod dici poteſt pro parte Franciſci, ac
Iuniperæ quod iſta bona de quibus agitur ſint ſolita cooce-
di in emphyteuſim, & ideò Angelus moderous Rector te-
netur obſeruare ſuam promiſſionem concedendo dicta bo-
na in emphyteuſim prout promiſit, quia huic motiuo re-
ſponderunt Domini qnod non poſſunt dici ſolita concedi,
8 ex quo tantum Gaſpar Selliogardus † conceſſit io emphy-
teoſim Bernardino eius fratri germano, quæ conceſſio fuit
maleſacta, cum fuerit contra expreſſam diſpoſitiooem
text. *in auth. quibuſcumque C. de Sacroſ. Eccleſ.* §. *hoc verò,
auth. de alienat. emphyteu.* Redoao. *de reb. Eccleſ. non
alien. quæſt.* 2. *num.* 1. *ad* 11. Quam conceſſionem Rota non
habuit in conſideratione, ex quo vltra quod eſt vnica, fuit
9 conceſſa ſanguine coniuncto, † quæ noo obſtante curſu
temporis non habetur pro valida, & ſolemni ad effectum,
vt bona dicantur ſolita locari, Rota *diuerſ. deciſ.* 720. *num.* 1.
part. 1 & 430. *num.* 7. *part.* 2. *recent.* Cùm ad hoc vt dican-
tur ſolita locari ſaltiio vnica ſolemnis locatio exhibenda eſt
† cum Beneplacito Apoſtolico, alijſque ſolemoitatibus oe- 10
ceſſarijs io corpore Iuris expreſſis, quæ hic non adeſt, cum
adſit tantum conceſſio io emphyteuſim ſacta fratri à fra-
tre, quæ potius de iure præſumitur ſacta † in fraudem, 11
quam in vtilitatem Eccleſiæ, Rot. *deciſ.* 340. *num.* 7. *part.* 1.
recent. Et ſic iſta ad hunc effectum non eſt habenda in con-
ſideratione, maximè cum † nullibi appareat de euidenti vti- 12
litate Eccleſiæ, & ideò potius præſumitur læſio, quam lu-
crum, Rota *deciſ.* 720. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 430.
num. 7. *part.* 2. *recent.* quæ omnia ſimul iuncta excludunt
omne præſumptum Beneplacitum Apoſtolicom, † quod 13
poſſet præſumi obtentum ex tanti temporis curſu, Rota *de-
ciſ.* 1490. *num.* 4. & *deciſ.* 1451. *num.* 3. *apud Seraphin.* & *in
Aeſina bonorum 27. Aprilis 1635. coram R. P. D. mee Buc-
cabella.*

Et oon eſt dobium quin alienationes factę per Gaſparem
Sellingardum antiquum Rectorem non ſubſtineantur, nam
vltra quod fuerunt factæ ad ſauorem fratris germani, illæ
fuerunt factæ ferè de toto † patrimonio Beneſitij, quod ar- 14
guit manifeſtam fraudem Rectoris, & ideò non ſubſtinen-
tur, Ferrettus *conſ.* 194. *num.* 9. Alex. *conſ.* 189. *num.* 13. *lib.* 2.
Mantic. *de tacit. lib.* 20. *tit.* 7. *nu.* 4. Nec apparet, quod red-
ditus qui † fuerunt promiſſi reddant ad ſaltim quinqoe pro 15
centenario, iuxta gloſ. *in auth. perpetua in verbo Iuſta, C.
de Sacroſ. Eccleſ.* Vel iuxta bona cohærentia locari ſolita,
† quæ hic ooo adſunt imò potius contrariom. 16

Et tantò magis oon ſubſtinetor dicta aotiqua datio in
emphyteoſim, quia patroni non fuerunt vocati † prout 17
erant vocandi ſaltem de honeſtate, prout dicunt Felin. *in
cap. cum acceſſiſſent num.* 25. *verſ. idem ſi Epiſcopus de Conſt.*
Rocc. de Curt. *de Iurepatron. in verſ. Honorificum num.* 8.
Rot. *deciſ.* 684. *num.* 3. *part.* 2. *recent.*

Minus obſtat quo ex lapſu tanti † temporis præſomantur 18
obtentum fuiſſe Beoeplacitum, & alia ſolemnia interueniſ-
ſe, quæ in huiuſmodi rerum Eccleſiæ alienationibus † re- 19
qoiruntur; Quia fuit replicatum iſtam præſumptionem
non ſufficere, † ſed requiri ſaltem vnicam locationem, cum 20
omnibus requiſitis neceſſarijs, quæ hic deſiderantur ad hoc
vt poſſit dici res ſolita locari, Alex. *conſ.* 9. *num.* 5. *lib.* 3. Se-
raphin. *deciſ.* 434. & 1451. *num.* 2. & *in d. Aeſina bonorum
coram D. Buccabella.* Vltra quod non dum exffluxerant
30. anni, dempta vita primi concedentis † à tempore mo- 21
tæ litis prout requiri ad induceodam præſumptionem, dicit
Rota *in Florentina Affrancationis prædij prima Februarij
1634. cor. Durano*; Et quomodocumque ſit ſemper Eccleſiæ
competere reſtitutionem, quia videtur ioterueniſſe † do- 22
lum, ac fraudem Rectoris à lege præſumptum ex quo vt
ſupradixi ſacta fuit alienatio contra mentem patrooorum
in fratrem germanum, & ferè de toto patrimonio Eccleſiæ,
Crauett. *de antiq. temp. par.* 3. *n.* 3. Menoch. *præſumpt.* 32.
n. 83. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 147. *n.* 18. *part.* 5. *recent.*

Denique non obſtat promiſſio facta per Angelum mo-
deroum Rectorem, quia cum ſit erronea, & contra † Iuris 23
diſpoſitionem poteſt à ſe ipſo reuocari; cum Eccleſia poſſit
qnandocumque reſilire fauore ſpeciali, ex quo actus eſt
nullos, & agitur de illius præiudicio, & ideò non potuit Ec- 24
cleſiæ ſuæ præiudicare, Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien.
quæſt.* 77. *cap.* 1. *num.* 10. Greg. *deciſ.* 116. *num.* 1. vbi Addeo.
litter. A. com alijs fuiſſe cumulatis *in Feretrana parrochia-
lis 11. Febr. 1628. coram Card. Verile*, maximè attenta iuxta
† cauſa nempè prohibitione fundatoris expreſſa, quibus
omnis ſimul iunctis DD. dixeruot non conſtare de re iudic.
quæ veniat exequenda.

Et ita vna tantum.

R. P. D. DVNOZETTO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommiſſi de Romaulis.

Lunæ 28. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Trebellianica ſatis dicitur prohibita ſi Teſtator or-
dinauit, quod omnia bona integrè reſtituantur,
filius ſimpliciter agnoſcens teſtamentum Patris
cum in ſola legitima inſtituentis, ſi nolit Pater-
næ diſpoſitioni conſentire, acquieuiſſe dicitur, &
ſibi præiudicat.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica cenſetur prohibita dum teſtator mandauit hæreditatem integram, & ſine diminutione reſtitui, & num.3.*
2 *Prohibitio trebellianica, deducta ex præcepto teſtatoris, quod bona integrè reſtituantur, afficit etiam filios primi gradus.*
3 *Teſtator ſi mandauit hereditatem integrè reſtitui, vt bona in agnatione conſeruarentur, cenſetur fortius prohibuiſſe trebellianicam.*
4 *Prohibitioni legitimæ dicitur acquieuiſſe filius agnoſcendo teſtamentum Patris eum in ſola legitima inſtituentis, ſi nollet ſuæ diſpoſitioni conſentire, & num.10.*
5 *Eligens vnum ex incompatibilibus, alteri renunciaſſe cenſetur.*
Electionem habens ſi ſemel elegit, amplius variare non poteſt, num.5.
6 *Filij fideicommiſſo grauati, & caſu quo petant legitimam, in ea ſolummodo inſtituti, cenſentur potius acceptare fideicommiſſum quam legitimam.*
7 *Legitima non poteſt grauari, neque prohiberi.*
8 *Pater poteſt prohibere legitimam, ſi relinquit in arbitrio filij, vel totam hæreditatem, vel ſolam legitimam conſequi.*
9 *Filius adeundo ſimpliciter hæreditatem Patris legitimam prohibentis non ſibi præiudicat.*
10 *Filius vt ſibi præiudicet in legitima ſimpliciter adeundo, requiritur quod Pater eum inſtituat in ſola legitima ſi nolit eius diſpoſitioni conſentire, & ſup. num.4.*
11 *Filius qui non confecit inuentarium, ſi petit legitimam, tenetur probare non extare alia bona, ex quibus illam poſſit detrahere.*
Præſumptio ſubtractionis bonorum viget in hærede, qui non confecit inuentarium, num.11. & ſeq.
12 *Hæres ſi non confecit inuentarium iuxta præceptum Teſtatoris, eo magis præſumitur bona ſubtraxiſſe.*

DECISIO LXXIV.

ALexander Romaulus in ſuo, ſub quo deceſſit teſtamento, bona ſua ſtrictiſſimo fideicommiſſo ſubiecit ad fauorem Andreæ Franciſci Clementis, & Tranquilli eius filiorum, quibus deficientibus ſubſtituit maiorem natu proximiorem ex fœminis de agnatione deſcendentem; Poſt obitum omnium dictorum filiorum abſque prole D. Franciſcus Miletus Nepos ex filia teſtatoris, ad cuius fauorem fuit factus locus ſubſtitutioni, cœpit poſſeſſionem dd. bonorum fideicommiſſariorum deinde admonitus, creditores Tranquilli vltimo loco defuncti iactare ſe velle ipſum moleſtare ſuper dictis bonis ſub prætextu detractionum Trebellianicæ, & legitimæ ex perſona dicti Tranquilli, curauit cauſam huiuſmodi iactationum mihi committi; vnde propoſito à me dubio, an competant huiuſmodi detractiones DD. negatiuè reſponderunt.

Quia quoad Trebellianicam, ea cenſetur prohibita,
1 † dum teſtator voluit ſuam hæreditatem deberi reſtitui integram, & ſine aliqua diminutione, Alex. *conſ.201. num.6. & ſeqq. lib. 6.* Crauet. *conſ. 174. num.* 1. Gabr. *concl.6. ad Trebell.* Mantic. *de coniect. lib.7. tit.12. num.* 15. cum alijs cumulatis per Craſſ. *de ſucceſſ. in §. Trebellianica quæſt.* 8. *num.3. & ſeqq.* Rot. *in recent. deciſ.453. num. 3. part. 1. & fuit dictum in Romana, ſeu Neapolitana hæredit. de Proyda 19. Ianuarij* 1633. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano.* Vbi
2 etiam quod ſecundum magis communem † opinionem huiuſmodi prohibitio afficit etiam filios primi gradus, vt teſtatur Bertran. *conſ.130. nu.5. lib.3. part. 2. verſ. ſed contrarium voluit*, Molina *de Primog. Hiſpan. lib. 1. cap.* 17. *num.* 17. Craſſ. *in. §. Teſtamentum quæſt. 62. num.* 5. quam opinionem ſequitur Rota, vt apud Caſſad. *deciſ. 4. de teſtam.* Sarnen. *deciſ.94.* Creſc. *deciſ. 2. de teſtam.* Simonett. *deciſ.89.* Reuerendiſs. D. meus Decanus *deciſ. 253. num. 5. & 6.* vbi quod quando huiuſmodi prohibitio eſt facta prout
3 in caſu noſtro, vt bona conſeruentur in agnatione, † & familia, eo magis cenſetur prohibita Trebellianica etiam ipſis filijs, vt per Dec. *conſ.295. circa finem*, Natt. *conſ.321. n.8. in fin. & num.9.* Sim. de Præt. *de interpr. vlt. volunt. lib.* 3. *dubit.5. ſolut.6. num.33.*

Quo verò ad legitimam, cùm Teſtator prohibuerit dd. filijs ſuis illius detractionem, & iuſſerit, quod poſt obitum ſuum in termino vnius menſis d. filij deberent ratificare teſtamentum in omnibus prout iacet, & caſu quo recuſarent hoc facere poſſent tantum conſequi ſuam legitimam, ipſique filij † acceptauerint ſimpliciter d. teſtamentum, 4
præſumitur eos acquieuiſſe diſpoſitioni patris prohibentis detractionem legitimæ, *l. ſi cui legatum 91. ff. de condit. & demonſtr. l. Imperator, §. ſi cenium, verſ. enim verò, ff. de legat. 2.* Rot. *deciſ.479. num.8. & deciſ.653. num.13. part.1. recent.* Greg. XV. *deciſ. 489.* & ibi Adden. *num. 27.* † nam 5
vbi duo ſunt incompatibilia, qui elegit vnum dicitur alteri renunciaſſe, ita vt poſtea ad illud rediere non poſſit, Soccin. iun. *conſ.122. num.9. vol.1.* quem ſequitur Peregr. *de fideic. art. 36. num. 61.* cum alijs per Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 2. quæſt.8. num.2.*

Quod autem dd. filij acceptauerint fideicommiſſum conſtat nedum ex præſumptione Iuris, quod † dd. filij cenſentur 6
acceptaſſe d. fideicommiſſum longè excedens portionem legitimæ, ad not. per Soccin. *d. conſ.122. num.17. verſ. præterea conſiderandum, & n.18. & ſeqq.* ſed etiam ex eo quod ipſi facto, illud approbarunt indiſtinctè poſſidendo omnia bona paterna, & hoc clarius probatur reſpectu Tranquilli vltimo loco defuncti, tum quia in ſuo Teſtamento expreſſè agnouit d. fideicommiſſum, & ſolum diſpoſuit de dote materna, & de quæſitis ab ipſo, nullo verbo facto de legitima, tum etiam quia vſus eſt teſtamento paterno, & præſertim contra Creditores q. Clementis eius fratris vnius ex inſtitutis, contra quos creditores produxit ipſum teſtamẽtum.

Non obſtat, quod legitima, neque † grauari, neque pro- 7
hiberi poſſit, *l. omnimodo C. quæ Imper. & l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſtam.* quia hoc fallit quando Teſtator, prout in præſenti caſu, ponit † arbitrio filiorum, aut habe- 8
re hæreditatem integram abſque detractione, aut capere tantum legitimam, Socc. *d. conſ. 122. num. 9. vol. 1.* Dec. *conſ.687. num.2.* Cucch. *de legit. tit. legitima nullum grauamen num.27.* Peregr. *de fideicom. art.36. num.62.*

Nec releuat, quod filius adeundo hæreditatem patris, qui expreſsè prohibuit † detractionem legitimæ ſibi non 9
præiudicat in legitima, Rot. *deciſ.200. num.5. & deciſ.206. num.5. & 6. part.1. recent.* & fuit dictum in *Forolivien. fideicommiſſi 9. Maij* 1612. *coram Eminentiſſ. Card. Pamphilio*, quia hoc procedit quando Teſtator prohibuit ſimpliciter legitimam, ſecus verò quando vſus eſt cautela Soccini de qua ſupra, & in iſtis terminis loquuntur omnes ſupracitatæ deciſiones, † in quis firmatur ſtante huiuſmodi cautela appoſita à Teſtatore hæredem ſimpliciter adeundo ſibi præiudicare in legitima, & idem etiam fuit firmatum per Rot. *deciſ.653. num.13. & deciſ.479. num.8. part.1. recent.* & coram ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.489. num.27.* vbi per ibi Adden. aliæ recenſentur.

Præterea dato etiam quod in præſenti caſu legitima non potuerit grauari, attamen DD. dicebant non eſſe locum illius detractioni ex quo Tranquillus non confecit Inuentarium, quo ſtante habentes cauſam ab illo propter præ-
ſumptionem † ſubtractionis bonorum hæreditariorum te- 11
nentur probare, non extare alia bona, ex quibus poſſint facere ſuas detractiones, Natt. *conſ. 199. num. 15.* Seraph. *deciſ.609. num.6.* Surd. *deciſ.316. num.* 13. Gregor. XV. *deciſ. 266.* vbi Adden. *num.16. verſ. prædicta vero.* Stante
præſertim præcepto Teſtatoris, † ſuis hæredibus iniuncto 12
de conficiendo exactè Inuentarium, quo caſu eo magis vrget præſumptio contra hæredes, ex relatis per Grat. *cap.570. ſub n.22. verſ. cùm enim Teſtator iuſſerit fieri Inuentarium.* Et ita vtraque parte informante.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſtea S.R.E. Cardinali.

Romana penſionis.

Luna 28. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia reſeruationis penſionis cum clauſula, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, & dicitur in illius congruam imputari omnes fructus quos Rector habet ratione ſuæ Rectoriæ.

SVMMARIVM.

1 *Domus deſtinata pro habitione Rectoris debet ad eum liberè pertinere, nec computatur in fructibus, & num.4.*

2 *Le-*

2 *Legatum factum Capellæ exiſtenti in Eccleſia parochiali non computatur in fructibus eiuſdem Eccleſiæ, & nu. 3. ſed vide n. 5.*

Rector poteſt habere capellam, quæ licet reperiatur in ſua Eccleſia, tamen ab ea reputetur diſtincta, & diuerſa num. 2.

3 *Legatum Eccleſiæ parochiali relictum ſi habet ſua onera efficit, vt illud non computetur inter fructus eiuſdem Eccleſiæ.*

5 *Fructus omnes quos Rector habere non poteſt niſi ſub qualitate Rectoratus computantur in fructus ſui beneficij.*

6 *Rector in ſuam congruam imputare debet ea omnia, quæ habet ratione officij.*

7 *Hæres ea omnia quæ capit iure hereditario imputat in falcidam.*

8 *Fructus vt in congruam imputari debeant inſpiciendum eſt, an alius quam Rector illius habere poſſit.*

9 *Fructus in congruam Rectoris imputandi certi eſſe debent.*

10 *Fructuum valor, & quantitas haberi debet de tempore reſeruationis penſionis.*

DECISIO LXXV.

CVm ageretur in hoc dubio de confirmatione præteritæ
deciſionis in qua *ſub die 17. Martij * præteriti* deci-
ſum fuit, quod non erat locus arbitrio pro retardanda ſo-
lutione penſionis, quæ reſeruata fuerat de conſenſu Re-
ctoris cùm ſolita clauſula vt ex fructibus, ſeu redditibus Ec-
cleſiæ centum ſupereſſent pro illius portione: Tres ſum-
mas proponebat idem Rector ad quem ſpectare debebat
onus probandi valorem eorum fructuum, quibus detractis
negabat extare totam ſummam ducatorum centum, quæ
debebat cedere pro portione ſibi aſſignata, & detrahi ante
ſummam ſcutorum quadraginta, quæ erat penſio reſeruata
ſuper fructibus ſuæ Eccleſiæ; ſed propoſito iterum hodie
eodem dubio Domini non receſſerunt à deciſione præteri-
ta, cùm ex ſummis propoſitis non omnes eſſent detrahen-
dæ. Vndè ex redditibus eiuſdem Eccleſiæ ſuperabant tot
fructus qui poterant ſatis eſſe, & pro portione debita Re-
ctori, & pro onere huius penſionis.

Prima enim ſumma, quam Rector negabat numerari
poſſet inter alios redditus Eccleſiæ continebat quantitatem
ſcutorum viginti quatuor ſolitam ſolui pro penſione do-
mus contiguæ ipſi Eccleſiæ quam idem Rector incolebat,
& alij Rectores anteceſſores inhabitare conſueuerunt.
Hæc verò ſumma dicebatur pro parte Penſionarij augere
fructus, & redditus Eccleſiæ, quia licèt eadem domus
1 tamquam deſtinata pro habitatione Rectoris † deberet ad
eum liberè pertinere ex rationibus conſideratis in alia de-
ciſione *Romana penſionis * 12. Nouembris 1618. coram bo.
mem. Buratto*, tamen probatur illam recipere commodam
diuiſionem, cùm illius pars locata fuiſſet ab Anteceſſori-
bus Rectoris pro ea ſumma; Sed pro parte eiuſdem Re-
ctoris negabatur, quod domus talem diuiſionem reciperet,
quod quidem dicebat probari; Tùm ex inſpectione, &
deſcriptione, quæ facta fuit eiuſdem domus, Tùm etiam ex
libro Eccleſiæ, in quo apparebat, quod de anno 1571. quo
tempore illa locata fuit pro ea penſione à Rectore, qui tunc
temporis præſidebat curæ Eccleſiæ idem ſe contulit ad ha-
bitandam aliam domum, & quod finita locatione iterum
eamdem domum incoluit.

Altera ſumma continebat quantitatem ſcutorum qua-
draginta, quam etiam dicebat Rector eſſe detrahendam
eo, quia ipſe illam non perciperet ex redditibus Eccleſiæ,
ſed proueniret ex legato facto ſacello, quod in ea funda-
2 tum † erat cum certo onere celebrationis miſſarum. Vn-
dè non poterat illam numerare inter alios redditus, quos
percipiebat ratione curæ, ſeu tituli ſuæ Eccleſiæ cùm non
ſolùm retineret eam Capellam tamquam diuerſam, & di-
ſtinctam ab ipſa Eccleſia, quod de iure ei permiſſum erat,
vt latè probat Lapus *alleg. 116. num. 3. circa medium, & no-
tant Doct. in cap. 1. de conſuetud. lib. 6.* & ibi Gemin. *numer.*
13. Card. *in c. vlt. num. 2. de Cler. non reſid. in prima quæſt.*
Felin. *in cap. ex parte 13. numer. 3. de reſcript.* Sed legatum
relictum eidem Eccleſiæ haberet ſua onera, quæ pariter ef-
3 ficere † poterant, vt idem legatum numerari non poſſet in-
ter alios redditus Beneficij, vt tenuit Rot. *in adducta Ro-
mana penſionis coram bo. me. Baratto*, & tradidit Oldrad.
in conſ. 216. num. 1. in fin. Io: Andr. in addition. ad Specul.
*in rubr. de conceſſ. præbend. in 6. column. in verſ. demum quæ-
rebatur*, Rebuff. *in tract. de congrua portione quæſt. 11. num.*
86. & 88.

Tertia ſumma aſcendebat ad ſcuta ſeptuaginta, quæ Re-
ctor percipiebat ex penſione vnius domus, quam habebat
communem cum Eccleſia Beatæ Mariæ de Conſolatione,
& hanc ſummam dicebat Rector eſſe moderandam in ſcu-
tis ſexaginta, quia ſolùm pro ea ſumma domus proba-
retur locata; Verùm ex totis tribus his ſummis, ſolum pri-
ma viſa fuit Dominis detrahi poſſe qua ſublata ſuperabant
Rectori præter ſuam congruam portionem ſcuta quinqua-
ginta octo, in quibus poterat hæc penſio ſubſtineri. Ete-
nim fructus firmati in prima deciſione aſcendebant ad ſcu-
ta octuagintæ duo ex quibus ſi demantur ſcuta viginti qua-
tuor pro penſione domus quam Rector liberam † habere 4
debet pro ſua habitatione, *vt firmatum fuit in d. deciſione
Romana penſionis coram bo. mem. Buratto*, non ſolum extа-
bant ſcuta quadraginta integra pro ſolutione penſionis, ſed
remanebant Rectori ſcuta decem, & octo præter ſuam
congruam.

Neque viſa fuerunt obſtare, quæ dicebantur ad ſecun-
dam ſummam ſuper fructibus quos Rector percipiebat ex
legato facto Capellæ exiſtenti in Eccleſia, quia ex teſta-
mento, quod oſtenſum fuit pro parte eiuſdem Rectoris ap-
parebat illum non habere id legatum diſtinctum à Capella-
nia. In eo enim mandata fuit erectio Capellæ, cui pro do-
te aſſignata fuerunt loca quinque montium cum onere ce-
lebrandi tres miſſas ſingulis hebdomadis, ſed fructus eo-
rum locorum aſſignati fuerunt Rectori, qui tunc erat, ſiue
futuris temporibus erant ſucceſſori in cura Eccleſiæ. Vndè
non poterant ij fructu ſeparari, † aut diuidi à cæteris illius 5
redditibus dum non poterat eos habere niſi is, qui eſſet
etiam Rector, vt declarat Rebuff. *in d. tract. de congrua por-
tione eadem q. 11. num. 35.* vbi regulam generaliter conſti-
tuit vt in hanc † congruam imputari debeant omnia, quæ 6
Rector habet ratione officij, ſiuè curæ Eccleſiæ exemplo
falcidiæ, in qua omnia imputantur, † quæ aliquis capit iu- 7
re hæreditario, vt probat textus *in l. in quartam, & in l.
quod autem ff. ad l. falcid.* & idem tradit *num.* 88. vbi nomi-
natim conſiderat. An alius præter Rectorem † eos fructus 8
habere poſſit, & tenuit Rot. *in deciſ. 5. num. 8. par. 2. di-
uerſ.* & coram Card. Mantic. *deciſ. 269. numer. 5.* Et erant
præterea hi fructus certi quod pariter requirebatur, † vt 9
poſſet haberi illorum ratio in computatione huius congruæ,
vt tradit Rebuff. *eadem quæſtione num.* 87. Rot. *d. deciſ. 5. n.
8. par. 2. diuerſ. ſub num. 5.* & voluit Felin. *in cap. ad aures
num. 14. de reſcript.* Ioannes de Selua *in tract. de beneſ. par.
3. q. 12. num. 35.*

Nec etiam obſtare viſa fuerunt quæ dicebantur contra
vltimam ſummam, cùm probatum non fuiſſet pro parte
Rectoris decrementum penſionis à ſumma ſcutorum ſe-
ptuaginta, pro qua penſionarius oſtendebat ſolùas fuiſſe
locari duas partes, quas Rector habebat ſuper ea domô ad
ſummam ſcutorum ſexaginta, pro qua Rector dicebat fa-
ctam fuiſſe vltimam locationem eiuſdem domus, quia in-
ſtrumentum locationis, quod datum fuit, non percutiebat
tempus reſeruationis penſionis, cuius temporis ratio ſo-
lum haberi poterat † in ſtatuenda quantitate, & valore fru- 10
ctuum Eccleſiæ, vt tradit Felin. *in d. cap. ad aures num. 17.
de reſcript. & c. eam te num. 22. eodem titul.* Sarnen. *ad regu-
lam de valore quæſt. vlt. num. 1.*

Et ita, &c.

Suprà in hac eadem parte deciſ. 25. habetur prima deciſio in cauſa ſub die 17. Martij 1638.

Deciſio iſta in hac eadem cauſa emanata coram eodem bon. me. Eminentiſſ. D. Card. Veroſpio ſub die 17. Martij 1638. eſt ſupra in hac parte deciſio 25.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Cordubeñ. Decimarum de Lucena.

Lunæ 5. Iulij 1638.

ARGVMENTVM.

Quoties materia articulata eſt irreleuans, & calumniæ ſuſpicio concurrit ſemper denegatur

Re-

Digitized by Google

Remiſſoria: maximè ſi in vltimis petatur audientijs vbi anteà per longum tempus, quo cauſa durauit nunquam fuit petita. Nonnulla etiam de materia decimarum quas laici prætendunt poſſidere diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria denegatur attenta ſuſpicione calumniæ, ac irreleuantia articulorum.*

2 *Remiſſoriam qui petere poterat in tempore, & ſe reduxit ad tertiam inſtantiam, & in vltimis audientijs, calumnioſe petere dicitur.*

Rota in vltimis audientijs ſemper remiſſoriam petitam ad impediendam cauſæ expeditionem denegare ſolet num.1.

3 *Præſumptio calumniæ augetur ex conceptione articulorum conceptorum ad euertenda fundamentum deciſionum.*

Articuli formati ad euertenda fundamenta deciſionum potius imaginarij quam probabiles reputantur, num. 3.

4 *Remiſſoria denegatur ſi in partibus teſtes in numero effrenato examinati fuerunt, qui tamen nihil probarunt.*

5 *Teſtes in prima inſtantia examinati præſumuntur quod fuerint melius informati, quam fieri potuit.*

Probatio melior, quæ fieri potuit in prima inſtantia facta præſumitur, nu.5.

6 *Prohibitio facta Epiſcopis de non infeudando decimas laicis quo tempore fuerit facta.*

7 *Lucena, locus in Corduba recuperata fuit à Mauris per Ferdinandum III. cognomento il Santo, de anno 1240. & num.10.*

8 *Lucena fuit per Ferdinandum III. donata Eccleſiæ Cordubenſi.*

9 *Prouincia Bætica, quinimo tota ferè Hiſpania fuerunt per Saracenos occupata circa annum 713.*

Lucena ſita eſt in Prouincia Bætica n.9.

11 *Hiſtoricis ſtandum eſt.*

12 *Marianæ, & Stephano de Garibaij Hiſtoricis Rota fidem præſtare ſolet.*

13 *Incluſio vnius tituli inducit excluſionem alterius ab illo contrarij.*

Immemorabilis cum fama priuilegij excludit omnino titulum infeudationis vti ab illo contrarium n.13.

14 *Titulum vnum allegans non poteſt ad alium confugere, qui ſit ab illo contrarius.*

15 *Titulum feudalem allegans docere debet de aliqua recognitione feudali.*

16 *Decimæ poſſeſſæ per laicum vigore immemorabilis cum fama priuilegij tanquam liberæ, & allodiales reputantur.*

17 *Vbi verò iure feudi poſſidentur, tunc dominium directum remanet penes Eccleſiam, vtile verò in laicum transfertur.*

18 *Probatio vnius eſt excluſio alterius.*

19 *Eccleſia decimas recipiens congruam Vicario aſſignare tenetur.*

20 *Decimæ ſunt tributa egentium.*

21 *Altari ſeruiens de altari viuere debet.*

DECISIO LXXVI.

PRo denegatione remiſſoriæ fuit reſponſum, attenta
1 vrgentiſſima ſuſpicione calumniæ, ac irreleuantia † articulorum, *l. ad probationem C. de probat.* Caſſad. *deciſ. 3. n.1. verſ. qua remiſſio de dilat.* Greg. *deciſ.* 356. *n.* 1. Caual. *deciſ.*268. *num.* 1.

Suſpicio calumniæ videtur patens ex eo quod remiſſoria poterat peti tot annorum ſpatio, quo lis huiuſmodi perdurauit, & tamen eam petere fuit dilatum vſque ad tertiam inſtantiam; in vltimiſque audientijs, pro impedienda cau-
2 ſæ expeditione: † quo caſu Rota paſſim conſueuit remiſſoriam denegare, vt *in deciſ.* 322. *lib.* 3. *diuerſ.* & coram Caual. *deciſ.* 87. *num.* 2. & 208. *num.*4. Buratt. *deciſ.* 551. *num.*10. quæ ſuſpicio augetur ex conceptione articulorum facta ad euertenda fundamenta deciſionum cauſæ. Tunc
3 igitur potius imaginari † quam probabiles articuli reputantur. Rota coram Greg. *deciſ.*211. *numer.*5. *ibiq. adden.* & *inter recent. deciſ.*250. *num.*3. & 325. *num.*21. & 22. *par.*5. & coram Seraph. *deciſ.*1460. *num.* 1. Maximè quia in partibus ad inſtantiam Excellentiſſimi D. Ducis de Cardona fuerunt examinati vltra centum teſtes, † qui nihil probarunt 4
ſuper prætenſa infeudatione, ad not. per Ang. *in l. de die* §. *iubetur num.*2. *ff. qui ſatiſd. cogan.* Afflict. *dec.* 137. *num.* 4. Coputaq. *deciſ.*63. *par.*3. & tamen præſumitur fuiſſe examinatos teſtes melius informatos, † & meliorem probatio- 5
nem factam, quæ fieri potuerit, Aym. *conſ.* 134. *numer.*3. Rot. coram Greg. *dec.*414. *num.*1. & *inter recen. deciſ.*491. *num.*2. *p.*2. & *dec.*146. *num.*3. *par.*5. quæ regulæ, licet quælibet de per ſe forſam non iuuarent, attamen ſimul iunctæ nulli dubium eſt quin ſufficiant pro denegatione remiſſoriæ: vulgare enim eſt, quod quæ non proſunt ſingula, ſimul iuncta iuuant.

Irreleuantia verò nullo modo velari poteſt, quia articulatur conceſſionem feudalem decimarum, de quibus agitur, fuiſſe factam ad fauorem DD. Oppidi de Lucena anteceſſorum D. Ducis ob expulſionem Maurorum ante Conc. Lateranenſe, vt in eius Sum. num.4. & nihilominus contrarium conſtat ex adductis in vltima deciſ. cauſæ coram me emanata ſub die 29. Maij præteriti in §. nec ex d. immemorabili. Nam ſiue prohibitio infeudandi † fuerit facta in 6
Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. de anno 1179. ſiue ſub Vrbano II. in Conc. Turonico, quod fuit de anno 1096. & ſic per 83. annos ante Conc. Lateranenſe, vt per Balboa *in lib.*2. *decretal. tit. de præſcript. c. cauſam* 7. *num.* 14. 19. & 24. Rebuff. *in tract. de decim. q.*10. *num.*23. ſemper erit verum quod D. Dux hanc infeudationem habere non potuerit.

Siquidem de anno 1240. Lucena, de cuius decimis agitur, recuperata † fuit à Mauris per Ferdinandum III. cognomen- 7
to il Santo Regē Caſtellæ, vt teſtantur Hiſtorici, & præcipuè Mariana *de reb. Hiſpan. lib.*13. *cap.*1. Stephan. Garibay *lib.* 13. *cap.*2. *numer.* 35. & 36. D. Roderic. Ximenez Archiep. Toletan. & Primus Hiſpaniarum, *in Hiſpan. Illuſtrat. tom.* 2. *lib.*9. *cap.*17. *fol.*146. & 147. Paulus Bombin. *in Breuiar. rer. Hiſpaniar. lib.*7. *fol.*126. à quo poſtea ead. Lucena donata fuit Eccleſiæ Cordubenſi, vt deſumitur ex dict. Rode- 8
ric. *lib.*9. *cap.*17. & notant Gundiſaluus Millan. *in vita eiuſdem Reg. Ferdinandi fol.* 248. Petr. de Medina, *de reb. memorab. Hiſpan. fol.*48. Didac. Perez *de Meſa de reb. mirabil. addit.* ad Petr. de Medin. *fol.*183. & Bernard. Alderete Canonicus Corduben. *lib.*3. *de origin. ling. Hiſpan. cap.*5. *in fin.* qui etiam teſtatur, priuilegium donationis Lucenæ ſeruari in Archiuio eiuſdem Eccleſiæ Cordubenſis, per quam Eccleſiam fuit poſtea Lucena permutata cum anteceſſoribus D. Ducis de Cardona, vt ex eodem Alderete loco ſupra citat. Quamobrem vndique patet, quod prohibitio infeudationis fuit ante recuperatam Lucenam à Mauris, & antequam fuiſſet Lucena acquiſita ab anteceſſoribus D. Ducis; & ſic penitus irreleuans detegitur materia articulata.

Nec dicatur, quod anteceſſores D. Ducis potuerint acquirere titulum huiuſmodi infeudationis, vel durante Maurorum tyrannide, vel poſt expulſos prima vice Mauros ante Concil. Lateranenſe, qui poſtea iterum regiones illas occupauerint. Quoniam certum eſt, quod Prouincia Bætica † vbi ſita eſt Lucena, & tota ferè Hiſpania fuerunt 9
per Saracænos occupatæ de annis 713. 714. & 715. teſte eod. Marian. *de reb. Hiſpan. lib.*6. *cap.*22. 23. & 24 ſcribit d. Roderic. Epiſcop. Toletan. Hiſpan. Illuſtrat. *titul. de reb. Hiſpan. lib.*3. *cap.*19. 20. 21. 22. & 23. & nunquam legitur quod Lucena fuerit pluries deperdita, nec recuperata
niſi per † d. Ferdinandum III. de anno 1240. Marian. *de* 10
*reb. Hiſpan. d. lib.*13. *cap.*1. cum Steph. de Garibay, & alijs ſuper allegat. *in num.*4.

Vnde cum Hiſtoricis † prædictis ſtandum ſit, text. *eſt in* 11
*lib.*1. *ff. de offic. Præfect. Prætor.* Bart. *in l.* 1. *num.*22. *ff. ſi cert. petat.* Felin. *in cap. ex parte il primo num.*49. *verſ. aliæ ſcripturæ de reſcript.* & *cap. inter dilectos num.* 12. *de fid. inſtrum.* ac in terminis loquens de Mariana, † & Stephano 12
de Garibay, adeſt deciſio celebris, *Cæſarauguſtana Cathedralitatis coram Illuſtriſſ. D. meo Decano impreſſ. inter recent.*353. vbi *ſup. num.*12. ibi, & præcipuè Mariana, & de Garibay, *ſub num.*22. poſt Gundiſaluu. de Illeſcas, ibi, Stephanus de Garibay, *in compendio Hiſtor. Hiſpan.* inanè, & vt ita dicam, impoſſibile redditur obiectum.

Præterea ex teſtibus in effrænato numero per D. Ducem in partibus examinatis remanſit tantum probata immemorabilis cum fama priuilegij, ex cuius tituli † incluſione in

in conſequentiam venit excluſio alterius infœudationis ,
tanquam inter ſe contrarij, Bellamer. *deciſ.*287. Greg. *deciſ.*353. *vbi adden. num.*19. & ideò Duci, qui immemora-
14 bilem dumtaxat cum fama priuilegij allegauit, † non licet
hodie ad prætenſam infeudationem conuolare , Capuraq.
*deciſ.*28. *par.*1. *& deciſ.*304. *par.*3. Rota *deciſ.* 285. *num.*4.
*par.*2. *recen.* & eo minus cum non doceatur de aliqua re-
15 cognitione feudali, † prout requiritur, ea allegat. *in vlt. deciſ. cauſa ſub d.* §. *nec ex d. immemorabili.*

Quod autem iſti tituli ſint inter ſe contrarij, patet .
Etenim vt in vltima deciſione] firmatur in §. nam eo ipſo,
quando decimæ poſſidentur à Laico vigore immemorabi-
16 lis, † cum fama priuilegij, tunc liberæ, & tanquam allo-
diales ipſius Laici reputantur: quando verò poſſidentur
17 iure feudi , † tunc dominium directum remanet penes
Eccleſiam, & dominium vtile transfertur in Laicum , Be-
rous *conſ.*21. *num.*1. *vol.*5. inſimul igitur hæc duo ſtare ne-
18 queunt, ex *vulgat. regul.* quod probatio † vnius eſt exclu-
ſio alterius.

Nec obſtant nonnullæ ſolutiones quarundam portio-
num tritici, & pecuniariarum factæ à D. Duce aliquibus
Vicarijs, alijſque inſeruientibus Eccleſiæ , quæ præten-
duntur intelligi debere factæ pro recognitione feudali .
Quia depoſitiones duorum teſtium ad hunc effectum da-
tæ in ſumm. D. Ducis num.5. non probant ſolutiones præ-
dictas cùm hac qualitate recognitionis feudalis, ſed ſolum
quod anteceſſores d. D. Ducis fundarunt , & dotarunt iſtas
Eccleſias; & quod in conceſſione earumdem decimarum
habuerunt annexum hoc onus ſoluendi Curatis eam quan-
titatem. Hinc igitur propterea non concluditur recogni-
tio feudalis, ſed potius dici debet , quod ſolutiones prædi-
ctæ fuerint factæ eiſdem Vicarijs pro eorum mercede, &
19 congrua, † ſicut ex iuris diſpoſitione quiliber decimator
tenetur, ex tradit per Rebuff. *de congr. port. num.*47. & di-
xit Rot. apud Cæſ. de Graſſ. *deciſ.*6. *de praben. numer.*9. &
coram Greg. *deciſ.* 397. *num.* 1. & ratio eſt , quia decimæ
20 ſunt tributa † egentium, *cap. reuertemini* 16. *q.*1. & qui al-
21 tari ſeruit de altari † viuere debet , *cap. cum ſecundum de praben.*

Ex quibus, ac ex alijs latè congeſtis in deciſionibus in hac
cauſa factis , dixerunt Domini remiſſoriam eſſe denegan-
dam, vtraque parte informante, &c.

Deciſiones in hac cauſa facta cumulantur ſupra deciſ. 47.
*hac eadem par.*8.

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO,

Sacræ Rotæ Decano.

Toletana Augumenti Seruitij.

Luna 5. *Iunij* 1638.

ARGVMENTVM.

Eccleſiam habere quaſi poſſeſſionem parochialitatis quomodo probetur, & an ſufficiat probatio aliquorum actuum vt ſuffragetur in omnibus iuribus Parochialibus.

SVMMARIVM.

1 *Parochialitatis quaſi poſſeſſio probatur ex teſtibus deponentibus Populum actus, & iura parochialia in aliqua Eccleſia exercuiſſe.*

*Quaſi poſſeſſio iurium parochialium in maiori parte probata ſuffragatur in omnibus, num.*1.

*Cauſa actus magis quam eius exercitium attenditur in his, in quibus cauſa eſt vniuerſalis, num.*1.

2 *Augmentum ſeruitij ad Eccleſia Rectorem ſpectat.*

3 *Poſſeſſio ſemel probata ſemper continuata præſumitur etiam ad effectum manutentionis.*

4 *Poſſediſſe in futurum præſumitur qui olim poſſedit, & voluntatem continuanda poſſeſſionis habuiſſe præſumitur.*

5 *Onus probandi poſſeſſionis amiſſionem incumbit allegante.*

6 *Teſtes de Vniuerſitate non ſunt habendi in conſideratione in cauſa qua ab ipſa Vniuerſitate acriter defenditur.*

7 *Teſtes numero plures præferantur teſtibus paucioribus.*

8 *Teſtes illi præferuntur, quorum depoſitiones adminiculantur ex alijs iuribus, & inſtrumentis.*

DECISIO LXXVII.

DIxerunt Domini Abbati Eccleſiæ Parochialis Beatæ
Mariæ de Parrazes dandum eſſe mandatum de ma-
nutenendo in iuribus Parochialibus loci de Couos, quia de
illius poſſeſſione conſtat ex iuribus , ac Teſtibus datis in
Summario, ex quibus apparet homines, & Incolas dicti
loci vſque de anno 1510. dictam Eccleſiam de Parraaes ,
vti eorum Parochialem recognouiſſe , ac facultatem fa-
ciendi celebrare miſſam tribus diebus Lunæ, Mercurij ,
& Veneris cuiuslibet hebdomadæ in Eccleſia loci de Couos
à dicto Abbate impetraſſe, ac de anno 1524. ſimilem fa-
cultatem retinendi ſacerdotem in dicta eorum Eccleſia de
Couos, qui miſſam celebraret, & in caſu neceſſitatis Sa-
cramenta Infirmis miniſtraret à Priore, & Canonicis eiuſ-
dem Eccleſiæ de Parrazes ſede Abbatiali tunc vacante, ob-
tinuiſſe ſub ea tamen lege quod homines, & Incolæ dicti
locis in feſtis Paſchalibus , alijſque ſolemnibus diebus ad
Eccleſiam de Parraaes, vti eorum matricem accedere te-
nerentur, in eaque miſſam audire , Sacramenta recipe-
re, matrimonia contrahere, proceſſionibus Corporis Chri-
ſti, ac Litanijs, quæ certis diebus in dicta Eccleſia reci-
tantur intereſſe, mortuos ſepellire, anniuerſaria pro de-
functis celebrare, ſepulchrum, ſeu monumentum feria 5.
in Cœna Domini in dicta Eccleſia de Parrazes cùm inter-
uentu Populi de Couos conficere, benedictionem cande-
larum in die Purificationis, Cineris, & Palmarum diebus
ab Eccleſia ſtatutis cum eiuſdem Populi de Couos celebra-
re , aliaque iura Parocchialia priuatiuè quod Eccleſiam de
Couos adimplere, quæ omnia fuerunt etiam per ſenten-
tiam anni 1530. confirmata, & abindè citrà obſeruata ,
prout deponunt dicti Teſtes , tam in alia cauſa de anno
1565. quam in iſta, de qua agitur, de anno 1630. formi-
ter examinati, qui ſpecificè dinumerant prædicta, & alia
iura Parochialia, & ſignanter quod Abbas Eccleſiæ de Par-
razes percipit omnes decimas, & primitias, dicti loci de
Couos, quodque Præsbyter, ſeu locumtenens Eccleſiæ de
Couos, qui eſt amouibilis ad nutum Abbatis de Parrazes
quotannis tranſmittit Abbati, ſeu Superiori Eccleſiæ de
Parraaes notam, ſeu bollectinos eorum, qui tempore Paſ-
chatis ex præcepto peccata confitentur, & ſacra Commu-
nione reficiuntur, ex quibus negari non poteſt , quin ſit
probata quaſi poſſeſſio Parocchialitatis in dicto loco de
Couos, vt in ſpecie dixit, Rota *in Meſſanen. Iuriſdictionis coram bon. mem. Marcomontio inter recent. deciſ.*226. *num.*
1. *& ſeqq. & deciſ.* 258. *part.* 1. *recent.* Quæ quidem poſ-
ſeſſio cum ſit probata in maiori parte iurium Parochialium
ſuffragatur in omnibus, cùm in huiuſmodi materijs † in 1
quibus cauſa eſt vniuerſalis magis attendatur cauſa actus,
quàm eius exercitium, Rot. *diu. deciſ.* 139. *num.*12. *par.*2.
*& in rec. deciſ.*582. *num.*1. *par.*1. *& deciſ.*640. *num.*2. *par.*2.
Caual. *dec.*238. *num.*4. Burat. *deciſ.*903. *nu.* 11. & in ſpecie
iurium Patrochialum dixit, Rot. *in recent. deciſ.* 536. *num.*
3. *par.*2.

Et prædicta confirmantur ex eo, quod homines, & In-
colæ dicti loci de Couos petunt hodie augmentum ſerui-
tij in dicta Eccleſia eiuſdem loci à d. Abbate Eccleſiæ de
Parrazes; Vnde fateri videntur dictum Abbatem eſſe Par-
rochum vniuerſalem eiuſdem Eccleſiæ da Couos , quæ
intra fines dictæ Eccleſiæ de Parrazes reperitur, cùm † ſer- 2
uitij augmentum ad Eccleſiæ Rectorem, ſpectare ſoleat,
Seraphin. *deciſ.*1304. *ſub num.*1. *verſ. quinte ponderatum fuit.*

Nec dicatur, quod prædicta quaſi poſſeſſio iurium Par-
rochialium ſit antiqua, quæ non ſuffragatur , niſi probe-
tur continuata vſque ad tempus motæ litis, quia vltra
quod ex prædictis illa videtur probata, etiam de tempore
motæ litis, † nihilominus cùm non probetur amiſſa ſem- 3
per continuata præſumitur, etiam ad effectum manuten-
tionis , Innoc. *in cap.* 2. *de reſt. ſpoliat.* Natt. *conſ.* 572.
*num.*6. *Gregor. XV. deciſ.*555. *num.*10. cùm enim poſſeſſio
ſolo animo retineatur eius mutatio , † non præſumitur, 4
ſed qui olim poſſedit ſemper in futurum poſſediſſe , ac
voluntatem continuandi poſſeſſionem habuiſſe præſumi-
tur, Menoch. *præſumpt.*64. *num.*4. *lib.*6. adeò vt alleganti
poſſeſſionis amiſſionem, † incumbat onus eam proban- 5
di, vt benè declarat, Reuerendiſs. Vrgellen. *deciſ.*75. *num.*
45. *& ſeqq.*

Non

Digitized by Google

Non obſtant, teſtes ex aduerſo examinati deponentes Eccleſiam de Couos eſſe Parrochialem, in eaque Sacramenta adminiſtrari independenter ab Eccleſia de Parrazes, Quia vltra quod plures ex illis ſunt Incolæ dicti loci, ac proinde non ſunt habendi in magna conſideratione in
6 iſta Cauſa, quæ † Vniuerſitas eiuſdem loci acriter proſequitur iuxta, notat. per Felin. *in cap. inſuper num.5. de Teſtibus*, Bald. *in cap.* cum Nuncius, *numer.* 1. *in fin. eod. tit.* Pariſ. *conſ.*138. *num.*34. *lib.*4. Couar. *pract. quæſt. cap.* 18. *num.*4. *verſ. quin, & ipſe monendum cenſeo, Reuerendiſſimo D. meus Decanus deciſ.*140. *numer.* 2. in omnem euentum viſum fuit eſſe præferendos Teſtes pro Abbate examina-
7 tos. Tùm quia † ſunt numero plures, *cap. cum in noſtra* 32. de Teſtib. Gabr. *de Teſtibus concl.* 4. *num.*50. *Gregor. XV. deciſ.*100. *num.*3. *& deciſ.*322. *numer.*6. Tum etiam quia
8 eorum depoſitiones † ſunt adminiculatæ ex inſtrumentis, & alijs iuribus ſupra ponderatis, Alex. *conſ.*91. *num.* 8. *in fin. verſ. & eis magis credendum, lib.*4. Ruin. *conſ.* 67. *ſub num.*1. *lib.*1. Gabr. *de Teſtib. d. concl.*4. *num.*28. & fuit dictum *in Nepeſina fideicommiſſi* 16. *Decembris* 1613. *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Placentina admiſſionis ad habitum.

Lunæ 5. *Iulij* 1638.

ARGVMENTVM.

Materia nobilitatis in hac deciſione plenè, ac doctè exaratur ad ſtatutum Religionis Hieroſolymitanæ to. 2. cap. 14. denegans habitum illis quorum Pater proprijs manibus artem vilem, & mecanicam exercuerunt. Teſtes de centenaria deponentes, quomodò deponere debeant. Ars agraria per aliquem proprijs manibus exercita illius non detrahit nobilitati.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes de tempore annorum* 60. *dicuntur deponere de tempore antiquo.*
2 *Teſtes deponentes de anni* 60. *& vltrà illud tempus de auditu à maioribus plenè probant etiam de re vltra centum annos, & num.*13.
3 *Teſtes de auditu probant in antiquis.*
4 *Nobilitas eſt qualitas deriuans à claro ſanguine parentum in eorum liberis propagata.*
Nobiles vltrà honeſtos plebeios excipiuntur, ac honorantur ibidem.
5 *Nobilitas familiæ appellatur nobilitas procedens à natalibus, quaſi à natura, & à maioribus proueniens.*
6 *Nobilis appellatur qui à natalibus nobilis eſt, & ex genere nobili deſcendit.*
7 *Nobilitas eſt virtus, & diuitiæ antiquæ.*
8 *Nobilitas maiorum eſt claritas, & honorabilitas progenierum.*
9 *Nobiles ex origine habent arma, & inſignia diſtincta ab alijs, quibus eorum tantum familia vtitur.*
10 *Vſus armorum, & inſignium in nobilibus requiritur de tanto tempore cuius memoria non extet in contrarium.*
*Nobilitas ſemel probata arguit illam etiam ab antiquo fuiſſe ſub num.*10.
11 *Nobilitas in Hiſpania probatur per eos actus, &c. qui faciunt veram diſtinctionem inter nobiles, & plebeios.*
12 *Nobiles in Hiſpania appellantur infanſones.*
13 *Teſtes probant centenariam ſi deponant de viſu per annos* 60. *& de reliquo tempore vſque ad centum de auditu à maioribus, & n.*15.
*Teſtes deponentes de centum annis, & vltra ſi deponunt quod nunquam viderunt, vel audiuerunt contrarium probant immemorabilem, num.*13. *&* 15.
14 *Amplia etiam ſi non dicant, quod maiores à quibus ipſi audierunt non viderint, nec audiuerint contrarium.*
16 *Centenariæ probatio impoſſibilis redderetur ſi teſtes de viſu deponere deberent.*
*Teſtes qui deponant de viſu ſupra centum annos hodiè non reperiuntur num.*16.
17 *Nobilitas etiam per ſcripturas probatur.*
18 *Nobilitatem probant teſtes dicentes aliquem fuiſſe nobilem, & pro tali reputatum, & quod officia ſolis nobilibus concedi ſolita obtinuerit.*
19 *Statutum Religionis Hieroſolymitanæ denegat habitum illis quorum patres proprijs manibus artem mecanicam exercuerunt.*
20 *Artem agrariam Imperatores Reges, & alij potentates proprijs manibus exercuerunt.*
*Agrorum cultura voluntariè etiam proprijs manibus facta nobilitati non detrahit, num.*20. *& ſeqq.*
*Agrorum cultura eſt digna quolibet viro quantumuis generoſo, n.*21. *& ſeqq.*
23 *Statutum Hieroſolymitanæ Religionis de non concedendo habitum illis quorum pater proprijs manibus in artibus ſordibus laborauerint declaratur.*
Non procedere in his qui voluntariè artem agrariam exercuerunt, ſed tantum in his qui ruſticè viuunt in agris, & num. ſeqq.
25 *Ruſticè viuere non dicitur qui pro ſui voluntate artem agrariam exercet, ſed qui in ea ita ſe immiſcet, vt ab vrbanis negotijs in totum ſe abſtineat.*
26 *Teſtes deponentes aliquem proprijs manibus terram araſſe nobilitati non detrahit, & quando numer. ſeqq.*
27 *Dictio*, Aliquoties, *de ſui natura exceptionem importat.*
28 *Teſtes conciliari debent non cauillari.*
29 *Teſtis per verbum*, aliquoties *deponens, ſi eſt plenè informatus, excludit continuationem temporis.*

DECISIO LXXVIII.

ALphonſus Carraſco petijt admitti inter Equires Iuſtitiæ ad habitum S. Ioannis Hieroſolymitani, & deputatis illi Commiſſarijs iuſtificauit ſuam nobilitatem iuxta ſtabilimenta Religionis cap.5. de recept. Fratr. quæ probatio fuit per Capitulum Prouinciale admiſſa, ſed poſtea conſilium ordinarium, & completum contra eam iudicauit, ſub prætextu, quod ipſe Alphonſus, nec non Pater, & Auus illius artem agrariam proprij manibus exercuerint contra diſpoſitum in volumine Statutorum tit.2. cap.14. de recept. Fratrum; Deinde cauſa in Rota introducta coram Reuerendiſs. D. meo Vrgelleñ. fuit dubitatum: An conſtaret de re iudicata, vel potius an ſententiæ de partibus eſſent confirmandæ; & diſputato dubio ſub die 7. Februarij 1631. tria contra d. Alphonſum objciebantur. Primò nullitas probationum, ex eo quod teſtes non fuerunt examinati ſuper omnibus articulis, vt in d. tit. de recept. Fratr. §. 5. cauetur. Secundò, quod non probabatur generoſa nobilitas qualis in hoc caſu requiritur d. tit. cap. 37. Tertiò, quod in probationibus ipſis deficiebant arma, ſcilicet patris, & matris, Aui, & auiæ paternæ, & maternæ, & quod per ſpatium ſaltem centum annorum talibus inſignijs prætenſæ familiæ fuerint vſæ dict. tit. cap.7.

Sed duabus primis obiectionibus reiectis, Domini propter deficientiam probationis vſus inſignium ſaltem per ſpatium centum annorum reſoluerunt non conſtare de vera nobilitate.

Cui reſolutioni non acquieſcens Alphonſus obtinuit ſibi concedi remiſſoriam, & factis nouis probationibus deceſſit, vnde Ioannes frater familiæ nobilitatem tuendo, fuit ad cauſam admiſſus, & cauſa propoſita ſub die 11. Ianuarij præteriti dubitaui: An etiam in ea parte, in qua dicebatur, deficere inſignia per ſpatium centum annorum, conſtaret de nobilitate, ita vt eſſet necne recedendum à deciſis, & domini dilata reſolutione ordinarunt, vt etiam informaretur ſtrictè ſuper arte agraria, ita vt nobilitati præiudicauerit, & hodie articulis plenè diſcuſſis, conſtare de vera nobilitate Alphonſi reſponderunt.

Quantum enim attinet ab obiectum, quod in probationibus hactenus factis deficerent dicta Teſtium, aut authenticæ ſcripturæ deponentes, aut comprobantes Stemmata dd. familiarum patris, & matris, aui, & auiæ paterni, & maternæ fuiſſe in vſu ſaltem per ſatium annorum centum, pleniſſimè fuit ſatisfactum ex depoſitionibus teſtium nouiter examinatorum, & ſcripturis nouiter repertis.

Nam

Nam reſpectu vſus inſignium familiæ de Carraſco pa-
ternæ, quæ eſt eadem cum materna, ex quo Catherina
Malfeita mater d. Alphonſi fuit filia Bartholomæi Carraſ-
chi, affirmant teſtes de viſu per annos 60. declarantes ea
conſiſtere in robore, cui lupus inhæret in Campo aureo
ſum. num. 2. 3. & 5. quod iuxta obſeruantiam Rotæ anti-
1 quum † dici in teſtibus firmat, Caputaq. *deciſ. 5. num. 2. &*
deciſ. 298. par. 3. Put. *deciſ. 506. num. 2. verſ. ſecus lib. 2. in*
correct. Seraph. *deciſ. 75. num. 2.* Rot. *deciſ. 155. numer. 13.*
par. 2. & deciſ. 5. num. 3. p. 3. diuerſ. deciſ. 694. num. 2. par. 2.
& deciſ. 264. num. 26. & deciſ. 360. numer. 8. par. 5. recent.
Farinac. *de teſtib. q. 69. num. 145.* & ſupra id tempus omnes
deponunt de auditu à maioribus ſpecificè nominatis, &
valdè informatis ætatis 70. 80. 90. & 96. annorum, qui co-
gnouerant parentes, auos, & proauos, & alios aſcenden-
tes d. Alphonſi deponentes de tali ætate, quæ iuncta tem-
2 pori decurſo ſexaginta, & vltra annorum longe excedit †
annum centeſimum à Statuto Religionis Hieroſolymitanæ
in cap. 7. de recept. Fratr. *ad text. in cap. teſtes §. de his vbi*
gloſ. 3. qu. 9. & notata in cap. licet ex quadam de teſtib. cum
3 ſemper ſit verum dicere teſtes ita deponentes de auditu †
probare in antiquis, *d. cap. licet ex quadam vbi Hoſt. num. 2.*
verſ. & idem videtur Ioan. Andr. *num. 3. eod. verſ.* Butr. *nu.*
1. nota quod in re antiqua, Abb. *num. 3. verſ. eadem tamen,*
Ancar. *num. 1. verſ. & idem de omnibus,* Fælin. *in c. præterea*
num. 1. ad med. verſ. & indubitatam de teſtib. Bart. *in tract.*
teſtib. num. 28. verſ. ſed aliquando vetuſtas, Aym. *de antiq.*
temp. par. 1. §. ſed viſo de fama num. 2. verſ. ſimiliter, Gabr.
de teſtib. concl. 3. num. 1. qui teſtatur de communi, *ſub num.*
3. verſ. tamen tenendo, Farin. *de teſtib. d. quæſt. 69. num. 125.*
Honded. *conſ. 17. n. 52. vol. 1.* Rota *deciſ. 93. nu. 1. poſt Mo-*
dern. Peruſ. de manutenendo.

Qui vſus armorum per ſpatium annorum 100. hodie
corroboratur ea litteris executorialibus Regiæ Cancellariæ
Granatenſis expeditis die 5. Martij 1549. ſuper nobilitate
familiæ de Carraſco vt ſum. num. 3. in quibus eadem Stem-
mata depicta fuerunt, ſicuti de eorum viſu deponunt Te-
ſtes dati in ſum. num. 4. Nec obſtare poteſt, quod à d. anno
1549. vſque in præſentem diem non firmetur vſus Inſi-
gnium annorum 100. quia per neceſſe eſt dicendum dictum
vſum excedere hominum memoriam, & fuiſſe proprium
d. familiæ, dum tunc fuerunt illi de Carraſco iudicati no-
4 biles, & Hidalghi, quia nobilitas eſt † quædam qualitas,
ſiue dignitas deriuata à claro ſanguine parentum in eorum
liberos propagata, per quam taliter nobiles vltra honeſtos
plebeios excipiuntur, ac honorantur, vt colligere licet ex
l. 3. ff. de interd. & relegat. & ex traditis per Bart. *in l. 1. C.*
de dignit. Otalora *cap. 4.* Garz. *de nobilit. gloſ. 7. à num. 17.*
5 & ob id hæc nobilitas appellatur † nobilitas procedens à na-
talibus, quaſi à natura, & maioribus proueniens, Bald. *&*
alij in l. nobiliores C. de commer. & mercat. Tiraq. *de nobili-*
tat. cap. 15. Caſſan. *in conſuet. rub. 4. §. 19.* vbi elegans gloſ-
ſa ſub num. 4. quæ nobilem eum appellat, qui natalibus no-
6 bilis ſit, & in num. 15. dicitur nobilis qui ex † genere nobi-
li deſcendit, ſeu à parentibus nobilibus originem trahit,
Andr. Siculus *conſ. 57. lib. 2.* Ariſtot. 4. politicorum vbi dicit
7 quod nobilitas eſt virtus, & diuitiæ antiquæ, † & lib. 2. rhe-
8 toricorum, quod eſt nobilitas maiorum claritas, † & ho-
norabilitas progenierum, quæ attenditur ſecundum virtu-
tem genitis, Gutier. *pract. quæſt. lib. 3. q. 13. num. 46. & lib.*
4. quæſt. 3. & ſeqq. quia nobiles ex origine longa ſerie, &
9 proſapia prædeceſſorem habent † arma & inſignia diſtin-
cta, & ſeparata ab alijs, quibus eorum familia tantum vti-
tur à tali tempore, cuius memoria non eſt in contrarium,
10 † vt dixit Rota *coram R. P. D. meo Merlino in Toletana*
habitus 14. Martij 1625. & ideò iudicium factum in Can-
cellaria Granatenſi ſuper nobilitate, & Hidalghia horum
de Carraſco arguit & ſupponit illorum ab antiquo tempo-
re ſplendorem, & nobilitatem, cum Hidalghia, & nobili-
11 tas in Hiſpania probetur per eos actus, † qui faciunt ve-
ram diſtinctionem inter nobiles, & plebeios, notat Ioan.
Garz. *de Hiſp. nobilit. gloſ. 7. num. 21.* Otalora *cap. 2. num. 4.*
& 7. in fin. hoſque Infanzones, & nobiles appellat, Diuus
Thomas *de regimine Principum lib. 3. cap. final.* idque ea
12 ratione, quia nobili genere ſunt geniti.

Quo verò ad auiam Mariam Gomez de Malfeita, quod
ſcilicet ipſa, & eius familia vſa ſit, & vtatur inſignijs Gen-
tilitijs conſiſtentibus in limbo aureo in Campo cæleſti
tranſuerſo ab imò ad ſummum incipienti à latere dextero,
& terminanti in ſiniſtrum, & quod limbus pro vtroque ex-
tremo habet duo capita draconum, ex quorum ore idem
limbus oritur, & in eodem campo exiſtunt ſex lilia aurea,
ſcilicet tria in qualibet parte, clarè patet ex depoſitionibus
teſtium, qui de viſu per annos 60. & de auditu à ſenioribus
vſque ad centenariam probant, dum præſertim affirmant † 13
quod ipſi nunquam viderint vel audiuerint contrarium
ſum. num. 6. itaut non ſolum probent centenarium vſum,
ſed immemorabilem, *gloſ. in cap. 1. verbo memoria de præ-*
ſcript. in 6. quam paſſim Rota ſequitur, licet non requira-
tur, † quod maiores, à quibus audiuerint non viderint nec 14
audiuerint contrarium, vt poſt multos notatur, *in dec. 673.*
n. 9. coram Buratto, ita vt in caſu noſtro exuberent proba-
tiones, qui etiam vſus centenarius fulcitur ex alijs litteris
executorialibus Regijs ſuper nobilitate, & Hidalghia iſtius
familiæ Gomez de Malfeita cum inſertione eorumdem in-
ſignium expeditis in Cancellaria Granatenſi die 5. Maij
1568. ſum. num. 7. quibus accedit recognitio teſtium de vi-
ſu a d. tempore.

Circa auiam Beatricem Gonzalez de Verrio vxorem
Ioannis Carraſco Aui paterni Alphonſi, & filiam Lopez
Garziæ de Verrio, conſtat, ipſam & ſuos maiores fuiſſe, &
eſſe nobilitate claros, & per ſpatium annorum 100. vſos
fuiſse, & vti inſignijs gentilitijs conſiſtentibus in tribus Cru-
cibus albis cùm liſta rubea in Campo cæleſti, vt deponunt
teſtes ſum. num. 9. quorum dicta de viſu coniuncta cum au-
ditu, & fama publica quo ad alios abundanter vſum cente-
narium iſtorum Stemmatum in domo, & familia de Verrio
eſſe proprium concludunt ita, & taliter, vt nunquam in
contrarium nec aliquid audiuerint, quod probat nedum
centenarium vſum, ſed etiam immemorabilem † ex proxi- 15
mè deductis, quod denique corroboratur alijs particulari-
bus litteris executorialibus ſuper nobilitate iſtius familię ex-
peditis Granatæ cum graffica eorum inſertione die 23. De-
cemb. 1500. ſum. n. 10. quæ inſignia in dd. litteris executo-
rialibus inſerta vidiſſe deponunt Teſtes dati ſum. n. 11.

Ex quibus cum de vſu armorum dd. familiarum per an-
nos 100. probetur ex teſtibus vigore remiſſoriæ Rotalis exa-
minatis optimas, & plus reddentibus rationem, dixerunt
Domini reſultare plenam, & concludentem probationem
centenarij vſus ad formam ſtabilium Religionis, ex quo om-
nes ſunt ſenes, & deponunt de viſu, & de auditu à ſeniori-
bus, nam alias impoſſibilis famæ centenarię redderetur pro-
batio, cum teſtes deberent excedere † ætatem centum, & 15
quatuordecim annorum, qui hodie non reperiuntur ad
gloſ. in cap. cum nobis verbo centum annorum de præſcript.
Bald. *in auth. quas actiones num. 16. C. de ſacroſ. Eccleſ. &*
in l. conueaticula nu. 6. C. de Epiſc. & cler. Felin. *in d. c. cum*
nobis n. 8. de præſcript. Aym. *de antiquit. temp. par. 4. §. mate-*
ria iſta ſingularitatis teſtium a. 48. *fol. mihi* 479.

Rurſus vſu centenarius inſignium, & nobilitas harum
familiarum comprobantur ex ſcripturis tam reſpectu fami-
liæ Carraſchæ paternæ, & maternæ, quam familiæ Malfei-
tæ auiæ Maternæ, † & familiæ de Verrio auiæ paternæ, 17
quibus ſcripturis ſeu literis executorialibus viſis per Teſtes
& authenticè probatis, de vera nobilitate Alphonſi non
eſt ambigendum ex deductis, per Ioan. Garz. *vbi ſup. gloſ.*
7. num. 21.

Reſpectu autem obiecti artis Agrariæ ita vt illius exer-
citium, ad effectum de quo agitur, nobilitati non pręiudi-
cet, pleniſſimè fuit ſatisfactum in deciſione Reuerendiſſ. D.
mei Vrgelleñ. ita vt hodie ſolum poſſint addi Teſtes noui-
ter examinati ſum. nu. 2. aſſerentes d. Alphonſum, necnon
patrem, & auos illius fuiſſe nobiles, & vti tales habitos ten-
tos, & reputatos, † & quod officia publica ſolis nobilibus 18
concedi ſolita obtinuerunt, quod eſſe manifeſtum nobili-
tatis ſignum firmat, Rota apud Cæſ. de Graſſ. *dec. 2. nu. 1.*
verſ. 4. qui fil. ſint legit. Seraph. *dec. 297. num. 4.* Rota *deciſ.*
176. num. 7. par. 1. recen. & deciſ. 248. poſt 2. vol. conſ. Farin.
& fuit in dictum in Legionen. purit. ſanguinis 26. Maij 1631.
coram Domino Queipo.

Non obſtant depoſitiones quatuor Teſtium in ſum. num.
13. affirmantium Alphonſum, eius patrem, & auum artem
agrariam proprijs manibus exercuiſſe contra ſtabilimenta
Religionis, *tom. 2. c. 14. de recept. Fratr.* diſponens † habi- 19
tum non concedi illis, quorum patres manibus proprijs in
artibus ſordidis, & mecanicis laborauerint.

Quoniam dixerunt Domini, quod dum conſtat de nobi-
litate aliundè, vt ea ſupra deductis, non verſamur in caſu,
cui obſtent ſtabilimenta Religionis, dum præſertim omnes
alij Teſtes dati in ſumm. num. 12. benè deponunt id feciſſe
pro

20 pro ſui animi voluptate, quod feciſſe etiam Imperatores, †
Reges, Duces, Dictatores, & Romanos Conſules notat,
Tiraquell. *de nobilit. cap.32. ex num.5.* Lupus *de vſur. com-*
21 *ment.1. §.5. num.93.* cùm huiuſmodi † cultura non detrahat
nobilitati vti voluntariè facta, & quæ eſt digna viro quan-
tumuis generoſo, vt per Guidop. *deciſ.41. n.1. & 196. nu.2.*
verſ. ſed otium, & 392. numer.1. Guliel. *de Benedict. in cap.*
Raynutius verbo dotem quam ei dederat numer.52. de teſtam.
cum alijs doctè deductis in dec. D. mei Vrgellen. ſub §. aut ve-
rò ſit, & in nobilibus Hiſpaniæ ſupponit, Otalora *de nobilit.*
par.5. principali c.2. verſ. aliqui vero nobiles; & lex Regia 4.
22 *in ord.4. part. tit.2.* diſponit, artem † agrariam generoſæ no-
bilitatis non præiudicare.

Ex quibus propterea infertur, quod ad excludendum
nobiles Hiſpanos ab admiſſione ad habitum requiratur ſta-
bilimentum illorum expreſſè excluſiuum, nec ſufficit indu-
23 ctio, quia dictum Statutum loquitur clarè de † laboranti-
bus, & ruſticè viuentibus in agris, quorum exercitium, &
ars principalis eſt ipſa res agraria, & ex ipſa arte ſibi victum
quærunt, vt notatur in fine illius, & ideò dicendum eſt d.
24 Statutum procedere in illis, qui nimis ſordidè, † nullaque
prorſus habita nobilitatis ratione, mercenariè in huiuſmo-
di operibus ſuam perſonam exercent, & tam humili, & ab-
iecto animo ſe ruſticis laboribus immiſcent, vt ab honeſtis,
25 & vrbanis † negotijs in totum ſe abſtineant, vt declarat
Paſchalis *de virib. patr. poteſt. par.4. cap.2. num.47.* Pacius
Scala *de conſil. ſapient. c.7. circa med. verſ. ſed ego*, quem
refert, & ſequitur Paſchal. *vbi ſup.*

Et hoc ſuadetur etiam ex Teſtibus deponentibus de Agri-
culturæ exercitio iſtarum familiarum, qui, vt Domini con-
ſiderarunt, loquuntur per verbum aliquoties vidimus cùm
famulis proprias Terras per ſe ipſos araſſe, & ideo eorum
26 † dicta eſſe intelligenda iuxta depoſitiones aliorum Te-
ſtium d. ſum. num. 12. ſcilicet hoc feciſſe non neceſſitatis
nec vilis animi gratia, & continuo, ſed ad libitum pro ſua
voluptate, & exercendarum vitium occaſione, vt elicitur
27 ex illa dictione. *Aliquoties*, † de qua tertius, & ſextus Te-
ſtis deponunt, ſui natura exceptionem importante, *l. ali-*
quando ff. ad Velleian. l. Stichum §. aditio ff. de ſolut. Rebuff.
in l. interdum verſ. idem in dictione ff. de verb. ſignif. & hoc
28 modo non cauillabuntur † dicta Teſtium, ſed conciliabun-
tur prout fieri debere notat, Bald. *in l. de quibus col. fin. ff.*
de leg. Curt. *in tract. de teſtibus concl.60.* Dec. *conſ.342. nu.*
5. & conſ.595. Gramat. *conſ. ciuilis 50. nu.38.* Rot. *dec.289.*
num.6. par.5. diuerſ.

Quibus omnibus per Dominos benè conſideratis viſum
fuit de nobilitate ad effectum de quo agitur, non poſſe du-
bitari, & quod ſi Teſtes deponunt de exercitio artis agra-
riæ, intelligendi ſunt, quod fecerint animi leuandi cauſa,
vt dictum eſt, præſertim quia ſeptimus Teſtis, qui fuit fa-
mulus horum de Carraſco, ſi quotidiè artem agrariam exer-
29 cuiſſent, † non depoſuiſſet quod pluries vidit, ſed affirma-
tiuè manus aratro impoſuiſſe, & terras ſemper coluiſſe con-
ſtanter affirmaſſet.

Et ita cauſa maturè diſcuſſa Domini reſponderunt.

Deciſio iſta emanata in hac eadem cauſa ſub die 12. Ia-
nuarij 1638. erit infra in appendice, cum alijs quæ hic in de-
ciſione citantur.

REVERENDISS. COCCINO.

Sacræ Rotæ Decano.

Sipontina Penſionis.

Lunæ 5. Iulij 1638.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria ſtante irreleuantia articulorum non
conceditur. Notarius quando in inſtrumento
poſſit apponere diem quam dereliquit. Valor be-
neficij narratus per aſcenſum debet concluden-
ter probari. Annus dilationis à Papa conceſſum
incipit currere à die datæ litterarum.

SVMMARIVM.

1 *Actus faciendus infra certum tempus non releuat extra*
illud factum.
Inſtrumentum ſine die non releuat quando dies eſt de
ſubſtantia, num.1.
2 *Remiſſoria non eſt concedenda quando articuli non ſunt*
admittendi, & ſunt irreleuantes.
3 *Notarius etiam poſt confectum inſtrumentum poteſt ap-*
ponere diem confectionis, ſed hoc procedit quando No-
tarius incontinenti diem apponit, n.4.
Et quando dies incontinenti dicatur appoſita pendet à
Iudice num.5.
4 *Dies in inſtrumento non appoſita probari poteſt per te-*
ſtes.
6 *Notarius non poteſt apponere diem in inſtrumento dato*
inſtrumento authentico ſine die.
7 *Articuli ad effectum probandi quid factum certa die de-*
bent illam certam diem continere.
8 *Dies in inſtrumento non appoſitus ex negligentia No-*
tarij non poteſt præſumi ſtante appoſitione Anni, &
Menſis.
Notarius apponens in inſtrumento annum, & menſem
non præſumitur ex negligentia omiſiſſe diem.
9 *Valor beneficij narratum per aſcenſum debet plenè, &*
concludenter probari.
10 *Remiſſoria ad hoc vt concedatur ſufficit vnum articu-*
lum eſſe releuantem.
11 *Intellige concluſionem procedere ſi ille articulus ſufficiat*
ad Victoriam cauſæ, n.11.
12 *Tex. in l. talis facta ff. de iure dot. declaratur, num.13.*
& 14.
15 *Dos non poteſt eſſe ante matrimonium, & conditio alias*
appoſita habetur pro non appoſita.
16 *Annus à Papa conceſſus in aliqua gratia à die datæ lit-*
terarum incipit currere, & nu.17.
18 *Tempus datæ regulariter attenditur in dilatione tempo-*
ris à Papa facta.
19 *Dictio infra annum proximum operatur vt tempus in-*
telligatur currere de momento ad momentum, &
num.20.
21 *Gratia Papæ ab vno, & eodem verbo determinatur.*

DECISIO LXXIX.

HÆc cauſa fuit commiſſa A. C. de Voto Rotæ, & die
26. Aprilis proximi præteriti reſolutum fuit penſio-
nem fuiſſe extinctam per contractum matrimonij, quia
Penſionario non ſuffragabatur Indultum retinendi Pen-
ſionem, cum nec intra annum, nec intra tempus ſex men-
ſium prorogatum conſtaret eum ſuſcepiſſe militiam iuxta
diſpoſita in ipſa gratia, Inſtrumentum enim ſuſceptionis
militiæ eſt ſine die, † quæ erat de ſubſtantia, quia actus erat 1
faciendus infra certum tempus, aliàs non releuabat, Spe-
cul. *in tit. de Inſtr. edit. §. Inſtrumentum, verſic. quid ergo ſi*
dies, in fin. Guidop. *dec.584.* Bertaz. *de clauſ. clauſula 1. glo-*
ſa 5. num.21. neque eſſet per eundem Penſionarium iuſti-
ficatus valor Abbatiæ narratus. Vnde cum hodie petere-
tur remiſſoria ad probandum ſupradicta vt conſulerem
vtrique parti, dubitaui, an dicta remiſſoria eſſet conceden-
da, vel potius ſtandum in deciſis, & DD. reſoluerunt non
eſſe dandam remiſſoriam, & ſtandum eſſe in deciſis. Ratio
primæ reſolutionis † fuit; quia conſideratis duobus arti- 2
culis, in quibus dicebatur conſiſtere releuantia dictæ remiſ-
ſoriæ, illi non viſi fuerunt admittendi, neque releuantes.

Non enim eſt admittendus primus articulus, in quo ar-
ticulatur quod de anno 1625. in die, de qua deponent teſtes
Penſionarius accepit militiam, nam etſi Notarius poſt † fa- 3
ctum poſſit apponere diem in ſuo Inſtrumento, ac etiam
dicta dies poſſit probari per teſtes ex allegatis per Bertaz.
loco ſupracitato allegato num.21. & 23. Attamen hoc con-
cedit, quando † Notarius incontinenti diem apponit, Spe- 4
cul. *in d. §. Inſtrumentum, verſ. ſed numquid confecto Inſtru-*
mento, Bart. & Bald. & alij allegati per Bertaz. *citato loco*
num.24. & 25. vbi firmat, quod pendet à Iudice † quando 5
dies dicatur incontinenti appoſita, & in caſu noſtro ceſ-
ſat omnis difficultas, quia pendet lis ſuper dicta omiſſione
diei, & fuit datum Inſtrumentum authenticum ſine die,
quam † propterea hodie Notarius non poteſt apponere, vt 6
benè poſt alios, Bertaz. *loco allegato numer.24. vſque ad 29.*
Quo verò ad probandam dictam diem per teſtes, iſte mo-
dus articulandi videtur nouus, & non admittendus, ſed cer-
ta dies † in articulis exprimi debuiſſet, vt Titularis facere 7
poſſet ſua Interrogatoria adæquata ad diem expreſſam, &
conuincere articulantem. Et hoc tanto magis quod conſi-
derabant DD. non poſſe excogitari, qua de cauſa Notarius
in Inſtrumento dictæ militiæ non appoſuerit diem; † ne- 8
que

Digitized by Google

que enim poterat dici ex negligentia, quia ſicuti appoſuit
annum, & menſem, ita & multò facilius apponere diem
potuiſſet.

Neque eſt admittendus ſecundus articulus circa valorem
Abbatiæ, dum articulatur quod computato anno ſterili
cum fertili, Abbatia deductis oneribus habeat redditus ſcu-
torum 2200. monetæ ad rationem iuliorum decem pro ſcu-
to, quia in gratia Penſionis narratum fuit, valorem Abba-
tiæ aſcendere ad ducatos 2000. auri de Camera, qui valor
etiam inſpecto valore ducati de tempore reſeruationis Pen-
ſionis longè excedit valorem ſcutorum 2200. monetæ arti-
9 culatum: & cum valor † prædictus fuerit affirmatiuè nar-
ratus ſcilicet per aſcenſum debet plenè, & concludenter
probari, nec ſufficit probatio per famam, Mohed. *deciſ.* 3.
de teſt. Seraph. *deciſ.* 1009. *num.* 2. & fuit millies reſolutum;
Vltra quod etiam ſi articularetur valor narratus, neque
10 dictus articulus eſſet admittendus, quia † etſi ſufficiat vnum
articulum eſſe releuantem, vt detur remiſſoria, Caſſad. *de-*
11 *ciſ.* 45. *de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* Tamen hoc eſſet † verum,
ſi articulus concluderet ad victoriam cauſæ, vt per Mantic.
deciſ. 312. *numer.* 2. & in hoc caſu non concluderet propter
dictum impedimentum matrimonij.

Et ea prædictis reſultat ratio ſecundæ reſolutionis, ſcili-
cet ſtandum eſſe in deciſis, quia non placuit DD. principa-
le obiectum contra deciſionem, nempè quod annus inci-
12 piebat currere à die † contractus matrimonij non autem à
die gratiæ, vt in *l. tali facta ff. de iur. dot.* vbi dos promiſſa
13 in anno proximo † non debetur niſi ab anno poſt contra-
ctum matrimonij, non autem à die promiſſionis, & hoc
notat, Bald. *in lectura antiqua in verſ. terminus dotis*, &
ibi etiam Alber. Alexander, *conſ.* 145. *num.* 2. *volum.* 5. *verſ.*
neque ad hoc obſtat. Gregor. Lopez *partita* 4. & 11. *lib.* 11.
gloſ. in verbo ſiempre s'entiende. Quia hoc eſt ſpeciale in
14 dote, † non enim poteſt eſſe dos, antequam ſit matrimo-
nium, vt dicunt tex. & Doctores prædicti, imò ſi partes
15 conueniſſent alia conditione, illa conditio † non cenſere-
tur appoſita, vt per Bald. *in l. qui ſe debere num.* 4. *ante med.*
verſ. ſi in contractu, ff. de condit. cauſa data. In noſtro au-
16 tem caſu, cum Papa in Indulto dixerit † intra annum pro-
ximum, annus intelligitur à die datæ litterarum, *cap. ſi pro*
17 *Clericis de præb. in* 6. vbi quando impetrantibus † non fa-
cta mentione ordinis, poſſunt beneficia curata conferri,
textus ſic determinat (Oportebat tamen, vt ipſi ad ordi-
nes, quos requirunt collata eis beneficia, ſe faciant in pro-
ximis ſtatutis à iure temporibus promoueri) *& gloſ. ibi-*
dem in verbo à Iure dict., in temporibus illius anni, & regu-
18 lariter attenditur † tempus datę, vt in *cap. ſi eo tempore de*
reſcript. in 6. Eoque magis quod Papa dixit intra annum
19 proximum, dictio enim (proximum) † operatur, quod
tempus, intelligatur currere de momento ad momentum.
20 Si enim Papa voluiſſet tempus † currere à die matrimonij,
ſufficiebat dicere (intra annum) abſque illa adiectione
(proximum), vt benè per Bal. *in conſ.* 246. *per tot. lib.* 5. &
hoc comprobatur, quia Papa concedit retentionem Pen-
ſionis etiam quod non incederet in habitu, & tonſura, quæ
verba ſunt neceſſariò intelligenda antè contractum matri-
21 monij, † & gratia ab vno, & eodem verbo determinatur,
Bart. *in l. Prætor, la ſeconda, §. ex ijs que in princ. ff. de vi bono-*
rum raptor.

Non obſtat, quod prima Commiſſio habeat clauſulam,
ſine præiudicio literarum Apoſtolicarum, & ſine retarda-
tione ſolutionis Penſionis, quia in ſecunda Commiſſione
fuerunt addita verba, ita tamen, quod Titularis non tenea-
tur de proprio, neque quoad eius perſonam, ſed penſiona-
rius ex fructibus tantum Abbatiæ penſionem conſequi va-
leat. Et propterea cum Titularis narrauerit Anteceſſorem
aſſignaſſe Penſionario fructus Abbatiæ loco penſionis, &
22 ſe nullos fructos percepiſſe, † niſi probetur quod ipſe fru-
ctus perceperit clauſula, ſine præiudicio, & ſine retardatio-
ne, non officit, cum Titularis ſit liberatus à ſoluendo de
proprio, & ſolum tenetur ſoluere ex fructibus Abbatiæ,
quos percepiſſe non conſtat.

Et ita concluſum, vtraque parte informante.

Eſt ſupra Deciſio 33. *hac eadem part.* 8. *recent.*

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Tarentida Vigeſimæ.

Luna 5. *Iulij* 1638.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria in cauſa prophana etiam ſine fumo conceditur ſtante releuantia articulorum, & quando ſcriptura non eſt neceſſaria ad validitatem actus probandi: nec denegatur per ſolam præſumptionem calumniæ.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria numquam denegatur ſtante releuantia articulorum in cauſa prophana, & ſi non detur fumus, & num.* 2.

Quod fortius procedit commiſſa cauſa cum clauſula appellatione remota num. 3.

4 *Vigeſima ad hoc vt dicatur debita Epiſcopo ſuffragatur præſcriptio, quæ eſt probanda.*

5 *Præſcriptio conſuetudinis ſoluendi quotam pro decimis ſuffragatur.*

6 *Conſuetudo poteſt inducere vt loco tributi ſoluatur Domino certa quantitas ex fructibus.*

7 *Conſuetudo poteſt efficere vt Epiſcopo tamquam Domino temporali ſoluatur certa quantitas in venditione bonorum.*

8 *Remiſſoria denegari ſolet quando probari petitur per teſtes id de quo conſtare poteſt per ſcripturas.*

9 *Probatio per teſtes non denegatur quando ſcriptura non eſt neceſſaria ad validitatem actus probandi.*

10 *Conſenſus vendendi præſtitus per Dominum directum non comprehenditur inter caſus, in quibus ſcriptura neceſſario requiritur enumerati à gloſ. in cap.* 1. *de cenſ. l.* 6.

11 *Probatio quæ melius per teſtes quam per ſcripturas haberi poteſt eo caſu ſunt teſtes admittendi.*

12 *Remiſſoria, quæ calumnioſè petitur non eſt concedenda.*

13 *Præſumptio ſola ſine ſuſpicie calumnia pro denegatione remiſſoria non ſufficit, ſed requiritur vehemens.*

14 *Immemorabilis fundamentum ceſſat probato initio.*

15 *Poſſidens ex immemorabili poteſt allegare quecumque titulum.*

DECISIO LXXX.

PEtita fuit in hoc dubio remiſſoria pro parte Archiepiſco-
pi Tarentini ſuper poſſeſſione immemorabili ſuorum
anteceſſorum in iure exigendi vigeſimam partem omnium
fructuum; qui naſcebantur in fœudo, quod ille poſſidet no-
mine dictæ Eccleſię intra fines Dioc. nuncupat. Oppidi Cry-
ptaliarum; necnon etiam in iure, exigendi vigeſimam par-
tem pretij omnium bonorum immobilium, quæ ab homi-
nibus eiuſdem loci venduntur, ſiue alio modo alienantur,
& DD. eam concedendam eſſe reſponderunt; Cùm viſa
fuerit releuans materia propoſita in articulis, † & cauſa 1
eſſet prophana, quo caſu numquam remiſſoria denegari
ſolet, *vt in deciſ.* Put. 201. *lib.* 1. & apud Cæſar. de Graſſ.
deciſ. 1. *numer.* 10. *de dilat.* Verall. *deciſ.* 68. *par.* 3. quamuis
non detur aliquis fumus † materiæ probandæ, vt *in d. de-* 2
ciſ. Verall. 68. *& in deciſ.* Caſſad. 3. *de dilat.* & coram Gre-
gor. *deciſ.* 124. *num.* 1. *& deciſ.* 562. *num.* 3. quod præcipuè
locum habet quando prout in caſu noſtro cauſa eſt commiſ-
ſa cum clauſula appellatione remota † propter pręiudicium, 3
quod parti contingeret ſi eæ probationes denegarentur, vt
conſiderauit, Rot. coram Greg. *in addit. deciſ.* 562. *num.* 5.
& coram Card. Caual. *deciſ.* 59. & coram Reuerendiſs. D.
meo Decano, *in Romana bonorum de Soderinis* 23. *Iunij*
1603. *inter impreſſas deciſ.* 121. *nu.* 3.

Nec poterat hoc caſu dubitari de releuantia articulorum
cum potuerit ex conſuetudine immemorabili introduci vt
ſolueretur Archiepiſcopo vigeſima omnium fructuum, qui
in eo loco, & Oppido naſcebantur, ſiue illa dici deberet de-
bita vti Epiſcopo cum potuiſſet in hoc ſuffragari præſcriptio
† quæ probari debebat vigore eius conſuetudinis, vt probat 4
tex. *in cap. cum contingat, & in cap. cum in tua de decim.* &

notat

Digitized by Google

notar ibi gloſ. *ſuper vtroque cap. in verb. ab antiquo*, Rebuff.
de decim. quaſt. 7. num. 71. quod priuilegium præcipuè habe-
5 re poterat eadem conſuetudo reſpectu quotæ, † quæ eidem
Archiepiſcopo ſolui debet ratione decimæ, vt tradit idem,
Rebuff. *quaſt. 13. num. 46.* & fuit opinio, Hoſtienſ. *in ſumma
eod. tit. de decim. num. 15.* Felin. *in cap. cum ex officio num. 9.
de præſcript.* Couar. *var. reſolut. lib. 1. cap. 17. num. 8.* ſiue
pro iis ageret Archiepiſcopus tanquam Dominus tempora-
lis eiuſdem loci cùm ex eadem conſuetudine etiam intro-
6 duci potuerit, vt de omnibus fructibus † ſolueretur certa
quantitas loco tributi; ſiue in recognitionem directi domi-
nij, vt voluit Bald. *in conſ. 419. lib. 1. & in vſib. feud. in tit.
Epiſcopus, & Abbas feud. dar. poſſ. num. 8.* Bero. *conſ. 84. n.
41.* & tenuit Rota, *in Mediolanen. iuriſpatronatus 29.
Aprilis 1611. coram Ortembergo inter recent. deciſ. 313. par.
1. & in Hiſpalen. decimarum 13. Iunij 1636. coram R. P. D.
meo Pirouano*, & ex ea conſuetudine etiam effici potuit, vt
ſolueretur eidem Archiepiſcopo tamquam Domino tem-
7 porali loci eadem certa quantitas in † venditione bonorum,
quæ erant ſub illius dominio, vt tenet Guidop. *deciſ. 415. n.
3.* Caſſan. *ad conſuet. Burgund. rubr. 10. §. 10.* & pluribus
probat, Amod. à Ponte *in tract. de laudem. quaſt. 13.*

Nec refert, quod de ea quantitate quæ ſolui ſoleret in
venditionibus bonorum conſtare poſſet ex publicis inſtru-
mentis earumdem venditionum, in quibus occaſione con-
ſenſus, qui dati fuerunt ab Archiepiſcopis anteceſſoribus
notatæ eſſent ſolutiones illis factæ vnde dicebatur non poſ-
8 ſe concedi remiſſoria, quæ ſemper denegari † ſolet quando
ex teſtibus probari debet id de quo conſtare poteſt ex ſcrip-
turis, vt *deciſ.* Caſſad. *9. de dilat.* quæ atteſtatur de ſtylo
Palatij, & apud Achil. *dec. 1. eod. tit. num. 6.* & voluit Felin.
in cap. 1. nu. 4. de appellat. Rot. *deciſ. 17. de teſtib. in nouis*.
Hæc enim exceptio pluribus modis tollebatur, & primo
conſideratum fuit, quod non erat certum vtrum hi con-
ſenſus fuiſſent dati in inſtrumentis earum venditionum
cum potuiſſent dari tam ante, quàm poſtea, & tam in pecu-
liari inſtrumento, quàm ſine ſolemnitate alicuius ſcriptu-
ræ, quo caſu cum ſcriptura non poſſit dici neceſſaria ad
9 validitatem actus non poterat denegari probatio † ex teſti-
bus, vt probat text. *in l. in exercendis, C. de fid. inſtrum.*
& notant ibi gloſ. & Caſtrenſ. *ſub num. 2.* Dec. *conſ. 79. nu.
5.* & in terminis conſenſus qui præſtitus fuit à Domino in
alienatione rei feudalis, voluit Iſero. *in cap. 1. numer. 4. de
prohib. feud. alien.* per Feder. *fol. 8. col. 2.* Afflict. *dec. 243. &
deciſ. 398. num. 1.* vbi propterea negat hunc † caſum eſſe
compræhenſum inter eos, in quibus ſcriptura neceſſariò
requiritur, qui enumerantur per gloſ. *in cap. 1. de cenſ. lib.
6.* & voluit Camerar. *in d. cap. imperialem fol. 8. litt. N.* qui
præterea dicit in hoc differre conceſſionem feudalem à
contractu emphyteut. Secundò conſideratum fuit, quod
probationes propoſitæ, & ſuper quibus debebant induci te-
ſtes non ſe reſtringebant ad ſolas ſolutiones ſiue conſenſus
datos illarum occaſione in venditione bonorum, ſed præte-
rea continebant poſſeſſionem immemorabilem, quam po-
terat Archiepiſcopus oſtendere ſuper iis ſolutionibus, quæ
factæ fuerunt ſuis anteceſſoribus, & publicam illarum fa-
mam ex teſtibus qui hoc audiuiſſent à maioribus, & illi ab
alijs, itaut nunquam fuerit factum; nec auditum contra-
rium, quæ probatio non poterat haberi ex ſolis inſtrumen-
tis; quæ confecta fuiſſent vel ſuper dd. venditionibus, vel
etiam ſuper cenſibus præſtitis, & illa etiam præſtare poterat
11 cauſam vt ſuper iis probationibus admitterentur † teſtes, vt
voluit Caſtrenſ. *in d. l. in exercendis eod. numer. 2. C. de fid.
Inſtrum.* vbi regulam generaliter firmat, vt concedi debeat
probatio in omnibus ex quibus melius, aut facilius fieri po-
teſt, quam ex ſcripturis, & voluit Specul. *in tit. de inſtrum.
edit. §. 8. num. 16.*

Non etiam obſtare viſum fuit, quod dicebatur vt hæc re-
miſſoria calumnioſè peteretur ex quo pariter impediri po-
12 tuiſſet illius † conceſſio, vt voluit Felin. *in cap. de catero nu.
12. de re iud.* Roman. *conſ. 273. num. 3.* quos ſequuta fuit
Rot. apud Caſſad. *deciſ. 3. de dilat.* Hæc enim calumnia
deducebatur duplici capite ſcilicet illam obtinuerat de an-
no 1636. Archiepiſcopus anteceſſor, & quia idem Archie-
piſcopus in articulis tunc datis deduxiſſet, quod debita erat
ſibi hæc vigeſima ex inueſtitura, quam habebat de dominio
huius loci occaſione conceſſionis factæ à Rege Rugerio,
quæ non poterat ſatis eſſe ad effectum probandi talem ca-
lumniam qualis requirebatur pro denegatione remiſſoriæ;
cùm non poſſit ſatis eſſe ſola præſumptio, ſiue illius ſuſpi-
cio, ſed requireretur, † vt eadem præſumptio eſſet vehe- 13
mens, vt in *deciſ. Egid. 625. in fin. & fuit dictum in Verdu-
nen. fructuum 16. Nouembris 1605. coram Card. Lancellot-
to, & in Brixien. Canonicatus 29. Iunij 1616.* & in Elboren.
*fructuum 18. Iunij 1618. coram Eminentiſs. D. meo Cardin.
Veroſpio.* Et quod attinet ad primum illius caput exclude-
batur talis calumnia ex facto cùm eadem remiſſoria nun-
quam fuerit vſus ipſe Archiepiſcopus cuius nomine petita
fuit. Aliud verò tollebatur, quia procurator à quo dati
fuerunt articuli in actis non habebat ad id ſpeciale manda-
tum ab Archiepiſcopo ſine quo non potuit illi præiudicare,
& ita licet propter eam conceſſionem videretur ceſſare fun-
damentum, quod hodie fit ſuper poſſeſſione † immemorabi- 4
li cui non poterat eſſe locus probato initio eiuſdem conceſ-
ſionis, vt notatur per Couarr. *in reg. poſſeſſ. 2. p. §. 3. num. 7.
& lib. 1. var. reſolut. cap. 17. numer. 5.* Molin. *de primogen.
lib. 2. cap. 6. num. 46.* & fuit latè deductum in Corduben.
*decimarum de Lucena 15. Iunij 1635. coram Reuerendiſſ. D.
meo Decano*; tamen non poterat idem Archiepiſcopus pro-
hiberi ne deduceret etiam hunc titulum, quem illi dabat
poſſeſſio † immemorabilis; dum alios qui dicebatur ei con- 15
trarius non fuit ab ipſo productus, aut ab illius procuratore
ex ſpeciali eius mandato ex deductis per gloſ. *in cap. ſuper
quibuſdam §. præterea de verb. ſignif.* & tradit Felin. *in cap.
cauſam quæ de præſcript. lib. 7.* Gabr. *concl. 1. eodem tit.* &
tenuit Rota coram Put. *deciſ. 56. & 199. nu. 1. lib. 1.* Achill.
deciſ. 4. de iure patron. Et multò minus poterat nocere no-
uo Archiepiſcopo; qui tunc hodie agit, & petit ſibi conce-
di remiſſoriam, dum ipſe non ſolum non exhibet eum ti-
tulum, ſed neque cauſam habet ab Archiepiſcopo anteceſ-
ſore, vt tradit Molin. *eod. tract. de primogen. lib. 2. cap. 6. n.
7. & fuit dictum in ead. deciſ. Corduben. decimarum coram
Reuerendiſſ. D. meo Durano, & in Hiſpalen. decimarum 2.
Martij 1535. coram me.*

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. PIROVANO,

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cenſus.

Lunæ 5. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Obligatio minoris nulla valida redditur per ratifi-
cationem actus facta tempore quo minor effe-
ctus ſit maior concurrente ſcientia nullitatis ob-
ligationis: & ex quibus reſultet ratificatio.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio minoris non ſeruata ſolemnitate ſtatuti Vrbis
cap. 155. lib. 1. & nulla.*
2 *Actio oritur ab obligatione tamquam à Matre.*
3 *Ratificatio facta à maiore de contractu ſcienter nullo à
ſe geſto tempore minoritatis illum validat.*
4 *Solutio facta à maiore in executionem contractus ſcien-
ter nulli ab eo facti tempore minoritatis inducit effe-
ctiuam ratificationem, & num. 4.*
Quod ſecus eſt in minore num. 5.
6 *Minor effectus maior ex lapſu temporis concurrente
actu poſitiuo dicitur ratificare contractum nullum à ſe
geſtum data nullitatis ſcientia.*
*Imo ex iſta ratificatione purgari, & dolum præſump-
tum ex læſione, & dolum verum de præterito ibid.
num. 6.*
*Fallit data ignorantia nullitatis contractus, numer.
7. & 8.*
9 *Obſeruantia 40. annorum non validat contractum ab
initio nullum, & num. 10.*

DECISIO LXXXI.

REnouata diſputatione ſuper reſolutis 4. Maij 1637. di-
ctum fuit ab eiſdem eſſe recedendum.

Quia & ſi ex eodem inſtrumento acceſſionis Com. Iu-
lij Cæſaris appareat illum tunc non attigiſſe, & ſeu
compleuiſſe vigeſimum annum à Statuto Vrbis pro maio-
ritate ad contrahendum indultum ſolemnitateſque eiuſdem
c. 151. l. 1. non interueniſſe; † nempe proximiorum præſen- 1
tiam, Curatoris deputationem, atque Iudicis decretum, &
inde

inde ex eiuſdem Statuti diſpoſitione obligatio contrahi
A per minorem non potuerit, A nec per conſeqnens actio ab
2 eo, tanquam à Matre orta dicatur, ſine qua, nec manda-
tum concedi nec illius executio impetrati poſſit, vt in deci-
ſione, quæ examinatur firmatum fuit.

Attamen quia idem Comes Iulius Cæſar in eodem inſtru-
mento narrauit ſe minorem annorum 20. & iurauit, & ni-
hilominus promiſit completo 20. ſuæ ætatis anno, obligatio-
nem prædictam acceptare, & ratificare, ac confirmare, &
ad ratificandum, & confirmandum poſſe compelli, & te-
neri velle, exindeque facto confirmauit ſoluendo fructus
cenſus pro quadraginta, & vlteriores annos, pro quo acceſ-
3 ſerat, attenta nullitatis ſcientia, † & lapſu quinquennij, &
effectiua ratificatione contractus, quantumuis nullum, ta-
men remanet validus, Soccin. ſen. *ponderans præcedentem
promiſſionem de ratificando conſ.46. num.3. verſ. præterea
lib.3.* Marian. Soc. *conſ.48. n.9. & 10. lib.2.* Menoch. *conſ.*
4 *561. n.12. & ſeqq.* dicens ſolutiones † reualidare contractum
minoris, quia magis expreſsè ratificant, quam verba, & vo-
luntariæ ſunt, prout in præſenti, quod ſecus eſſet ſi minor
5 omni deſtitutus iuris remedio † teneretur ad compelli poſſet
ad ſoluendum, *conſ.9. num.9. & ſeqq.* idem comprobans data
ſcientia nullitatis dicens nedum purgari dolum præſumptum
ex enormiſſima læſione, ſed & dolum verum de præterito,
6 quando cum lapſu temporis concurrit actus poſitiuus, Grat.
diſc.711. n.63. & ſeq. idem ex multorum ſententia affirmans,
& cum hac diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ nullitatis,
idem cenſuit Rota *in cauſa Romana Lucri dotis quæſt.13. n.9.*
7 *apud Card. Mantic.* nam data † ignorantia nullitatis, ſolus
curſus temporis quinquennij, & vlterioris tanquam ex alte-
ra præſumptione cauſatus non ſufficeret ad præſumendam
remiſſionem doli præſumpti, nec ad renouandum conſen-
ſum dolo extortum, vt dicunt ſupra allegati Authores.
9 Non obſtat, quod ſola obſeruantia etiam per 40. annos
non reualidet contractum ab initio nullum, & inualidum,
Caputaq. *dec.1. par.3.* dicens: Sicuti contractus non firma-
10 tur † per expreſſam ratificationem, ita eo minus per tacitam
ex temporis curſu reſultantem, & idem dicatur reſolutum *in
Vrbeuetana Cenſus 24. Ianuarij, & 23. Iunij 1634. coram bon.
mem. Motmanno.*

Quia deciſ. Caputaq. 1. *par.3.* ſemper recipit interpreta-
tionem, quando non præcedit ſcientia nullitatis, prout in
11 præſenti non poteſt diſſimulari, & ita in ſpecie declaratur *in
Romana hæreditatis 24. Maij 1604. coram bon. mem. Litta*, &
cum hoc præſuppoſita non fuit admiſſa præſumptio, *l. fin. C.
ſi maior factus in allegata deciſione Vrbeuetana Cenſus*, quo-
niam minor in illo caſu non habuerat ſcientiam nullitatis ſuæ
obligationis, & vlterius prædictæ deciſioni Caputaq. locus
non eſt, quando cum dolo à Statuto præſumpto, ſcilicet, quod
quis contrahit cum minore abſque ſolemnitatibus, non
etiam alia concurrant, ex quibus reſultent verus dolus ob læ-
ſionem minori contingentem, Gabr. *conſ.20. num.37. lib.2.*
Crauet. *conſ.160. n.4. & 5.* Et obſeruatum fuit in eadem de-
ciſionem coram Litta, quæ accidentia non probantur à Co-
mite Iulio Cæſare promittente, & obligato, & cum prædi-
cta diſtinctione, eo magis tutè procedendum eſſe viſum fuit,
quia Statuto 151. de obligatione minoris loquente non ad-
uerſatur, ſicuti Statuto ſequenti 152. de fil. famil. diſpo-
nente contrariatur, in quo expreſsè cauetur, quod illorum
obligationes non valeſcant tractu temporis.

Et ita, &c.

B *Deciſio iſta ſub die 4. Maij 1637. quæ fuit reuocata habe-
tur infra in appendice. Præſens hæc deciſio fuit poſtea confir-
mata coram eodem bon. mem. Reuerendiſſimo Pironano De-
cano ſub die 9. Decembris 1639. quæ eſt infra in hac parte
iuxta ſeriem temporis, in qua iterum reijcitur prima deciſio in
hac cauſa emanata ſub die 4. Maij 1637. quæ, vt dixi, erit
infra in appendice.*

A R G V M E N T V M

Sequentis Annotationis.

Ad Deciſ. LXXXI.

Medici, licèt non ſoleant deſerere ægrotos, donec videant, proſtratis viribus, deuenire ad tumbam. Tamen eſt morbi genus, vt primo intuitu, Medicus dicat, Aperite ſepulchrum hic homo moritur.

Sic quoque aſſeri poteſt in terminis *Statuti Vrbis lib.1.c.151.* quale cum ſub duplici decreto irritanti diſponat, vt in omnibus, & per omnia ſeruetur in ſingulis contractibus, in quibus minor, vel mulier lædi poſſunt, quare niſi adamuſſim adimpleatur deſperata eſt ſalus talis contractus, cum non adſit pharmacum, pro tali morbo.

Nam cum non ſimus in ſimplici diſpoſitione, requirente aliquam ſolemnitatem, quia tunc poteſt eſſe aliqua ſpes validitatis, quæ quidem ſpes, cum in caſu noſtro, penitus ſit deſperata, ideòque aliud non remanet, niſi illum ſepelire in horrida cauerna nullitatum.

Et vt aliquis minus dubitet, quod dictus contractus, ſit penitus cadauer, ſatis patet, quia vti eſanguis, nec ciuilem, nec naturalem obligationem producere valet, imò, nec in eo, nec ipſa obligatio antidoralis poterit conſiderari. Leges, & Statuta, quare tam anxiè, & vigili oculo ſtent, vt in contractibus minorum, vel mulierum obſeruentur ſolemnitates ab eiſdem reſcriptæ.

Mulier, vel Minor, ſi impugnare intendant contractus, ab eiſdem initos, non ex defectu ſolemnitatum, ſed vti læſiuos tunc non audiuntur, niſi prius reſtituto quicquid ex tali contractu acceperunt. Sed ſecus dum illum impugnant vti nullum, & ſine debita ſolemnitate celebratos, nam tunc audiuntur, etiam prius non reſtitutis acceptis, & hoc eſt generale in omnibus, & non ſolum in tranſactionibus, ſed in quibuſuis contractibus.

Quod tamen eſt verum, donec detegatur nullitas; quia ſi ea appareat, non eſt procedendum ad eius executionem, niſi prius reſtitutis acceptis. Quando tamen verò ſumus in muliere, minore, vel Eccleſia, tunc non eſt locus tali reſtitutioni, niſi probetur eos factos eſſe locupletiores, & cui incumbat tale onus probandi an prædictis, vel contrahentibus cum eis.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum Vrb. lib.1. cap.151. diſponit quod mulier, vel minor non poſſit inire contractus læſiuos, ſine certis ſolemnitatibus, & num.2.*

3 *Statutum diſponens, quod contractus aliter geſti, quam ipſum diſpoſuit nullius ſint roboris, & momenti, dicitur inducere præciſam formam.*

Statutum dicitur inducere formam, quoties aliquid exprimit circa actum conficiendum, aliter, quam à iure communi reperitur diſpoſitum.

4 *Statutum, ſi iam induxerit formam circa actum conficiendum, dum poſtea diſponit, quod actus aliter facti nullius ſint roboris, quid ex hoc prætendat, & n.5.6.*

7 *Geminatio demonſtrat magis enixam voluntatem.*

8 *Statutum, quando dicatur inducere formam, & non probationem, vel demonſtrationem.*

9 *Statutum præſcribens modum circa contractus minorum, vel mulierum, in dubio dicitur inducere formam ſubſtantialem.*

10 *Statuta, quare tam vigili oculo inſiſtant, vt in contractibus mulierum, vel minorum ſeruentur tot ſolemnitates.*

11 *Leges odio particulari proſequuntur illos, qui veluti lupi rapaces quærunt arripere bona mulierum, vel minorum.*

12 *Mulieres, & minores cum ſint fragilis, & debilis conſilij, ideòque non difficulter falluntur per verſutos in eos.*

13 *Læſio, quando eſt euidens, & contractus eſt initos cum minore, tunc facili negotio præſumitur fraus.*

14 *contra Minores fraudibus obnoxios per verſutos, tenella iuuentutis voraces, multa machinari ſolent.*

Mulieres, & minores propter fragilitatem ſexus, & im-

Digitized by Google

becillitatem ætatis ſæpè nituntur contra propria commoda, num.14.

15 *Matrimonia ideò inuenta fuerunt, vt imbecillior ſexus, ex mutua viri ſocietate, robur ſumeret ſecundum Quintilian.*

16 *Mulieres ideò non nubunt propinquis, quia ſi iniuria afficiantur à ſuis maritis, dicti propinqui, illis opem ferant.*

Cum mulieres propter imbecillitatem ſexus, multorum auxilio egeant, & hoc ſecundum Ariſtotel.

17 *In Contractibus læſiuis minorum, vel mulierum, niſi in omnibus, & per omnia fuerit ſeruatum ſtatutum Vrb. lib.1. cap.151.*

Hoc caſu deſperari poterit de eorum validitate, & n.46.

18 *Statutum Vrb. lib.1. cap.151. requirit vtilitatem, iuſtam cauſam, & ſolemnitates, nec vnum ſine alio ſufficit.*

19 *Vtilitatis cauſa non eſt ſufficiens ad ſubſtinendum contractum minoris nullum ex defectu ſolemnitatum.*

Quæ concluſio eſt indubitata, quando non conſtat de vtilitate euidenter, num.19.

20 *Cauſa expreſſa in contractu minorum, vel mulierum, ſi partim ſit vera, & partim falſa, corruit in totum.*

Quod procedit etiamſi tale decretum validè, ex alia cauſa non expreſſa ſubſtineri poſſit, & num.23.

24 *Medici non ſolent deſerere ægrotos, donec videant proſtratas vires ad tumbam deuenire.*

Morbi genus reperitur, vt ſtatim viſo ægroto, per Medicum dicat, aperite ſepulchrum, hic homo moritur, num.24.

25 *Solemnitates emiſſa in contractibus, quæ pro forma in eis non requiruntur, tunc deſperandum penitus non eſt de eorum validitate.*

Nullitas dum eſt irreparabilis, actum eſt, & à num.23. & 25.

26 *Ex contractu inito cum muliere, vel minore, ſine ſolemnitatibus Statuti Vrbis lib.1. cap.151. non oritur, nec ciuilis, nec naturalis obligatio.*

26 *Statuta requirentia certam ſolemnitatem in contractibus mulierum, vel minorum inducta ſunt fauore publicæ vtilitatis.*

Ne ſcilicet illi decipiantur, & tunc illis non obſeruatis, nulla obligatio oritur.

28 *Lex non reſiſtit obligationi, tunc ex ea oriri non poteſt actio.*

29 *Minor contrahendo ſine ſolemnitatibus à Statuto requiſitis an obligetur in foro conſcientiæ, & num.32.*

30 *Natura, quos non obligat, conſcientia non ligat, & num.32.*

31 *Statutum Vrbis lib.1. cap.151. fundatur in præſumpto dolo, & fraude aduerſarij, & num.44.*

32 *Minor, vel mulier contrahens ſine ſolemnitatibus à Statuto requiſitis an in eis naſcatur obligatio antidoralis.*

33 *Statutum Vrbis lib.1. cap.151. abſit, quod poſſit dici vitioſum, & multorum animas illaqueare, maximè cum ſit roboratum auctoritate Summi Pontificis.*

Obligatio antidoralis, oritur ex quadam naturali honeſtate, num.32.

34 *Creatura omnis inſtinctu naturali mouetur ad benefaciendum ei, qui ſibi benè fecit.*

35 *Benefacienti, quis non præſumitur ingratus.*

36 *Ingratitudo inſita eſt mortalitati.*

Gratia accepta nihil leuius eſt, num.36.

37 *Obligatio naturalis oritur ex conſenſu.*

38 *Obligatio antidoralis an obliget conſcientiam ad peccatum, adeo vt poſſit denunciari denunciatione Euangelica.*

39 *Obligatio antidoralis non eſt modica efficacia.*

40 *Aduocatus, ſi gratis patrocinatus ſit cauſam alterius Aduocati, ſi iſte Aduocatus poſtea defendat cauſam primi Aduocati.*

41 *Quæritur an iſte ſecundus Aduocatus poſſit aliquid prætendere a primo aduocato.*

42 *Obligationes hinc inde compenſantur.*

43 *Obligatio antidoralis an poſſit conſiderari ſtante nullitate, in terminis Statuti Vrb. lib.1. cap.151.*

45 *Obligatio antidoralis non poteſt conſiderari erga eum, qui aliquem decipere, & defraudare volebat.*

47 *Formam inductam qui non ſeruat, ſtatim ſequitur forma deſtructiua.*

48 *Minores, vel mulieres dum impugnant vti læſiuos, contractus ab eiſdem geſtos tunc non audiuntur, niſi reſtitutis acceptis, & num.49.*

50 *L. ſi diuerſa, C. de tranſact. in quibus terminis loquatur.*

51 *à Contractu recedere volens, debet prius omnia accepta eius occaſione reddere, aliàs ſuccumbet.*

52 *Et hoc habet locum non ſolùm in tranſactione, ſed in quocumque alio contractu, cuiuſuis generis ſit.*

53 *Quod procedit ſiue ſit Eccleſia, ſiue Minor, qui agant ad reſciſſionem, num.54.*

55 *Siue ſimus in locis pijs, ſeu in Monaſterio, num.56. ſiue in muliere, vel minore, num.57. & 58.*

59 *Minor petens reſciſſionem contractus ex cauſa læſionis tenetur prius omnia reſtituere, & num. 73.*

Sed ſecus dum impugnatur ex cauſa nullitatis.

60 *Contractum vti læſiuum reſcindere intendens, tunc reſtitutio acceptorum impedit proceſſum ad vlteriora.*

Quando id à parte opponitur, ſecus verè parte non opponente.

62 *Contractus reſciſſionem petens ex capite læſionis, non auditur, niſi reſtituat accepta, licèt læſio prætendatur enormiſſima.*

63 *Et Rota ex hoc capite denegat remiſſoriam ad probandam talem enormiſſimam læſionem, niſi reſtitutis prius acceptis.*

64 *Mulier, vel minor ſi impugnent contractum vti inualidum, ante omnia non tenentur recepta reſtituere, & num.70. 71. & 72.*

Tranſactionem impugnans non vti læſiuam, ſed vti inualidam, non tenetur ante omnia recepta reſtituere.

65 *Et licèt de validitate talis concluſionis Rota aliàs dubitauerit.*

66 *Tamen dicta dubitatio nullatenus fuit Rota, ſed bo. mem. Gypſ. qui extendit deciſionem, in qua id decidĭtur, cum Rota perpetua obſeruantia eam ſequatur opinionem.*

75 *Contractus executionem qui petit, debet prius docere ſe omnia in contractu promiſſa adimpleuiſſe.*

Aliàs impeditur proceſſus ad vlteriora.

76 *ex Contractu vltrò citroque obligatorio agens debet docere omnia cum effectu adimpleuiſſe.*

77 *Ob non adimplementum etiam minimum, quis repellitur ab agendo.*

78 *ex non Adimplemento etiam minimo agens, incidit in magnam pœnam reſciſſionis contractus.*

Pacta omnia in contractu promiſſa, qui non ſeruat, non dicitur ſeruare formam contractus, qui ex integritate conſiſtit.

79 *de Minimis, ſeu modicis non curat Prætor.*

Limitatur id in terminis exceptionis non adimplementi, quæ in minimis etiam attenditur.

80 *Exceptio non adimplementi, eſt omnium exceptionum fauorabilis, & efficaciſſima.*

81 *Exceptio non adimplementi obſtat agenti, etiamſi per reum talis exceptio non fuerit oppoſita.*

82 *non Adimplementi exceptionem debet Iudex ex officio obijcere, ſupplendo quæ deſunt partis.*

83 *ad Contractus diſtractionem agere volens, prius debet probare adimpleuiſſe ex parte ſua, reſtituendo accepta.*

84 *Propoſitum idem operatur in propoſito, quàm oppoſitum in oppoſito.*

85 *ad Contractus nullitatem agens non petit illius executionem.*

85 *Nec eiuſdem diſtractum, & ſic non tenetur accepta reſtituere.*

91 *Contractum impugnans vti læſiuum, quare ante omnia debet reſtituere accepta, ſed ſecus ſi illum dicat nullum, & quæ rationis aduerſitatem adduxerit.*

92 *Contractum impugnans tamquam nullum, verum eſt, quod non tenetur reſtituere recepta, & quare num.93.*

94 *Sed detecta nullitate, non eſt agendum ad executionem, niſi reſtitutis acceptis, & n.95.*

96 *Minor, vel mulier impugnando contractum tamquam nullum, tunc detecta nullitate, non tenentur ad reſtitutionem, niſi probetur eos effectos eſſe locupletiores, & num.98.*

97 *Minor, vel mulier, quando conſtet ex contractu inito, quod fuerint effecti locupletiores.*

Pecunia dicitur extare, ſi extent bona de illis empta, n.97.

98 *Mi-*

Digitized by Google

98 *Minor, vel mulier impugnando contractum vti nullum, non probato quod ſint effecti locupletiores non tenentur ad reſtitutionem.*
99 *Eccleſia non poteſt dici effecta locupletior, dum de hoc non conſtat.*
100 *Contractus geſti per minores ſine ſolemnitatibus apti ſunt parere obligationem naturalem, & quando id ſit verum, num.* 101.
102 *Fraudum, & deceptionum coerctio eſt cauſa finalis Statuti Vrb. lib.*1. *cap.*151.
103 *Fraudis, & doli ſuſpicio, dum non tollitur, tunc ex contractu inito cum minore contra formam Statuti, tunc ex eo non oritur vlla obligatio, & num.*104.
105 *Teſtator mandans, ſolui omnia ſua debita de quibus dicatur intellexiſſe, & declara, vt num.*106.*&* 107.
108 *Cauſæ plures in contractu Minorum ſi ſint expreſſa cucumulatiuè ſi aliquæ ſint falſæ, an corruat totus contractus.*
109 *Domus permutatio cum vinea non videtur vtilis, maximè in Agro Romano, & ſanè habet locum Adagium,* Chi hà vigne hà tigne.
Et multoties plus expenditur, quàm quod ex fructibus colligitur, & fit ſicut ille, qui laborat, vt in præcipitium vadat.
110 *Minor, vel mulier, quod ex contractu inito ſint effecti locupletiores, vel non, cui ſpectat id probare.*
111 *Mulier, vel minor petendo ſe reſtitui aduerſus contractum validum, & tunc ipſis ſpectat probare ſe non eſſe effectos locupletiores ex eo, & num.*115.*&* 116.
112 *Mulier, vel minor ſi impugnent contractum vti nullum, & inualidum tunc onus probandi eos eſſe effectos locupletiores, ſpectat contrahentibus cum illis, & num.* 114.
117 *cum Muliere, vel minore, aut Eccleſia contrahens, quando debeat eſſe ſollicitus, circa verſionem in cauſam expreſſam.*
118 *Et Rota in hoc ſolet adhibere illam diſtinctionem, aut contractus fit ex cauſa neceſſaria, & tunc eſt vigilandum per contrahentem, vt pecunia in cauſam expreſſam conuertatur.*
119 *Aut fit ex cauſa voluntaria, & tunc non eſt neceſſaria talis ſollicitudo.*
*Quæ tamen diſtinctio procedit, quando contractus celebrati cum ſupradictis ſunt validi, ſecus ſi nulli, & inualidi ſint, & num.*119.
120 *cum Minore, vel muliere contrahens non dicitur probaſſe, eos eſſe effectos locupletiores ex contractu inito per eos.*
121 *Vel ſi iuſtificauerit, pecuniam ſolutam ad eorum manus perueniſſe.*
122 *Pecuniam, ſi quis probauerit ad alicuius manus perueniſſe, dicitur probatum factum locupletiorem, niſi iſte probauerit eſſe conſumptionem.*
123 *Contraria tamen opinio eſse verior.*
124 *cum Muliere, vel Minore contrahens ſi teneatur probare eos eſse effectos locupletiores in vanum allegabit aliquam præſumptionem.*
125 *Probationem aliquam, dum lex ab aliquo exigit, non contentatur aliqua ſimplici præſumptione.*
126 *Iactare ſuum nemo præſumitur.*
127 *Probationes ſi veræ ſint, concludere debent perneceſse, & non eſse per poſſibile.*
128 *Præſumptiones ſimplices, non probant aliquid ita eſse, perneceſse.*
129 *Pecunia, licet probetur, ad aliquem deueniſse, inde non ſequitur probatio locupletationis, quia potuit diſſipare.*
130 *Pecuniam, quis conſumpſit in proprios vſus, ergo locupletatus fuit, non eſt bona conſequentia.*
Quia potuit viuere ſplendidius.
131 *Locupletiorem, quem eſse factum ſi quis probare debet, tenetur docere de ipſa ſpecie locupletationis, & num.* 158.
132 *Itaque vana erit in genere probare pecuniam fuiſse conuerſam eius vſum.*
133 *Locupletior non poteſt dici quis factus, dum pecuniam datam, conſumpſit ſplendidius viuendo, & num.*134.
135 *Poſseſsor bonæ fidei ex fructibus perceptis præſumitur factus locupletior, ſed contra num.*136.
137 *Angel valdè magnificat gloſ. in l. vtrum, ff. de petit. hæred. dum ſentit, quem in dubio effici locupletiorem, ſed refutatur.*
138 *Locupletiorem in dubio quis dicitur fieri, ſecundum Angel, ſed id docuit in Cathedra non in Palatijs vbi mutauit ſententiam.*
Et hanc poſteriorem opinionem veriorem dixit.
139 *Practica eſt vera legum interpres.*
140 *Leges in ſcholis manducantur, & in Foro tamen digeruntur.*
141 *Poſseſsor bona fidei, qui fructus ex re perceptos conſumpſit, non præſumitur in dubio factus locupletior.*
142 *Et ob id aſſerentem contrarium tenetur, id probare.*
145 *Locupletior, quod quis ſit factus, dum probandum venit, debet deduci iſta ſpecies locupletationis.*
146 *Debitum ſuum, dum quis extinguit, dicitur locupletari.*
147 *contra Debitores omnia iura clamitant.*
*à Debitis, ſe liberare valdè fauorabile, num.*147.
148 *Stipulatio illa inutilis eſt, quæ fit alteri per alterum.*
149 *Debitor ſtipulari poteſt ab altero, quod ſoluat debitori ſuo, quod ipſe ei debet.*
150 *Et hoc intellige verum dummodo verba obligationis directa ſint in debitorem, & executiua in creditorem.*
151 *Debitor, quando ſtipulatus eſt ab altero, vt debita ſua ſoluat, actio acquiritur ipſi debitori.*
152 *Limitatur tamen id, quando accollator partem debiti ſoluit, quia ſic cenſetur in totum creditum agnouiſse, & num.*154.
153 *Debiti partem ſoluens, dicitur agnouiſse totum creditum.*
156 *Cedulam Banchariam habet vim ſolutionis declara, vt num.*158.
157 *Pecunia numerata realiter, licèt requiratur in conſtitutione cenſus, tamen ſatisfit per dationem cedulæ banchariæ.*
159 *Mandatum ſimplex ad exigendum facilè poteſt per dantem reuocari.*
160 *Ordinis credito, & acceptatio quando non cauſet liberationem.*
161 *Pecuniam tradentes Minoribus, vel Mulieribus vigili oculo ſtent, in obſeruandis omnes ſolemnitates, ne putando alios decipere, ipſi decipiantur, & n.*162. *& ſeq.*
165 *Et præſertim id caueant, qui pecuniarum non ſunt domini, ſed ſerui, & alia contra auaros habes, num.*166. *&* 167.
170 *Agenda omnia ſunt cautè, non oſcitanter, quidquid poſtea ſequatur, vſque ad finem.*

ANNOTATIO
Ad Deciſ. LXXXI.

Contractus celebratus cum minore, vel muliere, ſi laboret magno illo morbo defectus ſolemnitatum, in eo, à ſtatutis Locorum, requiſitarum actum eſt, quod ſanè 1
firmandum venit in caſu noſtro, nempè in terminis *Statuti Vrbis lib.*1. *cap.*151. diſponentis, quod contractus læſiui initi cum muliere, vel minore ſine † ſolemnitatibus ab eodem 2
Statuto præſcriptis, *nullius ſint roboris, vel momenti*, quæ verba ſanè poſita in prædicto Statuto ad clariorem declarationem, & † ad inducendam magis præciſam formam, dicendum venit, quod fuerint appoſita. 3

Nam, & clarum eſt, quod quoties Lex, vel Statutum iam induxit formam, † ſicuti eſt præſens *Statutum Vrbis lib.*1.*c.* 4
151. cum citra ius commune in contractibus læſiuis Minorum, vel Mulierum nouas ſolemnitates introduxerit, tunc dicitur inducta forma, Anchar. *in conſ.*241. *in fin.* dicens quod ſtatutum aliquid inducens cum † certis modificationibus, quicquid ibi exprimitur, reputatur pro forma, & 5
ſequitur Dec. *in conſil.*455.*num.*7. *& conſil.*531. *num.*2.*in fin.* Surd. *deciſ.*269 *n.*9. ibi, *non eſt dubium, quod ſit data forma, nam vbicumque aliquid ſtatuitur cum certis modificationibus dicitur de forma, quicquid ibi exprimitur, &c.* & in terminis ſtatutis diſponentis circa contractus minorum, deciſum refert in Rota Auenioneñ. Hieronym. à Laurent. *deciſ.*22.*n.*2.*in fin.* ibi, *Itaque ſtatutum nouiter introducendo, vt tales adhibeantur ſolemnitates, hoc feciſse videtur pro forma, & ſubſtantia obligationis, &c.* & in puris terminis præſentis *Statuti Vrb. lib.*1. *cap.*151. ratiocinata eſt Rota *deciſ.*1.

num.9. ibi, *quoties ſtatutum aliquid exprimit circa actum*
conficiendum aliter, quàm à iure communi ſit diſpoſitum dici-
tur inducta forma, &c.ſupra part.5. recent. tom.1. ibique aliæ
auctoritates referuntur, quæ deciſio emanauit coram bon.
mem. Reuerendiſſ. Vrgellen. *quæ inter impreſſas eſt dec.18.*
Quam tamquam magiſtralem, ſæpius ſecuta eſt Rota, &
præſertim coram Eminentiſs. D.Card. Corrado *in cauſa Ra-*
uennaten. Dotis 11. Aprilis 1644. & coram bon.mem. Bichio in
cauſa Romana, ſeu Peruſina Cenſus 12. Nouembris eiuſdem
1644. & coram bon.mem. Arguelles in cauſa Anconitana Nul-
litatis Concordiæ 26. Aprilis 1649. & coram Reuerendiſſ. D.
meo Cerro Decano in cauſa Anconitana Cenſus 9. Iunij 1649.
& in alijs cauſis vt infra dicam.

Quamobrem, vt dicebam, cùm iam prædictum ſtatutum
6 induerit formam, † addendo prædicta verba, *quod contra-*
ctus aliter geſti ſint nullius roboris, & momenti, voluit de-
7 monſtrare eius magis enixam voluntate, vt † præſcripta
in eo obſeruarentur. Nec aliquo modo, prædicta verba,
poſſunt dici ſuperflua, ſed benè poſita ad clariorem declara-
8 tionem, & ad inducendam magis pręciſam formam. † Quan-
do enim Lex, vel Statutum dat formam, & vltra procedendo
annullat actum, dicitur dare, & inducere formam præciſam,
& non probationem, vel demonſtrationem, Rapb. Imol. &
Bald. *in l.1. num.2. verſ. in contrarium, ff. de liber. & poſthum.*
& ſequitur Angel. *in §. triplici num.8. verſ. tamen contrarium.*
Inſtit. de action. & de communi opinione teſtatur Franciſc.
Burſat. *conſil.158. num.20. lib.2.* vbi etiam poſt Roland. *in*
conſil.10. num.11. vol.3. teſtatur, quod in dubio Statutum
9 præſcribens modum circa contractus † minorum, vel mu-
lierum, dicitur inducere formam pręciſam, & ſubſtantialem,
&c. cum alijs ibi allegatis.

Ratio autem, quare Leges, & præſertim Statuta, tam
10 anxiè, & vigili oculo inſiſtunt, † vt ad vnguem obſeruentur
diſpoſita per ea circa contractus, cum quibus Mulier, vel
11 Minor lædi poſſunt, illa ſatis in promptu eſt, quia † odio par-
ticulari proſequuntur illos, qui veluti Lupi rapaces, prædi-
ctorum bona, quærunt arripere, ſeu deprædare. Nam
12 cum ſint debilis, † ac fragilis conſilij, ideò non difficulter,
falluntur, arg. *l. tranſactionum, cum ibi notatis, C. de tranſact.*
& optimè ratiocinata eſt Rota *d.deciſ.1. à num.3.* ibi, *contra*
13 *minores fraudibus † obnoxios per verſutos, & tenellæ iuuentu-*
tis veraces machinari ſolent, &c. part.5. recent. Hinc eſt,
quando læſio eſt euidens, & contractus initus eſt cum mino-
14 re, tunc † facili negotio præſumitur fraus, *l. ſi ſuperſtite*, ibi,
ſi læſa eſt immediatè, C. de dol. Roland. *conſ.7. num.46. lib.3.*
nam, & ſæpius, vt animaduertit Rota coram bon. mem. Re-
uerendiſs. Comitulo *dec.130. num.18.* Mulieres, & Minores
propter fragilitatem ſexus, & imbecillitatem ætatis, ſæpè ni-
tuntur contra propria commoda, & in terminis Mulierum,
eſt text. *in l. ſi pater in fin. C. de ſponſ. & in l.2. C. ad Velleian.*
Hinc Ariſtotel. *lib.1.* Politic. *cap. vlt.* dicit, conſilium mulie-
rum eſſe inualidum, & id ſecundum Bald. in Rubr. *de rerum*
permut. eſt naturale, & immutabile.

15 Quare ſcriptum † reliquit Quintilian. *declamat.338.* ideò
matrimonia à natura inuenta eſſe, & ſic mares fœminis iun-
gi, vt imbecillior ſexus præſidium, ea mutua ſocietate,
ſumat, & Plutarch. *in ſuis Problemat. cap.116.* Cur (ait)
mulier propinquis, & cognatis non nubunt? Quoniam
16 mulieres † propter imbecillitatem, multorum ope, & auxi-
lio egentes, propinquis ideò adiungere noluerunt, vt ſi quis
à ſuis maritis iniuria afficerentur, cognati opem ferrent. Alia
circa hoc congerit, latè Tiraquel. *ad Leg. Connubial. primam*
num.65. & plurib. ſeq. & ferè in terminis noſtris plura addu-
cit Hyppolyt. Riminald. *in conſ.43. à num.19.* ibi, *fœminarum*
conſilium plerunque, &c. Quare, vt dixi cum Mulierum, Mi-
norumque fragile, debile, & ſibi obnoxium ſit conſilium, vn-
de facili negotio incidunt in laqueos fraudulentum. Plura
contra viros iniquos, & doloſos, qui ſemper aliena quæ-
runt arripere, latè iam congeſſi *ſupra part.3. recent. in anno-*
tat. ad deciſ.9. à num.42. & in hac eadem part.8. recent. in an-
notat. ad deciſ.17. à num.1.

Quamobrem, niſi prædictum *Statutum Vrbis lib.1. cap.*
151. in contractibus læſiuis per Mulieres, vel Minores cele-
17 brandos adamuſſim, & in omnibus, & per omnia fuerit ob-
ſeruatum deſperandum eſt, de illorum validitate, ſeu ſubſi-
ſtentia. Prædictum enim Statutum Vrb. copulatiuè requi-
rit, Vtilitatem Minoris, vel Mulierum, Solemnitates, &
18 iuſtam Cauſam, ita vt vno deficiente, corruit penitus tota
machina contractus, nam vnum altero non ſuppletur, *l. ad*
teſtamentum, §.1. & l. cum hi, §. ſi Prætor. in princ. & ibi
gloſ. ff. de tranſact. & l. item veniunt, §. Prætor, ff. de pet. hæ-
ered. l. non enim, ff. de adopt. cum alijs allegatis à Rota co-
ram bon. mem. Arguelles *in d. cauſa Anconitana Nullitatis*
Concordiæ 16. Aprilis 1646. §. Quod autem, ibi, *ita vt vno*
deficiente alterum corruat, quia vnum altero non ſupple-
tur, &c.

Vbi quoque aſſeritur, quod neque cauſa vtilitatis eſt
† ſufficiens ad ſubſtinendum contractum minoris nullum,
Gab. *conſ.20. num.67.* ibi, *receptum eſt, etiam contractus vtā-*
lis reſcindi, ſi nulli ſint, & minor velit, &c. lib.2. cum alijs al-
legatis *in deciſ.98. num.23.* ibi, *contractum ſine ſolemnitati-*
bus Statuti celebratum quamuis eſſet vtilis minori, adhuc ta-
men non ſubſtineri, &c. part.6. recent. Et ſanè prædicta opi-
nio eſt indubitata, quando non conſtat de vtilitate euiden-
ter, vt dixit Rota coram bon. mem. Arguelles *in d. Ancon-*
tana Nullitatis Concordiæ 16. Aprilis 1646. §. Alia neque, ibi,
hæc opinio eſt indubitata quando non conſtat de vtilitate eui-
denter, &c.

Inſuper eſt adeò verum omnia diſpoſita *in d. Statut. Vrb.* 20
lib.1. cap.151. eſſe neceſſaria in contractibus Minorum, vel
Mulierum, & quidem copulatiuè, & inſolidum, nam ſiqui-
dem interuenerint vtilitas, ſolemnitates, & iuſta cauſa, ſed
dato, quod iſta iuſta cauſa expreſſa, partim † ſit vera, & par- 21
tim non iuſtificetur, tunc totus contractus corruit, & de-
cretum deſuper interpoſitum, in totum remanet nullum, vt
poſt Pariſ. Dec. Roland. Cæphal. & alios firmauit Rota *deciſ.*
190. num.12. ibi, *in contractibus minorum, cauſa expreſſa, ſi*
partim ſit vera, & partim falſa totus contractus corruit, &c.
part.6. recent. vbi etiam id ampliatur verum eſſe, quamuis
potuiſſet tale decretum validè ex † alia cauſa, non expreſſa 22
interponi, ea ibi allegatis.

Suprarelatam concluſionem etiam firmauit Rota coram
Reuerendiſs. Terracinen. *dec.229. num.9.* ibi, *redditur nul-*
la in totum obligatio, tamquam ex falſa cauſa in parte, &c.
part.7. recent. & coram bon. mem. Bichio *in cauſa Romana*
Domorum 11. Decembris 1645. §. Tum etiam, ibi, *ſufficet*
cauſam eſſe falſam in parte, vt contractus annulletur in to-
tum, &c. & coram R. P. D. Beuilaqua *in cauſa Romana Do-*
mus 31. Maij 1655. §. Ex defectu cauſæ, ibi, *reſponſum fuit*
cauſam fuiſſe falſam, ſaltim quo ad primam expreſſionem, vt
in totum obligatio Mulieris reddatur nulla, &c. & iterùm
coram eodem *in cauſa Romana Pecuniaria 25. Iunij eiuſdem*
anni 1655. §. Et magis, ibi, *ſi cauſa expreſſa partim ſit vera,*
& partim falſa, totus contractus, totaque obligatio corruit, &
decretum inibi interpoſitum in totum pariter vitiatur, &c.
Quæ deciſio amplè poſtea fuit confirmata coram eodem R.
P. D. Beuilaqua *ſub 19. Iunij 1656.* vbi latè, & coram R. P. D.
Veroſpio *in cauſa Romana Domus 14. Ianuarij 1656. §. Et li-*
cèt, ibi, *Quoties enim falſitatis vitio laboraret in contractus*
nullitatem influeret, licèt pro parte veritatem, & pro parte
falſitatem ſaperet, &c.

Quid autem veniat dicendum, ſi cumulatiuè exprimantur
plures cauſæ, & poſtea aliquæ ex eis ſint falſę, an etiam tunc
contractus in totum labefactetur, necne, dicam infra à *n.208.*

Inſuper animaduertendum venit, quod nec ſatis eſſet,
quod cauſa expreſſa in contractu, ſit in totum vera, ſed re-
peritur nimis vaga, & generalis, & nonc vti vana, & inepta
non habet vim ad ſuſtinendum talem contractum, cum iſta
generalitas, & ineptitudo reprobetur † ab ipſo Statuto, quod 23
cum requirat cauſæ diſcuſſionem, an illa ſit valida, & effi-
caa, quod ſanè fieri nequiret data generalitate, cum genus
inducat obſcuritatem.

Abſurdum enim ſemper eſt euitandum, *l. vlt.* ibi, *etenim*
abſurdum eſſe euitandum, & ibid. gloſ. *C. de auth. præſta, l. ſi*
quis iurandum, C. de reb. cred. & in terminis prædicti Statuti,
quod generalis, & vaga cauſa reddat contractum Mulie-
rum, vel Minorum nullum, pluries reſpondit Rota, & præ-
ſertim coram bon. mem. Merlino *deciſ.713. nu.35.* ibi, *nulla*
eſt adiecta cauſa, niſi genericè pro ſuis indigentijs, quæ tanquam
nimis vaga, & generalis non ſufficit, &c. ibique plures deci-
ſiones allegantur, *& addo dec. in cauſa Romana Hæreditatis*
11. Aprilis 1622. coram bon. mem. Remboldo, quam retuli ſu-
pra in part.4. tom.2. deciſ.370. num.15. ibi, *cauſa ſit ex-*
preſſa, eſt nimis generalis, cum tamen deberet eſſe ſpecifica,
ex qua aliàs numquam daretur obligatio ſine cauſa, &c.
ac deinde ſic quoque fuit reſponſio *in cauſa Romana Do-*
munculatum 10. Februarij 1648. coram bon. mem. Dune-
zetto Decano, §. Non obſtat, ibi, *ſtatuto non eſt ſatisfactum*
per expreſſionem cauſæ generalis, aut voluntariæ, &c. &
iterùm in eadem *cauſa coram eodem 26. Iunij 1648. §. In-*
ſtitia

ſtitia verò, ibi, cum illa euidenter falſa detegatur ex defectu
cauſa, quam nedum oportet eſſe veram, ſed congruam, & ſuffi-
cientem, &c. & iterum fuit reſponſum coram R.P.D. Beuila-
qua in cauſa Romana Domus 14. Ianuarij 1656. §. 1. ibi, pro re-
parandis viri negotijs, ac eiuſdem ſocietatibus Officijs diſſol-
uendis, cum vti generalis, & vaga cauſa ab ipſomet Statuto re-
probetur, &c. & coram R. P. D. Veroſpio in cauſa Romana
Domus 12. Iunij 1656. §. Nec ſubſiſtere, ibi, cum debuiſſet om-
nino ſpecifica concurrere, hac tanquam vaga, inefficax recen-
ſetur ex diſpoſitione Statuti Vrb. lib. 1. cap. 151. ſpecificam
requirentis, &c. & coram eodem R. P. D. Beuilaqua in cauſa
Romana Pecuniaria 19. Iunij 1656. §. Non obſtat, ibi, quæ erat
præcisè Iudici inſinuanda, &c. & coram R.P.D. meo Celſo in
Romana Domus 18. Maij 1657. §. Atque ideo, ibi, per expreſ-
ſionem cauſæ generalis non dicitur ſatisfactum ſtatuto, quod
requirit illius diſcuſſionem, ad hoc, vt ſi illa ſit falſa, vel inef-
ficax cognoſcatur.

Ex ſupra relatis ergo patet, quam ſurdum ſit prædictum
Statutum Vrb. lib. 1. c. 151. vt dum in aliquo non fuit obſer-
24 uatum, nulla ſit ſpes validitatis, ſed actum iam ſit. † Medici
non ſolent ægrotos deſerere, donec videant proſtratas vires,
ad tumbam deuenire, eſt tamen morbi genus, cuius primo
intuitu, dicat Medicus, ſepulchrum aperite, hic homo mori-
tur, &c. Sic poteſt dici in caſu prædicto, nam quando nullita-
tes contractus, proueniunt à Lege, & Statuto nullatenus de-
cernentibus nullitatis contractum in caſu non obſeruationis
eorum, & tunc aliqua ſpes eſt, vt aliquo modò ſanari poſ-
ſint.

25 Sed quando ſumus in caſu Legis, vel Statuti inducentis
certam formam, & inſuper progrediuntur annullando con-
tractus aliter celebratos, vt eſt d. Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151.
& tunc cùm ſit deſperata omnis ſalus, itaque poterit aſſeri.
Aperite ſepulchrum, cum mors, ſeu nullitas euitari non
poſſit, cum non reperitur tam potens, ſeu valens pharma-
cum, pro tanto malo.

26 Quod eſt verum, vt nec ex talibus contractibus † contra
formam d. Statuti initis non oriatur, nec naturalis obligatio,
per text. in l. ſancimus, ibi, pro non ſcripto, vel non intelle-
cto eſſe credatur, &c. C. de donat. cum notum ſit, quod ex
actu, qui peccat in forma, & maximè vt eſt caſus noſter,
78 quando dicta forma eſt inducta † fauore publicæ vtilitatis,
ne ſcilicet mulieres, vel minores decipiantur, & tunc vt dixi,
ex tali actu non oritur, nec ciuilis, nec naturalis obligatio,
l. 1. §. 2. & ibi Cuiac. ff. de verb. oblig. l. 1. §. 4. ff. de conſtit. pecun.
Bart. in l. cum lex num. 4. & ſeqq. ff. de fideiuſſor. & mandator.
& in l. 1. num. 8. verſ. & ideò dico, &c. ff. de nouat. Imol. in cap.
cum contingat. in 8. memb. col. 3. de iur. iur. Couar. in cap.
quamuis pactum in 2. part. §. 4. num. 6. de pact. in 6. latè San-
chez de matrim. lib. 1. diſput. 7. à num. 16. Gratian. diſcept.
691. num. 24. & diſcept. 712. num. 66. Menoch. de præſumpt.
lib. 1. præſumpt. 80. ſub num. 13. verſ. diuerſum eſt, & num. 37.
verſ. infertur ſeptimo, Card. Mantic. de tacit. & ambig. con-
uent. lib. 21. tit. 1. num. 4. verſ. ſed hæc ratio, Cancer. variar.
reſolut. par. 2. cap. 1. tit. de minor. 25. ann. num. 209. verſ. nec al-
legata, Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 691. num. 24. ibi,
nam ex contractu ceſto non oritur, & cap. 712. num. 66. ibi, ideò
videmus, &c. & aduertit iam Roman. in conſil. 12. num. 4. ibi,
ex tali contractu ratione ſolemnitatis non ſeruatæ, non eſt or-
ta, nec ciuilis, nec naturalis obligatio, &c. cum alijs allegatis
per Pic. ad d. Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. num. 8. vbi plura
28 allegantur, & poſt Bart. Plot. Sard. eam expendit † rationem,
quia Lex reſiſtit tali ortui omnium obligationum, & benè
fuit animaduerſum in cauſa Vrbeuetana Cenſus 18. Iunij
1636. coram bon. mem. Motmanno eſt ſupra part. 7. recent. de-
ciſ. 116. num. 5. ibi, minor contrahendo ſine ſolemnitatibus à
Statuto requiſitis, nullo modo, nec in foro conſcientiæ quidem
obligari, propter reſiſtentiam Statuti, ſi ſub decreto irritan-
ti mandat adhiberi ſolemnitates, &c. & ſubditur, quod ex
tali contractu, ſic celebrato, nec ciuilem, nec naturalem
obligationem oriri, & fuit conſideratum coram bon. mem.
Card. Veroſpio in cauſa Romana Mercium 19. Ianuarij 1639.
§. Et licèt, ibi, & cum non potuerit oriri obligatio ex contra-
ctu, quod fuit factum contra formam, & prohibitionem Statuti,
&c. & coram Eminentiſs. D. Card. Cotrado in cauſa Rauen-
naten. Dotis 11. Aprilis 1644. §. Et domini, ibi, aperto reſi-
ſtit obligationi, tàm ciuili, quam naturali, &c. & coram bon.
mem. Bichio in cauſa Romana, ſeu Peruſina Cenſus 12. De-
cembris eiuſdem anni 1644. §. Cum enim, ibi, cum ex eo con-
tractu, nec ciuilis, nec naturalis obligatio orta ſit, &c. & co-
ram bo. mem. Arguelles in cauſa Anconitana Nullitatis Con-

cordia 16. Aprilis 1646. §. Clarum eſt, ibi, nec ciuilis obligatio
oritur, &c. & coram R. P. D. meo Meltio in cauſa Romana
Fructuum Cenſus 14. Iunij 1647. §. Non obſtat, ibi, quia cum
nullitas prædicti contractus ſit inducta fauore publicæ vtilita-
tis, reſiſtit obligationi, ita vt impediatur quæcunque obligatio,
ita vt impediatur quæcumque obligatio ciuilis, & naturalis,
& coram Reuerendiſs. P. D. meo Cerro Decano in cauſa
Anconitana Cenſus 9. Iunij 1649. §. 1. ibi, exinde, nec ciuilis,
nec naturalis obligatio oritur, &c. & coram Eminentiſs. D.
Card. Otthobono in cauſa Anconitana Cenſus 9. Maij 1650.
eſt inter eius impreſſ. deciſ. 25. num. 3. ibi, ex illo contractu
oriri non poterat vlla obligatio, nec actio, nec concedi immiſ-
ſio, &c. & coram R. P. D. Meltio in d. Romana Fructuum
Cenſus 12. Decembris 1650. §. Nec etiam, ibi, cum verſemur
in contractu nullo ex defectu ſolemnitatum, cui ſtatutum reſi-
ſtit nulla exinde oriri potuerit, nec ciuilis, nec naturalis obli-
gatio, &c.

Vnde his præmiſſis, cum ex contractu inito cum muliere,
vel minore contra formam Statuti habentis decretum irri-
tans, † & multò fortius in caſu Statuti Vrb. lib. 1. cap. 151. 29
habentis duplex decretum irritans, vt dixi ſupra à num. 3. nul-
la actio oriatur, ſeu obligatio, & ſic nec ciuilis, nec naturalis.
Quare non mirum ſi in illo caſu Mulier, vel Minor, nullate-
nus nec in foro conſcientiæ cenſentur obligari, quia quos na-
tura non obligat † conſcientia non ligat, Bald. in l. 2. in fin.
C. de vectigal. Nauar. conſ. 9. de empt. & vend. num. 6. & 7.
lib. 3. vol. 1. Valer. de different. inter vtrumque for. in prælud.
num. 24. & ſeqq.

Sicque Minores, vel Mulieres in terminis prædicti Sta-
tuti Vrbis lib. 1. cap. 151. quod fundatur in præſumpta frau-
de, & dolo aduerſarij, & inſuper ob eamdem publicæ vti-
litatis rationem, dummodo non fuerint facti locupletiores,
non remanent † obligati in foro conſcientiæ ad reſtitutio- 31
nem.

Nam deficiente obligatione naturali certum eſt, quod in
foro conſcientiæ quis non obligatur ex ſupradicta recepta
traditione, quos natura non obligat, conſcientia non ligat,
vt ratiocinata eſt Rota coram R. P. D. Meltio in d. cauſa Ro-
mana Fructuum cenſus 14. Iunij 1647. §. Non obſtat, ibi. Im-
mo, nec ille, non remanſerit obligatus in foro conſcientiæ, cum
conſcientia non liget, quos natura non obligat, &c. Vbi
etiam notabiliter additur, quod ſi ſupradicta non eſſent ve- 32
ra † ſequeretur maximum inconueniens, quod huiuſmodi 32
Statutum Vrb. eſſet vitioſum, & multorum animas illaquea-
ret, quod non eſt dicendum, maximè cum ſit Pontificis au-
ctoritate roboratum, cum ibi allegatis, & addo Bald. in conſ.
285. verſ. nec aliter vol. 3. & in puncto ſecuta eſt Rota coram
bo. me. Vrgellen. d. dec. 1. n. 10. ibi, dum locupletior effectus non
fuit, nec remanſerit in foro conſcientiæ, obligatus ad reſtitutio-
nem, &c. part. 5. recent. & iterum fuit admiſſum coram
bon. me. Motmanno d. dec. 119. n. 1. ibi, attenta præſumptione
doli, & fraudis, &c. part. 7. rec. & fuit poſtea perpenſum co-
ram bo. me. Arguelles in d. cauſa Anconitana nullitatis Con-
cordiæ 26. Aprilis 1646. §. Clarum eſt, ibi, quando tranſactio
eſt inutilis non obligat naturaliter, & non valet, vt pactum,
imo nec obligat in foro conſcientiæ, &c. quæ deciſio loquitur in
terminis noſtris, nempe obligationis minoris inita ſine ſo-
lemnitatibus Statutarijs, vt non teneat, nec ciuiliter, nec na-
turaliter. Et quamuis dubitari poſſet, quod in his terminis
mulieres, vel minores remanſerint † naturaliter obligati, ea 33
ſcilicet obligatione vocati antidorali, quæ ex honeſtate na-
turali deducitur, ſicuti eſt illa recipientis beneficium, omnis
enim creatura inſtinctu quodam naturali mouetur † ad be- 34
neſaciendum ei, qui ſibi benefacit, l. venia, ff. de in ius vocand.
& in dubio quis non † præſumitur benefacienti ingratus ad 35
text. in l. ſi vero 12. §. Inde Papinianus, ff. de mandat. Sed heu,
quod contrarium experientia rerum magiſtra docet, cum
Mortalitati † inſita ſit gratitudo, & nihil leuius reperiatur, 36
quàm gratia accepta, vt benè ratiocinata eſt Rota coram
bon. mem. Card. Hieronym. Veroſp. deciſ. 358. num. 16. ibi,
eo quia nihil leuius ſit gratia, poſtquam eſt accepta, &c. part. 6.
rec. de qua materia alibi dicam, ideo ad nos.

Et quamuis, vt dixi, prædicti nullatenus, teneantur obli-
gatione naturali, quæ ex conſenſu proficiſcitur, de qua in l.
1. ff. de pact. attamen obligatio prædicta antidoralis, non 37
obligat conſcientiam ad peccatum, † adeò vt nec ea illa po- 38
teſt, quis denunciari denunciatione Euangelica, ex conge-
ſtis per Couar. in repet. c. cum eſſes num. 10. poſt princip. de te-
ſtament. & per Valer. in tract. de different. int. vtrumque for.
in prælud. num. 25. in fin.

Admitto quidem prædictam obligationem antidoralem
39 † non modicæ efficaciæ eſſe, vt habetur *in l. ſi non ſortem*, §.
libertus, vbi Iaſ. *ff. de condit. indebit. & in l. ex hoc iu-
re*, vbi gloſ. *in verb. obligationes, ff. de inſtit. iur.* & latè
per Titaquell. *in l. ſi vnquam in verb. donatione num. 11. & ſeq.
C. de reuocand. donat.* Hinc pulchrè dixit Paul. de Caſtr. *in d. l.*
40 *ex hoc iure num. 17.* quod ſi Aduocatus patrocinatus ſit † cau-
ſam alterius Aduocati gratis, dato, quod iſte Aduocatus de-
inde patrocinatus ſit cauſam illius Aduocati, qui eum iam
defendit, non poteſt iſte ſecundus Aduocatus petere ſalarium
41 pro pattocinio ſuo, cum fiat compenſatio hinc inde ea obli-
42 gatione antidotali, nam tantumdem, † vel ſimile ſolutum
fuit, id quoque refert Cornel. Beninc. *in tract. de pau-
pert. & eius priuileg. quæſt. 7. tit. de prim. ſpecial. in indic.
num. 2.* ibi, *iſta antidoralis obligatio non eſt medica effi-
cacia.*
43 Sed in caſu noſtro, non video, qnomodo poſſit † conſide-
rari iſta obligatio antidotalis, quia prædictum *Statutum
Vrb. lib. 1. cap. 151.* vt dixi fundatum reperiatur ſuper dolo,
44 & fraude præſumpta † aduerſarij, & ſtante quod mulier, vel
minor non eſt factus locupletior, vnde non poteſt condera-
45 ri, vt dixi talis obligatio, erga eum qui illum decipere, † &
defraudare volebat.
Quamobrem concludendum venit, quod deſperari poteſt
de validitate dictorum contractuum, dum in omnibus, &
46 per omnia relatum Statutum oon fuit obſeruatum, qui enim
47 non ſeruat formam inductiuam, † ſtatim ſequitur forma
deſtructiua, & latè dixi ſupra *in annotat. ad dec. 542. à num.
58. vſque ad num. 70. par. 4. recent. tom. 3.*
Illud etiam non paruæ conſiderationis eſt. Nam licèt ve-
48 rum ſit, quando † agitur ad reſciſſionem contractuum per
mulierem, vel minorem initos ex capite læſionis, vel ſimili,
& ſic illos impugnant vti læſiuos, vel petunt illorum reſciſſio-
49 nem, & tunc, † non veniunt audiendi, niſi reſtitutis acceptis,
nam, & iſte ſunt propriè termini, *leg. ſi diuerſa, ff. de tranſact.*
50 Nam volens recedere à contractu, ſi non reſtituat recepta,
51 & quicquid eius occaſione ad illius manus peruenerit, ſuc-
cumbere debet, per text. *expreſſum in l. ſi à te, C. de pact. inter
empt. & vendit.* quod habet locum in quocumque contractu
52 tam † tranſactionis, quàm cuiuſuis, ex abundè relatis per
Giurb. *deciſ. Sicil. 103. num. 5.* ibi, *in reſciſſione contractus,
ſiue tranſactionis, aut alterius cuiuſ contractus, actorem au-
diendum non eſſe, niſi reſtituto prius, quod tranſigendo accepit,
&c.* & pluries conſiderauit Rota, & præſertim coram bon.
mem. Card. Caualer. *deciſ. 311. num. 8.* ibi, *reſtitutio, ſeu re-
fectio iuxta terminos l. ſi diuerſa, non habet locum, niſi quan-
do agitur ad reſciſſionem contractus validi, &c.* & coram
bon. mem. Card. Millino *in cauſa Ariminen. Tranſactionis
13. Iunij 1601. eſt inter eius impreſſ. deciſ. 273. num. 1.* ibi,
*non impugnat tranſactionem vti læſiuam, neque petit illius re-
ſciſſionem, qui ſunt propriè termini, l. ſi diuerſa, C. de tranſact.*
Quod etiam habet locum, licèt ſit Eccleſia, vel minor, qui
53 ſi agant ad reſciſſionem cootractus, non audiuntur, niſi
rem cum fructibus reſtituant, *l. 1. C. de leg. & l. quod ſi minor,*
54 *§. reſtitutio, ff. de minor. 25. ann.* & in terminis † de Eccleſia
fuit animaduerſum à Rota *deciſ. 111. num. 5.* ibi, *non obſtat,
quod ſumus in Eccleſia, quia non apparet in hoc priuilegiata,
&c. part. 1. diuerſ.* & coram bon. mem. Gypſio *in d. Mediola-
nen. Legati 15. Decembris 1633. §. 1.* ibi, *nam agens ad reſciſ-
ſionem tranſactionis, tenetur in primis reſtituere accepta,
etiamſi ſit Eccleſia, &c.* quæ concluſio procedit etiam termi-
55 nis † loci pij, quod in hoc nullateous reperiatur priuilegiatus,
animaduertit Rota coram bon. mem. Card. Lancellotto *in
cauſa Neapolitana Reſciſſionis Concordiæ 13. Aprilis 1602.*
56 & quod nec Monaſteria potiantur tali priuilegio reſpondit
Rota coram R. P. D. Veroſpid *in cauſa Bononien. Bonorum
de Romantijs 7. Iunij 1652. §. nec etiam obſtat*, ibi, *idemmet
Monaſterium antequam, ex defectu conſenſus, & Beneplaciti,
poſſit tranſactionis contractum impugnare, debet quidquid
tranſactionis prætexta recepit, reſtituere*, & in terminis no-
57 ſtris † fuit cooſideratum coram bo. mem. Card. Marcomon-
tio *in cauſa Bononien. Cenſus 20. Februarij 1609. eſt impreſſ.
apud Pic. ad Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. deciſ. 60. num. 5.* vbi
58 aſſeritur, quod † tunc impugnans contractum non poſſit au-
diri, niſi prius reſtitutis receptis ex eodem contractu, proce-
dit, quando agitur ad reſciſſionem contractus, &c. & in pun-
cto *Statuti Vrb. lib. 1. cap. 151.* nuper fuit animaduerſum
coram R. P. D. meo Celſo *in cauſa Romana Domus 15. Iunij
1657. §. Pratenſio*, vbi quoque firmatur, quod mulier impu-
gnans contractum, tunc venit reſtituendum, quod accepit,
quando † agit ad reſciſſionem contractus ex capite læſionis, 59
& ſubdit, quod in bis terminis ſunt intelligendi Doctores, qui
aſſerunt, reſtituendum eſſe omne, quod eſt acceptum,
† quando impugnatur contractus, vti læſiuus. 60
Quare donec non ſequatur talis reſtitutio eſt ſuperſeden-
dum in vlteriori proceſſu, dummodo per partem fuerit id
oppoſitum, ex multis allegatis per Honded. qui loquitur in
terminis minorum, volentium reſcindere contractus, vti læ-
ſiuos *in conſil. 34. num. 35.* ibi, *quam reſtitutionem priuſquam
procedatur in cauſa reſciſſionis fieri oportet, & hoc parte oppo-
nente de reſtitutione non facta, quia tunc non eſt ad vlterio-
ra procedendum ante reſtitutionem, &c. lib. 3.* Quod ſanè
etiam procederet etiam ſi læſio prætenderetur enormiſſima,
vt dixit Rota *dec. 340. num. 1. par. 1. diuerſ.* vbi refertur fuiſ- 62
ſe denegatam remiſſoriam ad probandam enormiſſimam
† læſionem, eo quia pars accepta, non reſtituebat, &c. 63
Nihilominus quatenus ageretur prout ſunt termini no-
ſtri, & quidem de annullando contractu non per viam læ-
ſionis, ſed ex cauſa validitatis, & nullitatis contractus, & 64
tunc eum ita impugnando, poſſunt mulieres, vel minores
audiri, abſque eo, quod prius accepta reſtituant, & ita ſen-
ſerunt, & quidem generaliter loqueodo, quando tractatur
de inualiditate tranſactionis, Roland. *conſ. 7. num. 5.* ibi, *ſed
vt contractus ipſe pronuncietur, & declaretur nullus, &c. lib.
3.* vbi atteſtatur prædictam concluſionem ab omnibus rece-
ptam eſſe, Rim. Iun. *conſ. 105. num. 5.* ibi, *petit declarari con-
tractum nullum, &c. lib. 3.* Simoncell. *in tractat. de decret. ca-
teriſque ſolemnit. in contractib. minor. adhib. lib. 3. tit. 7. num.
20.* & ſic ſæpè ſæpius reſpondit Rota, & præſertim coram
bon. mem. Cantucc. *in cauſa Tiraſonen. Iuris præſentandi 11.
Februarij 1595. & coram bon. mem. Card. Millino d. dec. 373.
num. 1.* ibi, *dat de inualiditate, & nullitate tranſactionis, in
quo caſu non procedit diſpoſitio d. l. ſi diuerſa, C. de tranſ. &c.*
& coram bo. me. Gypſ. *in cauſa Mediolan. Legati 15. Decem-
bris 1593. §. Præterea*, ibi, *dicunt tranſactionem nullam, non
ſunt cogendi ad reſtitutionem, &c.* & coram bo. me. Coccino
dec. 301. num. 8. ibi, *non agunt contra tranſactionem tanquam
læſiuam, ſed dicunt nullam, & propterea poſſunt audiri abſque
eo, quod prius reſtituant accepta, &c.* & ibi plures aliæ deciſio-
nes referuntur, & addo *deciſ. 177. num. 3.* ibi, *nam regula
habet locum dum de reſciſſione contractus agitur, vt reſtituan-
tur accepta, ſecus autem, quando actus ex nullitate impugna-
tur, &c.* coram bon. mem. Card. Marquemont. *& deciſ. 311.
num. 8.* coram bon. mem. Card. Caual. ibi, *ſecus ſi agatur ad
nullitatem contractus, &c.* & coram ſan. mem. Greg. XV. *de-
ciſ. 373. num. 21.* ibi, *non applicatur l. ſi diuerſa, C. de tranſact.
quia non agitur de reſciſſione, ſed de nullitate contractus, &c.*
ibique aliæ deciſiones allegantur, & deinde fuit reſolutum
coram bon. mem. Vbald. *in cauſa Romana reſciſſionis inſtru-
menti 27. Iunij 1612. impreſſa apud Cenc. de Cenſib. dec. 262.
num. 3.* ibi, *non agi ad reſciſſionem tranſactionis validæ, ſed
ad nullitatem, & ſic non tenetur recepta refundere, &c.* vbi
quoque aliæ deciſiones referuntur, quibus adde *deciſ. in cau-
ſa Romana Legati 24. Nouembris 1621. coram bo. me. Coccino.*
Et quamuis benè ſciam, quod Rota dubitauit de prædicta
concluſione, vnde *in cauſa Recanaten. Tranſactionis 29.* 65
Martij 1595. coram bon. mem. Gypſio §. 1. dum apertè dixit,
quod ſi reuideretur *d. deciſ. in cauſa Tiraſonen. Iuris præſen-
tandi 11. Februarij 1595. coram Cantuc.* quæ ad hoc commu-
niter ferè ſemper pro anteſignana ſolet allegari forſitan non 66
tranſiret abſque difficultate. Tamen coram ſan. mem. Greg.
XV. *deciſ. 271. num. 16.* fuit animaduerſum, quamuis *de d.
Tiraſonen. Iuris præſentandi*, aliquantulum fuerit dubitatum
coram Gypſ. nihilominus bonis rationibus fuit confirmata 67
coram Card. Mellino *in cauſam Ariminen. Tranſactionis*,
quæ eſt ſupra allegata *deciſ. 375. num. 1.* Imò, vt quis minus
dubitet, quod Rota nunquam vacillauerit in admiſſione
prædictæ opinionis, † prædicta dubitatio facta in d. deciſio- 68
ne Gypſ. fuit ipſius Auditoris, non autem Rotæ, quæ tenuit
ſemper conſtanter hanc opinionem, vt animaduerſum fuit
*in cauſa Gallien. Hæreditatis 1. Februarij 1638. coram bon.
me. Card. Hieronym. Vereſpio, quæ eſt impreſſa ſupra in hac
parte dec. 7. num. 4. in fin.* vbi plura allegantur, & in fine atte-
ſtatur, quod illa dubitatio Gypſ. † fuit ipſius Auditoris, non 69
Rotæ, quæ ſemper tenuit prædictam ſententiam. Idem dein-
de fuit centum *in eadem cauſa coram eodem Eminentiſſ. Ve-
roſp. ſub die 21. Maij 1638. quæ pariter eſt ſupra dec. 42. num. 3.*
ibi, *non autem ſi impugnetur, ex cauſa nullitatis, &c.*
Et in puris terminis noſtris, nempe in caſu minoris agen-
tis non ad reſciſſionem contractus, ſed ad eius nullitatem,
& in-

Digitized by Google

& inualiditatem ex quo non fuerunt ſeruatæ ſolemnitates
Statuti Vrbis lib. 1. cap. 151. fuit reſponſum coram R. P. D.
meo Celſo in d. Cauſa Romana Domus 18. Iunij 1657. §. Præ-
tenſio, vbi firmatur, quod quando agitur ad reſciſſionem
71 contractus † ob non ſeruatas ſolemnitates Statuti, &c. tunc
quis eſt audiendus etiam ante reſtitutionem acceptorum, &
inter alias auctoritates expenditur, dec. 60. num. 5. poſt Pic.
ad Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. vbi deciditur, quod tunc im-
pugnans contractum non eſt audiendus, niſi reſtitutis acce-
72 ptis, † quando agitur de reſciſſione, ſecus verò, ſi, vt eſt ca-
ſus noſter, quando actus ex nullitate impugnatur, & inſuper
atteſtatur, ità ſæpè fuiſſe in Rota deciſum, quod ſatis ſu-
pra oſtendi.

Inquiramus modò rationis diuerſitatem quamobrem,
quando agitur ad reſciſſionem tranſactionis, vel cuiuſuis
73 alterius contractus ex capite læſionis, † tunc indubitanter ni-
ſi ante omnia fiat reſtitutio acceptorum nullatenus audia-
tur, itaque opus eſt, vt ſuccumbat, ſi non intendat reſti-
tuere.

Quando verò agitur per viam nullitatis, & inualiditatis
74 contractus, † tunc auditur etiam non facta reſtitutione ac-
ceptorum. Ea ſanè eſt, quia primo caſu, ſicuti, qui petit exe-
75 cutionem contractus, debet prius adimplere † pro parte
ſua, ea quæ promiſit, itaque exceptione adimplementi oppo-
ſita, retardatur proceſſus ad vlteriora, l. Iulianus 83. §. offerri,
ff. de act. empt. l. cum proponas 2. C. de pact. c. peruenit de iure
iur. latè Becc. in conſil. 45. num. 6. & conſ. 106. n. 3. Surd. conſil.
101. à num. 1. Roland. à Valle conſ. 60. num. 9. lib. 4.

Concludentes volentem agere ex contractu, vltrò citrò-
76 que obligatorio debere prius docere adimpleuiſſe, † cum ef-
77 fectu totum contractum, nam propter minimum † etiam
non adimplementum repellitur quis ab agendo, nam vt in-
quit Bald. in c. cum adeo de reſcript. ex paruo defectu, quis in-
78 cidit in magnam pœnam † reſciſſionis contractus, quia qui
non ſeruat omnia pacta, non ſeruat formam contractus,
qui ex integritate conſiſtit, iuxta l. heredes, §. idem iuris, ff.
famil. erciſc. cum affluenter adductis per Craſſ. in tract. de ex-
cept. cap. 13. num. 39. ibi, vt vſque ad minimam partem tenea-
tur adimplere agens, ad hoc vt audiatur, &c. & copioſius
per Ant. Nigr. eodem tract. de except. cap. 9. §. 6. num. 2. ibi,
etiam quod adimplementum ſtet in modico, ſeu in minimo, &c.
79 vbi id ponit pro limitatione ad axioma, quod de † modicis,
ſeu minimis non curet Prætor, iuxta l. ſcio, ff. de reſtit. in
integr.

80 Et quod hæc exceptio non adimplementi ſit omnium † effi-
caciſſima dixit Senatus Dolanus, penes Criuell. deciſ. 111. n.
28. ibi, quæ replicatio non ſecuti adimplementi eſt omnium
fauorabiliſſima, & efficaciſſima, &c. nam eſt tanta, & talis
efficaciæ, vt ea obſter agenti, etiamſi per reum talis exce-
81 ptio non † fuit oppoſita. Vnde Iudex non ſolum poteſt, ſed
82 etiam debet hanc implementi † exceptionem ex officio obij-
cere actori, ſupplendo, quæ deſunt parti, ex allegatis per
Craſſ. de except. d. cap. 13. num. 33. adde Gratian. diſcept. fo-
renſ. cap. 246. num. 13. ibi, exceptio non adimplementi eſt ita
fauorabilis, &c. & hanc opinionem veriorem eſſe, aſſerit
Nig. de except. dict. cap. 9. §. 5. per tot.

83 Ita quoque, qui petit annullationem contractus, † & agit
ad illius reſciſſionem, debet adimplere ex parte ſua, prius re-
ſtituendo, quod accepit, & hoc propter illam regulam,
84 † quod idem operatur propoſitum in propoſito, quam op-
poſitum in oppoſitum, vt in l. vt contra, ff. de vul. & pupill. &
in l. ſi vt proponis, C. de nupt. & in l. fin. ff. de legat. 3. l. qui quar-
tam, ff. de legat. 1. l. Iulianus, §. ſi venditor, & §. ſi procura-
tor, ff. de action. empt. & exornant Petr. Anton. Gamar. in
dialect. legal. lib. 2. loco de propoſito ad oppoſitum cum alijs al-
legatis per Auguſtin. Barboſ. Axiom. Iuris vſu frequent.
Axiom. 171.

Prædicta tamen ratio ceſſat in eo, qui dat de nullitate
85 contractus, tranſactionis, &c. qui nec petit † executionem
contractus, quia tunc vt dictum eſt, ex d. l. Iulianus, ff. offerri,
deberet prius adimplere ex parte ſua, nec petit diſtractum,
86 quia † tunc, vt dixi, deberet adimplere ex parte ſua, reſti-
tuendo accepta, & id ex identitate rationis, ſed opponit de
nullitate ipſius contractus, & ſic non tenetur accepta reſti-
87 tuere; † cum contractus nullus non impediat proceſſum ad
88 vlteriora, etenim non præſtat † impedimentum, quod de
iure non ſortitur effectum, cap. non præſtat de regul. iur. in 6. l.
1. §. hæc verbum, ff. quod quiſque iur. nam nullum quod eſt,
nullum producit iuris effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re
iudic. l. non putauit, §. non quaius, ff. de bon. poſſeſſ. contr. tabul.
l. non dubium, ff. de legib. l. fin. C. de ſentent. ex breuil. recitand.
cap. illud. de iurepatr. Non nego, quod facta pro infectis ha-
beri non † poſſunt, l. in bello, §. facta, ff. de captiu. quia quod 89
ad effectum iuris, benè pro infectis habentur ſecundum gloſ.
in Clement. 1. in verb. ipſo iure de hæretic.

Et in puncto impugnantis contractum, tamquam nullum,
ob non † ſeruatas ſolemnitates, vt non teneatur reſtituere 90
accepta ratiocinatur, Nat. in conſ. 631. num. 7. ibi, in caſu
noſtro contractus dicitur nullus, &c. cum alijs ibi allegatis, &
pariter in puncto ratiocinata eſt Rota coram bon. meo Gyp-
ſio in d. Mediolanen. Legati 15. Decembris 1593. §. Præterea,
ibi, cum dicant tranſactionem nullam, non ſunt cogendi ad d.
reſtitutionem, ſiquidem non præſtat impedimentum, quod de
iure non ſortitur effectum, &c. & coram bon. mem. Vbaldo,
d. deciſ. 262. n. 4. ibi, ſtante nullitate, de qua poſtea erit agen-
dum, non tenetur accepta refundere cum tranſactio nulla non
impediat proceſſum ad vlteriora, &c.

Rationis enim prædictæ diuerſitatem inter vtrumque ca-
ſum, primum iam deduxit, Petr. de Anchar. in conſ. 34. num. 91
11. ibi, ergo idem in diſtractu, vt ſcilicet, qui reſcindere con-
tractum nititur debet primo reſtituere, quod accepit, &c. Eam-
que diſtinctionem ſæpius ſecuta fuit Rota, & præſertim co-
ram bon. me. Card. Millino, d. deciſ. 373. num. 2. ibi, placuit
ratio diuerſitatis, quæ adducitur ab Anchar. &c. & antea
perpendit coram Robuſter. in d. cauſa. Tiraſonen. Iuris præ-
ſentandi, &c. & coram Gypſ. d. deciſ. 736. in fin. ibi, ſicut
agens ex contractu tenetur docere pro parte ſua adimpleuiſſe,
ſic vice verſa agens ad diſſolutionem contractus debet prius
adimplere pro parte ſua, & ſic reſtituere, &c.

Verùm prædicta concluſio, quod agens ad nullitatem con-
tractus, † audiatur, quantumuis accepta non reſtituat, non 92
eſt ita generaliter intelligenda, ſed cum aliquo grano ſalis,
vnde admittitur, quod agi poteſt ad nullitatem contra-
ctus, prius quam † fiat reſtitutio accepti, ſed poſt quam ap- 93
paruit de ipſa nullitate, non poteſt agi ad executionem, niſi
prius facta reſtitutione, & ita prædictam concluſionem in-
tellexit Rota coram bo. me. Gypſ. in d. Mediolanenſ. Legati
15. Decembris 1593. §. nec prædictis, vbi dicitur DD. aſſeren-
tes, dum agitur ad nullitatem contractus † ſi facienda reſti- 94
tutio acceptorum, eſſe intelligendos, quando iam fuit pro-
bata nullitas, & non ante, quare † ſi iam apparuerit de nul- 95
litate non eſt deueniendum ad executionem, niſi prius, vt
dicebam facta reſtitutione, & plura ad hoc cumulat Me-
noch. conſ. 644. num. 14.

In terminis tamen noſtris, nempè quando minores, vel
mulieres dant de nullitate contractus, † nam tunc derecta 96
dicta nullitate, circa reſtitutionem acceptorum, eſt diſtin-
guendum, & tunc aut ſunt facti locupletiores, veluti, ſi pe-
cunia habita in totum, vel in parte ſalua eſt, vel conuerſa
reperitur in eorum vtilitatem, puta in emptionem prædio- 97
rum nam pecunia cenſetur dum extant bona ex illis empta,
vt poſt Bald. Decian. Theſaur. Giurb. Arius de Meſſ. & alios
dixit Rota coram bon. mem. Bichio in cauſa Ariminen.
Fructuum 7. Iunij 1655. §. Eoque minus, ibi, & extare
cenſetur dum extant bona ex illis comparata, &c. Vel ſi
pecunia fuerit conuerſa in extinctionem debitorum,
vel in quid ſimile, & tunc eſt reſtituendum, quod eſt ac-
ceptum, ſed ſi de hoc † non conſtaret, tunc ad talem re- 58
ſtitutionem non tenerentur, ita gloſ. Bald. Angel. Sali-
cet, & omnes in l. prædiorum, C. de præd. minor. Cyn. ad
leg. fin. in fin. C. de reſtitut. in integr. Alber. Angel. Ful-
goſ. Roman. & Iaſon. in l. nam, & poſtea, §. ſi minor. ff. de
re iud. cum alijs copioſè allegatis per. Riminald. Iun. in
conſ. 5. num. 76. ibi, obiectum prædictum de pretio reſtituen-
de locum non habere in minore, qui nulliter contraxit, non
enim tenetur pretium receptum reddere, niſi probetur eum lo-
cupletiorem factum fuiſſe, &c. volum. 1. Andreol. lib. 1.
controuerſ. 3. num. 25. ibi, hoc tamen procedit ſi pecunia
in vtilitatem minoris verſa probetur, &c. cum alijs alle-
gatis per Giurb. deciſ. Sicil. 103. num. 11. verſ. ſi rece-
pta pecunia in vtilitatem minoris, vel Eccleſiæ, verſa
ſit, &c.

Et ſæpius reſpondit Rota, & præſertim coram bon.
mem. Card. Marquemont. deciſ. 179. num. 5. ibi, minor
non tenetur reſtituere, quod accepit niſi probetur inde fa-
ctus locupletior, &c. part. 1. recent. & in terminis de
Eccleſia dixit Rota coram bon. mem. Card. Caualer.
deciſ. 311. num. 1. ibi, teneretur ad reſtitutionem, dum-
modo Eccleſia illa haberet, & facta eſſet locupletior,
&c. & coram bon. memor. Penia deciſ. 620. inter eius

Google

à me impreſſ. num.2. ibi, *cùm Eccleſia ſit cultrix iuſtitiæ, non debet cuique præiudicare, quod tunc in primis locum habet, quando locupletior facta eſt, &c. & n.4.* Æquitas enim prædicta in Eccleſia per multos conſiderata, conſiſtit in eo, ne ip-
99 ſa locupletetur cum aliena iactura, quod ſanè ceſſat, dum
non conſtat, eam eſſe effectam locupletiorem, & deinde ſic quoque fuit deciſum coram bon.me. Merlino Decano *deciſ. 219.* quæ loquitur in terminis Eccleſiæ, & minoris *n.10.* ibi, *teneatur ad reſtitutionem pretij, & acceptorum ex contractu quem impugnant, quatenus conſtat ipſos inde factos locupletiores, &c. cum alijs deciſionib. à me ſupra allegatis à num 98.*

Nec ſuprarelatæ concluſiones obnubilantur ex eo, quia *in dec.62. num.2. & dec.81. num.1. par.7. rec.* firmatur, quod
100 contractus geſti per minorem ſine ſolemnitatibus, † apti
ſunt parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro conſcientiæ. Nam reſpondetur id ſanè verum eſſe, ſed procedit iuxta diſtinctionem à Rota approbatam *in d. dec 81. & dec.119. num.7. eadem part.7. rec.* quando ſcilicet
101 contractus initus fuit cum bona fide, & cum probabili † cre-
dulitate, quod ſolemnitate ſtatutariæ non requirerentur, vel cum vtilitate, & locupletatione minoris, & ſic quando ceſſat fraudis, vel deceptionis ſuſpicio, cùm veritas ſit indubi-
102 tata, quod fraudum, † & deceptionum prohibitio eſt cauſa
finalis prædicti Statuti Vrbis, ſecus verò eſt, quando non
103 concurrunt † circumſtantiæ, ex quibus tollatur ſuſpicio
ſaudis, & doli in contractu cum minore geſto contra formam Statuti.

Nam tunc ex eo nullam oriri obligationem naturalem;
104 † nec ciuilem communiter tuentur DD. qui hanc veriorem,
& receptiorem ſententiam prædicant, vt conſtat ex relatis ſupra à *num.28.* & ſic prædictam concluſionem diſtinxit Rota coram R.P.D. meo Meltio *in d. Romana fructuum Cenſus 12. Decembris 1650. §. quare non obſtant.* ibi, *contractus geſtus cum minore abſque ſolemnitatibus aptus eſt parere obligationem naturalem, &c.*

Nec pariter aduerſatur, quatenus in prædictis deciſionibus *62. num.2. & deciſ.51. num.1. & dec. 119. num.2. par.7. recent.* videatur firmata contraria opinio, nempè teſtatorem
105 morti proximum, & de animæ ſalute † cogitantem, ac diſ-
ponentem, vt omnia ſua debita ſoluantur, cenſendum eſſe per ſimilem diſpoſitionem voluiſſe, vt ſoluantur etiam debita, ad quæ naturaliter, & conſcientia impellente, ſe obligatum agnoſcebat. Quia reſpondetur, cùm nullitas prædi-
106 ctorum contractum † ſit inducta fauore publicæ vtilitatis
reſiſtit obligationi ita ut impediatur, quæcumque obligatio naturalis, & ciuilis, *vt dixi ſupra à n.26.* Et maximè dum non
107 probatur nulliter obligatum nullatenus factum eſſe † locu-
pletiorem, vt proximè aſſerui, & in ſpecie ſic reſpondit Rota coram R. P. D. meo Meltio *in d. Romana fructuum Cenſus ſub die tamen 14. Iunij 1647. §. Non obſtat,* ibi, *teſtatorem morti proximum, & de ſalute cogitantem, &c.*

Quod verò dixi ſupra à *num.21.* quod cauſa expreſſa,
108 † ac Iudici inſinuata, ſi in aliqua parte non iuſtificetur, in to-
tum contractus labefactetur. Id tamen non intellige verum, quando plures cauſæ ſunt expreſsè cumulatiuè, quorum altera de ſe eſt ſatis, & ſubſiſtente, ſubſtinetur contractus, licèt aliæ deficiant, ad text. *in §. affinitatis Inſt. de nupt. l. ſi non lex alia, ff. de hæred. inſtit.* & tradit Iaſ. *in auth. non licèt num.11. C. deliber. præterit.* Valaſc. *conſ.60.* & in puncto contractus minorum, vt ex hoc non corruant. fuit dictum coram bo.me. Coccino *in cauſa Romana hæreditatis de Guerris 26. Iunij 1624. & recentius coram bon. mem. Bichio in cauſa Romana Domorum 11. Decembris 1645. §. Quibus poſitis,* ibi, *quando plures cauſæ cumulatiuæ ſunt narratæ, quorum altera eſt de per ſe ſatis, ſubſtinetur contractus, licèt aliæ cauſæ deficiant, &c.* In qua deciſione etiam ratiocinatur, quod per-
109 mutatio facta à muliere de domo ad vineam, † non vide-
tur, quod fuerit utili, quia fructus vinearum in agro Romano ſunt incerti, ſæpèque nulli. Vnde emanauit vulgare adagium: *CHI HA VIGNE, HA TIGNE.* O quàm verum eſt dictum adagium, à Rota adductum. Sed heu quod multoties non tantum incerti, & nulli fructus percipiuntur, ſed quod peius eſt, expenſa eſt longè maior, quàm quod percipitur. Vnde vineas habentes imitari videntur illos, qui laborant, vt in præcipitium vadant. Sed ad nos.

Reliquum nunc eſt, vt curioſè, ac perbellè inquiram
110 cuinam incumbat onus probandi ſupratelatam † locupleta-
tionem, vel è contra. An ſcilicet Minoribus, vel Mulieribus, aut contrahentibus cum eis, & in hoc pariter eſt diſtinguendum, iuxta terminos de quibus ſupra. Aut enim Mi-
nores, vel mulieres † petunt ſe reſtitui aduerſus contractum 111
validè, & cum ſuis ſolemnitatibus celebratum, vt læſiuum, & tunc tenentur ipſi probare ſe ex tali contractu non fuiſſe
effectos locupletiores, aut † dant de nullitate contractus ex 112
capite, quia ſolemnitates in eorum † contractibus requiſi- 113
tæ, per Leges, aut Statuta non fuerunt ſeruatæ, & tunc partes Minorum, vel Mulieris non erunt docere, quod ipſi non
fuerunt facti locupletiores, ſed † contrahentibus cum eis 114
ſpectabit probare illos effectos eſſe locupletiores, vt ſunt tex. *in l. prædiorum, & in l. ſi prædium, C. de præd. Minor.* Dec. *conſ.60. ſub num.2.* Lamberteng. *in tract. de contract. mulier. gloſ.24. num.9.* ibi, *quando contractus eſt ipſo iure validus, ſed minor tanquam læſus aduerſus illum petit reſtitui, & minorem teneri probare ſe læſum eſſe, & ſic pretium non eſſe conuerſum in eius vtilitatem, &c.* & benè prædictam diſtinctionem pluribus allegatis comprobat Gratian. *diſcept. forenſ. cap.720. à num.24.* ibi, *non eſt probanda iſta locupletatio, non enim ſumus in contractu nullo, in quo tunc ſpectat probatio locupletationis aduerſario minoris, &c.* Et in hoc eſt magiſtralis deciſio coram bon. mem. Buratto, *& in cauſa Romana Nullitatis Contractus inter eius impreſſ. deciſ.714. n.1.* ibi, *clara ſuccedit concluſio, minorem vindicanti rem nulliter alienatam non teneri pretium reſtituere, niſi quatenus ſit effectus locupletior, & onus probandi eum eſſe effectum locupletiorem, non incumbit minori, ſed emptori, &c. cum ibi allegatis,* & clarè Rota fatetur hanc eſſe communem Doctorum ſententiam, &c. quam deciſionem, deinde fuit canonizata à Rota coram bon. mem. Merlino *deciſ.219. num.10.* ibi, *nec ipſius Eccleſiæ, ſeu Minoris ſunt partes in probando, quod non ſint effecti locupletiores, ſed hoc onus incumbit contrahenti cum Eccleſia, vel Minore, &c.* & deindè amplè fuit reſolutum coram R. P. D. Beuilacqua *in cauſa Romana Dotis 14. Maij 1657. §. Nec ſententiæ,* ibi, *quia vbicumque impugnatur contractus, & agitur à muliere ad recuperationem rei nulliter diſtractæ, ipſa non debet pretium reſtituere, niſi ille, in quem eſt facta alienatio concludenter, pretium fuiſſe verſum in vtilitatem illius, & effectum locupletiorem, &c.* vbi etiam dicitur, iuxta diſtinctionem ſupra traditam, quod quando Mulier, vel Minor, validè contraxerunt, & vol-
lent contractum † reſcindere ex capite læſionis, vel ſimili, & 115
tunc ipſi tenetur probare non fuiſſe effectos locupletiores, &c. vt diſtinxit gloſ. *in d. l. prædior. in verſ. conſtituit, ff. de præd. minor. cum alijs allegatis.*

Nec quidem mihi ignotum eſt, quod Rota in hac materia, quando quis contrahit cum Muliere, aut Minore, vel Ec-
cleſia, ad effectum dignoſcendi, † an ipſe teneatur probare 116
ſi pretium datum fuerit conuerſum in cauſam expreſſam in contractu, necne, ſoleat firmare duas ſolidas concluſiones.

Prima eſt, quod contrahens cum Eccleſia Minore, vel
Muliere, ex cauſa neceſſaria, † puta pro ſoluendo ære 117
alieno, & tunc ſit contrahens inuigilare debet, quod ipſa pecunia conuertatur in prædictam ſolutionem æris alieni, propter quod initus fuit talis contractus, Innocent. *in cap.1. num.1.* & ibi, *communiter Canoniſtæ de depoſit.* Abb. & alij *in cap. quod quibuſdam de fideiſſor.* cum alijs allegatis per Rotam coram bo. me. Penia *dec.620. num.5.* ibi, *quando ſit venditio, aut alienatio rei Eccleſiæ, aut Minoris ex cauſa neceſſaria, & tunc emptor ſollicitus eſſe debet &c.* & antea fuit reſolutum coram bo.me. Bubalo *in cauſa Romana Cenſus 23. Ianuarij 1591. impreſſa eſt,* apud Cenc. *de Cenſib. deciſ.25. n.1.* ibi, *emptor rei Eccleſiæ, vel Minoris, quando venditio ſit ex cauſa neceſſaria, debet eſſe ſollicitus, vt pretium conuertatur, &c. ibique plura allegantur,* & in fine aſſeritur in his terminis procedere deciſionem factam coram bon. mem. Decano de Rubeis *in illa Romana Domus de Piccionibus,* & ſic quoque fuit reſponſum coram bon. mem. Merlino Decano *dec.219. num.12.* ibi, *& qui contrahit cum Minore, vel Eccleſia, ſollicitus eſſe deinde debet, &c.*

Altera concluſio eſt, quod tunc contrahens cum Eccleſia,
Minore, vel Muliere, † non debet eſſe ſollicitus circa ver- 118
ſionem pecuniæ in cauſam expreſſam, quando contractus non ſit ex cauſa neceſſaria, ſed voluntaria, propter euidentem Eccleſiæ, vel Minoris, aut Mulieris vtilitatem, Dec. *conſ.36. num.8. in fin. & conſ.230. n.3.* & fuit reſponſum per Rotam coram bon.mem. Card. Millino *dec.255. n.1.* ibi, *cum contractus fuerint initi ex cauſa voluntaria, non eſt neceſſaria probatio verſionis, &c.* & adhoc nonnullæ cumulantur deciſiones, & idem fuit dictum coram bon. mem. Penia *d. deciſ. 220. n.6.* ibi, *quando venditio ſit non ex cauſa neceſſaria, ſed*

vo-

voluntaria, & tunc non eſt probanda verſio, &c. & coram
bon. mem. Bubalo *dict. deciſ.* 25. penes Cenc. *de cenſib. num.* 2.
ibi, *quando fit non ex cauſa neceſſaria, ſed voluntaria, &
tunc, &c.* necnon coram bon. mem. Merlino *dict. dec.* 219.
num. 12. ibi, *ſecundò verò caſu, ſi fiat ex cauſa voluntaria,
non eſt opus iuſtificare verſionem, &c.*

Super qua diſtinctione amplius non inſiſtam, quia proce-
119 dit tantùm in terminis, † ſuppoſita validitate contractus,
ſed nos loquimur etiam in caſu inualiditatis, & nullitatis
contractus, in quibus terminis ceſſat prædicta diſtinctio, &
animaduertit Rot. coram bon. mem. Buratt. *dict. dec.* 814. *n.* 2.
ibi, *diſtinctio alienationis facta ex cauſa neceſſaria, vel vo-
luntaria procedit ſuppoſita validitate, &c.* quare perſiſtendo
in terminis quoad materiam inceptam.

Vlteriùs animaduertendum venit, quòd quando ſumus in
120 caſu, quo ſpectat ad † contrahentes cum Minore, aut Mu-
liere, ſiue etiam cum Eccleſia docere illos fuiſſe effectos lo-
cupleriores, & tunc non poteſt dici id eos probaſſe, ex quo
121 † iuſtificauerint pecuniam ad illorum manus perueniſſe.
Et licèt multi exiſtiment, quòd ſi probetur pecuniam ad ali-
122 quem perueniſſe, dicatur † locupletiorem factum fuiſſe,
niſi ipſe probet, eam malè conſumpſiſſe, vt ſenſit gloſſ. *in
leg. vtrum in verb. conſumpſiſſe, ff. de petit. hæred.* & ibi Angel.
num. 4. vbi ſummè commendat dictam gloſſ. cum alijs abun-
dè relatis per Maſcard. *de probat. concluſ.* 1164. *à num.* 1. & per
Fachin. *controuerſ. Iur. lib.* 2. *cap.* 46. §. *prima eſt ſententia, &c.*
Tamen quicquid ſit de ſupradicta opinione. Contraria
123 † eſt verior, eamque latè defendit idem Fachin. *dict. contro-
uerſ.* 46. §. *Ego ſanè in eorum ſententiam ſum proclinior, qui
ſimpliciter tenent, probandam eſſe pecuniam in vtilitatem ver-
ſam, &c.* & de communi, & magis communi opinione
teſtatur Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 101. *num.* 4.
*verſ. contrarium, quod ime non præſumatur factus locupletior,
niſi hoc probetur, &c.*

Demùm ponderandum venit, quando contrahentes cum
124 Eccleſia, † Minore, vel Muliere, teneantur probare prædi-
ctos eſſe effectos locupletiores, parum iuuaret allegare præ-
125 ſumptionem Iuris, quia † dum Lex requirit probationem,
non contentatur aliqua ſimplici præſumptione, prout eſt il-
126 la, quòd nemo præſumitur iactare ſuum, *l. cum de indebito,
ff. de probat. cum ſimilib.* Probationes enim debet concludere
127 pernecceſſe, & non per poſſibile, iuxt. tex. *in l. non hoc, C. vnd.
legitim.* quòd quidem non faciunt ſimplices præſumptiones.
128 Præſumptiua enim iuſtificatio, † ſufficientem non in-
ducit probationem, & maximè dum ea plena requiritur,
iuxta doctrinam Alex. *in conſ.* 10. *cum duobus ſequentib. lib.* 4.
Caputaq. *deciſ.* 80. *par.* 1. *cum alijs allegatis per Rotam coram
R. P. D. meo Meltio in cauſa Mediolanen. præenſa deuolu-
tionis* 1. *Iulij* 1655. §. *Neque*, ibi, *dicta præſumptiua iuſtifica-
tio, ſufficientem non inducit probationem, &c.* Vlteriùs, nec
aliquid iuuaret, ſi quis doceret pecuniam traditam, con-
ſumptam fuiſſe in proprios vſus recipientis, quia nec ex hoc
præſumendum venit factum eſſe locupletiorem, vt benè
conſiderauit Rota coram bon. mem. Merlin. *dec.* 119. *nu.* 11.
ibi, *hoc onus probandi Eccleſiam, vel Minorem effectos eſ-
ſe locupletiores, incumbit contrahenti cum eis, nec ex eo,
129 quod probetur † pecuniam fuiſſe traditam Eccleſiæ, indè ſe-
quitur probatio locupletionis, &c.* & conſiderauit poſt ibi re-
latos Gratian. *diſcept. forenſ. dict. cap.* 101. *num.* 4. ibi, *Quia
130 non valet conſequentia, † pecuniam conſumpſit quis in proprios
vſus, ergo fuit locupletatus.*

131 Si enim inquiramus rationem, quare † conſumens ali-
quid in proprios vſus, non præſumatur factus locupletior,
ea ſanè eſt, quia potuit latiùs, & ſplendidius viuere. Non
132 enim eſt † bona conſequentia, aliquid fuit conſumptum
133 in vſum alicuius, ergo locupletior factus eſt, quia † poteſt
eſſe, quòd in vſus ſuos, vel familiæ ſuæ ſplendidius viuendo
conſumpſerit, nam ex hoc non poteſt dici effectus locuple-
134 tior, quia quis ſplendidius, † vel lautiùs viuendo, occa-
ſione bonorum ſibi delatorum non dicitur, vt præmiſi fa-
ctus locupletior, ſeu ditior, vt eſt tex. *in l. ſed & ſi lege, §. ſi
quis re ſua, ff. de petit. hæred.* & ita reſpondit Ang. *in conſ.* 160.
Domina Catherina in fin. ibi, *quod enim ſi in vſus ſuos, & ſuæ
familiæ conuertit, ſplendidius viuendo? certè non eſt factus lo-
cupletior, &c.* Natt. *in conſ.* 15. *num.* 18. ibi, *locupletior non po-
teſt dici effectus, qui lautiùs, & ſplendidius vixit, occaſione de-
latæ hæreditatis*, cum alijs copioſè allegatis per Bec. *in conſil.*
95. *ſub num.* 16. ibi, *quod non ſufficeret probare, quod in vſus
ſuos conuerterit, cum potuerit conſumere ſplendidius viuendo*,
& copioſiùs per Surd. *in conſ.* 290. *num.* 50. ibi, *non probari
quemquam factum locupletiorem, eo quod fructus conſumpſe-
rit in proprios vſus, quia potuit fortè ſplendidius viuere, &c.*
& conſiderauit Rota coram bon. mem. Merlino *dec.* 119. *nu.*
11. ibi, *non indè ſequitur probatio locupletationis, quia potuit
diſſipare, &c.*

Sicque vana erit dicta generalis probatio elicita † ex con- 135
iecturis, & præſumptionibus, quæ ſanè, vt ſupradixi nullate-
nus concludunt pernecceſſe. Imò & contra eaſdem clamat,
magis vrgens præſumptio, quòd in dubio, quis non præſu-
matur † factus locupletior ex re ſibi peruenta, & hoc ſecun- 136
dum magis receptam, & veriorem, ac hodie canonizatam
opinionem, vt tetigi ſupra *à num.* 123. Nec eſt curandum,
quòd Angel. *in l. vtrum num.* 4. *ff. de petit. hæred.* adeò magni-
ficet gloſſ. ibi, *in verb. conſumpſiſſe*, qui tenet, † quòd locuple- 137
tatio in dubio præſumatur.

Nam ipſemet Angel. in iudicijs, eandem opinionem
damnauit, & improbauit, dum bis aliter, † quàm in Ca- 138
thedra docuit abhorruit, vt retuli ſupra *à num.* 134. & hanc
poſteriorem ſuam opinionem veriorem dixit. Sed hen, quòd
ipſa practica eſt vera † legum interpres, nam vt egregiè di- 139
cebat Bald. & præſertim *in leg. Æmil. n.* 11. *ff. de min.* Leges in
ſcholis degluttiuntur, in Foro verò digeruntur. † Hinc quo- 140
que eſt licet olim vigebat opinio illa enim, quamuis regula-
riter bonæ fidei poſſeſſor cum † titulo, vel ſine, vel iniuſto 141
ſibi acquirat fructus induſtriales, tamen ſi non ſint conſum-
pti, ſed adhuc extent, vel ex eis poſſidens factus ſit locuple-
tior, tunc debent illi reſtitui, vel eorum æſtimatio, *l. item
veniunt, §. præter hæc, ff. de petit. hæred.* cum alijs ad ſatietatem
adductis per Rotam *dec.* 3. *num.* 38. ibi, *vel ſi indè poſſeſſor fa-
ctus locupletior, &c. par.* 7. *recent.* Et non erat neceſſarium
probare ipſam locupletationem, quia præſumitur poſſidens
ex eis factus locupletior, vt refert Menoch. *in conſil.* 1173.
num. 11. vbi adducit vndecim DD. id aſſerentes. Affirmat
tamen ad propoſitum noſtrum, quòd contraria opinio,
hac noſtra ætate eſt verior, † & magis recepta, hoc eſt 142
poſſeſſorem bonæ fidei, qui fructus ex re perceptos conſum-
pſit, non præſumi in dubio factum locupletiorem, & ad hoc
25. Doctores, & quidem celebres expendit, & præſertim
Hieron. Gabr. *in conſ.* 35. *à num.* 21. *lib.* 2. vbi teſtatur hanc
† eſſe magis communem opinionem, & reſpondet argu- 143
mentis contrariæ opinionis, & concludit Menoch. quòd ab
iſta opinione non ſit recedendum. Et rationem adducit
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 422. *num.* 4. quam, & ſupra
ſæpè expendimus. Nam non valet † conſequentia, fructus 144
conſumpſit in proprios vſus, ergo fuit locupletatus, cùm
potuerit fortè lautiùs, & ſplendidius viuere, & teſtatur id
eſſe verum ſecundum magis receptam, & veriorem opinio-
nem.

Concludendum ergo venit, quando quis tenetur proba-
re quem ex re ſibi tradita effectum eſſe locupletiorem,
non ſufficere id docere per coniecturas, & præſumptio-
nes, quæ pernecceſſe non concludunt, ſed ipſas † ſpecies 145
locupletationis iuſtificare tenetur, veluti emit talem fun-
dum domum, vel aliam rem fructiferam, vel tale † debitum 146
extinxit, nam qui debita ſua ſoluit, non dicitur patrimo-
nium diminuere, ſed benè augere, vt iam deduxi ſupra *in
annotat. ad dec.* 9. *à num.* 157. ibi, FELIX, QVI NI-
HIL DEBET, *nam contra ære alieno obæratos † omnia 147
iura clamant, &c. par.* 3. *recent.* Valdè enim fauorabile eſt
liberare ſe à debitis.

Hinc eſt, quamuis verum ſit, quòd alteri per alterum
† inutiliter ſtipuletur, *leg. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de verb. 148
obligat. l. certi conditio, §. quoniam, ff. ſi cert. petat. §. ſi quis al-
teri alij, §. alteri inſtit. de inutil. ſtipulat.* vbi quoque latè Pi-
card. *num.* 1. Mattienz. *in l. Hiſpan. lib.* 1. *tit.* 16. *leg.* 2. *gloſſ.* 5.
num. 1. *& ſeqq.* Attamen debitor ſtipulari ab altero poteſt,
† quòd ſoluat creditori ſuo, quia valdè ſua intereſt, vt libe- 149
retur à debitis ſuis, vt eſt text. *in d. l. ſtipulatio iſta, §. ſi ſtipu-
let. & §. ſi quis inſulam, & l. liber homo, §. fin. ff. de verb. oblig.
l. debitor. Cod. de pact.* Gomeſ. *variar. reſol. tom.* 2. *reſolut.* 11.
ſub num. 15. *verſ. ſecundus caſus*, Gabr. *de verb. oblig. concl.* 1.
nu. 62. *verſ. ſecundò infertur*, Card. Mantic. *de tacit. & ambig.
conuent. lib.* 14. *tit.* 28. *num.* 4. *&* 5. *& num.* 14.

Vbi declarat procedere hanc ſtipulationem, dummodò
† verba obligationis collata ſint in perſonam ſtipulatoris, & 150
executiua in perſonam creditoris, & prædictos DD. ſecu-
ta eſt Rota *in cauſa Leodien. Pecuniaria* 28. *Iunij* 1648. *co-
ram bon. mem. Bichio, §. Nec ipſe*, ibi, *debitor ab altero ſtipula-
ri poteſt, quod ſoluat creditori ſuo, quia ſua intereſt, vt libere-
tur, &c.* Vbi etiam additur, quòd licet ex ea ſtipulatione
actio

Digitized by Google

actio regulariter acquiratur ſoli debitori, & non creditori,
151 ſeu alteri, vt obſeruat Duaren. in dict. leg. ſtipulatio iſta col.
fin. §. ex his, verſ. ex his, ff. de verbor. oblig. Gomeſ. dict. cap.
11. ſub num. 18. verſic. non vt quæratur, Caldaſ. recept. ſentent.
lib. 1. cap. 1. ſub num. 18. verſ. ſtipulatio autem. Nihilominus in
caſu illo, quia accollatores in vim accollationis partem de-
152 biti ſoluerunt, eoſdem creditores totius agnouerunt, l. ſi cui
res, & ibi Bart. ff. de legat. 2. l. ſi quidem 24. verſ. ſi verò certam,
Cod. de tranſact. Dec. conſ. 918. num. 2. Gratian. diſcept. forenſ.
cap. 524. num. 38. & ſeqq. ibi, terminus fuit captus pro reſiduo
executionis, quia in totum eſt approbata executio, &c. cum
alijs allegatis per Rotam coram Vrgellen. dec. 324. nu. 4. & 5.
153 ibi, ſoluens partem † debiti vniuerſum debitum, dicitur agno-
ſcere, &c. & idem fuit reſponſum in cauſa Romana Reinte-
grationis 23. Iunij 1643. coram Reuerendiſſimo Patauino, &
in puncto, quòd creditores agere poſſunt contra accollato-
154 rem, † qui partem debiti ſoluit, differit Giurb. dec. 62. nu. 23.
ſed ne domum redire obliuiſcat, ideò ad nos.

Quòd enim dixi ſupra num. 135. quòd probare debens ali-
quem ex re ſibi tradita factum eſſe locupletiorem, vt non
155 † liberetur ab hoc onere ex præſumptionibus, ſed deducere
debeat ſpeciem ipſam locupletationis, plures DD. id aſſerue-
runt, & preſertim Becc. dict. conſ. 95. ſub num. 26. ibi, & ſimul
etiam ſpeciem locupletationis deducat, &c. Surd. dict. conſil.
290. num. 50. ibi, probandam eſſe locupletationis ſpeciem, &c.
cum alijs plenè adductis per Claud. ad Bertazzol. conſ. 878. in
littera B. §. Contraria opinio, ibi, debet deducere ſpeciem locu-
pletationis cùm non ſufficiat probare, quòd in ſuos vſus con-
uerterit, &c. cum ibi plenè allegatis, & addo Steph. Gra-
tian. diſceptat. forenſ. cap. 101. num. 8. ibi, amplius non ſolum
debet probari, quòd ſit factus locupletior, ſed etiam eſſet pro-
banda ſpecies locupletationis, &c. & cap. 422. num. 6. ibi, nec
ſufficere probare, quem eſſe factum locupletiorem, ſed etiam
probanda erit ſpecies locupletationis, &c. & cap. 576. nu. 32.
ibi, eſt probanda ſpecies locupletanis, &c.

Quare niſi plenè, & concludenter fuerit probata dicta
verſio in vtilitatem mulieris, vel minoris, & quidem in
ſpecie per contrahentes cum eis, ſine debitis ſolemnitatibus
vana erit eorum prætenſio. Inſuper etiam concludenter
156 docere tenentur, quòd ſolutio † eiſdem facta fuerit effe-
ctiuè, aliàs nihil fit, quare ſat non erit ad probandam di-
ctam effectiuam ſolutionem pecuniarum ordo eiſdem da-
tus, & directus alicui Capſerio, veluti Sacro Monti Pieta-
tis Vrbis. Concedo quidem, quòd cedula bancharia habeat
vim ſolutionis, ac debitoris tradentis liberationem impor-
tet, & ſanè in pecunia numerata, ex famigerata doctrina
Bart. in l. ſi ſoluturus 39. num. 5. ff. de ſolut. cum alijs allegatis
per Maur. in tract. de ſolut. cap. 2. §. 8. nu. 2. ibi, cedula bancha-
ria pro ſolutione cum pecunia numerata facta habetur, &c.

Hinc eſt, quantumuis Bulla fel. rec. Pij V. omninò requi-
rat in creatione Cenſuum, veram, & realem numerationem
157 pecuniarum, tamen illi ſatisfactum † dicitur per traditio-
nem cedulæ banchariæ, quaſi illa habeat vim ſolutionis fa-
ctæ cum numerata pecunia, vt ſæpiùs reſpondit Rota,
& præſertim in cauſa Beneuentana Cenſus 29. Martij 1593.
coram bon. mem. Cardin. Pamphil. eſt dec. 103. poſt Cenc. de
cenſib. num. 7. ibi, quia per dationem cedulæ, quæ habet vim ſo-
lutionis dicitur ſatisfactum Bullæ, apud eundem Cenc. de
cenſib. par. 2. cap. 1. quæſt. 1. art. 7. à nu. 3. vbi id comprobat,
aliaſque deciſiones Rotales refert, & deindè pluries ſic quo-
que fuit reſponſum à Rota, & præſertim coram bon. mem.
Merlino dec. 173. num. 6. ibi, in actu celebrationis inſtrumenti
cenſus fuerat conſignata cedula bancharia habens vim ſolutio-
nis, &c. & coram R. P. D. Veroſpio in cauſa Romana Sal-
uiani 4. Martij 1644. §. Nec etiam, ibi, in impoſitione cenſus
non fuit numeratum pretium integrum coram Notario, & Te-
ſtibus, vt ſub pœna nullitatis ſancitum eſt in Bulla Pij V. ſu-
per creatione Cenſus, quia illi ſatisfactum dici debet median-
te Ordine Sacro Monti Pietatis directo, &c. cum alijs deci-
ſionibus ibi relatis, necnon in cauſa Licien. Cenſus 18. Maij
1654. coram R. P. D. Priolo, §. Pro alijs, ibi, cedula bancharie
habet vim ſolutionis ad hoc, vt per eam dicatur adimpletam
eiuſdem Conſtitutionis formam, &c.

Veruntamen predicta concluſio non eſt ita ſimpliciter in-
telligenda, ſed cùm ſua declaratione, vt tunc ſit vera,
quando Campſor, cui eſt directa cedula bancharia, præuia
158 ſubſcriptione atteſtatur, † quòd pecunię in cedula conten-
ta, penes ipſum ſunt depoſitaæ ad creditum ipſius recipien-
tis, nam tunc dicta cedula ob eiuſdem irreuocabilitatem
æquipollet veræ ſolutioni, vt benè conſiderauit Rota co-
ram R. P. D. Veroſpio in cauſa Romana Saluiani 31. Ianua-
rij 1646. §. Non obſtat, ibi, poſtquam cedula fuit per Campſo-
rem acceptata redditur irreuocabilis, & conſequenter veræ ſo-
lutioni æquiparatur, &c. & ſic excludit omnem fraudis ſuſpi-
cionem, vt declarauit poſt Bellon. & alios D. Regens Capyc.
Latr. conſult. 70. num. 36. ibi, tunc ſufficit ſi conſignetur cedula
bancharia pro ſolutione cenſus, quando illa fuit ſignata à Cam-
pſore ante verò acceptationem non habet vim ſolutionis, &c.
& benè deduxit Rota coram bon. mem. Pirouano in cauſa
Interamnen. Cenſus 27. Ianuarij 1623. impreſſ. eſt apud Cenc.
de cenſib. ſecundum vltim. impreſſ. deciſ. 435. ante num. 1. cum
alijs deciſionibus relatis per Beltramin. in annotat. ad deciſ.
fel. recor. Gregor. XV. 347. ſub nu. 19. ibi, non procedere, quan-
do cedula contineret tantùm promiſſionem de ſoluendo, &c. &
fuit ponderatum coram bon. mem. Nauarro in cauſa Roma-
na Pretij Vaccarum 20. Iunij 1622. quàm deciſionem retuli
ſupra in par. 4. recent. tom. 3. dec. 413. num. 6. ibi, nam non ad-
fuerunt neceſſaria requiſita in conſignatione cedulæ ad hoc, &c.
& coram R. P. D. Veroſpio in dict. cauſa Romana Saluiani 4.
Martij 1644. §. Vt licet, ibi, vt cedula vim ſolutionis obtineat,
continere debet nouationem, vel per viam delegationis, vel no-
uationis, &c. & Magiſtraliter dictum fuit coram R. P. D.
Priolo in dict. Licien. Cenſus 18. Maij 1594. §. Pro alijs, ibi,
attamen id procedit in cedula per Campſorem ſubſcriptam
cum atteſtatione, quòd pecunia penes ipſum depoſita in credi-
tum talis, &c. quæ deciſio poſteà fuit confirmata coram
eodem ſub die 7. Maij 1655. §. Poſteriores, ibi, fuiſſe datum
ſimplicem ordinem, qui non æquipollet veræ, ac reali nume-
rationi, &c. In quibus deciſionibus etiam reſpondetur ad
deciſionem in cauſa Romana Saluiani 31. Ianuarij 1646. co-
ram R. P. D. Veroſpio. Vbi ſimplex ordo, abſq; alia ſubſcri-
ptione bancharij, tanquam validus fuit admiſſus.

Et in puncto caſus noſtri, nempè contrahentis cum mu-
liere ſine ſolemnitatibus à Statuto Vrbis lib. 1. cap. 151. requi-
ſitis, volentis probare ſolutionem † pecuniarum eidem 159
factarum, mediante ſimplici ordine directo Sacro Monti
Pietatis, vt ſic vti ordo ſimplex, nullatenus probet ipſam
actualem ſolutionem, fuit reſponſum per Rotam coram
R. P. D. Veroſpio in cauſa Romana Domus 14. Maij 1657. §.
De huiuſmodi, ibi, licèt cedula habet vim ſolutionis, tamen ha-
bet locum in eo caſu, cui illa eſt directa præuia ſubſcriptione,
&c. Vbi quoque aſſeritur, quòd aliàs talis Ordo ſimplex di-
rectus alicui Bancho † tantùm contineret, quantum man- 160
datum ad exigendum, quòd facili negotio poteſt reuocari
per tradentem, ſcilicet vel mediante nouo ordine, vel præ-
uentiua exactione deludi, vndè illa ordinis traditio, & ac-
ceptatio non † habent effectum ſolutionis, nec cauſant libe- 161
rationem, niſi ſecuta reali pecuniarum ſolutione. Nam &
exitus acta probauit in caſu prædictæ deciſionis, nam in
illomet die, quo fuit ſtipulatus contractus, & fuit traditus
Ordo directus Sacro Monti Pietatis pro exburſatione pecu-
niarum, illo etiammet die, per principalem, qui dedit ordi-
nem, fuit exacta illa pecunia, quæ exiſtebat in prædicto
Monte.

Sed tempus iam eſt inijcere frenum huic amplæ Annota-
tioni, & illud tantùm, quaſi pro ſigillo apponam, hor-
tando omnes, qui ex contractibus celebrandis cum Mi-
noribus, vel Mulieribus aliquid ſuperlucrari intendunt, vt
vigili oculo ſtent in prædictis contractibus omnes, & ſingu-
las ſolemnitates à Legibus, vel Statutis locorum requiſitas
curioſè adhibeant, & maximè ſi dicta Statuta roborata
reperiantur ſtricto vinculo decreti irritantis, aliàs ſi repe-
riantur prætermiſſæ † magno ſe exponunt periculo, quo- 162
niam ferro viam aperit, qui per contraria ſapit.

Nam prætermiſſo, quòd prædicti ſic ſine ſolemnitati-
bus contrahentes cum Mulieribus, vel Minoribus, à iure
† habeantur tanquam doloſi, & fraudolenti, cùm dolus, 163
& fraus præſumatur in eis, qui relictis ſolemnitatibus à iu-
re requiſitis mercantur, iuxta text. in cap. qui 82. ibi, qui
contra iura mercatur bonam fidem præſumitur, non habere,
&c. de reg. iur. in 6. & in l. quemadmodum, C. de agr. & cenſit.
lib. 11. & in l. nulli, Cod. de muner. lib. 12. cum alijs in terminis
allegatis per Mangon. deciſ. Lucen. dec. 13. à nu. 29. ibi, actum
obligatorium faciens cum Minore, ſine ſolemnitatibus, præſu-
mitur eſſe in dolo, & mala fide, &c. & ſubdit, quòd iſta eſt
præſumptio Iuris, de Iure, † quæ non admittit probatio- 164
nes contrarias, & in puncto contrahentium ſine ſolem-
nitatibus Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. vt pręſumantur in dolo,
ſæpiùs reſpondit Rota, & præſertim coram R. P. D. Mel-
tio in cauſa Romana Fructuum Cenſus 12. Decembris 1650.
§. Minus,

§. *minus*, ibi, *ſtante dolo, qui in contractu geſto cum minore ſine ſolemnitate præſumitur interueniſſe, &c.*

Sed vlteriùs, quòd peius ſanè eſt, maximè ſi ſimus in
165 perſonis, † qui à pecunia dominantur, qui eo pauperiores
ſunt, quo ditiores, & ſicut currus malè vnctus, quantò plus
onus ducit, tantò maiorem ſtrepitum facit, ita & Auari,
qui ſunt currus Diaboli, tantò plus conqueruntur nihil ha-
bere, quantò plus habent, quia pecunia auaritiam non ſa-
tiat, ſed irritat, & maiorem ignem accendit, ſicuti accideret
166 illi, qui ad ardentem ſitim ſibi explendam cibos ſalſos deuo-
raret. Plura contra prædictos, qui ſemper quærunt, & in-
uentis miſerè abſtinent, latè congeſſi *in meis reſolution. pra-
cticabil. in prælud.* & præſertim *à num.* 281. *vſque ad nu.* 452.
vbi acriter, & ſeuerè eoſdem præſtrinxi, ſed omnia inaniter.

Nam iſti poſſunt æquati illis, qui à canibus rabidis morſi
ſunt, nam talibus ſecundum Dioſcoridem *lib.* 6. *cap.* 13.
Periculum ineuitabile manet, quorum acerba mala narrat
lib. 2. *cap.* 19. & ſubiungit de his. *Nullum ſeruatum vidimus,*
167 & ſummoperè admiratur *Euademum*, referre quemdam
à tantò morbo conualuiſſe. Et licèt Galen. *in lib. ad ſolo*, ad-
ducat multa remedia, tamen nullum eſt tutum. Quare
ſic poteſt dici de Auaris, nam iſti non minus, quàm illi
difficulter ſanantur, quia teſte S. Aſterio *homil.* 3. aduerſus
Auaros. *Auaritiæ morbus eiuſmodi malum eſt, vt vix eo,
quis liberari poſſit*, reliqua copioſè congeſſi in dicto prælud.
à num. 375. vſque ad *num.* 391.

Quare perſiſtendo in terminis, non ſolùm vt dicebam
contrahentes cum Minoribus, vel Mulieribus ſine debitis
ſolemnitatibus à Iure præſumuntur doloſi, & fraudolenti,
168 ſed multoties tenui † filo pendente, ne pecunia mulieribus,
vel minoribus conſignata amittant, & ſic rem cùm fru-
ctibus deplorent. Nam detecta nullitate contractus, quia
cùm debitis ſolemnitatibus non fuerunt celebrati, tunc mi-
nores, vel mulieres non tenentur ad reſtitutionem acce-
ptorum, niſi per contrahentes cùm illis plenè, & conclu-
169 denter fuerit probatum, quòd ex pecunia eiſdem data fue-
runt effecti locupletiores, & quidem in ſpecie docere de
ipſa locupletatione, vt ſatis docui ſupra *à num.* 131. Peri-
170 culo enim, qui ſe exponit peribit † in illo, cùm & temeritas
ſit periculis ſe offerre, nam & ipſa temeritas rarò eſt felix.
Agenda enim omnia cautè ſunt, quia ſic in nihilo quis dam-
nificabitur, vt ſatis verum eſt, & ratiocinata eſt Rota *ſu-
pra par.* 5. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 4. *num.* 16. *verſ. ex quibus cautè
omnia agens, nihil poterit damnificari, &c.*

Mente quoque ſæpè reuoluatur aureum illud monitum
relictum ab inſigni illo Philoſopho, qui Athenis in publica
171 platea aſportare fecit ſcamnum, † & ſuper eo magnum
ſcrinium poſuit intra quod alia ſcrinia erant, cùm appenſa
Inſcriptione, *Hinc ſapientia venditur*, & conuocato nu-
meroſo populo videndi, & emendi ergo, tam nobilem mer-
cem ſapientiæ, quæ eſt regula directiua humanæ vitæ.

O quàm pulchra, atque inæſtimabilis eſt Sapientia,
172 vndè Alphonſus Aragonum Rex, gemma † Regum cùm
fuiſſet interrogatus à quodam ſuo familiari intimo, quo-
modò tot diuitijs inundans poſſet eſſe pauper, cui prudenter
Rex reſpondit: *Si Sapientia venderetur, nam ſi daretur
caſus iſte, paratus eſſem me, omnibus bonis ſpoliari dummodò
emere poſſem cùm, nec ad hoc ſufficientes eſſent Regiæ Opes.*
Idque refert Panorm. *in proœm. lib.* 3. *de reb. geſtis Alphonſ.
Reg.* Sed ad nos. Tandem dictus Philoſophus viſo, tam
numeroſo concurſu omnibus ſcrinijs apertis, & peruentus
ad vltimum, quòd aureum erat, in quo repertum fuir ſe-
quens dogma.

In omnibus, quæ facturus es, cogita ſemper,
Quòd tibi poſſit accidere.

Nec fuit aliquis ex circumſtantibus, qui à Mercatore
137 deluſus, vel deriſus ſe tenuerit, omnes exiſtimantes † ſum-
mam eſſe ſapientiam præuidere, & prouidere futuris ſuc-
ceſſibus in ipſis exordijs humanarum actionum. *Cùm me-
lius ſit cauere, quàm pauere.* Prudenter enim agenti nihil
imputari debet, etiam quod negotium non ſuccedat, vel de-
terrimè cadat. Nam ſucceſſus non tam inſpicitur, quàm
conſilium. Euentus enim ſecundum Liuium *lib.* 11. eſt
ſtultorum Magiſter, & id iam vſu receptum eſſe, teſtatur
Caſſiador. *lib.* 45. itaque illa, quę feliciter eueniunt, dicatur
optimo conſilio geſta, aliàs è contra.

174 Plebeia † enim ingenia magis exemplis, quàm legibus,
vel ratione capiuntur contra text. *in leg. nemo* 13. *C. de ſent.
& in interlocut.* Plebs enim, ſeu vulgus iudicat ſecundum
concupiſcentiam, non rei veritatem, itaque ſimilis mihi vi-
detur illis Auibus, qui vt legi apud Plinium. Nos illos illu-
minat, dies verò excæcat. Vir autem prudens non euen-
tum, ſed rerum merita ſpectet, † rationem conſilij, non 175
ſucceſſum ponderat. Hinc in iure noſtro in maleficijs vo-
luntas, & non exitus attenditur.

Vndè Paulus I. C. *lib.* 5. *ſentent.* conſilium vniuſcuiuſque
non factum puniendum eſſe dixit. Nunquam enim mens
exitu æſtimanda venit. Quamobrem, qui caſu, aut impru-
dentia, ſiue etiam facti ignorantia non de † induſtria, aut 176
doloſè, quidquam commiſerunt, aut non puniuntur, aut
leuius puniri debent, *l.* 1. §. *Diuus, ff. ad leg. Cornel. de Sicar.
& l. qui ædes, & l. ſi fortuito, ff. de incend. ruin. & naufrag. cap.
lator, & cap. dilectus, & cum duob. cap. ſeqq. de homicid. & leg.
abſentem, §. vltim. & l. Metrodorum, & leg. reſpiciendum, §.
delinquunt, & ibi gloſſ. notabilis, ff. de pœn.* in qua vltima lege
† eſt caſus de eo, qui dum veneraretur, telo in feram miſſo, 177
hominem interemit. Sed quia id eſſet nunquam terminare,
& memor quod me reperior in domo aliena, ideòque hic
penitùs abrumpo filum.

Paulus Rubeus.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Romana Domus.

Veneris 12. *Nouembris* 1638.

ARGVMENTVM.

Caducato teſtamento per prædeceſſum hæredis ante teſtatorem, illud vires aſſumere non poteſt ex ſubſequenti gradu ſubſtitutionis vulgaris, ſi teſtator eam reſtrinxit ad ſolum vſumfructum rei particularis, etiamſi nullum alium cohæredem ſubſtitutum adiunxerit. Vſusfructus non autem proprietas cenſetur relictus, ſi teſtator dixit, quòd legatarius non debeat ſuper re legata moleſtari. Teſtator ſi proximiores inſtituit, & remotiores excluſit non propter odium, ſed cauſa proxiorum remotiores dicitur excluſiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum remanet caducum per mortem hæredis ante teſtatorem, & num.* 18.

2 *Teſtator præſumitur inteſtatus decedere voluiſſe, ſi poſt primum teſtamentum caducum, aliud non condidit, & num.* 15.

3 *Prohibitio alicui facta in caſum mortis teſtatoris cùm teſtamento, non cenſetur repetita, ſi ille ab inteſtato decedat.*

4 *Teſtamentum caducatum in primo gradu poteſt aſſumere vires à ſecundo gradu ſubſtitutionis vulgaris.*
Limita ſi vulgaris ſubſtitutio ad ſolùm vſumfructum rei particularis fuerit reſtricta, num. ſeqq.
Subſtitutus vulgaris, ſi morte præuentus adire non poteſt, ille efficitur inſtitutus, num. 4. *&* 5. *vbi limita.*

5 *Voluntatis quæſtio non admittitur, vbi verba teſtatoris ſunt clara.*

6 *Legatario, vel fideicommiſſario particulari non accreſcit tota hæreditas, ſi nullus hæres ſit, vel per prædeceſſum defecerit.*

7 *Legatarij, & fideicommiſſarij particulares dicuntur omni reali disiunctione disiuncti ab hæreditate vniuerſali.*

8 *Vſufructu alicui legato, etiam cùm hoc, quòd ſuper eo non debeat moleſtari, intelligitur durante vita legatarij.*

9 *Teſtator ſi dixit, quòd legatarius ſuper re legata non debeat moleſtari, dicitur ſolùm vſumfructum legaſſe, & quare communio parit diſcordias, num.* 9.

10 *Prohibitio teſtatoris, quòd legatarius ſuper re legata non moleſtetur, ceſſat ſi illi proprietatem cùm vſufructu legaſſet.*

11 *Obſeruantia ſubſecuta benè declarat factum, ita ſe à principio habuiſſe.*

12 *Obſeruantia attendi debet etiam in materia reuocationis teſtamenti.*

13 *Teſtis vnicus nullum facit probationis gradum.*

14 *Excluſio à teſtatore facta, ſi ad aliam cauſam poteſt referri.*

ferri, non dici poteſt quod fuerit per odium facta, & ſup. num. 13.
Excluſio remotioris non ad cauſam odij, ſed propter proximiores facta præſumitur, num. 14.
15 *Odium dicitur remiſiſſe teſtator, ſi teſtamento caducato, aliud non condidit cùm condere potuiſſet.*
16 *Odium cenſetur remiſſum, ſi teſtator cum omnibus Sacramentis deceſſit, & num. 18. vbi amplia.*
17 *Odium ex cauſa leui emanatum faciliùs remiſſum cenſetur.*
18 *Vſusfructus legatus vſufructuarij morte finitur.*
19 *Hæredi ab inteſtato venienti competit immiſſio in bonis hæreditarijs, ex interdicto quorum bonorum.*

DECICIO LXXXII.

PErenti Franciſcæ Chriſtianæ immiſſionem ſuper domo,
& bonis, de quibus agitur, vti nepti ſuccedenti ab in-
teſtato Tulliæ de Fabianis ſe oppoſuerunt DD. Franciſcus,
& Ioſephus de Bacciottis hæredes quondam Turini Bac-
ciotti, cui d. Tullia ex teſtamento reliquerat vſumfructum
d. domus, & bonorum prætendentes ſub prædicto legato
fuiſſe comprehenſam etiam domus proprietatem, vel in
omnem euentum Franciſcam vnà cum alijs de Chriſtianis
fuiſſe propter odium excluſam in d. teſtamento Tnlliæ, &
ideò ei immiſſionem non competere, & conſequenter ipſis
de Bacciottis tanquam reis, & poſſeſſoribus ſufficere vin-
cere per non ius actoris. His tamen non obſtantibus cùm
fuerit pro immiſſione ad fauorem Franciſcæ prolata ſenten-
tia, & cauſa per appellationem ad Rotam deuoluta dubi-
taui, an teſtamentum Tulliæ obſtaret Franciſcæ, itaut illi
eſſet deneganda immiſſio, & DD. teſtamentum non obſta-
re, & proindè immiſſionem dandam eſſe reſponderunt.
Ratio reſolutionis fuit, quia per prædeceſſum Pantaſileę
1 hæredis inſtitutæ in d. teſtamento, idem teſtamentum † ca-
ducatum remanſit, *l. ſi nemo q. ff. de teſtam. tut. l. ea quam, C.
de fideicommiſſ.* & ideò cùm in eo nulli legantur ſubſtituti, &
poſt modum non appareat, quòd d. Tullia nouum condide-
rit teſtamentum, prout potuiſſet, proculdubio cenſetur de-
2 cedere voluiſſe † ab inteſtato, *l. 1. §. cum autem, Cod. de caduc.
tollend. §. 1. inſtit. quib. mod. teſtam. infirment.*
Non obſtat, quòd Tullia in d. ſuo teſtamento reliquerit
d. Franciſcæ iulios quinque cum prohibitione quod in bonis,
& hæreditate ipſius nihil aliud petere, vel quauis cauſa,
& occaſione prætendere poſſet, *& Summario illorum de
Bacciottis num.* 3. quoniam talis prohibitio, tanquam facta
3 in caſu teſtamentariæ ſucceſſionis, † non cenſetur repetita
in caſu ſucceſſionis ab inteſtato. Ita in ſpecie *ex leg. Paulo
Callimaco* §. 1. & ex Bart. *in l. quoties, §. ſi duo num.* 5. conſul-
uit Gabr. *conſ.* 129. *num.* 9. *vol.* 1. referens Corn. *conſ.* 148. *nu.*
14. *vol.* 2. & dixit Rota *in hac eadem cauſa ſub die* 10. *Ianua-
rij* 1620. *coram Seleucien.*
Prout non valet dicere Turinum fuiſſe ſubſtitutum per
vulgarem Pantaſileæ, quæ prædeceſſit teſtatrici, & pro-
pterea teſtamentum caducatum vires aſſumat à ſubſtitutio-
4 ne † vulgari, & Turinus ex ſubſtitutus euaſerit inſtitutus,
iuxta diſpoſitionem *l. vnic. §. pro ſecundo*, vbi gloſſ. *in verb. ſub-
ſtitutus, Cod. de caduc. tollend.* Bart. *in l. 1. num.* 28. *verſic. ſiue
primus ſit excluſus de vulgar.*
Quia contrarium probatur ex expreſſis verbis teſtatricis,
ibi, *& caſu quo ipſe D. Turinus ſuperuiueret infraſcriptæ eius
hæredi tunc, & eo caſu ei reliquit vſumfructum domus, in*
5 *qua ipſa teſtatrix inhabitat*, & ſic patet, † quòd concluſio
non applicatur, dum verba teſtatoris ſunt clara, & ex-
preſsè loquuntur de vſufructu, non eſt admittenda volunta-
tis quæſtio, per text. *in leg. ille, aut ille* 25. *§. cum in verbis*,
vbi gloſſ. & Doct. *ff. de leg.* 3. *& leg. non aliter* 69. *ff. eod. &
facit l. voluntatis* 7. vbi gloſſ. *verb. Iudicis, Cod. de fideicom-
miſſ.* maximè cum teſtatrix proceſſerit per modum diſpoſi-
tionis particularis ante inſtitutionem hęredis, relinquendo
Turino inter legata vſumfructum domus, de qua agitur,
6 quo caſu legatario, vel fideicommiſſario † non accreſcit
tota hæreditas, etiamſi nullus hæres adſit, vel per præde-
ceſſum defecerit, Bart. *in leg. ex facto* 35. *num.* 2. *ff. de hæ-
red. inſtitut. & §. quartam num.* 7. *inſtitut. de inoffícioſ. teſta-
ment.* Bald. *in authen. nouiſſima num.* 2. *Cod. de inofficioſ. te-
ſtament.* Ruin. *conſil.* 190. *num.* 7. *vol.* 2. Crauett. *conſil.* 856.
num. 17. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 34. *num.* 55. *verſ. ra-
tio*, latè Bellon. *de iur. accreſc. cap.* 7. *quæſt.* 11. *num.* 1. *cum
ſeqq.* Et ratio eſt, quia legatarij rei particularis dicuntur om-
ni reali diſiunctione diſiuncti reſpectu hæredis vniuerſalis.

Ita Rota ſequendo † doctrin. Rip. *in leg. re coniunct. num.* 71. [7]
de leg. 3. *in Caeſenaten. hæreditatis* 19. *Nouembris* 1631. *co-
ram R. P. D. meo Patrono.*
Nec vlla vis fieri poteſt in verbis ſequentibus, ibi, *à qua
voluit à nemine eum poſſe repelli, aut alio quouis modo ſuper
illa moleſtari*; nam vltra quod ea intelligenda ſunt, † ipſo [8]
legatario viuente, vt per Menoch. *conſil.* 1167. *num.* 3. *in
fin. vol.* 12. potius retorquentur, & oſtendunt teſtatricem
intellexiſſe de mero vſufructu, licèt de eo nullam feciſſet
mentionem. Siquidem ſi relinquebatur proprietas cum
vſufructu, † non erat opus alia prohibitione, quia ceſſan- [9]
te communione, ex qua ſolent oriri diſcordiæ, *leg. cum pa-
ter, §. dulciſſimis de leg.* 2. *l. fin. §. in re communi, ff. de ſer-
uit. Vrbanor. prædior. & leg. qui neque, §. fin. ff. de reb. eorum.*
Ceſſat etiam occaſio † vſufructuarium moleſtandi, Dec. [10]
conſil. 278. *num.* 5. Cæphal. *conſil.* 37. *num.* 33. *vol.* 1. Me-
noch. *dict. conſil.* 1167. *num.* 1. *&* 2. *& præſumpt.* 134. *num.*
17. *lib.* 4. Idque optimè agnouit legatarius, dum egit pro
conſecutione legati, & acquieuit deciſioni Rotali, vbi fir-
matum exiſtit ei deberi ſimpliciter legatum vſusfructus, quę
obſeruantia ſubſequuta benè declarat † factum, ita ſe ha- [11]
buiſſe ab initio, quatenus eſſet dubium, *leg. quadam de reb.
dub.* Bart. *conſil.* 59. *num.* 6. Aymon. *conſ.* 101. *num.* 3. & eſ-
ſet attendenda, vt in materia reuocationis teſtamenti, di- [12]
xit Rota coram Papa Greg. XV. *dec.* 446. *num.* 13.
Minùs releuat prætenſum odium conſideratum in Tullia
teſtatrice contra Franciſcam, & alios de Chriſtianis, quòd
probare conantur teſtes pro Bacciottis dati in eorum *Sum-
mario num.* 6. *&* 7. quia re vera DD. viſum fuit ex dd. teſti-
bus prædictum odium non probari, itaut teſtatrix illius cau-
ſa voluerit Franciſcam, & ſorores ſua hæreditate priuare,
non enim deponunt de aliqua cauſa odij capitalis. Imò fa-
tentur, quòd illi de Chriſtianis ipſius teſtatricis domum fre-
quentabant, & occurrentes per viam inuicem loquebantur.
Et licet ſecundus teſtis *Summar. num.* 7. aſſerat, quòd illi de
Chriſtianis obloquebantur de honeſtate teſtatricis, tamen
cùm ſit vnicus, nullum facit † probationis gradum, *cap. li- [13]
cet, cap. veniens, cap. iniurandi de teſtib.*
Vndè dum adeſt alia cauſa, ad quam excluſio referri po-
teſt, quæ eſt exiſtentia Pantaſileę ſororis teſtatricis, & ſic
vti proximioris magis dilectę venit dicendum, † quòd prę- [14]
dicta excluſio procederet viuente Pantaſilea hærede inſtitu-
ta, non autem ſimpliciter, & abſolutè, & in caſu quo illa
prædeceſſiſſet, idque confirmatur ex eo, quòd teſtatrix ſu-
peruixit Pantaſileæ per integrum ferè annum, vt apparet
ex fide obitus vtriuſque, & datur *in Summar. Franciſcæ
num.* 2. *&* 3. Quo medio tempore, ſi voluiſſet illos de
Chriſtianis excludere faciliùs potuiſſet aliud condere teſta-
mentum, quòd cùm non fecerit, ſignum eſt euidens vo-
luiſſe ab inteſtato decedere, & quod eius neptes vti proxi- [15]
miores ſuccederent, & odiumque, ſi quod habuiſſet, illis
remiſiſſe cenſetur. Ita in puncto notant *in l. fratres* 27. *C.
de inofficioſ. teſtam.* Bart. *num.* 6. Bald. *num.* 11. Iaſon. *num.* 9.
Peregrin. *de iur. Fiſc. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 14. *& tit.* 8. *num.* 9. Bel-
lon. iun. *de iur. accreſc. cap.* 7. *quæſt.* 57. *num.* 18.
Tantò magis cùm d. Tullia deceſſerit, receptis prius con-
feſſionis, & Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentis, vt atte-
ſtatur Parochus, & teſtes datis *in Summario Franciſcæ nu.* 6.
quo caſu faciliùs dicitur † prętenſum odium fuiſſe remiſſum, [16]
Bald. *in l. ad quod pauperibus num.* 34. *Cod. de Epiſcop. & Cler.*
Peregr. *de iur. Fiſc. lib.* 3. *tit.* 13. *num.* 9. Mantic. *de coniectur.
lib.* 6. *tit.* 10. *num.* 8. Bellon. *de iur. accreſc. d. qu.* 57. *num.* 20.
& tranſit ſine difficultate, dum odium procedit, prout † hic [17]
ex cauſa leui, Bellon. *vbi ſupra num.* 36.
Ex quibus cùm conſtet teſtamentum Tulliæ fuiſſe per
prædeceſſum hęredis caducatum, legatum Turini reſtrictum
ad merum vſumfructum, qui † morte finitur, *§. finitur in- [18]
ſtit. de vſufruct.* Natt. *conſ.* 409. *num.* 3. *&* 6. Caſtill. *de vſu-
fruct. cap.* 60. *num.* 7. Et Franciſcam per odium non fuiſſe
excluſam, meritò dixerunt Domini eidem Franciſcæ teſta-
mentum non obſtare, ipſique immiſſionem ex interdicto
quorum bonorum eſſe concedendam vti † venienti ab inte- [19]
ſtato *l.* 1. vbi Doct. *C. de interdict. quorum bonorum.*
Et ſic deciſum, vtraque parte informante, &c.

Infra ſub die 8. *Aprilis* 1639. *habetur alia deciſio in hac
cauſa.*

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Burgeñ. Beneficiorum.

Luna 15. Nouembris 1638.

ARGVMENTVM.

Gratioſæ ſubrogationis materia doctiſſimè enucleatur ad inueſtigandum, an in duorum locum ſubrogatus poſſeſſionem ex perſona vnius, ius verò ex perſona alterius, vel totum ius, & poſſeſſionem ab vno tantùm deſumere valeat. Poſſeſſio beneficij capta nomine Cameræ ipſi prouiſo, non autem Commiſſario, qui nudum tantùm miniſterium habet ſuffragatur.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatus alternatiuè ad ius, & poſſeſſionem duorum poteſt deſumere in perſonas ex vnius, & poſſeſſionem ex perſona alterius, & num. 18. cum ſeqq. & nu. 23. & ſeqq.*

2 *Poſſeſſio beneficij, quàm habebat defunctus transfertur in ſubrogatum in illius iura.*

3 *Poſſeſſionem alterius partis probat confeſſio facta in precibus.*

4 *Subrogatio gratioſa litteris non expeditis effectum gratioſæ ſubrogationis operare non poteſt.*

Dictiones, tam, & quàm cuiuslibet, quilibet, & quomodolibet, *ſunt alternatiuæ ſub num.* 4.

5 *Dictio*, forſan, *ſtat dubitatiuè, & nihil certè firmat.*

6 *Verba ſolent impropriari ad euitandam contrarietatem.*

7 *Subrogatus alternatiuè ad poſseſſionem duorum, ſufficit quod probet poſseſſionem vnius tantùm.*

Alternatiuorum vnam tantùm ſufficit partem eſse veram, num. 7.

8 *Subrogatus aſſumit naturam, & repræſentat perſonam ſubrogati.*

9 *Subrogatus conſequi poteſt totum id, quòd poterat conſequi ille, in cuius locum ſubrogatus fuit.*

10 *Subrogatus poteſt immiſſionem conſequi, quàm obtinere poterat ille, in cuius locum ſubrogatus fuit, & n. 12.*

11 *Poſseſſio capta nomine Cameræ ſuffragatur prouiſo Apoſtolico.*

Commiſsarius Cameræ in poſseſſione, quæ nomine Cameræ accipitur, nudum miniſterium habet, nu. 11.

13 *Poſseſſione capta nomine Cameræ, prouiſus Apoſtolicus non debet ampliùs poſseſſionem Cameræ, ſed tantùm à Commiſsario Cameræ ceſſionem obtinere.*

14 *Subrogatus totam gratiam iuſtificare tenetur, & ſic via ordinaria, non exequutiua immiſſionem conſequi poteſt, ſi fuerit ſubrogatus in iuribus defuncti non poſſidentis ibidem, & num. 21. 23. vbi vide.*

15 *Subrogatus in iuribus defuncti, ac etiam ad exequutionem Breuis per eundem obtenti, ſolam clauſulam*, conſtito, *iuſtificare debet, & num. ſeqq.*

17 *Subrogatus gratioſè ad actionem, & proſequutionem ſpolij in perſonam anteceſſoris commiſſi, ſolùm ſpolium probare tenetur.*

18 *Subrogatus gratioſè in iuribus defuncti in iudicio poſseſſorio ius auctoris iuſtificare non tenetur.*

22 *In ſubrogationibus, quæ fiunt in iuribus defuncti tot gratiæ eſse dicuntur, quot ſunt clauſulæ in eis appoſitæ.*

25 *Subrogatus alternatiuè ad ius, & poſseſſionem duorum, poteſt totum ius ex perſona vnius tantùm deſumere, & num. ſeqq.*

Papæ poteſtas in beneficialibus eſt ampliſſima.

DECISIO LXXXIII.

PErſtiterunt DD. in deciſis ſub die 21. Maij præteriti, qua reſolutum fuit D. Franciſco Vacchæ danda eſſe immiſſionem vigore ſubrogationis gratioſæ in poſſeſſionem beneficiorum, de quibus agitur, cùm tria requiſita ad effectum illam obtinendi neceſſaria nimirum. Obitus Azeuedi primo loco defuncti in poſſeſſione dictorum beneficiorum reſeruatio, & Clericatus Franciſci ſubrogati ſint concludenter iuſtificata ex rationibus, & fundamentis in dicta deciſione deductis, quæ adhuc hodie ſubſiſtere viſa fuerunt.

Non obſtant exceptiones oppoſitæ contra perſonas, & dicta teſtium deponentium d. Azeuedum obijſſe in menſe Octobris reſeruato Sede Archiepiſcopali Burgeñ. vacante, eumque beneficia, de quibus agitur, vſque ad obitum poſſediſſe. Quoniam illæ ex qualitate dictorum teſtium, eorumque depoſitione, quæ hodie fideliter, & integræ fuit exhibita, ſatis apertè tolluntur, cùm ferè omnes ſint curiales, optimæ famæ, & conditionis, ac formiter examinati in curia deponant de viſu certa ſcientia, ac de publica voce, & fama, quos propterea concludenter probare dictum fuit.

Nec poſſeſſio Azeuedi poteſt controuerti ex eo, quòd ipſe non reſideret in locis dictorum beneficiorum, tum quia dicta beneficia, vti ſimplicia perſonalem reſidentiam non requirunt. Tum etiam quia ex eius non reſidentia non benè infertur ad non poſſeſſionem, cùm ipſe potuerit ex cauſa ſtudij, vel alia legitima cauſa non reſidere, & nihilominus per eius miniſtros, procuratores, vel factores fructus dd. beneficiorum percipere, alioſq; actus poſſeſſorios agere, prout eum taliter poſſediſſe, & fructus percepiſſe deponunt prædicti teſtes.

Non obſtant ea, quæ iterùm hodie excitabantur ad probandum vacationem, ſeu reſeruationem per obitum d. Azeuedi prædefuncti fuiſſe conſumptam ex prouiſione Apoſtolica facta ad fauorem Bracamontis, ac proindè ſubrogationem ad ius, & poſſeſſionem Azeuedi, Franciſco ſubrogato non ſuffragari. Quoniam placuit reſponſio data in dicta deciſione *in* §. *non obſtat*, quòd vacatio nimirum, exceptionem aſſertæ conſumatæ vacationis ex perſona Azeuedi, quicquid ſit reſpectu iuris, reſpectu tamen poſſeſſionis, quę conſumpta non fuir, non obſtare, quia cùm d. Franciſcus fuerit alternatiuè ſubrogatus in omni iure, & ad omne ius, tam d. Azeuedi, quàm d. Bracamontis, necnon ad poſſeſſionem, in qua eorum quilibet quomodolibet exiſteret, iuuari poteſt dicta ſubrogatione quo ad ius ex perſona Bracamontis, & quo ad poſſeſſionem ex perſona Azeue-
di, cùm ſubrogatus † alternatiuè ad ius, & poſſeſſionem 1
duorum poſſit deſumere ius ex perſona vnius, & poſſeſſionem ex perſona alterius, vt ſæpè Rota reſpondit, & ſignanter *in Colonien. Canonicatus Sanctæ Vrſulæ 27. Ianuarij*, & 26. *Aprilis* 1627. *coram Eminentiſſimo Vbaldo, & in Cæſarauguſtana Canonicatus* 10. *Iunij* 1630. *coram Reuerendiſſimo Vrgellen. & in Piſcien. Beneficij* 20. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. meo Merlino, & in alia Piſcien. Beneficij* 1. *Iulij* 1632. *coram R.P.D. meo Veroſpio, & in Piſtorien. ſeu nullius Beneficij* 19. *Iunij* 1634. *coram me.*

Nec placuit replicatio, quòd etiam poſſeſſio Azeuedi eſſet conſumpta ad fauorem Bracamontis, vel ex eo, quòd idem Bracamons prouiſus per obitum dict. Azeuedi fuerat etiam gratioſè ſubrogatus ad ius, & poſſeſſionem eiuſdem Azeuedi, ex qua aſſerta gratioſa ſubrogatione inferebatur poſseſſionem, quæ erat penes d. Azeuedum prædefunctum
miniſterio † Papę ſubrogantis in ipſum Bracamontem ſub- 2
rogatum translatam fuiſſe, iuxta Mohed. *deciſ.* 11. *num.* 2. *vt lit. pend.* cum alijs allegatis in deciſione, quæ reuidetur *in* §. *Nec releuat*, Lotther. *de benef. lib.* 3. *qu.* 13. *num.* 13. Vel ex eo, quòd Franciſcus, tam in eius ſupplicatione, quàm in litteris gratioſæ ſubrogationis narrauerit Azeuedum, & Bracamontem in poſſeſſione beneficiorum, de quibus agitur, extitiſſe ibi etiam, quo ad poſſeſſionem in qua quilibet
ipſorum exiſtebat, & reperiebatur, quæ confeſſio † facta in 3
precibus poſſeſſionem Bracamontis, contra Franciſcum confitentem ſatis probare dicebatur, ad *leg. cum precum, Cod. de liberal. cauſ.* Oldrad. *conſ.* 227. *ſub num.* 2. Put. *dec.* 171. *n.* 1. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 700. *num.* 2. *par.* 1. & *deciſ.* 401. *nu.* 4. *par.* 2. *recentior.*

Quoniam reſpectu poſſeſſionis deſumptæ ex aſſerta gratioſa ſubrogatione oiebctum remouetur ex facto, cùm nullibi appareat d. Bracamontem, quamuis prouiſum per obitum Azeuedi litteras deindè gratioſæ ſubrogationis expediuiſſe, cùm talis aſſerta gratioſa ſubrogatio non deſumatur, niſi ex clauſula, *& quod litteræ in forma gratioſæ ſubrogationis etiam, quo ad poſſeſſionem expediri poſsent*, inter alias clauſulas generales, ſi neutri perindè valere, & ſimiles in ſecunda parte ſupplicationis gratiæ principalis adiectas, quæ clauſula continens facultatem, dumtaxat litteras in forma
gratioſæ ſubrogationis expediendi † eiſdem litteris, prout 4
hic non expeditis effectum gratioſæ ſubrogationis hodie

non

non operatur, vt in his terminis aduertunt Lancellott. *de attent. 2. par. cap. 4. de attent. lit. pend. in præfat. num. 347. & ſeqq.* Lotther. *de re benef. d. lib. 3. quæſt. 13. num.* 28. Seraph. *deciſ. 236. num. 2.*

Reſpectu verò poſſeſſionis deſumptæ ex confeſſione eiuſdem Franciſci aduertebant DD. poſſeſſionem dd. Azeuedi, & Bracamontis non fuiſſe copulatiuè, ac ſimpliciter narratam, ſed potius alternatiuè, & ſuppoſitiuè, quatenus ſcilicet vnus, aut aliter, vel vterque quomodolibet poſſediſſet, vt apertè colligitur ex illis verbis, in omni Iure, & ad omne ius, quòd tam Ioann. Baptiſtæ Azeuedo, quàm Ioanni Bracamonti prædictis, & cuiuslibet ipſorum, &c. competebat, &c. etiam quoad poſſeſſionem, in qua qoilibet exiſtebat, & reperiebatur, &c. dictiones enim, *tam, & quàm cuiuslibet, quilibet, & quomodolibet*, cùm ſint alternatiuæ, ac diſtribotiuæ reſpectiuè poſſeſſionem d. Bracamontis concludenter non probant.

Attenta præſertim dictione, *forſan*, in alijs verbis litterarum gratioſæ ſubrogationis adiectis ibi, ex eo quod idem Ioannes Bracamontes breui de capienda poſſeſſione nomine Cameræ Apoſtolicæ emanato, & forſan intimato, ſeu exequutioni demandato, &c. quæ dictio, *forſan*, cùm
5 ſtet † dubitatiuè, nihilque certi firmet, *l. 1. §. per hanc*, vbi gloſſ. *in verbo adiecta cauſa, ff. de rei vindic.* Imol. *in Clem. 1. num.* 18. *verſ. ſic intelligit de appell.* Rot. coram Buratt. *deciſ.* 550. *num.* 2. ſatis arguit poſſeſſionem d. Bracamontis dubitanter, ac ſuppoſitiuè narratam fuiſſe quatènus, ſcilicet ipſe Breuis executionem obtinuiſſet, eiuſque vigore poſſeſſionem adeptus fuiſſet, adeòut Pontifex, qui ſub tali narratiua ſubrogauit deindè d. Franciſcum ad poſſeſſionem vtriuſque Azeuedi, ſcilicet & Bracamontis, cenſeatur illum ad poſſeſſionem Bracamontis cum eodem ſuppoſito adeptæ per eum poſſeſſionis ſubrogare voluiſſe, ne in eiſdem literis ſubro-
6 gationis inducarur contrarietas, † ad quam euitandam verba etiam impropriari ſolent, Cuman. *conſ. 7. nu. 8. verſ. in contrarium, & num. 9.* Aretin. *conſ. 7. num. 1. & 2.* Rota *dec. 290. num. 7. par. 4. recent.*

Hinc non obſtat, quòd Franciſcus ſubrogatos ad poſſeſſionem tum Azeuedi, quàm Bracamontis teneatur probare poſſeſſionem vtriuſque, qnia cùm narratiua dictæ poſſionis non fuerit copulatiuè, ſed alternatiuè concepta, ipſeque fuerit alternatiuè ſubrogatus ad poſſeſſionem vtriuſque ſufficir eum probaſſe poſſeſſionem dicti Azeuedi, ad hoc
7 vt gratia ſubrogationis eidem ſuffragetur, † cùm in alternatiuis ſufficiat alteram, dumtaxat partem iuſtificare, *cap. in alternatiuis de reg. iur. in* 6. Rot. *dec. 248. num. 8. par. 1. & deciſ. 719. num. 2. par. 2. & dec. 191. num. 4. & dec. 387. num. 23. par. 5. recent.* & in ſpecie huiuſmodi ſubrogationis firmauit Rot. *in dict. Corduben. Canonicatus coram Eminentiſſimo Vbaldo dict. Cæſarauguſtana Canonicatus coram Reuerendiſſimo Vrgellen. dict. Piſtorien. Beneficij coram me, & alijs allegatis.*

Cæterùm, quo ad huiuſmodi exceptionem conſumatæ vacationis placuit DD. altera ponderatio ſacta in deciſione, quæ reuidetur in §. *prætereà ex eo deducta*, quòd hodie non verſamur in poris terminis nouæ prouiſionis, ſed in terminis etiam gratioſæ ſubrogationis, in qua cùm ſubrogatus aſ-
8 ſumat naturam, & repræſentet perſonam illius, in cuius locum ſubrogatur Oldrad. *conſ. 224. num. 25. verſic. cum toto illo generali*, Mohed. *deciſ. 5. ſub num. 2. ad med. verſ. & fuit dictum vt lit. pend.* Rot. *deciſ. 90. num. 1. par. 2. recent.* id om-
9 ne conſequi poteſt, † quòd poterat is, in cuius locum ſubrogatus fuit, Pariſ. *de reſign. lib. 13. qu. 5. num. 75.* Lancellott. *de attentat. 2. par. cap. 4. num.* 165. & fuit dictum *in Cartaginen. Canonicatus coram R. P. D. meo Pirouano inter recent. deciſ. 490. num. 2. par. 3.*

Vndè cùm D. Franciſcus prouiſus per obitum tam Azeuedi, quàm Bracamontis fuerit etiam ſubrogatus non ſolùm ad omne ius, & poſſeſſionem Azeuedi, ſed etiam ad omne ius Bracamontis etiam quoad executionem Breuis, & litium, ſi quæ exiſterent in ſtatu, & terminis proſequutionem, vtique ex vi dictæ ſubrogationis repræſentat non ſolùm perſonam Azeuedi, ſed etiam perſonam Bracamontis, ad cuius fauorem d. vacatio eſſet conſumpta, ac proptereà quemadmodum Bracamontes ſi viueret iuſtificare clauſula, *conſtito*, in eius Breue appoſita, quam fuiſſe concludenter iuſtificatam liquido conſtat ex prædictis alijſque in alia deciſione ponderatis, poſſet vigore d. Breuis immiſſionem conſequi, ſic pariter eam conſequi valet d. Franciſcus,
10 qui in eius locum, † quo ad exequutionem d. Breuis ſubrogatus fuit, vt in terminis dixit Rot. *in Toletana Beneficij 14. Nouembris 1605. coram Iuſto relata per Marcheſ. de Commiſſ. par. 1. fol. 384. & 385.* & coram Caual. *dec. 477. nu. 1. & dec. 369. num. 3.*

Nec videtur ſubſiſtere, quòd in caſu deciſionis in dicta cauſa Toletana Beneficij coram Iuſto vigore Breuis iam fuerat nomine Cameræ capta poſſeſſio, quæ ideò ſuffragabatur prouiſo Apoſtolico, veluti † capta nomine ipſius, cui 11
de nudo miniſterio Commiſſarius Cameræ deſeruit, ex traditis per Gonzal. *ad reg. 8. gloſſ. 34. num. 115. & ſeqq.* Rota *in Salamantina Beneficij 26. Iunij 1598. coram Litta, & in Oueten. Archidiaconatus 15. Decembris 1603. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio.* Deciſiones verò coram Caoalerio ſupponant prouiſum obtinuiſſe immiſſionem vigore Breuis, quàm non apparet Bracamontem obtinuiſſe. Nam quoad deciſionem † in cauſa Toletana beneficij apertè legi- 12
tur, quòd in gratioſa ſubrogatione ad proſequutionem Breuis, ſicuti Carolus debuiſſet immitti, ita & Salindus in eius locum ſubrogatus, quæ verba non ſupponunt poſſeſſionem fuiſſe captam nomine Cameræ, cùm ſi illa reuera capta fuiſſet, Carolus non debuiſſet ampliùs immiſſionem petere, † ſed illi ſatis fuiſſet obtinere ceſſionem à Commiſ- 13
ſario Cameræ, vt benè aduertit Gonzal. *in ex aduerſo citata gloſ. 34. num.* 118.

Quo verò ad deciſiones Caualerij ex earum lectora elicitur illum, qui mandatum de immittendo vigore Breuis obtinuerat ante illius exequutionem obijſſe.

Nec proindè obſtat, quòd Franciſcus ſubrogatus ad ius Bracamontis, non poſſidentis † teneatur totam gratiam 14
principalem eiuſdem Bracamontis iuſtificare perindè, ac ſi ad illius canonizationem ageret, & ſic via ordinaria, non autem exequotiua immiſſionem conſequi, Rebuff. *in tit. de ſubrog. num. 15. & ſuper concord. tit. de mand. Apoſt. §. declarantes in verb. & ſucceſſores noſtros circa fin. verſ. inſuper ſubrogatus*, Caſſad. *deciſ. 2. de cauſ. poſſ. & propr.* Rot. *in Cartaginen. Portionis 21. Octobris 1588. coram Gypſio poſt Marcheſ. de Commiſſ. par. 1. fol. 472. in Pampilonen. de Sangueſa 28. Maij 1608. coram Ortembergo*, relata per Garz. *de benef. par. 6. cap. 4. num. 30. & ſub num.* 36. Reuerendiſſ. D. meus Decan. *deciſ. 317. num. 6.* Lotther. *de re benef. dict. lib. 3. qu. 13. num. 66.*

Nam fuit reſponſum dictam concluſionem procedere in ſubrogato ſimpliciter ad ius defuncti, quem non apparet poſſediſſe, ſecus autem in ſubrogato, prout hic non ſolùm ad ius defuncti, ſed etiam ad exequutionem Breuis ab eodem defuncto obtenti, quia tunc † quemadmodum talis de- 15
functus, cui ſacta eſt ſubrogatio non tenebatur iuſtificare totam eius gratiam principalem ad effectum conſequendi immiſſionem via exequutiua, ſed clauſulam, *conſtito*, dumtaxat in eius Breui appoſitam, ex latè traditis per Garz. *de benef. par. 6. cap. 3. num.* 25. ſic pariter eandem gratiam non tenetur iuſtificare is, qui in eius locum etiam † quoad 16
executionem Breuis ſubrogatus fuit, vt in ſpecie aduertunt Garz. *de benef. dict. par. 6. cap. 4. in additione ſub num. 36. verſ. ſubrogatus tamen gratioſè ad exequutionem Breuis*, Lotther. *de re benef. dict. qu. 13. num. 67.* & fuit dictum *in Salamantina Beneficij 16. Iunij 1598. coram Litta, & in dict. Toletana Beneficij 14. Nouembris 1605. ſub nu. 9. coram Iuſto, & in Meliten. Prioratus 18. Martij 1619. coram Manzanedo*, quas comprobauit Rota *in Vicen. Cameraria 19. Ianuarij 1622. coram Buratto dec. 590. num. 6. inter impreſſ.* Caual. *dict. dec. 477. num. 1. ad fin. & ſeqq. & dict. deciſ. 639. nu. 2. ad fin.*

Prout in ſimili ſubrogatus gratioſè ad actionem, & proſequutionem ſpolij in perſonam anteceſſoris commiſſi non tenetur iuſtificare totam gratiam, † ſed ei ſufficit probare 17
ſpolium, quamuis is, in cuius locum fuit ſubrogatus, non deceſſerit in poſſeſſione Garz. *de benef. dict. cap. 4. ſub num. 36. verſ. ſimiliter etiam ſubrogatus*, vbi refert deciſionem Rota *in Cameracen. Canonicatus 4. Decembris 1572. coram Clemen. VIII.*

Prætereà dicebant DD. non applicari d. obiectum in caſu, de quo agitur, quia licet Bracamontes non poſſederit. Attamen cùm Franciſcus fuerit alternatiuè ſubrogatus ad ius, & poſſeſſionem, in qua eorum quilibet exiſteret, ſufficit Azeuedum poſſediſſe ad hoc, vt idem Franciſcus vigore dictæ ſubrogationis immiſſionem conſequi valeat, cùm poſſit deſumere ius ex perſona Bracamontis, & poſſeſſionem ex perſona Azeuedi, etiam quod gratia principalis dict. Bracamontis non eſſet iuſtificata cùm † ſubrogatus gratioſè 18
in hoc iudicio poſſeſſorio non teneatur iuſtificare ius eius

autho-

Digitized by Google

authoris , vt in propoſito dixit Rota coram Seraphin. *dict. deciſ.596. num.* 3. vbi ſubiungit contraria procedere ad effectum petitorij , & canonizationis gratiæ, non autem poſſeſſorij vigore ſubrogationis gratioſæ, & in ſpecie ,
19 quòd alternatiuè ſubrogatus † ad ius , & poſſeſſionem duorum vnius, ſcilicet qui poſſedit, & alterius qui non poſſedit poſſit deſumere ius ex perſona non poſſidentis , & poſſeſſionem ex perſona alterius, qui poſſedit, dixit Rota *in dict. Piſtorien. ſeu nullius beneficij coram me*, vbi D. Archiepiſcopus Piſanus obtinuerat ſubrogari ad ius, & poſſeſſionem tam Euerardi prædefuncti , quàm Verzoni collitiganti, & quamuis Verzonus non poſſediſſet , nihilominus Rota dixit ſufficere d. Euerardum poſſediſſe, proindeque Archiepiſcopum potuiſſe deſumere ius ex perſona d. Verzo-
20 ni, & poſſeſſionem ex perſona Euerardi, idemque † comprobatur ex pluribus deciſionibus ſupra relatis , & ſignanter coram Caual.*deciſ.459.num.7.in fin.verſ.poſtremò autem, & dict.dec.477. num.5. verſ.nec applicari*, vbi reſpondet contraria procedere ſolùm in ſubrogatione facta ad ius vnius non poſſidentis.

Nec dicatur , quòd Franciſcus non poſſit deſumere poſſeſſionem Azeuedi , niſi dependenter ex perſona, & iure Bracamontis, ad cuius fauorem omnis vacatio ex perſona Azeuedi, etiam reſpectu poſſeſſionis, vt ab initio dicebatur conſumpta fuit, cùmque dictus Bracamontes nunquam poſſederit, iterùm inferebatur D. Franciſcum teneri gratiam eiuſdem Bracamontis iuſtificare ex allegatis.

Quia cùm ex prædictis appareat poſſeſſionem Azeuedi non fuiſſe conſumptam ad fauorem Bracamonti ex eo, quòd iſte reuera non poſſederit, vtique Franciſcus alternatiuè ſub-
21 rogatus ad ius, & poſſeſſionem vtriuſque † rectè iuuari poteſt dicta ſubrogatione , omiſſa iuſtificatione gratiæ Bracamontis, quo ad ius, vel poſſeſſionem ex perſona vnius, vel alterius independenter ab alterutra ipſarum , & ſic quoad ius ex perſona Bracamontis, ſaltem illud quod ei competebat pro executione Breuis independenter à perſona Azeuedi, & quo ad poſſeſſionem ex perſona Azeuedi independenter ex perſona Bracamontis, vel denique quo ad ius, & poſſeſſionem ex perſona vnius independenter ab altero, cùm
22 in huiuſmodi ſubrogationibus tot eſſe gratiæ † cenſeantur , quot ſunt clauſulæ in eis contentæ, Bellam. *deciſ.* 115. *incip. falſa expreſſio ſub tit. de reſcript. & præben. num.* 3. *verſ. Nec obſtat quod dictum eſt*, Lancell. *de attent. cap.4. in præfat. num.* 410. *& ſeqq. & in vltim. impreſſ.* Gonzal. *reg.* 8. *gloſſ.* 5. *§.* 9. *num.* 59.

Denique non obſtat, quòd gratia Bracamontis non iuſtificata Franciſcus nullum habeat titulum, ſine quo ſubrogatio ſuſtineri non valet , non quidem ex perſona propria, cùm ipſe propriam eius gratiam principalem non iuſtificauerit , neque ex perſona Azeuedi, cùm ius illius eſſet conſumptum ex prouiſione Apoſtolica facta Bracamonti, nec denique ex perſona eiuſdem Bracamontis, cùm neque eius gratia
23 principalis ſit iuſtificata, † nec ipſe fuerit triennalis poſſeſſor, adeòut iuuari poſſit allegat. Lapi 89. Quandoquidem cùm d. Franciſcus fuerit prouiſus per obitum tam Azeuedi, quàm Bracamontis, ac ſucceſſiuè fuerit etiam alternatiuè ſubrogatus ad ius, & poſſeſſionem vtriuſque dicebant DD. ipſum duplici niti prouiſione vna, qua fuit prouiſus per obitum Azeuedi, & altera, qua fuit prouiſus per obitum Bracamontis , ac rurſus eundem Franciſcum duplici niti ſubrogatione vna, qua fuit ſubrogatus ad ius, & poſſeſſionem Azeuedi, altera verò qua fuit ſubrogatus ad ius Bracamontis, etiam quo ad executionem Breuis, ac proindè Franciſcum non agere iuſtificatione alterius gratiæ principalis.

Aut enim ius Azeuedi fuit conſumptum ad fauorem Bra-
24 camontis , & tunc Franciſcus ſubrogatus † ad ius vtriuſque poſſet deſumere idem ius pro ſuo titulo ex perſona Bracamontis, & poſſeſſionem ex perſona Azeuedi ex allegatis.

Aut verò ius Azeuedi non fuit conſumptum ad fauorem d. Bracamontis ex eo, quòd iſte prouiſus per obitum Azeuedi ſuam gratiam principalem non iuſtificauerit, & tunc idem Franciſcus poſſet deſumere ius, & poſſeſſionem ex perſona Azeuedi , ſicque venire independenter ex vacatione vnius, vel alterius , adeòut etiam gratia Bracamontis non iuſtifi-
25 cata † poſſet ex integro venire ex vacatione per obitum Azeuedi prædefuncti , vt in terminis dixit Rot. *in dicta Cæſarauguſtana Canonicatus coram Reuerendiſſimo Vrgellen. quæ eſt deciſ.* 385. *num.* 6. *par.* 5. *recent.* & coram Caual. *dict. deciſ.*477. *num.*4.

Sed viſa fuit ceſſare prorſus omnis hæc diſceptatio ex eo , quòd vt dictum fuit in alia deciſione Summus Pontifex tota hac facti ſerie ſatis intellecta beneficia, de quibus agitur , contulit D. Franciſco vti adhuc vacantia per obitum tam Azeuedi , quàm Bracamontis, eumque ſic prouiſum etiam
gratioſè † ſubrogauit in omni iure, & ad omne vtriuſque , 26
necnon ad poſſeſſionem, in qua eorum quilibet quomodolibet exiſteret etiam quo ad exequutionem Breuis, omniaque acta illius vigore facta, ac litium, ſi quæ exiſterent in eiſdem ſtatu , & terminis proſecutionem, vndè ſat eſſe dicebatur vnum, vel alterum habuiſſe ius, & poſſeſſionem,
vel vnum ius, ſaltem pro exequutione Breuis, alterum † ve- 27
rò poſſeſſionem ad hoc, vt gratia dictæ ſubrogationis ſuffragetur, eiuſque vigore Franciſcus immiſſionem conſequi valeat, cùm Papæ voluntas ſit indubitata, eiuſque poteſtas in beneficialibus ſit ampliſſima, & adæquet, vt vulgò dicitur, quadrata rotundis.

Et ita cauſa pluries propoſita, & vtraque parte informante reſolutum fuit.

Deciſio iſta in hac cauſa emanata ſub die 21. *Maij præteriti, eſt ſupra in hac eadem par. deciſ.* 44.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Brixien. ſeu nullius Iuriſdictionis.

Veneris 19. *Nouembris* 1638.

ARGVMENTVM.

In cauſis prophanis , qualis etiam iudicatur cauſa iuriſdictionis, cùm non agatur de titulo beneficij. Remiſſoria conceditur ſine fumo data releuantia etiam vnius tantùm articuli.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria in cauſa prophana ſine fumo conceditur , quando materia articulata eſt releuans.*
Cauſa qualibet dicitur prophana, vbi non agitur de titulo beneficij, num. 1.
2 *Remiſſoria, ſi cauſa eſt in prima inſtantia, vt plurimum conceditur.*
3 *Iuriſdictio ſpectat ad Abbatem habentem territorium ſeparatum cum exercitio iuriſdictionis quaſi Epiſcopalis.*
Epiſcopus fundatam habet intentionem ſuper iuriſdictione intra terminis ſuæ diœceſis, num. 3.
Probato tamen contrario, talis iuris aſſiſtentia nihil operatur dict. num. 3.
4 *Remiſſoria ſemper conceditur quoad omnes articulos , etſi vnus tantum ſit releuans.*
5 *Remiſſoria denegatur , quando per ſcripturas probatur contrarium illius , quod per teſtes probari prætenditur.*
6 *Enunciatiuæ emanatæ à perſona intereſſata non probant.*
7 *Enunciatiua non probant , vbi agitur de probanda veritate enunciati.*
8 *Gratia emanata ad ſupplicationem partis cum clauſula*, vt aſſeris , *aſſertiua non iuſtificata, nullus ius tribuit.*
9 *Eccleſiæ præiudicare non poſſunt Abbates, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter.*
10 *Remiſſoriæ in conceſſione non ſunt diſcutienda iura partium , ſed ſufficit docere de releuantia articulorum.*
Probatio probationem non excludit, num. 10.
Probationibus factis iudicare debet iudex , quæ nam probatio clarior appareat, & non prænalere debeat , non anteà, num. 10.
11 *Remiſſoria in iudicijs poſſeſſorijs , in quibus fuit ſuſpenſum petitorium, conceditur cum clauſula*, ſine præiudicio.

DECICIO LXXXIV.

CEnſuerunt Domini D. Abbati in Strambs eſse dandam Remiſſoriam, cùm ea denegari nequeat ſtante releuantia Articulorum etiam ſine fumo , † quando cauſa 1
eſt prophana , prout talis quælibet reputatur , dum non agitur de titulo beneficij , Caputaq. *deciſ.* 99. *par.* 1. Gregor. *deciſ.* 174. *num.*7. *& deciſ.* 403. *num.* 2. maximè cùm cau-

2 cauſa pendeat in Rota † in prima inſtantia, Gregor. vbi proximè *num.* 4.

Quòd autem articuli ſint releuantes, patet ex eorum lectura dati *in Summar. Abbatis num.* 1. tendunt enim ad probandum Monaſterium Stambſenſe habere territorium ſeparatum ab alijs exercitium iuriſdictionis ſpiritualis, & quaſi Epiſcopalis, regimen Eccleſiæ Parochialis Sancti Ioannis Baptiſtæ ſpectare ad Abbates pro tempore, & quod dict. Eccleſia ſoleat viſitari à Superioribus Ordinis Ciſter-
3 cienſis priuatiuè quoad Epiſcopum, quibus † quidem probatis fundata remanebit intentio Abbatis ſuper exercitio iuriſdictionis, de qua agitur, non obſtante iuris aſſiſtentia pro Reuerendiſſimo Domino Epiſcopo Brixineñ. allegata, Hoſtienſ. *in cap. cum contingat num.* 1. *verſic. ſunt tamen aliqui*, Abb. *num.* 18. Butr. *num.* 11. *de for. compet.* cum alijs relat. per Rot. coram Andrea *in dec.* 74. *num.* 5. & coram Seraphino *in dec.* 1278.

Et licèt fuerit replicatum omnia territoria eſſe particularibus confinibus diſtincta, & quibuſcumque Abbatibus competere exercitium iuriſdictionis in ſuis Abbatijs, & ſic quoad iſtos duos articulos penitùs deficere releuantiam, cùm non fuerit articulatum dict. territorium eſſe ſeparatum ab alijs diœceſibus, & Abbati in Stambs competere exercitium iuriſdictionis priuatiuè quoad Epiſcopum ſuper dict. territorio, tanquam habito pro diœceſi eiuſdem Abbatis, prout requiritur, & fuerat in prioribus articulis deductum. Attamen quicquid ſit de dd. duorum articulorum releuantia dixerunt Domini, quòd quoad alios duos ſuper regimine Eccleſiæ Parochialis Sancti Ioannis Baptiſtæ, & ſuper iure viſitandi priuatiuè quoad Epiſcopum non poſſe negari, quin conſtet de releuantia, & propterea intrat vulgaris concluſio, quàm ſemper Rota ſequitur, vt data releuantia
4 vnius articuli † detur remiſſoria quoad omnes, Caſſad. *deciſ.* 5. *de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* Seraphin. *dec.* 1364. *num.* 3. Greg. *d. dec.* 403. *num.* 4. & paſſim in alijs.

Nec obſtant plures ſcripturæ pro D. Epiſcopo productæ, quarum vigore dicebatur conſtare contrarium eius, quòd
5 per teſtes hodie probari prætenditur, † & ſic denegandam eſſe remiſſoriam, Seraphin. *deciſ.* 1460. *num.* 3. Gregor. *deciſ.* 253. *num.* 2. ibique Adden. *num.* 3. quia vltra quod, vt videre eſt *in Summar. num.* 4. 5. 6. 7. 8. *&* 9. *cum ſeqq.* ſunt omnes enunciatiuæ, quæ vel tanquam emanatæ ab eo-
6 dem Epiſcopo † intereſſe habente non probant, Aym. *de antiqu. temp. par.* 1. §. 1. *num.* 7. *&* 9. Gregor. *dec.* 77. *n.* 8.
7 & eo minus, quando agitur † de veritate enunciati, Pariſ. *conſil.* 94. *num.* 19. *lib.* 1. Dec. *conſil.* 348. *in fine*, Put. *deciſ.* 371. *num.* 2. *lib.* 1. *in correct.* vel ad eius ſupplicatio-
8 nem à Papa cum clauſula, *vt aſſeris*, quæ aſſertiua non iuſtificata nullum ius tribuit, *Clement. final. in fin. de ſenten. excommunic.* Pariſ. *conſil.* 128. *num.* 22. *verſic. inſuper nu.* 4. Aretin. *conſil.* 23. *num.* 8. *cum ſeqq.* Rot. *deciſ.* 197. *nu.* 70. *cum ſeqq. par.* 5. *recent.* vel denique vti prouenientes etiam ab ipſis Abbatibus, qui eorum Eccleſiæ, & Ordini, ſiue ignoranter, ſiue ſcienter præiudicare non potuerunt, Vitalin. *in Clement.* 1. *num.* 53. *de offic. Vicarij*, Calderin. *conſil.* 5. *num.* 1. *de confeſſ.* Caſtrenſ. *conſil.* 338. *num.* 3. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 480. *num.* 4. *par.* 1. *recent.* & coram Seraphin. *dict. deciſ.* 1278. *num.* 3. *& nouiſſimè coram R. P. D. meo Pirouano in S. Angeli Lombardorum iuriſdictionis ſub die* 6. *Martij* 1637.

In omnem euentum placuit reſponſio, quòd hodie non ſunt diſcutienda iura partium, ſed ſufficit docere de releuantia articulorum ad hoc, vt remiſſoria concedatur
10 ex regula, quòd probatio probationem non excludit, poſteà verò videbitur quænam probatio clarior appareat, & præualere debeat, Ægid. *dec.* 65. *in fine*, Put. *dec.* 34. *lib.* 1. *& dec.* 63. *num.* 1. *lib.* 3. Rota coram Greg. *dec.* 163. *nu.* 9. vbi Adden. *num.* 12. & nouiſſimè fuit dictum coram R.P.D. meo Merlino *in Vicen. iuriſdictionis ſub die* 5. *Iulij præſentis anni*.

Sed quia pro parte D. Epiſcopi fuit quoque deductum in actis fuiſſe per cedulam ſuſpenſum petitorium. Concluſum fuit Remiſſoriam Abbati eſſe concedendam ſine tamen
11 † præiudicio ſummariſſimi poſſeſſorij.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S.R.E. Cardinali.

Spoletana Decimarum de Meuania.

Mercurij 24. Nouembris 1638.

ARGVMENTVM.

Parochiali ſuppreſſa, & à Pontifice in Collegiatam erecta cum aſſignatione Priori, & Canonicis facta omnium, & ſingulorum bonorum, fructuum, redditum, &c. quæ ad Eccleſiam vti Parochialem ſpectabant, non poteſt Prior prætendere ſibi deberi, nonnulla emolumenta prouenientia ratione fontis Baptiſmatis non ſolùm à proprijs Parochianis, ſed ab alijs diuerſæ Parochiæ.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, & alia emolumenta propriè ſumpta debentur Eccleſiæ Parochiali.*

2 *Quarta funeralis regulariter recenſetur inter Parochiales obuentiones.*

3 *Diſpoſitio generaliter loquens comprehendit omnem redditum, licèt modicum vndecumque, & quomodocumque prouenientem.*

4 *Tranſactio ſuper re certa, & indubitata non ſubſiſtit.*

5 *Tranſactio à Canonicis facta de rebus ad Canonicatum ſpectantibus indiget confirmatione Apoſtolica.*

6 *Tranſactio facta à Canonicis (ſi omnes non interfuerint, imò nec Capellani, qui ſint de corpore Capituli) eſt nulla.*

7 *Maior pars non poteſt præiudicare minori, quando de ſingulorum intereſſe agitur.*

Imò vnius igitur contractio, ſufficiens eſt ad impediendum actum ibid.

8 *Concordia ſuper decimis tenet abſque beneplacito Apoſtolico, & num.* 9.

Fallit, quando Decimæ ex clara Pontificis diſpoſitione fuerunt alicui applicatæ cum decreto irritanti alijſque clauſulis ampliſſimis, num. 9.

DECISIO LXXXV.

Fel. record. Paulus V. de anno 1620. ſuppreſſit Parochialem Eccleſiam Sancti Angeli Terræ Meuaniæ, eamque in Collegiatam erexit, inſtitutis ibi vno Priore ſex Canonicis, ac tribus Capellanis, quibus pro dote aſſignauit omnia, & ſingula bona, proprietates, fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta ad dict. Eccleſiam vti Parochialem quomodolibet ſpectantia, & vbique exiſtentia. Priori verò, cui exercitium curæ animarum, Sacramentorum adminiſtratio, ac alia onera Parochialia ſunt demandata, duplicem ex dd. redditibus portionem conſtituit.

Verùm dictus Prior cœpit prætendere, quòd licet Decimæ, & alia emolumenta propriæ ſumpta Eccleſiæ † Pa- 1
rochiali debeantur, iuxta text. *in cap. cum contingat*, vbi Abb. *nu.* 7. & alij DD. *de decim.* Gonzal. *ſuper reg.* 8. *gloſ.* 6. *num.* 75. Seraphin. *dec.* 1449. *num.* 5. cum alijs relatis per Barboſ. *de Paroch. cap.* 28. §. 2. *num.* 7. Attamen quartam funeralem ad ipſum ſpectare, ſicut etiam nonnullas modicas, & exiguas obuentiones conſiſtentes in parua, & in incerta quantitate frumenti, pecunijs, ac candelis, atque hoc non ratione adminiſtrationis Sacramentorum, ſed ſolùm ratione fontis baptiſmalis, qui ſolus in dicto loco exiſtit, præſertim cùm iſtę obuentiones non tantùm à Parochianis dict. Eccleſiæ, ſed ab habitantibus in duabus diuerſis Parochijs tradi ſoleant, & ſuper hoc extet etiam concordia inita inter ipſum Priorem, & Canonicos.

Sed cùm pro parte Capituli contrarium prætenderetur Dubitaui ad quem d. emolumenta ſpectarent, & ad fauorem Capituli fuit reſponſum. Quia cùm in litteris erectionis huius Collegiatæ pro omnium, & ſingulorum Prioris, Canonicorum, & Capellanorum ſuſtentatione omnia prædicta iura, & emolumenta menſæ Capitulari fuerint applicata, nullo modo poteſt Prior illa contra formam Bullæ ſibi applicare, & præcipuè quartam funeralem, † quæ 2
regulariter inter Parochiales obuentiones recenſetur, *cap.* 1.

& cap.

& cap.relatum de ſepultur. Abb.*in rub. de Paroch. num.* 2. Vitalin.*in Clemen.Dudum*, §.*verum num.* 9. *&* 10. *de ſepult.* Sebaſt. Med.*eod.tract.queſt.*8.*caſ.*1. *&* 6. Mantic.*dec.*294. *nu.*1. Rot.*deciſ.*376.*num.* 1. *in fin.par.* 1. *& deciſ.*473.*nu.* 3.*par.* 3.*recent.* ſed nec alios quoſcumq; prouentus, licèt modicos cùm, & iſti in eadem Pauli Quinti diſpoſitione comprehendantur, cùm diſpoſitio generaliter loquatur, itaut comprehendat 3 omnem redditum, licèt modicum, † ac vndecumque, & quomodocumque prouenientem, gloſſ. *in cap. dilectos il* 2. *verb. aſſignari de preben.* Boer.*deciſ.* 224. *num.*4. *& ſeqq.* Guttierez *conſ.*8. *num.* 3.

Nec vila eſt obſtare afferta tranſactio inita inter Priorem, & Canonicos, tum quia cùm huiuſmodi emolumenta clarè ſpectarent ad Capitulum, & Capellanos, tranſactio ſuper il- 4 lis facta tanquam ſuper re certa, † & indubitata non ſubſiſtit, *l.* 1.*ff.de tranſact. & l.ſi cauſa cognita,Cod.eod.* Roman. *conſ.*517.*num.*18. Rot.*in recent.dec.* 462. *num.*9. *& deciſ.*534. *num.*5.*par.*2. Et multò minus, dum non fuit authoritate Apo- 5 ſtolica roborata, cùm tamen egeret confirmatione, † ea quo tranſactio eſt ſpecies alienationis, & Canonici dimittebunt iura ſibi competentia, Seraph.*dec.*22. Redoan.*de reb. Eccleſ. non alien.rubr.qua ven.appell.alien.qu.*2.*num.*1.

Prætereà dicebatur, quòd iſta concordia, ſeu tranſactio facta fuit ab aliquibus, non autem ab omnibus Canonicis non interueniente, nec vocato aliquo ea Capellanis, qui cùm attentis litteris erectionis ſint de corpore Capituli, id- 6 circò † tranſactio ſine illis facta non eſt habenda in conſideratione, Redoan. *ſupradicto tit. rubr. qui ſint vocan. in alien. qu.*34. *num.* 1. nam, quando agitur de iure, & intereſſe ſingu- 7 lorum, maior pars non poteſt præiudicare † minori, quinimò vnius contradictio ſufficiens eſt ad impediẽdum actum, Imol.*in cap.humilis num.* 1. *&* 6. *de maior.& obed.* Pariſ.*conſ.* 90. *num.* 15.*lib.*4. Seraph.*dec.*708. *num.*3. Rot.*dec.*755. *nu.*4. *verſic.& tamen par.*2.*recent. & in Burgen. Concordia* 14. *Ianuarij* 1611. *coram Reuerendiſſimo D.meo Decano.*

8 Non obſtat, quòd concordia ſuper decimis teneat † abſq; beneplacito Apoſtolico, prout fuit reſolutum *in Legionen. Decimarum* 29. *Martij* 1637.*coram R.P.D.meo Ghiſilerio*, fuit enim reſponſum, caſum illum huic noſtro non applicari, ea quo nos verſamur in erectione Collegiatæ, cùm clara diſ- 9 poſitione circa repartitionem decimarum, & quorumcumq; fructuum, † ac emolumentorum, cùm decreto irritanti, aliiſque clauſulis ampliſſimis, & prægnantibus. In caſu verò dictæ deciſionis, cùm adeſſet lis ſuper decimis inter Abbatem Sancti Secundi, & Rectores octo Parochiarum de Sahagun, decreuerunt pro bono pacis, ac litium extinctione ad concordiam deuenire, & propterea dictum fuit, dictam tranſactionem ſubſtineri etiam, quòd non fuiſſet beneplacito Apoſtolico confirmata, ad text. *in cap.* 1. *& cap.fin.* vbi Anchar. *n.*1. Franc. *num.* 2. *de pact. in* 6. & facit auctoritas text. *in cap. ex multiplici de Decimis*, *& cap.*2.*de tranſact.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Romana Fideicommiſſi de Cæſateis.

Mercurij 24. *Nouembris* 1638.

ARGVMENTVM.

Immiſſio hæredi fideicommiſſario non poteſt retardari ſub prætextu retentionis pro dote, quando illa eſt ſoluta, lucrum dotale ſtantibus filijs venit in reſtitutione fideicommiſſi.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum dotale ſtantibus filijs ex diſpoſitione Statuti Vrbis, acquiritur ſolùm quoad vſumfructum.*

2 *Lucrum dotale ſtantibus filijs, non poteſt mulier ad ſuos hæredes tranſmittere.*

Lucrum dotale venit in reſtitutione fideicommiſſi, nu. 2.

3 *Fructus percepti à die mota litis ſpectant ad illum, ad cuius fauorem fideicommiſſum purificatum fuit.*

4 *Fructus ex aliena ſubſtantia, nec minus bona fide percipi poſſint.*

DECISIO LXXXVI.

Coram bon. memor. Mormanno ſub die 18. Decembris 1637. * fuit dictum dotem Sanctæ non aſcendere ad ſcuta 4600. prout anteà fuerat firmatum in alia deciſione ſub die 5. Iunij eiuſdem anni, ſed moderandam eſſe ad ſummam ſcutorum 3256. & ba. 25. & in hac parte fuit receſſum à deciſis ſub dicta die 5. Iunij.

Coram me in eius locum ſubrogato conſideratis deductis ab informantibus pro Archileis à dicta vltima deciſione fuit receſſum, cùm ex infra dicendis viſum fuerit Dominis dotem Sanctæ, quàm Marcus hæres grauatus prætendit iam ſatis, ſuperque fuiſſe ſolutam, itaut illius prætextu non poſſit retardari immiſſio Archileis in bonis, de quibus agitur vigore fideicommiſſi q. Cæſaris Cæſatei ad eorum fauorem purificati, vt in deciſione facta coram bon. mem. Mormanno 10. Martij 1636. & in alijs duabus anteà factis 5. Martij 1635. & 28. Nouembris 1636. in quibus fuit dictum conſtare de identitate bonorum.

Quòd dos Sanctæ in ſumma ſcutorum 2605. fuerit ſoluta, probatur ex deductis in ſupradicta deciſione ſub die 5. Iunij 1637. in qua fuit firmatum ad computum dictæ dotis, & quarti dotalis ſcutorum 651. ba. 25. fuiſſe recepta à Sancta ſcuta 380. in tot cenſibus, & ſcuta 800. in medietate vnius domus iuxta declarationem ab ipſa factam, quòd volebat poſſidere cenſus, & medietatem domus ad computum dotis, detractis iſtis duabus partitis conſtituentibus ſummam ſcutorum 1180. apparet creditum dotis, & lucri dotalis ſcutorum 3256. & ba. 25. remanere ſolùm in ſcutis 2076. A qua ſumma cenſuerunt Domini detrahendum eſſe quartum dotale ſcutorum 651. & ba. 25. eo quia ſtante diſpoſitione Statuti Vrbis de lucro dotali, ſeu donationis propter nuptias, *cap.* 131. *lib.* 1. cuius vigore ſtantibus filijs ſolummodò vxori acquiritur † quoad vſumfructum, cùm nunquam proprietas 1 ſeparetur ab hæreditate viri lucrum dotale, de quo agitur, nõ ſpectat ad hæredes Sanctæ, & ſic ad Marcum, ſed ad Archileos, cùm illa non potuerit illud traſmittere ad ſuos hæredes, 2 ſed remanſerit in hæreditate viri iuxta diſpoſitionem ſtatuti, & conſequenter venit in reſtitutione illius fideicommiſſi, vt tenuit Rota *in Romana quarti dotalis* 16. *Martij* 1618. *coram bon.mem. Remboldo in Romana de Caualerijs* 22. *Martij* 1632.*coram Illuſtriſſimo D.meo Decano*, *& in Romana hæreditatis* 26. *Aprilis* 1632.*coram Eminentiſſ.Card. Vbald. impreſſ.poſt Fenz.ad ſtatut.Vrb.dec.*74. 79. *&* 80. *in Romana dotis de Palutijs* 1. *Decembris* 1633. *coram bon. mem. Mormanno*. Vndè ſequitur creditum remanere ſolùm in ſumma ſcutorum 1424. ba. 75. de quibus fuit ſatisfactus Marcus ex fructibus perceptis à die motæ litis ex domibus, & apothecis, quæ continuò remanſerunt locatæ, vt ex inſtrumentis locationum, de quibus in ſummario cum illos teneretur reſtituere Archileis, ad quorum fauorem fuit purificatum † fi- 3 deicommiſſum Cæſareis, Bero. *conſ.*93.*nu.*80.*lib.*2. Simon.de Præt.*de interpret.vlt.volunt.lib.*3. *dub.*5.*ſolut.*4. *nu.*31. Fuſar. *de ſubſtit.qu.* 663.*nu.*13. ea vulgari regula, quòd quis non poteſt † bona fide fructus percipere ex aliena ſubſtantia, Bart. 4 *in l.Celſus num.*18.*ff.de vſucap.*Felin.*in cap.ſi diligenti num.*5. *de præſcript.* Menoch.*de arbitr.caſ.*225.*num.*8.

Et ita informantibus tantùm Archileis, &c.

Plures deciſiones in hac cauſa emanatæ, quæ ſupra allegantur habentur infra in appendice iuxta ſeriem temporis.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Bononieñ. Fideicommiſſi.

Veneris 26. *Nouembris* 1638.

ARGVMENTVM.

Filij in conditione poſiti ex coniecturis cenſentur ad fideicommiſſum vocati, quæ autem coniecturæ requirantur, & quomodo conſiderari debeant, videas ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Filius in conditione poſitus ex coniecturis cenſetur vocatus.*

2 *Filij poſiti in conditione faciliùs cenſentur vocati, ſi in alia parte teſtamenti expreſsè fuerint vocati.*

3 *Coniectura expreſsè vocationis in vna parte teſtamenti, iuncta cum alijs potentiſſima iudicatur pro vocatione filiorum in conditione poſitorum.*

4 *Filij in conditione poſiti cum qualitate maſculinitatis, & legitimitatis vocati cenſentur, vbi de deſcendentibus agitur.*

5 *Filij in conditione poſiti cenſentur vocati, ſi Teſtator*

Digitized by Google

etiam eorum deſcendentes in alia parte teſtamenti vocauit.

Pronepotes minus dilecti præſumuntur, quàm nepotes, num. 5.

Vocatio faciliùs inducitur, ſi aliàs minus dilectus, magis dilecto præferretur, num. 5.

6 *Subſtitutio reciproca facta inter inſtitutos, arguit filios in conditione poſitos fuiſſe vocatos.*

7 *Filij plures in conditione poſiti cenſentur vocati.*

8 *Filij in conditione poſiti cenſentur vocati ſtante prohibitione, cuiuſcumque detractionis facta omnibus vocatis.*

9 *Clauſula codicillaris deſeruit pro vocatione filiorum in conditione poſitorum.*

10 *Coniectura pro vocatione filiorum in conditione poſitorum ſimul iuncta non ſeparatim conſiderari debent.*

11 *Coniectura leuiores requiruntur pro vocatione deſcendentium in conditione poſitorum.*

12 *Fideicommiſſum cenſetur inductum inter deſcendentes, ſi illi fuerint in perpetuum vocati.*

13 *Filiatio probatur, ſi quis filius fuerit in teſtamento vocatus, eique fuerit legitima relicta.*

DECISIO LXXXVII.

LVdouicus de Ruſticellis Teſtamentum condidit, in quo Catharinæ eius filiæ nonnulla bona prælegauit, eique quandocumque decedenti ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus ſubſtituit pro medietate Caium, Scipionem, & Horatium ipſius Teſtatoris germanos fratres, eorumque filios, & deſcendentes, pro altera verò medietate Dorotheam alteram eius filiam, omneſque eius filios natos, & naſcituros, eoſque decedentes ſine filijs, & deſcendentibus ad inuicem ſubſtituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum quacumque detractione legitimæ, Trebellianicæ, aut alterius portionis eis prohibita: In omnibus autem eius bonis hæredes vniuerſales inſtituit d. Catharinam, & Dorotheam eius filias equaliter, eorumque filios, & deſcendentes legitimos in perpetuum, quæ omnes ad inuicem ſubſtituit vulgariter, & per fideicommiſſum quacumque alienatione, ſeu detractione legitimæ, ac Trebellianicæ, ſeu alterius portionis pariter eis prohibita.

Deindè fecit Codicillos, in quibus præfatam ſubſtitutionem factam fauore dd. Caij, Scipionis, & Horatij fratrum expreſsè reuocauit, dictaſque ſorores, earumque deſcendentes quoad omnia bona, tam prælegata, quàm in vniuerſali inſtitutione relicta inſtitutas, & reciprocè ſubſtitutas eſſe voluit.

Catharina primo nupſerat Iacobo de Caualchis, ex quo ſuſcepit Alexandrum, defuncto autem dicto Iacobo nupſit Emmanueli Feraboſco, qui tanquam aſſertus hæres d. Catharinæ omnia bona eidem Catharinæ à Ludouico patre relicta ſibi retinuit; Quocirca cùm dictus Alexander filius ex primo viro egiſſet in partibus contra dictum Feraboſcum pro reſtitutione dictorum bonorum vti fideicommiſſo d. q. Ludouici ſubiectorum, binaſque ſententias fauorabiles reportaſſe, Cauſa per appellationem ad Rotam delata, mihique commiſſa dubitaui, an & ad quæ bona d. Alexander eſſet vocatus, & DD. illum eſſe vocatum ad bona, tam Catharinæ matri prælegata, quàm eidem in vniuerſali inſtitutione relicta reſponderunt.

Et quoad bona prælegata d. Catharinæ pro fundamento reſolutionis aduertebant DD. quòd licet Ludouicus teſtator eidem Catharinæ, quandocumque decedenti ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus ſubſtituerit Caium, Scipionem, & Horatium eius fratres pro medietate, & in altera medietate ſubſtituerit Dorotheam alteram eius filiam, omneſque eius filios natos, & naſcituros, nihilominus præfatam ſubſtitutionem factam fauore dd. fratrum non eſſe habendam in conſideratione. Siquidem Teſtator illam ademit in Codicillis, voluitque dd. ſorores earumque deſcendentes etiam quoad prædicta bona prælegata in totum eſſe inſtitutas, & reciprocè ſubſtitutas, adeò ut voluntas d. Teſtatoris ſit attēdenda.

Quapropter ſtante huiuſmodi ademptione clarè ſequitur d. Alexandrum fuiſſe vocatum à Ludouico ad bona Catharinæ matri prælegata; quamuis enim d. Alexander non legatur ad ea expreſsè vocatus, attamen cùm fuerit in conditione poſitus cenſetur vocatus ex pluribus coniecturis in hac facti
1 ſpecie concurrentibus, † quæ paſſim operantur, vt poſitus in conditione vocatus præſumatur, Peregr. *conſ. 97. nu. 30. lib. 1.* Decian. *conſ. 3. num. 48. lib. 1. & conſ. 103. nu. 10. lib. 2.* Ruſtic. *in tract. de lib. in condit. poſit. lib. 2. cap. 1. num. 1.* Mant. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 2. num. 19.* Put. *deciſ. 215. lib. 3.* Rot. *deciſ. 133. ſub nu. 1. & dec. 266. nu. 3. & dec. 320. num. 13. par. 1. recent.* Seraph. *dec. 1329. n. 1. & ſæpe in alijs.*

Prima autem coniectura deſumitur ex eo, quòd filij Catharinæ, tam in teſtamento, quàm in Codicillis pluries vocati fuerunt, vndè in ea parte, in qua † ſunt in conditione poſi- 2
ti vocati præſumuntur, vt in ſpecie aduertunt Cæphal. *conſ. 188. num. 16.* Peregr. *conſ. 54. num. 10. lib. 4.* Rot. *diuerſ. deciſ. 515. num. 2. par. 4. & in rec. dec. 146. n. 3. & 4. & dec. 133. nu. 2. par. 1.* vbi quod † iuncta cùm alijs eſt præcipua, & potentiſ- 3
ſima coniectura, & coram Greg. XV. *dec. 315. nu. 3. in Imolen. fideicommiſſi 2. Martij 1622. coram Vbaldo ſeniore Bononien. fideicommiſſi 25. Februarij 1622. coram Manzanedo.*

Secunda ducitur ex eo, quòd prædicti filij fuerunt poſiti in conditione cùm qualitate, non ſolùm † maſculinitatis, ſed 4
etiam legitimitatis, quæ proculdubio arguit vocationem in conditione poſitorum, quando prout hic verſamur in deſcēdentibus, Crauet. *conſ. 885. n. 1.* Menoch. *conſ. 420. n. 13.* Giouagn. *conſ. 79. n. 17. lib. 1.* Mant. *de coniect. lib. 1. tit. 3. num. 7. & ſeqq.* Rot. coram Seraph. *dec. 956. n. 6. & dec 1329. nu. 5. & in rec. dec. 300. n. 6. par. 1. & in Meleariana hæreditatis 27. Maij 1619. coram bon. mem. D. meo Seleucien.*

Tertia oritur ex eo, quòd Teſtator in ſequenti ſubſtitutione vocauit non ſolùm filios primi gradus, ſed etiam eorum deſcendentes, qui minus dilecti præſumuntur, quàm filij Catharinæ in conditione poſiti, † qui proindè vocati cenſentur, 5
ne minus dilectus, magis dilecto præferatur, Honded. *conſ. 54. nu. 37. verſ. 6. coniectura, & ſeqq. lib. 2.* Menoch. *conſ. 420. nu. 9. verſ. 4. mouet me,* Surd. *conſ. 344. nu. 6. ad fin.* Rot. *in rec. dec. 133. nu. 5. par. 1. & dec. 355. nu. 5. par. 5.*

Quarta deducitur ex reciproca ſubſtitutione facta inter inſtitutos, quæ pariter arguit † filios in conditione poſitos 6
vocatos fuiſſe, Decian. *conſ. 28. num. 20. in fin. & num. 24. lib. 2.* Menoch. *conſ. 613. nu. 5. in fin. cum ſeqq.* Honded. *conſ. 54. num. 41. in fine cum ſeqq. lib. 2.* Fuſar. *de ſubſtitut. qu. 437. num. 87. & conſ. 131. num. 9. & conſ. 173. nu. 4.* Rot. *in d. Imolen. fideicommiſſi 19. Aprilis 1622. coram Card. Verallo.*

Quinta coniectura deprehenditur ex eo, quòd Teſtator ſemel, atq; iterùm dd. filios in conditione poſuit, ſiquidem Catharinæ quandocumq; decedenti ſine filijs ſubſtituit Caium, Scipionem, & Horatium ſuos fratres, ac Dorotheam alteram eius filiam pro altera medietate, quos omnes inuicem ſubſtituit, ſi ſine filijs decederent, ſic pariter in inſtitutione filios eorumq; deſcendentes inſtituit, & reciprocè ſubſtituit in defectum alterius lineæ ex eis; † hæc namque geminata filiorum 7
in conditione poſitio eorundem arguit vocationem, Hond. *d. conſ. 54. n. 11. lib. 2.* Menoch. *conſ. 613. n. 6. & 7.* Fuſar. *q. 437. n. 101. & conſ. 173. n. 2. & 3.* Seraph. *dec. 1329. n. 11.* Greg. XV. *d. dec. 315. nu. 2.* Rot. *rec. dec. 268. n. 11. par. 1. & in Caſanaten. fideicommiſſi 24. Ianuarij 1628. coram Reuerendiſſ. Vrgellen.*

Sexta elicitur ex ampla prohibitione detractionis legitimæ, Trebellianicæ, † alteriuſque portionis ex eiſdem bonis 8
prælegatis pro dictis filiabus, earumque deſcendentibus facta, quæ pariter arguit vocationem in conditione poſitorum, Riminal. ſen. *conſ. 243. num. 90. ad fin.* Decian. *conſ. 102. nu. 27. lib. 2.* Ruſtic. *de lib. in condit. poſit. lib. 5. cap. 6. num. 21.* Rot. *dec. 355. num. 7. par. 5. recent.*

Septimam denique parit clauſula codicillaris, quæ † pari- 9
ter pro vocatione deſeruit, Honded. *d. conſ. 54. num. 47. lib. 2.* Ruſtic. *de lib. in condit. poſit. d. lib. 5. cap. 5. num. 23.* Peregr. *conſ. 14. num. 8. lib. 4.* Put. *dec. 214. in fin. lib. 3.* Rot. *in recent. deciſ. 133. num. 7. par. 1. & dec. 424. num. 2. par. 2.*

Quæ coniecturæ licet ſeparatim conſideratæ aliquam patiantur difficultatem, † attamen ſimul iunctę, prout conſi- 10
derari debent, negari non poteſt, quin indubitatam inducāt vocationem, Honded. *d. conſ. 54. num. 53. & ſeqq. lib. 2.* Surd. *conſ. 539. num. 2.* Card. Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 3. num. 28.* Caball. *conſ. 105. num. 25.* Bellon. iun. *conſ. 50. num. 33.* Rota coram Seraph. *dec. 1329. num. 12. ad fin. & ſeqq.* Greg. XV. *deciſ. 315. num. 9. & in rec. dec. 266. num. 19. & dec. 320. num. 16. par. 1. & dec. 355. nu. 9. & 10. par. 5. & in Aaximana fideicommiſſi coram me, & ſæpe in alijs.*

Præſertim cùm verſemur in deſcendentibus à Teſtatore,
† pro quorum vocatione leuiores etiam coniecturas ſuffi- 11
cere dixerunt, Corn. *conſ. 97. num. 3. lib. 1.* Surd. *conſ. 434. num. 19.* Honded. *dict. conſ. 173. num. 1.* Rot. *in recent. dict. dec. 133. num. 7. & dec. 146. num. 4. in fin. & d. dec. 266. num. 6. par. 2. & dec. 315.* coram Greg. XV. *& in d. Aaximana fideicommiſſi coram me.*

Quo

Quo verò ad bona in vniuerſali inſtitutione relicta nulla
viſa fuit adeſſe difficultas, quin Alexander ſit ad illa vocatus,
cùm Teſtator vocauerit Catherinam, & Dorotheam fi-
12 lias earumque filios, & deſcendentes in perpetuum, † ex
qua vocatione deſcendentium in perpetuum euidenter con-
ſtat inter eos fideicommiſſum inductum fuiſſe, Fuſar. *de ſub-
ſtit. quaſt.* 380. *nu.* 56. Peregr. *conſ.* 62. *nu.* 20. *lib.* 1. Rot. *diuerſor.
dec.* 121. *nu.* 4. *par.* 1. *& in recent. dec.* 193. *nu.* 5. *ad med. & dec.*
266. *num.* 12. *par.* 1. *atque in Fulginaten. alimentorum* 21. *Fe-
bruarij* 1625. *coram Eminentiſſimo D. Vbaldo.*

Quòd autem d. Alexander ſit filius Catherinę, ſatis appa-
ret ex teſtamento eiuſdem Catherinæ, quæ in eo d. Alexan-
drum eius filium legitimum, & naturalem appellauit, eidem-
13 que † non ſolùm legatum, ſed etiam legitimam, tanquam fi-
lio de iure debitam reliquit, Patiſ. *conſ.* 29. *num.* 10. *lib.* 2. Cæ-
phal. *conſ.* 48. *nu.* 18. *lib.* 1. Peregr. *de fideic. art.* 43. *num.* 77. Ro-
ta coram Reuerendiſſ. D. meo Decano *dec.* 105. *n.* 3. *& in Bo-
nonien. fideic. de Ramundinis* 15. *Februarij* 1636. *coram me.*

Identitas denique bonorum, de quibus agitur, viſa fuit
ſufficienter iuſtificari ex iuribus in Summ. Alexandri datis.

Et ita vna tantùm, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Vallifolctano.

Valentina Decanatus, & Canonicatus.

Lunæ 29. Nouembris 1638.

ARGVMENTVM.

Agitur de reſeruatione beneficij ratione ſubcolle-
ctoriæ, & an requiratur vnicitas ſubcollectoris
ad hoc, vt beneficium dicatur reſeruatum, & cui
incumbat onus probandi vnicitatem. Prouiſus
ab Ordinario, quando dicatur legitimus contra-
dictor, & quomodo contra eum poſſit ſummariè
procedi.

SVMMARIVM.

1 *Iuſtè poſſidet, qui poſſidet authore Pratore.*
2 *Manutentio conceditur poſſidenti authoritate Pratoris.*
3 *Poſſeſſione quis priuatur ex iudicis mandato, abſque alia
eiectione.*
4 *Sententia validitas conſtat ex reuolutione actorum.*
5 *Beneficia quacumque Collectorum, & Subcollectorum re-
ſeruantur Papa ex reg. hodie 5. Cancellaria.*
6 *Littera Apoſtolica habent executionem paratam.*
Quòd fortius procedit ſtante clauſula motu proprio, n. 7.
7 *Clauſula,* motu proprio, *operatur, vt gratia iuſtificari
non debeat.*
8 *Immiſſio in beneficium ſtante ſubrogatione gratioſa, con-
ceditur iuſtificatis reſeruatione Clericatu, & obitu de-
functi in poſſeſſione.*
9 *Beneficia ſubcollectorum ad hoc, vt cadant ſub reg.* 5.
Cancellaria, requiritur quod ſubcollector ſit vnicus.
10 *Impetrans beneficium per mortem ſubcollectoris, tan-
quam reſeruatum debet probare ſubcollectorem fuiſſe
vnicum.*
*Contrarium verius, quia pluralitas non praſumitur,
num.* 11.
12 *Praſumptio transfert onus probandi in aduerſarium.*
13 *Impetrans beneficium per mortem ſubcollectoris ad ef-
fectum reſeruationis ſat eſt, quod probet illius reſerua-
tionem.*
14 *Index inferior non poteſt ſe ingerere in negotio poſt appoſi-
tionem manus Papa.*
15 *Beneficia ad hoc dicantur reſeruata, ſufficit quod illorum
poſſeſſor aliquando fuerit vnicus ſubcollector.*
Beneficia ſemel affecta ſemper durant affecta, num. 15.
16 *Qualitas ſubcollectoris probata, cenſetur iuſtificata, &
& qualitas vnicitatis.*
*Subcollectores omnes cenſentur reuocati, etſi de illorum
reuocatione nulla ſit facta mentio, quando nouus fuit
deputatus ſubcollector, num.* 16.
*Quod procedit, nedum in deputatione facta à Papa, ſed
etiam à Nuntio, num.* 17.
18 *Prouiſus ab Ordinario eſt legitimus contradictor, nec
contra eum proceditur ſummariè, & executiuè.*
*Qua concluſio procedit, quando reſeruatio prouiſi Apo-
ſtolici eſſet turbida, num.* 19.

20 *Immiſſio non poteſt denegari prouiſo Apoſtolico contra
prouiſum ab Ordinario, quando incontinenti docetur
de clara reſeruatione.*
*Et eo magis attenta gratioſa ſubrogatione, etiam quoad
poſſeſſionem defuncti, ibid.*
21 *Prouiſus ab Ordinario poſſidens, quòd poſſit immiſſio-
nem impedire prouiſo Apoſtolico, quam non poſſet in
concurſu obtinere ex reſeruatione notoria inconueniens
eſt dicere.*
22 *Prouiſus ab Ordinario motu proprio, & in menſe Ordi-
narij non tenetur ad iuſtificationem gratia.*
*Et conſequenter habet iuſtum titulum, ex quo praferri de-
bet in concurſu prouiſo Apoſtolico poſteriori.*
*Fallit quando non apparet de iuſto titulo, vel de aliquo
indulto, num.* 23.
24 *Titulus poſt immiſſionem conceſſam exhibitam illam non
impedit, & neque manutentionem.*
25 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticus cadit ſub reſeruationibus
Apoſtolicis.*
26 *Iuſpatronatus eo ipſo dicitur Eccleſiaſticus, quando pra-
ſentatio ſpectat ad Eccleſiaſticum.*
27 *Appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum non datur à ſen-
tentia lata ſuper immiſſione vigore litterarum Apo-
ſtolicarum.*
28 *Clauſula ſine praiudicio executionis litterarum Apoſto-
licarum executionem praſeruat.*

DECICIO LXXXVIII.

REſolutum fuit R. P. D. meo Royas prouiſo Apoſtolico
dandum eſſe mandatum de manutenendo in poſſeſ-
ſione Decanatus, & Canonicatus, de quibus agitur, attenta
eius iuſta poſſeſſione capta in vim mandati Rotalis, *vt in
eius Summ. num.* 4. ex regula iuſtè poſſidet, qui poſſidet † au- 1
thore Prætore, *leg. iuſtè poſſidet* 11. *ff. de acquir. poſſ. l. qui vni-
uerſa, §. item Prætor, ff. eod. tit.* cuius poſſeſſionis vigore licet
inſtrumentalis competere manutentionem ſæpiſſimè † Ro- 2
ta cenſuit, & præſertim coram ſanct. mem. Greg. XV. *in dec.*
582. & coram Card. Caual. *dec.* 42. *& in recent. dec.* 79. *nu.* 1.
& aliàs pluries, non obſtante anteriori poſſeſſione D. Fran-
ciſci Borgiæ prouiſi ab Ordinario, quia Iudex ritè, & rectè
procedens eum priuauit ſua poſſeſſionem † abſque alia eie- 3
ctione, Angel. *in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas num.* 2. *in
fin.* Alex. *num.* 2. Roman. *num.* 3. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Compo-
ſtell. *in cap. tranſmiſſam num.* 3. *verſic. de poſſeſſione alterius de
elect.* Ferrett. *conſ.* 18. *num.* 10. Rot. coram Seraph. *deciſ.* 1325.
num. 1. *& in recent. deciſ.* 525. *num.* 3. *& deciſ.* 557. *num.* 2.
par. 2.

Quòd autem Rota in præſenti ritè, & rectè proceſſerit,
dum pronũciauit eidem R. P. D. mei Royas immiſſionem eſ-
ſe dandam, haud hæſitari poteſt, nam validitas ſententię cõ- 4
ſtat ex reuolutione actorum, vbi apparet interueniſſe omnia
requiſita relat. in vulgat. *dec.* Caputaq. 262. *par.* 2. *num.* 2.

Iuſtitia verò patens, & indubitabilis redditur ex elegan-
ter, & optimè congeſtis in deciſione huius cauſæ emanata
ſub die 5. Iunii 1637. * coram Illuſtriſs. D. meo Decano, ibi
enim firmatur collationem dd. Decanatus, & Canonicatus
vacantium per obitum Gaſparis Viues vnici ſubcollectoris
ſpectare ad S. D. N. tamquam de reſeruatis in regul. 4. hodie
quinta Cancell. † vbi reſeruantur cum omnia beneficia Ec- 5
cleſiaſtica quorumcumq; Collectorum, & Subcollectorum,
quæ durante eorum officio obtinuerint, ac in quibus, ſeu ad
quæ ius eis competierit, & ſic d. reſeruatione ſtante merito
fuit conceſſa immiſſio prouiſo Apoſtolico vigore litterarum
Apoſtolicarum, quæ habent † executionem paratam, *c. ſi ca- 6
pitulo, & ibi gloſſ. de conceſſ. præb. in* 6. Sarnen. *in tract. breuium
n.* 4. Gigas *de penſion. q.* 35. *n.* 9. Mohed. *deciſ.* 13. *vt lit. penden.*
Rot. *deciſ.* 45. *num.* 1. *& deciſ.* 192. *num.* 1. *par.* 1. *rec.* maximè
cùm emanauerint cum clauſula, *motu proprio*, quæ opera- 7
tur, † vt gratia iuſtificari non debeat, gloſſ. *in clem.* 1. *verb.
feciſſe narramus de probat.* Alex. *conſ.* 112. *n.* 1. *lib.* 7. Oldrad.
conſ. 258. plenè Gabr. *de probat. concl.* 2. *n.* 55. Myſinger. *cent.* 5.
obſeruat. 34. *num.* 7. *& ſeq.* Achill. *deciſ.* 10. *de probat.* Rot. *de-
ciſ.* 633. *n.* 3. *par.* 1. *recens.* Accedente præterea gratia ſubro-
gationis gratioſæ ab eodem prouiſo Apoſtolico obtenta, quæ
iuſtificatis tribus requiſitis prout in præſenti, nempè reſerua-
tione † Clericatu, & obitu defuncti in poſſeſſione, ſufficit 8
pro obtinenda immiſſione, Gonzal. *ſuper reg.* 8. § 7. *procem.
nu.* 212. Mohed. *dec.* 11. *vt lit. pend.* Seraph. *dec.* 1426. *n.* 1. & in
puncto affectionis, Burat. *dec.* 36. *n.* 1. ibique adden. littera A.

Non obſtat, quod regula prædicta Cancell. pro inducenda

Digitized by Google

9 reſeruatione requirat pro forma, quòd Subcollector † ſit v-
nicus, vt ſcribit Belencin. *in tract. de charit. ſubſid. quæſt.* 118.
in fin. & ita impetranti ſub tali forma incumbat onus pro-
10 bandi vnicitatem † tanquam fundamentum ſuę intentionis,
gloſſ. fin. in l. cum actum, ff. de negot. geſt. Felin. poſt Ioan. Andr.
& Abb. *in cap. auditis num.* 33. 2. *concluſ. de præſcript.* Quia
11 contrarium eſt verius, ex quo pluralitas † non præſumitur
l. 2. & ibi Bald. *col.* 2. *verſ. ego dico, C. de erro. aduo.* Butr. *in cap.*
cum Ioannes Heremita de fid. inſtrum. quæ præſumptio onus
12 probandi † in alium transfert, *l. non eſt veriſimile, ff. quod met.*
cauſa, l. ſiue poſſidetis, C. de probat. Abb. *in cap. is, qui de ſponſa-*
lib. Pariſ. *conſ.* 80. *num.* 14. *& ſeqq. vol.* 1. & ideò ſufficit proui-
ſo Apoſtolico probare deputationem Subcollectoris, prout
13 probauit † ad effectum transferendi onus probandi in par-
tem aduerſam, ita Mandoſ. *ſuper hac reg. qu.* 1. *nu.* 4. vbi refert
deciſionem Rotę *in cauſa Calagurit ana ſcholaſtriæ de Logre-*
no coram Reu. P. D. Antonio Auguſtino ſub die vltima Maij
1546. Aloyſ. Ricc. *in collectan. dec. par.* 1. *collect.* 1647. *verſ. no-*
tandum eſt ſecundò, Garz. *de beneſ. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 356.

Nec etiam obſtat, quòd pro parte D. Franciſci Borgię pro-
betur alium fuiſſe deputatum ſubcollectorem à Nuncio Hiſ-
paniarum, vt *in eius Summ. num.* 2. indèque conſtet de defe-
ctu intentionis Papæ, qui collationem fecit ſub expreſſione
vnici ſubcollectoris; Quoniam vltra quod non probatur d.
deputationem fuiſſe factam de tempore, quo d. Gaſpar obti-
nuit d. beneficia ad effectum, vt dici non poſſet vnicus ſub-
collector, tunc temporis in omnem euentum, nec minus re-
leuaret cùm prædicta deputatio fuerit facta à Iudice inferio-
ri, qui ſtante appoſitione manus Papæ in deputatione præ-
14 cedente † non poterat ſe poſteà ingerere in alia deputatio-
ne, *ex cap. cum inferior de maior. & obed. cap.* 2. *de offic. leg.*
Sbroz. *de offic. Vicar. qu.* 39. *num.* 2. *lib.* 2. Fuſch. *de viſit. lib.* 2.
cap. 20. *nu.* 2. Monet. *de commun. vlt. volunt. cap.* 8. *n.* 486. *& vl-*
tra prædict. & alios relat. in dec. cauſæ in §. remanet faciunt ad
propoſitum adnotata in cap. 1. *&* 2. *de confir. vtil. vel inutil. &*
in cap. vt noſtrum 56. *de appell.* Æn. de Falcon. *de reſeruat. be-*
neſ. prælud. 3. *num.* 4. Pariſ. *conſ.* 47. *num.* 30. *&* 31. *lib.* 4. Rota
dec. 570. *num.* 2. *par.* 1. *recent.*

Quinimò ad effectum, vt beneficia de quibus agitur di-
cantur reſernata ſufficit, quòd Gaſpar Viues illorum poſſeſ-
15 ſor aliquando fuerit vnicus ſubcollector, † quia in beneficijs
ſemel data affectio ſemper durat, Rota *deciſ.* 10. *&* 12. *circa*
princ. de præb. in nou. & 13. *&* 14. *eod. tit. in antiq.* vbi Adden.
littera A. referunt Æneam de Falcon. *in tract. reſeru. in* 4. *qu.*
princip. effect. 17. & Felin. *in cap. in noſtra, verſic. vigeſimum-*
primum, Corolar. de reſcript. Eòque ipſo, quòd docetur de
deputatione Gaſparis in ſubcollectorem, cenſetur probata
16 qualitas vnicitatis, † & omnes alij ſubcollectores, ſi qui
adeſſent, tunc temporis in eadem diœceſi, ſeu Ciuitate
habentur pro reuocatis, etiamſi de illorum reuocatione
nulla ſuerit facta mentio, Bellencin. *in tract. de charit. ſubſid.*
qu. 309. *in princip.* Mandoſ. *ſuper hac reg.* 4. *hodie* 5. *qu.* 10. *n.* 2.
Rota *dec.* 9. *de offic. deleg. in nou. & dec.* 11. *de præb. in antiq.* in
puncto, & quidem in fortioribus terminis *in Placentina, ſeu*
Compoſtellana Theſauraria 25. *Maij* 1609. *coram Ortem-*
bergo, quæ eſt dec. 252. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* vbi deputatio ſub-
17 collectoris † non erat facta à Papa, ſed à Nuncio Hiſpa-
niarum.

Minùs releuat, quòd d. Franciſcus Borgia, tanquam pro-
18 uiſus ab Ordinario † ſit legitimus contradictor per ea, quę
tenuit Rota apud Put. *in deciſ.* 120. *lib.* 1. *in correct.* & tradit
Gonzal. *in regul.* 8. *gloſſ.* 11. *num.* 40. *&* 41. *cum ſeqq.* contra
quem propterea executiuè, & ſummariè procedi nequeat;
19 Quia etſi concluſio veriſſima ſit, † & procedat, quando re-
ſeruatio prouiſi Apoſtolici eſſet turbida, vt dixit Rota apud
Illuſtriſſ. D. meũ Decanum *in dec.* 124. *nu.* 7. tamen non appli-
catur in præſenti caſu, vbi incontinenti docetur declara, &
indubitabili reſeruatione ex ſuperiùs ponderatis, tunc enim
20 † immiſſio denegari nequit prouiſo Apoſtolico attenta præ-
cipuè ſubrogatione gratioſa, etiam quoad poſſeſſionem de-
functi, Rot. apud Viuian. *de iurepatr. dec.* 47. *in princip. & per*
tot. & ſignanter ſub nu. 9. *verſ. minus obſtat cum ſeqq. & in re-*
cent. dec. 66. *num.* 7. *cum ſeqq. par.* 5. vbi dicitur, quòd eſſet in-
conueniens poſſeſſorem ab Ordinario prouiſum poſſe ex ſuo
titulo impedire immiſſionem, quàm ipſe in concurſu cum
21 prouiſo Apoſtolico obtinere non poſſet † ſtante notoria re-
ſeruatione, Verall. *dec.* 349. *lib.* 2. *& in recent. dec.* 711. *num.* 2.
par. 1. *in punct.* Buratt. *dec.* 888. *per tot. & præcipuè ſub n.* 7. *&* 8.

Vndè reſultat etiam reſponſio ad id, quòd dicebatur D.
Franciſcum, tanquam prouiſum ab Ordinario motu proprio
in menſe eiuſdem Ordinarij non teneri † ad iuſtificationem 22
ſuæ gratiæ, Felin. *in cap. ad aures num.* 15. *concl.* 14. *de reſcript.*
Gonzal. §. 6. *in proœm. num.* 10. eique propterea immiſſionem
eſſe dandam, *vel ex remed. l. final. C. de edict. Diu. Adrian. tol-*
len. vel officio Iudicis, Menoch. *de adipiſcen. remed.* 6. *num.* 34.
Rot. *in Calaguritana Canonicatus Doctoralis ſub die* 17. *Iunij*
1619. *coram Illuſtriſſ. D. meo Decano,* & conſequenter ha-
bere iuſtum titulum, cuius reſpectu ipſe in concurſu prouiſi
Apoſtolici poſterioris præferri debebat, ſi quidem obiectum
procederet, quando doceretur de aſſerto iuſto titulo, &
quando non conſtaret de clara reſeruatione, vt ſupra
fuit firmatum, vel quando Ordinarius haberet facultatem
ex aliquo indulto conferendi etiam beneficia reſeruata, pro-
ut erat in caſu d. deciſionis Calaguritanæ doctoralis per in-
formantes pro D. Franciſco allegatæ. † Secus autem in præ- 23
ſenti, vbi de aliquo indulto non apparet, nec de aliquo iuſto
titulo, qui etiamſi hodie poſt immiſſionem exhiberetur ſtan-
te clara reſeruatione, non poſſet † executionem immiſſionis 24
impedire, Bart. *in l. fin. nu.* 2. *per tot. C. de edict. Diu. Adrian.*
tollen. ita & neque manutentionem, vt in ſimili eſt *dec.* Se-
raph. 357. *per tot.*

Demùm non obſtat, quòd prouiſo Apoſtolico denegari
debebat immiſſio ſaltem quoad Canonicatum, cuius præ-
ſentationem ad Archiepiſcopum ſpectare prætenditur, ex
Bulla erectionis quatuor præbendarum, vt *in Summar. D.*
Franciſci nu. 3. quia quatenus hoc iuſtificaretur in facto non
releuaret in iure, cùm etiam iuſpatronatum Eccleſiaſticum
cadat ſub † reſeruationibus Apoſtolicis, *cap. dilectus, & ibi* 25
gloſſ. verb. in conceſſione, verſ. ſi verò pertinet, Abb. *nu.* 1. Butr.
num. 3. *de offic. legat.* Gemin. *in cap.* 2. *num.* 11. *de præben.* Man-
doſ. *ſuper reg.* 1. *qu.* 10. *n.* 5. Garz. *de beneſ. par.* 5. *cap.* 1. *ſub num.*
552. & eo ipſo dicitur Eccleſiaſticum, † quòd præſentatio ad 26
Eccleſiaſticum ſpectat, *cap. vnico §. fin. & ibi ſcribentes de iu-*
repatr. in 6. Pariſ. *conſ.* 128. *num.* 19. *cum ſeqq. lib.* 4. Gonzal. *ſu-*
per regul. 8. *gloſſ.* 18. *num.* 5. Rot. coram Andrea *deciſ.* 22. *nu.* 7.
& dec. 48. *n.* 8. *par.* 5. *recent.*

Ex quibus cùm conſtet mandatum de immittendo ad fa-
uorem R. P. D. mei Royas prouiſi Apoſtolici fuiſſe ritè, &
rectè per Rotam relaxatum, meritò dixerunt Domini eidem
quoque manutentionem eſſe concedendam, non obſtante
quod eius poſſeſſio fuerit capta appellatione pendente, quia
quoad effectum ſuſpenſiuum appellatio non datur à ſenten-
tia lata ſuper immiſſione vigore † litterarum Apoſtolicarum, 27
quæ ſui natura ad inſtar, *l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.*
habent executionem paratam ex ſupradeductis, quòd opti-
mè perpenſum fuit à Iudice à quo, & per Signaturam, dum
ille appellationem reijciens dedit refutatorios, & iſta cau-
ſam prætenſæ appellationis mihi commiſit cum clauſula ſi-
ne præiudicio executionis litterarum Apoſtolicarum, quæ 28
clauſula executionem præſeruat, Mart. *de clauſul. clauſ.* 160.
num. 1. vbi plures deciſiones Rotæ refert.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

Deciſio iſta ſub die 5. *Iulij* 1637. *emanata coram bon. mem.*
Coccino eſt ſupra dec. 225. *in præcedenti par.* 7. *recent.*

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Bononien. Fideicommiſſi de Ramundinis.

Lunæ 29. *Nouembris* 1638.

ARGVMENTVM.

Bona fuiſſe à Teſtatore poſſeſſa, quòd probare te-
netur hæres, vel fideicommiſſarius agens ad im-
miſſionem, an ſufficienter dicatur probatum ex
inſtrumento diuiſionis per Teſtatorem, & alium
factæ, ex inuentario hæreditatis illius, ac de-
mum ex confeſſione hæredis grauati in precibus
emanata, bona fideicommiſſi aliena volentis.

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſentẽtiæ apparet ex inſpectione actorum, in qui-*
bus omnia ad iudicium neceſſaria noſcuntur ſeruata.
Iuſtitia ſententiæ reſultat ex deciſionibus in cauſa factis,
num. 1.
3 *Bona fuiſſe à Teſtatore poſſeſſa requiritur, vt ſit locus im-*
miſſioni pro parte hæredis petita.
4 *Inſtrumentum diuiſionis probat poſſeſſionem de tempore*
celebrati contractus, & num. ſeqq.

In-

*Inſtrumentum diuiſionis probat poſſeſſionem contra diui-
dentes, & habentes cauſam ab illis, num.4.*
*Inſtrumentum diuiſionis probat poſſeſſionem etiam de
tempore mortis.*
*Poſſeſſio ſemel probata præſumitur continuata vſque ad
mortem, num. 5.*
6 *Amplia etiam fauore eius, qui poſſeſſionem tempore
mortis probare debet.*
7 *Inuentarium ab hærede factum probat bona inuentariata
fuiſſe à defuncto poſſeſſa.*
8 *Confeſſio hæredis probat poſſeſſionem defuncti.*
*Poſſeſſio defuncti probatur ex precibus ab hærede graua-
to porrectis, in quibus petit licentiam de alienando bo-
na fideicommiſſi, num. 8. & 9.*
10 *Emptor non poteſt impugnare factum venditoris.*
*Succeſſor non controuertit factum, & aſſertionem ſui au-
ctoris, num.10. & 13.*
11 *Diuiſio fieri poteſt etiam ſuper re, quæ non poſſidetur.*
12 *Iudicium familiæ herciſcundæ fieri ſolet etiam fauore hæ-
redis non poſſidentis.*
13 *Declaratio, quam quis facit poſſidere nomine alterius,
non poteſt ab eius ſucceſſor impugnari.*
14 *Poſſeſſor, qui rem habuit à debitore, non poteſt excipere
de iure creditorum illius, & quando.*
15 *Probatio reſultans ex inuentario, attenditur donec con-
trarium appareat.*
Inuentario ſtatur etiam ſtante clauſula, quòd ea, *quæ
non debent apponi, cenſeantur pro non appoſitis, num.
15. & ſeqq. vbi vide facta per vſufructuarium expi-
rat per mortem illius.*
*Hæredes pro tuitione ſuorum iurium apponunt in inuenta-
rio clauſulam, quod quæ non debent apponi, cenſean-
tur non appoſita, num. 16.*
17 *Ceſſio facta per vſufructuarium expirat per mortem il-
lius.*
18 *Nominatus in inſtrumento, illius vigore agere non po-
teſt, niſi probet ex inſtrumento fuiſse illi aliquid ius
quæſitum.*

DECISIO LXXXIX.

DOmini reſponderunt in hoc dubio pro confirmatione
ſententiarum Rotalium cum appareret de illarum
validitate, & iuſtitia. Et validitas, quę tamen à partibus non
1 controuertebatur † apparebat ex inſpectione actorum, ex
quibus apparebat ſeruata fuiſſe omnia, quæ requirebantur
2 ad ſolemnitatem iudicij, iuſtitia ex deciſionibus, quæ factæ
fuerunt * coram R.P.D. meo Dunozetto ſub die 15. Februa-
rij, & 9. Maij anni 1636. & coram R.P.D. meo Ghiſilerio 14.
Decembris anni 1637. & 21. Martij præſentis annis, coram
quibus cauſa iudicata fuit in prima, & ſecunda inſtantia.

Etenim concedebatur in ijs ſententijs immiſſio Antonio
Mariæ ſuper prædio, quòd dicebatur ſubiectum fideicommiſ-
ſo Ioannis Baptiſtæ Ramundini, & in prima deciſione co-
ram R. P. D. meo Dunozetto latè probata fuit, tum exiſten-
tia fideicommiſſi, tum conditio vocationis Antonij Mariæ,
ſolùm poſteà dubitatum fuit, An id prædium verè probare-
tur poſſeſſum à teſtatore tempore ſuæ mortis, quæ poſſeſſio
3 requirebatur, vt poſſet eſſe locus interdicto, ſiue † remedio
poſſeſſorio adipiſcendæ, quòd intentatum fuit vigore *l. vlt.
C. de edict. D. Adr. tollen.* & notat ibi gloſſ. Bart. *num. 9.* Cui
exceptioni, & obiectioni ſatisfaciebant, tam poſterior deci-
ſio coram R. P. D. meo Dunozetto, quàm ſequentes coram
R. P. D. meo Ghiſilerio, quarum fundamenta ſequuti DD.
fuerunt in hoc dubio, cùm in eo etiam hæc ſola exceptio poſ-
ſeſſionis adducta fuerit à poſſeſſoribus huius prædij.

Et verò tria erant fundamenta deciſionum, ex quibus in
ijs dictum fuit probari eam poſſeſſionem teſtatoris, & primū
viſum fuit de ea conſtare ex inſtrumento diuiſionis, quòd fa-
ctum fuerat per duos annos ante obitum Ioannis Baptiſtæ
teſtatoris inter ipſum, & Melchiorem nepotem ex fratre,
nam cùm in eo appareret aſſignatum fuiſſe id prędium Ioan-
ni Baptiſtę, & tradita illi poſſeſſio ex vi clauſulę conſtituti re-
ctè deducebatur ea poſſeſſio, non ſolùm de tempore diuiſio-
4 nis, quàm probare poterat † inſtrumentum eiuſdem diuiſio-
nis propter confeſſionem ipſius Ioann. Baptiſtæ, & Melchio-
ris, quàm continebat quæq; afficere poterat, tam ipſos, quàm
eorum ſucceſſores, arg. text. *in l. vlt. C. de non num. pecun. & in
l. cum à matre, Cod. de rei vindic.* & voluerunt in ijs terminis
Ruin. *in conſ. 40. lib. 4.* Dec. *conſ. 76. nu. 19 lib. 3.* Rota *in Seno-
gallien. fideicommiſſ. 2. Iunij 1608. coram Gregorio inter im-*
*preſſ. dec. 371. nu. 9. & in Ariminen. Legatorum 14. Maij 1632.
coram Reuerendiſs. Vrgellen. inter impreſs. dec. 337. num. 2.* Sed
etiam de tempore obitus teſtatoris, † cùm probata ſemel 5
poſſeſſionem præſumi deberet continuata, vſque ad id tem-
pus ex præſumptione, gloſſ. *in leg. ſiue poſſidetis, C. de probat.*
& conſiderauit Rot. *in dicta Ariminen. Legatorum,* Alciat. *de
præſumpt. reg. 2. præſumpt.* 20. Peregr. *de fideicommiſs. art. 44.
num. 16.* qui hanc præſumptionem dicit procedere fauore
agentis † hoc interdicto, ex remedio *leg. vlt.* Aret. *conſil.* 103. 6
num. 4. Secundò ea poſſeſſio probabatur ex inuentario hære-
ditatis, quòd poſt obitum Ioannis Baptiſtæ factum fuit à Lu-
douica illius hærede, in quo illud deſcriptum fuit inter alia
bona hæreditaria, quòd etiam probare poterat poſſeſſionem 7
teſtatoris, vt tradit Peregr. *eod. art. 44.* & probat text. *in l. vlt.
C. arbitr. tutel. & in l. ſcimus, §. licentia, C. de iur. delib.* & no-
tant ibi DD. *& in l. tutori, ff. de adminiſtr. tutor.* Tertiò viſa
fuit deſumi poſſe hæc probatio ex confeſſione Aloyſij filij
Melchioris cùm ille alienaſſet id prædium, tanquam ſubiectū
fideicommiſſo Ioannis Baptiſtę, ad quod ille erat vocatus ob-
tenta ad hunc effectum derogatione eiuſdem fideicommiſſi,
in cuius expeditione narrauit, quòd id prædium continetur
in illius hæreditate, & hæc etiam confeſſio viſa fuit † proba- 8
re poſſeſſionem teſtatoris, tam habita ratione perſonæ A-
loyſij propter qualitatem hæreditatis, quàm ille habebat, arg.
text. *in §. ſancimus Auth. de iur. iur. à Morien. præſt. & in l. vl-
tim. ff. de hæred. inſtit.* & in terminis confeſſionis fideicom-
miſſi † facta ab hærede grauato, tenuit Rot. *in Romana fi-* 9
*deicommiſſi de Stephanellis 24. Aprilis 1617. coram Rembol-
do, & in Romana Domus 10. Nouembris eiuſdem anni coram
Buratto,* quàm habita ratione perſonæ eorum, qui hanc
poſſeſſionem hodie controuertunt, quia cùm illi emerint id
prædium à Franciſco, non poſſunt controuertere factum,
& aſſertionem ſui authoris, in cuius iure ſucceſſerunt, vt te- 10
nuit Rota *in eadem Romana Domus, & in Bononien. fidei-
commiſſi de Manzolis 20. Iunij 1603. coram Reuerendiſſimo
Domino meo Decano,* & tradit Bart. *in leg. facta, §. ſi hæres
num. 5. ff. ad S. C. Trebell. & in l. ſi ſuperatus num. 4. ff. de
pignor.* Peregr. *de fideicomm. dict. art. 44. num. 7. & art. 45.
num. 27.*

Neque viſæ fuerunt obſtare exceptiones, quas poſſeſſores
eiuſdem prædij dabant ſingulis his rationibus, & fundamen-
tis, quibus nitebatur, hæc probatio, quia eędem exceptiones
fuerunt ſublatæ in prioribus deciſionibus. Prima enim exce-
ptio continebat, vt inſtrumentum diuiſionis, quòd factum
fuit à teſtatore non poſſet probare, quòd ille id prædium po-
ſteà poſſederit cùm ante eam diuiſionem aliud inſtrumentū
ab eo celebratum fuiſſet, in quo ceſſit id prædium ſuis credi-
toribus per quinque annos transferendo in illos in vim clau-
ſulæ conſtituti omnem poſſeſſionem pro dicto tempore, eo-
que lapſo in perpetuum, quando illis non ſatisfeciſſet de reli-
quis creditis, pro quibus eis tenebatur, quòd inſtrumentum
poterat tollere omnem vim probationis, quæ dicebatur ori-
ri ex inſtrumento diuiſionis poſteà ſequuto propter antece-
dentem alienationem factam eiuſdem prædij, quæ licet non
fuiſſet perpetua, ſed ad tempus tamen probari debebat illius
redemptio, neq; contrarium præſumi poterat ex inſtrumen-
to eiuſdem diuiſionis, cùm potuiſſet ea diuiſio † fieri etiam 11
ſuper re, quàm Ioannes Baptiſta non poſſidebat, vt probat
text. *in l. 1. ff. famil. herciſc.* ex qua apparet, quòd id iudicium
reddi ſolet etiam ad fauorem hæredis, † qui non poſſidet, & 12
idem dicitur *in leg. hæredes 26. ff. eod. tit.* & tradit Valaſch. *in
praxi partitio cap. 2. num. 21.*

Verùm hæc exceptio tollebatur ex his, quæ geſta fue-
runt inter Ioannem Baptiſtam, & eius creditores, tam in ea
aſſignatione, quàm poſteà, cùm enim ille premeretur ingen-
ti ære alieno conuenit cùm ſuis creditoribus, vt illis cederet
bona, quæ habebat, quæ retinere ijdem deberent per ſpatium
quinque annorum, vt ex fructibus conſequi poſſet quiſque
eorum ſatisfactionem proprij crediti, reſeruatis ſibi Ioanni
Baptiſtæ libris annuis ſexcentis, quibus vteretur pro ſuis ali-
mentis, & addita conditione, vt ſi intra id tempus creditores
ſatisfieri non potuiſſent, liceret eis vendere eadem bona,
vel inſolutum accipere, cùm autem nondum exacto bien-
nio alienaſſet Ioannes Baptiſta aliquam partem eorum bo-
norum, & ex eorum pretio diſſoluiſſet magnam partem ęris
alieni obtinuit ab eiſdem creditoribus nouam dilationem
temporis pro ſolutione reliqui ęris alieni, quo præmebatur, &
ab eis recuperauit eadem bona, & inter ea hoc prædium
Cadriani, quòd tempore diuiſionis poſſidebat ſimul cùm
Franciſco, & poſteà poſſedit nomine proprio, cùm illud in

ſuam portionem accepiſſet, & hæc quidem probabantur ex eodem inſtrumento diuiſionis, quia diuidentes poſtquam partiti inter ſe fuerunt bona, quæ communiter poſſidebant conuenerunt, vt venderetur ſuppellex pretioſa domus, tam pro ſatisfactione creditorum rationis nummulariæ, (quorum creditum aſcendebat ad ſolas libras duodecim mille,) quàm reliquorum creditorum quos habebat ex alijs cauſis, ex quibus apparebat de ſatisfactione eorundem creditorum in magna parte cum eorum creditum de tempore diuiſionis excederet in ſola ſorte libras ſexdecim. Prætereà aſſerebatur in eodem inſtrumento diuiſionis, quòd dies ſolutionis dictarum librarum duodecim mille cedebat de menſe Martij, quòd tempus non legebatur in inſtrumento ceſſionis, imò ſolutio in eo non erat facienda de fructibus, vt narratur in eodem inſtrumento diuiſionis, ſed ex alienatione bonorum, quàm facere poterant creditores elapſo termino quinque annorum, ex quibus omnibus probabatur mutatam fuiſſe naturam primi contractus, quam mutationem etiam probare poterat alienatio facta à Ioanne Baptiſta debitorem eorundem bonorum, cùm non aliter ab eo fieri potuiſſet, quàm ſi ea bona anteà recuperaſſet è manu ſuorum creditorum, & poterat tollere omnem difficultatem, id quod diuidentes aſſeruerunt eo Inſtrumento diuiſionis, quòd ſcilicet poſſidebat bona diuiſa conſtituendo, vterque eorum ſe illa nomine alterius poſſidere, quia non ſolùm non poterant noui poſſeſ-
13 ſores huic aſſertioni † contradicere, dum facta fuit ab eorum Authoribus, vt in terminis clauſulæ conſtituti tradit Tiraquell. *de iur. conſtit. poſſeſſ. par. 3. limit. 1. num. 23.* Bald. *in cap. cum veniſſent num. 5. de reſtit. ſpoliat. auth.* text. *in d. l. ſuperatus, ff. de pignor.* Sed illam ratam habere tenebantur, dum non oſtendebant habuiſſe ceſſionem à creditoribus, quorum iuribus vterentur pro excluſione poſſeſſoris tertij. Quamquam neque ea ceſſio potuiſſet illis ſuffragari propter obligationem, quæ continebatur in inſtrumento diuiſionis, in qua diuidentes mutuò ſibi promiſerunt tradere poſſeſſionem eorum bonorum, quia cùm illorum poſſeſſores tenerentur ex perſona Ioannis Baptiſtæ eorum authoris ſeruare
14 hanc obligationem, non poterant † ex perſona creditorum excipere de eorundem poſſeſſione, ex reg. text. *in l. vindicantem, ff. de euict. & in l. 1. C. de reb. alien. non alien.*

Non etiam viſa fuit obſtare altera exceptio, quæ dabatur ſecundo fundamento deciſionis ex probatione, quæ ſequebatur ex inuentario facto à Ludouica vxore, & hærede teſtatoris, quia licet in inuentario legeretur clauſula, quæ ſolet communiter poni, quòd per eam deſcriptionem non cenſerentur approbata bona, tanquam ſpectantia, aut comprehenſa in hæreditate teſtatoris, tamen effectus eius clauſulæ ſolùm poterat tueri hæredem in caſu quo ille ſiue alij, qui ab
15 eo cauſam haberent, † probarent quod verè ea bona non erant hæreditaria qua probatione non facta, aut donec illa non fieret firma erat probatio, quæ oriebatur ex inuentario, ex notatis per Doct. *in l. vltim. C. de iur. deliber.* & declarat ibi Bald. *in §. licentiam nu. 1.* Speculat. *in tit. de inſtrum. edict. §. docto de impugnatione nu. 2.* & in terminis huius clauſulæ,
16 quæ poni ſolet † ab hæredibus pro tuitione ſuorum iurium, tradit idem Bald. *in l. prima, §. item ſolent, ff. de offic. Præfect. Vrb.* & ibi etiam Bart. *num. 4.*

Contra vltimum fundamentum deciſionis opponebatur, quòd errorem continerent confeſſiones factæ ab Aloyſio, vt idem prædium ſpectaret ad hæreditatem Ioannis Baptiſtæ cum Melchior illius pater, & nepos Ioannis Baptiſtæ illud acquiſiuiſſet à Ludouica eius hærede, quæ id prædium ei ceſſit in ſatisfactionem crediti, quòd habebat contra hæreditatem Ioannis Baptiſtæ Teſtatoris. Vndè Melchior dicebatur habere id prædium, non tanquam ſucceſſor in hæreditate Ioannis Baptiſtæ, ſed tanquam tertius occaſione ſui crediti, quòd fuit ſibi ſolutum ab hærede per traditionem eiuſdem prædij. Verùm hæc etiam exceptio tollebatur ex facto, quia Ludouica ceſſit ſolùm ius, quòd habebat ſuper ijs bonis, vt conſtat ex inſtrumento ceſſionis ab eo factæ, & ita cùm ipſa eſſet hæres vſufructuaria Ioannis Baptiſtæ extincto, ac ter-
17 minato eius morte † illius iure finitum fuit etiam ius, quòd occaſione d. ceſſionis tranſlatum fuit in Melchiorem, ex reg. text. *in l. ex vectigal. ff. de pignor. & in leg. ſi ex duob. §. 1. ff. de in diem adiect.* Prætereà nempè ea ceſſio facta fuit à Ludouica fauore Melchiores, ſed datum ab ea fuit id prædium cuidam Pompeo, qui ſe eius fauore obligauit aliqua facere, & alia implere, pro quorum obſeruatione dedit fideiuſſorem Melchiorem, ex quibus ſublata erat exceptio adducta contra vltimum fundamentum deciſionis, & ſubſiſtebat è contra confeſſio Aloyſij, vt id prædium contineretur in fideicommiſſo Ioannis Baptiſtæ, non enim poterat prodeſſe Melchiori, quòd in inſtrumento facto à Ludouica ipſe etiam legeretur nominatus ſimul cùm Pompeo, † dum non probabatur, 18
quòd illi etiam acquiſitum fuerit commodum ex eo contractu, ſed ſoli Pompeo cui verè facta fuit ea ceſſio à Ludouica, ex reg. text. *in l. ſi vnus, §. ante omnia, ff. de pactis,* & notant ibi Bart. *nu. 1.* Alex. *ſuper eadem l. in princ. nu. 9.* Caſtrenſ. *in l. ſi actionem nu. 5. C. eodem tit. & in l. 2. C. de hæred. vel actione vendita.* Et ita vtraque, &c.

* *Deciſiones, quæ ſupra enunciantur num. 2. in hac cauſa factæ habentur in par. 7. deciſ. 93. 131. & 261. Illa verò ſub die 21. Martij 1638. coram Reuerendiſſ. Terracinen. habetur in hac eadem parte deciſ. . . . . & apud Cenſal. in addit. Peregrini ſunt aliæ duæ deciſiones pariter in hac cauſa emanatæ ſub diebus 5. Martij, & 28. Iunij 1649. coram eodem Reuerendiſſimo Terracinen. & bon. mem. Pentingerio, quæ ſunt deciſ. 16. & 17.*

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana Domus ad Tranſtiberim.

Lunæ 29. Nouembris 1638.

ARGVMENTVM.

Agitur de eadem materia, de qua loquitur deciſ. 63. ſupra in hac parte, ſcilicet de probanda ſimulatione donationis, vbi pariter adducuntur coniecturæ, quæ pro ſimulatione concurrunt reijciendo contraria. Inimicitia quando repellat teſtem à teſtificando, & an procurator teſtimonium dicere prohibeatur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio eius, qui domum alicuius habitauit pro illius ſeruitio, vti iure familiaritatis non habetur in conſideratione.*

2 *Donans hæreditatem, ſi declarauit ſe ab ea velle abſtinere, ius aliquod ſuper illam in donatarium transferre non poteſt.*

3 *Ius adeundi hæreditatem alteri, neque cedi, neque donari poteſt.*

4 *Contractus ſimulatus non poteſt transferre titulum, vel poſſeſſionem, & num. ſeqq.*

5 *Titulus ſimulatus non eſt titulus.*

Traditio ſimulata non transfert poſſeſſionem, num. 5.

6 *Moriens non eſt præſumendum, quod immemor ſalutis æternæ voluerit mentiri.*

7 *Committens cauſam iactationis iactationum, dicitur actor ſecundum vnam opinionem.*

8 *In contrarium tamen eſt communis Doctorum ſententia, quod talis dicatur reus, non autem actor, & num. 9.*

10 *Simulatio eſt difficilis probationis.*

11 *Simulationem probant teſtes minus idonei.*

12 *Teſtes alioquin inſufficientes probant ſimulationem, maximè iunctis adminiculis.*

13 *Inimicitia leuis non repellit teſtem à teſtificando.*

Inimicitia proueniens ob omiſſam ſalutationem iudicatur leuis, num. 13.

14 *Iudicis arbitrio remittitur iudicare, quæ ſit leuis inimicitia.*

15 *Teſtis, vt ex cauſa litis repellatur à teſtimonio, non ſufficit lis parui momenti.*

Sed requiritur litem verti ſuper omnibus bonis, vel ſaltem pro maiori parte ibidem.

16 *Conducens domum pro alio, non dicitur in ea aliquod habere intereſſe.*

17 *Clerici, & præſertim Parochi extranei, nullo modo ſibi coniunctis, tutelam, & curam ſuſcipere nequeunt.*

Limita, ſi de conſenſu ſuperiorum hæc faciunt ibidem dict. num. 17.

18 *Notarius alicuius non prohibetur pro eo teſtimonium dicere.*

19 *Notariatus officium eſt publicum, & cuique inſeruire tenetur, num. 18.*

20 *Teſtes non dicuntur contrarij, ſi omnes fateantur fuiſſe*

præ-

præſentes, ſed vnus dicit aliquid audiuiſſe, alius vero negat, & num. ſeqq.

21 *Teſtium dicta quantum fieri poteſt ſunt concordanda, & coadunanda etiam per ſuppletionem.*

22 *Teſtis qui in alia cauſa fuit procurator partis pro qua deponit, probat etiam ſi mandatum fuerit reuocatum pendente lite.*

23 *Procurator admittitur in teſtem, ſi aliundè veritas haberi non poteſt.*

Procurator admittitur in teſtem in contractu ſimulato, num. 23.

24 *Teſtis à parte querelatus, & ſic illius inimicus admittitur, ſi à querela fuit abſolutus.*

Inimicitia affectata, & ſtudioſè procurata non repellit teſtem à teſtificando, num. 24.

25 *Teſtis ſi deponit ſe eſſe creditorem partis, contra quam deponit, non ex hoc illi fides minuenda venit.*

Teſtis fides augetur, ſi deponit contra proprium intereſſe, num. 25.

26 *Creditori intereſt habere debitorem locupletem, non autem inopem, & non ſoluendo.*

27 *Teſtis creditor partis, contra quam deponit, præſumitur procurare augumentum, non detrimentum ſubſtantiæ illius.*

28 *Debitoris detrimentum ſæpè in damnum creditoris redundat.*

29 *Lites intentatæ contra teſtes, tempore examinis dicuntur affectatæ, nec eos à teſtificando repellunt.*

30 *Teſtis non dicitur inimicus, ſi litem aduerſus aliquem introduxit, pro quo comparuit pars contra quam deponit.*

31 *Teſtis deponens, puta Petrum, non autem Paulum ſoluiſſe, non dicitur falſus, licèt appareat Paulum fuiſſe conſtitutum debitorem, eiuſque nomine pecuniam ſolutam.*

32 *Exceptiones cauilloſæ contra teſtes adductæ non attenduntur.*

33 *Coniecturæ licet numero plures, nihilominus non excludunt pauciores, quando illæ ſunt in pondere fortiores.*

34 *Simulatus contractus licet nemini præiudicialis, poteſt tamen ab ipſis partibus impugnari, & de nullitate dici.*

35 *Simulatio donationis magis, dicitur ex reſeruatione ſibi facta à donante de eo, quòd in donatione non comprehendebatur.*

36 *Subſcriptio contractus ſimulati facta à contrahentibus, ſimulationem non excludit.*

37 *Falſitatis ſuſpicio oriens ex apoſtilla omninò euitatur ex illius ſubſcriptione facta à partibus, vel Notario.*

38 *Donationis ſimulatio non excluditur, etiamſi donatarius exegerit fructus alicuius rei donatæ, qui tamen ſint modici.*

39 *Citatus ad dicendum contra, ſi oppoſuit generalia, poteſt poſteà quaſcumque exceptiones obycere etiam ex cauſa ſimulationis.*

40 *Taciturnitas donantis, & donatarij poſt donationem, ſi donans in poſſeſſione remanſit arguit, non excludit ſimulationem.*

41 *Exceptiones in alijs inſtantijs non oppoſitæ, non dicuntur doloſæ, ſi illæ ſaltem tacitæ ſub alijs proteſtationibus continentur.*

42 *Donationis ſimulatio non excluditur, quod fuerit facta abſente donatario, ſi illius minuta ab eo fuerit conſcripta.*

DECICIO XC.

DIctum fuit coram me ſub die 18. * Iunij proximè præteriti conſtare de bono iure Hoſpitalis S. Ioannis Colybitæ de Vrbe, reſultante ex inſtrumento donationis eidem Hoſpitali factæ ab Octauio de Caualerijs, & ex poſſeſſione in ipſum tranſlata bonorum donatorum, tam vigore clauſulæ conſtituti in d. Inſtrumento appoſitæ, quàm etiam ex reali, & actuali illius apprehenſione poſtmodum ſubſequuta, & præſertim domus, de qua agitur, cui reſolutioni non acquieſcens Franciſcus Verardus, obtinuit de nouo audiri, & rurſus ſuper iiſdem cauſa propoſita Domini inhærendo rationibus, & fundamentis nunc deductis, & hodie cõprobatis, ſteterunt in deciſis, non obſtante, quòd plura in contrarium adducerẽtur, quæ vti friuola, & irreleuantia non

viſa fuere attendenda; Verardus enim non probat ſe eſſe poſ-
ſeſſorem anteriorem medietatis iſtius domus, prout eſſet ne-
ceſſe ad effectum, vt poſſeſſio Hoſpitalis non eſſet manute-
nibilis. Quoniam vel ipſe innititur poſſeſſioni inchoatæ de
anno 1624. & cùm de illo tempore fuerit ab Octauio procu-
rator conſtitutus, & in domo vti talis accerſitus eius poſſeſ- 1
ſio fuit iure familiaritatis, quæ propterea non habetur in con-
ſideratione, Rot. coram Reuerendiſs. D. meo Decano *deciſ.*
472. nu. 6. & dec. 17. nu. 8. par. 5. rec. Aut certè innititur poſ-
ſeſſioni in vim tituli, quem prætẽdit acquiſiuiſſe ex donatione
ſibi facta ab Octauio de iure adeundi hæreditatem Antonij.

Et tamen per huiuſmodi donationem nullus potuit in eũ
tranſferri titulus poſſidendi, tum quia ipſemet Octauius in
ipſo donationis inſtrumento declarauit ſe velle ab hæredita-
te Antonij abſtinere, & conſequenter ius adeundi d. hæredi-
tatem Verardo competere non potuit, *cap. Nemo poteſt de re-* 2
gul. iur. in 6. Tum quia ius adeundi vti perſonale alteri cedi,
† ſeu donari non poteſt ex allegat. in alia deciſione, quibus 3
addi poteſt in terminis hæreditatis fraternæ, Corn. *conſ.* 211.
num. 13. *lib.* 2. Tum etiam, quia d. donatio, ſeu ceſſio vti ſi-
mulata, & conſequenter nulla ipſo iure, non potuit aliquem
titulum Verardo tribuere, nec aliquam poſſeſſionem in eum 4
transferre, ex quo titulus ſimulatus non eſt titulus, & ſimula-
ta † traditio non transfert poſſeſſionem, vt per Bald. *in leg.* 5
fraus num. 4. & ſeqq. ff. de legibus, Tiraquell. *de retract. lignag.*
§. 1. gloſſ. 2. num. 15. Quæ ſimulatio non ſolùm viſa fuit pro-
bata ex coniecturis alias latè ponderatis, ſed etiam ex hac
noua deſumpta ex Codicillo Octauij poſt dictam ceſſionem
facto, in quo declarauit ſe ſpatio 16. aut 18. annorum circi-
ter alimenta præſtitiſſe Franciſco Verardo eius procuratori,
ac etiam illius fratri, & famulo, necnon plura inſumpſiſſe,
dum d. Franciſcus erat infirmus, & habitabat in manſionibus
domus veteris ipſius Octauij, in quibus ſemper inhabitauit
etiam de tempore, quo erat contumax Curiæ, retinendo in
ijs ſua mobilia, propterea mandat Hoſpitali, vt repetat ab eo
omnia ſupradicta alimenta, necnon etiam illum rogat ſol-
uere penſiones d. appartamenti, in quo toto d. temporis ſpa-
tio inhabitauit, ex computata tamen mercede ei debita pro
officio Procuratoris, ex qua declaratione facta per Octauiũ,
ſatis clarè apparet d. donationem non fuiſſe veram, ſed ſimu-
latam, ſi enim vera fuiſſet, ſine dubio Octauius in articulo
mortis conſtitutus non mandaſſet Hoſpitali, vt exigeret
penſiones d. appartamenti, quòd prætendiuit in donatione
comprehenſum, cùm poſt factam d. ceſſionem, ſeu donatio-
nem illius dominium, non ampliùs ad Octauium, ſed ad Ve-
rardum ſpectaſſet, non enim eſt præſumendum, quòd im-
memor † ſalutis æternę voluerit mentiri, Surd. *conſ.* 10. *num.* 6
56. Alciat. *de præſumpt. regul. 3. præſumpt. 4. in princip.* Rot. *in*
Leodien. Caſtrorum 10. *Nouembris 1636. coram Reuerendiſ-*
ſimo D. meo Decano.

Ad id verò, quòd obijciebatur Hoſpitale ſuſcepiſſe partes
Actoris, dum ab eius Procuratore in Curia Eminentiſſ. Car- 7
din. Vicar. fuit contra Verardum obtentum, & executum
monitorium iactationis, & iactationum ſecundum opinio-
nem, Afflict. *deciſ.* 268. reſponſum fuit communem opinio-
nem ſtare in contrarium, nimirum quod committens † cau- 8
ſam iactationis, non dicatur Actor, ſed Reus, vt per Cagnol.
in l. diffamari n. 9. C. de ingen. & manumiſſ. Oſalc. *dec. Pedem.*
151. *n. 4. & ſeqq.* Viſill. in addit. ad eundem Afflict. *ad dec.* 268.
n. 2. verſ. ſed contrariam opinionem, & n. 3. vbi atteſtatur hanc
ſeruari in praxi, & alios quos refert, & ſequitur Grat. *diſcep.* 9
85. *per tot.* & præſertim *num. 9 & 10.* & firmauit Rot. *deciſ.*
423. *n. 2. verſ. minus Domini dicebant, & ſeqq. par. 1. diuerſ.*

Nec refragatur, quòd aliquæ ex prædictis coniecturis in-
ferentes ſimulationem probẽtur per teſtes, contra quos con-
geruntur plures exceptiones, quia cùm ſimulatio ſit de his,
† quæ ſunt difficilis probationis, vt per Menoch. *de arbitr.* 10
caſ. 116. *num.* 8. Magon. *dec. Lucen. 25. nu. 6.* ad eam proban-
dam admittuntur teſtes minus † idonei ex Honded. & cæte- 11
ris adductis in deciſione etiam ſingulares, vt Farinac. *conſ.* 40.
n. 7. lib. 1. Rot. Ianuen. *dec.* 184. *n.* 16. Præſertim concurrenti-
bus alijs adminiculis, prout in caſu iſto, Rot. *dec. 280. nu. 2. p. 4.* 12
diuerſor.

Vltra quod prædictæ exceptiones, vti minus efficaces, &
non ſubſiſtentes, nequaquam potuerunt adimere fidẽ Teſti-
bus, ea enim, quæ datur contra perſonam primi Teſtis, quòd
ſit inimicus ipſius Verardi, ſatis videtur tolli, ex quo inimici-
tia eſt leuis, cùm proueniat ob omiſſam ſalutationẽ, quę ideò 13
non poteſt eum repellere à teſtimonio, vt per Grammat. *dec.*
Neapol. 34. n. 27. & 28. vbi quod relinquitur arbitrio iudican- 14

Digitized by Google

tis,quæ ſit leuis inimicitia,Rota *dec.41.n.15.par.3.recent.* &
coram Reuerendiſs. D. meo Decano *dec.48. num.*20.

Nec poteſt repelli ex eo, quòd fuerint lites inter ipſum
teſtem, & Verardum, quia verterunt ſuper rebus pauci mo-
menti, & illis ſemper dedit cauſam ipſemet Verardus, & ad
iſtum effectum requiritur lis ſuper omnibus bonis, vel ſal-
tem ſuper maiori parte, vt per Alex.*conſ. 78. nu.7. lib.*1.

Nec viſum eſt ſubſiſtere, quòd iſte teſtis habeat intereſſe
in hac cauſa, ex eo quod Hoſpitale eidem locauerit domum,
de qua agitur, quia ipſe conduxerat domum iſtam pro vſu
Auguſtini Gogi, non autem ſui, & ſic non poteſt conſidera-
16 ri aliquod eius intereſſe. Dum verò dicitur, quòd non pote-
rat ſortiri effectum locatio, niſi Verardus fuiſſet expulſus ab
eadem domo, ſatis tollitur, ex quo in d. locatione non com-
prehendebatur appartamentum in quo permanet Verardus,
ſed ſolùm ea pars domus, quàm inhabitabat Pupius.

Corruit etiam, quòd ipſe ſit tranſgreſſor Sacrorum Cano-
num, ex quo ſuſcepit tutelam, & curam d. Auguſtini Gogi,
17 qui nullo vinculo conſanguinitatis erat ſibi coniunctus, ſed
penitùs extraneus, quòd Clerici, & præſertim Parochis,
prout ipſe eſt omninò probibetur, *can.vlt.88.diſt.* & *can.Cy-
prianus* 21. *quæſt.* 3. quia prædictus huic curæ ſe ingeſſit cum
conſenſu, & licentia ſuperiorum, & ſic in eo non poteſt con-
ſiderari aliqua tranſgreſſio.

Sicut pariter non releuant ea, quæ contra ſecundum te-
ſtem opponuntur, nam quod ipſe ſit Notarius Hoſpitalis non
18 † eſt exceptio, quæ poſſit eum repellere à teſtimonio, quia
19 cùm officium Notariatus ſit publicum, † tenetur vnicuique
inſeruire, maximè cùm ab Hoſpitale non ſit ſalariatus, ſed
ſolùm eidem ſoluantur rogitus, & inſtrumenta, quæ in dies
ſtipulatur accedente, præſertim quod nullum poteſt in eo
conſiderari intereſſe in hac cauſa, quòd valeat ipſum repel-
lere à veritate dicenda.

Nec eſt mendax, dum dicit, quòd tempore, quo Octauius
tractauit cum Verardo de prædicta donatione repetiebatur
præſens ſimul cum Tomaſſino, qui tamen Tomaſſinus de-
ponit ſe non fuiſſe præſentem verbis, quæ interuenerunt in-
ter Octauium, & Verardum ſuper d. donatione, quia d. To-
20 maſſinus non negat ſe fuiſſe præſentem, quando † Octauius
vnà cum iſto teſte peruenit ad ſorum, vbi commorabatur Ve-
rardus, nec negat, quòd inſimul tractauerint de d. donatio-
ne, ſed ſolùm dicit ſe non fuiſſe præſentem dictis verbis, quòd
tamen potuit accidere, vel quia tunc temporis aliud cogita-
ret, & verbis circa donationem prolatis, ita in ſpecie non ad-
uerterit, licèt corporaliter ibi adeſſet, vt deponit ipſe teſtis,
& alias ponderauit Corn.*conſ.*202. *nu.* 2. *lib.*4. quem ſequitur
Rota coram Greg.*dec.*351. *nu.*32. vel ſaltem quod intellexiſ-
ſet de alio vice, & alio loco, & tempore, quo ipſe fuerit inſi-
mul cùm prędictis, & tamen de iſta donatione non fuerit tra-
ctatum, dicta enim teſtium ſunt pro viribus ad concordiam,
21 & coadiuuanda etiam † per ſuppletionem, Buratt.*deciſ.*932.
*num.*9. & 10. Greg.*d.dec.*351. *num.*37.& *dec.*467. *n.*13. Rot.
*dec.*289. *num.*6. *par.*5. *recent.*

Plures etiam afferuntur exceptiones contra perſonam ter-
tij Teſtis, quæ tamen non videntur obſtare, non enim ſubſi-
ſtit, quòd ipſe ſit Procurator Hoſpitalis, & ſic non poſſit te-
22 ſtificari pro eo, † quia mandatum procuræ fuit reuocatum
longè ante ipſius examen, & ſic eidem fides eſt adhibenda,
prout fuit latè ponderatum in deciſione, quæ reuidetur, & li-
cet d. reuocatio fuerit facta lite pendente, quæ ideò non vide-
tur ſuffragari, iuxta doctrinam Saluſtij *in praxi lib.*2. *cap.*13.
Attamen fuit reſponſum, quòd doctrina Saluſtij ſolùm pro-
cedit, quando quis vult deponere pro ſuo principali in ea
cauſa, in qua fuerat Procurator conſtitutus, & vti talis litem
fuerat conteſtatus, ſecus ſi in alia cauſa penitùs diuerſa, pro-
ut in caſu præſenti. Nec refragatur quod ipſe poſt factam
reuocationem ſe ingeſſerit in hac cauſa, dum agitabatur in
Curia Capitolina, quia lis, quando ibi pendebat erat ſolùm
ſuper penſionibus Caſalis decurſis, tam in vita Antonij, quã
poſt eius mortem, quas prætendebat Verardus ſibi deberi vti
prouenientes ex re hæreditaria q. Antonij, non autem ſuper
manutentione in poſſeſſionem iſtius domus, & ſimulatione
contractus donationis, ſed quatenus etiam conſtaret ipſum
fuiſſe Procuratorem Hoſpitalis in hac cauſa, nihilominus cũ
23 aliundè veritas haberi non poſſit, ſtante quod verſantur † in
contractu ſimulato, qui clam, & occultè ſolet fieri, deberet in
teſtem admitti, vt per Farinacc.*de teſtib.q.* 60. *num.*237.

Nec iſte etiam teſtis eſt repellendus ex cauſa inimicitiæ,
dum fuit à Verardo criminaliter accuſatus ſuper prætenſa
falſitate ſequeſtri. Quia cùm poſtmodum illius innocentia
fuerit detecta, & Iudex mandauerit per ſpeciale reſcriptum,
quòd nõ poſſet in aliquo moleſtari, † ſatis conſtat, quòd prę- 24
dicta inimicitia fuit affectata, & ſtudiosè procurata ad effe-
ctum eidem minuendi fidem, & ſic exceptio ex ea reſultans
non debet attendi, vt alias firmauit Rota *in Iannen. ſepara-
tionis Thori* 11. *Aprilis* 1633. *coram Reuerendiſſimo Domi-
no meo Decano.*

Minùs obſtat, quòd ipſe prætendat eſſe creditorem Verar-
di in ſcut.200. pro patrocinio adhibitio in illius cauſis, & quod
ſuper hoc eidem mouerit litem, quia iſta cauſa † non videtur 25
ſufficiens, vt eidem minuatur fides, ſed potius, vt augeatur
cùm deponat contra proprium intereſſe, vt per Gregor. *dec.*
351. *nu.*14. Ei enim prodeſſet habere debitorem locupletem,
† non autem inopem, & non ſoluendo, & ſic eſt præſumen- 26
dum, † quòd curæ habeat augumentum bonorum debitoris, 27
non autem damnum, quòd perſępè cædit in detrimentum 28
ipſius creditoris.

Prout nec etiam poteſt ei minuere fidem alia lis, quæ ver-
titur inter ipſos ſuper reſtitutione nonnullorum librorum,
quia fuit à Verardo intentata tempore, † quo ipſe teſtis exa- 29
minabatur pro Hoſpitali, prout etiam eodem tempore com-
paruit Verardus vti Procurator Virginiæ Lunæ ſuper reno-
uatione fideiuſſionis contra eundem teſtem, & ſic non po-
teſt negari, quin fuerit affectatè procurata, ac proindè habe-
ri debeant, ac ſi nunquam agitatæ fuiſſent. Dum verò com-
paruit Verardus vti Procurator † Octauij de Caualerijs in 30
lite ei mota per d. teſtem, non poteſt fieri aliqua vis, quia in
ea Verardus nullum habebat intereſſe.

Nec poteſt redargui de mendacio, dum deponit, quòd
expenſæ rogitus Archiuiationis inſinuationis d. donationis
fuerunt factæ per Octauium, non autem per Verardum, &
tamen in contrarium oſtendatur fides Notarij, in qua debi-
tor fuit conſtitutus Verardus, & etiam illius nomine fuit fa-
cta ſolutio. Quia ex hoc non tollitur, quin pecuniæ, quibus 31
fuit facta iſta ſolutio non eſſent Octauij, prout verè erant, &
deponit idem teſtis, licèt fuerint ſolutę nomine Verardi, quòd
non alia ratione factum fuit, quàm ad cooperiendam dona-
tionis ſimulationem. Et quamuis aliæ plures exceptiones
contra teſtes à Verardo allatæ fuerint, viſæ ſunt Dominis nõ
attendendæ, vti † nimis cauilloſæ, præterquamquod ſatis 32
fuerunt ſublatæ per informantes pro Hoſpitali.

Demùm non obſtant coniecturæ à Verardo cumulatæ
pro excludenda ſimulatione dictæ donationis, quia licet iſtæ
re vera ſint numero plures, quàm coniecturæ allatæ ab Hoſ- 33
pitali, nihilominus in pondere viſæ ſunt longè inferiores, ma-
ximè cùm facilis vnicuique ipſarum pateat reſponſio.

Ad primum enim, dum dicitur, quòd excluditur ſimulatio,
ex quod. ceſſio non fuit facta in fraudem alicuius, imò quod
nemini ſit præiudicialis, prout etiam dicitur in 24. coniectu-
ra, quòd ſcilicet non poſſet dici præiudicialis Octauio, quia
ipſe noluit vnquam eſſe hæres Antonij, nec in fraudem cre-
ditorum Antonij, quia fuit facta cum onere eiſdem ſatisfa-
ciendi, nec etiam in præiudicium Fiſci, quia Octauius nul-
lum commiſerat delictum, ob quod ſua bona de eo tempore
fuiſſent confiſcata, & extra iſtos terminos non poſſit conſi-
derari alicuius præiudicium. Reſpondetur quod licet ſimu-
latio non ſit præiudicialis tertio, † nihilominus cùm contra- 34
ctus ſit ſimulatus reſpectu partium, poteſt ab eiſdem opponi,
& dari de nullitate, Decius *conſ.*14. *nu.* 7. *verſ.iſti*, Tiraqnell.
de retract.lignag.§.1.*gloſſ.*2.*n.*16.*verſ.ſed quod huiuſmodi obie-
ctioni*, vbi plures cumulat. Vltra quod poteſt etiam conſide-
rari pręiudicium creditorum Antonij, quia non legitur, quòd
Octauius donauerat Verardo, cùm onere illi ſatisfaciendi,
imò idem Verardus proteſtatus fuit ſe nolle aliquod eis ſol-
uere.

Ad tertiam, & quartam. Quòd Octauius expreſsè re-
ſeruauerit iura ſibi competentia vigore fideicommiſſi pater-
ni, & hæreditatis maternæ, ac etiam ea, quæ ſibi compete-
bant, vti creditori Antonij. Reſpondetur, quod ex hoc non
tollitur ſimulatio, ſed magis augetur, † quia iſta iura non 35
comprehendebantur in hæreditate Antonij, & Octauius non
indigebat tali reſeruatione, & ſic videtur factum ad magis
colorandam donationis ſimulationem.

Nec releuat quinta deſumpta ex eo, quòd Octauius nõ ſo-
lùm ſubſcripſerit propria manu donationem, verùm etiam
apoſtillam in eadem donatione appoſitam, in qua ſpecialiter
ſibi reſeruauerat iura competentia ex hęreditate materna, nõ
obſtante prima ſubſcriptione ſpecialiter, & de nouo propria
manu approbauerit. † Quia ex hoc nõ poteſt argui aliqua ex- 36
cluſio ſimulationis, nã prima ſubſcriptio requirebatur ex for-

ma

Digitized by Google

ma ſtatuti Vrbis, ne aliàs donatio appareret ipſo iure nulla,
& ſic Octauius non potuiſſet ea ea commodum, quod præ-
tendebat reportare, nimirum ne moleſtaretur à creditoribus
Antonij ſecundam verò ſubſcriptionem ideò fecit, vt euita-
retur omnis ſuſpicio falſi, quæ ea tali apoſtilla, ſeu additione
37 potuiſſet oriri, quæ omninò euitatur ſtante ſpeciali † ſubſcri-
ptione partium, vel Notarij ſecundùm ea, quæ tradit Fari-
nac. *de falſitate, & ſimulat. quaſt.* 153. *num.* 12.

Ad 11. & 12. dum dicitur, quod Verardus exegit penſiones
cuiuſdem Magazzeni, quod prætenditur fuiſſe hæreditate
Antonij etiam ſciente, & patiente Octauio. Reſponſum
fuit, quod dictum Magazzenum non erat proprium Anto-
nij, ſed illud poſſidebat vigore Saluiani, & Octauius ideò
38 non contradixit ne ob paucitatem rei, † & leuitatem inte-
reſſis detegeretur ſimulatio prædictæ donationis, & conſe-
quenter non potuiſſet euitare moleſtias creditorum Antonij.

Ad 16. quod non fuerit de ſimulatione datum, quando
Verardus poſt lapſum quinque annorum à die confectionis
prædictæ donationis eam produxit in Curia Capituli præuia
citatione ad dicendum contra; Reſpondetur, quod licèt
Octauius non dixerit donationem fuiſſe ſimulatam nihilo-
39 minus in termino prædictæ citationis † oppoſuit generalia
contra, quæ proteſtatio eidem præſeruauit ius excipiendi
quandocumque contra dictam donationem, & etiam oppo-
nendi quaſcumque exceptiones prouenientes ea qualibet
cauſa, & conſequenter etiam ex cauſa ſimulationis, Mareſ-
cot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 81. *num.* 10. Caputaq. *deciſ.* 323. *num.*
1. *& per tot. par.* 1. *& dec.* 279. *ante num.* 1. *part.* 2.

Ad vigeſimam, quæ deſuminir ea eo, quod Octauius ſpa-
tio quinque annorum quo ſuperuixit nunquam dederit de
ſimulatione etenim hoc accidit, quia non egebat dare de ſi-
40 mulatione dum à Verardo in aliquo non moleſtabatur. † Im-
mò iſta eadem coniectura retorquetur contra ipſummet Ve-
rardum, quia ſi credidiſſet d. donationem fuiſſe validam ſta-
tim petijſſet ab eodem Octauio partem bonorum, quæ præ-
tendit ſpectare ad hæreditatem Antonij non autem tacuiſſet
per quinquennium eapectando tempus opportunum ad ef-
fectum, vt ſimulatio non detegeretur, nimirum dum Octa-
uius erat morti proximus, & ſuas rationes non poterat benè
deducere.

Ad vigeſimam ſecundam dum dicitur, quod pro parte
Hoſpitalis in alijs inſtantijs factis coram R. P. D. Bilio, & alijs
Iudicibus, nunquam fuit oppoſitum de ſimulatione, & ſic
41 quod iſta tarda † exceptio videatur eſſe doloſa; Reſponde-
tur, quod pro parte Hoſpitalis fuit pluries proteſtatus, quod
Verardus detinebat appartamentum prædictæ domus vti
Procurator Octauij, & quod in eo nullum ius habebat, quod
etiam fuit articulatum, quæ proteſtationes, & articuli ſal-
tem implicitè continent exceptionem ſimulationis.

Quod verò dicta donatio fuerit facta abſente Verardo
non videtur eſſe actus conſiderabilis ad effectum excludendi
42 ſimulationem ſtante præſertim, quod ipſius minuta fuit ab
ipſomet Verardo confecta, & propria manu ſcripta.

Reliquæ vti nullius ponderis non viſæ ſunt indigere reſ-
ponſione.

Et ita parte vtraque informante reſolutum fuit ſtandum
eſſe in deciſis, &c.

*Supra in hac eadem parte adeſt alia deciſio in hac cauſa fa-
cta ſub die 18. Iunij 1638. & eſt deciſio....*

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus, ſeu Dotis.

Mercurij 28. *Nouembris* 1638.

A R G V M E N T V M.

Cenſus in dotem aſſignatus pro fundo dotali, cum
hoc, quod in caſu retrouenditionis, illius pretium
debeat inueſtiri cum eadem qualitate fundi dota-
lis, ſi fuit venditus, & pretium conuerſum in em-
ptione domus, illa domus vtique euaſit fundus
dotalis, maximè attenta conuentione, quod pro
tali haberi debeat.

S V M M A R I V M.

1 *Dominium naturale rei dotalis eſt penes mulierem, ciuile
verò penes maritum.*

2 *Res empta à viro ex pecunijs dotalibus regulariter non ef-
ficitur dotalis, & vide ſup. num. 1. & infra num. ſeqq.
vbi limitatur.*

3 *Emptum ex pecunijs dotalibus efficitur fundus dotalis ex
partium conuentione tacita, vel expreſſa, & num.* 17.

4 *Emptum ex pecunia dotali efficitur fundus dotalis, ſi par-
tes ita conuenerunt tam in conſtitutione dotis, quàm in
acquiſitione rei.*

5 *Pactum quod pretium fundi dotalis conuertatur in alium
fundum dotalem, facit rem emptam eſſe fundum do-
talem.*

6 *Fundus dotalis à lege alienari prohibetur.*

7 *Res empta ex pecunia dotali efficitur dotalis, quando, &
voluntas mulieris, & eius vtilitas concurrit, & n.* 17.

8 *Clauſula*, ad habendum, *& ſimiles non excludunt fun-
dùm dotalem, quando ex verbis alijſque coniecturis
elicitur fundum eſſe dotale.*

9 *Promiſſio dotis ſi praceſſit in quantitate, bona poſtea aſſi-
gnata etiam pro fundo, dotali non efficiuntur fundus
dotalis.*

10 *Intellige vbi dos ſimpliciter fuit in pecunia promiſſa, ſe-
cus ſi ea lege, vt pecunia inueſtiatur pro fundo dotali,
& num. ſeqq.*

12 *Dos in quantitate conſtituta cùm hoc quod debeat inueſti-
ri, cenſetur conſtituta in eiſdem inueſtimentis, &
num. ſeq.*

13 *Quantitas promiſſa non ſimpliciter, ſed cum pacto rein-
ueſtiendi, non iudicatur vt quantitas, ſed vt ſpecies.*

14 *Pactum quod pecunia inueſtiri debeat pro ſecuritate mu-
lieris, non fundum dotalem, ſed ſimplicem hypothecam
inducit.*

*Intellige vbi ſimpliciter fuit dictum, quod ſtaret pro ſecu-
ritate, ſecus ſi pro fundo dotali, num.* 15.

Hypotheca non cadit in re propria, num. 14. *& num.* 16.
vbi limita.

16 *Mulier poteſt habere hypothecam etiam ſuper fundo
dotali.*

D E C I S I O XCI.

PHilippus Peccat, & alij tutores Cinthiæ del Prato nu-
ptui tradiderunt D. Cinthiam Ioanni Forouino, cui ad
computum dotis, & fundi dotalis eiuſdem Cinthiæ aſſigna-
runt annuum cenſum ſcutorum 70. pro ſumma ſcutorum
1000. in ſorte, & pro reſiduo eiuſdem dotis promiſerunt ſol-
uere alia ſcuta 500. in pecunia numerata, ſtatim atque d. Cin-
thia ad viri domum traducta eſſet; Pacto adiecto, quod in
euentum redemptionis d. cenſus prædicti coniuges teneren-
tur deponere d. ſcuta 1000. in aliquo banco tuto ad effectum
illa reinueſtiendi in bonis ſtabilibus, ſeu alio ſimili cenſu pro
cautela, & ſecuritate ipſius Cinthiæ; pro dicto autem reſiduo
ſcut. 500. Ioannes maritus omnia bona ſua hypothecauit.

De anno 1589. Ioannes vendidit d. cenſum eodem pretio
ſcut. 1000. ad quorum computum recepit ſcuta 895. quæ iux-
ta formam inſtrumenti dotalis reinueſtiuit in domo, de qua
agitur, eamque pro rata d. pretij ſoluti hypothecauit pro
fundo dotali dictæ Cinthiæ eius vxoris; Pacto etiam adie-
cto, quod in euentum retrouenditionis dictæ domus dictum
pretium reinueſtiri pariter deberet in alijs bonis ſtabilibus
pro euictione d. cenſus, & fundo dotali eiuſdem Cinthiæ,
vt latiùs in Inſtrumentis datis *in Summ. num.* 1. *&* 2. con-
tinetur.

Orta nuper controuerſia inter filios, & hæredes dd. coniu-
gum ſuper iuribus dotalibus D. Cinthiæ eorum matris, cau-
ſaque in Rota commiſſa, fuit primo loco dubitatum me
Proponente, An Domina Cinthia acquiſiuerit dominium d.
domus pro rata d. pretij ſoluti cum pecunijs dotalibus eiuſ-
dem Cinthiæ, & Domini reſponderunt affirmatiuè, quia
cum prædicta domus eſſet fundus dotalis dictæ Cinthiæ, vti-
que ipſa acquiſiuit dominium eiuſdem domus pro rata dicti
pretij ſoluti, † cum dominium naturale rei dotalis ſit penes 1
mulierem, quamuis ciuile in ipſum virum tranſeat, *l. in re-
bus, C. de iur. dot.* latè Barboſ. *in l. dotalem* 62. *n.* 7. *ad fin. verſ.
Vnde ego aliter, & ſeq. ff. ſolut. matrim.* Alex. *in l.* 1. *num.* 31.
poſt med. verſ. item dicit, Imol. *ff. de leg.* 1. Gratian. *diſcept.*
489. *num.* 1. *&* 7. Seraph. *deciſ.* 201. *num.* 28

Quod autem prædicta domus eſſet fundus dotalis d. Cin-
thiæ, res viſa fuit carere difficultate, quia licèt † res empta à 2
viro ex pecunia dotali, regulariter non efficiatur fundus do-
talis, iuxta *l. ex pecunia, C. de iur. dot.* Nihilominus à tali re-
gula receditur quando, prout hic, ea conuentione par-
tium

Digitized by Google

3 tim tacita, vel expreſſa, colligitur contrahentes voluiſſe,
quod illa res eſſet fundus dotalis ad *l.æſtimatis* 50.*ff. ſolut.ma-
trim.l. ſi inter virum num.*21.*C. de iur.dot.* Iaſ. *in l.ex conuen-
tione num.*11.*verſ. ſed ſi fundus dotalis*, *C. de pact.* Aretin.
*conſ.*84.*num.*1.*& ſeqq.* Soccin. Iun. *conſ.*141. *num.*11. *lib.*1.
Couar.*pract.quaſt cap.*28.*n.*2. *verſ. ſed ex contrario*, Mantic.
*de tac.lib.*12.*tit.*28.*num.*17.*poſt med.verſ.& hoc ſufficit*, Rot.
*dec.*287.*num.*1. *part.*3.*rec.* In propoſito autem ſatis aperrè
colligitur contrahentes voluiſſe, quod prædicta domus em-
pta ex pecunia redacta ex d.cenſu dotali eſſet fundus dotalis.
Quandoquidem in Inſtrumento dotali fuit expreſsè con-
uentum, quod in caſu redemptionis d. cenſus ſcutorum
1000. in ſorte prædicti coniuges tenerentur deponere dicta
ſcuta 1000. eaque reinueſtire in bonis ſtabilibus, ſeu alio ſi-
mili cenſu; Vnde cùm Ioannes maritus dictum cenſum ven-
diderit, eiuſque pretium pro dicta rata ſcut.895. in domo, de
qua agitur, iuxta formam Inſtrumenti dotalis reinueſtiuerit
ſub ea pariter lege, quod illa eſſet hypothecata pro fundo do-
tali eiuſdem Cinthiæ, & cum præeminentijs, ac prærogati-
4 uis † fundo dotali conceſſis, clarè ſequitur dictam domum
ex partium conuentione fundum dotalem effectam fuiſſe,
Crauet. *conſ.*548. *num.*1. *in fin. & ſeqq.* Burſat. *conſ.*410.*num.
num.*11.*lib.*4. Franc.ab Eccleſ. *inter conſ.feudal. diuerſ.conſil.*
30.*num.*2. *& num.*4. *in fin.verſ.& quia præmiſſa*, Peregr. *con-
ſil.*24. *num.*2. *& ſeqq.lib.*3. Gratian. *diſcept.*745.*num.*89. *&
num.*96. Rota *in Romana Saluiani coram Card. Lancellotto
impreſſ.per Pacific.poſt tract. de Sal. dec.*30.*num.*8. & coram
Card.Caualer. *dec.*37.*n.*1.

Concurrente præſertim altero pacto, quod in euentum re-
trouenditionis d. domus pretium illius reinueſtiretur pariter
in alijs bonis ſtabilibus, quæ perpetuò ſtare deberent pro
euictione d. cenſus, & fundo dotali eiuſdem Cinthiæ, quod
5 pactum cum denotet maritum non potuiſſe liberè alienare
d.domum, ſatis elicitur dominium d. domus in virum abſo-
lutè non tranſiuiſſe, ac per conſequens illam fundum do-
talem effectam fuiſſe, vt dixit Rot. *deciſ.*297. *num.*3. *poſt
med. & deciſ.*399.*num.*15.*part.*3.*recent.* & coram Caualer.
6 *d. deciſ.*37. *per tot.* cùm id ſit conforme naturæ † fundi do-
talis, qui à lege alienari prohibetur, *l. ſi prædium* 23. *C. de
iur.dot. l.vnic. §.& cum lex, C. de rei vend. act. & tot.tit.ff.ad
l.Iul. de fund. dot.*

Et viſa fuit ceſſare difficultas, ex eo qui Ioannes vendidit
d. cenſum, eiuſque pretium pro d.rata reinueſtiuit in domo,
de qua agitur, tanquam maritus, & legitimus adminiſtrator
d. Cinthiæ, quæ conſtante matrimonium prædictum rein-
ueſtimentum tanquam fundum dotalem agnouit, illudque
vti ſibi vtile præuio decreto Iudicis expreſsè ratum habuit,
ex quibus clarè ſequitur d. domum emptam ex pretio cenſus
7 dotalis fundum dotalem effectã fuiſſe, † cum de iure res em-
pta à viro ex pecunia dotali efficiatur dotalis, quando, prout
hic vltra voluntatem mulieris concurrit etiam eius vtilitas
ad not.*in l.res quæ ex dotali* 15. & ibi gloſ.*ff.de iur.dot.* Cam-
peg. *de dot.p.*4.*quæſt.*7.*num.*1. Soccin. iun. *conſ.*118.*num.*11.
*& ſeqq. lib.*3. Hond. *conſ.*41.*num.*27.*lib.*1. Roman.*conſ.*201.
num. 2. Caualer. *d.deciſ.*37.*num.*2.

Non obſtant clauſula, *ad habendum*, *&c.* aliæque ſimiles
8 adiectæ in Inſtrumento dotali, † quæ ſolent excludere fun-
dum dotalem. Quoniam illæ tanquam acceſſoriæ, & gene-
rales non releuant quando, prout hic, ex verbis diſpoſitiuis
alijſque coniecturis elicitur fundum eſſe dotalem, Oldrad.
*conſ.*245. *num.*6.*verſ. non obſtat ſi dicatur Ioſeph.* Ludouic.
*concl.*10.*limit.*11. Grat. *diſcept.*445. *num.*90.

Nec releuat, quod in capitulis matrimonialibus dos d.
9 Cinthiæ fuerit promiſſa in ſcut.1500. & ideò † cum præceſſe-
rit promiſſio dotis in quantitate, prædictus cenſus aſſignatus
pro ſumma ſcut.1000. non ſit fundus dotalis, etiamſi fuerit
aſſignatus in partem dotis, & ſundi dotalis, iuxta Rota *dec.*
476.*par.*4.*rec. & dec.*257.*num.*5.*& 6.coram Reuerendiſſ.D.*
10 *meo Decano*. Quia fuit reſpoſio d. concluſionem procedere
11 quando dos fuit promiſſa in quantitate purè, † & ſimplici-
ter, quia tunc ſi detur res æſtimata, etiam cum pacto, quod
illa ſtare debeat pro fundo dotali, non ideò qualitas dotis pri-
mo loco promiſſæ in quantitate ob dictum pactum nouata,
vel alterata præſumitur; Secus autem quando, prout hic, dos
12 fuit promiſſa in quantitate, † non purè, & ſimpliciter, ſed
ſub ea expreſſa lege, quod dicta quantitas deponi debeat ad
effectum reinueſtiendi in bonis ſtabilibus, vel annuis redditi-
bus, quæ ſtare deberent pro fundo dotali, & in fundum dotis,
quia tunc dos non videtur conſtituta in quantitate, ſed in
eiſdem inueſtimentis, quæ proinde dicuntur fundi dotales,
† cum quantitas non ſimpliciter promiſſa, ſed cum pacto re- 13
inueſtiendi, non vti quantitas, ſed vti ſpecies, in qua eſt inue-
ſtita, iudicetur *ad l. talis ſcriptura in fin. & l.ſi ſeruus*, *§. quĩ
quinque, ff. de leg.*1. Alex. *conſ.*31. *num.*5. *verſ. ſed ita eſt*, *&
num.*11. *verſ. conſiderandum lib.*6. Grat.*diſcept.*920. *num.*26.
*diſcept.*932.*num.*36. Rot. poſt Statil. *dec.*159. *num.*1. *& ſeqq.
& dec.*292. *num.*4. *part.*1.*recent.*

Demum non obſtat, quod pretium d.cenſus debuit reinue-
ſtiri in bonis ſtabilibus pro cautela, & ſecuritate d. Cinthiæ,
quæ verba, *pro cautela*, *& ſecuritate*, videntur importare
ſpecialem hypothecam † ſuper dd.ſtabilibus, non autem, vt
ipſa ſtabilia eſſent fundi dotales, cum regulariter hypothe-
ca non cadat in re propria, iux. *l.neque pignus*, *ff. de reg. iur.*
Quoniam obiectum procederet, ſi fuiſſe ſimpliciter dictum,
quod huiuſmodi reinueſtimentum ſtare deberet pro cautela,
& ſecuritate d. mulieris, at ſecus eſt, quando, prout hic, fuit
expreſsè conuentum, quod tale reinueſtimentum deberet
ſtare pro fundo dotali, † quia tunc verba prædicta, *pro cau-* 15
tela, & ſecuritate, non tollunt conſtitutionem fundi dotalis,
vt in ſpecie diſtinguit Natt. *conſ.*496. *num.*13. *verſ. non enim
obſtat.* Cùm enim repugnet, quin mulier poſſit habere hypo-
thecam † etiam ſuper fundo dotali, iuxt. *d.l. in rebus*, *§.volu-* 16
mus itaque, *C.de iur.dot.* & ibi Bart. *num.*1. Angel. *n.*4. Alex.
*in d. l.*1.*num.*31.*poſt med.verſ. item dicit*, Imol.*ff. de legat.*1.
Rot. *dec. in Romana fideicom.* 14. *Iunij præteriti, coram R. P.
D. meo Merlino.* Præſertim cùm domus, de qua agitur, em-
pta fuerit ex pecunia d. cenſus cum expreſſa qualitate, quod
illa ſtare deberet pro fundo dotali d. Cinthiæ, quæ cum d.re- 17
inueſtimentum vti fundum dotalem agnouerit, ac præuio
Iudicis decreto tanquam vtile ratum habuerit, proculdubio
d.domus tam ex partium conuentione, quàm ex iuris diſpo-
ſitione fundus dotalis effecta fuit, Caual. *deciſ.*37. *num.*1. *&
ſeqq.* Rot. *d.dec.*297. *part.*3.*recent.*

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Tarracineñ.

Calaritana Primatus.

Veneris 10.*Decembris* 1638.

ARGVMENTVM.

Probatur auctoritate Concilij Arelatenſis, nonnullorum Codicum, multorum SS.Patruum Hiſtoricorum, ac Pontificum, & aliorum Sedem Calaritanam in Sardinia eſſe Antiquiorem Turritana, ac Arborenſi.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Arelatenſe primum fuit celebratum anno Domini* 314. *tempore Silueſtri Papæ Primi*, *& Conſtantini Imperatoris Primi.*

2 *Quintianus, ſiue Quintius, aut Quintaſius fuit Epiſcopus Calaritanus in Sardinia*, *& num.*1. *&* 3. *in fine*, *& num.*6. 9. *&* 10.

3 *Concilium ſecundum Arelatenſe habitum fuit tempore Sirici Papæ.*

4 *Subſcriptiones Epiſcoporum, qui interfuerunt primo Concilio Arelatenſi mendosè fuerunt appoſitæ ſecundo celebrato de anno* 390. *num.*5.

5 *Concilium Arelatenſe tempore Silueſtri*, *& Conſtantini nullum fuit celebratum præter illud in cauſa Caciliani aduerſus Donatiſtas.*

7 *Codices aliqui Antiquiſſimi in Bibliotheca Vaticana adnotant Quintium Epiſcopum ex prouinciæ Sardiniæ nullam faciendo mentionem de Ciuitate Calaris.*

Quod erratum euenit in curia impreſſorum, *num.*8.

9 *SS. Silueſter Papa, & Conſtantinus Imperator*, *necnon Conſules Volutianus*, *& Anianus non aderant tempore Concilij Arelatenſis ſecundi.*

11 *Compilatores Codicum ſemper ſtudent emendatiores impreſſiones edere.*

14 *Codices moderni*, *qui dicunt Quintium Epiſcopum Calaritanum in Sardiniæ non aduerſantur antiquioribus dicentibus Quintum Epiſcopum ex Prouincia Sardiniæ.*

13 *Codex nullus dicit Quintium non fuiſſe Epiſcopum Calaritanum*, *ſed bene dicit non potuiſſe apponere omnia geſta in Concilio.*

14 *Quintij, ſeu Quintiani Epiſcopi Prouinciæ Sardiniæ appella-*

pellatione dum ipſe fuit Epiſcopus Calaritanus, ex anthonomaſia venit Sedes Calaritana.

15 *Correctio librorum quando eſt approbata à viris celeberrimis, ac exceptione maioribus non reuocatur in dubium, niſi exhibeantur fundamenta æquè valida.*

16 *Codices dicentes Quintium, ſeu Quintianum Epiſcopum Calaritanum impreſſi fuerunt anno 1538. & num.17. Alij verò anno 1585. num.18.*

19 *Reſolutio Rotalis ad fauorem alicuius afficit tantummodo collitigantes non autem alios.*

20 *Antiquioritas Epiſcopatus ſufficit probata abſque ſpecificatione temporis quando exaduerſo illa probatio non redditur turbida.*

21 *Bernardus fuit gloſſator antiquus.*

21 *Calaris Vrbs fuit vocata cæteris dignior ab antiquis Hiſtoricis, imò primaria, & præcipua Sardiniæ Vrbs, necnon metropolis vtriuſque Sardiniæ.*

Epiſcopi Metropolitanæ Vrbis Sardiniæ Archiepiſcopi Calaritani fuerunt ab Hiſtoricis vocati, num.22.

23 *S. Athanaſius floruit anno Domini 350.*

24 *Caſſiodorus floruit anno Domini 525.*

25 *Epiſcopus Calaritanus à multis SS. Patribus fuit per anthonomaſiam vocatus Epiſcopus Sardiniæ.*

Archiepiſcopus Calaritanus fuit à multis Pontificibus appellatus Primates Regni Sardiniæ, num.26.

26 *Sedes Calaritana in prouincia Sardiniæ ponitur primò loco, ſecundò Turritana, tertiò Arborenſis, & num.27.*

28 *Ordo ſcripturæ in materia antiquitatis multum attenditur.*

29 *Quod prius ſcriptum eſt prius dicitur cognitum.*

DECISIO XCII.

IN deciſione in hac cauſa facta 27. Nouembris ſuperioris anni coram bon.mem.Motmanno fuit dictum, Sedem Calaritanam probari antiquiorem. Primò, quia Sanctus Clemens fuit primus, qui in Sardinia præfuerit Eccleſiæ Calaritanæ. Secundò, quia ex Prouincia Sardiniæ, Quintius, ſeu Quintianus. Quintus Epiſcopus Calaritanus, interuenerit primo Concilio Arelatenſi celebrato anno Domini 314. Et tertiò eo, quia primò Concilio Generali Niceno de anno 325. inter alios Præſules interuenerit Protogenes tanquam Sardiniæ Epiſcopus; Repropoſita cauſa ſuper eiſdem coram me ſubrogato, DD. non admiſſis articulis datis per Archiepiſcopum Turritanum, cum illos exiſtimauerint improbabiles, continentes inuériſimilia, & valdè ſuſpectos de calumnia, vt in particulari deciſione coram me facta 14. Iunij præteriti alijs omiſſis, inhærentes fundamento, quod in Concilio Arelatenſi interuenerit Quintius, ſeu Quintianus Præſul Eccleſiæ Calaritanæ. Iterùm cenſuerunt Domini, vt in d. deciſ. bon. mem. Motmanni Sedem Calaritanam probari antiquiorem.

Fundamentum reſolutionis fuit, quia omnes conueniunt,
1 quod Concilium † Arelatenſe primum, fuerit celebratum tempore Silueſtri Papæ primi, & Conſtantini Imperatoris primi, anno Domini 314. & habetur inter Concilia Gallicana nuper impreſſa, *fol.1. tom.1. & ſeqq.* in eoque leguntur nomina Epiſcoporum cum Clericis ſuis quinam, & ex quibus Prouincijs, ad Arelatenſe Concilium conuenerunt, & inter alios reperitur deſcriptus per hæc verba: *Quintaſius Epiſcopus, Admonius Presbyter de ciuitate Calaris, pro Sardinia, & pag.3.* habetur Epiſtola Synodi Arelatenſis ad Silueſtrum Papam de rebus in ea geſtis, & canonibus in ea conſtitutis, & in eadem Epiſtola, inter alios Epiſcopos nominatur Quintaſius, & nullus alius fuit in dicto Concilio, qui vocaretur prædicto nomine, niſi Calaritanus, vt patet ex le-
2 ctura: Et in eodem Concilio Arelatenſi † primo impreſſo per Binium *tom.1. fol.220.* inter nomina Epiſcoporum, qui in prædicto Concilio fuerunt præſentes, ſic habetur *ex Prouincia Sardiniæ Ciuitate Calari, Quintus Epiſcopus, Admonius Presbyter,* & in margine eſt adnotatus, Quintianus, Et in ſecundò Concilio Arelatenſe impreſſo Coloniæ de anno 1538. fol.184. habetur, *ex Prouincia Sardiniæ Ciuitate Calari, Quintus Epiſcopus, Admonius Presbyter,* & in margine dicitur, aliàs Quintianus; & in eodem *tom.1.* Conciliorum, quæ fuerunt impreſſa Venetijs tempore Sixti V. de anno 1585. *fol.614.* habetur, *ex Prouincia Sardiniæ, Quintus Epiſcopus, Admonius Presbyter,* & in margine dicitur Quintianus.

Nec prædictis obſtat, quod in Concilijs Gallicanis, & in Concilijs impreſſis per Binium, deſcriptiones Epiſcoporum ponantur in primo Concilio Arelaten. in alijs verò impreſſionibus ponantur in ſecundo Concilio. Quia huic obiecto ſatisfacit Binius in ſecundo † Concilio Arelatenſi, habito, 3
tempore Siricij Papæ, vbi in notis ad d. Concilium *fol.565.* inquit, quod *ſicut trium Vaſenſium Synodorum canones, ita duorum Arelatenſium ſubſcriptiones, & tempore confuſa fuere, ſubſcriptiones, quæ in aditione Suriana, Colonienſi, & Veneta, huic Arelatenſi ſecundæ præfixæ antea extabant, ſunt eorum Epiſcoporum, qui Arelatenſi primæ anno Chriſti 314. celebratæ, interfuerunt, itaque lectori non ingratum fore ſperamus, quod eas huic Concilio ablatas Arelaten. cuius erant reſtituerimus; Rationes quibus ad id faciendum inducti ſumus vide in Notis eiuſdem Concilij Arelaten. primi, &c.* & videre eſt in notis in verbo *ex Prouinciæ Siciliæ fol.223.* Et eodem loco, in verbo *Domino, & Sanctiſſ.* eodem *fol.223.* ponit epiſtolam ſcriptam Silueſtro Papæ ab Epiſcopis, qui interfuerunt Concilio, inter quos enumeratur Quintaſius, & in margine dicitur Quintianus, & quod ſubſcriptiones Epiſcoporum, qui interfuerunt Concilio Arelatenſi primo, mendosè † fuerint appoſitæ ſecundo, 4
celebrato anno 390. & ſic quod deberent apponi primo, latè probat Card. Beron. *tom.3.* Annal. *ad annum.314.* vbi de tempore ſupradictorum Silueſtri, & Conſtantini Imperatoris *num.49.* dicit tempore Conſtantini non fuiſſe aliud Concilium Arelatenſe, † quàm illud in cauſa Cæciliani celebra- 5
tum aduerſus Donatiſtas, & *num.50.* monet lectorem per hæc verba, *manifeſtum librariorum errore factum, vt in primo tomo Conciliorum Colonienſis editionis, primum Concilium Arelatenſe, quod ponitur abſque aliqua nota ſubſcriptionis Epiſcoporum, qui preſto fuerunt, editum habeatur; Contra verò, nomina Epiſcoporum, qui eidem Synodo interfuerint inſcripta habeantur ei, quæ dicitur ſecunda Synodus Arelatenſis, quam celebratam eſſe poſt Nicenum Concilium, & poſt Photini hæreſim emergentem, poſtque Vaſenſe Concilium, canones in ea poſitis, pleniſſimam fidem faciunt cum aliqui Epiſcopi ibidem per errorem recenſiti, eius Concilij eſſe noſcantur, quod hoc anno, Voluſiano, & Aniano conſulibus, eſt celebratum, idenim, eiuſmodi inſcriptio eidem præfixa docet his verbis concepta; Celebratum eſt autem idem Concilium tempore B. Silueſtri Papæ primi, & Conſtantino Imperatoris, Voluſiano, & Aniano Viris clariſſimis, conſulibus, quod autem ibidem legitur circa annum Domini 326. ab aliquo ſuperadditum fuiſſe certum eſt, cum exploratum ſit, acta etiam Eccleſiaſtica, non niſi conſulibus conſignari conſueuiſſe, nunquam autem anno à Chriſti aduentu, quod primo factum eſſe, à Dionyſio Exiguo, Beda teſtatur, &c.* & inferius idem Baronius de eodem anno 314. *num.66.* deſcribendo epiſtolam à Synodo ſcriptam ad Silueſtrum Romanum Pontificem, de his quæ geſta eſſent in Synodo, inter alios Epiſcopos recenſet Quintaſium † cum nota in 6
margine, Quintianum, in quo loco dicit conſtare quidem complurium Epiſcoporum nomina, mendosè legi, quæ emendauit in margine, ex ipſa inſcriptione Epiſcoporum, quæ errore præfixa habetur, Concilio poſteriori Arelatenſi.

Non obſtat, quod in quatuor Codicibus † antiquis ma- 7
nuſcriptis exiſtentibus in Bibliotheca Vaticana, in primo ſignato *num.1538.* in ſecundo, ſignato *num. 1349.* in alio antiquiſſimo Signato *num.630.* & in alio pariter antiquiſſimo ſignato *num.1341.* reperiatur ſimplex ſubſcriptio, ita concepta, *ex in prouincia Sardiniæ, Quintus Epiſcopus, Admonius Presbyter,* abſque vlla mentione Ciuitatis Calaris, & ſimilis ſubſcriptio reperiatur etiam in alijs codicibus antiquis, impreſſis de anno 1620. 1524. 1530. & 1570. ſeruatis tam in Bibliotheca Vaticana, quàm in Bibliotheca Eminentiſſ. Domini Card. Barberini, in quibus abſque vlla mentione ciuitatis Calaris reperitur ſubſcriptio, per hæc verba, *ex Prouincia Sardiniæ, Quintus Epiſcopus, Admonius Presbyter.*

Quia id, quod dicitur de Codicibus exiſtentibus in Bibliotheca Vaticana † tollitur ex ſupra deductis, ex Cardina- 8
li Baronio in locis ſupra relatis, incuria impreſſorum, vel aliorum qui codices ſcripſerunt, fuiſſe erratum, in ponendo ſubſcriptiones in ſecundo Concilio Arelatenſi, cum eſſent ponendæ in primo, & benè fuit comprobatum, ex Pontifice, & Imperatore, qui tunc temporis regnabant, ex Conſulibus, Præſulibus, alijſque temporum, ac rerum circumſtantijs, hoc eſt, † tempore Silueſtri Papæ, & Conſtantini 9
Imperatoris, & Conſulum Voluſiani, & Aniani, qui non ade-

aderant tempore ſecundi Concilij Arelatenſis de anno 390.
ſed de anno 314. de quo tempore Quintius, vel Quintia-
nus erat Epiſcopus Calaritanus, vt teſtator Fara Scriptor
Turritanus de rebus Sardois pag. 79. vbi inqtiit, anno 314.
floruiſſe Quintianum, ſeu Quintium Epiſcopum Calarita-
num, & auctotitati Cardinalis Baronij conformis, eſt etiam
ſupra relata opinio Binij, cui adſtipulator Fara, vbi ſupra, &
Sirmundus Societ. IESV *tom.* 1. Conciliorum aotiquorum
Galliæ pag. 593. inter alias inſcriptiones ponit, *Quintius
Epiſcopus ex Ciuitate Calaris ex Prouincia Sardinia*,
10 † & in notis ad d. Concilium teſtatur, ſequutum fuiſſe
codicem Corbeienſem, io quo oomine Epiſcoporum,
& Ciuitatum deſcripta leguntur; Nec faciunt deducta
ea ſupradictis Codicibus antiquis impreſſis eaiſtentibus in
Bibliotheca Vaticana, & in Bibliotheca Emioentiſs. D. Card.
Barberini. Quia cùm in pluribus alijs codicibus etiam im-
preſſis, legatur ſubſcriptio, cum eapreſſa mentione ciui-
11 tatis Calaris credendum eſt, compilatores, qui † ſemper
ſtudent emendatiores impreſſiones edere; reuolutis monu-
mentis veritatem inſtigaſſe; Nec huiuſmodi ſubſcriptio-
nes aduerſantur alijs eaiſtentibus in codicibus antiquioribus
ſupra relatis, cum ſolum eaprimant io particulari Diœce-
12 ſim Prouinciæ Sardiniæ, & Ciuitatem, † cuius Quiotius
erat Epiſcopus, quæ qualitates in alijs ſubſcriptionibus non
fuerunt eapreſsæ. Maaimè cùm nullus reperiator, qui dicat
in contrarium, ſed non potuiſſe apponere omnia geſta in
13 Concilio, † quæ habere non potuit, & propterea eſt ſtao-
dum dictis ſubſcriptionibus, niſi aliundè errorem in ijs irre-
pſiſſe oſtendatur.

Et propterea dum Quintius fuit Epiſcopus Calaritanus
de d. anno 314. vt teſtatur Fara, & comprobat ſubſcriptio
deſumpta ea Concilio Arelateoſi, correcto per Baronium,
& per Binium in Notis ad Concilium primum Arelateñ. vt
fuit dictum ſupra, certum eſt appellatione Quiotij, ſeu
14 Quintiani Epiſcopi Prouinciæ Sardiniæ, † ea antooomaſia
venire Sedem Calaritanam, & ſic non obſtare, quod in ſu-
pradictis codicibus ſubſcriptio Quintij Epiſcopi non conclu-
dat de Calaritano, nulla habita ratione, quod emendatio
Conciliorum fuerit deſumpta ex codicibus mendoſis, quia
15 † quando correctio fuit approbata à viris celeberrimis, ac
omni exceptione maioribus non poteſt in dubium reuocari
niſi alia fundameota æquè valida exhibeantur, quæ deficere
io hoc caſu cenſuerunt Domini.

Neque ſubſiſtit, quod huiuſmodi impreſſiones in quibus
fit mentio Ciuitatis Calaris, fuerint factæ poſt motam li-
16 tem ſuper Primatu, † aut ſaltem io tempore valdè proaimo
motioni litis. Quia contrarium probatur ea ſupra relatis
verbis ſecundi Concilij Arelatenſis impreſſi Coloniæ de
anno 1538. vbi *fol.* 184. habetur, *Ex Prouincia Sardinia,
Ciuitatis Calaris, Quinitus Epiſcopus, Admonius, Presby-
ter*, & in eodem loco in margine dicitur aliàs Quintianus,
17 ex qua impreſſione † antiquiſſima exceden. tempus centum
annorum probatur correctionem per multum temporis ſpa-
tium præceſſiſſe motam litem. Vltra quod etiam impreſſio
facta Venetijs de anno 1585. præceſſit multò temporis ſpa-
18 tio litem motam, † cùm illa tantum fuerit ſuſcitata de anno
1606. de quo tempore, vt apparet ea lectura commiſſionis,
cauſa fuit commiſſa in Rot. huo. mem. Horatio Card. Lan-
cellotto.

Pariter cenſuerunt DD. quod ad effectum de quo agitur
nihil releuaret, etiamſi probaretur Simplicium fuiſſe Epiſ-
copum Pauſaniæ, & Pauſaniam fuiſſe Ciuitatem antiquio-
rem Calari. Quia cùm lis pendeat inter Calaritanum, Tur-
ritanum, & Arboreñ. ſuper primatu Inſulæ, & Regni Sardi-
19 niæ, † reſolutio ad fauorem Calaritani, afficit ſolum Turri-
tanum, & Arborenſem, non aliàs Eccleſias Regni, quæ non
ſunt in lite. Vnde ſatis eſt, quod in præſentia, Calaritanus
oſtendat habuiſſe Epiſcopos ante Ciuitatem Turritanam,
quia probatio reſpectu temporis Sedis Archiepiſcopalis Ca-
laritanæ, dum eaaduerſo probatio aliqua certa non
20 datur, † qui antiquitatem dictæ Sedis Calaris turbidam
reddat, ſuffragatur abſque alia probatione aotiquiorita-
tis.

Probato autem ea ſupradictis, quod in prædicto Concilio
primo Arelatenſi legatur ſubſcriptus *Quintus Epiſcopus, ex
Prouincia Sardinia, Ciuitatis Calaris*, manifeſtè conuin-
citur, quod de anno 314. ciuitas Calaris erat Sedes Epiſcopa-
lis, & cum Archiepiſcopus Turritanus, & Arboreñ. qui ho-
die ſunt in cauſa, nihil exhibeant, ad probandam eaiſten-
tiam dd. Sedium Epiſcopalium de d. tempore, aut tempore
anteriori, ſed ſolum tempore multum poſterioti, inde ſequi-
tur probari, antiquioritatem Sedis Calaritanæ in ordine ad
Turritanam, & Arboreñ.

Accedentibus præſertim pluribus coniecturis dedoctis pro
parte Calaritani, deſumptis ea Hiſtorijs tam antiquis, quàm
modernis, ea Strabone, Plinio maiore, Lucio Floro, Di-
uo Athanaſio, Ioanne Eſtadio, Petro Galleſino, Ioanne
Epiſcopo, Ioanne Catilion, Ioanne Laurentio de Anania,
† Bernardo Gloſſatore antiquo *in cap. ſi diligenti de præſcr.* 21
Sebaſtiano Munſtero, Georgio Brahù, & Franciſco Eonge-
lutio, & ea alijs pluribus, qui vocarunt Calarim Vrbem, cę-
teris † digniorem, & Archiepiſcopos Calaritanos Metropo- 22
litanæ Vrbis Sardiniæ Epiſcopos, & Calarim Ciuitatem pri-
mariam, & præcipuam Sardiniæ Vrbem, necnon Metropo-
lim vtriuſque Sardiniæ; Ex auctoritate Sanctorum Patrum,
† videlicet S. Athanaſij, qui floruit anno 350. Diui Theodo- 23
reti, Caſſiodori in ſua Tripartita, † qui floruit anno 525. 24
Diui Gregorij Magni, libro Epiſtolarum Epiſt. 47. 60. 62. &
81. Card. Baronij, necooo aliorum Saoctorum Patrum,
qui per antonomaſiam Epiſcopum Calaritanum vocarunt
Epiſcopum Sardiniæ; † Pariter ea auctoritate Summorum 25
Pontificum Victorij III. de anno 1087. Caliſti III. de anno
1456. ſan. me. Pij V. in Breui dato Romæ 24. Ianuarij 1562.
& in alio eiuſdem Pij V. 9. Calen. Semptembris 1569. in qui-
bus habentur hæc verba, *Venerabili Fratri Archiepiſcopo
Calaritano, vtpotè dicti Regni primati, per præſentes commit-
timus, &c.* & in ſecundo, *Tibi tanquam Archiepiſcopo
Primati dicti Regni Metropolitano cum omnibus, &c.* & de-
mum Sixti V. in Breui dato Romæ apud Sanctum Petrum
9. Calen. Nouembris 1585. committens cauſam ſpoliorum
Boſſaneñ. ſuffraganei Turritani, habet hæc verba, *Frater-
nitati tuæ Archiepiſcopo, cui vti Primatu Regni Sardiniæ
dictorum ſpoliorum defenſio, & cognitio, per noſtrum Præ-
deceſſorem commiſſa fuit, mandamus, &c.* Quæ omnia ſi-
mul iuncta multum releuant ad coadiuuandam probatio-
nem deſumptam ea d. Concilio Arelatenſi. Quod etiam
comprobatur ea Rebuff. in Cathalogo, ſeu Prouinciali om-
nium Eccleſiarum Cathedralium vniuerſi Orbis ea libro
Cancellariæ excerpto, & in fine ſuæ praxis poſito, vbi in Pro-
uincia † Sardiniæ ponitur primo loco Sedes Archiepiſcopa- 26
lis Calaritana cum ſuis ſuffraganeis ſecundo loco Sedes
Turritana pariter cum ſuis ſuffraganeis, & tertio loco Sedes
Arborenſis cum ſuffraganeis. Idem firmat Auberius Mirræus
*in tract. de notitia Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani lib. 5. in
verb. Sardinia*, vbi leguntur deſcriptæ omnes Ciuitates
† Epiſcopales Inſulæ Sardiniæ, & primo loco deſcripta legi- 27
tur Ciuitas Calaritana, ſecundo Turritana, & tertio Arbo-
reñ. cum quibus concurrit Catalogus Ciuitatum, & loco-
rum totius Orbis Abbatis Ioachimi, vbi in verbo *Sardinia*,
deſcribitur Prouincia Sardiniæ, & in primo loco ponitur Se-
des Calaritana cum ſuffraganeis, ſecundo loco Sedes Turri-
tana cum ſuis ſuffraganeis, & in tertio loco Sedes Arboren-
ſis cum ſuis ſuffraganeis. Et cùm in hac materia, dum agitur
† de maiori antiquitate valdè attendatur ordo ſcripturæ, & 28
præcipuum fundamentum ad denotandam maiorem anti-
quitatem, deſumatur ea ordine ſcripturæ, & denominatio-
ne, quia quod prius ſcriptum eſt, † prius dicitur cognitum, 29
ſupradictæ auctoritates cum alijs deductis ab Informantibus
pro Archiepiſcopo Calaritano, multum faciunt in caſu de
quo agitur.

Et ita articulo per omnes Dominos diſcuſſo, fuit reſolu-
tum ad fauorem Sedis Calaritanæ.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Bononieñ. Fideicommiſſi de Glauarinis.

Veneris 10. Decembris 1638.

ARGVMENTVM.

Quot hæres fideicommiſſo vniuerſali grauatus ſi in-
uentarium non confecerit, & aliqua ex bonis hę-
reditarijs alienauerit, non poſſit ſuas facere detra-
ctiones, in hac deciſione tractatur, & hoc ea ratio-
ne, quia de illis præſumitur ſatisfactus, etiam
quod ad eius fauorem inuentarium tutelare con-
currat, cum ex eo talis negatiua non exiſtentiæ
aliorum bonorum non poſſit dici probata.

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata in poſſeſſorio ex remedio legis finalis non recipit appellationem ad effectum impediendi executionem.*

2 *Ægidiana habet locum in iudicijs poſſeſſorijs vbi ſententia eſt valida, & iuſta.*

3 *Ægidiana in terris Eccleſiæ reducit appellationes ad terminos iuris ciuilis.*

4 *Sententia exceſſiua eſt nulla.*

5 *Fœminæ vtique admittuntur ad fideicommiſſum, ſi in defectum maſculorum fuerunt filij, & deſcendentes fœminæ vocatæ.*

6 *Alienationes primo loco factæ imputantur in detractiones.*

Legitima ex alienationibus præſumitur conſumpta, n.6.

7 *Hæres grauatus fideicommiſſo vniuerſali etiam non confecto inuentario poteſt facere ſuas detractiones, & quando, vide num. ſeqq.*

9 *Hæreditas præſumitur locuples ex non confectione inuentarij.*

11 *Negatiua non exiſtentia aliorum bonorum non probatur ex ſola negatione, niſi pro negante aliqua etiam præſumptio concurrat.*

12 *Declarationes, & aſſertiones defuncti non poſſunt ab illius hærede ſine inuentario, aut alio, ab eo cauſam habente impugnari.*

13 *Teſtator ſi mandauit hæredi, quod conficeret inuentarium, dicitur de eo non confidiſſe.*

Hæres ſi non confecit inuentarium iuxta Teſtatoris præceptum, præſumitur de detractionibus ſatisfactus, num.13.

14 *Inuentarium ſi hæres grauatus non confecit, quinimò & alienauit, præſumitur detractiones conſumpſiſſe.*

15 *Inuentarium tutelare non ſuffragatur hæredi contra fideicommiſſarium, & num.16. & 18. cum ſeqq.*

16 *Inuentarium factum reſpectu vnius cauſæ, vel perſonæ, non trahitur ad aliam cauſam, vel perſonam.*

17 *Negatiua non exiſtentia aliorum bonorum probatur ſolum ex inuentario hæreditario legitimè confecto.*

18 *Inuetarium factum à matre Tutrice non prodeſt filijs hæredibus.*

19 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*

D E C I S I O   XCIII.

POſt plures deciſiones in hac cauſa* factas coram R.P.D.
meo Ghiſilerio, in quibus dictum fuit conſtare de fidei-
commiſſo ad fauorem DD.Io.Baptiſtæ, & Vincentij de Gla-
uarinis, eiſque dandam eſſe immiſſionem ſuper bonis fidei-
commiſſo ſuppoſitis, & præſertim ſuper prædio tornatura-
rum 32. Cadriani, vel ex remedio, *l. fin. C. de edict. Diu.
Adrian.* vel ex Saluiano interdicto, & tandem ſententiarum,
& conceſſa immiſſione Glauarinis præfatis fideicommiſſa-
rijs, cauſaque in gradu appellationis mihi commiſſa dubita-
ui ſub die 5. Iunij 1637. an eſſet locus Ægidianæ, vel po-
tius conſtaret de attentatis, & poſt plures cauſæ propoſitio-
nes materiaque plenè diſcuſſa fuit reſolutum locum eſſe
Ægidianæ, & conſequenter non conſtare de attentatis.

1 Ratio reſolutionis fuit, quia ſententia † lata fuit in mero
poſſeſſorio ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.*
in quo appellatio non ſuſpendit executionem iuxta termi-
nos, *l. vnica, C. de moment. poſſeſs.* Soccin. iun. *conſ.*182.
*num.*15. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.*108. *num.*13. *lib.*1. & cum ſententia
2 ſit valida, & iuſta, † & in mero poſſeſſorio lata conſequen-
3 ter intrat Ægidiaoa, quæ in † Terris Eccleſiæ remoto Iuris
canonici obſtaculo appellationes in poſſeſſorijs interpoſitas
reducit ad terminos Iuris Ciuilis, Pariſ. *d. conſ.*108. *num.*13.
*lib.*1. Beninc. *deciſ.*17. *in fin.* Caputaq. *deciſ.*223. *lib.*1. Sera-
phin. *deciſ.*603. *in princ. & in recent. deciſ.*150. & 324. *num.*
1. *par.*2. & alibi paſſim.

Hodie repropoſita cauſa ſuper eiſdem, & cum pro parte
4 illorum de Pieritijs prætenderetur in ſententia † exceſſum
fuiſſe, & conſequenter eam eſſe vti exceſſiuam, & itaque
nullam Domini pro nunc firmarunt ſtandum eſſe in deciſis
ſub die p æfata 5. Iunij 1637. *coram me*, niſi tamen obſtent di-
cti exceſſus de quibus voluerunt particulariter videre.

Placuerunt enim DD. motiua deducta circa vocationem
Iſabellæ, quæ etiam fuit clara, dum Antonius in cauſa ex-
tinctionis lineæ maſculinæ Alexandri vocauit pro dimidia
eiuſdem fratris filias, & deſcendentes † fęminas quarum ap- 5
pellatione venit Iſabella, vt fuit reſolutum *ſub dicta die 5. co-
ram me in §. contra Iuſtitiam.*

Neque obſtare dixerunt DD. prętenſionem detractionum,
quæ competebant Equiti Gherardo, à quo cauſam habent
Pieritij, quod eſt vnum ex eorum fundamentis, quia placuit
reſponſio data in prædicta deciſione 5. Iunij, quod dictæ prę-
tenſę detractiones non obſtant Glauarinis fideicommiſſarijs
† ex tot alienationibus factis à grauatis, quæ primo alienata 6
in detractiones præfatas imputantur, Cephal. *conſ.*186.
*& conſ.*624. *num.* 6. *&* 7. Alex. *conſ.*678. *lib.*5. Pe-
regr. *de fideicomm. art.*39. *num.*4. ex quibus alienationibus
præſumitur conſumpta legitima, Rota coram Durano *dec.*
360. *num.*2. *&* 3.

Non obſtat concluſio, quod hæres grauatus fideicommiſ-
ſo vniuerſali, & ab eo cauſam habentes † poſſint facere de- 7
tractiones ſibi competentes contra fideicommiſſarium om-
nium bonorum etiam non confecto inuentario iuxta doctri-
nam Caſtr. *in l. ab omnibus, §. fin. ſub num.* 2. *ff. de leg.*1. *& in l.
ita tamen, §. ſi ex trebelliano, ff. ad Trebell.* quam ſequitur
Socc. ſen. *conſ.*44. *num.*1. *lib.*3. Socc. iun. *conſ.*8. *num.*30.
verſ. nec ei obſtat, Natt. *conſ.*28. *num.*9. *& conſ.*323. *num.*2.
Peregr. *de fideic. art.*35. *num.*1. Rota *in Viterbien. Caſtrorum
coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, quæ eſt dec.*19. *ſub n.*7. *par.*
5. *rec.* Quia fuit reſponſum aliud eſſe, † quod hæredi etiam 8
non conficienti inuentarium competant detractiones con-
tra fideicommiſſarium vniuerſalem iuxta terminum d. con-
cluſionis. Aliud verò, quod cum hæreditas † præſumatur 9
locuples ex iſta non confectione inuentarij iunctis præſer-
tim aliquibus alienationibus grauati illæ non præſumantur
factæ, vt præſumi ſæpiſſimè Rota firmauit etiam ad fauorem
fideicommiſſarij vniuerſalis petentis immiſſionem, in qui-
bus terminis ſunt † deciſiones coram Card. Canal.540. vt 10
clarius patet ex pręcedēti deciſione coram eo 481. *in Mace-
raten. fideicom. coram Card. Sacrat. poſt reſponſ.* Giouagn.20.
*n.*21. *verſ. non obſtat lib.*2. *in Rom. fideicom. de Victorijs Bono-
nien. fideicom. de Deſiderijs, & in Peruſina fideicom. de Gra-
tianis, quæ ſunt* 47. *ſub num.*8. *&* 9. *vbi recenſetur alia* 226.
*num.*15. *&* 16. *&* 40. *num.*29. *&* 30. vbi plenè firmatur con-
cluſio, & agebatur ex fideicommiſſo vniuerſali contra hære-
des hæredis, & tertios poſſeſſores, vt legitur in principio *par.*
5. *rec. in Bononien. de Cataneis deciſ.*432. *in princ. par.*4. *rec.*
& in eadem 18. *Aprilis* 1636. *coram R.P. D. meo Merlino, &
coram eodem in Peruſina fideicom. de Menicoribus* 15. *Maij*
1634. Eſt enim vera recepta, & à Rota approbata ſententia
negatiuam † exiſtentiæ aliorum bonorum non probari ex 11
ſola negatione niſi pro negante concurrat præſumptio con-
fecti inuentarij, aut alia, nec aliàs procedit gloſ. *in l. cum de
lege, ff. de probat.* vt per Alex. *in rubr. ff. de non. oper. nunc. num.*
41. *&* 42. Alciat. *de præſumpt. reg.*3. *præſ.*20. *num.*2. Couar.
*lib.*2. *var. cap.*6. *ſub num.*4. Peregr. *de fideicom. art.*39. *num.*
14. Barz. *deciſ* 105. *num.*21. *verſ.*2. Rot. *dec.*432. *num.*4.
*part.*4. *recent.*

Quæ magis procedunt cum nedum non adſit præſumptio
aliqua neceſſaria pro parte aduerſa, ſed immò vrgeant con-
tra illam deductæ per informantes, & præſertim primo aſ-
ſertio Antonij tam in donatione, quàm in teſtamento pe-
cuniarum nominum debitorum, & aliorum quæſitorum
etiam legendo, aduocando, & ex hæreditate Ioannis, quæ
ab hærede ſine † inuentario impugnari non poteſt, vel ha- 12
bente cauſam ab eo, Barz. *d. deciſ.*105. *num* 25. *&* 26. Rot.
*deciſ.*67. *ſub num.*3. *part.*5. *recent.* Gratian. *diſcept.*570. *num.*
21. *&* 22. Secundò præceptum iniunctum à fideicommitten-
te grauatis conficiendi inuentarium † cum deſcriptione om- 13
nium bonorum, ex quo apparet oon confidiſſe, Rot. *deciſ.*
163. *num.*2. *&* 3. & melius *deciſ.*349. *num.*10. *&* 11. *part.*5.
recen. & coram D. Vrgellen. *deciſ.*213. *num.*14. *& deciſ.*239.
*num.*7. *&* 8. Gratian. *d. diſcept.*570. *num.*23. Tertiò aliena-
tiones bonorum † factæ à grauatis quibus concurrentibus 14
Rnta tenet præſumi factas detractiones ſufficienter, Rota
*deciſ.*432. *num.*8. *part.*4. *rec.* cum pluribus alijs allegatis in
deciſionibus in cauſa factis.

Non obſtat repetitum fundamentum ſufficere inuenta-
rium tutelare pro pupillo cum hæres grauatus non teneatur
facere ſolemnem deſcriptionem, quia fuit ſublatum in deci-
ſionibus in cauſa factis, quod cum inuentarium † tutelare 15
reſpiciat tutorem, & pupillum inter ſe, trahi non debeat ex-
tra ſuos terminos inter hæredem, pro quo non eſt confe-
ctum, & fideicommiſſarium, cum inuentarium † factum 16
reſpectu vnius cauſæ, vel perſonę non trahatur ad aliam cau-
ſam

ſam, & perſonam, Crauet. *conſ.* 312. *num.* 3. Cabal. *conſ.* 156.
num. 43. *&* 44. *lib.* 1. vbi in ſpecie, quod non probatur nega-
17 tiua, virtus enim probandi hanc negatiuam tributa † non eſt
niſi inuentario hæreditario legitimè confecto, Couar. *d. lib.*
2. *var. c.* 6. *num.* 4. *in fine*, cum allegatis in alia deciſione, &
dixit Rota *in S. Seuerini dotis* 28. *Nouembris* 1618. *coram bo.*
mem. Franciſco Vbaldo, & inuentarium matris non prodeſſe
18 filijs hæredibus, tanquam ad alium finem, tradit Morquez *de*
diuiſ. bonor. lib. 1. *cap.* 1. *num.* 20. 24. 28. *& ſeq.* quem ſequitur
Giurb. *in alia deciſ.* relatus cum præſertim tutrix ipſa decla-
rauerit ſe poſtea confecturam inuentarium hæreditarium,
itaut eo minus poſſit aliquid inuentarium pro ſe factum ope-
19 rari pro hærede cum actus † agentium non operentur vltra
eorum intentionem, vt in his terminis dixerunt Crauett. *d.*
conſ. 312. *num.* 3. Morquez *d. cap.* 1. *num.* 27.

Et ita reſolutum vtraque parte informante.

Supra in part. 7. rec. deciſ. 88. in fine habentur omnes deciſiones in hac cauſa facta.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Camerineñ. Dotis.

Veneris 10. *Decembris* 1638.

ARGVMENTVM.

Fratres cum teneantur dotare ſorores non ſolum ex propria perſona, ſed etiam ex perſona Patris cuius ſunt hæredes; eorum obligatio tempore minoritatis facta, eſto quod fuerit ſine ſolemnitatibus pro ſorore dotanda ſubſtinetur, & maximè ſi ab ea renunciationem bonorum quorumcumque obtinuerint, & conciliantur duo conſilia Gabrielis, nempe & Menochij, qui in hac materia ad inuicem contrarium reſponderunt.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio minoris pro dotanda ſorore dicitur neceſſaria, & ſic ſolemnitatibus non ſubiacet, & vide num. 13. cum ſeqq.*

2 *Fratres ſororem dotare tenentur ex propria perſona tanquam fratres.*

3 *Amplia etiam ex perſona Patris cuius ſunt heredes, & num. ſeqq.*

Onus dotandi filias ſpectat ad Patrem, num. 3.

4 *Onus dotandi defuncto incumbens tranſit ad heredem, ad quem bona vadunt cum onere ſuo.*

5 *Conditio principalis obligationis non mutatur ex perſona heredis.*

7 *Fratres excludentes ex ſtatuto ſororem à ſucceſſione Patris, ex illius conditione illam dotare tenentur.*

Heredes Patris poſſunt cogi ad dotandam eius filiam, num. 7.

8 *Dotatio inducta à ſtatuto excludente fœminas propter maſculos, in recompenſationem excluſionis inducitur.*

9 *Obligatio fratrum minorum pro dote ſororis fortius ſubſtinetur attenta renunciatione ab ea facta ad fauorem fratrem.*

10 *Fratres acceptando renunciationem ſororis propter dotem, ſe ad illam iterum obligaſſe cenſentur.*

11 *Obligationem fauore dotis ad inducendam ſufficiunt verba enunciatiua.*

12 *Fratres non poſſunt acceptare renunciationem à ſorore facta propter dotem, niſi & ipſam dotis obligationem acceptent.*

in Correſpectiuis non poteſt acceptari vnum ſine altero, num. 12.

13 *Dos quoad obligationem minoris 25. annis non dicitur magis priuilegiata, itaut ſolemnitates non requirat.*

14 *Contra quod in obligatione facta fauore dotis ſolemnitates non ſint neceſſaria, & ſupra num. 1.*

15 *Intellige vt prima opinio procedat in dote voluntaria, vel in neceſſaria vltra tamen congruitatem illius.*

in dote verò neceſſaria, & ad metam congrue dotis ſemper ſubſtinetur illius obligatio quamuis ſolemnitatibus deſtituta.

DECISIO XCIV.

ODoardus, & Iulius Cæſar de Toſijs, fratres minores, ſine ſolemnitatibus, requiſitis in obligationibus nominorum tam à iure communi, quàm à conſtitutione Marchiæ *lib.* 5. *cap.* 25. ſe obligarunt in forma Cam. Apoſtolicæ Equiti Sebaſtiano Raphaelio ex cauſa dotis Perſiliæ ſororis in ſumma ſcutorum trium millium, ſoluenda certis præfixis temporibus, vt in apoca priuata ſub die 26. Octobris 1637. à partibus, & teſtibus ſubſcripta; obtinendo deinde à dicta Perſilia per publicum, & ſolemne inſtrumentum, cum decreto Iudicis, & præſentia conſanguineorum renunciationem omnibus bonis, Paternis, Maternis, Fraternis, & tranſuerſalibus, reſeruatis ſibi dictis ſcutis tribus millibus, pro dote promiſſis dicto Sebaſtiano, cum declaratione, quod quantitas eſſet valdè decens, & ſatis ſuperque congrua ſtatui, & conditioni eius Domus, & fratrum prædictorum poſſibilitati. Et quia dicti fratres de Toſijs ex duplici fundamento impugnabant dictam obligationem. Primò ex defectu ſolemnitatum, de quibus ſupra. Secundò ex capite exceſſus, eo quia dos promiſſa fuerit exceſſiua, & ſic læſiua in gradu appellationis interpoſitæ à mandato relaxato ab Audit. Cameræ contra dictos fratres pro ſcutis octingentis, debitis pro primo termino iuxta formam ſupradictæ apochæ; propoſui in Rota, an obligatio dictorum fratrum ſuſtineretur, & ſupradictis non obſtantibus, fuit dictum, obligationem ſuſtineri, reſeruato quod de exceſſu particulariter videatur.

Ratio reſolutionis fuit, quia cùm Odoardus, & Iulius Cæ-
ſar ſe obligauerint pro dote Perſiliæ ſororis, & conſequen-
ter ex cauſa neceſſaria, tunc ſolemnitates † non requiruntur, 1
vt in terminis, quod neceſſaria ſororis dotatio non compre-
hendatur ſub ſtatuto de Contractibus minorum, firmauit
Rota *in Maceraten. dotis* 10. *Iunij* 1594. *coram bo. me. Cardi-*
nale Millino in Caſenaten. ſupra dotis 17. *Decembris* 1616.
coram bon. mem. Remboldo, coram Caputaq. deciſ. 199. *num.* 2.
par. 3. *& coram Put. deciſ.* 100. *num.* 3. *lib.* 1. *in correct.*

Nec dubitari poteſt quin dicti fratres tenerentur dotare
ſororem, † nedum ex propria perſona tanquam fratres, *l.* 2
cum plures, §. cum tutor. verſ. alio Patre nata, & ibi gloſ. *in fin.*
ff. de admin. & peric. tut. gloſſ. in l. non omni in verb. nulla in
fin. C. eod. tit. Bart. *in procæmio, ff. num.* 14. Guid. Pap. *dec.* 90.
num. 24. *verſ. ſexto quia*, Rota coram Reuerendiſſ. Vrgellen.
in Romana dotis de Iacobellis 27. *Martij* 1626. ſed etiam
ex perſona patris, † defuncti, cuius onus eſt dotare filias, *l.* 3
qui liberos, ff. de rit. nupt. & l. fin. C. de dot. promiſſ. Dec. in
Auth. Preterea num. 17. & ibi Curt. iun. *num.* 19. *C. vnd. vir.*
& vxor. Et cùm hoc debitum dotandi inhæreat perſonæ pa-
tris, & eius bonis, † adita per Toſios fratres hæreditate pa- 4
tris, ad illos bona tranſierunt cum hoc onere, *l. ſi quis à libe-*
ris, §. item reſcriptum, ff. de lib. agnoſc. Bart. *in l. ſicut, §. ſi debi-*
tori num. 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* Bald. *in l. vlt.*
num. 3. *C. de dot. promiſſ.* itaut in hæreditate remanſerit idem
debitum, quod prius erat in perſona patris defuncti † cum 5
ex perſona hæredis non mutetur conditio obligationis prin-
cipalis, *l.* 2. *§. ex his, ff. de verb. oblig.* & ſic tenebantur con-
gruè dotare ſororem, ſicuti ſi † viueret tenetur pater, *l.* 6
fin. C. de dot. promiſs. Bart. *in l. ſi marito, §. ſi voluntate, ff.*
ſolut. matrim. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 12. *tit.* 18. *num.*
16. ita Rota coram R. P. D. meo Merlino *in Bononien. lega-*
ti de Mareſcottis 15. *Ianuarij* 1627. maximè ſtante ſtatu-
to Patriæ dotantium diſponente, quod filiæ fœminæ, exi-
ſtentibus filijs maſculis, patribus, aut matribus, auo,
vel auiæ nullo modo ab inteſtato ſuccedant, nec ſuccedere
poſſint, ſed dotari debeant ab ipſis filijs maſculis dote con-
grua, & idonea, inſpecta qualitate perſonarum, & pa-
trimonij quantitate. Quare, cùm dicta Perſilia eſſet do-
tanda de bonis paternis, aliàs à ſucceſſione vniuerſali pro-
pter † exiſtentiam maſculorum excluſa. Fratres, tanquam 7
hæredes, tenentur etiam conditione ex ſtatuto, & ſecun-
dùm veriorem opinionem, de qua per Bart. *in d. l. ſi marito,*
§. ſi voluntate num. 5. *ff. ſol. matr.* hæredes patris poſſunt cogi
ad dotandam eius filiam, Mantic. *de tacit. & ambig. vbi*
ſupra num. 1. ea ratione, quia dotatio inducta per ſtatuentes,
ad moderandum rigorem ſtatuti, † procedit in compenſa- 8
tionem excluſionis, vt in iſtis terminis tenuit Rota *dec.* 405.
num. 26. *part.* 5. *recent.*

Ex quibus ſequitur, quod cum dicti fratres ſe obligauerint 9
in conſtitutione dotis ſororis, id fecerint, non vt liberalita-
tem exercerent; ſed vt ſeipſos eximerent ab obligatione,
ad quam tenebantur tam de iure communi, quàm vigo-

re

re ſtatuti vti hæredes Patris, & tanquam fratres ex ſuperiùs deductis. Præſertim quia d. Perſilia poſt ſibi conſtitutam dotem à fratribus, illis ex cauſa dotationis huiuſmodi renunciauit cum ſolemnitatibus requiſitis non ſolum bona pater-
9 na, & materna; † ſed etiam omnes ſucceſſiones, quæ quomodocumque ad eam ſpectare potuiſſent, reſeruata tantum ſibi dicta dote, per ea quæ tradit Corn. *conſ.290.num.10.verſ. niſi fortè lib.3.* Mantic. *de tacit. dicto lib.12. tit.18. num.7. verſ. quia iniquum eſset*, & dicti fratres, acceptando dictam
10 renunciationem † viſi ſunt denuò ſe obligaſſe ad eiuſdem dotis ſolutionem, vt poſt multos tradit Surd. *de alim. tit.9. quæſt.23. num.12. & ſeq.* Verall. *deciſ.13. par.1. & deciſ.302. incip. Proceſſione par. 2.* Rot. *deciſ.70. num.5. par.1. recent.* &
11 maximè fauore dotis, pro qua ad inducendam † obligationem, ſolum ſufficiunt verba enunciatiua, iuxta latè tradita per Gratian. *cap.729. ferè per tot.* Nec potuerunt dicti fratres acceptare dictam renunciationem correſpectiuam ad dotem, quam dicta Perſilia ſibi reſeruauit, niſi denuò ratam habuerint præcedentem promiſſionem ab eis factam; cum
12 in correſpectiuis non poſſit vnum ſine altero acceptari, Seraph. *deciſ.540. num.4. & 5.* Rot. *deciſ.108. num.5. par.5. recent.* & in terminis dotis Rota apud Caualer. *deciſ.64. num.1. & 3.* vbi quod corrueret dicta renunciatio, ſi dicta dos promiſſa non ſolueretur.

Non obſtat, quod dos quoad obligationem minoris vigin-
13 ti quinque annis non ſit magis priuilegiata, † ita quod in promiſſione dotis non requirantur ſolemnitates, requiſitæ in Contractibus minorum, iuxta *conſ. Gabr. 20. num.14. & ſeqq. lib.2.* ſæpius canonizatum à Rota; Quia idemmet Gabr. *num.56. & 57. & num.67. & ſeqq.* contra quem in eodemmet caſu ex profeſſo conſuluit, Menoch. *conſ.242. per tot. lib.3.*
14 admittit validitatem contractus † in obligatione neceſſaria vſque ad ſummam dotis congruæ, & ſolum prætendit obli-
15 gationem eſſe inualidam in exceſſu, † eo quia in illo caſu, præter diſpoſitionem ſtatuti fuerat promiſſa certa quantitas, quæ excedebat valorem portionis hæreditariæ ſororis, & ſummam neceſſariam ad congruam dotem, & propterea cum in iſto caſu Domini mandauerint, quod particulariter videatur an dos promiſſa ſit exceſſiua, ſi in aliqua parte ab ipſis fratribus de Toſijs probaretur talis, tunc poſſent intrare in illa parte, deducta per Gabr. & alios exaduerſo citatos.

Et ita vtraque parte informante, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Fanen. Prædij.

Veneris 10. Decembris 1638.

ARGVMENTVM.

Emptor qui pretium ſoluere ſe obligauit poſt prædij menſurationem, & terminationem poſſit ne venditorem repellere ſi prædium in ea tantum parte non fuerit terminatum in qua fouea manu facta viuida ſæpè vallata d. prædium circumdat, cuius occaſione quæritur an fouea, & ſepes pro confinio habeantur, & quod limitis appoſitio non ſit neceſſaria, quoties ex alijs demonſtrationibus certitudo rei deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Venditor, qui rem tradidit poteſt petere pretium, & fructus recompenſatiuos.*

2 *Periti electi ad menſurandum, & æſtimandum, ſi terminant dicuntur excedere facultates ipſis traditas, & vide num.4.*

3 *in Actu terminationis vicini intereſſe, vel ſaltim citari debent.*

4 *Actus facti à Peritis præſentibus partibus quamuis ex eorum facultate fieri non potuiſſent, per præſentiam ſubſtinentur.*

5 *Exceptio non adimplementi impedit actionis exercitium, eiuſque executionem.*

6 *Exceptio non adimplementi retardat etiam obligationem Cameralem.*

7 *Exceptio non adimplementi repellit agentem, quamuis in parte, vel modico conſiſtat.*

8 *Fouea pro termino deſeruit, & num.20.*

9 *Limites, ſeu fines diuiduntur per foueas manu factas, ac etiam per Vepres, & num.ſeq.*

Fouea manu facta, & Vepres appellantur limites patentes, num.9. & 10.

10 *Limites in fundo vbi à natura non dantur, illi conſtituuntur ex deſtinatione Patris familias per foueas, vel ſepes.*

11 *Termini appoſitio neceſſaria non eſt in eo loco in quo prædium ab alio diuiditur fouea, vel ſepe, & vide ſupra num.5. & 8. cum ſeqq.*

12 *Fundi demonſtratione facta, fines nominari ſuperuacuum eſt, & num. ſeqq.*

13 *Fines non ſunt neceſsarij, quando alijs demonſtrationibus res certa redditur, & num.ſeqq.*

14 *Rem venditam confinare non eſt neceſſe ſi alijs demonſtrationibus fines appareant.*

15 *Finium omiſſio non vitiat in notorijs.*

16 *Rei demonſtratæ fruſtra adijcitur alia demonſtratio.*

17 *Terminus debet eſſe extra rem terminatam.*

Fouea tota exiſtens intra prædium alicuius, tamen pro termino eiuſdem prædij deſeruire poteſt, num.17. & 18.

Fouea tota in prædio alicuius exiſtens, tota dicitur eſſe illius cuius eſt prædium, num.17.

18 *Terminus licet ſoleat eſſe extra rem terminatam, tamen vltima linea termini poteſt eſſe terminus rei terminatæ.*

19 *Actione finium regundorum agi poteſt etiam ſi riuus priuatus inter prædia fluat.*

DECISIO XCV.

PEtrus Paulus Leonardus vendidit Prædium, de quo agitur, Comiti Petro Aloyſio pretio æſtimando à duobus peritis communiter electis, quod emptor ſoluere promiſit in moneta Papali, vel Vrbinatenſi in tribus pagis æqualibus, quarum prima fieri deberet ſtatim ſequuta æſtimatione, ac facta terminatione dicti Prædij, reliquæ verò duæ infra biennium: Cùmque dies dictæ ſolutionis acceſſiſſet Leonardus venditor egit in partibus pro ſolutione ratæ dicti pretij, ac fructuum recompenſatiuorum contra D. Aloyſium emptorem, qui oppoſuit inter alia, ſe non teneri ad ſolutionem dicti pretij, ex eo quod dictus venditor non doceret, omnia in contractu venditionis conuenta, & ſignanter terminationem Prædij adimpleta fuiſſe, proindeque eidem venditori agenti ad ſolutionem dicti pretij obſtare exceptionem non implementi.

Cauſaque primò in Rota Maceraten. ventilata, & mox in hoc Sacro Rotæ Auditorio in gradu appellationis mihi commiſſa, dubitaui. An dicto Leonardo obſtaret exceptio dicti non implementi, & Domini negatiuè reſponderunt.

Quoniam ex iuribus, ac teſtibus datis pro parte Leonardi venditoris ſatis apertè liquet, ipſum mediantibus peritis communiter electis, fines d. Prædij demonſtraſſe, & menſuraſſe, deindeque idem Prædium menſuratum pro certo pretio æſtimaſſe, ac demum iuxta fines enunciatos terminos neceſſarios appoſuiſſe, vnde apparet, ipſum omnia ex parte ſua, etiam quoad terminationem Prædij adimpleuiſſe, & per conſequens ei competere actionem ad pretium, ac fructus recompenſatiuos, † quos idem venditor ex dicto Præ- 1
dio recepiſſet, ſi illud non tradidiſſet, *l. Iulianus 13. §. ex vendito, ff. de act. empt. & l. curabit, C. eod.*

Non obſtat, quod prædicta terminatio fuerit nulla.

Primò ex defectu facultatis dictorum peritorum, qui fuerunt electi ad menſurandum, & æſtimandum, † non autem 2
ad terminandum, vnde inferebatur, eos reſpectu terminationis exceſſiſſe fines facultatis ipſis traditæ, Bart. *in l. Aquiliam num.4. verſ. & quod prædicta, ff. de tranſact.* Ruin. *conſ. 16. num.25. lib.2.* Rota *in Romana Laudi 3. Decembris 1599. coram Penia.*

Secundò ex defectu interuentus vicinorum, qui in actu dictæ terminationis † intereſſe, vel ſaltem citati debuerunt, 3
l.3. vbi Bald. *n.5.* Caſtr. *num.5.* & alij communiter, *C. fin. regundor.*

Quia reſpectu primæ aſſertæ nullitatis, reſponſum fuit, illam ceſſare, ex eo quod terminatio dicti Prædij facta fuit partibus, præſentibus, ibi, *quale poſseſſione è ſtata terminata, come qui ſotto, alla preſenza delle parti*, quæ cum paſſæ fuerint,

rint, dictos peritos ad terminarionem dicti Prædij deuenire,
4 † cenſentut eiſdem petitis huiuſmodi faculratem terminan-
di demandaſſe, iuxta doctrinam Innoc. *in cap. ex par.*33. *n.*
2. *de reſcript.* Bald. *in l. Iulianus num.*11. *verſ. ſed ego dico, ff.*
qui ſatiſd. cogant. Abb. *conſ.*7. *num.*3. *verſ. ſed ego, cum ſeq.*
*par.*2. Mantic. *de tacit. lib.*7. *tit.*7. *num.*1. *& ſeqq.* Greg. XV.
*deciſ.*44. *num.*2. & ibi Adden.

Reſpectu verò alterius nullitatis, ſat eſſe pro teſponſione
dixerunt Domini, eoſdem vicinos prædictæ terminationi
acquieſcere, & non reclamare.

Non obſtat, quod prædicta rerminatio fuerit ſaltem im-
perfecta, ex eo quod periti non appoſuerint terminos in ea
parte dicti Prædij, quæ cohæret alteri Prædio Comitis Fran-
ciſci, qui litem etiam mouit contra dictum Comitem Aloy-
ſium emptorem eius fratrem pro dicta terminatione fa-
cienda, ac propterea Leonardo venditori obſtet exceptio
5 † dicti non implementis quæ impedit actionis exercitium,
eiuſque executionem, *l. Iulianus*, §. *offerri, ff. de act. empt.* Cra-
uett. *conſ.*151. *num.*10. Gratian. *diſcept.*273. *num.*19. *lib.*1.
Rota apud Zacch. *de oblig. Camer.* 145. *num.*8. *& deciſ.*676.
*num.*1. *&* 2. *par.*3. *recent. & deciſ.*136. *num.*12. *par.*5. ac re-
6 tardat † executionem etiam obligationis Cameralis, Grat.
*d. cap.*273. *num.*19. Mangil. *de euict. quæſt.*9. *num.*40. *& ſeqq.*
7 Verall. *deciſ.*316. *num.*1. *&* 2. *par.*3. quamuis defectus im-
plementi in parte, vel etiam in modico conſiſtat, Gratian.
*diſcept.*301. *num.*13. *& ſeqq.* Rot. *diuerſ. deciſ.*346. *num...*
*part.*4. *& in rec. deciſ.*243. *num.*3. *& deciſ.*428. *num.*7. *par.*1.
Greg. XV. *deciſ.*261. *num.*3.

Quia cùm in parte, de qua agitur exiſteret fouea manufa-
cta, quæ diuidit dicta Prædia; vt elicitur tam ex depoſitioni-
bus datis ab eodem Aloyſio emptore, ibi, *in quella parte, che è*
contigua al Campo del Signor Conte Franceſco, vi è vn foſ-
ſo, quàm ex depoſitione vnius ex dictis peritis pro eodem
Aloyſio examinati, ibi, *e dalla parte, che confina con l'Il-*
luſtriſſimo Sign. Conte Franceſco, vi è vn foſſo, che confina
8 *detti beni, e per tale ce ne ſiamo ſeruiti*, vtique † non erat
opus appoſitione alicuius termini, cum ipſamet fouea
pro termino deſeruiret, vt in ſpecie firmat Aggonius Vrbi-
cus *ſuper commentarijs in Iulium Frontinum relatus à Hieron.*
*de Mont. in tract. de finib. cap.*17. *num.*5. *&* 9. vbi inter alia
9 ſigna, quibus † fines diuiduntur, recenſet foſſas manufactas,
ac vepres, quas etiam limites patentes appellat, Franc.
Marc. *deciſ.*111. *num.*5. *part.*2. idemque comprobat Pariſ.
de Put. *in tract. de finib. feud. cap.*16. *incipien. ſi fundus*
10 *num.*3. dicens in fundo non † habente certos fines à natu-
rà, eos conſtitui deſtinatione patris familias per ſepes, &
foueas.

Prædictaque facilius in propoſito procedere debent, quia
vt retulerunt Iudices de partibus, qui acceſſerunt ad locum
differentiæ in eminentiori margine eiuſdem foueæ adeſt ſe-
11 pes vepribus viuida, quæ cum diuiſionem vnius Prædij ab al-
tero indicare ſoleat, eo minus viſa fuit neceſſaria appoſitio
alterius termini in ea parte, in qua huiuſmodi fouea repeti-
12 tur, cum † regulariter facta demonſtratione fundi fines no-
minari ſuperuacuum ſit, vt ait text. *in l. cum ſeruo* 63. §. *de-*
monſtratione, ff. de contrahen. empt. vbi Bart. ait, fines non eſſe
13 neceſſarios quando † alijs demonſtrationibus res certa red-
ditur; Idemque tradit Bald. *in rubr. C. eod. num.*44. *verſ. num-*
quid autem, dum quærit, an ſit neceſſe confinare rem,
quæ venditur, & affirmatiuè reſpondet, niſi per aliam de-
15 monſtrationem fines illius appareant, & Baldum refert, &
ſequitur Pariſ. de Put. *dicto tract. de finib. feud. cap.*4. *inci-*
*pien. pone quod in priuilegio num.*8. *& ibidem num.*5. dicit
15 omiſſionem finium non vitiare † in notorijs, & in ſpecie
firmat Soccin. iun. *conſ.*127. *num.*28. *verſ. ſed ſi alios lib.*3.
dum ſimili obiecto, quod non fuerint appoſiti aliqui confi-
nes, reſpondet illos, neceſſariò apponendos non eſſe, quo-
ties ſine eorum appoſitione, res, aut locus certus apparet
16 aliunde, ex regula, † quod rei demonſtratæ, fruſtra adijci-
tur alia demonſtratio, *l.*1. *in fin. ff. de dot. prælegat.* cuius
etiam in propoſito meminit Bald. *in l.*1. *num.*1. *verſ. nota*
vnicam, ff. de liber. & poſthum.

Nec releuat, quod hæc fouea ſit tota in Prædio vendito, ac
propterea tamquam pars eiuſdem Prædij debuerit appoſitio-
17 ne alterius termini diſtingui à Prædio vicino, † cum termi-
nus debeat eſſe extra rem teminatam, quia fuit reſponſum,
exiſtentiam dictæ foueæ totaliter in prædio vendito, id ſo-
lum operari, quod tota fouea ſpectare debeat ad emptorem,
non autem tollere, quin ipſamet fouea pro termino eiuſ-
18 dem prædia deſeruiat, † nam quamuis terminus regulariter
ſoleat eſſe extra rem terminatam; non tamen excluditur,
quin vltima linea termini poſſit eſſe terminus rei terminatæ,
vt liquet ad ſenſum.

Demum non obſtant iura allegata in deciſione Rotæ Ma-
ceraten. ad probandum, quod agi poſſet actione finium † re- 19
gundorum, ſi riuus priuatus inter Prædia fluat, ex *l. Riuus*,
ff. fin. regund. Cepoll. *de ſeruit. ruſt. prædior. cap.*3. *quæſt.*20.
*num.*34. *in fine*, Ruin. *conſ.*191. *num.*8. *lib.*1. cum alijs in ea
allegatis. Quoniam quicquid ſit in riuo priuatus ſecus eſſe
dicebant Domini in fouea, de qua agitur, quę cum ſit manu-
facta, & viuida ſepe vallata, ſatis pro termino in parte, de 20
qua agitur deſeruire viſa fuit, ex Hieron. de Mont. *tract. de*
*finibus cap.*17. *num.*5. Franc. Marc. *dec.*111. *num.*5. *par.*2. Pa-
riſ. de Puteo *d. tract. de finib. feud. cap.*16. *num.*3.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſteà S.R.E. Cardinali.

Gallieñ. Hæreditatis.

Veneris 10. *Decembris* 1638.

A R G V M E N T V M.

Teſtamentum fauore Eccleſiæ probatur per ſchedulam, aliamque ſcripturam informem, cum nullis ſubiaceat ſolemnitatibus, legitima aſcendentibus, vel deſcendentibus debita ſi in teſtamento clerici illis non relinquatur, an ex hoc teſtamentum dicatur nullum. Clauſula codicillaris facit teſtamentum valere eo modo quo fieri poteſt. Donatio per teſtatorem facta poſt conditum teſtamentum dicatur ne apta illud reſcindere.

S V M M A R I V M.

1 *Enunciatiua teſtamenti à teſtatore facta, illud probat fauore piæ cauſæ.*

2 *Teſtamentum fauore piæ cauſæ probatur per ſcripturam à teſtatore ſubſcriptam.*

*Scriptura informis probat teſtamentum fauore piæ cauſæ, num.*2.

3 *Copia teſtamenti, eiuſque exemplum non ſufficit ad immiſſionem obtinendam.*

4 *Schedulam teſtamenti ſi Teſtator copiam, ſeu exemplum appellauit, videtur voluiſſe illam nihil probare.*

5 *Exempli, ſeu copiæ natura eſt, quod nihil probet, & n.*8.

6 *Tex. in l.*1. *C. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabulas requirit teſtamentum perfectum cum omnibus ſolemnitatibus.*

7 *Solemnitates non ſunt neceſſariæ in teſtamento fauore piæ cauſæ, aut liberorum.*

8 *Exemplo ſine originali credi non poteſt.*

*Scriptura referens ſe ad aliam, non probat ſine illa ad quam habetur relatio, num.*8.

Scriptura referens probat ſine relato, quando eſt certa, & erat in facultate ſcribentis ſic diſponendi.

10 *Exemplum inſtrumenti extractum à Notario, vel eius ſucceſſore eamdem habet auctoritatem, quam ipſa matrix.*

11 *Exemplum eamdem auctoritatem habet, ac originale, vbi eadem eſt perſona ſcribentis exemplum, & originale.*

12 *Diſpoſitio fauore piæ cauſæ non aliter valere poteſt, quàm ſi aliquid pro legitima relinquatur ijs, quibus illa debetur.*

13 *Teſtator etiam in teſtamento inter liberos, vt illud valeat, filijs legitimam relinquere tenetur.*

14 *Diſpoſitiones continentes exhæredationem filiorum, & inſtitutionem Eccleſiæ ab eadem Eccleſia damnantur.*

*Eccleſia nihil ſibi intendit acquiri ex teſtamento continente filiorum exhæredationem, num.*14. *& num.*22. *vbi vide.*

15 *Teſtamentum ad pias cauſas continens iniuſtam matris exhæredationem, ſi illa ante teſtatorem decedat, conualeſcit.*

*Teſtamentum nullum ob præteritionem poſthumi, conualeſcit, ſi Poſthumus viuo teſtatore decedat, num.*15.

Teſtamentum nullum ob præteritionem filij iam nati non reconualeſcit etiam ſi filius viuo teſtatore decedat.

17 *Ec-*

17 *Eccleſia in materia ſucceſſionis eſt magis priuilegiata, quam filij, aut alij deſcendentes excepta legitima.*

18 *Clerici exceptis bonis ab Eccleſia quaſitis, in cæteris habent liberam facultatem illa relinquendi cui voluerint, & num. ſeqq.*

Teſtamentum clerici in quo non fuit relicta legitimam aſcendentibus, vel deſcendentibus, non ex hoc dicitur nullum, n. 18. & ſeqq.

Neceſſitas relinquendi legitimam, cui de iure debetur non habet locum in teſtamento clericorum, num. 18. & ſeqq.

19 *Teſtamento clericorum non ſubiacent querela inofficioſi.*

20 *Clericis facultas, quam habent liberè diſponendi de bonis ſuis, nihil prodeſſet ſi filiis, vel aſcendentibus legitimam relinquere tenerentur.*

21 *Facultas clericorum, relinquendi bona cui voluerint non præiudicat legitima aſcendentium, vel deſcendentium.*

Legitimam conſequi debentes ex teſtamento clericorum, illam conſequuntur condictione ex lege.

Si in teſtamento nulla eorum fuerit habita ratio, ibidem.

23 *Teſtamentum continens clauſulam codicillarem, quoties iure directo valere non poteſt, ſuſtinetur quocumque alio titulo, & num. ſeqq.*

24 *Clauſula codicillaris facit ab inteſtato ſuccedentes cenſeri grauatos hereditatem reſtituere heredi ſcripto in vim fideicommiſſi.*

25 *Heres poſens heredisatem iure proprio tanquam heres, non poteſt ad iura fideicommiſſi redire virsute clauſula codicillaris.*

26 *Fideicommiſſarius tenetur hereditatem capere de manu heredis.*

27 *Fallit in Eccleſia, aut alia pia cauſa.*

28 *Donatio facta per teſtatorem poſt conditum teſtamentum, reddit teſtamentum inutile.*

Intellige vt num. ſeqq.

29 *Donatio facta poſt conditum teſtamentum, ſi eſt reſtricta ad certa bona confirmat voluntatem teſtatoris in alijs.*

30 *Donatio poſt teſtamentum facta non arguit mutationem voluntatis, ſi donatarius eadem bona teſtatori retrodonauit.*

Legatum per teſtatorem alienatum, & poſtea redemptum fauore libertatis debetur, num. 30.

31 *Amplia etiam in legato Eccleſia, aut ad fauorem pia cauſa relicto.*

32 *Priuilegium competens fauore libertatis, competit etiam Eccleſia, & cuilibet cauſa pia.*

33 *Voluntatis teſtatoris præparatio quamuis verbis ampliſſimis declarata nihil operatur, niſi in diſpoſitionem tranſeat.*

34 *Præceptum ſcribentis, quod epiſtola comburatur oſtendit parum deliberatam, & inconſtantem eius voluntatem.*

Combuſtio epiſtola habet eamdem vim, ac illius cancellatio, & caſſatio, num. 34.

35 *Teſtes deponentes pro teſtamenti reuocatione omni prorſus exceptione carere debens.*

36 *Verba à Teſtatore prolata ſine animo deliberato diſponendi, tanquam inefficacia non ſufficiunt pro reuocatione teſtamenti.*

DECISIO XCVI.

POſtquam viſum fuit de exceptione tranſactionis, quam Portia hæres Cæſaris ab inteſtato, & eiuſdem ex ſorore neptis opponebat contra immiſſionem petitam à Patribus Congregationis Oratorij Camerini hæredibus ſcriptis in eiuſdem Cæſaris teſtamento, eaque exceptio duabus deciſionibus reiecta fuit, * Dubitaui, An eſſet Patribus concedenda immiſſio, & propoſito hodie dubio, DD. affirmatiuè reſponderunt, cum in hac diſputatione ſatisfactum eſſe cæteris exceptionibus, quæ nomine Portiæ opponebantur ad hanc immiſſionem impediendam.

Tres enim erant illius exceptiones, & in prima negabat extare teſtamentum Cæſaris, cum illud nunquam exhibitum fuiſſet, ſed ſola epiſtola eius manu ſcripta, in qua Patres admonebat de teſtamento à ſe facto, cui exceptioni

reſponſum fuit nomine ſodalitatis, quod ea epiſtola non
ſolum continebat enunciatiuam teſtamenti cum expreſſione nominis Notarij, qui de eo rogatus fuit, quæ ſola enunciatio potuiſſet ſatis eſſe ad probandam † voluntatem diſ- 1
ponentis fauore piæ cauſæ, vt notatur *in c. vlt. de ſucceſſ. ab inteſt.* & tradit Caſtrenſ. *conſ.* 137. *num.* 2. *lib.* 2. Dec. *conſ.* 59. *num.* 2. Odd. *conſ.* 64. *num.* 56. *& alij*, quos refert Tiraq. *de priuil. pia cauſa priuil.* 86. ſed vnà cum ea epiſtola miſſa fuit Patribus à Cæſare etiam copia eiuſdem teſtamenti ſua manu ſcripta, & ſubſcriptione firmata, in qua illos hæredes
ſibi inſtituebat, quæ ſcriptura licet † priuata, & ſine teſti- 2
bus, tamen recepi debebat ad probandam eam voluntatem, & diſpoſitionem teſtatoris ex eadem ratione, quia agebatur de cauſa pia cuius fauore admittuntur etiam iura, & ſcripturæ informes, vt notant DD. *in cap. de teſtam. & in l. ſi is qui ff. eod. tit.* Imol. *ſuper eau. leg. num.* 6. *& in d. cap.* 2. *num.* 22. & voluit Caſtrenſ. *conſ.* 25. *nu.* 2. Tiraquell. *eod. tract. de priuil. pia cauſa priuil.* 4. & hanc opinionem ſequuta fuit Rota apud Achill. *deciſ.* 1. *num.* 1. *de teſtam. & in deciſ.* 74. *num.* 12. *par.* 2. *diuerſ.* vbi illam dicit tutiorem, & æquiorem, *& in Pecanaten. hæreditatis* 18. *Decemb.* 1620. *coram Card. Caual. & in Preneſtina hereditatis* 18. *Maij eiuſdem anni* 1620. *coram bo. me. Buratto inter impreſſ. dec.* 475. *num.* 2. vbi etiam aliæ referuntur.

Neque poterat diminui de fide eiuſdem ſcripturæ, quæ dicebatur continere talem diſpoſitionem, eo quia à Cæſa-
re appellata fuiſſet copia, & exemplum † teſtamenti, quod 3
ſuffragari non poterat pro obtinenda immiſſione, vt expreſsè cauetur *in lib.* 1. §. 1. *verſ. ſed ſi vnum fecerit ff. de bon. poſſeſſ. ſecund. Tabul.* & animaduertit Caſtren. *in l. vlt. num.* 5. *C. de edict. Diu. Adr.* & ibi etiam Dec. *numer.* 13. Bart. *in d. lib.* 1. §. *ſi quis in duobus ff. de bon. poſſ. ſecundum Tabul.* cùm præſertim videretur concurrere etiam volun-
tas Cæſaris, † qui dum eam ſcripturam appellauit exem- 4
plum, videbatur hoc feciſſe, vt illa nihil probaret, arg. text. *in auth. ſi quis in aliquo C. de eden.* vbi talis eſſe dicitur na-
tura † exempli, & notauit ibi Soccin. *num.* 15. Bart. *in d.* §. 5
ſi quis in duobus num. 2. Alciat. *in l. ſi Procurator numer.* 24.
C. de eden. etenim non poterat hoc caſu † concurrere ratio 6
text. *in d. lib.* 1. *C. de bon. poſſ. ſecund. Tabul.* cum illa nitatur in defectu ſolemnitatum, quæ requiruntur in teſtamento, & non adſunt in illius exemplo, ſiue copia, quæ
ſolemnitates non ſunt neceſſariæ † fauore piæ cauſæ, aut 7
liberorum, vt probat text. *in cap. vlt. de ſucceſſ. ab inteſt. & in auth. quod ſine C. de teſtamen.* & notant vtrobique DD. Bald. *in l. ſi iure C. eod. tit.* Bart. *in l.* 1. *num.* 75. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & alij relati per Tiraquell. *de priuil. pia cauſa priuil.* 6. ſicut etiam non viſa fuit conuenire alia ratio, quæ adduci poſſet, quia ſcilicet non poſſet credi exemplo ſiue origina-
li tanquam † ſcripturæ referenti ſine alia ad quam habetur 8
relatio, vt probat text. *in d. Auth. ſi quis in aliquo*, & notant ibi etiam DD. Nam hæc ratio pariter ceſſabat, dum in
hoc caſu, conſtabat de expreſſa voluntate Cæſaris, † & 9
erat in illius poteſtate, ita diſponendi, vt notat Dec. *in dict. Auth. ſi quis in aliquo, num.* 40. *& in l. adita num.* 86. *C. de eden.* Alex. *ſuper ead. Auth. num.* 11. Iaſ. *num.* 8. & voluit Surd. *conſ.* 241. *num.* 1. Neque contrarium præſumi debebat, eo quia Cæſar illam appellaſſet copiam. Quia ita illam appellauit reſpectu exemplaris ſiue ſcripturæ originalis, de qua Notarius rogatus erat, & à qua illius exemplum deſumpſit, non autem, vt ipſa etiam fidem non faceret, vt probatur ex ſubſcriptione, quæ poſita erat in fine illius ſcripturæ, in qua Cæſar non ſolum declarauit, quod eam ſua manu ſubſcripſerat, ſed quod diſpoſuerat vt ſupra in ea ſcriptura continebatur, ex quibus non videtur poſſe dubitari de eius voluntate, vt ea ſcriptura fidem ex ſe faceret, & cum non deficeret poteſtas dicebatur in illa contineri diſpoſitionem Cæſaris eadem ratione, ac modo, quo continebatur in ſcriptura originali teſtamenti, vt contingit in exemplatione inſtrumentorum, quæ dum fit à Notario,
qui de eo rogatus fuit, † ſiue ab illius ſucceſſore, qui ad 10
hunc effectum ab eo non differt habent eamdem omnino fidem, qualem habet exemplar, ſiue matrix inſtrumenti, à qua eius copia deſumpta fuit, vt tradit Bart. *in d. Auth. ſi quis in aliquo num.* 3. Bald. *num.* 6. Dec. *num.* 15. Alberic. *nu.* 10. qui omnes rationem conſiderant, quia cùm eadem ſit
perſona, † eadem debet eſſe authoritas exempli, ac origi- 11
nalis, & voluit idem Bart. *in l. ſi quis* §. *prætor ait num.* 1. *ff. de edendo*, Speculat. *in tit. de inſtrum. adit.* §. 4. *num.* 6. Rota *in deciſ.* 1. *de fid. inſtrum. in nouiſ.*

Altera eaceptio oppoſita pro parte Portiæ conſiſtebar
io nullitate teſtamenti Cæſaris propter iniuſtam eahæreda-
riooem, Eleonoræ matris, & hæc exceptio non poterat
tolli ea priuilegio piæ cauſæ, cum non aliter valere potuiſ-
12 ſet diſpoſitio facta illius fauore † quam ſi Cæſar aliquid ei
reliquiſſet pro ſua legituna, vt noiant Doct. in lib. 1. C. de
ſacroſ. Eccleſ. & voluit ibi Bart. num. 62. Bald. num. 140. &
in auth. ſi qua mulier num. 5. C. eod. tit. Iaſ. in l. hac conſultiſ-
ſima num. 2. C. de teſtam. & in d. l. 1. num. 19. Salicet. nu. 16.
13 ſicut eaodem oeceſſitatem habet teſtator † in teſtamento
condito inter liberos, vt tradit Bald. in d. l. hac conſultiſſi-
ma §. ex imperfecto num. 3. C. de teſtam. & ibi etiam Iaſon.
num. 4. Angel. in l. filio præterito num. 2. ff. de iniuſte rupt. te-
ſtam. Dec. conſil. 105. num. 5. in fin. Immò ita damnaotur
ab Eccleſia ſimiles diſpoſitiones, quæ continent eahære-
14 dationem filiorum, † vt oihil earum occaſione velir ſibi ac-
quiri, vt aduertit idem Bart. in d. l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.
num. 16. Iaſ. num. 19. & in l. hac conſultiſſima §. ſi quis autem
C. de teſtam. & probat text. in cap. vlt. 17. q. 4. quem refert
gloſ. in l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſc. & Cler. in verb.
ſimili modo.

Verumbuic exceptioni pluribus modis reſponſum fuit.
Et primò viſa fuit illa ceſſare propter obitum Eleooræ ao-
te Cæſarem, quia illa ſolum conſequi potuiſſet ſuam legi-
timam poſt mortem Cæſaris, quo tempore debebat locum
habere ſucceſſio fauore Eccleſiæ, & ita quicquid dici poſſet
de hac nullitate, An verè illa obſtaret inſpecto tempote,
quo idem teſtamentum conditum fuit, tamen coutrarium
dicendum erat inſpecto tempore mortis Cæſaris, quo tem-
pote factus erat locus ſucceſſioni fauore Eccleſiæ, & ſubla-
15 tum impedimentum † cuius cauſæ illius diſpoſitio effecta
fuerat irrita, vt contingit in natiuitate Poſtbumi, quæ licet
apta ſit reſcindere teſtamentum, in quo ille præteritus fue-
rit, tamen rurſus idem teſtameotum conualeſcit, ſi dece-
dere eum conúgerit viuo teſtatore, vt habetur in l. Poſt-
humus, ff. de iniuſt. rupt. irrit. fact. teſtam. & notat ibi Bart.
num. 3. Bald. num. 1. & in l. vlt. num. 28. C. vnde legit. Dec.
in l. poſthumus, C. de bon. poſſ. cootra Tabul. in 1. lect. num.
11. Neque contrarium dicendum erat, eo quia in illo teatu
16 † contrarium ſtatuatur, io caſu, quo præteritus fuit filius
iam oatus, cum non aliter poſſit iterum valere teſtamen-
tum quod erat initio nullum propter præteritionem filij
iam nati, quam ſi fuerunt in eo inſtituti, qui poſſiot ab in-
teſtato auferre hæreditatem teſtatoris. Non enim poterat
hoc eaemplom obſtare ſucceſſioni Eccleſiæ, quia licet tem-
pore teſtamenti non poſſet dubitari de iuribus matris ſuper
hæteditate filij, & propterea magis illi videretur coouení-
re boc poſterius exemplum, quam primum de natiuitate
Poſtbumi, tameo Eccleſia gaudebat eodem iure, quod po-
tuiſſent habere alij, quibus debita eſſet ea hæreditas ab in-
teſtato, cùm imò illa in hac materia ſucceſſionis ſit magis
17 priuilegiata, quam filij, † aut alij deſcendeotes excepta le-
gitima, vt probat Teat. in auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſ.
Eccleſ. euius diſpoſitio refertur in canon. ſi qua mulier. 19.
quæſt. 3. & tradit Bald. ſuper eadem Auth. num. 6. Iaſ. in l. vlt.
n. 7. C. de codicill.

Secundò reſponſum fuit idem exceptioni, quod illa oon
poterat habere locum boc caſu propter liberam faculta-
tem, quæ competebat Cæſari relinquendi bona ſua cui vo-
lebat. Ea enim neceſſitas, quæ alias eſt impoſita teſtatori
relinquendi ſaltem legitimam matri, aut alijs aſcendenti-
bus, ſiue deſcendentibus, quibus illa debita eſt ex iuris diſ-
poſitiooe, aut iure naturæ non babet locum in teſtamento
18 Clericorum, † & qualis erat Cæſar, cum ille, eaceptis bo-
nis, quæ adepta fuerunt ratiooe Eccleſiæ babeat io cæteris
liberam facultatem, & arbitrium, vt habetur in cap. quia
nos de teſtam. & in cap. relatum, §. cæterum eodem tit. &
hoc arbitrium oominatim DD. intelligunt reſpectu huius
neceſſitatis, quam alias habent teſtatores relinquendi cer-
19 tam portionem deſcendentibus, † aut aſcendeotibus pro
eorum legitima, & propterea tradiderunt, illorum teſta-
menta oon ſubiacere querelæ inofficioſi, vt voluit Abb.
in dict. c. quia nos num. 4. Guliel. de Benedict. in cap. Ray-
nutius de teſtament. in verb. eodem teſtamento nu. 114. Bald.
in auth. Presbyteros num. 2. C. de Sacroſ. Eccleſ. Angel. in
l. 1. num. 5. ff. de inoff. teſtament. Surd. conſ. 250. num. 10. &
rationem redduot ijdem Doct. tam ex hac facultate, quàm
habent Clerici à Sacris Canonibus liberè diſponendi de ſuis
20 bonis, † quæ talis dici non poſſet ſi illi tali neceſſitate tene-
rentur, vt in ſpecie aduertit Abb. in cap. quia nos n. 4. Guliel.
de Bened. in loco ſupra relato num. 135. vt voluit Bald. in l. fi-
liam tuam num. 1. C. de inoff. teſtament. & ibi etiam Iaſ. n. 9.
Surd. conſ. 259. num. 10. Tum quia ea facultas noo potuit
præiudicare † matri, aut alijs ſucceſſoribus, cum adhuc il- 21
li conſequi potuiſſent ſuam legitimam conditionẽ, ea lege
propter nouam actionem, quæ illis concedebat hoc caſu
quo Clerici in ſuo teſtamento, oullam eorum rationem
habuiſſeot, vt habetur in dicta Auth. Presbyteros, & in l.
cum lege, à qua ea authentica eſt deſumpta, eod. tit. C. de Epi-
ſcop. & Cler. & not. gloſ. in d. Auth. in verb. Ferant. Bald. n.
2. Ang. in l. 1. num. 5. ff. de inoff. teſtamen. Surd. dict. conſ.
259. num. 10. Ea hac verò ratione viſa fuerunt ceſſare, quæ
dicebantur ſuper eodem teſtameoto, vt illius occaſione
nihil potuiſſet acquiri Eccleſiæ propter notam impietatis,
quam continebat, † talis enim nota eacludebatur, dum 22
in illo ceoſebatur excepta legitima matris, cuius cauſa
idem teſtamentum dicebatur eſſe maius pium, & banc ra-
tionem in ſpecie cooſiderat Bald. in dicta Auth. Presbyte-
ros, quia nimirum detracta ea portiooe ſubſiſtere debeatit
cætera in illo diſpoſita, neque poſſit omnino reſcindi, vt
contigeret ſi deberet babere in eo locum querela inoffi-
cioſi.

Tertiò viſum fuit tolli eamdem eaceptionem ex clauſu-
la codicillari, quæ continebatur in teſtamento Cæſaris,
quia eius effectus † erat, vt idem teſtamentum ſuſtineretur 23
iure codicillorum, ſiue quocumque alio titulo, quando
non potuiſſet valere iure directo. Vnde Eccleſia ſaltem po-
terat ſuccedere in hac hæreditate Cæſaris in vim fideicom-
miſſi quam eius mater, † aut alij hæredes ab inteſtato, ex 24
vi eiuſdem clauſulæ ceoſebantur grauari illi reſtituere, vt
habetur in l. cohæredi 41. §. cum filiæ, ff. de vulg. & pupill. &
notat ibi Doct. Bart. in l. 1. ff. de iur. codicill. numer. 9. & in
auth. ex cauſa num. 24. C. de lib. præter. & ibi etiam Iaſon.
num. 22. Oldrad. conſ. 171. num. 18. Neque poterat ceſſare
effectus eius clauſulæ, eo quia Eccleſia petijſſet immiſſio-
nem occaſione teſtamenti in quo illa ſcripta erat hæres, vt
oon potuiſſet † redire ad iura, & viam fideicommiſſi poſt- 25
quam apparebat illam egiſſe iure proprio, & directo arg.
Text. in l. vlt. C. de codicill. & notant ibi Scriben. Bart. in l.
Clodius 96. num. 2. ff. de acquir. hæred. & pluribus probat
Roman. in conſ. 125. Non enim probabatur, quod Eccleſia
elegiſſet voam potius, quàm aliam viam eum in mandato,
quod eius nomine datum fuit ad adeundam hæreditatem,
& ea quo poſtea illa adita fuit, oon declaratum fuerit quo
iure aditi deberet, imò aderant in eo mandato clauſulæ am-
pliſſimæ, ea quibus poterat ea aditio ſubſtineri etiam iure
fideicommiſſi, qoamuis hoc caſu diceretur, quod Eccleſia
debuiſſet eam hæreditatem † capere de manu hæredum iu- 26
ata diſpoſitionem Teat. in l. 1. in princ. & in l. reſtituta, ff.
ad Sen. conſ. Trebell. & in §. reſtituta Inſtit. eod. tit. Ta-
men adhuc ea eaceptio non obſtabat propter priuilegium
quod illi competebat, † & cuicumque aliæ piæ cauſæ, vt 27
poſſet eam hæreditatem capere etiam iure proprio, quamuis
illa ad ſe deuoluta eſſet iure fideicommiſſi, quia cum in eam
tranſire potuiſſent iura, & actiones hæreditariæ ipſo iure
non opus habebat pro illorum conſecutione alio facto, aut
miniſterio hæredum, qui ſibi facerent eam reſtitutio-
nem realiter, aut verbaliter, vt fuit ſententia Bart.
in lib. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. numer. 71. & voluit ibidem
Bald. numer. 124. & in l. vlt. num. 46. in 2. quæſt. C. de E-
dict. Diu. Adr. toll. & tradit Tiraquell. de priuil. piæ cauſ.
priuil. 39.

Vltima exceptio oppoſita ab hæredibus Portiæ contine-
bat mutationem voluntatis Cæſaris, cuius cauſa diceba-
tur defeciſſe teſtameotum, & diſpoſitionem, quæ in eo
continebatur fauore Eccleſiæ. Verùm non viſa fuit proba-
ri hæc mutatio ea actibus, ex qoibus dicebatur de ea ap-
parere. Adducebatur eoim primo loco donatio, quàm
Cæſar fecit matri aliquorum bonorum poſt conditum te-
ſtameotum fauore Eccleſiæ, quæ donatio oon poterat pro-
bare quod fuiſſet receſſum à priori diſpoſitione, † quia li- 28
cet ex ea videretor reddita inutilis præcedens diſpoſitio te-
ſtamenti, vt voluit Ang. in conſil. 383. num. 2. Ang. Aretin.
conſ. 73. num. 29. & probat Teat. in l. ſequens quæſtio 70. de le-
gat. 2. & in l. rem legatam, ff. de adim. leg. Tamen illa erat re-
ſtricta ad certa, & peculiaria bona, vnde remanebat in cę-
teris firma diſpoſitio teſtatoris, † dum ooo conſtabat, quod 29
ille eorum reſpectu ſuam voluntatem reuocaſſet, vt decla-
rat Bart. in d. l. rem legatam numer. 8. & in l. legatum 24. §.
Pater, ff. de adim. leg. auth. text. in l. ſi ex toto, ff. de leg. 1. & in
his

Digitized by Google

his terminis loquuntur, Ang. *d.conſ.*383. Aretin. *conſ.*73.& tradit Menoch. *lib.* 4. *præſumptionum præſumpt.*167. *nu.*10. Imò dicebatur ſubſiſtere idem teſtamentum etiam reſpectu bonorum, quæ continebantur in ea donatione, cum Leo-
30 nora retrodonaſſet † eadem bona Cæſari, quæ propterea potuerunt comprehendi ſub illius diſpoſitione neque neceſſarium erat, vt conſtaret de illius voluntate propter alienationem antea factam eorumdem bonorum, vt habetur *in l. qui poſt teſtamentum, C. delegat.* quia diſpoſitio eius, Text. *limitatur in legato fauore libertatis*, vt notat ibidem, Bald. *num.*5. Angel. *num.* 1. Salicet. *num.* 4. & probat Text. *in l.*
31 *verum* 58. *ff. de manum. teſtam.* & illius exemplo † idem tradit, Roman. *in legato relicto ad piam cauſam, vt in auth. ſimilia num.* 88. *C. ad l. falcid.* quem ſequutus fuit Tiraq. *de priuil. piæ cauſæ priuil.* 40. cum idem priuilegium, quod
32 competit fauore libertatis † competat etiam Eccleſiæ, & cuicumque alteri cauſæ piæ, & voluit Bart. *in l. proximè*, §. *nomen, ff. de his, qui in teſtamento delentur*, vbi hoc dicit eſſe notandum, Bald. *in l. ſi iure in fin. C. de teſtament. manumiſſ. & in l. quamuis num.* 2. *C. de fideicom. libert.* Rom. *conſ.*428. *nu.*2.

Idem dici poterat de duabus Epiſtolis, quæ ſcriptæ fuerant à Cæſare Portiæ nepti, & Franciſco eius filio poſt d. teſtamentum, quia neque illæ continebant talem eius voluntatem, quæ poſſet dici contraria priori teſtamento cum in nulla earum fieret aliqua illius mentio, & clarius hoc colligebatur ex vltimâ epiſtola ſcripta Nepti, quæ petebat in ea conſilium, qua ratione poſſet illam reddere tutam à moleſtijs, quas paſſura fuiſſet poſtquam ipſe deceſſiſſet, ex quibus colligebatur ſolum, quædam propenſio, & præpara-
33 tiò, vt dicitur voluntatis, † quæ quamuis amplioribus, & efficaciſſimis verbis declarata non poterat ſuffragari, niſi appareret illam tranſijſſe in diſpoſitionem, vt notatur *in l. ſi quis teſtamentum, ff. de teſtam.* & voluit Old. *in conſ.* 119. *n.* 1. Iaſ. *conſ.*155. *num.*4. *col.*3. *lib.*4. Fulgoſ. *conſ.*29. *num.* 3. Ruin. *conſ.*7. *num.*7. *& conſ.*11. *num.*11. *lib.*3. & idem ſignificare poterant poſteriora verba eiuſdem Epiſtolæ in quibus Cæſar mandabat Nepti, vt illam combureret, quia ex hoc etiam oſtendebatur parum deliberata, ac firma illius
34 voluntas, † cum ad eius præceptum haberet eamdem vim, qualem habuiſſet actualis cancellatio, aut laceratio, quam ipſe feciſſet eiuſdem Epiſtolæ, arg. Text. *in l. item eorum*, §. *ſi decuriones, ff. quod cuiuſcumque vniuerſit. nom. & in cap. ſuper litteris de reſcript.* & tradit Caſtren. *in conſil.* 128. *nu.* 1. *in fin. lib.*2. Barbat. *conſ.*60. *num.*14. *col.*2. *lib.*2. Purpurat. *conſ.*431. *num.*8.

Tertiò, & vltimò afferebantur depoſitiones aliquorum teſtium, coram quibus dicebatur Cæſarem aperuiſſe ſuam voluntatem, vt bona ſua peruenirent ad Eleonoram dum fecit donationem ad illius fauorem qui teſtes plures exceptiones patiebantur, tam in dicto, quàm in propria eorum perſona, & aliqui eorum erant ſibi inuicem contrarij, quæ omnia cum poſſent in quacumque materia derogare eorum fidei viſa fuerunt eo magis obſtare hoc caſu, quo illo-
35 rum depoſitiones afferebantur pro reuocatione † teſtamenti ad quem effectum teſtes debent carere omni exceptione, vt habetur *in l. ſancimus, C. de teſtam.* in qua requiruntur teſtes idonei, & tradit Gloſſ. *in* §. *item verborum Inſtit. de verb. obligat. in verb. idoneos*, Alex. *conſ.*70. *num.* 14. *lib.* 2. Et demum neque hoc illi concludebant in eorum depoſitione, quod Cæſar priorem voluntatem reuocare voluiſſet, cum verba, quæ illi referebant ab eo dicta quod volebat, vt mater frueretur ſuis bonis, potuiſſet ab eo dici animo minimè deliberato, ac certo, vt oſtendit ſeries rei geſtæ, quia ſi ille id voluiſſet facilè potuiſſet efficere, vt ſua voluntas haberet effectum, dum eam poterat declarare coram eiſdem teſtibus, & Notario, qui erant præſentes inſtrumento donationis. Vnde talia verba non ſufficere tanquam inef-
36 ficacia, † & prolata ſine animo diſponendi exiſtimauit, Corn. *conſ.*149. *num.*7. *lib.*1. & notant Doct. *in l. ſerui electione, ff. de leg.* 1. & ibi Alex. *num.* 4. Caſtr. *num.*3. Iaſ. *nu.* 36. Ioan. Fab. *in* §. *planè num.*3. *inſtit. de milit. teſtam.* & ibi etiam Aretin. *num.*5.

Et ita &c.

Ideſt ſub diebus 1. *Februarij* 1638. *&* 21. *Maij eiuſdem anni, ſunt ſupra hac eadem parte* 8. *deciſ.* 7. *&* 42. *& vide ad d. deciſ.*7. *vbi alia deciſiones notantur in hac cauſa.*

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Moguntina Hæreditatis.

Mercurij 15. *Decembris* 1638.

ARGVMENTVM.

Sententia nulla, & iniuſta nunquam poteſt in iudicatum tranſire. Nullitas verò probatur ſi fuerit lata contra non citatum, vel citatum ad valuas, non præcedente prius citatione perſonali. Onus probandi conſuetudinem ſpectat ad allegantem, cum hoc etiam quod fuerit ſemper obſeruata talis conſuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla, & iniuſta non tranſit in indicatum.*
2 *Sententia lata poſtquam cauſa eſt deſerta ſi fatalia nunquam fuerint prorogata dicitur nulla.*
3 *Sententia lata contra non citatum eſt nulla.*
Citatio Partis requiritur in productione iurium, numer. 3.
4 *Citatio requiritur in quocumque actu præiudiciali.*
5 *Citatio exequuta contra Decanum Capituli nullis factis diligentijs pro conuocatione Capituli, eſt nulla.*
6 *Citatio contra particulares de Capitulo executa, eodem Capitulo non congregato eſt nulla.*
7 *Citatio ad valuas fieri non poteſt non præcedente prius citatione perſonali.*
8 *Contumax dici non poteſt perſonaliter non citatus.*
*Appellare poteſt infra decem dies à die habita notitia, qui perſonaliter citatus non fuit, num.*8.
9 *Teſtamentum ſine teſtibus, & alijs requiſitis pro illius validitate, dicitur nullum, nec meretur executionem.*
10 *Conſuetudo non probatur ex atteſtatione extraiudiciali.*
*Fides extraiudicialis nihil probat, num.*10.
11 *Conſuetudinem alleganti incumbit onus probandi.*
*Amplia quia non ſufficit allegare conſuetudinem, ſed requiritur probare illam fuiſſe ſemper obſeruatam, num.*13.
12 *Conſuetudinem allegans in materia condendi teſtamenti, illam probare debet, & quod fuerit ſemper obſeruata.*
13 *Conſuetudinem ad excludendam vnicus actus contrarius ſufficit.*

DECISIO XCVII.

NOn conſtare de re iudicata dixerunt Domini, quia ſententia D. Nuntij Colonienſis prolata ad fauorem aſſerti hæredum Iodoci à Riedt contra Capitulum Moguntinum eſt nulla, † & iniuſta, & ideò in rem iudicatam 1
tranſire non potuit, *l. ſi ſe non obtulit* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudic.* Felin. *in cap. ſuper literis numer.* 15. *de reſcript.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.*2. *num.*8. *de ſolut.* Seraph. *deciſ.* 1469. *num.* 3.

Nullitas apparet primò ex eo, quod D. Nuntius pronunciauit in gradu appellationis interpoſitæ ab alijs contrarijs ſententijs latis ad fauorem Capituli poſt lapſum non ſolum biennij, ſed etiam triennij, abſque aliqua prorogatione fatalium, † & ſic poſtquam eius iuriſdictio expirauerat, & appellatio deſerta remanſerat, Clem. *ſi appellatio-* 2
nem, & ibi gloſ. *in* §. *collegio de appellat.* Butr. *in c. ex ratione de appellat.* Caſſad. *deciſ.*6. *num.* 8. *eod. tit.* Rot. *deciſ.*453. *nu.* 1. *par.*4. *recent.*

Secundò, quia Capitulum contra quod fuit lata ſententia, numquam fuit citatum, † & tamen in productione iu- 3
rium requiritur partis citatio, *ex doctr.* Bald. *in l.* 1. *in fin. C. de ſent. ex breui recit.* Sarnen. *regul. de annal. quæſt.*4. *nu.*5. Honded. *conſ.*75. *num.*34. *lib.*2. Caputaq. *deciſ.*99. *p.*2. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.*3. *num.*7. *de reſtit. ſpoliat.* & in alio quocumque actu † præiudiciali, Clem. *ſæpè de verb. ſignif.* Caputaq. 4
*deciſ.*375. *n.*2. *par.*2.

Nec ſuffragatur citatio exequuta contra Decanum ipſius

Capituli data *in Summ. aſſert. hered. num.* 5. cum non appa-
5 reat † fuiſſe adhibitam diligentiam pro Congregatione Ca-
pituli iuxtà gloſ. *in cap. ſi capitulo in verb. factam de conceſſ.
praben. in* 6. & dixit Rota *in Terdunen. bonorum* 14. *De-
cembris* 1614. *coram Manzanedo*, aliàs autem citatio con-
6 tra particulares de Capitulo executa † eodem capitulo ca-
pitulariter non congregato eſt nulla, ex tradit. per DD.
in cap. eam te, de reſcript. Put. *deciſ.* 10. *lib.* 1. Alex. *conſ.*
219. *num.* 2. *&* 11. *lib.* 6. Seraph. *deciſ.* 857. *num.* 7. cum
alijs per adden. ad Papam Gregor. XV. *in deciſ. vlt. nu-
mer.* 6.

Mirus releuat dicere, quod ſaltem interuenerit citatio
ad ſententiam contra Capitulum, quia illa fuit executa ad
7 valuas Eccleſiæ, † quod non præcedente prius citatione
perſonali fieri non poterat, Clem. 2. *de re iudic.* Aſin. *in pra-
xi* §. 6. *cap.* 1. *num.* 1. Caputaq. *deciſ.* 107. *numer.* 4. *par.* 1.
Vant. *de nullis. ex defect. citat. num.* 83. *in fin.* Rot. coram
Seraph. *deciſ.* 1276. *num.* 4. & coram Greg. XV. *deciſ.* 430.
num. 1. *& ibi adden. num.* 5. Imò ea quo non præceſſit per-
8 ſonalis citatio. Capitulum verè contumax dici nequit, †
propterea appellare potuit infra decem dies à die habitæ
notitiæ prout fecit ad euitandam rem iudicatam, *l.* 1. §. *vl-
tim. ff. quando appelland. ſit*, *C. biduum* §. *ſi aduerſus abſen-
tem* 11. *quaſt.* 6. Veſtr. *in prax. lib.* 7. *cap.* 3. *de appellat. num.*
21. *circa med.* & hoc idem ſenſit Rot. *in Volaterana benefi-
cij* 14. *Maij præteriti coram me*, licet ibi pro re iudicata fue-
rit reſponſum, quia agebatur contra verum contumacem
ab initio perſonaliter citatum.

Iniuſtitia verò ſatis ſuperque viſa fuit DD. conſtare ex
eo, quod per d. ſententiam datur executio prætenſo te-
ſtamento D. Iodoci à Riedt, & tamen ex lectura eiuſdem
teſtamenti de quo in Sum. *aſſert. hered. num.* 2. apertè con-
9 uincitur illud eſſe nullum, † cum careat teſtibus, & alijs
ſolemnitatibus requiſitis pro ipſius valida confectione iu-
xta diſpoſitionem *l. hac conſultiſſima* 21. *l. in teſtamentis* 26.
C. de teſtam. l. conficiuntur 1. §. 1. & ibi gloſ. *ff. de Iure Codi-
cillorum*.

Non obſtat, quod ex conſuetudine immemorabili capi-
tulares Eccleſiæ Moguntinæ, qualis erat d. Iodocus poſſint
teſtari per ſchedulam priuatam ſine interuentu teſtium, &
abſque alia iuris ſolemnitate, dictaque ſchedula per ſe vali-
da ſit, debitumque effectum ſortiri debeat, ac ſi eſſet teſta-
mentum ſolemniter confectum.

Quoniam de tali conſuetudine non conſtat niſi ex qua-
dam ſimplici atteſtatione Sindicorum Capituli Moguntini,
10 d. Summ. *aſſert. hered. num.* 1. quæ cum ſit † extraiudicia-
lis, nihil probat Rot. *dec.* 244. *n.* 2. coram Buratto, *& deciſ.*
468. *n.* 3. *&* 4. *coram eod.* Allegati autem conſuetudinem in-
11 cumbit † onus illam probandi, gloſ. *in l.* 1. *verb. probatis
C. quæ ſit long. conſuetud.* Corn. *conſ.* 174. *num.* 5. *lib.* 2. Pariſ.
conſ. 25. *num.* 18. *lib.* 1. Rimin. *ſen. conſ.* 307. *numer.* 16. &
12 quidem in terminis caſus † controuerſi, Oldrad. *conſ.* 137.
Anchar. *conſ.* 339. *nu.* 8. Aym. *conſ.* 96. *num.* 4. Cæſ. de Graſſ.
deciſ. 6. *num.* 5. *de praben.* & quod illa fuerit ſemper obſer-
13 uata, ita vt nullum actum habeat contrarium, † cum pro
excluſione conſuetudinis vnicus actus contrarius ſufficiat,
Bartol. *in l. ſemper in ſtipulationibus in fin.* & ibi Cagnol.
num. 12. *de regul. Iur.* Berou. *conſ.* 5. *num.* 23. *lib.* 1. Schra-
der. *de feud. part.* 10. *ſect.* 20. *num.* 157. Surd. *conſ.* 393. *num.*
23. *&* 24.

Et ſic vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracinen̄.

Bononien̄. Fideicommiſſi de Naſcentorijs.

Mercurij 19. Decembris 1638.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum ſi Teſtator ordinauit perpetuum, & ſucceſſiuum, certum eſt ipſum voluiſſe recedere à conſil. Oldradi 21. Fœminæ veniunt agnatorum appellatione, & quando. Proximitas intelligatur ne reſpectu Teſtatoris, vel habita ratione perſonæ grauatæ; Pluraque etiam dicuntur de probatione filiationis, quod ſcilicet etiam coniecturis probetur, quarum pluræ in hac materia enucleantur.

SVMMARIVM.

1 *Conſilium Oldradi 21. non intrat vbi plures concurrunt coniectura in contrarium, & n. 3. cum ſeqq.*

2 *Subſtitutio facta, ſi ſine filijs deceſſerit, expirat grauato cum filijs decedente.*

4 *Fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum dicitur ſi Teſtator inſtitutos, & ſubſtitutos grauauit onere aſſumendi cognomen, & inſignia eius familiæ, & num. 5.*

5 *Agnationis perpetuatio dari non poteſt, niſi dicatur teſtatorem voluiſſe recedere a conſ. Oldradi 21.*

6 *Fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum reſultat ex vocatione plurium perſonarum, & digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum.*

Si omnes fuerunt vocati cum clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, ibidem.

7 *Onus aſſumendi arma, & nomen familia Teſtatoris non conuenit filijs maſculorum de agnatione ipſius Teſtatoris.*

Sed intelligi debet iniunctum agnatis, & ex aliena familia deriuantibus, ibidem.

Maſculinum concipit fœmininum in fideicommiſſis, num. 7.

8 *Agnatorum appellatione venit fœmina agnata, vbi in vtroque ſexu viget eadem ratio.*

9 *Fœmina eſt de familia, & agnata Teſtatoris.*

10 *Fœmina licet nupta extra familiam, non per hoc deſinit eſſe agnata, & de familia Teſtatoris.*

Fœmina venit ſub vocatione, domus, & familia, ac ſub nomine proximiorum, num. 10.

11 *Agnatis vocatis, ſi dubitatur an teſtator ſenſerit de agnatis proprijs, vel hæredis, ſemper intelligitur de proximioribus vltimi grauati.*

Relatio fit ad proxima, num. 11.

Proximitas Teſtatoris, vel hæredis an intelligatur vbi Teſtator proximiores agnatos vocauit, num. 12. & ſeqq.

14 *Verba genitiui caſus, ſcilicet ipſius Teſtatoris relata æquè agnatos, & cognates vtroſque pariformiter determinare debent.*

15 *Pronomen, ipſius, ad oculum Teſtatoris perſonam demonſtrat.*

Teſtator vocans proximiores ipſius Teſtatoris, intelligitur ſenſiſſe de proximitate ſui, non hæredis, num. 15.

16 *Proximitas Teſtatoris attenditur, quoties in ſubſtitutione fit tranſitus de linea ad lineam.*

17 *Proximior agnatus ex linea effectiua Teſtatoris præfertur proximiori agnato tranſuerſali ex linea extranea.*

Et ita præferri debet proximior cognatus remotiori in gradu, ibidem.

18 *Filiatio probatur leuioribus probationibus ad effectum ſucceſſionis, imò ſola ſufficit nominatio, & tractatus.*

19 *Fides baptiſmatis iunctis alijs adminiculis probat filiationem.*

20 *Filiatio probatur ex teſtamento Patris, in quo aliquem tamquam filium inſtituit, & 24.*

21 *Filiatio probatur coniecturis ſimul iunctis, & num. ſeq. vbi quod maximè in antiquis.*

Regula quæ non proſunt, vnita iuuant procedit etiam vbi agitur de probanda filiatione, num. 21.

23 *Enunciatiuæ probant filiationem.*

24 *Nominatio Patris in teſtamento facta etiam ſola probat filiationem in antiquis.*

25 *Fœmina cenſentur excluſa à fideicommiſſo facto fauore agnationis, etiam quod eorum filij eſſent vocati.*

Onus aſſumendi nomen, & arma Teſtatoris pro conſeruatione familiæ non conuenit fœminis, num. 25.

26 *Maſculo ad fideicommiſſum vocato, ſi Teſtator poſtea mentionem faciat de filijs, intelligitur cum eadem qualitate maſculinitatis.*

27 *Moniales profeſſæ dicuntur inhabiles ad lineam conſeruandam vbi Teſtator ad illam reſpexit.*

28 *Exiſtentia fœminarum nihil operatur vbi teſtator illas ad fideicommiſſum non vocauit, ſed excluſit.*

Teſtator ſi vocauit maſculos fœminam excluſiſſe cenſetur, num. 28.

29 *Te-*

29 *Teſtator etſi fecerit mentionem de fœminis, tamen ſi eas conſiderauit vt principium, & caput lineæ maſculorum ab eo vocatorum.*
Non per hoc poſſunt illa tanquam vocata prætendere incluſionem fideicommiſſi ex propria perſona.
30 *Fœmina in inſtitutione non comprehenſa, nec in ſubſtitutione cenſentur incluſa.*
Vbi in vtroque caſu Teſtator idem fideicommiſſum ordinauit, num. 29.

DECISIO XCVIII.

IN deciſione in hac cauſa facta coram bon. mem. Motmanno 14. Decembris * 1636. tria fuerunt firmata.
Primò conſtare de fideicommiſſo q. Ioannis Rainerij de
Naſcentorijs. Secundò dictum fideicommiſſum eſſe puri-
ficatum ad fauorem Camilli de Blanchis primogeniti ma-
ſculi, Ioannis Pauli de Blanchis proximioris agnati, Pirrhi,
vltimi grauati, & Tertiò duas ſorores germanas, Monia-
les profeſſas in Monaſterio S. Mariæ Nouæ, hæredes d. Pir-
rhi eſſe excluſas, poſt hanc reſolutionem, admiſſis ad cau-
ſam Com. Ioanne Thadæo de Blanchis, & Annibale eius
primogenito, & Angelo de Manzis, filio primogenito Ga-
leatij de Manzis proximioris cognati Ioannis Rainerij te-
ſtatoris, & cauſa ſuper eiſdem alias propoſita coram bon.
mem. Motmanno, hodie coram me examinando dicta tria
capita deciſionis fuit per DD. reſolutum conſtare de fidei-
commiſſo purificato ad fauorem Angelis de Manzis proxi-
mioris cognati teſtatori, & in hac parte tantum fuit receſ-
ſum à ſupradicta deciſione.

Nam quoad primum caput, ex rationibus benè dedu-
ctis in deciſione conſtat, teſtatorem feciſſe perpetuum, &
abſolutum fideicommiſſum maſculinum ad fauorem om-
nium deſcendentium, tam naturalium, quàm fictorum
inſtituendo in infinitum, & ſubſtituendo vulgariter, &
pupillariter, per fideicommiſſum, cum teſtator poſt factam
longam ſeriem inſtitutionum, ſeu ſubſtitutionum, nempè
de filijs maſculis, & naturalibus, & de legitimatis, naſci-
turis de primogenito maſculo ex filiabus legitimis, & na-
turalibus, & ex filiabus legitimatis, pariter naſcituris de fi-
lio adoptando, ſeu atrogando de Alexandro, ex Emilio de
Blanchis, ex ſorore ipſius teſtatoris filio iam nato, & de
ſecundo, tertio, & quarto genito maſculo dicti Emilij, de
primogenito maſculo, ex filiabus fœminis eiuſdem Emilij,
necnon de primogenito maſculo proximioris agnati pro-
ximioris cognati ipſius teſtatoris deuenerit etiam ad fidei-
commiſſarias ſubſtitutiones per hæc verba, *quod ſi in aliquo
gradu, & ordine ſucceſſiuo inſtitutionum prædictarum inſti-
tus, vel inſtitutus, ac hæres poſtea quandocumque deceſſe-
rint, ſeu deceſſerit cum filijs maſculis legitimis, & natura-
libus, ipſos filios, & illorum deſcendentes maſculos legiti-
mos, & naturales in ſtirpes, in infinitum, & ſi abſque filijs,
& deſcendentibus huiuſmodi deceſſerint, ſeu deceſſerit voca-
tum, ſeu vocatos in ſequenti gradu inſtitutionum prædicta-
rum, & illorum filios, & deſcendentes maſculos, legitimos,
& naturales, in ſtirpes, vt ſupra inſtituit, & ſubſtituit vul-
gariter, pupillariter, & per fideicommiſſum reſpectiuè, ac
indiſtinctè, vt ſupra ſingula, ſingulis debitè referendo, &
congruè adaptando &c.* quæ clauſulæ operantur, vt non
cenſeatur facta reſtrictio fideicommiſſi ad caſum obi-
tus, cum filijs, ſed quod longè vltra extendatur apparet,
quod teſtator voluit ordinare perpetuum, & abſolutum
fideicommiſſum non ſolum inter filios, & deſcendentes
maſculos primi hæredis, ſicque de perſona ad perſonam
vnius gradus, ſeu lineæ, ſed etiam de gradu ad gradum
inter filios, & deſcendentes maſculos cuiuslibet gradus ita
vt quandocunque aliquis de vno gradu ſine filijs, & deſ-
cendentibus maſculis deceſſerit, etiam quod alij eiuſdem
gradus cum filijs prædeceſſiſſent, alter gradus ſubſequens
admittatur ex perpetuo, & abſoluto fideicommiſſo. Et
ſic nihil facit, quod Alexander primus hæres deceſſerit
cùm Emilio iuniore filio, qui poſtea ſine filijs deceſſit pro-
ut etiam Pirrhus eiuſdem Alexandri frater ſecundo ge-
nitus ſine filijs vltimo loco obierit, quia tam ex verbis
expreſſis, quàm ex probabilibus coniecturis, quarum in
præſenti caſu plures concurrunt, ponderatæ in hac de-
1 ciſione, † ex quibus receditur à celebri conſ. Oldr. 21.
vt per Dec. *conſ.* 477. *numer.* 7. Gabr. *de fid. concl.* 7. *numer.*
4. Molin. *de primog. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 19. Rota
deciſ. 486. *num.* 2. *par.* 1. & 231. *num.* 4. *par.* 2. *recent.* cum
alijs adductis in deciſione *verſ. nihilominus*, conſtat, teſta-
torem voluiſſe conſtituere perpetuum, & abſolutum fidei-
commiſſum, nec alias ſubſtitutiones expiraſſe, ita quod di- 2
catur factus locus † ſucceſſioni ab inteſtato, etiam ſi Ale-
xander primus hæres deceſſerit cum Emilio filio iuxta di-
ctum conſ. Oldr. 21. quod Rota paſſim ſequitur.

Coniecturæ, ex quibus eſt recedendum à d. conſ. Oldr.
ſunt. Digreſſio ad plures gradus ſubſtitutionum, † fidei- 3
commiſſum eſt maſculinum, & perpetuum. Adeſt prohi-
bitio alienationis veſtita ratione, eo quia teſtator voluit,
hæreditatem ſuam peruenire ad hæredes inſtitutos, & ſub-
ſtitutos ordine prædicto, abſque diminutione aliqua, vel
retentione Trebellianicæ, quam prohibuit, & vetauit in
quocunque caſu ex prædictis poſſe detrahi, vltra inſtitutio-
nes, & ſubſtitutiones pro tot gradus diſpoſitas cum quali-
tate maſculinitatis, idem teſtator omnes inſtitutos, ſeu ſub-
ſtitutos de aliena familia grauauit onere † aſſumendi co- 4
gnomen, & inſignia eius familiæ de Naſcentorijs, vt de
huiuſmodi onere aſſumendi cognomen, & inſignia fami-
liæ, teſtatoris tradit Ripa *in leg. centurio num.* 164. *verſ. qua
ratione, ff. de vulg.* Menoch. *conſ.* 117. *num.* 23. & *lib.* 4. *præ-
ſumpt.* 69. *num.* 19. Rota *deciſ.* 319. *num.* 4. *p.* 1. *recent.* cum
alijs pluribus relatis per Fuſar. *de ſubſtit. q.* 480. *num.* 34. Ex
quibus reſultat fideicommiſſum abſolutum, & perpetuum
† ad fauorem omnium vocatorum, & deſcendentium ab 5
illis, quo caſu receditur *à conſ.* Oldr. ex allegatis in deciſio-
ne, ſi quidem Agnationis perpetuatio dari non poſſet, niſi
dicatur, quod teſtator voluerit recedere *à d. conſ.* Oldr. 21.
& tamen ex ſupradictis ſatis patet, teſtatorem non ſolum
vocaſſe ſuos deſcendentes veros, ſed etiam fictos, deſcen-
dentes maſculos Emilij, & deficiente linea maſculina, &
fœminina d. Emilij filium maſculum primogenitum proxi-
mioris agnati, & non extantibus agnatis filium maſculum
primogenitum, proximioris cognati ipſius teſtatoris, om-
neſque cum † expreſſa clauſula, *vulgariter, pupillariter*, 6
& per fideicommiſſum, Mantic. *de coniect. lib.* 3. *tit.* 2. *num.*
2. Craſſ. §. *fideicom. numer.* 4. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 263.
num. 2.

Quo verò ad ſecundam partem deciſionis, in qua fuit
firmatum d. fideicommiſſum eſſe purificatum ad fauorem
Camilli de Blanchis tanquam primogeniti maſculi Io: Pauli
de Blanchi proximioris agnati Pirrhi vltimi grauati, DD.
receſſerunt à d. reſolutione, & firmarunt fideicommiſſum
Ioannis Rainerij eſſe purificatum ad fauorem Angeli filij
primogeniti Galeatij proximioris cognati teſtatoris, quia
non extante linea, ſeu gradu maſculorum, & fœminarum
Emilij, qui gradus poſt mortem Emilij iunioris, & Pir-
rhi patrui vltimo defuncti iam expirauit ipſe teſtator,
ſubſtituit primogenitum maſculum proximioris agnati,
& non extantibus agnatis proximioris cognati ipſius te-
ſtatoris, *ibi & non extante linea maſculorum, & fœmi-
narum Emilij inſtituit, & nominauit, vt ſupra filium maſ-
culum primogenitum, ſeu maiorem natu, tunc ſuperuiuen-
tem proximioris agnati, & non extantibus agnatis proxi-
mioris cognati ipſius teſtatoris, &c.* & ſic Angelum filium
primogenitum Galeatij de Manzis primogeniti Hierony-
mæ ſororis patruelis ipſius Ioannis Rainerij teſtatoris, ex
Floriano fratre Naſcentorij eiuſdem teſtatoris patre, &
teſtator deficiente linea Emilij non vocauit agnatos ſim-
pliciter, vt ſupponitur in deciſione, ſed primogenitum
proximioris agnati, qui de tempore teſtamenti, & mortis
teſtatoris aderat, & conſequenter Galeatium, vel alium
ex fratribus filium Hieronymæ, & teſtator id ſciebat, pro-
ut colligitur ex eadem vocatione, & impoſitione oneris aſ-
ſumendi arma, & nomen familiæ, quod nonus filijs maſ-
culorum de agnatione non conueniebat, ſed ipſi Galea-
tio, & fratribus, qui erant de alia agnatione, primogenito
mulieris, † quæ eſt agnata, & agnati appellatione contine- 7
tur, cum in hac materia maſculinum concipiat fœmininum,
Gabr. *conſ.* 125. *num.* 5. *lib.* 2. Peregr. *conſ.* 36. *num.* 21. *lib.* 1.
Honded. *conſ.* 92. *n.* 5. *lib.* 1. Adden. ad S. me. Greg. XV. *dec.*
293. *n.* 22. & in ſpecie quod appellatione agnati veniat fœ-
mina † agnata, vbi in vtroque ſexu viget eadem ratio, te- 8
nuit Rota coram S. me. Greg. XV. *d. deciſ.* 293. *n.* 8. & *ſeq.* ex
pluribus ibi allegatis, & ſic Hieronymam agnatam, quæ li-
cet † fœmina erat de familia Naſcentoria, & ipſius teſtato- 9
ris agnata, *l. pronunciatio, §. familia, ff. de verb. ſignif.* Alex.
conſ. 56. *num.* 4. *lib.* 1. Old. *conſ.* 96. *nu.* 4. etiam ſi eſſet † nu- 10
pta extra familiam, Dec. *conſ.* 287. *numer.* 11. Gabr. *conſ.*
195. *num.* 2. & 3. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 140. *num.* 67. Seraph. *de-
ciſ.* 1438. *num.* 2. Rota coram ſant. me. Greg. XV. *d. dec.* 293.

Digitized by Google

vbi Adden. *numer.* 23. *& deciſ.* 464. *numer.* 6. vbi fuit dictum, venire ſub vocatione de domo, & familia, & ſub nomine proximiorum. Alias ſi Galeatius, & fratres tempore teſtamenti proximiores., & à teſtatore cogniti non fuiſſent in d. ſubſtitutione primogeniti proximioris agnati comprehenſi, nullo modo vocati dici poſſent, ſed excluſi, & tamen eſſent vocati alij primogeniti proximioris cognati, remotiores, & incogniti, quod non eſt veriſimile. Quod autem non eſſent vocati, clare deducitur quia ipſe erant filij proximioris agnati ipſius teſtatoris, qui ſupponuntur excluſi, non autem proximioris cognati eiuſdem teſtatoris.

Non obſtat, quod ſuperſint Camillus Comes Ioannes Thadæus de Blanchis proximiores agnati Pirrhi vltimi grauati, & quod quando vocantur agnati, & dubitatur an teſtator ſenſerit de agnatis proprijs, vel hæredis, ſecun-
11 dum opinionem † Rotæ, in dubio debeat intelligi de proximitate vltimi grauati, niſi in contrarium ſint coniecturæ, Rot. *deciſ.* 72. *par.* 1. *diuerſ. num.* 1. *deciſ.* 116. *num.* 8. *par.* 1. *&* 681. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* & coram bon. mem. Buratto, *deciſ.* 107. *num.* 682. *num.* 1. *&* 744. *num.* 6. *coram eod.* ex regula, quod relatio fit ad proxima, *l. ſi idem cum eodem*, *§. fin.* & ibi gloſ. *ff. de iuriſd. omn. iud.* quia cum in fine adſint expreſſa verba ipſius teſtatoris, quæ referuntur,
12 tam ad agnatos, quam † ad cognatos, cum teſtator habuerit rationem conſeruandi propriam agnationem, & appoſuerit conditionem, vt aſſumerent nomen, & inſignia ipſius, non eſt attendenda proximitas grauati, ſed ipſius te-
13 ſtatoris, & illa verba, primogenitum † proximioris agnati, intelligi debent de proximitate teſtatoris, non autem Pirrhi vltimi grauati, tum quia immediatè poſtmodum ſubijciuntur alia ſupradicta verba, & non extantibus agnatis proximioris cognati ipſius teſtatoris, quæ verba ge-
14 nitiui † caſus, ipſius teſtatoris, reſpiciunt tàm agnatos, quam cognatos, ſicque eos pariformiter determinare debent, *l. iam hoc iure*, *ff. de vulg. & pupillar.* ſtante præci-
15 piæ illo pro nomine, † ipſius, quod perſonam teſtatoris ad oculum demonſtrare dicitur, vt in terminis de proximitate teſtatoris attendenda tradit, Decian. *conſ.* 26. *num.* 75. *& ſeqq. lib.* 2. Peregr. *conſ.* 50. *num.* 2. *& ſeqq. lib.* 1. *& conſ.* 30. *num.* 27. *lib.* 3. *in tract. de fid. art.* 20. *num.* 9. Cephal. *conſ.* 313. *num.* 17. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 39. Fuſar. *de ſubſt. quæſt.* 318. *nu.* 48. Rot. *deciſ.* 72. *numer.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* tum etiam quia in ſubſtitutione de qua agitur, fit tranſitus de linea ad lineam, quo caſu ſi-
16 militer proximitas † teſtatoris regulariter attenditur, Decian. *conſ.* 21. *num.* 7. *lib.* 3. Odd. *conſ.* 39. *numer.* 3. *poſt med.* Cephal. *conſ.* 493. *num.* 43. Rota *deciſ.* 627. *num.* 7. *par.* 2. *recent.* Et ſicut hodie adeſſet proximior agnatus teſtatoris,
17 eſſe præferendus tanquam prædilectus in concurſu † proximioris agnati tranſuerſalis ex linea extranea, ita debet præteriri proximior cognatus, vocatus, in defectum proximioris agnati, quibus ſic poſitis, non eſt opus diſputare. An legitimationes ſuffragentur Camillo, & comiti Ioanni Thadæo.

Quod Angelus ſit filius primogenitus Galeatij proximioris cognati Ioannis Rainerij teſtatoris DD. cenſuerunt probari, ex eo, quia cum de deſcendentia non agatur
18 principaliter, ſed incidenter ad effectum ſcilicet † ſucceſſionis iuxta diſpoſitionem teſtamenti non requiritur plena, & concludens, ſed ſufficit leuior probatio ex ſola nominatione, & tractatu Gemin. *conſ.* 27. *numer.* 8. Pariſ. *conſ.* 10. *num.* 61. *lib.* 2. *circa finem*, latè Surd. *conſ.* 1. *numer.* 38. 40. 66. *&* 67. Seraph. *deciſ.* 1282. *num.* 6. Rota *in recent. deciſ.* 201. *num.* 16. *&* 409. *num.* 3. *& ſeqq. par.* 5. Angelus enim deſcendit à Floriano de Naſcentorijs, fratre Naſcentorij de Naſcentorijs, patre Ioannis Rainerij teſtatoris, cùm ſit filius primogenitus Galeatij de Manzis, & Angelicæ iugalium, vt ex fide Baptiſmatis, quæ adminiculata, ex teſtamento Ioannis Baptiſtæ de Manzis patruelis de anno 1608. in quo Angelo tanquam filio dicti Galeatij fuit factum prælegatum lib. 1000. & vna cùm fratribus, tanquam in filijs legitimis, & naturalibus Galeatij fuit inſtitutus hæ-
19 res, † & ex inſtrumento aditionis hæreditatis Floriani fratris cum beneficio legis, & inuentarij, quod poſtea fecerunt, probat dictum Angelum eſſe filium primogenitum Galeatij de Manzis, vt tenuit Rota *in Aretina Capellaniæ* 10. *Maij* 1591. *coram Cantuccio in Regien Prioratus* 29. *Aprilis* 1592. *coram bon. mem. Card. Millino*, *& in Viterbien. fideicomm.* 19. *Ianuarij* 1605. *coram Illuſtriſſimo D. meo Decano impreſſ. in recent. deciſ.* 132. *num.* 1. *par.* 2.

Galeatium verò eſſe filium Ioannis de Manzis, & Hieronymæ Naſcentoriæ, iuſtificatur † ex teſtamento eiuſdem 20
Ioannis de anno 1571. in quo Galeatius, Eganus, & Ioannes Baptiſta, tanquam filij legitimi, & naturales eiuſdem Ioannis, hæredes vniuerſales inſtituuntur, necnon ex laudo de Anno 1575. inter dictos Galeatium, & fratres ex vna, & Iſottam coniugem Ioannis patris Galeatij ex ſecundo matrimonio ex altera, lato, occaſione diuiſionis bonorum paternorum; in quo Galeatius, Eganus, & Ioannes Baptiſta fratres, tanquam filij eiuſdem Ioannis laudantur, & Iſotta tanquam Matrigna Galeatij declaratur creditrix in ſumma lib. 400. & ex teſtamento Ioan. Baptiſtæ fratris de anno 1608. in quo ſe nominat filium Ioannis, & hæredes inſtituit Angelum, & fratres eius ex Galeatio fratre nepotes, & concurrunt aliæ coniecturæ deductæ per informantes, quæ † ſimul iunctæ in hac materia probationum, 21
probant ex regula, quæ ſingula non proſunt, ſimul vnita iuuant iuxta gloſ. *in lib.* 2. *in verbo legitimæ*, *ff. de excuſat. tut.* Dec. *conſ.* 146. *num.* 14. *verſ. ſexto*, *& vltimo*.

Non obſtat, quod quamuis ex ſupradictis concludatur Galeatium, & fratres eſſe filios Ioannis, non inde tamen ſequatur, quod probentur nati ex Hieronyma Naſcentoria. cum indubitatum ſit habuiſſe duas vxores, nempe Hieronymam, & Iſottam, quia cum Ioannes poſtquam hæredes vniuerſales inſtituit Galeatium, & alios filios legitimos, & naturales, iure legati reliquerit Iſottæ eiuſdem teſtatoris coniugi ex ſecundo matrimonio, ex iſtis verbis inſurgit vehemens coniectura, quod filij inſtituti eſſent nati in primo matrimonio, alias veriſimiliter adiecíſſet eandem qualitatem ſecundi matrimonij, vel illos vocaſſet tanquam filios Iſottæ, & cum eadem Iſotta in dicto laudo 1575. dicatur matrigna Galeatij, & fratrum reſultat alia coniectura, quod Hieronyma fuerit, mater vera, maximè cum non probetur, quod ex dicta Iſotta ſecunda vxore habuerit filios concurrunt etiam aliæ coniecturæ per informantes deductæ, & præſertim, † quod ſumus in antiquis 22
quæ omnes ſimul iunctæ Dominis viſæ fuerunt ſufficientes ad effectum de quo agitur ex ſupra allegatis. Et cum Ioannes Hieronymam primam vxorem duxerit de anno 1536. vt conſtat ex Inſtrumento ſolutionis dotis in quo Catherina de Ruffis vxor Floriano de Naſcentorijs, & mater Hieronymæ ex dicto Floriano ſuſceptæ, ſoluit libras centum, Ioanni de Manzis marito Hieronymæ pro dote eiuſdem Hieronymæ, & de anno 1552. Idem Ioannes cum conſenſu Hieronymæ q. Floriani de Naſcentorij, ipſius Ioannis vxoris ibidem præſentis vendiderit quædam bona in communi S. Ioannis in Perſiceto inde ſequitur maximum adminiculum, quod Galeatius ſit filius Ioannis ex Hieronyma, & non ex Iſotta, minus poteſt dubitari, quin dicta Hieronyma ſit filia Floriani Naſcentoris, cum hoc aſſeratur à Catherina eius matre in dicto Inſtrumento ſolutionis dotis de anno 1536. & ab ipſamet Hieronyma ne dum in Inſtrumento celebrato cum viro, ſed etiam in alio de anno 1537. in quo vti filia Floriani, & vxor Ioannis, obtinuit ſibi dari curatorem, † ad effectum abſoluendi Cathe- 23
rinam eius matrem ab adminiſtratione bonorum Floriani patris, ex quibus enunciatiuis probatur filiatio, Rota coram Card. Caualer. *deciſ.* 575. *num.* 5.

Deſcendentia verò Floriani à Rainerio de Naſcentorijs patre Naſcentorij patris Ioannis Rainerij teſtatoris probatur. Primò ex Inſtrumento dotali de anno 1518. in quo Florianus q. Rainerij de Naſcentorijs confeſſus fuit recepiſſe libras centum monetæ currentis pro ſorte librarum 500. monetæ dotis honeſtæ Iuuenis Catherinæ filiæ, Egani, ſecundo ex Inſtrumento donationis de anno 1527. in quo ſpectabilis vir Naſcentorius q. Rainerij, donauit Floriano eius fratri, & filio dicti q. Rainerij libras tercentas monetæ, &c. Demum deſcendentia Ioannis Rainerij teſtatoris à Naſcentorio fratre Floriani probatur ex confeſſione † ipſius teſtatoris in ſuo teſtamento, quæ 24
nominatio ſola in antiquis vltra centum Annos plenè probat filiationem, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *conſ.* 89. *num.* 84. *centur.* 1. *& præſumpt.* 53. *num.* 42. *lib.* 6. Rota coram Buratto, *deciſ.* 147. *num.* 7. Et propterea, cum ex ſupradictis concludenter probetur deſcendentia Angeli à Floriano de Naſcentorijs fratre Naſcentorij patris Ioannis Rainerij teſtatoris iuxta deciſionem coram bo. mem. Motmanno ſuper hac deſcendentia factam 18. * Decembris 1637. & ſic habet omnes qualitates requiſitas, per teſtatorem, ex

quo

quo eſt filius maſculus primogenitus Galeatij proximioris cognati teſtatoris, ad eius fauorem eſt purificatum fideicommiſſum.

Reſpectu verò tertiæ partis ſupradictæ deciſionis coram
bon. mem. Motmanno in qua fuit reſolutum, germanas
ſorores Pirrhi vltimi grauati Moniales profeſſas, eſſe ex-
cluſas ab ea non receſſerunt DD. quia cum teſtator habue-
rit rationem conſeruandæ agnationis, ſiue tacitè, ſiue ex-
preſsè nunquam vocauit fœminas, ſed filios fœminarum
25 cùm onere aſſumendi † nomen, & arma familiæ pro con-
ſeruatione agnationis, quod onus non conuenit fœminis in
quibus finit agnatio, *l. pronunciatio*, *§. vltimo*, *ff. de verb.*
ſignif. Vnde etiam ſi adſint illa verba, non extante linea
maſculina, ſeù fœminina Emilij, attamen cum declarentur
à verbis antecedentibus, in quibus extincta linea maſculina
dicti Emilij vocatur filius maſculus primogenitus, ſeu ma-
26 ior natu ex aliqua † de filiabus fœminis legitimis, & natu-
ralibus dicti Emilij, illa verba intelliguntur de maſculo prius
diſpoſitiue vocato, non autem ſimpliciter de fœmina, dum
agitur de ijſdem lineis prius vocatis, Menoch. *conſ. 95. num.*
83. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 13. num. 9.* Pereg.
de fideicom. art. 25. num. 30. Rota *in recent. deciſ. 237. num.*
5. par. 5. & dum fuit vocatus maſculus primogenitus fœmi-
27 narum, qui caſus non conuenit fœminis † Monialibus iam
profeſſis prorſus inhabilibus ad earum lineam in eſſe dedu-
cendam, illarum exiſtentia, nihil facit; & ex lectura teſta-
28 menti colligitur; teſtatorem † nunquam vocaſſe fœminas,
& proinde dum vocauit maſculos, eas excluſiſſe dicitur Pa-
riſ. *conſ. 23. num. 24. lib. 2.* Surd. *conſ. 5. num. 57. & conſ. 262.*
num. 14. Decian. *conſ. 64. num. 15. lib. 2.* Rota *deciſ. 499. n. 1.*
circa finem deciſ. 542. ſub num. 2. par. 1. recent. & deciſ. 72.
nu. 4. in princ. par. prima diuerſ. Nec teſtator ſub dicta con-
ditione deficientiæ lineæ maſculorum, & fœminarum di-
cti Emilij fecit mentionem de fœminis propter ipſas, ſed ſo-
lum propter maſculos ab eis deſcendentes, quod ſuperius
vocauerat in defectum maſculorum dicti Emilij; Ideòq. illas
conſiderauit, vt principium, & caput lineæ fœminę, ex quo
orirentur maſculi ab eo vocati in defectum maſculorum
præfati Emilij, non autem, vt vocatas, & ſi fœminæ non
29 fuerunt comprehenſæ in priori parte inſtitutionis, eo † quia
teſtator fecit perpetuum fideicommiſſum maſculinum, nec
etiam debent comprehendi in conditione ſubſtitutionis, vt
tenuit Rota *dicta deciſ. 237. num. 4. cum ſeqq. par. 5. recent.*
& conſequenter dicendum eſt lineam fœminarum Emilij
per teſtatorem vocatam, non comprehendere fœminas per-
petuo excluſas, ſed ſolum comprehendere lineam maſculi-
nam ex fœminis, quia teſtator vocauit lineam maſculinam
ex fœminis in defectu lineæ maſculinæ Emilij.

Ex quibus firmato fideicommiſſo, & quod in Angelo primogenito Galeatij de Manzis concurrant omnes qualitates deſideratæ per teſtatorem, & excluſis ſororibus Pirrhi vltimi grauati profeſſi in Monaſterio Sanctæ Mariæ Nouæ DD. auditis informantibus, pro omnibus intereſſe habentibus, iuxta ſupra deducta reſoluerunt conſtare de fideicommiſſo purificato ad fauorem Angeli, &c.

☞ *Supradictæ deciſiones ſub die 14. Decembris 1636. & 18. eiuſdem menſis ſequentis anni 1637. non adhuc impreſſæ erunt infrà in appendice huius partis octauæ, quam plures verò aliæ in hac cauſa factæ in ſuis locis apponentur.*

Et primo adeſt alia deciſio ſub die 13. Maij 1639. ſub diebus 25. Februarij, 23. Martij, & 13. Iunij 1640. coram præfato R. P. D. Ghiſilerio ſub die 3. Decembris eiuſdem anni, & 4. Decembris 1641. coram Eminentiſſ. Card. Veroſpio ſub die 23. Iunij 1642. coram Præſide Valliſoletano, aliæ ſub diebus 11. Ianuarij, & 15. Aprilis 1644. & de anno 1645. ſub diebus 6. Februarij, & 24. Nouembris emanarunt coram Reuerendiſſimo Tarraconen, & demum coram R. P. D. Peutingero ſub die 20. Iunij 1650. & 10. Februarij 1651.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Pamphiloneñ Decimarum.

Lunæ 10. Ianuarij 1639.

ARGVMENTVM.

Exceptiones examinis in hac deciſione diſcutiuntur ſuper citatione neceſſaria ad videndum iurare teſtes, quod illa non requiratur vbi ita ſtylus loci requirit. Locus in quo teſtes ſunt examinandi partibus intimari debet. Proceſſus vt probet negatiuam non exiſtentię alicuius ſcripturæ integra acta continere debet. Famam ſi teſtes vtriuſque partis contrariam probent, quæ magis præualere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad videndum iurare teſtes eſt neceſſaria alias proceſſus examinis eſt nullus.*

2 *Citatio ad videndum iurare teſtes non cauſat nullitatem examinis, vbi de ſtylo loci non requiritur.*

3 *Intellige quoties proceſſi aſſignatio termini ad probandum parte citata.*

Terminus ad probandum per iudicem aſſignatus de ſtylo aliquarum partium continet etiam terminum ad videndum iurare teſtes num. 3.

4 *Iuramentum teſtium non probatur ex enunciatiua, & aſſertione Notarij.*

5 *Locus examinis debet intimari parti vt poſſit eſſe certa in quo loco illud fieri debeat, & num. ſeqq.*

7 *Teſtes abſque interrogatorijs partis non dicuntur nulliter examinati, ſed tantum repeti debent.*

8 *Intellige ſi iudex non præſcripſit formam examinis, vt primo ſuper interrogatorijs, poſteà ſuper articulis recipiantur.*

Quo caſu ſi iudicis decretum non ſeruetur, examen dicitur nullum, ibidem.

9 *Teſtium examen curſu longi temporis præſumitur legitimè factum.*

Citatio in examine teſtium interueniſſe præſemitur ex curſu longi temporis, nu. 9.

10 *Proceſſu vbi non eſt integer non probat negatiuam deficientiæ citationis, aut aliorum actorum.*

11 *Proceſſus probat negatiuam non exiſtentiæ citationis, alteriuſue actus, quando conſtat in eo adeſſe omnia acta in cauſa, facta.*

12 *Præſumptio ex curſu temporis deducta tollitur ex veritate facti.*

13 *Acta, & proceſſus de iuris præſumptione præſumuntur integra, donec contrarium doceatur.*

14 *Exiſtentia ſcripturæ non probatur ex teſtibus de auditu.*

Exiſtentiam ſcripturæ ſi teſtes probare volunt, deponere debent illam vidiſſe, eiuſque tenorem referre, num. 14.

15 *Immemorabilis excluditur ſi apparet de contraria hominum memoria intra centum annos.*

16 *Ignorantia in teſtibus redditur inueriſimilis de actibus factis publicè, & palam, & in loco non ſatis magno.*

Maximè ſi teſtes ſint numero plures, ibidem.

17 *Immemorabilis, vt ſuffragari poſſit requiritur poſſeſſio pacifica per totum tempus ad immemorabilem neceſſarium.*

18 *Præſcriptio non interrumpitur ex actibus factis coram iudice incompetenti, intellige, vt num. ſeqq.*

Iudices Laici dicuntur incompetentes in materia decimarum, num. 18.

19 *Fides mala inducitur ex actibus factis coram Iudice incompetenti, & etiam ex actibus extra iudicialibus, & num. 20.*

Mala fides præſcriptionem interrumpit, n. 19.

21 *Teſtium fides ſi in vno vacillat, vacillat in omnibus.*

Iuramentum teſtium eſt indiuiduum, n. 21.

22 *Fama per teſtes probata, de cuius contrario ſuper alia fama probant teſtes alterius partis, apparet illam non eſſe conſtantem, & vniuerſalem apud omnes.*

Fama debent eſſe conſtans, & vniuerſalis apud omnes, num. 22.

23 *Fama hinc indè à partibus probata illa dicitur magis conformis veritati, quæ habet pro ſe iuris aſſiſtentiam.*

Eccleſia Parochialis habet pro ſe iuris aſſiſtentiam in materia decimarum num. 23.

DECISIO XCIX.

CVm ageretur in hac cauſa de iure Decimarum , quæ
colligebantur in oppido de Veraſtegui , quas ſibi
deotas aſſerebat Garzias pro duabus partibus ex tribus ab
immemorabili conſuetudine , & vigore priuilegij Apoſto-
lici conceſſi ſuis maioribus datæ fuerunt ab illo depoſitiones
plurium teſtium , qui fuerunt examinati vſque ab anno
1564. de quorum releuantia cum dubitatum fuiſſet coram
me* ſub die 13. Ianuarij 1637. exiſtimatum fuit, & pecu-
liari deciſione firmatum tres ex illis concludere in dicto
poſſeſſionem immemorabilem , & famam priuilegij Apo-
ſtolici ante Concilium Lateraneñ. & reſeruatum fuit in ea-
dem deciſione, vt viderentur in alia diſputatione exceptio-
nes , quæ nomine Rectoris Eccleſiæ Parochialis eiuſdem
Oppidi afferebantur tam contra validitatem examinis ,
quàm contra veritatem diſpoſitionis eorum teſtium quas
exceptiones reſponderunt DD. hodie obſtare cum ſuper il-
lis ſuſcepta fuiſſet diſputatio .

Et primò obſtabat contra proceſſum, quod deficiebat ci-
tatio ad videndum iurare teſtes , quæ in eo proceſſu non
legebatur facta contra Rectorem , & Beneficiatos eiuſdem
Eccleſiæ Parochialis , quorum nomine etiam lis fiebat ,
quæ citatio fuiſſet neceſſaria , vt poſſet pars opponere con-
1 tra perſonas eorum teſtium , ſiue proteſtari, quod † vole-
bat ſaluas ſibi eſſe exceptiones , quas contra illos offerre
poterat , vt notatur in *cap.2. de teſtib. & in l. ſi quando , C.
eod. tit.* vbi Bald. *num.*5. Salic. *nu.*2. & dixit Rota *in dec.*15.
eod. tit. in nou. Veral. *dec.*274. *n.*3. *p.*3.

Neque viſa fuit ſatisfacere reſponſio , qua Informantes
pro Garzia conabantur tollere hanc nullitatem , vt ea cita-
2 tio † non fuiſſet neceſſaria ex conſuetudine regionis , de
qua atteſtabatur, Suarez de Paz *in prax. p.*1. *tom.*1. *temp.* 8.
num. 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *in annot. contr. nullit. numer.* 55.
quia ea conſuetudo intelligenda erat in caſu quo Iudex de-
creuit terminum ad probandum , cum in extenſione illius
3 decreti † ſoleat inſeri etiam hic terminus ad videndum iu-
rare teſtes , vt conſtat ex deductis per eundem Suarez , &
ſæpiùs declarauit Rot. interpretando hunc ſtylum , vt in
Conchen. *Decimarum* 18. *Maij* 1612. *coram R.P.D. meo
Pirouano , & in eadem cauſ.*2. *Iunij* 1614. *&* 1. *Iulij* 1615.
*coram bon. mem. Andrea inter recent. dec.*411. 611. *&* 686.
par. 1. Et ita cum non oſtenderetur id decretum , neque
etiam aderat citatio , quæ ſub eo decreto contineri debe-
4 bat . Imò deficiebat † etiam Iuramentum , cum non con-
ſtatet illud præſtitum fuiſſe à teſtibus , niſi ex verbis enun-
ciatiuis notarij , quæ non poterant ſatis eſſe ad illius proba-
tionem, vt tenuit Rota coram Verall. *dec.*123. *p.*2. *& deciſ.*
285. *n.*4. *par.*3. & tradit Io. Andr. *in addit.* ad Specul. *in tit.
de teſt.* §. *ſequitur ſub num.*4. *in litera K.* Oldrad. *conſ.*323.
*n.*6. Alex. *conſ.*42. *n.*9. *lib.*4.

Secundò opponebatur contra proceſſum, quod deeſſet in
5 ille etiam intimatio loci , in quo factum fuit examen , †
nam Iudex remiſſorialis decreuit literas pro recipiendis
probationibus, quas facere volebat Ioannes auus Garziæ ,
& mandauit notario, cui eæ literæ ſcribebantur , vt pro re-
cipiendis ijs probationibus accederet tam ad Oppidum de
Veraſtegui, quàm ad alia loca, ad quæ opus fuiſſet , ipſe ve-
rò notarius examinauit teſtes in loco de Amezquita , qui
non erat comprehenſus in literis, niſi ſub generali illa deno-
minatione , qui locus debuiſſet etiam ſignificari parti , vt
6 poſſet eſse certa , in quo loco fieri † debebat examen, eique
intereſſe , vt voluit Rota in vna Conchen. *limitum* 23. *Ia-
nuarij* 1591. *coram Comitulo* , ſequendo doctrinam Io. An-
drea *in cap. vlt. num.*4. *de elect. lib.*6. Verall. *in adducta dec.*
274. *num.*4. *par.* 3. & tenuit Rota *in ead. deciſ. Conchen.* 1.
Iulij 1615. *coram Andrea , & in Burgen. Iuriſpatronatus*
18. *Decembris* 1595. *coram Gypſio* . Et hæc nullitas diceba-
tur eò magis obſtare , cum teſtes fuiſſent examinati in illo
loco ſuper ſolis Interrogatorijs generalibus , quæ ex legis
diſpoſitione fieri debent , omiſſis alijs ſpecialibus , quæ da-
ta fuerunt pro parte Rectoris . Et licèt propter omiſſio-
7 nem eorum Interrogatoriorum † non poſſet dici examen
omninò nullum , eo quia hæc omiſſio ſolùm operari po-
tuiſſet , vt teſtes iterùm repeti deberent iuxta opinionem ,
quam ſeruat Rota, *vt in deciſ. Putei* 417. *lib.*1. & fuit dedu-
ctum *in ead. deciſ. Conchen. coram D. meo Pirouano* , & co-
ram Gregorio *deciſ.*311. *num.*17. *& dec.*351. *numer.*46. ta-
men poterat ex eorum omiſſione induci hæc nullitas pro-
8 pter formam contrariam , † quæ data erat in literis remiſ-
ſorialibus , in quibus mandatum fuerat , vt teſtes examina-
ri deberent ſuper Interrogatorijs, quæ fuerunt data à parte
antequam interrogarentur ſuper articulis datis pro parte
Ioannis, *ex notatis in cap. cum dilecta de reſcript.* & tradunt
ibi Abb. *num.*4. Felin. *num.* 6. & tenuit Rot. *in Papien. ma-
trimonij* 27. *Nouembris* 1595. *coram Mantica , & in deciſ.*
487. *n.*2. *p.*2. *recent.*

Neque his nullitatibus ſatisfactum erat contrarijs reſ-
ponſionibus datis pro parte Garziæ , quæ duæ erant , pri-
ma, † vt ex curſu tanti temporis præſumi deberent omnia 9
ſolemniter acta , *ex notatis in l. qui in aliena ff. de acq. hære-
dit. & in l. ſi filius , C. de petit. hæredit.* & in ſpecie de ſo-
lemnitate citationis tradit Gabr. *de præſumpt. concl.*1. *num.*
36. Grat. *conſ.* 91. *num.* 47. *lib.*1. Altera , vt proceſſus non
eſſet integer, vnde non poterat ex eo dici probata negatiua,
vt deficeret ea intimatio pro † loco examinis citatio ad vi- 10
dendum iurare , & alia, quæ deſiderabantur in eo proceſſu,
vt voluit Alex. *in conſ.*219. *num.*16. *lib.*6. Corn. *conſ.*349. *nu.*
8. *lib.*1. & tenuit Rot. *in deciſ.*64. *num.* 4. *& in deciſ.* 636.
*num.*3. *par. prima diuerſ.* & coram Cardinal. Seraphin. *de-
ciſ.* 1307. *numer.* 3. cum hæc probatio † ſolùm ſequi poſſet 11
quando conſtaret, vt in eo proceſſu eſſent omnia acta, quæ
fuerunt facta in cauſa, vt in ead. dec. Card. Seraph. & tradit
Alex. *in conſ.*219. *num.*16. *lib.*6. Ruin. *conſ.*35. *num.* 19. *lib.*
1. Hercul. *in tract. de probat. negat. num.*171. *in fin. & num.*
176. non enim ſubſiſtere poterat prima reſponſio fundata
in iuris præſumptione , † & antiquitate temporis , dum 12
tali præſumptioni contraria erat veritas facti , quæ collige-
batur ex eo proceſſu , vt in ſpecie tradit Caſtren. ſuper hac
præſumptione deducta ex curſu temporis , *conſ.*81. *num.*3.
*lib.*2. & tradit Bart. *in l. hi qui ad ciuilia num.*4. *C. de appel-
lat.* & notat. Pariſ. *in addit. vbi dicit. conſ.* Caſtrenſ. com-
muniter ſeruari Felin. *in cap. quoniam contra numer.* 33. *de
probat.* Franc. Aret. *conſ.* 62. *numer.* 2. & tenuit Rota apud
Caſſad. ſequendo idem conſ. Caſtrenſ. *dec.*3. *de procurat. n.*
6. *& in dec.*64. *num.*7. *par.*1. *diuerſ.*

Neque hæc reſponſio tollebatur altera obiectione pro-
pter qualitatem eiuſdem proceſſus , qui dicebatur non eſſe
integer , quia contrarium apparebat ex actis , quæ in eo
proceſſu continebantur , quorum ſeries oſtendebatur con-
tinuata à libello vſque ad totum , & integrum examen te-
ſtium ; vnde non ſatis erat adducere talem nullitatem , niſi
etiam illa probaretur . Præſertim cùm illi obſtaret præſum-
ptio iuris , † ſecundum quam ea acta cenſeri debebant in- 13
tegra ex adductis per Bart. *in rubr. ff. de nou. oper. nunciat.*
quam ſequitur ibi Iaſ. *num.* 8. & tenuit Rota *in Veneta ille-
gitimitatis* 2. *Maij* 1597. *& in Bononien. bonorum* 24. *Iunij*
1600. *coram Penia* . Et licèt contra hanc reſponſionem ite-
rum obijceretur , quod conſtaret ex depoſitionibus aliquo-
rum teſtium , qui fuerunt examinati de anno 1601. datam
fuiſſe anno 1564. ſententiam fauore Ioannis quæ in eo pro-
ceſſu non legebatur tamen hæc exceptio adhuc obſtare
non poterat , tum quia propter defectum eius ſententiæ
non poterat inferri ad deficientiam aliorum actorum , quæ
contineri debebant in proceſſu à libello vſque ad examen,
tum quia deponebant hoc teſtes de ſolo auditu , ex quo
modo deponendi non poterat dici probata exiſtentia eius
ſententiæ , † cum referre deberent illius tenorem , & quod 14
illam legiſſent , & intellexiſſent omnia quæ in ea contine-
bantur , iuxta theoricam Bart. *in auth. ſi quis in aliquo nu.*
6. *C. de eden.* quem ſequitur ibi Dec. *numer.* 28. Curt. *iun.*
*num.*24. & alij communiter , & notauit *gloſ. vlt. in c. olim.*
12. *de priuil.* vbi etiam tradit Abb. *num.*8. Io. Andr. *num.*11.
Et contrarium colligebatur ex proceſſo anni 1601. quia le-
gebatur in illo decretum , vt cùm eodem proceſſu cumula-
retur proceſſus antiquus anni 1564. (in quo dicebatur de-
eſſe ſententia) cuius decreti occaſione declarauit idem Iu-
dex ſe inueniſſe cauſam in primo termino probatorio, vn-
de apparere viſum fuit , quod antea non fuit data alia ſen-
tentia , & huic decreto non ſolum acquieuit Franciſcus pa-
ter Garziæ , ex quo agnouiſſe videtur non fuiſse latam
aliam ſententiam ; ſed probabatur etiam ex his , quæ po-
ſtea geſta fuerunt , quia poſt factam eam cumulationem il-
le induxit plures teſtes ad probandam ſuam poſſeſſionem
ab immemorabili tempore , & cauſam proſequutus fuit ,
quouſque obtinuit ſententiam , quæ fuit lata tamquam in
prima inſtantia .

Alia , quæ opponebantur , reſpiciebant depoſitiones ip-
ſorum teſtium , & ſummam totius probationis . Et pri-
ma exceptio , quæ eis dabatur , erat quia omnes nimis ani-
moſè

moſè deponebant, vt ſemper exactæ fuerint hæ Decimæ à
maioribus Garziæ, & nunquam fuerit ſeruatum, aut au-
ditum contrarium, quæ pro parte Rectoris oſtenſæ fue-
runt plurimum à vero aberrare propter plures lites motas
occaſione earum inter Eccleſiam, & maiores Garziæ, ex
quibus non ſolùm reddebantur ſuſpectæ fides eorum te-
ſtium, cum ex ijs controuerſijs excluderetur id quod illi in
eorum depoſitione aſſerebant, vt nunquam fuerit contra-
rium auditu, ſiue aliter obſeruatum, quam ipſi depone-
bant, ſed tollebatur ex ijs omnis effectus immemorabilis,
15 dum apparebat de contraria hominum † memoria ex acti-
bus, qui oſtendebantur ſucceſſiuè intra ſpatium centum
annorum, ex notatis per gloſ. *in cap. illud de præſcript.* & *in cap. audit. eod. tit.* vbi Innoc. id tradit auctoritate eius
text. Io. Andr. *in cap.* 1. *in fin. eod. tit. lib.* 6. Aym. *de antiq.
temp. part.* 4. §. *abſolutis num.* 60. & tenuit Rota coram Put.
deciſ. 427. *lib.* 2. & coram Card. Seraph. *deciſ.* 454. *num.* 4.
& *in deciſ.* 254. *num.* 3. & *deciſ.* 324. *num.* 13. *part.* 1. *recent.*
& fuit dictum *in Pampilonen. Emolumentorum* 10. *Nouem-
bris* 1586. *coram Robuſterio*, quæ deciſio facta fuit inter
eaſdem partes occaſione oblationum, ſuper quibus etiam
litem inſtituit Ioannes auus Garziæ, & ob hanc cauſam fue-
runt in ea excluſi teſtes, qui deponebant de poſſeſſionẽ
immemorabili ſuper iure percipiendi eas oblationes.

Et prima controuerſia apparebat orta anno 1524. occa-
ſione ſolutionis earumdem decimarum, quia cum illas vel-
let exigere Ioannes Martinez Abauus Garziæ ſe ei oppo-
ſuerat Rector, & Incolæ oppidi occludendo fores Eccleſiæ
in qua eæ decimæ ſeruabantur, quæ fores fuerunt, ita te-
tentæ, & cuſtoditæ ab Incolis ſpatio vnius menſis, & vltra
donec idem Ioannes conqueſtus fuit coram Iudice, quod
Rector, & Incolæ illum turbaſſent in ſua poſſeſſionẽ,
ſed iſti in gradu appellationis à ſententia eiuſdem Iudicis
abſoluti fuerunt duabus ſententijs, in quibus condemna-
tus fuit Ioannes in expenſis, & eidem impoſitum perpe-
tuum ſilentium ſuper omnibus, quæ deduxerat in ſua que-
rela in quibus continebatur etiam hoc ius decimarum: Et
ſuper his omnibus expeditæ fuerunt litteræ exequutoriales
vſque de anno 1530. Secunda controuerſia mota fuit occa-
ſione præeminentiæ, & iuris ſedendi, quod idem Ioannes
petebat in Eccleſia Parochiali ratione iuriſpatronatus, quod
aſſerebat habere in eadem Eccleſia, in qua controuerſiā
deduxit etiam hoc ius decimandi tamquam debitum ſuis
maioribus ratione eiuſdem Patronatus; Et eam litem con-
ſequuta fuit alia, quam mouit idem Ioannes anno 1548.
occaſione Maioratus, quem facere volebat in ſua Domo,
quia cum vellet ſub illo includere tam Iuriſpatronatus dictæ
Eccleſiæ, quàm ius harum decimarum fuit contra eum ob-
tenta inhibitio nomine Rectoris, & Beneficiatorum, &
in ea deductum, tam ius, quod habebat Eccleſia ſuper his
Decimis ratione curæ, quàm incapacitas Ioannis, dum ille
erat laicus, & in hac controuerſia lata fuit alia ſententia,
in qua declaratum fuit, quod non ſpectabat ad eum iuſpa-
tronatus Eccleſiæ, & reſeruatum vtrique parti ius ſuper eiſ-
dem Decimis. Quarta cauſa mota fuit, quæ fuit etiam ter-
minata per ſententiam occaſione alterius iuris ſuper obla-
tionibus, quæ offerebantur Eccleſiæ, quas oblationes de-
clarauit Vicarius Pampiloneñ. non ſpectare ad Ioannem,
& fuit in ea etiam condemnatus ad reſtituendas omnes
oblationes, quas antea perceperat, quæ cauſa delata fuit
per appellationem ad Rotam, & eſt illa quæ agitata fuit
coram Robuſterio, & eius occaſione facta fuit deciſio ſub
die 10. Nouembris anni 1586. ſupra adducta, & terminata
fuit fauore Eccleſiæ, quæ obtinuit expeditionem literarum
pro exequutione eiuſdem ſententiæ. Vltima lis fuit ſuper
iure exigendi has decimas, quæ incipit anno 1564. coram
eodem Vicario Pampilonæ, & in hac lite examinati fuerunt
teſtes, contra quos afferuntur exceptiones, de quibus
agitur in hac diſputatione, ex quibus excludebatur id
quod omnes aſſerebant, vt non extaret memoria in con-
trarium, quod maiores Garziæ ſemper non exigiſſent has
Decimas.

Neque obſtare viſum fuit, quod omnes ij actus, & con-
trouerſiæ, quæ extiterunt occaſione earumdem Decima-
rum potuerunt non eſſe notæ eiſdem teſtibus, vt conſide-
ratum fuit in deciſione facta in hac cauſa ſub die * 8. Iunij
anni 1637. in qua etiam dictum fuit, quod in omnibus his
controuerſijs ſemper Eccleſia ſuccubuit, quia poſterior hæc
qualitas, vt maiores Garziæ obtinuerint aduerſus Eccle-
ſiam excludebatur ex actibus, qui ſupra conſiderati fue-
runt; quod verò illi potuerint ignorari à teſtibus videbatur
admodum † inueriſimile, tum propter eorum qualitatem, 16
dum facti fuerunt non ſolùm palam, & publicè; ſed cum
contradictione Eccleſiæ, & in Oppido non ſatis magno,
tum propter eorum pluralitatem, vt ad effectum probatio-
nis ſcientiæ, tradit Socc. *de reg. iur. in verb. ignorantia reg.* 2.
in 2. & *vlt. fallent.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.*
23. *num.* 68. & *num.* 83. & tenuit Rota coram Puteo *deciſ.*
210. *num.* 3. *lib.* 1. & *in deciſ.* 254. *n.* 3. *part.* 1. *recent.* quæ ex
hoc capite reprobauit teſtes deponentes ſuper immemora-
bili. Et ſatis erat, vt non poſſent ijdem teſtes dicere, vt
nihil actum fuerit, aut auditum, quod eſſet contrarium
ſuis depoſitionibus, dum ex ijs actibus excludebatur poſſeſ-
ſio pacifica ſuper perceptione harum decimarum, quæ qua-
litas etiam requirebatur, † vt poſſet ea immemorabilis ſuf- 17
fragari, ex notatis per Doctor. *in cap. illud de præſcript.* vbi
Abb. *num.* 6. Butr. *num.* 3. & *num.* 7. *in fine*, Hoſtien. *num.* 3.
& notat ibi gloſ. *in verb. inconcuſsè*, Bart. *in l. naturaliter
num.* 27. *de vſucapio.* Et licet ex ijs actibus, & controuer-
ſijs diceretur non potuiſſe interrumpi præſcriptionem iam
cœptam, dum omnes facti fuerunt coram Iudicibus laicis,
† qui non erant competentes in hac materia decimarum, 18
vt voluit gloſ. *in cap. vt debitus de appell. in ver. coram ido-
neo*, & notauit etiam ibi Abb. *num.* 10. gloſ. *in l. ſi pater in
ver. ſtatus, C. ne de ſtat. defunct.* Tamen potuerunt illi in-
ducere malam † fidem, cuius cauſa fuit poſtea interrupta 19
præſcriptio, vt reſpondendo gloſ. *in d. cap. vt debitus*, tradit
Butr. *num.* 11. & aduertit etiam ibi Abb. *num.* 10. & *in cap.
illud num.* 14. *eod. tit.* Felin. *ſuper eod. cap. illud num.* 7. & ra-
tionem conſiderant ijdem Doctor. quia ad inducendam
malam fidem, ſatis ſunt etiam actus extraiudiciales, ex qui-
bus pars poſſit venire in cognitionem iuris alterius, vnde
ceſſante, aut ſublato effectu, qui ſequi ſolet miniſterio iuris
ex conteſtatione litis, dum eadem conteſtatio facta fuit co-
ram iudice incompetenti, non tamen ceſſabat notitia extra-
iudicialis, quam ſaltem parere † potuerunt ijdem actus, & 20
cuius cauſa potuit pars incepiſſe dubitare de ſuo iure, &
idem etiam dixit Abb. *in conſ.* 19. *num.* 2. *lib.* 2. Dec. *conſ.* 272.
num. 11. & tenuit Rota *in Taurinen. Decimarum* 27. *Iunij*
1607. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano inter impreſs.
deciſ.* 362. *num.* 2. & *in Valentina Decimarum de Gandia* 10.
Decembr. 1603. *coram Card. Pamphilio.*

Altera exceptio opponebatur contra teſtes, quæ reſpi-
ciebat veritatem eorum depoſitionis, quia illi loquebantur
etiam de poſſeſſione, quam maiores Garziæ habuerunt ab
immemorabili tempore etiam reſpectu oblationum, quod
apparebat contrarium veritati, quia in ſententia lata co-
ram Vicario Pampiloneñ. declaratum fuit eas oblationes
non ſpectare ad Ioannem auum Garziæ, & ea ſententia
lata fuit anno 1559. à quo tempore ſolum intercedebant
quinque anni vſque ad tempus examinis quod factum fuit
anno 1564. Vnde ſicut corruebat in hac parte teſtium fides,
quatenus illi deponebant ſuper quadragenaria etiam dẽ
viſu, ita † dubitari poterat de eorum depoſitionibus ſuper 21
iure decimarum propter naturam iuramenti, quod erat in-
diuiduum, vt notant Doct. *in l. ſi ex falſis, C. de tranſact.*
& ibi Bald. *num.* 15. Iaſ. *num.* 10. Caſtr. *num.* 13. Card. *in
Clem.* 1. *num.* 14. *de teſt.* Oldrad. *conſ.* 37. *num.* 1.

Obijciebatur vltimo contra eoſdem teſtes, vt neque ſub-
ſiſterent eorum depoſitiones ſuper fama, & voce publica,
quod maiores Garziæ ſemper poſſederint has decimas, quæ
fama erat vnum ex his, quæ neceſſariò requiruntur ad
probationem immemorabilis; ea enim fama tollebatur alia
fama contraria de qua deponebant plures teſtes inducti ab
Eccleſia in hac eadem cauſa, qui examinati fuerunt eodem
anno, quo fuerunt examinati teſtes Ioannis aui Garziæ,
quia teſtes Eccleſiæ aſſerebant ipſam Eccleſiam, & illius
Beneficiatos ſemper percepiſſe has Decimas, & nunquam
eas poſſediſſe, aut percepiſſe maiores Garziæ ſicut quod
nunquam audiuerunt, quod ijdem maiores habuiſſent ali-
quod priuilegium à Sede Apoſtolica ſuper iure percipiendi
eaſdem Decimas, & quod hæc erat publica omnium vox,
& fama, quam ipſi audiuerant etiam à ſuis maioribus, vn-
de non poterat haberi aliqua ratio famæ, † quam proba- 22
bant teſtes Garziæ, non ſolùm dum altera fama probata te-
ſtibus Eccleſiæ erat illi contraria, ex quo oſtendebatur,
quod illa non erat conſtans, & vniuerſalis apud omnes, vt
voluit Bald. *in conſ.* 77. *num.* 6. *lib.* 3. Aym. *conſ.* 57. *num.* 9.
in fine, Menoch. *conſ.* 191. *num.* 86. & fuit dictum in *Tole-
tana Capellania* 19. *Ianuarij* 1609. *coram Cardinale Lug-
dunen.*

Digitized by Google

dunen. & in Pacen. puritatis 6. Aprilis eiuſdem anni coram Manzanedo inter recent. deciſ. 282. *num.* 6. *part.* 1. *& coram Gregorio deciſ.* 455. *num.* 6. *& deciſ.* 498. *num.* 12. Sed dum fama Eccleſiæ reddebatur magis conformis veritati propter
23 † præſumptionem, quam habet pro ſe ex aſſiſtentia iuris, quæ erat fauore Eccleſiæ, vt voluit Bald. in add. *conſ.* 77. *num.* 6. *lib.* 3. Alex. *conſ.* 24. *num.* 22. *& conſ.* 143. *num.* 7. *lib.* 2. Anchar. *conſ.* 189. *num.* 7. & tradit Bart. *in l. de minore* §. *plurimum num.* 26. *ff. de queſtio.* Bald. *in l.* 1. *num.* 11. *C. de teſtam.*

Præterea recipiebat adminiculum fama Eccleſiæ, tam ex eo quia maiores Garziæ in iudicio moto anno 1535. petierunt has decimas tanquam Patroni eiuſdem Eccleſiæ, non autem ratione conceſſionis, quam haberent à Sede Apoſtolica, tum quia conſtabat ex depoſitione aliorum teſtium qui fuerunt examinati in eodem iudicio, quòd Ochoa Martinez, qui fuit auus Ioannis habuerat eas Decimas ex renunciatione eidem facta à Rectore, qui tunc præerat curæ eiuſdem Eccleſiæ. Et demum reddebatur inuériſimilis fama contraria, quam probabant teſtes Garziæ, vt illius maiores habuiſſent eas Decimas ex conceſſione, & priuilegio Sedis Apoſtolicæ, quia iidem teſtes referebant cauſam eiuſdem conceſſionis ad debellationem Maurorum, cum tamen ex monumentis, & teſtimonio plurium Hiſtoricorum conſtat, vt quod Prouinciæ Guipuzcoæ, in qua eſt locus de Veraſtegui, numquam paſſa fuit illorum arma, aut dominatum.

Et ita vtraque &c.

Deciſiones in hac cauſa factæ, & ſupra enunciatæ ſub diebus 13. *Ianuarij, &* 8. *Iunij ſuperioris anni non adhuc impreſſæ erunt infra in Appendice.*

REVERENDISS. P. D. COCCINO,

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Cenſus.

Lunæ 10. *Ianuarij* 1639.

A R G V M E N T V M.

Cedens Cenſum ſe obligando ad formam Prouiſionis Bononiæ tenetur liberare ceſſionarium à moleſtijs, & ad damna, & intereſſe etiam ſi ceſſionarius ſciuerit nullitatem cenſus.

S V M M A R I V M.

1 *Cedens cenſum, & ſe obligans ad formam prouiſionis Bononiæ editæ de anno* 1466. *ſi cenſus iudicatur inualidus tenetur ad damna, & intereſſe.*

Prouiſio Bononiæ edita de anno 1466. *impreſſa poſt ſtatuta fol.* 7. *&* 11. *continet ampliſſimam promiſſionem de liberando à moleſtijs alias ad damna, & intereſſe, num.* 1.

2 *Cedens Cenſum, & promittens euictionem, ac ſuſcipiens in ſe litem, tenetur ad validitatem cenſus alias ad damna, & intereſſe, & vide num.* 6.

3 *Ceſſionarius cenſus habens obligatum cedentem de ſuſcipienda in ſe lite, non tenetur ad aliud, niſi quam litem intimare.*

4 *Moleſtiæ dicuntur illatæ quando creditor agit ad creditum, & ſuccumbit.*

5 *Moleſtiæ dicuntur tam receptæ ab agente, quàm ab excipiente.*

6 *Ceſſionarius cenſus ſciens nullitatem cenſus an poſſit agere ad damna, & intereſſe contra cedentem, num.* 7. *&* 8.

7 *Text. in l. ſi fundum ſciens* 27. *C. de euict. declaratur.*

9 *Cedens cenſum qui ſe obligauit ad damna, & intereſſe tenetur ad ſortem, & damna ſecundum rationem fructuum cenſus.*

Et hoc procedit quando cedens promiſit ſecundum formam prouiſionis Bononiæ.

D E C I S I O C.

MAnzoli vendiderunt cenſum Scappijs, qui poſtea illum ceſſerunt Faſanino, qui ſucceſſiuè ceſſit partem dicti cenſus Podio: iſte egit contra dictos Manzolos pro conſecutione fructuum, & ſuccubuit, ex quo dictus cenſus non fuerat emptus à Scappijs cum pecunia numerata iuxta Conſtitutionem ſanct. mem. Pij V. ſed in compenſationem crediti, quod dicti de Scappijs habebant cum Manzolis. Vnde dubitaui, An Hæredes Faſanini tenerentur erga Podium ad damna, & intereſſe, & ad quæ.

Et quantum attinet ad primam partem dubij Domini cenſuerunt Hæredes Faſanini teneri, quia Faſaninus in ceſſione dicti cenſus ſe obligauit de ſuſcipiendo in ſe litem, & de euictione in forma, & ſecundum ſtylum, & formam prouiſionis Communis Bononiæ editæ de ann. 1466. quæ impreſſa eſt poſt Statuta fol. 7. & fol. 11. in qua habetur promiſſio ampliſſima de liberando à moleſtijs alias ad damna, & intereſſe, & propterea cum cenſus fuerit per ſententiam † indicatus inualidus intrat ſtipulatio ad damna, 1
& intereſſe, vt in puncto dixit Rota *in cauſa Firmana Cenſus* 14. *Iunij* 1634. *coram Reuerendiſs. P. D. meo Merlino*, & latè Gratian. *in deciſ. Marchiæ* 13. *num.* 25. eòque magis cum adſit dicta promiſſio de euictione, & de ſuſcipienda lite in ſe, quo caſu etiam de iure † communi cedens tenetur ad validitatem cenſus ceſſi, alias ad omnia damna, 2
& intereſſe, vt dicitur in prædictis Deciſionibus, & ad nihil aliud tenebatur † in hac facti ſpecie Podius, quàm litem intimare, prout fecit Rot. *deciſ.* 375. *in fin. &* 815. 3
num. 1. *poſt med. part.* 4. *& eſt in deciſio in cauſa Bonon. Cenſus* 1. *Februarij* 1627. *coram Reuerendiſs. P. D. meo Pirouano confirmata coram me* 15. *Nouembris eiuſdem anni.*

Non obſtat, quod Podius non ſit paſſus moleſtias, ſed ipſe eas intulerit debitori, quia cum Podius in petitione fructuum cenſus à debitore, habuerit † negatiuam, & ſuccubuerit, ſatis videtur paſſus eſſe moleſtias, Corn. & 4
Bald. de Bartholinis *in conſ.* 99. *per tot. lib.* 1. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 26. *num.* 45. *& ſeqq.* Moleſtias enim † ne dum qui agit inferre dicitur, ſed etiam qui excipit, Alex. *conſ.* 52. *num.* 2. *ad med. lib.* 2. Rolan. *conſ.* 68. *num.* 7. *lib.* 3. Maluaſia *conſ.* 12. *num.* 21. Surd. *conſ.* 506. *num.* 13. Capicius *deciſ.* 69. *num.* 9.

Nec prædictis obſtat, quod Scappij ceſſerunt iura talia qualia Faſanino, & voluerunt ſolum teneri de facto proprio, quia quicquid dicendum eſſet ſi ageretur inter Scappios, & Faſaninum, hic agitur inter Podium, & Faſaninum qui ſe obligauit ſtrictiori vinculo erga Podium, vt patet ex prædictis, nec valet † replicatio ſufficere, quod Po- 6
dius ſciret nullitatem cenſus, vt per Gozzadin. *conſ.* 24. *num.* 7. per text. *in l. ſi fundum ſciens* 27. *C. de euict.* Nam dicta ſcientia non probatur, & ſi in dicto Inſtrumento inter Faſaninum, & Podium fuerit facta mentio priorum Inſtrumentorum, quia non perneceſſe ſequitur quod Podius ſciuerit non fuiſſe obtentum beneplacitum Apoſtolicum, quod ex conuentione debuerat obtineri, & textus ille eſſet conſiderandus † ſi Podius ageret ſimpliciter exempto de euictione, ſed agit ex ſtipulatione, qua ſibi expreſsè cauit de euictione, & dicta cautio ſuffragatur etiam quod 7
† ſcienter emerit cenſum, prædicto modo creatum, vt dicit text. *in d. l. ſi fundum ſciens*, ibi, neque quicquam de euictione conuenit.

Quantum attinet ad ſecundam partem dubij ad quæ damna, & ad quam ſummam teneantur Hæredes Faſanini; Domini reſponderunt teneri ad reſtitutionem † ſortis, & ad damna ſecundum rationem fructuum cenſus, Rota 9
deciſ. 304. *num.* 1. *& ſeqq. par.* 4. *diuerſ.* quæ loquitur in puncto quando promiſſio eſt facta ſecundùm formam prouiſionum Bononiæ, & fuit dictum in præallegata cauſa Bononien. Cenſus prius coram R. P. D. meo Pirouano, & poſtea coram me.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

Infra in eadem cauſa habentur duæ aliæ deciſiones ſub diebus 28. *Martij, &* 28. *Nouembris præſentis anni* 1639.

R. P. D.

R. P. D. GHISILERIO,
Poſtea Archiepiſcopo Terracineñ.
Aſſiſieñ. Bonorum.
Lunæ 10. Ianuarij 1639.

ARGVMENTVM.

Agitur de probanda identitate prædiorum in inueſtitura contentorum vbi multa pro verificatione confinium demonſtratorum. In conceſſione emphyteotica quot fuerunt enunciatæ contradæ tot debent verificari corpora.

SVMMARIVM.

1 *Conceſſio emphyteotica de pluribus prædijs ſub denominatione duarum contradarum debet ad minus in duobus prædijs verificari, & num. 2. & 3.*
4 *Teſtes in antiquis, & ſi de auditu, probant identitatem.*
5 *Antiquitas in teſtibus dicitur ſpatium 60. annorum.*
6 *Nomen alicuius prædij poſt ſpatium 100. annorum potuit mutari.*
7 *Identitas prædij quando verificatur ex confinijs non turbatur ex mutatione nominis prædij.*
8 *Identitas prædij per verificationem duorum confinium probatur licet aliæ demonſtrationes deficiant.*
9 *Prædium non dicitur diſtinctum eo quia per illius medium tranſeat riuus.*
10 *Plantæ prædij controuerſi ſtandum eſt in verificatione confinium.*
11 *Prædium an poſſit dici Via.*
12 *Teſtes plures numero, & veriſimiliora deponentes imo pro inſtrumento præferuntur alijs.*
13 *Solutio integri canonis arguit ſoluentem poſſidere omnia prædia inueſtitura contenta.*
14 *Diuerſitas nominis arguit diuerſitatem corporis.*

DECISIO CI.

IN hanc diſputatione in tertia inſtantia ad fauorem
Communitatis Terræ Bictonij fuit reſolutum prædium
delle Vacchette eſſe compræhenſum in inueſtitura facta à
Prioribus dictæ Terræ de anno 1524. Brachio, Galeotto, &
Sfortiæ fratribus de Balleonibus, eorumque filijs, & nepo-
tibus maſculis.

Etenim cum Inſtrumentum conceſſionis in emphyteu-
ſim loquatur de poſſeſſionibus, & terris Communitatis
Bictonij, & hominum d. Terræ cultis, & incultis ſitis, &
politis in territorio Bictonij in Vocabulis, ſiue contradis,
videlicet foſſæ S. Simeonis, & Oſæ, iuxta bona Caroli Nal-
li, & fratrum de Turre Andreæ, bona S. Clerici à capite,
viam publicam à capite, & à latere, foſſam ab vno, &
curſum Oſarum ab alio, &c. non poteſt conceſſio verifica-
1 ri in ſolo Prædio delle foſſe. Sed † debet verificari ſaltem
in duobus, ad text. *in l. inter illam, §. item ita, ff. de verb.
ſignif. l. libertas, §. poſt annos, ff. de manumiſſ. teſtam. l. vbi
numerus, ff. de teſt.* & cum alijs per Rot. *deciſ. 149. num. 53.
part. 5. recent.* Et expreſſio duplicis contradæ fuiſſet inutili-
2 ter facta ſi conceſſio reſtringeretur † ad vnicum prædium
ſitum in prima contrada contra *regulam, C. ſi Papa de Pri-
uileg.* & tradita per Bald. *in rubr. C. de contrahen. empt. n. 16.
verſ. reſpondeo:* Vnde hæc eademmet conceſſio compræ-
3 hendit duas poſſeſſiones, ſeu duo Prædia, † vnum ſcilicet
in Vocabulo foſſæ S. Simeonis, aliud verò in Vocabu-
lo Oſæ, vt admiſit Rot. *in iſta cauſa coram bon. mem. Vi-
rili 2. Iunij 1627. quæ eſt deciſ. 79. num. 9. part. 5. re-
cent.* & iſtud Prædium, quod tunc erat in Vocabulo Oſæ
eſt illudmet de præſenti, vt ſupra, denominatum delle
Vacchette, quia comprobatur ex teſtibus Communitatis
Bictonij deponentibus publicè audiuiſſe, quod Communi-
tas Bictonij poſſedit, & conceſſit ſupradictis de Balleoni-
bus vtrumque prædium delle foſſe, e delle Vacchette, &
quod iſta prædia, quæ de tempore motæ litis poſſidebantur
per Communitatem Aſſiſij ſunt eademmet in corpore, &
ſubſtantia, quæ ſemper publicè ab omnibus dictum fuit
fuiſſe conceſſa à Communitate Bictonij Balleonibus, qui-
3 bus etiamſi † deponant de auditu, ad probandam identita-
tem, in antiquis eſt fides adhibenda, vt not. Doct. *in cap.
licet ex quodam de teſtib.* Alex. *conſ. 187. num. 16. lib. 2.* Dec.
conſ. 638. num. 8. Rimin. *conſ. 339. num. 37. lib. 3.* Rot. *in re-
cent. deciſ. 694. num. 2. verſ. vtique ſufficiunt part. 2. & de-
ciſ. 81. num. 14. & deciſ. 360. num. 7. part. 5.* Tempus autem
antiquum † in teſtibus ſecundum Rotæ obſeruantiam di- 5
citur tempus ſexaginta annorum, Seraph. *deciſ. 75. in fin.*
Rota *deciſ. 155. num. 13. part. 1. diuerſ. & in dicta deciſ. 694.
num. 2. part. 2. recent.* Maximè cùm inter dictos teſtes quin-
tus in ordine deponat de auditu à Galeotto filio ſupradicti
Brachij primi inueſtiti.

Nec quidquam facit diuerſitas denominationis vnius ex
duabus contradis, ſeu vocabulis, in quibus verba conceſ-
ſionis in emphyteuſim exprimunt ſupradicta prædia ſita
fuiſſe, cum non inde ſequatur, quod ſub ea conceſſione
compræhenſum fuerit ſolum prædium delle foſſe, quia † vl- 6
tra quòd ex curſu centum annorum nomen potuit mutari,
vt benè conſiderauit Rota *in d. deciſ. bon. mem. Virilis 79.
num. 9.* ex quo verè de hoc prædio contigiſſe deponit ſecun-
dus teſtis pro Communitate Aſſiſij examinatus, dicens,
quòd hoc Prædium delle Vacchette ſumpſit iſtud nomen
triginta octo ab hinc annis circiter, & ante fuit denomina-
tum dell'Oſe, prout audiuit à ſuis maioribus, & antenatis,
† ceſſat difficultas ex verificatione trium confinium expreſ- 7
ſorum in dicta conceſſione, videlicet viæ publicæ à latere,
quæ dicitur di Valecchie, fluminis Oſæ, & bonorum Ca-
roli Nalli, & fratrum de Turre Andreæ, vt alias fuit firma-
tum coram bon. mem. Virili *tam in d. deciſ. 79. num. 9. &
117. num. 13. part. 5. recent.* Siquidem primi duo verifican-
tur ex Planta data tertius vero probatur ex primo teſte exa-
minato pro Communitate Aſſiſij, & ex octauo teſte pro
Communitate Bictonij adducto, ex eorum : enim dictis
colligitur bona Caroli Nalli confinaſſe cum Prædio delle
Vacchette; & ſic dum concurrunt tres demonſtrationes
nihil refert mutatio nominis diſcordantis ab alia rei quali-
tate, † cum ad probandam identitatem duæ demonſtratio- 8
nes ſolummodo ſuffragentur, quamuis reliqua deficiant,
vel non conueniant, ad tradita per Bart. *in l. Demonſtratio
falſa num. 14. ff. de condit. & demonſtr.* Ruin. *conſ. 50. n. 12.
part. 1.* Decian. *conſ. 17. num. 8. & ſeqq. lib. 3.* Surd. *conſ. 44.
num. 15. vſque ad 20. lib. 1.* Mareſcot. *var. reſolut. lib. 1. cap.
12. num. 21.* Rot. coram ſan. mem. Gregor. XV. *deciſ. 575.
num. 4. & in hac cauſa dicta deciſ. 79. ſub num. 9. & deciſ. 117.
num. 12. in fine.*

Non obſtat, quòd omnes confines in inſtrumento con-
ceſſionis expreſſi verificentur in ſolo Prædio delle foſſe, &
ſic non poſſit in eo compræhendi Prædium delle Vacchet-
te omnino diſtinctum, & ſeparatum, ac cultum à diuerſo
colono, vt deponunt teſtes Communitatis Aſſiſij, quia
ſtante pluritate in inſtrumento conceſſionis contenta, &
expreſſione duarum contradarum, quæ vnico Prædio ada-
ptari non poſſunt corruit obiectum, & eò magis cum ex
Planta Dominorum oculis ſubiecta pateat vtrumque Præ-
dium non eſſe inter ſe diſtinctum, ſolum enim inter illa exi-
ſtit Riuus Tringuigliani, per quem non tollitur † quædam 9
connexitas, cum Prædium aliquod non ſit intermedium,
conſiderauit Rot. in hac eadem cauſa *in dicta deciſ. 117.
ſub num. 15. part. 5. recent.* & retinentur diuerſi coloni ob
faciliorem culturam; Immò ſi dicta prædia eſſent inter ſe
diſtincta, & prædium delle Vacchette eſſet ſitum in terri-
torio Aſſiſienſi, vt conantur deponere teſtes ipſius Ciuita-
tis, & prætenditur probari ex partita antiqui cataſtri data
in ſummario, ſequeretur quòd dictus Riuus Tringuigliani
eſſet neceſſarius confinis à latere non autem eſſet Via pu-
blica, quæ dicitur di Valecchie, nam Riuus pro limite pa-
tenti habetur: & à contrario ſi in inſtrumento conceſſio-
nis non fuit compræhenſum Prædium delle Vacchette, ſed
ſolum Prædium delle foſſe, vtique huic Prædio aſſignatus
fuiſſet pro confine prædictus Riuus Tringuigliani ab vno
latere, ſicut ab altero latere expreſſus fuit fouens nuncu-
patus la foſſa, cum potius debuiſſet haberi ratio Riui Trin-
guigliani, quam alterius prædicti della foſſa, cum de eo
tempore extaret, & ſemper habuerit aquas perennes decur-
rentes in flumen Oſæ, & ſit maioris latitudinis altero, prout
deponunt teſtes ipſi examinati pro Communitate Aſſiſij
dati in ſummario pro Communitate Bictonij num. 5. Dum
autem concedentes non expreſſerunt pro termino à latere
Riuum Tringuigliani, ſed progreſſi ſunt ad expreſſionem
aliorum confinium, ſcilicet bona Caroli Nalli, & fratrum
de Turre Andreæ, & Viam publicam à latere, qui Prædio
delle foſſe non conueniebant, hoc ex ſupradictis probat
non fuiſſe ſolummodo conceſſum illud Prædium delle foſſe;
nec

Digitized by Google

nec facit quòd Via publica à latere poſſit etiam verificari ab alio latere eiſdem prædij delle foſſe; quoniam ex illo latere prius adeſt foueus nuncupatus la foſſa antequam perueniatur ad dictam Viam publicam, vt patet ex Planta,
10 † cui ſtandum eſſe pluries tenuit Rota *vt in Theatina iuriſdict. S. Ioannis in Venere 4. Maij 1612. coram Illuſtriſs. D. meo Decano*, maximè cùm in eadem inueſtitura detur pro confine vnius lateris dictus foueus, ibi, foſſam ab vno, & curſum Oſarum ab alio, & altera Via, quæ apparet in
11 Planta terminans per breue ſpatium à parte † ſuperiori Prædium delle foſſe non meretur nomen Viæ, ſed potius principium illius; vltra quòd non poteſt dici quòd terminet a latere, dum non torum latus, ſed modicam tantum partem terminat.

Et tamen, quod Prædium delle Vacchette ſit poſitum in Territorio Bictonij probatur etiam ex ſeptem teſtibus datis pro Communitate iſtius Terræ in ſummario num.7. quibus magis ſtandum viſum eſt cum ſint numero plures, ac veriſimiliora deponant dum eorum dicto aſſiſtit inueſtitura,
12 † ac omnia prædicta, & infra adducenda fundamenta pro comprætenſione iſtius prædij delle Vacchette, *l. Ob carmen*, §. *ſi teſtes*, & ibi gloſſ. *ff. de teſtib.* Gabr. *eod. tit. concl. 4. num.*50. Rot. *in recent. deciſ.189. ſub num.2. part. 2.*

Quinimò ex his eiſdemmet teſtibus identitas hæc remanet minus dubitabilis; inueſtitura enim loquitur de duab. Poſſeſſionibus ſitis in Territorio Bictonij, & ipſi teſtantur, nec Balleonos inueſtitos, nec Communitatem Aſſiſij poſſediſſe vnquam in eodem Territorio alia bona præter ſupradicta duo Prædia delle foſſe, e delle Vacchette, & coarctant eorum negatiuam, quòd ſcilicet poſſidere non potuiſſent quin ipſi vti vicini, & practici, in loco ſciuiſſent.

Supradictis accedit, quod canon promiſſus ſolutus fuit integer, & ſine aliqua diminutione pro plurib. prædijs, vt in ſummario Communitatis Bictonij, ex quo etiam licet arguere comprætenſionem dictorum duorum prædiorum delle foſſe, e delle Vacchette, cum conueniant obſeruantia
13 deſumpta ex ſolutione dicti canonis, neque verba † conceſſionis in emphyteuſim repugnent, niſi inueſtiti vtrumque Prædium poſſediſſent, integrum canonem non perſoluiſſent, Soccin. *conſ. 106. vol.* 3. Gabr. *de locat. lib.* 3. *concluſ.4. num.*17.

Nec dicatur, quòd prædium delle cappanne, & prædium delle Vacchette ſit idem, & vnum, & quod propterea comprætendatur in Territorio Communitatis Aſſiſij, vt ex libello, cataſtro, viſitationibus confinium, ſententijs, & teſtibus antiquis ipſius Communitatis Aſſiſij prętendi-
14 tur probari, † quia vltra diuerſitatem nominis, quæ arguit diuerſitatem corporum, vt tenuit Rota coram Seraph. *deciſ.528. num.*1. probatur diuerſitas Prædiorum ex ipſo libello, cum expreſsè loquatur de tenimento in vocabulo Doue le cappanne, ouero le caſe, cum diuerſis ſeparatis confinibus valde diſtantibus ab expreſſis in Inſtrumento conceſſionis de qua agitur, ſitque valde maioris quantitatis, cum ſit modiolorum mille, & vltra, prædium verò delle Vacchette modiolorum centum circiter, cui propterea non conueniunt illa verba, Item grande tenimento di terra paludi, &c. quod magnum tenimentum erat ſituatum ſupra Viam di Valecchie, quia exiſtebat ſupra quodam aliud tenimentum, quod deorſum pergendo, ſe extendebat vſque ad eandem Viam di Valecchie, vt probant verba dict. libelli, ibi, Item gran Tenimento di terra ſotto alli Palludi, e ſotto alle ſopradette Cappanne và in giù fino alla ſtrada di Valecchie, e da capo fino alla ſtrada di Caſtel nouo, & viſitationes confinium loquuntur de ſupradicto Tenimento vbi eraut Cappannæ: Et propterea cum data pro Communitate Aſſiſij loquantur de alio diuerſo Tenimento non faciunt ad caſum, vt ex reſponſionibus datis ab informantibus pro Communitate Bictonij, cum quibus Domini tranſierunt.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum, &c.

☞ *Vide ſupra in deciſione 99. part. 5. recent. quæ eſt in eadem cauſa, vbi in fine poſui alias deciſiones in hac eadem cauſa emanatas.*

R. P. D. PIROVANO,

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Dotis.

Lunæ 10. *Ianuarij* 1639.

A R G V M E N T V M.

Dotem Pater tenetur filijs reſtituere ſiue vti filijs, ſiue vti hæredibus Matris. Filij in conditione poſiti in contractibus cenſentur vocati, maximè attenta diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. cap. 142. Vſumfructum quem habet Pater in bonis filij poſſit ne Mater prohibere, & quod ſi talis vſusfructus deberetur Patri vti Marito, non autem vti Patri.

S V M M A R I V M.

1 *Probatio quæ deſumitur ex publico inſtrumento habetur pro plena, & concludenti probatione.*
2 *Filij in conditione poſiti in contractibus cenſetur vocati, & num.7.*
3 *Filij in conditione poſiti in contractibus reſpicientibus reſtitutionem dotis ſemper cenſentur vocati.*
4 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 142. de filijs in conditione poſitis procedit æquè in ſucceſſionibus, ac in contractibus.*
5 *Contractus matrimonialis cenſetur initus ſecundum ſtatuta loci in quo fuit initus non autem alterius.*
6 *Quæſtio dotis reſtituendæ determinanda venit ſecundum ſtatuta loci deſtinati domicilij.*
Quamuis capitula matrimonialia alibi fuerint contracta, ibidem.
8 *Dos matris venit reſtituenda filio vti eius heredi.*
Iura quæcumque tam actiua, quàm paſſiua tranſeunt in heredes, num.8.
9 *Pactorum natura eſt, vt tranſeant ad heredes, quamuis de heredibus nulla ſit facta mentio.*
10 *Maritus vxore præmortua ſuperextantibus filijs vigore ſtatuti Vrbis lib. 1. cap. 131. acquirit totam dotem quoad vſumfructum.*
Intellige niſi contrarium inter partes fuerit conuentum, num.11.
11 *Pacta inter coniuges ſtipulata omiſſa ſtatuti diſpoſitione ſeruari debent.*
12 *Pacta inter coniuges ſtipulata ſuper lucro dotis ſeruari debent etiam ſi eſſent inæqualia.*
13 *à Statuto deferente lucrum dotale contrahentes receſſiſſe dicuntur ſi alio modo contrahant, quod ſtatutum diſponit, & num.19.*
Statuto de lucro dotis poſſunt partes renunciare, & renunciando ab illius diſpoſitione recedunt, & n. 13. & 19.
14 *Pater habet vſumfructum in bonis aduentitijs filij, ſeu filio quæſitis.*
Limita in bonis filij emancipati, quod tamen intellige, vt num.15.
16 *Mater poteſt filium inſtituere cum expreſſa prohibitione ne Patri vſusfructus quæratur, & num. ſeq.*
17 *Prohibitio quam facit mater in inſtitutione filij ne Patri vſusfructus quæratur comprehendit etiam dotem ipſius matris.*
18 *Vſusfructus debitus Patri in dote vxoris præmortuæ etiam exiſtentibus filijs debetur vti marito non vti patri.*
19 *Mater poteſt prohibere acquiſitionem vſusfructus ne patri quæratur in bonis filijs ab ea heredis inſtituti.*
Amplia etiam in dote, vel lucro in vim ſtatuti patri debitis, ſi tali ſtatuto partes in contractu matrimonij renunciarunt, ibidem.
20 *Mater non poteſt vſusfructus acquiſitionem marito prohibere in portione legitimæ filij.*
Contrarium verius, num.21. & ſeqq.
22 *Onus in legitima filijs iniunctum, vbi in eorum damnum non cedit ſubſtinetur, ſi filiorum conditionem meliorem efficiat.*
Prohibitio matris, quod patri non quæratur vſusfructus in bonis filijs non dicitur oneroſa filio, ſed fauorabilis, & num. ſeq.

24 *Vxor*

24 *Vxor non tenetur marito legitimam relinquere.*
25 *Prohibitio matris ne patri quæratur vſusfructus in bonis filij fortius ſubſtinetur ſtante dilapidatione bonorum eiuſdem Parentis.*

DECISIO CII.

CEnſuerunt DD. ex dote per D. Ducem Marium Sfor-
tiam exacta pro nunc deberi D. Duci Ludouico eius
filio libras centum mille tam quoad proprietatem, quàm
quoad vſumfructum, reſeruando de reliquis particulariter
in ſeparata diſputatione videri.

Quoniam de exactione in ſumma librarum 150. mil.
non controuertitur, & probatur ex quietantia facta per
Cardinalem Bonſium Procuratorem conſtitutum, & ſeu
ſubſtitutum per D. Ducem Virginium Vrſinum Procurato-
rem principaliter conſtitutum per DD. Ducem Alexan-
drum, & Marium reſpectiuè patrem, & filium ad eandem
recipiendam, quæ ſtipulata fuit ſub die 24. Septembris 1613.
1 & ſufficit pro plena, & concludenter probatione † hæc ipſa,
quæ deſumitur ex publico documento, Bald. *in l. cum preci-
bus num. 1. C. de probat.* Tiraq. *de retract. conſanguin. §. 2.
gloſ. 1. num.* 20. Becc. *conſ.* 52. *num.* 4. Surd. *conſ. 4. num.* 30.
& conſ. 6. num. 11. *&* 22. *num. 7. vol.* 1.

Et deberi D. Duci Ludouico probant conuentiones ma-
trimoniales, quæ emanarunt de anno 1612. menſe Augu-
ſti, in quibus expreſsè legitur conſtitutio dotis Duciſſæ Rhe-
natæ in libris 300. mil. turoneñ. & pactum in caſum diſſo-
lutionis matrimonij per obitum Ducis Marij, quod eidem
prædicta dos reſtituatur, & vlterius aliæ libræ 100. mil. pro
augumento dotis, eidem contemplatione matrimonij pro-
miſſæ, & ſimiliter diſſoluto matrimonio per obitum Duciſ-
ſæ Rhenatæ, D. Dux maritus accipere debeat ex illa dote
librarum 300. mil. ſimilem quantitatem librarum 100. mil.
Reſtantes verò libræ 200. mil. reſtituendæ ſint hæredibus
Duciſſæ Rhenatæ in euentum, quod eadem Duciſſa non
habeat filios ex eodem matrimonio, vnde cùm euenerit ca-
ſus obitus ipſius Duciſſæ Rhenatæ, ſuperſtite Duce Ludo-
uico ex eodem matrimonio ſuſcepto, & matris hærede,
portio dotis exacta per virum pro duabus partibus ex tri-
bus exactio, quæ eſt librarum 100. mil. venit reſtituenda
Duci Ludouico, & vti filio, & vti hæredi.

Vti filio, & ex perſona propria, quoniam per illa verba,
In caſo, che ella non habbia figliuoli del detto matrimonio,
tanquam prolata inter contrahentes poſſunt à contrario
2 ſenſu diſponere circa † vocationem filiorum, in caſum exi-
ſtentiæ illorum ſecundum ponderationem, Iaſ. *in l. pecu-
niam num. 1. verſ. vltra alias ff. cert. pet.* quem poſtea ſecu-
ti ſunt pro limitatione ad opinionem gloſ. *in l. Lucius ff. de
hæred. inſtit.* Rimin. ſen. *conſ.* 632. *num. 9. vol.* 4. Menoch.
conſ. 325. *num. 9. &* 108. *num.* 5. Gabr. *de fideicommiſſ. con-
cluſ. 4. num.* 50. Petr. *de fideicommiſſ. quæſt. 9. num.* 227. Fuſar.
de ſubſtit. quæſt. 437. *num.* 224. Et quamuis non deſint, qui
contrariam opinionem tueantur, & quidem plures relati
per Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 24. num.* 17. & alij
relati per informantes; Attamen Rota ſequitur opinio-
nem vocationis, vbi de contractu agitur, maximè in præ-
ſenti caſu indiuiduo, quando reſpiciunt pacta reſtitutio-
3 nem dotis, † quo caſu admittunt contrarium ſenſum ex
voluntate Contrahentium, vt filij ſuperextantes in voca-
tione præferantur, per *l. inter §. cum inter ff. de pact. dotal.*
& in propoſito benè obſeruat Coraſ. *Miſcell. iur. Ciuil.
lib. 2. cap. 19. num.* 8. ſed præterea concurrit diſpoſitio Sta-
4 tutis Vrbis 142. lib. 1. quæ tam † in ſucceſſione, quàm in
contractibus locum habere ſemper fuit reſponſum, vt in
deciſ. 142. *num. 3. part. 4. recent. Melenitana hæreditatis* 27.
Maij 1619. *coram Archiepiſcopo Seleucien. Romana cenſus
de Mutis* 10. *Ianuarij, &* 10. *Martij* 1616. *coram D. meo
Decano, in Romana præten ſi fideicommiſſi de Columna* 31.
Martij 1623. *coram bon. mem. Vbaldo, & nouiſſimè in Ro-
mana Domorum de Scandeleriis* 4. *Aprilis* 1636. *coram D.
meo Panzirolo*, quæ Statuti diſpoſitio euitari non poteſt ex
eo quod pacta matrimonialia fuerint ſtipulata in Gallia, vbi
non vigeat ſimilia Statuta, vt propterea ceſſet præſumptio,
5 quod Patres voluerint † ſequi diſpoſitiones Statutorum
Vrbis, prout videtur ſenſiſſe Barboſa *in l. exigere dotem
num.* 105. *ff. de Iud.* quia quæſtio de reſtituenda, prout eſt
6 præſens tanquam diuerſa venit † determinanda per Statu-
ta deſtinati domicilij ipſius viri non autem ipſius ſponſæ,
cum Capitula matrimonialia remaneant perfecta ex ratifi-
catione facta per ipſum Virum in loco eiuſdem domicilij,
& in omnem caſum ſufficit Duci Ludouico, † quod in 7
contractibus de iure in conditione poſitus ſit vocatus, vt ſu-
pra fuit firmatum.

Sed quia etiam vti hæredi matris iſtæ duæ partes veniunt
reſtituendæ D. Duci Ludouico poſtquam de aditione hære-
ditatis conſtat, ceſſare videtur prædicta diſcuſſio; Nam
iura quæcumque tranſeunt ad hæredes † tam actiua, quàm 8
paſſiua, *l. cum hæredes ff. de acquir. poſſeſſ.* Gabr. *eod. tit.
concl.* 7. Rot. *deciſ.* 263. *num. 2. part. 2. recent. & in Romana
domus de Nocchiellis* 27. *Iunij* 1622. *coram bon. mem. Fran-
ciſco Vbaldo*, & pactorum natura eſt, † vt tranſeant ad 9
hæredes paciſcentis etiam quod de hæredibus non ſit facta
mentio, Tiraquel. *de retract. conuent. §. 1. gloſ. 6. num.* 7.
Cæphal. *conſ.* 630. *num.* 3. Menoch. *præſumpt.* 47. *num. 1. &
ſeqq. de præſumpt. lib. 3. per l. Iuris gentium §. pactorum ff. de
Pac. l. ſi pactum ff. de probat. l. Veteris C. de contrahen. &
committen. ſtipul.*

Neque obſtat, quod ſupradictæ portiones non ſint reſti-
tuendæ Duci Ludouico filio, viuente adhuc Duce Mario
eius patre, cui † ex diſpoſitione Statuti Vrbis 131. lib. 3. li- 10
beris etiam exiſtentibus, vxore prædecedente, acquiritur
tota dos ad vſumfructum, prout ſunt verba præciſa ipſius
Statuti, & ad litteram ſæpius per Rotam obſeruata *deciſ.*
600. *num. 1. part.* 1. 596. *num.* 10. *part. 2. recent. &* 104. *n.* 3.
part. 5. diuerſ.

Quoniam ex eodem Statuto in fine colligitur reſponſio,
ibi; *Niſi expreſsè de Partium contrahentium voluntate fue-
rit remiſſum, aut aliter conuentum*, † quo caſu omiſſa Sta- 11
tuti diſpoſitione de iure ſeruanda ſunt pacta inter Coniu-
ges ſtipulata, *l. 1. §. illud C. de rei vxor. act. l. ſi vnus §. pa-
ctus ne peteret ff. de pact. l. quoties ff. ſol. matr.* Surd. *conſ.*
113. *num. 1. &* 2. Rota *deciſ.* 299. *num. 1. &* 301. *num. 3. p. 4.
recent.* Nedum ſi pacta ſint æqualia † in lucro, vt in præ- 12
ſenti, ſed etiam ſi eſſent inæqualia veniunt ſeruanda, Bald.
in l. fin. num. 2. C. ſi aduerſ. dot. Angel. *conſ.* 158. *verſ. ſed de
Iure*, Boer. *deciſ.* 208. *num.* 2. Bald. *nouell. de dote part. 7.
priuil.* 81. *num.* 12. Rolan. *de lucro dotis quæſt. 1. num.* 9. De
conuentione autem inter Coniuges diuerſa à Statuto patet
ex lectura pactorum matrimonialium in quibus filijs etiam
ſuperextantibus determinatur † lucrum reciprocum in 13
quota proprietatis dotis, quod quidem contrariatur deter-
minationi Statuti conſeruantis proprietatem integræ dotis
filija ſuperextantibus, cui locus eſſe non poteſt, ſi detra-
hatur tertia pars pro lucro Marito ſuperſtiti conceſſa, & vl-
terius in eiſdem pactis matrimonialibus legitur expreſſa
contrariorum Statutorum renunciatio, per quam videtur
expreſsè ab eadem diſpoſitione receſſum.

Quod ſi replicetur, adhuc ceſſante diſpoſitione Statuti
quoad delationem vſusfructus, non tamen euitari poſſe
† diſpoſitionem Iuris communis concedentis Patris inte- 14
grum vſumfructum in bonis aduentitijs filijs, ſeu filio quæ-
ſitis, *l. fin. C. de bon. quæ lib. leg. Patre furioſo §. fin. in fin. l.
placet de acquir. hæred.* Pinell. *in l. 1. part. 1. num. 1. C. de
bon. matern.*

Tollitur omnis hæſitatio excitata per Bart. *in Auth. idem
eſt num. 2. C. de bon. quæ liber.* † diſtinguentem de emanci- 15
patione filij ſecuta ex facto, & Patris expreſſo conſenſu,
vel in conſequentiam amiſſæ patriæ poteſtatis propter in-
greſſum Religionis, vel ex facto Principis emancipantis fi-
lium ante obitum matris, & hæreditatis illius delationem,
vt in præſenti Dux Ludouicus ex Breue Sanctiſſimi Domi-
ni Noſtri fuit emancipatus abſque Patris conſenſu, quo-
niam Duciſſa Rhenata mater deceſſit, condito teſtamento
inſtituto hærede filio in omnibus bonis cum † expreſſa pro- 16
hibitione ne Pater vſumfructum bonorum ſuorum habe-
ret, quod ei facere licuit per *Auth. excipitur C. de bon. quæ
liber.* deſumpta ex Auth. vt liceat matri, & auiæ in princ.
quam eſſe in viridi obſeruantia, comprobant Surd. *conſ.* 116.
num. 54. & alij quamplures allegantur per Giurbam *in con-
ſuetud. Meſſanen. cap. 7. gloſ. 3. part. 1. num.* 20. nec ab hu-
iuſmodi † prohibitione excipi dotes maternas, benè defen- 17
dunt Franc. *deciſ.* 161. *num.* 3. Intrigliol. *ſingul.* 225. *num. 1.
lib.* 2. Ricc. *collect.* 221. *col.* 1. Nec pariter impediri effectum
maternæ prohibitionis in lucro à Statuto delato vti Marito
debito, † non autem vti Patri ex allegatis pro limitatione 18
Auth. excipitur in deciſ. 104. *num. 6. cum ſeqq. part. 5. recent.*
Quia iam ſupra firmatum fuit ceſſare Statuti diſpoſitio-
nem, dum Partes illi † expreſsè renunciarunt, & aliam for- 19
mam conuentionibus dotalibus dederunt.

Demum non obſtat, quod ab iſta prohibitione deduci
debeat

Digitized by Google

20 debeat portio legitimæ debita filio, à qua ipſo iure omne
onus à lege remouetur ſecundum Bart. opinionem in d.
Auth. excipitur, quem plures magnæ auctoritatis Scripto-
res ſecuti ſunt poſt antiquiores ab eis allegatos, nempè Ro-
dericus Suarez *in repet. l. quoniam in prioribus in prima li-
mitatione C. de inoff. teſtament.* Fachin. *lib. 5. controu. Iur.
cap. 21.* Gomez. *var. reſol. lib. 1. cap. 11. num. 27.* Cald. *in l. ſi
Curatorem in verb. læſis num. 146. C. de integr. reſtit.* Ant.
Gomeſ. *in l. Taur. 48. num. 11.* Emanuel. Coſta *in l. Gallus
§. Et quis ſi ff. de liber. & poſthum.* & Viuius *deciſ. 187.
num. 10.*

Quoniam alij non inferioris auctoritatis ſecuti ſunt glo-
ſæ auctoritatem *in Auth. vt liceat matri, & Auiæ in princ.*
21 contrarium ſuſtinentis, matrem poſſe † prohibere vſusfru-
ctus acquiſitionem Marito etiam quoad portionem legiti-
mæ cautione irrefragabili, cum in hoc filius non grauetur,
22 † imò eius conditio melior efficiatur, per *l. filijs matrem C.
de inoff. teſtam.* & cum gloſa tranſierunt vltra antiquiores
ad eamdem gloſ. Bald. *in l. filia cuius num. 21. circa fin. C.
famil. erciſc.* Salyc. *in d. l. filijs matrem num. 5. de inoff. te-
ſtam.* Vaſq. *articulo diſcuſſo de ſucceſſ. creat. l. 1. §. 10. n. 234.*
Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 19. num. 22.* Gabr. *de
legit. concluſ. 1. num. 20.* Graſſ. *eod. tit. quæſ. 38.* Trentacinq.
var. lib. 1. de pecul. reſol. 4. num. 3. Franc. *deciſ. 161. num. 6.*
Boer. *deciſ. 194. in fin.* & huic gloſæ opinioni Domini ad-
hæſerunt, quoniam Bart. præſuppoſitum, quod prohibere,
23 ne vſusfructus † quæratur Patris ſit onus filio impoſitum,
& quod exinde ipſo iure à lege remoueatur in fundamento
rationis, non eſt verum, quia non eſt onus, implicat enim
onus imponere per prohibitionem, & filium per eamdem
24 † ab onere legali liberare, diſponente, quod vſusfructus
ex naturali debito acquiratur Patri, cui ab Vxore non debe-
tur legitima, vt dicit Bald. *in d. l. filia cuius in fin. C. famil.
erciſcun.* Vnde ceſſante ratione, gloſæ proculdubio inhæ-
rendum eſt.

Et eò libentiùs opinionem gloſæ ſupradictæ Domini ſe-
cuti ſunt, quoniam iam reſolutum fuit, viuente Duciſſa
Rhenata, dotem illius eſſe aſſecurandam propter dubium
25 dilapidationis omnium bonorum mariti † quo caſu fauore
filij ſecundum rationem ſupradictæ gloſæ ſemper ſuſtinetur
prohibitio matris, ne vſusfructus quæratur Marito, con-
ſulendo filio ob eamdem cauſam ne proprietate aduenti-
tiorum per indirectum priuetur, quam limitationem plenè
defendit Suarez *in d. l. quoniam in prioribus in prima limita-
tione C. de inoff. teſtam.*

Et ita &c.

☞ *Infra ſub die 18. Martij præſentis anni adeſt alia deciſio in
hac cauſa.*

R. P. D. ROIAS,

Poſtea Archiepiſcopo Tarraconeñ.

Mutineñ. Bonorum.

Mercurij 14. Ianuarij 1639.

ARGVMENTVM.

Conceſſio in emphyteuſim facta de bonis Eccleſiæ
ſubſiſtere non valet, requiſitis ad illius validita-
tem neceſſarijs non interuenientibus, eaque in-
teruenisse probare debet qui conceſſionem obti-
nuit, & an ex curſu temporis præſumantur. Sed
ſi conceſſio fuerit facta in perſonas ſanguine
coniunctas tunc facilè fraudolenta præſumi-
tur, propter quod ceſſat præſumptio ſolemni-
tatum.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum conceditur vbi ſententiæ ſunt nul-
la, & iniuſtæ, quæ non tranſeunt in iudicatum.*

2 *Alienatio ſiue in emphyteuſim conceſſio bonorum Eccle-
ſiæ non ſubſiſtunt niſi concurrentibus requiſitis vtili-
tate, nempè neceſſitate, & ſolemnitate, & num. 3.*

4 *Vtilitas ſiue neceſſitas, quod interuenerit in alienatione
bonorum Eccleſiæ probari debet ab eo in cuius fauo-
rem fuit facta alienatio.*

5 *Vtilitas Eccleſiæ excluditur quoties conſtat alienatio-
nem fuiſſe illi damnoſam.*

*Vtilitas Eccleſiæ debet eſſe clara, & euidens non autem
turbida, ibid. num. 5.*

6 *Conceſſio in emphyteuſim ex curſu annorum 30. præſu-
mitur ſolemnis, & vtilis.*

7 *Tempus 30. annorum requiſitum ad præſumptionem ſo-
lemnitatum in alienatione bonorum Eccleſiæ comple-
tus eſſe debet.*

8 *Tempus Rectoris, qui emphyteuſim conceſſit detrahi de-
bet ex obſeruantia ex lapſu temporis præſumpta.*

9 *Tempus mota litis demendum eſt, nec computari debet in
obſeruantia alienationis bonorum Eccleſiæ.*

10 *Vita Rectoris alienantis ſubduci non debet ad effectum
obſeruantiæ vbi alienatio emanauit bona fide.*

*Secus ſi appareat ſuſpecta, & fraudolenta, ibidem, &
num. ſeqq.*

13 *Præſumptio validitatis, & vtilitatis in alienatione bo-
norum Eccleſiæ deducta ex curſu temporis tollitur
ſtante fraude veluti ſi alienatio emanauerit ad fauo-
rem conſanguinei Rectoris alienantis.*

14 *Bona Eccleſiæ locari ſolita poſſunt renouari abſque ſo-
lemnitatibus, non tamen in conſanguineos.*

15 *Bona Eccleſiæ vt dicantur ſolita concedi in emphyteu-
ſim vna ſaltim conceſſio ſolemnis requiritur, vel duæ
minus ſolemnes effectum tamen ſortitæ ſpatio 40. an-
norum, ibidem.*

16 *Rectoris Eccleſiæ conſenſus vbi conuincitur erroneus po-
teſt etiam a ſe ipſo reuocari.*

17 *Eccleſia poteſt pœnitere de conſenſu ab ea præſtito, eique
reſilire licèt fauore ſpeciali.*

18 *Alienatio bonorum Eccleſiæ per Rectorem in eius fra-
trem facta, ac de toto patrimonio fraudolenta præſu-
mitur.*

*Alienatio fraudolenta non eſt habenda in conſideratio-
ne ad effectum obſeruantiæ, num. 18.*

19 *Beneplacitum Apoſtolicum præſumptum ſpatio 30. anno-
rum non ſuffragatur, vbi non datur cauſa propter
quam illud debuiſſet concedi maximè contra formam
fundationis, & donationis bonorum Eccleſiæ facta,
ibidem.*

20 *Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet quidem ſolemnitates,
non ſubſtantialia.*

DECISIO CIII.

IN deciſione in hac cauſa facta ſub die 28. Iunij * præte-
riti coram me fuit reſolutum ſententias prolatas contra
Angelum Mundatorium modernum Rectorem Capella-
niæ de cuius bonis agitur per Vicarium Mutineñ. & poſt-
modum confirmata per alterum Iudicem de partibus non
tranſiſſe in iudicatum imò dandam eſſe † reſtitutionem in 1
integrum ex quo dictæ ſententiæ ſunt nullæ, & iniuſtæ,
Mantic. *deciſ. 7. num. 5.* cum alijs in dicta deciſione addu-
ctis. Sed quia dicta deciſio emanauerat ſolum informante
dicto Angelo Rectore repropoſui hodie cauſam ſuper eiſ-
dem informantibus etiam Franciſco Sellingardo, & Iunipe-
ra Belloncina, & Domini reſoluerunt ſtandum eſſe in deci-
ſis ex eiſdem rationibus, & fundamentis dictæ deciſionis,
& præſertim ex capite iniuſtitiæ dd. ſententiarum.

Quod autem dictæ ſententiæ fuerint euidenter iniuſtæ
patet ex quo condemnant Angelum Mundatorium ad fa-
ciendam nouam inueſtituram Iuniperæ Belloncinæ iuxta
conſenſum antea per eum præſtitum in bonis præfatæ Ca-
pellaniæ olim alienatis, ſiue in emphyteuſim conceſſis per
Gaſparem Sellingardum antiquum Rectorem in quinque
ſeparatis conceſſionibus quinque ſucceſſiuis diebus ad fa-
uorem Bernardini fratris germani, cum annuo Canone li-
brarum 93. reſeruato Beneplacito Apoſtolico, quod non à
Papa, ſed à Cardinali Camerario fuit expeditum, quam
ideò conceſſionem Rota non habuit in conſiderationem,
cum ad hoc vt dicta bona dicantur ſolita locari ex qua vltra
quod eſt facta ferè de toto Patrimonio Eccleſiæ fuit con-
ceſſa ſanguine coniunctis, ſcilicet germano fratri, & con-
tra expreſſam formam tam erectionis beneficij in limine
facta, quàm etiam conſtitutionum Summorum Pontifi-
cum, & contra Extrauagantem ambitioſè de rebus Eccleſ.
non alienandis, nec ibi concurrerint requiſita neceſſaria
pro validitate alienationis bonorum prædictorum, † ſcili- 2
cet euidens vtilitas neceſſitas Eccleſiæ, & ſolemnitas legi-
tima, quæ ſi non adſunt conceſſiones, ſiue alienationes
non ſubſiſtunt, Couar. *reſolut. lib. 2. cap. 17. num. 2.* Affict.
deciſ. 107. cum alijs *in deciſ. in hac cauſa facta repetitis*, quæ
hic

hic deſiderantur, & ſi alienationes prædictæ ſubſiſterent
3 beneficium † ferè remaneret de pertica. Et in primis tantum abeſt, vt probetur adfuiſſe iuxtam cauſam nimirum neceſſitatem, ſeu vtilitatem Eccleſiæ, quæ à Franciſco Sellingardo, vti habente cauſam à Bernardino ad cuius fauo-
4 rem facta † fuit prima alienatio eſt probanda, Alex. *conſ.* 160. *num.* 5. *& 6. lib.6.* Gratian. *diſcept. Forenſ. cap.* 624. *num.*23. Seraph. *deciſ.* 413. *num.* 2. Quinimò ex facti euidentia manifeſtè conſtar dictam conceſſionem fuiſſe Eccle-
5 ſiæ præiudicialem, & notabiliter † damnoſam, & negari non poteſt quin vtilitas Eccleſiæ, quæ debet eſſe clara, & euidens hic ſit turbidiſſima. Imò conſtet de euidenti illius damno, ex doctr. Abb. *in cap. ad aures num.*4. *de reb. Eccleſ. non alien.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 4. *num.* 7. *eod. tit.* & Rot. *deciſ.*607. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.*

Nec obſtat, quod ex curſu 30. annorum conceſſio in
6 Emphyt. † & ſi facta fuerit in perpetuum præſumatur ſolemnis, & vtilis quoniam reſponſum fuit in primis hic non
7 † adeſſe lapſum 30. annorum, qui debent eſſe completi, Gabr. *conſ.*82. *num.*30. *lib.*2. Caſſad. *deciſ.* 3. *num.*7. *de procurat.* Rot. *deciſ.*706. *num.* 10. *part.*3. *recent.* Add. ad Greg. *deciſ.*354. *num.*18. *verſ. minus autem tempus*, & ſi enim d. Conceſſiones prætendantur factæ de anno 1566. attamen
8 ſunt in primis demenda tempora primi Rectoris † concedentis, qui erat Patruus, & ſucceſſoris, qui fuit frater Germanus d. Sellingardi cùm enim certum ſit, quod ipſe nunquam contradixiſſent, & tempus obſeruantiæ ſumi debet ex vita illius Rectoris, qui cœpit lædi ex dictis conceſſionibus, Caualcan. *deciſ.* 46. *num.* 29. *part.* 1. ſequitur Quarant. *in ſumma Bullar. verſ. alienatio rei Eccleſiæ num.* 46. *verſ. hinc non immerito*, Barboſ. *in Paſtorali alleg.* 95. *num.*72.

9 Nec non demendum eſt tempus † motæ litis, quæ cœpta fuit de anno 1623. Rot. *deciſ.*568. *num.* 5. *verſ. quamuis enim p.*4. *recent.* Buratt. *deciſ.* 598. *num.* 18. quibus ſubductis non adeſt lapſus tanti temporis.

Non obſtat, quod vita Rectoris alienantis non ſubducatur ad effectum obſeruantiæ, quia ſupracitati DD. loquun-
10 tur † in terminis computandi obſeruantiam, & quamuis Card. Seraph. *deciſ.*1027. *num.* 13. videatur contrarium
11 ſentire dicebant † Domini id procedere quando alienatio apparet facta bona fide, vt erat in caſu Seraph. vbi alienatio
12 fuerit facta † per ipſummet Papam ſecus quando apparet ſuſpecta de fraude, vt expreſſim admittitur in *d. deciſ.* Seraph. 1027. *n.* 11. præſumptio enim vtilitatis, & validitatis
13 reſultans ex curſu dicti temporis tollitur † iſto caſu ex quo fuerunt factæ tot conceſſiones cum potuiſſet fieri vna, & ex quo emanauerint ad fauorem proprij nepotis, vt conſiderat Barbat. *conſ.*17. *num.* 5. *& ſeq. lib.*4. vbi præterea dicit,
14 quod licet bona Eccleſiæ ſolita locari † poſſint renouari abſque ſolemnitatibus, attamen non licet renouare in conſanguineos.

Ideòque Iudices iniuſtè proceſſerunt condemnando Angelum Mundatorium ad faciendam nouam inueſtituram Iuniperæ Belloncinæ de bonis, de quibus agitur iuxta conſenſum ante per eum præſtitum cum iſta bona, nec dici
15 poſſint ſolita concedi in emphyteuſim, † cum hic nec adſit vna conceſſio ſolemnis, nec duæ minus ſolemnes effectum ſortitæ ſpatio quadraginta annorum, prout requiritur Seraph. *deciſ.*1451. *num.*3. *& deciſ.*1490. *num.* 4.

Nec pariter obſtare Mundatorio dictum conſenſum ante præſtitum iuxta quam ſeriem fuit pronunciatum, quia vltra quod fuit præſtitum ſaluis tamen Iuribus Beneficij illæ
16 eſt erroneus, & † propterea etiam poteſt à ſe ipſo reuocari, ex Greg. *deciſ.*116. vbi addent. cum Eccleſia poſſit pœnite-
17 re, † eique liceat reſilire fauore ſpeciali.

Quibus omnibus ſimul iunctis, nempè alienationibus malè factis per antiquum Rectorem in fratrem Germanum
18 ferè de toto patrimonio, quod † arguit fraudem Rectoris ideòque illa à Principio fuit inualida, itaut non ſit habenda in conſideratione, ex Ferrett. *conſ.* 192. *num.* 9. *&* 10. Bero. *conſ.*506. *n.*26. *lib.* 1. & prohibitione expreſſa à principio in erectione Beneficij de bonis non alienandis beneplacito Apoſtolico non expedito, neque ſufficeret beneplaci-
19 tum præſumptum ſpatio 30. annorum † illud quæ non poſſit ſuffragari Sellingardo cum nulla detur probatio iuſtæ cauſæ propterquam debuiſſet concedi, & contra formam
20 fundationis; etenim beneplacitum † ſupplet quidem ſolemnitates, ſed non ſubſtantialia, Rot. *deciſ.* 430. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* quæ omnia non fuerunt obſeruata, nec fuerunt vocati patroni, ex quibus Domini dixerunt ſtandum eſſe in deciſis, & conſequenter non conſtare de re iudicata, quæ ſit exequenda.

Et ita reſolutum, vtraque parte informante, &c.

Supra in eadem cauſa habetur alia deciſio ſub die 28. Iunij ſuperioris anni, eſt in ordine deciſ.73. ☞

R. P. D. VEROSPIO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Mercium.

Veneris 19. *Ianuarij* 1639.

ARGVMENTVM.

Magiſtralis eſt deciſio ſuper obligatione facta per filium familias aſſerentem ſe maiorem, qui poſtea eamdem obligationem annullare conabatur vigore ſtatuti Vrbis lib. 1. cap. 152. vbi dict. ſtatutum optimè declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Ampliatio non extendit regulam vltra caſus in illa comprehenſos.*

2 *Filijfamil. non obſtante S. Conſ. Macedoniano validè obligantur cum conſenſu Patris, & Aui.*
Idem ſi pecuniam in rem Patris, vel Aui, aut in id quod illorum oneri incumberet conuertiſſent.
aut ſi mercatores, vel inſtitores negocijſque præpoſiti eſſent.
vel tandem ſi à Patre ſeorſum habitarent, & publicè pro Patribus familias haberentur, ibidem.

3 *Filiusfamil. non obſtante S. Conſ. Macedoniano obligatur ſi ſe Patremfamilias mendaciter aſſeruit, & num. ſeq.*

4 *Exceptio S. Conſ. Macedoniani tollitur replicatione doli ſi filiusfamil. ſe Patremfamil. dixit, & num.* 10.

5 *Filiusfamilias, qui ſe fecit Patremfamilias conuenitur poſt mortem patris, vel emancipationis actione inſolidum.*

6 *Filiusfamil. etiam ſi aſſeruerit ſe Patremfamilias tamen non obligatur attento ſtatuto, quod filiusfamil. non poſſit obligari in princ. & per totam.*

7 *Minor qui ſtatuto cauetur ne poſſit obligari, non obligatur etiam ſi dixerit ſe maiorem.*

8 *Statutum Vrbis lib.* 1. *cap.* 152. *de contractibus cum filijsfamil. excipit omnes caſus quos excipit Macedonianum, & ſup. ſub num.* 2.

9 *Filiusfamil. dicens ſe maiorem non obligatur ſi dolus interuenit ex parte creditoris, vel vtriuſque.*
Idem ſi ſolus error ex parte filijfamil. interueniſſet, ibidem.

10 *Filiusfamil. ſi ſe maiorem dixit obligatur quando ex parte ſua interuenit dolus ad fraudandum creditorem, & hoc non obſtante ſtatuto, & ſup. num.*4.

11 *Filiusfamil. qui ſe Patremfamil. aſſeruit probare debet ipſum dolo fuiſſe inductum ad contrahendum.*

12 *Contrahens cum filiofamil. qui ſe patremfamil. aſſeruit, ſi ſit aduena vtique cenſetur ignorare qualitatem ipſius.*

13 *Contrahentes cum filiofam. viuente ſub poteſtate Aui per mortem Patris, qui tamen ſe patrem familias dixit facilè potuerunt decipi ex iſta aſſertione.*
Filiusfamil. aſſerens ſe emancipatum, cum verè non eſſet dicitur contrahentes decepiſſe, num. 13.

14 *Filiusfam. ſi medio iuramento ſe fecit patremfamil. dicitur contrahentes decepiſſe, qui iuſta credulitate illius aſſertioni crediderunt.*

15 *Statutum Vrbis mandat iuramentum contra illius prohibitionem in contractibus appoſitum præſumi debere dolo, & motu extortum.*
Et ob id intelligitur diſponere ſuper ipſo iuramento, eique fidem admouere, ibidem.
quod procedit tam in cap. 135. *de donat. inter virum, & vxorem, quam in cap.* 151. *de contractibus mulierum, & minorum, ibidem.*
an autem habeat locum in cap. 152. *de contractibus cum filijsfamil. videas ibidem vſque ad finem.*

16 *Statuta Vrbis habent confirmationem Apoſtolicam,*

ac proinde habentur, ac ſi Papæ auctoritate fuiſsent condita.

18 *Contractus à minoribus celebrati non ita fraudolenti præſumuntur, ac illa filijsfamil. maioribus geſti.*

DECISIO CIV.

QVæſitum fuit in dubio, quod propoſui, An ſubſtine-
retur obligatio Hieronymi, vt confirmandum eſſet
mandatum, quod Ægidius, & Adrianus contra illum ob-
tinuerunt ab Auditore Cameræ, & DD. reſponderunt ſub-
ſtineri illius obligationem, quia nullitas eius obligationis
fundabatur in diſpoſitione Statuti Vrbis, quod in cap. 152.
lib. 1. prohibebat, & declarabat irritos omnes contractus,
qui facti eſſent cum filijsfamilias, cuius Statuti diſpoſitio
non poterat ſuffragari Hieronymo, quia in eo excipieban-
tur expreſsè omnes caſus, in quibus filijsfamilias valide
obligantur, ex cauſa mutui ſine iuramento non obſtante
Senatus Conſulto Macedoniano, cui exceptioni viſum fuit
locum eſſe hoc caſu, & quod inde ſequitur limitationi poſi-
tæ in Statuto.

Et vtraque hæc ratio fuit fundamentum huius deciſionis,
quod enim Statutum admitteret omnes exceptiones, quæ
ſolent competere contra Macedonianum expreſsè conſti-
tutum erat in fine illius capituli, & colligebatur ex vniuerſa
illius diſpoſitione, in qua apparebat eam fuiſſe mentem
ſtatuentium, vt extenderetur ad omnes contractus prohi-
bitio contenta in eo Senatus Conſulto ne filijsfamilias poſ-
ſent ſe obligare ex cauſa mutui; Vnde debebant admitti in
eo eædem exceptiones, quæ ſolent competere contra Ma-
cedonianum, ne alias contra naturam ampliationis exten-
1 deretur regula, † vltra caſus qui ſunt in illa compræhenſi,
arg. text. *in l. cum ſtipulatus ſim mihi à proculo* 113. *ff. de
verb. oblig. & in l. ſi Iudex* 32. *ff. de Iudicijs*, & notat ibi Bart.
& in l. 1. *§. poſt operis, num.* 5. *ff. de noui operis nunciatione*,
Aymon. *conſ.* 231. *num.* 4. & ſuper hoc Statuto aduertit Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap.* 667. Et aliqui caſus expreſsè conſi-
derati fuerunt in eo Statuto, vt ſunt, cum filijsfamilias obli-
2 gantur de conſenſu Patris, † aut Aui, in cuius ſunt pote-
ſtate, aut pecuniam verterunt in rem Patris, aut Aui, ſiue
in id, quod illorum oneribus incumberet, aut ſi Mercato-
res eſſent, ſiue inſtitores, & negocijs præpoſiti, vel à pa-
tre ſeorſim habitarent, & publicè pro patribus familias ha-
berentur, qui caſus excipiuntur *in l.* 2. *C. ad S. C. Macedo-
nianum, & in l. Macedoniani, & in l. vltima, C. eod. tit.
& in l. ſi quis tertia, & in l. ſed Iulianus* 9. *§. proinde, ff.
eod. tit.* Alij verò compræhenſi fuerunt in fine illius capitis
ſub dictione vniuerſali, in qua generaliter excipiuntur re-
liqui caſus, in quibus obligationes filiorum familias occa-
ſione mutui ex iuris diſpoſitione ſubſiſtunt ſine iuramento
non obſtante exceptione S. C.

Inter cæteros caſus, quibus Macedonianum non ſuffraga-
tur vnus eſt ſi filiusfamilias mentitus fuerit ſe eſſe patrem
familias, quod factum fuit in hoc caſu, cum Hieronymus
3 in † inſtrumento quo ſe obligauit pro pretio mercium, quas
emit ab Adriano, & Ægidio profeſſus fuerit ſe eſſe patrem
familias, ex qua ratione amiſit in odium mendacij priuile-
gium, quod illi competebat ex S. Conſ. Macedoniano, vt
habetur in *l.* 1. *C. eod. tit.* & declarat ibi gloſ. *in verb. edoce-
ri*, Barr. *num.* 2. Cyn. *num.* 1. Caſtrenſ. *in l. qui cum ſe nu.* 2.
ff. de re iudic. Et ratio conſideratur à gloſsa, quia cùm ea aſ-
4 ſertione videatur voluiſſe decipere contrahentes † exce-
ptio procedens ex Sen. Conſ. ſtatim tollitur contraria repli-
catione doli, idemque ſtatuitur in *l. Celſus* 4. *§. item quæri-
tur, ff. de doli mali, & met. except.* & aduertit ibi gloſ. *in
verb. authorum*, Gratian. *in add. cap.* 667. *num.* 3. Imò hoc
caſu quo filius mentitus fuerit ſe patrem familias conueniri
5 poterit poſt mortem † patris, aut emancipationem, & da-
bitur contra eum actio inſolidum, etiam ſi facere non poſ-
ſit, vt probatur in *d. l. qui cum ſe, ff. de re iudic.* & notant
ibi poſt gloſ. *in verb. condemnari*, Alex. & Angel. *num.* 1.
Iaſon. *num.* 2. Caſtrenſ. *num.* 3. & probat etiam text. *in l. ſi
alterius, C. ſi minor. ſe maiorem dixerit, & in l. ſed & ſi ex
parte, §. interdum, ff. quod cum eo*, & notat ibi gloſ. *in verb.
propter mendacium.*

Et licet in terminis ſimilium Statutorum, quibus decla-
rantur nullæ obligationes filiorum familias aliqui exiſtima-
uerint huiuſmodi mendacium ſuppoſitæ conditionis patris
familias non tollere ius excipiendi de nullitate contractus,
6 † cum non potuerit oriri obligatio ex eo contractu, quod
factum fuit contra formam, & prohibitionem Statuti, cu-
ius ſententiæ Author fuit Iacob. de Beluis, quem refert Io.
Andr. in add. ad Specul. *tit. de ſent. & quæ eam ſequuntur,
§. vt autem, in verb. procedendum, circa medium*, Caſtrenſ.
175. *num.* 3. *lib.* 2. *& in l.* 1. *C. ſi minor ſe maior. num.* 3.
Grammat. *deciſ.* 12. *num.* 7. & in terminis contractus facti
ſub eadem † aſſertione à minore, ſuper quo extat particu- 7
laris diſpoſitio Stat. Vrbis in antecedenti c. 151. lib. 1. tenuit
Rot. ſequendo Io. Andr. *in Romana donationis de Cupis* 5.
Iunij 1602. *coram Card. Pamphilio inter recent. deciſ.* 54.
part. 1. *& in Romana nullitatis obligationis* 26. *Iunij* 1626.
coram Reuerendiſs. Vrgel. impreſſ. inter eius deciſ. 18. *n.* 33.
Tamen non poterat eorum opinio habere locum in caſu
huius Statuti propter rationem ſuperiùs conſideratam, quia
illud in caſibus non compræhenſis in Macedoniano † tolle- 8
bat exceptionem filiofamilias eadem ratione qua facit Ma-
cedonianum, vt ſuper eo conſiderauit Gratian. in add.
cap. 667. *num.* 2. *&* 3. Præterea intelligenda erat eorum opi-
nio in caſu quo in contractu facto cum filiofamilias adſit
dolus † ex parte creditoris, qui induxerit filiumfamilias ad 9
ita contrahendum, ſiue quia interuenerit dolus ex parte
vtriuſque, nimirum creditoris, & filijsfamilias, aut etiam
ſolus error ex parte filijsfamilias, vt diſtinguit Lambert.
de contract. gloſ. 8. *num.* 63. *vſque ad n.* 68. in quibus omnes
hoc caſus particulariter cōſiderat, quos etiam percurrit Cy-
riac. *controu. for. cap.* 387. *num.* 12. & voluit Bart. *in l. ſi al-
terius, num.* 2. *C. ſi minor. ſe maior dixerit*, Caſtrenſ. *in l.* 1.
num. 1. *&* 5. *& in l.* 4. *in princip. C. eod. tit.* Contrarium ve-
rò dicendum erat in caſu, quo in contractu facto con-
currit dolus † ex parte filij familias, quia in hoc caſu ſtatim 10
naſcitur alia obligatio ex dolo, quæ ſemper cenſetur exce-
pta à Statuto, vt tradit idem Lambert. *ſuper d. gloſ.* 8. *n.* 64.
& num. 75. Cyriac. *d. cap.* 387. *num.* 18. idemque tenuerunt
Abb. *conſ.* 71. *num.* 7. *lib.* 1. Anchar. *conſ.* 226. *nu.* 3. Fulgoſ.
conſ. 219. *num.* 3. *&* 4. Alciat. *reg.* 8. *præſumpt.* 2. *num.* 3. Ti-
raquell. *ad l.* 16. *Connub. gloſ.* 8. *num.* 141.

Et viſus fuit probari etiam hic dolus ex parte Hieronymi,
ſicut quod ille abeſſet ex parte Ægidij, & Adriani credito-
rum. Et primò reſpectu perſonæ eorumdem creditorum
poterat conſiderari eorum fauore non ſolum præſumptio
iuris, quæ hoc ſuadebat, vt illi cenſerentur ignorare qua-
litatem debitoris, cuius præſumptionis cauſa tenent DD.
incumbere filio † familias contrariam probationem, quod 11
ille fuerit dolo inductus ad contrahendum, vt tradit Cyriac.
dict. cap. 387. *num.* 27. & fuit ſententia gloſsæ *in l.* 1. *C. ad
Macedon. in verb. docere, & in l.* 3. *C. ſi minor ſe maior in
verb. teſtium*, & voluit Barr. *in d. l.* 1. *num.* 2. *in* 2. *lectura*,
Bald. *num.* 6. Alberic. *num.* 1. quod præcipuè dicendum erat
hoc caſu, tam propter qualitatem eorum creditorum, quàm
Hieronymi, cum omnes eſſent aduenæ, & accolæ aliorum
Ciuitatum, † ex quo eò magis reddebatur probabilis igno- 12
rantia creditorum, vtrum Hieronymus verè eſſet pater fa-
milias, ſicut aſſeruit in inſtrumento, & voluit Angel. *ſu-
per eadem l.* 1. *num.* 1. *C. ad Macedon.* & ibi Cin. *num.* 1.
Fulgoſ. *num.* 2. *in* 4. *limit.* Gomeſ. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 6.
num. 2. *in* 4. *limitatione*, ſed vrgebant eorum fauore omnia,
quæ obſtabant Hieronymo, vt illius aſſertio diceretur
emanaſſe cum dolo, & animo fraudandi creditores, ad
quem effectum conſiderari poterat alia qualitas, quæ in illo
concurrebat, quia cum haberet patrem defunctum, &
viueret Auus in cuius poteſtate erat, † facilè potuiſſent 13
credere contrahentes, quod ille ſolutus eſſet omni vinculo
patriæ poteſtatis, vt in ſimili tradunt DD. de filiofamilias
qui dixit ſe eſſe emancipatum, cùm verè non eſſet, vt tra-
dit Alciat. *reg.* 2. *præſumpt.* 2. *num.* 3. Secundò conſiderari
poterat iuramentum in quo ille ſe aſſeruit patrem familias,
† cum ex eo etiam oriri potuerit in venditoribus iuſta cauſa 14
credendi illius aſſertioni, vt notant DD. in eadem *l.* 1. *C. ad
Senat. Conſult. Macedon.* & tradit ibi Cin. *num.* 1. Caſtrenſ.
num. 2. *& in l.* 1. *num.* 1. *C. ſi minor, ſe maior.* Bald. *in l.* 3.
num. 6. *C. eodem tit.* Lambert. *eadem gloſ.* 8. *num.* 80. Gomeſ.
var. reſol. d. lib. 2. *cap.* 6. *num.* 2. *in* 4. *limitatione.*

Neque poterat dici contraria diſpoſitio Statuti, dum
volebat, quod iuramentum præſtitum à filiofamilias præ-
ſumi deberet metu extortum, & dolo, ac fraude credito-
ris, quo caſu dicebatur ſtatutum diſponere etiam ſuper ipſo
iuramento, vnde illud nihil † poterat operari, aut addere 15
inſtrumento pro confirmatione contractus, & tenuit Ro-
ta ſuper antecedenti cap. Statuti de contractibus minorum
in addita Romana de Cupis coram Cardinali Pamphilio,
& in Romana nullitatis obligationis coram Reuerendiſs.
Vrgellen.

Vrgellen. & in terminis donationis inter virum, & vxorem de qua in cap. 135. lib. 1. apud Verall. *deciſ.* 200. *lib.* 3. & coram Cæſare de Graſs. *deciſ.* 2. *de donationibus num.* 22. quod referendum erat ad confirmationem Apoſtolicam, quam habent eadem Statuta, cuius cauſa illa perinde cenſetur,
16 † ac ſi eſſent condita authoritate Summi Pontificis, vt fuit dictum in *Romana hæreditatis de Comitibus* 21. *Iunij* 1577. *coram Aldobrandino*, & *in Balneoregien. bonorum* 30. *Octobris* 1589. *coram Cardinali Pamphilio*. Etenim Statutum adimebat vires iuramento in caſibus ex quibus ex vi regulæ in eo traditæ contractus valere non debe-
17 ret, † non autem in caſibus quos volebat eſſe ab eadem regula exceptos, & ita cum in ijs caſibus, in quibus valere deberet ex diſpoſitione Statuti obligatio etiam ſine iuramento, non poterat iuramentum efficere, vt eſſet nulla obligatio filij familias ſi illa etiam ſine iuramento futura erat valida. Et ex his reſponderi poterat ad deciſ. Card. Pamphilio, & coram Reuerendiſs. Vrgellen. in quibus Rota tenuit nullum eſſe hoc caſu effectum iuramenti, quia eæ deciſiones factæ erant in terminis contractus celebrati à minoribus quorum reſpectu diſpoſitum fuit, vt contractus cum illis initi, neque cum iuramento valere poſſent. Contrarium verò diſpoſitum fuit in filijs familias, in certis caſibus conſideratis à Statuto, & generaliter in omnibus, in quibus non habet locum Macedonianum: pro quibus faciebat etiam diuerſitas rationis, quæ poterat adduci inter contractus factos à minoribus, & cele-
18 bratos à filijsfamilias, cum in illis præſumatur † ita facilè dolus, aut animus fraudandi ſicut in filijsfamilias, qui ſint maiores, vt conſiderauit Bart. *in l.* 1. §. *nunciatio num.* 33. *de nouis operis nunciatione*, Bald. *in l.* 1. §. *vltimo*, *ff. de eden.* & *in l. per hanc, num.* 17. *C. de temporibus*, & *reparat. appellat.*

Et ita &c. vtraque &c.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Vrbeuetana Saluiani.

Lunæ 28. *Ianuarij* 1639.

ARGVMENTVM.

Ægidiana conſtitutio in materijs poſſeſſorijs reduxit canones ad terminos iuris ciuilis, vbi tamen de validitate, & iuſtitia ſententiæ conſtat. Cenſus conſtitui debet ſuper fundo confinibus deſignato. Præſcriptio contra minores non currit, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio ſuſpenſiua de iure non datur in iudicijs poſſeſſorijs, quale eſt Saluianum.*
2 *Ægidiana Conſtitut. reduxit canones appellationem in quacumque materia permittentes ad terminos iuris ciuilis.*
3 *Ægidiana conſtitutio locum non habet, vbi conſtat de inualiditate, vel iniuſtitia ſententiarum, & num. ſeq.*
5 *Iudicium corruit ex mala conceptione libelli, ſeu monitorij.*
6 *Relato magis quam referenti ſtandum eſt, vbi aliter loquitur referens, quam relatum.*
7 *Frater in cauſa fratrum de iure cum habet legitimum mandatum à lege.*
8 *Mandatum procuræ præſumptum ſiue à lege, ſiue ex impenſis in cauſa factis, non ſufficit ſtante proteſtatione neminem audiri niſi docto, &c.*
9 *Mandatum procuræ præſumptum ſufficit ex ſuſtentatione litis cum impenſis, & num. ſeq. vbi amplia.*
10 *Proteſtatio facta neminem audiri niſi docto de legitimo mandato procuræ non afficit, ſi non fuit in quolibet actu repetita.*
11 *Iudicium in Curia agitari non poteſt contra tertium. Iudicium contra procuratorem inchoari non poteſt, num. 11.*
12 *Iudicium Saluiani requirit creditum cum hypotheca poſſeſſionem debitoris de tempore obligationis, & rei conuenti de tempore motæ litis.*
13 *Cenſus vigore Conſtit. ſan. mem. Pij V. requirit, quod imponatur ſuper corpore certis finibus deſignato.*
14 *Actio ceſſat ceſſante validitate contractus.*

15 *Hypotheca in Saluiano præſcribitur ſpatio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes.*
16 *Præſcriptio contra minores non currit durante minori ætate, & num. 17. & ſeq. vide tamen num. 19. 20. & 21.*
17 *Iura intacta ſeruari melius eſt, quam poſt vulneratam cauſam remedium quærere.*
20 *Minores reſtituuntur aduerſus præſcriptionem etiam quod fuerit cœpta tempore patris, & num. ſeq.*

DECISIO CV.

Actum fuit per DD. Fratres de Ceruaria in iudicio Saluiani pro fructibus Cenſus controuerſi contra tertios poſſeſſores bonorum Ioannis Franciſci, qui huiuſmodi cenſum ſuper proprijs bonis cum hypotheca omnium ſuorum bonorum conſtituit vſque de anno 1593. ad fauorem Iacobi de Ceruaria. Et exinde emanata ſententia ad fauorem dd. Fratrum in gradu appellationis, cauſa fuit commiſſa cum clauſula, *quatenus ſit locus Ægidianæ*, & cùm hodie ad præſcriptum Reſcripti ſuſcepta fuerit diſputatio, Reſponſum fuit, eſſe locum Ægidianæ.

Quoniam de iure ciuili in materijs † poſſeſſorijs, prout 1
eſt Saluianum, non datur ſuſpenſiua appellatio, *l. vnica, C. ſi de moment. poſſeſſ.* Bart. *in l.* 1. *num.* 4. *ff. de Saluiano interdicto*, Contard. *in ead. l. vnica limit.* 14. *num.* 9. & 10. Neguſan. *de pignor.* 1. *mem.* 8. *partis num.* 2. Pariſ. *conſ.* 108. *num.* 13. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 159. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* Et Canones non obſtant propter Ægidianam conſtitutionem, per quam ad terminos iuris ciuilis reducti ſunt, Benintend. *deciſ.* 17. *in fin.* Rot. *in ſupradict. deciſ.* 150. *num.* 2. & *ſeqq.*

Neque obſtat, eamdem conſtitutionem locum non
habere † vbicumque conſtat de inualiditate, & iniuſti- 2
tia ſententiarum, prout in verbis ſe declarat eadem conſtitutio, Put. *deciſ.* 4. *de Ægid.* Contard. *in l. vnica limit.* 9. *num.* 22. *C. ſi de moment. poſſeſſ.* Rot. *deciſ.* 391. *num.* 6. *p.* 2. *recent.*

Quoniam nullitates, aut iniuſtitia † non iuſtifican- 4
tur, vt inde effectus prædictæ conſtitutionis euitari poſſit ad ſubſtinendam deuolutionem ſuſpenſiuam ſententiæ.

Non enim obſtat, quod iudicium fuerit inchoatum Monitorium contra Camillum obligatum in cenſu, & tamen ille
non legatur in eo contractu nominatus, † itavt ex mala 5
conceptione monitorij iudicium corruat, Menoch. *de adip. remed.* 3. *num.* 158. *cum allegat.*

Quia vltra quod error in nomine veri cenſuarij fuit in monitorio correctus, nihilominus ſi adhuc non eſſet correctus, iudicium non corrueret propter virtutem relationis ad inſtrumentum cenſus ſub die, anno, & menſe, & nomine Notarij rogati, in quo nomen Ioannis Franciſci veri,
& certi cenſuarij exprimitur, † cui relato magis ſtandum, 6
quam referenti aliter loquenti, ita ad litteram reſpondit Dec. *conſ.* 63. *num.* 6. Caſtr. *conſ.* 17. *in fin. vol.* 2. Natt. *conſ.* 505. *num.* 18. *vol.* 3. Menoch. *conſ.* 1. *num.* 95. Surd. *conſ.* 313. *num.* 50. *vol.* 3.

Similiter neque obſtat defectus mandati comparentis pro fratribus de Ceruaria, ex quo Petrus Iacobus vnus ex tribus fratribus ſolus comparuit abſque mandato aliorum,
† qui à lege non habebat legitimum mandatum, per *l. primam C. quib. res iudic. non noceat.* Nec poterat vti quate- 7
nus habuiſſet attenta proteſtatione † exaduerſo facta, ne- 8
minem audiri, niſi docto de legitimo mandato, Gabr. *conſ.* 25. *num.* 23. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 330. *num.* 1. coram Papa Greg. XV. cum allegatis.

Quia de mandato indiuiduo doctum fuit quoad Lucam, & productum, & quoad alios indicatum per acta Plebani, & nihilominus præſumptum non deficit, quod colligitur ex
ſuſtentatione † litis cum magna impenſa nomine dictorum 9
Fratrum, & ſufficit Seraph. *deciſ.* 933. *num.* 2. & 330. vbi Add. *num.* 5. coram Papa Greg. XV. quæ reſponſio maxi-
mè procedit quando † vt in præſenti proteſtatio non fuit in 10
quolibet actu iterata, Mohed. *deciſ.* 2. *de iudic.* & 44. *n.* 8. coram eod. Papa Greg. XV.

Et eo minus ſubſtinetur poſtrema nullitas oppoſita, quod
iudicium incipi non potuerit in Curia † contra tertium 11
poſſeſſorem, nec contra Procuratorem D. Philippi per *l.* 3. *C. de procur.* Laderch. *conſ.* 15. *num.* 1. cum allegatis, quia ceſſant omnia ex comparitione D. Philippi in Curia cum legitimo Procuratore, conſentiendo in Iudicem, & illius iuriſdictionem.

Quo verò ad iniuſtitiam, & illa non iuſtificatur reſpectu agentium, quoniam requiſita in Saluiano probarunt, nem-
12 pè creditum † cum hypotheca, poſſeſſionem bonorum controuerſorum per Ioannem Franciſcum debitorem, & poſſeſſionem eorumdem rei conuenti de tempore litis motæ.

Non obſtat, quod cenſus ab initio non fuerit validè conſtitutus iuxta formam Bullæ ſanctiſs. mem. Pij V. ſcilicet
13 † non deſignatis confinibus, quæ neceſſaria ſunt ad validitatem cenſus, Roderiq. *de ann. redditib. lib.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 13. Aued. *de cenſ. cap.* 37. *num.* 6. Cenc. *eod. tit. part.* 1.
14 *cap.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 20. & ceſſante validitate, † ceſſat actio, quæ originatur à valida obligatione tanquam à matre, Surd. *conſ.* 24. *num.* 10.

Quia ex facto ſoluitur obiectum, perlecto toto tenore inſtrumenti cenſus, in quo legitur cenſus conſtitutus ſuper bonis Treuiani iuxta ſua confinia.

Demum non obſtat, quod ſententia lata fuerit contra tertium, titulo dotis bona poſſidentem per annos 36. quo-
15 rum & etiam † minori decurſu ſcilicet decem inter præſentes, & viginti inter abſentes hypotheca in Saluiano præſcribitur per *l.* 1. *&* 2. *C. ſi aduerſus credit.* Gabr. *de præſcript. concl.* 7. *num.* 8. Odd. *conſ.* 83. *num.* 39. Mantic. *deciſ.* 291. *num.* 3.

Quoniam ex temporum diſtinctione tollitur excitata difficultas, nam Iacobus ad cuius fauorem fuerat conſtitutus cenſus, deceſſit de anno 1614. relictis poſt ſe Luca nato de anno 1605. Petro Iacobo nato de anno 1607. & Franciſco nato de anno 1609. qui reſpectiuè ad maiorem ætatem, ſcilicet 25. annorum ſecundum diſpoſitionem Statutorum Vrbis Veteris peruenire non poterant quam de anno 1630. incipiendo à Luca, & 1632. pro
16 Petro Iacobo, & pro Franciſco 1634. Vnde † cùm tempus illorum minoris ætatis ſit demendum ad euitandam præſcriptionem dum non currit contra eos durante minori ætate, *l. fin. C. in quibus cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ.* ibi, *eas*
17 *ipſo iure non currere, melius eſt enim † eorum iura ſeruari, quam poſt cauſam vulneratam remedium quærere*, & ex illo textu in minoribus præſcriptionibus firmarunt hanc concluſionem Corn. *conſ.* 338. *num.* 8. *vol.* 1. Oſaſc. *deciſ.* 69. *num.* 14. *&* 179. *num.* 14. Surd. *deciſ.* 4. *num.* 2. *& deciſ.* 419. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* Odd. *de reſtit. in integr. quæſt.* 90. *art.* 1. *num.* 3. fruſtra contenditur, an verſemur inter præſentes, vel abſentes, ex quo tempus decennij non intercedit à die litis conteſtatæ, quæ contingit de anno 1636. & ſimiliter non eſt ingredienda diſputatio à quo tempore incipiat præſcriptio, vel à die, quo tertius cœpit poſſeſſionem bonorum, vel à die, quo principalis debitor fructuum
18 cenſus, ceſſauit ſoluere, dum † curſus temporis contra minorem ceſſat; Ac demum nihil releuat, quod decennium fuerit completum poſtquam dicti Fratres peruenerunt ad
19 maiorem ætatem, † quo caſu lite poſtmodum per biennium, vel triennium conteſtata iuuari non poſſint reſtitutione in integrum, Pariſ. *conſ.* 48. *nu.* 26. *vol.* 3. quia ſi tempora non currunt, opus non eſt minoribus remedio reſtitutionis in integrum.

Quod ſi replicetur, præſcriptionem fuiſſe cœptam contra Iacobum patrem horum Fratrum agentium, quo caſu
20 † ſemper currit contra minores, & eorum minori ætate durante, adhuc patet reſponſio ex negatiua facti probatione, ac impoſſibili, dum fructus huiuſmodi cenſus nedum fuerunt ſoluti vſque ad obitum Iacobi, ſed & per annos quatuor poſt illius obitum, nempè vſque ad annum 1618. per Camillum Io. Franciſci impoſitoris filium ex inſtrumento, quod datur Summ. Fratrum num. 5. Et in omnem caſum
21 minoribus eſſe † ſuccurrendum ex iuſta cauſa vti ſucceſſis in loco alterius, per reſtitutionem in integrum, ex *ead. leg. fin. C. in quib. cauſ. reſtit. integr. non eſt neceſſ.* Odd. *d. quæſt.* 90. *art.* 1. *num.* 3. Et omnes admittunt *in l. ſicut C. de præſcript.* 30. *annorum*.

Et ita &c.

☞ *Infra in hac eadem part.* 8. *habetur alia deciſio in eadem cauſa ſub die* 14. *Martij* 1640.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Valentina Decanatus, & Canonicatus.

Veneris 28. *Ianuarij* 1639.

ARGVMENTVM.

Canonicatus, & ſi ſit iurepatronatus cadit ſub reſeruatione Apoſtolica quando eſt Eccleſiaſticum, & ex quibus tale probetur.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio Apoſtolica motu proprio emanata habet executionem paratam.*
Eo fortius concurrente ſubrogatione gratioſa, eaque iuſtificata.
2 *Sententia iuſtitia reſultat ex deciſionibus Rotalibus.*
3 *Præſentatio ſpectat ad habentem iuſpatronatus.*
4 *Iuſpatronatus probatur exhibendo in actis inſtrumentum publicum fundationis.*
5 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum cadit ſub reſeruationibus Apoſtolicis.*
6 *Iuſpatronatus probatur eſſe Eccleſiaſticum quando eſt dotatum de bonis Eccleſiaſticis.*
Item quando eſt reſeruatum ad fauorem perſonarum Eccleſiaſticarum, num. 7.

DECISIO CXVI.

Sententiam Rotalem, qua pronunciatum extitit P. R. D. meum Roias fore immittendum in poſſeſſionem Decanatus, & Canonicatus, de quibus agitur cenſuerunt Domini eſſe confirmandam tamquam validam, & iuſtam. Validitas ex reuolutione actorum. Iuſtitia verò ex duabus deciſionibus in cauſa factis ſatis ſuperque conſtare viſa fuit, dum in illis firmatur d. D. meo Roias dandam eſſe immiſſionem vigore prouiſionis Apoſtolicæ motu proprio emanatæ, quæ ſui natura habet executionem paratam, † con- 1
currente exabundanti ſubrogatione gratioſa ad partes obtenta, & iuſtificata per reſeruationem ex capite ſubcollectoriæ Gaſparis Viues, per obitum eiuſdem in poſſeſſione dd. Decanatus, & Canonicatus, & per Clericatum Prouiſi Apoſtolici, cui propterea nullo modo immiſſio denegari poterat ex rationibus, & auctoritatibus adductis tam *in prima deciſione cauſa coram Illuſtriſs. D. meo Decano ſub die* 5. *Iunij* 1637. *quàm in ſecunda emanata ſub die* 29. *Nouemb. anni præteriti coram me*, * in quibus ad ſaturitatem fuit reſponſum omnibus contrarijs obiectis, quod autem ex deciſionibus oſtendatur iuſtitia † ſententiæ dixit 2
Rot. *in deciſ.* 350. *num.* 1. *part.* 1. *& deciſ.* 668. *num.* 1. *part.* 2. *& deciſ.* 395. *num.* 1. *in fin. part.* 4. *recent.* & ſæpiſſimè in alijs.

Nec obſtat, quod Canonicatus de quo agitur ſit de iurepatronatus Epiſcopi Valentini, cui proinde ſpectet illius † præſentatio; Quia vltra quod ad docendum de præ- 3
tenſo iurepatronatus non datur in ſummario D. Franciſci niſi ſimplex folium, quod nihil probat cum deberet in actis exhiberi inſtrumentum publicum † fundationis, vt dixit 4
Rot. *in deciſ.* 102. *num.* 5. *impreſſ. apud Viuian. poſt tract. de iurepatr.* In omnem euentum ceſſat penitus difficultas, quoniam & ſi de reali iurepatronatus conſtaret adhuc vti Eccleſiaſticum caderet ſub reſeruationibus † Apoſtolicis, *cap.* 5
dilectus, & ibi gloſſ. & DD. *de offic. legat.* Felin. *in tract. quando lit. Apoſt. noceant patr. limit.* 3. Æneas de Falc. *de reſeruat. effect.* 14. Caſſad. *deciſ.* 4. *num.* 1. *&* 2. *de iurepatr.* Rot. *deciſ.* 273. *num.* 1. *ad fin. part.* 3. *recent.* & coram Burat. *deciſ.* 103. *num.* 3.

Quodque in præſenti eſſet Eccleſiaſticum probatur tam ex eo, quod aſſeritur dotatum ab Epiſcopo de bonis † Ec- 6
cleſiaſticis, *cap. Apoſtolicos iuncta gloſ. in verb. conſtruxiſſe*, Archidiac. *num.* 3. Præpoſit. *num.* 2. 12. *quæſt.* 2. Abb. *conſ.* 57. *circa fin. lib.* 1. Rot. *d. deciſ.* 273. *num.* 1. quam ex eo quod dicitur reſeruatum ad fauorem † perſonarum Eccleſiaſti- 7
carum, *cap.* 1. §. *fin. & ibi omnes de iurepatr. in* 6. Gonz. *ſub reg.* 8. *gloſ.* 18. *num.* 5. Pariſ. *conſ.* 128. *n.* 19. *lib.* 4. Rot. *deciſ.* 740. *n.* 2. *part.* 2. *recent. & deciſ.* 83. apud Viuian. *poſt tract. de iurepatr. n.* 5. cum alijs alleg. *in* 1. *deciſ. cauſæ in* §. *demum in fin.*

in fin. Et ſic deciſum vnà tantum parte informante altera pluries citata.

Deciſio iſta, quæ & ſatis magiſtralis eſt emanata ſub die 27. Nouembris 1637. coram bon. mem. Coccino, eſt in præcedenti part. 7. recent. deciſ. 250. & infra ſub die 25. Febr. huius præſentis anni adeſt alia deciſio in hac cauſa.

R. P. D. PANZIROLO

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Hiſpaleñ. Sponſalium.

Veneris 11. Februarij 1639.

ARGVMENTVM.

Sponſalibus inter conſanguineos in gradu prohibito celebratis ſalua diſpenſatione Pontificis, ea ſequuta nouus requiritur conſenſus, itavt interim ſit locus pœnitentiæ.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia contracta cum conſanguineis in gradu prohibito ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit, diſpenſatione ſequuta nouum requirunt conſenſum, & per tot.*

2 *Papa vbi diſpenſat ſuper ſponſalibus inter conſanguineos contractis, non videtur habere ratum, quod illicitè inter ipſos conſanguineos geſtum fuerat, & num. 5.*
Sed ſolùm impertitur licentiam matrimonium contrahendi impedimento non obſtante, ibid. & num. 5.

3 *Ordinarius diſpenſans vigore licentiæ Papæ non efficit matrimonium valere vt prius, & ex tunc, ſed ex nunc, quia nouus requiritur conſenſus.*

4 *Matrimonium inter inhabiles celebratum, ceſſante inhabilitate non conualidatur ex antiquo conſenſu, ſed ex nouo.*

5 *Papa diſpenſans ſuper matrimonio inter conſanguineos, non approbat quod eſt nullum, ſed ſolum dat facultatem contrahendi.*

6 *Stipulatio de re ſacra, vel de re, quæ non eſt in commercio noſtro, ſaluo tamen Principis conſenſu nulla eſt etiam eo adueniente.*

7 *Actus ad hoc vt retrahi poſſit oportet, quod potuerit intercedere ab initio.*

8 *Obligatio aliqua naſci non poteſt ex facto à iure improbato.*

9 *Contractus fundari debet in aliqua re certa, ſtabili, & de ſui natura poſſibili.*

10 *Conditio pendens ab arbitrio ſolius Principis dicitur impoſſibilis.*

11 *Conditio impoſſibilis habetur pro non adiecta.*
Contractus ſub impoſſibili conditione celebratus non tenet, num. 11.

12 *Contractus ſponſalium debet à ſe reijcere omnem conditionem impoſſibilem, & ſolam liberam futuri matrimonij promiſſionem continere.*

13 *Alienatio bonorum Eccleſiæ, ſaluo Beneplacito, facta habet implicitum ſtatum validitatis Eccleſia non reclamante.*

14 *Contractus claudicat fauore Eccleſiæ.*

15 *Conſanguinei inter ipſos de iure ſunt interdicti matrimonium contrahere, ac propterea in eorum ſponſalibus, non præſens, ſed futurum tempus attenditur, ibidem.*

16 *Promiſſio de re illicita non obligat.*

17 *Iuramentum non poteſt confirmare contractum de ſui natura illicitum.*
Iuramentum ſequitur naturam actus cui adhæret, n. 17.

18 *Iuramentum ſi confirmaret contractum de ſui natura illicitum diceretur vinculum iniquitatis.*
Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis, n. 18.

19 *Promiſſio de non ducendo aliam vxorem ſine acceptatione non obligat.*

20 *Promiſſio de non ducendo aliam vxorem vt obliget, requiritur repromiſſio alterius partis, aliàs non valet.*

21 *Conſenſus nouus requiſitus diſpenſatione ſequuta ſuper ſponſalibus inter conſanguineos initis, debet eſſe cum ſcientia diſpenſationis.*

22 *Conſenſus nouus in ſponſalibus inter conſanguineos celebratis præſtari debet in exequutionem diſpenſationis.*
Sponſalibus inter conſanguineos celebratis ſalua Pontificis diſpenſatione interim eſt locus pœnitentiæ, nu. 22. & ſup. num. 1. ac per tot.

DECISIO CVII.

CEnſuerunt DD. ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, cùm de illius validitate conſtet ex reuolutione actorum; & de Iuſtitia appareat ex latè deductis ſub die 6. Martij 1637.* coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano; licet enim D. Franciſcus Antonius contraxerit ſponſalia cum D. Barbara eius conſanguinea in ſecundo gradu, & ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit; Attamen etiam quod poſtea ſuperuenerit diſpenſatio, viſum eſt, quod D. Barbara non valeat ipſum compellere ad contrahendum
matrimonium per verba de præſenti † in facie Eccleſiæ, ni- 1
ſi ad id nouus per eum præſtetur aſſenſus, vt tenent communiter DD. *in cap. ſuper eo,* & præcipuè Abb. *n.* 8. Anchar. *num.* 8. *de condit. appoſ.* Felin. *in cap. ſignificantibus in fin. de offic. deleg.* Silueſtr. *in ſum. verbo Matrimonium* 3. *quæſt.* 9. Tell. Fernand. *in l.* 22. *Tauri num.* 8. Loacin. *in tract. de matrim. reg.* Angel. *dub.* 12. *in princip.* Aret. *conſ.* 142. *ſub num.* 30. Surd. *conſ.* 464. *ſub num.* 44. *verſ.* 8. *comprobatur*, Guttierez. *Can. quæſt. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 17. *& ſeqq.* vbi reprobat contrariam opinionem, & reſpondet in contrarium adductis, & hanc eſſe communem Theologorum teſtatur Soto *in* 4. *Sentent. diſtinct.* 29. *quæſt.* 2. *art.* 1. Ricc. *in praxi deciſ.* 248. *num.* 3. *verſ. & hanc*, & Rota ſemper hanc ſententiam ſequuta eſt, vt in *deciſ.* 605. *num.* 25. *part.* 1. *diuerſ.* Seraph. *deciſ.* 838. *num.* 12. *& deciſ.* 1156. *num.* 4. Mant. *deciſ.* 201. *num.* 4. Burat. *deciſ.* 203. *num.* 7. Reuerendiſſ. D. meo Decano *inter eius impreſſas deciſ.* 374. *num.* 6. *&* 7.

Hanc autem opinionem DD. vti veriorem ea præcipuè moti ratione, amplexi ſunt, quia Papa, dum in hoc diſpen-
ſat, non videtur habere ratum, quod † prius illicitè inter 2
conſanguineos geſtum fuerat, ſed ſolummodo impartiri licentiam contrahendi matrimonium, non obſtante impedimento ſibi narrato, ergo clarè apparet, quod dum Ordinarius diſpenſat vigore licentiæ Papæ, Matrimonium non
† poteſt dici valere vt prius, & ex tunc, ſed ex nunc, itaut 3
ſi coniuges nolint conſentire, vel de nouo contrahere, liberi remaneant, Cardinalis *in cap. ſuper eo in fin. de condit. appoſ.* Aret. *dict. conſil.* 142. *ſub num.* 4. vbi dicit, quod
in materia matrimoniali hoc receptum eſt, † quod ſi in- 4
ter inhabiles, & impeditos contrahatur matrimonium, ceſſante inhabilitate, & impedimento non conualidatur ex antiquo conſenſu, ſed ex nouo, Surd. *d. conſ.* 364. *n.* 45. *& verſ. quibus ego*, vbi reprobat opinionem Butrij, qui tenet contrarium, Guttierez. *Canon. quæſt. d. lib.* 1. *cap.* 22. *ſub num.* 16. *verſ.* 4. *quia*, Seraph. *d. deciſ.* 1156. *num.* 5. vbi
quod Papa non cenſetur approbare, † quod eſt nullum, 5
ſed ſolum dare facultatem contrahendi, & ſub num. 5. dicit Couarruuiam contrariam opinionem tenentem fateri hanc eſſe veriorem, Add. ad Greg. *deciſ.* 410. *ſub num.* 8. Mant. *d. deciſ.* 201. *ſub num.* 4. Burat. *d. deciſ.* 203. *num.* 8. *verſ. Papa enim.*

Præterea pro confirmatione prædictorum ponderabatur etiam Textus *in l. inter ſtipulantem §. Sacra de verb. oblig.*
vbi deciditur, quod ſi fiat ſtipulatio de re ſacra, † vel de 6
re, quæ non eſt in commercio, niſi de conſenſu Principis, ſtipulatio nulla eſt, & adueniente Principis conſenſu non conualeſcit obligatio, quem textum ad hoc propoſitum ponderat Abb. *in d. cap. ſuper eo, ſub num.* 8. *de condit. appoſ. & ſub num. eodem verſ. ſed ego*, addit, quod ad hoc, vt
actus retrahatur, † oportet quod potuerit intercedere ab 7
initio per textum *in l. ſi is qui pro emptore ff. de vſucap.* ſed Matrimonium non poterat eſſe à principio obſtante impedimento, ergo non poteſt retrahi, quod etiam confirmat alia ratione, & quidem ſolidiori, quia nimirum ex facto
à iure improbato † non poteſt naſci aliqua obligatio, *l. cum* 8
lex, ff. de fideiuſſ. ſed in huiuſmodi contractu conditionali ſola ſpes eſt in obligatione, & vigore ſolius ſpei, quæ de præſenti non recipit obligationem, contractus non poteſt
valere, aut retrotrahi, quia contractus debet fundari † in 9
aliqua re certa, & ſtabili, & ſui natura dumtaxat poſſibili *d. §. Sacram verſ. item eum locum cum ex Sacro.*

Addebatur vlterius, quod iſta conditio, ſi Papa diſpenſa-
uerit tanquam pendens ab arbitrio ſolius Principis † dicitur 10
impoſſibilis, vt probatur ex textu *in l. apud Iulianum §. fin. ff. de leg. primo*, attenta præſertim diſpoſitione Sacri Conc.

Trid. *ſeſſ.24.cap.5. de reform. matrim.* Cùm autem condi-
11 tio impoſſibilis habeatur pro non adiecta † idcircò contra-
ctus ſub illa celebratus non tenet, pulchrè Aret. *d. conſ.*142.
*ſub num.*3. & quidem ſumma ratione, quia cum ſponſalia
deriuentur à verbo ſpondeo, quod ſignificat ſpontè pro-
mitto, contractus ſponſalium debet omninò à ſe reijcere
12 omnem conditionem impoſſibilem, & ſolam liberam pro-
miſſionem matrimonij futuri continere, ad text. *in l. 2. &
3. ff. de ſponſal. l. ſponſio ff. de verb. ſignif.* Soto *in 4. ſenten-
tiarum dict. diſt.* 27. *quaſt.*2. *art.*1. *in princ.* Sanchez *de ma-
trim. lib.*1. *tit. de ſponſalib. diſput.*1.

Non obſtare viſum fuit, quod dicendum ſit idem de
conſenſu præſtito in ſponſalibus, ſi Papa diſpenſauerit, ac
de Beneplacito Apoſtolico in alienatione bonorum Eccle-
ſiæ, ita vt ſicut alienatio tenet ſequuto Beneplacito, ita &
promiſſio facta in ſponſalibus ſequuta diſpenſatione Papæ;
fuit enim reſponſum maximam eſſe differentiam inter præ-
dicta, nam bona Eccleſiaſtica verè pertinet ad ipſam Eccle-
13 ſiam, cuius rei alienatio † habet implicitum ſtatum validi-
tatis, ſaltem ipſa Eccleſia non reclamante, Mateſcot. *var.
14 reſol. lib.* 1. *cap.* 14. *num.*8. fauore Eccleſiæ † contractus
claudicat Mantic. *deciſ.* 201. & ſic non eſt mirum, ſi poſt
obtentum beneplacitum abſque alio contrahentium con-
ſenſu alienatio teneat, ſed hoc non militat in ſponſalibus
inter conſanguineos in gradu prohibito, quia iſti de iure
15 interdicti ſunt contrahere, † & ideò non tempus futurum,
ſed præſens eſt attendendum, ita Gregor. *d. deciſ.* 410. *ſub
num.*4. vbi latè Add. *ſub num.* 8. Mant. *d. deciſ.* 201. *num.* 3.
& hoc videtur annuere Buratt. *deciſ.*203. *num.*6. *verſ. & ſu-
pradicta opinio Reuerendiſs. Decano deciſ.*374. *num.*7.

Non obſtat, quod materia ſponſalium longè differat à
matrimonio, in quo, non autem in ſponſalibus, requiritur
nouus conſenſus, quia quid ſit, ſi ſponſalia fuiſſent con-
tracta inter perſonas, in quibus nullum adeſſet ab initio
impedimentum, certum eſt, quod quando adeſt coniun-
ctio in gradu prohibito, nouus requiritur conſenſus, etiam
poſt obtentam diſpenſationem, quia promiſſio de re illicita
16 † non obligat, Seraph. *d. deciſ.*838. *ſub n.*13. *& deciſ.*1156.
*poſt princ. & num.*3. Greg. *d. deciſ.*410. *num.* 1. Buratt. *deciſ.*
203. *num.*8. & ex alijs ſupra relatis.

Nec releuat, quod in ſponſalibus adſit promiſſio iurata
de non ducendo aliam in vxorem, quia cùm ſponſalia eſ-
ſent de ſui natura prohibita iuramentum non poteſt illa
17 confirmare, cum ſequatur † naturam actus cui adhæret
cap. quemadmodum 21. *de iur. iur. l. fin. C. de non num. pec.*
Sanchez *de matrim. lib.*1. *diſput.* 32. *num.* 1. *cum ſeqq.* Gut-
tierez *de iuram. confirmatorio part.*1. *cap.*40. *num.*4. Suarez
*de relig. tom.*2. *tract.* 5. *de iuram. cap.* 15. *num.* 3. *lib.* 2. Sot.
*in 4. diſp.*29. *quaſt.*2. *art.*1. Viced. *de ſum. matrim. nu.* 258.
Ledeſm. *de matrim. quaſt.*47. *art.*5. *dub.*2. *concl.*2. alias enim
18 iuramentum † diceretur vinculum iniquitatis, contra text.
in cap. quanto 18. *de iur. iur. cap. neceſſe* 14. *cap. inter cætera*
22. *quaſt.*4. *l. non dubium C. de legibus, l. ſi quis pro eo ff. de fi-
deiuſſor.*

Nec dicatur, quod poſt obtentam diſpenſationem inter-
uenit nouus conſenſus Franciſci, dum dixit Iudici, quod
nolebat vllo modo cum alia matrimonium contrahere,
quia vltra quod eſt quæſtio inter DD. an d. Promiſſio obli-
19 get ſine acceptatione, vt poſt alios negatiuam ſententiam
tenet Vaſquez *diſp.* 22. *num.* 39. Hurtad. *de matrim. diffi-
cult.*3. *num.*8. & ideò, cùm ſit facta ab vno tantum abſque
20 alterius coniugis repromiſſione, † non eſt ſufficiens ad
obligandum, Vaſquez *de matrim. diſput.* 4. *num.* 29. Vera-
crux *in appendice ad ſpeculum coniugum dub.* 9. Baſil. Pont.
de matrim. lib. 12. *cap.*4. qui conſiderat optimas rationes,
& reſpondet contrarijs, & quod nouus conſenſus intelligi-
21 tur † cum ſcientia diſpenſationis, Mier. *part.* 2. *quaſt.* 2.
num. 22. ibi, *adueniente diſpenſatione ſit neceſſarius no-
uus conſenſus cum ſcientia diſpenſationis*, quod repetit *in
4. part. quaſt.* 2. *num.* 107. Suarez *de legib. lib.* 8. *cap.* 25.
*num.*26.

Reſpondetur, quod nouus conſenſus præſtandus eſt in
exequutione diſpenſationis facienda ab ipſo exequutore
non accedente, etiam quod fuerit obtenta diſpenſatio, cùm
interim ſit locus pœnitentiæ, vt poſt alios ſupra allegatos
tenuit Guttierez. *Canon. quaſt. d. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 19. &
facit Gonzal. *ad reg.* 8. *gloſ.*12. *ſub num.* 83. *cum ſeqq.* Mant.
*deciſ.*201. *ſub num.*3. *&* 4. Burat. *deciſ.*203. *num.*7.

Reliqua verò, quæ contra hanc opinionem latè deducta
fuerunt ab informantibus pro D. Barbara, viſa fuerunt non
egere alia reſponſione, cùm fuerint plenè ſublata in deciſ.
Reuerendiſſimi D. mei Decani.

Et ita vtraque parte informante deciſum fuit.

*Deciſio iſta ſub die 6. Martij 1637. in hac eadem cauſa ema-
nata coram bonæ mem. Coccino Decano habetur ſupra p. 5.
recent. tom. 2. deciſ. 603.*

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Illerdeñ. Decimarum.

Veneris 18. Februarij 1639.

ARGVMENTVM.

Partes Actoris, & Rei in ſe ſumere dicitur, qui re-
ſpondendo petitioni partis aduerſæ inſtetit, &
ad ſui fauorem promulgari ſententiam. Litis
conteſtatio ex proſecutione iudicij facta dicitur,
& quando.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes de præſcriptione decimandi deponentes quomodo
deponere debeant.*
2 *Reſpondens petitioni, ſeu libello aduerſarij ſi inſuper ad
ſui fauorem pronunciari petit vtramque partem, &
Rei, & Rectoris propoſuiſſe dicitur.*
3 *Litis introductio facta dicitur per proſequutionem iudicij
cum citatione partis.*
4 *Exemptio præſupponit ius in vniuerſum ad alium ſpe-
ctare.*
5 *Verba vniuerſalia prolata ab homine nullam declara-
tionem, aut reſtrictionem patiuntur.*
6 *Generalitas verborum ab aliquo prolatorum recipit de-
clarationem à ſententia ſuper illis poſtea ſequuta.
Intellige vt num. ſeq.*
7 *Libellus, ſeu petitio poteſt quidem declarare ſententiam,
non è contra.*
9 *Litis conteſtatio non datur ſine animo, & verbo.*
10 *Contumacia Rei impedire non poteſt conteſtationem li-
tis, ſtante voluntate Actoris.*

DECISIO CVIII.

DEciſio emanata 23. Iunij 1631. * quæ reuidetur, ſub-
ſtinet probationem Carlani de Albelda pro plena,
& concludenti quoad immemorabilem cum fama priuile-
gij Apoſtolici percipiendi decimas eiuſdem Territorij ad
excluſionem Prioris, & Canonicorum illius Collegiatæ,
eo quia Teſtes probant † cum omnibus requiſitis præſcri- 1
ptionem ſecundum terminos gloſ. *cap.* 1. *de præſcript. in 6.*
& ſignanter quia ætatem habent, attenta lite mota de anno
1616. ſuper vniuerſali decimatione, ſuper qua vti exami-
nati de anno 1622. potuerunt deponere de obſeruantia per
40. annos, & quod nihil in contrarium pro toto illo tempo-
re, nec viderint, nec audiuerint. Hodie cauſa ſuper eiſdem
repropoſita, viſum fuit ab eadem vltima deciſione eſſe re-
cedendum, quia lis mota fuit ſuper vniuerſali iure deciman-
di de anno 1593. ſeu 1594. qua attenta deficit principa-
le requiſitum in teſtibus ratione eorum ætatis, qui ante
litem motam de obſeruantia 40. annorum deponere non
poterant, & probatione deficiente, decimæ ad Carlanum
pertinere non poſſunt, vti laicum incapacem iuris de-
cimandi.

Inſpectis igitur, & accuratè examinatis petitione Prio-
ris, & Canonicorum, & reſponſione Carlani apparet,
quod de anno 1593. 3. Iulij Procurator Prioris, & Canoni-
corum Eccleſiæ Parochialis S. Vincentij Villæ de Albelda
comparuit coram Epiſcopo Illerdenſi, narrando, quod
Prior, & Canonici habent, & percipiunt decimas illa-
rum Domorum, & illarum Terrarum d. loci, & termini
de Albelda, quæ habent franchitatem, & ne dd. Prioris, &
Canonicorum negligentia, aut incolarum malitia, vel tem-
poris diuturnitate ius Eccleſiæ de Albelda pereat, petijt,
& ſupplicauit mandari omnibus, & ſingulis incolis, & ha-
bitatoribus d. loci de Albelda, Terras, & Domos franchi-
tatem habentes, vt capibreuient, denuncient, & con-
fiteantur ſe tales Terras habere, eaſque deſignent per ſuas
confrontationes, & terminos cui petitioni Franciſcus
Gilabert

Digitized by Google

Gilabert Carlanus intimatus, reſpondit ſub die 2. Maij 1594. ſe eſſe in poſſeſſione, vel quaſi percipiendi decimas fructuum, qui colliguntur in termino de Albelda, & eo nomine eſſe generalem Decimatorem in omnimodam excluſionem, & prætenſionem Prioris, & Canonicorum; Conquerendo propterea de Priore, & Canonicis, quod audeant illum moleſtare, & in ius vocare ſingulares, & vniuerſitates loci de Albelda, cum quibus d. Gilabertus, & alijs agros colentibus in d. Territorio habet, & percipit decimas ad effectum capibreuiandi Terras à quibus debentur, vt aſſeruit, decimæ dd. Priori, & Canonicis, quæ nullatenus debentur, nec aliquod ius eis competit, & propterea petit ſe ad fidem faciendam de iactatis per d. Communitatem Clericorum, & vt cognoſcatur de exceptionibus eidem competentibus, & declarari d. Communitati in præmiſſis ius non competere, & cogi ceſſare à quibuſcumque prætenſionibus, & moleſtijs, & pronunciari liberè, pertinere, & ſpectare d. ius percipiendi decimas ad d. Gilabertum, & ſuper præmiſſis, & alijs deducendis ius, & iuſtitiam miniſtrari.

Ex hac autem facti narratina quamuis ex parte Capituli, & illius petitione firmari non poſſit, quod lis fuerit conteſtata ſuper iure vniuerſali decimandi, dum ſemper diuiſione decimarum exemptarum, & coactione incolarum ad capibreuiandum, & denunciandum fuerit iudicium inſtitutum coram Ordinario, intimato Carlano. Nihilominus quia idem Carlanus ne dum ſe oppoſuit petitioni Capituli excipiendo, & negando Capitulum ius habere cogendi incolas ad denunciandum Terras, & Domos exemptas à iure decimandi per Carlanum, ſed vlterius proceſſit, narrando ſe eſſe generalem Decimatorem in omnimodam excluſionem Capituli, nullumque ius decimandi eidem competere petendoque tale ius canonizari, ſcilicet, pronunciari liberè ſpectare, & pertinere d. ius percipiendi decimas ad d. Carlanum. Inde ſequitur, & partes Rei reſpondendo petitioni Capituli aſſumpſiſſe, & partes Actoris
2 contra Capitulum in eodem iudicio propoſuiſſe, & vtramque partem exercere potuiſſe, per *l. Is, à quo fundus*, vbi Bart. *in princ. ff. de rei vendic. l.* 3. §. *hoc interdictum*, *ff. vti poſſid. l. actionis verb.* §. *mixtè ff. de act. & oblig.* Franc. *in cap.* 2. *num.* 2. *de litis conteſt. in* 6. Et cum iudicium proſecu-
3 tum † fuerit vſque ad ſententiam diffinitiuam, Capitulumque ſæpius valide fuerit citatum euitari non poteſt litis introductio, *Clem.* 2. *vt lit. pend.* Guidop. *deciſ.* 337. *num.* 6. Butr. *cap.* 1. *eod. tit. vlt. lit. pend.*

Non obſtat, quod neque petitio Capituli in verbis ius vniuerſali decimandi comprehendat, neque reſponſio Carlani per modum actionis proponat tale ius vniuerſale decimandi ad ſe ſpectare abſolute, & priuatiuè quoad Capitulum, ſed inhærendo ſententiæ arbitramentali per eundem Capitulum productæ, & pro fundamento ſuæ petitionis allegatæ. Reſpondit, ſe certis titulis eſſe in poſſeſſione, vel quaſi percipiendi decimas in Territorio de Albelda, & eo nomine generalem, eſſe Decimatorem, & eum non repugnet compatibilitate, ſententiæ arbitramentali, tribuendo omnes decimas Carlano præter exemptas, & capibreuiatas ad fauorem Capituli, dicebatur potuiſſe ſibi vſurpare nomen vniuerſalis Decimatoris reſpectiuè ad Capitulum, quod erat particularis quoad exemptas dum exem-
4 ptio † præſupponit ius vniuerſum eſſe penes alterum *cap. cum perſona de Priuileg. in* 6. Caputaq. *deciſ.* 306. *p.* 1. Rot. *deciſ.* 491. *part.* 1. *recent.*

Quoniam fuit reſponſum Carlanum, neque expreſſè adhæſiuiſſe ſententiæ arbitramentali, neque tacitè, quia non ſolum aſſeruit, ſe eo nomine eſſe vniuerſalem Decimatorem, ſed addit, in omnimodam excluſionem prætenſionum Prioris, & Capituli, & paulò infra, ibi, *quæ nullatenus ei debentur*, & in fine, ibi, *pronunciari liberè pertinere, & ſpectare d. Ius percipiendi decimas ad d. Carlanum*, quæ verba vniuerſalia tanquam ab hominem prolata, nullam
5 † patiuntur declarationem, aut reſtrictionem ad compatibilem diuiſionem inter exemptos, & non exemptos indicandam, Alex. *in l. ſi Patroni num.* 15. *ff. ad Trebell.* Bald. *in cap. Imperialem in princip. de prohibit. feud. alienat.* per Feder. Oſalc. *deciſ.* 26. *num.* 2. Cranet. *conſ.* 256. *nu.* 7. Becc. *conſ.* 28. *num.* 10. Surd. *conſ.* 551. *num.* 8.

Nec replicatio tollit obiectum ex eo, quod ſententia ſuper petitis, & reſponſis lata de anno 1616. reſpexerit, & ipſam ad vniuerſum ius decimandi Carlani,
6 & ad particulare quoad exemptos quaſi ab eadem ſit declaranda generalitas reſponſionis Carlani, Caſſad. *deciſ.* 3. *num.* 2. *de Iud.* Seraph. *deciſ.* 290. *num.* 4. & 212. *num.* 6. *p.* 1. *recent.*

Quia declaratio ſumitur quidem à petitione, & libello † non è contra à ſententia ad libellum, & in hunc ſenſum 7
loquuntur iura ſupra allegata, quæ tamen ſiue ab vno, ſiue ab altero interpretentur, † tanquam nimis clara violari 8
non debent, nec poſſunt, vt ſupra fuit firmatum.

Demum non obſtat, quod non detur litis, conteſtatio ſine † animo, & verbo *cap. vnico de litis conteſt.* Specul. 9
eod. tit. num. 16. Rot. *in Nou. deciſ.* 2. *eod. pariter titulo.* Animus autem Capituli deficiat, quia nec negauit, nec impugnauit petitionem Carlani, aut illam confeſſum eſt, & quamuis ſæpius inſtitum fuerit, & ſignanter ſub die 13. Iulij 1594. in contumaciam Capituli, litem non conteſtantis contra eundem relaxari litteras excommunicatorias, & affigi, nihilominus reſponderit, non teneri quia procedit ſummariè, & ad vlteriora procedi debere.

Quia ex ſola contumacia Capituli impediri non poteſt litis conteſtatio, ſed ex voluntate Actoris, † quia animus il- 10
lius concurrit, & verba ſunt apta ad litem conteſtandam, vt dicit idem Specul. *loc. cit.* quæ duo requiſita cum concurrant per ſupradicta de lite tunc conteſtata videbatur non poſſe dubitari.

Et ita &c.

In hac cauſa plures emanarunt deciſiones, quas omnes congeſſi ſupra part. 5. *recent. tom.* 2. *deciſ.* 512.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſtea S.R.E. Cardinali.

Viterbien. Cenſus.

Veneris 18. *Februarij* 1639.

A R G V M E N T V M.

Materia obligationis per epiſtolam inductæ in hac deciſione declaratur. Succedens in obligationem alterius in omnibus ſuccedere dicitur, itaut formam à primo debitore promiſſam mutare valeat.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſtola in qua aliquis ſe conſtituit debitorem in eo de quo alius tenebatur probat obligationem illius tertij in ea epiſtola narratam.*
2 *Ampliа concluſionem fortius procedere, ſi non agitur de præiudicio tertij, ſed tantum contra heredem ipſius ſcribentis.*
3 *Scribens epiſtolam, & in ea ſuſcipiens in ſe obligationem ab alio factam poteſt illius vigore conueniri.*
4 *Conſtituens ſe debitorem de eo quod vel tertius, vel ipſe nudo pacto antea tenebatur ex edicto Prætoris conuenitur.*
5 *Cenſus de ſui natura nunquam à creditore poteſt repeti.*
6 *Debitor cenſus nunquam dicitur debitor ſortis, niſi cum declarauerit velle cenſum redimere.*
7 *Succedens in obligationem alterius dicitur ſuccedere etiam reſpectu temporis intra quod primus obligatus, ſuam obligationem adimplere tenebatur.*
8 *Promiſſio alicui facta, ſi aliquod negotium feliciter ſuccederet promittenti non dicitur pura, ſed conditionalis.*
9 *Succedens in obligationem alterius non poteſt mutare obligationem antecedentem a primo debitore factam.*
10 *Scriptura priuata in Archiuio non exhibita ad formam Conſtit. Pontificum non probant.*
Epiſtola ſeu littera non ſubiacent conſtitutionibus Pontificum, vt exhiberi debeant in Archiuio, num. 10.
11 *Legis natura eſt dare formam præteritis, non autem futuris negocijs.*

D E C I S I O CIX.

CONfirmarunt DD. deciſ. factam in hac cauſa ſub die 7. Iunij * anni præteriti in qua dictum fuit exequendas eſſe ſententias, quæ condemnabant Angelum filium, & hæredem Iulij ad redimendum cenſum, quem Ioſeph, & Paulus eius frater impoſuerunt ſuper proprijs bonis. Et enim probabatur iuſtitia ſententiarum, quarum exequutio petita fuit ex epiſtola ſcripta à Iulio, & ab eodem miſſa Ioſepho; in qua ille ei promiſit, quod nullum paſſurus erat

Digitized by Google

damnum occaſione huius cenſus cùm ipſe in ſe ſuſcepiſſet
omnia illius onera tam reſpectu ſolutionis fructuum ,
quàm redemptionis ſortis eodem modo, quo eandem obli-
gationem antea in ſe ſuſceperat Fabius eius ſocer. Hæc
enim epiſtola non ſolum poterat probare obligationem
1 quam fecerat Iulius quatenus continebat factum † cuius
occaſione in ea obligatione ſucceſſit, *vt notat. in l. publ. §. vlt. ff. depoſiti, & in l. Titius Seio ff. de conſtit. pecunia*, vbi
Bart. *num.* 1. Bald. *num.* 2. Iaſon. *in l. ſciendum num.* 4. *in fine ff. de verb. oblig.* præſertim cùm ea probatio non deberet
2 nocere tertio, ſed † Angelo qui erat illius hæres, vt con-
ſiderauit Iaſon. *in d. l. ſciendum eodem num.* 4. *& in l. admonend. num.* 139. *ff. de iure iurando* , Abb. *in cap.* 2. *num.* 8. *de fide inſtrum.* & ibi etiam Decius *num.* 3. Feliu. *num.* 17.
ſed poterat eadem Epiſtola parere effectum veræ obli-
gationis propter declarationem , quæ in illa etiam con-
tinebatur, quòd Iulius volebat ſuam eſſe debere in poſte-
3 rum eam obligationem , & quod idem curaturus † erat ,
vt Ioſeph cui eam epiſtolam ſcribebat nullum damnum paſ-
ſurus eſſet occaſione huius cenſus , quia ea verba diceban-
tur continere veram obligationem , cuius occaſione pote-
rat Iulius conueniri , vt ſubiret omnia onera eiuſdem cen-
ſus, *vt notatur in d. l. Titius Seio , & in l. vlt. ff. eod. tit. de conſtit. pecunia* , vbi Bart. *num.* 1. Bald. *num.* 2. *& in rubr. C. eod. tit. num.* 15. Caſtrenſ. *conſ.* 398. *num.* 1. *lib.* 1. quæ actio
procedit ex edicto prætoris, & datur contra eum qui ſe
4 conſtituit ſoluturum aliquid, † quod vel ipſe antea debe-
bat, ex nudo pacto, vel alius erat ex quacunque cauſa obli-
gatus, vt notant DD. *in l.* 1. *ff. eodem tit.* & ibi Caſtrenſ. *n.* 3.
& in §. de conſtituta inſtit. de act. Franch. *deciſ.* 343. *n.* 2.

Neque hæc obligatio Iulij ideò poterat dici minus efficax
eo quia non contineret aliquod tempus intra quod idem
cenſus redimi deberet. Vnde dicebatur illius redemptionem
relictam fuiſſe arbitrio debitoris, qui propterea cogi non po-
tuiſſet à creditore ad eam redemptionem faciendam , quod
erat conforme naturæ huius contractus cenſus, qui debet
5 † ita conſtitui , vt nunquam illius pretium repeti poſſit , vt
ſuper eodem contractu tradit Buccac. *in tract. de cenſibus p.* 2. *n.* 3. Felicianus *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 18. Rota *in Meleuicen. cenſus* 16. *Martij* 1615. *coram Reuerendiſs. D.*
6 *meo Decano*, adeo vt venditor nunquam dicatur illius † de-
bitor niſi poſtquam declarauerit, quod volebat idem pre-
tium reſtituere emptori, & cenſum redimere, vt Rota con-
ſiderauit *in vna Meliten. bonorum* 16. *Febr.* 1604. *coram Iuſto , & in Romana cenſus* 13. *Maij* 1630. *coram R. P. D. meo Merlino* , & tradunt *Modern. Peruſ. in tract. de cenſib. p.* 3. *cap.* 1. *q.* 3. *art.* 4. *num.* 4. Etenim hæc difficultas tollebatur ex
verbis ipſius Epiſtolæ , quia Iulius in illa confeſſus fuerat ſe
conueniſſe cum Fabio , cuius erat debitum eiuſdem cenſus
propter obligationem quam ille fecerat fauore Ioſephi pri-
mi debitoris , & in ſe ſuſcepiſſe onus, tam ſoluendi fructus,
quàm redimendi illius ſortem, & ita licet in hac obligatione
non contineretur aliquod tempus intra quod debuiſſet fieri
ea redemptio tamen illa intelligenda erat ſecundum obli-
gationem Fabij , qui voluit ad eam cogi poſſe intra annum,
7 quia idem tempus cenſeri debebat † in eſſe etiam eius obli-
gationi dum ipſe ſuccedere voluit in locum Fabij , argum.
text. *in l. ſi quis eum §. qui iniuriarum ff. ſi quis cautionibus* ,
& probat in his terminis text. *in l. delegare* 11. *ff. de nouationibus, & in l. vlt. C. eod. tit.*

Neque poterat contrarium deſumi ex poſterioribus ver-
bis eiuſdem epiſtolæ, dum Iulius in ea ſcripſit ſe quam pri-
mum venturum ad Ciuitatem Viterbij, & redempturum
hunc cenſum ſi feliciter ſibi ceſſiſſet, quædam negotiatio;
Vnde inferebatur eiuſdem cenſus extinctionem nunquam
8 promiſſam fuiſſe purè, † cùm pendere deberet à futura con-
ditione, & felici exitus eius negotiationis, argum. text. *in l. inter ſtipulantem §. ſacram , ff. de verbor. obligation.* &
notant ibi DD. *& in l. cum certus ff. de tritico vino , vel oleo legato*, & probat text. *in l. interdum* 73. *ff. eodem tit. de verb. obligat.* Hæc enim verba non poterant dici contraria ſupe-
riori promiſſioni quia Iulius tempore quo ſcripſit eam epi-
ſtolam erat impeditus morbo quo minus veniret ad Ciuita-
tem Viterbij , & ideò promiſit , quod illuc venturus erat, &
ſoluturus fructus debitos ſtatim atque fuiſſet ab eo morbo
liberatus , dum verò poſtea ſubdit , quod etiam redemptu-
rus erat ſortem cenſus ſi felicem exitum habuiſſet aliud ne-
gotium , quod tunc præ manibus habebat hæc rectè oſten-
dere poſſent propenſionem , & voluntatē Iulij extinguendi
cenſum non tamen ſignificabat , quod antea id promiſſum
non fuerat , aut relictum eius voluntati. Et pro declaratio-
ne contrariæ voluntatis contrahentium nimirum Pauli , &
Ioſephi priorum debitorum , & Fabij eorum ſucceſſoris cui
deinde ſucceſſerat Iulius concurrit maxima veriſimilitudo,
quia Paulus, & Ioſeph , qui primum hunc cenſum impo-
ſuerunt ſuper ſuis bonis , vt illum redimerent vendiderunt ,
tot boues Fabio , qui cum ſtatim ſoluere debuiſſet illorum
pretium promiſit illud erogare intra ſpatium vnius anni
eiuſdem cenſus extinctionem ; cui obligationi † cum ſuc- 9
ceſſerit Iulius non potuit ille mutare antecedentem obliga-
tionem, quam fecit Fabius fauore priorum debitorum , vt
probat text. expreſſus *in l. vlt. C. de nouationibus* , & notat
ibi Bald. *in princ. & in l. fruſtra C. de non numerata pecunia*,
& tradunt DD. *in l. qui vſumfructum ff. de verb. obligat.* &
ibi Angel. 2. *num.* 2. Caſtrenſ. *num.* 3. Alex. *num.* 6. *&* 7.

Neque poterat impugnari fides eius epiſtolæ, eo quia
illa nunquam exhibita fuiſſet in Archiuio, quæ ſolemnitas
dicebatur neceſſaria ad illius probationem , tam ex conſti-
tutione Sixti V. quæ inter alias eſt in nouo Bullario octua-
geſima tertia in ordine, quàm ex noua Conſtit. Sanctiſs.
D. N. ſuper inſtit. Archiuij Vrbani , ex quo capite † reie- 10
cit Rota ſimiles ſcripturas priuatas *in vna Peruſina pecuniaria* 28. *Nouembris* 1612. *coram Manzanedo* ; Etenim Conſt.
Sixti , non loquebatur de litteris, quæ mittuntur abſenti-
bus , ſed de alijs priuatis ſcripturis , quæ principaliter fa-
ctæ fuerunt , vt aliquis ſe obligaret fauore alterius , ſiue
quæ continerent ſolutiones occaſione præcedentis obliga-
tionis . Noua verò Conſt. Sanctiſs. non derogabat proba-
tioni, quæ colligebatur ex eadem epiſtola contra Iulium, qui
illam ſcripſit tum ex hoc capite, quia neque ipſa aliquid di-
ſponebat ſuper litteris ſcriptis abſentibus tum etiam ex alia,
quia ea epiſtola ſcripta fuit anno 1603. Vnde non poterat
illius fides improbari ex eadem Conſt. quæ fuit ædita anno
1625. & ita poſt annos duos , & viginti , quam ea epiſtola
ſcripta fuit contra naturam legis , quæ forma dare ſolet
præteritis † non autem futuris negotijs , vt probat text. *in* 11
l. leges 7. *C. de legibus, & in auth. de nuptijs in princ. & in l. de vſuris C. de vſuris*, & notat gloſ. *in d. l. leges in verbo futuris* , Bald. *in l. vlt. num.* 1. *C. de pact. pignor. & in l. illam num.* 2. *C. de donat.*

Et ita vtraque &c.

Deciſio in hac cauſa facta ſub die 7. *Iunij anni præteriti habetur ſupra in hac eadem parte deciſ.* 57.

R. P. D. DVNOZETTO.

Sacræ Rotæ Decano.

Fauentina Dotis , ſeu ſucceſſionis.

Lunæ 21. *Februarij* 1639.

ARGVMENTVM.

Text. in l. hac ædictali C. de ſecundis nuptijs, latè & doctè in hac deciſione declaratur ad materiam ſtatuti deferentis viro certam partem dotis . Hinc plura de dote, & ſtatuto diſſeruntur , & quod dos per fratrem ſorori conſtituta licèt aſſeratur de bonis fratris fuiſſe traditam , tamen ſi ſoror renunciauit iura ſucceſſionis, propter renunciationem, & ſic de proprio traditam fuiſſe dicitur .

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ conſtat ex reuolutione actorum ſi fuerunt ſeruata requiſita neceſſaria .*

2 *Vig. l. hac edictali prius deduci debet filiorum legitima, deinde reſiduum diuidi debet inter eoſdem filios Vitricum, ſeu Nouercam .*

3 *L. hac edictali derogare poteſt ſtatutum .*

4 *Forenſes non ligantur ſtatutis loci , cui non ſubiacent, & num. ſeq. vbi amplia .*

Statuentes iuriſdictionem exercere non poſſunt in forenſes, num. 4.

5 *Amplia ſiue ſtatutum loquatur in perſonam , ſiue in rem .*

6 *Statuta quibuſcumque verbis concepta forenſes non ligant, & num. ſeq.*

8 *Dotis exactio cenſetur deſtinata in loco, vbi vir habuit domicilium .*

Sta-

Statutum loci domicilij viri attendi debet quoad lucrum dotis, num.8.

9 *Statutum vt operetur vtraque ſubiectio, requiritur rerum ſcilicet, & perſonarum copulatiuè.*

Amplia concluſionem procedere etiam in lucro dotis debito in vim ſtatuti, ibidem & num. 10.

11 *Pactum initum cum matre de ſuperlucranda dote, vel parte filijs primi matrimonij præiudicare non poteſt.*

12 *Filius primi matrimonij ſi matris eſt heres poſſit ne impugnare pactum ab ea factum ſuper lucro dotis, & num.13.*

14 *Filij vigore l. hac edictali venire poſſunt ex perſona propria contra voluntatem matris, non autem vti illius heredes.*

15 *Pactum de lucro dotis initum poſt contractum matrimonium filijs primi matrimonij præiudicare non poteſt.*

16 *Mulier ſi expreſsè l. hac edictali non renunciauit non cenſetur ſibi, aut eius filijs ex primo matrimonio præiudicare voluiſſe.*

17 *Statutum Vrbis lib.1. cap.130. de dote à fratribus profecta procedit in dote de proprio à fratre conſtituta, & ſeq.*

18 *Text. in l. hac edictali procedit in dote per fratrem ſorori conſtituta ex bonis proprijs ſororis, vel eius aſcendentium, & num. ſeq.*

20 *Text. in l. hac edictali procedit etiam ſi ſecundo viro maior dos conſtituta fuiſſet, quàm primo.*

21 *Frater dotem ſorori conſtituens ſi prætendit illam ad ſe debere reuerti vig. Stat. Vrbis probare debet de proprio dotem conſtituiſſe.*

22 *Dos licet appareat de proprio fuiſſe per fratrem conſtitutam, tamen ſi ſoror iura ſucceſſionis ad fauorem fratris renunciauit propter renunciationem, & ſic de proprio datam fuiſſe cenſetur, ibidem, & num. ſeqq.*

23 *Dos cenſetur data de pecunijs mulieris ob renunciationem correſpectiuè factam.*

24 *Dos vbi mulier renunciat, cenſetur ſubrogata in locum bonorum renunciatorum.*

25 *Filia dotata à Patre poteſt nihilominus in bonis illius augmentum petere vſque ad congruam dotem.*

26 *Filia etiam ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum ſuccedit in bonis matris ſi concurrant ſolum filij maſculi alterius matris.*

27 *Legitima debetur vnà cum fructibus.*

28 *Spes ſuccedendi dicitur æſtimabilis etiam viuente hærede grauato cui ſuccedi debet.*

29 *Spes ſuccedendi vendi poteſt, & in contractum deduci.*

30 *Enunciatiua ſola non probat, quando principaliter agitur de enunciato.*

31 *Exceſſus regulariter non præſumitur.*

32 *Exceſſus minimus non habetur in conſideratione.*

33 *Stipulatio reſtitutionis dotis facta cum clauſula,* aut cui, vel quibus de iure, *perinde habetur, ac ſi facta non fuiſſet.*

Iuris diſpoſitio attendi debet in reſtitutione dotis facta cum clauſula, aut cui, vel quibus de iure, *non autem ordo verborum, aut perſonarum, num.33.*

34 *Frater non poteſt ſibi ſtipulari reſtitutionem dotis, quam ſorori de bonis parentum, vel proprijs conſtituit.*

35 *Frater non poteſt paciſci dotem ſorori ſibi reſtitui in præiudicium filiorum primi matrimonij.*

DECISIO CX.

APollonia Fenzonia nupſerat Martino Veſpignano Briſighellenſi cum dote librarum 4800. monetæ illarum partium, eòque defuncto quatuor liberis ex d. matrimonio procreatis iterùm nupſit D. Io. Baptiſtæ Laderchio Fauentino, occaſione cuius matrimonij D. Io. Baptiſta Fenzonius d. Apolloniæ patruelis frater, dum eſſet in Vrbe prædictam dotem librarum 4800. auxit vſque ad ſummam lib. 15. mil. quas certis ſtatutis temporibus præſtare promiſit ſub ea tamen lege, quod prædicta Apollonia cederet ad ſui fauorem, prout ceſſit quibuſcumque iuribus, ac prætenſionibus quas haberet ſuper bonis paternis, maternis, ac Michaelis fratris prædefuncti, vt latius in capitulis matrimonialibus, & inſtrumento dotali continetur.

Cùmque dicta Apollonia prædeceſſiſſet ex iſto ſecundo matrimonio nulla relicta prole, præfati quatuor liberi ex priori matrimonio ſuſcepti iudicium tam contra D. Laderchium Vitricum pro reſtitutione dotis ei ſolutæ, quàm contra D. Fenzonium Auunculum pro ſolutione reſidui augmenti eiuſdem dotis ab eo promiſſi coram A. C. introduxerunt, qui ſententiam protulit, qua dd. Laderchium, & Fenzonium ad rèſtituendum, & reſpectiuè ſoluendum dictis quatuor filijs ex priori matrimonio tertiam partis d. dotis lib. 15. mil. pro eorum legitima, necnon quatuor ex quinque partibus reſidui eiuſdem dotis condemnauit; cauſaque appellationis à d. ſententia interiectæ mihi commiſſa, dubitaui, an illa eſſet confirmanda, vel infirmanda, & Domini confirmañ. eſſe vti validam, & iuſtam reſponderunt.

Validitas namque conſtat ex reuolutione actorum, in
quibus apparet † omnia requiſita interueniſſe, iuxta *deciſ.* 1
Caputaq. 262. *part.* 2. paſſim à Rota receptam.

Iuſtitia verò liquet ex aperta iuris diſpoſitione *in l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.* qua cauetur maritum ſuperſtitem ex bonis vxoris prædefunctæ cum liberis ex priori matrimonio non poſſe plus conſequi, quàm vnum ex dictis filijs prioris matrimonij; Vnde iure merito A. C. prædictos Laderchium, & Fenzonium ad reſtituendum, ac reſpectiuè ſoluendum tertiam partem dotis d. Apolloniæ pro legimita dd. eius filiorum ex priori matrimonio, necnon quatuor ex quinque partibus reſidui eiuſdem dotis condemnauit, cùm mens illius legis ea ſit, vt ex bonis coniugis prædefunctæ prius deducatur legitima pro filijs ex priori
matrimonio, † deinde reſiduum inter eoſdem filios, & 2
Vitricum, ſeu Nouercam æqualiter diuidatur iuxta veriorem, & magis receptam ſententiam quam tenuere gloſ. *in cap. 8. incip. optimè verb. quippe Auth. de nupt.* Bald. *in dicta l. hac edictali num. 20. & in l. 1. num. 9. & 10. verſic. præterea C. de inoff. dotib.* idem Bald. *conſ. 22. num. 3. poſt med. verſ. item ſciendum lib. 5.* Caſtr. *conſ. 150. col. 3. ante med. verſ. ſed præſuppoſito, & conſ. 348. col. 2. verſic. nam quod filius, & conſ. 462. lib. 2.* Crauett. *conſ. 194. num. 1.* Dec. *conſ. 245. num. 2. in fin. verſ. vlterius tamen,* Eugen. *conſ. 76. num. 87. & ſeq. lib. 1.* Ruin. *conſ. 94. num. 5. verſ. quod autem lib. 5.* Soccin. ſen. *conſ. 35. num. 19. lib. 4.* Fachin. *controu. iur. lib. 3. cap. 70. verſ. contrariam ſententiam,* Molin. *de rit. nupt. lib. 3. quæſt. 37. num. 6. & ſeqq.* Roland. *de lucr. dot. quæſt. 27. num. 3. & ſeqq.* Cancer. *var. reſol. lib. 3. cap. 2. nu. 185.* Mangil. *de imput. quæſt. 7. num. 52.* Hodiern. *in dict. l. hac edictali quæſt. 7. num. 14. & ſeq.* Alex. in addit. ad Bart. *in ead. l. hac edictali lit. A.* Theſ. *deciſ. 184. num. 4.* Hieron. Laurent. *deciſ. Auenion. 95. num. 9. in fine,* Gypſius *in addit. ad deciſ. Bonon. diuerſ. 61. ſub verſ. hoc autem.*

Eamque Rota ſequuta fuit coram Creſcent. *deciſ. 4. ad fin. de teſtam. & deciſ. 756. num. 2. lib. 3. part. 3. diuerſ. & in Bonon. Indemnitatis coram bon. mem. D. meo Seleucien. impreſſa per Giouagn. poſt conſ. 10. num. 22. lib. 2. & Imolen. Lucri dotalis 30. Maij 1622. coram R.P. D. meo Merlino in Romana legati 27. Martij 1634. coram R.P.D. Veroſpio, & in Romana quarti dotalis 15. Decembris eiuſdem anni, & 15. Maij 1635. coram eodem.*

Non obſtat Statutum Fauentinum rubr. 25. lib. 3. quo cauetur virum ſuperſtitem lucrari dimidiam totius dotis
† vxoris prædefunctæ non obſtantibus liberis ex priori ma- 3
trimonio cum expreſſa derogatione *d. l. hac edictali,* cui poſſe derogari per ſtatuentes ſentierunt Bald. *in l. 1. num. 8. verſ. & præmitte, C. de inoff. dotib. & conſ. 485. num. 9. lib. 1.* Dec. *conſ. 19. num. 2. verſ. ſecundus caſus,* Abb. *conſ. 569. n. 2.* Pariſ. *conſ. 92. num. 10. & ſeq. vol. 3.* Roland. *conſ. 72. num. 3. vol. 1.* Surd. *conſ. 401. num. 18. & ſeqq. vol. 3.* Ber. *qq. famil. 119. num. 1.* Gratian. *diſcept. 300. num. 6.* Boer. *deciſ. 113. num. 4. verſic. nam aliquando,* Rot. *deciſ. 432. num. 3. par. 1. diuerſ. & in Bonon. reuelationis Indemnitatis 23. Martij, & 17. Decembris 1618. coram bon. mem. D. meo Seleucien. & in dicta Imolen. lucri dotalis 30. Maij 1622. coram R. P. D. meo Merlino, & coram Buratto deciſ.* 3096. *num. 7.* & in ſpecie ſtatuti Fauentini videtur ſenſiſſe Gregor. XV. *deciſ. 173. num. 7.*

Quoniam (quicquid ſit de validitate dicti Statuti) reſponſum fuit illud non procedere contra filios dictæ Apolloniæ ex priori matrimonio, quia cùm ſint Briſighellenſes non
† ligantur Statuto Fauentino ex defectu poteſtatis ſtatuen- 4
tium qui contra forenſes iuriſdictionem exercere non valent, vt in his terminis dixerunt Caſtr. *conſ. 368. num. 1. verſ. ſed certe part. 2.* Rimin. ſen. *conſ. 30. num. 13.* Albert. Brun. *in tract. quod ſtantibus maſculis art. 6. nu. 14.* Decian. *conſ. 35. num. 37. lib. 1.* Rimin. iun. *conſ. 484. num. 28. & ſeqq.* Menoch. *conſ. 672. num. 1.* Gerard. Mazol. *conſ. 121. nu. 14.*

verſ. & dum dixi tam ſeqq. Bertrand. in d. l. hac edictali num. 53. verſ. addo etiam, Roland. de lucr. dot. quaſt. 36. per tot. Phanuc. eod. tract. gloſ. 5. num. 40. Carpan. ad ſtat. Mediolan. cap. 298. num. 316. part. 1. Flauius Tori. ad ſtatut. Papien. rubr. 121. num. 147. Federic. de Senis in tract. de lucr. dot. quaſt. 28. fol. 87. Cyriac. controuerſ. 527. num. 62. tom. 3. latè Franc. Becc. conſ. 141. n. 4. ad med. & ſeqq. lib. 2. Magon. deciſ. Floren. 107. num. 7. & ſeqq.

5 Idque indiſtinctè procedere ſiue Statutum loquatur † in rem, ſiue in perſonam reiecta diſtinctione, Bart. in l. cunctos populos num. 33. C. de ſumm. Trinit. & aliorum quos refert, & ſequitur Surd. conſ. 91. num. 8. ſæpè Rota reſpondit, & ſignanter in Narnien. Succeſſ. 22. May 1628. coram Reuerendiſs. P. D. Merlino quæ eſt deciſ. 177. num. 13. part. 5. recent. vbi aliæ deciſiones recenſentur, & quidem optima
6 ratione † cùm non cortex verborum, quidque ſtatuentes intelligant, ſed eorum poteſtas attendi debeat, quæ cum ſit limitata territorio eorundem ſtatuentium, l. Duumuirum, C. de decurion. lib. 10. vtique quibuſcumque verbis illa con-
7 cepta † ſit, extra dictum territorium extendi non valet, vt benè deducitur in d. Narnien. ſucceſſ. coram R. P. D. meo Merlino.

Nec placuit replicatio quod prædicta procedunt in dote, quæ fuit conſtituta in bonis ſtabilibus extra territorium ſtatuentium, ſecus autem in dote, quæ prout hic fuit
8 conſtituta in † pecunia, cuius exactio cùm cenſeatur deſtinata in loco, in quo Vir domicilium habet iuxta l. exigere, ff. de iudic. Statutum loci eiuſdem Viri quoad lucrum dictæ dotis attendi debeat, iuxta diſtinctionem quam ſequi videntur Bald. in cap. 1. num. 2. poſt med. verſ. ſed in quantitate de iuram. calum. Ruin. conſ. 58. num. 12. verſ. & dato vol. 3. Morot. conſ. 53. num. 14. verſ. & hæc reſponſio, Roland. de lucr. dot. quaſt. 20. num. 7. Phanucc. eod. tract. gloſ. 9. num. 34. ante med. verſ. nec obſtat, & num. 35. verſ. ſi tamen, cum alijs relatis per Giurb. in conſuetud. Meſſan. cap. 1. gloſ. 1. part. 1. num. 65.

Etenim quicquid ſit de dicta diſtinctione reſpectu vxoris, illa non viſa fuit applicari reſpectu dd. filiorum prioris matrimonij, qui cùm ſint omninò forenſes, ſtatuto Fauentino legari non poſſint, etiam ſi dicta dos eorum matris vti conſtituta in quantitate diceretur poſita in territorio Fa-
9 uentino, cùm ad hoc vt ſtatutum † operetur vtraque ſubiectio, rerum ſcilicet, & perſonarum copulatiuè requiratur iuxta theoricam, quam plurimis relatis firmauit Rot. in d. Narnien. ſucceſſionis coram R. P. D. meo Merlino, & in ſpecie ſtatuti de lucro dotis firmant Becc. d. conſ. 141. nu. 12. verſ. minus impedit, Rimin. iun. d. conſ. 484. num. 31. & ſeqq. Roland. de lucr. dot. quaſt. 26. ſub num. 11. verſ. imò
10 plus dicitur, vbi quod etiam ſi bona ſita † eſſent in territorio ſtatuentium, adhuc filij primi matrimonij forenſes non ligarentur lege ſtatutaria.

Minus obſtat pactum initum in inſtrumento dotali ſuper reſtitutione dotis facienda iuxta formam ſtatuti Fauentini. Quia cùm diſpoſitio d. l. hac edictali, emanauerit fauore filiorum ex priori matrimonio, & in odium coniugis ad
11 ſecundas † nuptias conuolantis, dictum pactum initum cum Apollonia matre eius filijs ex priori matrimonio præiudicare non potuit, Bart. in d. l. hac edictali num. 1. & 2. Menoch. conſ. 469. num. 2. Decian. d. conſ. 35. num. 34. & ſeqq. lib. 1. Rimin. iun. d. conſ. 484. num. 25. Molin. d. tract. de rit. nupt. lib. 3. quaſt. 47. num. 3. per tot. Manic. de tacit. lib. 12. tit. 33. num. 11. Rota in dicta Romana quartæ dotalis coram R. P. D. meo Vereſpio.

Nec dicatur dictos filios tanquam hæredes Apolloniæ
12 matris non poſſe factum illius † impugnare, ac proinde teneri dictum pactum approbare, vt in ſpecie ſenſiſſe videntur Decian. conſ. 19. num. 6. verſ. nec obſtat quod ſaltem, Io. de Amic. conſ. 3. num. 22. Surd. d. conſ. 91. num. 11. verſ. 2. reſpondeo vſque ad num. 19.

13 Nam vltra quod contrarium † tenuerunt Bald. conſ. 161. ſub num. 1. lib. 5. Crauett. conſ. 200. num. 5. Honded. conſ. 14. num. 36. lib. 1. idem Surd. conſ. 237. num. 19. verſ. poſtremo non obſtat, Phanuc. in tract. de lucr. dot. gloſ. 5. num. 45. verſ. ſed de hoc dubito, & in tract. de inuent. par. 7. num. 113. vbi teſtatur de magis communi, & reprobat Dec. & Io. de Amic. ſupra in contrarium allegatos Cancer. var. reſolut. lib. 3. cap. 2. num. 176. Manent. conſ. 15. num. 7. & ſeqq. Grammat. deciſ. 93. num. 9. Hieronym. de Laur. deciſ. Auen. 95. num. 1.

14 Obiectum † remouetur ex facto, cùm nullibi appareat dictos filios Apolloniæ eſſe aut egiſſe tanquam hæredes illius, ſed venire ex eorum propria perſona vigore d. l. hac edictali, quæ dat facultatem filijs, vt poſſint ex perſona propria venire contra voluntatem matris, Bald. d. conſ. 61. num. 1. poſt med. verſ. præterea licet nepos, Becc. d. conſ. 141. num. 13. ad med. Surd. d. conſ. 277. num. 12. & ſeqq.

Prædictaque facilius procedere viſa fuerunt, tum quia capitula matrimonialia inter dictos coniuges inita fuerunt poſt contractum matrimonium, vt in eiſdem capitulis apertè dicitur, † ac proinde cùm dos cenſeatur ab initio pro- 15
miſſa iuxta terminos d. l. edictali, dicti coniuges non potuerunt deindè pactum inire contrarium in præiudicium filiorum primi matrimonij, quibus erat ius quæſitum, prout in terminis dixerunt Manent. conſ. 16. num. 17. Trentacinq. var. reſolut. lib. 3. tit. de matrim. reſolut. ad finem verſ. pro complemento, vbi de communi Menoch. conſ. 469. num. 2. vbi pariter de communi.

Tum etiam quia dicta Apollonia non renunciauit expreſsè diſpoſitioni d. l. hac edictali, quæ propterea † non 16
cenſetur ob dictum pactum ſibi, aut eius filijs ex primo matrimonio præiudicare voluiſſe, Bald. d. conſ. 161. num. 2. verſ. item nec intelligitur lib. 5. Ferrett. in add. ad Guid. Pap. deciſ. 228. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 4. n. 49. Hodiern. in d. l. hac edictali quaſt. 11. num. 128. & 129.

Non obſtat, quod prædicta ſententia detegatur iniuſta ſaltem reſpectu D. I. Baptiſtæ Fenzoni dictæ Apolloniæ fratris, qui cum illius dotem lib. 4800. primo Viro conſtitutam occaſione ſecundi matrimonij auxerit vſque ad ſummam lib. 15. mil. defuncta dicta Apollonia ſorore ſine liberis ex iſto ſecundo matrimonio dictum † augmentum re- 17
uerti debeat ad eundem fratrem dotantem vigore ſtatuti Vrbis in cap. 130. lib. 1. vbi contractus ſuper dicto augmento celebratus fuit.

Nam quatenus eſſet attendendum ſtatutum Vrbis reſponſum fuit illud procedere in dote, quam † frater de 18
proprio ſorori conſtituit, vt liquet ex illius lectura, ſecus autem in dote quæ conſtituta fuit à fratre ex bonis paternis, maternis, vel ex alijs eidem ſorori debitis, quia tunc cum talis dos, ſiue illius augmentum † cenſeatur conſtitutum ex 19
bonis eiuſdem ſororis, diſpoſitio d. l. hac edictali ſeruari debet, prout aduerterunt Bald. ibidem num. 33. ad finem verſ. non idem dicerem, C. de ſecund. nupt. Curt. iun. conſ. 122. num. 11. verſic. ſubdit poſtea, Roland. de lucro dot. quaſt. 28. num. 2. verſic. ſubdit tamen, Molin. de rit. nupt. lib. 3. quaſt. 48. num. 5. & latius quaſt. 60. num. 2. vſque ad finem, vbi teſtatur de magis communi, & ſub num. 18. inquit diſpoſitionem d. l. hac edictali, procedere etiam quando † ſecundo viro datur maior dos, quàm data fuerit primo, 20
cum non attendatur nudum miniſterium dotantis, ſed ex cuius bonis fit dotatio, Crauett. conſ. 142. num. 10. Cauagnol. ad decreta Montis Ferrati 73. §. 6. num. 7. In propoſito autem tantum abeſt quod D. Fenzonius qui ſe fundat in dicto ſtatuto probet qualitatem ab eodem ſtatuto requiſitam, ſicque augmentum dictæ dotis Apolloniæ ſorori † de proprio conſtituiſſe, prout concludenter probare te- 21
netur, vt in ſpecie prædictam concluſionem firmant Gratian. diſcept. 504. num. 9. & ſeqq. Idem D. Io. Baptiſta Fenzonius ad Stat. Vrb. lib. 1. cap. 130. num. 14. Rot. in Rom. reſtitutionis dotis 17. Martij 1600. coram Sacrate impreſſa per Cencium poſt tract. de Cenſib. deciſ. 38. iuxta Modern. impreſſ. quinimò viſum fuit conſtare de contrario; licet D. Fenzonius dictum augmentum † de proprio ſoluere 22
promiſerit, vt elicitur ex capitulis matrimonialibus, ibi, Che il medeſimo fratello ſupplisca del ſuo proprio il compimento della ſudetta dote, &c. necnon ex eodem Inſtrumento dotali, ibi, Reſiduum verò prædictæ dotis, idem D. Io. Baptiſta realiter, & cum effectu ſoluere, & exburſare de proprio promiſit, &c. Nihilominus aduertebant Domini d. augmentum fuiſſe promiſſum contemplatione omnium iurium, actionum, & prætenſionum, quas d. Apollonia ceſſit, & renunciauit ad fauorem eiuſdem Fenzonij ſuper bonis paternis, maternis, atque Michaelis alterius fratris prædefuncti, vt elicitur ex verbis immediatè ſequentibus, ſub expreſſa tamen conditione, vt d. Apollonia ſtante huiuſmodi augmento dotis per eundem Io. Baptiſtam facto, &c. ſolemnem ceſſionem irreuocabilemque inter viuos donationem facere teneatur in fauorem ipſius Io. Baptiſtæ, & ſuorum omnium eius iurium prætenſionum, & actionum, &c. quia ſic, &c. & non alias, &c. qua ſtante ceſſione, d. augmentum cenſetur conſtitutum ex
bonis

Digitized by Google

23 bonis proprijs eiuſdem † mulieris, illudque loco pretij eorumdem iurium, quæ ceſſa fuerunt ſubrogatum fuiſſe, vt in terminis aduerterunt Socin. *ſen. conſ.135. num.1. in princ. & verſ. ex quibus infert. lib.1.* vbi ait dotem cenſeri datam de pecunijs mulieris ob renunciationem correſpectiuè factam, eumque ſequuntur Natt. *conſ.* 14. *num.* 4. *& 5.* Maſcard. *de probat. concl.571. num.* 12. Menoch. *de arbitr. caſ.* 88. *num.*41. *verſ. vel ſi ipſa mulier*, vbi quod talis dos cenſetur data mulieri pro ſua portione renuncia-
24 ta, cum † qua præſumitur compenſare voluiſſe; Nam quando mulier renunciat propter dotem, cenſetur dos ſubrogata in locum bonorum, quibus ipſa renunciat, vt inquit Alexan. *in l.pactum num.7. ad finem verſ. pro hoc facit, C. de coll.* Natt. *in cap. quamuis num.* 131. *de pact. in 6.* vbi etiam Couar. *par.3.§.3. num.7. verſ. & præterea*, Guttier. *gloſ. vlt. n.5. poſt med.*

Nec dicatur quod iura, & prætenſiones, quibus dicta Apollonia renunciauit, nullam, vel modicam haberent ſubſiſtentiam, ex eo quod reſpectu bonorum patris, cùm illa eſſet dotata in eius teſtamento in libris 2506. quibus pater in codicillis voluit, eam eſſe contentam, nil aliud ex eius hæreditate conſequi debebat ex diſpoſitione tàm paterna, quàm Statuti Briſighellen. excluſiui fœminarum ob maſculorum exiſtentiam, reſpectu verò bonorum Eliſabettæ matris, dicta Apollonia vigore teſtamenti eiuſdem matris iam fuerit conſequuta libras mille, quæ portionem maternam ſibi debitam adæquare præſumuntur. Reſpectu denique legitimæ Michaelis fratris ab eadem Apollonia prætenſæ ex perſona matris defunctæ, illa vel eſſet modica, vel Apollonia non poterat eam conſequi viuente d. Io: Baptiſta altero fratre ex teſtamento eiuſdem matris. Quoniam ex ampla ceſſione, ac renunciatione omnium iurium actionum, & prætenſionum, quam d. Apollonia fecit, contrarium elici viſum fuit.

25 Siquidem ipſa renunciauit † non ſolùm bonis paternis, in quibus habebat ſaltem ius conſequendi augmentum vſque ad congruam dotem, ad hoc vt decenter nubere poſſet, Seraph. *deciſ.666. num.3.* Menoch. *præſumpt.* 189. *numer.*158. *verſ.4. accedit*, cum alijs relatis *in Rom. augmentis dotis* 30. *Martij* 1629. *coram bo. me. Card. Vrſili.*

Sed etiam bonis Eliſabethæ matris, in quibus cùm d. Fen-
26 zonius eſſet filius alterius † matris, nihil prætendere poterat, ſed Apollonia dumtaxat ſuccedebat etiam ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum ob exiſtentiam maſculorum, prout dixerunt Corn. *conſ.314. n.3. & ſeq. lib.4.* Brun. *in tract. quod ſtantibus maſculis art.*12. *n.*297.

Præterea inter bona materna aderat etiam legitima eidem matri debita in ſucceſſione Michaelis fratris prædefuncti, vel ſaltem decem pro centenario, iuxta Statutum Briſighellenſe in legitima imputanda, necnon fructus eiuſdem legitimæ à die obitus Michaelis vſque ad diem aug-
27 menti d. dotis, cùm † legitima debeatur vnà cum fructibus, *l. Papinianus, §. vnde ſi parens, ff. de inoff. teſtam.* cum alijs relatis à Merlin. *de legitim. lib.2. tit.1. quæſt.1. numer.3. & ſeqq.*

Vlterius d. Apollonia vigore fideicommiſſi paterni fuerat ſubſtituta D. Fenzonio fratri poſt illius obitum, cùmque ipſa eſſet iunior, ſicque haberet ſpem probabilem ſuccedendi in d. fideicommiſſo dicta ſpes tempore renuncia-
28 tionis erat æſtimabilis, † quamuis D. Fenzonius hæres grauatus tunc temporis viueret, Bart. *in l. is poteſt num.*11. *ff. de acquir. hered.* Alex. *ibid. num.5. & 6.* Laderch. *conſ.28. n.12. in fin.*

29 Eaque potuit vendi, † & in alium contractum deduci, Bald. *in l. final. numer. 3. verſ. quædam eſt ſpes, C. de pact.* Laderch. *d. conſ.28. numer.* 3. Pereg. *de fideicom. art.* 23. *num.*62.

Hinc non obſtat enunciatiua facta in inſtrumento dotali, in quo dicitur d. augmentum ſuperare valorem præten-
30 ſionum, quas d. Apollonia habere poſſet; Nam vltra † quod ſola enunciatiua non probat, quando prout hic agitur principaliter de enunciato, Pariſ. *conſ.94. num.19. lib.1.* Put. *deciſ.371. num.2. lib.1. in correct.* Rot. *deciſ.568. numer. 1. par.2. recen.* cùm non contineat certam ſummam, in qua prætenſus exceſſus verificari poſſit, non meretur attendi,
31 † cum regulariter exceſſus nòn præſumatur, Card. Seraph. *deciſ.*1189. *num.2.* Et in omnem euentum ille poſſet verifi-
32 cari etiam in minimo † de quo lex curare non ſolet, *l. ſcio, ff. de integr. reſtit.* Iaſ. *in l. ſciendum num.7. & ſeqq. ff. qui ſatiſdat. cogant.* Crauett. *conſ.*182. *num.*15. *& ſeqq.* prout in ſimili de clauſula. Et quod plus valet dixerunt cumulati per Boer. *deciſ.*142. *num.7. & ſeqq.* & Fachin. *controu. lib.2. cap.19. poſt princ.*

Denique non obſtat quod D. Fenzonius fuerit ſtipulatus ad ſui fauorem reſtitutionem d. dotis, prout inferebatur ex illis verbis in caſu reſtitutionis dotis d. D. Capitaneus Laderchius promiſit eidem D. Apolloniæ, aut illius hæredibus, aut cui, vel quibus de iure debitum eod. D. Io. Baptiſtæ Fenzonio vnà mecum Notario pro ea, & eis, atque etiam pro ſe ipſo reſpectiuè præſente acquirente, & legitimè ſtipulante, &c. Et ideò ſaltem ex hac partium conuentione d. augmentum ad eundem Fenzonium reuerti debeat. Nam vltra quod d. ſtipulatio non fuit concepta ſimpliciter, ſed cum verbis, aut cui, vel quibus de iure, quæ operantur, vt ordo iuris, id ſcilicet † quod ius diſponit, 33
non autem ordo verborum, aut perſonarum attendi debeat, adeo vt talis ſtipulatio perinde habeatur ac ſi facta non fuiſſet, prout in ſpecie declarant Alexand. *conſ.* 139. *numer.3. verſ. primo quia lib.2.* Crauett. *conſ.543. numer.6.* Gabr. *conſ.58. num.16. & num.48. ad med. verſ. item ea ratione lib.1.* viſa fuit ceſſare difficultas, quia cùm d. augmentum non fuerit conſtitutum à D. Fenzonio † ex bonis pro- 34
prijs, ſed ex bonis eiuſdem Apolloniæ ſororis, vt ſupra oſtenſum fuit, non potuit illius reſtitutionem ſibi ſtipulari, Luc. de Pen. *in lib.1. num.47. & 49. verſ. ſi verò dos proceſſ. C. de imponen. lucrat. deſcript.* Franc. *deciſ.196. num. 1. & ſeqq.* Milanenſ. *deciſ.10. num.24.* Menoch. *lib.3. præſumpt.* 10. *num.24.* Paſchal. *de patr. poteſt. par.2. cap.7. numer.* 22. Fontanell. *de pact. nuptial. clauſul.5. gloſ.10. par.1. num.* 9. Maximè in præiudicium † filiorum ex priori matrimonio, 35
Corn. *conſ.82. num.3. vol.3.* Curt. iun. *d. conſ.* 122. *num.* 11. *verſ. dicit tamen*, Roland. *de lucro dot. quæſt.* 28. *numer.* 2. Mordern. Neap. *in d. l. hac edictali q.26. num.1. & 2. 25. & 26.* vbi dicit hanc opinionem carere difficultate, quando dos, ſiue augmentum non procedit, prout hic ex mera liberalitate dotantis.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracinen.

Romana Societatis Officij.

Veneris 25. Februarij 1639.

ARGVMENTVM.

De obligatione filijfamilias latè in hac deciſione diſcurritur ad Statutum Vrbis lib. 1. cap. 152. quod ſcilicet non habeat locum vbi contractus fuit initus ab eo, qui publicè pro Patrefamilias reputabatur, maximè attenta aſſertione per ipſum facta, quod erat ſui iuris, & ſeorſum à Patre viuebat, quæ quomodo procedat in deciſ. declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 152. annullat obligationem filijfamilias, etiam quod fuerit iuramento firmata.*
2 *Filiusfamilias ſi publicè habetur pro Patrefamilias, non ſubiacet ſtatuto Vrbis quoad ipſius obligationem, & num. ſeqq.*
3 *Filiusfamilias ſi plures abſque patris conſenſu iniuit contractus, declarat ſe patremfamilias.*
4 *Statutum Vrbis lib.1. cap.152. non annullat indiſtinctè omnes contractus à filijsfamilias celebratos.*
Sed excipit omnes caſus in quibus filijfamilias de iure, non obſtante Macedoniano obligantur, ibid.
5 *Filiusfamilias ſi medio iuramento aſſeruit ſe viuere ſeparatum à patre, excluditur à beneficio Macedoniani.*
Amplia quia etiam excluditur à quibuſcumque priuilegijs filijsfamilias competentibus, ibidem.
6 *Statutum vbi reſiſtit obligationi filijfamilias tunc talis obligatio non validatur ex aſſertione facta, vel quod eſſet paterfamilias, vel degeret ſeparatus à patre nu. 13. & ſeqq. vbi vide.*
7 *Aſſertio filijfamilias in eius obligatione ſi emanauit per errorem ipſi non nocet, nec creditori prodeſt.*

8 *Filiuſ-*

8 *Filiusfamilias dicens ſe viuere ſeparatum à patre non poteſt ſe tueri exceptione ſtatuti, quia in hoc non potuit errare.*
Ignorantia facti proprij pretendi non poteſt, numer. 8.
9 *Contrahens cum filiofamilias doloſo, licet careat actione ex contractu per ſtatutum ſublata, agit tamen actione de dolo.*
10 *Statutum prohibens obligationem puta cum filiofamilias tollit quidem actionem ex contractu, non eam quæ oritur ex maleficio vel quaſi, vt ſatis notum eſt.*
11 *Statuentium mens vnquam fuit patrocinari fraudibus.*
12 *Creditor inueſtigare debet conditionem eius cum quo contrahit.*
Contrahens cum filiofamilias qui medio iuramento ſe patremfamilias dixit benè contrahit, num. 12.
13 *Aſſertio filijfamilias, quod ſcilicet eſset paterfamilias ſi emanauit ex deceptione creditoris, ipſe & non filiusfamilias in damno eſse debet.*
14 *Minor iurans ſe maiorem ſuaſione aduerſarij non ſibi præiudicat, ſecus ſi ſpontè.*
15 *Inſtrumentum habet pro ſe præſumptionem, eique ſtatur donec contrarium probetur.*
16 *Filiusfamilias qui dixit ſe patremfamilias, & viuere ſeorſum à patre probare debet.*
Se cum patre, & ſub patria poteſtate vixiſſe.
17 *Amplia quia probare debet etiam d. aſſertionem non emanaſſe dolo proprio, ſed deceptione creditoris, & num. 18.*
19 *Filijfamilias obligatio facta pro ſe alendo non ſubiacet Statuto Vrbis l. 1. c. 152.*
Statutum Vrbis l. 1. cap. 152. non habet locum ſi pecunia per filiumfamilias accepta conuerſa fuerit in id quod oneribus patris incumbebat, num. 19. & 20.
20 *Amplia quia hoc caſu ceſſat etiam Macedonianum.*
21 *Filiusfamilias pro patrefamilias iudicatur, ſi pro tali pater illum habebat, ac ab alijs haberi volebat.*
22 *Patria poteſtate durante inter patrem, & filium, neque actio, vel obligatio naſci poteſt.*
23 *Simulatio de perſona ad perſonam non eſt prohibita.*

DECISIO CXI.

PEr Reuerendiſſ. Capuanum, tunc Locumtenentem A.
C. fuit relaxatum mandatum exequutiuum contra D.
Carolum de Aſte pro ſorte, & fructibus vnius Societatis
officij ſcut. 2120. monetæ ad fauorem hæredum Danielis
Stamburger, quod deinde ſucceſſor in officio mandauit
exequi; Et quia pro parte ſupradicti de Aſte prætendeba-
tur illius obligationem non eſſe validam cùm de tempore
celebrati contractus eſſet filiusfamilias; Placuit ſuper hoc
conſulere Rotam, quæ ſupradicta die me proponente vtra-
que parte audita, cenſuit oppoſitam nullitatem obligatio-
nis non obſtare, ſed illam ſubſtineri, & eſſe validam; Quia
de credito conſtat ex Inſtrumento publico Camerali obli-
gatione vallato, ex quo probatur, quod verè, & actualiter
recepit pecunias in eo contentas, & vltra Inſtrumentum
apparet etiam quietantia ipſius Caroli.

Nec facit quicquam Statutum Vrbis lib. 1. cap. 152.
1 diſponens filiosfamilias † ex nullo contractu poſſe ſe, aut
ſua bona quoquomodo obligare, & obligationes ab eiſ-
dem, & eorum fideiuſſoribus factas, eſſe nullius roboris
vel momenti etiamſi Iuramentum interuenerit; Quia cùm
2 de tempore obligationis Carolus † publicè haberetur pro
patrefamilias, vt colligitur ex multiplicitate contractum ab
eodem, tam in Vrbe, quàm extra ſpatio annorum 15. ini-
3 torum, ex quibus apparet ſine patris conſenſu † accepiſſe
pecunias mutuo, & feciſſe actus differentes, qui ſolum
conueniunt filio ſui iuris, ex Bald. *in l. 2. n. 6. verſ. reſpondeo
C. ſi aduerſus rem iud.* & Vrſill. ad Affict. *dec.* 308. *num.* 18.
& ſeorſum habitaret à patre, vt ipſemet fatetur medio iu-
ramento in eadem obligatione, & probant teſtes deponen-
tes tam de publica negociatione, quàm de degentia extra
domum patris per decem annos ante contractum Societa-
tis de qua agitur, non poteſt iuuari beneficio Statuti Vr-
4 bis, † quia non annullat indiſtinctè omnes contractus fi-
lijfamilias, cum generaliter in fine excipiat omnes caſus,
in quibus filijfamilias de iure communi ſine Iuramento,
non obſtante Senatus Conſulto Macedoniano obligantur.
Vnde quatenus contrarium probaretur, quod tunc tem-
poris eſſet filiusfamilias, nec habitaret ſeorſum à patre.
Attamen cùm in Inſtrumento obligationis aſſeruerit ſe vi-
uere ſeparatum à patre, † & mediante hoc ſuppoſito indu- 5
xerit Creditorem excluditur à beneficio Macedoniani, &
ab alijs priuilegijs filio competentibus, *l. ſed et ſi ex parte in
princ. verſ. interdum*, vbi gloſ. *propter mendacium, ff. quod
cum eo, qui in aliena poteſt. l. eum qui, ff. eod. l. quid enim,
ff. de dol. mal. l. final. C. de calumniat. l. ſi alterius, C. ſi min.
ſe maior. dix. & l. qui cum ſe*, vbi Bart. Angel. Paul. & Iaſ.
ſub numer. 2. ff. de re iud. & Cyriac. *controu.* 387. *numer.* 8. &
ſeqq. & in terminis Statuti Vrbis firmat, Gratian. *diſcept. fo-
renſ.* 667. *num.* 1. vbi benè ad propoſitum vſque ad annum
14. & reſponderunt contrarijs.

Nec obſtat, quod vbi Statutum reſiſtit obligationi, &
contractui filijfamilias, † tunc ille non validetur ex aſſer- 6
tione eius quod eſſet paterfamilias, vel degeret ſeparatus à
patre, vt tenuit Caſtrenſ. *conſ.* 175. *num.* 13. *vol.* 2. Gram-
mat. *deciſ.* 12. *num.* 6. & 7. cum ibi allegatis; quia cùm non
poſſit excuſari quod iſta † aſſertio emanauerit per erro- 7
rem, quo caſu non nocet filiofamilias, nec prodeſt Credi-
tori, arg. text. *in l. 1. & 2. C. ſi min. ſe maior. dix.* Lamber-
teng. *de contract. eor. qui ſine cert. ſolemnit. gloſ.* 8. *num.* 63.
verſ. verum nos, non poteſt ſe tueri ſub prætextu Statuti
prohibentis contrahi cum illo, quia non potuit errare in
hoc, an viueret ſeparatus à patre, & ſe gereret vt paterfa-
milias, † cum facti proprij ignorantia prætendi non poſſit, 8
l. quamquam, ff. ad Velleian. & in hoc propoſito Lamber-
teng. *vbi ſup. d. gloſ.* 8. *num.* 63. & 64. & Mar. Giurb. *dec.* 43.
num. 1. vbi plures refert, & Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præ-
ſumpt.* 2. *numer.* 5. *verſ. ſtante ſtatuto*, firmant, quod licet
actio per ſtatutum ex contractu † tollatur, poterit tamen 9
Creditor agere actione de dolo contra talem, ex quo alia
actio deficit, *l. 1. ff. de pignor. act.* Quia ſtatutum tantum
tollit actionem, quæ oritur ex contractu, non † autem 10
eam quæ oritur ex maleficio, vel quaſi, *l. penult. C. de dol.
l. 2. C. ſi min. maior. ſe dix.* Cùm mens ſtatuentium non † 11
fuerit patrocinari fraudi, nec eſt imputandum Creditori,
quod non benè inueſtigauerit conditionem eius, cum
quo contrahebat, arg. *l. qui cum alio ff. de reg. iur.* † quia 12
ſatis dicitur inueſtigaſſe, cùm filiusfamilias medio iura-
mento aſſeruerit ſe eſſe ſui iuris, vel ſe gerere, vt ſui
iuris.

Neque obſtat opinio Caſtr. *in ſupra allegato conſ.* 175.
& Grammat. *deciſ.* 12. *num.* 7. quia cum habeat contra ſe
textus ſupra allegatos eſt declaranda, & intelligenda, † 13
ceſſante deceptione, & dolo ex parte Creditoris, quo caſu
ſi aſſertio filijfamilias prouenerit ex deceptione Credito-
ris, qui induxerit filiumfamilias ad ita aſſerendum, non
debitor, ſed creditor remanet in damno, *l. 3. verſ. quod ſi
per iniuriam*, & ibi gloſ. *in verb. per ſacramenti, & in verb.
per teſtium, verſ. diſtingue ergò*, vbi gloſ. *ſecundum Azo-
nem diſtinguit*, An minor dixerit ſe maiorem, ſuaſione ad-
uerſarij, An † verò per ſe, primo caſu concludit ſibi non 14
præiudicaſſe etiam ſi qualitercumque iurauerit, ſecus ve-
rò in ſecundo caſu, *C. ſi min. ſe maior. dix.* Et dum Credi-
tor habet intentionem fundatam in Inſtrumento, † quod 15
habet præſumptionem veritatis pro ſe niſi ex aduerſo con-
trarium probetur, *l. cum precibus C. de probat. l. ſi poſt diui-
ſionem, C. de iur. & fact. ignor.* Iaſ. *in l. iuris gentium, §.
quod ferè, num.* 2. *ff. de pact.* debitori incumbit onus pro-
bandi negatiuam eius quod fuit aſſertum. Hoc eſt, † ipſum 16
vixiſſe vnà cum patre, & vti filiumfamilias ſub patria po-
teſtate, arg. *d. l. 3. ibi, ac te minorem tunc fuiſſe probaueris C.
ſi min. ſe maior. dix.* Et dictam aſſertionem non emanaſſe
dolo proprio ſui aſſerentis, ſed deceptione Creditoris, † 17
qui ipſum induxit ad ita aſſerendum, vt probat tex. *in d. l.*
3. præſumens dolum in aſſerente niſi cauſa cognita, & in-
ductis probationibus diluatur præſumptio; In illis verbis
(*Aditus itaque Præſes Prouinciæ probationis ætatis exami-
nata cauſa, ſi tuum dolum † non repererit interceſſiſſe, ac* 18
*te minorem tunc fuiſſe probaueris, cauſa cognita in integrum
reſtitui prouidebit*). Et hoc explicitè ex Azone firmauit
ſupradicta gloſ. *in verb. per Teſtium*, quem intellectum
admittunt Caſtr. Grammat. & alij per eum allegati.

Vlterius ponderantes Domini, quod cùm Ioannes Ba-
ptiſta pater nimis parcè iuxta ſuam conditionem, & ſta-
tum, ſubminiſtraret alimenta neceſſaria Carolo filio, &
expreſſio indigentiæ, de qua in Inſtrumento ſit intelligen-
da pro diſſolutione æris alieni ab eo contracti, pro ſupple-
mento alimentorum, Cenſuerunt non eſſe loco ſtatuto † 19
exci-

excipienti in verbis, *obligationem factam à filioſamilias, quando acceptam pecuniam vertit in id quod oneribus patris incubuit*. Nec de hoc ſuppoſito, quod Carolus non haberet alimenta congrua à patre, poteſt dubitari, ſtante chirographo Sanctiſſimi D. N. in quo cùm mandaſſet, vt ei pro vna vice de bonis paternis traderentur ſcuta 5000. nedum permiſit Carolo, quod habitaret ſeparatim à Patre, ſed etiam mandauit, quod illi prouideretur de neceſſarijs pro ſe, vxore, liberis, & familia condecenter alendis iuxta honorificentiam ſui ſtatus, & voluit, quod ad hunc effectum ſubminiſtrarentur annua ſcut. 3000. Vnde cùm ante dictam aſſignationem indigeret pecunijs nil mirum; ſi debita contraxit pro ſui ipſius ſubſtentatione. Et ideò cùm pater teneretur illum ſufficienter alere, & id facere recuſauerit, cenſendum eſt, Carolum conuertiſſe pecunias in vſus neceſſarios pro quibus pater tenebatur; quo caſu in-
20 dubitati iuris eſt, † Macedonianum, & conſequenter etiam ſtatutum ceſſare, ſi pecunia per filium accepta, verſa fuerit in id quod oneribus patris incumbebat, *l.* 2. §. *aut id, & l. Macedoniani C. ad Maced. l. in pupillo, in fine, ff. de ſolut.* Rot. *dec.* 527. *num.* 5. *verſ. alia vero, par.* 1. *rec.* & clarè colligitur ex ſupradicto præcepto Sanctiſſimi. Hoc autem facilè comprobatur, quia Ioannes Baptiſta pater agnoſcẽs, quod Carolus validè ſe obligabat, vel quia gerebat ſe pro patrefamilias, & ab eo ſeparatim viuebat, licet aliquando in eadem domo permaneret, vel quia ei non ſubminiſtrabat totam illam quantitatem, quæ ad ipſius, ac familiæ ſubſtentationem erat neceſſaria agnoſcendo filij debita ſic contracta, eam ſoluit, & debita ſic ſoluta illi in legitimam imputauit. Vnde ſequitur, quod Carolus re vera eſſet, & reputaretur ſui iuris, & quod Ioannes Baptiſta
21 pro tali eum haberet, & ab alijs vellet haberi, † alias dicta debita non ſoluiſſet, nec ad computum legitimæ potuiſſet imputare; Et dum vt fuit dictum ſupra, patre viuente, obtinuit per Sanctiſs. ſibi aſſignari ex bonis paternis pro vna vice ſcuta 5000. & ſc. 3000. ſingulis annis, corroboratur ſupradicta probatio, quod re vera eſſet, & reputaretur
22 ſui iuris, † nam durante patria poteſtate inter patrem, & filium, nec actio, nec obligatio naſcitur.

Nec Dominis viſa fuerunt releuare, quæ pro Carolo adducebantur ad probandam ſimulationem contractus,
23 quia ſimulatio de perſona ad perſonam † non eſt prohibita, & dum Carolus dat de ſimulatione perſonæ, & non tollit ſolutionem pecuniæ illi factæ, vel à Saulo, vel à quocumque alio, Contractus Societatis de qua agitur ſubſtinetur; Vltra quod cùm per Inſtrumentum publicum conſtet de Societate ſc. 2120. & probetur Danielem Stamburger exburſaſſe pecunias pro contrahenda Societate, & Carolum fuiſſe faſſum illas habuiſſes, & vlterius poſtea eas ſolui mandauerit Ioanni Baptiſtæ Saulio pro eo quod ei debebat, & idem ſit, ac ſi Carolus mandans actualiter exegiſſet, data ſimulatione ſine veri præiudicio inter Ioannem Baptiſtam, & Carolum, non inde ſequitur eſſe ſimulatum contractum quoad Danielem, qui ſuas pecunias verè, & realiter exburſauit.

Quæ dicuntur de contractibus initis Neapoli inter ipſum Carolum, & Saulium, de quibus per Informantes pro Carolo in ſuo Summ. à num. 1. vſque ad 4. DD. non viſa fuerunt releuantia, & vlterius non eſſe præſentis inſpectionis.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Narnieñ. Fideicommiſſi.

Veneris 25. Februarij 1639.

ARGVMENTVM.

Cippo, & proximioribus de agnatione ad fideicommiſſum vocatis, vtique Collaterales admittuntur ſi non extant deſcendentes. Conſanguinitas, & legitimitas ad effectum ſucceſſionis quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Vocatio cippi domus, & proximiorum de agnatione collaterales comprehendit extincta linea deſcendentium.*

2 *Cippi nomen ſignificat vniuerſum ſtipitem vnius arboris, & vniuerſæ familiæ conuenit.*

In Cippo primus auctor pro ſtipite conſideratur, reliqui omnes ab eo deſcendentes pro ramis iudicantur, num. 2.

3 *Cippi nomine, & proximiorum de agnatione continentur omnes de eadem agnatione, & familia.*

Quamuis ex linea diuerſa ab ea in qua erat Teſtator deſcenderent, ibidem.

4 *Sententia lata ſuper ſtatu facit ius quoad omnes.*

5 *Teſtes deponentes de gradibus probant conſanguinitatem.*

Ex Probatione graduum reſultat probatio conſanguinitatis, num. 5.

6 *Teſtes ſuper ſtatu deponentes, probant etiam quod in alia cauſa fuerint examinati.*

7 *Sententia cui nocet, nocent etiam illius acta, & ſupra num. 6.*

8 *Teſtes de conſanguinitate deponentes probant licet illius originem ab alijs audiuiſſe dicant.*

9 *Conſanguinitatem probant etiam teſtes de auditu, & ſup. num. 8. & ſeqq.*

10 *Proximitas in materia ſucceſſionis probatur etiam teſtibus de auditu.*

11 *Teſtium veritas corroboratur ex ſententia poſteà in vim eorum depoſitionum lata.*

12 *Filiatio probatur ex nominatione coniuncta cum actu inſtitutionis.*

13 *Enunciatiuæ contentæ in inſtrumentis habentibus ſupra centum annos dicuntur habere vim famæ.*

14 *Conſanguinitas probatur ex enunciatiua inſtrumentorum antiquorum, & num. ſeqq.*

15 *Inſtrumentum recipit adminiculum ab alio inſtrumento.*

16 *Præſumptio veritatis oritur ex pluralitate actuum.*

17 *Fraternitas probatur ex ipſo diuiſionis inſtrumento inter fratres ſequutæ.*

18 *Poſſeſſio bonorum paternorum communiter à filijs retenta probat fraternitatem inter ipſos.*

19 *Prolis fauore præſumptio ſtat pro legitimitate.*

20 *Legitimitas in antiquis ex ſola filiationis præſumptione probatur.*

21 *Inſtitutio Patris nedum probat filiationem, ſed etiam legitimitatem.*

Filij naturales neceſſariò non ſunt inſtituendi, numer. 21.

22 *Poſſeſſio bonorum paternorum, eorumque diuiſio facta inter fratres probat ipſos eſſe legitimos.*

23 *Teſtes deponentes aliquos eſſe germanos fratres dicuntur probare illos eſſe legitimos.*

24 *Filij illegitimi non poſſunt abſolutè dici inter ſe fratres, ſed ſolum ſecundum quid.*

25 *Hominis appellatione propriè non venit homo mortuus.*

26 *Affinitas ex coitu fornicario non contrahitur ex diſpoſitione Concilij Tridentini niſi intra ſecundum gradum.*

27 *Affinitas contracta ex coitu fornicario, nec dirimit, nec impedit matrimonium vltrà ſecundum gradum.*

28 *Probationes leniores requiruntur in probanda deſcendentia, & legitimitate vbi non principaliter de illis agitur, ſed ſolum ad effectum ſucceſſionis.*

Conſanguinitas per gradus diſtinctos probari non debet in materia ſucceſſionis, vbi non concurrit proximior.

DECISIO CXII.

CVm in dubio, quod hodie propoſui ageretur de confirmatione deciſionis, quæ facta fuit in hac cauſa ſub die prima Martij anni * præteriti, placuerunt DD. fundamenta, & rationes eiuſdem deciſionis, quod Paulus teſtator vocando Cippum ſuæ domus, † & proximiores de 1
agnatione comprehendere voluerit in ea ſubſtitutione, etiam Laterales poſt extinctam lineam deſcendentium, quaſi non poſſet de alijs perſonis intelligi, aut habere effectum ſuum ea vocatio cippi, & proximiorum, vt conſiderauit Ruin. *in conſ.* 149. *num.* 8. *lib.* 2. Peregr. *conſ.* 47. *num.* 10. *lib.* 2. & alijs quod refert Odd. *de fideicomm. quæſt.* 8. *art.* 5. *num.* 72. Modern. Brixienſis *de ſubſtit. quæſt.* 351. *nu.* 39.

Et hoc

Et hoc præcipuè dicendum erat inſpecta prima, & natura-
li ſignificatione eius vocis, cippi, quæ ſui natura ſignifica-
2 bat vniuerſum ſtipitem † vnius arboris ſimul cum ſuis ter-
minibus, & conueniebat vniuerſæ familiæ, aut agnatio-
ni, in qua pro ſtipite conſideratur primus Auctor eiuſdem
familiæ, pro ramis reliqui omnes, qui ab eo, tanquam à
Trunco deſcendunt, & latè deducit Corn. *in conſ. 55. num.
5. lib. 1. & conſ. 26. num. 5. lib. 4.* Honded. *conſ. 75. numer. 8.
lib. 1.* Gozad. *conſ. 79. num. 6.* qui referuntur ab eiſdem Mo-
dernis Brixien. *quæſt. 348. numer. 6.* Et ita ſub eo nomine
proaimiorum, & cippi rectè continebantur omnes qui
3 erant ſub eadem agnatione, & familia, † quamuis illi de-
ſcenderent ea linea diuerſa ab ea, in qua erat Teſtator, &
fuit doctrina originalis, Angel. *in l. vltim. C. de verbor. ſi-
gnificat.* & tradit ibi etiam Caſtrenſ. *num. 7.* Hond. *in ad-
ducto conſ. 75. n. 7. lib. 1.* Scacc. *conſ. 51. num. 21. l. 4.* Pariſ.
conſ. 35. num. 1. l. 8.

Et hæc DD. conſiderarunt pro confirmatione deciſionis,
quia verò in illa reſeruatum fuit, vt videretur de perſona
Volumnij quo gradu ille contingeret agnationem Teſta-
toris, compertum fuit ea iuribus datis in propoſito dubio
illum deſcendere à Carnali Boncambio, à quo etiam deſ-
cendebat Paulus teſtator, quod ſatis erat vt poſſet dici vo-
catus ſub nomine Agnatorum, & Cippi. Et primò data
fuit ſententia lata anno 1591. ab Ordinario Narnien. in
qua continebatur declaratio, vt Meduſa filia Papitij eſſet
coniuncta in quarto gradu affinitatis Paulo teſtatori, quæ
declaratio facta fuit occaſione diſpenſationis conceſſæ ab
eodem Ordinario pro matrimonio, quod poſtea contra-
ctum fuit inter eamdem Meduſam, & Paulum teſtatorem
vndè poterat ea ſententia facere ius quoad omnes alios
4 tanquam † lata ſuper ſtatu ex notat. *in l. ingenuum, ff. de
ſtatu hominum*, & tradit ibi gloſ. *in verb. ſententia*, Bald.
in l. 2. num. 5. C. quibus res iudicata non nocet, Achil. *deciſ.
5. de ſent. & re iudicata*, quæ probatio confirmabatur ea
pluribus teſtibus, qui fuerunt examinati coram eodem
Ordinario, ea quorum depoſitionibus apparebat, quod
Iacobus, & Boncambius fuerunt inter ſe fratres germani,
& filij Carnalis Boncambij, & à Iacobo deſcendebat Vin-
centius, & ab eo Paulus teſtator, ab alio verò fratre
Boncambio Taddæus, & ab illo Papirius pater Meduſæ,
licet enim ij teſtes non deponerent expreſſe de conſangui-
5 nitate, tamen ſatis erat, quod deponerent de gradibus,
ex quibus illa ſequebatur iuxtà theoricam gloſ. *in cap. licet
ex quadam de teſtib. in verb. gradus*, & notat ibi Abb. *n. 12.
& in cap. tua nos num. 1. de conſanguinit. & affinit.* Dec. *conſ.
321. num. 4.*

Et poterat hæc probatio, quæ ſequebatur ex depoſitio-
ne eorum teſtium nocere alijs eodem modo quo nocebat
6 ſententia, quæ fuit lata ſuper ſtatu, † & gradu conſangui-
nitatis, quo erant inter ſe coniuncti Paulus, & Meduſa,
vt tradit Bald. *in d. l. 2. C. quibus res iudicata non noceat*, &
ibi etiam Salicet. *num. 2. in fin.* Creſcent. *deciſ. 18. numer. 7.
de probat.* Mohed. *deciſ. 8. de ſent. & re iudic.* Rota coram
Gregor. *deciſ. 535. numer. 3.* quaſi non poſſit diſtingui ſen-
tentia ab actis, quæ eam præceſſerunt, & ex quibus illa
iuſtificari debebat vndè communiter illud traditur, vt cui
7 nocet ſententia, † noceant etiam illius acta, vt notant
DD. *ſuper eadem lib. 2. & in cap. at ſi clerici 4. de iudicijs*,
Abb. *in cap. inter dilectos, §. nec atteſtationes num. 15. de fid.
inſtrum.* Innoc. *in cap. cauſam quæ 9. numer. 3. de teſtibus*,
Bart. *in l. qui repudiantis, §. cum contra numer. 4. ff. de inoff.
teſt.* neque poterant controuerti probationes, quæ ſeque-
bantur ex eiſdem teſtibus, eo quia in ſuis depoſitionibus
negarent ſe cognouiſſe Iacobum, & Boncambium, quo-
rum nepotes erant Paulus, & Papirius pater Meduſæ, quia
ſatis erat, quod illi cognouiſſent Vincentium filij Iacobi,
& patrem Pauli, & Taddæum patrem Papirij, & filium
Boncambij cum potuiſſent etiam ab alijs audire primam
8 illorum † originem ab eodem Iacobo, & Boncambio, vt
voluit gloſ. *in dicto cap. licet ex quadam de teſtibus in verb.
auditum*, vbi quod conſanguinitas poteſt probari etiam
9 † ex auditu, dummodo ipſi teſtes ſint perſonæ graues, vt
notat ibi Anchar. *num. 1.* Butr. *in cap. tàm litteris eodem tit.
num. 8.* & ibi etiam Felin. *num. 2.* & in his terminis ad effe-
10 ctum † ſucceſſionis voluit, Corneus *in conſ. 73. num. 4. in
2. col. lib. 3.* Aym. *de antiquit. tempor. par. 1. §. viſe de fama
num. 5.* reprobata opinione Caſtrenſ. *in conſ. 56. lib. 1.* Fari-
nacc. *de teſtib. quæſt. 69. numer. 104.* & augebatur hoc caſu
eorum fides ex ſententia, quæ deindè lata fuit ſuper diſ-
penſatione, cuius vigore contractum fuit matrimonium
inter eumdem Paulum, & Meduſam, † ne alias dicatur, 11
quod Iudex negligenter officium ſuum exercuiſſet, argum.
text. *in l. ab ea parte, §. vltimo ff. de probat.* & tenuit Abb.
in conſ. 41. num. 2. lib. 1. Rota *in Romana Caſalis 3. Aprilis
1615. coram Reuerendiſſ. Seleucien.* & coram Gregor. *deciſ.
406. nu. 7.*

Probata fuit ſecundo loco coniunctio, quæ intercede-
bat inter Meduſam vxorem Pauli, & Volumnium qui vult
hodie ſuccedere in illius hæreditate, quia Papirius pater Me-
duſæ, erat frater germanus Liuij patris Volumnij, &
quod Volumnius eſſet filius Liuij probatum erat ex eiuſ-
dem Liuij teſtamento, in quo ille apparebat vocatus hoc
nomine filij, ac ſimul à Patre inſtitutus hæres, ex quibus
duobus actibus rectè dicebatur probata illius filiatio, quia
dum nominatio erat concepta cum actu inſtitutionis † 12
non poterat dici facta ad alium effectum, ſicut neque di-
ci poterat æquiuocus actus inſtitutionis tanquam maxi-
mè conueniens, & proportionabilis filio, vt tradunt DD.
*in l. non nudis, C. de probat. & in cap. tranſmiſſa qui filij ſunt
legitimi*, Cinus *in dicta l. non nudis num. 2.* argumento text.
in §. vltimo inſtit. de adopt. Butrius *in cap. tranſmiſſa num.
10.* Præpoſitus *num. 9.* Bald. *in cap. ex tranſmiſſa num. .....
de reſtit. ſpoliat.* Felin. *in cap. per tuas numer. 17. de probat.*
Primus verò gradus quo erant inter ſe coniuncti Liuius,
& Papirius probatur ex enunciatiuis duorum inſtrumen-
torum occaſione emptionis vnius petij terræ, quam ijdem
fecerunt vſque de anno 1536. quæ inſtrumenta cum eſſent
ſupra centum annos plenè concludebant, cum enunciati-
næ in illi contentæ dicerentur † habere vim famæ, vt no- 13
tatur *in l. cum aliquis, C. de iur. deliberan.* & tradit ibi Bald.
num. 4. Caſtrenſ. *num. 6.* Aym. *de antiquit. temp. § amplia-
tur numer. 14.* & in terminis probandæ † conſanguinitatis 14
voluit Dec. *conſ. 595. numer. 6.* Hippolit. Riminal. *conſ. 6.
num. 82.* & cenſuit Rota *in Viterbien. Caſtrorum 29. Apri-
lis 1613. coram Cardin. Sacrate deciſ. 472. numer. 1. par. 2.
recent. & in Papien. Iuriſpatronatus 18. Aprilis 1603. co-
ram Reuerendiſſimo Domino meo Decano inter impreſſas,
deciſ. 105. num. 6.* Coadiunabatur hæc probatio ea enun-
ciatiuis trium aliorum inſtrumentorum, quæ erant cele-
brata anno 1552. occaſione compromiſſi facti inter eum-
dem Papirium, & Liuium, atque etiam Ludouicum al-
terum fratrem ſuper diuiſione bonorum communium,
in quorum primo continebatur mandatum datum ad ac-
ceptandum idem compromiſſum, in ſecundo compromiſ-
ſum factum ab eiſdem fratribus, in tertio laudum inde ſe-
quutum, quæ inſtrumenta licèt eſſent infra centum annos
poterant adduci pro confirmatione eius probationis, tum
propter adminiculum, † quod recipiebant ab alijs inſtru- 15
mentis, vt tradit Caſtrenſ. *in d. l. cum aliquis num. 6. C. de
iur. deliberandi*, Aym. *in dicto §. ampliatur num. 15.* & te-
nuit Rota *in deciſ. 176. num. 1. & 371. num. 3. par. 1. recent.*
Tùm propter numerum actuum, quorum occaſione illa
facta apparebant, cum ex ijs orirctur vehemens præſum-
ptio † veritatis omnium, quæ in eiſdem Inſtrumentis con- 16
tinebantur, vt conſiderauit Iaſon. *in conſ. 114. num. 22. lib.
primo*, Soccin. *ſen. conſ. 187. num. 16. lib. 2.* Soccin. *iunior.
conſ. 67. num. 11. lib. 4.* Tum demum quia actus diuiſionis
bonorum quem omnia ea Inſtrumenta continebant pote-
rat ipſe ſolus † concludere probationem fraternitatis, ex 17
notat per DD. *in l. non nudis, C. de probat.* & voluit Ca-
ſtrenſ. *in conſil. 151. num. 1. lib. 1.* Mandell. *conſ. 83. num. 21.
lib. 1.* & tenuit Rota *in deciſ. 220. num. 2. par. 2. diuerſor. &
deciſ. 157. num. 1. par. 1. recent.* ſicut hoc idem probare po-
terat poſſeſſio bonorum paternorum, quæ in eis inſtru-
mentis aſſerebatur † communiter retineri à Liuio, Papi- 18
rio, & Ludouico, qui in illis nominabantur fratres ex no-
tat. per gloſ. *in cap. Lator, qui filij ſint legit. in verbo pro-
bare*, & cenſuit Dec. *in conſil. 54. in fin.* Pariſ. *conſil. 10.
numer. 72. lib. 1. & fuit dictum in Papien. Status 27. Apri-
lis 1622. & 15. Iunij 1623. coram Reuerendiſſimo D. meo
Decano.*

Nec etiam viſa fuerunt obſtare quæ dicebantur contra
probationem huius deſcendentiæ, vt illa non oſtendere-
tur legitima, quia neque hæc probatio deficiebat; Ete-
nim non ſolum poterat pro ea conſiderari præſumptio,
quæ erat fauore prolis † vt illa cenſeri deberet legitima ex 19
adductis per Rotam apud Cæſar. de Graſſ. *in deciſ. 10. qui
filij ſint legitimi*, notant DD. *in cap. Later. eod. tit.* & ibi
Abb. *num. 6.* Præpoſ. *num. 7.* Butr. *num. 15.* Peregr. *de fidei-
comm.*

Digitized by Google

*comm. art.*43. *num.*71. præſertim cùm ageretur de proba-
20 tione antiqua, vt conſiderauit Rot. *in d. dec.* 10. apud Cæſ.
de Graſ. & coram Puteo *deciſ.*2. *lib.*3. Peregr. *dicto art.* 43.
*num.*71. Sed præterea de ea conſtabat ex veris, & poſiti-
uis probationibus, & primo probata erat hæc qualitas re-
ſpectu perſonæ Volumnij ex eadem inſtitutione facta in
teſtamento Liuij patris, cùm illa apta eſſet probare etiam
21 hanc qualitatem legitimitatis, † dum reſpectu filiorum
naturalium non cadebat ea, neceſſitas inſtituendi, vt no-
tauit Præpoſit. *in cap. per tuas eodem tit. qui filij ſint legiti-
mi ſub num.*19. Dec. *in cap. per tuas num.* 19. *de probatio-
nibus*, & ibi etiam Aretin. *num.*22. Ruin. *conſ.*109. *num.*38.
*lib.*3. & tenuit Rota *in Hiſpalen. legitim.* 11. *Maij* 1612.
& 5. Nouembris eiuſdem anni coram bon. mem. Vbald. 1. *par.
recent. deciſ.*406. *ſub num.*5. *& dec.* 434. *ſub num.*7. Reſpe-
ctu verò Liuij, & Papirij probatum erat, quod iſti eſſent
filij legitimi Taddæi tum ex poſſeſſione bonorum paterno-
22 rum, † eorumque diuiſione facta cum Ludouico altero fra-
tre, vt tradit Peregrin. *eodem art.*43. *numer.* 71. *in fin.* &
voluit Caſtrenſ. *in l.*1. *numer.* 6. *C. de ordine iudiciario*, &
fuit dictum in Parmen. Status 10. *Aprilis* 1606. *coram Gre-
gor. inter impreſſ. deciſ.* 247. *num.*17. *& in eadem cauſa co-
ram Reuerendiſſimo D. meo Decano* 27. *Aprilis* 1622. *&* 14.
Iunij 1623. tum ex depoſitionibus plurium teſtium, qui
23 examinati erant, & eos appellabant fratres germanos, †
quia ſi eorum alter fuiſſet filius ſpurius Taddæi, non omi-
ſiſſent hanc qualitatem, tanquam ſpeciali nota dignam,
vt conſiderauit Caſtrenſ. *in conſ.* 19. *numer.* 25. *lib.* 3. vbi
quod filij illegitimi non poſſunt dici fratres inter ſe abſolu-
24 tè, † ſed ſolum ſecundum quid ſicut dicitur de homine
25 mortuo, qui propriè non venit appellatione † hominis,
vt in l. ſi homo mortuus 69. *ff. de verbor. obligat. & in l. hos
accuſare, §. omnibus, ff. de accuſat. & inſcript.* & tradit.
Ant. de Roſellis *in tract. de ſucceſſion. num.*93. Idem etiam
dici poterat reſpectu aliorum aſcendentium, cum eorum
qualitates cenſeri deberent examinatæ, & diſcuſſæ in iu-
dicio facto coram Ordinario Narniæ occaſione matrimo-
nij, quod poſtea à Paulo contractum fuit cum Meduſa,
quia ſi adfuiſſet contraria qualitas, aut labes illegitimita-
tis non fuiſſet neceſſaria ea diſpenſatio dum vinculum
conſanguinitatis, quo erant inter ſe coniuncti, erat vl-
26 tra ſecundum gradum, in quo ſolum † contrahitur affini-
tas ex coitu fornicario iuxta diſpoſitionem Sacr. Concilij
Tridentini *ſeſſ.*24. *cap.*4. *de reformatione Matrimonij*; &
talis affinitas orta ex fornicatione non ſolum Matrimo-
27 nium non dirimit, vltra eum gradum, ſed † neque impe-
dit Matrimonium, quo ſit contrahendum, vt declarauit
Pius Quintus in Conſtitutione ædita anno 1566. quæ in
nouo Bullario eſt decima quarta in ordine in §. 1. tradit
Sanch. *referendo eam conſtit. in tractatu de Sacramento
Matrim. lib.* 7. *diſp.*67. *num.*4. Nauarr. *in manual. in tit.
de Sacram. Matrim. cap.*22. *num.* 43. *in noua editione*, &
poterant hæc omnia eo magis procedere, cùm ageretur de
probatione huius qualitatis ſuper legitimitate, & alterius
ſuper deſcendentia ad effectum ſucceſſionis, non autem
28 contingeret † principaliter de ijs dubitari, vndè poterant
ſatis eſſe leuiores probationes iuxta *conſ.* Gemin. 27. quod
ſæpius Rota *ſequuta fuit*, *vt in dec.* Card. Seraph. 1282. *nu.*
6. & coram Greg. *dec.*248. *numer.* 1. *& in Parmen. Status*
14. *Iunij* 1623. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano*, præ-
ſertim cùm in hac ſucceſſione non concurrerent alij, qui di-
cerent ſe eſſe proximiores, quam ſit ipſe Volumnius, nam
neque hoc caſu fuiſſet neceſſarium probare cognationem
cum teſtatore per gradus diſtinctos, vt notant DD. *in l. is
poteſt ff. de acquir. hæred.* & ibi Alex. *num.*15. Iaſon. *num.*83.
Ruin. *conſ.*154. *num.* 4. *lib.* 3. & tenuit Rota coram Card.
Seraph. *dec.*1219. *num.*1. *& in Bononien. Fideicommiſſi de
Cataneis* 12. *Iunij* 1615. *coram R.P.D. meo Pirouano in* 2. *p.
rec. dec.*693. *num.*2.

Et ita vtraque &c.

In hac eadem parte dec. 14. *habetur deciſio de qua ſub die* 1.
Martij 1638.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Valentina Decanatus, & Canonicatus.

Veneris 25. *Februarij* 1639.

ARGVMENTVM.

Agitur de reſeruatione beneficij vacantis per obitum ſubcollectoris, & ex quo probetur vnicitas illius.

SVMMARIVM.

1 *Gratia motu proprio emanata iuſtificari non debet.*
2 *Beneficia ſubcollectorum ſunt reſeruata.*
3 *Appoſitio manus Papæ impedit inferiores ſe amplius in negotio ingerere.*
4 *Beneficia ſubcollectorum ad hoc vt cadant ſub reſeruatione ſufficit, quod illa poſſidens aliquando fuerit vnicus ſubcollector.*
5 *Affectio in beneficijs ſemel data ſemper durat, numer.* 4.
6 *Vnicitas ſubcollectorij probatur ex deputatione ſubcollectoris facta per Papam.*
*Ea ratione quod omnes alij ſubcollectores habentur pro reuocatis, & ſi de illorum reuocatione nulla fiat mentio, num.*6.
7 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum cadit ſub reſeruationibus.*
8 *Quæ non ſunt de actis non habentur in conſideratione.*
9 *Reus, & poſſeſſor vincunt per non ius actoris.*
10 *Abſolutoria conceditur reo per non ius actoris.*

DECISIO CXIII.

POſtquam concluſum fuit R. P. D. meo Rojas dandum eſſe mandatum de manutenendo in poſſeſſione Decanatus, & Canonicatus, de quibus agitur, & ſententiam Rotalem ad eius fauorem latam ſuper immiſſione in poſſeſſionem eorumdem eſſe confirmandam, dedi dubium an eidem quoque ijdem Decanatus, & Canonicatus ſint adiudicandi, quod ſine difficultate fuit affirmatiuè reſolutum.

Quandoquidem ipſe habet prouiſionem Apoſtolicam in forma gratioſa, & motu proprio expeditam, quæ cùm
innitatur ſolo † verbo Papæ iuſtificari non debet, *cap. ſi* 1
motu proprio 23. *de præbend. in* 6. *Clem.* 1. *verb. feciſſe narramus de probat.* Oldrad. *conſil.* 258. latè Gabr. *de probat. concl.*2. *nu.*55. Acchil. *deciſ.*10. *de probat.* Seraph. *dec.*1484. *num.*10. *& fuit dictum in Vrdunen. Monaſterij* 8. *Februarij* 1638. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Decano*, cùm alijs adductis in primis duabus deciſionibus cauſæ, vbi plenè etiam firmatur, reſeruatio dictorum Decanatus, & Canonicatus vti vacantium per obitum Gaſparis Viues
vnici † ſubcollectoris, abſque eo quod dati poſſit de defectu 2
intentionis Papæ, ex eo quod pro parte Domini Franciſci Borgiæ probetur alium ſubcollectorem fuiſſe deputatum à Nuncio Hiſpaniarum, vt in eius Sommario *dato ſub die* 29. *Nouembris anni præteriti n.*2.

Quia præterquamquod non docetur deputationem prædictam fuiſſe factam de tempore, quo dictus Gaſpar obtinuit dictos Decanatum, & Canonicatum, ad hoc vt dici non poſſet vnicus ſubcollector tunc temporis, ceſſat penitus difficultas, tum ex eo quod per appoſitionem manus Papæ in præcedente deputatione Nuncius Hiſpania-
rum tanquam inferior † non poterat poſtea in alia deputa- 3
tione ſe ingerere, *cap. cum inferior de maiorit. & obedien. c.* 2. *de offic. legat.* tum quia ſufficit, quod dictus Gaſpar fuerit aliquando vnicus Subcollector ad effectum inducendi affe-
ctionem, † quæ in beneficijs ſemel data ſemper durat, Rota 4
dec. 10. *&* 12. *circa princ. de præben. in nou.*

Quodque aliquando fuerit vnicus Subcollector proba-
tur ex deputatione facta † per Papam, quæ deputatio pro- 5
bat qualitatem vnicitatis, ita vt omnes alij Subcollectores ſi qui adeſſent tunc temporis in eadem Diœceſi, ſeu Ciuitate habeantur pro reuocatis, & ſi de illorum reuocatione † nulla fuerit facta mentio, Mandoſ. *ſuper regul.*4. *hodie* 5. *quæſt.*10. *num.*2. *in punct.* Rot. *deciſ.* 252. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* cum alijs latiùs congeſtis tam in *prima deciſione*

cauſa

Digitized by Google

cauſa coram Illuſtriſſimo Domino meo Decano die 5. Iunij
1637. *à §. huc fundamento vſque ad §. reſpectu etiam*, quam
in ſecunda emanata ſub *die 29. Nouembris anni præteriti*
coram me in §. nec etiam, & in §. quinimo vbi in §. ita demum,
reſpondetur etiam obiecto iuriſpatronatus aliis exaduerſo
excitato, quoad Canonicatum de quo agitur, ſiquidem
quatenus de dicto iurepatronatus manifeſtè conſtaret ad-
7 huc tanquam Eccleſiaſticum † caderet ſub reſeruationibus
Apoſtolicis, *cap. dilectus*, & ibi gloſ. & Doctores *de offic. leg.*
Caſſad. *dec. 4. num. 1. & 2. de Iurepatron.* Buratt. *deciſ.* 103.
num. 3. & plenius in *tertia deciſione cauſa à me pariter ex-*
tenſa ſub die 28. Ianuarij præteriti in §. nec obſtat, quæ datur
in hodierno Summ. *n.* 5.

Cùm igitur vigore dictæ prouiſionis Apoſtolicæ ſic mo-
tu proprio emanatæ fuerit per dictum Dominum meum
Rojas obtenta immiſſio præuia ſententia Rotali, & pro-
uiſio Ordinarij facta ad fauorem Domini Franciſci Bor-
giæ vltra quod non eſt habenda in conſideratione cum non
8 ſit in actis † producta, Caſtrenſ. *in l. ait Prætor. §. ſi Iudex*
ff. de re iudic. Rot. *deciſ. 404. num. 2. par. 1. recent.* apparet
euidenter nulla ex ſupradictis, & latius ponderatis in deci-
ſionibus cauſæ ex quarum lectura patet nullum ius dicto
prouiſo ab ordinario competere, meritò dixerunt Domini
Decanatum, & Canonicatum eſſe adiudicandos eidem
9 prouiſo Apoſtolico, † cui tanquam Reo, & poſſeſſori ſuf-
ficit vincere per non ius Actoris, *vulg. l. qui accuſare C. de*
edendo, Rot. *deciſ. 1. de re iudic. in nou.* eidemque proinde
10 etiam venit † abſolutoria concedenda, vt dixit Rot. coram
Buratt. *dec. 248. nu. 1. & melius in deciſ.* 380. *num.* 1. vbi ad-
den. *num. 9. littera A.*

Et ſic deciſum vna tantum parte informante, altera plu-
ries citata, & informare non curante.

R. P. D. R O I A S,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Faneñ Commendæ.

Luna 28. Februarij 1639.

A R G V M E N T V M.

Commenda adiudicari debet illi, cui fuit à Magno Magiſtro collata, cùm ius conferendi ad illum ſpectet. Profeſſio emanata coram Notario, & Commiſſario ad id deputato præſumitur valida, & qui contrarium dicit, probare debet.

S V M M A R I V M.

1 *Adiudicatio commenda fieri debet ad fauorem haben-*
tis collationem à Magno Magiſtro, cui ſpectat ius
conferendi.
2 *Gratia motu proprio facta aliam non requirit iuſtifica-*
tionem, quam habilitatem collatarij.
3 *Profeſſio probatur per inſtrumentum, in quo patet pro-*
feſſionem fuiſſe emiſſam.
4 *Atteſtatio Notarij de actu coram ſe geſto non habet vim*
ſimplicis enunciatiuæ, ſed plenè probat.
5 *Geſta coram iudice ad aliquid deputato præſumuntur*
ritè, & rectè facta, eaque omnia interueniſſe, quæ fue-
runt ſeruari ſolita.
Aſſerens geſta coram ſuperiore coram quo aliquid fieri
debebat non emanaſſe prout fieri debebant, probare
debet, nu. 5.
6 *Atteſtationi ordinarij ſtandum eſt, quia præſumitur*
notitia ſubditorum.
7 *Gratia expectatiuæ hodie fieri non poſſunt, ideòque poſ-*
ſeſſio in vim illarum capta non ſuffragatur, & num.
ſeqq.

D E C I S I O C X I V.

COmmendam Ordinis Sanctorum Mauritij, & Laza-
ri vacantem per obitum q. Eq. Bolognini hodiè poſſeſ-
ſam per Eq. Carolum Emanuelem Manellum de qua agi-
tur, DD. adiudicandam eſſe Equiti Manzino cenſuerunt.
Ratio reſolutionis fuit, quia cùm huiuſmodi Collatio ſpe-
ctet ad Sereniſſimum D. Ducem Sabaudiæ vti M. Magi-
ſtrum d. Religionis, & Manzinus exhibuerit litteras Col-
1 lationis obtentæ à d. Sereniſſimo † adiudicatio nequit de-
negari, *c. monaſterium 16. quæſt. 7. cap. cum Bertoldus*, vbi
Abb. *num. 12. de re iud.* Rota *in rec. dec. 337. nu. 1. par. 2. &*
dec. 152. num. 1. & 232. num. 1. par. 5. & coram Durano *de-*
ciſ. 100.

Siquidem in Manzino concurrunt omnia requiſita ne-
ceſſaria pro obtinenda Commenda, ſcilicet ſuſceptio ha-
bitus valida, Collatio motu proprio obtenta à M. Magi-
ſtro ordinario Collatore, profeſſio emiſſa in tempore de-
bito, aliaque requiſita, de quibus in Bulla fel. rec. Pij IV. &
aliorum Summorum Pontificum, quibus concurrentibus
non requiritur alia iuſtificatio, † dum verſamur in gratia 2
motu proprio facta, vt in ſimilibus terminis notat Io. de
Sylua *de beneſ. par. 3. quæſt. 25. num. 10.* Felin. *in cap. ad au-*
res nu. 15. de reſcript. & reſoluit Rota coram Reuerendiſs.
D. meo Decano *in Hiſpalen. Dimidiæ portionis 14. Ianua-*
rij 1636.

Nec obſtare Domini dixerunt, quod principaliter oppo-
nebatur ab informantibus pro Carolo, quod ſcilicet non
conſtet de profeſſione Manzini, quia viſum fuit Dominis
de ea ſatis conſtare ex inſtrumento profeſſionis emiſſæ, ex
quo patet profeſſionem fuiſſe factam iuxta Conſtitutionem
Gregorij XIII. † quod inſtrumentum eam concludenter 3
probat, *c. cum dilecti de fid. Inſtr. l. Imperator, la 1. col. 2. ff. de*
ſtat. hom. Dec. *conſ. 36. nu. 2.* Pariſ. *conſ. 54. num. 3. vol. 1.* Ca-
ual. *dec. 181. nu. 3.*

Cùm vlterius conſtet, Crucem, ac Inſignia Religio-
nis geſtaſſe ſpatio multi temporis, Notarius atteſtetur pro-
feſſionem coram ſe in Miſſa ſolemni fuiſſe emiſſam præce-
dente priùs profeſſione fidei, quæ atteſtatio † non habet 4
vim ſimplicis enunciatiuæ actus præcedentis, ſed de
actu coram ſe geſto validè poteſt Notarius atteſtari, Se-
raph. *de priuil. iuram. priuil. 30. num. 44.* Pariſ. *de reſignat.*
lib. 11. quæſt. 6. num. 63. & 66. Rota *in recen. dec. 393. num.*
9. par. 1. maximè cùm omnia prædicta geſta fuerint non
coram ſimplici Notario, ſed coram Iudice † Commiſſa- 5
rio deputato à M. Magiſtro, quo Caſu præſumuntur ſeruata
omnia ſeruari ſolita, Rota *dec. 34. num. 3. part. 1. rec.* ita &
taliter, vt contrarium aſſerenti incumbat onus probandi,
Veſtr. *in prax. lib. 6. c. 2. n. 21.*

His omnibus accedunt litteræ Sereniſſimi M. Magiſtri
prouiſionis, & collationis ad fauorem Manzini, in qui-
bus pro idoneo declaratur, ac mandatur fieri profeſſio-
nem, ac alia adimpleri in manibus Commiſſarij deputati,
quæ licet non ſint ſubſcriptæ ab eodem M. Magiſtro, ni-
hilominus dum concurrit ſubſcriptio Officialium de con-
ſenſu Sereniſſimæ Duciſſæ Matris ſtante infantia Sereniſ-
ſimi M. Magiſtri, Dominis viſum fuit ſuffragari, cùm benè
in:ter regula † ſtandum eſſe atteſtationi Ordinarij, ex quo 6
in eo præſumitur notitia ſubditorum, ad tradita per DD. *in*
Clem. 2. de off. ordin. vbi Cardin. *numer. 13. & in cap. poſt*
Ceſſionem de prob. vbi Io. And. *num. 11.* Butr. *num. 6.* Cald.
num. 32.

Nec obſtare pariter viſum fuit poſſeſſionem Caroli ca-
ptam vigore gratiæ expectatiuæ conceſſæ à Sereniſſimo M.
Magiſtro vſque ab anno 1622. † Quia ſtante expreſſa pro- 7
hibitione concedendi ſimiles expectatiuas à ſanct. me. Pio
Quinto in Bullario nouo in 73. in §. 6. huiuſmodi poſſeſſio
cum titulo notoriè nullo non † eſt habenda in Conſidera- 8
tione, dum incontinenti liquidò conſtat de bono iure
Manzini.

Et ita reſolutum vtraque parte informante &c.

R. P. D. G H I S I L E R I O,

Poſtea Epiſcopo Terracineñ.

Spoletana Succeſſionis.

Luna 14. Maij 1639.

A R G V M E N T V M.

Filius excluditur, excluſa matre, ſi militat eadem ratio. Statutum excludens fœminam ſimpliciter cenſetur ſolum excludere ab hæreditate dotantis, ſecus quando appareret contrarium, nam tunc ab omnium hæreditate excluditur, & habet locum tam in nupta, quàm in nubenda, dummodò ſucceſſio deferatur illi poſtquam nupta fuerit.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Mater quando excluditur ab hæreditate, excluditur etiam filius quando militat in eo eadem ratio, quæ matrem excluſit.*

Amplia procedere in Statutis m.2.& 3.

4 *Soror dotata à fratribus præſumitur de proprio dotata.*

Quod procedit etiam in augumento dotis præſertim quando dos erat congrua, n. 6.

5 *Fœmina vigore ſtatuti cenſetur tantum ab illa hæreditate excluſa a qua recompenſam, ſcilicet dotem habuit.*

Contrarium; quando verba ſtatuti important, quod pro vnica dote excluditur, quia tunc excluditur, & ab hæreditate dotantis, & non dotantis, n.7.

8 *Statutum excludens fœminam ſimpliciter intelligitur ab hæreditate dotantis tantum, & num.9.*

Amplia quod ſtante tali ſtatuto non excluditur ab hæreditate matris, quando fuit a patre dotata, numer. 10.

Fallit, ſi ſtatutum vltra procederet aliquid exprimendo ex quo appareret dotatam ab omnium hæreditate excludere velle, n.11.

12 *Lex ſeu ſtatutum futura non præterita reſpicit.*

13 *Statutum excludens ab hæreditate dotatam licet loquatur de maritanda comprehendit tam maritatas, quàm maritandas.*

Quibus poſt conditum Statutum defertur ſucceſſio, cùm militet eadem ratio in maritata qua maritanda, & num. ſeqq.

16 *Comprehenſio in ſtatutis ſemper admittitur etſi excludant interpretationem.*

17 *Extentio in ſtatutis ex maioritate rationis numquam excluditur.*

18 *Qualitas verbo adiecta in ſtatutis non intelligitur ſecundum tempus verbi, ſed abſolutè quando effectus habetur ſiue in vno, ſiuè in alio tempore.*

19 *Prouiſio ſtatuti ad conſeruandam agnationem, ex quibus verbis deducatur.*

20 *Ratio conſeruandæ agnationis eſt cauſa finalis excluſionis fœminarum in ſtatutis.*

21 *Agnatio conſeruatur per eos, qui ſunt de eadem familia ſecus de aliena.*

22 *Sententia ſine actis non probat.*

23 *Obſeruantia ſtatuti excluditur ex reuocatione ſententiæ pro illius obſeruantia emanata.*

24 *Obſeruantia ad interpratationem ſtatuti requiritur clara, vniformis certa, & in contradictorio iudicio obtenta.*

DECISIO CXV.

ITerùm Domini, in hac tertia inſtantia coram me, cenſuerunt, ad Vincentium firmum ſpectare totam hæreditatem q. Nicolai germani fratris ab inteſtato defuncti excluſo Sancte Gauigliono filio Felicis communis ſororis iam defunctæ, tam ex diſpoſitione ſtatuti antiqui Ciuitatis Spoleti *lib.3. cap.61.* quàm ex noua Conſtitutione, ſiue pragmatica eiuſdem Ciuitatis confirmata à ſanctæ me. Pio Papa V. & conſequenter confirmandam ſententiam Rotalem.

Quia de eius validitate non dubitatur, eum ex actorum reuolutione probetur, interueniſſe omnia requiſita ad hunc effectum iuxta vulgatam *deciſ.* Caputaq. 260. *par. 2.* nec de iuſtitia, cum ſit fundata in ſupradictis Statuto, & Pragmatica Ciuitatis Spoleti per Sedem Apoſtolicam confirmatis, à quibus cum fœminæ dotatæ excludantur à ſucceſſione fratris, & aliorum, vt in *deciſ. coram R. P. D. mee Veroſpio* 8. Martij 1638. in præcedenti inſtantia facta, non ſolum Felix dotata a fratribus remanet excluſa à prædicta hæreditate propter exiſtentiam Vincentij communis
1 fratris, ſed etiam Sanctes filius, tanquam proueniens † à radice infecta, & excluſa, cum illi obſtet ratio, quæ matrem excludit ex text. *in l. ſi viua matre §. nam licet C. de bon. matern.* ex quo textu ad demonſtrandum, quod ma-
2 tre excluſa à ſtatuto, † cenſeantur etiam excluſi eius filij argumentantur, Dec. *in l. venia num.7. C. de in Ius vocand. conſ.15. num.5. in conſ.480. num.2. in conſ.515. & conſ.568.* Grat. *in conſ.54. num. 15. lib.2.* vbi latè, & Gozad. *conſ.89. num. 5. verſ. 2. quia, ad hoc facit* text. *in l. fin. C. de natural. liber.* Et quod excluſio Matris in huiuſmodi ſtatutis † 3
obſtet filio aduerterunt Menoch. *conſ. 172. numer. 7. 10. & numer. 32. ad med. verſ. ſecundum exemplum*, Surd. *conſil.85. num. 10. & ſeqq. & conſ.355. num. 49. & 50.* ita Bart. *in l. liberorum num.14. de verb. ſignif.* Bald. *conſ. 171. vol.2.* Bellon. Iun. *conſ.74. n. 55. & ſeqq.* vbi teſtatur de veriori, & de receptiori Rota *dec.104. per tot. p.1. & deciſ.405. n.9. & ſeqq par.5. recent.*

Excluſio Felicis vigore ſtatuti reſultat ex illius verbis expreſsè diſponentibus, nullam mulierem dotata à Patre, Matre, Auo, vel Auia, ſeù fratre, vel quouis alio, poſſe ſuccedere ab inteſtato dotanti, ſuperſtite dotante maſculo in eodem gradu, ſeù alio maſculo, qui pariter ad ſucceſſionem veniret ab inteſtato prædicto dotanti, &c. & ex primo inſtrumento dotali Felicis anni 1583. & ſecundo anni 1591. probatur, illam, mortuo communi Patre, à Nicolao, & Vincentio fratribus dotatam fuiſſe, & dum
non probabatur † contrarium, intrat præſumptio, quod 4
Felix fuerit dotata à fratribus de proprio ex notatis, per Bald. & Doct. *in l. fin. C. de dot. promiſſ.* Et quatenus etiam probaretur dotata de bonis communis parentis, attamen cum hæreditas patris adita per filium non dicatur amplius hæreditas paterna, ſed proprium patrimonium filij, *l. qui Titij teſtamentum ff. de his quib. vt indign. lib.1. §. veteres, ff. de acquir. poſſeſſ.* cum alijs cumulatis per Rot. *deciſ. 47. num.6. & deciſ.49. num.4.* poſt Merlin. *de legit.* Hoc non facit, quin Felicem ab ipſis verè, & cum effectu dotatam dicendum eſſet. Alias ſi origo bonorum, ex quibus dos conſtituitur, attendenda foret, & fratres ad excluſionem ſororis eam de bonis proprijs, quæ patris non fuerint, nempè ex peculio Caſtrenſe, ſeu alio ſimili, dotare tenerentur, de raro contingerent, quod ſtatuto locus eſſe poſſet, † 5
cum fœmina excluſa cenſeatur tantum ab illa hæreditate, in qua habuit recompenſam, ſcilicet dotem, vt fuit ponderatum per Rot. *deciſ.247. num.3. & 321. num. 12. par.5. recent.* Vltra quod augumentum factum à Nicolao, de cuius hæreditate agitur, & Vincentio in ſecunda dote, intelligitur de proprio dd. fratrum, ex quo prima dos in ſumma flotenorum mille præſumitur congrua, nec ipſi vti hæredes patris ad aliam tenebantur, † quod ſufficere ad iſtum 6
effectum, comprobat Honded. *conſ.11. lib.2. numer.24. & ſeqq. vbi num. 29* adducit Bald. *in cap. ſi proponente num. 3. de reſcript.* & in fine ſubiungit, ita iudicatum fuiſſe in Ciuitate Spoleti.

Verùm ex ſupradicta Pragmatica eiuſdem Ciuitatis, diſponente, fœminas à quocumque dotatas in ſcutis 500. & præſertim ab aſcendentibus, vel fratribus eſſe penitus excluſas à ſucceſſione omnium tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, vel quauis alia cauſa, & nihil aliud prætendere poſſe, etiam quod fœminæ in pari gradu exiſtant cum maſculis, cenſuerunt Domini tolli omnem difficultatem, quæ poſſet oriri ſuper interpretatione ſupradicti ſtatuti, quia ex dd. verbis apparet, conſtitutionem vti in rem conceptam voluiſſe, fœminas ſemel tantum dotatas excludere à ſucceſſione quarumcumque perſonarum, nulla habita ratione, an perſonæ, de quarum hæreditate agitur, ſint eædem, an diuerſæ, ſed indiſtinctè afficere omnes, itaut fœminæ excluderentur à ſucceſſione quarumcunque perſonarum tam dotantium, quàm non dotantium, exiſtente maſculo in pari gradu, ibi, *E baſti che la detta dote l'habbia da vn ſolo, o per altra via, accioche ſia eſcluſa, e non poſſa hauer più ne per teſtamento, ne ab inteſtato, ſtando il maſchio in pari grado*, & benè ponderatum fuit in *deciſ.* D. mei Veroſpij *in §. etenim ſtatutum, verſ. ex his vero, quæ apparebant &c.* & propterea cùm Fœlix mater Sanctis fuerit bis dotata, vt eſt inconfeſſo inter partes, & probatur ex ſupradictis inſtrumentis, intrat diſpoſitio Pragmaticæ, & exiſtente Vincentio in pari gradu, ipſa & Sanctes ab ea cauſam habens, excluduntur, quia verba Pragmaticæ ſunt adeò clara, vt non egeant gloſationem ad excludendum omnem caſum ſucceſſionis fœminarum dotatarum, & quando verba ſunt clara, quod pro vnica dote excludatur fœmina, prout probant ſupradicta, ibi, *e baſti che la detta dote l'habbia da vn ſolo, &c.* quod tunc etiam excludatur ab hæreditate non dotantium, tenuerunt Corn. *conſ. 123. num.4. & 134. num.1. verſ. demonſtrando tamen lib.2.* Curt. Iun. *conſ.65. num.3. verſ. ſtantibus præmiſſis ad med.* Dec. *conſ.346. num.4. verſ. ſecus ſi vltra procedat, & conſil.589. num.2.* Brun. *in tract. quod ſtantibus maſculis art. 8. num.70.* Facbin. *conſ.88. num.3. lib.2.* Rota *in Romana hæredi-*

R. P. D. CARILLO,

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Signina Saluiani.

Lunæ 14. Martij 1639.

ARGVMENTVM.

Plura contra iudicium Saluiani diſcutiuntur, & ſignanter an cenſus per liberationem fundi dicatur reſolutus quoad omnes, vel ſaltim quoad eos, quorum fauore fundus fuit liberatus, quod Mulier pro recuperatioue dotis inæſtimatæ habeat ſolum actionem ad fundum dotalem, ac denique quod legatum dotis à marito factum ſi eſt incertum nihil probet, neque poſſit creditoribus præiudicare.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſio iurium reportari non poteſt vbi debitum ſoluitur de pecunijs debitoris.*

2 *Solutio per debitorem factam cedit in cauſam fructuum non ſortis, ſi illi de tempore ſolutionis erant debiti.*

3 *Solutio facta in cauſam ſortis, & vſurarum, cedit in cauſam vſurarum, ſi illæ de eo tempore debebantur.*

4 *Actiones vtiles in re legata tranſeunt ipſo iure in legatarium.*

5 *Fideiuſſor poteſt emere cenſum, & ceſſionem tranſlatiuam, non extinctiuam reportare.*

6 *Verba ſunt intelligenda prout eſt veriſimile contrahentes facere voluiſſe.*

7 *Deliberatio parit exceptionem ſolutionis pro eo credito, pro quo illa emanauit.*

8 *Cenſus per liberationem fundi dicitur reſolutus etiam non concurrente actu retroſimili.*

Intellige, vt non procedat ſi liberatio emanauit ad fauorem vnius tantùm obligati.

Quia tunc quoad alios durat cenſus etiam ſuper fundo alieno, num. 10. & ſeqq.

9 *Deliberatio facta pro diuerſo credito non parit exceptionem in alio.*

11 *Reſeruatio iurium contra aliquem facta operatur, vt nihil quoad illum cenſeatur actum.*

12 *Mulier pro recuperatione dotis habet actionem ſolùm contra bona, quæ inæſtimata dedit in dotem.*

Intellige niſi conſtet illa per virum fuiſſe alienata, ibidem.

13 *Retentio non conceditur vbi ex perceptione fructuum à die motæ litis intrare poteſt exceptio compenſationis.*

14 *Heredes mariti non poſſunt aſſignare in ſolutum heredibus vxoris pro dote bona propria mariti.*

Si dos fuerat data inæſtimata, quo caſu competebat ſola actio contra fundum dotalem, ibidem, & num. 17.

15 *Calculus inter aliquos factus non præiudicat alijs non citatis.*

16 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio Saluiani.*

17 *Datio in ſolutum per heredes mariti in bonis proprijs illius pro dote fieri non poteſt in præiudicium creditorum, vbi mulieri ſola actio pro fundo dotali competebat.*

18 *Legatum dotis factum per Maritum Vxori, quod non continet ſummam certam nihil probat, neque confeſſionem inducit.*

19 *Legatum dotis à Marito factum Vxori intelligitur de ea tantùm quantitate, quæ ab eo realiter probatur recepta.*

Legatum dotis, quod facit Maritus ad fauorem Vxoris, non præiudicat creditoribus.

DECISIO CXVI.

POſt binas reſolutiones * ad fauorem Caſſandræ de Vindictis, & Iulij Cæſaris Rorij emanatas ſuper emiſſione in poſſeſſionem ex Saluiano in bonis de quibus agitur, pro fructibus duorum cenſuum à Sulpitio Papio debitorum, quorum alter eſt ſcut. 200. in ſorte principali impoſitus ad fauorem Neapulionis Ignatij, & alter inſolidum cum Communitate Signina ſcut. 500. monetæ impoſitus ad fauorem q. Lauræ Parabiacchæ, quem idem Sulpitius in ſe totum accollauit, de anno 1602. fuit ad petitionem Laurorum conceſſa

noua audientia, ideò cauſa ſuper eiſdem repropoſita Domini, & iterùm ſtandum eſſe in deciſis reſponderunt. Quia duo extrema in hoc iudicio requiſita nempè creditum cum hypotheca, & poſſeſſio debitoris de tempore obligationis, vel poſtea cum identitate bonorum hypothecatorum hodie à dd. Lauris Reis conuentis poſſeſſorum adhuc viſa fuere ſufficienter probata ex deductis in prima deciſione cauſæ ſub die 16. Aprilis anni præteriti in princip. non obſtantibus his, quę de nouo contra ea opponuntur.

Nam primò non obſtat, quod quoad fructus cenſus Ignatij ceſſi Caſſandræ ceſſet hypotheca ex quo Caſſandræ illius ceſſionem acquiſiuerit quo ad ſummam ſcut. 100. cum pecunijs Panetij hęredis d. Sulpitij principalis debitoris, vt in *Sum. Laurorum num.* 4. & quo ad reſiduum cum pecunijs Ioſephi de Creddis, qui dd. pecunias depoſuerat in ſacro Monte Pietatis ad effectum fructuum ſoluendi, & eumdem cenſum extinguendi iuxta formam mandati relaxati ad inſtantiam fideiuſſorum, ad quorum fauorem d. Ioſeph inſolidum cum Panetio d. extinctionem facere promiſerat per totum annum 1623. vt *in d. Sum. num.* 3. & ſic intret concluſio, quod ceſſio
Iurium reportari non poſſit, † vbi debitum ſoluitur de pecu- 1
nijs debitoris, *l. nulla* 5. *C. de ſolut.* Batt. *in l. Modeſtinus* 76. *num.* 4. *ff. eod.* Rota coram Greg. XV. *deciſ.* 68. *num.* 5. & coram Caual. *dec.* 568. *num.* 2.

Quia licèt admittatur, quod ſolutio pro rata ſcut. 100. facta fuerit de pecunijs Panetij hæredis principalis debitoris, non tamen illa cedere debet in cauſam ſortis, ſed in cauſam
fructuum, † qui vltra d. ſummam tunc excedebant, *l. fideiuſ-* 2
ſores 69. §. *pro Aurelio verſ. ſed quicquid ex bonis*, & ibi gloſ. *verb. in vſurat*, *ff. de fideiuſſ.* Surd. *conſ.* 290. *num.* 61. *lib.* 2. Gratian. *diſcept.* 224. *num.* 30. quod procedit etiam ſi ſolutio
facta fuiſſet ſimpliciter in ſortem, † & vſuras, vt expreſsè diſ- 3
ponitur *in l. in his verò*, §. *apud Marcellum*, *& l. non enim* 6. & ibi gloſ. *ff. de ſolut.* Peregr. *conſ.* 99. *num.* 16 *lib.* 1. Cenc. *de de cenſib. part.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 1. *num.* 8. *fol.* 225. *ſecundùm antiq. impreſſionem*, qui fructus pro rata dd. ſcut. 100. hodie per Caſſandram non petuntur, & ita quoad eos ceſſat obiectum.

Quo verò ad reſiduum conſideratum fuit, quod Ioſeph primus maritus Caſſandræ ei legauit dd. pecunias depoſitatas in Monte Pietatis, ex quarum ſolutione reportata prætenditur ceſſio prædicta, quo fit, vt quemadmodum ipſe Ioſeph fideiuſſor Panetij potuiſſet contra eumdem agere pro releuatione, & ſoluendo potuiſſet etiam efficacem ceſſionem contra omnes reportare, ita & eodem modo potuit legataria vi-
gore vtilium actionum † in pecunijs legatis ſibi competen- 4
tium, quæ in ipſam ipſo iure tranſierunt, *l. ex legato* 18. *C. de legat. ſiquidem in re legata legataria loco heredis habetur*, *l. id tempus* 14. §. 2. *ff. de vſucap.*

Nec viſum fuit releuare, quod Ioſeph deponendo d. reſiduum de ſuis proprijs pecunijs pro ſolutione d. cenſus, hoc fecerit contemplatione Panetij debitoris, ſicut eius contemplatione ſe obligauerat illum extinguere, quia potiùs dicendum eſt depoſitum factum fuiſſe contemplatione propriæ perſonæ, vt ſe liberaret à fideiuſſione, & propterea ſicut ipſe Ioſeph fideiuſſor, ita quoque Caſſandra eiuſdem depoſiti legataria potuit translatiuè, & non extinctiuè pro ſua indemnitate cenſum acquirere, vt quotidie practicatur in fideiuſſo-
re, qui pro ſua maiori indemnitate poteſt cenſum emere, † & 5
ſoluendo ceſſionem tranſlatiuam, & non extinctiuam reportare, prout in ſpecie concludit Grat. *diſcept.* 459. *num.* 19. *cum pluribus ſeqq.* Cenc. *de cenſib. par.* 2. *cap.* 2. *qu.* 2. *art.* 5. *num.* 1. *cum ſeq. fol.* 153. Rot. *apud eumdem dec.* 95. *n.* 4. *ſecund. antiq. impreſſ.* & licèt idem Ioſeph in teſtamento mandauerit pecunias depoſitatas perſolui, vt ſe liberaret à prædicta fideiuſſiona non inde ſequitur, quod legataria non valuerit ceſſionem translatiuam reportare, nec aliter ſunt interpretanda verba defuncti, qui non prohibuit legatariæ, vt ſe abſtineret à reportanda ceſſione translatiua, ſed tantùm, vt ſe liberaret ab illa obligatione prout eſt veriſimile, & quod verba intelli-
genda ſint, † vt eſt veriſimile contrahentes facere voluiſſe, 6
ex Soccin. ſen. *conſ.* 9. *num.* 18. *& conſ.* 5. *num.* 30. *lib.* 1. dixit in fortioribus terminis Rot. *in Romana Saluiani* 25. *Maij* 1618. *coram Remboldo impreſſ. apud Cenc. de cenſib. quæ eſt dec.* 366. *num.* 8. *& ſeq. iuxt. modern. impreſſ.*

Secundò non obſtat, quod fructus alterius cēſus Parabiacchæ ceſſi Iulio Cæſari Rorio non debeantur, ex quo pro decurſis vſque ad 25. Septembris 1621. in quantitate ſcut. 498. fuerit expeditum mandatum ad inſtantiam eiuſdem Rorij cuius vigore prætēditur fuiſſe factam ſubhaſtationem, & de-

O libe-

liberationem bonorum hæreditariorum Sulpitij in cenſu in-
ſolidum obligati pro pretio excedente creditum fructuum
7 tunc decurſorum, & ſic pro illis obſtet exceptio † ſolutionis
mediante deliberatione ſecuta, per text. *in l. à diuo Pio 15. §. ſi
pignora*, vbi Alex. *num. 9. & 10.* Iaſ. *num. 2. & 3. ff. de re iud.*
Mangil. *de ſubhaſt. quaeſt. 60. num. 6. & 7.* pro alijs verò ab in-
de citra decurrendis ceſſauerit eorum curſus ob liberatio-
nem factam ab eodem Rorio tam ratione ſortis principalis,
quàm fructuum decurſorum, & decurrendorum ad fauo-
rem Communitatis Signinæ ſuper cuius bonis cenſus erat
impoſitus, vnde inferebant informantes pro Lauris, quod per
fundi liberationem cenſus deuenerit ad caſum à quo incipe-
8 re non potuit, † & conſequenter fuit reſolutus etiam non
concurrente actu retroſimili, Rota apud Cenc. *de cenſib. dec.
283. num. 7. iuxt. antiq. impreſſ. fol.* 227. & coram Duran. *dec.
449. num. 3. & 4.*

Quoniam & ſi pro fructibus decurſis vſque ad 25. Sep-
tembris 1621. fuiſſet expeditum mandatum per acta Muſchę
A.C. Notarij, vt *in Sum. Laurorum num.* 1. Attamen delibera-
tio bonorum hæreditariorum Sulpitij non fuit facta vigore
d. mandati, ſed virtute aliorum duorum mandatorum pro
diuerſo credito obtentorum per acta Columnæ in ſumma
ſcut. 1064. vt patet tam ex lectura dd. mandatorum, quàm
mandati de delibetando eamdem ſummam continentis, vt
in Sum. Rorij dato in reſponſionibus num. 1. & ideò hæc delibe-
9 ratio tamquam pro diuerſo credito facta † non poteſt pare-
re exceptionem ſolutionis in caſu de quo agitur, Seraph.
dec. 1107. *num. 2. & 3.* Reſpectu verò fructuum poſtea decur-
ſorum ab anno 1621. liberatio Rorij facta ad fauorem Com-
munitatis Signinæ non officit, quia fuit facta cum expreſſa
reſeruatione iurium ſibi competentium contra alios obliga-
tos, quorum vnus eſt Sulpitius contra cuius bona nunc agi-
tur, & proinde quamuis fuerit liberatus fundus fauore Com-
10 munitatis, † attamen contra Sulpitium coobligatum exce-
ptuatum durat cenſus ſuper fundo alieno, Greg. *deciſ.* 445.
num. 5. illa enim reſeruatio facit, vt nihil cenſeatur actum
11 † reſpectu d. Sulpitij exceptuati, *l. teſtamento, §. 1. ff. de ma-
num. teſtam.* Put. *dec. 197. num. 23. lib. 1. & dec. 23 lib. 2.* Rot.
apud Cenc. *de cenſib. dec. 104. num. 5. & ſeqq. iuxt. antiq. im-
preſſ. fol.* 88. & fuit dictum *in Reatina cenſus* 13. *Februarij*
1632. *coram Illuſtriſſ. D. meo Decano.*

Ex quibus cùm conſtet inconcuſſa remanere credita Ro-
rij, & Caſſandræ diserunt Domini eiſdem dandam eſſe im-
miſſionem petitam ſuper bonis de quibus agitur, non obſtan-
te repetita exceptione retentionis pro dote Hieronymę vxo-
ris d. Sulpitij, & ſororis Portiæ matris illorum de Lauris, quia
præmittendum eſt, quod licèt prædicta dos Hieronymæ ſit
anterior, tamen cùm illa effectualiter conſiſtat in tribus ru-
bris cum dimidio terrarum, quæ iam fuerunt reſtituta, &
partim in mobilibus, & cenſibus datis inextimatis, vt *in Sam.
antiq. Laurorum num.* 1. ſequitur dicendum, quod Lauris
cauſam habentibus à Hieronyma non competat actio, ſeu
12 retentio contra bona Sulpitij viri, † ſed tantum contra ea-
dem corpora in dotem data niſi conſtet de eorum reali alie-
natione, & extinctione culpa eiuſdem Sulpitij viri ſecuta, *l.
in rebus cum ibi notat. C. de iur. dot.* Pract. Papien. *in forma li-
belli quo vxor agit ad dot. verb. ac etiam Caſtrum num. 1. verſ.
ex quibus*, Gabr. *conſ. 60. in fin. lib. 2.* Alex. *conſ. 38. poſt princ.
lib. 2.* Caualer. *deciſ. 574. num. 2.* cum alijs adductis *in 2.
deciſione cauſa ſub die* 13. *Iunij anni præteriti in §. tamen
in fin.*

Nec obſtat, quod ex datis in *hodierno Summ. Laureo-
rum num.* 8. prætendatur apparere de extinctionibus cen-
ſuum dotalium Hieronymæ factis per Sulpitium, & ideò
pro illorum quantitate extincta competat retentio, quo-
niam ſex ſunt cenſus, qui prætenduntur extincti, primus ſcut.
200. in ſorte principali, vt in *dict. Summ. num. 7. littera D.*
ſecundus ſcut. 100. in ſorte principali *litt. E.* tertius ſcut.
200. *in ſorte dict. Summ. litt. G.* quartus ſcut. 25. pro me-
dietate Hieronymæ *d. Summ. litt. L.* quintus ſcut. 300.
pro medietate Hieronymæ *d. Summ. litt. A.* ſextus, & vl-
timus ſcut. 600. pro medietate Hieronymæ *d. Summ. litt. P.*
ex quibus duobus vltimis dicitur ab informantibus pro
Lauris creatum fuiſſe cenſum ſcut. 1000. in ſorte cum
Communitate Signina, & illum poſtea extinctum ab
eadem Hieronyma cum præſentia, & conſenſu Sulpitij,
vt *in d. Summ. num.* 9. ita vt dd. extinctionibus etiam ſuppo-
ſitis, vt vnus ex dominis dicebat ex illis iuxta calculum Lau-
rorum conſtaret ad manus Sulpitij perueniſſe ſcut. 1425.
tantùm: Cùm igitur Rota firmauerit ad hunc effectum
fuiſſe reſtituta ſcut. 1320. in pecunijs, vt apparet *in 1.
deciſ. cauſa, §. non obſtat, & §. quo verò, & in 2. ſub §. ta-
men*, adhuc venit dicendum non eſſe locum prætenſæ re-
tentioni, & reſiduum pretij dd. extinctionum, quod eſ-
ſet ſcut. 105. vel illud cenſetur reſtitutum in alijs parti-
tis in calculo eorumdem Laurorum contentis, vt ponde-
ratum fuit *in 1. deciſ. in §. penult.* vel redditur illiquidum
ex perceptione fructuum bonorum, de quibus agitur à
die motæ litis, † adeò vt intret exceptio compenſationis, 13
& conſequenter nulla retentio competere poſſit, Surd.
deciſ. 117. num. 1. per tot. Rota *deciſ. 443. num. 4. part.
2. & 411. num. 26. & 27. part. 5. recent.* & coram Ca-
ualer. *deciſ. 539. num. 5. & 6.* & fuit dictum *in Auxi-
mana cenſus* 10. *Martij* 1636. *coram R. P. D. meo Ghi-
ſilerio.*

Hinc exiſtimarunt Domini nihil releuare poſſe datio-
nem in ſolutum poſtea factam ab Hæredibus Sulpitij de
d. Terris ad fauorem Laurorum in computum dotis d.
Hieronymæ, vt *in eorum Summ. antiq. num.* 7. Quia
cùm de dicta dote non appareat perueniſſe in dominium
Sulpitij viri niſi ſummam ſcut. 1425. occaſione prætenſa-
rum extinctionum cenſuum, & eandem quantitatem
fuiſſe antea reſtitutam conſtet ex deductis in deciſionibus
cauſæ, non poterant pro reſiduo dari in ſolutum terræ
de quibus agitur, † ſed tantùm competebat actio pro 14
fundo dotali contra bona dotalia data inextimata, iuxta
diſpoſitionem text. *in l. in rebus*, & ibi Doct. *C. de iur.
dot. & l. etiam*, vbi Bald. *ff. de fund. dot.* Caualer. *de-
ciſ. 174. num. 2.* Nec calculus factus inter Lauros, & Hæ-
redes Sulpitij potuit, † alijs eiuſdem Sulpitij Creditori- 15
bus præiudicare illis non citatis, plenè Surd. *deciſ. 256.
per tot.*

Quinimò ex quo dicta datio in ſolutum fuit facta tam
ex cauſa dotis, quàm occaſione aliorum debitorum Sul-
pitij, & quidem poſteriorum creditis dd. Caſſandræ, & Iu-
lij Cæſaris, eo magis redditur turbidum creditum dotale
cuius reſiduum, ſi quod eſſet vltra d. ſummam ſcutor.
1320. reſtitutum cenſetur abſortum ex alijs partitis d. com-
puti, vel ex fructibus in dd. terris perceptis tanto tempo-
ris ſpatio poſt motam litem, vnde ſtante hac crediti turbi-
ditate non poteſt retardari immiſſio ex Saluiano cum in
hoc iudicio non admittantur † exceptiones requirentes 16
altiorem indaginem, Rip. *in rubr. ff. de pignor. num. 19.
propè fin.* Becc. *conſ. 89. num. 2.* Surd. *conſ. 4. num. 36.* Rota
deciſ. 679. num. 5. part. 1. recent. & in d. Auximana cenſus
10. *Martij, & 27. Iunij 1636. coram R. P. D. meo Ghi-
ſilerio, cum alijs adductis in 2. deciſ. cauſa in §. penult.
& vlt.*

Minus obſtare dictum fuit, quod dos prædicta detra-
ctis etiam rubris tribus cum dimidio terrarum, vt dicitur
al Pantanello, & mobilibus inextimatis ſit, vt prætenditur
in totum ſcutor. 2170. vt calculatur in Summario Lau-
rorum dato ſub die 18. Iunij anni præteriti *num. 1. & 2.* &
ideò ſubductis quoque ſcut. 1320. ad eius computum rece-
ptis, vt in deciſionibus firmatur adhuc pro reſiduo ſubſti-
neatur datio in ſolutum, quoniam quicquid ſit de veritate
calculi d. dotis; certum eſt, quod illa fuit tradita in cenſi-
bus, ac in alijs bonis, & propterea cum dicta rubra tria
cum dimidio terrarum *del Pantanello* fuerint reſtituta, &
ſumma redacta ex prætenſis extinctionibus ſit dumtaxat
ſcut. 1425. pro d. tantùm rata teneretur Sulpitius, quam
fuiſſe reſtitutam fuit ſuperiùs oſtenſum, & latiùs apparet in
duabus præcedentibus deciſionibus, & ſic datio in ſolu-
tum poſtea ſecuta in terris, de quibus agitur pro prætenſo
reſiduo fieri minimè poterat in præiudicium Credito-
rum, ſed † contra eadem corpora bonorum dotalium 17
competebat actio pro fundo dotali, iuxt. text. *in d. l. in
reb. 30. cum ibi not. C. de iur. dot.* Gabr. *dict. conſ. 60. num.
7. lib. 2.* & nouiſſimè fuit dictum *in Romana dotis, &
anteſati ſub die* 10. *Ianuarij præteriti coram R. P. D. meo
Merlino.*

Demum non aduerſatur legatum factum per Sulpicium de
integra dote Hieronymæ vxori reſtituenda, quippè quod
vti non continens ſummam † certam nihil probat neque 18
confeſſionem inducit, *§. ſed ſi vxori Inſt. de legat.* Morot. *con-
ſil. 60. num. 6.* Roman. *conſ. 445. num. 9.* Gratian. *diſcept. 823.
num. 4.* Seraphin. *deciſ. 487. num. 4. per tot.* & quod legatum
integrę dotis factum vxori per virum intelligi debebat de bo-
nis dotalibus, quæ † probentur ab eo actualiter recepta con- 19
ſuluit in puncto Paris. *conſ. 95. num. 6. ad fin. lib. 2.* vltra, quod
hu-

Digitized by Google

10 huiuſmodi legatum non præindicat Creditoribus, † vt concludit Manent. *in dec.40. num.10. cum ſeqq.*

Et ſic deciſum vtraque parte informante.

Habentur ſupra in hac parte deciſ.30. & 62. ſub diebus 16. Aprilis, & 18. Iunij 1638. & infra ſub die 20. Aprilis 1640. habetur altera deciſio in hac cauſa coram eodem R. P. D. Carillo.

R. P. D. PIROVANO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Dotis.

Lunæ 18. Martij 1639.

ARGVMENTVM.

Lucrum dotis Marito promiſſum in liris puta centum, dote in ſumma lirarum 300. conſtituta, ſi ſolùm ſolutæ fuerint liræ 150. an poſſit à Marito prætendi de integris liris centum habito reſpectu ad totam dotem, vel ad ſolam ratam ſolutæ dotis.

SVMMARIVM.

1 *Maritus poteſt ſibi retinere lucrum dotis habita ratione ad totam dotem, non autem ad id quod ſolum exegit.*
Contrarium verius num 3. cum ſeqq. & per totam deciſ.
2 *Poſſidentis melior eſt conditio in pari cauſa.*
Socius non tenetur accepta pro parte rei debita conſocio communicare, num. 2. 6. & ſeqq. vbi vide.
3 *Dos eſt ius vniuerſale, & num. ſeq.*
4 *Dos reperta penes maritum matrimonio diſſoluto, dicitur extare penes ipſum vti Dominum.*
5 *Filius hæres Matris dicitur habere ius æquale cum Patre ſuper dote cuius lucrum Pater prætendit.*
7 *Dos illa verò dicitur, quæ eſt ſoluta, non autem quæ exigi non poteſt.*
10 *Poſſidentis potioritas, & conditio melior ceſſat ſublata paritate cauſa.*
11 *Maritus non tenetur dotem reſtituere, niſi prius retento ſibi lucro.*
Lucrum Dotis detrahi debet à toto patrimonio mulieris tanquam æs alienum, num. 11.
12 *Intelligo ipſo corpore vniuerſali, ſcilicet dote non diminuta, aliàs ſecus, quia tantùm pro parte detrahitur.*

DECISIO CXVII.

Firmatum fuit in præcedenti deciſione 10. Ianuarij præſentis anni 1639.* ex Dote per Dominum Ducem Marium exacta pro nunc deberi Domino Duci Ludouico eius filio libras centum mille tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum. Hodie cauſa ſuper eiſdem propoſita, & examinata, cenſuerunt Domini ex eiſdem rationibus, & fundamentis perſiſtendum eſſe in deciſis.

Quibus non obſtat exceptio inæqualis diuiſionis, & repartitionis Dotis iam exactæ per Ducem Marium, cui cùm eſſet Dominus Dotis conſtāte matrimonio, quamuis reuocabiliter in euentum ſolutionis eiuſdem, in inſtanti tamen obitus Duciſſæ Rhenatæ Vxoris abſolutè, & irreuocabiliter remanſit Dominus lucri conuenti, & debentur libræ 100.mil. aſſignantur tantummodo libræ 50.mil. quæ eſt tertia pars exactorum per D. Ducem Marium, cùm tamen integrè libræ
1 100.mil. deberentur, & ab eo † poſſint retineri vti in quantitate exiſtentes, & ſeparabiles, iuxta diſtinctionem gl. *in l. ſi Titius 63. ff. pro ſocio*, quam ſequuntur *in d. l. ſi Titius*, Burrigar. & Odofr. & Salic. *num. 2. in fin.* nec diſſentit Neguſ. *de pignor. 2. membr. quintæ partis num. 32. & ſeqq.* quæ dicebantur ma-
2 ximè † procedere in reo, & poſſeſſori in pari cauſa potiora Iura habente, per regulam *l. ſi Debitor, ff. de Pignor.* qui non tenetur accepta pro parte rei debita Conſocio communicare, *l. fin. C. Depoſiti.*

Quia ex quo Duciſſa Rhenata ſe ipſam non dotauerit, ſed illi dotem conſtituerit Dux Vmenæ eius Auunculus, nec eo decedente ipſa Rhenata fuerit illius Hæres de coæquali Iure reſpectu portionum inter Ducem Marium Patrem, & Ducem Ludouicum eius filium, ac Rhenatæ Matris hæredem certandum eſt, non autem de prioritate Mariti, & prælatione in eadem Dote, cùm vterque † reſpectiuè dirigat 3
actionem, & retentionem ſuam ad Dotem ſiue in parte, ſiue in totum ſolutam, tanquam ad quid vniuerſale, prout eſt ipſa Dos, *l. quod dicitur, ff. de Impenſ. in reb. dotal. fact.* & omnes admittunt *in rub. ſol. matrim.* Surd. *conſ. 81. num. 4. vol. 1.* Menoch. *conſ. 46. num. 1.* quæ cùm ſemper ſit idem corpus vniuerſale ſiue in modico, ſiue in magno conſiſtat, † & ſoluto 4
matrimonio dos huiuſmodi in parte tantum ſoluta reperitur penes Maritum vti Dominum Dotis, *l. Dote Ancillam, C. de rei vendic.* Surd. *deciſ. 192. num. 7.* non poteſt ratione dominij conſolidati per obitum Vxoris maiorem portionem retinere excedendo ratam in præiudicium Filij Ius coæquale habentis vti Hæredis Matris, † in quem tranſiuit coæqua- 5
lem dominium ſuæ portionis per *l. vnic.* vbi Bald. & alij, *C. vt act. ab hærede, & contra Hæredem incipiant*, atque ita ſequendo etiam diſtinctionem gloſ. in ſupra alleg. *l. ſi Titius*, quando verſamur in quantitate pecuniæ ſeparabili ab ipſa communione, non tamen licitum † eſt maiorem ratam reti- 6
nere in præiudicium Condomini, vt determinat eamdem gloſ. & hoc eſt, quod reſolutum fuit apud Seraph. *deciſ. 882.* quartum, ſeu lucrum Dotis Viro debitum, non ad dotem promiſſam, ſed verè ſolutam referendum eſſe, quandoquidem † illa dicitur Dos, quæ eſt ſoluta, non autem quæ exigi 7
non poteſt, & idem ſenſit Menoch. *conſil. 46. num. 7. & 768. num. 12.* arguenda ab vtraque parte, ſcilicet autem reſiduum Dotis eſt vera Dos, aut non. Si eſt vera Dos, portio referenda eſt ad reſiduum, non autem ad totam promiſſam; Aut non eſt Dos huiuſmodi reſiduum, & tunc † lucrum per partes lu- 8
cratus, non autem in totum, & per eandem rationem reſpondetur *ad l. fin. C. Depoſiti*, quæ loquitur de Communicatione ratæ ad eum ſpectantis, qui illam retinet, † quia ſem- 9
per agitur de portione prætenſa per Ducem Marium in exactis excedente ſuam ratam, quæ non admittitur *d. l. vlt.* Ac demum non intrant termini, *l. ſi Debitor, ff. de Pignor.* De Poſſeſſore, & Reo in pari cauſa potiore Iura habente, quoniam deficit fundamentum paritatis cauſæ, † dum retinet 10
ratam maiorem in iam exactis, quàm illi de iure debeatur, & ſublata paritate, ceſſat priuilegium legalis potioritatis, Bald. *in d. l. ſi Debitor in antiqua lectura*, Neguſ. *de pignor. memb. 2. quinta partis num. 12.*

Neque prædictis rationibus, & fundamentis obſtant, aut contradicunt verba ſtipulationis doctorum dotalium, ibi, *Haurà, & pigliarà ſopra la detta Dote donatione di 100. mille lire, & le altre 200. mille lire ſaranno reſtituite à gli Heredi di detta Damigella*, quaſi de Vniuerſa Dote non teneatur reſtituere libras 200. mil. niſi poſtquam pro ſe receperit libras 100. mil. † detrahendo æs alienum de Vniuerſo Patrimonio 11
Rhenatæ, Crauet. *conſ. 186. num. 12.* Bertaz. *conſ. 34. num. 48.* Gabr. *conſ. 101. num. 10. lib. 1.*

Quia ſemper recipiunt interpretationem, Habebit, & Recipiet, prout de Iure illi debentur, nempe tota dote ſoluta, non autem diminuta in ipſo corpore Vniuerſali, † quod 12
ſemper regulatur in ſubſtantia ab augumento, vel diminutione, vt dicit Menoch. in allegatis *conſilijs 46. num. 7. & 768. num. 12.*

Et ita, &c.

Eſt ſupra deciſio 102. in hac eadem part. 8. recent.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Cæſaraugustana de Caſpe.

Veneris 18. Martij 1639.

ARGVMENTVM.

Sententiæ antiquæ, & in iudicatum tranſactæ ſi impugnari prætenduntur ex capite iniuſtitiæ, debent exhiberi omnia acta, alioquin præſumptio ſemper ſtat pro illarum validitate, & iuſtitia, ex qua excluditur omnis reſtitutio in integrum aduerſus illas petita.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ antiquæ habent pro ſe præſumptionem tam quoad iuſtitiam, quàm quoad ſolemnitatem.*
2 *Præſumptio reſultans ex antiquitate ſententiæ, & rei iudicatæ impedit reſtitutionem in integrum.*
3 *Iniuſtitia rei iudicatæ apparere non poteſt non viſis actis*

Digitized by Google

deperditis, & *num.*8. & 10. *cum ſeqq.*

4 *Fundamentum reſtitutionis in integrum eſt læſio.*

5 *Impugnans ſententiam antiquam actis non exhibitis, non poteſt ad ſui fauorem aliquod decretum obtinere.*

6 *Procurator, qui habuit acta à Notario, ſi fuit religionem ingreſſus, præſumitur illa ſuo principali conſignaſſe.*

7 *Teſtes deponentes de auditu, non expreſſa perſona à qua audiuerint nihil probant.*

*Teſtes de auditu ſi non dicant à quo audiuerint poteſt eſſe, quod audiuerint à perſona intereſſe habente, num.*7.

Amplia, quia idem procedit ſi de fama deponant, ibidem.

8 *Negatiua ex qua prætenditur ſententiam fuiſſe iniuſtam, probari debet ab illo, qui ſententiam impugnat.*

9 *Obſeruantia facit præſumere omnia fuiſſe iuſtificata.*

DECISIO CXVIII.

POſt tres ſententias Rotales Gropperij, Cottæ, & Seraphini conformes, in quibus fuit pronunciatum, ad Priorem maiorem, Priorem Curatum, Fratres, & Conuentum Collegiatæ Eccleſiæ B. Mariæ Maioris de Caſpe Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, ſpectare iuriſdictionem dictæ Eccleſię, etiam contra Clericos ſæculares Capellanos Beneficiatos, & non Beneficiatos in eadem Eccleſia, Præeminentiam, Anniuerſalia, & alia emolumenta dictæ Eccleſiæ, & eius Cęmeterij, exceptis tamen ijs, quæ ex fundationibus Capellaniarum inter ipſos Priorem, & Fratres, & Beneficiatos communicanda veniunt, aut ipſis ſolum Beneficiatis reſeruata reperiuntur; Similiterque ius, & facultatem faciendi Capitulum eiſdem Priori maiori, Fratribus, & Conuentui reſpectiuè competere; ſupradicti Clerici ſæculares Capellani Beneficiati, & non Beneficiati ſub prætextu læſionis obtinuerunt committi cauſam reſtitutionis in integrum, prout de iure, aduerſus dictas ſententias Epiſcopo Caputaquenſi, & coram Robuſterio ſubrogato firmari, per vnionem dictæ Eccleſiæ, & erectionem in Conuentum de annis 388. & 1394. nullum præiudicium fuiſſe illatum Beneficiatis exiſtentibus ante vnionem quoad iura ſibi in Eccleſia competentia; Deinde fuit factum compromiſſum in duos Arbitros, & latum laudum ferè in omnibus conforme ſententijs Rotalibus, præterquam reſpectu anniuerſariorum, quæ fuerunt æqualiter communicata Fratribus, & Capellanis ſæcularibus pro virili, etiamſi in re iudicata Rotali fuiſſent reſeruata Priori Conuentui, ac cæteris Regularibus; Hoc laudum fuit à partibus acceptatum, & ad inſtantiam vtriuſque auctoritate Apoſtolica confirmatum: ſed quia Beneficiati prædictum laudum multipliciter impugnarunt, reaſſumpta cauſa antiqua coram bon. mem. Motmanno, & deinde coram me ſubrogato, fuit dubitatum: An conſtaret de cauſis reſtitutionis in integrum aduerſus tres ſententias Rotales, & negatiuè fuit reſolutum.

Quia cùm agatur de tribus ſententijs Rotalibus antiquis
1 latis ante annos 60. executioni demandatis, pro † quibus de
iure eſt præſumendum tam quoad iuſtitiam, quàm quoad
ſolemnitatem, Curt. ſen. *in l. admonendi num.*172. *de iur. iur.*
Put. *deciſ.*338. *lib.*2. Caſſad. *dec.*3. *num.*2. *de proc.* ac etiam
approbatis ab vtraque parte per dictum laudum, & contra
illas nunc prætendatur reſtitutio in integrum poſt lapſum
2 tanti temporis ſola præſumptio, † quæ ſtat pro ſententijs, &
re iudicata, ſufficit ad effectum denegandi reſtitutionem in
integrum, vt notant Doct. *in l. ſi cum dotem*, §. *tranſgrediamur, ff. ſol. matr.* Cagnol. *in l. fin. num.*77. *C. de pact. cum con-*
3 *cord.* quia non viſis actis deperditis † non poteſt conſtare de
4 iniuſtitia rei iudicatæ, ſine qua non datur læſio, † fundamen-
tum reſtitutionis integrum, Innoc. Abb. & alij communiter
in c. tum ex litteris de reſtit. in integ. Rot. *dec.*1. *de reſtit. in integ. in nou. in Romana bonorum de Ceulis* 31. *Maij* 1606. *coram Card. Marquemontio, & coram Andrea in Burgen. ſeruitij* 24.
5 *Ianuarij* 1618. nec eſt locus † alicui decreto ad fauorem eius,
qui ſententiam impugnat, vt in terminis manutentionis fuit
reſolutum *in Mediolanen. Parochialis* 22. *Iunij* 1587. *coram Platto.*

Quæ omnia applicantur huic caſui, in quo nedum Beneficiati prætendentes proſequi cauſam ſuper reſtitutione tenentur exhibere acta, ſed ex deciſionibus vſque de anno 1569. & 23. Decembris in hac cauſa factis, & ex datis in Summario Prioris *num.*3. & 4. acta deperdita probantur accommodata Procuratoribus Beneficiatorum, quorum alter
6 etiamſi poſtea fuerit ingreſſus Religionis, † eſt præſumen-
dum, antea conſignaſſe Beneficiatis, & teſtes examinati vigore (ſignificauit) deponentes ſuper eo, quod Prior, & Fratres habuerunt proceſſum, & ipſum occultarunt, nihil faciunt, nec releuat eorum depoſitio, quia non deponunt
concludenter, † ſed de auditu, nec à quo id audiuerint, & eſſe 7
poteſt, quod fama prouenerit à Beneficiatis intereſſe habentibus, vel à teſtibus deponentibus metu cenſurarum, abſque eo, quod poſtea fuerint formiter examinati; Vnde cùm deficiant, ſeu ſint deperdita acta, in quibus, cùm (vt fuit dictum in ſupra allegata Mediolanen. Parochialis,) ſufficiat poſſibile eſſe, quod adſint tales probationes, ex quibus ſententiæ iuſtificentur, non poteſt dici, conſtare de iniuſtitia rei iudicatæ.

Non obſtat, quod ſententiæ Rotales impugnentur ex eo, quod vnio Clementis Septimi Eccleſiæ Parochialis dicatur ſubreptitia, ex quo in ea non fuerit facta mentio, quod in hac Eccleſia aderant beneficiati ſæcularis, quibus non præſumitur Papam voluiſſe præiudicare, ideòque corruat ex defectu intentionis: Quia ex verbis earundem ſententiarum apparet, in illis non fieri aliquod fundamentum in vnione, nec illas ſe reſtringere ad vnionem, ſed ad Conſtitutiones, & ordinationes Conuentus, dum in illis ſolum habetur ſimpliciter, & indefinitè, quod iuriſdictio, emolumenta, & reliqua in illis contenta ſpectant ad Priorem, & Fratres, & dum non datur probatio concludens, quod in actis nihil fuerit deductum ad probandum, quod prædicta poſſint ſpectare ad Priorem, & Fratres, non poteſt excludi iuſtificatio ſententiarum ſupradictarum, & niſi ex reuolutione actorum probetur negatiua, poteſt intrare præſumptio, quod fuerit obtenta reualidatoria aduerſus ſupradictam ſubreptionem; Beneficiatis enim incumbit onus probandi hanc negatiuam,
† quod non adſit talis reualidatoria, vel aliud, ex quo vnio, 8
& dictæ ſententiæ ſint iuſtificatæ, Rota *in Piſtorien. Beneficij* 31. *Maij* 1617. *coram bon. mem. Buratto, cum alijs allegatis in deciſ.*636. *part.*1. *diuerſ.* concurrente præſertim ſupradicta
obſeruantia, † quæ facit præſumere omnia iuſtificata, Rota 9
*deciſ.*534. *num.*1. & 2. *par.*1. *diuerſ.* Seraph. *deciſ.*643. *num.*3. & *dec.*1432. *num.*4.

Non obſtat, quod coram Robuſterio fuit firmatum, talem vnionem non præiudicare iuribus Beneficiatorum tunc exiſtentium: Quia aut prætenditur ſententias eſſe fundatas
in vnione, & tunc cùm † Rota præſumatur ritè, & rectè pro- 10
ceſſiſſe, & iuſtè iudicaſſe, cùm deficiant acta, ſequitur, quod ſi acta exhiberentur, poſſet iuſtificari, & probari validitas vnionis, imò etiamſi opus eſſet, ex illis poſſet apparere de reualidatione vnionis, cùm præſumptio ſtet pro ſententijs, &
poſſint adeſſe in actis † alij tituli, ex quibus ſententiæ rema- 11
neant iuſtificatæ; Aut non dicuntur fundatæ in vnione, & non eſt opus illam diſcutere, & allegare.

Et cùm poſſibile ſit, quod exhibitis proceſſibus poſſet con-
ſtare de aliqua reualidatoria, † vel gratia (perinde valere) 12
propter quam vnio meruerit per Rotam canonizari, hæc poſſibilitas ſuffragatur, vt interim pro validitate, & iuſtitia rei iudicatæ præſumatur.

Ex quibus vtraque parte informante, fuit reſolutum, non conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, ſed attendendam rem iudicatam prouenientem ex tribus ſententijs conformibus Rotalibus iam executioni demandatis, ac obſeruatis, ad hoc vt lites aliquando finem habeant.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracinen.

Auenionen. Vſusfructus.

Veneris 18. *Martij* 1639.

ARGVMENTVM.

Agitur plenè quando, & ex quibus verbis, & coniecturis cenſeatur relictum legatum vſusfructus, & non proprietatis.

SVMMARIVM.

1 *Verbum*, gaudere, *reſtrictum ad tempus vitæ ſolum vſumfructum importat.*

2 *Clauſula*, ad vtendum, *ſi ei non apponatur in vita ſua non minuit conceſſionem pleno iure factam.*

*Quod fortius procedit quando ex verbis ita apparet, n.*3.

4 *Vſusfructus formalis in quo conſiſtat.*

5 *Conſolidatio non poteſt fieri niſi vſusfructus ſit ſeparatus à proprietate.*

6 *Con-*

6 *Conſolidatio non datur in vſufructu cauſali, ſed tantum in formali, & num. 14.*

7 *Proprietas eſt dominium nudum à formali vſufructu ſeparatum.*

8 *Proprietas, & dominium ſunt diuerſa.*

9 *Legatum vſusfructus fundi cum onere reſtituendi fundum importat etiam legatum proprietatis.*

Ea ratione, quia cum vſusfructus morte finiatur non poteſt reſtitui, num. 10.

Intellige concluſionem procedere quando extraneo eſt facienda reſtitutio, ſecus ſi ſubſtitutis ad quem bona ſine reſtitutione tranſeunt, num. 11.

Qua intelligentia indubitanter procedit, quando ex coniecturis apparet ita teſtatorem voluiſſe, num. 13.

Legatum vſus pecuniæ cum onere illam reſtituendi cenſetur relicta etiam proprietas, quia relictum incipit à legato ipſius rei, num. 9. & 12.

14 *Conſolidatio eſt impoſſibilis quando eſt relicta proprietas cum vſufructu.*

15 *Verbum* reſtituatur, *& ſi tamquam obliquum importet reſtitutionem proprietatis per fideicommiſſum.*

Attamen poſitum poſt verbum conſolidetur debet impropriari, & intelligi de reſtitutione facti non iuris, num. 16.

16 *Conſolidatio fit ipſo iure mortuo vſufructuario.*

17 *Proprietas eſt vel in ſuſpenſo, vel apud vſumfructuarium, quando iſte grauatus eſt reſtituere ſub conditione.*

Fallit quando adſunt heredes teſtatoris, vel illorum heredes, num. 18.

19 *Subrogatum ſapit naturam ſubrogati, quando in totum eſt ſubrogatum, ſecus ſi in parte.*

Quæ procedunt quando adeſt diuerſitas inter ſubrogatum, & ſubrogantem, num. 20.

21 *Vſusfructus non proprietas in dubio præſumitur relicta pro minori grauamine ſubſtituti, & vide n. 22. & 27.*

23 *Verba legati quando ſunt dubia ex confeſſione legatarij, & obſeruantia redduntur clara.*

24 *Heres præſumitur habere notam voluntatem teſtatoris, & poteſt illam declarare, ampliæ id poſſe etiam facere exequutores teſtamentarij, num. 25.*

26 *Appellatione portionis bonorum venit vſusfructus formalis, qui dicitur de bonis, & in bonis.*

28 *Teſtatores ſoliti ſunt multa adijcere, quæ abundant.*

DECISIO CXIX.

CVm ſub die 5. Maij præteriti proponeretur; An eſſet confirmanda deciſio coram me facta 11. Decembris 1637. in qua fuit reſolutum, eſſe reuocandas ſententias latas ad fauorem Donatariorum q. Gabrieliæ de Tertulijs; quia dicti Donatarij prætendebant in deciſione coram bo. mem. Buratto in hac cauſa 19. Iunij 1617. quæ inter eius impreſſas eſt deciſio 257. in qua fuit denegata immiſſio Gabrieliæ, & non fuiſſe firmatum principaliter, quid fuiſſe relictum ſolū vſumfructum Gabrieliæ, ſed incidenter, & ad effectum impediendi dictam immiſſionem, ſuper tertia parte hæreditatis Nicolai petita per Gabrieliam ſine præiudicio aliarum duarum, ex eo quod pendente Iudicio ſuper immiſſione in poſſeſſionem totius hæreditatis per Gabrieliam moto, non poterat intentari particulare iudicium, ſuper dicta tertia parte, & conſequenter, quod ex illa reſolutione non poſſit inferri ad caſum, de quo nunc agitur; in quo diſputatur principaliter; An vſusfructus tertiæ partis bonorum ipſius Teſtatoris fideicommiſſo ſubiectorum, debeatur Donatarijs, & hæredibus Gabrieliæ; placuit Dominis, dilata illa reſolutione, quod particulariter videretur; An eſſet recedendum à dicta deciſione Buratti, in ea parte tantum, in qua fuit firmatum, ſolum vſumfructum fuiſſe relictum Gabrieliæ, & dubio per me pluries propoſito, Domini non recedendo à dicta deciſione, iterùm cenſuerunt Gabrieliam, non potuiſſe prætendere proprietatem dictæ tertiæ partis bonorum ipſius Nicolai teſtatoris, ſed illi tantummodo fuiſſe relictum ſimplicem vſumfructum.

Quia cùm Nicolaus Teſtator, facta vniuerſali hæredis inſtitutione, ac pluribus ſubſtitutionum gradibus, deficiente linea maſculina, vocauerit primos liberos maſculos Giletæ, Ludouicæ, & Gabrieliæ filiarum, necnon primos liberos maſculos filiarum Antonij, & Bartholomæi mentecaptorum, factiſque alijs ſubſtitutionibus, diſpoſuerit per hæc verba: Et ſi accideret vnam, aut plures dictarum filiarum ſuarum tam primi, quàm ſecundi gradus, nullum habere maſculum, tunc cum caſus huiuſmodi ſubſtitutionis veniet, voluit filiam eam, ſeu filias eas, quæ nullos liberos maſculos habere reperientur; gaudere quoad vixerit parte, & portione bonorum ipſius Teſtatoris, quàm eorum liberi maſculi reſpectiuè conſequuti fuiſſent, ſi in rerum natura extitiſſent, ita tamen quod ipſis filiabus defunctis, ſeu filia defuncta, dicta pars, ſeu portio bonorum cum ſua conſolidetur proprietate; reſtituaturque pars huiuſmodi ſubſtitutis in prædictis, &c. Ex ſupradictis verbis apparet, non fuiſſe relicta bona Gabrieliæ ad gaudendum ſimpliciter, ſed tantum Teſtatorem voluiſſe, eam gaudere quoad vixerit parte, & portione bonorum, quam eius filius conſequutus fuiſſet, ſi in rerum natura extitiſſet, cum verbum *gaudere*, reſtrictum ad tem-
pus † vitæ, ſolum vſumfructum importet ſecundum com- 1
munem Doctorum opinionem Bald. *in l. 1. num. 3. verſ. & quando aliquid conceditur pleno iure*, clauſula, *ad vtendum*,
non minuit conceſſionem, † niſi tempus adijciatur, puta, ad 2
vtendum, & fruendum in vita ſua, *l. cum hi, §. ſi tibi, ff. de tranſact.* Soccin. ſen. *conſ.* 102. *num.* 10. *lib.* 3. Menoch. *de præſumpt. præſumpt.* 133. *num.* 12. *vbi plures refert, & præſumpt.* 134. *num.* 7. *lib.* 4. *& conſ.* 352. *num.* 16. *& ſeqq.* Petrus Ricciardus *in Rubr. Inſtit. de vſufruct. num.* 83. *verſ. quod iuris*, Caſtill. *de vſufruct. cap.* 30. *num.* 13. *&* 52. *verſ.* 2. Decian. *reſponſ.* 44. *num.* 100. *verſ. & ideò ſi teſtator lib.* 4. Bertazol. *conſ. ciuil.* 4. *num.* 16. Rot. *in deciſ. coram bon. mem. Vbaldo*, relata in deciſione, quæ reuidetur *num.* 5. quod indubitanter
procedit, dum dicta verba oſtendant, † non fuiſſe relicta bo- 3
na ad gaudendum durante vita, in quibus etiam terminis
procedit dicta communis opinio, ſed relictum ius, ſeu factum
iſtud expreſſum gaudendi, & ſic vtendi, fruendi in † quo con- 4
ſiſtit vſusfructus formalis, vnde res eſt longè clarior, vt eſplicat Bellon. ſen. *conſ.* 6. *num.* 4. Pech. *de teſtam. coniug. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. & in fortioribus terminis tradunt Caſtr. *conſil.* 26. *num.* 27. *&* 28. *lib.* 3. Zanch. *in l. heredes mei, §. cum ita num.* 122. *in fine*, dicens ſingulare, & notandum Bertazzol. *dicto conſ. Ciuil.* 4. *num.* 38.

Et comprobatur etiam ex alijs verbis ibi, ita tamen quod ipſis filiabus defunctis, ſeu filia defuncta, dicta pars, ſeu portio bonorum cum ſua conſolidetur proprietate; ex quibus apparet Teſtatorem manifeſtè declaraſſe, proprietatem eſſe
diſtinctam, & ſeparatam ab hoc legato, & penes alium, † aliàs 5
conſolidatio fieri non poſſet, niſi nudus vſusfructus fuiſſet relictus ſeparatus à proprietate ex adductis per Rotam *dec.* 162. *num.* 3. *part.* 2. *rec.* & in deciſione, quæ reuidetur *num.* 6.
Non enim datur conſolidatio † in vſufructu cauſali, ſed ſo- 6
lum in formali, *§. finitur*, ibi, vel ex contrario ſi vſufructuarius proprietatem rei acquiſiuerit, quæ res conſolidatio appellatur, *Inſtit. de vſufruct.* Pariſ. *conſ.* 74. *n.* 81. *vol.* 3. Caſtill. *de vſufruct. c.* 61. *num.* 24. *in fine*, & conſolidatio non ſimpliciter diſpoſita, ſed qualificatè cum proprietate, per antecedens, neceſſarium importat portionem filiabus Teſtatoris relictam fuiſſe, ratione formalis vſusfructus, cum alioquin conſolidatio fieri non poſſet cum proprietate, ſiquidem pro-
prietatis † appellatio dicitur dominium nudum à formali vſu- 7
fructu ſeparatum, *l. proprietatis, C. de prob.* per quem tex. ita concludit Felin. *in cap. Rodulphus n.* 16. *in princ. de reſcript.* & ex eodem tex. Caſtill. *in dicto tract. de vſufruct. cap.* 75. *num.* 35. conſtituit, aliud eſſe proprietatem, & aliud dominium;
Nam ſi proprietas, & dominium † idem eſſet, fruſtra dice- 8
retur *in dicta l. proprietatis*, ibi, Proprietatis dominium, non tantum Inſtrumentis emptionis, ſed & quibuſcumque alijs probationibus legitimis oſtendi.

Nec ex verbis Teſtatoris, immediatè ſequentibus, ibi, *reſtituaturque pars huiuſmodi ſubſtitutis prædictis*, omiſſis in deciſione, quæ reuidetur; poteſt inferri, quod fuerit etiam relicta proprietas ex recepta concluſione, quod legato vſu-
fructu † fundi cum onere reſtituendi fundum, cenſeatur 9
etiam relicta proprietas, per tex. *in l. final. ff. de vſufr. ear. rer. quæ vſu conſum.* vbi licèt fuiſſet relicta pecunia Titio, vt præcisè vſum eius haberet, quia tamen fuit grauatus onere illam reſtituendi poſt mortem, Iuriſconſultus firmat etiam fuiſſe
legatam proprietatem, quia quod Teſtator ſenſerit † de ſo- 10
lo vſufructu formali, dici non poteſt, cùm ille non poſſet poſt mortem reſtitui, dum per mortem extinguitur, Roman. *conſ.* 206. *num.* 3. Alciat. *conſ.* 562. *ſub num.* 1. *&* 2. Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 5. *num.* 12. cum alijs per Caſtill. *de vſufruct. cap.* 30. *num.* 20. *& ſeq.* Quia obiectum procederet quando reſtitutio
fieri deberet extraneo, non autem † quando, prout in præ- 11
ſenti, reſtitutio fit vocatis, & ſubſtitutis, habentibus proprietatem, ad quos bona etiam abſque reſtitutione redibant,

Digitized by Google

vt ex *l. qui fructus, ff. de vſufruct.* benè Cuiac. *declarat. Reci-*
tat. ſolemn. in lib. ff. in l. generali capite, longè poſt medium lit.
E. verſ. rectè etiam, ff. de vſufruct. leg. Caſtr. *conſil.* 121. *colum.*
fin. num. 1. *in fine verſ. nam illa verba lib.* 1. Caſtill. *vbi ſupra c.*
30. *num.* 22. *in fin.* Laderch. *conſ.* 32. *num.* 8. Bertazzol. *conſ.*
Ciuil. 4. *num.* 36. *&* 37. *& conſ.* 51. *num.* 20. Ant. Merend. *con-*
trouerſ. cap. 34. *ſub num.* 18. *& diſpoſitio textus in dicta l. fin.*
ff. de vſufruct. ear. rer. quæ vſu conſum. cum alijs ſupra in
contrarium allegatis, procedit quando relictum incipit à le-
12 gato ipſius rei, vt in caſu dictæ legis, † in quo fuerat relicta
pecunia, & in omnem euentum excluditur dicta legis diſpo-
ſitio, quando etiam ex coniecturis apparet de contraria
13 mente Teſtatoris, quod † ſcilicet voluerit legare vſumfru-
ctum, non proprietatem, Soccin. *conſ.* 131. *num.* 15. *ante finem*
lib. 1. *& conſ.* 102. *num.* 10. *lib.* 3. Aym. *conſ.* 25. *num.* 30. Maſ-
card. *concl.* 1419. *n.* 15. Bertazzol. *conſ. Ciuil.* 51. *n.* 15. In caſu
autem de quo agitur, conſtat de expreſſa contraria mente
Teſtatoris, reſultante ex verbis teſtamenti ſupra ponderata-
tis. Ex quibus colligitur, vſumfructum, & non proprietatem
legare voluiſſe; Alioquin vbi proprietas relicta fuiſſet, conſo-
14 lidatio fuiſſet impertinens, & impoſſibilis, † ex quo conſo-
lidationis termini, vt fuit dictum ſupra ex notatis per Caſtill.
de vſufr. cap. 61. *n.* 24. *in fin.* non dantur, niſi in vſufructu for-
15 mali, non autem in cauſali, & inde ſequitur, † quod verbum
reſtituatur, quamuis tanquam obliquum importare poſſit re-
ſtitutionem per fideicommiſſum, etiam proprietatis, tamen
quia in hoc caſu fuit poſitum poſt verbum, *conſolidetur*, quod
eſt directum, cum conſolidatio fiat ipſo iure, & propterea
16 vſufructuario mortuo, non eſt neceſſe, † quod proprietario
fiat reſtitutio, prout requiritur in fideicommiſſo, propterea
dictum verbum, *Reſtituatur*, debet impropriari, & intelligi
de reſtitutione facti, ſeu de nudo facto, non autem de reſtitu-
tione iuris, ex qua fideicommiſſum in proprietate reſultet, &
potius debet impropriari verbum, *Reſtituatur*, obliquum,
quam verbum, *conſolidetur*, directum ex pluribus pondera-
tis per Peregr. *de fideicomm. art.* 32. *num.* 78. *verſ. maior enim*
impropriatio eſt.

Nec facit, quod dicatur, proprietatem dictæ tertiæ partis,
vel manſiſſe in ſuſpenſo, cùm in ea fuiſſent inſtituti filij naſci-
17 turi Gabrieliæ, quos nunquam habuit, † vel quod pendente
hac conditione proprietas fuerit apud ipſam Gabrieliam, pro-
pter illud onus reſtitutionis adiectum, *l. ſpecies, ff. de aur. &*
argen. leg. l. filios hæredes, ff. de vſu, & vſufr. vbi gloſ. *in verb.*
reuerti, & clariùs etiam id probat text. *in l. fin. ff. de vſufruct.*
ear. rer. quæ vſu conſum. Quia cùm Nicolaus Teſtator in eius
vltimo teſtamento hæredes vniuerſales inſtituerit ſuos filios
Antonium, & Bartholomæum mentecaptos, illiſque dece-
dentibus ſine filijs maſculis, ſubſtituerit vulgariter, pupillari-
ter, exemplariter, & per fideicommiſſum primos liberos maſ-
culos filiarum ipſius Teſtatoris, & in euentum, in quem ali-
qua ex filiabus nullum haberet maſculum, voluerit quod
tunc illa, eius vita durante, gauderet portione, quam eius li-
beri maſculi conſequuti fuiſſent, ſi in rerum natura extitiſ-
18 ſent; inde ſequitur proprietatem remanſiſſe penes liberos
maſculos Nicolai Teſtatoris, illiſque defunctis, apud illorum
hæredes, vt per Caſtr. *in l. Titia cum teſtam. §. Titia cum nu-*
beret num. 1. *in fine verſ. & ſic penes quemcumque, ff. de leg.* 2. &
ſic Gabrieliæ deberi tantum vſumfructum tertię partis bono-
rum Teſtatoris, quam conſequuti fuiſſent ſui filij maſculi ſi
extitiſſent, non autem proprietatem, quæ apud hæredes Te-
ſtatoris remanſit. Non enim fuit ſubrogata loco filiorum
maſculorum, itaut dicatur ſubſtituta, quia Teſtator hoc non
dixit, ſed voluit ſolum, filiam carentem filijs maſculis gaude-
re quoad vixerit parte, & portione, quam illi conſequuti fuiſ-
ſent, & ſic habere ſolum vſumfructum dictæ portionis, &
propterea non poteſt dici ſubrogata, niſi in nudo facto gau-
dendi; Accedente præſertim aperta cõtraria diſtinctione ver-
bi, *gaudere*, relati ad filiam, & verbi, *conſequuti fuiſſent*, re-
lati ad illius liberos, ibi, voluit, quod tunc illa, eius vita du-
rante, gaudeat portione, quam eius liberi maſculi conſequu-
ti fuiſſent ſi in rerum natura extitiſſent. Nec intrat regula,
ſubrogatum ſapere naturam eius, in cuius locum ſubroga-
19 tur, quia procedit quando in totum eſt ſubrogatum, non au-
tem quando in parte, Calcan. *conſ.* 85. *num.* 8. Dec. *conſ.* 38.
in fin. Menoch. *conſ.* 88. *num.* 23. & maximè quando adeſt
diuerſitas in ſubrogato ab eo, in cuius locum eſt facta ſubro-
20 gatio, Alex. *conſ.* 106. *num.* 117. *lib.* 3. quem ſequutus eſt Pa-
riſ. *conſ.* 49. *num.* 78. *lib.* 3.

Quę magis procedunt, quia vt fuit dictum ſuprà ante hanc
diſpoſitionem teſtator fecerat ſubſtitutionem per viam pri-
mogenituræ de filijs, & deſcendentibus maſculis ſuarum fi-
liarum, & filiarum ſuorum filiorum; Adeò quod dubitari non
poſſit de præcedenti perpetua, ſucceſſiuaque ſubſtitutione in
bonis, per quam quilibet filius, ſeu deſcendens maſculus fi-
liarum capiebat ordine primogenituræ, per quam diſpoſitio-
nem eo magis eſt præſumendum ablatum à ſubſtituto ſolum
gaudimentum, ſeu vſusfructus ad fauorem filiæ primi, vel ſe-
cundi gradus, quæ nullos haberet liberos maſculos, vt minus
recedatur à præcedenti ſubſtitutione, & inſtitutione primo-
genituræ in maſculis, & in dubio eſt capienda omnis inter-
pretatio pro minori grauamine, vt vſusfructus, non proprie-
tas relicta dicatur, vt poſt alios Honded. *conſ.* 64. *num.* 24. *lib.* 21
1. Ant. Merend. *lib.* 1. *controuerſ. iur. cap.* 34. *num.* 3. Et hunc
intellectum ſupponit etiam ipſamet diſpoſitio Teſtatoris
ſupponens proprietatem ſeparatam penes dictos ſubſtitutos.
Vnde ſi aderant ſubſtituti, qui tales vocantur reſpectu eius 22
filiæ, quæ liberos maſculos non haberet, non poteſt ipſa filia
dici vocata in proprietate, vt tenuit Rota ex Decio, & Sim.
de Prę t. *in Bonon. de Monterentijs quæ eſt deciſio* 663. *part.* 2.
recent. & in eadem coram eodem bon. me. Dunozetto 23. *Ianua-*
rij 1617. Sed quatenus verba legati eſſent dubia, & poſſent
ſonare in vſumfructum, & proprietatem; Attamen ex con-
feſſione Gabrieliæ, quæ tanquam vſufructuaria petijt vſum-
fructum, & tanquam talis in quibuſcumque actibus iudicia-
libus ius aſſequendi vſumfructum ſibi relictum reſeruauit
iuncta præſertim obſeruantia tanti temporis interpretatiua,
† conformis vſque in præſentem diem, res redditur clara, vt 23
ponderant in iſtis terminis Nicol. Bellon. *conſ.* 6. *num.* 6. *verſ.*
ad hac, Rota *in dicta Bonon. de Monterentijs deciſ.* 663. *num.*
6. *part.* 2. *recent. &* 23. *Ianuarij* 1617. Poſſunt enim volun-
tatem † Teſtatoris declarare hæredes, qui illam preſuman- 24
tur habere notam, Cephal. *conſ.* 183. *num.* 71. cum alijs alle-
gatis per Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 26.
prout poſſunt eadem ratione, † idem facere exequutores te- 25
ſtamentarij, Cald. *conſ.* 249. *num.* 1. *lib.* 4.

Minus facit, quod cũ Gabrielia fuerit vulgariter ſubſtituta
eius filijs vocatis à teſtatore in ſecundo gradu, ſicut dicti fi-
lij Gabrieliæ habuiſſent proprietatem tertiæ partis, ſi extitiſ-
ſent in rerum natura, ita quoque virtute ſubſtitutionis, idem
ſit dicendum de eorum matre, quia non ſubſiſtit, quod Ga-
brielia fuerit ſubſtituta filijs, cum hoc Nicolaus Teſtator non
dixerit, ſed ſolum voluerit filiam eam, ſeu filias, quæ nullos
liberos maſculos habere reperirentur, gaudere quoad vixe-
rint parte, & portione bonorum ipſius Teſtatoris, quam ea-
rum liberi maſculi reſpectiuè conſequuti fuiſſent, ſi in rerum
natura extitiſſent; Et propterea cùm talis ſubſtitutio non le-
gatur. Et maſculi tantum extantes tempore defectę linez fue-
rint ſubſtituti, & tales etiam vocentur, vt fuit dictum ſupra
reſpectu dictæ filiæ, ſeu contra diſtinctè ad illam, non poteſt
dici filiam carentem filijs maſculis fuiſſe illis ſubſtitutam; Et
ſequentia verba teſtamenti, ibi ita tamen quod ipſis filiabus
defunctis, ſeu filia defuncta, dicta pars, ſeu portio bonorum
cum ſua conſolidetur proprietate, reſtituaturque pars huiuſ-
modi ſubſtitutis prædictis, duo demonſtrant primo gaudi-
mentum quoad vixerit datum filiæ eſſe diſtinctum à ſua pro-
prietate, & ex quo illa defuncta debebat cum ſua proprietate
conſolidari, perneceſſe demonſtratur, quod illa viuente
non erat vnitum cum proprietate, nulla habita ratione, quod
non ſit dictum, quod vſusfructus conſolidetur cum pro-
prietate, ſed quod portio bonorum conſolidetur, cum pro-
prietate, † quia appellatione portionis bonorum venit vſuſ- 26
fructus formalis, qui dicitur de bonis, & in bonis, ex traditis
per Pinell. *in l.* 1. *part.* 3. *num.* 9. *C. de bon. matern.* Secundò,
quod iam viuente prędicta filia aderant ſubſtituti in proprie-
tate, dum dicit, reſtituaturque pars huiuſmodi ſubſtitutis prę-
dictis, & ſubſtituti nominati ſupra erant ſubſtituti viuenti-
bus Gileta, Ludouica, & Gabrielia filiabus teſtatoris, non au-
tem illis, vel aliqua illarum mortua. Ideòque benè intrat,
quod inſtituti † prius erant proprietariæ; filiæ verò vſufru- 27
ctuariæ formales, vt tenuit Rota *dec.* 663. *num.* 5. *par.* 2. *recen.*
confirmata in eadem cauſa coram eodem bon. mem. Dunozetto
23. *Ianuarij* 1617. & cùm non fuerit dictum de reſtitutione
facienda extraneo, ſed ſubſtitutis prædictis. Sicque vocatis
ad proprietatem illa verba, Reſtituaturque pars huiuſmodi
ſubſtitutis prædictis, non mutant legatum vſusfructus ex
prædictis reſultan. ex allegatis ſupra, ſed dicendum eſt teſta- 18
torem expreſſiſſe ex abundanti, quod tacitè inerat, maximè
quia Teſtatores ſoliti ſunt multa adijcere, quæ abundant,
l. teſtamentum non ideò, C. de teſtam.

Ex quibus Domini vtraque parte informãte iuxta deciſio-
nem

nem bon.mem. Buratti 357. cenſuerunt Gabrieliæ fuiſſe reli-
ctum ſolum vſumfructum tertiæ partis bonorum hæredita-
riorum Nicolai Teſtatoris.

R. P. D. COCCINO.

Sacræ Rotæ Decano.

Bononień. Cenſus.

Lunæ 28. Martij 1639.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus acquiſitus abſque pecunia numerata non ſubſtinetur.*

Promiſſio euictionis, & ad damna, & intereſſe in materia cenſus venit ſors principalis, & fructus.

2 *Nouatio ſtante diſtantia temporis ex vno inſtrumento ad aliud præſumitur quando in ſecundo inſtrumento fuit aſſertum contrarium à primo.*

Et onus probandi nouationem non interueniſſe incumbit illi qui contrarium in ſecundo inſtrumento aſſeruit, num.2.

3 *Probatio non releuat quando non percutit tempus, & iſtud eſt de ſubſtantia pro victoria.*

DECISIO CXX.

SVb die 10. Ianuarij ſuperioris anni * fuit reſolutum Hæ-
redes Faſanini teneri erga Podium ad damna, & intereſ-
ſe, ſcilicet ad reſtitutionem ſortis principalis cenſus, & ad fru-
ctus illius, ea ratione, quia Manzoli vendiderunt cenſum
Scappijs, qui poſtea illum ceſſerunt Faſanino, & iſte ceſſit
partem huius cenſus Podio cum promiſſione de euictione,
&c. & ad omnia damna, & intereſſe, &c. Propterea cùm
1 cenſus non ſubſtineatur, ex quo Scappij illum † non acquiſi-
uerunt cum pecunia numerata, Faſaninus tenetur de eui-
ctione, & ad omnia damna, & intereſſe, quorum nominibus
venit ſors principalis, & fructus ex deductis in dicta deci-
ſione.

Neque obſtat, quod ceſſio fuerit facta Podio tanquam
creditori cum talis tamen non eſſet, & ſic ex falſa cauſa, quæ
prætenditur probari, ex quo ceſſio fuit facta Podio de cenſu
impoſito per Spunctonum perindè, ac ſi d. Spunctonus eſſet
verus debitor Podij occaſione alterius cenſus, & tamen con-
ſtat, quod pro dicto altero cenſu Podius erat debitor in ſcu-
tis 1000. auri.

Nam fuit reſponſum, quod Faſaninus in ceſſione facta
Podio mentionem fecit de d. cenſu, nec dixit Podium eſſe de-
bitorem partis illius, ſed totum contrarium aſſeruit, & ideò
2 ſtante diſtantia temporis ab vno † inſtrumento ad aliud,
potuit interuenire aliqua nouatio, & onus probandi non in-
terueniſſe incumbit hæredibus Faſanini, cùm ipſe Faſaninus
aſſeruerit in ceſſione facta ad fauorem Podij contrarium, vt
ſupra dictum eſt, eoque magis quia probatio, quæ non per-
cutit tempus, quando tempus eſt de ſubſtantia pro victoria
3 † reportanda non releuat, adnotata *in l. mater, C. de probat.*
gloſ. in l. cum actum verſ. non poteſt, & ibi Bart. *ff. de neg. geſt.*
Surd. *conſ. 407. num. 14. & 483. num. 4.*

Et ita concluſum vtraque parte informante.

Eſt ſupra deciſio 100. in hac parte.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeń.

Rhegineń. Tutelæ.

Lunæ 28. Martij 1639.

ARGVMENTVM.

Tutor tutela finita rationem reddere tenetur, & reliquatum reſtituere non ſolum ad fauorem Pupillæ, ſed & eius hæredi.

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ apparet ex reuolutione actorum.*

2 *Sententia prima, & illius confirmatoria eſt nulla ſi fuit lata ſine citatione ad diem certam.*

3 *Sententia exequuta ad vnam diem ſubſtinetur etiam pro aliquibus alijs vltrà illam.*

4 *Citationis defectus ſanatur ſi ſententia fuit lata præſentibus procuratoribus, quorum alter ſtatim appellauit.*

5 *Auia materna ſuccedit inepti ab inteſtato decedenti ſi non extent alij proximiores.*

6 *Tutor tutela finita condemnari debet ad reddendam rationem, & reliquatum reſtituendum, & num. ſeq.*

7 *Ratio non dicitur reddita niſi cum reſtitutione reliquatus.*

8 *Actio pro reddenda ratione non ſolum competit pupillo, ſed etiam eius hæredis.*

9 *Proximitas probatur per teſtes, & ſententiam ſuper ea emanatam.*

10 *Citatio ad videndum iurare teſtes, non eſt neceſſaria vbi aliqui non erat qui citari poſſit.*

Sed ſufficit illos depoſuiſſe præcedente prius iuramento, ibidem, & num. ſeqq.

12 *Teſtium iuramentum præſumitur ritè receptum prout ex iuris diſpoſitione fieri debet.*

13 *Copijs publicis deſumptis ab originalibus ſtandum eſt.*

14 *Stylus ſeruari debet, & facit ius.*

15 *Atteſtationes Notariorum, & Cauſidicorum alicuius curiæ probant ſtylum.*

DECISIO CXXI.

PEr obitum Io. Pauli Sagrignani, & Franciſcæ coniu-
gum, abſque deputatione alicuius certi Tutoris, ſuſce-
pta fuit Tutela per Abbatem Lælium Furnari de Monſolinis
de anno 1637. Liuiæ Sagrignano infantis eiuſque bonorum,
qui ea finita, promiſit rationem reddere cum reſtitutione
reliquatus, & cum menſibus poſt deceſſerit Liuia prædicta
adhuc in infantili ætate, eidem ab inteſtato ſucceſſit Iulia
Geria de Malgerijs auia materna, quæ inſtetit pro redditio-
ne rationis adminiſtrationis.

Et introducto iudicio coram Vicario Rhegineń. pro red-
ditione præſcripta, fuit lata ſententia condemnatoria ad red-
ditionem rationis d. Tutelæ Iuliæ hæredi Liuiæ prædefunctę,
& cauſa in gradu appellationis ad Vrbem deuoluta, fuit d.
ſententia per A.C. confirmata, & poſtmodum mihi commiſ-
ſa, dubitaui hodie an ſententia A. C. eſſet confirmanda, vel
infirmanda, & Domini confirmandam eſſe dixerunt, ratio
reſolutionis fuit, quia illa eſt valida, & iuſta, quæ ideò eſt
confirmanda.

De validitate ſententiæ A. C. apparet ex reuolutione
† actorum, ex quibus patet in ea concurrere omnia requiſi- 1
ta, tradita per Caputaq. *dec. 260. part. 2.*

Nec obſtare prætenſam nullitatem d. ſententiæ Vicarij
Rhegineń. ex eo, quod non adeſt citatio pro † die certa ad 2
audiendam ſententiam, ideòque remaneat nulla, tam prima
ſententia Vicarij, quàm A. C. confirmatoria, *Clem. Paſto-*
ralis de re iudic. Cæſ. de Graſſ. *dec. 11. num. 2. eod. tit.* Rot. *de-*
ciſ. 17. de verb. ſignif. in nou. quia fuit reſponſum dictam nulli-
tatem ceſſare; ex quo apparet citationem fuiſſe exequutam
† pro prima die cum aliquibus ſubſequentibus, quam cita- 3
tionem ſubſtineri per aliquos dies vltra primam diem pro
qua facta fuit, vt notat Bald. *in l. 1. n. 8. ff. ſi quis caut.* Cæſ. de
Graſſ. *deciſ. 6. num. 9. de ſent. & re iudic.* & dixit Rot. *in Ia-*
nuen. pecuniaria 16. Mart. 1612. coram bo. me. Vbaldo, & tantò
magis, quia ſententia de partibus lata fuit præſentibus pro-
curatoribus ambarum partium, & illo d. Abb. Lælij inconti-
nenti appellante; quam præſentiam tollere † defectum cita- 4
tionis, firmat idem Bald. *in l. contumaciam num. 36. C. quomo-*
do, & quando Iudex, & in cap. 2. num. 13. de teſtibus, Felin.
cap. 1. num. 18. de iudic. Vant. *de nullit. ex defect. cit. num. 17.*
Caualer. *dec. 117. num. 1.*

De iuſtitia verò viſum fuit Dominis euidenter conſtare,
cum condemnetur in ea d. Abb. Lælius ad reddendam ratio-
nem bonorum tutelæ adminiſtratæ Liuiæ prædefunctæ, ac ad
reſtituenda bona, ex † quo ſucceſſio deuenit ad d. Iuliam 5
Auiam maternam vti proximiorem, & aſcendentem, non
extantibus alijs proximioribus, per tex. *in §. ſi igitur defun-*
ctus, Auth. *de hered. ab inteſt. venient. & in Auth. defuncto*, vbi
DD. *C. ad Senat. Conſ. Tertul.* ideòque A. C. rectè proceſſit
condemnando d. Abbatem iuxta eius obligationem verbis
claris conceptam in ſuſceptione † tutelæ, aliaque geſſit pro- 6
ut munus eſt tutelare, per tex. *in l. 1. §. officio, ff. de tut. & ration.*
diſtrah. & l. rationes, & l. aduerſus, C. de adminiſtr. tutor.
Rebuff. *in l. boues, §. hoc ſermone verſ. ad primum igitur, ff. de*
verb. ſignif. l. non ſolum, §. is qui reddere, ff. de liber. legat. Eſ-
cob. *de ratiocin. c. 3. n. 2.* ita & taliter, quod niſi ſoluerit re-

7 liquatum rationem reddidiſſe non dicitur ex Guttier. *de tutel. par.* 3. *cap.* 1. *num.* 3. *&* 4. quæ actio non ſolum competit pu-
8 pillo, ſed etiam eius hæredibus, & conſequenter † d. Iuliæ Auiæ maternæ, vti hæredi per text. *in l. tutelæ* 12. *C. arbitr. tutel. l.* 1. §. *hanc actionem il primo, ff. de tutel. & ration. diſtrah. l. ex pluribus, ff. de adminiſtr. & pericul. tutor.* & Borgn. Caual. *de tutel. & cur. num.* 202.

Iuliam autem eſſe Auiam maternam, ac conſequenter hęredem, vt ſententia A. C. declarat viſum fuit Dominis euidenter conſtare, tam ex ſententia lata per Curiam Capitanialem Ciuitatis Reghinen. per quam fuit declarata hæres vniuerſalis Liuiæ prædictæ, quàm etiam ex teſtibus tunc in d. Curia examinatis, qui clarè deponunt eam eſſe Auiam ma-
9 ternam, & proximiorem Liuiæ prædefunctæ, quibus ſtandum eſſe dixit, I.C. *in l.* 1. *ff. de teſtib.* & ibi DD. Alex. *conſ.* 156. *col.* 3. *vol.* 5. *cum vulgatis.*

Nec obſtare oppoſitionem contra teſtes factam, ſcilicet quod non adſit citatio ad videndum eos iurare, ſed tantum
10 † adeſſe atteſtationem Notarij aſſerentis depoſitiones teſtium receptas fuiſſe, præcedente prius iuramento, & non
11 exiſtente aliquo contradictore, qui eſſet † citandus, ideòque non eſſe neceſſariam aliam citationem ad videndum iurare
12 teſtes, cùm præſumatur † illud fuiſſe receptum prout ex iuris diſpoſitione debebat fieri, Couar. *in cap. quamuis pactum de pactis in* 6. *par.* 1. §. 1. *num.* 2. & Rot. *in d. Ianuen. pecuniaria* 16. *Martij* 1612. *coram bon. mem. Vbaldo, & in Neritonen. habitus* 24. *Ianuarij* 1608. *coram bon. mem. Card. Veroſpio.*

Nec pariter obſtare dixerunt Domini, quod in inſtrumentis productis pro parte Iuliæ in principio adſit verbum copia, &c. ideòque ſcripturas, ac inſtrumenta non eſſe legalia, & ideò non probare, quia ex atteſtationibus datis ſatis conſtitit ita ſeruari de ſtylo illarum partium in tradendis ſimilibus
13 † publicis deſumptis ab originalibus, quibus ſtandum eſt,
14 cum huiuſmodi ſtylus faciat ius, † *C. ex liter.* ibi Abb. *n.* 5. & Dec. *in* 3. *not. de conſtit. l.* 3. §. *fin. ff. de teſtib.* Bart. *in l. iuris peritos, ff. de excuſ. Tutor.* Afflict. *dec.* 135. *num.* 3. *& dec.* 253. *num.* 4. Ludouic. *dec. Lucen.* 36. *num.* 8. Hieron. Leo *dec. Va-*
15 *len.* 25. *num.* 4. *lib.* 1. maximè cùm ſint † atteſtationes Cauſidicorum, & Notariorum illius Curiæ, quibus eſt deferendum, ex Rot. *dec.* 393. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* Ioſeph. Ludouic. *concl.* 38. *per tot.*

Demum non obſtare viſum fuit Dominis, quod opponebatur Virginiam Trapanam appellaſſe à decreto Iudicis ſæcularis, qui declarauit Iuliam hæredem Liuiæ præfatæ, quia cum non conſtiterit nec coram Ordinario, nec coram A.C. nec in Rota ipſam eſſe talem qualem eſſe ſe prætendebat, quinimmò conſtiterit Iuliam eſſe proximiorem, & quod d. Virginia vigore donationis q. Io. Pauli Patris Liuiæ eſſet creditrix hæreditatis dicti Io. Pauli, & conſequentes Liuiæ tãte ipſius hæredis propterea Domini dixerunt non releuare, maximè quia d. Virginia egit contra Iuliam vti hæredem d. Io. Pauli ex perſona Liuiæ filiæ, & obtinuit mandatum de manutenendo ſuper certis bonis donatis, vt in Summ. Iuliæ.

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Granateñ. Matrimonij.

Veneris 1. *Aprilis* 1639.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria ad excludendum matrimonium non contractum, ſed contrahendum faciliùs conceditur.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria quando cauſa eſt matrimonialis facilius concedi ſolet.*

Etiamſi probationes ſint contra matrimonium contrahendum: Secus de ſoluendo iam contracto, num. 2.

3 *Conſenſum matrimonij, quæ important ſunt probanda cum ex illis matrimonij validitas dependeat.*

4 *Parochus in contrahendo matrimonio debet eſſe præſens, non ſolum corporaliter, & phyſicè, ſed etiam moraliter.*

5 *Teſti vni affirmanti plus credendum, quam mille negantibus.*

Fallit quando teſtes negantes deponunt per medium affirmatiuè, num. 6.

Quod fortius procedit quando negatiua non eſt vaga, & indefinita, ſed reſtricta certo loco, & tempore, num. 7.

DECISIO CXXII.

Reſponderunt DD. in hoc dubio pro conceſſione remiſſoriæ, quia cauſa erat matrimonialis, in qua illa † faci- 1
liùs concedi ſolet, vt notat gloſ. *in cap. ſeries de teſtib. & in c. cum in tua* 44. *eod. tit.* Et notant DD. *d. cap. ſeries, & in cap. fraternitatis ſub eod. tit. de teſtib.* vbi Abb. *num.* 4. Felin. *num.* 9. Specul. *in tit. de teſte,* §. 8. *num.* 10. Quæ procedunt quamuis probatio dirigatur contra matrimonium † (dummodo 2
non agatur de ſoluendo matrimonio iam contracto) ſed ſolum de matrimonio contrahendo, vt fuit ſententia eiuſdem, gloſ. *in d. cap. ſeries, gloſ. vlt.* & ibi tradit Abb. *num.* 5. *in* 2. *columm.* Butr. *num.* 1. Ioannes de Imola *num.* 4. Vitalin. *in Clem.* 2. *num.* 149. *eod. tit. de teſtib.* Gabr. *de teſtib. concl.* 21. *n.* 72.

Et non poterat dubitari de releuantia materiæ, quæ fuit deducta in articulis, quia (vt patet ex inſpectione vltimę deciſionis, quæ facta fuit in hac cauſa coram me ſub die 28. Aprilis anni 1636.) deerat in hoc caſu conſenſus expreſſus contrahentium, cum ille colligeretur partim ex verbis non admodum claris, partim ex ſignis intrinſecis, nimirum ex fide, quam ſibi mutuo dederunt coniuges iungendo inter ſe manus, & Parochus non fuerat vocatus, vt intereſſet huic actui, ſed fortè reperiebatur in ea domo, in qua dicitur contractum fuiſſe idem matrimonium. Vnde conſenſus eorum coniugum dicebatur colligi præcipuè ex eiſdem ſignis, quæ facilè potuerunt non eſſe nota, aut aduerti à Parocho; Et ita dum continetur in articulis ſignum illud dationis manuum remotum fuiſſe à ſenſu Parochi, eo quia ille tunc iam cęperat deſcendere ex ſcala cubiculi in quo hęc facta fuerunt neceſſarium erat inquirere ſuper veritate huius facti, & aperire viam illius probationi, quæ recipiebat † conſenſum eo- 3
rumdem coniugum, & illius declarationem factam coram Parocho, à quibus dependere debebat validitas matrimonij, vt notatur *in cap. Tua, & in cap. Ex parte de Sponſal.* & cautum fuit in Sacra Synodo Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. præſertim cùm præſentia Parochi requiſita ex diſpoſitione eiuſdem Synodus debeat eſſe, non ſolum corporalis, † ſeu phyſica, ſed 4
etiam moralis, itaut intelligat, quid agatur à contrahentibus, ſicut expreſſis verbis, & ratione Sac. Conc. *in d. cap.* 1. deducit Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 39. *num...* Guttier. qui refert reſolutiones S. Congr. *de matr. c.* 69. *num.* 8. Ledeſm. *eod. tract. quæſt.* 45. *art.* 5. *in primo dub. in* §. *Quo poſito col.* 3.

Neque obſtare viſum fuit, quod materia contenta in articulis diceretur continere negatiuam; Vnde non potuiſſet obſtare probatio, quæ facienda erat tanquam contraria probationi iam factæ, dum magis credi debebat vni teſti, † qui af- 5
firmatiuè deponebat, quàm mille negantibus iuxt. notat. per gloſ. *in l. diem proferre, ff. de recept. arbitr. in* §. *ſi plures in verb. conſenſerunt, & in cap.* 1. *De præſcript. lib.* 6. *in gloſ. vlt.* & tradit Innoc. *in cap. Quid per nouale num.* 3. *De verb. ſignif.* Bald. *in cap. Cum in tua num.* 2. *de teſt.* & ibi etiam Imol. *num.* 3. Gabr. *de teſt. concl.* 4. *in princ.*

Ea enim negatiua coniuncta erat cum affirmatiua, quia teſtes deponere debebant, quod Parochus non potuit percipere verba quæ protulerunt, aut ſigna quæ dederunt contrahentes ſuper hoc matrimonio, & ex quibus conſtare debebat de illorum voluntate, eo quia iam cœpiſſet deſcendere è ſcala; Ex quibus dici non poterat, quod ea probatio conſiſteret in ſola negatiua, & ceſſabat ratio, ob quam prior probatio præferenda eſſet huic nouæ probationi, † vt declarat 6
Gabr. *ead. concl.* 4. *de teſtib. num.* 5. Hercul. *in tract. de proban. negat. num.* 194. *& num.* 237. & voluit Abb. *in cap. cum Eccleſia Sutrina num.* 28. *De cauſ. poſſeſſ. & propr.* Aret. *in cap. In noſtra num.* 18. *de teſtib.* & ibi etiam Felin. *num.* 6. Afflict. *deciſ.* 324. *num.* 9. Quod eo magis dicendum erat, dum talis negatiua non erat vaga, & indefinita, ſed reſtricto certo loco, & tempore, quæ rectè cadere poterat ſub ſenſu teſtium, vt tradit Hercul. *eod. tract. num.* 260. Felin. *in d. cap. In noſtra num.* 7. Abb. *in cap. Cum in tua num.* 2. *de teſtib.* Bart. *in l. Heredes palam num.* 7. *ff. de teſtib.* & voluit Gabr. *ead. concluſ.* 4. *de teſtib. num.* 2.

Et ita deciſum fuit vtraque parte informante.

R. P.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Moguntina Hæreditatis.

Veneris 1. Aprilis 1639.

ARGVMENTVM.

Signatura Iuſtitię, vbi cauſam ſimpliciter committit declarat omnia geſta attentata, & nulla, etiamſi à die notitiæ habitæ fuerit appellatum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione pendente, nihil eſt innouandum.*

2 *Cauſa ſimpliciter per ſignaturam commiſſa declarat omnia interim geſta poſt appellationem nulla, & attentata.*

3 *Appellari poteſt à die habita notitia, vbi in ſententia, ac illius executione citatio partis non interuenit.*

4 *Cauſa ſimpliciter à ſignatura commiſſa declarat omnia interim geſta attentata, etiam quod appellatio à die habita notitia fuerit interpoſita, & ſup. num. 2.*

5 *Attentata dicuntur geſta poſt inhibitionem executam.*

6 *Actus, qui licitè ante inhibitionem fieri poſſet, nulliter fit inhibitione præſentata.*

7 *Attenta reuocari debent, & in eundem ſtatum reponi, quę anteà erant.*

DECICIO CXXIII.

POſtqoam Rota in hac cauſa ſub die 15. Decembtis anni præteriti * reſpondit non conſtare de re iudicata ex eo, quòd ſententia D. Nuncij Colonien. pro lata ad fauorem aſſert. Hęredum Iodoci à Riedt Scholaſtici Eccleſiæ Moguntinæ contra Capitulum Moguntinom laborabat vitio nullitatis, & iniuſtitiæ, dubitaui an ex patte dd. aſſert. Hæredum conſtet de attentatis, quæ veniant reuocanda, prout prætendebarur ab Agentibus pro Capitulo, & affirmatiuè fuit reſponſum.

Quia poſt interpoſitam appellationem pro patte dicti Capituli fuit ad inſtantiam dd. aſſert. Hæredum Iodoci deuentum ad executionem ſequeſtri relaxati à D. Nuncio, qui vlterius etiam procedens in negotio principali ſine citatione Capituli, & abſque aliqua iutiſdictione cùm eſſent lapſa fatalia protulit ſententiam ſuper immiſſione vigore teſtamenti D. Iodoci nolliter confecti ad fauorem dd. aſſert. Hæredum, vt firmatom fuit io præcedenti deciſione. Vndè attentata
1 clara dicuntur cum appellatione pendente nihil ſit innouandum, vt expreſsè diſponitur *in cap. non ſolum 7. de appell. in 6.* gloſſ. *in cap. dilectis 55. verb. exequendam de appellat.* Rot. *dec. 10. vt lit. pend. in nou.* & in aliis paſſim.

Nec dubitatum fuit, quin io præſenti caſu daretur appellatio cùm Signatura Iuſtitiæ ſimpliciter cauſam appellationis commiſerit D. Abbati S. Pantaleonis, vt *in Summar. Capituli num.* 3. quo fit, vt omnia interim geſta remaneant nulla, & attentata, quia perindè babetur, ac ſi declaraſſet vſque ab
2 initio per appellationem ſuiſſe inductum effectum ſuſpenſiuum, ex text. *in l. vnic. in princ. ff. nihil nouan. appellat. pend.* gloſſ. *in l. appell. 3. verb. deliberationes*, & ibi Bald. *C. de appellat.* Lancellott. *de attent. appell. penden. ampliat. 19. num. 1. fol. 223.* & fuit dictum *in illa Romana de Zacconis 17. Maij 1621. coram Vbaldo, & in Vrbeuetana bonorum 26. Ianuarij coram eodem, ac in Romana domus 27. Octobris 1635. coram Illuſtriſſimo D. Decano.*

Nec obſtat, quòd relaxatio ſequeſtri, & prolatio ſententiæ D. Nuncij ſint ſub diebus 21. Ianuarij, & 12. Septembris 1636. vt *in Summar. Capituli num. 1. & 6.* Appellationes verò fuerint intetpoſitæ ſub diebus 14. Februarij, & 10. Nouembris eiuſdem anni, *dict. Summ. num. 2. & 7.* & ſic poſt lapſum terminum decem dierum datum ad appellandum.

Quia cùm tam conceſſio ſeqneſtri, quàm prolatio ſen-
3 tentiæ emanauerint abſque citatione Capituli, potuit ab eodem Capitulo appellatio interponi à die habitę notitiæ, vt *ex leg. 1. §. vltim. ff. quand. appell. lic. & ex cap. biduum, §. ſi aduerſus abſentem 11. quæſt. 7.* docet Veſtr. *in praxi lib. 7. cap. 3. de appellat. num. 21. circa med. verſ. quod ſi contra abſentem, Clement. cauſam de elect. & in Clement. ſi ante de dol. & con-*
4 *tum.* & propterea omnia poſteà † geſta à vitio attentatorum excuſari nequeunt, Rot. *dec. 656. num. 1. par. 1. recent.* & coram Card. Caualer. *dec. 211. num. 1.*

Præterea attentata confirmantur ex eo, qoòd ſub die 29. Ianuarij 1637. ad inſtantiam dd. aſſert. Hæredum obtentum fuit ſibi ipſis conſignari partem bonorum ſequeſtratorum in executioneio d. ſententiæ D. Nuncij, vt in *dict. Summ. Capituli num.* 8. & tamen præceſſerat intimatio inhibitionis D. Abbatis S. Pantaleonis Iudicis Commiſſarij, tam contra D. Nuncium ſub die 14. Decembris 1636. quàm contra dd. aſſert. Hæredes ſub die 2. Ianuarij 1637. *eodem Summar. num. 5.* & certum eſt, qnòd geſta † poſt inhibitio- 5
nem executam attentata dicuntur, Rota coram ſanct. mem. Greg. XV. *dec. 435. num. 1. cum ſeqq.* etiamſi ageretur actus, qui licitè ante executam † inhibitionem fieri poſſet, Man- 6
doſ. *de inhibit. qu. 75. num. 8.* Lancell. *de attentat. poſt inhibit. cap. 20. ampliat. 1. num. 1. & latè per tot.*

Ex quibus cenſuerunt Domini conſtare de attentatis, quæ veniant reuocanda reponendo Capitulum † in priſtinum 7
ſtatum, Caputaq. *dec. 150. par. 1.* Seraph. *dec. 1176. num. 2.* non obſtantibus his, quæ in memoriali pro parte dd. aſſer. Hæredum Iodoci dato deducebantur circa validitatem, & iuſtitiam dictæ ſententiæ, ac circa remiſſionem huius cauſæ per Signaturam Iuſtitiæ ad Nuncium; Quia allegata pro iuſtificatione narratorum in dicto memoriali non ſubſiſtunt, nec ſunt præſentis inſpectionis.

Et ita, &c.

Supra hac eadem par. 8. deciſ. 97. poſita fuit d. dec. ſub die 15. Decembris proximi præteriti anni.

R. P. D. PIROVANO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Alimentorum.

Veneris 1. Aprilis 1639.

ARGVMENTVM.

Alimenta pendente lite ſuper ſtatu matrimonij habentis in ſe implicitum ſtatum validitatis præſtari debent à viro vxori etiam, quòd ab illo ſeorſum habitet, ſi culpa non à Muliere, ſed à Marito proceſſit.

SVMMARIVM.

1 *Lite ſuper matrimonij validitate pendente vxor à marito, eiuſque conſanguineis alimentari debet.*

2 *Vxor alimentari debet à marito, ſiue dotem ſoluerit, ſiue non.*

3 *Alimenta debent præſtari à ſocero mariti, illo præſtari non valente.*

4 *Socer agnoſcere tenetur onera filij, inter quæ eſt Nuro alimenta præſtare.*

5 *Alimentorum quantitas iudicis arbitrio eſt taxanda.*
Iudex in taxandis alimentis qualitatem, & neceſſitatem perſonarum, quinimo & omnes circumſtantias conſiderare debet, num. 5.

6 *Iudices in decernendis alimentis, & paupertatem, & bonum ius attendere ſolent.*

7 *Paupertas eſt qualitas naturaliter inſita, & ideò facilè præſumitur.*
Amplia fortius in muliere nupta, ibidem.

8 *Mulier nupta regulariter, nihil præter dotem habere ſolet.*

9 *Præſumptio quod mulier nihil habeat præter dotem ſemper militat, niſi de contrario doceatur.*

10 *Fides Parochi formiter extracta matrimonium probat quoad ſtatum validitatis.*
Præſumptio boni iuris reſultat ex matrimonio coram Parocho inito, num. 10.

11 *Alimenta ſubminiſtrari non debent lite ſuper ſtatu matrimonij pendente.*

12 *Alimenta maritus præſtare non debet vxori ſeorſum ab ipſo habitanti.*
Mulier ſeorſum habitans à viro, & petens alimenta tanquam pauper facit ceſſare requiſitum paupertatis, num. 12.

13 *Mulier prætendens probare matrimonium lite pendente alimentari non debet.*

14 *Secus ſi maritus impugnat matrimonium iam contractum ſtatum habens validitatis, quia tunc vxorem tenetur alere.*

15 *Mu-*

Digitized by Google

15 *Mulier habitans ſeorſum à viro culpa ipſius viri, non eſt quid illi imputari poſſit.*

DECISIO CXXIV.

LIte conteſtata per DD. Nicolaum Patrem Franciſci, ac
Stephanum, & Lazarum fratres ſuper nullitate ma-
trimonij contracti per eundem Franciſcum cum Petronilla,
dubitatum fuit, an eidem Petronillæ ſint ſubminiſtranda
petita alimenta, & ſumptus litis, & ad quam ſummam eſſe
danda ſcuta viginti quolibet menſe pro alimentis; Pro ſum-
ptibus verò litis nihil pro nunc eſſe erogandum fuit reſpon-
ſum.

Fundat enim Petronilla intentionem ſuam ſuper matri-
monio cum Franciſco contracto in faciem Eccleſiæ iuxta
Tridentini diſpoſitionem, & adhuc in ſtatu validitatis exi-
1 ſtente, quòd & ſi à marito, ſocero, & fratribus reſpectiuè
impugnetur, interim lite pendente ſicuti ab eius viro, & ſo-
cero eſſet alenda, ita ab eiſdem alimenta ſunt præſtanda,
leg. ſi neget, ff. de lib. agneſc. Afflict. *dec.* 152. *num.* 4. Sanchez *de
matrim. lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 51. Surd. *de alim. qu.* 118. *n.* 6. Fon-
tanell. *de pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 6. *gloſſ.* 2. *par.* 4. *num.* 32. Etiam
2 nulla habita ratione † dotis ſolutæ, vel non ſolutæ, *cap. ex
parte de accuſ.* Sanchez *dict. diſput.* 41. *num.* 51. *& lib.* 4. *diſput.*
3 26. *nu.* 21. Et marito † non valente ea præſtare, à ſocero ve-
niunt præſtanda, *per l. ſi filia, §. ſi filius famil. herciſc.* quis ſo-
4 cer tenetur agnoſcere onera filij, † inter quæ eſt Nurum
alimentare, Bart. *in tractat. aliment. num.* 6. Surd. *eod. tit. com-
probans ex alijs tit.* 1. *qu.* 38. *nu.* 1. *& ſeqq.*

Quantitatem autem ſoluendam quolibet menſe Domini
determinarunt in ſcutis 20. monetæ inſpecta qualitate per-
5 ſonarum, & neceſſitate vxoris, ſiue Nurus reſpectiuè, &
prout Iudicis arbitrio eſſe taxandum omnibus circumſpectis
probarunt, Couarr. *pract. quæſt. cap.* 6. *num.* 7. Molin. *de primo-
gen. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 47. Fontanell. *de pact. nupt. tom.* 2. *clau-
ſul.* 6. *gloſſ.* 2. *par.* 3. *num.* 65.

6 Non obſtat, quòd in † Petronilla deficiant requiſita
paupertatis, & boni iuris, cùm quibus ſolent à Iudice de-
cerni alimenta.

Quia paupertas, tanquam qualitas connaturalis facilè præ-
7 ſumitur, ſed multò magis in muliere nupta, quæ regulari-
8 ter nihil præter dotem habere † ſolet, Angel. Aret. *conſil.* 81.
num. 2. Soccin. ſen. *conſ.* 9. *num.* 3. *lib.* 1. quæ præſumptio ſem-
9 per recipitur non docto exaduerſo de contrario, vt in *deciſ.*
498. *num.* 5 coram Papa Greg. XV.

Quo verò ad bonum ius cùm de matrimonio cum Franci-
ſco in faciem Eccleſiæ contracto ſufficienter conſtet ex par-
10 ticula libri Parochi formiter extracta, † & producta indè ex
ſtatu validitatis matrimonij oritur præſumptio boni iuris,
Bart. *in l. ſi neget num.* 2. *ff. de liber. agnoſc.* Alciat. *præſumpt.* 9.
num. 11. *reg.* 3. Declan. *conſ.* 66. *num.* 2. *vol.* 2.

Non obſtat, quòd pendente lite ſuper validitate matri-
11 monij † alimenta non ſint ſubminiſtranda, Rota *deciſ.* 1012.
par. 3. *diuerſor.* & multò minus habitanti ſeorſum a marito,
12 † ex quo in illo etiam caſu ceſſet requiſitum paupertatis,
Surd. *de alim tit.* 1. *qu.* 32. *num.* 17. *& ſeqq.*

Quia deciſio 1012. in ſuis terminis benè procedit in mu-
liere petente Remiſſoriam ad probandum exiſtentiam ma-
13 trimonij, † de quo in actis non conſtabat; In præſenti autem
Franciſcus conatur impugnare matrimonium iam contra-
ctum, & ſtatum validitatis habens, ex quo ſtatu oritur boni
iuris præſumptio, quæ non poteſt conſiderari ceſſante,
14 aut nondum facta probatione matrimonij. † Habitatio
verò Petronillæ ſeorſum à Franciſco non prouenit ex facto
15 illius, ſed eiuſdem Franciſci, † qui illam deſeruit recedendo
ab Vrbe, & transferendo ſe in partibus longinquis, itaut
magis aggrauetur paupertas eiuſdem mulieris, vt ponderat
Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 6. *gloſſ.* 2. *par.* 4. *num.* 70.

Et ità, &c.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana Cenſuum.

Lunæ 4. *Aprilis* 1639.

ARGVMENTVM.

Executiuè agi non poteſt ex inſtrumento vltrà an-
nos quadraginta celebrato, eſto quod paratam
executionem contineat; prout nec etiam execu-
tioni demandari permittitur illud inſtrumentum,
quod vel à partibus, ſtatuto vel iudice fuit pro
caſſo, & abolito declaratum.

SVMMARIVM.

1 *Decretum Iudicis nullum, & iniuſtum executioni de-
mandari non debet.*

2 *Actio exequutiua competens vigore inſtrumenti quadra-
ginta annorum ſpatio præſcribitur.*

3 *Exequutio inſtrumenti habentis exequutionem paratam
præſcribitur ſpatio annorum quadraginta.*

4 *Debitor ſi creditori aliquid pro ſuo credito ceſſerit, & po-
ſteà in pecunia numerata ſoluat debitum, extinguitur
obligatio tradendi quod ceſſerat.*

5 *Inſtrumentum a Iudice pro caſſato, & abolito declara-
tum non poteſt executioni mandari, & num.* 8.

6 *Statutum ſi mandat, quod inſtrumentum habeatur pro
caſſo, non poteſt illius vigore peti executio.*

7 *Partes ſi pro caſſo, & abrogato voluerunt inſtrumentum,
ex illo executionem petere prohibentur.*

8 *Factum iudicis, factum partis reputari ſolet.*

9 *Libri alicuius Banchi non probant pro tertio contra ter-
tium.*

10 *Libri Mercatorum iunctis adminiculis probant ſolutio-
nem etiam pro tertio contra tertium.*

DECISIO CXXV.

DVbitatum fuit coram R. P. D. Buccabella, in cuius lo-
cum ego ſubrogatus fuit, An procedi deberet ad legi-
timam exequutionem mandati, quòd Ioannes obtinuerat
contra bona hæreditaria qu. Marij Fani, & Domini reſ-
ponderunt pro D. Abbate Mario informante propter nulli-
tatem, & iniuſtitiam decreti iudicius, à quo idem man-
datum conceſſum fuit. Vndè non poterat † eſſe locus vlte- 1
riori exequutioni, vt notatur *in l.* 4. *§. condemnatam, ff. de re
iudic. & in l. res, §. vlt. ff. de pœnis, & in l. ſi tutor, Cod. in quib.
cauſ. reſtit. in integr. non eſt neceſſ.*

Et primò nullitas deducebatur, quia creditum Ioannis,
cuius cauſa Dominicus eius Author obtinuerat mandatum
contra bona Marij Aui D. Abbatis originem habebat ex obli-
gatione facta ab eodem Mario in inſtrumento ceſſionis triũ
cenſuum, quos idem dicebatur dediſſe Dominico in ſatisfa-
ctionem ſcutorum duorum millium, pro quibus declaratus
fuit debitore ex ſententia Cardinalis Iuſtiniani, quæ obliga-
tio Marij apparebat facta vſque ab anno 1594 a quo tempo-
re nunquam poſteà egit Dominicus, ſiue Ioannes illius hæ-
res pro traditione dictorum cenſuum. Vndè ſpatio anno-
rum quadraginta, & ampliùs, qui elapſi erant à die ceſſio-
nis vſque ad diem Iudicij moti a Ioanne præſcripta fuit actio
exequutiua, quæ competebat † ex inſtrumento eius ceſſio- 2
nis, ex notatis *in l. ſicut, Cod. de præſcript. triginta vel quadrag.
annorum, & in cap. vlt. de præſcript.* vbi Abb. *num.* 30. Bald. *in
l. planè, ff. de eo quod falſ. tut. author. geſt. fuer.* vbi hoc tradit de
exequutione, quæ competit vigore inſtrumenti habentis exe-
quutionem paratam, Franc. *in cap. poſſeſſor de reg. iur. lib.* 6. *n.*
10. Rot. *in Romana exequutionis Laudi* 13. *Iunij* 1629. *coram
Reuerendiſſ. Vrgellen.*

Confirmabatur hæc nullitas ex iniuſtitia eiuſdem man-
dati, quia neque ſubſiſtebat hoc debitum Marij, vndè
Ioannes debuiſſet ſuccumbere, quamuis petijſſet eos cen-
ſus, ſeu illorum fructus in iudicio ordinario; Etenim
Marius ceſſerat eos cenſus, vt euitaret exequutionem,
quæ ſibi imminebat vigore mandati, quòd Dominicus ob-
tinuerat a Cardinale Iuſtiniano, vt oſtenſum fuit ex pluri-
bus proteſtationibus ab eo factis coram Notario ante inſtru-
mentum eiuſdem ceſſionis, ſed cùm effugere non potuiſſet
ſolutionem eius ſummæ illam dedit Dominico in pecunia
numerata, quam habebat in Banco Vbertinorum, vt etiam
probatum fuit ex partita extracta à libris eorundem Merca-
torum, in qua præterea fiebat mentio cauſæ eius ſolutio-
nis nimirum occaſione mandati conceſſi Dominico ex qui-
bus, & ex ea ſolutione extinctum fuit creditum, cuius cau- 4
ſa fuerat Dominico facta ceſſio eorum cenſuum, vt notatur
*in l. ſi alienus, ff. de noxal. & in princ. tit. inſtit. quib. mod. toll.
oblig.* tradit gloſſ. *in l. cum ex cauſa, C. de remiſſion. pignor. & in
l. inter ſtipulantem, §. Sacram. ff. de verb. oblig.* Præterea abro-
gata fuerat ex decreto eiuſdem Cardinalis Iuſtiniani obliga-
tio Marij, quæ continebatur in dicta ceſſione, quia ille
poſt ſolutionem a ſe factam comparuit coram Cardinali, &
obtinuit ab eo decretum, vt delerentur, & abrogarentur
om-

Digitized by Google

omnes , & quæcumque ceſſiones quas fecerat fauore Do-
minici ; Vndè patens erat iniuſtitia mandati Iudicis, cùm
fundaretur in obligatione Marij , quæ non ſolùm extincta
fuerat per ſolutionem ab eo factam , ſed etiam abolita , &
5 caſſa à Iudice , † & ita cùm non poſſet aliquis eſſe effectus
eius obligationis, neque hodie peti poterat illius exequutio,
vt tradit Bald. in terminis de inſtrumento , quòd ex diſpoſi-
6 tione ſtatuti haberi † debeat pro caſſo *in conſil.* 144. *lib.* 5. &
præcipuè *num.* 3. & de inſtrumento, quòd pro tali habitum
7 fuerit , ac declaratum † à partibus , tradit Caſtrenſ. *in conſil.*
128. *lib.* 2. quòd applicari poteſt etiam declarationi, & man-
8 dato † Iudicis , cuius factum reputari ſolet factum partis , vt
notatur *in l. ſi ob cauſam , Cod. de euiction. & in l. ſi pignora , ff.
eod. tit.* Caſtrenſ. ſequutus fuit Hyppol. de Marſil. *conſil.* 106.
num. 23. & probat text. *in l. emptor* 48. *§. Lucius, ff. de pact.* &
notat ibi Bart. *in fin.* Iaſon. *num.* 7.

Neque viſa fuit obſtare exceptio , quę adducebatur con-
tra fidem librorum , ex quibus dicebatur probari ſolutio eius
pecuniæ , quia licet illi communiter non ſoleant fidem fa-
9 cere † pro tertio, & contra tertium , vt notant DD. *in leg.
admonendi, ff. de iur. iur. & in l. inſtrumenta, Cod. de probation.
& in cap.* 2. *de fide inſtrum.* vbi Imol. *num.* 2. Dec. *num.* 51. Fe-
lin. *num.* 33. Tamen non habet locum concluſio , quando fi-
des eorum librorum confirmatur ex adminiculis, quæ non
deerant hoc caſu , nam præter præſumptionem veritatis
eius ſolutionis , quæ oriebatur ab expreſſione cauſæ , quæ
continebatur in partita eiuſdem ſolutionis, idem prætereà
confirmari videbatur ex obligatione , quàm apparebat feciſ-
ſe Dominicum ſub die 8. Martij 1594. qua die ille exegit pe-
cunias de ſtando iuri , & ſoluendo quod fuiſſet iudicatum
cum D. Mario pro eadem ſumma ſcutorum duorum mil-
lium , quæ fuerant depoſitatæ in Banco ſub illius credito ;
Tertiò idem probare poterat longum ſilentium Dominici ,
quia ille ſpatio ſexdecim annorum , quibus poſteà vixit, nun-
quam aut petijt ſolutionem eius ſummæ, aut egit pro fructi-
bus cenſuum, qui fuerunt aſſignati in eo inſtrumento ceſ-
ſionis, ſicut vtrumque potuiſſet ex eodem inſtrumento , ne-
que vnquam reclamauit à decreto caſſationis eiuſdem in-
ſtrumenti . Vltimò ea ſolutio videbatur probari ex confeſ-
ſione , quæ continebatur in commiſſione D. Ducis de Cere ,
nam cùm Marius conueniſſet Ducem pro reſtitutione eius
ſummæ , quàm ipſe ſoluerat Dominico obtinuit Dux auoca-
ri cauſam ab A. C. & committi eidem Cardinali Iuſtiniano ,
coram quo pendebat cauſa inter Marium , & Dominicum ,
& ān commiſſione , quàm dedit pro auocatione cauſæ narra-
uit factum eiuſdem ſolutionis , cuius cauſa petebat Marius
reſtitui ſibi à Duce pecunias ſolutas . Quæ omnia poterant
rectè probare veritatem eius ſolutionis , & confirmare fi-
10 dem librorum † Mercatoris , in quibus illa continebatur , vt
tradit Bart. *in dict. l. admonendi num.* 27. *ff. de iur. iur.* Aymon.
de antiq. tempor. par. 1. *§. vidimus num.* 13. Rot. *dec.* 707. *nu.* 3.
par. 1. *diuerſor.* & coram Cardinali Seraph. *deciſ.* 450. *num.* 4.
Surd. *deciſ.* 199. *num.* 11.

Et ita, &c.

R. P. D. P A N Z I R O L O

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Tudertina Societatis.

Luna 14. *Aprilis* 1639.

A R G V M E N T V M.

Societatis præſumptio inter fratres excluditur ex actibus ſocietati contrarijs , itaut ab allegante illa ſit plenè , & concludenter probanda .

S V M M A R I V M.

1 *Societas non præſumitur , ſed debet ab allegante probari .*

2 *Societas probari debet per actus concludentes , qui citra ius , & nomen ſocietatis fieri non potuerint .*

3 *Societas alicuius negotij inter fratres præſumitur ex venditione bonorum paternorum , cuius pretium in ſocietatem præſumitur erogatum .*

Intellige , vt num. ſeqq.

4 *Venditione facta per fratres de bonis patrimonialibus , præſumptio eſt , quòd pretium ad vnumquemque pro ſua rata peruenerint .*

5 *Frater ſe exercens in apotheca fratris ſine mercede præſumitur potius , tanquam ſocium , quàm vti inſtitorem ſe exercuiſſe .*

Intellige , vt num. ſeqq.

6 *Societatis præſumptio ceſſat , vbi ceſſat communicatio lucrorum .*

7 *Interpretatio contra eum eſt facienda , qui ſuam in verbis obſcuris fundat intentionem .*

8 *Libri Mercantiles , ſi nomine vnius fratris ſemper cantarunt , excludunt inter ipſos ſocietatis præſumptionem .*

9 *Societas excluditur ex actibus ſocietati contrarijs .*

10 *Confeſſio ſi eſt veriſimilis , & adminiculata probat etiam inter perſonas prohibitas .*

11 *Teſtibus illis maior præſtari debet fides , qui habent pro ſe partis confeſſionem , & adminicula .*

Teſtes deponentes pro reo præferuntur teſtibus actoris , num. 11.

D E C I C I O CXXVI.

FIrmarunt iterùm * DD. non conſtare de aliqua commu-
nione artis fundacariæ , & mercium apothecæ ad fauo-
rem Pacini , ſed earum dominium omninò ſpectare ad Coſ-
mum eius germanum fratrem , & conſequenter non fuiſſe
comprehenſas in donatione , quàm idem Pacinus fecit Lu-
cretię de omnibus bonis ſuis , quia cùm ſocietas non præſu-
matur , † ſed debeat ab allegante probari , vt per Surd. *conſ.* 1
138. *num.* 9. Card. Seraph. *dec.* 1376. *num.* 1. *& dec.* 1436. *n.* 3.
Buratt. *dec.* 467. *num.* 6. & quidem plenè , & concludenter, ac
per tales actus , † qui citra ius , & nomen ſocietatis fieri non 2
potuerint , Cæphal. *conſ.* 247. *num.* 20. Surd. *conſ.* 441. *num.* 9.
verſ. & ad inducendam, & dec. 267. *num.* 7. *verſ. hinc dicimus,*
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 993. *num.* 5. Ex coniecturis, quæ
adducuntur pro parte Lucretiæ donatariæ vti irreleuantibus
non viſa fuit reſultare iſta concludens communionis proba-
tio inter prædictos fratres.

Illa enim, quæ deſumitur ex magno augumento capitalis
apothecæ , cùm tamen habuerit ortum ab exiguo principio ,
& proptereà id potuiſſet contingere ex pecunijs redactis ex
bonis patrimonialibus , † ſub eodem tempore venditis , prę- 3
ſertim cùm non conſtet, in quam cauſam fuerit expenſum
pretium præfatum , vt per Ancbar. *conſil.* 302. *num.* 9. Caſtr.
conſ. 349. *num.* 1. *ad med. verſ. ſed reſpondetur lib.* 1. fortaſsè
releuaret ſi fuiſſet probatum , quòd pecuniæ communes ad
manus ſolius Coſmi perueniſſent , & ſub illius adminiſtra-
tione remanſiſſent , nam tunc poſſent præſumi erogatæ in
emptionem mercium , & augumentum artis fundacariæ ,
ſecus verò , quando prout in caſu noſtro non adeſt talis pro-
batio , ſed potius pręſumptio in contrarium , quòd pecunię
ad vtrumque fratrem pro rata peruenerit , † dum inſi- 4
mul vendiderunt bona patrimonialia , Cyn. *in leg. ſi cum do-
tem , §. tranſgrediatur in addit. ff. ſolut. matrim.* Barr. *conſil.*
124. *num.* 1. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 10. *num.*
43. *& ſeqq. vbi plures cumulat.*

Nec ſubſidit non doceri, in quam cauſam fuerit verſum
pretium redactum ex venditione dd. bonorum , quoniam
fuit expenſum in alendo numeroſam familiam , & in Ma-
ritandis , & Monachandis pluribus ſororibus , & licet oſten-
datur acceptatio duarum in Moniales ante obitum Patris ,
non autem indè ſequitur , quòd non potuerint fieri plures ex-
penſæ pro earum Monachatu, & ingreſſu Monaſterij ſequu-
to poſt Patris obitum , quo tempore benè fratres potuerunt ,
& debebant erogare pretium bonorum paternorum pro ac-
concio , & alijs expenſis neceſſarijs.

Multò minus reſultat aliqua communionis præſumptio
ex eo , quòd Pacinus ſucceſſiuis temporibus ſe exercuit in
apotheca ſine mentione ſalarij , † itaut videatur ſe exer- 5
cuiſſe tanquam ſocium , non tanquam inſtitorem , Caſtrenſ.
dict. conſ. 349. *num.* 1. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 11. *num.*
19. Soccin. *conſ.* 160. *num.* 6. *ad med. lib.* 2. cum alijs per Gra-
tian. *diſcept.* 714. *num.* 18. quia Caſtrenſis , Soccin. & Mantic.
loquuntur in caſu, quo lucra fuerunt communicata inter ſo-
cios , & ſic in longè diuerſo à noſtro , in quo non conſtat de
tali communicatione , quin imò apparet de contrario , ex
quo Pacinus nunquam de minima re Apothecæ , tanquam
Dominus diſpoſuit , nec in proprios vſus conuertiſſe appa-
ret , vbi verò deficit communicatio lucrorum , ceſſat etiam
† quælibet præſumptio ſocietatis , Ioann. de Anania 6
conſil. 65. *numer.* 1. Berous *conſil.* 96. *num.* 12. *vol.* 3. Rot.
in recent. deciſ. 304. *num.* 11. *par.* 2. *& deciſ.* 708. *num.* 2. *in
fin. par.* 3. Grattan. verò loquitur , vbi aderat inchoatio per

pa-

Digitized by Google

patrem, & origo ex pecunia communi, & ſic in terminis longè diuerſis.

Demùm non poteſt fieri aliqua vis in Epiſtola à Coſmo conſcripta Pacino, in qua mandabat eidem, quòd requireret Pompeium Bonaiutum, vt vellet vtrique præſtare auxilium in venditione capitalis, quæ verba videntur excludere titulum inſtitoris, & denotare dominium tam in vno, quàm in alio ipſorum fratrum, quia iſta verba viſa fuerunt dubia, & ambigua, & poſſunt intelligi tam de capitali bonorum paternorum, quæ in communi per dictos fratres poſſidebantur, quàm de capitali Apothecæ, & ideò quatenus in illis Lucretia donataria velit ſe fundare contra eam
7 facienda eſſet † interpretatio, vt tenuit Rot. *in deciſ.* 14. *num.* 2. *verſic. quæ etiam par.* 4. *recent.* nec eſt verum, quòd tunc non adeſſent bona patrimonialia, nam adhuc aderant domus paterna, & vinea, quæ etiam hodie extant, & nunquam fuerunt diuiſa.

Et videtur tolli omnis difficultas, tam ex depoſitionibus teſtium dicentium Coſmum ſemper fuiſſe habitum Dominum abſolutum prædicti negotij, & vti talem ſe geſſiſſe, & fuiſſe ſolitum negotiari, Pacinum verò interfuiſſe in Apotheca, vti vnum ex alijs iuuenibus ſolitis in fundacis retineri vendendo tantùm merces minutas, ac de eis ſemper reddendo rationem Coſmo, abſque eo quod vnquam de illis, aut de alijs bonis Apothecæ ad ſui commodum diſpoſuerit, prout veriſimiliter feciſſet, ſi ea fuiſſent communia inter ipſum, & fratrem, tum etiam ex quo libri Mercan-
8 tiles ſemper intitulati fuerunt † nomine ſolius Coſmi, ſub cuius etiam nomine à principio vſque ad finem continuauit ſupradictum negotium abſque vlla mentione Pacini, Bart. *in leg. ſi Patruus nu.* 6. *& ſeqq. Cod. communia vtriuſque Iud.* Rimin. Iun. *conſ.* 280. *n.* 6. *poſt med. verſic. ad hoc. benè facit*, Decius *conſil.* 21. *num.* 6. Barbat. *conſil.* 10. *num.* 14. *lib.* 1. Crot. *conſil.* 40. *num.* 14. Stracc. *in tract. de mercat. par.* 2. *num.* 53. *& ſeqq.* tum demum, quia ſicuti Pacino non fuerunt communicata lucra, ita nec incommoda, nam Coſmus proprio nomine contraxit debita pro augumento Apothecæ, & pro dictis debitis dedit in fideiuſſores extraneas perſonas, non autem ipſum Pacinum, quæ omnia inſimul ponderata viſa ſunt excludere omnem ſocietatis præſumptionem, ſicuti enim ſocietas ex pluribus actibus
9 colligitur inita, † ita quoque ex actibus contrarijs probatur nequaquam contracta, vt per Decianum *reſponſ.* 36. *num.* 26. *verſ. ita & contra lib.* 1. Roman. *conſ.* 418. *num.* 2.

Accedente præſertim confeſſione eiuſdem Pacini emanata medio iuramento, & pro exonetatione ſuæ conſcientiæ, qua declarauit ſe nullum ius habere, nec habuiſſe ſuper mercibus Apothecæ, ſed eas in totum ſpectare ad Coſmum fratrem, & ab eodem fuiſſe acquiſitas propria
10 induſtria, quæ confeſſio cùm ſit veriſimilis, † & adminiculata ex depoſitionibus teſtium, & alijs vrgentibus coniecturis, tam hic, quàm in alia deciſ. ponderatis plenè probat contra quemcumque, Natta *conſ.* 547. *num.* 24. *& ſeqq.* Ruin. *conſ.* 142. *num.* 4. *lib.* 1. Gregor. *deciſ.* 62. *num.* 3. vbi etiam inter perſonas prohibitas.

Nec prædictis obſtant teſtes à parte Lucretiæ examinati, quia licèt affirmatiuè deponant, non tamen per hoc ſunt præferendi teſtibus deponentibus pro Coſmo, cùm iſti meliùs concludant, ac meliores rationes reddant, vt ſupra dictum fuit, nec deponunt ſolùm de negatiua, ſed de actibus ſonantibus in affirmatiuam nimirum, quòd Pacinus gerebat ſe pro miniſtro, ſeu iuuene, & quod de ſin-
11 gulis reddebat rationem Coſmo, † & ſunt ſuffulti confeſſione Pacini, ac tot alijs adminiculis, & deponunt pro reo, & poſſeſſore, & ſic eis etiam in concurſu aliorum maior fides ſit præſtanda, *Canon. ſi teſtes, & ibi gloſſ.* 4. *q.* 3. Alex. *conſ.* 99. *num.* 14. *lib.* 5. Rot. *dec.* 238. *num.* 24. *par.* 1. *diuerſor. & deciſ.* 664. *num.* 7. *par.* 1. *& deciſ.* 159. *num.* 23. *par.* 5. *recent.*

Reliqua verò, quæ in contrarium fuerunt adducta viſa ſunt plenè fuiſſe ſublata in alia deciſ. & propterà non eſſe denuò repetenda.

Et ita patte vtraque, &c.

☞ *Id enim fuit firmatum ſub die* 21. *Iunij anni præteriti, quæ deciſio eſt ſupra in hac parte deciſ.* 68.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Nullius, ſeu Aprutiua Iuriſdictionis.

Veneris 8. *Aprilis* 1639.

ARGVMENTVM.

Manutentio iuriſdictionis in locis infra diœceſim poſitis datur Epiſcopo, quando concurrunt actus poſſeſſorij, etſi eius iuris aſſiſtentia reddatur turbida. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reform.* §. *ad hæc*, talis impugnatur adimpleri poſſe per æquipollens, vbi latè.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus habet intentionem fundatam ſuper iuriſdictione locorum exiſtentium intra fines ſuæ diœceſis.*
2 *Manutentio datur Epiſcopo pro iuriſdictione locorum ſuæ diœceſis ob iuris aſſiſtentiam quam habet.*
Quod fortiùs procedit, ſi cùm iuris aſſiſtentia concurrat actuale exercitium, num. 3.
4 *Manutentio non debetur Epiſcopo pro iuriſdictione ſuorum locorum, quando à collitigante redditur turbida eius iuris aſſiſtentia.*
Fallit, quando cùm aſſiſtentia concurrunt actus poſſeſſionis, num. 5.
6 *Poſſeſſio Abbatis exercendi iuriſdictionem contra Epiſcopum non releuat, niſi probata immemorabili, & per ſententiam in iudicatum tranſacta canonizata, & num.* 7.
8 *Concilij diſpoſitio non poteſt per æquipollens adimpleri.*
9 *Epiſcopi confeſſiones non præiudicant Eccleſiæ, & multò magis emanatæ ab vno eodemque Epiſcopo, & cùm omnes non ſint ab eo ſubſcriptæ.*
10 *Immemorabilis per ſententiam in iudicatum tranſactam canonizatam requiſita à concilio ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reformat.*
Non dicitur probata ſtante declaratione Sacræ Congreg. Concilij, quia etſi habeat vim ſententiæ nunquam tranſiuit in iudicatum.
Amplia, quando declaratio ex vi clauſulæ in illa adiectæ reſoluitur in ſimplex monitorium, num. 11.
12 *Poſth. de manuten. obſer.* 45. *num.* 30. *declaratur.*

DECISIO CXXVII.

POſtquam tribus deciſionibus prima ſub die 17. Iunij 1626. coram bon. mem. Remboldo, altera ſub die 14. Maij 1632. & tertia ſub die decimaquarta Maij 1636. coram me firmatum fuit loca Mutci, Muſciani, & Notareſchi ſita eſſe intra fines Diœceſis Aprutinæ, dubitaui ſub die 18. Martij 1637. an D. Epiſcopo Aprutino dandum eſſet mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem in eiſdem locis, & DD. ad fauorem eiuſdem Epiſcopi, tunc informantis affirmatiuè reſponderunt, ſed pluries deindè propoſita cauſa ſuper ijſdem, reque informante etiam D. Abbate B. Mariæ de Propezzano, qui dd. loca ſibi eſſe ſubiecta prætendit maiori cùm diſtinctione diſcuſſa quoad cauſas matrimoniales, & criminales, licentiam concionandi approbationem confeſſariorum, litteras dimiſſorias, & ſimilia in deciſis ſteterunt, quo verò ad cauſas ciuiles mandarunt particulariter videri.

Nam quoad partem reſolutionis attinet, res viſa fuit carere difficultate, quia cùm loca, de quibus agitur, ſint intra Diœceſim Aprutinam, vt liquet ex iuribus, ac teſtibus D. Epiſcopi ponderatis in prædictis deciſionibus, quæ iuxta Rotæ ſtylum in hac diſputatione ſupponi debent, & in controuerſiam deduci non valent, vtique Epiſcopus habet intentionem fundatam in quaſi poſſeſſione exercendi huiuſmodi iuriſdictionem in dd. locis intra fines ſuæ Diœceſis exiſtentibus ex diſpoſitione, † nedum iuris communis, *cap. omnes Baſilicæ* 16. *quæſt.* 7. *cap. conquerente de offic. Iud. ordinar.* ſed etiam Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reformat. in* §. *ad hæc*, ob quam iuris aſſiſtentiam eidem Epiſcopo in iuriſdictionalibus † debetur manutentio, Seraphin. *dec.* 1449. *num.* 1. vbi dicitur quod Rota hanc opinionem ſemper amplexa fuit, *& dec.* 273. *n.* 1. *& dec.* 382. *nu.* 1. *dec.* 493. *nu.* 2. *& deciſ.* 501. *nu.* 1. *par.* 2. *recent.* Adden. *ad dec.* Greg. XV. 312. *nu.* 4. *& ad dec.* Buratt. 219. *litt. A.* idem Buratt. *dec.* 451. *n.* 2. 1 2

Eòque

Eòque magis cùm vltra dict. iuris aſſiſtentiam concurrat
3 † actuale exercitium eiuſdem iuriſdictionis, vt conſtat ex iuribus, ac teſtibus ponderatis in alijs deciſionibus, Rota *d.dec.273.num.2.& dec.501.num.2.& dec.382.num.6.par.2. recent.*

4 Non obſtat, quòd aſſiſtentia iuris † pro D. Epiſcopo ponderata reddatur turbida ex iuribus, ac teſtibus pro D. Abbate examinatis, quo caſu iuris aſſiſtentia non ſuffragatur pro manutentione, Mareſc. *variar.reſol.lib.1.cap.11.num.15.* Seraph. *dec.1278.num.5.* Greg.VX. *d.dec.312.nu.1.*& ibi Adden. *num.4.verſ.limitatur,* Rot. *deciſ.5.num.21.par.5.recent.* Add.ad Burait. *dict.dec.219.* Nam vltra quod ſuppoſitis prædictis deciſionibus ſuper ſituatione locorum aſſiſtentia iuris pro D.Epiſcopo remanet indubitata, obiectum procedere poſſet, vbi Epiſcopus niteretur ſola iuris aſſiſtentia, ſecus
5 autem, quando prout hic, † cùm illa concurrunt etiam actus poſſeſſorij, quia tunc Epiſcopo poſſidenti datur manutentio, etiamſi iuris aſſiſtentia ſit turbida, Rota *d. dec. 382. num.5.par. 2. recent.* Adden.ad Greg. *dict.dec.312.nu.4. verſ.limitatur inter alia,* Seraph. *d.dec.1437.num.1.*

Non obſtat quaſi poſſeſſio D. Abbatis exercendi huiuſmodi iuriſdictionem in eiſdem locis. Quoniam ex diſpoſitione Sacr. Concilij Tridentini *d.ſeſſ.24.cap.20.de reform. §. ad*
6 *hæc*, talis poſſeſſio non releuat, † niſi probetur immemorabili, eaque per tres conformes, vel per vnam ſaltem in iudicatum tranſactam ſit canonizata, adeòut interim Epiſcopus ſit manutenendus, vt aliàs declarauit Sac. Congregatio eiuſdem Concilij eiuſque declarationem amplexa fuit Rota in Theatina iuriſdictionis de Atiſſa 26. Ianuarij 1615. coram Manzanedo confirmata *in dec.248.nu.1.par.2. recent.& in Baren.iuriſdictionis coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano relata deciſ.273.par.2.& dec.491.nu.11. par.1.recent.*

Non obſtant teſtes pro D. Abbate examinati, deponentes Abbates pro tempore huiuſmodi iuriſdictionem in dd. locis ab immemorabili exercuiſſe. Nam quicquid ſit, an immemorabilis ſit legitimè probata, necne cùm ex Concilio Tridentino copulatiuè requiratur immemorabilis, quòdque
7 † illa ſit, vt ſupra canonizata, vnum ſine altero non ſuffragatur, ne per conſequens D. Epiſcopo manutentionem impedire valent.

Non obſtat, quòd dicatur aſſertam immemorabilem fuiſſe ſufficienter iuſtificatam, ex nonnullis confeſſionibus Epiſcopi aſſerentis dicta loca eſſe nullius Diœceſis; Tum quia cùm ex diſpoſitione Sacr. Concilij pro canonizatione immemorabilis requirantur tres ſententiæ, vel vna in iudicatum tranſacta, illa non poteſt per æquipollens adimple-
8 ri, † vt in propoſito ſimilis diſpoſitionis Sacr. Concilij, firmat Gonzal. *ad reg.8.gloſſ.18.num.80.& ſeqq.* Rot. *dec.199. num.4.par.2.diuerſor.& dec.154.num.8.* vbi quod aſſertiones Epiſcopi non ſunt æquipollentes *par. 1. recent.* Tum etiam,
9 quia confeſſiones † Epiſcopi non præiudicant Eccleſiæ, Seraph. *dec.417.num.3.* Rot. *d.dec.382.num.3.par.2.recent.* & fuit dictum in Marſicana iuriſdictionis impreſſ. apud Modern. Peruſ. *in tract. de manut.dec.64.num.9.& 12.& deciſ. 327.num.2.& 4.*

Eòque minus cùm omnes dd. confeſſiones emanauerint ab vno eodemque Epiſcopo, nempè Iacobo Siluerio de Piccolominibus, neque omnes ſint ab eo ſubſcriptæ, ſed earum nonnullæ ab eius Vicario, qui multò minus potuit Eccleſiæ præiudicare.

Tum etiam, quia dd. confeſſiones non concludunt immemorabilem à Concilio requiſitam, ſed ſimpliciter enunciant loca controuerſa eſſe nullius Diœceſis, quòd tamen non nocet cùm in poteſtate Epiſcopi non ſit ſtatum ſuæ Eccleſiæ mutare.

Minùs pro canonizatione d. immemorabilis viſa fuit ſuf-
10 fragari † quædam declaratio Sacræ Congregationis eiuſdem Concilij, vſque de anno 1585. emanata, in qua dicitur quoad cauſas criminales, & matrimoniales non eſſe moleſtias inſerendas Abbati, tunc Commendatario B. Mariæ de Propezzano. Nam eſto, quòd d. declaratio vim haberet ſententiæ cùm emanauerit in Conciſtorio Principis, quòd ipſa Sacr. Congregatio repræſentat, non conſtituit rem iudicatam ab eodem Concilio, vt ſupra requiſitam, nam ſententiæ latæ in Conciſtorio Principis in iudicatum non tranſeunt, cùm Princeps poſſit eas quandocumque reuocare, prout paſſim videmus in eadem Sac. Congregatione vſu receptum, Bald. *in l.reſcripta col.2. C.de prec.Imper.offer.* Abbas *conſ.209. num.29.*

Idque faciliùs procedere viſum fuit in præſenti caſu, cùm d. declaratio habeat in ventre clauſulam, & ſi quid fortaſsè aduerſus ea, quæ proponuntur in facto deducere voluerit Sac.Congregationi reſcribet, quæ operatur, vt Epiſcopo de- 11
indè comparente, prout comparuit d. declaratio reſoluatur in ſimplex monitorium, vt in ſimili dixit Rot. coram Greg. XV. *dec.105.num.8.* & coram Vrgellen. *dec.146.num.6.*

Non obſtat, quòd res iudicata non requiratur, quando aliundè ius Ordinarij inferioris eſt notorium, Modern. Peruſ. *d.tract.de manut.obſeru.45.nu.30.* Nam vltra quod ius notorium D. Abbatis ex prædictis, nequaquam probari viſum fuit, eius † opinio aliqua ratione non nititur, ſed au- 12
ctoritate dumtaxat nonnullarum Rotæ deciſionum, quæ loquuntur in caſu, quo ſolùm res iudicata, non autem, quando vltra illam etiam immemorabilis ex forma Concilij requiritur.

Et ita vtraque, &c.

Deciſiones plures emanatæ in hac cauſa, quæ hic referuntur non ſunt impreſſæ, ſolùm tamen illa, quæ emanauit ſub die 15. Iunij 1626. eſt apud Ludouic. Poſt. poſt tractat. de manutent. dec. 184. cætera habentur infra in Appendice.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Veneris 8. Aprilis 1639.

ARGVMENTVM.

Venditio facta cum reſeruatione dominij vſque ad integrum pretij ſatisfactionem impedit immiſſionem in Saluiano contra ad creditorem emptoris. Iſta dominij reſeruatio in contractu emptionis, & venditionis etiam de iure ineſt.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum non intrat ſuper re, cuius dominium venditor ſibi reſeruauit.*
2 *Reſeruatio dominij facit venditionem tranſire in contractum locationis, & num. 3.*
3 *Gabella non debetur ex venditione facta cum reſeruatione dominij.*
4 *Dominium rei venditæ, etiam nullo pacto interueniente non poteſt in emptorem tranſire, niſi pretio ſoluto, & num. 15.*
5 *Emptor pro rata pretij non ſoluto, dominium rei emptæ non acquirit.*
6 *Pactum reſeruationis dominij operatur illud idem, quòd ius commune diſponit.*
7 *Expreſſio eius, quod de iure ineſt, nihil ampliùs operari non poteſt.*
8 *Pactum reſeruationis dominij videtur repugnare naturæ contractus emptionis, & venditionis.*
Emptionis, & venditionis natura eſt, quòd vendens ſi eſt dominus transferat dominium in emptorem, nu.8.
9 *Pactum reſeruationis dominij ſi eſt conceptum perpetuo non valet, ſecus ſi temporaliter, donec pretium ſoluatur, & num. ſeqq.*
12 *Venditor, ſi pro ſatisfactione pretij obtinuit rem venditam ſubhaſtari, non ſibi præiudicat quoad dominij reſeruationem, ſi de illo proteſtatus fuit.*
13 *Venditor vigore reſeruationis dominij, poteſt experiri viam ſubhaſtationis in re vendita.*
14 *Contractus venditionis, non dicitur ipſo iure reſolutus etiam pretio ſtatuto tempore non ſoluto, ſi ad pretij ſolutionem actum fuit.*
15 *Venditionis natura eſt, vt dominium non transferatur ante ſolutionem pretij.*
16 *Reſeruatio dominij non operatur pro rata pretij ſoluti, Fallit, vt num. ſeqq.*
17 *Dominium de iure in emptorem non transfertur, niſi integro pretio ſoluto.*
18 *Saluianum exceptione melioramentorum excluditur, & quando.*

DECISIO CXXVIII.

DE anno 1626. Archihoſpitale Sancti Spiritus in Saxia Vrbe vendidit Pompeo Parlato domum poſitam in Re-

Digitized by Google

Regione Tranſtybetina in platea S. Ruffinæ pretio ſcutor.
3000. monetæ ſoluendorum infra biennium cum reſerua-
tione dominij , & hypothecæ , donec & quouſque de
eodem pretio eſſet integrè ſatisfactum , ac reſeruato etiam
Beneplacito Sedis Apoſtolicæ ; biennio elapſo cum Parla-
tus medietatem d. pretij tantummodò ſoluiſſet, & proptereà
remaneret adhuc debitor alterius medietatis , Archioſpita-
le pro d. reſiduo obtinuit mandatum executiuum contra
ipſum , quòd fuit executum ſuper d. domo , quæ poſtea
fuit ſubhaſtata , ac deliberata Hieronymo Battaglino pre-
tio ſcut. 3100. quorum pars fuit ſoluta Archihoſpitali pro re-
ſiduo d. pretij, reliquum verò fuit depoſitatum penes Sacrum
Montem Pietatis ad creditum Pompei ; Battaglinus poſteà
eandem domum ceſſit Archihoſpitali , à quo deindè fuit ite-
rùm vendita Vrſo Pullarolo, contra quem Æmilius Plattus ,
Ioannes Antonius Piſentes , & Ioſeph Baua aſſerti credi-
tores Parlati primi emptoris in ſcutis 5347. inſurrexerunt , &
Saluianum interdictum ſuper eadem domo intentarunt .
Quare Archihoſpitale eiuſdem Vrſi neceſſarius defenſor li-
tem in ſe ſuſcepit . Vndè commiſſa mihi cauſa propoſui du-
bium , an intret Saluianum ad fauorem dd. creditorum ;
DD. negatiuè reſponderunt , quia cùm Archihoſpitale ven-
diderit domum Parlato reſeruato ſibi dominio , donec inte-
grum pretium fuerit ſolutum , non poteſt intrare Saluianum
1 ſuper re , cuius † dominium erat ipſius Archihoſpitalis , Put.
deciſ.232. in princ. lib. 3. ſecundum nouiſſimam impreſſionem ,
Card. Seraph. *dec.757. num.*1. Buratt. *dec.*115. *num.*4.

Dominium autem fuiſſe Archihoſpitalis clarè apparet ,
quia propter d. reſeruationem dominij , illud ſemper re-
2 manſit penes venditorem non ſoluto pretio , † & reſeruatio
iſta operatur , quòd venditio huiuſmodi valeat in vim con-
tractus locationis , *l. cum manuſata* 80. *in fin. ff. de contrahen.
empt. & quod in locationem reſoluatur* , Magon. *deciſ. Lucen.*
31. *num.*9. *& dec. Florent.*91. *num.*8. *& dec.*92. *num.* 12. Surd.
*dec.*157. *num.*3. *& dec.*305. *nu.*39. *verſ. ſequitur* , Azeued. *conſ.*
3 32. *num.* 11. qui dicit ex huiuſmodi contractu † non deberi
gabellam , quoniam non eſt venditio , ſed locatio , Alexand.
in addit. ad Bart. *l. ſancimus* 4. *Cod. de conſulib. lib.*12. Gomeſ.
*var. tom.*5. *cap.*2. *nu.*30. Rot. *in Romana Vinea* 14. *Maij* 1636.
coram R.P.D. meo Pirouano . Imò etiam ceſſante iſta reſerua-
tione expreſſa , adhuc dominium non cenſeretur abdicatum
ab Archihoſpitali , cùm dominium rei venditæ etiam abſque
4 aliquo pacto nunquam tranſeant in emptorem , † niſi per
eum fuerit ſolutum pretium , *leg. quod vendidi* 19. *ff. de con-
trahen. empt. §. venditæ inſtit. de rer. diuiſ.* Specul. *de action. &
petit. §. ſequitur num.*24. *ad med. verſ. ſecundum pretium* , itaut
non ſufficiat illud pro parte ſolui , cùm etiam pro rata eiuſ-
5 dem pretij ſoluti dominium † non dicatur acquiſitum , Bart.
in l. fiſtulas 78. *§. qui feudum , ff. de contrah. empt.* Alexan. *conſ.*
121. *num.*1. *lib.*4. *& conſ.*17. *in fin. verſ. & licet dd. conductores
lib.*4. Ruin. *conſ.*66. *num.*7. *lib.*4. Surd. *dec.*220. *num.*12. Tira-
quell. *de retract. conuen. §. fin. num.* 71. vbi alios refert Rota
*dec.*107. *num.*5. *par.*3. Adden. ad Greg. XV. *dec.*347. *nu.*18. &
fuit dictum *in cauſa Romana Palatij* 4. *Martij* 1625. *coram*
6 *R.P.D. meo Pirouano* , & huiuſmodi pactum continere illud ,
quòd ius commune dicit , Abb. *conſ.*69. *nu.*1. *in fin. lib.* 1. Surd.
dict. dec. 220. *num.*13. vbi quod eius expreſſio nihil operatur ,
7 † tanquam pretium ſit naturale , Bald. *in rubr. C. de contrah.
empt. num.*13.

Non obſtat , quòd natura venditionis ſit , quòd vendens ,
ſi eſt Dominus transferat dominium in emptorem , & pro-
8 pterea iſta reſeruatio dominij videatur † repugnare naturæ
contractus emptionis , & venditionis , quæ requirit dominij
tranſlationem ; *d. l. cum manuſata , ff. de contrah. empt.*

Quia diſtinguendum eſt , quòd auttale pactum , & reſer-
uatio fit cùm hac lege , vt dominium remaneat perpetuò pe-
9 nes venditorem , & tunc non valet , quia repugnat natu-
ræ contractus emptionis , & venditionis , & ita procedit tex.
in d. l. cum manuſata , ff. de contrah. empt. aut apponitur tem-
poraliter , vt dominium remaneat penes venditorem quo-
10 uſque pretium ſoluatur , † & tunc valet , & non repu-
gnat naturæ contractus , ita Bald. *in rubr. C. de contrah. empt.
qu.*13. Corn. 297. *vol.*1. quòd pactum temporale , donec pre-
11 tium fuerit ſolutum benè conuenit † naturæ contractus , vt
dominium non tranſeat ante pretij ſolutionem , *l. quod ven-
didit , Cod. de contrah. empt.* cum alijs allegat.

Non obſtat , quòd Archihoſpitale egerit pro ſatisfactio-
ne reſidui pretij per viam ſubhaſtationis contra domum
iſtam , contra rem debitoris , quia vltra quod ſubhaſtatio
fuit facta cùm proteſtatione expreſſa , & reſeruatione
iurium Archihoſpitalis , † propterquam non intellexit ab- 12
dicare à ſe domum , niſi poſtquam integrè domus ſolutum
eſſet pretium , Cald. *conſ.*8. *verſ. non obſtat de regul.* Alexand.
*conſ.*190. *num.*22. *verſ. non obſtat ſextum lib.*2. licèt Archihoſ-
pitale potuiſſet ſibi præiudicare circa rei vendicationem
eligendo viam ſubhaſtationis , † non tamen ſequitur , quòd 13
non potuerit vigore reſeruationis dominij experiri viam
ſubhaſtationis , vt declarat Manent. *conſ.* 129. *num.* 7. vbi
dicit , quòd non ſoluto pretio in tempore ſtatuto , contra-
ctus non poteſt dici reſolutus ipſo iure † ex reſeruatione 14
dominij , ſi fuit actum ad ſolutionem pretij . Idem dicitur *in
dec.*267. *& dec.*281. penes Pacif. ſecundum vlt. impreſſ. & in
omnem euentum , vbi etiam Archihoſpitale malè egiſſet cu-
rando ſubhaſtari domum , non ideò ſequitur , quòd non ſo-
luto integrè pretio fuerit tranſlatum dominium in Parlatum ,
itaut intret hypotheca ad fauorem creditorum , cùm natura
venditionis ſit , vt non transferatur dominium † ante ſolu- 15
tum pretium , Surd. *conſ.*101. *num.*12. *& dec.* 220. *nu.*11. cum
alijs allegatis .

Non obſtat , quòd reſeruatio dominij non debet † ope- 16
rari pro rata pretij ſoluta , Soccin. iun. *conſ.*36. *nu.*2. *vol.*4. Ma-
nent. *conſ.*129. *num.*42. Cyriac. *conſ.* 55. *num.* 9. Tum quia
pactum eſt in contrarium ; Tum quia de iure eſt etiam ,
vt nonniſi ſoluto † integro pretio acquiratur dominium 17
emptori , ex Tiraquell. Surd. & alijs 5. alleg. Tum etiam ,
quia Rota tenet contrarium in d. Romana Palatij coram
R.P.D. meo Pirouano , & in alijs deciſionibus 5. relatis.

Non obſtat exceptio melioramentorum , quia illa non
ſunt liquida , & Archihoſpitale non recuſat illa ſoluere facta
liquidatione , quare illorum reſpectu † excluditur Saluianum , 18
Crauett. *conſ.*298. *num.*16. *verſ.*3. Rot. *dec.*128. *num.*3. penes
Cenc. *de cenſib. in addit.* Caual. *dec.*652. *num.*3.

Et ita vtraque , &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Romana Domus.

Veneris 8. Aprilis 1639.

ARGVMENTVM.

Teſtator , qui in teſtamento aliquos excluſit cum legato , quòd aliud ex ſua hæreditate petere non poſſent , ſi teſtamentum fuerit per prædeceſſum hæredis caducatum , & aliud non fuerit à Teſtatore confectum , cùm facere potuiſſet , præſumendum eſt , quòd voluerit excluſos ab inteſtato ſuccedere.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamento caducato per prædeceſſum hæredis hæreditas deuoluitur ad venientes ab inteſtato.*

Amplia concluſionem procedere non obſtante legato facto ad illorum fauorem cum prohibitione , quòd amplius petere non poſſent , ibid.

Prohibitio facta legatario , quòd nihil amplius petere poſſet intelligitur facta fauore hæredis ſcripti , num. 1.

Prohibitiones factæ in teſtamento intelliguntur rebus in eodem ſtatu permanentibus , ſecus ceſſante cauſa teſtati , num. 1.

2 *Prohibitio facta indigno per teſtatorem repetita cenſetur etiam in cauſa inteſtati.*

3 *Prohibitio facta in teſtamento habente clauſulam codicillarem , habet etiam locum in oteſtamento caducato ad fauorem venientium ab inteſtat.*

4 *Prohibitio facta in teſtamento habente clauſulam codicillarem procedit ab inteſtato , ſi ſupereſt perſona , cui hæreditas debeat reſtitui.*

5 *Inducta ad fauorem vnius non debent in eius odium retorqueri.*

6 *Propoſitum in mente retentum nihil operatur.*

Multa dicuntur , quæ ad effectum non producuntur , vel ab ijs receditur , num. 6.

7 *Voluntas Teſtatoris non dicitur perfecta , donec coram Notario , & teſtibus fuerit declarata.*

8 *Teſtamentum , ſi quis facere cœperit coram Notario , & teſtibus , ſed morte præuentus vlterius , vt volebat , procedere non potuerit , teſtamentum dicitur nullum.*

9 *Excluſio per teſtatorem facta ſi referri poteſt , & ad cau-*

ſam

ſam odij, & ob prædilectionem hæredis, ad cauſam prædilectionis ſemper inferri debet.
Amplia, vt num. ſeqq.
10 *Determinatio plura reſpiciens determinabilia æqualiter determinare debet.*
11 *Teſtator, ſi teſtamentum per mortem hæredis caducatum, in quo aliquos excluſit non mutauit, cùm mutare potuiſſet cenſetur excluſionem illis remittere voluiſſe, & odium ſi quod conceperat condonaſſe.*
12 *Teſtator decedens confeſſus, & Sacro Viatico munitus odium remiſiſſe cenſetur.*
13 *Legatum vſusfructus, vbi non apparet teſtatorem, & proprietatem legare voluiſſe ſe morte ipſius vſufructuarij finitur.*

DECISIO CXXIX.

NOn acquieſcentibus DD. Bacciottis reſolutioni factæ
ſub die Veneris 12. Nouembris anni * præteriti, in qua
dictum fuit, teſtamentum Tulliæ non obſtare, & conſe-
quenter Franciſcæ eius nepti vti venienti ab inteſtato, dan-
dam eſſe immiſſionem ſuper domo, & bonis de quibus agi-
tur. Propoſui denuò cauſam ſuper eiſdem, & DD. ſtan-
dum eſſe in deciſis cenſuerunt.
Nam vera viſa fuit concluſio in deciſione firmata, quòd
nempè teſtamento caducato per prædeceſſum hæredis inſti-
1 tuti, hæreditas deuoluatur † ad venientes ab inteſtato,
qualis eſt Franciſca in caſu præſenti, non obſtante, quòd le-
gato iuliorum quinque eidem facto per Tulliam teſtatricem
fuerit adiecta prohibitio, vt nihil aliud quauis cauſa, &
occaſione prætendere poſſet, quia talis prohibitio intelligi-
tur appoſita fauore hæredis ſcripti, & rebus in eodem ſta-
tu permanentibus, ſecus verò ceſſante cauſa teſtati, vt be-
nè explicat Bart. *in l. quoties, §. ſi duo num. 5. ff. de hæred. inſtit.*
Corn. *conſ. 118. num. 12. lib. 2.* & magiſtraliter firmat Gabr. *in
conſ. 129. num. 8. & ſeqq. vol. 2.* cum alijs allegatis in deciſione
cauſæ *ſub §. non obſtat.*
Nec aliquid releuare dictum fuit, Canal. *dec. 381. num. 10.*
vbi firmari videtur ſimilem prohibitionem extendi etiam
ad caſum inteſtati, quia in caſu dict. deciſ. prohibitio erat
2 facta indigno, vt patet ex verbis teſtatoris ibidem ponde-
ratis *ſub verſ. vltra*. Et propterea non applicari præſenti,
vbi Franciſca, nec per teſtatricem fuit indigna vocata, nec
alibi eam talem fuiſſe probatur.
Prout nec aduerſari poteſt clauſula codicillaris, cuius vi-
3 gore prætenditur d. prohibitionem vigere † etiam teſtamen-
to caducato, quoniam id procederet, vel ad fauorem eo-
rundem venientium ab inteſtato, vt in caſu Menoch. *conſ.
482. num. 13.* vel quando ſupereſſet aliquis in eodem teſta-
4 mento de directo vocatus, † cui venientes ab inteſtato
poſſent hæreditatem reſtituere, in quibus terminis loquun-
tur Bald. *in conſ. 170. num. 3. lib. 5.* Angel. *conſ. 204.* Corn. *conſ.
133. num. 4. lib. 3.* cum alijs pro Bacciottis allegatis, vt in
ſpecie eos referens aduertit, & declarat Gabr. *in dict. conſ.
129. à num. 10. vſque ad 15.* Cùm autem in propoſito nullus
adſit ſubſtitutus in teſtamento, neque compareant alij ve-
nientes ab inteſtato præter Franciſcam actricem, effectus
clauſulæ codicillaris ad eius fauorem inductus, non debet in
5 eiuſdem odium retorqueri, *l. quod fauore, Cod. de legib.*
Nec obſtat, quòd prohibitio prædicta cenſeatur facta
ex cauſa odij, quo Tullia illos de Chriſtianis proſequeba-
tur, quòd odium ſufficienter probatum prætenditur ex te-
ſtium depoſitionibus datis *in nouo Summ. à num. 4. vſque ad
num. 10.* & in eo d. Tulliam, vſque ad mortem perſeueraſſe,
eo quia illi impediuerant eidem matrimonium contrahere,
litibus eam vexauerant, ac eiuſdem bonorum ſucceſſioni
aſpirabant.
Quia DD. rectè ponderatis dictis teſtium depoſitionibus,
dixerunt ex illis concludenter quidem probari propoſitum,
quòd Tullia vſque ad mortem habebat, nihil relinquendi il-
lis de Chriſtianis de ſuis bonis, ſed ex quo in articulo mor-
tis, nec anteà nullum aliud confecit teſtamentum, dictum
propoſitum fruſtratorium remanſit, & factus fuit locus
ſucceſſioni ab inteſtato, cùm actus in mente retentus nihil
6 operetur, & multa dicuntur, quæ non perducuntur ad ef-
fectum, vel ab ijs receditur, vt not. Bald. *in l. multum inter-
eſt col. 2. C. ſi quis alter, vel ſib. & in cap. fin. col. fin. de iur. am.
calumn.* Dec. *conſ. 105. num. 5. verſ. vnde teſtis*, Riminal. iun.
conſ. 296. num. 3. lib. 3. nec voluntas teſtatoris dicitur perfe-
7 cta, donec coram Notario, & † Teſtibus rogatis fuerit de-
clarata, Seraph. *deciſ. 1357. num. 7. & 8.*

Imò, ſi quis cœperit nuncupatiuè facere teſtamentum
cum omnibus ſolemnitatibus requiſitis, & fecerit inſtitu-
tionem, vel aliqua legata, ſeu capitula, † & morte 8
præuentus non potuerit vlterius procedere, prout volebat,
teſtamentum dicitur nullum in totum, textus eſt expreſſus *in
l. ſi quis teſtamentum, ff. de teſtam. l. ex ea ſcriptura, ff. eod. §. eo
autem ſolo inſtit. quib. mod. teſtib. infirm.* cum alijs congeſtis per
Anton. Gomeſ. *in l. 3. Tauri num. 18.* Ideòque plerumque
accidit hominibus, vt morte præuenti, non poſſint diſpo-
nere de rebus ſuis, prout volebant, & hinc eorum bona
tranſeunt ad perſonas etiam ſibi ipſis inuiſas.
Nec facit, quòd probato ſemel, quòd Tullia excluſerat
illos de Chriſtianis vti odioſos, hoc ſufficiat ad docendum,
quòd vſque ad mortem durauerit huiuſmodi cauſa odij, ita-
ut cenſeatur etiam à ſucceſſione ab inteſtato eos voluiſſe
excludere, etenim cùm excluſio prædicta potuerit contin-
gere, tam ex cauſa odij, quàm ex cauſa prædilectionis Pan-
thaſileæ ſororis hæredis inſtitutæ, exiſtimarunt Domini,
quòd potius ad hanc ſecundam cauſam ea referri debeat,
cùm certum ſit illam fuiſſe factam cum ſuppoſito, quòd te-
ſtamentum valeret, & ex eo d. Panthaſilea hæres inſtitu-
ta ſuccederat, † & ideò nulla ratio ſuadet, quòd extendi 9
debeat extra ſuum caſum in præiudicium venientium ab in-
teſtato, vt ex diſpoſitione text. *in cap. odia 15. de reg. iur. in
6.* tenet in puncto Gabr. *d. conſ. 129. num. 18.*
Quòd eo faciliùs venit dicendum in præſenti ex eo, quòd
eadem prohibitio legitur facta Marcellæ filiæ Marij fratris
prædefuncti eiuſdem teſtatricis, contra quam nulla cauſa
odij præcedebat, nec quoad illam aliquid deponunt teſtes
pro Bacciottis inductis. Sicut igitur excluſio d. Marcellæ
non proceſſit ex odio, ita etiam nec minus odioſa dici po-
teſt excluſio illorum de Chriſtianis cùm vnica determinatio
reſpiciens plura determinabilia, omnia æqualiter † determi- 10
nare debeat, argument. text. *in l. iam hoc iure, ff. de vulgar. &
pupillar.* Bart. *in l. ſi legatarius §. 1. ff. de leg. 3.* Surd. *conſ. 31.
num. 15. vol. 1.* Concurrente præcipuè vnicitate orationis, A-
lexand. *in d. l. iam hoc iure col. 3. & in l. Gallus, §. quidam rectè
col. 3. ff. de liber. & poſthum.* Ruin. *conſ. 3. num. 20. vol. 2.* idem
Surd. *conſ. 45. num. 37. eod. vol. 1.*
Prædictaque omnia confirmantur optima ratione, ſiqui-
dem dum Tullia teſtatrix ſuperuixit Panthaſileæ hæredi in-
ſtitutæ per integrum ferè annum, & nullum aliud confe-
cit teſtamentum, quo Franciſcam, & alios venientes ab in- 11
teſtato excludere poterat, præſumitur omne odium, &
quod habebat remiſiſſe, & Franciſcæ, & alijs, ſi qui eſſent,
ſucceſſionem ab inteſtato tacitè permiſiſſe, vt in ſpecie
notant DD. *in l. fratres 27. Cod. de inoffícioſ. teſtam.* & con-
ſuluit in puncto Cæſar. Manent. *in conſ. 515. num. 3. & ſeqq.
lib. 2.* cum alijs cumulatis in deciſione cauſæ *ſub §. verùm
adeſt*, iuncto præſertim adminiculo deſumpto, ex eo quod
d. Tullia deceſſit † confeſſa, & viatico refecta, Belon. 12
de iure accreſcend. cap. 7. quæſt. 57. num. 20. & 36. Peregrin. *de
iure Fiſc. lib. 3. tit. 13. num. 9.* Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 10.
num. 8. lib. 8. tit. 4. num. 6.* cum alijs adductis in deciſione cau-
ſæ *in §. tanto magis.*
Quibus ſic ſtantibus concluſum fuit, nullam eſſe haben-
dam rationem legati vſusfructus huius domus relicti Turi-
no auctori illorum de Bacciottis, ſub quo prætendebatur
fuiſſe comprehenſam etiam proprietatem, quia verba te-
ſtamenti ſunt nimis clara, exprimentia ſolùm vſumfructum,
ibi, *reliquit vſumfructum domus, in qua ipſa teſtatrix inhabi-
tat.* Vndè cùm non fuerit legata domus ad vſufructuan-
dum, ſed vſusfructus domus dumtaxat; † legatum re- 13
ſtringitur ad vſumfructum formalem, qui morte finitur,
iuxta diſtinctionem Bart. *in l. 4 in fin. ff. de alim. legat.* Surd.
de aliment. tit. 2. quæſt. 1. num. 21. Nec contrarium colligitur
ex teſtibus datis pro Bacciottis in eorum *Summ. num. 10.* de-
ponentibus, quòd teſtatrix dixerat velle domum Turino re-
linquere, cùm huiuſmodi verba verificentur in legato vſuſ-
fructus iam in teſtamento relicti.
Et ita his omnibus reſponderunt Domini ſtandum eſſe
in deciſis vtraque parte audita eſt.

Deciſio iſta emanata in hac eadem cauſa ſub die 12. Nouembris 1638. coram eodem R. P. D. Carillo eſt impreſſa ſupra in hac eadem par. dec. 82.

R.P.D.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Brixineñ. Iuriſdictionis.

Lunæ 11. Aprilis 1639.

ARGVMENTVM.

Eccleſia ex quibus præſumatur eſſe de iuriſdictione Epiſcopi contra prętendentem illam habere Territorium ſeparatum egregiè diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 *Stylus Rotæ eſt concedere remiſſoriam in ſummariſſimo poſſeſſorio ſine tamen retardatione.*

2 *Epiſcopus habet intentionem fundatam ſuper iuriſdictione in omnibus locis ſuæ diœceſis.*

Fallit, quando adſunt aliqua, & vrgentia Epiſcopi intentionem turbantia, num. 16.

3 *Manutentio in iuriſdictione locorum ſuæ diœceſis debetur Epiſcopo.*

4 *Eccleſia qualibet præſumitur eſſe in aliqua diœceſi, niſi probetur habere Territorium ſeparatum.*

5 *Eccleſiæ territorium non poteſt ſeparari, niſi à Papa.*

6 *Eccleſia præſumitur de iuriſdictione Epiſcopi vicinioris, præſertim ſi nullus alius Epiſcopus pro ea inſtet.*

Fortiùs ſtante confeſſione Abbatum pro tempore illius Eccleſiæ, num. 6.

8 *Enunciatiuæ, & ſi emanatæ à perſonis intereſſatis, & ſuſpectis ſatis probant, quando recipiunt fomentum ab actu, in quo fuerunt enunciatiuæ.*

9 *Qualitas enunciantis multùm coadiuuat probationem.*

10 *Confeſſio concurrentibus adminiculis, eo magis probat.*

11 *Eccleſia ex actibus iuriſdictionalibus factis ab Epiſcopo præſumitur eſſe de illius iuriſdictione.*

12 *Actus, qui dicantur iuriſdictionales competentes Epiſcopo in Beneficijs, & Eccleſiis ſuæ Diœceſis referuntur.*

13 *Recognitiones probant dominium contra recognoſcentes, & habent vim confeſſionis.*

14 *Subſidiuum charitatiuum non ſoluitur, niſi Diœceſano, & pro Eccleſiis in Diœceſis exiſtentibus.*

Eccleſia ex ſolutione ſubſidij charitatiui facta ab Abbate, Epiſcopo præſumitur de illius Epiſcopi iuriſdictione, num. 14.

15 *Situatio, & confines probantur coniecturis, & leuioribus probationibus.*

16 *Lis pendens ſuper ſituatione Eccleſiæ, an ſit infra, vel extra diœceſim impedit deciſionem poſſeſſorij.*

17 *Quod non procedit, quando pro parte prætendentis Eccleſiam eſſe extra diœceſim nil datur, quòd turbet intentionem Epiſcopi, imò potius apparet contrarium.*

19 *Manutentio ſuarum Eccleſiarum non denegatur Epiſcopo, donec de releuantia priuilegij cognoſcantur.*

DECISIO CXXX.

PEtente D. Abbate in Stambs remiſſoriam ad effectum
probandi Monaſterium Stambſenſe habere Territo-
rium ſeparatum ab alijs, & exercitium iuriſdictionis ſpiri-
tualis, & quaſi Epiſcopalis, regimenque Eccleſiæ Sancti
Ioannis Baptiſtæ ſpectare ad Abbatem pro tempore d. Ec-
cleſiam ſolere viſitari à ſuperioribus Ordinis Ciſtercienſis
priuatiuè quoad D. Epiſcopum Brixineñ. Opponebatur in-
ter alia pro parte eiuſdem D. Epiſcopi fuiſſe in actis per cedu-
lam ſuſpenſum petitorum, & ideò Rota habita pro releuanti
1 materia articulata, conceſſit remiſſoriam ſine tamen præiu-
dicio ſummariſſimi poſſeſſorij, vt in deciſione coram me
extenſa ſub die 19. Nouembris anni præteriti,* ſeruando
ſtylum ſeruari ſolitum in hac materia poſſeſſoria relatum
apud Seraph. *in dec. 194. num. 1.*

Hodie autem iuxta præmiſſa proſequendo diſputationem
ad inſtantiam d. D. Epiſcopi dubitaui, *An eidem ſit dandum
mandatum de manutenendo in poſſeſſione exercendi in Mona-
ſterio, eiuſque Parochiali Eccleſia Sancti Ioannis Baptiſtæ
in Stambs, eaque Ordinarij locorum exercere poſſunt in Mo-
naſterijs, & Parochialibus Regularium ſitis in eorum Diœce-
ſibus*, & DD. affirmatiuè reſponderunt, quia cùm Epiſco-
pus habeat de iure intentionem fundatam ſuper exercitio
2 iuriſdictionis in omnibus locis intra fines ſuæ Diœceſis exi-
ſtentibus, *cap. cum perſonæ 7. in fin. de priuileg. in 6. cap. conquæ-
rente 16. de offic. ordin. cap. cum Epiſcopus eod. tit. in 6. cap. con-
ſtitutus 6. & c. ſeqq. de religioſ. domib. cap. omnes Baſilicæ 16.
quæſt. 7.* & cauetur in Sac. Conc. Trident. *ſeſſ. 7. cap. 8. de refor-
mat. & ſeſſ. 21. cap. 8.* & aduertit Rota *in dec. 305. num. 1. par. 2.
recent.* Ex hac tantùm iuris aſſiſtentia debet in ſua † Epiſco- 3
pali iuriſdictione manuteneri, vt notant Doct. omnes *in
dict. cap. cum perſonæ de priuileg. in 6.* & tenuit pluries Rota
apud Verall. *dec. 306. num. 7. par. 1. & 203. par. 2.* & coram Se-
raph. *dec. 1063. num. 3. & dec. 1104. & dec. 1278. num. 1. & in
recent. dec. 382. num. 5. & dec. 501. par. 2.* & alibi ſæpè.

Quòd verò Abbatia, ſeu Monaſterium in Stambs ſit in-
tra fines Diœceſis Brixineñ. viſum fuit conſtare ex pluribus.
Primò ex generali præſumptione, quòd quælibet Eccleſia
cenſetur eſſe in aliqua Diœceſi, † niſi probetur habere 4
Territorium ſeparatum, *cap. omnes 16. quæſt. 7. cap. cum perſo-
næ de priuileg. in 6.* Felin. *in cap. graue num. 2. verſ. imò videtur
de offic. ordinar.* & ſic cùm in præſenti non probetur talis ter-
ritorij ſeparatio, quæ † fieri non poteſt, niſi à Papa, *cap. cum 5
contingat*, vbi Butr. *num. 11. verſ. de conſuetudine*, Abb. *num.
18. de for. competent.* Rota *dec. 324. nu. 2. par. 1. recent.* nec alius
Epiſcopus in hac iuriſdictione concurrat, † ſequitur dicen- 6
dum, præſumptionem ſtare pro D. Epiſcopo Brixineñ. vici-
niori, vt in terminis dixit Rota coram Buratto *dec. 578. nu-
mer.* 30.

Secundò ex pluribus confeſſionibus Abbatum d. Mona-
ſterij, & ſignanter ex illa facta ſub die 6. Februarij 1451.
Summario D. Epiſcopi num. 7. Vbi apparet, quòd Abbas in
Stambs, tunc temporis non valens perſonaliter interuenire
conuocationi Prælatorum factæ ab Eminentiſſ. Card. Ale-
maniæ legato, ſuum procuratorem conſtituit Gerardum
Abbatem Monaſterij Victorienſis ordinis, & in principio
narratiuæ fatetur d. Monaſterium Stambſenſe eſſe Diœceſis
Brixineñ. ibi, *Nos frater Gregorius Sancti Ioannis Baptiſtæ
in Stambs Ordinis Ciſtercienſis Brixinen. Diœceſis, &c.* Et
huic confeſſioni adhærent, quamplures aliæ ſimiles in alijs,
& diuerſis actibus emanatæ, *vt in d. Summ. nempè de anno*
1459. *nu.* 10. de annis 1483. & 1519. *nu.* 16. & de annis 1593.
& 1601. *nu.* 20. † quas confeſſiones eſſe in hac materia ſuffi- 7
cienter, in puncto tenuit Rota *in dict. dec. 577. num. 4. coram
Buratto*, vbi refertur, ita quoque alias Rotam reſpondiſſe
*in Calaguritana Iuriſdictionis 4. Iunij 1603. coram Penia, &
in Fanen. iuriſdictionis 18. Maij 1609. coram Iuſto.*

Tertiò ex pluribus enunciatiuis Epiſcoporum Brixineñ.
vltra 200. annos in diuerſis inſtrumentis emanatis, vt in *d.
Summ. nu.* 4. 6. 8. & 9. & licèt illæ emanauerint ab Epiſco-
po intereſſato, ex quo tamen ſunt numero plures, & anti-
quiſſimæ, & earum aliquæ emiſſæ in actu proportionabili
iuriſdictioni Epiſcopali. Prima eſt actus geſtus de anno
1491. *d. Summ. nu.* 4. vbi Epiſcopus petit à Monaſterio, tan-
quam ſito intra fines ſuæ Diœceſis ſubſidium charitatiuum,
& altera de eodem anno *d. Summ. num.* 8. vbi Epiſcopus pe-
tijt, & obtinuit ab Innocentio Papa declarari exceptionem
aliàs conceſſam Ordini Ciſtercienſi non ſuffragari, quo mi-
nus Monaſterium prædictum eiuſdem ordinis Epiſcopo ſub- 8
ſidium charitatiuum ſolueret, ſuffragantur eidem Dom. E-
piſcopo, quia recipiunt fomentum ab actu, in quo fuit enun-
ciatum, Acchill. *dec. 1. de confeſs. & 7. de Iurepatr.* Rota *dec.
148. num. 3. & dec. 224. num. 5. par. 1. recent. & dec. 386. in fin.
coram Illuſtriſſimo D. meo Decano*, vt fuit dictum *in Sora-
na Beneficij 22. Iunij 1624. coram R. P. D. meo Merlino.*

Quartò ex enunciatiuis Ioannis XXIII. *d. Summ. num.* 10.
& Innocentij Octaui *num.* 11. & 13. vbi legitur à prædictis
Pontificibus dari licentiam Abbatibus pro tempore huius
Monaſterij benedicendi omnia ad cultum diuinum neceſſa-
ria, ordineſque minores conferendi Nouitijs, & Mona-
chis, & breuia ſunt directa Abbatibus Monaſterii Sancti
Ioannis Baptiſtæ in Stambs Ciſtercieñ. Ordinis Brixineñ.
Diœceſis, qualitas autem enunciantis † multùm probatio- 9
nem coadiuuat, Crot. *conſ. 332. num. 10. & ſeqq. lib.* 3. Rota
dec. 405. num. 3. vbi loquitur de enunciatiua Epiſcopi *par. 1.
recent.* & in terminis enunciatiuæ Papæ, Corn. *conſ. 22. nu. 5.
lib.* 3. quæ omnes enunciatiuæ, quatenus de per ſe non ſuf-
ficerent, negari non poteſt, quin deſeruiant pro adminicu-
landis dictis Abbatum confeſſionibus, † quæ concurren- 10
tibus adminiculis, eo magis probant ex tradit. per gloſſ. *in
cap. Dudum il 2. verb. de veritate de elect.* Seraph. *deciſ. 292.
num.* 3. & fuit dictum *in Aprutina Iuriſdictionis 16. Martij
1624. coram Selencien.*

Quintò ex actibus iuriſdictionalibus ab Epiſcopo † factis 11
in

in hoc ipſo Monaſterio, vt dixit Rota *in Adrien. Iuriſdictionis 27. Iunij 1622. & 30. Ianuarij 1623. coram R.P.D. meo Pirouano*. Etenim Epiſcopus de annis 1572.1600.& 1608. contulit ordines Monachis huius Monaſterij *dict. Summar. num.* 18. & mortuo ſuffraganeo, quo vtebatur, conceſſit Epiſcopo Curien. pro ea vice, dumtaxat facultatem benedicendi Abbates, & Monachos d. Monaſterij ad eorundem Monachorum, & Abbatis preces, *dict. Summ. num.* 19. licentiam abſoluendi in caſibus ſibi reſeruatis tribuit tribus confeſſarijs in Eccleſia dicti Monaſterij ad ſupplicationem eiuſdem Abbatis, & Monachorum *d. Summ. num.* 22. ac demùm præſentatos à Monachis ad Parochiales vacantes approbauit *dict. Summ. num.* 16. quos actus eidem Epiſcopo facere non licuiſ-
12 ſet, niſi Monaſterium de quo agitur, eſſet † intra fines Diœceſis Brixineñ. cùm ſint omnes actus iuriſdictionales Epiſcopo in Beneficijs, & Eccleſijs ſuę tantùm Diœceſis competentes, per text. *in cap. 1. de relig. domib. cap. ex frequentibus de inſtit.* Rot. *dec. 2. de conceſſ. præbend. in nou.* & in ſpecie aduertit *dict. dec. 578. num. 9. coram Buratto*.

Quibus accedunt libri Conſiſtoriales, & Datariæ, in quibus hæc Abbatia deſcribitur vti ſita intra limites Diœceſis Brixineñ. & vlterius recognitiones in Epiſcopum, & Diœceſanū factæ ab eodem Abbate, *dicto Summ. num.* 19. quæ recogni-
13 tiones dominium contra recognoſcentem probant, & habent vim confeſſionis, Bart. & Bald. *in l. cum falſa, C. de iur. & fact. ignorant.* Paul. de Caſtr. & Aret. *in l. ſi rem aliquam, ff. de acqu. poſſeſſ.* Crauett. *conſ. 157. num. 7. verſ. ſecus ſi quis*, & quod facit ceſſare in hoc difficultatem, eſt ſolutio charitatiui ſubſidij facta ab Abbate Domino Epiſcopo Brixineñ. præuia eiuſdem Epiſcopi citatione, & præcepto *d. Summ. num. 9.* cùm certum
14 ſit ſubſidium † charitatiuum non ſolui, niſi Diœceſano, & pro Eccleſijs in eadem Diœceſi exiſteñ. *cap. conquerente, vbi ſcribentes de offic. ordin.* Vitalin. *in Clem. 1. num. 73. de cenſib.* Pariſ. *conſ. 27. num. 2. lib. 4.* Et in terminis charitatiui ſubſidij, dixit Rota *in Calaguritana Iuriſdictionis 16. Iunij 1604. coram Penia relat. per Buratt. in d. dec. 518. num.* 10. & ſequitur Belencin. *in tract. de charit. ſubſid. qu. 1. num. 1.* Barboſ. *de iur. Eccleſiaſt. cap. 21. de charitatiu. ſubſid. num. 3.*

Et prædicta omnia viſa fuerunt DD. ſuperabundare cùm
15 ad effectum probandi ſituationem, & confines † ſufficiant coniecturæ, & leuiores probationes, Bart. *in l. cum alijs n. 20. C. de iur. deliberand. gloſſ. in cap. ſi Papa, verb. probatam de priuileg. in 6.* Pariſ. *conſ. 104. num. 24. lib. 1.* Buratt. *in ſæpius repet. dec. 578. nu. 13.* Nec applicari *dec. 1278. coram Seraph. & dec. in Aprutina Iuriſdict. 19. Martij 1624. coram Seleucien. quæ eſt dec. 184. impreſſ. apud Modern. poſt tract. de manut.* vbi dicitur non ſuffragari Epiſcopo aſſiſtentiam Iuris quoad loca, quæ eſt dubium. An ſint in Diœceſi, quia tam Deciſiones prædictæ, quàm omnes alij auctores exaduerſo allegati
16 procedunt, quando in effectu adſunt aliqua, † & quidem vrgentia, quæ turbare poſſint intentionem Epiſcopi, vt erant in terminis dictarum deciſionem Seraph. & Seleucien. hic verò omnia intentionem Epiſcopi probant, & pro parte Abbatis nihil penitùs adducitur.

Non obſtat, quòd Abbas prætendat Monaſterium prædictum eſſe extra fines Diœceſis Brixineñ. & ſuper hoc pendeat lis, quæ non terminato prius petitorio, impedit deciſionem poſſeſſorij, vt fuit ſeruatum in *d. dec. 1278. num. 4. verb. quib. ſic ſtantibus coram Seraph.* quia vltra quod lis non pendet ſuper ſituatione Monaſterij, ſed ſuper poſſeſſione deputandi Vicarios ad nutum amouibiles, vel perpetuos in Parochialibus eidem Monaſterio ſubiectis, vt in commiſſione ad inſtantiam Abbatis obtenta, de qua in *dict. Summ. num. 3.* Ceſſat difficultas ex eo, quòd pro parte Abbatis nihil datur, quòd turbare poſſit intentionem D. Epiſcopi,
17 vt erat in caſu *dict. deciſ. 1278. coram Seraph.* Prout patet ex eius lectura, & ſignanter *ſub num. 5. in fin.* & verſa vice ex ſuperiùs ponderatis, conſtat ſituationem d. Monaſterij Sancti Ioannis Baptiſtæ in Stambs eſſe intra fines Diœceſis Brixineñ.

Minùs releuat remiſſoria ad inſtantiam eiuſdem Abbatis expedita, qua probare prætendit dictum Monaſterium habere territorium ſeparatum ab alijs, & exercitium iuriſdictionis ſpiritualis, & quaſi Epiſcopalis, Regimenque Eccleſiæ S. Ioannis Baptiſtæ ſpectare ad Abbates pro tempore, & d. Eccleſiam ſolere viſitari à ſuperioribus Ordinis Ciſtercieñ. priuatiuè quoad Epiſcopum Brixineñ. Quoniam donec, & quouſque non fuerit diſcuſſa releuantia probationis reſultantis ex d. remiſſoria, licèt D. Epiſcopus in ſua poſſeſſione defendi, & conſeruari, vt in fortioribus ter-

minis. Ideſt quando à Prælato inferiori exhiberetur etiam priuilegium ad ſui fauorem, non eſſe Epiſcopo denegan. manutentionem, † donec de releuantia priuilegij videatur, 18
dixit Rot. *in dec. 491. num. 79. & par. 1. recent.* Mareſcott. *var. lib. 1. cap. 11. num. 5.* cum alijs relatis per Adden. ad Greg. XV. *in dec. 312. num. 4.*

Et ita deciſum vtraque parte informante, & audita.

Deciſio iſta emanata in hac eadem cauſa ſub die 19. Nouembris 1638. coram eodem R.P.D. Carillo, nunc Præſide Valliſoletano habet ſupra in hac par. dec. 84.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Albaneñ. Vineæ.

Lunæ 11. Aprilis 1639.

ARGVMENTVM.

Duabus factis donationibus rei emphyteuticæ, quarum prima conſenſum Domini directi non habuit, ſecunda verò ſic, præfertur prima ea ratione, quia conſenſus ad donationis validitatem non requiritur, eſto quod ad illius poſſeſſionem capiendam ſit neceſſarius.

SVMMARIVM.

1 *Venditionis titulus eſt vnus ex modis transferendi dominium.*

2 *Donatio rei emphyteuticæ facta, reſeruato Beneplacito Domini directi, eo non obtento non valet.*

3 *Conſenſus Domini directi in alienatione rei emphyteuticæ reſeruatus cum clauſula,* quatenus opus ſit, *non vitiat alienationem, etiamſi non ſequatur, quoties ille neceſſarius non erat, ibidem.*

4 *Conſenſus Domini directi non requiritur in donatione rei emphyteoticæ.*
Dummodò talis donatio iuribus ipſius non præiudicet, ibidem.
Contra, num. 5.

7 *Conſenſus Domini directi non requiritur ad effectum validitatis donationis rei emphyteoticæ.*
Sed ſolùm ad effectum, vt donatarius poſſit capere poſſeſſionem, ibidem.

7 *Donatio rei emphyteoticæ ſecundo loco facta præualet primæ.*
Si ſecundus donatarius, & obtinuit conſenſum, & accepit poſſeſſionem ante primum, ibidem.

8 *Donatio ſecunda facta ſub conditione ſi prima non valuerit, non ſubſiſtit prima valida exiſtente.*

DECICIO CXXXI.

Vinea de qua agitur ſita in Territorio Albani in loco nuncupato la Valle del Pozzo, fuit de anno 1599. à quondam Marinerio donata Petro Allegre, deindè ab eodem fuit de anno 1603. donata ſecunda vice Septimio Petrello; Orta controuerſia inter Lucretiam filiam, & hęredem Septimij ſecundi donatarij, & DD. de Guelphis, qui emerunt vineam à Petro primo donatario, & Venerabilem Eccleſiam B. Mariæ Monſerrati cauſam habentem à Guelphis, fuit datū dubium, cui eſſet datum mandatum de manutenendo, quo ſub die 5. Iulij 1638. propoſito fuit reſcriptum, vt videretur de bono iure, de quo hodie ad fauorem dictorum DD. de Guelphis, & Eccleſiæ conſtare Domini reſoluerunt. Quia cùm Donatus Marinerius ad quem ſpectabat hæc vinea, quòd non controuertitur inter partes de anno 1599. illam donauerit Petro Allegre, & Petrus illam de anno 1605. de conſenſu, & cum interuentu eiuſdem Marinerij, qui in donatione fructus Vineæ ſibi reſeruauerat ſua vita durante, vendiderit Guelphis, à quibus de anno 1606. fuit ſolutum Domino directo laudemium, ſatis videtur conſtare de bono iure dictorum de Guelphis, & per conſequens Eccleſiæ attento d. titulo venditionis, † qui eſt vnus ex modis transferendi do- 1
minium, §. *vendita inſtit. de rer. diuiſ.* Verall. *dec. 281. par. 1.*

Non obſtat, quòd in donatione facta Petro fuerit reſeruatum beneplacitum DD. de Sabellis dominorum directorum, quòd non fuit à Petro obtentum, † & propterea ei do- 2
natio ſuffragari non valeat, Facchin. *contr. lib. 3. q. 97. verſ. contrarium*, Loffred. *conſ. 17. nu. 55. & 56.* Greg. XV. *dec. 192. nu. 1.*

vbi Adden. *num.* 3. Quia hoc forſan procedere poſſet, ſi dictum beneplacitum fuiſſet reſeruatum ſimpliciter, vt declarat idem Loffred. *dict. conſ.* 17. *num.* 56. *verſ. nam retenta*, vel cum clauſula, *nec alias, &c.* prout in caſu deciſionis Grego-
3 rij, ſed cùm fuerit † reſeruatum cum clauſula, *quatenus opus ſit*, nec fuerit neceſſe illud obtinere illius omiſſio non irritauit donationem factam Petro, vt in ſimili firmant Bero. *conſil.* 51. *num.* 8. *lib.* 2. *& conſ.* 14. *num.* 1. *lib.* 3. Honded. *conſil.* 2. *num.* 56. *& conſ.* 68. *num.* 11. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 186. *num.* 10. Rot. *dec.* 381. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ.*

Beneplacitum autem non fuiſſe neceſſarium patet, quia vltra quod non probatur iſtam Vineam fuiſſe emphyteuticam, recepta eſt ſententia in donatione rei emphyteuticæ,
A A conſenſum Domini directi non eſſe neceſſarium, dum-
4 modò talis donatio † iuribus eiuſdem Domini non præiudicet, Ruin. *conſ.* 161. *num.* 22. *in princip. lib.* 4. Corn. *conſil.* 166. *num.* 29. *lib.* 2. Natt. *conſ.* 114. *poſt nu.* 15. Clar. *lib.* 4. *ſentent. in* §. *emphyt. q.* 15. Corbul. *de cauſ. priuat. ob alien. irrequiſit. Dom. limit.* 13. *in princ.* qui omnes atteſtantur de magis communi, gloſſ. *in l. fin. verb. alijs, C. de iur. emphyt.* & ibi Iaſ. qui latè articulum examinat, & pro hac opinione plures DD. allegat, quàm etiam *ſub num.* 59. *verſ. primam verò*, magis communem profitetur, & quamuis alij DD. teneant contrarium
5 † ex allegatis per Guidopap. *deciſ.* 46. *num.* 1. *& ſeqq.* Tamen diſtinguendum eſt, quòd aut agitur pro validitate donationis, & non eſt neceſſarius aſſenſus Domini directi, & in hunc ſenſum eſt intelligenda deciſio Guidopap. cum alijs per
6 eum allegatis. Aut agitur, vt donatarius poſſit capere poſſeſſionem, & eſt neceſſarius iuxta diſtinctionem, & conciliationem opinionum, Iaſonis *in d. l. fin. num.* 66. *& ſeqq. C. de iur. empht.* quem ſequuntur Clar. *in d.* §. *emphyteuſis quæſt.* 13. *num.* 2. *verſ. quarto quod priuſquam*, Corbul. *in d. tit. de cauſ. ob alien. irrequiſit. dom. limit.* 13. *num.* 5. idem Guidopap. *d. deciſ.* 40. *ante num.* 2. *verſ. & credo quod iſta ſit veritas*, Rot. coram Greg. XV. *dec.* 520. *num.* 2. & ibi Adden.

Non obſtat, quòd ante venditionem factam à Petro Guelphis, Marinerius donauerit dictam Vineam Septimio Petrello patri Anghiranæ, qui obtinuit conſenſum Domini directi, & cœpit poſſeſſionem. Vndè dicta Anghirana videtur præ-
7 ferenda Petro, † qui nec cœperat poſſeſſionem, neque obtinuerat beneplacitum Domini directi, vt dicit Guidopap. *d. dec.* 46. *in fin.* Quia reſpondetur donationem factam Septimio fuiſſe factam ſub conditione, videlicet, *quatenus alia diſpoſitio per Marinerium forſan facta, ex quouis capite non valeat, aut infringi, ſeu annullari poſſit, & non alias*, & proptereà cùm donatio facta Petro valuerit etiam non obſtante deficientia conſenſus Domini directi, ex ſupradictis ſequitur,
8 quòd ſecunda donatio † facta Septimio non teneat, Coſta *de facti ſcient. & ignor. inſpect.* 28. *num.* 3. *& ſeqq. & de clauſ. conuent. clauſ.* 108. *num.* 1. Cæphal. *conſ.* 118. *num.* 14. Rolan. à Valle *conſ.* 63. *num.* 34. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 143. *num.* 43. Farinac. *conſ.* 122. *num.* 3. *lib.* 2.

Et ita vtraque, &c.

ARGVMENTVM

Sequentis Annotationis.

Ad Deciſ. CXXXI.

Adumbrata ſatis reperitur ardua illa quæſtio, vtrùm emphyteota poſſit rem emphyteuticam irrequiſito Domino donare, & quamuis pro vtraque parte adſint potentes rationes, tamen opinio negatiua præualet, ac triumphat. Vndè multa argumenta pro opinione affirmatiua deducuntur, nam veritas impugnata magis eluceſcit.

Et præſertim ventilatur, quia ſi valeret talis donatio, inſcio Domino ipſe pro ſolutione Canonum, non parum laboraret, quia non haberet actionem perſonalem contra donatarium, cùm ſit ſingularis ſucceſſor, contra quem non tranſit actio perſonalis.

Inſuper non parum grauaretur Dominus directus, in caſu reuerſionis, vel deuolutionis emphyteuſis, quia conueniendo rei vindicationis donatarium, plenè, & concludenter, & maximè contra tertium probandum venit dominium, cuius probatio ſi non impoſſibilis, ſaltem valdè difficilis erit, qui enim nauigat Mare, narret pericula eius. Et ſuper prædicta materia nonnullæ afferuntur diſtinctiones, & concordantur plures deciſiones, quæ inuicem pugnare videntur.

Nec d. Dominus directus iuuari poterit aliquo remedio poſſeſſorio, quia quoties obnubilatur, ſeu redditur turbidum ius Domini directi, itaut de eo aliquo modo poſſit dubitari, prout eſt caſus noſter, tunc relicto poſſeſſorio, iura ſua d. Dominus debet deducere in petitorio, & interim venit manutenendus, qui reperitur in poſſeſſione emphyteuſis, & quantum id præiudicet, notum eſt.

Sed ſupradictis rationibus non obſtantibus contraria opinio, quòd emphyteota valeat donare emphyteuſim, inſcio Domino prævalet, & triumphat, vt dixi, ac latè id comprobatur cum ſuis rationibus à num. 104.

In altera verò parte præſentis Annotationis, quæritur concordia mediante diſcordia iſta mederi, & ſic contraria contrarijs curantur. Vndè vnico quaſi ictu contraria tolluntur, & cùm contraria naturæ ſint coniuncta, ideò conſtituitur pax, cum finis belli, ſit pax.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta, an valeat donare, vel legare emphyteuſim, irrequiſito Domino directo.*
2 *Eſtque quæſtio talis, vt à fronte habeat lupos, & à fronte præcipitium.*
3 *Emphyteuta, an poſſit donare emphyteuſim irrequiſito Domino, plures DD. neſcientes id firmare cautè, ſe remiſerunt ad conſuetudines.*
4 *Alij verò DD. in reſolutione fluctuantes, ſibi ipſis contradicunt, & more furioſorum ſeipſos laceſſunt.*
5 *Alex. ſibi ipſi contradixit in quæſtioni, an emphyteuta poſſit donare emphyteuſim irrequiſito Domino, & num. 6.*
8 *Vndè cecinit pallinodiam in hoc articulo, & licet aliqui DD. dixerint hoc feciſſe, vt cauſæ ſuæ inſeruiret.*
9 *Tamen hoc reijcitur in tanto I. C. qui & glorioſo titulo Patris Veritatis acclamatur, & defenditur calumnia.*
10 *Alex. quod aliquando errauerit, non eſt mirandum cùm etiam ſummi Viri errarunt S. Auguſtinus librum retractationum edidit, &c.*
11 *Emphyteuta, an valeat donare emphyteuſim irrequiſito Domino eſt quæſtio, quæ à varijs ventis quatitur.*
12 *Et hinc indè adſunt DD. qui teſtantur de communi opinione.*
13 *Emphyteuſis, quòd poſſit donari irrequiſito Domino eſt opinio, quæ triumphat, & palmam reportat.*
14 *à Veritate ea, quæ non veniunt, ſeipſa ſubuertunt, & num. 17.*
15 *Mendacium, quamuis fidem facere videatur, tandem poſteà, ſi quæratur, non ſubſiſtit.*
Stellæ, claro tremulæ ardore, Græci, Cometas appellant, Latini verò, ſtellas Crinitas, num. 15.
16 *Cometæ, licèt aliquibus diebus fulgeant, & reſplendeant, obſcurantur tandem, ac ad nihilum reducuntur.*
18 *Veritas, licèt oppugnari poſſit, expugnari tamen minimè valet, nam ea in æternum permanet.*
19 *Veritas magis elucet impugnata.*
20 *Emphyteota donando rem emphyteoticam, quare teneatur requirere conſenſum Domini, & hoc ex verbis tex. in l. fin. C. de iur. emphyt. deducitur.*
21 *Donatio continetur etiam ſub appellatione verbi translationis.*
22 *Donationis natura eſt dare, & transferre.*
23 *Emphyteuſis venditio ſine cõſenſu Domini, non ſolùm dicitur prohibita, ſed etiam interdicta quælibet trãslatio.*
24 *Et hoc ſiue titulo oneroſo, ſiue lucratiuo facta fuerit.*
25 *Verbum, vendere, ex ſui natura, aptum eſt quemcumque contractum ſignificare.*
26 *Vendere prohibitus, dicitur etiam permutare, tranſigere, & multò magis donare prohibitus.*
27 *ſub Alienationis prohibitione, qui contractus interdicantur.*

Ab-

Abſurdum in omnibus diſpoſitionibus eſt euitandum.

28 Emphyteuta, ſi abſque conſenſu Domini poſſet donare, nunquam emphyteuſis rediret ad eum, & quare numer. 29.

30 Fraus propria, tertiò non debet nocere.

31 Emphyteuta, ſi abſque conſenſu Domini poſſet donate emphyteuſim, ſequeretur quod eam poſſet alienare in perſonam odioſam Domino.

32 Quod iniquiſſimum foret, ac improbatum à Iure.

33 Dominus directus, quòd inuitus teneatur agnoſcere nouum emphyteutam, ſicuti nouum vaſſallum, id aborret ab omni æquitate.

34 Socius non tenetur nouum ſocium inuitus agnoſcere.

35 Bonum nullum eſt, niſi voluntarium, & omne neceſſarium eſt triſte.

36 Emphyteuta, ſi abſque conſenſu Domini poſſet donare emphyteuſim, ſequeretur abſurdum, quia deberet inſudare in exigendo canone, & quare num. 37.

38 Conſenſus domini directi, quare requiratur, dum emphyteuſis alienatur.

39 Venditionis, & donationis tituli dicuntur ſingulares, aduerſus quos actio perſonalis non tranſit.

40 Perſonalia ea, quæ ſunt, non poſſunt tranſire in ſingularem ſucceſſorem titulo donationis.

Emphyteuſis donatio, ſi valeret ſine conſenſu Domini, ſequeretur abſurdum, vt agendo contra donatarium, Dominus in caſu reuerſionis non haberet eum obligatum.

41 Nam agere debet rei vindicatione, vndè duris probationibus grauaretur, & num. 42.

43 Dominij probationis onus, ad effectum rei vindicationis eſt probatio omnium difficillima, ne dicatur impoſſibilis.

44 Dominium ad effectum rei vindicationis, non ſolùm plenè, verum etiam pleniſſimè venit iuſtificandum.

45 Inſtrumentum inueſtituræ, regulariter non probat dominium ad effectum deuolutionis.

46 Dominium non probatur ex eo, quòd quis emit, aut conducit rem ab aliquo, tanquam propriam ipſius, quia poteſt eſſe alterius.

47 Dominium ad effectum rei vindicationis non probatur ex inſtrumento inueſtituræ.

48 Quamuis quoque concurrerent confeſſiones dominij, & ſolutionis canonum, & num. 49.

50 Probatio plena, & exacta, vbi Iura requirunt, tunc niſi concludat perneceſſe, actum eſt, & num. 51. & 52.

53 ex Inſtrumentis inueſtiturarum, ſolutionibus canonum, & alijs confeſſionibus non probatur dominium ad effectum rei vindicationis.

Quia ex iſtis præſumptiuè, & non plenè probatur dominium.

54 in Emphyteuſim poteſt concedi etiam res aliena.

55 Res aliena etiam poteſt vendi.

56 Locari etiam poteſt res aliena, quamuis ab alio ſit poſſeſſa.

57 Venditio rei alienæ in præiudicium ſaltem diſtrahentis valet.

58 Vendens rem alienam re euicta à Domino, vendens tenetur emptori de euictione.

59 Res qualibet in ſui origine præſumitur libera.

Seruitus rei non præſumitur, cùm non habeat cauſam naturalem, ſed aut impoſitam, aut præſcriptam, num. 59.

60 Emphyteuticam rem eſſe prætendens talem, qualem aſſerit, probare grauatur.

61 Canonum ſolutiones non releuant ad probandum dominium, niſi ſint vltra 30. annos.

62 in Emphyteuſim aliquid accipiens ab aliquo, ex hoc non fatetur eius dominium.

63 Conſequentia illa non eſt bona quis recognoſcit rem, à me ergo eſt mea.

64 Dominij probatio non debet pendere ab aſſertione concedentis, & recipientis, & quare.

65 Donatio emphyteuſis, ſi valeret irrequiſito Domino, in quo labyrintho ſe reperiretur d. Dominus, ſi in caſu deuolutionis, vel reuerſionis, plenè probare tenetur Dominium.

66 Domino directo competit remedium retinendæ contra emphyteutam, eiuſque hæredes pro recuperanda naturali poſſeſſione.

67 Domini directi clara poſſeſſio turbaretur; ſi ſubſiſteret concluſio, quòd emphyteuſis donari poſſit irrequiſito Domino.

68 Domino directo, tunc competit remedium retinendæ, vt recuperet poſſeſſionem naturalem, & num. 69.

70 Quando deuolutio eſt omninò clara, & non eſt quid controuertendum, ſecus ſi adeſt aliqua turbiditas, & num. 97.

71 Dominium, quando ſumus in claris, itaque de eo non dubitatur, tunc probatur per inſtrumentum inueſtituræ.

72 Quod procedit etiam ad effectum deuolutionis, iunctis tamen adminiculis.

73 Quam Bart. doctrina ſæpiùs ſecuta eſt Rota.

74 Dominus directus finita emphyteuſi poteſt vti commodo, l. ſi quis conductionis, C. locat.

75 Quæ diſponit, vt non audiatur, qui titulo conductionis rem habuit ab aliquo, niſi prius ei reſtituta poſſeſſione.

76 L. ſi quis conductionis, C. de locat. licet loquatur in terminis locationis, extenditur tamen etiam ad contractum emphyteoticum, num. 77.

Quicquid mordicè, nonnulli DD. voluerint.

78 Dominium, quando probetur ex inſtrumento inueſtituræ, iunctis adminiculis etiam ad effectum deuolutionis, & num. 79. 80. 81. & 82.

83 Dominium ad effectum deuolutionis, quòd non probetur ex inſtrumento inueſtituræ, ſolutionibus, confeſſionibus, ideſt intelligendum.

84 In caſu quo, nec identitas perſpicua eſt, nec proprietas certa apparet.

85 Et ſic concordantur multæ Deciſiones Rotæ, quæ inuicem pugnare videntur.

86 Dominus directus agens ad rei vindicationem, tunc poteſt vti remedio, l. ſi quis conductionis, C. locat.

87 Quando deuolutio eſſet clara, ſecus verò ſi turbida reperiretur poſſeſſio Domini, quia tunc agendum eſſet petitorio.

88 Emphyteuta ſemper venit manutenendus, quoties caducitas, aliquo modo velari poteſt.

89 Emphyteutæ, niſi reperiatur deſtitutus omni auxilio, quòd emphyteuſis ſit iam deuoluta, non ſolet denegari manutentio.

90 Emphyteuta, vel eius ſucceſſores, vt poſſint priuari emphyteuſi, qualiter venit probandum, quòd ſi finita, & num. 91.

92 Hæredi vltimi inueſtiti, datur immiſſio in bonis etiam emphyteuticis, dum adeſt aliquod dubium, an ſit aperta emphyteuſis, necne.

93 Et ſic dum diſcutitur, an ille hæres ſit comprehenſus in inueſtitura, venit manutenendus.

94 Hæredi vltimi inueſtiti, non denegatur immiſſio etiam in bonis emphyteuticis propter ea, quæ requirunt altiorem indaginem.

95 Quæ concluſio procedit etiam ſi agatur contra Dominum directum, dum ſtatim non probauerit emphyteuſim eſſe apertam.

96 Dominus directus finita emphyteuſi ratione ſuæ ciuilis poſſeſſionis, trahit ad ſe naturalem poſſeſſionem.

97 Sed hoc procedit, quando deuolutio eſt omninò clara, ſecus verò ſi aliquo modo turbida eſſet.

98 Pactum, quòd finita emphyteuſi Dominus poſſit ingredi poſſeſſionem propria auctoritate, quando intret.

Et adhoc, vt ceſſet ſufficit, vt poſſit dubitari, an aliqua defenſio competat hæredi vltimi inueſtiti.

99 Nam tunc Dominus debet pati, quòd prætendens ſe inueſtitum poſſideat, cùm quæſtio verſetur circa vtile dominium, & poſſeſſionem naturalem, non autem ciuilem.

100 Emphyteuta, dum conceditur manutentio, quia eſt dubium, an ſit comprehenſus in inueſtitura.

Tunc Dominus directus iura ſua deducere debet in petitorio.

101 Exceptio requirens altiorem indaginem facti, ſicuti reijcitur ad petitorium.

Ita quoque reijciendus eſt articulus iuris dubius propter diſcrepantes DD. opiniones.

102 Emphyteota non poteſt inſcio Domino alienare emphyteuſim, quia nec id poteſt facere feudatarius.

Emphyteota, & feudatarius inter ſe fraternizant, & ideò

P 2

ideò diſpoſitum in vno cenſetur quoque diſpoſitum in alio.
103 Feudatarius non poteſt donare feudum ſine conſenſu Domini.
104 Caducitatis pœnam alienantibus emphyteuſim ſine conſenſu Domini imponit l.fin.C.de iur.emphyt.
in Venditionis contractu loquitur l.fin.C.de iur.emphyt. & non in terminis donationis, num. 104.
105 Verba, vendere, & transferre poſita in l.fin.C.de iur.emphyt. in effectu idem ſunt.
106 L.fin.C.de iur.emphyt.loquitur de translatione,quæ fit mediante pretio.
Cùm d.text.verè, & realiter loquatur in venditione nummaria, num.106. & 114. & 116.
107 Pretij, & pecuniæ mentio, quando fit, non intelligitur alius contractus, quàm emptionis, & venditionis, & num. 108.
109 Teſtis deponens de venditione, & non loquens de pretio, non probat venditionem.
110 Pretium in emptione, & venditione eſt ita ſubſtantiale ſicuti conſenſus.
111 Donatio in tantùm nomen donationis retinet, in quantum eſt aliena à pecunia, vel pretio, & num.115.
112 Donatio dum non prouenit à mera liberalitate, & munificentia, non eſt propriè donatio.
113 Donatio illa eſt vocanda, quæ nulla ſubſiſtente cauſa fit.
117 Emphyteuſis ſicuti irrequiſito Domino poteſt donari, ita & poteſt permutari, & num.153.
118 in Donatione ſicuti non conſideratur pretium, ita nec in permutatione.
119 Ratio eadem vbi militat, ibi idem ius ſtatui debet.
120 in Permutatione non intrat diſpoſitio l. fin. C. de iur. emphyteut.
121 L. fin. Cod. de iur. emphyt. quare ſtatuerit, quòd in alienatione emphyteuſis interuenire debeat conſenſus Domini.
122 Pecunia vnus tantum valet, quantum pecunia alterius.
123 Emphyteuta quando alienat emphyteuſim, id prius debet intimare Domino.
124 Vt ipſe deliberet, an ſibi expediat, velle præferri in dicto contractu pro eodem pretio.
125 Emphyteuta dum donat emphyteuſim, ideò non debet prius id denunciare Domino, quia ipſe in hoc non habet prælationem.
Vndè ad quid præditio hæc.
126 Donationes plerumque fiunt propter benemerita, & beneuolentiam erga eum, cui donatur.
127 Benemerita, & beneuolentia erga omnes non ſunt æqualia.
128 Emphyteuta donans emphyteuſim plus amat donatarium, quàm Dominum directum.
129 Emphyteuta donare intendens emphyteuſim, ſi id intimaret Domino iuxta diſpoſitionem leg.fin.Cod.de iur. emphyteut.
130 Semper reſponderet, quod velit in ea præferri, niſi eſſet fatuus.
131 Omnes ſibi meliùs volunt, quàm alteri, ſecundum Terentium, & ipſam experientiam.
132 Diligere alios, & ſeipſum ſpernere, inſanum eſt, & num. 235. & 237.
Præcepto non fuit opus, vt vnuſquiſque ſe amaret, num. 131.
133 Lupus alienas carnes deuorat, ſuam verò lambit.
Charitas benè ordinata incipit à ſe, num.230.
134 Beneficium alicui facere nemo de proprio tenetur.
135 Agris noſtris ſitientibus, non debemus alienos irrigare.
136 Charitas ordinata plus amat ſe in vngue pedis, quàm alium in vertice capitis.
138 Charitatis ordo ſuggerit, vt prius noſtris, quàm extraneis ſubueniamus, & num.139.
140 Natis è ſua familia, qui non ſubuenit, fidem negat, ac infideli deterior efficitur, ex ſententia Pauli Apoſtoli.
141 Heredes extraneos, qui ſibi aſcribit, ſpretis ſanguine coniunctis, indigentibus mortaliter peccat.
122 Emphyteuta volens donare emphyteuſim alicui, ſemper fruſtraretur ſua intentione, ſi Dominus in ea poſſet vti prælatione, & num. 143. & 144.
145 Donatio emphyteuſis facta irrequiſito Domino ab emphyteuta tenet, & qui Doctores hoc firmet.
146 Et ſic fuit iudicatum in Rota Auenionen.
147 In Magna Regia Curia Regni Siciliæ.
148 In Sacro Senatu Mantuano.
149 In Sacro Regio Conſilio Neapolitano.
150 Et in Sacro, ac Supremo Rotæ Romanæ Areopago.
151 Donatio emphyteuſis, quòd valeat, ſi ſit facta inſcio Domino, non eſt opinio, quòd poſſit ſubſiſtere.
152 Prælatio Domini, quando non intrat in alienatione emphyteuſis, tunc non requiritur eius conſenſus in d. alienatione.
154 Emphyteuta poteſt permutare emphyteuſim inſcio Domino, quia eo caſu di L. Dominus non habet prælationem, & quare.
155 Permutatio fieri ſolet multoties propter affectionem, quàm quis habet ad rem permutandam.
156 Retractus non habet locum, quando ſumus in permutatione.
157 Bulla Gregorij XIII.emanata ſuper Iure congrui, cùm loquatur in terminis venditionis.
158 Nullatenus intrat, quando ſumus in caſu permutationis.
159 Retractus non habet locum quoties vicinus, vel inquilinus, non poteſt præſtare id, quòd præſtat emptor.
160 Vicinus non eſt inquirendus, vbi inquiri debet, ſi non valeat tradere id, quòd alius extraneus obtulit venditori.
161 Bulla iuris congrui Gregorij XIII. cùm loquatur in caſu ſimplicis venditionis, ideò ceſſat, dum aliquid aliud admiſcetur, & num.170.
162 Statuto ſi caueatur, quòd mulier non poſſit ſe nubere forenſi ſub aliqua pœna, an valeat, & num. 163. & 164.
163 Statuta non tenent, ſi impediant, vel reſtringant liberam nubendi facultatem.
164 Quæ non poteſt impediri, vel reſtringi ſub aliqua pœna.
165 Laicorum ſtatuta non ſolum non valent circa ſubſtantiam matrimonij, ſed nec etiam circa acceſſoria, cùm id ſpectet ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam.
166 Statutum Mutinæ diſponens, quod nulla mulier poſſit ſe nubere forenſi, ſub pœna de qua hic, cùm loquatur in caſu ſimplici.
167 Ideò non habebit locum, ſi mulier fuit maritata à Patre, vel Patruo, cùm tunc ſit caſus mixtus, qui non venit ſub ſimplici.
168 Caſus mixtus non venit ſub ſimplici, ſiue realiter diſtinguatur, ſiue per differentiam caſuum.
169 Caſus mixtus, tunc ſine dubio ſub diſpoſitione ſimplici non venit, quando ſumus in materia exorbitanti, qualis eſt Bulla iuris congrui fel. record. Gregor. XIII.
171 Inquilino ſi ſit vendita domus, cùm pacto redimendi, an poſſit etiam vigore Bullæ iuris congrui prætendere prælationem ſuper ceſſione dict. iuris redimendi.
172 Bulla iuris congrui cùm loquatur, quando domus venalis erit, non poteſt extendi, quando venditur aliquod ius ſuper d. domo.
173 Verba legis, cui non conueniunt, conuenire quoque non debet eius diſpoſitio.
174 Donatio emphyteuſis quod valeat, quando eſt facta ab emphyteota alicui inſcio Domino, eſt opinio ſolida, & marmorea.
175 Sicuti opinio contraria eſt debilis, & fragilis.
176 Contraria contrarijs ſunt curanda, ſecundum DD. Medicos.
177 Peccatum tacendi, loquendo purgatur, & è contra.
178 Diſcordia, concordia medetur.
179 Tempora ſunt diſtinguenda, vt concordentur ſcripturæ.
180 Contraria ſunt naturæ coniuncta, & ea, quæ videntur inter ſe pugnantiſſima, ſimul tamen cohærent.
181 Lacrymæ, & riſus ſunt inter ſe contrarij, & tamen quando quis plenè ridet, lacrymæ ei defluunt.
182 Gaudium, & luctus ſunt ſimul inimici, & tamen extrema gaudij luctus occupat, & num. 283.
184 Bellum, & pax, ſunt penitus inter ſe contrarij, & tamen finis belli eſt pax.

Pax,

Pax, eſt premium exacti belli.
185 *Bellum ideò geritur, vt pax aſſequatur, & hic debet eſſe finis belli, & num. 186.*

ANNOTATIO
Ad Deciſionem CXXXI.

NOn minus celebris, quàm ſinuoſa eſt concluſio iſta.
Vtrùm emphyteuta valeat abſque conſenſu Domini
1 † directi donare, vel legare rem emphyteuticam, & qui-
2 dem eſt quæſtio talis, vt à fronte † habeat lupos, à tergo ve-
rò præcipitium. Aliqui enim Doctores, poſtquam diu piſca-
3 runt, & videntes ſe in iure nihil cœpiſſe, cantè ſe remittunt
ad conſuetudines locorum.

Alij verò, tanquam in reſolutione fluctuantes, ſibi ipſi
contradicunt, & more furioſorum ſeipſos laceſſunt, &
prouocant, & inter alios Doctores, qui in hoc articulo palo-
4 nodiam canunt, quòd † dolenter refero reperio, Alex. *qui in*
conſ.9.ſub num. 10. *lib.* 2. aſſerit, quòd de iure communi non
5 valet donatio emphyteuſis † irrequiſito domino facta, & de-
indè *in conſ.79.nu.* 13.*eodem lib.*2. affirmat, quòd in quacum-
que alienatione emphyteuſis titulo lucratiuo facta, puta per
6 legatum, vel per donationem † non ſit neceſſarius conſen-
7 ſus Domini directi, & quamuis Corbul. *in tractat. de iur.em-*
*phyteut.titul.de cauſ.priuat.limitat.*13. *num.*1.*in fin.* ibi, *quic-*
8 *quid Alex. inſeruiende cauſæ dixerit, &c.* id ei attribuat, † vt
cauſæ ſuæ inſeruiet. Tamen id abominor audire in tanto
9 viro, qui & glorioſo titulo, Patris veritatis † acclamatur,
prout eum defendendo à calumnijs eidem perperam oppoſi-
tis, latè defendi ſupra *par.4.recent.tom.3.in annotat.ad deciſ.*
636.*à num.*85.*vſque ad num.*103. vbi etiam dixi *à nu.*91. quòd
10 non eſt mirum, quòd Alex. aliquando errauerit, † quia ſum-
mi etiam viri, ac ſcientiarum Vertices errarunt, vt poſt Pa-
pinianus, &c. S. Auguſtinus librum retractionum ſuarum
opinionum edidit. Retractauit quoque ſe S. Hieronymus, &
reliqua, vt ibi habes. Et quoad Alex. *vide in meis reſolutioni-*
*bus practicabil. cap.*52. *num.* 144. ibi, *conſilium eſſe falſum, &*
non eſſe Alexand. &c. necnon *cap.*58. *num.*129. ibi, *Alexan.*
I.C. plus ſublimatus fuit titulo patris veritatis, quàm Ale-
xander Macedo, titulo Magni, &c. & vide infra *in* 2. *par.*
annotationis à num. 198. *& num.* 358. vbi tradam diſtinctio-
nem quo ad contradicentes opiniones.

Alij ſanè à ventis Aquilonaribus, & alij à ventis Meridio-
11 nalibus † quatiuntur, & ſic multi tenent negatiuam, alij
verò affirmatiuam tuentur, itaque inuicem digladiantur Iu-
12 ribus, & rationibus, & hinc inde proteſtantur † pro ſe habe-
re communem, & magis communem opinionem, vt videre
eſt apud Hieronym. Ceuall. *in ſpecul.commun.opinion. contra*
*commun.tom.*2.*opinion.*570.

Verùm relictis multis, quæ hic copioſè adduci poſſent,
Veritas eſt, quòd opinio negatiua triumphat, & ſic palmam
13 reportat concluſio, quòd non requiratur † Domini directi
conſenſus, quando emphyteuta vult rem emphyteuticam
donare, & id quoque admittitur in præſenti deciſione, &
plures alia ſuprema Tribunalia admiſerunt, vt infra dedu-
cam. Vndè non venit curandum de contraria opinione,
quia vt inquit S. Auguſtinus *lib.* 7. *de Ciuitat. DEI cap.* 29.
14 Quæ à veritate † non veniunt, ſeipſa ſubuertunt.

Quamuis enim mendacium, aliquandiù fidem facere
15 † videatur, attamen vt Stellæ claro ardore tremulæ, quas
Græci cometas, & Latini crinitas, appellare conſueſcunt,
16 quæ & ſi aliquibus diebus fulgeant, & † reſplendeant, ob-
ſcurantur tandem, & ad nihilum reducuntur.

17 Sic & ea, quæ à veritate non veniunt, nam etſi † ali-
quando perluceant, ſed tandem obſcurantur in totum. Ve-
ritas tamen in æternum permanet, & lucet, nam quantum-
18 uis † oppugnari poſſit, expugnari nequaquam. Et quia
ſecundum mellifluum Bernardum *in ſerm.99. de tempor.* Ve-
19 ritas magis elucet † impugnata. Ideòque queram ſupra re-
latam opinionem impugnare, vt poſteà magis eluceſcat.

Quare nec aliquis manus quidem vertar, ponderando ſa-
tis illam coloratam rationem, adductam per antiquum
Gloſſatorem Irnerium *in leg. cum quærebatur fin. in verb. alijs*
vendere, verſ. ſed an donare, Cod. de iur. emphyt. & ſequitur
Bart. *in l.ſi domus, §.vltim.num.*2.*ff.de legat.*2. qui auctoritate
tex. *in d.l.fin.* ſolidè videntur firmare, quòd etiam emphyteu-
20 ta donando rem emphyteuticam, tenetur requirere conſen-
ſu Domini directi, verba enim tex. ſunt, ibi, *minimè licere*
emphyteutæ ſine conſenſu Domini meliorationes ſuas, alijs
vendere, vel ius emphyteuticam in alium transferre.

Vbi non ſolùm venditio, ſed quæcumque translatio pro-
hibetur. At translationis † appellatione etiam donatio con- 21
tinetur, iuxta *l.*1. ibi, *eſt autem alienatio omnis actus, per quem*
dominium transfertur, C. de fund. dotal. & eſt tex. *in cap. nul-*
li 5. ibi, *alienationis verbum continet donationem, &c. de reb.*
Eccleſ.non alien.

Et ponderauit Rota coram bon.mem. Pirouano *dec.* 253.
num. 6. ibi, *donationis † natura eſt dare, & transferre, &c.* 22
par. 4. *recent.* & benè ergo ex ſupradictis verbis, Imperator
non ſolùm emphyteutæ venditionem, ſed omnem iuris em-
phyteutici translationem interdixit, ſiue hæc titulo oneroſo
† venditionis, aut ſimili, aut ſiue lucratiuo donationis ce- 23
lebretur, quòd eſſe verum, non minus illorum verborum
generalitas, quam decidendi ratio demonſtrat. 24

Idem etiam inducit, verbum, *vendere*, poſitum *in d. l.fin.*
quòd ex vi ſuæ naturæ † aptum eſt, quemcumque contra- 25
ctum comprehendere, & ſignificare, *l.ſtatu liberi, verſ.quin-*
tus, ff. de ſtatu liber. Quare vendere prohibitus dicitur quo-
que † permutare, & tranſigere, ac multò magis etiam do- 26
nare prohibitus, *l.*1. & ibi gloſſ. & Bart. *C.de vſucap.* & habe-
tur *in l.qui ius donandi, ff.de reg.iur. & in l. filiusfamilias, ff.de*
donat. Qui contractus ſub prohibitione alienationis † inter- 27
dicantur, ponit Roſentall. *in tractat. de feud.cap.*9. *memb.*1.
tit.de feud. alienat. concluſ. 6. *& ſeqq.* ibique Addentes multa
etiam congerunt, & latiſſimè per Fuſar. *in tract. de ſubſtitut.*
*à quæſt.*531.*vſque ad* 560. & per Peregr. *de fideicomm.art.*40.
& ſeqq.

Pro confirmatione prædictæ affirmatiuæ concluſionis,
facit argumentum ab abſurdo, quòd in iure eſt validum, &
ſemper in omnibus diſpoſitionibus eſt euitandum, *l.ſi ita* 39.
in fin.ff.de oper.liber.l.nam abſurdum, ff.de ſtat.homin. cap.Ge-
neſi de elect. nam ſi † concederetur, quòd emphyteuſis ſine 28
conſenſu Domini poſſet donari per emphyteutam, ſequere-
tur quod nunquam emphyteuſis rediret ad Dominum, nam
ſeneſcatens filijs, & habens rem † emphyteuticam, poſſet il- 29
lam abſque Domini conſenſu donare, & ſic ceſſaret ſpes, vt
dixi reuerſionis. Vndè hæc fraus noceret dicto † Domino, 30
quòd eſſe non debet, vt in puncto conſiderauit Luc. de
Pen. *in l.ſi quis* 1.*num.*3. ibi, *ſi donare Domino irrequiſito poſ-*
ſet emphyteuta, nunquam res emphyteutica rediret in poteſta-
tem Domini concedentis, quia omnis emphyteuta potiſſimè ca-
*rens filijs, &c. C.de fund.patrimonialib.lib.*11. Vbi quoque
eam expendit rationem, quia ſequeretur aliud abſurdum,
nam dato, † quòd emphyteuta abſque ſueno conſenſus Do- 31
mini poſſet alienare emphyteuſim, iam poſſet donare alicui
perſonæ odioſæ Domino, † quòd iniquiſſimum foret ad- 32
mitti, ac improbatum à iure, vt notatur *in d.l.fin.Cod.de iur.*
emphyt.

Aborrere enim videtur ab omni æquitate, quòd Domi-
nus inuitus teneatur agnoſcere nouum emphyteutam, ſicu-
ti nec nouum † vaſſallum, *vt in cap.* 2. *de duob.fratrib.in vſib.* 33
feud. Sicuti nec ſocius † tenetur nouum ſocius, inuitus agno- 34
ſcere, *l. Dudum, ff de contrahend.empt.cum ſimil.*

Nullum enim bonum eſt, niſi voluntarium, & omne ne-
ceſſarium eſt triſte. 35

Accederet etiam aliud magnum abſurdum, quia ſi verum
eſſet, vt liberè abſque conſenſu Domini † directi emphy- 36
teuta poſſet donare rem emphyteuticam Dominus contra
illum alium, in quem fuit facta alienatio, ſine eius conſenſu
nullam haberet actionem, cùm ſibi non ſit obligatus, † ita- 37
que pro exigendo Canone oporteret, vt non parum inſuda-
ret, cùm enim ea præcipuè ratione requirendus ſit conſen-
ſus Domini directi, † quando emphyteuſis alienatur, aut 38
transfertur, vt aduerſus hunc particularem ſucceſſorem ipſi
Domino directo circa penſionis exactionem conſulatur,
quæ ratio non tam militat in venditione, † quam in do- 39
natione, cùm vterque titulus particularis ſit, & ex vtro-
que ſucceſſor particularis, & non vniuerſalis, aduerſus quem
perſonalis actio ad penſionis ſolutionem non tranſit, vt no-
tatur in *d.l.fin.C.de iur.emphyt.* nam ea, quæ ſunt perſonalia
non poſſunt † tranſire in ſingularem ſucceſſorem titulo do- 40
nationis, ex relatis per Rotam coram R. P. D. Zarate *in Ro-*
mana Domorum 7. *Iunij* 1655. & benè *in d.l.fin.* explicat Bart.
& ratiocinati ſunt Corb. *in tractat.de iur.emphyt. tit.de cauſ.*
*priu.limit.*13.*ſub num.*3. ibi, *requiſitio requiritur, vt nouus em-*
phyteuta obliget ſe Domino ad ſoluendum Canonem, & cùm re-
cognoſcat in Dominum, &c. Cald. *in ſuo Syntagm. vniuerſ.iur.*
*emphyteut.extinct.cap.*10.*ſub nu.* 3. ibi, *vt aduerſus hunc par-*
ticularem ſucceſſorem, Domino directo conſulatur circa pen-
ſionis ſolutionem, &c. Grauaretur inſuper Dominus di-

Digitized by Google

41 rectus, quia ſi ageret contra iſtum † nouum poſſeſſorem
pro recuperanda re emphyteutica in caſu reuerſionis, vel
deuolutionis, agere deberet rei vindicatione, plenèque do-
cere de iure ſuo. Vndè Dominus grauaretur duro pondere,
42 probationis † dominij, & maximè ſi ageretur ad prædictum
effectum caducitatis, quo caſu plenè, & concludenter,
& maximè contra tertium probandum venit dominium,
aliàs nihil fit, *l. officium, ff. de rei vindict. l. cum res, Cod. de pro-
bation.* cum alijs allegatis per Surd. *deciſ.* 10. *num.* 5. ibi, *cum
dominium ſit res difficilis probationis*, & ſæpiùs reſpondit
Rota, & præſertim coram bon. mem. Manzanedo *dec.* 249.
num. 1. ibi, *cum ad effectum caducitatis dominium eſt plenè pro-
bandum, &c. par. 1. recent.* ibique aliæ deciſiones cumulan-
tur, & vide quæ dixi in annotatione *ad deciſ.* 613. *num.* 38.
par. 5. *recent. tom.* 2. vbi deduxi, quòd onus probationis do-
43 minij ad effectum rei † vindicationis eſt probatio omnium
difficillima, & quidem reputatur adeò difficilis, & inextri-
cabilis, vt quandoque cenſeatur impoſſibilis, vt inquit gloſ.
in d. l. cum res, Cod. de probationibus cum alijs copioſè allega-
tis per Boer. *deciſ.* 42. *num.* 25. & plenè fuit deductum à Rota
in cauſa Mediolanen. pretenſæ deuolutionis 1. Iulij 1655. *co-
ram R. P. D. Meltio* §. 1. ibi, *non conſtat de dominio deuolutio-
nem pretendentis, prout ad hunc effectum plenè, & conclu-
denter illud probari debet, &c.* Imò non ſolùm plenè in præ-
44 dictis caſibus, dominium eſt † iuſtificandum imò pleniſſimè,
vt reſpondit Rot. coram bon. mem. Buratto *deciſ.* 834. *num.* 7.
ibi, *non conſtat de dominio directo Capituli ad effectum deuo-
lutionis, quod eſt pleniſſimè probandum, &c.* & deindè co-
ram eodem R. P. D. Meltio *in altera Mediolanen. pretenſa
deuolutionis 11. Februarij* 1650. §. *Turbiditas*, ibi, *non vi-
detur ſufficienter conſtare de dominio directo Eccleſiæ ad ef-
fectum deuolutionis, quòd tamen pleniſſimè probari deberet*,
45 itaque nec ad prædictum effectum ſufficeret exhibere † in-
ſtrumentum inueſtituræ de bonis, tanquam emphyteuticis,
quia illud regulariter non probat directum dominium in ca-
ſu deuolutionis, iux. doctrinam Bart. communiter receptam
in leg. ad probationem, Cod. locat. quam ſequitur Aymon. *in
conſil.* 157. *num.* 5. vbi concludit, quòd dominium non pro-
46 batur ex eo, quòd emit † quis, aut conducit rem ab aliquo,
tanquam rem ipſius vendentis, aut locantis cum alijs alle-
gatis per Afflict. *dec.* 14. *num.* 8. ibi, *illud inſtrumentum non
probat dominium, quia quando agitur rei vindicatione, &c.*
& benè fuit deductum à Rota coram bon. mem. Pirouano
deciſ. 651. *ſub num.* 3. *ſupra par.* 3. *recent.* vbi firmatur, quòd
non ſufficit probatio dominij ad effectum deuolutionis, &
47 rei vindicationis † ex productione inſtrumenti inueſtitu-
ræ, etiamſi concurrant quoque confeſſiones, & ſolutio-
nes, & deindè fuit ponderatum coram R. P. D. Zarate
in d. cauſa Romana Domorum, ibi, *dominium non probatur
ex inſtrumento conceſſionum, praſtiti conſenſus recognitionis,
& ſolutionis laudemiorum, &c.*

Qui verò plures deſiderat deciſiones, in quibus firmatur,
48 quòd ad effectum deuolutionis dominium plenè, & † con-
cludenter probandum veniat, itaque ſatis non ſint inſtru-
menta inueſtiturarum, nec ſolutionis Canonum fuerunt de-
ductæ à Rota *in dict. Mediolanen. pretenſæ deuolutionis 4.
Iulij* 1655. *coram R. P. D. Meltio* §. *in fin.* in quibus omnibus
firmatur, quòd ad effectum probationis dominij in iudicio
49 deuolutionis, non ſufficit inſtrumentum † conceſſionis cùm
ſolutione Canonum.

Et ſanè ea ratio reddi poteſt, quia ſola poſſibilitas poteſt
50 reddere † irreleuantem probationem adductam pro iuſtifi-
catione dominij ad effectum deuolutionis, pro qua plena, &
exacta, vt dictum eſt, requiritur probatio. Leges enim,
51 dum † requirunt concludentes, & plenas, imò in caſu no-
52 ſtro pleniſſimas probationes, & tunc † niſi concludant per-
neceſſe, actum eſt ex relatis à me in annot. *ad dec.* 81. *à num.*
128. *hac eadem par. 8. recent.*

Quare non releuant probationes dominij ad effectum
deuolutionis factæ per inſtrumenta inueſtituræ, quia vt in
puncto reſpondit Rot. penes Caputaqu. *deciſ.* 280. *in fin.* ibi,
53 *ex inſtrumentis locationum ſolutionibus, † & alijs confeſſioni-
bus non probari dominium ad effectum rei vindicationis, quia
ex iſtis praſumptiuè, & non plenè probatur dominium, &c.*
54 nam etiam res † aliena in emphyteuſim dari poteſt, Cæphal.
conſ. 508. *n.* 6. *lib.* 4. & ratiocinata eſt Rota coram bon. mem.
Cardin. Caual. *deciſ.* 269. *num.* 1. ibi, *inſtrumentum non probat
dominium inueſtientis cùm poſſit concedi res aliena, &c.* Vti-
55 que † etiam res aliena poteſt vendi, *l. rem alienam* 28. *ff. de*
56 *contrahen. empt.* Item quoque res aliena † poteſt locari, *leg. ſi
vrbana prædia, ff. de condict. indeb.* quamuis ab alio ſit poſſeſ-
ſa, *l. nemo, Cod. locat.*

Nam, vt communiter DD. *in d. l. rem alienam*, probant
rei † alienæ diſtractionem in præiudicium ſaltem diſtrahen- 57
tis valere, eſt text. *in l. nemo, C. de reb. alien. non diſtrahen.* qua-
re à Domino re euicta de euictione † obligatur venditor, *vt* 58
per tot. tit. Cod. & ff. de euict. & latè tractat Cald. *de empt. &
vend. cap.* 11. *à num.* 1.

Inſuper cùm quælibet res in ſui origine præſumatur † li- 59
bera, & ſeruitus è contrario non habeat cauſam naturalem,
ſed aut impoſitiuam, aut præſcriptam. Vndè fit, qui pre-
tendit rem eſſe † emphyteuticam eam talem, qualem aſſe- 60
rit concludenter probare, tenetur Menoch. *de arbitr. iudic.
cap.* 55. *num.* 8. Rota coram bon. mem. Attrebaten. *deciſ.* 150.
num. 3. ibi, *ad effectum caducitatis non probatur dominium,
etiam ſi quis habuerit rem, tanquam emphyteuticam, & re-
cognouerit Dominum directum, ac ſoluerit laudemium, &c.
par. 1. recent. cum ibi allegatis*, & deindè fuit ponderatum
coram R. P. D. Meltio *in d. cauſa Mediolanen. pretenſæ deuo-
lutionis 5. Iulij* 1655. §. *Nec pro concludenti*, ibi, *Eccleſia
potuit rem alienam in emphyteuſim concedere, &c.*

Item ad prædictum effectum non releuarent ſolutiones
Canonum, † niſi eſſent vltra 30. annos, quia prædictæ 61
ſolutiones ſunt actus conſequutiui, ideò ſi non probat in-
ſtrumentum inueſtituræ, nec etiam patrocinantur ſolutio-
nes, cùm acceſſoria ſequantur naturam ſui principalis, *leg.
etiam, Cod. de iur. dot. cap. acceſſorium de regul. iur. in 6. cum ſi-
mil.* & in puncto ratiocinatur Bald. *in leg. ad probationem nu-
mer. 2. Cod. locat.* Sicuti pariter confeſſiones non concludunt
† dominium, dum prætenſus emphyteuta recipiendo in 62
emphyteuſim aliquam rem, non fatetur dantem eſſe Domi-
num, vt inquit Ripa *in leg. ſi aliquam rem num.* 39. ibi, *aut
recognoſcitur rem ſimpliciter, &c. ff. de acquir. poſſeſſ.* & reſ-
pondit Altograd. *in conſil.* 15. *num.* 34. *lib.* 1.

Non enim eſſet bona conſequentia, quis recognoſcit
† aliquam rem à me ergo eſt mea. Nam tempus in omne 63
abſit, quòd dominij probatio penderet tantùm ab aſſertio-
ne concedentis, & recipientis † cùm etiam res aliena poſſit 64
vendi, & alteri concedi, vt ſupra deduxi.

Videatur ergo, in quo laberyntho reperiretur dominus
† directus, ſi abſque eius conſenſu teneret donatio rei 65
emphyteuticæ facta ab emphyteuta, nam vt dixi contra
iſtum nouum emphyteutam non poſſet experiri, niſi rei vin-
dicatione, in qua plenè dominium eſt probandum, vt in
puncto poſt Bart. ratiocinatur Cardin. Mantic. *de tacit. &
ambig. conuent. lib.* 22. *titul.* 28. *num.* 59. ibi, *contra nouum poſ-
ſeſſorem non poteſt experiri, niſi rei vindicatione*, & ani-
maduertit Corbul. *dict. tractat. de iur. emphyteut. dict. limi-
tat.* 13. *ſub numer.* 3. ibi, *ne ſi velit agere aduerſus donata-
rium rei vindicatione, habeat neceſſe probare dominium,
&c.*

Cùm alias agendo contra emphyteutam, eiuſque hære-
des Dominus directus ei competit remedium retinendæ,
† ratione ſuæ ciuilis poſſeſſionis animo retentæ pro recupe- 66
ratione naturalis aduerſus prædictos, iuxta tradita per Aret.
in §. *retinendæ nu.* 8. *ff. de interdict.* Bart. *in l.* 1. §. *quod ait Præ-
tor. num.* 17. *ff. vti poſſidetis*, Hond. *conſ.* 21. *num.* 19. ibi, *fini-
ta emphyteut. dicitur poſſideri à Domino, &c. lib.* 2. cum alijs
copioſè allegatis à Rota coram bon. mem. Dunozetto Deca-
no *in cauſa Auximana Prædij* 15. *Maij* 1645. §. 1. ibi, *reme-
dium retinendæ competit Domino directo ratione ciuilis poſſeſ-
ſionis animo retentæ, &c.* vbi plures deciſiones adducuntur,
& poſteà ſic quoque fuit reſponſum coram bon. mem. Bichio
in cauſa Romana Domorum 15. *Decembris* 1649. §. 1. ibi, *com-
petit Domino directo remedium retinendæ ratione ſuæ ciuilis
poſſeſſionis animo retentæ pro recuperatione naturalis, &c.* &
deindè coram R. P. D. Meltio *in d. Mediolanen. pretenſæ deuo-
lutionis 11. Februarij* 1650. §. *Nec vllius releuantiæ*, ibi, *ra-
tione ciuilis poſſeſſionis animo retentæ pro recuperatione natu-
ralis poſſeſſionis, &c.*

Quæ concluſio non iuuaret Domino directo, in caſu no-
ſtro, ſi ſubſiſteret concluſio, † quòd emphyteuta abſque 67
conſenſu d. Domini poſſet donare rem emphyteuticam,
quia ſic ſtante iſto tertio donatario introuerteretur clara
† poſſeſſio dominij directi, nam prædicta ſententia, quòd 68
Domino competit remedium retinendæ ratione ſuæ ciuilis
poſſeſſionis animo retentæ pro recuperatione naturalis quo-
tieſcumq; † deuolutio eſt omninò clara, & non eſt quid con- 69
trouertendum, ſecus verò ſi adeſſet aliqua † turbiditas, ita 70
diſtinguendo declarauit Rota *dec.* 268. *nu.* 8. *& 9. & dec.* 293.
num. 3.

*num.3.& dec.336.num.7.inter impreſſ.*apud Modern.Peruſin.
de mandat. de manutenend. & benè fuit deductum coram
bon. mem. Bichio *in d.Romana bonorum* 15.*Decembris* 1649.
§. *Et licet* , ibi , *iſta concluſio procedit* , *quando deuolutio eſt*
clara , *ſecus è conuerſo* , *&c. & coram R. P. D. Meltio in dict.*
Mediolanen.prætenſa deuolutionis 11. *Februarij* 1650. §. *Ne-*
que vllius releuantia , ibi , *dicta concluſio procedit* , *quando de-*
uolutio eſt clara , *ſecus ſi aliquo modo redditur turbida* , *& tur-*
biditas in propoſito caſu reſultat ex eo , *quia non videtur ſuf-*
ficienter conſtare de dominio directo ad effectum deuolutionis ,
&c.

Quare ſic Dominus directus priuaretur magno commo-
do vlterius, dum non daretur talis turbiditas , itaut non eſ-
71 ſemus in incertis , & ſanè verſaremur in materia clara.

Et tunc dominium etiam ad effectum deuolutionis iuſtifi-
catur ex inſtrumento conceſſionis , & licèt aliàs , vt dixi ſu-
pra à num. 45. illud non probet ad prædictum effectum, ta-
72 men † in caſu iſto iunctis tamen adminiculis probaret , iuxt.
doctrinam Bart.communiter receptam *in leg.ad probationem*
23. *in princip.* ibi , *locatio non ſufficit ad probationem dominij* ,
ſcilicet ſola , *ſed cùm alijs ſic* , *&c. C. de locat. & conduct.* &
73 eam doctrinam † ſæpiùs ſecuta eſt Rota , & præſertim
coram Card. Seraphin. *dec.*896.*num.*2.cum alijs allegatis co-
ram bon.mem.Dunozetto *in cauſa Romana Emphyteuſis* 30.
Maij 1653. §. *Nam quoad* , ibi , *dominium remanet iuſtifica-*
tum ex inſtrumento conceſſionis facta , *iunctis adminiculis*
etiam ad effectum deuolutionis , *&c.* Inſuper talis Dominus di-
74 rectus poſſet vti † magno commodo diſpoſitionis , *leg. ſi quis*
conductionis, Cod. locat. in qua ſic præciſè diſponitur per hæc
75 verba, ibi, *ſi quis conductionis titulo agrum, vel aliam* † *quam-*
cumque rem accipit , *& poſſeſſionem prius reſtituere debet* , *&*
tunc de proprietate litigare , *&c.* cuius text. diſpoſitio , licèt
76 propriè loquendo , habeat locum inter Locatorem , & Con-
ductorem , vndè licet multi DD. mordicè aſſerant nullo
modo poſſe intrare in contractu emphyteotico , feudali ,
&c.

Attamen contraria opinio eſt verior , vt text. ille proce-
77 dat † etiam in contractu emphyteotico , vt viuis rationibus
fuit firmatum in Rota *in cauſa Portuen. Stagni* 22. *Aprilis*
1640. *&* 10. *Iunij* 1641. *coram bon.mem.Card. Panzirolo.* Sed
cùm hæc deducam incidenter alibi in hoc latiſſimus ero.

Quare applicando iſtas duas concluſiones ad caſum no-
ſtrum non intraret prima, de qua num. 71. ſcilicet, quòd do-
78 minium etiam ad effectum rei vendicationis probatur ex in-
ſtrumento conceſſionis , iunctis adminiculis , quia id proce-
dit , quando non adeſt ſuſpicio , vel abeſt poſſibilitas , quòd
79 bona in poſſeſſorem aliundè , quàm mediante Domini dire-
cti dominio perueniſſent, vt puta, quia conſtaret , quòd bona
80 tranſiuerant ad plures poſſeſſores ex facto † Domini directi ,
ſiue ſuorum anteceſſorum , quòd quidem ceſſare videtur in
caſu noſtro , dum ſine facto Domini directi , ideſt abſque
81 eius conſenſu , emphyteuta poteſt donare † rem emphyteu-
ticam , & ita ſupradictam concluſionem , quòd dominium
etiam in caſu deuolutionis probari poſſit ea inſtrumento lo-
82 cationis , † iunctis adminiculis intelleait Rota coram bon.
mem. Cardin. Marquemont. *deciſ.*290. *num.6. par.*1. *recent.*
Vbi etiam declarantur aliæ deciſiones , ex quibus aliquas
83 congeſſi ſupra *à num.* 45. in quibus firmatur , † quòd domi-
nium ad effectum rei vindicationis nullatenus probatur , ex
inſtrumento inueſtituræ , ſolutionibus , & confeſſionibus ,
84 &c. quia † ſunt intelligendæ , in caſu quo , nec identitas per-
ſpicua eſt , nec proprietas certa apparebat , &c. & ſic con-
85 cordantur plures deciſiones , † quæ inuicem pugnare
videntur.

Secunda verò concluſio , de qua ſupra *num.* 74. quòd Do-
minus directus agena ad recuperandam rem emphyteuticam
86 non poſſit emphyteuta refricare quæſtionem † dominij , niſi
prius rem reſtituat, ad text. *in l.ſi quis conductionis, Cod.locat.*
nec in terminis noſtris intraret , quia cùm Domini directi
poſſeſſio reddatur turbida , ea quo abſque eius conſenſu re-
87 periretur donata emphyteuſis , † vndè non audiretur in
poſſeſſorio , ſed eius prætenſio ad petitorium reijceretur ,
tanquam requirens altiorem indaginem , prout in terminis
inueſtiturarum emphyteuſis fuit dictum in Rota coram R.
P. D. Priolo *in cauſa Eſina hæreditatis* 11. *Iulij* 1654. *& co-*
ram eodem in Romana Cenſus , *ſeu emphyteuſis* 31. *Maij*
1655. §. *fin.* ibi , *quæ afferebantur circa illorum comprehen-*
ſionem in præfata inueſtitura , *fuerunt reiecta ad petitorium*
cum altiorem indaginem , *quam præſentis iudicij exigat* ,
&c.

In Rota enim, ſanctum, & inuiolabile eſt illud iuris Axio-
ma, quòd † emphyteuta ſemper venit manutenendus , quo- 88
tieſcumque caducitas à Domino directo , prætenſa non ſit
adeò clara , itaut de ea nullatenus poſſit dubitari , nec ali-
quo † modo controuerti , ſicque emphyteuta deſtitutus re- 89
periatur omni auxilio , quòd emphyteuſis ſit iam terminata ,
nam aliàs , vt dixit manutenendus eſt in ſua poſſeſſione
d. emphyteuta , nam pro priuando † emphyteuta , ſeu eius 90
ſucceſſore , debet concludenter conſtare emphyteuſim eſſe
finitam , vt benè fuit reſolutum pluribus relatis in Rota *in*
cauſa Montis Politiani Bonorum 1. *Iulij* 1648. *coram R.P.D.*
meo Meltio §. 1. *circa fin.* ibi , *emphyteuta enim ſemper debet*
concedi manutentio , *quoties caducitas à Domino directo præ-*
tenſa , non eſt adeò clara , *vt de ea dubitari non poſſit*, *&c.* ibi-
que aliæ deciſiones allegantur , & adde quod idem poſteà
fuit deciſum coram bon. mem. Dunozetto Decano *in cauſa*
Romana Domus 4. *Maij eiuſdem anni* 1648. §. *Et ratio* , ibi ,
Rota nunquam denegat poſſeſſionem emphyteuta , *niſi quando*
deuolutio eſt clara , *& indubitata* , *&c.*

Cùm veritas ſit , ſicut dixi deuolutio , vt intret debet eſſe
ita clara, & patens , vt nullo modo poſſit offuſcari aliter Do- 91
minus directus impedire talem manutentionem minimè po-
terit, Fachin.*controuerſ.iur.lib.*1.*cap.*95. *in fin.* Gratian. *diſce-*
*ptat.forenſ.cap.*736. *num.*8. cum alijs allegatis per Rotam co-
ram R.P.D.meo Meltio *in cauſa Gallien.Bonorum* 24.*Ianua-*
rij 1648. §.*Verum* , ibi , *pro priuando emphyteuta* , *ſeu eius ſuc-*
ceſſore debet concludenter conſtare illos deſtitutos eſſe omni au-
xilio , *ac emphyteuſim eſſe finitam* , *&c.* Quare concludentiſ-
ſimè eſt docendum emphyteuſim finitam eſſe.

Imò, & notabiliter addo , quòd hæredi vltimi inueſtiti ;
† vigore *l.fin.C.de edict.D.Adr.toll.*competit immiſſio etiam 92
in bonis emphyteuticis , dum ſumus in aliquo dubio , donec
pleniùs diſcutiatur , † an ille hæres ſit incluſus in inueſti- 93
tura , necne, vt tradunt Ioan. Andr. in addit. ad Speculat.
lib.4.de teſtam.§.4. Dec.*conſ.*424.*num.* 11. Menoch. *de adipi-*
*ſcen.remed.4.num.*375.*&* 376. Giurb.*de ſucceſſ.feud.* §.2.*gloſſ.*
12 *num.*40.*& ſeqq.* ibi, *vaſſallo ſucceſſori dentur remedia poſ-*
ſeſſoria , Roſentall.*de feud.cap.7.concl.*48.*nu.*2. vbi affirmat ,
quòd ita in Camera Imperiali in cauſa valdè ardua fuit iudi-
catum, & loquitur in terminis hæredum fœminarum, ibique
addentes plura congerunt , & ſic ſæpè ſæpiùs pronunciauit
Rota,& præſertim coram bon.mem.Card.Pamphilio *dec.*26.
*num.*1. ibi, *habet intentionem fundatam, vt ei debeatur immiſ-*
ſio l.fin.Cod.de edict.D.Adr.toll. etiam in bonis emphyteuticis,
*&c.par.3.recent.*ibique in annot.*in littera A.à num.*1. aliqua
adduxi adde *dec.*316.*num.*1. coram bon.mem.Card.Caual.&
ſolidè firmauit iterùm coram bon.mem.Coccin. *in cauſa Re-*
gion.Bonorum 15. *Martij* 1630. *eſt ſupra deciſ.*359. *num.*4. ibi ,
quando clara eſt deuolutio , *ſecus vero vbi dubitari poteſt* , *an ſit*
finita emphyteuſis , *quo caſu hæredi* , *qui cœpit poſſeſſionem da-*
tur manutentio, *&c.par.5.recent.tom.*1. & coram R.P.D.Mel-
tio *in cauſa Mediolanen. prætenſa deuolutionis* 11. *Februarij*
1640. §.*Etenim* , ibi, *deuolutio non eſt clara* , *ſed de illa contin-*
git dubitari hæredi , *qui cœpit poſſeſſionem datur manutentio* ,
non autem Domino directo . Atque idem anteà fuit admiſſum
coram eodem R. P. D. Meltio *in celebri cauſa Fanen. ſeu Se-*
nogallien.Bonorum ſuper immiſſione 14. *Martij* 1646. §.*Exhi-*
buit , ibi , *vigore dicti teſtamenti ex remed.l.fin.C. de edict. D.*
Adr. toll. quod datur hæredi inſtituto etiam in bonis emphyteo-
ticis , *donec plenius diſcutiatur* , *an ſit incluſus in inueſtitura* ,
&c.

Vbi etiam dicitur , quòd talis immiſſio non retardatur ob
exceptiones requirentes † altiorem indaginem , ex multis ibi 94
allegatis . Et ſine dubio tale remedium competit etiam con-
tra Dominum directum, dum in continenti,& ſine altiori in-
dagine , ille non probat inualiditatem inueſtituræ , ſeu deuo-
lutionem , † aut terminationem ipſius emphyteuſis , vt latè 95
per Roſental.*de feud. cap.* 2. *concl.* 29. *num.* 3. Menoch. *d. re-*
*med.4.num.*759.*lib.*2. Burſat.*conſ.*129.*num.*31.*lib.*2. Rota *de-*
*ciſ.*587.*num.*5. ibi, *quæ obſcuritas* , *& perplexitas impedire non*
debet immiſſionem ab hærede petitam , *etiam quod illa perple-*
xitas in iure tantummodò conſiſtat , *&c.par.* 4. *tom.* 3. *recent.*
Idem quoque fuit tentum coram bon.mem.Card. Pampb. *in*
cauſa Imolen.Bonorum 13.*Nouembris* 1592.*& demum fuit ad-*
miſſum cor. R.P.D.Meltio in d.Senogallien.Bonorum, §. *Ex-*
hibuit in fin. ibi , *id etiam competit contra Dominum directum* .

Nec vllius releuantiæ eſſet , quòd manutentio in bonis
emphyteuticis , tanquam deuolutis ad Dominum ob finitam
emphyteuſim , debeatur ei ratione ciuilis poſſeſſionis animo
retentæ pro recuperatione † naturalis poſſeſſionis aduerſus 96
P 4 ſuc-

Digitized by Google

ſucceſſores vltimi emphyteutę, ad tradita per Bart. *in leg. 1. §.*
Quot ait Prætor. ff. vti poſſid. Bero. *conſ. 102. num. 43. & ſeqq.*
lib. 4. Hond. *conſ. 1. nu. 29. lib. 2.* Rota *dec. 29. num. 3. par. 5. re-*
cent. cum aliis allegatis *in Auximana Prædij 15. Maij 1649.*
coram bon. mem. Dunozette Decano, & in Romana Domorum
5. Decembris eiuſdem anni coram bon. mem. Bichio, & in cauſa
Romana emphyteuſis 30. Maij 1635. coram eodem Dunozetto,
§. Non obſtat, quod Auguſtinus Tetius, ibi, *cum intentio Do-*
mini directi fundetur in poſſeſſione ciuili, quæ eſt anterior,
& illius vigore ſtatim ſecuta morte vltimi emphyteutæ mini-
ſterio legis, ad ſe traxerint naturalem, &c. cum aliis ibi
allegatis.

Quoniam id non negatur, ſed ſolùm aſſeritur dictam con-
cluſionem eſſe veram quotieſcumque deuolutio eſt omninò
97 clara, ſecus autem, quando aliquo modo redditur turbida, &
ita diſtinguendo declarauit Rota *dec. 268. num. 8. & 9. & dec.*
293. num. 3. & dec. 336. num. 3. impreſſ. apud Poſt. *in tract. de*
mandat. de manutenend. & deindè ſic fuit diſtinctum coram
bon. memor. Bichio *in cauſa Romana Domorum 15. Decem-*
bris 1649. §. Et licet, ibi, *iſta concluſio procedit, quando deuo-*
lutio eſt clara ſecus è conuerſo, &c. Quòd procedit etiamſi in
inueſtitura adſit pactum, quòd in caſu deuolutionis, quòd
98 Dominus directus finita emphyteuſis † poſſit capere poſſeſ-
ſionem propria auctoritate, quia talis facultas non opera-
tur, niſi quando deuolutio eſt adeò clara, & notoria, vt
nullam recipiat dubitationem, vt aſſerit Rota in deciſioni-
bus congeſtis à Ludouic. Poſt. *in dict. tract. de manuten. obſer.*
6. num. 405. & deindè benè aduertit Rota *in d. Fanen. Bono-*
rum 14. Martij 1646. coram R. P. D. Meltio. Vbi quoque di-
citur, quòd ſufficit dubitari poſſe, an aliqua defenſio com-
99 petat, † vt interim Dominus teneatur pati, quòd prætten-
dens ſe inueſtitum poſſideat, cùm quæſtio ſit reſpectu vtilis
dominij, & poſſeſſionis naturalis, non autem ciuilis. Qua-
re cùm emphyteuta contra Dominum directum poſſit in-
tentare manutentionem ex eo, quòd ius ſuum in aliquo eſt
turbidum, ſicque grauatus d. Dominus directus experiri iu-
100 ra † ſua in petitorio, vt reſpondit Rot. coram R. P. D. Meltio
in d. cauſa Mediolanen. prætenſæ deuolutionis 11. Februarij
1650. §. Etenim, ibi, *hæredi datur manutentio, quando deuolu-*
tio non eſt clara, non autem Domino directo, qui tenetur in iu-
dicio petitorio iura experiri, & docere concludenter de neceſſa-
rijs requiſitis, &c.

Vbi etiam aſſeritur, quòd quemadmodum exceptio requi-
tens altiorem indaginem facti, reijcitur ad petitorium, ita
101 idem ſeruari debet quotieſcumque † caſus euenit in iure du-
bius ob varias, & inter ſe diſcreptantes DD. opiniones, vt
optimè declarat Capyc. *dec. 10. num. 19. & 20.* Rota coram
Card. Seraph. *dec. 271. ſub num. 6. & dec. 64. nu. 6. inter impreſſ.*
apud Pacific. de Saluian. cum alijs receuſitis *in cauſa Romana*
Cenſus 22. Maij 1648. coram Reuerendiſſimo P. D. Terraci-
nen. in fin. Vndè perſiſtendo in terminis noſtris poteſt conſi-
derari, in quibus anguſtijs ſe reperiretur Dominus directus,
ſi donatio rei emphyteuticæ valida eſſet eo irrequiſito, quia
tali modo ius ſuum in aliquo turbaretur.

Demùm plures DD. renuendo admittere prædictam con-
102 cluſionem, † quòd abſque conſenſu Domini valeat emphy-
teuta donare rem emphyteuticam, eam expendunt rationē,
quia emphyteuta, & feudatarius fraternizant, itaut diſpoſi-
tum in vno habeat etiam locum in alio, ex allegatis per
Surd. *dec. 290. num. 15.* ibi, *valet argumentum à feudo ad em-*
103 *phyteuſim.* At feudatarius nullo modo poteſt † donare
feudum ſine conſenſu Domini, iuxta *cap. 1. §. donare tit. qua-*
liter olim feud. poter. alien. & ibi gloſſ. *in verb. donare.* Ergo
idem in emphyteuſi eſt dicendum, vt dicit Afflict. *ibidem*
num. 3. verſ. iuxta hoc quare. Videatur etiam Vincent. de
Franch. *dec. 291. à num. 2.*

Verùm enim verò ſupra relatis, & quibuſuis alijs rationi-
bus, quæ in contrarium adduci poſſent, minimè refraganti-
bus opinio negatiua, quòd in donatione rei emphyteuticæ
nullatenus requiratur conſenſus Dominis præualet, ac im-
mota manet, quàm opinionem palmam reportare iam
ſupra deduxi à num. 12. Et ſi inquiratur ratio huius celebris
concluſionis ea intrepidè reddi poteſt, quia text. *in d. l. fin. C.*
de iur. emphyteut. ex quo imponitur pœna caducitatis alie-
104 nantibus rem emphyteuticam abſque conſenſu Domini di-
recti, loquitur in terminis venditionis, & non donationis.
105 Nam verba illa poſita *in d. l. fin.* nempè, † *vendere, & trans-*
ferre, ſunt idem in effectu, vt dicit ibi gloſſ. *in d. l. fin. in verb.*
alijs vendere, & Iaſ. *pariter in d. l. fin. num. 63.*

Vndè prædictus textus intelligendus venit de tranſlatio-
ne, ſeu alienatione, in qua pretium interuenit. Imperator
enim mentionem faciendo de pretio, nonniſi venditionem 106
complecti voluit. Nam prædictus textus realiter loquitur in
venditione nummaria, ibi, *& non auaritia tenti, domini ma-*
gnam molem pecuniarum propter hoc efflagitent, &c. quare
cùm fiat mentio pecuniæ, & pretij, non venit † intelligen- 107
dus alius contractus, quàm emptionis, & venditionis, cùm
indubitati iuris ſit quotieſcumque fit mentio de pretio con-
tractus † emptionis, & venditionis præſumitur, vt in- 108
quit gloſſ. *in l. apud Celſum, §. ſed cum legitima, ff. de dol. ex-*
cept. in l. vltim. C. de præd. decur. lib. 12. cum alijs abundè rela-
tis per Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 74. à num. 1.* ibi,
cum pretij mentio ſit contractus emptionis, & venditionis præ-
ſumitur, &c. cum alijs copioſiùs allegatis per Franciſc. Cald.
in tractat. de empt. & vendit. cap. 18. à num. 2. ibi, *plerumque*
Doctores notant, in dubio pretium ſignificare, venditionem
fuiſſe celebratam, &c.

Quare Teſtis deponens de venditione, & non de pretio
non probant venditionem fuiſſe factam, Dec. *in conſ. 67. n. 5.* 109
quem refert, & ſequitur Aym. *in conſ. 272. Nobilis Bernardi-*
nus n. 19. ibi, *quia ſine pretio venditio conſtare, aut valere non*
poteſt, &c. Cæſar. Vrſill. ad Afflict. *deciſ. 72. num. 8.* ibi, *ſi teſtis*
deponit de venditione, & non de pretio, non probat venditionem,
&c. Pretium enim in emptione, & venditione eſt ita ſubſtan-
tiale ſicuti conſenſus, quia ſine pretio ille dicitur in formis, & 110
ſine ſubſtantia *in l. pacta conuenta in verbo ex pretio, ff. de con-*
trahend. empt. Didac. Perez. *ad Leg. Caſtell. lib. 2. tit. 4. verſic.*
& adeo verum, Vacon. *declarat. Iur. cap. 68. ſub num. 6.* & dixit
Rota *deciſ. 248. num. 4.* ibi, *adeout pretium ſit ſubſtantiale in*
emptione, & venditione æquè, ac conſenſus, &c. part. 6.
recent.

Sed loquendo ad propoſitum noſtrum cùm prædictus tex.
in d. l. fin. diſponat de alienatione, quæ fit mediante pecunia, 111
nullatenus extendi poteſt ad contractum donationis, nam in
in tantùm donatio retinet hoc nomen, in quantum abhorret
pecuniam, ſeu pretium, quia † ſi donatio non procederet à 112
mera liberalitate, & munificentia donantis, non eſſet donatio
vera, nam donatio ea eſt vocanda, quando quis nulla ſubſi-
ſtente cauſa, † ſed propter ſolam liberalitatem donat alteri 113
pecuniam rem, vel alia bona ſua, ſecundum Azon. *in ſumm.*
tit. de donat. num. 1. quàm definitionem ab omnibus ferè DD.
eſſe ſecutam, teſtatur Medic. *in tract. de definit. par. 2. cap. 54.*
Ricard. *in rub. inſtitut. de donat. num. 12.* Ant. Gomeſ. *variar.*
reſol. tom. 2. cap. 4. tit. de donat. num. 4.

Quare, vt dicebam cum d. text. *in d. l. fin.* loquatur in alie- 114
natione nummaria, in qua ſcilicet interuenit pecunia, non
poteſt extendi ad donationem, in qua nullatenus † interue- 115
nit pecunia, ſeu pretium, & benè differit Iaſon. *in d. l. fin. à*
num. 62. & Boer. *in cap. potuit emphyteuta à num. 88. de locat.*
& conduct. cum alijs allegatis per Cald. *in tractat. de emphyt.*
lib. 4. cap. 10. ſub num. 7. ibi, *Imperator pretium tantùm me-*
minit, quòd nonniſi venditionem complectitur, quàm mentio
pretij ſignificat, quæ ſanè verba donationi non conueniunt,
&c. & addo Franciſc. Fulgin. *in tractat. de iur. emphyt. tit. de*
alienat. quæſt. 1. num. 219. ibi, *verba illius text. in d. l. fin. non*
poſſunt adaptari donationi, dum meminit pretium, quia in
donatione non recipitur pretium, &c. Et inſuper teſtatur de
communi opinione.

Et quod text. *in d. l. fin.* intelligendus tantùm veniat, quan-
do † ſumus in contractu venditionis, ſenſit Rota *in Romana* 116
Domorum 15. Aprilis 1644. coram Reuerendiſſimo Terraci-
nen. §. Tertium denique, ibi, *omnes loquuntur in contractu ven-*
ditionis, in quo huiuſmodi conſenſus Domini directi præcedere
debet, &c.

Quòd enim dictum eſt de donatione, idem dicendum
venit de permutatione, in donatione enim ſicuti non con- 117
ſideratur pretium, ita nec in permutatione, & cùm militet 118
eadem ratio ſicuti in donatione, ideò idem ius ſtatui debet
vulg. *l. illud*, ibi, *quod de vno dicitur † neceſſe eſt, vt de alte-* 119
ro intelligatur, ff. ad Leg. Aquil. & ibi gloſſ. *in verb. quod de v-*
no. Et quod in permutatione non intret † diſpoſitio text. *in* 120
d. l. fin. Probant communiter DD. *in d. l. fin.* & præſertim Iaſ.
nu. 102. verſ. ergo, Imol. *in cap. potius à nu. 16.* Bero. *à nu. 96. de*
locat. & conduct. cum alijs allegatis per Gabr. *in conſ. 84. ſub*
num. 3. lib. 1. & per Menoch. *conſ. 297. nu. 50. & ſeqq.* cum alijs
allegatis per Burg. *in tract. de Laudem. par. 2. inſpect. 4. num. 3.*
verſic. quam maximè, & nuper defendit Fulgin. *in tractat. de*
iur. emphyteut. tit. de alienat. quæſt. 1. à nu. 253. & in puris ter-
minis, quòd conſenſus Domini non requiratur, quando ſu-
mus in permutatione emphyteuſis, reſpondit Rota *in d. Ro-*
ma-

Digitized by Google

mana Domorum 18. *Aprilis* 1644. *coram Reuerendiſſ. Terracinen.* §. *Tertium denique*, ibi, *conſenſus non requiritur in permutatione*, *&c.* Sed perſiſtendo ſtrictè in noſtris donationis terminis.

Vlteriùs, vt magis corroboretur, ac inuincibilis reddatur
121 concluſio, † quod in donatione emphyteuſis conſenſus Domini directi non ſit neceſſarius, aliam quoque præpotentem rationem adducere intendo, ſcilicet inquirendo curioſè cauſam, quare Imperator *in d. l. fin. C. de iur. emphyt.* voluerit,
122 quod in † alienatione Iuris emphyteutici prius requiratur Domini directi placitum, ipſi enim emphyteutæ nihil intereſt, à quo pretium conſequatur, cùm tantùm valeat pecu-
123 nia † vnius, quantum pecunia alterius. Vnde conueniens eſt, vt primò requirat dominum ad effectum, vt ipſe delibe-
124 ret, an ipſe velit, ac ſibi expediat in d. venditione † habere prælationem pro eodem pretio, producamus verba ipſa præciſa text. *in d. l. fin.* ibi, *diſponimus atteſtationem ipſam Domino tranſmitti, & prædicere quantum pretium ab alio re vera accipi poteſt, & ſiquidem Dominus hoc dare maluerit, & tantam præſtare quantitatem, quantum ipſe reuera emphyteuta ab alio accipere poteſt, ipſum Dominum omnimodo comparare, &c.*

Quæ denunciatio in terminis noſtris, nempe donationis eſſet vana, & ſuperflua, quia dum non intrat prælatio, vt
125 infra probabo, ad quid perditio hæc, † quia cum talis denunciatio fit, ſicuti dixi, vt Dominus ipſe deliberet, an velit præferri pro eodem pretio. Ideòque cùm ceſſet tale ſuppoſitum ceſſare quoque diſpoſitum illius occaſione. Donationes
126 enim † plerumque fiunt propter benemerita, & beneuolentiam erga illum, cui exercetur talis liberalitas, quæ ſanè be-
127 nemerita, † & amor non ſunt æqualia, quoad omnes, vnde non habebunt locum, quoad Dominum directum.

Nam emphyteuta donans longè plus amabit donatarium,
128 quàm Dominum directum. Vnde ſi emphyteuta intimaret dicto Domino, quod intendit facere alicui donationem de
129 iure emphyteutico, † ideò ad eius notitiam deducit, iuxta diſpoſitionem text. *in d. l. fin. C. de iur. emphyt.* Et quidem ſi donatio eſſet pura, vel ſimplex, vel ſaltem plus emolumenti
130 haberet, quàm oneris, veriſimiliter Dominus † directus, niſi eſſet fatuus, ſemper deliberaret, ac proteſtaret, quod ipſe vellet in donatione præferri, nam vt verò verius, vt aſſeruit Senes ille Terentianus in Andr.
131 OMNES † SIBI MELIVS ESSE MALLE, QVAM ALTERI.

Si enim benè conſideremus, inſanum eſſet, alios diligere,
132 ſe ipſum autem negligere. Non enim opus fuit præcepto, vt inquit S. Auguſtinus, vt ſeipſum, quiſque diligat. Et ideò dixit Cin. *in l. cum acutiſſimi, C. de fideicomm.* quod Lu-
133 pus alienas carnes † deuorat, ſuam verò lambit. Nam charitas benè ordinata incipit à ſeipſo, *l. qui ſeruandarum, ff. de præſcript. verb. l. preces, ff. de ſeruit. & acqu.* cum alijs allegatis à Rota coram bon. mem. Card. Mantic. *deciſ.* 10. *num.* 7. ibi, *quia prima charitas incipit à ſeipſo, &c.* Vbi etiam aſſe-
134 ritur, quod nemo de proprio † tenetur alicui facere beneficium, *can. precaris, il* 1. *in fin.* 10. *quæſt.* 2. & nulli cum alterius damno eſt conſulendum, *can.* 1. §. *non eſt* 22. *quæſt.* 2. Et ab-
135 ſurdum eſt alijs benefacere, & ſeipſum negligere, † nam agris noſtris ſitientibus, non debemus alienos irrigare, & ad hoc facit text. *in cap. niſi de auth. & vſu pall.* & benè deducit Decian. *in conſil.* 93. *num.* 113. ibi, *prima charitas incipit à ſeipſo, &c. vol.* 2.
136 Inſuper ordinata caritas plus amat † ſe in vngue pedis, quam alterum in vertice capitis, Affict. *deciſ.* 290. *num.* 5.
137 Calcan. *conſ.* 7. *num.* 19. vbi, quod quis magis ſibi, † quàm alteri prouidere debet, Anchar. *conſ.* 436. *in Dubijs in princ.*
138 vbi quod Ordo charitatis ſuggerit, vt prius noſtris, † quàm extraneis ſubueniamus. Hinc Eleemoſyna magis eſt meritoria, in qua magis ſeruatur ordo charitatis, ſecundùm
139 † quam propinquioribus egentibus magis ſubuenire debemus, quàm extraneis.

O quàm timenda eſt ſententia illa, Tubæ SPIRITVS Sancti, Paul. Apoſtol. *ad Timoth.* 1. *cap.* 5. relata à Rota *ſupra in præcedenti part.* 7. *recent. dec.* 194. *num.* 19. ibi, *Ille, qui*
140 *è ſua familia nato, † non ſubuenit, fidem negat, ac infideli deterior efficitur.* Sed ne in hoc longior ſim, vide, quæ iam ad longum congeſſi *in meis Reſolut. Practicab. cap.* 37. *à num.* 71. *vſque ad finem*, & præſertim *à num.* 85. vbi aliqua dixi de eis, qui extraneos ſibi hæredes inſtituunt ſpretis ſanguine
141 † coniunctis, imò, ſi iſti egeant, teſtantes mortaliter peccant, reliqua vide ibi.

Quare perſiſtendo in terminis noſtris certum enim eſt, vt dixi, quod Dominus directus, ſemper vellet præferri in donatione facienda per emphyteutam, vnde ſequeretur abſurdum, quod emphyteuta † fruſtaretur intentione ſua, quan- 142
do vellet donare alteri, quæ omnia ſunt contra mentem text. *in d. l. fin. C. de iur. emphyt.* quæ, vt probaui nullatenus eius intentio fuit, velle comprehendere † alienationes, quę ti- 143
tulo lucratiuo fiunt. Et ita propter has rationes prædictam concluſionem, quod in donatione rei emphyteuticæ non ſit 144
neceſſarius conſenſus Domini directi viriliter defenſi ſunt, & roborarunt, Corbul. *in d. tractat. de re emphyteut. titul. de cauſ. priuat. limitat.* 13. *à num.* 2. ibi, *qua ratio ceſſat in donatione, quæ plerumque fit propter benemerita, &c.* Et optimè ratiocinatus eſt Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *titul.* 28. *num.* 57. ibi, *in venditione iuris emphyteotici dominus prius eſt requirendus, vt ſi velit, pro eodem pretio, debeat præferri, in donatione autem ius offerendi non habet locum, quia donatio fit propter affectionem perſonæ, quæ in domino ceſſat, &c.* & perpendit Ouid. de Amic. *de Iur. emphyteut. quæſt.* 12. *num.* 10. ibi, *veriſimiliter Dominus directus diceret, velle pro ſe retinere, & emphyteuta donans fruſtaretur, ſua intentione, &c.* & optimè deduxit Io. Baptiſt. Hodiern. *in addit. ad Surd. dec.* 93. *ſub num.* 19. ibi, *quoniam emphyteuta volens alteri donare, teneretur Dominum requirere, quis eſſet tam fatuus, qui non acceptaret, & ſic eſſet quid abſurdum, &c.*

Qui verò plures DD. videre deſiderat, defendentes hanc noſtram negatiuam opinionem, quod † in donatione rei 145
emphyteoticæ non requiratur conſenſus Domini directi, conſultat Corbul. *d. limit.* 13. *à num.* 1. vbi ad hoc cohortem Doctorum adducit, ſicuti etiam facit Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 56. & adde Fulgin. *in tract. de Iure emphyteut. tit. de alienation. quæſt.* 1. *à num.* 210. & Caldas *eodem tract. de iure emphyt. lib.* 4. *tit. de ext inct. emphyteut. cap.* 10. *per tot.* & ex recentioribus, plures alios commemorat Ouid. de Amic. *in d. tractat. de iure emphyt. quæſt.* 12. *num.* 10. *circa med.* vbi plena manu plures DD. congerit, & atteſtatur, quod ita vidit practicari, maximè à viris timoratæ conſcientiæ.

Et tandem ſic in diuerſis ſupremis Orbis Tribunalibus † fuit iudicatum, & præſertim in Rota Auenionenſi, vt te- 146
ſtatur Hieron. à Laurentijs *deciſ* 143. *num.* 3. ibi, *tamen communis opinio eſt, vt poſſit donare irrequiſito Domino, &c.* vbi apertè atteſtatur, quod licèt inter maiores noſtros, valdè fuerit controuerſum, an poſſit emphyteuta donare irrequiſito Domino, tamen communis opinio eſt, vt poſſit donare.

Ita pariter fuit deciſum in Magna Regia Curia Re- 147
gni Siciliæ, apud Mar. Mut. *deciſ.* 10. *num.* 1. ibi, *per conſequens poteſt donare emphyteuſis adhuc irrequiſito domino, &c.*

Sic quoque fuit determinatum in Sacro Mantuano Sena- 148
tu, vt videre eſt, penes Surd. *dec.* 93. *num.* 1. ibi, *quia emphyteuſis poteſt inſcio domino donari, &c.* ibique plena manu plura allegantur.

Id etiam admiſſum in Sacro Regio † Conſilio Neapolita- 149
no, apud Vincent. de Franch. *dec.* 201. *num.* 3. ibi, *in donatione non requiritur aſſenſus domini directi, &c.*

Necnon ſic quoque fuit determinatum in ſupremo Orbis 150
Tribunali, nempe in Sacro Rotæ Romanæ Areopago, & præſertim coram ſan. mem. Gregorio XV. *deciſ.* 520. *num.* 1. ibi, *quia Emphyteuta potuit ius ſuum donare, non requiſito conſenſu domini directi, &c.* vbi plura allegantur, ſicuti etiam facit Beltramin. ibi *in Annotat. in littera A.* vbi quoque atteſtatur, quod non eſt habenda † ratio, de nonnullis DD. 151
contrarium ſentientibus, &c. Idem poſtea fuit deciſum in præſenti deciſione *num.* 5. & in terminis, quod vbi non intrat prælatio, ſicuti caſus noſter, donationis, † vel permuta- 152
tionis, & ſimilium non ſit neceſſarius talis conſenſus domini directi, fuit reſolutum coram Reuerendiſſ. Terracinen. *in cauſa Romana Domorum* 18. *Aprilis* 1644. §. *Tertium denique*, ibi, *huiuſmodi conſenſus non requiritur, quia in illo non competit Domino directo ius prælationis, &c.*

Quod enim dictum eſt de donatione idem quoque intelligendum eſt in terminis permutationis, cum militet quoque eadem ratio, quare emphyteota permutare pariter poteſt irrequiſito Domino, quia vt etiam tetigi † ſupra, non habet 153
d. Dominus prælationem, quando ſumus in permutatione ex cauſa iam adducta à *num.* 118. quia fortè emphyteuta, pro-

154 † propter affectionem ad rem, quam ex permutatione con-
ſequi intendit, vt puta propter vicinitatem, vel aeris ſalubri-
155 tatem, commoditatem, † vel propter aliquod aliud intereſ-
ſe affectionis, aliàs non eſſet contracturus, ſi non poſſet illam
rem aſſequi, etiam ſi pretioſorem rem habere poſſit, vt ra-
tiocinatur Iaſ. *in d.l.fin.num.* 102. *verſ.Ergo, C. de iur. emph.*
Bero. *in cap.potuit à num.96. de locat. & conduct.* Bald. *in d. l.*
ſi domus, §. fin. ff. de legat. 1. *& in l.qui Romæ, §. duo fratres*
*num.*8. *ff. de verb.oblig.*
156 Et facit ſimile, quod dicimus in materia retractus, † qui
non habet locum, quando ſumus in permutatione, vt benè
probat Afflict. *de iure Prothomis*, §.3. *notab.9. num.*11. *&*
ſeq. & rationem adducit Rota coram bon. mem. Penia *deciſ.*
157 71. *num.*18. quæ † loquitur in terminis Bullæ Iuris Congrui
fel. rec. Greg.XIII. quia ſcilicet retractus non poteſt intrare,
158 † quando vicinus, ſeu inquilinus non poteſt præſtare id,
159 quod præſtat emptor, † prout eſt caſus, quando ſumus in
aliqua permutatione.
Et ad hoc expenditur doctrina Pauli de Caſtr. *in l.*1. *à num.*
3. *C.commun.vtriuſque iudic.* dicentis tunc vicinum, non eſſe
160 inquirendum ad pertractandum, ſeu retrahendum, quan-
do non poteſt præſtare rem ad ſpeciem, quam vendenti,
obtulit alius extraneus. Nam cùm dicta Bulla loquatur in
161 caſu ſimplicis venditionis, ideò non intrat, vbi † tali con-
tractui, aliquid admiſcetur, ſeu additur, *§.ſequens, Inſtit. de*
*action. l.hoc legatum, ff. de legat.*3. & ſenſit Rota coram R. P.
D.Carillo *in cauſa Mutinen. Bonorum* 15. *Iunij* 1643. §. *Ceſ-*
ſare viſa fuit, ibi, *& ſic verſamur in caſu mixto, qui regu-*
lariter non continetur ſub ſimplici, &c. In qua deciſione,
aſſeritur, quod ſi ſtatuto caueatur, vt quælibet mulier nu-
162 bens † alicui forenſi, ſit incapax ſucceſſionis bonorum
cuiuſcumque Ciuis, tam ex teſtamento, quàm ab inte-
ſtato.
Nam relicta quæſtione circa validitatem talis Statuti,
162 cum ſimilia ſtatuta non valeant, tum quia impedit, † vel re-
ſtringit liberam nubendi facultatem, quæ non poteſt impedi-
164 ri, vel metu pœnę reſtringi, † cum matrimonia debeant eſſe
libera, *cap.gemma, de ſponſal. l. Titia* 134. *ff. de verb. oblig.*
165 Tum etiam quia Statuta Laicorum non ſolum non † valent
circa ſubſtantiam matrimonij, ſed nec etiam circa acceſ-
ſoria, cùm id pertineat ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam, *cap.*
tuam extr. de ordin. cognit. cap. ſtatutum il 1. *de hæretic. in* 6.
& latè per Cyriac. *controuerſ.*448. *à num.*2.
Sed imò etiam data validitate d. Statuti, in caſu illo non
poterat adaptari, quia cum prædictum Statutum, loquatur
166 in caſu, quo mulier ſe ipſam nupſit, prout eſt Statutum Mu-
167 tinę, ſed controuertebatur in terminis, quod mulier † fuit
maritata à Patruo, & ſic verſamur in caſu mixto, qui regu-
168 lariter ſub ſimplici non continetur, ſiue realiter diſtingua-
tur, ſiue per differentiam caſuum, ſed loquendo quoad præ-
dictam Bullam fel. rec. Greg.XIII. *Super Iure Congrui*, quæ
cum loquatur in caſu ſimplicis venditionis non trahitur ad
caſum mixtum, fuit animaduerſum per Rotam coram bon.
me. Robuſter. *dec.*475. *num.*3. ibi, *& diſpoſitio quæ loquitur in*
caſu ſimplici, non intrat, vbi illi, aliquid additur, &c.
Quod multò magis eſt dicendum in caſu noſtro, cùm ſi-
169 mus in materia exorbitanti, & odioſa, qualis † eſt d. Bulla
cum ſit exorbitans, & contra ius commune, nam tunc ſine
dubio caſu mixtus non debet venire ſub diſpoſitione de caſu
ſimplici loquente, *l.cum paſſam, §. præſcriptionum, ff. ad leg.*
Iul.de Adult. & l.ſi quis ita ſcriptum in princ. ff. de liber. &
poſthum. & dixit Rota coram bon.mem.Card.Caualer. *deciſ.*
512. *num.*5. ibi, *tale ſtatutum eſt exorbitans à iure communi,*
vnde ſtrictè intelligendum venit, itaut loquendo de caſu ſim-
plici, non habet locum in caſu mixto, &c. & in puncto dictæ
Bullæ *præter d. deciſ.*475. *num.*3. fuit dictum coram Penia
*d.dec.*71. *à num.*9. & deinde pariter in puncto fuit deductum
coram bon.mem. Card.Sacrato *in cauſa Romana Prælationis*
16. *Februarij* 1618. §. *ſicut etiam*, ibi, *ceſſio facta, eſt mixta*
gratitudine, ideòque tamquam caſus mixtus, non debet venire
ſub diſpoſitione exorbitanti à regulis iuris loquente de ſimplici
venditione, &c.
Quæ deciſio loquitur in terminis Bullæ fel.rec. Greg.XIII.
vt ceſſet, quando venditio eſt mixta aliqua alia re, quam
170 non ſapiat venditionis, veluti ſi reperiatur † admixta aliqua
gratitudo, &c. In qua deciſione reſoluitur, ſi vigore dictæ
Bullæ ſit vendita domus Inquilino cum pacto de retrouen-
171 dendo † ſi Dominus ceſſerit tale ius redimendi alteri, an ta-
lis inquilinus poſſit prætendere prælationem, & negatiuè
172 reſpondetur, cum d. Bulla loquatur de domo, † at tale ius
non eſt domus, ſed quoddam ius incorporale, ergo cùm non
conueniant † verba, nec diſpoſitio conuenire debet, *l.*4. *§.to-* 173
ties, ff.de damn.infect. l.hos accuſare, §.omnibus, ff.de accuſat.
*cap.*1. *de teſtam.in* 6. Caſtr. *conſ.*85. *Viſis dictis part.*1. Decian.
*conſ.*9. *num.*24. *vol.*1. Sed alibi, vt iam promiſi in hac mate-
ria Bullæ Iuris Congrui latiſſimus ero.
Quare tempus iam eſt, vt concludamus in terminis no-
ſtris. Vnde ex ſupra iam abundè relatis, quam ſolida, † & 174
marmorea, ſit illa opinio, quod emphyteota licitè poteſt do-
nare emphyteuſim irrequiſito Domino directo, ita è contra
quam debilis, & fragilis ſit opinio contraria, volens, quod 175
nullatenus teneat inſcio Domino. Sed quia æquo animo ſuf-
ferre non valeo tantam, ac talem contrarietatem inter Do-
ctores, ideòque in ſequenti parte huius Annotationis, imi-
tabor DD. Medicos, qui contraria contrarijs curant, & ra- 176
tiocinatur tex. *in can.ſi rector.* 43. *diſtinct.* vbi dicitur, quod
peccatum tacendi, dicendo purgatur, facit etiam text. *in* 177
*cap.*2. *de hæret. in* 6. & deducit Beatus Antonin. *in tract.*
*de excommunic. cap.*57. *num.*3. *in fin.* ibi, *contraria contra-*
rijs curari, &c. Concordia diſcordiam iſtam medebor, 178
atque mediante quadam diſtinctione vtraque pars Docto-
rum, qui videntur inter ſe acriter degladiari demonſtrabo,
quod ſunt inter ſe concordes, & poterit allegari vulga-
tum dictum, *Diſtingue tempora, & concordabis ſcriptu-* 179
ras.
Vltra quod contraria ſunt naturæ coniuncta, & ea, quæ 180
videntur inter homines pugnantiſſima, ea tamen ſunt inter
ſe coniuncta, quid enim magis, contrarium, quam riſus, 181
& lachrymæ, & tamen, quando quis plenè ridet, inci-
piunt defluere ei lacrymæ, & vnde hoc, niſi, quia contra-
ria ſunt naturæ coniuncta. Vlterius quid magis ſunt inter ſe
contraria, quam gaudium, & luctus, & tamen aſſerente om- 182
nium hominum ſapientiſſimus Rex, inquam, Salomon in
Prouerb.14. *Extrema gaudij luctus occupat*, & hoc non alia 143
ratione niſi quia contraria ſunt naturæ coniuncta. Et tan-
dem ſic dici poteſt in terminis noſtris de Bello, & Pace, quæ
quantum inter ſe aduerſetur, nemo eſt, qui hoc ignorat, 184
& tamen finis belli, eſt pax, atque exacti belli proœmium,
& hoc ratione de qua ſupra. Nam ideò pugnatur, vt pax
conſequatur *can.noli, §. pacem* 23. *quæſt.*1. nam, & af-
firmante Romano Oratore M. T. Bellum *ita ſuſcipiatur*, 186
vt nihil aliud niſi pax quæſita habeatur. Quare cùm in
hac prima parte Annotationis fuerit geſtum tam acre bellum
inter Doctores, in ſequenti parte oſtendam, quod belli finis
eſt Pax.

Paulus Rubeus.

RESIDVVM ARGVMENTI

Ad Deciſ. CXXXI.

Contrarijs duobus poſitis, quamuis neceſſarium ſit,
alterum falſitatis vitio laborare, ſuffragatur tamen
ad tollendam talem maculam vtendum eſſe ali-
qua diſtinctione, quæ iuuat ad tollendas diſſentio-
nes, vnde in ardua illa controuerſia, an conſenſus
Domini ſit neceſſarius in donatione emphyteuſis.
Alij enim Doctores tuentur opinionem negati-
uam, alij verò affirmatiuam.

Sed mortalis iſta diſcordia, mediante diſtinctione,
ad concordiam reducitur. Nam Doctores deſcen-
dentes negatiuam, ſunt intelligendi de prima de-
nunciatione, quæ fit antequam perfectionetur
alienatio emphyteuſis. Tuentes tamen affirmati-
uam opinionem, interpretandi veniunt, quoad
denunciationem ſecundam, quæ fit poſt perfe-
ctum contractum, & tractatur de traditione
actualis poſſeſſionis.

Emphyteuta alienans irrequiſito Domino emphy-
teuſim, cadit ab ea ipſo iure, & abſque ſententia
Iudicis, quod procedit etiamſi cum clauſula, *ſal-*
uo iure Domini, ſuperadita ſit clauſula, *Non aliàs*
aliter, nec alio modo, &c.

Quæ iſtæ ſunt proteſtationes contrariæ facto, quæ
ſpernuntur, cum vnum non ſit dicendum, & aliud
faciendum, & ſic cantandum benè, & malè ru-

ſpan-

ſpandum, cùm facta præualent verbis, & declaratur quando poſſit ſubſtineri alienatio facta cum dicta clauſula geminata.

SVMMARIVM.

188 *Emphyteota an irrequiſito Domino directo valeat donare emphyteuſim, eſt quæſtio ſatis ſinuoſa.*
189 *Contrarijs duobus poſitis, neceſſarium eſt alterum eſſe falſum.*
190 *ad Contrarietatem euitandam diſtinctio eſt ſalutaris medicina.*
191 *inter Opiniones contrarias illa ſequenda venit, quæ diſtinctione conciliat.*
192 *Emphyteuſim, quando per emphyteutam alienatur, duplex denunciatio eſt facienda Domino.*
193 *Emphyteota antequam alienet emphyteuſim, debet id denunciare Domino directo, & quare, num.*194.
195 *Domino directo poſtquam fuit denunciatum, quod emphyteota intendit alienare emphyteuſim.*
Tunc habet duos menſes ad deliberandum, an velit præferri in emptione.
196 *Denunciatio prima, non eſt facienda Domino directo, quando emphyteuta intendit donare emphyteuſim.*
197 *Et ratio eſt, quia tunc d. Dominus non poteſt prætendere prælationem in donatione, & num.*198. *&* 351.
Et idem eſt in permutatione, & in diuiſione.
199 *Emphyteotam poſſe donare emphyteuſim inſcio Domino, Doctores, qui hoc aſſerunt loquuntur de prima denunciatione, & num.*352.
200 *Emphyteota alienans emphyteuſim irrequiſito Domino cadit ab ea, ipſo facto, & num.*350.
201 *Itaque alia ſententia Iudicis non requiritur à qua opinione nullus Doctor diſſentit, & num.*202.
203 *per Feudi alienationem factam irrequiſito Domino, vaſſallus cadit à feudo ipſo iure.*
204 *Emphyteota alienans emphyteuſim irrequiſito Domino cadit ab ea.*
205 *Quamuis ſit facta, cum clauſula,* reſeruato conſenſu Domini.
206 *Proteſtatio contraria facto, vti fraudulenta, non tenet, & num.*217.
*Faciendum, quando aliquid eſt, & non ſit, id bona fide non poteſt derelictum, num.*209.
207 *Clam, quando aliquid geritur, quod fieri debet per notificationem, tunc bona fide, non dicitur res geri.*
208 *Tenebras, qui amat, ſuſpectus eſt.*
209 *Iniuria eſt, dicens, Tu mentiris per gulam, ſaluo honore tuo, non obſtante proteſtatione.*
Proteſtatio non tollit iniuriam, alicui illatam.
210 *Quod procedit ſiue proteſtatio præceſſerit, vel ſubſequatur.*
211 *Prius, & poſterius non datur, in his, quæ vno eodemque contextu fiunt.*
212 *in Inſtrumento eodem, non datur prius, & poſterius, ſed omnia ſimul, & ſemel eodem momento perficiuntur.*
213 *Proteſtare vnum, & poſtea factum contrarium demonſtrare, ridiculum eſt.*
215 *Proteſtatio contraria non releuat proteſtantem.*
216 *Emphyteota, quod cadat à iure ſuo ob alienationem rei, factam inſcio Domino etiam cum clauſula,* ſaluo iure Domini.
Eſt opinio ne dum communior, ſed verior.
217 *Emphyteuta, ſi inciderit in caducitatem ob non ſolutos canones Dominus poſtea eos recipiendos dicitur eam abſolutè remiſiſſe.*
218 *Quod procedit etiamſi eos receperit, cum proteſtatione, quod non intendit caducitatem remittere.*
Cum ſit proteſtatio contraria facto, quæ ſpernitur.
219 *Et amplia prædicta procedere, licèt ſolum Dominus petierit Canones, ſed illos non habuerit, quia adhuc ſibi præiudicauit.*
Nec iuuat proteſtatio.
220 *Emphyteuta ob venditionem emphyteuſis facta inſcio Domino non cadit à iure ſuo.*
Dum res adhuc non fuit tradita cum prohibitio intelligatur, quando venditio ſuum plenarium effectum habuit.
221 *Emphyteuta alienans emphyteuſim inſcio Domino cadit à iure ſuo etiamſi ſit facta, cum clauſula,* ſaluo iure Domini, & non alias aliter, nec alio modo.
222 *Emphyteuta realiter alienans emphyteuſim inſcio Domino, nullatenus ei ſuffragatur, quæcumque verborum forma præſeruatiua.*
*Quia dum lex requirit denunciationem realem, dum non fit, res bona fide non agitur, num.*222.
223 *Fraus ſemper eſt præſumenda, dum lex aliquid in contractu requirit, & illud prætermittitur.*
224 *Verba, & quæcumque proteſtationes parum releuant, dum lex requirit factum.*
Verbis non eſt negandum, quod factis affirmatur.
225 *Emphyteuta vendendo rem, cum clauſula,* ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c. *bene ſaluat d. ius Domini.*
Nam poſtea tradendo rem, ipſum ius Domini non ſaluat, ſed quantum in ſe eſt deſtruit.
226 *à Poſſeſſione remouere poſſeſſorem, non eſt res, ita facilis.*
*Poſſeſſores, & detentores appellantur Beati, num.*226.
Poſſeſſor habet plus iuris in retinendo, quàm actor in agendo.
227 *Dominus directus, ſi velit præferri in emptione rei emphyteuticæ, quæ alienata fuit per emphyteotam eo irrequiſito, quamuis cum clauſulis reſeruatiuis ipſius iuris Domini.*
Tenetur tamen intentare litem contra poſſeſſorem ad diſcendendum, & forſitan poterit eo eſſe potentior, vel inimicus.
228 *ſub Lite quando aliquid eſt, dicitur incertum.*
Lites, vocantur pericula, ſecundum M. Tull. num. 227.
229 *Iudicis ſententia æquiparatur caſui fortuito.*
Lites habent ſua ſydera.
230 *in Tranſactione impoſſibile eſt probare læſionem, & hoc propter dubium litis euentum.*
231 *Lis, cum ſit generis fœminini, facili negotio gignere valet aliam litem, raro abortum faciendo.*
232 *in Litem, qui incidit, incidit in flagella omnium duriſſima.*
233 *Eccleſia Sancta quotidie ad Sextam orat SALVATOREM noſtrum, vt extinguantur litium flammæ.*
234 *Flammarum natura eſt, omnia conuertere in cinerem.*
235 *Litem, quando quis incipit, quid dicere aduerſario debeat, ſecundum Senecam.*
236 *Litigans, qui litem perdit, remanet nudus, & qui vincit ſeminudus.*
237 *Pyrrus Epirotarum Rex, poſt ſecundam victoriam reportatam contra Romanos, numerauit exercitum, & qui dolenter dixerit.*
238 *Victoria illa eſt infelix, quæ magno acquiritur diſpendio.*
239 *in Templo Delphico aureis literis inſcriptum erat, Aeris alieni, & litis miſerias, fac vt effugias.*
240 *Martialis Poeta deſiderando ſummam felicitatem cuidam ſuo amico, aliud non dixit, ſit nox cum ſomno, & ſine lite dies.*
241 *Proteſtatio in his, quæ pendent à conſenſu duorum non valet, ſi fiat abſque conſenſu alterius partis, & num.*249.
242 *Propoſitum in mente retentum nihil operatur.*
*Proteſtatio contra ignorantem nihil operatur, num.*242.
243 *pro Hærede dum quis proteſtatur ſe nolle gerere, ſi poſtea faciat actum contrarium, recedit à proteſtatione.*
244 *Proteſtatio tollitur per factum contrarium, cùm facta derogent verbis.*
*Facta potiora ſunt, quàm verba, num.*244.
245 *Seruum ligatum ſi quis tradiderit emptori, ſi poſtea ſeruus aufugiat ad nihil tenetur venditor, & quare.*
247 *Emphyteota quando vendidit, & tradidit emphyteuſim, cum clauſulis quibuſuis præſeruatiuis, ad quid illæ deſeruient.*
248 *Cum ipſe antea perfectionem contractus, id denunciare debebat Domino, qui menſes duos habebat ad deliberandum, an voluerit emere.*
*Vnde emphyteuta tradendo rem omnia euacuauit, quo ad ſe, num.*251. 260. *&* 261.

250 *Proteſtari ad libitum, quis poteſt, quando non agitur de præiudicio tertij, ſecus ſi verò ſi agatur de damno alterius.*

252 *Proteſtationis ratio non habetur, cùm factum aduerſatur.*

253 *Facta longè potiora ſunt, quàm verba, tanquam ipſam voluntatem denotantia.*

254 *Mentis noſtræ nullum eſt magis certum teſtimonium, quàm qualitas inſpecta verborum.*

255 *Facta ſunt demonſtrationes Mathematicæ.*

256 *Homines magis credunt oculis, quàm auribus.*

257 *Alexander Magnus cum dixiſſet ſuis Militibus, quod omnia debita eorum ſoluere volebat, nullus acceſſit.*

258 *Sed poſitis in publica Platea tabulis, & ſuper eis poſita decem millia talenta, omnes acceſſerunt.*

262 *Emphyteuta realiter alienando emphyteuſim, cum clauſula,* ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c.

263 *Si aſſereret ſe benè negotiaſſe, quid in eius faciem Dominus directus poterit refricare.*

264 *Philoſophus quidam, cùm petiſſet ab Imp. immunitatem à ſolutione onerum, quid turbata fronte ei reſpondit Imperator.*

265 *Ex Philoſophiæ profeſſione, quis tenetur pecuniam ſpernere, & non amplecti.*

266 *Philoſophus non poteſt dici, qui vincitur ab auaritia, & num.268.*

267 *Crates philoſophus magnum auri pondus abiecit, non putando poſſe ſimul, & philoſophiam, & aurum poſſidere.*

269 *Philoſophus, vt quis poſſit dici, non ſufficit habere barbam, & pallium phyloſophicum.*

270 *Contraria petens, non auditur.*

271 *de Homicidio accuſatus, ſi primò neget ſe illud commiſiſſe, ac poſtea conuictus de illo ſi fateatur illud feciſſe, ſed ad ſui defenſionem, vtrùm audiatur.*

273 *Proteſtatio, quando eſt contraria facto, non releuat, quem à pœna.*

274 *de facto, quando eſt cogitatum tunc proteſtatio non excuſat delictum.*

275 *Proteſtationes dicuntur eluſoriæ, & non declaratoriæ, quando ſunt contrariæ facto, & num.276.*

276 *Proteſtationes fictæ, & ſimulatæ, nihil operantur, imò augent fraudem.*

278 *Clauſulæ inſolitæ, & per ſubtilitatem excogitatæ ſunt refutandæ.*

Verborum ſubtilitas ſpernitur in re captioſè, & fraudolenter facta, num.278.

Cautela, vbi eſt abundantior, ibi eſt euidentior fraus, num.278. & 281.

279 *Verborum ars non valet, vbi cum ad factum contrarium fuit deuentum.*

280 *Factum vbi declarat mentem contrariam, non ſufficit verborum ars ad oppoſitum dicendum.*

282 *Emphyteuta vendens realiter inſcio Domino emphyteuſim, etiam cum clauſula,* ſaluo iure Domini, & non aliàs, &c.

Quod incidat in caducitatem, an ſit opinio in iudicando ſequenda.

283 *Et prædicta cautela licèt videatur vera, tamen non releuat ſecundum Cepoll. num.284.*

285 *Emphyteuta antequam vendat rem emphyteuticam, cùm teneatur id denunciare Domino ſi id non fecerit, dicitur clam id facere, & eum contemni.*

286 *Emphyteuta alienans cum clauſula,* ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c. *quod non cadat in caducitatem.*

Quam plures DD. ſine controuerſia admittunt, & ſic diuerſa Orbis Tribunalia, & præſertim Rota Romana iudicauit.

287 *Quæ concluſio venit intelligenda, vel quando venditio ſimpliciter eſt ſine reali traditione facta.*

Vel adeſt traditio, ſed ficta, vt per conſtitutum, &c. vt à num.290. & qualiter intelligatur, quatenus adſit vera, & realis traditio, num.321.

288 *Venditio, quando eſt prohibita, intelligitur de vera, & reali venditione, ideſt cum ſuo effectu ſubſecuto.*

289 *Menoch. in conſil.38. loquitur de emphyteota, qui vendidit emphyteuſim, inſcio Domino, ſed non deuenit ad actum traditionis.*

291 *Traditio poſſeſſionis, quæ fit per clauſulam,* conſtituti, *non dicitur vera, & perfecta traditio.*

292 *Dominium, & vera poſſeſſio transfertur per conſtitutum.*

293 *Vendens rem duobus, ille præfertur, cui prius facta reperitur traditio.*

294 *Poſſidens rem venditam, vel donatam, vigore,* conſtituti, *præfertur alteri emptori, vel donatario habentibus realem poſſeſſionem.*

296 *Poſſeſſio dicitur verbis translata, & non facto per clauſulam,* conſtituti.

297 *Alienans, cum clauſula,* conſtituti, *liberatur à traditione dominij, ſeu iuris, non autem à traditione facti.*

298 *Per clauſulam,* conſtituti, *quod verè non transferatur poſſeſſio benè patet ex eo, quod venditor tenetur ad tradendam actualem poſſeſſionem.*

299 *Conſtituens ſe nomine alterius poſſidere, penes eum remanet detentatio nuda.*

300 *Poſſeſſionis traditio facienda, ſupponit poſſeſſionem in tradente.*

301 *Venditor rem venditam præſtare tenetur, quod intelligi debet de vera, & reali traditione, & non de ficta.*

302 *Emphyteuta non incidit in caducitatem, per venditionem fictam, & non realem.*

Verbum, vendere, *cum effectu accipiendum venit, num.302.*

303 *Manutentionem poteſt prætendere conſtituens ſe nomine alterius poſſidere, ratione detentionis.*

304 *In Manutentionis iudicio attenditur nudum factum, nec requiritur titulus, ex quo poſſeſſio anterior ſine titulo, præfertur poſteriori titulatæ.*

Quicquid ſit, quando probationes eſſent parens.

305 *Vendens ſcienter rem alienam, & illam tradens cum effectu, furtum committit, & pœna furti tenetur.*

306 *Vendens rem alienans ſcienter, at non tradens, ſed conſtituens ſe nomine emptoris poſſidere, furtum non committit, nec furti pœna tenetur.*

307 *Traditio rei venditæ, quæ fit per conſtitutum, non dicitur vera traditio, ſed ficta, & imperfecta.*

308 *Per Conſtitutum, quod tradatur vera poſſeſſio, & dominium quando dicatur verum.*

in Re ſua quilibet eſt moderator, & arbiter abſolutus.

309 *Lex accommodat ſuam poteſtatem pro perficienda, & exequenda voluntate contrahentium.*

310 *Contrahentibus contra formam Legis, Iura non aſſiſtunt, nec fauent, imò eos puniunt per Conſtitutum, tunc non transfertur, nec poſſeſſio, nec dominium, dum ſumus in prohibitis.*

311 *Vendens rem duobus, ille præfertur, cui prius fuit facta traditio, etiam per conſtitutum.*

Quod procedit, quando vendens eſt abſolutus Dominus rei venditæ, ac nemini ſubiectæ.

312 *Secus verò, ſi res alteri, ſit ſubiecta, & ſimus in præiudicialibus.*

313 *Emphyteuta alienans inſcio Domino emphyteuſim, eamque tradens vigore conſtituti, tunc non cadit in caducitatem, ſi adiecit clauſulam,* ſaluo iure Domini.

314 *Et redditur ratio differentiæ cur d. clauſula, non excuſet emphyteutam, quando proceſſit ad veram, & realem traditionem rei, & ſecus verò, ſi per modum fictum, & num.315.*

316 *Vaſſallus alienans feudum inſcio Domino, & illud tradens vigore conſtituti, cum clauſula,* ſaluo iure Domini, *non cadit in caducitatem.*

317 *Et ratio eſt, quia ea non eſt vera traditio, & non videtur Dominum contempſiſſe.*

318 *Emphyteuſim alienans per conſtitutum, & ſine clauſula,* ſaluo iure Domini, *tunc emphyteuta cadit à iure ſuo.*

319 *Facto negans, quod verbis affirmauit, non eſt audiendus, quia res bona fide non agitur.*

320 *Emphyteuſis venditio facta cum clauſula,* ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c. *quando non priuet emphyteutam iure ſuo.*

321 *Emphyteuſis venditio, cum clauſula,* ſaluo iure, & non alias aliter, *tunc non priuat emphyteutam iure ſuo.*

322 *Quan-*

322 Quando conditio Domini non fuit effecta deterior, & emptor facilè poteſt remoueri.

323 Secus verò, ſi res aliter ſit.

324 Emphyteuſim vendens potentiori, etiam cum clauſula, ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c. nihilominus cadit in commiſſum.

325 Fides bona non patitur, vt quis in ore habeat mel, & in corde fel.

326 Cantandum non eſt benè, & malè poſtea ruſpandum.

327 Emphyteuta per figmenta alienans emphyteuſim, cadit à iure ſuo, non obſtantibus quibuſuis clauſulis.

328 ex Dolo, quod aliquis commodum conſequatur, iura ſummè abhorrent.

329 Emphyteuta alienans inſcio Domino in potentiorem, cadit à iure ſuo, non obſtante clauſula, non alias aliter, &c.

330 Quod procedit etiam ſi alienatio eſſet facta in æquè potentem.

331 Emphytoeta habens facultatem alienandi, non poteſt in æquè potentem alienare, & num. 345.

332 Iaſ. in l. fin. num. 99. C. de iure emphyt. tamquam loquens contra communem, refutatur.

333 Actionem cedens potentiori ratione officij, perdit actionem, & ceſſio caret effectu.

334 contra Procurantes litteras miſſiuas Iudicum ſuperiorum ad inferiores, loquitur etiam text. l. 1. & 2. C. ne lic. potent. patrocin.

335 Patrocinium familiaris potentiorum procurans, dum litigat, intrat quoque diſpoſitio, l. 1. C. ne liceat. potent.

336 Verbum, domorum, poſitum in l. 1. C. ne lic. potent. patrocin. non intelligitur de fabrica, ſed ex mente legis interpretandum venit.

337 Verba legum, non ſunt iudaicè interpretanda.

338 Monaſterium ingrediens, ſe & bona ſua tranſeunt in ipſum.

339 Monaſterium ingrediens aliqua cauſa veluti orandi, ergo ſi bona acquirerentur Monaſterio, pauci ingrederentur.

340 Verba legis generalia reſtringenda ſunt ad id, quod eſt rationis.

341 Monaſterium ingrediens, tunc perdit bona dum ingreditur profitendo, non autem viſitando, vel orando.

243 Litem cedens potentiori perdit cauſam.

343 Litem cedens contra æquè potentem, non perdit cauſam.

344 Patrocinium potentioris quis aduocans in lite, perdet litem, ſecus verò, ſi æquè potentis auxilium imploret.

346 Patrocinium potentioris implorans ideò perdit litem, quia Lex ſuſpicantur, litigantes id facere, vt inferat terrorem aduerſario.

347 Quæ ratio ceſſat, quando aduocatur patrocinium æquè potentis, & quare.

348 Fraus vt excludatur, capienda eſt omnis poſſibilis interpretatio.

349 Emphyteuta ideò non valet alienare emphyteuſim in potentiorem, ne Domini conditio efficiatur deterior.

350 Quæ ratio militat, etiam ſi alienatio fieret in æquè potentem.

355 Emphyteuta, quando vult conſignare rem emphyteuticam emptori, ad effectum transferendi vtile dominium, tenetur id denunciare Domino, & ad quem effectum, num. 356. & 357.

358 Emhyteuta donans emphyteuſim non poteſt eam tradere, inſcio Domino.

359 Donatarius emphyteuſis non poteſt capere poſſeſſionem rei donatæ, niſi de manu Domini directi, & num. 373. & 394.

360 Emphyteuta, vt validè donet rem, licèt non requiratur conſenſus Domini, & num. 371.

Tamen requiritur, vt donatarius approbetur, & licitè poſſeſſionem capiat.

361 Emphyteuta cadit à iure ſuo, ſi non denunciauerit Domino, quod donauit emphyteuſim ad hoc vt donatarius, licitè capiat poſſeſſionem.

362 Conſenſus Domini directi quod requiratur in donatione emphyteuſis id intelligitur non de primo, ſed de ſecundo conſenſu, & num. 364.

363 Et in his terminis ſunt intelligendi plures DD. volentes, quod emphyteuta non valeat donare ſine conſenſu Domini.

365 Conſenſus Domini directi quod non requiratur in donatione emphyteuſis, & quod requiratur, qualiter id intelligatur.

366 Actus fruſtratorij iura renuunt admittere.

367 Dominus directus non eſt æquum, vt in aliquo lædatur, dum emphyteuta ipſo inſcio, donat emphyteuſim, & num. 370. & 372.

Et qualiter ſuper hoc fuerit prouiſum.

368 Donatio emphyteuſis quod non valeat ſine prima denunciatione, eſt opinio damnata.

369 Raro benè loquitur, qui contra omnes loquitur.

374 Dominus directus, dum inueſtit donatarium emphyteuſis, præſeruatur eidem omnia iura.

375 Et corruunt quæcumque dicta ſunt ſupra circa præiudicium, quod inferretur Domino, dum valet donatio emphyteuſis facta eo inſcio.

378 ad Poſſeſſorem quemlibet res tranſit cum ſe onere.

379 Dominus directo dum eſt requiſitus inueſtire donatarium emphyteuſis intra duos menſes, tenetur conſentire, niſi habeat iuſtam cauſam recuſandi eum inueſtire.

380 Conſenſum quando quis tenetur præſtare, ſi ſine iuſta cauſa id recuſauerit, Iudex poteſt mandare, vt habeatur pro præſtito.

381 Conſenſum, quando quis præſtiterit, & quod præſtare teneretur, licèt recuſauerit, paria ſunt.

382 Laudemium tenetur ſoluere Donatarius emphyteuſis Domino directo, & num. 388. & de veriori opinione, num. 389.

383 Laudemium debetur Domino directo ratione conſenſus, quem præſtat in alienatione emphyteuſis.

384 Laudemium non debetur, quando alienatio emphyteuſis poteſt fieri ſine conſenſu Domini.

385 Laudemium non debetur, quando emphyteuſis deuenit ad eum, qui eſt comprehenſus in inueſtitura.

386 Emphyteuſis quando donatur, non debetur laudemium Domino directo, quia in donatione non interuenit pretium.

Ergo ceſſat conſtitutio laudemij, cùm ſit quinquageſima pars pretij.

390 Laudemium nullatenus debetur ratione conſenſus, ſed pro inueſtitura, & actuali traditione poſſeſſionis, & num. 393.

391 Cephal. conſ. 699. refutatur, & declaratur, num. 393.

399 L. fin. C. de iur. emphyt. loquitur tantùm in terminis venditionis.

400 Feudatarius non valet donare feudum, irrequiſito Domino.

401 Feudatarius, & emphyteuta fraternizant, vnde diſpoſitum in vno, cenſetur quoque diſpoſitum in alio.

402 Argumentum à feudo ad emphyteuſim, non eſt perpetuò verum.

403 in Feudo conſideratur ſeruitium perſonale, & multa alia, quæ non conſiderantur in emphyteuſi.

404 Feudum quod non poſſit donari inſcio Domino eſt de natura feudi.

405 Emphyteuſis inſcio Domino poteſt donari, quod eſt prohibitum in feudatario.

406 Emphyteuta donans emphyteuſim, videat ne donet perſonæ prohibitæ à lege vel pacto.

407 Eccleſia, ſeu Monaſterium ſunt inter perſonas prohibitas, in quibus non poteſt transferri emphyteuſis, & quare.

408 Eccleſia numquam moritur, & ideò ſi in eam transferatur emphyteuſis, ceſſat ſpes reuerſionis.

409 Limita id, ſi Eccleſia parata ſit eam vendere priuatæ perſonæ.

410 Donatio Emphyteuſis facta Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, quando teneat.

Eccleſia eſt incapax pretij, quæ retrahitur ex venditione emphyteuſis, num. 410.

411 Eccleſia tunc nec eſt capax, vt ei poſſit relinqui emphyteuſis, quando cum ipſa prohibitione legis adeſt etiam prohibitio hominis.

412 Prohibitio legis quando concurrit cum prohibitione

ne hominis, tunc principium acquiſitionis non datur.
413 *Donatio emphyteuſis inſcio Domino facta non teneret, ſi eſſet palliata, & ſimulata.*
414 *Ad eludendum d. Dominum ne fruatur priuilegio prælationis, qua ei competit in venditione.*
415 *Venenum ſicut inficit omne compoſitum, ſic fraus deſtruit omne diſpoſitum.*
416 *in Fraudem Legis ea quæ fiunt, ipſo iure reſcinduntur.*
417 *Dominus directus, ſi falſo dixerit, velle pro ſe retinere emphyteuſim, vt excludat agnatos proximiores.*
418 *Tunc ſi alios inueſtiuerit, poterunt proximiores eum compellere, ad ſibi renouandum, vti in fraudem eorum id factum.*
419 *Et quantum tempus ad id peragendum habeant.*
420 *Donatio emphyteuſis facta inſcio Domino, tenet, quando eſt facta, vti de re emphyteutica.*
421 *Secus verò, ſi vti allodialis, & pleno iure ad ſe ſpectanc donaretur per emphyteutam.*

ANNOTATIONIS

Altera Pars

Ad Deciſionem CXXXI.

IN ſuperiori parte præſentis Annotationis, vidimus iam
atram tempeſtatem circa ſinuoſam illam quæſtionem, an
188 emphyteuta † poſſit irrequiſito Domino directo donare
rem emphyteuticam, & in effectu opinio negatiua palmam
reportauit, & quamuis promiſi inter eoſdem Doctores, qui
pro & contra ſentiunt, hanc diſcordiam concordia mede-
189 ri, attamen id difficilè erit, quia † eſt duobus de directo con-
trarijs poſitis neceſſarium eſt alterum eſſe falſum, vt inquit
Ariſtotel. *in 2. topic.* eſt text. *in l. ſi pupillus 12. §. Item ſi plures, ff. de inſtit. action. l. 1. C. de furt.*

Attamen mediante quadam non ingrata diſtinctione, in-
tentum aſſequi ſpero, quæ diſtinctio benè etiam deſumitur
190 ex præſenti deciſione. Nam † ad euitandam contrarieta-
tem diſtinctio eſt ſalutaris medicina, ad text. *in l. inter ſtipulantem. ff. de verb. oblig.* & ratiocinatur Bart. *in l. hæc, qua n.*
13. ibi, *nota, quod contrarietas debet explicari per diuiſiones, & diſtinctiones, &c. C. de Summ. TRINITATE & fid. Ca-*
191 *tholic.* Vnde ſcimus inter contrarias opiniones † ea plenè
ſequenda venit, quæ diſtinctionem conciliat, vt facit. text.
in l. videndum in princip. ff. de petit. hered. & not. in l. 1. C. de inoff. teſtam. & in cap. cum expediat de elect. in 6. & can. periculosè de pœn. diſtinct. 1.

Animaduertendum ergo erit, quod quando emphyteota
193 intendit vendere rem † emphyteuticam duplex facienda
venit denunciatio Domino directo. PRIMA enim eſt an-
193 tequam venditio ſuum plenarium conſequatur † effectum,
facienda venit d. Domino, qualiter ipſe emphyteuta vult
vendere emphyteuſim, & ideò ipſe deliberet, vtrùm velit
194 præferre † pro pretio iam reperto, in emptione ipſius em-
phyteuſis, vt benè conſtat ex tex. *in l. cùm dubitabatur in fin. C. de iur. emphyt.* & ratiocinatur Rota coram Reuerendiſſ. P.
D. Terracinen. *in cauſa Romana Domorum* 18. *Aprilis* 1644.
§. *Tertium*, ibi, *Nam quidam eſt conſenſus Domini directi. qui eſt requirendus antequam contractus celebretur, ratione prælationis ipſi competentis, &c.* & tunc Dominus directus
195 ad id deliberandum habet tempus † duorum menſium, vt
clarè diſponit text. *in d. l. fin.* ibi, *ſin autem duorum menſium ſpatium fuerit emenſum, &c.*

Quæ quidem requiſitio, ſeu denunciatio in terminis no-
196 ſtris donationis nullatenus eſt neceſſaria † ſicuti etiam non
requiritur in permutatione, & diuiſione, licet permutare,
& diuidere ſit alienare, nam in prædictis caſibus, Dominus
197 directus non habet arbitrium offerendi, vt ſatis ſupra dedu-
xi, vnde ſuperflua eſſet ſuprarelata prima denunciatio. Et
in iſtis terminis optimè concluditur, quod donatio rei em-
198 phyteuticæ valet, † & tenet quantumuis facta irrequiſito
Domino directo. Et in prædicto caſu veniunt intelligendi
199 quotquot Doctores, † & deciſiones firmant, validam eſſe
donationem emphyteuſis abſque requiſitione, ſeu placito
Domini directi. Aliud caput diſtinctionis, ſeu denunciatio-
nis habes infra à *num.* 355.

Cùm aliàs ſi eſſemus in cauſa alienationis factæ mediante
200 pecunia, dum reperiretur prætermiſſa talis † denunciatio
abſolutè, & ipſo iure reperiretur orbatus emphyteota iure
ſuo emphyteutico, *d. l. fin. C. de iur. emphyt.* itaque cadit
201 ipſo iure † ab ea, nec alia ſententia requiritur, ita gloſ. *in dict. l. fin. in verbo cadat*, & ibi Iaſ. *num.* 103. Clar. *in §. emphyteuſis quæſt.* 13. *verſ. adde*, Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienan. rubric. de caducit. num.* 3. Ant. de Butr. *conſ.* 22. *num.*
1. vbi etiam atteſtatur, ſe non reperiſſe † aliquem Docto- 202
rem, qui in dubium reuocauerit opinionem d. gloſ. *in l. fin. in verb. cadat*, cum alijs allegatis per Corbul. *d. tractat. de iur. emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. ampliat.* 53. *à num.* 1. ibi, *emphyteuta propter alienationem irrequiſito Domino factam, ipſo iure cadit ab emphyteuſis abſque eo quod requiratur alia iudicis ſententia, &c.* & addo Honded. *in conſil.* 55. *num.*
23. ibi, *ob alienationem factam irrequiſito Domino cecidit ab emphyteuſi ipſo iure, &c. lib.* 1. vbi abundè alios re-
fert, & atteſtatur prædictam opinionem communiter reci-
pi, & idem ſenſit Valaſc. *de iure emphyteut. quæſt.* 38. *num.*
5. ibi, *ſicuti per alienationem † ſine domino feudum ip-* 203
ſo iure amittitur, ita quoque emphyteuſis amittitur ipſo iure.

Quæ concluſio eſt adeò vera, vt quando emphyteu-
ſis † abſque tali denunciatione eſt vendita, & res fuit tra- 204
dita, tunc emphyteota ipſo iure incidit in caducitatem,
etiamſi venditio fuerit facta cum clauſula, † *reſeruato con-* 205
ſenſu Domini, vel *ſaluo iure directi dominij*, quia ex tali
traditione fit durior domini conditio, & dicta † proteſta- 206
tio, tamquam fraudulenta non valet ex eo, quod bona
fide res non geritur, quia cùm non ſit denunciatum Domi-
no, clam † fieri videtur, & per conſequens Dominus con- 207
temni videtur. Nam eius conſenſus requiritur propter re-
uerentiam ei debitam, & propter † prælationem, qui enim 208
amat tenebras ſuſpectus eſt, vt infra dicam.

Inſuper prædicta proteſtatio, ſeu reſeruatio, eſſet contra-
ria facto, & ideò non poſſet emphyteotæ ſuffragari, vt la-
tè deducit Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum ſub num.* 52. *verſ. ſecundus caſus extr. de conſtitut.* dans illud † exemplum de 209
eo, qui dicit, *Tu mentiris, ſaluo honore tuo*, quæ proteſta-
tio non tollit iniuriam, verbo *mentiris*, factam, nec præiu-
dicium honori, mentiri illatum, & benè deduxit Angel. *in tract. de malefic. in verbo, verba iniurioſa num.* 9. ibi, *vt quia dixit, Tu mentiris per gulam, ſaluo honore tuo, dic, quod ſic, &c.* & admiſit Gaill. *Obſeruat. Imperial. obſeru.* 101. *ſub num.* 1. ibi, *ſaluo honore tuo, tu mentiris, &c.* vbi etiam
obſeruatur, quod ad nihil † deſeruiet, an illa proteſtatio 210
præceſſerit, vel ſubſequatur, & hoc, quia in his, quæ vnico
contextu fiunt, non eſt dare, nec † prius, nec poſterius, vt 211
habetur *in l. non enim, ff. de ſolut.*

Sicut quoque dicimus, quod in eodem inſtrumento non
datur, nec prius, nec poſterior, ſed omnia ſimul, & ſemel
† eodem momento vires ſuſcipiunt, & perficiuntur, *l. con-* 212
tractus 17. & ibi Bart. *num.* 4. *C. de fid. inſtrum. & in l. lecta* 4. *num.* 9. & 18. vbi etiam Cagnol. *num.* 129. *ff. ſi cert. pet.*
Rota deciſ. 756. *num.* 8. ibi, *omnia ſimul, & ſemel in eodem inſtanti vires ſuſcipiunt, &c. part.* 1. *diuerſ.* & nuper
coram R. P. D. Beuilaqua *in cauſa Romana dotis* 11. *Februarij* 1656. §. *Nec etiam* ibi, *in eodem inſtrumento non datur prius, & poſterius, ſed omnia ſimul, & ſemel, eodem momento, &c.*

Sed perſiſtendo in terminis noſtris, † quod proteſtatio 213
contraria facto non releuat, plures DD. ad hoc plenè ad-
ducit Farinac. *in prax. criminal. quæſt.* 105. *in ſpect.* 7. *à n.* 311.
ibi, *eſt enim proteſtatio contraria facto, ideo proteſtantem non releuat, &c.* ac ſæpiùs reſpondit Rota, & præſertim co-
ram bon. mem. Arguelles *in cauſa Romana fideicommiſſi, ſeu Attentatorum* 17. *May* 1647. §. *Et nihil intereſt*, ibi, *nec proteſtatio contraria facto nihil releuat, &c.* Ridiculum
enim eſt, quod † quis aliquid proteſtetur, & poſtea contra 214
eam operetur, vt reſpondit Rota coram bon. mem. Peu-
ting. *in cauſa Romana Officy Notariatus* 20. *Februarij* 1647.
§. *Fruſtra, &c.* ibi, *nimiſque ridiculum eſt dicere, &c.*

Sic quoque tenuit in noſtris terminis Lud. Roman. *in ſingular.* 518. *incip. Tu habes*, vbi proteſtatur, quod iſta opinio
eſt vera, reiecta contraria, & hoc propter ſupradictam
† rationem, quia talis proteſtatio eſt contraria facto, & ideò 215
non releuat proteſtantem, & ſic tenent innumeri DD. re-
lati per Corbul. *in d. tract. de iure emphyt. titul. de cauſ. priuat. ampliat.* 31. *à num.* 1. adde Fulgin. *in eodem tractat. tit. de alienat. quæſt.* 1. *à num.* 9. vbi atteſtatur poſt ibi allegatos, prædi-
ctam ſententiam non ſolùm † eſſe magis communem, tum 216
etiam veriorem, & adde Grammat. *dec.* 49. *num.* 5. ibi, *& licet ſit dictum, ſaluo aſſenſu Domini, ſi tamen fuit proceſſum ad traditionem, illa verba, ſaluo aſſenſu Domini non iuuant, quia videtur Dominus contemni, &c.*

Con-

Congruit illud ſimile, quod in non longè diuerſis terminis
dicimus, ſcilicet ſi emphyteota inciderit in caducitatem
218 † ob non ſolutos canones, vt tuoc talis caducitas ipſo facto
cenſeatur remiſſa per Dominum directum, ſtante ipſa rece-
ptione canonum, *l. poſt diem, ff. de leg. commiſſ. l. commiſſoria,*
C. de pact. int. empt. & vendit. cum alijs allegatis per Me-
noch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt.* 112. *à num.* 1. Quod pro-
cedit etiamſi in actu receptionis, ipſe Dominus proteſtaretur
218 ſe canones recipere, ſine præiudicio † deuolutionis, ſeu ſal-
uo iure caducitatis, quia huiuſmodi proteſtatio tamquam
contraria facto, non ſuffragatur; nam cùm Dominus per re-
ceptionem canonum faciat ceſſare ipſam caducitatem, pa-
rum iuuat, ſi verbis, contrarium oſtendere præſumat eum
facta ſatis per ſe loquantur, & mens ſemper præualet verbis,
& prædicta opinio, quicquid dixerit Bart. *in l. fin. num. 8. in fin.*
C. de iur. emphyt. eſt communis opinio, vt atteſtatur Ruin. *in*
conſil. 110. *num. 4. lib.* 1. vbi affirmat, quod contra Bart. eſt
communio opinio, & ſic tenent plures DD. quos longa ſerie,
refert Altograd. *conſ.* 16. *à num.* 15. ibi, *tamen caducitas abſo-*
lutè remiſſa eſt, quamuis ſub proteſtatione Dominus hos cano-
nes recepiſſet, ex quo hoc caſu incompatibilitas adeſt, ideòque
proteſtatio prædicta iuuare nequit, vti facto, contraria, &c. lib.
2. adeò alios relatos per Mareſcott. *var. reſol. lib. 2. cap.* 139.
num. 6. ibi, *quia huiuſmodi proteſtatio eſt contraria facto, ideò*
nihil operatur, &c. & teſtatur de communi.

Quia ſimul ſtare non poſſunt, quod recipiantur Canones,
& quod non ſit remiſſa caducitas, & ſic ſępiùs reſpondit Ro-
ta, & præſertim coram bon. mem. Buratto *deciſ.* 624. *num.* 10.
ibi, *ex tali receptione canonum, quamuis ſine præiudicio cadu-*
citatis, facta, omnis cenſetur remiſſa caducitas, cum incompa-
tibile ſit recipere reſponſionem, pro tempore poſt caducitatem,
& ius caducitatis eſſe ſaluum, &c. & deinde fuit quoque
reſolutum coram bon. mem. Coccino *deciſ.* 218. *num.* 3. ibi, *ſi*
Dominus recipit canonem ab emphyteuta, cum proteſtatione,
quod non cenſeatur remiſſa caducitas, nihilominus cenſetur
remiſſa, & ideò quicquid proteſtatio dicat, factum præualet,
&c. & addo *dec.* 200. *n.* 1. *& ſeq.* coram bon. me. Card. Man-
tic. ibi, *ipſe recepit canones, non ſolum pro præterito tempore,*
ſed etiam futuro, ideſt pro tempore decurſo poſt pœnam caduci-
tatis commiſſam, & ideò ipſo facto intelligitur eam remiſiſſe,
nec obſtat proteſtatio, ſe recipere ſine præiudicio deuolutionis,
quia eſt contraria facto, &c. vbi etiam reprobatur Bart. con-
trarium ſentiens.

219 Et amplia † prædictam concluſionem quoque procedere,
etiamſi Dominus tantummodo canonem non ſolutum petie-
rit quamuis illum non receperit, quia adhuc non obſtante
dicta proteſtatione ſibi præiudicat, *l. ad ſolutionem, C. de re*
iudic. Iaſ. *in l.* 1. *num.* 128. *verſ. ſecundo quæro,* poſt Alberic.
ibi num. 6. C. de iur. emphyt. Salycet. *in l. commiſſa in fin. C. de*
pact. int. empt. & vend. Tiraquel. *de retract. conuent.* §. 1. *gloſ.*
2. *num.* 64. ibi, *eam petijt à vaſſallo, &c.* Mareſcott. *d. reſolut.*
134. *num.* 9. ibi, *etiamſi Dominus tantummodo canonem petie-*
rit licèt illum non receperit, quia adhuc non obſtante d. prote-
ſtatione ſibi præiudicat, &c.

Inſuper in tantùm eſt vera prædicta concluſio, quando
tamen ſumus in caſu quo emphyteuſis fuit vendita, & tradi-
220 ta, † quia quando fuit vendita, ſed non tradita, tunc non in-
trat pœna caducitatis, quia prohibitio intelligitur de vendi-
tione, quæ ſuum plenarium effectum ſortita fuit, quare per-
ſiſtendo in hoc vltimo caſu, in tantum eſt vera, vt dixi, præ-
dicta concluſio, quod venditio, & traditio emphyteuſis fa-
221 cta irrequiſito Domino † cauſat caducitatem ipſo iure etiam
ſi facta reperiatur cum clauſula, *ſaluo iure directi dominij,*
vel reſeruato conſenſu Domini.

Et procedat quantumuis ſuperaddita ſint verba, *& non*
alias aliter, nec alio modo, nulla enim emphyteutæ, qui
222 rem tradidit, ſuffragatur verborum forma, † quia quorum-
cumque verborum fuco non obſtante, ſemper clamat ratio,
de qua ſupra, ſcilicet, quod bona fide res non agitur, nam
223 dum Lex requirit † denunciationem realem, ſi ea non fit,
aliqua fraus eſt præſumenda, qui enim amat tenebras ſuſpe-
ctus eſt, vt ex multis comprobaui in meis Reſolut. Practica-
bil. *in prælud. à num.* 332. *vſque ad num.* 336. ibi, *Noctu va-*
gatur adulter, &c.

Ad quid enim deſeruient prædicta verba, & quæcunque
224 † proteſtationes, cum factis negetur, quod verbis af-
firmatur, nam verba illa, *ſaluo iure Domini, & non alias ali-*
ter, nec alio modo. Sanè benè obſeruantur, cùm poſtea fa-
cto ipſo tradendo emptori emphyteuſim abſque illa requiſi-
225 tione ipſius Domini, † facis emphyteuta quantum in ſe
eſt per dictam realem traditionem, ad eneruandum dictum
ius Domini, & ſic non conſeruat d. ius, ſed deſtruit, nam ſic
durior efficitur Domini conditio, cum eius interſit litibus, &
ſumptibus non vexari, nam conueniendus venit emptor,
qui iam adeptus eſt poſſeſſionem emphyteuſis, ſi ipſe Do-
minus velit præferri in emptione, vt eam reſtituat, & forſi-
tan poterit ipſo Domino eſſe potentior, vel eius inimicus, &
non ita facilè † eſt aliquem amouere à ſua poſſeſſione, quan- 226
tumuis conditionali quolibet modo.

Nam illi, qui tenent, & poſſident BEATI appellantur,
per gloſ. *in §. ſi tres, vel plures in verb. requirat.* ibi, *beatus,*
qui tenebit, &c. de pac. tenend. eiuſque violat. in vſib. feudor.
Hinc † eſt, quod poſſeſſor habet plus iuris in retinendo, quàm 227
actor in agendo, cum alijs cumulatis per Maſcard. *de probat.*
concluſ. 1195. *à num.* 2. Quare Dominus directus intentare
tenetur litem contra nouum poſſeſſorem emphyteuſis, quod
ipſe vult præferri in emptione, & quando aliquid eſt ſub lite,
res eſt incerta. Nam † ſecundum Marc. Tull. lites vocantur 228
pericula, cum & caſui fortuito æquiparetur † ſententia Iu- 229
dicis, vt inquit Bart. *in l. ſi per imprudentiam, ff. de euict.* me-
minitque Rota coram bon. mem. Card. Sacrato *deciſ.* 461.
num. 7. ibi, *& caſus fortuito, cui æquiparatur ſententia Iudi-*
cis, &c. par. 1. recent. Habent enim ſua ſydera lites. Hinc
eſt, † quod impoſſibile reputatur probare læſionem in tran- 230
ſactione, & hoc propter dubium litis euentum, vt ratiocina-
ta eſt Rota coram bon. mem. Card. Hieronym. Veroſpio *in*
cauſa Melenitana Hæreditatis 11. *Martij* 1633. *& alibi de-*
duxi. Inſuper cum Lis † ſit generis fœminini, facili nego- 231
tio aliam litem gignit, rarò abortum faciendo.

In litem enim quis incideos, incidit in flagella omnium
duriſſima, imò & incidit † in ignem talem, vt facilè omnia 232
in cinerem conuertet. Hinc ſancta Eccleſia, tamquam pia
mater, orat quotidie † Saluatorem Noſtrum, vt talem ex- 233
tinguat ignem, Ad Sextam, ibi, EXTINGVE FLAMMAS
LITIVM, &c. flammarum natura † enim eſt omnia in cine- 234
rem conuertere. Quando enim quis incipit litem; aſſerere
debet, vt benè tradit Seneca *lib. 1. de ira.* Aut tu † me perdes, 235
aut ego te. Sed peius aliquando experitur, ambo perdun-
tur, quia, qui perdit remanet nudus, & qui † vincit ſemi- 236
nudus.

Pyrrhus Epirotarum Rex, poſt habitam ſecundam victo-
riam contra Romanos, cum numerauit ſuum exercitum, ac
inueniſſet ſic diminutum, vt dolenter exclamaſſe fertur, ſi
adhuc Romanos tertio prælio vicisſet, actum erat de eo, ac
toto Regno. Nam † infelix eſt illa Victoria, quæ magno 138
acquiritur diſpendio. Fugienda eſt enim litis miſeria, nam
vt refert Rota coram bon. mem. Arguelles *in cauſa Vlixbon.*
Nullitatis Profeſſionis 29. *Ianuarij* 1646. §. *Tertio quia.* In
celeberrimo Templo illo Delphico, ſequens ſententia † an- 239
reis literis inſcripta legebatur, ÆRIS ALIENI, ATQVE
LITIS MISERIAM, FAC, VT EFFVGIAS, &c.

Quare non ſine cauſa facetus ille Poeta Martialis, ſum-
mam felicitatem exoptare † intendens Quintiliano, eius 240
amico, aliud non dixit eidem ſcribendo *lib.* 1. *Epi-*
gramm. 99.

Sit nox cum ſomno, ſit ſine lite dies.

Plura alia circa litium miſeriam iam congeſſi in diſcurſu
part. 7. recent. à num. 142. & alibi.

Inſuper vt redeam in viam, vera eſt illa concluſio, quod
in his, quæ pendent à conſenſu duorum, † proteſtatio non 241
valet abſque conſenſu alterius partis, ratione illa, quia ſicut
propoſitum in mente retentum † nihil operatur. Ita prote- 242
ſtatio contra ignorantem nihil valet, Dec. *in cap. cum M.*
Ferrarienſis num. 18. *de Conſtitut.* Bald. *in cap. cum Cumana*
num. 2. & 3. de elect. vbi allegat Bart. *in l. pro hærede, §. Pa-*
pinianus, ff. de acquir. hæred. num. 6. vbi ait, quod ſi quis pro-
teſtatur, quod non intelligit ſe gerere pro hærede, deinde ſi
faciat † actum contrarium, videtur recedere à dicta prote- 243
ſtatione, quem ſequitur Felin. *in d. cap. cum M. num.* 78. vbi
dicit, quod proteſtatio tollitur † per factum contrarium cum 244
facta derogent verbis.

Nam facta potiora ſunt, quàm verba ad text. *in l. ſi tamen,*
ff. ei, qui, ff. de ædilit. edict. vbi quis vendidit ſuum ſeruum
Titio, eumque videre fecit illi, cum ligaminibus, vndeque 245
ſecuta venditione, ac ſeruo conſignato Titio, ſeruus ſtatim
aufugit, quæſitum fuit an Titius poſſit agere contra vendi-
torem quaſi naturam ſerui non ſignificauerit ei, & Iuriſcon-
ſultus reſpondit, id nullatenus poſſe, quia dum venditor il-
lum oſtendit cum ligaminibus, plus eſt, quàm ſi dixiſſet 246
eum tenere in vinculis, vide quæ alias dixi *in hac materia*
ſu-

Digitized by Google

ſupra in part.4. recent. tom.3. deciſ.431. à num.93. ibi, *plus*
eſt enim aliquid declarare factis, quam verbis, &c.
247 Vnde in caſu noſtro, cùm requirendus † veniat Domi-
nus directus, an velit præferri in emptione rei emphyteuti-
cæ, & ad id declarandum habeat tempus duorum menſium
248 quare ſecuta venditione, & traditione † rei facta per em-
phyteutam, cum proteſtatione, quod prædicta facit, *ſaluo*
iure directi dominij, & non alias aliter, nec alio modo, &c.
ad nihil ſeruiet talis proteſtatio præcipuè cum non concurrat
249 conſenſus alterius partis, ſcilicet † Domini, de cuius præ-
iudicio agitur, vt in puncto diſcutit Felin. *in cap. quam in Ec-*
cleſiarum de Conſtit. à num.85. vbi dicit, quod ſimilia verba
operantur tantum, quando agitur de actu, non præiudiciali,
250 † ſecus verò vbi actus eſt præiudicialis, vt eſt caſus noſter.
Quis enim non agnoſcit, quod ſupradicta apertè inuicem
ſe contradicunt, & ſic vnum dicitur, & totum contrarium
251 † operatur, quando ſcilicet emphyteuta realiter tradit em-
phyteuſim emptori: Vnde nullius roboris, ſeu efficaciæ ta-
252 lis proteſtatio erit, cum nullatenus proteſtationis † ratio
non habetur, cui factum auerſatur, *l. ſi quis teſtamentum,*
ff. de leg.3. leg. reprahendenda, C. de inſtit. & ſubſtit. nam,
253 vt proximè dixi, facta longè † potiora ſunt, quam verba
tanquam ipſam voluntatem denotantia.
Nullum enim eſt magis noſtræ mentis certum teſtimo-
nium, quàm qualitas inſpecta factorum, cum facta non mi-
254 nus per ſe † loquantur, quàm verba, *l. non tantum 5. ff. rem*
rat. haber. cum ſimil. & ratiocinata eſt Rota coram bon. me.
Arguelles *in cauſa Romana Fideicommiſſi 17. Maij 1647. §.*
Et nihil, ibi, *animus factis non minus, quàm verbis decla-*
255 *ratur, &c.* Facta enim ſunt demonſtrationes Mathemati-
256 cæ, quare dicebat Moralis Seneca, HOMINES † MAGIS
CREDVNT OCVLIS, QVAM AVRIBVS.
Alexander Magnus, vt enarrant Hiſtoriæ, cùm audiuiſ-
ſet, milites ſuos valdè ære alieno grauari, edicto publicare
257 fecit, vt quotquot eſſent creditores, oſtenſo Chirographo de
proprio ipſius Alexandri Ærario, ſolutionem reciperent, ve-
rum nemo acceſſit paruam fidem habendo eius verbis, quo
viſo ab Alexandro, ferre iuſſit in publica Platea, magnas
258 tabulas, ſuper quibus decem millia talenta poſita fuere, tunc
confeſtim omnes creditores certatim acceſſerunt, vt regia li-
beralitate fruerentur.
Quare nunc perſiſtendo in terminis, dum emphyteuta
259 vendit emphyteuſim, & in inſtrumento † venditionis ap-
ponit clauſulam, quod intendit eam vendere, niſi *ſaluo iure*
directi dominij, vel ſaluo eius beneplacito, & quantumuis
addatur quoque, *quod non alias aliter, nec alio modo vendit*,
260 & poſtea † abſque alia perquiſitione Domini directi, aliud
non requirendo, an velit præferri, iuxta *d. l. fin. de iur. emphyt.*
realiter, & cum effectu tradiderit emphyteuſim emptori,
261 nam tunc facto † ipſo negauit talem proteſtationem, cum
fecerit, quicquid valuerit, vt ſupra dixi, vt deſtrueret tale
ius Domini directi, quare ſi replicaret d. emphyteuta, quod
262 ſtante dicta reſeruatione benè fecit † non ſine magna cauſa
poſſet in eius faciem refricari, quod turbata fronte reſpon-
derunt Imperatores Diocletianus, & Maximianus cuidam
263 philoſopho, qui eorum Imperatoriam Maieſtatem ſupplica-
uit pro immunitate à muneribus patrimonialibus, vt ha-
betur *in l.6.* ibi, *Profeſſio, & deſiderium tuum inter ſe diſ-*
264 *crepant, nam cum te philoſophum te eſſe proponas vin-*
ceris auaritia, & rapacitate, &c. C. de muner. patrimonial.
lib. 10.
Nam ex philoſophiæ profeſſione tenebatur pecuniam
265 ſpernere, & non amplecti. Eſt enim philoſophus, qui di-
uinarum, & humanarum rerum ſcientiam habet, & om-
nem benè viuendi tramitem habet. Hic autem philoſophus
266 malum viuendi tramitem habere videbatur, dum ob pro-
priam auaritiam, in aliorum, & Reipublicæ damnum, vo-
lebat patrimonialium munerum vacatione lætari. Crates il-
267 le Thebanus fuit verus philoſophus, nam vt refert text. *in*
can. gloria Epiſcopi, §. Crates 12. quæſt.1. qui cum ditiſſimus
eſſet, & ad philoſofandum Athenas pergeret, magnum
auri pondus abiecit, quia non putabat ſe poſſe philoſophiam
ſimul, & aurum poſſidere. Idque ſanè non intelligebat pſeu-
268 do ille philoſophus, de quo *in d. l.6.* nam auaritia ductus,
volebat pecunias, & diuitias retinere, & in ſolutione tri-
butorum, & alias neceſſitates Reipublicæ liberationem
quærebat.
Et certè auribus talis philoſophi poterat ſoperari, mor-
dax dictum Herodis Attici datum ſimili cuidam Philoſopho
269 nempe, *Video barbam, video etiam pallium philoſophicum,*
ſed philoſophum non video, & ſupra relatus text. *in dict. l.*
6. communiter ſolet allegari, quod petens contraria † non 270
auditur, & vide ibi Lucas de Penna, vbi *num.7.* diſputat.
An de homicidio accuſatus, & primò negans † illud 271
commiſiſſe, ſed poſtea conuinctus, illud perpetraſſe,
vtrum audiatur poſtea fatendo ſanè feciſſe, ſed ad ſui defen-
ſionem.
Tempus iam eſt, vt concludamus, quod in caſu quo em-
phyteuta vendiderit, & realiter tradiderit † rem emphyteu- 272
ticam, ſaluo iure Domini, & quoque addita reperiatur clau-
ſula, *non alias aliter, nec alio modo, &c.* vt tamen bis mi-
nimè refragantibus emphyteuta cadat in pœnam caducita-
ris, † quia talis reſeruatio, ſeu proteſtatio eſt contraria, fa- 273
cto ſubſecuto, & ſic eum à pœna non reſeruat.
Quoniam de facto, quando eſt cogitatum proteſtatio
† non excuſat delictum, *ad l. iubemus, §. ſanè, C. de ſacro-* 274
ſanct. Eccleſ. & in puris terminis reſpondit Rimin. Iun. *conſ.*
285. *num.10.* ibi, *talis proteſtatio non releuat facta traditio-*
ne, quia traditio eſt facti, & factum eſt contrarium proteſta-
tioni, & quando de facto cogitatum fuit proteſtatio non excuſat
delictum, &c. nam vt benè conſiderat Menoch. *in conſ.38. n.*
36. quando emphyteuta vendit emphyteuſim cum proteſta-
tione † *ſi Domino placuerit, &c. ſaluo conſenſu Domini, nec* 275
alias aliter, nec alio modo, &c. caſu quo deueniatur ad actum
realem traditionis, illæ proteſtationes, ſunt potius eluſoriæ,
quàm † declaratoriæ bonæ intentionis. Quia fictæ, & ſi- 276
mulatæ proteſtationes nihil operantur, imò fraudes au- 277
gent fictiones, *l. ſi liber, ff. de iure patronatus*, & proteſtatio
iuris, non tollunt, ea quæ ſunt facti. Imò clauſulæ inſoli-
tæ, & per ſubtilitatem excogitatæ, ſunt refutandæ, nam 278
in re captioſè, vel fraudulenter facta ſubtilitates verborum
ſpernuntur, & vbi eſt abundantior cautela, ibi eſt euiden-
tior fraus, & ideò non proſunt.
Nam, vt eleganter atteſtatus eſt in terminis Bald. *in l.1.*
ſub num.10. verſ. denuo quæro, C. de confeſſ. In re facti, vt eſt
caſus noſter, quia deuentum fuit ad ipſum actum traditio- 279
nis, non valet ars verborum, &c. id quoque admiſit in
terminis Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuention. lib.22.*
tit.18. num.24. ibi, *ſin autem rem ipſam tradiderit nulla ei*
verborum formula ſuffragatur, quia in re facti, non valet
ars verborum, & num.25. ampliat in puncto etiam id
procedere, quantumuis, vt dicebam clauſulæ, *ſaluo iure*
Domini, eſſent addita verba illa, *non alias aliter, nec alio* 280
modo.
Quia etiam militat ratio Baldi, de qua ſupra *num.222.* di-
centis, quia talis proteſtatio tamquam fraudoloſa non va- 281
let, nam non ex bona fide res geritur, & ipſe Card. Mantic.
& inſuper atteſtatur poſt Decian. *in conſ.160. num.4.* præ-
dictam opinionem communem, & veram eſſe, & quod in
practica ſoleant eam Doctores ſequi, nec ab ea in iudican- 282
do eſſe recedendum ſicuti quoque poſt Alciat. ſcribit Rimi-
nald. *in dict. conſ.285. num.49. & num.54.* ibi, *Doctores ſo-*
lent in practica ſequi, quod ſit locus caducitati, licet adiecta
fuerit clauſula geminata, non alias aliter, nec alio modo,
&c.
Vnde meritò Cepoll. *in cautel.22.* ponens nonnullas cau-
telas, quomodo emphyteota poſſit alienare rem irrequiſito
Domino abſque timore deuolutionis aſſerit, quod cautela 283
illa, apponatur in inſtrumento venditionis, ſe vendere
emphyteuſim, *ſaluo conſenſu Domini, & non aliter*, vt licèt
videatur bona cautela, tamen non releuat, quia eſt neceſſa-
ria licentia Domini, vnde cùm non ſit denunciatum domi-
no, clam videtur fieri, & ideò videtur contemni, quale ſi ſe- 284
quatur realis traditio, & ea eſt facti, & ſic factum eſt contra-
rium proteſtationi, vnde nihil releuat, & ſatis ſupra deduxi.
Et quod ita conſuluit, & obtinuit, teſtatur Bero. *in cap. potuit*
ſub num.25. verſ. ſed in vtroque de locat. & conduct. Pariſ. *in*
conſ.86. n.14. ibi, *& licèt fuerit appoſita clauſula, Nec ali-*
ter, nec alio modo, & tamen quoad effectum caducitatis iſta
clauſula nihil operatur, ſi poſt fuerit deuentum ad traditionem,
&c. lib.4. Grammat. *deciſ.49. in fin.*
Vbi aſſerit, quod in Sacro Concilio, & non obſtante qui-
dem, quod alienatio fuit facta, cum de clauſula, *non alias aliter,* 285
nec alio modo, &c. deciſum fuit eſſe locum deuolutioni, &c.
Alios DD. id tuentes refert Mart. *de clauſul. par.1. clauſ.71.*
num.4. ibi, *emphyteuta inſcio Domino alienans non excuſatur*
quin cadat à iure ſuo, licet adſit hæc clauſula, non alias, &c.
Non enim iuuat, quod contrahentes habent in ore verba
legis, mentem tamen ipſius legis ſpernant, *l. non dubium, C.*
de legib. cum ſimil.

Nec

Digitized by Google

Nec me latet, quamplures celebres Doctores contra-
286 rium † ſententiam amplexos fuiſſe quos longa ſerie refe-
runt Barboſ. in tractat. de Clauſul. clauſ. 81. num. 17. vbi
abundè, Amic. de iure emphyteut. quæſt. 1. num. 13. Cald. eo-
dem tract. tit. de reſol. empt. cap. 5. num. 84. & cap. 6. nu. 86.
Fulgin. eodem tract. tit. de alienan. quæſt. 1. à num. 10. & 13.
vbi teſtatur de veriori, & communiori opinione, & ſic di-
uerſa Tribunalia iudicaſſe, & præſertim ſic tenet Rota
Romana, vt videre eſt apud bon. mem. Merlinum deciſ.
593. num. 5. vbi plures Doctores, & deciſiones referuntur,
& deinde fuit dictum coram R. P. D. Carillo in cauſa Ro-
mana Vinearum 10. Iunij 1639. §. Præterea, ibi, nullam
cauſarunt caducitatem quia dicta verba, & non alios &c. &
iterum coram eodem, in eadem cauſa ſub die 27. Nouembris
1641. §. Alterum, ibi, cum alienationes prædicta facta per
Alphonſum, contineant clauſulam non alias aliter, nec alio
modo, nulla poteſt dici inducta caducitas &c. & de veriori,
& æquiori ſententia teſtatur.

Quæ quidem concluſio intelligenda venit, vel quando
ſumus in ſimplici venditione, nempe quod fuerit vendita
emphyteuſis, ſalua iure Domini, & non alias aliter, nec
alio modo &c. quia dum non fuit deuentum ad ipſam rea-
lem traditionem, nam tunc ſimplex ipſa venditio, nulla-
287 tenus cauſat caducitatem, † quinimo ſi abſque vlla pro-
teſtatione emphyteota vendidit, & non tradidit, non in-
cidit in pœnam caducitatis, quia prohibitio venditionis,
de qua in d. l. fin. C. de iur. emphyt. intelligenda venit de ve-
288 ra venditione, † ideſt cum ipſo effectu ſubſecuto, vt poſt
Butr. Alex. & alios affirmat Card. Mantic. d. lib. 22. tit. 28.
num. 23. ibi, quinimo abſque vlla proteſtatione qui vendidit,
& non tradidit, non incidit in pœnam caducitatis &c. Et
ſic loquitur, Menoch. in celebri eius conſ. 38. per tot quod
eſt magiſtrale in hac materia vbi pluries proteſtatur ſe
289 loqui in terminis † venditionis emphyteuſis non tamen ef-
fectuatæ per traditionem ipſius rei, & præſertim num. 30.
ibi, emphyteuta alienans traditione non facta, non incidit
in aliquam pœnam, at Gaſpar nullam traditionem fecit, ergo
non incidit in pœnam &c. & loquitur in terminis venditio-
nis factæ cum prædicta clauſula ſalue iure Domini, & non
alias aliter, nec alio modo, &c.

Vel ſupradicta concluſio intelligenda venit, etiam data
290 traditione, † quod ſanè id intelligo verum, ſi verſemur in
291 traditione, ſeu conſignatione ficta, non autem in † tradi-
tione vera, veluti ſi facta reperiretur per clauſulam, con-
ſtituti, per quam non vera, & actualis traditio poſſeſſio-
nis reſultat, ſed ficta tantum, vnde non poteſt intrare ca-
292 ducitatem, & licet multi DD. diſſentiant, aſſerendo †
contrariam ſententiam eſſe veriorem, quia & dominium,
& veram poſſeſſionem transferat conſtitutum, quod ſa-
nè probari videtur per l. quod in meo in princ. ff. de acquir.
poſſeſſ. & l. & habet, §. fin. ff. de precar. & in cap. cum ve-
niſſet de reſtitut. ſpoliat. cum alijs allegatis, per Rotam de-
ciſ. 83. ſub num. 1. ibi, per clauſulam, conſtituti, fuit tranſ-
lata in emptorem, vera poſſeſſio, &c. cum multis ibi alle-
gatis, & deinde fuit dictum coram Reuerendiſs. P. D. meo
Cerro Decano in cauſa Bononien. Bonorum 17. Iunij 1641. §.
Poſſeſſio vere, ibi, ex clauſula conſtituti, appoſita in inſtru-
mento, quæ vtramque poſſeſſionem ciuilem, & naturalem
transfert in conſtitutarium, &c. & coram eodem Reue-
rendiſs. Decano in cauſa Romana, ſeu Anagnina Salutani
16. Ianuarij 1645. §. Validitas, ibi, per clauſulam conſtitu-
ti, plenè probatur poſſeſſio, &c. & iterum coram eodem
Reuerendiſs. Decano in cauſa Tudertina Donationis 17.
Iunij 1652. §. Quia præter quod, ibi, quæ clauſula conſtitu-
ti, eſt tranſlatiua dominij, & poſſeſſionis, &c. Hinc eſt,
293 quando † quis vendit aliquid duobus ille præfertur, cui
prius facta reperitur traditio, l. quoties, C. de rei vend. &
per clauſulam, conſtituti, transfertur dominium, & ve-
294 ra poſſeſſio, vt proximè dici. Vnde poſſidens † rem
venditam, vel donatam vigore Conſtituti, præfertur al-
teri emptori, vel donatario, cui poſtea actualis traditio
rei, fuit facta, vt poſt Marſil. Dec. Io. Andr. Ruin. Gui-
dopap. & alios affirmat Roland. à Valle in conſ. 51. numer.
23. & 24. ibi, & ideo ſi res vendita reperiatur duobus, præ-
fertur ille, cui prius facta ſit traditio, etiam per conſtitu-
tum, &c. lib. 2. & ſæpè firmauit Rota in terminis dona-
tionis, & præſertim coram bon. mem. Duran. deciſ. 84. n.
18. 19. & 20. & in Romana Caſalis Turris Vergata 22. Iu-
nij 1629. coram bo. mem. Pirouano eſt deciſ. 308. num. 7. & 8.
ſupra par. 5. recent. & in Taurinen. Donationis 28. Ianuarij
1633. coram bo. mem. Merlino, inter eius impreſſ. eſt deciſ.
568. num. 34. & 35. quam antea retuli in par. 6. recent. deciſ.
178. & deinde ſic quoque fuit reſolutum coram bo. mem.
Dunozetto Decano in cauſa Baren. Donat. 5. Aprilis 1647.
§. Atque ideo, ibi, cum prima donatio validè, & perfectè fa-
cta reuocari non poſſit per ſecundam, in præiudicium iuris ter-
tio quæſiti, maximè ſi donator in prima donatione abdicauit
à ſe dominium, & poſſeſſionem rerum donatarum per clauſu-
lam conſtituti, &c. & coram Reuerendiſs. D. Cerro Decano
in d. Tudertina Donationis 17. Iunij 1652. §. Quia præter
quod, ibi, quæ clauſula conſtituti, tanquam tranſlatiua poſ-
ſeſſionis, & dominij operatur, vt primus donatarius præfera-
tur cuicumque poſſeſſori cui deinde realis, & actualis traditio,
rei donatæ facta fuit.

Attamen his non obſtantibus, contraria opinio eſt ve-
rior, quando venditio emphyteuſis, fuit † facta cum clau- 295
ſula ſaluo iure Domini, & poſſeſſio fuit tranſlata, per
conſtitutum nullatenus eo caſu inducitur caducitas, &
ratio eſt, † quia verbis fuit tranſlata poſſeſſio, non au- 296
tem facto, & re ipſa. Quamuis enim non negetur, quod
alienans, cum clauſula, conſtituti, liberetur à traditione
dominij, ſeu Iuris non tamen † liberatur à traditione fa- 297
cti, ſcilicet ab actuali poſſeſſione, quam venditor tene-
tur tradere cum effectu, vt conſtat ex pluribus relatis
per Tiraquell. de iure conſtitut. 3. par. limit. 26. à numer. 10.
& communiter DD. tradunt in l. ab emptione, ff. de pa-
ctis.

Vnde licet poſſeſſio, † per conſtitutum, tranſlata ha- 298
beatur pro tradita, nihilominus ille, qui ſic vendidit te-
netur inſuper, vt dixi, ad actualem, & realem poſſeſſio-
nem tradendam, & hoc eſt euidentiſſimum ſignum, quod
etiam † poſt clauſulam, conſtituti, in inſtrumento appo- 299
ſita, actualis illa poſſeſſio, aut ſaltem detentio remanſerit
penes conſtituentem, ſeu venditorem, nàm † traditio li- 300
berè facienda, ſupponit poſſeſſionem in tradente, vt in
terminis conſtituti aſſerunt Alex. in conſ. 29. num. 7. ibi, per
conſtitutum, non dicitur res tradi, cum venditor teneatur
propriè ad tradendum, &c. lib. 2. Surd. conſ. 12. num. 13.
ibi, licet per conſtitutum trasferatur poſſeſſio, tamen non
transfertur, vera realis, & actualis poſſeſſio, &c. lib. 1. &
de veriori, & de frequentiori DD. calculo recepta opi-
nione teſtatur Cachetan. deciſ. Pedemontan. 37. num.
4. in fin. vbi etiam dicitur quod † venditor rem vendi- 301
tam præſtare tenetur iuxta text. in l. ex empt. ff. de act.
empt. vnde cum teneatur rem ipſam tradere, id intelligi
debet, de vera, reali, & propria traditione, non autem
de ficta, ciuili, & impropria, &c. & ſic ſæpius reſpondit
Rota, & præſertim coram bo. me. Remboldo in cauſa San-
cti Seuerini Domus 22. Maij 1621. & coram bo. me. Card.
Panzirolo in cauſa Romana Domus 6. Februarij 1640. §.
Primo quod, ibi, nihilominus, qui vendidit, & conſtituit ſe
nomine emptoris poſſidere tenetur inſuper ad actualem, &
realem traditionem rei venditæ, &c.

Quare vendens emphyteuſim, ſaluo iure domini, licet
emphyteota conſtituat, ſe nomine emptoris poſſidere, vel
alios actus faciat, ex quibus ficta traditio † induci ſolet, 302
emphyteuſi non priuatur, niſi ipſe realiter, & verè em-
ptori poſſeſſionem tradiderit. Nam verbum, vendere,
cum effectu accipiendum eſt, l. 1. ibi, hæc autem verba,
cum effectu accipimus, non verbotenus, &c. ff. quod quiſque
iur. & in l. alienatum, ibi, alienatum non propriè dicitur,
quod adhuc in dominio venditoris manet, &c. ff. de verb. ſignif.
idem habetur in §. vendita, ibi, venditæ autem res, & tra-
ditæ. Inſtit. de rer. diuiſ.

Et hoc eſt in tantum verum, vt ipſe venditor, qui con-
ſtituit ſe pro emptore poſſidere, donec poſſeſſionem rei
omninò vacuam, & liberam emptori, † tradiderit, vi- 303
gore iſtius ſolius detentionis poteſt petere manutentio-
nem contra tertium moleſtantem, Couar. pract. quæſt.
cap. 17. num. 5. verſ. ſit ſanè, Menoch. de retinend. poſſeſſ.
remed. vltim. num. 18. Rota coram bon. mem. Card. Ca-
ualer. deciſ. 8. num. 3. ibi, pro ſola detentatione datur ma-
nutentio &c. & coram bo. mem. Buratt. deciſ. 194. num. 4.
ibi, pro ſola detentatione, &c. & coram eodem deciſ. 609. n.
4. ibi, acquiſita fuiſſet ſola detentio, pro qua, &c. & deciſ.
97. num. 10. ibi, in manutentione nudum factum, & nulla
detentio attenditur, &c. par. 5. recent. & nudum enim fa-
ctum attenditur in iudicio manutentionis, nec requiritur
titulus, † ex quo poſſeſſio anterior etiam ſine titulo præ- 304
fertur poſteriori titulatæ, ex allegatis à Rota coram Reue-

rendiſſimo Tarraconen. in cauſa Licien. Cantoria 23. Mar-
tij 1640. §. 1. ibi, habenti poſſeſſionem anteriorem danda eſt
manutentio, in concurſu poſterioris poſſeſſionis, quamuis
iunior eſſet titulata, & antiqua careret titulo, &c. & co-
pioſiùs coram eodem Tarraconen. in cauſa Romana Do-
morum 1. Iunij eiuſdem anni, §. In omnem caſum, ibi, in iudi-
cio manutentionis attenditur nudum factum, nec requiritur
titulus, ex quo poſſeſſio anterior etiam ſine titulo præfertur
poſteriori titulatæ, &c. quicquid ſit quando probationes
eſſent pares, & in puncto venditoris poſſidentis vigore
conſtituti pro emptore, quod debeatur manutentio, re-
ſponſum fuit coram bon. mem. Panzirolo in dict. Romana
Domus 6. Februarij 1640. §. Vnde dum; ibi, vigore iſtius
ſolius detentationis potuit petere manutentionem contra
tertium moleſtantem, &c. Congruitque quoque illud ſi-
305 mile, quod licet ille, qui ſcienter rem alienam † alteri ven-
dit, & realiter tradit, & furtum committit, & pœna fur-
ti tenetur, gloſ. in leg. ſi rem 4. in princ. & ibi Bart. ff. de
alien. iud. mut. cauſ. fact. gloſ. & DD. in l. ſi ſeruum ve-
ſtrum, 16. C. de furt. Baiard. ad clarum, §. furtum num. 8.
Tamen qui rem alienam ſcienter vendit, ſed non tradit,
306 ſed tantum conſtituit † ſe nomine emptoris poſſidere,
nec furtum committit, nec furti pœnam incurrit, Franc.
Aretin. in l. 3. §. ſi rem apud te, & in l. quod meu. 18. col. 2.
verſic. quarto non operatur, &c. C. de acquir. poſſeſſ. & idem
ſenſit Farinac. in tract. de Furt. quæſt. 168. par. 1. num. 15.
ibi, loquitur re tradita ſecus re non tradita, nec propterea
ſufficit conſtitutum, vel precarium, &c. Quæ concluſio
benè applicatur ad caſum noſtrum, nempe ſi emphyteuta
307 † vendit emphyteuſim, ſed non verè, ſed fictè, veluti
per conſtitutum illam tradat, non ea hoc incidit in com-
miſſum, quia iſta non eſt vera traditio nec perfecta conſi-
gnatio.

Nec releuant ea, quæ adduxi ſupra nu. 292. & ſeq. quod
per conſtitutum transferatur vera poſſeſſio, & domi-
nium, &c. quia notandum venit, quod d. l. quod meo, &
alia iura, & DD. & Deciſiones ibi allegatæ procedunt,
308 quando quis liberè de re ſua † diſponere poteſt, tunc enim
cùm in re ſua quilibet ſit abſolutus Moderator, & Arbi-
ter, l. in re mandata, C. mandat. ita accomodat ſuam
309 poteſtatem pro perficienda, † & exequenda voluntate
contrahentium, & hoc caſu conſtitutum, ſeu precarium
transferunt poſſeſſionem, & in his terminis loquuntur præ-
dictæ auctoritates. In quo caſu nos non verſamur, ſed in
310 actu prohibito, & improbato, & ideò Lex non fauet †
contrahentibus, cùm illos puniat, & tunc actus fictus non
transfert poſſeſſionem, nec dominium, vnde nullum præ-
iudicium, & dominium afferunt Domino directo, ex ſupra
relatis. Eodem quoque modo poteſt reſponderi ad obie-
ctum, de quo ſupra numer. 293. vt ſcilicet procedat, quan-
311 do quis † donat, vel vendit rem ſuam propriam liberam,
& abſolutam, ac nemini ſubiectam, quo caſu benè
312 intrat d. concluſio, ſed non in caſu noſtro, † cùm aga-
tur de re alterius dominio ſubiecta; & ſumus in caſu præ-
iudiciali.

Quare his ſic firmatis, amplianda eſt d. concluſio, quod
alienatio emphyteuſis facta irrequiſito domino per mo-
dum fictum, ſcilicet per conſtitutum, vel precarium,
non operetur caducitatem, ſine dubio, nemine diſcre-
313 pante procedat, quando Emphyteuta, qui ſic alienauit
rem emphyteuticam abſque conſenſu Domini in conſtitu-
to, vel alio ficto actu transferendæ poſſeſſionis, adiecit
clauſulam, ſaluo iure, vel honore Domini. Nam licet aliàs
314 huiuſmodi proteſtatio non excuſet emphyteutam, † quin
ipſe cadat à iure ſuo, ſi proceſſerit ad realem, & actua-
lem traditionem poſſeſſionis, ſicuti hoc docui ſupra à num.
272.

Tamen vbi non fuit proceſſum ad realem traditionem,
315 ſed ſolùm interuenit conſtitutum, † precarium, vel alius
actus fictus transferendæ poſſeſſionis, excuſatur emphy-
teuta propter huiuſmodi proteſtationem, vt firmat Bald.
in capit. cumana, num. 3. verſ. & prædicta faciunt. extr. de
elect. Curt. ſen. conſ. 8. incip. viſo inſtrumento num. 3. verſ.
& pro hoc adduco Ant. Rub. in repetit. leg. non ſolum 8. §.
morte num. 479. ff. de oper. nou. nunc. & ſic ſenſit Corbul. in
d. tract. de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. am-
pliat. 30. n. 2. ibi, tamen, vbi non fuit proceſſum ad realem tra-
ditionem, ſed ſolum interuenit conſtitutum, aut precarium,
excuſatur propter huiuſmodi proteſtationem, &c.

316 Et in terminis feudalibus, vt ea † hoc non priuetur vaſ-
ſallus iure ſuo, ob alienationem prædicto modo factam,
Schrader. in tract. de feud. par. 9. cap. 2. num. 38. ibi, nemine
penitus diſcrepante procedit, quando vaſſallus, qui feudum
abſque conſenſu Domini feudi alienauit, in conſtituto adie-
cerit, & in puris terminis iuris emphyteutici benè deducit
Card. Mantic. d. lib. 22. tit. 28. num. 33. ibi, aut facta eſt † 317
illa reſeruatio, ſaluo iure domini, & tunc emphyteuta non
intelligitur incidiſſe in pœnam caducitatis, quia verbis, per
dictum conſtitutum, dicitur facta traditio, non autem facto,
aut re ipſa, &c. Quando verò emphyteuſis fuiſſet tradita
per conſtitutum, & nulla reperitur facta reſeruatio † iuris 318
Domini, tunc incidit in pœnam caducitatis, nam ſic
Dominum contempſiſſe videtur. Vnde meritò admonet
Corbul. in d. ampliat. 30. in fin. ibi, Ideò caueat emphyteu-
ta, ne vendat abſque Domini licentia, cum clauſula, conſti-
tuti, aut precarij, ne iure ſuo priuetur, &c.

At nunc perſiſtendo in terminis diſtinctionis, de qua ſu-
pra num. 286. ſcilicet qualiter veniat intelligendi DD. qui
aſſerunt emphyteutam non cadere in pœnam caducitatis,
dum alienat emphyteuſim ſaluo iure Domini, & non aliàs
aliter nec alio modo, &c. nam cum facto neget, quod
verbis affirmat, ideò cùm res † bona fide non agatur, quia 319
vnum dicit, & contrarium operatur. Vnde prædicti DD.
ſunt intelligendi, vel quando res non fuit tradita, vt à nu.
vel ſi adſit traditio, ea eſt imaginaria, ſeu ficta, prout di-
cenda † eſt illa, quæ facta reperitur per conſtitutum, vel 320
precarium, vt à num. 291.

Vel tandem, quatenus intelligendi veniunt, quando
ſumus in vera, & actuali traditione poſſeſſionis, nec non
dominij, & tunc veniunt interpretandi, quando ſumus in
caſu facilis & expeditæ recuperationis, veluti ſi ille in
quem eſt facta alienatio emphyteuſis, abſque vlla lite,
paratus eſt recognoſcere Dominum directum, eique offe-
rendo † omnia, quæ ſunt neceſſaria, &c. & caſu quo in- 321
tendat Dominus velle præferri in emptione, ſit paratus
dimittere emphyteuſim, quibus ſtantibus cùm ceſſet ratio
legis inducentis caducitatem, ceſſare quoque videtur ipſa
caducitas, ad quam euitandam, cùm ſit materia odioſa ad-
mittitur, & quælibet cauſa etiam iniuſta, pro caducitatis
excluſione admittitur regulariter ad text. in l. igitur §. po-
teſt. ff. de liberal. cauſ. cum alijs allegatis à Rota coram bo.
mem. Card. Veruſpio in cauſa Romana Deuolutionis Do-
mus 3. Iunij 1652. §. Et licet. ibi, cum qualibet cauſa iniuſta,
quantumuis, ac fatua pro caducitatis excluſiua regulariter
admittitur, &c.

Quare perſiſtendo in terminis, tunc intrare poterit præ-
dicta concluſio, quando in nihilo deterius fuit effectum † 322
ius domini directi, ac facili negotio poteſt remoueri emp-
tor, & ita ſe declarauit Rota in allegata ſupra deciſ. Mer-
lin. 683. ſub num. 5. ibi, nec dominus directus læditur, quia
nullus ei contemptus ſit, & faciliſſimè remouet emptorem, &c.
Quo autem ceſſante ſecus eſt dicendum, & ita in † ſe in- 323
terpretarunt plures, qui prædictam ſententiam tenent,
& præſertim Corbul. de Iur. emphyteut. tit. de cauſ. pri-
uat. ob alienat. limit. 37. circa fin. ibi, quando tamen eſt dif-
ficilis recuperationis, &c. Ita Amic. de iur. emphyt. quæſt.
1. ſub num. 20. ibi, niſi res emphyteutica, quæ cum talibus
clauſulis alienantur, eſſet difficilis recuperationis, cum con-
ditio Domini ſit effecta deterior, caderet a iure ſuo emphyteu-
ta &c. cum multis alijs ibi allegatis per Addent. ad Guidop.
deciſ. 163. in verbo, Non alias aliter, ibi, quod quidem cum
grano ſalis eſt intelligendum, niſi &c.

Vnde quando talis venditio, & realis traditio dam-
num inferret Domino, vel res eſſet difficilis recupera-
tionis, veluti ſi alienaretur † in potentiorem, vel in 324
inimicum, cùm tunc re ipſa adſit dolus, & ſanè res
non bona fide apparenter agitur, nam vnum in ore,
& aliud in corde geritur, & ſic † mel in ore, & fel in 325
corde talis emphyteuta habuiſſet, nam benè cantauit,
ſed malè ruſpauit, vt argutè † dixit Bal. in conſil. 9. ſub 326
numer. 1. ibi, nec iuuat proteſtatio, quia benè cantat,
ſed malè ruſpat, &c. lib. 1. Vnde non obſtante quacum-
que verborum formula in pœnam caducitatis incidere
debet † talis figmentarius emphyteuta, perinde ac ſi ſim- 327
pliciter alienaſſet, ne ex dolo ſuo commodum reportet,
cum iura † hoc ſummè abhorrent, vt latè deduxi in anno- 328
tat. ad dec. 16. à num. 34. ſupra par. hac 8. recen. & vt inquit
Bald. in conſ. 386. num. 1. lib. 1. Obuiandum eſt fraudibus, ne
vulpina ſimplicitas comedat pecus.

Verùm, quod ſupra dixi prædictam opinionē non intrare
quando

Digitized by Google

quando alienatio emphyteuſis facta repetitur in potentio-
rem, intellige, id quoque procedere ſi perſona in quam
329 fuit facta alienatio, æquè † ſit poteotior, quia hoc ſtante,
negari quoque non poteſt quin pariter conditio Domini,
non ſit facta deterior, licet ipſe ſit ęquè potentior, quia
tunc clauſula illa *non alias aliter, nec alio modo*, nihil ope-
330 rabitur, etiamſi habeat emphyteuta licentiam alienandi
ab ipſo Domino cum & aliàs abſolutè, ac ſimpliciter lo-
quendo, quamuis emphyteuta habeat liceotiam alie-
331 nandi † non valet in æquè potentem alienare, & hoc
monuit Corbul. *in tract. de iur. emphyt. tit. de cauſ. priuat.
ob alien. ampliat. 12. in fin.* ibi, *ideo caueat emphyteuta, qui
habet licentiam alienandi, ne potentiori vendat, etiamſi
Dominus directus ſit æquè potens, &c.* & ſic fuit reſolutum
per Rotam coram ſa. mem. Greg. XV. *deciſ. 529. num.* 15.
332 ibi, † *non obſtat, quod ſumus in Eccleſia concedente, & ſic
pariter potente &c.* Nec releuat quicquid in contrarium
fuerit tentatum dici, ſed non reſolutum à Iaſ. *in d. l. fin. n. 99.
C. de iur. emphyteut.*

Nam & Iaſ. mouetur ea ratione id aſſerere, quia
333 † licet cedens actionem poteotiori ratione officij perdat
cauſam, & ceſſio careat effectu, vt prudenter diſponit
text. *in l. diuinè 1. & l. cunctũque fin. C. ne lic. potent. patrocin.
litig. præſt.* & ibi communiter ſcribentes, & latè tractant
Auendan. *de exequend. mandat. par. 2. cap. 1. num. 1.* vbi ait,
334 quod *d. l. diuinè* facit contra procurantes literas miſſiuas †
Iudicium ſuperiorum, ad inferiores, & latè prædictam iu-
ris diſpoſitionem declarat Alex. Trentacinq. *var. reſolut.
vol. 1. lib. 2. reſol. 2. tit. de poſtulat. per tot.* vbi latè, & am-
335 pliat. num. 4. id procedere, ſi quis † procurauerit patroci-
nium Familiaris potentiorum, *vt in d. l. diuinè*, probant
Angel. Salyc. & Alexand. propter verba d. text. *quam po-
tentiorum domorum opibus niterentur.* Illud enim verbum
336 † domorum, non intelligitur pro fabrica, ſeu ædificio ip-
ſius domus, ſed ex mente, & ratione, nam vt dixit Rota
coram bo. mem. Coccin. *deciſ. 208. numer. 4. par. 5. recent.*
337 Verba Legum † non ſunt iudaicè intelligenda. Hinc dixit
338 Bald. *in auth. ingreſſi numer. 15. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* †
quod ſi textus ille dicens, quod ingrediens Monaſterium
339 transfert ſe, & bona in illud, certè † dum ſimpliciter eſſent
intelligenda d. verba, multi qui ingrediuntur Monaſteria,
orandi cauſa, ſi perderent bona ſua non ingrederentur.
340 Nam d. † verba reſtringenda ſunt, ad id, quod eſt ratio-
341 nis, vnde ſunt intelligenda de ingredientibus † profitendo
non viſitando, vel orando &c. Sed ad nos.

Quod autem cedens litem potentiori, perdat cauſam
342 † videatur Chriſtoph. de Paz. *in Schol. ad leg. ſtyl. leg. 17.
num. 3. cum ſeqq.* cum alijs latè adductis Farinac. *in fragm.
par. 2. in litera L. à num. 300. & ſeqq.* Sed loquendo in caſu
noſtro dicit enim Iaſ. *in d. l. fin.* quod tunc ceſſaret prædi-
ctum edictum. *Ne lic. potent. patrocin. &c.* quando fieret
343 † ceſſio actionis contra æquè potentem, & benè ſic quo-
que ſenſit poſt Alex. Bald. Caſtr. Butr. & alios Rota coram
bo. mem. Card. Hieron. Veroſpio *dec. 282. num. 20.* ibi, *non
ſit locus edicto, Ne liceat potent. patrocin. &c. ſi ceſſio fa-
cta ſit in perſonam æquè potentem &c. par. 5. recent. & vide
numer. 15.* vbi declaratur quando intret *d. l. diuinè cum
ſeqq.*

Addit quoque Iaſ. *in d. l. fin.* aliud ſimile nempe quod ad-
344 uocans patrocinium potentioris, admittit cauſam, ſecus
verò ſi aduocaret patrocinium æquè poteotis, ſecundum
Paul. de Caſtr. *in l. 1. C. ne liceat potent.*

Verùm iſta ſimilia adducta per Iaſ. *in d. l. final.* non ſuf-
fragantur ad colorandam eius opinionem, quod alienatio
345 emphyteuſis, facta per emphyteutam † habentem facul-
tatem alienandi, vt per hoc excuſetur ſi alienatio repetia-
tur facta in æquè potentem, quia contraria opinio eſt ve-
rior, vt dixi ſupra.

Et ſanè prædicta ſimilia non faciunt ad rem, quia ideò
cedens actionem potentiori amittit actionem, & aduo-
346 cans † patrocinium poteotioris admittit cauſam, quia
lex ſuſpicatur fieri prædicta ad inferendum terrorem ad-
347 uerſario, quæ ratio ceſſat, vbi ſit † ceſſio in æquè poten-
tem, vel aduocatur patrocinium æquè potentis, nihil
enim videtur in fraudem actum, quia tunc non dicitur in-
ferre terrorem, ſed magis excludere, *l. cum pater, §. Ti-
tio ff. de legat. 2.* nam, quando alia coniectura, quam
fraudis ſumi poteſt ſumenda venit, ad excludendam ipſam
fraudem, Gozad. *conſ. 55. num. 13. verſ. præterea vbicum-
que*, Ruin. *conſ. 46. num. 6. & ſeqq. lib. 2.* Gabr. *conſ. 82. poſt*

num. 4. verſ. nec præſumitur lib. 2. Crauet. *conſil. 319. nu. 1.*
Sed in caſu noſtro ideò emphyteuta, prohibetur † tranſ- 348
ferre ius ſuum in potentiorem, ne efficiatur conditio Do-
mini deterior, quæ ratio non ceſſat quando Dominus, eſt
æquè potens, quam iſte ſecundus emphyteota, quem non
ita facilè poteſt conuenire, † & coercere ſicuti pote- 349
rat prior emphyteuta. Vnde iſta ſimilia adducta per Ia-
ſon. non poſſunt æquiparari caſui noſtro, propter diſſimi-
litudinem, quæ intercedit inter vtrumque caſum, & benè
id deduxerunt Marc. Anton. Natta *in conſ. 491. à n. 10. lib.
3.* Trentacinq. *variar. reſol. vol. 1. lib. 2. d. tit. de poſtuland.
reſolut. 2. num. 8.*

Atque hæc dicta ſufficiant, circa primam denunciatio-
nem, quam ſub pœna caducitatis, & quidem ipſo iure fa-
cere † tenetur emphyteuta, quando alienat rem emphy- 350
teuticam, à qua tunc reperitur exemptus, quando dictam
rem intendit donare, nam cum tunc Dominus non gaudeat
priuilegio circa prælationem ex cauſis de quibus ſupra à n.
125. Ideò cùm † tunc eſſet vana prædicta denunciatio, ſic- 351
que abſque vllo timore incedendi in caducitatem, omit-
ti poteſt, & in his terminis intelligendi ſunt DD. illi,
qui abſolutè tenent, donationem † emphyteuſis factam 352
ab emphyteota irrequiſito Domino validam quidem
eſſe.

Deueniamus nunc ad ſecundam denunciationem, quam
facere tenetur emphyteota, quando alienat emphyteuſim,
quam † diſtinctionem adduco, vt etiam dixi ſup. numer. 353
192. ad effectum concordandi DD. illos quorum vna pars
tenet, quod donatio emphyteuſis valet, & tenet facta ir-
requiſito Domino, altera verò pars toto Cœlo aberrat † 354
ab eis, tenentes inualidam eſſe ſine eius conſenſu. Secun-
da ergo denunciatio, quæ eſt neceſſaria quando emphy-
teota alienat emphyteuſim facienda venit, poſt alienatio-
nem, ſeu venditionem † factam in adeptione, ſcilicet actua- 355
lis poſſeſſionis rei venditæ, & ipſius translatione Dominij
vtilis, & talis denunciatio fit Domino, vt per ſe, vel per
alium † mediante tamen eius mandato, inducat nouum 356
emphyteutam in poſſeſſionem rei emptæ, & inſuper obli-
get ſe ad ſoluendum canonem, & recognoſcat eum in Do-
minum directum † & etiam, vt ipſe Dominus ſuum con- 357
ſequatur Laudemium, & alijs de cauſis, de quibus per
Corbul. *in dict. tract. de Iure emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob
alienat. irrequiſit. Dom. limit. 13. ſub num. 3.* ibi, *Secun-
da denunciatio fieri debet Domino poſt venditionem factam
&c.* & diſcutiunt Bero. *conſ. 123. num. 4. lib. 1.* Gabr. *conſ.
84. nu. 9. lib. 2.* & benè admiſit Rota *in cauſa Romana Do-
morum 18. Aprilis 1648. coram Reuerendiſs. P. D. Terra-
cinen. §. Tertium denique*, ibi, *alius verò eſt conſenſus,
qui requiritur, poſt contractum ratione obſequij, & reco-
gnitionis erga Dominum directum, qui nouum acquiſito-
rem admittere, ſeu in poſſeſſionem inducere, ſeu inueſtire
debet &c.*

Quæ ſanè denunciatio etiam in terminis noſtris, nem- 358
pe donationis, quoque requiritur. Vnde non poteſt em-
phyteota tradere emphyteuſim donatario ſine conſenſu
Domini directi, quare Donatarius non poterit ſibi emphy-
teuſim donatam, capere niſi † de manu Domini. Vnde 359
donatarius debet ſe facere confirmare, & inueſtire à Do-
mino, nam licet non requiratur eius conſenſus † in du- 360
natione ad illius validitatem requiritur tamen, vt donata-
tius approbetur, & licitè poſſeſſionem capiat iuxta gloſ.
communiter receptam *in dicta leg. vltima C. de iure em-
phyteut.* cum alijs allegatis per Cardinal. Mantic. *dict. lib.
22. cap. 28. numer. 66.* ibi, *licet emphyteota non requiſito
Domino poſſit donare rem emphyteuticam, tamen non † po-* 361
teſt eam tradere ſine conſenſu Domini &c. nam & alias à
iure ſuo cadit, vt poſt Alex. Ruin. Aretin. & alios affirmat
Fulgin. *in d. tract. de iure emphyteut. de alienat. quæſt. 1.
num. 227.* ibi, *requiritur conſenſus Domini, vt donata-
rius approbetur, & licitè poſſeſſionem capiat, alias à iure
ſuo cadit &c.* & poſt Salic. & Guid. de Suzar. *in d. l. fin. C.
de iure emphyt.* ſenſit Ioan. Bapt. Hodier. in addit. ad Surd.
deciſ. 93. num. 33. ibi, *donatarius non poteſt emphyteuſim
ſibi donatam accipere, niſi à manu domini, aliàs cadit à
iure ſuo in commiſſum &c.* & benè id admiſit Conſil. Nea-
politan. apud Vincent. de Franch. *deciſ. 101. num. 3.* ibi, *li-
cet in donatione emphyteuſis non requiratur conſenſus, ad
finem, vt directus Dominus præferatur, quod tamen re-
quiritur ad hoc, vt Dominus directus ſciat donatarium,
vt ipſe donatarius ipſum in Dominum recognoſcat, &c.* &

Q 2 fuit

fuit reſolutum in Rota coram ſa.mem.Greg. XV. *deciſ*.250.
num.2. ibi, *donatarius antequam accipiat poſſeſſionem, debet
requirere, & obtinere conſenſum Domini directi, aliàs eſſet
locus deuolutionis &c.*

At nunc aperta mihi feneſtra eſt ad concludendam pa-
cem inter DD. qui in his terminis videbantur penitus con-
362 trarij, quare aſſeuerandum venit, quod DD. † illi, qui ſen-
tiunt, ad validitatem donationis emphyteuſis factæ per
emphyteotam, neceſſarium eſſe conſenſum Domini di-
363 recti, intelligendi veniunt non de primo illo conſenſu, †
quando fit ei denunciatio an ipſe velit in ipſa emphyteuſim
præferri, ſed benè de ſecundo conſenſu, de quo proximè
364 dixi numer. 355. vt ſcilicet donatarius non poſſit † capere
poſſeſſionem rei emphyteuticæ ſibi donatæ ſine conſenſu
Domini directi, quàm diſtinctionem iam benè amplexa
fuit Rota, hic in præſenti *dec.num*.5. ibi, *aut agitur de va-
liditate donationis, & non eſt neceſſarius conſenſus Domini
directi, aut agitur, vt donatarius poſſit capere poſſeſſionem,
& eſt neceſſarius talis conſenſus &c.* Itaque vtraque cohors
365 Doctorum in ſuo honore perſiſtit, cum † omnes optima
fulciantur ratione, & tandem rei veritate omnes in idem
coincidunt.

Nulla enim ratio poſtulat, quod dum Domino directo
366 nullum competit ius, ſuper prælatione donationis † factæ
ab emphyteuta de emphyteuſi alteri, vnde nulliter, & ina-
niter fieret ei denunciatio, an in illa velit præferri, nec-
ne, actus enim fruſtratorij non admittuntur. Cæterùm,
quia non eſt, æquum, vt ius Domini directi in aliquo læda-
367 tur propter dictam donationem, ideòque donatarius † non
poterit capere poſſeſſionem emphyteuſis donatæ niſi de
manu ipſius domini, obtinendo ab eodem inueſtituram,
aliaque &c. cæterùm, ſi aliqui ceruitiosè, ac vt obſtinato
animo perſiſtere intenderent, in ea opinione, quod quan-
368 do ſumus in donatione † emphyteuſis, ſit quoque neceſſa-
ria prima denunciatio, cùm loquantur ſine iure, & ratio-
ne in nihilo erant exiſtimandi, cùm raró benè loquatur, qui
369 contra † omnes loquitur, ſed relictis his in ſua opinione,
quia dum pacem recuſant, bellum habeant.

Perſiſtendo in terminis, æquum eſt, vt dicebam, cùm
Dominus directus nullam habeat prælationem, dum Em-
phyteuta donat emphyteuſim alteri, non tamen ius ſuum
370 † in aliquo debet lædi, quod ſanè aduertit Rota *hic in
præſenti deciſione numer*.4. dum aſſeritur, quod recepta
eſt ſententia, in donatione rei emphyteuticæ conſenſum
371 Domini directi non † eſſe neceſſarium, ſubditur tamen, vt
372 procedat opinio prædicta, † videndum eſt, ne talis donatio
iuribus eiuſdem Domini præiudicet.

Vndè iure merito, determinatum eſt, quod donatarius
rem emphyteuticam ſibi donatam ſub pœna caducitatis
373 non poteſt, vt dixi, capere niſi de manu ipſius † Domino
directi ſoluendo eidem, quæ debentur. Nam hoc modo
ſubuenitur Domino circa præſeruationem Iuris ſui emphy-
teutici, quia donatarius ſumendo inueſtituram ab ipſo Do-
374 mino, † obligatur eidem in futurum ad ſolutionem Cano-
num, ſtante d. inueſtitura. Et ſic vnico hoc, ac potenti
ictu profligantur ea omnia, quæ deducta fuerunt ſupra à
nu. 36. quod Dominus nullam haberet actionem contra
375 iſtum donatarium, † dum eo irrequiſito fit talis donatio, &
ſic non poſſet eum conuenire pro ſolutione Canonum, vel
recuperanda re emphyteutica, in caſu alienationis, vel de-
376 uolutionis, cùm Dominus magis † grauaretur ad proban-
dum dominium cum alijs ſuperiùs deductis, quia hoc eſt fal-
ſum, ſtante prædicta inueſtitura.

Quare ſic videtur conſeruatum ius Domini, in donatio-
377 ne, ſicuti in alienatione nummaria, quia recognoſcendo †
donatarius Dominum mediante inueſtitura erit obligatus
actione perſonali, vt ſatis notum vltra, quod quando
378 aliqua res ad quemlibet poſſeſſorem tranſit, † cum onere
ſuo tranſit §. *ſcire in fin. Auth. de non alienan.* quem tea-
tum ad hoc ſingulariter adducit Bald. *in hoc propoſito in auth.
ſi quas ruinas num*.5. *in fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* qui hoc
dicit memoriæ eſſe retinendum. At perſiſtendo in caſu
noſtro.

Veritas eſt, quod Dominus directus, infra duos men-
379 ſes, poſtquam fuerit † requiſitus, conſentire; tenetur do-
natarium inueſtire, & in poſſeſſionem mittere, ſi aliàs do-
natarius ſit habilis, & idoneus ad ſolutionem Canonis, &
non ſit de perſonis prohibitis, & quod Doctores omnes in
hoc conueniant, teſtatur Card. Mantic. *d. lib*. 22. *cap*. 28.
num.67. ibi, *Dominus tenetur infra duos menſes, poſtquam
fuerit requiſitus &c. vbique plura allegantur*, & Clar. *in dict. §.
emphyteuſis q*. 15. *ad fin.* teſtatur ita fuiſſe deciſum in Parla-
mento Delphinali.

Vnde ſi ſine iuſta cauſa Dominus recuſauerit poſt † d. 380
tempus præſtare ſupradictum conſenſum ſtante decreto
Iudicis, quod conſenſus habeatur pro præſtito, ſupplendo
in hoc Iudex factum ipſius Domini directi, prout ſupple-
re poteſt, Alex. *conſ*.57. *num*. 6. *lib*. 2. paria enim ſunt,
quod conſenſum præſtiterit, & quod præſtare teneretur, † 381
licet recuſauerit, latè Menoch. *de Arbitr. Iud. caſ*.182. *nu*.
11. & 12. cum alijs in puncto allegatis per Rota coram ſa.
mem. Greg. XV. *dec*.520. *n*.4. ibi, *Iudex mandauit conſenſu
haberi, pro præſtito &c.* quare eo caſu pro præſtito habetur,
& donatario danda poſſeſſio.

Inſuper notandum eſt, quod donatarius ſoluere debet
Domino † directo Laudemium, & quamuis magna ſit 382
controuerſia, an Laudemium debeatur, quando emphy-
teuta donat emphyteuſim, & licet opinionem negatiuam
tueantur plures DD. ea ducti ratione, quia cùm laudemium
debeatur ratione † conſenſus, quem Dominus præſtat, in 383
alienatione emphyteuſis, vnde ille non debetur, vbi aliena-
tio fieret † irrequiſito Domino, vt eſt caſus donationis, & 384
videatur Cæphal. *in conſ*.699. *nu*.30.

Vbi aliam adducit rationem, quia quando in emphyteu-
ſi, conceſſa pro ſe, † & quibuſcumque hæredibus, & ſuc- 385
ceſſoribus, quaſi tunc videatur Dominus à principio con-
ceſſiſſe, vt ſine vlteriori requiſitione, poſſit emphyteuſis
alienari, & ſic donatarius videtur de comprehenſis, ſic
etiam poſt Cæphal. videtur ſenſiſſe Io. Vincent. de Ann. *in
allegat*. 106. *numer*.5. & videatur Vincent. de Franch. *deciſ*.
447. *in fin.* licet ibi caſus remanſerit indeciſus. Et hoc de-
fendi etiam poteſt alia ratione, quia † nulla in ea donatio- 386
ne interuenit pretij ſolutio, & ſucceſſiuè dum in donatio-
ne non fuit expreſſa, æſtimatio rei donatæ, ceſſat conſtitu-
tio Laudemij cum illud † ſit quinquageſima pars illius, & 387
ita tradunt Specul. *in tit. de locat. num*. 107. cum alijs rela-
tis per Guidopap. *deciſ*.48. *num*.1. ibi, *cum in donatione non
interuenit pecunia ex ea non debetur laudemium Domino &c.*
cum alijs adductis ibi per Addentes, & copioſiùs per Maur.
Burg. *in tract. de Laudem. par*.2. *inſpect*.30. *à numer*. 4. *vbi
abundè*.

Contraria tamen opinio eſt verior, & communior, vt
ea donatione emphyteuſis † debeatur Domino directo 388
Laudemium, vt firmat Bald. *in d. l. fin. num*. 6. & ibi Salicet.
num.4. Iaſ. *num*.68. *C. de iur. emphyt*. cum alijs copiosè rela-
tis per Burg. *d. par*.2. *inſpect*.30. *numer*.4. vbi optimè defen-
dit, & tenet hanc opinionem, & pro eadem opinione vi-
riliter pugnant multi alij DD. quos longa ſerie refert Io. Ba-
ptiſt. Hodiern. in addit. ad Surd. *deciſ*.93. *num*.44. & inſu-
per teſtatur de communi, & magis communi, ac veriori
opinione, & quod iſta opinio tenenda ſit, commendat Can-
cer. *variar. reſolut. lib*.1. *cap*.11. *num*. 67. & *ſeqq*. & ſolidè
tuetur Caldas *de Iur. emphyteut. tit. de extinct. emphyt. lib*.
4. *cap*.16. *num*.20. ibi, *quare ex donatione, non minus, quàm
ex venditione debetur laudemium &c.* Alios quoque id tuen-
tes refert Fulgio. *in d. tract. de Iure emphyteut. tit. de Lau-
dem. quæſt*.6. *num*.6. ibi, *contrariam tamen partem quod de-
beatur laudemium &c.* & hanc opinionem affirmatiuam
tuetur cum multis ampliationibus, † & limitationibus, & 389
nuper pluribus quoque relatis teſtando de magis vera, &
crebriori DD. ſententia, tenuit Reuerendiſſimo Epiſcopus
Sperellus *dec*.99. *num*.45. ibi, *Laudemium autem ex dona-
tione facta in extraneum debetur Domino ſecundum magis
veram, & crebiorem ſententiam*.

Et ſi perquiratur ratio, quare laudemium debeatur etiam
in donatione emphyteuſis ea in promptu eſt, quia veritas
eſt, quod Laudemium non debetur ratione conſenſus, vt
plures deberi minus † verè putant, ſed pro inueſtitura, & 390
actuali traditione poſſeſſionis, quæ fit nouo emphyteutæ,
vt ex tex. *in d. l. fin. §. ne auaritia C. de iur. emphyt*. de-
fendunt Imol. *in cap. potuit, num*.13. *ext. locat.* & benè
probat Menoch. *in conſ*.297. *nu*.27. & 35. *lib*.3. vbi quod
eſt communis opinio aduerſus Gozad. *in d. conſ*. 65. pro-
ut etiam contra Cæphal. *d. conſ*.699. † & pro abſoluto te- 391
nuit Surd. *in deciſ*.200. *à num*.5. ibi, *non eſt verum, quod
pro conſenſu detur laudemium, ſed pro inueſtitura &c.* &
inſuper acriter reprehendit, Cæphal. *in d. conſ*. 699. ibi,
*quamuis inaduertenter, & parum conſiderate contrarium
tenuerit*, Cæphal. *conſil*. 699. *vbi falſis mouetur rationi-
bus, ſecutus regulas, & omiſſis deciſionibus &c.* ibi etiam

habea

habes reſponſionem ad aliam rationem, Cæphal. quod no-
392 uus † emphyteuta videtur de comprehenſis in inueſtitura,
& ideò non debetur laudemium.

Quod autem laudemium debeatur pro noua inueſtitura,
393 & non pro conſenſu, quoque admiſit Rota *Auenionen. penes Hieronym. à Laurent. deciſ.* 143. *ſub numer.* 3. ibi, *pro noua inueſtitura laudemium ſoluitur, &c.* ſic quoque
ſentit Rota coram bon. mem. Dunozetto Decano *in cauſa Romana Domus* 4. *Maij* 1648. §. *Circa ſecundum*, ibi,
quia laudemium competit, & debetur Domino directo, ratione noua inueſtitura, &c. & hoc ſufficiat pro hoc articulò.

Quare cùm laudemium Domino debeatur non pro con-
394 ſenſu, ſed pro noua † inueſtitura, quæ etiam eſt neceſſaria in terminis donationis, vt ſupra dixi, ergo debetur laudemium quoque quando donatur emphyteuſis, & hanc
opinionem etiam tanquam veriorem approbarunt quoque Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 377. *num.* 31. *& ſeqq.* Card.
Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. d. lib.* 22. *cap.* 28. *numer.* 68. ibi, *Item neceſſe eſt, quod donatarius ſoluat laudemium &c.* & ſic fuit reſolutum in Rota coram ſa. mem. Gregor.
XV. *dec.* 520. *n.* 2. *& ſeqq.* ibi, *donatarius antequam accipiat poſſeſſionem debet obtinere conſenſum Domini directi, ſub pœna caducitatis, & ſub eadem pœna caducitatis tenetur ſoluere laudemium, &c.*

Atque hæc amplè dicta ſufficiant circa amplam, & ſinuoſam quæſtionem; Vtrùm conſenſus Domini directi ſit
395 † neceſſarius, nec ne, quando emphyteuta intendit donare alicui rem emphyteuticam, & opinio negatiua præualuit, & ſic palmam reportauit, & hoc quidem cum diſtin-
396 ctione de † qua ſupra, vt ſcilicet intelligenda veniat, de
primo conſenſu, ſeu denunciatione, quæ requiritur,
dum ſit alienatio emphyteuſis, & non de ſecundo conſenſu, qui requiritur dum fit actualis traditio emphyteuſis, qui ſecundus conſenſus eſt quoque neceſſarius ſub pœ-
397 na caducitatis, dum donatur emphyteuſis, *vt ſupra † latè deduxi.*

Ex qua diſtinctione, multæ oppoſitiones contra primam opinionem, ſcilicet quod non requiratur conſenſus
Domini in donatione emphyteuſis, oppoſitæ, deſtruuntur,
quia dum ſecunda denunciatio eſt neceſſaria in donatione,
quando ipſa res eſt tradenda. Vnde & ex hoc in oppoſitum
398 deducuntur omnia abſurda omneſque † Machinæ per Doctores fabricatæ ad deſtruendam d. concluſionem, quod in
donatione emphyteuſis non requiratur conſenſus d. Domini, quia, vt dixi, dum poſtea conſenſus ille interuenire
debet, quando actu fit traditio rei, euaneſcunt tamquam
nebulæ coram Sole, dictæ Machinæ, & abſurda.

Et in quantum, quod aſſerunt, ideò eſſe neceſſarium
399 primum conſenſum in donatione, † quia text. *in d. l. fin. C. de iur. emphyt.* loquatur tam in venditione, quàm in donatione emphyteuſis, ex latè deductis *ſupra à num.* 20. *vſque ad num.* 27. quodque abundè ſublata fuerunt, oſtendendo id eſſe falſum, *ex latè à me cumulatis, ſupra à num.* 104. *vſque ad num.* 145. Remanet tantum, vt reſpondeatur oppoſitioni, de qua *ſupra à num.* 101. Scilicet, quod cùm talis
400 primus conſenſus requiratur quoque quando † feudatarius donat feudum, ideò cùm feudatarius, & emphyteuta fraternizent, ideòque diſpoſitum in vno, cenſetur quo-
401 que diſpoſitum † in alio.

Nam reſpondetur, quod non eſt abſolutè verum, quod
perpetuò valeat argumento de feudo ad emphyteuſim, &
402 eò potiſſimum † vbi militat diuerſitatis ratio, quoniam in
feudo conſideratur ſeruitium perſonale, & multa alia, quæ
403 de natura feudi ſunt, quæ † non conſiderantur in emphyteuſi, & quod feudum non poſſit donari irrequiſito domi-
404 no eſt de natura † feudi, iuxta text. *in cap.* 1. §. *donare*, ibi,
donare autem, aut iudicare pro anima, vel in dotem pro filia dare, nullius Curia poterat conſuetudine &c. tit. qual. olim feud. poter. donar. quæ natura alterari non poteſt: vltra
quod gloſ. *in d.* §. *donare*, aſſignat hanc diuerſitatis rationem
405 inter feudum, † & emphyteuſim, quia id eſt ſpecialiter deciſum in feudo, quod non reperitur in emphyteuſi diſpoſitum, quare in his terminis non valet argumentum, vt teſtantur Bero. *in cap. potuit nu.* 101. *&* 102. *de locat. & conduct.* Surd. *deciſ.* 290. *num.* 15. & videatur Nicol. Euerard.
in loc. à feud. ad emphyt. & è contra cum alijs affluenter relatis per Barboſ. *in tractat. Loc. commun. argumentand. Iur. vſu frequent. loc.* 47. *tit. à feud. num.* 2.

Remanet ſolùm, vt pro coronidè tam famigeratæ concluſionis quaſi pro fine illud ſubnectam, nempe ad hoc vt
validè emphyteuta irrequiſito Domino poſſit donare emphyteuſim, & ſic tutò eam tranſeat in donatarium ad quinque conditiones habendus eſt oculus; Vnde Primum videndum eſt, ne donetur perſonæ, † vel à iure, vel à par- 406
tium conuentione prohibitæ, quia tunc incaſsè donatur,
vt colligitur ex d. l. fin. C. de iur. emphyteut. & in c. potuit, de locat. & conduc. & Iul. Clar. *in* §. *Emphyteuſim quæſt.* 15. *num.* 2. ibi, *non fiat in perſonam, in quam, vel de Iure communi, vel ex conuentione ipſa, res emphyteutica prohibita ſit alienari &c.* Alex. *conſil.* 119. *num.* 7. *lib.* 3. Ruin.
in conſ. 343. *numer.* 10. *in fin. lib.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 377. *num.* 32. ibi, *& donetur perſonis non prohibitis, tam de iure communi, quàm ex facto &c.* cum alijs allegatis per Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *c.* 28. *num.* 64. ibi, *tamen non poteſt donare perſonis à Iure prohibitis, vel ex pacto &c.* vbi etiam ait, quod inter perſonas
prohibitas de Iure † comprehenditur etiam Eccleſia, ſeu 407
Monaſterium, quia numquam moritur, *can. liberti Eccleſia* 12. *quæſt.* 2. & ob id excluditur ſpes † deuolutionis pro- 408
pter lineam finitam.

Aduerte tamen, quando Eccleſia nollet pro ſe retinere
emphyteuſim, & † parata eſſet, vendere perſonæ priua- 409
tæ, quia ad hunc effectum reſpectu pretij eſt capax, & tunc
ceſſante cauſa, propter quod † eſt incapax, talis donatio 410
teneret, iuxta notata per Speculat. *titul. de locat.* §. *nunc aliqua quæſt.* 117. Clar. *d.* §. *Emphyteuſis q.* 33. *in fin.* Rebuff.
de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 11. Henric. Boic. *in d. cap. potuit num.* 16. *de locat.* vbi allegat Ioan. Andr. & alios, &
ſentit Rota *in cauſa Romana domus* 29. *Nouembr.* 1610. *coram bon. mem. Card. Marquemont eſt deciſ.* 261. *n.* 7. ibi, *Eccleſia parata eſt vendere iſtam domum perſonæ priuatæ, &c. par.* 1. *rec.*

Congruè notandum tamen venit, quod opinio Speculat. vt bona emphyteutica, poſſint tranſire in Eccleſiam,
aut aliam manum mortuam ad effectum vendendi † per- 411
ſonæ habili, & æſtimationem conſequendi, non habeat locum, quando vltra prohibitionem Legis, concurrit etiam
prohibitio hominis, & pactum expreſſum non alienandi
in tales perſonas, tunc enim vis pacti expreſſi, reſiſtit † 412
principio acquiſitionis, adeò vt Eccleſia, vel alia loca incapacia, nec poſſunt acquirere ad effectum vendendi, &
æſtimationem conſequendi, vt plenè conſuluit Aldobrand.
in conſil. 40. *num.* 9. *lib.* 1. Burſat. *conſ.* 199. *num.* 48. *lib.* 2. &
ſecuta eſt Rota coram ſa. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 529. *nu.* 10. ibi, *non intrat hoc caſu propter vim pacti, quod reſiſtit poteſtati, relinquendi Eccleſiæ, vel potenti, &c.* ac magiſtraliter fuit deductum coram rec. mem. Merlino *dec.* 593.
num. 31. ibi, *vltra prohibitionem legis concurrit prohibitio hominis, & pactum expreſſum in contractu tunc vis pacti reſiſtit principio acquiſitionis, &c.* quam deciſionem antea retuli *in par.* 6. *rec. dec.* 211. *num. pariter* 31. Sed quia materia
iſta amplam dotem deſideraret, ideòque in latiori campo
id reſeruo.

Secundò, vt teneat donatio emphyteuſis facta irrequi-
ſito Domino, neceſſe eſt, vt † donatio non reperiatur pal- 413
liata, ſeu ſimulata, vt quia venditio veſtita reperiatur
mantu donationis, & hoc ad eludendam Legem, & Dominum directum, ne gaudeat priuilegio † prælationis cir- 414
ca emptionem rei emphyteuticæ, quare tunc emphyteuta
caderet ab emphyteuſi, & ſicuti venenum inficit omne
compoſitum, ſic fraus † deſtruit omne diſpoſitum, & 415
faciunt quæ tradidi *ſupra in Annot. ad deciſ.* 160. *à num.* 34.

Nam ipſo iure reſcinditur, quod fraudandæ legis † gra- 416
tia geſtum eſt, *l. hoc modo, ff. de condit. & demonſt. & l. ſi libertum minorem, ff. de iure patr.* & in terminis noſtris
animaduertunt Clar. *in d.* §. *emphyteuſis, quæſt.* 15. *num.* 2.
ibi, *nulla ſubſit fraus, nam ſi conciperetur contractus in forma donationis, ne poſſet dominus, vti iure prælationis, crederem illum eſſe re emphyteutica priuandum, &c.*
cum alijs allegatis per Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 29. *num.* 60. ibi, *vt habeat locum in vera donatione non ſimulata veluti, ſi quis fraudandæ legis gratia donauerit, &c.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 377.
num. 31. ibi, *talis donatio emphyteuſis permiſſa eſt ſine conſenſu Domini dummodo ſit vera, & non ſimulata, &c.* Corbul.
de iur. emphyteut. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. limit. 13.
num. 7. ibi, *niſi ſubeſſet fraus, quia emphyteuta effectualiter venderet, ſed ne poſſet Dominus vti iure prælationis, conce-*

pit contractum in formam donationis, in fraudem ipſius Domini, &c. Amic. *eodem tractat. de iur. emphyt. quæſt.* 12. *num.* 15. ibi, *nulla ſubſiſt fraus, quia ſi fingeretur donatio pro venditione, res caderet in commiſſum, &c.* Fulgin. *in eodem pariter tractat. de iure emphyteut. titul. de alienat. quæſt.* 1. *numer.* 125. ibi, *requiritur, quod donatio non fiat in fraudem, vt quia donatio fiat ſub paliamento donationis, in fraudem domini directi, ne poſſet vti iure prælationis, &c.*

Congruitque, quod in his terminis emphyteuticis quoque firmatur, nempè quod finita emphyteuſi per mortem
417 † emphyteutæ, ſi Dominus directus, vt eludat agnatos vltimi inueſtiti, falſo aſſerat, ſe velle pro ſe retinere emphyteuſim, tunc dicti proximiores agnati poſſunt eam repe-
418 tere ſi facto † ipſo poſtea detegatur, quod Dominus alteri conceſſerit, cum ſic ſatis dicatur detecta fraus, Rip. *in leg.* 1. *num.* 10. *ff. de priuileg. credit.* Alex. *in l. ſi mihi, & Titio, num.* 31. *ff. de verb. oblig.* Honded. *in conſ.* 51. *num.* 46. *& ſeqq. lib.* 1. vbi ad hoc reprobat quamdam conſiderationem Decij, Gozad. *conſ.* 39. *num.* 18. Mateſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 11. ibi, *ſi Dominus falsò dixerit velle pro ſe retinere, ſi poſtea alteri conceſſerit, proximior agnatus poterit repetere, &c.* & ita ſenſit Rota coram bon. mem. Cardin. Mantic. *deciſ.* 10. *num.* 9. ibi, *ſi Dominus directus falsò dixerit velle pro ſe retinere, proximior agnatus poterit repetere, ſi poſtea, alteri conceſſerit, quia ex hoc fraudis conſilium detegitur, &c.* & deinde fuit reſolutum, coram bon. mem. Dunozetto Decano *in cauſa Rauennaten. Emphyteuſis* 19. *Ianuarij* 1646. §. *Nec viſa fuit*, ibi, *vbi Dominus falsò dixerit velle pro ſe retinere, proximiores poſſunt repetere, ſi Dominus alteri conceſſerit, ſat inde fraudis detecto conſilio, &c.* & coram R.P.D. Meltio *in cauſa Ciuitatis Caſtelli Emphyteuſis* 23. *Februarij* 1643. §. *Iuſtitia verò*, ibi, *Hinc clarè patet Eccleſiam noluiſſe pro ſe retinere, dum alium inueſtiuit &c.* Et aduerta-
419 tur, quod in hoc caſu actio repetendi † durat ſpatio annorum triginta, Honded. *d. conſ.* 51. *num.* 54. Grat. *conſ.* 88. *num.* 33. Riminald. Iun. *conſ.* 444. *numer.* 18. *& ſeqq. lib.* 4. Iaſ. *conſ.* 7. *numer.* 42. *lib.* 3. Gabr. *de iur. emphyt. concluſ.* 1. *num.* 12. & fuit concluſum in Rota *deciſ.* 195. *num.* 6. ibi, *maximè quia intra annum fuerit alius extraneus inueſtitus, ideòque talis facultas petendi renouationem durat ſpatio* 30. *annorum, &c.* & deinde fuit dictum coram bon. mem. Dunozetto *in d. Rauennaten. emphyteuſis*, §. *Nec viſa*, ibi, *quæ actio repetendi, tunc durat ſpatio* 30. *annorum, &c.* Sed modò perſiſtendo in terminis noſtris.
420 Tertiò, vt teneat donatio emphyteuſis † facta irrequiſito Domino requiritur, vt emphyteuta donet eam, vti rem emphyteuticam, & ſic alteri ſubiectam, & non tanquam allodialem, & pleno iure ad ipſum donantem ſpectantem, quia tunc per talem donationem emphyteuta ca-
421 deret † in commiſſum, quia ſic negotiando ius Domini directi tollere, aut introuettere voluit, vt poſt Alex. Iaſ. Aym. Reodan. & alios, firmauit Corbul. *d. limitat.* 13. *num.* 6. ibi, *dummodo emphyteuta, donec rem vti emphyteuticam, nam ſi donaret vti rem allodialem propter talem caderet à iure ſuo &c.* Amic. *de iur. emphyt. cap.* 12. *num.* 15. ibi, *res donetur tamquam emphyteutica &c.* Card. Mantic *d. lib.* 22. *cap.* 28. *num.* 62. ibi, *ſi emphyteuta donauerit vti rem emphyteuticam, ſecus ſi donauerit tamquam propriam, quia tunc priuatur, &c.* Meminitque Rota coram bon. mem. Card. Marquemont *deciſ.* 261. *num.* 6. ibi, *requireretur alienationem fuiſſe factam tamquam de re libera, & pleno iure ad alienantem ſpectante &c. p.* 1. *rec.*

Quartò ad validitatem donationis emphyteuſis facta in-
422 ſcio Domino directo, requiritur antequam emphyteuta tradat poſſeſſionem rei emphyteuticæ, requirat conſenſum Domini, vt latè ſupra deduxi *à num.* 193.

Quintò, & vltimò, requiritur, vt ſoluatur Laudemium d. Domino, quod hoc caſu ſoluendum veniat id quoque deduxi, probans hanc eſſe veriorem opinionem damnata contraria, ſupra à num. 362.

Paulus Rubeus.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Gallieñ. Hæreditatis.

Mercurij 15. *Aprilis* 1639.

ARGVMENTVM.

Textus in l. vltima C. de Codicillis in hac deciſione declaratur, an hæres, qui ex teſtamento ex codicillis ſuccedere poteſt, valeat ex vtroque iure immiſſionem petere, & an cui plures competunt actiones poſſit cogi ad declarandum, qua in iudicio vti velit.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatem petere ex teſtamento, & ex Codicillis de iure prohibitum eſt, & num.* 4. *& ſeqq. vbi vide.*
2 *Teſtamentum nullum vigore clauſulæ codicillaris ſubſtinetur, itaut qui alias ſuccederent ab inteſtato dicantur grauati hæreditatem hæredi ſcripto reſtituere.*
3 *Teſtamentum nullum ob matris præteritionem ex clauſula Codicillari ſubſtinetur.*
4 *Iudicij exitus pendere non debet à futuro euentu cum præiudicio alterius partis.*
Viam vnam eligens in iudicio ad aliam redire non poteſt ſi eſt aduerſario præiudicialis, nu. 4.
5 *Liberi, aut deſcendentes non prohibentur hæreditatem petere ex teſtamento, & ex codicillis, & numer. ſeqq.*
Eccleſiis fauor non eſt minor fauore liberorum, numer. 5.
6 *Text. in l. vltim. C. de Codicillis prohibens petitionem hæreditatis ex teſtamento, & ex codicillis declaratur.*
Vt procedat vbi agitur de nouo iure quærendo, non de quæſito tuendo, ibidem.
7 *Clauſula codicillaris ita concepta, vt teſtamentum valeat, & iure teſtamenti, & iure codicillorum.*
Aperit hæredi facultatem petendi hæreditatem ex vtraque via, & num. ſeqq.
8 *Clauſula codicillaris concepta, vt teſtamentum ita valeat iure codicillorum, ſi non poteſt valere iure teſtamenti, non tribuit hæredi facultatem agendi iure codicillorum, niſi comperto teſtamento iure teſtamenti valere non poſſe, & n.* 9.
10 *Clauſula codicillaris, concepta per verba futuri temporis poteſt conuertere ſubſtitutionem directam in fideicommiſſariam.*
11 *Clauſula codicillaris per verba futuri temporis concepta operatur fideicommiſſum in caſum agnationis Poſthumi.*
12 *Actor cogi non poteſt declarare, quanam actione vti velit ex pluribus ſibi competentibus, & n. ſeqq.*
13 *Prætenſiones diuerſas habens vtraque poteſt vti.*

DECISIO CXXXII.

Orta fuit dubitatio in expeditione huius cauſæ, An Congregatio Patrum Oratorij hæres ex teſtamento Cæſaris cogi poſſet eligere alteram ex duabus vijs, quæ ei competebant occaſione dicti teſtamenti, quia cùm obtinere poſſent immiſſionem ſuper ea hæreditate iure directo, & iure obliquo ex tacito fideicommiſſo, quod continebatur in clauſula codicillari, quæ erat in eodem teſtamento, dicebatur non poſſe Eccleſiam ſuper vtraque via inſiſtere, † ſed teneri vni eatum adhærere, quod cautum diceba- 1
tur *in l. vlt. C. de Codicill.* in qua continetur reſcriptum D. Theodoſij, quod in illius *C. eſt ſub tit.* 4. *lib.* 4. & in eo expreſsè prohibetur, vt non poſſit quis eamdem hæreditatem petere ex teſtamento, & ex Codicillis, ſi teſtator voluerit idem teſtamentum valere etiam iure Codicillorum, adeò vt electione vnius viæ cenſeatur alteri renunciatum. Huic exceptioni cauſam dedit nullitas eiuſdem teſtamenti ex iniuſta exhæredatione matris, cuius cauſa in vltima deciſione facta ſub die 10. Decembris anni * præteriti dictum fuit, vt quando idem teſtamentum non poſſet ſubſtineri iure directo, adhuc Eccleſia perſequi potuiſſet eamdem hæredi-

reditatem ex vi clauſulæ Codicillaris, cuius occaſione
2 cenſebantur illam reſtituere ipſi Eccleſiæ, † qui alias ſucceſſuri fuiſſent Cæſari ab inteſtato, vt deductum fuit in eadem deciſione ex doctrina Bart. *in authentica ex cauſa num.24. C. de liber. preterit. & in l.1. num.9. ff. de iure Codicillorum*, quibus addi poterit Bald. qui in ſpecie loquitur
3 in caſu nullitatis teſtamenti propter matris † præteritionem in *conſ.191. lib.4. in fin.* Et ità cum Eccleſia proſequeretur petitionem eiuſdem hæreditatis ex teſtamento dicebatur non debere eſſe liberum, aut in illius facultate redire ad iura, & viam fideicommiſſi, quando contingeret declarari nullitatem eiuſdem teſtamenti ne alias exitus Iudi-
4 cij diceretur pendere † à futuro euentu cum præiudicio alterius partis, arg. text. *in cap. vt quis duas de electione, lib. 6.* & notant DD. ſuper eadem *l. vlt.* & voluit ibi Bart. *num. 2. & in l. Clodius 96. nu.2. ff. de acquir. hæreditate*, Roman. *conſ.125.* Boer. *dec.33. num.13.* & tenuit Rota *in deciſ.506. num.4. lib.3. par.3. diuerſ.*

Verùm pluribus modis huic exceptioni reſponſum fuit, & primò conſideratum, quod diſpoſitio eius text. limitari debebat in pia cauſa, quia cum expreſsè in eo text. declaretur, vt non procedat prohibitio in illo contenta in libe-
5 ris, & deſcendentibus † idem dici debebat in Eccleſia, cuius priuilegium, & fauor non erat minor, quam eſſet fauor liberorum, vt notatur in *authentica ſi qua mulier, C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, & tradit ibi Bald. *num. 6.* Iaſ. *in l. vlt. num.7. C. de Codicillis*, & voluerunt Alexander *in conſ.92. num.12. lib.3.* Dec. *conſ.416. num. 6.* Abb. *conſ. 11. col. 3. in princ. lib. 1.* & alij, qui referuntur per Cardinal. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.5. tit.15. numer.36.* & adducitur in eodem text. ratio, quare illius prohibitio non habeat locum in filijs, quia non poteſt in illis conſiderari aquiſitio alicuius lucris, cuius cauſa cenſetur adempta facultas variandi, ſed potius damnum, ſiue amiſſio eiuſdem lucri propter ius, quod eis competit ſuper hæreditate ſuorum parentum, & ex hac ratione limitat Archid. diſpoſi-
6 tionem eius tex. † generaliter in omnibus caſibus, in quibus agatur de iure iam quæſito, non autem de nouo acquirendo in *d. c. vt quis duos, de elect. lib. 6.* quam ſequutus fuerunt Lap. *ibi num. 1.* Io. Andr. & Butr. *num.3.* Gemin. *nu.5.* Franch. *nu.3.* Prob. in addit. ad Monach. *nu.1.* Calder. *conſ. 7. num.2. eod. tit. de elect.*

Secundò reſponſum fuit eidem exceptioni, quod conſideranda erat vis eius clauſulæ Codicillaris propter diuerſas illius formulas, quibus concipi ſolet, quia aliquando ita exprimitur in teſtamento, vt apta ſit aperire hæredi vtramque viam, dum nimirum illius electioni promittitur, vt etiam non rupto Teſtamento agere poſſit ex Codicillis, & clauſula ita concepta eſt, vt teſtamentum valeat, & vti
7 teſtamentum, & vti Codicilli, † & hoc caſu erit in libertate hæredis eligere quam viam valuerit, cuius fauore prodita ſunt hæc duo remedia, vt notatur in *l. ſi quis ſeruo, ff. de manumiſſ. teſtamento, & in l. recuſare, §. Titius hæres, ff. ad Senatuſconſ. Trebell.* Et in his terminis procedunt diſpoſita in *d. l. vlt.* vt poteſtas, quam habet hæres eligendi Iudicis officio conuerti debeat in neceſſitatem, vt aduertit gloſ. *ſuper eadem l. in verbo poteſtatem*, & colligitur ex eod. text. dum conſiderat caſum, quo teſtator faciens teſtamentum iuſſerit illud valere debere etiam pro Codicillis. Aliud eſt, quando eadem clauſula concepta fuit ſub conditione negatiua, vt ſi teſtamentum iure teſtamenti valere non poſſet, valere deberet iure Codicillorum, quia hoc caſu non poteſt operari effectum ſuum, niſi in ſubſidium, cùm ſcilicet compertum fuerit idem te-
8 ſtamentum non valere, † aut ſuſtineri poſſe iure teſtamenti, & non habebit hoc caſu hæres electionem vtriuſque viæ, vt declarat gloſ. *ſuper. ead. l. in verbo valere, & in verbo precluſiſſe*, eò quia minus propriè ea dici poſſit electio, dum vna ſolum via patere debeat hæredi antequam declarata ſit nullitas teſtamenti, & hanc diſtinctionem appoſitè conſiderauit Bart. *ſuper ead. l. vltima n.4.* Bald. *n.14. & in conſ.69. num.2. lib.3.*

In caſu verò huius deciſionis teſtator ſecundò hoc modo expreſſerat eam clauſulam in ſuo teſtamento, quia vt ex illius inſpectione apparebat ità ille in eo cauerat, quod volebat illud valere in vim teſtamenti, & quando hoc modo valere non poſſet volebat illud valere in vim Codicillorum, ſeu donationis cauſa mortis; Vndè videbatur conſtare de voluntate teſtatoris, vt effectus eius clauſulæ non
9 deberet pendere à poteſtate, aut electione † hæredis, ſed
à futuro euentu, & caſu, qui contingere poterat, vt idem teſtamentum non ſubſiſteret, vt optimè declarat Bald. *in add. conſ.69. eod. num.3.* argum. text. *in l. cum pupillus, §. vltim. ff. de condit. & demonſtrat. & in l. ſi hæredi plures ff. condit. inſtitut.* quod eo magis dicendum erat conſiderata natura eorum verborum, vt ſi teſtamentum eo modo non valeret, valere deberet iure Codicillorum, quia illa tamquam apta ſui natura ſignificare tempus futurum poterant exprimere, & referre effectum eius clauſulæ ad tempus, quo conſtaret de nullitate, aut validitate eius teſtamenti, vt dicitur eadem clauſula, quando eſt ita concepta per verba futuri temporis, vt poſſit conuertere † in fideicommiſ- 10
ſariam ſubſtitutionem directam, quæ ſola continebatur in teſtamento, vt ſuper ea conſiderauit Rip. *in l. Lucius, nu. 45. ff. de vulgari*, Socc. ſen. *conſ.6. num.5. lib.3.* Socin. Iun. *conſ.166. num.1. ante fin. lib.2.* Et quod illa ità concepta poſſit operari effectum fideicommiſſi in caſu agnationis † 11
poſthumi, ita vt eius natiuitate non rumpatur teſtamentum, voluit Alex. *in conſ. 142. num. 9. lib. 2. & conſil. 30. num.1. lib.3.*

Addebat vnus ex DD. aliam reſponſionem ex doctrina Bart. *in l. Gallus ff. de liber. & poſth. qui in §. ſi eius, in fin. ſub num. 5.* voluit, quod ſi diuerſæ actionum † ſpecies ſe of- 12
ferant, & dubitetur, quæ actio competat Actori, non poſſit ille cogi hoc declarare, ſed ſatis eſſe ſi relinquatur arbitrio Iudicis qui id definiat, & notauit Pomat. in addit. ad eumdem Bart. *in l. 1. §. 1. ff. quorum legatorum*, Alex. *conſ. 182. num.4. lib.2.* quæ confirmari poterant ex deductis in cauſa *Lunen. Iarſen. Cappellaniæ 20. Iunij 1601. coram Cardinali Sacrato*, in qua deciſione firmatum fuit, quod ſi quis habebat duas prætenſiones poterit vtraque vti, † ſi in- 13
certus ſit, quam eligere debebat propter ignorantiam iuris tertij, & idem refertur deciſum fuiſſe in vna *Foroliuien. S. Mercurialis 10. Iunij 1582. coram Bubalo.*

Et ita, &c.

Plures quæ in hac cauſa emanarunt deciſiones adnotantur ſupra in deciſ. 7. huius octauæ partis.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracineñ.

Bononieñ. Bonorum.

Mercurij 4. Maij 1639.

ARGVMENTVM.

Appellatio in Iudicio manutentionis datur à ſententia continente mixturam petitorij, ſententia ex quibus dicatur continere petitorium, & quando non. Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana non habent locum quando agitur de bonis Eccleſiæ, & an derogent Statuto Bononiæ lib.2. in rub. de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum de immittendo in ſententia decretum non poteſt pendente decendio ad appellan. relaxari, & poſſeſſio capta illius vigore eſt attentata, num.1.*
2 *Appellatio datur ad vtrumque effectum à ſententia, quæ continet mixturam petitorij, & poſſeſſorij, & num.7.*
3 *Appellatio datur à mixto poſſeſſorio.*
4 *Momentanea poſſeſſio intelligitur mera poſſeſſio.*
5 *Cauſa proprietatis vti maior trahit ad ſe cauſam poſſeſſionis.*
6 *Cauſa poſſeſſionis venit acceſſoriè ad cauſam proprietatis vbi agitur petitorio, & poſſeſſorio ſimul, & ideò ſequitur eius naturam.*
7 *Res qua per petitorium poteſt reuocari non dicitur liberè dimiſſa.*
8 *Sententia ex quibus verbis cognoſcatur comprehendere petitorium, & num. ſeqq.*
9 *Verba ſententiæ in dicto terreno comprehendunt proprietatem, ſecus quando diceret in poſſeſſione dicti terreni.*
10 *Sententia danda eſt ſuper poſſeſſione rei, non re, quando agitur in poſſeſſorio.*
11 *Verba ſententiæ dimittendo, ſeu reſtituendo bona, intelli-*

genda ſunt de dimiſſione quoad poſſeſſionem, quando verba præcedentia ſonant in poſſeſſionem, ſecus è contra, & nu. 12.

Quod amplia etiam ſi in libello, petitione, & articulis actum eſſet mero poſſeſſorio, ibidem num. 13.

13 *Sententia eſt inſpicienda non libellum, aut petitio ſeu articuli ad effectum appellationis.*

14 *Poſſeſſoria prouenientia à contractu inueſtituræ, cùm habeant annexam cauſam proprietatis appellationem admittunt.*

15 *Quod fortius procedit, quando principaliter in ſententia exprimitur contractus vti cauſa immiſſionis.*

16 *Fructus qui veriſimiliter percipi potuerunt, non debentur à poſſeſſore cum titulo, ſed ſolum à violento ſpoliatore vel attentante.*

Sententia condemnatoria ad fructus, qui veriſimiliter percipi potuerunt à poſſidente cum titulo, admittit appellationem.

17 *Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana non habent locum, quando ſententia continet mixturam petitorij.*

Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana prohibent appellationem in poſſeſſorio, ideo non habent locum quando ſententia continet mixturam.

18 *Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana emanauerunt à legatis habentibus poteſtatem limitatam.*

19 *Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana non habent locum, vbi agitur de bonis Eccleſiaſticis tam ex defectu poteſtatis, quàm voluntatis conſtituentium.*

20 *Conſtitutio Iuſtiniana ex defectu poteſtatis non derogat Statuto Bononiæ l. 2. rub. de appellat. diſponenti quod in poſſeſſorio liceat ſemel appellare.*

Statutum Bononiæ lib. 2. rub. de appellat. habet locum etiam in ſummariſſimo poſſeſſorio, n. 20.

21 *Declaratur deciſio Bononien. fideicommiſſi de Blanchis 14. Ianuarij 1636. coram Rojas.*

22 *Appellatio non datur in ſummariſſimo poſſeſſorio.*

23 *Manutentio pro reuocatione attentatorum reſpectu conceſſionis conceditur illi, qui numquam ſe habuit pro ſpoliato.*

24 *Quis in dubio non præſumitur ſe habere pro ſpoliato.*

25 *Immiſſionem petens fatetur ſe non poſſidere.*

Amplia ex hac confeſſione probari poſſeſſionem ex aduerſo, & ſufficit pro manutentione, ibid.

DECISIO CXXXIII.

PRætendens Eques Aloyſius Iunior de Romantijs bona relicta q. Romantij de Romantijs eſſe partim ſubiecta fideicommiſſis factis per Aloyſium, & Balthaſſarem fratres de Romantijs in eorum teſtamentis, partim verò emphyteutica Eccleſiaſtica, & per obitum d. Romantij de Romantijs abſque filijs in ſeculo permanentibus eſſe factum locum vocationi, ad eius fauorem introduxit litem coram Auditore generali Bononiæ, à quo vna, & eadem die fuerunt latæ tres ſententiæ, in prima declarauit eueniſſe caſum, & purificatas fuiſſe conditiones fideicommiſſorum ad fauorem Equitis Aloyſij, & condemnauit Monachos Oliuetanos Monaſterij S. Michaelis in Buſco ex perſona D. Lucæ d. q. Romantij filij in d. Religione profeſſi, & Moniales S. Mariæ Nouæ ex perſona Sor Lauræ Catherinæ d. q. Romantij filiæ, in earum Monaſterio profeſſæ ad dimittendum, & cum effectu relaxandum omnia, & ſingula bona deſcripta in calce Sententiæ, vnà cum fructibus à die motæ litis perceptis, & qui veriſimiliter percipi potuerunt, necnon in futurum percipien̄, vſque ad dimiſſionem, & effectiuam relaxationem. In ſecunda verò pronunciauit ad commodum dd. Monaſteriorum ex perſonis prædictis eſſe deducendas, & faciendas nonnullas detractiones. Et in tertia decreuit eueniſſe caſum ſucceſſionis eiuſdem Aloyſij in aſſertis bonis emphyteuticis cum condemnatione Monaſteriorum ad ea dimitten̄, & cum effectu relaxan̄, vnà cum fructibus à die motæ litis perceptis, & qui veriſimiliter percipi potuerunt vſque ad effectualem dimiſſionem, & relaxationem, & quia non obſtante appellatione interpoſita à dd. Sententijs, cùm ipſemet Aloyſius ea ipſa die gratias agendo prima, & vltima interpoſuerit appellationem à ſecunda; ex parte verò Monaſteriorum fuerit appellatum die ſequenti, ſtatim latis ſententijs eadem die fuerunt expedita mandata de immitten̄. ad fauorem Aloyſij, illaque executioni demandata, cum illorum vigore de facto fuerit capta poſſeſſio, cauſa ad Rotam delata ſuſpenſo negotio principali fuit dubitatum, An conſtaret de attentatis, quæ eſſent reuocanda, itaut Monaſterijs eſſet danda manutentio, & affirmatiuè fuit reſolutum.

Non ſolùm quia pendente decendio ad appellandum,
conceſſio citra vitium attentatorum, non † poterant rela- 1
xari mandata de immittendo decreta in duabus ſententijs
ad fauorem Aloyſij, nec illorum vigore capi poſſeſſio bo-
norum de quibus in ſententijs, *cap. non ſolum de appellat.*
in 6. c. 2. vt lit. pend. eod. lib. Guidobon. *deciſ.* 204. Rot. *de-*
ciſ. 6. num. 1. & 2. par. 2. diuerſ. & coram bo. mem. Buratto
dec. 625. num. 1. quod ſæpius in pluribus cauſis fuit per DD.
reſolutum, ſed etiam quia cùm dd. ſententiæ, vt ex lectu-
ra, contineant expreſſam complicationem, & mixturam
poſſeſſorij, & petitorij, † ab illis ad vtrumque effectum da- 2
batur appellatio, Bald. *in l. vnica num. 8. verſ. quæro num-*
quid ſententia lata in poſſeſſorio, & ſub numer. 10. verſ. quæ-
ro quid in conditione, & in fine, ibi item quia mixtum eſt
Iudicium C. ſi de moment. & ibi Contard. *limit. 2. & limit.*
24. Grat. *conſ. vlt. num. 49. lib. 2.* Bald. *conſ. 141. num. 7. &*
conſ. 330. num. 4. vbi num. 5. dicit omnes Doctores tenere
quod † in mixto poſſeſſorio poſſit appellari, *& num. 9. verſ.* 3
& hoc 1. memb. volum. 2. firmat, titulum ſi de momenta-
nea † poſſeſſione, intelligi de mera poſſeſſione, argumen- 4
tatione *l. hoc legatum. de legat. 3.* Rot. *deciſ. 263. num. 2. &*
deciſ. 356. num. 7. par. 1. diuerſ. Et ratio eſt, quia cauſa
proprietatis † vti maior trahit ad ſe cauſam poſſeſſionis vti 5
minorem, vt per Bald. *in d. l. vnica num.* 8. & vbi agitur pe-
titorio, & poſſeſſorio ſimul, cauſa poſſeſſionis † venit acceſ- 6
ſoriè ad cauſam proprietatis, & ideò ſequitur naturam pe-
titorij, quod eſt principale.

Nec dubitarunt DD. quin dictæ ſententiæ eſſent appel-
labiles, primò quia continent mixturam poſſeſſorij, &
petitorij, dum firmant purificationem fideicommiſſo-
rum ad fauorem Equitis Aloyſij, & ſucceſſionis illius in
bonis emphyteuticis cum condemnatione Monaſteriorum
ad dimittenda, & cum effectu relaxanda omnia, & ſin-
gula bona, quo caſu ſententia continet mixturam † cum 7
petitorio, cùm non poſſit dici res liberè dimiſſa, quæ per
petitorium poteſt auocari, Alex. *conſ. 96. numer. 1. & ſeqq.*
vol. 5. Soccin. *ſen. in l. remq. nobis, numer. 14. verſ. aduerto*
tamen, ff. de acquir. poſſeſſ. Scacc. *de appell. lib. 3. c. 2. quæſt.*
17. limit. 6. memb. 9. num. 21. & 78. Rot. *d. dec. 316. num.*
3. par. 1. diuerſ. Et ex verbis ſententiæ ſuper purificatione
fideicommiſſi, ibi, *eueniſſe caſum, & purificatas fuiſſe con-*
ditiones fideicommiſſorum iniunctorum per olim DD. Aloy-
ſium, & Balthaſſarem fratres de Romantijs in eorum te-
ſtamentis, & infra in executionem d. declarationis, ibi,
condemnandos eſſe atque compellendos ad d. D. Equiti Aloy-
ſio dimitten. & cum effectu relaxan. omnia, & ſingula bo-
na &c. clarè dignoſcitur fuiſſe † comprehenſam bonorum 8
proprietatem, vt benè diſtinguit Alex. *conſ. 96. num. 3. lib.*
5. vbi quod cùm iudex dixerit *in d. terreno,* non autem
in poſſeſſione d. terreni, apparet fuiſſe comprehenſam pro-
prietatem, † & in terminis ſententiæ condemnantis reos 9
ad relaxandum prædium, Dec. *conſ. 62. ſub num. 1. verſ. &*
iſta verba concluſionis libelli, ibi, *nam dum dicit dictam*
terram, & non poſſeſſionem terræ demonſtratur, & mani-
feſtè patet, quod iudicatum fuit ſuper petitorio dumtaxat,
& non ſuper poſſeſſorio allegando, Alex. *in conſ. ſupra alle-*
gato, Seraph. *deciſ. 452. num. 6. & deciſ. 722. numer. 1.* vbi
quando agitur in poſſeſſorio tam in libello, quam † in 10
ſententia debet ſententiari ſuper poſſeſſione rei, non
ſuper re, Feder. de Sen. *conſ. 283. numer. 2.* Vrſill. ad Af-
flict. *deciſ. 77. num. 8.* Bald. *conſ. 321. ſub num. 2. verſ. in*
tantum debet fieri condemnatio lib. 3. Nec facit quod iu-
xta *d. deciſ.* Afflict. 77. *numer. 7. & 8.* verba *dimittendo*
ſeu reſtituendo bona, intelligantur de dimiſſione bonorum
quoad poſſeſſionem, † quia vt benè declarat Vrſill. *nu-* 11
mer. 10. id procedit quando verba præcedentia ſonant *in*
poſſeſſionem, hic verò ex prædictis ſonant in petitorium,
eo quia in ſententijs nullum adeſt verbum ſignificans me-
rum poſſeſſorium, nec vllibi de poſſeſſione facta eſt men-
tio, vnde etiam ſi in libello, petitione, & articulis actum
eſſet mero † poſſeſſorio, attamen cùm ad effectum appel- 12
lationis inſpiciantur verba ſententiæ, vt per Corn. *conſ.*
10. num. 3. lib. 4. Bald. *conſ. 367. in fine verſ. præterea ſi in*
ſenten-

Digitized by Google

ſententia, lib. 1. Dec. conſ. 27. num. 2. Contard. in l. vnica
limit. 2. §. 5. num. 17. verſ. prout è contra, & num. 18. & 20.
C. ſi de moment. poſſeſſ. Seraph. d. deciſ. 452. num. 1. & 603.
13 num. 1. Rot. deciſ. 263. part. 1. diuerſ. & in ſententia † ex-
primatur petitorium, hoc ſufficit ad hoc, vt ſit locus appel-
lationi.

Prædicta magis vrgent quoad ſententiam ſuper bonis
emphyteuticis cum expreſſa mentione, & canonizatione
inueſtiturarum, ibi, *ex inueſtituris emphyteuticis Eccleſia-
ſticis, alyſque iuribus de quibus omnibus in allis eueniſſe in
perſonam, & ad fauorem Equitis Aloyſii Iunioris de Roman-
tijs Lauri filij in ſeculo permanentis caſum ſucceſſionis dicta-
rum] emphyteuticarum conceſſionum, & inueſtiturarum,*
14 † poſſeſſoria enim prouenientia à contractu inueſtituræ
ſemper habent annexam cauſam proprietatis, ideòque ap-
15 pellationem admittunt, † præſertim vbi contractus ipſe in
ſententia principaliter, & vti cauſa immiſſionis exprimitur,
Rota deciſ. 22. num. 8. poſt Poſthum. in tract. de manut. Ad-
den. ad Burat. deciſ. 625. num. 8. & fuit dictum in Aſſiſien.
Bonorum 26. Iunij 1626. coram bon. mem. Remboldo, & in
eadem 2. Iunij 1627. coram bon. mem. Card. Virili deciſ. 79.
part. 5. recent.

Secundò, cenſuerunt DD. eſſe locum appellationi, quia
in ſententijs de quibus agitur condemnantur Monaſteria,
non ſolùm ad fructus perceptos à die motæ litis, ſed etiam
16 ad fructus, qui veriſimiliter percipi potuerunt, † qui fru-
ctus non debentur à poſſeſſore cum titulo, ſed ſolum à vio-
lento ſpoliatore, vel attentante, Biſignet. deciſ. 11. de reſtit.
ſpoliat. in antiq. Rot. deciſ. 10. eod. tit. in nou. Caſſador. de-
ciſ. 6. num. 3. de prabend. Put. deciſ. 283. num. 2. lib. 1. in Me-
diolanen. reſciſſionis contractus 4. Iunij 1601. coram bon.
mem. Card. Lancellotto apud Marcheſ. de commiſs. part. 1.
fol. 144. in fine, & in Romana fructuum 13. Nouembr. 1602.
coram Litta, apud eundem part. 2. fol. 204. in princ. quæ qua-
litas non concurrit in Monaſterijs contra quæ fuerunt latæ
ſententiæ.

Vnde non obſtant Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſti-
niana prohibentes appellationes in poſſeſſorijs, quia (vltra
quod loquuntur de nudo, ac ſimplici poſſeſſorio, nec pro-
17 pterea locum habent, † quando ſententiæ continet mixtu-
ram petitorij, vt in pluribus deciſionibus Rot. poſt Pacif.
de Saluian. quas refert, & ſequitur Poſt. de manut. obſeru. 8.
num. 86. ex ſupra deductis verſamur in ſententijs mixturam
proprietatis continentibus) cùm d. Conſtitutiones emana-
18 uerint à Legatis habentibus † limitatam poteſtatem, vrget
non ſolum defectus poteſtatis, cap. Eccleſia S. Mariæ, vbi
DD. de conſtit. cap. quod Clericis de for. compet. Corn. conſ.
145. num. 4. lib. 5. Paul. de Caſtr. qui teſtatur de communi
conſ. 157. num. 1. lib. 2. ſed etiam defectus voluntatis, cùm
19 in dd. conſtitutionibus nulla fiat mentio † de perſonis, ac
bonis Eccleſiaſticis, vt poſt plures deciſiones relatas ex ſen-
tentia à Rota canonizata, latè conſuluit Honded. conſ. 20.
num. 6. & ſeqq. lib. 2. Adden. ad ſan. mem. Greg. XV. deciſ.
581. num. 8. Burat. deciſ. 315. num. 1. & in ſpecie quod
18 † conſtitutio Iuſtiniana ex defectu poteſtatis non deroget
Statuto Bononiæ lib. 2. in rub. de appellationibus, diſponenti
quod in poſſeſſorio ſemel liceat appellare, fuit firmatum in
Bonon. bonorum 18. Februarij 1639. coram Reuerendiſs. P.
D. meo Dunozetto, quod Statutum habet locum etiam in
ſummariſſimo poſſeſſorio, vt tenuit Rot. in Bonon. de Poetis
28. Nouembris 1594. coram bon. mem. Orano, in Bononien.
bonorum 17. Decembris 1607. & 29. Februarij 1608. coram
bon. mem. Cardinali Marquemontio, & in Bononien. pecunia-
ria 23. Ianuarij 1617. quæ eſt deciſ. 220. impreſſa coram bon.
mem. Buratto.

Non obſtat deciſ. in Bononien. fideicommiſſi de Blanchis
21 † 14. Ianuarij 1636. coram Reuerendiſs. P. D. meo Roias,
quia vltra reſponſiones datas in alia ſuperius allegata deciſ.
R. P. D. Dunozetti 18. Februarij præteriti, illa nititur præ-
22 cipuè † in eo, quod fuerat pronunciatum in ſummariſſi-
mo, in quo etiam ſuppoſita prædicta conſtitutione in foro
Eccleſiaſtico non dabatur appellatio, Beniotend. deciſ. 79.
num. 6. qui non eſt caſus noſter ex iam dictis.

Quo verò ad ſecundam partem dubij cenſuerunt DD.
manutentionem concedendam Monaſterijs, quia etiam
hoc remedio vti poteſt pro reuocatione attentatorum re-
23 ſpectu † poſſeſſionis, cùm Monaſteria nunquam ſe ha-
buerint pro ſpoliatis, Seraph. deciſ. 1176. num. 6. ſan. mem.
Gregor. XV. deciſ. 9. num. 6. & deciſ. 40. num. 3. Rot. deciſ.
24 674. num. 1. part. 1. recent. Et in dubio præſumitur, † quod
non habuerint ſe pro ſpoliatis, Rota coram ſan. mem. Gre-
gor. XV. deciſ. 307. num. 10. & 11. in Colonien. Monaſterij
5. Decembris 1627. & Eluen. Canonicatus 11. Februarij
1628. coram Eminentiſs. Card. Vbaldo, nec de eorum
poſſeſſione poteſt dubitari, cùm illa probetur ex ſupradictis
ſententijs, & mandatis de immittendo conceſſis ad fauo-
rem Eq. Aloyſij, nam † petens immitti, fatetur ſe non poſ- 25
ſidere, quæ confeſſio probat poſſeſſionem, & ſufficit pro
manutentione, iuxta deciſiones, quæ paſſim in ſimilibus
allegantur.

Et ita Informantibus tantùm Monaſterijs fuit reſo-
lutum.

R. P. D. PIROVANO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommiſſi de Incoronatis.

Veneris 13. Maij 1639.

ARGVMENTVM.

Teſtatoris voluntas attendi debet in quæſtione qua quæritur, An Monaſterium habeatur loco filij, & ſubſtitutum excludat, ideòque nullum ius prætendere poteſt, quoties verba à Teſtatore prolata non ſunt apta ad illius incluſionem, puta quia filios legitimos, & naturales, & deſcendentes in infinitum ad fideicommiſſum vocauit.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſario conceditur immiſſio in vim l. finalis probatis requiſitis ad id neceſſarijs.*
Fideicommiſſo nempè, vocatione, & vocationis caſu, ac demum identitate bonorum.
2 *Bonorum fideicommiſſariorum identitas probatur ex inuentario per hæredes grauatos confecto.*
3 *Hæredes non poſſunt venire contra aſſertionem à ſuis auctoribus factam.*
4 *Monaſterium ſuccedit loco filij, & ſubſtitutos excludit, & quare, num. ſeqq. vbi vide.*
5 *Teſtator ſi cogitaſſet ſuos deſcendentes religionem ingreſſuros, vtique ſubſtitutos excluſiſſet.*
6 *Monaſterij excluſio, vel vocatio in caſu quo aliquis ex inſtitutis efficiatur Monachus, pendet à teſtatoris voluntate, & num. ſeqq.*
7 *Verba Teſtatoris quæ Monaſterio adaptari non poſſunt, Monaſterium excludunt, & num. ſeqq.*
vt quia vocauit deſcendentes in infinitum, vel filios legitimos, & naturales.
8 *Monaſterium non generat in infinitum.*
10 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum, nec habetur loco filij, ſi teſtator cogitauit de filiis per naturam natis.*
11 *Teſtatoris mens talis præſumitur, qualis apparet ex verbis ſecundum eorum rectum ſermonem.*
12 *Legatum factum filiæ pro nuptijs temporalibus, debetur in eadem quantitate, etiam quod illa fuerit Monaſterium ingreſſa.*
13 *Intellige niſi contrarium appareat de contraria Teſtatoris voluntate.*
14 *Monaſterium an excludat ſubſtitutum, & an legatum factum filiæ ſi nupſerit debeatur, & quidem in eadem quantitate ſi illa fuerit Monaſterium ingreſſa, ſunt quæſtiones differentes.*
Agnationis conſideratio contemplata ex prædilectione maſculorum, & excluſione fœminarum dicitur eadem, quæ verbis expreſſis fuit à teſtatore ordinata.

DECISIO CXXXIV.

CEnſuerunt DD. dandam eſſe immiſſionem D. Angelo
in bonis, de quibus agitur, quoniam probat requiſi-
ta ad hunc effectum neceſſaria, nempè fideicommiſſum,
vocationem, & vocationis caſum in eius perſonam, ac de-
mum bonorum prætenſorum identitatem, † quibus con- 1
currentibus non ſolet denegari immiſſio, ex remedio l. fin.
C. de edict. Diu. Adr. tollen. Peregr. de fideic. art. 43. n. 44.
Fuſar. de ſubſtit. quæſ. 614. cum duabus ſeqq. & cum prædi-
ctis Rota tranſit, vt in deciſ. 368. num. 1. & 408. n. 7. part. 5.
diuerſ.

De fideicommiſſo conſtat ex Teſtamento Marcelli de
Inco-

Incoronatis condito vſque de anno 1563. menſe Octobris,
Dominumque Angelum ex eo vocatum fuiſſe, iam firma-
tum fuit in prima deciſione * huius cauſæ, quæ, & ſeu illius
fundamenta in hac diſputatione in dubium non reuo-
cantur.

Eueniſſe autem caſum eius vocationis concludenter pro-
batur, quoniam defunctis filijs Marcelli in Teſtamento in-
ſtitutis hæredibus, nempè Cæſare, Ioanne Baptiſta, Co-
ronato, & Camillo, ſolus ſuperſtes fuit Franciſcus eiuſdem
Marcelli filius, & hæres cum alijs fratribus, qui reliquit
poſt ſe alium Cæſarem, & Marcellum, & alios duos poſtea
in Dominicana Religione profeſſos, quibus omnibus
abſque filijs deſcendentibus defunctis, & nouiſſimè Reli-
gioſis prædictis, nulli dubium, quod factus fuit locus ſuc-
ceſſioni, D. Angelo ex Teſtamento Marcelli ſenioris pro-
pter vocationem Pauli ipſius Teſtatoris Nepotis ex fratre
omnibus illis extinctis, & Paulo non ſupraiuiente vocati
ſunt omnes illius filij, & Nepotes in infinitum, inter quos
D. Angelus proximior in gradu, & ſuperſtes reperitur, vt
in eadem deciſione cauſæ fuit firmatum.

Identitas denique bonorum prætenſorum probatur ex
2 † Inuentario per Hæredes grauatos facto per *l. fin. C. Arb.*
Tutor. & l. Tutor qui Repertorium, ff. de Adminiſtr. Tutor.
Peregr. *de fideicommiſ. art.* 44. *num.* 2. Fuſar. *quæſ.* 618. *n.* 1.
Rot. *deciſ.* 407. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* & 42. *part.* 5. *diuerſ.*
quæ probatio eò magis certa redditur, dum Cæſar Franci-
ſci filius intrando poſſeſſionem bonorum in hæreditate pa-
terna repertorum expreſsè proteſtatus eſt, quod bona erant
3 Auito fideicommiſſo ſubiecta, † contra quam aſſertionem
Religioſi profeſſi tanquam hæredes Cæſaris venire non
poſſunt, Bald. *conſ.* 89. *num.* 3. *lib.* 1. Natt. *conſ.* 235. *num.* 11.
Peregr. *conſ.* 48. *num.* 5. *vol.* 1. cum alijs per Fuſar. allegatis
d. quæſt. 618. *num.* 30.

Non obſtat, quod & ſi D. Angelus ſit vocatus in Teſta-
mento Marcelli, adhuc fideicommiſſum ad illius fauorem
non ſit apertum, dum excluditur à Monaſterio Profeſſo-
4 rum, quod † dicebatur ſuccedere loco filiorum in conditio-
ne diſpoſitionis Marcelli poſitorum ad excluſionem ſubſti-
tutorum, *cap. in Præſentia de prob.* & ſeu ſubſtitutos exclu-
5 dere † ex præſumpta Teſtatoris voluntate per rationem
quod ſi Teſtator Monaſterij memor fuiſſet, & ita maſculos
ſuos deſcendentes Religionem ingreſſuros, ſubſtitutos ex-
cluſiſſet, Bart. *in l. ſi ita quis, §. fin. num.* 2. *ff. de leg.* 2. Dec.
conſ. 426. *num.* 9. Couar. *var. reſol. cap.* 19. *num.* 11. *lib.* 1.
Molin. *de Iuſt. & Iure diſp.* 190. *col.* 10. *verſ. quando quis*,
Sanchez *in præcept. Decalog. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 52. & 53.
cum alijs infinitis allegatis per Fuſar. *quæſ.* 429. *nu.* 32. Gam.
deciſ. 316. *num.* 2. Rot. *in Nouarien. legati* 20. *Maij* 1622.
coram D. meo Decano, & in Bonon. Fideicommiſ. de Blan-
chettis 16. *Ianuarij* 1632. *coram D. meo Veroſpio.*

Quoniam non recedendo à voluntate Teſtatoris, ſe-
6 cundum quam hæc † materia excluſionis ſubſtituti ex fi-
cta perſona Monaſterij regulatur, ponderanda ſunt verba
à Teſtatore prolata in caſum deficientiæ propriæ lineæ, ibi,
Et caſu quo omnes ſupradicti deceſſerint ſine filijs, vel
Nepotibus, vel Pronepotibus, & ex eiſdem Deſcenden-
tibus in infinitum legitimis, & naturalibus maſculis, fœmi-
ninis omnino excluſis. Vltimo morienti ſubſtituit Pau-
lum de Incoronatis eiuſdem Teſtatoris Nepotem, ſi ſuper-
uixerit, ſin autem eiuſdem filios ſiue nepotes maſculos le-
gitimos, & naturales ex eis deſcendentes, vt ſupra in infi-
nitum excluſis ſemper fœminis, quæ dotari debeant, vt
ſupra.

Ex quibus verbis cùm appareat de aperta, & expreſſa
7 voluntate † Teſtatoris reſpectu vocatorum per verba, quæ
Monaſterio adaptari non poſſunt; nec conuenire viden-
tur. Nempè ex eiſdem Inſtitutis deſcendentibus in infini-
8 tum, quoniam † Monaſterium non generat in infinitum,
& ſimiliter non conueniunt alia verba, legitimis, & natu-
9 ralibus, † ex quo expreſsè refragantur Monaſterio, quod
legitimos, & naturales filios habere poſſit, meritò quicquid
in contrarium piè meditatus fuerit, Caſtrenſ. *in Auth. Niſi*
Rogati, C. ad Trebell. ſcilicet, quod & ſi Teſtator cogita-
10 uerit de filijs † per naturam natis, non tamen apparet, Te-
ſtatorem cogitaſſe de ingreſſu Monaſterij, cui lex præſu-
mitur fauere, concluſiuè tenuerunt articulo diſcuſſo, & ex
veriori pro ſubſtitutis ad excluſionem Monaſterij, ea ra-
tione moti, quia verba expreſſa deſignant filios natos per
11 naturam, & † mens Teſtatoris talis præſumitur, qua-
lis apparet ex verbis ſecundum eorum rectum ſenſum

Mantica, alijs pro hac opinione, & ratione relatis *de co-*
niect. lib. 11. *tit.* 7. *num.* 20. *verſ. contraria ſententia videri*
poteſt frequentiori calculo recepta, Menoch. *præſumpt.* 83.
num. 35. *& ſeqq. lib.* 4. Pereg. *de fideicommiſ. art.* 28. *num.* 78.
verſ. tertius eſt caſus, Fuſar. *infinitis recenſitis, de ſubſtit.*
quæſ. 429. *num.* 35. Maieſc. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 69.

Neque veriori opinioni ex voluntate Teſtatoris ſupra
firmatæ contradicunt allegati pro Monaſterio, & eo mi-
nus deciſio Nouarieñ. legati, & Bonoñ. fideicommiſſi de
Blanchettis, quæ in diuerſis terminis loquuntur, ſcilicet in
legato facto filiæ pro Nuptijs temporalibus, † an in ea- 12
dem quantitate debeatur filiæ ingredienti Monaſterium
pro nuptijs ſpiritualibus, & deberi determinatur ex diſpo-
ſitione *§. ſed hoc præſenti, Auth. de Sanct. Epiſcop. &*
Auth. Niſi rogati, C. ad Trebell. niſi expreſsè per vrgen-
tes, † & concludentes coniecturas de contraria voluntate 13
Teſtatoris apparuerit, quæ coniecturæ in prædictis caſi-
bus Dominis tales viſæ non fuerunt ad excluſionem volun-
tatis Patris dotantis in caſum Nuptiarum ſpiritualium. In
præſenti autem agitur de alia quæſtione, an Monaſterium
excludat ſubſtitutos, quo caſu diuerſis coniecturis agen- 14
dum eſt, vt benè ſe declarat deciſio Nouarieñ. legati.

Præterea eò certior dignoſcitur voluntas Teſtatoris pro
ſubſtitutis ad excluſionem Monaſterij, quia & ſi in ratio-
ne non expreſſerit, quia volebat, quod bona ſua remane-
rent in ſua familia, attamen non deficit propriæ Agnatio-
nis contemplatio, ex quo omnes deſcendentes ſuos ma-
ſculos vocauit in infinitum, & vltimo maſculo morienti
ſubſtituit ex fratre Nepotes pariter in infinitum in vtroque
caſu, & ſeu caſibus, ſemper fœminis excluſis. Vnde
† cùm non ſuperſint in diſcenſiua, neque in contentiua 15
Agnatione alij maſculi, quam vocati, eodem modo dici-
tur contemplata Agnatio in perſonis, ac ſi per rationem
fuiſſent genericè expreſſi. Rot. *deciſ.* 464. *num.* 16. *coram*
Papa Gregorio XV. & 344. *num.* 19. *part.* 2. *recent.* Et hoc
ſtante omnes pro vtraque opinione adducti conueniunt
Monaſterium non excludere ſubſtitutos.

Denique non obſtat exceptio detractionum; legitimæ,
trebellianicæ, & æris alieni, quoniam de illorum releuan-
tia Domini particulatiter in ſeparata diſputatione vo-
luerunt videre.

Et ita &c.

Supra in hac eadem parte deciſ. 41. *adeſt alia deciſio in hac*
cauſa ſub die 19. *Maij* 1638. *coram Card. Panzirolo, alia*
vero ſub die 13. *Nouembris* 1637. *coram eodem Reueren-*
diſs. P. D. Pirouano eſt in part. 7. *deciſ.* 248. *vbi adnotan-*
tur duæ aliæ deciſiones ſub diebus 5. *Nouemb.* & 5. *Mar-*
tij 1640. *coram R. P. D. Pirouano.*

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Archiepiſcopo Terracineñ.

Bononieñ. de Naſcentorijs.

Veneris 10. *Maij* 1639.

ARGVMENTVM.

Conſilium Oldradi 21. quando non procedat. Fi-
deicommiſſum quando cenſeatur purificatum
ad fauorem proximioris teſtatoris, & non
grauati.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio conſecutiua deſeruit pro interpratandis præ-*
cedentibus ſubſtitutionibus ad effectum inducendi gra-
uamen.

2 *Bona fideicommittentis non poſſunt inter inſtitutos, &*
ſubſtitutos perpetuari, niſi adſit perpetuum, & abſo-
lutum fideicommiſſum.

3 *Fideicommiſſum adiectum hæredi inſtituto in primo gra-*
du ſi deceſſerit ſine filijs expirat decedente hærede cum
filijs.

Fallit quando cogitauit teſtator deficientiam filiorum
non ſolum in hærede, ſed in eius filijs cum deficientia
lineæ addita clauſula vulgariter, pupillariter, & per
fideicommiſſum, num. 4.

5 *Conſilium Oldrad.* 21. *non habet locum quando teſtator*
voluit, quod etſi primi hæredes moriantur cum filijs
attamen ſubſtituti ſuccedant, & num. 6.

Quod

Quod fortiùs habet locum coniecturis concurrentibus pro fideicommiſſo, num.7. vbi recenſentur coniectura, & num.8. & num.29.

8 *Teſtator ordinans hereditatem ſuam integram ambulare ad heredes inſtitutos, & ſubſtitutos afficit omnes deſcendentes donec ad vltimum hereditas perueniat.*

Etiamſi pracedat ſubſtitutio ſi ſine filiys, ibid.

9 *Onus deſcendens in deſcendentes demonſtrat hereditatem grauatam, qua afficitur quocumque vadat.*

10 *Proximitas grauati, & non grauantis attenditur in fideicommiſſis.*

Fortius ſi extincta linea tranſeat Teſtator ad alteram, num.14.

11 *Verba*, proximioris agnati, & noo extantibus proximioris cognati ipſius teſtatoris, *intelligenda ſunt de proximiore agnato teſtatoris, & num.12.*

Verba, ipſius Teſtatoris, *demonſtrant ad oculum teſtatorem, num.11.*

12 *Praſumptio pradilectionis linea heredis grauati procedit in deſcendentibus, non autem in tranſuerſalibus teſtatoris.*

13 *Subſtitutus vltimus decedente veniens ad fideicommiſſum per mortem vltimi haredis ſine liberis dicitur venire ex tunc, non ex nunc.*

16 *Proximitas teſtatoris attenditur non vltimi morientis quando linea vltimi defuncti eſt finita.*

17 *Verba ſubſequentia in dubio declarantur ex pracedentibus claris, & è contra.*

18 *Appellatione Proximioris agnati venit tam fœmina, quàm maſculus, & idem appellatione proximioris.*

19 *Proximitas teſtatoris an grauati ſit attendenda ſtante coniectura alienationis in remotiſſimum tempus, & num.20.*

21 *Familia nomen, & inſignia aſſumens dicitur ciuiliter factus maſculus de familia teſtatoris, & conſeruat illius agnationem.*

22 *Coniectura non attenduntur, vbi habentur verba expreſſa teſtatoris, & num.23.*

24 *Qua ſunt in vnica oratione contenta debent aqualiter, ac pariformiter determinari.*

26 *Verba*, noo extante linea maſculorum, & fœmioarum, *non ſunt intelligenda de fœminis, ſed de maſculis ex fœmina.*

Cum teſtator conſiderauit eas tanquam maſculos producentes, num.27.

28 *Fœmina quando non ſunt comprehenſa in priori parte inſtitutionis non cenſentur comprehenſa in ſubſequenti conditione ſubſtitutionis.*

30 *Dictiones*, tunc, & tunc, & eo caſu, *licet habeant vim reſtrictiua, non tamen reſtringunt fideicommiſſum.*

Quando teſtator vlterius procedit, & prohibet ampliſſimis verbis alienationem.

DECISIO CXXXV.

NOn obſtantibus longa ſerie in contrarium deductis contra deciſionem coram me facta 19. Decembris præteriti. * Iterùm io hac tertia poſitione fuit reſolutum, conſtare de fideicommiſſo q. Ioanois Rainerij de Naſcentorijs, purificato ad fauorem Angeli filij primogeniti Galeatij, proximioris cognati, Ioanois Rainerij Teſtatoris, & non autem ad fauorem proximioris agoati, Pirrhi vltimi granati, nec ſororum dicti Pirrhi profeſſarum in Monaſterio S. Mariæ Nouæ.

Nam exiſtentia perpetui fideicommiſſi q. Ioanois Rainerij, eſt clara, ex prohibitioo e alienationis facta quibuſcumque hæredibus inſtituris, & ſubſtituris, quia Teſtator voluit ſuam hæreditatem ſolidam, & iotegram ambulare, & permanere ad hæredes ſuos prædictos ioſtitutos, & ſubſtituros ordine prædicto, abſque diminutione aliqua, vel retentione Trebellianicæ, quam inhibuit, & vetauit in quocumque caſu ex prædictis poſſe detrahi; Cùm enim bona oon poſſint peruenire in perpetuum in ſubſtituros, quales erant primogeniti, ſeu maiores natu, proximioris agnati, & non extantibus agnatis proximioris cognati ipſius Teſtatoris, & illorum deſcendentes, niſi Alexander eſſet grauatus ad fauorem Æmilij, & Æmilius ad fauorem Pirrhi, & iſte ad fauorem primogeniti proximioris agnati, eoqoe noo extante proximioris cognati, in neceſſarium antecedens dicta prohibitio probat dictum grauamen, etiam
1 ſi ſtaret conſequutiuè, cùm prohibitio conſequutiua † deſeruiat pro interpretandis præcedentibus ſubſtitutionibus, ad effectum inducendi grauameo, vt reſpondit Rota *deciſ. 44. num.5. deciſ.105. num.4 part.1. recent. coram Reuerendiſs. D. meo Decano deciſ.267. num.1. & 8. deciſ.493. nu.6. & 7. coram eod. in Bononien. fideicommiſſi de Seccadenarijs 11. Decembris 1623. coram Reuerendiſs. P. D. meo Merlino.*
Alias non poſſent bona fideicomoittentis † inter inſtitutos, & ſubſtitutos perpetuari, niſi adeſſet perpetuum, & 2
abſolutum fideicommiſſum, *l. cum ita, §. in fideicommiſſo, l. peto, §. fratre, ff. de leg.* 2. Curt. iuo. *conſ.* 145. *num.* 9. Surd. *conſ.*247. *num.*25. Rot. *diuerſ. deciſ.*568. *num.* 1. & 2. *part.*1. *deciſ.*681. *num.*1. *part.* 2. *recent. & in Romana Fideicommiſſi de Catanis 7. Iunij 1654. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Nec ex eo quod Alexander, qui fuit primus hæres, deceſſit relicto Æmilio iuniore eius filio, expirauit fideicommiſſum adiectum hæredi inſtituto in primo gradu, † ſi de- 3
ceſſit ſine filijs, non autem ſi deceſſerit cum filijs, iuxta vulgatam theoricam Oldradi *in conſ.*21. communiter ab omnibus receptam, Dec. *conſ.*39. *per totum, & conſ.*465. *num.* 24. & 25. Soc. iuo. *conſ.* 111. *num.* 21. *vol.* 1. Roland. *conſ.* 56. *num.*10. *& ſeqq. lib.*3. Hond. *conſ.*60. *num.*40. *& ſeqq. lib.* 1. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 6. *num.* 6. Rot. *in recent. deciſ.*486. *part.*1. *& alibi ſæpius.* Quia Teſtator non proceſſit diſiunctiuè, ſeparando vnam ſubſtitutionem ab alia, ſed cogitauit caſum deficientiæ grauati ſine filijs, ac etiam caſum deficientiæ eorumdem filiorum ſi ſine filijs, prout etiam deficientiam lineæ, cum clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, † vnde ſequitur, 4
adeſſe fideicommiſſum litterale, & vocationem, non ſolum per vulgarem, ſed etiam per fideicommiſſariam, vt benè aduertit Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 2. *n.* 2. Fuſar. *de ſubſt. quaſt.*267. *num.* 2. cum alijs io deciſionibus allegatis, & licet ad plures gradus, & ordines, ſeu lineas inſtitutionum, & ſubſtitutionum deuenerit ſub conditione, ſi ſine filijs, & deſcendentibus maſculis, & Alexander deceſſerit, cum Æmilio filio, † qui poſtea ſine filijs deceſſit. 5
Attamen non poteſt dici, quod fideicommiſſum ſemel expirauerit, & amplius non reuiuixerit iuxta ſupradictam theoricam Oldradi; Siquidem io propoſito caſu Teſtator expreſsè ordinauit fideicommiſſum etiam in caſu quo hæredes grauati cum filijs deceſſerit, ibi, *quod ſi in aliquo gradu, & ordine ſucceſſiuo inſtitutionum pradictarum, inſtituti, vel inſtitutus, ac hæres poſtea quandocumque deceſſerint, ſeu deceſſerit cum filijs maſculis legitimis, & naturalibus vno, vel pluribus ipſos filios, vnum, vel plures in capita, & illorum deſcendentes maſculos legitimos, & naturales in ſtirpes in infinitum, & ſi abſque filij, & deſcendentibus huiuſmodi deceſſerint, ſeu deceſſerit, vocatum, ſeu vocatos in ſequenti gradu inſtitutionum pradictarum, & illius, ſeu illorum filios deſcendentes maſculos legitimos, & naturales in ſtirpes, vt ſupra inſtituit, & ſubſtituit vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum reſpectiuè, &c.* Ex quibus verbis cùm appareat Teſtatorem voluiſſe, inſtitutos, & ſubſtitutos, eorumque deſcendentes maſculos in perpetuum ſuccedere, etiam in caſu quo primi hæredes deceſſerint cum filijs, † qui po- 6
ſtea ſine filijs decedant, *d. conſ.* Oldrad. eiuſque materiam locum habere non poteſt, Caſtr. *conſ.*263. *ſub num.* 3. *verſ. attamen lib.*2. Dec. *conſ.* 477. *ſub num.* 3. *verſ. non obſtat*, Rim. *conſ.*171. *num.*76. & tenuit Rot. *in Romana Fideicommiſſi de Gallis 29. Ianuarij 1596. coram bon. mem. Cardinalis Pamphilio, & deciſ.*568. *num.*3. 5. *& 9. in fin. part.* 1. *& deciſ.*494. *part.* 4. *diuerſ.* Præſertim concurrentibus, tot coniecturis ſuadentibus Teſtatoris mentem fuiſſe, conſtituendi perpetuum, & abſolutum † fideicommiſſum, in 7
duabus deciſionibus in hac cauſa factis, deductis, per quas ſecundum opinionem Rotæ ſemper receditur à dicto *conſil.* Oldradi, nimirum, digreſſio ad plures gradus ſubſtitutionum, fideicommiſſum maſculinum, & perpetuum. Prohibitio alienationis veſtita à ſua cauſa, vt bona remaneant in familia, præceptum aſſumendi cognomen, & inſignia familia de Naſcentorijs, & aliæ ſimiles, de quibus in deciſione, quæ reuidentur in §. *coniectura*, quibus domini coofuerunt addendum illam deductam ex eo, quod vt fuit dictum ſupra, Teſtator voluit ſuam hæreditatem ſolidam, & integram ambulare, & permanere ad hæredes ſuos prædictos, inſtitutos, ſubſtitutos ordine prædicto, &c. Quæ verba cum ſint directa in rem important onus reale, quod propterea vti in rem ſcriptum afficit omnes deſcendentes, & ſucceſſores, & ad quoſcumque hæreditas, ſeu bona

Teſta-

8 Teſtatoris vadant, † donec ad vltimum ſubſtitutum perueniant, etiamſi præcedat ſubſtitutio, ſi ſine filijs, vt in iſtis terminis tradit Bald. *in leg. precibus num.65. verſic. indic.* & ibi Salicet. *num.26. verſ.6. Teſtator inſtitutus filijs, C. de impuber. & alijs ſubſtit.* vbi volunt quod quando onus de-
9 ſcendit in deſcendentes † hæreditas cenſetur grauata, & grauamen ſcriptum in rem illam afficiat quocunque vadat, Curt. ſen. *conſ.42. ſub num.8. verſ. accedat ad præmiſſa, & num.19. verſ. Iacobus hæres inſtitutus*, Soccin. ſen. *conſ.72. num. 10. verſ. quorum opinio lib. 3.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſ.480. num. 37. & ſeqq.* Rota *deciſ. 486. num. 3. part. 1. recent.* & coram ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.351. num. 13.*

Nec cenſuerunt Domini obſtare, quod deficiente linea maſculina Æmilij, adſint Camillus, & Comes Io. Thaddæus de Blanchis de agnatione Pirrhi vltimi grauati, & quod iuxta magis communem, & veriorem opinionem,
10 etiam à Rota ſequuta attendatur promixitas grauati non grauantis, & conſequenter dicti Camillus, & Io. Thaddæus proximiores Pirrhi vltimi grauati veniant ſub vocatione filij proximioris agnati. Quia vt latè fuit dictum in deciſione, quæ reuidetur confirmata etiam in hac parte Teſtator deficiente linea Æmilij non vocauit agnatos ſimpliciter, ſed primogenitum proximioris agnati, ſeu cognati ipſius Teſtatoris, qualis eſt Angelus filius primogenitus Galeatij de Manzis primogeniti Hieronymæ ſororis patruelis Ioannis Rainerij Teſtatoris, ex Floriano fratre germano Naſcentorij eiuſdem Teſtatoris patre, ibi, & non extante linea maſculorum, & fœminarum, dicti olim Æmilij inſtituit, & nominauit vt ſupra filium maſculum primogenitum, ſeu maiorem natu tunc ſuperuiuentem proximioris agnati, & non extantibus agnatis proximioris cognati ipſius Teſtatoris, &c. Vocatio enim maſculi primogeniti proximioris agnati, poſita in eadem oratione immediatè ante vocationem primogeniti proximioris cognati
11 ipſius Teſtatoris, intelligitur de agnato Teſtatoris, † non ſecus, ac ſequens vocatio cognati, ideòque ex vi verbi ipſius Teſtatoris, quod perſonam Teſtatoris ad oculum demonſtrat ex deductis in d. deciſione §. *non obſtat quod ſuperſint*. Præſertim quia non militat maior ratio in proximiore cognati, quàm agnati, cur ſcilicet Teſtator voluerit potius præferre proximiorem ſui agnati, quàm cognati, &
12 † præſumptio prædilectionis lineæ Alexandri de Blanchis hæredis grauati, deſumpta ex notatis per Doctor. *in l. cum*
13 *auus, ff. de condit. & demonſtr.* non applicatur, † quia procedit in eius deſcendentia, non autem in tranſuerſalibus, Rot. *deciſ.693. num.3. part.2. recent.* Et accedit tranſitus à linea maſculorum, & fœminarum dicti Æmilij poſt eius
14 finem, ad lineas aliorum, † hoc eſt ad primogenitum agnati, & in illius defectum, cognati proximioris ipſius Teſtatoris, quem tranſitum ad effectum de quo agitur, vltra allegatos in deciſione, quæ reuidetur, tenent Laderch. *conſ.47. num. 13. & ſeqq.* Panzirol. *conſ. 170. num. 5. verſ. quibus tamen*, Ruſtic. *conſ.102. num.112. poſt tract. An, & quando liberi in conditione poſiti vocentur*, vbi firmat agna-
15 tum venientem † ad ſucceſſionem vltimi, ſine maſculis deſcendentis, non venire vi ex nunc, ſed prout ex tunc, eo
16 quia proximitas Teſtatoris eſt attendenda, † non vltimi morientis in eo caſu, in quo linea vltimi defuncti finitur ex traditis per eum *num.113. cum ſeqq.* Alduuin. *conſ. 91. num. 48. in fin. verſ. minus etiam, & ſeqq.* Caball. *conſ. ciuil. 114. num. 16. & ſeqq. vol.2.* Fuſar. *conſ. 85. num. 10. verſ. nihilominus, & num. 11.* Mantic. *de coniect. lib.8. tit. 12. num. 31. circa finem.* Peregr. *de fideicommiſ. art. 20. num. 7.* Rot. *d. deciſ.693. d. num.3. part. 2. recent.*

Nec contrarium ſuadent coniecturæ ponderatæ ab informantibus pro Camillo, & Io. Thaddæo, non prima quod vocatio de nato ex proximiore, intelligenda ſit de nato ex proximiore viuente tempore teſtamenti, vel obitus Teſtatoris, quia non ſubſiſtit quando vocatio fit in tempus ex veriſimili non verificandum, niſi longè poſt qualis, Dominis viſa, fuit ſubſtitutio de qua agitur, facta non extante linea Æmilij, cuius lineæ finis, nonniſi poſt longiſſimum tempus veriſimiliter à Teſtatore credi potuit, & cum Teſtator non vocauerit agnatum, ſed filios agnati, & vlterius loquutus fuerit conditionaliter, non extantibus agnatis, parum refert quod non adeſſent agnati ipſius Teſtatoris, & quod ideò de illis non potuerit intelligi, ſi illis non extantibus ſuccedunt cognati. Secunda coniectura deducta ex §. *teſtamenti*, quem quidem filium, &c. ibi tanquam ſi de ipſo Teſtatore, vel eius fratribus, & agnatis natus eſt procreatus fuiſſet, &c. ceſſat, quia cùm filius maſculus agnatæ, patris non matris familiam ſequatur, ideòque ſit cognatus, rectè conuenit filio maſculo agnatæ, Teſtator enim per verba prædicta voluit dicere, quod ita hic per aſſumptionem nominis familiæ Naſcentoriæ ciuilem agnationem aſſequeretur, ac ſi natus eſſet de ipſo Teſtatore, & eius fratribus agnatis, quia eorum filij maſculi verè, ac propriè fuiſſent agnati. Quæ procedunt etiamſi idem Teſtator poſt illam dictionem, *vel eius fratribus*, ſubijciat, *& agnatis*, quia iſtud verbum intelligitur de agnatis maſculis,
iuxta verbum immediatè præcedens, *fratribus*, cum † in 17
dubio verba ſubſequentia declarentur ex præcedentibus claris, & è contra, *l. ſi ſeruus plurium, §. finali, ff. de leg. 1. l. ſi cum tibi fundum, ff. de verb. ſignif.* Oldrad. *conſ. 8. nu. 8.* & illa dictio, *tanquam* non excludit filium agnatæ, indigentem dicta ciuili, cum ex origine naturali ſolam cognitionem habeat, ſed demonſtrat enixam voluntatem Teſtatoris conſeruandi propriam agnationem, ad quam vult aggregare filios fœminarum, & iſte eſt proprius caſus, qui euenit, quia Angelus deſcendit à fœmina agnata, & ideò debet aſſumere nomen, & arma Teſtatoris tanquam ſi de ipſo Teſtatore natus, & procreatus fuiſſet; Tertia coniectura elicita ex præcepto Teſtatoris iniuncto filio proximioris agnati aſſumendi arma, & inſignia, ac nomen familiæ de Naſcentorijs, nihil facit, quia Teſtator ex induſtria exegit qualitatem agnationis in parente, non autem in filio vocato, ad hoc vt originem ducentes à Hieronyma tan-
quam agnata, præferrent natis ex cognato, † cum appel- 18
latione proximioris agnati veniant, tam fœmina, quàm maſculus, vt de proximiore, tradunt Bald. *conſ. 6. num. 1. vol. 2.* & alij cumulati per Tiraqu. *de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9. num. 203.* Fuſar. *de ſubſt. quæſt. 366. num. 7.* Rot. coram ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.464. num. 1. verſ. non enim*, & de agnato probant text. *in l. pronunciato, §. fin. ff. de verb. ſignif. l. voluntas, C. de fideicommiſ.* Hunded. *conſ 73. nu. 1. & ſeqq. vol. 1.* vbi plures refert Peregr. *de fideicomm. art. 22. num. 25. & conſ. 23. num. 10. vol. 3.* Fuſar. *de ſubſt. quæſt. 363. num. 1.* De vtroque verò ſimul iuncto tradunt Curt. iun. *in conſ. 49. num. 7. verſ. accendit*, Rub. Alexand. *conſ. 106. num. 4.* Quarta coniectura dilationis in remotiſſimum tempus, de quo tempore cum poſſet eſſe, quod non adeſ-
ſent proximiores Teſtatoris, non ſit veriſimile, † quod vo- 19
luerit illos præferre, quos incertum erat, An de illo tempore eſſent extituri, vt dixit Rot. *in Bonon. bonorum de Mulettis 26. Iunij 1602. coram Eminentiſs. Card. Pamphilio*, alias ſequuta per Rotam ſimiliter ceſſat, quia in caſu iſto idem procederet in primogenito proximioris cognati, qui eſt vocatus etiam poſt agnatos, & tamen in eo Teſtator ex-
preſsè voluit attendi proximitatem † ipſius Teſtatoris, 20
ideòque idem dicendum eſt de agnatis, iuxt. text. *in §. pauonum inſtit. de rerum diuiſ.* Quinta coniectura prohibitionis alienationis factæ primogenito, & eius deſcendentibus, vt perpetuo bona remanerent penes illos, & alios ſucceſſiuè vocatos, non videtur quidquam facere, quia dum grauauit primogenitum onere aſſumendi nomen familiæ Naſcentoriæ conſiderauit in eo, & ſucceſſoribus, per quemdam modum, ciuilem conſeruationem ſuæ agnationis, cùm per talem conditionem aſſumendi nomen, & inſignia familiæ, dicantur ciuiliter facti maſculi de familia Teſtatoris, & conſequenter illius agnationem conſeruent, Pariſ. *conſ. 15. num. 17. & 18. lib. 2.* Menoch. *conſ. 117. num. 23.* Fuſar. *de ſubſt. quæſt. 499. num. 13. & 14.* Rot. *deciſ. 6. in fin. part. 1. diuerſ. & deciſ. 319. num. 4. part. 1.*

Nec releuant aliæ coniecturæ ponderatæ ad demonſtrandum, Teſtatorem intellexiſſe de agnatis vltimi grauati,
quia vbi habemus expreſſa verba Teſtatoris, † non eſt re- 23
currendum ad coniecturas, ex *l. ille, aut ille, §. cum in verbis*, vbi gloſ. & Doctor. *ff. de leg. 3. l. non aliter, ff. eod.* & facit text. *in l. voluntatis*, vbi gloſ. *verb. Iudic. C. de fideic.*
An Teſtator intellexerit de proximioribus proprijs, † vel 23
grauatis, dum expreſſa leguntur verba ipſius Teſtatoris, Peregr. *conſ. 20. num. 2. lib. 2.* Rota *diuerſ. deciſ. 72. num. 2. part. 1.* & fuit firmatum in deciſione. Illæ enim poſſent admitti, ſi verſaremur in diuerſis diſpoſitionibus, & in periodis diuerſis, ac ſeparatis, quæ regnatur diuerſis verbis, ſed in caſu præſenti adeſt vnica oratio, quæ conſtituit vnicam
periodum, habentem ſuum principium, † & finem, & ſic 24
omnia in d. oratione contenta, debent æqualiter, ac pariformiter determinari, iuxta doctrinam Bart. *in l. prætor, §. eritque differentia num. 1. verſ. nam cum omnia, ff. de bon. rapt.*

Digitized by Google

rapt. l. fin. ff. de ſent. & interlocut. omn. iudic. cum alijs per
Rotam *in recens. deciſ.* 237. *num.* 13. *part.* 5.

Vnde cùm ex deductis tam coram bon. mem. Motmano
18. Decembris 1637. quàm coram me in deciſione, quæ re-
oidetur *in §. quod Angelus, vſque ad §. Reſpectu verò*, & in
alia deciſione in hac cauſa facta 4. Aprilis præteriti, in qua
fuit denegata compulſoria ſpecialis, petita à ſupradictis de
Blanchis, & à Monialibus S. Mariæ Nouæ, hæredibus Pir-
25 thi vltimi grauati, Angelus primogenitus Galeatij † probet
ſuam deſcendentiam ex Hieronyma de Naſcentorijs, &
Ioanne de Manzis, ex ſupradictis rationibus fideicommiſ-
ſum de quo agitur, ad eius fauorem fuit purificatum per
mortem dicti Pirrhi vltimi defuncti ex linea maſculina
Æmilij grauati.

Tandem quoad excluſionem ſupradictarum Monialium
profeſſarum in d. Monaſterio S. Mariæ Nouæ, Domini
perſtiterunt in deciſis, quia Teſtator nunquam vocauit fœ-
minas, ſed filios fœminarum cum dicto onere aſſumendi
nomen, & arma familiæ de Naſcentorijs, pro conſeruatio-
ne agnationis, & licet non extante linea maſculorum, &
fœminarum Æmilij, deuenerit ad ſubſtitutionem primoge-
niti proximioris agnati, iſta tamen verba, & fœminarum,
26 intelliguntur † de maſculo ex fœminis ſupra diſpoſitiuè vo-
cato, non autem ſimpliciter de fœmina, iuxt. theor. per
Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 12. *num.* 9. cum alijs adductis in
deciſione, non enim meminit de fœminis, vt prius vocatis
ad ſucceſſionem, ſed propter maſculos tantum ab eis de-
ſcendentes, quos ſuperius diſpoſitiuè vocauit in defectum
27 maſculorum d. Æmilij, eas conſiderando † vt principium
productum lineæ fœmininæ, ex qua germinarent maſculi
ſuperiùs vocati, iuxta declarationem Caſtr. *in l. maritus
num.* 5. *verſ. & in filia, C. de procur.* Alex. *in l. gallus, §. nunc
de lege num.* 3. *verſ. quia linea fœminina, ff. de liber. & poſth.
idem conſ.* 53. *num.* 6. *verſ. vnde vol.* 6. Ruin. *conſ.* 4. *num.* 1.
verſ. & linea cum ſeqq. vol. 3. cum alijs allegatis per Menoch.
conſ. 205. *num.* 19. *&* 20. *vol.* 3. Maximè verò ponderando
copulam, *&*, ex qua Bald. *conſ.* 186. *num.* 2. *verſ. ſed reſpon-
deo lib.* 1. arguit, quod ſi fœminæ non ſunt comprehenſæ in
28 priori parte inſtitutionis, † nec etiam debent compreben-
di in ſubſequenti conditione ſubſtitutionis, idemque te-
nuerunt Ruin. *conſ.* 134. *num.* 19. *& conſ.* 140. *num.* 6. *lib.* 2.
conſ. 168. *num.* 13. *lib.* 2. Soccin. iun. *conſ.* 90. *num.* 16. *lib.* 1.
Surd. *conſ.* 21. *num.* 9. *&* 10. *lib.* 1. *&* 564. *num.* 7. *verſ. & vbi
hæc ſententia vol.* 4. Hanc opioionem dicit communem Pe-
regr. *de fideicom. art.* 25. *num.* 30. *verſ. attamen magis*, Me-
noch. *conſ.* 95. *num.* 83.

Nec facit, quod ex quo fideicommiſſum ad fauorem agna-
ti, vel cognati per defectum conditionis, ſub quo eorum
vocatio fuit ordinata, expirauit, dictæ Moniales etiam ſi
inhabiles ad lineam, ex ſe deducendam, contemplatam à
Teſtatore poſſint ad commodum Monaſterij ſuccedere
Pirrho vltimo poſſeſſori, quia cùm Teſtator ordinauerit
perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum, non ſolum inter
filios, & deſcendentes maſculos primi hæredis, ſicque de
perſona vnius gradus, ſeu lineæ, ſed etiam de gradu ad
29 gradum inter filios, † & deſcendentes maſculos cuiuslibet
gradus, & propterea recedendum ſit à *conſ.* Oldrad. 21.
ſuadentibus etiam coniecturis ponderatis ſupra, & in deci-
ſione, quæ reuidetur, non ſubſiſtit quod Teſtator in §. *quod
ſi vn aliquo, &c.* reſtrinxerit fideicommiſſum ad duos caſus,
alterum vbi inſtituti cum effectu eſſent hæredes, & decede-
rent cum filijs, alterum vbi decederent abſque filijs, & de-
ſcendentibus, & dictiones, *tunc, & tunc & eo caſu*, ſæpiùs
repetitæ, licet habeant vim reſtrictiuè, non reſtringuntur
ad conditionem deficientiæ ſine filijs, reſpectu vnius tan-
30 tum, quod clarè colligitur, † ex quo Teſtator vlterius pro-
cedit, & poſtea prohibet ampliſſimis verbis, alienationem
bonorum quibus terminis loquitur Curt. iun. *conſ.* 106.
num. 30. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 344. *num.* 13. *lib.* 13. Ideòque ſtan-
te veriſimili mente Teſtatoris, minimè reſtringunt, ita in
propoſito conſiderat Marzar. *conſ.* 4. *num.* 19. & Menoch.
conſ. 432. *num.* 32. vbi alios addit.

Et ex his pro exiſtentia fideicommiſſi, ad fauorem Ange-
li, contra ſupra dictos de Blanchis, & Moniales Sanctæ Ma-
riæ Nouæ iterùm fuit reſolutum.

☞ *Deciſio iſta ſub die 19. Decembris 1639. emanata eſt ſupra
deciſ. 98. hac eadem part. 8. recent. Vbi alia deciſiones in
hac cauſa emanat acumulantur.*

R. P. D. PANZIROLO

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Fideicommiſſi de Alicornis.

Luna 16. Maij 1639.

ARGVMENTVM.

Filij poſiti in conditione in reciproca per Teſta-
torem ordinata, cenſentur grauati ſi ex coniectu-
ris conſtat omnes Teſtatorem grauare voluiſſe,
eòque magis ſtante expreſſa prohibitione aliena-
tionis non dependenter à prima ſubſtitutione,
ſed ſimpliciter facta, quo caſu tanquam realis
omnes afficit de familia.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator ſi in reciproca ſubſtitutione filios in conditio-
ne poſuit ex Statuto Vrbis illos expreſsè vocaſſe cen-
ſetur.*

2 *Vocatio tacita inducta à Statuto Vrbis non operatur fi-
deicommiſſum inter ipſos filios in conditione poſitos.*

3 *Prohibitio alienationis cum diſpoſitione in caſu con-
traventionis operatur fideicommiſſum, etiam in caſum
mortis.*

4 *Vocatio proximiorum de domo in caſum deficientia à te-
ſtatore primo loco vocatorum, arguit reciprocam inter
omnes vocatos.*

5 *Prohibitio alienationis dicitur realis, ſi ad bona eſt dire-
cta, vel perpetua ſit.*

6 *Prohibitio alienationis realis comprehendit omne genus
alienationis, tam inter viuos, quàm in vltima vo-
luntate.*

7 *Subſtitutio aliquibus facta ſi ſine filiis morerentur, expi-
rat ſi illi cum filiis deceſſerint, vide num. ſeqq.*

8 *Prohibitio alienationis principaliter facta, & inde-
pendenter non expirat grauato cum filijs decedente
etiam quod illi eo tantum caſu fuerit demandata re-
ſtitutio, ibidem.*

9 *Conſil. Oldr. 21. non habet locum vbi teſtatoris voluntas
eſt, quod bona ad omnes de familia perueniant.*

10 *Prohibitio alienationis facta in ſolo caſu contrauentio-
nis, trahitur etiam ad caſum mortis.*

*Si ſuum non poteſt habere effectum, etiam in caſum alie-
nationis niſi intelligatur inducta reciproca inter
vocatos.*

11 *Prohibitio alienationis, non prohibet inſtitutionem
heredis, ſi ille inſtituitur, qui erat ab inteſtato ſuc-
ceſſurus.*

12 *Succeſſio fratris defuncti ad fratrem conſanguineum,
non conſobrinum ſpectat.*

13 *Prohibitio alienationis ſi eſt realis, prohibet etiam here-
dis inſtitutionem.*

14 *Prohibitio alienationis extra familiam non impedit alie-
nationem in familia, etiamſi fiat in perſonam remo-
tioris gradus.*

15 *Prohibitus alienare ſimpliciter, ſi alienet ſubſtinetur
alienatio ipſius vita durante, ſed eo mortuo bona de-
uoluuntur ad vocatos.*

16 *Ordo Teſtatoris in ſuccedendo fideicommiſſo de eo tra-
ditus ſeruari debet.*

17 *Fideicommiſſum factum ad fauorem familia ſimpli-
citer, differt à fideicommiſſo facto ad fauorem ali-
quorum de familia certo ordine vocatorum, & ſup.
num. 16.*

DECISIO CXXXVI.

TRoianus Alicornus de anno 1557. præuia excluſione omnium ſuarum filiarum, quas dotibus ei traditis voluit eſſe contentas, abſque eo, quod de bonis ſuis aliquid aliud petere poſſent, Ioannem Baptiſtam, & Fauſtum filios ſuos legitimos, & naturales ſub modo inferiùs per eum præſcribendo, hæredes Vniuerſales ſibi fecit, illoſque inuicem ſubſtituit, caſu quo alter ex ipſis decederet ſine filijs legitimis, aut naturalibus legitimatis; Et in euentum in quem ambo ſine filijs morerentur, illis Teſtator pro æquali portione proprias filias, ſic vt ſupra excluſas, ſubſtituit: Subdens poſtea hæc verba: *Con patto, e conditione eſpreſſa, che ne li prefati Gio: Battiſta, e Fauſto heredi, nè altri*

à chi

Digitized by Google

à chi peruerrà detta heredità, non la poſſino in alcun tempo, ne in tutto, ne in parte vendere, alienare, diſtribuire, impegnare, ne diſtrahere, ſaluo per caſi legitimi, e conceſſi dalla ragione, come prigionia, detentione in mano d'Infedeli, & altre ſtrettiſſime neceſſità. Et vendendola, donandola, o alienandola, diſtribuendola, impegnandola, o diſtrahendola, in tutto, o in parte, detta heredità di eſſo alienante, ſii deuoluta in tal caſo alli fideicommiſſary, ſe à quel tempo ſaranno viui, ouero non eſſendo viui ſi deuolua alli più proſſimi parenti maſchi della Caſa delli Alicorni, delli quali ſe per caſo non fuſſe viuo alcuno ſuccedino in detta heredità le ſopradette figliole femmine ſue, & in defetto loro, l'altre femmine più proſſime della detta famiglia di Caſa Alicorni.

Ex Ioanne Baptiſta nati ſunt Troianus iunior iam defunctus, Paulus, & Franciſcus, qui Paulus cum vltimo loco obijſſet hærede ſibi ſcripta Cornelia conſobrina, ſupradicti Fauſti filia, cœpit Franciſcus prætendere per obitum Pauli fratris fuiſſe apertum fideicommiſſum ad illius portionem, & pro immiſſione vigore *l. finali, C. de edict. Diu. Adr. toll.* inſtetit. Cùm autem partibus ambabus, ſuper interpretatione dicti fideicommiſſi, ſuper quo aliàs coram bon. mem. Peregrino, & Litta deciſiones Rotales emanauerant, votum Dominorum exquiſiuerint, Propoſui dubium. Cui nam in præſenti caſu danda eſſet immiſſio, & Franciſco dandam eſſe reſponſum fuit, idque ex pluribus, & primò, quia Teſtator ex reciproca ſubſtitutione inducta inter Ioannem Baptiſtam, & Fauſtum caſu quo alter illorum decederet ſine filijs, cenſetur ex Statuto Vrbis lib. 1.
1 cap. 142. expreſsè † vocaſſe Nepotes, ex quibus hodie Franciſcus exiſtit vnicus, vt benè tradit Gabr. *conſ. 115. in princ. & num. 12. lib. 1.* Greg. *deciſ. 337. num. 4.* licet enim regulariter à vocatione actiua ad paſſiuam non inferatur,
2 & tacita vocatio inducta a ſtatuto non poſſit † operari fideicommiſſum reciprocum inter ipſos filios in conditione poſitos, vt latè Ruin. *conſ. 141. ſub num. 13. verſ. poſtremo, & fortius dico lib. 3.* Menoch. *præſumpt. 76. num. 87. verſ. ex hac declaratione infertur lib. 4.* Honded. *conſ. 60. num. 43. in fin. lib. 1.* Magon. *deciſ. Florent. 71. num. 15. in fin. & ſeq.* Fuſar. qui alios cumulat *conſ. 65. num. 8. & de ſubſtit. quæſt. 472. num. 30.* Attamen certum eſt ab his regulis paſſim recedi, quando ex coniecturis conſtat Teſtatorem voluiſſe grauare omnes in infinitum.

Secundò, quia dum Teſtator expreſsè prohibuit ne bona ſua, pro parte neque in totum alienari poſſent, cum diſpoſitione in caſu contrauentionis, quod bona deuoluantur ad fideicommiſſarios ſi viuerent, ſin autem ad proxi-
3 miores agnatos maſculos de familia Alicorna, † cenſetur induxiſſe fideicommiſſum, non ſolùm in caſu alienationis, ſed etiam in caſu obitus inter omnes vocatos, Caſtr. *conſ. 447. nu. 1. ad med. verſ. cum velim lib. 1.* Seraph. *deciſ. 1373. num. 4.* Rot. *deciſ. 10. num. 2. & deciſ. 14. num. 4. & 7. & deciſ. 44. num. 5. verſ. negari tamen, & deciſ. 193. num. 6. ante med. verſ. quæ magis part. 1. recent.* & fuit reſolutum *in Peruſina de Bigazzinis coram Litta*, quæ eſt apud Giouagnon. *in conſ. 65. num. 71. lib. 1.* & in indiuiduo de hoc fideicommiſſo, quod verificetur tam in caſu alienationis, quàm in caſu obitus, dixit Rot. *ſub die 2. Marty 1598. coram bon. mem. Peregrino, & 29. May 1598. coram bon. mem. Litta:* vbi quod indiſtinctè comprehendit, omnes maſculos, & fœminas de domo, & familia de Alicornis, itavt diſpoſitio Teſtatoris, verificetur etiam in degentibus in alijs mundi partibus, & tam in natis, quàm in naſcituris.

Tertiò, quia ſi Teſtator in caſu alienationis quatenus nullus ſuperiit ex deſcendentibus ab ipſo vocatis, voluit quod bona ſua deferantur ad proximiores maſculos, ac fœ-
4 minas ordine ſucceſſiuo, † pernecesse dicendum eſt fuiſſe inductam reciprocam inter omnes præfatos, ex quo prohibitio eſt comprehenſiua omnium poſſeſſorum hæreditatis, nam alias abſque onere reſtitutionis reſpectu omnium bona ad ſingulos deuenire non poſſent, pro adimplenda mente Teſtatoris, Curt. iun. *conſ. 121. num. 13. verſic. quia ad hanc communem*, Surd. *conſ. 96. num. 34. & ſeq.* Rimin. iun. *conſ. 21. num. 36. & 51. verſic. vnde ſi voluit*, Rot. *deciſ. 21. num. 10. part. 5. recent.*

Quartò, quia cum prohibitio alienationis non ſolùm vti
5 directa ad bona, † ſed etiam vti perpetua cenſeatur realis, Soccin. ſen. *in leg. quis Romæ, § cohæredes num. 18. verſic. & hanc concluſionem, ff. de verb. obligat.* Pariſ. *conſ. 37. num. 24. lib. 2.* cum alijs per Rot. *deciſ. 180. num. 10. part. 5. recent.* apta eſt comprehendere omne genus alienationis, † tam 6
inter viuos, quàm in vltima voluntate, iuxta diſpoſit. in *leg. Pater 36. §. quindecim, ff. de leg. 3.* Bart. *in leg. peto 71. §. fratre num. 2. ante fin. verſic. venio ad quartam, & num. ſeq. ff. de leg. 2.* Rip. *in l. filiusfamil. 118. §. diui num. 66. ff. de legat. 1.* Curt. iun. *conſ. 225. num. 25. & 26. & conſ. 263. num. 35. & 36.* Caſtrenſ. *in leg. voluntas in fin. C. de fideic.* Rot. *deciſ. 216. num. 15. part. 5. recent.*

Quibus non viſum eſt obſtare, quod cum Teſtator induxerit reciprocam inter Ioannem Baptiſtam, & Fauſtum, caſu quo decederent ſine filijs, † ſecuto ipſorum obitu cum 7
filijs euanuerit prohibitio alienationis, ſicut alia quælibet ſubſequens diſpoſitio, iuxta vulgat. *conſ.* Oldrad. 21. Quia hoc conſilium habet locum, quando vna diſpoſitio pendet ab alia, & venit conſecutiuè ad illam, † non autem quan- 8
do, prout in caſu noſtro, adeſt prohibitio alienationis non dependenter, prout loquitur Gabr. *in conſ. 123. ante num. 1. verſ. etenim cum prohibitio lib. 1.* Menoch. *conſ. 348. num. 43. verſ. ſecundus eſt caſus*, Rot. *deciſ. 180. num. 13. part. 5. recent.* Præterea quod à dict. Conſilio Oldrad. paſſim recedatur, quando conſtat Teſtatoris voluntatem † fuiſſe, vt bo- 9
na ſua ad omnes de familia perueniant, tradunt Surd. *conſ. 56. num. 14.* Menoch. *conſ. 117. num. 17. & 18.* Dec. *conſ. 477.* Peregr. *de fideicom. art. 29. n. 30.* Rot. *deciſ. 193. num. 14. part. 1. recent. & deciſ. 580. num. 5. part. 4.*

Minus etiam obſtare viſum fuit, quod cum vocatio proximiori maſculorum, & fœminarum facta fuerit tantummodò in caſu alienationis, non debet trahi ad caſum mortis, † quia cum vocatio per Teſtatorem facta in caſu alie- 10
nationis non poſſit habere ſuum plenarium effectum niſi intelligatur inducta reciproca inter prius vocatos etiam in caſu mortis, nihil intereſt quod Teſtator proximiores tam maſculos, quàm fœminas vocauerit in caſu alienationis, quia non propterea excluduntur, ſed potius inducitur inter prius vocatos reciprocum fideicommiſſum, vt benè ad hoc propoſitum arguit Dec. *in conſ. 23. num. 2. in princ. & num. 4. ante med. verſ. nam, & iſta voluntas*, Curt. iun. *d. conſ. 121. num. 12. in fin. verſic. ex quo ergo cum duob. ſeqq. & præcipuè num. 16. verſ. item in prohibitione*, Rimin. iun. *conſ. 21. n. 51. verſ. vnde ſi voluerit*, Caſtr. *conſ. 404. in princ. verſ. ſecundo dico lib. 1.*

Nec releuat, quod prohibita alienatione bonorum non videatur prohibita hæredis inſtitutio vniuerſalis, † quia 11
reſponſum fuit hoc habere locum, quando prohibitus alienare illum ſibi hæredem Vniuerſalem inſtituit, qui ei ſucceſſurus erat ab inteſtato, iuxta communem opinionem de qua Alex. *conſ. 56. num. 6. lib. 1. & conſ. 59. num. 10. & 12. lib. 3.* Dec. *conſ. 23. in princ. verſ. & primo motu, & conſ. 422. num. 7.* Curt. iun. *conſ. 225. num. 37. verſ. circa ſecundum*, & tamen in caſu præſenti Cornelia non erat ſucceſſura ab inteſtato, ſed potius Franciſcus frater conſanguineus, iuxta text. *in §. ſi igitur defunctus, il 2. Auth. de hæred. ab inteſt. venien. Auth. ceſſante*, vbi Bart. *in princ. C. de legit. hæred.* Nicolaus de Vbald. *de ſucceſſ. ab inteſtat. part. 3. num. 1.* Præterquamquod cum prohibitio ſit realis, vt ſupra oſtenſum fuit, intrat concluſio, quod prohibita alienatione per teſtatorem cenſetur etiam prohibita † hæ- 13
redis inſtitutio, Curt. iun. *conſ. 225. num. 24. verſ. vltimo, & fortius, & num. 50. verſ. retento igitur*, Ancaran. *conſ. 47. num. 4. verſic. ex quibus omnibus*, Rim. iun. *conſ. 279. n. 83. & ſeqq.*

Et ex his tollitur etiam obiectum, quod ſtante prohibitione non alienandi extra familiam, vbi plures in familia ſint diſparis gradus, poſſit prohibitus, vni etiam remotiori relinquere, cum ſatis ſit pro † adimplemento volun- 14
tatis teſtatoris, quod bona non exeant de familia, ad text. *in l. vnum ex familia 69. §. 1. verſ. itaque ff. de legat. 2.* quia nos verſamur in caſu, quo teſtator non permiſit alienationem bonorum in illis de familia, ſed ſimpliciter illam prohibuit, † & ideò ſi prohibitus alienet, ſuſtinetur aliena- 15
tio illius vita durante tantum, ac eo mortuo bona deuoluuntur ad vocatum, Natta *conſ. 110. num. 11. ad fin. & ſeqq.* Peregr. *conſ. 38. num. 8. & conſ. 113. num. 4. & ſeq. lib. 3.* Odd. *conſ. 48. num. 6. vſque ad 9. & num. 23. & 24.* Bellon. iun. *conſ. 1. num. 92. poſt med. verſ. quarta, & vltima*, Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 380. num. 1. & ſeq.* Præſertim attento ordine vocationis facta per teſtatorem, qui in caſu alienationis non vocauit ſimpliciter familiam, ſed fideicommiſſarios ſi viuerent, illis verò non extantibus proximiores agnatos maſculos de familia Alicorna, & in illorum defectu fœminas,

Digitized by Google

nas, ergo vt dicatur ſatisfactum teſtatoris voluntati, ſer-
16 uandus eſt ordo ab ipſo traditus † ſuccedendo prius agnati
proximiores maſculi de familia, & poſt illos fœminæ, vt
benè per Natt. *d. conſ.* 110. *num.* 11, *ad fin.* Seraph. *deciſ.*
477. *num.* 9. vbi fit differentia inter relictum familiæ ſimpli-
17 citer; & relictum ſub certo verbo ordine vocatorum, *&*
deciſ. 874. *num.* 2.

Et ita parte vtraque informante, &c.

R. P. D. PANCIROLO

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Dotis.

Veneris 20. Maij 1639.

ARGVMENTVM.

Dotis conſtitutio per fratrem ad fauorem ſororis promiſſa pro certo matrimonio contrahendo, eo non ſecuto, neque minui, neque in pactis, & conuentionibus alterari poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Bona ſubiecta fideicommiſſo tranſuerſalium non ſubiacent diſpoſitioni auth. res quæ C. comm. de leg.*

2 *Contractus etiam inter alios celebratus acquiritur abſenti, ſi pro eo Notarij ſtipulatio interuenit, & n. 10. & 11. idem fauore dotis, ibid. & num. 10. & 11.*

3 *Dotis conſtitutio ſecundo loco facta mulieri præiudicare non poteſt, ſi eius conſenſus non interuenit.*

4 *Dos filiæ à Patre conſtituta pro certo matrimonio, eo non ſecuto à fratribus minui non poteſt.*

Amplia etiam quod mulier interuenerit, & promiſſionem acceptauerit, ibidem.

5 *Ratificatio vt dicatur facta, requiruntur actus illam perneceſsè inferentes.*

6 *Conſumatio matrimonij inducit ratificationem tractatus ipſius matrimonij, non autem capitulorum.*

7 *Ratificatio in muliere non præſumitur, ſi agitur de renunciando maiori doti, & acceptando minorem.*

8 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. habet locum etiam in renunciatione à muliere facta.*

& ob id illa reſultans ex tacita ratificatione non ſufficit, ibidem.

9 *Dotis actio acquiritur marito non vxori pro conſequenda dote illi promiſſa.*

Intellige vt num. ſeqq. vſque ad finem.

10 *Stipulatio dotis facta à Notario vtroque coniuge abſente tribuit actionem non ſolum marito, ſed etiam vxori.*

11 *Amplia fortius ſtante clauſula,* quorum intereſt.

12 *Iuramentum interuentum in promiſſione dotis ad fauorem mariti facta, tribuit actionem vxori ad illam petendam.*

13 *Dos non à Patre, ſed à fratre, vel altero extraneo promiſſa, poteſt peti tam à marito, quàm vxore.*

DECISIO CXXXVII.

SVb die 8. Aprilis 1633. Excellentiſs. D. Dux Marius Sfortia per publicum Inſtrumentum promiſit Excellentiſs. D. Don Paulo Iordano Vrſino Duci Bracchiani dotare Illuſtriſs. D. Conſtantiam eiuſdem D. Ducis Marij ſororem in ſcutis 35. mil. hoc modo, videlicet in ſcutis 25. mil. hic Romæ liberè, & abſque vlla exceptione ab eo ſoluendis intra terminum ab eodem Excellentiſs. D. Bracchiani Duce præſcribendum, in reliquis verò ſcutis 10. mil. aſſignatis à D. Duciſſa Eleonora communi matre, & per eam pariter ſoluendis intra terminum ab eodem Excellentiſs. D. Duce Bracchiani declarandum, & Notarius ſtipulatus eſt pro abſentibus cum clauſula, *quorum intereſt*, vt in Summario D. Conſtantiæ num. 3.

Elapſis ferè quatuor annis à die dictæ promiſſionis dictus Excellentiſs. D. Dux Marius collocauit in matrimonium prædictam Illuſtriſs. D. Conſtantiam cum Illuſtriſs. D. Marchione Cornelio Bentiuolo cum dote ſcutorum 32500. nulla in Capitulis matrimonialibus facta mentione de ſupradicta prima dote ſcutorum 35. mil. & abſque eo, quod D. Conſtantia ſecundæ dotis conſtitutioni ſuum præſtiterit conſenſum.

Cùm autem poſt ſecutam huius matrimonij conſumationem D. Conſtantiæ innotuiſſet, quod non ſolùm ſecunda dos erat minor prima in ſcutis 2500. ſed quod imò illi in hanc cauſam aſſignata fuerant ſcuta 21. mil. in Ciuitate Florentiæ exiſtentia cum pacto, quod ad Vrbem deferri deberent, poſt obtentum ſuper illorum tranſmiſſione beneplacitum à Sereniſſimo D. Magno Duce Etruriæ, qui tamen negauit conſentire allegando, quod prædicta quantitas in Monte Florentiæ detineri debebat pro euictione Status Sanctæ Flore ſibi à dicto D. Duce Mario venditi, vt patet ex eius epiſtola Summ. num. 4. & inſuper cùm d. D. Conſtantia deprehendiſſet, quod reſiduum dictæ ſecundæ dotis non ſolùm ei liberè non promittebatur, ſed quod D. Dux Marius loco liberæ ſolutionis ſe obligauerat pro concurrenti quantitate in ſe accollare tot loca montis, quorum erant debitores Bentiuoli, illorumque fructus montis ſoluere donec ſequuta fuiſſet dictorum locorum extinctio, pro qua & pro fructuum ſolutione aſſignauerat redditus nonnullorum bonorum in Statu Sereniſs. D. Ducis Parmæ exiſtentium, quæ tamen nec tradi, nec aſſignari poterant in forma durabili poſt obitum D. Ducis Marij aſſignantis,
cùm illa ſuppoſita reperiantur fideicommiſſis tranſuerſa-
lium ampliſſimis prohibitionibus ſubiectis, † & propterea 1
non comprehenſa ſub diſpoſitione *Auth. res quæ, C. com.*
de leg.

Mouit iudicium coram me, tam contra d. D. Ducem
Marium fratrem, quàm contra poſſeſſores pecuniarum
prouenientium ex venditione bonorum olim ſpectañ. ad
Ioannem Baptiſtam de Comitibus, & petijt ſibi tradi pri-
mam dotem. Quare dubio propoſito, ac per duas vices
non reſoluto, hodie demum firmatum fuit D. Conſtan-
tiam poſſe agere ex prima conſtitutione dotis, & ratio deci-
ſionis fuit, quia per ſtipulationem Notarij D. Conſtantiæ
licet abſentis † ius fuit quæſitum ad primam dotem, etiam 2
quod contractus non cum ipſa, ſed inter alios celebratus
appareat, vt eſt text. apertus *in l.* 1. *§. accedit, C. de rei*
vxor. edict. & in l. fin. in princ. C. de iure dot. Bart. *conſ.* 123.
per tot. Dec. *conſ.* 35. *ſub num.* 1. *verſ. ſed breuiter,* Rot. *di-*
uerſ. deciſ. 316. *num.* 2. *part.* 2. Gratian. *diſcept.* 739. *num.* 9.
& ideò non potuit D. Dux Marius per nouam conuentio-
nem factam cum D. Marchione Cornelio D. Conſtantiæ
nocere, dum ipſa huic nouæ dotis conſtitutioni non inter-
uenit, † nec illam aliquo pacto approbauit, aut ratam ha- 3
buit, vt eſt text. *in l.* 1. *C. in communi, eademque cauſ. l. in-*
ter ſtipulantem in princ. ff. de verb. obligat. Caſtr. *conſ.* 278.
num. 3. *lib.* 2. Corn. *conſ.* 192. *in princ. lib.* 1. Gabr. *conſ.* 131.
in princ. lib. 2. Gratian. *diſcept.* 565. *num.* 40. *& ſeqq.* Boer.
deciſ. 3. *num.* 16. Rota *deciſ.* 160. *ſub num.* 1. *part.* 3. *recent. &*
part. 5. *deciſ.* 393. *num.* 9. Greg. *deciſ.* 317. *num.* 4. *in fin.*

Et benè ad hoc propoſitum videtur facere Decius *in conſ.*
35. 36. *&* 37. in quibus firmatur, quod † ſi pater conſtituat 4
filiæ dotem pro certo matrimonio contrahendo, licet illud
non ſequatur, non tamen poſſit poſtea à fratribus dos mi-
nui, etiam quod filia ſtipulationi non interuenerit, nec
promiſſionem acceptauerit, Alex. *in l. ſi cum dotem in* 5.
notab. ff. ſolut. matr. Crot. *in l. ſi conſtante in* 2. *lect. num.* 19.
tit. eodem, Menoch. *conſ.* 944. *ſub num.* 74. Gozzad. *conſ.* 42.
num. 19. Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 13. *num.* 30. *verſ. ſed*
adhuc ego puto, & in deciſ. 166. *num.* 14. & dixit Rota *in Ro-*
mana pecuniaria de Albertonijs 14. *Decembris* 1620. *coram*
bon. mem. Franciſco Vbaldo.

Nec obſtare viſum fuit, quod cùm D. Conſtantia poſt
conſtitutionem ſecundæ dotis matrimonium cum D. Mar-
chione Cornellio conſumauerit, videatur primæ doti re-
nunciaſſe; nam obiectum tolli ex pluribus viſum fuit, &
primò quia cùm D. Conſtantia potuerit probabiliter crede-
re ſe fuiſſe nuptam ſub promiſſione primæ dotis, ad hoc vt
in ea præſumatur ratificatio † ſecundæ dotis, requiruntur 5
actus illam perneceſſe inferentes, de quibus tamen non
apparet, Bart. *in l. ſi per vim, num.* 2. *C. de his, quæ vi met.*
cauſ. fiunt, Soc. ſen. *conſ.* 24. *num.* 46. *lib.* 1. latè Fontanell.
de pact. nuptial. clauſul. 13. *gloſ.* 11. *num.* 11. Greg. *deciſ.* 311.
num. 17. Rota *deciſ.* 89. *num.* 11. *part.* 2. *diuerſ.* Etenim per
conſumationem matrimonij ad ſummum poteſt inferri ra-
tificatio tractatus, † non autem approbatio capitulorum, 6
de quibus ipſa nullam habebat notitiam, iuxta tradita per
gloſ. communiter receptam *verbo ſciuerit in cap. concertatio-*
ni de appell. in 6. Ruin. *conſ.* 91. *n.* 10. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 95.
num. 4. *part.* 1. *recent.*

Secundò, quia cùm agatur de relinquenda maiori dotis quantitate pro conſequenda minori vinculis, ac conditio-

nibus

7 nibus † implicita ratificatio capitulorum in muliere non præſumitur, vt in puncto tradit Iſern. *in cap. 1. num. 24. verſ. quod ex facto viri, & verſ. quod ergo de nat. ſucceſſ. feud.* Surd. *conſ.45.num.44.vſque ad* 51. Gratian.*diſcept.15. num.29.*

Tertiò demum, quia præſuppoſita etiam indiuiduali ſcientia ſecundæ dotis in D. Conſtantia, & quod ideò per conſumationem matrimonij illam acceptare voluerit adhuc tamen acceptatio iſta illi non noceret, quia cum hoc caſu ratificatio contineat renunciationem ſibi præiudicia-
8 lem, non ſolùm in quantitate, verùm etiam in libera ſolutione facienda hic Romæ, ac in alijs ſupra ponderatis debuiſſet abſque dubio adhiberi ſolemnitas Statuti Vrbis lib.1.cap.151.quæ cum adhibita non fuerit nihil releuat *l. ſi vt proponis, C. de nupt. l. nuptiæ, ff. de rit. nupt.* Rota *in puncto d. deciſ.160. ſub num.3. verſ. vlterius pro reſponſione part.3. recent.*

Nec refragatur, quod actio petendæ dotis vigore illius promiſſionis D. Marchione Cornelio, non autem D. Conſtantiæ competat, vt eſt text. *in l. ſi pater, C. de dot. promiſ.*
9 in quo diſponitur, quod ſi pater marito tuo † ſtipulanti promiſerit dotem non tibi, ſed marito contra ſucceſſores, ſoceri actio competit, quia diſpoſitio iſtius textus nullo modo viſa eſt caſui noſtro poſſe applicari. Etenim non fuit promiſſa dos marito, ſed D. Dux Marius eam promiſit Excellentiſs. D. Duci Bracchiani abſenti Notario ſtipulante pro collocanda in matrimonium D. Conſtantia, & propte-
10 rea ſtipulatio iſta † reſultat in fauorem ipſius D. Conſtantiæ, & illi quæſitum fuit ius ad dotem petenda ad quod videtur optimè facere diſpoſitio text. *in cap. dilecti fil. de Iudic.* ibi: *Prouideatis attentius, ne ita ſubtiliter ſicuti à multis fieri ſolet eiuſmodi actio intentetur inquiratis, ſed ſimpliciter, & purè factum ipſum, cum rei veritate ſecundum formam Canonum, & Sanctorum Patrum inſtituta inueſtigaueritis.* Præſertim ſtante ſtipulatione Notarij cum clauſula,
11 *quorum intereſt,* † cuius vigore D. Conſtantiæ benè competit actio ad dotem petendam, Natt. qui de communi *conſ.* 534. *num.*8. Corn. *conſ.*139. *num.6. lib.*3. Pariſ. *conſ.*82.*n.*2. *lib.*1. Rot. apud Greg. *deciſ.97.ſub num.2. & ſeq.* vbi Adden.
12 *ſub num.6.* referunt alias Rotæ deciſiones. Ac etiam † accedente iuramento, Alex. *conſ.*207. *num.2. in fin. verſ. tamen hoc fallit, & num. 3. & conſ.*208. *num. 1. ante med. verſ. & quod ex tali ſtipulatione lib.* 7. Gabr. *conſ.* 129.*num. 9. in princ. verſ. & præmiſſis interuenerit lib.*1.

Et demum conſiderabant DD. non intrare diſpoſitionem text. *in d. l. ſi pater,* quia cùm D. Conſtantiæ non fuerit promiſſa dos à patre, ſed a fratre, & ſic ab extraneo, non
13 † ſolum maritus, ſed etiam vxor poteſt eam petere *d. l. vnica, §. accedit, & §. extraneum, C. de rei vxor. act. l. ſi pro te,* & ibi DD. *C. de dot. promiſſ.* Bart. *d. conſil.* 123. *ſub num. 1. verſ. nam in dote,* Gregor. Lopez *part. 4. tit. 11. lib.30. gloſ.6.*

Et ita parte vtraque &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Mediolanen. Canonicatus Sancti Nazzarij.

Veneris 28. Maij 1639.

ARGVMENTVM.

Præbendæ quid requiratur ad hoc vt dicatur temporalis, & quando dicatur ſpiritualis.

SVMMARIVM.

1 *Optio non habet locum ex reg. 9. Cancellariæ quando vacatio contingit in menſe reſeruato.*
2 *Præbenda temporalis non ſubiacet regulæ reſeruatoriæ.*
3 *Præbenda dicitur temporalis quando eſt ſeparata à canonicatu, & optatur abſque dimiſſione prioris tituli canonicatus, & abſque noua prouiſione.*
Quæ concluſio habet locum quando præbenda ſeparatur ab omni canonicatu, & abſque titulo Canoniæ ſtare poteſt, num.4. & 5.
5 *Præbenda ad hoc vt dicatur ſpiritualis ſufficit, quod ſit annexas Canonicatibus in genere, licet quoad effectum optandi ſit ſeparabilis ab vno, vel altero.*
Quod fortius procedit quando in Eccleſia tot ſunt præbendæ quot ſunt Canonicatus, num.6.
7 *Præbendæ quando ſemper conferuntur canonicis tunc dicuntur annexæ Canonicatibus in genere.*
8 *Præbendæ ſeparabilitas ad effectum præſcribendi conſuetudinem optandi ſufficit temporanea.*
Sed ad euitandam reſeruationem requiritur perpetua ſeparabilitas, & num.9.
10 *Ius temporale cohærens alicui iuri ſpirituali ſortitur eamdem naturam.*

DECISIO CXXXVIII.

IN alia deciſione emanata coram me ſub die 8. Februarij* præteriti firmarunt DD. gratiam Landriani in omnibus eſſe iuſtificatam, & proindè eidem dandam eſſe immiſſionem, non obſtante optione præbendæ, & domus facta per Capitulares in vim aſſertæ conſuetudinis, quæ quidem optio locum habere non † poteſt, quando (prout 1
hic) vacatio contingit in menſe reſeruato, quo caſu intrat regula 8. hodie 9. reſeruatoria menſium, quæ derogat expreſsè cuicunque conſuetudini optandi etiam immemorabili, vt firmatur in dicta deciſ.

Repropoſita hodie cauſa ſuper eiſdem, informantes pro Capitularibus non ex alio capite deciſionem impugnabant, quam ex qualitate præbendarum, prætendentes † illas eſſe 2
merè temporales, & propterea non ſubiacere regulæ reſeruatoriæ, vt firmant Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 34. num. 34. gloſ.5. §. 1. num.25.* Garz. *de benef. part. 5. cap. 1. num.457. & ſeq.* Add. ad Greg. XV. *deciſ.478. num.6.*

Pro temporalitate autem vnicum allegabatur fundamentum deſumptum ex eo, quod præbendæ huius Eccleſiæ non ſint annexæ Canonicatibus perpetuò, ſed temporaliter, & ſeparabiliter; Adeout poſſit vna præbenda dimitti altera optari abſque dimiſſione prioris tituli Canonicatus, idque probari; tum ex pluribus optionibus modo quo ſupra effectum ſortitis, tum etiam ex teſtibus explicitè deponentibus de temporalitate eorumdem præbendarum reddentibus cauſam ſcientiæ, quia ſunt ſeparatæ à Canonicatu, cum viderint illas optari abſque dimiſſione prioris tituli Canonicatus, & ſine noua prouiſione, quod videtur ſufficiens ad probañ. † ſeparabilitatem, & temporalitatem, 3
prout in ſpecie de præbendis iſtius Eccleſiæ, dixit Rota coram Mohed. *deciſ. 1. de conſuetud. coram Put. deciſ. 196. lib.2. in correct. & in Mediolanen. domus coram Andrea inter eius impreſſ. deciſ.99.*

Cæterùm DD. inhærentes reſolutioni alias factæ *in Mediolanen. Canonicatus 4. Iulij 1636. coram Reuerendiſs. P. D. meo Ghiſilerio,* contrarium reſoluerunt præbendas ſcilicet eſſe ſpirituales eo præcipuè moti fundamento. Quod ad hoc, vt præbenda dicatur merè temporalis, nec cadat ſub reſeruatione, non ſufficit ſimplex ſeparabilitas ab hoc, vel illo Canonicatu, ſed requiritur quod ſit ſeparabilis ab omni Canonicatu; † Adeout de per ſe ſtare poſſit abſque titulo 4
Canoniæ, vt in ſpecie tenent Abb. *in cap. maioribus num. 4. verſ. quandoque, & in cap. dilecto num.6. verſ. procedit enim de præbend.* & alias dixit Rota coram Caputaq. *deciſ.* 356. *num.1. part.2.* Caſſad. *deciſ.17. num.9. de præbend. & firmatur in d. deciſ. Mediolanen. coram Reuerendiſs. P. D. meo Ghiſilerio.*

In Eccleſia autem de qua agitur licet præbendæ ſint ſeparabilis ab hoc vel illo Canonicatu, & poſſint dimitti, & aliæ optari, retento Canonicatu, non ideò ſequitur, quod ſint perpetuò ſeparabiles adeout poſſit alteri, quam Canonico conferri, prout iſta qualitas perpetuæ, & omnimodæ ſeparabilitatis probari debet, cum alias ſufficiat, quod præbendæ † ſint annexæ Canonicatibus in genere, licet quoad ef- 5
fectum optandi ſint ſeparabiles ab vno, vel altero Canonicatu, vt firmat Lotther. *de re benef. lib.2. quæſt. 25. num. 55. & ſeqq. & in d. Mediolanen. coram Reuerendiſs. P. D. meo Ghiſilerio.*

Quod faciliùs procedere DD. cenſuerunt ex eo, quia in Eccleſia, de qua agitur, tot ſunt præbendæ, quot † ſunt 6
Canonicatus, quo caſu quælibet dicitur annexa alicui Canonicatui, & quælibet ſpiritualis cenſetur, vt firmat Abb. *in d. cap. maioribus num.4. de præbend.* cum alijs alleg. *in d. Mediolanen. coram R. P. D. meo Ghiſilerio.*

Nec contrarium viſum fuit probari per teſtes deponentes præbendas eſſe temporales, ex quo ſunt ſeparatæ à Canonicatu, & poſſunt optari abſque noua prouiſione, quia ratio iſta non concludit omnimodam ſeparabilitatem, de qua ſupra, imò ex eiſdem teſtibus contrarium colligitur, dum concorditer deponunt, quod præbendæ huius Eccleſiæ

ſemper

7 † ſemper conferuntur Canonicis, quod ſufficit, vt dican-
tur annexæ Canonicatibus in genere.
Prout nec contrarium probatur in deciſ. Put. & Mohed.
per Capitulares allegatis; quia vtrobique agitur de anne-
xione ad effectum præſcribendi conſuetudinem optandi,
8 pro qua ſufficit ſeparabilitas temporanea, † non autem ad
effectum euitan̄. reſeruationem, pro qua requiritur omni-
moda, & perpetua ſeparabilitas ex iuribus ſupra relatis.
Denique nec applicari dixerunt *deciſ. Mediolanen. co-
ram bon. mem. Andr.* quia in ea pariter agitur de ſeparabi-
9 litate ad effectum † optandi, & licèt incidenter aſſeratur
per optionem Domus non acquiri aliquod ius ſpirituale,
ſed temporale, non tamen firmatur, quod iſtud ius tempo-
rale, quando eſt annexum iuri ſpirituali, non habeatur pro
10 ſpirituali, cùm ad hunc effectum ſufficit, quod † temporale
cohæreat alicui iuri ſpirituali, vt eandem naturam ſortia-
tur, vt per Lotter. *de re benef. d. quæſt. 25. num. 55. & firma-
tur in d. deciſ. coram R. P. D. meo Ghiſilerio.*
Et ita vtraque &c.

Hæc Deciſio ſub die 8. Februarij 1637. erit infra in appendice.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracinen̄.

Romana de Cæſareis.

Lunæ 30. Maij 1639.

ARGVMENTVM.

Fructus percepti tempore litis ſunt reſtituendi à die præſentatæ commiſſionis vſque ad actualem immiſſionem poſſeſſionis fideicommiſſariorum. Clauſula, *appellatione remota*, quando obſit tertio ad cauſam poſteà venienti.

SVMMARIVM.

1 *Fructus percepti lite pendente ſunt reſtituendi, quia mala fide percipiuntur.*

2 *Lis dicitur cœpta à die præſentata commiſſionis.*

3 *Fructus percepti lite pendente debentur à die præſentatæ commiſſionis vſque ad actualem immiſſionem in poſſeſſionem fideicommiſſariorum, num. 2.*

4 *Fructus præſumuntur percepti ex re locata ad rationem de qua cantat locatio.*

Amplia non eſſe neceſſariam concludentem probationem, ſed præſumptiuam ex coniecturis, & conſueto, num. 5.

Cum in materia liquidationis fructuum non attendatur rigor, ſed leuior probatio, num. 6.

7 *Ægidiana ſeruatur in Vrbe propter confirmationem Pauli Tertij.*

8 *Iudex reſpondens de Apoſtolis teſtimonialibus non admittit appellationem.*

9 *Clauſula*, appellatione remota, *non obeſt tertio, poſtea venienti ad cauſam.*

Fallit quando cauſa fuit commiſſa non retardata executione, quia tunc illa clauſula conceſſa in prima inſtantia cenſetur repetita in omnibus commiſſionibus, num. 10.

Item fallit quando tertius fuit admiſſus ad cauſam in ſtatu, & in terminis, num. 11.

DECISIO CXXXIX.

POſtquam præuijs deciſionibus emanatis tam coram
bon. mem. Motmanno, quàm coram me,* per ſenten-
tiam Rotalem non ſolum fuit conceſſa immiſſio fratribus
de Archileis in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, ſed
etiam fuit condemnatus Petroſius ad reſtitutionem fructus
perceptos ex domo, & apothecis à die motæ litis, fuit quæſi-
tum in Rota, ad quam ſummam ſint liquidandi dicti fru-
ctus; & Domini detractis creditis Petroſij, dixerunt illos
aſcendere ad ſummam ſcutorum 604. 45.
1 Quia cùm indubitatum ſit, fructus † perceptos lite pen-
dente eſſe reſtituendo, *l. cum fundus in princ. ff. ſi cert. pet.
l. 5. ff. de vſur. l. 1. §. ex die, ff. de vi, & vi arm.* Faber. *in §.
retinenda num. 12. Inſt. de intend.* Seraph. *deciſ. 732. num. 2.*
eo quia percipiens eſt malæ fidei poſſeſſor, *l. videamus, §. t.*
vbi Bart. *ff. de vſur.* Afflict. *deciſ. 59. num. 1. & 2.* & quoad
liquidationem ſint liquidandi à die motæ litis, videlicet à
die præſentatæ commiſſionis, ſignatæ ad inſtantiam Petro-
ſij contra Archileos 9. Ianuarij 1630. per quam ſaltem
† quoad ipſum lis dicitur cœpta, cùm ipſe de ea ſit certus, 2
ex quo ſciuit cauſam commiſſam, adnotata per Hoſt. & Io.
Andr. *in cap. olim de accuſ.* Caſſad. *deciſ. 7. num. 3. & 5. verſ.
nihilominus ſuper reg. nec amplius certiorari debebat, cap. ab
excommunicato, de reſcript. cap. eum qui de reg. iur. in 6.* Rot.
deciſ. 6. vt lit. pend. in nou. & deciſ. 4. eod. tit. in antiq. Illiq;
debeantur vſque ad actualem immiſſionem in poſſeſſionem
† fideicommiſſariorum, quæ fuit de menſe Februarij præte- 3
riti, de quo tempore fuit terminata lis, Rota *deciſ. 10. vt lit.
pend. in nou.* & coram Caputaq. *deciſ. 171. num. 1. part. 2.* &
ex locationibus datis probatur, domum, & apotheeas, de
quibus agitur durante lite, fuiſſe continuò locatas, ad ra-
tionem ſcutorum 250. quolibet anno conſtituunt ſummam
ſcutor. 2281. 20. Præſumuntur enim † percepti affictus ex 4
re locata, & ad rationem de qua cantant locatio, vt fuit
dictum in *Romana Palatij 23. Iunij 1634. coram me, in
Romana Reſtiutionis in integrum 7. Maij 1635. coram bon.
mem. Buccabella, & in Romana Saluiani 23. Martij præ-
teriti coram Reuerendiſs. D. meo Decano.* Idque nedum pro
tempore in dictis locationibus expreſſo, ſed pro toto tem-
pore quo lis durauit, cum in Vrbe regulariter locentur do-
mus, & iſtæ probentur continuò conductæ à mercatori-
bus idoneis.
Nec obſtat, quod non fuerit concludenter probatum
penſiones de quibus agitur, per Petroſium fuiſſe perce-
ptas, quia cùm de tempore, quo Archilei fuerunt immiſſi,
ipſæ domus, & apothecæ haberent ſuos conductores, &
Petroſius poſſederit, ſufficit probare, perceptionem penſio-
num † ex coniecturis, & à conſuetis, vt tenuit Rota coram 5
ſan. mem. Gregorio *deciſ. 50. num. 2. & in Romana ſpolij 9.
Iunij 1627. coram R. P. D. Merlino, & in Romana Palatij
23. Iunij 1634. coram me,* cum in materia liquidationis † fru- 6
ctuum non attendatur rigor, ſed leuior probatio, Bart. *in l.
1. C. de fruct. & lit. expenſ.*
A ſupradicta ſumma ſcutor. 2281. 20. cenſuerunt Domi-
ni detrahenda ſcuta 1424. 75. debita Petroſio pro reſiduo
dotis Sanctæ, iuxta deciſionem coram me factam 24. No-
uembris præteriti; necnon annuos canones ſcutor. 28. qui-
bus domus, & apothecæ reperiuntur grauatæ, aſcenden.
ſpatio nouem annorum ad ſcuta 252. quæ partitæ ſimul
iunctæ conſtituunt ſummam ſcutorum 1676. 75. qua de-
tracta, creditum illorum de Archileis remanet ſcutor. 604.
45. in quibus ſupradictis eſt facienda liquidatio.
Nec cenſuerunt Domini obſtare deducta per Petroſium;
non Primum, quod vti Clericus potuerit appellare à ſen-
tentia de qua agitur, tanquam non ſubiectus Conſtitutio-
ni Ægidianæ, ſed diſpoſitioni iuris Canonici ſecundum
quam, excepto ſummariſſimo, datur appellatio ad vtrum-
que effectum, quia eùm ſolùm poſtquam fuit facta execu-
tio, & Archilei immiſſi in poſſeſſionem domus, & apothe-
earum, & non ante executionem ſententiæ in poſſeſſorio
latæ expreſſerit cauſam, ob quam eius appellationi defe-
rendum veniret, Iudex potuit non obſtante appellatione
procedere ad executionem ſententiæ, † eum regulariter 7
in Vrbe ſeruetur Ægidiana, Rota *deciſ. 120. num. 2. part. 1.
diuerſ. & deciſ. 296. num. 13.* poſt Modern. *de mandat. & de
manut.* quæ propter confirmationem Pauli III. procedit
etiam hic Curia.
Non ſecundum, eo quia interpoſita appellatione, & ha-
bito reſponſo de Apoſtolis teſtimonialibus, habeat annum
ad proſequendum, quia Iudex dum ſimpliciter dedit teſti-
moniales de appellatione interpoſita, non detuli appella-
tioni, nec à ſe abiudicauit iuriſdictionem, quia terminus
teſtimonialium nihil aliud continet, niſi † atteſtationem 8
nudi facti toto cœlo diſtantem ab admiſſione appellationis,
vt poſt Marant. *in ſuo ſpec.* Veſtr. *in prax.* & alios concludit
Scac. *de appellat. lib. 3. cap. 2. quæſt. 13. art. 2. num. 6.* & ita
nouiſſime fuit reſolutum in *Corduben. decimarum de Lu-
cerna ſeptima die Februarij currentis anni coram R. P. D.
meo Merlino.*
Nec tertium, ſub prætextu quod cùm Archilei venerint ad
cauſam antea pendentem coram Reuerendiſs. D. meo De-
cano, inter Petroſium, & Patres S. Mariæ de Scala, com-
miſſam appellatione remota, deducendo ius ſuum, non ad
defenſionem alicuius litigantium, ſed ad excluſionē vtrinſ-
que, non poſſint iuuari d. clauſula, † *appellatione remota*, 9
quæ non extenditur ad tertium, qui poſtea ſe obtulit li-
ti, per ea quæ dicit Franch. *in cap. paſtoralis columm. penult.*

in 7. quæſt. de appell. Put. *deciſ.* 143. *lib.* 2. *in correct.* Quia
motiuum fuit ſublatum, ex duobus. Primò, quia cùm
Sanctiſſimus interpoſita appellatione à ſententia Reueren-
diſs. D. mei Decani, cauſam commiſerit non retardata exe-
10 cutione † clauſulæ, *appellatione remota*, conceſſa in prima
inſtantia cenſetur repetita in omnibus alijs commiſſioni-
bus, Rota apud Caſſad. *d. deciſ.* 8. *num.* 1. *& ſeqq. de reſcript.*
cum alijs *in deciſ.* 321. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* & coram Re-
uerendiſs. D. meo Decano *deciſ.* 17. *num.* 2. *&* 3. Nec fuit
pronunciatum ſuper domo, & apothecis, de quibus agitur,
ſed ſuper vineis tantum cum reſeruatione, quoad reliqua,
ſuper quibus fuit reſeruata cognitio modo, & forma qui-
bus fuerat delegata, nempè appellatione remota; Secun-
11 dò, quia ſtante admiſſione illorum † de Archileis ad cau-
ſam in ſtatu, & terminis, vt in commiſſione, per d. com-
miſſionem omnia illuc vſque acta, & cauſam ipſam, ſuam
fecerunt, Mandoſ. *in commiſſ. admiſ. ad cauſ. in verb. ſtatu,
& terminis ſub verſ. quare ſuppoſito*, Achil. *deciſ.* 13. *de appel.*
Rota coram Reuerendiſs. Vrgellen. *deciſ.* 223. *num.* 23.

Et ita fuit concluſum fructus eſſe liquidandos ad ſum-
mam ſcutor. 604. & 45.

☞ *Supra in eadem cauſa habetur altera deciſ.* 86.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Antianitatis.

Lunæ 30. *Maij* 1639.

ARGVMENTVM.

Antianitas Equitis Hieroſolymitani, quomodo & ex quibus probetur plenè diſcutitur. Declarantur capitula Statuti Hieroſolymitani 13. de receptione fratrum, & 11. de Communi Ærario.

SVMMARIVM.

1 *Fundamentum propriæ intentionis eſt ab actore probandum.*

2 *Antianitas à die antiquioris ingreſſus dinumerari ſolet.*

3 *Mandatum de prouidendo non eſt prouiſio.*

4 *Statutum Religionis Hieroſolymitanæ, cap. 13. de recept. fratr. prohibet minorem* 18. *annorum habitu militari decorari.*

5 *Statuta Religionis Hieroſolymitanæ cum ſint confirmata à Papa non admittitur derogationem ab inferiori factam.*

6 *Aſſertio facta ex interuallo non ſuffragatur in præiudicium tertij cui interim fuerit ius quæſitum.*

7 *Declaratio facta à linguæ Equitum religionis Hieroſolymitanæ non præiudicat non citatis.*

8 *Actus poſſeſſorij non tribuunt aliquam poſſeſſionem niſi probentur facti ſciente, & patiente Aduerſario.*

9 *Actus poſſeſſorij quando ſunt æquiuoci, nec dominium, nec poſſeſſionem probant.*

10 *Antianitas Equitis Hieroſolymitani probatur reſpectu illorum quorum primus ſoluit Paſſagium, & num.* 12.

11 *Partitæ formiter extractæ ex libris Religionis Hieroſolymitanæ faciunt plenam fidem.*

13 *Lex reſpicit futura non præterita.*

14 *Antianitatis quæſtio ſiue alterius gradus poſt elapſum quinquennium non poteſt moueri contra Equites Hieroſolymitanos.*

Declara vt num. ſeqq.

15 *Statutum Relig. Hieroſol. cap.* 25. *de recept. fratrum, & ordinatio capitularis* 11. *eod. titulo plenè diſcutitur, & declaratur num.* 16.

16 *Statutum Religionis Hieroſolymitanæ cap.* 15. *de Communi Ærario plenè diſcutitur.*

17 *Eques Hieroſolymitanus mutando ſtatum mutat quoque ius, & effectum.*

Fallit ſtante clauſula, ſine præiudicio ſuorum Antianorum, *per quam reſeruantur iura illæſa, & præſeruata, num.* 18.

DECISIO CXL.

ORta lite ſuper Antianitate inter Equitem Carolum
Valdinam ex vna, & Equites Ludouicum Meltium,
& Clementem Malabaylam ex altera, fuit lata ſententia
Melitæ à Conſilio Ordinario, qua fuit pronunciatum ipſum
Valdinam eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione dinu-
merandi ſuam Antianitatem à die 23. Martij anni 1588. di-
ctamque Antianitatem eſſe præſcriptam; Appellauit Ma-
labayla à dicta ſententia ad conſilium completum, à quo
cùm fuiſſet pronunciatum eius appellationem fuiſſe deſer-
tam, adiuit Signaturam Sanctiſſimi, à qua cauſam reſtitu-
tionis in integrum mihi committi obtinuit, Poſitoque dubio
ad inſtantiam dicti Valdinæ ſub die 11. Aprilis præteriti, An
ei eſſet danda manutentio, fuit ordinatum, vt videretur de
bono Iure, quo hodie vtraque parte informante diſcuſſo,
Domini ad fauorem Equitis Malabaylæ reſponderunt.

Conſtat enim ex Iuribus datis in eius Sum. Capitulum
generale Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ ſub die 25.
Martij dicti anni 1588. Cardinali de Verdala tunc Magno
magiſtro eiuſdem Religionis conceſſiſſe facultatem reci-
piendi in gradum fratris Militis quadraginta Iuuenes mi-
noris ætatis, qui ſic recepti cenſerentur eſſe vnius, & eiuſ-
dem Paſſagij, dictumque Magnum Magiſtrum vigore di-
ctæ facultatis ſub die 20. Maij eiuſdem anni dictum Mala-
baylam tunc minorem inter fratres milites linguæ Italiæ
præuiæ diſpenſatione ſuper defectu ætatis recepiſſe; Con-
ſtat inſuper eundem Malabaylam ſub die 6. Maij eiuſdem
anni traiectum, ſiue (vt dicitur) Paſſagium communi æra-
rio perſoluiſſe, ac ſub die 13. Iunij eiuſdem anni probatio-
nes ſuæ nobilitatis coram lingua Italiæ præſentaſſe, eorum-
que vigore habitum Religionis ſuſcepiſſe, deinde Carauа-
nas ſibi demandatas peregiſſe, ac tandem ſub die 19. Martij
anni 1636. profeſſionem iuxta Stabilimenta Religionis
emiſiſſe; Ex quibus ſatis, ſuperque viſum fuit conſtare de
bono Iure dicti Malabaylæ, non ſolum quoad prærogati-
uam Antianitatis, ſed etiam quoad illius anterioritatem
reſpectu dicti Valdinæ, ſiue illius Antianitas dinumeretur
à die, quo Malabayla vigore dicti decreti emanati in Ca-
pitulo generali receptus fuit, ſiue commenſuretur à die,
quo idem Malabayla ſoluit Paſſagium, quandoquidem
vtroque tempore inſpecto, non apparet dictum Valdinam
ante dictum Malabaylam receptum fuiſſe, ac Paſſagium
perſoluiſſe, vel alia iuxta Religionis ſtabilimenta, ad effe-
ctum conſequendi Antianitatem, adimpleuiſſe, prout idem
Valdina, qui eſt Actor, † tanquam fundamentum ſuæ in- 1
tentionis, concludenter probare deberet, *l.* 2. *ff. de probat.
l. Actor C. eodem l. fin. C. de rei Vindic.* Gratian. *diſceptat.*
817. *num.* 3. Caualer. *deciſ.* 235. *num.* 1. & in terminis præ-
cedentiæ Rot. *deciſ.* 327. *ſub num.* 5. *part.* 3. *recent.*

Non obſtat, quod Cardinalis de Verdala tunc Magnus
Magiſter ſub die 23. Martij anno 1588. & ſic ante receptio-
nem Malabaylæ vigore facultatis ſibi competentis, ex
ſtatut. 13. *de recep. fratr.* receperit Valdinam inter Pueros
honorarios eidem Magno Magiſtro inſeruientes, Paggi
vulgò nuncupatos; Vnde infertur eumdem Valdinam an-
te Malabaylam receptum fuiſſe, illiuſque Antianitatem à
die dictæ receptionis eſſe dinumerandam, cum † de iure 2
Antianitas à die antiquioris ingreſſus dinumerari ſoleat,
cap. 1. *de maiorit. & obedien.* vbi Abb. & alij Natt. *conſ.* 637.
num. 38. Seraph. *deciſ.* 326. *num.* 3. Greg. XV. *deciſ.* 341. *n.* 1.

Nam vltra quod talis receptio inter pueros non proba-
tur, niſi ex eo quod Magnus Magiſter ſub dicta die 23. Mar-
tij 1588. mandauerit Receptori Meſſanæ, vt quoties fuiſſet
à d. Valdina requiſitus eumdem Cingulo militiæ (vt moris
eſt) decoraret, habituque regulari per fratres milites geſta-
ri ſolito ſeruata forma Statutorum indueret, quod manda-
tum non arguit perneceſſe, dictum Valdinam ſub eadem
die receptum fuiſſe, cum ſimplex mandatum † de recipien- 3
do non ſit receptio; prout omiſſis alijs exemplis mandatum
de prouidendo non eſt prouiſio, Bellam. *deciſ.* 608. Caſſad.
deciſ. 1. *num.* 6. vt lite pendente, adhuc talis receptio ſi pro-
baretur facta ſub eadem die 23. Martij, non eſſet attenden-
da, cum ex lectura dicti mandati non appareat Valdinam
inter huiuſmodi Pueros honorarios receptum fuiſſe, ac mul-
tò minus Magnum Magiſtrum ipſum recipi mandaſſe, ſed
ſolum eum Cingulo militiæ decorari, habituque per fratres
milites geſtari ſolito, iuxta formam Statutorum inſigni-
ri, quæ cum prohibeant minorem 18. annorum habitu
militari decorari, vt diſponitur † in *ſtat.* 13. *de recept. frat.*
non

non potuit magnus Magiſter d. Valdinam tunc minorem 18. annorum in gradum militis contra Statuta eiuſdem Religionis cooptare, cum illa ſint à Sede Apoſtolica confirmata,
5 quibus inferior derogare † non valet, Bart. *in l. omnes populi, num.*83. *ff. de Iuſt. & iure*, Abb. *in cap. dilecti n.*10. *de præbend.* Rot. *deciſ.*104. *num.*2. *in fine part.*3. *recent.*

Non obſtat, quod idem magnus magiſter ſub die 4. Octobris anni 1592. aſſeruerit ſe prædicta die 23. Martij anni 1588. dictum Valdinam inter Pueros ſibi inſeruientes recepiſſe, nam omiſſo, quod ex prætenſa receptione ex dicto mandato deſumpta contrarium elicitur, dicta aſſertio tamquam facta ex interuallo non viſa fuit ſuffragari in præiudium Malabaylæ, cui fuit interim ius quæſitum, Caſtren. *conſ.*338. *in fin. lib.* 1. Bec. *conſ.* 3. *num.* 44. Surd. *conſ.* 192. *num.*30. Rota coram Greg. XV. *deciſ.*375. vbi Adden. *num.* 10. & 12.

Minus obſtat, quod Lingua Italiæ ſub diebus 27. & 31. Octobris eiuſdem anni 1592. declarauerit Antianitatem dicti Valdinæ eſſe dinumerandam à d. die 23. Martij 1588. Tum quia prædicta declaratio ſe fundat in dicta aſſertione magni magiſtri dicentis ſe dictum Valdinam dicta die 23. Martij inter Pueros recepiſſe, ideòque eodem defectu, quo
7 dicta aſſertio laborat. † Tum etiam quia illa emanauit non citato dicto Malabayla, cui proinde illa præiudicare non debet, *Clem. ſæpe de verb. ſignif. l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* Socc. iun. *conſ.*100. *num.*22. *lib.*1. Menoch. *conſ.* 331. *num.*103. *verſ. reſpondetur* 5.

Non obſtant nonnulli actus præcedentiæ deducti ab informantibus pro Valdina ad probandum ipſum fuiſſe conſtitutum in quaſi poſſeſſione ante lationis. Tum quia dicti actus non probantur geſti ſciente, & patiente Malabay-
8 la, contra † quem propterea non potuit acquiri aliqua poſſeſſio, Rota *deciſ.*713. *num.*14. & *deciſ.*273. *num.*5. & 6. *part.*5. *recent.* Tum etiam quia illi potuerunt fieri intuitu magnæ Crucis, qua Valdina decoratus fuit, ac propterea, cum non concludant perneceſſe eos intuitu prioris antianitatis factos fuiſſe, non merentur attendi, cum actus æqui-
9 uoci, nec poſſeſſionem, † nec dominium probare valeant, Rot. coram Seraph. *deciſ.*964. *ſub n.* 2. & coram Greg. XV. *deciſ.*310. *ſub num.*5.

Sed viſa fuit ceſſare omnis difficultas, ex eo quod Mala-
10 bayla ſoluit Paſſagium ſub die 6. Maij anni 1588. & † ſic ante dictum Valdinam, qui illud ſoluit ſub die 1. Maij 1589. vt conſtat ex partitis formiter extractis ex libris eiuſdem
11 Religionis, † quæ faciunt plenam fidem, vt dixit Rota coram Seraph. *deciſ.*1390. *num.*3. & *in Campanien. Prioratus* 18. *Martij* 1618. *coram bon. mem. D. meo Seleucien.* & *deciſ.*422. *num.*3. *coram Reuerendiſs. Vrgellen.*

Vnde manifeſtè apparet Malabaylam eſſe magis antianum Valdina, & cum regulariter antianitas non niſi à die
11 ſolutionis paſſagij dinumerari debeat, † vt expreſsè cauetur in Statuto 15. De communi ærario paſſim à Rota canonizato, & ſignanter coram Gregor. XV. *deciſ.*341. *in fine*, & *deciſ.*499. *num.* 2. & *coram Reuerendiſs. Vrgellen. deciſ.* 489. *num.* 2. & *in Meleuitana Antianitatis ſub diebus* 12. *Februarij*, & 5. *Martij* 1635. *coram R. P. D. meo Carillo*, & *in eadem* 16. *Nouembris eiuſdem anni coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Nec ſubſiſtere viſum fuit quod dicebatur, prædictum ſtatutum fuiſſe conditum de menſe Nouembris anni 1588. ac propterea non ligare dictum Valdinam, qui (vt prætenditur) fuerat antea receptus, cum natura legis ſit reſpice-
13 re futura, † non præterita, *l. leges la ſeconda, C. de legib.* vbi gloſ. *in verbo futuris*, cum alijs adductis *in Spoletana Succeſsionis* 8. *Martij* 1638. *coram R. P. D. meo Veroſpio*, & in terminis ſtatutorum Religionis Hieroſolymitanæ, Rota *deciſ.*434. *num.*1. *deciſ.*339. *num.* 8. *verſ. Nec prædictis coram Reuerendiſſimo Vrgellen.* quoniam obiectum remouetur ex facto, ſiquidem ex iuribus datis in Summario Malabaylæ apparet dictum ſtatutum fuiſſe quidem de menſe Nouembris anni 1588. per q. Iacobum Boſſium ex Latino idiomate in vulgare traductum, ſed conſtat etiam illud vſque de anno 1584. in Capitulo generali conditum, & publicatum, & à fel. record. Sixto Quinto ſub die 20. Martij anni 1586. inter alia confirmatum fuiſſe.

Non obſtat, quod à die receptionis Valdinæ effluxerint plura quinquennia, & ideò ſuper gradu eius antianitatis
14 nulla ei poſſit moueri quæſtio, † tam ex Statuto XXV. De receptione fratrum in fine, ibi, *A niuno però paſſati cinque anni ſi muoua lite ſopra il ſuo grado*, quàm etiam ex ordinatione Capitulari XI. eodem titulo de receptione fratrum, ibi, *Nulli in poſterum poſt quinquennium à die ſuæ receptionis, &c. aliqua quæſtio, aut lis inferatur ſuper ſuo ſtatu, receptione, vel gradu antianitatis.*

Nam vltra quod lis, de qua agitur, ſuper gradu antianitatis non fuit mota à Malabayla, ſed ab ipſomet Valdina, contra quem propterea dictæ Statuta, & ordinationes potius retorqueri videntur, reſponſum fuit dicta Statuta eſſe intelligenda de lite, vel quæſtione, quæ moueri poſſet equiti ſuper eo, † An is fuerit verè receptus, vel Antianitatem iuxta Regionis ſtabilimenta fuerit aſſequutos, vt (ſcilicet) ſoluto paſſagio, vel tranſacto quinquennio lis aliqua contra talem equitem ex defectu ingenuitatis, vel alterius requiſiti ſuper eius receptione, gradu, ſtatu, vel antianitate moueri non poſſit, non autem, vbi prout hic diſceptatur inter duos, vel plures equites, & dubitatur quis eorum ſit prior in antianitate, cum talis diſceptatio etiam ſoluto Paſſagio, vel tranſacto quinquennio à dd. Statutis nequaquam prohiberi videatur, ſed illius terminatio pendeat regulariter à tempore ſolutionis Paſſagij, vt (ſcilicet) is prior ſit in antianitate, qui prior fuit in ſolutione Paſſagij.

Nec placuit diſtinctio trium Caſuum ex aduerſo ponderata pro intelligentia dicti Statuti XV. De communi æra-
rio, † quorum primus erat quando eques receptur ſtatim 16
ſoluit paſſagium, & tunc ipſe dinumeret ſuam antianitatem à die receptionis iuxta Iuris Communis diſpoſitionem; ſecundus quando receptus diſtulit aliquo temporis ſpatio ſolutionem Paſſagij, & interim ſibi fuit mota lis ſuper antianitate ob non ſolutum paſſagium, & tunc antianitas dinumeretur non à die receptionis, ſed à die ſolutionis paſſagij; tertius verò caſus erat, quando prout hic recepto non fuit mota lis aliqua ante ſolutionem Paſſagij, & tunc ſolutio illius quocumque temporis facta retrotrahatur ad diem receptionis adeò vt ab eadem die receptionis antianitas eiuſdem recepti dinumerari debeat; nam omiſſa diſcuſſione primi, & ſecundi Caſus; qui in caſu præſenti non applicantur, tertius quatenus applicaretur, non meretur attendi, cum videatur confictus ad eludendam claram diſpoſitionem dicti Statuti expreſsè, ac indiſtinctè diſponentis, vt antianitas numeretur à die ſolutionis Paſſagij, ibi: *Percioche vogliamo, che l'Antianità ſi conti dal giorno, che intieramente haurà pagato il paſſagio, &c.* Quæ verba ſatis arguunt intentionem Statuti eam eſſe, & vt indiſtinctè is antecellat in antianitate, qui in ſolutione Paſſagij præceſſerit, quod non contingeret, ſi poſterior ſolutio Paſſagij ab altero facta poſſit retrotrahi ad diem receptionis in præiudicium illius qui primo ſoluit.

Denique non obſtat, quod Valdina fuerit interim inſignitus magna Cruce, ac proinde, cum mutauerit ſtatum, non debeat moleſtari ſuper gradu antianitatis à Mala-
bayla equite paruæ Crucis, cum ex mutatione ſtatus † ius 17
quoque, & illius effectus mutari ſoleat, Seraph. *deciſ.* 1445. *num.*7.

Nam pro reſponſione ſat eſſe dicebant DD. dignitatem magnæ Crucis fuiſſe Valdinæ conceſſam ſine præiudicio
† ſuorum antianorum, quæ clauſula operatur, vt omnia 18
iura competentia Malabaylæ reſpectu antianitatis, de qua hodie eſt quæſtio præſeruata, & illæſa remaneant, ex latè traditis per Adden. ad Greg. XV. *deciſ.*332. *ſub num.*6.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Sacræ Rotæ Decano.

Carpentoraten̄. reſtitutionis Ouium.

Lunæ 6. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſor malæ fidei tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum, & quæ veriſimiliter percipi potuerant, fallit ſi mala fides aliquo colore poſſet euitari, & ex quibus dicta mala fides probetur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor non ſolum violẽtus, ſed etiam malæ fidei tenetur*

ad reſtitutionem fructuum perceptorum, & ad eos qui percipi potuerunt.

2 *Mala fides inducitur ex litis conteſtatione.*

3 *Poſſeſſor malæ fidei aeſumpta ex litis conteſtatione ſi aliquo colore poteſt ſuſtineri bona fides, non tenetur ad fructus, qui percipi potuerunt.*

4 *Stylus Rotæ eſt concurrente colore in poſſidente cum non condemnandi ad reſtitutionem fructuum percipiendorum.*

5 *Mandatum non præſumitur relaxatum abſque titulo, & iure.*

Executio non præſumitur conſumata abſquè titulo, & iure, num. 5.

6 *Executores non habent poteſtatem capere res vnius pro debito alterius.*

7 *Dominium Ouium probatur ex inſtrumento ex quo apparet illas precario eſſe conceſſas ad paſcendum cum pacto de partiendis fructibus.*

8 *Dolus, & fraus ſpoliandi dominio rerum conuincitur in negante reſtituere, quod alienum eſt.*

9 *Captura dicitur violenta quamuis ſine armis ſi eſt conſumata, per famulos, creditoris, & res non ſit relicta penes depoſitarium, ſed penes ipſum creditorem.*

10 *Fructus etiam percipiendi ſunt reſtituendi à poſſidente cum dolo, & titulo reprobato, & tranſgreſſione legis.*

DECISIO CXLI.

EManatis in hac cauſa deciſionibus contrarijs io ea parte, in qua fuit dictum faciendam eſſe reſtitutionem Ouium cum fructibus etiam qui percipi potuerunt, hodie renouata diſputatione, & facti veritate benè ponderata, viſum fuit reſtitutionem eſſe facieodam cum fructibus, qui percipi poruernot, recedendo ab vltima deciſione 27. Iunij 1636. & perſiſtendo in primæuo loco 23. Iunij 1635. *

Vera namque eſt iuris concluſio in prima deciſione firmata, quod ne dum violentus, ſed & malæ fidei poſſeſſor
1 † tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum etiam ad
eos, qui percipi potuerunt, *cap. grauis*, vbi Abb. Butr. & Imol. *de reſtit. ſpol. l. ex diuerſo in princ.* vbi gloſ. Bart. & alij, *ff. de rei vendic.* Boer. *deciſ. 268. num. 1.* Becc. *conſ. 95. num. 3.* Surd. *conſ. 293. num. 12.* Ladetch. *conſ. 99. nu. 1.* Put. *deciſ. 373. num. 2. in correctis lib. 1.* dicens, quod malæ fidei poſſeſſor ſine titulo condemnatur ad fructus, qui percipi potueruot, & idem admittit Rota *in deciſ. final. de reſtit. ſpoliat. in antiq.*

Similiter eſt admittenda altera concluſio firmata in ſecunda deciſione, quod vbi mala fides deſumitur ex litis
2 conteſtatione, † per quam verè ioducitur, per text. *in l. ſed & ſi lege, §. etiam ſi ante, ff. de pet. hæredit.* Butr. & alij *in cap. conſultationib. de iurepatr.* ſi aliquo colore, vel iuſta
3 cauſa ſuſtineri poteſt bona fides numquam † condemnantur poſſeſſores ad reſtitutionem fructuum, qui percipi potuerunt, Caſſad. *deciſ. 6. num. 3. de præben.* Rota *deciſ. 10. in fin. de reſtit. ſpoliat. in antiq.* Put. *deciſ. 373. num. 2. lib. 1. in correctis, & 552. num. 2. part. 1. diuerſ. & 551. num. 2.*
4 *part. 1. recent.* io quibus firmatur ſtylus noſtri † Tribunalis
abſtinendi à condemnatione percipieodorum coocurrente cauſa, & colore in poſſidente.

Ad factum igitur, & iuſtificationem illius ea proceſſu deſumendam, tota difficultas reducitur, vt inde de colore, & iuſta cauſa per ſolam mandati iudicialis relaaationem appareat, & Sebaſtianus eacuſari poſſit.

Ex generalitate mandati per Iudicem relaaati, neque color, neque iuſta cauſa colligi poteſt, quia indubitatum eſt Sebaſtianum egiſſe contra Coſtodem, & ſeu paſtorem ſoum debitorem, non autem contra Dominos, & poſſeſſores Ouium controuerſarum vnde abſque titulo, & iure oon
5 poteſt præſumi, † relaxatum fuiſſe mandatum, & eo minus eaecutionem conſumatam, cùm noo ſit in poteſtate
6 executorum capere res vnius pro debito † alterius, *l. 1. C. ve nullus ex us lib. 11. l. 1. C. ne filius pro Patre cap. 1. de iniur. & damn. dat.* Aleaand. *conſ. 6. nu. 1. lib. 4.* Rom. *conſ. 481. num. 1.* Neqoe dubitari poreſt de domioio Petri, & fratrum ipſarum Ouium, datur enim inſtrumentum, ex qoo apparet precario coοceſſas fuiſſe Ludouico paſtori ad paſcen-
7 dum cum pacto de partiendis fructibus, & ſignatis † cum
merco, & ſeu ſtigmate ipſorum fratrum, nempè cruce picea, itaut ab alijs ſub cuſtodia paſtoris exiſtentibus poſſeot cognoſci, & ſimiliter neque deſcendentia Sebaſtiani, quod noo eſſent paſturis ſui debitoris, quia poſt conſumatam executionem io ſuo poſſe Oues reduxit, mercum per lanæ tonſionem abraſit ſuumque imprimi curauit, interpellatus à Petro, & fratribus Dominis Ouium pro earum reſtitutione, negauit dominium, & pertinentiam, & mutato ſtigmate, & ſeu merco, cœpit præteodere animalia eſſe propria ex quibus omnibus, ex teſtibus, & proceſſu formiter probatis, nedum rei alienæ ſcieotia detegitur, ſed animus cum dolo, & fraude ſpoliandi Petrum, & fratres dominio rerum ſuarum, † oegando reſtituere, quod alienum apertiſſimè conſtat, *l. dolus, ff. de mandat. l. bonæ fidei, ff. de pecul. l. 1. §. fin. ff. depoſit.* Pariſ. *conſ. 74. num. 34. vol. 1.* quinimò non ſine violentia captura huiuſmodi videtur facta, quamuis ſine
† armis, duo eaecutio fuit conſumata per proprios famulos 9
Sebaſtiani, & contra legem municipalem loci, nam ſtatim facta executiooe abduxit Oues, cùm tamen in loco capturæ penes Depoſitarium permanere debebat per duodecim dies, atque ita cum interet propria auctoritas legis tranſgreſſio, & dolus, & titulus reprobatus, ſemper eſt locus reſtitutioni fructuum percipiendorum, Rot. *deciſ. 10. de reſtit. ſpoliat. in antiq.* Put. *deciſ. 373. num. 2. lib. 1.* cum alijs ſupra allegatis. Et ita, &c.

Deciſiones iſtæ ſub diebus 23. Iunij 1625. & 27. Iunij 1636. coram eodem Pirouano emanatæ erunt infra in Appendice.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Archiepiſcopo Terracineñ.

Frequentina Decimarum.

Veneris 10. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Plenè agitur de probatione exiſtentiæ Terræ in diœceſi, ad hoc vt Epiſcopus poſſit conſequi quartam decimarum, ad quam obtinendum eſt ei ſubueniendum officio iudicis nobili ſi Parochus decimas non exigat.

SVMMARIVM.

1 *Exiſtentia Terræ ad effectum perceptionis quartæ decimarum, vt ſit in aliqua diœceſi probatur per teſtes.*

Deponentes vidiſſe Epiſcopos illius diœceſis illam viſitaſſe, & miniſtraſſe Sacramentum Chriſmatis.

2 *Quæ exiſtentia leuiores probationes admittit, & ſola poſſeſſio ſuffragatur.*

3 *Quod amplia concurrentibus pluribus viſitationibus Epiſcoporum pro tempore illius diœceſis.*

4 *Maximè ſi legantur facta ab Epiſcopis non vti vicinioribus, ſed expreſſo ſolum nomine dignitatis Epiſcopalis.*

5 *Nam iſto caſu concludunt ſituationem Terræ intra fines.*

6 *Confeſſio facta in citatione, & breue appellationis plenè contra confitentem probat.*

7 *Quarta decimarum omnium fructuum in territorio collectorum debetur Epiſcopo.*

8 *Epiſcopus Parocho non exigente poteſt directè à laicis debitoribus exigere quartam decimarum.*

9 *Epiſcopo ſubueniendum eſt officio Iudicis, vt quod ſuum eſt conſequatur, & num. ſeqq.*

Imo ſunt compellendi Parochiani adimplendum id ad quod actione adſtringi non poſſunt, ne Epiſcopus priuetur quarta, & Eccleſia præiudicetur, num. 10.

Fortius quando Parochus, & Canonici tamquam Parochianorum conſanguinei negligunt aquè contra eos pro decimis, num. 11.

DECISIO CXLII.

ORta controuerſia inter Epiſcopum Frequeotinum, & Homines Terræ Gryptæ Minardæ Diœceſis Frequentinæ, & Auellinæ ſuper ſolutione integræ quartæ ipſi Epiſcopo debitæ. Io partibus contra homines fuerunt latæ duæ ſententiæ, io quibus fuit declaratum, ipſos teneri ad ſolutionem dictæ integræ quartæ decurſæ, & non ſolutæ, & in futurum decurreñ. de omnibus frugibus frumenti, ordei, & aliorum ſatorum io Territorio dictæ Terræ. Cauſa ad eorum inſtãtiam per appellationem ad Rotam deuoluta dubi-

Digitized by Google

dubitaui, An Domino Epiſcopo deberetur quarta, & affir-
matiuè fuit reſolutum.

Quia cùm Terræ Cryptæ Minardæ, ſita ſit intrà fines
Diœceſis Frequeotinæ, & Auellinæ, vt ex diſpoſitione
teſtium deponentium de facto proprio, & ex certa ſcientia,
quia ſcilicet viderunt Eccleſias ibidem exiſtentes per Epi-
ſcopos pro tempore viſitari, & Sanctiſſimum Sacramentum
Chriſmatis miniſtrari, nec agatur de exiſtentia principali-
1 ter, † ſed incidenter ad effectum perceptionis quartæ deci-
matum, exiſtentia probatur ad notata *in cap. cum olim*, vbi
gloſ. *in verb. per alia, & in verb. inſtrumenta de cenſ.* De-
cius *conſ.* 146. *num.* 14. Seraph. *deciſ.* 441. *num.* 3. Rota *in
recent. deciſ.* 491. *num.* 3. *part.* 1. *& in Hiſpalen. decimarum
2. Martij* 1635. *coram Reuerendiſs. P. D. meo Veroſpio*,
cùm ad iſtum effectum leuiores probationes, & ſola poſſeſ-
2 ſio † ſuffragetur, iuxta doctr. Bart. *in l. quidam in ſua ff. de
condit. inſt.* idemque confirmatur ex pluribus viſitationibus
3 ibidem babitis ab Epiſcopis Auellinis pro tempore, quibus
ad iſtum effectum multum eſſe tribuendum, tenuit Rota *in
Mediolanen. decimarum* 17. *Ianuarij* 1612. *&* 4. *Decembris*
1613. *coram Eminentiſs. Card. Pamphilio, vbi citatur alia
Mediolanen. decimarum* 22. *Iunij* 1611. *coram bon. mem.
Lugdunen.* Maximè cùm legantur ſactæ ab Epiſcopis, non
4 vti vicinioribus, † qui vigore Conc. Trideotini *ſeſſ.* 24.
cap. 9. *de reform.* poſſunt viſitare Eccleſias etiam quæ ſunt
nullius, vel Delegatis, ſed ſolum expreſſo nomine Dignita-
tis Epiſcopali, quæ vti ſactæ iure ordinatio per ſe cooclu-
5 dunt banc † ſituationem intra fines, vt tenuit Rota co-
ram bon. mem. Buratto *deciſ.* 578. *num.* 6. & in alijs deciſio-
nibus cumulatis per Adden. ad dictam *deciſ.* 578. *num.* 18.
Et iſta veritas exiſtentiæ intra fines eſt etiam in confeſſo
apud partes, nam de ea conſtat in Breui appellatioois impe-
trato pro parte hominum, & in citationibus, & alijs iuribus
6 de partibus, † quæ ſola confeſſio contra bomines dictæ
Terræ, plenè probat *l. cum precum C. de liberal. cauſ.* Gabr.
de confeſſ. concl. 4. *num.* 1. Rota *in Auellina vnionis* 28. *Apri-
lis* 1595. *coram bon. mem. Gypſio*, hinc ſeqnitur Domino Epi-
7 ſcopo ibidem deberi quartam † decimarum omnium fru-
ctuum, qui in Territorio Terræ Gryptæ Minardæ recolli-
guntur, *cap. quoniam, cap. dudum de decim. cap. conquerente
de offic. ordin.* Rebuff. *de decim. quaeſt.* 7. *num.* 11. Gonzal. *ſu-
per reg.* 8. *gloſ.* 6. *num.* 87. *&* 88. Rot. *diuerſ. deciſ.* 31. *num.* 5.
part. 2. *& in recent. deciſ.* 402. *num.* 1. *part.* 2. Quam Epiſco-
pus ſi Parochus negligat, vel alias malitioſè petere differat
8 à laicis exigere, † poteſt directè à laicis debitoribus, non
quidem iure actionis, ſed officio Iudicis nobili ita ſuggeren-
te æquitate, cui innititur, vt in ſpecie notat Card. *in Clem.* 2.
num. 27. *de iud.* vbi etiam in hac materia exuberat eius offi-
cium, ne (ſcilicet) alioquin negligentia impotentia, & for-
ſan colluſio Parochi Epiſcopo noceat, & laici iniuſtè reti-
neant, quod Epiſcopo debetur, vt plenè articulo diſcuſſo fuit
deciſum *in Nouarien. decimarum coram R. P. D. meo Piro-
uano* 5. *Decembris* 1629. 11. *Martij*, *&* 10. *Iunij* 1630. & in
propoſitum tradit Medic. *de ſepult. part.* 2. *quaeſt.* 23. *num.* 4.
verſ. poſſet enim, cum quibus Domini tranſierunt, eo quia
ibi allegantur concordantes, & latè reſpondetur omnibus
9 contrarijs, eſt † enim officio Iudicis ſubueniendum Epiſco-
po, vt quod ſuum eſt conſequatur, & Parochiani renuen-
tes ſunt compellendi adimplendum id, ad quod actione
adſtringi non poſſunt, ne Epiſcopus quarta ſibi de iure de-
10 bita, priuetur, & Eccleſiæ præiudicetur, vt † in dictis No-
uarien. eòque magis in iſto caſu, in quo Archipresbyter,
Pimicerius maior, & minor, & Canonici Collegiatæ præ-
dictæ Terræ in maiori parte, vel conſanguinei, vel affines
colludentes cum Parochianis in graue præiudicium Epiſco-
11 pi, non ſolum negligunt † agere contra Parochianos, ſed
ad ſonum campanellæ, vt moris eſt, & loco ſolito con-
gregati reuocarunt mandatum alias datum ad lites, & in
ſpecie in cauſa decimarum vertente cum Vniuerſitate d.
12 Terræ Gryptæ Minardæ. Ex quibus probantr † eſſe ſuc-
currendum Domino Epiſcopo officio Iudicis nobili, per
quod Parochiani ſoluendo potius Epiſcopo, quam Rectori
quartam, in nullo grauantur, vt ponderauit Rota *in d. No-
uarien.* 10. *Iunij* 1630. *coram R. P. D. meo Pirouano*, & ita
Epiſcopo informante fuit reſolutum.

*Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die 28. No-
uembris 1639. coram eodem.*

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracinen.

Gerunden. Sacriſtiæ.

Veneris 3. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Reſcriptum Papæ eſt adimplendum cum effectu; vel oſtendendum, quod omnis ſit adhibita diligentia ad effectum parendi. Fructus pecuniæ legatæ ad effectum inueſtiendi debentur abſque interpellatione, quia tunc cenſetur legata pecunia, vt ſpecies.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum Papæ eſt ad vnguem ſeruandum.*

2 *Reſcriptum ad hoc vt dicatur adimpletum eſt ei parendum cum effectu, vel eſt oſtendendum, quod adhibita ſit omnis diligentia ad effectum parendi, & n.* 3. *&* 10.

4 *Contumacia etiam in minimo ſufficit ad effectum, vt non dicatur ſufficienter paritum.*

6 *Reſcriptum Papæ ſuper depoſitione fructuum ſi non determinat tempus debet intelligi de fructibus de iure debitis.*

Legatum qui in ſua creatione nullam habet conditionem eſt purum, num. 5.

6 *Legatum pecuniæ ad effectum inueſtiendi cenſetur legata pecunia non ſimpliciter vt pecunia, ſed vt ſpecies.*

7 *Interpellatio non eſt neceſſaria pro conſequendis fructibus quando iſti non debentur ratione moræ, ſed tanquam incrementum rei legatæ.*

vel ratione damnorum, & intereſſe ſi hæres non inueſtiuit pecuniam, iuxta præceptum teſtatoris, & num. 8.

9 *Executores teſtamentarij non poſſunt prætendere lucri facere fructus rei legatæ.*

11 *Dictio*, omnes, *nihil excludit.*

Paritio non dicitur perfecta donec aliquid ſupereſt adimplendum.

12 *Legatum debetur ſecundum tempus deſtinatum à teſtatore.*

13 *Oblatio de fructibus decurrendis ſufficit ad hoc, vt dicatur paritum decreto deponendi.*

DECISIO CXLIII.

RElaxato per Rotam ad inſtantiam Canonicorum, & Capituli Eccleſiæ Gerunden. mandato de deponendo penes Ædem ſacram, ſcilicet Tabulam publicam d. Ciuitatis, omnes, & ſingulos fructus annui legati ſcutorum 600. per q. Iacobum de Augullana facti dd. Canonicis, & Capitulo ad vtilitatem, & commodum Sacriſtiæ d. Eccleſiæ decurſos, & poſterum decurrendos arbitrio Sac. Rotæ inſumendos donec cauſa fuerit terminata iuxta formam, & tenorem commiſſionis, & reſcripti S. D. N. illoque Executoribus teſtamentarijs legitimè intimato, & in actis reproducto, fuit dubitatum: An fuerit ſufficienter Paritum. Quo dubio per me propoſito negatiuè fuit reſolutum.

Ea ratione, quia etiamſi reſpectu fructuum decurſorum in executionem mandati Rotalis fuerint in tabula publica depoſitorum Ciuitatis depoſitæ libræ 3189. & pro alijs lib. 2525. fuerint interpellati ſyndici eiuſdem Ciuitatis debitores d. ſummæ ad illam ſoluendam, illique reſponderint, quod ordinabunt Clauarijs, quibus incumbit d. quantitatem ſoluere, quod illam ſoluant, nihilominus quia cùm habito reſpectu ad tempus, quo incœpit deberi legatum, nempè poſt lapſum quatrienoij à die obitus teſtatoris, pateat per rationem calculi, quod quantitas deponenda ſpacio 17. annorum ab anno 1621. vſque ad annum 1638. (de quo tempore emanauit reſcriptum Sanctiſſimi) aſcendit ad ſummam ſcutorum 10200. tale diſpoſitum lib. 3189. tanquam minùs integrum non releuat, † nec ſuffragatur ad hoc, vt poſſit dici ſatisfactum reſcripto, quod ad vnguem ſeruari debet, Rota coram Seraph. *deciſ.* 357. *num.* 6. *deciſ.* 215. *num.* 2. poſt Cenc. *de cenſ. deciſ.* 326. *num.* 2. *&* 3. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano, & in Placentina Decimarum* 19. *Decemb.* 1638. *coram R. P. D. meo Pirouano*. Et dum reſcriptum limitatur ad deponendum, non autem ad interpellandum debitores, vt ſoluant, nec interpellatio facta ab Executoribus teſtamentarijs Syndicis Ciuitatis debitoribus

R 3 lib.

lib.2525. ſit pecunias deponere, talis interpellatio non ſuf-
ficit ad parendum, ſed debent exequutores cum effectu exi-
2 gere pecunias, vel ſaltem oſtendere ſe † feciſſe omnem
diligentiam pro illis exigendis, alias non poſſunt dici adim-
pleuiſſe reſcriptum Sanctiſs. & mandatum Rotale, iuxta
textum in *l. ſed & ſi per Prætorem* §. 2. *ff. ex quib. cauſ. maior.*
Aymon. *conſ.* 132. *num.* 4. Soccin. *conſ.* 275. *num.* 6. Menoch.
conſ. 318. *num.* 3. *lib.* 3. Rolan. *conſ.* 12. *num.* 25. *vol.* 4. Rot. *in*
recent. deciſ. 253. *num.* 2. *part.* 1. *& deciſ.* 186. *num.* 3. *part.* 5.
3 quæ requirunt veram, & realem depoſitionem † in primis,
& ante omnia facienda, Seraph. *deciſ.* 1113. Rota *in Tre-*
ueren. bonorum 4. *Iunij* 1625. *coram bon. mem. Vbalde, in*
Leodien. Canonicatus S. Pauli 8. *Febr.* 1622. *coram R.P. D.*
meo Merlino, & in Colonien. Monaſterij 4. *Aprilis* 1629. *co-*
ram Eminentiſs. Card. Vbalde. Sed quia adhuc computata
iſta ſumma lib. 2525. deficit magna quantitas; contumacia
4 etiam in minimo ſufficit, ad effectum, † vt non dicatur ſuf-
ficienter paritum, Couar. *in cap. Alma mater* §. 11. *num.* 3.
de ſent. Excom. in 6. Rot. *deciſ.* 5. *de re iudic. in nou.* Achill.
deciſ. 1. *de ſent. excom.*

Non obſtat, quod cum reſcriptum Sanctiſs. non deter-
minet tempus, à quo inchoari debeat curſus iſtorum fru-
5 ctuum, illud propterea † ſit intelligendum de fructibus de
iure debitis, ad text. *in l. cauſam*, quæ Felin. *nu.* 5. *de reſcript.*
cum alijs per Roman. *conſ.* 385. *num.* 4. & ſic de decurſus à
die motæ litis, quæ fuit 8. Martij 1630. ex eo præcipuè, quod
ante moram litem nulla præceſſit mora, nec aliqua datur in-
terpellatio. Quia cùm verſemur in legato puro, & rei fru-
ctiferæ; puro quia in ſui creatione nullam habet conditio-
nem, vt patet ex prima parte teſtamentis *in* §. *Volo, quod ex*
meis benis ad d. piam inſtitutionem impendantur, & conſi-
gnentur dec. mil. librarum monetæ Barchinonen̄. in precio,
ſeu quantitate, & quingentæ libræ, in annua Penſione,
quas quingentas libras annui redditus dd. manumiſſores
mei, &c. quibus committo hoc onus, vt recipiant, & reci-
pere valeant quolibet anno, ac penes ſe retineant, & con-
ſeruent in loco tuto, quouſque ex dd. penſionibus accu-
mulauerint duo millia librarum, & illa in loco ad eorum
cognitionem tuto inueſtiant, ad effectum, quod dd. reddi-
tus efficere valeant ſexcentas libras quolibet anno, quæ ad
minimum ſumma neceſſaria erit ad dictam piam inſtitutio-
nem, &c. ex hac diſpoſitione fuit purè, ac liberè quæſitum
dominium rei legatæ Eccleſiæ etiam ante Inſtitutionem piç
operæ; Rei fructiferæ, ſeu pecuniæ in re fructifera inue-
ſtiendæ, vt in *d.* 1. §. ibi: Et illa in loco ad eorum cognitio-
nem tuto, &c. quæ reputantur à pari cum ipſo reinueſti-
mento ad effectum, vt earum fructus, non ſecus ac inue-
ſtimenti, ſeu ſpeciei legatæ debeantur, & conſequenter de-
6 bentur iſti fructus à die ipſi quatriennij, † quis non fuit le-
gata pecunia, vt pecunia ſimpliciter, ſed pecunia, vt ſpe-
cies Rot. *in Romana Saluiani coram Orano poſt* 2. *volum.*
conſ. Farinac. deciſ. 85. & latè coram me *in Romana Reinue-*
ſtimenti 22. *Iunij* 1629. vt ex lectura teſtamenti, in quo, vt
dictum eſt, mandatur reinueſtiri certa ſumma, quæ dd. an-
nuas libras 500. in fructibus importaret; quæ annuæ libræ
500. ſolo ſpacio quatuor annorum debent reinueſtiri ad
complendam annuam ſummam librarum 600. Vnde non
obſtat defectus interpellationis neceſſariæ ad conſtituendos
hæredes in mora; quis fructus hi non debentur ratione mo-
ræ; ſed tanquam incrementum intrinſecum rei legatæ, cu-
7 ius dominium † à die mortis Teſtatoris, fictione iuris tran-
ſit in legatarium, vel ratione damnorum, & intereſſe, ſi hæ-
res pecuniam non inueſtiuit, iuxta præceptum Teſtatoris,
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 932. *num.* 30. *& ſeqq.*

Minus obſtat, quod per executores non ſteterit, quo
8 minus legatum ſolueretur; quia id tendit † ad excluden-
dam moram; ſed non ideò Legatarius amiſit fructus rei ſi-
bi legatæ, qui ſibi tanquam Domino debentur; Eo magis
in iſto caſu, in quo lis pendet cum Exequutoribus teſtamen-
tarijs, quos indubitati Iuris eſt, non poſſe prætendere lucri
9 feciſſe † fructus rei legatæ; alias alioquin non Exequuto-
res, ſed Legatarij dicerentur, ex latè traditis per Adden. ad
ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 554. *num.* 42. vbi de hac materia.
Ex quibus ſequitur quod niſi dd. Exequutores depoſuerint
omnes fructus à quatriennio poſt mortem teſtatoris decur-
10 ſos, non dicantur ſufficienter paritiſſe, quia dictio † Vni-
uerſalis, *omnes*, nihil excludit, & paritio non dicitur perfe-
11 cta, donec aliquid ſupereſt † adimplendum, Rot. *deciſ.* 5. *de*
re iudic. in nou. ibi, Donec plenè fuerit ſatisfactum.

Pariter non obſtat, quod Exequutores teſtamentarij non
teneantur ſoluere, niſi adimpletis omnibus per teſtatorem
demandatis, quia hodie non agitur de conſignatione fa-
cienda abſolutè ipſis Canonicis, & Capitulo, ſed agitur de
decreto prouiſionali depoſiti, ne interim penes exequuto-
res remaneant pecuniæ deponendæ, iuxta reſcriptum San-
ctiſſimi.

Nec dicatur legatum deberi tantummodo poſt conditum
ſtatutum, & poſtquam à Sed. Apoſt. fuit confirmatum, quia
ſtatutum non concernit, nec limitat tempus ſolutionis le-
gati, ſed ſolum reſpicit modum diſtribuendi; & ideò circa
tempus ſolutionis Legati non recurrendum ad confectio-
nem ſtatuti, † ſed ad deſtinationem teſtatoris, quæ clarè lo- 12
quitur, vt fiat pro quatriennium, §. *diſponat. Auth. de hæ-*
red. & Falcid. cap. tua nobis de teſtam. Et dum Sanctiſſimus
mandauit deponi omnes, & ſingulos fructus decurſos, &
decurrendos arbitrio Rotæ inſumendos, donec cauſa fuerit
terminata; deducta ab Exequutoribus de expenſis factis
pro vtilitate Sacriſtiæ, & litis non ſunt attendenda, nec poſ-
ſunt retineri dd. expenſæ, ſed eſt faciendum depoſitum in-
tegrum iuxta reſcriptum.

Hæc quoad fructus decurſos. Quo verò ad decurrendos,
pro paritione † ſufficit oblatio, Put. *deciſ.* 224. *lib.* 1. *in* 13
correct. Mohed. *deciſ.* 9. *de ſent. & re iud.* Rot. *in Cæſaraug.*
Diſtributionum 28. *Ianuarij* 1636. *coram Reuerendiſs. D. meo*
Decano, vbi aliæ pluries deciſiones referuntur.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit, &c.

R. P. D. ROIAS,

Poſtea Archiepiſcopo Tarraconen̄.

Viterbien. hæreditatis de Ghiſijs.

Veneris 10. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Ex immiſſio interdicto quorum bonorum compe-
tit hæredi aduerſus, quemlibet poſſeſſorem, & ſi
agatur de cenſibus, locis montium alijſque rebus
incorporalibus: eaque fuiſſe à teſtatore poſſeſſa
probatur, ſi ab illo appareant empta. Statutum
excluſiuum fœminarum non habet locum in bo-
nis ſitis extra territorium, quamuis ſtatutum
loci bonorum, & ipſum pariter fœminas exclu-
dat. Renunciatio facta per ſororem ad fauo-
rem fratrum non porrigitur ad bona propria
ipſorum fratrum etiam ſtante ſtatuto fœmina-
rum excluſiuo, ſed ad ſola bona paterna, & ma-
terna reſtringitur.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio ex interdicto quorum bonorum datur ſuccedenti ab inteſtato aduerſus poſſidentem pro hærede, vel pro poſſeſſore.*
Amplia vt num. ſeq.
2 *Interdictum quorum bonorum ad fauorem hæredis habet etiam locum in rebus incorporalibus.*
Loca montium, & cenſus ſunt res incorporales, num. 2.
3 *Enunciatiua continens tractatum ſororitatis probat aliquam eſſe ſororem.*
4 *Soror ad hæreditatem fratris ſuccedit cum nepotibus in ſtirpes, non autem in capita.*
5 *Loca montium probantur a teſtatore poſſeſſa, ſi ab eo fuerint empta.*
6 *Cenſus à teſtatore fuiſſe emptos ſufficit, vt de illis dicatur probata poſſeſſio teſtatoris.*
7 *Hæreditatis aditio inter fratres reſultat ex continuatione communionis vltra portionem prius ipſis fratribus competentes.*
8 *Poſſeſſio bonorum defuncti probetur ne per aditionem ab hærede factam.*
9 *Statutum excluſiuum fœminarum non habet locum in bonis extra Territorium ſtatuentium, & num. ſeqq.*
11 *Statutorum combinatio loci, & perſonarum non admittitur in materia excluſionis fœminarum.*
12 *Loca montium dicuntur immobilia illius loci in quo reperiuntur.*
13 *Cenſus dicuntur eſſe in eodem loco, vbi exiſtunt fundi, quibus inhærent, & num.* 14.
15 *Renunciatio de bonis paternis, & maternis per ſororem facta*

Digitized by Google

facta ad fauorem fratrum, non comprehendit bona propria ipſorum fratrum, & num. 16. & ſeqq. vbi amplia.
18 *Clauſula generales in renanciatione appoſita renunciationem non alterant, & num. ſeqq.*
20 *Clauſula acceſſoria, & conſecutiua non ampliant diſpoſitionem.*
21 *Renunciatio facta per ſororem ad fauorem fratrum dicatur ne comprehendere bona propria ipſorum fratrum quando adeſt ſtatatum excluſiuum fœminaram, & num. ſeqq.*
23 *Argumentam deſumptum à ſuperfluitate dicitur frigidum, & num. ſeq.*
25 *Renunciatio à minore facta requirit inſinuationem vigore Conſtitutionis Ægidianæ, & num. ſeqq.*
Conſtitutio Ægidiana auctoritate Apoſtolica extenditar ad totam ſtatum Eccleſiaſticam, num. 25.

DECISIO CXLIV.

INtroducto iudicio coram bon. mem. Buccabella ſupra ſucceſſione in hæreditate q. Poggi de Chiſijs ab inteſtato vita functi ad inſtantiam D. Hieronymæ ex q. Ludouico fratre nepiis contra, & aduerſus DD. Franciſcum, & Laorentium ex q. Laurentio altero fratre nepotes fuit primo ſub die 29. * Ianuarij 1638. reſolutum, dandam eſſe immiſſionem Hieronymæ in bonis ſitis extra Territorium Viterbij, vnà cum dd. Franciſco, & Laurentio diuidendis inter dictas partes non in ſtirpes, ſed in capita. Et ſecundo ſub die 24. Nouembris * eiuſdemmet anni idem reſponſum quoad alia bona etiam intra dictum Territorium poſita, minimè obſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo.

Deinde admiſſa ad cauſam D. Victoria Germana ſorore dicti q. Poggij, & proſequendo ordinem præfatum fuit ad ipſius inſtantiam ſubſcriptum dubium; An ei danda ſit immiſſio in bonis extra Territorij Viterbij exiſten. & in quibus, & pro qua rata. Quo propoſito à me in hac cauſa per obitum bon. mem. Buccabellæ ſubrogato DD. reſponderunt, dandam eſſe immiſſionem dictæ Victoriæ in bonis extra Territorium Viterbij, ſpectantibus ad Poggij hæreditatem, per concurſum huius ſororis quoad dicta bona diuidendam non amplius in capita, ſed in ſtirpes, ſicque pro tertia parte medietatis 17. locorum montium, & 6. cenſuum conſtituentium ſummam in ſorte principali ſcuto-
1 rum 5400. ex interdicto quorum bonorum, † quod abſque dubio conceditur ſuccedenti ab inteſtato contra poſſidentem pro hærede, vel pro poſſeſſore, *l. prima, ff. quorum bonorum l. 2. C. eodem*, Menoch. *de adipiſ. remed. 1. num. 49.*
2 *& ſeqq.* quamuis agatur de locis Montium, † cenſibus alijſque rebus omnino incorporabilibus, ex traditis per Menoch. *d. remed. n. 83.* cum cæteris per Burart. *deciſ. 474. n. 7.*

Ratio verò reſolutionis fuit triplex. Prima nempè quia benè probatur D. Victoriam eſſe ſororem Poggij, ex inſtrumento dato ſumm. num. 11. vbi Poggius, cæterique fratres ſe fatentur debitores Lucretiæ communis matris ex cauſa dotis ab ipſa matre ſolutæ dictæ Victoriæ eorum ſorori;
3 vnde reſultat † enunciatiua continens tractatum ſororitatis, quæ de per ſe ſufficit, Rot. *deciſ. 157. in princ. part. 1. recen. & in Maceraten. Canonicatus 1. Iuly 1626. coram D. meo Merlino.* Ideò tanquam ſoror Poggij, de cuius hære-
4 ditate agitur, † concurrit in ſucceſſione cum nepotibus in ſtirpes, & non in capita, iuxta *l. 3. C. de leg. hered. §. ſi plures inſtit. de legit. agnat. ſucc.* & ibi Aret. *num. 2.* & reliqui per Theſaur. *deciſ. 162. num. 4.*

Secunda autem ratio fuit, quia apparebat etiam concludenter probatum, quod ſupradicta bona fuerant poſſeſſa à Poggio: Nam quoad loca Montium, ex eo quod fuerunt ab ipſo empta, & ſub eius nomine deſcripta in libris dd. Montium, nimirum montis fidei loca 3. montis Columni alia tria, montis ſalis loca 5. & montis ſabelli loca 6. deinde
5 tranſlata † in montem Burgheſium, Rot. *deciſ. 284. n. 13. part. 5. recent. deciſ. 179. in princ. poſt Moder. de manat.*

Et quoad cenſus probatur ex eorum inſtrumentis, nempè duos primo ſcut. 3000. & ſcut. 1000. fuiſſe eidemmet Poggio venditos à D. Paulo Monaldenſi, alium ſcut. 100. à Ioanne Vrtino, & Paulo Mutio de Celleno, & alterum
6 ſcut. 400. à Communitate montis Faliſci, † quod ſufficere admiſit, Rot. coram Durano *deciſ. 197. poſt princ. & deciſ. 118. ſub num. 2.* poſt addit. Cenc. *ad tract. de cenſ.*

Reſpectu verò aliorum duorum dicto q. Ludouico venditorum, nempè illius ſcut. 500. à Communitate Lugnani, & alterius ſcut. 400. a Communitate montis Faliſci, adducebatur ab informantibus, quod iſti tres fratres, quia dum vixerunt in communione omnium, & ſingulorum bonorum locarunt vnanimiter plura bona Lucretiæ eorum matri, & quod mortuo Ludouico (qui Laurentium, & Poggium alios duos fratres ſuos inſtituerat hæredes) Poggius perſeuerauit in dicta communione cum Laurentio, eoque defuncto cum eius filijs, prout dicebatur apparere ex inuentario ab ipſo pro indiuiſo confecto, & quod tandem poſt obitum Poggij Tutrix dd. filiorum Laurentij deſcripſit in inuentario bonorum hæreditariorum Poggij prædicta bona, vt ſupra prius locata, non pro tertia parte, ſed pro medietate; Vnde ſicut poſſe colligi videtur, quod Poggius poſt obitum Ludouici perſeuerauit in communione vltra ſuam tertiam portionem, ita etiam ex huiuſmodi † perſe- 7
ueratione videatur inducta aditio hæreditatis Ludouici, quæ ad medietatem auxit portiones inter Poggium, & Laurentium fratres inſtitutos hæredes, ad text. *l. duos fratres ff. de acquir. hered.* Bald. *conſ. 272. ante num. 3. verſ. tertia ratio lib. 3.* cum alijs per Rotam coram Greg. *deciſ. 7. nu. 5. & part. 2. recent. deciſ. 638. num. 2. verſ. non autem.* Et ex
hac aditione conſequenter probatur, † quod dd. duo Cen- 8
ſus acquiſiti per Ludouicum fuiſſent in bonis Poggij eius hæredis, *l. ſticbum §. aditio de ſolut.* cum ſimilibus per Gratian. *diſcept. 280. num. 9.*

Tertia denique fuit, quia conſtabat, ſupradicta bona eſſe extra Territorium Viterbij, vnde indubitatum etiam erat ſtatutum Viterbij *Rubr. 81. lib. 2.* in certis caſibus excluſi-
uum fœminarum, ex defectu † poteſtatis ad ipſa minimè 9
extendere vires ſuas; Nam vt ſit locus huiuſmodi ſtatuis,
requiritur copulatiuè, † quod perſona excludenda, & bo- 10
na à quibus excluditur, ſint ſubiecta iuriſdictioni ſtatuentium, vt coram Greg. *deciſ. 155. num. 3.* Buratt. *deciſ. 188.* neque ad effectum excluſionis admittitur combinatio ſta-
tutorum loci, perſonarum, & bonorum, † vt reſolutum 11
fuit in *Magiſtrali deciſ. in cauſa Narnien. ſucceſſionis coram D. meo Merlino qua eſt 177. part. 5. recent.* vbi per totam pleno, & plano calamo materia examinatur.

Quod autem ſint extra dictum Territorium res eſt clara quoad loca montium, quæ recenſentur inter immobilia Vrbis † tanquam perpetuo in ea manſura, Peregr. *conſ. 90. num. 29. poſt med. verſ. & ſi in aliquo vol. 1.* Theſ. iun. *quæſt. forenſ. lib. 2. quæſt. 5. num. 16. verſ. idem dicendum*, Rota coram Buratto *deciſ. 474. num. 1. & deciſ. 535. in princ.* & coram D. meo Merlino *in dicta deciſ. 177. num. 38. part. 5. recent. & in Auximana fideicommiſſi 4. Martij 1630. coram eodem Merlino.*

Nec erat amplius ambigendum etiam quoad dd. cenſus impoſitos in executionem Bullæ ſan. mem. Pij V. ſuper particul. tenutis in Territorijs prorſus diuerſis ab illo Viterb. & ideò taxatiuè conſtitutos ſuper certa re, & non generaliter etiam ſuper omnibus bonis mobilib. & immobilib. præſentibus, & futuris, adeò vt ſuper his non ſolum poſſit conſiderari actio competens in ſpecie ſupra rem ſpecialiter expreſſam, & in genere ſupra cætera alia bona, ſed etiam & principaliter debeat animaduerti formalis cohærentia,
quæ velut accidens quoddam, † ita ineſt fundo ſibi ſubie- 13
cto, vt cum eo identificari ſibi etiam oporteat; Vnde placuit DD. reſolut. capta in hac eadem cauſa ad inſtantiam D. Hieronymæ coram bon. mem. Buccabella ſub die 29. Ianuarij 1638. * nempè quod tales cenſus cenſeantur eſſe in eodem loco, † vbi exiſtunt fundi, quibus inhærent,
prout latius in *deciſ. ſub §. neque etiam viſum fuit cum* 14
alijs ſeqq.

Non obſtat ad excludendam D. Victoriam ab huiuſmodi ſucceſſione renunciatio per ipſam facta ad fauorem
Poggij, aliorumque fratrum, † quia cùm ſit reſtricta ad 15
hæreditatem, & bona paterna, ac materna non comprehendit fraterna, ſiue bona ſibi acquiſita per eundem fra-
trem, ſiue ad ipſum deuenerint ex † ſucceſſione paterna, 16
ex tradit. per Eugen. *conſ. 88. n. 20. & plur. ſeq. lib. 1.* vbi adducit plures rationes facientes ad propoſitum, atque pro-
cedere, ſiue renunciatum † fuerit hæreditati, ſiue bonis pa- 17
ternis, vt in præſenti, vt benè etiam facit doctrina Sanchez *de precept. decal. lib. 7. cap. 7. n. 6.* cum alijs concordantibus cumulatis à Rota poſt Merl. *de leg. deciſ. 47. & 48. per tot.* in quibus de more articulis egregiè diſcutitur, & hoc idem alias coram Andr. *deciſ. 75. n. 7.* Durano 121. *num. 42.* & D. meo Dunozetto *in Bononien. ſucceſſionis 21. Ianuarij 1632. & in eadem cauſa coram D. meo Merlino 13. Maij 1633.*

Digitized by Google

Nec quicquam releuate dictum fuit clauſulas prægnan-
tiſſimas poſitas in renunciat. ibi, *reuunciauit omnibus*, *&*
quibuſcumque bonis tam paternis, quàm maternis, itaut ſu-
per iiſdem bonis nil aliud vllo vnquam tempore ex quauis
cauſa, *& ſub quouis prætextu prætendere poſſit*, *&c.* quia
omnes clauſulæ reſtringuntur ad bona paterna, & mater-
18 na, & non ad fraterna, † qualia eſſent adita, vel acquiſi-
ta per fratrem, latè Eug. *dicto conſ.*88. *num.*120. vbi quod fi-
19 lia renunciauit, † vt filia, ſed non vt ſoror fratris defuncti,
& Rota poſt Merl. *deciſ.*48. *num.*7. 8. 9. *&* 22. Et regulari-
20 ter eſt, quod clauſulæ acceſſoriæ, † & conſecutiuæ non
ampliant diſpoſitionem Oſaſc. *deciſ.*164.*n.*2. Rot. *deciſ.*55.
*num.*5. *part.*1. *recent.* & coram Greg. *deciſ.*311. *num.*5.

Minus obſtat, quod ex quo à dd. bonis paternis Victo-
ria per ſtatutum iam erat clauſula dictæ clauſulæ ſint ſal-
tem virtualiter extendendæ ad ſucceſſionem quoque fra-
ternam, ne alioquin renunciatio prædicta redderetur ſu-
21 perflua. Tum quia cùm † rennoeiatio præfata addat no-
uum vinculum excluſiooi ſtatutariæ, non poteſt dici ſuper-
fluum quod efficacius reſtringit, aut clarius, & apertius
explicat Eug. *d. conſ.*38. *num.*110. *cum ſeq.* Rot. poſt Merl.
d. deciſ. 47. *num.* 13. *&* 14. Tum etiam quia rennuciatio
prædicta plurimum operabatur, impediendo, ne Victoria
poſſet ſuccedere patri, aut matri in bonis extra Territorium
22 Viterbij, à quibus noo erat † per ſtatutum excluſa, aut re-
dite ad eorum bona, vel iure congrui, vel quauis alia ra-
tione, ſeu cauſa, quam ſucceſſionis, quæ ſola conſideratur
à ſtatuto, vt latiſſimè reſpondet Eug. *d. conſ.*88. *à num.*92.
vſque ad 118. vbi animaduertit plures, alios ſimiles effe-
23 ctus, & ad euitandam ſuperfluitatem † ſufficere, quod
operatum ſit quid minimum, quod ſecuta fuit Rot. poſt
Merlinum *d. deciſ.*47. *num.*11. *qua dict. deciſ.*48. *ante nu.*7.
cenſuit ineptam talem argumentationem, filia non poteſt
quicquam prætendere in bonis paternis, & maternis, ergo
24 renunciauit bonis fraternis, † quia ſemper eſt frigidum ar-
gumentum, quod à ſuperfluitate deſumitur Surd. *conſ.*325.
num. 14. *verſ. vltra quod*, & Rot. poſt Merlin. *d. deciſ.* 47.
*num.*14.

Præterea ex abundanti conſideratum etiam fuit, quod
cum D. Victoria renunciauerit bonis acquiſitis per ſucceſ-
ſionem patri, mortuo ante renunciationem, & nonnullis,
à quibus per ſtatutum non erat excluſa, ex inde dicta re-
nunciatio non poſſet obſtare tanquam nulla ex defectu in-
ſinuationis, quæ in huiuſmodi contractu facto per ipſam
tunc minorem requirebatur ex diſpoſitione Conſtitutionis
25 Ægidianæ extenſæ auctoritate Apoſtolica ad totum ſtatum
Eccleſiaſticum, Rot. *in Peruſia. hereditatis* 10. *Decembris*
1628. *coram bon. mem. Card. Virili impreſſa poſt compend.*
*Gilian. ad ſtat. Peruſ. deciſ.*97. *ferè per totam*, cuius doctri-
næ multò magis viderentur poſſe procedere hoc caſu, in
quo dicta Victoria non renunciauit ſoli iuri futuro ob pro-
babilem ſpem competen. aut bonis acquirendis, ſed iam ac-
quiſitis, & nonnullis exiſtentibus extra Territorium Viter-
bij, à quibus per ſtatutum non erat excluſa.

Et ita reſolutum, &c.

Supradictæ deciſiones in hac cauſa factæ coram R.P.D. Bac-
cabella ſub diebus 29. Ianuarij, & Nouembris ſuperioris
anni cum non adhuc fuerint impreſſæ erunt infra in appen-
dice huius octauæ partis.

R. P. D. B I C H I O.

Ranenaten. Saluiani.]

Veneris 10. Iunij 1639.

A R G V M E N T V M.

Promiſſio de rato nomine vxoris correſpectiuè ad dotem facta à marito eſt intelligenda quouſque vxor erit vxor, & matrimonium durauerit, ideòque matrimonio diſſoluto. Vxore ad ſecunda vota conuolante, & dote non exiſtente penes hæredes mariti dicitur expiraſſe, & euanuiſſe obligationem de faciendo ratificare vxorem.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſio continuata vſque ad tempus motæ litis requiritur pro obtinenda manutentione.*

2 *Probatio nulla maior confeſſione partis.*

3 *Poſſeſſio probatur ex expulſione actuali decreta in ſententia.*

Priuatio præſupponit habitum, num. 3.

4 *Iudex ſtante notoria iniuſtitia procedit vt priuatus, nec priuat reum ſua poſſeſſione.*

5 *Manutentio conceditur illi, qui numquam ſe habuit pro ſpoliato per ſententiam Iudicis notoriè iniuſtam.*

6 *Saluianum non conceditur, ſi actor caret credito, & hypotheca.*

7 *Obligatio facta à marito nomine vxoris cum promiſſione de rato expirat mortuo viro ſine filijs, & vxore ad ſecundas nuptias conuolante.*

8 *Promiſſio reſtringitur ad ſtatum, & qualitates exiſtentes de tempore contractus.*

9 *Stipulatio qualibet, & ſi iurata habet in ventre ex legis præſumptione conditionem dummodo res in eodem ſtatu perſeuerent.*

10 *Stipulatio conditionalis ſicut non committitur conditione non purificata, ſic expirat mutato rerum ſtatu.*

Amplia etiamſi adſit aliquod verbum extenſiuum ad futurum, ibid.

11 *Memoria viri contriſtatur per tranſitus vxoris ad ſecundas nuptias.*

12 *Promiſſio de rato facta à marito nomine vxoris non eſt veriſimile, quod intelligatur facta à viro pro tempore quo vxor ad ſecunda vota conualuerit.*

13 *Contrahentes non cenſentur ſenſiſſe de caſu impoſſibili, nec de illo ſe obligare voluiſſe.*

14 *Obligatio etſi nominatim facta de caſu impoſſibili non valet.*

15 *Verba*, quod faciendo poſſibilia minimè excuſari poſſit, *excludunt dumtaxat diligentias colluſiuas, & ſimulatas, quas promiſſor allegare poſſet ad ſe excuſandum.*

16 *Promiſſio de recto facta per virum nomine vxoris obligat virum vſquequo durat matrimonium.*

17 *Cauſa finalis obligationis viri correſpectiua ad matrimonium præſumitur dos recepta. Et ideo tamdiu obligatio durat quamdiu matrimonium, & dos eſt penes maritum, vel eius hæredes, num.* 18.

19 *Creditor habens obligatum virum ex promiſſione de rato nomine vxoris ſibi imputet ſi conſtante matrimonio non curauit ratificationem.*

20 *Promiſſio durat etiam mutato ſtatu rerum, quando eſt comprehenſiua temporis futuri, & fuit in genere conſiderata.*

Quod eſt intelligendum quando ex præſenti ſtatu debuerit futurus excogitari, num. 21.

22 *Caſus futurarum Nuptiarum non poteſt ex ſtatu præſenti excogitari.*

23 *Voluntas eſt metienda à verbis, à veriſimili, & ab actuum correſpectiuitate.*

24 *Obligatio eſt ſtrictè intelligenda, & ſic non patitur extenſionem de re ad rem, nec de perſona ad perſonam.*

D E C I S I O C X L V.

IN capitulis matrimonialibus per inſtrumentum publicum poſtea coofirmatis, DD. Cæſar, & Coriolaous Iunior de Bargigis promiſerunt pro dote D. Antoniæ ſororis ſoluere D. Io. Franciſco Mullæ eius viro ſcuta mille ſexaginta valoris ſol.84. pro ſcuto, & vice verſa (ſequuntur verba formalia inſtrumenti) *D. Ioannes Franciſcus pro ſe, & nomine, ac vice Antoniæ ſuæ Vxoris, & pro qua de rato, &c. ita quod etiam faciendo poſſibilia minimè excuſari poſſit, promiſit, & conuenit idem D. Cæſari, vt ſupra, præſenti, &c. non moleſtare de cætero, nec inquietare ipſos fratres de Bargigijs, nec ſuos hæredes, nec aliam quamuis perſonam, nec tertios poſſeſſores bonorum alienatorum per q. D. Ioannem Bargigiam eorum patrem pro conſecutione integri legati ſcut. 2. mil. alias facti, vt dicitur per q. Coriolanum Bargigiam in ſuo teſtamento ſupradictæ Antoniæ &c.*

Mortuo Ioanne Franciſco nulla vſquam per Antoniam vxorem facta ratificatione dictæ promiſſionis de non moleſtando, eadem Antonia nupſit ſecunda vice D. Opixoni Monaldino, cui in dotem dedit ſcut. 2000. ſibi à D. Coriolano ſeniori legata, pro quorum ſcut. 2000. conſequutione, cum egiſſet Monaldinus, & obtinuiſſet immiſſionem ex vtili Saluiano Interdicto ad bona poſſeſſa per D. Comit. Nicolaum de Septem caſtellis, ſhic pro releuatione ſuæ indemnitatis, & liberatione à moleſtijs illatis per Monal-

Digitized by Google

Monaldinum egit pariter vtili Saloiano interdicto contra
D. Io. Petrum Mullam poſſeſſorem bonorum, alias per Io.
Franciſcum Patrem, dum vixit poſſeſſorum, & præuia
ſententia fauorabili Locumtenentis Ciuili D. Præſidis Ro-
mandiolæ pro lib. 935. itemque pro damnis, & intereſſe in
poſſeſſionem eorumdem bonorum fuit actualiter ab exe-
cutore immiſſus, vt in Sum. Comitis n. 6.

A qua ſententia interpoſita hinc inde appellatione, ea-
que mihi commiſſa, dubitatum fuit, cui dandum eſſet man-
datum de manutenendo, & DD. reſponderunt dandum
eſſe Io Petro.

1 Quia eius anterior poſſeſſio continuata † vſque ad tem-
pus motæ litis, vt requiritur *§. retinendæ Inſt. de Interd.*
probatur, tum ex confeſſione Com. Nicolai in libello por-
recto coram Iudice primæ inſtantiæ Sum. Comitis *num.* 5.
2 qua non datur † maior probatio, *cap. per tuas de probat.*
Rot. *dec.* 802. *par.* 1. *rec.* & coram ſa. mem. Greg. XV. *deciſ.*
3 458. *num.* 3. tum ex actuali † expulſione Io. Petri decreta in
eadem ſententia, ibi, amoto exinde D. Io. Petro, &c. nam
priuatio præſupponit habitum, Menoch. *conſ.* 1070. *num.* 19.
in fine. Seraph. *dec.* 1176. *num.* 6. Burat. *dec.* 160. *n.* 5. *& dec.*
491. *num.* 2.

Non obſtat immiſſio conceſſa Com. Nicolao, quia ob
4 notoriam eius iniuſtitiam Iudex dicitur proceſſiſſe, † vt
priuatus, nec Io. Petrum ſua poſſeſſione priuauit, Paul. de
Caſtr. *in l. fin. num.* 11. *Cod. edict. diu. Adr. toll.* Put. *deciſ.*
419. *num.* 2. *lib.* 1. Gregor. XV. *dec.* 546. *num.* 2. qui ideò,
cùm nunquam ſe habuerit pro ſpoliato, ex ciuili poſſeſſio-
5 ne, quam animo retinuit, † venit manutenendus etiam
in naturali, Rot. coram ſa. me. Greg. XV. *dec.* 46. *nu.* 2. *dec.*
307. *num.* 7. *& fuit dictum in Romana domus* 26. *May* 1625.
coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & alias ſæpiſſimè.

Notoria autem iniuſtitia ſententiæ, de partibus patet,
6 quia Com. Nicolaus caret credito, & hypotheca, † ſine
qua Saloianum interdictum non competit, Ang. Aret. *in
§. item Seruiana in fin. inſtit. Action.* Rot. coram ſa. mem.
Greg. XV. *deciſ.* 67. *num.* 1. *dec.* 264. *num.* 3. Nititur enim
ſententia obligationi Io. Franciſci nomine Antoniæ vxoris,
pro qua de rato ſuperiùs relatæ, quæ per eiuſdem Io. Fran-
ciſci prædeceſſum ſine filijs, ac tranſitum Antoniæ ad ſe-
7 cundas nuptias expirauit, vt in terminis † ſimilis promiſ-
ſionis factæ à viro in capitulis matrimonialibus, vel matri-
monio conſtante, Gabr. *conſ.* 131. *num.* 16. *lib.* 2. Rimin. iun.
conſ. 569. *n.* 109. *& ſeqq.* Soccin. *conſ.* 215. *nu.* 7. *lib.* 2. Cyriac.
controu. forenſ. 103. *num.* 74. *& ſeqq.*

Et ratio eſt, quia promiſſiones reſtringuntur ad ſtatum,
8 & qualitates exiſtentes † de tempore contractus, *l. tale pa-
ctum, §. fin. ff. pact. l. in lege, l. Rutilia, ff. de contrah. empt.
l. 2. §. 1. ff. hered. vel act. vend.* Bald. *conſ.* 413. *num.* 5. *lib.* 1.
Rim. iun. *d. conſ.* 569. *num.* 111. & omnis ſtipulatio etiam
iuramento vallata habet in ventre ex legis præſumptione
9 tacitam conditionem, † dummodo res in eodem ſtatu
perſeuerent, *l. cum quis, in princ.* ibi, *ſi in eodem ſtatu ma-
neat, quo fuit, cum ſtipulatio interponeretur*, & infra, *taci-
tè enim ineſſe hæc conuentio videtur ſi in eadem cauſa ma-
neat, l. quod Seruus, ff. condit. ob cauſam, l. fin. ff. qui
ſatiſdar. cogantur, cap. quemadmodum de iur. iur.* Surd.
conſ. 418. *num.* 8. Hond. *conſ.* 18. *num.* 46. *lib.* 1. & in termi-
nis promiſſionis de rato, Ripa *in l. ſi vnquam, ſub nu.* 11.
verſ. tertio quia, C. de reuoc. donat. Cyriac. *d. controu.* 103.
10 *num.* 35. & proindè ſicuti ſtipulatio conditionalis † non
purificatà conditione non committitur, *l. ſi quis conditione,
ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam. l. itaque, ff. ſi cert. petat. l. ce-
dere diem, ff. verb. ſignif.* ita expirat mutato rerum ſtatu,
Hond. *conſ.* 111. *num.* 50. vbi ampliat etiamſi adſit aliquod
verbum extenſiuum ad futurum, *lib.* 2. Cæphal. *conſ.* 495.
num. 26. Fel. *in cap. cauſam quæ ſub num.* 20. *verſ. ſimiliter
dicit, de reſcrip.* Gireb. *dec.* 45. *ſub num.* 17. vbi allegat con-
cordantes.

Eo magis, quia Io. Franciſcus non præſumitur cogi-
taſſe de triſti euentu ſui prædeceſſus, ac tranſitus Antoniæ
11 ad ſecundas nuptias, † per quas eius memoria contriſta-
retur, *l. in emptione, §. liberum, ff. contrahen. empt. §.
quæ verò nunc, Auth. de nupt.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt.
lib.* 11. *tit.* 19. *num.* 19. Cyriac. *controu. forenſ.* 138. *num.* 10.
& ſeqq. Rimin. *in puncto d. conſ.* 569. *num.* 114. *&* 155. vel
quod Antonia eſſet nuptura ſecundo viro cum dote totius
legati ſcut. 2. mil. à Coriolano ſeniore relicti, & ſic cum
maiori dote, quam ſibi tradita, nec veriſimile eſt, quod
12 in eum caſum voluerit † ſe obligare, vt benè in ſpecie
Gabr. *in d. conſ.* 131. *num.* 16. Rimin. iun. *d. conſ.* 569. *num.*
114. *& ſeqq.* Guidop. *in proximis terminis deciſ.* 228. *num.* 1.
Nam conſtante matrimonio potuit confidere, quod An-
tonia vxor, quæ in eius obſequijs manebat ratificatura ali-
quando eſſet, at eo ſoluto, & ſecundis nuptijs per Anto-
niam celebratis cum aſſignatione totius legati ſcut. bis mil-
le in dotem, redacta res fuit ad caſum impoſſibilem ratifi-
cationis, de quo contrahentes † non cenſentur ſenſiſſe, vel 13
in eo teneri voluiſſe, *l. interdum, ff. verb. oblig. l. ſi apud
priorem, C. edil. edict.* Dec. *in l. vnica in* 2. *lect. numer.* 9. *C.
ſent. quæ pro eo, quod intereſt*, Cyriac. *controu. for.* 85. *num.* 6.
& 12. & magis ad rem *d. controu.* 103. *num.* 52. *& ſeqq.* Ne-
que contrarium ſuadent verba promiſſionis, ibi, *ita quod
etiam faciendo poſſibilia minime excuſari poſſit*, quia non
extendunt obligationem ad caſum impoſſibilem, † de quo 14
obligatio etiam nominatim facta non valeret, *l. impoſſibi-
lis, ff. verb. oblig.* Franc. Aret. *conſ.* 142. *num.* 2. *verſ. nec ere-
do*, Ceuall. *com. opin. contra com. qu.* 846. *num.* 22. ſed exclu-
dunt dumtaxat diligentias colluſiuas, † ac ſimulatas, quas 15
promiſſor allegare poſſet ad ſe excuſandum, Ludouic. de
Alfet, & Fel. Phœbeus *inter conſ. crim. diuerſ. tom.* 1. *conſ.*
145. *n.* 23. vbi de communi, *& num.* 24. Vallenzuel. *conſ.* 14.
num. 30. Farinac. *de var. ac diuerſ. crim. quæſt.* 107. *num.* 314.
Cyriac. *d. controu.* 103. *n.* 66. & in puncto Afflict. *deciſ.* 295.
per tot. vbi quod bis ita fuit iudicatum, cuius opinionem,
tanquam veridicam, & iuri conſonam ſequitur Grammat.
q. 2. *poſt ſuas deciſ. num.* 1. *per tot.*

Confirmantur prædicta, tam ex verbis Inſtrumenti,
quia ſcilicet Io. Franciſcus non promiſit ſimpliciter nomi-
ne Antoniæ, ſed addito verbo vxoris, ibi, *vice, ac nomine
Antoniæ vxoris*, quod apertè demonſtrat ipſum confidiſſe
de qualitate vxoratus, ac voluiſſe obligare ſe, † donec An- 16
tonia permaneret in obſequio maritali, ac eſſet eius vxor,
qualis deſijt eſſe per obitum viri, ac tranſitum ad ſecun-
das nuptias, vt in puncto Rim. iun. *d. conſ.* 569. *num.* 10. &
in ſimil. Felin. *conſ.* 25. *num.* 23. Surd. *conſ.* 106. *num.* 34. *&
ſeqq.* Grat. *diſcept.* 86. *num.* 50. Quam etiam quia, cùm
obligatio Io. Franciſci ſit correſpectiua ad matrimonium,
ac dotem receptam, † quæ ſemper præſumitur cauſa fina- 17
lis obligationis, *l. ſi ego, in princ. l. licet, §. quoties, ff. iur.
dot.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 40. tamdiu
d. obligatio durat quamdiù matrimonium, & manet penes
† maritum, vel hæredes dos, quæ eſt cauſa inductiua obli- 18
gationis iuxta theoricam Baldi *in l. qui per ſalutem, ff. iur.
iur.* quem refert, & ſequitur Boer. *deciſ.* 131. *num.* 3. *verſ.
tantum durat*, poſt Campeg. *de dot.* 1. *p. quæſt.* 26. Grat. *di-
ſcept.* 689. *num.* 12. Mantic. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 15. *nu.* 20. Rot.
dec. 50. *num.* 2. *par.* 1. *rec.* Adeò quod ſibi imputare debet, † 19
qui conſtante primo matrimonio non curauit, vt Io. Fran-
ciſcus ratificare faceret Antoniam, tunc illius vxorem, Cy-
riac. *in puncto d. contr.* 103. *num.* 44. & ad propoſitum Bariz.
dec. 71. *n.* 11. *& ſeqq.*

Ex quibus non obſtat, quod promiſſio duret etiam mu-
tato ſtatu rerum, quando eſt comprehenſiua temporis fu-
turi, † & futurus ſtatus potuit in genere cogitari, Roman. 20
conſ. 22. *numer.* 2. *in fin. verſ. ſecundo quia*, Natt. *conſ.* 525.
num. 20. *ante fin. & num.* 25. & eſt bonus textus *in l. ſi quis
domum, §.* 1. & ibi gloſ. *verb. proſpicere, ff. locat.* id enim
procedit, dummodo ex præſenti ſtatu debuerit futurus
excogitari, † vt benè declarat Bald. *in l. ædε.* 3. *ſub num.* 17. 21
vbi quod proſpectus futurorum, quamuis pertineat ad ſa-
pientem virum, tamen non afficit damno non cogitan-
tem niſi ex præſenti ſtatu debuerit excogitari, *C. de loc. &
conducto*, Oſaſch. *deciſ.* 91. *num.* 16. *verſ. conueniunt.* At
nullatenus dici poteſt debuiſſe Io. Franciſcum ex ſtatu de
tempore factæ obligationis, nempe in ipſo limine matri-
monij cogitare futurum, quod ipſe prædecederet, Anto-
nia ſecundo nuberet, ac ſecundo viro maiorem daret do-
tem quam ſibi, & in ſpecie, quod caſus futurarum nuptia-
rum non potuerit ex ſtatu præſenti excogitari † dixit in 22
fortioribus terminis Bald. *d. n.* 17. ibi, *vel quia ipſe, vel fi-
lius ſuus ducturus eſt vxorem.* Præter quod in caſu noſtro
aliundè conſtat noluiſſe Io. Franciſcum teneri, niſi quate-
nus Antonia eſſet eius vxor, & dos penes ipſum remane-
ret, metiendo voluntatem à verbis, à veroſimili, & ab
actuum correſpectiuitate, † vt debet ad text. *in l. ſemper in* 23
*ſtipulationibus, ff. reg. iur. l. ſolutam, §. ſolutum, ff. pignor.
act.* Gabr. *conſil.* 6. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 2. Mantic. *de tac. lib.* 2. *tit.*
15. *& num.* 5. *&* 6.

Addebat vnus ex DD. quod obligatio Ioanni Franciſci
eſt

eſt de liberando tertios poſſeſſores bonorum alienatorum
per Ioannem, ex qua propterea agere non potuit Com.
Nicolaus poſſeſſor bonorum alienatorum per Franciſcum,
24 quia obligatio vti ſtrictè intelligenda, † *l. quidquid adſtringendæ, ff. verb. oblig.* Dec. *conſ.* 452. *num.* 21. Seraph. *deciſ.*
115. *num.* 9. non patitur extenſionem de re ad rem, de
perſona ad perſonam, vel de caſu ad caſum, *l. ſi ita ſtipulatus, §. Criſogonus, ff. verb. oblig.* Mantic. *de tacit. lib.* 13.
tit. 21. *num.* 14. Rot. *deciſ.* 50. *num.* 5. *dec.* 55. *nu.* 1. *&* 4. *par.*
1. *recent.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Romana Domus.

Veneris 10. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Tranſactio facta pro euitanda lite ſubſtinetur, & ſi de eo ſuper quo fuit tranſactum dubitetur cum cauſa finalis ſit euitatio litis. Tranſactionem impugnans reſtituat recepta.

SVMMARIVM.

1 *Proximior eſt admittendus ad ſucceſſionem ab inteſtato.*

2 *Regreſſus ad iura non datur illi, qui ea remiſit.*

3 *Remiſſio iurium ex tranſactione eſt exceptio litis finitæ, & impedit litis ingreſſum.*

4 *Tranſactio ſtante falſa cauſa corruit.*

5 *Tranſactio facta pro euitandis litibus, & expenſis ſubſtinetur etſi dubitetur de falſitate cauſæ ſuper qua fuit concepta tranſactio.*

Proœmium tranſactionis denotat cauſam finalem, & intentionem contrahentium, n. 5.

6 *Timor litis regulariter eſt vnicum, & principale motiuum tranſactionis.*

7 *Cauſa finalis eſt attendenda pro annullanda tranſactione.*

8 *Tranſactio non deficiente cauſa finalis ſubſtinetur.*

9 *Timor litis non probatur ex aſſertione tranſigentium, ſed eſt aliunde probandum.*

Attamen ſufficiunt ad eum probandum coniecturæ, & veriſimilitudines, num. 10.

11 *Agens contra inſtrumentum iuratum debet prius obtinere abſolutoriam à iuramento alias repellitur, & num.* 12.

13 *Tranſactionem impugnans debet reſtituere illius occaſione recepta.*

14 *Clauſula ſublata, & decreto irritanti, & quod de ſubreptione, & obreptione dari non poſſit claudit os Iudici, & parti donec à Papa apertio oris obtineatur.*

Quod procedit ſiue litteræ ad inſtantiam partis, ſiue motu proprio obtineantur, n. 15.

16 *Clauſula,* omni meliori modo, *operatur, vt actor obtinere poſſit ex cauſa probata, etſi in libello deducta non ſit.*

17 *Clauſula,* quam, & quas *efficit, vt cenſeatur deductum in iudicio omne ius actori competens.*

18 *Iudex vigore clauſulæ,* quam, & quas, *poteſt etiam nouum ius canonizare.*

DECISIO CXLVI.

CVm inſtaretur pro parte Franciſcæ de Chriſtianis pro
expeditione mandati de immittendo in poſſeſſionem
domus, & bonorum de quibus agitur, vel neptis, &
ſuccedentis ab inteſtato Tulliæ de Fabianis, non obſtantibus exceptionibus DD. de Bacciottis, quæ præuia matura diſcuſſione vti irreleuantes fuerunt per Dominos reiectæ ex rationibus adductis in duabus deciſionibus coram
me emanatis ſub diebus 16. & 12. Nouembris 1638. & 8.
Aprilis præteriti. Venit * ad cauſam Marcella de Fabianis
pariter neptis eiuſdem Tulliæ teſtatricis prætendens, vel
penitus excludere Franciſcam tamquam odioſam teſtatrici, vel ſaltim concurrere cum ea pro medietate hæreditatis, vti coniuncta à pari gradu; Ideò Domini mei mandarunt, vt cauſam iterùm ſuper eiſdem proponerem citata etiam D. Marcella, quo ordine ad vnguem ſeruato,
hodieque cauſa repropoſita fuit iterum reſponſum ſtandum eſſe in deciſis non obſtantibus, nec exceptionibus DD. de Bacciottis, nec prætenſionibus dictæ Marcellæ.

Nam quoad ſæpiùs repetitas exceptiones illorum de Bacciottis iam illæ fuerunt ſatis diſcuſſæ in dictis duabus deciſionibus, quarum fundamenta viſa fuerunt inconcuſſa
remanere; & ideò circa hoc vlterius non eſt elaborandum;
Agitur enim de hæreditate Tulliæ defunctæ inteſtato ad
quam DD. Bacciotti, nec ex eorum proprijs perſonis neque ex perſona eorum auctoris Turini mariti dictæ Pantaſileæ ſororis dictæ Tulliæ venire poſſunt, & propterea
Franciſca vti proximior eſt admittenda ad ſucceſſionem † 1
ex diſpoſitione textus in *leg.* 1. *vbi ſcribentes omnes de interquor. bonor.*

Quo verò ad prætenſiones dictæ Marcellæ, fuit dictum,
quod ipſa non poteſt penitus excludere Franciſcam, nec
vti odioſam teſtatrici, nec cum ea concurrere ad ſucceſſionem pro æquali portione, quia obſtat ei tranſactio.
In qua receptis ſcut. 400. renunciauit ad fauorem Franciſcæ, & Io. Baptiſtæ de Chriſtianis omnia, & quæcumque
iura quomodolibet, & qualitercumque ſibi competentia
de & ſuper hæreditate, & bonis prædictæ Tulliæ; Summario Franciſcæ num. 2. Remittentibus autem iura † ſua 2
non datur amplius ad ea regreſſus, *l. quæritur, §. ſi venditor, ff. de ædil. edict.* Caueti. *conſ.* 114. *numer.* 10. Surd.
deciſ. 266. *num.* 12. Rota *deciſ.* 382. *num.* 1. *par.* 1. *recent.*
cum ſit exceptio litis finitæ, ac prohibet † & impedit li- 3
tis ingreſſum, *l. fratris, C. de tranſact. cap.* 1. *de lit. conteſtat. in* 6. Rota coram ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.* 354.
num. 1.

Nec obſtat falſitas cauſæ tranſactionis prouenjens, ſcilicet ex eo quod Marcella credidit Franciſcam, & Ioan.
Baptiſtam eſſe hæredes pro alia medietate, quod tamen
non ſubſiſtit, ex quo ipſi odioſi erant excluſi in concurſu
aliorum venientium ab inteſtato vigore prohibitionis de
vlterius non petendo appoſitæ in teſtamento Tulliæ, quæ
prohibitio etiam caducato teſtamento ſubſtinetur vigore
clauſulæ codicillaris ex deductis in ſecunda deciſione cauſæ, *in §. Prout nec aduerſarij.* Et propterea ſtante hac falſa cauſa † tranſactio ipſa corruit, ex tradit. Caſtrenſ. *in l. ſi* 4
ex falſis, num. 3. *C. de tranſact.* ibique Rimin. ſen. *num.* 2.
Alciat. *nu.* 22. Bellam. *conſ.* 77. *ſub n.* 10. *& ſeq.* Et dixit Rota
in cauſa Bononien. tranſactionis 25. *Februarij præteriti coram R.P.D. meo Merlino.*

Quia quicquid ſit de effectu clauſulæ codicillaris in præſenti; Præſertim cùm in dd. deciſionibus cauſæ firmetur
Franciſcam, & alios de Chriſtianis non fuiſſe excluſos propter odium in teſtamento Tulliæ, ſed ratione prædilectionis Pantaſileæ eiuſdem teſtatricis ſororis, ac hæredis inſtitutæ in omnem euentum adhuc dixerunt DD. tranſactionem obſtare D. Marcellæ, ex eo quod cauſam tranſactioni dedit non ſimultanea ſucceſſio tranſigentium, ſed
moleſtæ, & lites cum magno diſpendio ineundæ pro recuperandis bonis hæreditarijs detentis à legatarijs, & ab alijs
perſonis, vt legitur in proœmio d. tranſactionis, à qua,
cauſa finalis, & contrahentium intentio colligitur, *l. fin. ff. de heredib. inſtituend. l.* 1. *in princ. ff. ad Maced.* Becc.
conſ. 20. *num.* 11. Crauett. *conſ.* 245. *num.* 2. Rota *deciſ.* 403.
num. 3. *par.* 1. *recent.* Regulare enim eſt, quod timor litis ſit
principale, & vnicum motiuum † tranſactionis, *l.* 1. *ff. de* 6
tranſact. lib. 11. *§. ſi pro fundo, C. eod. tit.* Roland. *conſ.* 28. *nu.*
16. *lib.* 4. Corn. *conſ.* 167. *poſt num.* 15. *lib.* 2. Buratt. *dec.* 280.
n. 11. Greg. XV. *dec.* 280. *num.* 50.

Vnde, dum timor fuerit cauſa finalis, quæ attendi de-
bet † pro annullanda tranſactione, ad notat. *in l. domos, ff.* 7
de condit. & demonſtrat. Greg. XV. *deciſ.* 149. *nu.* 1. Et iſta
non defecerit, ex hoc tantum fundamento poteſt † ſubſti- 8
neri tranſactio, *l.* 1. *cum ibi notat. C. de tranſact.* Pariſ. *conſ.*
32. *num.* 18. *lib.* 1. Natt. *conſ.* 456. *num.* 20. Becc. *conſ.* 100.
num. 6. *lib.* 1. Seraph. *deciſ.* 658. *numer.* 6. vbi dicit ſufficere
ſolam ſuſpicionem litis, Rot. *deciſ.* 169. *num.* 3. *par.* 2. *rec.*
Et licet quoad hunc timorem litis non ſtetur aſſertioni
tranſigentium, † ſed debet aliunde de eo conſtare, ex notat. 9
per Bart. *in l. ſi fortè num.* 4. *ff. de caſtrenſ. pecul.* Dec. *conſ.*
351. *num.* 3. *& deciſ.* 131. *num.* 20. Attamen in caſu propoſito ſumus in claris, cùm vltra alias, lis diuturna ſubſequuta cum dictis Bacciottis bonorum hæreditariorum

de-

detentotibus prius coram A. C. & poſtea in hoc Sacro
Tribunali adhuc durat, & quidem cum non modicis ex-
penſis, vt eſt notum, & ſic ſatis ſuperque fuit probatus
timor litium in proœmio tranſactionis narratus cum
adhuc effectum ſufficeret etiam de eo apparere per conie-
10 cturas, & † veriſimilitudines, Dec. *conſ.* 202. *num.* 6. Cia-
uett. *conſ.* 275. *num.* 9. Seraph. *deciſ.* 737. *per totam, & ſi-
gnanter num.* 5.

Non obſtat læſio aduerſus d. tranſactionem allegata,
quod ſcilicet hæreditas Tulliæ aſcendat ad ſcuta 2000. &
Marcella receperit tantummodo ſcuta 400. Quoniam in
Summario dato pro parte D. Marcellæ, iſta prætenſa læ-
ſio non probatur; Immò ſtante iuramento appoſito in d.
11 tranſactione debebat † antequam ageret, obtinere abſo-
lutoriam à iuramento, Gabr. *conſ.* 9. *per tot. lib.* 2. Pic. *ad
Statut. Vrb. gloſ.* 23. *num.* 22. Rota *deciſ.* 102. *num.* 9. *par.*
7. *diuerſ. Addent.* ad Greg. XV. *in deciſ.* 64. *num.* 14. Quod
12 cùm non fecerit, repellitur † à iudicio exceptione periu-
rij, *l. ſi quis maior, C. de tranſact.* vbi gloſ. *in verb. cauſ.* 22.
quæſt. 5. Speculat. *de act. num.* 16. Rota *deciſ.* 5. *num.* 1. *par.*
2. *recent.* Et eo minus d. Marcella audiri poteſt ſuper aſſer-
13 ta læſione non † reſtitutis prius ſcut. 400. in tranſactione
receptis, *l. diuerſa ff. de tranſact.* Honded. *in terminis læſio-
nis conſ.* 34. *lib.* 2. Rota coram ſa. mem. Greg. XV. *dec.* 418.
num. 9. cum alijs allegatis per addent. ad eundem *deciſ.* 354.
num. 19.

Quibus accedit, quod d. tranſactio eſt confirmata au-
ctoritate Apoſtolica cum clauſula *Sublata, & decreto ir-
ritanti, & quod de ſubreptione, & obreptione dari non poſ-
ſit*, vt in d. Summario Franciſcæ numer. 5. cuius clauſulæ
14 natura eſt claudere os Iudici, † & parti, donec à Papa ape-
ritio oris obtineatur, ſiue confirmatio emanauerit motu
15 proprio † ſiue ad inſtantiam partis, Put. *deciſ.* 50. *lib.* 1. Ve-
rall. *dec.* 134. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 62. *num.* 1. *&* 2. *& deciſ.* 461.
num. 1. *p.* 1. *in rec.*

Demum non releuet, quod Franciſca actrix in princi-
pio non deduxerit ius ceſſionis reſultantis ex d. tranſactio-
ne contra illos de Bacciottis. Tùm quia etiam illud expli-
citè comprehenditur in clauſulis petitionis, & ſignanter
in clauſula *omni meliori modo, &c.* quæ operatur, vt actor
16 obtinere poſſit ex cauſa probata † quamuis in libello de-
ducta non fuerit, Capyc. *deciſ.* 96. Tum etiam quia cauſa
fuit in Rota commiſſa cum clauſula, *quam, & quas, &c.*
17 cuius vigore cenſetur deductum in Iudicio † omne ius
competens actori, Sarnen. *de infirm. reſign. quæſt.* 34. *ver-
ſic. Et hoc vlterius*, Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 1. *num.* 2. *de Iu-
dic.* Greg. XV. *deciſ.* 270. *num.* 4. *&* 5. Rota *deciſ.* 360. *nu.*
3. *p.* 1. *recent.* & Iudex in hoc caſu poteſt etiam nouum ius
canonizare, vt per Put. *deciſ.* 2. *de appell.* Egid. *deciſ.* 661.
releuat. in deciſ. 47. *num.* 10. *inter impreſſ. Illuſtriſ. D. mei
Decani.*

Ex quibus dixerunt DD. ſtandum eſſe in deciſis, & quo-
ad Bacciottos cauſam eſſe expediendam, reſeruatis tamen
iuribus dictæ Marcellæ, quæ interim, dum non poſſidet,
non valet impedire immiſſionem Franciſcæ ex ſuperiùs de-
ductis, vt fuit ſeruatum in cauſa Meliteñ. Commendæ de
Mozzera contra Equitem Saracenum venientem ad cau-
ſam pro ſuo iure, & intereſſe *ſub die* 24. *Aprilis* 1637. *co-
ram bon. mem. Motmanne.*

Et ſic deciſum omnibus partibus auditis, &c.

Prima deciſio ſub die 12. *Nouembris* 1638. *eſt ſupra de-
ciſio* 82. *altera vero ſub die* 6. *Aprilis* 1639. *eſt pariter ſu-
pra deciſ.* 129.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracineñ.

Florentina Parochialis.

Mercurij 17. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Immiſſio ſuper beneficio de Iure patronatus vigo-
re gratioſæ ſubrogationis ad partes expeditę con-
ceditur quando fuit probata lis Clericatus, &
obitus vltimi Defuncti in poſſeſſione. Quomo-
dò ad hunc effectum probetur is obitus, de-
functi in poſſeſſione. Clauſula ſine præiudi-
cio: aliorum collitigantium in Subrogatione
prouiſionis alicuius beneficij appoſita quid ope-
retur.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio vigore ſubrogationis ad partes expedita non
datur non probatis lite, Clericatu, & obitu vltimi
beneficiati in poſſeſſione.*
2 *Lis ex quibus probetur ad effectum obtinendi Immiſſio-
nem beneficij vigore ſubrogationis.*
*Immiſſio ad effectum ſubrogationis quando verſatur in
Iurepatronatu ad hoc vt intret ſufficit, quod præſenta-
ti inter ſe contendant.*
3 *Lis inter præſentatos dicitur durare, & ſi alter præmo-
riatur, alter renunciet dummodo alij adſunt, qui non
renunciarunt.*
*Amplia, quod ad effectum gratioſæ ſubrogationis reli-
quia litis ſuffragantur, n.* 4.
5 *Clericatus probatur ex litteris, patentibus ordinarij in
quibus atteſtatur aliquem ad presbyteratum promo-
uiſſe littera patentes ordinarij bene probant, quem or-
dinatum.*
6 *Obitus Defuncti in poſſeſſione probatur ex quo omnes
præſentati veniunt ex eadem vocatione.*
7 *Poſſeſſio præſumitur continuata vſque ad mortem, dum
probatur poſſeſſionis adeptio.*
*Subrogatus poteſt allegare poſſeſſionem, dum apparet ex
anteà illam defunctus adeptus fuiſſe, nec alium medio
tempore poſſediſſe, n.* 7.
*Mors probatur ex teſtibus, & Parocho deponentibus
aliquem mortuum vidiſſe.*
8 *Clauſula ſine præiudicio aliorum collitigantium in ſub-
rogatione appoſita præſeruat iura alterius præſen-
tati.*
9 *Præſentatio à Procuratore non habente ſufficientem
mandatum infrà quadrimeſtre ratificata non eſt at-
tendenda.*
*Quod intellige, quoad petitorium, ſecùs quoad ſumma-
riſſimum poſſeſſorium.*
10 *Amplia ex ea non induci conditionem ſuſpenſiuam ad
effectum retardandæ exequutionis gratioſæ ſubroga-
tioni, iuſtificatis tribus requiſitis.*
11 *Gratia Papæ non debet habere contradictorem in ven-
tre.*
12 *Subrogatio gratioſa ſi non habet concurſum alterius ſub-
rogationis gratioſæ agitur exequutiuè.*

DECISIO CXXXIII.

Lite vertente in partibus inter plures pręſentatos à di-
uerſis Patronis ſuper adiudicatione Parochialis Ec-
cleſiæ S. Mariæ de Verzaia de Iurepatronatus Laicorum
vacante de anno 1630. per obitum Curtij Giuberti vltimi
poſſeſſoris, fuit lata ſententia per Vicarium Florentinum
ad fauorem Didaci del Seta præſentati ab Octauia Cappo-
nia ſimul cum Laurentio Talduccio, & Simone de Ro-
ſis. Et cauſa per appellationem à d. ſententia ad inſtan-
tiam Angeli Empoli, & Ioannis Graſceni præſentatorum
à Puccis ad Curiam deuoluta, mihique commiſſa cum
clauſula *quam, & quas*, dicti Angelus, & Ioannes obie-
runt, & Ioannes de Vernaccinis habita notitia præſenta-
tionis ad eius fauorem factæ à Puccis renunciauit præſen-
tioni. Et quia alij præſentati a Venturis, nempe Io. Ba-
ptiſta Saluianus; Michael de Montonis, & idem Ioannes
Vernaccinus non curarunt adhærere Commiſſioni cau-
ſæ, nec cauſam appellationis proſequi ſpatio ſeptennij,
& vltra, dict. Laurentius Talduccius præſentatus ab Octa-
uia Capponia ſuperſtes, obtinuit à Sanctiſſimo ſolitam
prouiſionem cum ſubrogatione gratioſa ad partes expedi-
ta ad omne ius prædictorum, & ad ſtatum litis, necnon
etiam ad poſſeſſionem Curtij vltimo defuncti per cuius
obitum vacauit Parochialis. Cum autem fuiſſet dubita-
tum in Rota. An Laurentio gratioſè ſubrogato ſit danda
immiſſio affirmatiuè fuit reſolutum. Quia ex deductis a
Laurentio in Summario cenſuerunt Domini probari litem
Clericatum, & obitum Curtij in poſſeſſione requiſita † ne- 1
ceſſaria ad obtineñ. immiſſionem vigore ſubrogationis ad
partes expeditæ, vt paſſim tenuit Rota coram ſa. me. Greg.
XV. *dec.* 306. *num.* 1. 307. *n.* 1. coram bo. mem. Buratto *dec.*
31. *n.* 1. *&* 209. *num.* 1. & in alijs pluribus.

Lis

Lis enim probatur ex commiſſione Rotali cum clauſula
quam, & quas, &c. inciden. &c. ac toto negotio principa-
li, &c. ex inhibitione ſubſecuta, & ex proceſſu facto coram
Vicario Florentino in prima inſtantia, & ſententia deſuper
ſubſecuta inter ipſos præſentatos, quæ qualitates ſufficiunt
2 etiam ſi lis non fuerit ſuper titulo Beneficij, quia † cùm
verſemur in iurepatronatus ſufficit ad effectum ſubroga-
tionis, quod præſentati inter ſe contendant, & vnuſquiſ-
que inſter pro inſtitutione, Seraph. *deciſ.* 990. *num.* 3. Rot.
deciſ. 306. *par.* 1. *recent.* cum alijs plenè deductis *in Piſcien.*
Beneficij 14. *Martij* 1620. *coram R. P. D. meo Veroſpio*, &
in Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris 30. *Martij* 1637.
coram R. P. D. meo Panzirolo. Nec d. lis potuit extingui
ex quo Didacus, & Simon præſentati ab Octauia conſe-
cuti fuerunt Beneficium incompatibile, & poſſeſſionem
acceperunt, Angelus verò, & Ioannes præſentati à Puccis
obierunt. Et Ioannes Vernaccinus præſentationi renun-
ciauit. Quia cùm præſentati à Venturis, nec obierint, nec
3 renunciauerint † quoad iſtos adhuc lis dicitur remanere,
Mohedan. *deciſ.* 14. *de cauſ. poſſ. & propr.* Sarnen. *ſuper reg.*
de annal. quæſt. 62. *num.* 4. Rot. *deciſ.* 109. *num.* 1. *par.* 1. *rec.*
& fuit dictum *in Piſcien. Cappellæ* 17. *Septembris* 1627. *co-*
ram R. P. D. meo Merlino, & *in d. Romana Beneficiatus*
S. Mariæ Maioris coram R. P. D. meo Panzirolo. Ad effe-
4 ctum enim gratioſè ſubrogationis ſolæ reliquiæ † litis ſuf-
fragantur, & quod non ſit facta executio, Mohed. *deciſ.* 3.
num. 3. *vt lit. pend.* Rota *in recent. deciſ.* 746. *num.* 2. *verſ.*
præterea addebatur, *par.* 2. Put. *deciſ.* 555. *lib.* 2. *in cor-*
rect.

Clericatus Laurentij probatur ex litteris patentibus Or-
5 dinarij, in quibus atteſtatur † ſe promouiſſe Laurentium
Nicolai de Talduccis ad ſac. Presbyteratus ordinem, quæ
benè probant *c.* 2. vbi Abb. *in* 1. *notab. de Cler. pereg.* Gram-
matic. *dec.* 81. Rot. *deciſ.* 16. *de probat. in antiq.*

6 Obitus Curtij vltimò defuncti in poſſeſſione ſatis proba-
tur ex quo omnes præſentati veniunt ex eadem vocatione,
Egid. *deciſ.* 269. Caputaq. *deciſ.* 186. *num.* 1. *in manuſcript.*
Vltra quod datur inſtrumentum poſſeſſionis per ipſum
7 adeptæ, quæ præſumitur † continuata vſque ad obitum,
dum non apparet alterum poſſediſſe, quam continuatio-
nem ſubrogatus poteſt allegare, Rot. coram ſa. mem. Greg.
XV. *d. deciſ.* 307. vbi Adden. *nu.* 24.

Quod autem Simon, & Didacus aſſecuti fuerint benefi-
cium incompatibile, & illius poſſeſſionem acceperint pro-
batur ex datis in Summ. num. 12. & 13. Renunciatio Ioan-
nis Vernaccini pariter iuſtificatur ex datis vbi ſupra n. 3.
Prout quod Angelus, & Ioannes obierint benè probatur ex
atteſtationibus Parochi, & Teſtium deponentium, quod vi-
derunt illos mortuos, Summ. num. 11.

Minus cenſuerunt Domini obſtare clauſulam, ſine præ-
iudicio aliorum collitigantium appoſitam in ſubrogatione
8 per quam videntur præſeruata præſentatorum à Venturis;
Quia vltra quod præſentatio non fuit facta iuxta formam
mandati procuræ cum fuerit facta à Procuratore conſtitu-
to ad præſentandum ſolum Saluinum Summ. numer. 5.
Præſentatio Ioannis Vernaccini, & Michaelis de Mon-
9 tonis tanquam facta ſine † mandato, nec ratificata intra
quadrimeſtre ad præſentandum conceſſum, non eſt at-
tenden. Lap. *allegat.* 22. Put. *deciſ.* 311. *numer.* 2. *lib.*
3. *in correct.* Rota coram Reuerendiſs. Vrgellen. *dec.* 198.
num. 9.

In omnem euentum clauſula prædicta præſeruat qui-
dem iura in petitorio, ſed non in ſummariſſimo poſſeſſo-
10 rio, & ideò ex illa non inducitur conditio † ſuſpenſiua ad
effectum retardandi executionem gratioſæ ſubrogationis
iuſtificatis tribus requiſitis ſupra relatis, ex latè trad. per
Add. ad ſa. mem. Greg. XV. *dec.* 350. alias Papa fruſtra con-
11 ceſſiſſet ſubrogationem, † & gratia haberet contradictio-
nem in ventre, quod non eſt dicendum. Eoque magis in
hanc ſententiam inclinarunt Domini dum alij collitigantes
12 non docent de ſimili titulo ſubrogationis gratioſæ, iuxta
deciſ. Mantic. 71. *num.* 7. Caputaq. *deciſ.* 329. *par.* 1. cum
alijs allegat.

Et ita pro informante fuit reſolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Hiſpalen. Decimarum de Almonte.

Lunæ 20. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Capitulum habet intentionem fundatam ſuper de-
cimis contra vniuerſitatem, probata pertinentia
decimandi, exiſtentia oppidorum intra fines diœ-
ceſis, ac qualitate fructuum decimandorum.

SVMMARIVM.

1 *Intentio agendi, & conſequendi decimas ex quibus dica-*
tur fundata.
2 *Habens intentionem fundatam ſuper decimis poteſt illas*
conſequi, ſiue ex actione confeſſoria, ſiue ex officio
Iudicis.
3 *Actio pro decimis non datur contra vniuerſitates non*
poſſidentes, nec fructus percipientes.
Quod fortius procedit ſi decimæ ſint perſonales cum
vniuerſitas ſit perſona ficta, quæ non laborat, nec fru-
ctus acquirit, num. 4.
Contrarium quando fuit actum contra vniuerſitates non
vti corpora vniuerſalia, ſed vti ſingulares perſonas,
num. 5.
6 *Vniuerſitas nil aliud eſt, quam homines.*
7 *Conſuetudo non ſoluendi decimas liberat ab illarum ob-*
ligatione.
8 *Conſuetudo non ſoluendi decimas requiritur de iure,*
quod ſit vniuerſalis vniformis, & legitimè præ-
ſcripta.
9 *Decimæ ſi præſumuntur de iure ſpirituales, & fuerint*
ſolutæ domino temporali ſunt indebitæ ſolutæ.

DECISIO CXLIX.

Reſolutum fuit Capitulum quoad Communitates ha-
bere intentionem fundatam in decimis, de quibus
agitur.

Quoniam pertinentiam iuris decimandi, exiſtentiam
Villarum, ſeu oppidorum decimalium intra fines Diœce-
ſis Hiſpalen. ac demum qualitatem fructuum decimando-
rum concludenter probat, † vt plenè diſcuſſa fuere in deci- 1
ſionibus cauſæ, primo 2. Maij 1635.* coram D. meo Ve-
roſpio, & deinde coram me 5. Decembris 1636.* quibus
concurrentibus dubitari non poteſt de fundamento inten-
tionis Capituli agendi, & conſequendi decimas ab Oppi-
danis, Terras decimales colentibus, ſiue ex actione confeſ- 2
ſoria, Roffred. *de libell. par.* 4. Rub. *de act. confeſſ. & ne-*
gat. Moneta *de decim. cap.* 8. *quæſt.* 2. *num.* 38. Seraph. *deciſ.*
1436. *num.* 4. ſiue actiones ex Canone per gloſ. *in cap. Tua*
nobis, *in verbo Tributa ad finem*, vbi etiam Abb. *num.* 12.
Rebuff. *de decim. quæſt.* 9. *num.* 13. & Moneta *ead. quæſt.* 2.
num. 39. Ac demum, vt multi tenuerunt, ex officio iudicis,
Anchar. *in Clem. Diſpendioſam numer.* 4. *de Iudic.* Moneta
eodem c. 8. *num.* 76. & Rota *admiſit in cauſa Conchen. Deci-*
marum coram bon. mem. Andrea, *quæ eſt* 611. *num.* 5. *par.* 1.
recent.

Nec ſufficere dicatur, competere actionem Capitulo
conſequendi Decimas, niſi inſimul probetur, perſonas con-
tra quas exeritur, conueniri poſſe ad illarum ſolutionem,
quod reſpectu Vniuerſitatum impugnatur, † dum prædia 3
decimanda non poſſident, nec fructus percipiunt, ſed par-
ticulares, *cap.* 1. *c. ad Apoſtolica*, *c. peruenit de Decim.* Rebuff.
& Monet. *eod. tit. Ille quæſt.* 3. *num.* 32. *Iſte c.* 3. *num.* 6. & eò
minus ſi perſonales ſunt ex quo Vniuerſitates ſunt perſonæ
fictæ, quæ non laborant, & † conſequenter, nec per indu- 4
ſtriam acquirere poſſunt, nec ſoluere, *d. c. ad Apoſtolica*, cum
gloſ. *de Decim.* Moneta *eod. c.* 3. *num.* 6.

Quoniam huiuſmodi iudicium directum fuit contra
vniuerſitates, nedum vti corpora vniuerſalia, † ſed vti 5
ſingulares perſonas, prædia decimalia poſſidentes, & ope-
rantes, dum alias ſoluerunt Capitulo, & Duci, vt propte-
rea non mirum ſi tanquam legitimè citatæ, & probatis
per Capitulum requiſitis pertinentiæ, exiſtentiæ, qualita-
tis, & quantitatis fructuum, poſſint condemnari, dum
Vniuerſitas non eſt alia, † nec alius, quam homines, vt 6
dicit Bald. *in l. ſicut*, *ff. quod cuiuſque Vniuerſitatis*, Bart. *in*

Digitized by Google

l.1.§. Actor. num.2.ff. de Iudic. Gabr. *eodem tit. num.2. & ſeqq.*

Non obſtat, quod Capitulum in omnem caſum fundatam non habeat intentionem, quoad decimas controuerſas, nempe oliuas, cannas, oleum ficus aridas, & lateres attenta
7 conſuetudine eas non ſoluendi, † per quam ab obligatione liberantur, Rebuff. *de Decim. q.13. nu.91.* Couar. *variar. lib.1. cap.17. num.8.* Monet. *de Decim. c.5. num.93.* & probari conſuetudinem dicebatur ex confeſſione Capituli in ſua petitione, ex depoſitione Teſtium, ac demum ex commiſſione cauſæ.

Quia ex actis, quæ allegantur, contrarium conuincitur; Nam petitio, quæ datur hinc indè, non dicit non deberi decimas de ſupradictis decimis, quinimò totum contrarium concludit, cum contineat conqueſtionem contra Duces de facto decimas percipientes ab aliquibus annis citra, cùm tamen ſpectarent ad Capitulum, & eodem modo loquuntur articuli, & teſtes, ac reſcriptum Commiſſionis, & nihilominus conſtat ex ſolutionibus factis non adeſſe talem
8 conſuetudinem vniuerſalem, & vniformem, & legitimè præſcriptam, prout de iure requiritur, Mohed. *deciſ.3. de Decim. & 474. n.5. par.1. recent.645. num.3. par.3. recent. & 295. num.11. par.5. diuerſ.*

Neque ſubleuari poſſunt ſupradictæ Vniuerſitates, ex eo quod ſolutiones de prædictis ſpeciebus decimarum factæ fuerint Duci domino tempotali, & pro Decima temporali per Canones admiſſa, itaut ex diuerſis non dicatur interrupta conſuetudo.

Quia in deciſionibus cauſæ iam ſublatum fuit obiectum, attenta iuris præſumptione, quod huiuſmodi decimæ ſint ſpirituales, non autem temporales, & ſolutæ quidem, ſed indebitè propter illarum qualitatem, Abb. *in c. litteras, n.2. de Iuram. Calum.* Couar. *var. lib.1. cap.17. n.5.* Rota *deciſ. 545. num.2. par.4. rec.*

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracinen.

Romana, ſeu Auximana Donationis.

Lunæ 20. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Donans tenetur erga donatarium pro adimplemento donationis, quando donatio incepit à promiſſione, in qua debetur euictio quando res donata nunquam in donatarium tranſiuit.

SVMMARIVM.

1 *Donatarius quando agere poſſit contra hæredem donantis pro æſtimatione rei donatæ, & n.3.*
2 *Hæres donantis tenetur adimplere promiſſionem factam à donante, illamque veram fuiſſe docere.*
4 *Donator aſſerens donata eſſe ſua excuſatur ab euictione ex capite, doli quando donata non ſunt donantis, quia potuit credere eſſe ſua, & n.5.*
6 *Donator tenetur de euictione, quando donatio incipit à promiſſione.*
7 *Donator tenetur actione ad complendum promiſſa, quando res dono promiſſa non ſit facta accipientis, & num.8.*
9 *Pater in bonis donatis filijs, & nepotibus conſequitur pleniſſimam, & ſimilem domino adminiſtrationem.*
10 *Verba generalia ex adiectis reſtringuntur.*
11 *Vna pars inſtrumenti aliam declarat.*
12 *Diſpoſitio cenſetur facta reſpectu illius, qui demonſtratur.*
13 *Tempus ſubiunctiuum reſpicit futurum, & non præteritum.*
14 *Teſtis patiens plures exceptiones, & non docto, quod ſit omni exceptione maior non tollit fidem, & exequutionem inſtrumenti.*
15 *Inſtrumentum ad hoc, vt annulletur pluralitas teſtium requiritur, & quod ſint omni exceptione maiores.*
16 *Teſtis inſtrumentarius, qui non recordatur de pluribus actis in inſtrumento factis inueriſimile eſt, quod recordetur de verbis præciſis tranſeundo prolatis ab vno ex contrahentibus.*
Fortius ſi fuit elapſum tempus obliuionem præſumens, num.17.

DECISIO CL.

Conſulta Rota per R. P. D. meum Angelum Locumtenente A.C. Propoſui dubium, An vigore promiſſionis bo. mem. Cardinalis Galli donatoris vallatæ obligationis Cameralis, ſit relaxandum mandatum ad fauorem Antonij Mariæ Galli donatarij, contra Petrum Stephanum Gallum hæredem dicti Cardinalis pro æſtimatione prædiorum Montis Paperi, & Bompiani ab eodem Cardinali d. Antonio Mariæ ex fratre nepoti donatorum, cum aſſertione dicta prædia eſſe propria, & ad ipſum ſpectare, & pertinere, & affirmatiuè fuit reſolutum.

Quia ponderatis verbis Inſtrumenti donationis apertè colligitur, Cardinalem Donatorem voluiſſe ipſam plenam proprietatem, citra vſumfructum in vita ſua, & Felicis fratris donare, & in donatarium transferre, dum diſertè in inſtrumento promiſit prædia donata eſſe eius propria, & ad ſe ſpectare, & pertinere, neminique alteri perſonæ donaſſe, vendidiſſe, ceſſiſſe, alienaſſe, aut aliquid in præiudicium donationis, nec ipſius donatarij feciſſe, minuſque curari feciſſe, & donationem ipſam, & omnia, & ſingula in ea contenta, & expreſſa ſemper, & omni tempore habere rata, grata, & firma, contraque non facere, &c. Cùm autem Donatarius, neque poſſeſſionem, neque dominium prædiorum aſſequi vnquam potuerit, & quod plus eſt, probauerit ex publicis Inſtrumentis, dicta prædia fuiſſe empta à Felice Gallo fratre Cardinalis, & Patre reſpectiuè, alterum nomine proprio, alterum nomine proprio, & vxoris, ac de pecunijs dotalibus Vxoris, intrat obligatio Cardinalis, ſicque illius vigore relaxatio mandati executiui contra hæredem ad fauorem † Donatarij pro æſtimatione prædiorum damni, & intereſſe, vt tenuit Rota *in Romana fideiuſſionis de repræſentando 17. Maij 1595. coram Corduba poſt Cenc. de Cenſ. dec.197. num.5. in Peruſina dotis 5. Decembris 1607. coram Ortembergo apud Marcheſ. par.2. pag.588. in Fulginaten. Affictus 13. Februarij 1634. coram R.P.D. meo Pirouano*, & alias ſæpè, quia in eum tranſiuit, & onus docendi † promiſſionem prædictam eſſe veram, & illam adimplendi, vt poſt alios Adden. ad Galleſ. *de obligat. Cam. quæſt.4. num. 3. cum ſeqq.* Rota coram R.P.D. meo Pirouano *in Ciuitatis Caſtelli Cenſus 28. Ianuarij 1630.* ſtante clara, & expreſſa promiſſione Cardinalis prædia in Inſtrumento ſpecificata eſſe propria, & ad eum ſpectare, & pertinere, & donationes, omniaque, & ſingula in eis contenta, & expreſſa habendi rata cum promiſſione obſeruandi contenta ſub obligatione † Camerali, pro cuius implemento dùm factum præciſè præſtari non poteſt, intrat relaxatio mandati pro æſtimatione loco intereſſe ex ſupra allegatis. 1 2 3

Nec intrat quæſtio, An donator teneatur de euictione, † à qua Cardinalis poſſet excuſari, ſi peteretur ex capite doli ex doloſa ſcilicèt aſſertione, prædia donata eſſe ſua, iuxtà text. *in l. Ariſto, §.fin.* vbi gloſ. & Doct. *ff. de donat.* quia dolus excluditur, ex quo Cardinalis fortè opinabatur, † prædia ad ſe ſpectare, & eſſe ſua, vt in terminis Seraph. *dec. 534. num.3. in fine.* Sed de adimplemento promiſſionis, pro qua relaxatur mandatum præciſè ad factum, quia cùm per clauſulam *Conſtituti*, & reſeruationem vſusfructus non potuerit transferri in donatarium poſſeſſio, quæ non erat penes ipſum Donatorem verſamur in terminis donationis inceptæ à promiſſione in qua debetur † euictio, iuxta diſtinctionem gloſſæ communiter receptam *in d. l. Ariſto, d. §.fin.* vbi Batt. *num.1. ff. de euict.* Mantic. *de tac. & ambig. lib.21. tit.5. nu.2.* Gozad. *conſ.60. n.4.* cum alijs per Rotam apud Cenc. *de Cenſ. deciſ.198. num.12.* Et cum traditio rei dono promiſſæ non ſit ſequuta, nec res donata ſit facta accipientis, donator † tenetur actione ad complendum promiſſa, ad quod facit tex. clarus *in l. qui Concubinam, §. ſi hæres, ff. de leg.3. l. Iulianus ſcribit, §.1. ff. de verb. oblig. l. qui decem, §.1. ff. de ſolut.* Idque non ratione doli, vel credulitatis Donatoris, ſed quia Donator nondùm fecit rem accipientis, prout facere † tenetur, quæ ratio ceſſat, vbi ſemel rem tradidit, licèt poſtea euincatur. 4 5 6 7 8

Nec facit, quod poſt aſſertionem bona donata ad ſe ſpectare Cardinalis prohibuerit Felici fratri omnimodam poteſtatem adminiſtrandi præterquam de fructibus, ex quo aliàs non donaſſet, vnde prætenditur voluiſſe, quod vbi frater dominium bonorum donatorum prætendiſſet donatio reſolueretur. Quia iſta prohibitio non cantat de dominio, ſed de adminiſtratione, quàm † cùm aliàs Felix in bonis filijs, & nepotibus donatis fuiſſet pleniſſimam, & ſimilem 9

Do-

Dominio conſecuturus, Pinell. *in l. 1. C. de bon. matern. p. 2.*
num. 17. verſ. & hinc infero, donaus voluit tollere, vt oſten-
10 dunt verba. Adminiſtrandi, & adminiſtrari faciendi, quæ
determinant, & reſtringunt præcedentia, Surd. *conſ. 135. n.*
60. Greg. *deciſ. 114. num. 5.* Quod confirmatur ea ſequen-
tibus verbis aduerſatiuè ad dictam prohibitionem poſitis,
ſed donatarij eſſent meri, & liberi adminiſtratores, & ab-
ſque conſenſu, & auctoritate dicti eorum Patris, & Aui
11 poſſent ad libitum diſponere, quæ † declarant prohibitio-
nem præcedentem poteſtatis adminiſtrandi fuiſſe ratione
patriæ poteſtatis ad effectum eamdem donatarijs plenè
concedendi, *l. 1. ff. de reb. dub.* Rot. *dec. 711. num. 2. part. 3.*
12 *rec.* attenta præcipuè qualitate Patris, & Aui expreſſa †
cuius reſpectu propterea cenſetur facta diſpoſitio, Bald. *in*
rubr. ff. ſol. matr. num. 8. verſ. aut eſt nomen demonſtratiuum,
bo. mem. Buratt. *deciſ. 113. num. 4.* Et quod prædicta verba
13 ſubiunctiui temporis, † reſpiciunt futurum, non præteri-
tum Abb. *in c. nonnullis 28. §. ſunt & alij num. 6. verſ. ego ſum*
ſolitus de reſcript. Crau. *conſ. 830. nu. 6.*

Minùs cenſuerunt Domini habendam rationem vnius
Teſtis Inſtrumentarij deponentis, Cardinalem in ipſo actu
ſtipulationis interrogatum à Notario, An intenderet ſe
obligare de euictione rerum donatarum omninò hanc ob-
ligationem reſpuiſſe, & expreſsè declaraſſe nolle ſe teneri
de euictione, ſed velle donare dumtaxat iura quæ habebat,
quia cùm patiatur plures exceptiones per Informantes pro
14 Donatario enumeratas, & deponant † contra Inſtrumen-
tum, & promiſſionem claram in eo exiſtentem, non do-
cto, quod ſit omni exceptione maior, non tollit fidem, &
executionem Inſtrumenti, Bald. *conſ. 166. num. 1. verſ. &*
quia vnus lib. 2. Crauett. *conſ. 56. num. 10. verſ. quod tamen.*
15 Ad reprobationem † enim Inſtrumenti pluralitas Teſtium
requiritur, & quod ſint omni exceptione maiores, *l. opti-*
mam in fin. C. de contr. vel committen. ſtipul. & l. iuriſgen-
tium §. pactorum, ff. de pact. Inueriſimile enim eſt, quod dum
dictus Teſtis non recordatur ſi fuerint vnum, vel plura
Inſtrumenta donationum, nec de poſſeſſionibus donatis,
neque de conditionibus, & pactis appoſitis, nec de tempore
præciſo reddendo rationem, quia erant elapſi anni 18. quod
16 † recordetur de verbis precíſis Cardinalis in actu tranſeun-
tis ſtipulationis rei non pertinentis ad Teſtem. Et prope-
rea cùm non recordetur de ſupradictis non potuit tàm au-
dacter firmare, ſe recordari de verbis præciſis Cardinalis.
17 Præſertim † cùm interceſſerit tantum temporis ſpatium
quod facit præſumptionem obliuionis, *l. factum, §. fin. & l.*
ſequenti ff. de Vſucap. Bald. *conſ. 37. num. 6. lib. 1.* Soc. *conſ.*
39. num. 17. verſ. nam per decennium lib. 1. Rota *dec. 131. nu.*
3. & 774. n. 4. par. 2. rec.

Et ex his vtraque parte informante fuit reſolutum, re-
laxandum mandatum contra bona hæreditaria Cardinalis
Donatoris.

R. P. D. DVNOZETTO.

Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Attentatorum.

Lunæ 20. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio dicitur attentata ſi ſit capta vigore exe-
quutorialium Rotæ, abſque illarum intimatione,
& reproductione, & non ſeruatis quatuor termi-
nis, vt eſt de ſtylo Rotæ.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio capta vigore exequutorialium Rotæ abſque in-*
timatione, & reproductione illarum, & non ſeruatis
quatuor terminis, eſt attentata.
Fallit data ſcientia in aduerſario relaxationis dd. exe-
quutorialium, & non impediente poſſeſſionem, quia
cenſetur illi conſenſiſſe, n. 4.
2 *Rotæ ſtylus eſt quod exequutoriales debeant intimari, &*
reproduci, & poſtea ſeruatis quatuor terminis, & non
dato de paritione.
Rota procedit ad declarationem cenſurarum ſucceſſiuè
ad aggrauatoriam, vſque ad implorationem brachij
ſecularis.
Qui ſtylus procedit etſi exequutoriales fuerint relaxatæ
in vim rei iudicatæ, num. 3.
5 *Scientia eſt probanda ab eo, qui in illa ſe fundat.*
6 *Attentatorum cauſam proſequens dicitur impugnare*
non conſentire poſſeſſioni attentatæ per aduerſarium
captæ.
7 *Clauſula*, ſine præiudicio legitimæ executionis, *praſer-*
uat ab attentatis intellige, vt n. 8.
9 *Clauſula*, ſine præiudicio executionis litterarum Apo-
ſtolicarum, *in commiſſione appoſita non impedit reuo-*
cationem attentatorum, &c.

DECISIO CLI.

Reſolutum fuit conſtare de attentatis à Ioanne Maria
Attardo quoad poſſeſſionem bonorum, de quibus
agitur, ſpectan. ad hæreditatem q. Federici eius patrui, quo-
niam ipſe accepit poſſeſſionem dictorum bonorum vigore
literarum exequutorialium Rotalium non facta illarum in-
timatione, ac reproductione in Rota, nec ſeruatis quatuor
terminis de ſtylo ſeruari ſolitis, quo caſu talis poſſeſſio iuxta
Rotæ obſeruantiam dicitur attentata, † vt in ſpecie aduer- 1
terunt Mohed. *deciſ. 3. vt lit. pend.* Caſſad. *deciſ. 6. num. 10.*
de cauſ. poſſ. & propriet. Creſcen. *deciſ. 1. num. 1. de ſequeſtr.*
poſſeſſ. & fruct. Sarn. *in reg. de ſubrogat.* Collit. *q. 4. num. 2.*
verſ. & licet iſta, Lancell. *de attent. lit. pend. par. 2. cap. 4. in*
præfat. num. 306. Veſt. *in prax. lib. 8. cap. vlt. nu. 16. verſ. &*
quamuis, Theodoſ. *Rub. ſing.* Rot. *par. 2. verb. attentata, §. 2.*
Seraph. *dec. 1116. num. 2.* Rot. *dec. 111. n. 6. par. 5. & dec. 53.*
n. 2. par. 2. rec.

Notorius quippe Rotæ ſtylus eſt, quod literæ exequuto-
riales † debent intimari parti, ac in Rota reproduci, quæ 2
ſeruatis quatuor terminis ſubſtantialibus, ac non docto de
paritione procedit ad declaratoriam cenſurarum, & ſucceſ-
ſiuè ad aggrauatoriam, vſque ad implorationem brachij
ſæcularis, Felin. *in cap. ad probandum n. 6. de re iudic.* Caſſad.
d. dec. 6. num. 10. de cauſ. poſſ. & propriet. Lancell. *de attent.*
lit. pend. c. 2. par. 4. num. 308. Veſtr. *in prax. d. cap. vltim. nu.*
16. Rub. ſing. Rot. *d. par. 1. verb. attentata §. 2. num. 2.* Quem
ſtylum procedere etiamſi dd. exequutoriales fuerint prout
hic, relaxatæ in vim rei iudicatæ dixerunt † in ſpecie, Sarn.
in reg. de annal. q. 44. poſt med. n. 7. verſ. quod etiam ex ſtylo,
& Gyg. *de intruſ. num. 13.* Io. Paul. *deciſ. 3.* & Lancell. *d. c. 4.*
in præfat. num. 309.

Non obſtat, quod Vaſſallus, & litis conſortes ſciuerint
relaxationem dd. literarum exequutorialium, nec impedi-
uerint dictam poſſeſſione illarum vigore captam, † ſicque 4
cenſeantur illi conſenſiſſe, iuxta *dec. 2.* Creſcen. *vt lit. pend.*
Quoniam vltra, quod talis ſcientia de tempore poſſeſſionis
non probatur, prout idem Io. Maria, qui in ea ſe fundat,
probare deberet, † contrarium elicitur ex commiſſione 5
cauſæ ſuper huiuſmodi attentatis, eiuſque proſecutione pro
eorumdem attentatorum reuocatione ex quibus apparet
dd. Vaſſallum, & litis conſortes reclamaſſe, dictamque poſ-
ſeſſionem vti attentatam potiùs impugnaſſe, † quam illi 6
conſenſiſſe, vti in ſimili ponderauit Rota *in Portugallen.*
Spolij 1. Iunij 1587. coram Bubala.

Non obſtat, quod cauſa ſuper huiuſmodi attentati fuerit
mihi commiſſa cum clauſula, *ſine præiudicio legitimæ exe-*
cutionis, † quæ præſeruat ab attentatis, Vant. *de nullit. tit.* 3
quot. & quib. mod. null. in iud. n. 30. Rot. *in Anconitana Do-*
tis coram Card. Mellino poſt Marcheſ. de commiſſ. ſuper at-
tentat. p. 2. §. 2. fol. 57. Quia fuit reſponſum hodie non agi,
An executio fieri poſſet, necne, in quibus terminis loquun-
tur auctoritates proximè allegatæ, ſed in eo an ſcilicet poſ-
ſeſſio bonorum, de quibus agitur, iam capta ſit attentata,
necne, quæ cùm ex ſupradictis detegatur talis, dicta clau-
ſula non valet impedire, quominùs ea hodie poſſit reuoca-
ri, vti minùs legitimæ capta, † prout de ſimili clauſula, *ſine* 8
præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum, firmat
Mart. *de clauſ. clauſ. 160. num. 4. & ſeq.* Garz. *de benef. p. 1.*
cap. 5. num. 573. & ſeqq. Rot. coram Greg. XV. *dec. 91. n. 11.*
& ibi Add. *nu. 13.* & coram Reuerendiſs. Vrgellen. *dec. 414.*
num. 13. & coram Buratt. *deciſ. 171. numer. 8. & deciſ. 940.*
num. 10.

Plures Deciſiones in hac cauſa emanarunt, & præſertim
ſub diebus 1. Iulij 1633. coram Reuerendiſſ. Terraonen. &
26. Ianuarij 1637. coram bon. mem. Card. Panzirolo, & 26.
Maij eiuſdem anni 1637. coram eodem. Quæ Deciſiones ha-
bentur infra in Appendice cum adhuc impreſſa non repe-
riantur.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. R O I A S,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Meleuitana Commendæ.

Lunæ 20. Iunij 1639.

A R G V M E N T V M.

Sententia adiudicans commendam equiti Hieroſolymitano ex quibus dicatur in iudicatum tranſacta, necne iuxta ſtabilimenta Religionis Hieroſolymitanæ.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia tranſit in iudicatum quando non appellatur in tempore.*

Appellans extra tempus cenſetur acquieuiſſe ſententiæ, num. 1.

2 *Sententia lata contra Equitem Hieroſolymitanum non adimplentem ſtatutum religionis, c.22. tit.7. tranſit in iudicatum.*

3 *Eques Hieroſolymitanus habens priora, & potiora iura in petitione commendæ eſt præferendus ex ſtatuto Religionis tit.43. de commend.*

4 *Petitio Equitis Hieroſolymitani de commenda, ſi eſt conditionalis non dicitur legitima, fortius ſi fuerit acquiſitum ius per alium equitem ſtante petitione anteriori, n.5.*

6 *Sententia ſuſpenditur per appellationem, & non facit tranſitum in iudicatum.*

7 *Equiti Hieroſolymitano actu militiam pro religione exercenti non currit tempus ad appellandum.*

8 *Tempus ad appellandum non currit ignoranti.*

9 *Ignorans neque negligit, neque contemnit, numer. 10. & 11.*

12 *Tertius poteſt poſt tres conformes venire pro ſuo intereſſe tamquam in prima.*

13 *Statutum Religionis Hieroſolymitanæ dans formam appellationi non habet locum quando appellatur ad Sedem Apoſtolicam.*

14 *Statutum non habens dictionem aliquam taxatiuam ſeu excluſiuam appellationis ad Papam non impedit appellationem ad eumdem.*

15 *Appellare ad Papam ſemper licet.*

16 *Executio de iure communi ſolum tribuitur tribus conformibus.*

17 *Caſus omiſſus à ſtatuto remanet ſub diſpoſitione iuris communis.*

18 *Statutum permittens appellationem ſuſpenſiuam à prima ſententia, ita debet intelligi de ſecunda reuocatoria primæ.*

Ea ratione vt ſeruetur æqualitas inter partes ſicut in iudicijs, n.19.

20 *Cauſa ſemel facta appellabilis ſemper durat appellabilis.*

21 *Sententia adiudicatoria commendæ equiti Hieroſolymitano minus antiano in concurſu equitis magis antiani eſt iniuſta, & n.24.*

22 *Sententia iniuſta numquam facit tranſitum in indicatum.*

23 *Rota non attendit ſententias aliorum tribunalium iniuſtas, & ſi tranſactas in iudicatum.*

25 *Smutitio ab equite Hieroſolymitano facienda non habet tempus præfixum, ſed ſufficit quod fiat in lingua.*

26 *Commendarum in collatione equiti Hieroſolymitano facienda ſemper attenditur antianitas.*

27 *Habilitas eſt præſupponenda in quolibet actu.*

Petitio de commenda facta ab equite Hieroſolymitano quatenus alij ſint incapaces non eſt conditionalis, nu. 27. & 28.

D E C I S I O C L I I.

PEr obitum Equitis Petri Fontenay vacauit Commenda de Molins, & Loudun Prioratus Aquitaniæ, eaque ſmutita in lingua Franciæ, pro ea obtinenda petijt primo frater Ligny, vti magis antianus, cui petitioni acquieſcentibus alijs Equitibus, qui minus antiani aſſidebant; ſub prætextu incapacitatis Ligny, petijt ſecundo Eques Marigny, quo petente, inſurrexit Eques Talluet, qui erat magis antianus omnibus, excepto Ligny, eamque ſibi deberi dixit in caſu incapacitatis Ligny vti capaci, & magis antiano, in concurſu cum dicto Marigny: Commenda ob pluralitatem votorum in lingua fuit ſmutita ad fauorem Ligny; cauſaque introducta inter iſtos tres competitores ad Conſilium ordinarium lata fuit ſententia ad fauorem Equitis Ligny, confirmatoria ſmutitionis factæ per linguam, à qua ſententia fuit appellatum pro parte Equitis Marigny ad Conſilium completum, per quod fuit reuocata ſententia Conſilij ordinarij, & fuit dictum nullum ius competere Equiti Talluet; Poſtea intra legitimum tempus à ſententia appellauit Talluet ad Sanctiſſimum, mihique cauſa commiſſa, dedi dubium, An conſter de re iudicata, & pro re iudicata adducebantur ſequentia.

Primò Equitem Talluet non appellaſſe in tempore à ſen-
tentia lata per Conſilium ordinarium ad fauorem Equitis
Ligny, † ideòque illam tranſiſſe in Iudicatum, & cenſeatur 1
acquieuiſſe, *l.fin. C.de ſent. quæ ſine cert. quant.* Surd. *conſ.*
360. *num.*38.

Secundò extare Statutum Religionis *cap.* 22. *in tit.* 7. *de*
Conſ. in quo diſponitur, † quod à ſententia Conſilij ordi- 2
narij, appelletur ad Completum, & à completo ad Capitu-
lum generale, cùm hoc quod interim executioni demande-
tur id totum, quod à Completo iudicatum fuit, quod non
fuit executum per Talluet; Ideòque ſententias contra eum
latas tranſiſſe in iudicatum.

Tertiò Equitem Marigny in lingua prius petijſſet Com-
mendam; ideòque eum habere priora, † & potiora iura, 3
& eſſe præferendum ex quo in ſtabilimentis cauetur, *in*
*tit.*43. *de Commendis*, quod quando in ſmutitione eſt peti-
ta Commenda in lingua pro ea vacatione, nihil poteſt præ-
tendi ab alijs, qui non petierunt; Vlteriùs petitionem fa-
ctam per Equitem Talluet fuiſſe conditionalem, † ideòque 4
non fuiſſe legitimè factam, *ex Regula Actus legitimi, ff. de*
reg.iur. maximè ſtante petitione facta prius per dictum Ma-
rigny, per quam fuiſſe acquiſitum † ius ei: ideòque illi am- 5
pliùs ius non competere, prout in ſimili, Boer. *dec.* 176.
num. 9.

Quibus tamen non obſtantibus, fuit hodie, abſque difficultate reſolutum, non conſtare de re iudicata.

Ratio reſolutionis fuit, quia ex datis in Summ. Equitis
Talluet, conſtat illum appellaſſe, tam à prima ſententia la-
ta ad fauorem Equitis Ligny per Conſilium ordinarium,
quàm à ſecunda ſententia lata ad fauorem Equitis Marigny
per Conſilium completum. A ſecunda ſententia fuit appel-
latum ad Papam intra legitimum tempus, ideòque † non 6
potuit tranſire in iudicatum, cum ea ſit ſuſpenſa per appel-
lationem interpoſitam, iuxta *l.1. §.fin. ff.ad Turpillian.* ibi
gloſ. *c.veniens, de Iureiur. c.1. de Iudic.*

Quo verò ad primam ſententiam ab ea fuit appellatum à
die habitæ notitiæ, ex quo Eques Talluet infra decendium
fuit coactus abire ex cauſa neceſſaria propter Religionem,
cùm eſſet Dux Triremis, quam proprijs expenſis detine-
bat, ex quo etiam reſultat eius benemerentia, cuius ratio-
ne dicitur adfuiſſe legitimum impedimentum, nec † curre- 7
bat illi tempus ad appellandum, & poſtea cùm primum re-
uerſus fuit appellauit, prout in *l.3. C. de teſtam. milit. &*
in l. ſi qua mulier, ff. ex quibus. cauſ. maior. Odd. *de reſtit.in*
integrum par.1. q.6. num.5. cum de eo tempore † ius ignora- 8
uerit, ignoranti autem tempus non currit, cum ignorans
neque negligat, † neque contemnat, Felin. *in cap.cum ſu-* 9
per de re iudic. num. 10. Bart. & DD. *in l. à ſententia ff. de*
appellat.

Nec rem iudicatam dictum fuit adeſſe, ex non appellatio-
ne in tempore à ſententia lata per Conſilium ordinarium
adiudicatoria Commendæ Equiti Ligny magis antiano, cui
lingua pariter Commendam ſmutiuerat, quia vltra quod
dicta ſententia lata fuit ad fauorem Ligny magis omnibus
antiano, cui ab initio acquieuerat Talluet, & in ſmutitione
fuit proteſtatus quatenus Ligny non eſſet capax, in tantum
optare; Ideòque non propterea fuit ei allatum præiudi-
cium, ita, & taliter, vt Commenda veniat adiudicanda Ma-
rigny minus antiano, † qui etiam fuerat excluſus à d. ſen- 10
tentia, vt in puncto fuit reſolutum in *Aquitanien. Prioratus*
21. *Februarij* 1625. *coram bo. mem. Seleucien.* Ideòque benè
potuit ius ſuum proſequi in Conſilio completo tamquam in
prima pro ſuo intereſſe pro excluſione Marigny minus an-
tiani, † quatenus Ligny non curaſſet obtinere Commen- 11
dam, & litem proſequi, ex *d. dec. Acquitanien. Prioratus*

21.

12 21. *Februarij* 1625. cùm tertius poſſit tamquam † in prima
venire etiam poſt tres conformes pro ſuo intereſſe, ex Abb.
in cap. cum ſuper num. 26. de re iudic. Dec. *in c. ſua, num.* 10.
de appellat. Couarr. *pract. quæſt. cap.* 15. *num.* 8. & dixit Rot.
dec. 17. *n.* 5. *p.* 3. *rec.*

Nec obſtare ſtatutum prædictum, quod dat formam ap-
13 pellationi, quia reſponſum fuit ſtatutum † prædictum non
habere locum, quando appellatur ad Sedem Apoſtolicam,
prout in præſenti factum fuit, ex *dec.* Seraph. 615. *ſub n.* 6.
quæ eſt in puncto huius ſtatuti, & *dec.* 661. *num.* 4. *par.* 1.
14 *rec.* ex quo ſtatutum prædictum † non habet dictionem
aliquam taxatiuam, ſeu excluſiuam appellationis ad Sedem
Apoſtolicam; propterea non impedit appellationes ad eam-
dem Sedem ex *d. dec.* Seraph. *eod. num.* 6. ex quo de iure
15 communi † ad Papam ſemper licet appellare; Ideòque iſta
interpretatio in d. ſtatuto ſumi debet, ex Marcheſ. *de com-
miſſ. par.* 1. *cap.* 6. *in fin.* Rota *d. deciſ.* 661. *num.* 4. *p.* 1. *rec.*

Tum & etiam, ex quo dictum ſtatutum eſt intelligen-
dum, quando ſententia Conſilij completi eſt confirmato-
ria ſententiæ Conſilij Ordinarij, quæ conformitas in præ-
ſenti deſideratur; & hoc vt minus aberret à iure commu-
16 ni, quo † ſolùm tribus conformibus executio tribuitur, iu-
xta text. *in l.* 1. *C. ne liceat* 3. *prouoc. l. cum quæritur, & l. ſe-
quenti, ff. de except. rei iudic.* Rota *dec.* 98. *numer.* 3. *par.* 1.
recent. & minus iuri communi derogetur ex Curt. Iun.
conſ. 7. *num.* 8. Crauet. *conſ.* 259. *num.* 2. Rota *in recent. de-
ciſ.* 263. *numer.* 2. & 391. *num.* 3. & 461. *num.* 4. *p.* 3. & hic
17 agitur de caſu omiſſo a ſtatuto; ideòque remanet † ſub di-
ſpoſitione iuris communis, *l. commodiſſimè, ff. de lib. &
poſthum.* Iuxta quod ſi permittitur appellatio ad fauorem
18 actoris ſuſpenſiua à prima ſententia, eadem † appellatio à
ſecunda ſententia reuocatoria primæ eſt concedenda, ex
19 Rota coram Buratto *dec.* 22. *num.* 33. & *dec.* 37. & hoc † vt
ſeruetur æqualitas inter partes, prout in iudicijs ſeruari de-
20 bet, ex quo cauſa ſemel effecta † appellabilis, ſemper durat
appellabilis, iuxta textum *in c. non licet, & c. in iudicijs, de
reg. iur. in* 6. Caualer. *dec.* 158. *n.* 4.

Et facit ceſſare omnem difficultatem, ex quo ſententia
lata contra Equitem Talluet detegitur manifeſtè iniuſta,
cùm ei vti magis antiano, iuxta ſtabilimenta Religionis
21 eſſet † adiudicanda Commenda in concurſu cum Equite
Marigny minus antiano, ex Lotterio *de re benef. lib.* 2. *qu.*
15. *num.* 48. Ideòque ſententia adiudicatoria Commen-
dæ lata ad fauorem Marigny fuit manifeſtè iniuſta; Sen-
tentias autem notoriè iniuſtas non tranſire in iudicatum,
22 † non eſt in iure nouum, nec Rota ſententias iniuſtas alio-
23 rum tribunalium attendit, etiam † quod tranſitum fece-
rint in iudicatum, Mohed. *deciſ.* 3. *num.* 1. *de teſtib.* Put.
deciſ. 391. *lib.* 1. *in correct.* & *in recent. deciſ.* 385. *num.* 1.
par. 1.

Quod autem ſit notoriè iniuſta, conſtat ex eo quia in
ſententia adiudicata fuit Commenda Equiti Marigny,
fuitque dictum nullum ius in Commenda competere Equi-
ti Talluet, quod detegitur manifeſtè erroneum, ex quo ad
eum, vti magis antianum ſpectabat Commenda, quæ
24 propterea † vti iniuſta, non tranſiuit in iudicatum ex ſu-
pradictis.

Tandem non obſtare Equitem Talluet, non fuiſſe ſmu-
titum in tempore, nec petitionem Equitis Marigny fuiſſe
ſecutam ante petitionem Equitis Talluet; Quia in ſtabili-
mentis reſponſum fuit non repetiri præfixus, nec aſſigna-
tus terminus in ſmutitione facienda, cùm duntaxat ſit
25 diſpoſitum, quod fiat in lingua; † Ceſſat difficultas ex or-
dine ſeruato, & forma adimpleta in ſmutitione prædicta,
prout deciſum fuit in alia *Melenitana Commendæ de Maz-
zora* 11. *Aprilis* 1636. & 24. *Aprilis* 1637. *coram bo. mem.
Merlin.*

Et tollitur omnis ſcrupulus de eo quod dicitur petitio-
nem in ſmutitionem in lingua præceſſiſſe illam Equitis Ma-
rigny, qui erat minus antianus, quia non propterea eius
ſmutitio prius ſecuta potuit priuare antianitatem aliorum,
nec alijs præiudicare prout in ſtabilimentis expreſsè caue-
26 tur; maximè † cùm ſemper attendatur antianitas in colla-
tione Commendarum, ex Lotter. *de re benef. quæſt.* 15. *num.*
48. *lib.* 2. qui ita de ſtylo Rotæ obſeruari atteſtatur; Ideò
non facit, quod ſmutitio facta per Equitem Talluet fuerit
quatenus eſſe incapax Ligny, cui lingua à principio, vti
magis antiano Commendam adiudicauerat. Ideòque ſtan-
te incapacitate illius declarata per Concilium completum,
illa conditio non fuit Talluet præiudicialis, ſed de iure
inerat, cum incapaces non ſint admittendi ad aliquam di-
gnitatem, cùm † in quolibet actu præſupponatur habilitas 27
perſonæ, ex Innoc. *in c. Innotuit, de eo qui furtim ord. ſuſcep.*
Abb. *in cap. in præſenti num.* 33. *de prob.* Surd. *conſ.* 367. *n.* 8.
Ideòque petitio † ita concepta non fuit conditionalis, iu- 28
xta textum in *l. hæc verba, ff. de leg.* 1. & *l. ſi Titio, §. qui-
dam, ff. quando dies leg. ced. l. in conditionibus, §.* 1. *ff. de cond.
& demonſt.*

Et ita reſolutum vtraque parte informante.

R. P. D. BICHIO.

Romana Diuiſionis.

Veneris 20. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Ex acquieſcentia longa annorum ſcilicet 40. & am-
pliùs benè deducitur conſenſus rei ſibi præiudi-
cialis, alioquin ea inueriſimilis omninò eſſet,
cùm clarum ſit, quod taciturnitas longiſſimi
temporis, valens ſit ad inducendam ratificatio-
nem. Et plura deducuntur ad probandum
ſcientiam actus ratificandi cum omnibus eius
qualitatibus, quæ ſcientia omninò eſt neceſſa-
ria ad hoc, vt valida ſit ratificatio. Epiſtola
miſſiua, licet non probet contra tertium, ta-
men quando id non procedat, & alia de quibus
in ſummarijs.

SVMMARIVM.

1 *Acquieſcentia per* 40. *annos, & vltra inducit præſum-
ptionem conſenſus in inſtrumento promiſſi, & num.*
3. & 4.

*Fortius ſi alij fratres iuxta promiſſionem Patris con-
ſenſerunt, & aderat legitima cauſa conſentiendi,
num.* 2.

2 *Matrimonium cum muliere nobili, & dimiſi ad fami-
liæ ſplendorem dicitur legitima cauſa ad hoc, vt fra-
tres conſentiant donationi factæ à Patre ad fauorem
alterius fratris.*

4 *Diuiſio quando ſubeſt inæqualitas non præſumitur ex
poſſeſſione longi temporis.*

5 *Actus quilibet præſumitur geſtus in exequutionem tituli,
ſeu tractatus præcedentis.*

6 *Inæqualitas in diuiſione fratrum non eſt habenda in con-
ſideratione, quando oritur ex cauſa conſeruandæ fa-
miliæ, & decoris.*

7 *Frater contentus de aſſignatione facta ſibi à Patre in
recompenſationem ratificationis donationis alteri
fratri factæ dicitur etiam contentus de donatione vti
neceſſario antecedenti.*

8 *Diſſentiens vni rei præſumitur conſentire alteri, de qua
non conqueritur.*

9 *Epiſtola quæ non eſt directa tertio non probat pro eo.*

*Contraria opinio eſt verior in præiudicium ipſius ſcriben-
tis, ibid. & n.* 11.

10 *Confeſſio parte abſente emiſſa de æquitate canonica pro-
bat.*

11 *Epiſtola cum ſemper loquatur, ſtatim quod quis ea vti-
tur, confeſſio in ea contenta eo præſente videtur ema-
naſſe.*

*Intellige tamen ſupradictas concluſiones, quando epi-
ſtola contineat factum ſcribentis cum eo ad quod di-
rigitur ſiue tertio, ſecus ſi contineat factum alie-
num, num.* 12.

13 *Epiſtola non probat pro tertio contra tertium.*

14 *Ratificatio non præſumitur niſi probetur in ratificante
ſcientia actus ratificandi cum ſuis qualitatibus.*

15 *Scientia probatur coniecturis.*

16 *Coniectura importantes ſcientiam ratificationis actus
ſufficit, quod percutiant notitiam tenoris inſtru-
menti.*

Et ſi inſtrumentum oculis corporis viſum non fuerit.

17 *Inſpectio ocularis requiſita per text. in l. de his, ff. de
tranſact. prædicatur etiam de inſpectione, quæ fit per
oculos mentis.*

18 *Sanguinis coniunctio facit præſumere ſcientiam teſta-
mentorum aſcendentium.*

19 *Filius præſumitur ſcire facta Patris, & præſumitur certioratus à fratribus.*
Amplia ſi ſit factum notabile, & in alijs fratribus ſit ſcientia explicita, num.20.
21 *Scientia ad effectum inducendæ ratificationis benè deducitur à veriſimili.*
22 *Scientia in fratre de donatione facta à Patre alteri filio præſumitur ex poſſeſſione inæqualis portionis cum acquieſcentia.*
23 *Actio diuiſionis nunquam præſcribitur, quia communio, quæ producit actionem non debet eam tollere.*
Quæ concluſio eſt intelligenda, quando petens diuiſionem poſſidet rem communem, ſecus verò ſi præſcriptio opponatur contra non poſſidentem, num.24.
25 *Communio, & dominium ſpatio 30. annorum præſcribuntur, ſic etiam actio diuiſionis proficiſcens ab ipſa communione, & dominio.*
26 *Mala fides impedit præſcriptionem, quando agitur de iuribus reipſa quæſitis ab eo contra quem prætenditur præſcriptio, & quomodo intelligatur.*
Bona fides adeſt in præſcribente iura ſucceſſionis nondum agnita, & quare num.26.
27 *Ius adeundi hæreditatem aſcendentium præſcribitur longiſſimo tempore.*
28 *Hæreditas alteri delata non poteſt abſque ſpeciali mandato adiri.*
29 *Poſſidens virtute donationis ab auo facta elidit præſumptionem, quod pro patruo poſſederit præcipuè ſi patruus hæreditatem non agnouerit.*
Quod procedit etiam ſi titulus donationis eſſet nullus, num.30.
31 *Communio non poteſt deduci ex conſenſu præſtito venditioni, quando conſenſus poteſt eſſe præſtitus ex alio iure.*
32 *Magiſter Domus non poteſt præiudicare Domino.*
33 *Simulatio donationis non poteſt inferri ex inſtrumentis denotantibus continuationem poſſeſſionis in donante.*
Fallit ſi probetur etiam cauſa ſimulandi, num.34.
35 *Actus facti poſt ius quæſitum filijs ex donatione contemplatione matrimonij dictis filijs non præiudicant.*
36 *Donatio contemplatione matrimonij dicitur pars contractus matrimonij.*
37 *Ius ſuccedendi in fideicommiſſo dicitur apertum à die renunciationis factæ per alios vocatos.*
38 *Præſcriptio contra habentem ius ad fideicommiſſum incipit currere à die, quo illi fuit apertum ius.*
39 *Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ex capite ignorantiæ non competit ſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina.*
40 *Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ex capite ignorantiæ requirit ignorantiam ex omni parte excuſabilem.*
Quæ ignorantia excluditur ex coniecturis ſcientiæ, quamuis remotæ puta ex ſanguinis coniunctione, ibid. num.40.

DECISIO CLIII.

DE anno 1584. Marius Millinus contemplatione Matrimonij, inter Paulum eius filium, & Portiam de Amantico proximè contrahendi, *& ad hoc, vt dictum matrimonium ſequatur, & illius onera dictus Paulus honorificentius ſubire poſſit*, donauit eidem Paulo plura bona in inſtrumento donationis deſcripta, alijs ſibi reſeruatis cauſa teſtandi, promiſitque *huiuſmodi donationi facere conſentire omnes ipſius donatoris filios, videlicet maiores tunc, & minores ſtatim, ac fuerint effecti maiores pro omni, & quocumque eorum intereſſe in bonis donatis, tam ratione legitimæ in bonis paternis, quàm ſucceſſionis maternæ, & auitæ, quàm etiam ratione cuiuſcumque fideicommiſſi, & cuiuſuis eorum præſenti Intereſſe cum valida renunciatione ad eorum prætenſa iura ſuper dd. bonis donatis.*

Prout eadem die per publicum Inſtrumentum, & cum ampliſſimis clauſulis donationis conſenſit Petrus, & biduo poſt Septimus, & Garzias filij maiores Marij, quibus ne exinde nimium diſpendium paterentur, idem Marius aliqua ex bonis reſeruatis aſſignauit. Non potuit eodem contextu conſentire Hieronymus alter filius, quia erat minor, ſed ſucceſſiuè ipſe quoque factus maior patiformiter conſenſit, vt infrà demonſtrabitur, & ſimilem aſſignationem à patre reportauit.

Eodem menſe factæ donationis, illique nominatim inhærendo, celebrata fuerunt capitula matrimonialia inter Equ. Rutilium Portiæ Patrem ex vna, & Matium Patrem, ac Paulum filium ex altera, & iuxta eorum formam ſequuto matrimonio, ex eo orti fuerunt DD. Vrbanus, & fratres de Millinis, contra quos nuper de anno 1637. D. Hieronymus patruus committi curauit cauſam in Roma ſuper diuiſione bonorum paternorum, Matris, & Auiæ, & propoſito dubio coram bon. mem. Buccabella. An, quomodo facienda eſſet diuiſio, tandem coram me in eius locum ſubrogato Domini poſt quinque propoſitiones dixerunt non eſſe locum diuiſioni ex duplici capite.

Obſtat ſiquidem donatio Marij ad fauorem ſolius Pauli, cui donationi Hieronymum factum maiorem, & de tempore motæ litis ſeptuagenarium conſenſiſſe deducitur. Primò ex lapſu longiſſimi temporis, quo ſolus Paulus, & deinde eius filij bona donata poſſederunt ipſo Hieronymo acquieſcente, & portionem ſibi aſſignatam poſſidente, nam tam longa acquieſcentia quadraginta, & amplius annorum, quæ alioquin inuerimilis omninò eſſet, † inducit 1
præſumptionem conſenſus in Inſtrumento donationis per patrem promiſſi, Soccin. ſen. *conſ.*46. *num.*3. *verſ. præterea lib.*3. Gozzad. *conſ.*11. *num.*16. Soccin. iun. *conſ.*48. *num.*9. *&* 10. *lib.*2. Imol. *in cap. peruenit num.*12. *in princ. verſ. vel ſaltem interuenit tacitè de empt. & vendit.* Iacobin. de S. Giorg. *in l. ſi cum ſeruum num.*2. *poſt med. verſ. aliquando dicitur, ff. ſi cert. pet.* Mantic. *deciſ.*13. *num.*9. Rot. *deciſ.*159. *num.*6. *verſ. & quatenus part.*1. *recent. deciſ.*64. *num.*4. *part.* 4. & in puncto promiſſionis patris de rato pro filio fuit deciſum *in Camerinen. penſionis 7. Iunij* 1591. *coram Orano*; Tantò magis, quia etiam alij Fratres iuxta promiſſionem factam à patre donationi conſenſerunt, † ſuberat legitima cauſa 2
conſentiendi omnibus fratribus æquè communis, nempè matrimonium Pauli cum muliere Nobili, ac diuiti ad familiæ ſplendorem conſeruandum, Soccin. ſen. *d. conſ.*46. *ſub num.*3. *verſ. præſertim lib.*3. Theſ. *dec.*205. *num.*3. *verſ. Imò fortius*, vbi in fortioribus terminis ait, quod ſi vnus frater totum poſſidet, & alij longo tempore conqueſti non fuerunt præſumitur † facta inter eos tacita conuentio, vt vnus tan- 3
tùm poſſideat, prout multi boni fratres facere ſolent honori, & conſeruationi familiæ ſtudentes, Gratian. *diſcept.*951. *num.*30. Rot. coram Buratto *dec.*799. *num.*8.

Nec obſtat, quod ex poſſeſſione longi temporis diuiſio non præſumatur, † quando ſubeſt partium inæqualitas, Rot. 4
*deciſ.*87. *num.*2. *par.*1. *diuerſ.* Greg. XV. *deciſ.*556. *num.*9. vbi quod hæc eſt verior, & receptior ſententia, Gabr. *de præſcript. concl.*1. *num.*30. Quia in caſu noſtro non agitur de præſumenda diuiſione inter fratres, at de præſumpto conſenſu, & ratificatione donationis factæ à Patre cum promiſſione de rato pro ipſo Hieronymo, cuius taciturnitas longiſſimi temporis facit præſumi ratificationem, quia refertur ad præcedentem titulum promiſſionis de rato, prout quilibet actus præſumitur geſtus in exequutionem tituli, † ſeu 5
tractatus præcedentis, *l.* 3. *§. verum, ff. de manum.* Surd. *conſ.* 202. *num.*17. *& deciſ.*70. *num.*9. Rot. *deciſ.*204. *num.*5. *par.* 2. *diuerſ. dec.*91. *num.*5. *part.*1. *recent.* Præter quod inæqualitas portionum non eſt conſiderabilis, quando emanauit ex cauſa, quæ tendit ad conſeruationem familiæ, & familiaris decoris, † nam ille decor inter Nobiles fratres elidit præ- 6
iudicium inæqualitas, vt de primogenitura tradit Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*8. *ſub num.*28.

Secundò conſenſus Hieronymi deducitur ex eius Epiſtola ſcripta de anno 1631. vbi diſertis verbis ait: *Io mi ſono contentato di quel poco, che la fel. mem. di noſtro Padre mi aſſegnò 4. anni ſono, che furono* 180. *ſcudi l'anno per l'affitto delle due Caſe Summ. Vrbani num.*5. Cùm enim aſſignatio huiuſmodi facta fuerit in recompenſationem ratificationis donationis non ſecus, ac alijs fratribus, qui pariter donationem ratificantur, † eo ipſo, quod Hieronymus contentus fuit de 7
aſſignatione, fuit ſimul contentus de donatione, vti neceſſariò antecedenti ad not. per Decian. *conſ.*54. *num.*65. *lib.*2. Menoch. *conſ.*98. *num.*42. *& conſ.*496. *ſub num.*100. Surd. *conſ.* 28. *num.*21. Dec. *conſ.*135. *num.*2. Buratt. *deciſ.*136. *num.*8. Quod clariùs redditur ex contextu totius Epiſtolæ, in qua Hieronymus petit portionem legati ſcut. 4. mil. ſibi relicti, & veluti pro ratione talis petitionis præmittit: *Poiche queſti Signori Nepoti*, nempè Vrbanus, & fratres *hanno hauuta*

nuto heredità aſſai, che ſi poſſono contentare, &c. *mi ſon con-*
tentato di quel poco, che la ſ. l. mem. di noſtro Padre m'aſſegnò,
&c. & infra: *Ne voglio permettere, che mi ſi leui queſto po-*
co aiuto, che Dio mi hà mandato di queſto legato, e ſe io hò
viſſuto fin' hora con queſti 180. *ſcudi l'anno, eſſi Nipoti poſſo-*
no ben viuere con tante heredità, che hanno hauute, &c.
Quæ verba, quia verificari non poſſunt, niſi in hæreditati-
bus in donatione comprehenſis dum probant Hieronymum
conſenſiſſe, quod ſuli Nepotes tot hæreditates iuata formam
donationis poſſiderent ſatis demonſtrant einſdem Hierony-
mi conſenſum donationi, maximè quia alioquin conqueſtus
8 fuiſſet de poſſeſſione hæreditatum, † ſicuti de non ſolutione
legati, vt in propoſito aduertit Rot. *dec.*669. *ſub num.* 2. *verſ.*
& *confirmatur part.* 1. *rec.*

Non obſtat, quod Epiſtola non ſit directa ad Nepotes,
9 † & pro tertiò non probet Felin. *in cap.* 2. *num.* 18. *de fid. In-*
ſtrum. Rota *dec.* 18. *num.* 3. *verſ. aly verò de probat. in antiq.*
Rot. Ianuen. *dec.* 14. *num.* 133. quia contra ipſum ſcribentem
contraria opinio eſt verior, quam nec reijcit, Felin. *loc. alleg.*
nec Rot. *d. deciſ.* 18. vbi imò diſputato articulo ad partes re-
linquitur vnicuique arbitrium tenendi, quam opinionem
maluerit, & eamdem opinionem ad fauorem tertij firmanc
Doctores inoa allegandi, quia eius intereſt, & de æquitate
Canonica probat etiam confeſſio parte abſente emiſſa,
10 quin potiùs cùm Epiſtola ſemper loquatur, ſtatim, ac tertius
11 Epiſtola vtitur, † eo præſente confeſſio ibidem contenta vi-
detur emanaſſe, vt in term. Simon. de Præt. *conſ.* 186. *num.* 27.
Genua *de ſcript. priu. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 103. & *ſeq.* poſt Crau.
de antiq. temp. part. 1. *cap. vidimus*, & *abundè num.* 41. Stracc.
d. aſſecur. gloſ. 11. *num.* 41. Menoch. *de arbit. caſ.* 94. *num.* 9.
& *ſeqq.* Rot. Ianuen. *ſibi contraria deciſ.* 19. *num.* 8. & facit
gloſſ. *in cap. quoties el* 1. *verb. Seruorum ibi, ſed credo pri-*
ma quaeſt. 7. intelligendo tamen prædictam concluſionem in
terminis caſus noſtri, nempè Epiſtolæ continentis factum
12 ſcribentis, cum ipſis Nepotibus, ſeu tertio, † nam ſi conti-
neret alienum, non ſtaretur Epiſtolæ, vt e a te ar. *in l. Epiſtola*
in princ. ff. pact. diſting. magiſtraliter Bald. *in l. non Epiſtolæ*
num. 5. *C. de probat.* cui neque creditur pro tertio contra ter-
13 tium, † Rip. *in l. admonendi num.* 140. *ff. Iur. iur.* Menoch. *de*
arbitr. d. caſ. 94. *num.* 22. iuxta quas allegationes ibi relatas
intelligenda eſt *dec.* 717. *num.* 6. *part.* 2. *recent.*

Non obſtat, quod ratificatio non præſumatur, niſi in ra-
14 tificante probetur ſcientia actus ratificandi, † & omnium
ipſius qualitatum, Natt. *conſ.* 162. *num.* 32. & 33. Mantic.
dec. 13. *num.* 14. Martin. Andr. *deciſ.* 51. *num.* 12.
15 Quia ſcientia Hieronymi, † quæ etiam coniecturis pro-
bari poteſt, Bald. *conſ.* 392. *num.* 1. *lib.* 1. Alex. *conſ.* 187.
num. 8. *lib.* 2. Soccin. Iun. *conſ.* 116. *num.* 42. *lib.* 1. Guidop. *conſ.*
23. *num.* 20. Cæphal. *conſ.* 314. *n.* 15. & ſufficit, quod conie-
cturæ percutiant notitiam tenoris tam donationis, quàm
fideicummiſſorum, ac teſtamentorum Aſcendentium, de
16 quorum hæreditatibus in donatione diſponitur, † quamuis
ipſa inſtrumenta oculis corporeis exhibita non fuerint, nam
inſpectio verborum requiſita à Caio *Iur. conſ. in l. de his, ff.*
17 *tranſ.* prædicatur etiam de inſpectione, † quæ fit per oculos
mentis, vt explicat Bart. *in d. l. de his num.* 6. & *in l. qui Ro-*
ma, §. *duo fratres num.* 17. *verſ. ſed puto, ff. verb. oblig.* Rip.
de Com. reſp. 23. *num.* 26. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 15. *num.* 77. *lib.* 2.
Becc. *conſ.* 108. *num.* 28. Decian. *reſp.* 95. *num.* 62. *lib.* 5.
Mantic. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 2. *num.* 3. Buratt. *deciſ.* 658.
num. 9.

Dictam inquam ſcientiam præſumi faciunt nedum ſan-
guinis coniunctio, quia ſcilicet filius præſumitur benè noſſe
18 teſtamenta Aſcendentium, † eorumque bona; An allodia-
lia, feudalia, vel fideicommiſſaria ſint, Honded. *conſ.* 80.
num. 47. *lib.* 2. ſed etiam cohabitatio Hieronymi cum patre
de anno 1584. tempore factæ donationis, & rurſus de anno
1600. cum fratribus, quia factum patris non præſumitur
19 ignorare filius, † qui cum eo vitam ducit, & creditur de eo-
dem facto certioratus quoque à fratribus, cum quibus de an-
no 1600. cohabitauit, *l. ſi legibus iunct. gloſ. in verb. probatum*,
& *in verb. imputare, C. Epiſc. Aud.* Ruin. *conſ.* 50. *num.* 17. *lib.* 1.
Aym. *conſ.* 864. *num.* 8. *verſ. ſed ſi dixeris*, Honded. *d. conſ.* 80.
num. 46. & *ſeqq. lib.* 2. præſertim quia factum eſt notabile,
20 † & publicum expeditum contemplatione matrimonij ad
familiam conſeruandam, & ab alijs fratribus explicitè ratifi-
catum, cuius propterea inueriſimile admodum eſt Hierony-
mum ſpecificam ſcientiam non habuiſſe, Honded. *ibidem*
conſ. 50. & 52. Surd. *conſ.* 251. *num.* 16. Burſatt. *conſ.* 174.
num. 16. & 17. Greg. XV. *deciſ.* 92. *num.* 3. & benè à veriſimi-
li deducitur ſcientia † ad effectum inducendæ ratificationis, 21
Soccin. Iun. *conſ.* 48. *num.* 11. & 12. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 89. *num.*
13. *par.* 2. *diuerſ.* Quam ſcientiam vltrò conuincunt fides D.
Marchionis Palutij de confeſſione Hieronymi ſuper aſſigna-
tione bonorum ſibi facta à patre ex cauſa d. donationis, &
prædicta Epiſtola ipſius Hieronymi loquens de hæreditati-
bus in plurali, & de aſſignatione à ſe acceptata, iuncta
maximè tam longa acquieſcentia Hieronymi, quod Paulus
frater, & ex eo Nepotes omnia ferè bona paterna, mater-
na, & Auita, ipſe verò inæqualem portionem poſſideret,
† quæ ſola acquieſcentia demonſtrat Hieronymum ſciniſſe 22
cauſam reſultantem ex dicta donatione, iuxt. ſing. Doct.
Bart. *in leg. qui Roma*, §. *duo fratres num.* 14. *verſ. pone, ff. verb.*
oblig. quam ſecuti ſunt Ruin. *conſ.* 41. *num.* 11. *lib.* 1. Decian.
conſ. 267. *num.* 2. & *conſ.* 287. *num.* 17. Pariſ. *conſ.* 72. *num.* 25.
lib. 2. Roland. *conſ.* 36. *num.* 16. *lib.* 2. Neuiz. *conſ.* 84. *num.* 16.
Burſatt. *d. conſ.* 174. *num.* 13. & ſic verſamur extra terminos
deciſionis Martini Andr. 51. vbi ſcientia filiæ ex ſola cohabi-
tatione cum matre deducebatur.

Alterum deciſionis fundamentum fuit præſcriptio 30.
& amplius annorum, deſumendo initium à die Mortis Ma-
rij Patris ſecutæ de anno 1603. Quamuis enim non deſint,
qui negent præſcribi vllo tempore poſſe actionem fam. er-
ciſc. ſeu aliam ſimilem pro diuiſione bonorum communium
competentem, niſi à die, qua diuiſio fuerit petita, idque quia
perpetua communio lites, & diſcordias parit, ad quas eui-
tandas inuenta eſt præſcriptio, vnde nec per pactum ea
induci poteſt; Quia quando duo ſocij communiter poſſi- 23
dent, & fructus communiter percipiunt vnus alium reco-
gnoſcit in Dominum, & ſic non petenti diuiſionem nulla
poteſt imputari negligentia, quæ eſt fundamentum præſcri-
ptionis; quia actio diuiſoria competit etiam ratione doli, vel
culpæ, quæ tunc committitur, quando tu negas diſcede-
re à communione, ideòque ſi actio prius non eſt orta, neo
prius potuit præſcribi; Quia communio, quę eſt cauſa actionis
eius tollendæ, ob quas rationes in hanc ſententiam poſt Mar-
tin. in ere Bart. *in l.* 1. *num.* 4. vbi dicit *Com. Cod. annal. except.*
Cyn. *ibid. num.* 3. vbi refert opinionem Roger. gloſſatoris an-
tiquiſſ. Salyc. *num.* 4. Bald. *in l. vlt. num.* 8. *Cod. fin. regund.*
Io. Fab. *in* §. *quædam num.* 1. & 2. *ſeqq. Inſtit. Act.* Aret. *ibid.*
num. 2. *circa med. verſ. ſed vbi*, Iaſ. *num.* 31. & *ſeqq.* qui teſta-
tur de magis comm. & *in l. ſi non fortem*, §. *ſi cenſum num.* 3.
ff. de cond. indeb. Aym. *conſ.* 60. *num.* 1.

Hæc tamen opinio prout eius fundamenta ſupra addu-
cta procedunt, quando poſſidenti rem communem, & di-
uiſionem petenti opponitur præſcriptio ad ipſam commu-
nionem perpetuandam, ſecus verò quando, vt in caſu no- 24
ſtro, præſcriptio opponitur non poſſidenti, quia actio fa-
miliæ erciſc. vel ſimilis orta fuit cauſaliter, & formaliter ab
ipſo inſtanti, quo incœpit res eſſe communis, ſicuti præ-
ſcriptione 30. annorum tollitur communio ipſa, & domi-
nium, † ita actio diuiſoria, quæ ex dominio, & Commu- 25
nione proficiſcitur, vt apertè diſponit text. *in l.* 1. §. *nemo*,
C. de annal. except. Auth. niſi tricennale, C. de bon. matern.
gloſ. *in l. vnus verb. cum neque*, ibi vnde 30. annis durat, *C.*
quib. cauſ. ceſſ. long. tempor. præſcript. & vtrumque caſum
benè diſtinguit Bald. *in d. l. fin. num.* 9. *verſ. ſed altero*, Cyn.
in d. l. 1. *num.* 3. *infr. med. verſ. niſi quando*, Salic. *num.* 5. *col.*
1. *verſ. ſecus ſi alter poſſideret tantum*, Iaſ. *in d.* §. *quædam*
num. 38. Angel. de Peruſ. *conſ.* 54. *num.* 2. *verſ. vnum tamen*,
vbi quod ita intelligen. eſt gloſſ. *in l. fin.* Chriſtofor. de Ca-
ſtell. *poſt conſ.* Alex. de Neuo *conſil.* 26. *ſub num.* 28. *verſ. aut*
vnus ſolus, Balb. *de præſcript.* 4. *par.* 4. *princ. quaeſt.* 13. *num.* 7.
Petr. de Vbald. *de duobus fratr. part.* 13. *num.* 3. *circa fin. verb.*
ex quibus.

Non obſtat allegata mala fides Marij, & hæredum, quia
eam excludit titulus donationis, & præſumpta, imò expreſſa
Hieronymi ratificatio in primo capite probata; Aduertendo
prætcrea, quod mala fides impediret præſcriptionem ſi age-
retur de præſcribendis Iuribus Hieronymo reipſa quæſitis;
† hic verò agitur de hæreditatibus Aſcendentium, quæ non 26
quæruntur hæredi antequam illas agnoſcat, ideòque cum
nuſquam Hieronymus dictas hæreditates, quia ex prædictis
benè ſciuit ſibi eſſe delatas, agnouerit, nuſquam bona hæ-
reditaria fuerunt aliena, & præſcribentes licèt ſcirent Hie-
ronymum poſſe adire, fuerunt tamen in bona fide, quia cre-
dere potuerunt, quod nollet adire, prout verè non adijt
Soccin. *in terminis hæreditatis Aſcendentium conſ.* 64. *ſub n.*
7. *verſ. ad hoc reſpondetur lib.* 1. Bald. *conſ.* 224. *num.* 2. *lib.* 5. Pa-
riſ. *conſ.* 49. *num.* 33. & *ſeqq. lib.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 41.
num.

Digitized by Google

27 num.10. & longiſſimo tempore fuit præſcriptum † ipſum ius
adeundi, & ſuccedendi Patri, Matri, & Auiæ, gloſſ. in l.
quamdiu la prima, ff. acquir. hered. & in l. cum antiquioribus
verb. beneficio, Cod. Iur. deliber. & in l. vnic. verb. quoties, Cod.
quando non pet. part. Barboſ. in l. ſicut num.151. Cod. præſcr.
30. vel 40. annorum, Felin. in cap. de quarta col.7. verſ. & ſcias
de præſcript. Gozzadin. conſ.56. num.1. Pariſ. d. conſ.49. num.
35. Balb. de præſcript. 4. part. 4. princ. quæſt.19. num.5. Gabr.
de præſumpt. concl.7. & 8. per tot.

Nec Hieronymus inuari poteſt poſſeſſione Pauli fratris,
vel Nepotum; Tum quia neque voluerunt, neque potue-
runt eius nomine præfatas hæreditates adire abſque ſpeciali
mandato, gloſ. magna, in l. per Procuratorem verb. & per ſpe-
ciale, ff. acquir. hered. & ibid. Bart. num.1. Tum etiam quia
28 ex quo Hieronymus † nunquam hæreditates agnouit, ex
29 præcedenti titulo donationis eliditur † præſumptio, quod
Nepotes pro Hieronymo poſſederint, Alex. in l. qui Iure fam.
num.4. ff. de acq. poſſ. Socc. conſ.131. num.4. lib.1. Natt. de cenſ.
conſ.502. num.14. etiamſi huiuſmodi titulus eſſet nullus,
30 † Cæph. conſ.4. num.39. in fin. Seraph. dec.130. num.3. Greg.
XV. dec.92. num.4. dec.572. num.7.

Minus deducere poteſt Hieronymus Communionem bo-
norum, & propriam poſſeſſionem, ex contractibus celebra-
tis poſt donationem; nam omiſſis venditionibus factis à Ma-
rio Hieronymo abſente, cum promiſſione de faciendo con-
ſentire Hieronymo de anno 1586. & 1588. Sum. Hier. num.
3. quo tempore, vt in eiſdem inſtrumentis legitur Hierony-
mus erat minor, ideòque nondum donationem Patris ratifi-
cauerat, ſiquidem eius ratificatio promiſſa fuerat poſtquam
maior factus fuiſſet. Duo tantùm dantur inſtrumenta, in
quibus Hieronymus nominatur. Alterum continet conſen-
ſum de anno 1595. præſtitum à Paulo tam nomine proprio,
quàm fratrum venditioni cuiuſdam Vineæ emphyteuticæ
venditæ per Ioannem Caſonum illius poſſeſſorem Summa-
rio num.7. quod non releuat, quia non conſtat hanc vineam
fuiſſe comprehenſam in donatione, & quia cùm in dona-
tione adeſſet pactum reuerſiuum, & fideicommiſſum ad fa-
uorem filiorum Marij in caſum obitus Pauli donatarij ſine
filijs, fuit talis conſenſus adhibitus ad cautelam emptoris,
31 ne ſcilicet ſi quando pactum reuerſiuum purificaretur, pa-
teretur emptor ab eiſdem filijs euictionem, quam alioquin
pati potuiſſet, Alex. in l. Marcellus, §. res quæ num.5. ff. ad
Treb. Rip. in l. filiusfam. §. diui num.11. ff. leg.1. Caſtr. conſ.
247. num.5. lib.1. Becch. conſ.97. num.7. Alterum eſt locatio
Domus facta de anno 1616. à Magiſtro Domus Sum. Hier. n.
8. quæ pariter non ſuffragatur, quia domus non legitur in-
32 ter bona donata Paulo, † & Magiſter Domus non informa-
tus, putans Domum ad omnes fratres pertinere, non potuit
nocere donatarijs, & aſſignationi de eadem Domo factæ
Hieronymo, Bart. in l. Procurator cui in princ. ff. de proc. Pa-
riſ. conſ.85. num.17. lib.1. Greg. XV. dec.75. num.1. qui ideò
de anno 1631. in ſæpè memorata Epiſtola veritatem d. aſſi-
gnationis agnouit, eamque acceptaſſe declarauit.

Alia inſtrumenta venditionum à Mario etiam nomine
Petri, Io: Garziæ, Septimij, & Pauli filiorum celebratorum
de bonis hæreditarijs Hortenſiæ Iacobaciæ eius vxoris Sum.
num.3. vel de cenſibus ad ſemet ſpectantibus Sum. num.11. ſi-
ue etiam inſtrumentum locationis Palatij ad Dohanam hæ-
reditarij Hortenſiæ nomine pariter Marij, Io: Garziæ, & Pau-
li factæ Sum. num.12. non pertinet ad Hieronymum, qui imò
exinde magis apparet ab eiſdem bonis excluſus. Neque
ex dd. inſtrumentis denotantibus continuationem poſſeſſio-
33 nis prædictorum filiorum poſt donationem † inferri poteſt,
quod donatio non habuerit effectum, & fuerit ſimulata,
iuxta theoric. Bart. in l. poſt contractum num.4. ff. donat. Afflict.
dec.40. num.18. nam hæc ſola coniectura non probat ſimu-
34 lationem, niſi vltrò probetur cauſa ſimulandi, Bald. in l. ab
Anaſtaſio in fin. Cod. Mand. Bart. conſ.65. num.4. lib.1. Becc.
conſ.52. num.27. Rot. in Tiburtin. aſſignat. dotis 10. Maij
1627. coram R. P. D. meo Pirouano, eò minus quia Marius in
teſtamento donationem quatenus opus eſſe confirmauit, &
quia filij præfati potuerunt contractibus intereſſe ad maio-
rem cautelam contrahentium, abſque animo receden. à do-
natione per eos expreſsè ratificata contemplatione honorifi-
ci matrimonij effectum ſortiti, ex qua fuit ius quæſitum
etiam filijs ex eodem matrimonio natis, quibus propterea
quicquid poſt donationem, eiuſque ratificationem geſtum
35 fuerit, nocere non potuit, † in punct. Menoch. conſ.944. num.
74. Grat. diſcept.924. num.12. & 13. vbi conſiderat, quod ta-
36 lis donatio eſt pars contractus † matrimonij, & diſcept.984.

num.29. Vinc. de Franch. deciſ.436. num.4. & fuit deciſum in
Romana donationis de Caſtellanis 17. Iunij 1630. coram Reue-
rendiſſ. D. meo Decano.

Et ſemper eſt verum quoad Hieronymum, quod illi obſtat
donationis ratificatio, & præſcriptio, eaque nedum quoad
portiones ſibi immediatè delatas in hæreditatibus paterna,
materna, & auita, ſed etiam quoad portiones Petri, Io: Gar-
ziæ poſtea Cardinalis, & Septimij; cùm enim ipſi hæredita-
tibus prædictis renunciauerint de anno 1584. proindè ſi-
cuti ex tunc fuit Hieronymo apertum ius ſuccedendi in eo-
rum † portionibus, Bart. in l. nec is, §.1. num.3. ff. de acquir. 37
hered. Craſſ. in §. ſubſtitutio qu.1. num.1. Fuſar. de ſubſtit. qu.
37. ex num.1. Rot. dec.358. num.5. verſ. non obſtat par.4. di-
uerſ. Ita ex tunc, aut ſaltem à morte Patris incœpit currere
præſcriptio longiſſimi temporis, † Peregr. de fideic. art.41. n. 38
10. & 13. Fuſar. qu.528. num.9. Menoch. conſ.904. num.54.

Aduerſus quam præſcriptionem non competit reſtitutio,
ex capite probabilis ignorantiæ, quæ ex deductis in primo
fundamento penitus excluditur, vel ſaltem vti craſſa, † & 39
ſupina non prodeſt, Alb. conſ.18. n.1. vbi quod ad hunc effe-
ctum oportet ignorantiam eſſe omni ex parte excuſabilem,
eaque excluditur ex coniecturis ſcientiæ, quamuis remotis, 40
puta ex coniunctione ſanguinis, Surd. conſ.489. num.37. &
dec.4. n.7. Cæph. conſ.314. num.19. & ſeqq. Gratian. deciſ.
Marchiæ 4. num.40. Rot. dec.308. num.2. par.1. diu. dec.151.
num.6. & ſeqq. coram bon. mem. Card. Caualerio, & dec.255.
impreſſ. poſt Pacific. de ſalu. interd.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

Infra habetur altera deciſio ſub die 15. Iunij 1640. coram eodem bon. mem. Bichio.

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cambij, ſeu Pecuniaria.

Mercurij 22. Iunij 1639.

A R G V M E N T V M.

Procurator ſpecialiter conſtitutus ad accipiendum pecunias ad cambium, an obliget Dominum, ſi pecunias ſic, vt ſuprà vigore mandati receptas in proprios vſus conuertat; & latè, & doctè in hac deciſione declaratur, cuius occaſione plura de mandato procuræ dicuntur.

S V M M A R I V M.

1 *Validitas decreti reſultat ex reuolutione actorum, in quibus apparet ad praxim neceſſaria fuiſſe ſeruata.*
2 *Apoca originalis in inſtrumento inſerta produci non debet, ſi producitur inſtrumentum.*
3 *Recognitio ſcripturæ in prima inſtantia non oppoſita, non poteſt opponi in ſecunda.*
4 *Dominus obligatur ex contractu procuratoris ad contrahendum conſtituti.*
5 *Paria ſunt facere per ſeipſum, quàm per procuratorem ſpecialem.*
6 *Factum procuratoris dicitur factum Domini conſtituentis.*
7 *Procurator conſtituens ſe precario nomine poſſidere, Dominus dicitur habere precarium non procuratorem.*
8 *Procurator cum libera non poteſt pro Domino fideiubere, ſi ex tali fideiuſſione vtilitas aliqua domino non reſultaret.*
9 *Procurator cum libera non poteſt pro facto proprio Dominum obligare.*
10 *Procurator cum libera non poteſt obligare Dominum pro euictione cenſus, ac fructuum ſolutione.*
11 *Dominus conſtituens procuratorem cum libera, plenè quidem mandaſſe cenſetur, quatenus tamen res ex fide agatur.*
12 *Contractus plures in eodem inſtrumento celebrari de iure non repugnat.*
13 *Pecuniæ receptæ à procuratore dicuntur tranſire in dominium, & poſſeſſionem Domini, non autem procuratoris.*
14 *Procurator nomine Domini recipiens pecunias, nec quidem per momentum illarum dominium habere dicitur.*
Procurator contrahēs vigore mandati obligat Dominum,

quamuis poſtea declarauerit ad ſui commodum contraxiſſe, num.13. 14. & per tot. deciſ.

15 *Minor, qui emit prædia non poteſt eodem contextu dd. prædia pignori obligare ad fauorem venditoris.*

16 *Minor, qui in diuiſione multa habuit prædia, poſſit ne iudicium læſionis ſuper vno tantùm intentare.*

17 *Inſtrumentum falſum reſpectu vnius rei, non debet cenſeri falſum reſpectu alterius rei, quamuis in eodem inſtrumento contentæ.*

Contractus plures iudicantur iuxta multiplicitatem rerum, etſi in vno tantùm inſtrumento fuerint celebrati, num.17. 18. & num.20. vbi vide.

18 *Venditione facta plurium rerum, pretio in ſingulas diſtributo, qualibet res cenſetur de per ſe vendita.*

Contractus plurium rerum pro ea re ſubſtinetur, pro qua fuit ſoluta gabella modò pretium fuerit in ſingulis diſtributum, num.18.

Emptor plurium rerum ſingulariter appretiatarum agit pro læſione vnius, ſi in vna tantùm fuerit læſus, n.18.

19 *Cambij contractus ſtipulationem inſtrumenti de neceſſitate non requirit.*

20 *Contractus plures in eodem inſtrumento celebrati, quando correſpectiuè, & correlatiuè dicantur, & ſupra num. antecedenti.*

21 *Soluens illi cum quo legitimè contraxit rectè ſoluit, quamuis ſciat pecunias ſolutas pertinere ad alium.*

22 *Soluens procuratori conſtituto ad recipiendum benè ſoluit, etiam quod ſciuerit procuratorem in proprios non in Domini vſus eſſe pecuniam conuerſurum.*

Declara vt ibidem, & numeris ſequentibus.

Soluens vt ſtatim recuperet non dicitur benè ſoluere, quando à principio interuenerat pactum ſuper reſtitutione, num.22. & ſeqq.

23 *Reſtitutio pecuniæ in eodem inſtrumento facta, in quo fuit ſoluta, ex vna conuentione facta dicitur.*

24 *Pactum ſuper reſtitutione pecuniæ facta eodem tempore, quo fuit ſoluta, non præſumitur, ſed probari debet.*

Et ex quibus illud excludatur, vide ſub dicto num.24.

25 *Depoſitarius ex natura depoſiti ſtatim pecunias reſtituere tenetur.*

26 *Fides bona præſumitur vbi non cadit ſpes commodi.*

27 *Verba*, à mio nome, *intelligunt pro me, & idem eſt dicere pro Titio, quàm nomine Titij, & num.33.*

28 *Procurator recipiens pecunias vigore mandati obligat Dominum, quamuis illas in vſus Domini non conuertat, & num.30. & 31.*

29 *Procurator, vt pro pecunia accepta vigore mandati, & quam in ſuos vſus conuertit, obliget Dominum, requiritur mandatum expreſſum non tacitum.*

30 *Procurator recipiens pecunias vigore mandati, eaſque in proprios vſus conuertens, tamen obligat Dominum, & num 28. & 31. cum ſeq.*

32 *Dominus obligatur ex facto procuratoris, quando ex verbis mandati, vel ex coniecturis apparet illum obligari voluiſſe.*

34 *Verba mandati procuræ ſufficit non excludere interpretationem illi datam pro ſubſtinendo contractu inito à procuratore.*

35 *Dominus, quando dicatur velle teneri ex contractu à procuratore ſuo nomine inito, ſed in propriam vtilitatem conuerſo.*

36 *Voluntas mandantis ſufficit, quod ex coniecturis probetur.*

37 *Procurator non præſumitur abuti voluiſſe mandato.*

38 *Contractus initus à procuratore per inſtrumentum publicè, & palam præſumitur initus ſecundùm voluntatem Domini, non autem contra.*

39 *Identitas ſummarum deſeruit pro interpretatione actus.*

40 *Declaratio facta à procuratore ſi eſt veriſimilis attenditur.*

41 *Taciturnitas Domini conſtituentis deſeruit pro interpretatione mandati.*

42 *Negligens nemo præſumitur in re ſibi neceſſaria.*

43 *Negligentia non præſumitur, vbi de proprio commodo agitur.*

44 *Interpretatio in dubio contra illum eſt facienda, qui legem potuit apertiùs conſcribere.*

45 *Interpretatio illa ſemper eſt facienda, per quam delictum excluditur.*

46 *Mandatum ſufficit eſſe obſcurum, vt interpretetur contra Dominum, & ſupra num.44. & ſeqq.*

47 *Solutio facta procuratori putatiuo benè facta dicitur propter obſcuritatem mandati.*

DECISIO CLIV.

BOn. mem. Paulus Mattheius Cameræ Apoſt. Clericus, per Chirographum à ſe ſubſcriptum ſub die 24. Septembris anni 1633. conſtituit Procuratorem Iulium Grappolinum ſuum familiarem, ad recipienda ſcut. 2000. ad cambium per hæc verba, *Conſtituiſco mio Procuratore Giulio Grappolino à poter in mio nome pigliare, riceuere, e riſcuotere dal Signor Marcheſe Bertoldo Vrſini, ò da qualſiuoglia altra perſona, che vorrà darli ſcudi 2000. di moneta in vna, ò più partite, e di quelli farne qualſiuoglia quietanza, tanto publica, quanto priuata, e detta ſomma promettere in mio nome di reſtituirla frà vn'anno proſſimo, e frà tanto, e ſino alla total reſtitutione dar facoltà à chi darà il danaro di poter detta ſomma di propria auttorità, e ſenza alcuna intimatione pigliare à cambio, e recambio, e recambiare, e continuare ſino all'intiera reſtitutione in forma à tutti i cambij, recambij, ſpeſe, e prouiſioni mie, &c. e ſopra di ciò poter fare qualuoglia inſtromento con qualſiuoglia patti, e clauſule neceſſarie, & obligare me, miei heredi, e beni, nella più ampla forma della Reu. Cam. Apoſtolica. Et io prometto hauer grato, rato, e valido tutto quel tanto, che detto mio Procuratore farà.*

Huius mandati vigore prædictus Iulius ſub die 28. Nouembris eiuſdem anni accepit dd. ſcuta 2000. ad cambium à Guido Palagio, eiſque ad ſe tractis coram Notario, & teſtibus d. Palagium quietauit, dictamque pecuniarum ſummam eidem reſtituere promiſit.

Succeſſiuè idem Iulius non amplius vti Procurator D. Mattheij, ſed proprio, ac particulari nomine huic cambio vti principalis, & inſolidum ad fauorem eiuſdem Palagij acceſſit; Deinde recognoſcens bonam fidem erga d. D. Mattheium declarauit ſupradicta ſcut. 2000. ſui contemplatione, ac proprio commodo ad cambium recepta fuiſſe ad effectum, ſcilicet, ſoluendi ſcuta 1500. Laurentio Bonincontro ad computum pretij Officij Notariatus Capitolini, quod idem Iulius à dicto Bonincontro emerat, reſiduum verò ſcuta 500. pro alijs expenſis occaſione eiuſdem Officij factis. Poſtea idem Iulius illicò ex dicta ſumma ſcut. 2000. depoſuit penes eumdem Palagium ſcut. 1500. ad effectum illa ſoluendi dicto Bonincontro, vt ſupra, ac vltra generalem omnium bonorum obligationem idem Officium, eiuſque emolumenta, ad fauorem d. Palagij ſpecialiter obligauit, vt latius in inſtrumento Camerali obligatione vallato, continetur.

Verùm quia poſt hæc idem Palagius declarauit ſe in contractu d. Cambij nudum dumtaxat nomen habuiſſe, illudque ad D. Franciſcum Rubeum, cuius erant pecuniæ, pertinere; Ideò dictus Rubeus egit menſibus elapſis contra d. bo. me. D. Mattheium pro reſtitutione ſortis eiuſdem Cambij coram R. P. D. meo Bichio, tunc A. C. Locumtenente, qui mandatum contra ipſum relaxauit, à quo interiecta appellatione, & cauſa mihi commiſſa, cum clauſula, *Si quid exequendum*, Dedi dubium, An dictum mandatum eſſet exequendum, eòque quater propoſito; Tandem hodie, informantibus etiam hæredibus dicti D. Mattheij interim prędefuncti, DD. pro maiori parte, ſtante eius validitate, & iuſtitia pro exequutione reſponderunt.

Validitas ſiquidem patet ex reuolutione actorum, in quibus apparet omnia requiſita interueniſſe † iuxta paſſim receptam, *deciſ. Caputaq. 260. par. 2.* 1

Non obſtat prætenſa nullitas d. mandati ex eo deducta, quod in actis non fuerit productum originale Chirographum manu D. Mattheij ſubſcriptum, minuſque illud fuerit recognitum, prout requiri dicebatur, ex eo quod idem D. Mattheius proteſtatus fuerat coram A. C. nihil fieri niſi ſer. ſer. ac ver. ver. Nam quoad productionem Chirographi ſat eſſe dicebant DD. fuiſſe in actis productum inſtrumentum publicum extractum à Notario rogato, † in quo tenor eiuſdem Chirographi Originalis inſertis fuit, vt elicitur ex lectura d. Inſtrumenti. Quo verò ad illius recognitionem cum D. Mattheius fuerit citatus coram A. C. ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, admitti, & mandati reſtitui dimiſſa copia, iuxta notariorũ ſtylum, nec in ſpecie oppoſuerit recognitionem d. Chirographi, hęc oppoſitio non viſa fuit † hodie releuare in hac ſecunda inſtantia, adnot. per Socc. *in auth. ſi quis in aliquo in fin. C. de eden.* Put. *dec. 119. lib. 2.* Capur. 2 3

dec.

dec.5. ſub num.4. verſ. accedat part.3. Caual. deciſ.142. num. 6. Greg. XV. dec.292. num.3. & ibi Add. ſub num.6. & fuit dictum in Rauennaten. Pecuniaria 13. Maij 1619. coram R.P. D. meo Pirouano.

Iuſtitia verò liquet, quia cùm d. D. Mattheius conſtituerit d. Iulium ſuum ſpecialem Procuratorem ad recipiendum eius nomine dd. ſcut. 2000. ad cambium à quacumque perſona, dictuſque Iulius vigore dicti mandati, ac nomine eiuſdem Conſtituentis dictam pecuniarum ſummam à dicto Pa-
4 lagio ad cambium receperit, † vtique D. Mattheius remanſit ex contractu eiuſdem cambij obligatus, l. Iulianus 13. §. ſi Procurator, ff. de act. empt. l. Procurator, qui 67. vbi gloſ. in verb. recuſat. ff. de Procurat. & in l. Procurator 11. in verb. admiſit, ff. de dol. mal. except. Cum paria ſint aliquid facere per
5 ſe ipſum, † vel Procuratorem ſpecialiter conſtitutum, l. oſſa in fin. ff. de relig. & ſumpt. fun. l. 1. §. deieciſſe, & ibi gloſ. in verb. quoties, ff. de vi, & vi arm. cap. qui per alium de reg. iur. in 6. adeò vt factum Procuratoris cenſeatur factum Domini
6 Conſtituentis, l. certè, §. ſi Procurator, ff. de precar. ibi, Si
7 Procurator meus me mandante, † vel ratum habente precarium rogauit ego precario propriè habere dico, §. final. Inſtit. quod cum eo, Bald. in l. vnic. §. ne autem num.9. verſ. ex iſto, & num.19. verſ. item nota, ff. de caduc. toll. Rot. dec.557. num. 3. in fin. part.3. recent.

Non obſtat, quod prædictus Iulius in inſtrumento, in quo contraxit cambium, fideiuſſerit ad fauorem Palagij, ac declarauerit pecunias ſuimet contemplatione, ac proprio commodo pro ſolutione, ſcilicet, pretij d. Officij Notariatus ad cambium receptas fuiſſe; Vnde infertur ipſum Iulium fines mandati exceſſiſſe, & conſequenter D. Mattheium mandantem non remanſiſſe ex contractu d. Cambij obligatum, cum Procurator etiam cum libera facultate conſtitutus non poſſit pro Domino fideiubere, quando ex tali fideiuſſione,
8 vtilitas aliqua eidem Domino non reſultat, Caſtr. in l. contra iuris 29. §. filiuſfamilias num.2. verſ. eadem ratione, ff. de pact. Ruin. conſ.140. num.6. lib.1. Rot. dec.375. num.13. part.1. & deciſ.132. num.9. & 20. par.2. diu. & fuit dictum in Romana pecuniaria 14. Maij 1636. coram R.P. D. meo Ghiſilerio, nec
9 poſſit pro † facto, & commodo proprio ipſum Dominum obligare, l. creditor 60. §. Lucius, & ibi Bart. num.2. Salic. num.3. Bald. in addit. verſ. vnde qui habet, Fulgoſ. ibid. ante num.1. verſ. neque, ff. mandat. l. in perſona 30. §. qui pecuniam cum verſ. quod ſi quaſi, ff. de pact. Dec. conſ.492. num.11. Caputaq. deciſ.34. lib.3. in manuſcr. Et in ſimilibus terminis,
10 quod procurator etiam cum libera † non poſſit obligare Dominum pro euictione cenſus, ac fructuum ſolutione, dixit Rot. in Rauenn. cenſus 31. Ianuarij 1603. coram Card. Millino poſt Cenc. de cenſ. dec.190. num.1. & deciſ.103. num.10. par.5. rec. Ea ratione, quia Dominus plenè quidem mandaſ-
11 ſe videtur, † ſed quatenus res commiſſa ex fide agatur, vt inquit text. in dicta l. creditor, §. Lucius in fin. & notat gloſ. §. final. eiuſdem legis verb. oblig. Bald. in fin. verſ. & aduerte.

Etenim pro reſponſione aduertebant DD. in inſtrumento de quo agitur plures, eoſque diſtinctos, ac ſeparatos conti-
12 neri contractus inter ſe compatibiles, quos in eodem inſtrumento celebratos fuiſſe de iure non repugnat, l. ſcire debemus 29. ff. de verb. oblig. l. cum eiuſdem, ff. de adil. edict. Alb. conſ. 45. per tot. Lancell. Gall. conſ.40. num.6. & ſeqq. Mantic. de tacit. lib.2. tit.3. & ſeqq. Put. deciſ.214. num.2. lib.3. Rot. dec. 763. num.8. & ſeqq. par.1. diuerſ.

Primum namque Contractus erat Cambij, quo Iulius tanquam ſpecialis Procurator D. Mattheij recipit eius nomine ſcut. 2000. ad cambium à Palagio, eiſque iam ad ſe tractis dictum Palagium quietauit.

Secundus erat fideiuſſionis, quod Iulius non amplius vti Procurator D. Mattheij; ſed proprio, ac particulari nomine ſupradicto Cambio ad fauorem eiuſdem Palagij acceſſit.

Tertius recognitionis bonæ fidei, quo idem Iulius declarauit prædictam ſummam ſcut. 2000. vt ſupra acceptam ad Cambium nomine D. Mattheij ſui contemplatione acceptam fuiſſe.

Quartus denique erat depoſiti, quo idem Iulius ex dd. ſcut. 2000. ſic, vt ſupra, ad Cambium acceptis reſtituit, ſeu depoſuit ſcut. 1500. penes d. Palagium ad effectum illa perſoluendi Bonincontro venditori dicti Officij.

Qui quidem contractus, cùm ſint diſtincti, ac diuerſo nomine geſti, adeò vt eorum quilibet non habeat neceſſariam dependentiam ab altero ſequitur D. Mattheium remanſiſſe obligatum ex primo contractu Cambij ſtatim atque idē contractus perfectus, & abſolutus fuit mediante receptione pecuniarum facta à Iulio Procuratore D. Matthei, per quam receptionem dominium, & poſſeſſio dd. pecuniarum illicò penes ipſum Mattheium Conſtituentem † tranſlata fuerunt. 13
Ruin. conſ.143. num.2. & 3. vol.5. Hect. Felic. allegat. 32. num.13. par.1. poſt Caſtr. in l. ſingularia num.16. ff. ſi cert. pet. vbi quod nec per momentum temporis dominium, † & poſ- 14
ſeſſio pecuniæ dicuntur remanere penes Procuratorem, qui illam nomine Domini receperit, Rot. deciſ.123. num.4. poſt Cenc. de cenſ. Vnde quamuis idem Iulius in eodem inſtrumento poſt contractum dicti Cambij iam perfectum non amplius vti Procurator D. Mattheij, ſed vti principalis, ac proprio nomine declarauerit dd. pecuniarum quantitatem ſui contemplatione ad Cambium receptam fuiſſe, eamque reuera in proprios vſus conuerterit, alioſque contractus celebrauerit; Nihilominus d. declaratio, alijque contractus ſubſequentes non impediunt quin D. Mattheius remanſerit obligatus ex primo contractu Cambij, qui nihil commune cum illis habuit, ſed independenter ab illis conſumptus fuit, argumento text. in l. 1. §. fin. & ibi gloſ. ff. de reb. eor. vbi cauetur minorem, † qui emit prædia, eorumque dominium acquiſiuit 15
non potuiſſe eodem contextu dd. prædia pignori obligare ad fauorem venditotis, ea ratione, quia dominium prædiorum iam erat ipſi minori acquiſitum, & facit Bald. conſ.91. num.1. lib.2. vbi quod ſi in diuiſione bonorum obuenerunt minori multa prædia ſingulatiter æſtimata, & minor ſit in vno læſus, † poterit, quoad illud tantùm læſionem deducere, idem 16
Bald. conſ.66. num.1. lib.3. vbi quod Inſtrumentum reſpectu vnius rei falſum, non cenſeri † debet falſum reſpectu alterius 17
in eodem inſtrumento contentæ, cùm iuxta multiplicitatem rerum plures cenſeantur eſſe contractus, & in l. fin. §. praterea num.6. C. de iur. dot. vbi quod ſi in eodem Inſtrumento plures res vendantur pretio in ſingulas diſtincto, quælibet res cenſetur de per ſe vendita, & plures intelliguntur eſſe contractus, † inferens quod ſi pro vna re ſoluta ſit gabella ſub- 18
ſtinetur contractus quoad illam, & ſi contingat emptorem in vna re eſſe læſum, poterit pro illa agere, eumque ſequuntur, Dec. conſ.421. incipit plenè, & ſubtiliter num.2. verſ. ſed in tali concluſione, Surd. conſ.101. num.38. lib.1.

Nec dicatur omnes hos contractus vti celebratos vnico contextu cenſeri correſpectiuos, eoſque non niſi poſt vnicam ſtipulationem Notarij, quę concluſa fuit ſub clauſula, Actum, abſolutos fuiſſe, ac perfectionem inſimul recepiſſe; Etenim, omiſſo, quod in contractu Cambij ſtipulatio Inſtrumenti non videtur neceſſaria, iuxt. trad. per Scacc. de commerc. & 19
camb. §.1. quaſt.5. num.10. & ſeqq. fuit reſponſum prædicta poſſe procedere, quando ſubiecta materia ſuaderet vnum contractum non poſſe ſine alio ſubſtineri, † ſecus autem, 20
quando, prout hic contractus ſunt diuerſæ naturæ, quorum vnus non habet neceſſariam dependentiā ab altero, quia tunc non dicuntur correſpectiui, vel correlatiui, nec pro vno habentur, quamuis in eodem inſtrumento, ac ſub vnica ſtipulatione celebrentur, quia tot cenſentur eſſe ſtipulationes, quot ſunt res in ſtipulationē deductæ, d. l. ſcire debemus, & ibi DD. de verb. oblig. Alb. conſ.45. n.3. Surd. d. conſ.101. n.39. lib.1. Menoch. lib.6. preſumpt.12. num.39. Cyriac. contr.90. n.20. & ſeq.

Nec releuat, quod Palagius ſciuerit dd. pecunias receptas ad cambium nomine D. Mattheij non fore vertendas in vtilitatem eiuſdem D. Mattheij, ſed eidem Iulio inſeruiſſe; vnde infertur Palagium fuiſſe in mala fide, & conſequenter perperam contraxiſſe; Quia pro parte Palagij negatur huiuſmodi ſcientia de tempore quo Iulius recepit pecunias, & contrarium ſuaderi videtur ex prædicta ſerie facti, ſed dato etiam, quod probaretur, adhuc tamen dicebant DD. illam non obſtare ipſi Palagio, ſeu Rubeo Creditori, quominus agere poſſit pro reſtitutione dd. pecuniarum. Tum quia Palagius dedit pecunias ad cambium d. Iulio tanquam legitimo Procuratori D. Mattheij, ac illius nomine eas recipienti, cum ſoluens illi, cum quo legitimè contraxit, rectè ſolniſſe dicatur, † quam- 21
uis ſciat pecunias ſolutas ad alium pertinere; Anchar. Regien. quaſt. famil. lib.2. quaſt.31. num.5. Surd. deciſ.229. num.10. & 11. Borgnin. de tut. & cur. n.272. Stracc. de adiect. part.3. num.42. Tum etiam quia ſola ſcientia dicti Palagij, quod Iulius pecunias acceptas ad Cambium nomine D. Matthei mandantis ipſimet Palagio pro ſolutione pretij dicti Officij eſſet redditus, † & ſic in eius vtilitatem conuerſurus 22
non releuaret, niſi conſtaret inter eoſdem Palagium, & Iulium Procuratorem pactum ab initio ſuper huiuſmodi reſtitutione facienda eidem Palagio ſoluenti præceſſiſſe, iuxta doctrinam eiuſdem Caſtr. ex aduerſo allegat. in d. l. ſed Iulianus

nus, §. *non ſolum num.*3. *verſ. tu aduerte*, *ff. ad Senatuſconſ.*
Macedon. in eius lecturis Lugduni de anno 1553. *impreſſis*, Bart.
*in d. l. ſingularia num.*24. *verſ. iuxta prædicta quæro*, Alex.
*ibid. num.*35. Iaſ. *num.*56. Bolognett. *ibid. num.*113. ſubdens,
23 quod ceſſante dicto pacto actus reſtitutionis præſumitur † ex
noua voluntate ſuperueniſſe, etiamſi in continenti in eodem
inſtrumento fuerit ſubſequutus, idemque firmat Bart. *in d.l.*
*qui ſic ſoluit. num.*1. *verſ. contra hoc*, Caſtr. *ibidem in fin. ff. de*
ſolut. Bald. *in l. ſi tibi pecuniam ſub num.*2. *verſ. oppono*, & ibi
Angel. & Fulgoſ. *in fin. ff. ſi cert. pet.* Rot. poſt Cenc. *de cenſ.*
*dec.*123. *num.*5. Gratian. *diſcept.*962. *num.*39.

Quæ tamen conuentio in propoſito non probatur, prout
24 exaduerſo probari deberet, illaque in dubio † non præſumi-
tur præceſſiſſe, Bart. *in l. ſi quis duos num.*1. *de ſolut. & ibid.*
Caſtr. *in fine*, Angel *in d.l. ſi pecuniam in fin.* Bologn. *in d. l.*
*ſingularia num.*113. Rot. *dicta dec.*123. *num.*8.

Non obſtat, quod Iulius ex d. ſumma ſcut. 2000. quam re-
cepit ad Cambium depoſuit penes eundem Palagium ſcutor.
1500. ad effectum illa perſoluendi Bonincontro venditori
Officij cum clauſulis, *& non alias*, *&c. quia ſic*, *&c.* ex qui-
bus inferebatur Palagium ex præcedenti pacto inito cum eo-
dem Iulio dictam pecuniarum quantitatem penes ſe reti-
nuiſſe; Siquidem obiectum remouetur ex verbis eiuſdem In-
ſtrumenti, cuius verba ſunt huius tenoris; *Et ne de identitate*
dd. pecuniarum dubitari contingat D. Iulius dd. ſcuta 1500. *per*
ipſum manualiter recepta, *&c. depoſuit*, *& dimiſit penes ban-*
cum d. Palagij præſentis, *&c. & dd. ſcuta mille*, *& quingenta*
monetæ in depoſitum recipientis ad effectum illa perſoluendi d.
D. Laurentio Bonincontro cum ordine d. Iulij in computum pre-
tij dicti Officij, *& non alias*, *&c. quia ſic*, *&c.* Quæ verba
poſita in recognitione bonæ fidei ſatis arguunt Iulium non
vigore alicuius pacti præcedentis, ſed ſponte pecunias iam
acceptas ad cambium penes d. Palagium non vti creditorem,
ſed potius vti Mercatorem depoſuiſſe ad effectum illas per-
ſoluendi Bonincontro cum ordine eiuſdem Iulij ad compu-
tum pretij dicti Officij, quod etiam ſponte pro huiuſmodi
credito ſpecialiter obligauit, adeòut ſenſus dd. clauſularum,
& non alias, *&c. quia ſic*, *&c.* ille ſit, vt Palagius teneretur
pecunias penes ſe depoſitas perſoluere Bonincontro de ordi-
ne eiuſdem Iulij, & pro ſolutione pretij d. Officij. Vnde
cùm Palagius deberet dd. pecunias illicò relaxare tam ex na-
25 tura † contractus depoſiti, iuxta *l. final. ff. depoſit.* quàm
ex ſpeciali conuentione in inſtrumento adiecta, & ſic nul-
lam ex tali depoſitio eſſet percepturus vtilitatem, apertè col-
ligitur ipſum bona fide contraxiſſe, nam vbi non cadit
26 ſpes commodi † præſumitur bona fides, Decian. *conſ.*37.
*num.*36. *lib.*3. Crauett. *conſ.*8. *num.*4. Menoch. *lib.*5. *præ-*
ſumpt. 3. *num.*18.

Non obſtat pariter, quod Iulius fuerit conſtitutus Procu-
rator ad recipiendum ſcut. 2000. ad cambium non ſimplici-
ter, ſed nomine eiuſdem D. Mattheij conſtituentis, ibi, *A*
poter pigliare à mio nome, *&c.* Vnde cùm dictus Iulius decla-
rauerit ſe recepiſſe dd. pecunias ad Cambium pro ſeipſo, ac
ſuimet commodo, videatur fines d. mandati exceſſiſſe,
27 cum verba, *à mio nome*, videantur † intelligenda pro me,
iuxt. doctrin. Bart. *in l.*1. §. *nunciatio num.*17. *de oper. nou.*
nunciat. vbi ait idem eſſe dicere pro Titio, & nomine Titij.
Siquidem pro reſponſione ſat eſſe dicebant DD. dictum Iu-
lium non proprio, ac principali nomine, ſed procuratorio
nomine eiuſdem D. Mattheij Conſtituentis dd. pecunias ad
cambium recepiſſe, vt liquet ex lectura eiuſdem Inſtrumen-
ti. Vnde ſatis apparet ipſum fines mandati ſibi dati nequa-
quam exceſſiſſe, ſed formam ad vnguem adimpleuiſſe, &
conſequenter D. Mattheium conſtituentem validè obligaſ-
28 ſe, etiamſi idem Iulius dd. pecunias nomine D. Mattheij ad
cambium acceptas in vtilitatem eiuſdem Domini non con-
uerterit, iuxta tradita per Bart. *in l. ciuitas num.*7. Alex. *ibi ad*
fin. uer. Subdit etiam, & alij communiter Scrib. *ff. ſi cert.*
pet. Bald. *in auth. hoc ius porrectum ſub num.*9. *C. de Sacr. Ec-*
cl. Maſtrill. *deciſ.*204. *num.*28. *&* 29. Mant. *de tacit. lib.*8. *tit.*
11. *num.*16. *verſ. Procurator autem*, *& num.*17. *in fin.* vbi hoc
intelligit in habente ſpeciale, & expreſſum mandatum ad
mutuo recipiendum pecuniam, vt in caſu noſtro, non autem
29 in habente tacitum, † quam diſtinctionem ante eum fece-
rat, Dec. *conſ.*330. *num.*24. Et procedit iſta concluſio etiam
quod Procurator in ſuam propriam vtilitatem pecuniam
30 nomine Domini habitam † conuertiſſe probaretur, vt in
indiuiduo tradunt Maſtrill. *dicta dec.* 204. *num.*29. *circa*
med. Alb. *conſ.*452. *num.*10. *in fin.* 11. 12. *&* 14. Rota Genu.
*deciſ.*14. *num.*14.

Præterea fuit reſponſum nos non verſari in terminis quæ-
ſtionis: An Procurator etiam cum libera facultate conſtitu-
tus poſſit obligare Dominum pro facto proprio, in quibus
terminis videntur procedere iura exaduerſo allegata, ſed in
terminis quæſtionis: An Procurator ſpecialiter conſtitutus
ad recipiendum nomine conſtituentis certam pecuniarum
quantitatem obliget Dominum, ſi eam nomine quidem Do-
mini receperit, quamuis in eius propriam vtilitatem con-
uerterit, in qua, vltra quod opinio affirmatiua eſt verior ex
allegatis ſupra adhuc admiſſa contraria ſententia, illa non 31
procedit, quando Procurator contraxit bona fide, ac ſine
dolo, vt declarant Bald. *in d. l. creditor*, §. *Lucius*, *ff. mandati*
in Summario, *& in additione atque ibidem*, Fulgoſ. & vide-
tur ſenſiſſe Rot. *dec.*103. *num.*20. *&* 29. *par.*5. *recen.* Eòque
magis, quando ex verbis mandati, † vel ex alijs coniecturis 32
apparet ipſum Dominum in tali caſu obligari voluiſſe, vel
facto Procuratoris † conſenſiſſe, Caſtr. *in d. l. fin. num.*2. *pro-* 33
pe fin. verſ. idem ſequitur, *ff. de exercit. act.* Dec. *conſ.*437. *inci-*
*pien. quæritur breuiter ſub num.*2. *verſ. non obſtat*, Rot. *diu. dec.*
132. *num.*6. *par.*2. In propoſito autem tantùm abeſt, quod
probetur dolus Iulij, quinimò tam ex verbis mandati, quàm
ex pluribus coniecturis apparet conuerſionem pecuniarum
in vtilitatem Iulij Procuratoris, aliaque in dicto Inſtrumen-
to contenta proceſſiſſe de conſenſu, ac præambula voluntate
eiuſdem D. Mattheij Conſtituentis, ipſumque ex contractu
Cambij etiamſi pecuniæ in eius vtilitatem non eſſent verten-
dæ obligari voluiſſe; ex tenore ſiquidem, ac verbis d. man-
dati in prædicta ſerie facti relatis elicitur D. Mattheium vo-
luiſſe d. Iulio ſuum commodare nomen, ad hoc vt ipſe, qui
tamquam perſona priuata, & vulgaris conditione d. pecu-
niarum quantitatem pro ſolutione pretij d. Officij Capitolini
proprio nomine ad Cambium non reperiſſet, eam ſuo no-
mine reperire, ac recipere potuiſſet; Id namque ſuadere vi-
dentur nedum illa verba, *Conſtituiſco mio Procuratore il Sig.*
Giulio Grappolino, *à poter in mio nome pigliare*, *&c. ò da qual-*
ſiuoglia altra perſona, *che vorrà dar li ſcudi* 2000. *moneta*,
&c. e detta ſomma promettere in mio nome di reſtituirla, *&c.*
cum verba, *in mio nome*, † idem ſignificare videantur, ac 33
loco mei, Patiſ. *conſ.*107. *num.*24. *lib.*3.

Verùm etiam verba ſequentia, *Di poter fare qualſiuoglia*
Inſtromento con qualſiuoglia patto, *clauſula*, *& obligar me*,
miei beni, *& heredi*, *&c.* & inferiùs, *& io prometto hauer gra-*
to, *rato*, *e valido tutto quel tanto*, *che detto mio Procuratore*
farà. Quæ verba arguunt voluntatem D. Mattheij eam
fuiſſe, vt dans pecunias ad cambium d. Iulio ſuo nomine re-
cipienti, non aliter reſpiceret in quam cauſam, vel in cuius
vtilitatem illi cedere debuiſſent; Iulius verò eaſdem pecunias
ſuo nomine receptas in eius propriam vtilitatem pro ſolutio-
ne, ſcilicet, pretij dicti Officij erogare poſſet; Nam ſufficit
verba dicti mandati ſic eſſe concepta, † vt hanc interpretatio- 34
nem non excludant, vt in ſimilibus dixit Rot. coram Seraph.
*deciſ.*1124. *num.*4. *verſ. contrariam tamen ſententiam*, *&*
*num.*5. Stantibus præſertim alijs verbis, *e dar facoltà à chi da-*
rà il danaro di poter detta ſomma, *&c. pigliare à cambio*, *e*
recambio, *e recambiare*, *e continuare ſino all'intiera reſtitu-*
tione, *à tutti cambij*, *recambij*, *ſpeſe*, *e prouiſione mie*, *&c.*
quod verbum, *mie*, ſatis arguit mentem D. Mattheij fuiſſe ſe
velle de proprio teneri ex contractu cambij, † etiamſi ſi pe- 35
cuniæ eius nomine accipiendæ commodo, & vtilitate eiuſ-
dem Iulij recipientis cederent, nam aliàs fruſtra dictum fuiſ-
ſet, *à ſpeſe, e prouiſioni mie*, ſi contractus d. Cambij non niſi
commodo Conſtituentis cedere debuiſſet, prout etiam pon-
derauit Rot. coram Seraph. *d. dec.* 1124. *n.*6. *verſ. præterea.*

Ex coniecturis pariter prædicta voluntas elici viſa fuit,
† quas ad iſtum effectum ſufficere apertè ſenſit Rot. *in Bo-* 36
*nonien. computorum coram Corduba, quæ eſt dec.*189. *num.*4. *&*
ſeqq. penes Cenc. *de cenſ.* quarum prima deſumitur ex decla-
ratione eiuſdem Iulij, qui receptis iam pecunijs nomine d.
Conſtituentis agnouit bonam fidem, apertæque faſſus fuit
dd. pecunias ſui intuitu, & contemplatione receptas fuiſſe,
quam declarationem ipſe veriſimiliter non feciſſet, niſi præ-
uio conſenſu eiuſdem Conſtituentis illas pro ſua vtilitate re-
cipere potuiſſet, cum abuſus mandati † non præſumatur, 37
Seraph. *vbi ſupra num.*13.

Secunda Coniectura elicitur ex actu per publicum Inſtru-
mentum publicaſque rationes bancarias geſto, qui propte-
rea cùm facilè detegi potuiſſet, † veriſimiliter non eſt Iulium 38
dd. pecunias in proprios vſus contra voluntatem D. Mat-
theij Conſtituentis conuertere voluiſſe, ad text. *in l. cum ipſi*,
vbi gloſ. magna Bart. & alij, *ff. de contrah. empt.* Iaſ. *in*

*l.*1.

l.1. §.fuit quæſitum num.19. & 29. ff. ad Trebell.

Tertia dicitur ex eo, quia mandatum D. Matthæi ad reci-
piendum pecunias ad Cambium continet eandem prorſus
ſummam ſcutor.2000. quibus Iulius Procurator tunc indi-
gebat, nimirum ſcut.150. ad computum pretij d. Officij,
quod emit, & ſcut.500. pro alijs expenſis occaſione eiuſdem
Officij neceſſarijs, vt elicitur, ex tenore eiuſdem Inſtrumen-
39 ti; ex hac namque indigentia Iulij Procuratoris in eadem
ſumma, pro qua d. mandatum conceptum fuit, non leuis
elicitur coniectura ſuadens Iulium potuiſſe dd. pecunias in
emptione d. Officij conuertere, vt in ſimili aduertit Rota *d.
dec.189. num.4.* poſt Cenc. *de cenſ.* & ſuper hoc valdè atten-
40 di debet declaratio per ipſum Procuratorem facta, † cùm ſit
veriſimilis, vt in ſpecie Rot. Ianuen. *deciſ.8. num.5.*

Quarta denique ex taciturnitate D. Matthæi ſpatio qua-
driennij à die mandati facti pro re, de qua vti geſta per pu-
blica Inſtrumenta, ac ratione bancharias facilè potuit infor-
41 mari, hæc namque taciturnitas maximè † deſeruit pro in-
terpretatione mandati, Aym.*conſ.914. num.9. verſ.ex inſtru-
mento, & ſeq.* Nec eſt veriſimile, quod ſi D. Matthæus
indiguiſſet pecunia ad cambium accipienda, tanto temporis
ſpatio eam exigere, vel de ea inquirere neglexiſſet, cùm ne-
42 mo præſumatur fuiſſe negligens † in re ſibi neceſſaria, Alb.
43 *conſ.289. num.24.* nec vbi de proprio commodo agebatur,
Rot.*dec.3. tit. de conceſſione præbendæ in nouiſſ.* Menoch. *lib.
6. præſumpt.77.*

Et in omnem euentum, cùm dictum mandatum ſit obſcu-
rum, ex eo quod non declarat in cuius vtilitatem pecuniæ
eſſent conuertendæ, quinimò ex prædictis non leuis induca-
tur præſumptio d. Iulium potuiſſe dd. pecunias in propriam
vtilitatem conuertere, omnis æquitas ſuadet, vt illa capiatur
interpretatio, ob quam ille qui bona fide contraxit, ſuaſque
pecunias credidit, à damno releuetur, ſuumque creditum
conſequatur, cùm interpretatio regulariter fiat contra il-
44 lum, † qui legem potuit apertiùs conſcribere, *l. veteribus,
ff. de pact.* Alex. *conſ.13. num.5. lib.2.* Aldobr. *conſ.3. num.5.
lib.1.* Grat. *diſcept. 2. num.18.* illaque in dubio ſit accipienda,
45 ob quam delictum † excludatur, *l.merito, ff. pro ſocio*, Alex.
conſ.15. num.7. lib.3. Surd. *conſ.175. num.53. verſ. quia*, vt
dixit Mantic. *de tacit. lib.5. tit.5. num.42.* Rota *dec.166. num.
46 8. part.2. recent.* Et in puncto, quod † ſufficiat mandatum
eſſe obſcurum, Seraphio. *vbi ſupra num.4. in fin.* atque ideò
47 benè dicatur ſolutum Procuratori † putatiuo propter obſcu-
ritatem mandati, Alex. *conſ.103. num.14. verſ.2. reſpondeo
lib.2.* Card. Tuſch. *littera S. concl.336. num.5.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Sacræ Rotæ Decano.

Mutineñ. Bonorum.

Mercurij 22. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Rector Eccleſiæ poteſt venire contra proprium factum ſtante præiudicio Eccleſiæ. Bona Eccleſiæ ſolita locari probantur, vel per vnicam ſolemnem locationem, vel per duas effectum ſortitas, & obſeruatas per ſpatium quadraginta annorum.

SVMMARIVM.

1 *Rector Eccleſia poteſt venire contra proprium factum attenta nullitate actus, ex defectu poteſtatis præiudicandi propria Eccleſia.*

2 *Alienatio bonorum Eccleſia ſine legitimis ſolemnitatibus facta non tenet.*

3 *Obligatio de bonis Eccleſia reſeruato Beneplacito Apoſtolico eſt intelligenda, quatenus Beneplacitum de iure requiratur.*

4 *Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione bonorum Eccleſiæ ſolitorum locari, quia non egent ſolemnitate iuris ſi non alterantur inueſtitura.*

5 *Bona Eccleſie, quod ſint ſolita locari probatur, vel per vnicam locationem ſolemnem, & à principio validam, & num.7.*

Vel per duas conceſſiones effectum ſortitas, & obſeruatas per ſpatium 40. annorum.

6 *Beneplacitum Papæ præſumitur ex curſu 58. annorum, & minus, & quando non procedat.*

7 *Locatio Eccleſiæ ad hoc vt dicatur ſolemnis non ſufficit præſumptio ſolemnitatis ex curſu temporis, ſed verò requirantur ſolemnitates.*

Item nec ſufficit atteſtatio Rectoris Eccleſiæ dicentis audiuiſſe, & vidiſſe Beneplacitum, num.8.

DECISIO CLV.

Cenſuerunt Domini ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, in qua modernus Rector ſimplicis beneficij S. Silueſtri in Eccleſia Cathedrali Mutineñ. liberatur à promiſſione, & conſenſu renouandi emphyteuſim bonorum d. beneficij in Iuniperam Belloncinam, & vlterius declarantur nullæ, & inualidæ conceſſiones bonorum in emphyteuſim factæ vſque de anno 1566. per Gaſparem Salingardum in perſonam Bernardini eius fratris germani, & aliarum per Paulum in alios factarum.

De Iuſtitia primæ partis ſententiæ non fuit dubitatum, ſi-
quidem fundatio huiuſmodi beneficij, quæ contigit de anno
1402. omninò prohibet alienationem, permutationem, do-
nationem, locationem vltra annum bonorum beneficij con-
trouerſi, & tamen Gaſpar tunc beneficij Rector de anno
1566. locat omnia bona beneficij Bernardino fratri pro ſe, &
hæredibus ſuis quibuſcumque; Vnde cùm ſententiæ de par-
tibus condemnent modernum Rectorem ad renouationem
Inueſtituræ, & conceſſione bonorum Eccleſiæ Iuniperę ven-
ditorum in perpetuum contra formam erectionis, & iuris,
ac Canonum, §. *Emphyteuſis, Auth. de non alien. & c.1. & 2.
de reb. Eccleſ. non alien. in Extrau. Pauli II.* Meritò non ob-
ſtante eius conſenſu, & licentia conceſſa Franciſco venden-
di melioramenta, & iura vtilia huius beneficij potuit venire
contra proprium factum, † attenta nullitate actus ex defe- 1
ctu poteſtatis præiudicandi propriæ Eccleſiæ, Redoan. *de
reb. Eccleſ. non alien. quæſt.77. cap.1. num.10. & dec.116. num.
1.* coram Papa Gregorio XV. & plenius fuit firmatum *in
Feretrana Parochialis 11. Februarij 1628. coram bo.me. Card.
Virili.* Maximè quia verba licentiæ, quæ dantur Summ.
Franciſci *num.1.* non inferuntur liberam facultatem venden-
di, ſed conditione appoſita, quod emptores iuxta tenorem
antiquarum Inueſtiturarum teneantur cum beneplacito
Apoſtolico accipere nouam Inueſtituram, & debitum cap-
ſoldum perſoluere; nec per Franciſcum, aut Iuniperam
adimpleta fuerit, non potuit per Iudices de partibus compel-
li ad nouam inueſtituram faciendam.

De Iuſtitia pariter ſecundæ partis ſententiæ declarantis
nullas, & inualidas conceſſiones tam anni 1566. quàm ſub-
ſequentes; apertè etiam conſtat, dum Beneplacita Sedis
Apoſtolicæ in omnibus conceſſionibus ex pacto requiſita
non dantur, nec aliter conſtet de iuſta cauſa euidentis vtili-
tatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ cum legitima ſolemnitate,
† ſine quibus ad alienationem bonorum Eccleſiæ deueniri 2
non poteſt, *c.1. de reb. Eccl. non alien. Clem.1. eod. tit.* Couar.
*var. reſol. lib.2. c.17. n.2. & dec.430. n.4. par.2. rec. & in Rom.
Domus, quæ eſt 250. coram Epiſcopo Vrgellen. inter eius impreſ-
ſas*, vbi firmatur, quamlibet vtilitatem non ſufficere, ſed eſſe
debet euidens, & talis, quod Eccleſiæ conditio melior efficia-
tur explicitè, non autem obſcurè, & ſub dubio.

Non obſtat, quod huiuſmodi noua Inueſtitura requiſita
reſpectiuè per Franciſcum, & Iuniperam Venditores, &
Emptores, ex promiſſione, & obligatione moderni Recto-
ris non egebat Beneplacito Apoſtolico, quamuis in conſen-
ſu appoſito, cùm illud intelligatur quatenus † de iure neceſ- 3
ſarium ſit, Corn. *conſ.11. num.10. lib.3.* quod idem dicebatur
firmatum in ea Montis Regalis Iuriſdictionis 16. Decembris
1605. coram bo.me. Penia: Non eſſe autem neceſſarium prę-
tendebatur, cùm agatur de bonis ſolitis locari, quæ † non 4
egent ſolemnitate Iuris, vbi non alterantur Inueſtituræ, *cap.
2. de reb. Eccleſ. non alien.* Clar. *in §. Emphyteuſis quæſt.6. &
in §. feudum quæſt.13. verſ. nunc quæſo*, Put. *dec.1. de reb. Ec-
cleſ. non alienand.* Cæſ. de Graſſ. *eod. tit. deciſ.3. num.14. &
dec.4. num.20.*

Quia vera eſt concluſio, ſed difficultas eſt in probando
ſolito dandi bona in Emphyteuſim, quod altero de duobus
modis poſſe tantummodo probari; omnes conueniunt, vel
per vnicam locationem ſolemnem, & à principio validam,
quę non egeat curſu temporis pro illius validitate ſuſtinenda,
† vel per duas conceſſiones effectum ſortitas, & obſeruatas 5
per ſpatium 40. annorum, Put. & Clar. *ſupra alleg.* Honded.
conſ.55. num.41. lib.1. & plenè fuit firmatum *in Roman. de-
uolutionis Domus 22. Maij 1619. coram bon. mem. Franciſco
Vbaldo, & in alia Rom. Domus num.18. coram Epiſcopo Vr-
gellen. inter eius impreſſas 250.* De prima conceſſione fa-

ćta per Gaſparem non eſt agendum, quia caret beneplacito,
& alijs ſolemnitatibus, duæ autem informes cum obſeruan-
ria 40. annorum non dantur, ex quibus poſſit deſumi ſoli-
tum Eccleſiæ inueſtiendi.

Neqne dicatur, quòd prima anni 1566. tueatur ex de-
curſu quinqnaginta octo annorum, quo tempore, & mino-
6 ri † etiam beneplacitum ſoleat præſumi, Seraph. *dec.671.n.1.
& 792. nu. 2. cum allegatis.*

Quia ad hunc effectum probandi vnicam ſolemnem con-
ceſſionem non eſt agendum de ſuffragio decurſus temporis,
ſed à principio debet eſſe ſolemnis, vel ſecundum requiſi-
ta de iure, vel cum Beneplacito Apoſtolico, & Iudicis exe-
7 cutoris ſententia, † quæ confirmet gratiam ſuper euiden-
ti vtilitate Eccleſię fundatam, & ita abſque eo quod ſint de-
menda tempora vitæ Rectoris, vel alia impedimenta ad
ſuſtinendum negatiuam decurſus temporis 30. annorum,
quæ non conueniunt caſui, de quo agitur, in his terminis
fuit diſtinctum, & reſponſum apud Seraph. *deciſ.*434. 1451.
*num.*3. *& in allegata Romana Domus* 250. *num.* 18. *coram E-
piſcopo Vrgellen. & in Foroſempronien. ſeu Eugubina bonorum*
17. *Maij* 1638. *coram D. meo Decano*, & ratione quidem
manifeſta, quia ſi ſolemnitas poſſet iuuari decurſu temporis
quoad vnicam, non eſſet recurrendum ad duas cum tem-
pore 40. annorum obſeruatas, dum vna ſemper ſufficeret
cum præſumptione Beneplaciti Apoſtolici ex decurſu 30. an-
norum.

Denique non obſtat, quòd conſtet de Beneplacito Apo-
ſtolico, & iudiciali confirmatione executoris gratiæ ſint eui-
denti reſpectu Inueſtituræ anni 1566. & quæ iuſtificatio de-
ſumitur ex confeſſione moderni Rectoris in poſitionibus
emanata, quia illius reſponſio dicit ſe audiuiſſe, & vidiſſe,
quæ non conuincit exiſtentiam beneplaciti cum ſcientia
confirmatoria de iure requiſita ad conſtituendum ſolemnem
primam conceſſionem, vt benè firmatur in allegata *dec.*250.
*num.*18. *coram Epiſcopo Vrgellen.*

Et ita, &c.

R. P. D. ROIAS.

Posteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Bononieñ. Fideicommiſſi de Glauarinis.

Mercurij 22. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Mandatum ad ſubſtinendum iudicium, & ſenten-
tiam probatur coniecturis, quæ plenè recenſen-
tur.

SVMMARIVM.

1 *Scientia, & patientia habetur pro mandato.*
2 *Mandatum probatur coniecturis etiam ad ſubſtinendum
iudicium, & ſententiam, & num.*20. *&* 21.
3 *Inhibitionem obtinens aſſerendo in illa, quod in curia fuit
tractus videtur fateri eſſe executas citationes contra
legitimum procuratorem ex qua inducitur mandatum
tacitum.*
*Et hoc procedit ſi dicta inhibitio loquatur de prædio in li-
te contento, num.*4.
5 *Lis dicitur ſpecificata in indiuiduo ſuper prædio in inhibi-
tione contento, & ſi fuerit expreſſa tantummodo lis,
quando ſuper alio verificari non poteſt.*
6 *Productio iurium exiſtentium penes principalem inducunt
mandatum, & num.*8.
7 *Scriptura exiſtens penes aliquem ante motam litem præ-
ſumitur penes eumdem eſſe tempore motæ litis niſi de
medio contrarium doceatur.*
8 *Scriptura præſumitur à facie tranſmiſſa fratri in curia
ad defendendam communem litem.*
9 *Productio iurium reſtringitur ad factum, & partem pro-
ducentis.*
*Fallit ſi fuit producta nomine plurium, num.*10.
11 *Mandatum præſumitur ex magna impenſa.*
12 *Mandatum præſumitur in fratre in vno negotio, quan-
do etiam iudicialiter in alijs agit ſuo, & fratris
nomine.*
13 *Mandatum præſumitur in fratre, ex ſanguine, ex com-
munione bonorum, ex longa lite, & magnitudine nego-
tij, ex quibus inducitur ſcientia, & num.*17.
*Præſertim ſi tempore litis frater pluries fuerit in Curia,
& lis communi fratrum nomine agatur, num.*14.
15 *Ignorantia, quando non eſt veriſimilis inducitur ſcientia,
& dicitur probatio vera, & non præſumpta.*
16 *Scientia debet eſſe indubitata in præiudicialibus.*
18 *Actus ad hoc vt dicatur fauorabilis eſt conſiderandum
initium non exitus.*
19 *Iudicium non debet claudicare.*
20 *Mandatum ſtante ſcientia, & patientia ex coniecturis
abſque ſcrupulo præſumitur, & num.*22.
21 *Nullitas ex defectu mandati attendi non debet ſi eſt tur-
bida, ac dubia.*

DECISIO CLVI.

FVit reſolutum ſub die 8. Martij 1638.* ſententiam
Rotalem pro immiſſione latam ad fauorem fideicom-
miſſariorum de Glauarinis quoad Demetrium eſſe nullam ex
defectu citationis illius, vel eius legitimi Procuratoris, &
quoad eum non intrare Ægidianam.

Hodie propoſita cauſa ſuper eiſdem Domini à deciſis re-
ceſſerunt, moti Primò, quia conſtitit de ſcientia in dicto
Demetrio, quod hæc lis agebatur in Rota per Petrum fra-
trem communi nomine, qua ſcientia in eo ſtante, eoque non
contradicente intrat præſumptio taciti mandati in perſonam
dicti Petri, ita & taliter vt videatur ei conſenſiſſe † cum ſcien- 1
tia, & patientia pro mandato habeatur, & ideò intrare
theoricam Innoc. *in cap. ex parte Decani num.*2. & ibi Abb.
*num.*9. *de reſcript.* idem Abb. *in cap. cum olim num.*8. *circa
med. de offic. deleg.* Aldobr. *conſ.*84. *num.*9. *lib.*1. Biſignett. *de-
ciſ.*13. *de proc.* Secundò, quia conſtitit de mandato d. De-
metrij ſaltem tacito, & præſumpto in perſonam Petri fratris
ex coniecturis, qui fuit citatus tam nomine proprio, quàm
nomine d. Demetrij fratris, ac vti eius Procurator, contra
quem fuit ſententia executioni demandata; coniecturis
mandatum probari etiam ad effectum ſuſtinendi iudicium,
† & ſententiam contra aliquem vti Procuratorem latam ſæ- 2
pius firmauit Rot. vt apud Caſſad. *deciſ.*3. *num.*4. *de Procur.
& deciſ.*32. *num.*2. *par.*2. *&* 350. *num.*1. *par.*4. *diuerſ. & dec.*
440. *num.*5. *part.*2. *&* 174. *num.*2. *in fin. &* 722. *num.*4. *par.*3.
rec. Seraph. *dec.*1326. *num.*2. Greg. *dec.*44. Coniecturæ ad-
ductæ pro parte fideicommiſſariorum ad probandam tam
ſcientiam in Demetrio, quàm tacitum mandatum in perſo-
nam Petri fratris, quę Domini placuerunt erant ſequentes.

Prima, quæ viſa fuit aliàs ſuperare deducta fuit ex inhibi-
tione obtenta per dictum Demetrium ab Eminentiſſ. D. Car-
dinali Antonio Almæ Domus Lauretanæ protectore, vti
Miniſtrum dictæ Almæ Domus ſub narratiua, quod quidam
ipſum in Curia in Iudicum trahere auſi ſint, per quam con-
feſſionem † in neceſſarium antecedens, ſi tractus fuit in Iu- 3
dicium fatetur executas eſſe citationes contra legitimum
Procuratorem aliàs non poſſet dici tractus fuit in Iudicium
cum inhibitio loquatur in indiuiduo de Villa Cadriani con- 4
tenta in hac lite ad trad. per Creſc. *deciſ.*2. *num.*3. *de iudic.*
Bellam. *dec.*603. *num.*1. Capyc. *dec.*86. *num.*11. & fuit dictum
in Meſſanen. feudi 22. *Iunij* 1635. *coram R.P.D. meo Veroſpio.*

Nec obſtat, quod in dicta inhibitione non fuit ſpecificata
iſta lis in ſpecie, ex quo in ea expreſſa fuit lis in Curia, fuit-
que contra Glauarinos præſentata, ſpecificatur dicta Villa
Cadriani, ex quibus dicitur ſpecificaſſe † hanc litem in indi- 5
uiduo cum in alia verificari non poſſit, Cæph. *conſ.*612. *num.*
54. *lib.*5. Honded. *conſ.*30. *num.*60. *lib.*1. Caſtill. *de vſufruct.
cap.*39. *num.*29. Giurb. *dec.*45. *num.*9. Greg. *dec.*90. *num.*3.

Secunda coniectura deducta fuit ex productione Iurium,
inter quæ adeſt apoca emptionis prædij, de quo agitur, quam
Demetrius in partibus exhibuit, & recognitionem † à tergo 6
adnotari curauit, quæ ſolum ſufficeret ad hunc effectum,
Surd. *conſ.*54. *num.*20. Greg. *dec.*44. *num.*4. *& deciſ.*8. *num.*
8. *part.*2. *diuerſ. & dec.*440. *num.*7. *part.*2. *recent.* Vnde veri-
ſimiliter, ex quo dicta ſcriptura extabat penes ipſum de anno
1630. ita apud eundem Demetrium dictæ apocæ exiſtentia
præſumitur de tempore motæ litis, † niſi de medio contra- 7
rio doceatur, de quo non conſtat ad text. *in l. ſiue poſſidetis,
C. de probat.* Gratian. *diſcept.*262. *num.*12. eum quoque illam
tranſmiſiſſe Petro præſenti in Curia ad effectum defendendi
hanc cauſam vti commune intereſſe præſumitur, † cùm 8
eam non aliunde Petrus, quàm è Demetrij manibus habere
potuerit, indeque vera mandati probatio reſultat, Decian.
*conſ.*36. *n.*8. Gozzad. *conſ.*11. *n.*5. *&* 13. Rot. *in antiq. deciſ.*
3. *de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Cæſ. de Graſſ. *dec.*2. *n.*5. *de reb. Ec-
cleſ.* & plenè per Greg. XV. *dec.*176. *n.*8. Duran. *dec.*9. *n.*24.

Nec dictum fuit obſtare, quod productio Iurium reſtrin-
gatur ad factum, & partem producentis, quia benè pro-
ce-

Digitized by Google

cederet, ſi productio ſimpliciter ab vno tantùm facta fuiſſet,
9 quo caſu præſumeretur proprio † nomine potius facta,
quàm alieno, iux. not. per Greg. *dec.472. num.4.* ſed quia
iuta, & apocha fuerunt producta nomine vtriuſque fratris,
10 ſicut vtriuſque nomine lis fuit defenſa, & apocha prædicta
veriſimiliter fuit tranſmiſſa à fratre, vt ſupra propterea fir-
ma remanet præſumptio mandati.

Tertia coniectura deducta fuit ex magnis impenſis de-
ſumptis ex pluribus diſputationibus cauſæ, litiſque defen-
11 ſione, quas de communi negotio Petrum † feciſſe ſine
participatione, & contributione Demetrij fratris non eſt
præſumendum, ex quibus etiam mandatum probari, dixit
Rota apud Seraph. *dec.933.nu.2. & in recent. dec.* 808. *num.6.*
par.1. & 440.num.6. par.2. Canal. *dec.590. nu.10.*

Quarta deducta fuit mandati præſumptio, ex eo quod Pe-
trus in alijs negotijs, & etiam iudicialiter occaſione iſtius
prædij egit ſimiliter ſuo, & fratris nomine, ideòque cùm
12 hæc cauſa etiam contra Demetrium † fuerit commiſſa, &
eodem modo pariter actum fuerit non eſt veriſimile, quod
fuerit neglecta defenſio præſertim à ſolito, ad notata per Bald.
in l. faſſus in 12. col. C. de fruct. lit. Alex. *in l. ſæpe num.94. ff.*
de re iudic. Rot. *in S. Marci Penſionis coram Sacrato apud*
Marcheſ. de commiſſ. par.2. fol.486. num.7.

13 Quinta eliciebatur ex arcta ſanguinis † coniunctione
propter fraternitatem, & bonorum communionem, ac lon-
gam, & acerrimam diſcuſſionem, continuationem litis lon-
gitudinem temporis, quo lis agitata fuit, magnitudinem ne-
gocij, prætenſionum fideicommiſſariorum, quibus omnibus
concurrentibus dicebant Domini eſſe incredibile Petrum in
re tam graui Demetrium de omnibus certiorem non feciſſe,
præſertim quia pluries dictus Petrus occaſione huius litis
Patriam reuerſus Romam redijt, quæ omnia ſimul iuncta
14 ſufficiunt ad inducendam ſcientiam, ſtante † quod hæc lis
communi fratrum nomine agebatur, iuxt. trad. per Surd.
conſ.355. num.20. & 24. in fin. Cæphal. *conſ.314. num.19. &*
ſeqq. Rot. *dec.74. num.2. part.2. recent.* & fuit reſolutum *in*
Romana Saluiani 1. Martij 1627. coram Emmentiſſ. D. Card.
15 *Vbaldo*, & quia ignorantia non eſt † veriſimilis præſumitur
ſcientia, & ideò probatio dicitur vera, & non præſumpta,
Rot. *dec.336. num.4. part.2. recent. & poſt 2. vol. conſ. Fari-*
nac. dec.208. num.7.

Nec obſtare, quod agatur in præiudicialibus, quo caſu
16 ſcientia debeat eſſe certa, † & indubitata ex adductis in d.
deciſione 8. Martij 1638. quia ſtante arcta ſanguinis coniun-
ctione inter Petrum, & Demetrium grauitate negocij aliiſ-
que facti circumſtantijs ſufficere viſum fuit ſcientiam
17 præſumptam deductam ex tot coniecturis ſupra ponderatis
ex allegatis per Ruin. *conſ.101. ſub num.14. lib.1.* Rol. *conſ.4.*
num.32. lib.2. Surd. *conſ.315. num.20.* Rot. *dec.32. num.5.*
par.2. diuerſ. Greg. *deciſ.44.* non facta differentia, quod ſu-
pradicta omnia procedant in fauorabilibus, non autem in
præiudicialibus, quia Demetrio fuit fauorabile, vt Petrus
frater defenſionem ſuſciperet in hoc iudicio, quamuis ſuc-
18 cubuerit, † ex quo non exitus, ſed initium debet attendi,
vt poſt Angel. tradit Aleſand. *in l. ſæpe num.87. verſ. non ob-*
ſtat ratio, ff. de re iudic. alioquin dicendum eſſet, quòd ſi ſen-
19 tentia lata fuerit pro abſente Iudicium † ſuſtineretur ex præ-
ſumpto mandato, ſi verò contra ſecus conſequenter iudi-
cium claudicaret contra expreſſas iuris regulas, de quibus *in*
cap. non debet de reg. iur. in 6. leg. non debet, ff. eod. l. fin. ff. de
fruct. & lit. expenſ. Menoch. *conſ.367. num.29.* & dixerunt di-
ctam theoricam Innoc. *in d. cap. ex parte Decani*, procede-
20 re abſque † aliquo ſcrupulo concurrentibus ſupradictis con-
iecturis, Gabr. qui teſtatur de comm. *conſ.149. num. 65. lib.2.*
Mantic. *de tacit. dict. tit.7. num.4. in fin.* Abb. *conſ. 7. num. 7.*
par.2. Caſſad. *dec.33. num.5.* & de reo loquitur *dec.350. par.4.*
diuerſ. & dec.165. num.7. par.4. recent.

Sexta deducta fuit, ex quo conſtat de iuſtitia ſententiæ,
ac immiſſionis conceſſæ fideicommiſſarijs, quæ fuit confir-
mata per duas deciſiones coram me vtraq; parte informan-
te, vnumque & idem ius exiſtat ipſorum fratrum, eadem-
que cauſa defenſionis proueniens ex prædicta apocha ven-
ditionis, qua Petrus emit nomine ſuo, ac Demetrij fra-
tris, nec quidquam prorſus deducatur ab vno, quòd ab al-
tero non fuerit allegatum, quibus ſtantibus dictum fuit,
21 ſatis eſſe oſtendere prætenſam nullitatem † ex defectu ſuffi-
cientis mandati eſſe ſaltem turbidam, ac dubiam, vt atten-
di non debeat, Franc. Monald. *conſ. 87. & conſ. 143. num.*
25. lib. 1. Parlad. *lib.2. rerum quotid. cap. fin. par. 1. §. 1. num. 10.*
Viu. *deciſ.331. num.2.* Rot. Ianuen. *dec.23. num.16.* Mich. Fer-
ret. 3. *par. obſeru. cap.288.* Anton. Oliban. *de action. num.4.* Co-
dex Fabr. *lib.3. tit.12. de iuriſdict. omn. Iud.* Theſ. *dec.228.* Rot.
dec.536. num.5. par.4. recent. cùm ſemper in iudicio ſtet præ-
ſumptio pro validitate; In præſenti verò non tantùm ſumus
in dubio, ſed potius in claris, cùm ex tot coniecturis ſupra
ponderatis conſtet de ſcientia in Demetrio, quòd hæc lis age-
batur per Petrum communi nomine, † & nunquam recla- 22
mauit, ex quibus omnibus oritur mandatum, ac ratificatio
iuxta ſupradictam theoricam Innocentij *in d. cap. ex parte*
Decano num.2. de reſcript. cum alijs ſupra adductis, quæ Do-
minis placuerunt.

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. B I C H I O.

Bononien. Fideicommiſſi.

Mercurij 22. Iunij 1639.

A R G V M E N T V M.

Maſculorum appellatione in fideicommiſſo relicto à naturali veniunt naturales tantùm fortiùs, ſi naturales fuerint inſtituti, quòd procedit etiam ad excluſionem fœminarum legitimarum. Renunciatio & ſi generaliſſima reſtringitur ad expreſſa tantùm. Fideicommiſso non poteſt renunciari abſque oculari, vel intellectuali cognitione.

S V M M A R I V M.

1 *Filiatio probatur per nominationem factam à patre in teſtamento.*

Imo multum confert dicta nominatio ad probandam ſpeciem filiationis, num.2.

3 *Contrahens cum aliquo, tanquam filio naturali alicuius non poteſt poſteà eum pro tali reprobare.*

4 *Maſculorum appellatione, an veniant naturales eſt quæſtio voluntatis, quæ deciditur ex conditione appellantis.*

5 *Maſculorum appellatione veniunt naturales, quando fideicommittens erat naturalis.*

Et DD. contrarium tenentes procedunt in diſpoſitione legis non hominis, num.6.

7 *Dictio*, omnes, *non patitur aliquam reſtrictionem.*

8 *Vna pars teſtamenti aliam declarat.*

9 *Naturales ſunt excluſi à fideicommiſſo, ſi fuit habita ratio conſeruandæ agnationis, quando fuerunt vocati maſculi.*

Declara ſi concurrunt cum legitimis, & naturalibus, ſecus è contra, num. 10.

Agnatio per naturales non ſeruatur, num. 9.

11 *Maſculus naturalis venit ad fideicommiſſum ordinatum pro maſculis excludendo fœminas legitimas.*

12 *Renunciatio fideicommiſſi reſultat ex tranſactione, in qua adeſt facultas liberè diſponendi de bonis.*

Item inducitur ex conſenſu, quod pro dote bona alienentur, num. 13.

14 *Renunciatio patris non nocet filijs in fideicommiſſis.*

15 *Narratiua in inſtrumento refertur ad factum, prout eſt actus entis, & qualiter intelligatur.*

16 *Renunciatio fideicommiſſi cum reſeruatione aliorum iurium præſeruat iura, quod alia fideicommiſſa, ac ſi non emanaſſet.*

17 *Renunciatio quantumuis cum clauſulis generalibus reſtringitur ad ſpecificata, & expreſſa.*

18 *Clauſula quouis alio iure in renunciatione appoſita, ſi eſt reſtricta ad bona alicuius, non extenditur ad bona alterius.*

19 *Tacitum non poteſt plus operari, quàm expreſſum.*

20 *Renunciatio non cenſetur facta de iure, quod quis ignorat.*

21 *Scientia Teſtamenti non arguit ſcientiam fideicommiſſi.*

Scientia fideicommiſſi non arguit ſcientiam iuris alicui competenti, quando non eſt in teſtamento nominatus, num. 21.

22 *Renunciatio fideicommiſſi non valet ſine oculari, vel intellectuali illius cognitione, & iuris ab eo competenti.*

23 *Interpretatio non cadit in claris.*

Digitized by Google

24 *Obſeruantia renunciationis fideicommiſſi non releuat, non data ſcientia fideicommiſſi, & iuris ab eo reſultantis, & num. 23.*

25 *Præſcriptio contra renunciationem iurium ignoratorum non ſuffragatur.*

Reſtitutio in integrum aduerſus renunciationem datur ex ignorantia iuris renunciati, num. 25.

D E C I C I O CLVII.

DOmini dixerunt Nicolaum probati filium naturalem
Iacobi, quia vti talis fuit à Iacobo nominatus, &
inſtitutus in alimentis, quæ nominatio iuncta actui pro-
1 portionabili inſtitutionis † probat nedum filiationem,
Bald. *in cap. ex tranſmiſſa ſub num.* 4. *de reſtit. ſpoliat.* Gozad.
conſ. 13. *num.* 62. *& ſeqq.* Surd. *conſ.* 1. *num.* 47. Rota *deciſ.* 347.
num. 2. *par.* 1. *recent.* etiam cum extraneis, Ruin. *conſ.* 53. *nu.* 6.
& 7. *lib.* 1. Rot. *dec.* 472. *num.* 8. *par.* 1. *recent.* Add. ad Gregor.
XV. *dec.* 349. *num.* 8. Sed vlterius multùm confert ad pro-
2 bandum qualitatem, † ſeu ſpeciem filiationis, *Auth. ſi quis
liberos, verſ. ſiue Teſtamento, Cod. natur. liber.* Mandell. Alb.
conſ. 180. *num.* 5. Mohed. *dec.* 3. *num.* 4. *qui fil. ſint legit.* Rota
deciſ. 16. *num.* 19. *& ſeqq. par.* 5. *recent.* Tantò magis aduerſus
Thadæam hæredem Iacobi, & Landinellum ab ea cauſam
habentem, qui præthereà dum in Inſtrumento aſſignationis
dotis cum Nicolao, tanquam filio naturali Iacobi contra-
3 xit, eius perſonam hoc nomine approbauit, † ita ut hodie
inficiari non poſſit, Felin. *in cap. cum inter num.* 55. *verſic.
propterea, ff. ſol. matrim.* Menoch. *de adipiſcend. remed.* 4. *nu.*
555. Caſſad. *dec.* 3. *num.* 4. *de procurat.* Buratt. *dec.* 785. *num.* 3.
Eidemque Nicolao ſuffragari fideicommiſſum Aſcanij,
de quo litteraliter conſtat in eius teſtamento, ibi, *ſuos hæ-
redes vniuerſales inſtituit, & nominauit Iacobum, & Au-
relium de Faſaninis ipſius Teſtatoris fratres æqualiter, &
poſt eorum mortem omnes eorum filios maſculos, & deſcen-
dentes per lineam maſculinam in infinitum vulgariter, pupil-
lariter, & per fideicommiſſum.*
Nam in hoc fideicommiſſo non legitur verbum aliquod
legitimorum natalium indicatiuum, ſed conceptum ſim-
pliciter eſt pro filijs maſculis, & deſcendentibus per lineam
maſculinam, quorum appellatione, an veniant filij natu-
rales voluntatis eſt quæſtio, eaque deducitur ex conditione
4 eius, qui fideicommiſit, vt ait Vulp. *in l. ex facto, §. ſi quis ro-
gatus il primo, ff. ad Trebell.* Vndè quando, vt in caſu no-
ſtro, fideicommittens quoque naturalis fuit, vtique natu-
rales dicti nominibus comprehenduntur ex præſumpta vo-
5 luntate teſtatoris, † qui vſus fuit vocibus naturæ ad natu-
rales filios communibus, nec cenſetur abhorruiſſe natalia
ſimilia ſuis, Dec. *in cap. in præſentia num.* 125. *de probat.* Fe-
lin. *ibidem num.* 22. Bart. *in l. tutela num.* 4. *cap. fin. ff. cap. dimi-
nut. & in dict. §. ſi quis rogatus num.* 4. Rolan. *conſ.* 76. *num.* 22.
lib. 3. Surd. *conſ.* 140. *num.* 27. Paleot. *de not. & ſpur. qu.* 27. *ſub
nu.* 7. Menoch. *de comm. præſumpt.* 78. *num.* 34. Vbi quod text.
in l. generaliter, §. cum autem, Cod. inſtit. & ſubſtit. qui in con-
trarium allegari poſſet, procedit in diſpoſitione legis; Secus
6 verò in diſpoſitione † hominis *lib.* 4. Odd. *de compend. ſubſtit.
par.* 6. *cap.* 3. *ſub num.* 2. *&* 5. *verſ. ſublimitatur*, Mantic. *de
coniect. lib.* 11. *tit.* 9. *ſub num.* 14. Rota *dec.* 388. *num.* 10. *par.* 1.
recent.
Accedente præſertim ſigno vniuerſali adiecto ſubſtitutio-
ni filiorum maſculorum, & deſcendentium, ibi, *omnes
eorum filios, &c.* quòd non patitur aliquam reſtrictionem,
7 Fuſar. *in his terminis quæſt.* 314. *num.* 10. *in tract. de ſubſt.* Pe-
regr. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 81. *in fine, & art.* 32. *num.* 54.
Et ampliùs, quòd teſtator in primo gradu inſtituit nomina-
tim Iacobum, & Aurelium illegitimè natos, vna enim
8 pars teſtamenti † aliam declarat, vt in ſpecie Rip. *in d. l. ex
facto, §. ſi quis rogatus num.* 17. Ruin. *conſ.* 83. *nu.* 5. *&* 15. *lib.* 2.
& conſ. 168. *num.* 13. *lib.* 3. Alex. *conſ.* 94. *num.* 1. *lib.* 1. Menoch.
conſ. 266. *num.* 9. *lib.* 2. Mantic. *de coniect. d. lib.* 11. *tit.* 9. *nu.* 12.
Fuſar. *dict. quæſt.* 314. *num.* 5. Rot. *dict. dec.* 388. *num.* 11. *par.* 1.
recent.
Non obſtat, quòd ex ſucceſſiua vocatione maſculo-
rum Teſtator, videatur reſpexiſſe ad agnationem, quo caſu
9 naturales cenſentur excluſi, eo quod † per eos agnatio non
conſeruatur, *leg. ſi ſpurijs, l. hac parte, ff. vnde Cognati*, Bald.
conſ. 319. *ſub num.* 8. *lib.* 4. Pereg. *de fideicomm. ar.* 22. *num.* 79.
Fuſar. *d. qu.* 314. *num.* 3. Rot. coram Mantic. *dec.* 319. *num.* 6. *&*
7. *par.* 1. *recent. dec.* 126. *num.* 7. *dec.* 395. *num.* 2.
Nam quicquid ſit, an agnationis, ſeu potius maſculi-
nitatis qualitas fuerit per teſtatorem contemplata, procede-
ret obiectum in concurſu naturalium cum legitimis; &
agnatis, per quos videlicet poſſet agnatio conſeruari, illis
verò nuſquam exiſtentibus, † qui eſt caſus noſter, quia 10
ceſſat ratio prædilectionis agnatorum, nec in eorum defe-
ctum quiſpiam alius repetitur ſubſtitutus, ceſſat pariter ex-
cluſio naturalium ſub communi termino alioquin compre-
henſorum, & in quibus dumtaxat purificari poteſt fidei-
commiſſum pro maſculis conceptum, vt in puncto declarat
Rota *d. dec.* 126. *num.* 7. *verſ. quæ benè procedunt, & deciſ.* 282.
num. 7. *par.* 1. *recent.* Peregr. *conſ.* 7. *num.* 18. *&* 19. *lib.* 6. Ruin.
conſ. 161. *num.* 20. *lib.* 2. Panzirol. *conſ.* 169. *num.* 9. Caſtill. *con-
trou. tom.* 5. *cap.* 67. *&* 82. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 7. *num.* 5.
verſ. nam ſi, Fuſar. *d. qu.* 314. *num.* 11. Gamm. *deciſ. Luſit.* 167.
num. 4. Nec releuat exiſtentia filiarum legitimarum Iacobi,
† quia teſtator vocando filios maſculos fœminas excluſit, 11
Abb. *conſ.* 36. *num.* 1. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 158. *num.* 19. *lib.* 2. Pariſ.
conſ. 11. *num.* 14. *lib.* 3. Rot. *dec.* 143. *num.* 7. *par.* 1. *recent.*
Non obſtat Inſtrumentum dotis conſtitutæ Thadææ,
in quo narratur, quòd Iacobus tranſigendo cum Aurelio, &
Valerio fratribus reportauit ab ipſis facultatem liberè diſpo-
nendi de bonis ſibi aſſignatis, ex qua tanquam incompari-
bili cum fideicommiſſo Aſcanij † reſultat renunciatio eiuſ- 12
dem fideicommiſſi, Cæphal. *conſ.* 253. *num.* 8. Hond. *conſ.*
33. *num.* 16. *lib.* 1. Fuſar. *qu.* 593. *nu.* 21. cui pariter ipſemet Ni-
colaus videtur renunciaſſe cedendo ad fauorem Thadæa,
omnes actiones ſibi ex teſtamento Iacobi, & quouis alio
iure competentes, & conſentiendo, quod bona fideicommiſ-
ſi alienarentur ex cauſa dotis in † Landinellum Virum 13
Thadæę, ad text. *in l. Codicillis, §.* 1. *ff. legat.* 2. Surd. *conſ.*
114. *num.* 25. Menoch. *conſ.* 58. *num.* 14. *& ſeqq.* Rot. *dec.* 669.
ſub num. 2. *par.* 1. *recent.*
Nam prætherquod tranſactio Iacobi cum Fratribus, non
cecidit ſuper fideicommiſſo Aſcanij, ſed Iulij Patris, † ea 14
non nocet filijs ſucceſſoribus in fideicommiſſo, Pinell. *in l.* 1.
par. 3. *num.* 46. *verſ. igitur, & num.* 50. *Cod. bon. matern.* Peregr.
de fideicomm. art. 40. *num.* 123. *& ſeqq.* Fuſar. *de ſubſtitut. qu.*
562. *num.* 1. *&* 14. Rot. *dec.* 147. *num.* 1. *dec.* 346. *nu.* 15. *par.* 5.
recent. Neque illam ratificaſſe cenſetur Nicolaus, ex quo
fuit narrata in prædicto inſtrumento, cui interuenit, quia
narratiua refertur quidem ad factum, prout eſt actus en- 15
tis, ſed non prout eſt ciuilis, † aut legitimus, ob quam
rationem in fortioribus terminis Rota recedendo *à deciſio-
ne Auerſana penſionis* 30. *Martij* 1626. *coram R. P. D. meo
Merlino*, dixit *in Meliten. penſionis* 7. *Iunij, &* 9. *Nouem-
bris* 1636. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano*, pro-
uiſum Apoſtolicum, qui in litteris ſuæ prouiſionis, vel in
alio Inſtrumento narrauit præcedentem reſeruationem pen-
ſionis, non ideò conſenſiſſe penſioni.
Renunciationem verò Nicolai reſtrictam eſſe ad iura ei
competentia ex teſtamento Iacobi occaſione Monachatus
Alexandræ alterius ſororis conuincitur aduertendo, tum
nomen quo contraxit, nempè vti Legatarius Iacobi, & ab
eo ſubſtitutus Alexandræ Monaſterium ingreſſæ, tum cau-
ſam motiuam renunciationis, qui ſcilicet illi expediebat
magis habere legatum paternum, quam conſequi effectum
ſubſtitutionis, per quam Legatum euanuiſſet, tum bona,
quibus taxatiuè renunciauit, hoc eſt iura in bonis, & hæ-
reditate Iacobi reſpectu tantùm portionis Alexandræ, cui
vti fœminæ nulla portio competebat in fideicommiſſo Aſca-
nij, tum verba renunciationis directa ſolùm ad teſtamen-
tum Iacobi, ibi, *d. ſubſtitionis ad ipſius fauorem per d. eius Pa-
trem, vt in d. eius Teſtamento facta*, & infra, *omnes, & quaſ-
cumque actiones ipſi D. Nicolao virtute d. teſtamenti, &c.* tum
denique præſeruatiuam quorumcumque aliorum Iurium
Nicolao competentium ibi, *abſque tamen præiudicio, & noua-
tione quorumcumque aliorum ſuorum iurium*, quæ denotat limi-
tatam voluntatem renunciandi tantum iuribus teſtamenti
Iacobi, de quo Nicolaus ſe benè informatum per ocularem
inſpectionem, & lecturam ſuperius dixerat, & præſeruat 16
iura fideicommiſſi Aſcanij, ac ſi renunciatio non emanaſſet
Honded. *conſ.* 86. *num.* 45. *& ſeqq. lib.* 2. Caputaq. *deciſ.* 119.
par. 1. Scraph. *dec.* 144. *num.* 6. Rota *in prox. term. deciſ.* 169.
ſub num. 4. Vbi quod ita concilianda ſunt alia verba renun-
ciationis *par.* 1. *rec. & dec.* 118. *num.* 23. *par.* 5.
Vnde non obſtant Clauſulæ generales, & ampliſſimæ re-
nunciationis, quia reſtringuntur ad ſpecificata, & cauſam 17
ibidem expreſſam, *l. ſi de certa*, vbi Bart. & DD. *alij C. tran-
ſact.* Iaſ. *in l. fratris num.* 3. *C. eod.* Aym. *conſ.* 407. *num.* 30.
Natt. *conſ.* 546. *num.* 12. *& ſeqq.* Surd. *conſ.* 418. *nu.* 11. *&* 16.
& fuit dictum in Recanaten. Prædij 14. Aprilis 1614. coram

Eim

Eminentiſſimo D. Cardinali Pamphilio. Et ſignanter clauſula, *& quouis alio iure*, ex qua informantes pro Landinello deducebant extenſionem renunciationis ad fideicom-
18 miſſum Aſcanij, appareret reſtricta ad bona Iacobi, ibi, *& quouis alio iure competen. in bonis, & hæreditate dict. olim Magnifici Iacobi ſui Patris*, quorum bonorum nomine non continentur bona fideicommiſſi Aſcanij, *l. vnum ex familia* §.1. *ff. de leg.*2. Surd.*conſ.*354.*num.*33.*& ſeqq. & deciſ.* 93.*num.*17.*& ſeqq.* Aym. *conſ.* 19. *num.* 13. Peregr. *de fideic. art.*6. *num.*9.*& ſeqq.* Fuſar.*quæſt.* 649. *num.*2. *in fine*, Seraph. *dec.*963.*num.*6. Rota *dec.*375.*num.*3.*& ſeqq.par.*1.*recent.*

Sicuti autem renunciatio explicita reſtringitur ad cauſam teſtamenti Iacobi, ita & implicita reſultans ex conſenſu præſtito aſſignationi bonorum in dotem, quia refertur ad eandem cauſam Iacobi, ad quem Nicolaus ſpectare putabat
19 bona aſſignata Thadææ, † nec plus operari debet tacitum, quam expreſſum, *l.cum quid, ff.ſi cert.pet.* Rot.*dec.*783.*in fine par.*2.*recent.*

Ex alio etiam capite DD. dixerunt non obſtare renunciationem, quia videlicet non cenſetur renunciatum iuri,
20 † quòd Nicolaus ignorabat, *l.Mater decedens*, & ibi Bart.*ſub num.*4.*ff. inofficioſ.teſtam.* Pariſ.*conſil.*12.*nu.*78.*lib.*2. Oſaſch. *dec.*75.*num.*5. Seraph.*dec.*1277.*num.*4. Caual. *dec.*340.*nu.*4. Prout ignoraſſe præſumitur fideicommiſſum Aſcanij, niſi exaduerſo probetur illius ſcientia, quæ hauriri non poteſt ex narratiua inſtrumenti aſſignationis dotis Thadææ, vbi dicitur Aſcanium condidiſſe teſtamentum, quia non inde
21 infertur ad ſcientiam † explicitam fideicommiſſi in teſtamento contenti, *leg. eius qui*, §.*quod ſi ſtipulatum, ff.ſi cert.pet.* Caſtrenſ.*conſ.*259.*num.*6.*in med.lib.*1. Surd.*conſ.*395.*num.*22. Soccin.iun.*conſ.*128.*num.*117.*lib.*1. Oſaſch.*dec.*112.*num.*15. *verſ.non obſtat*, Rot.*deciſ.*268.*ſub num.*3.*par.*2.*recent.* Eòque minus ad ſcientiam iuris ex eodem fideicommiſſo competentis Nicolao, qui cùm non fuerit in teſtamento nominatus, eiuſque vocatio pendeat à dubio articulo iuris, an ſcilicet appellatione filiorum maſculorum, & deſcendentium per lineam maſculinam naturales comprehendantur, potuit & ſi fideicommiſſum ſciuiſſet, ignorare ſe ad illud vocatum, & hæc ignorantia ſufficit, vt eidem fideicommiſſo renunciatum non præſumatur, quia ad effectum renun-
22 ciationis requiritur ocularis, † ſiue intellectualis certa cognitio, & iuris ex eo competentis, vt ferè in puncto Rot. coram bon.mem.Buratto *dec.*899.*num.*3.*& 4. & d.dec.* 268. *ſub num.*3.*verſ. & in ſpecie par.*2.*recent.*

Et ex his tollitur etiam obiectum taciturnitatis Nicolai per tempus 30. & ampliùs annorum, ex qua deduci non poteſt obſeruantia interpretatiua, neque renunciationis Ni-
23 colai, quia clatum eſt eſſe reſtrictam ad teſtamentum Iacobi, & in claris interpretatio non cadit, *l.ille, aut ille, ff.de l.*3. *l.continuus*, §.*cum ita in fin. ff.verb.oblig.* Aret.*conſ.*116.*nu.*2. Buratt. *dec.* 129.*ſub num.* 6. Neque fideicommiſſi Aſcanij ad excluſionem naturalium, quia non conſtat Nicolaum hactenus habuiſſe fideicommiſſi, & ſuæ comprehenſionis
24 certam ſcientiam, † ſine qua nedum obſeruantia, ſed ipſe animus obſeruandi, & interpretandi non datur, Socc. ſen. *conſ.*12. *num.*20.*lib.*3. Pariſ.*conſ.*11. *num.* 39. *lib.* 3. Dec. *reſponſ.*87.*num.*20.*& 22.lib.*2. Rot.*dec.*169.*num.*5.*par.*1.*recent.* Non tamen ex longitudine temporis deduci poteſt præ-
25 ſcriptio, quæ † ſuffragetur, quia aduerſus eam ex capite probabilis ignorantiæ competeret Nicolao reſtitutio in integrum, Bart.*in l.*1.§.*ſi quis propter ſub num.* 1.*ff. de itin.act.uq. priuat.* Card. *in Clement.*1.*num.*30. *in fin.de in integr.reſtitut.* Alexan.*conſ.*71.*num.*3.*lib.*1. Gratian.*diſcept.*403.*num.*35. Afflict.*dec.*37.*num.*1. Rot.*dec.*39. *num.*1. *lib.*2.*par.*3. *diuerſ.dec.* 3.*num.*2.*par.*3.*recent.*

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Faneñ. Prædij.

Lunæ 27. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Peritus electus ad menſurandum, & exiſtimandum prædium, vtique cenſetur habere facultatem illud terminandi, cùm abſque terminatione non poſſit, nec menſurari, nec extimari.

SVMMARIVM.

1 *Peritus facultatem ſibi conceſſam excedere non poteſt.*
2 *Peritus non dicitur excedere facultatem ſibi conceſſam ea faciendo, quæ neceſſariò debent præcedere ad peragendum id, ad quod fuit deputatus, & num.*3.
4 *Electio peritorum, & acquieſcentia in geſtis ab eis arguit fuiſſe illis facultatem conceſſam.*
5 *Peritus electus ad faciendum actum præſentibus, vel abſentibus dicitur habere facultatem illud faciendi parte abſente, & non citata.*
6 *Producens ſcripturam acceptat in ea contenta.*
7 *Fouea ſæpè viuida munita deſeruit pro termino.*
Quod procedit, & ſi fouea ſit tota prædij terminandi cum vltima linea deſeruiat.
8 *Deponere non eſt ſoluere.*
9 *Depoſitum ſi non eſt liberum, & integrum non ſuffragatur.*

DECISIO CLVIII.

Iterùm hodie propoſita cauſa ſuper deciſione ſub die 10. Decembris anni * præteriti emanata, in qua firmatum fuit, Petro Paulo Leonardo venditori prædij, de quo agitur, non obſtare prætenſam exceptionem non implementi, reſpectu terminationis eiuſdem prædij, quominus ipſe agere poſſit pro ſolutione ratæ pretij, ac fructuum recompenſatiuorum contra Petrum Aloyſium de Monteueteri illius emptorem, Domini ſteterunt in deciſis ex eiſdem fundamentis in prima deciſione deductis, quę adhuc ſiſtere viſa fuerunt.

Non obſtant, quæ iterùm hodie opponebantur ad probandum terminationem dicti prædij fuiſſe nullam, & imperfectam, & propterea non poſſe dicto Leonardo ſuffragari; Quoniam reſpectu primæ nullitatis deſumptæ, ex eo quod peritus, qui dictum prædium terminauit, fuerit ſimpliciter electus ad menſurandum, & æſtimandum, non autem ad terminandum, ac proinde non potuerit fines facultatis excedere, dictoque prædio terminos † apponere, 1
ad *l.non diſtinguemus*, §.*de officio*, *l.ſi cum dies*, §.*plenum*, *ff.de recept. arbitr. cum allegatis*; Illa ceſſat ex eo, quia cùm menſuratio, & æſtimatio dicti prædij fieri non potuiſſet, niſi præcedenti determinatione confinium, ex quibus dignoſceretur, quanta quæue res eſſet, quæ menſurari, & æſtimari debuiſſet, † iuxta ea, quæ in propoſito notant 2
Hieron. de Mont. *tract.de finib.cap.*15.*num.*3.*& cap.*88.*nu.*1. Rim. ſen. *conſ.* 252. *num.* 12. vtique conceſſa facultate menſurandi, & æſtimandi, ſequitur † facultatem etiam termi- 3
nandi, quæ neceſſariò præcedere debuit, demandatam fuiſſe *l.ad legatum, ff.de procurat.* Caſtrenſ.*conſ.*12.*n.*4. *vol.*1. Mantic.*de tacit.lib.*7. *tit.*15.*num.*29.

Præſertim, quia dicti contrahentes iam conuenerant inter ſe quoad terminationem, menſurationem, & æſtimationem dicti prædij faciendam, cuius conuentionis vigore peritos ad menſurandum, & æſtimandum elegerunt, deindèque paſſi fuerunt eoſdem ad terminationem dicti prædij deuenire, nec reclamarunt, ob quam electionem, & acquieſcentiam cenſentur eiſdem peritis, facultatem etiam terminandi conceſſiſſe, ex not. per Innoc. *in cap. ex parte* 4
*num.*13. *de reſcript.* Greg.XV. *dec.*44. *num.*2. & ibidem Add. cum alijs allegatis *in deciſ.*

Reſpectu verò alterius aſſertæ nullitatis deductæ ex defectu interuentus d. Aloyſij emptoris, qui in actu terminationis interuenire, vel ſaltem citari debuiſſet, dicebatur illa non viſa fuit releuare, nam eſto quod d. Aloyſius in actu dictæ terminationis reuera non interueniſſet, dicta terminatio viſa fuit valida, quia periti fuerunt electi ad menſurandum, & æſtimandum, & ſic etiam ad terminandum ex ſupra allegatis cum clauſula, *quandocumque*, partibus pręſentibus, vel abſentibus, in omni die, hora, loco, & tempore, vt in *Summ. alias dato num.* 2. quæ clauſula operatur, vt dicti periti potuerint facultatem ſibi demandatam exercere etiam parte abſente, & non citata, † prout in ſimili 5
de arbitro firmat Blanch. *de comprom. quæſt.* 9. *princ. num.* 6. *tom.*3.*par.* 1.*fol.* 191. Carp. *ad Statut. Mediolan. par.*1. *cap.* 109. *num.*207. *verſ.*1.*ſi ex forma.*

Prædictaque faciliùs procedere viſa fuerunt, tum quia Aloyſius emit prædium, de quo agitur, pretio æſtimando à dictis peritis, dictumque pretium promiſit ſoluere ad rationem menſuræ faciendæ; Vndè ſi fortè in appoſitione terminorum eo abſente, aliquid detractum fuiſſet, tantò minus

nus idem emptor ſoluere debuiſſet; Tum etiam, quia idem Aloyſius relationem Periti in iudicio produxit, eamque recognoſci curauit, ob quam productionem cenſetur
6 terminationem in ea contentam † acceptaſſe, ex cumulat. per Hond. *conſ.* 78. *num.* 8. *volum.* 1. Surd. *conſ.* 151. *num.* 6. *volum.* 1. Greg. XV. *deciſ.* 238. *num.* 5. & ibi Add. *num.* 15.

Nec pariter obſtat, quòd prædicta terminatio fuerit ſaltem imperfecta ex defectu appoſitionis termini in ea parte dicti prædij, quæ eo hæret alteri prædio vicino; Etenim cùm ex relatione eiuſdem Periti, ac poſitionibus datis ab eodem Aloyſio emptore appareat in parte, de qua agitur, exiſtere foueam manufactam, eamque in eminentiori margine eſſe munitam ſæpè vepribus viuida, non fuit neceſſaria appoſitio alterius termini, cùm ipſamet fouea pro termino deſeruiſſet, Hier. de Mont. *tract. de finib. cap.* 17. *num.* 5. *par.* 2. Franc. Marc. *dec.* 111. *num.* 5. *par.* 2. *cum alijs allegatis in deciſione, quæ reuidetur.*

Nec dicatur prædicta procedere in fouea, quæ eſſet communis vtrique prædio, & ſic diuiſoria, ſecus verò, quando illa, prout hic eſt poſita totaliter in vno prædio, ſicque
7 alteri prædio cohæret; tunc enim non videtur pro termino eiuſdem prædij deſeruire, cùm terminus debeat eſſe extra rem terminatam; Nam placuit reſponſio data in dicta deciſione, quòd licet iſta fouea ſit poſita totaliter in prædio vendito, non tamen excluditur, quin vltima linea, ſeu extremitas eiuſdem foueæ poſſit eſſe terminus eiuſdem prædij terminati.

Nec releuat exaduerſo allegata conſuetudo illarum partium, quòd vbi fouea totaliter ſita eſt in vno prædio, tunc extremitas, ſeu vltima linea dictæ foueæ, non poteſt deſeruire pro termino, cùm dicta fouea debeat habere diſtantiam vnius palmi vltra ſuam extremitatem ad hoc, vt illa occaſione repletionis expurgari poſſit.

Quoniam vltra quod aſſerta conſuetudo non probatur concludenter, prout probari deberet à d. Aloyſio, qui in ea ſe fundat, adhuc militat ſupradicta reſponſio, nimirum extremitatem eiuſdem Palmi, qui ſe extenderet vltra foueam, fore terminum eiuſdem prædij, cùm vtrobique militet eadem proportionis ratio.

Denique non obſtat prætenſum Depoſitum ratæ dicti pretij exaduerſo allegatum pro euitanda ſolutione fructuum
8 recompenſatiuorum, quia vltra † quod deponere, non eſt ſoluere, Bart. *in l. item liberat.* §. 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu.* cum alijs relatis à Tiraq. *de retract. lign.* §. 9. *gloſſ.* 3. *num.* 3. Greg. XV. *deciſ.* 146. *num.* 1. vbi Adden. *num.* 20. Rot. *dec.* 149. *num.* 8. *par.* 5. *recent.* Cùm illud dicatur non fuiſſe
9 integrum, neque liberum † non ſuffragatur, Alexan. *conſ.* 75. *num.* 9. *vol.* 7. Aym. *conſ.* 106. *num.* 1. Greg. XV. *dec.* 505. *nu.* 6. & ibi latè Adden. *num.* 11.

Et ita vtraque parte informante fuit deciſum.

Deciſio iſta in hac eadem cauſa emanata ſub die 10. Decembris 1638. coram eodem bon. mem. Dunozetto eſt ſupra in hac par. dec. 95.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Faneñ. Commendæ.

Lunæ 27. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Religio SS. Mauritij, & Lazzari non poteſt vti expectatiuis in collatione commendarum cùm expectatiuæ, & à Concilio, & Conſtitutionibus Pontificum ſint reuocatæ. Conſtitutiones Pontificiæ ſicuti, nec expreſsè ita, nec tacitè tolli poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Commendæ collatio ad hoc, vt valeat debet doceri de poteſtate conferentis, de capacitate illius cui confertur, & de alijs requiſitis contentis in Bulla Pij IV.*

2 *Diſpenſatio ætatis pro obtinenda commenda cùm ſit de reſeruatis Papæ, non poteſt ab inferiori concedi.*

3 *Gratia expectatiua eſt contra ius, & contra Concilium Tridentinum, per quod fuerunt reuocata priuilegia expectatiuarum.*

4 *Gratia expectatiua, ſi non habet clauſulam,* ex tunc, *expirat per mortem concedentis.*

5 *Habens omnimodam diſpoſitionem concedendi beneficia eſt intelligenda de diſpoſitione legitima iuxta leges non de expectatiuis.*

6 *Teſtator, qui de iure poteſt ad libitum de rebus ſuis diſponere, non poteſt contra legum præcepta diſponere.*

7 *Conſtitutio Pij V. in ordine 28. reuocatur per Conſtitutionem 73. tanquam poſteriorem.*

8 *Derogatio Conſtitutionis Pontificiæ reſtringitur ad expreſſa, & non extenditur de caſu ad caſum.*

9 *Concilium ligat à die publicationis, & ſic Conſtitutiones Pontificum præſumuntur vſu receptæ, vel ſaltem à die inſertionis in Bullario.*

Conſtitutiones Apoſtolicæ non poſſunt tolli per non vſum, niſi data ſcientia, & conſenſu Papæ, num. 9.

10 *Conſtitutiones Pontificis ſicuti non poſſunt expreſsè ita, nec tacitè abrogari.*

11 *Scientia Pontificis non arguitur ex ſcientia Nuncij, maximè in præiudicialibus.*

12 *non Vſus Conſtitutionis Papæ eſt probandus per præſcriptionem 40. annorum cum exiſtentia contradictoris.*

DECISIO CLIX.

Dvbitaui hodie, An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis ſub die 28. Februarij præteriti, in qua * dictum fuit Commendam Ord. SS. Mauritij, & Lazzari vacantem per obitum q. Equitis Bolognini, nunc poſſeſſam per Equitem Carolum Emanuelem Manellum eſſe adiudicandam Equiti Manzino, & fuit reſolutum ſtandum eſſe in deciſis; Ratio reſolutionis fuit, quia ſubſiſtunt omnia motiua prædictæ deciſionis, cùm Manzinus docuerit de collatione ad eius fauorem facta per Sereniſſimum Magnum Magiſtrum habentem Ius conferendi, & de eius capacitate propter Profeſſionem emiſſam, vt ex publico Inſtrumento profeſſionis doctum fuit concurrentibus etiam omnibus
† requiſitis, de quibus in Bulla felic. record. Pij IV. & alio- 1
rum Summorum Pontificum de iure illi Commendæ adiudicatio competit, *ex cap. dilectus*, vbi gloſſ. *de off. deleg.* Ferrett. *conſ.* 33. *num.* 4. Rota *dec.* 337. *num.* 1. *par.* 2. *recent. cum alijs in d. dec. adductis.*

Non obſtare DD. dixerunt gratiam Equitis Manelli obtentæ expectatiuæ, de hac Commenda à Sereniſſimo Duce Carolo.

Quia fuit multipliciter reſponſum, & primo quod tempore obtentæ expectatiuæ per Carolum ipſe erat infans, & incapax ratione ætatis requiſitæ per ſtabilimenta Religio-
nis. Ideòque erat neceſſaria diſpenſatio Apoſtolica, † nec 2
ſufficiebat diſpenſatio Sereniſſimi Ducis cùm ſit de reſeruatis Papæ, & inferior ab eo illam non poteſt concedere, ex Gambar. *de off. & poteſt. legat. lib.* 2. *tit. de var. ordin. nom. num.* 197. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. Garz. *de benef. par.* 7. *cap.* 3. *num.* 8.

Secundò reſponſum fuit gratiam † expectatiuæ eſſe con- 3
tra Ius, vt in *cap.* 2. *de conceſſ. præbend. in* 6. contra diſpoſitionem Sacr. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 19. *de reformat.* notat Pariſ. *de reſign. lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 14. *& ex Conſtit.* 73. *ſan. mem. Pij V. in Bullar. nouo tom.* 2. vbi fuit facta expreſſa mentio de militia S. Lazzari in §. 5. reuocat omnia, & quæcumque priuilegia Magiſtris, & Conuentibus Militarum data concedendi expectatiuas, ex quibus oritur, quòd Magnus Magiſter SS. Mauritij, & Lazzari non habeat talem facultatem.

Tertiò, & in omnem caſum, ex quo in d. expectatiua non adeſt clauſula, *ex nunc, prout ex tunc*. Ideò illa expirauit
per mortem Sereniſſ. Ducis Caroli Magni Magiſtri conce- 4
dentis, iuxt. text. *in cap. ſi cui nulli de præbend. in* 6. cum alijs adductis per Garz. *de benef. par.* 6. *cap.* 2. *num.* 301. *&* 305.

Nec d. Conſtitutio Pij V. ſublata remanet per aliam eiuſdem Summi Pontificis Conſtitutionem, quæ eſt in ordine la 28. §. 22. vbi Pontifex dat Magno Magiſtro Militiæ Sancti Lazzari ſuper Prioratibus, & Præceptorijs plenariam, & omnimodam etiam meri, & mixti Imperij iuriſdictionem, & ſuperioritatem, quia placuit reſponſio data, quòd quatenus exindè inferri poſſet ad liberam diſpoſitionem con-
ferendi beneficia talis diſpoſitio venit intelligeñ. † de diſpo- 5
ſitione legitima, & iuxta leges, & conſequenter non de expectatiuis, quæ ſunt contra leges ex prædictis, prout in ſimili dicimus, quòd facultas ampliſſima conceſſa Teſtatori,

6 ti, vt ad libitum † de rebus ſuis diſponat, iuxt. §. *diſponat auth. de nuptijs*, non propterea efficitur, vt poſſit contra legum præcepta diſponere, per text. *in l. nemo poteſt, ff. de reg. iur.* & ceſſat difficultas, quia d. Conſtit. 28. edita Pontificatus Pij V. anno primo, reuocatur per d. Conſtit. 73. eiuſ-
7 dem Pontificis editam anno 7. & conſequenter poſteriorem, iuxt. *dec. Caual. 627. num. 7. & 8.*

Nec minus prædicta Conſtit. 73. Pij V. dici poteſt abolita, & reuocata per Conſtit. 102. Clemen. VIII. in Bullar. nouo tom. 3. in §. 17. Nam ibi ſolùm diſponitur de vnione Religionum S. Mauritij, & S. Lazzari, eorumque reſeruatione, & in hoc derogatur alteri Conſtitutioni Pij V. editæ 7. Kal. Februarij, quæ non eſt Conſtit. prædicta 73. Ita & taliter, vt nullo modo poſſit inferri ad alterius Conſtitu-
8 tionis derogationem, † quæ reſtringitur ſemper ad præmiſſa, & de caſu ad caſum non extenditur, vt dictum fuit *in Valentina ſubſidij 4. Maij 1611. coram bon. mem. Penia.*

Nec obſtant duo teſtes inducti ad probandum vſum expectatiuarum in d. Religione, & non vſum Sac. Concilij, necnon d. Conſtitutionis Pij V. quia & Concilium ligat à die publicationis, & Conſtitutio Pij V. præſumitur vſu re-
9 cepta † ab ipſa die publicationis, vel ſaltem inſertionis in Bullario, cùm nec Conſtitutiones Apoſtolicæ tolli poſſint per non vſum, niſi concurrat ſcientia poſitiua, & conſenſus Papæ, nam ſicuti Principes ſæculares, & populus non
10 † poſſunt Conſtitutionem Pontificis abrogare expreſsè. Ita nec tacitè per non vſum, Aym. *conſ. 811. verſ. proinde quoties*, Caual. *dec. 85. ſub num. 2. & 423. num. 2. & alias in recent. dec. 297. nu. 3. & 4. par. 1.* & optimè *in Maioricen. Indultorum 11. Aprilis 1639. coram D. meo Merlino.*

Nec ſcientia prædicta poſitiua remanet probata per teſtes poſt d. deciſ. 28. Februarij in hac cauſa factam examinatos, imò ſecundus teſtis explicitè ait neſcire, An Sedes Apoſtolica, ſiue eius Miniſtri ſcientiam præciſè habuerint harum expectatiuarum: Et quantumuis primus dicat fuiſſe introductam litem occaſione cuiuſdam expectatiuæ, litemque fuiſſe agitatam coram Nuncio Apoſtolico, non tamen dicit Nuncium ſententiaſſe canonizando expectatiuam; Imò expectatiuam non fuiſſe effectuatam. Prætereà ex ſcientia
11 Nuncij non infertur neceſſariò ad ſcientiam Summi Pontificis maximè in præiudicialibus, iuxt. tex. *in l. quod vulgò, ff. pro empt.* Alex. *conſ. 84. num. 4. & 5. lib. 1.* Natt. *conſ. 636. num.*
12 *190. & ſeqq.* & vlterius non vſus eſſet probandus † per præſcriptionem 40. annorum in caſu indiuiduo, & quòd adfuiſſet contradictor, prout in præſenti, Rolan. *conſ. 53. num. 39. verſ. vlt. dicitur*, Greg. XV. *dec. 269. num. 4.* Rot. *dec. 697. n. 4. par. 1. recent.* quæ probationes non adſunt.

Quæ verò opponuntur ad non ius Equitis Mazini ex defectu legitimæ probationis Profeſſionis emiſſæ, & non ſubſcriptionis Equitum, ſeu Ducis viuentis difficultas remanſit ſublata in alia deciſione in hac cauſa ſub d. die 28. Februarij præteriti, vbi plenè fuit reſponſum huic motiuo.

Et ita reſolutum vtraque parte informante.

☞ *Deciſio iſta in hac eadem cauſa emanata ſub die 18. Februarij 1638. eſt ſupra in hac par. dec. 114. & infra habetur altera ſub die 6. Februarij 1640.*

R. P. D. P A N Z I R O L O

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana, ſeu Ianueñ. Quarti dotalis.

Luna 27. Iunij 1639.

A R G V M E N T V M.

In reſtitutione dotis, & lucri attenditur ſtatutum domicilij viri, & locus ad quem ſponſi ſunt ituri, non autem locus in quo contrahitur matrimonium.

S V M M A R I V M.

1 *Ciuem Romanum quem eſſe, ex quibus dignoſcatur.*
2 *Reſtitutio dotis, & ſolutio quarti facienda eſt in loco ad quem ſponſi ſunt ituri, & in quo adeſt domicilium mariti, non autem in quo fuit celebratum matrimonium.*
3 *Reſtitutio dotis eſt facienda ſecundum ſtatutum loci, in quo celebratur matrimonium, & quis vti ciuis illius loci contrahit.*
Contrarium verius, num. 4.
5 *Lucrum dotis iuxta ſtatutum Vrbis debetur, etſi nulla de eo ſit facta mentio.*
6 *Conſtitutio Sixti Papæ V. 52. declaratur.*
7 *Prouiſio facta à Papa in fauorem ſubditorum, non eſt in eorum perniciem retorquenda.*
8 *Solemnitates ſtatutariæ in contractibus minorum, Mulierum, & Eccleſiæ non requiruntur in contractibus fauorabilibus.*
9 *Statutum prohibens Maritum legare Vxori, & è contra non comprehendit Vxorem forenſem legantem Marito ſubdito.*
10 *Via executiua competit pro dote donatione propter nuptias, & lucro dotali etiam contra tertios poſſeſſores ex Stat. Vrb. lib. 1. cap. 85.*
11 *A. C. procedit executiuè in cauſis, in quibus alij tribunales Vrbis executiuè procedunt.*
12 *Obligatio in forma Cameræ continet ſtipulationem ad fauorem omnium quorum intereſt.*
13 *Via executiua proceditur contra obligatum in forma Cameræ.*

D E C I S I O   CLX.

CVm D. Eugenia Spinula de anno 1590. in Ciuitate Ianuæ cum dote ſcut. 22. mil. auri ſtampatum nupta fuerit bon. mem. Marchioni Vincentio Iuſtiniano, ſequuto ipſius obitu ſine filijs ann. prox. præt. petijt à D. Marchione Andrea hærede inſtituto vnà cum dote quartum etiam dotale, iuxta diſpoſitionem Stat. Vrbis *lib. 1. cap.* 131. ſed cùm dictus D. Marchio Andreas quartum ſoluere recuſaſſet, habito recurſu per D. Eugeniam ad A. C. mandatum pro eo ad ſui fauorem relaxari obtinuit, à quo decreto cùm pro parte D. Marchionis Andreæ fuiſſet appellatum, Sanctiſſ. D. Noſter in Signatura Gratiæ communicatis mihi facultatibus A. C. reſcripſit cum clauſula, *ſi quod exequendum*; Vndè cùm hodie diſputauerim, An mandatum prædictum ſit exequutioni demandandum, vel de nouo relaxandum, Domini pro noua illius relaxione reſponderunt, cùm verba Statuti clarè diſponant, quòd ſi vir prædecedat liberis non extantibus, ſicut è contra, Vxor tam quoad vſumfructum, quàm quoad proprietatem quartam partem dotis lucretur.

Nec obſtare viſum fuit, quòd circa lucrum dotale in caſu præſenti non ſit attendendum Statutum Vrbis, ſed Statutum Ianuæ, in qua contractus fuit celebratus, quia cùm Ioſeph Iuſtinianus, qui fuit Pater Marchionis Vincentij, poſt redactam Inſulam Chios in Turcarum poteſtatem Romam cùm filijs, totaque familia deuenerit, ibique domicilium non ſolùm longa habitatione contraxerit, ſed de anno 1580. & ſic ante initum matrimonium inter Vincentium filium, & D. Eugeniam Ciuem Romanum fieri obtinuerit, † vt conſtat ex fide authentica Secretarij ipſius 1
Populi Romani, & de anno 1588. & ſic ante etiam dictum matrimonium Caſale in Territorio Romano Palidorum nuncupatum pretio ſcutor. 80. mil. emerit, vt patet ex publico Inſtrumento, ac ſucceſſiuè Palatium pro ſcutis 18. mil. Vineamque extra portam Flaminiam pro ſcutis 2500. vt conſtat ex partitis librorum ipſius Ioſephi comparauerit, tres filias tribus nobilibus Romanis Ciuibus in matrimonium collocauerit, itaut dubitandi locus non ſit, quin etiam Marchio Vincentius ipſius filius de tempore matrimonij Vrbis Incola diceretur, prout poſteà id euidentius comprobauit Marchionatum comparando, Capellam in Eccleſia B. M. ſupra Mineruam magno ſumptu conſtruendo, ibique ſibi, & poſteris ſepulturam eligendo, & alia ſimilia gerendo, quæ ad verum Romanum Ciuem ſpectant, vt toti Curiæ notiſſimum eſt, exiſtimarunt Domini nullatenus eſſe attendendum locum, vbi contractus fuit celebratus, ſed potius ipſius Marchionis Vincentij domicilij locum ad quem coniuges erant ituri, & in quem propterea collata cenſetur reſtitutio dotis, † & conſequenter ſolutio quarti do- 2
talis, iuxt. text. *in l. exigere dotem*, ibique DD. *ff. de Iudic.* Archidiac. *in cap. illud num. 7. 12. diſtinct.* Butt. *in cap. 1. num. 12. verſ. ſed in caſibus*, vbi Abb. *num. 11.* Felin. *num. 24. de ſponſa-lib.* Bart. *in leg. cunctos populos num. 18. in fin. verſ. Statutum eſt de ſumma Trinitate*, vbi Fulgoſ. *num. 19.* dicit hoc ſibi contigiſſe cùm eſt Placentinus, & duxiſſet vxorem Papiæ, Caccialup. *ſub num. 117. & 124. & ſeqq. lib. 7.* Roderic. Suarez *ad leg. Regn. tit. de las ganantias num. 43. poſt med. verſ. eſt verum*, pulchrè Alex. *conſ. 100. ſub num. 9. & ſeqq. lib. 3.* Curtian. *conſ. 26.* Ruin. *conſ. 59. num. 8. in fin. verſ. quia etiamſi, & num. 9. & ſeqq.*

ſeqq.lib.3. Surd.conſ.483. num. 1. Mantic.qui plures cumulat de tacit.lib.3.tit.14.per tot. Rolan.de Lucr.dot.qu.21. Giurb. de conſtitut. Meſſanen.cap.1.gloſſ.1.num.65. Gratian.diſcept. forenſ.609.ſub num.24.& ſeqq. Seraph.dec.504.ſub nu. 5. Valaſch.dec.175.num. 12. & fuit reſolutum in Bononien. dotis 7. Februarij 1620.coram R.P.D.meo Ghiſilerio.

Nec viſum eſt releuare, quòd Marchio Vincentius contraxerit matrimonium Ianuæ, tanquam Ciuis Ianuenſis,
3 & non tanquam forenſis, † & ideò debeat attendi Statutum Ianuæ, iuxta opinionem Barbat. in conſ.4.num.7.lib. 2. cum quo tranſit Phanuc. de lucr. dotal.gloſſ.9.num.26. verſic. iſtam Barbatiæ opinionem, qui voluit, quòd ſi habitans Bonon. in patria ſua Florentina ducat vxorem Florentinam attendatur Statutum Florentiæ, non autem Boniniæ; Nam vltra quod Domini ponderabant Marchionem Vincentium non fuiſſe Ciuem Ianuen. originarium, ſed tantùm ex priuilegio, vt ipſemet aſſerit in ſuo teſtamento, adhuc tamen reſponſum fuit contra Barbat. extare communem opinio-
4 nem in contrarium, ipſumque † ab omnibus alijs reprobari, vt tradit Caccialup. in d.l. cunctos populos, Cod. de ſumma Trinit. vbi ſub num. 114. propoſita controuerſia dicit ſe in eo caſu requiſitum à Florentinis de ſua ſententia ſecundum conſcientiam ſuam ita reſpondiſſe; Et Rodriq. Suarez vbi ſupra num. 44. dicit fundamenta Barbatiæ eſſe debilia, & ſpernenda, nec eſſe recedendum à communi opinione, & contra Barbat. in eod. caſ. conſulit Alex. d. conſ. 100. qui etiam teſtatur de veriori ſententia.

Minùs viſum eſt releuare, quòd Marchio Vincentius in contractu dotis promiſerit illam reſtituere nulla facta mentione de quarto dotali, ex quo videtur poſſe inferri, quòd noluerit teneri ad ſolutionem quarti, quia hoc obiectum ceſſat ex lectura ipſius Statuti Vrbis dict. cap. 131. vbi diſponitur pactum de lucrando quartum ſemper in inſtrumentis
5 dotalibus cenſeri appoſitum, & ſtipulatum, † niſi expreſsè de partium contrahentium voluntate fuerit remiſſum, aut aliter conuentum, prout in ſimili dicit Menoch. in conſ. 256.num. 13. & ſeqq. Aym. conſ. 880. num. 8. ſemper enim intelligitur præſeruata clauſula lucri delata per Statutum, Dec.conſ.402.ſub num.4. Natt.conſ.103.nu.3. Rolan. de lucr. dotal.qu. 37. num.9. & ſeqq.

Nec pariter viſa eſt releuare Conſtitutio Sixti Papæ V. 52.
6 ſuper reductione dotium † ad ſummam ſcut. 5500. quia in eius editione intentio Papæ ſola fuit reformare exceſſiuos ſumptus Ciuium Romanorum, ne illis mediantibus quotidiè pauperiores fierent, & propterea non ſolùm dotes, verùm etiam conuiuia occaſione nuptiarum fieri ſolita reformauit, veſteſque ſumptuoſas tam viris, quàm mulieribus prohibuit, quapropter cùm dos, de qua agitur non fuerit conſtituta, neque in Ciuitate Romæ, nec à Romano Ciue, Domini cenſuerunt nullo pacto comprehendi debere ſub dicta prohibitione, aliàs enim ſequeretur, quòd dum Papa prouideri voluit, ne Ciues Romani propter exceſſiuas dotes depauperarentur, vnico etiam contexto ſtatuere voluerit, quominus ditiores fierent recipiendo ab exteris dotes ingentis quantitatis, illaſque ad Vrbem traducendo, & ſic prouiſo facta à Papa fauore ſubditorum
7 retorqueretur in ipſorum perniciem, & damnum, quòd tamen non eſt attendendum, ad text. in l. quod fauore, Cod. de legib. cum vulg. pro quo videtur facere, quòd dicitur de Statutis circa ſolemnia in contractibus mulierum, vel Eccleſiæ, quæ non habent locum, quando ipſi acquirunt, vel
8 vtiliter contrahunt, † vt latè Tiraquell. de legib. connub. gloſſ. 8. num. 56. 76. & 85. Surd. conſ.9. nu. 11. & ſeqq. conſil. 523. num. 1. Rimin. iun. conſ. 140. num. 4. Principes enim ſummoperè gaudent, quando ipſorum ſubditi non minùs occaſione delatæ hæreditatis in aliena ditione ſitæ, quàm receptione magnæ dotis ab alienigenis amplioribus facultatibus affluunt; Et facit ſimile de ſtatuto quo prohibetur,
9 quòd vir non poſſit legare vxori, & è contra, † quòd non capiat vxorem forenſem, quę legat marito ſubdito propter ceſſationem rationis ipſius Statuti, Riminald. iun. conſ.171. num.32. & ſeqq. ad trad. per Surd. conſ.305. num.5.

Demùm non obſtat, quòd Marchio Vincentius non ſe obligauerit in forma Cameræ, & ſic D. Eugeniæ pro conſequutione quarti non competat via exequutiua, quia
10 vltra quod pro dotibus, & donationibus propter nuptias, ſeu pro lucro dotis Statutum Vrbis lib. 1. cap. 85. concedit viam executiuam etiam contra tertios poſſeſſores, † vt dixit Rot. dec. 161. num. 4. par. 4. recent. & A. C. cuius facul-
11 tates mihi ſunt conceſſæ, procedit executiuè in cauſis, † in quibus in alijs Tribunalibus Vrbis executiuè proceditur, prout Rota firmauit dec. 103. num.4. in fin. par. 1. recent. & in Lucana dotis 19. Ianuarij 1629. coram bon.mem. Card. Virili; Reſponſum fuit, quòd cùm Marchio Vincentius mandauerit, quòd ſtatim ſequuta eius morte ſatisfieret D. Eugeniæ de toto eo, quòd illi deberetur, & D. Marchio hæres omnia contenta in teſtamento promiſerit obſeruare in forma Cameræ, quæ continet ſtipulationem ad fauorem omnium quorum intereſt, † & ſic D. Eugeniæ, Rot. dec.796. num. 1. 12
par.4.diuerſ.& apud Zacch. de oblig. Camer. dec.97. nu. 1. Gratian. diſcept.204.num.42. Videtur executiuè contra ipſum eſſe procedendum, † tanquam in forma Cameræ ad fauorem 13
D. Eugeniæ obligatum, vt per Galeſ. ad form. Cam. quæſt.37. num.7. Rota dec.626.num.2.par.1.diuerſ.

Et ſic vtraque parte, &c.

R. P. D. BICHIO.

Auguſtana Decimarum.

Lunæ 27. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Vnicus teſtis in poſſeſſorio, quando non ſufficiat. Epiſcopus ex quibus excludatur à lite vertente inter Parochum, & Vicarium. Confeſſio Prælati, quando non noceat Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Vnicus teſtis ſufficit in ſummariiſſimo poſſeſſorio cùm leuiores requirat probationes.*
Fallit, quando aliquid releuans deducitur in contrarium, num. 2. & 5.
Ea ratione, quia probatio per vnicum teſtem eliditur contraria, quamuis minus plena, num. 4. & 5.
3 *Teſtis vnicus regulariter pro inducente non probat.*
5 *Reus, quando non ad elidendam, ſed offuſcandam intentionem actoris tendit, non indiget paribus probationibus.*
6 *Parochus ſuper decimatione in Parochia priuatiuè ad Vicarium habet aſſiſtentiam iuris.*
7 *Sententia lata in iudicio moto per alium, afficit etiam alterum ad cauſam in ſtatu, & terminis admiſſum.*
8 *Inſtrumentum præualet teſtibus, & fortiùs vnico.*
9 *Poſſeſſio pendet ab animo.*
10 *Vicarius non poteſt præiudicare poſſeſſioni Vicariæ.*
11 *Cura animarum formaliter reſidet in Parocho.*
Epiſcopo debetur quarta decimarum, num. 12.
12 *Epiſcopus quartam decimarum exigere poteſt à Parocho.*
13 *Cathedraticum eſt certum, & conſiſtit in duobus ſolidis, ſiue magis pingue, ſiue minus ſit beneficium.*
14 *Epiſcopus non poteſt comparere tanquam defenſor ſuarum Eccleſiarum, quando lis non cum laicis, ſed cum alia Eccleſia agitur.*
15 *Inſtrumentum ad vitam non ſuffragatur ſucceſſoribus.*
16 *Poſſeſſio alicuius rei, quando ſumitur, cenſetur ſumpta, & omnium iurium ad rem ſpectantium.*
17 *Res inter alios acta non nocet.*
18 *Confeſſio Prælati contra Monaſterium non valet voluntaria, ſed debet eſſe coacta.*
19 *Confeſſio, etſi iudicialis non dicitur coacta, quando nullo præcedente mandato, aut iuſſu iudicis emiſſa eſt.*

DECISIO CLXI.

Re propoſita ad inſtantiam Reuerendiſſ. D. Epiſcopi Auguſtani cauſa hac alias deciſa ſub die 18. Iunij, & 19. Nouembris 1635.* coram Illuſtriſſimo Domino meo Ferrarien. Domini ſteterunt in ſecundo loco deciſis, videlicet Vicario dandum eſſe mandatum de manutenendo in poſſeſſione duorum pratorum in Veidach, & Monſanger exiſtentium, necnon in quaſi poſſeſſione exigendi ſex nummos pro quolibet prato, nouiter ad culturam redacto in Froſchenſee, in reliquis verò denegandum, ex quo non probatur Vicarij poſſeſſio.

Nec releuat nonus teſtis, qui de tali poſſeſſione deponit, & videtur ſufficere in ſummariiſſimo poſſeſſorio, † quia 1
leuiores probationes requirit, Menoch. de retinend. remed. vltim. num.34. Rot. coram ſanct.mem. Greg. XV. dec.438. n.2. & dec.160. vbi Add. num.3.

Nam placuit reſponſio ſecundæ deciſionis, quòd neque in ſummariiſſimo manutentio ſufficit vnicus teſtis, † quan- 2
do

do aliquid releuans in contrarium deducitur, vt fuit alias
dictum *in Boianen. Penſionis* 27. *Octobris* 1610. *coram bon.*
mem. Penia impreſſ. apud Marcheſ. tom. 1. *fol.*618. *in fine*, &
ratio eſt, quia probatio per vnicum teſtem, quæ regulariter
3 imperfecta † eſt etiam contra ipſum inducentem, Honded.
conſ. 84. *num.*49. *& ſeqq. lib.* 2. Farinac. *de teſt. quæſt.*62. *num.*
241. Greg. XV. *dec.*215. *num.* 5. Rot. *dec.*407. *nu.*34. *par.* 2. *re-*
4 *cent*, eliditur contraria, quamuis † minus plena probatione
rei, iuxta theor. Bart. *in l. admonendi num.*50. *&* 51. *ff. iur. iur.*
quem ſequitur Aymon. *de antiq. temp. par.* 3. §. 1. *num.*30. Ro-
ta *dec.*238. *num.*24. *in fin. par.* 1. *diuerſ. dec.*664. *num.*7. *par.* 1.
recent. neque reus eget paribus probationibus, quando ten-
dit non ad elidendam intentionem actoris, ſed ad offuſcan-
5 dam illius probationem, † vt benè diſtinguit Surd. *conſil.*
505. *ſub num.*6. *verſ. nec dicatur*, vbi quod, tunc ſatis eſt reo
dubiam aliquomodo reddere probationem actoris, Bald.
conſ. 79. *num.* 7. *lib.* 2. ex text. *in cap. cum partium de reg. iur.*
in 6. Aym. *conſ.*6. *num.*147.

In caſu autem noſtro contra dictum noni teſtis deducitur
primo aſſiſtentia Iuris, quę ſtat pro Monaſterio B. Magni,
6 tanquam Parocho ſuper decimatione † vniuerſali in tota
Parochia priuatiuè ad Vicarium, Card. *in Clem.* 1. *nu.* 10. *de*
offic. Vicar. Rot. *deciſ.*710. *num.*3. *par.* 2. *recent. & in Aurien.*
decimarum 14. *Maij* 1608. *coram bon. mem. Ortembergo cum*
alijs alleg. in prima deciſ. §. 1. Secundò ſententia Rotalis de-
clarans integras decimas Monaſterio deberi, quæ licet lata
in Iudicio moto à Communitate Fieſſen. afficit etiam Vica-
7 rium ad eandem cauſam in ſtatu, † & in terminis admiſſum,
vt benè aduertit prima deciſio ibidem.

Tertiò Inſtrumentum celebratum anno 1452. in quo fue-
runt aſſignata Vicario duo illa prata in Veidach, & Mon-
ſanger, & ſex nummi pro quolibet prato ad culturam re-
dacto in Froſchenſee, adiecta proteſtatione, quòd Vicarij
nihil decimarum vltra exigant, nec quis ad aliquid vltra per-
ſoluendum obligatus eſſe debeat, quòd inſtrumentum pre-
8 ualet teſtibus, † & multò magis teſti vnico, *l. Cenſus, ff. de*
probat. gloſſ. *in cap.* 3. *loco, verb. teſtium eod. tit.* Roman. *conſil.*
319. *num.*1. Caſanat. *conſ.* 16. *num.* 1. Rot. *in term. decim. dec.*
64. *num.*17. *par.* 5. *recent.*

Et accedit expreſſa declaratio moderni Vicarij, *Summario*
*Monaſterij num.*4. continens, quòd ille neſciuit eius nomine
tranſmiſſum ad curiam mandatum ad lites, quòdq; nec vult,
nec poteſt litigare cum Monaſterio ſignum euidens, quòd
non poſſidet, ita ut neque Epiſcopus, neque alius quiſpiam
allegare poſſit Vicarij poſſeſſionem obſtante eiuſdem Vica-
rij contraria declaratione, quia poſſeſſio pendet ab ani-
9 mo, † & animus poſſidendi excluditur per dictam declara-
tionem, Caual. *dec.*531. *num.*5. Add. ad Greg. XV. *dec.*307. *ſub*
*nu.*24. & fuit dictum *in Varmien. Canonicatus* 27. *Maij* 1610.
coram bon. mem. Card. Sacrato, & in Leodien. Beneficij 17. *De-*
cembris 1619. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.*

Non obſtat, quòd Vicarius non poſſit præiudicare poſ-
10 ſeſſioni Vicariæ, † Seraph. *dec.*1417. *num.*3. cum alijs allega-
tis per Add. ad Greg. XV. *dec.*116. *num.*5. quòdque Epiſcopus
compareat; Quia primum procederet, ſi de poſſeſſione Vi-
cariæ aliundè conſtaret. Epiſcopus verò ex perſona propria
nullum habet intereſſe, non ſuper iure decimandi, quia
ipſi ius reſiſtit in concurſu cum Monaſterio, penes quod vti
11 Parochum cura animarum formaliter reſidet, † Rebuff. *de*
*decimis qu.*7. *num.*5. Gonzal. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.*6. *num.*85. Rot.
*dec.*309. *num.*4. *par.* 2. *diuerſ.* Non ratione quartæ decimarum
ſibi debitæ ex diſpoſitione, *cap. quoniam, & cap. Dudum de de-*
cimis, quia illam, prout de iure exigere poterit à Monaſterio,
12 cui decimas † deberi iam Rota pronunciauit. Non ratione
Cathedratici, quia illud eſt certum, & conſiſtit in duobus
13 ſolidis, † ſiue beneficium ſit magis pingue, ſiue minus, gloſſ.
in cap. placuit in princip. 10. *quæſt.*3. Gratian. *diſcept.*620. *nu.*3.
Non etiam Epiſcopus comparere poteſt, vti defenſor Eccle-
14 ſiarum ſuæ Diœceſis, quia lis non agitur cum Laicis, ſed cum
alia Eccleſia eiuſdem Diœceſis, & quod plus eſt poſſeſſio Vi-
carij non probatur.

Non obſtant, quæ ad adminiculandum nonum teſtem ad-
ducuntur; Nam omiſſis inſtrumentis diſponentibus genera-
liter, quòd Vicario aſſignetur congrua, & alijs loquentibus
de pratis in Veidach, Monſanger, & Froſchenſee Inſtrumen-
ta celebrata cum Moyſe Hug de anno 1580. cum Adam
Biber anno 1582. cum Andrea Volcheman anno 1596. cum
Georgio Stamach anno 1598. *Summario Epiſcopi num.*5. ne-
gantur effectuata, & cum perſonalia ſint ad vitam cuiuslibet
ipſorum, vt patet ibi, *quamdiu Parochiam curauerit, & infra*
tempore ſui Vicariatus, vel dum Parochiam curat, ſucceſſori-
bus Vicarijs non ſuffragantur, ad tex. *in l. idem duobus*, §. *per-* 15
ſonale, l. iuris gentium, §. *pactorum, ff. pact.* Riminal. iun. *conſ.*
465. *num.*9. Rot. *dec.*459. *num.*34. Et perſonalia fuiſſe dicta
inſtrumenta vltrò conuincitur ex pluralitate ipſorum, quæ
ſcilicet inania fuiſſent, ſi iura ibidem contenta ſpectarent ad
Vicariam, nam apprehenſa illius poſſeſſione omnium iurium
ad Vicariam ſpectantium poſſeſſio in ſingulos Vicarios, abſ- 16
que reiteratione ſimilis inſtrumenti tranſijſſet, Anch. *in cap.*
*beneficium num.*11. *verſ. ego dico de reg. iur. in* 6. Couar. *var. re-*
ſolut. lib. 3. *cap.* 16. *num.*13. Rot. *dec.*328. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* &
coram Reuerendiſſ. D. meo Decano *dec.*30. *num.*2.

Inſtrumentum celebratum inter Vicarium, & Communi-
tatem Fieſſen. tanquam res inter alios acta, non † obeſt 17
Monaſterio, Rot. *in ſimil. term. dec.*208. *num.*7. *par.* 1. *recent.*
Repetitio noni teſtis, ſeu articulus loco libelli datus coram
iudice ſecundæ inſtantiæ, *Summ. Epiſcopi num.*4. pariter non
præiudicat Monaſterio, quia emanauit à procuratore, cu-
ius confeſſio licèt Iudicialis, Monaſterium non afficit, niſi ſi-
mul ſit coacta, vt benè inter confeſſionem voluntariam, &
† coactam diſtinguit in term. Confeſſionis Prælati, Abb. *in* 18
*cap. vlt. ſub num.*44. *de præſcrip.* Menoch. *in eiſdem term. conſ.*
31. *num.*35. *&* 36. Guttier. *de tut. par.* 3. *cap.* 1. *nu.*77. Rot. *dec.* 3.
num. 2. *de Confeſſ. in nou. dec.*177. *per tot. par.* 2. *diuerſ.* & in eiſ-
dem terminis intelligenda eſt deciſio, Rot. *in Leodien. deci-*
marum 30. *Maij* 1633. *coram R. P. D. meo Veraſpio*, coacta
autem non dicitur Confeſſio, quę in iudicio quidem, ſed nul-
lo præcedente iuſſu, † vel mandato Iudicis emiſſa eſt, Alex. 19
*conſ.*222. *num.* 16. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.*115. *num.*21. *lib.* 1. Rota co-
ram ſan. mem. Greg. XV. *dec.*460. *num.*5.

Et ita deciſum vtraque, &c.

Deciſiones iſtæ in hac eadem cauſa emanatæ ſub diebus 18. *Iu-*
nij 1635. *&* 19. *Nouembris eiuſdem anni coram bon. mem.*
Card. Macchiauello ſunt ſupra in præcedenti par. 7. *recent.*
*dec.*304. *&* 75.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracinen.

Bononien. Prædij.

Lunæ 27. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Venditor euictione ſequuta tenetur ad liberatio-
nem rei reſtitutionem prædij, & ad id quod in-
tereſt. Emptor ſtante iuſtitia euictionis non te-
netur, nec appellare, nec intimare litem vendi-
tori. Hæres quando poſſit impugnare factum de-
functi.

SVMMARIVM.

1 *Euictio dicitur ſequuta per immiſſionem alteri conceſſam.*
2 *Venditor euictione ſequuta tenetur, nedum ad liberatio-*
nem rei, verum etiam ad reſtitutionem pretij, & ad id
quod intereſt, & num. 3.
4 *Clauſula conſtituti ſecundum formularium Bononien. ex-*
tenditur, quòd venditor non obſeruans teneatur ad du-
plum pretij.
4 *Intimatio litis, & moleſtia non attenditur, quando con-*
ſtat de iuſtitia euictionis.
6 *Emptor, cui res fuit euicta non tenetur appellare, quan-*
do conſtat de iuſtitia euictionis, quia nullum poteſt con-
ſiderari præiudicium venditoris.
7 *Euictionis iuſtitia probatur ex immiſſione vigore fidei-*
commiſſi clari conceſſa.
Immiſſio conceditur probatis fideicommiſſo, identitate bo-
norum, & poſſeſſione fideicommittentis, num. 7.
9 *Intimatio litis eſt facienda ab emptore auctori.*
10 *Filius ergo hæres non valet conſequentia.*
11 *Hæres in vim fideicommiſſi poteſt vindicare prædium*
ab auctore alienatum, ſi in fideicommiſſo ſit pro-
hibita alienatio ſub pœna nullitatis, & num. 12.
& 13.
12 *Hæres poteſt impugnare factum defuncti nullum, & in-*
ualidum, & num. 13.
14 *Hæres poteſt impugnare factum defuncti, quando ſuc-*
cedit iure proprio, vt vocatus ad fideicommiſ-
ſum.

15 *Pro-*

Digitized by Google

15 *Prohibitio expreſſa alienandi impedit tranſlationem dominij in emptorem.*
16 *Prædium obnoxium fideicommiſſo, & prohibitioni alienationis perindè eſt, ac ſi fuerit euictum.*
17 *Emptor prædij obnoxij prohibitioni alienationis habet iuſtam cauſam agendi pro reſciſſione contractus, & pretij reſtitutione.*

DECISIO CLXII.

COnceſſa immiſſione in poſſeſſionem prædij, de quo
agitur, Ludouico de Sabatinis vocato poſt mortem
Alphonſi patris ad fideicommiſſum, ſeu primogenituram
conſtitutam à Marco Antonio de Sabatinis de anno 1591.
Domini receſſerunt à reſolutionibus anteà factis coram me
in hac cauſa 5. Decembris 1636.* & 18. Iunij ſuperioris anni,
quia cùm Marchio Fontana venditor teneri voluerit de
euictione erga Dominos de Ghellis ſequuta euictione, de
qua hodie non dubitatur, factus eſt locus ſtipulationi, & ceſ-
ſant omnia fundamenta deciſionum conſiſtentia in eo, quòd
per aſſociationem conceſſam Olympiæ Ceulæ ad poſſeſſio-
nem prædij controuerſi, donec ex fructibus ſatisfieret de
ſuo credito dotis non eſſet ſequuta euictio; Ideòque Ghel-
lis non competere actionem ad pretij reſtitutionem, ſed tan-
tùm actionem empto ad intereſſe pro ſola liberatione à mo-
leſtijs Olympiæ, quæ non continet totalem auocationem
prædij in perpetuum, ſed ad tempus, hoc eſt, donec ex fru-
ctibus eſſe ſatisfacta de ſuo credito, & ſic ad valorem fru-
ctuum per Saluianum auocatorum, in quibus conſiſtit inte-
reſſe emptoris, & ad quos ſemper reſtringitur obligatio de
tradendo rem liberam, ſeu liberando à moleſtijs, vt ex alle-
gatis in vtraque deciſione.

Cùm autem per immiſſionem conceſſam ab Auditore
Cameræ Ludouico in vim fideicommiſſi, ſeu primogenitu-
ræ factæ à Marco Antonio fuerit euicta poſſeſſio prædij ven-
1 diti, † vtique dicitur ſequuta euictio, *leg. emptorem*, §. *idem
Neratius, ff. de act. empt. l. ſi ſeruus venditus*, §. 1. *l. habere lice-
re, ff. de euict.* Rot. coram ſan. mem. Greg. XV. *dec. 25. num. 1.
& 2.* coram bon. mem. Buratto *dec. 240. num.* 10. & venditor
tenetur, nedum ad deliberationem rei, verum etiam ad re-
ſtitutionem pretij, & ad id, quòd intereſt, tum ex diſpoſitio-
2 ne iuris communis, vt inquit textus *in l. euicta re la ſeconda*,
ibi, non ad pretium dumtaxat recipiendum, ſed ad id, quòd
intereſt, *ff. de euict. l. Titius cum decederet circa finem*, ibi non
enim pretium continet tantùm, ſed omne, quòd intereſt em-
ptoris, *ff. de act. empt. l. ſi controuerſia*, ibi, ſin autem euictum
fuerit à venditore, ſucceſſorue eius conſequeris quanti tua
intereſt, *& l. cum ſucceſſores*, ibi, quòd ſiue præſentibus bis
3 fundus, quem emiſti fuerit euictus, ſiue abſentibus, † po-
ſteà quanti tua intereſt rem euictam non eſſe, teneri non
quantum pretij nomine dediſti, publicè notum eſt, & ibi
gloſſ. *in verbo non quantum*, id eſt non ſolùm ad pretium,
ſed etiam ad intereſſe, *C. de euict.* Rot. *dec. 170. num. 1. par. 1.
& dec. 390. num. 10. par. 5. recent.* Tum ea ſpeciali pacto appo-
4 ſito in inſtrumento venditionis, in quo partes † voluerunt
venditorem non obſeruantem teneri ad duplum pretij, pro-
ut habetur in extenſione clauſulæ conſtituti ſecundum for-
mularum Bononien.

Nec facit, quòd iudicium immiſſionis Ludouici proſe-
quutum fuerit coram Auditore Cameræ iudice incompeten-
ti, ſtante ſpeciali commiſſione Sanctiſſimi Domini Noſtri
cauſarum fideicommiſſi Marci Antonij Eminentiſſimo Vi-
cario ad inſtantiam eiuſdem Ludouici, quia commiſſio data
in Summario eſt reſtricta ad ſolam proſequutionem deroga-
tionis fideicommiſſi, non capit iudicia realia contra tertios
poſſeſſores bonorum fideicommiſſi, & iudicium fuit à Lu-
douico principaliter motum contra Ghellos non compre-
henſos in dicta commiſſione; Prout pariter non obſtat,
quòd dictum iudicium, & moleſtiæ non fuerint intimatæ
Marchioni Venditori, quia de contrario conſtat ex produ-
ctione monitorij, & citatione perſonaliter contra illum
exequuta cum interpellatione ad ſuſcipiendam litem, & li-
berandum à moleſtijs. Et vbi conſtat de iuſtitia euictionis,
per quam Venditori etiam denunciato nulla competijſſet
5 defenſio † non attenditur, an fuerit, vel ne denunciatum,
ad notata *in l. Herennius Modeſtinus, ff. de euict.* vbi quod,
nec etiam tenetur emptor appellare, quia ceſſat cauſa, ob
quam emptor venditorem requirere tenetur, & dum ven-
6 ditori nulla poteſt † ſupereſſe defenſio, nullum venditoris
præiudicium conſiderari poteſt, ita ſcribunt Alex. *in leg. non
ſolum*, §. *morte num. 46. ff. de nou. oper. nunciat. & conſ. 63. num.
12. lib. 6.* Rip. *in cap. cum M. Ferrarien. num. 166. verſic. quartò
fallit de conſtit.* Soccin. iun. *conſ. 462. num. 8. lib. 2.* Rot. *in re-
cent. dec. 552. num. 11. ad finem dec. 368. num. 5. par. 3. & deciſ.
390. num. 2. par. 5.* Quòd autem conſtet de bono iure, & iu-
ſtitia immiſſionis obtentæ per Ludouicum, ſatis ſuperque
probatur ex primogenitura, ſeu fideicommiſſo iniuncto à
Marco Antonio Patruo magno, vndèquaq; claro † nullam 7
detractionem permittente purificato ad eius fauorem, ex
probatione identitatis bonorum, & poſſeſſione fideicommit-
tentis, requiſita neceſſaria ad obtinendam immiſſionem vi-
gore, *l. fin. de edict. D. Adrian. tollen.*

Nec facit, quòd iudicij moti à Ludouico nulla probetur fa-
cta denunciatio Comiti Buſchetto, qui permutauit prædium,
de quo agitur cùm Marchione Fontana admiſſo ad cauſam
pendentem inter Ghellos, & Fontanam, tanquam † neceſſa- 8
rius defenſor Marchionis Fontanæ, quia cùm Ghelli nun-
quam contraxerint cum Buſchetto, non habent illum aucto-
rem, ſed tantummodò Fontanam, qui promiſit prædium
venditum eſſe liberum, & expeditum, & pro tali illud trade-
re, atque in eius poſſeſſione Ghellos emptores manutenere.

Nec admiſſio Buſchetti ad cauſam quicquam operatur,
cùm agatur de noua lite † mota per Ludouicum contra 9
Ghellos tertios poſſeſſores, cuius intimatio erat ab illis fa-
cienda Fontanæ immediato eorum auctori.

Tandem non obſtat, quòd Ludouicus teneatur ſtare
alienationi factæ per Alphonſum, cuius eſt filius, & hæres,
quia probatur quidem filius, ſed non hæres, † nec valet con- 10
ſequentia filius ergo hæres ſtante beneficio Prætoris, quo fi-
lius poteſt ſe abſtinere ab hæreditate paterna, nec illi ſe im-
miſcere.

Imò dato etiam Ludouicum fuiſſe hæredem, adhuc ta-
men potuiſſet vindicare prædium, de quo agitur in vim fi-
deicommiſſi, ſeu primogenituræ ad illius fauorem factæ cum
prohibitione expreſſa cuiuſcumque venditionis, diſtractio-
nis, hypothecæ, dationis in ſolutum, aut alienationis latiſſi-
mè ſumpto vocabulo, & declaratione, quòd † omnis aliena- 11
tio, permutatio, locatio, venditio, hypotheca, cenſus impo-
ſitio, & quæcumque obligatio irritæ ſint, & nullæ, ac nullius
roboris, & momenti; Quia cùm propter huiuſmodi prohibi-
tionem alienationis † venditio fuerit ipſo Iure nulla, poteſt 12
hæres impugnare factum defuncti nullum, & inualidum, vt
in ſpecie de hærede defuncti † alienare prohibiti, reſoluit Ro- 13
ta *in dec. 110. num. 1. & ſeqq. par. 2. diuerſ.* & quòd tunc obli-
gatio defuncti minimè tranſeat in hæredem, poſt Bal. *in l. cum
à matre num. 4. in fin. C. de bon. matern.* dixit *in dec. 176. num.
48. & ſeqq. par. 5. recent.* quemadmodum etiam hæredi per-
miſſum eſt † impugnare factum defuncti, quando ſuccedit 14
vti vocatus ad fideicommiſſum iure proprio, (prout in præ-
ſenti ſuccedit Ludouicus,) non autem in iure hæreditario
alienantis, ex cumulatis *in deciſ. 363. num. 12. eadem par. 5. in
recent.*

Quæ dicuntur de colluſione inter Ludouicum, & Ghellos
facilè tolluntur, tam ex Iuſtitia ſententiæ, & liquidò fidei-
commiſſo ad fauorem Ludouici cum prohibitione prædicta,
quàm ex eo, quòd Ghelli agentes ad reſtitutionem pretij v-
tuntur iure ſuo, nedum ratione ſequutæ euictionis, ſed
etiam quia conſtito de fideicommiſſo cum prohibitione ex-
preſſa alienandi, quæ † impedit tranſlationem dominij in 15
emptorem, contractus ab initio fuit nullus, & prædium fi-
fideicommiſſo, & prohibitioni alienationis obnoxium, † eo 16
quod non poſſit tradi liberum, perindè eſt, ac ſi fuerit eui-
ctum, & conſequenter Ghelli emptores, eo magis iuſtam
habent cauſam agendi pro reſciſſione contractus, † & com- 17
pellendi Fontanam venditorem ad reſtitutionem pretij, iuxt.
firmata per Rot. *in dec. 304. num. 1. & 2. par. 4. diuerſ.* & in alijs
alleg. per Pen. *in Bonon. Cenſus 20. Martij 1600. quæ eſt deciſ.
46.* poſt Cenc. *de cenſib.*

Et propterea cùm poſt emanatas ſupradictas deciſiones
prædium venditum fuerit euictum Ghellis per immiſſionem
obtentam à Ludouico Sabatino in vim fideicommiſſi, ſeu
primogenituræ Marci Antonij mediante ſententia ab A. C.
lata, & actuali poſſeſſionis apprehenſione ex nouiter dedu-
ctis contra Fontanam, & Boſchettum. Informantes fuit re-
ſolutum eſſe locum reſciſſioni contractus, & Dominis de
Ghellis ſoluendum pretium vnà cum fructibus, quos perci-
pere non potuerunt.

Et ita, &c.

*Deciſio iſta emanata ſub die 5. Decembris 1635. eſt in præce-
dent. par. 7. recent. deciſ. 179.*

R.P.D.

R. P. D. CARRILLO

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Barchinoneñ. Parochialis, ſeu Vicariæ.

Lunæ 27. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Subrogatio gratioſa ad hoc, vt intret, quidnam probandum veniat. Et lis ad effectum, vt reddat beneficium litigioſum qualis, & ſuper quo probanda veniat. Clauſula, *quam, & quas*, poſita in commiſſione, quidnam importet. Collatio beneficiorum vnitorum ad quem ſpectat.

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur introducta ex citatione legitimè executa, ac in actis reproducta, & num. 2.*

3 *Beneficium, quando docetur eſſe litigioſum, tunc collitiganti ſuperſtiti datur ſubrogatio gratioſa.*
Et hoc ne detur nouus collitigans.

4 *Actio merè perſonalis, non facit beneficium litigioſum.*

5 *Lite deficiente ſuper titulo beneficij ceſſat, quæ in his terminis beneficij litigioſi eſt ordinatum.*

6 *Subrogationi gratioſæ non eſt locus, quando lis non eſt ſuper titulo beneficij.*

7 *Lis poteſt dici ſuper titulo beneficij, licèt inſtitutio in eo adhuc non fuerit habita, & quando id probanda.*

10 *Clauſula*, quam, & quas, *poſita in commiſſione operatur, vt etiam petitorium in iudicio dicatur introductum.*

11 *Lis ſuper titulo beneficij dicitur introducta etiam in prima inſtantia ſi fuerit actum remedio poſſeſſorij, & quando id procedat.*

12 *Seraph.dec.990.num.3. quo caſu loquatur.*

13 *Lis introducta ſuper optione beneficij, non facit beneficium litigioſum.*

14 *Lis introducta vigore ſubreptionis, non ſuffragatur ad obtinendam ſubrogationem gratioſam, num. 15.*

16 *Commiſſio etiam ſubreptitia in Curia tribuit iuriſdictionem.*

17 *Lis iniuſta, & calumnioſa impedit conceſſionem ſubrogationis gratioſæ.*

18 *Lis ad effectum obtinendi ſubrogationem gratioſam non releuat, dum titulus fuit habitus à non habenti titulum.*

19 *Collatio Vicariæ vnitæ ad quem ſpectet, & num. 20.*

21 *Decretum irritans, irritat quamcumque poſſeſſionem contrariam.*

22 *Titulus etiam coloratus ſufficit ad effectum obtinendi ſubrogationem gratioſam.*

23 *Probationes rigoroſæ non requiruntur ad effectum probationis boni iuris, vt obtineatur ſubrogatio gratioſa.*

24 *Imò ſufficit probare coloratam cauſam litigandi ad effectum excludendi calumniam.*

25 *Menſis Ianuarij eſt fixus, & Sedi Apoſtolicæ reſeruatus.*

26 *Beneficia, quando ſunt vnita collatio eorum ſpectat ad eos, cui fuit facta vnio.*

DECISIO CLXIII.

VAcante de menſe Ianuarij 1638. per obitum Petri Boix Parochiali, ſeu Vicaria, de qua agitur Archidiaconus Maior, & Præcentor Eccleſiæ Cathedralis Barchinoneñ. prętendentes illam eorum Dignitatibus eſſe vnitam, præſentarunt ad eam D. Franciſcum Sau, vt in eius *Summ. num.* 1. E contra verò Ordinarius concurſum indixit, & inter concurrentes elegit Valentinum Valligatina, appellarunt tam prætenſi Patroni, quàm D. Franciſcus, & cauſam in Rota commiſerunt cum clauſula, *quam, & quas*, cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, & emergentibus annexis, & connexis totoq; negotio principali, vt in commiſſione, de qua in *d.Summ.n.*2. Poſt hæc obijt D. Valentinus, & Franciſcus præfatus petijt ſubrogationem gratioſam in iuribus collitigantis defuncti vigore regulæ de ſubrogandis, ſed quia ſe oppoſuit Antonius Boſſil de eodem beneficio prouiſus ab Ordinario: *Placuit Illuſtriſſ.D. Datario diſputationem huiuſmodi conceſſionis ad Rotam reijcere, & propoſito dubio coram R.P.D. bon. mem. Buccabella ſub die 28. Martij* 1639. An Franciſco eſſet concedēda ſubrogatio, reſolutioneq; dilata, interim ab humanis deceſſit d. D. Buccabella, in cuius locum ſubrogatus cauſam ſuper eiſdem repropoſui, & poſt ſecundam repropoſitionem fuit reſponſum D. Franciſco dandam eſſe ſubrogationem gratioſam.

Quoniam de eius Clericatu, & de obitu d. Valentini in
poſſeſſione, conſtat ex datis in *Summ.* & inter partes non
controuertitur, & de lite apparet ex ipſa commiſſione, † ci- 1
tatione cùm inhibitione d. Valentino perſonaliter præſenta-
ta, *d.Summ. n.*3. ex illius reproductione in actis, *d.Summ.n.*4.
& tādem ex comparitione legitimi procuratoris eiuſdem Va-
lentini proteſtantis in cauſa nihil fieri, niſi ipſo citato, *d.Sum-
mar.n.*5. Quibus ſtantibus viſum fuit dubitari non poſſe, quin
lis fuerit introducta, cùm ad hunc effectum ſufficiat ſola ci- 2
tatio legitimè executa, ac in actis reproducta, vt notatur *in
Clem.2.vt lit.pend.* Felin. *in cap.ſuper litteris n.*13. *de reſcript.*
Caſſad. *dec.*1.*num.*4.*vt lit.pend.* Veſtr. *in prax.lib.*4.*cap.*1.*n.*1.
& docto de lite paſſim conceditur ſubrogatio, iuxta diſpoſi-
tionem dictæ regulæ de ſubrogandis, in qua cauetur † ad ef- 3
fectum ſuccedendi Franciſcus, & ne detur collitiganti nouus
aduerſarius, & ſuperſtes collitigans in iuribus prædefuncti
ſubrogetur, & eſt textus *in cap.2.vt lit.pend.in* 6. Seraph. *dec.*
1165.*num.*1. Greg.XV. *dec.*27. & 125. *vtrobique num.*1.

Non obſtat, quòd d. Franciſcus fuerit ſolùm præſentatus à
Præcentore, & Archidiacono ad dictum beneficium, & ideò
non obtenta inſtitutione ab Ordinario non poſſit idem be-
neficium petere tanquam ſuum, ſed vt † ſibi debitum, quæ 4
actio cùm ſit merè perſonalis nō facit beneficium litigioſum
quoad titulum, Innoc. *in cap. cum M. Ferrarienſis num.*9. *de
conſt.* Bald. *in auth.litigioſa nu.*1.*C.de litigioſis*, Greg. *dec.*305.
*num.*6. & ibi latè Add. *num.* 7. & conſequenter deficiente lite
ſuper titulo, † quę facit, vt Ordinarius, nec alius inferior poſ- 5
ſit ſe intromittere, Vitalin. *in Clem.2.n.*72.*vt lit.pend.* Gamb.
*de offic.legati lib.*3.*nu.*475. non ſit locus gratioſæ ſubrogatio- 6
ni, vt reſpondit Rota coram Greg.XV. *in deciſ.*335.*n.*1.& 2.

Quia ex tenore dictæ commiſſionis cauſæ tollitur difficul-
tas, dum in ea legitur, quòd Franciſcus pręſentatus à Digni-
tatibus petebat committi cauſam ſuæ appellationis à colla-
tione facta de dicto beneficio ab ordinario ad fauorem dict.
Valentini defuncti, cùm tamen vt ille ibidem dicebat, non
debuiſſet propter ſuam prouiſionem à nemine moleſtari, &
† propterea cùm hoc beneficium petierit ſibi tradi, & actio- 7
nem in rem ipſam dicere, vt lis efformata dicitur ſuper titulo,
etſi inſtitutionem nondum habuerit, prout explicat Seraph.
*in dec.*990. *num.*3. & ſequitur Lotther. *de re beneficiali lib.* 2.
*quæſt.*20.*num.*35. Sarnen. *in reg.de ſubrog. quæſt.*13. & licet di-
cta commiſſio cauſæ videatur obtenta ſuper ſtatu beneficij,
an ſcilicet eſſet de iurepatronatus dictatum dignitatum, quæ
d. Franciſcum præſentarunt, ex quo in ea idem Franciſcus
† titulum ſuæ prouiſionis expreſſit vti prouenientem ex di- 8
ctarum dignitatum præſentatione, tamen cùm talis expreſ-
ſio fuerit facta ad effectum canonizandi eiuſdem Franciſci
prouiſionem, & ad excludendum d. Valentinum prouiſum
† ab Epiſcopo lis dicitur introducta ſuper titulo, & prouiſio- 9
ne beneficij, vt in ſimili dicit Rota *in Caputaqu. Abbatiæ* 25.
Maij 1620. *coram bon.mem. Seleucien.*

Maximè ſtante clauſula, *quam, & quas*, cum omnibus
incidentibus, dependentibus, & emergentibus in dicta com-
miſſione appoſita, † quæ operatur, vt in Iudicio etiam peti- 10
torium deductum cenſeatur, & conſequenter lis ſuper titulo
beneficij introducta dicatur, Caſſad. *deciſ.*9. *num.*13. *de cauſ.
poſſeſſ.& propr.* Rot. *dec.*342.*num.*2.*par.*1.*recent.* vbi firmatur
litem eſſe ſuper titulo beneficij introductam, etiam † quod in 11
prima inſtantia fuerit actum remedio poſſeſſorij, dummodo
in commiſſione appellationis fuerint appoſita verba illa cum
incidentibus, & emergentibus, &c. Mandoſ. *ſuper dicta
reg. de ſubrogan. quæſt.*14.*nu.*7.*& fuit dictum in Lucana Parochialis de Ripafratta* 18. *Aprilis* 1633. *coram Illuſtriſſimo D. meo Decano*, benè Lotter. *ſuprà in d. qu.*20. *num.*43. 44. & 45. *cum ſeq. qui ibidem ſub n.*36. declaratur doctrina Innoc. *in dict. c. cum M. Ferrarienſis*, & aliorum procedere in caſu quo præſentatus petat tantum ab ordinario inſtitutionem, & ſuper ea litem introduxerit; ſecus verò quando lis eſt inter præſentatum, & electum ab ordinario, ſeu ab illo prouiſum, nam primo caſu beneficium petitur ab Epiſcopo, qui non tenetur niſi ad factum, & ſic eſt actio mera perſonalis, §. *omnium autem inſtit. de act.* In ſecundo autem in quo nos verſamur, actio dirigitur in rem ipſam contra competitorem, vel coelectum, vt patet ex lectura dict. commiſſionis, & tunc idem Innoc. non negat imò vult contrahi litigioſum, *vt in verſ. ſecus eſt autem*, Lotther. *ſupra num.*38. *cum ſeqq. & præcipuè ſub num.*42.*verſ.& ideò Bonifacius*, Seraphin. *in dict.*

dec. 990. *num.* 3. vbi loquitur de ſubrogatione ad fauorem
12 præſentati non habentis † inſtitutionem contra ordinarium
exiſtentem in poſſeſſione conferendi, & ex his patet non
applicari *deciſionem Illerden. Pracentoria* 21. *May* 1627. *co-*
13 *ram bon. mem. Manzanedo*, ex quo ibi † agebatur de lite
introducta ſuper optione, quæ non tangit, neque mutat ti-
tulum, Rot. *dec.* 604. *num.* 2. *par.* 4. *diuerſ.*

Neque releuat, quòd prædicta commiſſio dicatur ſubre-
ptitia, ex quo in ea narratur collationem huius Parochialis
fuiſſe factam ab Epiſcopo, qui tamen non collationem, ſed
dumtaxat ad fauorem d. Valentini fecit, qua ſubreptione
14 ſtante litem fuiſſe introductam dici nequeat ad effectum ob-
tinendi ſubrogationem, Sarnen. *ſuper d. reg. de ſubrogan. quæſt.*
11. quia præterquamquod collatio eſt nomen genericum, &
comprehendit etiam electionem, & nominationem, & ſic in
15 illa ſola verificari poteſt, vt per Gonzal. *gloſſ.* 16. *num.* 9. Greg.
XV. *dec.* 66. *num.* 2. *&* 3. ceſſare viſa fuit difficultas ex eo, quòd
16 in Curia etiam † commiſſio ſubreptitia iuriſdictionem tri-
buit, *cap. cæterum*, *& cap. ad audientiam de reſcript.* Seraph.
dec. 513. *num.* 7. & in ſpecie aduertit Mandoſ. *ſuper dict. reg.
de ſubrogan. quæſt.* 9. *num.* 8. & demonſtratur *in Carpen. bono-
rum* 10. *Aprilis* 1617. *coram Sacrato*, & coram Gregor. XV.
dec. 435. *num.* 5.

Minùs obſtat, quòd pro parte D. Franciſci non doceatur
Parochialem, de qua agitur eſſe vnitam dignitatibus Archi-
diaconatus, & Præcentoriæ, qui ipſum præſentarunt, imò
potius contrarium appareat, tam ex iuris præſumptione,
quàm ex pluribus collationibus eiuſdem Parochialis factis ab
Ordinatijs pro tempore ab anno 1574. vſque ad annum
1623. vt *in Summ. Antonij dato ſub die* 28. *Martij præteriti
coram D. Buccabella ſub num.* 3. *& ſeqq.* quibus ſtantibus lis
17 detegitur iniuſta, & calumnioſa, quæ impedit conceſſionem
ſubrogationis, Biſignet. *deciſ.* 2. *in fine de rer. permut.* Caſſad.
dec. 7. *de dol. & contum. & fuit dictum in Cæſaraugustana de
Maclla* 11. *Maij* 1636. *coram Illuſtriſſimo D. meo Decano*,
& quotieſcumque apparet collitigantem habere titulum
18 † à non habente facultatem præſentandi, ſeu inſtituendi, non
dicitur lis introducta ad effectum obtinendi ſubrogationem,
Mandoſ. *ſuper d. regul. quæſt.* 4. *num.* 2. Sarnen. *ſuper ead. regul.
qu.* 4. *& ſuper reg. de triemn. qu.* 47. Rot. *dec.* 336. *num.* 4. *par.* 3.
recent.

Nam ex datis in hodierno *Summ. nu.* 1. *&* 2. *cum ſeqq.* con-
ſtat de anno 1324. d. Archidiaconatui fuiſſe vnitam inter
alia Parochialem Eccleſiam Sancti Baudilij de Lupricato;
Præcentoriæ autem vnitam fuiſſe Eccleſiam Parochialem
Sanctæ Eulaliæ del Hoſpitalet cum reſeruatione iuris præ-
ſentandi ad fauorem earundem Dignitatum, & vlterius ap-
paret de anno 1544. Paulum III. pro commoditate populi
loci del Prat diſmembraſſe Eccleſiam, de qua agitur ex dictis
Eccleſijs Sancti Bandilij, & Sanctæ Eulaliæ, ex quibus fue-
runt ſeparatæ decimæ, primitiæ & oblationes, quæ hodie de-
ſeruiunt pro ſuſtentatione d. Vicariæ del Prat. Vndè ſequi-
19 tur, quòd ſicut vigore prædictæ vnionis collatio dictarum
Eccleſiarum remanſit ſub diſpoſitione dd. Dignitatum abſque
eo, quòd debeat fieri concurſus in earum prouiſione iuxta
Conſtitutionem ſanctæ mem. Pij V. *in antiq. Bullar.* 46. §. *vo-
lumus*, & latè tradit Garz. *de benef. par.* 9. *cap.* 2. *num.* 289. *cum
ſeqq.* & præcipuè *ſub nu.* 291. §. *& confirmat*, *& fuit in ſpecie
reſolutum in Barchinonen. Vicaria S. Baudilij* 9. *Februarij, &*
17. *May* 1624. *coram R.P.D. meo Merlino*, ita hæc Eccleſia,
20 † de qua agitur pari modo, tanquam fundata intra limites
dd. Eccleſiarum, & dotata de illarum bonis, & redditibus fuit
effecta eiuſdem naturæ, & remanſit vnita, ac ſubiecta ea-
rundem Dignitatum diſpoſitioni, iux. not. *in cap. ad audien-
tiam il primo de Eccleſiis ædifican.* vbi Innoc. & Hoſtien. *in
fin.* Mandoſ. *in addition. ad cap. allegat.* 65. *ſub litt. N.* Gon-
zal. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 10. *num.* 8. *& fuit dictum in Leodien. Pa-
rochialis de Spa.* 27. *Ianuarij, &* 5. *May* 1627. *coram R.P.D.
meo Pirouano*, non obſtantibus prædictis collationibus de
ea per Ordinarios pro tempore factis, quia Bulla præfata
21 Pij V. † reſeruans præſentationem ad fauorem illorum,
quibus vnio facta fuit ob decretum irritans in ea appoſitum
inficit quamcumque contrariam poſſeſſionem, vt in puncto
dictæ Conſtitutionis reſpondit Rota *in dec.* 710. *num.* 6. *par.* 2.
& dec. 352. *num.* 9. *par.* 4. *recent.*

Tantò magis, quia in propoſito dici non poteſt conſtare
de notorio non iure Franciſci cùm ex ſupra deductis, ſatis
22 appareat de illius titulo, qui etiam coloratus † ſufficeret in
hac materia, in qua non requiruntur ita rigoroſæ probatio-
nes boni iuris pro parte petentis ſubrogationem, Rebuff. *ſu-
per hac regul. de ſubrogan. gloſſ.* 7. *num.* 3. & declarat Acchill.
dec. 7. *vt lit. pend.* Greg. *dec.* 426. *num.* 11. ibique Adden. *& in d.
dec.* 27. *num.* 6. vbi dictum fuit ſufficere probabilem, † & co- 23
loratam cauſam litigandi ad euitandam calumniam ad effe-
ctum obtinendi ſubrogationem, Buratt. *dec.* 927. *num.* 12.

Demùm nihil facit, quòd vacatio huius Eccleſiæ contige-
rit de menſe Ianuarij, qui eſt † fixus, & Sedi Apoſtolicæ re- 24
ſeruatus; quia ſuppoſito, quòd d. Eccleſia ſit vnita; vt ſupra
fuit firmatum, eo ipſo † excipitur à regula Cancellariæ vigo- 25
re dictæ Conſtitutionis Pij V. quæ mandat, vt omnes Vica-
riæ vnitæ prouideri † debeant ab illis, quorum Eccleſijs vni- 26
tæ reperiuntur, Garz. *de benef. d. par.* 9. *cap.* 2. *num.* 291. *&* 294.
vbi refert declarationem Congregationis Sacr. Concilij in-
terpretum, cum alijs pluribus relatis per Buratt. *in dec.* 214.
num. 2. ibique Adden. *ſub litt. A.*

Et ſic deciſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Rauennaten. Cenſus.

Lunæ 27. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Cenſum emens pro perſona nominanda, & declarans ſe de pecunia illius perſonæ emiſſæ, tunc ſecuta nominatione illius euaneſcit mandatum nominantis, cùm cenſeatur ſe tanquam procurator, & quid ſit d. Procurator exegerit ſortem d. cenſus, cùm tunc remaneat obligatus Domino pro dicta ſorte, & an hoc caſu intret præſcriptio, & alia plura circa prædictam materiam.

SVMMARIVM.

1 *Cenſum emens pro perſona nominanda ſecuta nominatione, dicitur acquiſitum ius illi, qui nominatus fuit.*

2 *Cenſus ſortem ſpectan. ad alium exigens, tenetur eam reſtituere domino, vel eius hæredibus.*

3 *Scriptura etiam priuata, & informis probat iunctis adminiculis.*

4 *Partitæ extractæ ex libris alicuius, quando probent contra conſocium, & etiam contra tertium, & num.* 5.

6 *Et quid ſi fuerint extracta poſt relaxatum mandatum.*

Probatio, quando non eſt noua, ſed anterioris iam factæ corroboratio, admittitur etiam poſt relaxatum mandatum, num. 6.

7 *Fides mala auctoris operatur, vt nec illius hæres præſcribere valeat.*

8 *Lites, quando alicui fuit mota, tunc non currit amplius præſcriptio.*

9 *Præſcriptio nulla poteſt incipere contra eos, qui non fuerunt negligentes.*

10 *Reſtitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, datur etiam contra præſcriptionem* 30. *annorum.*

11 *Statutum loci deſtinatæ ſolutionis, quidem eſt attendendum.*

12 *Statutum Vrbis de præſcription. non tollit actionem, ſed tantùm inducit ſolutionis præſumptionem.*

13 *Cenſum emens pro perſona nominanda, & declarans ſe de eiuſdem pecunia emere.*

14 *Secuta nominatione perindè eſt, ac ſi nominatus ipſe ab initio contraxiſſet, & ac ſi dominium nunquam fuiſſet penes nominantem, & num.* 15.

16 *Via executiua pro reſtitutione ſortis intrat, quando ea ſit loco damnorum, & intereſſe, & qualiter id intelligatur.*

17 *Tempus præteritum, vel præſens regulariter non trahitur ad futurum.*

18 *Via executiua vigore obligationis Cameralis competit pro omnibus, quæ veniunt ex natura contractus.*

20 *Verba conſecutiua non alterant principalem diſpoſitionem.*

21 *Principaliter, quòd actum eſt attendi debet, & non quod conſecutiuè.*

22 *Debitoris nomen, quando quis aſſignauit alicui, ſi deindè illud exigat, dicitur aſſignationi contrauenire.*

23 *Aſſignatio nominis debitoris longè differt à nominatione perſonæ.*

24 *Obli-*

Digitized by Google

24 *Obligationis Cameralis extenſio comprehendit, quod obligatus promittat omnia, & ſingula contenta in inſtrumento attendere, obſeruare &c. & num.25.*

DECICIO CLXIV.

COmmunitas Rauennæ impoſuit alias de menſe Maij 1591. * ſuper certis eius bonis annuum ſc.400.quem pretio ſc. 5000. venditq. Philippo Rauennæ, qui d. cenſum aſſeruit emere pro perſona nominanda in actis Cataloni Notarij A. C. deinde de menſe Iunij eiuſdem anni nominauit Io: Baptiſtam Fliſcum, declarauitque d. cenſum ad ipſius Io: Baptiſtæ fauorem impoſitum, ac de proprijs illius pecunijs emptum fuiſſe, promiſitque d.nominationem, ac declarationem fuiſſe,& eſſe bonas, validas,ac legitimè factas,alias voluit teneri ad omnia damna,& intereſſe, vt in Inſtrumento obligatione Camerali vallato continetur; quam nominationem,ac declarationem ſucceſſiuè idem Fliſcus acceptauit; ac deinde poſt aliquot annos egit pro ſolutione fructuum d. cenſus contra d. Communitatem, quæ cùm oſtendiſſet ſe d.cenſum vſque de anno 1592.extinxiſſe,ac ſortem vnà cum fructibus eidem Philippo perſoluiſſe, ſententiam abſolutoriam ab A.C.reportauit, à qua cum d.Fliſcus appellaſſet,cauſam in *Rota Cardinali Millino tunc Auditori committi obtinuit, coram quo diſputato dubio*, An diſſolutio facta Philippo eſſet legitimè facta nec ne, itaut Communitas eſſet liberata, fuit ordinatum, vt videretur an fuerit neceſſe intimatio d.nominationis Communitati, ad hoc vt ipſa non poſſet ſoluere Philippo.

Deceſſit interim Fliſcus de anno 1605. hærede ſibi inſtituto D. Iacobo Raggio eius nepote, qui pariter obijt de anno 1629. relictis hæredibus teſtamentarijs DD. Laurentio, & fratribus de Raggijs, qui cum nuper egiſſet coram A.C. contra Franciſcum vti filium, & hæredem Philippi pro reſtitutione ſortis d.cenſus ab ipſo exactæ mandatum executiuum ab eo obtinuerunt, à quo Franciſcus appellauit, cauſamque mihi cum clauſula, *ſi quid exequendum*, committi obtinuit, quocirca dedi dubium,an d.mandatum eſſet exequendum,in cuius dubij poſitione informantes pro D. Franciſco tria præcipuè contra validitatem, & iuſtitiam d. mandati opponebant.

Et primò,quod non conſtaret Philippum eius patrem ſortem d.cenſus à Communitate extincti percepiſſe.

Secundò, opponebant præſcriptionem nedum iuris communis ex lapſu 30.annorum, ſed etiam ſtatutariam Vrbis ex lapſu 16.annorum,& vltra à die d.exactionis.

Tertiò, tandem opponebant non potuiſſe agi via exequutiua contra d. Philippum, vel illius hæredes, pro reſtitutione ſortis d.cenſus.

Cæterùm DD. his exceptionibus maturè diſcuſſis cenſuerunt hæredes Philippi teneri pro reſtitutione ſortis d.cenſus, ſed contra eos nonniſi via ordinaria agi poſſe.

Et quoad primam partem reſolutionis attinet res viſa fuit carere difficultate, ſiquidem cum Philippus emerit cenſum, de quo agitur, pro perſona nominanda, deindeque nominauerit Ioannem Baptiſtam Fliſcum, ac d. cenſum de illius pe-
1 cunijs † emiſſe declarauerit, vtique ſequuta d.nominatione cenſus iſte fuit acquiſitus eidem Fliſco nominato, Alex. *conſ.* 325.*num.*14.& 18.Surd. *deciſ.*226. *num.*1. & *deciſ.*182.*n.*18. Mant. *deciſ.*236. *ſub num.*1. *verſ. & poſt factam*, Rot. *deciſ.* 170.*num.*1.*poſt Cenc. de cenſ. & deciſ.*81. *num.*2. poſt Galleſ. *de oblig.Cam.*Greg.XV.*deciſ.*157.*num.*7.& ibi Adden. & *deciſ.* 227. *num.* 6. *in fin.* Vnde cùm poſtea idem Philippus ſor-
2 tem d.cenſus ſpectantis ad Fliſcum exegerit † à Communitate,vtique remanſit debitor eiuſdem ſortis, illamque proinde ipſe, ſeu illius hæredes tenentur reſtituere DD.de Raggijs Fliſci hæredibus, *l.ex mandato §.ſi ex fundo, & §.idem labeo, ff.mandat.* Petr.Iacob. *in ſua prox. rubr. de act. mand. direct. verſ.item rectè dicitur*, Pariſ. *conſ.*8. *num.*16. *lib.*4.Honded. *conſ.*38.*num.*3.*lib.*2.Rot.*deciſ.*149. *num.*3. *par.*1. *recent.*

Quod autem Philippus receperit à Communitate ſortem d.cenſus poſt factam nominationem Fliſci, & ſic ceſſet primum obiectum exaduerſo excitatum, viſum fuit probati concludenter ex quietantia eiuſdem Philippi facta in calce mandati bo. mem. Cardinalis Caetani tunc Camerarij ſub die 2.Septembris 1592.directi Io: Enriquez Erreræ, Octauio Coſtæ, Alexandro Dono, & eidem Philippo Rauennæ emptoribus montis Communitatum,quibus demandata fuit ſolutio ſcut. 5437. monetæ eidem Philippo pro ſorte, & fructibus iſtius cenſus ab eadem Communitate, quæ illum impoſuerat,extincti quæ quidem quietantia, licet non fuerit recognita, nihilominus cum illa ſit adminiculata, nedum ex eo quod d. Communitas ab inde citra fructus d. cenſus nunquam ſoluit, ſed etiam ex ſententia abſolutoria lata ab A. C. ad fauorem eiuſdem Communitatis, necnon ex *dec. facta ſub die* 13.*Iunij* 1607.*coram Caualerio*,in qua extinctio,ac ſolutio d.cenſus factæ d.Philippo pro certo ſupponuntur, ſufficienter probat, † cùm etiam ſcriptura priuata, & in formis 3
iunctis adminiculis, probet *l. Inſtrumenta, C. de probat.* Decian.*reſponſ.*33. *num.*116.*lib.*1. Rot. *deciſ.*437. *n.*4.*par.*4. *rec.*& coram Greg.XV. *deciſ.*442. *in fin.*

Eoque magis cum vltra d. quietantiam concurrat etiam partita formiter extracta ex libris d.Doni,in qua legitur eandem ſummam ſcutor. 5437. pro extinctione d. cenſus teuera vigore prædicti mandati facti à Cardinali Camerario eidem Philippo perſolutam fuiſſe, quæ partita iunctis adminiculis † ſupra ponderatis probat etiam pro tertio, & ſic pro 4
Raggijs contra d.Philippum, & illius hæredes, Seraph. *deciſ.* 450.*num.*4. Rot. *deciſ.*613. *num.*5. *par.*3. *recen. & deciſ.* 360. *num.*3.coram bo.me.Buratto, & *deciſ.*197.*n.*2.coram Reuerendiſſ. Vrgellen.

Quinimò cùm d. Philippus eſſet ſocius Doni in emptione d.montis, d. partita tanquam extracta † ex libris ſocialibus 5
plenè probat contra d. Philippum conſocium, & illius hæredes etiam pro tertio,Alex.*conſ.*186.*num.*1.*lib.*2. Corn. *conſil.* 319.*num.*14.*lib.*3.Rot. *deciſ.*540. *ſub num.* 1.*par.*2. *rec.* etiam quod illa fuerit extracta poſt d. mandatum relaxatum ab A.
C. cùm non dicatur † noua probatio, ſed anterioris iam fa- 6
ctæ corroboratio, Greg.XV. *deciſ.*272.*num.*9. & *fuit dictum in Tiburtina Pratorum* 8. *Iulij anni præteriti coram bo. me. Buccabella.*

Non obſtat prætenſa præſcriptio iuris communis 30. annorum; Tum quia Philippus poſtquam ſequuta nominatione Fliſci recepit à Communitate ſortem d. cenſus, fuit conſtitutus † in mala fide, quæ operatur, vt nec etiam illius 7
hæredes præſcribere poſſint, *l.cum hæres ff. de diuerſ. & tempor. præſcript. cap. poſſeſſor de reg. Iur. in* 6. Caſtrill. *de vſufruct. cap.*67. *num.* 20. & 22. Caball. *conſ.* 178. *num.* 10. & *ſeq. lib.* 1. Cenc. *de cenſ. quæſt.* 117. *num.* 12. *iuxta modern. impreſſ.* Tum etiam quia Fliſcus creditor d. cenſus litem mouit contra Communitatem pro ſolutione fructuum illius vſque de anno 1598. eamque proſequutus fuit dum vixit, nempè † vſque ad annum 1605. eo autem de- 8
functo, Iacobus illius hæres, vſque ad annum 1605. eo autem defuncto, Iacobus illius hæres, vſque ad annum 1607. vt elicitur tam ex d. deciſ. Caualerij, quàm ex alijs iuribus datis in ſum. Franciſci. Vnde nulla potuit incipere præſcriptio ab eis, quibus nulla poteſt † imputari negligen- 9
tia, Bald. *in auth. niſi triennale ante num.* 1. *C. de bon. matern.* Balb. *de præſcript.* 1. *par.*6. & *vlt. princ.num.*19.*verſ.vltra quem addo.*

Ad. autem anno 1607. vſque ad obitum d. Iacobi, qui ſucceſſit de anno 1629. prout eſt in confeſſo inter partes non interceſſerunt niſi anni 22. vnde vel præſcriptio 30. annorum non fuit completa contra d. Iacobum, vel quatenus completa fuiſſet ſaltem contra Raggios illius † hæredes, da- 10
retur illius reſtitutio ex capite probabilis ignorantiæ, Alex. *conſ.* 71. *num.* 2. & 3. *lib.* 1. Rot. *deciſ.*621. *num.*3. *par.* 1. *recent.* & *poſt tract. de Salu. deciſ.* 259. *num.* 5. & 6. & poſt Cen. *de cenſ.deciſ.*158.*num.*12. & *deciſ.*265. *num.*6. & *deciſ.* 366.*num.*1.& 2.Buratt.*deciſ.*457.*num.*2.Gratian.*diſcept.*403. *num.*38.

Minus obſtat præſcriptio ſtatutaria 16. annor. nedum, quia ſolutio tam ſortis,quàm fructuum huius cenſus deſtinata fuit in Ciuitate Rauennæ, ac proinde non ſtatutum Vrbis, † ſed potius loci deſtinatæ ſolutionis attendi debet, Bart. 11
in l.cunctos populos num. 16. *C. de ſumm. Trinit.* Rot. *deciſ.* 602. *num.*2. *par.*2. *diuerſ.* & *fuit dictum in Interamnen. Affictus* 13. *Maij* 1596. *coram Litta*, ſed etiam quia nec Philippus, nec illius hæredes huiuſmodi debitum vnquam agnouerunt, ſed illud acriter impugnarunt. Vnde non videtur eſſe locus ſtatuto Vrbis, cum illud non tollat actionem, ſed inducat ſolutionis † præſumptionem, quæ proculdubio ceſſat in 12
eo, qui negat ſe debitorem, cùm ceſſante confeſſione debiti, ceſſet quoque ſolutionis præſumptio.

Quo verò ad ſecundam partem reſolutionis, qua fuit firmatum eſſe agendum via ordinaria, non autem via exequutiua moti fuerunt DD. ex eo quod Philippus, vt in prædicta ſerie facti dictū fuit, emit cenſum, de quo agitur, non pro ſe, ſed pro perſona nominanda, ac ſucceſſiuè nominauit Fliſcū, declarauitq; d. cenſum emptū fuiſſe ex pecunijs eiuſdē Fliſci,

qui deinde d. nominationem, ac declarationem acceptauit,
13 Vnde cùm Philippus in emptione d. cenſus cenſeatur ſe geſ-
ſiſſe tamquam Procuratorem eiuſdem Fliſci iuxta *conſ. An-
char.*127.*ſub n.*1.*col.*2.vtiq; facta nominatione eius officium,
vel miniſterium expirauit, omniaque iuxta d. cenſus cen-
14 ſentur eidem Fliſco acquiſita † ex primęuo contractu, perin-
de ac ſi ipſemet ab initio contraxiſſet, ac nominatus fuiſſet,
Alex. *d.conſ.*132.*num.*3.*in fin.& ſeq.lib.*6. Anchar.*d.conſ.*127.
*n.*6. Rimin. Iun. *conſ.*167. *per tot.& præſertim n.*11. Surd. *de-
ciſ.*182. *num.*17. *&* 18. vbi quod facta nominatione domi-
15 nium rei † emptæ nullo tempore dicitur fuiſſe penes nomi-
nantem, Rot. *deciſ.*125.*n.*5.*poſt Cenſ.de cenſ.* Quapropter
cum Philippus, qui poſt d. nominationem nullum ius habe-
bat in d. cenſu, iamque functus erat ſuo miniſterio, ſortem
illius ac fructus exegerit, vtique non amplius vti Procurator
Fliſci, ſed tanquam altera perſona conſideratur, quæ in exa-
ctione d. cenſus ſe immiſcere voluit, contra quem propterea,
ſiue illius hæredes Raggij creditores non poſſunt agere via
executiua pro reſtitutione d. ſortis vigore obligationis Ca-
meralis adiectæ in Inſtrumento d.nominationis, quæ longè
ante d. exactionem adimpleta fuit, ſed debent implorare of-
ficium Iudicis via ordinaria pro reſtitutione eiuſdem ſortis
poſt nominationem perfectam indebitè perceptæ, ad not. per
Rom.*conſ.*503.*n.*11.*& ſeq.*Surd. *conſ.*70. *n.*18. *in fin. lib.*1. *&
fuit dictum in Reatina iuris redimendi poſt tract. de manut.
deciſ.*247. *num.*16.

Non obſtat, quod Philippus in Inſtrumento d. nominatio-
nis promiſerit nominationem, declarationem, ac ceſſionem
iurium d.cenſus fuiſſe, & eſſe bonas, validas, ac legitimè fa-
ctas, nihilque in præiudicium iurium ceſſorum feciſſe, alias
teneri voluit ſub obligatione Camerali ad damna, & intereſ-
16 ſe; Vnde inferebatur intrare viam executiuam pro reſtitu-
tione ſortis eiuſdem cenſus, quæ ſuccedit loco damnorum, &
intereſſe, Bald.*in l.traditio in 4. quæſt.n.*7.*C.de act.empt.*Greg.
XV.*deciſ.*88.*num.*3.*& deciſ.*119.*n.*4.Rot.*in Romana ſeu Cor-
netana dotis impreſſ. per Saluſtium in prax. c.* 38. *lib.*1. Quo-
niam verba illa, nominationem, declarationem, ac ceſſionem
fuiſſe, & eſſe bonas, validas, ac legitimè factas, nihilque in
præiudicium iurium ceſſorum feciſſe, tanquam præteriti, ac
præſentis temporis, non viſa fuerunt comprehendere tem-
pus futurum, quo idem Philippus ſortem d. cenſus exegit,
ideòque ſufficit d.promiſſionem tunc temporis adimpletam
17 fuiſſe, cùm regulariter tempus præteritum, † vel præſens ad
futurum non trahatur, *l.verbum erit, ff.de verb. ſignif.*Iaſ.*in l.
cum ſtipulamur num.*8.*ff.de verb.oblig.* Hond.*conſ.*63.*num.*62.
*lib.*1. Addend.ad Greg.XV. *deciſ.*338.*n.*18.

Non obſtant verba illa, ceſſit, & tranſtulit, aliaque ſimilia
18 in Inſtrumento d. nominationis appoſita, † ex quibus infer-
tur d. Philippum tanquam cedentem remanſiſſe obligatum
præſtare d.cenſum tam de præſenti, quàm de futuro, Dec.
*conſ.*102.*in fin.*Surd.*deciſ.*326.*n.*45. Seraph.*deciſ.*321. *num.*8.
& conſequenter pro illius reſtitutione competere viam exe-
19 cutiuam † vigore obligationis Cameralis, quæ videtur com-
petere pro omnibus, quæ veniunt ex natura contractus, &
in eius neceſſariam conſequentiam, Seraph. *deciſ.*955.*n.*2.
& fuit dictum in Romana fideicomm. de Guidis 27.*Iunij* 1633.
coram me. Quia fuit reſponſum nos non verſari in terminis
puræ, ac veræ ceſſionis, in quibus terminis videntur proce-
dere iura ſupra allegata, ſed principaliter in terminis nomi-
nationis factæ pro perſona nominanda, pro qua ſuppreſſo
nomine, cenſus iſte ab initio emptus fuit. Vnde cùm Inſtru-
mentum, cuius vigore agitur, contineat principaliter no-
20 minationem Fliſci, dd. verba, ceſſit, & tranſtulit, † & ſi-
milia, tanquam conſecutiua non alterant contractum d.no-
minationis, nec veram ceſſionem important, cum id attendi
21 debeat, quod † principaliter actum fuit, vt in ſimili dixit Rot.
poſt Cenc.*de cenſ.deciſ.*180. *n.*6. *& deciſ.*45. *ſub n.*4. *verſ. nec
obſtat in addit. iuxt.antiq. impreſſ.*

22 Non obſtat *deciſ.*5. Greg.XV. *n.*7. † vbi, dicitur quod is,
qui aſſignauit nomen debitori, ſi deinde illud exigat dicitur
aſſignationi contrauenire; Quoniam vltra quod aſſignatio
nominis debitoris longè differt à nominatione perſonæ,
23 † non ideò d.deciſio firmat poſſe agi via exequutiua.

Non obſtat, quod extenſio obligationis Cameralis com-
prehendat, quod obligatus dicta forma promittat omnia, &
ſingula contenta inſtrumento tenere, attendere, complere,
24 † & inuiolabiliter obſeruare, contraque ea ſeu eorum ali-
qua non facere, dicere, vel venire de iure, vel de facto, quouis
quæſito colore, vt per Galleſ. *in princ. tract. in formula, quæ
nunc eſt in vſu n.*8. Quoniam d. extenſio regulatur à promiſ-
ſione principaliter facta in Inſtrumento, adeo vt verba illa,
tenere, attendere, complere, & † irreuocabiliter obſeruare, 25
&c. congruè referantur ad nominationem Fliſci principaliter
factam, non autem ad exactionem cenſus poſtea ſubſe-
quutam.

Et ita vtraque, &c.

*Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die Sabbati
27. Nouembris 1639. coram eodem bon. mem. Dunozetto.*

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Bononieñ. Fideicommiſſi.

Lunæ 27. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Fœminæ, quando non dicantur excluſæ à primoge-
niturę, & hoc quantumuis aliquæ coniecturæ vi-
deantur militare pro excluſione, quia in hac mate-
ria totum facit, ac regit voluntas ipſa diſponentis,
quia ſtante in vanum laboratur per obſcuram
viam pro coniecturarum in contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſio non defertur per ſaltus, & nunquam fit tran-
ſitus de vna linea ad alium niſi conſtet de mente
Teſtatoris.*

2 *Fœminæ ex quibus verbis dicantur incluſæ in fideicom-
miſſo.*

3 *Primogenitura, ſi ſit ingreſſa in lineam vnius, quando de-
ſcendens ex fœmina, non poſſit excludi, per maſculos
alterius lineæ.*

4 *Fœminæ etiam comprehenduntur ſub nomine primoge-
niti.*

5 *Quod procedit, quando non adſunt maſculi eiuſdem li-
neæ, & non agitur de primogenitura facta pro conſer-
uanda agnatione.*

6 *Fœminæ etiam comprehenduntur ſub collectiuo nomine,
progenie, in progeniem.*

7 *Fœminas deſcendentes ſi Teſtator vocauerit, ceſſat ratio
conſeruandæ agnationis, cum illa non ſit expreſſa.*

8 *Teſtator dum voluit, vt penes vnicum vnigenitum con-
ſeruarentur bona, fœminæ non ſunt excluſæ.*

9 *in Primogenitura quando, non fuit conſiderata ratio con-
ſeruandæ agnationis, tunc conueniunt etiam fœminis.*

10 *Agnationis conſeruandæ ratio, quando clarè apparet non
fuiſſe habitam ad nihil deſeruiunt coniecturæ in contra-
rium, & n.*11. *& amplia n.*12.

13 *Verba, quando fuerunt appoſita acceſſoriè, & qualificatiuè,
non ita ſtringunt, ſicuti quando apponuntur indepen-
denter, & n.*14.

15 *Gerundium ſine copula, qualificat tantum verba quibus
adiungitur.*

16 *Vnde conditio, ſeu modus ſit conceptus, non operatur effe-
ctus diſpoſitionis, ſed nudi facti, & n.*17.

18 *Fœmina quando eſt expreſſè vocata, nec vlla fuit habita
ratio conſeruandæ agnationis, tunc eſt admittenda ad
fideicommiſſum, & n.*19. *&* 20.

21 *Teſtamenti vna pars declarat aliam.*

22 *Verba,* intendendo ſempre de maſchi, *qualiter ſint intel-
ligenda, vt excluſæ non dicantur fœminæ.*

23 *Maſculorum appellatione, quando non veniant omnes de-
ſcendentes, & n.*24.

25 *Fideicommiſſi extenſio non ex facienda.*

26 *Maſculinitatis præſumptio non admittitur, ſtante diuer-
ſitate rationis, & perſonarum.*

27 *Dictio* ſemper, *poſita in clauſulis non diſpoſitiuis, non di-
citur mutare ſuam naturam.*

DECISIO CLXV.

PRæuijs pluribus deciſionibus coram R. P. D. meo Pi-
rouano vti deputato ab A.C. fuit lata ſententia ad fauo-
rem D.Comitiſſæ Iuliæ de Pepulis, filię Ioannis Pauli filij Cę-
ſaris primogeniti, filij Iſabellæ, & Fabij de Pepulis, mihique in
gradu appellationis commiſſa, dubitaui hodie, An ſententia
ſit confirmanda, vel infirmanda, & Domini abſque vlla pe-
nitus difficultate reſoluerunt ſententiam eſſe confirman-
dam.

Funda-

Fundamentum reſolutionis fuit, quia illa eſt valida, &
iuſta, de validitate conſtat ex reuolutione actorum, ex qui-
bus patet in ea concurrere omnia requiſita tradita per Capu-
taqu. *deciſ.*260. *par.* 2. Iuſtitia verò deducta fuit *ex deciſioni-
bus in hac cauſa factis ſub die 27. Nouembris 1637. & 18. Iu-
nij 1638. coram D. meo Pirouano*, in quibus dictum fuit con-
ſtare de fideicommiſſo, ſiue potius de primogenitura inſtitu-
ta ad fauorem dictæ D. Comitiſſæ Iuliæ de Pepulis per q.
Ioannem Paulum Manphronium inter eius filios, & deſcen-
dentes maſculos quouſque extabunt ſub bis verbis: *Nelli
altri tutti miei beni, eleggo, & voglio, che ſian miei heredi li fi-
gliuoli maſchi, che di me, & di legitimo matrimonio naſceran-
no, trà quali voglio per la facoltà mia ſia ſtrettiſſimo fideicom-
miſſo, di modo che vadi da figliuoli in nepoti, & da nepoti in
pronepoti in infinito, &c.* deficientibus verò filijs, alijſque
deſcendentibus maſculis, vt ſupra vocatis; Idem Paulus
Manphronius Teſtator ad effectum conſeruandi eius hære-
ditatem penes vnicum hæredem ex corpore ſuo deſcenden-
tem inſtituit primogenituram inter eius filias fœminas, ea-
rumque deſcendentes primogenitos, ſecundum gradus præ-
rogatiuam ſub hoc pacto, *Voglio che la Signora Iſabella mia
figliuola ſia dotata, hauendo fratelli de ducati cinque mila, &
non hauendo fratelli maſchi nel tempo della mia morte, & non
vi eſſendo alcuno mio deſcendente maſchio, voglio che ella
ſia mia herede vniuerſale: Voglio ancora, che in difetto de
miei deſcendenti maſchi, e morendo detta mia figliuola, che
la mia facoltà vada al primogenito di detta mia figliuola, e co-
ſi di progenie in progenie alli primogeniti de figliuoli nepoti, &
pronepoti in infinito di detta mia figliuola, e mancando lei
ſenza figliuoli intendendo ſempre de maſchi, voglio che ſucce-
da l'altra ſecondagenita, &c.*

Obijt dictus Ioannes Paulus Manphronius abſque filijs, &
deſcendentibus maſculis ſuperſtite Iſabella filia primogeni-
ta, ac hærede, ex qua natus fuit Marchio Cæſar Pepulus
primogenitus ex Marchione Cæſare Ioann. Paulus ex eo D.
Comitiſſa Iulia de Pepulis; ad cuius fauorem fuit lata ſen-
tentia, ex quo per obitum Marchionis Ioannis Pauli eius
patris, non factus ſit locus vocationi ad fauorem lineæ ſe-
cundogenitæ Iſabellæ, ex eo quia ſecundum regulas primo-
genituræ, nunquam fœminæ deſcendentes ex vltimo poſſeſ-
ſore excluduntur per maſculos alterius lineæ, nec ſit tranſi-
1 tus † de linea ad lineam, niſi expreſsè dicatur, vel adſint
euidentiſſimæ coniecturæ, & indubitabiles, cùm quibus
Teſtator ſe conformare videatur, Valenz. *conſ.* 97. *num.* 78.
cum ſeqq. Molin. *de Hiſpan. primog. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 31. & 32.
& *cap.* 5. *num.* 71. quam ſententia ſecuti fuerunt Couar. Mie-
rez, Auendag. Mantic. Parlad. Fuſar. & Caſtill. quos refert, &
ſequitur Additio ad Molin. vbi proximè: Ideòque cùm D.
Iulia ſit de vocatis ad primogenituram, vt patet ex illis
verbis, *voglio che la mia facoltà vada al primogenito di detta
mia figliuola, e così de progenie in progenie alli primogeniti de
figliuoli nepoti, & pronepoti in infinito di detta mia figliuola*,
2 quæ † verba indubitanter comprehendunt fœminas, Cæ-
phal. *conſ.* 511. *num.* 25. & poſt alios apertè dixit Fuſar. *qu.* 335.
num. 5. Ramon. *conſ. vltim. num.* 388.

Ex quibus optimè firmatum fuit in deciſionibus prædictis,
quòd dum primogenitura ingreſſa eſt lineam Pauli primo-
3 geniti, non poteſt D. Iulia ex illo deſcendens excludi per
maſculos lineæ Lucretij ſecundogeniti Iſabellæ ſiue alte-
rius, vt præter relatos in deciſionibus, firmat etiam Theſ.
iun. *lib.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 13. *cum tribus ſeqq.* Ramon. *d. conſil.
vltimo num.* 483. Ludouic Bellus *conſ.* 1. *num.* 157. & *ſeqq.* &
4 præſertim cùm nomine primogeniti contineantur † etiam
fœminæ, quando prout in præſenti non agitur de primo-
genitura conſtituta pro conſeruatione Agnationis, nec ad-
5 ſunt † maſculi eiuſdem lineæ, ex trad. per Fuſar. *de ſubſtit.
qu.* 385. *nu.* 9. & 12. Ludou. Bellus *d. conſ.* 1. *num.* 187. & Rot.
dec. 666. *num.* 10. *par.* 2. *recent.* ex eo, quia vocato maſculo
ex fœmina, à quo primogenitura ingreſſa eſt in lineam Pauli,
6 non ampliùs mentionem fecit de maſculis, † ſed de primo-
genito, & de progenie in progeniem, ſub quo termino colle-
ctiuo etiam fœminæ comprehenduntur, ex Fuſar. *de ſubſtit.
qu.* 335. *num.* 5. Ramon. *conſ.* 100. *num.* 388.

Quòd autem in præſenti ceſſet ratio contemplationis A-
gnationis, patet ex eo; Primò, quia ad differentiam fidei-
commiſſi inſtituti inter proprios filios, & deſcendentes
maſculos, ſolùm contemplatus fuit conſeruationem hære-
ditatis penes vnicum hæredem ex corpore ſuo deſcenden-
7 tem; Secundò, quia vocauit etiam filias, † & deſcendentes
fœminas ex quarum vocatione, & admiſſione, quamuis ma-
ſculi repetita oratione eſſent vocati, ceſſat tamen ratio con-
ſeruandæ Agnationis, cùm illa non ſit expreſſa, Caſtill. *lib.* 2.
controuerſ. cap. 4. *num.* 25. 45. & *num.* 100. Ramon. *d. conſ.*
100. *num.* 392. Menoch. *conſ.* 802. *num.* 90. Bellus *conſ.* 2. *nu.*
212. & tantum mens Teſtatoris fuit, vt penes vnicum pri-
mogenitum † eius hæreditas perueniret, quo caſu fœmi- 8
næ non ſunt excluſæ, Crauett. *conſ.* 180. *num.* 1. & 306. *nu.*
5. Molin. *de Primog. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 50. cum in primogeni-
tura inſtituta nulla poſſit conſiderari ratio conſeruandæ
agnationis, ſed fortaſſe in fideicommiſſo, † & nos verſa- 9
mur hodie in primogenitura purificata, & quæ conuenit
etiam fœminis, ex Rota *deciſ.* 21. *num.* 4. *part.* 1. *recent.*

Nec excluſio fœminarum reſultat ex illis verbis, *& man-
cando lei*, loquendo de Iſabella, *ſenza figliuoli, intendendo
ſempre de maſchi, voglio che ſucceda la ſecondagenita.* Quia
placuerunt Dominis reſponſiones datæ, quod cùm dicta
verba, *Intendendo, &c.* ſint adiectiuè prolata ad caſum de-
ficientiæ Iſabellæ ſine maſculis non poſſunt inſeruire ad ca-
ſum non præuiſum, quo Iſabella maſculos ſuſcepiſſet, &
ſucceſſiuè maſculus primogenitus fœminam † tantùm reli- 10
liquiſſet neque directè, neque extenſiuè, ex quo extenſioni
repugnant tritæ Iuris regulæ, dum non apparet manifeſtè ha-
bitam fuiſſe prædictam rationem conſeruandæ † agnatio- 11
nis, Rota *deciſ.* 486. *num.* 4. *part.* 1. & *deciſ.* 538. *num.* 3. &
667. *num.* 10. *part.* 2. *recent.* & præſertim cùm hic agatur de
faciendo † tranſire primogenituram de linea, quam eſt in- 12
greſſa, contra illius deſcendentes. Celſ. Vgo *conſ.* 120. *nu.*
14. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 2. Fran-
ciſc. Milan. *deciſ.* 9. *num.* 1. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 209. *num.* 1. *part.*
2. *diuerſ.*

Nec in caſu præſenti fuerunt appoſita verba illa per mo-
dum regulæ, & independenter, † ſed acceſſoriè, & qua- 13
lificatiuè ad conditionem obitus primogenita, ſine filijs, quo
caſu vocata extitit ſecundogenitæ quod euidenter patet, tum
quia non fuerunt appoſita in principio, vel fine diſpoſitio-
nis, ſed in medio ſubſtitutionis † factæ Iſabellæ de prædicta 14
ſecundogenita ad quam propterea qualificandam dicuntur
poſita, vt admittit Caſanatt. *in conſ.* 53. *num.* 39. *vſque ad* 47.
Tùm ex eo quia gerundium ſine † copula habet iſtam natu- 15
ram qualificandi tantùm verba quibus adiungitur, Bald.
conſ. 212. *num.* 4. *lib.* 3. Alexand. *conſ.* 1. *num.* 22. *lib.* 2. Corn.
conſ. 105. *num.* 11. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 257. *num.* 3. *par.* 5. *recent.*
& declarat optimè Caſtill. *part.* 4. *cap.* 55. *num.* 13. Vnde con-
ditio, † ſeu modus ita conceptus non operatur effectum diſ- 16
poſitionis, ſed nudi facti, Caſanatt. *conſ.* 48. *num.* 6. & Ca-
ſtill. interpretando illa verba, *preferiendo ſiempre los varones
à las Embras*, *cap.* 8. *n.* 71. & 72. cùm hic ponantur relatiuè
ad obitum Iſabellæ ſine filijs, & tanquam † limitatè prola- 17
ta ad eam tantum conditionem reſtringenda ſunt, ex Rota
deciſ. 257. *num.* 2. *part.* 5. *recent.*

Ex quibus cùm fœmina ſit expreſsè vocata, nec vlla fuerit
habita prædicta † ratio agnationis, prout ex verbis teſta- 18
toris manifeſtè conſtat; Ideò D. Iuliam eſſe meritò admit-
tendam vti proximiorem vltimi poſſeſſoris Dominis placuit,
nulla habita in conſideratione maſculorum prælatio, ex quo
non ſunt in eodem gradu, nec deſcendant ex eodem ſtipite,
à quo deſcendit D. Iulia, † ſed maſculus deſcendat ex ſe- 19
cundogenito Iſabellæ vocato poſt extinctionem lineæ primo-
geniti, vt expreſsè reſpondit Ramon. *d. conſ. vltimo*, *num.*
493. *vſque ad* 500. vbi dictam dictionem *ſemper* reſtringit
ad ſubſtitutiones præcedentes ſecundùm † ſubiectam ma- 20
teriam, & fœminam ex vltimo poſſeſſore eſſe meritò præfe-
ren. maſculo alterius lineæ determinat cum alijs pluribus
concordantibus.

Et ceſſat omnis ſcrupulus aduertendo, quòd Teſtator in vo-
catione ſecundogenitæ, eiuſque lineæ primo vocauit eius fi-
lios maſculos, ibi, *e ſuoi figliuoli maſchi*, & ſucceſſiuè etiam
fœminas eiuſdem lineæ antequam ad maſculos tertio genitæ
hæreditas perueniat, ibi, *& non eſſendo ſuccedino le femine in-
tendendo ſempre de primogeniti, & primogenite, & mancan-
do la ſecondagenita, ſucceda la terzogenita nelli predetti mo-
di*, ex quibus verbis clarè deducitur, Primò, quod Teſta-
tor progreſſum primogenituræ voluit etiam fieri ad fœ-
minas deſcendentes ex maſculis lineæ in qua fideicommiſ-
ſum eſt ingreſſum, nec voluit excludi per maſculos alterius
lineæ durante prima linea vocata, & quamuis id legatur diſ-
poſitum in linea ſecundogenitæ ad excludendam lineam ter-
tiogenitæ, eadem tamen vtrobique militat affectio, & ra-
tio, & præſertim cùm vna pars teſtamenti aliam declaret ad 21
text. in l. ſi ſeruus plurium, §. *fin. ff. de leg. primo*, & *l. qui filia-*

bus, *ff. de leg.* 3. Dec. *conſ.* 593. *num.* 1. Menoch. *conſ.* 220. *num.* 89. Greg. XV. *dec.* 236. *num.* 13. *& dec.* 514. *num.* 8.

Ex prædictis ſatis extat declaratum, quòd verba illa, *intendendo ſempre de maſchi*, referuntur tantùm ad maſculos primi gradus contemplatos pro ingreſſu fideicommiſſi, ex quo in ſequentibus gradibus præferuntur fœminæ deſcen-
2 dentes ex maſculis, quæ † etiam abſque tali declaratione, & prælatione ſuccederent, quia non dependent à perſona excluſa, ſed potius à maſculis expreſſè vocatis, vt declarat Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 32. Gregor. Lopez *in l.* 3. *tit.* 13. *par.* 6. *in gloſſ. verb. mugeres col.* 7. *&* 8. Et præſertim cùm immediatè anteà teſtator locutus fuerit de filijs nepotibus, & pronepotibus in infinitum ex Iſabella deſcendentibus ex verbis illis, *& mancando lei ſenza filiuoli intendendo ſempre de maſchi*, & ſic verbum, *de maſchi*, refertur ad
3 *figliuoli*, quorum appellatione † non veniunt omnes deſcendentes ad Iſabella, quando Teſtator de vlteriori gradu nominatim mentionem non fecit, Surd. *dec.* 322. *num.* 23. cùm
4 hic ſeparati † mentionem fecerit de nepotibus, Soccin. iun. *conſ.* 128. *num.* 71. *vol.* 1. Simon. de Pret. *de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *interpret.* 3. *dub.* 4. *ſolut.* 1. *num.* 43. Crauett. *in conſ.*
5 677. *num.* 3. & præſertim † ad extenſionem fideicommiſſi, Rota *dec.* 693. *num.* 4. *par.* 2. *recent.*

Nec aliquo modo intrare repetitionem maſculinitatis in ſequentibus gradus, ex quo adeſt diuerſitas perſonarum,
6 & rationis impeditiua repetitionis † præſumptæ, vt præter allegatos in deciſionibus, dixit Peregr. *de fideicomm. art.* 25. *num.* 33. Menoch. *præſumpt.* 84. *num.* 7. *lib.* 4. Rota *in Romana fideicommiſſi de Vipera* 24. *Ianuarij* 1629. *coram bon. mem. Card. Virilli*, eòque magis ſtante expreſſa nominatione fœminarum, vt ſupra deductum fuit.

Minùs facere dicebant Domini verbum, *ſemper*, denotans perpetuitatem, quia placuerunt reſponſiones datæ in prædictis duabus deciſionibus coram D. meo Pirouano, ne primogenitura poſſet vnquam incipere à fœminis prouenientibus, nedum à prima, ſed etiam à ſecunda, & tertia genita. Ideòque cum primogenitura cœperit habere ſuum effectum intrando lineam Cæſaris maſculi filij Iſabellæ, vt in hoc caſu Teſtator non cogitauit alterare ordinem primogenituræ in ſuccedendo à iure determinatum, ita & taliter, donec in ea linea extent deſcendentes, nullo modo poſſint vocari deſcendentes ex linea ſecundogeniti, ſiue tertiogeni-
7 ti Iſabellæ ex prædictis, & cùm dictio, † *ſemper*, poſita ſit in clauſulis non diſpoſitiuis, prout in præſenti; Ideò non dicitur mutare ſuam naturam, iuxta modum, & terminos diſpoſitionis, vel conditionis, cui acceſſoriè adijcitur, vt dixerunt Alex. *conſ.* 139. *num.* 3. *lib.* 6. Bologn. *conſ.* 15. *nu.* 53. Boer. *deciſ.* 158. *num.* 9. Rauden. *de analog. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 315. Surd. *conſ.* 448. *num.* 26. Menoch. *conſ.* 399. *num.* 10. Ramon. *d. conſ.* 100. *num.* 494. *&* 500. Rota *dec.* 265. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſ.* Ideòque cùm ex ſupradictis intentio Teſtatoris clara fuerit, vt primogenitura à ſe inſtituta ſemper quouſque extarent de linea primogenituræ, ſi maſculos procreaſſet de filio in nepotem deueniret, & iam fuerit effectuata cùm filius maſculus à primogenita fuerit conſecutus, à quo hodie deſcendit D. Comitiſſa Iulia meritò quouſque iſta linea primogeniti extabit, non deuenier dicta primogenitura ad fauorem lineæ ſecundogeniti, vel tertiogeniti eiuſdem Iſabellæ ex ſupracitatis.

Et ita reſolutum, &c.

Deciſiones iſtæ in hac cauſa emanatæ coram bon. mem. Pirouano ſub diebus 27. *Nouembris* 1637. *&* 18. *Iunij* 1638. *habentur ſupra, & prima eſt in par.* 7. *recent. dec.* 249. *altera verò ſupra in hac parte deciſio* 65.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Callieñ. Hæreditatis.

Veneris 1. *Iulij* 1639.

ARGVMENTVM.

Plenè agitur de probanda voluntate Teſtatoris in diſpoſitionibus ad pias cauſas, vbi quod per verba enunciatiua, & epiſtolas probatur. Teſtamentum Clerici non ſubiacet querelæ inofficioſi, aut iuri dicendi nullum præcipuè ſi pia cauſa ſit inſtituta.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum fauore piæ cauſæ valet ſine ſolemnitatibus, & num.* 2. *&* 5. *& num.* 19. *&* 20.
3 *Argumentum de filijs ad pias cauſas valet.*
4 *Teſtamentum ad pias cauſas valet abſque vllo teſte, ſicut etiam inter liberos, & num.* 6. *&* 19.
7 *Sententia dicitur nulla ex defectu actionis, quando actor non declarat, an vti velit teſtamento iure directo, an indirecto ex clauſula codicillari, vide num.* 13.
8 *Pia cauſa à pari procedit cum liberis, & num.* 9.
10 *Piæ cauſa magis, quàm filijs fauetur, excepta legitima.*
11 *Dominium hæreditatis, vel fideicommiſſi vniuerſalis tranſit ipſo iure in Eccleſiam, & num.* 12.
14 *Teſtamentum ſi non ſubſiſtetur, vt teſtamentum ſubſiſtetur, vt codicilli, quando hoc teſtator dixit, præcipuè ſi verba importent futurum, quæ verba ſunt impoſita, non vt ſit in poteſtate hæredis, ſed quod pendeat à futuro caſu validitas teſtamenti ibidem.*
15 *Reſtitutio in integrum ob probabilem ignorantiam competit Eccleſiæ præſertim ſtante dubietate iuris articuli, num.* 16.
17 *Ignorantia iuris non excuſat à rigore, leg. fin. Cod. de codicillis.*
18 *Ignorantia iuris in articulo controuerſo excuſat, & æquiparatur ignorantiæ facti.*
21 *Teſtes non examinati formiter faciunt adminiculum.*
22 *Piæ cauſæ fauorem ſufficit probatio voluntatis etiam per coniecturas.*
23 *Teſtamenti exemplum non ſufficit, niſi oſtendatur originale.*
Quæ concluſio non procedit fauore piæ cauſæ, num. 24. 26. 27. *&* 30.
25 *Piæ cauſæ fauore ſufficit probatio voluntatis teſtatoris, quoquomodo probata etiam per verba enunciatiua de præterito.*
27 *Exemplum teſtamenti ab ipſo teſtatore ſcriptum probat fauore piæ cauſæ, & num.* 28.
29 *Copia ſcripta ab eo qui ſcripſit originale, ſicuti probat alia negotia, ita probat teſtamentum, & num.* 30.
Fortius ſi fuit tranſmiſſa à teſtatore animo propalandi ſuam voluntatem, num. 31. *&* 32.
33 *Verba*, io N. ſcriſſi, e depoſi come ſopra, *in teſtamento adhibita, & ſi careant ſolemnitatibus oſtendunt perfectam, & deliberatam voluntatem.*
35 *Teſtamentum, quando probat ſine teſtibus, tunc per teſtium contradictiones non poteſt infringi.*
36 *Confeſſio teſtamenti facta à teſtatore per illius ſcriptionem, & ſubſcriptionem, & per mentionem in epiſtolis probat contra eum, & contra habentes ab eo cauſam.*
37 *Clericus poteſt teſtari de aduentitijs.*
38 *Teſtamentum Clerici non ſubiacet querelæ inofficioſi, nec ex præteritione poteſt dici nullum.*
Sed ſolùm parentes, vel filij illius conditione ex lege poſſunt petere legitimam, & num. 39.
40 *Legitima non debetur Matri præcedenti filio.*
41 *Teſtamenti tempus attenditur tempore mortis teſtatoris, non autem quo fuit conditum.*
42 *Teſtamentum ſumit robur à die obitus teſtatoris.*
43 *Epiſtola in qua enunciatur teſtamentum factum à Clerico valet, & ſufficit pro teſtamento ad pias cauſas.*
44 *Declaratio voluntatis ſubſtinet teſtamentum Clerici conditum ante Clericatum.*
45 *Teſtamentum militis conditum ante militiam ſubſiſtetur, ſi teſtator in eadem voluntate permanet, & num.* 46.
47 *Argumentum à militia terreſtri ad cœleſtem valet.*
48 *Clericatus ex quibus probetur.*
49 *Teſtamentum Clerici ſi eſt inſtituta pia cauſa non ſubiacet querelæ inofficioſi, & num.* 50. *& ſeqq.*
54 *Teſtamentum non ſubſiſtetur, ſi mater exhæredetur, vide num.* 56. 57. *& ſeqq.*
55 *Querela inofficioſi, quando competit aliud remedium non habet locum.*
56 *Mater, & ſi præterita poteſt conſequi legitimam conditione ex lege.*
60 *Fauor piæ cauſæ præualet fauori venientium ab inteſtato.*
61 *Clauſula codicillaris operatur, vt venientes ab inteſtato cen-*

cenſeantur grauati reſtituere hæredi ſcripto, & num. 62. & 63.
64 *Donatio non reuocat teſtamentum, ſi ſit reſeruata pars bonorum.*
65 *Teſtamentum attenditur tempore mortis reſpectu bonorum.*
66 *Actus æquiuocus non concludit.*
67 *Reuocatio teſtamenti debet iuſtificari.*
68 *Teſtes varij, & ſibi contrarij non probant.*
69 *Teſtes ſingulares non probant.*
70 *Teſtis deponens, quod alius altero viuente fructus bonorum illius viuentis recipiat, non per hoc excludit, quòd bona illius poſt eius mortem deuolui debeant ad hæredes ſcriptos.*
71 *Beneuolentia erga animam propriam præſumitur maior omnibus.*
72 *Paria ſunt non eſſe, & non apparere.*
73 *Epiſtola non poteſt ſuffragari loco teſtamenti, ſi non habet ſolemnitates in teſtamento neceſſarias.*
74 *Succeſſio ab inteſtato non defertur, niſi proximiori.*
75 *Text. in leg. Sancimus, Cod. de teſtament. declaratur, & num. ſeqq.*
80 *Teſtes ad probandam voluntatis mutationem pro reuocatione teſtamenti debent eſſe omni exceptione maiores.*
81 *Teſtes deponentes aliquem voluiſſe, quòd mater, & eius filia, & nepotes fruerentur ſua hæreditate dicuntur deponere de effectu conſecutiuo donationis factæ matri.*
Quia bona ipſi donata poſſunt tranſire ad filiam, & nepotes.
82 *Qui potuit facere, & non fecit ſignum eſt, quòd efficaciter noluit.*
83 *Epiſtola ſcripta, & ſuprascripta à teſtatore confirmat teſtamentum, & excludit reuocationem.*
Epiſtola continens actus ſpectantes ad ſcribentem probat contra eum, & ſi ſit ſubſcripta ab alio, num. 83.
84 *Epiſtola, quæ poteſt inſeruire pro teſtamento fauore piæ cauſæ, multò fortiùs deſeruit pro perſeuerantia voluntatis teſtatoris probanda.*
Fortiùs concurrentibus teſtibus adminiculantibus dictam perſeuerantiam, num. 85.

DECISIO CLXVI.

PRopoſita à me per duas vices hæc cauſa ſub die prima Iulij articulo maturè diſcuſſo, fuit reſolutum ſententiam Rotalem latam ad fauorem Patrum Congregationis Oratorij Camerini Hæredum inſtitutorum in teſtamento quondam Cæſaris Ignatij Sacerdotis eiuſdem Congregationis ſuper immiſſione in poſſeſſionem omnium, & ſingulorum bonorum, & rerum ſtabilium, mobilium, & ſemouentium, & Cenſuum, locorum Montium, Creditorum, Officiorum, Societatum Officiorum, & aliorum iurium quorumcumque hæreditariorum, dictique Cæſaris eſſe confirmandam non obſtantibus contra illam deductis, tam ex capite nullitatis, quàm iniuſtitiæ. Quia Patres Oratorij habent intentionem fundatam in teſtamento ſcripto, & ſubſcripto manu Cæſaris teſtatoris, & ad illos tranſmiſſo, quòd ſufficit,
1 etiamſi careat † ſolitis ſolemnitatibus cùm ſit fauore piæ cauſæ, vt plenè contrarijs omnibus reſpondens, firmauit Rota *deciſ. 74. per tot. par. 2. diuerſ.* amplectendo veriorem, æquio-
2 rem, tutiorem, † ac etiam communiorem ſententiam, aliàs anteà per Rotam ſequutam coram Caputaq. *in eadem cauſa 7. May 1548. relata vbi ſupra num. 12.* Achil. de Graſſ. *dec. 1. num. 1. de teſtam.* & latè fuit dictum coram bon. memor. Buratto *dec. 475.* vbi aliæ reſolutiones Rotales in ſimilibus referuntur, & coram bon. mem. Card. Caual. *dec. 553. num. 1.* at-
3 tento, quod valet argumentum de filijs † ad piam cauſam, & per multa ſimilia, tradit Dec. *in l. licet, C. de pact.* & propterea
4 valere teſtamentum ad pias cauſas † etiam, quòd nullus adſit teſtis, ſicut & inter liberos tenuerunt Alexan. *conſ. 4. num. 10. & ſeqq. vol. 7.* Iaſon. *conſ. 61. num. 18. vol. 1.* Ruin. *conſ. 71. num. 12. & ſeqq. vol. 3. vbi num.* 18. concludit, quòd in diſ-
5 poſitione ad pias cauſas † attenditur tantùm ius naturale, & diuinum, ſicut in teſtamento militis, non autem attenditur aliqua ſolemnitas iuris poſitiui, vt per omnes *in cap. cum eſſet, & in cap. relatum de teſtam. & in l. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. iuncta l. 1. & l. Lucius, ff. de teſtam. milit.* ita Aretin. *in l. ſi his qui, ſeu ſi quis 25. teſtam. vol. 2. poſt med. verſ. in primo caſu,* & ibi Imol. *nu. 6.* quem ſequuntur communiter Moder. & idem Imola *in cap. 2. & in cap. cum eſſes de teſtam.* idemque firmauit Caſtren. *conſ. 25. num. 2. circa finem, verſ. præterea ſi ſcriptura lib. 2.* inquiens † ſcripturam teſtamenti manu teſtatoris con- 6
fectam ſufficere ad piam cauſam, ſicuti inter liberos per authen. *quod ſine C. de teſtam.* cum alijs coll. per Tiraqu. *de priu. piæ cauſ. priuil. 4.*

Nec cenſuerunt Domini obſtare nullitatem deductam aduerſus ſententiam Rotalem, ex defectu actionis, ex † quo 7
Patres Oratorij actores non declarauerint, an vellent vti iure directo teſtamenti, An indirecto ex clauſula codicillari, iuxta textum *in l. final. C. de codicillis*, quia ſicuti *in d. l. excipiuntur liberi, ita & pia cauſa,* quæ ſaltem à pari procedit cum
† liberis, ex iuribus, & auctoritatibus ſupra allegatis, non 8
quidem ex identitate rationis, vtrobique concurrente, ſed
fauore animæ, & vt Eccleſia † habeat bona defuncti ob 9
quam rationem Iaſ. *in dict. l. final. num. 7. in fin. verſ. niſi dicas non eſt auſus affirmare contrarium*, & excepta legitima
† magis fauetur piæ cauſæ, quàm filijs, vt probat textus *in* 10
auth. ſi qua mulier iuncto principio, & fine, vbi Bald. & Iaſon. *de Sacroſ. Eccleſijs*, & cùm agatur de iure quæſito Eccleſiæ,
quia dominium hæreditatis, † vel fideicommiſſi vniuerſalis 11
tranſit ipſo iure in Eccleſiam, Tiraqu. *de priu. piæ cauſæ priuil. 39.* Surd. *deciſ. 25. num. 18.* cum alijs per Fuſarium *conſil. 61.*
num. 9. non † eſt locus diſpoſitionis *dictæ leg. finalis*, vt per 12
Fulgoſ. ibidem *nu. 14.* Archidiaconus *in cap. vt quis duas n. 1. poſt princ. verſ. iſtud obtinet de elect.* & dum Patres petierunt hæreditatem ex teſtamento, quòd Rota declarauit eſſe vali-
dum, hæreditatemq; deberi iure directo, † & in hac inſtan- 13
tia perſequuntur idem iudicium, non eſt opus alia declaratione, niſi in euentum, quòd teſtamentum declaretur nullum, & Patres vellent conuolare ad codicillos.

Nec eſt verum, quòd ſententia de cuius confirmatione agitur, tribuat Patribus ius ſuccedendi, tam ex teſtamento, quàm ex codicillis, quia potius ex deciſionibus Domini mei Veroſpij in prima inſtantia dat illis immiſſionem vigore teſtamenti, quòd dicit eſſe perfectum, & quando in deciſionibus fit mentio de clauſula codicillari, non firmatur, quòd Patribus ex hoc iure detur immiſſio, ſed ſolùm dicitur, quòd
quando ceſſaret via teſtamenti † aperiretur altera codicillo- 14
rum, ex quo teſtator diſpoſuit, quòd ſi teſtamentum non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, ſiue quocumque alio titulo, ex quibus verbis reſpicientibus tempus futurum, probatur conſtare de voluntate teſtatoris, quòd effectus clauſulæ codicillaris non pendeat à poteſtate, aut electione hæredis, ſed à futuro caſu, quatenus teſtamentum non ſubſtineretur, vel per iudicem ſuper illius nullitate pro-
nunciaretur. Et quatenus opus eſſet † competeret Eccleſiæ 15
reſtitutio in integrum, ex capite probabilis ignorantiæ, vt firmat Bart. *in d. l. final. num. 4. C. de codicill.* Socc. iun. *conſil.*
104. *num. 40. ante finem lib. 2.* quæ ſemper datur præſertim in 16
dubio iuris articulo, Antonius Faber. *in ſuo Cod. lib. 6. tit. 5. de teſtament. in fin. cum gloſſ. num. 18. & 19.* vt eſt ille de teſtam.
Clerici, ex doctrina Surd. Croti, & aliorum, † & quamuis 17
plerique velint ignorantiam iuris non excuſare à rigore *dictæ l. final. Cod. de Codicillis*, ſed ſolùm iuſtam ignorantiam facti, tamen negari nequit, quin ex caſibus, in quibus incidunt
concluſiones, aut communes, aut rationibus, & † auctori- 18
tatibus vndique fundatæ, ignorantia iuris controuerſi excuſet, & æquiparetur ignorantiæ facti, Felin. *in cap. de quarta num. 27. de præſcript.* Capyc. *dec. 10. num. 19. & 20.* Rota *deciſ. 268. num. 3. & 608. num. 14. par. 2. recent.*

Pariter exiſtimarunt Domini, tres exceptiones alias oppoſitas contra teſtamentum Cæſaris non releuare ad hoc, vt ex capite iniuſtitiæ ſententia, de cuius confirmatione agitur ſit reuocanda; Non prima, quòd teſtamentum Cæſaris
ſit copia ſimplex, † quia cùm agatur de fauore piæ cauſæ, quo 19
caſu ſtatur etiam ſcripturæ ſine teſtibus, vel alijs ſolemnitatibus, Grat. *diſcept. forenſ. 895. in princ. & n. 21. & 42.* Peregr. *conſ. 63. num. 17. & ſeqq.* Rot. *d. dec. 74. par. 2. diuerſ. & in cauſa Mediolanen. de Cuſanis 4. Februarij 1606. coram bon. mem. Iuſto*, & habeamus exemplum teſtamenti ſcriptum manu ip-
ſius Cæſaris teſtatoris, † recognitum à teſtibus habentibus 20
notam manum, hoc ſufficit Rota *in punct. de teſtamen. ad pias cauſ. dec. 124. n. 2. par. 2. diuerſ. & dec. 192. par. 3. recent. in dict. Mediolanen. de Cuſanis coram Iuſto*, & coram bon. memor. Card. Caualerio *dec. 553. nu. 2.* maximè cùm concurrant plura adminicula deducta. Ex epiſtola ipſius Cæſaris, cum qua tranſmiſit copiam teſtamenti Patribus Oratorij, ex alia Epiſtola ſcripta ab eodem teſtatore de anno 1621. & ſic poſt 15. annos à die conditi teſtamenti, in qua enunciat, & con-

firmat reſtamentum, & declarat ei non obſtare donationem
poſtmodum factam, ſed velle permanere in eadem volun-
tate; Ea eo quia teſtator coram duobus teſtibus ratificauit
ſe enndidiſſe teſtamentum, & copiam tranſmiſiſſe, ea rela-
tionibus teſtium metu eacommunicationis examinatorum,
& præſertim vnins, qui deponit vidiſſe teſtamentnm origi-
nale in manibus Ioannis Baptiſtæ Domberti Notarij rogati,
21 † qui licèt non ſint formiter eaamioati, tamen deſeruiunt
pro adminiculo, & quia teſtator in vltima ætate, eapleto
eaercitio artis medicinæ ſe contulit ad Congregatinnem
Patrum Oratorij, vbi honorificè receptus vſque ad mortem
permanſit, quæ omnia ſimul iuncta non ſolùm deſeruiunt
pro adminiculanda recognitione dictæ ſcripturæ teſtamen-
ti, ſed pro ſubſtantia illius cùm fauore liberorum, & piç cau-
22 ſæ ſufficiat probatio voluntatis etiam per coniecturas, † &
ſnditia, Alex. *conſ.4. num.13. & 18. lib.7.* Iaſon. *conſ.61. prepè
fin. num.6. lib.2.* Rot. *d. dec.74. nu.13. par.2. diuerſ.*

Non obſtat, quòd ſcriptura ſit exemplum teſtamenti,
quòd non ſufficit, niſi oſtendatur originale, per teat. *in l.1. §.
ſi quis in duob. verſ. ſed ſi unum fecerit, ff. de bon. poſſ. ſecundum
23 tab.* quia diſpoſitio illius textus, non † habet locnm in diſ-
poſitione facta ſauore piæ cauſæ, cui ſufficit nuda voluntas
24 teſtatoris, † quoquomodo probata etiam per verba enuncia-
25 tina de præterito, Socc. iun. *conſ.289. num.20. & 98. † lib.3.*
Odd. *conſ.64. num.5.* Caſtill. *controu. quotid. par.4. cap.46. nu.27.*
Gratian. *vbi ſupra nu.26. & 27.* Et cùm in teſtamento ad pias
26 † cauſas ſtetur ſimplici ſcripturæ, vt dictum eſt, ceſſat ratio
ponderata, qnia eſſet in diſpoſitione partis elidere diſpoſitio-
nem iuris communis, vt tenet Paul. de Caſtr. *in l. heredes pa-
lam in princ. num.10. ff. de teſt.* vbi Imol. *num.4. poſt med. verſ.
& per hoc patet,* Rota *dec.772. num.2. & 104. par.1. diuerſ.* &
hæc tantò magis procedunt, cùm agatur de exemplo ſcripto
27 † ab ipſomet teſtatore, quia ſicuti crederetur ſcripturæ ſim-
pliciter factæ ab ipſo teſtatore, ita crederetur etiam eaemplo
28 ſcripto ab ipſo teſtatore, vt creditur ſcripturis eaemplatis à
Notario Actuario, & quemadmodum copia de iure com-
29 muni regulariter, quoad alia negotia probat, † quando fuit
ſcripta ab eodem, qui ſcripſit originale, vti firmauit Rota
*in Beneuentana Molend. 28. Iulij 1634. coram R.P.D. Mer-
30 lino,* ita debet pariter probare † vltimam voluntatem pro
pia canſa, vt arguit Rota *dec.321. num.2. ante finem, verſ. &
proinde par.4. recent.* Nec ſumus in ſimplici eaemplo, ſeu co-
pia ſurtuito caſu reperta, ſed in copia animo deliberato
tranſmiſſa ab eodem Cæſare teſtatore, Patribus Oratorij ad
31 effectum propalandi eius voluntatem, † quç propterea non
obſtante, quòd Cæſar illam appellauerit copiam, non poteſt
dici copia, ſeu exemplum prioris voluntatis, ſed expreſſio
eiuſdem volnntatis, quæ fnerat eapreſſa in teſtamento prius
32 condito, & ſic eſt illa eadem voluntas, vt in his terminis fir-
mat Odd. *d. conſ.64. num.47.*

Nihil facit, quòd teſtes in dicta ſcriptura nominati depo-
ſuerint non interueniſſe teſtamento, qnia omiſſis menda-
cijs, & eaceptionibus perſonalibus, Patres non fundant
intentionem ſuam ſuper ſcriptura deperdita, in qua dicti te-
ſtes adhibiti fuerunt, ſed ſuper vltima ſcriptura à Cæſare
ſubſcripta, & Patribus tranſmiſſa abſqne interuentu teſtium
pro ſua deliberata voluntate, ibi, *io Ceſare Ignatio ſcriſſi, e
33 diſpoſi, come ſopra,* quæ † verba etiamſi eareant ſolemnita-
tibus, oſtendunt perfectam, & deliberatam volnntatem, Ca-
ſtrenſ. *in l. ſi his qui nu.4. verſ. ex his apparet, ff. de teſtam.* Ca-
ball. *conſ. deciſino 106. par.2. num.32.* Pariſ. *conſ.29. nu.18. lib.2.*
Menoch. *conſ.224. nu.3. lib.3.* Surd. *conſ.187. n.24. & 22. lib.2.*
Rota coram bon. mem. Buratt. *dec.475. n.16.* cùm fauore piæ
34 cauſæ ſufficiat † docere de voluntate teſtatoris, per quam-
cumque ſcripturam etiam informem ea ſupra allegatis, &
35 quemadmodum dicta vltima ſcriptura † ſine teſtibus probat,
ita dicendum non poſſe per dd. contradictiones teſtium in-
fringi per ea, quæ latè tradit Boer. *dec.118. num.27.* & ex quo
teſtator confeſſus fuit teſtamentum, dum illud ſcripſit, & ſub-
ſcripſit manu propria, & in epiſtolis, & coram teſtibus de il-
36 lo pluries mentionem fecit, † huiuſmodi confeſſio contra
ipſum, & cauſam ab ipſo habente pręualet mille teſtibus con-
trarium deponentibus, Gabr. qui alios allegat *de teſtib. con-
cluſ.4. num.75.* Romao. *conſ.391. num.8.* Caputaq. *deciſ.283.
num.6. par.3.* Seraph. *dec.433. num.7. & dec.1316. num.1.*

Non ſecunda, quòd contineat diſpoſitionem nullam ob
iniuſtam Eleonoræ Matris teſtatoris eahæredationem, quia
37 cùm agatur de teſtamento Clerici, qui poteſt † teſtari de ad-
uentitijs, ita vt eius teſtamentum ea cauſa exhçredationis nõ
ſubiaceat querelæ inofficioſi, nec ea præteritione poſſit dici
nullum, vt in *cap. quia nos de teſtam.* vbi dicitur, Clericum li-
berè poſſe teſtari de bonis, quæ ad eum peruenerunt, & li- 38
berum dicatur teſtamentum, quòd non admittit querelam,
l. ſi filiam tuam, vbi Bald. *C. de inoff. teſtam. gloſſ. vltim. in auth.
Presbyteros,* vbi Burrigar. & Bald. *C. de Epiſcop. & Cleric.* An-
gel. Corn. & alij relati, Surd. *conſ.259. num.10. lib.2.* commu-
nis opinio eſt teſtamentum Clerici ob præteritionem, vel ex-
hæredationem non ſubiacere querelæ, vt per Surd. *d. loco,* & 39
ſolùm parentes, & filios Clericorum conditione ex lege poſ-
ſe petere legitimam, vt per gloſſ. *in d. auth. Presbyter.* cum alijs
allegatis per Surd. *vbi ſupra,* & cùm Mater prędeceſſerit filio,
ceſſat petitio legitimæ † conditione ea lege, & teſtamentum, 40
in omnibus etiam reſpectu legitimæ ſubſtinetur, eſt enim
attendendum teſtamentum de tempore mortis † Cæſaris, 41
non autem de tempore, qno idem teſtamentum fuit condi-
tum, quia à die obitus † Vires ſumit, & propterea ſufficit pa- 42
tribus, quòd probetur Clericatus de tempore ſecundæ Epiſto-
læ ſcriptæ ab eo, in qua poſt 15. annos idem teſtamentum
enunciauit, quç vel ſola ſufficit † pro teſtamento, dum in 43
ea teſtator illud enunciat, & confirmat, *cap. fin. de ſucceſſ. ab
inteſtato,* vel negari non poteſt, quin eaindè teſtator decla-
rauerit volnntatem, quòd teſtamentum præcedens valeret;
Hæc namqne declaratio volnntatis ſubſtinet † teſtamentum 44
Clerici conditum ante Clericatum, & teſtamentum ante
Clericatum factum gaudet eiſdem priuilegijs, quibus gau-
deret ſi factum fuiſſet poſt Clericatum ad inſtar teſtamenti
militis conditi ante militiam, † dummodò tamen teſtator in 45
eadem voluntate permaneat, ad tea. *in l. Titius, ff. de milit.
teſtam.* ibi, conſtitutionibus enim Principum, non militum
teſtamenta, ſed quæ à militibus facta ſunt confirmantur, ſed 46
planè feciſſe teſtamentum eum interpretandum eſt, qui ſe
velle teſtamentum, quòd ante fecerat valere aliquo modo
declaranit, valere autem argumentum à militia terreſtri † ad 47
cœleſtem, ſatis patet vltra quod ea deductis ab informanti-
bus pro patribus cenſuerunt DD. contrarium probari, nam
primo, quòd Cæſar de menſe Iunij 1606. quo condidit teſta-
mentum, de quo agitur eſſet Clericus ex inſtrumento impo-
ſitionis cenſus rogato ad eius fauorem de menſe Martij eiuſ-
dem anni in ædibus Oratorij Camerini, in quibus vti vnus
ea dictis Clericis morabatur; † Ea fide Sacerdotum, qui de 48
dicto anno 1606. morabantur in Oratorio, ex Epiſtola eiuſ-
dem Cæſaris, cùm qua de dicto anno 1606. tranſmiſit Patri-
bus Oratorij copiam, necnon ex eo, quòd de anno 1613. Cę-
ſar erat Canonicus cùm præbenda Theologali Eccleſiæ Ca-
thedralis Callieñ. & erat Sacerdos.

Nec veritas ſupradictæ concluſionis, quòd teſtamentum
Clerici non ſubiaceat qnerelæ inofficioſi, aut iuri dicendi
nullum, præcipuè quando in eo † inſtituta eſt pia cauſa, 49
deſumpta *ex d. auth. Presbyteros, C. de Epiſcopis, & Clericis,
& d. cap. quia nos de teſtam.* poteſt controuerti ex deductis per
Salycet. *in d. auth. Presbyteres, & in auth. ex cauſa num.18. C.
de liber. preter.* Vaſquez *de ſucceſſ. creat. lib.3. §.22. limit.17.
num.37.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.2. cap.23. verſ. ſed certè
verior,* Fulgoſ. & Barbat. quos ſequitur Couar. *in dict. cap. quia
nos num.8. & 9.* Sanchez *ad precepta decal. lib.7. cap.3. nu.17.
& 18.* Nauarr. *coment.2. de regul. num.44. in fine,* quia de
eorum dictis non eſt habenda ratio contra communem fa-
uore Clericorum, † & ipſimet illam fatentur communem, 50
& præcipuè, Couar. *in d. cap. quia nos in fine,* Vaſquez *vbi ſu-
pra,* Sanchez, & Nauar. non loqnuntur de hac quæſtione,
ſed de teſtamento nouitij, de quo loquitur *d. auth. Presbyte-
ros,* nec Azor. loqnitur de teſtatore Clerico, ſed de filio
familias teſtante de Caſtrenſi, ſeu quaſi inter quos, Angel. *in
l.1. num.1. ff. de inoffic. teſtam.* & Fulgoſ. *in l. final. in fine, C. eo-
dem conſtituunt differentiam,* eo quia dicta authentica Pres-
byteros loqnitur ſolùm de Clericis, & quamuis Azor. *in qu.
de milite,* aſſerat † communem contra teſtamentum, vti 51
etiam aſſerit Couar. non propterea ſequitur idem dicendum
in quæſtione diuerſa de Clerico, in qua dantur rationes par-
ticulares, † in qua vt fuit dictum ſupra, ipſemet Couarr. 52
agnoſcit communem pro teſtamento, & vt diſtinguunt ſu-
pradicti Angelus, & Fulgos; Ius dicendi nullum teſtamen-
tum, † aut querelandi competit contra teſtamentum alio- 53
rum teſtantium de Caſtren. ſeu quaſi conditio autem ea le-
ge competit contra teſtamentum Clericorum, de quibus ſo-
lis loqnitur auth. Presbyteros.

Non obſtat, quòd exheredatio Matris ſapiat iniquitatem,
† & ideò teſtamentum non ſubſtineatur, ea Bart. *in l.1. num. 54
610. C. de Sacroſ. Eccleſ. cum alijs alleg.* quia cùm querela
inofficioſi non habeat locum, vbi competit aliud remediũ, vt 55
in

Digitized by Google

in verb. diſponit text. *in* §. *tam autem naturales inſtituta de*
inoffic. teſtam. & mater non obſtante præteritione poſſit per-
56 uenire ad conſequutionem legitimæ alio iure ſcilicet condi-
tione, ex lege per d.text. *in auth. Presbyteros*, *C. de Epiſcop.*
& Cleric. dum teſtatot erat Clericus iuxta communem ſu-
pra probatam, & ſic mater præterita alio iure poſſit venire
57 ad partem hæreditatis, ex facto ceſſat ratio iniquitatis contra
pietatem, vnde ſequitur quamuis mater fuerit præterita,
adhuc teſtamentum ſubſtineri.
38 Sed cùm mater prædeceſſerit, † ceſſat ratio iniquitatis per
DD. conſiderata, vt per Theſaur. *dec.* 141. *num.* 16. & teſta-
mentum fuit conualidatum ex morte matris ante teſtato-
rem, vt per Bart. *in l. poſthumus num.* 3. quem cæteri ſequun-
tur, *ff. de iniuſt. teſtam.* ſumpto argumento à fauore venien-
59 tium ab † inteſtato ad fauorem piæ cauſæ, quæ maius habet
priuilegium, Rota *d. dec.* 74. *num.* 17. *& ſeq. par.* 2. *diu.* & fauo-
60 rem piæ cauſæ præualere † fauore venientium ab inteſtato,
firmant Abas *conſ.* 11. *col* 3. *in princ. verſ. non obſtat lib.* 1. Ti-
raq. *de priuil. piæ cauſæ priuil.* 52. *per tot.* Et ex clauſula codi-
cillari etiamſi prætendebatur matre prædefuncta non ope-
rari grauamen aliorum venientium ab inteſtato, ſubſtinetur
teſtamentum, quia per eam venientes ab inteſtato, cenſen-
61 tur fideicommiſſo † grauati reſtituere piæ cauſæ hæredi in-
ſtitutæ, vt ex pluribus cumulatis firmauit Rot. *dec.* 568. *n.* 3.
part. 1. *dec.* 373. *num.* 6. *part.* 2. *& dec.* 27. *num.* 11. *& ſeqq. par.*
5. *recent.* Eoque ita ſuffragatur, vt nedum mater ſit grauata
62 reſtituere, † ſed etiam venientes ab inteſtato, Menoch. *de*
præſumpt. lib. 4. *præſ.* 32. *num.* 18. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 566.
num. 7. *& quæſt.* 569. *num.* 4. Peregr. *de fideicom. art.* 2. *num.* 8.
63 & in terminis † piæ cauſæ faciunt tradita per Gratian. *diſc.*
forenſ. cap. 603. *num.* 14. *& ſeqq.*
Quoad tertiam, & vltimam exceptionem circa præten-
ſam reuocationem teſtamenti Cæſaris, Domini dixerunt il-
lam nullatenus probari, vt firmatur *in deciſ. Domini mei Ve-*
roſpij 10. *Decembris ſuperioris Anni.* Nec ex donatione facta
matri, nec ex actibus poſitiuis ponderatis ab informantibus,
nec ex teſtibus.
Non ex donatione facta matri, quia eſt compatibilis cum
64 præcedenti teſtamento, dum † teſtamentum remanet effi-
cax in reſeruatis non comprehenſis in donatione, Menoch.
præſumpt. 167. *num.* 10. *lib.* 4. & ſtante poſtea retrodonatio-
ne facta à matre, omnia bona etiam retrodonata reincidunt
65 ſub teſtamento, cùm † in ſucceſſione attendatur tempus
mortis teſtatoris reſpectu bonorum, etiamſi teſtator eadem
bona tempore teſtamenti non haberet, ſed poſtea acquiſiue-
rit, Caſtr. *in l. ſancimus* 27. *num.* 1. *cap. de teſtament.* Non ex
66 actibus poſitiuis, quia ſunt æquiuoci, & non † concludunt
voluntatem deliberatam diſponendi ad fauorem venientium
ab inteſtato, nec diſpoſitionem reuocādi prius factam, prout
plenè, & concludenter debet conſtare per verba reuocatoria,
clara, & rotunda, cum ratione expreſſa, vel tacita, quod vo-
67 luerit etiam † decedere ab inteſtato, quod tamen nullibi iu-
ſtificatur, prout de iure requiritur, vt reuocatio ſubſtineatur,
& ſuffragetur, Corn. *conſ.* 39. *num.* 5. *verſ. quando autem lib.* 2.
Alex. *conſ.* 104. *in fine lib.* 2. *conſ.* 30. *num.* 3. *lib.* 3. *& conſ.* 159.
num. 5. *& ſeqq. lib.* 7. Dec. *conſ.* 582. *num.* 1. Socc. Iun. *conſ.* 62.
68 *num.* 1. *lib.* 3. Minus probatur dicta † reuocatio ex teſtibus,
quia ſunt varij, & in aliquibus ſibi contrarij; Alij teſtes *ſum.*
69 *Portiæ num.* 3. † ſunt ſingulares, taleſque ſunt etiam teſtes
ſum. num. 5. qui prætetea deponunt de verbis Cæſaris ad ex-
cluſionem cameræ, ſed non Patrum Oratorij; teſtes *ſum.*
num. 7. deponunt, quod Portia, Hippolyta, & Eleonora vi-
70 uente Cæſare † percipiebant fructus eius bonorum, ſed hoc
non excludit, quin poſt mortem Cæſaris, & fructus, & capi-
tale deuolui deberent ad PP. Oratorij hæredes ſcriptos, nam
vt fuit dictum ſuprà, teſtamentum non ſortitur effectum, ni-
ſi à die mortis teſtatoris, & teſtes *ſum. num.* 8. deponentes de
beneuolentia, & magna affectione Cæſaris erga conſangui-
neos non faciunt ad rem, qui maior præſumitur beneuolen-
72 tia † erga animam propriam, in cuius vtilitatem diſpoſuerat
inſtituendo piam cauſam, prout nec etiam ex epiſtolis ipſius
Cæſaris, quia in illis nullum verbum de reuocatione prioris
diſpoſitionis, & ferè omnes ſonant in actu de futuro, vel
ſunt conditionales, vel continent tantùm mentionem certæ
rei particularis, puta officij nepotis nomine empti, vel aliqua-
rum pecuniarum, non facit quidquam epiſtola, in qua in fine
Cæſar mandat ſtatim comburi, quia ex hoc apertè dignoſci-
2 tur, quod voluit illam haberi, ac ſi ſcripta non eſſet, cùm non
eſſe, & non apparere paria ſint. Minus releuat alia epiſtola,
in qua Cæſar dixit, *che partendo, ò morendo vi laſcio con la mia*
robba, e benedittione, quia dicta verba, vel non important vl-
timam voluntatem, ſed ſolùm commiſſionem cuſtodiæ bono-
rum, vel quatenus exinde poſſet colligi aliqua diſpoſitio ad
fauorem Franciſci, ad quem fuit Epiſtola directa, † non 73
ſuffragatur cùm non habeat ſolemnitates in teſtamento ne-
ceſſarias, & ſic tamquam minus ſolemnis non deroget præ-
cedenti teſtamento, & præſertim † quia Franciſcus vti ha- 74
bens matrem in gradu anteriorem non ſuccedebat ab inte-
ſtato, vt per Corn. *conſ.* 149. *num.* 6. *lib.* 2.
Hinc ſequitur non applicari text. *in l. ſancimus*, *C. de te-*
ſtam. quia in eo requiritur curſus † decennij, reuocatio ex- 75
preſſa prioris teſtamenti, vt ibi per Corn. *num.* 18. *& ſeqq.*
Caſtr. *num.* 5. *in fine*, *& conſ.* 155. *num.* 1. *verſ. tunc eſt verum*
lib. 1. vbi quod requiritur teſtatorem contrariam volunta-
tem declarare † ex propoſito, & animo reuocandi teſtamen- 76
tum, Pedroch. *conſ.* 17. *num.* 58. 98. 121. *&* 124. Menoc. *conſ.*
857. *cum.* 5. *& ſeq.* Ruin. *conſ.* 9. *num.* 10. *lib.* 3. Eug. *conſ.* 77.
num. 41. *lib.* 1. & vlterius, quod ad minus tres teſtes † depo- 77
nant de reuocatione fauore venientium ab inteſtato, vt ob-
ſeruat idem Corn. *vbi ſupra num.* 6. *verſ. tamen cogita*, quæ
qualitates in iſto caſu non concurrunt.
Nec ſubſiſtit, quod ex duobus teſtibus deponentibus de
mutatione voluntatis Cæſaris, declarata coram ipſis, † & 78
Notario, ſit probata declaratio contrariæ voluntatis, quia
ponderatis verbis text. ibi (Et hoc) vel per teſtes idoneos,
non minus tribus, apparet Imperatorem eſſe ſolicitum, ne
minus † tribus teſtibus hæc voluntas probetur; hic autem 79
ſolùm duo extant, & Notarius non eſt computandus, vnde
ſit etiam deficere † aliud ex requiſitis, *l. ſancimus* vlterius ad 80
probandam hanc voluntatis † mutationem, teſtes debent 81
eſſe omni exceptione maiores, Auth. *de teſtib.* §. *ſancimus in*
fine, & ad hoc ipſum rogati, *d. auth. de teſtibus*, §. *& licèt*,
quemadmodum ſenſit Aretin. *in* §. *in eo inſt. quib. mod. teſta-*
mentum infirm. Merend. *controu. Iuris lib.* 3. *cap.* 45. *n.* 7. *&* 8.
Sed ex duobus ceſſat omnis difficultas. Primò, quia dum
ſupradicti teſtes loquuntur de voluntate Cæſaris, *che la ſua*
robba, & heredità voleua che la godeſſe la madre, la figlia, &
nepoti, deponunt ſolùm de effectibus conſequutiuis ad ipſam
donationem, quia ſi donabat matri, † poterant bona donata 82
tranſire ad filiam, & nepotes ab inteſtato ipſos matris ſuc-
ceſſores, nam ſi Cæſar habuiſſet animum, & voluntatem
reuocandi teſtamentum, vel donandi nepotibus, vtique loco
donationis potuiſſet facere aliud teſtamentum, derogando
priori diſpoſitioni, cùm non minus de vno, quàm de alio actu
Notarius potuiſſet rogari, vel in ipſo inſtrumento donatio-
nis donare etiam nepotibus, quod tamen cùm non fecerit, &
ſolùm obiter dixerit, de hac ſua voluntate, † ſignum clarum 83
eſt, quod efficaciter noluit; Vnde iſta aperitio voluntatis con-
comitatur donationem, & ſublata donatione, prout certum
eſt fuiſſe reuocatam, reuocatus etiam fuit actus ille aperitio-
nis voluntatis, *che la robba ſua, & heredità voleua che la*
godeſſe la madre, la figlia, & nepoti, cùm enim agatur de re-
uocando teſtamento, requiritur † actus deliberatus, non au- 84
tem perfunctoriè, & in tranſitu factus. Secundò tollitur dif-
ficultas ex epiſtola de anno 1621. ſcripta, & ſupraſcripta ma-
nu propria Cæſaris teſtatoris, eiuſque ſigillo munita, quæ
probant confirmationem teſtamenti, & excluſionem reuoca-
tionis, nulla habita ratione, quod non ab eo, ſed à Mario
Alippio fuerit ſubſcripta, † quia cùm ſit ſupraſcripta ab ipſo 85
Cæſare, & contineat actus ad eum ſpectantes, vtique probat
contra ipſum, & habentem cauſam ab eo, ad textum *in l. ſi fi-*
deiuſſor. §. *Pater*, *ff. de pignor.* & in iſtis terminis facit reſolutio
Rot. coram Reuerendiſſ. Vrgellen. *deciſ.* 368. *num.* 1. Atque
ita ſi vigore iſtius epiſtolæ ſcriptæ manu Cæſaris, eius ſigillo
munitæ daretur immiſſio Patribus, vel poſſet inſeruire pro
teſtamento ad fauorem † piæ cauſæ, multo magis poteſt in- 86
ſeruire ad probationem perſeuerantiæ teſtatoris in primo te-
ſtamento, maximè attentis depoſitionibus plurium teſtium
aſſerentium, Cæſarem teſtatorem vſque ad obitum perſeue-
raſſe in beneuolentia erga Patres congregationes Oratorij,
plurieſque recenſiſſe inſtitutionem factam ad eorum fauo-
rem, ſignum euidens † voluiſſe cum eadem inſtitutione dece- 87
dere, non autem ab ea recedere iuxta ſententiam Rotæ, & ex
quo Cæſar in vltimo ſuæ vitæ ſpiritu voluit viuere apud Pa-
tres congregationis, ibique mori, ac tumulari, iſta cōſideratio
multum facit in hac teſtium pro vtraque parte diſpoſitione.
Et ita pro confirmatione ſententiæ Rotalis fuit reſolutum.

Deciſiones in hac cauſa emanatæ habentur ſupra ad deciſio-
nem.

R.P.

R. P. D. CARRILLO;

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Romana Filiationis.

Veneris 1. Iunij 1639.

ARGVMENTVM.

Filiatio ex quibus probetur, & ex quibus excludatur plenè diſcutitur.

SVMMARIVM:

1 *Filiatio pendente lite ſuper negotio principali probatur qualibet leui probatione ad effectum conſequendi alimenta.*

Sed quando agitur de ea probanda ad litem terminandam tunc eſt exactè probanda vti fundamentum intentionis, num. 2.

3 *Filiatio probatur præſumptionibus, & coniecturis.*

4 *Teſtes deponentes de fama, quando tempus eſt de ſubſtantia debent ſpecificè, & cum omnibus requiſitis deponere.*

5 *Teſtes deponentes de commercio cum matre ad effectum probandi filiationem non releuant ſi non percutiunt tempus conceptionis.*

6 *Teſtes nulliter examinati non probant.*

7 *Teſtis deponens de facto proprio plenè probat contra inducentem.*

8 *Filiatio non probatur ex eo, quod quis in locutionibus cum puella eam filiam vocet cum ſint verba cauſa blandiendi, & ſæpè ſoleant appellare filij, qui amantur, num. 9.*

10 *Filiatio non probatur per verba enunciatiua, quæ etiam extraneo conuenire poſſunt.*

11 *Teſtis Vnicus non probat.*

12 *Confeſſio extraiudicialis adhoc, vt præiudicet eſt probanda per teſtes conteſtes de loco, & tempore.*

13 *Filiatio non probatur per ſimilitudinem.*

14 *Singula quæ non proſunt ſimul vnita iuuant.*

15 *Coniecturæ cum ſint in ſe imperfectæ, nempe qualibet de per ſe, non poſſunt coniungi.*

Fortius ſi adſint coniectura contraria, num. 16.

17 *Filiationis probatio redditur æquiuoca, quando plures verſantur in domo matris.*

18 *Falſitatis ſuſpicio oritur, quando quis ante inchoationem litis expectat mortem informatorum.*

19 *Pietas Paterna abſcondi non poteſt.*

Filiatio excluditur, quando præſumptus pater nullum ſignum filiationis erga filiam oſtendit, num. 19.

20 *Filiationis ſigna, quæ ſint.*

21 *Filiationis præſumptio excluditur ex eo, quod Pater alterum vti alios filios naturales non tractauit.*

22 *Filiatio excluditur ſtante præcepto Patris ne puella deſcribatur in libro baptizatorum vti eius filia.*

Et ex iſta prohibitione deſtruitur fama ad effectum ne reſultet quaſi poſſeſſio.

23 *Filiationis præſumptio excluditur ex non præſtatione alimentorum, & præteritione in teſtamentum.*

Pater pro exoneratione ſuæ conſcientiæ tenetur filios naturales alere, num. 23.

DECISIO CLXVII.

IH hac Cauſa ſub die 11. Ianuarij 1631. fuit dictum conſtare, quod Martia eſſet filia bon. mem. Octauij de Clementinis, ad effectum conſequendi alimenta, vt in deciſione emanata coram Reuerendiſſ. D. meo Pampiloneñ. in cuius locum poſtea ſuffectus, dubium præfatum repropoſui, ad effectum ei aſſignandi dotem, & terminandi litem in petitorio, & Domini in hac ſeptima poſitione, illud negatiuè reſoluerunt.

Ea moti ratione, quia quando agitur de probanda filiatione incidenter, ad effectum conſequendi alimenta per modum prouiſionis, lite pendente ſuper negocio principali, ſuf-
1 ficit quælibet leuis probatio, † ex congeſt. per Surd. *in conſ. 1. num. 9. & in tractat. de aliment. tit. 1. quæſt. 112. num. 11.* & dixit Rot. *in dec. 289. num. 1. part. 1. recent.* Quando verò agitur de ea principaliter, in petitorio ad effectum decidendi litem, prout in propoſito, tunc eſt illa magis exactè proban-
2 da, vti fundamentum intentionis agentis, † *l. non ignoret*, vbi Bart. *C. qui accuſar. non poſſ.* & notat Angel. *in l. liberorum in princ. ff. de his, qui not. infam.* Abb. *in cap. peruenit*, vbi Dec. *num. 4. qui fil. ſint legit.* Alciat. *reg. 3. præſumpt. 38. num. 6. & 7.* Couar. *de ſponſal. part. 2. col. 8. §. 3. num. 6.* & ſic diſtinguendo tenuit Rot. *in d. dec. 289. num. 1. par. 1. & in dec. 164. num. 4. in fin. part. 3. recent.*

Et quamuis in hac materia ſit ſtandum præſumptionibus, & coniecturis, cùm in ea alia certa probatio dari nequeat,
† gloſ. *in l. Lucius, ff. de cond. & demonſtr. gloſ. in l. 1. ff. de* 3
probat. Ancharan. *conſ. 225. num. 6.* Menoch. *de arbitr. caſ. 89. num. 2.* Surd. *d. conſ. 1. num. 39. & 40.* Attamen exiſtimarunt Domini, ex teſtibus validè examinatis, qui dantur in Summario illorum de Clementinis, non reſultare tales præſumptiones, & coniecturas, itaut ex illis d. filiatio probata dici poſſit.

Nam prima deſumpta ex fama inter vicinos, non releuat, cùm teſtes de ea deponentes, non dicant à quo tempore, & à quibus hæc fama ortum habuerit, poſſibile enim eſt, quod orta fuerit poſt motam litem, & quod ipſamet Iulia mater Martiæ eam publicauerit, quando autem tempus eſt de ſubſtantia, debent teſtes ſuper fama deponere ſpecificè, & cum
omnibus requiſitis, † aliàs non ſuffragantur, Ruin. *conſ. 52.* 4
num. 6. & 7. lib. 5. Gozzadin. *conſ. 3. num. 29.* Petr. *de fideic. qu. 11. num. 376.* Rot. *d. dec. 164. num. 8. part. 3. rec.*

Secunda deprompta ex conſuetudine d. Octauij eum dicta Iulia matre Martiæ, nullius eſt momenti, quia teſtes de
ea deponentes, non percutiunt tempus conceptionis, † prout 5
requiritur Salicet. *in l. vlt. in fin. ff. de probat.* Caſtr. *conſ. 115. num. 1. & 3. lib. 5.* Petra *de fideicomm. dict. quæſt. 11. num. 40.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 53. num. 19. in 6. declarat.*

Tertia elicita ex educatione dictæ Martiæ ſumptibus eiuſdem Octauij, non ſubſiſtit, quia reſultat ex dictis teſtium
nulliter examinatorum, & ſic nihil nocet, † *l. ſi quando, C. de* 6
teſtib. Pariſ. *conſ. 53. num. 23. lib. 4.* Caputaq. *dec. 209. num. 7. part. 2.* Rota coram Buratt. *dec. 45. num. 2.* vltra quod contrarium conuincitur ex depoſitione Nutricis eiuſdem Martiæ, formiter examinatæ, quæ aſſerit alimenta, & ſalarium ſemper recepiſſe à d. Iulia, cui propterea, vt inductæ à dicta
Martia, & deponenti de facto proprio, † plena eſt fides ad- 7
hibenda, Surd. *in conſ. 550. num. 3. lib. 4.*

Quarta deducta ex eo, quod dictus Octauius dum loquebatur cum dicta Martia in infantili ætate, appellaret illam filiam, nec etiam concludit, quia illa nominatio videtur fa-
cta incidenter, cauſa blandiendi, vt fieri ſolet, † & non ad ef- 8
fectu approbandi veritatem, *l. nemo, §. 1. ff. de hered. inſtit.* Decian. *in cap. per tuas num. 8. de prob.* Pariſ. *conſ. 10. num. 15. 49. & 86. lib. 2.* Solemus enim ſæpè filij vocabulo vocare eos, † quos diligimus, vt ait Surd. *de alim. tit. 1. d. qu. 112. n. 9.* vbi refert Crauet. *in conſ. 249. num. 10.* & alios concordantes, quando autem nominatio facta fuit per verba enunciatiuè prolata, & in actu, qui æquè conuenire poteſt etiam ex-
traneo, † non præbet legitimam coniecturam ad effectum 10
probandi filiationem, gloſ. *in d. cap. per tuas, de probat.* Dec. *conſ. 462. num. 10.* Petra *de fideicom. d. queſt. 11. n. 261.* Menoch. *de præſumpt. præſumpt. 53. num. 38. & 39. lib. 6.* Surd. *vbi ſupra d. num. 9.* Grat. *diſcept. for. cap. 562. num. 5. 6. & 7.* & ſenſit Rota apud Buratt. *in dec. 725. num. 6.*

Quinta fundata in confeſſione dicti Octauij ſuper deflo-
ratione d. Martiæ minus afficit, † quia de ea deponat tantùm 11
vnicus teſtis, qui de iure nihil probat, *cap. licet il 1. cap. veniens il 1. de teſt.* Gabr. *eod. tit. concl. 1. num. 1.* & ad hoc, vt confeſſio extraiudicialis præiudicet, debet probari per teſtes
conteſtes de loco, † & tempore, vt notant DD. *in cap. licet* 12
quadam, extra de teſtib. Pariſ. *conſ. 60. num. 45.* Caſtr. *conſ. 296. num. 3. vol. 1.* Afflict. *dec. 364. num. 4. verſ. iſta tamen confeſſio*, Rot. *dec. 700. num. 33. par. 2. recent.*

Sexta denique coniectura reſultans ex ſimilitudine dictæ Martiæ cum dicto Octauio, & Hieronymo eius filio legitimo, & naturali, ſuper quo deponit teſtis vltimo loco examinatus, nec illa aduerſatur, quoniam argumentum proue-
niens ex hac ſimilitudine eſt multum fallax, † & proptera vti 13
de per ſe nullius reputatur momenti, Gulielm. Benend. *in cap. Raynutius in 3. part. verb. filium ex eo ſuſcipiens num. 6. de teſtib.* Curt. Iun. *conſ. 31. col. 3.* Gabr. *concluſ. 14. num. 7. de probat.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 80. num. 97. & de præſumpt. lib. 6. d. præſumpt. 53. num. 47.* Mohed. *dec. 1. num. 2. tit. qui fil. ſint legit.*

Neque viſum fuit Dominis iſtas coniecturas poſſe coniungi, adeò vt intrare debeat regula, quod quæ non proſunt ſin-
gula, † ſimul iuncta iuuent, *cap. cum cauſam*, vbi gloſ. & DD. 13
de probat. Surd. *d. conſ. 1. ante num. 53. verſ. & quamuis.*

Quia

Quia cùm quælibet ex coniecturis ſupra relatis ſit in ſe-
15 imperfecta, earum coniunctio fieri † nequit, Bald. *in l. ſi*
quis ex argentarijs, §. 1. *num.* 2. *& ſeqq. ff. de eden.* Alex. *conſ.*
11. *num.* 3. *&* 5. *lib.* 4. Gabr. *de probat. concl.* 1. *num.* 33. Mant.
deciſ. 307. *num.* 11. Rot. *dec.* 519. *num.* 7. *part.* 2. *recent.* maxi-
mè cùm plures in contrarium vrgeant potentiores pro ex-
16 cluſione filiationis, † quæ præfatas deſtruunt, *l. Diuus de in*
integr. in reſtit. minor. Abb. *in cap. tranſmiſſa qui fil. ſint legit.*
in fin. & in terminis filiationis Gabr. *conſ.* 25. *num.* 6. *lib.* 1.

Et quidem prima prouenit ex eo, quod (vltra acceſſum
cuiuſdam medici) Martinus famulus dicti Octauij continuò
verſabatur in domo dictæ Iuliæ de die, & de nocte, tam in
publico, quàm in ſecreto, vt deponunt teſtes *d. ſum. num.* 4.
17 vnde fit, † quod probatio Patris æquiuoca remaneat per
text. *in l. vulgo concepti*, vbi gloſ. Bald. & alij, *ff. de ſtat. hom.*
§. ſi aduerſus inſtit. de nupt. Rot. *d. dec.* 289. *num.* 2. *part.* 1.
recent.

Secunda reſultat ex taciturnitate dictæ Iuliæ, & Martiæ
viginti annorum ſpatio, quo auſæ non fuerunt huiuſmodi
litem excitare, ſed expectarunt obitum dictorum Octauij,
& Martini famuli, qui de hoc erant benè informati, quando
autem ad agendum expectatur mora informatorum, ex hac
18 tarditate oritur vehemens † ſuſpicio falſitatis, argum. *cap.*
3. loco de probat. l. conſenſu, §. ſuper plagijs, C. de diuort. Aym.
conſ. 28. *num.* 5. *&* 7. Rot. *deciſ.* 366. *num.* 7. *poſt* 2. *vol. conſ.*
Farinac.

Tertia deducitur ex quo dictus Octauius poſt matrimo-
nium dictæ Iuliæ penitus deſeruit ipſam, & Martiam abſque
eo quod tanto temporis ſpatio aliquod filiationis ſignum er-
ga dictam Martiam oſtenderit, quod eſſet contra pietatem
19 paternam, quæ † abſcondi non poteſt, iuxta notat. per Bald.
in cap. per tuas num. 4. *verſ. dicit gloſ. de probat.* maior enim
amicus mundi eſt Pater, *l. quidam cum filium, ff. de hered. in-*
ſtit. & ſigna, per quæ quis dicitur tractari vti filius, ſunt illa,
quæ conſueuerunt circa filium exerceri, vtporè ipſum in do-
mo alere, eum ad ſcholas mittere, in teſtamento illum inſti-
20 tuere, facere ſibi veſtimenta neceſſaria, † eumque ſcribere
in natalibus filiorum, & ſimilia, prout recenſet Abb. *in d. c.*
per tuas num. 5. *de probat.* quorum nullum in propoſito con-
currit.

Quarta colligitur ex eo, quod dictus Octauius alios filios
naturales agnouit, & illos vti tales tractauit, & educauit,
eoſque filijs legitimis etiam commendauit, vt dicunt teſtes
d. ſum. num. 15. quod cùm non fecerit ſimiliter cum dicta
21 Martia, præſumendum † eſt eam filiam ſuam non eſſe,
gloſ. *in d. cap. tranſmiſſæ, verb. nota, qui ſunt fil. legitim.* Felin.
in d. cap. per tuas num. 17. *de probat.* Alex. *conſ.* 88. *num.* 9. *lib.* 1.
Rot. *d. dec.* 289. *num.* 6. *p.* 1. *recent.*

Quinta depromitur ex præcepto dicti Octauij, ne dicta
Martia deſcriberetur in loco baptizatorum, vti ipſius filia,
22 *d. ſum. num.* 1. ex qua prohibitione deſtruitur fama, † ita vt
ex illa reſultare non poſſit, quaſi poſſeſſio filiationis, Petra
de fideicomm. in d. quæſt. 11. *num.* 453. Maſcard. *de prob. concl.*
791. *num.* 13. cum alijs relat. per Menoch. *in d. præſumpt.* 53.
num. 44. *lib.* 6.

Sexta, & vltima coniectura oritur ex eo, quod dictus
Octauius, non ſolum toto tempore eius vitæ non præſtauit di-
ctæ Martiæ alimenta, ſed illam etiam præteriuit in teſtamen-
to, & tamen certum eſt, quod Pater filios naturales tenetur
23 ſaltem alere † pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, *cap. cum*
haberet in fin. cum ibi notati per DD. *de eo, qui duxit in ma-*
trim. & ſequuntur infiniti relati per Surd. *de alim. tit.* 1. *qu.* 9.
per tot. & ſignanter ſub num. 6.

Ex quibus cùm conſtet non adeſſe ſufficientem probatio-
nem pro dicta Martia, reſultantem ex depoſitionibus teſtium
ritè, & rectè examinatorum, reſponderunt Domini non
conſtare de filiatione, & alij teſtes dati in ſummario dictæ
Martiæ præter præfatos datos in ſummario illorumque de
Clementinis, tamquam nulliter examinati, non fuerunt
habiti in conſideratione.

Et ita vtraque parte, &c.

☞ *Deciſio iſta ſub die* 11. *Ianuarij* 1631. *coram Reueren-*
diſſ. Pampilonen. emanata, habetur infra in Appen-
dice.

R. P. D. PIROVANO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cambiorum.

Veneris 1. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Mandata relaxata contra procuratorem dominum
litis effectum mortuo mandante poſt ſe relicto hæ-
rede infante ſubſtinentur, ſi in mandato adeſt clau-
ſula *releuans*, *&c.* Euictio quæ procedit ex facto
meo, non tribuit mihi actionem contra vendentē.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua validitatis probatur ex reuolutione acto-*
rum.

2 *Contra procuratorem dominum litis effectum non validè*
proceditur mortuo mandante, quando hæres eſt in-
fans.

Fallit exiſtente in mandato procura clauſula, releuans,
&c. *num.* 3.

3 *Clauſula*, releuans, &c. *in mandato procuræ quomodo*
extendatur.

4 *Emptor ſtante euictione non tenetur ad pretium.*

5 *Emptor non poteſt agere de euictione contra vendentem,*
quando vendens prius emerat ab ipſo emptore, cuius cau-
ſa procedit euictio.

Euictio ſi procedit ex facto meo non poſſum agere contra
vendentem, *num.* 5.

DECISIO CLXVIII.

MAndata contra DD. Nappios fuerunt per A. C. relaxa-
ta pro ſcutis quinque millibus ratæ ſortis, & pro ſo-
lutione aliorum ſcutorum 7700. pro cambijs totius ſortis.
Cauſa ad Rotam deuoluta cum clauſula, *ſi quid exequen-*
dum eadem mandata, executioni fore demandanda ordina-
tum fuit, prout D. meus Veroſpius, ponens relaxauit. Ad-
miſſa poſtmodum tertia inſtantia per ſignaturam. Hodie
quæritur, an Rotale exequatur, ſit confirmandum, vel infir-
mandum, & eadem mandata eſſe exequenda fuit per DD.
reſponſum.

Quoniam de validitate mandatorum tam ab A. C. quàm
à Iudice Rotali relaxatorum ex reuolutione actorum ſuffi-
cienter probatur, qui eſt verus modus probandi negatiuam
validitatis eorumdem † quatenus à parte opponatur, Bart. 1
in l. fin. C. de reb. cred. Hercula *de probat. negat. num.* 167. *&*
176. Surd. *conſ.* 21. *num.* 1. *& dec.* 231. *num.* 1. *&* 300. *num.* 11.
Et quæ hodie excitatur ex defectu mandati, & nihil releuat,
dum dicebatur, mortuo Carolo, ſuperſte filio infanti, & hæ-
rede illius non potuiſſe validè procedi contra Procurato-
rem Dominum litis effectum propter mutationem mentis
† de perſona Caroli mandantis ad perſonam hæredis infan- 2
tis, Soccin. ſen. *conſ.* 112. *num.* 12. *vol.* 1. Anchar. *qu.* 23. *num.*
1. *part.* 1. Gratian. *diſcept.* 352. *num.* 2. cum alijs per Burſatt.
conſ. 412. *num.* 25. *vol.* 4. Nam Virginia, quæ enunciatur filia
Caroli, & hæres non poteſt concurrere cum D. Petro fratre
Caroli, hærede pariter tanquam excluſa à Statuto Ferrarien-
ſi, & nihilominus ſi adhuc prima cauſa ſuccedendi conſer-
uaretur in Virginia, non impeditur effectus mandati Procu-
ratoris, quin mortuo mandante remaneat Dominus litis ad
ſuſtinendam validitatem Iudicij contra Minorem, Infantem
† propter clauſulam in mandato appoſitam, ibi, *Releuans*, 3
&c. quæ extenditur in hunc modum, releuans ab omni one-
re ſatiſdationis de iudicio Sisti, & iudicato ſoluendo, & præ-
dicta obligatione, & fideiuſſione ſtante, mandatum morte
mandantis non dicitur extinctum, Bald. *in l. ſi Defunctus*
num. 3. *de Procur.* & cum d. clauſula, & in his terminis Do-
mini reſponderunt pro validitate ſententiæ *in cauſa Leodien.*
Caſtrorum 15. *Decembris* 1634. *coram bon. mem. Merlinanno.*

Iuſtitia mandatorum ſimiliter eſt patens ex rationibus, &
fundamentis in quatuor deciſionibus cauſæ coram D. meo
Veroſpio factis.

Quibus non obſtant, quæ hodie replicantur de correſpe-
ctiuitate Contractuum, vt non ſint exequenda mandata, ni-
ſi tunc demum iuſtificatis omnibus creditis, cum quibus fuit
conflata ſumma ſcutorum 44. mil. iuxta obligationem Bac-
cellorum in vltimo Inſtrumento poſitam.

Quia ſufficienter, & concludenter fuit reſponſum in-
ſu-

Digitized by Google

ſupradictis deciſionibus, & ne eadem repetantur DD. tranſierunt cum eiſdem rationibus, & reſponſionibus in remouendo huiuſmodi obiecto, tantummodo addentes credita enunciata per Bacellos, & iam remanere iuſtificata *ex deciſionibus cauſæ* 31. *Martij* 1634. 15. *Iunij* 1635. *&* 17. *Iunij præſentis anni* 1639.

Similiter neque releuat exceptio euictionis bonorum, de
quibus agitur promiſſæ per Baccellos, & ſecutæ ad inſtantiam
Montiſtarum Montis Sixti, in quem caſum Nappi empto-
4 res † ſicuti non tenentur ad pretium per *l. ſi poſt perfectam*
venditionem, *C. de euict.* Ita nec teneri dicebant ad ſor-
tem, & cambia promiſſa, quæ ad pretium fuerunt ſubro-
gata.

Quoniam promiſſio per Baccellos non fuit facta in omnem caſum, ſed reſtricta pro eorum dato, & facto tantum, propterea cùm euictio, & ſeu bonorum occupatio per Montiſtas ſecuta fuerit ex facto DD. de Nappis, qui bona vendiderunt, dum non curarunt pro tempore, quo poſſederunt bona, ſatisfacere Monti, cui erant obligati, merito Baccelli Emptores de aliqua euictione non tenentur per *l. fundum*
meum, *ff. de euict.* Vbi terminatur præſens quæſtio, quod ſi
5 fundum obligaui, deinde vendidi tibi, † qui mox reuendidi-
ſti mihi, non agam contra Te de euictione, ſi is, cui primo
obligaueram fundum, euincat à me, quia cauſatur euictio
ex facto meo, quem text. magni faciunt Bart. *in l. qui Romæ*, §.
Duo fratres num. 10. *ff. de verb. oblig.* Dec. *conſ.* 24. *num.* 21.
Bertran. *conſ.* 88. *num.* 3. *vol.* 1. Rolan. *conſ.* 41. *num.* 19. *vol.* 4.
Surd. *conſ.* 15. *num.* 24. *& ſeqq. vol.* 1. Ioſeph. Ludou. *dec. Lucen.* 29. *num.* 72. *affirmantes*, ita limitari regulam *l. ſi vendicationem*, *ff. de euict.*

Et ita, &c.

☞ *Vide ſequentem Deciſionem.*

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cambiorum.

Veneris 29. *Iunij* 1639.

ARGVMENTVM.

Promiſſio tradendi bona libera eſt diuerſa ab euictionis promiſſione, quæ ſi non legitur expreſſa non præſumitur in venditione interueniſſe. Euictio eſt probanda, nec poſſum ex ea agere ſi ex facto meo euenit.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio tradendi bona vendita liberæ, & manutenere eſt diuerſa à promiſſione euictionis.*

2 *Aequitas non ſuadet, vt emptor teneatur ſoluere pretium, & ſpolietur bonis à creditore anteriore, dum non præcedit pactum de amiſſione pretij.*

3 *Pretium licitum eſt retinere donec fuerit idoneè cautum de euictione.*

4 *Promiſſio tradendi bona libera, & disbrigata non præſumitur interueniſſe in venditione niſi exprimatur.*

Euictio venit ex natura contractus venditionis, num. 4.

5 *Dominium pecuniarum ſolutarum in contanti ex venditione tranſit in inſtanti ad venditorem.*

6 *Debitum ex obligatione Camerali inuito creditore retineri non poteſt.*

7 *Creditor ex obligatione Camerali poteſt agere executiuè contra debitorem et ſi ipſe debitor ſit creditor, ſed per viam ordinariam.*

8 *De euictione non poteſt agi illa non probata.*

9 *Prouiſio Iudicialis, & ſic neceſſaria non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione.*

10 *Euictio ſequuta ex cauſa, & facto emptoris non debetur, & num.* 11.

DECISIO CLXIV.

IN relationibus cauſarum, dum Baccelli petebant expeditionem, & ſeu executionem mandatorum per A.C. relaxatorum, & per Rotam mandati exequi fuit coram D. meo Veroſpio ordinatum, oppoſuerunt ſe DD. de Nappis aſſerendo.

Primò, quod cùm Baccelli bona de quibus agitur, vendiderint Carolo, & Petro de Nappis, tenerentur eadem bona
libera tradere, & manutenere, nec poſſe compelli ad pretij
ſolutionem, eis non liberatis, & disbrigatis, etiam quod de
euictione non teneantur, cum huiuſmodi promiſſio, † & 1
obligatio ſit diuerſa ab obligatione euictionis, Bart. *in l. Me-*
uius, §. *fundo num.* 6. *ff. de leg.* 2. Gozad. *conſ.* 24. *num.* 3. & co-
ram bon. me. Burat. *dec.* 399. *num.* 2. negari autem non poſſe
dicebatur quin bona huiuſmodi vendita ſubiaceant hypothe-
cis ad fauorem Montiſtarum Montis Sixti, dum id publicis
pateat inſtrumentis, & moleſtationes vrgeant.

Secundò, quod dum Cambium huiuſmodi cum Baccellis
fuit factum ad effectum reemendi bona per ipſos Carolum,
& Petrum, vti hæredes beneficiatos Alexandri fratris data
in ſolutum pro creditis, quæ habeant Buccelli contra bona
hæreditaria Alexandri, & ſuperuenerit euictio huiuſmodi bo-
norum ad inſtantiam Montiſtarum, & ſeu Congregationis
Montium pro ſecuritate Montiſtarum, dicebatur non ob-
ſtante, quod Baccelli in Inſtrumento venditionis expreſsè ca-
uerint ſe velle teneri pro eorum dato, & facto tantùm, &
non aliàs adhuc teneri ad pretij reſtitutionem, cùm æquita-
ti non conueniat, vt Nappi in proprio acquirentes, bonis
ſpolientur per hypothecarios anteriores, & pretium ſoluere
teneantur, † pacto non præcedente de amiſſione pretij 2
per *l. emptorem*, §. *fin. ff. de act. empt.* Surd. *conſ.* 36. *num.* 22.
Mant. *de contract. lib.* 4. *tit.* 24. *num.* 4. cum alijs allegatis *in ſu-*
pradicta dec. 399. *num.* 4. Et pretio non ſoluto, prout in præ-
ſenti eodem modo licere pretium retinere, † donec idoneè 3
caueatur de euictione, *l. poſt perfectam, C. de euict.* Bald. *in l.*
non idcircò, *ff. de contrah. empt.* cum alijs allegatis per Surd. *d.*
conſ. 36. *num.* 14. qua cautione, aut ſecuritate non data, non
poſſe Nappos compelli ad pretinm bonorum perſoluendum.

Prædictis tamen non obſtantibus viſum fuit non eſſe retardandam mandatorum executionem.

Prima namque oppoſitio ex facto euitatur, quia Inſtru-
mentum venditionis non continet promiſſionem tradendi
bona libera, disbrigata, aut nemini obligata, minuſque per-
miſſionem facere, conſentire omnem perſonam intereſſe
habentem, ſed aliam formulam, nempè promittens d. D.
Baccellus venditionem huiuſmodi pro dato, & facto ſuo tan-
tùm, & non aliàs, eſſe bonam, & validam, benèque, & le-
gitimè factam ipſi occaſione dicti Inſtrumenti donationis
in ſolutum tantùm, & non aliàs facere licuiſſe, & licere, quę
verba cum non includant promiſſionem tradendi bona libe-
ra, neque ſubintelligantur ex natura Contractus venditionis,
prout euictio, † nunquam interueniſſe præſumuntur, ni- 4
ſi exprimantur, Bald. *in cap. cum in iure Peritus num.* 7. *in*
fine de off. de leg. Mantic. *de contract. lib.* 4. *tit.* 24. *num.* 1. *&*
ſeqq.

Quoad ſecundam dixerunt DD. de facultate retinendi
pretium per viam exceptionis, non eſſe agendum, quando-
quidem ex eodem Inſtrumento venditionis apparet, Caro-
lum, & Petrum emiſſa bona à Thoma Baccello pro pretio
ſcutorum 44. mil. quam ſummam reſpectiuè Nappi, &
Baccellus coram Not. in contanti, & manualiter ſoluerunt,
& receperunt quictatione ſubſecuta, quarum pecuniarum
dominium, † cùm in inſtanti tranſierit ad Baccellos, per *l.* 5
1. §. *fin. ff. de reb. eorum*, Rot. *deciſ.* 123. poſt Cenc. *quæ eſt Bo-*
non. Cenſus 24. *Aprilis* 1600. *coram Card. Hieronymo Pam-*
philio, retineri non poterit, quod iam exiuit, eorum domi-
nium, & poſſeſſionem, & replicatio, quod ſors, & cambia ho-
die petita, & ſubrogata fuerint loco pretij bonorum ad hunc
effectum retentionis, deſeruire non poteſt, quia cambium
quidem fuit factum, & cum vinculo ne ad alium finem pecu-
niæ amoueri poſſent de banco, vbi erant depoſitatæ, niſi pro
ſolutione pretij bonorum huiuſmodi, ſed non inde ſequitur,
quod ſint ex vi ſubrogationis eædemmet pecuniæ ratione
dominij, ſed magis aliud pro alio retinere, nempè pro eui-
ctione prætenſa, nondum iuſtificata, retinere debitum ſub
obligatione Camerali perſoluendum, quod inuito Creditore
fieri non poteſt † per *l.* 2. §. *mutui datio*, *ff. ſi cert. pet.* vbi Iaſ. 6
& Dec. Surd. *dec.* 187. *num.* 9.

Per viam igitur actionis quatenus Nappi experiri volue-
rint pro conſecutione pretij euictionis non niſi iuſtificata
euictione, & via ordinaria ſiue agant de euictione, ſiue exem-
pto, ſiue ex ſtipulatu, † interim autem viæ executiuæ locus 7
erit propter obligationem Cameralem, Galleſ. *de oblig. Cam.*
vbi Add. *qu.* 27. Rot. *dec.* 415. *num.* 3. *par.* 1. *rec.* & prima apud
Zacch. *de oblig. Camer. num.* 16.

Et nihilominus ſi quæratur de euictione ſecuta, illa
non probatur per Nappos, † ſiue de perpetua agatur 8
ratione dominij per *l. euictus*, *ff. de euict.* ſiue de tempo-

tali ratione poſſeſſionis auocatæ per anteriores Creditores, per *l.empt.§.fin.ff.de act.empt.* & vlterius probata non releuaret in caſu, de quo agitur.

Nam ex veritate facti vtraque tam perpetua, quàm temporalis non conuincitur, quia Alexander de anno 1613. fuit admiſſus in monte Sixti pro locis 485. cum ſolitis clauſulis, obligationibus, vinculis, hypothecis in ſimilibus contractibus adhiberi ſolitis, cui acceſſit vti principalis, & principaliter, & inſolidum obligatus Carolus eius frater; decedente poſtmodum eodem Alexandro de anno 1625. Carolus, & Petrus fratres adiuerunt illius hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, deſcripto inter cætera onera in Inuentario hoc ipſo ſoluendi Montiſtis fructus locorum 485. qui ab Alexandro pro tempore ſuæ vitæ perſoluti reperiuntur. Exinde autem cùm nulli, aut pauci fructus dictorum locorum montium ſoluerentur, de anno 1632. quinquennio poſt, quo prædicti fratres, & hæredes beneficiati bona hæreditaria Alexandri in proprio bonificationi ſubiecta, & Monti obnoxia emerunt, per congregationem Montium fuit auocata adminiſtratio dictorum bonorum, & alteri conceſſa, cum onere de fructibus percipiendis, reddendi rationem, & cum aſſiſtentia dictorum fratrum, quæ iudicialis prouiſio neceſſa-
9 tia, & non voluntaria ex partium conſenſu, † cùm non priuet poſſeſſorem ſua poſſeſſione, Bart. *in l. intereſſe*, Put. *num. 4. ff. de acquir. poſſ.* Felin. *in cap.examinata num.* 10. *de iudic.* Gail. *obſeru.5. num.* 10. *lib.* 1. meritò cuius euictionis temporalis allegari non poteſt, & eo minus releuans ad effectum, de quo quæritur, vbi ſemper excipi poteſt de facto proprio hæredum prædictorum, qui poſt aditam hæreditatem fru-
10 ctus locorum Montium integrè non ſoluerunt, † quod ſufficit ad ſuſtinendam limitationem obligationis Baccellorum in inſtrumento retrouenditionis bonorum controuerſorum, vt teneantur de eorum dato, & facto tantùm, per *l. fundum meum, ff. de euict. in vlt. deciſ. cauſa allegatam*, & Surd. *conſ.* 15. *num.* 24. Ioſeph. Lud. *deciſ. Lucen.* 29. *num.* 72. Nec per conſequens ad prætenſam pretij reſtitutionem, dum emerunt
11 bona ab eis, per quos euictio cauſatur, † qui proculdubio de euictione agere non poſſunt, pacto etiam non addito, vt non teneantur, niſi pro eorum dato, & facto tantùm, Bart. *in l. qui Roma*, §. *Duo fratres num.* 10. *ff. de verb. oblig.* Surd. *d. conſ.* 15. *num.* 24. *& dec.* 22. *num.* 7.

Et ita pro executione mandatorum fuit reſponſum.

Vide præcedentem deciſionem.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Dotis.

Veneris 18. Octobris 1639.

ARGVMENTVM.

Attentatorum ad excluſionem dicitur inhibitionem obtentam à perſona non legitima, & mandato carente illa cauſare non poſſe, maximè vbi diuerſa ſunt, iudicium, cauſa, & actio. Hæres pendente tempore confectionis inuentarij rectè conueniri poteſt quoties agitur actione reali. Renunciatio facta à filia, quod dote contenta, nihil aliud peteret, ſi caret ſolemnitatibus non valet.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor Iudicis auctoritate, ritè, & rectè procedentis immiſſus, acquirit naturalem, & ciuilem poſſeſſionem.*
Immiſſio à iudice ritè, & rectè procedente conceſſa priuat antiquum poſſeſſorem naturali, & ciuili poſſeſſione, num. 1.
2 *Manutentio datur poſſidenti.*
3 *Iudex iniuſtè procedens non priuat reum conuentum ſua anteriori poſſeſſioni.*
4 *Decretum Iudicis, vbi eſt attentatum debet ante omnia cum omnibus inde ſecutis reuocari.*
5 *Manutentio non poteſt fundari ſuper titulo inualido.*
6 *Attentata non dicuntur facta in ſpretum inhibitionis à procuratore ſine mandato obtenta.*
Lis non dicitur extare ſi fuerit introducta à procuratore non habente mandatum, num. 6.
Acta facta à perſona non legitima vſque à principio reddunt proceſſum inualidum, num. 6.
7 *Nullitas proceſſus poteſt opponi quandocumque etiam vſque ad mille annos.*
8 *Attentata ſine lite non dantur.*
9 *Attentata non dantur vbi diuerſa ſunt, iudicium, cauſa, & actio.*
10 *Filia dotem maternam à Patre vſufructuario, & adminiſtratore vendicare poteſt ſi ille vergit ad inopiam.*
11 *Filia mortuo patre agit aduerſus illius heredes ad recuperationem dotis maternæ.*
12 *Iudex procedens contra heredem beneficiatum pendente termino ad conficiendum inuentarium nulliter procedit lim. vt num.* 14. *&* 15.
13 *Termino confectionis inuentarij pendente lis conteſtari non poteſt.*
14 *Creditor non poteſt pendente termino confectionis inuentarij agere contra heredem.*
15 *Creditor conuenit heredem tempore confectionis inuentarij pendente vti poſſeſſorem non vti heredem.*
16 *Filia à patre dotata cum hoc, quod non aliud petat, nec cauſa dotis maternæ non ſibi præiudicat ſi ſolemnitates ſtatuti non fuerunt ſeruatæ.*
17 *Statutum Vrbis* lib.1. cap.151. *in contractu filiæ vltrà Patris conſenſum requirit interuentum duorum proximiorum ex latere materno, vel Curatoris in defectum eorum.*
18 *Statutum Vrbis* lib.1.cap.151. *prohibet obligationem mulieris nedum expreſſam, ſed fortius tacitam.*
19 *Coheres partem coheredis ſibi appropriare, neque petere poteſt.*
20 *Renunciatio facta à filia Monaſterium ingreſſa ad fauorem patris eiuſque deſcendentium ſuffragatur omnibus.*
Deſcendentium appellatione quauis fœmina continetur, num. 20.
21 *Exceſſus reddit ſententiam nullam limita, vt num. ſeq.*
22 *Mandatum quamuis exceſſiuum pro ſumma debita ſubſtinetur, ſi executio non fuerit pro tota ſumma conſummata.*

DECISIO CLXX.

Fauſtina agens pro conſecutione Dotis maternæ contra M. Antonium Boncompagnum hæredem beneficiatum Lepidi Cataldi eiuſdem Fauſtinæ patris obtinuit mandatum de aſſociando contra bona hæreditaria Lepidi ſupradicti. Cauſa in gradu appellationis ad Rotam deuoluta cum clauſula ſine præiudicio legitimæ executionis. Quæſitum fuit: An Fauſtinæ, vel Hæredi excipienti contra aſſociationem de nullitate, & iniuſtitia eſſet danda manutentio in ſua anteriori poſſeſſione, & Fauſtinæ dandum eſſe mandatum de manutenendo fuit reſponſum.

Quia docet de ſua poſſeſſione auctore Prætore ritè, & rectè procedente capta, quæ eſt tantæ potentiæ, vt ingreſſus poſſeſſionem † naturalem, & ciuilem acquirat, & vtraque 1
priuet præcedentem poſſeſſorem, *l. qui vniuerſas*, §. *item cum prætor, l. iuſte poſſidet, ff. de acquir. poſſeſſ.* Angel. & Iaſ. *in l. clam. poſſidere*, §. *qui ad nundinas eod. tit.* Mohed. *dec.* 4. *num.* 6. *de reſt. ſpol. &* 802. *num.* 7. *part.* 1. *diuerſ.* & ea ſubſiſtente, ſemper poſſidenti, datur manutentio vulgato, §. *retinendæ inſtit. de interd.*

Non obſtat, quod ſupra allegati firment quidem concluſionem, ſed admittant etiam declarationem, Iudicem, nulliter, † & iniuſtè procedentem non priuare reum conuen- 3
tum ſua anteriori poſſeſſione, & de nullitate decreti ſufficienter conſtare.

Primò deducebatur, quia emanauit à Iudice attentante in ſpretum iuriſdictionis Iudicis Rotalis, cui adhuc Lepido patre viuente per Fauſtinam commiſſa fuerat cauſa contra Patrem ſuper auocatione Dotis Camillæ d. Fauſtinæ matris in ſumma ſcut.8. mil. & vltra, quod decretum † cùm in primis, 4
ante omnia cum omnibus inde ſecutis veniat reuocandum *tot. tit. nil nouare lit. pend. & deciſ. 6. vt lit. pend. in antiq. &* 10. *eod. tit. in nou.* ſuper eo tanquam inualido † non poteſt 5
fundari petita manutentio.

Verùm quia cauſa ſupradicta non fuit inchoata per Fauſtinam, ſed per eius procuratorem, de cuius mandato non conſtat, & cum promiſſione de rato, quæ ratificatio in actis nunquam fuit viuente patre præſentata, inde de lite conſtare non poteſt, quia quæcunque actitata † tanquam à perſo- 6

na

na non legitima vſque à principio reddunt proceſſum inualidum, l. licet, C. de procur. cap. in noſtra in fine eod. tit. l. licèt de
7 appell. in 6. & quandocumque vſque ad † mille annos poteſt opponi, Bald. in l. 2. C. ſi ex falſ. inſtr. Vant. de nullit. ex defectu mandati num. 59. & 60. Rot. dec. 264. n. 1. coram Papa Greg.
8 XV. & fine lite non dantur † attentata, Lancellot. de attent. lit. pend. cap. 4. lim. 2. num. 16. Caſſad. ſuper reg. dec. 6. num. 2.
9 Præterea ead. attentata non † dantur vbi verſamur in diuerſo iudicio, cauſa, & actione, Lancell. de attent. ead. limit. 2. num. 3. & 8. Caput. dec. 59. par. 1. & 345. num. 1. coram Papa Greg. XV. Caſſad. dec. 6. ſuper reg. num. 2. & diuerſitatem ſupra allegatam eſſe manifeſtam colligebatur ex eo, quod viuente patre actum fuerat officio Iudicis contra eum pro aſſecuratione Dotis ob timorem dilapidationis proprij patrimonij, ſuper quo Dos prædicta reperiebatur aſſecurata,
10 & quæ alia de cauſa ab ipſo patre vendicari non poterat ipſo vſufructuario, & adminiſtratore exiſtente, Signor. conſ. 135. num. 3. & ſeqq. Bald. Nouell. in l. ſi conſtante num. 59. ff. ſolut. matrim. Papien. in forma libelli quo vxor agit ad Dotem in verbo proprio nomine num. 27. in præſenti autem actum fuit actione ex ſtipulatu, & vigore pacti dotalis Inſtrumenti pro reſtitutione illius conditione obitus mariti purificata, quæ reſpectiuè conſignatio ex cauſa, & reſtitutio ex pacto non
11 implicant, quia per obitum † patris potuit Fauſtina abſque probatione dilapidationis vendicare ab hæredibus Lepidi patris dotem ſibi debitam, & tanquam ex iure ſuperuenienti iuuari, per l. ſi rem alienam, ff. de pignor. act. l. ſi mandauero tibi, ff. mand. l. ſi Titius, ff. de verb. oblig. Bart. in l. 1. num. 9. ff. de except. Surd. deciſ. 44. num. 22.

Neque etiam obſtat ſecunda nullitas ex defectu iuriſdi-
12 ctionis Iudicis procedentis contra hæredem † beneficiatum durante termino ad conficiendum inuentarium, per l. fin. §. donec, vbi Bart. & Bald. ac alij C. de iur. delib. Fachin. controu. iuris lib. 6. cap. 27. & Saluſt. in ſua praxi lib. 1. cap. 52. num. 7.
13 admittentes † litem conteſtari non poſſe termino pendente.

Quia vbi agitur, prout in præſenti fuit actum reali actione, non denegatur Creditorem experiri poſſe contra hæredem, ſaltem vti bonorum controuerſorum poſſeſſorem,
14 etiam pendente tempore † ad conficiendum inuentarium ſecundùm veriorem, quam probarunt Bald. in d. §. donec num. 3. dicens, licere, quia illum non conuenit vti hæredem, ſed vti poſſeſſorem, & Bald. ſecuti ſunt Angel. Caſtr. & Alex. in eod. §. donec, Suarez in l. poſt rem iudicatam ampl. 1. n. 7. ff. de re iud. Merlin. de legit. tit. 3. qu. 5. n. 2. Craſſ. de ſucceſſ. §. inuentarium qu. 16. n. 1. Franc. dec. 352. n. 2. & 3. cum alijs allegatis per Giurb. in conſuet. Meſſan. cap. 9. gloſ. 5. part. 1. num. 20.

Iuſtitia pariter viſa fuit patens, & obiecta contra eam non releuare.

Non enim obſtat, quod dum Fauſtina fuit à Lepido eius patre nuptui tradita, in capitulis matrimonialibus ab eodem ſubſcriptis, conuentum fuerit, vt præter dotem ſcut. 4500. eidem conſtitutam, nihil aliud prætendere poſſet ex cauſa dotis maternæ, & vlterius in actu ſtipulationis inſtrumenti dotalis teneretur ad patris fauorem renunciare omnibus, & quibuſcumque prætenſionibus.

Quia obligationes prædictæ quomodocumque contractæ
16 fuerint ſemper † inualidæ deteguntur, ceſſantibus, ſolemnitatibus ea Statuto Vrbis cap. 151. lib. 1. requiſitis, quæ ideò
17 à ſtatuentibus † deſideratæ fuerunt, quia de patre non confidebant, vt propterea vltra patris præſentiam, & conſenſum voluerint etiam conſenſum duorum proximiorum ex latere materno, vel Curatoris in eorum defectum, vt in contextu legitur, & benè aduertunt Pic. ad idem ſtat. gloſ. 7. num. 204. & Rot. in Roman. heredit. & Paragus quæſt. 120. num. 31. coram bon. mem. Buratto inter eius impreſſ. quæ nullitas non ideò reualidari potuit ex ſuperuiuenti conſenſu eiuſdem Fauſtinæ, dum poſtea matrimonium contraxit cum eiſdem capitulis, quia ſi ſtatuentes noluerunt mulieres poſſe ſibi ipſis præiudicare expreſsè contrahendo, & con-
18 ſentiendo, multò minus † dicendum videtur eiſdem permiſſum fuiſſe tacitè præiudicium admittendo propter inhabilitatis ignorantiam, vt in his terminis ponderatum fuit in deciſ. 160. num. 4. part. 3. recent. & in Romana Dotis 20. Maij præſentis anni 1639. coram D. meo Panzarolo.

Neque pariter obſtat iniuſtitia decreti, quod Fauſtina aſſociata fuerit pro toto credito dotali, & tamen dubitari non poſſit de exiſtentia alterius eius ſororis, nempè Virginiæ Monialis profeſſæ, cuius dotis portionem tanquam illi a lege
19 delatam † non poteſt Fauſtina, alio non probato, ſibi appropriare, per l. primam, & ſe. C. ſi pars hæred. pet. Theſaur. dec. 4. num. 8. Surd. conſ. 415. num. 12. pluribus comprobans hanc concluſionem.

Quia ex quo Virginia ante ingreſſum Monaſterij renunciauit bonis maternis ad fauorem Lepidi patris non quidem ſimpliciter, † ſed pro Lepido, & deſcendentibus quibuſ- 20
cumque, & ex deſcendentibus Lepidi Fauſtina ſola ſit ſuperſtes, & appellatione deſcendentium quæuis fœmina comprehendantur, Natt. conſ. 64. num. 8. lib. 1. cum alijs allegatis per Fuſar. de ſubſtit. qu. 325. n. 1. ſequitur optimo iure Fauſtinam integram dotem petere potuiſſe, & ſeu aſſociationis decretum decerni debere, vti ſibi pro vtraque portione debitam.

Denique non obſtat allegatus exceſſus ſummæ petitæ ſcut. 8000. & vltra, nedum quia eadem Fauſtina pro dote receperit ſcut. 500. tempore nuptiarum cum Miſſino, ſed etiam quia pro dote ſpirituali Virginiæ Lepidus pater exburſauerit ſcuta bis mille, & vltra, qui ſolus pro nullitate † ſententiæ ſufficere dicebatur, Contard. in l. vnic. C. ſi de moment. poſſ. fuerit appell. limit. 19. & Rot. dec. 480. num. 5. & 485. num. 4. coram Papa Greg. XV.

Quia cùm ſummæ fuerint in executione mandati diuerſæ, & pro omnibus mandata non fuerint conſumata ſemper ſubſtinetur illorum validitas † pro ſumma, & quantitate 21
debita, Capyc. dec. 51. num. 7. & idem fuit admiſſum in cauſa Rom. Pecuniaria 21. Aprilis 1613. coram Archiep. Seleucien. & in Rom. dotis 14. Ianuarij 1631. coram bon. mem. Motmanno.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana fideicommiſſi de Incoronatis.

Sabbati 5. Nouembris 1639.

ARGVMENTVM.

Donatione alicui facta, & filijs ex certo matrimonio naſcituris, acquiritur ius filiis ex propria perſona independenter à perſona Patris, quando vel ex mente, vel in verbis principaliter fuit habita ratio filiorum; ſecus verò ſi impulſiuè tantùm, & mediante perſona patris. Renunciatio facta à volente ingredi Monaſterium comprehendit etiam bona non expreſſa vi verborum vniuerſalium.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſio Patrui de iure ab inteſtato ſolo fratri defertur, non autem nepotibus vna cum Patre.*

2 *Donatio contemplatione certi matrimonij facta alicui, eiuſque filijs, acquiritur filijs ex propria perſona independenter à Patre.*

3 *Contrarium vbi filij neque in verbis, neque ex mente vocati reperiuntur, ſed ſolum adſunt verba impulſiuè non finaliter fauorem filiorum denotantia.*

4 *Renunciatio facta à fratre Monaſterium ingrediente comprahendit etiam ſucceſſiones non ſpecificatas attentis clauſulis ampliſſimis, & generaliſſimis.*

5 *Renunciatio facta de bonis alicuius non expirat vita functa perſona in renunciatione contemplata, ſed ad illius tranſit ſucceſſores.*

6 *Ratio conſeruationis agnationis in fine poſita, etiam ſola ſufficit ad conſtituendum fideicommiſſum perpetuum inter illos de familia.*

7 *Proximiorum nomine primo loco veniunt agnati de familia ad excluſionem agnatorum tranſuerſalium.*

8 *Limita ſi fuit habita ratio conſeruationis agnationis.*
Religioſi profeſſi non dicuntur habiles ad conſeruandam agnationem, num. 8.

9 *Inuentarium contra conficientem plenè probat.*

10 *Retentio datur hæredi grauato aduerſus fideicommiſſarium ratione expenſarum, & melioramentorum in bonis fideicommiſſi factorum.*

11 *Exceptione melioramentorum, & expenſarum, ſi ſunt illiquida, vel appareant alienationes, non valent impedire immiſſionem per fideicommiſſarios petitam.*

DE-

DECISIO CLXXI.

IN diſputatione 31. Maij* præteriti reſponſum fuit dandam eſſe immiſſionem D. Angelo, niſi obſtent Detractiones, de quibus particulariter reſeruatum fuit videri. Hodie poſita parte reſeruata, dictum fuit Detractiones non obſtare.

Succeſſerunt Marcello fideicommittenti Cæſar, Io. Baptiſta Coronatus, Camillus, & Franciſcus eius filij, quorum tres, mortuo iam Cæſare, nempe Ioannes Baptiſta Coronatus, & Camillus donarunt Franciſco omnia ſua bona intuitu, cauſa, & fauore Matrimonij, & liberorum procreandorum Franciſcus ex eodem matrimonio in donatione ſibi facta contemplato, ſuſcepit duas fœminas, & quatuor maſculos. Fœminæ illæ nupſerunt in Domino Hieronymus, verò, & Franciſcus ex maſculis Religionem Sancti Dominici ingreſſi, profeſſionem emiſerunt, præuia ſolemni, & ampliſſima donatione, & ſeu renunciatione. Et exiſtentibus adhuc in ſæculo Marcello, & Cæſare, Franciſcus pater donauit omnia bona ſua Cæſari filio, eoque decedente ſine maſculis, voluit ea reuerti ad Marcellum, eiuſque deſcendentes. Extincta exinde linea maſculina Marcelli, vocauit proximiores ſibi in gradu cum clauſula, quia intentio ipſius fuit, & eſt, vt bona permaneant in domo, & familia ipſius Teſtatoris.

Si igitur agendum eſt de detractionibus, quæ filijs primi gradus competere poterant in bonis, & hæreditate fideicommittentis, non poſſunt Profeſſi ex eorum perſona quidquam prætendere, quia Cæſar, Ioannes Baptiſta, Coronatus, Camillus deceſſerunt ſuperſtite Franciſco, quorum Patruorum non probant ſe hæredes ex teſtamento, & ab inteſtato lex
1 non defert † hæreditatem illorum ſimultaneè, & fratri, & nepotibus vnà cum Patre, Auth. *fratres, C. de legit. hæred.* Couar. *de ſucceſſ. ab inteſt. concl.* 6. *verſ.* 3. *eſt notandum num.* 5. Graſſ. *eodem tract. concl.* 23. *num.* 4.

Quod ſi nitantur donatione trium fratrum Franciſci eidem Franciſco facta de omnibus bonis præſentibus, & futuris, in qua legitur, quod titulo puræ, perfectæ, & irreuocabilis donationes dederunt, & conceſſerunt Franciſco eorum fratre, pro ſe, & ſuis, intuitu, cauſa, & fauore matrimonij contrahendi cum Iulia de Caualerijs, & liberorum ex eo, Deo
2 dante procreandorum, in quorum liberorum † numero Profeſſi reperiuntur, & ad illorum ſucceſſionem admitti prætendant tanquam vocati iure proprio, & independenter à patre, Bertr. *conſ.* 177. *num.* 4. *lib.* 3. Grat. *diſcept.* 924. *num.* 32. *&* 33. Fontanel. *de pact. nupt. clauſula* 4. *gloſ.* 9. *par.* 1. *num.* 7. Franc. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *qu.* 10. *n.* 28. Seraph. *dec.* 1108. Franc. à Ponte *conſ.* 19. *num.* 20. Caſtill. *dec.* 106. *num.* 8. *& in Romana de Caſtellanis coram D. meo Decano die* 10. *Maij* 1632.

Contrariam Domini amplexi ſunt opinionem vti verio-
3 rem in caſu propoſito, in quo filij, neque † in verbis ex pacto, neque ex mente per coniecturas vocati dici poſſunt, quam probarunt Dec. *conſ.* 206. *num.* 5. dicens, verba illa fauore filiorum prolata non reſpicere cauſam finalem, ſed impulſiuam ad demonſtrandum illud, quod futurum fuiſſet, quod talia bona peruentura fuiſſet in liberos ſecundum commune votum parentum, Alex. *conſ.* 7. *in fin. tom.* 3. *lib.* 8. ſecundùm vltimam impreſſionem, qui allegat, & ſequitur Dec. *in alleg. conſ.* 216. ſæpè in Rota canonizatum, vt *in Romana donationis de Cupis* 5. *Iunij* 1602. *coram Cardinali Pamphilio, quæ eſt* 22. *inter impreſſas per Pic. ad Statut. Vrb. & in Interamnen. donationis* 861. *num.* 8. *coram bon. mem. Buratto, & in Sancti Seuerini Dotis* 2. *Iunij* 1631. *coram D. meo Merlino*, & prædictæ opinioni filiorum excluſiuæ non contradicunt allegati pro vocatione, quoniam ſi benè perlegantur in eorum reſpectiuè caſibus mouentur ex vocatione expreſſa, vel ex pacto, aut ex coniecturis fideicommiſſum ſucceſſiuum inducentibus, quorum omnium concurſus excluditur ex contextu donationis huiuſmodi in quo dicitur tantummodo contemplatione matrimonij, cum Iulia de Caualerijs, & liberorum procreandorum, qui ſi procreati non fuiſſent, non propterea donatio curabat, dum ex alijs cauſis narratis valida remanebat.

Sed propterea dum Profeſſi in ingreſſu Religionis omnibus, & quibuſcumque bonis renunciarunt nedum paternis, maternis, & auitis, ſed etiam patruis, & fraternis, tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, & vigore cuiuſuis fideicommiſſi, & ſubſtitutionum purificatarum, quam purificandarum non poſſunt hodie ſub prætextu purificatæ vocationis redire ad bona renunciata, quia vltra ampliſſimas, & generaliſſimas clauſulas aptas comprehendere † quaſcum- 4
que ſucceſſiones etiam non ſpecificatas, Menoch. *conſ.* 335. *num.* 15. Honded. *conſil.* 49. *num.* 14. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 267. *n.* 20. Rota *dec.* 714. *num.* 1. *& ſeq. par.* 2. *rec. &* 109. *num.* 1. *part.* 5. *diuerſ.* In ſpecie legitur renunciatio de bonis Patruorum titulo puræ, & irreuocabilis donationis inter viuos, quæ non expirat etiam vita functis illis, quorum contemplatione donatio reperitur † facta, ſed ad illorum ſucceſſores quouis ti- 5
tulo vocatos tranſit, Achill. *dec. vnic. de donat.* Put. *dec.* 274. *num.* 4. *lib.* 3. *&* 587. *num.* 1. *part.* 1. *rec.*

Si verò attenta conſolidatione bonorum liberorum dictorum Patruorum in perſonam Franciſci eorum fratris, & Profeſſorum Patris per ſupradictam donationem quæratur de detractionibus ex perſona Franciſci, Profeſſi competentibus, ſemper obſtat donatio per eundem facta Cæſari filio ipſorum excluſiua, dum titulo puræ, & irreuocabilis donationis inter viuos dedit, conceſſit, & tranſtulit Cæſari filio præſenti, & acceptanti pro ſe, filijs, nepotibus, & pronepotibus, in perpetuum excluſis fœminis, & maſculis non exiſtentibus bona donanda reuertantur ad Marcellum, & eius filios, & nepotes maſculos in perpetuum. Extincta poſtmodum linea maſculina, reuertantur ad proximiores in gradu ipſius Teſtatoris, prohibita tam Cæſari, quàm Marcello fratri alienatione, & omnibus Detractionibus cum clauſula, quia intentio ipſius teſtatoris fuit, & eſt, quod bona donanda permaneant in domo, & familia ipſius teſtatoris, ex quibus verbis patet, purificatis conditionibus non exiſtentiæ filiorum maſculorum dictorum fratrum, apertum remanere fideicommiſſum ad fauorem proximorum in gradu ipſius teſtatoris, & talium, qui apti ſint ad conſeruandam agnationem, & familiam teſtatoris, prout ſunt D. Angelus, & eius filij, & quæ ſola ratio conſeruandæ agnationis in fine poſita ſufficit ad conſtituendum perpetuum, abſolutum,
† & reciprocum fideicommiſſum inter illos de familia ſecun- 6
dùm veriorem, de qua per Soccin. iun. *conſ.* 140. *num.* 7. *vol.* 3. Oſaſch. *deciſ.* 50. *in fine*, Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 14. *n.* 24. Surd. *conſ.* 96. *num.* 23. *vol.* 1. Peregr. *conſ.* 49. *num.* 9. *volum.* 3. Fuſar. *alios referens quæſt.* 277. *num.* 6. & ſæpè apud nos idem fuit firmatum *deciſ.* 125. *num.* 4. 143. *num.* 6. *part.* 1. *recent.*

Neque dicatur profeſſos fuiſſe expreſſè vocatos ſub nomine proximiorum, deficiente linea maſculina Cæſaris, & Marcelli, cum obtineant primum gradum † ipſius donantis 7
in ſuccedendo excluſiuè ad agnatos tranſuerſales, Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 26. Menoch. *præſumpt.* 88. *num.* 4. *lib.* 4. Fuſar. *quæſt.* 348. *num.* 4.

Quia vltra quod in diſcretiua locutione donationis apertè colligitur donatorem non ſenſiſſe de profeſſis filijs ſibi proximioribus, dum de Cæſare, & Marcello mentionem fecit, & in longiſſimo tempore poſt filios, nepotes, pronepotes in perpetuum vocauit proximiores ex propria verbi ſignificatione tranſuerſales enunciando, etiam addita fuit ratio conſeruandæ agnationis, quæ non conuenit perſonæ † profeſ- 8
ſorum in quibus deficit habilitata conſeruandæ agnationis, Pariſ. *conſ.* 22. *num.* 9. *lib.* 3. Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 11. Peregr. *de fideicom. art.* 8. *num.* 26. *&* 81. Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 21. Menoch. *præſumpt.* 88. *lib.* 4. *num.* 5. cum quibus eandem conſequentiam firmauit Rota *in Romana Fideicommiſſi* 1. *Martij* 1613. *coram Patriarcha Manzanedo*. Nec aſſumenda diſputatio, an ſubſtitutio de proximioribus ſit vulgaris, & adita hæreditate, vel donatione acceptata, expirauerit, quia ex allegata ratione conſeruandi familiam conſtitutum fuit fideicommiſſum ſucceſſiuum, perpetuum, & reciprocum, vt ſupra probatum fuit.

Neque pariter poſſunt Profeſſi prætendere aliquid detrahere ex perſona Marcelli fratris Cæſaris, qui ab inteſtato, factus iam Sacerdos, obijt de anno 1626. ex fide obitus, quæ data fuit, quia cùm obierit viuo Franciſco Patre, Cæſar autem de anno 1636. mortuo iam Patre, aut inanis, aut vacua eſt illius ſucceſſio, aut Profeſſi attenta ampliſſima renunciatione Cæſari facta etiam de bonis fraternis ex quacumque cauſa etiam de futuro, nihil deducere poſſunt ex ſupra allegatis.

Demum mortuo Cæſare ſine filijs, & ab inteſtato, aditaque illius hæreditate per fratres profeſſos de duplici patrimonio poſſet haberi ratio. Primum reſpicit omnia bona per Franciſcum poſſeſſa, & acquiſita, tam reſpectu dotis Iuliæ Vxoris fideicommittentis, & reſpectiuè matris ipſius Franciſci, & aliorum filiorum, quæ ad ipſum Franciſcum, non autem ad eius filios à lege delata fuerunt, ac etiam donata

ſub

ſub vinculo fideicommiſſi ad fauorem proximiorum, & familiæ, inter quæ comprehenduntur portiones aliorum fratrum conſolidatæ ex prima donatione. Secundùm verò reſpicit proprium ipſius Cæſaris patrimonium. De primo ſicuti Cæſar nihil detrahere poterat, prohibendo Donator omnem detractionem, & alienationem bonorum donatorum, etiam latiſſimo ſumpto vocabulo; ita nec pariter illius hæredes aliquid detrahere poterunt.

De ſecundò denique patrimonio ipſis Cæſaris cum appareat ex inuentario per Profeſſos, ſeu per Monaſterium facto nihil ſupereſſe, & contra deſcribentes, probat *l. fin. C. de arbitr. Tutor.* Bart. *in l. Tutor. qui repertorium num. 12. ff. de adminiſtr. Tutor.* Pereg. *de fideicomm. art. 44. num. 2.* Rot. *dec. 559. num. 4. par. 1. & 762. num. 1. par. 2. recent.* Viſum fuit non eſſe retardandam immiſſionem.

Neque obſtat, quod in patrimonio Cæſaris extent credita ex impenſa funeris Franciſci patris, & debita teſtatoris
9 fideicommittentis ſoluta, † ac demum expenſæ melioramentorum in Palatio huius familiæ per Cæſarem facta excedentia ſcuta 11. mil. pro quibus Monaſterio danda eſt re-
10 tentio, † donec fuerit ſatisfactum, per *l. quamdiu, C. de diſtract. Pignor. & l. Creditoris, ff. eodem tit.*

Quia impenſa funeris Franciſci in quantitate non probatur. Debita verò Marcelli, à quo, vel à quibus fuerint ſoluta, non apparet, & de melioramentis non dantur probationes, quod à Cæſare fuerint facta, & præterea cùm appareant ex inſtrumentis datis plures alienationes ex bonis fideicommiſſi deſcriptis in inuentario hæreditatis Marcelli per Iuliam matrem Franciſci, reſpectiuè vxorem Marcelli ſemper
11 remanent prætenſiones Monaſterij illiquidæ, & inefficaces ad impediendam immiſſionem per fideicommiſſarios petitam, vt in proximis terminis fuit reſolutum *in Romana legatorum de Columna, quæ eſt 509. par. 1. recent.*

Et ita, &c.

Deciſio iſta in hac cauſa emanata ſub die 13. Maij præteriti, eſt ſupra in hac parte dec. 134. vbi aliæ deciſiones in fine in eadem cauſa emanatæ referuntur.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana, ſeu Ianuen. Quarti Dotalis.

Luna 14. Nouembris 1639.

ARGVMENTVM.

Statutum loci, in quo vir habuit domicilium tempore reſtitutæ dotis attendi debet in materia lucri, etiam quod alibi nuptiæ fuiſſent celebratæ. Domicilium contrahitur per decennium, & plura in hac materia, Conſtitutio S. M. Pij V. ſuper moderatione dotium locum habere non poteſt attenta matrimonij duratione per ſpatium annorum 30. & vltrà.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum dotis debetur coniugi ſuperſtiti ad formam ſtatuti loci, in quo coniuges de tempore reſtitutionis domicilium habebant, & num. ſeqq.*
Amplia etiam, quod contractus fuerit alibi celebratus, ibidem, & num. ſeqq.
2 *Vxor deſponſata in loco originis petit lucrum dotis ad formam ſtatuti loci, in quo Vir obijt, dummodò Maritus non habuerit animum in loco originis permanendi.*
Maritus ſi poſt ſecutas nuptias in loco originis alibi ad habitandum cum tota familia ſe contulit dicitur habuiſſe animum mutandi domicilium, num. 2.
3 *Habitatio per decennium in aliquo loco facit acquirere domicilium abſque alia animi declaratione.*
4 *Domicilium acquirendi ſigna ſunt, habitatio, tranſlatio familiæ, ac bonorum ſtabilium emptio.*
5 *Roma eſt communis Patria.*
6 *Romanæ in Vrbe facilè præſumitur aliquem habuiſſe animum perpetuò permanendi, ac domicilium acquirendi.*
7 *Animus contrahentis domicilium ex euentum ſubſecuto facilè deſumitur, & num. 13.*
Conferens ſe in aliquem locum ad habitandum, ſi nunquam habitationem mutauit dicitur à principio habuiſſe animum ibi permanendi, num. 7.
8 *Pro incolatu in dubio pronunciari debet.*
9 *Negociatio non excludit animum acquirendi domicilium ſtante decennali habitatione, tranſlatione familiæ, & bonorum emptione.*
10 *Filius dicitur habere domicilium Patris.*
11 *Ciuis plurium locorum eodem tempore quis eſſe poteſt.*
12 *Ciuis alicuius loci quis eſſe poteſt, & habere domicilium, & incolatum in alia.*
13 *Animus in præcedentibus qualis fuerit ex ſubſequentibus colligitur.*
14 *Conſtitutionis Pij V. Dotium moderatoriæ, qualis fuerit ratio.*
15 *Incertitudo lucri dotis, per quem ſcilicet lucrari debeat, facit quod minori ſic contrahenti denegetur in integrum reſtitutio.*
16 *Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur in alienatione bonorum Eccleſiæ per lapſum annorum 30.*
17 *Intellige ſi cum lapſu temporis concurrit obſeruantia.*
18 *Beneplacitum Apoſtolicum ſuper conſtitutione Pij V. dotium moderatoria præſumitur ſpatio annorum 30. & magis 40.*
19 *Diſpenſationes aduerſus Conſtitutionem Pij V. dotium moderatoriè facillimè conceduntur, ac nemini denegantur.*
20 *Conſtitutio Pij V. dotium moderatoria cùm habeat decretum irritans ligat etiam, quod non fuerit obſeruata, vel fuerit ſpatio temporis præſcripta.*
21 *Solemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ præſumuntur ſpatio 40. annorum, etiam quod Conſtitutiones Apoſtolicæ habeant decretum irritans.*
22 *Solutio facta cum præſeruatione iurium nullo iudicis iuſſu præcedente dicitur voluntaria.*

DECISIO CLXXVII.

Deciſum fuit coram me ſub die 27. Iunij * præteriti, Dominæ Eugeniæ Spinulæ deberi quartum dotale, ſtante obitu bon. mem. Marchionis Vincentij Iuſtiniani eius Viri ſine filijs, iuxta diſpoſitionem Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 131.* & ſic pro illius conſecutione eſſe relaxandum mandatum executiuum contra Dominum Marchionem Andream hæredem Marchionis Vincentij: Hodie cauſa repropoſita ſuper iiſdem Domini reſponderunt ſtandum eſſe in deciſis moti prout etiam in alia, quia Marchio Vincentius de tempore contracti matrimonij cum D. Eugenia habebat domicilium, fixaſque ædes hic Romæ, vnde cùm euenerit caſus reſtitutio-
nis dotis, & ſolutionis lucri dotalis, † Vrbis Statutum de- 1
bet attendi, non obſtante, quod in Ciuitate Ianuæ fuerit celebratus contractus, iuxta text. *in l. exigere dotem*, ibique Doctores, *ff. de Iudic.* Butr. *in cap. 1. num. 12. verſ. ſed in caſibus*, vbi Abb. *num. 11.* Felin. *num. 24. de ſponſal.* Fulgoſ. *in l. cunctos populos ſub num. 19. C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* vbi dicit hoc ſibi contigiſſe, cùm eſſet Placentinus, & duxiſſet Vxorem Papiæ, Barboſ. *in d. l. exigere dotem num. 174. & ſeqq.* Rim. Iun. *in conſ. 16. num. 23.* Roland. *de lucr. dotis quæſt. 13. per totam*, Theſaur. iun. *quæſt. 6. num. 6. lib. 2.* Rota *in Romana lucri dotis 8. Martij 1624. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*, vltra alios in præterita deciſione cumulatos.

Quod procedit etiamſi Vir Vxorem duxerit in loco origi-
nis, dummodo non habuerit animum illic permanendi, prout 2
verè non habuit Marchio Vincentius, dum poſt ſequutas nuptias in Ciuitate Ianuæ non quidem in domo propria, vel à ſe ad iſtum effectum conducta, ſed in domo Patris Dominæ Eugeniæ; ſtatim cùm Vxore ad Vrbem reuerſus eſt, vt reprobata opinione Barbatiæ contrarium ſentientis, tradunt vltrà Caccialup. *in d. l. cunctos populos ſub num. 117. & 124. & ſeqq. lib. 7.* Alex. *in conſ. 100.* qui ſcripſit contra Barbat. *& teſtatur de comm. lib. 3.* & Roderic. Suarez *ad leg. Regni tit. de las ganantias num. 43. poſt med. verſ. eſt verum*, qui fuerunt in præterita allegati, tenent etiam Purpurat. *in d. l. cunctos populos num. 123. verſ. tertiò infertur, C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* Iaſ. *in l. ſi arrogator num. 44. & 48. ff. de adopt.* Barboſ. *in d. l. exigere dotem num. 142. & ſeqq.* Ruin. *conſ. 58. num. 7. lib. 3.* Grat. *diſcept. for. cap. 609. num. 26. & ſeqq.* Valaſc. *deciſ. 175. num. 12.*

Quod verò Marchio Vincentius habuerit domicilium in Vrbe de tempore, quo contraxit matrimonium cum Domina Eugenia, conſtat nedum ex præcedenti ipſius habitatione

tione per decennium, & vltra ante ſequutas nuptias prædictas, quæ habitatio facit, vt dicatur acquiſitum domici-
3 lium abſque alia animi declaratione, Roland. *conſ.79. num. 51. & 52. lib.3.* Surd. *conſ.371. num.47.* Add. ad Greg. XV. *deciſ.279. num.26.* Rota *in Romana Societatis coram Comitulo impreſſ.* apud Marcheſ. *de comm. par.2. fol.226. num.1. verſ. cum enim ambo, & deciſ.137. num.5. par.5. recent.* Verùm etiam ex quo per 20. ferè annos ante contractum dictum matrimonium Ioſephus Pater ex Inſula Chios cùm tota familia, & bonis ſe tranſtulerat ad Vrbem, tres filias fœminas Romanis Ciuibus nuptui tradiderat, quas omnes veriſimile non eſt voluiſſe alibi nubere, quam vbi ipſimet Pater Domicilium haberet; Cappellam à ſuis maioribus extructam, ornauit, ac dotauit, in eaque ſepulchrum ſibi, & poſteris extruxit, & denique Palatium pro pretio ſcutorum 18. mil. eodem anno ſequutarum nuptiarum filij cum Domina Eugenia, emit, itaut concurrant omnia ſigna voluntatis acquirendi Domicilium, nempe habitatio,
4 translatio familiæ, † ac bonorum ſtabilium emptio, vt trad. Soccin. *in cap. vltim. ſub num.15. de for. compet.* Surd. *conſ.174. num.10. verſ. cum Accedamus*, Rota *in Romana Officij ſcriptoriæ coram Comitulo impreſſ.* apud Marcheſan. *de commiſſ. tom.2. fol.531. num.3.* & eſt Votum Penia relatum per Fenzon. *ad ſtatut. Vrbis fol.82. numer. 14. & plur. ſeqq.*

Quod eo faciliùs debet admitti in caſu noſtro; Tum quia Inſula Chios, in qua Ioſephus Domicilium, & iuriſdict. habebat, redacta fuerat in Turcharum poteſtatem;
5 Tùm quia agitur de domicilio Vrbis Romæ, † In qua (vti in communi Patria, *l. Roma, ff. ad municipal.*) de facili
6 præſumitur quis habere animum perpetuò permanendi, † & acquirendi domicilium, vt firmauit Rota *in dicta Romana Officij ſcriptoriæ coram Comitulo num.5. & in Voto bo. mem. Peniæ ſub num.19.* maximè cùm ex euentu ſubſequu-
7 to clarè colligatur † qualis fuerit animus Ioſephi dum ab anno 1568. quo huc primum acceſſit, nunquam domicilium, nec habitationem mutauit, ad trad. per Gregor. *deciſ.*
8 *163. n.3.* Vltra quod in dubio eſſet pro † incolatu pronunciandum, prout dicit Penia *in d. ſuo voto num. 11.*

Nec releuat, quod acceſſus ad Vrbem Ioſephi videatur fuiſſe ſolum cauſa negotiandi propter lucrum ex quo inſtituit rationem bancariam, plures appaltus accepit, & continuò dedit operam diuerſis negocijs.

Quia concurrentibus decennali habitatione translatio-
9 ne familiæ, & bonorum emptione, vt ſupra dictum eſt, † negociatio non excludit animum acquirendi domicilium, cùm iſta duo optimè inter ſe compatiantur, Pariſ. *conſ.12. numer.16. & 20. lib.4.* Rota *in d. Romana Societatis coram Comitulo num.1. & d. deciſ.137. num.10. par.5. recent. vbi ſub num.11.* exemplificat in Præfecto arcis, Scolari, & Curiali, qui dicuntur Incolæ, ex decennali habitatione quando emerunt ſibi bona, & contraxerunt matrimonium. Cùm ergo ex prædictis firmatum remaneat domicilium, & incolatus Ioſephi Patris in Vrbe, videtur etiam probatum Domicilium Vincentij filij, ex quo domicilium, quod ha-
10 bet Pater dicitur, & habere filius, Bald. *conſ.234. numer.1. verſ. niſi ille, lib.1.* Bertaz. *clauſ.18. gloſ.3. n.2.* Greg. *deciſ.279. num.18. & ſeqq.*

Quibus non obſtat, quod Marchio Vincentius ſe multoties nobilem Ianuenſem in Inſtrumentis enunciauerit.
11 Quia cùm quis Ciuis plurium locorum † eodem tempore eſſe poſſit, vt per Buratt. *deciſ.804. nu.3.* ſtant ſimul quod Marchio ſe Ianuenſem nuncupauerit, & adhuc in Vrbe
12 domicilium, † & incolatum contraxerit, vt ponderauit Rota *d. deciſ.137. num.12. & ſeqq. par.5. rec.* vbi de Mercatore qui pluries proteſtatus fuerat ſe eſſe Bergomenſem, & velle mori Bergomenſem.

Quæ omnia maximè comprobantur ex quo ſucceſſiuè d. Marchio Vincentius Caſtrum, & alia bona ſtabilia acquiſiuit in ſuburbijs, & Vrbis diſtrictu, ex quibus, quamuis
13 ſubſequutis poſt matrimonium, † ſatis elicitur, quod etiam ante, & ſemper voluerit in Vrbe domicilium acquirere, nam ex ſubſequentibus colligitur qualis fuerit animus in præcedentibus, *l. aut facta, l. euentus, ff. de pœn.* facit Mant. *dec.313. num.7.*

Demum non obſtat Pragmatica Sixti V. moderatoria dotium ad ſummam ſcut. 5500. ex qua inferebatur quartum dotale tantummodo deberi pro hac ſumma, non autem pro ſcutis 22. mil. auri, in qua dos conſtituta fuit. Hoc enim obiectum duplici reſponſione optimè tolli viſum eſt quarum prima eſt, quod d. Conſtitutio viſa eſt non comprehendere dotes extra Vrbem ab exteris conſtitutas, ex rationibus latè deductis in alia deciſione ponderando præſertim eſſe penitus inueriſimile, quod animus conſtituentis fuerit non admittere dotes opulentas earum Puellarum, quæ in alijs ditionibus morantes Romanis Ciuibus nuberent, & ad Vrbem eſſent venturæ, cùm hoc ſit contra omnem Politicæ Regulam, ſecundum quam Principes potiùs ſedulò curant, vt diuitiæ apud exteros ſitæ in eorum dominium transferantur, & ſubditi fiant locupletes, ac diuitijs affluentes, ea præcipua ratione, quia ex opulentia ſubditorum reſultat potentia, & magnitudo Principum vnde licet conſtitutio videatur in verbis comprehendere etiam forenſes, intelligenda eſt de forenſibus hic in Vrbe contrahentibus, non autem de ijs qui ſub aliena ditione degentes ibi contrahunt, & pecunias ad Vrbem trahunt, vt ditiores efficiantur, & quamuis pro D. Marchione Andrea replicaretur, quod ratio d. Conſtitutionis fuit ne Ciues Romani depauperentur propter exceſſiuas dotes, quæ ratio etiam videtur vigere in caſu reſtitutionis quarti dotalis facienda forenſi; † Attamen, quicquid ſit, an iſta 14
fuerit ratio finalis dictæ Conſtitutionis, an verò vt faciliùs fœminæ nuberent, & matrimonia frequentarentur, prout videtur ſenſiſſe Rota *deciſ.117. per tot. par.1. diuerſ.* Ratio prædictæ de pauperationis haberet locum ſi fuiſſet certum, quod D. Eugenia † debuiſſet ſuperlucrari quartum dotale, 15
ſecus autem quando adfuit par incertitudo quiſnam coniugum eſſet illud ſuperlucraturus per mortem alterius ſine filijs, & propterea cùm de pauperatio, ſeu damnum penderit à futuro euentu, non habetur in conſideratione, in tantùm quod minori taliter contrahenti denegetur beneficium reſtitutionis in integrum, *l. de fideicommiſſo 11. C. de tranſact.* Decian. *conſ.39. num.112. lib.2.* Surd. *conſ.451. n.4. & ſeqq.* Pic. *ad Statut. Vrb. gloſ.7. num.112.* Rota *deciſ.24. nu.13. par.5. rec. & fuit dictum Bonon. Cenſus 11. Martij 1637. coram me.*

Secunda verò reſponſio, quam ferè omnes Domini amplexi ſunt, & ex qua crediderunt tolli penitus omnem amaritudinem ea eſt, quod ſicut in alienatione bonorum Eccleſiæ, quæ habet maximam Iuris reſiſtentiam, † ex lapſu 16
30. annorum præſumitur Beneplacitum Apoſtolicum, Alex. *in l. qui in aliena nu.11. ff. de acquir. hæred. & in conſ.17. num.8. lib.4.* Anchar. *conſ.133.* Gemin. *conſ.87. col. fin.* Dec. *conſ.36. num.8.* Rota *deciſ.179. num.1. par.2. diuerſ. & in recent. deciſ.694. num.5. par.1.* Gregor. *dec.354. n.15. in fine*, & ibi Add. *num.18.* Dum modò cum lapſu † temporis 17
concurrat obſeruantia, Gabr. *conſ.36. num.52. verſ. ſed ſi poſſeſſio lib.1.* Pur. *deciſ.7. de præſumpt.* Rota *dicta dec.694. ſub num.5. par.1. rec.* Greg. *d. dec.354. ſub num.18. verſ. aduertendum tamen eſt.* Ita vt multò faciliùs ex ſpatio 40. & vltra annorum quo matrimonium prædictum durauit præſumendum ſit, † quod dd. Coniuges obtinuerint diſpenſa- 18
tionem prædictæ Conſtitutionis ſtante præſertim, quod conſtat de obſeruantia continuata, nempe receptionis, retentionis, & reſtitutionis integræ dotis ſcutorum 22. mil. auri, abſque eo quod Marchio Vincentius ſpatio tanti temporis aliquam moleſtiam ſenſerit à Populo Romano, vel ab ijs quibus in caſu contrauentionis illud in quod dos, excedit per Conſtitutionem applicatur; idque tantò magis præſumendum eſt, ex quo diſpenſationes contra † d. Conſtitu- 19
tionem dotium facillimè concedantur, ac nemini denegentur, vt firmauit Rota *in Romana dotis 26. Iunij 1637. coram bo. me. Buccabella.*

Nec obſtare viſum fuit, quod d. Conſtitutio contineat decretum irritans, per quod tolluntur omnes actus in contrarium facti, quia D. Eugenia non prætendit Conſtitutionem fuiſſe † abrogatam, ſeu non vſu receptam, aut ſpatio 20
temporis obſeruantiam ipſius fuiſſe præſcriptam, & propterea potuiſſe contrahere contra formam Conſtitutionis, in quibus terminis videntur procedere deciſiones emanatæ *in cauſa Maioricen. Indultorum 11. Aprilis, & 27. Iunij præſentis anni, coram R.P.D. meo Merlino*, ſed ſolum dicit ex ſpatio 40. annorum præſumi debere debitas ſolemnitates interueniſſe pro illius derogatione. Sicuti hoc etiam præſumitur in terminis † extrauagantis ambitioſæ non obſtante, 21
quod etiam ipſa ſit munita decreto irritanti, vt benè per Seraph. *deciſ.1042. num.2.*

Nec releuat ſi dicatur, quod obſeruantia in caſu noſtro reddatur turbida, ex quo reſtitutio dotis per D. Marchionem Andream fuit facta cum reſeruatione ſuorum iu-

rium, quia d. præſeruatio iurium non refertur ad dotem reſtitutam, ſed ad localia, & alia bona, quæ per D. Marchionem Andream prætendebantur à D. Eugenia prout d. Marchio ſatis ſe iudicialiter declarauit in actis A. C. dum obtulit dotem, & citauit D. Eugeniam ad illam recipiendam, vt euidenter patet ex lectura extractus fol. 33. & 47. Vltra quod ſi proteſtatio prædicta facta fuiſſet ad reddendam turbidam obſeruantiam nihil penitus releuaſſet, quia cùm illa iam fuerit completa per ſpatium annorum 40. & vltra in vita Marchionis Vincentij, proteſtatio Marchionis Andreæ non fuiſſet apta eam tollere, aut turbidam reddere. Cui reſponſioni etiam addebatur, quod clauſula præſeruatiua, cùm fuerit reciproca ad fauorem D. Mar-
22 chionis Andreæ, & D. Eugeniæ, non potuiſſet efficere, † vt reſtitutio nullo Iudicis iuſſu præcedente facta non diceretur voluntaria, & pacifica, ad trad. per Greg. *dec. 460. nu. 6. & fuit reſolutum in Auguſtana Decimarum 27. Iunij præteriti coram R.P.D. meo Bichio.*

Et ſic parte vtraque informante, &c.

Iſta deciſio ſub die 27. Iunij præſentis anni emanata eſt ſupra in hac eadem par. deciſ. 160.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO,

Sacræ Rotæ Decano.

Placentina Cenſus.

Mercurij 16. Nouembris 1639.

ARGVMENTVM.

Conſtitutio cenſus per plures facta ſuper fundo vnius ex conſtituentibus valet ad differentiam cenſus ab vno tantùm conſtituti ſuper ſuo prædio, cuius pretium fuit deinde, & ipſi conſtituenti, & alijs exburſatum, qui ſe ad ſolutionem cenſus obligarunt, quaſi tunc reſpectu illorum cenſus dicatur conſiſtere ſuper obligatione perſonali tantùm.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus ad formam Bullæ ſa. mem. Pij V. conſtitui debet ſuper fundo certis limitibus deſignato, fructifero, & in pecunia numerata.*

2 *Cenſus conſtitutio peccans in forma, ſolemnitate, & incompatibilitate perſonarum ſuſtineri nequit.*

3 *Cenſus ab aliquo ſuper ſuo fundo conſtitutus, cuius pretium fuit poſtea pluribus numeratum, qui ſe ad fauorem emptoris obligarunt non valet.*

4 *Secus vero ſi plures inſolidum cenſum ad fauorem emptoris conſtituunt, omneſque pecunias recipiunt, & num. 5.*

5 *Cenſus conſtitutio de forma fieri debet ſuper fundo, qui cenſui remaneat ſubiugatus, non autem ſuper perſona conſtituentium.*

6 *Cenſus conſtitui poteſt ſuper fundo alieno, ſi dominus tacitè, vel expreſsè conſentit.*

7 *Res aliena conſentiente domino vendi poteſt.*

Amplia, quia multo magis hypothecari, & obligari, ibidem.

8 *Cenſus ab vno conſtitutus ſi poſtea alij pro illius ſolutione ſe obligant, reſpectu illorum dicitur tantum conſiſtere ſuper obligatione perſonali.*

Intellige, vt num. ſeqq.

9 *Acceſſio, & obligatio aliarum perſonarum in cenſu vigore Bullæ non eſt prohibita.*

10 *Cenſus à pluribus perſonis conſtitutus non requirit, quod omnes proprium prædium cenſui ſupponant, & quod ſinguli integrum pretium recipiant.*

Sed ſufficit vnicum prædium, & quod pretium ab omnibus ſimul recipiatur, ſi tamen vnicus tantùm fuerit cenſus, num. 11.

In cenſu perſona, & obligationes conuenire debent, numer. 10.

11 *Cenſus à pluribus perſonis conſtitutus vnicus eſt, nec tot ſunt obligationes, quot ſunt perſonæ.*

12 *Cenſus à pluribus perſonis conſtitutus poſſit ne ab vnoquoque pro rata redimi, & extingui.*

Quid vigore pacti, n. 13.

Conuenditori cenſus nihil refert ſoluere cenſum emptori, vel ſocio, iura cenſus acquirenti tranſlatiuè, num. 13.

DECISIO CLXXIII.

PRo validitate Cenſus, de quo agitur, Cenſuario tantummodo informante fuit reſolutum.

Quoniam de illius conſtitutione clarè apparet ex Inſtrumento contractus, dum Cenſus fuit impoſitus ſuper fundo certis limitibus deſignato de ſui † natura fructifero, & in 1
pecunia numerata, prout Bulla ſa. mem. Pij V. de Cenſibus deſiderat Theſ. *forenſ. q. 69. num. 5. lib.* 1. Cenc. *de Cenſ. par. 1. cap. 3. q. 3. art. 1. num. 22.* Rot. *dec. 353. num. 1. & 2. par. 1. rec.* Surd. *conſ. 511. num. 5.*

Non obſtat, quod Cenſus huiuſmodi, prout legitur in Inſtrumento contractus, ſuſtineri non poſſit defectu formæ,
† & ſolemnitatis, ac incompatibilitatis perſonarum, quæ in 2
acquiſitione concurrunt ea allegatis, & ponderatis per Surd. *conſ. 318. 421. & 511.*

Quia defectus in forma facilè euitatur ex facti diuerſitate; nam Cenſus ſuper quo Surd. *conſuluit, ponitur in principio conſ.* 421. † quod Antonellus conſtituit annuum Cenſum 2
ſuper vno ſuo prædio, & illum vendidit Io. Petro pretio conuento, quod pretium fuit ſolutum quatuor perſonis, nempe eidem Antonello, Ioanni Fregoſio, Alphonſo, & Bartholomæo, qui ſe obligarunt in ſolidum erga Emptorem pro ſolutione Cenſus, & quod ipſi in ſolidum obligati poſſint ſe liberare à dicto Cenſu, & illum extinguere. † 4
Cenſus verò, ſuper quo cadit hodierna diſputatio legitur conſtitutus per Pontium, Ructum, Albertum in ſolidum, & nomine Fabritij creando Cenſum annuum librarum 300. futuro Emptori d. Cenſus ſoluendarum, ſuper vno petio terræ perticarum 170. finibus deſignato, illumque inſolidum vendiderunt Maluicino pretio librarum 4000. quas ſimiliter ab eodem Emptore inſolidum faſſi ſunt manualiter recepiſſe, ex quibus patet primo caſu ſolum Antonellum Cenſum conſtituiſſe, & pretium ſolutum fuiſſe quatuor perſonis, quæ ſe obligarunt in ſolidum erga Emptorem. In ſecundo verò caſu quatuor ſimul, & ſemel, & inſolidum ab initio Cenſum conſtituiſſe, & inſolidum pretium præſentialiter recepiſſe.

Vnde omiſſa diſcuſſione primi caſus, in quo Surdus conſuluit, qui non eſt noſter, viſum fuit, ſecundum, de quo agitur, non peccare in forma præcepta in Bulla, vt ſcilicet, Impoſitores certum fundum finibus deſignatum ſupponant, & ſubiugent, & Cenſus non remaneat ſuper perſona Conſtituentium, † ſed ſuper ipſa re ſubiugata interemptioni obnoxia, quæ formam reſpicere adnotarunt ex verbis eiuſdem Bullæ, Nauar. *in cap. ſi Fœneraueris 14. qu. 3. num. 85. verſ. gloſ.* 2. Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. q. 18. num.* 1. Lup. *in l. 2. in 2. Comment. §. 2. num. 63.* cum alijs alleg. per eundem Surd. *d. conſ. 421. numer. 2. & 511. numer. 2.*

Nam omnes quatuor ſupra nominati Cenſum ſuper petio terræ perticarum 170. finibus deſignato impoſuerunt, & vendiderunt, qui fundus licet eſſet ſolius Pontij, itaut quoad alias tres perſonas Cenſus videatur impoſitus ſuper re aliena, & redditus alieni fundus vendi non poſſint.
Attamen † quia Pontius præſens fuit, & conſenſit impoſi- 6
tioni, admittendo alios ſimultaneè ad creandum Cenſum, & vendendum, & pretium pro rata cuiuſque recipiendo, ſufficit pro validitate Cenſus, quia & res aliena, Domino
conſentiente, † vendi poteſt, & multò magis ſubiugari, 7
quod minus eſt, *l. rem alienam, ff. de contrah. empt.* Nauar. *de Vſu. num.* 131. Marcſc. *var. lib. 3. cap. 15. dec. 138. num. 5.* poſt Peruſ. *de Cenſ. Vrbeuetana Cenſus 21. May 1635. coram D. meo Dunozetto.*

Neque dicatur, quod alij tres interuenerint ſola obligatione ſolidali erga Emptorem adſtricti, dum tantum-
modo ſe obligarunt inſolidum ſolutione Cenſuum, † atque 8
ita ſuper perſonali dicatur Cenſus conſtitutus Bulla reſiſtente, Nauar. Lup. Redoan. & alij alleg. per Surd. *ſuo conſ. 421. num. 2.*

Quia & ſi acceſſerit omnium obligatio ſolutioni Cenſuum pro ſecuritate Emptoris, prius tamen legitur Cen-
ſus impoſitus ſuper fundo perticarum 170. † & ſubſecuta 9
deinde eſt acceſſio, quæ ex Bulla non eſt prohibita, Molin. *de contract. par. 2. diſp. 391. num.* 1. Felician. *de Cenſ. tom. 1.*

Digitized by Google

tom.1. lib.1. cap.4. num.3. Roder. *de ann.reddit. lib.2. qu.12.*
num.9. Peruſ. *in conſimili tract. de Cenſ. par. 2. q.2. num. 3.*
& 14. Dicens hanc quæſtionem ſæpè in Rota fuiſſe deter-
minatam, allegando *deciſ. Anconitan. Cenſuum in fine ſui*
tractatus poſitam 137. & Seraph. *dec. 1187. num.1.* idemque
fuit admiſſum *in Vrbeuetana Cenſus ſupra allegata*. Con-
currente autem fundi ſuppoſitione, idem Surd. non audet
concluſionem impugnare, ſed excipit de inualiditate ſup-
poſitionis ad effectum ſolemnitatis.

Quo igitur ad ſolemnitates ex eadem Bulla requiſitas,
non obſtat, quod illæmet, quæ requirebantur in Pontio,
Domino fundi, deſiderantur, & in vno quoque ex alijs tri-
10 bus nominatis, ideſt, vt omnes † proprium prædium Cen-
ſui ſupponant, omneſque integrum pretium recipiant, &
inde perſonæ, & obligationes inter ſe conueniant per *l.eam-*
dem, §.fin. ff. de duob.reis, & alijs comprobat Surd. *ſuo conſ.*
318. nu.13. vol.3.

Quia aduerterunt Domini, vnicum eſſe Cenſum non
autem plures, qui diuiſibilis eſt pro vnaquaque rata, &
ideò vnumquemque eorum ſuper fundo, conſentiente, &
permittente Pontio impoſuiſſe, & ſicuti plures fundi di-
ſtincti non requiruntur in ſolemnitate conſtitutionis Cen-
ſus, ſed vnus ex præſcripto Bullæ ſufficiat, ita nec etiam
ſunt multiplicandæ obligationes, & pro illarum validitate
ſolemnitates, quæ nihilominus deſiderantur reſpectu per-
ſonarum, vt puta, ſi forent Minores, vel alias inhabiles ad
contrahendum, non autem reſpectu contractus pro effe-
11 ctuatione obligationis contractæ, † dum vnica eſt obliga-
tio, & non ſunt tot obligationes, quot perſonæ, & benè
probant Maſtrill. *dec.141. num.10. & ſeqq.* & Peruſ. de
Cenſ. *p.2. cap.1. q.2. num.15. & 19.*

Denique neque incompatibilitas perſonarum, quæ in
conſtituendo Cenſu, concurrunt, quidquam obſtare vide-
tur, quaſi vnus, & non omnes, & alijs diſſentientibus,
poſſit redimere portionem ſui Cenſus, & Emptorem coge-
12 re dimidiatam ſortem recipere, † vel Venditorem non
poſſe ratam ſuam recuperare, & extinguere contra eiuſdem
Bullæ præſcriptum, vt ponderat idem Surd. *ſuo conſ. 511.*
num. 1.

Quoniam ex pacto prouiſum eſt, vt Venditores inſoli-
dum, vel aliquis eorum poſſit redimere liberare, & affran-
care Cenſum, mediante ſolutiones totius ſortis, & in vnà
vice tantùm, atque ita reſpectu Emptoris ceſſet præiudi-
13 cium, † & reſpectu Conuenditorum nihil referat ſoluere
Cenſum Emptori, vel ſocio acquirenti tranſlatiuè iura
Cenſus, vt ponderat idem Peruſ. de Cenſib. *p.2. cap.2. q.2.*
art.5. num.9. & ſeqq.

Et ita, &c.

R. P. D. C A R R I L L O,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Romana Palatij.

Mercurij 16. Nouembris 1639.

A R G V M E N T V M.

Donans, etiam quod rem donatam ciuiliter tantùm donationis tempore poſſideret, transfert in donatarium, vigore clauſulæ, *conſtituti*, ſuam ciuilem poſſeſſionem, & hæc eſt apta ad manutentionem obtinendam, habita ratione ſtatus rei tempore litis motæ.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula,* conſtituti *transfert poſſeſſionem in Conſtitutarios.*

2 *Remedium retinendæ competit Conſtitutario aduerſus conſtituentem, & habentem cauſam ab eo.*

3 *Poſſeſſio capta per donatarium propria auctoritate ſuffragatur ſi ei fuit data facultas talem poſſeſſionem capiendi.*

4 *Donans poſſeſſionem rei donatæ ſi non habebat vigore clauſula,* conſtituti, *in donatarium transferre non potuit.*

5 *Venditio facta durante vita emptoris illi non tribuit niſi ius vtendi, & fruendi quoad ipſe vixerit.*

6 *Poſſeſſionem ciuilem penes ſe retinuiſſe dicitur, qui in alium ſolum ius vtendi, & fruendi tranſtulit.*

7 *Poſſeſſio ciuilis virtute clauſulæ,* conſtituti, *transferri poteſt in conſtitutarios.*

8 *Manutentionem ad obtinendam ſufficit ſola poſſeſſio ciuilis etiam virtute clauſulæ,* conſtituti *quæſita.*

9 *Plures poſſunt eamdem rem diuerſis reſpectibus poſſidere, vnus ſcilicet quoad vſumfructum, alter verò quoad proprietatem.*

10 *Manutentio quando alius poſſidet ratione vſufructus, alius verò ratione proprietatis conceditur ad ſtatum tempore motæ litis.*

D E C I S I O C L X X I V.

DOminus Donatus Antonius Sanctorius duas ex tri-
bus partibus Palatij poſiti in Vrbe ad Montem Cito-
rium, quas titulo donationis irreuocabilis inter viuos cùm
clauſula, *conſtituti*, & precarij acquiſiuerat à bo.mem. Pau-
lo Æmilio Archiepiſcopo Vrbinaten̄ Patruo, & Nicolao
Antonio Patre reſpectiuè vti hæredibus bon.mem. Card. S.
Seuerinæ donauit RR. Patribus Collegij Sancti Demetrij
Congregationis Somaſchæ, qui poſt adeptam dd. portio-
num Palatij poſſeſſionem cauſam iactationum in Rota
committi obtinuerunt contra hæredes dicti Archiepiſcopi
donantis, & alios, & dum pro parte PP. inſtabatur pro pro-
poſitione dubij ſuper negotio principali, An ſcilicet dona-
tiones factæ per Donatum Antonium eis ſuffragarentur ſe
oppoſuerunt d. Donatus Antonius, hæredes Archiepiſcopi,
& alij de Sanctorijs petentes diſputari dub. An, & cui dan-
da ſit manutentio, quod cùm obtinuiſſent fuit hodie propo-
ſitum, & DD. dd. Patribus S. Demetrij dandam eſſe manu-
tentionem reſponderunt.

Quia de eorum poſſeſſione viſum fuit conſtare, tàm ex
vtraque donatione facta per d. Donatum Antonium ad eo-
rum fauore cùm clauſula, *conſtituti*, Sum. num.4. & 5. quæ
† transfert poſſeſſionem in Conſtitutarios, *l. quod meo, l.* 1
interdum, ff. de acquir. poſseſs. Roland. *conſ. 79. numer. 43.*
Rot. *dec. 551. num.4. par.2. rec.* Greg. XV. *deciſ. 437. num.*
1. cuius poſſeſſionis vigore contra d. Donatum Antonium,
† & contra alios prætendentes Ius habere ab illis, qui an- 2
tea eidem donarunt cùm eadem clauſula competit remed.
retinendæ, vt trad. Faber. *in §. retinendæ num. 7. Inſtit. de*
interdict. Bald. *conſ. 436. num. 4. lib. 3.* Rot. *deciſ. 299. num.*
1. poſt Pacif. de Salu. interd. & apud Picium *dec. 153. nu. 4.*
Adden. ad Greg. XV. *in d. dec. 437. num. 6.* Olaſc. *deciſ. 133.*
num. 7. Quam ex actuali poſſeſſione capta per Procurato-
rem ſpecialem d. Collegij, vt in publico Inſtrumento d. Sum.
num. 7. quæ ſuffragatur ad hunc effectum † quando prout 3
hic in Inſtrumento donationis fuit attributa facultas poſſeſ-
ſionem capiendi propria auctoritate, Bart. *in l. 3. §. 1. de pi-*
gnorib. Rip. *in cap. ſæpè num. 85. verſ. ſecundo intellige, de re*
iudicata, Menoch. *de recup. poſseſs. remed. 9. numer.* 208.
Surd. *conſ. 221. num. 22.* Pariſ. *conſ. 5. num. 27. lib. 4.* cum
alijs relatis per Pacif. de Salu. *interdict. inſpect. 3. cap. 4.*
num. 698.

Nec obſtare dictum fuit, quod tempore prædictarum
donationum poſſeſſio totius huius Palatij fuiſſet, & adhuc
ſit penes Eminentiſs. D. Card. Capponum vigore venditio-
nis ſibi de eo factæ ab hæredibus d. Card. S. Seuerinæ, ad
quos illud iure hæreditario ſpectabat, & ſic per conſtitu-
tum poſtea appoſitum in eorundem hæredum donationi-
bus † non potuerit transferri aliqua poſſeſſio in donatarios 4
Conſtitutarios, ex latè trad. per Tiraquell. *de Iure conſt. poſ-*
ſeſſorij limit. 1. n. 1. & ſeqq. pag. 205.

Quoniam vltra, quod hæc exceptio non poteſt opponi
ab Aduerſarijs, dum ipſi petunt manutentionem, quæ com-
petere non poſſet niſi poſſeſſio remanſiſſet penes eorum
Authores venditio facta d. Eminentiſs. Capponio fuit pro
eius vita durante, † & propterea in eum non fuit tranſla- 5
tum niſi Ius vtendi, & fruendi quoad ipſe vixerit, vt not.
Caſtrenſ. *in l. de fideicomm. num. 3. C. de tranſact.* Bald. *in*
l. 1. num. 3. verſ. quando aliquid, C. de fructibus, & lit. ex-
penſ. Menoch. *lib. 4. præſumpt. 133. num. 12.* Rot. *deciſ. 537.*
num. 2. p. 2. recent. Qui autem in alium tranſtulit tantum-
modo ius vtendi, † & fruendi penes ſe Ciuilem poſſeſſio- 6
nem retinuiſſe cenſetur, Gloſſ. *in l. quis quis, verbo creda-*
tur, C. de donationib. relata per Tiraquell. *in tract. Le mort*
ſaiſet le vif. p. 3. in 1. declarat. num. 1. 2. & 4. in fin. Natta
conſ. 419. numer. 1. Cuman. *conſ. 173. numer. 3. in fin. cum*
ſeqq.

Quæ ciuilis etiam poſſeſſio potuit transferri vigore clau-
ſulæ, *conſtituti*, † in conſtitutarios, Bart. *in d. l. quod meo, in* 7

princ. num. 3. *verſ. ſecundo pone*, & ibi Alex. *num.* 17. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Cuman. *conſ.* 54. *num.* 1. *in fin.* Corneus *conſ.* 173. *num.* 25. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 177. *num.* 3. *verſ. imò ſi quis*,
8 *lib.* 1. & ipſa ſola ſufficit ad obtinendum † manutentionem, quoad dd. portionum Palatij proprietatem, Gloſſ. *in l.* 1. §. *finali*, *verbo poſſidet*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* Bald. *in l. ſi de proprietate num.* 15. *in fin. cap. ſi non à competenti Iud.* Alex. *conſ.* 80. *num.* 2. *lib.* 2. quos & alios plures congerit Menoch. *de retinend. remed.* 3. *num.* 22. cùm quilibet poſſit poſſidere
9 diuerſis reſpectibus vnus † ſcilicet quo ad vſumfructum, & alter quoad proprietatem, Rip. *in l. ait Prætor*, §. *ſi Iudex*, *num.* 15. *ff. de re iudic.* Bart. *in l. ſi duo, ſub num.* 4. *ff. vti poſſidetis*, Cæſ. de Graſſ. *dec.* 5. *num.* 7. *de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, Rot. *dec.* 500. *num.* 10. *par.* 2. *recent.* & interim quo vſusfructus cum proprietate conſolidetur conce-
10 ditur manutentio † ad ſtatum in quo res reperitur tempore motæ litis prout fieri ſolet, *l. Aquilius*, vbi Caſtrenſ. *num.* 5. *ff. de donat.* Rot. *deciſ.* 512. *numer.* 1. *part.* 1. *recent.* & coram Gregor. *deciſ.* 569. *numer.* 3. Buratt. *deciſ.* 904. *num.* 1.

Et ita reſolutum fuit PP. S. Demetrij tantùm informantibus altera parte ſæpè ſæpiùs citata.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Romana fideicommiſſi de Ceulis.

Sabbati 26. Nouembris 1639.

Rota Martiniana.

ARGVMENTVM.

Pater poteſt filium fideicommiſſo grauare, & ſi nollet paternæ diſpoſitioni conſentire eum in ſola legitima inſtituere, & tunc ſi filius hæreditatem acceptat, non poteſt poſtea legitimam de fideicommiſſo detrahere. Tranſactio inita de ordine Papæ coram probis viris, puta Rotæ Auditoribus, vel Cardinali dicitur facta bona fide, & ſeruari debet, maximè attenta obſeruantia.

SVMMARIVM.

1 *Filius grauatus onere fideicommiſſi aliàs in ſola legitima inſtitutus, ſi hæreditatem acceptat, non poteſt deinde legitimam petere.*
2 *Filius poteſt declarare velle potiùs legitimam liberam, quàm bona ſibi ſub fideicommiſſo relicta.*
3 *Clauſula*, in omnibus, & per omnia, *habet vim expreſsè renunciationis etiam de legitima.*
4 *Renunciantibus iura ſua, non datur ampliùs ad ea regreſſus.*
5 *Tranſactio dicitur exceptio litis finitæ, & prohibet, ac impedit litis ingreſſum.*
6 *Tranſactio præiudicat tranſigenti, & habenti ab eo cauſam.*
7 *Tranſactio facta per hæredem grauatum mediante tractatu perſonarum illuſtrium dicitur facta bona fide.*
8 *Tranſactio facta de ordine Rotæ, & mandato Papæ dicitur facta bona fide, & n.* 7.
Conſanguineos proximiores adeſſe probare non ſufficit, ſed probari debet eorum præſentia in Vrbe de tempore contractus, & quod illi potuiſſent etiam commodè interuenire.
9 *Principis auctoritas ſupplet defectum omnium ſolemnitatum.*
10 *Tranſactio facta de ordine Papæ coram Cardinali, aut alijs probis viris non ſubiacet ſolemnitatibus, nu.* 9. *&* 10.
11 *Tranſactionis obſeruantia per plures annos ſecuta operatur, vt illa debeat attendi.*
12 *Obſeruantia tranſactionis, alias dubiæ, deſeruit pro interprete.*
13 *Obſeruantia vocatur regina omnium interpretationum.*
Obſeruantia contractus arguit in eo omnia neceſſaria interueniſſe, n. 13.
14 *Beneplacitum Apoſtolicum, in tranſactione diu obſeruata reſeruatum præſumitur interueniſſe.*
15 *Præſumptio Beneplaciti Apoſtolici deducta ex curſu temporis, non tollitur per ſimplicem commiſſionem ab altera partium aduerſus contractum obtentà.*
Si poſtea ad alios actus non deuenit, quinimò contractum approbauit, ibidem.
Præſcriptio non interrumpitur per litem, in qua quis ſuccubuit, n. 15.
16 *Minor ætas non deducitur vbi agitur de præſumptione Beneplaciti Apoſtolici deducta ex curſu temporis.*
17 *De Euictione quem tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio.*
18 *Euictionis promiſſio facta inter fratres in diuiſione bonorum fideicommiſſariorum referri debet ad alia bona, vel iura, non autem ad bona fideicommiſſaria.*
19 *Filius pro reſtitutione dotis ſuæ vxoris obligare poteſt bona fideicommiſſo paterno ſubiecta.*
20 *Diſpoſitio* auth. res quæ C. comm. de legat. *habet locum tam in conſtitutione, quàm in dotis reſtitutione.*

DECISIO CLXXV.

Hieronymus Ceulus hæredem inſtituit Iulium Cæſarem filium in duobus officijs vacabilibus, in ſuppellectilibus, & mobilibus, quæ idem Iulius Cæſar in ſua habitatione retinebat, in Caſalibus Radicicoli, & Pollinis ſubrogatis in locum Caſalis Scurani, & Floræ, in domo S. Marci, ſubijciendo prædicta ſtabilia perpetuò fideicommiſſo ad fauorem Fabij, & Tiberij ſenioris, eorumque deſcendentium maſculorum in defectum lineæ maſculinæ d. Iulij Cæſaris cum prohibitione detractionum falcidiæ, legitimæ, & trebellianicæ, conditione etiam adiecta, quod quatenus d. hæres non acquieſceret d. diſpoſitioni, illum in ſola legitima inſtituebat, & reliqua bona ad alios cohæredes ſpectare voluit, vt ex teſtamento, & codicillis reſpectiuè Summ. D. Abbatis, & aliorum *num.* 1. 2. *&* 3.

De anno 1579. vita functo d. Hieronymo teſtatore d. Iulius Cæſar poſſidens dd. omnia bona, ſibi relicta vſque ad annum 1581. tunc ſub prætextu, quod eſſet deſtaudatus in dd. teſtamento, & codicillis, cauſam ſuper nullitate diſpoſitionis paternæ, & ſuper ſupplemento legitimæ in Rota committi obtinuit contra d. Tiberium ſeniorem eius fratrem, & vniuerſalem hæredem, cum quo tamen de ordine Sanctiſs. tunc Gregorij XIII. & aſſiſtentia, ac interuentu clar. me. Card. Petri Donati Ceſij, & Blanchetti tunc Rotæ Auditoris, & Iudicis cauſæ, & bo. mem. Pauli Odeſchalchi tunc Epiſcopi Pennenſis, ad concordiam deuenit, in qua receptis ſcutis 7200. monetæ ceſſit liti prætenſi ſupplementi, & alijs quibuſcumque prætenſionibus prouenientibus tam ex cauſa dotis Artemiſiæ ſuæ vxoris peruentæ in manibus d. Teſtatoris, quàm ex cauſa ſucceſſionis in bonis maternis approbando, & emologando teſtamentum, & codicillos d. Hieronymi patris, *in omnibus, & per omnia, vt in d. Sum. num.* 5.

Modò verò cùm per obitum Franciſci vltimi ex filijs, & deſcendentibus lineæ maſculinæ d. Iulij Cæſaris fuerit purificatum fideicommiſſum ad fauorem DD. Abbatis Angeli Fabij, & Tiberij Iuniorum de Ceulis pronepotum d. Hieronymi fideicommittentis, fuit ad iſtorum inſtantiam commiſſa cauſa Illuſtriſs. D. meo Theſaurario ſuper immiſſione in bonis, de quibus agitur cum clauſulis, *de voto Rotæ*, & *appellatione remota*, contra DD. Mariam Eleonoram Peſcariam, & alios d. Franciſci hæredes prætendentes hæc bona retinere pro detractionibus debitis d. Iulio Cæſari eorum Auctori in bonis paternis, & concordato inter partes dubio infraſcripto videlicet, *Præſuppoſita exiſtentia fideicommiſſi, & deſcendentia DD. de Ceulis, ac reſeruato iure videndi de alijs detractionibus, quatenus competant. An legitima ſit detrahenda ſuper bonis de quibus agitur*, hodie in ſecunda cauſæ repropoſitione Domini non eſſe locum detractioni legitimæ reſoluerunt.

Moti ex eo, quia quando pater reliquit filio certa bona, & eum fideicommiſſo grauauit, & dixit, quod ſi filius nollet ea bona habere cum onere fideicommiſſi, habeat ſuam legitimam, alio hærede inſtituto, vel ſubſtituto, † 1
tunc ſi filius accepit relictum (prout hic) non poterit deinde de fideicommiſſo legitimam deducere, vt tenet Cagnol. *in l. Papinianus*, §. *meminiſſe nu.* 17. *ff. de inoff. teſtam.* Pic. *in l. in quartam num.* 271. *ff. ad l. falcid.* Soccin. iun. *communiter*

*maniter approbatus conſ.*122.*lib.*1. Peregr. *de fideic. art.* 36.
*num.*62. *&* 97. Burſatt. *conſ.*385. *lib.*3. Natt. *conſ.* 321. *nu.*
5. Menoch. *conſ.*303. *num.*5. Surd. *dec.*21. *num.*20. cum alijs
allegat. per Fuſar. *de ſubſtit. quaſt.*296. *num.*61. *& ſeqq.* Rot.
*dec.*206. *n.*4. *&* 479. *num.*8. *&* 653. *num.*13. *p.*1. *& dec.*342.
*num.*11. *par.*5. *recent.*

Cui fundamento non aduerſari dictum fuit, quod dict.
Iulius Cæſar poſtea petierit ſupplementum legitimæ, &
Rota reſoluerit diſpoſitionem d. Hieronymi factam in co-
dicillis non ſuſtineri ſuper mutatione Caſalis Scurani relicti
in teſtamento, vt in deciſione emanata ſub die 9. Iunij 1581.
coram d. Card. Blanchetto.

Quoniam in tranſactione ſubſecuta 23. Ianuarij 1585.
ſolutis dd. ſcutis 7200. ipſe, & eius filij receſſerunt à d. lite,
& à quibuſcumque alijs prætenſionibus approbando ex-
preſsè teſtamentum, & codicillos d. Hieronymi, vt clarè
denotant verba d. tranſactionis, ibi *receſſerant ab omnibus,*
& quibuſcumque litibus, & controuerſijs cauſa legitima ip-
ſius Equitis Iulij Cæſaris, illiuſque ſupplementi. Item bono-
rum maternorum, dotiſque materna, ac dotis Artemiſia ſua
vxoris &c. & in executionem huiuſmodi tranſactionis, &c.
acceptarunt, & approbarunt, & vnuſquiſque ipſorum acce-
ptauit, omologauit, & approbauit &c. vltimum teſtamentum
à d. bo. me. D. Hieronymo eorum patre, & Auo paterno reſpe-
ctiuè factum &c. & omnes codicillos, &c. in omnibus, & per
omnia &c.

Vnde ſequitur, quod licet diſpoſitio paterna de iure
ſubſiſtere non potuiſſet, quoad ſubrogationem Caſalis Scu-
rani, vt fuit firmatum in d. deciſione Card. Blanchetti, &
filij declarare potuiſſent velle potius eorum legitimam libe-
2 ram, † quàm bona relicta ſub vinculo fideicommiſſi acce-
ptare, vt in terminis eiuſdem diſpoſitionis adſunt etiam *de-*
ciſiones 200. *part.*1. *&* 242. *part.* 3. *recent.* Attamen ex vo-
luntate ipſius Iulij Cæſaris, & filiorum fuit poſtea appro-
bata in tranſactione, ponderata præcipuè clauſula illa, *in*
3 *omnibus, & per omnia &c.* † quæ de per ſe ſola, quatenus in
dicta tranſactione non fuiſſet expreſſa renunciatio legiti-
mæ, haberet vim illius ſpecificæ expreſſionis, vt ex *cap. vt*
circa §.1. *de elect. in* 6. & Iaſ. *in l. ſtipa*, §. *fin. ff. de verb. oblig.*
aduertunt in ſpecie Surd. *conſ.*412. *num.*27. Peregr. *de fideic.*
*d. art.*36. *num.*89. quos, & alios refert, & ſequitur Merlin.
*de legit. lib.*3. *tit.*2. *quaſt.*9. *num.*38. Remittentibus autem
4 iura † ſua non datur ampliùs ad ea regreſſus, *l. quaritur*, §.
ſi venditor, ff. de edilit. edict. Crauett. *conſ.* 24. *num.* 4. *&*
*conſ.*114. *num.*10. Surd. *dec.*266. *num.*12. Rot. *dec.*382. *n.*1.
5 *par.* 1. *recent.* Et tranſactio dicitur exceptio litis finitæ † ac
prohibet, & impedit litis ingreſſum, *l. fratris, C. de tranſact.*
*cap.*1. *de lit. conteſt. in* 6. Rota coram ſa. me. Greg. XV. *dec.*
354. *num.*1.

Quæ quidem tranſactio ſicut eidem Iulio Cæſari, & eius
6 filijs tranſigentibus nocet, † ita & quoque nocere debet d.
Mariæ, & litis conſortibus cauſam ab eis habentibus, *l. cum*
à matre, C. rei vindicat. l. ſi ab eo, C. de liber. cauſ. l. ex
qua perſona, ff. de regul. iur. Rot. *deciſ.* 325. *num.*1. *part.*3.
rec. & coram Caual. *dec.*270. *nu.*2. maximè cùm fuerit tra-
ctata, & facta de ordine Papæ, & reſcripto Rotæ medianti-
7 bus viris tantæ ſpectatæ virtutis, † quo fit vt dicatur bona
fide, & conſultò per grauatum concluſa ex notat. per gloſ.
in l. Titio fundus 73. *verb. actiones, verſ. reſpondetur, ff. de*
condit. & demonſtr. Alex. *conſ.*75. *n.*10. *lib.*5. Socc. ſen. *conſ.*
8 11. *n.*9. *lib.*3. & in terminis tranſactionis † factæ per duos
Rotæ Auditores adeſt, *dec.*337. *n.*17. *par.*5. *rec.*

Neque obſtare viſum fuit, quod d. Iulio Cæſari tan-
quam prodigo fuiſſet per ſa. mem. Gregor. XIII. interdicta
adminiſtratio ſuorum bonorum, vt ex motu proprio Sum.
d. Mariæ, *& lit. conſor. num.*7. & ſic ipſe tranſactionem
prædictam validè facere minimè potuerit. Quia admini-
ſtratio non fuit ei ſimpliciter interdicta, ſed ſolum ſub con-
ditione quatenus adminiſtraret ſine conſenſu duorum pro-
ximiorum, qui cùm in d. tranſactione interuenerint, vt
patet ex eius lectura ſatisfactum fuit conditioni in d. motu
proprio contentæ. Nec placuit id, quod replicabatur de
exiſtentia aliorum propinquiorum, Mutij ſcilicet, & Fa-
bij germanorum fratrum d. Iulij Cæſaris, quia non proba-
tur eorum præſentia in Vrbe de tempore tranſactionis, &
quod poſſent actui interuenire, † prout hoc alleganti in-
cumbit onus, & quidem concludenter probandi, Curt. iun.
*l.*1. *num.*22. *circa fin. C. vnde vir. & vxor.* Paul. de Caſtren.
*conſ.*124. *num.*2. *lib.*1. Rota *dec.*103. *num.*6. *& dec.*469. *nu.*
1. *p.*3. *rec.* & coram ſa. mem. Greg. XV. *deciſ.*406. *num.*6.

ibique Adden. *numer.* 19. vbi aliæ concordantes referun-
tur.

Minus releuare exiſtimatum fuit aliud obiectum nempe,
quod dicti proximiores non interuenerint ad integrandam
perſonam d. Iulij Cæſaris, ſed ad effectum, vt eius filij mi-
nores validè contraherent; Nam placuit reſponſio, quod
contractus fuit factus pro intereſſe omnium preuia narra-
tiua prætenſionem dicti Iulij Cæſaris, & proximiores ad-
hibiti iurarunt, *tranſactionem non tendere in damnum, vel*
præiudicium ipſius Iulij Cæſaris, filiorum, ac aliorum voca-
torum ad d. fideicommiſſum, quod ſufficere viſum fuit etiam
reſpectu eiuſdem Iulijs Cæſaris, quia interuentus duorum
proximiorum non requirebatur ad integrandam eius perſo-
nam, cùm ipſe non eſſet minor, ſed tantum ad effectum, vt
bona non delapidaret prout apparet ex lectura d. motus
proprij, qui vt videre eſt emanauit in ſpecie pro conſerua-
tione huius fideicommiſſi Hieronymi.

Vltra quod aduertebant Domini, quod nec etiam fuerit
neceſſarius conſenſus duorum proximiorum in præſenti
caſu, ex quo d. tranſactio fuit facta, vt ſupra dictum eſt de
ordine Papæ inhærentis decreto Rotali mediantibus Depu-
ratis ab eodem Sanctiſs. in plena Signatura delegatis, &
ideò intrat concluſio, quod authoritas Principis † ſupplet 9
omnes ſolemnitatum defectus, *l. omnium, C. de teſtam. lib.*
2. vbi Bald. *in Sum. C. quando decret.* opus non eſt Abb. *conſ.*
41. *num.*3. *verſ. item omnis lib.*1. Pariſ. *conſ.*24. *lib.*4. *num.*4.
Dec. *conſ.*341. *nu.*12. *verſ. & quando conceſſio*, Oldrad. *conſ.*
257. *num.*13. Rot. *dec.*361. *nu.*13. *p.*1. *recent.* & fuit dictum
in S. Seuerini dotis 1. *Iulij* 1620. *coram bo. me. Vbaldo Senio-*
re, & in terminis tranſactionis factæ coram Cardinali † in- 10
teruenientе de ordine Papæ adeſt, *dec.*316. *n.*16. *in fin. & n.*
19. *par.*2. *diuerſ.*

Quibus accedit, quod d. Franciſcus, & alij filij eiuſdem
Iulij Cæſaris eo defuncto onus d. fideicommiſſi iterum
agnouerunt, deſcribendo Caſalia de quorum pretio agitur
in inuentario vti ſubiecta fideicommiſſo Hieronymi, & d.
fideicommiſſum in ſententia Cardinalis Blanchetti ad eo-
rum fauorem lata confirmari obtinuerunt, & in ſententia
Card. Vicarij Caſale Radicicoli eidem fideicommiſſo ſubia-
cere declarari fecerunt, & in eorum bonorum poſſeſſione
ſpatio annorum 30. & vltra continuarunt, ac plures actus
vigore eiuſdem tranſactionis geſſerunt, & in ſpecie idem
Franciſcus, à quo dd. Maria, & litis conſortes cauſam ha-
bent, eadem Caſalia preuia derogatione d. fideicommiſſi
vendidit, ac partem pretij pro reintegrando fideicommiſſo
ex lege d. derogationis re inueſtiuit, vt de his omnibus con-
ſtat in d. Sum. num. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. & 14. Vnde reſultat
longæua tranſactionis obſeruantia, † quæ operatur, vt illa 11
non ſolùm eo magis ſit obſeruanda, & attendenda, *cap. cum*
contingit de tranſact. facit text. *in c. audita de reſtit. ſpoliat.*
Crauett. *conſ.*42. *n.*4. Decian. *conſ.* 28. *nu.* 11. *lib.*3. & qua-
tenùs eſſet dubia deſeruiret † iſta pro interprete, *l. ſi de inter-* 12
pretatione, & l. minimè ff. de legib. Natt. *conſ.*362. *numer.* 10.
vbi obſeruantia vocatur regina omnium interpretationum,
† ſed etiam arguit omnia neceſſaria in ea interueniſſe, iuxta 13
notat. per gloſ. *in cap. peruenit tibi*, Imol. *num.*10. *de empt. &*
vend. Felin. *in cap. illud num.*6. *de teſtib.* Alexan. *con.*17. *n.*8.
*lib.*4. Put. *deciſ.*365. *num.*2. *lib.* 2. præſertim cùm in huiuſ-
modi tranſactione fuerit expreſsè reſeruatum † beneplaci- 14
tum Apoſtolicum, vt in terminis tranſactionis, dixit Rota
*in dec.*31. *num.*2. *par.*4. *recent.*

Nec prædictam obſeruantiam interrumpere valuit com-
miſſio obtenta per dictum Franciſcum de anno 1606. ſuper
conſecutione eiuſdem legitimæ, vt *in Summ. dd. Maria,*
*& litis conſort. num.*6. quia cùm ipſe poſtea nil aliud fecerit
in cauſa, imò d. tranſactionem obſeruare continuauerit
alienando Caſale Pollinis de anno 1607. vigore derogatio-
nis d. fideicommiſſi, *d. Summ. Abb. & aliorum d. num.*9. di-
ctamque tranſactionem, & fideicommiſſum approbauerit
in alia concordia facta cum Lelio filio, & hærede d. Tiberij,
illiuſque vigore egerit coram Theſaurario obtinendo ſen-
tentiam eiuſdem fideicommiſſi canonizatoriam ad effe-
ctum recuperandi bona fideicommiſſaria, alioſque actus
geſſerit in eiuſdem tranſactionis conformitatem, & in eo-
dem *Summ. d. num.*12. 13. *&* 14. dicta † ſola commiſſio ſuf- 15
ficiens dici nequit ad interrumpendum curſum temporis
requiſiti pro beneplaciti præſumptione, prout dicitur de lite
in qua quis ſuccubuit, quod per illam non interrumpatur
præſcriptio, Felin. *in d. cap. illud col. final. de præſcript.* Rota
coram Seraph. *dec.*1027. *nu.*14. *&* 1085. *num.*6.

Abſque quod ex d. tempore elapſo cum diuturna obſer-
uantia ſit deducendum ſpatium, quo d. Franciſcus erat
minor, vt ex aduerſo prætendebatur, cùm nos non verſe-
mur in præſcriptione, ſed in præſumptione beneplaciti Apo-
16 ſtolici, quo caſu † ſtante obſeruantia non eſt facienda ali-
qua temporis deductio, Rota *deciſ.463.num.8. par.4. rec.* & coram Seraph. *d.dec.*1027. *nu.*13. *& fuit dictum in Meſſanen. Feudi 22. Iunij 1635. coram R.P.D. meo Veroſpio, §. ſuper altera, & in eadem ſub 15. Februarij 1636. coram R.P. D. meo Merlino in §. quoniam.*

Et ex his cum conſtet de validitate d. tranſactionis viſa fuerunt etiam tolli ea, quæ adducebantur per informantes dd. Mariæ, & ſuis conſort. ad oſtendendum, quod Caſalia, de quorum pretio agitur, fuerint aſſignata d. Iulio Cæſari in eadem tranſactione ad computum legitimæ.

Quandoquidem prætenſa aſſignatio in Inſtrumento tranſactionis nullibi legitur, quinimò potius ex eius lectura contrarium conuincitur, dum d. Iulius Cæſar acceptauit eorundem Caſalium ſubrogationem factam in codicillis Patris in locum alterius relicti in teſtamento emolugando in omnibus, & per omnia diſpoſitionem Teſtatoris, & in ſpecie fideicummiſſum reciprocum inter ipſos cohæredes ordinatum, vt patet ex illis verbis, ibi, *Salua d. ſubrogatione Caſalium Pollinis, & Radicicoli in locum Scurani, quam vt ſupra acceptarunt, & abſque renunciatione mutuo, ſeu reciproco fideicommiſſo facto, & inducto in d. teſtamento:* Non enim poſſet dici adeſſe fideicommiſſum reciprocum ex parte d. Iulij Cæſaris, ſi ipſe Caſalia, quæ non poſſidebat ex diſpoſitione paterna reſtituere non debebat, vt patet ad ſenſum. Nec aliquid facit promiſſio euictionis in d. tranſactione facta per Tiberium ad fauorem d. Iulij Cæ-
ſaris quaſi, quod ea mediante idem Tiberius d. fideicom-
17 miſſo renunciaſſet ex vulg. reg. quem de euictione † tenet
actio eundem agentem repellit exceptio, *l. vendicantem, ff. de euict.* Rolan. *conſ.34. num.19. vol.4.* Quia dum expreſsè in d. tranſactione fuit fideicommiſſum reciprocum paternum acceptatum, & D. Tiberius in ea liberauit d. Iulium
Cæſarem à ſolutione debitorum Teſtatoris, dicta promiſſio
18 euictionis debet referri † ad moleſtias, quas d. Iulius Cæſar
pati poterat occaſione debitorum paternorum, non autem ad euictionem prouenientem ex natura rei ſuppoſitæ fideicommiſſo communis Patris, vt declarat Bart. *in l. qui Roma, §. duo fratres, num.*10. Alex. *num.*33. Alciat. *nu.* 37. *ff. de verb. oblig.* Socc. ſen. *conſ.31. num.7. in 4.* Rolan. *conſ.* 51. *numer.19. vbi reſpondet d. regula, l. vendicantem de euict.* Peregr. *de fideicomm. art.52. num.69.* Rota *deciſ.* 211. *numer.1. part.2. diuerſ.* & coram Buratto *deciſ.89. num.8.*

Prout non vrget, quod dictus Iulius Cæſar hypothecauerit dotem ſuæ vxoris in dd. caſalibus, quoniam non inde ſequitur, quod propterea eadem Caſalia fuerint ipſi data in computum legitimæ, itaut non dicantur ſuppoſita fideicommiſſo. Siquidem cum d. Iulius Cæſar alia bona ſtabi-
lia libera non poſſideret, benè poterat obligare bona pro-
19 uenientia ex fideicommiſſo paterno pro † reſtitutione do-
tis ſuæ vxoris ex diſpoſitione *auth. Res quæ, C. comm. de leg.*
20 quæ habet locum tam in dotis conſtitutione, † quàm in eius
reſtitutione, vt notat gloſ. & ſequitur Bart. cum alijs *in d. auth. res quæ,* Pariſ. *conſ.52. nu.53. lib.2.* Rot. coram Seraph. *dec.678. num.5.* & alibi ſæpè.

Et ita vtraque parte, &c.

Infra in eadem cauſa habentur aliæ deciſiones in eadem cauſa emanatæ ſub diebus 14. Ianuarij 1641. & 16. Maij 1642. coram eodem Reuerendiſs. Carillo.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Rauennaten. Cenſus.

Sabbati 26. Nouembris 1639.

ARGVMENTVM.

Duo in hac deciſione firmantur. Primum, quod emens cenſum pro perſona nominanda, ſi poſtea aliquem nominauit, cuius deindè ſecuta fuerit acceptatio, talis nominatio operatur, vt d. cenſus à principio fuerit illi nominato acquiſitus, vt nec quidem per momentum temporis penes nominantem extitiſſe dicatur. Alterum, quod ſi nominans poſt nominationem, & reſpectiuè acceptationem, ſortem eiuſdem cenſus exegerit, non executiuè, ſed ordinariè à perſona nominata conueniri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus conſtitutus pro perſona nominanda, ſequuta nominatione, & acceptatione perſonæ nominatæ illi acquiritur, & n.9. & ſeqq.*

2 *Exigens pecuniam alterius illam domino, vel eius heredi reſtituere tenetur.*

3 *Mala Fides auctoris operatur, vt nec eius heredes beneficio præſcriptionis valeant ſe tueri.*

4 *Præſcriptio ceſſante negligentia creditoris currere non poteſt.*

5 *Statutum loci deſtinatæ ſolutionis, non initi contractus attenditur in materia præſcriptionis.*

6 *Inſtrumentum in quo aliquis fuit nominatus ſequitur naturam inſtrumenti principalis celebrati pro perſona nominanda.*

7 *Statutum Vrbis de præſcriptionibus non perimit actionem, ſed inducit præſumptionem ſolutionis ex curſu temporis.*

Solutionis præſumptio inducta à ſtatuto Vrbis locum habere non poteſt in eo, qui debitum agnouit, numer.7.

8 *Confeſſio præiudicat confitenti, & eius heredibus.*

9 *Cenſus emptus pro perſona nominanda ſequuta nominatione, & acceptatione acquiritur perſonæ nominatæ, ac ſi ipſe à principio contraxiſſet, & ſup. nu. 1. & 10.*

10 *Contractus initus pro perſona nominanda ſecuta nominatione, & acceptatione acquiritur perſonæ nominatæ, ita vt nullo temporis interuallo dicatur illius dominium fuiſſe penes nominantem, ibidem.*

11 *Cenſus pro perſona nominanda conſtitutus, ſi nominatione ſecuta fuerit à nominante redemptus.*

Ille non via executiua, ſed ordinaria pro reſtitutione conueniri debet.

12 *Ceſſionis natura ea eſt, vt cedens teneatur rem ceſſam etiam in futurum præſtare.*

13 *Principaliter quod fuit actum attendi debet.*

14 *Emens rem pro alio tenetur actione mandati, vel negociorum geſtorum rem emptam illi tradere.*

Vendens rem pro alio ad quid teneatur, n. 14.

16 *Emens rem incorporalem pro alio ſufficit, quod cedat ad fauorem veri emptoris, quod emit, nec ad aliam traditionem tenetur.*

Ceſſio, ſeu nominatio cum acceptatione in incorporalibus habet vim veræ traditionis abſque alia apprehenſione, num.15.

16 *Ceſſio, ſeu nominatio in iuribus incorporalibus idem operatur, quod operatur perfecta traditio in rebus corporalibus.*

17 *Promiſſio rem ceſſam eſſe bonam, & validam ſufficit, quod verificetur tempore ceſſionis, abſque eo quod talia verba ad tempus futurum non extendantur.*

18 *Aſſignans nomen debitoris, ſi deindè illud exigit dicitur aſſignationi contrauenire.*

DECISIO CLXXVI.

PRopoſito dubio die 27. Iunij* præteriti. An mandatum A. C. relaxatum ad fauorem Dominorum Laurentij, & fratrum de Raggijs contra D. Franciſcum Rauennam, vti filium, & hæredem q. Philippi pro reſtitutione ſortis cenſus, de quo agitur, eſſet exequendum, Rota cenſuit d. Franciſcum teneri, ſed via ordinaria; Cauſa hodie iterùm propoſita ſuper iiſdem DD. ſteterunt in deciſis.

Nam quoad illam partem deciſionis, in qua fuit firmatum hæredes dicti q. Philippi teneri ad reſtitutionem ſortis d. Cenſus, fundamenta eiuſdem deciſionis viſa fuerunt adhuc ſubſiſtere; Cùm enim d. q. Philippus emerit Cenſum, de quo agitur à Communitate Rauennæ, ac ſucceſſiuè nominauerit Ioannem Baptiſtam Fliſcum, de cuius pecunijs d. Cenſum emiſſe declarauit, clarè ſequitur d. Cenſum

ſequuta

1 ſequuta nomioatione Fliſci, eiuſque † ſucceſſiua accepta-
tione ſuiſſe ſtatim eidem Fliſco nominato acquiſitom,
Ancbar. *conſ.* 127. *num.* 3. Surd. *deciſ.* 328. *num.* 4. Gratian.
diſcept. 138. *num.* 37. Gabr. *de verb. oblig. concl.* 2. *num.* 1. *&*
3. & conſequenter d. Philippum, qui deiode ſortem eiuſdem
Cenſus ſpectantem ad Fliſcum exegit à Communitate, vt
conſtat ex qoietantia einſdem Philippi, alijſque iuribus in
d. deciſione ponderatis, remanſiſſe debitorem eiuſdem ſor-
2 tis indebitè perceptæ, † proindeque ipſum, vel illius bære-
des teneri illam reſtituere DD. Raggijs bæredibus eiuſdem
Fliſci ex perſona q. Iacobi eorum auctoris, *l. ex mandato*, §.
ſi ex fundo, *&* §. *idem habeo*, *ff. mandati*, Honded. *conſ.* 39. *n.*
3. cum alijs in d. deciſione relatis.

Non obſtat prætenſa præſcriptio, ſiue deducatur ex iu-
re comunuoi, ſiuè ex Statuto Vrbis; Non quidem deducta
ex iure communi propter lapſum 30. annorum, & vltra ab
anno 1596. quo d. Philippus ſortem Cenſus exegit, tum quia
3 mala fides d. Philippi operatur, † vt nec etiam illius bære-
des beneficio præſcriptionis ſe tueri valeant, *cap. poſſeſſor
de reg. iur. in* 6. Caſtil. *de vſufr. cap.* 67. *numer.* 22. Cenc. *de
cenſ. q.* 117. *num.* 12. *iuxta modern. impreſſ.* Tum etiam quia
Fliſcus litem mouit contra Communoitatem pro ſolutione
fructuum d. Cenſus, vſque de anno 1598. eamque proſe-
quutus fuit vſque ad annum 1605. eoque defuncto d. Iaco-
bus illios hæres vſque ad anoum 1607. contra quos ceſſante
4 negligentia, † nulla profectò potuit currere præſcriptio,
Balb. *de præſcrip.* 1. *parte* 6. *& vlt. princ. nu.* 19. *verſ. vltra
quem addo*.

Non etiam Vrbis deſumpta ex Statuto Vrbis ob lapſum
16. annorum, & vltra à dicto anno 1607. citra, quia
cum ſolutio tam ſortis, quàm fructuum eiuſdem Cenſus
5 fuerit deſtinara io Ciuitate Rauennæ, † Statutum eiuſ-
dem loci deſtinatæ ſolutionis, non autem Statutum Vr-
bis eſt attendendum, iuxta doctrin. *in l. cunctos populos num.*
16. *C. de Summ. Trinitat.* Rota *deciſ.* 602. *num.* 2. *par.* 1.
diuerſ.

Nec dicatur, quod hodie non agatur vigore Ioſtrumen-
ti impoſitionis Cenſus contra Communitatem, quæ ſor-
tem, ac fructus illius in Ciuitate Rauennæ ſoluere promi-
ſit, ſed agatur vigore Inſtromenti nominationis eiuſdem
Cenſus factę ad fauorem Fliſci à dicto Philippo; ac proinde
Statutũ Vrbis, in qua Inſtromentum d. nominationis roga-
tum fuit, oon autem Statutum Rauennæ attendi debeat.
Qnia vltra qood Inſtrumentum d. nomioationis factæ pro
6 Fliſco tamquam acceſſorium, † & conſecutiuum ad Inſtru-
mentum impoſitionis eiuſdem Cenſus ſequi videtur natu-
ram eiuſdem Inſtrumenti principalis, *l. etiam*, *C. de iur. dot.*
Put. *deciſ.* 1. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *deciſ.* 88. *num.* 10. Menoch.
deciſ. Bonon. 27. *num.* 4. placuit DD. altera reſponſio data
in deciſione *in* §. *Minus obſtat præſcriptio*, *verſ. ſed etiam
quia*; nimirùm, nec Philippum, nec illius hæredes hoc de-
bitum vnquam agnouiſſe, immò illud expreſsè negaſſe, &
propterea cootendiſſe, Statutum Vrbis ſuffragari non poſ-
7 ſe, cùm illud perimat actionem, † ſed iudicat præſumptam
ſolutiooem ex curſu temporis, quæ ſolutionis præſumptio
prorſus excluditor in eo, qui debitum nunquam extitiſſe
contcodit, cùm ſolutio ſupponat debitum eiuſque agni-
tionem inducat, Rota *deciſ.* 511. *numer.* 1. *in fin. part.* 2.
recent.

Non obſtat, quod Philippus aliàs emerit 50. Loca mon-
tium Proninciarum pro eodem Fliſco, & ideò præſumatur
ex pecunijs in dicta emptione erogatis, ſortem ceoſus, de
quo agitur reſtituiſſe; Quoniam omiſſo, quod emptio dd.
Locorum facta fuit ſub die 10. Iulij 1592. & ſic præceſſit
exactionem d. cenſus ſequotam de menſe Septembris eiuſ-
dem anni, nec ſumma pecuniarum erogata io emptiooe
dd. locorum coocordat cum ſumma exacta ex d. cenſu,
cùm illa aſcendat ad ſcut. 5. mil. iſta verò ad ſcut. 5437. ob-
iectum remouetur ex confeſſione eiuſdem Philippi emana-
ta in Inſtrumento dict. emptioois, in quo apertis verbis
profitetur emptionem dd. Locorom ex proprijs pecunijs
einſdem Fliſci factam fuiſſe. Quæ confeſſio, cùm oſtendaot
peconias erogatas in emptione dd. Locorum non potuiſſe
deſeruire pro reſtitutione ſortis d. cenſus debitæ eidem Fli-
8 ſco, † præiudicat tam ipſi Philippo, quàm eius bæredibus,
Buratt. *dec.* 733. *num.* 5.

Quo verò ad alteram partem eiuſdem deciſionis, qua
dictum fuit hæredes Philippi teneri via ordinaria, non au-
tem executiua, adhuc placuerunt DD. illius fuodamenta,
cùm eoim dictus Philippus emerit dictum cenſum non pro
ſe, ſed pro perſona nomioaoda vtique ſequota nomina-
tione Fliſci, eiuſque ſucceſſiua acceptatione, † vt elicitur 9
ex *deciſione* 3. Caoaler. *inter eius impreſ.* dominium dicti
cenſus ſtatim fuit acquiſitum eidem Fliſco nominato, per-
de ac ſi ipſimet ab initio contraxiſſet, ac nominatus fuiſ-
ſet, Anchar. *d. conſ.* 127. *num.* 6. Alexand. *conſ.* 132. *num.* 3.
adeòut nullo tempore illud dicatur fuiſſe † penes dictum 10
Philippum oominantem, Surd. *deciſ.* 182. *num.* 17. *&* 18.
& conſeqoenter cum idem Philippos, qui iam erat functus
ſuo miniſterio, ſortem eiuſmodi cenſus à Communitate,
quæ illum extinxerat, exegerit, non ampliùs vti Dominus
Cenſus, vel Fliſci Procurator, ſed vel tertius, ac altera per-
ſona conſiderari debet, contra quem propterea ſiue illius
hæredes DD. de Raggijs creditores non via executiua vigo-
re obligationis Cameralis adiectæ in Ioſtrumento d. nomi-
nationis, quæ iam adimpleta fuit ante exactionem dicti
Cenſus, † ſed officio Iudicis, & ſic via ordinaria ſua iura ex-
periri debent pro reſtitutione ſortis eiuſdem Cenſus indebi-
tè perceptæ, *l. ſi me*, *& Titiam*, *ff. ſi cert. pet.* Roman. *conſ.*
503. *num.* 11. *& ſeqq.* Rota *in Reatina Iuris redimendi poſt
Poſth. in tract. de manut. dec.* 147. *num.* 16. cum alijs io d. de-
ciſione relatis.

Non obſtant ea, quæ per informantes pro DD. de Rag-
gijs deducebaotur ad impugnandum huiuſmodi motiuum,
& in primis non obſtat, quod Philippus in Inſtrumento d.
nominationis ceſſerit omnia iura d. Cenſus, promiſeritque
ſub obligatione Camerali dictam nominationem, & ceſſio-
nem fuiſſe, & eſſe booas, & validas, ac proinde remanſerit
obligatus præſtare d. ceoſum eidem Fliſco ceſſum, ſemper
bonum, validum, ac legitimum, cùm natora ceſſionis ea
eſſe videatur, † vt cedeus teneatur præſtare rem ceſſam 12
etiam infuturum, Dec. *conſ.* 102. *num.* 4. Surd. *deciſ.* 326.
num. 45. & conſequeoter idem Philippus, vel illius bæredes
teneantur etiam via executiua ſortem d. Cenſus indebitè
perceptam reſtituere vigore d. obligationis Cameralis, quæ
competit pro omnibus, quæ veniunt ex natura contractus
ex allegatis in eadem deciſione. Quoniam huic obiecto fuit
alias reſponſum nos oon verſari in terminis puræ, ac veræ
ceſſionis, ſed principaliter in terminis nominatioois factæ
pro Fliſco, adeò, vt verba ceſſit, tranſtulit, & ſimilia tam-
quam conſecutiua ad ipſam nominatioocm priocipaliter
factam noo alterent eius naturam, ſed ab illa regulentur,
ideòque ſufficit d. nominationem, & ſic ceſſionem Iurium
illi acceſſoriam, iam effectum ſortitam fuiſſe ante exactio-
nem d. cenſus, ad hoc vt promiſſio eiuſdem Pbilippi nomi-
nantis adimpleta dicatur, cùm id quod principaliter † factum 13
fuit attendi debeat, Rot. poſt Cenc. *de cenſ. dec.* 180. *num.* 6.
& dec. 45. *ſub num.* 4.

Secundò mious obſtat, quod emens rem pro alio, tenea-
tur actione mandati, † vel negotiorum geſtorum rem em- 14
ptam realiter illi tradere, ſicut teneretur ipſe venditor, *l.
res ex mandato* 59. *ff. de acquir. rer. domin.* Caſtr. *in l. ſi ita
quis promiſerit* 134. §. *Seia caaie num.* 2. *de verb. oblig.* Gra-
tiao. *diſcept.* 160. *num.* 1. Vnde inferebatur Pbilippum,
qui emit Cenſum de quo agitur, pro perſona nominanda,
non fuiſſet liberatum per ſolam nomioationem Fliſci, ſed
ex natora emptionis factæ pro alio remanſiſſe quoque obli-
gatum Cenſum emptum realiter tradere eidem Fliſco no-
minato, & cooſequcoter hæredes eiuſdem Philippi, qui d.
Cenſum realiter non tradidit, teneri via executiua pro re-
ſtitutione eiuſdem ſortis, vel ſaltem pretij, loco damno-
rum, & intereſſe, vigore ſcilicet eiuſdem obligatioois Ca-
meralis, quæ vt dictum eſt, competit pro omnibus, quæ
veniunt ex natura contractus, & io eius neceſſariam conſe-
quentiam. Quia fuit reſponſum obiectum poſſe procedere
in emptione rei corporalis, in quibus termiois procedunt
iura ſuperiùs allegata, ſecus † autem in emptione rei in- 15
corporalis qualis eſt Cenſus facta prout hic, pro perſona
nominanda, quia tunc ſola ceſſio, vel nomioatio ſequuta
illius acceptatione, habet vim veræ traditionis abſque alia
apprehentione, Natt. *conſ.* 398. *num.* 38. *lib.* 2. Meoocb. *de
retin. rem.* 3. *num.* 259. *& ſeqq* Cenc. *de cenſ. par.* 2. *cap.* 2.
quæſt. 5. *art.* 3. *num.* 9. cùm idem operetur nominatio, vel
ceſſio in iuribus † incorporalibus, quod operatur perfe- 16
cta traditio in rebus corporalibus, Cenc. *de cenſ. d. quæſt.* 5.
art. 3. *num.* 9. Rot. *deciſ.* 99. *num.* 3. *& deciſ.* 614. *num.* 2. *p.* 1.
recent.

Tertiò pariter non obſtat, quod Philippus promiſerit
ſob obligatione Camerali nominationem, & ceſſionem d.
Cenſus fuiſſe, & eſſe bonas, & validas, & ideò cum d. Cen-

ſum eaegerit, videatur eius promiſſioni contraueniſſe, &
conſequenter illius hæredes teneantur via eaecutiua ad re-
ſtitutionem eiuſdem Cenſus eaacti vigore obligationis
Camerali, cuius eatenſio continet, quod obligatus tenea-
tur omnia, & ſingula contenta in Inſtrumento tenere,
complere, inuiolabiliter obſeruare, contraque ea, vel
eorum aliqua non facere, dicere, vel venire, de iure, vel
de facto quouis quæſito colore; Quia, vt fuit reſponſum
in deciſione verba d. eatenſionis non viſa fuerunt applicari
caſui, de quo agitur, cùm illa, & ſimilia aptè referantur
ad nominationem Fliſci principaliter factam, non autem
17 ad eaactionem Cenſus poſtea ſubſequutam, † & ideò ſuf-
ficit nominationem, ac ceſſionem iurium d. cenſus bonas,
ac validas fuiſſe, & eſſe, eaſque ante eaactionem eiuſdem
cenſus effectum ſortitas fuiſſe, ad hoc, vt obligatio Philip-
pi per verba præteriti, ac præſentis temporis concepta ad
futurum tempus dictæ exactionis non extendatur, *l. ver-
bum erit, ff. de verb. ſign.* Add. ad Gregor. XV. *deciſ.* 338.
num. 18.

Quartò demum non obſtat, quod aſſignans nomen debi-
18 toris ſi deinde illud exigat † dicatur aſſignationi contra-
uenire, ea Gregor. XV. *deciſ.* 5. *num.* 7. Nam vltra reſpon-
ſionem alias datam dictum fuit d. deciſionem non appli-
cari, quia ibi nomen debitoris fuerat datum in ſolutum
Creditori; cùmque aſſignans nomen eiuſdem Debitoris
exegiſſet, dicta aſſignatione adhuc effectum non ſortita,
meritò inferebatur illum d. aſſignationi contraueniſſe.
At ſecus eſt in caſu, de quo agitur, in quo Philippus no-
minauit Fliſcum, eiuſque nominatio cum ceſſione iu-
rium illi facta iam fuerat ſortita effectum ante eaactio-
nem dicti Cenſus, nec apparet illum dictæ nominatio-
ni, vel ceſſioni contraueniſſe, cum eaigendo ſortem
dicti cenſus fecerit actum ſeparatum ab ipſa nomina-
tione.

Et ita vtraque, &c.

*Deciſio iſta ſub die 27. Iunij proximè præteriti in hac ea-
dem cauſa emanata eſt ſupra in hac parte deciſ. 164.*

R. P. D. BICHIO.

Roſſaneñ. Decimarum.

Luna 28. Nouembris 1639.

ARGVMENTVM.

Attenta lite pendente commiſſa debent in primis, & ante omnia reuocari. Approbans aliquem vti talem, non poteſt poſtea ſuæ confeſſioni contradicere. Prolatio, quæ incidenter fit pro reuocatione attentatorum, etiam quod leuis fuerit, admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente nihil poteſt innouari citra vitium attentatorum, & n. 2.*

Attentata lite pendente commiſſa reuocari debent, n. 1. & 2.

2 *Impetrans commiſſionem cauſæ in Rota dicitur reſpectu ſui litem introducere.*

Introducens litem aliquid poſtea agere non poteſt citrà vitium attentatorum, num. 2.

3 *Commiſſio, & lis introducta contra Baronem tranſit in omnes illius ſucceſſores.*

4 *Agnoſcens aliquem vti talem, illum poſteà talem eſſe negare non poteſt.*

5 *Baronem aliquem eſſe ſufficit, ſi doceatur de poſſeſſione actuum iuriſdictionalium abſque alia probatione tituli.*

6 *Attentatorum pro reuocatione ſufficit quilibet ſtatus ſiuè bonus, ſiue malus, imo etiam ſola detentatio.*

7 *Confeſſionis reuocatio fieri non poteſt re non integra, non docto de errore.*

Confeſſionis reuocatio fieri non poteſt ex interuallo, ſecus in incontinenti, n. 7. & 8.

9 *Poſſidebat quis olim, ergo etiam hodie poſſidet, ſi alius hodie in poſſeſſione reperitur, argumentum non valet.*

10 *De Statu præterito non præſumitur ad præſens, ſi aliqua efficacior præſumptio militat in contrarium.*

11 *Teſtes extraiudicialiter examinati deſeruiunt pro adminiculanda confeſſione.*

12 *Confeſſio veriſimilis, & adminiculata, etiam quod fuerit reuocata plenè probat.*

13 *Probatio quæ deducitur incidenter ad effectum attentatorum, non ità concludenter fieri debet.*

14 *Executio facta contra aliquem vti talem, qualis poſteà negatur, reuocari debet.*

Impugnans Inſtrumentum reſtituere debet, quidquid eo nomine recepit omniaque in priſtinum reſtituere, num. 14.

DECISIO CLXXVII.

PRætendente Domino Iacobo Salutio executionem ſu-
per eius animalibus nuper factam ad inſtantiam Re-
uerendiſſimi D. Archiepiſcopi Roſſani pro aſſerto credito
decimarum, & vigeſimæ animalium eſſe attentatam, pro-
poſui dubium, An conſtet de attentatis, quæ veniant reuo-
canda, & Domini affirmatiuè reſponderunt. Quia longè
ante ſuper hac ipſa eaactione decimarum, & vigeſimæ ad-
erat lis, † qua pendente nihil potuit innouari citra vitium 1
attentatorum, *Clem. 2. vbi gloſ. verb. innouare, vt lit. pend.*
Caſſad. *deciſ. 3. num. 1. de reſtit. ſpoliat.* Mantic. *deciſ.* 237.
num. 2.

Pendentia verò litis patet, Tum ea eo quod Archiepiſ-
copus anteceſſor, vſque de anno 1627. obtinuit deſuper
committi cauſam in Rota bon. mem. Card. Virili Summa-
rio num. 1. Tum etiam quia modernus Archiepiſcopus de
anno 1630. eadem Commiſſione vſus fuit, & impetrauit
decretum citationis cum Inhibitione Summ. num. 2. Quod
ea tunc reſpectu impetrantis litem induxit ad effectum, † 2
vt quicquid poſtea geſtum fuit attentatum dicatur, Rota
deciſ. 6. vt lit. pend. in nou. Caſſad. *deciſ. 6. num. 3. ſuper reg.*
Mohed. *deciſ. 1. num. 1. de cauſ. poſſ. & propr.* Caual. *deciſ.*
658. *num.* 2. Et licet commiſſio emanauerit contra D. Ioan-
nem Philippum Salutium tunc Baronem Coriolani; Quia
tamen illum non reſpicit, vti priuatam perſonam, ſed vti
Baronem à quo ſcilicet, non ſecus, ac à cæteris eateris
Archiepiſcopus decimam, & vigeſimam animalium præ-
tendit, † tranſijt propterea Commiſſionis effectus, & lis 3
ad ſucceſſores in Baronia, Bart. *in l. ſi eum hominem, num.*
4. *ff. fideiuſ.* Abb. *in cap. quia num.* 11. *de Iudic.* Molina *de
primog. lib. 4. cap. 8. num. 6.* Rota *dec. 1. vt lit. pend. in antiq.
deciſ. 652. num. 4. par. 2. rec.* & coram bon. mem. Buratt.
deciſ. 278. n. 5.

Qualem eſſe D. Iacobum confeſſus fuit modernus D.
Archiepiſcopus, qui vſus fuit litteris Compulſorijs contra
ipſum tanquam Baronem obtentis eodemque nomine il-
lum citari fecit ad reluendum pignora in eaecutionem ca-
pta Summ. num. 5. † itaut hodie inficiari non poſſit, quod 4
ſemel agnouit, Innoc. *in cap. cum inter de except.* Bart. *in
l. cum mulier num. 5. verſ. propterea, ff. ſolut. matr.* Surd.
deciſ. 104. numer. 6. & ſeqq. Rota coram bon. mem. Buratt.
deciſ. 749. num. 22. & vltra dictam confeſſionem concur-
runt atteſtationes plurium perſonarum, & actus iuriſdi-
ctionales à Iacobo Baronali nomine geſti Summ. num. 10.
† ea quibus ſaltem probatur ipſum eſſe in poſſeſſione Ba- 5
roniæ, quæ ſufficit abſque alia probatione tituli, Gemin.
*in cap. Ordinarij, §. ſi quod forte numer. 7. verſ. Aut ſi non
agit de offic. ordin. in 6.* Rota *in Romana annuæ præſtationis
ſiue Canonis 4. Maij 1633. coram R. P. D. meo Dunozetto,
& in Cæſaraugustana de Caſpe 27. Iunij proximè præteriti
coram R. P. D. meo Chiſilerio,* & in terminis reuocationis at-
tentatorum, quod ſufficiat ſola detentatio, † & quilibet ſta- 6
tus ſiuè bonus, ſiuè malus, Lancell. *de attent. par. 3. cap.
24. quæſt. 8. num. 8. & 9.* Rot. *deciſ. 393. ſub num. 2. par. 2.
recent.*

Nec obſtat, quod D. Archiepiſcopus mediante Procu-
ratore ad id ſpecialiter deputato prædictam confeſſionem
reuocauerit. Quia poſtquam confeſſione vſus fuit, con-
tra Iacobum tanquam Baronem eaecutionem conſumari
fecit, & attentata commiſit, † non potuit re non inte- 7
gra, & ea interuallo confeſſionem reuocare non docto de
eius errore, Abb. *in cap. vlt. num. 22. & 23.* vbi diſtinguit
inter reuocationem confeſſionis † incontinenti, & ex 8
interuallo de confeſſ. Tiraquell. *de retract. conuent. gloſ.* 5.
num. 13. Gratian. *diſcept. 3. num. 9. &* 10. Farinac. *in repert.
Iudiciali quæſt. 12. num.* 10. Rota coram bo. mem. Buratto,
deciſ.

Digitized by Google

deciſ.46.num.17.& deciſ.566.nam.13.& 14. Addent. *ad eundem dec.136.num.31.& 32.* Adden. ad Greg. XV. *deciſ. 270.ſub n.12.*

Adquem probandum non releuat, quod de anno 1633. Leo Pariſius vti emptor huius Baroniæ eiuſdem poſſeſſionem cœperit, & in libro taxarum Neapolis Baro deſcriptus appareat, quia hæc non percutiunt anoom 1637. quo emanauit confeſſio, & cum ſtatus præſens probatus ex dicta confeſſione, & alijs ſupra deductis ſit pro Iacobo, onn
9 poteſt à poſſeſſione Pariſij de anno 1633. † deduci conſequentia, quod etiam de anno 1637. tempore confeſſionis poſſideret, Rip. *in l. rem quanebis, num.59. ff. de acquir. poſſeſſ.* Menoch. *præſump.63.num.196. lib.6. & præſump.64. num.45.* vbi qund à ſtatu præterito non poteſt præſumi ad
10 præſeos, † quando aliqua efficacior præſumptio militat in contrarium, ex Alciat. *de præſumpt. regul. 2. præſumpt.* 21. *num.* 16.

Nimitùm potuit Pariſius emiſſe animo acquirendi pro Iacobo, vel illi poſtmodum ceſſiſſe, prout factum depoount teſtes aſſerentes vlterius, quod Iacobus, Gubernatores, & Adminiſtrarores Baroniæ ſingulis annis tanqnam Baro deputauit, & merum, ac mixtum Imperium exercuit, Summario num.11. qui licet extraiudicialiter exami-
11 nati, † deſeruiuot pro adminiculanda confeſſione Archiepiſcopi, Caputaq. *deciſ.208.num.8.par.2.* Rot. *deciſ.* 18. *num.3.par.2.recent.* Buratt. *deciſ.649.num.6.* Iunctis præſertim actibus Iuriſdictionalibus, vt ſupra expeditis Summario num.10. Vnde fit, vt confeſſio tanquam veriſimilis,
12 & adminiculata † etiam renocata probet, Rot. *deciſ.* 496. *num.1. par.1. diuerſ. dec.*198. *num.3.par.1.recent.* Buratt. *dec.566.num.15.* eo magis, quia cùm Baronia deducatur
13 incidenter ad effectum attentatorum ſufficiunt † leuiores probationes, ioxta theor. Gemin. *conſ.27.nu.8.* Patiſ. *conſ.* 10. *num.61.circa fin.lib.2.* Surd. *conſ.1.num.38.& ſeq.* Rot. *deciſ.409. num.3. & ſeqq.p.5.recent.*

Addebat vnus ex Dominis, quod ſicuti Archiepiſcopus executionem fecit, & ad ſobhaſtationem deuenit contra Iacobum vti Baronem, ita hodie ſi Baroniam negat, & confeſſionem impugnat, debet animalia hoc titulo in exe-
14 cutionem capta reſtituere, † vt in ſimili dicimus, quod qui Inſtrumentum impugnat reddere debet quicquid eo nomine recepit, & omnia in priſtinum reſtituere, *l. ſi diuerſa C. de tranſact. l. quod ſi minor, §. reſtitutio, ff. minoribus,* Honded. *conſ.34.num.24. lib.2.* Menoch. *conſ.* 644. *num.14.* Rota coram ſa.me. Greg.XV. *dec.354.num.7.* & ibi Add. *num.19.*

Erita deciſum Domino Iacobo tantum informante, citato tamen pluries Procuratore Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi, &c.

Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die 20. Iunij 1641. coram eodem bo. mem. Bichio.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracineñ.

Florentina Parochialis.

Veneris 2. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Subrōgatio gratioſa ab vno ex præſentatis obtenta facta mentione litis inter præſentatos ſuffragatur etiam, quod compatroni fuerint in cauſa, & qualis mentio litis in hac materia ſit neceſſaria videas ex deciſione.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatio gratioſa ſubrogato ſuffragari non valet lite inter præſentatos ſuper inſtitutione.*
Ac inter compatronos ſuper pertinentia iuris patronatus exiſtente, & vide n.4. & 6.
2 *Præſentantis ius rapit in ſe ius præſentati, ſiue præſentatus ſit mortuus, ſiue ſuperſtes.*
3 *Litem ad effectum ſubrogationis ſufficit adeſſe inter præſentatos.*
4 *Amplia etiam ſi Patroni fuiſſent in cauſa.*
5 *Clauſula generales in commiſſione appoſita, ac clauſula*, quam, & quas, *omnia ſub lite comprehendunt.*
7 *Subrogatio gratioſa abſque mentione litis inter compatrones dicitur ſubreptitia.*
Papa ſi litem inter compatrones ſciuiſſet, vel ſubrogationem gratioſam non conceſſiſſet, vel difficilius, nu. 7. & ſeqq.
8 *Papa difficile eſt, quod voluerit præiudicare ſententia in iudicatum tranſacta, & num. ſeqq. vbi vide.*
9 *Res iudicata mentio facienda eſt per impetrantem gratiam, alias gratia vel reſcriptum eſt ipſo iure nullum, & ſup. n.8. & ſeqq. vbi vide.*
13 *Mentio litis, & ſententia per verba generalia ſufficit, cum clauſula,* cuius ſtatum, *vt gratia dicatur valida.*
14 *Inſtantia ſuper re iudicata, non poteſt dici deſerta niſi adſit ſententia ſuper illius deſertione.*
15 *Sententia, à qua fuit appellatum non firmat ſtatum, cùm in alia inſtantia poſſit reuocari.*
16 *De non Iure alicuius conſtat ſolum, vel per confeſſionem partis, vel per rem iudicatam.*
17 *Præſentato ad effectum ſubrogationis gratioſæ ſufficit, quicumque titulus etiam coloratus, & cauſa litigandi.*
18 *Cauſa litigandi inter præſentatos ſat eſſe dicitur ſi pro aliqua parte, adeſt ſententia pro inſtitutione alicuius.*
20 *Sententia lata ſuper ſtatu facit ius, quoad omnes. Intellige, vt nu. ſeqq.*
22 *Partita extracta ex libris mortuorum plenè probant ſi fuerunt recognita.*
23 *Depoſitiones teſtium iunctis partitis ex libris mortuorum extractis plenè probant mortem.*

DECISIO CLXXVIII.

PRopoſito bis dubio alias reſoluto ad fauorem Laurentij Talduccij in deciſione coram me facta 17. Iunij præteriti * in qua fuit reſolutum Laurentio gratioſè ſobrogato eſſe dandam immiſſionem in poſſeſſionem Parochialis Eccleſiæ S. Mariæ de Verzaia, eo quia probauit requiſita neceſſaria ad illam obtinendam vigore ſubrogatioois ad partes expeditæ. Hodie Domini audito Ioanne Baptiſta Saluino ſupradictam reſolutionem confirmarunt, quia de lite, de Clericatu Laurentij ſubrogati, & de obitu Curtij Guibetti vltimi poſſeſſoris in poſſeſſione Parochialis, de qua agitur oon poteſt dubitari, & conſequenter Laurentio oon poteſt denegari immiſſio quemadmodum fuit firmatum in deciſione, quæ reuidetur.

Nec cenſuerunt Domini obſtare, quod cùm adſit lis non ſolum ioter præſentatos ſuper inſtitutione, ſed etiam
ioter Compatronos ſuper † pertinentia iuriſpatronatus 1
ſubrogatio nullo pacto ſuffragetur Laurentio, iuxta deciſionem Rotæ 427. *num.4. & 5. par. 1. recent.* Lotter. *de re benef. lib.2. quæſt.20. num.5. & 6.* Ea ratione, quia ius præ-
ſentantis rapit † in ſe ius præſentati, ſiue demortui, ſiue 2
ſuperſtitis. Nam, vltra quod reſpectu iſtius Eccleſiæ Patroni non ſunt io cauſa reſponſum fuit, quod ad effectum
ſubrogationis ſufficit, † quod adſit lis inter præſentatos, & 3
quod cauſa fuerit commiſſa in Rota ad inſtantiam Angeli Empoli, & Ioannis Graſceni Præſentatorum à Puccis con-
tra alios Compræſentatos, † quo caſu etiam ſi Compatroni 4
eſſent, in cauſa ſufficit lis inter Præſentatos, iuxta Text. *in cap.1. vt lit.pend. in 6.* quod habet locum etiam in præſentatione, vt tenuit Rota *in Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris 30. Martij 1637. coram R. P. D. meo Panzirolo,* cum alijs in deciſione allegatis, maximè ſtantibus clauſulis generalibus in commiſſione ad inſtantiam Præſentatorum, ibi, *cum omnibus eorum inciden. dependen. emergen.*
annexis, atque connexis, totoque negocio principali, † *ac* 5
quam, & quas, &c. per quas cenſetur omnia deducta in litem, Rot. *in rec. deciſ.342. num.2. par.1.* & latè *in Lucana Parochialis de Ripafratta 18. Aprilis 1633. coram Illuſtriſſ. D. meo Decano.* Nec in contrarium allegata, *deciſ.*
427. par.1. applicatur huic caſui, quia procedit in † caſu in 6
quo lis erat inter Ordinarium, & Patronos ſuper pertinentia iuriſpatronatus.

Nec cenſuerunt ſubſiſtere, quod ſobrogatio ſit ſobreptitia, eo quia in ea noo fuerit facta mentio litis ioter Compatronos, & ſententiæ Rotalis, (quæ per lapſum quinquennij fecit tranſitum in iudicatum) latæ ſuper pertinen-

tia

Digitized by Google

tia iuriſpatronatus ad fauorem illorum de Venturis à qui-
bus fuit Præſentatus Ioannes Baptiſta Saluinus contra
Octauiam Capponiam, quæ præſentauit Laurentium; ſi
7 enim Papa ſciuiſſet dictam ſententiam, vel † non conceſſiſ-
ſet gratioſam ſubrogationem in iuribus ſupradictorum,
vel ſe difficiliorem reddidiſſet, vt in iſtis terminis reſoluit
Rota *in Nouarien. Canonicatus 12. February 1593. coram bon.mem. Card. Pamphilio in Vrgellen. Archidiaconatus 13. Aprilis 1592. coram Penia apud Marcheſ. de commiſſ. par. 2. fol. 294. num. 2. & coram bon.me. Buratto deciſ.* 187. *nu.* 1.
8 & tantò magis cùm fecerit † tranſitum in iudicatum, Felin.
in c. ſuper litteris num. 14. *de reſcriptis*, Beron. *ibid. num.* 72.
Menoch. *de arbitr. caſ.* 201. *num.* 46. Et ſi facienda mentio
9 rei iudicatæ alias gratia, vel reſcriptum impetratum eſt †
ſubreptitium, ſiquidem Princeps in dubio nunquam cen-
ſetur velle præiudicare rei iudicatæ, vt plenè per Aymon.
conſ. 172. *num.* 3. & 4. Rot. *in Abulen. Capellania* 1. *Iulij* 1602. *coram Card. Lancellotto*. Quia ſupradicta non pro-
cedunt in iſto caſu in quo non erat facienda mentio ſen-
tentiæ latæ inter diuerſas perſonas, & ſuper diuerſo benefi-
10 cio, † nempe ſuper Patronatu, & inſtitutione Eccleſiæ S.
Bartholomæi à Sala, quæ propterea non extenditur ad
hanc Parochialem S. Mariæ de Verzaia, neque erat facien-
da mentio de ſententia lata in lite, in qua non fuit nomi-
11 natus, nec citatus Talduccius, ſed cùm res † iudicata eſſet
in controuerſiam deducta, eo quia cauſa appellationis, &
nullitatis, ac reſtitutionis in integrum fuit alteri in Rota
commiſſa coram quo fuit diſputata, & pendet indeciſa,
non ſubſiſtit, quod ſententia fecerit tranſitum in iudica-
12 tum, & conſequenter donec pendet † iſta controuerſia; An
ſententia tranſiuerit, vel ne in iudicatum non erat de illa
facienda mentio in ſubrogatione gratioſa, ſed ſufficit fuiſſe
13 † factam mentionem litis, & ſententiæ per verba genera-
lia contenta in ſupplicatione, & litteris cum clauſula, *cuius litis ſtatum*, vt benè declarant Add. ad ſa. mem. Greg. XV.
deciſ. 2. *num.* 18. & *ad d. deciſ.* Buratt. 187. *litt. A. in fine*,
14 neque illa inſtantia poteſt dici deſerta † niſi adſit ſententia
ſuper illius deſertione ſine qua res iudicata remanet in ſuſ-
penſo, vt tenuit Rota coram Card. Caual. *deciſ.* 333. *nu.* 4.
& 6. Vnde ſequitur non releuare dictam ſententiam Ro-
talem ſuſpenſam per appellationem commiſſam alteri, nec
15 firmare ſtatum huius † iuriſpatronatus, nec elidere ius
Compatronorum, qui poſſunt in alia inſtantia obtinere
ſententiam reuocatoriam præcedentis, Rota coram Buratt.
deciſ. 127. *num.* 9. & 11. vbi quod Rota paſſim ſequitur *de-*
16 *ciſ.* Ægid. 103. vt non † dicatur conſtare de non iure alicu-
ius niſi per confeſſionem eiuſdem, vel per rem iudicatam,
Rot. *dec.* 269. *num.* 7. *par.* 2. *diu.* Seraph. *deciſ.* 73. *num.* 1. &
17 *dec.* 983. *numer.* 6. & ad effectum ſubrogationis ſufficit †
Præſentatis quicunque titulus coloratus, & cauſa litigan-
di, Rebuff. *ſuper regul. de ſubrogat. gloſ.* 7. *num.* 3. Achil. *dec.* 7. *vt lit. pend.* Rota *deciſ.* 306. *num.* 2. *par.* 1. *rec. deciſ.* 426.
coram ſa. mem. Greg. XV. vbi Adden. *num.* 15. & *dec.* 927.
coram Buratto *numer.* 10. quæ cauſa concurrit in præſenti
ſtante ſententia lata ab Ordinario Florentino contra Sal-
18 uinum pro inſtitutione Didaci ad hanc † Parochialem, in
cuius ius fuit ſubrogatus Talduccius, vt in ſpecie aduertit
Rota *d. deciſ.* 306. *num.* 2. *in fin.* Mantic. *dec.* 71. *nu.* 5. quæ
tranſiuit in iudicatum ob lapſum decennij, ſicque non po-
teſt dici, quod clarè conſtet de non iure Octauiæ à qua
19 habet cauſam Talduccius, & de eorum calumnia, † cùm
potius conſtet de contrario ex ipſa ſententia, & re iudicata
habente pro ſe præſumptionem validitatis.

20 Nec facit, quod ſententia lata ſuper ſtatu † faciat ius
quoad omnes ad Text. *in l. ingenuum* cum ibi notatis, per
Doct. *ff. de ſtatu hom.* quia diſpoſitio d. legis procedit reſpe-
ctu eiuſdem beneficij, non autem reſpectu omnium ideò
licet omnia iſta beneficia comprehendantur ſub donatione
facta Antonio Puccio, & fundamenta, quæ militent in vno
21 releuent quoad aliud. Attamen cùm non † fuerint omnia
comprehenſa ſub eadem commiſſione ſententia lata ſuper
vno beneficio non poteſt comprehendere aliud penitus di-
uerſum nec ab vno beneficio ad aliud poteſt inferri.

Quæ dicebantur de obitu Angeli Empoli, & Ioannis
Graſceni Collitigantium Præſentatorum à Puccis narrato
in ſubrogatione, quod non fuerit ſufficienter probatus non
22 ſubſiſtunt, † quia fuerunt datæ partitæ extractæ ex libris
mortuorum ſufficienter recognitæ, quæ plenè probant
iuxta *deciſ.* Rot. 162. *num.* 1. 605. *num.* 4. *par.* 2. & *deciſ.* 84.
num. 5. & 6. *par.* 5. *rec.* & coram ſa. mem. Greg. XV. *deciſ.*
359. *num.* 5. vbi Adden. iunctis præſertim depoſitionibus
† teſtium, ex quibus omnibus ſimul iunctis reſultat plena 23
probatio, Caputaq. *dec.* 334. *par.* 1. Rota *in rec. deciſ.* 389. *n.* 3. *par.* 1.

Vnde ex his, & alijs deductis in alia deciſione dixerunt
Domini Ioannem Baptiſtam Saluinum non habentem pa-
rem titulum non poſſe impedire immiſſionem Laurentio
Talducio gratioſè ſubrogato.

Deciſio iſta in hac eadem cauſa emanata ſub die 17. Iunij 1639. habetur in hac parte deciſ. 148.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Romana Succeſſionis.

Veneris 2. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Relictum à Marito Vxori etiam cum facultate li-
berè diſponendi, cenſetur quoad ſolum vſum-
fructum vxori relictum ea ad ſecundas nuptias
conuolante, itaut filij primi matrimonij totum
relinquere teneatur. Pœna ſecundarum nu-
ptiarum non cenſetur remiſſa per filium non
contradicentem matrimonio matris, nec per
maritum eidem facultatem concedentem libe-
rè diſponendi.

SVMMARIVM.

1 *Mulier quartum dotale acquiſitum ſibi quoad vſumfructum vigore ſtatuti Vrbis, non poteſt alteri, quàm filijs relinquere.*

Etiam quod eſſet licentia mariti de eo liberè diſponendi, ibidem.

Pater in re propria filiorum illis præiudicare nequit, numer. 1.

2 *Mulier quidquid titulo lucratiuo à marito recepit tenetur reſeruare filijs præcedentis coniugij, & numer. ſeqq.*

3 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota ipſo iure priuatur dominio omnium lucrorum ſibi à Marito obuentorum.*

Illudque applicatur communibus filijs retento ſolo vſufructu ad fauorem matris, ibidem, & numer. ſeqq.

4 *Mulier in pœnam ſecundarum nuptiarum priuatur dominio lucrorum à coniuge defuncto perceptorum.*

5 *Diſpoſitio l. fœmina, & l. hac edictali, C. de ſecundis nuptijs non procedit ſtante filiorum conſenſu.*

6 *Non Contradicens actus quem impedire non valet, nullum ſibi parat præiudicium, nec conſentire cenſetur.*

7 *Filius non contradicens ſecundis nuptijs à matre contractis non cenſetur illarum pœnam condonare voluiſſe.*

8 *Taciturnitas ſola in præiudicialibus non inducit conſenſum.*

9 *Diſpoſitio l. fœmina C. de ſecundis nuptijs locum habere non poteſt, vbi conſtat de voluntate primi viri in contrarium.*

10 *Vſusfructus finitur morte vſufructuarij, & cum proprietate conſolidatur.*

11 *Maritus concedens vxori libertatem diſponendi de aliqua bonorum parte, non ex inde ſequitur, quod ſecundis nuptijs conſenſerit.*

12 *Maritus permittens facultatem vxori de certis bonis diſponendi, non præſumitur voluiſſe potiùs illa ad extraneos, quàm proprios filios peruenire.*

13 *Conceſſio generalis non trahitur ad ea, quæ ſunt ſpeciali nota digna.*

Item nec ad ea, de quibus ſi diſponens cogitaſſet non eſſet veriſimiliter diſpoſiturus, ibidem.

14 *Facultas diſponendi vxori conceſſa non implicat diſpoſitioni l. hac edictali, ſed tantum explicat, quod tacitè inerat de iure communi.*

15 *Facultatem diſponendi maritus vxori concedens cen-*
ſetur

Digitized by Google

ſetur nihilominus ſe conformare voluiſſe cum diſpoſitione l. fœmina C. de ſecundis nupt.

16 *Acquiſitio ab vxore facta titulo oneroſo de bonis primi vir: non ſubiacet pœnæ ſecundarum nuptiarum.*

17 *Mulier ad obſequia maritalia tenetur.*

18 *Acquiſitio quam facit vxor de bonis primi viri ob præſtationem maritalis obſequij non euitat diſpoſitionem l. fœminæ C. de ſecundis nuptijs.*

19 *Verba*, pro bonis ſeruitijs, *appoſita in donatione per virum vxori factæ, dicuntur appoſita in fraudem, & ad colorandam donationem, ſeu legatum.*

20 *Aſſertio mariti in donatione, ſeu relicto facto vxori, filijs non præiudicat.*

DECISIO CLXXIX.

NVpſit Clementia de anno 1608. cum dote ſcutor. 500. quam Ioſephus maritus de anno 1617. auxit in ſcut. 1500. vnà cum omnibus maſſaritijs domus pro omni, & toto eo, quod d. Clementia prætendere poſſet pro augmento ſuæ dotis ſecundum diſpoſitionem legum, & ſtatutorum conditione adiecta, quod reſpectu ſcut. 1500. ipſa haberet vſumfructum ſua vita durante, ſed poſt eius obitum eædem pecuniæ ſpectarent ad eos, quibus idem Ioſephus in teſtamento relinqueret, reſpectu verò maſſaritiarum ipſa eſſet abſoluta Domina & Patrona, ac de illis diſponere poſſet pro amore Dei Summ. Antonij num. 1. & vlterius in teſtamento poſteà condito confirmauit d. diſpoſitionem ſub eiſdem conditionibus mandans poſt obitum d. Clementiæ ſolui ſcuta 500. Fabricæ S. Petri, & hæredem vniuerſalem instituit Antonium eius filium, vt in d. Sum. nu. 2.

Poſtmodum cùm d. Clementia tranſierit ad ſecunda vota cum Simone eumque hæredem vniuerſalem fecerit dict. Antonio filio ex primo matrimonio ſolùm in legitima inſtituto dubitatū ad inſtantiam eiuſdem Antonij, An d. Clementia de acquiſitis ex primo matrimonio potuerit diſponere ad fauorem d. Simonis, & Domini negatiuam ſunt amplexi.

Quia quoad ſummam quarti dotalis dixerunt habere locum Statutum Vrbis *cap.* 131. *lib.* 1. vbi cauetur, quod ſi maritus vxore ſuperſtite cum liberis decedat vxor quartam partem Dotis ad vſumfructum tantum de bonis mariti lucretur data cautione, quod vſufructu finito illam reſtituet

1 quibus de iure debet; dum autem de iure quartum dotale vſufructu finito reſtituendum erat d. Antonio filio primi matrimonij non potuit poſteà illud relinqui ſecundo marito etiamſi adeſſet expreſſa licentia primi viri cum ille filijs in eorum re propria præiudicare nequeat, vt tradit Faber *lib.* 5. *tit.* 5. *definit.* 7. *in fin. &* 8. & hanc opinionem ſequuntur Theſaur. *lib* 1. *qq. forenſ. quæſt.* 30. *num.* 4. & Io: Baptiſta Hodierna *in l. hac edictali qu.* 21. *num.* 26. *C. de* 2. *nupt.*

Quò verò ad reſiduum iudicarunt intrare claram diſpoſitionem textus in *l. fœmina, C. de* 2. *nupt.* vbi diſponitur,

2 † quod vxor quid quocumque titulo lucratiuo à marito receperit ſiue ex donatione inter viuos, ſiue ex vltima voluntate, ſiue ex quouis munificæ liberalitatis præmio, id totum integrum ad filios præcedentis Coniugij tranſmittere debeat, & idem habetur *in l. hac edictali*, §. *his illud C. eod. tit. & l.* 2. *C. de indict. vidiut. & l. mater ad Tertull. & auth. de nupt.* §. *ſi verò expectet collat.* 4. adeòut conuolans ad ſecundas nuptias ſtatim ipſo iure priuetur dominio

3 omnium lucrorum, † quæ à Coniuge defuncto perceperat, & applicatur communibus filijs retento ſibi dum vixerit ſolo vſufructu, *l. generaliter C. eod. tit.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 89. *nu.* 2. latè Anton. Gom. *in l.* 15. *Tauri nu.* 3. Io. Baptiſta Hodierna *in d. l. hac edictali quæſt.* 20. *num.* 1.

4 & hoc in pœnam ob iniuriam priori viro, † & filijs illatam per tranſitum ad ſecunda vota, *d. auth. de nupt.* §. *ſin autem tutelam verſ. nos autem, & authen. de non eligend. ſecund. nupt.* §. *quæ verò nunc ſequitur, verſ. non igitur, & verſ. qui igitur, cum alijs ibidem per gloſſ. & DD. alleg.*

Quibus non obſtare viſum fuit, quod Antonius non reclamauerit quando mater ſecundò nupſit, & ex hac acquieſcentia eliciatur eius tacitus conſenſus † quo ſtante excluditur diſpoſitio *d. l. fœmina ex alleg.* per Dec. *in conſ.* 206. *num.* 4. & 5. *vol.* 1. & Roland. *in conſ.* 81. *num.* 13. *vol.* 3.

Nam quicquid ſit, an per tacitum conſenſum filiorum excludatur diſpoſitio *d. l. fœmina*, fuit reſponſum, quod in propoſito, talis conſenſus non probatur, & ſola acquieſcentia de tempore contracti matrimonij non ſufficit, quia filius matrimonium impedire non valet, † qui autem non 6
contradicit actui, qui abſque eo geri poteſt non cenſetur conſentire, & nullum ſibi parat præiudicium, *l. Caius cum ibi notat. ff. de pignorat. act. l. quæ dotis, ff. ſolut. matrim.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 9. *num.* 149. *& ſeq.* & in

† terminis ratiocinatur Sanch. *d. lib.* 7. *diſput.* 89. *num.* 43. 7
verſ. ducitur autem, & num. 44. *in fin.* ſubiungit, quod in rebus præiudicium inferentibus † ex ſola taciturnitate non 8
oriatur ſignum conſenſus allegans Garronem *in rubr. C. de* 2. *nupt. ad euitan. pœnas* 2. *nubenti, & alios.*

Neque obſtat, quod diſpoſitio *d. l. fœmina* limitetur

† quotieſcumque conſtet voluntatem primi viri eam fuiſſe, vt mulier etiam tranſiens ad ſecunda vota conſequatur 9
legatum à ſe illi factum ex congeſt. per Purpurat. *in conſ.* 308. *num.* 1. Quoniam dictum fuit d. limitationem in præſenti caſu locum habere non poſſe, nec reſpectu pecuniarum, nec mobilium.

Non quidem reſpectu pecuniarum, quia d. Ioſephus primus maritus reliquit tantum d. Clementiæ eius vita durante vſumfructum dd. ſc. 1500. eaque defuncta voluit, quod illa peruenirent ad eos, quibus ipſe relinqueret in teſtamento, & ſic cum poſteà in teſtamento ex dd. ſcutis 1500. legauerit ſcuta 500. Fabricæ S. Petri, hæredem verò vniuerſalem inſtituerit d. Antonium eius filium ſequitur dicendum, quod dicta Clementia non potuerit habere niſi vſumfructum eius vita durante in reliquis ſcutis 1000. & conſequenter, quod illorum proprietas poſt eiuſdem Clementiæ obitum vnà cum vſufructu ad fauorem d. Antonij conſolidata fuerit ex natura relicti vſusfructus formalis † qui morte finitur, & cum proprietate conſolidatur, 10
§. *finitur*, vbi gloſs. *inſtit. de vſuf.* Gabr. *conſ.* 124. *num.* 5. *lib.* 2. Natt. *conſ.* 419. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 515. *num.* 3. *par.* 4. *rec.*

Nec etiam reſpectu mobilium, quoniam & ſi d. Ioſephus quoad iſta dederit d. Clementiæ amplam facultatem diſponendi, vt patet ex illis verbis, ibi: *mà in quanto alle maſſaritie di caſa ne ſia Signora, e Patrona, &c. e ne poſſa fare, e diſporre quello che gli parerà*, † non inde tamen ſequitur, 11
quod voluerit conſentire, vt vxor ad ſecunda vota conuolaret, & ex eo caſu priuaret communes filios eorumdem mobilium proprietate, vt tradunt Rip. *in repetit. d. l. fœmina in nou. edit. quæſt.* 12. *num.* 25. Gabr. *de* 2. *nupt. concl.* 1. *num.* 11. Bertrand. *conſ.* 306. *num.* 2. *vol.* 2. Fulgoſ. *conſ.* 63. *num.* 1. *&* 3. *verſ. ad id autem*, quos ſequitur Sanch. *in d. lib.* 7. *diſp.* 89. *num.* 5. vbi loquitur in facultate diſponendi conceſſa in vita, & in morte.

Quandoquidem veriſimile non eſt, quod d. Ioſephus voluerit vt mobilia vxori relicta ſua vita durante poſt illius obitum ad extraneos potius, quam ad proprium † Filium 12
peruenirent ad tex. *in l. generaliter*, §. *cum autem C. de inſtit. & ſubſtit. & l. cum auus, ff. de condit. & demonſtr.* Alex. *conſ.* 130. *vol.* 2. *col.* 2. Afflict. *deciſ.* 44. *num.* 2. & quatenus hoc voluiſſet debebat explicitè declarare cum in generali conceſſione non veniant ea, quæ ſunt ſpeciali nota digna, & de quibus ſi diſponens † cogitaſſet non eſſet veriſimiliter diſpoſiturus, *C. fin. de offic. Vicar. in* 6. & ideò verba 13
prædicta quantumuis amplia quibus datur facultas diſponendi non implicant, † ſed tantum exprimunt, quod tacitè inerat de iure communi, *l. in re mandata C. mandat.* 14
cum alijs relatis per Rip. *loco ſupra citat. num.* 27. maximè quia ſimul ſtare poteſt, quod d. Clementia pro tempore ſuæ vitæ eſſet Domina, & Patrona dd. mobilium, & quod tranſiens ad ſecundas nuptias † illorum proprietatem reſeruare deberet pro filio primi matrimonij, iuxta ſenſum 15
text. *d. l. fœmina*, cum quo diſponens ſe voluiſſe conformare præſumitur, *l. heredes mei*, §. *cum ita ff. ad trebell. l. pete ff. de legat.* 2. Gallus §. *quidam rectè ff. de liber. & poſthum.* Alex. *conſ.* 55. *num.* 2. *lib.* 4. Greg. *deciſ.* 56. *num.* 5. *& dec.* 301. *num.* 6.

Minus aduerſari exiſtimatum fuit, quod primus maritus diſpoſuerit de dd. bonis ad fauorem vxoris pro remuneratione ſeruitiorum, vt ibi, *volendo hora il medeſimo Signor Gioſeppe ricordeuole de' ſeruitij riceuuti, e per far coſagrata à detta ſua Conſorte acciò per l'auuenire gli ſi moſtri più affettionata, & porti maggior beneuolenza &c.* vnde inferri prætendebatur, quod d. acquiſitio prouenerit ex titulo oneroſo, † quo caſu non habet locum *d. l. fœmina*, vt 16
tradunt Io. Lup. *rub. de donat.* §. 67. *num.* 17. *verſ. ſed reuera*, Molin. *tom.* 2. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſput.* 431. §. *contrarium*, Valaſc. *conſ.* 19. *num.* 7. *tom.* 1. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 41. *num.* 1. *verſ. hac autem.*

Siqui-

Siquidem ſeruitia ſicut ſupra narrata dicuntur obſequia maritalia,† ad quorum præſtationem mulier tenetur, Bald. *in l. ſi vxorem C. de condit. in ſer.* Pinell. *de bo. mater. lib. 1. par. 3. num. 61. verſ. ſed prædicti viri c. hac imago & cap. eſt ordo 33. quæſt. 5.* Sanch. *d. lib. 6. num. 1. & 13.* & ideò acquiſitio bonorum mediantibus illis facta non poteſt dici ſequuta ex titulo oneroſo, & conſequenter diſpoſitio *d. l.*
18 *fæminæ* impediri nequit, † vt in ſpecie aduertit Vinc. de Franch. *deciſ. 428. num. 4. in fin.* vltra alias rationes concluditur, quod verba illa *pro bonis ſeruitijs*, non obſtant cùm cenſeantur appoſita ad colorem donationis † ſeu legati, ex doctr. Dec. *in l. ſi donatione in 2. limit. C. de collat.*

Demum nihil releuare viſa fuerunt alia ſubſequentia verba ibi: *che ne poſſa diſporre, e laſciar per l'amor di Dio &c. & il tutto lo fà per ſcarico dell'anima d'eſſo Signor Gioſeppe*, quia vltra quod Clementia pro amore Dei, ideſt in piam cauſam nihil diſpoſuit, dixerunt Domini d. aſſertionem à marito emiſſam nullatenus eſſe attendendam in
20 præiudicium communis † filij, cùm non probetur cauſa ob quam maritus proprietatem dd. bonorum vxori relinquere teneretur pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, & ita quicquid à marito aſſertum fuerit, includitur ſub generalitate verborum *d. l. fæminæ, C. de 2. nupt.*

Et ita deciſum vtraque &c.

Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die 21. Iunij 1641. coram eodem R. P. D. Carillo, & ſequenti aderunt aliæ.

R. P. D. ROIAS.

poſteà Epiſcopo Tarraconen.

Maceraten Hæreditatis.

Veneris 2. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Iudicium agitatum contra minorem comparentem tam nomine proprio, quàm vti aliorum procuratorem, abſque eo quod illi fuerit curator deputatus dicitur nullum quoad omnes. Minor in poſſeſſorijs habet habilitatem in iudicio comparendi abſque curatore ſi agit, ſecus ſi conuenitur. Ratificatio nunquam intelligitur de actu nullo, & excluſiuo iurium ratificantis.

SVMMARIVM.

1 *Sententia data contra minorem abſque eo, quod ei fuerit datus curator dicitur ipſo iure nulla.*
2 *Minor ſicuti pro ſe ipſo ſine curatore in iudicio ſtare non poteſt, ita nec pro alijs pupillis poteſt vti procurator conueniri.*
3 *Minoris inhabilitas ad comparendum in iudicio ſine curatore prouenit à iure naturæ, vel ciuili.*
4 *Minor annorum 17. ad negotia poteſt eſſe procurator, ad iudicia verò non niſi ſit maior annorum 25.*
5 *Minor poteſt in poſſeſſorio abſque curatore ſtare in iudicio, intellige vt nu. 7.*
6 *Minor poteſt etiam pro alijs ſine curatore ſtare in iudicio vbi de ſolo poſſeſſorio agitur.*
7 *Intellige ſupradictas concluſiones procedere vbi minor agit pro recuperanda, vel retinenda poſſeſſione.*
8 *Secus verò ſi minor conuenitur ad priuationem ſuæ poſſeſſionis; quia tunc ſine curatore in iudicio ſtare non poteſt.*
9 *Diſpoſitum in fauorem alicuius, non debet in illius odium retorqueri.*
10 *Illatio non fit ex diuerſis.*
11 *Ratificans generaliter actus pro ſe geſtos, actus validos, non autem inualidos ratificare cenſetur.*
12 *Ratificans actus pro ſe geſtos ad hoc, vt etiam actus nullos ratificaſſe dicatur requiritur ſcientia ſpecifica de nullitatibus.*
13 *Ratificatio nunquam trahitur ad id per quod inducatur renunciatio iuris in præiudicium ratificantis.*
14 *Ratificatio generica non trahitur ad id quod ante, & poſt ratificationem fuit impugnatum.*
15 *Ratificatio ab aliquo facta tertio, & in ratificatione non nominato prodeſſe non poteſt.*
16 *Noſtrum quod eſt, non poteſt ſine facto noſtro à nobis tolli.*
17 *Sententia nulla quoad vnum dicitur, nulla etiam quoad alium ratione eiuſdem intereſſe, & defenſionis.*
18 *Sententia lata contra minores, & pupillos in defenſos dicitur nulla, etiam quod aliquis tanquam tutor fuerit citatus.*
Intellige ſi ille non comparuit, nec de illius tutella conſtabat ibidem.
19 *Nullitas inſanabilis oritur ſi quis ad ſententiam non fuit citatus.*
20 *Iudex appellationis confirmans ſententiam nullam, de cuius nullitate fuit coram eo diſputatum, dicitur nulliter, & iniuſtè procedere, & num. 21.*
Sententia nulla etiam confirmata vbi de nullitate fuit diſceptatum, non remanet libera à vitio nullitatis, num. 20.

DECISIO CLXXX.

Vita functo ab inteſtato Iacobo de Leonardis, Marcellus de Archangelis, tam nomine proprio, quàm nomine ſuorum fratrum abſen. necnon Ioſephi, & Aſcentiæ de Bernabeis pupillorum, & minorum probata proximioritate, ac obitu prædicti Iacobi, poſſeſſione vacante obtinuit immiſſionem ab A. C. in bonis, & hæreditate eiuſdem Iacobi, prout ex datis in Summ. num. 1. Qua immiſſione, ac pacifica poſſeſſione ſequuta, inſurrexerunt Curtius, & Flaminius de Bidullis, qui proximiores eſſe prætendentes, & hæreditatem, de qua agitur ad eos conſequenter ſpectare, introduxerunt iudicium coram eodem A. C. contra prædictum Marcellum de Archangelis minorem, tam vti principalem, quam vti procuratorem fratrum abſen. & ſententiam diffinitiuam ſuper immiſſione obtinuerunt: A qua ſententia appellarunt Archangeli, cauſaque commiſſa R. D. Cecchino, qui ſententiam A. C. latam ad fauorem dd. de Bidullis confirmauit: A qua denuò pro parte eorundem de Archangelis fuit appellatum, cauſaque commiſſa R. D. de Roſis, cum facultate manuteneñ. quem de iure, qui manutentionem hæreditatis prædicti Iacobi conceſſit Archangelis, & Bernabeis, reuocando tam ſententiam A. C. quàm illam D. Cecchini.

Ab hac ſententia appellarunt Bidulli, cauſaque commiſſa in hoc Tribunali bo. me. D. Buccabellæ cum eadem facultate manutendi quem de iure, coram quo diſputato dubio ſub die 10. Decemb. 1635. cui eſſet dandum mandatum de manutenendo, & reſolutum dandum eſſe Bidullis. Poſtmodum Rota ordinauit diſputari dubium: an ſententiæ ſint confirmandæ, vel infirmandæ, etiam ad effectum manutentionis, & interim in poſſeſſorio ſuperſederi, quo dubio propoſito coram bon. me. Buccabella ſub die 26. Maij 1636. informañ. tantum illis de Bidullis, fuit ad eorum fauorem reſolutum, vt in deciſione data: Et vita functo D. Buccabella, fui in eius locum ſubrogatus, & proſequuta diſputatione iam cœpta ſuper eiſdem, articulo maturè diſcuſſo; Domini tandem reſponderunt ſententias Aud. C. & D. Cecchini eſſe nullas.

Nullitas Dominis viſa fuit patens, & notoria ex defectu citationis, cùm fuerit proceſſum contra Archangelos, & litis conſortes (qui ſunt Marcellus, Camillus, Pulenix, Antonius Franciſcus, & Baſtianus de Archangelis, necnon Ioſeph, & Aſcentia de Bernabeis) omnes pupillos, & minores indefenſos in iudicio paſſiuo ad priuationem eorum poſſeſſionis ſine Tutoribus, Curatoribus, citato dumtaxat Marcello de Archangelis, tam vti principali, quàm vti Procuratore fratrum abſentium.

Et in primis quoad d. Marcellum, Iudicium, & ſententia contra ipſum fuerunt ipſo iure nulla, ex quo de tempore inchoati Iudicij paſſiui, & latæ ſententiæ contra eum erat minor, vt ex fide Baptiſmi Summ. eorum de Archangelis num. 5. nec fuit ei datus † Curator, prout requiritur 1
pro validitate iudicij, iuxta text. *expreſ. in l. admone adoleſcentem, C. qui petant tutor. l. Cum, & minores, C. ſi aduerſus rem iudic. l. acta, §. contra, & l. contra pupillum ff. de re iud.* Ruin. *conſil. 36. num. 4. vol. 5.* Berou *conſ. 75. num. 24. vol. 3.* Decian. *conſ. 18. nu. 174. lib. 1.* Roland. *conſ. 68. num. 33. & conſ. 85. num. 28. lib. 1.* Creſcent. *deciſ. 9. per tot. de re iud.* Duran. *deciſ. 142. num. 1.* Buratt. *deciſ. 393. numer. 4.*

Rur-

Rurſus fuit nulla prædicta ſententia A.C. lata contra fratres Marcelli abſentes pupillos, & minores, † citato d. Marcello vti eorum Procuratore, ex eo quod ſi ipſe Marcellus vti minor pro ſe ſine Curatore in iudicio paſſiuo ſtare non potuit, multò minùs valuit in eodem iudicio pro alijs pupillus, & minoribus vti Procurator conueniri, iuxta notata per Cyn. *in l. exigendi ſub num. 10. circ. fin. verſ. alia tamen eſt opinio communis, C. de procur.* vbi etiam Bald. *num. 4.* Curt. iun. *num. 88. cum ſeqq.* Corn. *num. 3. verſ. exceptis ergo,* Iaſ. *num. 19.* Alex. *nu. 23.* vbi de communi, Vant. *de nullit. ex defectu inhabilit. nu.* 134. vbi aſſignat rationem, ex quo inhabilitas minorum ad comparendum ſine Cura-
3 tore † prouenit à iure naturæ, vel ciuili funditus inhabilitante, & reſiſtente potentiæ comparen. Rota *in antiq. deciſ. vlt. de procur.* Put. *dec. 151. lib. 1. in correct.* Rot. *in Imolen. præceptoriæ 14. Maij 1607. coram Manzanedo,* quæ eſt apud Poſt. *dec. 48. num. 2. cum ſeqq.* & eſt tex. *ad litt. in cap. qui generaliter §. fin. de procur. in 6.* vbi, quod minor anno-
4 rum 17. ad negotia poteſt † eſſe procurator, ad iudicia verò niſi ſit maior 25. deputari nequibit.

Non obſtat primum obiectum deductum pro parte eo-
5 rum de Bidullis, quod ſicuti † poterat Marcellus pro ſe ipſo ſtare in iudicio poſſeſſorio abſque curatore, iuxta tex. *in l. fin. C. qui legitimam perſonam ſtandi in iudicio &c.* ita
6 etiam poterat pro alijs, † quam conſequen. approbat Bart. *in l. Diuus, §. curatorem, ff. qui petant tutor.* Franc. *in cap. fin. in vlt. notab. de feud. lib. 6.* & admittit etiam Rota in d. *Imolen. præceptoriæ num. 4. cum ſeqq.* Quia fuit reſponſum concluſionem procedere, quando minor agit in poſſeſſo-
7 rio pro recuperanda, vel retinenda poſſeſſione, iuxta gloſ. *in d. l. fin. verbo per quamcumque &c.* ſecus verò quando
8 prout in caſu iſto, minor conuenitur † ad priuationem poſſeſſionis, quo caſu non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio poſſeſſorio ſine curatore, ex doctr. Caſtr. *in dict. l. fin. num. 2. & 4.* & dixerunt antea Cyn. *ibidem nu. 4.* Bart. & Bald. *eod. num. 4.* Salic. *num. 3. C. qui legitimam perſonam ſtandi in iudicio &c.* afferentes rationem, quia Imperator in hac lege diſpoſuit fauore minorum, vt actores in iudicijs poſſeſſorijs eſſe poſſint, ideòque non debet
9 in eorum odium retorqueri, ita † & taliter, vt conueniri valent, *c. quod ob gratiam de reg. iur. in 6.* Bertrand. *qui de veriori teſtatur conſ. 87. num. 2.* vbi quod ab ea non eſt recedendum in iudicando, *lib. 1. p. 2.* Mindan. *de interdict. comment. 16. num. 113. verſ. & vero licet,* & tradit Rota *in d. Imolen. præceptoriæ,* apud Poſtium *dec. 48. num. 6. cum ſeqq.*

Minùs releuat ſecundum obiectum deſumptum, ex eo quod tam Archangeli, quàm conſortes effecti maiores, ratificando omnia geſta per Marcellum dicantur ratificaſſe etiam ſupradictas nullitates citationis, & mandati. Quia primò dicebant Domini, ratificationem, de qua in inſtrumento per Bidullos producto non loqui de ratificatione nullitatum, ſed de ratificatione geſtorum in allegando ſuſpectum D. Gentilem Iudicem commiſſarium deputatum, tam nomine proprio, quàm nomine fratrum, ac conſortium abſen. pro quibus etiam promiſerat de rato: Et hæc eſt ratificatio contenta in inſtrumento producto per Bidullos, quod nihil commune habet cum nullitatibus citationis, &
10 mandati oppoſitis, & impugnantis per dictos de Archangelis, † ex regula, quod ex diuerſis non fit illatio, vulgata *l. Papinianus exul. ff. de minor.*

Secundò reſponſum fuit, regulare eſſe, quòd ratificans genericè actus per alium geſtos, ſemper actus validos pro
11 ſe factos † ſupponit ratificare; non autem inualidos, & præiudiciales, vt benè conſiderauit Rot. *dec. 492. num. 10. par. 1. rec.* in qua dicitur, quod ceſſante hoc ſuppoſito, ceſſat & ipſa ratificatio.

Tertiò replicatum fuit, quod ad hoc, vt Archangeli, & conſortes dicerentur ratificaſſe has nullitates, neceſſe erat, vt ſciuiſſent in ſpecie, & in indiuiduo nullitates, quas ratificare voluiſſent, quæ ſcientia debet eſſe ſpecifica iuris,
12 & facti, † alias non poſſet dici, quod ratificauerint, & approbauerint dictas nullitates, Surd. *conſil. 49. num. 33. & ſeqq. lib. 1.* Gabr. *conſ. 146. num. 14. lib. 1.* Greg. *deciſ. 179. num. 6. & 7. & deciſ. 473. num. 2.* Rot. *deciſ. 535. num. 12. par. 1. recent. & deciſ. 662. num. 6. par. 2.* Caualer. *dec. 612. num. 27. & 28.*

Quartò dictum fuit ratificationem nunquam poſſe re-
13 ferri ad id, per quod inducatur renunciatio † iuris in præiudicium ratificantis, Anchar. *conſ. 105.* Crauett. *conſ. 257. ſub num. 4. verſ. octauo ſi dicimus,* Greg. *deciſ. 317. num. 6.* Vlteriùs ratificationem in caſu de quo agitur, eo ipſo excludi, quo Archangeli nullitatem citationis, & mandati expreſsè impugnarunt, † ante dictam ratificationem, immò per ſententiam R. D. de Roſis dictæ nullitates fuerunt canonizatæ, & hodie in hoc Sacr. Tribunali expreſsè impugnatæ, Natt. *conſ. 101. num. 12.* Surd. *conſ. 167. nu. 3.* Caualer. *dec. 612. num. 26. & ſeqq.*

Quintò fuit reſponſum, quod ad hoc, vt ratificatio prædicta nullitatum, poſſit Bidullis prodeſſe, † neceſſe erat, 15
vt inſtrumentum confectum ſuper dictis nullitatibus ratificatis, fuiſſet celebratum inter Archangelos, & ipſos de Bidullis, alias ipſi iuuari non poſſunt dicta ratificatione, Aretin. *conſ. 128. num. 6.* Gabr. *conſ. 36. num. 57. lib. 1.* Rota *dec. 535. num. 13. circa fin. par. 1. rec.*

Tandem & vltimò fuit reſponſum, quod facit ceſſare omnem difficultatem ex quo dato millies, Camillum, Pulenicem, & Aſcentiam, qui exprimuntur in prædicto inſtrumento ratificaſſe in ſpecie nullitates citationis, & mandati (quod verè, non ſubſiſtit) nihilominus, cùm adhuc remaneant quatuor, qui ſunt in cauſa ſcilicet, Marcellus, Antonius, Franciſcus, Sebaſtianus, & Ioſeph, qui non leguntur in prædicto inſtrumento, dici nequit, quod per dictam ratificationem fuerit iſtis ius ſublatum ad effectum dicendi de nullitate ex defectu citationis, & manda-
ti, ex trita illa regula, † id quod noſtrum eſt, ſine facto 16
noſtro, nemo tollit à nobis, *l. id quod noſtrum ff. de regulis iuris, l. Pomponius ff. de acquiren. rerum dominio;* Præſertim quia Iudicium hoc, prout & ſententia, cum emanauerit etiam contra illos quatuor, qui non ratificarunt, dicatur etiam nulla, quoad iſtos ratificantes ratione indiuiduitatis, cum omnes habeant idem intereſſe, & omnibus 17
competat æqualis defenſio per text. *in l. in hoc iudicio,* vbi gloſ. *& DD. ff. familiæ erciſcundæ,* Put. *dec. 115. lib. 1. in correct.* Rota *deciſ. 451. num. 7. par. 2. recent.* Greg. *dec. 319. num. 2.* & ibi adden. *num. 7.* Caualer. *dec. 396. nu. 2.* Buratt. *dec. 368. num. 7. & 8.*

Denique dictum fuit, nullam fuiſſe prædictam ſententiam A. C. etiam quoad illos de Bernabeis abſen. pupillos pariter, & minores, pro quibus in hoc iudicio paſſiuo nullam perſonam legitimam fuiſſe citatam, nec pro eorum defenſione comparuiſſe conſtat. Licet enim pro eis fuerit in toto hoc iudicio paſſiuo citatus quidam Baldus Pianus, vti eorum Tutor, & Curator. Tamen iſte nunquam comparuit pro defenſione horum pupillorum, imò nec doctum fuit de ſuſcepta tutela, & cura, † & per conſequens iudi- 18
cium, ac ſententia ſubſequuta fuit ipſo iure nulla, vti lata contra indefenſos, *l. cum & minores, C. ſi aduerſus rem indic. l. contra pupillum, ff. de re iudic. l. generaliter, ff. de adminiſtr. Tutor.* Rimin. iun. *conſ. 233. nu. 114. lib. 3.* Ruin. *conſ. 36. num. 4. vol. 1.* Roland. *conſ. 68. num. 33. & conſ. 85. num. 25. & ſeqq. lib. 2.* Rota *deciſ. 557. num. 5. par. 1. recent.* Greg. *dec. 485.* & latè *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano in Romana Domus de Olſis 28. Octobris 1613.* Vltra quod nec iſte aſſ. Tutor, ſiue Curator fuit citatus ad ſententiam, ex qua nullitas † oritur inſanabilis, vt firmat Rota apud 19
Poſt. *deciſ. 182. num. 9. & in rec. par. 1. dec. 340.*

Ex quibus cùm euidenter conſtet de nullitate ſententiæ A. C. ob non legitimam citationem Marcelli tam nomine proprio, quàm procuratorio fratrum, ex quo neutro nomine Marcellus poterat ſtare in iudicio abſque legitimo Curatore, nec pariter Bernabei, conſequenter eædem nullitates influunt in ſententiam D. Cecchini, qui confirmando prædictam ſententiam A. C. euidenter nullam, Archangelis coram eo de dictis nullitatibus ſemper in ſpecie opponentibus, vt in regeſtro coram D. Cecchino fol. 332. 337. 379. non ſolùm idem Iudex nulliter proceſſit, ſed etiam † iniuſtè, Cæſar. de Graſſ. *dec. 9. de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis & dec. 11. de ſenten. & re iudic.* Rot. *dec. 486. nu. 9. par. 2. recent.* vbi quod Iudex confirmans † ſententiam nullam, ſi coram eo fuit oppoſitum de nullitate facit etiam iniuſtitiam, *& deciſ. 129. num. 8. & deciſ. 346. num. 4. eadem par. 2. rec.* Gregor. *dec. 555. num. 5. & 6.* Et id totum benè exitus probauit, ſtante ſententia D. de Roſis reuocatoria dd. ſententiarum.

Ex quibus Domini dixerunt ſententias prædictas eſſe nullas etiam ad effectum manutentionis. Vtraque parte ſæpius informante.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Commendæ de Mazzara.

Veneris 9. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Subrogatus in iuribus defuncti, eiuſque vigore faciens ſe ad cauſam cum clauſula, *parito*, commiſſam admittere tenetur ad reſtitutionem fructuum etiam, quod illos non perceperit, & quod in ſua ſubrogatione adſit clauſula, *ſiue quouis modo vacauerit beneficium*, dummodo de alia vacatione non doceatur; Inſuper traditur differentia, quando quis non per viam ſubrogationis, ſed impugnatiuè venit ad iura vtriuſque collitigantis.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe ad effectum obtinendi audientiam ſufficit aliqualiter iuſtificare reſeruata pleniori probatione in diffinitiua obtinenda.*

2 *Clauſula*, parito, *ſuſpendit antè paritionem omnem iuriſdictionem aduerſus quemcumque ad cauſam venientem.*

Clauſula, parito *importat reſtitutionem fructuum, & expenſarum num. 2.*

3 *Subrogatus in iuribus defuncti quoad ius, & litem dicitur ſucceſſor illius.*

4 *Subrogatus in iuribus defuncti, contra quem fuerat obtenta clauſula* parito, *non poteſt euitare reſtitutionem fructuum, etiam quod illos non perceperit & num. 6. & ſeqq.*

5 *Commiſſio ſine citatione ad dicendum contrà non tribuit iuriſdictionem, & habetur perindè ac ſi obtenta non fuiſſet.*

Commiſſionem obtinens ſi ad dicendum contra non citauit, poteſt & non vti, num. 5.

6 *Admiſſus ad cauſam per rem iudicatam, terminatam, & deinde per appellationem, cum clauſula* parito, *commiſſam.*

Effectum d. clauſulæ nullo modo poteſt euitare, ibidem & num ſeqq.

7 *Veniens ad cauſam commiſſam cum clauſula*, parito, *ſi venit ex proprio iure non tenetur ad reſtitutionem fructuum, & expenſſarum.*

8 *Tertius comparens ad excluſionem vtriuſque collitigantis impugnando iura vtriuſque, non afficitur ſententijs inter ipſos latis.*

Secus verò ſi ſimpliciter ſe facit ad cauſam admittere, quia tunc intelligitur in ſtatu, & terminis num. 9. & 10.

9 *Subrogatus in locum alicuius, dicitur ſucceſſor illius.*

10 *Admiſſio ad cauſam ſimpliciter facta ſemper intelligitur in ſtatu, & terminis.*

11 *Subrogatus in iuribus defuncti cum clauſula*, ſiue quouis modo beneficium vacauerit, *poteſt ſe tueri etiam ex nouo iure, quàm ex obitu defuncti.*

12 *Intellige ſi doceatur de alia, & diuerſa vacatione ab ea, quæ contigit per obitum defuncti, alias ſecus.*

DECISIO CLXXXI.

DVo fuerunt propoſita diſcutienda, An conſtet de intereſſe Equitis Brancifortis, vt inde ſit audiendus, & eo caſu, An obſtet illi clauſula, *parito*, appoſita in reſcripto appellationis, & ſeu reſtitutionis in integrum aduerſus rem iudicatam per Equitem Grimaldum præſentato.

Quoad primam partem dictum fuit conſtare de intereſſe de quo ſufficit apparenter docere ad hunc effectum reſeruata pleniori probatione in diffinitiua obtinenda, Bart. *in l. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus num. 3. ff. de re iudic.* Felin. *in cap. cum ſuper num. 16. eod. tit. & in cap. veniens il 2. nu. 13. de teſtib.* Rot. *deciſ. 11. de iudic. in antiq.* & idem fuit firmatum in hac cauſa quoad Commendatorem Saracenum 20. *Iunij 1636. coram bo. me. Motmanno.*

De intereſſe autem ſupradicti Equitis Brancifortis videbatur ſufficienter conſtare ex illius prouiſione, & litteris in actis productis, nec referre videtur, quod hodie non ſit agendum de vacatione per obitum Grimaldi, dum adhuc eo viuente determinatum fuerit per ſententias Rotales, & rem iudicatam, eumdem nullum ius habere, quia renouata inſtantia per Grimaldum ſuper reſtitutione in integrum de iuribus Brancifortis ſubrogati in locum Grimaldi plenius erit cognoſcendum.

Ad ſecundam partem fuit reſponſum, obſtare eidem Equiti Branciforti clauſulam, *parito*, quoniam ante paritionem in reſtituendo poſſeſſionem, fructus, & expenſas ſuſpendit iuriſdictionem aduerſus quemcumque ad cauſam
venientem † propter implicitam conditionem, *c. cum dilecta de reſcript.* Put. *dec. 283. lib. 2. Compoſtellana parochia-* 2
lis 16. Decembris 1596. coram Orano, relata per extenſum per Marcheſ. *de commiſſ. par. 1. fol. 427. & deciſ. 36. num. 2.* coram Papa Greg. XV. *& 68. num. 2. par. 1. rec.* Vnde cùm hodie Brancifortes in ſuis litteris magiſtralibus fuerit ſubrogatus in iuribus Bailiui Grimaldi defuncti quoad ius, &
litem, & dicatur † ſucceſſor illius, Caputaq. *dec. 227. nu. 1.* 3
par. 3. & 870. par. 4. rec. & vigore dictæ ſubrogationis fecerit ſe admitti ad cauſam contra Cacciam, ad cuius fauorem fuit in reſcripto appoſita clauſula, *parito*, non poteſt euita-
re onus parendi integraliter, etiam quod fructus non per- 4
ceperit, vt in eadem *dec. 68. & 47. num. 17. inter impreſſas D. Decani* fuit firmatum.

Neque dicatur, quod prædicta clauſula, *parito*, fuit appoſita in commiſſione Grimaldi, quæ cùm non fuerit effecta communis ob defectum citationis ad dicendum contrà,
† perinde habeatur ac ſi non eſſet in rerum natura, nec 5
tribuat iuriſdictionem, cùm obtinens poſſit ea non vti, vt in *deciſione 169. inter impreſſas D. mei Decani, & coram me in Romana pecuniaria de Guicciardinis 19. Nouemb. 1610.*

Quia aut Brancifortes vult admitti ad cauſam, & abſque noua commiſſione Grimaldi nulla lis reperitur, quam poſſit pro ſuo intereſſe proſequi contra Cacciam habentem ſententias, & rem iudicatam iam executioni demandatam,
aut vult adhærere commiſſioni Grimaldi, † & tunc ſem- 6
per illi obſtat clauſula, *parito*, & hæc diſtinctio fuit admiſſa in ſupradicta *Compoſtellana parochialis num. 3.*

Non obſtat, quod Brancifortes veniat ad cauſam vti tertius ex proprio iure, & independenter à collitigantibus ex magiſtrali prouiſione, & cum clauſula *non tantummodo prædicto ſcilicet, per obitum Grimaldi, ſed & quouis alio modo*, itaut dum impugnatiuè, & tanquam in prima ve-
nit, ad paritionem per † dimiſſionem poſſeſſionis, fru- 7
ctuumque reſtitutionem, & expenſarum non teneatur, Couar. *pract. quæſt. cap. 13.* Seraph. *deciſ. 906. num. 1. 705. par. 1. rec.* & plenius comprobatur *in Toletana decimarum coram bo. me. Card. Hieronymo Pamphilio*, relata per extenſum per Marchel. *de commiſſ. par. 1. fol. 679.*

Quia ex facti diuerſitate ceſſant oppoſita, nam Brancifortes non obtinuit reſcriptum commiſſionis contra Grimaldum, & Cacciam collitigantes, impugnando iura
vtriuſque, prout erat neceſſarium, † vt inde ſententiæ 8
illum non afficerent ſecundum veriorem, de qua per Put. *dec. 71. lib. 3.* receptam *in cauſa Montis Regalis iuriſdictionis 10. Iunij 1602. coram bo. mem. Card. Mellino*, quæ legitur apud Marcheſ. *de commiſſ. par. 2. fol. 265.* ſed ad cauſam reſtitutionis in integrum iam per Grimaldum commiſſam obtinuit per reſcriptum admitti, & non ſimpliciter, ſed cum clauſula *conſtito de intereſſe*, pro cuius iuſtificatione produxit ſuam prouiſionem per obitum Grimaldi, & cum ſubrogatione in iuribus eiuſdem quoad ius, & litem, vnde ex ipſa iudicij ſubordinatione non poteſt impugnare ſententias, & rem iudicatam ante paritionem, ex quo venit vtendo iuribus Grimaldi, non proprijs ad impugnandam rem iudicatam, atque ita adhærendo, & per conſequens in ſtatu, & terminis, † cum dicatur ſucceſſor Grimaldi per ſubrogationem, Caputaq. *dec. 227. par. 3.* & ſim-
plex admiſſio ad cauſam ſemper intelligitur in ſtatu, † & 10
terminis, niſi aliud exprimatur, Put. *deciſ. 71. num. 1. & 343. num. 3. par. 3. & 441. num. 3. par. 4. diuerſ.* vt proptereà facilè euitentur rationes, Couarr. *& Toletan. decimarum ſupra alleg* dum loquuntur de Tertio comparente ad excluſionem vtriuſque collitigantis ex proprio iure, & perſona, non autem ex iure alterius eorum, & prout in hac eadem cauſa venit Eques Saracenus, qui commiſit cauſam coram D. meo Ghiſilerio, excludendo Equitem Cacciam, vti in Lingua ſmutitum, in antianitate ei inferiorem, &

Gri-

Digitized by Google

Grimaldum nulliter, & iniuſtè Commendam de Mazzara poſſidentem, cui admiſſio ad cauſam non poteſt opponi de clauſula, Parito, ſed quidem Branciforti adhærenti iuribus Grimaldi in iudicio reſtitutionis in integrum ante paritionem, qui repellendus eſt per ſupradicta.

Nec mouit Dominos clauſula appoſita in litteris Magni Magiſtri, ſiue quouis modo vacauerit Commenda de Maz-
11 zara, † quaſi ex nouo iure creato ex diuerſo modo vacandi, quam per obitum Grimaldi poſſit ſe tueri ſecundum rationes deciſionis *primæ de reſcript. in nou.*

Quia cùm non allegetur nec ad ſpeciem deducatur alia, & diuerſa vacatio ab ea, quæ contigit per obitum Grimaldi in cuius iuribus, & lite fuit Brancifortes ſubrogatus,
12 † clauſula prædicta interim nihil operatur ad euitandam paritionem in conditione Reſcripti poſitam, Seraphin. *deciſ.* 1309. *num.* 3. *& in Cluſina Prioratus* 15. *Februarij* 1591. *coram Orano*, quæ etiam euitari non poſſet ex poſſibilitate noui iuris creati producendi, cùm interim circumſcripto iure Grimaldi, de nullo intereſſe Branciforiis conſtare dicatur, & ab audientia eſſet repellendus.

E ita, &c.

Vide ſupra in præcedenti parte 7. recent. deciſ. 116. vbi cumulaui plures deciſiones in hac cauſa factas.

R. P. D. BICHIO.

Regien. Beneficij.

Veneris 9. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Incompatibilitas non dicitur cauſata ex aſſumptione alterius beneficij ſimplicis eſto, quod habeat onus diuina officia canendi, ſacrificia celebrandi, aſſiſtendique Epiſcopo certis temporibus, dummodò non fuerit appoſita pœna priuationis tituli.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſecundum non requirens reſidentiam aſſequi neque canones, neque concilium prohibet.*
2 *Beneficia qui duo retinet rectè vtrique inſeruire dicitur ſi benè viuit, & benè expendit, quod percipit.*
Intellige dummodo alterum reſidentiam non requirat.
3 *Eccleſia parrochialis non eſt incompatibilis cum beneficio ſimplici.*
Beneficium ſimplex de iure reſidentiam non requirit numer. 3.
4 *Beneficium de iure præſumitur ſimplex.*
5 *Beneficijs ſimplicibus non obſtante conſuetudine poteſt ex lege fundationis inhærere neceſſitas reſidendi.*
6 *Reſidendi neceſſitas in beneficijs imponitur ſiue expreſsè, ſiue tacitè ex onere per fundatorem iniuncto.*
7 *Reſidentia præciſa non dicitur impoſita beneficiato, ex onere canendi diuina officia, ſi non fuit appoſita pœna priuationis beneficij.*
Sed dicitur reſidentia cauſatiua ad effectum, vt beneficiatus careat fructibus, ibidem, & num. 10.
8 *Reſidendi onus in dubio intelligitur de reſidentia cauſatiua.*
9 *Reſidentia cauſatiua non inducit incompatibilitatem.*
10 *Beneficiatus non reſidens ſat eſt, quod careat fructibus abſque eo, quod beneficio priuetur.*
11 *Beneficiatus cuius beneficio ſunt iniuncta onera miſſarum, poteſt tamen per alios miſſas celebrari facere, & num.* 12.
Intellige dummodò in fundatione beneficij non fuerit dictum, quod per ſe ipſum celebret, ibidem.
Miſſarum in celebratione non cenſetur electa induſtria perſona, num. 11. *& ſeqq.*
Incompatibilitas non reſultat ex onere miſſarum beneficio ſimplici annexa, num. 11. *& ſeq.*
Reſidentia non inducitur ex onere miſſas celebrandi num. 11. *& ſeqq.*
13 *Incompatibilitatem non cauſat reſidentia temporalis per aliquot dies.*

DECISIO LXXXII.

De Manſionaria vacante in Eccleſia Cathedrali Regien. per obitum Nicolai Buſſoli fuit à D. Commendatario Hieronymo Malegurio tanquam Archipresbytero eiuſdem Eccleſiæ iuxta formam Fundationis inueſtitus D. Comes Carolus de Foglianis, ſed quia idem poſſidebat etiam Eccleſiam Parochialem ſub inuocatione S. Petri de Querzola, Odinarius dictam Eccleſiam Parochialem præuia declaratione, quod vacabat per aſſecutionem Manſionariæ contulit D. Angelo Campouecchio, cauſaque appellationis ab huiuſmodi declaratione commiſſa in Rota, Dominus Antonius Maria de Rodulphis Manſionariam præfatam vti certo modo vacantem ſub prætextu ſcilicet incompatibilitatis illius cum Parochiali à Sanctiſſimo impetrauit: Vndè quia ius concurrentium conſiſtit in dicta incompatibilitate, dubitaui, an de ea conſtaret, & Rota negatiuè reſpondit.

Cùm enim tam ex diſpoſitione iuris ſaltim non ſcripti, quàm *Sacr. Conc. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 17. *de reformat.* liceat † ſecundum beneficium perſonalem reſidentiam nō requi- 1
rens aſſequi, & abſque alia diſpenſatione retinere, quando primum non ſufficit ad honeſtam vitæ ſuſtentationem, vt not. Garz. *de benef. par.* 11. *cap.* 5. *n.* 264. *&* 307. poſt Innoc. *in cap. clericos num.* 5. vbi reſpondendo ad tex. *in cap. cum ſecundum de præben.* ait, † quod ſatis vtrique altari inſerui- 2
re dicitur, qui benè viuit, & benè expendit, quod percipit de *Cler. non reſiden.* & Innoc. ſequitur Butr. *ibid. ſub n.* 4.

Propterea non eſt incompatibilis Eccleſia Parrochialis cum beneficio ſimplici, † quod de generali conſuetudine 3
reſidentiam perſonalem non requirit, Card. *in cap. fin. num.* 16. *eod. tit.* Alex. *conſ.* 1. *num.* 2. *lib.* 7. Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. ſuper reſidentia num.* 8. Lotter. *de re benefic. lib.* 3. *qu.* 23. *num.* 11. Rota *deciſ.* 275. *num.* 2. *par.* 2. *recent.*

Quale eſſe Manſionariam faſſi fuerunt, Ordinarius in permutatione admiſſa de anno 1581. Summ. num. 5. & Antonius Maria in litteris ſuæ prouiſionis Summ. num. 6.
† & de iure præſumitur, Ægid. *deciſ.* 675. *in princ.* Sta- 4
phil. *de litteris gratiæ titul. de qualitate, & ſtatu benef. numer.* 2. Rota *deciſ.* 233. *num.* 4. *deciſ.* 277. *numer.* 1. *par.* 1. *recentior.*

Et quamuis etiam beneficijs ſimplicibus non obſtante dicta generali conſuetudine poſſit, † ex lege fundationis 5
inhærere præciſa neceſſitas reſidendi, Abb. *in cap. vlt. ſub num.* 5. *verſ. nam gratia de Cleric. non reſid.* Imol. *ibid. ſub num.* 13. *verſ. & ſic reſtat*, Zabar. *conſ.* 3. *ſub nu.* 5. Lotther. *d. quæſt.* 23. *num.* 12. Rot. *deciſ.* 489. *num.* 2. *par.* 2. *rec.* & cenſeatur impoſita, ſiue id verbis fuerit expreſſum, † ſiue ta- 6
citè ex onere iniuncto eam fuiſſe mentem fundatoris colligatur. Lara *de anniuerſ. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 43. poſt Azor. *inſtit. moral. lib.* 10. *cap.* 24. *verſ.* 7. *quæritur ad finem*, Rota cor. Reuerendiſs. Vrgellen. *deciſ.* 12. *num.* 6.

Non tamen id percipi poſſe videbatur ex verbis fundationis huius Manſionariæ, ibi, *Quatuor Presbyteri, &c. ordinentur, qui in dicta Eccleſia canent primam, & completam per vnumquemque diem, & cum Litanijs, celebrent miſſas omni tempore exceptis feſtiuis diebus.* Non inquam ex onere canendi ſingulis diebus primam, & completam, † quia 7
cum contrafacienti non ſit impoſita pœna priuationis tituli beneficij, non inde ſequitur, quod requiratur reſidentia præciſa, ſed ad ſummum cauſatiua, vt fuit deciſum coram bo. me. Card. Caual. *dec.* 559. *num.* 6. *dec.* 155. *nu.* 2. ibi, & deſeruire teneatur *p.* 4. *rec.* & tradit Gonzal. *ſuper. reg.* 8. *gl.* 15. *ſub num.* 19. *in fine, & nu.* 22. Butr. *in d. cap. fin. num.* 7. vbi, quod in dubio onus reſidendi † intelligitur de reſidentia 8
cauſatiua de *Cleric. non reſid.* Gratian. *diſcept.* 133. *nu.* 25. quæ incompatibilitatem † non inducit, Innoc. *in d. cap. fin. in fin.* & poſt eum Io. Andr. *ibid. ſub nu.* 5. *verſ. in tertio caſu*, Abbas *nu.* 4. *verſ. in tertia*, vbi quod ſatis eſt, quod beneficiatus careat † fructibus, niſi reſideat, Butr. *num.* 6. *verſ.* 9
in tertio caſu, Hoieda *de incompatibil. benef. par.* 1. *cap.* 17. *num.* 34. Rota *dec.* 483. *ſub num.* 2. *par.* 1. *diuerſ. & dec.* 489. *num.* 3. *par.* 2. *rec.*

Non item ex quo Fundator mandauit, quod presbyteri, ideſt Manſionarij celebrent Miſſas, nam cum ſacroſancti ſacrificij Altaris meritum procedat ex opere operato, in celebratione Miſſarũ non cenſetur electa induſtria perſonæ celebrantis quamuis verba fundationis in perſonã dirigantur, † niſi vltrò fuerit dictum, quod Presbyter electus, ſeu Cap- 10
pellanus per ſe ipsũ celebrare teneatur, & proinde, quia poteſt Manſionarius huic muneri per alium ſatisfacere, ex eo non

Quarum prima continet caſum, in quo pater, vel auus
deceſſit inteſtatus, relictis filiabus, vna, vel pluribus, mari-
tatis, ac dotatis, & in iſto caſu, ſtatutum excludit filias à ſuc-
ceſſione patris, earumque dotibus vult eſſe contentas.

Secundò verò, ibi: *idem iuris eſſe volumus, &c.* continet
caſum, in quo pater, vel auus deceſſit relictis filiabus, vel ne-
ptibus, non maritatis, nec dotatis, quibus nimirum, idē pater,
vel auus, dotem in vltima voluntate non conſtituit, & in iſto
caſu ſtatutum illas pariter excludit à ſucceſſione patris, vel
aui, dummodò frater germanus, vel patruus ſit paratus eas
cum effectu dotare, alioquin illas vnà cum maſculis, iuxta iu-
ris communis diſpoſitionem, ad ſucceſſionem admittit.

Tertia denique ibi, *Quæ filia, vel neptes, &c.* tamquam re-
latiua, & conſecutiua ad filias, vel neptes habentes qualita-
tes in prima, vel ſecunda parte eiuſdem ſtatuti requiſitas, do-
tatas, nimirum ab auo, vel patre, vel quas frater, vel patruus,
paratus eſſet cum effectu dotare, & conſequenter excluſas in
dictis caſibus à ſucceſſione patris, vel aui, continet excluſio-
nem earumdem fœminarum in eiſdem caſibus, etiam à ſuc-
ceſſione matris, vel auiæ.

Quibus ita præmiſſis, dicebant DD. Iuliam in dd. caſi-
bus, vel eorum altero non eſſe excluſam, vigore dicti ſtatu-
ti à ſucceſſione matris.

Non quidem in primo, quia pater ipſius Iuliæ non deceſſit
inteſtatus, ſed cum Teſtamento, nec deceſſit relicta dicta Iu-
lia, & alijs filiabus maritatis, & dotatis, ſed innuptis, & indo-
3 tatis, † vndè tantum abeſt, quod verſemur in caſu ſtatuti,
quinimmò illi contrario, & ſic cum non conueniant verba
ſtatuti, minus conuenire poteſt illius diſpoſitio *l. 1. §. loqui-
tur, ff. de aqu. quotid. & æſtiu.* Gratian. *diſcept. 930. num. 10.*
Rota *deciſ. 697. num. 6. part. 1. recent.*

Non etiam in ſecundo, quia non apparet Patrem, vel
Auum dictæ Iuliæ dotem illi in vltima voluntate conſtituiſ-
ſe, nec minus Timothæum fratrem, vel patruum, eam cum
effectu dotare voluiſſe.

Non obſtat, quod Iulia fuerit inſtituta hæres in Teſtamen-
4 to patris, † & ſic dicatur virtualiter dotata à patre in vlti-
ma voluntate, vel per viam compenſationis, adnotata per
Caſtr. *in l. ſi cum dotem 23. §. ſi pater num. 2. circa med. ff. ſolut.
matr. & in l. pater filiam 14. num. 3. col. 2. poſt verſ. quod non vi-
detur*, Alexand. *ibid. num. 4. verſic. ſed videtur, ff. ad l. falcid.*
vel per viam imaginariæ ſolutionis, quaſi debitum dotis, per
5 viam confuſionis † extinguatur, pro ea rata, in qua pater fi-
liam hæredem inſtituit, iuxta doctr. Bart. *in l. peculium, ff. de
pecul. & in l. ſi ei cui, §. ſi ei cui, ff. de euict.* cum alijs conge-
ſtis per Giouagn. *conſ. 73. num. 18. lib. 1.*

Quia dicta inſtitutio, eſto, quod operetur extinctionem
iuris, quod haberet d. Iulia pro conſequenda dote in bonis
patris, ad hoc, vt vltra portionem hæreditatis ſibi obuentæ
ex paterno Teſtamento, nil aliud occaſione dotis, in eiſdem
bonis conſequi poſſet; non tamen operatur dotationem,
cum qualitate excluſionis à ſtatuto requiſitam, cum tali ex-
cluſioni repugnet voluntas eiuſdem patris, qui dictam Iu-
liam hæredem æqualiter cum fratribus inſtituens, non vide-
tur eam agnouiſſe vti talem, cui dos deberetur, & per conſe-
quens, vti excluſam per ſtatutum ab illius ſucceſſione, cùm
repugnet, vno, eodemque tempore filiam eſſe hæredem pa-
tris, & à paterna hæreditate excluſam, ſed potius videtur, re-
cedendo à diſpoſitione ſtatuti, illam, mediante dicta vniuer-
6 ſali inſtitutione, † ad ſuam ſucceſſionem vocare voluiſſe,
Becc. *conſ. 107. num. 20. lib. 1.* Merlin. *de legit. lib. 1. quæſt. 6.
tit. 4. num. 17. & 19.* & dixit Rot. *deciſ. 408. num. 3. verſ. teſta-
tor enim, part. 2. recent.* ſtatutum autem excludens filiam do-
7 tatam, non verificatur in filia dotata cum qualitate ſucceſ-
ſionis, Surd. *conſ. 457. ſub num. 47. verſ. ad argumentum, &
num. 48. vſque ad verſ. reſpondeo 2. lib. 4.*

Quod autem dotatio filiæ à ſtatuto requiſita, habeat
etiam qualitatem excluſionis à patre, clarè deducitur, tam
ea prima parte, quæ diſponens de filiabus maritatis, & dota-
tis, apertè illas excludit à ſucceſſione patris, ibi, *in nihilo ſuc-
cedant patri*, quàm etiam ea altera parte, quæ loquens de
filiabus, vel neptibus, quibus pater, vel auus dotem in vlti-
ma voluntate non conſtituit, quas tamen frater germanus,
vel patruus eſt paratus cum effectu dotare, idem diſpoſuit,
ibi, *& idem iuris eſſe volumus de filiabus, vel neptibus non ma-
ritatis, nec dotatis, &c.* & ſic eas quoque à ſucceſſione patris
8 excludere voluit, cùm verba, *idem iuris*, † denotent iden-
titatem iuris, quamvis facti diuerſitatem, *l. idem eſt, ff. ſi ager
vectigal. Gloſſat. antiq. ſuper regul. Cancell. ſuper quæſt. 33. poſt
princip. verſ. & ponderandum eſt.*

Neque obſtare dixerunt DD. quod Timothæus ſenior,
frater Conſobrinus patris d. Iuliæ, reliquerit in ſuo Teſta-
mento eidem Iuliæ ſcut. 3. mil. pro dote, vnde inferebatur,
legatum d. dotis relictum fuiſſe dictæ Iuliæ, contemplatione
ſui patris, & conſequenter perinde haberi, ac ſi pater ipſe do-
taſſet, † prout in ſimilibus terminis dotis relictæ à patruo 9
filiæ fratris dixerunt Caſtren. *conſ. 96. num. 2. verſ. de altera
vero part. 2.* Alex. *conſ. 179. num. 1. & ſeqq. & num. 13. verſ. hunc
etiam conſulendo, volum. 5.* Ruin. *conſ. 196. num. 5. in fin. verſ.
vel ſecundo, vol. 2.* Soccin. iun. *conſ. 33. num. 2.* Alciat. *conſ. 46.
num. 1. verſ. ſed tamen, lib. 8.* Quia etiamſi dictum legatum
dotis factum Iuliæ à Conſobrino patris, operari poſſet dota-
tionem, quam Pater ipſe feciſſet in Teſtamento, non tamen
operari poſſet excluſionem eiuſdem Iuliæ à portione hære-
ditatis paternæ, † in qua pater voluit eam cum alijs filijs 10
æqualiter ſuccedere, cùm ſtatutum ſibi locum non vendi-
cet, ceſſante qualitate excluſionis à ſucceſſione in bonis pa-
tris, ex vi dictæ dictionis, *alioquin*, ibi, *Alioquin ſucce-
dant dictæ mulieres vnà cum maſculis, prout iura diſponunt*,
quæ reſoluit † diſpoſitionem, ſi omnes qualitates præce- 11
dentes, in caſibus enumeratis non concurrant, vt in terminis
ſtatuti Tiraq. *de retract. lignag. §. 8. gloſſ. 6. num. 1. & 2.* Cened.
pract. & Canon. quæſt. ſing. 3. num. 3. & 4. Barboſ. *dictio 10.
num. 2. in verbo, alioquin.*

Præterea fuit reſponſum, quod dictum ſtatutum, poſt-
quam in prima, & ſecunda parte expreſſit certas perſonas
ob quarum dotationem voluit filias dotatas excludere à bo-
nis patris, ſubdidit prædicta verba *Alioquin ſuccedant
dd. mulieres cum maſculis, prout iura diſponunt*, quæ verba 12
operantur, vt fœminæ non dicantur excluſæ, ſi fuerint dota-
tæ ab alijs perſonis in ſtatuto non nominatis, *vt fuit dictum
in Romana Vineæ de Corbinellis 26. Maij 1614. & 18. Mar-
tij 1619. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.*

Eoque magis, cùm in poſtrema parte ſtatuti excluſiua fœ-
minarum à ſucceſſione matris, & Auiæ, addita fuerit dictio,
prædictis, ibi, *Quæ filiæ, vel neptes ab vna ex prædictis perſonis
dotata, vel ſi vna ex prædictis perſonis ſit parata eas dotare.*
Quæ dictio *prædictis* † de ſui natura, nonniſi ad perſonas 13
nominatas in eodem ſtatuto, non autem ad alias, referri de-
bet Gozzadin. *conſ. 29. num. 15.* Iaſ. *conſ. 15. num. 2. lib. 1.* Rot.
deciſ. 714. n. 2. & 3. part. 1. & deciſ. 247. num. 25. part. 5. recent.
& fuit dictum *in deciſ. in iſta cauſa factis 5. Martij, & 16. No-
uembris 1636. coram bon. mem. Motmanno.*

Non denique DD. viſum fuit dictam Iuliam verſari in ter-
tio caſu ſtatuti, in illius ſecunda parte comprehenſo, in quo
ſcilicet, filia indotata, excluditur à paterna hæreditate, quan-
do frater germanus, vel patruus eſt paratus cum effectu eam
dotare. Quia omiſſo patruo, de quo non eſt quæſtio, quoad
Timothæum fratrem, tantùm abeſt, quod illa oſtenderit ſe
paratum d. Iuliam cum effectu dotare, quinimò ex iudicio
introducto in Rota coram bon. mem. Motmanno, † proba- 14
tur ipſum, prætextu, quod Iulia poſſet aliunde ſe dotare, do-
tem illi tradere recuſaſſe, vt conſtat ex deciſione in d. cauſa
emanata 28. *Iunij 1630. coram eodem Motmanno, quæ eſt de-
ciſ. 398. part. 5. recent.*

Nec releuat aſſerta oblatio dotandi d. Iuliam, nomine dicti
Timothæi, iudicialiter facta, tum quia illa fuit verbalis, non
autem realis, & cum effectu, prout requirit ſtatutum, tum
etiam quia facta fuit à Procuratore non habente mandatum
ad dotandam d. Iuliam iuxta formam dicti ſtatuti, ſed ad tra-
dendam illi portionem hæreditatis ſibi obuentam ex æquali
inſtitutione patris, & ſic dicta oblatio tamquam facta de re
propria eiuſdem Iuliæ, † non operatur excluſionem à ſucceſ- 15
ſione patris, prout in terminis ſimilis ſtatuti voluerunt An-
char. *in cap. canonum ſtatuta col. 49. in fin. verſ. proſequor nunc,
num. 255. in fin. de conſtit.* Dec. *conſ. 589. alias 588. num. 8. & 9.*
& alij cumulati per Gratian. *diſcept. 504. per tot.*

Firmato igitur dictam Iuliam non eſſe comprehenſam in
prima, & ſecunda parte dicti ſtatuti, clarè ſequitur eam non
eſſe excluſam à ſucceſſione matris ab inteſtato, cum tertia
pars eiuſdem ſtatuti excluſiua fœminarum ab hæreditate
matris, ibi, *Quæ filiæ, vel neptes, &c.* non excludat filias
ſimpliciter, nec filias ſolummodò dotatas, vel quas frater
germanus, aut patruus eſt paratus cum effectu dotare, ſed
filias dotatas, vel quas frater germanus, aut patruus eſt para-
tus dotare, & excluſas inſimul à ſucceſſione patris.

Quod autem filia vigore dicti ſtatuti in dicta tertia parte,
eatenus ſit excluſa à ſucceſſione matris ab inteſtato quate-
nus ſcilicet ſit dotata, & excluſa reſpectiuè à ſucceſſione pa-
tris, clarè deducitur ex verbis eiuſdem tertiæ partis, quæ ſunt

X rela-

ctoritate Apoſtolica permutauit Vicariam prædictam cum
Munſerrato præuia derogatione iurius præſentandi, & per
obitum d.Monſerrati de anno 1636.fuit præſentatus Ioannes
Menegat, qui collationem obtinuit à Sede Apoſtolica, & de
eius poſſeſſione ſatis conſtat ex concurſu facto de anno
1638. in quo hoc aſſeritur, vt patet ea prouiſione eiuſdem-
met Ioannis Petri Prouiſi per eius obitum, ſicuti per eiuſdem
Menegat obitum præſentatus fuit à Præcentore Stephanus,
qui fuit approbatus ab examinatoribus Vrbis, & obtinuit
prouiſionem Apoſtolicam tamquam de Vicaria vnita Præ-
centoriæ ex ſupradictis.

Non obſtat, quod dicatur Inſtrumentum publicum pro-
bans d.vnionem non eſſe in forma probanti, quia vltrà dictæ
ſcripturæ auctoritatem, & legalitatem reſultantem ab eo,
1 quod extracta fuit ab Archiuio † Capitulari per Notarium
deputatum ad cuſtodiendum ſcripturas eiuſdem Archiuij,
Rot.*in Burgen. Quindenniorum* 8.*Martij* 1599.*coram bon. me.*
2 *Litta*, ceſſat omne obiectum ex obſeruantia † vltra centum
annos ſequuta, vt conſtat ea dd. præſentationibus effectua-
tis, iuxt. *conſ.Oldrad.* 229. & latè S.mem. Greg. *deciſ.* 215.
3 *num.*1.quæ obſeruantia operatur, quod † etiam ſcripturæ in-
formi detur fides, Cyn. *inter conſ. Bald.conſ.*400.*num.*5.*lib.*
4. Bald.*conſ.*462.*in fin.* Aym.*conſ.*101.*num.*4. *& eſt dec. mea
impreſſa* 128.*num.*7.*&* 258.*in fin. in qua deciſ.*128.*num.*8. di-
4 citur, quod obſeruantia † præſumitur ſubſecuta ea præam-
bulo titulo, iuxt. *conſ. Aym.* 10.*num.*9.*& conſ.*118.*num.*2.
cum alijs ibidem allegatis.

Nec prædicta eliduntur ex eo, quod aliquando fuerit facta
prouiſio huius Eccleſiæ ſub nomine Rectoris Parochiani, &
5 Vicarij, quia hæc ſunt inter ſe ſynonyma, & Vicarius etiam
largo modo dicitur Parochianus, & Rector, dum habet exer-
citium curæ animarum, Rot.*dec.*37.*num.*9.*part.*4.*recent. &
dec.*887.*n.*7.*coram bon. mem. Buratti*.

Quod verò d. Vicaria ſit adiudicanda Stephano dicebant
Domini ex eo, quod conſtat de illius Clericatu per litteras
patentes, & de idoneitate per relationem examinatorum
Vrbis, necnon de valore annuorum ducatorum 190. ex con-
ſimili expreſſione facta in ſupplicatione Petri Gra collitigan-
tis, & in duabus prouiſionibus Apoſtolicis, videlicet dicti
Menegat vltimi poſſeſſoris, & Monſerrati eius Prædeceſſo-
ris, ſicuti & beneficium grauatum eſſe penſione annua li-
brarum 50. conſtat ea confeſſione facta per Petrum Gra in
ſua ſupplicatione, & in prouiſione dicti Menegat, & quia
6 non fuit opus facere concurſu † dum verſamur in Vicaria
vt dixi vnita, & per cuius vnionem non fuit translata Cura,
ſed ſolùm exercitium Curæ, vt patet, ex quo in vnione ius
præſentandi fuit reſeruatum Præcentori, & obſeruantia
7 ſubſequuta † hoc idem declarauit, vt conſiderauit ſuper hac
eadem vnione, Rota *in dec.*214.*num.*6.*coram bon.mem. Bu-
ratti*, & reſpectu alterius Eccleſiæ in eadem vnione com-
prehenſæ fuit dictum in *Barchinonen. Vicariæ S. Baudilij* 17.
Martij 1624. *coram R.P.D. meo Merlino*. Propterea in-
quam non fuit opus concurſu, quia hoc non requiritur iux-
8 ta † diſpoſitionem Concilij Tridentini, neque ex Bulla S.
mem. Pij V. *in §.Volumus*, Garz. *de benef.part.*9.*cap.*2. *num.*
289. *&* 291. ſed ſufficit in hoc caſu, quod Vicarius præſen-
tetur coram Epiſcopo, qui præuio examine illum approbet,
vt in *d.dec.bon.mem. Buratti* 214.*num.*1. *&* 923.*num.*2. Rot.
*dec.*710.*num.*6.*par.*2. *in rec.* Caual. *deciſ.*595. *num.*5. & la-
tè deducitur *in d. Barchinon. Sancti Baudilij coram R. P. D.
meo Merlino*.

Neque refert, quod in vacatione anni 1575. & 1596. Epiſ-
copus publicauerit edicta, & fecerit concurſum, & poſtea
Præcentor præſentauerit approbatum in concurſu, quia con-
9 curſus non debuit fieri in prædictis, † & ſi fuit factus cenſe-
tur potius factus per errorem, quàm ea neceſſitate, Lotter.
*de re benef.lib.*2. *quæſt.*31.*num.*25. Veritati enim rei præiudi-
10 cari † non poteſt aliter faciendo, quàm fieri debet, iuxta
not. per Creſcent.*in dec.*4. *in fin.de priuileg.*

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

*Infra in eadem cauſa habetur infra altera deciſio ſub die
2. Martij 1640. coram bon.mem.Coccino.*

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Illerden. Decimarum.

Veneris 16. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

De ſola litis conteſtatione agitur in præſenti deciſio-
ne, quod cum ſcilicet illa ſine animo non indu-
catur, an ex reſponſione rei dicatur, non ſolùm
inducta ſuper actione ab actore in iudicium pro-
poſita, verùm etiam ſuper exceptione eiuſdem
rei.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio nunquam cenſetur inducta deficiente animo, vbi verba non ſunt apta ad illius illationem.*

2 *Lis ab actore introducta conteſtari poteſt, & conteſtata dicitur ex reſponſione rei conuenti.*

3 *Verba*, & eo numine, *dicuntur habere naturam relationis.*

4 *Facultas generalis alicui competere quoad illum, qui tantum particularem habet.*

5 *Producens proceſſum dicitur facere omnia acta ſua.*
*Rem iudicatam ſolo verbo euitare voluiſſe dicitur, qui acta prioris inſtantiæ reproduxit, num.*5.

6 *Verba*, in præmiſſis, *& verba*, dictum ius, *non patiuntur extenſionem vltra narrata.*

7 *Sententia plus tribuere noluiſſe creditur, quàm fuerit petitum.*

8 *Reſponſio rei conuenti operatur ſolum litis conteſtationem quoad actorem, ſi per illum non fuit impugnata.*

9 *Reus veniens ad iudicium excipiendo contra prætenſionem actoris non poteſt prætendere conteſtationem litis ſuper actione contraria actioni per actorem intentata.*

10 *Excipere qui ſemel elegit interim agere non poteſt, & num.*11.

11 *Actio in iudicium per modum exceptionis propoſita non perpetuatur tanquam per modum exceptionis.*
Intellige niſi tendat ad eundem finem, quo tendit exceptio, & cum ea ſe compatiatur, ibidem.

DECISIO CLXXXV.

PRæſens cauſa ad punctum litis conteſtatæ reſtricta de anno 1631. * 23.Iunij ad fauorem Carlani fuit reſoluta, nempè defectum ætatis teſtium non obſtare, quippè qui de anno 1622.fuerunt recepti lite iam conteſtata de anno 1617. irant in depoſitione immemorabilis per quadraginta annos de viſu poterant eſſe ius ætatis, vt per omnia requiſita, gloſ. *in cap.*1. *de præſcript. in* 6. concluderent immemorabilem, cum qua exinde receſſum fuit à deciſis fauore Capituli 15. Martij 1630. * & 7.Februarij 1631.cauſa poſtmodum repropoſita 18. Februarij anni correntis 1639. * receſſum fuit ab vltimo loco deciſis, ſupponendo litem ſuper vniuerſali decimatione fuiſſe conteſtatam de anno 1593. & ſeu 1594. de quo tempore excludebatur poſſibilis ætas Teſtium Carlani in concluſione quadragenariæ de viſu, qua ſublata per conſequens corruebat probatio immemorabilis, in qua ſe fundat Carlanus. Hodie parte inſtante, conceſſa noua audientia, quæ non ita de facili in hoc Sacro Tribunali ſolet denegari, quandoquidem veritas primo releuatur minus perfectè, poſtea perfectius; viſum fuit, recedendum eſſe ab vltimo loco deciſis, & ſtandum primo loco.

Quia nunquam fuit de intentione Capituli litem conteſtari ſuper vniuerſali iure decimandi contra Carlanum loci de Albelda, neque expreſſè, aut tacitè aſſentiri reſponſioni, aut nouæ petitioni eiuſdem Carlani ſuper huiuſmodi litis con-
teſtatione, quibus ceſſantibus, † quia deficit animus, & ver- 1
ba non ſunt apta ad animi motum explicandum, nunquam poteſt inferri ad prætenſam litis conteſtationem, *cap. vnic. cum gloſſ. de lit. conteſt.* Specul. *eod. tit.num.*6. Rota in *Nou. deciſ.*2. *eod.pariter tit. de lit. conteſt.* Bald. *in l.*1. *num.*5. *de lit. conteſt.* Caſtr.*conſ.*401.*num.*2.*par.*1. Ferret. *conſ.*114. *num.*3.*lib.*1.

Non quidem ex petitione ſub die 3.Iulij 1593.quia colligitur dumtaxat ſupplicatio contra Incolas, & Habitatores loci de Albelda, vt cogantur, & compellantur ad denuncian-

Digitized by Google

dum, & capibreuiendum Terras, & Domos franchitatem
habentes, & non deſcriptas in libro manifeſti, & confiten-
dum ſe tales Terras habere, & per ſuas confrontationes de-
ſignare, & ex conſequenti decimam debentes Eccleſiæ S.
Vincentij, quæ petitio in omnibus concordat cum arbitra-
mentali ſententia anni 1418. per Capitulum producta, & ab
ipſis partibus, in vim rei iudicatæ acceptata. Dempta noua
prætenſione de cogendo Incolas ad denunciandum, & deſ-
cribendum, vt fortè inferatur ad francas non deſcriptas, quæ
petitio non pertinet ad prætenſionem iuris vniuerſalis deci-
mandi, ſed potius contrarium infert propter decimas non
exemptas, & in narratiua exceptuatas.

Neque ex reſponſione Carlani ſub die 28. Februarij 1594.
talis conſenſus deſumi poteſt, quia lis quidem ſuper petitis
per Capitulum potuit conteſtari, aut dici conteſtata ex reſ-
2 ponſione rei conuenti, *l. rem non nouam, §. Patroni, C. de Iud. l. 2. §. 1. C. de iuram. calum.* gloſ. & Bart. *in l. 1. C. de lit. conteſt. Marian.* Soc. *in c. vnic. num. 67. eod. tit.* Corn. *conſ.* 232. *num. 1. vol. 1.* Rot. *dec. 6. num. 2. de lit. conteſt. in noa.* ſed huiuſmo-
di lis non pertinet ad ius vniuerſale decimandi, ſed tantum-
modò reſpicit petita per Capitulum, nempè Capibreuiatio-
nem, denunciationem, & confeſſionem decimarum exem-
ptarum, ſiue illæ ſint deſcriptæ, ſiue non.

Si verò è contra prætendatur litem eſſe conteſtatam ſuper
petitis per Carlanum in ſua reſponſione, & ita ius vniuerſa-
le decimandi fuiſſe in petitione incluſum, viſum fuit ponde-
ratis omnibus partibus, & tenore reſponſionis litem non
fuiſſe conteſtatam, neque per Carlanum potuiſſe conteſtari
abſque expreſſo, vel tacito aſſenſu Capituli.

Nam Franciſcus Gilabert in tenore reſponſionis primo
narrat ſe Carlanum loci de Albelda, & ex ſuis legitimis titu-
lis eſſe in poſſeſſione, vel quaſi percipiendi decimas fructuum
in termino de Albelda, & eo nomine eſſe generalem decima-
torem, ſicut, & illius Prædeceſſores in eadem ſcilicet poſſeſ-
ſione fuerunt, & omnimodam excluſionem prætenſionum
Prioris, & aliorum Clericorum. Hucuſque narratiua præ-
dicta non concludit ius vniuerſale decimandi, quia aſſerti-
ua, quod ipſe ſit generalis Decimator non eſt ſimplex, ſed
3 ei anteponuntur verba, † Ibi, *& eo nomine*, quæ naturam
relationis continent, *l. Lucius, ff. ad municipalem*, Rebuff. *in l. Nominis 6. verſ. eo nomine, ff. de verb. ſignif.* Et poſtponun-
tur alia verba, ibi, *& in omnimodam excluſionem prætenſio-
num Prioris, & aliorum Clericorum*, quæ nunquam fuerint
de Decimis vniuerſalibus, neque de non franchis, aut exem-
ptis tanquam per ſententiam arbitramentalem anni 1418.
& per rem iudicatam à Partibus enunciatam, & acceptatam
in ſententia ordinarij 1616. determinante, ſed de dubijs De-
cimis, quæ non reperiebantur deſcriptæ in libro æſtimi, & de
conſuetudine franchæ, & exemptæ prætendebantur; Indè
clarè colligitur ſenſus illorum verborum, quod ipſe Carla-
nus ſit generalis Decimator Domorum, & Terrarum loci de
Albelda, exemptis franchis, & ſeu exemptis, non autem
iuris vniuerſalis decimandi prætenſor, quoniam legitimi ti-
tuli ſupra relati deducebantur ex ſententia arbitramentali
diuidente, & ſeparante decimas feudales à decimis franchis,
& ex longæua poſſeſſione Anteceſſorum, & ipſius Carlani,
quorum titulorum nomine nuncupauit Carlanus ſe genera-
lem Decimatorem, & prætenſiones Prioris, & Clericorum
omnimodè excludebatur, quæ non erant de iure vniuerſali
decimandi, ſed de iuſtificandis ex conſuetudine vltrà deſcri-
ptas in libris vti francas, vt propterea non mirum ſi aſſe-
4 ruit ſe generalem Decimatorem reſpectiuè ad Capitulum, † à
quo tantummodo exemptæ percipiebantur, conſeruando ter-
minum excluſiuum Capituli in reliquis, per *cap. cum perſona de priuil. in 6.* Caputaq. *dec. 306. par. 1. & 491. par. 1. rec.* Neque
dicatur Carlanum non adhæſiſſe ſententiæ arbitramentali
expreſsè, neque tacitè, dum voluit eſſe generalem Decima-
torem, & excludere omnimodas Capituli prætenſiones,
quia reproduxit proceſſum inchoatum per Capitulum, in
quo ſententia arbitramentalis continebatur, & reproducen-
5 do, fecit omnia acta ſua. Vnde ſolo verbo voluit euitare rem
iudicatam, nec potuit *l. idem, C. de re iud. cap. 1. de lit. conteſt. in 6. Marian.* Soc. *in d. cap. 1. num. 16. de lit. conteſt.*

Succeſſiuè non concludunt ius vniuerſale decimandi ſe-
quentia verba reſponſionis, ibi, *quod Prior, & Clerici auſi
ſint prætendere in prædictis decimis ius habere, & in ius voca-
re ſingulares, & Vniuerſitates loci de Albelda*, à quibus
Gilabert decimas percipit, quæ nullatenus Capitulo deben-
tur, nec ius aliquod ei competit, quia narratiua legitur cum
dictione, *Prædictis, & cum effectu capibreuiandi*, quæ
non conueniunt iuri vniuerſali decimandi, ſed diuiſioni deci-
marum feudalium, & exemptarum.

Denique verba petitionis ſubordinantur ad narratas deci-
mas. Primò vt cognoſcatur de exceptionibus eidem Gila-
bert, & ſeu Carlanu competentibus. Secundò vt declaretur
d. Communitati Clericorum in præmiſſis ius non competere.
Tertiò, vt pronuncietur liberè pertinere, & ſpectare dictum
ius percipiendi decimas ad dict. Gilabert, quæ omnia non ca-
piunt ius vniuerſale decimandi, tanquam relatiua ad narra-
tiuam, & reſtricta per verba, *dictum ius*, & per verba, *in
Præmiſſis*, † quæ non permittunt regulariter extenſionem 6
vltrà narrata, Bald. *conſ.* 138. *num. 3. vol. 5.* Card. *conſ. 59. num. 1.* Put. *dec. 512. num. 4. lib. 2. in correct.* Crau. *conſ. 98. num.* 8.
Rol. *conſ. 34. num. 30. vol. 4.* Hond. *conſ. 49. num. 15. vol. 2.* Et
cum eodem ſenſu, & intellectu eſt recipienda ſententia Or-
dinarij 1616. quæ plus tribuere non voluerit, quam fuerit
petitum, † & eo maximè petita reſtrictiuè ſunt intelligenda, 7
dum ſubordinantur pro reſponſione ad iactata per Capitu-
lum, quæ aliud non continent, quam diuiſionem, & diſtin-
ctionem decimarum feudalium, & exemptarum, quæ qui-
dem reſponſio operatur litis conteſtationem ſuper petitis per
Capitulum, vt ſupra dictum fuit, † non autem ex parte Car- 8
lani ſuper fundamento exceptionis, dum pro parte Capituli
ex reuolutione actorum non fuit impugnata, aut negata reſ-
ponſio, *l. 1. C. de lit. conteſt. cap. 1. eod. tit.* Rom. *conſ. 174. num.
5.* Caſtr. *conſil. 401. num. 2. lib. 1.*

Cæterùm ſi verba reſponſionis, ac petitionis, & ſententiæ
ſub æquiuoco, aut dubio de comprehenſione iuris vniuerſa-
lis decimationis poſſent interpretari, quod tamen contra-
rium viſum fuit Dominis, non tamen potuiſſet Carlanus,
Capitulo expreſsè, vel tacitè aſſentiente, litem conteſtari,
quia certum eſt, quod Carlanus venit ad iudicium excipien-
do contra prætenſionem Capituli; † Vnde non potuit per in- 9
cidentem quæſtionem Vniuerſalitatis decimandi cumulare
nouam actionem contrariam actioni per Capitulum inten-
tatæ ſuper diuiſione, & diſtinctione decimarum feudalium,
& exemptarum propter præiudicialitatem reſpectiuè inci-
dentis, & principalis actionis, Anchar. *conſ.* 146. *num.* 3. &
ſemper obſtat litis pendentia aduerſus excipientem, contra
quem vbi quis ſemel eligit excipere, interim non poteſt age-
re, † vt benè determinat Bald. *in conſ. 187. num. 4. lib. 1.* dicens 10
legem alternatiuè loqui, aut excipiat, aut agat, atque ita Car-
lano permiſſum erat, vel excipere contra Capitulum de non
iure illius, vel agere pro iure vniuerſali decimarum, ſed
vtrumque ſimul, & ſemel proſequi non potoit propter ma-
nifeſtam contrarietatem totius, & partis iuris decimandi in
eadem perſona Carlani, † & clarius hoc ipſum videtur ſen- 11
ſiſſe, Bart. *in l. omnes actiones, ff. de reg. iur. & in l. ſin autem, §.
fin. ff. de neg. geſt.* dum quærit quid ſi per modum exceptionis
actio eſt in iudicium propoſita, an perpetuetur tanquam per
modum exceptionis in illo iudicio incluſa, & negatiuè deter-
minat, ſcilicet non includi, niſi tendat ad eundem finem
cum actione, prout eſt compenſatio, quæ ſe compatitur cum
ſolutione ad extinctionem eius, quod debetur creditori,
quod in præſenti non conuenit de exceptione partis ad inclu-
ſionem totius iuris decimandi. De aſſenſu verò Prioris, &
Capituli ex actis non colligitur, ſed de manifeſto diſſenſu,
quia ſæpius citati, & per cenſuras comminati pro conteſta-
tione litis. Et primo ſub die 13. Iulij 1594. Procurator Capi-
tuli reſpondit non teneri, quia procedit ſummariè, & die 19.
Ianuarij 1596. idem Procurator Capituli nihil reſpondit;
Ac demum die 1. Februarij eiuſdem anni 1596. idem Procu-
rator nomine Capituli non conſenſit in petitis per partem,
ſed poſtmodum per Capitulum in caſu fuit proceſſum ad po-
ſitiones, & articulos, & examen teſtium, & ſententiam,
non determinata per Iudicem petitionem Carlani ſuper litis
conteſtatione petita.

Ex quibus omnibus patet reſponſio ad fundamenta vltimę
deciſionis, quæ cum poſita ſint in cortice generalitatis ver-
borum reſponſionis Carlani, & ſententiæ Ordinarij, & ſen-
ſus eorundem ſatis clarè ex ſupra dictis fuerit explicatus, vi-
ſum fuit non eſſe immorandum ſuper vlteriori reſponſione.

Et ita, &c.

*Plures deciſiones in hac cauſa emanatas quæ ſuprà citan-
tur ſub diebus 15. Martij 1630. 7. Februarij, & 23. Iunij 1635.
ac ſub die 18. Februarij anni proximè præteriti, vide ſuprà in
part. 5. recent. tom. 2. vbi congeſſi ferè omnes deciſiones in hac
cauſa emanatas.*

RE-

Digitized by Google

R. P. D. PIROVANO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana liberationis à Moleſtijs.

Luna 19. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Tranſactio inita cum obligatione de faciendo conſentire omnem perſonam, & liberando alteram partem à Moleſtijs operatur, vt illis venientibus tranſigens ſuam obligationem adimplere teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Tranſigentes non poſſunt plus in eos cum quibus tranſigunt transferre, quàm ipſi habeant.*

2 *Clauſulæ generales tranſactionis deliberando à moleſtijs, & faciendo conſentire omnem perſonam.*

Comprehendunt omnes perſonas in tranſactione nominatas, & omnes moleſtias tam de iure, quàm de facto, ſiue agendo, ſiue excipiendo.

3 *Tranſigentes tenentur perſona cum quibus tranſigunt à moleſtijs liberare, ſiue directè, ſiue indirectè, aut mediatè, vel immediatè contingant.*

Moleſtiæ ceſſionarijs prouenientis ſemper cedentibus prouenire dicuntur, num.3.

4 *Monitorij executio, etiam quod illud non fuerit reproductum benè probatur ex negatione facta per illum, contra quem fuit executum.*

5 *Citatio ad dicendum contra iura, etiam ſola ſufficit pro conteſtatione litis.*

6 *Hæres tenetur de euictione bonorum per ſuum auctorem vendita.*

Hæredi intereſt eum, qui à defuncto emit non moleſtari, ne ipſe moleſtetur, num.6.

7 *Verba contractus ſunt strictè intelligenda.*

8 *Facultates A.C. Rotæ Auditori communicatæ, ſemper intrant, quoties agitur de contractu obligatione camerali vallato.*

Tranſactio cum obligatione camerali habet viam executiuam, num.8.

DECISIO CLXXXVI.

FLaminius Iugulus poſt acquiſitionem Tenutæ Turris Lupariæ in Agro Nomentano in donatione facta Ignatio, & Ioanni Federico filijs, ſubiecit illam perpetuo fideicommiſſo, vocando poſt obitum filiorum prædictorum, & deſcendentium ab eis, filias fœminas proprias pro dimidia, & pro alia dimidia Proximiores de Familia Iugula. Aperto poſtmodum fideicommiſſo per obitum Ignatij, hærede ab eodem inſtituto Ioanne Baptiſta Naldino, Lauinia filia, & Ioannes Baptiſta proximior, lite mota contra hæredem, tranſegerunt, receptis ſcutis 3300. cum ampliſſima ceſſione iurium fideicommiſſi ad fauorem hæredis competentium ſuper credito Vrſinorum ſcutorum 13. mil. *promittentes ceſſionem fore bonam, & eam manutenere, & facere conſentire omnes, & quaſcumque perſonas ius, & actionem habentes. Item litem non inferre, nec inferrenti quomodolibet conſentire, ſeu adhærere, quinimò ab alijs mouendas in quocumque iudicio ſuſcipere, & penitùs, ac omninò defendere, & liberare.* Cætera verò iura fideicommiſſi ceſſerunt Ioanni Modeſto, Carolo Romanino, & Plautillæ Thomaſonæ, qui primò obtinuerunt ab A.C. relaxari mandatum contra bona hæreditaria Ignatij obligati pro inueſtimento ſcutorum 12. mil. prouenientium ex pretio Tenutæ ſupradictæ, & idem mandatum per DD. fuit reſolutum 28. Maij 1638. eſſe exequendum, non tamen ſuper credito ceſſo ſcutorum 13. mil. Ceſſionarij prædicti poſtmodum omiſſa hac via, actionem direxerunt contra Illuſtriſſimum Abbatem Perettum Tenutæ controuerſæ poſſeſſorem, & fructuum Cenſus pro d. ſumma ſcut. 13. mil. Naldino debitorem, & intimatis eidem Naldino moleſtijs, Quæſitum fuit, An conſtet de moleſtijs illatis Naldino per comprehenſos in Commiſſionibus, pro quibus veniat relaxandum mandatum, & affirmatiuè fuit reſolutum.

Quoniam verba inſtrumenti obligant Tranſigentes, nempè Lauiniam, & Ioannem Baptiſtam hæredes fideicommiſſarios ad liberandum Naldinum à moleſtijs. Secundò, quia moleſtiæ ſunt claræ, & indubitatæ. Demum quia iuriſdictio non deficit executiuè agendi contra eoſdem pro liberatione à moleſtijs.

De præciſa obligatione dubitati non poteſt, quia Lauinia, & Ioannes Baptiſta tranſigendo cum Naldino ſuper credito Vrſinorum ſcut. 13. mil. *promiſerunt ceſſionem fore bonam, & eam manutenere, & facere conſentire omnes, & quaſcumque perſonas Ius, & actionem habentes, litem non inferre, defendere, & liberare.* Vnde ſicuti ex vi dictæ promiſſionis Lauinia, & Iugulus contra iura ceſſa venire non poſſunt, ſed tenentur ſtare tranſactioni, & alienationi per ipſos factæ de credito Vrſinorum ſcut. 13. mil. Ita, & quaſcumque
perſonas moleſtias inferrentes remouere, † in quos plus iu- 1
ris transferri non potuit, quam ipſi Tranſigentes haberent,
l. emptor, vbi Bald. *C. de hæred. vel act. vend. l. nemo plus, ff.
de reg. iur.* Surd. *conſ.22. num.16. & 523. num.9.* & clauſulæ
ſupradictæ benè comprehendunt, † perſonas, & moleſtias 2
ſiue de iure, ſiue de facto, ſiue agendo, ſiue excipiendo,
Alex. *conſ.52. num.2. lib.2.* Rol. *conſ.68. num.7. lib.2.* Ruin.
conſ.77. num.6. lib.2. Surd. *conſ.143. num.27. & 506. num.13.*
Et inſuper ſiue directè, ſiue per indirectum, ſiue mediatè, ſi-
ue immediatè, quandoquidem ſemper ab ipſis † cedentibus 3
prouenire dicuntur, *l. fin. in fin. cum gloſ. in verb. compellan-
tur, C. de vſur. rei iud. l. aduerſus, ff. de recept. arbitr. l. ſi quis
decedens, §. nunc de effectu, verſ. alioquin, ff. de lib. leg. l. ſi ex
duobus, ff. de neg. geſt.* & comprobant Alciat. *in l. ſtipulatio
num.10. ff. de verb. oblig.* Bald. *conſ.145. num.1. lib.2.* Rip. *reſp.
3. num.8.* Surd. *conſ.150. num.15.*

Moleſtiæ pariter ſunt certæ, & indubitatæ, nam Ceſſionarij moleſtias iudiciales tentarunt contra D. Abbatem Perettum Tenutæ S. Margheritæ poſſeſſorem, litem mouendo per viam Monitorij, iura procedendo cum citatione ad dicendum contra iura producta, cum quibus prætendebat fundare intentionem ſuper vendicatione dictæ Tenutæ vigore fideicommiſſi Flaminij purificati per obitum Io. Federici, & Ignatij ad fauorem pro medietate Lauiniæ filiæ eiuſdem fideicommittentis, & Ioannis Baptiſtæ Iuguli Agnati, à quibus Ceſſionarij hodie ius eorum deducunt ſucceſſiuè pro parte eiuſdem D. Abbatis, citatus fuit Naldinus, vti hæres Ioannis Federici, & Ignatij de Iugulis ad liberandum à moleſtijs, ſibi illatis per Carolum Romaninum, & Ioannem Modeſtum, vti aſſertos Ceſſionarios Flaminij de Iugulis, & obtentum fuit mandatum, in cuius termino fuit declaratum in vim regreſſus aliorumque iurium d. D. Abbati competentium, & alias omni meliori modo velle retinere cenſum ſcutorum 9500. illiuſque fructus, aliàs Naldino aſſignatum per Vrſinos, donec fuerit à moleſtijs, *temerè*, illatis per Ioannem Modeſtum, liberatus, ac fecerit illos conſentire.

Quæ moleſtiæ euitari non poſſunt, ex eo quod Monito-
rium non fuit reproductum, quoniam illius executio † ſuffi- 4
cienter probatur ex negatione facta per D. Abbatem, Rot.
dec.94. num.6. coram Papa Gregorio XV. & ex citatione ad di-
cendum contra iura producta, † quæ ſola ſufficit pro conte- 5
ſtatione litis, per *Clem.2. vt lit. pend.* Lancell. *de attent. in
præf. num.3. & 30.* Caputaq. *dec.260. par.2.*

Neque obſtat, quod moleſtiæ prædictæ neceſſariò non inferant moleſtias contra Naldinum in exactione fructuum ſui cenſus, debitorum per D. Abbatem, ſed aliò tendant quoad bona fideicommiſſaria, non comprehenſa in ceſſione, inter quæ bona fideicommiſſaria eſt Tenuta S. Margheritæ, poſſeſſa per D. Abbatem, non autem per Naldinum primum Ceſſionarium.

Quoniam & ſi, *temerè*, proſequatur iudicium ex iuribus
fideicommiſſi acquiſitis ad vendicandum huiuſmodi Tenu-
tam à vinculis, & hypothecis totaliter liberatam, *ex Indulto
Clementis VIII.* & ſuper pretio Tenutæ translatis, & eo
magis contra Naldinum partem pretij eiuſdem Tenutæ poſ-
ſidentem, prout in alia deciſione huius cauſæ fuit reſolutum.
Attamen quia cenſus Naldini eſt pars pretij huiuſmodi Te-
nutæ, & Abbas habet regreſſum contra illud pro ſui releua-
tione, & indemnitate, ſemper moleſtiæ D. Abbatis erunt
moleſtiæ Naldini, dum tamquam hæres Ignatij, & Ioannis
Federici pro bonis ex eorum hæreditate acquiſitis, tenetur
de euictione tenutæ ſupradictæ, † & ſua intereſt alios non 6
pulſari, ne ipſe moleſtetur, Ronchegal *in l. eamdem, §. ſed ſi
quis num.42. & 44. de duobus reis*, Rip. *reſp.3. in ord. num.8.*
Franch. *dec.476. num.15.* Rot. *dec.373. num.70. part.4. rec.* &
prout moleſtari non debere pro ſumma ceſſa ſcut. 13. mil. fuit
reſolutum contra vltimos Ceſſionarios in ſupradicta deciſio-
ne cauſæ.

Neque dicatur tranſactionem ſuper credito Vrſinorum

non continere ceſſionem totius crediti, ſed dumtaxat iu-
rium, quæ habebant tranſigentes, & ipſis competebant, &
talia qualia, neque promiſiſſe creditum manutenere, facere-
que conſentire, ac liberare à litibus, aut aliqua euictione, ſed
quoad iura ceſſa ſuper credito; inferendo propterea,
moleſtias non probari ſuper iuribus, quamuis ſuper credi-
7 to motæ dici poſſint inhærendo verbis, † quæ ſunt ſtrictè
intelligenda, *l. quicquid adſtringendo, ff. de verb. oblig. cum allegatis.*

Quia huiuſmodi verbalis differentia de credito, & de iu-
ribus ſuper credito non merebatur allegari, vti ratione ca-
rens. Nam certum eſt, quod Lauinia, & Iugulus vti fidei-
commiſſarij Flaminij creditum ſcut. 13.mil. non habebant in
bonis vinculatis, ſe illud impugnabant contra hæredes gra-
uati, qui eſt Naldinus, tanquam non liberum Ignatij, &
Ioannis Federici, & quod de pretio Tenutæ vinculatæ ſepa-
rari non poſſet. Propterea tranſigendo cedendo iura prædi-
cta, & ſubrogando perſonam Naldini in Perſonas tranſigen-
tium, & renouando litem ſuper auocatione Tenutæ, per
quam Ceſſionarius impeditur exercere iura ceſſa, exigendo
fructus pretij ſcutorum 13.mil. ſatis dicitur pati moleſtias ab-
ſque eo, quod lis ſuper iuribus non fuerit conteſtata, quan-
doquidem creditum non habebant, ſed iura tantùm prætenſa non admittendi creditum.

Et eo minus releuat non etiam litem obſtare ſuper credi-
to, vti etiam extincto per exactionem eiuſdem Naldini ab
eiſdem Vrſinis partim in contanti, partim per aſſignationem
cenſus ſcut. 9500. debiti per D. Abbatem, quaſi promiſſiones
non ſe extendant de credito ad cenſum in ſatisfactionem
crediti receptum.

Quoniam ſi Cenſus de pretio Tenutæ eſt conflatus, prout
non dubitatur, & D. Abbas ad illum poteſt habere regreſ-
ſum, ſemper moleſtiæ contra eum motæ reincidunt in Nal-
dinum Ceſſionarium, qui non poteſt iura ceſſa exercere in
exigendo fructus ſui Cenſus.

Denique iuriſdictio non deficit executiuè agendi ex nouo
reſcripto pro ducto, in quo facultates A. C. communicantur
Auditori, quatenus illis locus ſit, & eſſe non dubitetur,
8 † dum tranſactio roborata legitur obligatione Camerali,
continente viam executiuam, Galleſ. *de obligat. Camer. quæſt.*
27. Rota *deciſ.* 415. *num.* 3. *part.* 1. *rec.* & 112. *num.* 1. *coram Epiſcopo Vrgellen.*

Non obſtat, quod Commiſſiones prædictæ ſint reſtrictè ad
moleſtias perſonarum in contextu illarum nominatarum, in-
ter quas non legitur D. Abbas, à quo prætendit Naldinus
moleſtari, quia iam fuit ſupra firmatum ſufficere eas pro-
uenire originaliter à tranſigentibus moleſtando habentes re-
greſſum contra Naldinum, vt inde dicantur ab ipſis in com-
miſſione nominatis illatæ.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cenſus.

Lunæ 19. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Cenſus creatus à minore ſine ſolemnitatibus cum promiſſione de illum ratificando maior effectus, ſi deinde completa ætate fuerunt ab ipſo ſoluti fructus, & de nullitate contractus ſcientiam habebat, dicitur ratificatus, & approbatus, ac ſucceſſiuè effectuata promiſſio.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio cameralis habet executionem paratam, vbi de credito non dubitatur.*

2 *Minor contrahens ſine ſolemitatibus, & ſe obligans maior factus contractum ratificare.*
Si deinde poſt maiorem ætatem fructus ſoluit dicitur promiſſionem effectuaſſe, & contractum ratificaſſe, ibidem.

3 *Effectuatio, & ſucceſſiua ratificatio contractus per minorem initi plenè, & concludenter probari debet.*

4 *Teſtes vnicus non ſufficit ad probandam reualidationem obligationis minoris.*

5 *Teſtis dicitur nulliter examinatus ſine citatione ad videndum iurare teſtes.*

6 *Teſtes duo in qualibet materia ſufficiunt.*

7 *Teſtes deponentes de facto proprio, ac per relationem ad libros defuncti creditoris plenè probant.*

8 *Contractus à minore celebratus ſine ſolemnitatibus ratificatus non dicitur ex ſucceſſiua fructuum ſolutione.*

9 *Quando minor de ſcientia nullitatis non erat conſcius, quod ſecus eſt è contra.*

DECISIO CLXXXVII.

CEnſuerunt Domini ſtandum in deciſis 5. Iulij 1638.
*ſcilicet mandata relaxata per A.C. contra bona hære-
ditaria Com. Iulij Cæſaris Stellæ eſſe exequenda.

Quia de obligatione eiuſdem non dubitatur, dum acceſ-
ſit conſtitutioni Cenſus, & venditioni factæ per Martium
Iordanum ad fauorem Darij Stanchę emptoris, cuius eſt ceſ-
ſionarius D. Ferrantes Serronus, & ex obligatione camerali
agens, quæ ſemper habet executionem † paratam, vbi de 1
credito non hæſitatur, Molied. *deciſ.* 13. *vt lit. pend.* Caſſad.
dec. 8. *de reſcript.* 120. *num.* 17. coram Papa Greg. XV. & 519.
num. 1. *par.* 2. *rec.*

Neque de validitate obligationis Com. Iulij Cæſaris dubi-
tatum fuit, ex eo quod in eodem inſtrumento acceſſionis di-
xerit ſe non attigiſſe vigeſimum ſuæ ætatis anno pro maiori-
tate ad contrahendum abſque ſolemnitate *à Statuto Vrbis*
cap. 151. *lib.* 1. indulta, & per conſequens eodem ſtatuto reſi-
ſtente, Minor non potuit obligari, non adhibitis requiſitis ſo-
lemnitatibus, quæ in dicto inſtrumento non leguntur, quia
vltrà narratiuam ſuæ minoritatis viginti annorum, addidit
ſequentia, verba, *Et nihilominus promiſit, completo* 20. *ſuæ*
ætatis anno, obligationem prædictam acceptare, & ratifica-
re, ac confirmare, & ad ratificandum, & confirmandum
poſſe compelli, & teneri velle, quæ ratificatio ſecuta fuit cum
effectu ipſius Minoris promittentis, dum factus maior fru-
ctus † Cenſus ſemper perſoluit eidem Dario Stanchæ, & in- 2
de reualidata remanſit obligatio ex ſcientia nullitatis, & ſub-
ſequentis, & effectuatæ promiſſionis, Soccin. ſen. *conſ.* 46.
num. 3. Menoch. *conſ.* 551. *num.* 12. Grat. *diſcept.* 711. *num.* 63.
Mantic. *dec.* 13. *num.* 9.

Non obſtat, quod iſta obſeruantia, & effectuatio ſolutio-
nis ab ipſo Com. Iulio Cæſare non probetur plenè, † & con- 3
cludenter, prout requiritur Crauet. *conſ.* 905. *num.* 5. Menoc.
conſ. 389. *num.* 10. ſed tantummodò per vnum Teſtem, qui
non ſufficit ad hunc effectum † reualidationis obligationis, 4
Bart. *in l. fin.* §. *qui ſine num.* 7. *ff. de quæſt.* Verall. *deciſ.* 212. *par.*
2. & quidem nec etiam validè examinatum, non præce-
dente citatione † ad videndum iurare, *cap.* 2. *de Teſt.* Surd. 5
conſ. 129. *num.* 33. *cum alleg.*

Quia difficultas eſſet releuans niſi depoſitio duorum te-
ſtium examinatorum concurreret. Nam repetitus teſtis, vt
ſupra aſſeritur inualidè examinatus, & quidem ſer. ſer. de fa-
cto proprio teſtatur ſe pluries ſoluiſſe fructus Cenſus contro-
uerſi de ordine D. de Stellis Dario Stanchæ, & ſcire, Co. Iu-
lium Cæſarem Stellam ſæpius fructus eiuſdem Cenſus ſoluiſ-
ſe propria manu, & ordines ab eodem teſtes conſcriptos, &
per eundem Comitem Iulium Cæſarem ſubſcriptos direxiſſe
Penſionantibus, & ſeu Affictuarijs domus cenſuatæ pro di-
ctis fructibus ſoluendis. Alter teſtis, qui eſt filius Darius Stan-
chæ deponit, & ipſe ſuper ſecundò, ſe ſæpius exegiſſe à Com.
Iulio Cæſare fructus huiuſmodi Cenſus, ita mandante Da-
rio patres ſuo per ordines eidem datos ad exigendum, & pro
adminiculo ſui dicti aſſerens ex libro Darij patris ſui appare-
re de ſolutionibus continuatis per Com. Iulium Cæſarem fa-
ctis, recognoſcendo librum exhibitum, & productum, &
partitas in eodem deſcriptas; Vnde cùm hæc ratificatio per
actus poſitiuos † probetur per duos teſtes, per quorum nu- 6
merus in quacumque materia ſufficiens eſt, *l. vbi numerus, ff.*
de Teſt. Et inſuper de facto proprio deponentes, ac per rela-
tionem ad libros Defuncti Creditoris † de concludenti pro- 7
batione non videtur poſſe dubitari, Seraph. *dec.* 889. *num.* 3. &
113. *num.* 9. *par.* 5. *diuerſ.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 2. *num.* 11. *de*
empt. & vendit.

Denique non releuat, quod probatis etiam ſolutionibus
factis, & continuatis per Com. Iulium Cæſarem, adhuc
non probetur ſufficiens ratificatio pro reualidatione obliga-
tionis nullæ, & inualidæ, dum conſtat de vitioſo initio, † vt 8
dicitur reſolutum in Romana Cenſus, quæ eſt 543. *num.* 20.
impreſſa per Cenc. de Cenſ.

Quia in caſu d. deciſionis non conſtat de ſcientia nullita-
tis contractus, prout in hac ſpecie propoſita conſtat, qua non 9
obſtante voluit ſoluere, & exinde teneri, & poſſe compelli,

& cum

& cum hac diſtinctione ſcientiæ, & ignorantię Domini tranſierunt in deciſione, quæ reuidetur, ſequendo deciſionem *Rom. Lucri Dotis apud Mant.*13. *in eius impreſſis*, & reſpondendo deciſioni Caputaq. *prim. par.*3. *& Vrbeuet. cenſus* 23. *Iunij* 1634. *coram bon. mem. Motmanno*.

Et ita, &c.

Hæc deciſio ſub die 5. *Iulij proximè præteriti anni habetur ſupra deciſio* 81.

R. P. D. CERRO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Computorum.

Lunæ 23. *Ianuarij* 1640.

ARGVMENTVM.

Rationes ſemel redditæ cum quietatione generali ampliſſimis clauſulis concepta amplius reuideri non poſſunt, nec etiam ſub prætextu erroris calculi, de quo vltrà probationem perfectam, quæ fieri debet, cum confuſa, & generica non ſufficiat, obſtat tamen exceptio ſolidationis iuramento firmata, & hæc afficit etiam hæredem.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ validitas iuſtificatur ex reuolutione actorum.*
2 *Ratio dicitur ſufficienter reddita ex ſolidatione computorum adminiſtratori facta.*
3 *Ratio ſemel reddita iterùm reddi non debet.*
4 *Ratio ſemel reddita ex cauſa erroris poteſt pluries reuideri, & retractari.*
5 *Ratio ſemel reddita ad hoc, vt ex cauſa erroris reuideri, & retractari poſſit debet de errore conſtare in ſpecie, non in genere.*
6 *Ratio ſemel reddita habet pro ſe præſumptionem veritatis, & validitatis.*
*Rationem ſemel redditam impugnans clariſſimis probationibus errorem, dolum, & colluſionem probare tenetur, num.*6.
7 *Dolum in redditione rationis interueniſſe non ſufficit præſumptiuè probare, ſed neceſſe eſt, quod de vero dolo conſtet.*
8 *Calculus ſolidatus, & per quietantiam ampliſſimis clauſulis conceptam approbatus, non poteſt ex cauſa ſolius erroris reuideri.*
9 *Calculi errori, & computorum reuiſioni poteſt renunciari.*
10 *Hæres ſeruare tenetur iuramentum defuncti approbantis ſolidationem computorum.*
*Iuramentum ſemper ſeruari debet, quoties abſque interitu ſalutis æternæ ſeruari poteſt, num.*10.

DECISIO CLXXXVIII.

CVm Io. Venturellus coram Gubernatore peteret à D. Felice Zacchia vti hærede bon. me. Card. Zacchiæ ſalarium multorum annorum ratione ſeruitij per eum præſtiti eidem Cardinali in officio Magiſtri Domus, fuit ab ea reconuentus ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis, & reſtricta ad id diſputatione, lata fuit ſententia abſolutoria ad fauorem dict. Ioannis, declarans eum benè, & ſufficienter reddidiſſe rationem.

Fuit ab iſta ſententia appellatum, & cauſa commiſſa bon. me. Buccabellæ, in cuius locum ſuffectus dubitaui, An dicta ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda, & Domini dixerunt eſſe confirmandam.

Quia de eius validitate conſtat ex reuolutione actorum,
1 Caputaq. *dec.* 260. *par.* 2. Iuſtitiæ † verò nulla poteſt haberi
iuſtificatio melior ea, quæ datur; Nam Ioannes oſtendit Inſtrumentum publicum, in quo idem Cardinalis cum iuramento aſſeruit adequaſſe, reuidiſſe, & ſolidaſſe computa, ac de omnibus, & ſingulis rebus, & bonis per eum adminiſtratis vſque, & per totum annum 1636. æquiparato dato cum accepto, & compenſatis, inuicemque reputatis partitis introitus, & exitus, inueniſſe Ioannem in nihilo teneri, eumque in aliquo non repertum debitore ampliſſimè quietauit, liberauit, ac penitus abſoluit; Renuncians pariter cum iuramento cuicumque exceptioni erroris calculi, ac alterius cuiuſcunque reuiſionis computorum, ac expreſsè declarans, & volens huiuſmodi quietantiam comprehendiſſe, & comprehendere in genere, & in ſpecie quæcumque geſta, procurata, negotiata, ex acta, & adminiſtrata, & extendi ad cognita, & incognita, & cogitata, & non cogitata, expreſſa, & non expreſſa etiamſi neceſſariò, & de iure exprimenda fuiſſent.

Pro alio tempore verò ſubſequenti vſque ad mortem Cardinalis, quod fuit octo menſium, & pro alio menſe, & diebus 13. in quibus poſt illius obitum adminiſtrauit, dantur ſolidationes computorum ſingulis menſibus factæ cum d. D. hærede, & ab eo ſubſcriptæ, ex quarum vltima apparet, quod illi reſtituit ſcuta decem, quæ penes ipſum erant reliqua, vt in Summario Ioannis *num.* 3.

Ex quibus cùm appareat Ioannem rectam, & ſufficien-
tem rationem † reddidiſſe, iuxta text. *in l. cum ſeruus* 81. *ff. de* 2
cond. & demonſtr. intrat vulgaris Regula, Quod ratio ſemel
reddita, † iterùm reddi non debet, *l. ſemel, C. de pub. apoc. lib.* 3
10. Io. Monach. *in cap. vnic. num.* 9. *de Cler. ægrot. in* 6. & ibidem notant Archid. *num.* 11. Io. Andr. *num.* 3. Card. *in clem.* 2. §. *illis num.* 4. *de relig. dom.* Soccin. ſen. *conſ.* 92. *num.* 1. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 89. *num.* 1. *lib.* 1. Rot. Ianuen. *dec.* 24. *num.* 1. & Rota *dec.* 184. *num.* 1. *par.* 2. *& dec.* 256. *num.* 4. *par.* 4. *rec.* & fuit dictum *in Melten. Reuiſionis computorum coram bo. me. Card. Pamphilio*, quæ eſt *dec.* 101. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac. num.* 1.

Non obſtat, quod ex cauſa erroris ratio ſemel reddita poſ-
ſit pluries reuideri, † & retractari, *l. vnic.* & ibi DD. *C. de er-* 4
ror. cal. quia ad hoc, vt prætextu erroris rationes ad petitionem partis poſſint iterùm reuideri, debet prius conſtare Iudici qualiter in eis erratum fuit, idque in ſpecie, non autem
in genere allegatis, † & probatis erroribus, vt notant DD. *in* 5
d. l. vnic. C. de error. cal. Neuizan. *conſ.* 94. *ad fin.* Rol. à Valle *conſ.* 49. *num.* 50. *lib.* 1. Socc. ſen. *conſ.* 190. *num.* 3. *verſ. ſed quia allegans lib.* 3. Guttierez *de iur. confir. par.* 1. *cap.* 40. *num.* 15. Bodadill. *lib.* 5. *Pol. cap.* 4. *num.* 76. *ad fin.* & ratio huius concluſionis ea eſt, quia cùm rationes ſemel calculatæ habeant pro ſe præſumptionem, quod ritè, & rectè diſpunctæ fuerint, qui
contrarium dicere intendit perſpicuis, † & clariſſimis pro- 6
bationibus de errore, dolo, & colluſione, quam dicit in illis interueniſſe docere debet, Dec. *conſ.* 94. *num.* 4. *poſt med. verſ. quia reſpondetur*, Menoch. *de arbitr. iud. caſ.* 209. *num.* 40. vbi poſt alios dicit, quod non ſufficit probare dolum præſumpti-
uè, ſed opus eſt, vt de verò dolo † conſtet, & ſequitur Eſco- 7
bar. *de ratioc. admin. c.* 41. *n.* 28. *& ſeq.* vbi latè Rota *d. dec.* 184. *n.* 4. *par.* 2. *rec. & in d. Melit. Reuiſionis computorum num.* 4.

Quæ fortius procedunt hic, quia non interuenit ſola, & ſimplex redditio rationis, ſed vlterius poſt redditas rationes, & poſt perfectam calculationem Cardinalis fecit quietantiam generaliſſimis, & ampliſſimis clauſulis conceptam, & iuramento firmatam cum pacto, & promiſſione de illi ſemper, & perpetuò ſtando, & de non contraueniendo tacitè, vel expreſsè, directè, vel indirectè ſub quouis prætextu, ingenio, titulo, & quæſito colore, vt in Inſtrumento dato eodem *ſum. num.* 1. Quo fit, vt ex cauſa ſolius erroris non poſſit
vlterius † calculus reuideri, & computatio retractari, gloſ. & 8
DD. *in l. emptor. §. Lucius, ff. de pact. & in d. l. vnic. C. de error. cal.* Bart. *in l.* 2. *num.* 10. *verſ. ſi vero contin eret pactum, C. de iur. fiſc. lib.* 10. quem ſequitur Soccin. ſen. *d. conſ.* 190. *num.* 5. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 89. *num.* 6. & 11. *lib.* 1. Dec. *in d. l. vnic. num.* 3. *C. de error. calc.* & latè Maſcard. *de probat. concluſ.* 253. *num.* 10. & 11. & 21. *cum duobus ſeqq.* Menoch. *de arbitr. iudic. d. caſu* 209. *num.* 37. & 38. Rot. *dec.* 184. *part.* 2. *deciſ.* 257. *num.* 1. *part.* 4. *recent. & in d. Melten. reuiſionis computorum num.* 2.

Et ceſſat omnis difficultas, cùm fuerit renunciatum
cum iuramento exceptioni erroris calculi, † & reuiſionis 9
computorum, quibus renunciari poteſt, vt probat text. *in l. Lucius in fin.* in illis verbis, *niſi, & hoc ſpecialiter ei remiſſum eſſet, ff. de lib. leg.* Theſaur. *dec.* 260. *num.* 7. Eſcobar. *de ratiocin. d. cap.* 41. *ſub num.* 32. *verſ. & pro hac ſententia.* Vnde d. D. hæredi quatenus prætextu erroris peteret iteratam reuiſionem computorum, obſtat ſemper dicta renunciatio, & iuramentum, quod omninò ſeruandum eſt, cùm illud abſque interitu ſalutis æternæ ſeruari poſſit, Faber. *in Auth. iubemus in princ.* ibi, *& hoc niſi iurauerit, C. de iudic.* Ruin. *conſ.* 134. *num.* 3. *& conſ.* 135. *num.* 3. *lib.* 1. Maſcard. *dict. concluſ.* 253. *num.* 27. Theſaur. *d. dec.* 260. *num.* 11.

Et ita, &c.

Infra habetur altera deciſio ſub die 20. *Aprilis* 1640. *coram eodem Reuerendiſſimo Domino Decano.*

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Colonieñ. Matrimonij.

Lunæ 23. Ianuarij 1640.

ARGVMENTVM.

Apoca inter coniuges contracta ſuper Matrimonio cum verbis denotantibus promiſſionem de præſenti obligat ad illius obſeruationem, ità vt coniux renuens compelli debeat.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus vtriuſque coniugis ex cauſa efficiens, ac ſubſtantialis matrimonij.*

2 *Copula ad effectum matrimonij non eſt neceſſaria ſtante conſenſu.*

3 *Matrimonium ad probandum ſufficit, quod verba poſſint importare mutuum conſenſum vtriuſque coniugis, inſpecta earum ſignificatione.*

4 *Matrimonium ad contrahendum de iure certa forma non eſt determinata, ſed ſat eſt quoquomodo exprimatur conſenſus.*

5 *Matrimonij, ſiue rati, ſiue conſumati eſſentia eſt illius duratio vſque ad mortem.*

Matrimonium per verba de præſenti contractum dicitur, ſi coniuges ius per mortem ſeparari noluerunt, num. 5.

6 *Reſponſio mutua inter coniuges alteri per alterum, facta de contrahendi matrimonium, importat matrimonium de præſenti, non de futuro.*

7 *Verba matrimonij cum dictionibus* inuicem, & viciſſim, *dicuntur importare matrimonium de præſenti non in futurum.*

pro Matrimonio in dubio eſt pronunciandum, num. 7.

8 *Verba obſcurè pro lata ad communem intelligentiam reduci debent.*

Verba obſcurè proferens cogitur poſtea iuxta communem eorum ſenſum conſentire, num. 8.

9 *Matrimonium contractum iuxtà diſpoſitionem iuris antiqui, ſufficit in illis partibus, in quibus non ſeruatur Concilium.*

10 *Coniuges etiam volentes à matrimonio recedere nequeunt, cum ab illorum poteſtate non pendeat.*

Deus quos coniunxit, homo non ſeparet, procedit etiam ipſis coniugibus volentibus, num. 10.

11 *Matrimonium iam contractum non poteſt tranſactione reſcindi.*

DECISIO CLXXXIX.

DEgenardus, & apocam exararunt per hæc verba: *Nos Degenardus à Buiren, & Margarita à Bauruninchkel profitemur coram Deo, & hominibus, quod nobis inuicem Matrimonium adducimus, & contrahimus, nec nos ſeparaturos quouſque nos Deus, & mors ſeparet, quod promitto ego Margarita, viciſſim ego Degenardus ſub priuatione ſalutaris vtriuſque noſtrum, atque ita commendamus nos inuicem in fidem, & Patrocinium Altiſſimi, &c.* Quam apocam propria manu ſcripſerunt.

Cùm autem Degenardus inſtaret, quod Margarita ſibi vti verò coniugi obſequia præſtaret, Margarita verò prætenderet, quod Apoca ſolùm contineret promiſſionem de contrahendo, non autem Matrimonium ratum, Degenardus eam conuenit coram Officiali Colonieñ. qui ſer. ſeruandis pronunciauit apocam prædictam continere matrimonium ratum non autem promiſſionem de contrahendo, quæ ſententia fuit poſtea tam à Domino Nuntio Apoſtolico ibi degente, quàm tertio loco ab Epiſcopi Ruremundenſi confirmata, ac demum illarum executio Archiepiſcopo Moguntino in vim reſcripti Sanctiſſimi de mandata quatenus ei conſtaret de tribus, prout de illis conſtare pronuntiauit.

Verùm quia prædictis non obſtantibus Margarita cauſam mihi committi obtinuit ſub prætextu reſtitutionis in integrum ex capite notoriæ iniuſtitiæ dedi dubium an inter prædictos conſtaret de matrimonio valido, & poſt plures cauſæ propoſitiones, pro affirmatiua reſponſum fuit, quia ex dicta apoca vtriuſque manu ſcripta, viſum eſt apparere de mutuò
1 eorundem conſenſu importante matrimonium, † qui conſenſus eſt illius cauſa efficiens, ac ſubſtantialis, *cap. cum locum, c. cum apud, c. cum tuæ de ſponſal. & matr. can. ſufficiat 27. qu. 2.* Card. *in cap. ad id num. 1. verſ. ratio decidendi*, vbi Abb. *num. 4. de ſponſal. l. nuptias, ff. de reg. iur.* Pariſ. *conſ. 86. num. 30. lib. 3.* Spinul. *in ſpec. teſtam. gloſ. 1. num. 1. & ſeq.* Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 1. num. 4.* Guttier. *eod. tract. cap. 46. num. 1.* Mantic. *de tac. lib. 20. tit. 1 num. 8. & tit. 3. num. 7.* Grat. *diſcept. 754. num. 39.* Rot. *deciſ. 687. num. 2. part. 2. rec.*
Itaut ſtante conſenſu copula non † requiratur, *l. nuptias, ff.* 2
de reg. iur. Abb. *in cap. licet num. 4. de ſponſal. duorum*, Caual. *dec. 166. num. 4.*

Quod autem apoca contineat mutuum conſenſum importantem matrimonium de præſenti ex eo deducebatur, quod coniuges vtuntur his verbis, *Nobis inuicem Matrimonium addicimus, & contrahimus, &c.* qui autem coram Deo profitetur ſe matrimonium contrahere, dicitur præſtare conſenſum actui de præſenti, non autem promittere actum
de futuro, ad probandum enim matrimonium ſufficit, † quod 3
verba inter coniuges prolata poſſint importare mutuum conſenſum inſpecta earum ſignificatione, iuxt. text. *in c. ex parte, c. ex literis, cap. tuæ de ſponſ. gloſ. in cap. ſi quis 30. quæſt. 1.* & dixit Rot. *in Granat. Matrimonij 28. Aprilis 1036. coram R. P. D. meo Veroſpio*, ea ratione, quia cum ad contrahendum matrimonium de iure non ſit determinata certa forma,
† ſatis ſit, quod conſenſus quoquomodo exprimatur, Card. 4
in clem. vnic. num. 10. ad fin. verſ. quia nulla ſunt de conſang. & affin. Lap. *alleg. 56. num. 17.* Rot. *dec. 74. num. 2. verſ. ante med. verſ. nulla enim par. 4. recent.*

Præterea ponderabatur, quod ſtatim poſt verbum, *contrahimus*, ſubdunt coniuges illa verba, *nec nos ſeparaturos quouſque nos Deus, & mors ſeparet, &c.* dum enim nolunt ſe poſſe ſeparari ab alio quam à morte, ſignum eſt, quod ſe in-
diſſolubiliter in matrimonium † coniunxerunt cum de eſſen- 5
tia matrimonij tam rati, quàm conſumati ſit durare vſque ad mortem, vt *in cap. vnic. de voto in 6.* & ſtatuit Sac. Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de matrim.* latè Sanchez *in ſuo tract. lib. 2. diſp. 13. ſub num. 4.*

Quem etiam intellectum fortiùs confirmant illa verba Apocæ, ibi, *quod promitto ego Margarita me obſeruaturam; viciſſim ego Degenardus ſub priuatione ſalutis vtriuſque no-*
ſtrum; hæc enim mutua reſponſio † inter contrahentes vi- 6
detur importare matrimonium de præſenti non autem ſponſalia, iuxta trad. per Doct. *in cap. ex parte de ſponſal.* Iaſ. *in l. actione ſub num. 4. verſ. item ad prædicta*, vbi Dec. *ſub num. 7. teſtatur de communi, C. de tranſact.* Alex. de Neuo *conſ. 8. num. 4. verſ. qui deponunt*, Dec. *conſ. 162. num. 1. verſ. nonne eſtis lib. 1.* Ferrett. *conſ. 79. num. 7. in fin. cum ſeq. lib. 1.* Caputaq. *dec. 24. lib. 2. in manuſcr.* Seraphin. *270. num. 1.* vbi etiam de communi, & reprobat opinionem Couar. contrarium tenentis.

Vlterius mutuus conſenſus inter prædictos clarè videbatur elici ex dictionibus *inuicem, & viciſſim*, ſæpiùs in tam breui apoca repetitis, ibi, *inuicem matrimonium addicimus*, & ibi, *viciſſim ego Degenardus*, & ibi, *atque ita commendamus ab inuicem, &c.* itaut de mutuo conſenſu non liceat du-
bitare, † cum ſimus in matrimonio, & in dubio pro eo ſit 7
præſumendum, vt eſt Butr. *in d. cap. ex parte num. 10. poſt med. verſ. ſi ſine dictione de ſponſal.* tradit Menoch. *lib. 3. præſumpt. 3. in fin.*

Non obſtat, quod apoca de qua agitur eum ſit Germanico ſermone concepta verbum, *vertrauuen*, in ea oppoſitum à ſcribentibus pro Margarita dicatur importare ſponſalia, non autem matrimonium, quia vltra quod ex tribus ſententijs conformibus prolatis in partibus ad fauorem Degenardi conſtat de contraria dicti verbi intelligentia. Nihilominus cùm agatur de cauſa matrimoniali pro cuius deciſione nulla diligentia videtur ſuperuacanea. Domini ordinarunt, vt apoca à duobus viris omni exceptione maioribus de partium conſenſu eligendis interpretaretur, prout partes vnanimi conſenſu ad hoc elegerunt Patrem Aſſiſtentem Germaniæ Soc. IESV, ac Patrem Pœnitentiarum inferioris Germaniæ in Eccleſia S. Petri de Vrbe cùm facultate in caſu diſcordiæ eligendi tertium Peritum de partibus vnicis Coloniæ, qui Patres vnanimi voto apocam interpretati, prout ſuperius poſita fuit, affirmantes inſuper d. vocem Germanicam, *vertrauuen*, ſe non eſſe interpretatos per verbum, *deſponſamus*, quod latiùs patet quam Idiotiſſimus Patriæ, hoc eſt Germaniæ inferioris patiatur, ſed per verbum, *contrahimus*, quod dictionis, *vertrauuen*, propriam, ac genuinam ſignificationem in materia conſenſus in matrimonium ex vſu Patriæ plenè reddit, & exhaurit, & proindè idiotæ præſertim, &

vul-

vulgares homines malint hoc ſermone (*vertrauuen*) in matrimonij contrahendi vti, quàm alijs quibuſuis plenioribus, & ſimplicioribus verbis puta *in vxorem*, *& maritum accipere*, poſtquam interpretationem eùm ſcribente pro Margarita allegauerit, quòd prædicti Patres interpretati quidem fuerint Apocam, quæ reperitur in proceſſu confecto in prima inſtantia coram Officiali Colonieñ. non autem illam, quæ eſt in proceſſu coram me producto, Domini ordinarunt, vt ad interpretationem Apocæ coram me deueniretur, quo circa Patres prædicti retulerunt ſingrapham Germanicam ab ipſis interpretatam eſſe eiuſdem omninò tenoris, & de verbo ad verbum concordare cum alia, quæ reperitur in proceſſu coram me producto, itaut eadem interpretatio vtique conueniat: Quapropter cùm ex verbis Apocæ reſultet matrimonium ratum non autem ſponſalia, vt ſupra firmatum fuit procedendum eſt iuxta terminos, *cap. ex litteris il prime de ſponſ. & matr.* vbi quod verba obſcurè prolata
8 ad communem intelligentiam † ſunt reducenda, itaut qui illa protulerunt cogantur poſteà in eo ſenſu retinere, & facit text. *in l. non aliter*, *ff. de leg.* 3. Couar. *in epit. ſuper 4. decret. par. 2. cap. 4. §. 1. num. 4. verſ. ſi communis*, Guttier. *can. qu. lib. 1. cap. 21. num.* 3. vbi de communi, Sanch. *de matrim. lib. 1. diſput. 18. in fin. & num.* 26. Rot. *dec. 121. num. 23. vel quando par. 1. diuerſ.* Seraph. *dec.* 140.

Nec refragatur cùm hoc matrimonium non fuerit contractum iuxta formam præſcriptam à Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.* non videatur attendendum, quia cùm in Ducatu Montenſi Archiepiſcopatus Coloniæ Concilium non fuerit publicatum, vt conſtat ex atteſtatione in forma authentica tranſmiſſa, Concilij diſpoſitio non ligat, vt habetur in fine decreti publicationis eo appoſiti, &
9 ideò ſufficit ſi matrimonium ſit contractum iuxta diſpoſitionem iuris antiqui, ita Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſp. 18. n. 1.* Pont. de Leon. *eod. tract. cap. 7. nu. 7. lib. 5.* Seraph. *dec. 189. n. 3.* Rota *dec. 610. num. 4. par. 5. recent.*

Minùs releuat, quòd Margarita à Degenardo non requiſita, ſpontè aliam apocam confecerit, ex qua videtur colligi, quòd inter ipſos non interceſſit matrimonium de præſenti, ſed tantùm ſponſalia, quia apoca prædicta videtur potius continere tranſactionem ſuper lite facta occaſione dicti matrimonij, quàm receſſum à matrimonio, idque euidenter ex eo conſtat, quòd Degenardus poſt aſſert. concordiam litem proſequutus eſt, & pro validitate ſui matrimonij tres ſententias fauorabiles reportauit, & in Rota illarum confirmationem, ac executionem inſtanter petit, vltra quod, quando etiam Degenardus à matrimonio recedere voluiſſet, non potuiſſet, cùm non ſit in poteſtate partium à matrimonio recedere, iuxta vulgatam quos Deus con-
10 iunxit homo non ſeparet, §. 1. *inſtit. de nupt. cap. illud in fin. de præſumpt. cap. ſuper eo de eo, qui cognouit conſang.* Sanchez *de matrim. lib. 2. diſput. 1. num. 1. &* 8. Mantic. *de tacit. lib. 12. tit. 17. num. 7. cum ſeqq.* & in terminis quod non poſſit tranſigi
11 ſuper matrimonio iam contracto † ad illud diſſoluendum eſt, text. *in cap. fin.* & ibi gloſſ. *verb. Sacram. de tranſact.*

Non obſtat, quòd ſi Margarita verè cùm Degenardo matrimonium contraxiſſet ad alias nuptias non conuolaſſet, nec cùm alio ſe carnaliter copulaſſet, quia credulitas Margaritæ, quòd primæ non eſſent nuptiæ, ſed ſponſiones facit, quòd ipſa licitè ad ſecundum matrimonium deuenire potuerit, cùm in hac materia non opinio partium, ſed veritas per Eccleſiæ iudicium ſit attendenda.

Er ita, &c.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Veneris 27. Ianuarij 1640.

ARGVMENTVM.

Cenſus impoſitus ſuper bonis minoris ſine ſolemnitatibus etiam ad fauorem alterius minoris, & pro ſoluenda dote ſorori dicitur nullus. Dos in quibus dicatur ſpecialiter priuilegiata quoad eius obligationem vbi agitur de muliere, vel minore.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus impoſitus ſuper bonis minoris ſine ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis in alienatione bonorum illius dicitur nullus.*

Cenſus impoſitio dicitur ſpecies alienationis, num. 1.

2 *Statutum requirens certas ſolemnitates in alienatione bonorum minoris non comprehendit cauſas priuilegiatas.*

3 *Dotium priuilegia operantur tantùm in caſibus à iure expreſſis.*

Dos dicitur ſpecialiter priuilegiata quoad obligationem mulieris maioris, itaut ſolemnitates non requirantur, num. 3.

4 *Secus verò quoad obligationem minorum, & pupillorum, hoc enim caſu non dicitur ſpecialiter priuilegiata.*

Statutum requirens ſolemnitates in contractu minoris habet locum etiam, vbi minor ſe obligat fauore dotis, num. 4.

5 *Solemnitates à ſtatuto requiſita in contractibus minorum non requiruntur, vbi cauſa eſt neceſſaria.*

6 *Bona minoris non poſſunt vendi pro illius ære alieno, niſi creditores actu inſtent, & vrgeant.*

7 *Minor non poteſt alienare bona etiam pro ſoluenda dote, niſi creditor eum conuenerit, & petierit ſibi ſolui.*

8 *Minoris bona, vt rectè poſſint alienari pro ſolutione æris alienis vltra creditorum inſtantiam requiritur, quòd pecunia conuertantur in extinctionem illius.*

9 *Contrahens cum minore, vel perſona priuilegiata non tenetur eſſe ſollicitus de verſione, ſed ſufficit cauſam fuiſſe veram.*

Intellige concluſionem procedere in alienatione voluntaria, ſecus ſi ex cauſa æris alieni ibid.

10 *Aſſertio tutoris in alienatione bonorum minoris, quòd creditores inſteterant non probat.*

Cùm de ea conſtare debeat aliundè.

11 *Creditor pupilli, ſi longè poſt alienationem bonorum illius appareat ſatisfactus.*

Exindè apparet pecunias ex venditione bonorum redactas non fuiſſe in eius vtilitatem conuerſas ibid.

12 *Priuilegiatus non vtitur ſuo priuilegio aduerſus æquè priuilegiatum.*

Priuilegia inter pariter priuilegiates conquaſſantur, num. 12.

Cauſa illius, qui damnum ſentit potior eſt pari cauſa, num. 12.

13 *Pupilli ſimul ſine ſolemnitates contrahentes eius potior eſt cauſa, qui agit de damno vitando, quàm eius, qui agit de lucro captando, & ſup. num.* 12.

DECICIO CLXXXX.

IOannes Baptiſta Raymundus vnus ex quatuor tutoribus Teſtamentarijs Ioannis Petri de Lilijs fil. & hæredisq. Ioann. Baptiſtæ de anno 1582. impoſuit annum cenſum ſcut. 15. monetæ ſuper quadam domo eiuſdem Ioan. Petri, tunc pupilli ad effectum, tunc perſoluendi, vt dixit reſidum dotis debitum Catherinæ de Lilijs ſorori d.q. Ioann. Baptiſtæ, illumq; vendidit pretio ſcut. 200. in ſorte q. Fideli Raymundæ vti matri, ac tutrici D. Equitis Ludouici Caſſiani, tunc pariter pupilli.

De anno 1590. d. Ioan. Petrus ingreſſus fuit Religionem Reformatorum Sancti Franciſci condito prius teſtamento, in quo in primis, & ante omnia abſoluendo d. Ioan. Baptiſtam Raymundum à redditione rationis adminiſtrationis d. tutelæ, reliquit eidem vſumfructum omnium bonorum per triennium, hæredem verò vniuerſalem inſtituit Hortentiam ſuam ſororem, quæ cùm de anno 1592. ingreſſa fuiſſet Monaſterium S. Apolloniæ de Vrbe donauit ante emiſſam profeſſionem omnia ſua bona eidem Ioan. Bapt. Raymundo poſſeſſione ſubſecuta, quo defuncto, Cypriana eius vxor inſtetit pro reſtitutione ſuæ dotis, ac citato D. Eq. Caſſiano obtinuit à bon. mem. Cardinali Pamphilio Iudice delegato ſibi adiudicari ad computum dictæ dotis domum prædictam, quàm deindè vendidit q. Mauritio Capponio, cui ſucceſſit P. Ioſephus eius filius, qui Ven. Societatem Ieſuitarum ingreſſus omnia bona ſua, inter quæ aderat prædicta domus eidem Societati donauit.

Poſt nonnullos annos elapſos d. Eques Ludouicus prætendens ſe creditorem fructuum d. cenſus alias, ad eius fa-

uo-

uorem ſuper eadem domo impoſiti , mouit iudicium Sal-
uiani coram A. C. contra Ven. Collegium Romanum d. So-
cietatis Ieſu eiuſdem domus ex perſona d. P. Ioſephi profeſſo-
ris , ſententiamque fauorabilem reportauit , quæ deindè
in ſecunda inſtantia per R. P. D. Proſperum Spinolam fuit
confirmata , poſtmodum in tertia inſtantia R. P. D. Aliſe-
rus has duas ſententias reuocauit . Ab huiuſmodi ſententia
reuocatoria d. Eques appellauit, & cauſam ſuæ appellationis
obtinuit committi bon. mem. Cardinali Magalotto tunc Præ-
lato , qui priores duas ſententias confirmauit , & alteram
R. P. D. Aliſeri reuocauit . Hinc etiam cùm pro parte d. Col-
legij appellatum extitiſſet , cauſa commiſſa fuit R. P. D. Man-
giono cum clauſula , *quod conſtito de tribus conformibus illas
exequeretur* , ſin minus cauſam appellationis cognoſceret ,
qui tandem dd. tres ſententias ad fauorem d. Equitis prola-
tas reuocauit , illamque R. P. D. Aliſeri ad fauorem Colle-
gij confirmauit, ab iſta d. Mangioni d. Eques pariter appella-
uit , cauſaque ex reſcripto Signaturæ commiſſa R. P. D. Si-
gnio de voto Rotæ , fuit dubitatum coram bon. mem. Vbal-
do ſub die 26. Februarij 1625. An & quæ ſententiæ eſſent
confirmandæ , vel infirmandæ , in cuius dubij poſitione ,
quia pro parte Collegij inter alia opponebatur d. cenſum
eſſe nullum vti impoſitum abſque ſolemnitatibus requiſitis à
Statuto Vrbis *cap.* 113. *&* 151. *lib.* 1. in contractibus mino-
rum , ſeu pupillorum , Rota mandauit ſtrictè informari , an
in d. cenſus impoſitione eſſent neceſſariæ ſolemnitates dict.
Statuti , iuxta cuius ordinem cauſa , propoſita ſub die 16.
Nouembris 1626. dictum fuit non liquere , hodie reaſſum-
pta diſputatione eiuſdem dubij ſuper confirmatione , vel
infirmatione dd. ſententiarum coram me vti d. bon. mem. V-
baldo ſubrogato , DD. ſequentes mentem Rotæ alias habi-
tam in iſta cauſa firmarunt pro nunc d. cenſum non ſubſi-
ſteri , de reliquis autem mandarunt videri in alia diſputa-
tione .

Ratio reſolutionis fuit , quia cùm d. cenſus fuerit im-
poſitus ſuper domo d. Ioan. Petri tunc pupilli , ſeu minoris
ſine ſolemnitatibus requiſitis à d. Statuto Vrb. *cap.* 113. *&*
151. *lib.* 1. in alienatione rerum pupillorum , ſeu minorum ,
1 † ſequitur illum non poſſe ſuſtineri ex diſpoſitione eiuſ-
dem Statuti annullantis contractus aliter factos , quòd ha-
bere locum in cenſus impoſitione , cùm hoc ſit ſpecies alie-
nationis pluries , Rota reſpondit , & ſignanter *in deciſ.* 687.
num. 2. *par.* 1. *recent. & dec.* 98. *num.* 1. *& ſeqq. par.* 6. *recent. &
dec.* 410. *num.* 3. coram bon. mem. Buratto cum alijs relatis à
Cenc. *de cenſ. par.* 1. *cap.* 2. *qu.* 1. *art.* 2. *num.* 3. latè Rub. *in ſin-
gul. tom.* 2. *par.* 6. *circa ſtatutorum interpretationem ad c.* 115.
incipiens præſens capitulum num. 2. *& ſeqq. fol.* 634.

Non obſtat , quòd d. cenſus fuerit impoſitus pro ſoluen-
da dote d. Catherinæ , & ſic ex cauſa priuilegiata , quàm
Statutum requirens certas ſolemnitates comprehendere
2 non ſolet , ex relatis à Bertaz. *de clauſul. inſtr. clauſ.* 7. *gloſſ.* 19.
num. 19. quia fuit reſponſum priuilegium dotis operari tan-
3 tùm in caſibus à iure expreſſis , † nimirum quoad obligatio-
nes mulierum maiorum , quarum reſpectu dos ſpecialiter
priuilegiata reperitur , *l. promittendo , ff. de iur. dot. l. fin. C. ad
Velleian.* Secus autem quoad obligationes pupillorum , ſeu
minorum reſpectu , quorum cùm dos non reperiatur ſpecia-
4 liter priuilegiata , † ſtatutum indiſtinctè loquens comprehen-
dit etiam cauſam dotis , Anchar. *conſ.* 94. Dec. *conſ.* 5. *per tot.
& conſ.* 301. *num.* 6. *verſ.* 4. *hoc ſenſit* , Tiraquell. *de retract. con-
ſang.* §. 1. *gloſſ.* 14. *num.* 96. Soccin. iuo. *conſ.* 12. *num.* 12. *lib.* 2.
Lambert. *de contract. gloſſ.* 2. *num.* 4. *& ſeqq.* Surd. *dec.* 287. *n.* 4.
& 5. Rot. *dec.* 177. *num.* 11. *par.* 1. *recent.*

Minùs obſtat , quòd d. cenſus fuerit impoſitus pro ſolu-
tione eiuſdem dotis , & ſic ex cauſa æris alieni neceſſaria ,
5 † quo caſu ſtatuti ſolemnitates requiri non ſolent , Alex.
conſ. 125. *num.* 7. *lib.* 6. Vetall. *dec.* 199. *num.* 2. *par.* 3. Put. *deciſ.*
160. *num.* 2. *lib.* 3. Cenſ. *de cenſ. d. par.* 1. *cap.* 2. *qu.* 1. *nu.* 30. Quia
exiſtentia æris alieni non ſufficit ad hoc , vt bona ſtabilia
pupilli , vel minoris abſque ſolemnitatibus obligari , vel
6 alienari poſſint , niſi duo inter alia concurrant . † Pri-
mum , quòd creditores vrgeant , & actu inſtent contra
pupillum , vel minorem debitores , aut contra eorum Tu-
tores , vel Curatores pro eiuſdem æris ſolutione , vt colli-
gitur *ex l. magis puto* , §. *non paſſim* , ibi , *ſi modò vrgeat creditor ,
& in* §. *ſi æs alienum* , ibi , *ſi æs alienum immineat* , & paulò in-
fra , *ſed ita demum ſi vrgeat æs alienum* , *ff. de reb. eorum* , vbi
Bart. notat. expreſsè requiri , quòd creditor actu inſtet , &
petat ſibi ſolui , Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 6. *&* 8. & in
7 terminis alienationum rem minorum ex cauſa dotis , † latè
comprobant Bero. *conſ.* 183. *nu.* 1. *& ſeqq. lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 98.
num. 2. *&* 3. *lib.* 1. Rolan. *conſ.* 33. *num.* 2. *lib.* 1. Alterum , & ſe-
cundum , quòd pecuniæ vertantur in extinctionem eiuſdem 8
æris alieni , ob quam facta fuit alienatio . Nam licet con-
trahens cum minore , vel alia perſona priuilegiata regulari-
ter non teneatur curare , quòd pecuniæ vertantur in cau-
ſam expreſſam , ſed ſufficiat illam eſſe veram , & inſtam ,
† d. tamen concluſio procedit in alienatione facta ex cauſa 9
voluntaria , ſecus autem in alienatione facta , vt hic præten-
ditur ex cauſa æris alieni neceſſaria iuxta diſtinctionem ,
quàm in his terminis firmauit Rot. poſt Cenc. *de cenſ. deciſ.*
25. *num.* 2. *& dec.* 287. *num.* 4. *&* 5. *& dec.* 678. *num.* 6. *verſ. quia
ad huiuſmodi effectum par.* 1. *& dict. deciſ.* 98. *num.* 22. *par.* 6.
recent.

In propoſito autem non conſtat d. Catherinam , ſiue eius
maritum de tempore impoſitionis dict. cenſus inſtitiſſe pro
ſolutione d. dotis , prout conſtare deberet aliundè † quàm 10
ex aſſertione tutoris contrahentis , cùm in hoc illi non cre-
datur , Dec. *conſ.* 403. *num.* 12. *verſ. & ideò non eſt creden.* Pa-
riſ. *conſ.* 98. *num.* 3. *in fin. lib.* 1. Roland. *conſ.* 33. *num.* 3. *lib.* 1.
Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 8. ac multò minus pecunias
acceptas ad cenſum , de quo agitur in ſolutione eiuſdem
dotis conuerſas fuiſſe , imò ex iuribus datis in Summario
Collegij , contrarium colligitur nimirum d. Catherinam
ſiue eius maritum , nonniſi de anno 1593. & ſic decennio
poſt impoſitionem d. cenſus egiſſe iudicio Saluiani contra
bona hæreditaria d. q. Ioan. Baptiſtæ pro conſecutione d. do-
tis , illamq; ex penſionibus alterius domus hæreditariæ eiuſ-
dem Ioann. Baptiſtæ perſolutam fuiſſe , † quæ manifeſtè in- 11
dicant dd. pecunias acceptas ad cenſum in ſolutione d. dotis
erogatas non fuiſſe , vt in his terminis ponderant Corn. *conſ.*
207. *num.* 2. *verſ. ſed iſta alienatio lib.* 3. Vrſill. ad Affict. *deciſ.*
249. *num.* 16. *verſ. per quæ , & alia* , vbi alias refert Doctorum
auctoritates.

Non obſtat , quòd d. cenſus fuerit impoſitus ad fauorem
d. Equitis Ludouici tunc pupilli , & ideò contra illum vti æ-
què priuilegiatum non poſſit opponi exceptio nullitatis d.
cenſus ex regula , † quòd inter duos priuilegiatos conquaſ- 12
ſentur priuilegia , & potior ſit cauſa illius , qui damnum ſen-
tit Rot. poſt Cenc. *de cenſ. dec.* 19. *num.* 2. *& dec.* 57. *nu.* 4. poſt
Pic. *ad Statut. Vrb.* quoniam quicquid ſit in caſu , quo con-
ſtaret pecunias re vera fuiſſe verſas in vtilitatem pupilli de-
bitoris , ne tunc dicatur eum cum iactura alterius pupilli , qui
pecunias credidit , locupletiorem effectum fuiſſe , in quibus
terminis loquuntur prædictæ deciſiones , ceſſare videtur dif-
ficultas , quando prout hic apparet pecunias in vtilitatem pu-
pilli alienantis non fuiſſe conuerſas . Quia tunc cùm ipſe
quoque damnum patiatur , potior eſt cauſa eiuſdem pupilli ,
qui agit de damno vitando , quàm alterius qui agit de lucro 13
captando , Couar. *pract. quæſt. cap.* 7. *num.* 4. *verſ. ſecundo quia* ,
Gabr. *conſ.* 20. *num.* 24. *lib.* 2. Cenc. *de cenſ. par.* 1. *cap.* 2. *qu.* 1.
art. 2. *num.* 8. *&* 9. Rot. *poſt d. tract. deciſ.* 18. *num.* 7. coram
Greg. XV. *dec.* 164. *num.* 6. & ibi Adden. *num.* 12. *verſ. hoc non
procedit* , & coram Buratto *dec.* 480. *num.* 11. & ibi Add. *n.* 24.

Et ita vtraque , &c.

R. P. D. CARRILLO ,

Poſteà Præſide Valliſoletano .

Roſſanen. Exemptionis.

Veneris 27. *Ianuarij* 1640.

ARGVMENTVM.

Priuilegium à Notario , & Vicecancellario Apoſto-
lico ſcriptum cum ſubſcriptione Papæ , & ali-
quorum Cardinalium dicitur in forma probanti ,
maximè ſi agatur de re antiqua , & aliæ concur-
rant præſumptiones , & adminiculis , quibus
exiſtentibus datur fides etiam ſcripturæ informi ,
quòd ſine difficultate procedit , ſi etiam obſer-
uantia concurrat .

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuper exercitio
iuriſdictionis Monaſterij ſiti intra fines ſuæ diœceſis.*

2 *Priuilegium Apoſtolicum ſcriptum per manus Notarij
Apoſtolici continentem diem , & annum cum ſubſcri-
ptione Papæ , & aliquorum Cardinalium dicitur au-
thenticum .*

Scri-

Digitized by Google

Scriptura authentica dicitur ſi appareat ab authentica perſona conſcripta, & annum contineat, ac diem, num. 2.

3 *Tranſumptum de cuius matrice, vel originali non conſtat fidem non meretur.*

Tranſumpti in extractione, vt illud probet ſeruari debet forma tradita in cap. fin. de fide inſtr. num. 3.

4 *Magiſter Raynaldus erat Notarius, & Vicecancellarius Innocentij III.*

5 *Notarius, & Vicecancellarius poteſt dare ſumptum ſcriptura.*

Scriptura ſumptum datum à Notario, ſeu Vicecancellario probat, ac ipſum originale, num. 5.

6 *Scriptura exemplata ſtante temporis antiquitate præſumitur cum omnibus requiſitis exemplata.*

7 *Scriptura etiam informis adminiculata probat.*

8 *Scriptura informis, ſi eſt obſeruata probat abſque aliqua recognitione, & num. ſeqq.*

10 *Solutiones facta ad formam priuilegij poſt illius conceſſionem in executionem illius facta præſumuntur etiam, quòd de priuilegio nullam faciant mentionem.*

11 *Obſeruantia ſubſequuta præſumitur ex præambulo titulo puta priuilegij conceſſi.*

12 *Scripturæ informi fides adhibetur concurrentibus adminiculis, & obſeruantia.*

DECISIO CLXXXXI.

PRætendens D. Paulus Æmilius Silueſtris Abbas S. Mariæ
de Patyro in vim Priuilegiorum Apoſtolicorum eiuſ-
dem Abbatiæ Monaſterium cùm Capellis omnibus, & te-
nimentis nulli eſſe ſubiectum, præterquam Sacroſanctæ
Romanæ Eccleſię, cauſam ſuper hoc in Rota mihi commit-
ti obtinuit contra Reuerendiſſimum D. Archiepiſcopum
Roſſaneñ. aſſerentem d. Monaſterium eſſe ſitum intra fines
ſuæ Diœceſis, & de prætenſa exemptione non conſtare,
1 ac propterea ipſum habere in eo intentionem fundatam ſu-
per exercitio iuriſdictionis, *ex cap. cum perſonæ 7. in fin. de
priuileg. in 6. & cap. omnes Baſilica 19. quæſt. 7.* quare propo-
ſui dubium, An conſtet de exemptione, & quia informan-
tes pro parte d. D. Archiepiſcopi principaliter negabant pri-
uilegium Innocentij III. à quo originem trahit d. exemptio
eſſe in forma probanti, placuit Dominis pro nunc reſponde-
re d. priuilegium eſſe in forma probanti, & quod de exem-
ptione particulariter videatur.

Ratio autem, quæ mouit Dominos ad reſpondendum
pro forma probanti reſultauit, ex eiuſdem priuilegij oculari
inſpectione cùm appareat ſcriptum in pergameno antiquiſ-
2 ſimo per manus Notarij Apoſtolici, † & contineat diem,
menſem, & annum cum ſubſcriptione Papæ, & quamplu-
rium Cardinalium, quæ requiſita omnia conueniunt au-
thenticæ ſcripturæ, ad trad. per DD. *in cap. 1. & in cap. cum
P. Tabellio de fid. inſtrum.* Aymon. *conſ. 216. num. 5.* Couarr.
pract. quæſt. 20. num. 3. & ſeqq.

Et licet videatur ſcriptum, & ſubſcriptum eodem cha-
ractere, itaut magis reputari debeat tranſumptum, quam
originale, & vti tranſumpto nulla fides ſit ei adhibenda,
3 ex quo non conſtat de matrice, † ſeu ſcriptura originali,
nec fuerit ſeruata forma requiſita *in cap. fin.* vbi Abb. & alij
DD. *de fid. inſtr.* Cagnol. *in auth. ſi quis in aliquo num. 36.* A-
lexan. *conſ. 112. num. 1. lib. 4.* Buratt. *dec. 472. num. 3. & 4.*

Attamen dixerunt Domini, hoc priuilegium eſſe au-
thenticum etiam, quòd non ſit prima ſcriptura, quia eſt ni-
mis antiquum cùm fuerit conceſſum de anno 1198. & ſcri-
4 ptum à Magiſtro Raynaldo, † qui erat Notarius, & tan-
quam Vicecancellarius Papæ Innocentij III. in primo, & ſe-
cundo anno eius Pontificatus, vt teſtatur Ciaccon. *in vita
eiuſdem Innocentij tom. 1. fol. 651. col. 1. verb. Cancellarij*, &
5 propterea potuit dare ſumptum authenticum, † quòd habe-
tur æquè originale ſicut prima ſcriptura, ex not. per Felin. *in
cap. cum P. Tabellio num. 7. de fid. inſtr.* Rota *deciſ. 1. eod. tit.
in nou.* Caputaq. *deciſ. 170. par. 1. & in recent. dec. 603. num. 2.
par. 2.* & ſtante temporis antiquitate præſumitur exempla-
tum cum omnibus iuris requiſitis, vt notant Menoch. *de præ-
ſumpt. lib. 2. præſumpt. 80. num. 2.* Caldas Pereira *de empt. &
vendit. cap. 35. num. 10.* Tiraq. *de præſcript. fol. 62. verſ. 37.* Bar-
boſ. qui alios plures refert *in d. cap. cum P. Tabellio nu. 3. & 4.*

Et quatenus circa hoc adeſſet poſſet aliqua hæſitatio, viſa
fuit penitùs tolli ex eo, quòd ſumus in priuilegio conceſſo
ante 400. annos adminiculato ex confirmationibus quatuor
Summorum Pontificum, *Summ. dict. Abbatis num. 2. 3. & 4.*
ac obſeruato ſpatio 200. & vltra annorum, prout probatur
ex ſolutionibus vnius vnciæ auri C. A. & trium cereorum, &
cannatæ mellis menſæ Archiepiſcopali Roſſanenſi, iuxta
formam expreſſam in eodem priuilegio, *de quo in d. Summ.
num. 1. & de ſolutionibus num. 5. 6. & 7.* & ideò intrat conclu-
ſio, quòd ſcriptura etiam informis probet quando eſt admi-
niculata, Menoch. *conſ. 928. num. 35.* Verall. *deciſ. 234. par. 1.*
Seraph. *dec. 1192. num. 2.* Rota *dec. 418. num. 5. par. 2. recent. &
dec. 396. num. 9. par. 5. diuerſ.* & † eo magis, quando eſt obſer- 7
uata, vt tradit Cin. inter conſ. Bald. *conſ. 400. num. 5. lib. 4.* re-
lat. per Aym. *in conſ. 101. num. 4. & conſ. 158. nu. 1. & in tract.
de antiq. tempor. par. 1. §. 4. limitatur num. 14.* † Rot. coram 8
Reuerendiſſ. D. meo Decano *dec. 128. nu. 7. inter eius impreſſ.*
etiam abſque † aliqua recognitione, Soccin. *conſ. 187. col. 4.* 9
verſ. ad ſecundum reſpondeo vol. 2. Aym. *in d. tract. de antiqu.
tempor. par. 1. num. 316.* Put. *dec. 196. lib. 1.*

Nec exiſtimarunt Domini aduerſari poſſe ea, quæ de-
ducebantur contra ſolutiones prædictas, tam vnciæ auri,
quàm cereorum, & cannatæ mellis, nempè quod quietan-
tiæ ſolutionum vnciæ auri nullam mentionem faciunt d. pri-
uilegij Innocentij III. & ita dicendum ſit eas factas fuiſſe
in recognitionem directi dominij, quaſi quod Abbatia, de
qua agitur ſit feudum Apoſtolicum, & quod ſolutiones ce-
reorum, & cannatæ mellis fieri conſueuerat Eccleſiæ Roſſa-
neñ. ante conceſſionem d. priuilegij, vt patet ex eius lectura,
ac propterea ex his nulla reſultare poſſit obſeruantia, quæ d.
Abbati ſuffragetur.

Quoniam fuit reſponſum nullibi apparere, quòd hæc
Abbatia fuerit conceſſa in feudum, quinimò in d. priuile-
gio Innocentij expreſsè conſtare, quòd ſolutio vnciæ auri
fieri debeat Sedi Apoſtolicæ, ex quo Summus Pontifex ſpe-
cialiter recipiebat ſub protectione Beati Petri d. Abbatiæ
Monaſterium, Capellas eiuſque tenimenta, & ideò ſolutio-
nes, quæ dantur continuatæ, licèt mentionem non faciant
de dicto priuilegio, † tamen dicuntur factæ in eius execu- 10
tionem, argum. tex. *in l. quadam mulier cum ibi notat. ff. de rei
vendit.* Caual. *deciſ. 466. & num. 2.* & conſequenter probant
eiuſdem priuilegij validitatem, & obſeruantiam, quę præſu-
mitur ſubſequuta, † ex præambulo titulo huius priuilegij, 11
Aym. *conſ. 10. num. 9. & conſ. 118. num. 2.* Alciat. *de præſumpt.
regul. 2. præſumpt. 24.* & dixit Rota coram Reuerendiſſimo
D. meo Decano *in d. dec. 128. num. 8.*

Eademque reſponſio militat, & in alijs ſolutionibus ce-
reorum, & cannatæ mellis, nam quamuis iſtæ poſſint dici
factæ iure antiquo, quòd competebat Eccleſiæ Roſſanenſi
ante dictum priuilegium, nihilominus cùm de eis quoque
fuerit facta mentio in eodem priuilegio negari non poteſt,
quin ſaltem adminiculent eiuſdem priuilegij obſeruantiam,
& veritatem, concurrentibus verò adminiculis, † & obſer- 12
uantia datur fides ſcripturæ etiam informi ex ſuperiùs alle-
gatis, & firmauit etiam Rota coram Caual. *dec. 122. num. 3.
& 4. & inter recent. dec. 230. num. 5. par. 5.* vbi loquitur in ter-
minis Bullarum Apoſtolicarum.

Et ita deciſum vtraque, &c.

Infra in eadem cauſa ſub die 20. Aprilis, & 22. Iunij pariter 1640. coram eodem R. P. D. Carillo alia adſunt deciſiones.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Laudi.

Lunæ 30. Ianuarij 1640.

ARGVMENTVM.

Reciproca ſubſtitutio inter plures vocatos facta, non dicitur ſi omnibus, & cuilibet ipſorum fuerit in caſum mortis alius ſubſtitutus; hinc plures in hac materiæ coniecturæ diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio reciproca nunquam inducitur, niſi fuerit expreſſa verbis, vel ex coniecturis neceſſarijs reſultet.*

2 *Subſtitutio facta in caſum obitus plurium perſonarum, & alterius ipſarum, vno decedente dicitur factus locus portionis illius.*

3 *Subſtitutio reciproca inter plures honoratos facta, dicitur requiſitis concurrentibus.*

Nem-

Nempè quod omnes ſint vocati, quod illa in tota hereditate, & vltimo morienti facta fuerit, ibid.

4 *Plures perſonæ ſimul instituta, ſed qualibet in ſua rata vna non cenſetur vocata in portione alterius.*

Ius accreſcendi ceſſat pluribus inſtitutis diuiſa in qualibet ſua portione, num. 4.

Plures ſimul inſtituti cum diuiſione quantitatis, vel rata in vnoquoque verbis, non autem re dicuntur coniuncti, num. 4.

5 *Reciproca ceſſat inter plures ſimul vocatus, ſed diuiſim quilibet in ſua portione.*

In accreſcendi eſt tacita quædam ſubſtitutio reciproca, num. 5.

6 *Dictio*, in detti, *repetit ſingula ſuperiùs expreſſa ſingulariter non ſimul iuncta, & num. ſeqq.*

Subſtitutio facta per verba repetitiua, cenſetur eodem modo facta, quo præcedens institutio, num. 6.

7 *Dictio*, in detti, *repetit ſuperius expreſſa ſimul iuncta, non ſingulariter, vbi ſupra ita poſita fuere, & num. 6.*

8 *Subſtitutio ad hoc, vt dicatur vltimu morienti facta, non requiritur quod illi expreſsè fiat.*

9 *Subſtitutio fideicommiſſaria inter plures honoratus facta reciprocam inter ipſos non inducit.*

Sed in ſingularitates reſoluitur perindè, ac ſi cuilibet ipſorum facta fuiſſet, ibid.

10 *Amplia concluſionem fortiùs, & ſine difficultate procedere, vbi agitur inter extraneus.*

11 *Reciproca inter plures honoratos excluditur, ſi in caſum omnium, vel alterius ipſorum fuerit altera perſona vocata.*

12 *Oratio, ſi alias eſſet imperfecta, aut reſultaret perplexitas in diſpoſitione, verba neceſſaria ſuppleri debent.*

13 *Numerus pluralis vnu contentus non eſt.*

14 *Teſtatoris voluntas ita interpretari debet, vt ſubſtitutio in pluribus caſibus ab eo ordinata locum habere poſſit.*

15 *Conditio ſubſtitutioni adiecta, ita differt à caſu ſubſtitutionis, prout ab ipſa ſubſtitutione.*

16 *Reciproca ſubſtitutio etiam ſemotis illis tribus requiſitis neceſſarijs, quandoque ex alijs coniecturis inducitur.*

17 *Intellige vbi concurrunt coniectura vrgentiſſima, & neceſſaria.*

18 *Ita aut qualibet in ſau genere ſit apta ad reciprocam inducendam.*

19 *Reciproca inducta inter ſubſtitutus, & inter inſtitutus pariter inducta cenſetur.*

20 *Aduerte quod coniectura iſta non concludit, quinimò apud plures eſt reiecta, & ex illa contrarium firmant.*

21 *Reciprocam ad inducendam non omnis prædilectio admittitur, ſed illa ſolum, quæ conſideratur in liberis, vel deſcendentibus.*

22 *Relictum fœminis ab ipſarum conſanguineis, pro illarum congrua dote relictum præſumitur.*

DECICIO CXCII.

QVondam Iacobus Antonins Mannellus in teſtamento, ſub quo deceſſit, reliquit Felici, & Mariæ ex ſorore pronepotibus ſcuta mille monetæ, pro qualibet ipſarum, eiſque Franciſcum, alioſque germanos fratres, ac reſpectiuè pronepotes, per hac verba ſubſtituit.

Laſcio per ragione di legato à Felice, e Maria Fornie mie pronepoti ſcudi mille di moneta per ciaſcheduna di eſſe, &c. & in detti ſcudi mille per ciaſcheduna di eſſe, &c. inſtituiſco dette Felice, e Maria pronepoti heredi vniuerſali di maniera, che dalla mia heredità, e beni non poſſano pretendere altra, e morendo in qualſiuoglia tempo dette Felice, e Maria ſenz'eſſer Monachate, ù Maritate, ouero alcuna di eſſe Monachata, ò Maritata, ù ſenza figliuoli legitimi, e naturali in detti ſcudi due milla, vogliu che ſuccedino Franceſcu, Paolu, Pietro, Gio: Battiſta, Girolamo, e Tumaſu Fornia fratelli di dette Felice, Maria, e miei pronepoti, quali tutti ſuſtituiſcu in d. legato ne' caſi predetti per eguale portione, e morendu l'uno ſenza legitimi figliuoli, e naturali, ſuccedano gli altri per egual portione parimente.

Obijt Felix vna ex dictis legatarijs adhuc innupta, Maria altera ſorore ſuperſtite inter quam, & prædictos fratres nonnullis ortis controuerſijs ſuper ſucceſſione in portione d. Felicis prædefunctæ, eiſque in arbitrum compromiſſis, emananit Laudum, quo inter alia declaratum fuit in legato ſcut. mille eidem Felici relicto ſucceſſiſſe Mariam ſororem, in cuius executionem A. C. mandatum relaxauit, ſed adita pro parte dictorum fratrum Signatura, cauſaque appellationis quoad effectum deuolutiuum mihi commiſſa, dedi dubium, An in d. legato ſcutorum 2000. adeſſet reciproca ſubſtitutio inter dictas Felicem, & Mariam, eòque pluries poſito, tandem hodie negatiuè reſponſum fuit.

Quia ſubſtitutio reciproca fideicommiſſaria nunquam
reſultat, † niſi fuerit expreſſa verbis, vel ex coniecturis 1
neceſſarijs tacitè inducatur, Iaſon. *in leg. poteſt quis num. 8. & ſeqq. ff. de vulg. & pupill.* Zanch. *in l. heredes mei, §. cum ita nu. 558. & num. 694. ff. ad Trebell.* Cæph. *conſ.* 401. *num.* 28. Peregr. *conſ. 47. num. 7. conſ. 54. num. 1. & 11. & conſ. 55. num. 8. lib. 1. & conſ. 30. num. 1. & conſ. 33. nu. 11. lib. 3.* Menoch. *conſ. 85. num. 65.* Burſatt. *conſ. 372. num. 12. lib. 4.* Peregr. *de fideicomm. art. 13. num. 4. & num. 73.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 471. num. 1.*

In propoſita autem facti ſpecie reciproca ſubſtitutio inter dictas ſorores in legato, de quo agitur, neque verbis expreſſa, neque tacita ex coniecturis reſultare viſa fuit.

Non quidem expreſſa verbis, cùm talis in teſtamento non legatur, imò contrarium ex illis eliciatur; Cùm enim Teſtator reliquerit dictis Felici, & Mariæ ſcut. 1000. pro qualibet ipſarum eiſque, quouis tempore decedentibus non Monachatis, neque maritatis, aut earum alteri non Monachatæ, neque maritatæ, aut ſine filijs legitimis, & naturalibus ſuperſtitibus ſubſtituerit d. Franciſcum alioſque
earum germanos fratres, apertè colligitur teſtatorem † vo- 2
caſſe dd. fratres in caſu obitus, tam vtriuſque, quàm etiam alterius ex dd. ſororibus, ſub altera ex dd. conditionibus prædefunctæ, & conſequenter defuncta d. Felice ſine filijs, ſequitur in illius portione factum fuiſſe locum ſubſtitutionis ad fauorem dd. fratrum, ex adduct. per Menoch. *præſumpt. 186. num. 6. lib. 4.* Peregr. *de fideic. d. art. 13. num. 29.* Fuſar. *de ſubſtit. qu. 473. num. 13.*

Neque etiam tacita, quia licet illa inducta dicatur inter
plures honoratos, quando concurrunt illa tria requiſita,
† nempè quod omnes ſint honorati, quòd ſubſtitutio ſit fa- 3
cta in toto, & quod illa ſit facta vltimo morienti, iuxt. text. *in l. Titia, §. Seia libertis,* & ibi DD. *ff. de leg. 2.* de quibus latè per Mantic. *de coniect. lib. 7. tit. 5. num. 15.* Odd. *conſ. 45. nu. 41.* Surd. *conſ. 329. num. 6.* Fuſar. *conſ. 17. num. 17. & ſeqq.* Rot. *deciſ. 266. num. 21. & dec. 300. num. 9.* cum alijs relatis *in Florentina Fideicommiſſi* 28. *Iunij* 1638. *coram R. P. D. meu Carillu*; Nihilominus prædicta tria requiſita in præſenti caſu, nequaquam concurrere viſa fuerunt.

Non quidem primum, quia & ſi teſtator vocauerit tam Felicem, quàm Mariam nomine collectiuo, & ſic eas coniunxerit verbis, attamen cùm illis non reliquerit ſcuta bis mille, ſed ſcuta mille pro qualibet ipſarum, & ſic eas non coniunxerit re, vtique ex iſta diuiſione quantitatis, vnaquæ-
que ipſarum dicitur vocata ad ſcuta mille tantùm, non 4
autem ad portionem ſororis, & proptereà qua ratione inter eas ceſſat ius accreſcendi propter diuiſionem quantitatis, vtrique earum relictæ, vt aduertunt Iaſon. *in l. re coniuncti num. 100. ff. de leg. 3.* Craſſ. *de ſucceſſ. §. ius accreſcendi qu. 8. num. 5. verſ. ſed Bart. contrarium,* Mantic. *de coniect. lib. 10. tit. 3. num. 29.* ea pariter ratione videtur ceſſare reciproca quoad portionem alterutrius, in qua altera vocata non
fuit, cùm ius accreſcendi ſit tacita † quædam ſubſtitutio re- 5
procæ ſimilis, *l. Titio, & Manio, §. Iulian. ff. de leg. 2.* cum alijs relatis per Surd. *dec. 152. num. 2.*

Nec etiam ſecundum, quia licet ſubſtitutio ad fauorem dd. fratrum, per hæc verba concepta fuerit: *In detti ſcudi 2000. voglio che ſuccedino, &c.* nihilominus in toto legato facta non videtur; Quia cùm teſtator d. ſubſtitutionem fecerit non ſimpliciter *in ſcudi* 2000. ſed cum dictione repetitiua, ibi, *in detti ſcudi* 2000. cenſetur d. ſubſtitutionem feciſſe eodem modo, quo dd. Felicem, Mariam inſtituit. Vndè cùm non integram quantitatem ſcut. 2000. ſed ſcut. mille earum cuilibet reliquerit vtique. Sequens ſubſtitutio in dd. ſcut. 2000. cenſetur facta non ſimpliciter, ſed in ſcut. 2000. ſi vtraque ex dd. ſororibus; in ſcutis verò mille, ſi altera ex eis non Monachata, aut innupta, aut ſine filijs deceſſiſſet, virtute d. dictionis repetitiuæ *in detti*, quæ repetit
ſingula ſuperiùs expreſſa, † ſingulariter non autem ſimul 6
iuncta *leg. Lucius Titius 88. §. Lucius, ff. de leg. 2.* Bald. *in leg. vltim. num. 7. Cod. de impub. & alijs ſubſtit.* cum alijs congeſtis à Peregr. *dict. art. 13. num. 33. circa princ.* Fuſar. *dict. quæſt. 413. num. 25.* Prout è conuerſo ſi in præcedenti oratione facta fuiſſet mentio de integra quantitate ſcut. 2000. ac poſteà

Digitized by Google

ſteà in d. quantitate ſubſtitutio facta fuiſſet, diceretur indu-
cta tacita reciproca, virtute pariter d. dictionis, *in dicta*,
7 quæ argueret ſubſtitutionem in tota quantitate ſcut. 2000.
factam fuiſſe, Barz.*deciſ.Bonon.num.*38. cum alijs cumulatis
per Menoch.*præſumpt.*62.*num.* 14. *lib.* 4. & Fuſar.*dict.quæſt.*
472. *num* 62.

Tertium denique requiſitum nimirum, quòd ſubſtitutio
ſit facta vltimo morienti, adhuc deficere viſum fuit, nam
8 licet ad hunc effectum non requiratur, quòd ſubſtitutio ſit
facta verbis expreſſis vltimo morienti, Peregr.*conſ.*62.*num.*
25. *lib.*1. Mareſcott.*var.lib.*1.*cap.*66.*num.* 10. Fuſar.*d.quæſt.*
472.*num.*82. Rot.*d.dec.*266.*num.*24. *verſ.& non eſt neceſſe, &*
*d.dec.*300. *num.*12. *verſ.vltra quod non eſt opus, & deciſ.* 361.
*num.*16.*par.*1.*recent.* Reuerendiſſ. D.meus Decanus *d. deciſ.*
494. *num.* 11. Nihilominus contrarium cenſuerunt Domini
in caſu iſto, nedum ex verbis illis ſimpliciter prolatis, ibi,
E morendo dd. Felice, e Maria, &c. voglio che ſuccedino,
&c. cùm ſubſtitutio fideicommiſſaria ſimpliciter facta poſt
mortem plurium honoratorum non inducat inter eoſdem
9 honoratos reciprocam, ſed reſoluatur in ſuas ſingularita-
tes, perindè ac ſi cuilibet ex honoratis illa facta fuiſſet, *l. pa-*
ter filium, §. *duobus*, & ibi Angel. *col.*1. *in fin. verſ.ſequitur in*
text. & alij DD. *ff.ad l.Falcid.* Menoch.*d.præſumpt.*62. *num.*
30.*lib.*4. Peregr.*de fideicomm.d.art.*13.*num.*36. vbi ait id pro-
10 cedere abſque difficultate, † quando prout hic agitur inter
extraneos, Intrigl.*de ſubſtit.centur.*2.*qu.*83. *num.* 35. cum
alijs relatis à Gabr.*commun.opinion. tit.de ſubſtit. concluſ.*1. &
Fuſar.*d.qu.*472. *num.*1. *&* 2.

Verùm etiam ex alijs verbis ſubſequentibus, *ouero vna di*
eſſe Monachata, ò Maritata, ò ſenza figli, &c. quæ verba
alternatiuè concepta apertè indicant teſtatorem vocaſſe di-
ctos fratres in caſu, quo vtraque ſoror, vel altera ex eis non
effecta Monialis, aut innupta, aut ſine filijs decederet, &
conſequenter talis ſubſtitutio eo faciliùs excludit recipro-
11 cam inter dd. † ſorores inſtitutas cùm per obitum vnius, vel
alterius ſub vna ex dd. conditionibus intret ſubſtitutio ad fa-
uorem dd. fratrum, Rip.*in d.l.heredes mei*, §.*cum ita num.*87.
& ſeqq.ff.ad Trebell. Soccin.iun. *conſ.*148. *num.*24.*lib.*3. Me-
noch.*d.præſumpt.* 186. *num.* 10. *lib.*4. Intrigl.*cent.*3. *qu.* 48. *in*
fin. Peregr.*d.art.*13. *num.*34.

Nec placuit intellectus, quòd d. alternatiua, *ouero alcuna*
di eſſe, ſit referenda non ad caſum mortis dd. ſororum,
ſed ad qualitatem nuptiarum ſpiritualium, vel temporalium;
Quandoquidem talis intellectus videtur repugnare, verbis
eiuſdem legati vnica oratione, ac verborum ſtructura con-
ceptis, ex quibus apparet d. alternatiuam non poſſe referri-
ri, niſi ad caſum mortis vtriuſque ſororis, vel alicuius ex
eis ſine aliqua ex dd. qualitatibus decedentis, quia cùm te-
ſtator dixerit. *E morendo dette Felice, e Maria ſenz'eſſer*
Monachate, ò Maritate, ouero alcuna di eſſe Maritata, ò
Monachata, o ſenza figli, iſta ſecunda pars alternatiuæ,
ouero alcuna di eſſe Maritata, ò Monachata, ò ſenza figli,
tanquam defectiua, & imperfecta non poteſt intelligi de per
ſe, niſi reguletur à verbis antedictis. *E morendo dd. Felice,*
e Maria, & ſic ad caſum mortis tam vtriuſque, quàm ali-
cuius ex eis perindè, ac ſi teſtator dixiſſet: *E morendo det-*
te Felice, e Maria, ò alcuna di eſſe ſenza eſſer Monachata,
12 *ò Marita ſenza figli*; Nam quando oratio † eſt imperfecta,
vel alias reſultaret perplexitas in diſpoſitione teſtatoris, ſup-
plenda ſunt verba neceſſaria, Peregr. *de fideicomm. art.* 11.
*num.*28. *& ſeqq.* Fuſar.*de ſubſtitut.quæſt.*228. *num.*3. *& ſeqq.*

Et videbatur in hac re ceſſare omnis ratio dubitandi ex
aperta teſtatoris declaratione reſultante ex verbis adiectis
poſt ſubſtitutionem maſculorum, ibi, *Quali tutti ſuſtituiſco*
in d. legato ne' caſi predetti, ex quibus colligitur teſtatorem
13 feciſſe plures, & ad minus duos caſus ſubſtitutionum, † quia
pluralis numerus non eſt contentus vno, *l. vbi numerus, ff. de*
teſt. cum alleg.per Surd.*conſ.*31. *num.* 23. Peregr.*de fideicom.*
*art.*20. *ſub num.*20. & Rot.*dec.* 194. *num.*53. *par.*5. *rec.* Cùm
autem d. pluralitas caſuum verificari non poſſit admiſſa re-
ciproca, quia vnico tantùm caſu, quo vtraque ſoror mor-
tua eſſet ſine filijs, vel alijs conditionibus ſupradictis ma-
ſculi ſuccederent è conuerſo autem recepto ſupradicto in-
tellectu, quòd maſculi ſint vocati, tam in caſu mortis vtriuſ-
que, quàm alterius earum, benè intraret ſubſtitutio maſcu-
lorum in pluribus caſibus. Hinc propterea teſtatoris volun-
tas ita venit interpretanda, vt ſubſtitutio in pluribus caſibus
14 ab † eo ordinata locum habere poſſit, *l.fin. ff. ad Trebell.* &
latè per Surd. & Pereg. *in dd.locis*.

Nec dici valet ſubſtitutionem in pluribus poſſe verificari
in diuerſitate ſubſtitutionum, ſub quibus maſculi ſunt voca-
ti, nempè ſi neptes morerentur non Monachatæ, vel non
Maritatæ, vel ſine filijs, quia iſtæ ſunt conditiones, ſub qui-
bus teſtator ſubſtituit, non caſus ſubſtitutionum, qui alij
non ſunt præter illos obitus ambarum, vel etiam alterius ex
eis ſine aliqua ex prædictis conditionibus, conditio autem à
caſu ſubſtitutionis longè differt, † prout differre ab ipſa ſub- 15
ſtitutione, dixit Rot.*dict.dec.*594.*num.*53.*ad fin.& ſeqq.par.*5.
recent.

Minùs obſtant aliæ coniecturę ex aduerſo ponderatę, ex
quibus etiam circumſcriptis dd. requiſitis, † tacita reciproca 16
reſultare dicebatur, Rot.*d.dec.*266.*num.*24.*par.*1.*recent.* Re-
uerendiſſ.D.meus Decanus *d.dec.*493.*num.*9. cum alijs rela-
tis à Rub. *in ſuis Singular. ad dec. in Vrbeuetana Fideicomm.*
28. *Aprilis* 1586. *coram Card. Pamphil. Sen.* Quia omiſſa
diſputatione, An d. concluſio indiſtinctè procedat inter de-
ſcendentes, in quibus terminis procedunt dd. deciſiones, ſi-
ue prout hic inter extraneos, illæ viſæ fuerunt ſatis leues,
† cùm tàmen vrgentiſſimæ, ac neceſſariæ requirantur ad 17
hoc, vt reciproca ex illis reſultare valeat, Rot. *deciſ.* 145.
*num.*6. *par.* 1. *recent.* Burſatt. *conſ.* 371. *num.* 12. *& num.*33.
cum ſeqq. qui nedum vult coniecturas eſſe neceſſarias, ſed
quamlibet de † per ſe aptam ad reciprocam inducendam, 18
Peregr.*de fideicomm.art.*13.*num.* 4. *&* 73. Fuſar. 47. *num.* 1.
& ſeqq.

Prima namque coniectura deſumpta ex eo, quòd inter
dd. fratres ſubſtitutos, inducta ſit reciproca, † quæ proindè 19
etiam inter dd. ſorores inſtitutas facta præſumitur, ex relat.
à Fuſar. *d.qu.*472. *num.* 24. non concludit, nec eſt admodum
recepta, relat.per Fuſar.*d.qu.*472. *num.* 25. Imò d. coniectura 20
viſa fuit potius retorqueri. Nam ſicuti teſtator inter dd.fra-
tres ſubſtitutos reciprocam, quàm voluit expreſſit, ſic pari-
ter inter dd. Felicem, & Mariam eorum ſorores, & ſic æ-
quales in gradu, ſi voluiſſet expreſſiſſet.

Secunda verò ducta ex maiori dilectione Teſtatoris erga
dd. Felicem, & Mariam, vti prius honoratas, ac puellas in-
dotatas, quàm erga dd. fratres, qui tanquam maſculi aliun-
dè ſibi proſpicere potuiſſent, viſa fuit irreleuans ad effectum
reciprocæ, de qua agitur; Tum quia ad hunc effectum non
omnis prædilectio admittitur, † ſed illa ſolùm, quæ conſide- 21
ratur in liberis, vel deſcendentibus à Teſtatore, inter quos
dd. mulieres non exiſtunt, Peregr.*dict.art.* 13. *nu.*46. *& ſeqq.*
Fuſar.*dict.quæſt.*473. *num.*35. *& ſeqq.* Tum quia Teſtator re-
linquens dd. pronepotibus ſuis ſcuta mille pro qualibet, præ-
ſumitur hanc ſummam pro congrua dote cuiuslibet ipſarum 22
reliquiſſe, argum.*l.quod autem*, & ibi Bart.*ff.de iur.dot.* Iaſon.
in l.huiuſmodi, §.*cum pater num.*17.*ff.de leg.*1. Vndè intrat po-
tius coniectura ſuadens Teſtatorem, vna ex dd. ſororibus
defuncta ſine filijs, voluiſſe in portione d. legati præferri po-
tius dd. ſubſtitutos, qui nihil ex illius hæreditate habuerant,
quàm alteram proneptem ſuperſtitem, quæ cùm d. legato
ſcutorum mille ei relicto congruè dotari poterat.

Reliquæ verò coniecturæ deſumptæ ex digreſſu ad plures
gradus ſubſtitutionum compendioſa, & ablatiuis abſolutis,
quibus illa concepta fuit, viſæ fuerunt æquiuocæ, nec appli-
cari caſui, de quo agitur.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſteà S.R.E. Cardinali.

Meliteñ. Hæreditatis.

Lunæ 6. Februarij 1640.

A R G V M E N T V M.

Procurator in aliqua cauſa conſtitutus lite per ſententiam terminata, non poteſt ſine nouo mandato comparere, & quando hoc procedat contradictarum iudicium, agitatur procuratore conſtituto abſente etiam ex cauſa recreationis. Tertius qui lite pendente emit à debitore contrahit litigioſi vitium, ſiue fuerit actum actione reali, ſiue alienatio fuerit facta in fraudem, & quæ fraus in hac materia requiratur, ac quomodo probetur.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum procura expirat poſt rem iudicatam, & nouo mandato opus eſt.*

2 *Intellige vbi petitur illius executio coram alio Iudice, ſecus ſi coram Iudice, qui ſententiam tulit, & num. ſeqq.*

3 *Executio ſententia, vbi petitur coram alio iudice prima lis, dicitur perempta, quando verò petitur coram iudice, qui ſententiam tulit.*
Tunc dicuntur remanere veſtigia prioris iudicij.

4 *Reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam nominatim, ſcilicet aduerſus talem ſententiam petita, nouum procura mandatum non requirit.*
Secus verò ſi petatur principaliter, atque in genere, quia eo caſu non ſufficit primum mandatum, ſed nouo opus eſt, ibid.

5 *Reſtitutio in integrum petita nominatim aduerſus aliquam ſententiam, dicitur appendix priori iudicij.*

6 *Procura mandatum probatur ex impenſis à procuratore factis.*
Procurator præſumitur impendiſſe cum ſcientia, & de ordine principalis, num. 6.

7 *Procuratore de cuius mandato penes acta conſtat non citato per contradictas procedi non poteſt.*
Scientia mandati procura ſatis dicitur, ſi illud in actis extabat, num. 7.

8 *Contradictarum proceſſus, dicitur validus etiam, vbi adeſt procurator, ſi ille abſens reperitur.*

9 *Citatio per contradictas ſubſtinetur procuratore abſente, etiam quod ille non longè abeſſet recreationis cauſa.*

10 *Nullitas à parte renunciata non poteſt à tertijs poſſeſſoribus allegari.*

11 *Sententia etiam in iudicatum tranſacta, non poteſt executioni demandari contra non citatum, nec in ſententia condemnatum.*

12 *Executio facta contra tertium non citatum, nec in ſententia condemnatum poteſt peti, vt illicò reuocetur.*
Executio nulliter facta abſque alio proceſſu, & eodem modo, quo facta fuit reuocatur, num. 12.
Tertius timens executionem ſententia contra alium lata fieri ſuper ſuis bonis, poteſt petere à iudice, vt creditorem inhibeat, num. 12. & 13. vbi quod hac Angeli cautela appellatur.

14 *Tertius qui lite pendente emit à debitore, ne poſſit per creditorem conueniri, requiritur quod bona iuſta cauſa in ipſum fuerint alienata.*

15 *Alienatio facta ex cauſa neceſſaria etiam pendente lite, dicitur facta in caſu permiſſo, & ex iuris diſpoſitione.*

16 *Alienatio rei litigioſa ex pluribus cauſis fieri permittitur abſque vitio, & in ſpecie aſſignatur cauſa legati, & infra num. 25.*

17 *Tertius poſſeſſor, qui emit lite pendente conueniri poteſt ſine nouo proceſſu, & ex eadem ſententia.*
Quoties per creditorem fuit actum actione reali.

18 *Sententia emptoris rei litigioſa non requiritur, vt ipſe poſſit eadem ſententia conueniri, intellige vt nu. ſeqq.*
Vitium litigioſi tranſit ipſo iure in ſucceſſorem, num. 18.

19 *Vitium litigioſi etiam ſine ſcientia tranſit in ſucceſſorem, ſi fuit actum actione reali, ſecus ſi perſonali.*
Litigioſa nunquam res efficitur in actione perſonali, num. 19.

20 *Exequutio ſententia permittitur fieri contra tertium etiam in actione perſonali, vbi probatur alienatio facta in fraudem.*

21 *Intellige vbi probatur fraus ad retardandam executionem iam cœptam, ſiue impediendam illam, qua actu imminebat.*
Secus verò in fraude, qua reſpicit ſolùm intereſſe creditoris, cuius damno res peryt, ibid.

22 *Alienationes plures, ſi omnes fuerunt facta poſt litem motam, fraudolenter præſumutur.*
Et poteſt agi contra tertios, etiam quod fuerit actione perſonali proceſſum, ibid.

23 *Tertius qui emit lite pendente, ſatis probatur ſciens, ſi lis per totam Ciuitatem, in qua agebatur vulgata erat.*
Scientia etiam ad effectum litigioſi vitij probatur indicijs, & coniecturis, num. 23.

24 *Scientia quod probetur coniecturis, & indicijs, generale eſt in qualibet materia.*

25 *Prohibitio alienationis rei litigioſa non comprehendit cauſam neceſſariam.*
Scilicet qua habuit originem à contractu, vel debito antecedenti, ibid. & ſup. num. 16.

26 *Hereditas non poteſt dici debitrix ſortis principalis cenſus, propter qualitatem illius.*

27 *Fructus cenſus ſolui debet ex fructibus fundi cenſiti.*
Fundus cenſitus ex iuris præſumptione dicitur capax ad ſolutionem annui cenſus num. 27.

28 *Teſtator ſi mandauit legata ex fructibus ſolui, multò magis cenſendum eſt, quod voluerit etiam debitis ex fructibus ſatisfieri.*
Solutio debitorum, & æris alieni prius facienda eſt, quàm adimpleatur legata, num. 28.

DECISIO CXCIII.

CVm lata fuiſſet ſententia contra Monaſterium, & Moniales pœnitentes Ciuitatis Melitæ, quæ poſteà tranſitum fecit in rem iudicatam. Propoſui hodie dubium, An eſſet exequendum mandatum, & litteræ decretæ in exequutionem eiuſdem ſententiæ contra Ioannem, & alios, in quos alienata fuerunt à Monaſterio aliqua bona, pendente hac lite. Cùm verò ad impediendam exequutionem plura opponerentur pro parte Ioannis, & aliorum poſſeſſorum tam contra validitatem proceſſus facti pro exequutione d. ſententiæ, quàm contra ipſam exequutionem, quæ negatur poſſe fieri contra eoſdem poſſeſſores, viſum fuit Dominis examinare ſingulas illorum exceptiones, à quibus pendere poterat deciſio huius dubij.

Et prima exceptio reſpiciebat validitatem proceſſus, quia dicebatur in eo deficere mandatum Dominici, qui comparebat nomine familiæ de Chiantar, cuius fauore lata fuerat eadem ſententia. Cui exceptioni ſatisfactum fuit, quia non negatur abſolutè illius mandatum, quod neque negari poterat, cum reperiretur in actis cauſæ, ſed dicebatur expiraſſe poſt rem iudicatam, & indè inferebatur, quod no- 1
uo mandato opus fuiſſet in illius perſona adducendo *textum in l. 1. ff. de re iudic. & in l. terminato, C. de fructibus, & lit. expenſis*, & dicebatur tenuiſſe Bart. *in l. ſi procurator num. 2. ff. de ſolut.* quæ iura, & authoritates intelligendæ erant in caſu, quo ageretur actione iudicati coram alio Iudice, † non autem dum illius exequutio petebatur coram 2
eodem Iudice, qui ſententiam tulit; Nam primo caſu exiſtimari debebat lis tanquàm perempta, & extincta; † In ſe- 3
cundo verò videbantur remanere veſtigia prioris iudicij, pro quibus etiam cenſebatur datum mandatum, & ita declarauit Rota coram Puteo *deciſ. 366. num. 4. lib. 1.* limitando regulam ſuperiùs poſitam, quam adduxit in eadem deciſ. Mohed. *deciſ. 3. vt lit. pendent. num. 1.* & notant Doct. *in l. qui proprio 46. §. item quæſitum, ff. de procurat.* vbi eodem modo diſtinguunt in caſu quo petatur reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam, quia ſolum opus erit nouo mandato, † ſi reſtitutio petatur principaliter atque in genere, 4
non autem ſi petatur nominatim aduerſus talem ſententiam, quæ dicatur habere effectum rei iudicatæ, & tradit ibi Bart. *poſt gloſ. in verb. item.* Bald. *num. 9.* Caſtr. *num. 6.* & mouentur eadem ratione, quod ſecundo hoc caſu reſtitutio † dicatur eſſe appendix, & de incidentibus primi iudicij, & 5
idem tradit Iaſ. *in l. inuitus, C. de procur. num. 4. in quarta limitat.* Curt. iun. *in l. diligenter, num. 5. ff. mandat.* & tenuit Rota apud Caſſador. *deciſ. 2. num. 3. de procurat.* Præterea poterat nouum mandatum præſumi in perſona Dominici, qui petebat dictam exequutionem ex pluribus impenſis, 6
quas oſtendebatur illum feciſſe pro ea obtinenda cum omnes eæ impenſæ præſumi deberent factæ cum ſcientia, & mandato familiæ cuius intererat illas fieri, *arg. textus in l. cum de indebitè, ff. de probat. & in cap. cum ſuper hoc de renunc.* & tenuit Rot. coram Pue. *deciſ. 348. num. 5. lib. 1.* Caſſador. *deciſ. 3. num. 4. de procur.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 33. num. 3.* Et poterat eadem exequutio ſubſtineri ex proprio iure, & intereſſe, quod habebat idem Dominicus in hac cauſa, quia ille erat ex eadem familia, & tanquàm talis ſemper eadem cauſam defendit, & ita etiam nominatus fuit in ſententia Rotali, vndè rectè petere potuit exequutionem eiuſdem ſententiæ ratione proprij intereſſe pro quo non habebat opus mandato aliarum perſonarum, quæ tamquàm ſingulæ non habebant maius ius in cauſa, quam ipſi competeret.

Alia

Alia eaceptio oppoſita fuit contra validitatem proceſſus ,
quòd deeſſet in illo citatio contra Procuratorem Monaſte-
7 rij, quamuis eiuſdem mandatum extaret in actis, & † indè
etiam dicebatur , quòd non potuiſſet procedi contra Mona-
ſterium per contradictas ſicuti ſactum fuit, dum aderat per-
ſona , quę citari poterat , illaque erat nota partibus propter
certitudinem, quæ oriebatur ex eiuſdem actis , vt notatur *in
cap. vltim. de elect. lib.6.* & tenuit Rota apud Mohed *dec. vlt.
de iudic.* & apud Ægid. *deciſ.155.* Sed etiam hæc nullitas tol-
lebatur , quia ille Procurator apparebat reuocatus propter
aliud mandatum, quod à Monaſterio poſteà datum fuit Equi-
ti Vituillæ, qui deinde ſemper comparuit in cauſa, & ita pro-
bata abſentia Equitis rectè actum fuit contra Monaſterium
8 per audientiam contradictarum , neque † ea hoc capite po-
teſt impugnari proceſſus tanquam inualidus, quia etiam
quod duraſſet mandatum primi procuratoris potuiſſet illo
abſente citari Monaſterium , vt voluit Rota apud Caſſador.
deciſ.6. num.2. vt lit. pendent. & in deciſ.5. de iudic. in nou. vbi
9 quod ſubſtinetur talis citatio , † quamuis procurator abeſſet
non longè ab Vrbe animi , aut honeſtæ oblectationis cauſa ,
idemque tradit Vant. *in tit. de nullit. ex defectu citationis num.*
115. Veſtr. *in prax. lib.1. cap.5. num.4.* & non poterat obſta-
re hæc nullitas, quia Monaſterium paruerat ſententiæ dimit-
tendo partem bonorum, ad quorum reſtitutionem in ea con-
demnabatur , & ità cum Monaſterium videretur renunciaſ-
10 ſe tali nullitati † non poterat illa adduci à Tertijs poſſeſſori-
bus in quos alienata fuit reliqua pars eorumdem bonorum
ſuper quibus petitur eaequutio , argumento textus *in l. loci
corpus , §. competit , ff. ſi ſeruit. vendic. & in l. ſi prior , §. ſi ſim-
pliciter, ff. qui potior. in pign. habean. gloſ. in l. ità tamen , ff. ſi
ager. vectigal.* Bart. *in l.1. num.2. ff. eod. tit.* & tenuit Rota
coram Greg. *dec.582. num.6.* quod præcipuè dicendum erat,
dum ipſe habent cauſam à Monaſterio , cuius fauore potuiſ-
ſet ſententia eſſe nulla .

Alia exceptio reſpiciebat eaequutionem , & negabatur il-
lam potuiſſe fieri contra Poſſeſſores dictorum bonorum ,
dum contra eos actum non fuit *in primo iudicio* , neque illi
11 condemnati fuerunt in ſententia, † quæ hodie dicitur habere
vim rei iudicatæ, argum. text. *in l.1. C. res inter alios acta*, &
notant ibi Doctores , *& in l. ſæpè , ff. de re iudicat. & in l. à
Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus , ff. eod. tit.* vbi Bart. *num.6. & 7.*
Alex. *num.8.* Iaſ. *num.9.* Bald. *in l. ob maritorum, C. ne vxor. pro
marito num.1.* & ità notant Doctores poſſe hoc caſu poſſeſ-
ſorem, qui timet moleſtias ſuper bonis à ſe poſſeſſis prote-
ſtari creditori, vt non procedat ad exequutionem ſuper tali-
bus bonis, & quatenus exequutio facta ſit, obtinere à Iudice,
12 † vt illa pro Imperio reuocetur illicò, & ſine alio proceſſu eo-
dem modo quo facta fuit , vt voluit in ſpecie Baldus *in d. l.
ob maritorum in princ.* Iaſ. *in d. l. à Diuo Pio , §. ſi ſuper re-
bus num.9. ff. de re iudic.* Imol. *num.15.* & fuit cautela exco-
13 gitata prima † ab Angelo *in d. §. ſi ſuper rebus num.1.* & eam
ſequuta fuit Rota *in Anconitana coram R. P. D. meo Duno-
zetto* , & adducebatur in caſu huius deciſionis etiam iuſtitia
cauſæ propter quam deuentum fuerat ad alienationem eo-
14 rumdem bonorum , † quod etiam conſiderant Doctores ad
effectum , vt agi non poſſit contra Tertium poſſeſſorem , in
quem fuerunt tranſlata bona pendente lite, & voluit in
ſpecie Caſtrenſ. *in d. §. ſi ſuper rebus num.8. in fin.* nam aliqua
ex ijs bonis vendita fuerunt , vt ex eorum pretio ſoluerentur
legata , quæ reliquerat Teſtatrix , quædam vt ſolueretur æs
alienum, quod repertum fuit in illius hæreditate , quæ cauſæ
15 tamquam neceſſariæ † efficiebant, vt alienatio dici deberet
facta in caſu permiſſo ex diſpoſitione iuris , argum. text. *in l.
fil. famil. §. Diui, ff. de legat.1. & in l. pater, §. peculium, ff. de le-
gat.2.* & probat text. *in l. vlt. C. de litigioſ.* vbi enumerantur
plures cauſæ, quæ non comprehenduntur ſub generali prohi-
16 bitione legis, † & in ſpecie cauſa legati, & tradit Rip. *in d. l.
filius fam. §. diui, ff. de legat.1.* Bart. *in l. ſi quis miſſum, §. Iudex,
ff. de damn. infect. num.4. in fin.* & tenuit Rota *in Montis Fa-
liſci bonorum 12. Maij 1598. coram Card. Pamphil.*

Verùm hæc exceptio viſa fuit tolli vnica reſponſione, quia
ſententia quam obtinuerat Familia de Chiantar , & cuius
exequutio hodie petitur tanquam habentis in vim rei iudica-
tę lata fuerat in actione merè reali nimirum actione petitio-
nis hæreditatis, in qua cum actum fuiſſet de dominio eiuſ-
dem hæreditatis effecta fuerunt illius bona litigioſa , vnde
non potuerunt poſtea alienari , aut transferri in nouos poſ-
17 ſeſſores contra quos † rectè hodie agi poteſt ſine nouo pro-
ceſſu ea vi , & actione deſcendente ex eadem ſententia, vt
notatur *in l.2. & in l. vltim. ff. de litig. & in authent. litig. C.
eod. tit.* tradit Speculat. *in tit. de appellat. §.11. in princ. verſ. ſi
verò non agitur , & num.17.* Bart. *in l.3. num.23. C. de pi-
gnor.* Alexand. *in d. §. ſi ſuper rebus num.11.* Ancbar. *in cap.
quia 9. de Iudic. num.6.* & ibi etiam Aretin. *num.13.* Butr.
num.12. adeò vt neque hoc caſu requiratur ſcientia ex parte
illius in quem fuerunt bona alienata † cùm agatur de reuo- 18
canda alienatione rei litigioſæ , cuius vitium tranſit ipſo iure
in ſucceſſorem , vt probat text. *in l. cenſemus , C. de litig.* &
notant ibi gloſ. Bart. *ſuper eadem lege num.1. & in l.1. §. vlt.
ff. eod. tit. num.3. & in l.3. num.23. C. de pignor.* & latè de-
clarat Couar. *pract. quæſt. cap.15. num.7.* reiecta contraria
opinione Angeli *in auth. litig. C. de litig.* qui cenſuit ſemper
requiri ſcientiam Emptoris nulla habita ratione vtrùm
actum fuerit actione reali , in † qua contrahitur vitium liti- 19
gioſi ſiue potiùs actionem perſonali in qua res nunquam liti-
gioſa efficitur , & eamdem opinionem , contrariam opinio-
nem Angeli ſequutus fuit Menoch. *in conſ.319. num.4.* relato
Couarruuia Ceuall. *commun. opin. cap.820. n.33.* Gaill. *pract. ob-
ſeru. cap.118. num.2.* Rot. *in Romana Vineæ 15. Decembris
1632. coram Reuerendiſſ. Vrgellen. dec.364. inter alias impreſ-
ſas ſub num.28.*

Præterea etiam in actione perſonali cenſetur permiſſa
exequutio in bonis poſſeſſis à tertiò , ſi † illa probetur facta 20
in fraudem, vt notant Doctores *in d. §. ſi ſuper rebus, ff. de re
iudic.* & tradit ibi Caſtr. *num.8.* vbi ſequutus fuit Bald. *in d. l.
ob maritorum, C. ne vxor. pro marit.* Iaſ. *num.10.* Cuman. *n.5.*
& tradit idem Bald. *in l. exequutorem num.27. C. de exequut. rei
iudic.* Rip. *in l.1. §. ſi hæres num.21. ff. ad ſen. conſ. Trebell.* Co-
uar. *pract. quæſt. cap.15. num.7.* Et licèt ad hunc effectum
non poſſit ſatis eſſe quæcumque fraus, niſi etiam probetur ,
quod illa commiſſa fuerit ad retardandam eaequutionem
iam cœptam , ſiue ad impediendam eam , quæ imminebat,
† vnde Bald. *in d. l. ob maritorum* , tenuit non ſufficere eam
fraudem , quæ reſpiciat ſolùm intereſſe Creditoris , cuius
damno pereit, quod alienatum fuerit ex bonis debitoris au-
thoritate, text. *in l. Chirographis, §. vlt. ff. de adminiſtr. tutor.*
& referendo Baldum dixit Rip. *in d. §. ſi hæres eod. num.21.*
Curt. ſen. *conſ.72. num.9.* & tenuit Rota *in Albanen. pecu-
niaria 10. Martij 1593. coram Mantic. & inter impreſſas
deciſ.218. num.11. in Romana legitima 5. Decembris 1614.
coram bon. mem. Vbalde inter recent. deciſ.609. num.2. par.2.*
Tamen non deerat hoc genus fraudis, cum omnes alienatio-
nes factæ fuiſſent à Monaſterio poſt litem motam , † quod 22
ſatis eſſe putauit Caſtrenſis, vt poſſit agi actione perſonali
contra Tertium *in d. §. ſi ſuper rebus num.8.* Iaſ. *num.10.* Ripa
in §. ſi hæres num.21. Capyc. *deciſ.128. num.11.* & tenuit Ro-
ta *in Veneta donationis 18. Aprilis 1612. coram bon. mem. Bu-
ratto inter impreſſ. deciſ.166. num.3.* & apud Ægid. *deciſ.709.*
Creſcent. *deciſ.16. num.1. & deciſ.20. num.2. de ſentent. & re
iudic.* Sicut ea qualitate eius litis probabatur ſcientia Empto-
rum, quæ etiam requirebatur ad præſumendam fraudem ,
quia illa erat vulgata, ac publica Inſula Melitæ , vnde non
erat veriſimile, quod quaſi Emptores non habuiſſent illius
notitiam , † & hæc veriſimilitudo ſatis erat , cùm ad proba- 23
tionem talis ſcientiæ potuiſſent ſufficere etiam coniecturæ ,
& indicia, vt voluit Rip. *in d. §. ſi hæres n.22.* Giurb. *deciſ. Si-
cil. cap.2. num.12. & 14.* Put. *dec.348. lib.3.* & generaliter re-
gulam † firmat Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres num.13. ff. 24
de verb. oblig.* Dec. *in l. eius qui in prouincia, §. quod ſi ſtipulatus
num.9. ff. de reb. cred.*

Neque poterat aliquid prodeſſe cauſa , ob quam dicebatur
deuentum fuiſſe ad alienationem eorum bonorum , quia li-
cèt ea prohibitio inducta à lege ne bona alienentur penden-
te lite non comprehendat cauſam , quæ neceſſaria ſit , † qua- 25
lis communiter exiſtimari ſolet ea , quæ habeat originem ex
contractu , aut debito antecedenti , vt conſtat ex traditis *in
l. vlt. C. de litig.* & probat text. *in l. alienationes, ff. famil. er-
ciſc. & in l. Diuus, ff. de petit. hæredit.* tamen non ſubſiſtebat
aliqua earum cauſarum , quæ adducebantur pro ſubſtinen-
dis dictis alienationibus . Quia prima cauſa ſolutionis le-
gatorum erat contraria voluntati Teſtatricis , quæ manda-
uit in teſtamento , vt eadem legata ſoluerentur ex fructibus
ſuæ hæreditati , alia verò cauſa æris alieni non ſubſiſtebat ,
dum ex pretio bonorum venditorum redemptus fuit annuus
cenſus ſcutorum ſeptingentorum , cuius non poterat dici de-
bitrix hæreditas ea qualitate eius contractus , † qui tam- 26
quam ſui natura perpetuus efficiebat, vt ipſa hæreditas nun-
quam potuiſſet cogi ad reſtitutionem ſortis eiuſdem cenſus ,
vt pluribus probat Nauar. *in comment. de vſur. num.97. gloſ.
16. & num.122. in 33. quæſt.* & idem dici poterat de fructibus
eiuſ-

Digitized by Google

eiuſdem cenſus, qui etiam ſoluti fuerunt ex pretio eorum bonorum, qnia vel illi ſoluendi erant ex redditibus fundi cen-
7 ſuati, † qui ex iuris præſumptione exiſtimari debebant ſufficientes ad eam ſolutionem *arg. text. in l. 2. C. de pign.* & notat ibi Salyc. *poſt gloſſ. in verb. redigere*, Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 18. num. 1.* & tenuit Rot. *in deciſ. 702. num. 1. part. 1. diuerſ. & in Beneuentana Saluiani 1. Februarij 1616. coram bon. mem. Buratte*, vel quando ijdem redditus non potuiſſent ſatis eſſe pro hoc debito debuiſſent ſolui ex redditibus aliorum bonorum hæreditatis ſecundùm voluntatem ipſius Teſtatricis, qnia dum illa ex redditibus eorum bonorum mandauit ſolui legata, & vetuit pro eorum ſolutione alienari proprie-
28 tatem bonorum ſuæ hæreditatis, † multò magis cenſendum erat fuiſſe eius voluntatis, vt non liceret alienari proprietatem eorumdem bonorum pro ſolutione debitorum, & æris alieni cui prius ſatisfaciendum erat, qnàm legatis, *arg. textus in l. ſi vniuerſa, C. de legat. & in l. 1. §. ſi is, qui quadringenta, ff. ad Senat. conſult. Trebell.* & tradit ibi *gloſſ. in verbo ex hæreditate, & in l. in ratione, §. quod vulgo in verbo nimirum, ff. de ad l. falcid.* Et ità, &c.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Faneñ. Commendæ.

Lunæ 6. Februarij 1640.

ARGVMENTVM.

Gratiæ expectatiuæ, quæ hodie ex Conſtitutione Pontificum, & Sacri Oecumenenici Concilij prohibentur, non eſt neceſſarium, quod exprimantur in ſupplicatione ad validitatem illius eſto quod alicubi, vt in Religione Hieroſolymitana prætenditur concedi ſoleant; quippè quod illius vſus quatenus adeſſet, non vſus, ſed corruptela dici debeat.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio probatur ex publico inſtrumento, & num. ſeq.*
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, num. 1.
2 *Inſtrumentum publicum iunctis adminiculis plenè probat confeſſionem.*
M. Magiſter veriſimiliter dicitur habere notitiam illorum Equitum, quos prouidit, num. 2.
3 *Gratia non dicitur nulla, ſi in ea non fuit facta mentio alicuius gratiæ nullæ.*
Omiſſio expectatiuæ ab alio impetratæ non vitiat gratiam omittentes, num. 3.
4 *Gratiæ expectatiuæ dicuntur nullæ tamquam contra formam Concilij, & Conſtitutionum Apoſtolicarum conceſſæ.*
5 *Gratia expectatiua nulla non habetur in conſideratione.*
6 *Conſtitutio Pontificis, quæ poſterior eſt antecedentem modificat.*
7 *Expectatiuæ, quæ alicubi conceduntur tamquam contra Pontificum, & Concilij Conſtitutiones dicuntur Corruptela.*
Corruptela attendi non debet, num. 7.
8 *Teſtes deponentes de conſuetudine contra formam Conſtitutionum Pontificum non probant obſeruantiam.*
Niſi vlterius de ſcientia Sedis Apoſtolicæ appareat.

DECISIO CXCIV.

SEntentiam Rotalem adiudicantem Eq. Manzino Commendam de qua agitur, tamquam validam, & iuſtam, DD. dixerunt eſſe confirmandam.

Validitas, vltra quod non controuertitur, benè remanet iuſtificata ex reuolutione actorum.

Iuſtitia verò patet, cùm in ea adiudicata fuerit d. Commenda Eq. Manzino habenti omnes qualitates requiſitas ad hunc effectum, vt benè deducitur in duabus deciſionibus 28. *Febr. & 27. Iunij præteriti coram* * *R. P. D. meo Royas emanatis.*

Nec releuant ea, quæ alias fuerunt deducta, & hodie iterùm in hac ſecunda inſtantia inculcantur. Et primò non obſtat, quod Manzinus non probet ſuam profeſſionem, ſine qua ei non potuit conferri Commenda; quia obiectum ceſſat ex facto, ex quo de dicta profeſſione conſtat ex publico inſtrumento, quod facit probationem probatam Bald. *in l. Imperator nu. 1. ff. de ſtat. homin. & in l. quoties in fine, C. de Iudic.* 1
Grammat. *deciſ. 45. num. 9.* Gregor. XV. *deciſ. 180. num. 1. & deciſ. 195. num. 1.* maximè cùm ſit adminiculatum ex atteſtatione Notarij, ex geſtatione habitus per d. Manzinum, & ex prouiſione ad eius fauorem facta per M. Magiſtrum, qui 2
veriſimiliter notitiam habebat qualitatum d. Eq. Manzini, vt fuit ponderatum in prima deciſ. Reuerend. P. D. mei Royas.

Secundò non obſtat, quod in prouiſione Eq. Manzini non fuit facta mentio gratiæ expectatiuę antea conceſſæ Eq. Manello; quia cùm dicta expectatiua eſſet nulla, † non fuit 3
opus de illa facere mentionem, nec illius omiſſio cauſauit obreptionem, Felin. *in cap. ex tenore num. 2. de reſcript.* Rot. *deciſ. 69. eod. tit. in antiq.* Caputaq. *deciſ. 217. n. 2. part. 2.* Gonzal. *ſuper regul. 8. gloſſ. 57. num. 22.*

Expectatiuam autem conceſſam Eq. Manello fuiſſe nullam, † patet quia illa fuit conceſſa contra expreſſam diſpo- 4
ſitionem *Sacri Concil. Tridentini ſeſſ. 24. cap. 19. de reform. & Bullæ ſanct. mem. Pij Quinti 73. in Bullario nouo, in §. 6.* In dicta ſiquidem conſtitutione Papa reuocat facultates transferendi penſiones quibuſcumque Collegijs, & officialibus Rom. Curiæ conceſſas: & in §. 2. reuocat eaſdem facultates conceſſa Religionibus militaribus; & in §. 6. reuocat expectatiuas, Vndè ſtante huiuſmodi reuocatione, expectatiua conceſſa Manello † vti nulla non erat in conſideratione haben- 5
da, *l. ſi aut nullum, C. de legit. hæred. l. non dubium, C. de legib.* cum alijs in propoſito adductis per Gonz. *d. gloſſ. 57. num. 29. & ſeqq.*

Neque obſtat alia Conſtitutio eiuſdem Pontificis Pij Quinti 28. Quia quicquid diſponat dicta Conſtitutio, aduerterunt DD. illam emanaſſe de anno 1567. Conſtitutionem verò 73. fuiſſe editam de anno 1568. vndè tanquam poſterior 6
modificat Conceſſionem, de qua in dicta Conſtitutione 28.

Nec pariter obſtat Conſtitutio S. m. Clementis Octaui, quia vt apparet in §. 10. omnia priuilegia iſtius Religionis approbat, ſaluis modificationibus de quibus in ipſa Conſtitutione, & alijs contentis in d. Conſtitutione Pij Quinti, Vnde hæc Bulla potiùs confirmat contenta in d. Conſtitutione Pij V. quàm reuocat.

Neque obſtant teſtes adducti pro parte Eq. Manelli ad probandum in hac Religione Sancti Mauritij expectatiuas concedi ſolere: Quia vltra reſponſiones datas in vltima deciſione R.P.D. mei Roias, quas hodie adhuc ſubſiſtere cenſuit Rota, iſta eſt corruptela, † & propterea non atten- 7
denda *cap. mala autem Conſuetudo 8. diſt. de action.* Gratian. *diſcept. 88. n. 19.* & fuit dictum in *Monaſterien. Teſtamenti 4. Iunij 1604. coram Litta*, & obſtat decretum irritans poſitum in dicta Bulla 73. Sa. mem. Pij Quinti cum alijs ampliſſimis clauſulis, adeout nullum fieri poſſit fundamentum in depoſitione dd. Teſtium ad probandum obſeruantiam, dum 8
non conſtat de ſcientia Sedis Apoſtolicæ, Abb. *in cap. 1. n. 4. verſ. vnde ibi, de tregua, & pace.* Præpoſ. *in cap. in iſtis, §. leges num. 3. verſ. niſi date conſenſu Papa 4. diſt.* Caualer. *deciſ. 77. num. 3. deciſ. 85. num. 2. deciſ. 91. num. 8. & deciſ. 111. num. 1.*

Reliqnis obiectionibus benè ſatisfaciunt reſponſiones datæ in deciſionibus R. P. D. mei Royas, quæ hodie etiam DD. placuerunt. Et ita, &c.

Supradictæ deciſiones in hac cauſa emanatæ ſub diebus nempè 28. Februarij, & 27. Iunij anni proximè præteriti coram Reuerendiſſimo Tarraconen. habentur ſupra deciſ. 114. & 159.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Tricarriceñ. Territorij.

Veneris 10. Februarij 1640.

ARGVMENTVM.

Confinium probatio, cùm ſit materia, quæ nonniſi per ruſticos, & agros circumcolentes fieri poſſit, eo magis validior dicitur, quo magis per viliores perſonas efficitur. Fouea manu facta cenſe-

tur

tur habens ripas, quæ nuperrimæ excauatæ noſcuntur cùm ſolis, & quidem paruis arundinibus, vbi verò fluuius cenſetur ille cuius ripæ peruetuſtis muniuntur arboribus, & latus & altus inſpicitur

SVMMARIVM.

Teſtes experti, & verſati in ijs regionibus, de quorum territorium deponunt plurimum probant, quamuis ruſtici.

2 *Amplia quia eo magis ſunt ruſtici, ac viliores, eo magis probant.*

3 *Confinia, & probationes, quæ probari non poſſunt, niſi per ruſticos ac perſonas, dd. loca incolere ſolitas, rectè per illos probantur.*

4 *Teſtes etiam minus idonei admittuntur in probationibus, quæ per alios fieri non poſſunt.*

5 *Teſtes per eumdem præmeditatum ſermonem deponentes, ac per verba concepta, ſi ſunt numero plures, præbent alijs adminiculum.*

6 *Teſtium depoſitiones, ſi in aliquo deficiunt ſupplentur adminiculis, & coniecturis.*

7 *Fluuius non foueus manu factus dicitur ſi eſt latus, & altus inſulans in ſe continens, & in cuius ripis adſunt arbores proceræ, & veteres.*

8 *Foſſum, & quidem nuper excauatum, dicitur, ſi aggeres illius cum ſolis arundinibus ſine aliquo arbore peruetuſto hoc ipſum demonſtrant puta, quia nuperrimè facti dignoſcuntur, ibidem.*

9 *Teſtes ab aliquo inducti contra ipſum plenè probant.*
Inducens teſtes aliàs inhabiles dicitur eorum approbaſſe perſonas, num. 9.

10 *Teſtes ab aliquo inducti plenè probant contra inducentem, etiam quod de ſola credulitate deponant.*

11 *Dictio*, per, *deſignat iter qua fluuius pergit, & nu. 13.*

12 *Dictio*, iuxta, *oſtendit locum eſſe proximum rei, cui illa adijcitur.*

14 *Dictio*, vſque, *denotat locum cui deſignatur eſſe terminum, & vltimum confine rei de qua agitur.*
Dictio, iuxta, *diuerſimodè conſideratur, aliàs enim ponitur ad determinationem loci, continui, alias loci diſcontinui, & quomodò, nu. 14. & 15.*

16 *Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum, & contentæ in inſtrumentis ſupra centum annos, habenteſque originem à diuerſis perſonis.*
plenè probant in materia confinium.

17 *Sententia inter alios lata præbet adminiculum alijs probationibus in alia cauſa propter identitatem rationis.*
Sententia inter alios lata ſuper eadem re non probat quoad omnes, num. 17.

18 *Sententia ratione connexitatis facit magnam præſumptionem, etiam quoad alios.*

19 *Fluminis alueus ab eo mutatus præſumitur à quo maxima perceptura erat vtilitas ratione exiccationis terrarum inibi circumſitarum.*

DECISIO CXCV.

Confirmarunt DD. in dubio, quod hodie propoſui, deciſiones factas in hac cauſa coram bo. me. Cardinali Hieronymo Pamphilio, in quibus firmatum fuit, quod fluuius Salandræ, qui interfluit agros Andriacis, & agros Monaſterij S. Baſilij, & diuidit vnum ab alio Territorio, olim & antiquitùs alueum ſuum habebat ſub radicibus Mótisfatoſi, & Iugonum, cuius fluuij alueus in Iconographia, ſiue deſcriptione facta à Cardinali Lancellotto, qui fuit præſens in loco controuerſo, eſt notatus colore croceo. Hoc enim conſtabat ex depoſitionibus plurium teſtium, qui fuerunt examinati pro parte Monaſterij, ex quibus decimus nonus, & vigeſimus quintus iuxta nonum interrogatorium, & vigeſimus tertius ſuper decimo tertio articulo aſſerebant ſe ſpatio plurium annorum vidiſſe eius amnem profluentem ſub Montibus Fatoſi, Guardiolæ, & Scanſanæ, qui in eadem Iconographia deſcribuntur ſub num. 27. 36. & 47. quorum teſtium depoſitionibus viſum fuit pluri-
1 mum deferendum eſſe, † quamuis illi eſſent ruſtici, cum eſſent experti, & verſati in ijs regionibus, vt probat *text. in l. 1. ff. de fluminibus, & practicam ponit Papien. in forma libell. in act. real. in ver. Cui coherent ab vna num. 3.* Bald. *conſ. 420. lib. 1. num. 1.* Vbi in propoſito conſiderat, quod eo maior fides videtur illis adhibenda, † quo 2
magis ſunt ruſtici, ac ſimpliciores, & voluit idem Bald. *in conſ. 468. lib. 3.* Hieronym. de Mont. *tract. de finib. regund. cap. 52. num. 10.* & dixit Rota *in Ceſenaten. bonor. 10. Maij 1591. cor. Cardinali Mantic. inter impreſſas dec. 143. num. 1.* Et concurrebat etiam, quod veritas huius facti vix haberi poterat ex alijs teſtibus, cum ageretur de probatione antiquorum confinium, † qui non poterant eſſe noti, niſi ijs per- 3
ſonis, quæ incolere ſolebant loca illis proxima, quæ fuit ratio, Bald. *in d. conſ. 420. lib. 1.* nam hoc caſu locus erat regulæ propoſitæ, *cap. veniens de teſtibus*, vt admittantur † te- 4
ſtes etiam minus idonei, & notauit *gloſ. in cap. ſuper eodem cap. in verb. Canonicos*, Felin. *nu. 21.* Abb. *in cap. cum in tua, nu. 7. de ſponſalib. gloſ. in cap. vlt. in fin. de teſt. cogend. & in cap. tertio loco, in verb. Iurati de probat.* Io. Crot. *in tract. de teſtib. par. 7. nu. 72.* Gabr. *concluſ. 7. nu. 1. eod. titulo.*

Præterea aderant etiam alij teſtes, qui idem concludebant in ſuis depoſitionibus. Et licet ijs obiectum fuiſſet, quod viderentur inſtructi, cum omnes loquerentur certis, ac conceptis verbis, & ſua ſenſa exprimerent ferè per eumdem ſermonem, † Tamen ratione numeri, & quia veriſimilia de- 5
ponebant, poterant præbere alijs adminiculum, vt tradidit Gabr. *concl. 6. n. 1. eod. tit. & concl. 18. n. 11.* & notant Doct. *in l. 3. ff. de teſtib. poſt gloſ. ibi in verb. numerus* Bald. *in cap. qui teſtium, num. 5. de teſtibus.* Sicut tam horum, quàm aliorum priorum teſtium depoſitiones, confirmare poterant plures † coniecturæ, quæ ſuadebant hoc idem, vt fluuius Salandræ habuerit antiquitus ſuum alueum ſub eiſdem montibus, vt concludebant omnes teſtes in ſuis depoſitionibus. Et hæc omnia conſiderata fuerunt in quatuor deciſionibus, *cor. Cardinali Pamphilio ſub die 26. Iunij 1588. 26. Iunij 1591. 14. Iunij 1592. & in alia deciſione facta eadem die 14. Iunij anni ſequentis 1594.*

Et prima coniectura deſumebatur ex veſtigijs aluei, per quæ idem fluuius antea decurrebat, quæ ad plura milliaria ſe extendebant, & continuò ferebantur ſemper proxima infimis radicibus montium nimirum à Caſtro Cracci vſque ad ſtagnum S. Cathaldi, & deinde ſub monte Fatoſo ad locum, de quo eſt controuerſia, & demùm à loco Scanſanæ, quouſque fluuius in mare reciperetur. Præterea erat idem alueus latus, & altus, continebat in ſe plures Inſulas, quarum vna erat longitudine palmorum quinque, & quadraginta, & erant in illius ripis arbores proceræ, & veteres, † quæ omnia clariſſimè oſtendebant illum non eſſe foſſum arte, aut manu factum ad recipiendas aquas hibernas, quæ decurrerent ex vicinis montibus, & hæc etiam conſiderata fuerunt in eiſdem deciſionibus, & præcipuè *in deciſione anni 1580. & deciſione anni 1594.*

Secunda coniectura oriebatur ex qualitate alterius aluei, qui notatus erat colore ruſo, quem ſcribentes pro Epiſcopo aſſerebant eſſe antiqunm alueum Salandræ, quia vt apparebat ex depoſitionibus primorum teſtium ille erat recens, & nuper excauatus, vt aquæ in eo facilius decurrerent, † quod oſtendebant aggeres terræ, quos vtrinque habebat prope ripas, cum paruis, & exiguis arundinibus ſine aliquibus arboribus, quæ ætatem præſeferent, ſicut etiam, quod ille non erat ita latus, & vado profundus, vt eſt alius, qui decurrit prope montes; Et hæc differentia inter vtrumque alueum conſiderata fuit in prima deciſione, *ſub die 23. Ianuarij anni 1588.*

Tertiam coniecturam præbere poterat obſeruantia, quæ deſumebatur reſpectu loci, in quo eſt palus, ſiue ſtagnum S. Cathaldi notatus in dicta deſcriptione Cardinalis Lancellotti ſub num. 12. quæ coniectura conſiderata fuit in eadem deciſione, quia ſi fines prædij Andriacis ſe extenderent vſque ad lineam ruſi coloris, qua deſcribitur nouus alueus includeret eandem lineam, & contineret in ſe etiam d. ſtagnum, de quo tamen non dubitatur, quin ſit extra territorium Epiſcopi, cum pertineat ad alterius iuriſdictionem nimirum Eccleſiæ S. Cathaldi, & ita cum alueus antiquus, qui eſt notatus linea crocei coloris, & decurrit proximus montibus ſit terminus inter dictam Eccleſiam, & prædium Andriacis eodem modo præſumi debet illud diuidere territorium eiuſdem prædij à territorio Monaſterij in loco controuerſo, & hæc omnia probantur etiam ex teſtibus, qui fuerunt inducti pro parte Epiſcopi, ex quibus aliqui nimirum nouus, & vndecimus ſuper decimoſexto articulo affirmabant, quod Iugones ſub quibus etiam decurrit antiquus alueus ſunt ab ea parte termini prædij Andriacis, & Mo-

& Monaſterij S. Baſilij, ac Scanſanæ, omnes verò in hoc conueniebant, quod fluuius antiquus Salandræ erat terminus vtriuſque territorij, quorum teſtium depoſitiones conſideratæ fuerunt *in deciſ. anni* 1588. *& in alia ſub die* 26. *Iunij anni* 1591. & poterant ſine dubio confirmare depoſitiones aliorum teſtium Monaſterij, immò tamquam inducti ab Epiſcopo, faciebant contra eum plenam
9 probationem, † cùm cenſeretur approbaſſe eorum perſonas, quamuis videri poſſent alias inhabiles, vt conſiderauit *gloſ. in l. ſi teſtibus*, *C. de teſt. in verb. excipere*, & tradit poſt eum Bart. *in princ. ac cæteri communiter*, Abb. *in cap. præſentium*, *num.* 6. *eod. tit.* Caputaq. *deciſ.* 268. *par.* 3.
10 quæ procedunt quamuis ijdem teſtes † de ſola credulitate deponant, vt voluit Iaſ. *in rubr. ff. de iure iurand. num.* 9. qui ſequutus fuit Roman. *in conſ.* 104. *num.* 6. Soccin. iun. *conſ.* 69. *num.* 12. *lib.* 1. Gabr. qui alios refert *de teſtibus concluſ.* 1. *num.* 14.

Aliud genus probationis adductum fuit ex publicis, & antiquis inſtrumentis, quæ etiam viſa fuerunt idem concludere, quod teſtes probare conabantur, vt fluuius Salandræ, ſiue illius alueus, qui erat terminus inter Monaſterium, & prædium Andriacis antiquitus decurreret proximus, & ſub infimis radicibus montium, idque ex eiſdem rationibus, quibus ipſi teſtes ad hoc probandum vtebantur, & primum inſtrumentum continebat acquiſitionem eiuſdem prædij, quàm vſque ab anno 1110. fecerat Abbas Eccleſiæ de Bancia, cuius ſucceſſor eſt Epiſcopus; Aliud Inſtrumentum apparebat confectum anno 1334. & in hoc continebatur emptio eiuſdem prædij facta ab Epiſcopo Tricaricen. & in vtroque illorum aſſignabatur pro confine eius prædij. Idem fluuius Salandræ nimirum ab vna parte, qua per porticellam ducit ſubtus montes, qui vocantur Iugales, ab alia quod propius attingit locum controuerſum, vt tenditur per Iugones vſque ad flumen Salandræ, qua deſcriptione viſum fuit deſignari locum proximum eiſdem montibus, & ſub illorum radicibus, per quem fluuius tempore dictorum inſtrumentorum decurrebat, cum hoc ſignificaret dictio illa, *per*, quæ deſignabat iter,
11 quo fluuius † pergebat, vt probat *text. in l. vlt. ff. de ſeruit. ruſt. præd. & notat ibi gloſ. in verb. ſi propter*. Luc. de Penna *in rubr. C. de cenſ. & cenſitorib. lib.* 11. *num.* 2. ac ſimul oſtendebat quandam continuationem cum dictis montibus, cùm
12 ſignificaret idem, quod dictio, *iuxta*, † quæ oſtendit locum eſſe proximum rei, cui ea dictio eſt adiecta, *vt probat text. in l. quidam Iberus*, *ff. de ſeruit. Vrban. prædior.* & notat ibi Bart. *num.* 1. *& in l. decernimus*, *C. de aquaduct. lib.* 11. &
13 in terminis eiuſdem dictionis, *per*, † probat *text. in l. ædificia*, *§. perfeciſſe*, *ff. de verbor. ſignific. & in l. vrbana*, 166. *§. pernoctare*, *ff. eod. tit.* & idem oſtendebat alia dictio, *vſque*, quæ probabat, quod fluuius per eam dictionem de-
14 ſignatus erat terminus, & vltimus confinis prædij, † ſiue idem fluuius dicendus eſſet pars ipſius prædij, vt exponi ſolet dicta dictio, quando ponitur ad determinationem vnius loci continui, vt in *l. arbor. ff. commun. diuid. & in l. pro regione*, *ff. de acquirend. rer. domin.* dici deberet eſſe *extra*
15 *idem prædium*, vt declaratur eadem dictio, † quando ponitur, vt terminus ad diuidendum plura loca diſcontinua, *vt in l.* 1. *§. in publico flumine*, *& in l. penult. ff. de flum.* & declarat Bart. *in l. patronus*, *§. Sempronio*, *ff. de leg.* 3. Bald. *conſ.* 410. *num.* 2. *vol.* 1. *in* 2. *col.* Iidem confines aſſignabantur territorio Monaſterij in priuilegio Rogerij primi Regis Siciliæ, quod idem Monaſterio conceſſum apparebat ab anno 1133. quia etiam in illo ſtatuebatur pro confine vtriuſque territorij idem terminus fluuij Salandræ, ſicut pergebat ſub radicibus Montis Fatoſi. Quæ omnes enunciatiuæ viſæ fuerunt plenè probare, quod idem fluuius eſſet ter-
16 minus inter vnum, & alterum territorium, cum † eſſent numero plures, & continerentur in inſtrumentis, quæ erant ſupra centum annos, quæque originem habebant à diuerſis perſonis ſecundum ea, quæ notant Doctor. *in c. cum cauſam. de probat.* & ibi Abb. *num.* 1. *Vbi in his terminis ad effectum probationis antiquorum confinium*, Dec. *nu.* 6. Aret. *num.* 9. *& num.* 24. Felin. *num.* 4. & cenſuit Rota coram Card. Mantic. *deciſ.* 43. *num.* 10. Hieronym. de Monr. *in tract. de finib. regund. quæſt.* 60. *numer.* 3. Accedebat his omnibus ſententia lata in Conſilio Neapolitano fauore Monaſterij, ex qua viſerunt fuit confirmari aliæ eiuſdem Monaſterij probationes, quia condemnabatur Dux Grauinæ ad reſtituendum Monaſterio agros, quos idem occupauerat, & erat inter vtrumque alueum deſcriptum colore croceo, & colore ruſo, aſſignando in ſententia rationem, quia alueus Ruſus non erat alueus antiquus fluminis, ſicut pro parte Ducis aſſerebatur, ſed foſſa manufacta, hæc enim ſententia licet lata inter alios † præbe- 17
re poterat adminiculum alijs probationibus propter identitatem rationis, cum locus, qui à Monaſterio petitur, tamquam ſpectans ad proprium territorium eſſet eodem modo incluſus inter vtrumque alueum. Imò agri poſſeſſi à Duce eſſent contermini, & contigui loco Monaſterij, quod efficiebat, vt ſententia diceretur lata ſuper eadem re, vt conſideratum fuit *in deciſione ſub die* 14. *Iunij* 1594. & tradit Iaſ. *in l. ſi duo Patroni*, *num.* 4. *ff. de iur. iurand.* Vbi quod talis ſententia ratione connexitatis facit præſumptionem,
† quæ eſt magni ponderis, Angel. *num.* 2. Bald. *in l.* 2. *num.* 18
19. *C. de eden.*

Neque his probationibus, & coniecturis viſæ fuerunt obſtare aliæ, quas adducebant ſcribentes pro Epiſcopo, quod linea Ruſi coloris, quæ à Monaſterio negabatur eſſe antiquum alueum non ſit recta, ſed flexuoſa, qualis vtique non eſſet ſi alueus per eam deſignatus fuiſſet arte excauatus; Secundò, quod nulla afferatur cauſa, quare Monaci relicto antiquo alueo nouum aperire voluerint, per quem fluuius decurreret cum ingenti impenſa, qualiter opus fuiſſet ad faciendum eumdem alueum, quia licet ille, qui à Monachis aſſeritur eſſe nouus alueus, hodie ſit ſinuoſus, non tamen ſequitur, vt talis etiam fuerit à principio, ſiue quod amnis per eum decurrens ita antiquitus laberetur, cùm potuerit hoc accidere progreſſu temporis, quo aqua eroderit terram vtrinque in ripis conſiſtentem, vel etiam potuit ab initio ita excauari, ne aquæ per eum decurrentes ex vicinis montibus auctæ pluuijs hyemalibus rapidæ, ac torrentis modo fluerent. Quod verò Monaſterium tanta impenſa nouum alueum conſtruxerit potuit eſſe in cauſa, vel magna copia earundem aquarum, quibus operiebatur planities aliorum agrorum, quos Monaſterium poſſidebat proximos nouo alueo; vnde pro exiccatione terrarum, quæ ijs aquis irrigabantur coactum fuit nouum curſum parare, & aperire flumini, quod ſicut allaturum erat maximam vtilitatem, † ita redditur veriſimile, quod Monaſte- 19
rium curauerit hæc fieri cum tali impenſa, ex qua poſſet ſimilem, ac parem vtilitatem ſperare, & hoc etiam conſideratum fuit in prima deciſione *coram Cardinali Pamphilio ſub die* 23. *Ianuarij anni* 1588.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. ROIAS
Poſtea Epiſcopo Tarraconeñ.
Romana iuris nominandi.

Veneris 10. *Februarij* 1640.

ARGVMENTVM.

Facultas nominandi Cappellanos executori teſtamentario relicta, eo mortuo ad illius hæredes tranſmittitur, nec ad teſtatoris hæredes reuertitur, nec perſonalis dicitur ſi perpetua fuerit, prout nec minus dici poteſt, quod fuerit executori relicta, tanquam executori, vbi teſtator prius nomen proprium, poſteà verò executoris expreſſit officium.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſnominandi Cappellanos de ſui naturâ eſt tranſitorium ad hæredes etiam extraneos, & n.* 8. *ac etiam num.* 18.
2 *Amplia etiam ſi in illorum inſtitutione non fuiſſet facta mentio hæredum.*
3 *Iuris diſpoſitio non eget miniſterio hominis.*
4 *Ius patronatus reſeruatum ad fauorem alicuius, eo mortuo non reuertitur ad hæredes inſtituentis.*
Sed eius ad cuius fauorem fuerat reſeruatum, ibid.
5 *Legatum iuriſpatronatus eſt traſmiſſibile ad hæredes quoſcunque.*
6 *Iuſpatronatus dicitur perpetuum; & ad quoſcunque hæredes tranſitorium, ſi teſtator ordinauit, quod miſſa perpetuo celebrari deberent, & num.* 34.
7 *Caſus à teſtatore omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis.*
9 *Facultas nominandi Cappellanos perſonalis dicitur, & num.* 12.

Vbi

Vbi quod perſonam non egreditur intellige, vt num. 13. cum ſeqq.

10 *Facultas per teſtatorem alicui conceſſa de nominando hæredem, vel legatarium cum perſona expirat, quia perſonalis eſt.*

11 *Ius eligendi, qui in aliquo confidit, non cenſetur confidiſſe de eius hærede.*

13 *Facultas nominandi alicui legata eſt tranſitoria ad hæredes illius, & num. ſeqq.*

Secus vero ſi illi fuerit demandata nominatio teſtatoris nomine, puta ſi teſtator dixiſſet eligo eum, quem Petrus nominauerit.

Quia tunc non egreditur perſonam illius, nu. 14. & ſeqq.

17 *Nominatione alicui legata toties quoties voluerit legatarius, & in perpetuum, tunc ille dicitur nomine proprio nominare, non alieno.*

19 *Habens facultatem transferendi penſionem, & penſionarios nominandi, illam ad hæredes non tranſmittit, & num ſeq.*

21 *Facultas nominandi legata executori teſtamentario, intuitu officij legata præſumitur, & propterea cum officio expirat, & num. ſeq.*

23 *Intellige ſi prius fuit expreſſum nomen proprium perſonæ, deinde nomen officij, ſecus ſi è contra, & nu. ſeqq.*

24 *Legatum alicui officiali factum, quando intuitu officij cenſeatur factum, & num. ſeq.*

25 *Officium perſonæ expreſſum in legato illi factum dicitur demonſtratiuè, & cauſatiuè expreſſum.*

26 *Exequutores duo ſi teſtator nominauit, & vni tantum legauit, non poteſt dici, quod illi intuitu officij legauerit.*

27 *Donatum à Rege vni ex pluribus Oratoribus ſibi miſſis, non præſumitur contemplatione officij, ſed intuitu perſonæ donatum.*

28 *Ius nominandi perpetuo relictum exequutori teſtamentario ad tempus non cenſetur relictum vt exequutori, ſed ſimpliciter.*

29 *Iuſpatronatus, & ius nominandi tranſit ad hæredes fundatoris, niſi extet particularis diſpoſitio ad fauorem alterius, & num. ſeq.*

30 *Teſtator diſpoſitio pro lege habetur.*

31 *Miniſter nudus non poteſt aliquod conſequi emolumentum.*

32 *Legatarius dicitur, non nudus miniſter ille in quem verba, & commodum diriguntur.*

33 *Facultas nominandi non expirat prima nominatione ſecuta, ſi in actibus reiterabilibus verſatur.*

DECISIO CXCVI.

IN deciſione coram me facta ſub die * prima Iulij præteriti fuit reſolutum ius nominandi Capellanos ſpectare ad D. Marinum Contuccium vnum ex exequutoribus teſtamentarijs Franciſci Caſtani pro nunc ex clara diſpoſitione d. Franciſci teſtatoris; An verò hæc nominatio Capellanorum ſpectet ad hæredes d. D. Marini, ſiue potius ad Ven. Hoſpitale Conſolationis de Vrbe Domini voluerunt particulariter videre, quo hodie propoſito reſolutum fuit ius nominandi ſpectare ad hæredes Marini mori ex pluribus.

Primo ex verbis teſtamenti, & codicillorum d. Caſtani, ibi, *& pro his celebrandis voluit D. Marinum Contuccium vnum ex exequutoribus per eum in ſuo teſtamento deputatis eligere, & nominare debere tres Sacerdotes bonæ conditionis,*
1 *& famæ, &c.* propterea cum ius nominandi † Capellanos de ſui natura ſit tranſitorium ad extraneos non ſecus, ac iuſpatronatus ad cuius ſimilitudinem teſtator voluit illud eſſe
2 regulandum, † quamuis in reſeruatione non fuerit facta mentio hæredum ex diſpoſitione *text. in clem. plures de*
3 *iurepat.* Cald. *conſ. 4. eod. tit.* qui aſſignat rationem, † qui à iuris diſpoſitio hominis miniſterio non eget, Curt. Iun. *conſ. 87. num. 6. par. 2.* Lambert. *de iurepat. lib. 1. par. 2. quaſt. 2. art. 1. num. 15. & num. 26.* Gabr. *conſ. 196. num. 1. lib. 2.* Seraph. *deciſ. 364. num. 3. & deciſ. 278. num. 1. & in recent. deciſ. 675. num. 1. par. 1.* propterea Marino vita functo, ad cuius fauorem extat reſeruatum iuſpatronatus
4 † non erit locus reuerſioni ad fauorem d. Hoſpitalis hæredis Caſtani, ſed benè ad hæredes Marini iuxta *conſ.* Cald. *5. de iurepat.* Parit. *conſ. 48. nu. 21.* Lotter. *de re benef. lib. 2. qu. 15. nu. 22.* Seraph. *dec. 378. & 604. per tot.* & cor. Reuerendiſs. Vrgell. *dec. 285. nu. 20.*

Secundò, quia titulus, quo ius nominandi extat reſeruatum ad fauorem Marini importat acquiſitionem etiam pro hæredibus, cum hoc ſpectet ad Marinum ex titulo legati relicti à d. Caſtano in Codicillis, quod † legatum eſt traſmiſſibile ad hæredes quoſcumque iuxta diſpoſitionem *text. in l. 4. vbi gloſ. verb. ad ſuos hæredes, C. de alim. & cibar. legat.* Cephal. *conſ. 158. num. 5.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 2. num. 29.* Gratian. *diſcept. 937. num. 2. & 20.*

Tertiò ſuadent alia verba teſtamenti, ibi, *præſentoſque nominationem, & miſſarum celebrationem voluit eſſe perpetuas*, propterea cum verba prædicta non poſſint referre ad Cappellanos, cùm clarè prius diſpoſuerit, quod Cappellani nominati ſint ad nutum amouibiles quandocumque ex quauis cauſa, & occaſione, propterea dicta verba *perpetuas*, &c. neceſſariò referenda veniunt ad ius nominandi, ſeu ad iuſpatronatus denotando illud eſſe tranſitorium ad quoſcunque hæredes Marini, cùm alioquin † non eſſet perpetuum, vt firmat Socc. *conſ. 266. nu. 37. verſ. ſecundo præmiſſa lib. 1.* Nell. *in tract. de tranſmiſ. caſ. 23. num. 23.* Rot. *deciſ. 208. nu. 8. par. 6. rec.* 6

Quartò, quia eo ipſo, quod Caſtanus teſtator non expreſſit ad quem pertinere debeat ius nominandi mortuo Marino hic caſus omiſſus à teſtatore † debet remanere ſub diſpoſitione iuris communis iuxta *text. in l. ſi cum dotem in princ. ff. ſolut. matrim. l. commodiſſime, ff. de liberis, & poſthum.* quo attento iuſpatronatus tranſibit ad hæredes Marini † quamuis extraneos ex *gloſſ. in cap. conſiderandi 16. quaſt. 7.* Ancar. *conſ. 81.* Cald. *d. conſ. 4. de iurepat. relatis*, & ſequutis per Garz. *de Benef. par. 5. cap. 9. nu. 66. & 67.* Rot. *in recent. deciſ. 707. numer. 10. par. 1. & 207. numer. 7. par. 6.*

Nec obſtat, quod ius, ſeu facultas † nominandi cenſeatur perſonalis, & propterea non tranſeat ad hæredes, prout 9
dicimus de facultate conceſſa per teſtatorem alicui † nominandi hæredem, vel legatarium illam cum perſona expirare, vt firmat *tex. in l. vnum ex familia, §. rogo, & l. ſi quis Titio, §. fin. ff. de legat. 2. l. fin. §. ſed ſi quis, C. commun. de legat.* Surd. *conſ. 29. num. 7.* Fuſar. *de ſubſtit. quaſt. 505. nu. 3.* 10
ex illa ratione, quod qui † ius eligendi alicui confidit, non cenſetur confidiſſe de eius hærede, *per tex. in l. ſi quis arbitratu*, vbi notant ſcribentes *ff. de verb. oblig.* Pecch. *de teſtam. coniug. cap. 14. num. 2. cum ſeqq.* facultatem autem nominandi † eſſe perſonaliſſimam, itaut perſonam non egrediatur, Rot. *cenſuit in Regien. penſionis 5. Maij 1631. coram R. P. D. meo Dunozetto impreſſa par. 6. recent. dec. 38. per totam.* 11

Quia reſpondebant Domini hanc facultatem eſt tranſitoriam ad hæredes cum ius iſtud eligendi, ſeu nominandi non competat Marino nomine Caſtani teſtatoris, ſed nomine † proprio, cum acquiſiuerit titulo legati, quo caſu tranſit ad hæredes Marini, quæ diſtinctio eſt Cyni relata per Bart. *in l. illud, num. 1. ff. de option. legat.* Molin. *de Hiſpan. primog. lib. 2. cap. 4. num. 62.* Nell. *in tract. de tranſmiſs. caſ. 37. num. 2. & 18.* Ad cognoſcendum autem an ius
nominandi competat Marino, nomine ſuo, vel alieno recurrendum eſt ad theoricam Bart. *in l. 2. §. data, ff. de option. legat.* vbi competere dicitur nomine alieno, ſi ipſe teſtator 14
eligiſſent mediante perſona alterius puta ſi dixiſſet † eligo eum in Cappellanum, quem Marinus nominauerit, quo caſu Marinus nominaret nomine alieno, & diceretur nudus 15
miniſter, ſi verò ſimpliciter fuerit † demandata nominatio, prout factum fuit, tunc competit nomine proprio, & tranſmittitur ad hæredes nominantis, ita Bero. *conſ. 23. num. 21. lib. 2.* Crot. *conſ. 11. num. 32.* Surd. *conſ. 264. numer. 12.* 16

Propterea cùm in caſu noſtro nominatio fuerit ſimpliciter legata Marino ex illis verbis, ibi, *voluit Marinum eligere, & nominare debere tres Sacerdotes, &c.* ex quibus verbis clarè ſequitur, quod ius nominandi ſpectet ad Marinum iure proprio, præſertim quia non ſemel tantum poteſt nominare, ſed toties, † quoties ei placuerit, & in perpetuum, ibi, *nominationes, &c.* eſſe perpetuas, quod etiam 17
animaduertit Bart. *in d. l. 1. in §. data, nu. 7. verſ. ſed ſi committeretur, ff. de option. legat.* conſequenter tale ius eligendi, ſeu nominandi † tranſit ad hæredes Marini ex diſpoſitione *text. in l. illud, ff. de option. legat.* cum alijs ſupra ponderatis; Nec aliquid facit d. deciſio Regien. penſionis † coram D. meo Dunozet. ex quo in illo caſu agebatur de iure nominandi penſionarios, competente habenti facultatem transferendi penſionem, nec ius illud erat tranſ-

20 miſſibile, ex quo per Papam fuerat electa induſtria † per-
ſonæ, cui fuerat conceſſa dicta facultas, ideòque illum
non poſſe hanc facultatem alteri committere, vt benè ani-
maduertit *d. deciſio Regien. nu. 23. & 24.*
Minus obſtat, quod nominatio fuerit legata Matino con-
templatione officij exequtoris teſtamentarij, ibi, *Mari-*
21 *num vnum ex exequutoribus, &c.* prout in dubio † venit
præſumendum, vt de exequutore teſtamentario, Gratian.
diſcept. 248. *num.* 48. & propterea expirat morte Marini,
22 prout ipſum officium † exequutoris *ex gloſ. in cap. vlt.
verb. mortuo, de teſtam. in 6.* Craſſ. *in §. Exequutores vlti-
marum voluntatum, quaſt.* 14. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 712.
numer. 7.
Quia dicebant DD. obiectum procedere, ſi teſtator
23 prius appoſuiſſet nomen † officij, & deinde perſona, in
præſenti autem caſu prius fuit appoſitum nomen perſonæ,
& poſtea nomen officij, quo caſu ipſa perſona cenſetur
24 contemplata, nomen † verò officij præſumitur appoſitum
demonſtratiuè iuxta, *text. in cap. quoniam Abbas, de offic.
deleg. & text. in l. cum ita datur, ff. de condit. & demon-
ſtrat. l. ſi communis ſeruus,* 37. *ff. de ſtipulat. ſeruor.* An-
ton. de Butr. *in d. cap. quoniam Abbas, num.* 21. Henri-
cus Boich *ibid. col.* 3. *verſ. ego non credo,* Iaſ. *in l. more, nu.*
65. *ff. de iuriſd. omn. iudic.* Menoch. *de arbitr. iudic. qu.* 68.
num. 16. Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſ.* 12. *nu.* 72. *cum duob. ſeqq.*
Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 17. *n.* 3. Buratt.
25 *deciſ.* 12. *num.* 10. vbi quoad ſummum † officium eſt cauſa
inductiua, nomen verò exequutoris ſtare ampliatiuè, per-
ſonam verò Marini fuiſſe principaliter conſideratam ex Bu-
ratt. vbi proximè *d. num.* 10. *in fine, & in terminis iuriſpa-
tronatus eſt dec.* 144. *num.* 6. & 8. *par.* 5. *rec.*
Et ceſſat omnis ſcrupulus circa hoc, quia teſtator duos
conſtituit exequutores, & Marino tantum nominationem
26 reliquit, ex quo ſequitur contemplatum † fuiſſe Marinum,
vti Marinum non vti exequutorem, vt benè in propoſito
Bald. *conſ.* 194. *ſub num.* 2. *lib.* 2. *infra medium verſ. quia fuit*
27 *motus,* † vbi ſi Rex, ad quem plures Oratores fuerunt miſſi
vni tantum donauerit, non præſumitur motus contempla-
tione officij Oratoris, ſed particulari affectione erga per-
ſonam, ita Menoch. *de præſumpt.* 27. *num.* 5. *lib.* 3. præſer-
28 tim quia teſtator expreſsè dixit, quod ius nominandi eſ-
ſet perpetuum, officium verò exequutoris eſt merè tem-
porale.
Nec pariter obſtat, quod iuſpatronatus tranſeat ad hæ-
redes fundatoris cuius extat heres Vener. Hoſpitale Con-
29 ſolationis, quia concluſio procederet quando de eo † non
extaret diſpoſitum ad fauorem alterius, prout in præſenti
diſpoſuit Caſtanus ad fauorem Marini ex claris verbis Co-
30 dicillorum, quæ † diſpoſitio inſeruit pro lege *l. ille, aut il-
le, ff. de legat.* 3. Seraph. *dec.* 762. *num.* 1. cum alijs congeſtis
in 1. *deciſ. in hac cauſ. cir. fin.*
31 Minus facit, quod Matinus ſit nudus miniſter, † qui
nullum poteſt conſequi emolumentum, iuxta tradita per
Rot. *in deciſ.* 425 *num.* 9. *par.* 4 *rec. & deciſ.* 544. *num.* 2. co-
ram ſa. me. Greg. XV. quia reſpectu hæreditatis benè pro-
cedit, quod ſit nudus miniſter, reſpectu verò iuris nomi-
32 nandi Capellanos eſt merè legatarius, † cùm in eum, &
verba, & commodum iuris nominandi ſint directa ex
Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *tit.* 14. *num.* 18. &
lib. 8. *tit.* 6. *nu.* 23. Seraph. *dec.* 1149. *num.* 10.
Vltimò nihil facit, quod nominandi facultas remanſerit
33 conſumpta ex prima nominatione, quia † hoc procederet
in actibus non reiterabilibus, nec habentibus tractum ſuc-
ceſſiuum, de quibus loquitur Tiraq. *in l. Boues, §. hoc ſer-
mone, num.* 11. *& ſeqq. in* 6. *limit. & num.* 17. *de verb. ſi-
gnif.* & amplius, quia teſtator Ius nominandi voluit eſſe
perpetuum, officium verò exequutoris temporale eſt, qua
34 perpetuitate ſtante facultas illa nominandi conceſſa † per
teſtatorem nunquam remanſit conſumpta, ſed erit per-
petua, & tranſitoria ad quoſcumque hæredes ſupra-
dictis.
Et ita reſolutum vtraque parte informante.

Deciſio iſta emanata ſub die prima Iulij 1639. *erit infra
in appendice.*

R. P. D. PEVTINGERIO

Sancti Angeli Lombardorum, ſeù Nullius
Iuriſdictionis.

Veneris 10. *Februarij* 1640.

ARGVMENTVM.

Monaſterium habens territorium ſeparatum, & omnino diſtinctum non poteſt dici, quod ſit intra fines Diœceſis, imò dicitur eſſe nullius; & ex eo quod habeat exercitium iuriſdictionis reſultat eſſe nullius, & habere territorium ſeparatum, & recenſentur actus iuriſdictionem importantes.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium intrà fines alicuius Diœceſis exiſtens, vel illius eſſe probatur, aut ſaltem præſumitur, ſtans contrarium dicenti incumbat onus probandi.*

2 *Iuriſdictio temporalis non benè infert ad iuriſdictionem ſpiritualem, & num.* 14.

3 *Monaſterium non poteſt dici, quod ſit intra fines Diœceſis ſi ab illa habeat territorium ſeparatum, & omninò diſtinctum.*

4 *Termini apponi ſolent ad diſtinctionem vnius territorij ab alio.*

5 *Probatio quæ reſultat ex inſpectione rei omnem aliam ſuperat probationem.*

6 *Præſumptio quæ ſtat pro Epiſcopo ſuper iuriſdictione Monaſterij intrà terminos ſuæ diœceſis exiſtentis.*
Ceſſat ſi illud territorium habeat ſeparatum, & omninò ab illo Epiſcopi diſtinctio, ibid.

7 *Actus iuriſdictionales facti per Abbatem in ſuo Monaſterio faciunt ceſſare præſumptionem.*
Reſultantem ex vicinitate eiuſdem Monaſterij cum territorio Ordinarij, ibid.

8 *Teſtes dicuntur nulliter examinati ex defectu iuriſdictionis.*
Iudices delegati ſuarum commiſſionum fines excedendo, nulliter procedunt, num. 8.

9 *Teſtibus generaliter, & ſine ratione deponentibus præferuntur teſtes practici, & benè informati, optimamque reddentes cauſam ſcientiæ.*

10 *Teſtes qui alias vti ſingulares, & verum non deponentes fuerunt à Rota reiecti, non attenduntur.*

11 *Teſtes reprobati in prima inſtantia maiorem fidem in ſecunda non faciunt, quam in prima fecerunt.*

12 *Enunciatiuæ incidenter, & ad alium finem emiſſa non releuant.*
Amplia ſi ſint recentes, & proueniant ab eo, qui diſponere non poteſt, num. 13.

15 *Iura compulſata dicuntur nulliter extracta non ſeruata compulſorialium forma.*

16 *Exercitium iuriſdictionis Monaſterij, ex quibus dicatur probatum, & num.* 19.
Monaſterium (probato quod habeat exercitium iuriſdictionis) dicitur eſſe nullius, & habere territorium ſeparatum, num. 16.

17 *Monaſterium Montis Virginis eſt nullius, & habet territorium ſeparatum.*
Abbas Generalis Montis Virginis habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem quam in omnibus ſuæ congregationis Monaſterij exercet, num. 17.

18 *Sententiæ latæ ſuper ſtatu faciunt ius, quoad omnes.*

20 *Litteræ Apoſtolicæ ſuper cauſis matrimonialibus, prouiſionibus beneficij, & alienationibus rerum Eccleſiæ dirigi ſolent Epiſcopis.*

21 *Monaſterium habens iuriſdictionem ſpiritualem, quando dicatur eſſe nullius.*

22 *Monaſterium Sancti Guilelmi ſubiectum Abbati Generali Montis Virginis eſt nullius, & de eo iudicatur, ac de Monaſterio Montis Virginis.*

DECISIO CXCVII.

DOmini cauſa maturè diſcuſſa ſub die 6. Martij 1637. coram D. meo Pirouano cenſuerunt, Abbatiam S. Guilelmi eſſe nullius Diœceſis. Indeque per ſententiam pronunciatum fuit eandem habere territorium ſeparatum, ac diſtinctum à Diœceſi ſancti Angeli Lombardorum, à qua

Digitized by Google

à qua ſententia pro parte Domini Epiſcopi dictæ Ciuitatis
cum fuiſſet appellatum cauſaque bo. me. Mormanno, com-
miſſa, factis interim nouis probationibus, & Planta ſitua-
tionis dicti Monaſterij ad inſtantiam ipſius Domini Epiſ-
copi confecta die 16. Ianuarij propoſui dubium, An
ſententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda, & di-
lata tunc reſolutione, hodie eodem dubio denuò propoſito,
Domini vnanimiter dixerunt, ſententiam Rotalem eſſe
confirmandam.

Quia validitas non controuertitur, & iuſtitia probatur
ex iuribus in actis productis, ac per dictam deciſionem
Domini mei Pirouani, non obſtantibus his, quæ nouiter
pro parte D. Epiſcopi fuerunt adducta, quæ potiſſimum
conſiſtunt in ſituatione Monaſterij intra fines Diœceſis S.
Angeli, vt ex Planta prædicta, teſtium depoſitionibus, acti-
bus, vt prætendit, Iuriſdictionalibus, ac enunciatiuis, ex
quibus inferebat, vel probari, Monaſterium eſſe in & de
1 ſua † Diœceſi, vel ſaltem ita præſumi, onus probandi con-
trarium ſpectaret ad Monaſterium, Seraph. *dec.* 1278. *nu.* 1.
& aliæ allegatæ pro D. Epiſcopo.

Nam quoad Plantam, Dominis viſum fuit non probari
ex ea, Monaſterium S. Gulielmi eſſe ſituatum intra fines
Diœceſ. Sancti Angeli, ſiquidem ex illius inſpectione aper-
tiſſimè percipitur territorium dicti monaſterij Sancti Gui-
lielmi cohærere ab Occidente, & Meridie cum Diœceſ. Ci-
uitatis Nuſcanæ abſque vlla participatione alterius Diœce-
ſis, & Diœceſis S. Angeli adhæret ſolum ex duabus nimirum
ex parte Aquilonis cum territorio Nuſcano coniunctim, &
ex parte Orientis cum oppido dicto delli Leoni.

Nec releuat, quod ex parte Meridionalis Epiſcopus S.
Angeli prætendat etiam aliquantulum cohærere, dum in-
tra terminos territorij S. Guilielmi reperti fuerunt aliqui
lapides in terra proiecti nuncupati Epitaphium, in quo de-
ſcriptum legitur Ius exigendi gabellas ad fauorem Domini
temporalis inferendo ex iure exigendi dictam gabellam ad
Ius Diœceſanum.

Quia vltra quod videtur inveriſimile, quod inibi non
adeſſent fundamenta ſuper quibus ſuſtineri poſſent dicti la-
pides, vel manſio pro exactoris habitatione, cùm in In-
ſtrumento confectionis Plantæ fuerit annotatum, neque
veſtigia fundamentorum reperta fuiſſe, quodque per teſtes
fide dignos probatur exactionem prædictæ gabellę fieri con-
ſueuiſſe in taberna dicta del paſſo, quæ ſita eſt propè S. An-
gelum extra terminos Monaſterij vt in Planta, ac inſuper
per Monaſterium ratione Dominij etiam temporalis in
loco, in quo lapides prædicti reperti ſunt, habet Ius pa-
ſcendi, & vendendi herbas quotannis ceſſat motiuum, quia
2 ex Iuriſdictione temporali † non benè confertur ad Iuriſ-
dictionem ſpiritualem, Seraphin. *deciſ.* 1422. *nu.* 8. Rot. *in*
rec. deciſ. 270. *num.* 2. *par.* 1.

Præbuit etiam ipſa Planta intuentibus Dominis cogni-
tionem, quod Monaſterium hoc ſancti Guilielmi territo-
rium habeat ſeparatum, ac omnino diſtinctum à territorio
Ciuitatum Sancti Angeli, & Nuſchi ex ipſa terminorum
diſtinctione cum literis Longobardis S. Guilielmi inſculpi-
pitis, non ſolum in antiquo Inuentario in deciſione Domi-
ni mei Pirouani approbato deſcriptorum, ſed etiam in In-
ſtrumento à Iudice delegato à Rota confecto, per quod
omnia loca oculatiter viſa, necnon termini adnotari
3 fuerunt in ſcriptis, † vnde quoque ſatis excluditur idem
Monaſterium eſſe intra fines Diœceſis, *gloſ. in cap. ſi teſtis*
4. quæſt. 3. & in cap. in noſtra de teſtib. Viu. *deciſ.* 377. *nu.* 9.
lib. 2. Rota *in recent. deciſ.* 159. *num.* 23. *par.* 5. *& deciſ.* 277.
numer. 27. *par.* 6. & coram Gregor. XV. *deciſ.* 239. *num.* 2.
Qui nimirum termini diſtinguendo dictarum Ciuitatum
Territoria, proprium Monaſterij territorium deſignant
4 † cum ſimiles termini ad hoc effectum diſtinctionis iuriſdi-
ctionis apponi conſueuerint, vt notat Io. Andr. *in cap. cum*
cauſa de probat. Bald. *conſ.* 420. *num.* 1. *lib.* 1. *& conſ.* 464.
lib. 3. Pariſ. de Put. *de fin. feud. lib.* 1. *capit.* 2. Menoch.
conſ. 21. *num.* 3. *lib.* 1. Calcan. *conſ.* 9. *num.* 7. Hieron. à
Monte *de finib. cap.* 18. *num.* 3. ex qua inſpectione reſultat
5 euidens probatio, quę † ſuperat omnem aliam probatio-
nem per *text. in l. penult.* & ibi *DD. ff. fin. regund.* Greg.
deciſ. 575. *num.* 6. præſertim quia etiam cùm eadem Planta
concordant teſtes formiter in primâ inſtantia pro Mona-
ſterio examinati, ac atteſtationes perſonarum fide digna-
rum, de quibus in dicta deciſione Domini mei Pirouani
6 *verſic. quoad ſituationem*, & ſic ceſſat prætenſa Iuris † aſ-
ſiſtentia pro Epiſcopo, vt diſtinguendo dixit Rota *in dicta*

deciſ. 1278. *num.* 4. *coram Cardin. Seraphin. & in Brixien.*
Iuriſdictionis 11. *Aprilis* 1639. *coram Domino meo Carillo*,
& præſumptio deducta ex vicinitate loci ceſſat ex actibus
iuriſdictionalibus † factis per Abbatem Generalem vti Or- 7
dinarium in dicto Monaſterio, Franc. *in cap.* 2. *§. ſta-*
tatum, *num.* 10. *de conſtit. in* 6. Balb. *de præſcript.* 5. *par.*
princ. quæſt. 11. *numer.* 7. Rot. *diuerſ. deciſ.* 27. *in fin.*
par. 2.

Quo verò ad teſtes fuit dictum, tres illos in prima inſtan-
tia examinatos non eſſe attendendos ex eiſdem rationibus,
& fundamentis de quibus *in deciſione Domini mei Piroua-*
ni, *verſ. Non obſtant tres teſtes*, eoque minus ſtante
Planta, ex cuius viſione depoſitiones eorum apertè con-
uincuntur de mendacio, at ſi ponderentur alij teſtes nuper
examinati in confectione Plantæ ſupradictæ, vt in extra-
ctione iurium vigore compulſorialium non releuant ne-
dum, quia nulliter examinati fuerunt ex defectu iuriſdi-
ctionis, cuius fines Iudices delegati exceſſerunt, & ſic nul- 8
liter egerunt, *cap. cum olim de offic. delegat.* Buratt. *dec.* 51.
num. 4. *& deciſ.* 504. *nu.* 3. & de Iudice compulſoriali in ſpe-
cie dixit Rota *in Placentina Parochialis* 27. *Iunij* 1636. *co-*
ram D. meo Panzirolo, ac ex defectu citationis, & alijs
cumulatis per informantes pro Monaſterio, ſed etiam ſi
validè fuiſſent examinati non releuarent cum ipſorum di-
cta conuincantur ex oculari Plantæ Inſpectione; & depo-
ſitionibus teſtium fide dignorum in prima inſtantia pro
Monaſterio examinatorum reddentium rationem eorum
ſcientiæ, quia fuerunt Vicarij tam in Ciuitate Nuſcana,
quàm in Ciuitate S. Angeli, in qua Boccutus per decem
annos, & vltrà Vicarij generalis munus exercuit, & de
Territorio ſeparato, ac nullius plenè deponunt per ratio-
nes concludentes eo quia ſunt practici, optimè informati,
& viderunt actus ad Ordinarium in proprio, & ſeparato
Territorio ſpectantes ſemper exerceri per P. Generalem vti
Ordinarium, † teſtes verò pro Epiſcopo examinati gene- 9
raliter deponunt, nec aliquam reddunt rationem, prout
requiritur ad hoc, vt ſuffragari poſſint, vt dictum fuit *in*
Ayrutina Iuriſdictionis 10. *Martij* 1624. *cor. Reuerendiſſimo*
Seleucien. & firmatur *in deciſione coram D. meo Piro-*
uano.

Circa nonnullos actus iuriſdictionales, qui pro D. Epiſ-
copo deducuntur, nullus ab eo concludenter probatur,
nam proceſſus qui dicitur contra Monachos fabricatus, ex
quo non interuenerint in Proceſſione Sanctiſſimi Corpo-
ris Chriſti Summ. Epiſcopi num. 14. quod Monaci petierint
abſolutionem à ſuſpenſione ex cauſa prædicta, & agnoue-
rint iuriſdictionem, non probatur ex Summ. prædicto.
Quinimò Epiſcopi iuriſdictionem recuſarunt, vt patet ex
Summ. Epiſcopi nu. 15. & ab eorum Generali fuerunt pro-
hibiti accedere ad Proceſſiones eodem Summ. num. 16. De
licentia audiendi confeſſiones ab Epiſcopo Monachis data
teſtes, qui ſumm. nu. 17. deponunt fuerunt alias tanquam
ſingulares, † & verum non deponentes à Rota reiecti, 10
vt in deciſione D. mei Pirouani, *verſ. quia de licentia au-*
diendi confeſſiones, & de mendacio conuincuntur ex ſu-
pradicta planta, & ex depoſitione Vicarij Boccuti, quem
licentiam audiendi confeſſiones conceſſiſſe deponunt, &
ipſe abſolutè negat, nec hodie licentiæ prædictæ probantur
ex aliquibus publicis documentis, imò fuit contrarium
probatum, vt fusè *in deciſione D. mei Pirouani* per teſtes
fide dignos, & inter cæteros à dicto Boccuto, qui depo-
nunt, Monachos nunquam ad Epiſcopum S. Angeli pro
licentia tali acceſſiſſe, pariter alijs actibus in Summ. nouo
Epiſcopi datis, de iuribus Epiſcopalibus Epiſcopo à Mona-
chis perſolutis, & ſimilibus actibus, qui ab eiſdem teſtibus
iam reprobatis denuò ab informantibus pro Epiſcopo addu-
cuntur, optimè ſatisfecit dicta Domini mei Pirouani deci-
ſio circa finem, neque maiorem † in hac ſecunda inſtan- 11
tia fidem faciunt teſtium in prima inſtantia reiectorum di-
cta, quam tunc fecerunt.

Demum quoad enunciatiuas tam in prima, quàm in
ſecunda inſtantia cumulatas Domini dixerunt non releua-
re, tam Summorum Pontificum, quàm Patris Generalis
Montis Virginis, ac aliorum, nedum ex particularibus reſ-
ponſionibus datis *in deciſione Domini mei Pirouani*, *verſ.*
quoniam enunciatiua, verùm etiam ex eo, quia inciden-
ter, & propter aliud fuerint emiſſæ, ac abſentibus Mona-
chis, & de enunciato principaliter diſputari contingit, † ex 12
illis neque plena, neque ſemiplena probatio deſumi poteſt,
vt in d. deciſione D. mei Pirouani d. verſ. quoniam enun-

tiatiuæ, præſertim quia ſunt recentes, quæ nullatenus attendi debent, Seraph. *d. dec.* 1278. *num.* 11. & regula eſt, quod enunciatiuæ non releuant, quando proueniunt ab ijs, qui diſponere non poſſunt, † vt poſt alios Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 33. *num.* 27. *cum ſeqq.*

Quæ reſponſiones benè etiam applicantur inſtrumentis, & iuribus nuper compulſatis, tam ſuper confectione plantæ, quàm in proceſſu compulſoriali præter id, quod plures enunciatiuæ continent iuriſdictionem temporalem, à qua non benè infertur ad ſpiritualem, vt ſupradictum eſt vltra
14 quod inſtrumenta, † & iura compulſata ad proban. enunciatiuas prædictas fuerunt nulliter extracta ob inculcatio-
15 nem decretorum eorumdem à iudice compulſoriali factorum ob non ſeruatam formam compulſorialium *c. fin. de fide Inſtrum.* ac aliæ plures concurrunt nullitates per informantes pro Monaſterio cumulatæ.

Quæ omnia facilius concurrere in præſenti caſu Dominis viſum fuit, & de ſupradicta, ac alia exaduerſo deducta conquaſſari, ex quo pro parte Monaſterij fuit benè probata eius intentio, tam ſuper Territorio ſeparato, & diſtincto, vt ex Planta, cum lapidibus circumcirca appoſitis, vt ſupra firmatum fuit ex pluribus enunciatiuis Pontificum, & Regum, & Inſtrumentorum antiquorum concordantium, & cum inſtrumento Plantæ ad inſtantiam D. Epiſcopi confectæ, quàm etiam ex teſtibus fidei dignis benè informatis, & optimam rationem de ſuis dictis reddentibus, ac etiam exactibus iuriſdictionalibus, nempè edictis pro obſeruantia feſtorum, cognitionibus cauſarum, ac Viſitationibus, quæ tamen non exhibentur pro D. Epiſcopo, vnde remanet probatum exercitium iuriſdictiouis pro Monaſte-
16 rio, ex quo reſultat, † ipſum eſſe nullius, & habere proprium, & ſeparatum Territorium, *gloſ. in Clem.* 1. §. *nolumus in verb. Diœceſanis*, & ibi Card. *num.* 2. *in* 4. *quæſt.* Abb. *num.* 15. Imol. *num.* 28. Vital. *nu.* 4. *de for. compet.* Rot. *in recent. dec.* 234. *num.* 6. *par.* 4. & latè firmatum *in deciſ. coram D. meo Pirouano* 6. *Martij* 1637. Et ſic nedum excluditur prætenſio Epiſcopi, quod Monaſterium S. Guilelmi non ſit materialiter intra fines Diœceſ. ſed vlterius, quod etiamſi in ſua Diœceſ. exiſteret, adhuc ad effectum, de quo agitur, ſuffragari non poſſet, quia Monaſterium prædictum eſt membrum Monaſterij Montis Virginis, quod verè, & realiter eſt Nullius habens ſeparatum, proprium, ad diſtinctum Territorium, in quo Abbas Generalis omnimodam iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem in homines, tam de Clero, quàm de Populo priuatiuè quoad omnes exercet, vt in litteris Apoſtolicis Summorum Pontificum Pij V. Gregorij XIII. Sixti V. Pauli V. Gregorij XV. ac Sanctiſs. Domini N. Vrbani VIII. & eandem omnimodam iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem idem Abbas Generalis montis Virginis exercet etiam in alijs ſuæ Congregationis Monaſterijs, vt patet ex priuilegijs Summorum Pontificum Alexandri IV. Vrbani IV. Cęleſtini V. Clementis VIII. In quibus nedum fuit conceſſa ampliſſima exemptio Monacis, Monaſterijs, Eccleſijs, membris, Clericis, ſęcularibus, vaſſallis, ac ſeruientibus, ſed in quocunque loco exiſtentes fuerunt liberati, ac ſeparati à iuriſdictione dominio, & imperio omnium, & quorumcumque Ordinariorum, vt ex Bullis Alexandri IV. & Vrbani IV. de anno 1265. confirmatis per Clementem VIII. ſuo motu proprio de anno 1598. & firmatum etiam fuit per tres ſententias conformes obtentas contra D. Epiſcopum Auellinum, quæ tanquam latæ ſuper ſtatu faciunt ius, quoad omnes † maximè cùm fuerint obſeruatæ, vt in propoſito benè reſpondit Rota coram D. meo Pirouano *verſ. tertio denique principaliter infertur.*

Eademque iuriſdictio, vt ſupra eidem Monaſterio eiuſque Abbati Generali pro tempore conceſſa confirmatur,
19 † quia vti proprius ordinarius, & quilibet Epiſcopus in ſua Diœceſi, Synodum congregat examinatores in ea deputantur pro approbandis, & promouendis Clericis ſęcularibus ad Ordines ſacros, & faciendis concurſibus ad Parochiales vacantes iuxta formam Concilij Tridentini, approbat Confeſſores, & Prædicatores, atque ad ipſum eiuſque Vicarium generalem cum aſſertiua, quod eſt Nullius, & habet Territorium ſeparatum, diriguntur litteræ Apoſtolicæ tam ſuper cauſis matrimonialibus, ac prouiſionibus beneficiorum, quàm ſuper alienationibus rerum Ec-
20 cleſiæ, & alijs quæ dietim occurrunt, † prout cuilibet alteri Epiſcopo per eandem Sedem Apoſtolicam dirigi ſolent iuxta text. *cap. conquerente de offic. Iud. ordin.* & Seraphin. *deciſ.* 1552. *num.* 2. *& in Sorana beneficij* 8. *Martij* 1627. *coram D. meo Merlino*, concurrentibus præſertim vſu Pontificalium, facultate conferendi Ordines minores; & quod Monaſterium eiuſque membra nulli Epiſcopo, vel Archiepiſcopo ſubeſt, ſed Sedi Apoſtolicæ immediatè cum ſuis membris, & vaſſallis auctoritate prædictorum Summorum Pontificum ſubijcitur.

Habet etiam vaſſallos, qui ratione dicti Vaſſallagij temporalis fruuntur immunitatibus, & priuilegijs à Summis Pontificibus, ac Regibus conceſſis ſignanter Caſali S. Guilielmi à Roberto Rege anno 1307. † vt merito iuncta etiam 21
iuriſdictione ſpirituali nullius eſſe dicatur, Mant. *dec.* 361. *num.* 1. Rota *in nullius, ſeu Fanen. Iuriſdictionis coram Domino meo Decano* 27. *Octobris* 1617.

Et ſic proprium ſeparatum, & diſtinctum Territorium, & iura Epiſcopalia quoad ea, quæ ſunt iuriſdictionis, vt reſpondit Rota *in d. Sorana Beneficij cor. D. meo Merlino.*

Quæ omnia procedunt etiam quoad d. Monaſterium
S. Guilielmi, † Abbati Generali huius Religionis ſubie- 22
ctum, quamuis diſtet à Monaſterio Montis Virginis, vt dixit Rota *in Lauretana Iuriſdictionis* 2. *Iunij* 1631. *coram Epiſcopo Vrgellen.*

Ex quibus omnibus ſatis clarè DD. viſum fuit reſultare Monaſterium S. Guilielmi non incluſum finibus Diœceſis S. Angeli gaudere ſtatu nullius Diœceſis, quod viſis prolixis informationibus vtriuſque partis firmatum fuit, & proptereà dictum, ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, &c.

Eſt Deciſio 203. *par.* 7. *recent. & infra ſub die* 1. *Iunij eiuſdemmet anni adeſt in hac cauſa alia deciſio coram eodem R. P. D. Peutirgerio, & coram Eminentiſſimo Panzirolo ſub diebus* 1. *Iulij, &* 26. *Aprilis* 1641. *duæ aliæ emanarunt deciſiones, & demum alia ſub die* 14. *Martij* 1642. *coram Reuerendiſſimo D. Dunozetto, & hæc omnes ſuis locis ſecundum ordinem temporis in ſequenti volumine adnotabuntur.*

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Peruſina Emphyteuſi.

Lunæ 13. *Februarij* 1640.

A R G V M E N T V M.

Eccleſia prætendens deuolutionem rei emphyteoticæ ob alienationem ipſa irrequiſita factam, ac alias ob cauſas tenetur plenè, & concludenter probare nedum directum dominium, ſed identitatem rei, quàm prætendit in commiſſum ceſſiſſe cum in hac materia deſiderentur probationes non genericæ, nec confuſæ, ſed certæ, & reales, quæ alteri rei adaptari non poſſint.

S V M M A R I V M.

1 *Dominium directum etiam ad effectum deuolutionis probatur ex inſtrumentis conceſſionum, iunctis præſertim alijs adminiculis.*

Confeſſionibus nempè emphyteutæ, recognitione dominij, & ſolutionibus continuatis.

2 *Deuolutionis ad effectum duo concludenter probari debent, & dominium directum, & identitas rei emphyteotica.*

3 *Identitas rei non probatur ex demonſtrationibus generalibus, & æquiuocis.*

4 *Confinia, quæ alijs rebus conueniunt, identitatem non probant.*

Identitas rei probari debet demonſtrationibus certis, non autem æquiuocis, num. 4.

5 *Dominus directus prætendens corpus emphyteuticum eſſe maioris quantitatis, de qua cantat inſtrumentum conceſſionis planè, & concludenter probare tenet.*

Fundamentum ſuæ intentionis quilibet debet concludenter probare, num. 5.

℟ DECISIO CXCVIII.

CVm Patres Eremitæ Camaldulenſes Montis Coronæ in Agro Peruſino reſidentes prætenderent inter alia bona vnum tenimentum terræ poſitum in pertinentijs Caſtri Frattæ in loco Buottani, cuius pars ſuperior poſſidetur, vt dicebatur, à Marco Antonio, ac Thoma de Bentiuen-

uenghis, inferior verò ab Hippolyta, & Dianira de Burellis, iure directi dominij ſpectare ad eorum Monaſterium, illudque ob alienationem factam ipſis irrequiſitis, & ob alias cauſas eſſe deuolutum; Iudicium ſuper huiuſmodi deuolutione contra dictos poſſeſſores in partibus introduxere, qui ſententiam abſolutoriam reportarunt, à qua Patres appellarunt; Vnde cauſa mihi commiſſa dubitaui, An conſtaret de bono iure dictorum Patruum.

Pro cuius dubij affirmatiua reſolutione informantes pro Patribus eorum bonum ius ex tribus præcipuè inſtrumentis deducere conabantur, quorum

Primum fuit celebratum de anno 1443. in quo Eccleſia conceſſit, ac renouauit in Emphyteuſim Thomæ Cecolo recipienti pro ſe, & Ioanne filio, eorumque filijs, & nepotibus maſculis vſque in tertiam generationem finitam, & deficientibus maſculis pro vna fœmina vnum tenimentum terræ poſitum in pertinentijs Caſtri Frattæ ſub vocabulo Buottani, à duobus lateribus viæ, ab alio hæredes Nicolutiæ Andreutij, & Berardelli Vanni pro re, quæ fuit Cecoli Cambij, ab alio res pro parte Eccleſiæ S. Andreæ.

Secundum detegitur factum de anno 1514. in quo Eccleſia pariter innouauit, & refirmauit in emphyteuſim Felici, & Orlandino de Mucciarellis, eorumque filijs, & nepotibus maſculis vſque in tertiam generationem ſupradictum tenimentum cum eiſdem finibus deſcriptum.

Tertium verò erat de anno 1516. in quo Eccleſia præuia narratiua, quod ſub die 17. Auguſti 1512. refirmaſſet Petrucio, & Ioanni de Florauantibus, ac Dominicæ q. Pauli, & Thomaſiæ matri d. Dominicæ nonnulla bona, & ſignanter tres quartas, vel circa vnius Eminæ vnius tenimenti cum eiſdem confinibus ſuperius deſignatis iterùm conceſſit, ac refirmauit dicta bona pro maiori expreſſione confinium eiſdem Petrucio, & Ioanni de Florauantibus, & Thomaſiæ ſorori eius vita durante, eorumque filijs, & nepotibus maſculis vſque ad tertiam generationem finitam.

Quæ Inſtrumenta conceſſionum, confirmantur reſpectiuè ex nonnullis confeſſionibus factis ab emphyteutis aſſerentibus hoc ipſum tenimentum, vt ſupra deſcriptum eſſe ſub proprietate Eccleſiæ, necnon recognitionibus dominij, & quamplurium annorum ſubſequutis, & continuatis ſolutionibus, vt colligitur ex partitis extractis ex libris
1 eiuſdem Eccleſiæ, quibus concurrentibus † dd. Inſtrumenta conceſſionum dicebantur ſufficienter probare dominium Eccleſiæ etiam ad effectum deuolutionis, Valaſc. *de iur. emphyt. quæſt. 9. num. 16. & ſeq.* Rip. *in l. ſi aliquam rem, num. 39. ff. de acquir. poſſeſſ.* Rota *dec. 249. num. 2. & deciſ. 290. num. 1. par. 1. rec. & in Ciuitatis Caſtelli bonorum 12. Februar.* 1590. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano, in Romana medietatis domus 5. Martij 1625. cor. bo. me. Manzanedo*, cum alijs relatis à Caual. *dec. 269. num. 3.*

Cæterùm prædictis non obſtantibus Domini non conſtare de bono iure dd. Patrum hodie reſponderunt. Quia ad effectum deuolutionis duo copulatiuè probari debent, do-
2 minium, & identitas rei, † de cuius deuolutione agitur, prout de dominio, Specul. *de emphyt. §. nunc aliqua nu. 17.* Verall. *dec. 280. par. 1.* Seraph. *dec. 1453. nu. 1.* Rot. *dec. 150. 249. & 606. vbique num. 1. par. 1. rec.* Buratt. *dec. 132. nu. 4.* & de identitate Specul. *d. §. nunc aliqua nu. 19.* Seraph. *dec. 869. num. 1.* Rot. *dec. 150. num. 4. & 5. par. 1. dec. 771. nu. 9. verſ. tantò magis, par. 4. rec.*

In propoſito autem eſto, quod ex prædictis probetur aliquod dominium Eccleſiæ, nihilominus probatio identitatis nequaquam concurrere viſa fuit neque reſpectu partis ſuperioris poſſeſſæ à Bentiuenghis, neque reſpectu partis inferioris poſſeſſæ à Burellis.

Non quoad partem ſuperiorem poſſeſſa à Bentiuenghis, qui cauſam habent à Catherina filia prædicti Felicis de Mucciarellis titulo emptionis factæ à Hieronymo, & Ludouico de Bentiuenghis vſque de anno 1598. quia confinia enunciata in prædictis tribus inueſtituris non concordant cum confinibus enunciatis in inſtrumento dict. emptionis factæ à dd. Bentiuenghis, ſiquidem in prædictis inueſtituris enunciatur vnum tenimentum poſitum in pertinentijs Caſtri Frattæ in vocabulo Buottani, à duobus viæ, ab alio hæredes Nicolutiæ Andreutij, & Berardelli Vanni pro re, quæ fuit Cecoli Cambij, ab alio res pro parte Eccleſiæ S. Andreæ.

In inſtrumento autem ſupradictæ emptionis enunciatur vnum tenimentum in pertinentijs Caſtri Frattæ, in vocabulo Buottani, fines cuius à duobus viæ, ab alio Templum B. Mariæ della Reggia, ab alio Eques Io. Paulus de Solis, ab alio Io. Paulus de Picciolis, ab alio Vxor Fràciſci de Aloyſijs.

Quę quidem demonſtrationes non conueniunt cum alijs ſupra enunciatis in prędictis inueſtituris niſi in tribus, nempe, in ſituatione Caſtri Frattæ, in vocabulo Buottani, & in duobus vijs, quæ † demonſtrationes tanquam nimis generales, & æquiuocæ non concludunt identitatem, Bart. 3
in l. demonſtratio falſa num. 15. in fin. verſ. vel quoad alius eſt, Caſtren. *ibidem num. 6. verſic. vel niſi eſſet, ff. de condit. & demonſtr.* Gratian. *diſcept. 790. nu. 4. & ſeqq.* Seraph. *deciſ. 804. num. 5.* Buratt. *d. deciſ. 132. num. 5.* Rot. *dec. 295. num. 8. par. 1. rec.*

Eoque minus quia pro parte Patrum Eremitarum fuerunt examinati nonnulli teſtes aſſerentes in eodem loco, & vocabulo Buottani plura alia tenimenta cum domibus ab alijs poſſeſſa confinantia pariter cum duabus vijs exiſtere, & propterea cum confinia prædicta alijs quoque corporibus conueniant, eo minus probant identitatem, quæ per demonſtrationes certas, non autem † æquiuocas probari debet, Gratian. *d. diſcept. 790. num. 4. & ſeqq.* Rota *d. deciſ. 295. num. 8. par. 1. & deciſ. 181. num. 2. par. 4. recent.* Buratt. *d. deciſ. 132. num. 5. verſ. & ſic ex diuerſitate*, & fuit dictum in *Mediolanen. bonorum 25. Februarij 1611. coram bo. me. Vbaldo.* 4

Neque etiam quoad partem inferiorem poſſeſſam à Burellis, qui cauſam habent à ſupradictis Petrucio, & Ioanne de Florauantibus, nam aut Patres Eremitæ fundant eorum bonum ius in duobus prioribus inſtrumentis conceſſionum, & illa non ſuffragantur, quia confinia ibi enunciata non concordant cum confinibus deſignatis in inſtrumento emptionis factæ per dd. Petruccium, & Ioannem de Florauantibus à ſupradicto Felice de Mucciarellis vſque de anno 1515. Siquidem in inſtrumento d. emptionis enunciantur infraſcripta confinia, nempe, vnum petium terræ trium Eminarum in vocabulo Buottani, ab vno petium terræ, vt ſupra poſitum, à pede via à duobus dicti Emptores, quæ demonſtrationes non conueniunt cum alijs enunciatis in prædictis duabus Inueſtituris niſi in vocabulo Buottani, & in vna via à pede, quæ tanquam generales, & æquiuocæ non probant identitatem ex ſupra allegatis.

Aut verò ſe fundant in Inſtrumento anni 1516. continente renouationem inueſtituræ, quam aliàs Eccleſia fecerat de anno 1512. eiſdem Petruccio, & Ioanni de Florauantibus Authoribus dd. de Burellis, & illa pariter non ſuffragatur cum loquatur ſolummodo de quantitate trium quartarum vnius Eminæ, quæ pro parte dd. de Burellis non controuertitur eſſe ſub dominio Eccleſiæ, pro illaque Canones fuerunt perſoluti. Vndè Eremitæ, qui prætendunt maiorem † quantitatem trium quartarum eſſe Monaſterij dominio ſubiectam, tenentur id probare concludenter tanquam fundamentum eorum intentionis, Mantic. *deciſ. 251. num. 6. verſ. ſecundo fuit reſponſum.* Rot. *dec. 150. nu. 6. & 7. par. 1. rec. & dec. 371. num. 9. par. 4. rec. & in d. Mediolanen. bonorum cor. bo. me. Vbaldo.* 5

Et ita vtraque &c.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana Dotis.

Lunæ 13. Februarij 1640.

ARGVMENTVM.

Fœmina à fideicommittente deſcendens, tam vigore legati ſibi in teſtamento relicti, quàm etiam ex auth. res quæ C. com. de legat. dicitur pro ſua dote anterior omnibus creditoribus grauati, quamuis agatur de Succeſſoribus in Baronia, quia Bulla Baronum fœminarum dotibus non præiudicat.

SVMMARIVM.

1 *Onus dotandi fœminas ex præcepto Teſtatoris ineſt illius bonis à die obitus ipſius ad fauorem omnium deſcendentium.*

Dotis pro conſtitutione attenditur primum tempus, non tempus purificatæ conditionis, num. 1.

2 *Dotis præſidium, quod de iure fœminis debetur in bonis fideicommiſſi, eſſe in poteſtate grauatorum illud euertere non eſt admittendum.*

3 *Voluntas teſtatoris, vt omnibus modis adimpleatur curare debemus.*

4 *Teſtator ſi grauauit filios naſcituros ad dotandum fœminas, nepotes quoque grauaſſe cenſetur.*

Nepotes veniunt ſub vocatione filiorum etiam in grauamine, num. 4.

5 *Dictio,* ſemper, *includit pluralitatem, & diuerſitatem temporum, & caſuum.*

Dictio, ſemper, *facit in omnibus æqualem diſpoſitionem, num. 5.*

6 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando Teſtator expreſſit nomen filiorum per verba perpetuitatem denotantia.*

7 *Teſtator ſi voluit maſculos ſemper ſuccedere, & fœminas dotari, intelligitur quod pariter ſemper illas dotari voluerit.*

Copula, &, æquat copulam, & pariformiter omnia determinat, num. 7.

8 *Teſtatoris prouiſio circa dotationem fœminarum de iure competit omnibus deſcendentibus à fideicommittente.*

9 *Filia fœmina in conditione poſita vigore Statuti Vrbis, & ipſa dicitur vocata.*

10 *Fœmina à fideicommittente deſcendens debet in illius bonis dotari vig. auth. res, quæ etiam cum priuil. potioritatis aduerſus creditores grauats.*

11 *Onus dotandi fœminas à fideicommittente deſcendentes tranſit in grauatos cum priuilegio prioritatis, quoad ipſorum creditores.*

12 *Dos quæ in ſubſidium vig. auth. res, quæ de fideicommiſſo detrahitur, ſatis ſubſidiaria probatur, ſi fideicommiſſarius illam ſoluere promiſit ex bonis fideicommiſſi.*

13 *Teſtes in alia cauſa examinati contra eamdem perſonam faciunt fidem ſuper ſtatu.*

14 *Notum quod ſatis eſt non requirit ita exactam probationem.*

15 *Baronis filia, vel deſcendens poteſt cum alijs creditoribus ſucceſſoris in Baronia concurrere ad ſatisfactionem dotis, vel vigore legati ſibi relicta, vel vig. auth. res quæ de iure ſibi debitæ, ibidem.*

Et in ea dicitur anterior creditoribus ipſius ſucceſſoris, ibidem.

16 *Filia Baronis concurrens cum creditoribus ſucceſſoris in Baronia pro ſua dotis ſolutione, non dicitur impedire ſubhaſtationem.*

17 *Pecunia per creditores exacta cum obligatione eam reſtituendi prioribus, & potioribus dicitur extare.*

18 *Bulla Baronum non tollit credita dotalia ad fauorem fœminarum deſcendentium à fideicommittente, ſed ea admittit.*

D E C I S I O CXCIX.

RESolutum fuit Illuſtriſſ. D. Conſtantiam in pecuniis prouenientibus ex venditione bonorum Io. Baptiſtæ de Comitibus fideicommittentis, eſſe anteriorem, & potiorem creditoribus Ducum Alexandri Patris, & Martij fratris, tam ex particulari prouiſione eiuſdem Io. Baptiſtæ, quàm ex diſpoſitione *Auth. res quæ C. com. leg.*

Et quantum attinet ad primum fundamentum reſolutionis fuit, quod cum Io. Baptiſta inſtituiſſet hæredem Federicum Sfortiam natum ex Fuluia filia, quem etiam ad hunc effectum ſibi adoptaſſet, & poſt Federici obitum vocaſſet ipſius filios maſculos in perpetuum cum onere dotandi fœminas, dum D. Conſtantia recta linea deſcendit à Fuluia, viſa eſt habere fundatam intentionem in pecunijs redactis ex bonis prædictis, quia onus dotandi fœminas ex præcepto Teſtatoris ſemper ineſt illius bonis à die obitus ipſius
1 ad fauorem omnium deſcendentium, † & ideò ſicuti ipſe Teſtator ſi viueret, ſtante adoptione facta de Federico teneretur ipſius fœminas dotare, ita præſumendum eſt, quod voluerit ipſius bona tranſire cum hypotheca, & priuilegio prioritatis, ita vt hodie attendenda ſit origo, & primum tempus, in quo bona relicta fuerunt obnoxia pro conſtitutione dotium, non autem tempus purificatæ conditionis, Imol. *in l. ſi is qui pro emptore num. 20. in princ. ff. de vſucap.* vbi Rom. *num. 25. verſ. reſpondetur etiam*, Crot. *num.* 134. Ruin. *in l. 1. ſub num. 87. ff. de leg.* 1. vbi Iacob. de Nigr. *num.* 135. Pariſ. *num.* 111. *verſ. moderni autem*, & Torniell. *num.* 117. *cum ſeq.* Giouagn. *conſ.* 8. *nu.* 32. *vſque in fin. lib.* 2. Fuſar. *qui alios cumulat in conſ.* 52. *num.* 20. *& à num.* 28. *vſque ad* 54. *verſ. venio ad ſecundum*, *& de ſubſtit. quæſt.* 612. *à num.* 2. *vſque ad* 8. reijciendo diſtinctionem Caſtrenſ. inter legatum ſpeciei, & quantitatis, Caual. *deciſ.* 112. *num.* 2. & fuit in *Romana Dotis de Ghezzis* 9. *Febr.* 1635. *coram me*, alias poſſet eſſe in poteſtate grauatorum euertere præſidium competens fœminis deſcendentibus ad conſequendam dotem ex bonis fideicommiſſi, † quod tamen non 2
eſt admittendum, vt benè animaduertit Imol. *in d. l. ſi is qui pro emptore in princ. ff. de vſucap.* vnde potius, curandum eſt, vt omnibus modis voluntas Teſtatoris † adim- 3
pleatur iuxta diſpoſitionem *l. 1. C. com. de leg.* hoc autem non alio modo conſequi poteſt, quam per natiuitatem hypothecæ de tempore teſtamenti, vt inde oriatur actio, licet actionis exercitium ſuſpendatur in tempus euenientis conditionis, vt fuit reſolutum in ſupradicta Romana de Ghezijs coram me.

Quod autem Teſtatoris mens extendatur, non ſolum ad fœminas primi, ſed etiam vlterioris gradus qualis eſt D. Conſtaotia, clarè videbatur oſtendi ex verbis teſtamenti, in quibus diſponitur, quod filii legitimi, & naturales naſcituri ex Federico primo hærede vniuerſali ſemper in totum ſuccedant, & fœminæ nubant, & dotentur &c. illud enim verbum (*naſciuuro*) ſicuti habet tractum ſucceſſiuum, & reſpicit tempus incertum, ita † ſub nomine filiorum dicendum eſt Teſtatorem ad huiuſmodi onus obligaſſe etiam nepotes, qui ſub eorum vocatione veniunt, Imol. *in l. Gallus* 29. *§. Inſtituens num.* 48. *circa med. verſ. vel pòtes dicere ff. de lib. & poſth.* Ruſtic. poſt alios *in l. cum anus lib.* 6. *c.* 12. *num.* 17. *de condit. & demonſtr.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 320. *num.* 23. Rot. *dec.* 162. *par.* 6. *rec. num.* 1. *&* 2. vbi Teſtator mandauerat filias fœminas naſcituras ex ſuis heredibus exiſtentibus eorum filiis maſculis condecenter dotari, & illis deficientibus ſuccedere,

Præterea pro hoc etiam videbatur facere dictio illa, *ſemper*, † quę pariter includit pluralitatem, & diuerſitatem temporum, & caſuum, faciens, in omnibus æqualem diſpoſitionem *l. 1. verb. ſemper*, vbi gloſ. & Bart. *nu.* 5. *ff. ſol. matrim.* Decian. *conſ.* 1. *num.* 258. *lib.* 1. Panzirol. *conſ.* 1. *num.* 20. Peregr. *conſ.* 44. *num.* 28. *verſ. ad quintum lib.* 1. *& de fideicom. art.* 27. *num.* 2. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 28. *&* 29. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 320. *num.* 74. *& ſeq.* vbi quod
appellatione filiorum veniunt Nepotes, † quoties Te- 6
ſtator illud expreſſit cum verbis denotantibus perpetuitatem.

Ponderabatur vlterius, quod dum Teſtator voluit, quod filij maſculi in totum ſuccederent, & fœminæ dotarentur,
ſicut maſculi ſemper ſuccedere debebant, † ita etiam ſem- 7
per fœminæ erant dotandæ, quia copula, *&*, æquat omnia copulata, & pariformiter omnia determinat, *l. quamuis*, & ibi Bald. *Cod. de impub. & alijs ſubſt.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 325. *num.* 15. *& quæſt.* 403. *num.* 9. vltra quod Dominæ Conſtantiæ fauet etiam regula, quod prouiſio Teſtatoris
circa dotationem fœminarum † de iure competit omnibus 8
deſcendentibus à fideicommittente, Cæphal. *conſ.* 683. *num.* 9. Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 4. *verſ. cæterum*, Menoch. *præſump.* 189. *num.* 11. *lib.* 4. Rot. *dec.* 37. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ. & dec. ſ.* 312. *num.* 16. *par.* 6. *rec.* & fuit reſolutum in *Romana Dotis* 30. *Martij* 1618. *coram bo. me. Card. Veroſpio.*

Et denique ponderabatur pro iſta anterioritate D. Conſtantiæ, quod ipſa à Teſtatore fuerat poſita in conditione, ibi; *Si prædictus D. Federicus vniuerſalis heres decederet ſine legitimis, & naturalibus filijs, & filiabus ex ſe genitis, vel ſi dicti ſui filij deceſſerint ſine filijs legitimis, & naturalibus*, & per conſequens tacitè vocata ad fideicommiſſum † ex *Stat. Vrbis lib.* 1. *cap.* 145. Gabr. *conſ.* 115. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 1. Seraph. *dec.* 1329. *num.* 12. Greg. *dec.* 575. *num.* 1. vnde inferebatur, ipſam metiri ſuam hypothecam ex vocatione prædicta, & proinde præferendam eſſe creditoribus, qui ſolum veniunt vigore obligationis contractæ per Ducem Alexandrum patrem, & Marium fratrem.

Cæterùm, prodeſt ſecundum fundamentum, etiam circumſcripto expreſſo præcepto Io. Baptiſtæ, adhuc placuit, D. Conſtantiam deſcendentem eſſe in illius bonis dotandam † cum priuilegio potioritatis aduerſus quoſcumque creditores grauatorum per rationem *Auth. res C. com.*

C. comm. deleg. quod ſcilicet ſi viuus eſſet Io. Baptiſta, ſed
11 dotare cogeretur, † & ideò hoc onus trahi in grauatos de-
ſcendentes cum hoc priuilegio prioritatis, hoc ibi notat Caſtr. *num.* 10. & Fulgoſ. *num.* 2. ſequitur Dec. *conſ.* 519. *num.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 12. *tit.* 18. *num.* 17. Rot. apud Seraph. *deciſ.* 693. *per tot. & in recent. deciſ.* 28. *num.* 2. *par.* 2. *recent.*

Neque obſtare viſum fuit, quod diſpoſitio *Auth. Res quæ*, non habeat locum niſi in ſubſidium, & quatenus non extent alia bona libera, quia, vltra quod D. Dux Marius promiſſit ſoluere dotem D. Conſtantiæ ex alienatione
12 alicuius partis ſui Status, ſatis apertè declarauit, † non
extare alia bona libera, ex quibus huiuſmodi dos ſolui
13 poſſet, ſatis viſum fuit de hoc conſtare ex teſtibus † exami-
natis contra eundem D. Ducem in alia *Romana Dotis* 25. *Iunij* 1638. *coram R.P.D. meo Pirouano*, quinimò cùm hoc
14 in Curia ſit ſatis notum, non viſa † fuit neceſſaria alia diſ-
cuſſio, iuxta gloſſ. *in l. decem* 116. *verb. excuſſum ff. de verb. oblig.* & deducta per Rot. *dec.* 114. *num.* 1. *verſ. & conſtat notoriè par.* 2. *rec.*

Nec releuat Bulla Clem. VIII. 41. mandans exequi mandata exhibita in Congregatione per Creditores Baronum ſuper bonis etiam Iuriſdictionalibus, quouis modo ab eis tentis, & poſſeſſis, non obſtantibus quibuſcumque fideicommiſſis, quia cùm Bulla mandet ſatisfieri creditoribus, ſiue creditum oriatur ex inſtrumentis, ſeu Chirographis, ſiue legatis, aut alijs quibuſcumque modis, aut formis, vt in §. 2. cùm D. Conſtantia ſit etiam ipſa creditrix vigore diſpoſitionis Io. Baptiſtæ, vel per rationem
15 *Auth. Res quæ*, vt ſupra firmatum eſt, † vtique poterit
cum alijs creditoribus concurrere pro conſequutione ſuæ dotis ad menſuram ipſius hypothecæ: Et quamuis in eadem Bulla in §. 9. diſponatur, quod non poſſit impediri ſubhaſtatio ex cauſa dotis, reſponſum fuit D. Conſtantiam, nec impediuiſſe, nec hodie impugnare ſubhaſtatio-
16 nem factam de bonis Io. Baptiſtæ, † ſed ſolum velle con-
currere, vt creditricem ad pretium ſubrogatum in locum bonorum, quod eo faciliùs facere poteſt, quo pretium prædictum per obligationem factam à creditoribus de re-
17 ſtituendo prioribus, & potioribus † dicitur extare, vt per
Caſtrenſ. *in l. Procuratoris ff. fin. & l. ſeq. ff. de tribut. act. & conſ.* 285. *in princ. lib.* 1. Rot. *dec.* 75. *num.* 4. & 10. & *dec.* 793. *num.* 5. *verſ. quapropter p.* 4. *diuerſ.* & apud Pacif. de Saluian. *dec.* 133. *num.* 10. nec Bulla in aliqua ſui parte tollit credita dotalia ad fauorem fœminarum deſcendentium fi-
18 deicommittentis, † quinimò illa potius videtur admittere,
dum in §. 2. poſt med. generaliter diſponit, quod fiat exequutio contra Barones pro debitis ex quacumque cauſa contractis, & conſequenter ex promiſſione dotis facta ab eo, qui bona diſtracta hoc onere grauauit, cùm non ſit maior ratio, cur creditores Ducum Alexandri, & Marij poſſint concurrere pro conſequenda ſatisfactione, non autem D. Conſtanria Creditrix ipſius fideicommittentis.

Et ita parte vtraque, &c.

A R G V M E N T V M

Sequentis Annotationis.

Ad Deciſ. CXCIX.

Filiorum appellatione licet regulariter non veniant nepotes, cum filij aliter vocantur, & aliter nepotes, nam ſi appellatione nepotum, non veniunt pronepotes, inter quæ nomina adeſt aliqua ſimilitudo, ergo multò minus ſub nomine filiorum veniunt nepotes, inter quæ nulla reperitur ſimilitudo.

Quæ tamen concluſio limitatur quando teſtatoris diſpoſitio tenderet in futurum euentum, quia tunc cùm diſpoſitio non poſſit verificari in filijs, tunc ne ea remaneat fruſtratoria tunc appellatione filiorum veniunt nepotes abſque vllo ſcrupulo.

Cùm indubitatum ſit, illud Iuris axioma, quod appellatione filiorum tunc veniunt etiam nepotes, quotieſcumque mens diſponentis, vel æquitas, vel apta veriſimilitudo id probabiliter poſtulet, quod multò magis id intraret, quando eſſemus in fauorabilibus.

Quibus in terminis lata facienda venit interpretatio, & ad multa infertur. Tunc enim eſt perſiſtendum, in ſtricta ſignificatione, quando ſumus in diſpoſitionibus inter viuos, & ſic in contractibus, & maximè ſtricti iuris.

Vnde in contractibus emphyteuticis, qui & ſtricti iuris ſunt, amara facienda venit interpretatio ſecundum proprietatem verborum, & quidem ſtrictam, vnde conceſſio emphyteuſis facta pro ſe, & filijs, non comprehendit filias, quæ opinio eſt verior, & communior, à num. 74.

Item emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe filijs, & nepotibus, vſque ad tertiam generationem, an in ea comprehendantur pronepotes à nu. 103. & ſeqq. & à nu. 125.

Secus verò eſt dicendnm, ſi poſt verbum nepotibus, addita ſit particula, *&*, vel dictum fuerit ad ipſius, vel eius tertiam generationem, & quare.

Admonentur omnes, vt in negotiando ſint cauti, quia agens in omnibus cautè in nihilo damnificatur, alias ſi aliquod damnum eis obueniat ex eorum incauta negotiatione, ſibi, & non alijs debent imputare à num. 127. & adducitur illud ſimile de Terra, quæ conqueri non poteſt de Cœlo, dum eam terret tonitribus, & fulminibus eam ſeuerè percutit, à num. 131.

Verba per contrahentes prolata non ſolùm in propria, & ſtricta ſignificatione ſunt accipienda, verùm etiam in dubio contra ipſos veniunt interpretanda, id ſibi imputando, dum clarè, & apertè loqui poterant à num. 134. Teſtator in caſu deficientiæ lineæ maſculinæ ſi vocauerit loca pia, an dum ex eadem linea reſtant aliqui Religioſi profeſſi in Religione capaci bonorum, cùm illi veniant appellatione lineæ maſculinæ ſuſpendant purificationem ad fauorem dd. locorum, & alia circa hoc à num. 215.

S V M M A R I V M.

1 *Filiorum appellatione, veniunt nepotes, quando Teſtatoris diſpoſitio tendit in futurum tempus.*

2 *Teſtatoris diſpoſitio, dum verificari non poteſt in filijs, tunc eorum appellatione veniunt etiam nepotes, & num.* 3.

4 *Et iſta fuit doctrina Bart. quam antiqua, & moderna Iuriſprudentia ſecuta fuit.*

5 *Atque iſta eſt verior, & crebrior ſententia, quam & etiam Rota ſequitur, & num.* 6.

7 *Quamuis nonnulli DD. recalcitrent, ſed contra ſtimulum.*

8 *Nepotum appellatione continentur deſcendentes in infinitum ſi diſpoſitio in futurum tempus collata reperitur.*

9 *Nepotibus non exiſtentibus, ſi fuerit dictum, intelligendum venit, de non exiſtentibus, quandocumque.*

10 *Idem dicendum venit, ſi fuerit dictum non remanentibus, vel deficientibus, cum dicta verba tractum ſucceſſiuum habeant, & num.* 11.

12 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, quoties mens diſponentis, vel æquitas, vel veriſimilitudo id poſtulat.*

13 *Intellige tamen, dum dicta æquitas, & veriſimilitudo ex ipſa mente diſponentis legitimè habeatur.*

14 *Quæ concluſio multò magis procedit, ſi ſimus in fauorabilibus, n.* 19.

15 *In Fideicommiſſo paſſiuo ad fauorem filiorum, tunc ſtantibus coniecturis, multò magis appellatione filiorum, veniunt nepotes.*

16 *Statuto ſi caueatur, quod mater non poſſit relinquere bona ſua, niſi filijs, quid ſi illi non extent, ſed nepotes.*

17 *Re-*

17 *Reſpondetur, quod nepotibus tenetur relinquere, cùm tunc ſimus in fauorabilibus, & n.25.*

18 *Statuta ſunt ſtricti iuris, & ſterilia, vt mulæ.*

Statuta inter expreſſorum metam ſunt intelligenda, num. 18.

20 *Statutum prohibens ne mater alijs, quàm liberis poſſit ſua bona relinquere, partim eſt odioſum, & partim fauorabile.*

21 *Statuta, quæ tollunt liberam teſtandi facultatem, an ſubſiſtere dicantur, alij affirmatiuam, & alij negatiuam tuentur.*

22 *Statuta prohibentia matri, ne alijs bona ſua relinquant, quàm filijs, partim eſt fauorabile, conſiderando naturæ ſtimulum, ordinem, & conſilium.*

23 *Statutum partim odioſum, & partim fauorabile, quibus concurrentibus iudicandum venit in totum fauorabile.*

24 *Statutum dum eſt fauorabile, tunc in eo appellatione filiorum veniunt etiam nepotes.*

25 *Statuto ſi caueatur, quod mater alijs, quàm filijs non poſſit relinquere bona ſua.*

Tunc in præiudicium nepotum filijs non extantibus non poteſt ſua bona donare, n.25.

26 *Statutum diſponens ad fauorem filiorum contra matrem, comprehendit etiam nepotes.*

27 *Mater non ſolum filijs, ſed etiam nepotibus reſeruare debet bona à primo viro quæſita.*

28 *Filiorum appellatione, quod veniant etiam nepotes in fauorabilibus eſt receptiſſima ſcribentium ſententia.*

29 *Filiorum appellatione, licet non veniant nepotes, fallit tamen in fauorabilibus.*

30 *Filiorum appellatione veniunt nepotes in fauorabilibus, & hoc non extenſiuè, ſed comprehenſiuè.*

31 *Filij, quod non teneantur imputare fructus in legitimam id comprehendit etiam nepotes.*

32 *Nepos, mortuo patre, ſubingreditur in eius locum, & dicitur ſuus ipſi auo.*

33 *Auus tenetur nepoti relinquere legitimam titulo inſtitutionis, quando eius pater mortuus eſt.*

34 *Legitima debetur nepoti ab auo, dempto patre, & abſque vllo onere, ac dilatione temporis.*

35 *Filiorum appellatione, quod teſtator voluerit comprehendere nepotes, colligitur, ſi reos poſuit in conditione ad excluſionem ſubſtituti.*

36 *Et hoc quia tunc reſpicit tempus futurum.*

37 *Verbum, filij, ſi ponatur in conditione eo caſu, veniunt nepotes, qui quoque debent admitti, ac ſi de illis facta fuiſſet mentio.*

38 *Teſtator præſumitur voluiſſe ſuos deſcendentes præferre remotioribus ſubſtitutis.*

39 *Quod multò magis procederet, ſi ſubſtituti eſſent penitus extranei.*

40 *Teſtator, quod voluerit præferre extraneos ſucceſſores, ipſis naturali vinculo coniunctis, id eſt abſurdum ineuitabile.*

41 *Subſtitutio facta ſub conditione, ſi grauatus deceſſerit ſine filijs, expirat, ſi grauatus decedat cum filijs.*

42 *Et hoc ſecundum celebre conſil. Oldrad. 21. à quo non ita facilè receditur.*

43 *Oldrad. conſ. 21. quando dicatur intrare, & quando ceſſare, & num. 44. 45. & 46.*

47 *Verbum filiorum, quando non coanguſtatur, ſub eius ſtricta ſignificatione.*

48 *Nepotes aliter vocantur, & aliter filij.*

49 *Nepotes, quando veniunt appellatione filiorum id per interpretationem, non autem propriè permittitur.*

50 *Filius ab eſſentia diffinitionis nepotis differt.*

51 *Nepotis appellatione non venit pronepos.*

52 *Filius, & nepos ſunt magis diuerſa nomina, quàm nepos, & pronepos.*

53 *Inter Filios ſuos, qui vnum eligere debet, non poteſt eligere nepotem ex filio.*

54 *Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quod procedit etiam in fideicommiſſis.*

55 *Et maximè in fideicommiſſo tranſuerſali, quando à teſtatore fuit expreſſum nomen patris, & numer. 56.*

57 *Filiorum appellatione tunc ſanè non veniunt nepotes, quando ſumus in contractibus.*

58 *Verba in contractibus ſtrictè, ac propriè veniunt accipienda.*

59 *Filiorum appellatione non veniunt nepotes, maximè in contractibus.*

60 *Filiorum appellatione ſi non veniunt nepotes, in vltiminis voluntatibus.*

61 *Id multò minus eſt dicendum in contractibus.*

62 *Verba in contractibus ſunt intelligenda ſecundum propriam ſignificationem.*

63 *Filiorum appellatione ſecundum propriam ſignificationem non veniunt nepotes.*

64 *Maſculinum generat fœmininum.*

65 *Filiorum appellatione veniunt etiam filiæ.*

66 *Legatum relictum, filijs debetur etiam filiabus.*

67 *Filiorum appellatione, quod veniant etiam fœminæ, in dubio facienda eſt interpretatio.*

68 *Limita niſi euidenter conſtet de voluntate Teſtatoris.*

69 *Inter Maſculos, & fœminas tam de iure naturali, quàm ciuili nulla ſit differentia.*

70 *Voluntas teſtatoris præſumitur conformis diſpoſitioni iuris, & num. 71.*

72 *Pater vocando filios, cenſetur quoque vocaſſe filias.*

73 *Maſculinum nullatenus concipit fœmininum, quando verſamur in contractibus.*

74 *Emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe, & filijs, non comprehendit filias.*

75 *Quæ ſententia eſt verior, & communior, & nu. 76. & 95.*

77 *Eamque concluſionem tam veteres, quàm moderni Doctores amplectuntur, eamque ſequitur Rota, num. 78.*

79 *Verba intelligenda ſunt in contractibus propriè, & ſtrictè.*

80 *Verba in contractibus ſunt accipienda in magis proprio ſignificatu, & num. 85.*

81 *Societas cum ſit inita, vt ſi quæ iuſta hæreditas obueniat, diuidatur inter ſocios, de qua eſt intelligenda.*

82 *Hæreditas, quæ obuenit ex teſtamento, non dicitur ita iuſtè obuenire, ſicut ea, quæ obuenit ab inteſtato.*

83 *Verba ita debent intelligi in contractibus, vt non recedatur à ſtricta ſignificatione.*

84 *Succeſſoris appellatione, licet propriè veniat ſucceſſor particularis, magis tamen propriè venit vniuerſalis.*

87 *Filiorum appellatione, licet propriè venirent etiam filiæ, tamen magis propriè non veniunt, & num. 88.*

89 *Conceſſio in emphyteuſim eſt contractus.*

90 *Contractus emphyteuſis non reperitur poſitus inter contractus bonæ fidei.*

91 *Contractus emphyteuſis eſt ſtricti iuris, & iſta eſt indubitata omnium concluſio.*

92 *Maſculinum non concipit fœmininum, quando ſumus in contractu, & maximè ſtricti iuris.*

93 *Maſculinum licet generet fœmininum tamen talis generatio non ſit ex vi verbi, ſed impropriè, & num. 94.*

94 *Maſculinum concipit fœmininum non ex lata, & impropria ſignificatione, ſed per quamdam extenſionem, & interpretationem.*

96 *Salicet. in lib. 2. num. 29. quæſt. 17. C. de iure emphyt. confutatur tamquam loquens ſine lege, & ratione, num. 97.*

98 *Imò ſe ipſum laceſſat contrarium tenendo.*

99 *Emphyteuſim accipiens pro ſe, & filijs, non comprehenduntur nepotes, quia de ſtricta ſignificatione appellatione filiorum non veniunt nepotes.*

101 *Contractus, & conuentiones dum fiunt vigili oculo ſtetur, ne oſcitanter verba impropria apponantur.*

102 *Damnum, ſi alicui obuenit, quia cautè non fuit negotiatus, de ſe ipſo tantùm conquerat.*

103 *Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & nepotibus ad tertiam generationem, an in ea intrent pronepotes.*

104 *Nomen*, generatio, *conflatur non ſolum ex generante, ſed etiam ex generato.*
105 *Conceſſio emphyteuſis facta pro ſe, filijs, & nepotibus vſque ad tertiam ggenerationem.*
106 *Tunc primus acquirens vt generatus ab aliquo conſtituit primam generationem filij, & nepotes conſtituunt, ſecundam, & tertiam, & num. 121. 122.*
107 *Vnde pronepotes remanebunt excluſi tamquam quartam generationem conſtituentes, & num. 121. & 123.*
108 *Pronepotes comprehendere in tertia generatione ſi quis intendebat, in conceſſione emphyteuſis ad tertiam generationem.*
109 *Addere debebat in inueſtitura pronomen eius, vel ipſius, ſcilicet ad eius, vel ipſius tertiam generationem.*
110 *Emphyteuſis conceſſio facta alicui vſque ad eius, vel ipſius tertiam generationem in ea comprehenduntur quoque pronepotes, & num. 113.*
111 *Quia tunc primus acquirens, tanquam principium praſcindens, at ſeparatum à generationibus inueſtitis, non poteſt eſſe ſui ipſius principium.*
112 *Generare nemo poteſt ſe ipſum.*
114 *Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & nepotibus, ſi fuerit additum ad tertiam generationem, an iſta verba ſtent extenſiuè, vel expoſitiuè.*
115 *Declara, quod ſtent extenſiuè, quando poſt verbum nepotibus, poſita eſt, particula, & ſecus vero ſi non adſit, & vide num. 116. & 118. & ſeq.*
119 *Contrahentes, ſi aliquid voluiſſent, id ſciuiſſent exprimere.*
120 *Caſtren. in conſil. 338. num. 2. lib. 2. opinio ab omnibus approbatur.*
124 *Generationes 14. enumerantur in ſacro textu apud Matth. cap. 1. & Abraham, qui eſt primus numeratur in prima generatione.*
125 *Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & nepotibus, ad tertiam generationem, quod inueſtitus conſtituat primam generationem eſt opinio à pluribus, & grauiſſimis DD. approbata, & à Rota canonizata numer. 126.*
127 *Contractus aliquis, quando eſt perficiendus, cautè procedatur.*
128 *Cautè agens in omnibus in nihilo damnificatur.*
129 *Iactura omnis eſt mala, ſed illa, quæ fit ex propria negligentia, magis dolenda eſt.*
130 *Naui iam merſa, quid iuuat fateri errorem.*
131 *in Foueam, quam quis fecit, ſi incidat, de ſe tantum conqueri debet.*
Terra, non poteſt conqueri, dum Cœlum eam terret tonitribus, ac fulminibus percutit, & quare.
132 *Terra ſubminiſtrat Cœlo materiam fulminum, & tonitruum.*
Vapores terræ, & calidæ, & ſiccæ exalationes, quæ ſubleuantur in aerem à terra.
133 *Fulgura, qualiter generentur, & ex qua materia.*
134 *& Qualiter accendantur in aere.*
135 *Fulmina ſecundum Ariſtotilem in duas ſpecies diuiduntur, ſcilicet in fulmina clara, & fumoſa.*
136 *Fulmina clara mirabilia operantur, nam ſæpè comburunt res interiores, relictis exterioribus.*
Vnde cuidam militi combuſtus fuit gladius illæſa vagina.
137 *Fulmina fumoſa ſunt contraria naturæ, cuius ſunt fulmina clara.*
Quare comburit res exteriores relictis interioribus. Vnde aſſumit crumenam relicta pecunia.
138 *Vaginam intacto gladio, veſtes illæſo corpore.*
139 *Homines nonnulli à fulmine tacti, diſparuerunt omnino, & quomodo.*
A fulgore, & tempeſtate, liberet nos DEVS.
140 *Terra, niſi obtenebraret aerem ſuis turbidis vaporibus, ipſa non audaret tonare, & fulgurare.*
141 *Contrahentes, ſi cautius negotiarent, non ita facilè in prompta damna inciderent.*
Cautè agens vix cauet, ne decipiatur, num. 135.
142 *Verba, in contractibus in dubio contra contrahentes ſunt interpretanda.*
143 *Contrahentes ſibi imputent, dum clarè, & apertò loqui poterant.*
144 *in Contractibus verba ambigua interpretanda ſunt, contra eos qui in illis ſe fundant, & num. 145.*
146 *Verbum ambiguum teſtis, contra ipſum producentem interpretari debet.*
147 *Verba ambigua inueſtituræ interpretanda ſunt contra ſtipulantem cum apertius legem dicere potuit.*
148 *Maſculorum appellatione de proprietate ſermonis, veniunt non ſolum maſculi ex maſculis, ſed etiam ex fœminis.*
149 *Sed hoc procedit, quando ſumus in vltimis voluntatibus, aut alia fauorabili materia, & num. 145.*
150 *in Teſtamentis, quod maſculinum non concipiat fœmininum, id debet aperto conſtare ex vrgentibus coniecturis, & num. 150.*
151 *Emphyteuſis, ſi ſit conceſſa pro filijs, & nepotibus maſculis non veniunt nepotes ex filiabus.*
152 *Et hoc quia ſumus in contractu, & maximè ſtricti iuris, in quo maſculus ex fœmina, non venit appellatione maſculi.*
153 *Atque hæc concluſio non habet contradictorem.*
155 *Maſculinitatis qualitas, dum eſt adiecta in conceſſione emphyteuſis, cenſetur intellexiſſe concedens de maſculis ex maſculis.*
156 *Et ſic cenſetur habuiſſe reſpectum ad lineam maſculinam tantum.*
157 *Emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit, alicui ad tertiam generationem maſculinam, non comprehenduntur maſculi ex fœminis.*
158 *Vnde ſi ſuperſunt tantum maſculi ex fœminis expirata dicitur conceſſio.*
159 *Nomen verbale generationis in abſtracto ſumptum, continet actiuam, & paſſiuam ſignificationem.*
160 *Verbum*, generatio, *in concreto quid importet.*
161 *Emphyteuſis conceſſio, quando paſſiuè accipienda veniat.*
162 *Verbum*, generatio, *poſitum in conceſſione emphyteuſis, dum ad exprimendum actum generandi, non eſt expreſſum.*
163 *Tunc quid operetur.*
164 *Emphyteuſis conceſſio facta alicui ad tertiam lineam maſculinam, nullatenus in ea venit fœmina ex maſculo.*
165 *Fœmina à maſculo procreata dicitur de generatione maſculina.*
166 *Conceſſio emphyteuſis facta his, qui ſunt de generatione maſculina, tunc in ea veniunt etiam fœminæ ex maſculo.*
167 *Secus verò, ſi fuerit dictum, ad generationem maſculinam, & ſic dirigitur ipſi generationi.*
168 *Maſculus, dicitur generatio maſculina, non autem fœminina, quæ dicitur generatio fœminina.*
169 *Filia primi acquirentis, non venit in conceſſione emphyteuſis facta pro ſe, filijs, & nepotibus per lineam maſculinam deſcendentibus.*
170 *Caſtren. in l. maritus, num. 5. C. de procurat. doctrina communiter recepta, num. 181.*
171 *Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs per lineam maſculinam deſcendentibus.*
172 *Ideo non comprehendit filiam primi acquirentis, quia linea non incipit à patre, ſed à filio.*
173 *Pater ſi habeat maſculum, & fœminam, tunc linea filiorum incipit à maſculo, & linea fœminarum à filia.*
174 *Linea, quæ incipit à maſculo dicitur maſculina, illa verò quæ incipit à fœmina dicitur fœminina.*
Filij, & filia, quilibet faciunt ſuam lineam, num. 174.
175 *Linea maſculina, dum diſtinguitur à linea fœminina, ſequitur, quod fœmina non poteſt dici de linea maſculina.*
176 *Fœmina eſt caput lineæ fœmininæ, & ideò non valet eſſe etiam ſub linea maſculina.*
177 *Ad ſucceſſionem, quando quis intendit venire, tamquam de linea maſculina, duas qualitates probare tenetur.*
178 *Nempe quod ſit maſculus, & quod veniat ex linea maſculina.*
179 *Alsàs alstero deficiente, remanebit foras.*
180 *Natus ex fœmina quantumuis aguata non poteſt dici de linea maſculina, vt veniat ſub vocatis per lineam maſculinam.*
181 *Fœmina quantumuis nata ex maſculo non venit ſub vocatio-*

Digitized by Google

catione illorum per lineam maſculinam, & quare num. 182. & ſeq.

184 *De principio principiante idem iudicandum eſt, ſicut de his, quæ ſequuntur.*

185 *Ius idem eſt in cauſa, quàm in cauſato.*

187 *Iaſ. in l. Gallus, §. nunc in prima lectura, ff. de liber. & poſth. confutatur, & notatur vti inconſtans.*

188 *Et damnantur eius rationes, vti falſa, & num. 189.*

190 *Neptis, quæ eſt remotior in gradu eſſe non debet deterioris conditionis, ipſa matre, & num. 191.*

192 *Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & deſcendentibus per virilem ſexum, & tunc neptis ex filio maſculo ſuccedit in ea, & quare num. 193.*

194 *Linea maſculina, & fœminina inter ſe ſunt diſtinctæ.*

195 *Soccin. ſen. diſtinct. in l. Gallus, §. nunc de lege num. 4. ff. de lib. & poſth. eſt potius verbalis, quàm realis, & num. 196.*

197 *Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & nepotibus per lineam maſculinam, vel ex linea maſculina paria ſunt, & vide num. 190. 199. & 200.*

203 *Conceſſio emphyteuſis facta pro ſe filijs, & nepotibus maſculis, vel per lineam maſculinam.*

204 *Tunc multò magis excludit fœminas, & maſculos ex fœminis, quando ſumus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & num. 201.*

205 *Eccleſiæ fauore maſculinum non concipit fœmininum.*

206 *Emphyteuſis conceſsio facta alicui pro ſe filijs, & nepotibus maſculis ſi admitterentur in ea maſculi ex fœminis, quale abſurdum ſequeretur, & num. 207. 208. & 209.*

210 *Maſculus ex fœmina, quando non poteſt ſuccedere, quia vocantur maſculi per lineam maſculinam, quid ei obſtet.*

211 *Maſculus remotior, vt admittatur ad ſucceſſionem excluſa fœmina proximiore, quid requiratur.*

212 *Maſculus ex fœmina, quando etiam cenſeatur, excluſa matre, ad primogenituram vocatus.*

213 *Et quando etiam ad fideicommiſſum.*

214 *Agnationis conſeruandæ ratio, non poteſt dici quod fuerit habita, ſi ſint primum vocati cognati.*

215 *Quod procedit etiam ſi coniunctum ſit onus, aſſumendi nomen, & arma teſtantis, & num. 16.*

216 *Agnatio per modum artificialem tam per maſculos ex maſculis, quàm ex fœminis poteſt conſeruari, & num. 217.*

218 *Mater, quando eſt excluſa omnes quoque eius deſcendentes cenſentur excluſi.*

219 *In cauſato non poteſt eſſe plus virtutis, quã procedat ab influenti potentia cauſa, num. 214.*

220 *Teſtator, ſi diſponat, quod in caſu deficientiæ lineæ maſculinæ, tunc ſuccedant quædam loca pia.*

221 *Tunc non intrat dicta ſubſtitutio, ſi adhuc religioſi ex dicta linea maſculina reperiantur.*

222 *Religioſus profeſſus in Religione capaci bonorum, venit appellatione lineæ maſculinæ.*

223 *Et donec viuit ſuſpendit purificationem fideicommiſſi in caſu deficientiæ lineæ maſculinæ, & num. 254.*

225 *Nec limitatur dicta concluſio, niſi in caſu, quo conſtat de mente teſtatoris excludendi Monaſteria, & num. 226.*

227 *Teſtator, quando non cenſeatur voluiſſe excludere Monaſteria à ſua ſucceſsione.*

Si excluſi fuerunt, illi, qui vxorem ducere non valent.

228 *Religioſi veniunt appellatione eorum, qui vxorem ducere non valent.*

229 *Monaci profeſsi ob ſolemne votum caſtitatis ducere non poſſunt vxorem.*

230 *Voluntas temporalis ceſſat finito tempore.*

231 *Verba*, finche ſi trouaranno, *ſignificant temporalitatem.*

232 *Inhabilium excluſio ad fideicommiſſum, cenſetur facta ad conſeruationem agnationis, & num. 234.*

233 *Religioſi, quo vſque viuunt conſeruant agnationem.*

235 *In ſucceſsionis propagatione conſiſtit effectus, & conſeruatio agnationis.*

236 *Monaci licèt non poſsint propagare ſucceſſionem, poſſunt tamen retinere iura agnationis.*

237 *Monachus etiam concurrit ad ſucceſſionem, quæ ex diſpoſitione ſtatuti reſeruata eſt ſolis agnatis.*

238 *Monachus etiam retinet iura ſuitatis ad effectum ſucceſſionis inteſtatæ.*

239 *Monachus etiam retinet iura prioritatis ad effectum ſucceſſionis.*

240 *Teſtator non cenſetur voluiſſe excludere à ſua ſucceſſione Monaſteria ſi vocatis iniuxerit onus aſſumendæ agnationis.*

Sed etiam inſignia, & arma ipſius.

241 *Arma, & inſignia ſolent diſtinguere vnam ab altera familia, eiuſdem agnationis, ſeu nominis.*

242 *Arma, & inſigna agnationis Monachus in Religione dicitur retinere ſi vtatur Annulo ſignatorio, quoties occaſio ſe offert.*

243 *Non autem neceſſe eſt deferendi arma, & inſignia humero ſuſpenſa.*

A N N O T A T I O

Ad Deciſ. C X C I X.

INdubitatum ſanè eſt, quod appellatione filiorum veniunt A
tunc quoque nepotes, pronepotes, &c. quando † ipſa 1
Teſtatoris diſpoſitio reſpicit tractum ſucceſſiuum in tempus
futurum, itaque in filijs tantum ipſius Teſtatoris, nullatenus
ipſa diſpoſitio † verificari poterit, vt eſt caſus præſentis de- 2
ciſionis, vnde in his terminis appellatione filiorum † ve- 3
niunt omnes deſcendentes, & iſta fuit doctrina Bart. *in l. li-
berorum, num. 5. ff. de verb. ſignif. & in l. Gallus, §. inſti-
tuens, ff. de liber. & poſth.* & ibi præſertim Alex. & Iaſ. ac
communiter ſequuntur DD. cum alijs innumeris relatis per
Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. titul. 8. num. 1.*
ibi, *procedere indubitatè, quando diſpoſitio teſtatoris fuit
collata in aliquem futurum euentum, &c.* & poſt Mantic. plu-
ribus quoque relatis, reſpondit Surd. *in conſ. 336. ſub n. 9.*
ibi, *tranſit de plano ſententia, quod appellatione filiorum
veniunt nepotes, quando diſpoſitio confertur in futurum, in-
certumque euentum, &c.* & pluries teſtatur de communi.

Quod enim antiqua, & moderna Iuriſprudentia † ſe- 4
cuta ſit, prædictam ſententiam Bart. *in d. l. liberorum*, te-
ſtatur Soccin. iun. *in conſ. 116. num. 23. vol. 1.* meminitque
Card. Mantic. *d. lib. 8. titul. 8. ſub num. 1.* ibi, *opinionem Bart.
tenuit antiqua, & moderna Iuriſprudentia, &c.* vbi quoque
poſt Cæphal. *in conſ. 262. num. 5. lib. 2.* profitetur † hanc eſ- 5
ſe veriorem, & crebriorem ſententiam. Eamque ſæpiùs
ſecuta eſt Rota, vt præſertim † hic in præſenti deciſione, 6
cum ibi allegat, & addo magiſtralem deciſionem penes Put.
deciſ. 256. num. 5. ibi, *appellatione filiorum veniunt nepotes,
quando filij vocantur in futurum euentum in quem eſt incertum,
an adſint filij, vel nepotes, &c. lib. 2. in correctis*, & deinde
coram bon. mem. Card. Seraph. *deciſ. 409. num. 11.* ibi, *&
ſunt appoſita verba, tractum ſucceſſiuum habentia, nempè
dictio illa in infinitum, quã facit, vt niſi intelligantur voca-
ti ſucceſſiuè diſpoſitio redditur impoſſibilis, &c.* & coram
bon. mem. Manzanedo *deciſ. 718. num. 2.* ibi, *cum vocaue-
rit filios in infinitum, eius diſpoſitionem non videtur reſtrin-
xiſſe, ad certos, & determinatos filios, ſed illam in incer-
tum futurum perpetuumque euentum contuliſſe, &c. part. 2.
recent.* cum alijs allegatis coram R. P. D. meo Meltio *in cau-
ſa Romana Fideicommiſſi de Mutis 19. Ianuarij 1646. §. Exa-
minandi*, ibi, *quando teſtator non ſe reſtrinxit ad certos, &
determinatos filios, ſed illos vocauit vſque in infinitum, &
illius diſpoſitio eſt collata in futurum euentum quo caſu nepotes
veniunt appellatione filiorum, &c.* & ſubditur in prædicta
deciſione, quod quamuis aliqui DD. contrarium ſenſerint,
prædicta tamen ſententia † de plano procedit, & eſt com- 7
munior, & maximè in caſu, quo diſpoſitio infertur in fu-
turum incertumque euentum, ex ibi allegatis. Hinc quo-
que eſt, quod appellatione nepotum continentur deſcen-
dentes † in infinitum ob diſpoſitionem in futurum euen- 8
tum collatam, vt inquit Bart. *in l. prima, §. ſed ſi quis, ff.
de ſuis, & legit. hæred.* Alex. *conſil. 5. num. 9. lib. 3.* Gozad.
conſ. 59. num. 12. Pariſ. *conſ. 37. num. 23. vol. 2.* Gabr. *de verb.
ſignif. concluſ. 1. num. 44.* Peregr. *de fideicommiſs. art. 22. num.
54. & conſ. 41. num. 5. lib. 5.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 320. n.
75.* & perpendit Rota coram bon. mem. Coccino *Decano in
celebri deciſione in cauſa Viterbien. Caſtrorum 23. Maij 1635.
num. mihi 80.* ibi, *appellatione nepotum continentur deſcen-
dentes in infinitum, ob diſpoſitionem in futurum euentum col-
latam, &c.*

Qua-

9 Quare ſi fuerit dictum, non extantibus, † vel non
exiſtentibus nepotibus, per ablatiuum abſolutum indeter-
minatè diſpoſitio concepta, tunc dicta verba ſunt intelli-
genda de non eatantibus, quandocumqne ex traditis per
Caualcan. conſil. 103. ſub num. 2. verſ. ſed pro iſto facit, Ma-
zar. conſ. 4. num. 6. Andr. Gail. Obſeruat. Imperial. 136. num.
10 3. lib. 2. prout idem de verbo non remanentibus, † ſeu de-
ficientibus, conſuluit Alex. conſil. 53. num. 12. lib. 6. Ruin.
conſ. 132. num. 5. & conſ. 133. in princip. lib. 3. cum tractum
11 ſucceſſiuum habeant, † ſeu denotent Bertazzol. conſil. ci-
uil. 30. num. 16. Fuſar. de ſubſtit. quaſt. 320. num. 68. Senatus
Dolan. deciſ. 535. num. 15. Rota coram bon. mem. Card. Se-
raph. deciſ. 409. num. 54. Sed perſiſtendo in terminis no-
ſtris.

Veritas enim eſt, quod filiorum appellatione veniunt Ne-
12 potes, ac cæteri † deſcendentes, quod procedit, etiamſi
agatur de tranſuerſalibus teſtatoris, quoties voluntas fidei-
13 committentis id diſponit, vel æquitas, † vel veriſimilitu-
do ex ipſa mente fideicommittentis legitimè habita talem ex-
poſcat extenſionem, l. iuſta, ff. de verb. ſignific. l. Senatus
conſultu, ff. de rit. nupt. latè Ruſtic. in l. cum auus lib. 6. cap.
11. num. 45. & ſeq. ff. de condit. & demonſtrat. Surd. de ali-
ment. tit. 9. quaſt. 36. num. 34. Fuſar. de ſubſtitut. quaſt. 320. n.
50. Menoch. de praſumpt. lib. 4. praſumpt. 94. à num. 23. egre-
giè Facbin. controuerſ. Iur. lib. 5. cap. 18. Peregr. de fideicom-
miſſ. art. 22. num. 50. & 52. & benè reſpondit Rota coram
bon. mem. Merlino deciſ. 206. num. 12. ibi, quoties contrarium
ſuadent voluntatis fideicommittentis coniectura, vel æquitas,
filiorum appellatione veniunt nepotes, &c. cum ibi allegatis,
& adde deciſ. 40. num. 7. ibi, vnde filiorum appellatione dicen-
dum eſt, nepotes comprehendere voluiſſe, part. 5. recent. cum
alijs abundè relatis coram R. P. D. Meltio in d. cauſa Roma-
na fideicommiſſi de Mutis ſub die tamen 15. Ianuarij 1648. §.
Tollitur, ibi, ſtantibus coniecturis, quæ hic non deficiunt opti-
mè deſeruiunt, vt cenſeantur etiam comprehenſi nepotes, &c.
14 Quod multò magis † procederet, ſi eſſemus in fauorabi-
libus nempè in fidiecommiſſo actiuo filiorum, non in paſſi-
15 no, quo caſu ſine dubio appellatione filiorum veniunt † ne-
potes, poſt Oldrad. Iaſ. Soccin. Ruin. Curt. Ruſtic. & alios
probat Caſanat. conſil. 58. num. 42. ibi, verſamur in fauora-
bilibus, nempè in fideicommiſſo actiuo, & non in paſſiuo, quo
in caſu filiorum appellatione nepotes comprehenduntur, &c. &
adde Ioſeph. de Seſſe deciſ. Reg. Aragonum deciſ. 64. num.
84. ibi, vbi agitur de mero fauore filiorum, & veniunt nepo-
tes, &c.

Et latè id hoc declaratur. Notabiliter addo tamen, quod
16 † ſi ſtatuto caueatur, quod mater teneatur bona ſuis filijs
relinquere, non poterit tamen ipſa non extantibus filijs, bo-
17 na ſua donare extraneo in † præiudicium Nepotum, & li-
cet verum ſit, quod ſtatuta ſint ſtricti iuris, & ſint ſterilia,
18 † ſicut Mulæ, itaque inter expreſſorum metam veniant in-
telligenda, tamen id non procedit, quando ſumus in caſu
19 fauorabili, quia vt diximus, appellatione filiorum † ve-
niunt nepotes. Admitto ſanè, quod prædictum ſtatutum
habeat duo capita, vnum ſcilicet odioſum, quia Matri
20 † tollitur libera teſtandi facultas, ex quo capite nonnulli
Doctores affirmant inualidum eſſe dictum ſtatutum: verùm
21 prædicta ſtatuta per multa iura, & rationes ab eis relatas
confirmant tamquam vti valida, & ſubſiſtentia, Zabarell.
Anchar. Calder. Crot. & alij relati per Theſaur. deciſ. 269.
num. 1. ibi, cum tale ſtatutum dicatur fauorabile, &c.

Aliud verò caput eſt fauorabile, vt filij ſoli hæreditatem
matris capiant, conſiderando naturæ ſtimulum, ordinem,
22 † & conſilium, quod ſemper pro filijs capiendum venit,
vt imbecillitati mulierum prouiſum dicatur, quare his con-
23 currentibus, interpretatio facienda † venit pro parte fa-
uorabili.

Vnde odium in capite odioſo eſt rationabile, & ſic ſu-
mus in ſtatuto fauorabili, dicendum venit appellatione
24 filiorum venire † nepotes, & ita in terminis prædicti ſtatu-
ti, quod mater teneatur filijs ſuis bona relinquere, vt non
25 poſſit † ipſa non extantibus filijs ſua bona donare extraneo
in præiudicium nepotum, poſt longam diſputationem hinc
inde plura deducendo fuiſſe deciſum, refert Theſaur. inn.
in lib. 1. quaſt. forenſ. quaſt. 92. per tot. & ſub num. 6. refert
plures DD. qui prædictam ſententiam ſecuti ſunt, nam
26 omnes † volunt, quod ſtatutum diſponens fauore filio-
rum contra matrem, verificetur etiam in perſona nepotum,
& aſſerit, quod ad hoc eſt optimus text. in l. in quibus caſibus,
C. de ſecund. nupt.

Vbi mater non ſolum filijs, ſed etiam nepotibus, † re- 27
ſeruare bona à primo viro, quæſita, tenetur. Et inſuper
atteſtatur prædictam concluſionem ſupra firmatam, † in 28
fauorabilibus, appellatione filiorum venire nepotes, eſſe
receptiſſimam ſcribentium ſententiam, nam licet appella-
tione filiorum non veniant nepotes † id ceſſare in materia 29
fauorabili, quia tunc veniunt quoque nepotes, & non per
viam extenſiuam, ſed comprehenſiuam, & videtur Io. Ba-
ptiſt. Hodiern. in addit. ad Surd. d. deciſ. 73. à num. 1. ibi, in
fauorabilibus appellatione filiorum veniunt nepotes non per ex-
tenſionem, ſed per comprehenſiuam interpretationem, &c.
& poſt Gratian. concludit diſpoſitionem fauorabilem filijs,
ne teneantur fructus in Legitimam, & Trebellianicam im- 30
putare, procedere etiam in nepotibus, & ratio eſt, quia
præmortuo patre filius, & ſic nepos obtinet, † primum 31
gradum, & ſubingreditur in locum d. patris, & dicitur ſuus,
ipſi auo, & ei debetur legitima ſicut filio, titulo honorabi-
li inſtitutionis, † quod dicitur de filijs primi gradus, prout 32
ea multis rationibus concludunt Menoch. in conſ. 681. à n.
58. vſque ad 31. lib. 7. & conſ. 982. ad fin. num. 24. lib. 10. &
de arbitr. conſ. 256. num. 32. cum ſeqq. plenè Merlin. de Legi-
tim. lib. 5. titul. 2. quaſt. 18. & optimè fuit ponderatum per
Rotam coram Reuerendiſſimo P. D. meo Cerro Decano in
cauſa Bononien. Succeſſionis 3. Martij 1651. §. primo, vbi plu- 33
ra, quæ deciſio ampl? poſtea fuit confirmata in eadem cau-
ſa in altera inſtantia coram R. P. D. Meltio ſub die 5. Maij
1653. §. Quo vero, ibi, nam ſublato de medio patre filio, ne-
potes quoad auum, rediguntur ad conditionem filiorum, &
vti filijs relinquenda eſt legitima titulo inſtitutionis, &c.

Et ſubditur † etiam, quod ſine onere illa eis eſt relin- 34
quenda, & nec in tempore, aliquam dilationem pati de-
bet, ad text. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam.
cum alijs allegatis per Card. Mantic. de coniectur. vltim. vo-
lunt. lib. 7. cap. 8. num. 9. Peregr. de fideicommiſſis art. 36. n. 6.
Mareſcott. variar. reſolut. lib. 2. cap. 105. à num. 47. ſed perſi-
ſtendo in terminis noſtris.

Aduerte inſuper, quod tunc veriſimiliter poteſt conie-
cturari, teſtatorem voluiſſe appellatione filiorum venire 35
quoque nepotes, pronepotes &c. quando filios poſuit in con-
ditione ad excluſionem ſubſtituti veluti ſi fuerit dictum, In-
ſtituto Caium filium hæredem meum, & ſi deceſſerit ſine filijs
ſubſtituto Titium, tunc ſub nomine filij, comprehenduntur
quoque † nepotes, cùm id reſpiciat tempus futurum, & 36
probat text. in l. vnica C. de his, qui ant. apert. tabul. & in
l. generaliter C. de inſt. & ſubſt. cum alijs allegatis per Cæſ.
Manent. dec. Mantuan. 3. n. 7. ibi, ſunt nomine filiorum in
conditione poſitorum, veniunt nepotes, &c.

Nam quoties verbum filius, ponitur in conditione, ve-
niunt † nepotes, & pronepotes, qui quoque debent ad- 37
mitti, ac ſi de illis facta fuiſſet ſpecialis mentio, iuxta text.
in l. Lucius la 2. ff. de hæred. inſtit. & l. liberor. ff. de verb. ſi-
gnif. Fuſar. de ſubſtitut. quaſt. 413. num. 3. Gabr. de verb. ſi-
gnif. concluſ. 1. num. 12. Caſtr. conſ. 164. num. 4. lib. 2. Alciat.
conſ. 2. num. 19. lib. 3. & huic ſententiæ aſſentit Rota, & præ-
ſertim coram bon. mem. Card. Vbaldo deciſ. 216. num. 11.
ibi, quia teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum,
quod denotat fideicommiſſum procedere etiam ad fauorem ne-
potum, &c. part. 5. recent. cum pluribus alijs allegatis coram
bon. mem. Pirouano deciſ. 248. num. 5. ibi, poſiti in conditio-
ne, non differunt in vocatione ab eis, qui directè ſunt vocati,
&c. part. 7. recent. Cùm ſemper † vigeat illa præſumptio, 38
teſtatorem voluiſſe, omnes eius deſcendentes præferre re-
motioribus ſubſtitutis, iuxta textum in l. cum auus ff. de condit.
& demonſtr. l. generaliter §. cum, C. de inſtit. & ſubſtit. l. cum
acutiſſimi C. de fideicommiſſ. Card. Mantic. de coniectur. vl-
tim. volunt. lib. 11. tit. 8. num. 20. §. ſed diligenter in fin. Io-
ſeph Ruſtic. ad l. Auus lib. 2. cap. 2. num. 66. de condit. &
demonſtr.

Quod eo magis procederet, † ſi ſubſtituti eſſent penitus 39
extranei, vt benè conſiderauit Cephal. in conſil. 251. num.
56. cum ſeq. Peregr. conſ. 42. ſub num. 8. & ſeq. & conſ. 58. per
totum, & conſ. 149. n. 24. lib. 5. Fuſar. de ſubſtit. quaſt. 352.
num. 52. & ratiocinata eſt Rota coram Reuerendiſſimo Sa-
lamantino in cauſa Bononien. Fideicommiſſi de Eleonoris
2. Martij 1640. vbi pro ratione animaduertitur, abſurdum
† alias ineuitabile, ac voluntati Teſtatoris veriſimiliter re- 40
pugnans, quod extranei ſucceſſores, ipſis naturali vinculo
coniunctis præferrentur, & deinde fuit conſideratum co-
ram R. P. D. Veroſpio in cauſa Bononien. Fideicommiſſi de
Fornaſarijs 1. Aprilis 1650. §. ad elicendum, ibi, inueriſi-
mi-

Digitized by Google

militudo admodum vehemens eſt, quod teſtator voluerit pronepotes per extraneos hæredes ſibi omninò incognitos excludere, &c. vbi etiam Rota teſtatur, hanc inueriſimilitudinis coniecturam communiter receptam eſſe. *Idem fuit reſolutum coram eodem R. P.D. Veroſpio in cauſa Romana Fideicommiſsi de Carpianis 13. Ianuarij 1651. §. Propterea*, ibi, *abſurdum alias ineuitabile, & voluntati teſtatoris repugnans, quod remotior, &c.*

41 Non nego, quod ſubſtitutio facta ſub conditione, ſi grauatus deceſſerit ſine liberis expiret, quando grauatus deceſſit cum liberis, *iuxta celebre conſilium* 21. Oldrad. à quo non ita facile receditur, & plura de eo ſcripſi in Annotation. *ad*
42 *deciſ.632. à num.15. vſque † ad num.151. part. 4. recentior. tom.3.*

Verumtamen prædicta concluſio, & *d. conſ. Oldrad.* 21.
43 procedit, quando conditio fuit appoſita vni perſonæ tantum atque ita non habet tractum ſucceſſiuum ad alios, ſed ſecus
44 eſt, ſi diſpoſitio habeat tractum ſucceſſiuum, † veluti ſi teſtator plures gradus ſubſtitutionum fuit digreſſus, & talis conditio, ſi ſine filijs, non fuit appoſita, vt dixi, vnico tantum gradui vocationis, nempè filiorum, nam tunc non
45 ſufficit, † ſi fuerit verificata vna vice tantum, cum talis diſpoſitio habeat tractum ſucceſſiuum, & perſeuerantiam,
46 quare eo caſu appellatione † filiorum, venire poſſunt nepotes. Nam, & ſemper ceſſat celebre *illud conſ.*21. Oldrad. quotieſcumque ex vrgentibus coniecturis contraria mens
47 teſtatoris explicari poteſt, quia tunc vt dixi, † verbum filiorum, non coanguſtatur, ſub eius ſtricta ſignificatione, *vt longa ſerie deduxi in d. annotat. à num.*43. Quam annotationem amplè ſecutus eſt Franciſ. Redenaſc. *in eius conſil.*58. & præſertim *num.*114. *in fin.* ibi, *ſicuti ſcitiſsimè docet Paulus Rubeus in Annotatione ad deciſ.*632. *ex num.*8. *part.*4. *tom.*3. *recent.*

Etenim ſub ſtricta ſignificatione, verbi filiorum, nulla-
48 tenus comprehenduntur nepotes, † aliter enim vocantur nepotes, & aliter filij, *l. quod ſi nepotes ff. de teſtam. tutel. l. cum pater §. hæreditatem ff. de legat.*2. *l. libertum ff. de excuſat. tut. l. filium habeo, ff. ad Maced. §. fin. inſtit. qui teſtament. tut. dar. poſſ.*

Et quando nepotes veniunt appellatione filiorum, id tan-
49 tum permittitur per interpretationem, † & ſubauditum intellectum, ac tacitum conſenſum Decian. *in conſil.*47. *n.* 10. *volum.*3. *& conſ.*41. *num.*5. *vol.*4. cum alijs allegatis per Menoch. *in conſ.*215. *num.*13. ibi, *appellatione filij non venit nepos niſi per quamdam interpretationem, &c.* & per Surd. *in conſil.*403. *num.*18. ibi, *venire tantum per ſubauditum intellectum, & tacitum ſenſum, &c.* cum alijs allegatis per Bellon. iun. *conſ.*2. *num.*2. ibi, *contrarium eſt verius, quia vt nepotes veniant appellatione filiorum, non fit ex propria ſignificatione vocabuli, ſed per extenſionem, & interpretationem, &c.*

50 Cùm & alias filius † ab eſſentia diffinitionis differat à nepote, & nam & cum verum ſit, quod appellatione ne-
51 potis, † non venit pronepos, *l. Gallus §. inſtituens ff. de liber. & poſthum.* ſecundum communem, & veram opinio-
52 nem, ergo minus appellatione filij, venit nepos, † cum longè diuerſa nomina ſint, filius, & nepos, quam nepos, & pronepos facit etiam *text. in l. cum pater §. hæreditatem, ff. de legat.*2.

Vbi filius, qui tenetur eligere inter filios ſuos, non poteſt
53 eligere nepotes, † filiorum mortuorum, ſed filios dumta-
54 xat ſuperuiuentes, & ſic appellatione filiorum † non veniunt nepotes, & quod id procedat etiam in fideicommiſſis, pluries reſpondit Rota, vt conſtat ex deciſionibus relatis *in cauſa Bononien. Fideicommiſsi de Bargellinis 14. Nouembr. 1651. coram bon. mem. Bichio, §. ſecundo negatur*, ibi, *nepotes appellatione filiorum non veniunt in fideicommiſsis, &c.* & ampliatur multò magis procedere in fideicommiſſo tran-
55 ſuerſali, & maximè, ſi à teſtatore fuit expreſſum nomen
56 patris, ac de tempore teſtamenti aderant filij † nati ex ibi allegatis.

57 Quod ſanè, id † multò magis habebit locum, quando ſumus in diſpoſitionibus inter viuos, ſcilicet in contracti-
58 bus, quia tunc, vt dicam infra verba † propriè, & ſtrictè ſunt accipienda, nam & eo caſu nequaquam appellatio-
59 ne filiorum veniunt † nepotes, vt notat Bart. *in l. liberorum num.*9. *ff. de verb. ſignif.* ibi, *ſi appellatio filiorum profertur à contrahentibus, &c.* Decius *in l. in teſtamentis nu.* 5. ibi, *appellatione filiorum non veniunt nepotes in contractibus, &c. ff. de regul. iur.* Ruin. *in conſil.*13. *num.*3. ibi, *in contractibus appellatione filiorum, non venit nepos, ad fauorem eius qui ſe fundat in verbis &c. lib.*1. Idem Ruin. *in conſil.*35. *n.*1. ibi, *in contractibus appellatione filiorum non veniunt nepotes, &c. lib.*1. Cephal. *in conſil.*262. *num.*17. ibi, *in contractibus appellatione filiorum non veniunt nepotes, &c. lib.*2. ibi plura ad hoc allegantur ſicuti quoque facit Auguſtin. Barboſ. *in tractat. de appellat. verb. vtriuſque iur. ſignif. cap.*99. *num.*86. ibi, *merito Doctores communiter reſoluunt in contractibus appellatione filiorum in dubio non venire nepotes, &c.* & benè fuit deductum à Rota coram bon. mem. Vbaldo ſen. *deciſ.* 473. *num.*24. *&* 25. *part.*4. *rec. tom.*2. vbi ratiocinatur, quod ſi in vltimis voluntatibus appellatione † filiorum, non veniunt nepotes in quibus lata ſit interpretatio, multò magis id procedere debet in contractibus in quibus ſit ſtricta interpretatio, & ſic cum in contractibus intelligenda ſunt verba in 62
propria ſignificatione, igitur cùm ſecundum propriam ſignificationem appellatione filiorum non † veniunt nepo- 63
tes, vt dictum eſt, ergo &c.

Vlterius quantumvis, certum ſit illud iuris elementum, 64
quod maſculinum generat fœmininum, & ſic appellatione filiorum, † veniunt quoque fœminæ, *ſicuti probatur in l.* 65
*ſi quis ita ff. de teſtam. tutel. in l. ſi ita ſcriptum ff. de legat.*1. *in l. iuſta, l. non eſt ſine liberis, & l. quiſquis ff. de verb. ſignif. leg. qui duos, & l. ſeruus ff. de leg.*3. in quibus locis apertè probatur maſculinum concipere fœmininum facit etiam *text. in l. Lucius §. vltim. ff. de legat.*2.

Vbi legatum relictum filijs, debetur etiam filiæ, & in 66
dubio facienda eſt interpretatio, quod appellatione filio- 67
rum veniant fœminæ, *iuxt. leg.*1. *C. de condit. inſert.* vbi ſolum id limitatur, niſi aliter euidenter de voluntate teſtantis appareat ibi, niſi aliter † euidenter voluntas teſtantis 68
probetur. De vtroque enim iure, nempe Naturali, & Ciuili nulla † ſit differentia inter maſculos, & fœminas, *l.* 69
maximum vitium C. de liber. præterit. At voluntas teſtantis talis eſſe præſumitur, † qualis de iure eſſe debet, *l. quam-* 70
quam ff. de rit. nupt. & voluntas teſtatoris præſumitur, conformis diſpoſitioni iuris † communis, *l. heredes mei §. cum* 71
ita ff. de rit. nupt. Vnde teſtator vocando filios, † cenſetur 72
vocaſſe quoque filias, cum in vltimis voluntatibus maſculinum concipiat fœmininum, & latius dicam infra.

Attamen, quando ſumus in diſpoſitionibus inter viuos, & ſic verſamur in contractibus, tunc maſculinum nullate- 73
nus concipit fœmininum, & hoc ſatis apertè apparet ex pluribus exemplis, vnde videmus, ſi conceſſio emphyteuſis fiat alicui, pro ſe, & filijs, tunc in tali conceſſione non compre- 74
henduntur filiæ, vt ſatis exploratum eſt, & canonizatur iſta deciſio (quidquid multi Doctores in contrarium ſentiant) pro veriori, & communiori opinione, † eiuſque 75
originalis auctor fuit Guid. de Suza *in l. veteribus, in princ. ff. de pact. & in l. quicunque, C. de ſeruit. fug.* quem refert, & ſequitur Archid. *in can. ſi quis ſuadente col.*3. *verſ. aut ſunt verba 17. quæſt.*4. & Henric. Boich. *in cap. mulieres num.*5. *de ſentent. excommun.* Imol. *in cap. potuit ad fin. num.*69. *de locat. & in l. ſi ita ſcriptum, num.*6. *ff. de legat.*2. *in l. cum vir. in fin. ff. de condit. & demonſtrat. & conſ.*38. *num.*1. *&* 2. Et hanc opinionem communem dixit Dec. *in cap. præſentiam, poſt num.* 46. *de probat.* & vti communem etiam agnouit Iaſ. *in l. ſi quis, num.*23. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* eamque tanquam communem prædicant Curt. iun. *in conſ.*321. *num.*30. *in fin.* Ferdin. Loaz. *in l. filius famil. §. diui num.*68. *ff. de legat.* 2. Couar. *lib.*2. *variar. reſolut. cap.*18. *num.*1. *circa med.* Arr. Pinell. *in l.*3. *num.*13. *Cod. de bon. matern.* Iul. Clar. *recept. ſentent. lib.*4. *in verb. emphyteuſis, quæſt.*32. *num.*3. vbi atteſtatur prædictam deciſionem communiter teneri Zoanetus *lib. quotid. rerum cap.*4. Riminald. *conſ.* 121. *num.* 4. *lib.*1. Menoch. *conſ.*3. *ſub num.*47. *emphyteuſis accepta pro ſe, & filius intelligitur accepta pro maſculis, & non pro fœminis, &c.* Hyppolit. Marſil. *ſingul.* 191. *incip. Sæpius iam dixi ſub num.*1. *verſ. inueſtitus de emphyt. pro ſe, & filijs, non cenſetur inueſtitus pro filiabus*, vbi poſt Felin. aſſerit talem ſententiam fuiſſe ſolum cognitam Baldo *in l. Gallus in princ. ff. de liber. & poſthum.* & ex † modernis Doctoribus 76
ita etiam ſenſerunt Alu. Valaſc. *de iure emphyteot. quæſt.* 41. *num.*3. *verſ. ſi pro ſe, & filijs, fœminas non venire, &c.* Et teſtatur hanc eſſe receptiorem opinionem. Zaonettus *lib. rerum quotidianarum cap.*5. Franciſ. de Caldas *de renouat. emphyt. lib.*1. *quæſt.*18. *ſub num.* 2. *verſ. contrariam ſententiam, &c.* ac pluries teſtatur de communi, Aurel. Corbul. *de cauſ. priuat. emphyt. ob lin. finit. num.*6. *verſ. fœminæ in huiuſmodi conceſſione facta pro ſe, & filijs non comprehendantur,*

tur, *&c.* & affirmat hanc eſſe communem opinionem,
Henric. à Roſental. *in tract. de feud. tom.1. cap.7. ſub n. 16.*
verſ. emphyt. pro filijs accepta in fœminas non tranſit,
& pluries teſtatur de communi, Ioann. de Caſtill. *quoti-*
dian. controuerſ. iur. lib.5. cap.141. num.1. verſ. emphyteuſis
pro ſe, & filijs conceſſa non tranſit ad filias, *&c.* vbi etiam
dicit, aliud eſſe, ſi ſit conceſſa pro filijs, & hæredibus &c.
Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.22. tit.14. ſub*
num.5. verſ. emphyteuſis pro ſe, filijs, & nepotibus ſuſcepta,
non debet intelligi de filiabus, & nepotibus, &c. vbi etiam
77 ait, prædictam ſententiam † tam veteres, quàm recen-
tiores, & nouiſſimi tenent, & nuper ſic quoque firmauit
Franciſ. Fulgin. *in tract. de Iure Emphyteut. titul. de ſucceſſ.*
in bon. Emphyteut. quæſt.9. num.2. vbi ait non eſſe dubium,
hanc fore communem Doctorum opinionem. Et ſic ſæpiùs
78 tenuit † Rota, & præſertim eſt præclara deciſio coram
bon. mem. Cantucc. *deciſ.121. à num.1. part. 2. diu.* vbi de
veriori, & communiori ſententia teſtatur, & ad hoc plu-
res DD. plena manu adducuntur, & deinde ſic ſæpiùs ſen-
ſit Rota, & præſertim coram bon. mem. Card. Seraph. *de-*
ciſ.604. num.2. ibi, *huiuſmodi inueſtitura, quæ cantat pro*
nepotibus, non comprehendit neptes, &c. ibique plura alle-
gantur, & coram bon. mem. Coccino *deciſ.309. num.5.* ibi,
conceſſio facta fuit pro filijs, & certum eſt in contractibus no-
mine filiorum non venire fœminas, &c.
Ratio verò fundamentalis præfatæ tam canonizatæ opi-
79 nionis, ea potiſſimum eſt, quia in contractibus, verba
propriè, & ſtrictè accipiuntur, *l. quidquid aſtringendæ, &*
ibi DD. ff. de verb. obligat. cum ſimil. & aduertit Rota co-
ram re. me. Merlino *deciſ.172. num.90. verſ. in contractibus*
ſtrictè agitur, quia contrahentes ea humanitate ſe inuicem non
proſequuntur &c. part.6. recent.
80 In contractibus † enim verba ſunt intelligenda in ſigni-
ficatu magis proprio, & per prius, *l.1. §. qui in perpetuum*,
ff. ſi agr. vectigal. vel emphyt. pet. l.1. §. biduum, ff. quando
appet. & optimè probatur *per text. in l.3. §. de illo, ff. pro ſo-*
cio, vbi ſocietas contracta fuit, vt ſi quæ iuſta hæreditas al-
81 terutri obuenerit communis ſit, vnde quamuis hæreditas
quæ obuenit ex teſtamento iuſta ſit, *leg. lege obuenire, ff. de*
verb. ſignif.
Tamen intelligitur de hæreditate prouenienté ab inteſta-
82 to, † quæ magis propriè dicitur iuſta hæreditas, ex quo
text. notat Bart. quod verba contrahentium, ita debent in-
83 telligi, vt non recedatur à ſtricta ſignificatione. Hinc quo-
que eſt, quod licet appellatione ſucceſſoris propriè veniat,
84 & dicatur ſucceſſor ſingularis, *l. in conuentionibus, ff. de*
verb. ſignif. l. id tempus, §.1. ff. de vſucap. tamen magis pro-
85 priè appellatione ſucceſſoris, venit ſucceſſor vniuerſalis, *l.*
quædam. §. nihil intereſt, ff. de eden. vbi Iaſ. *in 2. notabil.* ait,
86 verba paciſcentium, & contrahentium in proprio, & ſtri-
cto ſignificatu capienda ſunt per text. *in leg. veteribus, ff. de*
pact. & in l. Labeo ſcribit obſcuritatem, ff. de contrahend.
87 *empt.* Vnde loquendo in caſu noſtro, dato etiam † quod
appellatione filij, propriè quoque venirent filiæ tamen
quia magis propriè veniunt tantum filij maſculi, non video
88 † aliquod ſubterfugium, ad effectum in contractibus ex-
tendendi verbum filij ad filias.
89 Quod autem conceſſio in emphyteuſim ſit contractus,
clarum eſt Iaſ. *in l. Gallus, §. inſtituens, num.28. ff. de liber.*
& poſthum. Immò eſt ſtricti iuris, quia non reperitur poſi-
90 tus inter contractus † bonæ fidei, *de quibus in §. actionum,*
Inſtitut. de actioni, iuxta doctrin. gloſ. & ibi ſcribentium, &
ſentit Speculat. *de empt. & vendit §. nunc videndum, 2. num.*
24. Iaſ. *in l.1. C. eodem titul.* & iſta eſt recepta, & omnium
91 † indubitata opinio, de qua in puncto teſtatur Valaſc. *de*
iur. emphyteut. quæſt.5. num. 7. verſ. contractus emphyteu-
ticus eſt ſtricti iuris, &c. ſenſitque Rota *in cauſa Romana*
Deuolutionis Domus 7. Maij 1599. coram bon. mem. Reueren-
diſſimo Penia eſt inter eius à me impreſſ. deciſ.605. num.1. ibi,
emphyteuſis cum ſit contractus ſtricti iuris, &c. & in cauſa
Foroſempronien. & Eugubina, ſeu Nullius Emphyteuſis 16.
Iunij 1636. coram bon. mem. Coccino, §. Tertia deducitur ex
natura, &c. ibi, *quæ præſumptio tanto magis incaleſcit, ex*
eo, quia cùm agatur de materia ſtricti iuris, facienda eſt ſtri-
cta interpretatio, &c. agebatur enim ibi de materia em-
phyteutica.
Vnde cùm ſimus in contractu, & quidem ſtricti iuris, ſi-
92 ne dubio maſculinum non concipit fœmininum, & iſta
eſt magis communis opinio ex abundè cumulatis per Tira-
quell. *de retract. lignager. §. primo, gloſ. 9. num.183.* & per
Gabr. *lib.6. de verb. ſignif. concluſ. 6. num.87.* & de magis
communi teſtatur *num.89.* Clar. *in §. Emphyteuſis, quæſt.*
32. verſ. ſed ſi fuerint conceſſa, cum alijs allegatis per Alto-
grad. *conſil.16. num.1.* ibi, *in contractibus ſtricti Iuris, prout*
eſt emphyteuticus appellatione filiorum ex magis communi opi-
nione, nepotes non comprehenduntur, &c.
Quare cùm contrahentium verba, & maximè in contra-
ctibus ſtricti † iuris, vt dictum eſt accipienda veniant in 93
propria, ac germana ſignificatione, & licet maſculinum
concipiat fœmininum, *text. eſt in l.1. ff. verb. ſignif. cum ſi-*
mil. tamen talis conceptio non ſit ex vi verbi, & ex vera,
† & propria eius ſignificatione, ſed ex lata, & impropria, ſiue 94
ex iuris interpretatione, & extenſione, *vt eſt textus optimus*
in l. cum adoptiuis, §. quæ in filio, C. de adopt. vbi ita ſcribi-
tur: *Quæ in filio diximus, hæc in filia extendimus*, & ſimi-
lis textus habetur *in l. iubemus, quæ eſt penult. in fin. C. de*
præpoſit. ſacr. cubic. lib.12. cùm dicitur, *hæc omnia, quæ ſu-*
per cubicularijs ſancimus, etiam ad cubicularias extendi de-
cernimus, & in l. pronunciatio, in princip. ff. de verb ſignif.
quæ vtitur verbo, *porrigitur*, quod idem eſt, quam exten-
ditur, *l. ſi fratres, §. idem reſpondit, ff. pro ſocio.*
Quamobrem mirum eſſe non debet ſi ſtipulatio emphy-
teuſis † facta pro ſe, & filijs, non comprehendat fœmi- 95
nas, dum extenſiuè tantum maſculinum concipit fęmini-
num, optimè in puncto perpendit Rota *d. deciſ.125. num.6.*
part.2. diuerſ. nuper in Rauennaten. emphyteuſis coram bon.
mem. Dunozett. infra allegand.
Indubitata ergo, ac inconcuſſa remanet concluſio ſu-
pra firmata, nempè filias non venire in conceſſione emphy-
teuſis facta alicui pro ſe, & filijs, quæ opinio eſt † à Do- 96
ctoribus tamquam verior coronata. Ideò non attendatur
quidquid, & incaſsè oblocutus fuerit, Salicet. *in l.2. num.29.*
quæſt.17. prope fin. C. de iure emphyteut. vbi nihil allegat, ſed
de Iure crebrino, firmat ſub dicta conceſſione, venire etiam
fœminas, cùm verbum, *filijs*, comprehendat tam maſcu-
los, quàm fœminas, eumque multi DD. more caprarum
ſequuntur. Nam Salycet. tamquam loquens ſine lege, & 97
ratione, merito refutatur, vt teſtatur Alex. *in conſil.61.*
num.5. ibi, *non obſtat Salyc. quia ſine lege, & ratione lo-*
quitur &c. lib.2. & poſt eum aduertit Rota *deciſ.125. ſub*
num.3. ibi, *Salic. loquitur ſine lege, & ratione &c. part.2.*
diuerſor. Immò ipſemet Salyc. ſeipſum, laceſſans in *d. l.* 98
quæſt.22. videtur contrarium tenere, in quantum vult,
quod ſi quis recipit rem in emphyteuſim pro ſe, & filijs,
non comprehenduntur nepotes, quia de propria, & ſtricta 99
ſignificatione, appellatione filiorum non veniunt ne-
potes, *l. filiorum diffinimus ff. de his, qui ſunt ſui, vel*
alieni iur.
Quare idem dicendum venit in terminis noſtris, nam de
vera, & propria ſignificatione verbi filiorum, nullatenus 100
veniunt filiæ, & quatenus maſculinum concipiat fœmini-
num, id eſt improprium, & ſecundum latam ſignificatio-
nem, vt diximus.
Vigili enim oculo ſtetur, dum fiunt contractus, & conuen-
tiones, ne oſcitanter apponantur verba impropria, quia 101
poſtquam ſtipulatum eſt ſibi præiudicatum eſt, nam ſi ali-
quod damnum præter intentionem contrahenti obuenerit 102
ſibi ipſi id imputare debet, nam incidit in foueam quam ipſe
fecit, vide infra à *nu. 227.*
Sincerè enim loquendo, animaduertatur in his terminis
emphyteuticis, quod ſi conceſſio emphyteuſis facta ſit pro
ſe filijs, & nepotibus ad tertiam generationem, tunc enim
verbale illud nomen generatio, quod non ſolum ex gene- 103
rante, ſed etiam generato conflatur, & vtramque ſignifi- 104
cationem actiuam, ſcilicet & paſſiuam amplectitur, in hoc
caſu, paſſiuè tantum ſumi debet. Vnde tot veniunt nume-
randæ generationes, quot ſunt perſonæ gradatim genitę,
atque ita ipſemet primus acquirens vti generatus ab aliquo 105
conſtituendus eſt in prima generatione, eius verò filius in
prima generatione, eius verò filius in ſecunda generatione,
nepos autem in tertia, & ſic pronepotes tamquam re- 106
præſentantes quartam generationem, remanent à voca- 107
tione tertiæ generationis euidenter excluſi.
Et inter alias rationes illa potens eſt, quæ facit ad pro- 108
poſitum noſtrum, quia contrahentes dum intendebant
comprehendere etiam pronepotes, potuerant apertius le-
gem dicere facili negotio ſtipulando pro ſe, filijs, & nepo-
tibus vſque ad ipſius, vel eius tertiam generationem, 109
quia tunc manifeſtum eſt inueſtituram determinatè loqui de
generatione ipſius † recipientis ſub qua ipſe recipiens, 110
con-

contineri neqiiaquam poteſt, ſed conſiderari debet, tam-
111 quam principium præſcindens, ac ſeparatum † à genera-
tionibus inueſtitis. cum non poſſit eſſe ſui ipſius princi-
112 pium, † nemo enim ſe ipſum generat.. Quare tunc ge-
nerationes incipient à filijs, & ſic pronepotes erunt in
113 tertia † generatione. Ita enim optimè ſenſerunt Bart.
Bald. & alij *infra latè adducendi à num.*125. & egregiè fuit
ponderatum à Rota in cauſa Aſſiſien. Emphyteuſis 27. Iu-
nij 1629. coram re. mem. Merlino, eſt inter eius *impreſſ.
deciſ...... à num...... & iterum in eadem cauſa ſub die* 2. *Iunij*
1653. *coram bon. mem. Card. Machiauello* §. *Et differentia*
ibi qnando adeſt verbum eius, *vel ipſius, quia tunc manife-
ſtum videtur inueſtituram determinatè loqui de generatione
ipſius recipientis, cùm non poſſit ſui ipſius eſſe principium, &
iterum fuit dictum coram bon. mem. Coccino in cauſa Foro-
ſempronien. ſeu Eugubina, ſeu nullius Emphyteuſis* 16. *Iu-
nij* 1636. §. *Nec præfata* ibi, *ad tertiam ipſius generationem,
quæ cùm non poſſit verificari, quoad primum acquirentem, in
quo non poteſt conſiſtere prima generatio, cùm nemo ſe ipſum ge-
neret, ideo prima generatio incipit à filijs, &c.* recentius fuit
animaduerſum coram R.P.D. Albergato *in cauſa Romana
Caſalis Veteris* 6. *Iunij* 1655. §. *Quæ opinio*, ibi, *prima ge-
neratio incipit à nepotibus, virtute dictionis* eorum, *quæ eſt
ſeparatiua primi acquirentis, à cæteris generationibus, pro
quibus fit ſtipulatio, &c.*

Nec iuuat illa conſideratio, dum facta reperitur conceſ-
114 ſio emphyteuſis † pro, ſe filijs, & nepotibus, & fuit ad-
ditum, ad tertiam generationem, cùm id cenſeatur poſi-
115 tum extenſiuè, & non expoſitiuè, † quia reſpondetur, id
quidem potuiſſe procedere, ſi immediatè poſt verbum
nepotibus, adiecta fuiſſet, particula (*&*) vel alia ſimilis
ampliatiua, qua ceſſante dicta verba, & ad tertiam gene-
116 rationem, † intelligenda veniunt, demonſtratiuè, ſeu
expoſitiuè, non autem extenſiuè poſita, & ſic vltra gradus
117 ſpecificè in inueſtitura deſcriptos. Vnde † non debet quo-
que extendi ad perſonas pronepotum ibi non nominatas,
ſed reſtringenda ſunt ad ipſum recipientem, filios, & ne-
118 potes diſpoſitiuè, & ſingillatim expreſſos, † cùm facile
potuiſſent contrahentes, vel per appoſitionem particulę (*&*)
vel per expreſſionem vlteſioris gradus ſemetipſos declara-
119 re, † ſi voluiſſent in tertia generatione comprehendere
pronepotes, quoque ita perpulchrè aduertit Caſtren. *in
conſil.*338. *num.*2, *lib.*2. Soccin. *conſ.* 25. *num.*4. *verſ. licet,
ſecus ſit cum pluribus ſeq. lib.*1. qui licet ſub *num.*8. dicat ar-
ticulum eſſe dubium, attamen inferius *ſub num.* 28. *verſ. ex
perſona hæredes*, reſidet in hac opinione, & aduertit Simon
de Pretis *conſ.*2. *num.*3. *lib.*1. quam etiam admittunt Cephal.
*in conſil.*582. *num.*13. *&* 14. *lib.*4. *& conſ.* 585. *num.* 8. *lib.*5.
Honded. *conſil.*54. *num.*13. *lib.*1. *& conſil.*32. *num.*38. *&* 41.
*lib.*2. Turrett. *conſ.*33. *num.* 22. Mareſcott. *variar. reſolut.
cap.*53. *num.*2. *lib.*3. Ambroſin. *deciſ. Peruſ.*19. *num.*5. eam-
dem opinionem quoque ſequitur Rota, vt videre eſt penes
Verall. *deciſ.*112. *per tot. part.*1. cum alijs allegatis coram
bon. mem. Merlino *deciſ.*420. *num.*1. Dunozetto *in cauſa
Peruſina Emphyteuſis* 20. *Martij* 1628. & coram bon. mem.
Card. Macchiauello *in cauſa Aſſiſien. Emphyteuſis* 2. *Iunij*
1635. §. *Hac autem* ibi, *poſt nominationem primi acqui-
rentis, facta eſt enim explicita mentio filiorum, ac nepo-
tum, quamuis enim in tali caſu addita ſint verba (vſque in
tertiam generationem) nihilominus cum ante dicta verba non
adſit dictio (&) intelligenda ſunt expoſitiuè, non extenſiuè,
&c.* quod poſtea fuit reaſſumptum *in cauſa Foroſempronien.
ſeu Eugubina ſeu nullius Emphyteuſis* 16. *Iunij* 1636. *coram
bon. mem. Coccino* §. *Nec præfata* ibi, *deficit vlterius copula,
& ſic ſtat demonſtratiuè, non autem augumentatiuè ad perſo-
nas expreſſas, &c.* cum ibi allegatis, & atteſtatur, quod
120 opinio Caſtren. *in d. conſil.* 238. à nemine † repro-
batur.

Reliquum nunc eſt, vt auctoritatibus corroborem id,
quod ſupra deduxi, nempè quod conceſſio emphyteuſis fa-
121 cta alicui pro ſe, filijs, & nepotibus † vſque ad tertiam
generationem, terminetur in nepotibus, itaut pronepotes
remaneant excluſi, quia ſi contrahentes voluiſſent eos com-
122 prehendere, † illos nominaſſent, quemadmodum filios,
nepoteſque expreſſerunt, vel addidiſſent dictiones illas, *eius*,
vel *ipſius*, quibus non expreſſis, concludendum eſt,
123 † quod primus inueſtitus conſtituat primam generatio-
nem, *idque probatur ex textu, & quidem Euangelico apud
Matth. cap.*1. vbi numerantur 14. generationes ab Abra-
124 ham, vſque ad Dauid. Abraham enim licet primus generans
ponitur in prima generatione, Iſaac in ſecunda, & ſic gra-
datim vſque ad Dauid exiſtentem in 14. generatione.
Idemque quoque habetur etiam de alijs 14. generationibus
in quibus primus generans ſemper ponitur in prima gene-
ratione, quod autem prædicta opinio ſit plurimorum, & 125
grauiſſimorum Doctor. calculo approbata benè ex allegan-
dis infra apparebit, nam ſic tenuit Bart. per Bald. *qui eum
ſequitur in auth. ſi quas ruinas num.*4. *Cod. de ſacroſanct. Ec-
cleſ.* idem Bald. *in auth. defuncto num.*2. *Cod. ad Tertull.
Caſtr. in d. auth. quas ruinas num.*4. *in conſil.*338. *num.*1. *lib.*
2. Anchar. *in Clem. prima num.*8. *de pœn.* Imol. *in l. quod di-
citur num.*80. *ante fin. verſ. interdum conceditur ff. de verb.
oblig.* & ibidem Alex. *num.*22. *in fin. verſ. idem puto conclu-
dendum, & in conſil.*110. *num.*18. *lib.*3. Aretin. *in* §. *adeo
num.*3. *Inſtitut. locat.* Præpoſit. *in cap.*1. *num.* 71. *qui feud.
dar. poſſ.* Socin. *conſ.*25. *num.*5. *lib.*1. Corn. *conſ.*233. *num.*4.
*lib.*4. Iaſ. *in l.*2. *num.*166. *Cod. de iur. emphyt.* Crot. *in conſil.*
25. *num.*7. *lib.*1. Gozad. *conſil.* 25. *num.*8. *&* 17. Purpurat.
*conſil.*484. *num.*14. Gabr. *tit. de iur. emphyt. concl.*4. *num.*1.
& 4. vbi de magis communi Bellon. *conſ.*80. *num.*7. Ce-
phal. *conſil.*345. *num.*12. *verſ. poſtremo, & conſil.*582. *num.*8.
Gabr. *conſ.*68. *num.*1. *& ſeqq. lib.*2. vbi de magis communi
Cumia *de feud. ſucceſſ. num.*11. Honded. *in conſil.*54. *num.*
12. *lib.*1. cum alijs copioſè relatis per Menoch. *in conſil.*883.
per tot. vbi de magis communi opinione teſtatur, & ratio-
nes adducit, reſpondendo contrarijs Fab. Turret. *conſil.*33.
*num.*18. *& ſeqq. lib.*1. vbi de magis communi Hieronym.
Papon. *conſil.*87. *& conſ.*88. *per tot.* Mart. *de ſucceſſ. part.*1.
*quæſt.*3. *art.*1. *num.*11. Bardellon. *conſ.*84. *num.*4. *lib.* 1. vbi
veram, & communem opinionem eſſe ait, Cyriac. *contro-
uerſ.* 23. *num.* 30. Mareſcott. *variar. reſolut. lib.*2. *cap.*53.
*num.*1. vbi de communi & prædictam opinionem ſæpius ſe- 126
cuta eſt Rota, & præſertim penes Verall. *deciſ.*112. *per tot.
part.*1. & coram bon. mem. Dunozetto *in cauſa Peruſina
Emphyteuſis* 20. *Maij* 1625. *& coram bon. mem. Merlino in
cauſa Aſſiſien. Emphyteuſis* 27. *Iunij* 1629. *eſt inter eius im-
preſſ. deciſ.*420. *n.*1. *& in eadem cauſa coram bon. mem. Card.
Machiauello ſub die Iunij* 1635. vbi Rota atteſtatur prædi-
ctam ſententiam plurimorum, & grauium Doctorum cal-
culo eſſe approbatam, ibique plures DD. referuntur, ſic quo-
que deinde reſpondit Rota coram bon. mem Coccino *in d.
cauſa Foroſempronien. & Eugubina, ſeu nullius Emphyteu-
ſis* 16. *Iunij* 1636. vbi teſtatur, quod Rota paſſim ſequitur
prædictam opinionem.

Videatur ergo quantum malum poteſt operari ſimplex
prætermiſſio dd. dictionum, *eius*, vel *ipſius*, &c. Cautæ
† igitur agatur, dum perficiendus venit aliquis contractus, 127
quia agens in omnibus cautè in nihilo † damnificatur, vt 128
ſedulo monuit Rota coram bon. mem. Coccin. *deciſ. num.*
16. ibi, *agens in omnibus caute, &c. part.*5. *recent.* Omnis
enim iactura eſt mala, ſed illa, quæ fit ex propria negligen-
tia, ſeu ex facto proprio, magis dolenda venit. Cęterùm 129
quando quis ſibi præiudicauit, iam clauſa eſt ianua conſilio.
Quid enim iuuat merſa iam naui errorem fateri nam
vt memini ſupra nu. 102. quis non debet † conqueri, ſi in- 130
cidat in foueam, quam ipſemet fecit. Terra non poteſt
conqueri, dum Cœlum eam terret tonitribus, ac ipſam ful-
minibus † percutit, quia ipſamet Terra ſubminiſtrat Cœlo 131
materiam eorum, quæ ſunt vapores, & calidæ, & ſiccæ
exaltationes, quæ ſubleuatæ in aere à vi caloris ſolis tempe-
rantur † in fulminibus in fucina illius reſiſtentis materiæ. 132
Qualiter autem, & ex quibus conficiantur fulgura, ſatis do-
cent. Ariſtoteles *lib.* 3. *Meteorolog. c.*4. *tractat.*6. & Auerr.
lib. 2. *cap.* 2. *pariter Meteorolog.* Congregantur enim in
aere ſpiritus vitroſi, ſulphurei, & alterius materiæ, facile
accendibilis in maxima copia, qui terreis vaporibus clauſi, 133
dum illi conuertuntur in nubem vniuntur, & reducentes
ſe ad priſtinum calorem, dum mouentur, & irruunt in
vapores, & nubes, aliqua, vel minima particula ex at-
tritione concipit † ignem, & inueniens circumſtantem 134
materiam diſpoſitam, & benè præparatam deorſum, in-
cendit illam continuo, quæ dum ſe dilatat inſtar pulueris
tormentarij, & inuenit aliam materiam præparatam deor-
ſum, ex parte verò ſuperiori, à denſitate nubis frigidæ, &
humidæ, concipit motum violentiſſimum deorſum. Cùm
ſe propinquat terræ, ſolet concipere motum obliquum, &
tranſuerſalem, tum etiam quia valde agile ſit, quælibet
aeris commotio ad imprimendum motum talem, cùm
etiam quia reſiſtente aere, propinquo terræ propter terræ
reſiſtentiam, deflectit ad latus, eo pacto, quo aqua cadens ex
loco

loco alto per partes minutas teodi deorſum perpendicula-
riter, ſed dum eſt propinqua terræ, deflectit ad latus propter
aeris reſiſtentiam, vt probat eaperientia.
135 Fulmina † ſecundùm Ariſtotelem diuiduntur in duas ſpe-
cies. Nam alterum vocatur clarum, aliud verò nuncupa-
tur fumoſum. De prima ſpecie, nempe de fulmine claro,
mirabilia narrantur, ſæpè enim comburit res interiores re-
lictis eaterioribus, & res duras illæſis minus duris, ita re-
fert Ariſtoteles liquefactum fuiſſe ferrum clypei, relicto li-
gno, quod S. Thomas ſuo etiam tempore refert accidiſſe
136 militi cuidam, nam ſimiliter combuſtus † fuit gladius, il-
læſa vagina: Aurum, & argentum abſumpta ſunt, cru-
mena ſalua. Contrarium tamen operatur altera ſpecies ful-
137 minum, nempe fumoſorum, cùm ſint minus † tenuia,
cùm habeant effectus contrarios fulminibus claris, vnde
comburit partes eateriores, & minus duras, relictis inte-
rioribus, & magis duris. Vnde aſſumit crumenam, ſal-
ua pecunia, vaginam intacto gladio, veſtes illæſo corpore;
138 † aliquando radit pilos, illæſa carne, aliquando homines
fulmine tacti diſparuerunt omninò, quia eaalatio calidiſſi-
ma ſtatim reducit corpus in cineres, quos ventus qui ſolet
139 fulmen † comitari, diſpergit, ac detulit alibi. Multa mihi
dicenda reſtarent circa hanc curioſam materiam, ſed hinc
non eſt locus, ideòque alibi reſeruo; maximè cùm id non
ſpectet ad noſtros terminos legales. Verùm illud ſolùm licèt
aliqui voluerint, quod quando aliquis tangitur à fulgore,
id bonum ſit ſignum, tamen deprecabor piiſſimum
SALVATOREM noſtrum vnà cum Eccleſia Sancta, vt
nos liberet à fulgore, & tempeſtate. Congruit, quod dixit
Cyn. *in l. ſi quis ad declinanda, C. de Epiſc. & Cleric. & in l.
ſi tempore num.* 3. *C. de oper. liber.* quod priuilegia multa ha-
bet paupertas, ſed ſubdit, ab iſtis priuilegijs liberet me
DOMINVS, ibi, *ab iſto prodeſſe liberet me Dominus &c.*
Supradicta de fulgore ſolùm adduai. Quod ſicuti Terra non
140 poteſt conqueri de Cœlo, dum eam † terret fulminibus, &
tonitribus quatit, quia ipſa præbet occaſionem talibus fla-
gellis, nam niſi terra obtenebraret aerem, eum ſuis turbidis
vaporibus, iſta non auderet fulgurare, & tonare, quare ſic
141 dicendum venit, vt ſupra *tetigi à num.* 127. io † caſu noſtro,
quia ſi contrahentes cautiùs agerent, non ita facilè in prom-
pta inciderent damna, quia tunc de ſe ipſis, & non de alijs,
debent conqueri, nam qui cauet, via cauet etiamſi caueat.
Vlterius notaodum venit, & ſic redeam ea hoc diuerti-
culo in viam priocipalem, quod non ſolùm verba per con-
trahentes prolata in propria, & ſtricta ſignificatione ve-
142 niunt intelligenda, verùm etiam in dubio † contra ipſos
contrahentes ſunt interpretanda, id ſibi imputando dum cla-
143 rè, & apertè loqui poterant, *arg. l. veteribus, ff. de pact.* Ca-
ſtr. *in conſ.* 190. *num.* 3. *verſ. ſed ſic eſt, par.* 2. Rub. Alex.
conſ. 128. *ſub. num.* 15. *verſ. præmiſſis tamen*, Alciat. *conſil.*
96. *num.* 34. *verſ. tertio reſpondeo, & conſil.* 563. *num.* 2.
verſ. reſtringitur etiam, Dec. *in cap. in præſentiam, num.* 138.
verſ. non obſtat &c. Peregr. *in tractat. de fideicommiſſ. art.* 26.
num. 8. *verſ. item quia in contractibus*. Et ſic in contractibus
verba ambigua interpretari debent contra eos, qui in illis
145 ſe fundant, quia potuerunt legem apertiùs dicere, teat. eſt
in l. contra eum de regul. iur. in 6. *l. veteribus, ff. de pact. l.
ſtipulatio iſta, §. in ſtipulationibus, ff. de verb. obligat. l. la-
bes, ff. de contrahen. empt.* Surd. *deciſ.* 322. *num.* 63. *& de
aliment. tit.* 6. *quæſt.* 1. *num.* 26. Card. Mantic. *de tacit. &
ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 9.
145 Et quod verba † ambigua debeant ioterpretari contra
fundantem in eis, exornant Gonzal. Menduz. Bardoſ. Me-
noch. & alij relati per Auguſtin. Barboſ. *in collectan. ad d.
cap. contra eum, num.* 1. *&* 2. *de regul. iur. in* 6. ſicut etiam
145 dicimus † eadem ratione, verbum ambiguum teſtis contra
producentem interpretari, vt tradit Surd. *deciſ.* 260. *nu.* 10.
& Farinac. *de teſtib. quæſt.* 60. *num.* 60.
Appoſitèque in terminis noſtris, nempe conceſſionis
emphyteoticæ, quod verba interpretentur contra ſtipulan-
147 tem, † qui legem apertiùs dicere potuit, ſolidè ponderauit
Rota *in cauſa Romana Caſalis veteris*, 4. *Iunij* 1655. coram
R. P. D. Albergato, §. *Qua opinio*, ibi, *in contractibus inter-
pretatio fit aduerſus ſtipulatorem, &c.* cum ibi allegatis, &
antea fuit animaduerſum *in cauſa Montuana emphyteuſis
7. Iunij* 1638. *coram bo. me. Dunozetto Decano*, §. *Qui omnes,
verſ. in contractibus verba interpretantur contra ſtipulantem
&c.* ibique deciditur, licet appellatione deſcendentium,
148 ſeu nepotum † maſculorum ex verborum proprietate ve-
niant non ſolùm maſculi ex maſculis, ſed etiam maſculi,
ea fœminis deſcendentes, ex deductis per Fulgoſ. *conſil.* 85.
num. 2. Corn. *conſil.* 246. *num.* 9. *lib.* 2. Rub. Alexand. *conſ.*
22. *num.* 11. *lib.* 3. Alb. *conſil.* 86. *num.* 4. *&* 5. *& conſil.*
87. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Veg. *conſil.* 63. *num.* 74. *verſ. qui-
bus tamen non obſtantibus*, Burſat. *conſil.* 229. *num.* 92.
lib. 3. Bellon. iun. *conſil.* 72. *num.* 22. Ruin. *conſil.* 49.
num. 2. *verſ. ſed tamen præmiſſis, & conſil.* 120. *num.* 8.
lib. 1. Alciat. *conſil.* 563. *num.* 1. *& ſeqq.* Peregrin. *conſil.* 96.
num. 11. *lib.* 1. Alciat. Cepoll. *conſil. ciuil.* 7. *num.* 15. Surd.
conſ. 308. *num.* 2. *& ſub num.* 15. *verſ. addo argumentum*, Ber-
tazol. *conſil. ciuil.* 85. *num.* 3. *&* 4. Aleaand. Caluan. *conſ.* 11.
num. 20. Alciat. *in l. Gallus, §. nunc, num.* 15. *&* 16. *verſ.
ego tamen puto, ff. de liber. & poſthum.* Card. Mantic. *de coniect.
vltim. volunt. d. lib.* 8. *titul.* 18. *num.* 6. *verſ. quinto, & vlti-
mo dicebam*, idem Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *titul.*
16. *num.* 7. *& ſeq.* Peregr. *de fideicomm. art.* 27. *num.*
7. Valaſc. *de iure emphyteot. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 3.
Corbul. *de cauſ. priuat. ob lin. finit. num.* 28. Cald.
de emphyteut. lib. 3. *cap.* 15. *num.* 30. Gratian. *diſcept.*
999. *num.* 11.
Etenim quicquid ſit io vltimis voluntatibus, vel in † alia 149
materia fauorabili, in quibus terminis loquuntur ferè om-
nes ſuprarelati Doctores, & præſertim Corn. Fulgoſ. Rub.
Alex. Cæphal. Soccin. iun. Veg. Burſatt. Bellon. &c. quod
procedit etiamſi agatur de fideicommiſſo, ad teat. *in l. ſi ita
ſcriptum, ff. de legat.* 2. *l. ſi quis ita, ff. de teſtam. tutel. l. filij
appellatione, & l. iuſta interpretatione, ff. de verb. ſignif.*
& hoc eſt perpetuum, vt in teſtamentis maſculinum com-
prehendat fœmininum, à qua regula nec receditur ex
coniecturis, niſi ſint valdè vrgentes, & euidentes, teatus
eſt clarus *in l.* 1. *in fin. C. de condit. inſert.* & tradunt Corn.
Decian. Gabr. Simon. de Pret. Peregr. relati in Rota *in cauſa
Bononien. Fideicommiſſi* 18. *Iunij* 2635. *coram Eminentiſſ.
D. Card. Veroſpio, & iterùm in eadem cauſa* 9. *Iun.* 1636.
coram R. P. D. Ghiſilerio oſt deciſ. 144. *num.* 3. *verſ. nec ab ea
receditur propter coniecturas &c. part.* 7. *recent.* vbi aliæ reſo-
lutiones Rotales referuntur, cùm indubitatum ſit, vt diai,
quod in teſtamentis † ſemper veniat ſub maſculino fœmi- 150
ninum, & ſæpiùs deinde reſpondit Rota, & præſertim *in
cauſa Bononien. de Boatterijs* 14. *Aprilis* 1644. coram Reue-
rendiſſ. Carillo, §. *Conſtat enim, & in cauſa Spoletana Bono-
rum* 13. *Aprilis* 1646. coram Emioentiſſ. D. Card. Corrado,
§. *Iniuſtitia verò*, cum allegatis coram bon. me. Dunozetto
in cauſa Eugubina Fideicomm. 26. *Nouemb.* 1646. §. *Quod
attinet*, ibi *DD. cenſuerunt Claricem fuiſſe comprehen-
ſam, quamuis ipſa ſit fœmina, & teſtator vocauerit filios,
quia appellatione filiorum in vltimis voluntatibus etiam fœ-
minæ comprehenduntur &c.* & iterùm *in eadem cauſa ſub die
2. Maij* 1650. *coram eodem Dunozet.* §. 1. ibi, *quia ſub nomine
appellatino filiorum in vltimis voluntatibus fœmina æquè, ac
maſculo comprehenduntur &c.*
Attamen in contractibus, † & præſertim ſtricti iuris, 151
qualis eſt emphyteuſis, ſi ea ſtipulata fuerit pro filijs, & Ne-
potibus maſculis, recepta eſt concluſio non venire nepotes 152
† ea filia, ex rationibus ſupra deductis, & in ſpecie eſt do-
ctrinam Specul. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua, num.* 173.
quæſt. 146. & in puncto etiam concluſerunt Caſtr. *in l. Gal-
lus, §. nunc de lege num.* 6. *verſ. ſed tunc quæritur, ff. de liber.
& poſthum. & in l.* 1. *num.* 3. *verſ. breuiter in conceſſione
feudi, vel emphyt. C. de condit. inſert. & conſil.* 190. *num.* 3.
verſ. ſed ſic eſt, quod in talibus, num. 4. *par.* 2. Aretin. *in
eadem l. Gallus, §. nunc de lege, num.* 52. *verſ. ſed annectit*,
& paulò infra, *verſ. ſed quidquid ipſi ſentiant*, vbi verio-
rem teſtatur Iaſ. *ibidem num.* 16. vbi ait, perpetuò menti eſſe
tenendam, *& in l. ſi quis id quod*, 7. *num.* 21. *in fin. ff. de iu-
riſdict. omn. iudic.* Alea. ab Imol. *in l. ſed ſi hac lege*, 17. §. *libe-
ros, num.* 8. *ff. de in ius vocand.* Bald. *in d. §. liberos in addit.*
& rurſus *in eadem l. ſed ſi hac, in addit. num.* 3. *& in auth. ſi
quas ruinas, num.* 14. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Rip. *in l. ex fa-
cto*, 17. §. 51. *quis ita, num.* 8. *verſ. idem voluit*, Specol. Alex.
ab Imol. *ibidem num.* 3. *verſ. ſed benè eſt dubium, ff. ad Senat.
Conſult. Trebell.* Claud. Seyſell. *in d. l. Gallus, §. nunc de le-
ge, num.* 13. *ff. de liber. & poſth.* Dec. *in cap. præſentia, num.*
164. *de probat.* Alex. *conſil.* 6. *num.* 22. *verſ. non obſtat
etiam, lib.* 3. *& conſ.* 38. *num.* 3. *lib.* 3. Rob. Alex. *conſil.*
35. *num.* 4. vbi de communi, *& conſil.* 129. *num.* 5. Bertrand.
conſil. 54. *numer.* 4. *volum.* 1. *part.* 1. *& conſil.* 245.
numer. 1. *verſ. quibus addo, part.* 1. *volum.* 3. Soc-
cin. iun. *conſil.* 69. *numer.* 22. *lib.* 3. Corn. *conſil.* 146.
num. 11. *lib.* 2. Burſat. *conſil.* 1. *num.* 40. *conſil.* 229.

Digitized by Google

num. 93. *lib.* 3. Cepoll. *conſil. ciuil.* 7. *num.* 15. *verſ. item quod*
iſta verba, ſub verſic. niſi natura contractus, Ruin. *conſil.*
18. *num.* 5. *& ſeqq. lib.* 3. Grat. *conſil.* 120. *num.* 16. *lib.* 2.
Alb. *conſil.* 86. *num.* 5. *verſ. item in caſu, & conſil.* 87. *num.*
7. *in fin. lib.* 1. Alciat. *conſil.* 563. *num.* 2. *circa med. verſ.*
reſtringitur etiam, *lib.* 1. Bero. *conſ.* 105. *ſub num.* 4. *lib.* 1.
Iarè Aldobr. *conſil.* 3. *num.* 27. *&* 29. *& conſil.* 5. *num.* 4. *&*
153 19. vbi quod hæc † concluſio non habet contradictores,
Bellon. Iun. *conſil.* 72. *num.* 46. Clar. *lib.* 4. *ſentent.* §. *emphy-*
teuſis, *quæſt.* 36. *verſ. ſed ſi emphyteuſis*, *& ſeq.* vbi de com-
muni Merlin. *de Legitim. lib.* 1. *titul.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 17.
Tiraquell. *de Iure primogen. quæſt.* 13. *num.* 8. Peregr. *de*
fideicomm. art. 26. *num.* 8. Mantic. *de coniectur. lib.* 8. *tit.* 18.
num. 55. Mareſc. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 144. *num.* 9. Franc.
Marc. *deciſ.* 546. *num.* 21. *part.* 1. cenſuitque Rota ſupradi-
ctis relatis *in d. Mantuana emphyteuſis* 7. *Iunij* 1638. *coram*
bo. me. Dunozetto.

154 Dum enim conceſſio emphyteuſis reperitur facta † pro
ſe, ſuiſque filijs, & nepotibus maſculis, ſub iſtis verbis,
non comprehenditur nepos natus ex fœmina, dum enim
155 adiecta fuit qualitas illa maſculinitatis diſponens † cenſe-
tur, ſenſiſſe de maſculis deſcendentibus ex maſculis, & ſic
de agnatis maſculis, non autem de deſcendentibus maſcu-
lis per fœminas, text. habetur *in c.* 1. §. *hoc autem notandum,*
de his, qui feud. dar. poſſ. in vſib. feud. & in leg. de acceſſio-
nibus, ff. de diuerſ. & temp. præſcrip. l. veteribus, ff. de pact.
l. ſi vidua mater. C. de bon. matern. Doctor. *in l. Gallus*, §.
nunc, ff. de liber. & poſthum. Bald. *in auth. ſi quas ruinas, ad*
fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Bald. & Salicet. *in l.* 1. *C. de con-*
dit. inſert. vbi Caſtren. *ſub num.* 32. *verſ. breuiter.* Alex. *in l.*
ſed ſi hac, §. *liberos, ff. de in ius vocand.* Speculat. *in titul. de*
Emphyteuſ. §. *Nunc quæro aliquem quæſt.* 146. *num.* 173. *verſ.*
ſed certè. Clar. *in* §. *Emphyteuſis*, *quæſt.* 36. *ſub num.* 1.
156 *verſ. ſed ſi emphyteuſis, & ſeq.* dicens, hoc caſu † conce-
dentem habuiſſe reſpectum ad lineam maſculinam tantùm,
& nullatenus ad lineam fœmininam, ſic quoque ſenſerunt
Molin. *de Primogen. Hiſpan. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 47. Fuſar. *de*
ſubſtitut. quæſt. 346. *num.* 42. *& quæſt.* 402. *num.* 34. Thom.
Marin. *de feud. fœmin. titul.* 11. *num.* 7. *&* 8. Gabr. *de verb.*
ſignif. concluſ. 1. *num.* 17. 64. *&* 65. Tiraquell. *ad leg. Con-*
nubial. leg. 5. *num.* 22. *& ſeq.* Corbul. *in tract. de Iur. emphy-*
teut. titul. de cauſ. priuat. ob lin. finit. num. 29. *ampliat.*
3. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 15. *num.*
15. Cald. *de Iure emphyt. lib.* 2. *quæſt.* 19. *num.* 37. §. *item*
probatur, Fulgin. *de Iure emphyteut. titul. de ſucceſſ. in bon.*
emphyteut. quæſt. 11. *num.* 3. *verſ. quia concederis.* Me-
noch. *conſ.* 172. *num.* 8. *& conſil.* 802. *num.* 82. Decian.
conſil. 37. *num.* 15. *verſ. ſi quis accipit, & num.* 16. *lib.* 3.
Surd. *in conſil.* 475. *num.* 2. & ſæpiùs reſpondit Rota, &
præſertim coram bo. me. Cantucc. *dec.* 15. *num.* 2. ibi, *niſi*
aliud ſuadeat ſubiecta materia, & part. 2. *diuerſ.* & coram
bon. mem. Coccino *dec.* 663. *& num.* 22. *in fin. non viden-*
tur comprehenſi maſculi ex fœminis &c. par. 1. *recent.* & co-
ram bo. me Merlino *deciſ.* 389. *num.* 13. ibi, *vocatis filijs*
maſculis non veniunt maſculi deſcendentes ex fœminis, &
luculenter fuit deductum coram R. P. D. Meltio *in cauſa*
Fanen. ſeu Senogallien. Bonorum, ſuper bono Iure 14. *Mar-*
tij 1646. §. *Quia dum*, ibi, *conceſſio emphyteuſis fuit facta*
pro ſe, ſuiſque filijs, & nepotibus maſculis &c. ſub iſtis ver-
bis non comprehenditur nepos, natus ex filia &c.

Idem pariter verum intellige, ſi conceſſio emphyteuſis
157 facta † fuerit vſque ad tertiam generationem maſculinam,
vt nec hoc caſu comprehendantur maſculi ex fœminis,
vnde quando non adſunt amplius deſcendentes ex maſcu-
158 lis, quamuis † ex fœminis ſuperſunt, nihilominus expirat
talis conceſſio, §. *emphyteuſis*, *Auth. de non alienand.*
bon. Eccleſ. Clar. *in* §. *Emphyteuſis*, *q.* 42. Corbul. *de iur.*
Emphyteut. tit. de cauſ. priuat. ob finit. lin. num. 1. cum alijs
allegatis à Rota coram Reuerendiſſimo Tarraconen. *in*
cauſa Rauennaten. Domus 14. *Iunij* 1649. §. 1. ibi, *& ſic*
defecerint omnes in inueſtitura comprehenſi clara remanet
deuolutio &c.

159 Et licet verbale nomen, *generationis*, in abſtracto † ſum-
ptum duplicem præſeferat ſignificationem, actiuam ſcili-
cet & paſſiuam, ad text. *in l. filius familias* 16. vbi gloſ.
ff. de teſtam. & in §. *Teſtamenti autem factionem*, *Inſtit. de*
hæred. qualit. & different. In concreto tamen alicuius con-
160 ceſſionis, quando ponitur † ad denotandam perſonam,
quæ poſt primum acquirentem debeat ſuccedere, veluti
ſi dicatur incipiendo à meis filijs &c. paſſiuè accipienda
venit talis conceſſio pro perſona, † ſcilicet generata, non 161
non autem pro generante, vt ex Bart. probat Bald. *in auth.*
quas ruinas num. 3. *de ſacroſanct. Eccleſ. & in auth. defuncto*
num. 2. *C. ad Trebell.* Præpoſ. *in cap.* 1. §. 1. *num.* 7. *qui*
feud. dar. poſſ. Corn. *conſ.* 219. *num.* 11. *lib.* 2. *& conſ.* 190.
num. 1. *ad fin. lib.* 3. Socin. ſen. *conſ.* 25. *ſub numer.* 4. *vol.* 1.
Menoch. *conſil.* 1066. *ſub num.* 2. Randen. *reſolut.* 16. *num.*
17. Rota coram bo. me. Merlin. *deciſ.* 520. *num.* 4. *& deciſ.*
314. *num.* 2. *par.* 5.

Quare in caſu prædicto, cùm d. verbum generatio, non
ſit prolatum ad exprimendum actum generandi † in quo 162
generans eſt maſculus, ſed reſpiciat dumtaxat perſonam ab
ipſo generatam hinc fit, quod vigore eiuſdem ſignificationis
paſſiuæ, ſolus maſculus ex maſculo, non etiam fœminæ ex
maſculo progenitæ, † dici poſſit generatio maſculina in 163
huiuſmodi inueſtitura ſucceſſibilis, vt probat Corn. *d. conſ.*
190. *vol.* 3. Caſtr. *conſ.* 100. *ſub num.* 1. *col.* 2. *lib.* 2. Pariſ.
conſ. 22. *num.* 26. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 883 *num.* 14. Peregr.
de fideicommiſſ. art. 22. *num.* 28. Simon. de Prӕt. *de inter-*
pretat. vltim. volunt. lib. 3. *interpret.* 3. *dub.* 1. *ſolut.* 11. *num.*
67. *verſ. item ſub his collectiuis.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.*
329. *num.* 5. Gratian. *diſcept. forenſ.* 295. *num.* 2. *&* 3. *& di-*
ſcept. 999. *num.* 3. Rota coram bon. mem. Merlino *deciſ.*
454. *num.* 13. quia antea relata erat *in par.* 5. *recent. deciſ.*
513. *num.* 13. & deindè optimè fuit animaduerſum coram
R. P. D. Albergato *in cauſa Romana Caſalis Veteris* 5.
Maij 1653. §. ibi, *nam licet verbale nomen generationis*
&c. Etenim ibi conceſſio Emphyteuſis fuit facta, vſque ad
tertiam generationem † maſculina inueſtiti, & Rota 164
concludit, quod in tali conceſſione nullatenus venit fœ-
mina deſcendens ex maſculo. Vbi quoque conquaſſatur
obiectio illa, quod fœminæ à maſculis procreatæ † dican- 165
tur de generatione maſculinam, ſecundum Capr. *conſil.*
82. *num.* 8. quem ſequitur Card. Mantic. *de tacit. & ambig.*
conuent. lib. 22. *titul.* 15. *num.* 16. Quia obiectum forſitan
ſubſiſtere, vbi conceſſio † legitur facta his qui ſunt de ge- 166
neratione maſculina, non verò applicatur, quando vt in
caſu illo, ad tertiam generationem maſculinam eſt conce-
pta, & ſic ipſi generationi † dirigitur, quo caſu, vt ſu- 167
pra dictum eſt, non veniunt niſi maſculi ex maſculis, qui
dicuntur generatio maſculina, † non autem fœminina, 168
quæ dicuntur generatio fœminina, & ita declarat Gratian.
diſcept. forenſ. 295. *num.* 11. *&* 12. Et hac moti ratione fi-
liam primi acquirentis in emphyteuſis pro ſe, † filijs, & 169
nepotibus per lineam maſculinam deſcendentibus, conceſſa
non ſuccedere, firmarunt Caſtr. *in l. maritus* 21. *num.* 5.
verſ. ego ubique. Iacob. de S. Georgio *num.* 16. *C. de pro-*
curat. Alex. *conſ.* 53. *num.* 6. *vol.* 6. Dec. *conſ.* 319. *num.* 1.
verſ. ſed tamen, Aldobrand. *conſil.* 27. *num.* 26. *vol.* 1.
Ruin. *conſil.* 4. *num.* 1. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 22. *num.* 44.
lib. 3. Curt. iun. *conſ.* 44. *num.* 8. *in fin.* Clar. *in* §. *Em-*
phyteuſis quæſt. 36. *num.* 2. *verſ. apparet*, Caldas *de no-*
minat. emphyt. lib. 2. *quæſt.* 24. *num.* 86. Peregr. *de fidei-*
comm. art. 26. *num.* 28. Molin. *de Primogenit. lib.* 1. *cap.* 6.
num. 38. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 346. *num.* 36. Fulgin. *de*
Iure Emphyteut. tit. de ſucceſſ. quæſt. 9. *num.* 2. *&* 25. & de
magis communi opinione teſtatur Rota coram bon. me.
Coccino *deciſ.* 33. *num.* 3. ibi, *inueſtitura accepta pro ſe,*
& deſcendentibus ex linea maſculina non comprehendi fœmi-
nam natam ex maſculo &c. par. 7. *rec.* vbi Rota atteſtatur,
quod dictum hoc Caſtren. *in d. l. maritus nu.* 5. eſt commu-
niter receptum. Quod & ſanè patet, ex relatis per Menoch.
in conſ. 205. *num.* 20. *lib.* 3. & per Cald. *de iure Emphyteut. lib.*
2. *quæſt.* 24. *num.* 86. *&* 92. Et olim ſecuta eſt eamdem do-
ctrinam Caſtren. Rota penes Caputaquen. *deciſ.* 16. *num.* 4.
ibi, *cùm inueſtitura ſit conceſſa pro ſe, & filijs deſcendentibus*
per lineam maſculinam, fœmina cùm non deſcendat ex linea
maſculina, ſed ſit principium lineæ fœmininæ, non comprehen-
ditur ſub eadem par. 2. idem habetur deciſum penes eumdem
dec. 17. *&* 18. *ſub n.* 3. *&* 6. vbi teſtatur, quod prædicta opinio
† Caſtrenſ. eſt communis ad par. 2. & nuper admiſit Rota 170
in d. Romana Caſalis Veteris 5. *Maij* 1653. *coram R. P. D.*
Albergato §. *Nec vrget*, ibi, *filia primi acquirentis in emphy-*
teuſi accepta pro ſe, filijs, & nepotibus per lineam maſculinam
deſcendentibus non ſuccedere &c. ibique plura allegantur, &
adducuntur deciſiones *in cauſa Bononien. Fideicommiſſi de*
Barberijs 5. *Decemb.* 1650. §. *ſi quidem coram Eminentiſſimo*
D. Card. Corrado confirmata die 19. *Februarij* 1652. *coram*
bon. mem. Bichio, & deinde fuit animaduerſum coram
eodem Albergato *in altera cauſa Romana Caſalis Ve-*
teris

Digitized by Google

teris 4. Iunij 1655. §. Principium, ibi, *filia primi acquirentis ſub
d. conceſſione non poteſt comprehendi, quia non poteſt dici de
genere maſculina, ſed fœminina, nondum per ipſam in eſſe
producta. &c.*

Animaduertendum enim eſt, quod Caſtren. ad fundan-
dam eam opinionem tam celebrem, quod conceſſio Em-
phytenſis pro ſe, & filijs ſuis per lineam maſculinam de-
171 ſcendentibus, ideò non comprehendit filiam ſuam, † quia
172 linea non incipit à patre, ſed à filio, † ideò ſi pater habeat
duos filios, maſculum ſcilicer, & fœminam, lineam filio-
rum ſumit initium ab ipſiſmet filijs, & linea filiarum à fi-
liabus, & ideò linea, quæ incipit à maſculo dicitur maſcu-
173 lina, † illa verò, quæ incipit à fœmina, dicitur fœminina,
174 vnde dicunt † Doctores vtrumque filiorum facere lineam,
& præſertim Ruin. *in conſ. 98. num. 2. lib. 1.* Hieronym.
Gabr. *conſ. 90. num. 33. lib. 1.* Socin. Iun. *conſil. 69. num. 30.
lib. 3.* Celſus Hugo *conſil. 120. num. 4. in fin.* cum alijs abun-
dè relatis per Fuſar. *de ſubſtitut. quæſtion. 346. num. 15.*

Si ergo linea maſculina ſic diſtinguitur à linea fœminina,
175 conſequens eſt † filiam non contineri ſub linea maſculina,
176 ſed ſub linea fœminina, cuius † ipſa eſt caput. Vnde abſo-
lutè verum eſt, quod ſcribunt Gozad. *in conſil. 67. num. 15.
&* Alciat. *in l. Gallus §. nunc. de lege num. 10. ff. de liber. &
poſthum.* Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. tit.
11. num. 9. verſ. primum eſt*, Menoch. *in conſil. 205. num. 29.
lib. 3.* cum alijs allegatis per Peregr. *in tractat. de fideicom-
miſſis art. 26. num. 29.* & reſoluit Rota coram bo. me. Card.
Marquemont *deciſ. 223. num. 5.* ibi, *quod quis includatur,
duo ſimul requiruntur &c. par. 2. recent.* aſſerentes, quod
177 quando quis vult admitti, † vel ſuccedere, vel alios exclu-
dere, tamquam de linea maſculina, binas habere, & pro-
bare debet in ſe qualitates, quarum altera ſi ſpoliatus repe-
178 riatur, quidem non dicitur talis, † & ſic foris remanebit.
Prima eſt ergo qualitas, quòd ſit ex ipſa linea vocata, ideſt
179 maſculina. Secunda verò, quod ſit maſculus, † quare al-
tero deficiente, fruſtrà laborat, & benè ratiocinatur Rota
coram R. P. D. Albergato *in d. cauſa Romana Caſalis Vete-
ris 4. Iunij 1655. §. Principium*, ibi, *ad effectum ſucceſſionis in
huiuſmodi Emphyteuſis, duplicem requiri qualitatem, quod
ſit maſculus, & proueniant ex linea maſculina primi in-
ueſtiti.*

Nam ſi ipſe probauerit, quod ſit maſculus, ſed natus
180 ex fœmina, † & ſic non natus ex linea maſculina, dicta
maſculinitas ex fœmina ei iuuabit. Item dum eſt fœmina,
quantumuis nata ex maſculo, non poteſt comprehendi ſub
181 vocatione † illorum, per lineam maſculinam deſcenden-
tium, & hoc quantumuis ſit filia ipſius vocantis, quia cùm
182 ipſa ſit † caput lineæ fœmininæ, vt dixi, ideòque non
poteſt dici quod eadem fœmina, tamquam principium li-
183 neæ fœmininæ, contineatur in linea maſculina, † cùm
idem iudicetur de ipſo principio principiante, ſicut de his,
184 quæ ſequuntur à dicto principio, prout etiam † idem ius
eſt in cauſa, quàm in cauſato. Vnde ſicut deſcendentes
ex filia non admittuntur ad iſtam vocationem, dum vo-
cantur deſcendentes ex linea maſculina, ita non debet
185 admitti ipſa filia, † quæ (vt ſæpè diximus) caput eſt li-
neæ fœmininæ, quamuis deſcendat à patre maſculo, cu-
ius deſcendentia non conſideratur, ſed ſolùm principium
186 lineæ. † Quod autem communi applauſu ſit recepta præ-
dicta concluſio Caſtren. *in d. l. maritus num. 5. C. de procu-
rat.* benè patet ex ſupra relatis.

187 Nec aliquis turbetur in amplectendo prædictam † con-
cluſionem Caſtren. aures dando adductis in contrarium,
per Iaſ. *in l. Gallus, §. nunc de lege in prima lectura, ff. de li-
ber. & poſthum. & in leg. 2. num. 206. C. de iur. Emphyteut.*
quia præterquamquod eſt ſibi contrarius, nam *in dicta l.
Gallus, num. 10.* verè ſequitur opinionem Caſtren. *in d. l.
188 maritus*, ac ponderat eius rationes, de qua † inconſtan-
tia à pluribus notatur, & præſertim à Rota coram bo. me.
Coccino *deciſ. 33. num. 5.* ibi, *Iaſon, qui contrarium tenuit
eſt ſibi contrarius &c. par. 7. recent.*

Facilè quoque deſtruam rationes adductas à Iaſ. pro
contraria opinione, & præſertim dum aſſerit, quod ſi
189 opinio Caſtren. † eſſet vera, hoc ſaperet iniquitatem
quandam, quod ſcilicet ad emphyteuſim paternam non
190 admittatur filia, † quæ in primo gradu, & tamen admit-
tatur neptis, quæ eſt in ſecundo gradu, contra textum
in l. ſi viua matre. C. de bon. pater. vbi deciditur, quod neptis,
quæ eſt remotior in gradu, eſſe debeat melioris conditionis
191 † ipſa filia, quæ eſt proximior. Reſpondetur enim con-
quaſſando penitus dictam rationem, quod non eſt vera præ-
dicta † opinio, vt in prædicto caſu, admittatur neptis ex 192
filia, vt apertè ſenſit idem Caſtren. dum *in dicta lege ma-
ritus* affirmat, quod omnes deſcendentes à filia ſunt ex-
cluſi, & ſatis ſupra deduxi.

Iaſ. enim allucinatus fuit à dictis per Alex. *in d. l. Gallus
§. nunc de lege num. 3.* vbi ait, quod neptis ex filio maſculo
† admittitur ad ſucceſſionem, tamen ſi fœmina ſit, quod 193
ſanè dictum Alex. voluit perpendere Iaſ. Verùm reſpon-
detur, quod Alex. loquitur in diuerſis terminis, nempe,
quando Emphyteuſis acquiſitio facta eſt pro ſe, filijs, &
deſcendentibus per virilem † ſexum. Quo in caſu neptis 194
ex filio maſculo dicitur deſcendere ab auo illo ſuo per
ſexum virilem, † hoc eſt mediante perſona ſui patris. 195
Quod ſanè non contingit in caſu Caſtrenſ. cùm fœmina
non poſſit dici de linea maſculina, ex quo linea in ſingu-
las † perſonas incipiens, efficit ne ipſa ſit ſub linea ſui 196
anteceſſoris maſculina, ſed fœminina, à ſe ipſa initium
ſumit. Nec recipienda venit † illa conſideratio, Socin. Sen. 197
in d. l. Gallus §. nunc de lege num. 4. vbi conciliando Alexand.
cum ipſo Caſtr. ſic diſtinguit, nam aut dictum eſt, per li-
neam maſculinam, & tunc procedit doctrina Alex. aut
dictum eſt, ex linea maſculina, & tunc habet locum do-
ctrina Caſtr. *in d. l. maritus.* Salua † enim pace Socin. di- 198
ſtinctio enim iſta potius eſt verbalis, quàm realis.

Nam ſi perpendantur curioſè verba Caſtrenſ. ipſe nul-
lam vim facit in dictione, † *ex*, vel *per*, quinimò idem 199
Caſtren. *in conſ. 91. Præſuppoſito, quod ſtatutum col. 2. lib. 2.*
dum loquitur de verbis per lineam maſculinam, ſcribit fi-
lium non cenſeri de linea maſculina &c. Plura circa præ-
dictam concluſionem, quando conceſſio reperitur facta
† per lineam maſculinam, vel ex linea maſculina, vel à 200
linea maſculina, vel fuit facta pro ſe, filijs, & deſcenden-
dentibus per virilem ſexum, vel ex virili ſexu, vel à virili
ſexu, qui in prædictis terminis, comprehendantur, † nec 201
ne in hoc longior ſim, videatur Giouagn. *in conſil. reſponſ.
7. à num. 10. vſque ad fin. lib. 1.* vbi adducit duodecim caſus
diuerſos, circa diuerſas conceſſiones, & diſtinguit, quæ
perſonæ veniant ſub dictis conceſſionibus, plures alios
† Doctores prædictam materiam pertractantes adducit 202
Mar. Ventur. *conſ. 25. num. 33. cum pluribus ſequent.* vbi
abundè.

Verùm, vt concludam ea, quæ dixi ſuprà circa illam
concluſionem, quod emphyteuſis † conceſſio facta pro ſe, 203
filijs, & nepotibus maſculis, vel per linem maſculinam,
vt illæ non comprehendant fœminas, † nec maſculos ex 204
fœminis, quod tunc ea concluſio ſit indubitabilis, & abſque
vllo ſcrupulo admittatur, quando ſumus in terminis em-
phyteuſis † Eccleſiaſticæ, in qua ea ſumi debet interpre- 205
tatio, quæ eſt Eccleſiæ fauorabilis, Caſtr. *in conſil. 190. in
fin. lib. 2.* Gratian. *diſcept. forenſ. 82. num. 6. & cap. 131. num.
2. & cap. 295. num. 10.* nam & videmus, † quod fauore Ec- 206
cleſiæ maſculinum non concipit fœmininum, Bald. *in l. 2.
num. 7. C. de iur. emphyt.* ex communi DD. ſententia firmat
Tiraquell. *de retract. lignager. §. 1. gloſ. 9. num. 181. cum
ſeq.* Gabr. *de verb. ſignif. concluſ. 6. num. 95.* Clar. *in §. em-
phyteuſis, quæſt. 32. verſ. ſed ſi fuerit conceſſa &c.* Et quod
ſupradicta concluſio tamquam † Eccleſiæ fauorabilis ſine 207
ſcrupulo eius fauore ſit amplectenda, ſenſit Rota *pluribus
deciſionibus relatis* coram R. P. D. Albergato *in d. cauſa
Romana Caſalis Veteris 5. Maij 1653. § Hunc autem*, ibi,
*quæ opinio eò libentius in caſu noſtro venit amplectenda,
quia eſt fauorabilis Eccleſiæ &c.* & iterùm in eadem cau-
ſa coram eodem R. P. D. Albergato 4. *Iunij 1655. §. Quæ
opinio*, ibi, *redditur indubitabilis in terminis Emphyteuſis
Eccleſiaſticæ &c.*

Vlterius aliam rationem expendere intendo ad corrobo-
randam ſupradictam concluſionem, quod † maſculi ex 208
fœminis non veniunt in conceſſione emphytenſis deſcen-
dentibus per lineam maſculinam, nam præter ſuperius ad-
ductam rationem à num. 151. illa ſatis potens eſt, quia filia
primi acquirentis, & ſic mater nepotum, † ſi viueret, nec 209
etiam in tali emphyteuſi poſſet ſuccedere, vt iam ſatis id
ſupra probaui, à num. 190. Vnde nec etiam nepotes eius fi-
lij, quamuis maſculi ſuccedere poſſunt. Nam eis † non pro- 210
deſt proprius ſexus maſculinus, ſed nocet eiſdem ſexus
fœmininus ſuæ matris. Iura enim ſummè abhorrent,
quod remotior † ſit melioris conditionis, quàm proxi- 211
mior, ad text. *in l. ſi viua matre, verſ. nam licet, C. de
bon. mater.* & ratiocinati ſunt Laderch. *conſil. 153. in fin.* cum

alijs allegatis per Menoch. *in conſ.* 172. *num.* 30. *lib.* 2. & per
Gabr. *in conſ.* 1. *num.* 21. *& ſeq. lib.* 2. & per Rmn. *in conſil.*
18. *num.* 5. 8. *& 9. lib.* 3. vbi latè id comprobat Molin. *de*
promogenitur. quæſt. 12. *num.* 12. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 604.
num. 8. & benè conſiderauit Rota coram bo. me. Dunoze-
to *in cauſa Ariminen. Fideicommiſſi* 5. *Martij* 1632. *eſt de-*
ciſio 106. *num.* 7. ibi, *non veniunt filij ex fœmina ne ipſa*
mater ſit deterioris conditionis, quam filij, quod Iura ab-
horrent &c. part. 6. *recent.* & fuit dictum coram R. P. D.
Meltio *in d. Fanen. Bonorum* 14. *Maij* 1646. §. *Quartò con-*
ſiderabant Domini, ibi, *ne ipſa mater ſit deterioris conditio-*
nis filio, quod Iura abhorrent &c. Vt enim Maſculus remo-
212 tior admittatur ad ſucceſſionem excluſa † fœmina proxi-
miore, id non poteſt verificari, niſi clarè, & euidenter de
teſtatoris voluntate appareat, text. eſt *in l. prima, C. de*
condit. inſert. Molin. *d. tract. de primogenitur. lib.* 3. *cap.* 4.
num. 31. *& ſeq.* & reſpondit Surd. *conſ.* 316. *num.* 18. ibi,
vt maſculus remotior ad ſucceſſionem admittatur, excluſa
fœmina proximiore, non poteſt induci, niſi clarè, & eui-
denter &c. & admiſit Rota *in cauſa Bononien. Succeſſionis*
17. *Iunij* 1647. §. *Id facilius*, coram bo. me. Bichio, &
coram R. P. D. Zarate *in cauſa Romana Fideicommiſſi* 14.
Iunij 1652. §. *Purificatio*, ibi, *nec eſt inconueniens, quod fi-*
lius maſculus matrem excludat &c. intellige tamen hoc,
quando clarè conſtat de mente teſtatoris, vt erat in caſu
illarum deciſionum.
213 Et ſanè tunc † conſtaret clarè de mente diſponentis, ſi
ſimus in primogenitura, quod appellatione maſculi, ve-
niat maſculus ex fœmina, quando vocatus fuit primordia-
liter maſculus ex aliqua fœmina, vt in terminis primoge-
nituræ tradit Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 48. Menoch. *in con-*
ſil. 802. *num.* 35. *&* 36. Mart. *conſ.* 61. *num.* 2. Larr. *deciſ.*
Granaten. 34. *à num.* 43. & generaliter in terminis fideicom-
214 miſſi diſtinguendo † inter vocationem primordialem dire-
ctam ad maſculum ex maſculo, & ad maſculum ex fœmi-
na, tradit Bellon. Iun. *in conſil.* 73. *num.* 5. *&* 19. poſt Soccin.
in l. Gallus, §. *nunc de lege num.* 8. *ff. de liber. & poſthum.*
Rub. Alexand. *conſ.* 22. *num.* 11. *&* 12. Card. Mantic. *de*
coniectur. vltim. volunt. lib. 8. *titul.* 18. *ſub num.* 17. Corn.
in l. 1. *num.* 19. *verſ. ſed aduerte, C. de condit. inſert. & con-*
ſil. 246. *ſub num.* 17. *lib.* 2. aſſignans rationem, quia ſecun-
do caſu, cùm vocatio incipiat à cognatis, non poteſt dici
215 habita ratio † conſeruandi agnationem, ſed ſolius maſcu-
linitatis applicabilis, æquè maſculo ex maſculo, vel ex fœ-
216 mina, quamuis teſtator maſculis iniunxiſſet onus, † aſſu-
mendi nomen, & arma ipſius, cùm hoc demonſtret quidem
voluntatem conſeruandi agnationem, ciuili quodam, ac
217 artificiali modo, quod æquè † eſt præſtabile à maſculo ex
maſculo, vel ex fœmina, Menoch. *d. conſil.* 802. *num.* 35.
& 36. Mart. *d. conſ.* 61. *num.* 21. Rota *deciſ.* 6. *ſub. num.* 1.
verſ. confirmatur part. 1. *diuerſ.* & fuit deductum coram bo.
me. Bichio *in cauſa Bononien. Fideicommiſſi de Barberijs* 19.
Februar. 1652. §. *Quibus non obſtat*, ibi, *etiam in primogeni-*
turis, appellatione maſculi venit etiam maſculus ex fœmina,
quando primordialiter vocatus fuit maſculus ex fœmina, reli-
qua vide ibi, vbi prædicta concluſio declaratur. Verùm lo-
quendo in terminis, dum ceſſant dictæ coniecturæ, regu-
218 lariter loquendo, † quando mater eſt excluſa, omnes quo-
que eius deſcendentes ſunt pariter excluſi, cùm ſit moralis
impoſſibilitas; quod in cauſato poſſit eſſe plus virtutis,
219 quàm procedat † ab influenti potentia cauſæ, *ad text. in*
d. l. ſi vna matre, C. de bon. mater. & in cap. ad Apoſtolicæ
de re iudic.
220 Illud tandem reſtat animaduertere, † quod quando te-
ſtator diſpoſuit, in caſu deficientiæ lineæ maſculinæ, in
221 dictis terminis ſuccedant quædam † loca pia, &c. tunc
enim non dicitur factus locus dictæ ſubſtitutioni, ſi adhuc
222 reperiantur † maſculi ex dicta linea maſculina, quan-
tumuis ſint Religioſi, non obſtante, quod ſint habiles ad
vxoratum.
223 Nam Religioſus † in Religione capaci bonorum pro-
feſſus, venit appellatione lineæ maſculinæ, & donec vi-
224 uit, ſuſpendit purificationem fideicommiſſi, † in caſum
non exiſtentiæ lineæ maſculinæ concepti, vt ſolidè firmant
Molin. *de primogenit. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 79. Couar. *variar.*
reſolut. lib. 1. *cap.* 19. *num.* 7. *in fin.* Guttierez. *canon. quæſt. lib.*
2. *cap.* 1. *num.* 64. Auendan. *ad leg.* 40. *Taurs num.* 30. Card.
Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *titul.* 7. *num.* 4. *verſ.*
& quidem ſubuertitur, Bald. *in conſ.* 407. *num.* 13. *lib.* 1.
Corn. *in conſ.* 18. *num.* 14. *verſ. attente etiam, lib.* 4. Surd.
conſ. 238. *num.* 4. *& ſeq.* Fuſar. *conſ.* 88. *num.* 12. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 815. *num.* 8. *& ſeqq.* Seſſ. *deciſ. Arag.* 44.
num. 17. *& ſeq.* Cabed. *deciſ.* 133. *per tot.* Rota *deciſ.* 151.
num. 2. *in fin. par.* 3. *recen.* & fuit iterùm firmatum coram bo.
me. Card. Veroſpio *in cauſa Bononien. fideicomm. de Blan-*
chettis ſub die 26. *Ianuarij* 1632. *&* 9. *Decembr.* 1633. & de-
inde benè firmauit coram R. P. D. Carillo *in cauſa Roma-*
na fideicommiſſi de Soricijs 22. *Iunij* 1643. §. *Validitas*, ibi,
Religioſi veniunt appellatione lineæ maſculinæ, & donec vi-
uunt, ſuſpendunt purificationem fideicommiſſi, in caſum non
exiſtentiæ lineæ conceptum, &c.
Et quamuis prædicta concluſio limitetur, quando † aliun- 225
de conſtet de voluntate teſtatoris excludendi Monachos,
ſeu Monaſteria, in quibus deſcendentes ſunt ingreſſi,
Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 54. *verſ. ſed dubitari*,
Palaez. *de maiorat. par.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 15. *& ſeqq.* Peregr.
de fideicommiſſis art. 28. *num.* 4. Rota *in Bononien. fideicom-*
miſſi 21. *Maij* 1636. *coram Reuerendiſſimo Terracinen.* Ta-
men ad hoc non omnes præſumptiones, & coniecturæ † ſa- 226
tis ſunt, ſed illæ ſolùm ex quibus probatio eiuſdem volunta-
tis clarè reſultat.
Vnde in caſu ſupradictæ deciſionis in cauſa *Romana fi-*
deicommiſſi de Soricijs dicebatur prædicta non probari ex
† eo, quia teſtator diſpoſuit, *Che in queſta heredità per* 227
niun tempo non poſſino ſuccedere femine, ne homini che non
poſſono pigliare moglie, ne baſtardi, mentre che ſi troua-
ranno de' legitimi.
Nam appellatione † impotentium ducere vxorem, ve- 228
niunt etiam Monachi profeſſi, ob votum ſolemne caſtita-
tis, & † Religionis, *capit. meminimus, qui cleric. vel vouen.* 229
cap. vnic. de vot. in 6. & cauetur in Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.*
24. *de matrim. can.* 9. cum alijs allegatis per Sanchez *de*
matrim. lib. 7. *diſput.* 26. *num.* 1.
Nam fuit reſponſum, quod talis voluntas ex dictis † ver- 230
bis non inferebatur, quia erat voluntas temporalis, &
non perpetua excludendi tales perſonas, vt demonſtra-
bant verba illa, *Finche* † *ſi troueranno*, verbum enim 231
finche temporalitatem ſignificat, vt notat Barr. *in l. fin.* §.
quando num. 1. *ff. ad Tertull. per text. in l. prima*, §. *fin. ff.*
de ventr. in poſſeſſ. mitten. & l. ſiue, §. *tamdiu, ff. de condit.*
furt. Pariſ. *conſ.* 25. *num.* 16. *volum.* 2. Honded. *conſ.* 6. *num.*
36. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 475. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* & operatur,
vt lapſo tempore excluſus cenſeatur vocatus, Soccin. *conſ.*
10. *num.* 6. *lib.* 3. Merlin. *in tractat. de legitim. lib.* 3. *tit.* 1.
quæſt. 4. *num.* 20. & in terminis fideicommiſſi Molin. *de pri-*
mogenit. Hiſpan. lib. 1. *cap.* 6. *num.* 22. *verſ. hac autem re-*
gula, & benè perpendit Rota *in dicta Romana fideicom-*
miſſi, §. *Quia placuit reſponſio*, ibi, *dicta voluntas eſt tem-*
poralis, non perpetua, &c.
Vbi etiam conſideratur, quod etiam ſi non fuiſſent po-
ſita d. verba temporalitatem ſignificantia, adhuc excluſio
† inhabilium ad nubendum, quæ cenſetur facta ad conſer- 232
uationem agnationis, Molin. *de primogenit. lib.* 2. *cap.* 12.
num. 54. *verſic. ſed dubitari etiam ſolet*, Guttierez. *canon.*
quæſt. lib. 2. *cap.* 25. *num.* 6. Sanchez. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 34.
num. 14. *verſ. vnde in primogenit.* præſumeretur limitata,
donec ſcilicet caſus † non venit, quia ſuperexiſtunt aliqui 233
de linea maſculina, qui agnationem conſeruent, Berou.
conſ. 83. *num.* 4. *& ſeq. & conſ.* 87. *num.* 7. *vol.* 2. Soccin. Sen.
conſil. 227. *lib.* 2. *& conſ.* 51. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 4. Rota coram
bo. me. Coccino *deciſ.* 294. *num.* 5. & fuit dictum coram Re-
uerendiſſimo D. meo Cerro Decano *in cauſa Bononien. fidei-*
commiſſ. de Boatterijs 12. *Decembr.* 1642. *& in Bononien. fi-*
deicommiſſi de Leonorijs 12. *Martij* 1640. coram Carillo, *&*
in cauſa Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis 10. *Iunij* 1642.
coram eodem Reuerendiſſ. Decano, & in puncto Religioſi
excluſi conſuluit Bald. *conſil.* 396. *lib.* 3. Capyc. Galeott.
controuerſ. 59. *per tot. lib.* 2.
Quod enim Religioſi † conſeruent agnationem quouſ- 234
que viuunt, non eſt dubitandum, vt benè animaduertit
Rota coram bo. me. Card. Veroſpio *in d. Bononien. fidei-*
comm. 26. *Ianuarij* 1632. §. *Quo verò.*
Vbi aſſeritur, quod licet in Monacho † non poſſit conſi- 235
derari propagatio ſucceſſionis, in qua conſiſtit effectus, &
conſeruatio † agnationis, benè tamen poſſunt ab eo reti- 236
neri eiuſdem agnationis iura, prout retineri dixerunt Bald.
in lib. 1. *num.* 55. *C. de ſumm. Trinit. & fid. cathol. & in*
conſ. 30. *num.* 2. *vol.* 1. Lap. *allegat.* 101. *num.* 4. Alber. *in*
tract. de ſtatut. excluſ. fœmin. artic. 12. *princ. quæſt.* 11.
num. 165. quatenus voluerunt, vt ipſe etiam Monachus
con-

237 † concurrere poſſet ad eam ſucceſſionem, quæ ex diſpoſi-
tione ſtatuti reſeruata ſit ſolis agnatis. Immò quod iura
238 ſuitatis retineat idem Monachus ad effectum ſucceſſionis
inteſtatæ, voluerunt Dec. *in auth. ingreſſi num. 7. C. de Sa-
croſanct. Eccleſ.* Bart. *in auth. ſi qua mulier nu. 5.* & ibi Bald.
num. 10. Cod. eodem tit. Angel. *in l. ſub conditione*, & ibi
etiam Alea. *num. 3.* Caſtr. *num. 2. ff. de liber. & poſthum.* Iaſ.
*in l. patre furioſo, num. 46. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien.
iur.* ſicuti etiam iura ptioritatis ad effectum ſucceſſionis te-
239 ſtamentariæ † retioet, Aym. *conſ. 152. nu. 2.* Alea. *conſ. 152.
num. 2.* Surd. *conſ. 557. num. 15.* Molio. *de primogenit. lib. 1.
cap. 13. num. 73.* & iterùm reſpondit Rota *in eadem cauſa
Bononien. fideicom. de Blanchetis 9. Decembris* 1633. §. *Ve-
rum non viſum qua deciſio eſt confirmatoria alterius deciſionis
in eadem cauſa ſub d. die 26. Ianuarii* 1632.

In qua etiam firmatur, quod teſtator non cenſetur ex boc
240 voluiſſe † eacludere Monaſteria à ſua ſucceſſione, ſi hæ-
redibus iniunaerit onus non tantum aſſumendi nomen
agnationis, ſed etiam præceptum ſuſcipiendi, eius arma,
241 † & inſignia, quæ ſolent diſtinguere vnam ab altera fami-
lia in eadem agnatione, vt voluit Molin. *de primogen. lib. 1.
cap. 5. num. 34. & lib. 2. cap. 14. num. 9.* Burſat. *conſ. 300. n. 2.
lib. 3.* Peregr. *conſ. 70. num. 22. lib. 3.* Decian. *conſ. 7. num. 33.
lib. 1.* Vinc. de Franch. *in addit. deciſ. 29. num. 9.* Nam vt
242 † benè animaduertit Rota *in d. Bononien. fideicommiſſ. de
Blanchettis* poſt Roderic. *quæſt. practic. tom. 2. quæſt. 78. art.*
23. ſat eſt, quod profeſſus in aliqua religione vtatur inſi-
243 gnijs in annulo ſignatorio quoties † ocaſio fert, non autem
neceſſe babet illa deferre bumeris ſuſpenſa.

Paulus Rubeus.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Eugubina erroris Calculi.

Luna 27. Februarij 1640.

ARGVMENTVM.

Errore calculi detecto illius acceptatio partibus non nocet, quin ex officio iudicis petant eius reſciſſionem, præſertim ad fauorem minoris, cui in hac materia ſemper datur reſtitutio.

SVMMARIVM.

1 *Redditio rationis iterùm fieri non debet ſi ſuper computis fuit inter partes tranſactum, & concerdatum.*
2 *Partita in tranſactione appoſita cum hoc, quod illa reuideri debeat, & melius diſcuti non poteſt dici, quod ſuper ea fuerit tranſactum.*
3 *Acceptatio calculi per peritum confecti etiam quibuſcumque clauſulis, & pactis concepta, ſi erronea conuincetur, poteſt officio iudicis retractari, & nu. ſeq.*
Amplia, & fortius ad fauorem minoris, ibid.
4 *Calculatorum relationes ex errore retractantur.*
5 *Error computi probatur ex ſola negatiua non exiſtentia partita, qua in compute poni debebat.*
6 *Scriptura probat contra ſcribentem.*

DECISIO CC.

PRæceſſerunt intet Conuentinos, & Zeccadorum In-
ſtrumenta ſolidationis computorum, & acceptationis
calculi ad relatiooem periti de conſenſu electi, detectoque
errore relationis, omittendo ponere partitam ducat. 216.
ad creditum Fratrum de Conuentinis, & declarando par-
titam ſcutorum 700. de qua ijdem fratres erant creditores ea
chirographaria obligatione Zeccadori eſſe comprebenſam in
ſumma ſcut. 1130. ſoluta Mutio patri dictorum fratrum ea
ordine Zeccadori per bancum illorum de Donis, egeront
emeodatione errorum coram A. C. & obtiouerunt. Cau-
ſa eainde per appellationem ad Rotam deuoluta, quæſi-
tum fuit, an dictis fratribus ad vlteriora procedentibus
obſtarent prædicta Inſtrumenta, & negatiuè fuit reſponſum.

Nam & ſi vera ſit concluſio, quod vbi tranſactum, aut
concordatum fuerit ſuper computis, ad nouam reddirio-
1 nem rationum non eſt recurrendum, *per l. vnicam cum gloſ.
C. de error. calcul.* Pariſ. *conſ. 96. n. 82. lib. 1.* Baron. *qu. 105. in
princ.* Tob. Non. *conſ. 63. numer. 8. & deciſ. 184. numer. 3.
par. 2. rec.*

Attamen quia primum Inſtrumentum non eſt tranſactio
ſuper computis ſolidatis, ſed narratiua computorum ini-
torum, & de ſolutis, & de receptis hinc inde finalis ad in-
uicem quietatio, & quidem non etiam finalis liberatio, dum
partes voluerunt per pactum eapreſſum, quod computa re-
uiderentur, & inſuper Zeccadorum teneri ad præciſius do-
cendum ſcut. 700. de quibus in apoca, eſſe cumprehenſa in
pecunijs Mutio viuenti reſtitutis. Vnde quæcunque in ſcri-
ptura tranſactionis firmata cum ſubijciaotur nouæ reuiſio-
ni, & veritati aſſertorum per Zeccadorum, atque ita ſub
conditione verificandorum, † interim non merentur no- 2
men tranſactionis, & litis finitæ, dum poſt ſe eapectant
nouum iudicium Periti in dicta ſcriptura electi, Caſtr. *conſ.
342. num. 3. lib. 1.* Dec. *conſ. 350. num. 7.* Ruin. *conſ. 71. nu. 5.
lib. 4.* Secunda verò ſcriptura, ſiue inſtrumentum eſt ſim-
plex acceptatio computorum in relatione Periti electi com-
prebenſorum, cui in tantum ſtandum eſt in quantum iuſti-
ficatur ex partitis hinc inde pro debito, & credito relatis,
quæ ſi erroneæ ſunt, omittendo quod erat apponendum, vel
ponendo, quod erat omittendum, † ſemper læſo, & præſer- 3
tim minori ſubuenitur pro officium Iudicis, retractando
computa, & calculationes, & Peritorum relationes, non
obſtantibus quibuſuis pactis, & ampliſſimis clauſulis muni-
tis, Bart. *in l. 2. verſ. aut quis reuocat, C. de iur. fiſc. lib. 10.*
Pariſ. *conſ. 89. num. 18. & 34. lib. 1.* loquens de relationibus
† Calculatorum ea errore retractandis, Munoz. *de ratiocin. 4
adminiſtr. cap. 41. nu. 12.* & Grat. *diſcept. 761. nu. 6. & 7.* ſe-
quendo Bart. *in d. l. 2.* de ſubueniendo læſis ea officio Iudicis
in æquitate naturali ſundatum, ne quis cum aliena iactura
locupletetur. Error autem in omittendo partitam ducato-
rum 216. de Camera ad creditom fratrum eſt patens ex le-
ctura partitæ recenti, in qua cùm non legatur dicta ſumma,
† benè probatur error computi ea ſola negatiua non eai- 5
ſtentiæ, Alciat. *reg. 3. præſ. 16.* Hercul. *in tract. quis teneatur
prob. negat. num. 167. & 176.* Surd. *deciſ. 300. num. 11.* Nec
dubitari poteſt, quin Zeccadorus eamdem ſummam vti Pro-
curator Patris dictorum fratrum exegerit, quia dantur par-
titæ ſolutionis factæ per Depoſitarios officij Plumbi de ordi-
ne Zeccadori.

Error pariter ſcut. 700. ſufficienter iuſtificatur, nam &
ſi Peritus declarauerit Mutium illorum patrem debito-
rem Zeccadori in ſcut. 2167. b. 67. & adiecerit formalia
verba, *Annullando la poliza di ſcudi* 700. *per eſſere compreſa
in vn pagamento di ſcudi* 1130. *per il banco de' doni ſotto li*
22. *Settembre* 1601.

Attamen veritas de falſa cauſa comprehenſionis apparet
ex computis 1602. tranſmiſſis per Zeccadorum Mutio ſu-
pradicto, in quibus idem Mutius deſcribitur creditor de ſcut.
42. pro fructibus ſummæ ſcut. 700. iuata conuentionem de
qua in eadem apoca debiti, quæ proculdubio tanquam ex-
tincta per comprehenſionem in maiori ſumma ſoluta Mu-
tio anno præcedenti abſque ſubſiſtentia fructuum, & ſeu in-
tereſſe producere non poterat, & ſimpliciter in computis
manu Zeccadori ſcriptis, & ſubſcriptis, & eidem Mutio
tranſmiſſis contra diſtinctè ponuntur partita ſcut. 700. &
partita ſcut. 1130. & denique in epiſtolis tam Franciſci, quàm
Michael Angeli reſpectiuè datis ſub die 1. Maij 1621. & 19.
Febr. 1622. enunciatur dictum creditum ſcut. 700. tanquam
exiſtens, non autem extinctum, quæ omnia cum implicent
Zeccadori confeſſionem, & incompatibilitatem comprehen-
ſionis, & probent contra † ſcribentem Pariſ. *conſil. 47. nu. 1.* 6
Rot. Ianueo. *dec. 18. nu. 8.* falſa cauſa comprebenſionis, cùm
quæ tranſiuit Peritus in ſua declaratione, velari non poteſt.

Non obſtat, quod aut vtraque partita, ſcilicet ducatorum
216. & ſcut. 700. eſt comprebenſa in ordine dato per Zecca-
dorum pro eaigendis ſcut. 1130. in banco illorum de Donis,
aut idem Zeccadorus eſt adhuc creditot eiuſdem ſummæ, vti
in computis in ſecundo Inſtrumento inſertis, non contra-
poſitæ ad eius creditum.

Quia ordo ſcutor. 1130. directus Mercatoribus de Donis,
emanaoit ſub die 22. Septemb. 1601. cum ſua cauſa, ſcilicet
pro totidem ab eodem Zeccadoro Mutio debitis. Vnde
quoad fructus officij eaactos de anno 1622. confeſſio, &
ſeu ordo referri non poteſt, quia nondum euenerat tem-
pus illorum ſolutionis. Quin verò ad ſcuta 700. de qui-
bus in apoca, eo minus dici poſſunt comprehenſa, quia per
contrapoſitionem aliarum partitarum in computo per Zec-
cadorum Mutio tranſmiſſo, conſumptum remanet credi-

Digitized by Google

tum dictorum ſcutorum 1130. Itaut tanquam exiſtens adhuc non meretur allegari.

Et ita, &c.

Infra in eadem cauſa habentur aliæ deciſiones ſub diebus 22. Aprilis 1640. & 16. Nouembr. euſdem anni, coram eodem bo. me. Pirouano Decano.

R. P. D. BICHIO.

Sabineñ, ſeu Farfeñ Fideicommiſſi.

Veneris 2. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſaria ſubſtitutio mortis ſub mentione concepta mutat naturam, & compendioſa efficitur, inde non expirat etiam quod primus gradus illius fuerit effectus caducus, cùm incipiat à ſecundo vigore vulgaris in compendioſa contentæ, qua ratione plura de caducata ſubſtitutione enucleantur, quando ſcilicet illa poſſit à ſecundo gradu robur accipere, ſi primus defecit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Ciuitatis denominantis ligat Ciuitatem ſubditam particulare ſtatutum non habentem.*

Statutum Vrbis de filijs in conditione poſitis etiam in diſtrictu procedit, nu.1. & 2.

3 *Subſtitutionis primo gradu caducato, cæteræ expirant, & euaneſcunt.*

4 *Fideicommiſſum nominatim relictum à perſona vocata in gradu ea prædefuncta ante illius purificationem efficitur caducum, & num.10. vbi vide.*

5 *Verbum*, ipſis, *eſt perſonaliſſimum, & ad oculum demonſtrat perſonam, cui adijcitur, & vide infra nu.16.*

6 *Subſtitutio fideicommiſſaria ob mentionem mortis efficitur compendioſa.*

7 *Amplia etiam quod ſimpliciter, & indefinitè fuerit concepta ſine verbo*, quandocunque.

8 *Subſtitutio compendioſa inter alias ſubſtitutiones vulgarem continent, ſiue tacitam, ſiue vt, alij dicunt verbis generalibus expreſſam.*

9 *Subſtitutus alicui per vulgarem intelligitur ſi deceſſerit adita, vel non adita hæreditate.*

10 *Declara concluſionem procedere in ſubſtitutione fideicommiſſaria, ſeu compendioſa, & tunc non reſpectu primi inſtituti, qui iam adiuit, ſed reſpectu ſubſtitutorum, qui vel noluerunt, vel non potuerunt, ibid.*

11 *Subſtitutio primo viuente inſtituto prædefuncto, admittitur ſecundus eo modo, & forma quo primus ſucceſſiſſet niſi prædeceſſiſſet, & nu. ſeqq.*

12 *Gradus ſubſequens, primo caducato, in fideicommiſſaria ſubſtitutione non dicitur teſtatori ſuccedere.*

Sed ad fideicommiſſum admitti vi vulgaris ſubſtitutionis in compendioſa comprehenſa, ibid.

13 *Subſtitutio fideicommiſſaria, & ob mentionum mortis compendioſa, admittit ſequentem gradum in locum primi caduci, perinde ac ſi ille nunquam in rerum natura fuiſſet, & ſubſequens gradus immediatè hæredibus inſtitutis legeretur, ibid.*

14 *Ttx. in l. Celſus, §. quod alicuius ff. de leg.2. declaratur.*

Fideicommiſſum nominatim ab eo relictum, in cuius perſona ſubſtitutio fuit effecta caduca non admittit ſequentem gradum, nu.14.

15 *Intellige concluſionem procedere in ſubſtitutione fideicommiſſaria ſimpliciter facta, ſecùs ſi ſecundus ſubſtitutus fuerit etiam per vulgarem vocatus.*

16 *Subſtitutio vt dicatur nominatim facta alicui perſonæ non ſufficiunt verba relatiua.*

Sed requiritur expreſſio proprij nominis, puta graua Petrum, vt Paulo hæreditatem reſtituat, ibid.

Verba relatiua, illi, *vel* ipſi, *quomodo exponantur, nu.16. & ſup. nu.5.*

17 *Statutum Vrbis de filijs in conditione poſitis, non declarat an filijs per vulgarem, vel per fideicommiſſariam ſuccedant.*

Sed hoc iuris communis diſpoſitioni relinquit, ibid.

18 Alex. *conſ.1. lib.1.*
Corn. *conſ.119. lib.1.* } *declaratur, & num. ſeq.*
Anguiſ. *conſ. 55.*

19 *Subſtitutus ſecundus non poteſt vi vulgaris ſubſtitutionis ſuccedere, ſi in primo gradu caducato defecit qualitas hæreditaria in eo requiſita.*

20 *Subſtitutione ſimpliciter facta ſi ſine filijs deceſſerit ſubſtitutus, filij ex vulgari ſuccedunt, etiam quod parentes obierint ante mortem grauati.*

21 *Filij in conditione poſiti, & ex ſtatuto vocati, admittuntur etiam ad portiones patruorum.*

Si coniectura concurrant, fideicommiſſum fuerit reciprocum, & vltimo loco ſit vocatus locus pius, ibidem.

DECISIO CCI.

THeodorus Laurus, inſtitutis hæredibus Volumnio, Annibale, & Pompeio filijs, inter quos reciprocum, ac perpetuum fideicommiſſum conſtituit; ſi omnes decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, ſubſtituit, & illis omnibus ſuccedere voluit Fauſtinam, & Pernam eius filias æquis portionibus, & in euentum in quem etiam Fauſtina, & Perna decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus ſubſtituit, & ipſis ſuccedere voluit pro medietate Cippum, & de alia medietate voluit fundari, & dotari Capellam ſub inuocatione Sancti Siluestri.

Sancta pariter vxor dicti Theodori, illo, necnon Annibale, Pompeio, & Fauſtina filijs communibus defunctis, ſuum condidit Teſtamentum, in quo inſtituit hæredem eumdem Volumnium filium ſuperſtitem, cui decedenti ſine filijs legitimis, & naturalibus ſubſtituit Pernam, ambobus verò deficientibus ſine filijs legitimis, & naturalibus ſubſtituit Societatem Sanctiſſimi Roſarij.

Poſt mortem Sanctæ obijt Perna, relictis quinque filijs natis ex ſe, & Ioanne Baptiſta de Ferrutis, ac tandem deceſſit Volumnius, inſtituta ſibi hærede Societate S. Ioannis Baptiſtæ Decollati Podij Mirteti.

Hinc orta lite ſuper hæreditate tam Theodori, quàm Sanctæ inter Ferrutos filios Pernæ, ac Societatem S. Ioannis Baptiſtæ hæredem Volumnij, Vicarius Generalis Farfeñ Iudex primæ Inſtantiæ pronunciauit Ferrutos immittendos eſſe in poſſeſſionem medietatis bonorum hæreditariorum in ſententia ſingulariter enunciatorum, & commiſſa mihi cauſa in gradu appellationis, dedi dubium, An Ferrutis ſit danda Immiſſio, quo ſub hac die propoſito Domini affirmatiuè reſponderunt.

Nam de Teſtamentis non abolitis, vel cancellatis Theodori & Sanctæ, obitu hæredum inſtitutorum ſine filijs, & legitimatione perſonarum de Ferrutis ſatis conſtat ex publicis Inſtrumentis, ac Teſtibus per quos etiam probatur identitas bonorum iunctis Inſtrumentis acquiſitionum Summ. num.1. & ſeqq. per tot. Vocatio verò de Ferrutis filiorum Pernæ, qui fuerunt poſiti in conditione non eſt cur ex coniecturis, quæ tamen non deſunt, petatur, cùm ad id adſit clara diſpoſitio *Statuti Vrbis lib.1. cap.* 142. † quod non ſecùs ac alia Statut. Vrb. locum habet in Caſtro Podij Mirteti, vti exiſtente intrà diſtrictum Vrbis, & non habente in hoc particulare Statutum iuxta Theoricam Bart. communiter receptam *in l. 1. num. 41. C. quæ ſit long. conſuet.* quam amplexa eſt Rota coram ſan. me. Gregorio XV. *deciſ. 269. num. 3.* vbi agebatur de Caſtro Abbatiæ Farfeñ. prout eſt Podium Mirtetum, † & in terminis *Statut.* 142. Rota *deciſ. 379. num. 3. par. 1. diuerſ. In Veliterna fideicommiſſi 28. Iun. 1632. coram R. P. D. meo Veroſpio, & in alijs deciſ. relat.* ab Add. ad Buratt. *dec.* 834. *num.* 15. 1

Tota igitur difficultas verſabatur circa purificationem vocationis, & ſubſtitutionis de Ferrutis, quia ex prædeceſſu Pernæ ante Volumnium hæredem inſtitutum inferebatur, quod ſicuti caducatus fuerat gradus Pernæ, † ita & defecerat conditio ſubſtitutionis ipſius filiorum, ob quem defectum talis ſubſtitutio habebatur pro non ſcripta, & expirarunt ſubſequentes ad Text. *in l. penult. ff. de vulg. & pupill.* Roland *conſ. 55. num. 57. & ſeqq. lib. 3.* Gabr. *conſ. 95. num. 17. 18. & ſeqq. lib. 1.* Ger. Spin. *conſ. 12. num. 52.* Rota coram Reuerendiſſimo D. Vrgellen. *deciſ. 399. num. 69.* Eò magis quando fideicommiſſum eſt relictum nominatim † à perſona vocata in gradu caducato, *l. Celſus, §. quod alicuius, ff. leg. 2. l. ſi plures, ff. de leg. 3.* Peregr. *de fideicom. ar. 15. n. 26.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 469. num. 54.* prout videtur relictum in teſtamento Theodori ibi, *ipſis ſuccedere voluit*, ponderan-

3

4

derando verbum, *ipſis*, quod perſonaliſſimum eſt, ac demonſtratiuum ad oculum perſonæ Pernæ, cui filij in conditione poſiti ſubſtituti cenſentur. Ruin. *conſ.99. nu.16. lib.2.* Cagnol. *in l. 2. num. 46. verſ. ſecundo princip. ff. de pact. int. empt. & vendit.* Menoch. *conſ.115. num. 50.* Rot. *deciſ. 359. num.36. par.5. rec.*

Cæterùm animaduertunt Domini, quod agitur de ſubſtitutione concepta per verba communia, & ſub conditione ſi Perna deceſſerit ſine filijs, quæ nedum fideicommiſſa-
6 ria; † ſed ob mentionem mortis indefinitè factam eſt compendioſa iuxt. doctr. Bart. *in l. Centurio num. 26. & 32. ff. vulg.* Surd. *conſ. 31. num. 1. & deciſ. 333. num. 12.* quamuis
7 non fuerit adiectum verbum, † *quandocunquè, gloſ. in cap. ſi pater, verb. abſque deductione de teſtib. in 6.* Alex. *in d. l. Centurio nu. 27.* Gratian. *diſcept. 405. nu.1. diſcept.628. n. 1.* Fuſar. *de ſubſtit. qu. 233. num. 6. & nu. 29. & ſeqq.* Surd. *deciſ. 37. num. 8.* Rota *deciſ. 656. num. 2. par.4. rec.* eaque propte-
8 rea inter alias ſubſtitutionum ſpecies continet † etiam vulgarem, vel tacitam, vel vti alij dicunt expreſſam verbis generalibus, Bart. *in d. l. Centurio numer. 32.* Caſtr. *in l. quamdiu la 3. num. 7.* vbi quod intelligitur facta ſubſtitutio
9 ſi deceſſerit, † adita, vel non adita hæreditate, *ff. acquir. hæred.* Soccin. ſen. *conſil. 140. ſub num. 5. lib. 1.* Decian. *conſ. 416. num. 6.* non quidem reſpectu inſtituti, qui iam adiuit,
10 ſed reſpectu ſubſtitutorum, qui adire, vel noluerunt, vel ob prædeceſſum ante hæredem grauatum non potuerunt, vt benè declarat Aym. *conſ. 283. col. 2. verſ. ſed in caſu,* Surd. *conſ. 347. num. 16.* facit Bald. *in l. 3. §. fin. ff. liber. & poſthum.* Rota *dec.222. num.13. par. 5. rec.*

Cùm itaque filij Pernæ ſint vocati etiam per vulg. in compendioſa comprehenſam, & Perna, quia prædeceſſit Volumino hæreditatem adire non potuerit, ſequitur, quod purificata fuerit conditio, & aperta via vulgari ſubſtitutioni ad fauorem filiorum, qui proindè ex propria perſona ſuccedunt ſubintrando in locum Pernæ, ac ſi immediatè ſubſtituti fuiſſent Volumnio, & eo modo, & forma, qua Per-
11 na ſucceſſiſſet, niſi prædeceſſiſſet, itaut † caducatus quidem fuerit gradus Pernæ, ſed hæreditas remanſerit penes Volumnium cum eodem onere reſtituendi Ferrutis filijs loco Pernæ vi vulgaris ſubrogatis, *l. quamdiu la 3.* & ibi Bart. *nu. 10. verſ. item facit, ff. de aquir. hæred.* Iaſ. *in l. 1. nu.28. & ſeqq. ff. vulg. & pupill. & conſ.132. nu.5. vbi de comm. lib. 1.* Caſtr. *conſ. 152. circa finem verſ. vel aliter, & melius lib. 1.* Soccin. iun. *conſ.42. nu.16. & 20.* vbi ſubdit, quod ſequens
12 gradus non ſuccedit Teſtatori per vulgarem, ſed ad fideicommiſſum admittitur ſubintrans gradus caducati locum mediante vulgari comprehenſa in compendioſa, *conſ. 94. num.41. lib. 1.* Aym. *conſ.363. nu.2.* Curt. Iun. *conſ.83. nu.14.* Gabriel. *conſ. 115. num. 12. & 13. lib. 1.* Cæpbal. *conſ. 620. num.20.* Surd. *conſ.375. nu. 16.* Peregr. *de fideicomm. art. 15. num.14.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt 469. num.78.* Adden. ad Molin. *de primog. lib.1. cap. 6. num.15.* Tex. *eſt in l. vnica, §. pro ſecundo, C. caduc. toll.* Rota *deciſ. 374. num. 1. par.1. diuerſ. dec.332. nu.6. & ſeqq. dec.403. num.6. dec. 424. num.4. par.2. recent. dec.472. nu.3. par.4.*

Vndè retorquetur obiectum deficientiæ conditionis ob prædeceſſum Pernæ, imò enim ideò euenit conditio ſubſtitutionis vulgaris ex capite impotentiæ Pernæ ad adeundam hæreditatem prout etiam euenit conditio mortis Volumnij, aliorumque hæredum inſtitutorum ſine filijs appoſita gradui Pernæ caducato, quæ ſola attendi debet, nulla habita ratione conditionis adiectæ ſubſtitutioni, quæ defecit quando gradus ſequens ſubintrat ex vulgari locum gradus caduci, quia ſemper attenditur conditio appoſita gradui, ex
13 quo ſucceditur, † & tunc ſucceſſio defertur non ex gradu ſequenti, ſed ex gradu caducato, ac ſi ille nuſquam fuiſſet in rerum natura, & gradus ſequens hæredibus inſtitutis immediatè ſubſtitutus legeretur, Zanch. *in l. hæredes mei, §. cum ita in 2. par. num. 87. ff. ad Trebell.* Aym. *conſ.283. col. 2. verſ. quia reſpondetur, & col. 3. verſ. reſpondeo,* Ioſeph. de Seſſe latiſſimè *deciſ. Aragon. 50. num. 20. & plur. ſeqq.* Rota *dec. 374. num. 2. par. 1. diuerſ.* & coram Reuerendiſs. D. Vrgell. *dec.339. nu.75. & ſeqq.*

Neque applicatur aliud obiectum de ſubſtitutione facta
14 nominatim perſonæ † prædefunctæ. Tum quia diſpoſitio *Textus in l. Celſus, §. quod alicuius, ff. leg.2.* cum alijs exad-
15 uerſo allegatis non procedit in ſubſtitutione vulgari, † quæ imò ſupponit perſonam, cui nominatim eſt facta ſubſtitutio carere iuribus hæreditarijs, & ob eiuſdem perſonæ deficientiam, hæreditate non adita purificatur, vt in puncto declarando dicta iura reſpondit Rota *d. dec. 332. num.9. & 10.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 469. ſub num. 70.* Tùm quia vt ſubſtitutio dicatur facta nominatim alicui perſonæ non ſufficiunt ad effectum, de quo agitur verba relatiua, *illis,*
vel, *ipſis*, poſita in Teſtamento Theodori, † ſed requi- 16
ritur, quod Teſtator rogauerit ſubſtitutum eius proprio nomine expreſſo, vt hæreditatem alteri reſtituat puta rogo Pernam, vt reſtituat eius filijs, & alioquin verba relatiua, *illis*, vel, *ipſis*, commodè exponi poſſunt; ideſt in locum illorum, vel ipſorum, vt in ſpecie aduertit *Rota d. deciſ. 403. num. 7. & ſeqq. par. 2. rec.* Peregr. *de fideicomm. art.15. ſub num.26. verſ. notabilis eſt,* vbi damnat contrariam ſententiam Ruini, quia deſtrueret doctrinam Bart. communiter receptam *in d. l. quamdiu, ff. acquir. hæred.* Gabr. *conſ. 115. num.6. & 7. lib.1.* Tùm tertiò, quia dicta verba non ſunt adiecta vocationi filiorum Pernæ, ſed Cippus, & Cappellæ dotandæ, filij verò Pernæ fuerunt ſimpliciter in conditione poſiti, & per conſequens ſimpliciter vocati vigore Statuti Vrbis 142. † quod non aperit an per vulgarem, ſeù per fideicommiſſariam, ſed hoc relinquit diſpoſitioni Iuris communis, quo filij compendioſè ſubſtituti ſuccedunt etiam per vulgarem, Gabr. *d. conſ. 115. ſub num. 23. verſic. & conſequenter,* Soccin. iun. *conſ. 29. num. 3. & ſeqq. lib. 3.* Rota *deciſ. 363. ſub numer. 4. par. 1. recentior. & deciſ. 403. nu. 14. par. 2.*

Verſamur tandem extra caſum, in quo conſuluit Alex. *conſ. 1. lib. 1.* Corn. *conſ. 199. lib. 1.* Anguiſ. *conſ.55. lib.6.*
† quia ibi ſubſtitutio gradus ſequentis concepta erat ſub con- 18
ditione ſuppoſitiua aditionis hæreditatis in antecedenti, nempè ſi in eo vocatus, hæres erit, vt in caſu Anguiſ. vel ſi deceſſerit hæres, & ſeruans legem Teſtatoris, vt in caſu Alex. & Corn. quibus caſibus non mirum ſi gradus ſequens ſuccedere non poſſit ex vulgari, † cui repugnat qualitas hæreditaria requiſita in gradu antecedenti, *l. poſt aditam, C. impuber. & alijs ſubſtit.* & benè in puncto reſpondendo ad *conſ. primum Alexand.* aduertit Gabr. *d. conſ. 115. ſub nu.5.* Peregr. *dicto art.15. num. 40. & 41.* at vbi, vt in caſu noſtro
ſubſtitutio eſt facta ſimpliciter ſi deceſſerit ſine filijs † filios 20
ſuccedere ex vulgari, tenet idem Alexand. qui ità diſtinguit *d. conſ. 1. ſub num. 15. verſ. non obſtare,* Corn. *d. conſ. 199. num.22.* Anguiſ. *d. conſ.55. ante num. 1.*

Ex quibus Rota cenſuit fideicommiſſum Theodori, & Sanctæ eſſe purificatum ad fauorem Ferrutorum eiſdemque deberi immiſſionem etiam in portiones patruorum, & Auunculorum, quæ ob illorum obitum apud Volumnium remanſerunt, ſeu peruenerunt, quia ſunt deſcendentes fideicommittentium, quos veriſimile non eſt voluiſſe proprijs deſcendentibus extraneos præferri, patrui, & Auunculi prædeceſſerunt Volumnio, & ſic totum fideicommiſſum conſolidatum fuit in Volumnio, cui Ferruti iuxta prædicta cenſentur ſubſtituti; & cùm Theodorus omnibus vocatis ſubſtituerit Cippum domus, & Cappellam erigendam, neceſſario dicendum eſt fuiſſe inductum reciprocum fideicommiſſum inter omnes vocatos, & per conſequens filijs Pernæ deberi etiam portiones patruorum, & Auunculorum alias dictis filijs deficientibus Cippus in medietate omnium bonorum, & Cappella in alia medietate ſuccedere nequirent, prout Teſtator mandauit, quibus caſibus, præſertim concurrentibus pluribus alijs coniecturis per informantes adductis, † filios in conditione poſitos cenſeri vocatos ad integrum fideicommiſſum, tradit Aym. *conſ. 130. num. 6. & conſ.326. num. 3.* Corn. *conſ. 180. num. 2. verſ. Inſuper, conſ. 306. per tot. lib. 4.* Patiſ. *conſ. 5. ſub num.27. lib.2.* Gabr. *conſ. 115. nu.13. lib.1.* Menoch. *conſ.85. num.43.* Decian. *conſ. 44. num. 60. & ſeqq. lib. 3.* Fuſar. *qu. 440. num. 6.* Rota *dec. 266. num.4. & 5. dec.320. num. 17. & ſeqq. par. 1. recent. dec.337. num.4. & 8.* cor. Sanctæ me. Gregor. XV.

Et ità deciſum vtr aque parte informante, &c.

REVERENDISS. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Barchinonen. Vicariæ.

Veneris 2. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Vnio probatur ſi de ea appareat ſcriptura, & de effectuatione conſtet. Poſſeſſor ſi aliquis hodie reperitur, an etiam per anteà poſſediſſe præſumendum ſit, & quando.

S V M M A R I V M.

1 *Vnio probatur ex ſcripturis continentibus Eccleſiam fuiſſe alteri vnitam cuius effectuatio remanet etiam iuſtificata.*
2 *Obſeruantia remota non attenditur.*
Tempus præſens non infert in præteritum, num. 2.
3 *Poſſidens de præſenti præſumitur etiam in præteritum poſſediſſe, ſi hoc ex aliqua ratione colligitur.*
4 *Poſſidens de præſenti præſumitur etiam in præteritum poſſediſſe, ſi non dicitur quod alius medio tempore poſſederit.*
5 *Poſſidet ſi quis hodie etiam olim poſſediſſe præſumitur, ſi & ille eo tempore erat dominus.*
Dominus, qui erat, quod eſſet etiam poſſeſſor omnis ratio ſuadet, num. 5.
Vnio facta ex cauſa neceſſaria non ſubiacet regula reuocatoria vnionum, quæ non fuerunt effectum ſortita,
Vnio dicitur facta ex cauſa neceſſaria ſi fuit facta ob tenues Eccleſiæ redditus, num. 6.
7 *Probatio præſumptiua ſufficit in materia centum annos excedente.*

D E C I S I O CCII.

DOmini perſtiterunt in reſolutis ſub die * 12. Decembris ſuperioris anni, ſcilicet conſtare de vnione,
& Vicariam eſſe adiudicandam Stephano, quia quantum
ad primam partem d. deciſionis, ſcilicet an conſtet de
d. vnione, ſcriptura facta de anno 1324. quæ continet Eccleſiam
S. Eulaliæ aliàs de Prohenſana, ſeu de Hoſpitalet,
fuiſſe vnitam Præceptoriæ Eccleſiæ Barchinonen. manife-
1 ſtè probat prædictam vnionem, † cum ipſius effectuatio
probetur ex præſentationibus effectum ſortitis ab anno
1509. vſque ad annum 1638. prout latè fuit deductum in
alia deciſione, *deciſ.* 114. *num.* 1. *&* 923. *num.* 2. coram Buratt.
& in eadem cauſa Barchinonen. S. Baudilij 19. *Februarij, &* 17. *Maij* 1624. *coram Reuerendiſs. P. D. meo
Merlino.*

Neque in hoc caſu facit, quod obſeruantia ſit ni-
2 mis remota, † & de præſenti non præſumatur in
præteritum, ex adductis per Menoch. *præſumption.* 65,
num. 1. *lib.* 6.

Quia fuit reſponſum primò, quod hæc regula non habet
locum, quando ex poſſeſſione de præſenti colligi poſſet ali-
3 qua ratio arguere poſſemus, † quod etiam poſſidens de
præſenti, olim poſſederit, ità Salicet. *in l. ex perſona num.*
2. *Cod. de probat.* Soccin. ſen. *conſil.* 89. *num.* 19. *lib.* 1. Menoch.
vbi ſupra num. 4. Hic autem ſatis colligitur ratio, quod
4 præſens poſſeſſor fuerit etiam poſſeſſor in præteritum, † cum
non doceatur, quod alius medio tempore poſſederit, bon.
mem. Buratt. *deciſ.* 79. *num.* 14.

Secundò fuit reſponſum, quod cùm probetur vnio, &
ſic dominium de præterito, & etiam poſſeſſio de præſenti,
inde præſumitur eundem qui nunc antiquo tempore poſſe-
5 diſſe, † nam videtur legitima ratio, & cauſa, quod ille
qui erat Dominus, eſſet etiam poſſeſſor, Alciat. *de præ-
ſumpt. regul.* 2. *præſumpt.* 21. *nu.* 15. quem ſequitur Menoch.
loco alleg. num. 4.

Neque obſtat, quod vnio fuerit facta de beneficio pleno, & ideò ſubiaceat regulæ reuocatoriæ Benedicti XII. & aliorum Summorum Pontif. ſuper vnionibus non ſortitis effectum.

Quia cùm hæc vnio appareat facta ex cauſa neceſſaria
6 † propter tenuiſſimos redditus trium dignitatum Eccleſiæ
Barchinonen. non ſubiacet reuocationi dictæ regulæ, vt eſt
deciſ. 109. *num.* 16. *& ſeqq. part.* 6. *recent.* ac etiam quia conſtat
de effectuatione ex ſupradicta poſſeſſione præſumptiua,
quæ ſufficiens eſt in materia excedente annos 100. Bald. *in
auth. quas actiones num.* 15. *&* 16. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.*
Guidopap. *deciſ.* 357. *num.* 1.

Quod verò Vicaria ſit adiudicanda Stephano, quæ eſt ſecunda pars deciſionis ſatis probatur ex deductis in ea, quæ etiam reſpondet contrarijs, quæ leuia ſunt.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

Habetur ſupra eadem parte, & eſt deciſio 184.

R. P. D. P I R O V A N O

Sacræ Rotæ Decano,

Romana Fideicommiſſi de Incoronatis,

Luna 5. *Martij* 1640.

A R G V M E N T V M.

Triplex traditur differentia donationum, quæ fiunt contemplatione matrimonij: Alia non expreſſa perſona cum qua illud contrahi debet, & hæc dicitur libera, & abſoluta remanere ad fauorem donatarij: Altera non ſolùm expreſſa perſona, & matrimonio iniendo, ſed & in qua filij tacitè, vel expreſsè ſunt condonatarij patris, & iſta omnibus acquiritur, ita vt pater non poſſit ſine filiorum conſenſu quidquam diſtrahere. Tertia nempè, & vltima ea eſt, quia matrimonio iam contracto aliquid certæ perſonæ donatur contemplatione quidem filiorum, & vxoris, ſed illorum nulla facta mentione, & hæc per ſtipulationem ſimpliciter per Patrem facta, acquiritur filijs, ſed vti hæredibus, non autem vti filijs.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio alicui facta contemplatione matrimonij non expreſſa certa perſona dicitur liberè, & abſolutè ad fauorem donatarij facta.*
Ita vt nullo teneatur grauamine tanquam facta ex ſola cauſa impulſiua, ibidem.
2 *Donatio facta contemplatione certi matrimonij, in qua filij ſunt condonatarij.*
Patris tacitè, vel expreſsè, pacto ſcilicet vel ex coniecturis dicitur omnibus acquiſita.
Ita vt Pater abſque conſenſu eorum, qui ſunt in donatione contemplati non poſſit de bonis liberè diſponere, ibidem.
3 *Donatio poſt contractum matrimonium ſtipulata per patrem etiam contemplatione filiorum, ſed nulla eorum facta mentione.*
Acquiritur filijs vti hæredibus non vti filijs.
4 *Donatio inter viuos purè, & irreuocabiliter alicui facta, non expirat etiam vita functo illo, cuius contemplatione facta reperitur.*
5 *Proximiorum vocatio obtinet primum gradum in perſona fratris.*
6 *Donatio facta fauore familiæ eo tempore, quo aliquis de familia erat religioſus, ſed non adhuc profeſſus, an illum comprehendat cum num. ſeq. in fine.*
Pronomen, ipſius, *in donatione appoſitum illam reſtringit ad familiam effectiuam donatoris, non contentiuam n.* 6. *& ſeq. vbi limita.*
7 *Pronomen*, ipſius, *comprehendit familiam contentiuam deficiente effectiua.*
8 *Patre illegitime exiſtente filius ad effectum ſuccedendi familiæ iura legitimitatis habere non poteſt, quamuis fuerit de legitimo matrimonio natus.*
9 *Agnati qui ſunt in quaſi poſſeſſione agnatitiæ qualitatis arma, & inſigna deferendo, & tanquam tales ab alijs de agnatione inſtituti.*
Succedunt ad fideicommiſſum agnationis fauore ordinatum, etiam quod illis illegitimitatis principium obijceretur, ibidem.
10 *Hæres per aditionem cenſetur obligationem defuncti ratificaſſe.*

D E C I S I O CCIII.

REnouata diſputatione ſuper iam reſolutis die 5. * Nouembris 1639. idem fuit reſponſum, ſcilicet, Detractiones non obſtare.

Quia Monaſterium neque Iure proprio, neque ex perſona Defunctorum Profeſſorum poteſt illas prætendere, ceſſante Iure ſuccedendi in bonis, & hæreditate Patruorum, qui donationem omnium bonorum fecerunt Franciſco Fratri, & reſpectiuè Patri Profeſſorum, & ſimiliter in bonis, & hæreditate Franciſci Patris, qui donationem fecit

Cæ-

Digitized by Google

Cæſari filio, præcedente ampliſſima renunciatione Profeſſorum, & denique non etiam in bonis, & hæreditate Cæſaris, qui ab inteſtato deceſſit, attenta eadem ampliſſima renunciatione, & bonorum carentia propter fideicommiſſum ad fauorem familiæ, ſucceſſoribus, & hæredibus iniunctum per Franciſcum in ſupradicta donatione Cæſari facta.

Non obſtant, quæ replicantur de vocatione Profeſſorum in donatione Patruorum, & de iure illis quæſito ex cauſa finali contrahendi matrimonium cum certa perſona, ſcilicet cum Emilia de Caualerijs, diſtinguendo duos caſus, quia Domini ponderando materiam, tertium addiderunt, in quo verſamur ſuppoſita etiam cauſa finali, & Profeſſi ex proprio iure effectum liberæ donationis impedire non poſſunt, ceſſante illorum commodo pinguioris ſuſtentationis.

Primus igitur caſus eſt, quando donatio emanauit ex cauſa contrahendi matrimonium, vel contemplatione matrimonij non expreſſa certa perſona, cum qua matrimo-
1 nium erat contrahendum, † & omnes conueniunt, donationem eſſe liberam, & abſolutam, vti fundatam in cauſa impulſiua, non autem finali, & Donatarium poſſe diſponere ad libitum de bonis donatis, retrodonando, alienando, diſponendo, grauando hæredem, ita vt donatio ſit pura, non autem conditionalis. Oldr. *conſil.* 5. Surd. *conſ.* 143. *num.* 17. *lib.* 1. *&* 361. *numer.* 17. *lib.* 3. Grat. *diſcept.* 924. *num.* 29. qui alios referunt, loquentes de cauſa impulſiua, & iſte non eſt caſus, de quo in capitulis matrimonialibus, & donatione Patruorum.

Secundus eſt caſus, quando donatio facta fuit cauſa finali expreſſa, contemplatione matrimonij contrahendi
2 cum certa perſona, † & vlterius tacitè, vel expreſsè, filij in donatione ſunt Condonatarij Patris, vel ex pacto, vel ex coniecturis, & hic caſus pariter in hac diſputatione non eſt controuerſus, dum præſupponit donationem conditionalem, & bona donata non eſſe in libera diſpoſitione Donatarij abſque conſenſu eorum, qui diſpoſitiuè fuerunt in donatione contemplati, & determinant pro hac parte in deciſione cauſæ allegatæ *verſ. quod ſi nitatur*, nempe Bertrand. *conſil.* 176. *numer.* 4. *lib.* 3. Franc. à Ponte *conſ.* 19. *num.* 20. Fontanell. *de pact. nupt. clauſula* 4. *gloſ.* 9. *par.* 1. *n.* 7. Molin. *de Rit. nupt. lib.* 3. *qu.* 10. *num.* 28. Caſtill. *deciſione* 106. *num.* 8. Seraph. *deciſ.* 1108. *num.* 4. *& Rom. de Caſtellanis, quæſt.* 127. *num.* 12. *par.* 6. *Diuerſ.* Neque caſum diuerſificant, qui in hodierna diſputatione allegantur, nempe Molph. *in conſuetud. Neapol. par.* 4. *quæſt.* 25. *num.* 7. Add. ad *deciſ.* 861. cor. bo. me. Buratto, & iſte pariter non eſt caſus pactorum dotalium, & donationis, dum nulla mentio habetur de vocatione filiorum, aut pacto ſuccedendi, aut coniecturis fideicommiſſum ad illorum fauorem inducentibus.

Tertius eſt caſus, quando vt in præſenti ceſſant verba diſpoſitiua, ſed tantummodo ex cauſa impulſiua, & ſeu
3 ex poſt facta finali ob ſecutum matrimonium, † vt dicit Rol. à Valle *conſ.* 44. *num.* 24. *lib.* 4. contemplatæ dicuntur perſonæ Vxoris, & filiorum naſciturorum, & donatarius ſtipulando recepit pro ſe donationem, nulla facta mentione filiorum, vt legitur in Inſtrumento donationis 4. Auguſti 1590. Tunc filij Franciſci independenter ex propria perſona ex ſola contemplatione venire non poſſunt contra Franciſci Patris diſpoſitionem, ex quo non benè infertur ex cauſa matrimonij ad ſtipulationem pro filijs, vti filijs, & quod non intelligatur pro filijs vti hæredibus, *Dec. conſ.* 216. *nu.* 5. Soc. Iun. *conſ.* 58. *num.* 11. *vol.* 2. Surd. *deciſ.* 322. *num.* 84. *&* 861. *num.* 8. coram bo. me. Buratto Franc. à Pont. *conſ.* 80. *num.* 11. dicens iure cautum non reperiri, quod ex ſola contemplatione Vxoris, & filiorum bona donata illis acquirantur, ſed quidem inferri poteſt ad vtilitatem Vxoris, cui expedit haberè Virum diuitem, non autem pannoſum, & pauperem, & ad commune commodum cum filijs pro vberiori onerum matrimonij ſuſtentatione, quorum intereſſe temporale eſt ad illorum vitam, & eo ceſſante per obitum Emiliæ Matris, & Marcelli, & Cæſaris filiorum, & aliorum filiorum Profeſſorum, qui de facto ad ſtrictiorem vitam ſe reduxerunt, conuolando ad Religionem, & de Iure ob ampliſſimam renunciationem Cæſari fratri eorum factam, eo inquam ceſſante de Iure proprio Profeſſorum nullibi conſtare poſſe dicendum eſt.

Quinimò ex ſola eorumdem Profeſſorum ſolemni, & ampliſſima renunciatione extinctum remanet omne Ius illorum aſpirandi ad ſucceſſionem Patruorum, dum in indiuiduo legitur renunciatio de bonis Patruorum titulo puræ, & irreuocabilis donationis inter viuos, † quæ non expirat etiam vita functi illis, quorum contemplatione donatio reperitur facta, Achill. *dec. vnica de Donat.* Put. *deciſ.* 274. *num.* 4. *lib.* 3. & Rota *dec.* 587. *num.* 1. *par.* 1. *rec.* quod idem in deciſione cauſæ fuit firmatum.

Neque dicatur ſufficienter probari vocationem filiorum Franciſci ex pacto prælationis filiorum Donatarij filijs Patruorum caſu quo poſt donationem prolem ſuſcepiſſent, quia de vocatione independenti ab hæreditate Patris eſt quæſtio, non autem de hæreditaria, prout filij prælati haberent, & ſemper obſtat propria Iuris ſuccedenti abdicatio, vt ſupra dictum fuit.

Secundò principaliter non obſtat, Profeſſos, & ſeu Monaſterium ex illorum perſonis fuiſſe vocatum, finita Cæſaris linea maſculina ex præordinatione Franciſci in donatione, quam fecit Cæſari eius filio, vocando proximiores, inter quos primum locum tenent † fratres Profeſſi, Peregr. 5
de fideic. art. 22. *num.* 26. Menoch. *præſumpt.* 88. *nu.* 4. *lib.* 4. Fuſar. *quæſt.* 348. *num.* 4. quia huic obiecto ſatisfacit deciſio cauſæ. Nec replicata tollunt difficultatem, ſcilicet, D. Angelum non eſſe de proximioribus familiæ effectiuæ ipſius Teſtatoris, prout deſiderant verba donationis Franciſci, cuius pronominis, *Ipſius*, effectus aſſeratur reſtringere vocationem ad Proximiores familiæ effectiuæ Donatoris, non autem † contentiuæ, maximè exiſtente tunc Ioanne Baptiſta in ſtatu ſuccedendi, quamuis Nouitiatum agente 6
tunc pro emittenda profeſſione, ſed non dum emiſſa, Rot. *deciſ.* 193. *num.* 10. *part.* 1. *& plenius deciſ.* 362. *numer.* 8. *par.* 5. *rec.*

Quia fuit reſponſum propietatem pronominis, *Ipſius*, non conuenire gradui per Donatorem ſubordinato in defectum omnium ſuorum Deſcendentium, lineam effectiuam conſtituentium, implicat enim vocatio ſuorum, & extinctio eorumdem, propterea quicquid ſit quando & effectiui, & contentiui poſſunt concurrere ad ſuccedendum. † Attamen deficientibus effectiuis, vt in præſenti, vocatio 7
& contentiuos comprehendit ex proprietate ſermonis, Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 12. & de Profeſſo, & alio de proximo profitendo non eſt agendum tanquam, quod ad conſeruandam Agnationem eſſent inhabiles, vt in deciſione cauſæ fuit firmatum, & probatum.

Nec mouit Dominos exceptio illegitimitatis oppoſita contra Marcum Antonium, & Marcellum, quia ſicuti adgnaſci non potuerunt familiæ de Incoronatis, † ita nec filios deſcendentes in eadem familia inſerere potuerunt, de- 8
ficiente legitimo naſcendi principio, Tiraq. *de Nobil. cap.* 15. *num.* 12. Peregr. *de fideic. art.* 22. *num.* 83. Houded. *conſ.* 57. *num.* 47. *lib.* 1. & proximitate ceſſante, dicebatur ſufficere Monaſterio poſſeſſori excludere Actorem ob non Ius ſuum.

Quia neque allegata illegitimitas concludenter probatur, & probata non releuaret, quia ex Teſtamentis, & donationibus Pauli Senioris, & Bernardini fratrum Hieronymi † ſunt in quaſi poſſeſſione agnatitiæ qualitatis, arma, & 9
inſigna domus de Incoronatis defferendo, ita vt ex mente, & voluntate Diſponentium de talis agnatione per ipſos contemplata potuerunt ſenſiſſe, Soccin. *conſil.* 102. *num.* 8. *lib.* 3. Menoch. *de præſumpt.* 88. *num.* 14. *lib.* 4. Fuſar. *qu.* 361. *num.* 16.

Denique non obſtat, & Profeſſos vti hæredes Cæſaris eius fratris ab inteſtato poſſe detrahere quodcumque in eius hæreditate repertum fuit, nempè bona, credita aduerſus Patruorum, & Patris hæreditates, meliorationes, & funeris impenſas, quæ in ſummarijs dantur.

Quia vltra, quod excipitur contra Monaſterium de ampliſſima Profeſſorum renunciatione, eo facilius excluduntur ob carentiam bonorum in patrimonio Cæſaris repertorum, quæ aut non probantur, aut ad quid minimum reducuntur, quia quicquid poterant Patrui detrahere de hæreditate Marcelli fideicommittentis, id totum per donationem Franciſco Fratri factam, fuit in eius perſonam conſolidatum. Franciſcus autem nouo fideicommiſſo eaſdem detractiones, & proprias ſubiecit in donatione Cæſari filio facta, in quo profeſſi non fuerunt vocati, & Donatarius per ampliſſima verba prohibitus eſt quicquam detrahere, & ea acceptata, non poteſt Cæſar, nec habentes cauſam ab eo illi contrauenire, † ſed per aditionem cenſentur obligationem Defuncti ratificaſſe, Surd. *deciſ.* 93. *nu.* 9. *&* 315. *nu.* 10. Et quicquid ex proprio Cæſaris patrimonio ſuperextare probetur,

betur, id totum confunditur ex alienationibus per Cæſarem factis de bonis fideicommiſſi. Ita vt prætenſiones Monaſterij vel illiquidæ, & inefficaces impedire non poſſunt immiſſionem per fideicommiſſarios petitam ex allegatis in deciſione cauſæ.

Et ita &c.

In præſenti parte adeſt d. deciſio in hac cauſa facta ſub die 5. Nouembris ſuperioris anni coram eodem R. P. D. Pirouano, & eſt in ordine 171. cætera verò quæ plures habentur pariter in hac eadem cauſa adnotaui ſupra in fine deciſ. 134.

R. P. D. ROIAS.

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Viceñ Camerariæ.

Mercurij 14. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Papa ſi in ſuppreſſione beneficij regularis illud expreſsè ſibi reſeruauit, tam reſpectu collationis actu contingentis, quàm impoſterum ſuccedentium, per verba generalia, & omnium temporum comprehenſiua, non poteſt tale beneficium per Ordinarium conferri, cui Pontificem nullatenus præiudicaſſe dicitur, quia nunquam illud ad Ordinarium ſpectauit pluraque de obſeruantia, & ſubreptione habentur, quæ ex ipſa deciſione colliges.

SVMMARIVM.

1 *Verbum*, reſeruamus, *relatum ad beneficia intelligitur reſpectu collationis.*
Reſeruatio nihil aliud eſt, quam auocatio alicuius beneficij Eccleſiaſtici vacaturi ad ſe facta, num. 1.
2 *Dictio taxatiua*, dumtaxat, *in reſeruatione per Pontificem appoſita, reſtringit reſeruationem ſoli Papæ alios excludendo, & num. ſeq.*
3 *Dictio, taxatiua*, dumtaxat, *excludit aliam quamcumque perſonam, aliàs etiam comprehenſam.*
4 *Verbum*, deinceps, *non reſpicit limitationem, ſed comprehendit omne tempus futurum.*
5 *Aduerbium*, quomodocumque, *ampliat diſpoſitionem, eamque extendit etiam ad non expreſſa.*
6 *Reſeruatio expreſſa per verbum*, vacaturum, *includit omne modum vacandi.*
7 *Aduerbium*, in perpetuum, *intelligitur abſque vlla limitatione temporis, & omnia tempora comprehendit.*
8 *Reſeruatio excipiens certa beneficia, omnia alia circa collationem comprehendit.*
Exceptio debet eſſe de regula, num. 8.
9 *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis.*
10 *Collatio beneficiorum ſpectat ad illos, ad quos pertinet proprietas.*
11 *Reſeruatio facta de beneficijs ſuppreſſis vacaturis non poteſt dici, quod comprehendat ſolùm beneficia in limine ſuppreſſionis vacantia, & num. ſeq.*
12 *Tempus futurum non reſpicit functionem temporis præteriti, ſtante diſcretiua diſpoſitione de vtroque.*
13 *Beneficium ſuppreſſum non intelligitur Papæ reſeruatum ad ſolos octo menſes iuxta regulas Cancellariæ.*
Si Papa illud indefinitè, & per verba comprehenſiua omnium temporum ſibi reſeruauit, ibidem, & nu. ſeqq.
Verbum quandocumque *eſt comprehenſiuum omnium temporum, num. 13.*
14 *Deciſiones Rotæ in eiſdem cauſis inſeruiunt pro firmanda ſententia in alijs, & num. 15.*
16 *Papa præſumitur ſe conformare voluiſſe cum regulis Cancellariæ.*
Papa non præſumitur velle præiudicare Ordinarijs reſpectu beneficiorum vacantium in eorum quatuor menſibus, num. 16.
17 *Papa ſi ſibi expreſsè aliquod beneficium reſeruauit, non intrat præſumptio, quod noluerit Epiſcopo præiudicare.*
Præſumptio cedit veritati, num. 17.
18 *Ordinarij præiudicium non poteſt conſiderari in beneficijs regularium, quæ ante ſæculariʒationem ad ipſos reſpectu collationis non ſpectabant, & num. ſeq.*
20 *Papa ſi in ſæculariʒatione beneficij regularis illud ſibi reſeruauit, iniuriam Ordinarijs feciſſe dici non poteſt.*
Iure proprio vtens non dicitur alteri iniuriam facere, num. 20.
21 *Amiſiſſe aliquid dici non poteſt, qui antea nihil habebat, & num. ſeq.*
22 *Pauperior fieri non dicitur, qui nihil acquirit, & num. anteced.*
23 *Beneficia regularia in ſæculares translata ad ſæculares ſpectant, ſi de eis Papa non diſpoſuit.*
24 *Ordinarius non poteſt diſponere de beneficijs ſæculariʒatis Papæ reſeruatis per verba ampliſſima.*
25 *Papa non eſt præſumendum, quod per verba generalia voluerit ſibi tollere ius collationis, quod ſibi antea reſeruauerat.*
26 *Breue Sanctiſſimi procedens per viam declarationis nihil de nouo dat, ſed detegit quod antea non erat.*
27 *Breue Pontificis reſtrictum ad aliquam Eccleſiam, ad aliam diuerſam, & ſeparatam trahi non poteſt.*
28 *Clauſula*, ſaluis reſeruationibus, & affectionibus Apoſtolicis, *in breui appoſita, reſeruationes Papæ præſeruat.*
29 *Perſona loquentis nunquam venit in generali ſermone.*
30 *Papa ſtatuta confirmans non cenſetur ea confirmare, quæ ſunt contra ſe ipſum.*
31 *Papa concedens capitulo ius conferendi non cenſetur præiudicare voluiſſe ſuis reſeruationibus.*
32 *Obſeruantia vniformis, & præſcripta requiritur vbi adſunt expreſſa verba Pontificis, nec ſufficiunt actus ſingulares.*
33 *Obſeruantia hinc inde contraria non attenditur.*
Obſeruantia contra decretum irritans nihil operatur, num. 33.
34 *Prouiſio data ad inſtantiam partis non præiudicat Sedi Apoſtolicæ.*
Concurſus plurium reſeruationum datur ſuper eodem beneficio, num. 34. & 39.
35 *Dataria nihil firmat in ſui præiudicium ſine licentia poſitiua, & patientia Pontificis.*
36 *Prouiſio Apoſtolica obtenta ab eo, qui fuit prouiſus à capitulo, ſupponit prouiſionem capituli fuiſſe nullam.*
37 *Dictio*, etiam, *eſt implicatiua, & comprehenſiua.*
38 *Obſeruantia non probat, quoties illi alius poteſt adaptari intellectus.*
39 *Beneficium idem poteſt multiplici reſeruatione eſſe affectum, & ſup. num. 34.*
40 *Subreptio euitatur ſi in ſupplicatione fuerit de lite facta mentio, eſto quod breue de ea non loquatur, & num. 44.*
Breue Sanctiſſimi regulatur à ſupplicatione, & ab ea interpretationem ſumit, nu. 41.
41 *Breue non eſt de ſubſtantia gratiæ, ſed reſpicit illius probationem.*
Breuis effectus virtualiter ineſt in ſupplicatione, nu. 4.
42 *Breue de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, dato etiam quod eſſet noua gratia, tamen ſubintrat in locum primæ.*
43 *Subreptio inducitur ex taciturnitate alicuius rei, quæ ſi fuiſſet Papæ narrata, vel non conceſſiſſet, vel difficilius.*
44 *Litis mentio facta in ſupplicatione, in breue iterùm fieri non debet, & ſup. num. 40.*

DECISIO CCIV.

Domini dixerunt ſtandum eſſe in deciſis ſub die prima Februarij 1638. * coram me, in qua fuit reſolutum ſententiam A. C. latam ad fauorem D. Franciſci Capſir prouiſi Apoſtolici de Cameraria de qua agitur eſſe vti validam, & iuſtam confirmandam, validitas non controuertebatur, & in omnem caſum de ea apparebat ex reuolutione actorum.

Iuſtitia verò deducta fuit ex clara reſeruatione d. Camerariæ facta in Bulla Clementis VIII. ſæculariʒationis Eccleſiarum Regularium Ordinis S. Auguſtini Principatus Cataloniæ, in qua d. Pontifex omnia beneficia ad dictum Ordinem Regularem antea ſpectantia ad ſtatum ſæcularem redu-

Digitized by Google

reduxit, itaque Sedi Apoſtolicæ ſub verbis ampliſſimis reſer-
uauit, ibi, *illaque omnia, & ſingula beneficia, tam ad
præſens, &c. vacantia, quàm deinceps quandocumque, &
quomodocumque vacatura, etiam extra curiam, & illorum
proprietatem, & dominium noſtræ, & d. Sedis dumtaxat
diſpoſitioni ſpecialiter, & expreſsè in perpetuum reſeruamus,*
1 *ponderandum verbum*, † *reſeruamus*, relatum ad benefi-
cia, quod intelligitur reſpectu collationis, vt patet *ex dec.
30. & 32. de præbend. in antiq.* cum reſeruatio nihil aliud ſit,
quam auocatio alicuius beneficij Eccleſiaſtici vacaturi ad ſe
facta, Eneas de Falcon. *in tract. de reſeruat. qu. 1. princ.
num. 1. per tot.* Simonet. *de reſeruat. qu. 1. num. 1. in fin.* Gon-
zal. *ſuper reg. 8. de menſ. alter. gloſ. 5. num. 19.* imò ne con-
tingeret dubitari an reſeruatio intelligeretur de beneficijs
tantummodo, quæ de tempore ſæcularizationis quomodo-
cumque, & quibuſcumque perſonis vacarent expreſsè
Summus Pontifex declarauit eſſe intelligendum, etiam
reſpectu beneficiorum deinceps, tam in curia, quàm extra
vacaturorum, & tam iſta, quàm illa in perpetuum ſine in-
2 terruptione, & cum perſeuerantia ſpecialiter, † & expreſ-
sè, ſibi, & Sedi Apoſtolicæ dumtaxat reſeruata eſſe voluit,
quæ dictio taxatiua, *dumtaxat*, reſtringit reſeruationem
ſoli Papæ excludendo alios non expreſſos, *per text. in l. qui
aliena, §. libertus, ff. de negoc. geſt. Clem. exiui, §. cum au-
tem natura de verborum ſignific.* Rom. *conſ. 114. num. 5.* Surd.
deciſ. 192. num. 10. Rot. *in rec. deciſ. 600. num. 7. part. 2. &
240. num. 5. par. 6.*

Ex quo manifeſtè conſtat, quod ſi Papa non habuiſſet
animum ſibi priuatiuè, quoad alios omnia beneficia ſæcu-
larizata reſeruandi fruſtra dixiſſet, quod ſibi, & Sedi Apo-
3 ſtolicæ dumtaxat beneficia reſeruabat, † cum dictio illa,
dumtaxat, excludat aliam quamcumque perſonam alias
comprehenſam, iuxta tradita per Rim. Iun. *conſ. 257. nu. 33.
cum ſeqq.* Cald. *de renouat. emphyt. lib. 1. qu. 11. num. 15. poſt
med.* & fuit dictum *in Aſſiſien. emphyt. 24. Martij 1630. co-
ram R. P. D. meo Merlino.*

4 Ponderabant etiam DD. aduerbium, *deinceps*, † quod
non reſpicit limitationem, comprehenditque omne tempus
futurum, & ſucceſſiuum, vt aduertit Rebuff. *in l. appella-
tione parentis col. 5. verſ. deinceps, ff. de verb. ſignif.* Hond.
conſ. 76. num. 31. lib. 2. Caual. *deciſ. 566. num. 2. & 4.* prout
5 & aliud aduerbium, *quomodocumque*, † quod ampliat diſ-
poſitionem comprehendendo etiam non expreſſa, Alex.
conſ. 30. num. 15. lib. 5. Pariſ. *conſ. 68. num. 23. cum ſeqq. lib. 1.
& conſ. 66. num. 34. lib. 3.* Natt. *conſ. 232. nu. 3.* Roland. *conſ.
5. num. 47. cum ſeqq. lib. 1.* Surd. *conſ. 303. ſub nu. 35.* Seraph.
deciſ. 317. num. 3. Rot. *in recent. deciſ. 207. num. 13. par. 6.*
6 præſertim cùm ſit † adiectum verbo, *vacatura*, quod in-
cludit omnem modum vocandi, *ex gloſ. in cap. ſi propter in
verbo vacabant de reſcript. in 6.* Rot. *deciſ. 11. de præbend. in
nou.* Eneas de Falcon. *de reſeruat. qu. 1. in princ. num. 2.* Gon-
zal. *ſuper regul. 8. gloſ. 15. num. 1. cum ſeqq.* & aduerbium, *in
7 perpetuum*, quod † eſt intelligendum abſque vlla limitatio-
ne temporis omnia tempora comprehendendo, Pariſ. *conſ.
53. num. 32. lib. 3.* Mandoſ. *conſ. 91. num. 3.* Decian. *conſ. 3.
num. 12. lib. 2.* Molin. *de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 5. num. 33.*
præſertim quia in dicta Bulla excipiuntur à reſeruatione be-
neficia iuriſpatronatus Catholicæ Maieſtatis, quapropter
cùm tractetur circa collationem beneficiorum inde reſultat
reſeruationem reſpicere collationem † ad hoc vt exceptio
ſit de regula prout debet, *l. nam quod liquidè, §. ſi ita lege-
tur in fin. ff. de penu. legat.* Caſtr. *conſ. 79. num. 3. lib. 1.* Rot.
9 *in recens. deciſ. 196. num. 15. par. 5.* cum firmet regulam † in
contrarium in caſibus non exceptis, *l. quæſitum, §. deinceps,
ff. de fund. inſtruct.* Surd. *conſ. 230. num. 17.* Rot. *in rec. de-
ciſ. 50. num. 10. par. 1.*

Et licet verbum, *reſeruamus*, habeat relationem etiam
ad proprietatem, & dominium Eccleſiarum, tamen quia
quoad proprietatem, & dominium Eccleſiarum Papa ſibi
10 dumtaxat in d. Bulla voluerit reſeruari, ſequitur † vt ad
quos proprietas beneficiorum pertinet ſpectet eorum colla-
tio iuxta doctrinam Innoc. *in cap. ſtatuimus num. 1. poſt
princ. de tranſlat.* Millius *in repert. verb. benef. proprietas
ſub numer. 29.* Gonzal. *ſuper regul. 8. in §. 4. proœm. nu-
mer. 66.*

Quapropter iure optimo Rot. coram bo. me. Buratt. *de-
ciſ. 590.* & coram R. P. D. meo Merlino *in Vicen. Canonica-
tus 24. Nouemb. 1624. & coram R. P. D. meo Panzirolo in
Vicen. Prioratus 5. Iunij 1636.* & in alijs dixit reſeruationem
reſultantem ex dicta Bulla eſſe claram, & indubitatam, nec
inde poſſe reſtringi ad beneficia tunc vacantia † in limine 11
actus ſuppreſſionis tantum ex quo Summus Pontifex vlte-
rius reſeruauit beneficia in poſterum vacatura, per quam
reſeruationem non poteſt illa intelligi, niſi de reſeruatione
proueniente, ex † vacatione in futurum contingenda,
cùm tempus futurum non reſpiciat functionem temporis
præſentis de quo Papa diſcretiuè diſpoſuerat, iuxta tradita
per Gonzal. *ſuper regul. 8. gloſ. 11. à num. 74. vſque ad 79.*
Put. *dec. 48. num. 4. lib. 3. in correct.*

Nec poſſe reſtringi dictam reſeruationem ad octo men-
ſes iuxta terminos regulæ octauæ hodie nonæ Cancellariæ,
ſed indefinitè ſe habet ad omnes menſes cum Papa ſic vo-
luerit à principio prout potuit ponderando verbum illud,
† *quandocumque*, quod eſt comprehenſiuum omnium tem-
porum pro inducenda reſeruatione ſoli Papæ, ex Bald. *in l. ſi
quis ad declarandum num. 8. verſic. ego ſæpè, C. de Epiſcop.
& Cleric.* Roland. *conſ. 21. num. 40. lib. 2.* Pariſ. *conſ. 11. nu.
36. lib. 3.* Rot. *deciſ. 21. num. 13. par. 5. rec.* vltra quod pro
firmanda reſeruatione ad octo menſes tantum non erat ne-
ceſſe aliam reſeruationem conſtituere per verba tam præ-
gnantia, cùm illa extaret in regulis Cancellariæ.

A quibus interpretationibus multò minus in hoc caſu di-
cebant DD. poſſe recedere, ex quo cum fuerit excitata
cōtrouerſia ſuper hac eadem Cameraria Rota reſoluit † pro 14
reſeruatione ad fauorem prouiſi Apoſtolici, qui habuit poſ-
ſeſſionem in qua deceſſit, vt apparet *ex deciſ.* Buratti 590.
& non tantum hoc idem fuit deciſum coram bo. me. Burat-
to, ſed etiam in alijs beneficijs † per d. Bullam ſæculariza-
tis, *vt in Vicen. Parochialis 14. Ianuarij 1611. coram Pa-
triarca Manzanedo, in Vicent. Parochialis 20. Februarij
1617. coram Vbaldo, in Vicen. Canonicatus 24. Nouembris
1624. coram R. P. D. meo Merlino*, cum quibus concor-
dat etiam Votum bo. me. Cardinalium Pamphilij Senioris,
& Arigonij ſuper ſimili ſæculariżatione facta per Gregor.
XIII. in cauſa Auximana cuius copia data fuit.

Nec obſtat primò, quod Papa in dubio cenſetur ſe con-
formare cum regulis Cancellariæ, † nec præſumatur vo-
luiſſe præiudicare Ordinarijs reſpectu beneficiorum vacan-
tium in eorum quatuor menſibus, Gonzal. *in §. 4. proœm.
num. 6. & ſeqq.* Caſſad. *deciſ. 34. num. 1. ſuper regul.* Achill.
deciſ. 1. de præben. cum ſimili, quia cùm ex ſupradictis con-
ſtet de clara mente Papæ voluiſſe, & potuiſſe ſibi, & Sedi
Apoſtolicæ tantum reſeruare collationem beneficiorum in
omnibus menſibus non intrat allegata præſumptio, † ſed 17
illa cedit veritati, prout ad propoſitum tradit Gonzal. *in d.
§. 4. num. 67. cum ſeqq.* Rota *dec. 64. num. 3. & 582. num. 3.
par. 1. diuerſ.*

Nec etiam poteſt conſiderari aliquod præiudicium Ordi-
narij, quoad collationem beneficiorum contentorum in
Bulla prædicta Clementis reſpectu eorum quatuor menſium
cum d. collationem ante ſæculariżationem Ordinarius non
haberet † ex quo beneficia erant regularia non collatiua, 18
ſed manualia per text. *in cap. ad Monaſterium, §. tales de
ſtat. reg.* Gonzal. *ſuper reg. 8. gloſ. 8. num. 7.* per ſæculariżatio-
nem verò omne ius, quod extabat penes regulares fuit ex-
tinctum & fuerunt erecta noua beneficia collatiua, in qui-
bus Ordinarij nunquam Ius conferendi habuerunt cum ſoli
Pontifici reſeruata, † adeò quod Papa reſeruando ſibi col- 19
lationem, quandocumque in actu ſæculariżationis nihil ab-
ſtulerit ab Ordinario, prout in terminis ſimilis Bullæ ſæcula-
riżationis optimè dixit Rot. *deciſ. 174. numer. 8. & 9.
par. 1. recentior.*

Et niſi Papa in limine d. ſæculariżationis ſibi reſeruaſſet
prout reſeruauit collationem etiam quatuor menſium talis
enim collatio benè ſpectaret ad Ordinarios, ſed cum Papa
præuenerit à principio propterea acquiſiuit collationem di-
ctorum quatuor menſium, per quam præuentionem, † nec 20
dicitur iniuriam feciſſe Ordinarijs, cum vſus fuerit iure pro-
prio, *iuxt. text. in l. iniuriam, §. 1. de iniur. iuncta l. cum
quidam, ff. de integ. reſtit.* Rot. *deciſ. 30. num. 2. de præben.
in antiq. verſ. nec obſtat*, Put. *deciſ. 48. num. 9. & 10. lib. 3.
in correct.* cùm non dici † poſſit Ordinarium aliquid admi-
ſiſſe ex quo de eo tempore nihil habebat, *per tex. in l. ſi ſpon-
ſus, §. ſi maritus, ff. de donat. inter vir. & vxor.* vbi † quod
non dicitur pauperior fieri, qui non acquirit, Bald. *in l. il-
lud num. 11. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Rip. *in l. ſi vnquam nu. 20.
verſ. vnde putarem, C. de reuocat. donat. cum alijs congeſtis
in Signina Caſtrorum 4. Aprilis 1630. coram Reuerendiſſ.
D. meo Decano.*

Secundò nihil facere dictum fuit deciſiones in contrarium
addu-

Digitized by Google

adductæ 452. *num.* 8. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, *&* 252. *num.* 4. *par.* 5. *rec.* in quibus firmatur, quod omnia iura, quæ ante ſæcularizationem pertinebant ad Abbatem, & Canonicos Regulares fuerant tranſlata in Capitulum, & Præpoſitos loco eorum ſubrogatos, cum dictæ de-
23 ciſiones † loquantur de præeminentijs, quoad ſubiectionem, & adminiſtrationem bonorum de quibus Pontifex non diſpoſuit, prout in hoc caſu diſpoſuit, de collatione beneficiorum ad fauorem Sedis Apoſtolicæ per verba clariſſima.

Minus obſtat tertium fundamentum deductum *ex deciſ.* 323. *num.* 7. *par.* 2. *rec.* in qua dictum fuit per ſæcularizationem Clementis non fuiſſe extinctam poteſtatem conferendi, quam antea habebant Abbates in ſtatu regulari; reſponſio enim prouenit ex eadem deciſione, dum ſubiungit, quod
24 Papa reſeruauit † Sedi Apoſtolicæ dumtaxat per verba tam prægnantia collationem omnium beneficiorum, vacantium, & vacaturum ex quo ſequitur, quod nullus Ordinarius inferior poſſit de illis beneficijs, ac dignitatibus diſponere, vt aduertit Rota *in Vicen. Prioratus 2. Iunij* 1636. *cor. R. P. D. meo Panzirolo.*

Nec pariter, quod dicebant Domini obſtare breuia ſolita allegari Clementis Octaui, & aliorum Summorum Pontificum, in quibus extant declaratum mentem Clementis, non fuiſſe per d. ſæcularizationem in aliquo præiudicare Ordinarijs Collatoribus, quia animaduertebant Domini Breue Clementis VIII. de anno 1600. conceſſum emanaſſe, quoad iuriſdictionem tantum inter Præpoſitum, & Epiſcopum, & quoad hanc iuriſdictionem benè extat firmatum in *deciſione* 452. *num.* 9. coram Reuerendiſs. D. meo Decano, vbi nullum verbum in d. breui de iure conferendi, nec
25 venit præſumendum † Papam per verba generalia voluiſſe tollere ius conferendi, quod ſibi antea ſpecialiter reſeruauerat, Pariſ. *conſ.* 80. *num.* 17. *in fin. lib.* 4. Rot. *deciſ.* 666. *num.* 8. *par.* 1. *recent.* cum alijs congeſtis *in d. deciſ.* Bu-
26 ratt. 590. *num.* 3. quod breue procedendo † per viam declarationis nihil de nouo dat, ſed detegit, quod antea erat. Nec aliquid facere dictum fuit Breue eiuſdem Clementis, qui ſæcularizationem fecit emanatum de anno 1603. quod
27 licet loquatur de iure conferendi, † attamen eſt reſtrictum ad Eccleſiam S. Vincentij de Cardona Vrgellen. Diœc. omninò diuerſam, vt in terminis reſpondit Rota *in d. deciſ.* 590. coram Buratt. *& in Vicen. Canonicatus 24. Nouembris* 1624. *coram R. P. D. meo Merlino*, & in prima deciſione coram me in hac cauſa hodie confirmata, maximè cùm Eccleſia S. Vincentij, ſit de illis, quæ ab eodem Clemente erecta fuerat in Collegiatam cum expreſſa conceſſione iuris conferendi fauore principalium dignitatum in eis exiſtentium, vt patet ex litteris deſuper expeditis de anno 1592. itaut nihil commune habeat cum iſta Eccleſia B. Mariæ Minoriſſæ, quæ remanſit ſub generali reſeruatione facta in litteris ſæcularizationis. Breuia verò Leonis XI. & Pauli V. cùm loquantur de alijs diuerſis Eccleſijs erectis in Collegiatas, & non de Eccleſia Minoriſſæ ideò nihil faciunt, vt reſpondit d. deciſio D. mei Merlini, & in omnem caſum d.
28 Breuia habent clauſulas † præſeruatiuas, *ſaluis tamen reſeruationibus, & affectionibus Apoſtolicis*, quæ clauſulæ præſeruant reſeruationes Papæ, Mohed. *dec.* 23. *num.* 2. *&* 3. *de præb.* Gonzal. *ſuper reg.* 8. *gloſ.* 45. §. 1. *num.* 64. *cum ſeqq.* cum alijs adductis *in d. Vicen. Canonicatus 24. Nouembr.* 1624. *cor. D. meo Merlino.*

Rurſus cùm in præſenti agatur cum ipſomet Papa de cuius iuribus, ac reſeruationibus à ſemetipſo inductis per dicta verba Bullæ, id non venit cenſendum in dictis Breui-
29 bus diſpoſitum ex illa regula, † quod in generali ſermone nunquam venit perſona loquentis, *iuxt. text. in l. ſi mercedem*, §. *vltim. ff. de act. empt.* prout ſi Papa confirmat ſta-
30 tuta non cenſetur confirmare ea, quæ ſunt † contra ſe ipſum, Aym. *conſ.* 3. *num.* 17. Cagnol. *in l. frater à fratre num.* 98. *ff. de condit. indeb.* Menoch. *præſumpt.* 44. *num.* 12. *&* 17.
31 *&* 21. *lib.* 3. & in ſpecie quod Papa † concedendo Capitulis ius conferendi non cenſeatur voluiſſe præiudicare ſuis reſeruationibus, dixit Rot. *in puncto Bullæ ſæcularizationis deciſ.* 400. *num.* 1. *par.* 5. *rec. & facit dec.* 666. *num.* 8. *&* 9. *par.* 1. *in recent.*

Quintò nihil obſtare dictum fuit aliæ quam plures prouiſiones factæ per Datariam de iſtis controuerſis beneficijs vacantibus in menſibus Ordinariorum vti deuolutis Sedi Apoſtolicæ ex quo pars aduerſa deſumebat, quod cum deuolutio præſupponat ius conferendi penes Ordinarium, & quod ille fuerit negligens in conferendo, ideò non ſubſiſtere; quod in Bulla Clementis VIII. adſit generalis reſeruatio, quia fuit reſponſum prouiſiones non eſſe attendendas, dum in contrarium adſunt verba expreſſa dictæ Bullæ vnde elicitur clara reſeruatio, † quo caſu requiritur obſeruantia vni- 32
formis, & præſcripta, vt dixit Rota *deciſ.* 188. *num.* 1. *& deciſ.* 229. *num.* 3. *& dec.* 308. *num.* 1. *par.* 1. *rec.* vltra quod in Rota adeſt obſeruantia in contrarium ex tot deciſionibus † emanatis ſuper hac eademmet Cameratia, ideò nihil faciunt aliqui actus pro non reſeruatione, & fuit reſolutum *in Vicen. Prioratus 2. Iunij* 1636. *coram R. P. D. meo Panzirolo*, ſtante etiam decreto irritanti appoſito in litteris, qua propter non poteſt aliqua obſeruantia contraria conſiderari, Creſc. *dec.* 4. *in fin. de priuil.* Caual. *dec.* 595. *num.* 5. *& deciſ.* 319. *num.* 6. *&* 7. *par.* 6. *rec.*

Præterea cùm prouiſiones datæ tanquam de deuolutis 33
emanauerint ad inſtantiam partium non præiudicant Sedi Apoſtolicæ cum miniſtri Datariæ fortaſſe ignorarent iſtas reſeruationes vti non exiſtentes in corpore Iuris, nec in Regulis Cancellariæ, ſed in particulari Bulla ſæcularizationis, & Dataria concedit petentibus beneficia ex reſeruatione narrata, cum & † detur concurſus plurium reſerua- 34
tionum ſuper eodem beneficio, Eneas de Falcon. *de reſeruat.* 4. *qu. princ. effect.* 44. Garz. *de benef. par.* 5. *cap.* 3. *nu.* 140. & dixit Rota *deciſ.* 141. *num.* 9. *par.* 1. *rec. & in Virdun. Monaſterij 27. Nouembris* 1637. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano*, & Dataria nihil firmat in ſui præiudicium † non da- 35
ta poſitiua ſcientia, & patientia Papæ, Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutrina num.* 64. *de cauſ. poſſ. & propr.* Rota *deciſ.* 17. *nu.* 6. *par.* 2. *diuerſ.* Buratt. *deciſ.* 590. *nu.* 5. *& in rec. dec.* 455. *num.* 7. *in fin. par.* 4. *& in d. Vicen. Prioratus coram R. P. D. meo Panzirolo.*

Vltra quod collationes datæ pro parte aduerſa vti deuolutæ ſunt de beneficijs in alijs Eccleſijs Collegiatis, in quibus Papa nominatim conceſſerat ius conferendi Abbatibus, & dignitatibus ob quorum negligentiam in conferendo Dataria prouidit. Quo verò ad aliam prouiſionem datam illa non cantat per deuolutionem, ſed ob non dimiſſionem alterius obtenti iuxta decretum appoſitum in præcedenti prouiſione. Quo verò ad aliam de Canonicatu huius Eccleſiæ Minoriſſæ potius confirmat reſeruationem vniuerſalem, quia cùm vacaſſet Canonicatus de menſe Decembris, eo tempore Ordinarius, & Capitulum illum contulerant idemque prouiſus obtinuit aliam prouiſionem à Papa exponendo d. Canonicatum fuiſſe compertum adhuc vacare, † quæ 36
noua prouiſio Apoſtolica ſupponit nullam eſſe prouiſionem Capituli, ex Lotter. *de re benef. lib.* 2. *qu.* 54. *num.* 1. *in fin. & numer.* 6. *& numer.* 33. Put. *deciſ.* 263. *ante finem lib.* 2. *in correct.*

Tandem non obſtant prouiſiones Apoſtolicæ factæ vti de vacantibus à primæua erectione, & aliæ factæ iuxta regulam 8. hodie 9. Ex qua arguebatur, quod ſi beneficia eſſent generaliter reſeruata, & in quolibet menſe non fuiſſent collata ex reſeruatione menſis vigore dictæ Regulæ. Reſponſio enim facilis fuit, cum collationes beneficiorum ex primæua erectione ſint conformes litteris ſæcularizationis, dum ibi reſeruantur tum ad præſens, quibuſuis modis etiam extra Curiam vacantia, quàm deinceps quandocumque, &c. etiam extra Curiam vacatura, illa enim dictio *etiam* † eſt implicatiua, & operatur, vt comprehendatur voca- 37
tio in curia, quæ tunc contingebat ratione ſæcularizationis, & nouæ erectionis, vt per Gemin. *conſ.* 65. *nu.* 7. *in fin. cum ſeqq.* & ad reddendam † æquiuocam prætenſam obſeruan- 38
tiam ſufficeret poſſe ita intelligi, & per Rot. coram Buratt. *dec.* 464. *num.* 5.

Prouiſiones verò factæ iuxta regulam 8. hodie 9. Cancellariæ nihil faciunt cum ex hoc non poſſit inferri non adeſſe aliam reſeruationem perpetuam idem † beneficium poſſit 39
eſſe affectum multiplici reſeruatione ex Garz. *de benef. cap.* 1. *par.* 5. *num.* 540. *poſt med.* Rot. *deciſ.* 141. *numer.* 9. *par.* 1. *recentior. & in d. Virdunen. Monaſterij coram Reuerendiſs. D. meo Decano.*

Sextò & vltimò fuit oppoſitum Breue conceſſum D. 40
Capſir eſſe ſubreptitium ob non factam mentionem litis, cui obiecto fuit reſponſum ad euitandam ſubreptionem ſatis † fuiſſe mentionem eſſe factam de lite in ſupplicatione, prout euenit, à qua ſubſequens Breue de capienda poſſeſſione nomine Cameræ regulatur ex Rota *deciſ.* 628. *num.* 7. *par.* 4. *recent.* vbi aſſignat rationem, quia Breue † non eſt 41
de ſubſtantia gratiæ, ſed reſpicere illius probationem, &

cum

cum effectus Breuis virtualiter inſit in ſupplicatione, proin-
42 de dato etiam quod breue eſſet noua gratia, quia † ſubin-
trat in locum primæ, & operatur eoſdem effectus, quos
prima, ideò ſicut Pontifex conceſſit primam ita conceſſit ſe-
cundam, iuxt. theoric. Felin. *in cap. in noſtra num.17. verſ.*
facias ergo de reſcript. cum in præſenti non adſit taciturni-
43 tas alicuius rei, quæ ſi fuiſſet Papæ narrata, † vel non
conceſſiſſet, vel difficilius, ex qua inducitur ſubreptio, ita
Roman. *conſ.* 326. *num.*11. & dixit Rota *in Bonon. fideicom-*
miſſi de Ramundinis 14. *Decembris* 1637. *coram R.P. D. meo*
Ghiſilerio, qua lite narrata in ſupplicatione in Breui prædi-
44 cto non erat de eo amplius facien. mentio cum Breue fuerit
conceſſum in vim d. ſupplicationis ad modum Bullæ ad eui-
tanda maiores expenſas.

Et ita reſolutum fuit cauſa ab omnibus Dominis viſa Dataria Apoſtolica, & vtraque parte informantibus.

Adeſt ſupra in hac eadem parte deciſ.5.

REVERENDISS. P. D. CERRO

Sacræ Rotæ Decanó.

Ariminen. Fideicommiſſi.

Mercurij 14. *Martij* 1640.

ARGVMENTVM.

Agens remedio l. fin. de edicto diui Adr. toll. ad immiſſionem bonorum fideicommiſſariorum in primis probare debet, bona ſuper quibus immiſſionem petit tempore mortis fuiſſe à fideicommittente poſſeſſa; hinc de probanda bonorum poſſeſſione diſceptatur, & ex inſtrumento diuiſionis libro æſtimi, ac denique enunciatiuis, & teſtibus illa concluditur.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam conceditur ſtante illius iniuſtitia.*
2 *Bona ſubiecta fideicommiſſo fuiſſe de tempore obitus à fideicommittente poſſeſſa probare debet, qui ad illorum agit immiſſionem.*
3 *Poſſeſſio vnius rei non poteſt eodem tempore eſſe penes duos.*
4 *Inſtrumentum diuiſionis ſicuti probat rem alicui in diuiſione obtigiſſe, ita in bonis fuiſſe demonſtrat.*
5 *Inſtrumentum diuiſionis eo fortius probat poſſeſſionem bonorum diuiſorum, ſi iuſtificatur illud fuiſſe effectum ſortitum.*
6 *Libri publici deſcriptionem bonorum continentes auctoritate publica confecti, & in publico Archiuio reſerati probant bona illius eſſe, ad cuius fauorem ſunt deſcripta, & num. ſeq.*
7 *Liber æſtimi probat bona eſſe illius cuius in fauorem ſunt deſcripta, maximè ſi eo tempore non appareant deſcripta ad æſtimum alterius.*
8 *Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum non probant poſſeſſionem.*
9 *Enunciatiuæ plenè probant contra quem emanarunt.*
10 *Enunciatiuæ probant contra habentes cauſam ab illis, cum quibus emanarunt.*
11 *Teſtis colonus, vti deponens de facto proprio plenè probat poſſeſſionem.*
12 *Poſſeſſio probatur ex teſtibus, qui de illa optimam ſcientiam habent.*
13 *Probationes iungi debent, vt illam perfectè concludant.*
14 *Demonſtrationes duæ tantum ſufficiunt ad probandam confinium identitatem, & num. ſeq.*
15 *Identitas duorum confinium ſufficit etiam, quod in alijs eſſet diuerſitas.*
16 *Diuerſitas confinium excluditur quoties apparet modernos confines fuiſſe in locum antiquorum ſubrogatos.*
Confinium identitas dicitur ſi ſolùm ſunt mutati domini, & poſſeſſores rerum confinantium, num.16.
17 *Bonorum de identitate conſtare ſufficit, quamuis noui fines cùm antiquis non conueniant.*
18 *Fides regulatoris cataſtri probat circa bona in cataſtrum deſcripta.*
Officialis fides in eo, quod ad eius ſpectat officium probat, num.18.
19 *Teſtes debent ad concordiam reduci, & à contrarietate ſaluari.*
20 *Probationes ex ſcripturis deſumptæ præualent teſtibus in antiquis.*
21 *Teſtes adminiculati præferuntur teſtibus non adminiculatis.*

DECISIO CCV.

DOmini perſiſtendo in deciſis ſub die 25. * Iunij 1638.
coram bon. mem. Buccabella, iterùm reſponderunt
ad fauorem illorum de Battaglinis conſtare de cauſis reſtitu-
tionis in integrum aduerſus ſententiam concedentem im-
miſſionem Georginis, & Fuſconis in poſſeſſionem petij Ter-
ræ, de quo agitur ſtante illius iniuſtitia, propter † quam 1
datur reſtitutio, Rot. *deciſ.* 1. *de reſtitut. in integrum, in no-*
uis cum cumulat. per Adden. ad ſanct. mem. Gregor. XV. *de-*
*ciſ.*459. & cor. Reuerendiſſimo D. meo Decano, *deciſ.*1.
*num.*1. *par.*6. *recent.*

Iniuſtitia enim viſa eſt manifeſta, quia cùm Georgini,
& Fuſconi agerent ex remed. *l. fin. C. de edict. Andr. toll.*
pro obtinenda immiſſione in d. petio terræ tanquam ſubie-
cto fideicommiſſo Caroli Mercati, tenebantur probare il-
lud fuiſſe de tempore obitus poſſeſſum † à fideicommitten- 2
te cùm hoc ſit neceſſarium antecedens in hoc iudicio, Bald.
*conſ.*4. *num.*1. *lib.*4. Crauett. *conſ.*61. *num.*6. Decian. *reſpon.*
76. *num.*1. *lib.*3. Peregr. *de fideicomm. art.* 44. *nu.* 1. Magon.
deciſ. Florent. 10. *numer.* 9. Rota *deciſ.* 599. *numer.* 1. *par.* 3.
recentior.

Hoc verò tantum abeſt, quod fuerit probatum, quod
immò Battaglini probant concludenter dictum petium Ter-
ræ de eo tempore fuiſſe in bonis Danielis Mercati ipſius Ca-
roli Patruelis, & deinde Gaſparis eius filij, à quo poſtea ti-
tulo emptionis peruenit in Ludouicum Caſottum, & ab ip-
ſo in Battaglinos, adeòut excludatur omnis poſſeſſio Caro-
li fideicommittentis, cùm poſſeſſio eodem tempore † pe- 3
nes duos eſſe non poſſit, *l.* 3. *§. ex contrario, ff. de acquir.*
poſſeſſ. l. ſi vt certo, §. ſi duobus Vehiculum, vbi gloſ. in ver-
bo dominium, & Caſtren. *num.* 7. *ff. commod.*

Conſtat enim hoc petium Terræ de eo tempore fuiſſe in
bonis Danielis. Primò ex Inſtrumento diuiſionis bonorum,
communiter, & pro indiuiſo poſſeſſorum ab ipſo, & Caro-
lo fideicomm. factæ de anno 1524. *vt in Summar. Battagli-*
*norum num.*11. Ex quo ſicuti probatur dictum petium obue-
niſſe Danieli in ſua portione, ita † & conſequenter pro- 4
batur fuiſſe in eius bonis, Alex. *conſ.*152. *num.*1. *lib.* 7. Soc-
cin. ſen. *conſ.*46. *num.*1. *lib.* 3. Decian. *d. reſponſ.*76. *num.* 9.
*lib.*3. Riminald. iun. *conſ.*23. *nu.* 280. *& ſeq.* Peregr. *conſ.*48.
*num.*6. *lib.*1. *& idem in tract. de fideicomm. art.*44. *nu.*5. Ro-
ta *deciſ.*706. *nu.* 11. *par.* 2. *rec.* & coram R. P. D. meo Mer-
lino *deciſ.*42. *num.* 1. *par.* 5. *recent.* Quæ probatio eo magis
concludit, cum ex Inſtrumento venditionis eiuſdem petij
Terræ poſtea factæ Ludouico Caſotto à Gaſpare filio, & hæ-
rede Danielis, *vt in d. Summario num.* 6. appareat diuiſio-
nem ſortitam fuiſſe effectum, † & ex illius titulo Danie- 5
lem acquiſiuiſſe Dominium, quod deinde Gaſpar tranſtu-
lit in emptorem prædictum, vt in his terminis conſiderat
Rot. cor. R. P. D. meo Merlino *deciſ.* 125. *numer.* 5. *&* 6.
*par.*6. *rec.*

Secundò. Ex partitis extractis, tam ex libro nuncupato
l'Appaſſo, qui continet menſurationem generalem omnium
bonorum exiſtentium in Territorio Arimini factam ab Agri-
menſoribus publicè deputatis de anno 1547. quam ex libro
æſtimi antiqui eiuſdem Ciuitatis, in quibus iſtud petium
Terræ legitur ad ſcriptum hæredibus Danielis. † Qui libri 6
cùm ſint facti auctoritate publica, & in Archiuio publico
ab officiali ad id deputato cuſtoditi, probant bona fuiſſe in
bonis illius ad cuius fauorem ſunt deſcripta, Bero. *conſ.* 77.
*num.*13. *&* 14. *& conſ.*79. *nu.* 13. *&* 15. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 40.
num. 7. *lib.* 4. Soccin. ſen. *conſ.* 205. *per tot. lib.* 2. Mandel.
conſ. 6. *num.* 8. Peregr. *de fideicomm. eod. art.* 44. *num.* 7. Rota
*deciſ.*706. *num.*6. *par.* 2. *recent.* præſertim cùm non appareat,
quod de eo tempore † foret deſcriptum ad æſtimum alte- 7
rius, Caſtren. *in l. ſi Pater ſub nu.* 2. *C. de act. empt.* quem
ſequitur Soccin. ſen. *in l.* 1. *num.* 37. *ff. de acquir. poſſeſſ. &*
*conſ.*89. *num.*12. *in fin. lib.*1. *& d. conſ.* 205. *lib.* 2. *& conſ.*46.
*num.*2. *lib.*3. Bero. *d. conſ.*79. *num.* 9. Roland. à Vall. *conſ.* 4.
*nu.*17. *lib.*2. Bertazzol. *conſ. ciuil.* 52. *num.*37. *lib.*1.

Tertiò, ex enunciatiuis, quæ habentur tam in æſtimo Valerij Tingoli, quàm in Inſtrumento diuiſionis bonorum pro indiuiſo poſſeſſorum à Carolo fideicommittente, &

Augu-

Auguſtino eius nepote, ac etiam in Inſtrumento dotis da-
8 tæ per eundem Carolum Claræ eius filiæ, † in qui-
bus omnibus pro confine bonorum ab eis poſſeſſorum,
ac reſpectiuè in dotem aſſignatorum in ea parte, qua huic
petio Terræ cohærent, vocatur, & deſignatur Gaſpar hæ-
res Danielis, ex quibus apertè dignoſcitur iſtud petium
Terræ ad Danielem vti Dominum, & poſſeſſorem ſpe-
ctaſſe, alias enim inepta fuiſſet huiuſmodi confinis expreſ-
ſio, vt poſt Alex. *conſ.* 89. *num.* 6. *lib.* 5. Mandel. *d. conſ.* 6.
num. 9. Menoch. *conſ.* 1110. *num.* 25. Peregr. *de fideicomm.*
d. art. 44. *num.* 19. Mareſcott. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 12. *nu.* 41.
& 42. & firmauit Rota in hac eadem cauſa cor. D. meo
Merlino *d. deciſ.* 125. *num.* 7. *& poſteà coram eodem in Veru-*
lana fideicomm. 236. *num.* 9. *par.* 6. *recent.* Quibus enunciati-
uis eo magis videtur deferendum, tum quia vltimæ duæ
9 emanarunt cum ipſo fideicommittente. † Vndè quemad-
modum contra ipſum probarent *DD. in l. cum aliquis C. de*
Iur. deliber. Alex. *d. conſ.* 89. *num.* 6. *lib.* 5. Afflict. *deciſ.* 83.
numer. 2. Cæſar. Barz. *deciſ. Bononien.* 2. *num.* 21. *cum ſeqq.*
10 Ità etiam probant contra Georginos, † & Fuſconos ab ip-
ipſo cauſam habentes, Aretin. *conſ.* 36. *num.* 3. *verſ. ſecundo*
duo. Soccin. *conſ.* 46. *num.* 1. *lib.* 2. Crauett. *conſ.* 29. *num.* 1.
cum cumulat. per Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 618. *num.* 50. Rota
coram Gregor. *deciſ.* 172. *num.* 1. & coram Cardinal. Caual.
deciſ. 624. *num.* 2. Tùm quia poſtrema emanauit decem tan-
tum diebus ante obitum Caroli. Vnde tantò magis exclu-
ditur eius poſſeſſio de tempore mortis, dum de eo tempore
alius enunciatur Dominus, & poſſeſſor, *Iuribus ſupra allegat.*

Quartò, Denique ex depoſitione duorum Teſtium,
quorum alter, cùm fuerit colonus dd. hæredum in iiſdem
11 Terris, † tantò magis probat, tanquam deponens de fa-
cto proprio, Greg. *deciſ.* 351. *num.* 11. *vbi adden. num.* 50.
Alter verò reddat optimam rationem, quia continuò acce-
12 debat, & verſabatur in illis locis, ideò ex teſtibus, † qui
iſtius facti ſcientiam habere poſſunt benè probatur poſſeſſio
defuncti, Bald. *conſ.* 89. *num.* 1. Bero. *conſ.* 79. *lib.* 3. Petra
de fideicomm. quæſt. 12. *num.* 45. *& & ſeqq.* Simon de Petr. *de*
interpret. vltim. volunt. lib. 5. *interpret.* 2. *dubit.* 4. *num.* 310.
fol. 553. *& num.* 354. *fol.* 555. Peregr. *d. art.* 44. *num.* 13. Fu-
ſar. *d. qu.* 618. *num.* 20. Vndè multò magis viſum fuit ex præ-
fatis omnibus ſimul iunctis reſultare ſufficientem probatio-
13 nem, cum in hac materia probationes iungantur † ad per-
fectam probationem complendam, Bero. *d. conſ.* 79. *ſub*
numer. 6. *lib.* 3. Crauet. *conſ.* 406. *num.* 4. *& fuit dictum in*
Nouarien. bonorum coram Reuerendiſſimo D. meo Coc-
cino Decano, *quæ eſt deciſio* 120. *nu.* 22. *par.* 6. *rec.*

Quæ probationes dubitari non poteſt, quin concludant
de prædio poſſeſſo à Battaglinis, in quo Giorgini obtinue-
runt immiſſionem. Identitas enim benè deducitur ex con-
uenientia, & verificatione confinium. Siquidem conue-
niunt nedum generales demonſtrationes loci, & quantita-
tis tornaturarum, ſed etiam particulares, nempe via com-
munis, Riuus Mauonus, & aliæ, cùm tamen ad hunc ef-
14 fectum duæ tantum † demonſtrationes ſufficiant, Bart.
in l. demonſtratio falſa numer. 14. *ff. de condit. & demonſtr.*
Rota *deciſ.* 313. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* & coram Greg. XV.
dec. 272. *num.* 2. *& deciſ.* 575. *num.* 4.

Nec obſtat, quod æſtimum, diuiſio, Teſtes, & alia
adducta per Battaglinos vltra viam communem, & Mauo-
num referant duos alios confines, videlicet della Bella, &
Tingulum, qui hodie non inueniuntur, neque conueniunt
huic petio Terræ, quod alijs diuerſis finibus, nempè Caro-
li Bartaglini demonſtratur. Quia præter quod ſufficit con-
15 uenientia duorum confinium, † etiam quod in alijs eſſet
diuerſitas iuxta veriorem, & communiorem ſententiam,
Ruin. *conſ.* 50. *num.* 12. *lib.* 1. Decian. *reſp.* 17. *num.* 9. *lib.* 3.
Ceſal. *conſ.* 44. *num.* 34. *& ſeqq.* Hieronymus de Monte *de fi-*
nibus regund. cap. 87. *num.* 4. Mareſcott. *variar. reſol. lib.* 1.
cap. 12. *num.* 23. quam ſequuta eſt Rota *in Bononien. fidei-*
comm. de Rubeis 15. *Decembris* 1597. *coram Card. Lancel-*
loto, & in Rom. cenſus 13. *Februarij* 1632. *coram R. P. D.*
meo Merlino, quæ eſt deciſ. 98. *num.* 10. *par.* 6. *recentior.*
Tollitur omnis difficultas ex facto cum appareat Carolum
Battaglinum, qui hodie datur pro confine ſucceſſiſſe in
locum prædictarum della Bella, & Tinguli, qui erant an-
tiqui confines. Tingulus enim Terras, quas poſſidebat
huic petio Terræ confinantes vendidit Conſtantino Arigo-
no, & iſtæ eas in dotem dedit Carolo prædicto, vt conſtat
ex Inſtrumentis publicis in *Summario nu.* 17. *&* 18. & com-
probant Teſtes vtriuſque partis deponentes loco Tinguli,
ſucceſſiſſe Battaglinos, vt in *Summario Battaglinorum*
num. 19. *& Summario Giorginorum num.* 2. Et confirmatur
etiam ex cataſtro, in quo ſupra Tingulum eſt deſcriptus
Arigonus, & ſupra Arigonum Carolus Battaglinus, ex
hoc enim deprehenditur Prædium Tinguli ab ipſo ad Ari-
gonum, & ab Arigono ad Carolum perueniſſe, quod cum
demum fateantur etiam ipſemet Giorgini in 4. articulo red-
ditur indubitabile. Eademque prorſus affertur probatio reſ-
pectu illorum della Bella, nam ex depoſitionibus Teſtium,
& ex partitis æſtimi apparet illas duas tornaturas, quæ co-
hærent huic petio Terræ, in ea parte, quæ reſpicit plagam
occidentalem fuiſſe poſſeſſas à prædictis della Bella, & ab
eiſdem datas in dotem Hieronymo Bizoccho, & deinde
perueniſſe ad Carolum Battaglinum, vt in *Summario à*
num. 20. *vſque ad* 25. ſicque dum conſtat modernos confines
fuiſſe in locum antiquorum ſubrogatos non ſolùm excludi-
tur diuerſitas, † ſed hinc magis confirmatur identitas dum 16
confines ſunt iidem, & ſolum mutati ſunt Domini; & poſ-
ſeſſores rerum confinantium ad trad. per Bart. *in d. l. demon-*
ſtratio falſa in fin. ff. de condit. & demonſtrat. Crauett. *conſ.*
57. *num.* 7. Dec. *conſ.* 109. *num.* 2. *in princ.* Viſill. in addit. ad
Afflict. *deciſ.* 23. *nu.* 10. Rota coram Greg. *dec.* 575. *ſub nu.* 4.
& d. deciſ. 125. *num.* 2. *par.* 6. *recent.* Sufficit enim quod con-
ſtet de identitate corporis, † quamuis fines noui cum an- 17
tiquis non conueniant, vt *ex text. in l. iidem Pomponius,*
§. fin. ff. de rei vindicat. & in l. teſtamento, ff. de condit. &
demonſtr. firmant Afflict. *d. deciſ.* 23. *num.* 2. *verſ. Item quia,*
& Mareſcott. *var. reſol. lib.* 1. *d. cap.* 12. *num.* 36.

Neque his aduerſatur, quod tres teſtes inducti per Gior-
ginos videantur deponere Carolum, hoc petium Terræ poſ-
ſediſſe, quia omiſſis exceptionibus, quæ illis obiiciuntur.
Reſpondetur ex circumſtantiis ſatis colligi, quod non lo-
quuntur de iſto petio Terræ, ſed de alio diuerſo tornatura-
rum duarum, dato in dotem, vt dictum fuit Claræ eius fi-
liæ, quod ipſe in eodem loco poſſidebat. Sextus enim dicit
Prædium, de quo ipſe loquitur fuiſſe poſſeſſum à d. Carolo
in communi, & pro indiuiſo cum Auguſtino de Mercatis
eius Nepote, vt in *Summario num.* 31. Quæ qualitas poſſeſ-
ſionis pro indiuiſo non poteſt verificari in iſto petio Terræ,
ſed conuenit d. prædiolo in dotem dato, quod in communi
poſſidebatur, & in portione Carolo ex diuiſione obuenta
continetur, vt patet ex Inſtrumento *Summario num.* 31.
Quod confirmatur etiam ex fide Regulatoris Cataſtri atte-
ſtantis Carolum Mercatum in d. loco non poſſediſſe, niſi di-
ctum prædiolum in dotem datum, † cui multum deferen- 18
dum eſt cum fidem faciat de ſpectantibus ad eius officium,
Rota *deciſ.* 525. *ſub nu.* 2. *par.* 2. *& deciſ.* 24. *nu.* 17. *par.* 6. *rec.*

Quæ interpretatio magis viſa fuit amplectenda, quia ita
teſtes ad concordiam reducuntur, & à † contrarietate 19
ſaluantur prout fieri debet, *cap. cum tu, vbi gloſſ. in ver.*
Benigne, & ibidem DD. communiter de teſtibus, Ruin. *conſ.*
130. *nu.* 6. *lib.* 4. Natt. *conſ.* 516. *nu.* 14. Surd. *conſ.* 530. *n.* 13.
Cæſar. de Graſſ. *dec.* 4. *num.* 5. *de teſtibus,* Gregor. *dec.* 252.
num. 11. *& dec.* 351. *nu.* 38.

Et nihilominus cum Battaglini habeant pro ſe tot inſtru-
menta, tria Cataſtra, Teſtes, ac etiam plantas de Ordi-
ne Rotæ factas, ex quibus apparet dictum petium Terræ,
re vera non à Carolo fideicommittente ſaltem de tempore
obitus, ſed à Daniele, & ſucceſſiuè à Gaſpare eius filio
fuiſſe poſſeſſum, & deinde ab eo ad Ludouicum Caſſottum,
& ab iſto ad Battaglinos perueniſſe, DD. cenſebat in om-
nem caſum eorum probationes eſſe præferendas teſtibus
Georginorum, tùm quia in antiquis probationes ex ſcriptu-
ris deſumptæ † præualent teſtibus, *gloſ. in cap.* 1. *in verb.* 20
in Scripturis in fin. de cenſibus in 6. Spec. *de Inſtrum. edit.*
§. reſtat. num. 3. *& ſeqq.* Crauett. *conſ.* 54. *num.* 15. Rota co-
ram Card. Seraph. *deciſ.* 339. *nu.* 7. coram Reuerendiſs. Vr-
gellen. *deciſ.* 131. *num.* 13. *& in recent. deciſ.* 582. *nu.* 6. *par.* 1.
Tum etiam quia teſtes Battaglinorum ex tot Inſtrumentis
Plantis, & Cataſtris adminiculati † præferendi ſunt teſti- 21
bus Georginorum non adminiculatis, Bald. *in l. ob carmen*
§. ſi Teſtes nu. 1. *in* 2. *notab. & ibid.* latè Iacob. de S. Georg.
à num. 5. *vſque ad* 14. *ff. de teſtibus,* Gabr. *eod. tit. concluſ.* 4.
num. 89. Farin. *eod. tract. quæſt.* 65. *num.* 129. & Rota coram
Greg. *dec.* 23. *ſub num.* 5.

Et ita reſolutum vtraque parte informante.

Hæc deciſio in hac cauſa facta ſub die 25. *Iunij anni* 1638.
coram R. P. D. Buccabella cum adhuc non habeatur impreſſa
erit infra in appendice.

REVE-

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano,

Meleuitana Attentatorum.

Mercurij 14. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Contradictor legitimus vbi non edeſt, vel opponit, non poteſt dici, quod poſſeſſio capta vigore executorialium illis non intimatis, vel non reproductis ſit attentata, etiam quod quatuor termini de ſtylo ſeruari ſoliti non fuerint ſeruati. Attentatis pluribus modis renunciari poteſt, de quibus videas in deciſione.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio capta vigore executorialium, illis non intimatis, vel non reproductis, nec ſeruatis quatuor terminis dicitur attentata.*

2 *Intellige ſi adeſt contradictor, & quod contradicat, alias etiam ſi exequtoriales non reproducantur, nec termini ſeruentur ſententia non dicitur attentata.*

3 *Appellationi renuncians, cenſetur apprehenſioni poſſeſſionis conſenſiſſe.*

4 *Tranſigens attentatis renunciare dicitur.*

5 *Declarans ſe non poſſidere, nec in cauſa habere intereſſe, non poteſt deinde agere pro attentatis.*

6 *Attentatorum reuocatio ceſſat ceſſante partis intereſſe.*

7 *Attentatis renunciaſſe dicitur, qui paſſus fuit diſcuti negotium principale abſque oppoſitione.*

8 *Poſſeſſio nouiter capta non impedit quin primus poſſeſſor non ſit in ſua anteriori poſſeſſione manutenendus.*

DECISIO CCVI.

SVb die 20.* Iunij anni præteriti Rota cenſuit, conſtare de attentatis à Ioanne Maria Attardo, quoad poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur ſpectantium ad hæreditatem q. Federici eius Patrui Magni, vt captam vigore litterarum exequutorialium, illis in Rota non reproductis, nec ſeruatis quatuor terminis de Stylo ſeruari ſolitis, ac ſucceſſiuè pro dd. attentatorum purgatione conceſſit mandatum de manutenendo Andreæ Vaſſallo, & litis Conſortibus, qui oppoſuerunt de dd. attentatis. Verùm hodie iterùm poſita cauſa ſuper iiſdem, fuit receſſum à deciſis, & reſolutum mandatum de manutenendo in poſſeſſionem dd. bonorum dandum eſſe eidem Ioanni Mariæ.

Ratio reſolutionis fuit; Quia licet capiens poſſeſſionem
1 vigore litterarum executorialium, illis † non intimatis, aut in Rota non reproductis, nec ſeruatis quatuor terminis ſeruari ſolitis, dicatur attentare iuxtà Rotæ obſeruantiam, de qua Caſſad. *deciſ. 6. numer. 10. de cauſ. poſſ. & propriet.* Mohed. *deciſ. 3. vt lit. pend. cum alijs allegatis in dicta deciſ.* Nihilominus hoc non procedit, quando non adeſt legitimus
2 contradictor, † vel ſi adeſt, non contradixit: Quia tunc talis poſſeſſio non laborat vitio attentatorum, etiam ſi exequutoriales in Rota non reproducantur, nec termini ſeruentur, Creſcent. *deciſ. 2. vt lit. pend.* Rota *diuerſ. dec. 51. num. 2. lib. 2. par. 3. & in Burgen. Iuriſdictionis 12. Februarij* 1582. coram Rubeo, & coram Reuerendiſs. D. meo Decano *deciſ. 492. ſub num. 5. cum ſeqq.* & coram Durano *deciſ. 408. ſub num. 2.* In propoſito autem viſum fuit, nos verſari in terminis iſtius limitationis, quandoquidem ex quinque prætenſis hæredibus alias inſtitutis in primo, & tertio Teſtamento d. q. Federici, nullus erat legitimus Contradictor, neque habebat intereſſe.

Nam primus, qui fuit Simeon Attardus dicti Ioannis Mariæ Pater poſt latam primam ſententiam à Vicario Meleuitano ſuper validitate ſecundi Teſtamenti conditi ad fauorem d. Ioannis Mariæ (cæteris alijs reuocatis) illicò renunciauit appellationi à ſe à dicta ſententia interpoſita, animo vlterius cauſam non proſequendi, ob quam renunciatio-
3 nem, † cenſetur, pro ſua rata Conſenſum apprehenſioni d. poſſeſſionis præſtitiſſe, Lancellott. *de att. 2. par. cap. 12. de attent. appell. pend. ampliat. 2. num. 11. verſ. 4. limita, & in eadem 2. par. cap. 12. limit. 42. num. 6. & 12. & in 3. par. cap. 29. num. 49. & ſeq.*

Tres alij poſt intimationem dd. exequutorialium, ac poſſeſſionem illarum vigore captam, tranſegerunt per publica inſtrumenta cum dicto Ioanne Maria ſuper hæreditate d. q. Federici, eique poſſeſſionem dimiſerunt, † ob quam 4
tranſactionem cenſentur dd. attentatis, eorumque reuocationi renunciaſſe, Lancellott. *de attent. 2. par. cap. 4. de att. lit. pend. limit. 15. nu. 3. & 11.* Seraph. *deciſ. 1003. in fin. & deciſ. 1013. pariter in fin.*

Andreas verò Vaſſallus ex perſona Catherinæ Matris alterius prætenſæ hæredis d. q. Federici cùm fuiſſet citatus in prima Inſtantia coram Vicario Meleuitano, vti filius, & hæres d. Catherinæ, dixit, ſe eſſe hæredem d. Catherinæ cum beneficio legis, & Inuentarij, ceſſiſſeque omnia bona Legatarijs, & Creditoribus eiuſdem Catherinæ, proindeque contra ipſos, qui bona dictæ Catherinæ; & conſequenter d. Federici habuerunt, eſſe dirigendas actiones, declarauitque ſe nullum ius habere in huiuſmodi cauſa, vt in proteſtatione data in Summario d. Ioannis Mariæ nu. 1.

Similemque declarationem repetiit in appellatione, quam interpoſuit à d. ſententia lata in prima inſtantia per Vicarium Meleuitanum, in qua dixit neſcire, ſe bona d. Federici poſſidere, aut poſſediſſe, nec aliquid acquiſiuiſſe ex diſpoſitionibus Teſtamentarijs eiuſdem Federici; ac proinde perperam contra ſe fuiſſe motum Iudicium; Vndè reſpectu d. Andreæ, declarantis, ſe non poſſidere, † neque habe- 5
re intereſſe in cauſa, d. poſſeſſio Ioannis Mariæ, vel non dicitur attentata, vel eidem Andreæ, hodie agenti pro illius reuocatione, obſtat exceptio, tua non intereſt ſi alter in poſſeſſione miſſus fuit, Surd. *deciſ. 237. num. 1.* & in ſpecie
quod ceſſante intereſſe alicuius, † ceſſet illius reſpectu at- 6
tentatorum reuocatio, dixit Rota *deciſ. 500. num. 5. verſ. vltra quod par. 1. & deciſ. 768. num. 13. par. 3. rec.* & coram Caual. *deciſ. 489. num. 6.*

Prædictaque faciliùs procedere viſa fuerunt, quia d. Andreas, & litis Conſortes poſt adepta d. poſſeſſionem paſſi fuerunt in gradu reſtitutionis in integrum diſcuti negocium principale, nulla facta oppoſitione horum attentatorum,
quibus † proindè videntur ſaltem tacitè renunciaſſe, Pa- 7
riſ. *conſ. 41. num. 37. lib. 1.* Lancell. *de attent. par. 2. cap. 12. limit. 42. nu. 3. & ſeqq.* Rot. *rec. deciſ. 102. num. 1. par. 6.*

Ex quibus dixerunt Domini, mandatum de manutenendo in poſſeſſione dd. bonorum dandum eſſe d. Ioanni Mariæ; Quia, remotis attentatis, illius poſſeſſio remanet valida, & legitima, & conſequenter manutenibilis, non obſtante poſſeſſione d. Andreæ, & litis Conſortium nuper ca-
pta vigore mandati de manutenendo, † quæ vti poſterior, 8
& minus legitimè obtenta, non impedit, quo minus d. Ioannes Maria ſit in ſua anteriori poſſeſſione manutenendus, Buratt. *dec. 263. num. 3.* Gregor. XV. *dec. 40.* & ibi Add. *nu. 5. & dec. 549. num. 4.*

Et ita vtraque &c.

In hac cauſa ſunt aliæ deciſiones, quarum prima ſub die 20. Iunij 1639. adeſt ſupra in ordine dec. 151. vbi citantur concordantes, altera vero ſub die 29. Maij 1641. erit infra iuxta ſeriem temporis, & omnes ſunt coram eodem Reuerendiſs. Duzonetto.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Vrbeuetana Saluiani.

Mercurij 14. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Filia per ſtatutum excluſa propter dotem ei effectualiter traditam, ſed euictam, non poteſt euictionis prætextu conuolare ad coæqualem cum fratribus ſucceſſionem, ſed tenetur iura ſua, vel contra illos, vel eorum bona experiri ad reiteratam dotationem habendam.

SVMMARIVM.

1 *Creditor anterior cum hypoteca pulſatus Saluiano impedit illius effectum.*

2 *Iura dotalia matri competentia ſuper bonis mariti tranſeunt in illius filios.*

Statutum excludens fœminas propter maſculos quatenus fuerint dotatæ, vel dotandæ.

Intelligitur de vera, & effectuali dotatione, non autem de ea, quæ fit per actum nudi miniſterij, vel reuocabilem bonorum aſſignationem, ibid.

4 *Eni-*

4 *Euictio generaliter promiſſa comprehendit etiam euictionem, quæ temporaliter per Saluianum ſuccedit.*

5 *Statutum excluſiuum fœminarum propter dotem, quod habuit effectum per veram aſſignationem illius.*

Ceſſare non poteſt quamuis bona aſſignata à creditoribus auocentur, ibidem, & num. ſeqq.

6 *Mulier dotata, ſi fuit ſuper bonis in dotem datis paſſa euictionem, habet actionem contra dotantes, & numer. ſeqq.*

7 *Mulier dotata, & propter dotem à ſtatuto excluſam, ſi euictionem in dote ſubſtinuit.*

Poteſt agere primæua actione contra illos, qui dotare tenentur, ibid.

8 *Actiones ex ſtatuto procedentes rei perſecutoria, & in rem ſcripta poſſunt etiam contra tertios poſſeſſores exerceri.*

9 *Mulier per ſtatutum excluſa propter dotem ſi fuerit cum effectu dotata, non poteſt ſucceſſionem cum fratribus prætendere.*

Etiam quod bona aſſignata creditores auocaſſent, ſed tenetur contra dotantes, & eorum bona experiri iura ſua, ibid.

Bona maſculorum fœminas excludentium vigore ſtatuti ſemper ſunt ad dotem obligata donec durat cauſa fœminas excludendi, num. 9.

10 *Filia dotari debet de bonis maternis attenta patris inopia.*

11 *Hæreditas matris de iure æquè ad fratres, ac ſorores ſpectat.*

12 *Executio iuſtificari debet ex iiſdem actis cauſa commiſſa, cum clauſula,* ſi quid exequendum.

13 *Exceptio in primo iudicio non deducta poteſt repelli ex nouis iuribus, etiam quod alias illa produci non poſſent.*

DECISIO CCVII.

COncluſum fuit ſub die 28. Ianuar. 1639. * intrare Ægidianam, in caſu, de quo agitur ad euitandum effectum ſuſpenſionis mandati per A. C. relaxati. Et hodie diſcuſſis de nouo fundamentis eiuſdem reſolutionis, viſum fuit, ſtandum eſſe in deciſis, quia replicata per DD. de Neris, ex reſponſionibus deciſionis ſufficienter ſublata apparent.

Nec obſtat exceptio retentionis bonorum, quæ ſufficere dicebatur ad impediendam immiſſionem ex remedio Sal-
1 uiani intentatam, quando † concurrit anterior hypoteca cum credito rei conuenti, *l. 1. & 2. ff. qui pot. in pignor. hab.* Mant. *dec.* 69. *nu.* 1. & 286. *nu.* 15. & 844. *num.* 1. *inter impreſſas* cor. bo. me. Buratto.

Quia de credito proprio eiuſdem Philippi non conſtat, quod ſi deſumatur ex perſona Monaldeſchæ nuptæ D. Nero patri ſupradicti D. Philippi cum dote ſcutorum quinque millium, & quæ fuit filia Herſiliæ Simoncellæ vxoris impoſitoris cenſus controuerſi cum dote ſcut. 8. mil. cui ſicuti competebat hypotheca in bonis viri pro reſtitutione dotis, & de tempore apocæ matrimonialis, quæ contigit die 23.
2 Ianuar. 1559. ita contendatur, † eadem iura auita tranſiiſſe in filiam, & eiuſdem filios deſcendentes, Gram. *deciſ.* 58. *num.* 12. Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſ.* 109. *num.* 2. *par.* 2. obiectum facile ceſſare videtur, quia iura dotalia Herſiliæ, reſiſtente Statuto Vrbeuetano ſub rubr. 56. non tranſierunt in Monaldeſcham filiam, exiſtentibus de tempore obitus Herſiliæ, fratribus eiuſdem Monaldeſchæ ex vtroque parente, prout Statutum deſiderat.

Quæ diſpoſitio euitari non poteſt ex eo, quod mulieres excludantur per exiſtentiam fratrum, quando ſunt dotatæ,
3 vel dotandæ, † ſcilicet cum effectu, & quidem perpetuò, & permanenti, non autem per actum nudi miniſterij, aut aſſignationis bonorum reuocabilis, Bald. *in l. neque mater num. 6. verſ. quia ſtatutum, C. de iur. dot.* Campeg. *de dot. quæſt.* 15. *par.* 1. quæ qualitas ex ſententia auocatoria bonorum pro dote Monaldeſchæ aſſignatorum ceſſare dicebatur, & inde ſemper ſit locus ſimultaneæ ſucceſſioni cum fratribus in dote materna.

Nam de dotatione Monaldeſchæ in ſcut. 5. mil. & de aſſignatione bonorum Caſtri Turris Alphinæ inſolutum, conſtat ex inſtrumento producto, & de effectuatione ſimiliter, quia pater D. Philippi, & reſpectiuè maritus Monaldeſchæ, longo tempore poſſedit bona prædicta pro dote aſſignata, quæ & ſi hodie non perpetuo ratione dominij, ſed temporaliter per hypothecam auocentur ex remedio Sal-
uiani, † ex vtraque euictio dicatur in obligatione dedu- 4
cta per verba generalia promiſſiua de quacumque euictione, Bart. *in l. 3. num. 1. cum gloſſ. ff. de act. empt. cum allegatis in deciſ.* 407. *num.* 6. *par.* 5. *diuerſ.* Non propterea ceſſare debet
diſpoſitio Statuti fœminarum excluſiua, † quæ per dationem bonorum inſolutum habuit iuris effectum, vt dicit Surd. *conſ.* 145. *num.* 33. remanente actionem eidem filiæ do- 5
tatæ, & iuris contra dotantes, & eorum hæreditates † vel de euictione, *l. ſi prædium, C. de euict. & in l. eleganter,* 6
num. 1. *ff. de pignor.* Aut ex primæua actione ſpeciali fauore dotis filiæ dotatæ competente per *l. quis rei* 98. *ff. de ſolut.* vbi Bart. *& in l. ſi quis aliam eod. tit.* Bald. Nouell. *de dote priuil.* 19. *par.* 8. Theſ. *quæſt.* 88. *nu.* 13. *par.* 2. Grat. *diſcept.* 759. *num.* 8. quæ actiones primæuæ Monaldeſchæ cum ſint perſonales, ſcilicet conditione ex Statuto ad dotandum, quatenus non ſint dotatæ, vel ad iterùm dotandum ab ipſius 7
fratribus, quatenus dote priuentur, † ac etiam tanquam ſcriptæ in rem, & ſeu rei perſecutoriæ poſſint exerceri contra tertios poſſeſſores, *l. 3. §. 1. vbi gloſ. ff. ad exhiben.* Bart. *in l. fin. ff. de oper. nou. nunc.* Surd. *dec.* 173 *num.* 28. Merito conuolare non poteſt ad coæqualem cum fratribus in bonis paternis, aut maternis ſucceſſionem, ſed tenetur iura ſua experiri contra bona dotantium, & ſeu dotare debentium, 8
vel cauſam ab eis habentium, quæ ſemper ſunt obligata, donec durat cauſa finalis Statuti inductiua excluſionis fœminarum cum qualitate dotationis, Bald. *in l. qui per ſalutem, ff. de iur. iur.* Boer. *dec.* 131. *num.* 3. Grat. *diſcep.* 689. *num.* 13. Ceſſante autem iure ſuccedendi in bonis, & hæreditate materna, allegari non poteſt neque creditum, neque actio, neque hypotheca ex perſona Monaldeſchæ, & ſuorum filiorum, quæ ſuffragari poſſint pro retentione bonorum controuerſorum in concurſu veri creditoris, & hypothecarij. 9

Non obſtat, quod ex diligentijs factis per DD. de Ceruaria, probetur Ioannem Franciſcum, patrem Monaldeſchæ de anno 1602. tempore quo illam nupſit D. Nero, non fuiſſe tunc ſoluendo dotem, illi ſcut. 5. mil. promiſſam, vt
propterea attenta patris inopia de bonis, † & ſeu de dote 10
materna in ſubſidium dotari debuerit per *l. neque mater, C. de iur. dot.* Surd. *de alim. tit.* 1. *qu.* 14. *num.* 13. Fontanell. *de pact. dotal. tit.* 2. *clauſ.* 5. *gloſ.* 1. *par.* 2. *num.* 4. & ex iuribus eiuſdem poſſe D. Philippum ex anteriori hypotheca bona poſſeſſa retinere, redeundo ad primæua iura ſimulta-
neæ ſucceſſionis cum fratribus in bonis, † & hæreditate 11
Herſiliæ matris à iure communi delatæ per §. *ſi vero Auth. de hered. ab inteſt. venien. auth. in ſucceſſione, C. de iuris, & legit.*

Quia proceſſus diligentiarum non eſt de actis, neque in actis, ſed ſimpliciter exhibitus, & quatenus produceretur, non etiam releuaret, quia diligentiæ pertinent ad probandum, quod mandata executiua A. C. non poſſunt conſumari contra hæredes, & bona Camilli filij Ioan. Franciſci patris Monaldeſchæ, quia poſſidentur per Montiſtas montis Vrſini ſecundæ Erectionis, ex quibus non poteſt inferri, quod tempore dotationis anni 1602. Ioannes Franciſcus pater non haberet vnde ſolueret tantam dotem, niſi de materna dote illam ſolueret, quinimò & Caſtrum Turris Alphinæ, & bona Treuiniani ad electionem D. Neri, quæ tunc non erant hypotecata Montiſtis montis Vrſini ex perſona Io: Franciſci prout poſtea ex perſona Camilli fuerunt omnia d. monti hypothecata; Ac demum eadem bona de anno 1633. fuerunt per Congregationem Baronum relaxata Odoardo, & Monaldo filijs Camilli, vti ad eos ſpectantia vigore fideicommiſſi ex inſtrumento, quod datur. Itaut dubitari non poſſit de ſufficientia patrimonij dotantis abſque dote materna, & quod primæua iura Monaldeſchæ reſideant in hæreditate Io. Franciſci patris, contra quem, & ſeu bona illius debet habere regreſſum, non autem contra bona materna.

Denique non obſtant, quæ replicantur pro ſubſtinenda præſcriptione, nempe quod inſtrumentum anni 1618. ex quo prætenditur interrupta præſcriptio, non fuerit productum in prima inſtantia coram A. C. nec produci poſſit in hoc iudicio, dum cauſa fuit commiſſa cum clauſula, *ſi quid*
exequendum, † quo caſu dicebatur executionem eſſe iu- 12
ſtificandam ex eiſdem actis, Rot. *dec.* 28. *par.* 1. *rec.* & 848. *num.* 6. coram bo. me. Buratto.

Quia cùm exceptio præſcriptionis non fuerit deducta ad ſpeciem coram A. C. ſed tantummodo poſt interpoſitam
appellationem, † propterea ad repellendum eandem exceptio- 13

Digitized by Google

ceptionem potuit inſtrumentum non productum produci, Rot. *dec.* 173. *num.* 1. coram bo. me. Card. Caual. & 16. in impreſſis coram D. meo Decano, cum alijs relatis per Add. *ad dec.* 272. *num.* 19. coram ſanct. me. Greg. XV.

Et ita &c.

Supradicta deciſio ſub die 28. Ianuarij anni proximè præteriti habetur ſupra in ordine deciſ. 105. huius Octauæ partis.

R. P. D. VEROSPIO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Tiburtina Hæreditatis.

Veneris 16. *Martij* 1640.

A R G V M E N T V M.

An dos ſuccedat loco legitimè itaut fideicommiſſi onere grauari poſſit, vel ne ad interpretationem ſtatuti fœminarum excluſiui latè in hac deciſione tractatur: ponderando verba illius & diſpoſitionem an ſcilicet ordinauerit mulierem excluſam dotari, & tunc an ipſa dos data dicatur propter excluſionem, vel matrimonium.

S V M M A R I V M.

1 *Statute Vrbis non ſubiacent illius districtuarij, niſi in caſibus in quibus ſtatuta ſuorum locorum nihil diſponunt.*

2 *Dos fœmina per ſtatutum excluſa ſi ſtatutum non incipit ab excluſione, ſed prius mandat fœminas dotari, & deinde in reliqua hæreditate maſculos ſuccedere.*

Aſſumit naturam legitimæ eiuſque ſequitur conditionem, ibid. & nu. ſeqq. ac per tot.

3 *Statutum excluſiuum fœminarum ſi primo loco iubet illas dotari antequam maſculi ſuccedant.*

Eo caſu dos non dicitur dari propter ſucceſſionem, ſed propter matrimonium, ibid. & nu. 9. vbi vid.

4 *Dos quæ ſuccedit in locum legitimæ non poteſt fideicommiſſo grauari.*

Amplia quia nec alia temporis dilatione afficitur, ibid.

5 *Statutum ſi excludit fœminas tam dotatas, quàm non dotatas, eo caſu non poteſt dici, quod dos ſuccedat loco legitimæ.*

6 *Dos per Statutum Vrbis fœminarum excluſiuum illis aſſignata non ſuccedit loco legitimæ.*

7 *Dos quam ſtatutum mandat aſſignari fœminis ab illo excluſis cenſetur data loco legitimæ.*

8 *Statutum excludens fœminas, nec mandans eas dotari, tunc dos non ſuccedit loco legitimæ.*

9 *Dos filiæ per Statutum excluſa non poteſt conſtitui in minori quantitate, quam filia habuiſſet pro ſua legitima.*

10 *Voluntas ſtatuentium paſſim admittitur ad interpretationem ſtatutorum.*

11 *Dos aſſignata filiæ per ſtatutum excluſæ ratione, & cauſa excluſionis debetur, & vide num. 3.*

12 *Statutum excluſiuum fœminarum ſi prohibeat maſculis ſucceſſionem niſi prius fœmina conſequantur ſuam dotem.*

Tunc dos dicitur loco legitimæ ſuccedere, à qua propterea omne grauamen reijcitur, ibid.

13 *Verbum ſuccedere cauſam immediatam ſignificat.*

14 *Dos filiæ per ſtatutum excluſæ ſi in eo non dicitur, quod dari debeat tempore nuptiarum, vel quod illud habuerit reſpectum ad matrimonium.*

Arguitur coniectura ſtatutum voluiſſe illam loco legitimæ ſuccedere, ibid.

15 *Statutum excluſiuum fœminarum, & mandans illas dotari, ſi de alimentis eis non prouidit pro tempore, quo ipſæ futuræ erant innuptæ.*

Intelligitur dotem dari voluiſſe ſtatim mortuis parentibus, ibid.

Statutum excludens fœminas & in earum dotibus temporis conditionem reijciens, dicitur voluiſſe dotem grauari non poſſe, nu. 15.

16 *Dos ſolum poteſt dici congrua ex menſura, & quantitate legitimæ.*

17 *Statutum prohibens fœminis omnia iura ſucceſſionis, non videtur dotem illis relictam ſub d. prohibitione voluiſſe comprehendere.*

18 *Dos filiæ per ſtatutum excluſæ ſuccedit loco legitimæ quoquo modo facta ſit illius mentio in ſtatuto.*

19 *Statutum excludens fœminas ſi dicat, quod dos illi danda non ſit minor legitima.*

Vel quod prohibeat iiſdem ne aliud petere poſſint, eo caſu dos dicitur ſuccedere loco legitimæ, ibidem.

20 *Filia per ſtatutum excluſa cum hoc quod non aliud præter dotem ſibi relictam petere poſſit.*

Si pater ei dotem aſſignet in teſtamento minorem legitima, an agat ad illius ſupplementum.

21 *Filia quæ à ſtatuto cogitur Patris ſeruare voluntatem, non poteſt onus fideicommiſſi in dote ſibi iniunctum reijcere.*

22 *Statutum ſi derogat diſpoſitioni l. omnimodo C. de inoffic. teſtam. præſcribentis certam quantitatem legitimæ.*

Non tamen derogare dicitur diſpoſitioni l. quoniam in prioribus, C. eodem tit. reijcientis omne grauamen ab illa, nu. 23. & ſeq. vbi vide.

24 *Filia ſi nedum à ſucceſſione, verum etiam à legitima per ſtatutum excluditur.*

Eo caſu poteſt illius dos onere fideicommiſſi grauari.

25 *Statutorum in interpretatione non debet induci noua correctio iuris communis in caſu non neceſſario.*

D E C I S I O CCVIII.

IN deciſione facta in hac cauſa ſub die * 13. Februarij anni 1634. Viſum fuit locum eſſe diſpoſitioni ſtatuti Vrbis excludentis fęminas à ſucceſſione parentum, ita vt dos quam Hieronyma petebat ex perſona Victoriæ ſuæ ſororis, & tanquam illius hæres non potuiſſet ſuccedere loco legitimæ, ex quo deinde ſequebatur, vt valere debuiſſet onus fideicommiſſi, quod ſuper ea impoſuit Franciſcus cōmonia parens fauore aliorum filiorum maſculorum. Cùm verò cauſa iterùm propoſita fuiſſet ſub die 27. * Iunij anni præteriti, & eius deciſio dilata, hodie propoſito denuò eodem dubio DD. contrarium reſponderunt moti ex ſtatuto Tiburtino, in quo viſum fuit alter diſponi ſuper dotibus mulierum, & ita cum ea diſpoſitione eiuſdem ſtatuti dos relicta Victoriæ ſupplere debuiſſet locum, & vices legitimæ, ſuccedebat contraria iuris diſpoſitio, vt non poſſet ſuper ea ſuſtineri fideicommiſſum paternum; & poterat hoc efficere idem ſtatutum, vt ceſſare debere diſpoſitio alterius ſtatuti Romani, dum in eo ita prouiſum erat ſuper dictis dotibus, cum certiſſimum ſit Incolentes districtum Vrbis non ſubiacere illius ſtatutis, † niſi 1
in certis caſibus, in quibus ſtatuta aliorum locorum nihil diſponant, vt diſpoſitum fuit in *cap.* 42. *lib.* 1. *eiuſdem ſtatuti*, & tenuit Rota *in alia Tiburtina ſub die* 20. *Nouembris anni* 1595. *coram Card. Seraph. inter impreſs. deciſ.* 1161. *num.* 1. & *in Sabinen. Spolij* 24. *Ianuarij* 1594. *coram Card. Mantica inter impreſſ. deciſ.* 259. *num.* 3. & *in Veliterna bonorum* 4. *Ianuarij* 1621. *coram bon. mem. Buratto.*

Et quidem ex verbis ſtatuti Tiburtini oſtendebatur, quod talis eſſe deberet natura earum dotium, quia in illo cauebatur vt ſi deceſſiſſent inteſtati pater, mater, aut alij ea linea aſcendentium relictis poſt ſe filijs, aut nepotibus, ſiue alijs deſcendentibus tam maſculis, quàm fœminis non admitterentur filiæ, aut aliæ fœminæ deſcendentes ad ſucceſſionem ſuorum parentum, aut auorum ſimul cum maſculis ſi dotatæ eſſent, ſed iubebat idem ſtatutum illas ſua dote eſſe contentas, ſi eſſent dotatæ, ſi verò dotatæ non eſſent mandabat eas dotari habita ratione dignitatis perſonæ, ac quantitatis patrimonij, ſiue facultatis maſculorum, qui dotem dare debebant, & in iis dotibus volebat ſuccedere fœminas addita prohibitione, vt nihil amplius petere aut conſequi poſſent ex quocumque iure, aut cauſa, & in reliquis bonis mandabat ſuccedere filios, aut nepotes maſculos detractis dictis dotibus, ac ſeruata diſpoſitione iuris quoad ordinem ſuccedendi, † ea quibus verbis eiuſ- 2
dem ſtatuti apparebat manifeſtè, quòd dos ſortiri debebat naturam legitimæ, qui ſtatutum non incipiebat ab excluſione, ac poſtea prouidebat de dotibus, quo caſu ſublata fuiſſet cauſa ſuccedendi, & dos eatimari debebat tanquam quid extrinſecum, quod debitum fuiſſet à maſculis, vt conſideratum fuit in deciſione præterita pro ratione diſpoſitionis ſtatuti Vrbis ſequendo diſtinctionem, Caſtr.

in l. Titio centum, §. Titio genero ff. de condit. & demonſtr. in primo capite eiuſdem diſtinctionis, & poſt alios optimè differit *Brunus in tract. quod ſtantibus maſculis, fœmina non ſuccedant art. 11. num. 34.* vbi appoſitè conſiderat non dati hoc caſu dotem propter ſucceſſionem, ſed propter matri-
3 monium, † ſed diſponebat prius de dotibus, eaſque mandabat conſtitui fœminis antequam maſculi ſuccedere poſſent in reliqua hæreditate, vnde præſeruata fuerunt fœminis iura ſucceſſionis, in cuius locum cenſebatur ſubrogata dos, quæ ideo debebat aſſumere naturam legitimæ, ſecundum alterum caput diſtinctionis, Caſtr. *in d. §. Titio genero, nu.8. in fin.* & voluit Cuman. *ſuper eadem leg. nu. 6.* Decius *in l. ſi pater in fin. C. de inſtit. & ſubſtit. & in conſ. 106. nu. 3.* Idem Caſtr. *in conſ. 6. nu. 2. lib. 2. & in conſ. 16. num. 2. eod. lib.* Cou. *in c. nos quidem 3. num. 11. de teſtam.* & tenuit Rot. *in dec. 540. num. 1. par. 1. diuerſ. & in Peruſina fideicom. de Alphanis 13. Iunij 1612. cor. Greg. inter impreſſ. dec. 565. nu. 4. & in ead. cauſa 17. Martij 1621. coram Reuerendiſs. D. meo Decano.* Et ex his ſequebatur, quod non potuiſſet dos Victoriæ grauari onere fideicommiſſi, quod Franciſcus impoſuit in ſuo teſtamento, quia dum illa ſuccedebat in lo-
4 cum legitimæ, † retinere debebat etiam illius naturam, quæ erat, vt non poſſe in ea admitti aliquod onus, aut conditio, ſiue etiam dilatio temporis, vt notauit ibid. Caſtr. *& in l. vlt. §. filiæ, ff. de legat. 2.* & ibi etiam Bart. *nu. 1.* Bald. *in l. quoniam nouella nu. 8. C. de inoff. teſt.* Decius *conſ. 106. nu. 3.* Honded. *conſ. 53. nu. 14. lib. 2.* & tenuit Rota cor. Card. Seraph. *dec. 815. nu. 2. & in Bononien. de Cappacellis 17. Iunij 1611. cor. Card. Caual. inter impreſſ. dec. 162. num. 4.*

Neque viſum fuit contrarium diſponi in eodem ſtatuto, quatenus mandabat dari dotem etiam fœminis, quæ dotatæ non eſſent, ex quo videbatur colligi voluntas ſtatuentium, vt fœminæ excluderentur omnino à ſucceſſione parentum dum voluerunt eodem modo excludi dotatas, &
5 indotatas, † vnde ſicut non poterat dici debita illis legitima, quæ eſt portio eiuſdem ſucceſſionis, ita neque poterant in eius locum ſuccedere dotes, quæ illis tradi debebant à maſculis ex diſpoſitione ſtatuti, vt voluit Bald. *in auth. res quæ num. 15. C. comm. de legat.* Ruin. *conſ. 52. nu. 9. lib. 2.*
6 & in terminis ſtatuti Romani, † putauit dicendum eſſe, Gabr. *in conſ. 11. num. 5. lib. 2. & in conſ. 140. lib. 2. ſub nu. 27.* Hæc enim ratio obſtare poſſet ſi ſtatutum nulla facta mentione dotis æqualiter, & eodem modo excluderet fœminas dotatas, & indotatas, ſed dum mandat dari dotem illis, qui eam non habuerunt potuerunt ex cauſa eiuſdem dotis excludi à ſucceſſione, vnde ſupereſt ratio dubitandi, quo
7 iure debeat cenſeri relicta, † & quod illa adhuc cenſenda ſit data loco legitimæ voluerunt, Iaſ. *in l. voluntatis num. 1. C. de fid. & in auth. res quæ, nu. 28. C. com. de leg.* & ibi etiam Salic. *num. 1.* Socc. ſen. *conſ. 30. lib. 1. num. 3. in fin.* Cephal. *conſ. 245. num. 31. & 502. nu. 8.* Hond. *conſ. 63. nu. 129. lib. 1.* vbi reſpondit ijs, quæ ſcripſit Gabr. *in d. conſ. 11.* & dicit
8 illius opinionem procedere ſolum in caſu, † in quo ſtatutum excludat omnino fœminas, neque eas mandet dotari, Alex. *conſ. 7. nu. 5. & 6. lib. 2.* vbi præterea dicit, quod dos non poteſt
9 conſtitui in minori † quantitate, quam filiæ habuiſſent pro ſua legitima, & tenuit Rot. *in dec. 1. de conſuet. in nouis,* & *& notat ibi additio in verb. alio iure, & in d. Peruſina fideic. de Alphanis 17. Martij 1621. cor. Reuerendiſſimo Decano.*

Et amplexi fuerunt DD. hanc opinionem, quia in pluribus locis eiuſdem ſtatuti apparebat de hac voluntate ſtatuentiũ, vt loco legitimæ ſuccederent dotes, quas fœminæ habere
10 debebant, vt poſſent excludi à maſculis, † quæ coniectura voluntatis paſſim admittitur à Doctoribus ad interpretationem ſimilium ſtatutorum, vt poſt Bart. *in d. l. Titio centum,* Dec. *in conſ. 106. nu. 4.* Decian. *conſ. 86. nu. 2. & ſeqq.* Couar. *in d. cap. 3. de teſtam. nu. 11.* Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 23. num. 35.*

Et primò hoc viſum fuit probari ex modo quo præcipiebat ſtatutum, vt darentur dictæ dotes, quia illæ detrahi debebant ex vniuerſa hæreditate antequam aperiretur ſucceſſio maſculis, vnde non poterant dotes fœminarum exiſtimari diuerſo iure, dum erant comparatæ cum ſucceſſione maſculorum, quod rectè probare poterat traditionem dotis fieri
11 debere ex eadem ratione, & cauſa † propter quam filiç erant excluſæ à ſucceſſione, vt conſiderauit Butr. *in conſ. 39. num. 23.* quem ſecuti fuerunt Decius *in d. conſ. 106. num. 2.* Soccin. ſen. *conſ. 75. num. 11. lib. 3. & in conſ. 150. num. 12. lib. 1.* Decianus *conſ. 46. num. 19. lib. 3.* & conſiderant Doctores ad effectum coniecturæ etiam aliam conditionem ſi prohibita
ſit maſculis ſucceſſio antequam fœminę conſequantur ſuam dotem, vt apparebat factum in caſu huius ſtatuti, † quia 12
hoc etiam probare videbatur illius ſimilitudinem cum ſucceſſione, non ſolum reſpectu temporis, quatenus illæ adeſſe debebant eodem tempore, quo maſculi volebant ſuccedere, ſed etiam quo ad cæteros illius effectus, inter quos eſt iſte, vt reijciatur à legitima omne onus, & hæc fuit præcipua ratio Caſtrenſ. *in dict. l. Titio centum, §. Titio genero ſub eodem nu. 8.* quam etiam conſiderauit in adducto *conſ. 16. num. 2. lib. 2.* & ſequuti fuerunt Cuman. *ſuper ead. l. nu. 6.* Pariſ. *conſ. 53. num. 73. lib. 3.* Soccin. ſen. *conſ. 288. num. 27.* Peregr. *de fideicommiſſ. art. 38. num. 23.* Albert. Brun. *in ſtatut. excluſiuo fœminarum, art. 11. num. 35.* Et poterat confirmari hæc coniectura etiam alia ratione, quia ſtatutum præterea iubebat, vt fœminæ in eiſdem dotibus ſuccedere deberent. Neque enim potuiſſent clarius explicari iura ipſius ſucceſſionis, quam ſtatuentes voluerunt integram conſeruare fœminis, & hoc oſtendebat verbum ſuccedere, † quod 13
ſignificabat cauſam immediatam, vt conſiderauit Decius *in dict. conſ. 106. ſub eodem num. 2. & in 5. & 8. argument.* & probat text. *in auth. de nupt. in §. hinc nos verſ. ſi autem inteſtatus in verb. Paternam ſucceſſionem,* quem ponderat Bologninus *in addit. ad Matheſilan. in tract. de ſucceſſ. ab inteſtat. art. 2. nu. 21. in fin.* Franch. *dec. 18. num. 5.*

Altera erat coniectura, quia neque in ea parte ſtatuti, neque in alijs colligi poterat, quod dotes dari deberent tempore nuptiarum, ſicut neque alia ratione conſtabat, † quod 14
in illarum reſeruatione habitus fuiſſet reſpectus ad matrimonium, quam coniecturam præcipuè conſiderauit, Bald. *in conſ. 419. num. 1. lib. 3.* Decian. *dict. conſ. 86. nu. 11. & 12. lib. 5.* Soccin. iun. *conſ. 134. num. 23. lib. 1.* Pro qua etiam faciebat, quod non apparebat conſultum fuiſſe fœminis, aut illis prouiſum de alimentis pro tempore, quo illæ futuræ erant innuptæ, † quia inde etiam colligebatur, quod illæ 15
dari debebant ſtatim mortuis parentibus, vnde ſequebatur, quod grauari non potuiſſent alia conditione extrinſeca, dum ab eiſdem dotibus reiecta fuerat conditio temporis, vt voluit Albert. Brun. *ſuper ſtatut. excluſ. fœminarum eodem art. 11. num. 29.* Decian. *d. conſ. 86. num. 9. lib. 5.* vbi teſtatur de communi, Alberic. de Roſat. *in 2. par. ſtatutorum, qu. 104. n. 17.* Abb. *conſ. 92. lib. 2. nu. 3.* Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 23. nu. 37.*

Tertia coniectura colligebatur ex alia conditione, quam requirebat ſtatutum ex eiſdem dotibus, vt illæ eſſe deberent congruæ, & quod in earum traditione haberi deberet ratio dignitatis perſonæ, ac virium patrimonij, quæ omnia probabant illas ſortiri debere naturam legitimæ, † ex cuius menſura, 16
& quantitate ſolum potuit dos dici congrua, vt in terminis ſtatuti Patauini conſiderauit Cephal. *in conſ. 502. n. 7. & 8. & in terminis ſtatuti Mutinen.* Surd. *conſ. 393. num. 34. & in tract. de alimentis, tit. 3. qu. 1. nu. 60.* Simon de Prętis *de interpretat. vltim. voluntat. lib. 3. interpretat. 1. dubit. 5. ſolut. 4. num. 17.* Aym. *conſ. 236. nu. 3.* Dec. *in conſ. 181. num. 5.* qui teſtatur de communi, Salicet. *in l. ſancimus num. 5. C. de nupt.* Bald. *in auth. res quæ C. commun. de legat. nu. 18.* Et poterat etiam hæc coniectura confirmari alia ratione propter nouam conditionem, quam ſubijciebat idem ſtatutum, vt fœmina eſſe deberent contentæ dictis dotibus, & nihil amplius poſſent petere, aut obtinere ab hæreditate paterna, quia ex hoc etiam colligebatur, quod eædem dotes illis relictæ fuiſſent pleno iure ſucceſſionis, cum talis eſſet natura eius prohibitionis, † vt dum adimebat fœminis omne ius reſpectu ſucceſſionis, illas includere videretur in dote, quam ſtatuentes noluerunt ſub ea ſucceſſione comprehendere, *argum. text. in l. 2. §. videndum, ff. ad ſenat. conſult. Tertull. & in l. & ſi contra tabulas, ff. de vulgar.* & in terminis ſtatuti excludentis fœminam, ſub eadem conditione voluit Dec. *in addit. conſ. 106. num. 2. in 7. Argument.* Anch. *conſ. 132. num. 1. in fin.* Honded. *conſ. 53. nu. 10. lib. 1.*
Vbi regulam conſtituit, † vt dos ſuccedere debeat loco legi- 17
timæ, ſi aliquo modo facta ſit illius mentio in ſtatuto, vel quia in eo dictum ſit, vt non debeat eſſe minor legitima, † vel prohibitum ſit fœminis, vt aliud petere non poſſint, & alios refert Surd. *in tract. de aliment. eod. titul. 3. quæſt. 1. num. 64.* Simon de Prętis *de interpret. vltim. volunt. lib. 3. interpret. 1. dubit. 5. ead. ſolut. 4. num. 18.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 23. num. 23.* Neque poterat eadem coniectura in contrarium adduci, quatenus ea prohibitione videatur ademptum filiæ ius petendi ſupplementum legitimæ † in caſu quo dos relicta à Patre 18
in te-

in teſtamento non aſcenderet ad totam quantitatem, quam
ipſa filia habitura fuiſſet ab inteſtato, vt voluit Bald. *in auth.
res quæ C. commun. delegat. num. 16. & in l. vltim. num. 6.
C. de dotis promiſſ.* Ruin. *conſ.* 52. *num.* 9. *lib.* 2. Et ex hac ra-
tione tenuit Rota non potuiſſe filiam reijcere onus fidei-
commiſſi, quo pater grauauerat dotem, quam illi reliquit,
21 † dum tenebatur ſeruare eius voluntatem, *vt in Romana
dotis de Marganis* 18. *Maij* 1582. *coram Robuſterio*. Ea
enim deciſio apparebat facta in terminis ſtatuti Vrbis, in
quo pluribus in locis præcipitur filiæ, vt non poſſit impu-
gnare, quæ pater diſpoſuit in ſuo teſtamento, ſed tenea-
tur omnino ſtare illius voluntati, cuius deciſionis funda-
mentum ceſſabat inſpecta diſpoſitione ſtatuti Tiburtini, in
quo nihil ſuper hac re diſponebatur, & de viribus eius de-
ciſionis dubitauit etiam Rota propoſita iterùm cauſa coram
Buratto ſub *die* 16. *Decembr.* 1616. & mota fuit ea ratione,
22 † quia licet ex diſpoſitis in eodem ſtatuto videretur deroga-
tum diſpoſitioni *l. omnimodo, C. de inoff. teſtam.* præſcriben-
tis certam quantitatem legitimæ, non tamen derogatum
23 fuerat diſpoſitioni † *l. quoniam in prioribus, C. eod. tit.* in
qua iubetur, vt ſubducendum ſit ab ea onus omne, quæ de-
ciſio eſt inter impreſſ. in ordine 215. & voluit Caſtrenſ. *ſu-
per eadem leg. quoniam in priorib. num.* 2. & fuit opinio origi-
nalis Buttigarij, quem refert Bald. *ſuper ead. l. num.* 5. Sali-
cet. *num.* 7. & tenuit Dec. *d. conſil.* 106. *eod. num.* 2. *verſ. non
facit*, Honded. *conſ.* 53. *num.* 29. *volum.* 2. Craſſ. *in §. legiti-
ma, quæſt.* 40. *num.* 2. Neque viſum fuit idem diſponi in
ſtatuto Tiburtino, dum occaſione eiuſdem prohibitionis
factæ fœminis dicebatur, vt nihil illæ petere poſſint præter
dotem ſibi relictam ex quocumque iure, titulo, aut cauſa,
quæ clauſulæ ita geminatæ non videbantur aliud ſignifica-
24 re, niſi, vt filiæ dici deberent excluſæ † etiam à legitima,
quo caſu potuiſſent dotes grauari onere fideicommiſſi, vt
dicebatur voluiſſe Soccin. ſen. *in conſil.* 150. *num.* 12. *vol.* 1.
*argum. tex. in l. Baliſta, ff. ad Trebell. & in l. 2. ff. de liber.
& poſthum.* quia verius erat, vt eædem clauſulæ intelligi
deberent poſitæ ad augendam vim eius prohibitionis, ita
vt fœminæ nihil petere poſſint ex quacunque cauſa, non
autem vt cenſeretur illis præiudicatum aliqua ratione in
legitima, vt contingeret ſi ſuſtineri deberet onus fideicom-
miſſi ſuper dotibus, & hoc etiam firmatum fuit in dicta
deciſione Romana de Marganis coram Buratto, in qua
pro ratione eius deciſionis conſideratum fuit, quod reci-
pienda erat hæc interpretatio, dum illi non repugnabat
ratio recti ſermonis, & ea retenta non inducebatur noua
correctio iuris communis in caſu quo illa neceſſaria non
25 non erat, † & ſicut fieri debet in interpretatione ſtatuto-
rum, vt loco regulæ tradit Romanus *in conſ.* 199. *nu.* 6. Rot.
deciſ. 432. *num.* 10. *par.* 1. *diuerſ.*

☞ *Deciſionem iſtam ſub die* 13. *Februarij anni* 1634. *in hac cauſa facta inuenies apud Fenzonium ad ſtatutum Vrbis deciſ.* 113.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Tiburtina Fideicommiſſi.

Veneris 16. *Martij* 1640.

ARGVMENTVM.

Teſtator qui maiorem natu ad fideicommiſſum vocauit, intelligitur etiam de illo, quem poterat proprio nomine appellare. Presbyterorum ab excluſione, non poteſt ad octuagenarij, & impotentis excluſionem inferri, etiam quod fuerit habita ratio conſeruandæ agnationis, quia æquè in ſene, & impotente, ac in quolibet alio conſeruatur.

SVMMARIVM.

1 *Verba à teſtatore prolata ad tempus præfixum non reſtricta intelliguntur tam de tempore teſtamenti, quàm poſteà quandocumque, & vtroque caſu fideicommiſſum inducunt, ibidem.*

2 *Verba non determinata determinare, & reſtringere eſt contra mentem defuncti.*

3 *Dictio, ei, ſeu verba,* che poſſa ſuccedere, *quod tempus magis reſpicere videantur.*

4 *Filiorum in conditione poſitorum appellatione veniunt tam filij nati ante teſtamentum, quàm poſteà.*

5 *Maior natus per teſtatorem vocatus intelligitur de eo, qui habet maiorem ætatem.*

6 *Maioris natu vocatione venit etiam ille cuius nomen erat teſtatori notum, & ſufficit ſub iſta generalitate illum vocaſſe, abſque expreſſione proprij nominis.*

7 *Teſtator excludens presbyteros videtur habuiſſe rationem prolis ſuſcipiendæ.*

Effectus presbyteratus eſt carentia prolis, num. 7.

Teſtator qui presbyteros excluſit etiam octuagenarios ſæculares excluſiſſe cenſetur, nu. 7. *& ſeqq. vbi contrariũ.*

8 *Argumentum aliquod deſumi non poteſt ab excluſione presbyteri.*

Conditio excluſiua presbyterorum tanquam retrahens homines à celibatu habetur pro non appoſita, num. 8.

9 *Teſtator excludens presbyteros non ex ſola carentia prolis, ſed alijs de cauſis motum fuiſſe dici poteſt.*

Argumentum deſumptum ab excluſione presbyteri ad excluſionem impotentis non valet, num. 9.

10 *Prerbyteratus à conditione affirmatiua, non bene infertur ad caſum impotentiæ, ſeu carentia liberorum.*

Presbyteratus conditio, & impotentia, ſeu liberorum carentia dicuntur caſus inter ſe contrarij.

11 *Diſpoſitio voluntaria ob diſſimilitudinem non trahitur de caſu ad caſum.*

12 *Agnatio conſeruatur in ſene, ac etiam in quolibet alio impotente ad generandum.*

13 *Senex, & impotens ad generandum dicitur capax maioratus, etiamſi iuriſdictionem habeat annexam.*

14 *Ratio conſeruationis agnationis à teſtatore prolata in caſu confiſcationis non extendit fideicommiſſum ad caſum mortis, & num. ſeq. vbi vide.*

15 *Ratio conſeruationis agnationis, & vt bona remaneant in familia in fine, & abſolutè poſita dicitur ſtare de per ſe, non autem acceſſoriè ad præcedentem prohibitionem confiſcationis, ibid. & ſup. nu.* 14. *vbi vide.*

16 *Vocatio maioris natu abſque conſideratione agnationis, & abſque coniecturis expirat in primo maiore.*

DECISIO CCIX.

FAbius Blaſius in ſuo, ſub quo deceſſit teſtamento, inſtituto hærede vniuerſali Andrea filio natu maiore Veſpeſiani Blaſij ſui ex fratre nepotis, eique ſubſtitutus tam in caſu alienationis bonorum, quàm abſentiæ ab Vrbe, alijs filijs Veſpaſiani, ordine tamen ſucceſſiuo, & in caſu delicti, Dominico eiuſdem Veſpaſiani ſecundo genito expreſſa cauſa, vt bona perpetuo remaneant in familia domus ſuæ progreſſus fuit vlterius per hæc verba: *E non ci eſſendo figliuoli di Veſpaſiano mio nepote maſchi, che poſſi ſuccedere, ſucceda il maggiore in linea maſculina purche non ſia Prete.*

Vigore prædictæ diſpoſitionis ex filijs Maſculis Veſpaſiani, ſucceſſit primo loco Andreas, poſtea Dominicus, & demum Iacobus, qui deceſſit abſque maſculis, relictis tribus filiabus, ſcilicet Anna, Catherina, & Paulangela, quæ cœperunt prætendere per obitum Iacobi patris ſine filijs, expiraſſe fideicommiſſum, & conſequenter tanquam hæredes patris poſſe ſuccedere in bonis dicti Fabij fideicommittentis.

Sed cum exaduerſo inſurrexiſſet Auguſtinus Blaſius, & Veſpaſianus eiuſdem Iacobi pater adhuc ſuperſtes, ac dictarum ſororum Auus, vnuſquiſque eorum prætendens fideicommiſſum adhuc extare, & ad illud ſe vocatum; Cauſa ad Rotam delata, dedi dubium. An, & ad cuius fauorem ſit purificatum fideicommiſſum. Et Domini pro Veſpaſiano reſponderunt.

Etenim quod per mortem Iacobi ſine filijs maſculis, fideicommiſſum non expirauerit, ex quo adhuc extant alij maſculi de linea clarè viſum eſt apparere ex verbis Teſtatoris, ibi, *Non ci eſſendo figlmoli di Veſpaſiano mio nepote maſchi, che poſſa ſuccedere, ſucceda il maggiore in linea maſculina, purche non ſia Prete &c.* Verba enim, *Non ci eſſendo &c.* cùm non ſint reſtricta ad tempus præfixum, † intelliguntur tam de non exiſtentia tempore mortis Teſtatoris, quàm poſtea quandocumque, & vtroque caſu fideicommiſſum inducunt, iuxta diſtinctionem Socin. *communiter recept. in l. ſolemus numer.* 6. *ff. de condit. & demonſtr.* & eam ſequitur Ruin. *conſ.* 132. *nu.* 5. *& conſ.* 133. *num.* 1. *lib.* 3. Dec. *conſ.* 594. *num.* 5. *&* 6. Aym. *conſ.* 878. *num.* 7. Menoch.

conſ. 117. *num.* 15. *&* 16. Surd. *conſ.* 103. *num.* 10. Caſanat. *conſil.* 4. *num.* 105. *& ſeq.* vbi quod eſſet contra mentem
2 Teſtatoris † verba non determinata, nec reſtricta determinare, & reſtringere, Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 19. Buratt. *deciſ.* 688. *num.* 1. *& ſeq. vbi ſub num.* 3. dicit, quod fuit receſſum *à dec.* 490. *par.* 4. *diuerſ.* & reſolutum coram bo. me. Card. Hieronymo Pamph. fideicommiſſum fuiſſe inductum in perpetuum. Rot. *in Viterbien. Caſtrorum* 23. *Maij* 1635. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & in Romana fideicommiſſi de Zefiris* 30. *Maij* 1639. *coram R. P. D. Bichio.*

Nec reſtrictionem ad tempus mortis, importat dictio, *ci*, ſeu verba, *che poſſa ſuccedere.* Quæ videntur reſpicere
3 tempus delatæ ſucceſſionis, & ſic mortis, † quia illa non magis referuntur ad mortem Andreæ hæredis grauati, quam fratrum ſucceſſiuè vocatorum, quos ſub nomine collectiuo filiorum Teſtator vocauit, & benè verificantur in tempore mortis Iacobi, quo non ſupereſt alius filius Veſpaſiani, qui poſſit ſuccedere, ſiuè quia prædeceſſerit, ſiuè quia natus non fuerit poſt teſtamentum, nam appellatione filiorum in conditione poſitorum veniunt tam filij nati ante teſta-
4 mentum, † quàm naſcituri, Pariſ. *conſil.* 31. *nu.* 41. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 38. *num.* 36. *lib.* 4. & plures alij quos refert, & ſequitur Rot. *dec.* 579. *num.* 14. *par.* 1. *diuerſ.* Vnde cum de exiſtentia fideicommiſſi non dubitetur, ex quo adſunt maſculi de linea; Viſum eſt prædictas ſorores remanere omninò excluſas.

Quod autem Veſpaſianus ſit maior in linea maſculina, non controuertitur inter partes, & propterea Domini dixerunt ad illius fauorem habere locum fideicommiſſum,
5 † & conſequenter Auguſtinum remanere excluſum, quia Teſtator vocando maiorem in linea, cenſetur ſenſiſſe de eo, qui habeat maiorem ætatem, qualis in præſentia eſt Veſpaſianus, Bart. *in l. cum acutiſſimi col.* 48. *verſ. & primo affero, C. de fideicomm.* Soccin. *conſ.* 252. *num.* 4. *verſ. de quibus verbis* Hond. *conſ.* 70. *nu.* 12. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 211. *num.* 26. Natt. *conſ.* 195. *num.* 6. Dec. *conſ.* 443. *num.* 2. Alex. *conſ.* 4. *num.* 2. *lib.* 4. Iaſ. *conſ.* 215. *numer.* 2. *lib.* 2. latè Peregr. *conſil.* 47. *nu.* 16. *lib.* 2. Mant. *de coniect. vltim. vol. lib.* 8. *tit.* 10. *nu.* 1. cum alijs latè adductis per Fuſar. *de ſubſtit. qu.* 383. *num.* 1. *& ſeqq.*

Nec ex eo, quod Teſtator, qui habebat notam perſonam Veſpaſiani, & de eo ſpecialem mentionem non fecerit, inferri poteſt, quod, noluerit comprehendi in vocatione maioris natu, quoniam hoc fortaſſe contigit, ex quo teſtator non credidit illum turbato mortalitatis ordine filijs ſuis
6 ſuperſtitem fore, & ideò ſufficit, † quod ipſe ſit vocatus ſub generali nomine maioris natu, de linea maſculina, vt benè per Greg. *dec.* 464. *ſub num.* 19. *verſ. non obſtat.*

Non obſtat, quod Teſtator excludendo presbyteros vi-
7 deatur habuiſſe rationem prolis ſuſcipiendæ, † cuius carentia eſt effectus, qui ſequitur ex Presbyteratu, vt per Alex. *conſil.* 100. *lib.* 4. & conſequenter ex illius coniectura ta mente, debeat cenſeri excluſus Veſpaſianus in ætate octuagenaria conſtitutus, & ſic impotens ad prolem procreandam.

Quoniam multipliciter fuit reſponſum, & primo nullum
8 poſſe deſumi argumentum ab excluſione Presbyteri, † ex quo cum retrahat homines à cælibatu, habetur pro non appoſita, iuxta conſ. Fuſar. 141. *per tot. & de ſubſtit. quæſt.* 429. *num.* 21. *& ſeqq.*

Secundò, quia Teſtator aliundè moueri potuit ad excludendum Presbyterum, videlicet, quia Clerici non debent ſe Secularibus negocijs ingerere, vel quia, vt plurimum ſolent habere reddituS Eccleſiaſticos, ex quibus viuere poſ-
9 ſunt, vel alia de cauſa ſibi benè viſa, † non autem ob ſolam carentiam filiorum, cum etiam Clerici ante ſuſceptionem ſacrorum ordinum, poſſint habere filios legitimos, & propterea non benè arguitur ab excluſione Presbyteri ad excluſionem impotentis prout è conuerſo à conditione affir-
10 matiua Presbyteratus, † non infertur ad caſum impotentiæ, ſeu carentiæ liberorum, vt reprobata opinione, Alex. *d. conſ.* 100. trad. Iaſ. *in d. l. Gallus,* §. *& quid ſi tantum num.* 42. *verſ. iſta deciſio non eſt vera, & numeris ſeqq. ff. de liber. & poſthum.* vbi quod hi caſus ſunt valdè diſſimiles,
11 † & ob diſſimilitudinem non trahi diſpoſitionem voluntariam de caſu ad caſum, Soccin. iunior *conſil.* 29. *num.* 27. *verſ. inquit enim lib.* 4. Fuſar. *d. conſ.* 141. *num.* 7. vbi de magis communi Menoch. *conſ.* 243. *ſub num.* 33. *verſ.* 6. *& num.* 54. vbi de magis recepta opinione, *& de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 73. *ſub num.* 4. *verſ. non ſatis rectè,* Intrigliol. *de ſubſtit. centur.* 3. *qu.* 76. *num.* 6. *& ſeqq.*

Nec poteſt deſeruire pro coniectura in caſu, de quo agitur, quod Teſtator habuerit rationem conſeruandæ agnationis, † quia ea benè conſeruatur in ſene, prout in quoli- 12
bet alio impotente ad generandum iuxta veriorem opinionem de qua per Soccin. iun. *conſ.* 10. *nu.* 23. *lib.* 1. Bald. inter conſ. Angel. *conſ.* 68. *nu.* 4. *verſ. nec obſtat.* Gregor. Natta *de Statut. excluden. fœmin. qu.* 3. *principal. nu.* 86. Molin. *de primog. Hiſp. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 96. *& ſeqq.* vbi ampliat etiam in
caſu † quo maioratui ſit annexa iuriſdictio. 13

Præterquamquod fuit ponderatum, per illa verba, ibi, *Acciò li ſuoi beni reſtino nella famiglia di caſa ſua in perpetuo, &c.* non videri teſtatorem habuiſſe rationem conſeruandæ agnationis, quia illa fuerunt poſita immediatè ad tollendam confiſcationem, & ad Fiſcum excluden. in caſu delicti, abſque verbo *volo,* vel alio inducente orationem diſpoſitiuam, & ſeparatam à præcedenti, & propterea prolata in caſu con-
fiſcationis, † non debent extendi ad alium mortis, Odd. 14
de fideicomm. qu. 175. & plenè per Rot. *in Peruſina fideicommiſſi de Cincijs coram R. P. D. meo Dunozetto impreſſ. inter recent. dec.* 368. *num.* 7. *& ſeq. par.* 5. *rec. & iterum in eadem cauſ.* 9. *Ian.* 1635. *cor. eodem.*

Nec obſtat deciſio Reuerendiſs. Vrgell. 126. *nu.* 6. *& ſeq.*
quia ibi huiuſmodi ratio erat in fine poſita, † & ſic ſtabat 15
abſolutè, & de per ſe, non autem acceſſoriè ad præcedentem prohibitionem cōfiſcationis bonorum, vt in caſu de quo agitur conſiderauit Rota *d. dec.* 368. *num.* 9. *par.* 5. *rec.* In alijs verò caſibus, & præſertim in vocatione maioris de familia, non ſequitur dicta ratio, neque alia adeſt coniectu-
ra conſeruationis agnationis, † qua ceſſante, vocatio ex- 16
pirat in primo Maiore, Aym. *conſ.* 161. *ſub num.* 9. *verſ. non obſtat,* & declarando conſ. Ancharan. 27. reſpondit Rota coram Greg. *dec.* 464. *nu.* 20.

Et ita vtraque &c.

R.P.D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Florentina Parochialis à Sala.

Veneris 16. *Martij* 1640.

ARGVMENTVM.

Ius præſentandi ſi fuerit alicui, eiuſque filijs hæredibus donatum nulla facta expreſſione copulæ, *&*, talis donatio ſolos hæredes ſanguinis comprehendit, non autem ad vlteriores extraneos porrigitur; Hinc portio vnius non tranſit cum hæreditate ad extraneum, ſed iure decreſcendi ſuperſtitibus vocatis debetur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta puta Petro, eiuſque Petri filijs hæredibus, qualificat, non autem auget diſpoſitionem ad extraneos.*
Intellige deficiente copula, &, inter verbum filium filijs, & hæredibus, quia illa exiſtente controuerſa eſt Doctorum ſententia, ibidem.
2 *Oratio vna, & eadem non debet habere repugnantiam, abſurditatem, correctionem, & diuerſitatem.*
3 *Dictio,* necnon, *eſt repetitiua primæ diſpoſitionis.*
Diſpoſitio intelligi debet per mentem non per cauillationem, num. 3.
4 *Verbum hæredibus appoſitum cum copula in materia indifferenti auget diſpoſitionem etiam ad extraneos, & vide ſup. num.* 1. *& ſeqq.*
5 *Donatio facta pro hæredibus ſanguinis ſi à principio fuit perfecta, deinde mutari non poteſt, in illorum præiudicium.*
Extendendo eam etiam ad hæredes extraneos, ibid.
6 *Confirmationis natura eſt non alterare ſtatum rei confirmatæ.*
7 *Donatio prima recipit interpretationem à ſecunda quamuis illius confirmatoria, & hoc ad tollendam contrarietatem, & incompatibilitatem.*
8 *Donatio non poteſt vna ab altera interpretari attenta diuerſitate inſtrumentorum.*
9 *Donatio prima non habetur in conſideratione, ſi appareat ineffectuata.*

10 *Do-*

10 *Donatio prima effectum ſortita non poteſt per ſecundam erroneam, aliquod præiudicium pati.*

11 *Iuſpatronatus ſi fuerit in plures voces diuiſum, vltimus compatronus habens vnam, poteſt illam in extraneum transferre.*

12 *Ius accreſcendi, vel decreſcendi non datur inter compatronos, quando iuſpatronatus vſque à principio fuit diuiſum.*

13 *Ius patronatus pluribus hæredibus ſanguinis relictum, nec per donatorem diuiſum, manet in ſolidum apud vnumquemque ex vocatis, & num. ſeq.*

14 *Iuris patronatus portio, quæ vni ex hæredibus ſanguinis contingebat, non tranſit cum hæreditate ad extraneos.*

Sed per ius non decreſcendi debetur ſuperſtitibus vocatis, ibidem.

15 *Hæredes non poſſunt defuncti geſta impugnare.*

16 *Sententia lata contra mortuum, de cuius obitu tempore ſententiæ in actis non conſtabat, ſuſtinetur.*

17 *Proceſſus fabricatus per audientiam contradictarum facit ſuſtinere iudicium, & ſententiam reo non comparente.*

18 *Citari ad ſententiam non debet ille, cui certum eſt nullam competere defenſionem.*

DECISIO CCVII.

CEnſuerunt Domini ſtandum eſſe in deciſis 30. Aprilis 1635.* quia viſa fuit parens iuſtitia ſententiarum, quæ emanarunt contra Petrum de Peſtallis, & Hippolytum de Cocchiellis præſentatos à D. Octauia Cappona, ad quam Ius præſentandi ad huiuſmodi Parochialem vti mixtum pro hæredibus ſanguinis, non pertinebat, ſed ad DD. Lucretiam Pucciam, Rodulphum, Robertum, & Coſmum de Venturis, vtramque qualitatem habentes.

Præceſſerant enim donatio Iuriſpatronatus, de quo agitur pro Antonio, & ipſius Antonij filijs hæredibus, non autem filijs, & hæredibus, quo caſu etſi ſcribentes inter ſe diſſentiant, in materia indifferenti propter copulam, &, an ex ea augeatur diſpoſitio etiam ad extraneos hæredes,
1 non habentes qualitatem ſanguinis, † ſublata tamen copula *illa*, quæ verè non reperitur in diſpoſitiua huius donationis, nullus eſt, qui diſſentiat contra diſtinctionem, Pinelli *in l. 1. par. 3. num. 90. C. de bon. mater.* aſſerentis, verbum *Hæredibus*, abſque interiectione copulæ, qualificare, & non augere diſpoſitionem ad extraneos hæredes, & ſecuti ſunt Peregr. *de fideicom. art. 32. nu.* 48. Gratian. *diſcept.* 530. *nu.* 44. & idem fuit ſæpius dictum, *vt in deciſ.* 137. *nu.* 12. *inter impreſſas D. mei Decani, & 663. num.* 17. *par. 1. rec. & in deciſionibus cauſa firmatum tam coram D. Queippo, quam D. meo Panzirolo, quæ ſunt* 112. *&* 217. *nouiſſime in 6. par. Diuerſ. impreſſa*, quæ qualitas ſanguinis cùm deficiat in D. Octauia legataria, merito, Ius præſentandi ad eam ſpectare, ſuſtineri non poteſt, nec illius intentioni ſuffragari poſſunt ſequentia verba in eadem donatione relata poſt primam diſpoſitionem, ſcilicet, *Antonio genitori ſuo, tunc in humanis agenti, ipſiuſque Antonij filijs, hæredibus*, & deinde, *Necnon tibi pro te, tuiſque fratribus, eorundemque fratrum, & cuiuslibet eorum filijs, & hæredibus recipienti*, quaſi in hac ſecunda parte interiecta legatur copula, *augens*, & amplians diſpoſitionem ad extraneos, quia deciſiones cauſæ ponderant, tam Donatarium eſſe filium Antonij, quàm Fratres eiuſdem Donatarij eſſe filios Antonij, & deſcendentes, itaut hæc poſtrema conceſſio pendeat à pri-
2 ma diſpoſitione, † vt inde euitetur repugnantia, abſurditas, correctio, & diuerſitas diſpoſitionis in eadem oratione, & ex intentione litteræ, & virtute ſermonis per dictio-
3 nes, † *necnon*, videatur repetita eadem prima diſpoſitio, intelligendo leges per mentem, non per cauillationes, vt dicit Aret. *conſ. 1. num. 15. in fine*.

Non obſtat Inſtrumentum donationis, Patronatus huius Eccleſiæ S. Bartholomæi de Sala, ſtipulatum vſque de anno 1526. vltimo loco productum, in quo Ioannes Matthæi de Pintaſſis donauit Patronatum huius Parochialis Laurentio Cardinali de Puccis filijs, & hæredibus Petri Antonij de Puccis, & Roberto Antonio de Puccis, & eius hæredibus, quæ verba aſſerebantur magis indicare Patronatum merè hæreditarium, quam mixtum, propter ver-
4 bum † *Hæredibus*, ſimpliciter appoſitum ex vi copulæ, &, quæ auget diſpoſitionem in hac materia indifferenti ſecundum Imolæ opinionem in *l. quod dicitur* 136. *num.* 8. *ff. de verb. oblig.* cum allegatis opinioni Imolæ adhærentibus.

Quia deciſio cauſæ reſpondet præceſſiſſe de hac Parochiali aliam donationem vſque de anno 1493. tempore quo emanarunt litteræ Alexandri VI. & eſt ſupradicta, in qua ſe fundant DD. de Venturis, quæ cum vſque tunc fuerit perfecta pro hæredibus ſanguinis, † non potuit Pintaſius 5
reuocare, aut tollere in quæſitum deſcendentibus prædictis defectus poteſtatis, *l. perfecta C. de Donat. quæ ſub modo, cum allegatis in eadem deciſione*, neque voluit, dum legitur, ſecundam donationem emanaſſe ad confirmationem primæ, cuius confirmationis natura eſt, † non alterare ſtatum rei 6
confirmandæ, Surd. *conſ.* 361. *nu.* 37. Rot. *dec.* 164. *nu.* 10. coram Papa Gregor. XV.

Quæ reſponſiones euitari non poſſunt ex eo, quod in litteris Alexandri VI. non dicatur Iuſpatronatus fuiſſe donatum pro filijs hæredibus, & deſcendentibus, ſed ſolum quod Pentaſius, & alij reſpectiuè Patroni Eccleſiarum expreſſarum, necnon S. Bartholomæi donauerant Iuſpatronatus Antonio, ipſiuſque filijs hæredibus, & deſcendentibus, necnon Laurentio pro ſe, ſuiſque fratribus, eorundemque fratrum, & cuiuslibet eorum filijs, & hæredibus, prout in quibuſdam publicis Inſtrumentis dicebatur contineri, quæ Inſtrumenta ſicuti indicabant ſeparatas donationes de Patronatibus Eccleſiarum expreſſarum, ita dicebatur primam donationem de hac Parochiali in litteris enunciatam, poſſe ab alia ſecunda, † quauis confirmatoria primæ recipere 7
interpretationem ad tollendam contrarietatem, & compatibilitatem ſuſtinendam, Rot. *deciſ.* 250. *nu.* 14. & 15. *par.* 6. *diuerſ.* cum alijs allegatis.

Quia & ſi poſſint allegari plures, & ſeparatæ donationes; non tamen ſecunda donatio anni 1526. poteſt addere qualitatem, quæ augeat primam diſpoſitionem, neque verè defectu poteſtatis, quoniam eſſet noua diſpoſitio, neque præſumptiuè ſupponendo tenorem confirmatum habere eandem formulam verborum, quoad Eccleſiam controuerſam, cùm tamen de originali non conſtet. Et interim ſtandum ſit ſubſtantiæ Patronatus narratæ in litteris ſupradictis ſub vna, & eadem conceptione verborum, quoad Patronatum omnium Eccleſiarum, non autem reſpectiuè ad ſingulas ſeparatas.

Neque dicatur attenta diuerſitate Inſtrumentorum donationum, † non poſſe vnam ab altera interpretari, Bart. 8
in l. Status Florus in fine, ff. de Iure fiſci, Menoch. *conſ.* 85. *num.* 112.

Quia non interpretatur aut extenditur tenor de vna donatione ad aliam, ſed ipſe contextus litterarum declaratur, & à contrarietate ſaluatur, ex quo tam Cardinalis, quàm eius fratres erant omnes filij Antonij, quibus narratur donatio Iuriſpatronatus quinque Eccleſiarum facta, quæ vniformis pro hæredibus ſanguinis eſt intelligenda.

Et eo minus releuat, quod prima donatio anni 1493. non fuerit iuſtificata, ex quo Pentaſius continuauit præſentare, vſque ad ſecundam donationem, dum in eadem aſſerit, ſe eſſe Patronum, & poſſeſſorem, † atque ita de ea nulla ſit 9
habenda ratio, ac ſi non emanaſſet, Surd. *conſ.* 3. *num.* 29. & 30. *cum allegatis, ſed inhærendum ſecundæ obſeruatæ*.

Quia ex facto tollitur obiectum; Nam de obſeruantia primæ conſtat, & ſecunda non probatur, quandoquidem in vacatione anni 1537. præſentarunt Raphael, & Pandulphus reſpectiuè Pater, & filijs pro ſuis ratis, aſſerentes d. Iuſpatronatus ſpectare ad familiam, & deſcendentes Antonij de Puccis, & in vacatione anni 1564. ijdem præſentantes aſſeruerunt Iuſpatronatus eſt familiæ de Puccis, vnde, & ratione incompatibilitatis, quod in Iurepatronatus hæreditario filius præſentet cum Patre pro ſua rata, iunctaque eorundem præſentantium confeſſione, ſatis conuincitur affectuatio primæ, † cui per ſecundam erroneam præiudicari non poteſt, Rot. *deciſ.* 16. *num.* 16. *par.* 6. *diuerſ.* & 559. *num.* 7. coram bo. me. Caualerio.

Demum non obſtat, quod ab initio fuerit diuiſum Iuſpatronatus in plures voces, † & vltimus habens vnam, poſſit illam transferre in extraneum, iuxta conſ. Anchar. 81. *n.* 2. ſæpè per Rotam receptum, ex quo tali caſu non datur inter Compatronos ius accreſcendi, † aut non decreſcendi, vt dicitur firmatum *in Rom. Iuriſpatronat. quæ eſt* 362. *num.* 14. *par.* 5. *diuerſ.*

Quia de hac diuiſione, aut ſeparata acquiſitione huiuſmodi Iuriſpatronatus ab initio per donatores facta non datur probatio, † ſed indiuiduum, & apud vnumquemque de vocatis manet in ſolidum, vt dicit Abb. *poſt gloſ. in cap.* 1. *num.* 7.

num. 7. de Iurepatronatus, Io. Andr. *in addit. ad Specul. in rubr. de feud. in 1. addit.* & exinde portiones deficientes per
14 ius non decreſcendi, debentur ſuperſtitibus vocatis, † non autem tranſeunt cum hæreditate poſſeſſoris ad extraneos ſucceſſores, prout in *deciſ. huius cauſæ* 217. *num.* 18. *par.* 6. *diuerſ.* fuit firmatum, & melius probatum per Cardin. *conſ.* 48. *num.* 1. & Rochum *de Iurepatr. in verbo ipſe, vel is à quo quæſt.* 33. *in fin.* & Lambert. *eod. tract. in octaue art.* 2. *quæſt. princ.* 2. *part.* 1. *libri*, dicentes, ius præſentandi competere qualificatiuè illis de ſanguine, vnde non habens hanc qualitatem, dici non poteſt Patronus, & qualitatem durare, donec aliquis ex eis ſuperſtes erit. Nec aliquid referre videtur, quod filij Antonij ſupradictam ſecundam donationem receperint, & DD. de Venturis ſint hæredes Ale-
15 xandri, & Laurentij, qui illam receperunt, † vt propterea illorum geſta impugnare non poſſint, *l. cum à Matre C. de rei Vindic. cum allegat.* Quia non propterea primæ donationi perfectæ renunciarunt, & ſecundæ inhærere poſſunt ad abundantiorem cautelam, ſcilicet ad totalem iuris præſentandi abdicationem è parte donatoris, prout in ipſo contextu dicitur, non autem ad variationem, aut alterationem iuris quæſiti donatarijs, vt ſupra firmatum fuit, & plenè comprobatur in deciſione, quæ reuidetur circa finem.

Validitas autem ſententiarum videbatur ex reuolutione actorum ſufficienter probata, tam reſpectu Petri, quàm Hyppoliti eius ceſſionarij.

Non obſtat, quod Petrus ante tertiam ſententiam, quæ fuit Rotalis, iam mortuus eſſet, & contra mortuum ſub-
16 ſtineri non poſſit, quia deciſio cauſæ tollit obiectum, † dum de tempore latæ ſententiæ non conſtabat in actis de illius obitu, & ſecundum veriorem ſuſtinetur ſententia, Becc. *conſ.* 110. Guidop. *deciſ.* 86. *num.* 2. Gail. *obſeru.* 109. *num.* 4. *lib.* 1. Caſtill. *deciſ.* 60. *num.* 14. *lib.* 1. Maſtrill. *deciſ.* 137. *num.* 13. *lib.* 2.

Quo verò ad Hippolytum Ceſſionarium ſimiliter non obſtat defectus citationis ad prædictam ſententiam Rotalem.

Quia citatus perſonaliter in partibus, neque per ipſum, neque per Procuratorem conſtitutum, & in actis mandatum productum, comparuit in termino termini ad dicendum contra commiſſionem, & cum proceſſus contra eum-
17 dem Hippolytum exinde per audientiam † contradictarum fuerit ſabricatus, benè ſuſtinetur iudicium, & ſententia, eo non comparente, Veſtr. *in prax. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. Caputaq. *deciſ.* 107. *num.* 3. *par.* 1. *&* 102. *&* 135. *par.* 3. Caſſad. *deciſ.* 6. *num.* 2. *vt lit. pend. cum allegatis in deciſ.* 104. *nu.* 24. *par.* 6. *diuerſ.* & in omnem caſum quando certum eſt, nul-
18 lam eidem Ceſſionario competere defenſionem, † ceſſante pertinentia iuris præſentandi in Octauia Cappona, quæ illum præſentauit, non etiam erat citandus, Caſſad. *dec.* 2. *num.* 3. *de Iud.* Alex. *conſ.* 130. *num.* 2. *lib.* 1. Felin. *in c. cum olim column.* 6. *verſ. non eſt citandus is, cui certum eſt defenſionem non competere de re iud.* Vant. *de nullit. ex defect. citat. num.* 20.

Et ita, &c.

Habetur in par. 7. recentiorum alia deciſio in hac cauſa facta ſub die 30. Aprilis 1635. & eſt in ordine deciſio 38.

R. P. D. R O I A S

Poſtea Epiſcopo Tarraconeñ.

Foroſemproniеñ Bonorum.

Veneris 16. Martij 1640.

A R G V M E N T V M.

Præſens deciſio remiſſoriæ denegationem concludit ex capite irreleuantiæ articulorum, & quod imaginaria contineant, ac inuerisſimilia. Eccleſia, vt ex capite immemorabilis poſſit cogi renouare emphyteuſim, quid requiratur. Probatio per famam in antiquis, fieri non poteſt per teſtes, qui illam audiuerint.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſoria non conceditur vbi articuli ſunt irreleuantes, imaginarij, calumnioſi, & continent inuerisſimilia.*
2 *Remiſſoria denegatur ad retardationem manutentionis.*
3 *Remiſſoria non conceditur ad probandum id cuius contrarium conſtat per ſcripturas, & num. 22. & 24.*
4 *Emphyteuſis non dicitur perpetua, ſed temporalis ſi illa fuit facta ad tempus cum pacto renouandi.*
5 *Conſuetudo probanda eſt in caſu indiuiduo de quo agitur.*
6 *Eccleſia vt ex capite immemorabilis cogi poſſit finita emphyteuſi alios inueſtire.*
Probari debet, quod in caſu quo ipſa voluerit pro ſe retinere fuerit per ſententias alioſue actus inueſtire coacta, & ſup. num. 5.
Remiſſoria non conceditur ad probandum per teſtes, id quod probari debet per ſcripturas, num. 6.
7 *Immemorabilis conſuetudo inducit neceſſitatem renouandi, etiam quod Eccleſia velit pro ſe retinere.*
8 *Intellige vbi fuit probata cum qualitate compulſionis in caſu, quo Eccleſia voluerit pro ſe retinere.*
9 *Scriptura ex Archiuij incendio non probatur deperdita, ſi ex eodem Archiuio alia plura inſtrumenta integra, & quidem ſuper eodem negotio fuerunt extracta.*
Remimiſſoria non conceditur ſtante magna inuerisſimilitudine, num. 9. & ſeq.
10 *Inſtrumentum quod prætenditur combuſtum; ſi in prima inſtantia non fuit allegatum, talis combuſtio non præſumitur.*
Inuerisſimilitudo pro non conceſſione remiſſoria arguitur ex eo, quod in prima inſtantia non fuit allegatum, quod probari prætenditur, num. 10.
11 *Bona etiam magni valoris ſolent in emphyteuſim concedi.*
12 *Fama probat in antiquis etiam in rebus magni præiudicij.*
13 *Eccleſia etiam pro ſe retinere volens renouare tenetur bona per emphyteotam ad culturam redacta.*
14 *Remiſſoria in prophanis conceditur in omnibus etiam ſtante releuantia vnius ſoli articuli.*
15 *Famam ducentorum annorum impoſſibile eſt probare per teſtes, qui illam audiuerint.*
16 *Fama, vt in antiquis probet requiritur, quod ſit conſtans, perpetua, & inconcuſſa.*
17 *Iactare ſuam nemo præſumitur.*
18 *Fama in tantum probat in antiquis in quantum nihil habet contrarij, ex quo debilitata remaneat.*
19 *Remiſſoria non conceditur ad probandum id, quod probatum non releuaret.*
20 *Remiſſoria ad probandum contra propriam confeſſionem non conceditur, & num. 24.*
23 *Bona pratiua, & aratiua ſterilia non dicuntur.*
Articulus, qui tendit ad probationem rei inter alios actæ, & qui non ſunt in cauſa dicitur irreleuans.

D E C I S I O CCXI.

Reuerendiſs. Epiſcopo Foroſempronieñ. recuſante renouare emphyteuſim Montis Calui Communitati Rocchæ Contratæ, cùm vellet pro Eccleſia retinere Archiepiſcopus Vrbinateñ manutentionem conceſſit d. Epiſcopo. Cauſa in Rota introducta, & diſputato dubio ſub die 9. Maij * anni præteriti, an eſſet expediendum mandatum de manutenendo Reuerendiſſimo Epiſcopo conceſſum, *Domini* ordinarunt vt videretur de bono iure; poſtea exhibitis duodecim articulis pro parte dictæ Communitatis fuit petita remiſſoria, & propoſito hodie dubio, an illa eſſet danda, necnè, Domini negatiuè, reſoluerunt, ex quo articuli à primo ad vltimum ſunt irreleuantes, imaginarij partim † calumnioſi, & continent inuerisſimilia, quo caſu illa non conceditur, Specul. *de probat.* §. *nunc dicendum*, *nu.* 1. Rota *deciſ.* 23. *de teſtib. in antiq.* Greg. XV. *deciſ.* 414. *nu.* 3.
Caual. *deciſ.* 87. *num.* 3. & verſamur † in iudicio manuten- 1
tionis ad cuius retardationem illam denegatur, Boccac. *de litter. remiſſ. par.* 3. *num.* 42. Farinac. *de teſtib. qu.* 77. *num.* 59. Poſth. *de manutent. obſeruat.* 94. *num.* 1. *&* 2. & dixit Rota *in impreſſ. penes eund. Poſthium*, *dec.* 256. *num.* 4.

Deueniendo igitur ad primum articulum, in quo continetur, quod ob timorem bellorum, & ad hoc vt ſua bona in tuto poneret d. Communitas Rocchæ Contratæ, & ſub clypeo Eccleſiæ, appodiauit Eccleſiæ Foroſempronieñ. Terras Montis Calui, quæ deinde Epiſcopus reddidit hominibus eiuſdem Communitatis titulo Emphyteuſis ad tertiam generationem, vel ad tempus, cum pacto renouandi ſub annua reſponſione vnius, vel duorum bononenorum, vel vnius paris Capponum, ad hoc vt remaneret Epiſcopo ſuperintendentia ſuper d. bonis, qui articulus non releuat, cum per publica inſtrumenta à Communitate producta conſtet de contrario, ex quo d. bona fuerunt antea cuiuſdam Neccioli, & Darij Bambi, per quorum obitum deuoluta fuerunt ad fauorem Eccleſiæ Foroſempronieñ. proprietatiæ,

& con-

Digitized by Google

& conſequenter Epiſcopos habuiſſe non ſolum ſuperinten-
dentiam, ſed verum, & abſolutum dominium, & poſtea
d. bona fuiſſe conceſſa ad 30. annos cum expreſſo pacto ca-
ducitatis, tam in euentum non petitæ renouationis, quàm
ob non ſolutum canonem, vel alias ob cauſas, & ipſi homi-
nes Communitatis faſſi fuerunt in d. inſtrumentis domi-
3 nium & proprietatem eſſe penes Epiſcopum, † adeo quod
non poſſit concedi remiſſoria ad probandum id, de quo in
contrarium conſtat per ſcripturas, ex doctrina Felin. *in cap.*
1. ſub num. 7. de appellat. Seraph. *deciſ.* 1460. *num.* 3. Caualer.
deciſ. 84. *nu.* 1. *& in rec. dec.* 589. *num.* 1. *in fin. verſ. Eo minus*
par. 2. Duran. *dec.* 196. *num.* 3.

In ſecundo, & tertio articulatur, quod ab immemora-
bili Epiſcopi conceſſerunt d. Communitati bona in Emphy-
theuſin perpetuam cum pacto de renouando de 29. in 29.
annos ſub annua reſponſione duorum capponum, & hoc
repugnat prædictis inſtrumentis, in quibus conceſſiones le-
guntur factæ primo loco ſub annua reſponſione ſex bono-
nenorum veterum, & ſolutione laudemij florenorum octo,
& viginti nouem, & deinde ſecundo ad 29. annos tantum
cum pacto renouandi, & augmento ad 200. ducatos, quod
4 † repugnat conceſſioni perpetuæ, facitque Emphyteuſim
merè temporalem de 29. in 29. annis, ita Alex. *conſ.* 43.
num. 2. *in fin. & conſ.* 113. *num.* 1. *verſic. reſpondetur, & nu.* 2.
lib. 8. Bero. *conſ.* 116. *nu.* 22. *lib.* 1. Corbul. *de iur. emphyt. tit.*
de cauſ. priuat. ob temp. finit. num. 9. *cum ſeqq.*

Nec releuat articulus immemorabilis, cum non extet ar-
ticulatum, quod etiam quando Eccleſia, vt in caſu noſtro,
voluerit pro ſe retinere fuerit coacta per præcepta, ſenten-
tias, vel alios actus iudiciarios renouare Communitati,
5 † cum conſuetudo probanda ſit in caſu indiuiduo de quo
agitur Caſtr. *conſil.* 340. *ad fin. verſ. ſupereſt videre, lib.* 2.
Crauett. *conſ.* 96. *num.* 4. Mantic. *deciſ.* 10. *num.* 10. & ex hoc
capite Rota aliàs denegauit remiſſoriam, vt in Æſina bo-
norum 27. Martij 1637. coram bo. mem. Buccabella,
6 vbi dicitur quod probatio huiuſmodi per præcepta, vel per
ſententias, debet fieri per ſcripturas propterea non venit
concedenda remiſſoria ad probandum per teſtes, quod
eſt probandum per ſcripturas, Felin. *in cap.* 1. *num.* 4. *de ap-*
pell. Rot. *dec.* 6. *& 46. de teſtib. in antiq. & in recent. dec.* 584.
num. 1. *par.* 4.

7 Nec repugnat *deciſ.* 11. *par.* 2. *recent.* † vbi quod ab im-
memorabili conſuetudine inducitur neceſſitas renouandi,
quamuis Eccleſia vellet pro ſe retinere, quia illa eſt intelli-
genda, quando fuit probata immemorabilis cum qualitate
8 † compulſionis in caſu præciſo, quo Eccleſia voluerit pro
ſe retinere, & non potuerit iuxta d. deciſionem in cauſa
Æſina bonorum 27. Martij 1637. cor. bo. me. Buccabella, in
præſenti enim caſu nec fuit articulatum pro hoc probando.

Nec d. compulſio deduci poteſt ex renouatione de anno
1580. facta ab Epiſcopo Accorombono de conſilio claræ me-
moriæ DD. Cardinalium Montis Alti, & Sfortiæ, quia
nullibi apparet eorum iuſſu, aut præcepto, & tunc Epiſ-
copus non prætendebat pro ſe retinere, ſed alijs cauſis al-
legabat deuolutionem, vt ex lectura in Summ. Epiſcopi
conſtat.

Quartus verò articulus continet, quod de d. appodiatio-
ne in primo articulo enumerata cum pacto de renouando de
29. in 29. annos ſub d. recognitione, fuit confectum inſtru-
mentum, & in publicum Archiuium reconditum, ſed ſu-
perueniente incendio Archiuij fuiſſe combuſtum, & iſte
articulus videtur aereus, & immaginarius, cum contra-
rium conſtet ex publicis inſtrumentis effectuatis per 200.
annos, & omnino inueriſimile, quod fuerit combuſtum
incendio Archiuij, cùm tamen ex eo Communitas prædi-
cta extraxerit alia plura inſtrumenta integra, & illæſa ſuper
9 eodem negotio, † vnde ſtante magna inueriſimilitudine
Domini dicebant ex eo non eſſe dandam remiſſoriam ex
Greg. XV. *deciſ.* 211. *num.* 5. *&* 414. *num.* 3. Duran. *dec.* 131.
num. 12. *& in Calaritana primatus* 14. *Iunij* 1638. *coram*
R. P. D. meo Ghiſilerio, in §. inueriſimile, verſ. Nec poteſt
dubitari, tantò magis, quia in prima inſtantia in partibus
nunquam tale inſtrumentum fut allegatum, nec † præten-
ſum, ex quo etiam inueriſimilitudo arguitur pro non con-
ceſſione, Scuat. *de remiſſ. cap.* 7. Veſtr. *in prax. lib.* 6. *cap.*
vlt. num. 3. Verall. *deciſ.* 63. *in prin. par.* 3. Rot. *in rec. dec.*
712. *num.* 5. *par.* 1. *& dec.* 491. *num.* 2. *par.* 2.

10 Quo verò ad valorem bonorum articulatum in quinto ar-
ticulo in ſcut. 800000. quam in veriſimilis ſit omnes vident,
cum nec totum territorium Rocchæ Contratæ ſit tanti va-
loris, hoc tamen parum refert, cùm etiam bona magni
valoris ſoleant in emphyteuſim concedi † ad certum tem- 11
pus, propterea hic articulus vti irreleuans non fuit habitus
in conſideratione iuxta ſtylum huius Tribunalis, de quo
per Seraph. *deciſ.* 460. *numer.* 3. & Rot. *deiiſ.* 589. *num.* 1.
par. 2. *recent. & dicta deciſ.* 131. *num.* 13. coram Reuerendiſs.
Durano.

Quo verò ad ſextum, & ſeptimum articulum, in quibus
multum inſiſtebat Communitas pro obtinenda remiſſoria,
articulatur publica vox, & fama quod ab initio terræ, de
quibus agitur erant omnino incultæ, & induſtria emphy-
theotarum redactæ ſint ad culturam, † hocque intendit pro- 12
bare per famam, eamque in antiquis probare etiam in rebus
magni præiudicij, dixerunt Caſtrenſ. *in l. cum aliquis nu.* 6.
C. de iur. delib. Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 272. *num.* 1. *&* 2. Rot.
deciſ. 182. *num.* 1. *rec.* & ſi ſupponeretur hæc ſterilitas Ter-
rarum tempore primæ conceſſionis, & in præſenti fuiſſe re-
dactas Terras ad culturam induſtria Communitatis intraret
fortaſſe obligatio renouandi, etiam † ſi Eccleſia vellet pro 13
ſe retinere, prout fuit dictum in Nonantulana, ſeu nullius
bonorum 18. Iunij 1601. coram bo. me. Card. Hieronymo
Pamphilio per *text. in cap. ad aures de reb. Eccleſ. non alie-*
nand. cum alijs, ibi allegatis, *& in d. Æſina bonor.* 27. *Mar-*
tij 1637. *coram bo. mem. Buccabella*, qui articuli ſi eſſent re-
leuantes remiſſoria eſſet concedenda ſuper omnibus, cùm
verſemur † in materia prophana, quo caſu ſufficit, vt
vnus articulus releuet, ad hoc, vt remiſſoria ſit in omni-
bus danda, Gregor. XV. *deciſ.* 124. *numer.* 3. *& deciſ.* 403.
numer. 6. Buratt. *deciſ.* 821. *num.* 7. *& in recent. deciſ.* 43.
num. 1. *par.* 5.

His tamen pro Communitate adductis adhuc dixerunt di- 14
ctos articulos ſextum, & ſeptimum non releuare, cum fa-
ma, vel ſit probanda per teſtes, qui ſic audierint à princi-
pio, & cum agatur de facto ducentorum annorum † ſicut 15
impoſſibile eſt reperire teſtes tam annoſos, ita impoſſibile
eſt famam per ipſos probare, Seraph. *deciſ.* 1460. *num.* 2. *&*
& in recent. deciſ. 271. *par.* 5. *& deciſ.* 8. *num.* 11. *par.* 6. Aut
verò eſt probanda per teſtes, qui ſic audiuerint à maioribus,
qui dicerent, ſe audiuiſſe à ſenioribus, & ſic in infinitum,
& animaduertebant Domini, quod ſi hoc eſſet verum non
fuiſſent ſecutæ conceſſiones cum ſolutione Laudemij, &
augmento pretij, prout euenit, ex quo ſequitur articula-
tam famam eſſe omnino imaginariam, † vel non eſſe ſoli- 16
dam, conſtantem, perpetuam, & inconcuſſam, vt re-
quiritur ad hoc, vt probet in antiquis ex Theorica Bald. *in*
l. Conuenticulam, nu. 8. *verſ. eſt tamen verum, C. de Epiſc.*
& Cler. Menoch. *conſ.* 191. *num.* 96. Afflict. *deciſ.* 83. *num.* 7.
Gregor. XV. *deciſ.* 455. *num.* 6. *& deciſ.* 498. *nu.* 13. *& in rec.*
deciſ. 167. *num.* 24. *& deciſ.* 182. *num.* 6. *par.* 1. *& poſt ſecun-*
dum Volum. conſilior. Farinac. *deciſ.* 274. *num.* 4. & in
præſenti conſtat bona prædicta fuiſſe in emphyteuſim prius
data pro annis 30. & poſtea renouata de vigintinouem in
vigintinouem annos, ex quibus renouationibus, ſecutis
aucto pretio, & ſoluto maiore laudemio, prout conſtat,
debilitatur, & inueriſimile redditur id, quod articulatur
de ſterilitate agrorum, ne alioquin dicamus, Communi-
tatem dictas renouationes acceptantem voluiſſe † iactare 17
ſuum ſoluendo maius laudemium, prout in propoſito ad-
uertit Rota *dec.* 276. *num.* 8. *& 9. par.* 6. *rec.*

Vlterius conſideratum fuit, quod fama in tantum pro-
bat in antiquis, in quantum † nihil in contrarium adeſt, ex 18
quo illa debilitata remaneat, Rot. *deciſ.* 176. *num.* 6. *par.* 1.
diuerſ. & deciſ. 182. *num.* 7. *par.* 1. *recent.* Seraph. *deciſ.* 355.
num. 5. quæ debilitatio hic concurrit, † propterea non venit 19
concedenda remiſſoria ad probandum id, quod probatum
non releuaret, *l. ad probationem C. de probat.* Caputaq. *de-*
ciſ. 68. *par.* 3. Greg. XV. *deciſ.* 184. *num.* 3. *& in recent. de-*
ciſ. 18. *num.* 14. *par.* 6. In quam ſententiam denegationis
remiſſoriæ eo faciliùs, ac libentiùs inclinauerunt Domi-
ni, quia alij articuli ferè à primo vſque ad vltimum dete-
guntur falſi ex lectura publicorum Inſtrumentorum, tam
quoad verum, & directum dominium Eccleſiæ, quàm quoad
principium, acquiſitionis huius emphyteuſis, & auctores
Eccleſiæ non fuiſſe Communitatem, & eius homines prout
articulatur, ſed quondam Neccioluum, & Darium Bam-
bum, hocque confeſſa fuit ipſa Communitas in conceſſio-
ne anni 1454. & in alijs renouationibus, ideò benè facit
concluſio, † quod remiſſoria non ſit danda ad effectum
probandi contra propriam confeſſionem, Greg. XV. *deciſ.*
523. *num.* 4. Buratt. *dec.* 867. *num.* 7. Duran. *dec.* 214. *num.* 3.

Quæ verò dicuntur de ſupradicta ſterilitate, cum in conceſſione ſecuta de anno 1494. appelletur podere aratiuum,
21 pratiuum, † quæ nomina non competunt agro ſterili, & ſecundum Bald. *in lin. legatis 22. num. 1. verſ. & hoc verbum podere, C. de legat.* ſignificat vniuerſitatem agrorum, & propterea non remanet verum dicere fuiſſe agrum à principio incultum, & redactum ad culturam opera, & induſtria Communitatis, & ideò conceſſum ad meliorandum,
22 quapropter † non venit concedenda remiſſoria ad probandum contrarium eius, quod patet per ſcripturas, Rot. *deciſ. 589. num. 2. & deciſ. 235. num. 11. & 271. num. 3. par. 5. recent.* ex quibus remanet ſublata qualitas ſterilitatis, ſtante præſertim augmento pretij, & ſolutione laudemij in qualibet renouatione.

Quo verò ad octauum, nonum, decimum, vndecimum, & duodecimum dixerunt Domini iſtos articulos eſſe nullius momenti, & penitus irreleuantes, cum octauus tendat ad probandum valorem nonnullorum bonorum DD. de Paſſioneis, qui nec ſunt in cauſa, nec hodie D. Epiſcopus habet aliquam prætenſionem circa illorum bona, propterea
23 † hic articulus vti fruſtatorius non venit admittendus, cum obſtet *text. in leg. 1. & toto titulo C. res inter alios acta.*

Quo verò ad nouum, in quo articulatur nunquam Epiſcopum habuiſſe bona emphyteotica, articulus aduerſatur publicis inſtrumentis, & confeſſionibus Communitatis, ex quibus conſtat Epiſcopum habere bona emphyteotica, ideò venit reijciendus, nec ſuper hoc venit concedenda remiſ-
24 ſoria, vti directum contra id, † quod conſtat per publica documenta, & propriam confeſſionem Communitatis ex Gregor. XV. *deciſ. 523. num. 2.* Cauall. *dec. 84. num. 1.* Buratt. *dec. 351. num. 1.* Duran. *dec. 196. nu. 3. & 453. num. 6.*

Decimus verò articulus vndecimus, & duodecimus continent idem, quibus applicantur eædemmet reſponſiones, & ideò vti irreleuantes non ſunt attendendi, ſed reijciendi, & conſequenter deneganda remiſſoria.

Reſolutum vtraque parte informante.

Habetur hæc deciſio in hac cauſa facta ſub die 9. Maij proximè præteriti infra in appendice.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Parmeñ Expenſarum.

Veneris 23. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Expenſæ, quæ à litis conſortibus, & legatarij refici debent pro recuperatione, vel defenſione rei fideicommiſſo ſubiectæ, etiam quod litigans ſuccubuerit, taxari ſolent à Rota arbitrio boni viri, de quarum taxatione plura dicuntur, prout quoque de illorum probatione, & qualitate.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ factæ in litibus pro defenſione, ſeu recuperatione bonorum fideicommiſſariorum refici debent per litis conſortes, & legatarios.*

2 *Amplia etiam, quod non fuerit obtenta ſententia, vel quod litigans ſuccubuerit.*

3 *Expenſæ ſolutæ Notario pro regiſtris iuſtificantur ex illius libro receptorum.*

4 *Amplia, quia etiamſi non fuerint in libro receptorum adnotatæ, dummodo de illis appareat quietantia, tamen iuſtificatæ dicuntur.*

Regiſtrorum expenſæ abſque dubio veniunt reficiendæ, n. 4.

5 *Expenſæ de quibus conſtat ex quietantijs Notarij cauſæ ſunt reficiendæ.*

Quietantiæ fieri non ſolent propter imaginarias ſolutiones, num. 5.

6 *Expenſæ factæ pro mercede procuratoris, & ſollicitatoris domi retent. ad ſcuta ſex menſtrua de ſtylo taxantur.*

7 *Facto probato de iure præſumitur, quod fuerit factum expenſis facientis.*

8 *Expenſarum in taxatione Rota vtitur arbitrio boni viri.*

9 *Solutum Procuratori, & Aduocato in feſtis Natalitijs pro recognitione laborum, & hoc ipſum refici debet in materia expenſarum.*

10 *Probatio leuior requiritur reſpectu quantitatis, ſi de re conſtat in genere.*

DECISIO CCXII.

CVm in hoc S. Rotæ Auditorio cauſa Parmeñ ſtatus ſpatio annorum 40. & vltra acerrimè agitata, amicabili tandem concordia terminata fuerit, pro parte D. Marchionis Alexandri q. Alphonſi, expenſæ per ipſum communi nomine factæ petitæ fuerint à Dominis Marchionibus Alexandro, & Cyro q. Aniri eiuſdem litis conſortibus pro quantitate in eius liſta adnotata. Verùm cùm iſta petitio reſpiceret factum adeo antiquum, Rota ad ſingulas partitas ſigillatim recognoſcendas eligit in peritum D. Virgilium Veſpignanum inter primarios Curiæ cauſarum patronos integritate, ac experientia omnibus notum, qui ſummo labore, ac diligentia eis ſingulariter, ac maturè recognitis, illiſque ob tam longum temporis ſpatium in obſcuro poſitis ad claritatem deductis, eas tandem DD. iudicio taxandas, ac moderandas exhibuit; Vnde diſputato hodie dubio, Reſponſum fuit expenſas deberi pro quantitate inferius exprimenda, cum regulare ſit, quod expenſæ factæ in litibus pro defenſione, ſeu recuperatione bonorum fideicommiſſo ſubiectorum † omnino refici debeant per litis conſortes, ſeu legatarios, *iuxt. tex. in l. fin. §. in computatione*, vbi Alex. & Iaſon. *num. 2. C. de iur. delib.* Seraph. *deciſ. 925. num. 3.*
& 5. vbi dicit hoc procedere etiam, † quod non fuerit ob- 2
tenta ſententia; Et hoc idem firmauit Rota *deciſ. 517. nu. 6. par. 4. diuerſ.* & poſt Merlinum *de legit. deciſ. 20.* Add. ad Buratt. *deciſ. 401. nu. 17.* vbi quod debeantur expenſæ etiam quod litigans ſuccubuerit.

Prima igitur partita eſt ſcut. 212. bo. 90. pro regiſtris in cauſa factis, prout de eorum ſolutione conſtat ex libris re-
ceptorum † ipſius notarij iuxta tradita per Buratt. *deciſ. 921.* 3
num. 1. vbi Add. *nu. 12.* ſicuti etiam apparet de ſolutione aliorum ſcutor. 173. quæ pariter in eodem receptorum libro erat adnotanda, & fuerunt omiſſa, ſed cum lites ſine actis fieri non poſſint, & acta exiſtant, & de ſolutione huius ſummè
conſtet ex quietantijs notariorum abſque dubio videntur re- 4
ficienda, *ad tex. in cap. vbi Abb. num. 4. de Cleric. non reſid.* Seraph. *deciſ. 450. num. 3. & dec. 1339. num. 2.* Et in puncto
de expenſis de quibus conſtet † ex quietantijs factis à Nota- 5
rijs cauſæ, quod debeant refici, dixit Rota *in Valentina expenſarum 4. Iulij 1618. coram Eminentiſſimo Card. Pamphilio, & facit dec. 227. num. 6. lib. 6. recent.* vbi quod quietantiæ propter imaginarias ſatiſfactiones fieri non ſolent.

Secunda eſt ſcut. 4800. quæ prætenduntur ſoluta Procuratori cauſæ ſollicitatori domi retento ad rationem ſcutor. decem pro quilibet menſe ſpatio annorum 40. Verùm quia DD. non conſtat, quod ſalarium ad hanc quantitatem fuerit conuentum, nec quod d. Procurator D. Marchioni Alexandro in hac tantum cauſa inſeruiuerit, Arbitratum fuit quod iſta ſcuta decem, moderentur † ad ſex ſcuta menſtrua ex conſueto ſtylo Curiæ, iuxtà conſil. Feder. de Senis 119. *num. 4. & 5.* Achil. *deciſ. 22. de reſtit. ſpoliat.* Rota *in recent. dec. 283. num. 1. in fin. par. 1.* Buratt. *dict. deciſ. 921. num. 15.*

Tertia eſt ſcut. 5008. b. 95. pro centum, & duobus poſitionibus Cauſæ, quæ dicuntur in Rota factis intra d. tempus annorum 40. quæ poſitiones magna diligentia per d. Peritum perquiſitæ licet videatur intrare regulam ad fauorem petenti, quod probato facto, † de iure præſumitur,
quod ſit factum expenſis facientis, vt per Bald. *in l. fin. §. in* 7
computatione ſub num. 2. C. de iur. delib. Et fuit reſolutum *in Salamantina cenſurarum 5. Decembris 1607. coram Eminentiſſimo Card. Pamphilio.* Nihilominus cùm dd. poſitionum particulare computum datum non fuerit, & liſta exhibita in aliquibus diſcordet à quantitate ſcripturarum in poſitionibus penes Iudicem cauſæ exiſtentium, & quælibet pagina ſcripturæ non probetur ſoluta Copiſtæ ad rationem obolorum trium prout prætenditur, & demum cum cauſa in principio fuerit patrocinata à duobus tantum Aduocatis, & poſtea tractu temporis numerus illorum non ſolum ad quatuor, ſed ad quinque, ad ſex, ad ſeptem, & aliquando ad octo abſentibus ipſis litis conſortibus auctus apparet; Idcircò DD. hanc partitam ſcut. 5008. ad ſcut. 400.
moderati ſunt, † vtentes arbitrio boni viri, Bald. *in l. re-* 8
ſtituenda in 2. notab. C. de pet. hæred. Rot. *deciſ. 209. num. 1. & deciſ. 569. num. 1. par. 4. recent.*

Quarta eſt ſcut. 1040. pro datis in feſtis Natalitijs Aduocatis, & Procuratoribus cauſæ per d. tempus 40. annorum ad rationem ſcut. 26. pro quolibet anno, ſed hæc etiam partita licet per DD. fuerit admiſſa, ex † quo conſuetum ſit in

ſit in omni Curia dicto anni tempore labores Aduocatorum & Procuratorum aliquo munere recompenſare, vt diligentius patrocinio cauſarum incumbat, attamen illa reduxerunt ad ſcut. 800.

Quinta partita eſt ſcut. 756. ex cauſa memorialium per ducentum, & decem vicibus, in quibus ſupponitur infra dictum tempus contigiſſe fieri verbum per memoriale in Rota, & pro informatione, ac etiam deciſionum copijs, & aliorum iurium, quæ tamen quantitas rationibus ſupradictis reducta eſt ad ſcut. 500.

Vltima partita eſt circa expenſas factas in Signatura Gratiæ, & Iuſtitiæ, de qua licet non detur aliqua iuſtificatio, attamen admiſſa eſt in quantitate ſcut. quindecim, iuxta
10 regulam quod quando conſtat de re in genere † reſpectu quantitatis admittitur leuior probatio, vt per Bart. *in l. admonendi, num. 4. ff. de iur. iuran.* Dec. *in l. in actionibus, num. 13. ff. in lit. voca.* & fuit reſolutum *in d. Valentina expenſarum 6. Nouembris 1619. coram Eminentiſſ. Domino Cardinali Pamphilio.*

Et ita expenſæ prædictæ taxatæ, & moderatæ fuerunt ad ſcut. 4580. cuius ſummæ portio ſpectans ad Marchiones Alexandrum, & Cirum eſt ſcutorum duorum millium centum quadraginta quinque.

Et ita circa expenſas litis, Informante tantummodo D. Marchione Alexandro q. Alphonſi reſolutum fuit, reſeruato, vt de expenſis à Marchione Alexandro factis pro commoratione in Vrbe occaſione huius litis, particulariter videatur &c.

Sub die 26. Iunij 1641. habetur in hac cauſa alia deciſio coram eodem Eminentiſſimo Domino Panzirolo.

R. P. D. PANZIROLO.

Poſteà S.R.E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 23. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Cautio iudicialis per aliquem præſtita habet relationem ad decretum, vel ſententiam, & ab illis interpretationem recipit, itaut plus importare non valeat, quàm fuerit, & iudicis, & ipſius partis intentio. Creditor ſuſcipientes mandatum pro certa quantitate non videtur veriſimile, quod pro tota ſumma voluerit præſtare cautionem.

SVMMARIVM.

1 *Exceſſiuitas ſufficit in minimo ad effectum, vt vitiet, mandatum in totum.*

2 *Æquitas non patitur, quod in prætorijs ſtipulationibus aliquis præter veriſimilem mentem iudicis, & ipſius partis obligetur.*

3 *Iniuſtitiam ad euitandam omnis interpretatio ſumenda eſt etiam impropriando verba.*

4 *Obligatio de euictione ſemper apponitur ad ratam pro qua, quis obtinet mandatum.*

5 *Creditorem obtinentem mandatum pro aliqua parte, non eſt veriſimile ſuſcipere voluiſſe obligationem pro toto, & num. ſeq. vbi amplia.*

Iactare ſuum nemo præſumitur, num. 5.

6 *Amplia quoties agitur de ſumma conſiderabili, puta ſcutorum mille, vel vltrà.*

7 *Venditores, eorumque ceſſionarij tenentur præſtare cautionem totius, etiam ſi minimam partem pretij velint exigere, intellige vt num. ſeqq.*

8 *Moleſtiæ obuenta poſtquam pretium fuit ſolutum, non dicuntur imminere in limine contractus.*

9 *Pretium fictè dicitur ſolutum, ſi in cauſam dotis fuit conuerſum.*

10 *Creatio cenſus, mediante ficta numeratione, non facit, quin pretium dicatur effectualiter ſolutum, in caſu quo illud cum effectu ſolui debebat.*

11 *Pecunia effectualiter alicui ſoluta tranſit in dominium recipientis, quamuis penes ipſum modico tempore remanſerit, & ex alia cauſa retroſoluatur ſoluenti.*

12 *Suſcipiens terminum metu mandati non dicitur ſententiæ, vel decreti in iuſtitiam approbare.*

13 *Cautio iudicialis referri debet ad rem in iudicium deductam, non autem ad id quod in controuerſiam poſitum non fuit.*

14 *Clauſula, ſi quid exequendum, procedit tantùm ex iiſdem actis, nec ex nouiter deductis iuſtificationum recipit.*

DECISIO CCXIII.

Dominus Horatius Caualcantes vti procurator Antonij Naldi vendidit quandam eius domum Ioſepho Froſcianti pro pretio ſcut. 1500. quorum mille fuerunt ſtatim ab ipſo emptore ſoluta in numerata pecunia, cum pacto quod 500. ex illis venditor infra triduum reinueſtiret in aliquo annuo cenſu, qui ſtaret pro euictione domus; reſiduum verò pretij, quod erat ſcutorum quingentorum ſolui deberet infra quadraginta dies ad effectum illa pariter inueſtiendi in locis montium, cum eodem vinculo euictionis domus venditæ. In executionem prædictorum idem Froſciantes ſuper quadam eius vinea impoſuit annuum cenſum ſcutorum 30. illorumque vendidit Naldo pro pretio ſcutorum 500. quæ declarauit eſſe eadem ſibi tunc à prædicto Froſciante ſoluta in computum pretij ſupradictæ domus cum expreſſa declaratione, quod cenſus iſte ſtare deberet pro perpetua euictione domus, vti redactus ex illius pretio. Poſtmodum Naldum eundem cenſum vendidit D. Caualcanti, & Froſciantes diſtraxit domum in D. Pompilium Euangeliſtam, à quo tandem peruenit in D. Petrum Paulum Roſciolum. Tractu temporis cùm D. Caualcantes eſſet creditor fructuum occaſione d. cenſus in ſcutis 112. decurſis iam, & non ſolutis tandem de anno 1643. à D. Meltio tunc A. C. Locumtenenti obtinuit expediri mandatum contra Froſciantem, data tamen prius cautione de eum liberando ab omnibus, & ſingulis moleſtijs ſuper domo inferendis, cuius decreti vigore D. Caualcantes cum expreſſa declaratione, quod in omnibus, & per omnia ad illud relatio haberetur, promiſit de omni, & quacunque euictione d. domus, necnon de illius defenſione vniuerſali, & particulari ad fauorem Froſciantis, eiuſque in domo prædicta ſucceſſorum. Sed cùm de anno 1636. prædicta domus fuiſſet euicta in ſcutis 300. per DD. de Vetera, creditores Naldi primi venditoris, & D. Roſciolus ſucceſſor in domo egiſſet contra D. Caualcantem non pro ſcutis 112. ab iſto ſub d. obligatione de euictione exactis, ſed pro integra quantitate crediti DD. de Vetera A. C. relaxauit mandatum, & D. Caualcantes ſuſcepit terminum triginta dierum ad ſoluendum, quo pendente interpoſita per ipſum appellatione à d. decreto, & adita ſignatura Iuſtitiæ, obtinuit reſcribi in Rota cum clauſula, *ſi quid exequendum.* Vnde propoſito per me dubio, an mandatum eſſet exequendum, poſt plures cauſæ propoſitiones, tandem Domini reſponderunt mandatum non eſſe exequendum, eò quia cùm D. Caualcantes non ſe obligauerit de euictione d. domus, niſi pro ſcutis 112. & mandatum fuerit relaxatum contra eum pro ſcutis 300. & ſic pro plus debito, euidens apparet illius exceſſiuitas, quæ ſufficit in minimo ad effectum, vt vitiet mandatum † in totum, vt per Caſtren. *in l. ſi non* 1
ſortem, §. ſi centum num. 2. & Iaſ. *num. 1. ff. de condit. indeb.* Rota coram Gregorio *dec.* 198. *num.* 1. & ibi Addentes *littera A.* & coram Reuerendiſſimo Vrgell. *deciſ. 35. num. 15. & in Roman. Spolij* coram Iuſt. apud Marcheſ. *de commiſſ. par. 3. fol. 45. num. 5.*

Quod autem vltra d. ſummam ſcutorum 112. non ſe extendat obligatio D. Caualcantis patere viſum eſt, quia ipſe ſolummodo egit coram D. Meltio pro fructibus ſui cenſus decurſis, & non ſolutis in ſumma ſcutorum 112. & pro illis tantum obtinuit mandatum ſub conditione, quod præſtaret cautionem de euictione domus, quæ fuit per eum præſtita, relatiuè tamen ad d. decretum, vt patet ex verbis, ibi: *Volens modò d. Horatius in executionem prædicti decreti D. Meltij contenta in eo adimplere, teneri voluit, &c.* & infra ibi: *iuxta formam, & tenorem d. decreti &c.* Ergo illius obligatio quantumuis generalis, & clauſulis prægnantiſſimis concepta, viſa eſt deberi interpretari ſecundum ſubiectam materiam, necnon ſecundùm veriſimilem mentem Iudicis ordinantis, ac partis promittentis, cùm in his prætorijs ſtipulationibus † æquitas non patiatur, vt quis præter veriſimilem mentem obligetur, *l. in conuentional.* & ibi DD. *ff. de verb. oblig.* Gabr. *conſil.* 181. *num.* 17. *lib.* 1. Veriſimile autem omninò eſt, quod Iudex dum

uoluit D. Caualcantem obligari generaliter pro omni, &
quacunque cauſa euictionis, non intellexerit id debere ha-
bere locum pro omni, & quacunque ſumma, ſed tantùm
pro menſura quantitatis per D. Caualcantem exigendæ, pro
qua ſolùm iudicium mouerat, nam aliàs decretum fuiſſet
penitùs iniuſtum, tanquam condemnans D. Caualcantem
ad præſtandam cautionem pro integra euictione domus
valoris ſcut. 1500. cùm tamen ſolùm ſcuta 112. eſſet conſe-
3 quuturus, vt † autem hæc iniuſtitia euitetur, omnis in-
terpretatio ſumenda eſt, etiam impropriando verba ad
tradit. per Crauet. *conſ.* 186. *num.* 5. *verſ. ideò verba*, Rota
Ianuen. *dec.* 103. *num.* 3. Idque eò magis dicendum eſt, quò
praxis quotidiana nos docet obligatione de euictione ſem-
4 per apponi ad ratam, pro qua relaxatur mandatum, & cu-
ius contemplatione, qui obtinet mandatum, ſuſcipit onus
promittendi de euictione.

Nec etiam veriſimile eſt, quod D. Caualcantes pro mo-
dica quantitate ſcut. 112. voluerit ſe obligare pro ſcut. 1500.
cum certo quaſi periculo ea perſoluendi, quia hoc fuiſſet
5 † iactare ſuum, quod non præſumitur, ad tex. *in l. cum
de indebito, ff. de prob.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.*
122. *num.* 54. maximè cùm agatur de ſumma conſiderabili,
6 † prout de ſumma ſcutorum mille, firmauit Rot. *deciſ.* 195.
num. 9. *par.* 6. *recent.*

Non obſtat, quod venditores, & eorum ceſſionarij te-
neantur præſtare cautionem totius, etiam ſi minimam par-
7 tem pretij velint exigere, † iuxta text. *in l. ſi poſt perfectam,
C. de euict.* & proinde in exequutionem huius præcepti lega-
lis cautio totius cenſeatur præſtita à D. Caualcante, quia
textus ille procedit in venditore, aut ceſſionario exigente
reſiduum pretij poſt detectam euictionem in limine contra-
ctus, vt ibi declarant Butrig. Bellapert. Odofred. & Bald.
8 non autem poſtquam totum pretium fuit ſolutum, † quia
tunc moleſtiæ non dicuntur ampliùs imminere in limine
contractus, vt ibid. notat. Gloſſ. *verb. ante pretium*, Mo-
dern. *de euict. q.* 85. *num.* 6. *&* 5. Maſtrill. *deciſ.* 170. *num.* 10.
in fin. & num. 11. Rot. *deciſ.* 281. *num.* 6. *verſ. & Odofred.
par.* 2. *diuerſ.* & ſic non poteſt habere locum in caſu de quo
agitur, cùm D. Caualcantes non egerit ad pretium domus,
quod fuerat integrè ſolutum & pro rata ſcut. 500. in hoc cen-
ſu reinueſtitum, ſed ad iſtius fructus, quo caſu ceſſat pro-
uiſio illius legis, extra quam non videtur admittenda cautio
euictionis, niſi pro quantitate exacta.

Nec dicatur, quod prædicta debent intelligi, quando
9 verè pretium eſt ſolutum, ſecùs ſi fictè puta † quia in cau-
ſam dotis verſum ſit, vt in caſu Caſtr. *conſ.* 46. *ſub num.* 2.
10 *ſed in caſu lib.* 1. vel ex eo cenſus creatus † mediante ficta
numeratione, vt in *dec.* Giurb. 100. *num.* 25. quia ceſſat
omnis difficultas, ex quo pretium domus fuit ſolutum in
contanti, & pactum, quod pro rata ſcutor. 500. reinueſti-
retur per venditorem in aliquo cenſu, qui ſtaret obnoxius
euictioni, & defenſioni non afficit actualem illam ſolu-
tionem pretij, eiuſque veram tranſlationem in dominium
recipientis, quinimò neque addidit vinculum pecuniæ, vt
ſic, ſed ſolùm eam recipienti, & cenſui ex pecunia emen-
do, ſicuti etiam non minuit dominium recipientis ab initio
ſucceſſiua ſolutio ſcut. 500. infra triduum facta Froſcianti
ex cauſa cenſus ab ipſo venditi, & empti per Naldum,
quia ſolutio iam pepetit effectum ſuum, & pecunia tranſi-
11 uit in dominium recipientis, † licet penes ipſum modico
tempore remanſerit, & ex alia cauſa retroſoluatur ſoluen-
ti, Bald. *in l. ſi tibi num.* 1. Iaſ. *num.* 10. *ff. ſi cert. petat.* Rot.
deciſ. 468. *num.* 5. *par.* 1. *recent.*

Non obſtat, quod D. Caualcantes ſuſpiciendo terminum
30. dierum videatur agnouiſſe iuſtitiam decreti vltimo loco
emanati contra ipſum ab A. C. & proinde declaraſſe ſuam
obligationem eſſe pariformiter relatam ad quamcunque
12 euictionem, & quantitatem, etiam vltra ſummam † exa-
ctam, quia hoc non procedit in ſuſceptione termini me tu
mandati, & erroneè facta, vt per Grat. *diſcept.* 501. *n.* 1. *&
ſeqq.* Rot. coram Reuerendiſſ. Vrgell. *dec.* 373. *num.* 17. *&* 18.

Nec demum poteſt dici, quod D. Caualcantes ſe obliga-
uerit intuitu cenſus, ſeu correſpectiuè ad ipſum non autem
ad fructus, quia contrarium elicitur ex inſtantia ab ipſo fa-
cta coram D. Meltio, & ex illius decreto ex quibus fuit ori-
ginata dicta cautio, & in quibus nulletenus fuit actum de
cenſu, ſeu illius ſorte, ſed ſolum de fructibus pro quibus
dumtaxat fuit relaxatum mandatum, & ideò cautio iſta
iudicialis referenda eſt ad ſuam propriam materiam iudi-
13 cialem, † non autem ad cenſum tunc neque in iudicium,
neque in controuerſiam deductum, Crauet. *conſil.* 16. *num.*
5. Surd. *conſ.* 326. *num.* 14. *in fin.* Rot. *deciſ.* 224. *num.* 11. *&*
12. *part.* 5. *recent.* Propterea cenſus vti redactus ex pretio
domus ex particulari partium conuentione iam erat affectus
pro euictione, & ideò nec Iudex, nec D. Caualcantes cen-
ſentur de illo intellexiſſe.

Nec releuat, quod ſaltem aderat duplex obligatio D. Ca-
ualcantis, vna reſpectu ſortis principalis cenſus, ex quo
poterat ab eo auocari in caſu euictionis ex conuentione
præcedenti, altera reſpectu quantitatis exactæ ſcut. 112.
pro fructibus, & quod ideò mandatum potuerit pro vtra-
que ſuſtineri, quia cùm D. Caualcantes in acquiſitione dict.
cenſus titulo oneroſo facta non promiſerit de euictione do-
mus, itaut ex ſtipulatu potuiſſet pro ea conueniri, neque
D. Roſciolus intellexerit auocare à D. Caualcante cenſum
vti effectum pro euictione, ſed contra ipſum egerit pro
liberatione à moleſtijs ſuper domo illatis, & ad facien-
dum conſentire DD. de Veteris iuxta formam ſuæ obliga-
tionis, & ſuper hoc obtinuerit mandatum de cuius exe-
cutione agitur, clarè patet quod mandatum taliter ob-
tentum non potuit referri ad obligationem D. Caualcan-
tis factam in acquiſitione cenſus, quæ non adeſt, ſed
intelligendum eſt de obligatione euictionis facta pro ſolis
ſcutis 112. in cauſam fructuum exigendorum, quæ ex ſu-
pra deductis nihil commune habet cum ſorte principali cen-
ſus, de qua non agebatur.

Cùm ergo hæc cauſa fuerit delata ad Rotam cum clauſu-
la, *ſi quid exequendum*, & agatur non de auocando cenſu
ex capite euictionis, ſed de obligatione exequenda reſpe-
ctu facti promiſſæ euictionis pro menſura quantitatis exa-
ctæ, ſequitur quod ſi ex hoc capite non poteſt ſuſtineri man-
datum, nec etiam poterit ſuſtineri ex capite auocationis
cenſus, quæ non fuit petita, neque in mandato deducta,
ex quo clauſula, *ſi quid exequendum*, procedit tantùm ex
eiſdem, † nec poteſt ex nouiter deductis iuſtificari, Grat. 14
diſcept. 373. *num.* 3. Rot. *in recent. deciſ.* 142. *num.* 1. *par.*
1. *& in Rom. cenſus impreſſa* per Marcheſ. *de commiſſ. par.*
1. *fol.* 751. *num.* 1. & ideò non poteſt ſuſtineri manda-
tum ex cauſa in eo non deducta.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Licieñ. Cantoriæ.

Veneris 23. *Martij* 1640.

ARGVMENTVM.

Manutentionis in iudicio ſummariſſimo illa ante-
riori conceditur poſſeſſori, quamuis alter haberet
titulum, de quo poſſeſſor antiquus careret; quia
in hac materia titulus nec requiritur, nec atten-
ditur. Commiſſio ſimpliciter obtenta facit ſen-
tentiam appellabilem ad vtrumque effectum.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio alicuius probatur ex confeſſione aduerſarij, in
qua petijt illum dimittere poſſeſſionem, & num. ſeq.*
2 *Mandatum procuræ in quo pars fatetur aduerſarium
poſſidere, illius poſſeſſionem probat.*
3 *Poſſeſſio anterior in concurſu poſterioris manuteneri
debet.*
*Amplia quamuis iunior eſſet titulata, & antiqua care-
ret titulo, ibidem.*
4 *Titulus non requiritur, nec attenditur in materia bene-
ficiali, quoties agitur de ſummariſſimo manutentionis.*
5 *Iudex nulliter, & iniuſtè proceaens non priuat aliquem
ſua poſſeſſione, ſi ille non habuit ſe pro ſpoliato.*
6 *Teſtes affuturi ſine partis citatione examinati non ha-
bentur in conſideratione, ſi alij teſtes præſentes exami-
nari potuiſſent.*
7 *Executio gratiæ quoties ex teſtibus ſeruatis ſeruandis
iuſtificari potuiſſet abſque eo, quod in longum protra-
heretur.*
*Non recipit iuſtificationem à teſtibus affuturis ſine cita-
tione partis examinatis, ibidem.*

Poſſeſſio

8 *Poſſeſſio capta poſt appellationem intra legitima tempora interpoſitam à vitio attentatorum ſaluari non poteſt.*

Signatura ſi cauſam executiuam, & appellationem non recipientem ſimpliciter commiſit.

Declaraſſe dicitur cauſam ad vtrumque effectum appellabilem, eaque commiſſio ad diem ſententia, & interpoſita appellationis retrotrahitur.

Ita vt omnia medio tempore geſta dicantur attenta, ibid.

DECISIO CCXIV.

DOmini diærunt Nicolan Natali dandum eſſe man-
datum de maautenendo in poſſeſſione Cantoriæ, de
qua agitur, quia conſtat de eius poſſeſſione anteriori, non
1 tantùm ex confeſſione Metalli Brunduſini † aduerſarij pe-
tentis immiſſionem, expulſo & amoto Nicolao, inxta text.
in l. decem, ff. de verb. obligat. l. manumiſſionis, ff. de iuſt. & iur. Greg. *deciſ.* 40. *num.* 2. *& deciſ.* 553. *num.* 3. Caual. *deciſ.*
106. *num.* 1. *&* 2. Duran. *deciſ.* 21. *num.* 3. ſed etiam ex man-
2 daio procuræ † dicti Metelli quo fatetur Nicolaum poſſi-
dere, Rot. *deciſ.* 326. *num.* 2. *par.* 6. *recent.* habenti autem
anteriorem poſſeſſionem dandam eſſe manutentionem in
3 concurſu † eum poſſeſſione poſteriori eſt ſatis tritum,
quamuis iunior eſſet titulata, & antiqua careret titulo, Bart.
in l. ſi de eo, §. vltim. in fin. ff. de acquir. poſſeſſ. Alex. *conſ.* 88.
num. 12. *ad fin. lib.* 5. Afflict. *deciſ.* 363. *num.* 4. Menoch.
de retinend. rem. 3. *num.* 728. Rot. *deciſ.* 35. *num.* 5. *p.* 2. *recent.* nec in materia beneficiali in ſummariſſimo poſſeſſorio
4 † manutentionis requiritur, nec attenditur titulus, Rot.
diuerſ. deciſ. 595. *num.* 8. *par.* 1. *&* 187. *num.* 5. *par.* 4. Gregor.
deciſ. 40. *n.* 5. *&* 7. *& deciſ.* 323. *num.* 2. Duran. *deciſ.* 13. *n.* 5.

Nec obſtat, quod Metellus poſſideat Cantoriam contro-
uerſam auctoritate Iudicis præcedente ſententia, quia cùm
5 Iudex nulliter, † & iniuſtè proceſſerit, non priuauit Nico-
laum ſua poſſeſſione, nec ipſe habuit vnquam ſe pro ſpolia-
to, ex Bart. *in l.* 1. *§. huius num.* 3. *ff. vti poſſid.* Put. *deciſ.*
409. *num.* 4. *lib.* 2. *in correct.* Greg. *deciſ.* 549. *num.* 5.

Nullitas autem, & iniuſtitia ſententiæ viſa fuit Dominis
concludenter probari ex eo, quia fuit proceſſum ad ſenten-
tiam ad fauorem Metelli, litteris non iuſtificatis, nec cita-
to Nicolao Natali, quamuis Metellus pro iuſtificatione gra-
tiæ examinari fecerit duos teſtes affuturos, tamen cùm an-
tea produxerit alios teſtes præſentes in Curia, eoſque iu-
rare fecerit poſt examen prædictorum, & poſt proteſtatio-
nem partis, examen dictorum teſtium vti ſecutum Nico-
lao legitimè non citato non ſubſtinetur, cùm poſſent exa-
minari dicti alij teſtes præſentes in Vrbe, qui iurauerant pro
6 dicta iuſtificatione citato procuratore Nicolai, † cùm non
adeſſet periculum, quod probationes perirent; propterea
dicti teſtes affuturi non fuerunt habiti in conſideratione, &
gratia remanſit in iuſtificata, cùm per examen dictorum
7 aliorum teſtium executio in longum non differetur, † ſer-
uaretur iuris ordo, per text. *in l. fin. C. de teſtib. cap. præſentata eod. tit.* Abb. *in cap. quoniam frequenter, num.* 8. *vt lit. non conteſt.* Rot. *deciſ.* 3. *de teſtib. in antiq.* Veſtr. *in prax. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 3.

Dicebant etiam Domini poſſeſſionem captam per Metel-
lum Brunduſinum à vitio attentatorum non poſſe excuſari,
& propterea eius poſſeſſione non eſſe manutenibilem vti ca-
8 ptam poſt appellationem † interpoſitam intra legitima tem-
pora, ſed imò attentatam, per text. *in cap. non ſolum de appellat. in* 6. *cap. poſt appellationem* 2. *quæſt.* 6. Rot. *in recent. deciſ.* 598. *num.* 1. *par.* 1. *& deciſ.* 102. *num.* 5. *par.* 5. Nec
obſtat, quod ſententia lata pro executione literarum Apo-
9 ſtolicarum vti lata in iudicio executiuo non eſſet † appella-
bilis ad effectum ſuſpenſiuum, quia imò appellabilem ad
vtrumque effectum fuiſſe declarauit ſignatura per ſucceſſi-
uam commiſſionem, quæ retrotrahitur ad diem ſententiæ,
& interpoſitæ appellationis etiam ad hoc, vt geſta medio
tempore dicantur attentata, per text. *in l. vnica, ff. nil nou. appell. pend.* Io. Andr. *in cap. ſi à Iudice de appell. in* 6. Iaſ. *in l.* 1. *num.* 1. *C. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabul.* Lancellot. *de attent. appellat. pend. ampliat.* 19. *num.* 1. Duran. *deciſ.* 96.
num. 4. & fuit dictum *in Romana domus* 27. *Octobris* 1625.
coram Reuerendiſs. D. meo Decano, & in Mantuana iuris paſcendi 27. *Iunij* 1628. *coram bo. me. Card. Virili*, quæ
allegat concordantes.

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Theatina, ſeu Nullius Abbatiæ.

Lunæ 26. Martij 1640.

ARGVMENTVM.

Materia regreſſus breuiter in hac deciſione declaratur, quod ſcilicet non faciat ceſſare penſionem, niſi quando ſuper eo per ſententiam pronunciatur quoad dominium, & poſſeſſionem, ſecùs verò vbi ſola poſſeſſio vigore mandati de aſſociando auocatur.

SVMMARIVM.

1 *Penſio remanet extincta per regreſſum obtentum à primano titulari.*

2 *Contrarium quod per regreſſum non extinguatur penſio, ſed ſolum ex eo reſultet exceptio defectus cauſa in obligato penſionem ſoluere, intellige vt nu. ſeq.*

3 *Regreſſus ad beneficium reſignatum obtentus, vt faciat ceſſare penſionem, requiritur quod fuerit incommutabiliter conceſſus titularis.*

4 *Si obtinuit manutentionem aduerſus regreſſum per penſionarium petitum, non poteſt allegare regreſſum, & quoad ius, & quoad manutentionem habuiſſe effectum.*

5 *Regreſſus tunc reintegrat ad titulum, quando ſuper eo ritè, & rectè pronunciatur.*

Secus quando ſola auocatur poſſeſſio vigore mandati de aſſociando, ibidem.

9 *Titulares ſi ſe non habuit pro ſpoliato, quando penſionarius regreſſum obtinuit, tenetur integram penſionem ſoluere, & num. ſeq.*

7 *Penſionis in materia non fit remiſſio ad exiguitatem fructuum.*

8 *Locatio facta poſt obtentum mandatum de manutenendo ab altera parte, facit locatorem teneri ad damna, & intereſſe, & num. ſeq. vbi vide.*

DECISIO CCXV.

EX cauſa reſignationis Abbatiæ S. Petri de Capiſtrano; quam fecit Dominus Abbas Federicus Capponius ad fauorem Abbatis Ioſephi Strappolæ de menſe Decembris 1629. fuit eidem reſignanti auctoritate Apoſtolica reſeruata annua penſio ducatorum 207. auri de Camera ſuper fructibus, & prouentibus duorum beneficiorum per dictum Strappolam reſignatarium poſſeſſorum, nempè ſuper fructibus Archipresbyteratus Sanctæ Mariæ de Paganica, & S. Antonij de Offeno; quæ penſio erat ſoluenda in duobus terminis. Primò, in feſtis S. Ioannis de menſe Iunij 1630. Secundò, in feſto Natalis Sanctiſs. Domini noſtri eiſdem anni; & ita conſenſit, & ſe obligauit in forma Cameræ dictus Strappola; ſed quia non ſoluebat terminos anni 1630. & 1631. Abbas Capponius intentauit regreſſum, & obtinuit mandatum de aſſociando ab A. C. cuius vigore locauit de anno 1632. bona dictæ Abbatiæ ad triennium, pro quo recipit affictus aſcendentes ad ducatos 690. monetæ Regni. Finita d. locatione triennali, locauit eadem bona ad quadriennium, quod durauit per totum annum 1638. & habuit affictus aſcendentes ad ſummam ducatorum monetæ Regni 780. Interim Strappola obtinuit mandatum de manutenendo ab hoc Tribunali. Vnde Abbas Capponius petit reſiduum penſionum decurſatum; quia affictus ab eo percepti non adæquant ſummam penſionum ſibi debitarum, & ego dubitaui, an dictum reſiduum deberetur, & pro qua ſumma; Et Domini reſponderunt deberi, & Abbatem Federicum Capponium præfatum remanere creditorem Strappolæ in duc. 719. 37. auri de Camera.

Etenim penſio, quæ fuit debita dicto Abbati Capponio pro tribus annis 1632. 1633. & 1634. ad rationem ducatorum auri de Camera 207. annuorum faciebat ſummam ducatorum 621. Affictus verò percepti à prædicto Abbate in dictis tribus annis fuit, vt ſupra dixi, ducatorum 690. monetæ Regni, qui faciunt ſolùm ducatos auri de Camera 431.

95. &

Digitized by Google

95. & ſic Srappola remanſit debitor in ducatis Cameræ 190. & 50. de an. 1634.

Pro terminis verò decurſis, & non ſolutis in quadriennio ſecundæ locationis incipien. ab anno 1635. ac etiam per totum annum 1639. qui in totum ſunt decem termini Strappola erat debitor in ducatis 1035. auri de Camera; ſed quia Abbas Capponius recepit ex Affictibus ducatos 780. regni conſtituentibus ſummam ducatorum auri de Camera 505. 13. Strappola remanſit debitor in ducatis auris de Camera 520. demptis baiocchis 13. cui ſummæ ducatorum 520. addendo ſummam ſupradictam ducatorum 190. 50. reſiduum anni 1634. creditum Abbatis Capponij remanet clarum in dictis ducatis 719. 37.

Non obſtat, quod à die intentati regreſſus, vel penſio
1 remanſerit extincta, quia † res ſua nemini ſeruit, vel Abbas Capponius non poſſit plus petere, quàm ex fructibus Abbatiæ perceperit, perinde ac ſi per regreſſum euaſerit iterùm titularis Abbatiæ reſignatæ.

Quia reſponſum ad primum motiuum, quod per regreſ-
2 ſum non extinguitur † penſio, licèt ex eo reſultet exceptio defectus cauſæ in obligato ſoluere penſionem, qui conuentus tali caſu poteſt opponere defectum cauſæ, vt puta quod non habet amplius beneficium, ſed hoc habet locum quan-
3 do † regreſſus tradidit ius, & dominium incommutabiliter, ſecùs quando fuit nulliter conceſſus, & renocatus, vt in
4 caſu noſtro, in quo Strappola non † acquieuit regreſſui, ſed obtinuit manuteneri nunquam ſe habendo pro ſpoliato.

Ad ſecundum motiuum fuit reſponſum, quod regreſſus
5 tunc reintegrat ad titulum, † quando ſuper eo ritè, & rectè pronunciatur, ſecus quando ſolùm auocatur poſſeſſio vigore mandati de aſſociando, quod non priuat titulo, neque proprietate, imò in hac facti ſpecie ex ſupradictis
6 neque priuauit poſſeſſione Strappolam, qui † non habendo ſe pro ſpoliato ſemper remanſit Abbas; & propterea tenetur ſoluere integram penſionem, licet fructus Abba-
7 tiæ † tantundem non reddiderit, cùm in materia ſimilium penſionum non fiat remiſſio, ad exiguitatem fructuum alicuius anni.

Denique non officit obiectio, quod poſt obtentum mandatum de manutenendo à Strappola de anno 1636. non po-
8 tuerit Abbas Capponius locare bona, † vel percipere affictus, & locando fuerit obligatus ad damna, & intereſſe Strappolæ.

Quia fuit reſponſum, quod locatio fuit facta ante mandatum de manutenendo conceſſum Strappolæ à Iudice; vnde etiam ipſe tenebatur ſtare conductori, à quo ſi Abbas Capponius exegit affictus, dum illos hodie accepto fert
9 Strappolæ, † non infert ei præiudicium, maximè quod locatio fuit facta præuijs diligentijs, quas prudentiſſimus Paterfamilias in re ſua feciſſet.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Antianitatis.

Lunæ 26. Martij 1640.

A R G V M E N T V M.

Remiſſoriam ad obtinendam ſuper obſeruantia interpretatiua ſtatutorum ſufficit, quod verba ſtatuti vel ſint obſcura, & dubia, vel non adeò clara, vt ei non poſſit adaptari interpretatio, quæ probari prætenditur.

S V M M A R I V M.

1 *Actus vnius ſufficit in poſſeſſorio retinenda.*
2 *Conſuetudo, ſeu obſeruantia præcedendi, vel vt dicunt antianitas, inducitur ex curſu longi temporis.*
3 *Præeminentiarum in materia de iure ad obſeruantiam recurri ſolet.*
4 *Statuta Religionis Hieroſolymitanæ quod Equites non poſſint ſuper ſuo gradu moleſtari elapſo quinquennio à die receptionis.*
Iuuant æquus in materia præeminentiarum, & præcedentia, ſi tantum tempus, & vltra effluxerit, ibidem.
5 *Lex procedens per viam declarationis comprehendit etiā caſus præteritos, ſeu de præterito cauſam habentes.*
6 *Iudicij origo attenditur ad dignoſcendum quis actor, vel reus iudicari debeat.*
7 *Verba ſtatuti eſſe dubia ſufficit ad effectum concedendi remiſſoriam, vt probari poſſit obſeruantia interpretatiua eiuſdem ſtatuti, & num. 10. & ſeq.*
8 *Teſtes nulliter examinati inſeruiunt pro fumo ad conceſſionem remiſſoriæ.*
9 *Remiſſoria non conceditur ad probandam obſeruantiam interpretationi Rotali contrariam.*

DECISIO CCXVI.

ITerùm hodie pro conceſſione Remiſſoriæ ad fauorem D. Baiuliui Valdinæ reſponderunt DD. ex releuantia materiæ articulatæ, & ſignanter in ea parte in qua articulatur d. D. Valdinam fuiſſe receptum ante D. Equitem Malabaylam, & à die ſuæ receptionis ſemper habuiſſe antelationes, & præeminentiam ſupra omnes alios Equites abinde citra receptos, & nominatim ſupra d. D. Malabaylam in ſedendo, incedendo, votando, & in quibuſcumque alijs actibus iure antianitatis competentibus, inſumque in huiuſmodi quaſi poſſeſſione à quinquaginta circiter annis eodem D. Malabayla non reclamante, aut contradicente continuaſſe, ac de his antelationibus, & præeminentijs ſcripturam fieri non conſueuiſſe; hæc namque probatio ſi fieret non leuiter deſeruiret in iſta cauſa antianitatis, quæ inter DD. Valdinam, & Malabaylam vertitur, nedum in poſſeſſorio retinendæ, † in quo vnicum actum ſufficere dixerunt Rip. *in cap. cum* 1
Eccleſia, num. 53. de cauſ. poſs. & propr. & ibid. Alb. *num. 23.* cum allegat. *in alia deciſ.* quæ reuidetur, Rot. *dec. 53. num. 1. part. 5. rec. & paſſim in alijs.* Verùm etiam in petitorio, tum inſpecta diſpoſitione iuris communis; iuxta quam ex curſu tanti temporis dici poſſet inducta ad fauorem d. D. Valdinæ conſuetudo, † ſeu obſeruantia præcedendi, & præ- 2
dictas antelationes iure antianitatis obtinendi, Greg. XV. *deciſ. 17. num. 4.* cum alijs allegat. *in d. deciſ.* cùm in hac materia præeminentiarum de iure † ad obſeruantiam recurri 3
ſoleat, ex cumulatis *in ead. deciſ. & in dec. 15. num. 14. & dec. 322. num. 10. par. 6. recent.* in quibus aliæ referuntur; Tum etiam inſpecto *ſtabilimento Religionis 25. de recept. fratr.* in qua expreſsè cauetur nulli Equitum elapſo quinquennio à die receptionis poſſe moueri quæſtionem ſuper ſuo gradu, ibi, *A niuno pere paſsati cinque anni ſi muona lite ſopra il ſuo grado;* iuncta ordinatione capitulari 15. eodem tit. quæ d. ſtabilimentum nominatim extendit ad quæſtiones, & lites etiam ſuper gradu antianitatis, ibi, *Nulli impoſterum poſt quinquennium à die ſuæ receptionis aliqua quæſtio, aut lis inferatur ſuper ſuo ſtatu, receptione, vel gradu antianitatis,* vt in eadem deciſ. comprobatum fuit, quorum ſtabilimenti & ordinationis attenta diſpoſitione, idem D. Valdina in iſta quæſtione antianitatis facilè ſe tueri poſſet huiuſmodi exceptione lapſus, † non vnius ſolùm, 4
ſed ferè decem quinquenniorum, quæ à die ſuæ receptionis effluxerunt, ad text. *in cap. exceptionis de lit. conteſt. in 6.* vbi Innoc. Bald. *in l. edicto num. 37. C. de edict. Diu. Adr. toll.* Felin. *in cap. licet cauſam num. 17. de probat.* Rot. *in Ægynaten. Commenda 5. Martij 1629. coram R. P. D. meo Merlino.*

Non obſtat, quod prædicta ordinatio capitularis tanquam edita de anno 1603. in Comitijs generalibus non comprehendat caſum huius antianitatis cœptæ de anno 1588. Quia cùm illa præceſſerit per viam declarationis, & extenſionis d. *ſtabilimenti 25. de recept. fratr.* ibi; *Extendentes & declarantes, vt nulli impoſterum à die ſuæ receptionis lis aliqua, ſeu quæſtio moueri poſſit ſuper eius ſtatu, receptione, vel gradu antianitatis, vitio tamen originis à Iudæis & Saracenis excepto,* † viſa fuit comprehendere etiam caſus præteritos, ſeu de præterito cauſam habentes, perinde ac ſi in eodem ſtabilimento emanata fuiſſet, *l. ſed poſteriores 28. ff. de legib.* Felin. *in c. vlt. num. 4.* & ibi Dec. *num. 13. de conſtit.* Menoch. *conſ. 792. num. 8.*

Non obſtat, quod D. Valdinæ non fuerit mota aliqua lis, ſed imò ipſe traxerit D. Malabaylam in iudicium ſuper huiuſmodi antianitate, nam obiectum ex hodie deductis videbatur ceſſare ex facto, quandoquidem cùm D. Valdina peteret in concurſu antianorum dignitatem Admiraliatus in illius ſmutitione, inſurrexerunt DD. Equites Meltius,

Narus,

Narus, & d. Malabayla prætendentes eandem dignitatem, ſimulque ſe eſſe magis antianos D. Valdina, ſed Conſilium adiudicauit Admitaliatum D. Equiti Scalamonii, vt magis antiano, reſeruata diſcuſſione antianitatis excitata per dd. DD. Meltium, Narum, & Malabaylam, qua deinde diſcuſſa conceſſit manutentionem D. Valdinæ in quaſi poſſeſſione ſuarum antelationum, cùmque deinde D. Malabayla non fuiſſet eius appellationem in tempore proſecutus, Conſilium completum pronnnciauit cauſam eſſe deſertam, & ab inde citra D. Valdina continuauit in eius poſſeſſione, d. verò Malabayla obtinuit cauſam in Rota committi in gradu reſtitutionis in integrum, ex qua facti ſerie colligitur D. Valdinam in cauſa huius antianitatis non fuiſſe actorem, ſed potiùs à prædictis Meltio, Naro, & Malabayla ad iudicium prouocatum fuiſſe, cùm origo in-
6 dicij † ſolear attendi ad dignoſcendum quis Actor, vel Reus iudicetur, Crauet. *conſ.* 182. *num.* 2. Rot. *dec.* 30. *num.* 10. *par.* 5. *rec.*

Præterea viſus etiam fuit releuans Articulus concernens obſeruantiam ſtabilimentorum eiuſdem Religionis, computandi ſcilicet antianitatem non ſimpliciter, & indiſtinctè à die ſolutioois paſſagij, adeòut in omni caſu is, qui prius ſoluit paſſagium, dicatur magis antianus, ſed regulariter in omnibus à die præſentationis probationum in Conuentu, & in pueris à die eorum receptionis, dummodo illi non ſint mioores duodecim annorum. A die verò ſolutionis paſſagij, in ijs quibus fuit mota lis ſuper antianitate ante ſolutionem paſſagij, ſecus autem in ijs, quibus fuiſſet mota lis poſt ſolutionem eiuſdem paſſagij, quia tunc antianitas eſſet computanda in omnibus à die præſentationis probationum in Conuentu, & in pueris à die eorum receptionis, hæc namque obſeruantiæ probatio eſſet profutura D. Valdinæ, qui paſſagium quidem ſoluit poſt D. Malabaylam, ſed ante litem ſibi motam ſuper huiuſmodi antianitate, & conſequenter etiam admiſſa poſteriori ſolutione paſſagij poſſet prætendere illius antianitatem eſſe dinumerandam non à die ſolutionis paſſagij, ſed à die ſuæ prioris receptionis.

Non obſtat, quod Antianitas debeat currere à die ſoluti paſſagij iuxta ſtabilimentum 15. de communi ærario, ibi, *Percioche vogliamo che l'Antianità ſi computi dal giorno, che intieramente haurà pagato il paſſaggio*, & ideò non debeat admitti probatio contra eiuſdem ſtabilimenti claram diſpoſitionem; Nam fuit reſponſum diſpoſitionem d. ſtabilimenti eſſe quidem veram in ſuo particulari caſu, quo ſcilicet fuit mota lis ante ſolutionem paſſagij, non autem in caſu quo lis fuiſſet mota pòſt ſolutionem eiuſdem paſſagij, in iſto namque caſu tantùm abeſt, quod verba d. ſtatuti ſint clara pro computatione antianitatis à die ſolutionis paſſagij, quinimò contrarium colligitur ex illis verbis, *A niuno però poſſa eſſer moſſa lite ſopra l'antianità, dopò che haurà pagato il paſſaggio*, necnon ex alijs verbis immediatè ſequentibus, aduerſatiuè poſitis, ibi; *Mà non gli giouarà ſe pagarà dopò che la lite ſarà cominciata*, quæ verba non obſcurè indicant in ſolo caſu, quo lis ſit mota ante ſolutionem paſſagij, computationem antianitatis eſſe faciendam à die ſolutionis paſſagij, non autem extra caſum prædictum, vel ſaltem negari non poteſt, quin extra caſum prædictum verba dicti ſtatuti ſint dubia, quod ſuffi-
7 cit pro conceſſione Remiſsoriæ † ad probaodam obſeruantiam interpretatiuam eiuſdem ſtatuti ad hoc, vt in facti contingentia quid aliàs fuerit ſeruatum, dignoſcatur, Creſc. *dec.* 1. *de conſt.* Caual. *dec.* 427. *num.* 2. Rot. *dec.* 419. *num.* 6. & *dec.* 448. *num.* 4. *par.* 1. *rec.* & oupertimè in altera *Meleuitana Commenda* 7. *huius menſis coram R. P. D. meo Royas*.

Præſertim cùm extra caſum, in quo fuit mota lis ſuper antianitate ante ſolutionem paſſagij, adſint duo alia ſtabilimenta aliter diſponentia circa modum computandi antianitatem, videlicet, *in quibuſcumque à die præſentationis probationum in Conuentu, vt in cap.* 28. *de recept. fratr.* ibi, *Nel qual tempo goda l'antianità*, & in pueris à die eorum receptionis, *vt in cap.* 13. *eod. tit.* ibi; *Al Maſtro pere concede, che ſi elegga otto fanciulli di quella natione che egli vorrà, & in qualſiuoglia grado per ſuo ſeruitio domeſtico, à' quali non ſi poſſa opporre coſa alcuna circa l'età, ouero antianità*, ſi enim antianitas indiſtinctè, ac ſimpliciter à die ſolutionis paſsagij eſset computanda, vtique prædicta duo ſtabilimenta circa computationem antianitatis in omnibus regulariter à die præſentationis probationum in Conuentu, & in pueris à die eorum receptionis, correcta & abrogata dicerentur.

Prædictaque facilius procedere viſa fuerunt, cum detur non leuis fumus huiuſmodi articulatæ obſeruantiæ reſultans non ſolùm ex ſententia aliàs in partibus ad fauorem Equitis Petri Fraociſci de Cruce, qui obtinuit computari ſuam antianitatem à die præſentationis probationum in Conuentu, non autem à die ſolutionis paſsagij, verùm etiam ex atteſtatione plurium Equitum ſeniorum eiuſdem
Religionis, † qui licet nulliter eſaminati, deſeruiunt pro 8
fumo ad effectum Remiſſoriæ, Peregr. *conſ.* 213. *lib.* 1. Rot. *in Conchen. Archipresbyteratus* 16. *Iuny* 1545. *coram Lotta*, & coram Greg. XV. *dec.* 163. *num.* 1.

Nec releuat quod Rota ſæpè dixerit antianitatem eſse computandam à die ſolutionis paſsagij, iuxta d. ſtatutum 15. de communi ærario, & ideo non debeat dari Remiſſo-
ria, † ad probandum d. obſeruantiam interpretationi Ro- 9
tali contrariam, vt in terminis fuit dictum in *Meleuitana Antianitatis* 16. *Nouembris* 1635. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano*: Nam aduertebant DD. in caſu d. deciſionis non fuiſse ſic diſtinctè, & explicitè articulatam iſtam obſeruantiam, prout hodie articulatur, neque articulum controuerſum computandi, ſcilicet antianitatem à die ſolutionis paſſagij etiam extra caſum quo lis fuit mota ſuper antianitate ante ſolutum paſsagium, fuiſse alias à Rota deciſum; Vndè ſat eſſe dicebant DD. verba d. ſtatuti extra caſum prædictum non eſſe adeò clara vt non poſſint aliter interpreta-
ri, † adhoc vt Remiſsoria ad probandum obſeruantiam 10
interpretatiuam concedatur, Caual. *deciſ.* 368. *num.* 1. & fuit dictum in *Valentina Præminentiarum* 11. *Martij* 1630. & 5. *Decembris* 1631. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano*, & *in Valentina Iuris ſedendi* 15. *Martij* 1638. *coram R. P. D. meo Panzirolo*, & in terminis ſtabili-
menti huius Religionis † ad probandam obſeruantiam 11
interpretatiuam in *Campanien. Prioratus* 18. *Maij* 1618. *coram bo. me. Seleucien.* & *in Meleuitana Commenda* 7. *Maij* & 27. *Iunij* 1635. *coram R. P. D. meo Pirouano*, & paſſim in alijs. Et ita vtraque &c.

R. P. D. PANZIROLO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana Saluiani.

Veneris 20. *Aprilis* 1640.

ARGVMENTVM.

Mulier remittens iura dotalia ſuper bonis viri ad fauorem emptoris, non poteſt poſtea nec ipſa, nec eius hæredes agere iudicio Saluiani ſuper renunciatis. Obligatio mulieris quando ſub modo, non autem ſub conditione facta dicatur, & qualis vnus, qualiſue altera iudicetur.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat ſtante iniuſtitia ſententia.*
2 *Renuncians cuicumque hypotheca ſibi quomodolibet competen. non poteſt deindè nec ipſe, nec eius heredes agere iudicio Saluiani.*
3 *Exceptio cedendarum obſtat renuncianti.*
4 *Renunciatio conditionaliter facta conditione non impleta euaneſcit.*
5 *Modus non conditio dicitur ſi aliquid actu perfecto, & effectuato erat adimplendum in futurum.*
Hinc defectus illius actum non reſoluit, ibid. & num. ſeq.
6 *Multiplici pro effectuatione contra venditorem qui illud facere debet, non contra emptorem agi poteſt.*
7 *Renunciationis cauſa impulſiua renunciationem non facit corruere etiam ſi non ſequatur effectus.*
8 *Maritus ſi in venditione bonorum ſe obligauit facere vxorem conſentire, cum hoc quod de pretio debeat fieri multiplicum.*
Talis obligatio dicitur cauſa finalis vxoris conſenſus, multiplicum vero impulſiua, ibid.
9 *Cauſis puta duabus finalibus in mulieris obligatione interuenientibus, ſufficit, vt una adimpleatur.*
10 *Hereditas defuncti diſcuti debet ad hoc vt dicatur impotens ad ſolutionem æris alieni.*
11 *Debitorem eſſe ſoluendo de tempore celebrati contractus*

ſuffic

ſufficit vt ſubſtineatur renunciatio mulieris, ſuper certis bonorum corporibus eiuſdem debitoris.

12 *Amplia quia habet locum etiam in contractibus habentibus tractum ſucceſſiuum.*

13 *Mulier ſi renunciauerit hypotheca dotali ſuper bonis viri ad fauorem emptoris, non poteſt contra renunciationem venire.*

Niſi in ſolo caſu quo remaneret penitus indotata, ibid.

14 *Amplia concluſionem forſius procedere ſi in renunciatione adeſſet iuramentum.*

DECISIO CCXVII.

DOmini reſponderunt non eſſe locum Ægidianæ, quia
1 illa non intrat † ſtante iniuſtitia ſententiæ, Gabr. *conſ.* 36. *num.* 1. Mant. *deciſ.* 33. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 98. *n.* 2. *par.* 6. *recent.* quæ viſa fuit clara in caſu, de quo agitur, cum A. C. conceſſerit immiſſionem ex Saluiano Cæciliæ, & Victoriæ vti creditricibus dotis Angelæ matris prædefunctæ in domum, de qua agitur olim poſſeſſam per q. P. Paulum earumdem patrem, & dictæ dotis debitorem, & ab eo venditam Marchioni Tarquinio Sancta Crucio, & in cuius poſſeſſionem hodie reperitur D. Marchioniſſa Liuia Prima Sancta Crucia ad effectum, vt dictæ ſorores poſſent de ſuo credito ſatisfieri, quam tamen immiſſionem concedere non poterat ſtante ſolemni renunciatione facta per eamdem Angelam de anno 1605. cuicumque hypothecæ pro dote competenti in d. domo, & ampliſſima obligatione de non moleſtando, nec moleſtari faciendo vllo vnquam tempore, nec per aliquem caſum Marchionem Tarquinium emptorem, reſeruato ſibi tantum iure pro recuperatione ſcut. 1500. ipſi debitorum pro reſiduo ſuæ dotis ſcut. 6500. poſt finitum multiplicum, per quam adeò
2 ſibi præiudicauit, vt non potuerit ampliùs, nec ipſa, † nec eius hæredes vigore prædictæ hypothecæ obtinere in Saluiano, *l. ſi debitor*, §. *ſi in venditione*, *l. ſicut*, §. *ſi voluntate*, *quib. mod. pign. vel hypoth. ſolut. l. creditor*, *ff. de reg. iur.* Pacif. de Salu. *inſpect.* 5. *c. vnico*, *num.* 66. Greg. *dec.* 67.
3 *num.* 8. *&* 9. vbi quod ſtante renunciatione † obſtat illi exceptio cedendarum, & in his præciſis terminis firmauit Rot, *in Rom. Salu. interd. coram bo. mem. Manzanedo impreſſa* apud Marcheſ. *de commiſſ. par.* 2. *pag.* 468. *num.* 6. *& ſeq.*

Nec poteſt dici, quod d. renunciatio fuerit conditionalis videlicet intuitu futuri multiplici, quod deberet ſtare pro euictione præfatæ domus venditæ per Petrum Paulum Marchioni Tarquinio ad effectum, vt ſuper eo poſſet Angela de ſuo credito dotali ſatisfieri, & ſic eo non ſe-
4 quuto, † renunciatio euanuerit tanquam conditione non impleta, iuxta *deciſionem* Seraph. 1097. *num.* 1. Neguſ. *de pignor.* 3. *mem.* 6. *par. princ. num.* 25. *verſ.* 3. *fallit*, quia cùm multiplicum eſſet faciendum in pluribus annis, & ſic poſtquam Tarquinius emptor irreuocabile dominium domus mediante renunciatione mulieris acquiſiuerat,
5 † multiplicum non dicitur contemplatum, vt conditio, ſed vt modus, Bart. *in l. quibus*, §. *ſermilius num.* 1. *ff. de condit. & demonſtr.* Bero. *conſ.* 30. *num.* 6. *& conſ.* 66. *num.* 5. *lib.* 2. Natt. *conſ.* 313. *num.* 28. Crauett. *conſ.* 59. *num.* 1. Menoch. *conſ.* 131. *num.* 2. Surd. *deciſ.* 156. *num.* 6. Rot. *deciſ.* 293. *num.* 14. *&* 15. *par.* 5. *recent.* cuius defectus non reſoluit renunciationem, itaut ea non obſtante dictæ ſorores agere potuerint contra tertium poſſeſſorem qualis eſt D. Marchioniſſa Liuia, ſed ſolùm vti repræſentantes Angelam matrem agere potuiſſent contra Petrum Paulum
6 venditorem, † cui onus multiplici incumbebat pro illius effectuatione non autem contra tertium poſſeſſorem, vt benè inter conditionem, & modum diſtinguit Bart. *in l. ſicut*, §. *videamus*, *ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſol.* Neguſ. *de pignor. mem.* 3. *par.* 6. *numer.* 31. *verſ. ſecus autem*, Surd. *deciſ.* 156. *num.* 6. *&* 7.

Quod verò multiplicum eſſet faciendum à Petro Paulo patet ex Inſtrumento venditionis, dum ibi dicitur, quod fiat cum conſenſu Tarquinij emptoris, dum enim requirebatur conſenſus Tarquinij, neceſſario ſequitur, quod actus; cui Tarquinius conſentire debebat, ad aliud ſpectaret, cùm nemo dicatur conſentire actui per ipſum faciendo, ſed ſolùm muneri per alium obeundo, & quamuis idem emptor fuerit ad id conſtitutus procurator irreuocabilis, hoc tamen factum fuit pro maiori ipſius ſecuritate, ex quo illius valdè intererat multiplicum fieri, ad euitandas moleſtias, quæ tractu temporis ſuper vna ex domibus venditis ſibi potuiſſent contingere occaſione fideicommiſſi conditi à Franciſco Contugio, & ſic ex prædictis verbis non poteſt inferri, quod obligatio reinueſtiendi ſpectaret ad Tarquinium.

Nec refragatur dicere, quod tale multiplicum fuerit cauſa renunciationis Angelæ, quæ propterea corruit eo non ſequuto, quia hoc procederet, ſi multiplicum fuiſſet cauſa finalis ipſius renunciationis, † non autem impulſiua, vt pa- 7
tet ex lectura Inſtrumenti, Bald. *conſ.* 340. *num.* 2. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 298. *num.* 32. *verſ. tamen hoc eſt verum*, *&* *num.* 23. Rota *deciſ.* 587. *num.* 6. *par.* 1. *& deciſ.* 20. *num.* 2. *&* 11. *par.* 5. *recent.* Cauſa enim finalis ſolùm fuit præcedens obligatio Petri Pauli viri de faciendo conſentire Angelam vxorem, † verba verò, vt multiplicum fiat, non 8
important cauſam finalem, ſed modum, Surd. *conſ.* 361. *num.* 17. *in fine*. Et quatenus eam importarent, & ſic plures fuiſſent cauſæ finales, adhuc videbatur ſufficere, † quod 9
altera ex illis fuiſſet adimpleta, licet non omnes, Rota *d. deciſ.* 20. *num.* 15. *& deciſ.* 363. *num.* 7. *par.* 5. *recent.* Buratt. *deciſ.* 110. *num.* 16.

Sed videbatur ceſſare omnis difficultas, ex quo de anno 1626. eadem Angela cum ſolemnitatibus requiſitis ratificando prædictam renunciationem præſente, & ſtipulante Petro Paulo eius viro, faſſi fuerunt, quod cum multiplicum iam eſſet peruentum ad ſummam ſcutor. 5380. prout debebat ex illis emptus fuit cenſus à Franciſco d. Tarquinij filio in annuo perpetuo fructu ſcut. 322. b. 80. ad fauorem ipſius Petri Pauli, ac Fuluij, eius filij aliorumque vocatorum, ac compræhenſorum in fideicommiſſo Franciſci Contugij, vt in Summar. num. 3. in qua creatione cenſus Angela citra præiudicium ſuorum iurium ſuper omnibus, & quibuſcumque alijs bonis Petri Pauli, reſeruauit ſibi ius, vt poſſet ſuper fructibus d. cenſus in futurum decurrendis ſatisfieri de quocunque eius credito, etiam poſt Petri Pauli mortem, etiam quod de eo tempore fructus ſpectare deberent ad Fuluium vti vocatum ad fideicommiſſum d. Contugij, cui reſeruationi tam Petrus Paulus, quàm Fuluius conſenſum præſtiterunt, vt in Summ. num. 4. quapropter cùm extet cenſus emptus ex multiplico, prout emi poterat ex conuentione facta inter partes in venditione domus, & Angela renunciationem prædicta non ſolum in ſuperius enunciatis Inſtrumentis ratificauerit, ſed etiam in alio ſequuto de anno 1634. ac in eo cenſu ex multiplico creatum approbauerit, & ex ipſius fructibus de ſuo credito ſatisfieri voluerint non poſſint hodie Angelæ hæredes eius factum impugnare intentando Saluianum contra domum, contra quam Angela clarè noluit ſibi hypothecam competere.

Non obſtat, quod hæredes ex fructibus huiuſmodi cenſus ſatisfieri non poſſint, ea quo Franciſcus impoſitor cenſus deceſſit magno ære alieno grauatus, & ſic conſtat, quod Angela fuerat læſa.

Tum quia hæc impotentia Franciſci non patet, † cum 10
non fuerit diſcuſſa illius hæreditas, prout fieri debet, Caſtr. *in l. menſa*, §. *fin. num.* 4. *ff. ſolut. matr.* Guttier. *de iuram. confirm. c.* 1. *par.* 1. *num.* 20. Tum etiam quia pro excludenda iſta prætenſa læſione ſatis eſt, quod de tempore impoſitionis cenſus Franciſcus, qui illum vendidit, eſſet ſoluendo prout præſumitur, dum contrarium non probatur quidquid poſtea euenerit, † cùm ad iſtum effectum atten- 11
datur ſolum tempus celebrati contractus, Crauett. *conſ.* 114. *num.* 16. Rimin. iun. *conſ.* 97. *num.* 13. *& ſeqq.* Honded. *conſ.* 10. *num.* 35. *&* 36. *lib.* 1. Quod procedit etiam in contractibus † habentibus tractum ſucceſſiuum, Menoch. *conſ.* 156. *num.* 34. *& conſ.* 843. *num.* 22. Duard. *de cenſib.* §. 3. *quæſt.* 3. *num.* 9. *&* 10. Cinc. *eod. tract. par.* 1. *cap.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 3. *num.* 17. Rota *in Bonon. cenſus* 10. *Decemb.* 1639. *coram me*.

Nec demum obſtat, quod, etſi per multiplicum ab initio validum, & per creationem cenſus ex illo extincta fuiſſet hypotheca dotalis, adhuc tamen in ſubſidium fauore dotis reuiuixit, & exerceri poteſt contra tertium poſſeſſorem, qui de conſenſu mulieris emit.

Quia hoc haberet locum ſi alioquin mulier remaneret penitus indotata, ſecus autem quando, prout in caſu iſto mulier retinet partem dotis, † cùm remiſſio pignoris do- 13
talis facta per Angelam ſit pro rata tantum ſcut. 1500. & dos in totum eſſet ſcut. 6500. & ſic remanſerint ſcuta 500. quo caſu ceſſat huiuſmodi fauor, & deficit cauſa reuocandi renunciationem, Seraph. *deciſ.* 187. *num.* 2. Rot.

deciſ.

Digitized by Google

deciſ. 775. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* Buratt. *deciſ.* 784. *num.* 2.
24 præſertim, quando, † prout in caſu iſto in ea fuit per mu-
lierem appoſitum iuramentum, Rolan. *conſ.* 70. *num.* 20.
lib. 2. Theſ. *deciſ.* 223. *num.* 13. Guttier. *de iuram. confirm.*
par. 1. *cap.* 1. *num.* 19. Afflict. *deciſ.* 311. *num.* 4. & ibi Vrſil.
Rot. *deciſ.* 775. *num.* 1. *par.* 2. *rec. & coram Card. Caual. dec.*
481. *num.* 2. Et ita vtraque parte &c.

REVERENDISS. P. D. DVNOZETTO
Sacræ Rotæ Decano.

Ianueñ. Pecuniaria, ſeu prætenſorum attentatorum.

Veneris 20. *Aprilis* 1640.

A R G V M E N T V M.

Commiſſionem obtinens, etiam ſi citationem cum inhibitione illius vigore expedierit, litem quoad Aduerſarium introduxiſſe non dicitur, ita vt illa cauſet attentata, dummodò citationem non fuerit exequutus. Inhibitio non retrotrahitur, ſed firmat ſtatum eo modo quo erat tempore præſentationis illius. Clauſulæ *purgatis attentatis, refectis expenſis, parito iudicato*, & ſimiles quomodo intelligantur. Attentatorum à reuocatione debent iudices abſtinere, ſi illa clara & indubitata non appareant.

S V M M A R I V M.

1 *Attentata ſine litè non dantur.*
2 *Lis dicitur introducta quoad impetrantem, per commiſſionem cauſæ, & ſucceſſiuam illius vigore inhibitionem obtentam.*
3 *Litis pendentia contra reum non inducitur ex inhibitione vigore commiſſionis obtenta, niſi illa appareat exequuta.*
4 *Impetrans commiſſionem, quinimò & illius vigore obtinens citationem cum inhibitione poteſt pœnitere eiſque non vti.*
5 *Inhibitio præſentata iudici ad inſtantiam partis nihil operatur quoad illos, cum quibus lis conteſtata non fuit.*
6 *Scientia iudicij in aliquo tribunali introducti, non benè infert ad aliud diuerſo in tribunali agitatum.*
Illatio non fit ex diuerſis, num. 6.
7 *Scientia certo, & determinato tempore requiſita, retrotractionem non admittit.*
8 *Scientia litis, quæ diſſimulari poteſt, non cauſat attentata, ſi citatio, ac inhibitio non fuerit executa.*
9 *Inhibitio iudicialis de ſui natura reſpicit futura, non præterita, & num.* 12.
10 *Inhibitio non retrotrahitur, ſed conſeruat iura in eo ſtatu, in quo reperiuntur tempora præſentatæ inhibitionis.*
11 *Geſta in executionem alicuius actus, qui non eſt attentatus, nec ipſa attentata dicuntur.*
13 *Clauſulæ cum quibus Signatura reſcribit interpretantur prout de iure, & ſecundum ſubiectam materiam.*
Clauſula, purgatis attentatis, *intelligitur prout de iure, ſcilicet quatenus adſint, num.* 13. *&* 14.
14 *Non Entis nullæ ſunt partes.*
15 *Priuatio præſupponit habitum.*
16 *Clauſulæ*, purgatis attentatis, refectis expenſis, parito iudicato, *& ſimiles, quamuis concipiantur per ablatiuum abſolutum, tamen intelliguntur cum ſuppoſitione terminorum, quatenus ſcilicet adſint, ibidem, & num. ſeqq.*
17 *Abſolutio conceſſa cum clauſula*, refectis expenſis, *impediri non poteſt illarum prætextu, ſi de expenſis non conſtat, & ſupra num. antecedenti.*
18 *Clauſula*, parito iudicato, *appoſita in commiſſione Sanctiſſimi intelligitur, prout de iure.*
Nempè quod conſtet de ſententia, quæ vti valida, & iuſta in iudicatum, tranſierit & num. ſeq. iuncto ſup. num. 16.
19 *Clauſula*, parito iudicato, *à Rota ſemper interpretatur cum ſuppoſitione, quod adſit ſententia in iudicatum tranſacta.*
20 *Reſcripta principum interpretationem recipiunt à iure communi, & cum illis ſe conformare cenſentur.*
21 *Iudices ſapientes non debent ſuper attentatis pronunciare, ſi illa non adſint, ſed vlteriora procedere.*
22 *Clauſulæ*, purgatis attentatis, *& ſimiles per ablatiuum abſolutum concepta, conditionem inducunt reſpectu rei, ne ſcilicet ad vlteriora procedatur illis non adimpletis*
Non autem impediunt quin actore petente purgationem attentatorum reus non poſſit excipere de non exiſtentia illorum, ibid.
Iudex in attentatorum materia ſi incipit ſuſpicari, quod illa non adſint, abſtinere debet ab vlteriori proceſſu, num. 22. *&* 23.
Attentatorum à reuocatione Rota ſolet abſtinere, quoties viget iuſta cauſa eidem benè viſa.
26 *Cauſa ſi benè non olet, ſemper Rota conſueuit ab attentatorum purgatione, rei iudicatæ executione, vel quid ſimile abſtinere.*
Et de bono iure cognoſcere, ibid.

D E C I S I O CCXVIII.

AD fauorem Philippi tantum informantis. Rota ſub
die 27.* Ianuarij 1638. reſoluit, Sequeſtrum alias re-
laxatum ab A. C. pro ſcut. 97. mil. ad inſtantiam Franchi, &
Dauidis, vnà cum actis factis Neapoli in Conſilio Regio pro
exequutione eiuſdem ſequeſtri, necnon decretum, ſeu man-
datum ſuſpicionis fugæ à Vicario Ianuen. contra eundem
Philippum ad fauorem d. Franchi relaxatum pro ſumma ſcu.
29. mil. fuiſſe attentata; ea ratione, quia prædicta omnia
præſupponebantur emanaſſe, nedum poſt commiſſam cau-
ſam in Rota, ſed etiam poſt inhibitionem Rotalem; Hodie
informantibus etiam dd. Franco, & Dauide, repropoſita cau-
ſa ſuper eiſdem, DD. receſſerunt à deciſis.

Nam quoad ſequeſtrum A. C. aduertebant DD. illud fuiſ-
ſe relaxatum ſub die 13. Iulij 1632. quo tempore, cum inter
dd. Francum, & Dauidem ex vna, ac d. Philippum ex alte-
ra lis aliqua Rotalis non penderet, ſequitur illud non eſſe
attentatum, † cum ſine lite non dantur attentata, *tot. tit.* 1
vt lit. pend. Caſſad. *deciſ.* 6. *num.* 2. *ſuper reg.* Paleott. *deciſ.*
222. Rot. *deciſ.* 1. *num.* 2. *&* 14. *par.* 2. *diuerſ.* Lancel-
lot. *de attent. in prima parte in præfatione num.* 57. Mar-
cheſ. *de commiſſ. ſuper attent. cap.* 2. *num.* 1. *&* 40. *par.*
2. *fol.* 18.

Non obſtat, quod prædicti Francus, & Dauid vſque de
anno 1029. introduxerint iudicium in Rota Ianuen. ſuper
ſolutione dd. ſcut. 97. mil. contra dictum Philippum, qui
deinde aſſumpto Clericatu inſtetit coram Vicario Curiç Ar-
chiepiſcopalis Ianuen. pro inhibitione contra Rotam Ia-
nuen. cauſamque appellationis ab aſſerta negatione d. in-
hibitionis obtinuit committi in Rota de anno 1630. ac ſuc-
ceſſiuè vigore d. commiſſionis expediuit citationem cum
inhibitione; Nam licet per commiſſionem cauſæ, & De-
cretum citationis cum inhibitione † lis quoad impetran- 2
tem dicatur introducta, Staſil. *deſignat. litter. inſtit.* §. *his
igitur generaliter cognitis, num.* 15. Pariſ. *conſ.* 81. *num.*
10. *lib.* 4. Afflict. *deciſ.* 220. *ſub num.* 13. Caſſad. *d. de-
ciſ.* 6. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 4. *vt lit. pend. in antiq.* & fuit di-
ctum *in Roſſanen. Decimarum, ſeu attentatorum* 28. *Nouem-
bris præteriti coram R. P. D. meo Bichio*; Nihilominus quoad
Reum ſola commiſſio cauſæ; ac decretum citationis non in-
ducunt litis pendentiam, niſi † appareat citationem cum 3
inhibitione fuiſſe contra illum exequutam, Clement. fin.
& ibi Doct. *vt lit. penden.* Dec. *conſ.* 460. *num.* 28. Gui-
dopap. *conſ.* 66. *num.* 9. *& conſil.* 69. *num.* 10. Soccin. ſen.
conſ. 45. *num.* 7. *verſ. & hoc forte, vol.* 1. Lancell. *de attent.
par.* 2. *cap.* 4. *in præfatione num.* 102. *cap.* 20. *limitat.* 24.
num. 5. *& latius declaratione* 1. *num.* 1. *& ſeq.* Caualer.
deciſ. 499. *num.* 1. Rota *deciſ.* 289. *num.* 7. *&* 8. poſt
Poſthum. *de manuten.* cum impetrans poſſit interim pœ-
nitere, † ac nolle vti reſcripto, & decreto citationis 4
cum inhibitione illius vigore relaxato, Butr. *in c. ex con-
queſtatione* 10. *num.* 12. *poſt verſ. in cauſa autem certa*,
Abb. *num.* 11. *verſ. & poteſt*, Imol. *num.* 9. *poſt med. verſ. idem
ſi ſit præſentatus, de reſtit. ſpol.* Feder. de Sen. *conſ.* 248. *num.*
5. *verſ. & niſi* Aretin. *conſ.* 33. *num.* 3. *poſt med. verſ. dicit
autem*, Acchil. *deciſ.* 10. *num.* 1. *de reſcript.* Rota *in Sala-
mantina penſionis* 13. *Ianuarij* 1584. *coram Bubalo par.* 1.
Marcheſ. *fol.* 172. *num.* 1. Burgen. *de Arrogijs* 24. *Nouem-
bris* 1593. *coram Litta d. par.* 1. Marcheſ. *fol.* 171. *num.* &

infra

infra *deciſ.* 317. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* cum ſimilibus con-
geſtis per Buratt. *deciſ.* 138. *num.* 3. *&* 4. *& deciſ.* 818. *nu.*4.
verſ. tum quia deciſ. 1. *num.* 2. *& ſeq. præcipuè num.* 6. *&* 7.
p. 2. *diuerſ.* Seraph. *deciſ.* 1046. *num.*1.

Non obſtat, quod d. inhibitio fuerit præſentata Vicario
Ianuen. ſub die 11. Ianuarij 1631. Quia non inde ſequitur
ſequeſtrum deinde relaxatum ab A. C. fuiſse attentatum,
cum ſola inhibitio præſentata Iudici ad inſtantiam partis ni-
5 hil operetur † quoad illos, cum quibus lis conteſtata non
fuit, vt in ſpecie conſuluit Federicus de Sen. *conſ.* 300. *in-
cipien. factum tale eſt num.* 1. *verſ. item dico quod Iudex*,
quem ſequuntur Imol. *in l.* 4. *§. condemnatum de re iud.*
Abb. *in c. debitores in* 7. *columna de iureiur.* Ancbar. *in conſ.*
234. *incipien. caſus talis eſt num.* 2. Ruin. *conſ.* 61.
num. 27. *verſ. non obſtat nono vol.* 5. Seraph. *dec.*1046.
num. 3.

Non obſtat, quod Francus, & Dauid habuerint ſcien-
tiam d. commiſſionis, ac decreti citationis cum inhibitione
tam ex eo, quod Philippus ſub die 12. Martij 1632. oppo-
ſuerit coram A. C. de dicta commiſſione Rotali, ac cita-
tione cum inhibitione illius vigore relaxata, quam etiam
ex eo quod pro parte dd. Franchi, & Dauidis adita fuerit
Signat. Iuſtitiæ ſub die 1. Decembris 1633. pro remiſſione
cauſæ ad partes; Nam quoad oppoſitum factam à Phi-
lippo coram A. C. ſat eſt reſpondere, quod in actis non
conſtabat de aſserta commiſſione Rotali, ac citatione
cum inhibitione illius vigore relaxata; Quo verò ad re-
curſum ad Signaturam pro parte dd. Franchi, & Daui-
dis ceſsat obiectum; Tum quia Signatura fuit adita pro
remouenda inhibitione A. C. quam alias dictus Philippus
vti Clericus obtinuerat, ac Rotæ Ianuen. præſentauerat,
ne contra ipſum procederet, non autem pro remiſſione aſ-
ſertæ cauſæ Rotalis ad partes; Vndè ex ſcientia iudicij in-
troducti coram A. C. non benè infertur ad aliud Rotale,
6 † cum ex diuerſis non fiat illatio ad *l. Papinianus exuli, ff. de
minor.* Tum etiam quia ſequeſtrum iam fuerat expeditum
vſque de menſe Iulij 1632. & ſic longè ante aditam Si-
gnaturam ſub die 1. Decemb. 1633. Vnde ſcientia dictæ
commiſſionis, ac citationis cum inhibitione deſumpta ex
aditione Signaturæ poſset operari de tempore eiuſdem
aditionis, non autem de tempore ſequeſtri antea ſequu-
7 ti, cum ſcientia non admittat retrotractionem, † quan-
do, vt hic, certo tempore requiritur, Franc. *in cap. ra-
tihabitionem*, *num.* 5. *verſ. tertio requiritur de reg. iuram.
in* 6. Oſaſch. *conſ.* 18. *num.* 61. *verſ. accedat quod ſcien-
tia cum ſeqq.* Coſt. *in tract. de re integr. diſtinct. nona*,
num. 6.

Sed viſa fuit ceſsare difficultas, quia adhuc admiſsa ta-
li ſcientia de tempore ſequeſtri, illa non releuaret ad ef-
fectum attentatorum, niſi doceatur dictam citationem
cum inhibitione fuiſse contra eoſdem Francbum, & Da-
8 uidem exequutam, † cum illi potuerint interim diſſimu-
lare ſe illam neſcire, vt in terminis poſt Pariſ. *conſil.* 81.
num. 13. *volum.* 4. *dixit* Rota *d. dec.* 1. *num.* 18. *par.* 2. *di-
uerſ.* Seraph. *dicta deciſ.* 1046. *num.* 2.

Non obſtat altera commiſſio emanata ad inſtantiam
Philippi de menſe Februarij 1636. præuia auocatione cau-
ſæ ſcut. 29. mil. prius introductæ coram eodem Vicario
Ianuen. cuius vigore idem Philippus citationem cum in-
hibitione relaxari obtinuit, eamque contra dd. Francum,
& Dauidem exequi curauit; Quia quicquid ſit an dicta
cauſa ſcut. 29. mil. ſit eadem, vel diuerſa à cauſa, quæ
fuit primo loco introducta in Rota Ianuen. ſuper ſolutio-
ne ſcut. 97. mil. pro quibus dictum ſequeſtrum relaxatum
fuit, adhuc admiſsa identitate dd. cauſarum, inhibitio Ro-
talis vigore dictæ commiſſionis auocatoriæ relaxata, & con-
tra dd. Francum, & Dauidem exequuta, non afficeret ſe-
queſtrum vſque de anno 1632. & ſic longè ante executio-
nem d. inhibitionis relaxatum, cum inhibitio iudicialis ſui
9 natura reſpiciat futura, † & non præterita, *cap. ſi eo tempore*,
vbi Gemin. Franc. & alij *de election. in* 6. Mandoſ. *de inhibi-
tione quæſt.* 70. *num.* 2. Federic. de Sen. *dict. conſ.* 300. *num.* 1.
Lancell. *d. par.* 2. *cap.* 20. *in præfatione num.* 14. *& declara-
tione* 1. *num.* 2. Rota *deciſ.* 289. *num.* 9. poſt Poſth. *de ma-
nut.* Add. ad Buratt. *deciſ.* 902. *litt. A. num.* 5. & conſequen-
10 ter non trahatur retrò, † ſed conſeruet iura partium in eo
ſtatu, in quo ſunt tempore, quo illa emanat, Peregr. *conſ.*
91. *num.* 59. *volum.* 1. Mandoſ. *de inhibit. quæſt.* 22. *num.* 4.
Lancell. *in præfatione d. cap.* 20. *num.* 12. & infra, Coſt. *de
retrotract. cap.* 9. *caſ.* 6. *num.* 2.

Quo verò ad acta geſta in Regio Conſilio Neapolitano
pariter non laborant vitio attentatorum. Quia cùm illa
emanauerint vti actus conſecutiui, & in executionem eiuſ-
dem ſequeſtri, ſicuti ipſum ſequeſtrum non eſt attentatum,
ſic pariter nec geſta in illius † executionem, *cap. cum veniſ- 11
ſent*, & ibi Abb. *de reſtit. ſpoliat.* Pariſ. *conſil.* 172. *num.* 12.
lib. 4. Mandoſ. *de inhibitione q.* 22. *per tot.* Lancell. *de atten-
tat.* 2. *par. cap.* 4. *de attentat. lit. pend. limit.* 40. *num.* 1. *&
ſeqq. & in* 3. *par. cap.* 30. *de priuil. attent. num.* 182.

Quo denique ad decretum, ſeu mandatum ſuſpicionis
fugæ relaxatum à Vicario Ianuen. pro ſcut. 29. mil. cum
illud fuerit obtentum vſque de menſe Octobris 1653. non
meretur nomen attentati; Non quidem vti relaxatum poſt
commiſſam cauſam in Rota de anno 1629. ſuper ſolutione
ſcut. 97. mill. ac poſt inhibitionem Rotalem, cum ex prędictis
appareat d. inhibitionem non fuiſſe contra dd. Francum, &
Dauidem exequutam, & ſic contra eos litem introductam,
neque etiam prætextu d. commiſſionis Rotalis obtentæ de
anno 1636. ac inhibitionis illius vigore exequutæ cum inhi-
bitio non reſpiciat † præterita ex allegatis. 12

Non obſtat, quod Signatura Iuſtitiæ nuper reſcripſerit in
cauſa iſta cum clauſula, *purgatis in primis*, *& ante omnia
attentatis*. Quia iſtam, & alias ſimiles clauſulas Rota ſo-
let interpretari, & exequi † prout de iure ſecundum earum 13
ſubiectam materiam. Creſcent. *deciſ.* 1. *de reſcript.* Verall.
deciſ. 162. *par.* 1. Mant. *deciſ.* 218. *num.* 1. Seraph. *deciſ.* 292.
num. 5. *&* 103. *num.* 5. & fuit dictum *in Bononien. Aſſociatio-
nis* 3. *Iulij* 1628. *coram me*, & conſequenter dicta clauſula,
purgatis attentatis, intelligitur prout de iure, quatenus ſci-
licet, adſint attentata, quibus non extantibus illorum
purgationi locus eſſe non poteſt, † cùm non entis nul- 14
læ ſint qualitates, *l. eius qui in Prouincia*, *ff. ſi cert. pet.*
Buratt. *deciſ.* 293. *num.* 1. & priuatio † præſupponat ha- 15
bitum, *l. manumiſſione*, *ff. de iuſt. & iur.* Greg. XV. *deciſ.*
402. *num.* 4. Rot. *deciſ.* 242. *par.* 2. *& deciſ.* 307. *num.* 4.
par. 2. *recent.* Huiuſmodi namque clauſulæ, *purgatis atten-
tatis*, *refectis expenſis*, *parite iudicato*, & ſimiles, quam-
uis concipiantur per ablatiuum abſolutum, † non tamen 16
ſemper habent vim præciſæ conditionis, adeout ea om-
ninò ſit adimplenda, ſed intelliguntur conceſſæ præuia ſup-
poſitione terminorum, quatenus ſcilicet, attentata ſint
commiſſa, expenſæ ſint factæ, & conſtet de re iudicata, iuxt.
doctr. Bald. *in l. vnica num.* 1. *verſ. ſolutio*, *dicit gloſſ. C.
quando non petent. part.* alias dd. clauſulæ nihil operantur,
prout de clauſula, *refectis expenſis*, adiecta in Breui Apo-
ſtolico pro abſolutione, quod illa intelligatur quatenus con-
ſtet expenſas † reuera factas fuiſſe, alias non poſſit impedi- 17
re abſolutionem, fuit in ſpecie reſolutum in cauſa *Illerden.
electionis Prioriſſæ* 13. *Octobris* 1636. *in §. quo vero ad
clauſulam Breuis*, *& in §. ſequenti coram R. P. D. meo
Rojas*, ac de clauſula, *parite iudicato*, appoſita in com-
miſſione Papæ, quod illa reſoluatur, prout de iure, † qua- 18
tenus ſcilicet, conſtet de ſententia, quæ vti valida, & iu-
ſta tranſiuerit in iudicatum, firmat Roman. *conſil.* 334. *nu.* 1.
& 4. *& ferè per tot.* quem ſequuntur Felin. *in c. cauſam
num.* 6. *verſ. iſtam regulam de reſcript.* Ferret. *conſ.* 308.
num. 5. & fuit dictum *in Fauentina Monaſterij* 22. *Iunij*
1607. *coram Penian.* 2. *& ſeqq. & ſub num.* 7. *verſ. præualuit
enim opinio impreſſa poſt* Marcheſ. *par.* 2. *fol.* 148. vbi di-
citur, ſic alias Rotam huiuſmodi clauſulam interpreta-
tam † fuiſſe in vna *Regien. Sancti Thom.* 10. *Decembris* 19
1576. *coram Robuſterio*, & fuit etiam dictum *in Illerden.
decimarum* 19. *Decembris anni præteriti coram R. P. D.
meo Pirouano*; Reſcripta quippe Principum recipiunt in-
terpretationem à iure communi, † cum quo illa ſe con- 20
formare cenſentur *l. reſcripta*, *C. de precibus Imper. offer.*
Bald *in l.* 1. *num.* 16. *C. de conſtit. Principum*, *cap. cau-
ſam quæ*, & ibi Felin. *num.* 5. *de reſcript.* & in ſpecie
quod Iudices ſapientes non debeant pronunciare ſuper
attentatis, ſi illa non adſunt, † ſed ad vlteriora procede- 21
re, aduertit Marcheſ. *de commiſſ. §. ſuper attentat. par.* 2.
num. 104. *fol.* 26.

Rurſus ponderabant DD. quod huiuſmodi clauſulæ, *pur-
gatis attentatis*, *refectis expenſis*, *parite iudicato*, & ſimi-
les, quæ vti conceptæ per ablatiuum abſolutum inducunt
conditionem, ſuum effectum operantur reſpectu modi pro-
cedendi in cauſa, vbi ſcilicet, reus vult procedere ad vlte-
riora in cauſa, tunc enim actor poſſet illi obijcere
defectum iuriſdictionis in Iudice, cui cauſa fuit commiſſa
ſub conditione purgationis attentatorum, refectionis expen-
ſarum,

Digitized by Google

ſarum petitionis rei iudicatæ, & ſimilium, quia non purificata conditione ſuſpenſa remanet illius Iudicis iuriſdictio; Verùm ſi actor petat attentatorum purgatione, refectionem expenſarum, vel executionem rei iudicatæ, ei non obſtat defectus iuriſdictionis in Iudice, & conſequenter licebit Reo excipere defectum ſubiectæ materiæ, nimirum quod attentata non ſint commiſſa, expenſæ non ſint factæ,
22 nec adſit res iudicata, † quo caſu ſi Iudex incipiat ſuſpicari de iuſtitia Actoris ex defectu ſubiectæ materiæ, abſtinet ab vlteriori proceſſu, Caputaq. *deciſ.* 114. *part.* 3. Seraph. *de-*
23 *ciſ.*425. *num.*3. & ita huiuſmodi † clauſulas interpretari refert Marcheſ. *part.*2. §. 1. *num.*162. *fol.*112.

Vnde quicquid eſſet dicendum, ſi dd. Francus, & Danid, qui ſequeſtrum obtinuerunt hodie ageretur contra d. Philippum pro conſequutione pecuniarum ſub d. ſequeſtro poſitarum, remouetur omnis ſcrupulus, quia cum ipſemet Philippus petat declarari ſe non eſſe debitorem, dictumque ſequeſtrum, & alia ſuperius expreſſa, vti attentata, in primis, & ante omnia reuocari, vtique licet eiſdem, Franco, & Dauidi excipere d. ſequeſtrum, & alia non eſſe attentata, & conſequenter ſi Rota hodie agnoſcat, prout
24 agnouit, pretenſa attentata reuera non extare, † iure duxit abſtinendum à prætenſa illorum purgatione, vt in ſimili obſeruauit *in d. cauſa Illerden. decimarum commiſſa R. P. D. meo Pirouano*, cum clauſula, *parito iudicato*, in qua, cùm Capitulum ageret pro conſummatione executionis rei iudicatæ, Rota detecta iniuſtitia ſententiarum, abſtinuit à proceſſu ad vlteriora in exequutione.

In quam ſententiam faciliùs iuerunt DD. tum quia guſtarunt de bono iure dd. Franchi, & Dauidis ex eo, quod D. Hieronymus Marcellus peritus electus inſpectis litteris, & Spaccijs, ex quibus creditum, de quo agitur, iuſtificari dicebatur, eiſque maturè conſideratis, retulit, *Eſſer dd. Spaccij, buoni legalmente fatti, e tenuti l'vno conſecutiuo all'altro, contenere gli ordini neceſſarij, e reſultarne piena proua del credito di detti Signori Franco Spinola, & Dauide Imperiale contenuto nelli medeſimi Spacci.* Tum etiam quia concurrit non leuis fumus dilapidationis pecuniarum, de quibus agitur, reſultans nedum ex iuramento dd. creditorum præſtito hic in Curia, ac teſtibus alias in partibus examinatis, quam etiam ex Inſtrumento dotationis ſcut. 12. mill. circiter auri ſolis ſpectantium ad rationem bancariam factæ ab eodem Philippo paulò antè ſequeſtrum ad fauorem D. Caroli germani fratris; Rota namque ſolet à reuoca-
25 tione attentatorum abſtinere, † quoties viget iuſta cauſa eidem benè viſa Lancellot. *de attent. part.* 3. *cap.* 24. *de reo, & except. ſibi contra attent. competen. quæſt.* 1. *num.* 59. ſub-
26 dens, quod vbi cauſa non habet bonum odorem, † Rota conſueuit ſuſpendere etiam res iudicatas, & appoſito ſequeſtro cognoſcere de bono iure, prout in iſta cauſa alias demandatum fuerat; idemque repetit *in ead.* 3. *part. cap.* 30. *de priuil. attent. num.* 222. *& ſeqq.*

Et ita vtraque, &c.

Hæc deciſio quæ ſupra adnotatur in hac cauſa facta ſub die 20. Ianuarij 1638. vt non amplius impreſſa erit infra in appendice, & ſub die 24. Ianuarij 1642. habetur pariter altera deciſio in hac cauſa facta; & hæc erit in ſequenti volumine.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Roſſaneñ. Exemptionis.

Veneris 20. Aprilis 1640.

ARGVMENTVM.

Monaſtrium Papæ reſeruatum cum hoc quod illius Monaci non poſſint ab alio, niſi à Sede Apoſtolica eiuſque legato excommunicari, & interdici probatur exemptum à cuiuſcumque Ordinarij iuriſdictione.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſi ſibi aliam Eccleſiam reſeruauit, eamque ſibi ſoli, ac ſedi Apoſtolicæ voluit eſſe ſubiectum.*
Certum eſt Eccleſiam prædictam eſſe exemptam à iuriſdictione ordinarij, ibidem, & num. 3.
2 *Exemptio probatur à iuriſdictione ordinarij, eo ipſo quod illi ſolum quid annuum fuerit reſeruatum, cum in reliquis Eccleſia dicatur exempta, & num.* 1.
4 *Eccleſia per Papam ſibi reſeruata, dicitur exempta, quamuis intrat fines alicuius Diœceſis exiſteret.*
Et de iuribus Epiſcopi nulla fuerit facta mentio.
5 *Papa ſi voluit aliquod Monaſterium non niſi per Sedem Apoſtolicam excommunicari, & interdici poſſe.*
Tale Monaſterium dicitur exemptum ab ordinaria iuriſdictione, ibidem, & num. 3.
6 *Exemptio inducitur ex priuilegio quo Abbas, & eius Monaci poſſunt Chriſma, Oleum ſanctum, conſecrationes Altarium, ordines, & alia ſacramenta.*
A quocumque Epiſcopo recipere, ibidem, & num. 7.
8 *Eccleſia quæ, nullo medio, Apoſtolicæ Sedi probatur ſubiecta, ab ordinarij iuriſdictione dicitur exempta.*
Verba, nullo, medio, *intelliguntur immediatè, num.* 8.
9 *Obſeruantia exemptionis probatur ex confirmationibus Pontificum, & ſolutionibus factis iuxtà modum, in exemptionis priuilegio præſcriptum.*
10 *Exemptio conceſſa Monaſterio, Capellis, & tenimentis illius dicitur realis, & ad omnes tranſit Monaſterij ſucceſſores.*
11 *Recognitio fauore Sedis Apoſtolicæ, quæ antea non erat, dicitur facta occaſione exemptionis ab illa conceſſe.*

DECISIO CCXIX.

DVbitaueram in hac cauſa ſub die 27. * Ianuarij præteriti ad inſtantiam D. Pauli Æmilij Silueſtri Abbatis S. Mariæ de Patyro, An conſtatet de exemptione, ſed quia pro parte Reuerendiſſimi D. Archiepiſcopi principaliter impugnabatur legalitas Priuilegij Innocentij III. à quo dicta exemptio originem ducit, Rota pro tunc cenſuit d. priuilegium eſſe in forma probanti, & cognitionem exemptionis ad aliam particularem diſputationem reſeruauit, vt in deciſione à me extenſa, qua iuxta ſtylum Tribunalis ſuppoſita cauſam ſuper reſeruatis hodie repropoſui, & pro dicto Abbate informante fuit reſponſum, ideſt conſtare de exemptione.

Quia ex lectura prædicti priuilegij, de quo in ſumm. num. 1. apparet, quod Papa Monaſterium nunc Abbatiale dictæ Eccleſiæ S. Mariæ de Patyro cum Capellis omnibus, & tenimentis ſuis in ius, ac proprietatem Beati Petri, eiuſque protectione, & Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit, ac nulli præterquam Sacroſanctæ Rom. Eccleſiæ illud voluit eſſe ſubiectum † reſeruatum tantum onere ſoluendi Eccleſiæ 1
Roſſanenſi annum cenſum trium cereorum, & vnius Cannatæ mellis ex quibus ſatis apertè conſtare viſum fuit dictam Eccleſiam cum ſuis Capellis, & tenimentis eſſe exemptam à Iuriſdictione Archiepiſcopi Roſſaneñ. & aliorum Epiſcoporum, vt deciditur in *cap. ſi Papa* §. *ſi autem de priuileg. in* 6. *& in cap. ex parte el primo*, & ibi Gloſſ. *verb. ſpecialiter, eod. tit. & facit, cap. cum veniſſent*, 2. §. *nos igitur de integr. reſtit.* & notat Butr. *in cap. ex parte*, el 2. *de priuil.* quem ſequitur etiam Boich. & notat Socc. *in cap. recepimus* 8. *num.*7. *&* 32. *eod. tit.* Card. Tuſch. *tom.*3. *litt. E. concl.* 552. *num.* 11. Eraſm. à Cocchier. *de iuriſ. ordin. in exemptos part.*1. *quæſt.*9. *num.*1. *verſ. in primis*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 123. *num.* 15. *ſecundum Lugdun. impreſſ.* Dec. *conſ.* 152. *n.*2. Seraph. *deciſ.* 1025. *num.*2. ponderata ſignanter reſeruatione ſolutionis d. annui cenſus cereorum trium, & cannatæ mellis, † quæ fa- 2
cit vt in reliquis non reſeruatis cenſeatur probata exemptio, Io. And. *in cap. cum Venerabilis, de cenſib.* Bald. *in l. fin. num.*4. *C. de bon. liber.* Fel. *in cap. cum inter, num.* 3. *&* 4. *de re iudic.* & facit text. *in l. nam quod liquidè* §. *vltim. verſ. ſi cui pen. ff. de pæn. legat.* Seraph. *d. deciſ.* 1025. *num.* 20. Rota *deciſ.* 585. *num.*1. *part.*3. *recent.*

Quod confirmari etiam dictum fuit ex eo quod Papa in eodem priuilegio vltra conceſſionem vſus annuli, mitræ, & baculi prohibuit quoque, vt nullus ſententiam interdicti, vel excommunicationis contra Abbatem Monaſterium, Monachos, Capellas, ſeu Clericos promulgare audeat, niſi Romanum Pontifex, vel legatus ab eius latere deſtinatur ſubdens poſtea, quod dict. Monaſterium ad indicium ſe vnà cum Capellis, & tenimenti ſeius fuiſſe receptum in proprietate, ac protectione S. Petri, ac Sedis Apoſtolicæ vnciam auri ſingulis annis Eccleſiæ Romanæ perſolueret, † quæ verba clarè indicant d. Monaſterium 3
cum eius Capellis, & tenimentis, licet exiſteret intra fines

fines Diœceſis Roſſaneñ. eſſe exemptum ab eiuſdem Archiepiſcopi Roſſaneñ. iuriſdictione, prout pariter notatur in *d. cap. ſi Papa, de priuileg. in 6.* ibique DD. communiter ſcribentes Abb. *in d. cap. recepimus, circa fin.* & Soccin. *ibid. num.* 36. Sanch. *in conſ. moral. lib. 6. cap. 8. rubr. 1. num. 4.*
4 etiamſi de iure Epiſcopi † nulla fuerit facta mentio, vt aduertit gloſ. quam Abb. poſt alios ſequitur *in cap. cum olim el 1. de priuileg.* Dec. *d. conſ. 152. num. 2. verſ. & præſupponendum eſt de priuileg.* Seraph. *d. deciſ. 1025. num. 8. & 9.* alias enim potuiſſet Archiepiſcopus, & Alij Epiſcopi ex-
5 communicare, ſuſpendere, ac interdicere, vt diſponitur in *cap. cum Capella, & in cap. quanto de priuileg.* Io. Andr. *in tract. de interdict. num. 23.*

Præterea fuit conſideratum, quod in d. priuilegio fuit etiam indultum, vt Archimandrita, & eius Fratres Chriſma oleum ſanctum, Altarium, ſeu Baſilicarum conſecrationes, Monachorum, ſeu Clericorum ordinationes, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta à quocumque maluerint Epi-
6 ſcopo recipere poſſint, † vnde reſultat totalis exemptio ab omni iuriſdictione ordinariorum, ex notat. per gloſs. *in cap. vltim. verb. permittimus de pœnit. & remiſs.* Io. Andr. *in memorial. in regul. ſcienti, & conſentienti, num. 25. de reg. iur. in 6.* Dec. *d. conſ. 152. num. 1. verſ. quarto fuit*, Seraph. *in §. ſæpè præcitat. deciſ. 1025. num. 6. & 8.* etiam quo-
7 ad ea, quæ concernunt ordinem, † & dignitatem Epiſcopalem, ex tradit. per Innoc. *in rubr. de Cleric. Peregr.*

Quibus accedunt confirmationes Apoſtolicæ factæ ab alijs Pontificibus Succeſſoribus videlicet Martino V. Alexandro VI. Honorio III. & præcipuè Ioanne XXII. dicto, in qua aſſeritur d. Monaſterium ad Eccleſiam Romanam
8 nullo medio pertinere, quæ verba, *nullo medio*, † immediatam ſubiectionem, ac exemptionem à quocumque alio important, *cap. cum olim, §. nos verò de priuileg. & in d. cap. ſi Papa d. §. ſi autem verſ. Vel ad Romanam eod. tit. in 6.* Dec. *d. conſ. 152. num. 2. in princ.* & in puncto Seraph. *d. deciſ. 1025. num. 14. & 15.* & ex dictis confirmationibus Pontificijs, & aſſertiua Ioannis XXII. ac ex ſolutionibus annuę præſtationis factis, tam Sedi Apoſtolicæ, quàm Eccleſiæ Roſſaneñ. iuxta modum in d. priuilegio præſcriptum pro-
9 batur † etiam prædictæ exemptionis obſeruantia, vt ponderauit Rota *in d. deciſ. 1025. apud Seraph. num. 10. 11. & num. 12.*

Nec dixerunt DD. obſtare poſſe quod d. exemptio fuerit conceſsa Monaſterio tunc temporis regulari, & ideò ſuffragari non poſſit moderno Abbati Commendatario ſæculari, quia dum conceſſio fuit facta Monaſterio Capellis, & eius tenimentis, vt clarè legitur in d. priuilegio In-
10 noc. III. exemptio dicitur realis quæ propterea tranſit ad omnes ſucceſſores in d. Monaſterio ad text. *in l. ætatem, §. fin. ff. de cenſ.* Bart. *in l. 1. num. 2. de conſt. Princip.* Menoch. *conſil. 236. num. 10.* Gemin. *in cap. per extemptionem nu. 20.* Franch. *num. 1. de priuileg. in 6.* Cald. *conſil. 14. de cenſib.* Surd. *dict. conſil. 523. num. 23.* Rota *deciſ. 4. de priuileg. in antiq.*

Prout minus aduerſari viſa fuit replicatio pro D. Archiepiſcopo facta ſub die alterius diſputationis, quod ſcilicet ſolutio vnciæ auri fuerit facta Sedi Apoſtolicæ pro feudo in recognitionem directi Dominij, quia feudum non præſumitur, & verba d. priuilegij illud penitus excludunt, ibi, *ad iudicium autem, quod ſpecialiter vos, & Monaſterium veſtrum, cum Capellis, & tenimentis veſtris in proprietate, & protectione B. Petri, & noſtra Recepimus, &c.* Si igitur Summus Pontifex illud tunc ſub protectione recepit, ergo prius non aderat feudum, & conſequenter onus impoſitum fuit pro protectione ſuſcepta, vt patet ad ſenſum. Et ſic occaſione exemptionis commiſſæ, iuxta diſpoſita in *d. cap. ſi Papa, de priuileg. lib. 6.* cum alijs ſupra alleg.

Et ita deciſum d. Abbate tantum informante altera parte ſæpè ſæpiùs citata, & informante non curante, &c.

Habetur ſupra in hac eadem parte deciſ. 191. vbi alias adnotani.

R. P. D. CERRO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Computorum.

Veneris 20. Aprilis 1640.

ARGVMENTVM.

Iudicium reconuentionis, quod alioquin ſimultaneè cum cauſa. & conuentionis expediri debet, ſi eſt illi præiudicialis, & de eo liquido conſtet, vbi vero cauſa conuentionis ſit turbida poteſt per iudicem ea omiſſa, per ſententia expediri. Sententia abſolutoria à redditione rationum, libris non exhibitis, dicitur iniuſta, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa conuentionis, & cauſa reconuentionis ſimultaneo proceſſu, & eadem ſententia terminari debent.*
2 *Iudex poteſt omiſſa cauſa conuentionis pronunciari ſuper cauſa reconuentionis, ſi hæc appareat clara, & liquida, illa autem turbida.*
3 *Adminiſtrator non poteſt dici debitor, vel creditor, niſi praua computorum diſcuſſione, & ſolidatione.*
4 *Iudex benè pronunciat ſuper cauſa reconuentionis etiam ommiſſa cauſa reconuentionis.*
Si illa eſſet præiudicialis, ab eaque penderet reſolutio primæ, ibidem.
Regula qui prior prouocat, prior agat quando procedat, num. 4.
5 *Sententia ſuper abſolutione à redditione rationum iniuſta dicitur ſi abſque librorum exhibitione appareat lata intellige, vt num. ſeq.*
Redditio rationum non poteſt dici perfecta, niſi exhibitis libris, num. 5.
6 *Libri rationum ſi non fuerint in prima inſtantia petiti, ſufficit quod in ſecunda fuerint producti.*
7 *Adminiſtrator non tenetur ad exhibitionem ſcripturarum, quæ penes ipſum extare non probantur.*
8 *Partitæ ſemel approbatæ amplius impugnari non poſſunt niſi errorem, vel dolum interueniſſe probetur.*
9 *Renuncians liti, & ſententiæ excluditur à iure illam impugnandi propter exceptionem litis finitæ, & extinctæ.*
10 *Renunciatio generalis liti, & ſententiæ facta comprabendit totum tempus, quod in ſententia continetur.*
11 *Renunciatio facta à muliere prudenti, & ſagaci ſeruatis ſolemnitatibus ſtatutarijs, ac negocio maturè diſcuſſo nulli dubium eſt, quod ſubſtineri debeat.*

DECISIO CCXX.

FVit reſolutum ſententiam Gubernatoris abſoluentem Io. Venturellum ab imperitis, & declarantem ipſum reddidiſſe ſufficientem ſuæ adminiſtrationis, eſſe confirmandam, & ſic perſiſtendum in deciſis coram me ſub die * 23. Ianuarij præteriti.

Neque enim refragantur duæ nullitates deductæ, ſiquidem quod citatus fuerit Laurentius Gauocciolus vti Procurator D. Felicis, de cuius tamen mandato procuræ non conſtat, tollitur ex facto cum ex originalibus citationum appareat eas fuiſſe exequutas contra D. Felicem principalem, non autem contra Gauocciolum.

Altera quod fuerit expedita cauſa reconuentionis omiſſa cauſa conuentionis, quæ tamen ſimultaneo proceſſu,
† & eadem ſententia erant terminandæ, iuxta theoric. 1
Bart. *in Auth. Et conſequenter num. 4. verſ. item dicta cauſæ C. de ſent. & interloqunt. omn. iud.* ceſſat, quia cùm Venturellus haberet pro ſe generalem quietantiam cum ampliſſimis clauſulis, ac menſtruas ſolidationes, ex quibus clarè videbatur integram, & ſufficientem per ipſum redditam fuiſſe rationem, ideòque eum cauſa petitæ redditionis rationis citius, & facilius expediri poſſet, potuit Iudex, omiſſa cauſa conuentionis, quæ tam apertè non liquebat, pronunciare ſuper cauſa reconuentionis, † quæ 2
ex publico inſtrumento reddebatur clara, & indubitata, vt arg. *l. fin. C. de compenſat.* tradunt Specul. *lib. 2. partic. 1. tit. de reconuen. §. videndum num. 5. verſ. cæterum, ſi de vna*, Abb. *cap. 1. num. 9. verſic. Sed limita de mut. petit.*

Marani.

Marant. *de ord. Iud. part.4. diſtinct.6. num.* 10. & alij quos
ſequitur Rot. *in Toletana pecuniaria* 13. *Aprilis* 1587. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, quæ eſt deciſ.* 11. *poſt Pacif. de Saluian.*

Præſertim quia cùm Venturellus peteret ſolutionem
mercedis ob ſeruitium plurium annorum præſtitum in ad-
miniſtran. & gubernan. domo bon. mem. Cardinalis, idque
obtinere non poſſet, niſi præuia diſcuſſione, & ſolidatione
3 computorum, ex qua dignoſceretur, † an remaneret debi-
tor, vel creditor, vt per Rot. coram Buratt. *deciſ.*443. *n.* 2.
ritè, & rectè proceſſit Iudex expedien. prius cauſam reddi-
4 tionis in reconuentione petitam, † cùm eſſet præiudicialis,
& ab ea penderet reſolutio primæ, *l. prima, cum tribus
ſeqq. & l. cum ſtatus*, vbi gloſ. *C. de ordin. cognit.* Henric.
Boich. *in cap. cum dilectus num.*1. *& 3. verſ. aut ſecundo pro-
poſita extra eod. tit.* qui firmat hoc caſu non procedere re-
gulam, *Qui prior prouocat, prior agat*.

Minuſque ſubſiſtunt ea, quæ obijciuntur contra iuſti-
tiam ſententiæ; Quod enim lata fuerit libris adminiſtratio-
nis non exhibitis, quorum tamen exhibitio requirebatur,
5 † vt poſſe dici perfecta redditio rationis, *l. fin. §. inter cæ-
tera*, vbi Bart. *ff. de liber. legat.* Soccin. ſen. *conſ.*190. *nu.* 5.
poſt med. verſ. ſed præmiſſis non obſtan. & num. 6. *lib.* 2. vi-
ſum fuit parum vrgere, quia cum petita non fuerit in prima
inſtantia exhibitio poſtea facta à Venturello in ſecunda
parte tunc petente illi ſuffragatur; non obſtante, quod ſi-
6 mul exhibitæ non fuerint receptuæ, † & quietantiæ parti-
culares multorum opificum, quibus diuerſæ pecuniarum
quantitates ſolutæ fuerunt, quia vltra quod præſumuntur
reſtitutæ domino, quando ab eo reportata fuit quietantia
generalis, & computa fuerunt ſolidata, Venturellus ad
7 earum exhibitionem non tenetur, † niſi concludenter pe-
nes eum probetur exiſtentia, *per l.* 3. *in princ.* vbi gloſ. *in
§. ſciendum in verb. ſummatim, ff. ad exhiben.* Rot. coram
Card. Seraph. *deciſ.*1224. *num.*1. *& deciſ.*259. *num.*1. *par.*1.
recent. & coram Cardinali Caualerio *deciſ.*82. *num.*1.

Nec releuat, quod pro adminiſtratis poſt quietantiam
Cardinalis ſpatio nouem menſium, & dierum 13. exhibea-
tur per Venturellum tantummodo ſolidatio computorum
facta ſingulis menſibus cum D. Felice, abſque eo quod pro-
betur ipſum expoſuiſſe in rebus emptis illam quantitatem
pecuniarum, quæ in dictis partitis ennunciatur, reſque
emptas fuiſſe verſas in vtilitatem domus, quia cùm ſingu-
lis menſibus rationes diſpunctæ fuerint, ac ſolidatæ, & vl-
tima die adminiſtrationis Venturellus reſtituerit dominæ
Felici ſcuta decem, quæ penes ipſum erant reliqua, exiſti-
marunt DD. non poſſe amplius dictas partitas impugnari
8 † cum ſemel fuerint approbatæ, & errorem, vel dolum in-
teruenisſe non probetur, vt latè fuit deductum in deciſ. quæ
reuidetur.

Accedente etiam ampliſſima renunciatione, & ceſſione
per D. Felicem facta liti, & ſententiæ per quam excluditur
9 à iure illam † impugnandi propter exceptionem litis finitæ,
& per renunciationem extinctæ, *l. poſtquam litis, C. de pact.*
Caputaq. *deciſ.*310. *part.*1. Put. *deciſ.* 481. *lib.* 2. *in correct.*
Cùm finis, ſiue effectus renunciationis ſit priuatio, quæ ni-
hil in renunciatione, reliquit Bart. *in l.* 1. *num.*4. *ff. de acquir.
hered.*

Et licet replicetur renunciationem eſſe reſtrictam ad red-
ditionem rationis vſque ad quietantiam reportatam à Car-
dinali, fuit reſponſum obſtare generalitatem renunciatio-
10 nis, † quæ ſecundum regulas iuris eſt trahenda ad totum
tempus, quod in ſententia continetur, Crauet. *conſ.* 227.
*num.*13. Decian. *conſ.*39. *num.*51. *lib.*2. Rota *deciſ.*664. *n.*8.
*part.*1. *diuerſ.*

Præſertim cùm de validitate, & ſubſiſtentia renunciatio-
nis dubitari non poſſit tamquam factæ negocio maturè di-
11 ſcuſſo, † ſeruatis ſolemnitatibus ſtatutarijs à muliere ad-
modum prudenti, & ſagaci, & optimè certiorata de iuribus
ſibi competentibus, ad tradit. per Tiraquell. *in l. ſi vnquam
in præfat. num.*101. *C. de reuoc. donat.*

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

*Supra in hac eadem parte habetur prima huius cauſæ deciſio ſub die 23. Ianuarij proximè præteriti, & reperitur in ordine deciſ.*188.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracinen.

Regien. Iuriſpatronatus.

Veneris 27. *Aprilis* 1640.

ARGVMENTVM.

Pertinentia iuriſpatronatus probatur ex pluribus præſentationibus effectum ſortitis ſpatio annorum 40. & vltra quoties verſatur in perſonis in quibus nulla cadit præſumptio vſurpationis. Teſtator ſi aliquid in certum opus reliquit, quod deinde Pontifex in Iuſpatronatus commutauit, perindè eſt, ac ſi Iuſpatronatus fuiſſet à principio per teſtatorem ordinatum, & acquiritur hæredi eiuſque ſucceſſoribus. Iuſpatronatus quale merè gratioſum, quale verò ex cauſa oneroſa dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Præſentationes plures effectum ſortitæ ſpatio multorum annorum concurrente fama iuriſpatronatus illius probant exiſtentiam.*
Intellige concluſionem procedere in perſonis non adeo potentibus, vt in illis poſſit ſuſpicio vſurpationis ineſſe, ibidem.
2 *Amplia etiam concurrentibus adminiculis, quia & tunc ex pluribus præſentationibus probatur pertinentia iuriſpatronatus.*
3 *Enunciatiuæ ab Ordinarijs emanatæ plurimum attenduntur in probatione iuriſpatronatus.*
4 *Epiſcopi ſolent reddi difficiles in canonizando iuſpatronatus propter præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ, num.*3.
4 *Teſtes de fama diſponentes, licet aliquam patiantur exceptionem, faciunt ſaltem adminiculum.*
5 *Præſentatio ad iuſpatronatus effectuata probatur eo ipſo, quod per obitum, vel reſignationem prouiſi in præcedenti emanauit.*
6 *Iuſpatronatus conceſſum non ex cauſa oneroſa, ex quo non fuerit aliquid datum, quod æquipolleat conceſſioni merè gratioſum reputatur, ibidem.*
7 *Iuſpatronatus conceſſum maſculis tantum per obitum illorum non tranſmittitur ad fœminas, ſed libertatem acquirit.*
8 *Beneficium iuriſpatronatus per extinctionem lineæ vocatorum, & ipſum quoque remanet extinctum.*
9 *Iuſpatronatus ab aliquo ex eius bonis dotatum non poteſt cenſeri gratioſum conceſſum ſcilicet ex priuilegio.*
10 *Cauſa originalis ex qua actus proceſſit attenditur.*
11 *Iuſpatronatus, quod Pontifex ex alio pietatis opere à teſtatore relicto, inſtituit, perinde eſt, ac ſi à principio fuiſſet ab eodem teſtatore fundatum, & ideò non merè gratioſum, ſed ex cauſa veræ dotationis dicitur acquiſitum, ibidem, & num.*18. *& ſeqq.*
12 *Iuſpatronatus aliud per priuilegium à Principe conceſſum, & hoc merè gratioſum dicitur.*
Et aliud quod ex fundatione acquiritur, & de iure communi appellatur, ibidem, & num. ſeq.
*Priuilegium dicitur quidquid conceditur per Principem contra ius commune, quaſi priuata lex, num.*12.
13 *Iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione acquiſitum, quamuis ex gratia dicatur, tamen iſta gratia habetur incluſa in corpore iuris.*
14 *Iuſpatronatus nihil aliud eſt, quam quædam prærogatiua per Eccleſiam conceſſa.*
In retributionem bonorum temporalium pro conſtituendo Eccleſiaſtico beneficio elargitorum, ibidem.
15 *Iuſpatronatus ſi probetur ab aliquo dotatum hoc repugnat, quod ex priuilegio conceſſum.*
16 *Iuſpatronatus competens ex cauſa oneroſa regulatur à iure communi ad inſtar iuriſpatronatus ex fundatione acquiſiti.*
Iuſpatronatus ex fundatione, vel alia cauſa oneroſa acquiſitum, non ſubiacet diſpoſitioni Concilij, ſummorumque Pontificum Conſtitutionibus.
*In materia derogationis, & reuocationis illius, n.*16.
17 *Iuſpatronatus conſtitutum ex bonis Eccleſiæ relictis, ſi illa*

ſi illa non fuerunt incorporata, non poteſt dici quod de bonis Eccleſiæ fuerit conſtitutum.

Ita ut ex priuilegio, non autem ex cauſa onereſa dicatur acquiſitum, ibidem.

18 *Commutatio voluntatis defuncti à Pontifice facta de aliquo legato pio in iuspatronatus.*

Efficit idem quod ſi a principio illud fuiſſet conſtitutum, ibidem, & num. ſeqq. & ſup. num. 11. pariter cum ſeqq.

19 *Commutatio voluntatis defuncti operatur, vt legatum effectum habere non valens in vno opere pio, vergatur in aliud.*

20 *Iuspatronatus acquiritur heredi, & habentibus cauſam ab eo, etiamſi teſtator bona in aliquod opus pium reliquiſſet.*

Et Pontifex in iuspatronatus illa commutaſſet, ibid.

21 *Clauſula*, ſublata cuicumque Iudici poteſtate, & facultate aliter interpretandi, *appoſita in litteris Papæ.*

Claudit os parti, & Iudici adimit libertatem aliter iudicandi, ibidem.

22 *Verba taxatiua*, pro maſculis tantum, *appoſita in materia iurispatronatus intelliguntur quod primo maſculis, illis ſcilicet exiſtentibus, deinde fœminis iuspatronatus quæratur.*

Iuspatronatus de ſui natura dicitur ad quoſcumque heredes tranſitorium, num. 22.

23 *Liber baptiſmi iuncta inſtitutione paterna filiationem probat.*

24 *Deſcendentia à primis fundatoribus non requiritur in probatione pertinentiæ iurispatronatus.*

Sed ſufficit probare deſcendentiam ab vltimo poſſeſſore, ibidem.

DECISIO CCXXI.

VAcante perpetuo ſimplici beneficio ſub inuocatione Sanctorum Ioannis Baptiſtæ, & Catherinæ, ſito in Collegiata Eccleſia S. Proſperi Ciuitatis Regien. per obitum Ioannis Rugij in menſe Ordinarij, fuit de eo tanquam de libero, ab Ordinario prouiſus Excellentiſs. Princeps Obizzus Eſtenſis, qui pariter fuit præſentatus à D. Comitiſſa Siluia Zobola, prætendente ad eam ſpectare ius præſentandi ad dictum beneficium: propter quam controuerſiam, commiſſa mihi cauſa, dubitaui; an conſtet de iurepatronatus, quod ſuffragetur D. Comitiſſæ Siluiæ, & fuit affirmatiuè reſolutum.

Quia dicta Comitiſſa exiſtentiam iurispatronatus, ac pertinentiam deducit ex continua ſerie inſtitutionum ad præſentationem ſuorum anteceſſorum ſpatio quadraginta annorum, & vltra, quæ cùm non verſentur in dominis ita
1 potentioribus, † vt ineſſe poſſit ſuſpicio vſurpationis iuxta decreta Sac. Concilij Tridentini; ſuffragantur ad effectum de quo agitur, concurrente fama iurispatronatus, Mantic. *deciſ.* 318. *num.* 5. Reuerendiſs. D. meus Decanus *deciſ.* 134. *num.* 2. bon. mem. Cardin. Caualer. *deciſ.* 159. *num.* 5. Re-
2 uerendiſs. Vigellenſ. *deciſ.* 413. *num.* 2. † vel adminiculis, Caſſad. *deciſ.* 7. *de iurepat.* Achil. *deciſ.* 7. *eod. tit.* & fuit dictum *in Tiraſonen. Capellaniæ* 14. *Decembris* 1607. *coram Eminentiſs. Card. Pamphilio, & in Romana Beneficiatus S. Petri* 22. *May* 1623. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano.*

Quæ adminicula non deſunt; nam adſunt enunciatiuæ iurispatronatus emiſſæ de anno 1552. in litteris reſignationis, & prouiſionis tunc factæ ab Ordinario Ludouico de Zozolis tanquam patrono, & in motu proprio Pij IV. anni 1562. in quo per obitum dicti Ludouici in Curia fuit facta prouiſio Adriano Zobolo cum conſenſu Caroli Zoboli patroni, & expreſſa aſſertione, Beneficium eſſe de iurepatronatus Laicorum nobilium de Zobolis ex fundatione, vel dotatione, ſublata aliter iudicandi poteſtate, quibus confeſſionibus in hac materia multum eſt deferendum, & maximè illis, quæ emanarunt ab Ordinarijs, qui præſumuntur ſcire
3 qualitates Beneficiorum, † & ſolent eſſe difficiles in canonizando iuspatronatus, & in admittendis præſentationibus in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ, Rot. *deciſ.* 1. *de iurep. in nou.* coram Put. *deciſ.* 234. *lib.* 2. coram Caualer. *deciſ.* 378. *n.* 3. & coram Reuerendiſs. D. meo Decano *deciſ.* 136. *n.* 3. Et accedunt teſtes, ſuper fama patronatus examinati,
4 qui quatenus aliquam † exceptionem, vel in dicto, vel in perſona paterentur ad probandam famam, faciunt ſaltem adminiculum, Caputaq. *deciſ.* 208. *n.* 7. *part.* 2. Rota *deciſ.* 18. *n.* 3. *part.* 2. *recent.* bon. mem. Buratt. *deciſ.* 640. *n.* 5. & ita fuit reſolutum *in Roſſanen. decimarum* 28. *Nouembr.* 1639. *coram R.P.D. meo Bichio.*

Præſentationes verò continuatæ per annos 50. & vltra, probantur, cum in primis concurrat prouiſio anni 1563. tunc enim Carolus Zobolus vti Patronus præſentauit Alexandrum filium, per cuius obitum de anno 1593. idem Carolus Zobolus præſentauit Aloyſium, quo mortuo de anno 1603. Comes Ludouicus Zobolus, vti patronus fuit inſtitutus, illeque de anno 1604. cum expreſſa narratiua iurispatronatus, reſignauit beneficium Ioanni Rugio, per cuius obitum, de anno 1625. illud tanquam liberæ collationis Reuerendiſs. Epiſcopus Regien. contulit Excellentiſſimo Principi Obizzo, quem pariter præſentauit D. Comitiſſa Siluia; quarum † præſentationum, ac inſtitutionum effe- 5
ctuatio apparet ſufficienter probata eo ipſo, quod vna eſt per obitum, vel reſignationem prouiſi in præcedenti, iuxt. vulg. *conſ.* Oldr. 229. Rota coram bon. mem. Buratto *deciſ.* 142. *num.* 6.

Præterea viſum eſt poſſe deſumi pleniſſimam probationem exiſtentiæ iurispatronatus ex litteris felic. record. Gregor. XIII. productis ex parte Reuerendiſſimi Epiſcopi, in quibus continetur explicita conceſſio illius ad fauorem Alexandri, & Gallaſſi de Zobolis, eorum filiorum, & deſcendentium maſculorum; quia Beneficium fuit fundatum cum bonis ingentis quantitatis annui redditus ſcutorum 300. auri de Camera, relictis per olim Andream de Zobolis laicum Regien.

Nec obſtant duo obiecta facta ab Informantibus pro eodem Reuerendiſſimo Epiſcopo; Primum, quod cum hoc Iuspatronatus non fuerit conceſſum ex cauſa oneroſa, quia non fuit aliquid datum, † quod æquipolleat conceſſioni, 6
reputari debeat vti merè gratioſum, iuxta tradita per Rot. *deciſ.* 457. *num.* 17. & 18. *part.* 1. *diuerſ. deciſ.* 58. *num.* 8. & *deciſ.* 88. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* ita Lotter. *de re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 21. Alterum quod ſit conceſſum maſculis tantùm, & ſic non tranſmiſſibile ad fœminas, ideòque per obitum † omnium maſculorum, Beneficium acquiſiuerit li- 7
bertatem per regulam, quod per extinctionem lineæ vocatorum ad Iuspatronatus, † ipſum quoque extinctum rema- 8
neat, ex Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 11. *num.* 134. & *ſeqq.* Lambert. *de Iurepatron. lib.* 1. *part.* 2. *quæſt.* 2. *art.* 6. *num.* 4. & 5.

Non primum, quia cum non controuertatur, quòd Iuspatronatus fuerit fundatum † ex bonis prouenientibus ab 9
Andrea de Zobolis, illud non poteſt cenſeri ex priuilegio, ſed ex dotatione, Rota *deciſ.* 4. *verſ. nam ſicut de conceſſ. præbend. in nou.* & *deciſ.* 687. *ſub num.* 2. *verſ. non obſtat quod obijcitur contra prædictum Iurispatronatus part.* 1. *diu.* quia attenditur ſemper † originalis cauſa, ex qua actus 10
proceſſit. Et propterea nihil facit, quod fuerit fundatum ex bonis relictis ab eodem Andrea, Priori, & Conuentui Monaſterij Sancti Saluatoris Ordinis Sancti Auguſtini Canonicorum Regularium, cum onere, quod ipſi certas eleemoſynas, & alia pietatis opera, pro eius, ac totius familiæ de Zobolis animarum ſalute facere tenerentur, Quia cùm Leo Decimus, Clemens Septimus, Pius Quintus, & Gregorius Decimustertius cum eiſdem redditibus commutauerint voluntatem Andreæ Teſtatoris in Capellaniam, cum ſpecifica expreſſione, quod reputaretur de Iurepatronatus laicorum, perinde eſt, ac ſi Andreas † ab initio Bene- 11
ficium fundaſſet, ideòque Iuspatronatus non poteſt dici conceſſum ex mero priuilegio, ſed ex cauſa veræ dotationis, vti aduertit Lambert. *de Iurep. lib.* 1. *part.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 4. *num.* 14. Duplex enim conſtituitur Iuspatronatus: alterum videlicet, ex priuilegio, prout propriè dicitur † per 12
priuilegium, quicquid conceditur per Principem contra Ius commune, quaſi lex priuata *Can. Priuilegium* 3. *diſt. cap. Abbate Sancti Siluani*, §. *contra quod fuit, de verbor. ſignif.* Et alterum de Iure communi; & quamuis Iuspatronatus ex fundatione, & dotatione ſint ex gratia, nihilominus iſta gratia eſt incluſa † in corpore Iuris, & reputatur 13
Ius commune, non autem Priuilegium; regulaturque eius materia ſecundum terminos Iuris communis, Put. *deciſ.* 369. *num.* 4. *lib.* 2. & benè per Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 21. & *ſeqq.* vbi concludit Iuspatronatus nihil aliud eſſe, quàm certam prærogatiuam † per Eccleſiam 14
conceſſam cuipiam in retributionem bonorum temporalium pro conſtituendo Eccleſiaſtico Beneficio elargitorum; Vnde cùm Iuspatronatus probetur fundatum, & dotatum

tum

15 tum ex bonis relictis per Andream, † qood omnino repugnat conceſſioni ex priuilegio conſiſtente in mera gratia,
16 & Iuſpatronatus competens ex cauſa † oneroſa reguletur à Iure communi, ad inſtar Iuriſpatronatus ex fundatione, ex cumulatis per Garz. *de Beneſ. part. 5. cap. 9. num.* 120. *&* 121. illudque non cadat ſub derogatione Concilij, nec ſub regulis reuocatorijs Summorum Pontificum, ſequitur deducta pro D. Epiſcopo, circa hoc non releuare.

Et licet bona, de quibus agitur, fuerint priùs relicta ſupradictis Priori, & Conuentui S. Saluatoris, indeque
17 inferatur dotem fuiſſe † datam de bonis Eccleſiæ, & propterea Iuſpatronatus eſſe ex priuilegio, attamen non conſtat fuiſſe vnquam incorporata, iuxta requiſita à DD. *in l.* 3. vbi Bart. *ſub num.* 2. *& in l. ſi vacantia*, vbi idem Bart. *num.* 8. & Add. *ad eum ſub num.* 9. *C. de bon. vacan. lib.* 10. Imol. *in cap. vt ſuper, ſub num.* 7. *de reb. Eccleſ. non alien.* Guidopap. *deciſ.* 154. *num.* 2. *&* 3. imò ex ipſis litteris Gregor. XIII. apparet Priorem, & Conuentum, interueniente conſenſu Congregationis renunciaſſe, & expreſsè repudiaſſe legatum, & bona adhuc fuiſſe poſſeſſa per Ludouicam, Beatricem, & Conſtantiam hæredes Nicolai; vnde cùm Papa commutata voluntate erexerit Beneficium cum
18 bonis legatis, talis commutatio voluntatis operatur † quod bona à principio pro fundatione, & dotatione Iuriſpatronatus aſſignata cenſeantur, ex traditis per Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 1. *num.* 16. & non ideò minus dicuntur proueniſſe à laico, hoc enim ſolum commutatio efficit, vt
19 † legatum non valens habere effectum in vno opere pio, ſit verſum in aliud, vt per Monet. *in loco citato*; Vnde perinde
20 eſt, ac ſi ipſe ita mandaſſet, quod ſufficit † ad effectum acquirendi Iuſpatronatus hæredi, & habentibus cauſam ab eo, Couarru. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 18. *in fine*; & ne poſſet vnquam de hoc dubitari, Gregor. XIII. in ſuis litteris declarauit, eſse verum, & legitimum Iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione laicali; & non compræhendi ſub
21 reuocationibus, & derogationibus, † *ſublata cuicunque Iudici quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate*, quæ clauſula claudit os patri, & tollit facultatem Iudici aliter iudicandi, Gonzal. *ſuper reg.* 8. *gloſ.* 66. *num.* 3. *& ſeqq.* Caputaq. *deciſ.* 134. *num.* 4. *part.* 3. Rota *in recent. deciſ.* 77. *num.* 9. *part.* 5.

Non ſecundum obiectum, quod iuſpatronatus fuerit conceſſum pro maſculis tantùm, quia iſta taxatiua enunciatur ſolùm in ceſſione facta à Ludouica, Beatrice, & Conſtantia Alexandro Zobolo. Et ex lectura apparet non fuiſſe appoſitam qualitati maſculinitatis, ſed qualitati laicalitatis, imò in erectione neutri fuit adiecta, quæ potiùs,
22 quàm ceſſio debet attendi; Vltra quòd cum agatur † de materia tranſitoria ad quoſcumque hæredes, vt eſt Iuſpatronatus, verba taxatiua intelliguntur, exiſtentibus maſculis, ſcilicet, vt quando adfuerit aliquis maſculus, ipſe ſit Patronus, iuxta optionem, quam tenuit Rota coram Seraph. *deciſ.* 364. *num.* 9. *& in Cæſenaten. bonorum* 9. *Decembris* 1586. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, iuxta vulgatum conſil. Anchar.* 81. *a Rota paſſim approbatum.*

Quod Iuſpatronatus pertineat ad D. Comitiſſam, iuſtificatur, ex eo, quia ex partita libri Baptiſmi, probatur filia
23 † Com. Ludouici Zoboli, & hæres ex proportionabili actu inſtitutionis in teſtamento paterno, in quo vnà cum Comitiſsa Iulia altera filia, æqualiter, & æquis portionibus fuit hæres inſtituta, & ſuper his deponunt etiam teſtes de publica voce, & fama, & iuxta opinionem, quam Rota
24 ſeruat, ſufficit probari † deſcendentiam à dicto Comite Ludouico, qui de anno 1603. vti Patronus fuit inſtitutus, & vltimo loco ad fauorem Ioannis Rugij, vti talis de anno 1604. reſignauit, etiamſi non probauerit ſe deſcendere à primis fundatoribus Iuriſpatronatus, Rot. *deciſ.* 146. *nu.* 2. *& deciſ.* 274. *num.* 8. *part.* 2. *recent. in Baren. beneficij, prima Iulij* 1611. *coram bon. mem. Vbaldo, in Mediolanen. Iuriſpatronatus* 10. *Maij* 1623. *coram R. P. D. Pirouano.*

Ex ea bis, tam ex deductis in prima parte deciſionis, quàm in ſecunda, fuit reſolutum conſtare de Iurepatronatus ad fauorem D. Comitiſſæ Siluiæ.

R. P. D. PANZIROLO

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Portueñ. Stagni.

Veneris 27. *Aprilis* 1640.

A R G V M E N T V M.

Emphyteuſis pluribus conceſſa lineis non tamen in ſolidum, & quoad partem alicuius per generationem finita, poteſt per Eccleſiam dominam directam remedio *l. ſi quis conductionis C. locati*, recuperari aduerſus alios emphyteotas, qui partem Eccleſiæ caducatam ſibi appropriarunt; Quod autem d. remedium *l. ſi quis conductionis*, in emphyteutico procedat contractu latè in deciſ. firmatur.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum reddit rem certam, & manifeſtam facit probationem.*
2 *Solutio canonis ſpatio plurium annorum probat effectuationem emphyteuſis.*
3 *Mors probatur ex fide parochi.*
4 *Conductor conuentus remedio* l. ſi quis conductionis C. locati, *pro reſtitutione rei in locationem accepta.*
Non poteſt refricare quæſtionem, ſiue proprij, ſiue alieni dominij, ibid. & per tot. deciſ.
Exceptio proprietatis non admittitur in poſſeſſorio reſtituenda, etiam ſi excipiens eſſet paratus in incontinenti docere de iure ſuo.
Spoliatus debet ante omnia reſtitui, num. 5.
7 *Remedium* l. ſi quis conductionis C. locati, *habet locum inter locatorem, & conductorem, ſecùs contra ſingulares ſucceſſores.*
8 *Contra quod procedat aduerſus omnes habentes cauſam à conductore.*
9 Teat. in l. ſi quis conductionis C. locati, *non procedit contra emphyteotam.*
Contrarium verius num. 10. *& ſeq. ac per totam deciſ.*
Emphyteota ratione vtilis dominij ſibi naturaliter poſſidet, non domino, num. 9.
11 *Emphyteota non debet ex facto ſuo Domino præiudicium inferre.*
13 *Emphyteuſi finita Dominus directus poſſeſſione ciuili trahit ad ſe naturalem, & vtramque ſibi conſolidat.*
14 *Domino directo ratione ſolius poſſeſſionis ciuilis emphyteuſi finita debetur manutentio ad recuperandam naturalem poſſeſſionem.*
15 *Remedium* l. ſi quis conductionis C. locati, *ceſſat vbi poteſt referri quæſtio dominij.*
16 *Inſtrumentum ſecundum attenditur, quoties per illud fuit primum dilucidatum.*
17 *Ius accreſcendi in emphyteuſi conceſſa per Eccleſiam inferiorem ſub ſola modici canonis recognitione.*
Non habet locum de linea vnius, ad lineam alterius ex pluribus lineis ſimultaneè inueſtitis, ibidem.
18 *Emphyteuſis conceſſio pluribus facta, qui ſe inſolidum ad canonis ſolutionem obligarunt, non ex hoc dicitur quod fuerit in ſolidum facta.*

DECISIO CCXXII.

CVm ad fauorem Eminentiſſimi D. Cardinalis Burgheſij Commendatarij Abbatiæ S. Gregorij de Vrbe reſolutum fuiſſet, conſtare de dominio Eccleſiæ ad effectum vt ipſa in Stagno, de quo agitur in Dominam directam recognoſcatur prout latè in deciſione coram me emanata ſub die * 19. Iunij 1637. Idem Eminentiſſ. D. Abbas inſtetit diſputari. An ad Eccleſiæ fauorem intret diſpoſitio Text. *in l. ſi quis conductionis, C. locat.* in quo per hæc verba diſponitur: *Si quis conductionis titulo agrum, vel aliam quamcumque rem accepit, poſſeſſionem prius reſtituere debet, & tunc de proprietate litigare.* Hodie igitur habita ſuper hoc diſputatione, Domini diſpoſitionem *d. l. ad fauorem Eccleſiæ procedere dixerunt*, fuit enim ponderatum, quòd hoc Stagnum ab antiquo tempore in decem æquales partes diuiſum reperitur de quarum quinque, totidem fratres de

Catalanis, de duabus aliqui de Collatij, de reliquis tribus duo filij ſimul cum patre familias de Quinque erant inueſtiti. Qui omnes cum denegaſſent ſoluere conſuetum Canonem clar. mem. Cardinali Baronio tunc temporis d. Abbatiæ Commendatario, acceptata per eum deuolutione. Tandem de anno 1602. agnoſcentes omnes iſti participantes bonam fidem mediante perſona Io. Baptiſtæ Catalani eumdem D. Cardinalem Commendatarium in directum Dominum, & proprietarium eiuſdem Stagni recognouerunt, cum narratiua, quòd illud ſibi ipſis, ac ſuorum auctorum filijs legitimis, & naturalibus, ac deſcendentibus maſculis tantùm, ac de legitimo matrimonio procreatis durante linea maſculina in perpetuum iure emphyteotico fuerat conceſſum. Promittentes vlterius Stagnum ab inde citrà ad inſtar rei emphyteoticæ retenturos, ac durantibus lineis prædictis, non ſolùm futuros Canones, verum etiam decurſos ſoluturos. Et viceuerſa D. Cardinalis caducitatem ex quocumque capite incurſam illis remiſit, prout latiùs in Inſtrumento dato in præterita diſputatione Summ. num. 5. Cùm igitur ad obtinendum in hoc iudicio tria requirantur. Primò ſcilicet, quòd conſtet de locatione. Secundò, quod emphyteuſis ſit finita. Tertiò, quod adſit contumacia non reſtituentis. Viſum eſt Dominis, quod de omnibus iſtis clarè conſtet. Quod enim attinet ad locationem, iſta indubitata redditur ex conceſſione d. nouæ inueſtituræ per Cardinalem Baronium factæ tamquam de re emphyteotica cum expreſſa inueſtitorum aſſertione, quod Stagnum, iam antea erat de directo dominio Eccle-
1 ſiæ, Inſtrumentum autem reddit rem certam, † & manifeſtam, & facit probationem probatam, Bart. *in l. 1. num. 8.* & ibi Iaſ. *num. 10. ff. de nou. oper. nunc.* Bald. *in l. intereſt in vlt. notab. C. de ſolut.* Rot. *deciſ. 531. num. 1. part. 1. recent.* Lud. *deciſ. 157. num. 23.* cum ſimilibus iuncta præſertim ſo-
2 lutione Canonis † vltra ſpatium 30. annorum, quæ probat effectuationem, vt plenè in *deciſ. 349. num. 12. verſ. maximè part. 5. recent.*

Quod autem emphyteoſis ſit finita reſpectu linearum aliquorum ex inueſtitis eſt etiam inconfeſſo, & patet
3 omnium illorum obitus ex fide † Parochi data in Summario num. 3. Imol. *conſ. 101. in fine*, Rebuff. *in tract. de regeſtr. ſeu libro Baptiſ.* Greg. *deciſ. 78. num. 2.* vbi latè Add. *in lit. A.*

Et demum de contumacia non reſtituentium apertiſſimè viſum eſt conſtare, dum fratres de Quinque, ac Theulus partes prædictas ſic vacantes, non ſolum vti proprias ſibi applicarunt; ſed vlterius Eccleſiæ dominium dene-
4 garunt. Itaur † pro illarum vtili vindicatione intret diſpoſitio, *d. l. ſi quis conductionis*, abſque eo quod per contradictores opponi poſſet de proprio, vel alieno dominio aduerſus Eminentiſs. D. Abbatem, vt ſpecialiter notat ibi Ang. *ante num. 1.* dicens, quod ſecundum hoc, iſta lex redditur ſingularis, & ideò locator, qui timet ne quæſtio dominij referatur, in libello exprimere debet quod intentat conditionem ex hac lege, Caſtr. *in l. qui rem num. 3. ff. depoſit.* ibi, *ſi ago vtili condictione, quæ oritur ex lege ſi quis conductionis, tunc non poſſes mihi obijcere exceptionem de dominio proprio*, quia videtur agi poſſeſſorio reſtituendæ, in quo non admittitur exceptio proprietatis, etiamſi ex-
5 cipiens paratus eſſet incontinenti de ea docere † quia ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, Bart. *in l. non ab re n. 1. ante med. verſ. certè gloſ. dicit verum, & num. 4. C. vnde vi*, Felin. *in cap. inter dilectos num. 22. poſt med. verſ. vbi autem locator de fid. inſtrum.* qui dicit, quod ſi locator age-
6 ret condictione ex *l. ſi quis conductionis*, † non excipitur de dominio proprio, nec alieno, ſed oportet, vt res priùs reſtituatur, Purpur. *in l. 2. num. 21. & ſeq. ff. ſi cert. pet.* Dec. *conſ. 28. nu. 3. paulò poſt med. verſ. & ſecundum*, Angel. Neuiz. *conſ. 37. num. 21. in fine*, Rota *deciſ. 290. nu. 9. & 10. part. 1. deciſ. 79. num. 8. part. 5. recent.*

Neque viſa ſunt releuare, quæ pro parte Participantium afferebantur. Nam quod remedium, *l. ſi quis condu-*
7 *ctionis*, † ſolum habet locum inter ipſum locatorem, & conductorem, non autem contra ſingulares ſucceſſores, iuxta text. *in l. 1. §. ſi heres, ff. ad Trebell. l. fin. §. fin. de contrahen. empt.* Reſponſum fuit ſecundum veriorem, & magis communem opinionem hoc remedium competere ad-
8 uerſus † omnes habentes cauſam ab agente, Ang. *in d. l. num. 1. in fin. verſ. quod dicitur*, Felin. *in cap. inter dilectos num. 2. verſ. & hoc habet de fide inſtrum.* Purpur. *in l. 2. n. 22. verſ. locum habente, ff. ſi cert. pet.* Dec. *conſ. 28. num. 3. verſ. nam illa*, Neuiz. *conſ. 37. num. 22.* Marant. *in ſpecul. par. 4. diſtinct. 7. princ. num. 49. verſ. ſed vtilis*, Nicol. Bellon. *ſupput. iur. lib. 4. cap. 6. num. 2. poſt med. verſ. nam illa.*

Nec dicitur, quod *l. ſi quis conductionis*, non procedit contra emphyteotam, † qui ſibi non Domino poſſidet, ea 9
ratione, quia ſi Conductor finito tempore reſtituere recuſet, ſpoliare dicitur, non autem emphyteota, qui ratione vtilis dominij ſibi naturaliter poſſider, vt per Angel. *in d. l. fin.* Dec. *conſ. 28. num. 3. & conſ. 56. ſub num. 4.* Cephal. *conſ. 47. nu. 40. lib. 1.* & in his terminis Rimin. ſen. *conſ. 94. nu. 19. & pluribus ſeqq. lib. 1.* Multipliciter enim fuit reſponſum. Et primò quod in contrarium † dicunt, Alberic. *in* 10
l. non ab re, C. vnde vi, Bart. *in l. legata inutilia, ff. de adimen. legat.* Clar. *in §. emphyteuſis quæſt. 25. in princ.* Corbul. *de iur. emphyt. in princ. num. 2.* Caroc. *de locat. part. 6. remed. 14. num. 4. & 5.* Valaſc. *de iur. emphyt. quæſt. 18. num. 17. poſt med. verſ. quamuis*, ſubdens huiuſmodi opinionem tenendam pro communi vtilitate ne emphyteotæ Domino ex facto ſuo queant præiudicium inferre, † & hanc opinio- 11
nem ſequuta eſt Rota *in d. deciſ. 290. num. 9. & 10. part. 1. & deciſ. 79. num. 8. part. 5. recent.*

Secundò fuit reſponſum portiones illas, quæ fuerunt effectæ caducæ non poſſe dici, quod participantes ſibi aliquo iſto titulo poſſideant, ſed potius illarum dicuntur inuaſores, & Eccleſiæ ſpoliatores contra iuramentum præſtitum de illas reſtituendo in caſu deficientis lineæ inueſtitorum, cum clauſula, *Conſtituti*: Et ſic Eccleſiæ competit aduerſus illos remedium reintegratorium, † ſi dene- 12
getur reſtitutio, vt dilertis verbis in terminis emphyteoſis in vim, *l. ſi quis conductionis loquitur d. deciſ. 290. num. 10. part. 1. recent.*

Tertiò reſponſum fuit, quod ſicut per deficientiam lineæ reſpectu partium, quæ fuerunt apertæ † poſſeſſio Ciuilis 13
Eccleſiæ ſtatim ad ſe traxit naturalem, & vtramque conſolidauit in Abbate, iuxta Bald. *in l. 1. num. 38. verſ. & nota, quod tenetur, ff. de rer. diuiſ. in l. clam poſſidere, §. qui ad Nundinas, num. 73. verſ. adde ſecus ff. de acquir. poſſ.* Scrader. *de feud. part. 3. cap. 2. num. 14. verſ. Præterea*, Roſental. *eodem tract. cap. 7. concluſ. 23. num. 2. in fin. & concluſ. 60. num. 13. verſ. quo caſu ſub littera H.* & D. Argel. *de legit. contradict. quæſt. 16. art. 1. num. 12. & 13.* Quinimo ratione ſolius Ciuilis † eſſet debita manutentio Eccleſiæ 14
ad effectum recuperandi naturalem, Bart. *in l. 1. §. quod ait Prætor num. 17. vti poſſid.* Honded. *conſ. 21. num. 19. lib. 2.* Menoch. *de retinend. remed. 3. num. 22.* Gregor. *deciſ. 203. num. 3.* Rota *deciſ. 359. num. 2. part. 5. recent.* Ita non erit durum dicere, quod remedium, *l. ſi quis conductionis*, habeat locum etiam in emphyteota, itaur ſtatim illi auferatur poſſeſſio quandoquidem eidem emphyteotæ mediante manutentione poſſeſſio pariter aufertur, & Eccleſiæ conceditur, reſeruato, quod in plenario iudicio ſuper dominio diſſeratur, & ideò contra opinionem, Rim. & aliquorum concludendum videtur, quod inter hæc duo remedia merè poſſeſſoria nullum adſit diſcrimen, & propterea vtrumque indiſtinctè habere locum, tam in contractu emphyteotico, quam in alio diſſimili, cum ius non ſter in diuerſitate contractuum, ſed quod emphyteuſis ſit finita, vel ne; Quia dato quod probetur finita, ille qui dat de ſua poſſeſſione in concurſu poſſeſſionis Eccleſiæ proprietariæ non auditur, niſi prius reſtituta re conceſſa, ſicut in iudicio manutentionis probato fine conceſſionis.

Minùs obſtat, quod participantes prætendant, hoc Stagnum pertinere ad ipſos pleno iure vigore concordiæ initæ de anno 1573. cum Abbate regulari, & ſic cum ipſi poſſint referre quæſtionem dominij ceſſare † remedium *l. ſi* 15
quis conductionis. Etenim vt in alia deciſione reſponſum fuit, verum eſt, quod in dicto Inſtrumento anni 1573. cum Abbate regulari celebrato Participantes ſtuduerunt enarrare ſuas poſſeſſiones quòd ſcilicet recognitio ducatorum 20. de carolenis ſolui ſolita Abbati eſſet correſpectiua paſcuis, lignis, ac faſcinia, quæ pro animalibus, & pro claudendo Stagno reſpectiuè percipiebantur in Caſali Magalottæ, per cuius ademptionem ipſi Monaſterij, ceſſaſſet quoque iſta correſpectiua reſponſio, ſed Domini in dicta deciſione ponderarunt, quod illa narratiua Participantium magis videtur confirmare directum Eccleſiæ dominium, dum non obſtantibus oppoſitis quæ in omnibus ab Abbate impugnabantur, non ſolum participantes decurſa ei ſoluerunt, ſed decurrenda etiam ſoluere promiſerunt, & quidem ſumma ratione, quia ſi poſt ademptum

Caſale

Caſale nihilominus recognitio Eccleſiæ ſoluebatur, non poterat dici, quod illa eſſet pro lignis, & faſcinis præſtitis pro claudendo Stagno, & pro paſcuo equorum, ſed verius in recognitionem directi dominij ipſius Stagni, vt prætendebat Abbas, qui mediante dicta concordia intentum aſſequutus eſt firmando dominium in Stagno per receptionem Canonis, itaut mirum non ſit ſi poſtea de anno 1602. tempore Cardinalis Baronij hæc veritas fuerit iterùm à Par-
26 ticipantibus agita, & primum † Inſtrumentum per ſecundum dilucidatum, vt fuit animaduerſum *in deciſ. 776. ſub num. 1. & 4. part. 1. diuerſ.*

Nec ad euitandum dd. partium caducatarum reſtitutionem poteſt à Participantibus haberi confugium ad Ius accreſcendi; Quia cùm verſemur in emphyteuſi per Eccleſiam inferiorem titulo lucratiuo ſub ſola modici Canonis quantitate, ſcilicet ſcutorum quindecim in recognitionem proprietatis, ac directi dominij conceſſa, non
27 habet † locum ius accreſcendi de linea vnius ex ſimultaneè inueſtitis ad lineam alterius, Bald. *in l. ſi, & Titio ſub num. 2. & 3.* vbi Alex. *num. 14. verſ. quod intellige*, Iaſon. *num. 10. verſ. aut ego*, Alciat. *num. 21. verſ. alias eſſet*, Zaſ. *num. 5. verſ. cæterum, ff. de verb. oblig.* Rip. *in l. re coniuncti num. 228. ff. de leg. 3. qui teſtatur de communi*, Gabr. *conſ. 66. num. 9. lib. 2.* Bellon. *de iur. accreſc. tom. 1. cap. 6. quæſt. 38. num. 5. caſ. 161. & ſeqq.* Seraph. *deciſ. 97. num. 1. & deciſ. 640. num. 10.*

Nec contrarium ſuadent illa verba Inſtrumenti, ibi: *Affirmantes medio iuramento, quibus ſupra nominibus, & quilibet eorum inſolidum alias emphyteotico iure ſibi, &c.* Etenim aduerbium illud, *inſolidum*, viſum eſt, non importare Ius accreſcendi inter inueſtitos, ſed ſolum, quod inſolidum omnes præſtabant iuramentum ſuper veritate conceſſionis, ſcilicet, quod alias eſſet facta emphyteotico iure ſibi ipſis, & eorum authorum filijs legitimis, & naturalibus, & deſcendentibus maſculis tantum, & de ipſorum prole, & de legitimo thoro procreatis, aut procreandis, quæ verba viſa ſunt perſonaliſſima, & poſita in ſenſu diuiſo, ac deſignare partes viriles cuiuſque lineæ inueſtitorum, non autem importare complicitatem vnius lineæ, cum alia. Et quamuis vnuſquiſque ex inueſtitis voluit poſſe inſolidum conueniri pro ſolutione Canonis. Non ideò
28 ex hoc † infertur, quòd conceſſio ſit facta inſolidum, vt benè diſtinguit Alciat. *conſ. 7. num. 11. lib. 1.* Mantic. *de coniect. lib. 22. tit. 34. num. 6. & 24. propè finem verſ. porro.* Et licèt prætendatur, quod inter participantes adſint particulares conuentiones circa modum ſuccedendi, & fruendi emolumentis. Iſtæ tamen leges vti factæ inter ipſos non ſunt aptæ nocere Abbati, qui illas non approbauit, ſed potius vti Eccleſiæ præiudiciales hodie impugnat, cùm prius de illis nullam habuerit notitiam.

Et ita vtraque parte informante, &c.

Quæ ſuprà aſſignatur deciſio ſub die 19. Iunij anni 1637. coram eodem Eminentiſſ. Panzirolo in hac cauſa facta erit infra in appendice, alia vero quæ in hac cauſa emanarunt ſub diebus 10. Iunij, & 10. Decembris 1641. coram eodem Eminentiſſimo Panzirolo in ſequenti ponuntur volumine iuxta ordinem temporis, & penes Salgad. in ſuo Laberinto credit. habetur, & altera in hac cauſa facta deciſio ſub die 8. Februarij 1647. & eſt deciſ. 97.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Signina Saluiani.

Veneris 27. Aprilis 1640.

ARGVMENTVM.

Saluiani iudicium, cùm exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittat, hinc dicitur cenſum, ex alijs quam ex actu retroſimili prætenſum extinctum, talem non probari, ſi actus qui pro illius aſſignantur extinctione non perfectè concludant.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus in dotem dati vt dicantur per maritum alienati neceſſe eſt docere de eorum extinctione.*

Vel per actualem pretij reſtitutionem, vel per actum retroſimilem numerationis pecuniæ ab eodem marito factum, ibidem.

2 *Extinctio cenſus probatur, ſi creditor habuit à debitore aliquam quantitatem puta frumenti ad computum illius.*

Etiamſi non adſint inſtrumenta formalia extinctionis, ibid.

3 *Probationes turbidæ, & æquiuocæ non probant extinctionem cenſus.*

4 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio Saluiani.*

5 *Fructus dotales, poſt obitum vtriuſque coniugis non debentur illorum hæredibus, & num. ſeq.*

7 *Fructus non debentur ratione moræ, & lucri ceſſantis, ſi non concurrunt requiſita Caſtrenſis.*

8 *Solutio facta à debitore in cauſam debiti facta præſumitur, ſi aliter non appareat.*

9 *Retentio non datur ſi ex fructibus à die motæ litis perceptis creditor potuit ſatisfieri.*

DECISIO CCXXIII.

DVm pro parte Caſſandræ de Vindictis, & Iulij Cæſaris Rorij inſtabatur pro expeditione huius cauſæ iuxta formam trium deciſionum conformium * quibus firmatum extitit eis dandam eſſe immiſſionem ex Saluiano in bonis de quibus agitur pro fructibus duorum Cenſuum à Sulpitio Papio debitorum fuit pro parte illorum de Lauris eorundem bonorum poſſeſſorum repetita alias reiecta exceptio retentionis pro dote anteriori Hieronymæ Niueæ vxoris dicti Sulpitij, & ſororis Portiæ matris ipſorum de Lauris ſub prætextu, quod non ſubſiſteret d. dotem fuiſſe aliunde reſtitutam, quam in bonis de quibus agitur ſibi ipſis inſolutum traditis ab hæredibus d. Sulpitij, & ſic fundamenta deciſionum ex facto corruerent.

Et quia dos prædicta fuit conſtituta in tribus rubris cum dimidio terrarum ſitarum in Contrata, vt dicitur al Pantanello in mobilibus inæſtimatis in pecunijs, ac in cenſibus, & dd. de Lauris aſſerebant, quod detractis dictis tribus rubris cum dimidio terrarum, mobilibuſque inæſtimatis adhuc ſumma d. dotis remaneret in ſcutis 2170. ad quorum computum dicebant habuiſſe ſcut. mil. monetæ incontanti dumtaxat, & pro reſiduo recepiſſe inſolutum bona controuerſa, quod fieri potuiſſe prætendebant ex quo cenſus dotales fuerant extincti ab eodem Sulpitio dictæ Hieronymæ viro, ideò DD. conceſſerunt nouam vdientiam, & mandarunt vt ſtrictè informaretur ſuper extinctione dd. cenſuum dotalium iuxta quem ordinem cauſa repropoſita in hac ſecunda poſitione prædictis omnibus non obſtantibus fuit, & iterùm reſponſum ſtandum eſſe in deciſis.

Ratio autem reſolutionis fuit, quia cùm agatur de cenſibus in dotem traditis † opus eſt concludenter docere de 1
eorum extinctione per maritum facta, & quidem per actualem pretij reſtitutionem, vel per actum retroſimilem numerationis pecuniæ, *l. 1. quando lic. ab empt. diſced.* Rota coram Seraph. *deciſ. 890. n. 1.* & coram bon. mem. Seleucien. *in Romana cenſus 4. Iunij 1618. impreſſ. apud Cenc. de cenſib.* poſt Addit. quæ eſt *deciſ. 129. num. 1. & 2.* ſecundum primam impreſſionem vbi aliæ plures concordantes referuntur.

In præſenti verò ex ſex cenſibus, qui prætenduntur extincti per Sulpitium maritum dantur inſtrumenta formalium extinctionum pro quatuor tantum, quorum primus eſt ſcut. 100. in ſorte principali ſumm. Laureorum dato 14. Martij 1638. num. 7. littera D. ſecundus eſt pariter ſcut. 100. in ſorte d. ſumm. litt. E. tertius eſt ſcut. 200. in ſorte d. ſumm. litt. G. quartus eſt ſcut. 25. pro medietate d. Hieronymæ eodem ſumm. lit. L. qui in totum faciunt ſummam ſcut. 425. quæ quatuor extinctiones impedire non poſſunt immiſſionem, quia conſtat dd. Lauros recepiſſe in pecunia contanti longè maiorem ſummam, vt infra demonſtrabitur, pro alijs autem pro quinto, qui eſt ſcut. 300. in ſorte pro medietate dictæ Hieronymæ d. ſumm. lit. A. & pro ſexto, qui eſt ſcut. 600. in ſorte pro portione eiuſdem Hieronymæ d. ſumm. lit. P. non dantur inſtrumenta extinctionum.

Sed ſolum dicebatur per informantes pro Lauris ex iſtis duobus vltimis cenſibus fuiſſe creatum cenſum ſcut.

 mille

mille cum Communitate Signina ad fauorem d. Hierony-
mæ illumque poſtea fuiſſe extinctum ab eadem Hieronyma
cum præſentia, & conſenſu d. Sulpitij viri d. ſumm. n. 9.
quod probari aſſerebatur ex eo quod d. Communitas ante
impoſitionem d. cenſus ſcut. mille habuerat ab Antonio
Caetano, & Catherina Sabella Coniugibus debitoribus
d. quinti cenſus dotalis tantam frumenti quantitatem ad
rationem ſcut. quinque pro quolibet rubro quanta intrabat
in ſcut. 600. quæ erat medietas cenſus ſpectantis d. Hiero-
nymæ, vt oſtendi prætenditur ex decretis publici conſilij
d. Communitatis, ac ex inſtrumento facto ad fauorem d.
Hieronymæ ſub die 22. Septembris 1569. ſumm. Lauro-
rum dato die 29. Iulij anni præteriti num. 8. 9. 10. & ſeqq.
& ex eo quod eadem Communitas pariter habuerat à Fe-
derico de Comitibus debitore ſexti cenſus in inſtrumento
dotali contenti ſub nomine Salui Nardi aliam quantitatem
frumenti aſcendentem ad valorem ſcut. mille cuius ſummæ
ratam vſque ad ſcut. 600. d. Federicus aſſignauit Leonoro,
& Ambroſio marito, & Socero reſpectiuè dd. Hieronymæ,
& Portiæ, vt in d. ſumm. num. 14. quodque aſſignatio fa-
cta fuerit cauſa, & occaſione d. cenſus dotalis dicebatur
declarari ex litteris miſſiuis d. Federici quibus ipſe inſtabat
apud d. Communitatem, vt procuraret à dd. Ambroſio
& Leonoro caſſationem inſtrumenti d. cenſus d. ſumm.
num. 15. ibi: *ſon ſtato ſin'hora aſpettando veniſſero M. Am-
broſio, & M. Leonoro con ſuo figliolo à caſſar l'Inſtrumento
del Cenſo frà noi, e ſarmene quietanza*, &c. ex quibus
omnibus inferebatur ad reſtitutionem pretij dd. duorum
2 cenſuum, † quæ ſufficit ad proban. extinctionem, & ſi
non dentur inſtrumenta formalium extinctionum, ex Add.
per Cenc. *de cenſ. part.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 10. *num.* 10. *fol.*
258. *ſecundum primam impreſ.*

Attamen hæ probationes non omnibus Dominis viſæ
fuerunt concludentes, itaut ex illis deſumi poſſit clara
cenſuum pretij reſtitutio in manibus d. Sulpitij prout requi-
ritur ſiquidem in inſtrumento d. cenſus ſcut. mille impoſi-
ti per d. Communitatem ad fauorem d. Hieronymæ non
dicitur quod pecuniæ quibus cenſus imponitur proueniant
ex extinctione aliorum duorum cenſuum dotalium debito-
rum à dd. Antonio Caetano, & Catherina Sabella coniu-
gibus, & Saluo Nardo reſpectiuè, imò quoad cenſum
debitum per d. Saluum Nardum prætenditur exaduerſo
fuiſſe debitum, ac extinctum à Federico de Comitibus, &
nihilominus non docetur de aliqua recognitione bonæ fidei
eiuſdem Federici erga d. Saluum Nardum principalem de-
bitorem. Vnde patet quod probationes adductæ ad docen.
de extinctione dd. cenſuum ſaltem ſunt turbidæ, & æqui-
3 uocæ, † quæ propterea non ſufficiunt, ad tradit. per Abb.
in cap. 2. *ad fin. de cenſ.* Ruin. *conſ.* 104. *ſub num.* 5. *& ſeq.
vol.* 5. Crauett. *conſ.* 313. *num.* 4. quos ſequitur Rota *in Ro-
mana Saluiani interdicti* 12. *Nouembr.* 1618. *coram Rem-
boldo, quæ eſt deciſ.* 44. *num.* 10. *impreſ. per Cenc. de cenſ.
poſt addit. in ſuo tract. ſecundum primam impreſſionem*, &
eo minus dum agitur remedio Saluiani in quo non admit-
4 tuntur † exceptiones requirentes altiorem indaginem,
Rip. *in rub. ff. de pign. num.* 19. Menoch. *de adipiſc. rem.* 3.
quæſt. 30. *num.* 180. Cenc. *de cenſ. part.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 5. *art.* 9.
num. 82. Rota *deciſ.* 34. *num.* 23. *part.* 2. *diuerſ.*

Præterea fuit dictum, quod quatenus etiam conſtaret de
extinctione dictorum cenſuum, itaut dos peruenta in ma-
nibus d. Sulpitij detractis dictis tribus rubris cum dimidio
tertiarum, & mobilibus in æſtimatis aſcenderet ad ſcu-
ta 2270. prout dd. de Lauris prætendunt adhuc deberet
concedi immiſſio ex Saluiano dd. Caſſandræ, & Iulio Cæ-
ſari quia conſtat dotem prædictam fuiſſe aliunde reſtitutam
abſque quod opus eſſet pro ea denuo dare inſolutum bona
de quibus agitur, vel ſaltem illius reſiduum ſi quod extat
remanere adeò illiquidum, vt immiſſio vllo pacto impedi-
ri poſſit. Apparet enim in vna partita fuiſſe reſtituta ſcuta
mille prout eſt in confeſſo inter partes; & in alijs duabus
fuiſſe ſoluta ſcut. 150. quæ licet fuerint recepta ad compu-
tum fructuum dotalium tamen debent imputari in ſortem
ipſius dotis. Quoniam fructus fuerunt calculati poſt ſolu-
tum matrimonium per mortem vtriuſque coniugis,
5 † quo caſu nulli debentur fructus eorumdem coniugum
hæredibus, Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 3. *cum ſeqq.* Rota
deciſ. 91. *impreſ. per Fenzon. poſt ſtat. Vrb.* §. *ratio ſecundi
dicti, &* §. *quod vero, & coram bon. mem. Seleucien. impreſ.
per Cenc. de cenſ. quæ eſt la* 505. *in ordine num.* 2. *ſecundum
modernam impreſſionem Duran. deciſ.* 37. *num.* 16.

Nec poterant prætendi vti fructus cenſuum, quia ſi cen-
ſus tunc extabant ipſi vti dati in dotem loco fundi dotalis
reuertebantur ad vxorem ſuperſtitem ſtatim ſoluto
matrimonio, ex diſpoſitione *Stat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 133. *in
fin.* ſi vero erant extincti, & tunc hæredes tenebantur reſti-
tuere pecunias, & non cenſus ſicque fructus nullo modo
debebantur, † vt in ſimilibus terminis dixit Rota *in Ro-* 6
mana fructuum dotis 14. *Maij* 1612. *coram Manzanedo im-
preſ. per Cenc. de cenſ. poſt addit. ſecundum primam impreſ-
ſionem*, & minus poterant peti ratione moræ, & lucri
ceſſantis † quia non docetur de requiſitis relat. per Paul. de 7
Caſtr. *in l.* 3. §. *fin. ff. de eo quod cert. loco*, quam doctrinam
Rota paſſim ſequitur in hac materia, vt in deciſionibus cu-
mulat. per Adden. ad Buratt. *in deciſ.* 567. *litt. A.*

Conſtat etiam in alijs partitis contentis in computo ma-
nu Lelij Lauri conſcripto ſummario hodierno d. Iulij Cæ-
ſaris num. 4. ad manus dictorum de Lauris perueniſſe
ſcut. 302. & in alijs partitis extractis ex banco Ruſpoli, &
Aſcornij eos recepiſſe alia ſcuta 259. & 95. d. ſumm. nu. 5.
Quæ quidem partitæ quamuis pro parte dd. de Lauris im-
pugnentur ſub prætextu quod quælibet earum habeat ſuam
cauſam particularem extra dotem, & propterea non de-
beant in ea imputari. Attamen ex quo illæ fuerunt ſolutæ
ab eo † qui dotem prædictam reſtituere debebat, & dicti 8
de Lauris non iuſtificant prætenſas cauſas particulares vi-
dentur adhuc admitten. ad computum dotis ex tradit. per
Alex. *conſ.* 2. *in fin. lib.* 4. Menoch. *de arbitr. caſ.* 93. *num.* 36.
Gabr. *conſ.* 75. *num.* 10. *& ſeqq. lib.* 2. Rota *in Romana pe-
cuniaria de Columna* 11. *Decembris* 1615. *coram Card.
Sacrato.*

Prout conſtat reſtituta fuiſſe mobilia quæ calculata fue-
runt pro ſcut. 30. ex teſtibus datis in ſum. d. Iulij Cæſaris
num. 7. Nec non conſtat cenſus ſpectantes ad d. Hierony-
mam extinctos fuiſſe per Lauros vſque ad ſummam ſcut.
320. vt ex publicis inſtrumentis extinctionum firmatum
fuit in præteritis deciſionibus, & ſignanter *in* 1. §. 7. *& in*
2. §. 3. & de duobus alterum ſcut. 90. alterum ſcut. 15. da-
tum fuit creditum in prædicto computo dato in prima poſi-
tione huius cauſæ ſumm. num. 18. & in ſecunda num. 3.
Vnde computatis prædictis partitis ſcut. mille, & ſcut. 150.
expreſsè ſolutis occaſione d. dotis aſcendunt ad ſummam
ſcut. 2061. & ſic ad explendam d. ſummam dotis ſcut. 2170.
deficerent tantum ſcut. 109. circiter pro quibus in omnem
caſum poterat aſſignari congrua rata bonorum de quibus
agitur, non autem dari ea omnia in ſolutum calculando re-
ſiduum dotis cum alijs creditis poſterioribus vſque ad ſum-
mam ſcut. 1163. vt legitur in ipſo inſtrumento dationis in-
ſolutum quo fit vt creditum reſidui dotis remaneat illiqui-
quidum, imò abſortum, & compenſatum cum fructibus
per dictos de Lauris perceptis à die motæ litis pro creditis
poſterioribus in d. Inſtrumento dationis inſolutum relatis,
† adeo quod ceſſet omnino prætenſa retentio, vt ſæpè di- 9
xit Rota, & in ſpecie coram Caual. *deciſ.* 539. *num.* 5. *& co-
ram Duran. deciſ.* 113. *& inter recent. deciſ.* 433. *num.* 4. *p.* 2.
& coram R. P. D. meo Ghiſlerio in Auximana cenſus 10.
Martij 1636. quæ loquitur in terminis retentionis pro
dote.

Et ita deciſum vtraque parte audita.

*Quæ ſupra citantur deciſiones huius cauſæ, omnes in hac ea-
dem parte habentur, & ſunt deciſiones* 30. 62. 116.

R. P. D. ROIAS,

Poſtea Archiepiſcopo Tarraconen.

Gerunden. Beneficij.

Lunæ 30. *Aprilis* 1640.

ARGVMENTVM.

Beneficium eſſe de iurepatronatus concludenter
probari debet quando agitur aduerſus prouiſum
Apoſtolicum ad retardationem ſuarum littera-
rum; neque ad hunc effectum ſat eſt docere
de Ordinarij ſententia, vel inſtitutione ad bene-
ficium controuerſum tanquam de pertinentia
iuriſpatronatus, ſi tam ſententia, quàm inſtitu-
tio emanauerint poſt quam contigerit vacatio
beneficij in menſe reſeruato, quaſi tunc animo
frau-

fraudandi Papam, eiuſque Datariam omnia cenſeantur facta.

S V M M A R I V M.

1 *Arbitrium intelligitur prout de iure, & ab illo regulatur.*

2 *Littera Apoſtolica in forma breuis obtenta cùm clauſula, conſtito, habeat executionem paratam ſi ſuat iuſtificata.*

3 *Teſtes deponentes de publica voce, & ſama ſuper obitu alicuius in menſe reſeruato probant dum non adeſt in cauſa prouiſus ab Ordinario.*

4 *Vacationem ſucceſſiſſe in menſe reſeruato probatur eo ipſo, quo aliquis ex illa beneficium obtinuit.*

5 *Iuspatronatus concludenter probari debet aduerſus prouiſum Apoſtolicum.*

Beneficij præſumptio ſtat pro libertate, num.5.

6 *Clauſula,* arbitrio Rotæ, *relaxat aliquid de iuris rigore, & facit æquitatem ſeruari.*

7 *Arbitrium vt intret ſufficit oſtendere reſeruationem eſſe turbidam.*

8 *Sententia Ordinarij inſtituentis aliquem vti à Patronis præſentatum probat iuspatronatus.*

Beneficium de iurepatronatus non cadit ſub reſeruatione ſub num.8.

9 *Vicarius Epiſcopi abſque illius ſpeciali mandato non habet facultatem confirmandi fundationem iuriſpatronatus, & num.10.*

11 *Titulum meliorem produxiſſe quiſque præſumitur.*

12 *Vicarius qui non habuit facultatem à principio abſque Epiſcopi ſpeciali mandato confirmare erectionem iuriſpatronatus, ita nec potuit aliquem inſtituere cum præſuppoſito legitimæ reſeruationis, ibidem.*

13 *Iudici ſine actis aſſerenti non creditur.*

14 *Sententia Ordinarij canonizzatoria iuriſpatronatus, vtpotè illi præiudicialis, ſolet litterarum Apoſtolicarum executionem retardare.*

15 *Inſtitutio Ordinarij ad iuspatronatus quæ dedit cauſam liti, attendi non debet.*

16 *Sententia Ordinarij ad fauorem patroni, vel ab eo præſentati ad iuspatronatus lata poſt vacationem beneficij in menſe reſeruato.*

Præſumitur lata in præiudicium Dataria, ac proinde nullam facit probationem, ibid.

17 *Vnio facta ab Epiſcopo poſtquam beneficium vacauit in menſe reſeruato, cenſetur facta animo ſupplantandi Datariam.*

18 *Teſtes progeniem probare volentes ſi per gradus diſtinctos non deponunt, nihil probant.*

19 *Succeſſio eſt deſcendentia à fundatore iuriſpatronatus probari debet per gradus diſtinctos.*

20 *Beneficium alias de iurepatronatus ſi patroni amplius non extant acquirit libertatem.*

21 *Breuis Apoſtolici executio ſi ſub prætextu iuriſpatronatus retardari debet ad aliquot menſes tantum retardatio eſt facienda.*

Quibus elapſis ſi aliquid releuans non fuit deductum illud debet executioni demandari, ibidem.

DECISIO CCXXIV.

SEquuta vacatione ſimplicis Beneficij controuerſi de menſe Octobris 1638. per obitum Ioannis Garau, ſiue Perodral, de quo vti de reſeruato fuit à Sanctiſſimo prouiſus Antonius Ros, qui expedito Breui de capienda poſſeſſione nomine Cameræ ſententiam fauorabilem pro executione dicti Breuis vnà cum Declaratoria contra Petrum Martirem Font. intruſum, ab A. C. reportauit, Cauſa in gradu appellationis mihi commiſſa, cum clauſula *parita Breui arbitrio Rotæ propoſitum ſemel, atque iterum dubium, An intraret arbitrium pro retardatione executionis*; quod Domini hodie negatiuè reſoluerunt: Quia arbitrium in-
1 telligitur, † prout de Iure, & regulatur à iure, Seraph. *deciſ.1017. num.1.* Rota *diuerſ. deciſ.348. num.4. part. 1. & in recent. deciſ.348. num.2. part.5.* Duran. *deciſ.377. num.1.* De iure autem huiuſmodi litteræ Apoſtolicæ in forma Bre-
2 uis iuſtificatæ, quoad † reſeruationem clauſula, *Conſtito, &c.* habent executionem paratam, Anchar. *conſ. 297. num.8. verſ. & proximè,* Rota *diuerſ. deciſ.45. num. 1. p. 2. & in recent. deciſ.558. num.2. part. 1. & 580. num.5. in fin. part.2. & in Papien. Præpoſitura 22. Iunij 1611. coram Ortemberg. apud Marcheſ. de Commiſs. tom.2. fol.130. num.2.* & in alijs relatis per Barboſ. *de clauſulis clauſ. 25. num. 10. & in Leodien. Canonicatus 2. Maij 1632. coram bon. mem. Motmano.*

In præſenti autem dicta clauſula, *Conſtito, &c.* fuit iuſtificata, cum de obitu Ioannis Garaut in poſſeſſione Beneficij, de quo agitur de menſe Octobris reſeruato conſtet tam ex depoſitionibus duorum Teſtium de publica voce, & ſama, quæ † ſuffragatur ad hunc effectum, dum non 3
adeſt in cauſa prouiſus ab Ordinario, Greg. XV. *deciſ. 394. num.5. & 7. & fuit dictum in Cæſarauguſtana Portionis coram Gypſio apud Marcheſ. de commiſ. part.1. fol. 340. nu. 1.* quam etiam ex prouiſione Petri † venientis ex eadem va- 4
catione tanquam præſentati ab aſſertis Patronis, Ægid. *deciſ. 268.* Caual. *deciſ. 55. num. 3.* Reuerendiſs. D. meus Decanus *deciſ.145. num.1.*

Exceptio verò Patronatus oppoſita non refragatur, quia non fuit concludenter probata, † ſicuti requiritur contra 5
prouiſum Apoſtolicum, cum aliàs beneficium præſumatur liberum, Innoc. *in cap. cum venerabilis num. 9. de except.* Dec. *conſ. 107. num. 1.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 90. num. 1.* Mantic. *deciſ.360. num.4.* Seraph. *deciſ. 1353. nu. 2. & in recent. deciſ.333. num.2. part.1.*

Nec obſtat, quod ſtante clauſula, *arbitrio Rotæ,* cenſeatur relaxatus † Iuris rigor, & ſeruetur æquitas, Creſcent. 6
deciſ.4. num. 3. de teſtib. ita vt ad effectum vt intret arbitrium, ſufficiat † oſtendere reſeruationem eſſe turbidam, 7
Garz. *de beneſ. part.6. cap.3. num.11.* & dixit Rota *in Leodien. Parochialis 16. Decembris 1594. coram Litta apud Marcheſ. part. 1. fol. 435. & in Aurien. Parochialis 27. Aprilis 1598. coram Lancellotto apud eundem dicta part. 1. fol. 436. & in Tarraconen. Parochialis 4. February 1604. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, apud eundem part. 1. fol. 434. num. 1. cum ſimilibus.* In præſenti autem turbiditas deducebatur per informantes pro Petro ex ſententia Ordinarij Gerunden. in qua præuia narratione fundationis, & dotationis huius beneficij, necnon reſeruationis Iuriſpatronatus illius, prout ex inſtrumento fundationis de anno 1592. Idem Ordinarius pronunciauit, Beneficium, vti de Iurepatronatus Laicorum eſſe adiudicandum Petro, prout adiudicauit illum inſtituendum vti à Patronis † præ- 8
ſentatum, ſequuta poſtea poſſeſſione; ex qua ſententia cum agatur de intereſſe, ac præiudicio Ordinarij, oritur præſumptio, beneficium eſſe de Iurepatronatus Laicorum, Lambert. *de iurepatron. lib.1. art. 3. 9. quæſt. principalis p. 1. num.2.* Rot. *deciſ.10. num. 1. de Iurepatr. in nou.* Seraph. *deciſ.1232. num.2.* quod non cadit ſub reſeruatione ex gloſſ. *in cap.2. verb. collatio, in princip. de præb. in ſexto,* Lap. *alleg. 84. num. 3. verſ. beneficia Laicorum littera O.* Gonzal. *in regul. 8. gloſ. 9. num. 67.* Simonett. *de reſeruat. quæſt. 9. num.1.*

Quia pro reſponſione dicebant Domini in præſenti non adeſſe fumum releuantem, qui Petro ſuffragari poſſit; nam Inſtrumentum fundationis, & dotationis cum reſeruatione Iuriſpatronatus pro Gerardo fundatore, ac pro perſonis ibi nominatis, eorumque hæredibus, & ſucceſſoribus legitur confirmatum † à Vicario, qui de iure hanc 9
facultatem non habet abſque ſpeciali mandato Epiſcopi, Calder. *conſ.1. num.3. de Offic. Vic.* Ferrett. *conſ. 343. n. 17.* Garz. *de beneſ. part.5. cap.9. num. 75.* Viuian. *de Iurepatr. lib.1. cap.2. num.35.* Lotter. *de re beneſ. lib.2. quæſt.7. num.2. & 3.* Rot. *deciſ.40. num.2.* poſt Viuian. *in d. tract. de Iurepatr. & in vna Placent. Parochialis de Marabel. 19. January 1594. coram Orano relat. per Garz. de beneſ. part.5. dicto cap.9. poſt medium.* Sicuti nec poteſt Vicarius † confirma- 10
re donationem Iuriſpatronatus abſque dicto ſpeciali mandato Epiſcopi, vt dixit Rota coram ſan. mem. Gregor. XV. *deciſ.420. num.2. & in recent. deciſ. 576. num. 1. part. 1. & deciſ.337. num.5. part. 2. & in Lucana iuriſpatronatus 13. January 1614. coram Manzanedo,* Duran. *deciſ. 415. nu. 3. & deciſ. vltim. num.2.*

Nec poteſt Petrus prætendere poſſibilitatem alterius confirmationis fortaſſe obtentæ, vel præſumptæ, dum produxit confirmationem † prædictam Vicarij inualidam; ex quo præſumitur, Titulum meliorem, quem haberet, produxiſſe, Ægid. *conſ. 101. num. 20.* Pariſ. *conſ. 21. num. 19. lib.1.* Crauett. *conſ. 134. num. 44.* Put. *deciſ. 239. num. 1. & 2. lib.3. in correct.* Rot. *in deciſ. 412. num. 2.* Gregor. XV. *deciſ.467. num.7.* Duran. *deciſ.285. num.148.*

Minùs

Digitized by Google

Minùs facit, quod etiam poſt reſeruationem iuriſpatronatus potuerit Epiſcopi conſenſus accedere, eique æquipolleat dicta ſententia lata ad fauorem Petri præſentati; quia de conſenſu Epiſcopi aliter non apparet, & ſententia eſt eiuſdem Vicarij, qui ſi non potuit præſtare conſenſum
12 diſpoſitiuè ab initio erectionis, † Patronatus: multò minùs ſuppoſitiuè id facere potuit, inſtituendo præſentatum cum præſuppoſito legitimæ reſeruationis Patronatus, iuxt. text. *in l. oratio, ff. de ſponſal. l. Codicill. §. Mater, ff. de legat. ſecundo, l. quoties la prima in princ. C. de fideiuſ.* Surd. *conſ.* 5. *num.* 48. *& deciſ.* 254. *num.* 20. Quod procedit, licet Vicarius in dicta ſententia dixerit, ſe vidiſſe inſtrumenta, & teſtes probantes iuſpatronatum. Quia vltra quod inſtrumentum fundationis exhibitum apparet ſine conſenſu
13 † Epiſcopi, Iudici de hoc aſſerenti ſine actis non creditur, Soccin. *conſ.* 47. *num.* 15. *lib.* 4. Gratian. *diſcept.* 310. *nu.* 89. Rot. *deciſ.* 235. *num.* 4. *part.* 2. *recent.*

Et quamuis ad effectum retardandi exequutionem Breuis aliàs Rota ponderauit ſententiam Ordinarij, quæ vti
14 Canonizatoria † Iuriſpatronatus ipſius Ordinarij præiudicium concernit, iuxta *deciſ.* 58. *num.* 3. Gregor. XV. *deciſ.* 413. *num.* 1. *& ſeqq. part.* 1. *recent.* cum alijs ſupra allegatis; Domini tamen in caſu iſto in contrarium ponderauerunt, non ſolum quod dicta ſententia emanauit de menſe Ianuarij præteriti anni 1639. ſuper inſtitutione eiuſdem Petri in
15 hac eadem vacatione; quo † caſu dicta inſtitutio, quæ Liti cauſam dedit, tantò minùs eſt attendenda, Gregor. XV. *deciſ.* 4. *num.* 2. vbi Adden. *littera A. & deciſ.* 569. *num.* 4. Sed etiam quod ſententia lata per Ordinarium ad fauorem
16 Patronorum, vel ab eis præſentatorum, † poſtquam beneficium vacauit in menſe reſeruato præſumi poteſt lata in præiudicium Datariæ: ac proinde tantò minus attenden-
17 da, prout in ſimili dicimus de † vnione, quæ ſi fiat per Epiſcopum, poſtquam beneficium vacauit in menſe reſeruato, cenſetur facta animo ſupplantandi Datariam, ex Garz. *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 105. *cum ſeqq.* Rot. *deciſ.* 201. *num.* 5. *part.* 2. *recent. & deciſ.* 419. *num.* 4. coram Gregor. XV. cum alijs per Add. *ibidem num.* 7.

Præterea fumus Iuriſpatronatus tantò minùs in caſu iſto viſus fuit releuare. Tum quia Petrus non probauit ſe eſſe de genere fundatoris, ſicuti cauetur in fundatione; duo namque Teſtes exaduerſo adducti vltra quod non fuerunt
18 producti in actis, & ſunt examinati † contra Tertium, non concludunt, quia teſtantur de ſimplici auditu, nec deponunt, ſicuti debebant per gradus diſtinctos, *cap. licet ex quadam, §. Teſtes autem de teſtib.* tum etiam quia non probatur pertinentia, quòd ſcilicet Ioannes Corios, à quo præſentatus fuit Petrus, extiterit hæres Gerardi aſſerti Fundatoris, vel Antonij, & Ioannis Perodral, quibus in
19 fundatione Patronatus reſeruatus legitur, † ſicuti talis ſucceſſio, vel deſcendentia probari debuit pariter per gradus diſtinctos, Innoc. *in rubr. de iurepatr. num.* 4. Abb. *in cap. cum ſeculum num.* 1. *eodem tit.* Lambert. *de iurepatron. lib.* 1. *part.* 2. *art.* 2. 2. *quæſt. principali num.* 16. Rot. *in recent. deciſ.* 381. *num.* 3. *verſ. debuiſſet etiam part.* 1. *& deciſ.* 756. *num.* 1. *&* 2. *part.* 2.

Quamuis enim Patroni ſemel extiterint, ſi amplius non
20 extant in rerum † natura beneficium dicitur acquiſiuiſſe libertatem, Abb. *in cap.* 1. *num.* 10. *de elect.* Viuian. *de iurepatr. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 79. *& cap.* 4. *num.* 69.

Demum quatenus ex ſupradicta ſententia, teſtibus, & alijs ſimilibus pro Petro deductus dici poſſet aliquem fumum reſultare, id videbatur Dominis ſuffragare potuiſſe Petro ad retardandum executionem Breuis per aliquot menſes tantum, donec ad Curiam legitimæ probationes adduci poſſent. Vnde cùm tempus congruum elapſum fue-
21 rit, & nulla alia releuans † probatio deducta fuerit exequutio Breuis viſa fuit non eſſe amplius retardanda, vt in puncto fuit aliàs dictum per Rot. *dicta deciſ.* 756. *num.* 1. *&* 4. *part.* 2. *recent. in Leodien. Parochialis apud Marcheſ. de commiſ. part.* 1. *fol.* 435. *num.* 2. *& in Iacen. Parochialis* 27. *Iunij* 1603. *coram bon. mem. Card. Pamphilio.*

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. BICHIO.

Neapolitana Penſionis.

Veneris 30. *Aprilis* 1640.

ARGVMENTVM.

Creditum penſionis non reſeruatæ pro alimentis, & ipſum compenſationem admittit, ſed clarum, & indubitatum eſſe debet. Conſtitutio Regni vetantis Notarios Baronis ſubiectos non poſſe illorum inſtrumenta rogare, habet locum etiam ſi contractus fuerit cum Eccleſia celebratus. Obligatione correſpectiuè facta ad aliquam rem dirigi debet illius effectus potius contra poſſeſſorem rei contemplatæ, quàm contra ſucceſſorem obligati.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio opponi poteſt etiam contra inſtrumenta habentia paratam exequutionem.*
2 *Penſio non reſeruata pro alimentis admittit compenſationem.*
3 *Alimenta præterita compenſationem admittunt.*
4 *Compenſatio, etiam ſi ex parte opponentis non procedat ex credito executiuo ſemper admittitur, ſaltem per viam retentionis.*
5 *Debita hæreditaria tranſeunt in ceſſionarium hæreditatis.*
6 *Succeſſor in feudo dicitur ſucceſſor vniuerſalis actiuè, & paſſiuè.*
7 *Litteræ Apoſtolicæ reſeruationis penſionis habent executionem paratam.*
8 *Penſio ſolui debet à poſſeſſore benefici penſione grauati.*
9 *Partitæ extractæ, ex libris priuatis conſeruatorum in magnis non probant.*
10 *Conſtitutio Regni, quod inſtrumenta ſuper intereſſe Baronum rogata per Notarios ſubditos illorum non probent.*
Habet locum ſiue inſtrumentum cantet in vtilitatem, ſiue in damnum Baronis, ibidem.
11 *Conſtitutio laicalis non tangens contractum, ſed tollens fidem inſtrumento ligat etiam Eccleſiam ſic contrahentem.*
12 *Amplia ſi generaliter inhabilitat perſona Notarij, quia tunc Eccleſia d. Notario vtens, & ipſa dicitur conſtitutioni ſubiecta.*
13 *Conſtitutio Laicalis loquens de Notarijs ſibi ſubditis non dicitur lædere libertatem Eccleſiaſticam.*
Si Eccleſia per dd. Notarios contra formam conſtitutionis conficeret inſtrumenta, quod ſecus eſſet ſi Notarij fuiſſent auctoritate Apoſtolica creati, ibid.
14 *Notarij poſita inhabilitate inſtrumentum ab eo rogatum remanet in terminis ſcripturæ priuatæ.*
Notarius inhabilis habetur pro perſona priuata, num. 14.
Inſtrumenta perſona priuata, nec de iure canonico poteſt conficere, num. 14.
Contractus rogatus à perſona priuata, vel Notario inhabili remanet in ſuo eſſe, ſed per illius inſtrumentum non probatur, num. 14.
15 *Statutum Laicale tollens fidem inſtrumento, etiam contractum iuratum comprehendit.*
Iuramentum non probatur ex inſtrumento, cuius fides fuit illi à ſtatuto ſublata, niſi iuſtificetur aliunde, num. 15.
16 *Princeps vaſſallus non poteſt Regiæ conſtitutioni ob publicam vtilitatem emanatæ directè, vel indirectè contrauenire.*
17 *Obligatio facta ad fauorem alicuius in eodem inſtrumento, in quo aliquid obligato ceditur, dicitur illi correſpectiua.*
10 *Actio procedens ex obligatione emanata contemplatione alicuius rei dirigi debet potius contra poſſeſſorem illius rei, quàm contra ſucceſſorem perſonæ obligatæ.*
19 *Creditum illiquidum, & turbidum non eſt aptum compenſari cum credito claro, & indubitato.*
20 *Sententia diffinitiua requiritur, vt admittatur compenſatio crediti litigioſi, & turbidi.*

21 Com-

21 *Compenſatio difficilius admittitur quando turbiditas crediti verſatur circa ſubſtantiam illius quàm ſi circa quantitatem ſit controuerſia, ibid.*

DECISIO CCXXV.

DOminus Aloyſius de S. Seuerino Princeps Biſignani obtinuit ab A. C. mandatum executiuum pro terminis decurſis, & non ſolutis annuæ penſionis debitæ ab Eminentiſs. D. Card. Brancaccio vti reſeruatario fructum Abbatiæ S. Angeli de Rapario.

Econuerſo autem D. Cardinalis excepit de compenſa-
1 tione quæ opponi poteſt, † etiam contra inſtrumenta habentia executionem paratam, Felin. *in cap. ſub orta, ſub num.2. verſ. & hinc eſt de re iudic.* Alexand. *conſ.12. num.13. lib.2.* Graſſ. *de except. cap.16. num.4.* Cyriac. *controu. forenſ.*
2 *441. num.4.* atque etiam aduerſus creditum † penſionis non reſeruatæ pro alimentis, Gig. *de penſion. quæſt.92. ſub n.5.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuileg. 53. num. 5.* Gratian. *diſcept. 728. num.6.* Medic. *de compenſat. quæſt. 14. nu. 5.* vel quan-
3 do agitur † de alimentis præteritis, Graſſ. *de except. cap.16. num.62.* Gratian. *d. diſcept.728. num.33.* Cyriac. *controu.34. num.26.* nulla habita diſtinctione an creditum opponentis
4 ſit executiuum necne, † quia omni caſu dummodo ſit liquidum intrat compenſatio ſaltem indirectè per viam retentionis, Ciarlin. in his terminis *controuer. 36. num. 30.* Cyriac. *controuer. 224. num. 9.* Giurb. *deciſ. 60. num. 8.* Put. *deciſ.284. num.1. lib. 2. in correct.* Rot. coram bon. mem. Buratto *deciſ.177. num.4.*

Creditum vero D. Cardinalis deducebatur ex duplici fonte. Primò ex inſtrumento tranſactionis celebrato de anno 1517. in quo bon. mem. Petrus Antonius de S. Seuerino Princeps Biſignani promiſit tradere in perpetuum annuos tumulos 250. frumenti Eccleſiæ S. Adriani quam hodie in commendam retinet idem Cardinalis obligauitq; ad id ſe ipſum, & ſucceſſores qualem eſſe modernum Principem apparet ex inſtrumento ceſſionis illi factæ de anno 1622. nomine Sereniſs. Regis Catholici hæredis teſtamentarij Iuliæ Vrſinæ, olim Principiſſæ Biſignani, in quo inſtrumento creditur moderno Principi ſtatus Biſignani, cum onere ſoluendi omnia, & quæcumque debita dicti ſtatus, ad quæ propterea Princeps tenetur tam ratione dicti oneris
5 iniuncti, quam vti ceſſionarius, † quia debita hæreditaria tranſeunt in ceſſionarium hæreditatis, *l. 2. §. ſi quis publici, ff. de hæreditate, vel actio. vend.* Bart. *in l. 1. num. 8. ff. act. & oblig.* Rimin. iun. *conſ. 65. num. 21.* Rot. *deciſ. 107. ſub*
6 *num.3. part.1. recent.* & ſucceſſor in feudo dicitur † ſucceſſor vniuerſalis actiuè, & paſſiuè, Bald. *conſ. 202. ſub nu. 2. col.2. verſ. amplius eſt ſubtilius lib. 2.* Scip. Ruit. *conſ. 82. num.7.* Cyriac. *controu. 14. num. 15.* Capyc. *deciſ. 20. nu. 29.* Vincent. de Franc. *deciſ. 1. num. 25.*

Secundò ex perſona Abbatis S. Mariæ della Mattina prætenſi Creditoris eiuſdem Principis in annuis tumulis 190. frumenti à quo Abbate Cardinalis ceſſionem reportauit.

Quæ omnia dum diſcutiebantur coram A. C. mandauit Signatura Iuſtitiæ eidem A. C. vt Auditorem S. Rotæ de conſenſu partium eligendum Iudicem deputaret cum facultatibus A. C. in ſtatu, & terminis, quibus cauſa reperiebatur, & propoſito hodie per me ſic deputatum dubio, An mandatum A. C. ſit exequendum, ſeu potius ſit locus compenſationi; Rota affirmatiuè reſpondit, quoad primam partem. Negatiuè quoad ſecundam.

Nam Princeps nititur litteris Apoſtolicis reſeruationis penſionis ſuper fructibus Abbatiæ Sancti Angeli de Rapario, ac tranſlationi ad ſui fauorem ritè factæ à bon. mem.
7 Cardinali de S. Seuerino Penſionario, † quæ habent executionem paratam, Mohedan. *deciſ. 13. vt lit. pendent.* Rota *deciſ.45. num.1. deciſ. 122. num. 10. & 11. part. 1. diuerſ.* & penſio ſoluenda eſt à D. Cardinali Brancaccio, qui
8 † poſſidet beneficium grauatum, Mohedan. *deciſ. 14. de locat. & conduct.* Caputaq. *deciſ.13. num.2. part.1.* Rot. *deciſ.699. num.1. part.1. diuerſ. deciſ.70. num.5. in fine par. 1. recent.*

Creditum autem Cardinalis pati poteſt plures difficultates. Primò, quia reſpectu Abbatiæ Sanctæ Mariæ della
9 Mattina dantur ſolum fides extraiudiciales, † & partitæ extractæ ex libris priuatis conſeruatorum Regij patrimonij, quæ in magnis probationem non faciunt, Guttier. *de tut. part. 3. cap. 1. num. 147.* Beninten. *deciſ. 43. num. 12.* Addent. ad Gregor. XV. *deciſ. 475. num. 11.*

Secundò, quia inſtrumentum tranſactionis initæ inter Eccleſiam Sancti Adriani, & Principem Petrum Antonium de anno 1517. apparet rogatum à Notario Vaſſallo eiuſdem Principis, & propterea obſtat conſtitutio Regni edita à Rege Ladiſlao, & relata per Tapiam in libro intitulato *Ius Regni Neapolitani lib. 3. tit. de fide inſtrumentorum cap. non ſine*, vbi omnia inſtrumenta rogata per Notarios publicos non demaniales, & quæ Baronem eius Notarij ſubſunt tangere poſſunt, declarantur inania, & nulla, nec vllam in iudicijs, vel extra obtinere roboris firmitatem, † dictaque conſtitutio locum habet ſiue inſtrumen- 10
tum cantet in vtilitatem, ſiue in damnum Baronis, Afflict. *in Conſtit. Regni lib. 1. rubr. 77. ſub num. 15.* Ioannes Vinc. de Anna *ſing. 244.* vbi ita deciſum teſtator in conſilio Neapolitan. Ricc. *collect. 2739. in princ. part. 7.* nec videtur excludi ex quo contractus ſit celebratus cum Eccleſia, † quia 11
conſtitutio non tangit contractum, ſed tollit fidem inſtrumento, quod eſt à contractu diſtinctum, *l. 1. §. editiones*, & ibi gloſſ. *ff. eden.* Bart. *in l. ſi librarius num. 1. ff. regul. iur.* Dec. *conſ. 17. num. 3. & 4.* Seraph. *de priuil. iuramenti priuil. 34. num. 7.* & inhabilitat generaliter perſonam Notarij,
† ne deſuper inſtrumentum conficere poſſit, vt not. Tapia 12
loco allegat. in annot. ſuper eadem conſtit. nu. 1. id quod non lædit libertatem Eccleſiæ, quia conſtitutio diſponit de Notario ſubdito Regi, cum ſit Laicus, & Laicali authoritate creatus † quicquid dicendum eſſet ſi Apoſtolica creatus 13
fuiſſet, Mart. *de iuriſd. part. 4. caſu 87. num. 6.* Carol. de Craſs. *de effect. Cleric. effect. 2. ſub num. 331.* poſt Maccaber. *conſ. 91. num. 55.* & poſita inhabilitate Notarij inſtrumentum remanet in terminis ſcripturæ priuatæ quæ nullo iure probat, † prout ipſe Notarius habetur pro perſona priua- 14
ta à qua nec de iure Canonico inſtrumenta confici poſſunt, *cap. 2.* & ibi gloſ. & communiter DD. *de fide inſtrumentorum*, atque ita manet quidem contractus, ſed non probatur huiuſmodi inſtrumento, ſic in ſimili dicimus quod ſtatutum Laicale tollens fidem † inſtrumento, comprehen- 15
dit etiam inſtrumentum iuratum, non quia diſponere poſſit ſuper iuramento; ſed quia ceſſante inſtrumenti fide deeſt iuramenti probatio, niſi aliunde petatur, Bart. *in l. omnes populi, num. 25. ff. de iuſt. & iur.* Abb. *in cap. cum contingat num. 22.* Imol. *num. 73. de Iur. iur.* Seraph. *de priuil. iuramenti priuil. 77. num. 69.* Rot. *deciſ. 104. num. 2. part. 2. diuerſ. deciſ. 153. num. 3. part. 1. deciſ. 358. num. 10. vbi allegat concord. part. 6. recent.*

Nec obſtat allegata obſeruantia inſtrumenti, quia quatenus probaretur non fuit in poteſtate Principis Biſignani conſtitutioni Regiæ ob publicam vtilitatem, † editæ rectè, 16
vel indirectè contrauenire, Bart. *in l. poſt legatum n. 2. verſ. ſi verò, ff. de his quibus, vt indign.* Maſcard. *de probat. concluſ. 915. num. 6.* Maceraten. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 36. num. 11.* & in punct. Afflict. *in conſtit. Regni dicta rubrica 77. ſub num. 15. infra med. verſ. ne poſſit.*

Secundò, quia promiſſio dictæ annuæ præſtationis frumenti, vti facta in eadem tranſactione in qua Commendatarius S. Adriani ceſſit Principi Petro Antonio Territorium nuncupatum la Scuſa, ſitum in diſtrictu Terræ nouæ
† dicitur eidem Territorio, & ceſſione correſpectiua iuxta 17
theor. Soccin. *conſ. 273. num. 4. lib. 2.* Io. Iacob. Leotard. inter conſ. Bruni *conſ. 118. num. 8. & 9.* Rot. *deciſ. 323. num. 70. & ſeqq. part. 6. recent.* dictum autem Territorium ex venditione Regis Catholici peruenit ad D. Principem Tarſiæ contra quem proinde quia poſſidet fundum cuius occaſione emanauit promiſſio dirigen. † videntur actiones 18
potius, quam contra D. Principem Biſignani quamuis vniuerſalem ſucceſſorem in alijs feudis, ac bonis promiſſoris, Brun. *conſ. 104. num. 1. & in tractatu de ſtatut. excluſ. fœmin. art. 11. num. 71.* Grammatic. *deciſ. 103. nu. 47.* Giurb. *de ſucceſſ. feud. §. 1. gloſ. 15. ſub num. 24.* Molin. *de primogenit. lib. 4. cap. 7. num. 16. verſ. quamuis ſecus*, Peregr. *de iure fiſci lib. 5. cap. 1. num. 144.* Scrader. *de feud. part. 5. cap. 8. num. 42. verſ. 2. hoc fallit*, Cyriac. *controuerſ. 14. num. 14.* nec obſtat quod ſtatus Biſignani fuerit ceſſus cum onere ſoluendi debita quia onus hoc eſt nominatim reſtrictum ad debita eiuſdem ſtatus.

Super quibus exceptionibus Domini non fixerunt pedem, niſi ad effectum aſſequendi turbiditatem crediti D. Cardinalis, quod ideò non eſt actum compenſari, † cum 19
credito D. Principis claro, & indubitato, *l. fin. vbi not. omnes C. compenſat.* Alex. *conſ. 93. num. 1. lib. 4.* Cyriac. *controuerſ. 120. num. 11.* Surd. *deciſ. 184. num. 6.* Seraphin.

deciſ.

*deciſ.*1455.*num.*4. Rot. *deciſ.*679.*num.*5.*part.* 1.*recent.* eo
minus quia ſuper dicto credito Cardinalis pendet lis in Cu-
ria Neapolitana 18. ab hinc annis, quod maximam illius
turbiditatem demonſtrat; neque adhuc emanauit ſenten-
20 tia † diffinitiua, prout requiritur, vt crediti litigioſi, ac
turbidi admittatur compenſatio, Bald. *in l. item quia in* 2.
lectura ſub num. 3. *verſ. nec poteſt dici*, *ff. pact.* Card. Mant.
*deciſ.*221.*num.*9. repetita apud Zacch. *de obligat. camerali*
deciſ. 146.*num.* 10. & quod magis eſt turbiditas verſatur
21 circa ipſam ſubſtantiam crediti, † quo caſu non ita facilè,
eſt admittenda compenſatio ſicuti quando verſatur circa
quantitatem, Surd. *conſ.* 246. *ſub num.* 4. *& ſeqq. vſque ad*
octauum.

Et ita deciſum vtraque parte informante &c.

R. P. D. ROIAS,

Poſtea Archiepiſcopo Tarraconeñ.

Coleñ. Decanatus.

Luna 7. *Maij* 1640.

ARGVMENTVM.

Attentata dicuntur omnia geſta tempore appellationis pendente, ac poſt appellationem interpoſitam vſque ad commiſſionem cauſæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non eſt ferenda abſque cauſa cognitione.*
Breuitas temporis vnius diei arguit ſententiam latam abſque cauſa cognitione, *num.* 1.
2 *Tempus eſt de neceſſitate in omnibus actibus, vt maturius aliquid fiat.*
3 *Facta pendente termino appellationis vti attentata ſunt reuocanda.*
4 *Facta poſt interpoſitam appellationem ſunt attentata.*
5 *Littera Apoſtolica non habent executionem paratam ſi habent clauſulam*, ſi ita eſt.
6 *Clauſula*, ſi ita eſt, *appoſita in litteris Apoſtolicis requirit ſaltem extraiudicialem cauſa cognitionem, & citationem intereſſe habentium, & num.* 7.
8 *Clauſula*, dommodo expreſſus accedat aſſenſus *importat conditionem.*
9 *Commiſſio cauſa retretrabitur ad diem ſententia ad hoc vt omnia medio tempore geſta dicantur attentata.*

DECISIO CCXXVI.

POſt longam annorum ſeriem Modernus Vicarius Flo-
rentinus in vim litterarum Apoſtolicarum Leonis Pa-
pæ X. vſque de anno 1520. conceſſarum continentium ere-
ctionem vnius Archidiaconatus, Decanatus, necnon al-
terius noui numeri Canonicorum in Eccleſia Collenſi, cum
expreſſa tamen conditione, *dummodo Capituli expreſſus*
accedat aſſenſus: ad inſtantiam Ioannis Baptiſtæ Talliæ de
anno 1639. Decanatus dignitatem erexit, cum reſeruatio-
ne iuriſpatronatus ad fauorem eiſdem Talliæ, & aliorum
de familia, cuius vigore incontinenti fuit præſentatus An-
dreas eius filius, examinatus, & approbatus, & inſtitu-
tus vna eademque die, nempè 17. Septembris 1639. non
conſentientibus, nec auditis dictis Canonicis, ac Capitu-
lo idemque Andreas poſſeſſionem Decanatus fuit conſecu-
tus, appellauit Capitulum, Signatura commiſit mihi cau-
ſam ſimpliciter cum facultate in primis, & ante omnia re-
uocandi attentata, & propoſito hodie dubio, An conſta-
ret de attentatis Domini affirmatiuè reſponderunt.

Moti ex eo, quia omnia geſta per Vicarium Florenti-
num fuerunt ſecuta vnica die, in qua præſentatis ſibi litte-
ris Leonis Decimi erectionem Decanatus, ac reſeruatio-
nem iuriſpatronatus decreuit ad fauorem dicti Ioannis Ba-
ptiſtæ, Andream filium præſentatum examinauit, ido-
neum declarando, immiſſionemque conceſſit, ex quo iu-
1 dicio tam breui † tempore ſecuto, ſatis liquet nullam fuiſ-
ſe adhibitam cauſæ cognitionem neceſſariam proferenda
ſententia, vt requiritur ex gloſ. *in cap. iurgantium in verbo*
celeri de re indic. & ibidem Butr. *num.* 3. Bart. *in l. prolatam*
in fin. & ibi Adden. *de ſent. & de re ind.* & benè ad propoſi-
tum firmat *deciſ.*197. *num.* 55. *&* 56.*part.* 5. *recent.*. cum in
2 omnibus actibus † tempore indigeamus, vt maturius ali-
quid fiat Anchar. *conſil.*36.*num.*2. *&* 3. quæ propterea, vti
attentata, veniunt reuocanda † facta pendente termino 3
appellationis, *cap. non ſolum &c. cum ſit Romana de appel-*
lat. in ſexto, Cald. *conſ.*1. *vt lit. pend.* Caſſad. *deciſ.* 3. *de*
reſt. ſpoliat. Cæſ. de Graſs. *deciſ.*2. *de appellat.* Rot. *deciſ.* 6.
*num.*1. *&* 2.*part.*2. *diuerſ. & deciſ.*198. *num.* 1. *&* 2. *&* 602.
part. 1. *recent.* Buratt. *deciſ.*895. *num.* 1. fuit etiam attenta-
tum præceptum Vicarij Florentini ſecutum ſub die 5. De-
cembris præteriti, vti factum poſt interpoſitam appellatio- 4
nem, ex Card. *in Clement.* 1. *quæſt.*8. *prope fin. de re iudic.*
Io. Andr. *in cap. ſi à Iudice de appellat. in ſexto*, Lancellott.
*de attent. appell. pend. part.*2. *cap.*12. *limit.* 6. Duran. *deciſ.*
191. *num.*6. *&* 240. *num.*3.

Et quamuis fuerit actum vigore litterarum Apoſtolica-
rum, tamen adhuc non habebant executionem † paratam, 5
cum in eis adeſſet clauſulam, *ſi ita eſt*, quæ ſaltem extra-
iudicialem cognitionem, † citationemque Canonicorum 6
habentium intereſſe requirebat, iuxta text. *in cap. omnia* 3.
*quæſt.*9. Marcheſ. *de commiſs. part.* 1. *fol. mihi* 322. *num.* 81.
Acchil. *deciſ.*2. *num.* 1. *de fil. preſbyt.* vel ſaltem ratione
† poſſibilis præiudicij, aut intereſſe eorumdem, Pur. *deciſ.* 7
22. *lib.*2. *in correct.* Duran. *deciſ.*78. *num.*9. *&* 10. *& part.*5.
*recent. deciſ.*175. *num.*12. & verba illa, *dummodo expreſſus*
accedat aſſenſus Capituli, certum eſt, † quod importabant 8
conditionem, Seraph. *deciſ.*1163. *nu.*1. Caualer. *deciſ.*561.
per tot.

Appellabilem fuiſſe ſententiam Vicarij Florentini ſuper
erectione Decanatus, & inſtitutione Andreæ demonſtra-
uit ſubſequens commiſſio Signaturæ, quæ emanauit ſim-
pliciter, & propterea retrotrabitur ad diem ſententiæ ad
effectum, vt quicquid medio † tempore geſtum fuerit di- 9
catur attentatum, ex Lancellor. *de attentat. appell. pend.*
ampliat. 19. *num.*1. Buratt. *deciſ.*902. *num.* 6. Durno. *deciſ.*
96. *num.*4. & fuit vltimo coram me reſolutum in *Licen.*
Cantoria 23. *Martij præteriti*.

Et ita pro attentatis fuit reſolutum &c.

R. P. D. BICHIO.

Sabineñ. ſeu Farſeñ. Fideicommiſſi.

Luna 14. *Maij* 1640.

ARGVMENTVM.

Secundum ſubſtitutus vulgariter ſuccedit hæredi grauato, & ſi primus ſubſtitutus præmoriatur, & dicitur ad eius fauorem purificata conditio, *ſi ſine filijs*, ipſi hæredi appoſita ſubſtitutio compendioſa ex quibus arguatur.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio fideicommiſſaria operatur, vt hæreditas capiatur de manu hæredis, & ſuccedatur ipſi poſt mortem in hæreditate teſtatoris.*
2 *Subſtitutio ad hoc vt comprahendat vulgarem non ſufficit quod facta ſit in quota bonorum, vel in portione hæreditatis, & vide num.* 10.
3 *Verbum*, ſubſtiturio, *eſt commune.*
Subſtitutio dicitur compendioſa ſi adeſt verbum, ſubſtitutio, *num.*3.
4 *Subſtitutio compendioſa continet etiam vulgarem.*
5 *Subſtitutus vulgariter ſuccedit hæredi grauato, & ſi ſubſtitutus intermedius præmoriatur non ſecus, ac ſi ſuperuixiſſet, & adire noluiſſet.*
*Imo ſuccedit iure proprio, ac ſi immediatè hæredi grauato ſubſtitutus eſſet, num.*6.
7 *Verba teſtamenti*, ipſis ſuccedere voluit, *exponuntur loco ipſorum.*
8 *Teſtator vocans filios poſt mortem patris fortius præſumitur eos vocare ſi pater præmoriens ſuccedere non potuit.*
9 *Verbum*, ipſis, *adiectum in caſu affirmatiuo non cenſetur repetitum in caſu negatiuo diuerſarum perſonarum.*
11 *Gradus ſequens non admittitur præcedenti caducate niſi conditio ipſi adiecta purificetur.*
12 *Conditio appoſita hæredi grauato*, ſi ſine filijs deceſſerit, *purificatur ad fauorem ſecundi ſubſtituti vulgariter, & ſi primus præmoriatur.*
13 *Identitas bonorum probatur inſtrumentis acquiſitionum, teſtibus, & libro Cataſtri.*

Ca-

Digitized by Google

Cataſtum adminiculatus probat etiam contra tertium, num.13.

14 *Legitima, & trebellianicæ quando habetur ratio conceditur ſolum immiſſio in medietate bonorum.*

15 *Legata præſumuntur ſoluta ex pecunijs hæreditarijs ſi fuerunt in hæreditate reperta.*

14 *Melioramenta nec in genere, nec in ſpecie probata non retardant immiſſionem.*

DECISIO CCXXVII.

INformantes pro Confraternitate Miſericordiæ, ſubſti-
tutionem compendioſam conceptam per verba com-
munia ad fideicommiſſariam tantùm excluſa vulgari re-
ſtringere conabantur ex duplici capite, primò quia dum te-
ſtator in euentum, in quem Fauſtina, & Perna decederent
ſine filijs ſubſtituit, & ipſis ſuccedere voluit Cippum, & Ca-
pellam erigendam id quod in neceſſarium antecedens ſup-
ponit, hæreditatem fuiſſe prius aditam à Perna, & Fauſtina,
quibus alioquin ſubſtituti non ſuccederent, non potuit co-
gitare niſi de fideicommiſſaria: per quam hæreditas capitur
1 de manu hæredis, † ipſique poſt mortem ſucceditur in hæ-
reditate Teſtatoris, Bart. *in l. centurio num. 32. verſ. con-
tra hoc videtur, ff. vulg. & pupill.* Bald. *conſ. 170. num. 8. lib. 5.*
Alex. *conſil. 1. num. 7. lib. 1.* Ceph. *conſ. 312. num. 139.* Hond,
conſ. 49. num. 37. & ſeqq. lib. 2.

Secundò, quia ſubſtitutio non eſt in tota hæreditate, nec
ſufficit, quod facta fuerit in portione hæreditatis, vel in
2 quota bonorum, † vt vulgarem compræhendat, Bart. *in d.
l. centurio num.* 36. Soce. iun. *ibidem num.* 290. Pariſ. *conſ.
59. num. 5. verſ. in quibus etiam lib. 2.* Honded. *conſ. 7. n. 25.
lib. 1.* Craſſ. *in §. ſubſtitutio quæſt. 75.* Pereg. *de fideic. art. 34.
num. 19. verſ. aut facit.*

Sed his non obſtantibus placuerunt DD. fundamenta
deciſionis emiſſæ ſub die 2. Martij præteriti, quam iterum
confirmarunt; Nam agitur de ſubſtitutione compendioſa
3 per verba communia quale eſt † verbum, *ſubſtitutio*, Cu-
man. *conſ. 43. num. 4. verſ. & illud,* Fuſar. *conſ. 190. num. 54.*
Ruſtic. *in l. cum auus lib. 1. cap. 11. num. 23.* Trentacinq. *de
ſubſt. part. 4. cap. 4. num. 17. & verbum ſuccedat*, Alex. *in l.
centurio num. 65.* Rip. *ibidem num. 192. ff. vulg.* Cephal. *conſ.
274. num. 11.* Fuſar. *conſ. 159. num. 2. & conſ. 165. nu. 4.* Odd.
4 *de compend. part. 4. verb. ſuccedat*, † quæ continet etiam
vulgarem, Craſs. *in §. ſubſtitutio quæſt. 74. num. 1.* Fuſar. *de
ſubſtit. quæſt. 238. num. 1.* cui ob prædeceſſum Pernæ ante
hæredem grauatum factus fuit locus, non ſecus, ac ſi Perna
5 ſuperuixiſſet, & hæreditatem adire noluiſſet, † vt in term.
vulg. contentæ in compendioſa Bart. *in l. quamdiu num. 10.
ff. de acquir.* Iaſ. *conſ. 148. num. 15. verſ. 7. pro iſta parte lib. 2.*
Aym. *conſ. 295. num. 1.* Curt. iun. *de com. conſ. 83. num. 1. &
ſeqq.* Socc. iun. *conſ. 181. num. 47.* vbi quod eſſet temerarium
ab hac opinione recedere *lib. 2.* Surd. *deciſ. 37. num. 16.* &
mediante vulgari filij ſubintrando in locum matris ſucce-
dunt iure proprio, & ex propria perſona Volumnio hæredi
6 grauato, † ac ſi eidem immediatè ſubſtituti fuiſſent, Barth.
Gabr. & plures alij allegati in deciſione, *& fuit dictum in
Romana fideicommiſſi de Cardellis 19. Decembris 1636. co-
ram bon. mem. Buccabella.*

Neque applicantur limitationes exaduerſo adductæ.
Non prima quia aſſumptum voluntaria Teſtatoris ſubſti-
tuendi filios Pernæ poſtquam illa, & Fauſtina hæreditatem
adiuiſſent, deducitur dumtaxat ex verbo, *ipſis*, ibi, *ipſis
ſuccedere voluit*, quod non ſupponit per neceſſe acquiſitio-
nem hæreditatis in fœminis vocatis cum commodè exponi
7 poſſit in locum ipſarum, vt † reprobata ſententia Ruin,
tradit Pereg. *de fideic. art. 15. ſub num. 26. verſ. notab. eſt*,
Gabr. *conſ. 115. num. 6. & 7. lib. 1.* ſenſit Rota *deciſ. 403.
num. 9. part. 2. recent.* & præſumendum eſt, quod ſi teſtator
voluit ſubſiſtere filios Pernæ poſtquam hæreditatem adiuiſ-
ſet multò magis idem voluerit, quando Perna morte præ-
8 uenta † non potuit ſuccedere, Dec. *conſ. 227. num. 12. verſ.
& in caſu*, Socc. iun. *conſ. 106. n. 20. & lib. 1.* Surd. *d. de-
ciſ. 37. num. 29.* vbi quod iſta ratio non poteſt cauillari, Fu-
ſar. *de ſubſt. q. 237. num. 14. verſ. & confirmatur.*

Et præterea placuit DD. alia reſponſio deciſionis, quod
videlicet verbum, *ipſis*, eſt adiectum ſubſtitutioni Cip-
pus, & Capellæ, non à filiorum in conditione poſitorum,
in quorum vocatione, quæ reſoluitur in caſum affirma-
tiuum, nempè ſi deceſſerit cum filijs ſubſtituo filios, non
cenſetur repetitum verbum, *ipſis*, poſitum in ſubſtitutio-
ne Cippus, & Capellæ ſub conditione negatiua ſi ſine
filijs, & ſic diuerſarum perſonarum, Menoch. *præſumpt.
78. ſub num. 25. lib. 4.* Fuſar. *quæſt. 449. num. 5.* facit Dec.
conſ. 386. num. 7. verſ. 3. non obſtat, Peregr. *de fideicom. art.
25. num. 33.* Rot. *deciſ. 151. num. 16. & ſeqq. part. 5. recent.
& in Bononien. fideicommiſſi 27. Iunij 1639. coram R. P. D.
meo Roias.*

Non altera tum quia filij ſubſtituti ſunt in tota hæredita-
te, eiuſque diuiſio cadit tantùm inter Cippum, & Capellam
vt ſupra ſubſtitutam, tum etiam quia nec ſubſtitutio in quo-
ta excludit vulgarem, quando † vt in caſu noſtro, teſtator 10
per quotas diuiſit totum aſſem inter ſubſtitutos, *l. 1. §. diuus
Pius, ff. hæred. inſtit.* Bart. *in d. l. centurio num.* 36. Odd.
de compend. part. 5. art. 3. concluſ. 22. Peregr. *de fideicommiſ.
art. 34. num. 19. in fin. verſ. ſi tamen.*

Tandem non obſtat, quod caducato gradu præceden.
non admittatur ſequens, niſi purificetur conditio ipſi adie-
cta, † Bart. *in l. habebat num. 1. verſ. oppono certum eſt, ff.* 11
vulg. Soccin. *conſ. 52. num. 14. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 28. num. 45.
lib. 2.* Hond. *conſ. 49. num. 22. lib. 2.* Quia conditio adiecta
ſubſtitutioni filiorum, quæ reſoluitur in vulgarem purifica-
ta fuit per prædeceſſum, & impotentiam Pernæ ad ſucce-
dendum, & cum dicti filij ſubrogati fuerint loco Pernæ
euenit pariter ad eorum fauorem conditio obitus Volumnij
† ſine filijs, ſub qua Perna ſubſtituta fuerat, Zanch. Aym. 12
Ioſeph. de Seſs. & alij allegati *in 1. deciſ. §. vnde.*

Quo verò ad identitatem bonorum placuerunt Domi-
nis deducta per informantes pro Ferrutis, quod nempè pro-
betur Inſtrumentis acquiſitionum, teſtibus, & libro Cata-
ſti, † qui adminiculatus probat etiam contra tertium, Are- 13
tin. *in l. decem num. 4. ff. verb. oblig.* Seraph. *deciſ. 1077. n. 2.
in fin.* Rot. coram bon. mem. Buratto *deciſ. 690. num. 2.*

Ad prætenſas detractiones fuit reſponſum, legitimæ, &
trebellianicæ rationem haberi, ideòque immiſſionem con-
cedi in ſola medietate bonorum ſolutiones legatorum præ-
ſumi factas † de pecunijs hæreditarijs quando pecuniæ in 14
hæreditate repertæ fuerunt, † Roman. *conſ. 176. num. 7.* 15
Rota *deciſ. 180. num. 4. part. 1. recent.* melioramenta non
poſſe impedimento eſſe immiſſioni in bonis, ſuper quibus,
† nec in ſpecie, nec in genere probata fuerunt, Bero. *conſ.* 16
37. num. 6. lib. 2. Burſatt. *conſ. 151. ſub num. 141. lib. 2.* Cæſ.
de Graſs. *deciſ. 5. num. 4. de reb. Eccleſ. non alien.* Rot. *deciſ.
161. num. 1. verſ. reſponſum fuit part. 2. recent.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. CERRO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana ſupplementi legitimæ.

Veneris 18. Maij 1640.

ARGVMENTVM.

Legitimæ ſupplementum an poſſit petere hæres filiæ, quæ acceptauit teſtamentum in qua fuit inſtituta hæres cum alia ſorore cum reciproco fideicommiſſo abſque vlla detractione. Hæreditas vnius poteſt diuerſo iure cenſeri, & conſideratur tamquam plures hæreditates quando bona ſunt in diuerſis territorijs, ſita ibique adſint diuerſa ſtatuta: Statutum non compræhendit forenſes, & quid requiratur ad hoc vt incola poſſit gaudere beneficio ſtatuti.

SVMMARIVM.

1 *Legitima ſtatim mortuo patre debetur filijs amplia deberi ſtatim hæredibus filij, num. 2.*

2 *Actio petendi legitimam, & ſupplementum tranſit ad quoſcumque hæredes.*

3 *Teſtamentum acceptatum non poteſt amplius impugnari.*

4 *Fideicommiſſum reciprocum inter filios non impedit integræ legitimæ detractionem.*

5 *Legitima non poteſt à patre prohiberi.*

Verba in teſtamento prolata quando poſſunt ad plura referri non ſunt referenda ad id, de quo teſtator diſponere non valet, num. 5. & 6.

7 *Approbatio de ſui natura non extendit diſpoſitionem approbatam, & per conſequens non operatur quod verba gene-*

generalia teſtatoris trahantur ad ſupplementum legitima, num. 8.

9 *Legitima non recipit onus, & grauamen, & num. 14.*

10 *Legitima, & ſupplementum non cenſetur renunciata ex approbatione teſtamenti, in qua prohibita ſit.*

Ea ratione quia indiuidua, & ſpecifica renunciatio requiritur, & num. 11. & 16.

Amplia etiam ſi filius in acceptatione nullum ſibi ius reſeruaſſet, num. 12.

Ea ratione quia heres adeundo in tantum ſe obligat quatenus lex diſponit num. 13. & 14.

15 *Deciſio Tiburtina hereditatis coram R. P. D. Veroſpio declaratur.*

16 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 141. declaratur, & num. 17. & 18. & ſeqq.*

19 *Statutum fauore agnationis non habet locum inſtituta cauſa pia, quæ qualitatem ſtatuti non habet.*

20 *Bona non ſubiecta iuriſdictioni ſtatuentium non ligantur ſtatuto.*

21 *Merenda contr. lib. 11. cap. 45. reprobatur.*

22 *Hæreditas cuiuſcumque hominis ſingulari numero in iure ſemper enunciatur.*

Intellige ſi bona ſint in eodem territorio, vel ſi in diuerſo inſpecte ſucceditur vbi teſtatori de iure communi, num. 23. & num. 24.

Secus è contra quando bona ſunt in diuerſis territorijs ſita, & vbique adſunt diuerſa ſtatuta, quia tunc hæreditas vnius multiplex cenſetur, n. 24. & plur. ſeqq.

24 *Hæreditas eſt ius intellectuale, ac perſona imaginaria defunctum repræſentans.*

25 *Iuriſdictio ſtatuentium limitatur à finibus territorij.*

26 *Ius commune, non ſtatutum ſeruatur quoad bona extra ſtatum ſita.*

28 *Hæreditas vnius hominis quando plures hæreditates cenſeantur.*

29 *Militibus ſpecialiter indultum eſt, quod eorum voluntas prout ſcripta eſt ſeruetur.*

Text. in l. ſi certarum ff. de teſtam. milit. declaratur num. 32. & 33.

Et quando poſſit procedere in pagano, num. 29. & 30.

33 *Patrimonium vnius licet diuidatur ad effectum ſuccedendi non tamen inducitur diſtractio obligationis ſoluendi æris alieni.*

Nec tollitur creditoribus ius eligendi in quo fore velint debitorem conuenire, & eligendi vnam rem ex pluribus hypothecatis, num. 34.

35 *Hæreditas non poteſt pro parte adiri, & pro parte repudiari.*

Quod eſt verum quando hæres cenſetur vnus homo, & vnica eius hæreditas ſecus è contra quando plures cenſentur hæreditates, num. 36. & 37.

36 *Partes vnius rei dicuntur, quæ ſimul iuncta conſtituunt vnum totum.*

38 *Ius accreſcendi non habet locum inter hæredes vnius quando plures iudicantur hæreditates ſecus è contra, num. 39.*

40 *Edictum ſucceſſorium non habet locum primis hæredibus hæreditatem capientibus, quod fallit quando hæres habetur loco plurium hæredum, quia diuerſæ cenſentur hæreditates, num. 41.*

42 *Statutum vt intret requiritur ſubiectio perſonæ, & bonorum.*

43 *Statuentium voluntas præſumitur fuiſſe proſpiciendi ciuibus non exteris, & num. ſeqq.*

44 *Statuta diſponentia, quod fœminæ ſint dote contentæ dicuntur condita ad hoc vt agnationes, & familiæ diuites conſeruentur.*

45 *Statuta excluſiua fœminarum non habent locum reſpectu forenſium, & ſi bona ſint in territorio ſtatuti.*

46 *Incola ex diuturna in Vrbe habitatione gaudet ſtatutorum beneficio, ſed debet eſſe decennalis, & continua animo contrahendi incolatum, num. 48.*

47 *Fides non facit fidem.*

49 *Ciuis Romanus aliquis factus ex priuilegio ſtatuti gaudet beneficio.*

Quod eſt verum ſi in eo concurrunt, & habitatio, & onerum ſubſtentatio, num. 50.

51 *Ciuilitas ad effectum gaudendi ſtatutis requiritur de tempore deletæ, & aditæ hæreditatis, nec ſuperueniens releuat, & vide num. 52.*

53 *Ciuilitas ſuperueniens non poteſt retractate effectus iam conſumatas.*

54 *Subſtitutus cum conditione ſi ſine filijs non dicitur propriè vocatus, ſed habet ſpem incertam, quæ ante conditionis euentum idem eſt, ac ſi non eſſet in rerum natura.*

55 *Subſtitutus ſub conditione ſi ſine filijs non poteſt impedire filiæ detractionem legitimæ ſaltem cum cautione reſtituendi, & num. 56.*

57 *Subſtitutus dicitur hæres teſtatoris etiam ad effectum vt intret diſpoſitio ſtatuti.*

Intellige adueniente caſu ſubſtitutionis, & poſt purificatam conditionem, num. 58.

DECISIO CCXXVIII.

RIccardus Rottignus in eius teſtamento prælegatis Annæ, & Mariæ filiabus ſcutis decem millibus cuilibet ipſarum in dotem traditis, quæ in legitima omni meliori modo imputari mandauit, eaſdem hæredes vniuerſales inſtituit cum reciproca ſubſtitutione in omnibus, & per omnia abſque vlla detractione, & ambabus ſine filijs decedentibus ſubſtituit in medietatem Ioannem Mariam ex fratre nepotem, & illius filios, ſimiliter abſque detractione aliqua, vt ſupra; aliam verò medietatem reliquit pro nubendis tot puellis pauperibus patriæ ſuæ.

Defuncto teſtatore, & mortua ſine filijs Maria, inſtituto hærede Alexandro Cherubino viro, cùm is prætenderet, ſcuta decem millia vxori prælegata eſſe minus legitima, ideòque ſupplementum ſibi deberi per Annam: Cauſa in Rota commiſſa, & dubio ſuper huiuſmodi ſupplemento pluries propoſito, & non reſoluto, tandem hodie DD. reſponderunt illud deberi.

Quemadmodum enim Maria, mortuo patre, ſtatim
agere potuiſſet ad ſupplementum, † *l. omnimodo, & l. ſci-* 1
mus, vbi notant omnes C. de inoff. teſtam. Gomeſ. *variar. reſolut. tom. 1. cap. 11. num. 23.* Vaſq. *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 3. num. 79.* Craſs. *in §. legitima q. 32. n. 3. verſ. ſed contrariam*, & alij relati per Mangil. *de imput. q. 49. ſub num. 12. & ſeqq.* & Merlin. *de legitima lib. 3. tit. 3. q. 1. num. 1.* & Rota poſt eum *deciſ. 85. num. 1.* Ita etiam facere poteſt Alexander illius hæres, quia cùm repletio legitimæ fiat ipſo iure, & purè, ideòque pro d. ſupplemento illicò competat conditio ex lege, iſta actio ad quemcumque hæredem tranſit, ſicut tran-
ſeunt † cæteræ omnes actiones, Salic. *in l. ſcimus num. 4.* 2
verſ. in caſu, & ibidem Iaſon. *nu. 2. verſ. tamen C. de inoff. teſtam.* Angel. *conſ. 287. num. 3. verſ. Quinto præmitto*, Alex. *conſ. 150. num. 8. lib. 2. & conſ. 188. num. 1. lib. 6.* Dec. *conſil. 81. num. 1. & conſil. 217. num. 4.* Corn. *conſil. 116. à num. 21. verſ. tamen his non obſtantibus, vſque ad fin. lib. 2.* Ruin. *conſ. 107. num. 12. lib. 3.* Boer. *deciſ. 150. num. 4. verſ. per quod reſoluitur*, plenè Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 8. num. 10. verſ. imo hoc ſupplementum*, Merlin. *vbi ſupra lib. 5. tit. 3. quæſt. 7. num. 1. verſ. contrariam tamen*, Rot. *deciſ. 668. num. 1. part. 1. diuerſ.* & coram Reuerendiſs. Vrgellen. *deciſ. 76. num. 55.*

Neque viſum fuit ſubſiſtere obiectum, quod cùm in teſtamento Riccardi acceptato à Maria ſit prohibita petitio ſupplementi, non poſſit amplius ex eius perſona impugna-
ri teſtamentum, nec conſequenter agi † ad ſupplemen- 3
tum à teſtatore prohibitum, ex Rota *in Tiburtina hæreditatis 13. Februarij 1638. coram R. P. D. meo Veroſpio, quæ eſt deciſ. 113. poſt Fenzon. ad ſtat. Vrb.* Fuit enim reſponſum, quod in teſtamento nullibi expreſsè legitur facta prohibitio dicti ſupplementi, nec etiam inducta prætendi poteſt tacitè ex diſpoſitis in eo. Non enim cenſeri poteſt prohibita petitio ſupplementi ex qualitate fideicommiſſi reciproci inter Annam, & Mariam, quoniam fideicommiſſum reciprocum ſecundum veriorem, & communiorem non
impedit integræ legitimæ detractionem, † gloſs. *in l. ſi pa-* 4
ter puella in verbo poterit, ibique etiam Bart. Salicet. Caſtrenſ. & Iaſ. qui teſtantur de communi, & quod ita obſeruat conſuetudo *C. de inoffic. teſtam.* & plenè diſcutit Roder. Suar. *in l. quoniam in prioribus num. 5. & ſeqq. C. eod. tit.* Rip. *in l. qui Romæ §. duo fratres num. 42. ff. de verb. oblig.* Dec. *conſ. 456. nu. 3. verſ. non obſtat*, Honded. *conſ. 42. n. 23. lib. 2.* Craſſ. *in d. §. legitima quæſt. 39. num. 5. & num. 19. verſ. ſed tamen*, cum alij relatis per Fuſar. *de ſubſtit. q. 296. num. 23. qui ſub num. 25. verſ. Ego ſentio*, dicit ita vidiſſe ſemper ſeruari in praxi, nec ab hac ſententia in conſulendo, & iudicando recedendum eſſe, *& conſ. 23. n. 24.* quam opinio-

opinionem ſequitur etiam Rota *deciſ.* 488. *num.* 8. *part.* 1. *diuerſ. & in alijs*.

Nec minus prohibitio induci poteſt ex illis verbis, *vna ſucceda all'altra in tutto, e per tutto ſenza detrattione alcuna*, quia cum non fiat mentio de legitima, dicta verba, quæ poſſunt intelligi de alijs detractionibus, non com-
5 prælicndunt legitimam, † quam pater prohibere non poteſt, ſed ſolum ad ea referuntur, de quibus diſponere
6 † valet, Peregr. *de fideicommiſ. art.* 36. *num.* 83. *verſic. ſed borum opinio*, & Fuſar. *vbi ſupra dict. quæſt.* 296. *num.* 40. Ideòque cum teſtator non prohibuerit petitionem ſupplementi legitimæ, Maria ſibi non præiudicauit approbando
7 teſtamentum, † quia approbatio de ſui natura non extendit diſpoſitionem approbatam, *l. Aurelius* §. *teſtamento*, vbi Bart. *ff. de lib. legat.* Et conſequenter non operatur,
8 † quod verba generalia teſtatorit trahantur ad ſupplementum legitimæ, Peregr. *d. art.* 36. *num.* 81. *in fin. verſ. ratio eſt*, Fuſar. *ead. quæſt.* 246. *num.* 93. Mart. *de ſucceſſ. legal. part.* 4. *quæſt.* 23. *art.* 8. *num.* 11. & 12.

Et nihilominus etiamſi petitio ſupplementi fuiſſet expreſsè prohibita, non tamen Alexander excluderetur ab illius petitione ex eo ſolum, quod Maria adeundo dicatur teſtamentum Patris approbaſſe; quia cum hodie de legiti-
9 ma reijciatur omnes onus, † & grauamen, *l. omnimodo*, *& l. quoniam in prioribus C. de inoff. teſtam.* Non præiudicat ſimplex agnitio hæreditatis, ſed requiritur ſpecifica, & individua renunciatio, vt ad legitimam, vel ſupplementum
10 illius † agi non poſſit, vt eſt text. expreſſus in *l. ſi quando* §. *& generaliter, vbi notant omnes C. de inoffic. teſtament.* & latè Suarez *in d. l. quoniam in prioribus ampliat.* 9. *per tot.* Ruin. *conſil.* 56. *num.* 8. *& conſil.* 57. *num.* 3. *lib.* 2. Dec. *conſ.* 217. *num.* 3. *verſ. non obſtat*, *& conſ.* 419. *num.* 1. *verſ. & hoc etiam habet locum*, Roland. *conſ.* 78. *num.* 5. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 46. *num.* 3. *& ſeqq. lib.* 2. Cephal. *conſ.* 95. *num.* 7. *& ſeqq. lib.* 1. cum alijs per Mantic. *de coniect. vlt. volun. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 10. *& lib.* 18. *tit.* 2. *num.* 19. Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 2. *& ſeqq.* Mart. *vbi ſupra d. art.* 8. *num.* 10. *& ſeq. vbi num.* 13. dicit, quod acceptatio teſtamenti reſultans ex aditione non poteſt importare aliud, quam renunciationem tacitam, ſed legitimæ nunquam intelligitur renunciatum, niſi per verba expreſſa ſpecifica, & indi-
11 uidua iuribus, ſupra citatis, † & latiſſimè Ioſeph. Lud. *deciſ. Lucen.* 28. *num.* 18.

Quod procedit etiam, ſi filius in acceptatione ius ali-
12 quod ſibi non reſeruauit, † quia non requiritur aliqua proteſtatio, dum filius ſcit ius ſuum eſſe ſaluum, & patrem non poſſe prohibere detractionem legitimæ, & illius ſupplementum, Suarez *in d. l. quoniam in prioribus eadem ampliat.* 9. *ſub num.* 3. Io. Amic. *conſ.* 58. *num.* 3. Soccin. ſen. *conſ.* 1. *à num.* 1. *vſque ad* 5. *lib.* 4. Alex. *conſ.* 69. *num.* 3. *lib.* 1. Bero. *conſ.* 136. *num.* 16. *lib.* 2. Guidopap. *deciſ.* 93. *num.* 1. *cum ibi addit.* Mantic. *vbi ſupra lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 16. *in fin.* Merlin. *dict. quæſt.* 3. *num.* 4. Et ratio adducitur notabiliter per Bald. *conſ.* 184. *ſub num.* 2. *verſ. reſpondit teſtator*, *& ſub num.* 4. *lib.* 5. quia hæres adeundo non videtur conſentire ſe
13 teneri, niſi quatenus lex diſponit, † cum ea lege videatur, adire, & non alias, Pereg. *de fideicommiſ. d. art.* 36. *n.* 36. Fuſar. *vbi ſupra d. quæſt.* 296. *num.* 37. Mart. *de ſucceſſ. legal. part.* 4. *quæſt.* 3. *art.* 2. *num.* 8. Ac proinde cum lex ipſo iure, & ſtatim à legitima reſecet omne grauamen, non eſt
14 opus, quod filius prouideat proteſtando † dum lex ſatis pro eo prouidit Suarez *in d. l. quoniam in prioribus, ampliat.* 10. *nu.* 1. *&* 8. *verſ. ex prædictis*, Vaſq. *de ſucceſſ. creat. lib.* 1. §. 10. *in repet. d. l. quoniam in prioribus, ampliat.* 22. *nu.* 254. vbi dicit quod eſt vera, & communis opinio Burſat. pariter de communi atteſtans *conſ.* 245. *num.* 19. *verſ. reſpondetur lib.* 3. Gomeſ. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 11. *de ſucceſſ. contra teſtam. num.* 25. *verſ. Item etiam extendo*, & iſtam opinionem perpetuò tenuit Rota, vt apud Gregor. *deciſ.* 489. *num.* 20. *verſ. neque tandem cum duobus ſeqq.* & ibi Add. *n.* 27. *& in recent. deciſ.* 200. *num.* 5. *& deciſ.* 206. *num.* 6. *dec.* 449. *num.* 3. *& ſeqq. & deciſ.* 653. *num.* 9. *part.* 1. & coram Reuerendiſs. Vrgellen. *deciſ.* 148. *num.* 33. & coram R. P. D. meo Dunozetto *deciſ.* 342. *num.* 9. *part.* 5. *recent.* & in alijs relatis per Add. ad bon. mem. Burat. *deciſ.* 922. *num.* 11.

Et ex his patet non applicari *deciſionem Tiburtinam hæreditatis coram Reuerendiſs. P. D. meo Veroſpio*, quia ibi
15 agebatur de dote voluntaria relicta à patre † filiæ, quam inſtituere non cogebatur extantibus maſculis ex ſtatuto Vrbis, ac propterea dum acceptauit legatum Patris voluntarium, illud amplius impugnare non poterat, ſed in legitima, quam pater neceſſariò, & abſque vllo grauamine relinquere tenetur, non præiudicat ſimplex agnitio relicti, ſeu approbatio teſtamenti, cum legitimæ nunquam cenſeatur renunciatum, niſi per expreſſam, † & indiuiduam re- 16
nunciationem, vt dictum eſt; Et hos caſus benè diſtinguit Caſtrenſ. allegatus in *ead. deciſ. Tiburtina conſ.* 266. *num.* 2. *verſ. Nec quicquam videtur lib.* 1. quod eſt duplicatum *eod. lib.* 1. *conſ.* 73.

Nec placuerunt DD. aliæ duæ Annæ obiectiones, prima nempè, quod cum ipſa ſit hæres, & agnata, obſtet Alexandro † *ſtatutum Vrb. lib.* 1. *cap.* 141. diſponens, quod filiæ 17
fœminæ ſint contentæ dotibus, quas Pater illis reliquit in Teſtamento, nec occaſione falcidiæ, ſeu debiti de Iure naturæ poſſint aliquid petere ab hæredibus Patris de agnatione, etiam tranſuerſali. Altera verò, quod cum vtraque filia decedente ſine filijs, fuerit pro medietate ſubſtituta cauſa Pia, & pro alia medietate Ioannes Maria ex fratre nepos, & ſic maſculus de agnatione, à quo idem ſtatutum prohibet peti ſupplementum, † huiuſmodi ſubſtitutio ſuf- 18
ficere videatur ad excluſionem ſupplementi, vt tenuit Rota *in Romana de Taglietis* 25. *Iunij* 1635. *coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, impreſſa poſt Fenzon. ad ſtatut. Vrbis deciſ.* 97. *verſ. circa ſecundam inſpectionem*.

Nam prima tollitur, quia dum ſtatutum diſponit, quod filiæ fœminæ paterno Teſtamento acquieſcant, nec aliquid petant ab hæredibus patris de agnatione, † intelligitur de 19
hæredibus maſculis per quos conſeruatur agnatio, non autem de fœminis, in quibus finitur Gabr. *conſ.* 10. *num.* 8. *verſ. in hoc ſtatutum*, *& num.* 10. *verſ. & conſequenter*, *&* 12. *ſub verſ. minus refert*, *&* 15. *& conſ.* 11. *num.* 1. *verſ. ſed aſſerimus*, *& conſ.* 135. *num.* 19. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 180. *n.* 1. Cephal. *conſ.* 511. *num.* 27. Brun. *ad ſtat. quod ſtantibus maſculis art.* 12. *num.* 204. Rota *deciſ.* 232. *num.* 1. *&* 7. *& per tot. part.* 1. *& deciſ.* 425. *num.* 1. *part.* 4. *diuerſ. & in recent. deciſ.* 770. *num.* 4. *&* 5. *part.* 2.

Secunda verò non releuat, non ſolum quatenus cauſa Pia pro medietate eſt ſubſtituta, quia cùm ſtatutum emanauerit duntaxat fauore agnationis, vt fuit dictum, & cauſa Pia non poſſit dici de agnatione, ſtatutum ſibi ſuffragari non poteſt tamquam non † habenti qualitatem à 20
ſtatuto requiſitam, vt firmauit Rota coram bon. mem. Card. Sacrato, poſt Merlin. *de legitima deciſ.* 64. *num.* 7. *verſ. quoad Teſtamentum*, *& deciſ.* 65. *num.* 6. *quæ habentur in* 3. *part. recent. in ordine deciſ.* 518. *& deciſ.* 538. & referuntur in his terminis per Fenzon. *in notis ad idem Stat. ſub num.* 32. & per Rub. *ſingular.* Rot. *tom.* 2. *part.* 6. *n.* 14.

Sed etiam quatenus in alia medietate eſt ſubſtitutus Io. Maria maſculus de agnatione: quia cùm Teſtator duplicis generis bona reliquerit, alia ſcilicet in Agro Romano, alia in Territorio Bergomenſi. Iſta tanquam non ſubiecta iuriſdictioni ſtatuen. ſtatuto Vrbis non ligantur, iuxta veriorem, & receptiorem opin. † quam Rota ſemper appro- 21
bauit, ſequendo Bart. *in l. cunctos populos C. de ſumm. Trinit. & fid. cathol.* & alios, quos & illorum rationes, & fundamenta recenſere non eſt opus, cùm omnia non minus plenè, & luculenter, quam doctè deducta, & diſcuſſa fuerunt in *Narnien. ſucceſſionis* 22. *Maij* 1628. *coram R. P. D. meo Merlino, quæ eſt deciſ.* 177. *part.* 5. *recent.*

Cuius deciſionis ſolida fundamenta dictum fuit non ſubuerti ex ijs, quæ ſubtiliter nuper in contrarium deduxit Antonius Merenda *in eius controuerſ. lib.* 11. *cap.* 45. † Pri- 22
mum enim quod ſi ſtatutum non extenderetur ad bona extra Territorium, inducerentur plures eiuſdem hominis hæreditates, quod etiam firmatur in *d. deciſ.* D. mei Merlini *num.* 35. Ipſe tamen id negat fieri poſſe ea ratione, quod hæreditas cuiuſque hominis, hoc eſt illa perſona ficta, quæ defunctum repræſentat ſemper in iure noſtro ſingulari numero enuncietur, † vt in *l. hæreditas in multis* 61. *ff. de ac-* 23
quir. rer. dom. & l. 1. §. *ſcæuola ff. ſi quis lib. in teſt. iuſſ. eſſe fuer.* Tollitur, quia hoc procedere poſſet, quando bona eſſent ſub vno, & eodem Territorio, vel vbi exiſterent in diuerſis, in ijs tamen ſuccederetur de iure communi, † quod 24
vbique ſeruatur *l.* 3. *C. de leg. cap.* 1. *de Conſtit.* Tunc enim benè procedit, quod hæreditas cuiuſque hominis, quæ nihil aliud eſt, quam ius quoddam intellectuale, & quædam veluti perſona imaginaria à iure formata defunctum repræſentans, † vt notant Bart. Alex. Iaſ. & alij *in rub. ff. de ac-* 25
quir. hæred. Vaſq. *de ſucceſſ. creat. lib.* 1. §. 1. *verſ. quoad quartum num.* 9. *poſt princ.* Sit dumtaxat vnica, ſicuti ius pro-

producens dictam perſonam eſt vnum, & idem in omnibus
locis. At ſi diuerſum ſit, & multiplex vt euenit, quando
bona exiſtunt in diuerſis Territorijs, quorum quodlibet re-
gitur diuerſis legibus, & ſtatutis, & ſuccedere volens ſe
fundat in aliqua conſuetudine locali, vel ſtatuto, quod cir-
cumſcribitur à finibus Territorij, intra quos iuriſdictio ſta-
26 tuentium † realiter limitatur, *l. dum virum C. de decur.
lib.*10. Et conſequenter extendi non poteſt ad bona alibi ſi-
27 ta, ſed ſeruatur ius † commune ſecundum doctrinam om-
nium in *l. cunctos populos C. de ſumm. Trinit. & fid. cathol.*
Et iſto caſu, cum defunctus non poſſit præſentari vbique
vniformiter ab vno iure, ſed diuerſimodè, & ſub contrarijs
qualitatibus, prout diuerſa ſunt iura locorum, in quibus ha-
28 bet bona, † quod ius noſtrum non patitur in eodem homi-
ne, Soccin. *in l. ſi mihi, & tibi num. 4. poſt med. verſic. Et
tamen hic non admittitur, ff. de leg.* 1. Cagnol. *in l. ius no-
ſtrum ſub num.4. ff. de reg. iur.* Ideò lex fingit defunctum eſ-
ſe diuerſum, ac multiplicem hominem, alium ſcilicet in loco
ſtatuti, & alium extra Territorum, & repræſentatio, quæ
inducitur à iure cuiuslibet loci, cenſetur hæreditas illius ho-
minis, quem in eo loco defunctus repræſentat, & ſic plures,
& diuerſæ, quaſi diuerſorum hominum, producuntur hæ-
29 reditates, † Ruin. *conſ.* 48. *num.* 2. *lib.* 3. Roland. *conſ.* 80.
num.37. verſ. nec obſtat, & trib. num. ſeqq. lib.4. Soccin. *conſ.*
288. *ſub n.*1. *& conſ.*292. *verſ. Sed præmiſſis non obſtantibus
lib.*2. Gozad. *conſ.*49. *num.*8. *verſ. Secundo iſtam opinionem*,
Pariſ *conſ.*84. *n.*42. *in fin. & n. ſeqq. lib.*1. Cephal. *conſ.*309.
*n.*46. Aldobrand. *conſ.* 2. *n.* 13. *&* 14. *lib.* 1. Menoch. *conſil.*
1041. *ſub num.*8. *vbi num.*10. *refert* 56. Doctores hanc ſen-
tentiam firmantes, & benè explicat Surd. *conſ.*553. *num.*16.
Gail. *pract. obſeruat. lib.2. obſer.*124. *num.* 14. Albert. Brun.
*ad ſtat. quod ſtant. maſcul. art.*8. *num.* 123. *&* 124. Mart. *de
ſucceſſ. legal. part.*1. *quæſt.*13. *art.*12. *num.*19. *& ſeqq.* Bellon.
*de iur. accreſcend. cap.*6. *quæſt.*52. *num.*2.

Nec ſubſiſtere videtur, quod hoc fuerit inductum fauo-
re Militum tantum in *l. ſi certarum ff. de Teſtam. milit.* qui-
30 bus † ſpecialiter indultum eſt, quod eorum voluntas, prout
ſcripta eſt, obſeruetur *l.*1. *ff. eod. tit.* Ac proindè non poſ-
ſe extendi ad Paganum, *l. ius ſingulare, & l. quod vero, ff.
de leg.* Quia inconueniens non videtur, quod prout ius
commune id ſtatuit in milite, vbi diſtinxit patrimonia,
vt in d. l. ſi certarum. Idem ex cauſa de iure municipali ſta-
tuatur in Pagano, quando contingit illum habere diuerſa
31 patrimonia in diuerſis Territorijs, † quæ diuerſo iure in di-
ctis Territorijs vigente cenſeri debeant. Nam, dato vno
ſpeciali, ſcilicet, quod Paganus plura habeat patrimonia,
reſultat aliud, quod ipſe poſſit habere plures hæreditates,
ex trad. per Corn. *conſ.*202. *num.*10. *poſt med. verſ. Nec ob-
ſtat illa ratio lib.*2. *& conſ.*85. *num.*8. *&* 9. *lib.*3. vbi ex men-
te Baldi dicit, quod ſi quis habet bona in diuerſis Territorijs,
in quibus ſunt diuerſa iura, in ſucceſſione teſtamentaria,
vel ab inteſtato æquipararur milit teſtanti in diuerſis patri-
monijs, ſtatutum enim ſicut lex, facere poteſt, quod aliquis
32 plures habeat hæreditates, † Alex. & alij *in l. moribus, ff. de
vulgar. & pupill.* Dec. *in l. ius noſtrum num.*12. *ff. de reg. iur.*
Brun. *ad d. ſtatut. art.*8. *num.* 125. Vaſq. *de ſucceſſ. tom.* 2.
*lib.*2. §.13. *part.*1. *num.* 13.

Minuſque vrgere videtur, quod admiſſa hac diſtinctione
hæreditatum neceſſario ſequatur diſtinctio obligationis
ſoluendi æs alienum, iuxta text. *in d. l. ſi certarum*, quia
33 illa ceſſat in caſu noſtro, cum non militet eadem ratio.
Nam diſtinctio obligationis ſoluendi æs alienum, *in d. l. ſi
certarum*, non inducitur ex eo, quia patrimonium diuida-
tur poſt mortem in plures hæreditates, ſed ex alia diuerſa
ratione, nempè, quia à principio de tempore creatæ actio-
nis, & contracti æris alieni patrimonia erant diuiſa, & di-
ſtincta. Ideòque creditores ex cauſa vnius patrimonij non
poſſunt conuenire hæredem alterius patrimonij, vt firmant
DD. mox allegandi, & ſimile habetur in *l. hinc quæritur*, §.
poteſt ff. de pecul. vbi ſeruus, cui a diuerſis perſonis conceſ-
ſum erat duplex peculium, ſi contraxit ex cauſa dictorum
peculiorum diuerſarum perſonarum, illi, qui ſunt credito-
res ex cauſa vnius peculij, agere primo debent contra do-
minum, & poſſeſſorem illius peculij, & ſic à principio pe-
culia erant diuiſa, & reſpiciebant diuerſos dominos, quæ
ratio ceſſat in Pagano, nam Paganus viuens non poteſt ha-
bere plura patrimonia, licet poſſit habere res exiſtentes in
diuerſis Territorijs, ſed omnes res faciunt vnum patri-
monium, *l. iuriſperitos* §. *cum oriundus ff. de excuſat. tut.*
Licet ergo poſt mortem ſcindatur patrimonium ex forma
ſtatuti ad effectum ſucceſſionis, non tamen inducitur
diſtinctio obligationis ſoluendi æris alieni. † Quia cùm 34
æs alienum de tempore, quo contractum fuit, non po-
tuerit reſpicere partem patrimonij, nec facultates certi
loci, ſed vniuerſum patrimonium pro indiuiſo reſpiciat,
l. ſi fideicommiſſum §. *tractatum, ff. de iud. l.* 1. §. *ſi hæres
ff. ad Trebell.* Imol. *conſil.* 35. *num.* 25. Diuiſio, quæ ex
poſt ſequitur, non inducit diſtinctionem obligationis de-
functi, quia hæc ex qualitate hæredum non immutatur,
l. 2. §. *ex his*, vbi DD. *ff. de verb. obligat.* nec poteſt tolle-
re ius, quod habent creditores conueniendi debitorem
in quocumque foro velint, & eligendi, † in qua re velint 35
ſatisfieri ex pluribus ſibi hypothecatis, vt per Imol. *in l.
ex facto la* 2. *num. fin. ff. de hæred. inſtit. & in d. conſil.* 35.
cuius doctrinam approbauit Rota *deciſ.*565. *ſub num.* 5.
part. 3. *recent.* Et ita declarando *d. l. ſi certarum, & dicta l.
hinc quæritur* §. *poteſt*, reſpondent Caſtr. *in eodem* §. *poteſt
num.* 3. Iacob a S. Georgio *in tractat. de Feudis, ſeu operis
num.*18. *in fin. verſ. nec etiam probatur, & num. ſeqq. verſ.
arguit primo*, Alex. *conſ.*31. *num.*8. *&* 9. *lib.*1. Tiraq. *de iur.
primog. quæſt.* 32. *num.* 27. Coſta *de port. rat. cap.* 24.
*num.*4.

Indeque videntur corruere cætera omnia, nempè, quod
poſſet contingere, vt ex his hæreditatibus altera adeatur,
& altera dimittatur, & ſic defunctum poſſe partim habere
hæredem, partim ſine † hærede exiſtere contrà text. *in* 36
princ. Auth. de iur. iuran. à morien. præſt. quia hæc vigerent,
quando defunctus conſideraretur tanquam vnus homo, &
vnica cenſeretur hæreditas, † nam pro parte hæredem ha- 37
bere, & pro parte ſine hærede exiſtere ſupponit vnitatem,
& identitatem perſonæ, & hæreditatis, *vt not. in l. ius no-
ſtrum*, ibi, *eundem de reg. iur.* Partes enim dicuntur eiuſdem
rei, quæ ſcilicet vnitæ, & ſimul iunctæ conſtituunt vnum
totum, ex allegatis per Bellon. *de Iur. accreſcendi cap.* 1.
*quæſt.*1. *num.*22. Quæ vnitas, & identitas ceſſat in caſu no-
ſtro, tam reſpectu perſonæ, quàm hæreditatis, quia licet
defunctus re vera ſit vnus, & idem homo, & ſuccedatur in
eius hæreditate, quæ in effectu vna eſt, tamen iuris fictione
perindè habetur, ac ſi plures eſſent homines, & hæredita-
tes diuerſæ, † vt fuit ſupra probatum, & benè Bald. *in l.* 1. 38
*num.*2. *C. de teſtam. milit.* Et propterea quamuis altera ex
his hæreditatibus dimittatur, non poteſt dici eundem par-
tim cum hærede, partim ſine hærede deceſſiſſe, dum de-
functus non iudicatur vnus, & idem homo in dictis hære-
ditatibus; Quod efficacius probatur ex eo, quod ius ac-
creſcendi non habet locum inter hæredes dictarum hære-
ditatum, † quia cenſentur vocati ad diuerſas hæreditates
diuerſorum hominum, Bald. *in l.* 1. *num.*9. *in fin. C. de ſum.
Trinit. & fid. cathol. & in l. ſi arrogator num.* 26. *ff. adopt.*
Natt. *conſ.*513. *num.*16. *lib.*3. Menoch. *conſ.*1041. *n.*6. *in fin.
verſ. nec dicatur*, Surd. *conſ.*553. *num.*14. *in princ.* Brun. *ad
ſtatutum, quod ſtantibus maſculis art.* 8. *num.* 21. Tiraq. *de
iur. primog. quæſt.*46. *num.*27. Quod ſecùs eſſet, ſi hæreditas
cenſeretur vna, & eiuſdem hominis. Tunc enim intraret
ius accreſcendi, & portio repudiata accreſceret portioni
agnitæ, ne vnus, & idem homo partim cum hærede, † par- 40
tim ſine hærede exiſteret, vt notant DD. *in d. l. ius noſtrum
ff. de reg. iur.* & multos cumulat Bellon. *vbi ſupra cap.* 7.
*quæſt.*35. *num.*1. *& tribus ſeqq.*

Et ex hac ratione diluuitur etiam illud, quod, hæredibus
primi gradus repudiantibus alteram ex dictis hæreditatibus,
eſſet locus ſucceſſorio edicto, etiamſi alteram retinerent,
cùm tamen ſucceſſorio edicto locus eſſe non poſſit, † pri- 41
mis hæredibus hæreditatem capientibus, *l. fin. ff. de ſucceſſ.
edict.* Quia cùm præfati hæredes non habeantur loco cohæ-
redum, ſed cenſeantur, vt ſeparati hæredes diuerſarum
hæreditatum, nihil † intereſt, quod hæredes vnius hæredi-
tatis ſuam retineant hæreditatem, quia hoc non impedit,
quominus fiat locus ſucceſſorio edicto reſpectu alterius hæ-
reditatis repudiatæ penitus diuerſæ, ceſſante inter dictos hæ-
redes iure accreſcendi, vt fuit dictum.

Quo verò ad bona in territorio Romano exiſtentia, cum
maſculus excludere volens ſit forenſis, & ſic deficiat
ſubiectio perſonæ, quæ copulatiuè requiritur cum ſubie-
ctione rerum, iuxta theoricam, quam pluribus relatis, fir-
mauit Rot. *in Fauentina dotis, ſeu ſucceſſionis* 21. *Februarij*
1638. *coram R.P.D. meo Dunozetto*. Ceſſat diſpoſitio ſta-
tuti ex defectu voluntatis ſtatuentium, qui Ciuibus ſuis
dumtaxat, non autem exteris proſpicere voluiſſe præſumi-
tur, † tam ratione naturali æquitatis, vt qui onera non 44
ſubeunt,

ſubeunt, nec etiam beneficio gaudeant ſtatutorum Mare-
ſcott. var. reſol. lib. 1. cap. 9. num. 2. cum alijs per Alderan.
Maſcard. de generali ſtatutor. interpret. concl. 6. num. 74. &
75. Mart. de ſucceſſ. legal. p. 3. quæſt. 15. art. 3. num. 1. & ſeqq.
Quam ratione publicæ vtilitatis, vt agnationes, & familiæ
diuites conſeruentur, ad quem effectum huiuſmodi ſtatuta
45 fuerunt condita, † Bald. in l. cunctos populos n. 9. C. de ſumm.
Trin. & fid. cathol. Laderch. conſ. 74. num. 28. verſ. tertio
quia, Ceph. conſ. 53. num. 76. & 77. Brun. ad ſtat. art. 3. num.
7. vſque ad 13. Ciriac. contr. 173. num. 15. quæ ratio ceſſat in
forenſibus, parum enim intereſt ſtatuentium Romanorum,
familias exterorum conſeruari, Rota dec. 177. par. 5. recent.
Imò militat contraria ratio, quoniam forenſes amore Patrię,
vt plurimum vendunt bona, & redeunt ad proprios lares, vt
in propoſito conſiderat Soccin. Sen. conſ. 128. num. 5. lib. 4.
Vndè potiùs ſupplantaretur ſtatuentium intentio, quia vice
conſeruandi in familijs, & Ciuitate diuitias, & opulentiam,
illæ depauperarentur, & exteri diteſcerent, ex quibus com-
muniter itum eſt in ſententiam, quod huiuſmodi ſtatuta ex-
cluſiua fœminarum, licet in Territorio ſtatuentium ſint bo-
46 na, † non tamen intrent reſpectu forenſium, Bald. conſ. 460.
num. 2. lib. 1. Alex. conſ. 44. num. 10. lib. 5. & conſ. 41. num.
2. & per tot. lib. 7. Pariſ. conſ. 12. num. 25. & ſeqq. lib. 3. Ruin.
conſ. 48. num. 4. lib. 3. Soccin. Sen. conſ. 128. num. 4. & ſeq.
lib. 4. & Soccin. iun. conſ. 49. num. 2. & ſeq. & conſ. 80. n. 4.
& plurib. ſeqq. lib. 4. Flam. Rub. conſ. 2. per tot. lib. 1. Peregr.
conſ. 90. num. 13. lib. 1. & deciſ. Patau. 117. num. 3. Fachin.
conſ. 9. num. 18. & ſeqq. lib. 1. Honded. conſ. 5. num. 16. & conſ.
11. per tot. lib. 1. Menoch. conſ. 890. num. 2. & ſeqq. Valenz.
conſ. 55. num. 24. poſt med. & ſeqq. Mareſcot. d. cap. 9. num. 1.
& ſeq. Roland. de lucro dotis quæſt. 36. num. 12. Brun. ad d.
ſtatut. art. 6. num. 3. verſ. aut vero ſtatutum, Grat. diſcept. fo-
renſ. cap. 441. num. 26. Mart. d. q. 15. num. 3. per tot. quam
opinionem perpetuò amplexa eſt etiam Rota deciſ. 295. n. 5.
par. 1. & dec. 413. num. 1. par. 4. diuerſ. & in Peruſina bono-
rum de Balconibus 8. & 13. Iunij 1590. coram Comitulo, & in
Peruſina ſucceſſionis coram bo. me. Card. Veroſpio, impreſſis
penes Gilian. ad ſtatut. Peruſ. deciſ. 7. & 47. & coram ſanct.
mem. Greg. XV. deciſ. 255. num. 2. & ibi Add. num. 8. & dec.
279. num. 25. & latiſſimè coram bo. mem. Buratt. deciſ. 188.
num. 4. vbi dicit eſſe communem, & contrariam opinionem
eſſe damnatam, & in Recanaten. hæreditatis 10. Martij 1623.
coram bo. me. Card. Veroſpio, confirmata coram bo. me. Seleucien.
15. Ianuarij 1624. cum relatis per Add. ad d. dec. Buratt. 188.
num. 20. & reprobatis Theſauro iuniore, alijſque contrariam
opinionem ſectantibus firmatum fuit in Romana, ſeu Spole-
tana ſucceſſionis 4. Iulij 1631. coram R. P. D. meo Merlino,
quæ eſt deciſ. 68. num. 13. par. 6. recent.

Nec ſubſiſtit, quod Ioannes Maria, vti incola ex diutur-
47 na habitatione in Vrbe ſtatutorum gaudeat beneficio, † vt
per Rot. dec. 137. num. 2. par. 5. rec. Quia vltrà quod ad hoc
48 non adducitur, niſi ſimplex fides, quæ fidem non facit, † vt
in his terminis reſpondit Rota coram Buratt. dec. 224. num.
2. & deciſ. 599. num. 8. Non concludit etiam de habitatione
decennali continua, & de tempore mortis teſtatoris, nec de
49 animo contrahendi incolatum, prout ad hunc effectum † re-
quiritur, Rota coram eod. Buratt. dec. 188. num. 8. & duob.
ſeqq. & d. dec. 244. num. 5. & 6. & dec. 599. num. 1. cum tribus
ſeqq. & in impreſſ. poſt Picum ad ſtatut. Vrbis dec. 63. num. 18.

Minus ſuffragatur, quod, cùm Ioannes Maria fuerit à Se-
natu per priuilegium Ciuitate Romana donatus, dicatur ve-
50 rè, & propriè Ciuis, etiam ad effectum, † vt ſtatutorum
gaudeat beneficio, iuxta opinionem approbatam à Rota in
Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ 14. Nouembr. 1603.
coram bo. me. Card. Lancellotto impreſſ. poſt Fenzon. ad ſta-
tut. Vrbis dec. 22. verſ. de ciuilitate autem, & in Romana hæ-
reditatis 16. Nouembris 1619. coram R. P. D. meo Pirouano,
relata poſt Merlin. de legitima dec. 24. num. 5. & in Signina
Caſtrorum 19. Iunij 1634. coram R. P. D. meo Panzirolo, quæ
eſt deciſ. 292. par. 6. rec. Nam iſtud procedit concurrente ha-
51 bitatione, & onerum ſubſtentatione, † quæ qualitates in
Ioanne Maria non iuſtificantur Bald. conſ. 60. num. 3. lib. 1.
Caſtren. in l. omnes populi in fin. ff. de iuſtit. & iur. Anchar.
conſ. 169. ſub num. 2. verſ. Quinimò de reſcripto. Soccin. Sen.
conſ. 241. n. 5. verſ. quinimò Incolæ lib. 2. & Socc. iun. conſ. 49.
ſub n. 2. & 5. & conſ. 80. n. 5. lib. 4. Ruin. conſ. 200. ſub. n. 12.
lib. 2. & firmauit Rota in recen. dec. 168. n. 2. verſ. quia forſan.
par. 2. & in d. dec. 24. num. 6. poſt Merlin. de legitima, &
in allegata Narnien. ſucceſſionis coram R. P. D. meo Merli-
no num. 57. & in Romana, ſeu Vrbeuetana legitimæ coram
R. P. D. meo Pirouano in 6. part. recent. dec. 160. num. 28.

Prætereà cùm ciuilitas ſuperuenerit ſeptem annos poſt
delatam, & aditam hæreditatem; Teſtator enim obijt
de anno 1630. & ciuilitas fuit acquiſita de anno 1637.
tantò minùs ſuffragari poteſt, quia requiritur de tempore
delatæ hæreditatis, † & ſuperueniens non releuat, Anchar. 51
d. conſ. 169. num. 2. verſ. & licet hæres, Socc. iun. conſ. 49.
num. 9. & ſeqq. lib. 1. Dec. conſ. 661. num. 12. in fin. & num.
14. & ſeqq. Alciat. reſp. 31. num. 46. lib. 9. ſecundum im-
preſſ. Baſilien. Peregr. conſ. 4. num. 4. lib. 5. Decian. conſ.
56. num. 40. lib. 4. Ruin. conſ. 200. num. 17. in fin. & ſeq. lib.
2. Menoch. conſ. 890. num. 5. & in terminis ſtatuti Vrbis Hon-
ded. conſ. 5. num. 22. & ſeqq. lib. 1. Coſta de retrotract. cap. 9.
caſu 14. num. 4. & per totum, Surd. conſ. 487. num. 28. &
alios congerit Ciriac. controu. 205. num. 37. & ſequuta eſt
Rota coram Gregor. deciſ. 279. num. 20 & 21. & coram
Buratt. deciſ. 188. num. 10. & deciſ. 244. num. 5. circa fin.
deciſ. 599. num. 4.

Et quamuis contrarium teneant † Caſtrenſ. conſ. 286. 52
num. 2. & 3. lib. 2. & alij relati per Ciriac. d. controu. 205.
num. 90. & in Ariminen. gabellæ 19. Aprilis 1627. coram
bo. me. Card. Virili, quæ eſt dec. 52. num. 2. par. 5. recent.
Attamen non videntur obſtare, cùm loquantur in terminis
ſtatuti prohibentis alienationem in forenſes, in quibus ſuf-
ficere videtur ciuilitas ſuperueniens de tempore acquiſi-
tionis. At ſecùs videtur dicendum in caſu ſtatuti diſponen-
tis de ſucceſſione ad fauorem ſuorum Ciuium, quod ſuf-
fragari non poteſt, ſi de tempore delatæ hæreditatis non
concurrit ciuilitas, quia lex ſtatim defert hæreditatem in fę-
minas, & ipſo iure adimit, & reſecat legitimam à toto pa-
trimonio abſque facto, & miniſterio hominis l. omnimodo l.
quoniam in prioribus, & l. ſancimus C. de inoff. teſtam. Ideo-
que cùm ius ſit delatum, agnitum, & re ipſa quæſitum, non
† poteſt ciuilitas ſuperueniens retractare effectus, tàm con- 53
ſumatos iuxta doctr. & dec. ſupra allegat.

Quibus etiam accedit, quod Ioannes Maria non eſt ſim-
pliciter inſtitutus, ſed ſubſtitutus ſub conditione, ſi filiæ ſine
filijs decedant, qua conditione pendente, verè nulla adeſt
vocatio, ſed ſolummodo ſpes incerta, & vocatio quædam
in abſtracto, ſeu potentia ſuccedendi, quæ ante euentum
conditionis perinde eſt, † ac ſi non eſſet in rerum natura, 54
Aret. in l. Centurio num. 14. verſ. eſt igitur quærenda ff. de vulg.
& pupillar. latè Bologn. conſ. vlt. pro Triuultijs num. 19. &
20. & 79. Rauden. de analogis lib. 1. cap. 27. num. 48. & ſeqq.
Menoch. conſ. 105. num. 64. & ſeqq. & benè Rota dec. 206.
num. 3. poſt. med. par. 3. recent. Vndè ſolo prætextu iuris ter-
tij nondum in eſſe producti, & conſiſtentis ſolummodo in
ſpe incerta, quæ deficere poteſt, ſi filiæ Teſtatoris cùm li-
beris decedant iuxta vulgat. conſ. Oldr. 21. † non videtur, 55
quod debeat impedire filiæ, detractionem legitimæ ſaltem
reuocabiliter, cùm onere ſcilicet reſtituendi eueniente caſu
ſubſtitutionis, vt in ſimili dicitur de Trebellianica contra
Piam cauſam ſubſtitutam Bellon. iun. conſ. 84. num. 35. &
ſeqq. & alij relati per Rota dec. 373. num. 7. par. 2. & dec. 27.
num. 13. par. 5. recent. Quod non inficiantur etiam contra-
riæ opinionis aſſeclæ admittentes, † quod illi ad quos bona 56
ſpectarent, interim non impediantur apprehendere, & re-
tinere eorum poſſeſſionem, donec ſpes manet in incerto,
& dubium eſt, an conditio ſit extitura, licèt velint, quod re-
ſoluatur purificata conditione Papon. conſ. 57. num. 9. Pe-
reg. conſ. 97. num. 9. lib. 5. cum alijs allegat. per Ciriac. d. con-
trouerſ. 205. num. 88. & ſeqq.

Nec obſtat, quod ſubſtitutus dicatur hæres Teſtatoris,
etiam ad hunc effectum, vt inter diſpoſitio dicti ſtatuti, † vt 57
fuit dictum in allegata Romana de Taglietiis coram Reue-
rendiſſ. D. meo Decano, quia hoc intelligitur facta reſtitu-
tione, & ſic quando venit caſus ſubſtitutionis, † & fuit pu- 58
rificata vocatio, & in his terminis procedit d. deciſio, & lo-
quuntur text. in §. reſtituta inſtit. de fideicomm. hæred. Bald.
conſ. 79. num. 1. lib. 1. Corn. conſ. 146. num. 1. lib. 2. Boer. dec.
156. num. 10. Decian. conſ. 21. num. 35. lib. 2. Alex. conſ. 64.
in princ. lib. 5. in d. dec. allegat. ſecundum quas doctrinas de-
ciſio eſt intelligenda, & declaranda; ſecùs autem pendente
adhuc conditione, quia ſubſtitutus tunc non dicitur hæres,
& non habet aliquod ius, niſi in ſpe incerta quæ deficere
poteſt iuribus ſupra allegatis.

Et ita reſolutum, &c. vtraque, &

In hac cauſa plures emanarunt deciſiones ſub diebus 22. Iunij 1643. 26. Ianuarij, & 6. Iunij 1646. omnes coram Reuerendiſſimo D. Cerro Decano, & ſub die 2. Decembris 1647. & 21. Iunij 1649. alia dua coram R. P. D. Melzio, & coram R. P. D. Veroſpio ſub die 20. Iunij 1650. altera emanauit deciſio, quos Deo dante in ſequentibus Tomis adnotatas inuenies.

REVERENDISS. P. D. CERRO

Sacræ Rotæ Decano.

Cracouien̄. Decimarum.

Lunæ 21. *Maij* 1640.

ARGVMENTVM.

Rector Collegij Societatis IESV non poteſt tranſigere ſuper decimis abſque conſenſu Reuerendiſſimi Patris Generalis cum Societas præfata ſit à decimis immunis, & exempta.

SVMMARIVM.

1 *Collegia, & Domus Societatis IESV in vim Indultorum, Apoſtolicorum ſunt exempta, & immunia à quacumque decimarum ſolutione.*

2 *Rector Collegij Societatis IESV non habet facultatem tranſigendi ſuper decimis, nec renunciandi Priuilegijs Religioni conceſſis, & num. 3.*

Religionis Societatis IESV poteſtas tota reſidet penes Reuerend. Patrem Generalem, num. 2.

4 *Alienatio rerum, ſiue iurium Eccleſia non ſubſtinetur abſque Beneplacito Apoſtolico, & euidenti vtilitate.*

Amplia etiam ſi ſit vigore concordia, & tranſactionis, num. 5.

Amplia etiam in remiſſione iurium, num. 6.

6 *Solemnitates eadem requiruntur in alienatione, qua in remiſſione iurium Eccleſia.*

Quod procedit, & ſi fiat fauore alterius Eccleſia, n. 7.

8 *Nuncius & ſi habeat poteſtatem Legati de latere, non tamen authorizare poteſt alienationem rerum Eccleſia cum ſpecialiter ſit reſeruata Papa.*

Fortius ſi appareat de vtilitate Eccleſia, num. 9.

10 *Concordia non ſuffragatur non docto de adimplemento, & non adimplens non poteſt illius vigore agere.*

Fortius ſi ſit correſpectiua, quia tunc vnum cenſetur contemplatione alterius promiſſum, num. 11.

11 *Obligationes correſpectiuè eatenus ligant, quatenus omnes obſeruentur.*

12 *Concordia inita ſine præiudicio iurium partium, & ſucceſſorum eſt perſonalis, & per conſequens ſucceſſorem non ligat.*

DECISIO CCXXIX.

ORta controuerſia inter Plebanum loci Golambiæ, & Rectorem Collegij SS. Apoſtolorum Petri & Pau- Societatis IESV Cracouien̄ ſuper Iure decimandi bona d. Collegij, deuentum fuit ad concordiam, in qua Rector permiſit Plebano ex tunc, & in futurum liberam decimationem, ſub conditione tamen quod Plebanus teneretur ſoluere de proprio florenos 1300. pro obtinen̄ reuocatione excommunicationis, & bannimentorum relaxatorum ad eius inſtantiam contra P. Albertum Meſinzki ob prætenſam non ſolutionem decimarum, & inſuper illi conceſſit, quod eius vita durante poſſet qualibet hebdomada extrahere tres currus lignorum ex ſiluis Collegij, idque facere declarauit quodam ſinceritatis affectu, & amoris gratitudine licet Plebano nullum ius competeret in dd. ſiluis.

Cùm verò modernus Rector recuſaſſet tam decimas, quàm currus lignorum præſtare cauſa in partibus introducta, & exindè per appellationem ad Rotam deuoluta dubitaui. An concordia ſuffragetur Plebano loci Golambiæ, & Domini informante tantùm Rectore, negatiuè reſponderunt, quia cùm Domus, & Collegia Societatis IESV in vim Indultorum Apoſtolicorum ſint exempta,
1 & immunia à quacumque decimarum ſolutione, † vt pluries fuit in hoc ſacro Tribunali diſcuſſum, & Canonizatum, & in ſpecie *in alia Sracouien. coram Cardinali Seraphino* in qua Rota declarauit prædictas domus perſonas, & bona eſſe libera, exempta, & immunia à quibuſcumque decimis, & patres abſoluendos eſſe ab impetitis per Plebanum in Dobradenik, vt in ſententia in iudicatum tranſacta Summ. num. 1. Et omiſſis antiquis deciſionibus fuit etiam firmatum *in Ciuitatis Caſtelli Decimarum* 25. *Iunij* 1626. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio*, & recentius latiſſimè *in Cordubeu. Decimarum de Lucena* 10. *Maij* 1634. 27. *Febr.* 1636. 30. *Ianuarij* 1637. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano* 27. *Maij* 1638. *coram R. P. D. meo Carillo, &* 7. *Februarij* 1639. *coram R. P. D. meo Merlino, & in Granaten. Decimarum* 20. *Ianuarij* 1636. *coram Illuſtriſs. D. meo Patriarcha Conſtantinopolitano*, nullo modo poterat Rector ad huiuſmodi concordiam deuenire in præiudicium Collegij.

Primò ex defectu poteſtatis illius, quia Rector Collegij non habet facultatem tranſigendi ſuper decimis, † & re- 2
nunciandi priuilegijs, ac ſubijciendi bona Collegij perpetuo oneri decimarum inconſulto Reuerendiſſ. Patre Generali, penes quem tota Religionis poteſtas reſidet Sanchez *ſuper decalog. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 38. & in puncto ſimilis concordiæ initæ per alium Prouincialem eiuſdem Societatis conſiderauit Rota *coram Reuerendiſs. D. meo Decano in d. Cordubeu. Decimarum de Lucena* 10. *Maij* 1635. & confirmauit *in eadem* 29. *Maij* 1638. *coram R. P. D. meo Carillo*; Cùm enim priuilegia fuerint conceſſa fauore totius Religionis cùm clauſula ſublata, & decreto irritanti non potuit per ſolùm Rectorem illis renunciari † Felin. *in cap. cum accoſ-* 3
ſiſſent, num. 8. *de conſtit.* Natt. *conſ.* 160. *num.* 46. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 63. *num.* 10. *par.* 5. *rec.*

Secundò ex defectu Beneplaciti Apoſtolici, ac etiam iuſtæ cauſæ euidentis, ſcilicet vtilitatis, dùm Rector diſpoſuit contra libertatem, & exemptionem Collegij illud ſubijciendo dd. oneribus abſque vlla prorſus retributione. † Quinimò in quantum conceſſit ius lignandi in ſiluis Collegij voluit exercere liberalitatem, etiam ſi certò ſciret Plebano nullum ius competere, quæ duo copulatiuè requirebantur, vt poſſit ſuſtineri alienatio rerum, & iurium Eccleſiæ, *cap.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. *Clem.* 1. *eod. tit.* *DD. in c. ſine exceptione* 12. *quæſt.* 2. vbi latiſſimè Laurentius de Rodulphis *in* 3. *quæſt.* Couar. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 2. Rota coram Card. Seraph. *deciſ.* 508. *num.* 1. *& in recent. deciſ.* 430. *n.* 4. *pars.* 2. cum alijs per Adden. ad Buratt. *deciſ.* 690. *ſub num.*
18. Idque etiamſi fiat vigore concordiæ, † & tranſactio- 5
nis Federic. de Sen. *conſ.* 94. *per tot.* Crauett. *conſ.* 323. *num.* 1. *verſ. dico quod Prælatus*, plenè Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 846. *num.* 6. *&* 7. Verall. *deciſ.* 318. *par.* 3. *& fuit dictum in Mediolanen. reſciſſionis permutationis* 10. *Ianuarij* 1597. *coram bo. me. Card. Pamphilio* penès Marcheſ. *de commiſſ. par.* 1. *fol.* 112. Cùm enim per huiuſmodi concordiam concederetur Plebano ius decimandi, & Collegium priuaretur exemptione ſibi competen̄ negari non poteſt, quin hæc eſſet ſpecies alienationis rei Eccleſiaſticæ, in qua propterea debent interuenire eædem ſolemnitates, quæ in alienatione deſiderantur † cùm idem ſit ius certum remittere, quod alie- 6
nare, Bart. Caſtrenſ. Iaſ. & alij *in l. nulli, ff. de tranſact.* Pinell. *in l.* 1. *par.* 3. *num.* 45. *C. de bon. matern.* Ant. Gomeſ. *in l. Tauri* 40. *num.* 86. pleniſſimè Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 476. *num.* 16. *& d. cap.* 846. *num.* 8. *cum ſeqq.* Verall. *deciſ.* 106. *par.* 1. Adden. ad Greg. *deciſ.* 418. *num.* 17. Reuerendiſſ. D. meo Decanus *dec.* 301. *num.* 1. & in hac ſpecie tranſactionis initæ ſuper decimis, Rota *deciſ.* 362. *num.* 3. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & in Spoletana Decimarum de Meuania* 14. *Nouembris* 1638. *coram R. P. D. Panzirolo*. Etiamſi alienatio fieret fauore alterius Eccleſiæ † Se- 7
raph. *deciſ.* 22. Rot. *in Neapolitana Spolij* 3. *Iunij* 1601. *coram Cardinali Lancellotto, in Treueron. bonorum* 15. *Maij* 1621. *coram bon. mem. Dunozetto, in Elnen. Diſtributionum* 4. *Decembris* 1634. *coram bo. me. Buccabella, & in Tarraconen. Capellarum* 28. *Februarij* 1636. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

Nec viſum eſt releuare, quod Reuerendiſſimus Nuncius interfuerit huic contractui illumque ſua auctoritate confirmauerit aſſerens tendere potiùs in vtilitatem, quam in damnum vtriuſque partis, quia licet Nuncius Apoſtolicus habeat poteſtatem Legati de latere, tamen non poteſt authorizare alienationem rerum Eccleſiæ, quia hoc eſt de ſpecialiter † reſeruatis Papæ in vim *Extrauagan-* 8
tis Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. vt tradit Gambar. *de offic. & poteſt. de Legat. later. lib.* 2. *de var. ordin. nom.*

Digitized by Google

nom. num. 415. *inter tractatus magnos tom.* 13. *p.* 2. *fol.* 156. Præſertim quia detegitur eius aſſertio e rronea cùm aſſ. vtilitas nullibi iuſtificetur, imò ex prædictis conuincitur con-
9 ditionem Collegij fuiſſe effectam deteriorem † Bart. *in l. ſed & ſi Præſes, C. de prædijs minor.* Alex. *conſ.* 69. *lib.* 3. Honded. *conſ.* 32. *num.* 111. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 314. *n.* 27. Gregor. *deciſ.* 496. *num.* 11. *&* 12.

Præterea viſum fuit DD. Concordiam ſuffragari non poſſe, quia cùm fuerit inita ſub ea conditione, quod Plebanus teneretur ſoluere florenos 1300. & obtinere reuocationem bannimentorum non docto de adimplemento
10 † ex parte ſua non poteſt agere vigore illius, Rolan. à Valle *conſ.* 53. *num.* 17. *lib.* 1. Gozad. *conſ.* 1. *in princ.* Pariſ. *conſ.* 33. *num.* 17. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 369. *num.* 1. *in princip. par.* 4. *diuer. & deciſ.* 397. *num.* 13. *par.* 5. *recent.* Præcipuè cùm verſemur in contractu cuius omnes partes
11 ſint inuicem correſpectiuæ, † quia tunc vnum cenſetur promiſſum contemplatione alterius, & eatenus obligationes ligant quatenus omnes obſeruentur Crauett. *conſ.* 461. *num.* 39. Gratian. *diſcept. for. cap.* 759. *num.* 11. *&* 12. *&* Rota *deciſ.* 428. *num.* 3. *par.* 1. *recent.*

Denique cùm in tranſactione adiecta fuerit clauſula citra tamen præiudicium quorumcumque iurium vtriuſque partis, & ſucceſſorum dictum etiam fuit concordiam fuiſſe merè perſonalem, & proindè ex ea nullum fuiſſe illatum præiudicium ſucceſſori, cui fuit ius expreſsè reſeruatum, Oldrard. *conſ.* 237. *num.* 9. Pariſ. *conſ.* 23. *num.* 142. *lib.* 1. Seraph. *deciſ.* 144. *num.* 6. *& in Bonon. fideicommiſſi de Deſiderijs* coram R. P. D. meo Merlino, quæ eſt *deciſ.* 118. *num.* 20. *par.* 5. *recent.*

Et ita &c.

R. P. D. ROIAS.

Poſtea Epiſcopo Tarraconeñ.

Romana Domorum.

Veneris 1. *Iunij* 1640.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſor anterior eſt manutenendus aduerſus poſteriorem etiam ſi ſit ſine titulo, & poſterior cum titulo.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor anterior eſt manutenendus.*
2 *Poſſeſſio poſterior præſumitur Clandeſtina, & turbatiua, ideo non manutenenda.*
3 *Poſſeſſio capta ſuper vna parte cum dictione taxatiua* tantùm *reſeruat alias partes.*
Amplia ſtante clauſula, & non alias, *quæ reſtringit poſſeſſionem alias partes excludendo, num.* 4.
5 *Confeſſio, & exactio reſidui facta à muliere non probat integram ſolutionem, & num.* 6.
Confeſſio ſororis non nocet alteri ſorori, num. 5.
7 *Relatum ineſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*
8 *Monialis eſt capax annui redditus, & poſſeſſionis ex licentia Superiorum.*
9 *Exceptio requirens altiorem indaginem, & de iure tertij non admittitur in ſummariſſimo poſſeſſorio.*
10 *Poſſeſſio capta poſt inhibitionem Rotalem præſentatam eſt attentata, & non habenda in conſideratione.*
11 *Attentans poteſt repelli ex ſolo iudicis officio.*
12 *Fideicommiſſum per ſolam deciſionem non inducitur, ſed requiritur ſententia in iudicatum tranſacta.*
13 *Exceptio defectus dominij non impedit manutentionem, ſed remittitur ad petitorium.*
14 *Poſſeſſio anterior ſine titulo præfertur poſteriori titulatæ ad effectum manutentionis, cum nudum factum attendatur nec requiratur titulus.*
15 *Titulus non venit reſpiciendus, niſi quando probationes ſunt pares.*
16 *Manutentio negatur cedenti alteri ſua iura.*
17 *Clauſula conſtituti in ceſſione appoſita operatur, quod tam dominium, quàm poſſeſſio in ceſſionarium tranſeat.*
18 *Manutentio ſine poſſeſſione non datur.*

DECISIO CCXXX.

Reſoluerunt hodie Domini dandam eſſe manutentionem in poſſeſſione medietatis Domus magnæ, nec non alterius domunculæ exiſtentium in Via Græcorum, Magdalenæ, & Agneti ſororibus de Turrinettis, quia de earum poſſeſſione conſtat ex inſtrumento venditionis harum Domorum ab eiſdem facta ad fauorem illorum de Vadis de anno 1611. cum reſeruatione dominij, & clauſula conſtituti vſque ad integram pretij ſatisfactionem, cuius vigore acceperunt poſſeſſionem de anno 1628. auctore Prætore in vim mandati de aſſociando, ex quo de pretio nunquam fuerunt ſatisfactæ, † quæ poſſeſſio tanquam anterior poſ- 1
ſeſſione Cruſarij capta de anno 1634. eſt manutenibilis, Bart. *in l. ſi duo num.* 4. *ff. vti poſſid.* Menoch. *de retinen. rem.* 3. *n.* 723. Rota *deciſ.* 802. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* Greg. XV. *deciſ.* 40. *n.* 2. *cum ſeqq. & deciſ.* 549. *num.* 1. *&* 4. Caual. *deciſ.* 267. *num.* 5. *cum vulgatis.*

Nec obſtat poſſeſſio capta per Cruſarium de anno 1634. quia illa vti † poſterior præſumitur clandeſtina, & turba- 2
tiua, ideò non venit manutenenda, *cap. licet cauſam de probat.* Rota *deciſ.* 600. *num.* 1. *&* 652. *n.* 1. *in fin. par.* 1. *recent.* Caual. *deciſ.* 522. *num.* 1. Duran. *deciſ.* 330. *num.* 3. *& deciſ.* 268. *n.* 3. *&* 4. penes Ludou. Poſth. *de manut.*

Vltra quod prædicta poſſeſſio capta de anno 1634. fuit ſolùm capta pro parte ſpectante ad Eliſabettam, & Ioannam ſorores de Turrinettis cùm dictione taxatiua † *tan-* 3
tùm quæ aliàs partes ſpectantes ad Magdalenam, & Agnetem clarè reſeruat, Maluaſ. *conſ.* 42. *num.* 48. Franc. Ant. Coſta *conſ.* 19. *num.* 34. Bardell. *conſ.* 77. *num.* 7. Cyriac. *controu.* 103. *num.* 89. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 272. *num.* 2. *par.* 3. *recent.* ſtante præſertim clauſula, *& non aliàs &c.* quæ prædictam poſſeſſionem reſtringit excludendo aliàs partes, Menoch. *conſ.* 364. *num.* 27. *lib.* 4. Soccin. iun. *conſ.* 85. *num.* 28. *vol.* 1. Bardellon. *conſ.* 61. *num.* 37. Cyriac. *d. controu.* 103. *num.* 87. *lib.* 1.

Minùs obſtat, quod aſſociato conceſſa dd. mulieribus donec de pretio eſſent ſatisfactæ expirauerit per eiuſdem pretij integralem ſatisfactionem. Primò, quia ad huiuſmodi ſolutionem probandam data fuit ſolum ſubhaſtatio, & deliberatio quorundam bonorum debitoris pro reſiduo d. pretij facta ad inſtantiam Ioannæ, & Eliſabettæ quarum confeſſiones, & exactiones † non probant ſolutionem 5
totius, nec docent Magdalenæ, & Agneti, quæ hodie agunt, ex quo ibi non interuenerunt, *l. ſi vnus, ff. de pact.* Tiraq. *de retract. conuen.* §. 4. *gloſ.* 6. *num.* 9. Afflict. *deciſ.* 245. *num.* 11. Rota *deciſ.* 178. *num.* 4. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 455. *num.* 11. *coram Greg. XV.*

Secundò, quia illud quod dicitur in ſubhaſtatione, & deliberatione pro reſiduo † pretij eſt reſpectu partis, quam 6
non fuerant conſecutæ per præcedentem aſſociationem, & ſic ex ſuppoſita aſſociatione, & ea firma manente dictum fuit pro reſiduo.

Nec obſtat exceptio identitatis, quia cùm Cruſarius prætendat hanc eamdem Domum ex renunciatione, & concordia facta cum alijs ſororibus de Turrinettis pro portionibus ad eas tantum ſpectantibus, & de anno 1634. poſſeſſionem acceperit quoad earum portiones dumtaxat in præſenti fruſtra identitatem domus impugnat, dum ipſemet poſſeſſionem accepit reſeruando iſtis ſororibus ſuas portiones identitas demum conuincitur ex inſtrumento venditionis de anno 1011. & poſſeſſionis adeptæ de anno 1628. per Turrinettas, ad quæ mandatum de aſſociando refertur, † ex quo relatum ineſt in referente 7
cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtit.* Bart. *in l.* 1. §. *vltimo circa fin. ff. famil. herciſc.* Dec. *conſ.* 47. *num.* 2. Ruin. *conſ.* 127. *num.* 4. *in fin. & ſeq. lib.* 2. Aym. *conſ.* 45. *num.* 4. Bald. *conſ.* 212. *lib.* 5.

Quæ dicuntur iſtas ſorores de Turrinettis eſſe Moniales, nihil facit vltrà quod non iuſtificatur, & quoad Magdalenam expreſsè negatur, quod verò ad Agnetem, licet ſit Monialis illa eſt capax annui redditus, † & poſſeſſionis 8
de licentia Superiorum, vt dixit Rota coram Buratt. *dec.* 584. *num.* 12. vltrà quod in præſenti huiuſmodi exceptio non debet retardare manutentionem cùm requirat altiorem indaginem, & ſit exceptio iuris tertij, † quæ 9
non admittitur in hoc iudicio ſummariſſimo, Alex. poſt Caſt. *in l. fin. num.* 23. *verſ. quia in iudicijs, C. de edict. D. Adrian. tollen.* Ruin. *conſ.* 129. *n.* 9. *lib.* 2. Put. *dec.* 308.

num. 4. lib. 1. in correct. eoque magis quia poſſeſſio Cruſa-
10 rij eſt poſterior clandeſtina, & attentata † vti capta poſt inhibitionem Rotalem illi præſentatam, quo caſu non eſt habenda in conſideratione, ſed reuocanda, Lancell. *de attent. poſt inhib. ampliat. 6. num. 2.* Caputaq. *deciſ.* 93.
11 *par.* 3. Duran. *deciſ.* 104. *num.* 1. ea ſolo † Iudicis officio poſſet ipſe repelli ex adductis per Poſth. *de manut. obſeru.* 75. *num.* 38.

Exceptio verò fideicommiſſi deducta per Cruſatium, ea *deciſione in Romana fideicommiſſi de Cruſarijs 17. Martij* 1628. *coram Durano*, nihil facit, ea quo per ſolam de-
12 ciſionem canonizatoriam † fideicommiſſi non inducatur fideicommiſſum cùm requiratur ſententia in iudicatum tranſacta vltrà quod reſpectu domus magnæ fuit pariter à Rota *coram Durano ſub die* 21. *Maij* 1629. Cruſario denegata immiſſio vigore prætenſi fideicommiſſi.

13 In omnem caſum exceptio † defectus dominij non impedit manutentionem in ſummariſſimo poſſeſſorio, ſed reijcitur ad petitorium, Poſth. *de manut. obſeru.* 42. *num.* 13. Giouagn. *conſ.* 8. *num.* 110. *verſ. neque vero, & conſ.* 11. *num.* 15. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 35. *num.* 5. *par.* 2. *deciſ.* 300. *num.* 11. *par.* 4. *recent.* cùm in hoc iudicio manutentionis attendatur nudum factum, neque requiratur titulus, ex
14 quo poſſeſſio anterior etiam ſine titulo præfertur poſteriori titulatæ, Rot. *diuerſ. dec.* 395. *num.* 8. *p.* 1. *&* 187. *num.* 5. *p.* 4. Greg. *dec.* 40. *num.* 5. *&* 323. *n.* 2. Duran. *dec.* 13. *n.* 5. *& dec.* 116. penes Poſth. *de manut. & fuit coram me reſolutum in*
15 *Licien. Cantoria* 23. *Martij, &* 14. *Maij* 1640. ea quo † titulus non venit reſpiciendus, niſi quando probationes ſunt pares, vt dixit Rota *in Romana tutela* 18. *Maij* 1609. *coram Manzanedo penes* Poſth. *deciſ.* 116. *num.* 8. *&* 9.

Quo verò ad Iuliam Marocchiam Domini dixerunt eſſe denegandam manutentionem pro exigendis ſcut. 50. annuis, ex eo quia licet admitteretur eam habuiſſe ius illa exigendi ſuper penſionibus domorum, ac fuiſſe conſtitutam in quaſi poſſeſſione mediantibus prætenſis exactionibus tamen cùm poſteà ceſſerit hoc ius exigendi Ludouico
16 Guarnacciæ cum clauſula conſtituti ad fauorem † eiuſdem, vtique ſi quam habuit poſſeſſionem amiſit transferendo illam in dictum Ludouicum mediante dicta clauſu-
17 la conſtituti, per quam tam dominium, quam † poſſeſſio transfertur in ceſſionarium ea Rota *deciſ.* 662. *num.* 4. *p.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 270. *num.* 1. *&* 277. *num.* 1. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 520. *num.* 2. *par.* 2. *recent.*

Et quamuis pro pretio ceſſionis prædictæ Guarnaccia promiſerit ſoluere annua ſcuta 36. hæc tamen promiſſio non cecidit ſuper penſionibus domorum, ſuper quibus contrariam ſententiam reportauit ab A. C. vt conſtat ex ſumm. Cruſarij num. 9. cùm ceſſio fuerit perſonalis Guarnacciæ,
18 quem numquam conſtat † poſſediſſe Domos prædictas, ſine qua non datur manutentio, §. *retinen. de inſtitut. de interd.* Duran. *deciſ.* 320. *num.* 2. *cum vulgatis.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

☞ *Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio coram eodem Reuerendiſſ. Terraconen. ſub die 4. Iulij 1640. & 9. Decembris 1641.*

R. P. D. ROIAS.

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Tudertina aſſerti fideicommiſſi.

Lunæ 4. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Filij in conditione poſiti non cenſentur vocati, præſertim à teſtatore tranſuerſali, necnon reprobantur nonnullæ coniecturæ.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione poſiti non cenſentur vocati.*
Fortius ſi non fuit habita ratio à teſtatore agnationis conſeruandæ, num. 2. & 3.
Amplia ſi non adſint efficaces coniecturæ, & agatur de teſtamento tranſuerſalis, num. 4. & 5.
6 *Immiſſio denegatur non docenti de vocatione, & fideicommiſſo.*
7 *Coniectura quod filij ſint bis in conditione poſiti non facit cenſeri illos vocatos niſi in caſu in quo fuit habita ratio conſeruandæ agnationis, & num. 8.*
9 *Coniectura, quod filij in conditione poſiti fuerint ſub qualitate maſculinitatis ad effectum vocationis non attenditur, & num. 10.*
Amplia ſi adſit ſtatutum excluſiuum fœminarum, numer. 11.
12 *Coniectura, quod filij ſint poſiti in conditione ſub expreſſione legitimitatis, & legitimo matrimonio non inducit vocationem.*
13 *Legatum perpetuum non inducit coniecturam pro vocatione filiorum in conditione, dum eſt reſtricta per verba relatiua infraſcriptos.*
14 *Vocatio in hæreditate vniuerſali non inducitur ex onere legati particularis.*
15 *Coniectura vocationis filiorum in conditione poſitorum eſt ſi hæredes inſtituti ſint reciprocè ſubſtituti ſi ſine filijs &c.*
Fallit ſi teſtator ſit tranſuerſalis, num. 16. & 17.
18 *Subſtitutio compendioſa non inducit vocationem filiorum in conditione poſitorum.*
19 *Clauſula codicillaris, & clauſula* omni meliori modo *non inducunt vocationem filiorum in conditione poſitorum.*
20 *Coniecturæ de per ſe imperfectæ, & inualidæ non ſunt coniungendæ pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum, & num. 21.*
22 *Fideicommiſſum non extare in dubio eſt pronunciandum.*
23 *Impugnans factum non poteſt poſtea eam approbare.*
24 *Solutio præſumitur ex curſu quadraginta annorum.*

DECISIO CCXXXI.

IN teſtamento quo deceſſit Alexander de Oddis hæredes inſtituit Bernardinum, & Proſperum de Lilijs ex ſorore nepotes, & aliquo ex eis decedente ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus de legitimo matrimonio procreatis dicto decedenti ſuperuiuentem per fideicommiſſum, & omni meliori modo hæredem vniuerſalem pleno iure ſubſtituit, & ambobus dictis hæredibus ſine filijs maſculis deſcendentibus ſubſtituit Ven. Fabricam S. Mariæ Conſolationis Ciuitatis Tuderti.

Secuta poſtea venditione de anno 1594. nonnullorum bonorum hæreditariorum d. Alexandri per Proſperum, & Bernardinum prædictos, ſucceſſiuè vita functo primo loco Proſpero abſque filijs, & deindè Bernardino relictis Sebaſtiano, Hieronymo, ac Claudio liberis, hi mouerunt Iudicium in partibus pro obtinenda immiſſione in poſſeſſionem bonorum alienatorum vigore fideicommiſſi d. Alexandri, & obtinuerunt duas ſententias fauorabiles; cauſa introducta coram A. C. ſiue R. P. D. Cecchino deputato, is ſententias de partibus reuocauit pronunciando pro non exiſtentia fideicommiſſi, mihique cauſa in gradu appellationis commiſſa dubitaui hodie, an ſententia extra Rotam lata eſſet confirmanda nec ne, & Domini confirmandam eſſe cenſuerunt vti validam, & iuſtam; de validitate conſtat ex inſpectione proceſſus, cùm in ea interuenerint omnia iuris requiſita, de quibus per Caputaq. *deciſ.* 260. *par.* 2.

Iuſtitia verò deducta fuit ex articulo ſæpiùs in Rota diſcuſſo, nempè an filij poſiti in † conditione cenſeantur 1
vocati, & negatiuam partem Domini tenuerunt iuxta regulam, quam ponit *gloſ. in l. Lucius la 2. ff. de hæred. inſt.* Ruſtic. qui plures cumulat *in tract. de liber. in condit. poſit. lib.* 1. *cap.* 2. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 437. *num.* 2. Mant. *dec.* 125. *num.* 1. *& in recent. deciſ.* 133. *num.* 1. *&* 486. *num.* 14. *par.* 1. Caual. *deciſ.* 454. *num.* 2. cum alijs per Adden. ad Buratt. *deciſ.* 385. *num.* 10. quæ opinio præcipuè procedit, quando, † prout in præſenti caſu nulla fuit habita ratio 2
conſeruandæ agnationis, ſine qua poſiti in conditione non cenſentur vocati, † ſed eis tantum reſeruatum remanet 3
Ius ſuccedendi ab inteſtato, Rot. *in recent. deciſ.* 133. *num.* 1. *&* 3. *&* 486. *num.* 14. *&* 16. *par.* 1. *&* 221. *n.* 5. *par.* 5. Caual. *deciſ.* 454. *num.* 2. *&* 496. *num.* 2.

Vlterius non concurrunt † coniecturæ efficaces, ſolidæ, 4
vehementes, & vrgentes prout requiri teſtatur Gabr. *conſ.* 93. *num.* 38. *in fin. lib.* 2. Fuſar. *de ſubſt. quæſt.* 437. *num.* 16. Rot. *par.* 2. *recent. deciſ.* 667. *num.* 4. Buratt. *d. deciſ.*

Digitized by Google

d. deciſ. 385. *num.* 2. ad præſumendam vocationem filio-
5 rum in conditione poſitorum vbi vt hic agitur † de teſtamento transuerſalis quicquid ſit in teſtamento aſcendentis cuius affectio latius interpretatur erga deſcendentes, Card. Mant. *de coniect. vlt. col. lib.* 11. *tit.* 2. *num.* 2. *verſ. ſed ego conſidero, & tit.* 3. *in fin. num.* 18. Craſſ. *de ſucceſſ.* §. *fideicommiſſum quæſt.* 14. *num. vltim.* Buratt. *d. deciſ.* 385. *n.* 2. *&* 8. *par.* 2. *recent.* Propterea benè fuit denegata immiſſio Sebaſtiano, & fratribus prætenſis fideicommiſſarijs Alexan-
6 dri, ex quo non doctum fuit de aliqua vocatione, † nec de aliquo fideicommiſſo ad eorum fauorem purificato, prout requiritur, Soccin. iun. *conſ.* 62. *num.* 4. *verſ. & in primis vol.* 3. Bellon. ſen. *conſ.* 16. *num.* 3. Rot. *in recent. deciſ.* 436. *num.* 2. *par.* 1. *&* 296. *num.* 1. *par.* 5.

Nec obſtant ſeptem coniecturæ pro inducendo fidei-
7 commiſſo adductæ non prima deſumpta, ex eo † quod bis fuerint in conditione poſiti, Bellon. iun. *conſ.* 86. *num.* 12. Seraph. *deciſ.* 1329. Greg. *deciſ.* 315. *num.* 2. *&* 329. *num.* 7. *& in rec. deciſ.* 366. *num.* 11. Duran. *deciſ.* 216. *n.* 16.
8 quia fuit reſponſum hanc coniecturam † recipi à Doctoribus, & ab hoc Sacro Tribunali non niſi quando fuit habita ratio conſeruandi agnationem, vt per Gaſpar. Anton. Theſ. *quæſt. forenſ. cap.* 33. *num.* 7. *lib.* 4. Gabr. *conſ.* 123. *num.* 2. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 1154. *num.* 1. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.* & alibi ſæpiùs, quæ ratio hic non fuit conſiderata.

Secunda coniectura deducta, ex eo quod poſiti fuerint in conditione ſub qualitate maſculinitatis nihil facit, cum illa intelligi debeat ad fauorem ſubſtitutorum tantùm ad hoc, vt non excludantur niſi per maſculos, hæcque conie-
9 ctura communiter reprobatur Rolan. *conſ.* 51. *num.* 5. *verſ.* 2. *non obſtat*, *vol.* 3. Gabr. *conſ.* 93. *num.* 93. *lib.* 2. Caſanat. *conſ.* 4. *num.* 233. *cum ſeqq.* Ioach. Scayn. *deciſ. Bonon.*
10 2. *num.* 65. vbi leuem appellat, † & ab omnibus ſine diſcrimine damnatam, Rot. *in recent. deciſ.* 486. *num.* 17. *par.* 1. *& deciſ.* 138. *num.* 3. *par.* 2. Buratt. *deciſ.* 387. *num.* 3. præcipuè quia Tuderti adeſt Statutum fœminarum exclu-
11 ſiuum, prout † in omnibus Italiæ Ciuitatibus quo caſu nullius momenti reputatur dicta coniectura ex Gabr. *conſ.* 93. *num.* 4. *lib.* 2. cum alijs congeſtis per Fuſar. *de ſubſtit. d. quæſt.* 438. *num.* 49. Buratt. 387. *num.* 4.

Tertia coniectura elicita ab expreſſione legitimitatis, & natiuitatis filiorum ex legitimo matrimonio non venit at-
12 tendenda in hoc caſu cùm agetur † inter transuerſales ex quo à Doctoribus communiter reprobatur, vt per Zanch. *in repet. l. hæredes mei*, §. *cum ita par.* 3. *num.* 57. *ff. ad Trebell.* Rolan. *conſ.* 44. *num.* 63. *in fin. lib.* 5. Petr. *de fideicomm. quæſt.* 9. *num.* 201. Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 24. *num.* 23. Griuell. *deciſ. Senat. Dolan.* 125. *num.* 77. Buratt. *d. deciſ.* 385. *num.* 8. *& in recent. deciſ.* 538. *num.* 7. *par.* 2. *&* 221. *num.* 12. *par.* 5. & pro leui reputata fuit in *Senogallien. hæreditatis prima Decembris* 1623. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

Nec pariter obſtat quarta coniectura de prompta ex onere perpetui legati pij relicti per Teſtatorem, quia illius præſtatio legitur reſtricta ad hæredes, eorumque ſucceſſores
13 per verba relatiua infraſcriptos, † vt ſupra ex quo conſtat hæredes litteraliter tantùm fuiſſe nominatos, & inſtitutos non autem poſitos in conditione, Buratt. *deciſ.* 521. *num.* 3. & priùs *deciſ.* 385. *num.* 5. *&* 587. *num.* 8. vbi additur, quod ex onere legati particularis non inducitur
14 vocatio in hæreditate vniuerſali per tex. *in l. hæreditas ad ſtatium* 65. *ff. de hæred. inſtit.* cum alijs adductis in *d. deciſ.* 387. *num.* 8.

Quinta coniectura adducta ex reciproca ordinata inter Proſperum, & Bernardinum hæredes quorum filij fue-
15 runt poſiti in conditione, quo caſu † ad euitandam inæqualitatem reputatur coniectura vocationis, vt per Fuſar. q. 437. *num.* 87. *& conſ.* 32. *num.* 8. nihil facit vbi agitur de
16 teſtamento, † & fideicommiſſo transuerſali, & iſta coniectura reprobatur à Cæphal. *conſ.* 419. *n.* 31. Anicell. Amat. *conſ.* 91. *num.* 22. Bellon. iun. *conſ.* 26. *num.* 62. *verſ. quarto demum*, Senat. Dolan. *deciſ.* 125. *n.* 60. *iunctoetiam n.* 55. *&* 56. vbi expenditur reſponſum Papiniani in *l. hæredes mei*, §. *num ita*, *ff. ad S. C. Trebell.* Ex quo apertè probatur filios in conditione poſitos non cenſeri vocatos, quamuis inter
17 primos a inſtitutos facta fuerit reciproca ſubſtitutio, nec Domini iſtam habuerunt in conſideratione.
18 Vti nullius momenti fuit reputata † ſexta coniectura deſumpta ex ſubſtitutione compendioſa, vt per Ioach. *deciſ. Bonon.* 2. *num.* 88. iuxta doctr. Zanch. *in d. l. hæredes mei*, §.

cum ita 7. *part. n.* 8. iuxta vltimam impreſſionem, *ff. ad Trebellian.* Rota *dec.* 221. *num.* 15. *par.* 5. *recent.*

Septima verò, & vltima coniectura deſumpta ex clauſula codicillari, & omni † meliori modo leuiſſimam eſſe, 19
& nihil operari, in ſimilibus terminis dixerunt Fuſar. *de ſubſt. quæſt.* 437. *num.* 227. Bellon. iun. *conſ.* 26. *num.* 39. Fontanell. *deciſ.* 34. *num.* 20. Senat. Dolan. *deciſ.* 125. *num.* 28. Ioachin. Scayn. *dec. Bonon.* 2. *num.* 102. Rota *deciſ.* 486. *num.* 26. *par.* 1. *recent.* eamque reprobauit Rot. *in deciſ.* 221. *num.* 14. *cum ſeqq. par.* 5. *recent.*

Nec dictæ coniecturæ veniunt coniungendæ pro inducenda vocatione filiorum poſitorum in conditione † cùm 20
omnes prædictæ coniecturæ de per ſe ſint imperfectæ, & nullius momenti ac inualidæ, vt dixerunt Maluaſ. *conſ.* 110. *num.* 17. Scayn. *d. dec.* 2. *num.* 108. & huiuſmodi conie-
cturas, † ac numero plures, & inſimul coaceruatas in for- 21
tioribus, nempè in deſcendentibus aliàs reiecit Rota *dicta deciſ.* 221. *par.* 5. *recent.* quapropter non conſtare de aliquo fideicommiſſo, & ideò ſententiam extra Rotam latam eſſe confirmandam Domini hodie cenſuerunt cùm † in dubio 22
ſit pronunciandum pro non fideicommiſſo, iuxt. text. *in l. pater*, §. *fin. de legat.* 3. Fuſar. *conſ.* 42. *num.* 32. Gabr. *conſ.* 93. *num.* 4. *& conſ.* 95. *num.* 14. *lib.* 2. & libertate bonorum Leo *deciſ. Val.* 60. *num.* 34. *&* 38. *lib.* 1.

Neque filijs competit retentio bonorum de quibus agitur, eo quod illorum pretium ſibi ſolutum non fuerit, aut eorum patri, qui eadem bona vendidit, nam cùm Lilij impugnauerint dictam alienationem ab eorum † pa- 23
tre factam, & obtinuerint, non poſſunt modo venire tanquam hæredes prædicti eorum patris, iuxta text. *in cap. ex eo de regul. iuris in* 6. Surd. *conſ.* 136. *num.* 29. Seraph. *deciſ.* 738. *num.* 3. *& deciſ.* 748. *num.* 1. cum alijs. Inſuper cùm à die venditionis effluxerint quadraginta anni, & † vl- 24
tra ex tanto temporis curſu talis ſolutio eſt præſumenda, vt poſt alios tradunt Surd. *deciſ.* 105. *num.* 4. & vltrà allegatos ab eo Honded. *conſ.* 39. *num.* 71. *lib.* 2. Laucellot. Gallia *conſ.* 48. *num.* 19. *& conſ.* 86. *num.* 13. Bertaz. *conſ. ciuil.* 118. *num.* 8. Cyriac. *controuerſ. forenſ. cap.* 510. *num.* 14. *&* 16.

Et ita deciſum vtraque parte informante &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Tetracineñ.

Vrbeuetana Cenſus.

Mercurij 6. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Fructus prouenientes ex re empta ex pecunia aliena cuius commodo cedant.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia non parit fructus.*
2 *Fructus ſequuntur dominium.*
3 *Emptum ex pecunia aliena fit ementis vnà cum fructibus, & emens ſolùm ad pecuniæ reſtitutione tenetur.*
4 *Dictio, ſeu, ſtat alternatiuè non diſiunctiuè.*
5 *Intereſſe lucri ceſſantis ad hoc, vt debeantur quid requiratur remiſſiuè.*
6 *Quantitas quæ debetur reſpectu certæ ſpeciei ita regulatur prout ipſa ſpecies.*
Quod intellige ad effectum, quod in ipſa ſpecie poſſit fieri ſolutio, non autem ad effectum ſoluendi fructus, num. 7.
Fructus ad hoc vt debeantur attenditur quid in obligatione, non quid in ſolutione ſit.
8 *Pignus & hypotheca non eſt titulus habilis ad fructus acquirendos.*
9 *Subrogatum non poteſt plus quam id, in cuius locum ſubrogatur.*
10 *Cautio non efficit quin emptor habeat dominium rei cautioni ſuppoſitæ.*

DECISIO CCXXXII.

Scotti vti Creditores DD. de Sfortijs in ſumma ſcut. 28515. receperunt in ſolutum pecuniam numeratam facta obligatione de illam reſtituendo prioribus, & potioribus, & poſtea ex pecunia emerunt loca mon-

 tium,

tium, quæ ſtare deberent loco cautionis ad fauorem Ex-
cellentiſs. D. Thadei Barberini emptoris Vallis montanæ
virtute dictæ obligationis de reſtituendo prioribus, & po-
tioribus, necnon virtute termini ſuſcepti ab eiſdem ad ſol-
uendum Theodorus Maldachinus vti Creditor anterior
bon. mem. Ducis Alexandri Sfortiæ ſcut. 8117. monetæ
pro fructibus cuiuſdam Cenſus, & expenſis mandati, ob-
tinuit relaxari mandatum exequutiuum contra Scottos
pro dicta ſumma ſcut. 8117. ex pecunijs per ipſos habitis
ex pretio dictæ Vallis montanæ, ad effectum tamen depo-
nendi, & inueſtiendi iuxtà formam inſtrumenti venditio-
nis dictæ Vallis Montanæ, à quibus ex locis montium,
in quibus fuerunt inueſtitæ pecuniæ habitæ à DD. de
Sfortijs fuerunt conſignata tot loca montium pro concur-
renti quantitate ad rationem pretij tunc in foro curren-
tis, verum quia dictus Theodorus vltra creditum fructuum
ſui Cenſus prætendebat etiam conſequi fructus locorum
montium ipſi in ſatisfactionem aſſignatorum pro tem-
pore quod interceſſit à die ſupradicti termini per Scot-
tos ſuſcepti vſque ad diem effectualis reſignationis, dubi-
tatum fuit in Rota, An dicti fructus deberentur Theo-
doro, itaut ad eius fauorem eſſet relaxandum mandatum, &
negatiuè fuit reſolutum.

Ratio reſolutionis fuit quia Scotti non receperunt à DD.
de Sfortijs loca montium, de quibus agitur, ſed pecuniam
numeratam, nec promiſerunt illa, & ſic ſpeciem fructi-
feram reſtituere prioribus, & potioribus, ſed iſtam quæ
de ſui natura eſt ſterilis, & infructifera, nec vllos pariet
1 fructus, *c. eijciens* vbi Archiepiſcopus 88. *diſt.* idem Archi-
diaconus *in can.* 2. 14. *quæſt.* 3. Rota *deciſ.* 72. *num.* 5. *par.* 2.
recent. Etiam ſi loco cautionis de reſtituendo camdem pe-
cuniam cum huiuſmodi vinculo in dd. locis montium in-
ueſtierint, hanc veritatem agnouit Theodorus, dum non
agit actione reali contra Scottos ad dicta loca montium,
ſed perſonali reſultante ex obligatione prædicta ad reſti-
tutionem pecuniarum per ipſos habitarum ex pretio Val-
lis montanæ, quod colligitur ex verbis mandati relaxati
ab A.C. & ex mandato Rotali de exequendo dicto man-
dato A. C. Nec recipit à Scottis loca montium, vt ſibi
debita, ſed in ſolutum iuxta communem valorem tunc cur-
rentem pro quantitate dicti ſui crediti ſcut. 8117. monetæ, &
dum eidem reſignarunt, vt euitarent executionem prædicti
mandati ſequitur cenſeri factam emptionem, & venditio-
nem ſoluta pecunia breui manu.

His poſitis ſicut Scotti vſque ad actualem reſignationem
montium ad fauorem Theodori retinuerunt illorum do-
minium, quod à principio titulo emptionis acquiſiuerant,
2 ita & pro dicto tempore fructus ſuos fecerunt, quia fru-
ctus ſequuntur dominium, *l.* 1. *&* 2. *C. de pignor. l. Iulianus,
§. ſi fructus, ff. de action. empt.* quamuis à die litis con-
teſtatæ pecunias ex quibus loca montium emerunt cœpe-
rint debere Theodoro, & promiſerint pecunias reſtitue-
re prioribus & potioribus Creditoribus, quia etiamſi pe-
cunia cœperit quodammodo eſſe aliena, non minuit tamen
dominium, & fructuum acquiſitionem, & hinc fit in for-
3 tioribus terminis † quod emptum à principio ex pecunia
aliena cedit dominio ementis vnà cum fructibus ſucceſſi-
uè perceptis, & emens ſolùm ad pecunias reſtituendas te-
netur, *l. ſi ex ea C. rei vend. l.* 1. *& penult. C. ſi quis al-
terius vel ſibi,* & tenuit Rota *deciſ.* 26. *num.* 3. *par.* 1. *re-
cent. & in Camerinen. bonorum* 22. *Martij* 1624. *coram
R. P. D. meo Merlino*, eo magis quia, vt fuit dictum ſu-
pra Scotti promiſerunt reſtituere pecunias, & ſolùm pe-
cuniæ ſunt in obligatione vt patet tàm ex forma Chiro-
graphi Sanctiſs. D. N. ſuper venditione Vallis montanæ,
ex cuius pretio ſatisfacti fuerunt tàm ex ordine Excellentiſſ.
D. Don Thadei, quo mediante ſequuta eſt ſolutio, quàm
ex forma obligationis propriæ illorum de Scottis, qui ſcilicet
in acta receptionis pecuniarum illas non autem loca mon-
tium reſtituere promiſerunt.

Nec vlla vis fieri poteſt in termino à Scottis ſuſcepto ad
ſoluen. debitum petitum in dicta quantitate ſcut. 8117. ſeu
reſignan. loca montium per ipſos empta ex pretio Vallis
montanæ, quia intellexerunt ſuſcipere terminum pro re-
ſignatione dd. locorum non vt ſpecie debitæ Theodo-
ro, ſed tamquam rei eidem dandæ inſolutum pro quan-
titate petita, in qua verè conſiſtebat debitum quemad-
4 modum ſuadet illa dictio, *ſeu*, quæ † ſtat alternatiuè
non autem diſiunctiuè, prout vt fuit dictum ſupra confir-
matur ex præcedentibus, & ſubſequentibus, cum petitio
Theodori; & mandatum A. C. loquantur dumtaxat de
reſtitutione pecuniæ ad limites obligationis factæ per ipſos
Scottos, & dicta loca montium in ſubſequenti inſtrumen-
to quietantiæ legantur reſignata in ſolutum pro intanti
quantitate crediti eiuſdem Theodori iuxtà valorem tunc
currentem.

Nec cenſuerunt Domini dd. fructus poſſe prętendi à Theo-
doro tamquam intereſſe lucri ceſſantis, † quia non probauit 5
ſolita requiſita, Caſtrenſ. *inl.* 3. *§. vlt. ff. de eo quod cert. loc.*
cuius doctrinam paſſim Rota ſequitur.

Non obſtat, quod fuerit expreſsè diſpoſitum in Chirogra-
pho Sanctiſſimi D. N. & in Inſtrumentis deſuper factis,
quod pretium Vallis Montanæ, & inueſtimenta exinde fa-
cienda ſtarent affecta & obnoxia loco cautionis de reſti-
tuendo prioribus, & potioribus, & ad iſtum effectum,
quod pecuniæ conſignandæ deponerentur pro emendis lo-
cis montium cum dicto vinculo, & ſic cum quantitas debea-
tur reſpectu certæ ſpeciei de ea iudic. † ſit prout de ipſa ſpe- 6
cie, *l. talis ſcriptura in fine, §. de leg.* 1. Bart. *in l.* 2. *§.
mutui datio ſub num.* 21. *verſ. & tunc aut tenetur, ff. ſi cert.
pet.* quam in terminis refert, & ſequitur Gizzarell. *dec.* 29.
num. 19. *& ſeqq.* & alij plures per eum allegati, nam fuit
reſponſum, primò, quod Bart. & alij loquuntur ad effe-
ctum, vt ſolutio poſſit fieri in ſpecie, vndè inferri non po-
teſt ad fructuum reſtitutionem, † ad quem effectum non 7
attenditur quid ſit in ſolutione, ſed an ſpecies ſit in obli-
gatione, vt benè diſtinguendo declarat Rota *deciſ.* 43.
num. 1. *ad fin. & ſeqq. & deciſ.* 44. *num.* 7. *&* 10. *par.* 1.
diuerſ. Rota *in Romana executionis coram Orano impreſſ.
per ſtatel. poſt tract.* de Saluian. *deciſ.* 2. *num.* 4. *&* 5. *&
in Romana locorum Montium* 27. *Nouembris* 1637. *coram
R. P. D. meo Pirouano*, vbi diſtinguendo in ſimili caſu con-
cludit quod ſi bona ſunt in obligatione bonis auocatis
fructus acceſſorij veniunt reſtituendi, ſi verò non ſunt in
obligatione (vt in iſto caſu) tunc non veniunt fructus
niſi à die immiſſionis, & propterea ſicut ſi Scotti pecu-
nias ſoluiſſent Theodorus conqueri non poterat nec fru-
ctus prætendere, & tamen ſub eiſdem vinculis inueſtire
tenebatur, ita etiam dum ſoluerunt pecuniam mediante
reſignatione locorum montium nullum damnum intule-
runt ſi fructus retinuerunt, cum propoſitio illa, quod fru-
ctus debeantur à die motæ litis procedat iuxta ſupradictas
deciſiones, quando auocatur res fructifera, quæ erat in
obligatione, ſecus autem quando in obligatione erat pecu-
nia, & in facultate ſoluendi erat res fructifera, tunc fru-
ctus non debentur, vt in terminis diſtinguit Rota vbi ſupra.
Secundo pariter fuit dictum non procedere ſimpliciter reſ-
pectu acquiſitionis fructuum, quod idem iudicetur de pecu-
nia inueſtienda, quod de ipſo inueſtimento, ſed dummo-
do titulus inueſtimenti ſit translatiuus dominij in credito-
rem, vel alias habilis ad fructuum acquiſitionem, itaut ſi in-
ueſtimentum debuerit fieri pro creditore puta quia ex teſta-
mento, vel ex conuentione emi aliquid deberet eius nomi-
ne, tunc creditor licitè percipiet fructus inueſtimenti fa-
cti, vel faciendi, cuius & dominium debuit nanciſci,
& in his terminis loquuntur allegati in contrarium idem-
que procedit ſi ſpecies actione perſonali petatur, *l.* 2. *ff.
de vſur.* Si verò titulus inueſtimenti faciendi non eſt ha-
bilis ad transferendum dominium, vel poſſeſſionem ſpe-
ciei in creditorem, ſed ipſi dumtaxat tribuit ſpecialem hy-
pothecam ſuper Inueſtimento. Non idem eſt iudicium
quantitatis, & ſpeciei quoad acquiſitionem fructuum,
quia repugnat qualitas tituli, & deeſt in Creditore titu-
lus habilis ad fructus acquirendos, † qualis non eſt hypo- 8
theca, vel pignus, *l.* 1. *C. de pignor. act. c. cum contra de
pign. c. ad noſtram il* 1. *de iureiuran.* latè Surd. *conſ.* 194.
num. 10. *& ſeq.* Rota *dicta deciſ.* 43. *num.* 2. *& d. deciſ.* 44.
num. 10. *par.* 1. *diuerſ.* & coram bon. mem. Buratt. *deciſ.* 60.
num. 11. Et hic eſt caſus noſter, quia non fuit dictum in Chi-
rographo, & in Inſtrumentis deſuper factis, vt inueſtiren-
tur pecuniæ in locis montium nomine Creditorum, ſed ſo-
lùm quod loca montium ſtarent hypothecata Creditoribus,
quatenus non darent cautionem ad Contentamentum
Excellentiſſimi D. Don Thadei emptoris de illi reſtituen-
do ſupradictam quantitatem ſcut. 28517. in caſu eui-
ctionis, & ſecundariò prioribus, & potioribus Credi-
toribus DD. de Sfortijs, ex quibus etiam ſequitur pro-
bari loca montium non fuiſſe in obligatione reſtituendi,
ſed loco cautionis de reſtituendo pecunias habitas ex pre-
tio Vallis montanæ, & quatenus à Scottis fuiſſet ſolutæ
pecuniæ

pecuniæ Theodora fuiſſent quidem ſolutæ cum onere præ-
ſtandi dictam cautionem ad contentamentum, & in illius
defectum inueſtiendi in locis montium & ſicut dicta cautio
non tranſmutaſſet obligationem reſtituendi quantitatem
receptam in ſpecie, ita nec ipſum Inueſtimentum in eius
locum ſubrogatum potuit eam tranſmutare cùm non poſ-
ſit plus præſtare Inueſtimentum quam cautio ex regula ſub-
9 rogatorum † ad text. *in l. ſi eum, §. qui iniurar. ff. ſi quis caut. l. 1. §. hac actio, ff. ſi quis teſtam. liber. iuſſ. fuer. cum alijs allegatis*, & cautio non efficit quin emptor habeat ple-
10 num dominium locorum montium, vt † benè aduertit
Rota coram Reuerendiſſ. D. meo Decano *deciſ. 498. num. 4. & ſeqq.*

Ex his cùm ſemper remaneat firmum, quod fructus debentur illis, qui loca montium poſſederunt ex quo non loca, ſed pecuniæ erant in obligatione, vt fuit firmatum ſupra Domini auditis hinc indè deductis pro Scottis, & pro Theodoro cenſuerunt fructus non deberi Theodoro.

REVERENDISS. CERRO

Sacræ Rotæ Decano.

Barchinoneñ. Adminiſtrationis.

Mercurij 6. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Adminiſtratio bonorum Eccleſiæ ſecularizatæ, quæ priùs erat priorem & Canonicos Regulares remanet penes Priorem & Canonicos ſæculares cum per ſæcularizationem nihil præter Regularitatem immutetur.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtratio bonorum Eccleſiæ de iure debet eſſe penes Priorem, Canonicos, & Capitulum.*
Fortius ſi bona communiter fuerint donata Eccleſiæ, Priori, & Canonicis, & num. 4.
2 *Sæcularizatio Eccleſiæ præter qualitatem Regularitatis nihil immutat.*
Adeòquod adminiſtratio, quæ ante ſæcularizationem ſpectabat ad Regulares poſtea ſpectet ad ſæculares, num. 3.
5 *Actus à Priore Eccleſiæ geſti non tollunt, ſed conſeruant ius capituli in rebus communibus.*
6 *Ius Eccleſiæ non poteſt præſcribi niſi per lapſum quadraginta annorum cum illius ſcientia, & patientia.*
Amplia deducto tempore litis num. 7.

DECISIO CCXXXIII.

SAnct. mem. Clemens Octauus in generali ſuppreſſio-
ne Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini
Principatus Cataloniæ ſæculariƶauit Eccleſiam S. Annæ
Ciuitatis Barchinonen. anteà ab eiſdem Canonicis Regula-
ribus rectam ſub nomine Domus S. Sepulchri Hieroſolymi-
tani, remanſitque eadem Eccleſia ſic ſæcularizata ſub re-
gimine vnius Prioris, & tot Canonicorum ſæcularium,
quot priùs exiſtebant, dum erat in ſtatu regularitatis, cùm
verò modernus Prior prætenderet excluſo Capitulo ſibi
ſoli competere adminiſtrationem bonorum, ac reddituum
præſertim Iuriſdictionalium Eccleſiæ tempore Regulari-
tatis, ſimul à Priore, & Canonicis acquiſitorum, propo-
ſui dubium ad quem ſpectet adminiſtratio, & per DD. ad
Priorem ſimul vnà cum Capitulo pertinere reſponſum fuit,
motique ſunt ex eo quia cum dicta Eccleſia S. Annæ ſit ef-
fecta ſæcularis, ſicut dum erat in ſtatu Regularitatis re-
gebatur, & adminiſtrabatur ſimultaneè per Priorem, &
Canonicos, vt clarè patet ex pluribus conceſſionibus bo-
norum & acquiſitionibus factis ab Eccleſia, alijſque actibus
coniunctim geſtis, & datis per Capitulum in ſuo Summario
num. 11. 12. 13. 14. & 15. quod eſt etiam conforme diſpoſi-
1 tioni Canonum, ex quo apud omnes, † ſimul debet eſſe ad-
miniſtratio, *cap. nouit, cap. quanto, & cap. ea noſcitur, vbi*
Abb. *num. 4. de his quæ ſi à Præl. ſine conſ. cap.* Rota in Ge-
runden. adminiſtrationis coram R.P.D. meo Veroſpio, *quæ*
eſt dec. 252. n. 1. par. 5. recen. Ita poſt factam ſæcularizationem,
cùm ſæcularizatio præter illam qualitatem Regularitatis ni-
hil aliud immutauerit; † vt in his terminis ratione Eccleſiæ 2
Beatæ Mariæ Villæ Bertrandi Diœceſis Gerunden. pariter ſæ-
cularizatæ à San. me. Clemente VIII. dixit Rota *in d. Gerund.*
adminiſtrationis coram R. P. D. meo Veroſpio à num. 2. vſque
ad 3. & confirmauit in eadem cauſa 30. Aprilis 1632. coram
R. P. D. meo Merlino, & prius in Vicen. Parochialis coram
bon. mem. Patriarcha Manzanedo *deciſ. 23. num. 7. par. 2.*
recent. Omnia enim iura concernentia adminiſtrationem,
quæ ante ſæcularizationem ſpectabant ſimul ad Priorem,
& Canonicos Regulares cenſentur tranſlata in Priorem,
& Canonicos ſæculares, † qui in eorum locum fuerunt 3
ſubrogati, Rip. *reſp. 31. alias 3. num. 22. de elect.* Tira-
quell. *in tract. le mort ſaiſit le vif. par. 2. declar. 9. num. 18. &*
in d. Gerunden. coram D. meo Veroſpio num. 4. & coram D.
meo Merlino, §. fauet demum.

Quod eo magis confirmatur ex obſeruantia ſubſequuta,
nam ex datis in dicto Summ. ijſdem num. 11. 12. 13. 14. &
15. conſtat plures acquiſitiones conceſſiones in emphyteu-
ſim tranſlationes, receptiones Canonum, annuas præ-
ſtationes alioſque actus fuiſſe geſtos à Priore, & Canoni-
cis inſimul. Et ex qualitate bonorum, cùm fuerint dona-
ta communiter Eccleſiæ Priori, & Canonicis, ſeu Con-
uentui, vt eodem Summar. num. 1. vſque ad 10. † quo fit 4
vt illorum adminiſtratio tanquam propriorum Eccleſiæ
pertineat ſimul ad omnes, *cap. cum omnes vbi gloſ. in verb.*
conſtitutum de conſtit. cap. relatum il 2. vbi Abb. *num. 5.*
de teſtam. Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 4. de his quæ fin. à ma. par.*
cap. Rot. *deciſ. 16. & deciſ. 183. num. 1. par. 1. recent.* Quam
obſeruantiam hoc caſu ponderauit etiam Rota *in d. Gerun-*
den. coram D. meo Merlino d. §. fauet demum.

Non obſtant actus aliqui à ſolo Priore geſti, tum quia
tanquam facti à capite non tollunt, † imò conſeruant Ius 5
totius Capituli in rebus communibus, dum præſertim non
conſtat de animo Prioris contrario derogandi Iuribus Ca-
nonicorum, Rot. *deciſ. 640. num. 4. par. 2. & dicta deciſ. 252.*
num. 9. & 10. par. 5. recent.

Tùm quia non probatur ſcientia, & patientia Capituli,
imò cùm appareat Canonicos reclamaſſe, & litem vſque
ab anno 1623. introduxiſſe, non fuit ex illis ſublatum Ius
Canonicorum, aut inducta aliqua præſcriptio contra Ius,
& Eccleſiam, † cùm ad hunc effectum requiratur lapſus 6
40. annorum, cùm ſcientia, & patientia, vt firmauit
Rota *in dicta deciſ. 252. & 373. vbique num. 11. & ſeq.*
par. 5. recent. & quidem deducto tempore litis † iuxta 7
Theoricam Bart. *in l. Celſus num. 27. ff. de vſucap.*
quam ſequuta eſt Rota coram Buratt. *deciſ. 598. num.*
9. & d. deciſ. 373. num. 10.

Et ita deciſum Capitulo tantùm informante.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S.R.E. Cardinali.

Fanen. Prædij.

Mercurij 13. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Periti electi ad menſurandum ſunt perneceſſe electi ad terminandum. Terminorum appoſitio non eſt neceſſaria, quando aliundè poteſt conſtare de confine.

SVMMARIVM.

1 *Solutio adueniente die ſi adeſt interpellatio tam ſortis, quàm fructuum recompenſatiuorum debetur reſpectu vtriuſque.*
Venditor agens ad pretium tenetur docere adimpleuiſſe ex parte ſua omnia in inſtrumento contenta, num. 1.
2 *Menſura eſt longitudo finita complurium inter ſe æqualium.*
3 *Terminus dicitur ex eo quod terræ menſuram determinat, declarat, & deſignat.*
Confinia menſuram indicant includendo quicquid intra eſt, num. 3.

4 *Dimenſio non poteſt fieri niſi poſt terminos appoſitos.*
5 *Mandatum datum ad actum ſubſequentem extenditur de iure ad omne neceſſarium antecedens & ſi non ſit expreſſum.*
Ea ratione quia non præſumitur extraneum ab expreſſo & procedit in omni materia etiam ſtricta, num. 6.
7 *Peritus poteſt implere munus ſibi commiſſum etiam parte abſente & non citata, ſi fuit illi conceſſa facultas.*
8 *Fouea poteſt deſeruire pro termino & ſi tota vnius quando res alijs demonſtrationibus redditur certa.*
9 *Termini non ſunt apponendi quoties poteſt res vel locus ex alijs certus apparere, & num. 11.*
10 *Demonſtratio fruſtra adijcitur rei demonſtratæ.*
11 *Sepes vepribus viuida pro confino deſeruit.*
12 *Deponere pecunias non eſt ſoluere.*
13 *Depoſitum ſi non eſt integrum & liberum non releuat.*
14 *Depoſitum eſſe integrum probare ſpectat ad debitorem, non creditorem.*

DECISIO CCXXXIV.

CEnſuerunt Domini ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, cum de illius validitate appareat ex reuolutione actorum, & de iuſtitia conſtet ex duabus deciſionibus emanatis coram R. P. D. meo Dunozetto; cuius fundamenta etiam hodie viſa fuerunt indubitata; Siquidem cùm Petrus Paulus Leonardus vendiderit prædium de quo agitur D. Comiti Petro Aloyſio de Monte Vereri pretio æſtimando à duobus peritis communiter electis, & emptor illud promiſerit ſoluere in tribus paghis æqualibus, quarum prima fieri deberet ſtatim ſecuta æſtimatione, ac facta d. prædij terminatione; reliquæ verò duæ infrà biennium, ſequitur quòd cum aduenerit dies ſolutionis, & Venditor D. Comitem interpellauerit tam pro ſolutione ei debita, quàm pro fructibus recompenſatiuis vtrumque debeat conſequi, cum non aliàs quam ſolutione quantitatis debitæ tollatur obligatio ex iuribus vulgatis.

Non obſtat, quod cum Petrus Paulus venditor agat ad
1 pretium teneatur docere, † ſe ex parte ſua omnia contenta in Inſtrumento adimpleuiſſe, *l. cum proponas la 2. C. de pact. l. 1. C. de donat.* Surd. *conſ.* 101. *num.* 2. & *conſ.* 369. *num.* 36. Rota *deciſ.* 464. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* & fuit dictum coram me in *Romana concordiæ de Gaetanis.*

Et nihilominus nullo modo probat, quò prædium fuerit terminatum, Etenim reſponſum fuit de illius terminatione facta per peritos clarè conſtare, licèt enim periti fuerint electi ad æſtimandum; Attamen, vt optimè in ſecunda deciſione D. mei Dunozetti firmatur, habebant etiam facultatem terminandi, ea ratione manifeſta, quia terminatio erat omninò neceſſaria ad ſtatuendam quantitatem
2 agri dimentiendi, Ex quo menſura nihil aliud eſt, † quàm longitudo finita complurim inter ſe æqualium teſte Iulio Frontino in *Codice Theodoſiano pagina* 171. *in fine*, quem refert, & ſequitur Hieronym. de Monte *in tract. de finib. cap.* 26. *num.* 1. *in fin.* & *num.* 2. & 3. vbi infert terminum dici ex eo, quòd terræ menſuram determinat, declarat,
3 & deſignat, ex † quo confinia menſuram indicant, & rem deſignant, includendo quicquid intra eſt, vt dicit Bald. *in rubr. C. de contrah. empt. num.* 43. *verſ. nam conſignatio*, Pariſ. de Put. *in tract. de finib. feud. cap.* 7. *num.* 4. & 5. Hieron. de Monte Pico *d. tract. cap.* 88. *num.* 1. Vndè ex dimenſione reſultat etiam præciſa neceſſitas apponendi terminos rei dimentiendæ antequam fieri poſſet illius
4 † dimenſio, cum iſta fiat poſtquam res per terminos certa redditur, *l. ad legatum, ff. de procur.* Caſtr. *conſ.* 22. *num.* 4. *lib.* 1. & ſic mandatum datum ad actum ſubſe-
5 quentem extenditur de iure † ad omne neceſſarium antecedens, licet, non fuerit expreſſum, *ad trad. per* Crauett. *conſ.* 174. *num.* 1. *in fin.* & *num.* 2. vbi dicit hoc procedere
6 in quacumque materia etiam ſtricta, & ratio † eſt, quia non præſumitur extraneum ab expreſſo, Bart. *in l. maritus, num.* 4. *C. de procurat.* Oldr. *conſ.* 126. *num.* 1. & 2. Mantic. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 15. *num.* 29.

Minus releuat dicere, quod Dominus Comes non interfuerit terminationi, quia vltra quod de contrario patet ex relatione peritorum, ibi, *quale poſſeſſione è ſtata terminata, come qui ſotto alla preſenza delle parti, &c.* Tollitur omninò difficultas quia per facultatem datam dictis Peritis cum expreſſa clauſula partibus præſentibus
vel abſentibus, † clarum eſt, quod ipſi potuerunt mu- 7
nus eis commiſſum implere etiam parte abſente, & non citata, vt de arbitro *trad.* Blanch. *de comprom. quæſt.* 9. *princip. num.* 6. *inter tract. tom.* 3. *part.* 1. *fol.* 191. Carpan. ad Stat. Mediol. *par.* 1. *cap.* 119. *num.* 207. *verſ. primo ſi in forma.*

Non obſtat, quod ex quadam fundi parte termini lapidei non fuerint appoſiti, quia, vt benè in vtraque deciſione D. mei Dunozetti dicitur, Ex quo in illa parte aderat fouea manu facta, & pro confine deſeruiebat, non erat facienda noua terminatio; Quòd benè procedit, licèt d. fouea in totum pertineat ad venditorem, non autem ſit communis cum vicino, quia non propterea fit quominus deſeruire poſſit pro confine, ex quo vltima linea ipſius optimè poteſt concipi, vti terminus dirimens rem propriam ab aliena. Et non obſtante, quod de conſuetudine illarum partium quando fouea eſt tota in agro vnius, debeat adeſſe ſpatium vnius palmi inter foueam, & terminum; quia nihilominus extremitas vnius palmi, qui ſe extendit vltrà foueam, erit terminus ipſius fundi abſque eo, quod alius lapideus ibi
ponatur, Ex quo † res alijs demonſtrationibus redditur 8
certa ſecundum Bart. *in l. cum ſeruo* 63. §. *demonſtratione, ff. de contrah. empt.* Bald. *in rubr. num.* 44. *verſ. numquid, C. eod.* Pariſ. de Put. *d. tract. cap.* 4. *n.* 8. Soccin. iun. *conſ.* 172. *num.* 28. *verſic. ſed ſi aliàs, lib.* 3. reſpondendo ſimili obie-
cto; quod termini non † ſunt apponendi, quoties ſine eo- 9
rum appoſitione poteſt res, vel locus certus apparere *Iuxta regul. l.* 1. *in fin. ff. de dot. prælegat.* vbi quod rei demonſtratæ
† fruſtra adijcitur alia demonſtratio, cuius etiam in propo- 10
ſito meminit Bald. *in l.* 1. *num.* 1. *verſ. nota, ff. de liber. & poſthum.* Quæ quidem in caſu præſenti abſque vlla difficul-
tate procedunt, ex quo in parte † eminentiori ipſius foueæ 11
dicitur extare ſepem vepribus viuidam, quæ pro confine deſeruit, itaut non ſit mirum, ſi Periti ibi alios nouos terminos non appoſuerunt exiſtimantes, illos eſſe ſuperfluos, ac inutiles, vt optimè in vtraque deciſione ponderatur.

Denique non obſtat, quod ſaltem fructus recompenſatiui non debeantur ſtante depoſito facto per D. Comitem;
Quia, vt benè in dd. deciſionibus reſpondebatur, † vltrà 12
quod deponere pecunias, non eſt illas ſoluere, *l. Item liberatur*, §. 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolut.* Rota *deciſ.* 623. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* & *par.* 2. *dec.* 281. *num.* 9. & *in recent. deciſ.* 102. *num.* 1. *par.* 2. In omnem caſum cum non
fuerit integrum, ac liberum, † non releuat Alexand. *conſ.* 13
75. *num.* 9. *lib.* 7. Aym. *conſ.* 106. *num.* 1. Gregor. *deciſ.* 505. *num.* 6. Et probare, quod depoſitum fuerit integrum ſpectat
† ad debitorem, non autem ad creditorem, Gabr. de pro- 14
bat. *concluſ.* 6. *in* 1. *limit. num.* 15. & *ſeq.* Gregor. *deciſ.* 480. *ſub num.* 2. & 3.

Et ſic pro confirmatione ſententiæ Rotalis parte vtraque informante concluſum fuit, &c.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Mutinen. Bonorum.

Mercurij 13. Iunij 1640.

A R G V M E N T V M.

Exhibitio ſcripturæ docto de intereſſe, & exiſtentia eſt facienda, & ſufficit quod aliquo modo poſſit ad deciſionem cauſæ deſeruire; Exiſtentia ſcripturæ penes aliquem ex quibus dicatur probata.

S V M M A R I V M.

1 *Exhibitio ſcripturæ eſt facienda docto de exiſtentia, & intereſſe petentis.*
Quæ requiſita requiruntur etiam ex conſuetudine Rotæ num. 2.
3 *Reſponſio poſitionum facta per verbum, credit, eſt illarum confeſſio.*
Confeſſio facta per reſponſionem poſitionum confitenti præiudicat.
5 *Exiſtentia ſcripturæ probata de tempore litis motæ apud aliquem præſumitur durare durante lite, & ſufficit ad effectum exhibitionis.*

6 *Exhi-*

6 *Exhibitio ſcriptura ad hoc vt ſit facienda ſufficit probare vt aliquo modo conferat ad deciſionem cauſa.*

7 *Exhibitio ſcriptura eſt ſubſidiaria, & competit tantum quando alia remedia deficiunt.*

Vt ideo non datur quando apud Notarium præſentem in loco iudicij exiſtit originale, num. 7. & 8.

9 *Negatiua quod ſcriptura reperiri non poſſit probatur ex diligentia adhibita ad illam reperiendo in locis in quibus Notarij ſcripturas ſeruant.*

10 *Scriptura mortuo conſignata præſumitur ad manus heredis perueniſſe limita vt ibidem.*

11 *Exhibitio ſcriptura quando non deſeruit ad victoriam cauſa denegatur.*

12 *Exhibitio ſcriptura eſt facienda quando poſſit per illam cognoſci vtilitas alienationis rerum Eccleſia.*

DECISIO CCXXX VI.

DOmini reſponderunt in hoc dubio, quod Angelus tenebatur exhibere fidem proceſſus, qui confectus fuerat ſuper euidenti vtilitate Eccleſiæ coram iudice exequutore, cui commiſſa fuerat alienatio eorumdem bonorum; Etenim probata fuerat exiſtentia eius fidei, & intereſſe Fran-
1 ciſci, qui illam petebat, quæ duo erant neceſſaria, † vt eſſet locus huic actioni, quam idem Franciſcus mouerat, vt notatur in *l. in hac actione*, *§. ſciendum*, *ff. ad exhiben. vbi gloſ. in princ.* Dec. *in l. 2. num. 29. C. de edend.* Felin. *in cap. 12. de fid. inſtrum. num. 11.* & hæc duo requirebantur etiam
2 ex conſuetudine huius Tribunalis, † vt tenuit Rot. coram Card. Seraph. *deciſ. 1224. num. 4. & in Valentina legitimitatis 9. Decembris 1609. & in Pennen. iuriſdictionis 22. Maij 1620. coram Card. Caualer. & in Colonien. Canonicatus* 18. *Martij 1611. coram Penia.*

Et primo non poterat controuerti exiſtentia eius fidei, quia Franciſcus dederat poſitiones in quibus Angelus interrogabatur, vtrum haberet apud ſe fidem, quæ à Notario Curiæ Epiſcopalis extracta fuerat ex proceſſu originali facto coram Epiſcopo cui commiſſa fuerat exequutio litterarum Apoſtolicarum ſuper alienatione dictorum bonorum,
3 & ille reſpondit cum verbo, † *credit*, quo viſus eſt confeſſus fuiſſe, quod habebat penes ſe eam fidem, quæ reſponſio ſatis erat, vt ille cenſeretur ſibi præiudicaſſe in con-
4 feſſione ſuper retentione eius ſcripturæ, † vt notant *Doctor. in l. cum te*, *C. de tranſaction.* Abbas *in cap. quamuis num. 4. de re iudicat.* & voluit Aym. *in conſ. 217. num. 9.* Rot. *in Callien. fructuum 28. Febr. 1603. coram Gregor. inter impreſſ. deciſ. 92. num. 1. & in Regien. bonorum 15. Martij 1630. coram Reuerendiſs. D. meo Decano*, ſicut etiam ſatis erat, quod illius exiſtentia probata eſſet apud Angelum tempore
5 motæ litis, vt præſumi deberet, † quod etiam hodie apud ipſum reperiretur, & teneretur hac actione ſecundum notata per *gloſ. in l. non ignorabit*, *C. ad exhiben.* quam ſequitur ibi Bart. *num. 1.* Bald. *num. 2.* Caſtrenſ. *num. 1. & in l. publicati*, *num. 7. C. de teſtam.* & voluit Rot. *in d. Valentina legitimitatis 9. Decembris 1609. cor. Caualerio*, *& in Romana redditionis computorum 22. Martij 1602. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & in Romana legati 9. Februarij 1635. cor. bo. me. Motmanno.*

Non etiam poterat negari intereſſe Franciſci pro exhibitione d. ſcripturæ, quia continebatur in illa Summarium Actorum, quæ facta fuerunt coram Iudice exequutore, ac probationum ſuper vtilitate alienationis bonorum Eccleſiæ, ex quibus non poterat dubitari de intereſſe, quod Franciſcus haberet in petitione eiuſdem ſcripturæ, cum ſatis eſſet vt de eo conſtare diceretur, quod ſcriptura cuius exhibitio
6 petitur aliquo modo conferret ad deciſionem cauſæ, † vt tenuit Rota *in Romana pecuniaria 14. Maij 1639. coram R. P. D. meo Dunozetto*, & anteà *in Caualliçen. Baronia 22. Iunij 1575. coram Rubeo, & coram Verallo deciſ. 150. lib. 1. in manuſcript.*

Non etiam poterat negari idem intereſſe, eo quia Franciſcus potuiſſet facili negotio habere ſimile Summarium eorundem Actorum à Notario Curiæ Epiſcopalis, qui potuiſſet illud extrahere ex proceſſu originali; vnde ceſſare debuiſſet hæc actio, quæ tamquam ſubſidiaria non ſolet dari,
7 † aut competere niſi quando alia remedia deficiunt, vt voluit Abbas *in cap. 1. de probat. num. 20.* vbi hoc tradit in his terminis ſi originale ſcripturæ, quæ petitur à Reo reperia-
8 tur apud Notarium qui ſit præſens in loco Iudicij, † & ibi etiam Bart. *num. 10.* Felin. *num. 2.* Soccin. ſen. *in l. 1. num. 10. C. de edend.* & ob hanc cauſam denegauit Rota exhibitionem ſimilis ſcripturæ in *Fauentina ſucceſſionis 7. Decembris 1603. coram Gregor. inter alias eius impreſſas deciſ. 129. nu. 3. & in Conuerſana iuriſdictionis 10. Decembris 1628. coram Reuerendiſs. Vrgellen. inter impreſ. deciſ. 166. num. 2.* Hæc enim exceptio ceſſabat ex facto, quia ex atteſtatione plurium Notariorum conſtabat factam fuiſſe omnem poſſibilem diligentiam pro inueniendo eodem proceſſu in locis vbi ſimiles ſcripturæ ſeruari ſolent, neque illum vnquam repertum fuiſſe, quæ viſa fuerunt ſuffragari poſſe pro deciſione huius dubij, non ſolum quia ita communiter ſolet probari hæc negatiua in caſu quo aliqua ſcriptura reperiri non poſſit, † vt tradit Herculan. *in tract. de proband. negatiu. nu. 176.* & notant Doctr. *in l. Titia textores*, *ff. de legat.* vbi Bart. *num. 2.* Iaſ. *num. 18.* & tenuit Rota *in Romana dotis 1. Decembris 1603. coram Gregor. inter impreſſas deciſ. 139. nu. 5. & in Romana præpoſituræ 6. Iunij 1633. coram R. P. D. meo Pirouano*: ſed quia idem dubium diſputabatur cum ſuppoſito, quod firmatum fuit inter partes ſine præiudicio veritatis, vt ritè factæ fuiſſent eæ diligentiæ ſuper inueſtigatione d. proceſſus: Neque obſtare poterat contra tales diligentias, quod dicebatur, vt idem proceſſus originalis conſignatus fuiſſet Epiſcopo, vt præſumi deinde deberet, quod ad Franciſci manus deueniſſet dum ipſe eſt hæres eiuſdem Epiſcopi, † vt tenuit Rota *in Marſicen. Iuriſdictionis 20. Decembris 1627. coram bo. me. Buratto inter impreſſ. deciſ. 278. num. 50. & in Burgen. ſalarij 17. Iunij 1620. coram Cardin. Caualer. inter impreſſ. deciſ. 545. & notant Doctor. in Clement. 1. de vſur. in §. ceterum, vbi gloſſ. in compellendas*, Franciſc. Aretin. *in conſ. 120. numer. 1.* Menoch. *conſ. 354. num. 14. & de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 61. num. 9.* Hæc enim præſumptio tollebatur alia præſumptione ex qua confirmabatur ea negatiua, vt proceſſus non reperiretur inter acta Curiæ Epiſcopalis cum probatum fuiſſet, quod omnes ſcripturæ, monumenta, & alia iura Epiſcopi poſt illius mortem peruenerunt ad manus Collectoris Apoſtolici, qui cæpit poſſeſſionem omnium eius bonorum nomine Cameræ occaſione ſpolij.

Non etiam obſtare viſum fuit, vt ea fides contineret ſolum compendium actorum ex quibus non potuiſſet probari validitas aut vtilitas alienationis, † quæ etiam exceptio po- 11
terat adduci ad denegandam exhibitionem eius ſcripturæ ex notatis per *Doctor. in d. l. 3. §. ſciendum*, *ff. ad exhibendum*, *& in cap. 1. de probation.* Quia non erat probata hæc qualitas, vt in ea fide non eſſent omnia acta, & contrarium colligebatur ex poſitionibus datis quas poſtea Angelus confeſſus fuit in quibus fiebat illius mentio ſine hac qualitate, & ſatis erat, quod in eadem fide contineri poſſent ea acta, † quæ probarent vtilitatem Eccleſiæ, vt hodie peti poſſit illius exhibitio, ex qua cognoſci deinde debebit qualitas eorumdem actorum, & an illa ſint profutura deciſioni cauſæ Et ita vtraque, &c.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Commendæ de Mazzara.

Mercurij 13. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Clauſula ſiue alio quouis modo, aut ex alterius cuiuſcumque perſona capit omnem modum vacationis vltra expreſſum.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* parito iudicato, *ſuſpendit iuriſdictionem aduerſus quamcumque ex eodem reſcripto ad cauſam venìente.*

2 *Clauſula*, ſiue alio quouiſmodo, aut ex alterius cuiuſcumque perſona, *capit omnem modum vacationis etiam non expreſſum.*

3 *Sententias proprias facit, qui ius alterius magnificat.*

4 *Admiſſus ad cauſam cum clauſula*, conſtito de intereſſe, *repellitur à limine iudicij intereſſe ceſſante.*

5 *Clauſula*, ſiue alio quouiſmodo, *capit omnem modum vacationis abſque iuſtificatione de facto vacationis diſpoſitiue narratæ in litteris motu proprio expeditis, & num. 2.*

DECI-

DECISIO CCXXXVI.

EX eiſdem rationibus, & fundamentis dictum fuit, ſtandum eſſe in deciſis 9. Decembris præteriti, * quia Eques Brancifortes non venit ad cauſam ex ſola prouiſione Magni Magiſtri per obitum Grimaldi; & cum clauſula, *ſiue alio quouiſmodo, aut ex alterius cuiuſcumque perſona vacet*, impugnando iura Grimaldi, & Cacciæ collitigantium; ſed inhærendo cauſæ reſtitutionis in integrum, iam per Grimaldum commiſſæ cum clauſula, *parito iudicate*, quæ iura Grimaldi cum pendeant à iuſtitia, & validitate ſententiarum ad fauorem Cacciæ latarum non poteſt Brancifortes ſeparare conditionem paritionis rei iudicatæ ab ipſa admiſſione reſtitutionis in integrum, antequam ſufficienter fuerit pari-
1 tum, † ex quo ſemper ſuſpendit iuriſdictionem aduerſus quemcumque ex eodem reſcripto ad cauſam venientem. Rota *in Compoſtellana Parochialis* 16. *Decembris* 1596. *cor. Orano apud Marcheſ. par.* 1. *fol.* 427. *&* 36. *num.* 2. *coram Papa Gregor. XV.* 68. *num.* 1. *par.* 1. *recent. &* 47. *inter impreſſas D. mei Decani*.

Non obſtat, quod Brãcifortes habeat ſuam gratiam à Magno Magiſtro nedum per obitum Grimaldi, & cum ſubrogatione in iuribus, & lite eiuſdem; ſed etiam cum clauſu-
2 la, *ſiuè alio quouis modo, aut ex alterius cuiuſcumque* † *perſona*, quæ capit omnem modum vacandi vltra expreſſum, abſque alia iuſtificatione ſaltem de facto vacationis diſpoſitiuè narratæ, cùm emanauerit ab Ordinario motu proprio; atque ita non ſolum poſſit capere vacationem ex perſona Grimaldi, ſed quamcumque aliam vacationem, vt in præciſis terminis dicitur reſolutum in *Aretina Preceptoria* 19. *Iunij* 1617. *coram D. meo Decano*.

Quia vis non conſiſtit in facultate capiendi quamcumque modum vacandi; ſed in eo, quem modum vacandi Brancifortes proſequutus fuerit, & dum à S. D. N. obtinuit ſe admitti ad cauſam cum clauſula conſtito de intereſſe, & produxit gratiam Magni Magiſtri per obitum Grimaldi cum ſubrogatione in ius, & litem eiuſdem; nec de alia vacatione doceatur; Vel dicendum eſt, Brancifortem magnificando ius Grimaldi, feciſſe ſententias ſuas, Acchill. *deciſ.* 13. *de appellat.* Put. *dec.* 71. *lib.* 3. *in correctis*, & admiſſum fuiſſe in ſtatu, & terminis reſtitutionis in integrum, cum clauſula, *parito iudicate*, Put. *ead. deciſ.* 71. *num.* 1. *&* 343. *nu.* 3. *par.* 3. *&* 441. *num.* 3. *par.* 4. *recent.* Vel ad cauſam non eſſe admittendum, dum clauſula, *conſtito de intereſſe*, non
4 remanet iuſtificata ex alia vacatione, † & per conſequens repellendus ſit à limine iudicij ceſſante intereſſe, Batt. *in l. ſi vnus* §. *ante omnia*, *ff. de pact.* Tiraq. *de retract. conſang.* §. 1. *gloſſ.* 2. *nu.* 51. Surd. *conſ.* 137. *num.* 5. Propterea optimo iure fuit reſolutum in ſupradicta Aretina Præceptoriæ, impetrantem Commendam, & ſeù Præceptoriam, expreſſa falſa vacatione ex perſona eius, qui obtinebat Commendam, poſſe nihilominus capere per obitum veri poſſeſſoris contra diſpoſitionem *cap. ſuſceptum de reſcript.* attenta clauſula, *ſi-*
5 *uè quouis alio modo*, † quæ ſuſtinet prouiſionem, etiam non iuſtificata de facto vacatione diſpoſitiuè narrata propter prouiſionem Ordinarij motu proprio, quæ omnia de directo aduerſantur caſui propoſito, in quo vacatio Grimaldi per illius obitum iuſtificatur, & proſequitur; & de alia vacatione non conſtat, cui Brancifortes adhærere poſſit pro verificatione allegari intereſſe ex clauſula, *conſtito de intereſſe*, ad ſuſtinendam admiſſionem ad cauſam vigore reſcripti in actis præſentati.

Neque dicatur, ſufficere Branciforti facultatem adhærendi cuicumque vacationi ad euitandam paritionem ex clauſula, *ſiuè quouis alio modo, & ex alia quacumque perſona vacet*, quàm exinde in progreſſu cauſæ deducere, & probare poterit, quoniam ſi ad partem ponatur ius Grimaldi iam magnificatum, & proſecutum, non poterit conſtare de iure Brancifortes neque verè, neque apparenter ad verificationem clauſulæ, *conſtito*, ex quo viuente Grimaldo, nullum ius habebat in Commenda, cùm non eſſet de illis, qui Commendam in lingua petierunt; Eo autem mortuo nihil plus habeat, quàm Grimaldus habebat, & per ſubrogationem iurium gratioſè acquiſiuit.

Ex quibus omnibus patet, Branciſortem neque veniſſe ad litem independenter impugnando ius Grimaldi, & Cacciæ, neque quatenus voluiſſet, potuiſſet, dum aliundè ius ſuum independenter non iuſtificat pro admiſſione ad cauſam. Et ita, &c.

Deciſio iſta in hac eadem cauſa emanata ſub die 9. Decembris 1639. eſt ſupra in hac eadem part. 8. dec. 182.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana, ſeu Ianueñ locorum Montium.

Veneris 15. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Retentionem, quam ſibi fieri debere creditor prætendit, præcedere debet manifeſta probatio crediti liquidi, & clari, quod neque iudicium, neque diſcuſſionem requirat. Obligatio in ſolidum inſpecto iure nouo inter mandatores non contrahitur, ad quorum fauorem ſemper diuiſionis conceditur beneficium.

SVMMARIVM.

1 *Reus tenetur probare fundamentum ſua exceptionis.*
2 *Negatiuam allegare ſufficit vbi Aduerſarius non probauit affirmatiuam, quàm probare tenebatur.*
3 *Retentio datur creditori pro credito liquido, & claro.*
4 *Retentio etiam ſine hypotheca conceditur.*
5 *Retentio excluditur, quoties creditum iudicium, & diſcuſſionem requirit.*
6 *Mandatores plures tenentur in ſolidum inſpecto iure antiquo.*
7 *Mandatores duo, ſi actum non fuerit, vt in ſolidum teneantur, cenſentur tantummodo pro ciuili obligati.*
8 *Mandatores habente inter ſe beneficium fideiuſſionis, intellige, vt ibidem.*
Diuiſionis beneficium fideiuſſoribus competit, num. 8. vbi declara.

DECISIO CCXXXVII.

AGente D. Angelo Lomellino contra D. Simonem ab Auria pro recuperatione locorum Montium, quæ eidem D. Simoni conſignata fuere pro cautione, & pignore promiſſionis factæ de euictione ad fauorem Centurioni, cui per D. Angelum proprium venditum fuit Palatium, cœpta fuit diſputatio ſuper liberatione ab obligationibus, quibus ſubijciebatur Palatium, ſed probato per D. Angelum iam fuiſſe ſublatas, & exhibita omnimoda liberatione, quam reportauerat ab emptore Palati, omiſſa fuit huiuſmodi diſputatio, ortaque alia controuerſia quoad tres partitas, pro quibus D. Simon prætendebat ſe Creditorem, & poſſe loca montium retinere, ſuppoſita etiam liberatione ſupradicta, duæ fuerunt reiectæ in *deciſione bo. me. Buccabella* 31. *Maij* * 1638. nempe prima ſcut. 1725. auri, & ſecunda ſcut. 1213. argenti, reſeruando de alijs particulariter videre, quæ cum ad partitam ſcut. 1077. reducantur, & hodie quarto loco proponatur, reſponſum fuit conſtare de bono iure D. Angeli, cuius effectus eſt, vt partita crediti prædicti non ſuffragetur D. Simoni ad effectum vlterius retinendi loca montium, de quibus agitur.

Pro fundamento autem boni Iuris D. Angeli ad recuperationem locorum montium pro cautela, & pignore D. Simoni datorum ſufficit docuiſſe Palatium ab hypothecis fuiſſe liberatum. Cæterùm quod D. Simon poſſit retinere dicta loca montium ex alijs creditis, cum ſit illius intentionis fundamentum, † affirmatiuam tenetur probare *l. qui accuſare, C. de eden. l. ei, qui dicit ff. de probation. l. Actor, quod aſſeuerat C. eod. tit. de probat.* Bald. *conſ.* 406. *in princ. lib.* 4. Oſaſc. *dec.* 144. *num.* 15. cum alijs allegatis per Ioſeph. Ludou. *in concl.* 24. *numer.* 1. & D. Angelus ſola negatiua † exiſtentiæ creditorum tueri poteſt, Bald. *in l. in contractibus*, §. *in illo C. de non num. pecun.* & latiſſimè comprobat Gabriel. *de probat. concl.* 6. *num.* 15.

Ex partitis autem per D. Simonem oppoſitis, duæ iam fuerunt reiectæ in ſupradicta deciſione cauſæ, & tertia pariter ſcut. 1077. quæ hodie diſcutitur, non eſt admittenda ad prædictum effectum.

Deducitur namque ex ordine dato per DD. Vincentium, & Angelum de Lomellinis Dominico ab Auria de ſoluendo in Nundinis Placentiæ Procuratori Ioannis Caroli Lercaſij ſcuta 600. marcarum, qui Dominicus cum recuſaret or-

dinem

dinem acceptare, niſi D. Simon promitteret indemnitatem,
promiſeritque & ſolnerit Dominico eandem ſummam, re-
portata ceſſione contra dirigentes ordinem, inde dicebatur
3 conſtare de credito liquido, † pro quo competere poteſt
retentio locorum montium, per *l. ſi non ſortem*, *§. ſi certum*,
ff. de condit. in deb. vbi Bart. Caſtr. Alex. & Iaſon. notant &
5 comprobant, etiamſi creditor nulla competat † hypothe-
ca, Surd. *dec. 46. num. 7.* alios referens.

Verùm ex exceptionibus, quæ dantur contra huiuſmodi
creditum, cùm negari non poſſit quin ſit turbidum, vel
ſaltem non ita clarum, vt nullo modo controuerti poſſit,
5 cùm requirat Iudicium, & diſcuſſionem, † ſemper exclu-
ditur retentio, Surd. *ead. dec. 46. in fin. & 679. nu. 5. par. 1.
rec. in fin. deciſionis cauſa allegatis*, obijciebatur enim non
conſtare de mandato eius, cui fuerunt ſolutæ pecuniæ, &
confeſſionem, & ſeu quietantiam ab eodem Procuratore
factam tanquam de recepto tanquam contra ordinem da-
tum non ſuffragari, quietantiam autem nunquam fuiſſe
per D. Simonem, quamuis pluries interpellatum exhi-
bitam.

Et nihilominus creditum ſupradictum remanet extin-
ctum, quia D. Simon apparet ſatisfactus, ex quo ab anno
1619. vſque ad annum 1633. exegit ex fructibus locorum
montium controuerſorum ſcuta 3261. 55. prout ex fide li-
brorum Depoſitariorum formiter extracta, & exhibita ap-
paret, quæ ſuperat partitam controuerſam, & prætenſam
ſcut. 1077. vel etiam, vt nouiter prætenditur, medietatem
ſcut. 3000. reſtantium ex partita ſcutorum ſex millium.

Non obſtat, quod D. Angelus teneatur inſolidum pro
tota reſtanti ſumma, dum inſimul cum Vincentio fratre or-
6 dinem, ſeu mandatum dixerunt † Dominico ab Auria de
ſoluendo in Nundinis Placentiæ Procuratori Ioannis Ca-
roli Lercarij dicta ſcuta 6000. quo caſu teneatur inſolidum,
l. ſi mandato Titij §. Paulus reſpondit vnum, *ff. mandati §.
ſi plures*, *vbi gloſ.* 12. Faber. *inſtit. de fideiuſſ.* Bart. *in l. ean-
dem in princ. num. 5.* & Ronchegallus *num. 264. C. de duobus
reis*, Capy. *dec. 180. nu. 1. cum alijs allegat.*

Quia quicquid ſit de Iure antiquo, de iure nouo plures
mandatores, niſi actum fuerit, vt teneantur inſolidum,
7 † cenſentur obligati tantummodo pro virili, *Auth. de duo-
bus reis num. 1. & auth. hoc ita C. de duob. reis*, Alberic. *in d.
§. Paulus reſpondit vnum*, Capyc. *d. dec. 180. num. 1. verſ.
ad hoc reſpondetur*, quinimò tam de iure antiquo, quàm
nouo mandatores habent inter ſe beneficium diuiſionis,
8 † ſicuti in fideiuſſionibus ſeruatur, per *l. final. C. de conſtit.
pecun. gloſ. in d. §. Paulus reſpondit vnum*, & Faber. *in d. §.
plures in tit. de fideiuſſ.* Capyc. *ead. dec. 180. num. 1. verſ. 2.*
& quamuis hoc admittant modò omnes ſint idonei, vide-
batur in præſenti non poſſe dubitari de idoneitate Vincen-
tij, ex quo D. Simon habet, & adhuc tenet penes ſe me-
dietatem ſupradicti crediti hęreditarij ſcut. 5393. ad Vincen-
tium ſpectantis, & medietatem locorum, & fructuum
montium ex eadem matris hæreditate prouenientium, ad
quæ tenetur ſe conuertere pro conſecutione partis ad Vin-
centium ſpectantis.

Neque dicatur computum continere errorem reſpectu
montis Auenioneñ ſpectantis ad Aureliam Lercariam, pro
cuius nomine legitur facta exactio per D. Simonem.

Quia Mons ille erat vacabilis poſitus reſpectu periculi vi-
tæ in perſonam Aureliæ, commoditas tamen erat DD. fra-
trum de Lomellinis, vnde ſufficit probatum fuiſſe, fructus
ad manus einſdem D. Simonis perueniſſe, à quo non po-
terunt ſub alio nomine exigi, quàm ex perſona Aureliæ,
ad propriam tamen DD. de Lomellinis vtilitatem, vt in
proximis terminis ſenſit Rot. *dec. 262. nu. 5. par. 1. diuerſ.*

Et ita &c.

☞ *Habetur hæc deciſio coram R. P. D. Buccabella in hac cau-
ſa facta ſub die 31. Maij 1638. infra in Appendice.*

R. P. D. BICHIO.

Romana Diuiſionis.

Veneris 15. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Frater petens diuiſionem bonorum paternorum, ſi per 30. annos, & vltra nunquam fuit in illorum poſſeſſione ex capite præſcriptionis excluditur, quod ſine difficultate procedit ſi alter frater, qui ſemper poſſedit habeat vnà cum poſſeſſione titulum, eſto quod ille ſit inualidus, & putatiuus. Pater poteſt bona ſiue propria ſiue aduentitia filiorum etiam inequaliter inter filios diuidere, iuſta tamen & rationabili cauſa exiſtente, puta pro contrahendo honorifico matrimonio cum totius familiæ decore, pluraque de ratificatione, ac præſcriptione dicuntur, & denique de reſtitutione in integrum ex capite ignorantiæ petita diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia præſcriptionis annorum 30. cœpta à die mortis Patris in filio dicatur ineſcuſabilis.*

2 *Actio familiæ Erciſcundæ præſcribitur ſpatio annorum 30.*

3 *Fides bona requiritur in præſcriptione etiam annorum 30.*

Fides bona ex titulo reſultat, num. 3.

4 *Credulitas ſola ſufficit ad præſcriptionem.*

5 *Titulus putatiuus ad præſcribendum ſuffragatur.*

6 *Cauſa qualibet etiam colorata excludit malam fidem.*

7 *Actoris mala fides nocet hæredi, & ſucceſſori.*

Hæres ex propria perſona non poteſt præſcriptionem incoare ſi defunctus erat in mala fide, num. 7.

Hæres repræſentat perſonam defuncti, nu. 7.

8 *Pater diſponens ad fauorem filij contemplatione matrimonij non dicitur in mala fide.*

9 *Pater poteſt bona propria inter filios inæqualiter diuidere, ſalua tamen eorum legitima.*

10 *Pater habet vſumfructum in bonis aduentitijs filij.*

11 *Pater bona aduentitia filiorum poteſt ex iuſta & vtili cauſa alienare ſine iudicis decreto, num. 10. intellige, vt num. ſeqq.*

12 *Poſſeſſio continuata requiritur ad effectum præſcriptionis.*

13 *Frater poſſidens omnia bona hæreditaria patris partem alterius fratris præſumitur poſſidere iure familiaritatis, lim. vt nu. ſeqq.*

14 *Bona ſibi à patre donata filius poſſidet iure proprio, non familiaritatis titulo, & num. ſeqq. vbi amplia.*

Poſſeſſio iure familiaritatis non poteſt adaptari in habente titulum, quamuis nullum, vel dubium, num. 14. & ſeq.

16 *Præſcriptio licet interrupta, ſi poſteà tantùm tempus effluxit aptum ad præſcribendum, ſuffragatur.*

17 *Hypotheca ſuper aliqua re non infert ad illius poſſeſſionem.*

18 *Præſcriptio non dicitur interrupta per actus factos abſente, & ignorare poſſeſſore.*

19 *Præſcriptio annorum 30. currit etiam contra ignorantem.*

20 *Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem tricenariam ex capite ignorantiæ, non datur, non probata ignorantia.*

Ignorantia vbi eſt fundamentum intentionis alicuius probari debet aliunde, quàm ex generali præſumptione, num. 20.

21 *Ignorantia non præſumitur in ſanguine coniuncto.*

Reſtitutio in integrum petita ex capite ignorantiæ excluditur ex ſola præſumptione coniunctionis ſanguinis, num. 21.

22 *Militia non præbet cauſam reſtitutionis in integrum, niſi quando eſt neceſſaria, ſecus ſi voluntaria, & ſeqq.*

Militia neceſſaria dicitur ſi eſt pro ſuo non pro alieno principe, num. 22.

24 *Ratificatio ex coniecturis elicita ſuffragatur, & nu. 28. vbi amplia.*

25 *Scientia, & acquieſcentia inducunt ratificationem.*

26 *Ratificatio inducta ex acquieſcentia 30. annorum ſuffragatur ſiue præiudicium ſit modicum, ſiue magnum, & num. ſeqq.*

Acquieſcentia decennalis ſufficit vbi de modico agitur præiudicio, ſecus ſi de magno, nu. 26. & ſeqq.

28 *Scientia inducitur ex coniecturis etiam quod de maximo agatur præiudicio.*

Coniectura ſimul iuncta ſufficiunt etiam quod ſingula

Digitized by Google

gula non prodeſſent, *num.* 28. *& ſeqq.*

29 *Conſenſus præſumptus ſuffragatur in præiudicialibus, vbi cum præſumptionibus obſeruantia concurrit.*

30 *Probatio pleniſſima reſultat ex pluribus præſumptionibus ſimul iunctis, & num.* 28.

31 *Hypotheca conſtituta ab vno ex fratribus ſuper omnia bona paterna, & materna intelligitur de ratis ſibi ſpectantibus, & num. ſeqq. vbi vide.*

32 *Venditio indefinita ſimpliciter facta reſtringitur ad ius, quod venditori competebat.*

DECISIO CCXXXVIII.

NOn eſſe locum diuiſioni petitæ per Hieronymum Rota *reſpondit ſub die* 20. *Iunij* 1639. & repropoſita hodie cauſa ſuper iiſdem ſtetit in deciſis ex vtroque capite præſcriptionis, & ratificationis in prima deciſione deducto.

Præſcriptio enim cœpit ſaltem à die mortis Marij patris ſecutæ d. anno 1603. cuius ignorantiam allegare poſt lap-
1 ſum 30. annorum † inexcuſabile in filio eſſe, ait in his terminis Merlin. *de legitim. lib.* 5. *tit.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 29. & quod tanto tempore præſcribatur actio familiæ erciſcundæ
2 † aduerſus non poſſeſſorem petentem diuiſionem eſt *text. apertiſſ. in l.* 1. §. *nemo*, *C. annal. except. Auth. niſi triennale*, *quæ loquitur in ipſiſſimis term. caſus noſtri*, *C. de bon. matern.* ad trad. gloſ. Bald. Salicet. Iaſ. Ang. & alijs allegatis *in* 1. *deciſione*, §. *hac tamen*.

Neque deſunt alia requiſita ad præſcribendum vltra temporis lapſum, nam concurrit titulus ex quo bona fides reſultat, *l. pen. C. Euict.* Natt. *conſ.* 14. *num.* 9. *conſ.* 38. *nu.* 4. Crot. *conſ.* 75. *num.* 1. Surd. *conſ.* 73. *num.* 52. titulus inquam donationis factæ Paulo pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus à Mario communi patre cum promiſſione de rato pro ipſo
4 Hieronymo aduerſario, quem ratificaſſe ex pluribus alias ponderatis, & in ſecundo capite deducendis credere poterunt donatarij, & hæc ſola credulitas iuncta præcedenti
5 contractui donationis prodeſt ad præſcriptionem, *iux. tex. in l. quod vulgo*, *& l. fin. & ibi gloſ. verb. ſi credidiſſet*, *ff. pro empt. quia ſufficit titulus putatiuus*, *l. Celſus ff. vſucap.* Felin. *in cap. ſi diligenti num.* 3. *& ſeqq. de præſcript.* Anchar. *famil. quæſt. lib.* 2. *qu.* 59. *in fin.* Surd. *d. conſ.* 73. *num.* 53. Capyc. *deciſ.* 189. *num.* 10. Caputaq. *deciſ.* 364. *num.* 3. *par.* 2. &
6 qualibet cauſa etiam colorata † malam fidem excludit, Rota *dec.* 11. *nu.* 10. *par.* 5. *rec.*

Nec obijci Paulo poteſt mala fides Marij patris, quæ impedire ſolet, ne hæres etiam ex propria perſona nouam
7 † præſcriptionem inchoare poſſit, eo quod repræſentat perſonam defuncti, Couar. *in cap. poſſeſſor malæ fidei par.* 2. *relect.* §. 8. *num.* 3. *& ſeqq.* Fachin. *controu. forenſ. lib.* 8. *c.* 27. Surd. *conſ.* 296. *num.* 10. Rot. apud Pacif. de Salu. *deciſ.* 85. *num.* 10. quia cùm de bonis ad Hieronymum delatis, ſeu deuoluendis Marius diſpoſuerit palam occaſione honorifici
8 matrimonij ad totius familiæ decorem contrahendi, † & ſub futura ratificatione Hieronymi pro quo ideò de rato promiſit nec ipſe fuit in mala fide, ad trad. per Menoch. *conſ.* 67. *num.* 21. Surd. *conſ.* 574. *num.* 3. Corbul. *de cauſ. priuat. ob alien. limit.* 26. *num.* 1. Rota *in Imolen. bonorum* 18. *Iunij* 1618. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano*, maximè quia
9 agitur de bonis, vel paternis, quæ pater † potuit etiam inæqualiter diuidere inter filios ſalua eorum legitima, §. 1. ibi reliquum verò Auth. *de trient. & ſemiſſ.* Cyriac. *controu.* 312. *num.* 6. vel aduentitij filij, in quibus pater vſumfructum
10 habebat ex diſpoſitione iuris, quæque propterea † ex cauſa iuſta, ac vtili alienare potuit etiam abſque Iudicis decreto, *gloſ. in l. quacumque verbo interdicta*, *Cod. bon. quæ lib. quam perpetuo menti tenendam*, ait Bald. *ibid. num.* 1. idem Bald. *in l.* 1. *ſub num.* 1. *verſ. ſed hic dubium*, *ff. reb. eorum*, Iaſ. *in l. præſes num.* 2. *C. tranſact.* Tiraq. *in l. ſi vnquam in præfat. num.* 28. *& ſeqq. C. reuoc. donat.* Couar. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 6. Paſchal. *de patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 2. *nu.* 5. *& ſeqq.* Rota coram ſa. me. Greg. XV. *dec.* 334. *num.* 6. ſal-
11 tem eius † vita durante, Bart. *in l. ſi conſtante nu.* 63. *verſ. aut non cadit*, *ff. ſolut. matrim.* Socc. *conſil.* 34. *nu.* 12. *lib.* 1. Franch. *deciſ.* 10. *num.* 11. *verſ. aut non cadit*, Paſchal. *dict. cap.* 2. *num.* 42. *cum alijs alleg. in Peruſina bonorum* 14. *Martij præteriti coram R. P. D. meo Ghiſlerio.*

Poſſeſſio pariter Pauli, & filiorum continuata per 30. &
12 amplius annos, quod eſt alterum requiſitum † longiſſimæ præſcriptionis, *c. illud* §. *verum de præſcript.* Rot. apud Cenc. *de cenſ. dec.* 216. *ſub num.* 4. eſt in confeſſo inter partes at exaduerſo dicitur, huiuſmodi poſſeſſionem quoad portiones bonorum ſpectantes ad Hieronymum referendam eſſe ad cauſam familiaritatis, † & ſic non Paulo fratri, aut 13
filijs, ſed ipſi Hieronymo prodeſſe, Caſtr. *in l. cum ſeruus per illum text. ff. acquir. hæred.* quod vtique procederet, niſi fauore Pauli, & filiorum præceſſiſſet titulus donationis ex quo proinde nomine proprio, † non fratris Paulus, 14
& filij poſſediſſe præſumuntur, Ang. *in l. aſſiduis ſub nu.* 1. *C. qui pot. in pign. hab.* Surd. *conſ.* 94. *num.* 36. quamuis titulus is eſſet, † nullus aut dubius, Ruin. *conſ.* 53. *num.* 12. *in fin. lib.* 4. Natt. *conſ.* 520. *num.* 7. Surd. *d. conſ.* 94. *ſub num.* 34. *verſ. & hoc procedit*, Cyriac. *controu.* 251. *numer.* 24. *&* 32.

Non obſtant inſtrumenta venditionum, & locationum factarum etiam nomine Hieronymi. Quia reſponſionibus primæ deciſionis, quæ DD. placuerunt additur adhuc poſt d. inſtrumenta decurſum fuiſſe † tempus tricennarium, quo nullus datur intermedius actus poſſeſſionis Hieronymi, & cōpleta fuit præſcriptio ſubeundo eius initium à die qua ſolus Paulus cœpit poſſidere, vt debet, *gloſſ. fin. in cap. ſine poſſeſſione de reg. iur. in* 6. Bart. *in l. Celſus num.* 21. *ff. vſucap.* Rot. apud Pacif. de Salu. *dec.* 86. *nu.* 5. Vnde nec releuat inſtrumentum dotale Hieronymi ſub obligatione ad fauorem 15
vxoris bonorum paternorum, ac maternorum, quia emanauit 35. annis ante moram hanc litem, & præterea neque 16
probat poſſeſſionem Hieronymi, quia ab hypotheca, ſeu conuentione ſuper aliqua re, † non benè infertur ad contrahentis poſſeſſionem, Buratt. *deciſ.* 544. *num.* 3. *& prius* 17
deciſ. 136. *num.* 6. *quæ eſt inter rec. dec.* 768. *ſub num.* 3. *par.* 2. neque impedimenta præſtitit præſcriptioni, cum celebratum fuerit † abſente Paulo eique nuſquam intimarum probetur, vt ad hunc effectum requirit, *l. alienam vbi gloſſ. verb. denunciante*, *ff. pro empt.* Felin. *in cap. illud num.* 17. *de præſcript.* Barboſ. *in l. ſicut num.* 237. *C. præſcript.* 30. *vel* 50. *annor.* Seraph. *deciſ.* 719. *numer.* 5. Buratt. *deciſ.* 109. *numer.* 7. 18

Tandem non obſtat allegata ignorantia Hieronymi, quia præſcriptio tricennaria † currit etiam contra ignorantem, 19
l. ſicut in fin. C. præſcript. 30. *vel* 40. *anni*, Honded. *conſ.* 83. *num.* 50. *lib.* 1. *per text. in l. licet*, *C. iur. delib.* Mareſcott. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 41. *nu.* 91. 92. Merl. *de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *quæſt.* 10. *nu.* 26. Pinel. *in puncto d. Auth. niſi tricennale nu.* 30. *ad fin. nu.* 38. *ad fin. & num.* 35. Et reſtitutioni in integrum locus non eſt ſine petatur ex capite ignorantiæ, hæc enim tanquam intentionis fundamentum † probanda exaduerſo eſſet aliunde quam ex generali præſumptione, Caualer. 20
in his term. deciſ. 151. *num.* 2. Felin. *in cap. vigilanti num.* 1. *circa fin. verſ. ad arg. Petri. de præſcript.* & ex abundanti excluditur ex coniecturis ſcientiæ alias adductis, & adducendis intra, quas tamen ſufficeret eſſe remotas, *quinimo ſola coniunctio ſanguinis efficit*, † ne ignorantia ſit ex omni par- 21
te probabilis, vt oportet ad effectum obtinendæ reſtitutionis, vt præter alleg. *in* 1. *dec.* §. *fin.* Grat. *diſcept.* 118. *nu.* 10. Merlin. *d. quæſt.* 10. *num.* 28. *&* 29. Dec. *conſ.* 29. *ſub num.* 2. *&* 8. Pariſ. *conſ.* 16. *num.* 139. *verſ. minus*, *& ipſe lib.* 2. ſiue petatur ex capite militiæ, & abſentiæ in Belgio, quia militia non ſuffragatur, † niſi quando eſt neceſſaria, ideſt pro 22
ſuo, non autem alieno principe, *iux. text. in l.* 3. *C. reſtit. milit. l. milites*, *l. ſi qua militi*, *ff. ex quib. cauſ. maior. in integr. reſtit.* Odd. *de reſt. in integr. par.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 5. *&* 10. & abſentia voluntaria † cauſam reſtitutioni non 23
probet, *l. non verè*, *l. ſed ſi per prætorem*, §. *fin. l. Reipublica cauſa*, *ff. ex quibus cauſ. maior.* Rot. *deciſ.* 603. *par.* 1. *diu.*

Quo verò ad caput ratificationis, quæ etiam ex coniecturis elicita † ſemper ſuffragatur, Rota *deciſ.* 56. *nu.* 8. *par.* 6. 24
rec. illam, ſimulque ſcientiam donationis paternæ benè conuincit acquieſcentia † Hieronymi per annos vltra 30. 25
donatarijs omnia bona donata poſſidentibus, vt latè fuit oſtenſum in *prima dec.* idque vel agatur de modico, vel de graui præiudicio, † quia hæc diſtinctio cadit in acquieſcentia decennali, tricennaria autem abſque aliqua diſtinctione ratificationem inducit, ac probat, vt præter alias alleg. egregiè Cæph. *conſ.* 315. *num.* 34. *&* 35. Ruin. *conſ.* 80. *num.* 5. *lib.* 1. Iaſ. *in* §. *præiudiciales nu.* 60. *inſt. action.* Felin. *in cap. illud num.* 5. *verſ. ſecundo eſt aduerten. de præſcr. & in c. ſicut num.* 31. *de re iud.* Alciat. *de præſ. reg.* 3. *præſ.* 10. *nu.* 7. Crau. *de antiq. temp. par.* 3. *num.* 1. *in fin.* Menoch. *præſ.* 39. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 2. vbi, quod hæc eſt recepta opinio, licet diſſenſerit, Iaſ. *conſ.* 140. *num.* 5. *lib.* 4. Cyriac. *in term. ratificatio-*

ficationis filij controu. 79. *num.* 15. *&* 16. & hanc opinionem
amplexa eſt Rot. *dec.* 100. *num.* 2. coram bo. me. Caual. *de-*
27 *ciſ.* 336. *nu.* 5. vbi quod contraria procedit † in acquieſcen-
tia decennali, *par. 2. recent. deciſ.* 194. *num.* 2. *par.* 6 *& in*
Romana Cenſus 1. *Iulij* 1638. *coram Reuerendiſs. P. D. meo*
Pirouano.

Eò magis concurrenti præcedente promiſſione patris de
rato pro filio, notabilitate, & notorietate donationis ob
matrimonium ditiſſimum, & honorificum, cuius contem-
platione emanauit, ratificatione expreſſa aliorum fratrum
coniunctione ſanguinis, cum donante, ac donatarijs,
cohabitatione Hieronymi cum patre, ac deinde cum fra-
tribus, diuturna poſſeſſione eiuſdem Hieronymi annuorum
ſcut. 180. ſibi intuitu ratificationis aſſignatorum à patre,
epiſtola à Hieronymo ſcripta ad Septimium de anno 1631. ac
fide Marchionis Palutij quibus omnibus ſimul iunctis nemo
28 ex DD. exaduerſo allegatis negat † ſcientiam, ac ratifica-
tionem vtcumque de maximo præiudicio agatur, & quam-
uis ſingula non prodeſſent iuncta iuuant, *gloſ. in l. 3. §. eiuſ-*
dem verbi ſpeciem, *ff. teſtib.* Corn. *conſ.* 1. *nu.* 22. *lib.* 3. Rol.
conſ. 22. *num.* 27. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 1. *num.* 52. Menoch.
de arbitr. caſ. 89. *numer.* 66. Buratt. *deciſ.* 709. *num.* 9. *de-*
ciſ. 932. *num.* 4.

Nec obſtat, quod in præiudicialibus non ſufficiat con-
ſenſus præſumptus, ſed requiratur expreſſus, quia proce-
29 deret † obiectum ſi conſenſus ex ſola taciturnitate deduce-
retur, ſecus autem quando vltrò concurrit diuturnitas tem-
poris cum obſeruantia contractus, & aliæ præſumptiones,
vt in puncto dict. Rot. *d. deciſ.* 336. *nu.* 7. *par. 2. recent.* nam
30 ex multis præſumptionibus † vna iunctis oritur pleniſſima
probatio, Bald. *conſ.* 3. *nu.* 4. *lib.* 3. Socc. iun. *conſ.* 32. *nu.* 24.
conſ. 39. *num.* 14. *lib.* 2. Rom. *conſ.* 7. *num.* 3. Cyriac. *controu.*
291. *num.* 21. Rota *d. deciſ.* 336. *num.* 4. & coram Reueren-
diſs. D. meo Decano *dec.* 297. *num.* 2.

Non obſtat inſtrumentum dotale, in quo Hieronymus
de anno 1602. hypothecauit ad fauorem vxoris pro reſtitu-
tione dotis bona paterna, & materna. Quia ſuppoſita
præcedenti donatione bonorum maternorum, ac pater-
norum Paulo facta à Mario patre, reſeruatis tamen qui-
buſdam corporibus quorum portio aſſignata deinde fuit
31 Hieronymo; † iſthæc hypotheca intelligitur conſtituta
dumtaxat ſuper bonis in donatione non comprehenſis, &
Hieronymo per patrem aſſignatis, *ad text. in cap. paſtora-*
lis de donat. l. qui tabernas, *ff. contrah. empt. l. quod in rerum*
§. vſumfructum, *ff. de leg.* 2. Cenc. *de cenſ. par.* 1. *cap.* 2. *qu.* 1.
art. 7. *num.* 7. *& ſeqq.* Greg. XV. *deciſ.* 225. *num.* 1. *&* 2. vel
etiam verificatur in iure reuerſiuo ad bona paterna, & ma-
terna, quod vigore eiuſdem donationis Hieronymus ha-
bebat in caſum obitus Pauli ſine filijs, ſicut in ſimili indefini-
32 ta venditio bonorum † bona fide facta reſtringatur ad ius,
quod venditori deſuper competebat, *l. cum venderes ff. con-*
trahen. empt. Bald. *rubr. C. eod. num.* 5. *&* 6. Caſtr. *in l. ſer-*
ui electione, *§. fin. num.* 3. *ff. leg.* 1. Ruin. *conſ.* 141. *num.* 7.
lib. 1. Alex. *conſ.* 163. *num.* 9. *lib.* 6. Gozad. *conſ.* 58. *num.* 13.
verſ. ſed venditor, Gomez. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de empt. &*
vend. num. 12. Surd. *dec.* 265. *num.* 28. Rota *dec.* 336. *num.* 3.
par. 1. *rec.* Et hic ſenſus eo libentius accipiendus eſt, dum
tot coniecturæ militant pro ratificatione donationis.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

Deciſio quæ in hac cauſa emanauit die 20. Iunij 1639. eſt deciſio in hoc volumine 153. in ordine, & infra ſub die 10. Iunij 1641. adeſt in hac cauſa alia deciſio coram R.P.D. Cerro, & hæc in ſequenti ponetur volumine.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Roſſanen. Exemptionis.

Veneris 22. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Exemptio per Papam Monaſterio conceſſa, ſi verba in rem apparent concepta, realis dicitur, quamuis de perſonis quoque mentio habeatur, & tunc Abbati etiam illius commendatario ſuffragatur, nec tollitur exemptio per ſucceſſiuam eiuſdem Eccleſiæ collationem factam cum enunciatiua, quod illa eſſet Ordinario ſubiecta, cùm talis enunciatiua nihil probet in hac materia, nec vllam vim habeat priuilegij naturam euertere.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio probatur ex priuilegio Pontificis.*
2 *Priuilegium perſonale non egreditur perſonam illius, cui conceditur.*
3 *Effectus ſubſecutus operatur interpretationem cuiuslibet diſpoſitionis.*
Obſeruantia dicitur interpretationum Regina, num. 3.
4 *Verba priuilegij concepta in perſonam illius perſonalitatem inducunt.*
5 *Eccleſia commendata non præſumitur ab Ordinarij iuriſdictione exempta.*
6 *Epiſcopo ea omnia reſeruata cenſentur, quæ illi per Pontificem expreſſè non fuerunt adempta.*
7 *Priuilegij verba in rem concepta indicant priuilegium eſſe reale.*
8 *Verba priuilegij ſi ſunt apta inducere realitatem, illa non tollitur per expreſſionem perſonarum.*
9 *Priuilegij verba in diſpoſitiua prolata, à proœmio nullam poſſunt reſtrictionem accipere.*
Cauſa finalis non à proœmio, ſed à verbis in diſpoſitiua prolatis deſumitur, num. 9.
10 *Priuilegium reale ſuffragatur ſucceſſori.*
Exemptio realis monaſterio conceſſa prodeſt etiam illius commendatario, num. 10.
11 *Scripturæ extractæ, & compulſatæ lite pendente ſine compulſoria, & in citatione partis nullam fidem merentur.*
12 *Scripturæ, quæ non ſunt in actis non ſunt attendendæ.*
13 *Acta geſta à non habente mandatum procuræ, nec Domino, nec ſucceſſori præiudicant.*
14 *Mandatum procuræ ſpeciale requiritur vbi agitur de actu præiudiciali.*
Mandatum procuræ generale non comprehendit caſum in quo priuilegijs renunciatur, num. 14.
15 *Acta à non habente mandatum procuræ, vel minus ſufficienti poſſunt à Domino reuocari, etiam non docto de errore.*
16 *Priuilegio conceſſo Eccleſiæ non poteſt commendatarius præiudicare.*
17 *Eccleſia ſi eſt Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta, dum agitur de illi præiudicando, requiritur conſenſus Papæ.*
18 *Enunciatiua ſimplex non tollit præcedentem exemptionem de qua in ea nulla habetur mentio.*
19 *Priuilegij reuocatio non præſumitur niſi de ea expreſſè conſtet.*
20 *Priuilegium auferre odioſum eſt.*
Priuilegium poſt quam eſt conceſſum non dicitur contra ius, ſed de iure, num. 20.
21 *Pontifex regulariter non cenſetur ſtatum Eccleſiæ alterare.*
22 *Exemptio Eccleſiæ non tollitur per collationem de ea factam mediante enunciatiua, quod erat Ordinarij iuriſdictioni ſubiecta, & ſup. nu.* 18. *cum ſeqq.*
Conſequens vbi fundatur in aliquo antecedenti ſublatum remanet, quoties euaneſcit antecedens, numer. 22.
23 *Enunciatiua ſimplex nihil probat vbi principaliter agitur de enunciato.*
24 *Commendatio ſimplex non tribuit iuriſdictionem, vel dominium, ſed ſolum facit, vt commendatarius commendatum teneatur defendere.*
25 *Epiſcopus ſi non proceſſit vti Ordinarius, ſed tanquam delegatus Apoſtolicus.*
Nullum potuit ius circa iuriſdictionem acquirere.
26 *Actus tribuitur ordinanti, non exequenti.*
27 *Fides ſimplices, & atteſtationes nullam merentur fidem, nec aliquam faciunt probationem.*
28 *Obſeruantia, vt ſuffragetur debet eſſe continua, & pacifica reſpectu illius de cuius agitur intereſſe.*
29 *Obſeruantia priuilegij Apoſtolici probatur ex ſubſecutis ſolutionibus ad formam illius.*

DECI-

DECISIO CCXXXIX.

PLacuerunt Dominis fundamenta deciſionis in hac cau-
ſa emiſſæ ſub die 20. Aprilis præteriti, qua * firmatum
fuit conſtare de exemptione ad fauorem D. Abbatis S. Ma-
riæ de Patiro; Ideò perſtiterunt in ea deciſis non obſtanti-
bus his, quæ pro parte Reuerendiſſimi D. Archiepiſcopi
Roſſaneñ. contra eum deducebantur. Habet etenim dictus
Abbas intentionem fundatam ſuper exemptione à quocum-
que alio Antiſtite, præterquam à Sacroſancta Romana
1 Eccleſia, † vt patet ex verbis priuilegij Innocentij III. Ec-
cleſiæ S. Mariæ de Patiro conceſſi, ibi, *Volumus, vt nulli
Monaſterium veſtrum cum Capellis omnibus, & tenimentis
ſuis ſit ſubiectum præterquam Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ:*
textus eſt expreſſus *in cap. ſi Papa, §. ſi autem de priuilegijs
lib.6.* Seraphin. *deciſ.* 1025. *num.* 6. cum alijs pluribus relatis
in deciſ. cauſa, §. quia ex lectura, & propterea meritò Ro-
ta reſpondit ad eius fauorem.

Abſque quod aliquid releuent duo obiecta facta per in-
formantes dicti D. Archiepiſcopi in hodierna diſputatione.
Primum ſcilicet, quod d. Priuilegium ſit perſonale, & ſic
vti conceſſum Archimandritæ, & Fratribus Regularibus
non poſſit ſuffragari Moderno Abbati, & alijs Clericis ſe-
cularibus d. Monaſterij, cum priuilegium perſonale non
2 egrediatur perſonas, † quibus fuit conceſſum, *reg.8. inci-
pien. priuilegium de reg. iur. in 6.* Rota *dec. 4. de priuileg. nu.2.
in antiquis.* Alterum, & ſecundum, quod ex obſeruantia
ſubſecuta deſumpta ex quibuſdam actibus Iuriſdictionali-
bus factis ab Ordinario coadiuuetur fundamentum perſo-
nalitatis, & excludatur omnino dicta exemptio, cùm pro
interpretatione cuiuslibet diſpoſitionis debeat ſumi argu-
3 mentum ab effectu ſubſecuto, † & obſeruantia dicatur
Regina Interpretationum, *l. ſi de interpretatione, & l. mi-
nimè, ff. de legib.* Surd. *conſ.* 361. *num.* 10. Monet. *de decim.
in tract. de optio. cap.4. nu.* 145.

Quia quoad primum fuit reſponſum, non ſubſiſtere, quod
Conceſſio dicti priuilegij fuerit ſimpliciter perſonalis; nam
licet illius proœmium legatur directum in perſonas Regula-
res, non autem in rem, ibi, *vt ordo monaſticus, qui ſe-
cundum Deum, & B. Baſilij Regulam in eodem loco inſtitutus
eſſe dignoſcitur perpetuis temporibus ibidem inuiolabiliter
abſque omni moleſtia, & inquietudine obſeruetur, &c.* Quæ
verba, cum terminentur in perſonis Monachorum, & tuitio-
4 ne eorundem, videntur referenda ad † perſonalitatem,
cap. per exemptionem de priuileg. in 6. vbi Gemin. *num.* 5.
Franc. *num. 3. verſ. quinto nota,* & Anchar. *num. 3. verſ.
quarto nota,* Rot. *deciſ.* 156. *num. 6. par. 1. recent.* qua per-
ſonalitate ſtante per commendationem dictæ Eccleſiæ in
perſonam moderni Abbatis non cenſeantur communicata
priuilegia Ordini Regulari conceſſa, nec Ordinario adem-
pta præſumatur Iuriſdictio ſibi competens ſuper dicta Ec-
5 cleſia commendata, † vti ſita intra fines ſuæ Diœc. *ex cap.
conquerente de offic. ordinat. ex cap. cum Epiſcopus eod. tit. &
6 ex cap. omnes Baſilicæ quæſt. 7.* cum regulariter † omnia,
quæ expreſsè Epiſcopo non adimuntur cenſeantur ei reſer-
uata, Anchar. *in cap. poſtulaſti nu. 45. ante med. verſ. quod
probo de for. compet. & in capit. 2. num. 10. ante med. de con-
ſtit. in 6.* Rot. *dec.324. num. 5. par.1. rec.*

Attamen ex lectura totius priuilegij benè dignoſcitur eius
conceſſionem fuiſſe realem, ait enim Papa in diſpoſitiua,
quod Monaſterium cum Capellis omnibus, & tenimentis
ſuis nulli ſit ſubiectum præterquam Sacroſanctæ Romanæ
Eccleſiæ, & paulò poſt ſubiungit, *quod d. Monaſterium ad
indicium ſe vnà cum Capellis, & Tenimentis eius fuiſſe re-
ceptum ſub proprietate, & protectione S. Petri, ac Sedis
Apoſtolicæ vnciam auri ſingulis annis Eccleſiæ Romanæ per-
ſolueret,* quæ quidem verba, negari non poteſt, quin fue-
7 rint directa in rem, vt patet ad ſenſum. † Et proinde pri-
uilegium reputatur, ex tradit. per Dyn. *in cap. priuilegium
num.6. de regul. Iur. in 6.* Dec. *in l. in omnibus cauſis num.* 15.
de regul. iur. Natt. *conſ.617. nu.* 12. Crauett. *conſ.* 590. *nu.*1.
Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſumpt.* 103. *n.* 16. licet concur-
rat mixtura perſonalitatis, quia quādo adſunt verba apta ad
inducendam realitatem non tollitur qualitas ipſius realitatis
8 per expreſſionē perſonarum, † Bald. *in l. apud Iulianum, §. ſi
quis alicui de leg.1. & in conſ.159. verſ. Item quia realis lib.* 3.
Menoch. *d. præſumpt.* 103. *n.* 29. nec dicta verba vti nimis cla-
ra, & indiſpoſitiua priuilegij prolata poſſunt à proœmio re-
9 ſtringi, ſed potius ab eis deſumitur cauſa finalis, † & non à
proœmio, Purpurat. *in l. cum quid, ff. ſi certe. petat. n.110. in
fin.* Soccin. *in conſ.24. per tot. lib.4. & gloſ.2. in clem. 1. ad fin.
de elect.* Menoch. *lib. 6. præſumpt. 2. num.* 15. Rota *dec.* 36.
num. 17. *par. 5. recent.* qua realitate ſtante priuilegium ſuf-
fragatur etiam moderno Abbati, † *l. via, §. quæcumque* 10
ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l. ſi acquæductus, ff. de contrahen. empt.
Rota coram Mattino Andr. *in deciſ. 54. nu. 24. cum alijs al-
legatis in præcedenti deciſione, §. nec dixerunt.*

Quo verò ad ſecundum obiectum deductum ex obſer-
uantia, nec etiam ſubſiſtere viſum fuit, quia vltra quod
ſcripturæ, quibus probari prætenduntur actus pro inducen-
da dicta obſeruantia ſunt extractæ & exemplatæ lite pen-
dente ſine compulſoria, & citatione partis, † & ſic nul- 11
lam fidem merentur, *ad not. in cap. fin. de fid. Inſtr. authent.
ſi quis in aliquo, C. de eden.* Rot. *deciſ. 1. de fid. Inſtrum. in
nou. & inter recent. deciſ.302. num. 1. par. 1.* & coram Gre-
gor. XV. *in deciſ.469. num.4.* & plures illarum non ſunt in
actis, † quæ propterea non ſunt attendendæ, Caſtr. *in l.* 12
ait Prætor, §. ſi Iudex verſic. & pro hoc de re iudic. Rot. *de-
ciſ.404. nu.2. par.1. rec.*

In omnem euentum quatenus etiam eſſent in forma pro-
banti, & in actis productæ, nec minùs releuarent, ſiqui-
dem acta geſta de anno 1533. in Curia Archiepiſcopali Roſ-
ſaneñ. ſub nomine dicti Abbatis contra quemquam Fran-
ciſcum Cherubinum de Roſſano moleſtantem nonnullos
Colonos tenimenti dictæ Abbatiæ exemptæ non apparent
geſta ab habente mandatum procuræ † ipſius Abbatiæ, prout 13
requiritur, *l. ſoluendo, ff. de neg. geſt.* Innocent. *in cap. ve-
niens de procurat.* Bart. *in l. certum, §. ſed an, & ipſe nu. 2.
ff. de confeſſ.* Simon de Pręt. *conſ. 80. num. 46. & ſeq.* Hon-
ded. *conſ.66. num. 76. vol. 1.* & quidem opus eſſet doceri de
mandato ſpeciali, cùm mandatum generale † non com- 14
prehendat caſum in quo priuilegijs renunciatur vti actum
præiudicialem, Bald. *in cap. 1. col.2. vt lit. conteſt.* Iaſ. *in l. ſi
procurator, in 8. limit. C. de procurat.* Pariſ. *conſ. 86. nu.17.
lib. 4.* Gregor. XV. *in deciſ. 75. num. 1. ibique adden. num. 4.*
Ideòque benè potuerunt omnia geſta reuocari etiam non
docto de errore, † prout per dictum Abbatem reuocata
fuerunt, Rot. *deciſ. 19. de procurat. & 2. de confeſſ. in nou.*
Caputaq. *deciſ.198. par.1. nu. 2. & inter recent. deciſ.* 470.
nu.6. & 768. nu.5. par.2.

Quinimò etiamſi adeſſet mandatum ſpeciale nihilomi-
nus ex quo priuilegium fuit conceſſum Eccleſiæ, vt ſupra
fuit firmatum, † Abbas Commendatarius non potuiſſet 16
ei præiudicare. Vital. *in clem. 1. nu. 57. de offic. Vicar.* Cal-
derin. *conſ. 5. num. 1. de confeſſ.* Caſtren. *conſ. 338. num. 3.
lib.4.* Rot. *deciſ.480. num. 4. par. 1. recent.* & coram Seraph.
deciſ.1278. num.3. & fuit dictum coram *R. P. D. meo Pero-
uano in S. Angeli Lombardorum Iuriſdictionis ſub die 6.
Martij* 1647. & poſtea *in Brixinen. Iuriſdictionis 19. No-
uembris 1638. coram me,* ſed requirebatur Sedis Apoſtoli-
cæ conſenſus; † dum ei dicta Abbatia eſt immediatè ſub- 17
iecta, *cap. cum tempore in fin.* & ibi notat. Abb. *num. 1. de
arbitr.* Io. Andr. *in cap. ſcienti col.14. verſ. ſoluit pro hac par-
te de reg. iur. lib.6.* Felin. *in cap. P. & G. num. 13. de offic. de-
leg.* Roman. *conſ.369. num.18.* Surd. *conſ.47. num.25.* Man-
tic. *dec.237. num. 4.*

Nec aduerſari dictum fuit, quod in literis Innocentij
VI. emanatis ſuper confirmatione electionis Archimandri-
tæ dicti Monaſterij enuncietur dictum Monaſterium ſubie-
ctum Eccleſiæ Roſſanenſi iure Ordinario, quia dum in eiſ-
dem non fit mentio de antecedenti priuilegio exemptionis
dicta ſimplex enunciatiua non facit, † vt præcedens exem- 18
ptio ſublata dicatur, Archidiacon. *in cap. 1. num. 2. ante fin.
de conſtit. in 6.* Barbat. *conſ. 23. num. 6. lib. 3.* Gratian. *di-
ſcept. forenſ. cap.918. num.38. & cap.981. num.6.* Reuocatio
enim priuilegij non præſumitur, † niſi de ea expreſsè con- 19
ſtet, *gloſ. in ſum. ad fin. verſ. Item in dubio 25. qu. 2.* Crot.
conſ.371. num.12.18. & 19. & conſ.380. num.24. & 25. lib.3.
Rot. *dec.139. num.5. par.2. diuerſ.* cum ſit odioſum auferre
priuilegium, † quod poſt conceſſionem non dicitur con-
tra ius, ſed de iure, *l. 1. ff. de conſtit. Princip. cap. decet de
regul. iur. in 6.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 1. num.6. & 7. de verb.
ſignif.* Gozal. *ſuper reg. 8. gloſ. 36. num. 56.* & regulariter
Papa non intendit † ſtatum Eccleſiæ alterare, Neuiz. *in-* 21
ter conſ. Albert. Brun. *conſ. 12. num. 37.* faciunt notata per
Rot. coram Seraphin. *in dec. 871. num. 6.* & apud Burati. *in
deciſ.623. num. 8.* ex doctrin. Felin. *in cap. nonnulli in princ.
de reſcript. & in tract. quando liter. Apoſt. præiudic. in 3. am-
pliat. num. 7.* prout in præſenti non alterauit, dum proceſſit
eum

cum ſuppoſito, quod dictum Monaſterium eſſet Ordinario
Roſſaneñ ſubiectum, ceſſante autem hoc ſuppoſito ex pri-
uilegio præcedenti exemptionis corruit dicta enunciatiua,
22 nec in ea poteſt aliquod fieri fundamentum, † per regu-
lam quod vbi conſequens fundatur in aliquo antecedenti
ſublato antecedenti, tollitur etiam conſequens, *l. ſi cum te*,
ff. de pact. l. fin. ff. de conſtit. pecun. Rot. *in dec.* 10. *de præben.*
in antiq. num. 3. vltra quod ſimplex enunciatiua nihil probat
23 † dum principaliter agitur de enunciatiuo, Pariſ. *conſ.* 94.
num. 19. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 348. *in fin.* Put. *deciſ.* 371. *num.* 2.
lib. 1. *in correct.* Rot. *deciſ.* 31. *de probat. in antiq. & dec.* 380.
nu. 26. *par.* 5. *rec.*

Eademque reſponſio adaptatur ſimili enunciatiuæ emiſſæ
in alio Breui Alexandri VI. directo Archiepiſcopo Roſſaneñ
in quo Papa commendat eidem Archiepiſcopo D. Gaſpa-
rem Pou Commendatarium dicti Monaſterij de Patiro
tamquam Roſſaneñ Diœc. quia eſt ſimplex enunciatiuaꝛ,
quæ cùm agatur principaliter de enunciato, non probat, &
dum in ſcriptura vbi fit enunciatio non fuit facta mentio
priuilegij præcedentis exemptionis in nihilo eidem exem-
ptioni fuit præiudicatum ex ſuperius deductis, & eo minus,
cum dictum Breue Alexandri non contineat niſi ſimplicem
commendationem rerum, & negociorum dicti Monaſterij
adhoc vt dictus Gaſpar, qui erat eiuſdem Papæ Alexandri
ſecretus Cubicularius, poſſet cum auxilio Archiepiſcopi
Roſſaneñ res, & negocia eiuſdem Monaſterij facilius per-
tractare, & ideò per illud non cenſetur ſublata præcedens
exemptio, nec operatur, vt dictum Monaſterium dicto
Archiepiſcopo ſit ſubiectum, ſimplex enim Commenda-
24 tio non tribuit iuriſdictionem, vel dominium, † ſed tan-
tum facit, vt Commendatarius commendatum teneatur
defendere, *authen. de hered. & falcid.* §. 1. *cap. Imperialem*
de probib. feudor. alien. facit Bart. *in conſil.* 59. *incipien.*
Communem Spoleti conceſſit &c. quem ſequitur Rot. *in de-*
ciſ. 24. *nu.* 6. *par.* 6. *rec.*

Prout nec etiam releuare viſa fuerunt ea, quæ diceban-
tur de ſententia, & actis geſtis ſuper confirmatione tran-
ſactionis initæ cum dicto Abbate, & de literis ſi in euiden-
tem eidem Archiepiſcopo Roſſaneñ directis ſuper conceſ-
ſione in emphyteuſim cuiuſdam petij terræ dictæ Abbatiæ,
quia in his actibus Archiepiſcopus non proceſſit vti Ordina-
25 rius, ſed vti delegatus Apoſtolicus, & ideò † non potuit
per eos aliquod ius circa iuriſdictionem acquirere, vt notat
in ſpecie Rota coram Martino Andrea *in d. deciſ.* 54. *nu.* 19.
verſ. non obſtat prætenſa inobſeruantia, *& num.* 20. & fuit
dictum in *Adrien. ſeu nullius Iuriſdictionis* 28. *Maij* 1612.
& 18. *Martij* 1613. *coram bon. me. Vbaldo*, ea præcipuè
26 ratione quoniam actus attribuit † ordinanti, & non exe-
quenti, *l. ſi hæres ex teſtamento*, *ff. de act. empt. l. item eo-*
rum, §. *ſi decuriones*, *ff. quid cuiuſque vniuerſ. nomin.* Aym.
conſ. 144. *num.* 3. Rot. *dec.* 167. *num.* 2. *par.* 2. *diuerſ.* & cor.
Gregor. XV. *dec.* 252. *num.* 9.

Denique fides, & atteſtationes, quibus probari præten-
ditur exactio decimarum facta per Ordinarium Roſſaneñ.
non fuerunt habitæ in conſideratione, quia vltra quod ſunt
ſimplices atteſtationes, & conſequenter non probant, Cæſ.
de Graſſ. *deciſ.* 2. *num.* 13. *de ſponſal.* Seraphin. *dec.* 106. *n.* 3.
Gregor. XV. *dec.* 204 *num.* 2. continent etiam exactionem
decimarum factam lite pendente in Rota vſque de anno
1569. cuius cauſæ commiſſionis vigore ego vti ſuffectus
conceſſi inhibitionem, quæ fuit moderno Archiepiſcopo
præſentata, & propterea exinde reſultare nequit non vſus
priulegij, & obſeruantia ad fauorem Ordinatij, cum cer-
tum ſit, quod obſeruantia adhoc vt ſuffragetur debeat eſſe
27 continua, † & pacifica reſpectu illius, cuius intereſſeꝛ
læditur, Alex. *conſ.* 9. *num.* 6. *vol.* 3. Felin. *in cap. ſicut nu-*
mer. 33. *de re iudic.* Gabriel. *de præſumpt. concl.* 1. *num.* 59.
Surd. *conſ.* 28. *num.* 99. *vol.* 1. & dixit Rota coram Seraphin.
in dec. 748. *num.* 1. cum alijs pluribus cumulatis per addent.
ad Buratt. *in dec.* 857. *num. fin.*

Ex quibus cùm penitus diluatur obſeruantia pro D. Ar-
chiepiſcopo allegata dixerunt Domini obſeruantiam priui-
legij exemptionis probari pro parte dicti Abbatis, prout
28 ponderatum fuit in præcedentibus deciſionibus, † nempe
ex ſolutione vnciæ auri facta Cameræ Apoſtolicæ, & ex
ſolutione Cannatæ mellis, vnà cum tribus cereis facta Ec-
cleſiæ Roſſaneñ, iuxta *dec.* Seraph. 1025. *nu.* 10. 11. *&* 12.
& ideò ſteterunt in deciſis reſeruato tamen videre de ſpecie-
bus dictæ exemptionis.

Et ſic deciſum vtraque &c.

Supra enunciata deciſio huius cauſæ ſub die 20. *Aprilis præ-*
ſentis anni 1640. *coram R. P. D. Carillo habetur, & ipſa in*
hac parte in ordine.

REVERENDISS. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Valentina Præeminentiarum.

Veneris 22. *Iunij* 1640.

ARGVMENTVM.

Examinantur verba litterarum Apoſtolicarum ad
effectum agnoſcendi, an Præpoſiti habeant ius ſe-
dendi in eodem ſcamno cum Canonicis.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio præter excepta tribuit intentionem fundatam*
quoad alia.
2 *Prohibitio non extenditur niſi ad expreſſa.*
3 *Spatium non debet dari in vno, & eodem corpore,*
& num. 4.
5 *Correctio, & contrarietas eſt ſemper vitanda.*
6 *Præpoſiti quibus conceduntur prærogatiuæ, quas pri-*
mi præpoſiti habebant conſiderantur, vt primi, &
numer. 7.
8 *Ius ſedendi in choro habet prioritatem, & poſteriori-*
tatem.
9 *Teſtes ſuper affirmatiua ſunt præferendi, maximè ſi ad-*
ſit veriſimilitudo, & nu. 10.
11 *Obſeruantia eliditur ſi in litteris adſit clauſula ſublata,*
& decretum irritans.

DECISIO CCXL.

DVbitaui, An liceat Præpoſitis ſedere immediatè poſt
Canonicos ſuper eiſdem ſedibus, ſeu ſcamnis ſuper
quibus ſedent Canonici ad audiendas Conciones Eccle-
ſiæ, & ſermones, ac etiam in proceſſionibus Candela-
rum, & Palmarum, & DD. vtraque parte audita af-
ſimatiuè reſoluerunt. Quia in litteris Sixti V. diſpo-
nitur, quod Præpoſiti ſedeant, & habeant ſtallum in
Choro, necnon locum in Proceſſionibus cæteriſque
actibus publicis, & priuatis omnibus, & quibuſcum-
que (non tamen Capitularibus dictæ Eccleſiæ Valentinæ)
immediatè poſt illius Canonicos, & etiam habeant omnes
prærogatiuas prout habeant primi Præpoſiti menſium, qui
ſuppreſſi fuerunt, abſque vlla protſus differentia. Vnde
cùm in litteris Sixti diſponatur verbis prægnantiſſimis, quod
Præpoſiti ſedeant immediatè poſt Canonicos, & excipian-
tur actus Capitulares ſequitur, quod dicti Præpoſiti, exce-
ptis dd. actibus Capitularibus, † habeant quoad reliqua in- 1
tentionem fundatam, Bart. *in l. quæſitum*, §. *denique*, *ff. de*
fund. inſtruct. itaut † prohibitio non extendatur ad alios 2
actus, quam Capitulares, *l. qui aliena* §. *liberis*, *ff. de ne-*
got. geſt. ſed Papa voluerit, vt Præpoſiti facerent vnum, &
idem corpus cũ Canonicis, nec ſederent diſgregati, ſed con-
iunctim, & immediatè ne in vno, & eodem Corpore dare-
tur ſpatium, † & vacuum reddens vnum membrum ſepara- 3
tũ, & diſtinctum ab alio, quod † monſtruoſum eſt deforme.

Nec huiuſmodi intellectui repugnat verba illa, *iuxta or-*
dinem ad id eis præſcribendum, quia cùm Papa expreſsè diſ-
poſuerit, quod Præpoſiti debeant ſedere immediatè poſt
Canonicos, verba prædicta debent intelligi de modo ſeden-
di inter ipſos Præpoſitos, ſcilicet vt præſcriberetur, quis
eorum deberet habere præcedentiam alias ſtatim inducere-
tur correctio, † & contrarietas, quæ ſemper eſt euitanda, 5
l. nam adeo, *ff. de condit. & demonſtr.* maximè quando ver-
ba ſunt ſatis clara, Gloſ. *in l. ſi idem* §. *fin. ff. de Iuriſd. omn.*
Iud. Aymon. *conſ.* 70. *num.* 5. *circa medium*, vt in caſu iſto;
Ac etiam patet dum Præpoſitis conceduntur omnes præro-
gatiuæ, quas habebant primi Præpoſiti abſque vlla prorſus
differentia, † & ſic ad hunc effectum conſiderantur, vt
primi Præpoſiti, Bart. *in l.* 1. *ff. de leg.* 1. Roland. *conſ.* 87. *nu.*
42. *& ſeqq. lib.* 3. Rot. *dec.* 8. *num.* 5. *par.* 2. *diuerſ.* Qui pri-
mi Præpoſiti ita ſedebant, & omnibus præeminentijs Ca-
nonicorum (exceptis Capitularibus) gaudebant, vt depo-
nunt teſtes dati *Summ. num.* 7. *&* 10. Et colligitur ex Conſti-
tutionibus Capitularibus æditis de ann. 1546. *vt in Sum. n.* 9.
& propterea † eodem modo ſedere debent moderni Præ-
poſiti, habentes eaſdem prærogatiuas abſque vlla prorſus
differentia, Put. *dec.* 21. *lib.* 3. Rot. *d. dec.* 8. *p.* 2. *diuerſ.* 10.

Imò

Imò ſupradictus intellectus, quod Præpoſiti debent ſedere immediatè poſt Canonicos, comprobatur ex eo, quod Præpoſiti deferunt eadem Inſignia Canonicalia, vnde ſi in habitu in quo non datur prius, & poſterius ſunt æquales
8 Canonicis, multò magis debent eſſe æquales † in ſedendo vbi datur prioritas, & poſterioritas, quod potius redundat in fauorem, & laudem Canonicorum, dum in illis ſemper ius ſedendi in primo loco, & præcedendi Præpoſitos illæſum ſeruatur, vt benè eiuſmodi rationes conſiderauit Rota *coram R. P. D. meo Merlino, & R. P. D. Ghiſilerio in cauſa Valentina Iuris ſedendi in Choro*.

Neque obſtat teſtes examinati pro Canonicis, quia cum Teſtes Præpoſitorum ſe conforment Bullæ Sixti V. & depo-
9 nant † ſuper affirmatiua eis eſt ſtandum, quia veriſimilis eſt eorum depoſitio, *cap. licet cauſam verſ. ex præmiſſis de probat. cap. ſi teſtes* 4. *quæſt.* 3. cum alijs per Rotam *in deciſ.* 322. *num.* 6. *par.* 6. *recent.* Multumque confert huic veritati, quod de anno 1596. Præpoſitis fuit prohibitum ſedere in
10 Banco Canonicorum, † ſignum euidens, quod per prius, vel tunc temporis ſedebant in dicto Banco, vt fuit conſideratum in cauſa *Bonon. Diſmembrationis* 14. *Iunij* 1634. *coram R. P. D. Ghiſilerio, quæ eſt deciſ.* 291. *num.* 3. *par.* 5. *recent.* Neque dicta prohibitio præiudicauit Præpoſitis, quia facta fuit ſaluis iuribus, &c. neque à Præpoſitis, qui hodie extant, fuit acceptata, & ideo eis non nocet.

Neque etiam obſeruantia ſubſequuta poſt prohibitionem
11 obſtat ſtantibus clauſula † ſublata, & decreto irritanti in dictis litteris, & Bulla Sixti V. appoſitis ex quibus eliditur omnis contraria obſeruantia.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

R. P. D. ROIAS

Poſtea Epiſcopo Tarraconeñ.

Romana Domorum.

Veneris 22. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Reſtitutio in integrum competit ſtante læſione proueniente ex nullitate, & iniuſtitia ſententiæ. Nullitas ſententiæ oritur ex non iuriſdictione in iudice.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum eſt concedenda, quando ex iniuſtitia, & nullitate ſententiæ reſultat læſio, & nu.* 8.
2 *Nullitas ſententiæ reſultat ex defectu iuriſdictionis in iudice, nec datur maior nullitas, quàm iſta, num.* 3.
Vicarius Vrbis eſt Iudex incompetens laicorum, numer. 2.
4 *Aſſociatio non competit quando contractus eſt effectuatus, ſed debet prius agi ad illum implendum, & obſeruandum.*
5 *Iura quæ non ſunt de actis, & ſunt irreleuantia non habentur in conſideratione.*
6 *Euictio non competit abſque intimatione moleſtiæ.*
7 *Euictio non competit illi, qui cauſam euictioni dedit.*

DECISIO CCXLI.

CVm D. Alphonſus Ferrus permutaſſet quamdam eius Vineam cum duabus domibus Horatij Colutij hac tamen adiecta conditione, quod hic ſuis ſumptibus à Monaſterio S. Coſmati Vineæ proprietario ſuo tempore conſenſum obtineret, & non alias &c. Monaſterium habita notitia de permutatione, & non petito conſenſu curauit coram Vrbis Vicario aſſociari ad Vineam tanquam deuolutam, & à Colutio poſſeſſam, qui pariter ſecuta Vineæ euictione ab eodem Vrbis Vicario ad Domos permutatas obtinuit aſſociationem; Vnde Ferrus ſic excluſus curauit mihi committi cauſam appellationis, & propoſito hodie dubio an conſtaret de cauſis reſtitutionis in integrum, ad illius fauorem fuit affirmatiuè reſolutum.

1 Reſtitutionem enim dicebant † Domini ſemper dari, quando prout in caſu noſtro reſultat læſio ex nullitate, & iniuſtitia ſententiæ, Abb. *in cap. ex litteris num.* 5. *de reſtit. in integr.* Seraph. *dec.* 1238. *nu.* 1. Caual. *deciſ.* 194. *num.* 2. Rot. *in rec. dec.* 307. *nu.* 1. *part.* 2. & firmauit Rot. *in Romana Vinearum* 10. *Iunij* 1639. *cor. R. P. D. meo Carillo*.

Nullitatem autem deducebant † ex defectu iuriſdictio- 2
nis Vicarij, qui ſi non eſt Iudex competens Laicorum, Veſtr. *in prax. cap.* 16. *lib.* 3. *de Vic. Vrb.* non poterat aſſociationem Colutio Laico contra Ferrum Laicum niſi nulliter concedere, & abſque iuriſdictione † ſine qua poteſt quæcun- 3
que lata ſententia infringi, cùm nulla maior nullitas illa reperiatur, Bald. *in rubr. C. ſi à non compet. Iudic.* Angel. *in l. non erit*, §. *dato*, *ff. de iur. iuran.* Vant. *de nullit. ex defect. Iuriſd. nu.* 5.

Iniuſtitia verò deſumpta fuit ex eo, quia Colutio non competebat actio directa pro aſſociatione, ſed prius erat agendum pro adimplemento, & obſeruantia permutationis contractus, vel ad intereſſe, † cum contractus propter 4
ſecutam permutationem cum traditione rei fuiſſet effectuatus, *l. non idcirco, C. de contrah. empt. DD. commun. in l. Iulianus*, §. *offerri*, *ff. de act. empt.* Greg. XV. *dec.* 88. *n.* 8. *& in rec. dec.* 192. *nu.* 15. *par.* 5. Vltra quod non fuit probatum Vineam extare ſub directo dominio Monaſterij prout requiritur, quod cum tantum fuerint repetita quædam Iura pro illius parte, quæ tanquam irreleuantia, nec de actis non fuerint habita † in conſideratione, Rot. *deciſ.* 404. 5
nu. 2. *par.* 1. *rec.* Greg. XV. *dec.* 224. *nu.* 5. vbi Adden. *num.* 6. Duran. *dec.* 409. *nu.* 7.

Vlterius non fuerunt intimatæ moleſtiæ Alphonſo prout requiritur, † quibus deficientibus euictio non poteſt illum 6
afficere, *l. emptor*, *l. ſi controuerſia*, *C. de euict. l. ſi rem quam*, *ff. eod. tit.* Caſtren. *in l.* 1. *in fin. ff. de act. empt.* Rot. *in rec. deciſ.* 388. *num.* 2. *par.* 3.

Accedit etiam, quod Alphonſus in permutatione aſſeruit Vineam eſſe ſub annua reſponſione, ſeu Canone Monaſterij conueniendo; quod conſenſus Monaſterij ſumptibus Colutij impetraretur, & non alias aliter &c. & propterea ſi quæ euictio fuit ſecuta ob non obtentum † beneplacitum 7
ſiue conſenſum Monaſterij, id totum venit adſcribeñ. Colutio, qui propterea non poteſt agere pro euictione cui ſi dedit cauſam ſibi imputet, *l. hoc iur. ff. de euict.* Bald. *in l. ſi ideo*, *ff. eod.* Surd. *deciſ.* 22. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 337. *num.* 16. *par.* 5. *rec.*

Quibus ſtañ. cum in † præſenti nullitas, & iniuſtitia ſen- 8
tentiæ lædant Alphonſum reſtitutio in integrum non poteſt ei denegari, Rot. *deciſ.* 1. *de reſt. in integr. in nou.* Seraphin. *dec.* 245. *nu.* 2. Duran. *dec.* 358. *nu.* 1. *& dec.* 458. *num.* 1.

Et ita reſolutum &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Legitimæ.

Veneris 22. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Soluta à Patre pro filio an veniant imputanda in legitimam plenè diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 *In legitimam non imputantur ea, quæ capit filius ex diſpoſitione patris inter viuos.*
Fallit quando pater ſoluit cauſa condemnationis aut fideiuſſionis, vel obligationis factæ in vtilitatem filij, num. 2.
Ea ratione, quia omne datum ob cauſam imputatur in legitimam, num. 3.
Intellige procedere ſi pater ſoluit ex neceſſitate, ſecus ex voluntate, num. 4.
5 *Pater quando dicatur ſoluere pro filio ex cauſa neceſſaria, quando ex voluntaria ad hoc vt ſolutum debeat imputari in legitimam.*
6 *Principis hortatio habet vim præcepti.*
7 *In legitimam non imputatur ſolutum à patre contemplatione alimentorum filij.*
8 *Alimenta præſtita ab eo, qui illa præſtare tenetur præſumuntur præſtita ſecundum qualitatem perſonæ.*
9 *In legitimam imputatur ſolutum à Patre pro culpis, & exceſſibus filij.*
10 *Filius profusè erogans non debet patri fratribus, aut cohæredibus præiudicare.*

11 *In le-*

11 *In legitimam non imputatur ſolutum à patre titulo oneroſo pro filio.*

12 *Diſpoſitio ceſſat ceſſante ſuppoſito.*

13 *Soluens correſpectiuè ad Chirographum facit veriſimiliter de eo mentionem.*

14 *Genitiuum ſtat reſtrictiuè.*

15 *Verba obſcura, & generalia determinantur, & reſtringuntur à ſequentibus certis, & determinatis.*

16 *Verba dubia interpretantur contra eum, qui in illis ſe fundat.*

17 *In legitimam imputantur data à patre filio inter viuos, quando titulum donationis, aut liberalitatis non expreſſit.*

Quod procedit ſiue datum ſit maius, ſiue minus, ſiue æquiualens legitimæ, num. 18.

19 *Ceſſio iurium reportata à ſoluente facit ceſſare titulum donationis, & nu. 22.*

20 *In legitimam imputatur datum à patre, quando conſtat de voluntate patris volentis filium dati remanere debitorem.*

21 *Declaratio teſtatoris multum attenditur ad effectum, vt donata à teſtatore filio imputanda ſint in legitimam, & num. 22.*

23 *Donatio inter patrem, & filium non valet.*

24 *Donatio à patre facta filio poteſt in morte, vel confirmari, vel reuocari.*

25 *In legitimam imputantur capta à filio in vim vltimæ voluntatis.*

Filius accipiens à Patre in vita dicitur potius capere in vim vltimæ voluntatis, quàm alias.

Cum donatio ſit inter patrem, & filium prohibita, nu. 23. 24. & 25.

DECISIO CCXLII.

QVondam Io. Baptiſta de Aſte Apocam de anno 1628. his verbis exarauit, *Prometto, & mi obligo eſſeguire, quanto dall'Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo Sig. Cardinale Barberino patrone ſarà dichiarato per gl'intereſſi, che ſono tra me, e Carlo mio figliuolo, per li debiti da lui contratti ſino al preſente giorno, che da ſua Signoria Eminentiſs. ſaranno dichiarati veri, e reali, ſino alla ſomma di ſcudi 25. mil. moneta da pagarſi in termine di ſei anni &c. alla qual dichiaratione prometto ſtare, e fare quanto in eſſa ſi contiene; obligandomi perciò in forma Cameræ Apoſtolicæ con le ſolite clauſule; annullando perciò ogn'altra poliza, ò polize, che io haueſſe fatte per detti intereſſi di mio figliuolo ſino al preſente giorno, di ſimil ſomma di ſcudi 25. mil moneta.*

Huius apocæ vigore idem Io. Baptiſta, præuijs mandatis, à d. Eminentiſſimo ſibi directis, perſoluit diuerſis creditoribus d. D. Caroli eius filij ſummam ſcut. 17115. b. 30. monetæ, & ab illis ceſſionem Iurium contra eumdem Carolum reportauit.

Deinde in teſtamento, ſub quo deceſſit, inſtituto hærede dict. Carolo in ſola legitima, mandauit in eam imputari dd. debita tam ſoluta, quàm ſoluenda; Voluitque, vt idem Carolus, factis computis, conſequeretur ſupplementum ſuæ legitimæ ſuper Ciuitate Acerni à duobus peritis æſtimanda; In omnibus autem alijs bonis hæredes pro æquali portione inſtituit D. Equite Franciſcum alterum filium ſecundo genitum, ac D. Mauritium ex eodem Carolo nepotem; & inter eos hæreditatem diuidi mandauit. Qui hæredes, defuncto teſtatore, præuijs alijs mandatis eiuſdem Eminentiſſimi, perſoluetur alijs creditoribus dicti Caroli ſcuta 7523. b. 22. monetæ; quæ iuncta cum præcedenti ſumma conſtituunt ſummam ſcutorum 24638. b. 52. monetæ, & ab illis ceſſionem Iurium pariter reportarunt.

Anno 1634. fuit per D. Equitem Franciſcum, & D. Carolum tàm proprio nomine pro conſecutione ſuæ legitimæ, quàm vti patrem, & legitimum adminiſtratorem D. Mauritij filij pro diuiſione hæreditatis electus, Arbiter, Arbitrator, & amicabilis Compoſitor D. Io. Franciſcus Fetentillus, qui citato D. Carolo, tulit laudum, quod poſtea à bonæ memoriæ Eminentiſſimo D. Cardinali Veroſpio teſtamentario executore approbatum fuit, in quo mandauit debita, vt ſupra ſoluta, D. Carolo in legitimam imputari, & pro ſupplemento aſſignauit Ciuitatem Acerni, quæ nunc à D. Carolo retinetur, & tria loca Montis Pij hæreditaria, & alia bona, de quibus in laudo, dictaque loca Montium poſtea ad inſtantiam creditorum eiuſdem D. Caroli, ipſo citato diſtracta fuerunt.

Nouiſſimè agente D. Equite Franciſco coram Auditore Cameræ ad quædam bona ſibi pro ſua legitima in dicto laudo aſſignata, & per Dominum Carolum de præſenti retenta, cùm D. Carolus exciperet, ſe de ſua legitima non eſſe ſatisfactum, ex quo prædicta debita in eam non erant imputanda, fuit de conſenſu Partium propoſitum dubium. An debita ſoluta pro dicto Carolo vigore dictæ Apocæ, ſint ei imputanda in legitimam, & affirmatiuè reſponderunt Domini.

Quia licèt, regulariter ea, quæ filius capit ex diſpoſi-
tione patris inter viuos non imputentur in legitimam † *l. ſi* 1
quando, §. *& generaliter*, *C. de inoffic. teſtam. l. illud*, *C. de*
donat. Rip. *in l. in quartam num.* 143. *ff. ad leg. falcid.* Craſſ.
de ſucceſſ. §. *legitima quæſt.* 22. *in princ.* Surd. *de alim. tit.* 9.
quæſt. 2. *num.* 10. Merlin. *de legitim. lib.* 2. *titul.* 2. *quæſt.* 20.
num. 1. Nihilominus à dicta regula ſæpè receditur, & ſi-
gnanter quando pater ſoluit cauſa condemnationis, vel fi-
deiuſſionis, aut obligationis factæ in vtilitatem filij; quia
tunc pro eo ſolutum imputatur in legitimam † iuxta opinio 2
nem, quam vti veriorem indiſtinctè tuentur, Fabian. de
Giocchis *in Authen. nouiſſima in* 8. *quæſt. nu.* 106. *C. de inoff.*
teſtam. Subdens ita communiter teneri, Rip. *in dicta l. in*
quartam num. 185. *verſ. ſed verius videtur*, *& num.* 186. *ff.*
ad leg. falcid. Vaſq. *de ſucceſſ. creat. tom.* 1. *lib.* 3. §. 30. *li-*
mit. 34. *num.* 220. *verſ. contrariam partem*, vbi dicit, eſſe
veriſſimam, & pluribus comprobat, *& nu.* 223. *verſ. Vn-*
de infertur, Duen. *reg.* 222. *num.* 4. *verſ. quam diſtinctionem*,
Craſſ. *dicto* §. *legitima qu.* 30. *nu.* 1. *verſ. contrariam.* Quod
indiſtinctè, Merlin. *de legitim. dicto lib.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 25.
num. 2. *&* 3. Qui etiam veriorem ſibi videri dicit & Docto-
res deciſioneſque Rotales conciliat. Quibus accedit Bald. *in*
Authen. ſi captiui ſub nu. 10. *verſ. In contrarium tamen vi-*
detur, *C. de Epiſc. & Cleric.* vbi ait, id fortè eſſe verum,
ea motus ratione, † quod omne datum ob cauſam impu- 3
tatur in legitimam per Text. *in l. quoniam nouella*, *& in l.*
omnimodo, §. *imputari*, *C. de inoffic. teſtament.* Et hoc idem
etiam affirmant Bart. *in dicta l. in quartam num.* 10. *&* 16.
Rip. *nu.* 148. & Pic. *num.* 60. *in fin.* qui de communi, Craſſ.
in dicto §. *legitima dicta quæſt.* 22. *num.* 14. Signorol. *conſ.* 20.
num. 3. *verſ. nunc venio*, Duen. *d. reg.* 222. *in princ.* Vaſq.
d. §. 30. *num.* 250. vbi maximè ſi cauſa reſpiciat, prout hic,
ipſius filij vtilitatem.

Nec releuat dicere, dictam concluſionem procedere,
quando pater ſoluit ex neceſſitate, ſecus autem quando ſol-
uit ex voluntate, quaſi tunc paterna pietate ductus ſoluiſ-
ſe præſumatur, & ideò ſolutum non debet imputari in le-
gitimam iuxta diſtinctionem, † quàm ponit Bart. *in l.* 2. §. 4
Stichus num. 2. *ff. de pecul. legat.* quem ſequuntur Bald. *in*
l. omnimodò, §. *imputari num.* 5. *ff. de inoffic. teſtament. & in*
l. filiæ cuius num. 19. *C. famil. erciſc.* Alex. *in d. l. in quartam*
num. 23. & ibid. Bologn. *nu.* 335. *ff. ad l. falcid.* Roman. *in*
Auth. ex teſtamento num. 15. *verſ. aut ſoluit ex voluntate*,
C. de collat. Angel. Aretin. *in* §. *Actiones autem num.* 16. *in-*
ſtit. de action. Ruin. *conſ.* 139. *nu.* 13. *in fin. verſ. Nec etiam*
videtur lib. 3. Peregr. *de fideicomm. artic.* 36. *num.* 138. *verſ.*
Si verò non habebat, Mangil. *de imput. quæſt.* 40. *num.* 26. *&*
ſeqq. Aufrer. *in add. in Capell. Tholoſ. quæſt.* 121. Surd. *de-*
ciſ. 167. *num.* 11. Gratian. *diſcept.* 50. *num.* 5. eamque vide-
tur amplexa Rota *deciſ.* 55. *num.* 27. *&* 28. *& deciſ.* 59. *nu-*
mer. 1. poſt Merlin. *de legitim. & deciſ.* 506. *ſub num.* 2. *par.*
3. *recentior.*

Quoniam, quicquid ſit de dicta diſtinctione, quam expreſsè refellunt ſupradicti Doct. indiſtinctè tenentes, filium teneri imputare in legitimã, quicquid pater pro eo, ſiue coactè, ſiue voluntariè ſoluit, ea moti ratione, quod in vtroque caſu vigeat quidam naturæ impulſus, reſultans ex vi ſanguinis, ac paterna pietate, ne filius vexetur, & in carceres detrudatur; adhuc admiſſa dicta diſtinctione, illa non refragatur præſenti caſui, in quo Io. Baptiſta, pater Caroli, ſoluit pro eo pecunias, de quibus agitur, ex neceſſitate vigore ſcilicet præcedentis obligationis, per eum factæ, de exequendo quicquid Eminentiſs. D. Card. Barberinus declaraſſet, quoad ſolutionem æris alieni, contracti ab eodem Carolo, vſque ad ſummam ſcutorum 25. mil. cum ad hoc, vt patet non ex voluntate, ſed ex neceſſitate pro filio ſoluiſſe dicatur, non requiratur neceſſitas præciſè coactiua ab initio, ſed ſufficiat neceſſitas cauſatiua, cum ſcilicet de tempore ſolutionis cogi poſſe vigore

proprias in[...]rationis, etiamſi ab initio voluntariè, non autem [...] obligaſſet, vt colligitur ex doctrina eiuſdem
5 Bart. in d. l. Stichus num. 2. & ſequacium, † qui caſum ſolutionis ex neceſſitate, exemplificant in patre, qui ſoluit vigore Statuti, aut conſuetudinis, vel etiam fideiuſſionis, ſeu obligationis factæ pro filio; & ſic ſupponunt patrem voluntariè, non autem ex neceſſitate ab initio ſe pro filio obligaſſe.

Itque faciliùs procedit in præſenti caſu, in quo pater Caroli nec etiam ab initio ſe omninò ſpontè videtur obligaſſe; ſed ita ſuadentibus, & inſtantibus pluribus Magnatibus, & ſignanter Eminentiſs. D. Card. Barberino, cuius hortationibus, & inſtantijs contradicere nefas erat, cùm preces, & hortationes Principum vim præcepti habere dicantur,
6 † iuxta illud: *eſt rogare Ducum ſpecies violenta iubendi*, Gloſ. in *l. 1. in verb. quemadmodum*, ibi: *Et nota prouerbium*, Rogare Domini præceptum eſt, *ff. quod iuſſu*, Bald. *conſ.* 221. *num.* 1. *vol.* 3. Alex. *conſ.* 124. *in fin. vol.* 1. Crauett. *conſ.* 422. *num.* 15. *vol.* 3. latè Tiraquel. *de pœnis tempor. aut remiſ. caſ.* 35. *num.* 1. *& ſeq.*

Nec dicatur ſolutionem debitorum, de quibus agitur, fuiſſe voluntariam prætextu, quod illa eſſent inualida, vti contracta à Carolo tunc filio familias contra diſpoſitionem Statut. Vrb. lib. 1. cap. 152. prohibentis filios familias, nonnullis caſibus exceptis, validè poſſe obligari. Quoniam pro reſponſione ſat eſſe, dicebant Domini, dictam ſolutionem factam fuiſſe vigore præcedentis obligationis de ſoluendo ſcuta 25. mil. illis creditoribus, quos Eminentiſſimus D. Cardinalis Barberinus, veros, & legitimos iudicaſſet. Hinc namque apparet Io. Baptiſtam patrem indebitum voluntariè non ſoluiſſe.

Nec ſubſiſtere viſum fuit, Carolum contraxiſſe debita, de quibus agitur, ob cauſam alimentorum neceſſariam pro ſui, & familiæ condecenti ſubſtentatione, & conſequenter illorum ſolutionem vti factam contemplatione dd. alimentorum, quæ pater in vita
7 eidem filio de iure præſtare tenebatur, † non eſſe imputandam illi in legitima, *l. quæ pater, ff. famil. erciſc.* Berengar. *in dicta l. in quartam cap.* 3. *num.* 79. *ad leg. falcid.* Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 57. *nu.* 5. Merlin. *de legitim. lib.* 2. *tit.* 2. *qu.* 20. *num.* 16.

Quoniam tantum abeſt, quod Carolus probet, ſe contraxiſſe dd. debita ob cauſam alimentorum neceſſaria, quinimò contrarium colligitur, tam ex iuris præſumptione, iuxta quam alimenta præſumuntur præſtita iuxta qualitatem, & conditionem perſonæ ab eo, qui illa præſta-
8 re tenebatur † Alex. *in l. cum ſeruus nu.* 4. *in fin. ff. de verb. oblig.* Natt. *conſ.* 547. *num.* 29. Surd. *de alim. tit.* 6. *quæſt.* 23. *num.* 14. quam etiam ex articulis pro parte eiuſdem Caroli coram A. C. productis, in quibus ipſe articulauit, ſe fuiſſe ſemper ſub cura, ac poteſtate patris, in illiuſque domo vnà cum vxore, filijs, & familia inhabitaſſe, & congrua alimenta recepiſſe, idemque atteſtatur D. Aurelia eius Vxor, apertè dicens, ſe poſt acceſſum ad Vrbem alimenta, aliaque ad victum, & veſtitum neceſſaria condecenter à Io. Baptiſta ſocero recepiſſe, nec quicquam à Carolo eius Viro habuiſſe.

Quibus accedit, quòd huiuſmodi debita in ſumma ſcut. 25. mil. fuerunt contracta à Carolo ſpatio ferè ſexdecim menſium, nimirum à menſe Iulij 1623. vſque ad menſem Octobris 1624. quo breui temporis interuallo non eſt veriſimile eum tam grauem ſummam pro ſolis alimentis erogaſſe, ſed potius illum profusè conſumpſiſſe, & conſequenter teneri imputare ſibi in legitimam, cui imputantur omnia ea, quæ filius, viuo vel defuncto patre pro ſuis culpis, & exceſſibus expendit, vt in ſpecie notat Bald. *in dicta Authen. ex Teſtamento ſub num.* 37. *verſ. item de his, Cod. de collat.* Culpa namque
10 filij, profusè erogantis, † non debet patri, nec fratribus, ſeu cohæredibus præiudicare, Menoch. *de arbitr. Iudic. caſ.* 132. *numer.* 55. *& ſeqq.* Surd. *de alim. tit.* 7. *quæſt.* 5. *numer.* 4. *& ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 55. *numer.* 2.

Nec releuat, quod Sanctiſs. in Chirographo emanato de menſe Nouemb. 1625. iuſſerit, vt ex bonis, & redditibus paternis ſoluerentur eidem Carolo ſcut. 4000. pro emptione mobilium domus, & alia ſcuta annua 3000. pro alimentis. Vnde inferebatur, ſubſequentem obligationem factam à Io. Baptiſta pro diſſoluendo ære alieno contracto à Carolo filio, fuiſſe correſpectiuam ad liberationem ab executione d. Chirographi, cuius vigore idem Io. Baptiſta tenebatur perſoluere ſummam pecuniarum, in eodem demandatam, & conſequenter ſolutionem dicti æris alieni,
vti factam titulo oneroſo, † non eſſe imputandam in le- 11
gitimam, iuxta doctrinam Bald. *in l.* 2. *num.* 3. *Cod. ſi in fraud. patr. & in l.* 1. *in fin. Cod. de reuoc. his, quæ in fraud. cred.* Gabr. *conſ.* 136. *num.* 4. 5. 10. *&* 20. *volum.* 2. Curt. iun. *conſ.* 81. *num.* 1. Mangil. *de imput. quæſt.* 10. *num.* 11. *&* 17.

Quoniam aduertebant Domini, d. Chirographum emanaſſe cum ſuppoſito, quod ipſe Carolus habitaret imposterum cum vxore, & familia ſeorſum à patre, vt elicitur ex verbis prœmij eiuſdem Chirographi, ibi, *Poiche per giuſte cauſe à noi note, è conueniente, che Carlo d' Aſti habiti ſeparatamente dal padre, e ſe gli prouegga d'vn' aſſegnamento, per mantenere ſe, ſua moglie, e famiglia conforme al ſuo grado &c.* Vnde cùm Carolus poſtea non receſſerit è domo paterna, ſed in ea, vnà cum vxore, & familia continuò habitauerit, inſimulque congrua alimenta receperit, ſatis apparet, ſubſequentem obligationem factam de anno 1628. à patre pro diſſolutione æris alieni contracti à d. Carolo filio non fuiſſe correſpectiuam ad liberationem ab executione Chirographi, longè antea emanati. Quia reſpectu temporis præteriti ante d. obligationem, ab anno ſcilicet 1625. quo emanauit Chirographum vſque ad annum 1628. quo facta fuit dicta obligatio, prætenſa correſpectiuitas ceſſat ex eo, quod Carolus non receſſit è domo paterna; ſed in ea vnà cum vxore, & familia alimenta recepit, & conſequenter ceſſante ſuppoſito ſeparatæ habitationis è domo patris, ſub quo d. Chirographum emana-
uit, † ceſſauit quoque eiuſdem Chirographi diſpoſitio *l.* 1. 12
§. nihil, ff. de inoff. teſtam. Ruin. *conſ.* 85. *num.* 12. *in fin. lib.* 4. Surd. *conſ.* 359. *num.* 4. Greg. XV. *deciſ.* 386. *numer.* 4. Reſpectu verò temporis futuri poſt d. obligationem non eſt veriſimile patrem, vltra alimenta, quæ ab inde citrà tam Carolo, quàm vxori, & familiæ præſtitit, ſummam quoque ſcutor. 25. mil. eidem donare voluiſſe ad euitandam d. Chirographi executionem; cùm illi nihil referret, vel continuare præſtatione alimentorum Carolo eiuſdem vxori, & familiæ in domo propria, vel extra illam eidem perſoluere loco alimentorum ſummam pecuniarum in Chirographo Sanctiſſ. demandatam.

Præſertim cùm pater in d. obligatione facta ſolutione æris alieni contracti à Carolo filio, nullam fecerit mentionem de d. Chirographo, cuius nec etiam probatur aliquam ſcientiam ipſum habuiſſe, prout de illo veriſimi-
liter feciſſet, † ſi correſpectiuè, ſeu in executionem eiuſ- 13
dem Chirographi longè antea emanati ſe obligare voluiſſet, iuxt. not. per Caſtr. *in l. emptor prædij numer.* 7. *Cod. de pact.* Rota *deciſ.* 262. *num.* 1. *&* 6. *par.* 2. *diuerſor.*

Neque obſtant illa verba, *per gl'intereſſi, che ſono tra me, e Carlo mio figliuolo*, quæ vt dicebatur, non niſi ad intereſſe huiuſmodi alimentorum, quæ pater eidem Carolo filio, illiuſque vxori, ac familiæ præſtare tenebatur, referri videntur; cùm aliud probabile intereſſe inter patrem, & filium, in poteſtate exiſtentem, conſiderari non poſſit. Siquidem dd. verba declarantur ab alijs immediatè ſequentibus, *per li debiti da lui contratti ſino al preſente giorno*, quæ apertè innuunt verba proxima præcedentia, *per gl'intereſſi, che ſono tra me, e Carlo mio figliuolo*, intelligi de intereſſe, quod inter patrem, & filium, ſuper eo ſolum verſabatur, quod Carolus inſtabat, æs alienum, à ſe contractum, perſolui à Io: Baptiſta patre; iſte verò aſſerens, ſe ad illius ſolutionem non teneri, eam facere recuſabat.

Quod clariùs ſuadetur ex alijs verbis, in fine eiuſdem apocæ adiectis, ibi, *annullando però ogn'altra polizza, o polizze, che io haueſſi fatto per detti intereſſi di mio figliuolo ſino al preſente giorno*, ex quibus apparet, verbum, *intereſſe*, referri ad intereſſe ipſius filij dumtaxat, virtute genitiui, *di mio fi-*
gliuolo, qui ſtat reſtrictiuè, † *c. cum capella*, vbi Butr. *de pri-* 14
uil. Alex. *in rubr. ff. de nou. oper. nunciat.* Couar. *pract. qu. c.* 10. *verſ. tertio in iure circa fin.* ibi, qua ratione, cum alijs relatis à Surd. *conſ.* 135. *n.* 6. *vol.* 1. Verba autem præcedentia obſcura, & generalia determinantur, & reſtringuntur à ſe-
quentibus certis, & determinatis † Bald. *in l. legatorum peti-* 15
tio 34. *§. qui plures ſub fin. verſ. circa prædicta de leg.* 2. Imol. *in l. cum in teſtam.* 37. *§. fin. n.* 2. *ff. de hered. inſt.* Sim. de Præt. *de interpr. vlt. vol. lib.* 3. *interpr.* 3. *dub.* 4. *ſol.* 3. *n.* 13. *fol.* 337. Surd. *conſ.* 279. *num.* 61. *vol.* 2. Et in dubio interpretantur

contra

Digitized by Google

16 contra eum, qui ſe fundat in illis † *ad l. Veterbus, ff. de pact.*
Greg. XV. *dec.* 128. Rot. *dec.* 29. *num.* 3. *par.* 1. *rec.*

Præterea dicebant Domini prædictam regulam, quod
data inter viuos à patre non imputentur in legitimam, pro-
cedere, quando pater expreſſit titulum donationis, aut
alijs verbis vſus fuit, ex quibus colligitur ipſum, donare,
voluiſſe, ſecus autem ſi aliquid filio, ſimpliciter dedit nul-
lo expreſſo verbo donationis, aut titulo liberalitatis; quia
tunc præſumitur, voluiſſe illud eidem filio imputare in le-
17 gitimam iuxta receptiſſimam concluſionem, † quam fir-
mant Bart. *in l.* 1. §. *ſed ſi parens num.* 1. *ff. ſi quis à parent.*
fuer. manumiſſ. Alex. *in d. l. illud num.* 5. *in fin. verſ. ſecus*,
ibique Dec. *numer.* 8. *verſ. & hoc limitatur*, & Corn. *nu-*
mer. 18. *&* 19. *Cod. de collat.* Rip. *in dict. l. in quartam*
num. 145. & ibidem Ruin. *num.* 28. & Alex. *num.* 38. *ff. ad*
leg. falcid. Iaſ. *in dict. l. ſi quando num.* 3. *C. de inoff. teſtam.*
Coraſ. *in l. filium quem habentem num.* 109. *C. famil. erciſc.*
Alex. *conſ.* 142. *num.* 22. *vol.* 2. Corn. *conſ.* 64. *num.* 8. *vol.* 2.
Aym. *conſ.* 136. *num.* 3. *verſ. ſecus*, Cephal. *conſ.* 183. *nu.* 42.
vol. 2. Vaſqu. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 30. *par.* 2. *num.* 254.
verſ. Item limita cum ſeqq. Peregr. *de fideic. dict. artic.* 36.
num. 125. *verſ. Intellige*, Cucchus *de legit. tit. Data inter*
viuos &c. num. 21. Craſſ. *in* §. *legitima quaeſt.* 12. *numer.* 13.
Subdens, id procedere, ſiue datum æquiualeat legitimæ,
18 ſiue excedat, aut minoris ſit æſtimationis, † Adden. ad
Gregor. XV. *dec.* 568. *num.* 13. *verſ. ſecus autem*, & probat
Tex. *in l. cum quo* 56. §. *fin. ff. ad leg. falcid.*

In propoſito autem tantum abeſt, quod probetur, Io.
Baptiſtam patrem Caroli voluiſſe eidem donare ſummam,
de qua agitur, quinimò contrarium apertè ſuadetur tam ex
eo, quòd ipſe in actu ſolutionis reportauit à creditoribus
19 ceſſionem iurium contra † dictum Carolum eorum de-
bitorem, & ſic non obſcurè declarauit, ſe velle repetere
ſolutum non autem donare, vt in terminis aduertit Ruin.
d. conſ. 149. *num.* 14. *poſt med. verſ. quia conſtat, quod pater*
volum. 3. Nam alias dict. ceſſio fuiſſet inutilis ſi pater ſum-
mam, pro filio ſolutam, ab eo repetere, vel ab eodem
pro ea releuari noluiſſet, quo caſu eſſe locum imputationi,
inquit etiam Merlin. *dict. lib.* 2. *tit.* 2. *quaeſt.* 25. *num.* 20.
verſ. quia ſi pater; Sola enim paterna voluntas, quod fi-
20 lius dati remanet debitor, † operatur, vt datum in
legitimam imputetur, Rip. *in dict. l. in quartam num.* 175.
Caſtr. *conſ.* 242. *num.* 2. *verſ. ſed iſta præſumptio lib.* 2. Man-
tic. *de tac. & ambig. lib.* 13. *tit.* 18. *num.* 16. *& fuit deciſum in*
Romana, ſeu Bononien. pretij Clericatus 19. *Aprilis* 1627.
cor. R. P. D. meo Merlino inter rec. deciſ. 54. *par.* 5. Quam
etiam ex eo, quod idem pater in ſuo Teſtamento apertis
verbis declarauit, debita ſoluta, & imposterum ſoluenda
creditoribus Caroli eius filij imputari in legitimam, quæ
21 declaratio † plurimùm in propoſito attendi debet, Bald.
in l. maximum vitium, C. de liber. præter. Corn. *conſ.* 200.
col. 2. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 122. *num.* 21. *& in tract. de aliment.*
tit. vlt. quaeſt. 34. *num.* 14. Merlin. *de legitim. d. lib.* 2. *tit.* 2.
quaeſt. 20. *num.* 23.

Nec dicatur, dictam declarationem tanquam factam
non ab initio, ſed ex interuallo non ſuffragari iuxta aliquo-
rum opinionem. Quia vltra quod Io. Baptiſta pater in
ipſomet actu ſolutionis reportauit à creditoribus Caroli ceſ-
ſionem Iurium, & ſic ab initio ſaltem tacitè declarauit, ſe
velle ſolutum repetere, vel imputari in legitimam. Placuit
reſponſio, quod vbi, prout hic, nulla præceſſit expreſſa
donandi voluntas, verius eſt illius declarationem poſſe
22 etiam ex interuallo quandocumque fieri, † vt in ſpecie
declarationis factæ à patre in teſtamento, aduertit idem
Ruin. *d. conſ.* 149. *num.* 14. *circa fin. verſ. & quamuis volun-*
tatem, quem refert, & comprobat Merlin. *dict. quaeſt.* 25.
ſub nu. 5. *verſ. ſed extenſionem iſtam, & num.* 6. Et in termi-
nis ſimilis declarationis, quando donatio ab initio fuit nul-
la, aduertunt Craſſ. *dicta qu.* 22. *num.* 3. vbi de communi,
Vaſquez *in dict.* §. 30. *num.* 258. *verſic. quod ſimpliciter*, qui
pariter teſtatur de communi.

Quæ eò magis Domini procedere dixerunt, quia vel non
apparet, patrem donare voluiſſe, quod ſufficit, vt locus
ſit imputationi, vt ſupra dictum eſt; Vel ſi aliqua donatio
interceſſiſſet, illa tanquam inter patrem, & filium non
23 valuiſſet; vti tunc, & ab initio, *l.* 1. §. *ſi parens, ff. pro do-*
nat. l. cum de bonis, C. de donat. l. 2. *C. de inoff. donat.* Et in
noſtris terminis ad effectum imputandi donata à patre in
legitimam, *fuit dictum in Romana Legitimæ* 15. *Ian.* 1616.
coram bo. me. Cardin. Veroſpio; ſed ad ſummum morte
patris fuiſſet confirmata, itaut quandocumque ante il-
lam, ac etiam in Teſtamento declarari, imò & reuoca-
ri potuiſſet, vt benè in iſtis terminis Craſſ. *dict. quaeſt.* 22.
num. 3. & Vaſq. *d.* §. 30. *nu.* 258. *verſ. intellige tamen*, Bart.
in l. ſi maritus la 2. *in fin. C. de donat. inter vir. & vxor. &*
in l. rem legatam nu. 9. *verſ. ſecus in donatione, ff. de adim.*
legat. Bald. *in l. cum te num.* 1. *verſ. ſi erat vxor. C. de donat.*
ant. nupt. Corn. *conſ.* 81. *num.* 11. *lib.* 1. Mant. *de tac. & am-*
big. lib. 2. *tit.* 7. *nu.* 15. *&* 22. Et quicquid Carolus ex illa ac-
cepiſſet, potius ex relicto, & in vim vltimæ voluntatis,
quam ex donatione (quod ideò abſque dubio in legitimam
veniret imputandum) accepiſſe cenſeretur, Bart. *in d. l. In*
quartam num. 10. *verſ. Si verò donatio*, & ibi Rip. *nu.* 143.
in fin. Rom. *conſ.* 277. *num.* 2. Alex. *conſ.* 31. *num.* 5. *& ſeqq.*
& num. 9. *lib.* 4. Craſſ. *d. quaeſt.* 22. *num.* 6. vbi de communi
Pereg. *dict. art.* 36. *num.* 124. *Add. ad deciſ.* Greg. 568. *nu-*
mer. 13. *verſ. limitatur ſecundo, & fuit deciſum in dict. Ro-*
mana Legitimæ.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Fauentina Bonorum, ſeu Hæreditatis.

Lunæ 20. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Quilibet adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & num.* 2. *&* 3.
3 *Executores teſtamentarij, & ſi regulares tenentur reddere rationem adminiſtrationis.*
4 *Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem, etiam remiſſam ſi probetur dolus.*
5 *Liberatio rationis reſtricta ad vnum, non extenditur ad alios adminiſtratores.*
6 *Ratio ſemel reddita amplius reddi non debet.*

DECISIO CCXLIII.

VT aliàs dictum fuit in cauſa iſta Bernardus Fecchius in
Teſtamento hæredes inſtituit Patres Regulares boni
Ieſus Reuennaten. cum onere habitandi in Terra Mutilia-
næ Fauentinæ Diœceſis ibique ædificandi Eccleſiam cum
Conuentu ſub inuocatione S. Bernardi, aliaque onera
adimplendi.

Codicillis autem prohibuit ne dictis Patres poſſent eius
hæreditatem adire, fructuſque illius percipere niſi Eccleſia
totaliter perfecta, Defuncto Teſtatore de anno 1618. dicti
Patres hæreditatem prædictam adiuerunt, illiuſque fru-
ctus, & redditus ab inde citra adminiſtrarunt. Fuit ho-
die quæſitum, an dicti Patres tenerentur reddere rationem
adminiſtrationis bonorum, ac fructuum dictæ hæredita-
tis, & affirmatiuè reſponſum fuit; Cùm † quilibet Admi- 1
niſtrator regulariter teneatur reddere rationem ſuæ Admi-
niſtrationis, *c. qualiter, & quando il* 2. *de accuſat. Idem-*
que cauetur in l. 1. §. *ex officio ff. de tutel. & rat. diſtrah.* qui
Textus licet loquatur † in Tutore nihilominus procedit in 2
quolibet adminiſtratore, prout in ſpecie firmant Dec. *conſ.*
464. *in princ.* Ruin. *conſ.* 29. *num.* 10. *cum ſeq. lib.* 5. Ro-
man. *conſ.* 414. *num.* 1. Bero. *quaeſt.* 15. *num.* 1. *&* 2. cum alijs
per Gratian. *diſcept.* 760. *num.* 1. *&* 2. & in ſpecie Regula-
rium, qui † tanquam executores vltimæ voluntatis alicu- 3
ius Teſtatoris illius bona adminiſtrarunt, probat Tex. *in cle-*
ment. vnic. & ibi gloſ. in verb. debitam de teſtam. clem. quia
contingit §. *ille etiam de relig. domib.*

Nec ſubſiſtere viſum fuit, quod prædictus teſtator libe-
rauerit dictos Patres ab onere redditionis; Nam huiuſmodi
liberatio non deducitur niſi ex illis verbis adiectis in teſta-
mento, ibi, *laſcia, e vuole, che ne ſiano eſſecutori del ſuo teſta-*
mento il Padre Don Horatio Signori della Città di Rauen-
na Prete del buon Gieſù, quale Don Horatio habbia d'haue-
re, & tenere diligente cura di detta hæredità dopò la mor-
te di madonna Eliſabetta ſua moglie, &c. e ſenza renderne
conto di detta hæredità, & entrate à perſona alcuna, confi-
dandoſi detto teſtatore nella ſua bona conſcienza. Quæ
verba, † omiſſo, quod videntur intelligenda de 4

ſcrupuloſa quadam inquiſitione, nec propterea impe-
diunt quominus adminiſtrator poſſit conueniri ad redditio-
nem rationis ſi probetur dolus, *l. ita autem §. Iolianus ff. de admin. & peric. Tutor. l. quidem*, vbi glo. & Doct. *ff. de admin. Tut. l. ſi ſeruns vetitus*, cum ibi notat. *de leg.* 1. *l. cum tale §. 1. ff. de cond. & demonſtr.* cum ſimilibus relatis à Phanuc. *part. 2. num. 2. cap. 2. verſ. & puto*, Oſaſch. in ſuo conſ. poſt deciſion. Pedemont. 62. *num.* 28. Farinac. *frag. part. 2. verſ. Iuramentum num.* 1896. ſatis indicant dictam liberationem à redditione teſtrictam eſſe ad perſonam Patris Horatij qui triennio poſt obitum Teſtatoris ſuperuixit
5 ob ſpecialem confidentiam, quam † Teſtator in eo habebat, quæ proinde ad alias perſonas non extenditur, *l. ex pluribus ff. de admin. tut. in fin. l. 1. §. promittitur verſ. quod datur ff. de aqua quotid. & æſtiua*, cum pluribus indiuiduis latè exornat Valenz. *conſ.* 38. *num.* 5. *& ſeq.*

Non obſtat quod prædicti Patres rationem dictæ admini-
6 ſtrationis iam reddiderint, † & ideo intret concluſio quod ratio ſemel reddita iterum reddi non debeat, *l. ſemel C. de Apoc. public. ap. in Clem. quia contingit num.* 5. *de relig. domib.* Spec. ſen. *conſ.* 92. *num.* 21. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 89. *num.* 1. Rota coram Reuerendiſs. D. meo Decano *deciſ.* 268. *nu.* 8. *& in Romana Computor.* 23. *Ianuarij* 1640. *coram R. P. D. meo Cerro*, quia vltra quod pro parte Philippi negatur huiuſmodi rationem fuiſſe redditam, DD. dicebant hoc eſſe extra præſens dubium, in quo ſolum quæritur, an Patres teneantur dictam rationem reddere.

Et ita vtraque, &c.

☞ *Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die 26. Iunij 1641.*

R. P. D. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Toletana Canonicatus Pœnitentiariæ.

Luna 25. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Electionis materia latè in hac deciſione declaratur ad text. *in cap. quia propter de elect.* quando ſcilicet ad validitatem illius ſcriptura ſit neceſſaria. Electionem probare tenetur electus eſto quod qualitatem canonicæ electionis non iuſtificèt, cum illa de iure præſumatur. Ætatis probatio quomodo dicatur ſufficienter facta etiam ad effectum obtinendi beneficia.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſiones emanata in actibus iudicialibus plenè probant.*

2 *Confeſſio omnem aliam ſuperat probationem.*

3 *Confeſſiones plures, & geminata fortius probant, & magis expreſſam veritatem oſtendunt.*

4 *Electio non requirit ſcripturam, ſiue attentis Pontificum conſtitutionibus, ſiue quod ius commune diſponit, ſeruetur, & num. ſeqq. ac etiam num. 34. pariter cum ſeqq.*

5 *Limita concluſionem non procedere quando electio fit ad terminos* cap. quia propter de elect. *& num. 39.*

Scilicet quando Eccleſia viduatur, quia tunc vota debent redigi in ſcriptis, ibid. & num. ſeq.

6 *Electionis caſus in quibus ſcriptura eſt neceſſaria, enumerat gloſ.* in cap. 1. de cenſibus.

8 *Scriptura, quam quis exhibere tenetur habetur pro exhibita, quoties partis impedimentis exhiberi non potuit.*

9 *Fides baptiſmi extracta à Parocho probat ætatem, & num. ſeq.*

10 *Fraus nulla committi poteſt in probanda ætate per fidem Parochi, ex eius libris extracta.*

11 *Productio auget robur ſcriptura.*

12 *Scriptura patris in qua reperitur adnotatus dies natiuitatis filij optimè probat illius ætatem* 13.

13 *Ætas etiam ad effectum obtinendi beneficia plenè probatur ex libro in quo pater filiorum natiuitatem adnotare ſolebat.*

Liber in quo parentes filiorum dies natalitios inſcribere ſolent, probant, quamuis non recogniti, num. 13.

14 *Ætas plenè probatur ex teſtibus vicinis, amicis, & domeſticis, & num. ſeq.*

15 *Conſanguinei, & vicini optimè probant ætatem.*

16 *Teſtes, qui baptiſmo interfuerunt plenè probant ætatem.*

17 *Ætas probatur teſtibus etiam ſingularibus.*

18 *Ætas cum ſit difficilis probationis admittit etiam coniecturas.*

19 *Ætas 40. annorum longæua dicitur, & propterea coniecturis probatur.*

20 *Fratres plures eodem vocari nomine non repugnant, cum ſoleant diſtingui ex numero, videlicet primus, & ſecundus, & num. ſeq.*

22 *Liber mortuorum probat obitum.*

Amplia etiam quia probat qualitatem cum qua mortuus reperitur inſcriptus, ibidem.

23 *Liber mortuorum probat etiam quod non ſit liber Parochi dummodo legaliter in Eccleſia appareat tentus.*

Hoſpitalis liber probat num. 23.

24 *Matris diſpoſitio, ac probatio ex ea elicita dicitur omni exceptione maior ad tollendum æquiuocum ſuper ætate filiorum.*

25 *Partita libri à diuerſis perſonis pro tempore exiſtentibus deſcripta, ex ipſa caracteris, & atramenti diuerſitate magis corroborantur, quam in aliquo earum minuatur fides.*

26 *Abraſio lineæ ſi non eſt in corpore, ſed in principio partita nihil facit.*

27 *Raſura in ſimplici narratione facti non vitiat ſcripturam.*

28 *Productum quod in iudicio non fuit, in eo non cenſetur deductum.*

29 *Scriptura, qua non fuit in actis producta habetur, ac ſi non eſſet in rerum natura.*

30 *Liber matricula alicuius ſtudij non probat ætatem, ſed ſolum quod aliquis ſit Scholaris verificat.*

31 *Teſtes ſingulares non probant confeſſionem extraiudicialem.*

32 *Teſtes qui in cauſa habent intereſſe non probant.*

33 *Declaratio partis magis attenditur quam teſtes ſingulares, & intereſſati.*

34 *Electionem ſufficit probare, abſque eo quod illam eſſe canonicam probetur, cùm de iure canonica præſumatur, & contrarium dicens, hoc iuſtificare tenetur, & num. ſeqq.*

Electionis in materia extraiudicialiter proceditur, num. 34.

35 *Electionis defectum opponens illos probare tenetur, & ſup. num. 34. & ſeq.*

36 *Electus non tenetur probare validitatem ſuæ electionis, niſi alius poſſideat, & num. ſeq.*

Vel quod præſumptio ſit contra electores, n. 37.

38 *Poſſeſſio capta lite pendente eſt attentata.*

41 *Electio in paritate votorum debet dirimi per ſortes, & num. ſeqq.*

42 *Capitulum in paritate votorum non habet facultatem gratificandi.*

43 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione Conſtitutionum Pontificum.*

44 *Electio quæ in paritate vocum debet dirimi per ſortes, paritatem aliarum qualitatum non requirit, & num. ſeqq.*

45 *Paritas qualitatum in duabus perſonis moraliter inueniri non poteſt.*

46 *Obſeruantia interpretatiua locus eſſe non poteſt vbi verba Conſtitutionis Pontificum clarè ſonant.*

47 *Conſuetudo interpretatiua dici non poteſt ſi non afferantur ſex dubia ſuper quo fundari debet talis interpretatio.*

48 *Sortes cum electione fieri non debet niſi inter perſonas habiles.*

49 *Inhabilis etiam ſi haberet maiorem partem vocum inſtitui non debet.*

DECISIO CCXLIV.

VAcante Canonicatu Sanctæ Eccleſiæ Toletanæ, cui anneaum eſt officium Pœnitentiariæ. Capitulum in paritate vocum de menſe Februarij 1631. elegit D. Doctorem Michaelem Ferrer, & bon. mem. Ioannem Becerra, & ab illa die vſque ad præſens Capitulum cœpit prætendere

quod

Digitized by Google

quod dictus Doctor Michael non haberet ætatem 40. an-
norum requiſitorum à Sacroſ. Conc. Trident. *ſeſſ.* 24.
de reform. & à Conſtit. ſan. mem. Greg. XV. *ſub Dat. Ro-
mæ Anno Domini* 1622. *nonis Nouembris*, atque hac de
cauſa, ferèque decem annos continuos Ferrer coactus
fuit ſubſtinere hanc litem, qua deuoluta ad Curiam agen-
tes Capituli adhuc prætendebant non conſtare de dicta
ætate, & propterea ſuper hoc dedi Dubium, An conſtaret
de legitima ætate, ſed dicti Agentes mutato poſtea conſilio
cœperunt prætendere non conſtare de Electione dicti Do-
ctoris Ferrer. Propterea volui ſuper hoc in relationibus
cauſarum conſulere Rotam, quæ animaduertens quod
cauſa nimis protrahebatur in longum, cenſuit quod da-
retur Dubium, An Canonicatus prædictus eſſet adiudican-
dus dicto D. Michaeli, vt de vtroque obiecto Capituli vi-
deri poſſet, & dictus Michael amplius non teneretur tam
longam litem ſubſtinere, cum tanto diſpendio, & hodie
Articulo maturè diſcuſſo Rota pari voto cenſuit conſtare
de electione dicti Michaelis, ac de illius legitima ætate 40.
annorum, & propterea illi prædictum Canonicatum eſſe
adiudicandum.

Quod autem conſtet de electione ſatis probatur cum
pluries tam Becerra coelectus, quàm Capitulum eligens
hoc faſſi fuerint; In Breui enim commiſſionis cauſæ, quo
in partibus vſi fuerunt, narratur Doctorem Michaelem
fuiſſe electum cum dicto Becerra in paritate votorum, &
in tribus inſtantijs, ſeu petitionibus iudicialibus à Capitulo
pariter factis, habetur eadem narratiua ſcilicet, quod
prædictus Michael habuit paritatem votorum, & in ſcri-
ptura facti concordati inter partes coram Notario, & teſti-
bus firmatur, quod in vltimo ſcrutinio dictus Michael, &
1 Becerra fuerunt pares in votis, † quæ confeſſiones in
actis iudicialibus emanatæ plenè probant *l. cum precum C.
de liberali cauſa*, ſan. mem. Greg. *deciſ.* 555. *num.* 9. Burat.
deciſ. 100. *num.* 18. *&* 239. *num.* 9. *&* 681. *num.* 6. *&* 720.
num. 1. *& part.* 6. *in recent. deciſ.* 39. *num.* 12. *&* 85. *num.* 10.
2 *&* 237. *num.* 4. atque dd. † confeſſiones ſuperant omnem
aliam probationem, *l. cum te, C. de tranſact. l. generali-
ter C. de non numer. pecun.* Surd. *conſ.* 143. *num.* 39. *vol.* 1.
Burat. *deciſ.* 121. *num.* 1. *&* 147. *num.* 10. *&* 328. *num.* 3.
3 *& d. part.* 6. *recent. deciſ.* 128. *num.* 10. eòque magis † cum
ſint plures, & geminatæ, quæ propterea magis expreſſam
veritatem oſtendunt argumento *l. Baliſta ff. ad Trebel.*
Afflict. *deciſ.* 337. *num.* 5. Gabr. *de confeſſ. concl.* 3. *num.* 1.
Graſs. *except.* 14. *num.* 7. *cum ſeqq.* Caual. *deciſ.* 220. *num.* 2.
& dictæ confeſſiones corroborantur alijs adminiculis, &
præſumptionibus reſultantibus, tam ex longo proceſſu fa-
cto inter Capitulum, & dictum Michaelem ad probandum
ætatem, qui fruſtratorius fuiſſet, ſi non præceſſiſſet legiti-
ma electio, quàm ex ſententia Ordinarij ad fauorem ipſius
Michaelis vti canonicè electi lata.

Ex quibus omnibus ſatis videtur probata electio etiam
quod non probetur per ſcripturas, quia aut ſunt attenden-
dæ Conſtitutiones Sixti, Leonis, & ſan. mem. Gregorij XV.
& illæ non præcipiunt, quod vota debeant redigi in ſcri-
ptis, aut eſt attendenda diſpoſitio iuris communis, & hoc
4 non præcipitur, † niſi in caſu quo electio debet fieri, iuxta
terminos *cap. quia propter de elect.* quod eſt, quod euenit
5 quando Eccleſia viduatur, † quia tunc vota debent redi-
gi in ſcriptis, vt dicitur in d. text. & notant ibi Doct. Abb.
num. 6. *&* 7. *verſic. octauus*, Ioan. Andr. *num.* 19. Hoſtien.
num. 31. Innocent. *num.* 6. Imol. *num.* 7. *in fin.* & 30. caſus
6 in quibus requiritur † ſcriptura, enumerat Gloſs. *in cap.* 1.
§. *poſtquam in verb. in ſcriptis de cenſib.* vbi in materia ele-
ctionis enumerat ſolum caſum quando electio eſt facienda,
iuxta terminos *cap. quia propter*, vnde infert Abb. *ibid. d.
num.* 6. quod ex hoc debet colligi, quod regulariter in
7 alijs quæ † fiunt per vniuerſitatem, non eſt opus quod vo-
ta ſingulorum redigantur in ſcriptis, & fuit in puncto re-
ſolutum coram me in cauſa *Legionen. Canonicatus Magi-
ſtralis* 12. *Iunij* 1634. *quæ eſt deciſ.* 289. *num.* 29. *& ſeqq. p.* 6.
in recent.

Et ceſſat omnis difficultas, quia quatenus ſcriptura fuiſ-
ſet neceſſaria ad probañ. dictam electionem, cum dictus
Doctor Michael ſæpè ſæpiùs tam coram Ordinario Toleta-
no, quàm Nuncio Apoſtolico inſteterit pro exhibitione
dictæ electionis etiam medio cenſurarum, & Declarato-
riæ, Capitulum ſemper renuit illam exhibere comminan-
8 do implorationem brachij Regij, vtique † propter huiuſ-
modi impedimenta quatenus electio fuiſſet redacta in ſcri-

ptis, eius ſcriptura habetur pro exhibita, iuxta not. per Fe-
lin. *in cap. quoniam frequenter num.* 7. *vt lit. non conteſt.* Bu-
ratt. *deciſ.* 416. *num.* 7. Gonz. *ad reg.* 8. §. 3. *proœm. num.* 38.
& ſeqq. ſan. mem. Gregor. *deciſ.* 327. *num.* 11. *& deciſ.* 341.
num. 2. vbi Add.

Quod autem dictus Doctor Michael eſſet ætatis 40. an-
norum, & vltra quando ſe oppoſuit de menſe Februarij de
anno 1631. probatur ex partita Libri Baptiſmi legitimè ex-
tracta de anno 1629. dum contigit prima vacatio huius Ca-
nonicatus per obitum Doctoris Salazar de Mendoza,
quæ partita in actis producta, ſeu repetita de tempore
ſecundæ vacationis dicti Canonicatus per obitum Docto-
ris Bartholomæi de Caſtro probat ætatem, † cum ſit ex- 9
tracta à Parocho, & agatur de his quæ ſpectant ad eius
officium, Batt. *in l.* 2. *C. de pond. lib.* 10. Gabr. *de teſt. con-
cluſ.* 1. *num.* 18. Ruin. *conſ.* 56. *num.* 5. *lib.* 1. Ioan. Mauritius
de reſt. in integr. cap. 321. *per tot.* vbi inquit † nullam frau- 10
dem poſſe cadere in hoc modo probandi, Mandoſ. *in reg.*
18. *Canc. quæſt.* 10. *num.* 3. Menoch. *præſ.* 51. *num.* 13. *lib.* 2.
Grat. *diſcept.* 555. *num.* 2. Genu. *de ſcript. priu. lib.* 5. *quæſt.* 1.
num. 1. Verall. *deciſ.* 314. *part.* 1. & fuit ſæpiſſimè reſolutum
in Rota.

Et prædicta eò magis procedunt, quia pluries dicta par-
tita libri Baptiſmi, quæ concordat cum illa quæ hodie exhi-
betur fuit in iudicio producta, nempè de anno 1610. dum
Michael prima tonſura fuit initiatus, & de anno 1615. dum
ſacrum Subdiaconatus ordinem ſuſcepit, † ex quibus pro- 11
ductionibus, & actibus ſequutis magnum recipit dicta ſcri-
ptura fomentum, Gloſ. *in l. de ætate verb. eiuſdem ad fin.*
vbi Bart. *num.* 17. *ff. de minor.* Alciat. *præſ.* 14. *num.* 11.
reg. 2.

His accedat, quod Petrus pater dicti Michaelis in quo-
dam ſuo libro ſcribebat natiuitatem, & obitum ſuorum filio-
rum, & Michael fuit deſcriptus quod eſſet natus ſub die 7.
Martij 1590. & baptizatus die 15. prædicti menſis, & anni,
ex quo libro efficaciſſimo probatio ætatis † elicitur quia non 12
præſumitur patrem ſcripſiſſe contra veritatem, Salyc. *in l.
ſi minorem num.* 10. *C. de in integr. reſt.* aſſerens de hoc eſſe
caſum *in l. excuſantur in princ. ff. de excuſat. tutor.* Curt.
iun. *conſ.* 118. *num.* 8. Ruin. *conſ.* 31. *num.* 7. *vol.* 4. Maurit.
de reſt. in integr. cap. 20. *per tot.* qui loquitur ad effectum
obtinendi † beneficia, & hanc ſententiam veriorem, & 13
communiorem affirmat Card. Mant. *deciſ.* 24. *num.* 1. *&* 2.
vbi quod neque eſt neceſſe, vt dictus liber ſit recognitus à
teſtibus, *& deciſ.* 58. *num.* 6. *&* 133. *num.* 3.

Et adſunt etiam teſtes, qui deponunt quod dictus Michael
de menſe Februarij 1631. tempore oppoſitionis erat ætatis
annorum 40. completorum, reddentes bonam rationem
eorum dicti, quia alij fuerunt præſentes Baptiſmo ipſius
Michaelis, & interfuerunt ientaculo ſolito præberi in
Baptiſmis puerorum, alij ſunt familiares, vicini, ami-
ci, & domeſtici, qui dictum Michaelem vſque ab infan-
tia cognouerunt, † alij quia fuerunt condiſcipuli, itaut 14
iſtorum probatione nulla melior dari poſſit, iuxta theori-
cam Bart. *in l. de ætate num.* 7. *ver. ſed ſi haberi, ff. de minor.*
vbi quod vicini, † & conſanguinei optimè probant æta- 15
tem, & ibidem Sapia *num.* 28. Odd. *de reſt. in integr. q.* 37.
art. 4. *num.* 48. *& ſeqq.* Menoch. *præſumpt.* 51. *num.* 42. *lib.* 2.
Franc. *deciſ.* 119. *num.* 9. Rota *deciſ.* 737. *num.* 1. *&* 779. *n.* 9.
part. 3. *recent.* & hæc vltima deciſio loquitur † de teſtibus 16
qui interfuerunt Baptiſmo. Et eſt etiam conſiderandum,
quod mater Ioſephi de Garris lactauit dictum Michaelem
natum anno ſequenti quo natus erat dictus Ioſeph, & vo-
cati fuerunt fratres, *vt dicitur lactis*, vt deponunt ſoror
eiuſdem Nutricis, & prædictus Ioſeph, ac eius Auuncu-
lus, & frater dictæ Nutricis, qui ſubiungunt, quod dictus
Ioſeph erat ætatis 44. annorum quando ipſi fuerunt exami-
nati de anno 1633. menſe Decembris, vnde ſi dictus Io-
ſeph præcedebat Michaelem vno anno, ſequitur perneceſ-
ſe quod Michael de tempore oppoſitionis ſequutæ in anno
1631. eſſet ætatis 40. annorum, & ætas dicti Ioſephi
comprobatur, quia fuit promotus ad ordines minores de
anno 1604. quo tempore fuerunt examinati teſtes qui de-
poſuerunt illum natum eſſe de anno 1589. ex quibus teſti-
bus etiam † quod dicerentur ſingulares, benè probatur 17
ætas Farin. *frag. crim. lib.* 1. *littera A. verb. ætas num.* 166.
& num. 187. *& num.* 575. Mantic. *deciſ.* 25. *num.* 3. *&* 124.
num. 2. & dixit Rota *in cauſa Elnen. Canonicatus* 6. *Iunij*
1631. *coram R.P.D. meo Ghiſilerio, quæ eſt deciſ.* 45. *num.* 11.
part. 6. *recent.*

18 Quia cum ætas de † ſui natura ſit difficilis probationis
probari poteſt per coniecturas, & indicia, *l. cum de ætate*,
vbi Gloſs. *ff. de prob. l. cum te*, *C. eod. tit.* Alciat. *præſumpt.*
14. *num.* 8. *& ſeqq. reg.* 2. Soccin iun. *conſ.* 3. *num.* 2. *vol.* 1.
19 præcipuè quando agitur de ætate † longæua, prout in caſu
iſto de ætate 40. annorum, Rot. *deciſ.* 260. *num.* 1. *part.* 2.
diu. Mant. *deciſ.* 124. *num.* 2. & fuit dictum *d. cauſa Elnen.*
num. 9. *& ſeqq.*

Neque prædictæ probationes redduntur æquiuocæ ex
quo Petrus habuit alium filium, qui vocabatur Michael,
quia imò confirmantur, cum non repugnet quod plures
20 fratres † vocentur eodem nomine, dum ſolent diſtingui
ex numero videlicet primus, & ſecundus, & vt deponunt
teſtes Doctor Michael qui hodie viuit in Scholis vocabatur
il Vecchiarello, & dicunt quod erat maior natu ſuorum
21 fratrum, & dant † rationem vt dictum eſt, quia erant
condiſcipuli, addentes quod quando Michael ſecundus
cœpit ediſcere litteras, Michael primus de quo agitur
ſciebat legere, & ſcribere; & ceſſat omnis difficultas, quia
conſtat Michaelem ſecundum obijſſe de menſe Martij anni
1605. & cum hoc nomine ſecundi deſcribitur in libro mor-
22 tuorum Eccleſiæ in qua fuit ſepultus, † qui liber probat
obitum, & dictam qualitatem ſecundi, licet non ſit liber
proprij Parochi, quia ſufficit quod reperiatur deſcriptus
23 in libro legaliter tento in d. Eccleſia in qua fuit ſepultus; &
de libro Hoſpitalis dicit Surd. *conſ.* 580. *num.* 36. *vol.* 4. & ſe-
cuta eſt Rota *in cauſa Elnen. Heremitorij 7. Februarij* 1631.
coram R. P. D. meo Merlino, quæ eſt deciſ. 13. *num.* 4. *par.* 6.
recent.

Et tollitur etiam iſtud æquiuocum ex diſpoſitione matris
facta de anno 1611. quæ legauit certa ſtabilia huic Michae-
li primo, nominando illum natu maiorem, quæ matris
aſſertio non poteſt referri ad alium Michaelem, tum quia
vt dictum eſt ille obijt de anno 1605. & ſic per quinquen-
nium ante dictam diſpoſitionem, tum quia erat minor na-
24 tu ex ſupradictis, & iſta † probatio, ſeu declaratio elicita
ex diſpoſitione matris, tollit omne æquiuocum, Bald.
conſ. 19. *num.* 4. *vol.* 5. Curt. iun. *conſ.* 118. *num.* 8. Ruin. *con-*
ſil. 194. *num.* 8. *vol.* 1. Cattal. *deciſ.* 1. *num.* 3. Rota *deciſ.* 262.
num. 3. *in fin. poſt* 2. *vol. conſ. Farinac.*

Nec prædicta eliduntur ex quo quatuor ſcribæ Toletan.
declararunt quod partita libri Baptiſmatis videatur ſuppo-
ſita; illorum enim rationes non ſubſiſtunt, mouentur
25 enim ex diuerſitate atramenti, & caracteris, † quæ di-
uerſitas retorquetur, & magis corroborat dictam parti-
tam, cum diuerſis temporibus, & à diuerſis Parochis de-
ſcribantur partitæ Baptizatorum, vt conſiderauit Rota
in deciſ. 207. *num.* 12. *coram Reuerendiſs. D. meo Epiſcopo*
Vrgellen. Nec etiam eſt habenda in conſideratione quod
charta ſit magis, vt vulgo dicitur *Liſcia*, nam dicti Scribæ
conuincuntur de mendacio cum in dicta carta adſint aliæ
partitæ, quas non dicunt eſſe ſuſpectas, & tamen ſi carta
eſſet magis *Liſcia*, non poſſet dicta qualitas adaptari ad
partitam Michaelis tantum, ſed etiam omnes alias par-
titas comprehenderet, & prætenſa abraſio lineæ ante
26 principium partitæ quatenus eſſet † vera, nihil facit cum
non ſit in corpore ipſius partitæ, ſed ante illam, vt benè in
puncto eſt text. *in cap. litteris de fid. inſtr.* vbi dicitur quod
27 † per raſuram in ſimplici narratione facti non vitiatur
ſcriptura, & ibidem notant communiter DD. quos refert,
& ſequitur Farin. *de falſ. quæſt.* 153. *num.* 71. *cum ſeqq.* Ge-
nua *de ſcript. priu. lib.* 1. *quæſt.* 6. *princ. num.* 10. Hinc merito
iſta atteſtatio ſcribarum nunquam in actis fuit producta,
quamuis pro parte Michaelis de hoc ſæpè fuit oppoſitum,
28 quare de illa non eſt habenda ratio. Quia non † cenſetur
in iudicium deductum quod non eſt in eo productum, Bald.
in l. 1. *num.* 11. *verſ. quia non poteſt C. de ſent. ex breui. recit.*
29 Habetur enim ac ſi non eſſet in † rerum natura, Caſtr. *in*
l. ait Prætor §. ſi Iudex poſt med. verſ. & pro hoc vide, ff. de
re iud. & latè Rota *in recent. part.* 1. *deciſ.* 404. *num.* 12. *&*
part. 5. *deciſ.* 197. *num.* 15. *& ſeqq. & deciſ.* 285. *num.* 5. & eo
magis iſta procedunt, quia dicti Scribæ fuerunt pro parte
Michaelis allegati ſuſpecti.

Nec etiam prædicta eliduntur ex quo Michael de anno
1610. dum fuit matriculatus in ſtudio Compluten. dixerit
ſe eſſe annorum 16. & extraiudicialiter alias negauerit
ſe habuiſſe alium fratrem nomine Michaelem, quia te-
ſtes deponunt, conſuetudinem eſſe quod ſcholares dum
referuntur in matricula fingant ſe iuniores, vt magis
eluceat eorum peritia, & liber matriculæ nihil facit ad
ætatem, † ſed dumtaxat, vt probetur quod aliquis ſit Scho-
laris, vt per Bart. *in l. fin. num.* 2. *C. de reb. cred.* Pariſ. *conſ.* 30
159. *num.* 16. *vol.* 4. Dimius *conſ.* 152. *num.* 17. *vol.* 2. Hond.
conſ. 78. *num.* 8. *vol.* 2. Genua *de ſcriptur. priu. lib.* 4. *fol.* 260.
num. 1. & dicta confeſſio extraiudicialis quod Doctor Mi-
chael non habuerit alium fratrem nomine Michaelem non
videtur probata, quia teſtes † ſuper ea deponentes viden-
tur ſingulares, qui non ſufficiunt Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 4. *de* 31
ſent. & re iud. Serap. *deciſ.* 1172. *num.* 5. Rot. *in recent. p.* 2.
deciſ. 700. *num.* 33. *ad fin. & part.* 5. *deciſ.* 177. *num.* 15. &
dicti teſtes ſunt Canonici Eccleſiæ Toletanæ, & ſic mem-
bra Capituli, quod habet intereſſe in cauſa, & † ideo illis
non eſt adhibenda fides, *l. nullus, & l. in omnibus ff. de teſt.* 32
Felin. *in cap. inſuper num.* 5. *de teſt.* Farin. *eod. tract. quæſt.*
60. *num.* 2. Buratt. *deciſ.* 113. *num.* 2. *&* 237. *num.* 11. *& p.* 5.
recent. deciſ. 159. *num.* 21. Imò cum contrarium idem Mi-
chael profeſſus fuerit ante actum electionis, hoc eſt atten-
dendum, Aym. *conſ.* 61. *num.* 3. Gabr. † *de teſtib. concl.* 4.
num. 75. ſan. mem. Greg. *deciſ.* 157. *num.* 3. vbi Add. *num.* 7. 33
Buratt. *deciſ.* 317. *num.* 8.

Iuſtificatis igitur electione, & ætate Michaelis reſultat
perneceſſe quod ei ſit adiudicandus Canonicatus, cum
ſit qualificatus, ex quo iamdiu fuit Collega maioris, & in-
ſignijs Collegij Vniuerſitatis Compluten. & propter eius
præexcellentiam fuit ad ſacros ordines abſque patrimonio
promotus, & per concurſum aſſecutus fuit Canonica-
tum ſacræ Scripturæ in Eccleſia Pacen. ſit nobilis, & inſi-
gnis Doctor Theologus, in Hiſpanijſque ſummopere exi-
ſtimatus, & in vinea Domini fructuoſiſſimè laborauerit,
& de validitate ipſius electionis non poſſit dubitari, cum de
ea ipſe doceat per confeſſionem partis, & per alia vt ſupra-
dictum, ipſique ſufficiat probare electionem, neque te-
neatur probare etiam eſſe Canonicam, quia talis præſumi-
tur, † & qui negat etiam eſſe talem tenetur iuris ordine 34
ſeruato hoc probare, cum extraiudicialiter procedatur ad
illam, vt ſtatim dicetur Lapus Abb. *in cap. licet Epiſcopus*
num. 3. *& ſeqq. de præb. in* 6. Gemin. *ibid. num.* 12. *ſtatim poſt*
princ. verſ. ſufficit, Io. Andr. *in cap. ſicut num.* 11. *verſ. ex*
hoc videtur de ſent. & re iud. vbi in puncto † quod ſi aliquis 35
defectus opponatur contra electionem opponens tene-
tur probare idem Io. Andr. *in cap.* 1. *num.* 1. *de conceſſ. præb.*
in 6. Ægyd. *deciſ.* 76. *num.* 5. *verſ. modo*, & iſta adeo vera
ſunt, vt ipſe electus non teneatur probare validitatem ſuæ
† electionis niſi alius poſſideat, Gemin. *loco citato verſ.* 36
ſi autem poſſeſſor, & ſentit Ægyd. *pariter loco citato*, La-
pus Abb. *d. num.* 3. *verſ. ſi autem poſſeſſor*, Io. Andr. *in d.*
cap. 1. *num.* 1. vbi quod electus † non tenetur probare niſi 37
præſumptio ſit contra electores, *& in d. cap. ſicut num.* 11.
dicit quod electus non tenetur probare niſi ius hoc præci-
piat, vt debeat interuenire in electione ſcriptura, quia
tunc ius videtur velle, vt per electum probentur ſolemni-
tates, in caſu autem iſto nec adeſt poſſeſſor, quia poſſeſ-
ſio capta per Becerra fuit capta lite † pendente, & ideo eſt 38
attentata, & nullius conſiderationis, *cap. non ſolum, de ap-*
pellat. in 6. ſan. mem. Greg. *deciſ.* 503. *num.* 1. Nec fomen-
tum Capituli poteſt aliquid operari, cum non ſeruauerit
forma Conſtitutionum Sixti, & Leonis, vt ſtatim dicetur.

Nec etiam præſumptio eſt contra electores neque ius,
aut Conſtitutiones Sixti, & Leonis volunt, quod electio
redigatur in ſcriptis, & hoc ſolum quando Eccleſia vidua-
tur, † quia tunc eſt ſeruanda forma *cap. quia propter de* 39
elect. & quia vota ſunt redigenda in ſcriptis; & licet dictæ
Conſtitutiones Leonis, & ſanct. mem. Greg. loquantur de
edictis proponendis quæ non poſſunt fieri ſine ſcriptura,
tamen non imponitur aliqua ſolemnitas, & † propterea 40
intrant prædicta quod ſufficit electo allegare electionem,
& fuit etiam reſolutum coram me in dicta cauſa *Legionen.*
Canonicatus Magiſtralis 12. *Iunij* 1634. *quæ eſt deciſ.* 289.
part. 6. *recent.*

Et dictus Michael debet obtinere dictum Canonicatum
etiam quod fuerit electus in paritate vocum, cum Becer-
ra, nam Leo Decimus in ſuo Motu proprio, qui habetur
apud Garz. *de beneſ. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 169. *col.* 3. *in fin.* ſta-
tuit quod ſi duo habuerint vota paria, † electio debet diri- 41
mi per ſortem quæ habeatur loco electionis, & prouiſionis,
vnde in propoſito cum duo tantum habuerint paritatem
vocum erat locus † electioni per ſortes, & propterea Ca- 42
pitulum non potuit gratificari Becerræ, nec ei opitula-
tur Bulla ſanct. mem. Greg. quæ dat electionem Capitulo,
quia † non loquitur in caſu quo vota ſint paria prout in 43
caſu

caſu iſto, & ideo iſte caſus remanet in diſpoſitione Bullæ
Leonis *l. commodiſſimè de liber. & poſthum.*

Et quamuis Garz. *vbi ſup. num.* 205. *& ſeqq.* faciat moti-
44 uum, quod non ſolum ſit † attenden. paritas vocum, ſed
etiam paritas aliarum qualitarum, quia Leo Decimus con-
firmat Bullam Sixti Quarti, quæ vult vt habens maiores
qualitates præferatur, & num. 207. dicit ita pluries fuiſ-
ſe ſeruatum, tamen num. 208. dicit hanc ſententiam
eſſe omnino falſam, quia Bulla Leonis claris verbis loqui-
tur de paritate votorum, & ſi loqueretur de paritate in
omnibus nunquam deueniretur ad ſortes, quia moraliter
45 † loquendo, non daretur caſus quod vterque eſſet æquè no-
bilis, & nu. 210. dicit non obſtare quod litteræ Sixti Quar-
ti cum omnibus in eis contentis ſint approbatæ per Leo-
nem, quia intelliguntur præterquam in illis quæ per Leo-
nem ſtatuuntur, nam etiam per Sixtum Quartum fuerat
ſtatutum, quod dicti Canonicatus deberent prouideri gra-
duatis in Vniuerſitatibas Hiſpaniæ, & tamen Leo ſtatuit
quod poſent prouideri Hiſpanis Collegij Bononien. ibi
graduatis, & ad obſeruantiam de qua dixit d. num. 207. re-
ſpondet num. 211. quod cum ſit contra claram diſpoſitio-
46 nem Leonis, cuius verba † ſunt clara non eſt locus obſer-
uantiæ interpretatiuæ, Aretin. *conſ.* 84. *num.* 5. *&* 215. *nu.* 2.
Rot. *deciſ.* 108. *num.* 6. *part.* 1. *diu. & deciſ.* 37. *nu.* 27. *part.* 2.
& non poteſt dici conſuetudo interpretatiua, cum non af-
47 feratur † lex dubia ſuper qua fundari poſſit talis interpreta-
tio, *cap. cum dilectus de conſuetud. l. minimè, l. ſi de inter-
pretatione de legib. & fuit dictum in cauſa Hiſpalen. voti* 15.
Martij 1586. *coram Gypſio.*

Ex quibus omnibus ſequitur quod cum hodie ſolum ſu-
perſit dictus Doctor Michael Ferrer, & Becerra ſit mor-
tuus, & ſic per mortem ceſſet eius habilitas non eſt locus
ſorti, aut diſcuſſioni qualitarum, ſed ſuperſtiti eſt debitus
48 Canonicatus, quia † non eſt deuenien. ad ſortes, aut qua-
litates, niſi inter habiles ad *l. gradatim verſ. et ſi lege ff. de
munerib. & honorib.* Io. Guttier. *conſ.* 31. *num.* 21. 22. *&* 26.
ita & in puncto Garz. *de benef. d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 212. *in
49 addit.* vbi firmat id non eſſe dicendum † ſi inhabilis habuiſ-
ſet maiorem partem votorum.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. ROIAS,

Poſtea Archiepiſcopo Tarraconeñ.

Romana Caſalis Aguzani.

Mercurij 27. *Iunij* 1640.

ARGVMENTVM.

Conditio ſi ſine liberis, quæ etiam in fideicommiſſis expirat per mortem cum filijs, extenditur ad omnes, & vlteriores deſcendentes vbi agitur de fideicommiſſo abſoluto, perpetuo, & ſucceſſiuo. Diſpoſitio text. in Auth. res quæ optimè in hac deciſione declaratur tam quoad caſum ſubſidij, quando illud non intrare prætenditur, cui ſcilicet hoc onus probandi pertineat, quam quoad materiam reinciſionis bonorum in fideicommiſſum matrimonio ſine liberis diſſoluto, ſaltim ratione piæ cauſæ, quam etiam quoad caſum dotis conſtituendæ de fructibus bonorum fideicommiſſi; plura quoque de congruitate dotis, & an filia poſſit ſibi omnia bona fideicommiſſi in dotem conſtituere dicuntur.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum abſolutum perpetuum, & ſucceſſiuum ex quibus inducatur.*

2 *Conditio ſi ſine filijs in fideicommiſſo abſoluto perpetuo, ac ſucceſſiuo extenditur ad omnes filios.*

Qui tenentur vni alteri reſtituere donec hereditas ad vltimum vocatum perueniat, ibid.

3 *Fideicommiſſum abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum reſultat ex pluribus ſubſtitutionibus factis per verbum in infinitum, cum prohibitione alienationis.*

4 *Inſtrumentum diuiſionis inter hæredes facta probat bona eſſe hæreditaria, & fideicommiſſo ſubiecta.*

5 *Immiſſio conceditur fideicommiſſariæ dotis de fideicom-*

miſſo, purificatione illius, & quod bona fuerunt in hæreditate fideicommittentis reperta.

6 *Immiſſio denegatur fideicommiſſario, quoties hæredi competit retentio ratione dotis filiæ, vel neptis fideicommittentis.*

7 *Hæres cui competunt detractiones non poteſt grauari reſtituere fideicommiſſario bona fidiecommiſſo ſubiecta illis non factis.*

8 *Bona fideicomiſſo ſubiecta poſſunt pro conſtitutione dotis alicuius deſcendentis à fideicommittente, de fideicommiſſo ſeparari.*

9 *Bona fideicommiſſo ſubiecta quoties reperiuntur diſtracta vigore* Auth. res quæ C. comm. de legat.

Tunc aſſerenti non intrare diſpoſitionem d. l. ex quo aderant bona libera, incumbit onus probandi, ibid. & num. ſeqq.

10 *Fideicommiſſarius vindicare prætendens bona alienare,* vig. Auth. res quæ *probare tenetur adfuiſſe bona libera, & ſup. num.* 8. *& ſeq. ac infra num. ſeq.*

11 *Præſumptio ſtat pro poſſidente.*

12 *Poſſeſſio capta in vim ſententiæ ſuſpenditur per appellationem.*

Appellationis effectus eſt omnia in eo ſtatu reponere, in quo erant ante ſententiam, num. 12.

13 *Litis initium attendi debet ad cognoſcendum quis dicatur actor, vel reus.*

14 *Diſpoſitio text. in* Auth. res quæ *intrat cum bona libera non adſunt.*

15 *Prohibitio fideicommittentis ne bona alienentur etiam ex cauſa dotis non poteſt tollere diſpoſitionem* Auth. res quæ.

16 *Diſpoſitio* Auth. res quæ *habet locum, ſiue alius conſtituat, ſiue filia ſe ipſam dotet.*

17 *Diſpoſitio* Auth. res quæ *non tantùm fundatur in præſumpta voluntate teſtatoris, quam in publica vtilitate.*

Nuptiæ replent Ciuitates hominibus, num. 17.

18 *Dos quæ ex bonis fideicommiſſi detrahi debet ex fructibus conſtituenda venit.*

19 *Intellige ſi de tempore dotationis fructus exiſterent ad conſtitutionem dotis ſufficientes, & num. ſeq.*

20 *Dos debita ex bonis fideicommiſſi, ad hoc vt de fructibus veniat conſtituenda non eſt ſufficiens fructus fuiſſe perceptos, & ab hærede grauato conſumptos.*

Sed neceſſarium eſt illos dotationis tempore extare, ibid. & num. anteced.

21 *Mulierem dotare ex fructibus in futurum percipiendis de iure non ſubſiſtit.*

22 *Mulier fructus quos ex bonis fideicommiſſi percepit ante contractum matrimonij illos imputat in dotem.*

Intellige vt num. ſeq.

23 *Fructus per maritum percepti poſt contractum matrimonium imputantur in dotem pro ea rata qua congruam dotem excedit.*

24 *Dos aſſignata ex bonis fideicommiſſi vni ex ſororibus tempore quo viuebat frater maſculus.*

Non benè infert ad eam dotem quæ alteri ſorori, vel fuit aſſignata, vel aſſignari debet poſt mortem illius, ibid.

Dote congrua in taxanda non attenditur, tempus præteritum, aut futurum, ſed præſens conſiderari debet, num. 24.

25 *Dote in conſtituenda inſpiciendum eſt, quid cum fœminis de eadem familia fuerit obſeruatum.*

Exceſſus in dote de iure non præſumitur, num. 25.

26 *Exceſſus in dote vbi non eſt clarus, ſed turbidus ad petitorium reijcitur.*

27 *Dos præſumitur congrua etiam quod excedat legitimam attenta qualitate, & diuitijs viri.*

28 *Dos congrua præſumitur.*

Filia poteſt ſibi in dotem aſſignare omnia bona fideicommiſſi, & quando num. 28. 31. *& ſeq.*

29 *Conſtitutio Pij V. ſuper moderatione dotium fuit derogata per Conſtitutionem Gregorij XIII.*

30 *Derogatio præſumitur ex lapſu longiſſimi temporis cum obſeruantia.*

Conſtitutio Sixtina ſuper moderatione dotium, an locum habere poſſit, vbi concurrit obſeruantia cum lapſu longi temporis, num. 30.

31 *Mulier non poteſt ſibi maiorem dotem conſtituere*

in præiudicium fideicommiſſi habita ratione qualitatis viri.
Cum debuiſſet nubere pari, ibid.
Dotis congruitas ex quibus deducatur, num. 31. & ſeq.
32 *Fideicomſsmium euerti parum refert dummodo mulieres congruam dotem recipiant, & ſup. num. anteced. & num. 28.*
33 *Onus dotandi non expirat in dotibus filiarum primi gradus, ſed tranſit ad omnes deſcendentes fideicommittentis.*
Remed. auth. res quæ ſuffragatur omnibus deſcendentibus, num. 33.
34 *Amplia etiam in illis, quæ fuerunt conceptæ longè poſt obitum Teſtatoris.*
35 *Verba veniunt accipienda in potentiori ſignificatu.*
36 *Mulier præſumitur ſibi dotem conſtituiſſe meliori, & pleniori titulo quo potuit.*
37 *Enunciatiua non probat cum præcipuè dubitatur de veritate enunciati.*
38 *Confeſſio fideicommiſſi intellige debet quatenus adſit fideicommiſſum.*
39 *Confeſſio vt non debeat attendi ſufficit, quod non ſit omninò clara.*
40 *Poſitiones datæ à procuratore ſine ſpeciali mandato ad ſic ponendum nihil probant.*
41 *Confeſſio enunciatiua emanata ad alium finem non præiudicat.*
42 *Fideicommiſſum an adſit, vel ne conſiſtit in iure.*
43 *Fideicommiſſum facere per ſimplicem confeſſionem non poſſunt grauati.*
44 *Bona à fideicommiſſo diſtracta vig.* auth. quæ res, *matrimonio ſine liberis diſſoluto redeunt ad fideicommiſſum, ſaltim fauore piæ cauſæ.*
Contrarium ſeruat Rota vt num. 46. & ſeqq.
45 *Matrimonij cauſa dicitur temporalis, donec maneant reliquæ matrimonij.*
Cauſa temporalis temporalem effectum habere debet, num. 45.
47 *Mulier fideicommiſſo grauata, intelligitur onerata reſtituere, quod ſupereſt vltra dotem.*
48 *Bona ſemel à fideicommiſſo diſtracta, quod redeant ad fideicommiſſum in iure cautum non reperitur.*
49 *Regreſſus non datur de priuatione ad habitum.*
50 *Effectus diſtractionis bonorum à fideicommiſſo propter dotem ſemper durat, licet matrimonij cauſa de medio tollatur.*
Si Priuilegium piæ cauſæ præualere non debet doti deſcendentium fideicommittentis.

DECISIO CCXLV.

PRæuijs pluribus deciſionibus in hac cauſa tam coram Reuerendiſſimo Durano, * quàm coram R.P.D. meo Carillo fuit conceſſa Immiſſio DD. Marchioni, ac fratribus de Maximis ſuper Caſale Aguzani controuerſo vigore fideicommiſſi q. Franciſci de Salamonibus purificati ad fauorem q. D. Cleriæ Marchioniſſæ de Maximis Matris d. Marchionis, ac fratrum, cuius ipſi extant hæredes, ex quo conſtitit D. Franciſcum in ſuo Teſtamento inſtituiſſe hæredes vniuerſalem Cleriam, & Vincentiam eius filias; quibus ſubſtituiſſe filios maſculos legitimos, & naturales, & filiorum filios, & Nepotes in infinitum, & in defectum maſculorum filias, & Neptes fœminas pariter in infinitum, eaſque ad inuicem ſubſtituiſſe vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum addito deinde quod caſu quo altera ipſarum, nempè Cleriæ, & Vincentiæ, vel alterius ipſarum filij, vel filiæ, Nepotes, vel Neptes in infinitum decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, aut filiarum filijs maſculis, vel fœminis deſcendentibus, vt ſupra in infinitum ſubſtituit alteram ipſarum ſuperuiuentem, vel illius filios legitimos, & naturales, & filiorum Nepotes, & pronepotes maſculos, vel fœminas in infinitum.

Succeſſiuè conſtitit Vincentiam ſine ſobole deceſſiſſe, & ex d. Cleria natam fuiſſe Iſyphilem, Victoriam, ac Proſperum, & ex Proſpero præmortuo Virginiam, necnon ex Victoria veniſſe in lucem Ioannem Baptiſtam, ac Cleriam Marchioniſſam de Maximis, ex qua orti ſunt DD. Marchio, ac fratres, quibus fuit conceſſa Immiſſio vigore prædicti fideicommiſſi vti purificati ad eorum fauorem. Præcedente legitima deſcendentia optimè probata per publica documenta, dictaque verba dictum fuit importare
fideicommiſſum † perpetuum ſucceſſiuam, & abſolutum 1
inter omnes vocatos, quo caſu benè receditur à vulg. conſ.
Oldrad. 21. ex quo conditio ſi ſine filijs extenditur † ad 2
omnes filios vocatos in perpetuum, ita vt vnus alteri reſtituere
teneatur donec hæreditas ad vltimum vocatum perueniat,
Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 480. *num.* 2. Rot. *deciſ.* 486.
num. 2. *part.* 1. *recent.* & fuit coram me reſolutum in *Spoletana
fideicommiſſi 16. Ianuarij præteriti*, quodque euidenter
conſtare ex vocationibus, & ſubſtitutionibus factis per
Teſtatorem per verbum, *in infinitum*, vnà cum prohibitione
alienationis optimè † reſultet perpetuum, & ſucceſſi- 3
uum fideicommiſſum, firmat noſter Molin. *de Hiſpan. primog.
lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 24. & 25. Caſtil. *tom.* 6. *controu. cap.*
117. *per totum*, Rot. *deciſ.* 121. *num.* 4. *part.* 2. *diuerſ.* & *in
d. Spoletana fideicommiſſi coram me.*

Conſtitit etiam de identitatem Caſalis ex inſtrumentis
diuiſionum inter filios, & hæredes Cleriæ ſenioris † vti de 4
bonis hæreditarijs fideicommiſſi ex quibus Caſale fuiſſe fideicommiſſo
ſuppoſitum, benè probatur Peregr. *de fideic.
art.* 44. *num.* 5. Fuſar. *de ſubſt. quæſt.* 118. *num.* 11. Rot. *deciſ.*
706. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* Vlterius conſtitit Caſale fuiſſe repertum
in hæreditate præfati Franciſci de Salamonibus,
† quibus concurrentibus Immiſſio nequijt denegari Rot. 5
deciſ. 330. *num.* 2. & 3. *part.* 5. *recent. cum vulgat.*

Lata poſtmodum ſententia per R. P. D. meum Carillum,
mihique in gradu appellationis cauſa Commiſſa propoſui
pluries dubium. Ad ſententia Rotalis eſſe confirmanda
nec ne. Domini à principio non erant Concordes poſtea
ſub die 16. * Decembris 1639. fuit ordinatum, vt videretur
de detractione dotis Victoriæ. Tandem poſt plures cauſæ
propoſitiones materia plenè diſcuſſa, articulo ſæpius
diſputato fuit hodie reſolutum ſententiam Rotalem eſſe infirmandam.

Moti ex eo, quia non poterat concedi Immiſſio DD. de
Maximis in poſſeſſione Caſalis Aguzani vti ſubiecti fideicommiſſo
Franciſci Salamonij, & nuper ab Alexandra de
Blanchis poſſeſſi ex quo Alexandræ, & ex eius perſona PP.
S. Siluestri, & DD. de Garauinis illius legatarijs competebat
retentio, ac detractio † ratione aſſignationis eiuſdem 6
Caſalis in dotem traditi eidem Victoriæ quo caſu Immiſſio
erat retardanda, iuxta text. *in l. cohæredi*, §. *cum filiæ ff. de
vulg. & pupil.* Greg. XV. *deciſ.* 185. *num.* 1. & fuit dictum in
*Bononien. fideicommiſſi 1. Decembris 1625. coram R. P. D.
meo Pirouano.* Alioquin non factis detractionibus † hæres 7
grauaretur in reſtituendo pluſquam reſtituere iuſſus eſſet,
Surd. *deciſ.* 333. *num.* 18. *verſ. & ratio eſt*, Rot. *deciſ.* 88. *n.* 26.
*in fin. verſ. quantum attinet ad ſecundum, cum duobus ſequen.
part.* 6. *recent.*

Detractio ex fideicommiſſo ſupradicto, & quæ reddit
ſententiam notoriè iniuſtam erat, & eſt dos Victoriæ neptis
fideicommittentis, & ſic totum illud Caſale Aguzani,
quod ſibi aſſignauit in dotem, quæ aſſignatio de dicto Caſali,
licet fideicommiſſo ſubiecto † in ſubſidium valide potuit 8
conſtitui vigore *Auth. res quæ C. com. de legat.* Eòque præſertim,
quia in præſenti non tractatur de dote aſſignanda,
ſed de aſſignata, eaque aſſignatio ſubſidiaria præſumitur niſi
pro † parte dicti Marchionis probetur exiſtentia aliorum 9
bonorum liberorum, quod non probatur Peregr. *de fideic.
art.* 42. *num.* 73. & diſtinguendo vtrumque caſum reſoluit
Rota *in Bononien. fideicommiſſi de Rubeis 15. Ianuarij 1620.
coram bon. mem. Vbaldo*, præcipuè quia Caſſale aſſignatum
poſſidebatur à reis conuentis habentibus cauſam mediatam
à Victoria, quibus propterea non incumbit onus probandi
hanc negatiuam, ſed Dominis de Maximis vindicantibus
† Caſale vti fideicommiſſo ſuppoſitum erit probanda 10
exiſtentia aliorum bonorum vti fundamentum ſuæ intentionis,
cum præſumptio † ſtet pro poſſidente, vt dixerunt 11
Curt. ſen. *conſ.* 27. quem refert, & ſequitur Molin. *de Hiſpan.
primog. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 36. Odd. *de fideicom. quæſt.* 43.
art. 5. *num.* 101. *cum ſeq.* Fuſar. *de ſubſt. quæſt.* 531. *num.* 125.
quam ſemper amplexa eſt Rot. *vt in deciſ.* 161. *n.* 18. *part.* 1.
diuerſ. & *deciſ.* 920. *num.* 7. *coram Buratto*, & *deciſ.* 154. *n.* 2.
& 210. *num.* 7. *part.* 6. *recent.* & *in Mantuana bonorum 16.
Iunij 1636. coram Reuerendiſs. D. meo Decano.*

Nec obſtat, quod Domini de Maximis acceperint poſſeſſionem
d. Caſalis in vim ſententiæ Rotalis, quia illa eſt ſuſpenſa
† per appellationem cuius effectus eſt reponendi 12
omnia in illo ſtatu, in quo erant ante ſententiam Seraph.
deciſ. 1422. *num.* 1. Caualer. *deciſ.* 730. *nu.* 1. & ad effectum
agnoſcendi quis ſit actor, vel reus, ac teneatur dd. probationes

13 tiones facere † an extent alia bona, necne venit attenden-
dum litis initium, vt per Felin. in cap. ſignificauerunt nu. 15.
de except. Bald. in l. ſi hi qui num. 3. C. de appell. Crauet.
conſ. 182. num. 2. Caual. deciſ. 630. num. 1. & fuit dictum in
Romana domus ad Turrim Sanguineam 3. Iunij 1621. & 2.
Iunij 1622. coram Patriarrha Manzanedo, & part. 6. recent.
deciſ. 154. num. 2.

Nec Domini habuerunt difficultatem quin Victoria po-
14 tuerit ſibi dare in dotem totum Caſale Aguzani † ex eo,
quia alia bona non adſunt libera intrat diſpoſitio d. auth. res
quæ C. com. de leg. non obſtante prohibitione fideicommit-
15 tentis ne bona alienentur etiam † ex cauſa dotis, vt per
Paul. de Caſtro conſ. 80. num. 1. verſ. ſed hoc non obſtat lib. 1.
Dec. conſ. 579. num. 4. verſ. ſecundo etiam, Fachin. contron.
lib. 4. cap. 48. Craſ. in §. fideicommiſſum quæſt. 57. Peregr. de
fideicom. art. 42. ſub num. 9. verſ. eius tamen, Mareſcot. var.
reſol. lib. 2. cap. 69. num. 16. Surd. deciſ. 72. num. 12. Theſaur.
deciſ. 192. ſub num. 10. verſ. nec etiam, & magiſtraliter re-
ſoluit Rota in Romana Dotis 30. Martij 1618. coram bon.
mem. Card. Veroſpio impreſſ. apud Fenzon. ad Statut. Vrb.
deciſ. 93. per tot. & part. 6. recent. deciſ. 312. num. 6. Gratian.
16 diſcept. 832. num. 38. hocque † procedit ſiue alius conſtituat,
ſiue filia ſe ipſam dotet, vt eſt text. expreſſus in l. mulier 22.
§. cum proponeretur, ibi, eaque dotem marito dediſſe, ff. ad
Trebell. ea ratione, quia Auth. res quæ fundatur non tam
17 in præſumpta voluntate teſtatoris, † quàm in publica vti-
litate proueniente ex eo quod facilius nuptiæ contrahan-
tur, per quas hominibus Ciuitates repleantur, vt in §.
quamobrem in Auth. de reſt. quam rationem ponderauit Ro-
ta in d. Romana dotis coram bon. mem. Card. Veroſpio apud
Fenzon. deciſ. 93.

18 Nec pariter obſtat, quod dos † debuerit potius conſtitui
ex fructibus Caſalis, vt per Seraph. deciſ. 481. n. 3. Adden.
ad Greg. XV. deciſ. 543. num. 4. Quia hæc concluſio eſſet
19 vera, † ſi pro parte d. Marchionis doceretur, quod de
tempore dotationis fructus prædicti exiſterent, Molin. de
Hiſpan. primogen. lib. 4. cap. 7. num. 15. Fuſar. de ſubſtitut.
20 quæſt. 531. num. 120. itaut non ſufficiat fructus † fuiſſe per-
ceptos, & ab hærede grauato conſumptos, vt fuit reſolu-
tum in Peruſina dotis 9. Iunij 1614. coram bon. mem. Vbaldo
part. 3. recent. deciſ. 587. de quo non conſtat, nec eſt verum,
quod teſtator mandauerit dotari ex fructibus in futurum
21 percipiendis, nec in iure ſubſiſtit, † quod Victoria eſſet
dotanda ex fructibus in futurum percipiendis, ex quo text.
in d. l. mulier 22. §. cum proponeretur, ff. ad Trebel. loqui-
22 tur, quando mulier fructus iam perceperat de † tempore
contracti matrimonij, in quibus terminis loquitur Gratian.
diſcept. 832. num. 42. & 43. Seraphin. deciſ. 465. ſub num. 1.
& 481. num. 3. cum fructus percepti poſt contractum ma-
trimonium non computentur in dotem, niſi proportiona-
23 biliter ad eam partem bonorum † datorum marito, quæ
congruam dotem excederet, vt poſt Alex. in d. §. cum propo-
neretur, optimè declarat Peregr. de fideic. art. 42. num. 71.
verſ. intellige.

Si dicatur in conſtitutione dotis legi aſſignatam nedum
portionem Victoriæ competentem in iſto Caſali, verùm
etiam quicquid illi competebat in domo ad Arcum Cami-
liani, & in Caſali S. Spiritus, & in Caſtris Petrellæ, & Plani
Mileti, ac alijs bonis ſpectantibus ad eam in Territorijs dd.
Caſtrorum, quo poſito ſequeretur exceſſiuitas dotis, ceſſat
obiectum, quia detractis bonis feudalibus, nempè dd. Ca-
ſtris, & territorijs ante contractum matrimonium deuolu-
tis ad Cameram, ſuper quibus apparet eamdem Victoriam
nullum ius habuiſſe, ſed ſolas prætenſiones, patet ex diui-
ſione poſtea facta inter eam, & ſorores auctoritate Apo-
ſtolica munita nil aliud ipſi obtigiſſe præter Caſale Aguza-
num æſtimatum in ſcutor. 10700. cum onere ſoluendi an-
nua legata aſcendentia ad quartam partem huiuſmodi va-
loris; item tertiam partem domus ad Arcum Camiliani
valoris ſcutorum 2566. Caſale autem Collis S. Spiritus, &
aliæ portiones domus fuerunt in diuiſione aſſignatæ ſorori-
bus, adeout tota dos Victoriæ ad ſummum vix exceſſerit
ſcutor. 10. mil.

Minus obſtat, quod alteri ſorori Victoriæ fuerit aſſigna-
ta dos ſolum ſcut. 6000. quia placuit reſponſio data, quod
tunc viuebat frater maſculus, qui tempore contracti ma-
24 trimonij per Victoriam prædeceſſerat, † & in taxanda
congrua dote non debet attendi tempus præteritum, aut
futurum, ſed præſens, dum matrimonium contrahitur,
vt in terminis Auth. res quæ, not. ibi Bald. num. 16. verſic.
niſi inſpecto, Honded. conſil. 10. nu. 31. & 35. cum ſeq. lib. 1.
Peregr. conſ. 14. num. 14. & 15. lib. 2. Rot. deciſ. 210. num. 8.
part. 6. recentior. & in Romana fideicommiſſi 16. Martij
1640. coram R. P. D. meo Bichio, & quamuis tempora an-
tecedentia, vel ſequentia eſſent attendenda id faueret Vi-
ctoriæ cum filiæ eiuſdem Victoriæ, nempè D. Cleriæ Mar-
chioniſſæ de Maximis fuerit conſtituta dos ſcut. 17. mil. ex
qua vel excluditur exceſſus, † cum in conſtituen. dote in- 25
ſpicien. ſit quid cum fœminis de eadem familia fuerit obſer-
uatum prout obſeruant Menoch. conſ. 293. num. 7. Theſaur.
deciſ. 192. num. 1. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 531. num. 166. quos
refert, & ſequitur Rota deciſ. 49. num. 2. part. 6. recent. Et
exceſſus de iure non præſumitur in dote, Gabr. conſ. 20.
num. 68. lib. 2. Rot. deciſ. 28. num. 16. & 88. num. 1. part. 5.
recent. Vel in omnem † caſum redditur turbidus adhoc, vt 26
de exceſſiuitate veniat viden. in petitorio, & interim con-
cedenda Actori reintegratio, vt dixit Rota in Tudertina
dotis coram R. P. D. meo Merlino apud Mangil. de ſubhaſt.
deciſ. 105. num. 4.

Vltra quod congrua dos præſumitur in omnibus Bo-
nis enunciatis attenta qualitate, & diuitijs † viri etiam 27
quod legitimæ quantitatem dos excederet, vt per Menoch.
conſ. 247. num. 46. Cephal. conſ. 668. num. 9. Nupſit enim
Victoria anno 1575. Aſcanio Rebibæ nepoti Cardinalis Pi-
ſarum, & fratri Proſperi Patriarchæ Conſtantinopolitani,
& Io. Dominici Epiſcopi Horton. cui propterea dedit in
dotem totam ſuam portionem Caſalis Aguzani, & aliorum
bonorum per eam poſſeſſorum in communione cum Iſy-
phile, & Virginia ex dicta Victoria venerunt in lucem
Cleria mater DD. Marchionis, & Fratrum de Maxi-
mis necnon q. Io. Baptiſta hæres Victoriæ, qui nupſit Ca-
millæ Ricciæ cum dote ſcut. 6000. ex quo natus fuit Caro-
lus, qui deceſſit abſque filijs, hæredemque inſtituit q.
Alexandram de Blanchis, à qua cauſam habent RR. Pa-
tres S. Silueſtri, ac DD. de Garauinis. In omnem caſum
præſumptio † ſtat pro dotis congruitate, iuxta quam etiam 28
omnia bona fideicommiſſi potuiſſet ſibi aſſignare in dotem
Victoria, vt per Bald. in d. Auth. res quæ, C. comm. de leg.
Petr. de Anch. conſ. 154. nu. 16. Fulgoſ. conſ. 32. in fin. 1. col.
Peregr. de fidec. art. 42. num. 26. Mant. deciſ. 329. nu. 7. Ro-
ta in Bononien. legati de Mareſcottis coram R. P. D. meo
Merlino deciſ. 88. num. 10. part. 5 recent.

Nec extat probatus exceſſus dotis ex Bullis Pij V. modera-
toris dotium, quandoquidem Sixtina emanauit poſt dota-
tionem Victoriæ, Pianæ verò Conſtitutioni fuiſſe † dero- 29
gatum per Conſtitutionem Gregor. XIII. dixit Rota co-
ram ſan. mem. Gregor. XV. deciſ. 267. per tot. Vltra quod
derogatio præſumitur ſi adeſt aliquis exceſſus † ex lapſu 30
longiſſimi temporis, cum obſeruantia Caſſad. deciſ. 3. de
procur. Seraph. deciſ. 1042. num. 2. & in recent. deciſ. 159.
num. 4. part. 1. & deciſ. 31. nu. 2. & 177. num. 8. part. 4. & in
terminis Conſtitutionis Sixtinæ dixit Rota in Romana, ſeu
Ianuen. quarti dotalis 14. Nouembris 1639. coram R. P. D.
meo Panzirolo.

Nec pariter obſtat, quod Victoria non valuerit dotem
maiorem ſibi conſtituere habita † ratione qualitatis viri 31
euertendo totum fideicommiſſum ex quo debuerat nubere
pari, vt per Fuſar. conſ. 117. num. 6. fuit enim reſponſum
congruitatem dotis non eſſe deducen. ex imparitate viri,
ſed ex qualitate eiuſdem mulieris, ac familiæ immò ex
ſolito familiæ habito reſpectu ad obitum fratris maſculi,
† & parum refert, quod fideicommiſſum euertatur dum- 32
modo fœminæ congruam dotem recipiant, vt per Bald.
in d. Auth. res quæ num. 4. Caſtrenſ. num. 5. Fuſar. de ſubſtit.
quæſt. 531. num. 54. Mantic. deciſ. 152. num. 3. & deciſ. 88.
num. 9. & 10. part. 5. & deciſ. 312. num. 36. part. 6. recent. &
fuit vltimo reſolutum in Bononien. fideicommiſſi 16. Martij
1640. coram R. P. D. meo Bichio. Vltra quod in præſenti
non fuit euerſum totum fideicommiſſum, cum pro fidei-
commiſſarijs remanſerit pretium Caſalis S. Spiritus ſcut.
17. mil. & pretium duarum portionum domus ad Arcum
Camiliani ſcut. 5132.

Nihil obſtat, quod Cleria Senior mater Victoriæ iam
fuiſſet conſecuta dotem, & legitimam ex bonis fideicom-
miſſarijs prout dicitur in deciſione R. P. D. mei Carilli ſub
die 3. Iunij §. præter quam quod, quia reſponſum fuit, quod
ſicuti onus dotandi † non expirat in dotibus filiarum 33
primi gradus, ſed ſucceſſiuè tranſit ad omnes deſcenden-
tes, ita omnibus deſcendentibus ſuffragatur remedium
Auth. res quæ, ex Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. num. 5.

Surd.

cum incertis, iuxta diſpoſitionem Sacr. Concil. Trident.
*ſeſſ.24. cap.*13. Sed nec etiam dictæ ſententiæ ſic conditio-
nali acquieſcens dictus Forzirolus, iterum cauſam appella-
tionis introduxit coram A. C. Locumtenente, à quo,
præuio examine nonnullorum teſtium, obtinuit manda-
tum de manutenendo ſimpliciter ſuper exactione dictæ an-
nuæ præſtationis. Quare cauſa per Rectorem in Rota
commiſſa, ſine præiudicio mandati de manutenendo, &
admiſſa quoque ad cauſam Menſa Abbatiali: Dubitaui in
petitorio, An dicta annua præſtatio debeatur; & Domini,
poſt plures cauſæ poſitiones, tandem negatiuè reſpon-
derunt.

Moti ex eo, quia d. Forzirolus non docet de titulo vali-
dæ impoſitionis prætenſæ præſtationis, nec dictum titu-
lum iuſtificat, prout teneretur, etiamſi ſit in quaſi poſſeſ-
ſione exigendi, dum non exegit ſpatio triginta, vel quadra-
1 ginta annorum, † & agit contra d. Iacomellum modernum
Rectorem, qui dictæ impoſitioni non conſenſit, iuxta
diſtinctionem, quam ex Abbat. *in cap. querelam, num.* 12.
& ſeq. de elect. & ex gloſ. *in l. ſicuti, §. ſed ſi quæratur*, vbi
Paul. de Caſtr. *num.* 8. *& 9. ff. ſi ſeruit. vendic.* fecit Rota
apud Mantic. *in deciſ.* 196. *num.* 3. cum alijs cumulat. per
Adden. ad Greg. XV. *in deciſ.* 57. *num.* 16. ſequitur Lotter.
de re benefic. lib. 1. *quæſt.* 38. *num.* 72. Butatt. *deciſ.*296. *n.* 2.
& 3. Regulariter enim omnia Beneficia ſui natura ſunt li-
2 bera, † & ſine aliqua diminutione ſunt conferenda, *cap. ni-
ſi eſſent* at. *ad fin. de præben. cap. vnic. vt Eccleſ. Benef. ſine
diminut. conferan.* Rebuff. *in prax. tit. Requiſita ad collation.
bonam, &c. num.* 6. Garz. *de benef. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 334.
& ſeqq.

Ea autem, quæ adducuntur pro dicto Forzirolo, ad do-
cendum de huiuſmodi iuſtificatione, non viſa fuerunt con-
cludere. Nam Bulla Pauli III. continens vnionem, & ap-
plicationem fructuum dictæ Eccleſiæ parochialis prædi-
3 cto Archipresbyteratui, † eſt ſimplex copia, quæ propte-
rea nihil probat, Soccin. *in Auth. Si quis in aliquo, num.* 15.
circa fin. verſ. Aliquando, C. de eden. Caputaq. *deciſ.* 224.
num. 2. *part.* 2. Burat. *deciſ.*584. *num.* 4. Et de iure vnio non
4 præſumitur, † ſed debet ab allegante concludenter pro-
bari in forma valida, Alex. *conſil.* 70. *num.* 1. *lib.* 3. Felin.
conſil. 2. *num.* 15. Dec. *conſil.* 233. *colum.* 2. & dixit Rota
apud Bellamer. *in deciſ.* 617. *incipien. Executor Papa nu.* 2.
& 3. & inter recent. deciſ. 233. *num.* 5. *part.* 1. *& deciſ.* 361.
num. 2. *part.* 2.

Teſtes verò remiſſoriales, prout dantur in Summario
Menſæ Abbatialis, nec dictam vnionem benè probant.
Siquidem, vltra quod poſſent dici nulliter examinati, ex
quo pro parte dictæ Menſæ Abbatialis allegata abſentia
Interpretis, petitaque breui dilatione duorum dierum ad
eum conducendum, fuit illa denegata, vt in d. Summ.
5 num. 4. & 5. † & tamen breuis dilatio de Iure denegari non
debet, vt tradit Felin. *in cap.* 1. *vt lit. non conteſt.* ſequendo
Bart. *in l. ſed ſi vnius, §. quod autem, ff. de iureiur.* cum alijs
cumulatis per Addeh. ad Felin. *vbi ſupra*, nec minus con-
cludant in dicto, cum non deponant de immemorabili, vel
6 quadragenaria, cum titulo † ſaltem putatiuo, & de viſu,
prout requiritur Felin. *in d. conſ.* 2. *num.* 12. *verſ. ſi vero*,
Garz. *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *nu.* 234. *& ſeqq.* Gregor. XV.
*in deciſ.*51. *num.* 1. Rot. *deciſ.*233. *num.* 5. *part.* 1. *recent. &
fuit dictum in Lucana Iuriſpatronatus prius coram bon. mem.
Seleucien. & poſtea coram Reuerendiſs. D. meo Decano im-
preſſ. apud Vbaldum de Iurepatr. in deciſ.*29. *num.* 11. *& deciſ.*
30. *num.* 12.

Et demum ſcripturæ, quarum enunciatiuis coadiuuari
prætenditur depoſitio dd. Teſtium, & ipſæ quoque viſæ fue-
runt irreleuantes tum ex eo quod fuerunt nulliter compul-
7 ſatæ per Iudicem remiſſorialem, † qui auctoritate compul-
ſandi caret, vt tradit Seuerol. *de remiſſ. cap.* 10. *num.* 3. *verſ.
ſed eorum ſententia*; & non apparet, quòd eidem Iudici fue-
8 rint oſtenſa originalia, † ex quibus fieri debet extractio,
iuxta diſpoſitionem text. *in cap. fin. de fid. Inſtr.* & ibi notat
Butr. *in princip. verſ. Tertiò oportet, & num.* 6. Abb. *num.* 1.
verſ. Nec à officium Iudicis, Caual. *deciſ.* 25. *num.* 1. Buratt.
*deciſ.*290. *num.* 1. *& ſeqq.* Tum ex eo quòd non continent
9 enunciatiuas, quòd huiuſmodi Eccleſiæ ſint vnitæ, † & ta-
men ad hunc effectum requiruntur enunciatiuæ explicitæ,
& emanatæ à perſonis non ſuſpectis, cum concurſu legiti-
mæ quaſi poſſeſſionis, ex latè tradit per Garz. *de Benef. d.
part.* 12. *cap.* 2. *n.*251. *&* 254. *& ſeq. ad n.*269.

Præterea aduerterunt Domini, quod quatenus etiam
probaretur dicta vnio cum omnibus requiſitis, adhuc d. an-
nua præſtatio non debeatur, niſi priùs per d. Forzirolum do-
ceatur, ex fructibus d. Parochialis; deducta prætenſa annua
præſtatione, remanere Congruam pro rectore, ſeu Vicario
perpetuo exercente curam Animarum; quæ quidem con-
grua cum arbitrio Ordinariorum ſit taxanda, itaut † non ſit 10
maior centum, nec minor quinquaginta annuorum ſcuto-
rum, iuxta Conſtitutionem fau. mem. Pij V. editam 1567.
Kalendis Nouembris *impreſſ. in nouo Bullar. in ordine* 47. *ſub
§.* 2. Viſa fuit in præſenti benè, & iuſtè taxata in ſcutis cen-
tum per ſententiam Ordinarij, cuius † arbitrio Rota in 11
hac materia plurimum deferre ſolet; cum præſumatur, il-
lum conſideraſſe omnes qualitates de Iure requiſitas, vt di-
xit in *deciſ.* 5. *num.* 1. *part.* 2. *diuerſ. & in deciſ.* 437. *in fin.
part.* 3. *recent.*

Et ſic deciſum Menſa Abbatiali tantùm informante; al-
tera parte pluries intimata, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Terracinen.

Ceſenaten. ſeu Sarſinaten. Emphyteuſis.

Mercurij 27. *Iunij* 1640.

ARGVMENTVM.

Manutentio competit quaſi poſſidenti donec inda-
gines cauſæ diſcutiuntur etiam ſi fuerit contra
quaſi poſſidentem ſententiatum dum ipſe appel-
lationem interpoſuerit, & poſſeſſionem conti-
nuauerit.

SVMMARIVM.

1 *Laudemium ſoluitur ratione duorum pro centenario, &
num.* 4.
2 *Manutentio conceditur quoad omnes probata poſſeſſione
quoad aliquos.*
3 *Actus cauſa vniuerſalis magis attenditur quam ipſius
actus exercitium.*
4 *Laudemium ex conſuetudine poteſt eſſe maior quinqua-
geſima.*
5 *Pactum appoſitum in limine contractus dicitur pars
pretij.*
6 *Clauſula*, ſublata, *& decretum irritans inficiunt omne
titulum, & poſſeſſionem, & num.* 11.
7 *Pacta appoſita in inueſtituris factis ab Eccleſia ante in-
dultum Papæ non cenſentur ſublata per d. indultum.*
8 *Manutentio eſt danda quaſi poſſidenti donec diſcutiun-
tur indagines cauſæ, & num.* 9. *&* 10.
*Amplia, & ſi contra quaſi poſſidentem fuerit ſententia-
tum, dum ipſe poſt ſententiam continuauit poſſeſſio-
nem.*
11 *Decretum irritans licet annullet poſſeſſionem quoad iu-
ris effectum non tamen tollit detentionem, & facti in-
ſiſtentiam.*
12 *Vicarius Apoſtolicus tamquam ſimplex administrator
non poteſt Eccleſiæ, & Epiſcopo ſucceſſori præiudicare,
& num.* 13. *& ſeqq. & num.* 19.
16 *Præſcriptio contra Eccleſiam requirit quadragena-
riam.*
17 *Deciſio* 454. *part.* 1. *recent. declaratur, & n.* 18. *& ſeqq.*
21 *Sententia ſuſpenditur per appellationem.*

DECISIO CCXLVII.

Commiſſa mihi cauſa appellationis pro parte Reueren-
diſs. Epiſcopi Sarſinaten. ac dictæ Eccleſiæ eiuſque
Promotoris Fiſcalis interpoſitæ à ſententia diffinitiua lata
ab A.C. in prima inſtantia ad fauorem Communitatis, &
Hominum Ceſenæ, & litis conſortum, de, & ſuper domo
ſoluendi Laudemia, & faciendi inueſtituras bonorum em-
phyteoticorum dictæ Eccleſiæ Sarſinaten. Dubitaui; cui ſit
dandum mandatum de manutenendo, An Domino Epiſco-
po in quaſi poſſeſſione exigendi à Communitate, & Homi-
nibus Ciuitatis, & Diœceſis Ceſenæ laudemium ad ratio-
nem ſeptem cum dimidio pro centenario, An Communita-
ti † ad rationem duorum pro centenario, iuxta diſpoſitio- 1
nem text. *in l. fin.* vbi Doct. *C. de iur. emphyt.* Et quia Do-
minis viſum fuit D. Epiſcopum probare ſuam quaſi poſſeſ-
ſionem exigendi ad rationem librarum ſeptem cū dimidio
pro centenario; Illi dixerunt dandam eſſe manutentionem.
Quod

Digitized by Google

Quod autem D. Epiſcopus probauerit ſuam quaſi poſ-
ſeſſionem colligitur ex pluribus inſtrumentis inueſtitura-
rum, in quibus probantur exactiones laudemiorum ad ra-
tionem decem ab anno 1546. vſque ad annum 1564. vigore
conuentionis antiquiſſimæ vſque de anno 1267. & ab inde
citra ad rationem ſeptem cum dimidio vſq; ad annum 1635.
Ex quibus ſolutionibus factis ab hominibus Montis Iuſti
ad prædictam rationem fuit conſtitutus in quaſi poſſeſſione
2 vniuerſali exigendi ab omnibus de eius Diœceſi, † quia
poſſeſſio probata quoad aliquos ſufficit pro obtinenda ma-
nutentione quoad omnes *cap. in tua*, vbi Doct. & præcipuè
Abb. *num.5. de Decim.* Aym. *conſ.* 55. *n.* 1. Rot. *deciſ.* 2.*n.*3.
de præſcript. in nou. coram Seraph. deciſ. 561. *per tot.* & co-
ram ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.*449. *num.* 2. Ex quo magis
3 attenditur † cauſa actus vniuerſalis, quam ipſius actus
exercitium, iuxtà theoricam Bald. *in l.*1. *num.*24. *verſic. Tu
dic, C. de emancipat. liber.* à Rota paſſim probatam.

Nec huiuſmodi poſſeſſioni videtur reſiſtere ius commu-
4 ne; Nam licet laudemium † ex diſpoſitione iuris ſolui de-
beat ad rationem quinquageſimæ, per text. *in d.l. fin. C.
de iur. emphyt.* Tamen poteſt conſuetudine, vel conuentio-
ne induci quod maior quantitas ſoluatur, Alexand. *conſ.* 5.
*num.*8. *&* 11. *lib.* 5. Amad. de Pont. *in quæſt. laud. quæſt.* 4.
*num.*2. *&* 3. Rota coram bon. mem. Burat. *deciſ.*435. *num.*3.
Maximè quando prout hic pactum ſuper quantitate laude-
mij eſt appoſitum in limine contractus locationis, ſeu re-
5 nouationis bonorum emphyteoticorum, † nam tunc dici-
tur pars pretij, & aliter Eccleſia veriſimiliter non contra-
xiſſet, Amad. de Pont. *d. quæſt.*4. *num.*9. Burat. *d. deciſ.*435.
*num.*4. Imò cùm Eccleſia potuiſſet pro ſe retinere etiam in
terminis Priuilegiorum conceſſorum Ciuitati Ceſenæ beni-
gnè videntur egiſſe Epiſcopi, dum alios inueſtierunt ſoluto
laudemio in maiori ſumma, quàm à iure communi ſit taxa-
ta, & magis fauorabile fuit inueſtitis habere inueſtituram
etiam augendo laudemium, quam ſi Eccleſia pro ſe reti-
nuiſſet.

Non obſtant Priuilegia conceſſa per fel. recor. Pium IV.
Gregorium XIII. & Clementem VIII. Communitati, &
Hominibus Ceſenæ, vt de cætero pro inueſtituris, & reno-
uationibus quocumque caſu faciendis non teneantur per-
ſoluere Eccleſiæ maius laudemium, quam à iure communi
taxatum ſit, reiectis abuſibus, & corruptelis, non obſtante
quacumque conſuetudine in contrarium, cum clauſula
6 ſublata, & decreto irritanti, quod ioficit titulum, † & poſ-
ſeſſionem. Quia cùm dubitari poſſit. An d. priuilegia com-
prehendant Epiſcopos, & Eccleſias Cathedrales. An Ciui-
tatem Ceſenæ tantùm, vel etiam diſtrictuales, an habitato-
res Montis Iuſti Diœceſis Sarſinateñ. veniant appellatione
Diſtrictualium. An Eccleſia Sarſinateñ. quæ tanto tempo-
re repoſſederat, & D. Epiſcopus allegare poſſit particulares
conuentiones cum Hominibus Montis Iuſti initas, & pacta
appoſita in inueſtituris factis ante Indulta Pij IV. & ſucceſ-
7 ſorum, † quæ non cenſentur ſublatæ, vt in terminis horum
indultorum firmauit Rota coram bon. mem. Buratto *d. de-
ciſ.*435. *& deciſ.*831. Donec prædicta diſcutiantur non di-
citur iuſtificatum Decretum irritans, & per conſequens eo
8 † non obſtante danda eſt manutentio D. Epiſcopo, Garz.
*de benef. part.*5. *cap.*5. *num.*430. *& ſeqq.* Seraph. *deciſ.*1471.
*num.*4. vbi quod dum tractabatur, An Bulla Sixti V. habens
9 clauſulam ſublata, & Decretum irritans † haberet locum,
necne, fuit reſolutum Hieronymum eſſe manuteneñ. in ſua
poſſeſſione bon. mem. Cardin. Caual. *deciſ.*8. *num.*3. *& de-
ciſ.*522. *num.*4. Rot. *deciſ.*423. *num.*5. *part.*2. *recent.* Eò ma-
10 gis, † quia poſſeſſio Eccleſiæ, & D. Epiſcopi fuit continua-
11 ta etiam poſt d. priuilegia per tempus conſiderabile, † Rota
*deciſ.*32. *num.*8. *& deciſ.*33. *num.*6. apud Poſt. *de mand. de
manut.* & ratio eſt, quia licet Decretum irritans annullet poſ-
ſeſſionem quoad iuris effectum non tamen tollit detentio-
nem, & facti inſiſtentiam, quæ ſola in hoc poſſeſſorio ſum-
mariſſimo ſufficit pro manutentione, donec videatur in
petitorio. An Indulta ſuffragentur Hominibus Montis Iu-
ſti, cùm ſemper prius cauſa poſſeſſionis ſit terminanda.

Minus obſtat, quod de anno 1622. Vicarius Apoſtolicus
Sarſinæ deputatus à ſan. mem. Gregorio XV. fecerit qua-
tuor Inſtrumenta Inueſtiturarum diuerſis perſonis Montis
Iuſti, iuxta formam dictorum indultorum recepto laude-
mio ad rationem librarum duarum pro centenario. Quia,
vltra quod facultas alienandi bona menſæ Epiſcopalis, fa-
ciendi Inueſtituras, & accipiendi laudemia, & Canones
fuit reuocata de Sanctiſſimi, vt patet ex litteris Eminentiſs.
Cardinalis Spinolæ tunc temporis A. C. Cum d. † Vicarius 12
Apoſtolicus ſimplex Adminiſtrator Iurium Eccleſiæ, non
ſibi poſſideret, ſed Eccleſiæ. Eccleſia, & d. Epiſcopus ſuc-
ceſſor non potuit grauari facto illius, *vt ex l. fin. C. de ac-
quir. poſſ.* & alijs dixit Rota *in Ceſenaten. bonorum 16. De-
cembris 1622. & 3. Martij 1625. coram bon. mem. Vbaldo*,
& ad hoc faciunt tradita per Alexandr. in terminis Eccleſiæ
Veroneñ. exigentia † laudemium ad rationem decem pro 13
centenario, *conſ.*5. *à num.*8. *vſque ad finem lib.*5. *vbi nu.* 15.
concludit, quod Prælatus recipiendo minorem † quanti- 14
tatem, non præiudicat Eccleſiæ, nec ſucceſſori, nec tol-
lit antiquam conſuetudinem, *& num.* 16. quod quando per
culpam, ſeu negligentiam Prælati fieret præiudicium Ec-
cleſiæ. Reſtituitur in integrum Eccleſia † aduerſus tale 15
præiudicium ex Innocentio, Hoſtien. & alijs ibi allegatis.
Dum autem impoſterum vſque in præſens laudemium fuit
ſolutum, & receptum ad antiquam rationem librarum ſe-
ptem cum dimidio pro centenario, media exactio facta à
Vicario Apoſtolico non attenditur, nedum ad † daodum 16
Ius contra Eccleſiam, contra quam requiritur quadragena-
ria, vt aduertit Alex. *d. conſ.*5. *ſub num.*9. *&* 13. & fuit re-
ſolutum *in Barchinonen. adminiſtrationis 6. Iunij currentis
menſis coram R. P. D. meo Cerro*, ſed nec ad impediendam
manutentionem, ex quo ſiue attendatur poſſeſſio de tem-
pore litis motæ, ſiue antiquior, illa vtroque caſu eſt pro Ec-
cleſia, & D. Epiſcopo.

Nec applicatur reſolutio † Rotæ *in Ceſenaten. Laudemio- 17
rum 1. Februarij 1613. coram Reuerendiſs. D. meo Decano*,
*quæ eſt deciſ.*454. *part.* 1. *recent.* in qua fuit firmatum eſſe
conceden. manutentionem Communitati in quaſi poſ-
ſeſſione ſoluendi ad rationem duorum, non Eccleſiæ in
quaſi poſſeſſione exigendi laudemia ad maiorem ratio-
nem. Quia ibi conſtabat de poſſeſſione Communitatis † de 18
tempore motæ litis ſoluendi ad rationem duorum pro cen-
tenario, quæ poſſeſſio non probatur in hoc caſu. Secundò
aderat negligentia Epiſcopi in exigendo laudemium ad ma-
iorem ſummam, quæ in hoc caſu allegari non poteſt. Ter-
tiò, quia ibi exactio diminuta facta fuerat per Epiſcopum.
In caſu autem de quo agimus apparet tantummodo facta à
ſupradicto Vicario Apoſtolico ſimplici Adminiſtratore
Eccleſiæ, qui † non poteſt facere, vt Eccleſia amittat poſ- 19
ſeſſionem ex iuribus ſupra allegatis. Minus facit ſupradi-
cta deciſio bon. mem. Burat. 831. quia loquitur ad fauorem
† Ciuium Ceſenæ contra illius Epiſcopum, pro qua nulla ex 20
ſupradictis inſpectionibus incidebat, & ibi non agebatur in
ſommariſſimo poſſeſſorio, ſed in petitorio ſuper executio-
ne Priuilegiorum.

Tandem non obſtat ſententia lata ab A. C. ad fauorem
Communitatis, & Hominum Ceſenæ, & litis conſortum,
& Decretum ſupradicti Vicarij ſuper obſeruantia Priuile-
giorum, quia ſententia A. C. fuit ſuſpenſa per appellatio-
nem, Decretum † verò Vicarij emanauit ſine cauſæ cogni- 21
tione, & in omnem caſum non præiudicat Eccleſiæ ex ſo-
pradictis. Et propterea cum materia Priuilegiorum ſit tur-
bida, & diſputabilis interim non poteſt retardari manu-
tentio D. Epiſcopo in poſſeſſione exigendi laudemia ad ra-
tionem librarum ſeptem cum dimidio pro centenario in
qua exiſtit ab immemorabili, & de tempore motæ litis, ma-
ximè † cùm poſt ſententiam continuando poſſeſſionem 22
ſemper exegerit ad dictam rationem ſeptem cum dimidio,
Gregor. *deciſ.*313. *num.*4. *&* 5.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum D. Epi-
ſcopo dandam eſſe manutentionem.

R. P. D. CARRILLO,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Vrgelleñ. Vnionis.

Mercurij 27. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Vnio facta ab Epiſcopo, & obſeruata per ſpatium 200. annorum eſt attendenda non obſtante vnione facta à Sanctiſſimo ſubſequenter quando in vnione Sanctiſſimi non fuit de prima facta mentio.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum exemplatum ex alio exemplo iuncta obſeruantia 200. annorum plenè probat.*

2 Obſer-

Digitized by Google

2 *Obſeruantia inſtrumenti vnionis alicuius Eccleſiæ probatur ex præſentationibus factis ab eo cui Eccleſia fuit vnita.*
3 *Medium præſumitur probatis extremis ſi nihil contrarium oſtenditur.*
4 *Præſentatio æquiuoca facta ab eo, qui habet plures titulos non probat obſeruantiam quoad vnum titulum.*
Fallit non docto de alijs titulis quia tunc præſumitur ſubſecuta ex cauſa tituli præambuli, num.5.
6 *Actus dominij factus ab eo cui fuit vnita aliqua Eccleſia non dicitur contrarius vnioni, ſed potius conueniens.*
7 *Prouiſiones beneficij continuatæ per ſpatium quadraginta annorum ſunt aptæ ad mutandum ſtatum beneficij.*
Fallit ſi prouiſio fuit vnica, quia tunc non mutat ſtatum beneficij niſi conſtet de intentione conferentis, num.9.
Imò debet conſtare de ſcientia, & patientia patronorum, num.10.
8 *Permutatio beneficij facta irrequiſito patrono non illi præiudicat.*
11 *Vnio beneficij ſi eſt ſubreptitia non attenditur.*

DECISIO CCXLVIII.

EPiſcopus Vrgelleñ. de anno 1229. cum conſenſu Capituli ob tenuitatem redditnum vniuit Sacriſtiæ Eccleſiæ Vrgelleñ. Parochialem Eccleſiam S. Petri de Madrona, ſitam prope Villam de Berga, reſeruata ſibi facultate inſtituendi ibi Vicarium perpetuum, ad præſentationem tamen ſacriſtæ pro tempore, vt in Summario moderni Sacriſtæ n.1. Cùm autem de anno 1630. Presbyteri Eccleſiæ Parochialis dicti loci de Berga, nulla facta mentione Vnionis prædictæ obtinuerint à Sāctiſſimo eandem Eccleſiam ſancti Petri eorum menſæ communali vniri, cum conſenſu Saluatoris Brocha illius vltimi poſſeſſoris orta fuit controuerſia inter dictum Sacriſtam, & Presbyteros præfatos, ſuper validitate dictarum vnionum, cauſaque in Rota introducta, & mihi commiſſa dubitaui, An conſtet de vnione, qua Sacriſtæ ſuffragetur, & affirmatiuæ fuit reſponſum.

Quia de antiqua vnione facta ad fauorem Sacriſtæ apparet, per Inſtrumentum datum in dicto Summario num. 1. quod licet fuerit exemplatum de alio exemplo. Attamen ex quo fuit obſeruatum ſpatio 200. annorum, & vltra be-
1 nè † probat, ex traditis per Cin. inter conſ. Bald. *conſ.* 400. *num.*5. *lib.*4. relat. per Aym. *in conſ.* 101. *num.*4. *& conſ.* 158. *num.*1. *& in tract. de antiquit. tempor. part.*1. *§. quarto limitatur num.*14. Rota coram Reuerendiſs. D. meo Decano *in deciſ.* 128. *num.*7. *inter eius impreſſ.* & coram Seraph. *deciſ.* 1132. *num.*2. & in terminis vnionis fuit dictum *in Barchinonen. Vicariæ* 12. *Decembris* 1639. *§. non obſtat, coram Reuerendiſſimo D. meo Decano*, quæ obſeruantia facit vt vnio iuſtificata dicatur, Gemin. *conſ.*87. *num.*3. *&* 4. Seraph. *deciſ.* 1432. *num.*4. Burat. *deciſ.* 734. *num.*6.

De obſeruantia autem ſpatio tanti temporis, conſtaret
2 ex pluribus præſentationibus effectuatis, factis † à Sacriſta pro tempore, iuxtà formam dicti Inſtrumenti vnionis ab anno 1336. vſque ad annum 1582. dicto Summario num.4. quæ ſufficiunt, vt dixit Rota *in deciſ.* 626. *num.*5. *part.*1. *recent.* & coram Caualer. *deciſ.* 599. *num.* 7. & nuperimè fuit reſolutum in dicta *Barchinonen. Vicariæ* 12. *Decembris* 1639. *&* 2. *Martij* 1640. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano*, & quatenus etiam non omnes oſtenderentur continuatæ, nihilominus ſuffragantur ad hunc effectum, quia probato per eas initio effectuationis dictæ vnionis ab anno 1336. & probato quoque fine vſque ad annum 1582. medium præſumi-
3 tur ad quemcunque effectum, dum intra dictum tempus nihil in contrarium datur, Felin. *in cap. poſſeſſionem, num.* 13. *de probat.* Gratian. *de diſcept. cap.* 392. *num.* 10. Alciat. *de præſumpt. regul.* 2. *præſumpt.* 26. Tiraquel. *de præſcript.* §. 1. *gloſ.*9. Ruin. *conſ.* 143. *num.* 20. *&* 23. Afflict. *deciſ.* 325. *n.*2. Rota coram Seraph. *in deciſ.* 1141. *num.* 2. *&* 3. & coram Burat. *in deciſ.* 172. *num.* 10. ibique Addent. *num.* 32. *ſub littera B.* & coram Durano *deciſ.* 293. *num.*3.

Nec ſubſiſtit, quod hæc obſeruantia ſit æquiuoca ex eo, quod potuerit Sacriſta præſentare Vicarios huius Eccleſiæ
4 ab alio titulo ſcilicet iuriſpatronatus, † & conſequenter ſuffragari non poſſit, ex notatis per Aretin. *in conſ.* 115. quem ſequitur Rota *in deciſ.* 29. *num.* 6. *part.* 2. *diuerſ.* & coram Burat. *in deciſ.* 464. *num.* 6. *inter eius impreſſas*. Quia vltra quod ſufficeret dicere præſentationes, præſumi ſubſequuras ex cauſa dictæ vnionis tanquam tituli præambuli dum præcipuè de alio titulo † non docetur, Aym. *conſ.* 10. *nu.* 9. 5
& conſ. 118. *nu.*2. Alciat. *de præſumpt. regul.* 2. *præſumpt.* 24. & dixit Rota *in d. deciſ.* 128. *num.* 8. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano, & nouiſſimè in Droſanen. exemptionis, ſub die* 27. *Ianuarij præteriti coram me.*

Ceſſat penitus difficultas ex præſentatione facta de anno 1336. data in dicto Summario num.4. in qua allegatur titulus, & ius, quod Sacriſta habebat, ad præſentandum in vim dictæ vnionis, qui vlterius tranſegit cum præſentato, vt quolibet anno teneretur ſoluere 15. libras ſibi, ſuiſq; ſucceſſoribus in dicta Sacriſtia, & hoc ius fuiſſe proſequutum per Sacriſtam, in ſequentibus præſentationibus colligitur ex concordia facta de an. 1563. quæ pariter datur in eodem Summario dicto nu.4. littera E. ibique renouatur obligatio per Vicarium tunc temporis à ſacriſta præſentatum, ſoluendi dictas libras 15. ſingulis annis, iuxta formam dicti Inſtrumenti de anno 1336. vbi fit mentio dictæ vnionis, & ideò dicta obſeruantia æquiuoca dici nequit.

Abſque quod aliquid releuet, quod in ſecunda ſcriptura, nempè in illa facta de anno 1436. Summario Presbyterorum num. 2. dimittantur decimæ, & alij fructus Vicario, retenta portione pro Sacriſta, vnde, & iterum dicebatur obſeruari dicta obſeruantia; quoniam cum iſte ſit actus dominij in transferendo, † non poteſt dici contrarius vnioni, ſed 6
potius illi valdè conueniens, vt benè ex notatis per gloſ. *in cap. auaritiæ, verb. redditus de præbend. & in cap. de Monachis verb. de prouent. in fin. eodem tit.* declarauit Rota *in Vrgellen. Parochialis* 17. *Nouembris* 1603. *coram Card. Pamphilio, quæ eſt deciſ.* 37. *num.* 20. *in fin. part.* 4. *recent. & in Barchinonen. Vicariæ* 9. *Februarij* 1624. *coram R. P. D. meo Merlino.*

Minus aduerſati viſum fuit, quod ſtatus dictæ antiquæ vnionis fuerit mutatus per lapſum 40. annorum, & vltra, ex eo, quod de anno 1582. Hieronymus tunc Vicarius inſtitutus ad præſentationem dicti Sacriſtæ, ad hanc Parochialem, poſtea permutauit illam, abſque ipſius Sacriſtæ conſenſu eamque Ordinarius ex cauſa dictæ permutationis liberè contulit Ioanni, quo defuncto de anno 1598. fuit de illa vti de libera prouiſus Saluator poſſeſſione ſubſecuta, in qua continuauit vſque ad annum 1630. & regulariter prouiſiones ſpatio 40. annorum continuatæ, † ſunt aptæ ad 7
mutationem ſtatus beneficij, iuxta diſpoſitionem text. *in cap. cum de beneficio de præbend. in* 6. Lotter. *de re beneſ. lib.* 1. *quæſt.* 34. *num.*3.

Nam quoad prouiſionem de anno 1582. factam ex cauſa permutationis, cum illa fuerit facta irrequiſito dicto Sacriſta eidem præiudicare non potuit, † Garz. *de beneſ. part.* 11. 8
*cap.*3. *num.* 19. *&* 23. Rota *deciſ.* 152. *num.*9. *& ſeqq. part.*5. *recent.* quo vero ad prouiſionem emanatam de anno 1598. placuit reſponſio, quod in primis ab inde citrà non effluxerunt 40. anni, & in omnem euentum hæc ſola prouiſio facta vti de libero, non mutat ſtatum beneficij niſi conſtet de intentione conferentis † mutandi ſtatum antecedentem, 9
Felin. *in cap. in noſtra num.* 41. *verſ. ſecundo nota diligenter de reſcript.* Silu. *de beneſ. part.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 40. *verſic. item notandum eſt*, Lotter. *de re beneſ. loco ſupra citato à num.*45. *vſque ad num.* 59. † Ac de ſcientia, & patientia 10
Patronorum, iuxta *conſ.* Calderin. 15. *de iurepatron.* Lambertin. *de iurepatr. lib.*2. *part.*1. *quæſt.*3. *art.*15. *num.*3. Rota *deciſ.* 109. *num.*12. *part.*2. *diuerſ.* cum alijs plurimis cumulatis per Addent. ad Greg. XV. *in deciſ.* 434. *num.* 20. & ſequitur Duran. *in deciſ.* 340. *num.* 11. *inter eius impreſſ.*

Ex quibus cum conſtet de antiqua, & valida vnione huius Parochialis ad fauorem Sacriſtæ, dixerunt Domini nullam eſſe habendam rationem modernæ vnionis à Sanctiſs. obtentæ per Presbyteros Eccleſiæ Parochialis loci de Berga, quia cum fuerit obtenta non facta mentione antiquæ vnionis, iſta poſterior detegitur ſubreptitia, † & ſic at- 11
tendi non debet, Rota *deciſ.* 3. *nu.*2. *de rer. permut. in antiq.* Caual. *deciſ.* 373. *num.*2.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

R.P.D.

R.P.D. VEROSPIO.
Poſteà S.R.E. Cardinali.
Toletana Decimarum de Capilla.
Mercurij 4. Iulij 1640.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria denegatur ad excluſionem immemorabilis iam probatæ, quoties articuli ad huiuſmodi probationem faciendam porrecti, vel apparent improbabiles, vel continent ea, de quibus aut nulla legitur mentio in hiſtorijs, aut contrariantur ſcripturis, & interpretationi, quæ ex ſcripturis reſultat, plura etiam dicuntur de probatione famæ, & decimarum materia, quæ antiquitus laicis concedebantur.

SVMMARIVM.

1 *Immemorabilis ea eſt natura, vt non liceat in ea aſſignare principium alicuius temporis.*
2 *Immemorabilis qui habet probationem poteſt adducere omnem alium titulum, & priuilegium.*
Curſus temporis immemorabilis habetur ad inſtar cuiuſcumque melioris tituli, num. 2.
3 *Teſtes non poſſunt deponere ſuper rebus geſtis, à longiſſimo tempore, non ſolum ab illorum ſenſibus, ſed etiam ab eorumdem memoria remotis.*
4 *Remiſſoria non ſolet concedi ſuper probatione earum rerum, quæ poſſunt cum ſcripturis probari.*
5 *Rota non ſolet concedere remiſſoriam, pro facienda probatione contraria probationi reſultanti ex publicis documentis, & ſcripturis.*
6 *Remiſſoria ex capite inueriſimilitudinis denegatur.*
7 *Remiſſoria non conceditur ad probandam famam, de qua nulla habetur mentio in hiſtorijs, & ſup. num. 4. & ſeqq.*
8 *Donatio decimarum facta à laico incapaci iuris decimandi, non poteſt intelligi de decimis ſpiritualibus.*
Sed de decimis merè profanis, quæ ratione, puta vectigalium, exiguntur, ibid.
9 *Vectigalia quæ ſoluuntur Principi occaſione contractum, pro decima parte pretij, quibuſdam in locis decimæ nuncupantur, & num. 10.*
11 *Remiſſoria denegatur, ſi quod prætenditur probari contrariatur conſuetudini ex litteris Apoſtolicæ deducta.*
Rota denegat remiſſoriam pro facienda probatione contraria interpretationi ipſius Rotæ, num. 11.
12 *Famæ probatio, vt dubia reddatur non requiritur, quod plenè contraria fama probetur.*
Sed ſat eſt illam reddere vacillantem, & non æquè conſtantem apud omnes, ibid.
13 *Conceſſio decimarum ad fauorem perſonæ laicæ, non alias valere poteſt, quàm ex gratia, aut Beneplacito Apoſtolico.*
14 *Remiſſoriæ locus eſſe non poteſt, ſi noui articuli idem continent, quod fuerat in antiquis expreſſum, & num. ſeqq. vbi amplia.*
15 *Articuli nouiter dati, ſi à primis non differunt in ſubſtantia, & effectu, remiſſoria denegatur.*
Quamuis appareat aliqua inter ambos diuerſitas attenta propria ſignificatione verborum, ibid.
16 *Articuli dati poſt diſcuſſionem depoſitionum teſtium videntur concepti ad euitanda fundamenta deciſionum.*
17 *Remiſſoria quoties petitur ad impediendam executionem rei iudicatæ, intrat præſumptio calumniæ ad excluſionem illius.*
18 *Primi Articuli ſi appareant malè concepti ex imperitia procuratorum, qui cauſam tuebantur.*
An & quando iterùm poſſit concedi remiſſoria pro commiſſione articulorum, qui eſſent melius concepti, ibidem.
19 *Famæ probatio, vt releuet concludere debet per verbum,* fuit, & eſt.
20 *Probatio negatiua non coarctata loco, aut tempore, dicitur impoſſibilis.*
21 *Teſtes ſuper affirmatiua deponentes teſtibus, qui ſuper negatiua deponere poſſunt, præferuntur.*
22 *Decimæ quas ſummi Pontifices laicis concedebant, pluribus ex cauſis illas concedere ſolebant.*
23 *Decimarum in conceſſione, cum illæ dicantur adinuentæ prò augendo honore Dei.*
Satis Deus honorari dicitur, ſi eas recipiens à Pontifice recognoſcit, ibid.
24 *Tempus motæ litis ſubduci ne debeat in teſtibus ſuper fama deponentibus.*
25 *Teſtes iuniores reputatur minus idonei ad probandam famam, quàm ſint ſeniores.*
26 *Probatio famæ illa magis præualet, quæ ab antiquiori tempore concludit.*
27 *Fama bona præfertur malæ in concurſu vtriuſque.*
28 *Probatio quæ fieri prætenditur, ſuper vſurpatione decimarum præſumitur inueriſimilis.*
Eo quod Eccleſiam non creditur fuiſſe negligentem in defenſione ſuorum iurium, ibid.

DECISIO CCXLIX.

POST deciſionem factam in hac cauſa ſub die * prima Aprilis anni proximè præteriti, in qua conceſſa fuit remiſſoria Sereniſſimo Archiepiſcopo Toletano, cum actum fuiſſet de confirmatione eius deciſionis, & cauſa pluries propoſita fuiſſet, Domini diſputato hodie dubio receſſerunt à deciſis, ac reſponderunt, denegandam eſſe eamdem remiſſoriam; Etenim conſiderata tota materia, quæ proponebatur in articulis, viſum fuit illam, vel non poſſe probari à Teſtibus, vel nihil profuturam, quando probaretur; ſiquidem duplici fundamento in ea agebatur contra probationes factas à Duce de Bejar; Et primò dicebatur probari certum initium poſſeſſionis huius Iuris decimandi apud Auos, & alios maiores Ducis, qui cauſam nunc agit, quo probato, credebant ſcribentes pro Eccleſia, tolli fundamentum immemorabilis probatæ pro parte Ducis. Eius verò initij probatio afferebatur in primis articulis à primo vſque ad ſextum, in quibus continebatur, quod Oppidum de Capilla, cum vniuerſa illius ditione inuaſum fuerat à Mauris anno à partu Virginis DCCXIV. quibus profligatis anno MCCXXVII. virtute, atque armis Ferdinandi Regis huius nominis III. ex Regibus verò Caſtellæ IX. obtinuiſſet alios Hiſpaniarum Reges à Summis Pontificibus ius percipiendi eas decimas, ex quarum redditibus plures Eccleſias fundarunt, & in ſpecie Eccleſiam Toletanam, atque alias Eccleſias in eadem ditione de Capilla reſeruata ſibi certa parte decimarum ſub nomine Tertiæ Regiæ.

Verùm non viſum fuit ex his tolli fundamentum immemorabilis, ſiue priuilegij, aut conceſſionis Apoſtolicæ, quæ probata fuerunt pro parte Ducis de Bejar ſuper poſſeſſione eiuſdem Iuris, cùm non eſſet impoſſibile, vt illius maiores conſequuti fuiſſent idem ius alio tempore, & ex alia Cauſa, quæ eſſet diuerſa, & nullam haberet connexitatem cum acquiſitione, quam idem fecerat Oppidi de Capilla, & eius ditionis; Etenim conſtituto fundamento immemorabilis cum ijs, quæ neceſſaria ſunt ad illius probationem, de quibus dictum fuit pro parte Ducis, non poterat dici conſtare de certo illius initio, cùm hæc ſit natura † Immemorabilis, 1
vt non liceat in ea aſſignare principium alicuius temporis, vt tenuit Rota coram Puteo *deciſ. 426. num. 3. lib. 2. & in Pampilonen. Decimarum de Gongora* 14. *May* 1610. *coram Gregorio inter impreſſ. dec. 467. num. 6. & in Salamantina Iuriſdictionis* 22. *April.* 1580. *coram Card. Seraph. inter impreſſ. dec. 454. num. 4.* Et ideò data tali probatione poteſt, qui illam habet adducere pro ſe omnem alium titulum, aut priuilegium † cùm omnium inſtar ſit curſus eius temporis 2
immemorabilis; vt notant Doct. *in cap. ſuper quibuſdam de verb. ſignif. in §. præterea, vbi gloſ. in verb. non extat, & in l. ſi certis annis, C. de pact.* & ibi Cyn. *num. 16.* Caſtrenſ. *num. 2. & 3.* Iaſ. *num. 15. in 10. limit.* Aym. *de antiq. temp. p. 4. §. abſolutis, num. 49.* Couar. *in regula poſſeſſor. par. 2. §. 3. num. 7. in §. Quamuis.*

Prætereà non viſum fuit ſuffragari poſſe probationem faciendam ſuper principio eius poſſeſſionis ex alia ratione, quia nimirum nunquam potuiſſet hoc probari à Teſtibus, qui examinari debebant ſuper articulis datis; Cùm enim ageretur de probatione rerum ſupra terminum annorum CM. qui elapſi erant ab anno DCCXIV. quo Mauri primùm ingreſſi fuerunt prouinciam Toletanam, in qua

eſt

eſt Oppidum de Capilla, ſiue annorum C D. qui interce-
debant ab anno M. CCXXVII. quo liberatum fuit idem
3 Oppidum, non poterant † Teſtes deponere ſuper rebus
geſtis his temporibus, tamquam nimis remotis non ſolùm
ab illorum ſenſibus, ſed ab omni eorumdem memoria, vt
probat text. *in l. vltima C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in l. an
vſusfructus 62. ff. de vſufruct.* tradit Bald. *in authen. quas
actiones num. 17. C. eod. tit. de ſacroſanct. Eccleſ.* Molin. *de
primog. lib. 2. c. 6. num. 21.* & tenuit Rota *in Cæſaraugusta-
na Cambimentorum 14. Martij 1602. coram Card. Seraph.
inter impreſſ. dec. 1460. num. 2. & in Cæſaraugustana præemi-
nentiarum 19. Ianuarij 1629. coram Reuerend.ſſ. D. Decano,
& in Teruiſina feudi 14. Februarij 1631. coram R. P. D. meo
Queypo.* Nec referre poterat, quod ijdem Teſtes ſolùm pro-
bare deberent famam publicam, quam potuerunt illi ha-
bere à ſuis maioribus, qui idem intellexiſſent ab alijs ſenio-
ribus, quia reſpondetur temporibus illis non defuiſſe deco-
ra ingenia, qui geſta eiſdem temporibus mandarunt pu-
blicis Hiſtoriarum monumentis, ex quibus horum alte-
rum neceſſariò ſequebatur, quia aut Teſtes idem dicturi
erant, quod ijdem Scriptores teſtatum relinquerunt, & non
4 erat locus † remiſſoriæ, quæ non ſolet concedi ſuper pro-
batione earum, rerum, aut factorum, quæ poſſunt pro-
bari cum ſcripturis, vt tradit Felin. *in cap. 1. num. 4. de ap-
pellationibus*, & de conſuetudine huius Tribunalis teſta-
tur Bellam. *deciſ. 9. num. 1.* Rota *deciſ. 44. de Teſtib. in
antiq.* Aut eorum depoſitio futura erat contraria monu-
mentis eorumdem Scriptorum, & nihil fuiſſet profutura
in concurſu probationis, quæ ex illis ſequebatur, vndè etiam
inoleuit ſtylus non concedendi remiſſoriam, pro facienda
5 probatione contraria alteri probationi, de † qua conſtet
ex ſcripturis, aut publicis monumentis *ex notat. in l. Cen-
ſus, ff. de probat. & in l. ſi alterius, C. ſi min. ſe maior. di-
xer.* & tenuit Rota *in d. Cæſaraugustana Cambimentorum*
coram Card. Seraph. *deciſ. 1460. num. 3. & in Florentinâ
Subdiconatus 30. Aprilis 1629. coram Reuerendiſs. Vrgel-
len. & in Meliten. feudi 30. Maij 1633. coram R. P. D. meo
Merlino*, quod præcipuè dicendum erat, dum agebatur
de probatione rei adeò remotæ ab hominum memoria, in
qua non erat veriſimile, vt poſſet aliquid haberi pro com-
perto aut explorato; quod ignotum fuiſſet Scriptoribus eo-
6 rum temporum, † ex quo capite poterat etiam negari re-
miſſoria ratione inueriſimilitudinis, vt notatur *in cap. quia
veriſimile de præſumpt.* & tradit ibi Imol. *num. 1.* Speculator
in tit. de probat. §. nunc dicendum num. 1. Rota *deciſ. 32. de
Teſtibus in antiq. quæ etiam teſtatur de conſuetud. Tribuna-
lis, & in Valentina Parochialis 8. Martij 1602.* coram Iu-
ſto, & coram Gregor. *deciſ. 414. num. 3. in Calaritana pri-
matus 14. Iunij 1638. coram R. P. D. meo Ghiſlerio*, in qua
propter eamdem inueriſimilitudinem reiecti fuerunt Teſtes,
7 † ex quibus probari debebat fama earum rerum, quarum
nulla erat mentio in Hiſtorijs.

Adducebatur eadem probatio certi initij acquiſitionis
earumdem decimarum etiam in 6. & 7. articulo, in quibus
& præcipuè in 6. continebatur donatio Oppidi de Capilla
factæ anno 1408. ab Henrico ſecundo Rege Caſtellæ Ioan-
ni Nunez cum omnibus iuribus, decimis, tributis, atque
alijs prouentibus. In 7. verò continebatur venditio eiuſdem
Oppidi facta ab eodem Ioanne an. 1420. Didaco Lopez
de Zuniga, qui primus illud poſſedit in hac familia, ex qua
probatione viſum fuit, nullam etiam ſperari poſſe vtilita-
tem, quia nomine decimarum, quæ conceſſæ fuerunt Ioan-
ni ſimul cum donatione Oppidi non poterant intelligi deci-
mæ ſpirituales, quales ſunt illæ, quæ petuntur vigore im-
memorabilis, ſed ſolùm ex Decimæ profanæ, quæ ante do-
nationem exigebatur nomine Regis, & erant quædam ſpe-
cies vectigalium, & hoc præcipuè ſuadebatur, tam inſpecta
natura eius donationis, quæ tanquam facta à perſona laica,
8 atque ita incapaci eius Iuris decimandi non poterat † intel-
ligi niſi de re merè temporali, quàm etiam ex vſu, & con-
ſuetudine Regionis, quæ hoc nomine appellat vectigalia,
9 † quæ Regi penduntur occaſione contractuum à decima
parte pretij, quæ pro illis ſoluitur, quæ omnia conſiderata
fuerunt *in deciſione facta in eadem cauſa ſub die 13. Decem-
bris anni 1636.* ſuper probationibus Ducis. Prætereà ob-
ſtabat contra hanc probationem, eadem ratio antiquitatis
cuius occaſione probatio materiæ contentæ in articulis red-
debatur impoſſibilis ex Teſtibus, ſicut quod ſuper ea con-
ceſſione Regis, & venditione facta à Ioanne fauore Didaci
extabant publica Inſtrumenta, quę producta fuerunt, ac plu-
ries repetita in cauſa, ex quo capite illa reddebatur inutilis.
Neque viſa fuerunt aliquid conferre poſſe eidem probatio-
ni, quæ dicebantur in eodem 6. & 7. articulo, vt in conceſ-
ſione facta Ioanni Nunez intellectum fuiſſet de decimis ſpi-
ritualibus, quas Reges obtinebant ex conceſſione Summo-
rum Pontificum, & ſibi retinuerunt poſt fundationem Ec-
cleſiarum ſub nomine Tertiæ Regiæ, quia huic interpreta-
tioni repugnabant omnia, quæ dicta ſunt tam ſuper natura
eius conceſſionis factæ à Rege, quàm ſuper vſu, & conſue-
tudine Regionis, † quæ hoc nomine appellare ſolet vecti- 10
galia, vt conſtabat ex depoſitionibus Teſtium, qui fuerunt
examinati pro Eccleſia, quorum dicta ponderata fuerunt *in
eadem dec. anni 1636.* preter aliam reſponſionem, quę etiam
in illa data fuit, vt Iura earumdem decimarum ſpiritualium
non ſolita fuiſſent concedi, niſi gratijs merè temporarijs,
quarum vſus durare deberet vigente cauſa, aut neceſſitate
bellorum, quorum ratione, atque intuitu concedebantur,
vt conſtabat ex diplomate Martini Quinti ſub anno 1421,
in quo, occaſione conceſſionis factæ hoc modo Ioanni II.
Regi Caſtellæ, ita in eo aſſerebatur ſeruatum fuiſſe retroa-
ctis temporibus ab alijs Summis Pontificibus, vndè omnis
alia interpretatio non ſolùm futura eſſet contraria conſue-
tudini, quæ probata erat in eo diplomate, ſed etiam Te-
ſtibus Eccleſiæ, & ita omnis alia interpretatio, aut decla-
ratio contraria non poterat peti ſine ſuſpicione calumniæ,
† ob quam rationem Rota conſueuit denegare remiſſoriam 11
in terminis multò leuioribus, ſi nimirum illa petatur ad
probandum aliquid, quod ſit contrarium interpretatio-
ni, quam ipſa alias dedit, *vt fuit dictum in Toletana Ca-
nonicatus 10. Ianuarij 1601. coram Cardinali Lancellotto
inter recen. dec. 212. num. 1. par. 1.* & coram Gregor. *deciſ.
111. num. 6. & in Valentina Iuris ſedendi 15. Decembr. 1634.
coram R. P. D. meo Ghiſlerio.*

Alterum fundamentum deductum in articulis, contra
probationes Ducis conſiſtebat in nullitate poſſeſſionis, quam
dicebantur habuiſſe antiquos Duces huius familiæ, ad quem
effectum proponebatur in octauo articulo probanda fama,
& vox publica, quod ijdem Duces vſurpauerint ſibi iura
Decimarum. In 11. verò, & 12. continebatur conſue-
tudo Summorum Pontificum concedendi ſimilia Iura in
Regnis Hiſpaniarum Viris militaris gloriæ inſignibus ob
præclara facinora, quæ geſſiſſent in expulſione Mauro-
rum, quod meritum negabatur in familia de Zuniga, & poſ-
ſeſſio eius iuris decimandi adſcribebatur acquiſitioni Oppi-
di de Capilla, quod primò conceſſum fuerat Ioanni Nunez
ſimul cum decimis inter alia iura, ac Tributa in eo expreſ-
ſa, & deindè ab illo ceſſum Didaco de Zuniga, ex quibus
inferebatur reddi dubiam probationem Ducis ſuper fama
priuilegij Apoſtolici, quia licet non eſſet plenè probata con-
traria fama ſaltem præiudicatum erat aliqua ratione proba-
tionibus Ducis, quatenus fama in illis contenta reddebatur
deformis, & non æquè conſtans apud omnes, † ſicut ſatis 12
erat ad reddendam dubiam illius probationem, ſecundum
notata per Bart. *in l. de minore, §. plurimùm num. 28. C. de
Epiſc. & Cler. & in conſ. 77. num. 6. lib. 7.* quem ſecutus fuit
Menoch. *conſ. 191. num. 86.* & tenuit Rot. *in Toletana Ca-
nonicatus 10. Decemb. 1608. coram Card. Marquemont, &
in Pacen. Puritatis 6. Aprilis 1609. coram bo. me. Manza-
nedo inter rec. par. 1. dec. 167. n. 24. & dec. 182. num. 6.*

Sed plura viſa fuerunt conſideranda contra exceptiones
propoſitas in dictis articulis, nam cum in alijs articulis da-
tis pro parte Eccleſiæ, ſuper quibus examinati fuerunt plures
Teſtes, & præcipuè in 4. propoſitum fuiſſet, quod aderat
fama publica, vt maiores Ducis percepiſſent ſemper has
decimas nullo alio titulo ſuffulti, præter eum quem ha-
bebant ex conceſſione Regia, hoc idem viſum fuit conti-
neri in articulis, qui hodie dantur, quia quod dicebatur,
vt alij Duces acquiſiuiſſent eas decimas à Rege, & ex con-
ceſſione Principis laici nihil differebat ab eo, quod conti-
netur in vltimis articulis, vt illi eaſdem decimas vſurpaue-
rint, cùm non aliter potuiſſet valere ea conceſſio, † quam 13
ſi præceſſiſſet gratia, aut beneplacitum Apoſtolicum, vt
notatur *in cap. quamuis de decimis, & in cap. Dudum, eod. tit.
vbi gloſ. in verb. conceſſionem*, & tenuit Rota coram Verallo
dec. 241. n. 3. par. 1. & coram Card. Seraphino *dec. 1424. n. 5.
& in Ferrarien. bonorum 16. Iunij 1614. coram Reuerendiſs.
Seleucien.* Et ita dum noui articuli continebant, idem quod
expreſſum erat in antiquis † non erat locus ſecundæ remiſ- 14
ſoriæ propter rationem text. *in auth. atqui ſemel, C. de probat.
& notant ibi Doctores in cap. fraternitatis de Teſtibus*, Abb.
num.

num. 8. Innoc. *num.* 2. Io. Andr. *n.* 9. Felin. *num.* 12. *in* 2. *col.*
Anchar. *in Clement. ſecund. num.* 10. *eod. tit. de Teſtibus*,
& ibi etiam Vitalin. *num.* 122. quod procedit quamuis noui
articuli viderentur aliquid continere, quod inſpecta prima
ſignificatione verborum appareret diuerſum á primis,
15 † dummodo in ſubſtantia, & effectu ab ijs non differant,
& voluit Abb. *in d. cap. fraternitatis*, *num.* 9. Vitalin. *in d.*
Clem. 2. *num.* 129. Oldrad. *conſ.* 144. *num.* 14. Gabr. *de Te-*
ſtibus concl. 21. *num.* 17. & tenuit Rota *in Bononien. pecunia-*
ria 20. *Maij* 1616. *coram bo. me. Buratto*. Et poterat in his
nouis articulis conſiderari etiam ſuſpicio calumniæ, dum
illi dati fuerunt poſt æditam deciſionem, in qua conſiderati
fuerunt depoſitiones Teſtium examinatorum in primis ar-
16 ticulis † cum noui articuli viderentur concepti, ac forma-
ti de induſtria ad euitanda fundamenta eiuſdem deciſionis,
vt conſiderauit Rota *in Mediolanen. bonorum* 9. *Maij* 1597.
coram Card. Pamphilio, *& in Vlixbonen. iuris conferendi* 7.
Februarij 1607. *coram Card. Lancellotto*. Et augebatur ea-
dem ſuſpicio, quatenus ex hac remiſſoria impediri debebat
17 executio rei iudicatæ poſt † probationes quas fecerat Ec-
cleſia ſuper primis articulis, quod etiam conſiderari ſolet
pro excluſione remiſſoriæ, vt tenuit Rota coram Verallo
dec. 51. *par.* 3. & coram Card. Seraphino *deciſ.* 1308. *num.* 1.
& in Firmana Altaris 15. *Iunij* 1602. *coram bo. me. Vbaldo*
inter recent. dec. 406. *num.* 2. *par.* 2.

Neque viſa fuit obſtare reſponſio data in deciſione ſub
die 1. Aprilis anni præteriti ſuper hoc eodem dubio remiſ-
ſoriæ, quam Eccleſia petebat, quod dum in primis articu-
lis propoſita fuit probatio famæ illi fuiſſent malè concepti
18 † ex imperitia procuratorum, qui cauſam tuebantur. Vn-
dè videbantur adeſſe ratio admittendi nouos articulos,
qui eſſent meliùs concepti ex rationibus adductis in eadem
deciſione. Hæc enim exceptio tollebatur collatis inter ſe
primis, ac nouis articulis, ex quorum comparatione ap-
parebat poſteriores, nihil ampliùs continere præter Hiſto-
riam inuaſionis Maurorum, aut belli contra eos ſuſcepti,
cuius cauſa conceſſæ fuerunt Regibus exiſtentes in ijs lo-
cis, quæ omnia, vel non poterant probari à Teſtibus, vel
ſuper ijs aderant aliæ probationes, quæ afficiebant, vt non
eſſet opus noua probatione. Ea verò, quæ reſpiciebant
probationem famæ, ſuper vſurpatione facta à Ducibus de
Bejar apparebat eodem modo propoſita in primis, atque
19 in vltimis articulis, & per verbum *fuit*, & *eſt*, † ſicut re-
quirebatur ad validitatem huiuſmodi probationis, *ſecun-*
dum notata per gloſ. in cap. 1. *de præſcript. lib.* 6. *in verb. me-*
moria, quam ſequitur ibi Geminian. *num.* 16. Franc. *n.* 15.
Hoſtienſ. *in cap. quid perſonale de verbor. ſignif. ſub num.* 5.
Aretin. *in cap. licet ex quadam num.* 4. *de Teſtib.* Gabr. *de*
præſcript. concl. 1. *num.* 81.

Secundò conſideratum fuit, quod Titulus acquiſitionis
earum decimarum, & illarum vſurpatio non deducebatur
ex facto, ſiue actu aliquo poſitiuo, ſed ſolùm ex actibus
negatiuis, eò quia ijdem Duces nihil tale meruiſſent, ne-
que conſecuti fuiſſent aliquam gratiam à ſummis Pontifici-
bus ſuper ijſdem decimis, cùm nemo illorum interfuiſſet in
Bello contra Mauros, ſicut etiam hanc negatiuam conti-
nebat, id quod dicebatur in decimo articulo, vt Summi Pon-
tifices non ſoliti fuiſſent concedere, ex alia cauſa decimas
perſonis laicis; ex quibus impoſſibilitas eius probationis
20 reddebatur omni ex parte manifeſta, † dum tales negatiuæ
non erant reſtrictæ aliquo loco, aut tempore *ſecundum no-*
tata per Doctores in l. in illa, de verb. obligat. & in l. optimam,
C. de contraben. aut committ. ſtipulat. Cinus *in l. actor*, *n.* 6.
C. de probat. & ibi etiam Caſtrenſ. *num.* 3. Ripa *in cap. cum*
Eccleſia Sutrina num. 26. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* quod
præcipuè dicendum erat propter probationem factam à te-
ſtibus Ducis, ex quibus aliqui deponebant ſuper affirmati-
uam conceſſionis eiuſdem tituli, aliqui ſuper validitate Pri-
21 uilegij, † qui præferendi erant alijs, ex quibus potuiſſet ha-
beri probatio contraria negatiuæ, *ſecundum notat. per gloſſ.*
in l. diem proferre, ff. de accept. arbi. §. ſi plures in fin. & in c.
1. *de præſcr. lib.* 6. *in fin. in gloſ. vltima*, Gabr. *de Teſtib. concl.*
4. *num.* 1. & conſiderauit Rota *pro excluſione remiſſoriæ in*
Taruiſina feudi 14. *Februarij* 1631. *coram Reuerendiſſimo D.*
Queypo. Et confirmari poterat impoſſibilitas eius, quia ne-
que ſubſiſtebat, id quod ſtatuebatur pro illius fundamento,
vt Summi Pontifices non eſſent ſoliti ex alia cauſa concede-
re Iura percipiendi eas decimas; quia potuiſſent pro cauſa
eiuſdem conceſſionis ſpectare non ſolùm decora militiæ, &
gloriam armorum, ſiue vtilitatem, quæ inde ſequebatur Ec-
cleſiæ vniuerſæ propter debellationem hoſtium Chriſtianæ
fidei, † ſed etiam cauſam alimentorum pro pauperibus Pro- 22
uinciæ, ſiue ſubſtentationem propriæ perſonæ illius, cui con-
cedere voluerunt adminiſtrationem earumdem Decima-
rum, aut exemptionem ab earum ſolutione, vt tradit Anto-
nius de Butrio *in cap. à nobis de decimis ſub n.* 5. quem refert
Petrus Bellug. *in Specul. Princip. §. tractamus, rubr.* 13. *n.* 34.
gloſ. ſuper eod. cap. in verb. exemptas Hoſtien. *in Summ. in*
tit. de decimis, *n.* 13. & rationem reddit Butrius ex inſtitutio-
ne earumdem Decimarum, quia cùm illæ inuentæ ſint pri-
mò, vt ex earum præſtatione honoretur Deus; ſecundò, vt
cedant in vſus, & alimenta Clericorum, qui Eccleſiæ inſer-
uiunt poteſt Summus Pontifex, tanquam ſupremus Domi-
nus omnium Eccleſiarum ab vna auferre non ſolùm, vt al-
teri concedat, ſed etiam, vt illas habeant Viri Laici pro ſuis
alimentis, † & ſatis honoratur Deus, dum ille, cui conceſſæ 23
fuerunt eas recognoſcit à Summo Pontifice, tanquam ſibi
indultas pro ſuis alimentis, ſiue, vt eas diſtribuat in Paupe-
res; & tradit S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 3. *ad tertium*,
Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *in tit. de Diuino cultu c.* 25. *n.* 11.

Tertiò conſideratum fuit contra articulos datos, quod
ſuper fama priuilegij Apoſtolici, quam illi continebant in-
ducti fuerunt Teſtes ab Auo Ducis, cuius nomine agitur ho-
die cauſa, vſque ab anno 1596. ex quibus aliqui numerabat
annum ſuæ ætatis ſupra ſeptuageſimum, aliqui verò octua-
geſimum, & omnes deponebant de fama pro toto tempore,
cuius memoriam habere poterant, atque ita ab annis quin-
quaginta, & ſexaginta † antequam mota fuiſſet lis, quæ in- 24
ceperat ab an. 1577. vt aduertit Rota *in deciſione facta ſuper*
eadem probatione famæ coram Martino Andrea ſub die 4.
Decembris anni 1615. *impreſſ. inter alias Deciſiones eiuſdem*
Auditoris in ordine 45. *ſub num.* 2. *&* 3. Et ex his etiam ſeque-
batur inutilitas probationis, quam factura erat Eccleſia,
quia quamuis fama contraria probari poſſet à Teſtibus, aut
ijdem Teſtes attingere poſſent tempus ante motam litem,
tamen illius probationi ſemper præferri debebit probatio fa-
cta à Duce, ſiue eius maioribus, cum Teſtes, qui examina-
ri debebant pro Eccleſia depoſituri eſſent poſt quatuor, &
quadraginta annos de fama contraria illi, quæ probata iam
fuerat, ex quibus eorum Teſtimonium exiſtimari debebit
minùs idoneum, & inferiùs eo quod fecerant alij Teſtes exa-
minati, † non ſolùm tanquam Teſtimonium iuniorum, *ex* 25
adductis per gloſ. in l. cum quid, ff. de reb. credit. in verb. no-
uum, quam ſequutus fuit ibi Bart. *n.* 7. Angel. *n.* 3. Caſtrenſ. *n.* 8.
Felin. *in cap. in noſtra n.* 2. *de Teſtibus*; ſed etiam quia probatio,
iam facta concludebat † ab antiquiore tempore, vt notant 26
Doctor. *in cap. licet ex quadam de Teſtibus*, vbi Io. Andrea
num. 16. *authorit. eiuſdem text.* Felin. *num.* 8. Bald. *in l. arbo-*
ribus, *§. nam ſi Agrum num.* 1. *ff. de vſufruct.* Imò ſubſiſtente
probatione ſuper fama immemorabilis, & conceſſionis Pri-
uilegij Apoſtolici, quam firmabant Teſtes Ducis, alia fa-
ma, quæ probanda erit pro parte Eccleſiæ, ſuper negatiua
eiuſdem conceſſionis & vſurpatione, quam fecerunt alij Du-
ces anteriores non poterit tollere probationem primæ, cum
in concurſu famæ bonæ, ac malæ † præferri debeat bona, 27
vt voluit idem Bald. *in l. Diuus num.* 1. *ff. de milit. teſtam. &*
in l. ſacroſanctæ num. 7. *C. de Epiſc. & Cleric.* Abb. *in cap.*
cum oporteat num. 11. *de accuſat.* Felin. *in cap. cum contingat*
num. 2. *de reſcript.* & tenuit Rota coram Puteo *dec.* 2. *num.* 1.
lib. 3. & coram Gregor. *dec.* 498. *n.* 16. *& in Corduben. dimidiæ*
portionis 28. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. meo Merlino*.

Vltimò pro excluſione probationis faciendæ conſidera-
tum fuit, quod erat inuerìſimilis vſurpatio, quæ in eiuſdem
articulis dicebatur facta ab antiquioribus Ducibus de Beiar
propter maiorem potentiam Archiepiſcoporum Eccleſiæ
Toletanæ, † de quibus credendum non erat, vt negle- 28
xiſſent defenſionem propriæ Eccleſiæ, vt conſiderauit
Rota in alia cauſa inter Abauum Ducis, qui hodie cau-
ſam agit, & Eccleſiam occaſione controuerſiæ motæ ſu-
per iure præſentandi, *vt in deciſ. facta in eadem Cauſa ſub*
die 9. *Maij* 1582. *coram Cardinali Blanchetto*, in qua etiam
commendata fuit pietas Ducum huius familiæ. Neque in ea-
dem cauſa firmata fuit aliqua vſurpatio, quam feciſſent ij-
dem Duces, quia licet cauſa ſuper dicto iure nominandi de-
ciſa, & terminata fuiſſet fauore Eccleſiæ, tamen ratio deci-
ſionis, ſiue ſententiæ poſteà latæ, non fuit, quia Duces ſibi
arrogaſſent idem Ius nominandi, ſed imperitia procurato-
ris, qui malè in articulis deduxerat nominationem authori-
zabilem loco alterius nominationis, quam illi facere debuiſ-
ſent coram Archiepiſcopo, quæque ſola eis competebat.

Et

Et ex hoc capite negauit Rota Duci, qui cauſam agebat vtramque nominationem, *vt patet ex deciſionibus factis coram Robuſterio ſuper eadem cauſa ſub die 29. Nouembris eiuſdem anni 1582. & 28. Ianuarij, & 23. May anni ſequentis impreſſ. in 2. par. diuerſ. deciſ. 309. 318. & 343. & praecipuè ex dec. facta ſub die 23. May.*

Dicebatur etiam pro parte Eccleſiæ, quod Duci conceſſæ fuiſſent tres remiſſoriæ, vt illi facilius concedi deberet ſecunda, ſed viſum fuit, vel non ſubſiſtere hanc rationem, quia hoc iudicio vna ſolum remiſſoria fuit Duci conceſſa anno 1596. vel nihil prodeſſe deciſioni dubij propoſiti, dum materiæ contentæ in articulis ſunt partim irrelenantes, partim improbabiles, vt ſupra viſum fuit.

Es ita, &c.

Quam plures in hac cauſa emanarunt Deciſiones ſub diebus 19. Februarij 1593. coram Pamphilio ſeniore, & iſta habetur in recent. par. 3. deciſ. 17. coram Martino Andrea ſub die 6. Aprilis 1615. inter eius impreſſas deciſ. 28. ac etiam in recent. deciſ. 280. par. 2. 4. Decembris 1615. qua eſt deciſio inter eius impreſſas in ordine 45. ſub die 11. Ianuarij 1616. & hac habetur in 1. par. rec. deciſ. 702. ſub die 27. Februarij 1617. inter eiuſdem Martini Andreæ deciſiones num. 204. ac etiam in recent. deciſ. par. 4. deciſ. 415. coram Durano eſt, & alia in hac cauſa facta deciſio ſub die 23. Martij 1629. deciſ. 190. eiuſdem auctoris, & coram eodem Eminentiſſ. Veroſpio ſub diebus 2. Decemb. 1630. quæ habetur impreſſa inter recentiores par. 5. deciſ. 415. 15. Decembr. 1636. par. 7. recentior. deciſ. 182. & ſub die 1. Aprilis 1639. quæ cum non habeatur impreſſa erit infra in appendice, alia vero quæ in hac cauſa habentur cum adhuc illa pendeat in hoc Sacro Tribunali ponam in ſequentibus tomis.

E,VERENDISSIMO P. D. CERRO,

Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Dotis.

Mercurij 4. Iulij 1640.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac deciſione de probanda identitate bonorum mobilium, ad quorum redditionem rationis tenetur vxor, petens ſibi dotem reſtitui aduerſus hæredes mariti.

ARGVMENTVM.

1 *Vxor agens ad dotis reſtitutionem non tenetur bona, quæ apud eam non remanſerunt.*
Vel quæ nec culpa aut facto ipſius vxoris defecerunt hæredibus viri reſtituere, ibid.
2 *Maſſaritia domus ſupellectilia, & vtenſilia per ſpatium decennij præſumuntur conſumpta.*
3 *Mobilium reſtitutionem, quis facere tenetur liberatur ſi ex curſu temporis bona veriſimiliter appareant conſumpta.*
4 *Reſtitutio eiuſdem rei dupliciter fieri non debet.*
5 *Identitas probatur ex demonſtrationum, & qualitatum conuenientia, ſiue illa ſint mobilia, ſiuè immobilia, & num. ſeq.*
6 *Identitas bonorum mobilium eſt difficilioris probationis.*
7 *Identitatem bonorum mobilium ad probandam ſufficiunt ſigna, & alia demonſtrationes.*
8 *Identitas bonorum mobilium deprehenditur, etiam ex qualitate perſonarum.*
9 *Qualitas perſonarum poſſidentium infert ad certificationem bonorum, an ſint eadem, vel diuerſa.*
Teſtium in depoſitionibus, ea capi debet interpretatio per quam euitetur contrarietas, & ipſi ad concordiam reducantur.

DECISIO CCL.

CVm per obitum Hieronymi Fanelli Franciſca Lanfrancona eius vxor obtinuiſſet ab A. C. relaxari mandatum contra illius hæredes pro reſtitutione dotis ſcutorum quatuor mille, ſub obligatione tamen reſtituendi in actu ſolutionis omnia mobilia, quæ ipſa pro ſecuritate ſuæ dotis retinere declarauerat appellarunt Fanelli hæredes Hieronymi prætendentes dotem non aſcendere ad eam ſummam, & adita Signatura, quæ quoad ſcut. 2250. reſcripſit ſine præiudicio, quo verò ad ſcut. 1750. cum clauſula *ſi quid exequendum*, diſputatoque dubio coram bon. mem. Buccabella an mandatum pro dicta ſumma ſcut. 1750. eſſet exequendum per binas * deciſiones fuit negatiuè reſponſum eo, quod non conſtabat de traditione dotis vſque ad eam ſummam; Verùm cùm poſtea pro parte Franciſcæ probatum fuiſſet eam plura mobilia ad computum dotis viro conſignaſſe; quæ iuxta deſcriptionem, & æſtimationem factam à Palazzina aſcendebant ad ſcuta 802. DD. repropoſita cauſa pro hac quoque ſumma mandatum dixerunt eſſe exequendum.

Hinc orta controuerſia circa reſtitutionem mobilium proponente pariter bon. mem. Buccabella dictum fuit hæredibus Hieronymi reſtituenda eſſe non ſolum mobilia, quæ continentur in Inuentario confecto per Franciſcam de tempore obitus, ſed inſuper ea omnia, quæ fuerunt de tempore nuptiarum æſtimata per Palazzinam, & ab eadem in quodam folio ſeparato deſcripta exceptis quibuſdam, quæ dicebantur ſubhaſtata propter debita hæreditaria, & reſpectiuè conſumpta, & oppignorata, prout latiùs recenſetur in deciſionibus in hac cauſa factis ſub diebus 20. Nouembris 1637.* & 15. Martij 1638. à quibus hodie coram me Domini receſſerunt, quoad mobilia in folio Palazzinæ deſcripta firmantes reſtitutionem eſſe tantummodo faciendam de bonis appoſitis in inuentario confecto per Franciſcam, & in ipſius domo de tempore obitus viri receptis.

Et in hanc ſententiam iuerunt Domini aduertentes mobilia deſcripta in folio Palazzinæ eſſe triplicis ſpeciei, quarum tamen nullam Franciſca reſtituere tenetur.

Prima namque ſpecies continet quædam mobilia ſignata in dicto folio littera A, videlicet, *Vn quadretto d' argento di San Franceſco, vn contiglio da capello, vna Croce d'oro con brilli, vn' anello con vn diamante, & vna collanetta d'oro*, quæ omnia fuerunt diſtracta per Hieronymum Conſtante adhuc matrimonio, vt ex duobus teſtibus pro hac parte examinatis, qui optimè probant, cum vnus deponat de facto proprio dicens ſe emiſſe à Hieronymo prædicta mobilia, alter verò de viſu aſſerens fuiſſe præſentem d. venditioni, & vidiſſe recipi pretium à Hieronymo; Et ad horum reſtitutionem dixerunt Domini Franciſcam nullatenus cogi debere † cum nec apud eam remanſerint, nec culpa, 1
aut facto proprio defecerint, Alexand. *conſ. 36. num. 18. verſ. aut dictaros, vſque ad fin. lib. 6.* latè Fuſar. *de ſubſtit. qu. 624. num. 6.*

Secunda verò ſpecies continet, quam plura mobilia in eodem folio ſignata littera C. conſiſtentia in maſſaritijs, ſupellectilibus, vtenſilibus, pannis lineis, & alijs huiuſmodi, quæ † cum ab anno 1622. quo contractum fuit matrimo- 2
nium vſque ad obitum viri ſequutum de an. 1632. præſumantur vſu conſumpta, Peregr. *conſ. 70. num. 21. lib. 1.* Rota coram Durano *deciſ. 192. num. 11.* vtique ad eorum reſtitutionem Franciſca non videtur cogenda, cum generaliter quilibet, qui tenetur reſtituere, vel reddere rationem de mobilibus eximatur † ab vlteriori reſtitutione allegando, 3
quod ex curſu tanti temporis bona veriſimiliter fuerunt conſumpta, vt ex doctr. Bart. *in l. quoad præſens num. 3. C. de murilegul. lib. 11.* tradunt Pariſ. *conſ. 55. num. 27. lib. 2.* Riminald. iun. *conſ. 459. num. 18. lib. 4.* Peregrin. *de fideicomm. art. 10. num. 40.* quam opinionem ſequitur Rota, & ſignanter coram Martin. Andr. *dec. 69. n. 3. & dec. 55. nu. 1. dec. 80. num. 7.* & coram Gregor. *dec. 285. nu. 3. ibique Addens nu. 4. verſ. benè verum eſt.*

Tertia demum ſpecies continet mobilia, quæ in dicto folio apparent ſignata littera B. quæ cum ſint omnino eadem cum ijs, quæ fuerunt Inuentariata per Franciſcam de tempore mortis, † ſatis viſum fuit, quod Franciſca ſemel il- 5
lorum reſtitutionem exhibeat abſque eo, quod duplici reſtitutionis onere grauetur, ad *text. in l. bona fides, ff. de regul. iur. & cap. bona fides extra eodem tit. in ſexto.*

Quod autem bona deſcripta in folio Palazzinæ ſignata de tempore obitus ſint eadem conuincitur manifeſtè ex oculari inſpectione ſi folium, ac Inuentarium ſimul conferantur, liquet enim eaſdem qualitatum, ac denominationum demonſtrationes mobilibus tam in Inuentario, quàm in folio deſcriptis pariformiter conuenire ex qua demonſtrationum, & qualitatum conuenientia † ſicuti probaretur 5
identitas quorumlibet bonorum, Dec. *in cap. prudentiam, §. ſexta num. 10. verſ. ſed dicit de offic. delegat.* Alex.

conſ. 133. *num.* 5. *lib.* 1. Crauett. *conſ.* 198. *num.* 2. Menoch. *conſ.* 409. *num.* 85. & dixit Rota *in Nouarien. bonorum* 30. *Aprilis* 1632. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano impreſſ. in recent. deciſ.* 120. *num.* 19. *par.* 6. Ità fortiùs bonorum mo-
6 bilium quorum identitas eſt difficilioris † probationis iuxtà Theoricam Bart. *in tract. Teſtimon. num.* 30. *&* 31. vbi
7 quod ad hunc effectum ſufficiunt ſigna, † & aliæ demonſtrationes, ſequitur Peregr. *de fideicomm. artic.* 44. *num.* 47.

Et pro hac identitate concurrit etiam vehemens præſumptio deſumpta, ex eo quod Hieronymus tam ante contractum matrimonium, quàm poſtmodum eo conſtante fuit filius familias exul à Patria, & cui menſtruatim subminiſtrabantur victui neceſſaria, adeout cùm inueriſimile admodum ſit eum alia mobilia ſuis expenſis comparaſſe præter ea, quæ ad computum dotis ſibi conſignata fuerant Franciſca fortius conuincitur identitas borum mobilium,
8 quæ ex qualitate † etiam perſonarum deprehenditur, Bartol. *in d. tract. Teſtimon. eod. num.* 30. *verſ. vel quid ſi apud te famulum*, vbi quod ex qualitate perſonarum poſſidentium
9 adducitur † ad credendum, quod corpora bonorum ſint eadem Crauett. *conſ.* 191. *num.* 8. Natta *conſ.* 235. *nu.* 17.

Nec aduerſus diſtractioné factam à Viro, & conſumptionem à iure præſumptam releuat, quod Franciſca articulauerit Veſtes, & alia omnia penes ſe exiſtentia eſſe eademmet corpora, & ſubſtantia, quæ Viro in computum Dotis fuerunt conſignata; Quia non eſt concludens probatio mobilia penes Franciſcam de tempore obitus reperta ſunt eadem, quæ fuerant tradita in dotem, ergo omnia mobilia in dotem tradita hodie penes illam exiſtunt, quia poſſunt ſtare ſimul, quod hæc ſint eadem, ſed non omnia, quæ in dotem fuerunt tradita; Imo hæc aſſertio potiùs vrget contra hæredes Hieronymi, & magis conuincit identitatem bonorum, quia ſi mobilia deſcripta in Inuentario de tempore obitus Viri ſunt eadem corpore, & ſubſtantia, quæ ei conſignata fuerunt perneceſſe ſunt eadem cum bonis deſcriptis in folio Palazzinæ; quia in eo appoſita ſunt bona, & mobilia tradita Viro ad computum Dotis.

Minùs ad hunc effectum releuant Teſtes pro Franciſca examinati dum quartus ſuper 42. aſſerit hodie in Domo Franciſcæ reperiri eadem mobilia, quæ ipſa habebat in Terra Stacciolæ, & quintus ſuper 13. teſtatur mobilia, quæ hodie reperiuntur in dicta Domo Franciſcæ eſſe eadem, quæ ipſa conſignauerat Viro in dicta Terra Stacciolæ; Et idem quartus ſuper nono recitat de verbo ad verbum ſe vidiſſe omnia mobilia, quæ in capſis aſſeruabantur, & dicit eſſe illa eadem, quæ continentur in folio Palazzinæ tunc ſibi lecto; Quia ſi eorum dicta interpretarentur de omnimoda exiſtentia horum bonorum in Domo Franciſcæ conuincerentur manifeſtè de falſo non ſolum ex alijs Teſtibus, qui vt ſuperiùs dictum fuit deponunt de alienatione quinque corporum facta à Hieronymo conſtante matrimonio, quæ proinde apud ipſam non remanſerunt; ideòque quatenus dicunt mobilia hodie reperta in Domo Franciſcæ eſſe eadem cum conſignatis in Terra Stracciolæ intelligendi ſunt iuxta interpretationem datam aſſertioni factæ per Franciſcam in articulis, vt ſcilicet bona hodie reperta penes ipſam ſint eadem cum traditis in dotem, ſed non ſint omnia; Quatenus verò de verbo ad verbum recitant ſe vidiſſe ſingula bona, quæ in capſis ſeruabantur eaque dicunt eſſe eadem cum deſcriptis in folio Palazzinæ intelligendi ſunt cum diſtinctione temporis, vt ſcilicet eorum dicta percutiant tempus conſignationis, & quod de eo tempore viderint ſeruari in dictis capſis ea, quæ in folio Palazzinæ leguntur deſcripta, non autem percutiant tempus obitus Hieronymi, non ſolum quia in ijdem Teſtes Summario hæredum num. 1. fatentur de eo tempore ſe non vidiſſe mobilia in capſis, vt apertè ſecundus teſtis iuxtà 28. ibi, *L'ho vedute portare dalli Facchini al Porto della Stracciola, & adeſſo l'ho viſte in Caſa della Signora Franceſca, ma vltimamente dentro non l'ho vedute*; ſed etiam, quia in depoſi-
10 tionibus teſtium capienda eſt ea interpretatio † per quam euitentur contrarietas, & ad concordiam reducantur, *Cap. cum tu vbi gloſ. & DD. de Teſtib.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

☞ *In appendice erunt, quæ ſupra citantur in hac cauſa deciſiones ſub diebus 20. Nouemb. 1637. & 15. Martij 1638.*

REVERENDISS. P. D. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Lucana Maioratus.

Mercurij 4. Iulij 1640.

ARGVMENTVM.

Statutum excludens forenſes ab acquiſitione bonorum quocumque titulo, ſeu modo etiam per vltimam voluntatem, comprehendit ſucceſſionem tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, & æquè porrigitur ad titulum vniuerſalem, ac particularem; & traditur diſtinctio inter ſtatutum acquiſitionem prohibentem modo quo ſupra, ac ſtatutum denegantem bonorum alienationem in forenſes.

SVMMARIVM.

1 *Conferens ſe ad habitandum cum tota familia in alia ciuitate forenſis, dicitur reſpectu ciuitatis, quam deſerit.*

2 *Statutum excludens forenſes ab acquiſitione bonorum immobilium comprehendit etiam ciuem, qui alibi cum totis laribus ad habitandum ſe contulit.*

3 *Poſſeſſor repellit forenſem actorem incapacem ratione ſtatuti ab acquiſitione bonorum.*

Quamuis bona ſemoto ſtatuto venirent actori adiudicanda, ibid.

4 *Statutum excludens forenſes ab acquiſitione bonorum in illius territorio de iure eſt validum, & num. 5.*

5 *Statutum excludens forenſes ab acquiſitione bonorum dicitur publicam reſpicere vtilitatem.*

6 *Ac proinde fauorabile cenſetur.*

7 *Statutum excludens forenſes ab acquiſitione bonorum ſicuti non ligat clericos, ad bonorum acquiſitionem agentes.*

Ita nec illis prodeſſe debet ſi ipſi reperiantur poſſeſſores, ibid. & num. ſeqq. vbi vide contrarium.

8 *Perſona Eccleſiaſtica in fauorabilibus gaudent beneficio ſtatutorum.*

9 *Laicus forenſis incapax ratione ſtatuti, non poteſt ciui, quamuis ille eſſet perſona Eccleſiaſtica, ſtatuti inhabilitantem obijcere.*

10 *Æqualitatis ratio correſpectiua conſiſtit in pariformi correlatione, ac proinde inter perſonas differentes dari non poteſt.*

11 *Æqualitas non intrat inter actorem, & reum, cui magis in iudicio eſt fauendum.*

Reo magis quam actori in pari cauſa fauere debemus, numer. 11.

12 *Succeſſio qualibet ſiue ex teſtamento ſiue ab inteſtato voluntaria dicitur reſpectu acquirentis, & num. ſeq.*

Statutum prohibens acquiſitionem bonorum in forenſes quocumque titulo dicitur eam acquiſitionem interdicere, quæ fit ex cauſa ſiue teſtata, ſiue inteſtata ſucceſſionis, num. 12. & ſeqq.

13 *Filij cum habeant beneficium abſtinendi ab hereditate aſcendentium, non neceſſariè, ſed voluntariè dicuntur ſuccedere.*

14 *Acquiſitionis per vltimam voluntatem appellatione, venit quoque ſucceſſio ab inteſtato.*

Decedens ab inteſtato cenſetur ſuam voluntatem conformare diſpoſitioni iuris communis, num. 14.

15 *Succeſſio dicitur neceſſaria ſi habeatur ratio ad actum neceſſarium, hoc eſt mortis, à qua ſumit effectum.*

16 *Forenſis à ſtatuto acquirere prohibitus, cenſetur etiam prohibitus ſucceſſionem acquirere, ſiue vniuerſalem, ſiue particularem, ac num. ſeqq. & ſup. nu. 12. pariter cum ſeqq.*

17 *Dictiones vniuerſales, & geminata faciunt quemlibet caſum cenſeri in ſtatuto comprehenſum.*

18 *Prohibitio ſtatuti verbis vniuerſalibus negatiuis concepta trahitur ad omnia.*

19 *Succeſſio ab inteſtato affert ſecum titulum vniuerſalem hereditatis.*

20 *Statutum quamcumque prohibens acquiſitionem in forenſes*

Digitized by Google

renſes comprehendit tam vniuerſalia, quàm particularia relicta, & num. ſeqq.

23 *Dictiones*, quocumque modo, & titulo, *alternatim in prima parte diſpoſitionis expreſſa, & in ſecunda repetita cenſentur*.

23 *Rationis maioritate, quinimò etiam ſola identitate exiſtente lata fieri debet interpretatio, & extenſio, intellige, vt num. ſeq.*

24 *Ratio non expreſſa, dummodo ſit vnica, habetur pro expreſſa.*

25 *Ratio fundata in publica vtilitate interpretationem, ac extenſionem recipit.*

26 *Amplia concluſionem, & in pœnalibus procedere.*

27 *Item amplia etiam in qualibet alia materia quantumuis exorbitanti.*

28 *Dictio*, aliqua, *poſita in oratione affirmatiua, inducit notam reſtrictionis ad particularia.*

Secùs in oratione vniuerſali negatiua, quia ab illa, qualificatur, ibid.

29 *Statutum prohibens alienationem bonorum in forenſes, & ſtatutum prohibens eiſdem acquiſitionem bonorum differunt inter ſe, & num. ſeqq.*

30 *Alienatione bonorum in forenſes per ſtatutum prohibita, ſucceſſio ab inteſtato non cenſetur vetita.*

Secùs ſi ſtatutum interdicat acquiſitionem bonorum in forenſes, ibid. & nu. ſeqq.

33 *Proauus poteſt in pronepotes ciuilitatem originariam tranſmittere.*

34 *Habilitas ſuccedendi requiritur de tempore delatæ ſucceſſionis, nec ſufficit etiam ſi poſtea ſuperueniat.*

35 *Forenſi, quem ſtatutum vetat ſuccedere æſtimatio bonorum non debetur, & nu. ſeq. vbi de ratione.*

37 *de Statuto non dicitur ſufficienter conſtare ex atteſtationibus extraiudicialibus.*

38 *Statutum laicale non ligat Moniales in caſibus illis præiudicialibus, quamuis ipſæ in alijs caſibus ſibi fauorabilibus poſſint ſtatuto vti.*

DECISIO CCXLI.

Reſolutum fuit non conſtare de fideicommiſſo, quod Pilladi ſuffragetur, quoad bona exiſtentia in Territorio Lucenſi; Nam admiſſo citra veri præiudicium fideicommiſſo ad fauorem maioris natu familiæ Lucenſis de Vellurellis, necnon dato etiam quod Pillades ſit maior natu de eadem familia; Nihilominus cùm Alexander eiuſdem Pilladis proauus, deſerta patria, Venetias lares, totamque ſubſtantiam tranſtulerit, illicque ipſe, & illius deſcen-
1 dentes, † necnon & idem Pillades continuò habitauerint, effecti ſunt forenſes reſpectu Ciuitatis Lucanæ, *ad tex. in l. 2. C. de incolis lib. 10.* Bart. *in l. prædia §. 1. nu. 1. ff. de fund. inſtr.* prout etiam in *l. aſſumptio, §. iuris prudentibus nu. 2. & in l. domicilium ff. ad municip.* quem ſequitur Marianus Soccin. *in c. fin. nu. 54. verſ. eſt ergo concluſio de for. compet.* Cæphal. *conſ. 246. nu. 24. vol. 2. & conſ. 547. nu. 34. vol. 4.* Hond. *conſ. 5. nu. 26. & ſeqq. vol. 1.* & in proximis terminis ponderauit Rota apud Buratt. *dec. 188. nu. 11. verſ. nec probatur,* Duran. *dec. 31. nu. 10. & dec. 327. n. 1. par. 1. diuerſ.* Vnde ad ad eiuſdem Pilladis velut forenſis excluſionem intrat *Sta-*
2 *tutum Lucen. lib. 4. c. 74.* prohibens † forenſibus bonorum immobilium acquiſitionem quocumque titulo, ſeu modo etiam per vltimam voluntatem, vt in his terminis firmant Dec. *conſ. 661. nu. 5. verſ. cum ergo dictus, & num. 6.* Soccin. iun. *conſ. 3. nu. 1. & ante nu. 7. lib. 3.* Alciat. *conſ. 31. num. 4. lib. 9.* Bertaz. *conſ. crim. 455. nu. 29.* cum alijs per Peregr. *de iur. fiſc. lib. 3. tit. 1. num. 7.* Bellon. iun. *de iur. accreſ. cap. 7. qu. 52. num. 9. in fin. & nu. 10.* Adeout Moniales poſſidentes
3 bona ſita intra d. Territorium Lucenſe poſſint à limine † iudicij eundem Pilladem tamquam incapacem repellere exceptione iſtius ſtatuti, vt in ſimili Bartol. *in l. his conſequenter, §. 1. ff. famil. erciſc.* & in puncto Simon de Prætis *conſ.*
4 *85. num. 38. lib. 1.* De cuius quidem † Statuti validitate non eſt ambigendum, vt in puncto Bart. *in l. filius familias, la 117. § diui. num. 11. ff. de legat. 1.* Franc. *in cap. fin. numer. 3. de Immun. Eccleſ. in 6.* Caſtr. *conſ. 89. num. 1. par. 2.* Bald. *conſ. 310. num. 1. iuncto num. 3. verſ. item iſta prohibitio, vol. 3.* Dec. *d. conſ. 661. nu. 1. & ſeq.* Alciat. *d. conſ. 31. nu. 4. verſ. & non eſt dubium lib. 9.* Clar. *§. fin. qu. 82. Statuto 5. in princ.* prout alios latè cumulant Tiraquel. *de retract. lignag. in præfat. num. 14.* Cùm habeat motiuum publicæ vtilitatis,
5 † vt ſcilicet patrimonia pinguius conſeruentur inter Ciues, & incolas onera Reipublicæ præſentaneo obſequio ſuſtinentes, Iaſ. *in l. eius qui, §. quod ſi ſtipulatus, num. 9. verſ. ſed ego declaro, ff. ſi cert. petat.* Calcan. *conſ. 3. poſt princ. verſ. item facit alia ratio,* Simon de Præt. *d. conſ. 85. num. 37. lib. 1.* Curt. iun. *conſ. 129. num. 10. lib. 1.* Corn. *conſ. 78. num. 2. vol. 1.* latè Surd. *conſ. 276. num. 8. & 9.* & appoſitè Rota apud Seraph. *dec. 806. nu. 3.* Ideòque Statuta † hu- 6
iuſmodi cenſeantur fauorabilia, Alex. *conſ. 41. nu. 11. vol. 5.* Barbar. *conſ. 43. num. 11. verſ. venio nunc, cum num. ſeqq. vol. 1.*

His firmatis facilè euaneſcunt contraria.

Non enim officit primò, quod ſicuti Statutum iſtud ex defectu poteſtatis non comprehenderet perſonas Eccleſiaſticas quantumuis forenſes, ſi agerent ad bona contra Ciuem, ita etiam non debeat Monialibus eadem bona poſſidentibus ſuffragari ad excluſionem † forenſis, vt ſic æqua- 7
litas ſeruetur iuxta tradita etiam in Eccleſia per Caſtr. *in conſ. 142. num. 6. verſ. & dicit eſſe lib. 2.* & in ſimili ponderat Dec. *conſ. 114. num. 1. verſ. & quantum ad Statutum.* Nam ſuppoſito pro indubitato, quod in fauorabilibus † perſo- 8
næ Eccleſiaſticæ gaudeant beneficio ſtatutorum, *c. dilecti de for. compet. cap. conſtitutus de in integr. reſtit.* Lap. *alleg. 101. num. 6.* Dec. *d. conſ. 114. d. num. 1. col. 2. verſ. ſed tamen his minimè obſtantibus,* cum alijs per Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9. num. 41.* Surd. *conſ. 2. num. 35. & conſ. 650. num. 13.* Fachin. *controu. 29. in fin. lib. 12. vol. 2.* Rota *in Mediolanen. hæreditatis 11. Martij 1596. coram bo. me. Card. Millino,* quæ apud Fenzon. *ad ſtatut. Vrb. eſt dec. 7. in verſ. non obſtat quod Sanctius:* Animaduertendum eſt rationem æqualitatis ſeruandæ non procedere in caſu iſto ex duobus; Primò, quia Moniales, quæ hodie poſſident bona, non ſunt forenſes, ſed de Ciuitate, ac Territorio Lucenſi habiles ad fruendum beneficio Statuti † qualis non eſt 9
Pillades abſolutè forenſis, & ſic incapax talis priuilegij, vt benè in ſimili conſiderat, Dec. *d. conſ. 114. num. 1. d. col. 2. verſ. & licet in effectu;* ac proinde data inter dd. Moniales, & Pilladem differentia qualitatis, ceſſat inter † ipſos ratio 10
æqualitatis correſpectiua, quæ conſiſtit in pariformi correlatione iuxta textum *in l. Iulia, §. ſi procurator, ff. de act. empt.* Secundò eadem ratio æqualitatis non intrat, cùm ipſæ † ſint reæ, quibus in deciſione magis fauendum, quam Pilladi actori, *l. inter pares, ff. de re iudic.* Oldrad. *conſ. 311. num. 3.* & in terminis non abſimilis ſtatuti, Alex. *conſ. 52. in fin. lib. 1.*

Secundò non obſtat, quod ſtatutum iſtud loquatur de acquiſitionibus voluntarijs, ac deſcendentibus ex titulis particularibus, hic autem agatur de acquiſitione neceſſaria, & emanante ex titulo vniuerſali; Nam quod attinet ad ac- 11
quiſitionem voluntariam, de qua loquitur ſtatutum, ibi, *vel alio quocumque titulo ſiue modo acquirere voluntariè inter viuos, vel per vltimam voluntatem;* Viſum fuit Dominis omnem ceſſare difficultatem, tum quia quælibet ſucceſſio tam ex cauſa Teſtati, † quàm ab inteſtato; de qua ta- 12
men poſteriori non docetur ad fauorem Pilladis, cenſetur voluntaria reſpectu acquirentis, cùm etiam in ipſis filijs propter † beneficium abſtinendi neceſſaria non detur, *l. 1.* 13
& toto, C. ſi minor ſe ab hæred. abſtin. gloſ. in ead. l. 1. in verbo ob eam rem, l. ſi quis ſe, vbi Alex. & Iaſ. *num. 1. ff. de acquir. hæred.* Alex. *in conſ. 183. num. 1. lib. 6.* tum quia ſtatutum ipſum prohibet etiam expreſsè acquiſitionem per vltimam voluntatem, cuius appellatione venit quoque ius ſuccendi ab inteſtato cum decedens ab inteſtato † cen- 14
ſeatur voluntatem ſuam conformare diſpoſitioni iuris communis, & diſponere in venientes ab inteſtato, *l. conficiuntur, l. ſi quis cum teſtamentum nullum, ff. de iure Codicill.* Ioannes de Anan. *conſ. 28. num. 5.* quando etiam ſucceſſio iſta dici poſſet non voluntaria reſpectu voluntatis teſtatoris, ſed neceſſaria reſpectu † actus neceſſarij hoc eſt mor- 15
tis, à qua ſumit effectum, vt declarat Ruin. *conſ. 71. num. 5. lib. 1.* quod adhuc forenſis † prohibitus acquirere aliquo 16
titulo, nec etiam acquirere poſſit tanquam hæres proximior ab inteſtato, ſupponit in puncto Bart. *in l. ventre 83. num. 10. ff. de acquir. hæredit.* vbi Aretin. *num. 7.* tenet opinionem Bart. procedere quando, vt hic, in ſtatuto appoſitæ reperiuntur † dictiones vniuerſales, ac geminatæ, & cla- 17
rius idem firmant Ruin. *conſ. 71. num. 4. verſ. prout deciditur vol. 1. & ſeqq. & conſ. 89. num. 36. & plenius conſ. 203. nu. 18. & 19. vol. 2.* Roland. *conſ. 80. n. 37. vol. 3.* Quo verò ad acquiſitionem ex titulis particularibus, conſiderabant Domini, quod cum dicta prohibitio † ſit verbis vniuerſalibus 18

negatiuis, ac geminatis concepta, ibi, *nulla perſona forenſis audeat aliqua bona immobilia, &c. emere, vel alio quocumque titulo, ſiuè modo acquirere voluntariè inter viuos, vel per vltimam voluntatem &c.* comprehendit quamcumque acquiſitionem tam ex titulo particulari, quàm vniuerſali, vt in puncto quod cenſeatur prohibita omnis acquiſi-
19 tio, tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, † & ſic ex vniuerſali titulo hæreditatis, quem ſecum affert ſucceſſio ab inteſtato firmant DD. proximè relati, & facit *textus in l.1.* ibi, *quoquomodo iuncto prin. ff. de teſtamen. milit.* & latè ponderant Ruin. *conſ. 98. num.11. lib.2.* & benè ad propoſitum Dec. *conſ.160. num.1.* vbi nominatim firmat ſub huiuſ-
20 modi verbis comprehendi † tam vniuerſalia, quàm particularia relicta, Clar. §. *fin. qu. 82. ſtatut. 5. verſ. quæro numquid, num. 3.* quæ maximè procedunt cum ſtatutum ipſum expreſſerit acquiſitionem etiam per viam vltimæ volunta-
21 tis, † quæ velut genus comprehendit ſub ſe indiſtinctè omnes titulos tam inſtitutionis generalis, quàm relicti particularis, velut ſub alternas ſpecies, & partes ſubiectiuas, attentis præſertim dictionibus illis vniuerſalibus, *quocumque*
22 *titulo, ſiue modo,* quæ expreſſæ in prima † parte diſpoſitionis alternatæ cenſentur pariformiter repetitæ in ſecunda. Alb. *conſ. 234. nu.14.* Surd. *conſ. 315. nu.4.* ac ſi dictum fuiſſet ſiue per vltimam voluntatem quocumque titulo, ac modo, quo caſu clariſſimè liquet ſecundum deducta titulum vniuerſalis inſtitutionis continere; Et tandem eò magis ceſſat omnis ambiguitas conſiderando, quod vbi agitur de acquiſitione ex titulo vniuerſali etiam ab inteſtato concurrit nedum identitas, ſed imò maioritas rationis, ex qua moti ſunt ſtatuentes iuxta ſuperiùs deducta, cum acquiſitiones ex titulis vniuerſalibus magis præiudicent conſeruationi bonorum in Ciuibus onera Reipublicæ ſuſtinentibus; quàm acquiſitiones ex titulis particularibus, ex
23 qua † rationis maioritate, imò ſola identitate faciendam eſſe latam interpretationem, ac extenſionem, etiam vbi
24 ratio † non eſſet expreſſa dummodo ſit vnica, quæ habetur pro expreſſa, Alex. *conſ.34. num.8. lib.5.* quæ concluſio
25 tantò facilius procedit, quando vt hic, † ratio eſt fundata in publica vtilitate, vt in puncto dicit Dec. *d. conſ.661. n.2.*
26 *& 3.* vbi dicit id procedere † etiam in pœnalibus, Riminald. iun. *conſ. 354. nu. 14. vol. 3.* Surd. *d. conſ. 276. num.9. vol.2.*
27 prout id etiam † in qualibet materia quantumuis exorbitanti admittunt, Riminald. *d. conſ.354. nu.14.* Alex. *conſ.58. nu.8. & ſeq. lib.2. & conſ.68. nu.6. lib. 3.* prout etiam *d. conſ. 34. num. 9. lib.5.* Quæ omnia indubitatè procedunt non obſtante dictione illa, *aliqua*, ex qua deducebatur intellectus reſtrictionis ad particularia, quia licet aliquando importa-
28 re † poſſit notam particularitatis in oratione affirmatiua, ſecus tamen eſt in oratione vniuerſali negatiua, à qua qualificatur, vt benè declarat Natt. *conſ. 525. ſub num.6. verſ.*
29 *poteſt etiam, vol. 3.* Et hinc conſtat tradita per † Riminald. iun. *conſ.15. nu.59. & ſeq.* non applicari, cùm procedant in decretis non vt hic vniuerſaliter conceptis in forenſes prohibendo illis acquiſitionem, ſed dumtaxat diſponentibus, quod non poſſit fieri alienatio in forenſem, vt ipſemet Rimin. *ponderat ibid. nu. 54.* qui termini longè inter ſe differunt, vt doctè ac magiſtraliter aduertit Ruin. *d. conſ. 89. nu.36. & conſ.203. nu.18. & 19. vol. 2.* vbi quod prohibi-
30 bita † alienatione, non cenſetur prohibita ſucceſſio ab inteſtato, cùm iſta ſine facto hominis, ſed ſolo miniſterio legis non veniente ſub prohibitione ſtatuti deferatur, prohi-
31 bita verò acquiſitione † ſemper cenſetur prohibita etiam ſucceſſio ab inteſtato, quæ ſine facto hominis veniente ſub
32 prohibitione non poteſt effectum ſortiri: Ita † etiam ex his viſum fuit Dominis tradita in indiuiduo iſtius Statuti per Petr. Caball. *conſil. ciuil.16. num.19. & ſeq. vol.2.* nullatenus eſſe admittenda.

Tertiò, non refragatur quod præfatus Alexander ciuili-
33 tatem originariam potuerit tranſmittere in Pilladem † pronepotem; quia quicquid ſit de hoc, certum eſt, quod ex diſpoſitione alterius ſtatuti cap. 294. lib. 4. huiuſmodi ciuilitas non porrigitur vltra nepotes.

Quartò, Pilladi non ſuffragatur oblatio, quàm hodie facit de reaſſumenda maiorum ciuilitate, & ſubeundis oneri-
34 bus Ciuitatis; quia in hac facti ſpecie habilitas † requiritur de tempore delatæ ſucceſſionis, adeò vt poſtea ſuperueniens minus ſufficiat, Dec. *d. conſ.661. num. 13. & ſeqq.* plenè Alciat. *d. conſ. 31. nu. 45. & 46. lib. 9.* Laderch. *conſ. 74. nu.26. verſ. aut vero.* Soccin. iun. *conſ. 49. num. 9. vol. 4.* Honded. *conſ. 5. nu.21. & 23. & conſ. 6. nu.27. vol. 2.* Decian. *conſ. 56. num.40. vol.4.* Simon de Pretis *d. conſ. 80. nu.18. lib.1.* Surd. *conſ.456. nu.28. & conſ.487. pariter nu.28.* Peregrin. *conſ. 4. nu. 4. vol. 5.* Anchar. iun. *qu. fam. 9. ſub nu. 25. par. 1.* Carpan. *ad Statut. Mediolanen. par.1. cap.310. nu. 21.* Coſta *de retrotract. cap. 9. caſ. 14. num. 1.* Rot. *dec. 150. num. 7. cum ſeq. par.2. & dec.69. lib.1. par. 3. diuerſ.* & apud ſa. me. Gregor. *dec.279. num.20.* Buratt. *d. dec.188. nu. 10. & dec.599. nu.4. in fin. & nu.8.*

Quintò, nec prætendi poteſt, quod ſaltem Pilladi debeatur æſtimatio, quia in hoc caſu, † in quo dici non poteſt 35
teſtator ſcienter forenſem ad fideicommiſſum vocaſſe, contrariam ſententiam vti veriorem diſtinguendo tenet Roman. *conſil.509. num. 3. verſ. primo quia,* Alciat. *d. conſ. 31. nu.44. lib.6. vbi in verſ. Item limitatur,* firmat id procedere † fauore publicæ vtilitatis, Menoch. *conſil. 667. nu. 7. verſ.* 36
nam reſpondetur, & præſumpt.120. nu.9. lib. 4. Rimin. iun. *d. conſ.354. nu.25. vol.3.* Surd. *dec.30. num.6.*

Sextò, ac denique non reſiſtit, quod Statutum Lucenſe mandet reddi forenſibus idem ius, quod redderetur Lucenſibus per Statuta forenſium, hincque cum Statuta Venetiarum non excludant forenſes, idem ius ſeruari debeat Pilladi Veneto; quia quicquid ſit an de Statutis Venetiarum ſufficienter conſtet † per atteſtationes extraiudiciales, quæ 37
dantur, & an Statutum iſtud Lucenſe intelligatur prætérquam in ſpecialiter expreſſis, ceſſat omnis difficultas ex eo, quod Statutum huiuſmodi † velut in caſu iſto Monialibus 38
ipſis præiudiciale, ipſas non afficit ex defectu poteſtatis, *auth. ſtatuimus, Cod. de Epiſc. & Cleric.* Lap. *d. alleg.101. num.26. cum vulgarib.*

Et ita parte vtraque audita concluſum, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracinen.

Legionen. Beneficij.

Mercurij 4. Iulij 1640.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſionem beneficij eſto, quod aliquis acceperit elapſis nouem menſibus à die datæ litterarum Apoſtolicarum, non ex hoc impeditur, quia ſuper illo manuteneri debeat aduerſus alium, qui poſteà eiuſdem beneficij poſſeſſionem acquiſiuit. Defectus non publicatæ reſignationis qualis ſit potentiæ, vt reſignatarius carere debeat beneficio, & quibus defectus huiuſmodi prodeſſe poſſit, cuius occaſione plura de hac materia dicuntur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio beneficij capta poſt nouem menſes à die datæ litterarum Apoſtolicarum an ſuffragetur, & numer. ſeqq.*

Decretum irritans non tollit inſiſtentiam facti, numer. 1.

Sed illud priuat omni iuris effectu, num.2.

3 *Poſſeſſio capta contra formam conſtitutionis Pontificis non eſt manutenibilis.*

4 *Decretum irritans appoſitum ſuper certo corpore beneficij afficit etiam poſſeſſionem illius.*

5 *Decretum irritans generaliter appoſitum, non impedit manutentionem, donec diſcutiatur an ſit locus decreto.*

6 *Reſignatarius, qui accepit poſſeſſionem poſt nouem menſes à die datæ litterarum Apoſtolicarum.*

Debet manuteneri donec diſcutiatur, an fuerit legitimè impeditus, ibid.

7 *Impedimentorum plura ſunt genera ad effectum, vt excuſetur reſignatarius, qui in tempore non cepit beneficij poſſeſſionem.*

8 *Impedimentum non ſolum probari debet, ſed etiam diligentiæ pro amouendo reſignatario.*

9 *Poſſeſſio alicuius remanet nulla ex defectu citationis, ſi alius in poſſeſſione reperitur, & infrà nu.17.*

11 *Vacatio ob non publicatam reſignationem, non comprehenditur in vacatione per obitum, non obſtante clauſula,* ſiuè alio quouiſmodo.

12 *Manutentionis in iudicio non admittuntur exceptiones reſpicientes petitorium.*

Vbi eſt diſcutienda validitas publicationis, ibid.

13 *Ex-*

13 *Exceptio non publicatæ reſignationis non impedit manutentionem.*
14 *Reſtitutio in integrum aduerſus non factam publicationem reponit reſignatarium in primæuum ſtatum.*
14 *Reſtitutio in integrum aduerſus non ſecutam publicationem non retrotrahitur in præiudicium illius.*
Qui medio tempore cœpit poſſeſſionem, ibid.
16 *Poſſeſſio capta non citato reſignatario nullius eſt momenti, etiam quod ille reſignationem non publicauerit, & ſup. num. 9.*
17 *Prouiſio Ordinarij de beneficio vacante ob non factam publicationem reſignationis, non ſuffragatur.*
18 *Beneficium vacans ob non publicatam reſignationem ſoli Sedi Apoſtolicæ vacat.*
19 *Defectus non captæ poſſeſſionis beneficij in tempore allegari non pooeſt contra habentem reſtitutionẽ in integrum.*
20 *Poſſeſſionis cauſam ſibi etiam abſque noua apprehenſione mutare poteſt reſignatarius.*
Quibus obtinuit reſtitutionem in integrum aduerſus non publicatam reſignationem, ibid.
21 *Poſſidere quis poteſt ex pluribus titulis, qui non ſunt incompatibiles inter ſe.*
22 *Clauſula*, dummodo alteri non fuerit ius quæſitum, *præſeruat tantum ius intrinſecum in ipſa re, non autem extrinſecum.*
23 *Lis in poſſeſſorio non facit beneficium litigioſum.*
24 *Mentio litis nulla ex defectu iuriſdictionis in ſupplicatione Pontificis fieri non debet.*
Exceptio ſubreptionis, vel obreptionis reſpicit petitorium, nu. 24.

DECISIO CCLII.

BIs Rota reſoluit coram me 9. Decembris anni præteriti, * & 14. Martij anni currentis, Franciſco della Carrera dandum eſſe mandatum de manutenendo in poſſeſſione beneficij ſimplicis in Eccleſia loci de Rebollar, quia illius poſſeſſio capta in executionem litterarum Apoſtolicarum, alio non non exiſtente in poſſeſſione, fuit iuſtificata ex actuali illius apprehenſione mediante Procuratore ab eo, ad id ſpecialiter conſtituto, de quibus conſtat ex publico Inſtrumento, repropoſita tertia vice cauſa ſuper eiſdem DD. ſteterunt in deciſis.

Eſt enim indubitatum, quod Franciſcus habet anteriorem poſſeſſionem, quam habeat Seminarium S. Floriani, quod non negat anteriorem poſſeſſionem Franciſci per ſex menſes, ſed cum non fuerit capta intra nouem menſes à die datæ litterarum Apoſtolicarum iuxta Conſtitutionem Gregorij XIII. 85. de publicandis reſignationibus, illam prætendit inefficacem etiam ad effectum manutentionis,
1 † ex vi decreti irritantis in eadem Conſtitutione appoſiti, quod licet non tollat inſiſtentia facti, Put. *deciſ. 1. lib. 1. & dec. 486. num. 2. lib. 2.* Seraphin. *dec. 1471. num. 5.* Card. Caualer. *dec. 8. num. 3.* Rot. coram Reuerendiſs. D. meo Decano *dec. 124. num. 3. & deciſ. 354. num. 7. coram eodem, & in Compoſtellana, ſeu Salamantina Iuriſdictionis 14. Ianuarij*
2 *1633. coram bon. me. Motmanno,* illam † tamen priuat omni Iuris effectu, Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 46. nu. 70. & lib. 3. qu. 24. num. 25.* Poſth. *in tractat. de mandato de manutenendo obſeruat. 46. num. 13.* ita vt habeatur pro vacua
3 tam ad effectum † denegandi manutentionem poſſeſſori, quàm eam concedendi alteri, qui poſtea poſſeſſionem apprehendit, vt in terminis firmauit Rota coram Reuerendiſs. D. meo Decano *dec. 51. num. 4.* Poſth. *d. tract. obſeruat. 71. num. 49. & 70.* vbi allegat concordantes. Verùm cùm ſupradicta non procedant indiſtinctè, ſed ſolùm quando
4 † decretum irritans eſt appoſitum ſuper certo corpore Beneficij, ſecus autem quando appoſitum eſt in genere; nam tunc niſi clarum omninò ſit, quod ſit locus decreto irritan-
5 ti, † ſuſpenditur illius effectus donec iuſtificetur, & interim datur manutentio anteriori poſſeſſori, Rota *dec. 341. num. 2. & dec. 562. num. 2. & 3. par. 1. rec.* coram bon. me. Card. Caualer. *d. deciſ.* 8. & in alijs pluribus allegatis per Poſtb. *d. obſeruat. 46. num. 5.* & verſemur in ſecundo caſu, quia dicta Conſtitutio Gregorij XIII. loquitur in genere de reſignatione Beneficiorum, & habet in ventre limitationem, ſi Reſignatarius fuerit impeditus antequam cognoſcatur an fuerit impeditus, nec ne, neque intrat Con-
6 ſtitutio, † neque decretum irritans in ea appoſitum, ſed eſt danda manutentio Reſignatario poſſeſſori donec de impedimentis cognoſcatur, & deſuper per Iudicem pronuncietur, non obſtante Conſtitutione, vt fuit pronunciatum in Rota *in vna Aſculana coram bo. me. Card. Blanchetto 28. Iunij 1589.* quam referunt, & ſequuntur Pariſ. *de reſignat. lib. 11. quæſt. 14. num. 50.* & Garz. *de benef. par. 11. cap. 3. num. 312.* plura autem genera † impedimentorum ad 7
effectum de quo agitur, enumerat, & declarat Pariſ. *d. lib. 11. quæſt. 13. num. 50. & ſeqq.* Et quamuis ſit probandum impedimentum, & diligentiæ † pro eo amouendo iuxta de- 8
ciſ. ſa. me. Gregor. XV. 501. *num 1. & 2.* hoc tamen non facit, quin dum ſit huiuſmodi probatio ſit manutenendus Reſignatarius, & talis probatio facta fuiſſet ſi Franciſcus Reſignatarius fuiſſet citatus quando Seminarium, de facto, & ſine citatione cœpit poſſeſſionem, quia tunc potuiſſet probare legitimum impedimentum, per quod ad actum poſſeſſionis intra nouem menſes deuenire non potuit, quod
admittit d. Conſtitutio Gregorij. Ideò ex hoc ſolum, † quod 9
poſſeſſio fuit occupata de facto, & ſine citatione debetur Franciſco manutentio, cùm ex defectu citationis poſſeſſio Seminarij ſit nullius momenti, Io. Andr. *in cap. Ordinarij de off. ordin. in 6.* Abb. *in cap. accepta de reſtit. ſpol.* cum alijs allegatis per Gemin. *in cap. licet Epiſcopus nu. 9. de præben. in 6.* & vltra alios citatos per Pariſ. *d. lib. 11. quæſt. 10. num. 15. 22. & 23.* conſuluit Ferretus *conſ. 10. num. 10.* Nec ex verbis dictæ Conſtitutionis in §. 3. ibi, *& ſi propter litem, aut aliquod legitimum impedimentum nequiuerit, &c.* poteſt prætendi, quod Conſtitutio requirat prius eſſe probanda impedimenta, quia † illa verba non inducunt conditionem talem, quæ debeat prius formaliter probari, ſed ſufficit, quod poſſit poſtea probari, & interim ſuffragatur detentatio ex Iuribus ſupra allegatis.

Non obſtat defectus non publicationis in tempore probatus tam ex teſtibus examinatis, quàm ex productione litterarum Apoſtolicarum, & articulis datis pro Franciſco ad probandum, quod publicauit poſt nouem menſes, & ex poſſeſſione capta poſt dictum tempus per Franciſcum producta, & demum ex propria illius confeſſione, de qua in ſupplicatione; Quia vltra quod talis exceptio non publicationis non poteſt opponi pro parte Seminarij, dum prætendit vnionem beneficij, de quo agitur purificatam per obitum obtinentis; Vnde non poteſt opponere de non publicatione,
eo quia talis vacatio ob non publicationem, † non compre- 11
henditur in vacatione per obitum non obſtante clauſula, *ſiue alio quouis modo*, vt tenuit Rota *in Mediolanen. Præpoſitura 28. Iunij 1589. coram Platto impreſſ.* apud Garz. *de benef. vbi ſupra num.* 305. coram ſa. me. Greg. XV. *deciſ. 159. nu. 5.* vbi Adden. *in Camerinen. Parochialis 7. Februarij 1629. coram Eminentiſſ. Card. Vbaldo tunc Rotæ Auditore* extenſa per R. P. D. meum Carillum in eius locum ſubrogatum, & fuit firmatum in deciſionibus in hac cauſa factis; In hoc iudicio manutentionis non admittuntur re-
quirentis altiorem indaginem, & concernentes petitorium 12
vbi eſt diſcutienda validitas publicationis, & an adſit iuſta excuſatio, vel ſuffragetur reſtitutio, Rota coram ſa. me. Greg. XV. *dec. 275. num. 11. & dec. 323. coram eodem, & in recent. deciſ. 206. num. 13. par. 5.* & in his terminis, quod non admittatur † exceptio non publicationis ad impediendam manutentionem firmauit Rot. *in Compoſtellana Beneficij 4. Maij 1616. coram Reuerendiſs. D. meo Decano, & coram bo. me. Buratto dec. 263. num. 7.*

Sed reſtitutio in integrum obtenta ad cautelam aduerſus
non factam publicationem † in tempore tollit obſtaculum 14
ſupradictæ Conſtitutionis, & operatur repoſitionem ad priorem ſtatum ad effectum adimplendi requiſita à dicta Conſtitutione *gloſ. in cap. auditis in verb. reliquum de reſtit. in integr.* Rot. coram. bo. me. Card. Caualer. *deciſ. 180. num. 3. & in Argentina Præpoſituræ 1. Iulij 1626. coram bo. me. Card. Virili*, quæ etiamſi non retrotrahatur in præiu-
dicium Seminarij, † quod medio tempore cœpit poſſeſſio- 15
nem iuxta *conſ.* Oldrad. 325. *num. 8. verſ. præterea hoc probant*; attamen cum poſſeſſio Seminarij capta non citato
Reſignatario nullius ſit momenti, non obſtante † defectu 16
publicationis, & etiam inficiatur à decreto irritanti poſito in eadem Conſtitutione aduerſus prouiſiones factas ab Ordinarijs Beneficiorum vacantium ob non publicationes,
qualis † eſt prouiſio Seminarij illa non ſuffragatur, vt 17
fuit deciſum in *d. Camerinen. extenſa per D. meum Carillum*; & fuit firmatum in prima deciſione in hac cauſa facta coram me, & ratio eſt manifeſta contra Seminarium, quia ſtante non publicatione Beneficium vacat Se-
di Apoſtolicæ, † ad cuius ſolius fauorem inducta eſt 18

Digitized by Google

vacatio, & ideò niſi Seminarium habeat gratiam à Pa-
pa non poteſt prætendere aliquod Ius ex dicta vaca-
tione.

Demum non obſtat defectus non acceptæ poſſeſſionis in
tempore; quia cùm Franciſcus habeat ſupradictam reſtitu-
19 tionem obtentam ad cautelam, non poteſt amplius † dari
de hoc defectu, & licet pro ſeminario dicatur, quod non
conſtet de poſſeſſione accepta vigore illius nouæ gratiæ;
attamen ſatis eſt, quod Franciſcus ſuperueniente nouo ti-
20 tulo † reſtitutionis illam potuerit ſibi mutare, quatenus
opus ſit, abſque noua apprehenſione iuxta *deciſ.* Achil. 4.
de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Rot. *diuerſ. dec.* 345. *nu.* 4. & 613.
num. 5. *par.* 1. *dec.* 143. *nu.* 4. *par.* 2. & *in recent. dec.* 97. *nu.* 4.
& *ſeqq.* & *dec.* 108. *num.* 2. *par.* 5. & præterea cùm titulus re-
ſtitutionis in integrum ſit compatibilis, cum titulo reſigna-
tionis, Franciſcus iuuari poteſt etiam poſſeſſione anteriori
21 capta ea titulo reſignationis, † quia ex vtroque præſumi-
tur poſſidere, Crefc. *dec.* 5. *de reſtit. ſpoliat.* Add. ad ſa. me.
Greg. XV. *dec.* 546. *ſub nu.* 15.

Nec eſt attendenda clauſula poſita in reſtitutione, ibi,
*dummodo tempore Data, ob lapſum temporis huiuſmodi non
ſit in dicto Beneficio alicui ſpecialiter ius quaſitum,* &c. quia
non ſuffragatur Seminario, cui vigore vnionis Ordinarij
nullum potuit ius quæri ex lapſu temporis ad publicandum,
& ob non factam publicationem iuxta ſupra deducta, &
22 dicta clauſula † præſeruat tantùm Ius intrinſecum in ipſa
re, non autem Ius accidentale, & extrinſecum exceptio-
nis, Sarn. *ſuper reg. de Iure quaſito non tollendo quaſt.* 4. *ſub
num.* 14. Rot. *dec.* 759. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.* & *in recent. de-
ciſ.* 255. *num.* 1. & *per tot. par.* 3.

Nec gratia dicitur ſubreptitia, eò quia non fuerit facta
mentio litis, iam pendentis cum Seminario. Tum quia
23 lis erat in † ſolo poſſeſſorio, quæ non facit Beneficium li-
tigioſum, Caſſad. *dec.* 6. *num.* 2. *de reſcript.* & *deciſ.* 4. *nu.* 1.
vt lite pendente; Tum quia Ordinarius non poterat ſe inge-
rere contra prouiſum Apoſtolicum immiſſum ab Exequuto-
re; Quia propter de lite nulla, ex defectu iuriſdictionis
24 † nulla debebat fieri mentio, Oldrad. *conſ.* 299. Curt. iun.
conſ. 164. *verſ.* & *ideò*, Gabr. *de iudicijs concluſ.* 4. *num.* 32.
25 & exceptio ſubreptionis, † vel obreptionis reſpicit petito-
rium, vt tenuit Rota *in Illerden. Canonicatus* 5. *Iulij* 1620.
coram bo. mem. Vbaldo, & *coram bon. mem. Buratto deciſ.*
549. *num.* 17.

Et ex his DD. prout in ſupradictis duabus deciſionibus
cenſuerunt nullam habendam rationem poſterioris poſſeſ-
ſionis captæ per Seminarium exiſtente in poſſeſſione Fran-
ciſco Reſignatario, quem manutenendum eſſe dixerunt
vtraque parte informante, &c.

*Supradictæ duæ deciſiones, quæ in hac cauſa emanarunt,
ſub diebus 9. Decembris anni præteriti, & 14. Martij præ-
ſentis anni erunt infrà in appendice.*

R. P. D. ROIAS.

Poſtea Epiſcopo Tarraconeñ.

Romana Domus.

Mercurij 4. Iulij 1640.

ARGVMENTVM.

Manutentionis in iudicio cum leuiores ſufficiant probationes eæ etiam admittuntur, quæ ex inſtrumento captæ poſſeſſionis licet informi reſultant, dummodò ex ſubſecutis exactionibus illud fomentum recipiat. Poſſeſſio tutoris etiam ſine alio mandato ſuffragatur pupillo. Religioſus habet facultatem capiendi poſſeſſionem ſuperioris tamen accedente permiſſu.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio anterior manuteneri debet.*

2 *Poſſeſſionis inſtrumentum licèt aliquam patiatur difficultatem, ex ſubſecutis ex actionibus corroboratum remanet.*

Exactiones magnum præbent poſſeſſionis argumentum in iudicio manutentionis, nu. 2.

Probationes leuiores requiruntur in manutentionis iudicio ſummariſſimo, num. 2.

3 *Tutor habet mandatum à lege ad capiendum poſſeſſionem pro pupillis.*

4 *Epiſtola non probat mortem contra tertium.*

5 *Inſtantia, & iudicium ceptum à defuncto in illius tranſit hæredem.*

6 *Poſſeſſio capta poſt inhibitionem rotalem non eſt manutenibilis.*

7 *Religioſus eſt capax poſſeſſionis de ſuperioris licentia, eaque præſumpta ſuffragatur, & num. ſeqq.*

DECISIO CCLIII.

STeterunt hodie DD. in deciſis coram me ſub die 1.ª Iu-
nij præteriti in qua reſolutum fuit Magdalenæ, &
Agneti ſororibus de Turrinetis dandum eſſe mandatum de
manutenendo in poſſeſſione medietatis Domus magnæ ſiue
potius medietatis vndecim ex triginta partibus ex quo aliæ
decem, & nouem partes fuerunt datæ in ſolutum Aſcor-
nio per Vados, & de quibus non fuit capta poſſeſſio, nec
non medietatis alterius Domunculæ exiſteñ. in via Græco-
rum ex quo de earum poſſeſſione doctum fuit ex inſtru-
mento venditionis earum ab eis facta ad fauorem dd. de
Vadis de anno 1611. cum reſeruatione Domnij, & clau-
ſula *Conſtituti*, vſque ad integralem pretij ſatisfactionem
in cuius vim poſſeſſionem acceperunt de anno 1628. vigo-
re mandati de aſſociando cum de pretio nunquam fuerint
ſatisfactæ integrè; Quapropter cùm dicta poſſeſſio fuerit
longo anterior † poſſeſſione Croſarij, quæ fuit capta 1
de anno 1634. Ideò venit manutenenda, Bart. *conſ.* 121.
in quaſt. D. Ciols num. 1. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 53. *num.*
8. *lib.* 4. Boer. *deciſ.* 239. *numer.* 6. Rot. *deciſ.* 506. *nu-
mer.* 5. & 612. *numer.* 3. *par.* 1. *diuerſ.* Duran. *deciſ.*
257. *num.* 2.

Nec obſtat, quod d. inſtrumentum anni 1611. non eſſet
omninò in forma probanti, quia adminiculatum remanet
ex ſubſequentibus exactionibus penſionum factis à Virgi-
nio Caſali eorum Tutore, & Curatore, & productis ab
ipſo Croſario, quæ exactiones † magnum argumen- 2
tum poſſeſſionis præbent in hoc Iudicio ſummariſſimo
manutentionis in quo leuiores ſufficiunt probationes, Ro-
ta *dec.* 198. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* Greg. *dec.* 324. *num.* 5. &
deciſ. 458. *nu.* 7.

Minus obſtat, quod poſſeſſio capta fuerit vigore *manda-
ti de immittendo* obtenti mediante perſona d. Virginij Ca-
ſalis Tutoris, ac reſpectiuè Curatoris, quia *d. poſſeſſio*
Turrinettis ſuffragatur vti capta per tutorem, & Curato-
rem habentem mandatum à lege; ideò benè potuiſſe
† acquirere poſſeſſionem ad earum fauorem, *iuxt. l. pri-* 3
mam §. adipiſcimur, ibi, *ſed Pupillus Tutore authore in-
cipiet poſſidere*, & *§. per Procuratorem*, *ff. de acquir. poſſeſſ.*
Mantic. *dec.* 227. *nu.* 4.

Nec pariter obſtat allegatus obitus Magdalenæ, quia
epiſtola ad illum probandum † exhibita non probat con- 4
tra tertium per *text. in l. epiſtola*, *ff. de pact.* Bald. *in l. non
epiſtolis numer.* 5. *Cod. de probat.* Rip. *in l. admonendi nu-
mer.* 140. *ff. de iur. iuran.* Menoch. *de arbitr. caſu* 94. *nu-
mer.* 22. Rot. *deciſ.* 717. *num.* 6. *par.* 2. *recent.* & *in Ro-
mana diuiſionis* 20. *Iunij* 1639. *coram Reuerendiſſ. P. D. meo
Bichio.*

In omnem Caſum quatenus de obitu conſtaret adhuc
dandum eſſe mandatum de manutenendo non Croſario,
ſed vel Virgilio Caſali Curatori, ac Procuratori domino
litis effecto, & qui penſiones huiuſmodi Domorum pluries
exegit, vel Ioannæ & Eliſabettæ de Turrinetis quas idem
Croſarius hæredes inſtitutas prætendit † cum inſtantia, & 5
Iudicium ceptum à defuncta tranſeat ad hæredes, Mareſ-
cot. *variar. reſolut. cap.* 116. *num.* 19. *lib.* 2. Poſt. *de ma-
nut. obſeru.* 55. *num.* 46. Rot. *in Bononien. de Canalibus* 11.
Ianuarij 1602. *coram Eminentiſſ. Card. Pamphilio*, & fuit
dictum *in Cæſaraugustana Diſtributionum* 3. *Iunij* 1640. *co-
ram Reuerendiſs. D. Decano* cum poſſeſſio Croſarij ſit po-
ſterior, & capta poſt inhibitionem Rotalem † illi perſo- 6
naliter præſentatam quo caſu non eſt manutenibilis, Poſt.
de manutent. obſeru. 48. *num.* 28. Rot. *in Tridentina Pradij
24. May* 1610. *cor. Ottembergo.*

Tandem non obſtat, quod Agnes ſit monialis, ex quo
adhuc eſt capax poſſeſſionis † de Superioris licentia, vt in 7
deciſione hodie confirmata dictum fuit, quæ licentia præ-
ſumitur, dum Superior permiſit † Monialem penſiones exi- 8
gere, & præſumpta ſuffragatur, vt ex Nauar. Cordub.
Tolet.

Tolet. & plurimis alijs ibi collectis, firmat Sanchez *in præcept.* Decal. *lib.7. c.19. n.7.* Et ita &c.

Habetur hæc deciſio ſub die 1. Iunij proximè præteriti in hac eadem cauſa emanata coram d. Reuerendiſs. Tarraconen. ſupra in hac parte, & eſt deciſio 230.

R. P. D. BICHIO.

Romana Manutentionis.

Mercurij 4. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Creditor, qui fuit in quaſi poſſeſſione exigendi contra defunctum non poteſt ab illius hærede quamuis beneficiato ratione crediti anterioris impediri, quo minùs manutentionem obtineat, niſi vel ille habuerit ſe pro ſpoliato, vel iuſta cauſa, limpida tamen & clara, concurreret ad impediendam manutentionem.

SVMMARIVM.

1 *Exigendi quaſi poſſeſſio ex vnica reſolutione acquiritur.*

2 *Ius, quod ex perſona actoris in iudicijs metitur ex mutatione res remanet immutatum, & nu. ſeq.*

3 *Inuentarij beneficium non releuat quouſque vires hæreditatis ſuppetunt.*

4 *Creditum anterius præbet hæredi beneficiato iuſtam cauſam denegandi ſolutionem creditori poſteriori.*

Etiam quod ille eſſet in quaſi poſſeſſione exigendi contra defunctum, ibid. & num. ſeqq. vbi declaratur.

5 *Res iudicata in petitorio poſſeſſorium abſorbet.*

6 *Hæres beneficiatus tunc ſolum manutentionem impedit creditori exiſtenti in quaſi poſſeſſione exigendi.*

Si vel ille habuit ſe pro ſpoliato, vel cauſa impediendi eſt clara, & liquida, ibid.

7 *Hæreditas præſumitur opulenta.*

8 *Creditor ſi eſt in quaſi poſſeſſione exigendi contra defunctum datur ei manutentio non obſtante anterioritate crediti ipſius hæredis beneficiati.*

Donec pro illius parte non fuerit probata concludenter inſufficientia hæreditatis, ibid. & nu. ſeq.

9 *Creditor poſterior non repellitur à conſecutione ſui crediti exceptione crediti anterioris hæredis beneficiati.*

Si hæreditas eſt capax pro vtriuſque ſatisfactione, prout præſumitur, donec contrarium probetur, ibid.

10 *Hæres beneficiatus, & ipſe tenetur adimplere obligationem defuncti.*

11 *Vxor, quæ eſt in poſſeſſione bonorum viri ratione ſuæ dotis, non ſecus, ac quilibet alius creditor dicitur poſſidere in pignus nomine viri.*

DECISIO CCLIV.

Placuit Eminentiſſ. D. Card. Pamphilio, coram quo vigore ſpecialis commiſſionis pendent plures controuerſiæ inter Dominos Martam Rapacciolam, & Paulum Fenzonium eius virum ex vna, & D. Lucretiam Couarrucciam hæredem bo. me. Io. Baptiſtæ Fenzonij ex altera, conſulere, me Ponente, Rotam, An Dominæ Marthæ eſſet danda manutentio, in quaſi poſſeſſione exigendi annua ſcut. 220. & affirmatiuè fuit reſolutum.

Nam ex publicis inſtrumentis trium ſolutionum Io. Baptiſtæ nomine factarum Marthæ probatur eiuſdem Marthæ, quaſi poſſeſſio exigendi, quæ nedum ex tribus, ſed & ex
1 vnica † ſolutione acquiritur, Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutrina num.53. de cauſ. poſſ. & prop.* Roman. *cauſ.311. nu. 7.* Rot. *deciſ. 196. num. 2. par. 1. rec.* & ſuffragatur contra Lucretiam Io. Baptiſtæ hæredem, quia ius metitur à perſona
2 actoris, † quod ex mutatione perſonæ rei non immutatur iuxta *deciſ. 629.* Guidop. quam ſecuta eſt Rota coram Put. *deciſ. 151. lib. 3.* coram Caualer. *deciſ. 83. nu. 7. & deciſ. 379. n. 6.* cor. ſa. me. Gregor. XV. *deciſ. 275. nu. 2. vbi add. nu. 18.* allegant concordantes, & coram Reuerendiſſ. D. meo Decano *dec. 490. num. 6.* nulla habita diſtinctione inter hæredem ſimpliciter, & beneficiatum, dum manutentionis effectus dirigitur contra bona hæreditaria, quia bene-
4 ficium inuentarij non releuat, quouſque † vires hæreditariæ ſuppetunt, Moder. Peruſ. *de mand. manut. obſeru. 56. nu. 9.* Cinc. *de cenſ. part. 2. quæſt. 5. art. 3. num. 16.* Rot. *dec. 99. nu. 11. part. 1. diuerſ.*

Non obſtat, quod Lucretia ſit non ſolùm hæres beneficiata, ſed etiam creditrix hæreditatis anterior Maria in notabili ſumma, pro qua retentionem illi competere pronunciauit Eminentiſſ. D. Cardinalis Sacchetus, cuius laudum fuit à partibus emologatum, & in iudicatum tranſijt, vnde informantes pro Lucretia deducebant, Primò quod creditum anterius præber Lucretiæ iuſtam cauſam, ex qua hæres beneficiatus poteſt denegare ſolutionem exiſtenti,
† in quaſi poſſeſſione exigendi contra defunctum, Cenc. 4
de cenſ. par. 2. cap. 2. qu. 5. art. 3. num. 21. & in his terminis Iacob. Venant. *de ann. præſtat. par. 1. qu. 20. num. 3. verſ. tamen contrarium, & num. 4.* Secundò, quod exceptio rei Iudicatæ ſuper anterioritate crediti, & retentione bonorum petitam exaduerſo manutentionem excludit, quia res iudicata in petitorio † poſſeſſorium abſorbet, Menoch. *de re-* 5
tin. rem. 3. nu. 685. Gratian. *diſcept. 898. num. 18. & 19.* Seraph. *dec. 876. num. 2. dec. 1484. nu. 8.* Rot. *diuerſ. dec. 92. num. 5. par. 4.* & fuit dictum in *Auerſana penſionis 24. April. 1626. coram R. P. D. meo Pirouano.*

Ad primum enim fuit reſponſum denegationem hæredis beneficiati tunc obſtare manutentioni Creditoris, † quan- 6
do vel hic habuit ſe pro ſpoliato, vel iuſta cauſa denegandi eſt clara, & liquida, vt declarat Modern. Peruſ. *de manut. obſeru. 64. num. 10.* talis autem non eſt anterioritas crediti hæredis, niſi ſimul conſter bona hæreditaria non eſſe idonea vtriuſque crediti ſatisfactioni, & quoniam præſumptio ſtat in contrarium, cum imò hæreditas † opulen- 7
ta præſumatur, Couar. *in cap. ſi hæredes nu. 9. verſ. ſed & ſi de teſtam.* Seraph. *dec. 1394. nu. 4. & 5.* Reuerendiſs. Vrgellen. *dec. 1. nu. 33.* Rot. *recen. dec. 696. nu. 2. par. 1.* cum alijs relat. ab Add. ad Buratt. *dec. 589. num. 23. & 24.* ideò donec ab hærede negatiua, probetur, † datur manutentio cre- 8
ditori poſteriori, in quaſi poſſeſſione exigendi quam habet, vt articulo maturè diſcuſſo, & reprobata contraria opinione, Iacob. Venent. *exaduerſo allegati fuit magiſtraliter deciſum in Romana cenſus coram bo. me. Robuſterio impreſſ. dec. 99. par. 1. diuerſ.* & apud Cinc. *de cenſ. dec. 232.* quam ſucceſſiuè ſecuta eſt Rota coram bo. me. Penia, & Orano *in dec. 55. num. 10. & dec. 251. num. 6. & 7.* inter impreſſ. apud Cinc. & tradit idem Cinc. *par. 2. cap. 2. quæſt. 5. art. 3. nu. 19. & 20.* Modern. Peruſ. *de manut. obſeru. 56. num. 12. & obſeru. 64. nu. 8.*

Ad ſecundum reſpondetur hodie non agi cum Lucretia ad effectum prælationis crediti in concurſu, vel de illa amouenda tanquam creditrice, à poſſeſſione bonorum viri ſuper quibus adeſt res iudicata, ſed peti manutentionem à Marta, in quaſi poſſeſſione exigendi annuam præſtationem cuius exactionem ex bonis hæreditarijs retardare non poteſt Lucretia, quæ ſimul eſt creditrix, & hæres communis debitoris, niſi poſtquam docuerit bona hæreditaria non ſufficere pro ſatisfactione crediti proprij, & aduerſariæ, quia ſi ſufficiunt, prout interim præſumitur ex credito anteriori hæredis beneficiati non repellitur creditor poſterior, † ſed vtrique ſatisfieri debet de bonis debitoris, *l. eum qui à debitore 18. ff. qui potior. in pign. hab.* Alex. *conſ. 142. nu. 15. verſ. nec prædictis lib. 5.* Gaill. *obſeru. 92. nu. 13. lib. 2.* Giurb. *deciſ. 16. num. 17. & ſeqq.* Caualer. *dec. 652. num. 5.* Rot. *deciſ. 294. num. 14. dec. 559. nu. 5. par. 1. recent.* & fuit dictum in *Romana, ſeu Sabinen. cenſus 29. Nouemb. 1624. coram bo. me. Vbaldo ſeniori*, & Lucretia quamuis hæres beneficiata tenetur adimplere † obligationem defuncti, Aym. *conſ.* 10
225. numer. 12. Gabr. *conſ. 125. num. 11. lib. 1.* Rot. *dec. 67. numer. 13.* coram ſan. me. Greg. XV. *deciſ. 88. nu. 13. & 14. par. 5. rec.*

Tandem non obſtat, quod Lucretia reperiretur in poſſeſſione bonorum Io. Baptiſtæ viri pro ſecuritate ſuæ dotis antequam Marta acquireret quaſi poſſeſſionem exigendi, quia nulla inter vtramque poſſeſſionem adeſt incompatibilitas, & potuit Io. Baptiſta poſtquam Vxori poſſeſſionem bonorum tradiderat pro ſecuritate dotis, Martam pariter conſtituere, in quaſi poſſeſſione exigendi, quæ eſt diſtincta à poſſeſſione bonorum, præſertim quia huiuſmodi poſſeſſio Vxoris non abſtulit viro eorundem bonorum adminiſtrationem, ſed imò vxor non ſecus, † ac quilibet alius creditor dicitur poſſediſſe pignus nomine viri debitoris, *l. ſerui nomine, ff. vſucap. l. ſciendum §. creditor, ff. qui potior. in pign. hab.* Bart. *in l. ab emptione num. 8. ff. pact.* Iaſ. *in l. 1. §. per ſeruum num. 8. ff. acquir. poſſ.* Surd. *conſ. 481. num.*

num. 14. Rota *in Romana hæreditatis de Cincijs* 29. *Decembris* 1622. *coram R. P. D. meo Pirouano*, vbi ob hanc rationem fuit decreta manutentio hæredi debitoris aduerſus viduam retinentem bona hæreditaria iure pignoris pro credito dotis.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CARILLO,

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Romana Legati.

Mercurij 4. Iulij 1640.

ARGVMENTVM.

Legatum deſcendentibus relictum expreſſa perſona, à qua illi procedere debent cenſeatur ne ad primos deſcendentes reſtrictum, vel etiam ad vlteriores porrigatur, & an ad legatum prædictum cenſeantur ſolum vocati illi, qui erant in humanis tempore conditi teſtamenti, aut admittantur etiam concepti poſt obitum teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Deſcendentium appellatione veniunt omnes in infinitum etiam quod teſtator deſcendentes ex certis perſonis vocaſſet, & num. ſeqq. vbi vide, ac etiam num. 9. pariter cum ſeqq.*

2 *Dictio*, cioè, *ſtat reſtrictiuè.*

3 *Dictio*, dalle, *denotat cauſam immediatam, & nu. 9. & ſeqq. & nu. 13. pariter cum ſeqq.*

4 *Deſcendentium vocatio ex certis perſonis verificatur in primis, abſque eo quod ad vlteriores porrigatur.*

Contra nu. 9. & ſeqq.

5 *Dictio*, cioè, *exponitur declaratiuè.*

6 *Parentelæ appellatione comprehenduntur agnati, & cognati vtriuſque ſexus, tam propriæ, quàm extraneæ familiæ.*

7 *Caſata nomine veniunt ſolum illi, qui habent cognomen, & inſignia domus, & familiæ.*

Intellige vbi fuit habita ratio conſeruationis agnationis alias ſecus, ibidem.

8 *Mulier dicitur finis propriæ familiæ, & caput alienæ.*

9 *Dictionis*, ex, *natura exponitur, & nu. ſeqq.*

Immediatum dicitur quidquid per rerum naturam continuatiuè procedit, num. 9.

12 *Vocatio deſcendentium eſt relatiua ad ſtipitem, à quo omnes dicuntur deſcendere.*

14 *Genus poſitum poſt ſpeciem non reſtringit ſpeciem, ſed illam extendit ad omnes in genere comprehenſos.*

15 *Teſtator ſi vocauit deſcendentes ex aliqua perſona per verbum*, diſceſe, *videtur ſe reſtrinxiſſe ad deſcendentes ipſo viuente natos.*

Intellige, vt nu. ſeqq.

17 *Legatum collatum in diem incertum admittit etiam natos poſt mortem teſtatoris, & conceptos tempore purificatæ conditionis.*

18 *Teſtator ſi vocauit deſcendentes ex aliqua perſona, qui tempore teſtamenti nati non erant.*

Non poteſt dici reſpexiſſe ad tempus præteritum, ibid.

19 *Voluntas Teſtatoris ita debet interpretari ne ſequatur abſurdum.*

20 *Dilectio arguitur ex priori vocatione facta in teſtamento.*

21 *Moderator & arbiter quilibet eſt in re propria.*

22 *Voluntatis quæſtio admitti non debet vbi verba teſtatoris ſunt clara.*

23 *Voluntas teſtatoris prout expreſsè ſonat ad vnguem ſeruari debet.*

24 *Legatum factum deſcendentibus vltra primos non admittit alios vlteriores.*

Si teſtator non reſpexit tempus futurum, & perpetuum, ibidem, & nu. 26. vbi declara.

25 *Verba*, gli habbino à diſtribuire, *& verba*, gli habbino à dare, *dicuntur obliqua.*

27 *Heres ſi in aliqua parte fuit nudus miniſter, ac exequutor electus de eo, quod diſponere debet, non poteſt ſibi aliquod lucrari.*

28 *Teſtator ſi vſus fuit nomine collectiuo in vocatione deſcendentium, & omnibus prouidere voluerit.*

Tunc diſpoſitio ad omnes trahitur, nec ſolos priores admittit, ibidem.

9 *Tranſactio facta ab vno ex vocatis alijs ex propria perſona venientibus præiudicare non poteſt.*

DECISIO CCLV.

IO. Antonius de Siccis in ſuo cum quo obijt teſtamento inter alia, relicto vſufructu domorum de quibus agitur Corneliæ filiæ mandauit, vt ea defuncta Archiconfraternitas Sanctiſſimæ Trinitatis Vrbis ex penſionibus dd. domorum perſolueret ſingulis annis ſcuta 30. Laurentio nepoti quatenus viueret, ſin autem eadem ſcuta 30. dari deberent illius filijs maſculis, & caſu quo tunc temporis filiæ d. Laurentij, ſcilicet Cæcilia, & Felix adhuc non eſſent nuptui traditæ, voluit, quod eis dd. annua ſcuta 30. ſoluerentur per quinquennium, elapſo vero quinquennio, applicarentur filiabus maritandis de ſua Caſata per hæc verba, *e doppo voglio, che li detti ſcudi 30. vadino alle figliuole femine da maritarſi della Caſata mia, cioè diſceſe da Giacomo figliuolo di Fermo mio fratello, e delle figliuole di Lorenzo mio nepote.*

Euenit caſus, quoad deceſſit ſine filijs, d. verò Laurentius reliquit, poſt ſe Cæciliam, Felicem, Catharinam, & Dorotheam filias, & ex d. Catharina nupta Rodulpho de Orgas, natæ ſunt Vrſula, & Lucretia Senior, quæ ſuper dicto legato tranſegerunt, & tandem ex d. Vrſula nupta *Thomæ* de Cacciauinis orta eſt Lucretia Iunior, quæ vti vocata ad dictum legatum mouit iudicium pro illius conſecutione coram Eminentiſſ. D. Cardinale Antonio Barberino d. Archiconfraternitatis Protectore; cui placuit ad inſtantiam partium deſuper conſulere Rotam, ideò propoſui dubium, An dictum legatum debeatur, & in hac tertia cauſæ propoſitione fuit affirmatiuè reſolutum.

Ratio reſolutionis fuit, quia Teſtator vocauit fœminas
deſcendentes ex fœminis d. Laurentij ſui nepotis, dicta verò Lucretia deſcendit ex fœminis d. Laurentij, vti nata ab
Vrſula filia Catherinæ filia eiuſdem Laurentij, ergo ei debetur legatum cum appellatione deſcendentium † ve- 1
niant omnes in infinitum, *l. liberorum, ff. de verb. ſignif.*
l. vlt. C. de legit. hered. Pariſ. *conſ.* 51. *num.* 30. *lib.* 2. Peregr.
de fideic. art. 22. *num.* 43. Fuſar. *de ſubſtit. qu.* 327. *nu.* 1. Rot.
dec. 492. *nu.* 1. *par.* 4. *diuerſ.*

Quod habere locum dixerunt DD. etiamſi Teſtator vocauerit deſcendentes ex certis perſonis, ibi, *cioè diſceſe da*
Giacomo figliuolo di Fermo mio fratello, ò dalle figliuole di
Lorenzo mio nepote, † etenim licèt dictio, *cioè*, latinè ideſt, 2
ſeù videlicet ſtet reſtrictiuè, Iaſ. *in l. ſi pluribus in* 2. *notab.*
ff. de leg. 1. Crau. *conſ.* 273. *num.* 9. Surd. *conſ.* 315. *num.* 61.
& dictio, *dalle*, † quæ latinè ſonat ex ſoleat denotare 3
cauſam immediatam, *l.* 1. *§. ex incendio, ff. de incend. ruin.*
& naufr. vbi Bart. *l. ex hoc Iure, & l. non dubium, C. de*
legib. & conſequenter dicta diſpoſitio ſatis verificata dicatur
in dd. Lucretia Seniori, & Vrſula filiabus immediatè deſcenden ex d. Catherina vna ex filiabus d. Laurentij, † ab- 4
ſque quod comprehendat d. Lucretiam Iuniorem, quæ non
eſt filia immediatè deſcendens ex dicta Catherina, ſed eſt
illius neptis in vlteriori gradu, Cæphal. *conſ.* 330. *num.* 4.
cum ſequen.

Attamen prætermiſſo, quod illa dictio, † *cioè*, ſoleat 5
etiam exponi declaratiuè, vt probat Text. *in cap. ex litteris*, vbi Dec. poſt Aretin. *in* 6. *notab. de probat. gloſ. in*
Clem. cauſam verb. videlicet de elect. Crauet. *conſ.* 310. *nu.* 2.
in hoc caſu ſuum operatur effectum reſtrictionis excludendo omnes alios de parentela, qui non deſcendant ex d. Iacobo, ſeu ex filiabus d. Laurentij cum alias appellatione parentelæ † fuiſſent comprehenſi omnes agnati, & cognati 6
vtriuſque ſexus, tam propriæ, quàm extraneæ familiæ,
Aretin. *in l. cum quidam, §. quod dicitur, ff. de acquir. hæred.*
ſub nu. 3. Corn. *conſ.* 57. *n.* 7. Dec. *conſ.* 527. Crauett. *conſ.* 80.
num. 12. benè Peregr. *de fideic. art.* 22. *nu.* 31. & quamuis de rigore Iuris ſub nomine † caſatæ ſolum videantur comprehenſi hi, qui habent cognomen, & inſignia illius domus, & familiæ ex trad. per Imol. *in l. ex pact. §. ſi quis rogatus, ff.*
ad trebell. Pariſ. *conſ.* 25. *col.* 1. *lib.* 3. cum alijs relatis per Fuſar. *de ſubſt. in qu.* 360. *nu.* 1. *&* 4. hoc tamen procedit quando fuit habita ratio agnationis, ſecus autem quando non, prout in præſenti, vbi Teſtator expreſsè declarauit perſonas de quibus locutus fuerit ſub nomine caſatæ, ibi, *cioè*
le femine diſceſe, dalle figliuole femine di Lorenzo, quas
certum eſt non eſſe de caſata de Siccis, ſed ſolum de parentela cum mulier dicatur finis propriæ familiæ, † & caput 8
alienæ,

alienæ, *l. pronunciatio*, *§. fin. l. familia*, *§. fœminarum*, *& leg. fœmina*, *ff. de verb. ſignif. l. aſſumptio*, *§. filia*, *ff. ad municip.* Rota *dec.* 354. *num.* 4. *verſ. quia agnatio par.* 2. *recent.*

Prout etiam illa dictio, *ex*, ſuum quoque operatur effectum denotan̄ cauſam immediatam in vlterioribus de-
9 ſcendentibus in quibus ineſt continuatio ſanguinis † cùm immediatum dicatur, quicquid per rerum naturam continuatiuè procedit, vt poſt Caſtr. Bald. & Pariſ. ſcribit Barz. *in deciſ.* 4. *num.* 17. *& ſeq.* quos refert, & ſequitur Fuſar. *in conſ.* 43. *num.* 47. *& in tract. de ſubſt. q.* 327. *num.* 10. & eo magis recepta ſententia eſt, vt vocatis deſcendentibus
10 ex aliquo † non cenſeatur reſtricta vocatio ad deſcendentes primi gradus, ſed omnes in infinitum veniant, vt comprobant Alex. *in l. ex facto*, *§. ſi quis ita num.* 4. & ibi Rip. *n.* 6. *ff. ad trebell.* Alciat. *in l. liberorum in fin. ff. de verb. ſignif.* Socc. ſen. *conſ.* 51. *num.* 7. *& ſeqq. lib.* 4. & ſcribit egregiè Rebuff. *in l. cognoſcere*, *§. liberorum ff. de verb. ſignif.* vbi ſic diſtinguit, quod ſi facta eſt mentio de filio nato ex aliquo non compræhendatur progenitus ex nepote, quia dictio, *ex*, denotat tunc cauſam, immediatam, & proximam, ſecus autem quando vocantur deſcendentes ex Titio, vel per aliud nomen collectiuum, prout in propoſito, quia tunc omnes deſcendentes in infinitum continentur, cùm verbum deſcendentes latè pateat, & omnes
11 compræhendat in infinitum de ſui natura; † & propterea non patitur reſtrictionem quamuis fuerint vocati deſcendentes ex aliquo, quod voluit etiam Pariſ. *in conſ.* 51. *num.* 30. *lib.* 2. *& conſ.* 11. *num.* 38. *lib.* 3. Barz. *d. deciſ.* 4. *num.* 17. *& dec.* 7. *num.* 2. *&* 4. vbi firmatur, quod appellatio de-
12 ſcendentium eſt relatiua ad ſtipitem, cuius reſpectu † omnes dicuntur deſcendere, ex eo ſequitur Peregr. *de fideic. art.* 22. *num.* 54. Fuſar. *conſ.* 93. *num.* 20. *de ſubſt. q.* 327. *n.* 9. Ruin. *conſil.* 115. *lib.* 3. Surd. *dec.* 73. *num.* 19. & hanc opinionem, vti veriorem ſequuta eſt Rota coram Seraph. *dec.* 939. *à num.* 1. *vſque ad* 7. & coram Reuerendiſſ. D. meo Decano in *dec.* 493. *num.* 3. 4. *&* 5. *& fuit dictum in vna Peruſina ac Rigazziaus* 14. *Nouemb.* 1605. *coram Litta.*

Quinimò nos verſamur in facilioribus terminis, quia quotieſcumque d. dictio, *ex*, poteſt videri relata, vt admittantur deſcendentes alicuius certæ perſonæ, ad exclu-
13 ſionem deſcendentium ex alio, prout hic, † tunc non operatur reſtrictionem ad immediatam ſucceſſionem, vt declarat Menochius *contrariæ ſententiæ ſectator in conſ.* 385. *num.* 31. *& ſeq.* Fuſar. *de ſubſt. d. quaſt.* 327. *num.* 12. maximè cùm in præſenti diſpoſitione præcedit verbum, *filie*, & poſteà ſubſequitur verbum, *deſcendentes*, ibi, *vadino alle figliuole &c. diſceſe &c. dalle figliuole di Lorenzo*, vbi
14 autem præcedit ſpecies, & ſequitur genus, † hoc non reſtringitur per ſpeciem; ſed imò illam extendit ad omnes in genere compræhenſos, vt benè ad punctum diſtinguit Fuſar. *in conſ.* 2. *num.* 29. *& in tract. de ſubſtit. q.* 320. *num.* 68. *& ſeq.*

Nec obſtare viſum fuit, quod Teſtator vſus fuerit verbo præteriti temporis, ibi, *diſceſe &c.* vndè inferebatur,
15 † quod Teſtator intellexerit taxatiuè, de deſcendentibus ipſo viuente natis, eſt traditis per Dec. *in conſ.* 1. *num.* 254. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 328. *num.* 17 Fuſar. *de ſubſt. d. q.* 327. *num.* 24. quia obiectum procederet, ſi re vera Teſtator ſe reſtrinxiſſet ad aliquod certum tempus, in quibus terminis
16 loquuntur Doctores ſupra citati, † at d. verbum, *diſceſe*, in præſenti refertur ad tempus purificati legati, adeout ſenſus ſit, quod legatum ſucceſſiuè debeatur fœminis, quæ tempore quo purificabitur à filiabus d. Laurentij deſcendiſſent, quod ſuadetur, tùm ea eo quod legatum fuit collatum in diem incertum, nempè poſt obitum d. Lauren-
17 tij, † quo caſu iuxta magis communem ſententiam veniunt etiam nati poſt mortem Teſtatoris, & concepti de tempore purificatæ conditionis, Socc. *in l. ſi cognatis num.* 3. *de reb. dub.* Curt. iun. *conſ.* 111. *num.* 19. Socc. iun. *conſ.* 176. *num.* 53. *lib.* 3. Rol. *conſ.* 38. *num.* 3. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 120. *num.* 28. Fuſar. *de ſubſt. q.* 318. *num.* 29. *& ſeq.* Rot. *dec.* 579. *num.* 14. *par.* 1. *& dec.* 458. *in fin. par.* 4. *diuerſ.* Tum ea quo de tempore conditi Teſtamenti non aderant, neque ſperabantur filiæ à filiabus Laurentij, vt patet ex lectura Teſtamenti, in quo eiſdem filiabus Laurentij, nimirum Cæciliæ, & Feliei reliquit annuum legatum donec nu-
18 berent, vndè colligitur † Teſtatorem reſpexiſſe tempus remotum, & futurum poſt eius mortem, *l. qui filiabus*, vbi Bart. *num.* 5. *ff. de leg.* 1. *l. fin. ff. ad Trebell.* idem Bart. *in d. l. cognatis in princ. col.* 2. *ff. de reb. dub.* Pariſ. *conſ.* 71. *lib.* 4. Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 16. Fuſar. *de ſubſt. dicta q.* 318. *num.* 8. *&* 19.

Quibus non aduerſari dictum fuit, quod ſi legatum prædictum declaretur perpetuum ſequatur abſurdum, quod eſſent melioris conditionis vlteriores deſcendentes, quam Cæcilia & Felia filiæ d. Laurentij, quibus tantùm per quinquennium legatum fuit relictum, & regula ſit, quod voluntas Teſtatoris interpretari ita debeat, † ne abſurdum 19
aliquod ſequatur *l. nam abſurdum*, *ff. de oper. liber. c. Clericos de offic. Vicar.* Dec. *conſil.* 433. *col.* 1. Quoniam fuit conſideratum Teſtatorem vltrà hoc legatum relictum per quinquennium reliquiſſe quoque d. Cæciliæ, & Felici ſcuta centum pro qualibet eis omnia perſoluenda, etiam viuentibus maſculis dicti Laurentij non obſtan̄, quod iſti eſſent magis dilecti, † vt probetur ex eorum priori vocatione facta in 20
Teſtamento *l. publicus*, *§. fin. ff. de condit. & demonſtr. l. huius circa finem*, *ff. de hered. inſtituen.* Crau. *conſ.* 62. *num.* 7. & ideò, nil mirum ſi in vlterioribus fœminis deſcendentibus, quæ nullum aliud commodum ſentiunt à d. hæreditate, nec concurrunt cùm magis dilectis, Teſtator diſpoſuit, vt haberent annuum legatum donec nupſerint, nec inde ſequitur aliquod abſurdum, cum quilibet in re ſua ſit moderator, † & arbiter, *l. in re mandata*, *C. mandat. l. du-* 21
dum, *C. de contrah. empt.* & quando verba Teſtatoris ſunt clara † non eſt admittenda voluntatis quæſtio, *l. ille*, *aut illo*, *§. fin. ff. de leg.* 3. facit text. *in l. continuus* 137. *§. cum ita in fin. ff. de verb. oblig.* Curt. iun. *conſ.* 117. *num.* 19. *in fin.* & dixit Rota *in Tiburtina hereditatis* 16. *Maij* 1639. *coram me*, ipſaque voluntas prout expreſsè ſonat † eſt ad vnguem 23
ſeruanda, & exequenda, *l.* 1. vbi Bald. *C. de ſacroſ. Eccleſ. leg.* 1. vbi Bart. *ff. de teſtam. l. cum proponebatur*, *& ibi gloſ. ff. de leg.* 2. Rot. coram Seraph. in *dec.* 409. *num.* 9.

Nec pariter aliquid releuare exiſtimatum fuit aliud obiectum, nempè quod d. legatum expirauerit cùm Lucretia & Vrſula filiabus Catherinæ filiæ d. Laurentij ſecundum doctrinam Cuman. *in l. omnia*, *§. in fideicommiſſo num.* 4. *ff. de leg.* 2. & aliorum relatorum per Surd. *in dec.* 346. *num.* 18. qui firmant, quod appellatione deſcendentium non veniant vltrà primos adeuntes in fideicommiſſo alij ſubſequentes quando in diſpoſitione non adſunt verba explicantia tempus futurum, & perpetuum, quia quoties Teſtator diſpoſuit per verba obliqua vt hic, ibi, *gli habbino à diſtribuire*, & inferiùs ibi, *gli habbino à dare*, † quæ eſſe verba obli- 25
qua docet Odd. *de compend. par.* 4. *art.* 1. *verbo detur*, tunc diſpoſitio tranſit ad omnes deſcendentes in infinitum, quicquid ſit in terminis vocationis conceptæ per verba directa; vt benè diſtinguendo † aduertit Rota *in dec.* 344. *à num.* 4. 26
vſq. ad 7. *par.* 2. *recent.*

Vltrà quod placuit etiam reſponſio data per Informantes, quod ſcilicet Adminiſtratores d. Archiconfraternitatis ſunt in hac parte nudi miniſtri, ac executorio nomine vocati ad diſtribuendum d. legatum, † ponderatis illis 27
verbis, ibi, *rimanghino in mano dell'infraſcritti eſſecutori*, *quali habbino à diſtribuire*. Ideòque nihil durante deſcendentia fillarum d. Laurentij lucrari poſſunt adnotata per Add. ad Greg. XV. *deciſ.* 544. *num.* 42. ſed in omnes deſcendentes legatum debet diſtribui, ne alioquin mens Teſtatoris, † qui vſus fuit nomine collectiuo, & voluit pro- 28
uidere de omnibus deſcendentibus ex filiabus Laurentij eludatur, Tiraquell. *in l. Boues*, *§. hoc ſermone lim.* 6. *ſub num.* 1. *& limit.* 19. *num.* 1. *&* 2. *ff. de verb. ſignif.* Bald. *in l. fideicommiſſo*, *§. ſi quis alieni decem*, *ff. de leg.* 3. Craſſ. *in §. fideicommiſſum*, *q.* 16. *num.* 70. Socc. *conſ.* 113. *num.* 27. Natt. *conſ.* 531. *num.* 26. *&* 27. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 12.

Demùm nihil obſtare viſa fuit tranſactio facta cum Lucretia Seniori, & Vrſula ſuper d. legato, quia † nocere non 29
potuit vlterioribus deſcendentibus ex propria perſona vocatis, Pinell. *in l.* 1. *num.* 46. *verſ. igitur*, *& num.* 50. *verſ. & limitatio*, *C. de bon. matern. in par.* 3. Peregr. *de fideic. art.* 40. *num.* 123. & ſequitur Molin. *de Hiſpan. primog. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 7. *& ſeq.* Anton. Gom. *in l.* 40. *Tauri num.* 86. Rot. *dec.* 147. *num.* 1. *& dec.* 337. *num.* 14. *par.* 5. *recent.*

Et ita deciſum vtraque &c.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Elboreñ. iuris conferendi.

Mercurij 4. Iulij 1640.

ARGVMENTVM.

Tranſactio, quæ ex obſeruantia ſubſecuta, valida præſumitur, etiam ex eadem obſeruantia confirmata auctoritate Apoſtolica; Hinc plura de obſeruantia dicuntur, & in remota ſuffragetur; & qualis illa dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur, ex obſeruantia annorum triginta.*

2 *Amplia concluſionem procedere, etiamſi in diſpoſitione nulla legatur mentio de beneplacito, ac illius reſeruatione.*

3 *Tranſactio confirmata à Sede Apoſtolica omnes ſupplet defectus, & etiam ſucceſſores ligat.*

4 *Validitas concordiæ, ſi ex obſeruantia deducitur præſumptio beneplaciti Apoſtolici, ex eodem obſeruantia inferri non poteſt contra num. 7. & ſeqq.*

Præſumptio ex præſumptione oriri non poteſt, num. 4.

5 *Præſumptio ſi venit in conſequentiam alterius, non intrat regula, quod ex vna præſumptione non infertur ad aliam.*

6 *Obſeruantia ſi facit præſumere res Eccleſiæ fuiſſe ſolemniter alienatas.*

Facit etiam præſumere vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ, ibidem.

7 *Tranſactionis ſcripturæ etiam informi plena fides adhibetur, ſi illa fuerit obſeruata.*

8 *Tranſactio quæ ex obſeruantia præſumitur valida, præſumitur etiam beneplacito Apoſtolico confirmata.*

9 *Antiquitate temporis omnia præſumuntur ſolemniter facta.*

10 *Concordiæ validitas tunc faciliùs ex obſeruantia præſumitur, quando non agitur de ſubſtantia tituli, ſed tantùm de iuſtificatione illius, & num. ſeq.*

11 *Obſeruantia continuata, ſi eſt apta præſumere titulum, & auctoritatem Sedis Apoſtolicæ, fortiùs præſumere facit iuſtificationem ipſius tituli.*

12 *Actus ſuper quo fundantur ſolemnitatis præſumptio, ſi eſt plenè probatus non intrat regula.*

Quod ex vna præſumptione non inferatur ad aliam, ſecus verò ſi ille probatur tantùm præſumptiuè, ibid. & num. ſeq.

14 *Obſeruantia remota non ſuffragatur.*

15 *Obſeruantia infrà 40. annos non dicitur remota, quia potuit eſſe, quod per priùs nunquam venerit occaſio faciendi actum.*

16 *Obſeruantia remota ſuffragatur concurrentibus adminiculis.*

17 *Obſeruantia referri debet ad titulum præcedentem, & num. 18.*

Actus cenſetur factus in vim tituli præambuli, num. 17.

19 *Obſeruantia referri debet ad titulum validiorem, non illum qui aliquam patitur difficultatem.*

DECISIO CCLVI.

SVb die prima Iunij * præteriti firmatum fuit, conſtare de obſeruantia, & conſequenter de validitate Concordiæ initæ inter Religionem de Auis, & Ordinarium Elborenſem ſuper iure præſentandi, ad Beneficia ſimplicia exiſtentia in Eccleſia Sancti Ioannis de Coruche; & fuit reſeruatum particulariter videre, An dicta obſeruantia releuaret, ſcilicet, an eſſet ſufficiens ad inducendam præſumptionem Beneplaciti Apoſtolici; hodieque cauſa repropoſita ſuper reſeruatis, Domini vnanimiter obſeruantiam releuare reſponderunt.

Moti ex eo, quia nedum ex obſeruantia annorum 200.
1 & vltrà, vt in caſu, de quo agitur, † ſed ex obſeruantia
annorum 30. beneplacitum Apoſtolicum præſumitur *ad gloſ. in cap. peruenit*, & ibi Ioan. de Imol. *num. 10. & 12. de empt. & vendit.* Alex. *conſ. 1. num. 20. lib. 4.* Gozadin. *conſ. 73. num. 20. & 21.* qui teſtatur de communi Curr. iun. *conſ. 100. num. 31. & conſ. 213. num. 97. lib. 3.* Quod habet locum etiamſi dictum Beneplacitum non fuerit in diſpoſitione
† enunciatum, ſeu reſeruatum, vt optimè tradit Felin. 2
in cap. Albericus num. 4. verſ. ſi autem in Inſtrumento de teſtibus, quem paſſim ſequitur Rota in hac ſententia, vt teſtatur Seraph. *in deciſ. 1042. num. 3. & inter recent. deciſ. 159. num. 4. par. 1.* cum alijs cumulatis per Adden. ad ſan. mem. Gregor. XV. *in deciſ. 343. num. 5.* Tranſactio
autem à Sede Apoſtolica confirmata † ſupplet omnes de- 3
fectus, & ligat etiam ſucceſſores, Gemin. *conſ. 87. num. 1. verſ. in contrarium*, Ruin. *conſ. 63. lib. 1.* & dixit in ſpecie Rota *in deciſ. 159. num. 4. par. 1. recent.* Add. *ad eundem* Gregor. XV. *in deciſ. 152. num. 4.* & ad Buratt. *in deciſ. 152. num. 6.*

Nec obſtare dixerunt, quod ex dicta obſeruantia, ſi oriatur præſumptio validitatis d. Concordiæ, ideſt, quod ſit in forma probanti, non poſſit oriri alia præſumptio
Beneplaciti † Apoſtolici regulariter ex vna præſumptio- 4
ne alia oriri nequeat, *gloſ. in l. 1.* ibique Bald. & alij *C. de dot. promiſſ.* Ruin. *conſ. 90. circa fin. lib. 1. & conſ. 66. num. 19. lib. 3.*

Quia reſponderunt, regulam prædictam fallere † quo- 5
tieſcumque vna præſumptio venit in conſequentiam alterius, Chriſtoph. de Caſtell. *in repet. l. ſciendum num. 9. ad fin. de verb. obligat.* quod ſenſit etiam Bart. qui de fictione loquitur *in l. ſi is, qui pro emptore num. 71. de vſucap. & in l. ſub conditione, num. 3. ff. de ſolut.* Bald. *in l. 1. in fin. C. quand. lic. ab empt. diſced.* Alex. *conſ. 117. num. 3. lib. 5.* Mantic. *deciſ. 11. num. 2.* & meliùs in *deciſ. 101. num. 3.* vbi firmatur, quod dum ex obſeruantia præſumitur alie-
natio rei Eccleſiæ ſolemniter confirmata, † præſumi etiam 6
debeat in conſequentiam vtilitas eiuſdem Eccleſiæ, vti in neceſſariam conſequentiam.

Et ſic cùm in propoſito, ex tam longæua obſeruantia concludenter probata per tot actus in deciſione cauſæ re-
latos, Concordia præſumatur valida, & iuſtificata, itaut 7
illius ſcripturæ licet informi ſit plena fides adhibenda, *ex tradit. per Cin. inter conſ.* Bald. *conſ. 400. num. 5. lib. 4.* relat. per Aym. *conſ. 101. num. 4. & conſ. 158. num. 1. & in tract. de antiquit. tempor. par. 1. §. 4. limitatur, num. 14.* Rota apud Reuerendiſſ. D. meum Decanum *in dec. 128. num. 7. inter impreſſ.* in conſequentiam debet præſumi etiam con-
firmata cum Beneplacito † Apoſtolico, per ea, quæ tra- 8
dit Mantic. *in dictis deciſ. 21. num. 2. & 101. num. 3.* Rot. *deciſ. 406. num. 2. par. 1.* & clariùs *in dec. 277. num. 8. par. 5.*
recent. Ex antiquitate enim temporis † omnia præſumun- 9
tur ſolemniter facta, vt ſcribit poſt alios Aym. *de antiq. tempor. p. 3. §. vidimus in genere, cum pluribus ſeqq.* & ſequitur Rota *in dec. 534. num. 2. par. 1. diuerſ. & deciſ. 210. num. 12. par. 5. recent.* & coram Seraph. *dec. 1459. in princ.*

Idque eò faciliùs viſum fuit eſſe dicendum in præſenti,
quia non agitur de præſumenda ſubſtantia tituli, † ſed de 10
iuſtificatione eiuſdem tituli prouenientis ex dicta Concordia, Rota *d. deciſ. 406. num. 3. in fin. par. 1. recen.* vbi dicitur quod ex curſu 30. annorum cum obſeruantia continuata; ſolet etiam præſumi titulus, & auctoritas Sedis
Apoſtolicæ: † ergo eò magis debet præſumi iuſtificatio 11
ipſius tituli, vt arguit Rota *in d. dec. 534. num. 3. part. 1. diuerſ.* Quæ iuſtificatio ſufficenter habetur ex dicta deciſione cauſæ, vt ſupra dictum eſt, & propterea intrat diſtinctio aliàs facta per Rotam coram Seraph. *in d. deciſ.*
1042. ſub num. 4. Nempè, † quod quando actus geſtus, 12
ſuper quo fundatur præſumptio ſolemnitatis, eſt plenè probatus, tunc non aduerſetur doctrina Bald. *& aliorum*
in d. l. 1. C. de dot. promiſſ. Secùs autem quando actus † præ- 13
ſumptiuè tantùm probatur. Alex. *conſ. 50. num. 7. lib. 5.* Ruin. *conſ. 29. num. 4. lib. 4.* benè Seraph. *in d. dec. 1459. num. 1. 2. 3. 4. & 5.*

Prout nec etiam releuare exiſtimatum id, quod repetebatur contra dictam Obſeruantiam, ſcilicèt, quod eius initium deſumitur ex prouiſione vnius Beneficij facta de anno 1349. & Concordia fuit inita de anno 1239. & ſic
obſeruantia vti valdè remota † ſuffragari non poſſit. Bald. 14
in proœm. Digeſtorum num. 2. Soccin. *conſ. 6. num. 2. & 3. lib. 1.* Rota *dec. 170. num. 4. par. 2. recent.* Et eò minùs ex

quo

quo prædicta obſeruantia potuit etiam prouenire ex titulo donationis Regiæ, quam eadem Religio habebat de dicta Eccleſia S. Ioannis de Coruche.

Quoniam, vltrà quod hoc non reſpiceret hanc diſputationem reſtrictam ad ſolam releuantiam obſeruantiæ, & deciſio ſuper eadem obſeruantia extenſa debet ſupponi iuxta ſtylum huius Tribunalis. Attamen ad tollendam omnem difficultatem, fuit dictum, quod dum ex aduerſo non docetur de aliquo actu Contrario, nihil obeſt ſpatium 40. vel 50. annorum elapſum à die initæ
15 concordiæ vſque ad primum actum obſeruantiæ: † Potuit enim id accidere ex eo, quod non euenerit caſus vocationis, vt dixit Rota coram Seraph. *in dec.* 1334. *n.* 3. & coram Reuerendiſſ. D. meo Decano *in dec.* 469. *num.* 6. *verſ. & iſta obſeruantia, inter eius impreſſ.* Adden. ad Greg. XV. *in deciſ.* 325. *num.* 26. *verſ. Non dicitur autem*, & ſequitur Adden. ad Buratt. *in deciſ.* 10. *num.* 36. *vbi priùs ſub num.* 35. firmatur, quod obſeruantia quoque remota ſuf-
16 fragatur † concurrentibus aliquibus adminiculis, Rota *deciſ.* 482. *num.* 10. *par.* 1. *recent.* Adminicula verò hic non deſunt, vt patet ex dicta deciſione cauſæ *in §. Praeterea, & §. Quibus accedit*. Et facit *deciſ.* Seraph. 1141. *vbi ſub num.* 2. *dicitur, Præſentationes interpellatas ſpatio centum annorum, & vltrà, non facere, quò minus Beneficium ſit de Iurepatronatus, dum docetur de alijs præſentationibus continuatis longo temporis ſpatio*: nec in contrarium detur aliqua prouiſio vti de libero; Tunc enim potiùs videtur dicendum, temporum iniuria eueniſſe, vt documenta præſentationum perierint, vt ponderat ibidem Seraph. *verſ. vndè potiùs*.

Et quod dicta Obſeruantia prouenerit ex titulo Concordiæ, non autem donationis Regiæ, benè iuſtificatur in deciſione præcedenti: in qua recenſentur etiam aliqui actus geſti iuxta formam dictæ Concordiæ, vt in *verſ. Septimus deducitur, & in d. §. Quibus accedit*. Dum igitur fit mentio Concordiæ, Obſeruantia ad eam, & non ad Regiam
17 donationem referri debet, † cum actus cenſeatur factus in vim tituli præambuli, *l. Ad ſolutionem C. de re iudic.* Et
18 in terminis obſeruantiæ † Aym. *conſ.* 10. *num.* 9. *& conſ.* 118. *num.* 2. Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſump.* 24. Rota apud Reuerendiſſ. D. meum Decanum *in d. deciſ.* 128. *num.* 8. *& inter recent. dec.* 295. *num.* 4. *par.* 3. & nouiſſimè fuit dictum in *Roſſanen. exemptionis ſub die* 27. *Ianuarij præteriti, coram me*.

Quinimò ex quo de viribus dictæ Regiæ donationis dubitari poterat, ex deductis in duabus præcedentibus deciſionibus cauſæ ad fauorem Reuerendiſſ. Archiepiſcopi emanatis, Obſeruantia poſteà ſubſecuta potiùs ad titu-
19 lum validiorem d. Concordiæ, † quàm donationis Regiæ debet referri, *ad notat. in l. ſimiles ff. de teſtam. milit.* Crauett. *conſ.* 322. *num.* 5. *verſ. Rurſus non obſtat*, & dixit Rota *in deciſ.* 175. *num.* 11. *par.* 5. *recent.*

Et ſic deciſum vtraque parte &c.

Habetur hæc deciſio ſub die 1. Iunij præteriti in hac cauſa facta coram eodem R. P. D. Carillo infrà in appendice, ex quo non adhuc reperitur impreſſa.

REVERENDISS. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Tridentina Decanatus, & Canonicatus.

Mercurij 4. *Iulij* 1640.

ARGVMENTVM.

De modo aggrauandi partem, ſi poſt declaratoriam ad hunc cenſuras ſubſtinet, in hac deciſione diſcurritur.

SVMMARIVM.

1 *Aggrauatoria datur, ſi pars poſt declaratoriam ſubſtinet cenſuras.*

2 *Aggrauatoria, vt concedi poſſit, requiritur quod fuerit parti intimata.*

Affixa in locis ſolitis, & quod ſeruati fuerint quatuor termini ad videndum ſe aggrauari, ibid. & num. ſeq.

3 *Terminorum in ſeruatione pro obtinenda aggrauatoria.*

Debet interuenire tempus decem dierum inter vnum, & alium in ſingulorum publicatione, ibidem.

4 *Contumacia rei contra quam fuit declaratoria relaxata ſatis conſtare dicitur.*

Ex quo ille non ſe obtulit promptum ad parendum, ibid. & num. ſeq.

6 *Executoriales per quemcumque poſſunt intimari, ſi talis intimandi facultas appareat conceſſa.*

DECISIO CCLVII.

CVm aggrauatoria detur, quando † poſt declaratoriam pars ſubſtinet cenſuras, Abb. *& alij in c.* 2. *de cler. excom. miniſtr.* Specul. *in tit. de accuſat. §. ſequitur porrò* Socc. *in cap. perpendimus num.* 248. *&* 252. *de ſent. excom.* Veſtr. *in prax. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 4. *& melius lib.* 4. *cap. fin. num.* 19. *&* 20. Addentes ad Rot. *dec.* 2. *num.* 53. *de reſcript. in nou.* & fuit reſolutum in cauſa *Vallisoletana penſionis* 29. *Nouemb.* 1624. *coram R. P. D. meo Merlino*, & in cauſa *Legionen. Canonicatus* 14. *Martij* 1625. *coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo*. 1

Ideò DD. dixerunt dandam eſſe aggrauatoriam contra Capitulum, quia conſtat † declaratoriam, ei fuiſſe intimatam, & affixam in locis ſolitis, & à die publicationis illius fuiſſe, poſtea expectatum d. Capitulum per 30. dies, quibus elapſis, cùm non curauerit parere, fuerunt etiam ſeruati quatuor termini, ad viden. ſe aggrauati, &c. qui ſinguli ſeruantur ad primam, vel per totam cum interuallo † decem dierum inter vnum, & alium à ſingulorum publicatione, vt habetur in formulario Rotali *num.* 5. *&* 8. Veſtr. *in prax. d. c. fin. num.* 19. & fuit reſolutum in *d. Legionen. coram bon. mem. Manzanedo*. 2 3

Neque obſtat, quod non poſſit conſiderari aliqua contumacia Capituli, ex quo declaratoria erat † niſi infra menſem, intra quem Tudeſchinus non fecit inſtantiam pro immiſſione. Quia reſpondetur, quod cùm in actu intimationis Capitulum non ſe obtulerit † paratum, fruſtratoria erat futura inſtantia Tudeſchini, cùm ſatis conſtaret de voluntate Capituli non parendi. 4 5

Denique non obſtat, quod executoriales non fuerint intimatæ per Nuncium, quia † in illis expreſsè indulgebatur, quod per quemcumque poſſent intimari, Buratt. *deciſ.* 176. *num.* 2. 6

Et ita concluſum vtraque parte informante.

R. P. D. BICHIO.

Roſſanen. Decimarum.

Mercurij 4. *Iulij* 1640.

ARGVMENTVM.

Baro ſibi Baroniam ſpectare probat, ſi de Regium iuſtificet aſſenſum vnà cum præſtatione tam ſui erga Regem, quàm vaſſallorum ratione fidelitatis iuramenti erga ſeipſum; Poſſeſſio ſola ſine titulo non probat quem eſſe Baronem, cùm Baronia abſque conceſſione Principis haberi non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Baronia, & illius poſſeſſio in aliquem probatur translata, ex præſtatione iuramenti ligij homagij in vim aſſenſus regij.*

Et ex iuramento fidelitatis Vaſſallorum, vnà cum inſtrumento captæ poſſeſſionis, ibidem.

2 *Libri regij miniſtri continentes taxam Baronorum iunctis adminiculis plenè probant.*

3 *Onera à poſſeſſore ſoluuntur.*

4 *Continuatio poſſeſſionis præſumitur non alio docto in contrarium.*

5 *Poſſeſſionem alterius aduerſus alium, qui & ipſe poſſidere prætendit quis poſſit allegare.*

6 *Oppoſitio de non iure agentis non dicitur exceptio iuris tertij.*

7 *Exceptio iuris tertij poteſt allegari, ſi eſt excluſiua iuris agentis.*

8 *Poſſidere in ſolidum eamdem rem duæ perſonæ non poſſunt.*

9 *Actus*

9 *Actus geſti contra poſſeſſorem non releuant, niſi de ſcientia, & patientia poſſeſſoris doceatur, per quam ille à poſſeſſione cecidiſſe prætenditur.*
10 *Baroniam ad ſe minimè ſpectare agnouiſse dicitur, qui onera illius ab alio proprio nomine ſolui permiſit.*
11 *Baronia cedi non poteſt, ſine conceſſione aſſenſus regij.*
12 *Iuriſdictionis exercitium eſt diuerſum à dominio Caſtri, & Baroniæ.*
13 *Poſſeſſio alicuius ſola non ſufficit, vt ille non exhibito regio titulo dicatur Baro.*
14 *Baronia ſine titulo, ſcilicet priuilegio, & conceſſione principis, haberi non poteſt.*
15 *Poſſeſſio ſola non ſufficit, vt aliquis dicatur Baro, etiam quod dominium incidenter deducatur.*
16 *Poſſeſſio ſola non ſufficit etiam ad effectum attentatorum, vbi agitur de rebus, quæ iure communi poſſideri non poſſunt.*
17 *Epiſtola non probat, & dicitur vehementer ſuſpecta, vbi diuerſo more aliarum epiſtolarum apparet conſcripta.*
18 *Enunciatiua Principis non importat conceſſionem Baroniæ.*
19 *Proceſſus originalis, non folium à Notario ſubſcriptum attenditur.*
20 *Confeſſio non nocet docto de errore.*
21 *Lis cœpta cum aliquo non afficit alium, qui non eſt ſucceſſor illius.*
Lis non extenditur ad cauſae, & perſonas diuerſas num. 21.

DECISIO CCLVIII.

LEo Patiſius de Anno 1633. emit à Duce Rhodi Baroniam Caſtri Coriolani, Regium aſſenſum deſuper obtinuit: iuramentum Ligij homagij, præſtitit in manibus regij Miniſtri, de mandato Excellentiſſ. D. Proregis miſſus fuit in poſſeſſione Baroniæ, recepitque à Vaſſallis iuramentum fidelitatis, vt conſtat publicis Inſtrumentis pro parte Reuerendiſſ. D. Archiepiſcopi productis, & datis in eius Summario num. 1. & ſeqq. vſque ad 6. ex quibus omnibus ſimul iunctis abundè probatur, quod penes
1 ipſum Leonem Baronia, † eiuſque poſſeſſio tranſlata fuit. Ilern. *in cap. 1. num. 22. de capit. qui cur. vend.* Soccin. ſen. *conſ. 187. num. 12. lib. 2.* Alba *conſ. 64. num. 13. 14.* Menoch. *de retin. rem. 3. num. 579.* Scrader. *de feud. par. 5. cap. 1. num. 2.* Rota *dec. 135. num. 2. par. 1. recent.*

Et quidem nomine proprio pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, eodemque nomine in Cedulàrio, ſeu libris adhoc Baronum Regni, ac Taxæ Baronum pro ſolutione donatiui facti Sereniſſ. Regi Catholico de anno
2 1638. qui libri iunctis adminiculis, † præfatorum Inſtrumentorum plenè probant etiam contra Tertium, Bart. *in l. admonendi num. 27. ff. iur. iur.* Gratian. *diſcept. 293. num. 17. & diſc. 310. num. 6.* Menoch. *de retin. rem. 3. n. 570.* Rota *Ianuen. dec. 162. num. 2. dec. 13. num. 6. par. 6. recent.* ipſe Leo deſcriptus apparet debitor onerum Baronalium decurſorum de dicto Anno 1637. & ſeqq. Summ. num. 6. & 7. quod eſt ſignum continuatæ poſſeſſionis Baroniæ; quia
3 onera ſoluuntur † à poſſeſſore. Bald. *in l. 3. num. 9. C. nat. lib.* Soccin. ſen. *d. conſ. 187. ſub num. 12. verſ. 2.* & maximè *lib. 2.* Menoch. *de retin. rem. 3. num. 581.* Pacif. de Saluiano *inſpect. 1. cap. 6. num. 31.*

4 Cuius poſſeſſionis continuatio, † ceſſante vt infrà dicam, contraria Confeſſione D. Archiepiſcopi, ex qua ſtatus præſentis diuerſitas deducebatur, in prima deciſione etiam de Iure præſumitur. Soccin. ſen. *conſ. 89. num. 18. in fin. lib. 1.* Natta *conſ. 235. num. 19.* Menoch. *præſumpt. 64. num. 1. lib. 6.* Nauar. *in term. Baroniæ de grauam. Vaſſal. tom. 2. præl. 1. num. 44. & ſeqq.* Mareſc. *var. reſolut. lib. 2. cap. 1. num. 182.* Rota *deciſ. 237. num. 2. par. 1. recent.* nec dubitari poteſt, quia D. Archiepiſcopus dare poſſit de poſ-
5 ſeſſione Leonis, † de qua conſtabat per actus poſitiuos, ac continuatos ad excludendam poſſeſſionem Iacobi Salutij, qui eandem Baroniam poſſidere prætendit, Lancell. *de attent. par. 3. cap. 26. num. 36.* Rota *dec. 15. de probat. in non. dec. 63. num. 3. dec. 206. num. 8. par. 2. recent.* Quia op-
6 poſitio iſta non eſt de iure Tertij, † ſed non Iuris agentis. Gratian. *diſcept. 700. num. 65.* Theſaur. *dec. 4. col. 3. in fin. verſ. in contrarium, & colum. 5. verſ. Præterea;* Et quatenus eſſet de iure Tertij; quia tamen eſt ipſo iure excluſiua iuris Iacobi actoris, † vtique allegari poteſt à Tertio. 7
Caſtr. *conſil. 77. num. 6. in fin. lib. 2.* Aym. *conſ. 144. num. 25.* Surd. *conſ. 213. num. 16.* Rota *deciſ. 277. num. 7. deciſ. 438. num. 3. par. 1. recent. dec. 415. coram San. me. Greg. XV. & ibi Adden. num. 16.*

Excluditur inquam poſſeſſio Iacobi ex poſſeſſione Leonis, quia duo in ſolidum † eandem rem poſſidere non 8
poſſunt, *l. ſi vt certo, §. ſi duobus vehiculum ff. commod. l. poſſideri §. ex contrario ff. de acquir. poſſeſs. l. duo in ſolidum ff. precar.* Giurb. *de ſucceſs. feud. §. 2. gloſ. 10. num. 80.* Rota *deciſ. 520. num. 3. par. 2. dec. 17. num. 7. par. 5. rec.* ita vt non releuent actus Iuriſdictionales à Iacobo geſti, niſi vltrò probetur ſcientia, & patientia Leonis, † per 9
quam idem Leo à poſſeſſione cecidiſſe videatur, Soccin. *in term. poſſeſſionis iuriſdictionis conſ. 187. num. 22. verſ. ſecunda via lib. 2.* Pacific. de Saluiano *inſpect. prima cap. 6. num. 33.* Menoch. *de retin. rem. 3. num. 566. verſ. declaratur ſecundo.* Rota *deciſ. 17. num. 7. par. 2. diuerſ. deciſ. 53. num. 44. par. 5. recent.* Quæ ſcientia, & patientia tantum abeſt, quod imò è conuerſo apparet Iacobum ſciuiſſe, & paſſum fuiſſe, quod poſſideret ſolus Leo, ea quo rata ſupradicti donatiua anni 1637. ſoluenda, vt ſupra per Leonem vti Baronem Coriolani fuit per Cameram Regiam delegata, & aſſignata ipſi Iacobo tanquam eiuſdem Cameræ Creditori, † ea indè nimirum Iacobus videtur agno- 10
uiſſe nullum ius habere in Baronia; nam alioqui non alium quàm ſe dictæ ratæ donatiui debitorem Baronali nomine creari permiſiſſet, eandemque ratam cùm Credito proprio contra Cameram compenſaſſet, & Leonem ſibi tanquam Baronem debitorem delegatum verè eſſe Baronem, *ad tex. in l. filius familias, la ſeconda, ff. ad Maced.* & ibi Bart. *cap. ex ore de his, qui fiunt à maior. part. Capit.* Clem. 1. *de procurat.* Dec. *conſ. 206. ſub num. 7. verſ. & facit,* Iaſ. *conſ. 47. num. 1. lib. 1.*

Et gratis dicitur Leonem emiſſe pro Iacobo, vel illi poſtmodum ceſſiſſe; quia Teſtes de hoc deponentes examinati fuerunt ad perpetuam rei memoriam, & Inſtrumentum emptionis loquitur pro Leone, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, nec apparet de aliqua ceſſione cùm Regis aſſenſu, † ſine quo Baronia cedi non potuit, *c. 1. de prohibit.* 11
feud. alien. Pont. *de poteſt. Proreg. tit. de elect. offic. §. 4. num. 2. 3.* Alb. *deciſ. 60. ſub num. 2.* Giurb. *dec. 50. num. 3.* Vincen. de Franc. *dec. 102. num. 32.* Præter quod iura producta ad probandos actus iuriſdictionales dicuntur informia, & extracta lite pendente, & ijdem actus denotant potiùs iuriſdictionis exercitium, † quod eſt à Dominio, Caſtri, & 12
Baroniæ diuerſum, Cyriac. *controu. forenſ. cap. 401. num. 50. tom. 3.* poſt Solon. de Pace *ad ll. Taur. in proœm. num. 59. & ſeqq.*

Sed præterea eſto, quod probaretur poſſeſſio Iacobi, ea tamen non ſuffragaretur ad effectum, vt Baro † dicatur 13
non exhibito titulo Regio, Ilern. *in cap. 1. num. 23. in fin.* ibi poſſeſſio ſola non facit eum Baronem *de capit. qui cur. vendid.* Scip. Rouit. *ad pragmat. Regni rubr. de Baronibus num. 2.* Matta *de iuriſdict. par. 2. cap. 5. num. 58.* Giurb. *de ſucceſs. feud. §. 1. gloſ. 4. ſub num. 10. & 18.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 37. num. 17. & 18.* Nouar. *de grauam. Vaſſall. tom. 1. prælud. 13. ſub num. 5. & tom. 2. grauam. 401. num. 5.* quia Baronia ſine titulo, ideſt priuilegio, † & Conceſſio- 14
ne Principis haberi non poteſt. Afflict. *in cap. 1. §. illud num. 32. de prohibit. alien.* per Frider. Alba *conſ. 172. num. 27. & 28.* Rim. iun. *conſ. 31. num. 54.* Roſental. *de feud. cap. 8. concl. 33. num. 9.* ob quam rationem ſpeciale eſſe in hac materia, vt ſola poſſeſſio non ſufficiat, quamuis dominium incidenter deducatur, † benè aduertit Pacian. *d.* 15
cap. 37. num. 18. & 19. Giurb. *loco alleg. verſ. Cum Baronia, & num. 19. verſ. hoc tamen.*

Vnde non obſtat, quod ad effectum attentatorum attendatur ſola poſſeſſio ſiue bona, ſiue mala abſque alia probatione Tituli; Tùm quia de poſſeſſione Iacobi non conſtat, † Tùm etiam quia obiectum non procedit quando agitur 16
de rebus, quæ iure communi poſſideri non poſſunt abſque Principis voluntate, & doctum fuit de anteriori, ac titulata poſſeſſione alterius, Lancell. *de attent. par. 3. cap. 30. num. 76.* Ægid. *dec. 294.* quæ voluntas deſumi non poteſt ex Epiſtola à D. Prorege ſcripta ad Iacobum enunciando illum Baronem Coriolani, quia expreſſio nominis Iacobi in dicta Epiſtola præter † morem aliarum ſimilium 17
Epiſtolarum ſuſpicione non caret, ad tot. per Abb. *in cap.*
ad

ad noſtram num. 11. de emp. & vend. Rota *dec. 283. num. 8. & ſeqq. par. 5. recent. dec. 17. num. 10. par. 6.* & ſola Enun-
18 ciatiua Principis † non importat conceſſionem Baroniæ, vt in ſpecie Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 4. c. 13. n. 102.*

Non obſtat Confeſſio D. Archiepiſcopi, in qua fundatur prima Deciſio; Nam quod in litteris compulſorialibus expeditis ad inſtantiam D. Archiepiſcopi, vel in citatione ad reſſuendum Iacobus nominatus fuerit Baro Coriolani, legitur quidem in quodam folio volanti à Notario ſubſcripto, ſed non in Proceſſu originali hodie exhi-
19 bito, † cui ſtandum eſt, vt per Alex. *conſil. 105. num. 1.* & infra *lib. 2.* Boer. *dec. 252. num. 5. & ſeqq.* Rota coram bo. me. Buratto *dec. 294. num. 12.* & in omnem euentum docto ex ſupradictis de errore, † confeſſio non nocet Abb. Tiraquell. *& alÿ alleg. in t. dec. §. nec obſtat.*

Ex quibus Domini recedendo a deciſis dixerunt non conſtare de attentatis D. Archiepiſcopi; quia lis cœpta cum Ioanne Philippo aſſerto Barone Coriolani non afficit Ia-
21 cobum, qui ſe ſucceſſorem in Baronia non probat, † nec extenditur ad cauſas, & perſonas diuerſas. Bellam. *conſ. 18. num. 3. verſ. tene contrarium.* Dec. *conſ. 33. ſub num. 4.* Ruin. *conſ. 75. num. 8. & ſeqq. lib. 5.* Caputaq. *dec. 59. par. 1.* Rota coram ſan. mem. Greg. XV. *dec. 345. num. 1. & 2.* & coram Buratto *dec. 644. num. 5.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

Habetur in hac cauſa altera deciſio emanata ſub die 28. Nouembr. anni proximè præteriti, quæ eſt deciſ. . . ſupra in hac eadem parte.

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus, ſeu Laudi.

Veneris 16. Nouembris 1640.

A R G V M E N T V M.

Natura fundi dotalis, eiuſue qualitas plenè in deciſione declaratur, ad cognoſcendum an cenſus aliaque bona in dotem data cum pacto, quod in illorum retrouenditione pretium reinueſtiri debeat in fundum dotalem illius qualitates aſſumenr, & ſi à principio dotis conſtitutio in quantitate præceſſerit modo tamen non liberè, ſed qua ſupra conuentione fuerit ſtipulata; pluresque adducuntur coniecturæ pro declaratione voluntatis contrahentium, quæ ſicut in alijs, & in hac materia primum locum obtinere ſolet.

S V M M A R I V M.

1 *Fundi dotalis ea eſt natura, vt eius dominium ciuile reſideat penes mulierem, naturale vero in virum transferatur.*

2 *Contrahentium voluntas ſiue verbis expreſſa, ſiue ex coniecturis deſumpta ſufficit ad conſtitutionem fundi dotalis.*

3 *Fundum dotalem ſi rem datam in dotem partes nominarunt, ac pro tali iudicare voluerunt, vtiquè illa erit fundus dotalis.*

4 *Voluntatis quæſtio non admittitur, vbi in verbis non eſt ambiguitas.*

5 *Contractus à verborum in illo expreſſorum nomen accipit.*

Contrahentes non aliter, quam expreſſerunt ſenſiſſe dicuntur, num. 5.

6 *Expreſſio fundi dotalis pluries repetita explicat enixam voluntatem contrahentium fundum dotalem conſtituere volentium.*

7 *Res empta à viro cum pecunia dotali efficitur fundus dotalis, ſi vltra conſenſum mulieris, etiam eiuſdem concurrat vtilitas.*

8 *Præſumptio ſemper ſtat pro iudicis decreto.*

9 *Aſſecuratio, & hypothecatio dotis facta à viro ſuper ſuis bonis ſoluen. pro aliqua rata, arguit reliquum fundum dotalem conſtitutum fuiſſe.*

10 *Maritus ſi reſtituere promiſit ſolam partem dotis, quam in pecunia numerata accepit, fatetur reſiduum eſſe fundum dotalem.*

11 *Cenſus in dotem datus, ſi per maritum non poteſt alienari, niſi ad effectum illius pretium reinueſtiendi pro cautela, & ſecuritate vxoris, arguitur fundus dotalis.*

12 *Facultas alienandi rem in dotem datam ſi ſoli marito conceditur, facit illam non eſſe fundum dotalem.*

13 *Maritus ſi in actu retrouenditionis cenſus in dotem dati reinueſtiuit pretium illius.*

Cum hoc quod reinueſtimentum deberet eſſe fundus dotalis ad formam inſtrumenti dotis.

Tunc dicitur cenſum vſque à principio fuiſſe fundum dotalem conſtitutum, ibidem, & per totam deciſ.

Confeſſio mariti ſe recepiſſe aliquid in dotem, ac pro fundo dotali facit illud eſſe fundum dotalem, num. 13.

14 *Dos conſtituta à principio in quantitate infert, quod bona deinde aſſignata non cenſeantur fundum dotalem.*

15 *Intellige vbi purè, ac ſimpliciter dos eſſet in quantitate promiſſa.*

Secus ſi cum pacto quod quantitas promiſſa, aut ex pecunia dotali redacta in fundum dotalem reinueſtiri debeat, ibidem.

Inueſtimentum dotis faciendum pro fundo dotali, & ipſum tanquam fundus dotalis iudicari debet, num. 14.

15 *Æſtimatio rei dotalis facit emptionem, & venditionem, & operatur quod dos in quantitate conſtituta dicatur.*

16 *Æſtimatio rei dotalis in dubio facit emptionem, & venditionem, ſecus ſi de contraria partium apparet conuentione, ſiue illa deducatur tacitè, ſiue expreſſè.*

17 *Emptio facta à marito pro ſe ſuiſque heredibus, & ſucceſſoribus repugnat naturæ fundi dotalis.*

Fundus dotalis acquiritur mulieri, eiuſque heredibus, num. 17.

18 *Maritus non prohibetur de conſenſu vxoris conuertere in fundum dotalem rem ad ſui fauorem liberè emptam.*

D E C I S I O CCLIX.

PLacuit DD. deciſio emanata in iſta cauſa coram me ſub die 28. * Nouembris 1638. qua firmatum fuit q. Cinthiam del Prato acquiſiuiſſe Dominium domus de qua agitur pro rata ſcutorum 1000. vigore emptionis eiuſdem domus factæ à Ioanne Fotuia eius viro cum pecunijs redactis ex cenſu dotali eiuſdem Cinthiæ, quia fundamenta d. deciſionis adhuc hodie ſubſiſtere viſa fuerunt, quandoquidem cum prædicta domus effecta fuiſſet fundus dotalis d. Cinthiæ ipſa acquiſiuit dominium eiuſdem domus pro rata d. pretij ſoluti innata naturam fundi dota- 1
lis, cuius † dominium ciuile reſidet penes ipſam mulierem quamuis naturale in ipſum virum transferri dicatur, *l. in rebus C. de iur. dot. gloſ. in §. accedit in verbo quod dicitur, inſtit. quibus alienare licet vel non,* Barboſ. *in l. dotale 62. num. 7. ad fin. verſ. vnde ego aliter, ff. ſoluto matrimonio,* Seraph. *deciſ. 201. num. 28.* cum alijs in eadem deciſione relatis.

Prædictam autem domum fuiſſe fundum dotalem d. Cinthiæ apertè ſuadet voluntas contrahentium tam verbis expreſſa, quàm ex coniecturis deſumpta; † quorum 2
alterum ſufficit adhoc, vt res data in dotem dicatur fundus dotalis, Aretin. *conſ. 84.* incipiente diligenter ponderatis, *num. 1. & ſeqq.* Barbat. *conſ. 19. incipient. Clement. Dudum num. 13. & ſeqq. lib. 4.* Socc. Iun. *conſ. 141. num. 11. vol. 1.* Ioſeph. Lodon. *concl. 10. num. 15. verſ. limitatur 2.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 489. ſub num. 2.*

Expreſſa namque verbis d. voluntas detegitur vſque ab initio in ipſo inſtrumento dotali, in quo legitur Philippum alioſque Tutores d. Cinthiæ ipſam nuptui tradidiſſe d. Ioanni Fotuiæ, eique ad computum dotis, & fundi dotalis ceſſiſſe, & aſſignaſſe d. cenſum ſcutorum mille in ſorte; Pacto adiecto, quod in euentum redemptionis dicti cenſus prædicti Coniuges tenerentur deponere d. ſcuta mille in aliquo Bancho tuto ad effectum illa reinueſtiendi in bonis ſtabilibus, ſeu alio ſimul cenſu pro ſecuritate, & cautela d. Cinthiæ; conſtat inſuper ex alio inſtrumento d. Ioannem Maritum retrouendidiſſe, poſtea dictum cenſum cuidam Fabritio Amorino, illiuſque pretium prodi-
cta

Digitized by Google

ɫa rata ſcutorum 1000. reinueſtiuiſſe in domo, de qua
agitur, ſub ea pariter lege, quod illa eſſet hypothecata
pro fundo dotali eiuſdem Cinthiæ, & cùm præeminen-
tijs ac prærogatiuis fundo dotali conceſſis; ex quibus aper-
tè ſequitur dictum cenſum fuiſſe ab initio aſſignatum,
tanquam fundum dotalem dictæ Cinthiæ ipſamque do-
mum emptam cum pecunia redacta eodem cenſu dotali,
fundum dotalem pariter effectam fuiſſe, attenta expreſſa
3 conuentione partium, † quæ prædictos cenſum, & do-
mum; fundum dotalem nominatim appellarunt, ac pro
tali indicari voluerunt vt in ſpecie firmant, Cranett.
conſ. 548. *num.* 2. *& ſeqq. lib.* 3. Gratian. *diſcept.* 745. *num.* 89.
Caual. *deciſ.* 37. *num.* 1. vbi namque in verbis nulla eſt am-
4 biguitas, † non debet admitti voluntatis quæſtio, vt in-
quit text. *in l. ille, aut ille ff. de legat.* 3. cum à verborum pro-
5 prietate contractus in dubio nomen accipiat, † ne aliter
quam ſit expreſſum, contrahentes ſenſiſſe dicantur, *l. la-
beo ait in fin. ff. de ſupellectili legata, l. ſi alij fund. in fin.
ff. de vſu, & vſufr. legat.* Natta *c.* 194. *num.* 1. *verſ. iſtud*,
idem ſcribit Mant. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 2. *num.* 4. cum alijs io
propoſito adductis per Cranett. *d. conſil.* 548. *num.* 2. Et
præfata tantò magis procedunt in præſenti caſu, ſtante
altero pacto adiecto in eodem inſtrumento emptionis di-
ctæ domus, nimirum quod euentum retrouenditionis eiuſ-
dem domus pretium illius reinueſtiretur, pariter in alijs
bonis ſtabilibus quæ perpetuò ſtare deberent, pro euictio-
6 ne d. cenſus, ac fundo dotali eiuſdem Cinthiæ; † hæc
namque repetita fundi dotalis expreſſio, eo magis expli-
cat enixam voluntatem partium, quod prædicta domus
efficeretur fundus dotalis, *l. ſi qua mulier la* 2. *verſ. ſin au-
tem poſt biennium C. ad velleia gloſ. firma in cap. ſi quis iratus
verb. iter art.* 2. *q.* 3. Bald. *in cap. eam te. num.* 3. *de reſcr.* &
in terminis Cranett. *d. conſ.* 547. *num.* 3. Roland. *conſ.* 87.
num. 11. *lib.* 4.

Quibus accedit, quod ipſamet Cinthia adhuc conſtante
matrimonio prædictum reinueſtimentum vti fundum do-
talem agnouit, illudque tanquam vtile pręuio Decreto
Iudicis ratum habuit de iure namque res empta à viro
7 cum pecunia dotali efficitur fundus dotalis † ſi vltra con-
ſenſum Mulieris concurrat etiam illius vtilitas, *l. res quæ
ex dotali* 55. *&* ibi gloſ. *ff. de iure dotium, l. ſi Mulier dotis,
l. cum Maritus ff. de pact. dotal.* Campeg. *de dot. p.* 4. *gloſ.* 7.
num. 1. Honded. *conſ.* 41. *num.* 27. *lib.* 1. Caual. *d. deciſ.* 37.
num. 2. quæ vtilitas ſatis iuſtificata remanet ex eodem De-
creto Iudicis ſuper ea pronunciantis cum pro tali decreto,
8 † præſumatur, vt in ſpecie dixit Rot. *dec.* 289. *num.* 5. *&
deciſ.* 297. *num.* 4. *par.* 3. *recent.*

Ex coniecturis etiam quæ in hac facti ſerie concurrunt,
huiuſmodi voluntas contrahentium manifeſtè etiam col-
ligitur inter quas illa potiſſimum vrget quod dos erat ſcu-
torum 1500. & tamen Maritus io inſtrumento dotali ſo-
lum pro ſcutis 500. receptis in pecunia numerata bona
9 ſua hypothecauit; † hinc namque colligitur quod pro alij
ſcut. 1000. d. cenſus, & ſucceſſiuè d. domus remanſit pro
fundo dotali alioquin mulier ſolùm pro tertia parte ſuæ
dotis aſſecurata fuiſſet, Gabr. *conſ.* 60. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2.
Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 28. *num.* 28.
Grat. *d. diſc.* 489. *num.* 9.

Secunda coniectura deſumitur ex eo, quod idem Ma-
ritus promiſit reſtituere ſolùm dd. ſcuta 500. recepta in pe-
10 cunia numerata, non autem d. cenſum, † qui proinde præ-
ſumitur fundus dotalis, Gabr. *d. conſ.* 60. *num.* 2. Mantic.
d. tit. 28. *num.* 28. Grat. *d. diſc.* 489. *num.* 8.

Tertia oritur ex ſupradicta conuentione, quod in euen-
tum redemptionis dicti cenſus pretium deponeretur ad effe-
ctum reinueſtiendi in alijs bonis ſtabilibus, ſeu cenſibus pro
11 cautela, & ſecuritate d. dotis, † vnde cùm Maritus ſolus non
poſſet liberè vendere dictum cenſum, ſequitur illum non
tranſiuit abſolutè in eius dominium, ſed remanſiſſe pro
fundo dotali, qui à lege alienari prohibetur, *tot. tit. ff. & de
C. de fund. dot. l. vnic. §. cumq. ex ſtipulatu, & §. & cum lex.
C. de rei vxor.* ait Ber. *conſ.* 63. *num.* 5. prout è conuerſo
12 quando ſoli Marito conceſſa fuit facultas, † retrouendendi
rem datam in dotem eam fundum dotalem non eſſe, tradit
Rolan. *d. conſ.* 87. *num.* 13. *verſ.* 4. *accedit lib.* 4.

Quarta demum coniectura ducitur ex eo, quod Mari-
tus retrouendidit dictum cenſum non vti abſolutus Domi-
nus, ſed vti Maritus, ac legitimus Adminiſtrator d. ſuæ vxo-
ris, ſubdens, quod pretium illius ex forma inſtrumenti do-
talis erat reinueſtiendum in alijs bonis, quæ perpetuo ſtare
deberent pro fundo dotali, illudque cum effectu reinueſtiuit
pro dicta rata ſuper hac domo, pacto inſuper adiecto, quod
in caſum retrouenditionis d. domus pretium iterùm reinue-
ſtiri deberet pro d. rata pro eodem fundo dotali, ex his enim
omnibus ſaltem ſimul iunctis negari non poteſt quin ſuffi-
ciens otiatur probatio, quod cenſus in inſtrumento dotali
fuerit aſſignatus tanquam fundus dotalis, quodque do-
mus empta cum pecunia redacta ex eodem cenſu dotali fun-
dus pariter dotalis effecta fuerit, vt in fortioribus ex eo ſo-
lum quod Maritus poſteà confeſſus ſit ſe recepiſſe rem ali-
quam in dotem, † ac pro fundo dotali ponderant Gabr. *d.* 13
conſ. 60. *num.* 2. Mant. *d. tit.* 28. *num.* 27.

Neque obſtare viſum fuit, quod dos dictæ Cinthiæ fuerit
relicta in teſtamento Patris in quantitate ſcutorum 1500.
eamque Tutores promiſerint ſoluere io eadem quantitate,
& ideo cùm præceſſerint conſtitutio, ac promiſſio dotis io
quantitate † cenſus, deinde aſſignatus in ipſo inſtrumento 14
dotali non cenſeri debeat fundus dotalis, Honded. *conſ.*
41. *num.* 5. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 351. *num.* 31. Rot. *deciſ.*
476. *num.* 2. *p.* 4. *recent.*

Quoniam vltrà quod de tali præcedenti conſtitutione, ac
promiſſione dotis io quantitate non conſtat, adhuc ea pro-
bata, placuit reſponſio data in deciſione, nimirum, obie-
ctum procedere poſſe, vbi dos promiſſa eſſet in quantitate
purè, ac ſimpliciter, † ſecus autem quando illa eſſet pro- 15
miſſa prout hic cum pacto, quod quantitas promiſſa ſiue re-
dacta ex pecunia dotali deponi deberet, ad effectum inue-
ſtiendi in alijs bonis, quæ ſtare deberent pro fundo dotali in
iſto namque caſu dos non videtur conſtituta, ſeu promiſſa
in quantitate, ſed in eiſdem inueſtimentis faciendis pro fun-
do dotali, quæ propterea tanquam fundus dotalis indica-
ri debent, *l. quoties ff. de iure dot. cum alijs in eadem deciſio-
ne relatis.*

Prout neque obſtat, quod dictus cenſus fuerit datus æſti-
matus pro ſcutis mille in Inſtrumento dotali, † & ideò ta- 16
lis æſtimatio dicatur feciſſe emptionem, & operetur quod
dos in quantitate conſtituta dicatur, Honded. *conſ.* 14. *num.*
43. *lib.* 1. Rolan. *d. conſ.* 87. *num.* 5. *lib.* 4. Seraph. *dec.* 1207.
num. 1. Rot. *deciſ.* 52. *num.* 3. *par.* 6. *recent.* quia fuit reſ-
ponſum æſtimationem rei datæ in dotem inducere emptio-
nem in dubio, ſecus autem quando, prout hic, † de con- 17
traria voluntate partium, vel expreſsè, vel tacitè apparet
prout in terminis aduerterunt Aret. *d. cap.* 84. *num.* 13.
Socc. iun. *d. conſ.* 141. *num.* 11. Grat. *d. deciſ.* 489. *num.* 2.

Demùm non obſtat, quod prædicta domus, quæ ſucceſ-
ſit loco dicti cenſus dotalis, fuerit priùs empta à ſolo viro pro
ſe, ſuiſque hęredibus, & ſucceſſoribus nulla facta expreſ-
ſione † Mulieris, quod videtur repugnare naturæ fundi do- 18
talis qui acquiritur mulieri, & eius hęredibus, & ſucceſſori-
bus, Dec. *conſ.* 42. *num.* 7. Honded. *d. conſ.* 41. *num.* 7.
Mantic. *de tacit. d. tit.* 28. *num.* 12. Rot. *d. deciſ.* 52. *n.* 12.
par. 6. *recent.* quia non ideò Maritus fuit prohibitus de con-
ſenſu vxoris dictam domum conuertere in fundum dota-
lem, † prout poſteà fecit, vt in ſpecie reſpondit Rot. *d.
deciſ.* 207. *num.* 3. *& deciſ.* 297. *num.* 5. *par.* 3. *recent.*
cum alijs quod in propoſito cumulat Roland. *d. conſ.*
87. *num.* 1. *& ſeqq. lib.* 4.

Et ita vtraque, &c.

*Habetur altera huius cauſæ deciſio emanata ſub die 28. No-
nembris anni 1638. coram eodem Dunozetto.*

REVERENDISS. P. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Eugubina Erroris Calculi.

Veneris 16. Nouembris 1640.

ARGVMENTVM.

De comprehenſione, vel non comprehenſione par-
titæ in ſolidatione computorum probanda in hac
deciſione tractatur.

SVMMARIVM.

1 *Partita, quæ non apparet deſcripta in libris, vel com-
putis, vbi adnotari debebat, ex hoc dicitur probata
non exiſtentia illius.*

2 *Illatio*

2 *Illatio ſumi non poteſt, ex ſcriptura imperfecta.*
3 *Concordia inter partes cauſat ambarum à lite, & prætenſione receſſum.*
4 *Exiſtentia partitæ, ſi denegatur non poteſt dici, quod illa fuerit in computis comprahenſa.*
Comprahenſio eius, quod non eſt dicitur impoſſibilis, num. 4.
5 *Confeſſionis propria reuocatio reſpicientis factum, vt fieri poſſit error concludenter probari debet.*

DECISIO CCLX.

DEciſiones huius cauſæ 27. Febr. & 22. Apr. * anni currentis, firmant errores tranſactionis initæ inter Conuentinos, & Zeccadorum, omiſſionis ſcilicet in computis partitæ ducatorum 216. de Camera per Zeccadorum ex fructibus officij *del Piombo* exactorum, & compræhenſionis in eiſdem computis alterius partitæ ſcutorum 700. Cæterùm quia vbi agitur de rationibus ineundis, & noua Iura producuntur, facilè computa poſſunt alterari, placuit Dominis nouam indulgere Zeccadoro audientiam, & de veritate partitarum diſputationem reaſſumere.

Quoad non compræhenſionem partitæ ducatorum 216. Conuentini fundant eorum intentionem in ſcripturis diuerſorum computorum relatis, nempè per communem Peritum ſub die 9. Ianuarij 1627. per Franciſcum Zeccadorum in eius Epiſtola 19. Februarij 1622. & ex libro Mutij per Conuentinos exhibito deſumptis, in quibus dum non legitur huiuſmodi partita ducatorum 216. de Camera,
1 † inde ſumitur probatio illius non exiſtentiæ, Alciat. *reg.* 3. *præſ.* 16. Herc. *in tract. quis teneatur prob. negat. num.* 167. & Surd. *deciſ.* 300. *num.* 11. cuius partitæ omiſſio ſaluari non poteſt, ex allegato errore contrapoſitionis honorarij Procuratoris, quia non huic, ſed alteri fuit contrapoſita, vt in ſecunda deciſione cauſæ declaratur.

Neque obſtat, quod declaratio communis Periti non ſit ſufficiens pro fundamento probationis negatiuæ, ex quo in parcellis receptorum reſcripſit Franciſcum Zeccadorum debitorem pro ſcutis quindecim pro reſiduo alterius computi non deſcripti, itaut tanquam de partita relatiua non ſit habenda ratio, niſi conſtet de computo relato, in quo potuit reperiri partita in relatione omiſſa, & interim ſuper
2 ſcriptura imperfecta † non ſit deſumenda illatio. Berretta *conſ.* 117. *num.* 3. Becc. *conſ.* 5. *num.* 5. *cum alijs allegatis.*

Quia ex inſpectione libri Mutij per Conuentinos exhibiti fol. 107. ſuſtitur obiectum, nam leguntur partitæ debiti, & crediti adæquatæ, & ſolidatæ cum reſtu in ſcutis quindecim, inter quas ponuntur exactiones fructuum officij Plumbi pro toto anno 1621. illæ verò, quæ prætenduntur per Conuentinos ſunt pro toto anno ſequenti 1622. & 23.

Et quamuis ante concordiam 4. Ianuarij 1627. dici poſſit cœptam fuiſſe, item per Mutium contra Franciſcum Zeccadorum ſuper reſtitutione dictorum ducatorum 216. pro anno 1622. ex libello, & poſitionibus, quæ dantur ſub die 4. Septembris 1625. & indè prætendatur per concordiam à
3 lite prædicta, † & prætenſione fuiſſe receſſum per *l.* 2. *cum gloſ. C. de Tranſact.* Aduerterunt Domini, quod in ſcriptura dictæ concordiæ non ſpecificatur huiuſmodi creditum, neque genericè poteſt compræhendi ſub generalitate multarum pecuniarum, quæ aſſeruntur perueniſſe ad manus Franciſci Zeccadori, dum viueret, & aliarum etiam ad manus Michaelis Angeli perueniarum, quoniam dixerunt partes ſibi inuicem facere finem, & quietantiam conditione expreſſa, vt de nouo fierent computa, & reuiſeri poſſint per Peritum electum, & prout facta fuerint, & publicata, & inter relatas partitas, præſens de qua agitur, non reperitur, nec poſſunt dici compræhenſi in ordine directo ad Domos Mercatores de anno 1601. dum adhuc non eſſent exacti, ſed exigendi de anno 1622. & 23.

De partita autem ſcutorum 700. quæ non ſit comprehenſa in ordine ſcutorum 1130. Donis per Franciſcum directo de anno 1601. 22. Septembris, & prout illam eſſe comprahenſam aſſeruerat Peritus in ſua relatione, & declaratione, eo minùs fuit dubitatum; exiſtentiam namque iſtius debiti ex parte Franciſci probatur, per apocam eiuſdem 2. Iunij 1601. in qua fatetur ſe recepiſſe à Mutio Conuentino ſcuta 700. monetæ, quæ ſunt ex pretio Vineæ Angeletti venditę Liuio eiuſdem Mutij fratri, ad effectum ſoluendi Creditoribus d. Angeletti, ſcuta inter eoſdem declaratione, vel reſtituere Mutio ad libitum voluntatis eiuſdem, & interim quia eadem ſumma erat deſtinata pro cenſu emendo, ipſe Franciſcus aſſumpſit onus ſoluendi eidem Mutio intereſſe ad rationem ſex pro centenario, eademque ſumma extabat penes Franciſcum ſub die 2. Iunij eiuſdem anni 1601. & probatur ex computo tranſmiſſo per Michaelem Angelum Franciſco, & per Franciſcum Mutio ſub data 2. Iunij 1601. & etiam de anno 1602. extare iuſtificatur ex alio computo per Franciſcum tranſmiſſo Mutio, in quo facit ſe debitorem de ſcutis 49. *Per li ſcudi 700. ſpettanti alli creditori dell'Angeletto per vn'anno finito alli 2. di Giugno paſſato*, quæ partita & ſi videatur errata in ſcutis ſeptem à ſumma ſcutorum 42. vſque ad ſcuta 49. ad rationem ſex pro centenario iuxta chirographariam Franciſci obligationem, non tamen per errorem prædictum alteratur cauſa expreſſa ſcutorum 700. cum qua error corrigi poteſt, ſecundum tenorem obligationis prædictæ, dum eadem ſumma extabat penes Franciſcum de menſe Maij 1621. & Februarij 1622. ex tenore litterarum Franciſci, & Michaelis Angeli, quæ dantur, ex quibus omnibus dicebatur in prima deciſione cauſæ non poſſe velari falſitatem comprahenſionis partitæ ſcutorum 700. in ſumma ſcutorum 1130. per Peritum præſuppoſitæ in ſua declaratione anni 1627.

Non obſtant errores computi anni 1601. per Zeccadorum Mutio tranſmiſſi, arguendo ab inueriſimili, & ſeu impoſſibili, aſſerendo, quod in computo anni 1600. & 1601. ad creditum Conuentini adnotantur tres partitæ, Prima namque ſcutorum 100. ſub die 23. Octobris 1600. per formalia verba, *Sig. Mutio Conuentini, deue hauere dal Sig. Franceſco Zeccadoro ſcudi* 106. *hauuti da Francioni à conto del prezzo della Vigna venduta gli.* Secunda verò ſub die 25. eiuſdem menſis Octobris ſcutorum 400. cùm eadem narratiua, & Tertia ſub die 11. Ianuarij 1601. ſcutor. 500. ſub eadem pariter narratiua, & tamen Mutius in Inſtrumento venditionis Vineæ factæ Francionibus ſub die 6. Octobris 1600. quo apoca de vendendo, quæ poſtmodum legitur inſerta in Inſtrumento ſtipulato die 16. eiuſdem menſis, confeſſus eſt habuiſſe à Francionibus præſentialiter in vna vice ſcuta centum, & alia ſcuta quadraginta manualiter, & in contanti; alia verò ſcuta quingenta idem Mutius in proprijs computis exhibitis fatetur ſe recepiſſe à Francionibus, ſub die 16. Ianuarij 1601. Impoſſibile igitur, vel ſaltem multum inueriſimile dicebatur, Franciſcum Zeccadorum habuiſſe, quod aſſeritur in computo, nec per conſequens remanſiſſe penes ſe partitam ſcutorum 700. *per pagarli à Creditori de' Marifochi.*

Quia aduerterunt Domini ex prædicto diſcurſu non euitari talſam aſſertionem Periti dicentis, partitam ſcutorum 700. eſſe compræhenſam in partita ſcutorum 1130. tranſmiſſa per Zeccadorum ad Bancum Mercatorum de Donis, nam ſi debet comprælicudi, debet priùs extare, & dum per errorem impugnatur non exiſtentia, † impoſſibilis redditur comprehenſio eius, quod non eſt, *l. eius qui in Prouincia, ff. ſi cert. per.* Surd. *conſ.* 116. *num.* 65. & 159. *num.* 79. quod ſufficeret pro ſuſtinenda confeſſione Zeccadori in computo emanata. 4

Et nihilominus errores non conuincuntur inueriſimiles, nec impoſſibiles, nam quoad Francionus, & Mutium Conuentinum, certum eſt, quod Francioni emptores Vineæ ſoluerunt eaſdem tres partitas, implentes ſummam ſcutorum mille promiſſorum in Inſtrumento emptionis Vineæ, & quamuis appareant duplicatæ confeſſiones, nempè Mutij, & Franciſci, non tamen incompatibile videtur, quod verus creditor fateatur partem pretij Vineæ recepiſſe, & quod deindè de voluntate eiuſdem Creditoris ſoluatur alteri perſonæ, vt quotidie practicatur, & in præſenti conuenit, ex quo Mutij confeſſio præceditio tempore confeſſionem Franciſci. Quo verò ad Mutium, & Franciſcum eadem compatibilitas quoad variationem confeſſionum in tempore, & perſonis ponderari poteſt, quia potuit Mutius recepiſſe, & breui manu eandem ſummam conſignare Franciſco aſſerenti in partita ad creditum Mutij, vndè prouenerint dictæ pecuniæ habitæ, nempè à Francionibus ad computum pretij Vineæ illis venditæ. Poſita autem huiuſmodi poſſibilitate, error non conuincitur, quia ceſſat probatio affirmatiuè, quod aliter eſſe poſſit, † quæ omninò 5
requiritur in reuocatione propriæ confeſſionis factum reſpicientis, *l. ſi poſt diuiſionem, C. de iur. & fac. ignor.* latiſſimè Iaſ. *in l. Error. eod. tit.* Alc. *præſumpt.* 21. *reg.* 3. Crauett. *conſ.* 157. *n.* 8. Pariſ. *conſ.* 131. *num.* 29. *lib.* 1. Becc. *conſ.* 90. *num.*

Digitized by Google

num. 11. & per conſequens ſuſtinetur veritas partitæ dictorum ſcutorum 700. in computo tranſmiſſo poſitæ ad debitum Mutij cum ſua cauſa, ſcilicet, *laſciatigli in mano per pagarli à Creditori di Marſochi*, quibus cùm non fuerit ſoluta per Franciſcum, rectè tanquam ſtornata in eodem computo tranſmiſſo, ponitur ad creditum Mutij.

Et ita, &c.

Prima deciſio ſub die 27. Febr. 1640. eſt ſupra deciſio 200. altera verò erit infra in Appendice.

REVERENDISS. P. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Valentina Præeminentiarum.

Lunæ 19. Nouembris 1640.

ARGVMENTVM.

Conciones & ſermones facti in honorem aliquorum Sanctorum, etiam cum interuentu Canonicorum non dicuntur capitulariter fieri; Hinc qui dicantur actus capitulares, & qui non.

SVMMARIVM.

1 *Actus vt dicatur capitularis, & capitulariter fieri requiritur, præſentia canonicorum ſaltem pro maiori parte.*

Et quod agatur de re ad Capitulum ſpectante, ibid.

Traditio poſſeſſionis Canonicatus dicitur actus capitularis, num. 1.

Sermones qui fiunt in honorem aliquarum feſtiuitatum, etiam quod in illis interueniant Canonici non dicuntur actus capitulares, num. 1.

2 *Actus quod non ſit capitularis deducitur, ſi in eo interueniunt Clerici, qui non ſunt de Capitulo, ac etiam laici.*

3 *Actus non ex eo ſolùm quod fiat in loco, vbi celebratur Capitulum, capitularis dici poteſt.*

Capitulum in quo loco celebratur, poſſunt nihilominus, & in eodem loco alij actus celebrari, num. 3.

DECISIO CCLXI.

SVb die 22. * Iunij huius anni fuit reſolutum vtraque parte informante, licere Præpoſitis ſedere immediatè poſt Canonicos ſuper eiſdem ſedibus, ſeu ſcamnis ſuper quibus ſedent Canonici ad audien̄ Conciones Eccleſiæ, & Sermones Kalendarum, & Palmarum, tum attentis litteris Sixti Quinti diſponentibus, vt Præpoſiti frui debeant omnibus præeminentijs Canonicorum in omnibus actibus tam publicis, quàm priuatis, exceptis actibus Capitularibus; tum etiam quia ſic ſedebant antiqui Præpoſiti, in quorum locum dictus Sixtus hos nouos Præpoſitos in omnibus, & per omnia creauit, & poſuit; tùm denique ex conformitate Inſignium Canonicalium, quibus Præpoſiti decorati incedunt, alijſque fundamentis, & rationibus de quibus in dicta deciſione. Contra quam Agentes pro Capitulo petierunt de nouo audiri, & ego vt eorum petitioni ſatisfacerem propoſui cauſam, & licet poſtea dicti Agentes agnoſcendo veritatem noluerint informare, tamen Domini omnibus maturè conſideratis ſteterunt in deciſis, quia cùm in litteris Sixti concedatur Præpoſitis locus pariformis, & immediatus Canonicis in omnibus actibus, exceptis Capitularibus, & ex teſtibus clarum reddatur, quod antiqui Præpoſiti ſedebant in huiuſmodi functionibus immediatè poſt Canonicos in eiſdem ſcamnis, ſeu ſedibus, & ex dd. litteris Sixti appareat expreſsè, quod moderni Præpoſiti ſunt ſubrogati dd. antiquis Præpoſitis in omnibus, & quoad omnes prærogatiuas, ſequitur neceſsariò dd. modernos Præpoſitos debere ſedere in functionibus, & actibus prædictis ſuper eiſdem ſedibus, ſeu ſcamnis immediatè poſt Canonicos, vt ſedebant antiqui Præpoſiti abſque vlla prorſus differentia, ex latè deductis in dicta deciſione.

Non obſtat prætenſio Capituli circa ſeſſionem ad Sermones Kalendarum, quod ſcilicet ſit Capitularis, & propterea ſit exceptuatus in litteris Sixti, neque competat Præpoſitis.

Quia Domini conſiderarunt Primò, quod Præpoſiti antiqui, ita ſedebant ad audiendos dictos ſermones, vt ex Teſtibus probari dictum eſt ſupra; vndè reſultat præſumptio, quod d. ſeſſio ad præfatos Sermones non ſit actus Capitularis, quia ad actus Capitulares non admittuntur extranei, & hi qui non ſunt de Capitulo quales non erant Præpoſiti antiqui.

Secundò conſiderarunt, quod d. ſeſſio non ſolùm ex ſupradicta præſumptione non eſt actus capitularis, ſed reuera
Capitularis, aut Capitulariter fieri dici non poteſt, quia ab
ea excludi non poſſunt dignitates, neque Canonici, qui non
habent ordinem ſacrum, & ab actibus Capitularibus excluduntur;
neque neceſſe eſt, vt in eo actu interueniat maior
pars Canonicorum; imò etiam nullo exiſtente Canonico
fieri poteſt; neque Canonici Capitulariter congregantur,
ad audiendum dd. Sermones, neque tractatur ibi de re ſpe-
ctante ad Iura Capituli: Quæ † omnia requiruntur ad hoc, 1
vt actus dicatur Capitularis, vel Capitulariter fieri, Caſſad.
deciſ. 8. de cauſ. poſſeſſ. & prop. in princ. vbi exemplificat in
traditione poſſeſſionis Canonicatus, & benè ad propoſitum,
Federicus *in conſ. 141. verſ. ideo præmiſſorum intuitu, gloſ. & DD. in Clem. vt hi de ætat. & qual.* Sed fiunt prædicti
Sermones in honorem feſtiuitatem Natiuitatis, & reſurrectionis Domini.

Tertiò conſiderarunt, quod Canonici non prætendunt ex-
cludi omninò Præpoſitos ab huiuſmodi actu, ſed à ſuo
ſcamno cum ſolùm diſputent de modo ſedendi, vndè ar-
guitur quod iſte actus non ſit Capitularis, & veritas com-
probatur ex eo, quod ad audiendos dictos Sermones Kalen-
darum appoſuerunt Canonici ſcamnum ſeparatum pro Præ-
poſitis, vt deponit vnus ex Teſtibus de viſu, & inſuper in-
teruenian etiam Beneficiati Eccleſiæ, imò † & omnes in- 2
tereſſe volentes, tam Eccleſiaſtici, quàm ſæculares ex quo-
rum interuentu excluditur actus Capitularis, Seraph. *in dec.
1297. verſ. quod non factum fuiſſe.*

Neque releuat quod ex eo, quod dd. Sermones fiunt in
loco, vbi aliquando celebratur † Capitulum dicatur actus 3
Capitularis, quia aliud eſt fieri in loco Capituli, aliud fieri
Capitulariter, Seraph. *d. deciſ. 1297. num.* 3. Rot. *dec.
36. par. 6. recent.*

Et ita concluſum, &c.

Quæ ſupra adnotatur deciſio huius cauſæ, ſub die 22. Iunij anni proximè præteriti habetur ſupra dec. 240.

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Regien̄ Iuriſpatronatus.

Veneris 19. Nouembris 1640.

ARGVMENTVM.

Probatio filiationis ex parte patris, cùm vel impoſſibilis, vel ſaltem difficillima reputetur, etiam coniecturas, & præſumptiones admittit. Iuſpatronatus, in cuius erectione fundator habuit mentio de ſolis deſcendentibus, abſque expreſſione cuiuſcumque alterius qualitatis, licèt æquè comprehendat legitimos, & naturales, ac naturales tantùm, non tamen admittuntur ad illud nati ex coitu ſecundùm leges prohibito, quales ſunt filij Sacerdotum, maximè ſi Pater illorum, non ſolùm fuit eiuſdem beneficij Patronatus, ſed etiam poſſeſſor.

SVMMARIVM.

1 *Filiationis probatio reſpectu patris, vel difficillima, vel impoſſibilis redditur, ex quo non cadit in ſenſum hominis, & num. ſeqq.*

2 *Præſumptiones, & coniectura ſufficiunt, vt aliquis filius alicuius dici poſſit.*

3 *Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, fama vicinia, & alijs.*

4 *Probatio filiationis ad effectum ſucceſſionis, cum dicatur incidenter fieri, leuiores requirit coniecturas.*

5 *Filiationem ad probandam admittuntur teſtes inhabiles, & exceptiones patientes.*

6 *Iuſpatronatus alicui, & eius deſcendentibus relictum, etiam naturales admittit, & num. ſeqq. vbi amplia, ſed vide num. 13. cum alijs ſeqq.*

Verbum,

Verbum, deſcendentes, cùm dicatur verbum naturale, comprehendit equè naturales, ac legitimos, num. 6.

7 Filij legitimi, & naturales, ſimpliciter admittuntur vbi ſoli deſcendentes vocantur, & num. ſeq. vbi amplia etiam in ſpurijs.

8 Spurij dicuntur inter deſcendentes vocati, vbi de ſolis deſcendentibus habetur mentio, ſed contrà, num. 11.

Ius ſanguinis habetur ſolùm pro contemplato in vocatione deſcendentium, num. 8.

9 Filius equitis Hieroſolymitani eſt capax iuriſpatronatus, in cuius erectione fundator verbis merè naturalibus vſus fuit, non autem ciuilibus.

10 Iuriſpatronatus quælibet perſona dicitur capax etiam quod ſit turpis, & inhoneſta.

11 Filius licet non admittatur ad beneficium, cuius pater fuit Rector, poteſt ad ius præſentandi in eodem beneficio admitti, ſed vide num. 20.

12 Filius Sacerdotis dicitur natus ex damnato, & punibili coitu.

13 Fundator iuriſpatronatus non præſumitur vocare voluiſſe ſacerdotis filios ad præſentandum, & num. 19.

14 Filius Sacerdotis potiùs extraneus, quàm filius reputatur.

15 Sacerdotis filius non venit appellatione deſcendentium.

16 Lex, & homines abhorrent natos ex patre Sacerdote.

17 Filij vocati contemplatione parentum, qui erant extranti apud fundatorem illi incogniti præſumuntur, & ſic non cadit in eis particularis affectio.

18 Filio nato ex coitu à lege vetito aliquid relinqui non poteſt, nec etiam ex contemplatione patris.

19 Voluntas hominis præſumitur ſe conformare diſpoſitioni, & prohibitioni legis.

21 Clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, in legitimatione appoſita, etiam iura fideicommiſſi præſeruat.

DECISIO CCLXII.

FIrmatum fuit in deciſione huius cauſæ emanata, coram me ſub die 18. Martij * ſuperioris anni 1639. quod Gabriel vti filius ſpurius, & natus ex damnato coitu ſit incapax iuriſpatronatus, ſicut etiam quod non probauerit concludenter ſe eſſe filium Nicolai.

Verùm licèt Domini etiam hodie in reuiſione deciſionis crediderint, hoc iuſpatronatus non ſpectare ad d. Gabrielem, ſed verius, prout antè dixerunt ad Poteſtatem, & Conſules Artis Fabrorum Ciuitatis Regieñ; nihilominus iuerunt in hanc ſententiam non ex omnibus fundamentis in præterita diſputatione amplexis, quę hodie non placuerunt, ſed ex quibuſdam prout inferiùs dicetur.

Non etenim viſum eſt ſubſiſtere, quod Gabriel non probauerit ſe filium Nicolai; quia potiùs de illius filiatione ſufficienter conſtare viſum fuit, nam cùm regulariter reſpe-
1 ctu patris † probatio filiationis certa, & concludens, vel
ſit impoſſibilis, vel ſaltem difficillima, ex quo non cadit in
certum ſenſum hominis, l. Lucius, ff. de condit. & demonſtrat. Bart. in l. 1. num. 1. & 2. ff. quorum bonorum, Bald. in l. filium, ff. de ijs, qui ſunt ſui, vel alien. iur. Felin. in rubr. de probat. num. 3. verſ. ſed aduerte, Dec. in rubr. num. 162. & in cap. in præſentia, num. 5. eod. tit. & ſic iura
2 prouiſerint, vt ad illam iuſtificandum † ſolæ præſumptio-
nes, & coniecturæ admittantur, l. filium diffinimus, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. gloſſ. Innoc. & alij in cap. Michael, de filijs presbyter. latiſſimè Surd. conſ. 1. num. 39. & ſeqq. Menoch. de arbitr. caſ. 89. num. 2. Rot. dec. 228. n. 2. & 3. par. 1. diuerſ. Ideò Domini dicebant, quod cùm in caſu noſtro vberrimæ, & vrgentiſſimæ concurrant coniecturæ, vt eſt nominatio patris, tractatus, præſtatio alimentorum, fama Viciniæ, legitimatio per eumdem Nicolaum patrem obtenta à Sereniſſ. Duce Mutinæ, receptio Dotis à Nicolao de vxore ducta per Gabrielem, permanſio vtriuſque in domo Nicolai prædicti, & demum Inſtitutio fa-
3 cta de perſona Gabrielis, vti filij in vltima voluntate, † de
quibus pleniſſimè per teſtes, filiationem concludentiſſimè probari firmandum eſt. Seraphin. deciſ. 1000. num. 14. & deciſ. 1331. num. 8. Greg. deciſ. 349. num. 5. vbi Add. n. 8. & deciſ. 422. num. 1. Caual. deciſ. 46. num. 2. Paſchal. de patr. poteſt. par. 2. cap. 2. num. 13. & ſeq. Rot. poſt Modern.

Foroliuienſ. de legitim. deciſ. 51. num. 1. & deciſ. 409. n. 1. & 2. par. 5. recent.

Quæ omnia eò faciliùs in caſu præſenti viſa ſunt admittenda, ex quo non agitur principaliter de probanda filiatione; ſed ſolùm incidenter ad effectum ſuccedendi;
† quo caſu etiam leniores ſufficiunt, quando nihil fuit pro- 4
batum in contrarium, Geminian. conſ. 27. num. 8. Seraph. deciſ. 1282. num. 6. Rot. dec. 289. num. 1. part. 1. recent. & dec. 405. num. 2. & 3. part. 5. Ciriac. controu. 236. num. 26.

Non releuare viſæ ſunt exceptiones, quæ in deciſione contra teſtes ponderabantur; quia cùm agatur de mate-
ria difficillimæ probationis, vt ſupra dictum fuit; † teſtes 5
aliàs inhabiles, eò quia exceptiones paterentur, admittendi ſunt, iuxta alleg. Lap. 84. num. 3. verſ. & ideò, & num. 4. cum alijs latè adductis per Gabriel. de teſt. concl. 7. num. 1. & 3.

Quod verò propter ſpurietatem Gabriel prædictus ſit incapax Iuriſpatronatus, Domini non habuerunt pro tuta concluſionem in deciſ. firmatam, etenim ponderabanr quod hoc Iuſpatronatus fundatum reperitur de anno 1467. à Guido de Gibellinis in Eccleſia parochiali S. Stephani Ciuitatis Regij ſub inuocatione S. Iacobi, illiuſque patronos eſſe mandauit Antonium de Gibellinis aliàs de Platea, & Antonium Deganum, poſt quorum obitum patronatum deferri voluit in ipſorum deſcendentes, in ſtirpes, & non in capita, ipſiſque deficientibus vocauit Poteſtatem, & Conſules Artis Fabrorum d. Ciuitatis: quocirca cùm Teſtator patronatum deferri voluerit in prædictorum de-
ſcendentes, † & ſic vſus fuerit verbis naturalibus, per quæ 6
nulla fit diſtinctio inter legitimos, & naturales, A §. ſi quis A
ſanè, Authen. quib. mod. nat. effic. legitim. Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 10. ſub num. 6. Cyriac. controu. 9. num. 2. &
ſeqq. cenſentur vocati omnes indiſtinctè, † & ſic non ſo- 7
lùm legitimi, & naturales, vt per Bart. in l. tutelas ſub num. 3. & ſeqq. ff. de cap. dimin. & in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, il primò, & ibi, Angel. Imol. & Alex. ff. ad Trebell. Felin. in cap. in præſentia num. 22. de probat. Mantic. qui alios cumulat, de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 9. num. 2. Rot. poſt conſ. Farinac. dec. 350. num. 2. & 6. Sed etiam ſpurij ex
quocumque damnato † coitu, cùm ſolum ius ſanguinis di- 8
catur contemplatum iuxt. doctr. Bart. in l. pronuncio, §. familia, ibi, ſed Baſtardi, & Spurij, ff. de verb. ſignif. Nauar. conſ. 4. num. 1. & ſeqq. de Iur. patron. Cyriac. controu. 208. num. 1. ex pluribus ſeqq. Viu. dec. 134. n. 6. Rot. apud Modern. de Iurepatron. dec. 45. num. 3. & dec. 530. num. 8. par. 3.
recent. vbi erat quæſtio de filio Equitis Hieroſolymitani: † & 6
tamen, quia fundator vſus fuerat verbis naturalibus, non autem ciuilibus fuit reputatus capax Iuriſpatronatus, & dec. 571. num. 3. & 4. par. 4. recent. & eſt communis Docto-
rum opinio, quod quælibet perſona etiam turpis, † & in- 10
honeſta eſt capax acquiſitionis Iuriſpatronatus, & Iuris præſentandi iuxt. gloſſ. in cap. non eſt putanda, vbi etiam Archidiac. q. 1. Viu. d. dec. 134. per tot. Ricc. in prax. Iuriſpatronatus reſolut. 215. ſub num. 3.

Et quamuis in deciſ. ponderetur, quod cùm Carolus non ſolum ſit natus ex Nicolao Sacerdote, ſed etiam huius beneficij Rectore, idcircò non debeat in patronum admitti, ne alias dicatur fundatorem voluiſſe inuitare Clericos ad ſobolem procreandam: attamen neque hoc fundamentum placuit, cùm aliud ſit quod illegitimus non admittatur ad beneficium, cuius pater fuit Rector;
† aliud verò quod non admittatur ad ius præſentan- 11
di, vt benè diſtinguit Lambert. in d. tract. lib. 1. q. 7. art. 13. num. 5.

Sed his etiam admiſſis, prout admitti debere omninò putarunt; adhuc in deciſis eſſe perſiſtendum cenſuerunt, quia
cum Gabriel ſit natus ex patre Sacerdote, † & ſic ex coitu 12
damnato, & punibili, ad text. in cap. cum multæ 15. quæſt. 8. Abb. in cap. per venerabilem n. 3. qui filij ſint legitimi. Cæph. conſ. 410. n. 11. & ſeqq. Cyriac. controu. 8. n. 8. nulla præſu-
menda videtur affectio fundatoris erga ipſum, † ita vt vo- 13
luerit illum ad patronatum vocare, dum eſt odibilis, Iaſ. conſ. 102. n. 8. lib. 4. Petra de fideic. q. 11. n. 393. & ſeq. Cyriac. d. controu. 8. n. 82. nec filius meretur appellari, Angel. in l. naturaliter §. cum autem n. 4. C. de Inſtit. & ſubſtit. Trentacinq. variar. reſol. l. 1. tit. de noth. & ſpur. reſol. 1. n. 3. & potiùs re-
putatur † vti extraneus, Riminald. iun. conſ. 564. n. 71. Surd. 14
conſ. 177. n. 23. Cyriac. d. controu. 8. n. 17. & 34. & controu. 9. n. 116. nec venit appellatione deſcendentiũ: Peregr. de fideic.

art. 22. *n.* 81. vbi de communi; ex quo lex, & homines hos,
15 † ſic natos abhorrent, *& conſ.* 17. *n.* 7. *lib.* 5. Lotter. *de re beneſic. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 148. Rot. *dec.* 616. *n.* 5. *par.* 4. *rec.*

Quod eò facilius cenſuerunt Domini eſſe admittendum in caſu noſtro, quia Gabriel non deſcendentibus ab ipſo fundatore, ita vt fundator particulari affectione motus erga ſanguinem, deſcendentes etiam ex damnato coitu in patronatu ſuccedere voluerit. Gabriel enim prouenit à deſcendentibus primò vocatorum, qui ſunt omninò extranei reſ-
17 pectu fundatoris, † & per conſequens illi penitus incogniti tanquam vocari contemplatione parentum, Surd. *conſ.* 177. *n.* 19. *& ſeq. & dec.* 322. *n.* 48. *& ſeqq.* Cyriac. *d. controu.* 8. *n.* 55. Ita ut Gabrieli ne dum obſtet præſumpta voluntas, quod teſtator nunquam de ipſo cogitauerit: ſed etiam legis diſpo-
18 ſitio, per quam prohibetur filio nato ex damnato coitu, † aliquid relinqui, etiam ab extraneo contemplatione patris. Dec. *conſ.* 462. *n.* 20. Clar. *in §. teſtamentum*, *q.* 32. *n.* 2. Trentacinq. *variar. reſolat. lib.* 1. *d. tit. de noth. & ſpur. reſol.* 2. *n.* 21. Cyriac. *d. controu.* 8. *n.* 90. Et in dubio voluntas hominis
19 diſpoſitioni, † & prohibitioni legis præſumitur conformis, Cyriac. *d. controu.* 9. *n.* 113. vbi allegat. Bald. Salycet. & alios, præſertim cùm Gabriel non ſolùm ſit filius ſpurius Sacerdo-
20 tis, qui dum vixit fuit huius beneficij Patronus; † ſed etiam illius poſſeſſor per ea, quæ ponderauit Rot. *in dec.* 499. *n.* 4. *& dec.* 542. *n.* 1. *&* 2. *par.* 1. *rec.* ea ratione, ne fundator dicatur inuitaſſe Clericos ad ſobolem procreandam.

Nec prædicta viſa ſunt fuiſſe ſublata ex legitimationibus, quæ exhibentur; quia illa, quæ fuit obtenta à Sereniſſimo Duce Mutinæ, non releuat, ex quo in ea excluduntur expreſsè fideicommiſſa, & tamen ex fideicommiſſo fundatoris hodie ſuccedunt Poteſtas, & Conſules. In alia verò conceſſa à Venerabili Collegio Protonotariorum de numero participantium adeſt clauſula, *ſine præiudicio venientium ab*
21 *inteſtato*, quæ præſeruat † etiam Ius venientium ex fideicommiſſo, Angelus *conſ.* 246. *n.* 1. *verſ. ſi autem*, Gabr. *conſ.* 22. *num.* 7. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 3. *num.* 22. Capic. *dec.* 22. *n.* 3. *verſ. Item reſpondetur tertiò*, Rota *dec.* 145. *in fin. verſ. maximè reſpondetur*. Et ita vtraque &c.

Habetur hæc deciſio ſub die 18. Martij 1639. coram eodem R. P. D. Panzirolo poſteà S. R. E. Card. & in ſequenti volumine adſunt aliæ deciſiones in hac cauſa.

A R G V M E N T V M

Sequentis Annotationis.

Ad Deciſ. CCLXII.

Similitudo cùm ſit amoris, & beneuolentiæ mater, ideò ſimile ſibi nemo cenſetur abhorrere, cùm etiam ſola nominis ſimilitudo parturiat in nobis naturalem quamdam affectionem. Vndè & par cum paribus facillimè congregantur, nam inter diſſimiles non poteſt eſſe perfectus amor, ſimilitudo enim eſt cauſa, & perſeuerantia amicitiæ, & quamplurima documenta deducuntur circa amicitias.

Inſuper demonſtratur, quàm rara ſit vera amicitia, cùm omne rarum ſit carum, & qui inuenit verum amicum, inuenit theſaurum, nam & ſecundùm Oraculum Cæleſte, *beatus eſt, qui inuenit amicum verum*, cùm ſolatium huius vitæ in hoc conſiſtat.

Similitudo vultus licèt non arguat filiationem, cùm ſit argumentum fragile, & debile, iunctis tamen alijs adminiculis non leue facit adminiculum. Propter amoris ſimilitudinem Iura, & DD. multa permittunt, quæ aliàs cùm ſint contra regulas Iuris, tranſire non valerent. Vndè licet certiſſimum ſit, quod emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe, filijs ac nepotibus nullatenus extendatur ad filias, & neptes, attamen quando fuit conceſſa à fœmina, vel à fœmina ſtipulata, tunc ſub nomine filiorum filiæ, & neptes comprehenduntur, quia non eſt cenſendum fœminam proprium ſexum abhorruiſſe.

Hinc etiam eſt, quod licet fœminæ feudorum ſint incapaces, & ab eis ſint excluſæ, tamen non procedit, quando ſumus in feudo fœminino, quando ſcilicet à fœmina originem habuit, cùm acquiſitio cenſeatur facta iuxta qualitatem perſonæ acquirentis.

Clerici licet controuerſum ſit, an ſuccedant in feudo ſæculari, attamen indubitatum eſt, eos ſuccedere, quando ſumus in terminis feudi Eccleſiaſtici, & hoc inter alias rationes, quia non eſt veriſimile Papam in ſuis conceſſionibus voluiſſe excludere proprium genus clericorum &c. Nonnulla etiam adducuntur circa arduam illam quæſtionem, an filius naturalis faciat deficere conditionem, ſi ſine filijs &c. & quid ſi Teſtator fuerit quoque naturalis, cùm omne ſimile amet ſuum ſimile.

S V M M A R I V M.

1 *Verba naturalia, tunc eo magis comprehendunt perſonas naturales, quando diſponens eſt quoq; naturalis, & n.* 2.
2 *Natalia ſui ſimilia, nemo cenſetur abhorruiſſe, & n.* 3.
4 *Similia ſimilibus ſemper gaudent.*
Simile quatuor modis poteſt dici, num. 4.
Duo, ſi carcerentur, dicuntur ſimiles, num. 4.
5 *Simile differt ab eo, quod idem eſt.*
Idem eſt, cuius ſubſtantia vna eſt, num. 5.
Similitudo importat identitatem in ſubſtantia, & diuerſitatem in ſuppoſito, num. 5.
6 *Simile non eſt idem, aliàs homo cùm fuerit factus ad imaginem, & ſimilitudinem DEI ſequeretur, quod homo eſſet Deus.*
Qui tamen ab eo eſt diuerſus.
Simile ſimili ſemper cohæret, num. 6.
Similitudo eſt mater amoris, & beneuolentiæ, n. 6.
7 *Nominis ſolius ſimilitudo generat in nobis quandam naturalem affectionem.*
8 *Teſtator quidam plus reliquit vni ex ſuis nepotibus, quia eodem nomine vocabatur, quo ipſe teſtator.*
Eo quia maiori affectione eum proſequebatur, propter nominis ſimilitudinem.
9 *Nominis ſimilitudo etiam noſtrorum propinquorum parit in nobis affectionem.*
10 *Amat quiſque facilè in alio, quod ſuum eſt.*
11 *Nomine eodem quando duo vocantur, vnus amat in alio, quod ſuum eſt, & ſic intrat mutua beneuolentia.*
Par cum paribus, veteri prouerbio, facillimè congregantur, num. 11.
12 *Iuuenes cum iuuenibus facilè congregantur, ſenes inter ſe conueniunt.*
13 *Docti Doctorum conſortio capiuntur, Improbi aſſociantur cum improbis, & ſceleratis.*
Simile ſimili neceſſariò eſt amicum, num. 13.
14 *Lingua ſenis alteri ſeni eſt iucundiſſima.*
15 *DEVS ſimilem ſemper ducit ad ſimilem.*
16 *Amor inter diſſimiles non poteſt eſſe perfectus.*
17 *Paulus Apoſt. dum aliquem CHRISTO lucrifacere ſatagebat, ſe illi ſimilem facere procurabat.*
18 *Paulus Apoſt. cum Iudæis faciebat ſe Iudæum, & cum ægrotis faciebat ſe ægrotum, & quare.*
19 *Gaudendum eſt cum gaudentibus, & flendũ cum flentibus.*
20 *Similitudo eſt illa potens magnes apta ad captiuandam beneuolentiam, & ad rapiendum cor.*
21 *Similitudo eſt cauſa, & perſeuerantia amicitiæ.*
22 *Similitudo homines coniungit, ac continet.*
23 *Diſſimilitudo diſſociat amicitias.*
24 *Moribus debet eſſe coniunctus amicus, & non diſiunctus aliàs amicus non eſt.*
25 *Lucis ad tenebras quæ comparatio eſſe poteſt.*
26 *Amicitia aut parem facit, aut inuenit.*
27 *Socrati cùm fuiſſet dictum, quod pauper quidam erat amiciſſimus cuiuſdam viri ditiſſimi, quid curioſè reſpondit.*
28 *Darij Regis mater, cùm ob errorem adoraſſet loco Alexandri Magni Hepheſtionem illius amicum, quid ei dixerit Alexander, ne turbaretur, & num.* 29.
30 *Amicus eſt alter ipſe.*
31 *Amicitia eſt anima vna in duobus corporibus.*
32 *Cibaria, quando ad vſum alicuius debentur, tunc etiam eius amici veniunt.*
33 *Stipulatio illa inualida eſt, quæ fit alteri per alterum.*

34 *per*

34 per Notarij ſtipulationem, & acceptationem nomine abſentis factas in donationibus, ſtatim an acquiratur ius abſenti abſque ipſius ratificatione; eſt controuerſum non parum inter Doctores.
35 Abſenti, vt acquiratur dominium rei donatæ vigore ſtipulationis factæ eius nomine à Notario, requiritur illius acceptatio.
36 Sed iſta acceptatio non requiritur ad effectum, quod non poſſit ante ratificationem abſentis, ille, qui ſe obligauit pœnitere.
37 Stipulari quis poteſt amico ſuo abſenti.
38 Amicus verus poteſt amico ſuo, etiam ignoranti acquirere.
39 ex Socio cognoſcitur, qui non cognoſcitur ex ſe.
40 cum Sapientibus, qui vadit, ſapiens erit, & ſi cum ſtultis, ſimilis illis efficietur.
43 in Amicitia contrahenda non eſt admodum currendum, ſed vtendum motu ſaturni.
Aurum non eſt, omne, quod lucet, num. 43.
44 Lupus in aſpectu eſt valdè ſimilis Cani, ſed iſte eſt ſymbolum fidelitatis, ille verò perfidiæ.
45 in Amicum an aliquis ſit recipiendus vtendum non eſt motu retrogrado, & num. 55.
46 in Amicitia vndoſo pelago pluribus ſyrtibus pleno, cernuntur ſæpè tempeſtates, & ſæpius naufragia audiuntur.
47 in Amicitia contrahenda, qui vtuntur etiam, vt dicitur charta nauigandi, in aperta incidunt pericula.
Quid erit dicendum de illis, qui oſcitanter contrahunt amicitias, num. 49.
48 cum Amicis ita eſt conuerſandum, vt aliquando inimici eſſe debeant.
49 Amicitiæ non ſunt contrahendæ ad omnem ſimplicem auram complimentorum abſque diſtinctione ventorum, & altitudinis Poli.
50 Matris Catonis refertur memorabilis diligentia, vt filio ſuo pararet verum amicum.
51 Amicitiæ illæ, quæ leuiter conſtituuntur, vt plurimum ſic reſoluuntur.
Quæ ſubitò veniunt, repentè diſcedunt, num. 51.
52 Amici antiqui non ſunt relinquendi, quia amici noui non ſunt ſimiles illi.
53 Vinum eò, eſt pretioſius, & melius, quo eſt antiquius.
54 Vinum vetus, qui bibunt illi ſapientes ſunt putandi, ſecundum Plautum.
56 in Amicitia illud ſummè eſt obſeruandum, ne nimis citò amare incipiatur.
57 Socrates ex teſtimonio Oraculi Delphici inter omnes mortales magis ſapiens fuit declaratus.
58 Amicitiæ veræ iam olim vltimum vale dixerunt Mundo ex ſententia Socratis.
Amicorum verorum ſemen eſt amiſſum, num. 58.
Amicitiæ vmbra hodie inter mortales tantum reperitur, num. 58.
59 Leo Pontifex Maximus, actionum præclarè geſtarum fuit Magnus, dignitate verò maximus, putauit in Mundo non reperiri amicitias veras, num. 60.
61 Virum fidelem, quis inueniet; ſecundum Salamonem, quaſi id eſſe debeat magnum prodigium.
62 Amicum verum, ſi quis inuenerit in Beatorum numero venit aſcribendus, ſecundum Oraculum Cœleſte.
63 Solatium huius vitæ, in quo conſiſtat, & num. 64.
65 Vita illa, quæ ducitur ſine amicis, potiùs fantaſma, quam vita vocari poteſt.
66 Vita illa non poteſt dici vitalis, quæ non in amici mutua beneuolentia conquieſcit.
67 Amicitia nihil eſt melius, & nihil iucundius.
68 Amici veri, quam rari fuerint, turpè eſt quaſi referre, cum ſecundum Marc. Tull. vix tria, aut quatuor paria amicorum numerantur, & num. 69.
70 Phœnicem vnicam antequam Prouincia Arabia parturiat, in vtero eam gerit per quinque ſæcula.
71 Amicitiæ in Mundo hodie non reperiuntur, fides eſt mortua, & vbique creſcunt inſidiæ.
73 Amicitiæ tota ſfera, in intereſſe conſiſtit.
74 Amicitiæ ſfera aliam circumferentiam non habet, nec Horizontem, niſi proprium intereſſe.
Amicitiæ centrum aliud non eſt, niſi intereſſe, num. 68.
75 Amicitiarum omnes lineæ non terminantur, niſi in intereſſe.
76 Pecuniæ perdendæ ſunt propter fratres, & amicum; ſecundum Salomonem.
78 Damnum, qui deſpicit propter amicum, iuſtus eſt, & num. 78.
79 Amicitiæ omnes ſunt burſales ſecundum Ripam.
80 Amici moderni imitantur vmbram, quæ ſequitur corpus in luce, & in tenebris euaneſcit.
81 Amicus eſt ſocius menſæ, & non permanebit in die tribulationis, ſecundum Salomonem.
82 Amicitia qualiter à Poetis deſcribatur, & à Pictoribus pingatur, & num. 84. & 85.
86 Amicitia, cum debeat eſſe conſtans, ideò in forma virili, & non fœminea pingitur.
87 Mulier varia, & inconſtans eſt, & multoties ter in hora mutatur.
88 Amicitia quare pingatur capite diſcooperto.
89 Amicitiæ veræ ſignum, ſecundum Marc. Tull. tria ſunt, & quæ ſint afferuntur.
90 Amicitia quare pingatur induta tunica viridi.
Herbæ, & arbores viridis ſemper creſcunt, num. 90.
91 Amicus verus tam in vita, quàm poſt mortem amat.
92 Amicus verus, omni tempore amat.
93 Amor verus amat etiam poſt mortem.
94 Amicorum mortuorum memoria, vt ſcribit Seneca, cogitatio dulcis, & blanda habenda eſt.
Amici habendi ſunt, vt amiſuri, & amiſſi tanquam non eſſent amiſſi, num. 94.
95 Amicitia, quare pingatur cum corde aperto.
96 Amicus verus amat, tam tempore proſperitatis, quàm ſterilitatis.
97 Amici ficti, faciunt ſicuti gloſ. refert. in l. rem, ff. de adimend. legat.
98 Amicitia quare pingatur, cum ramo in manibus partim viridi, & partim ſicco. Et etiam quare pingatur cum ligone, num. 99.
100 Amicum verum, qui inuenit, inuenit theſaurum, ſecundum Salomonem, & num. 101.
102 Theſauri raro inueniuntur, ſed rarius amici veri.
103 Amico vero nihil eſt rarius, ſed ex millibus vix vnus fidus reperitur.
104 Amico verò hominibus, nihil rarius contigit, ſic aliàs præſtantiſſimarum rerum, ſumma raritas, eſſe conſueuit.
105 Amicus verus hodie non reperiretur, etiamſi perquireremus vſque ad columnas Herculis, ſecundum Rebuffum.
106 Vulgus amicitias vtilitate probat.
107 Amici perſona eſt amanda, & non bona.
108 Amicitia, ſecundum Ariſtotelem, videtur fieri ex contrarijs, quia pauper diuiti fit amicus.
109 Prouerbium illud Græcum Amicorum omnia ſunt communia, receſſit ab Aula.
110 Amici diuites, ſibi ſunt diuites, & amicis pauperes, & quid iſti cogantur aſſerere vna cum Iob. num. 11.
112 Amici moderni ſolo nomine ſunt amici, & diligunt verbo, & lingua, ſed non opere, & veritate.
113 Amicus verus ſi reperiatur, & abſque intereſſe non modo vt heros eſt colendus, ſed etiam vt diuinus eſt celebrandus.
114 Petrus Apoſtolus, quando fuit liberatus à carcere, tam miraculosè, non poterat ſibi perſuadere, quis eſſet eius liberator, & num. 115.
116 Sed poſtquam Angelus ab eo diſceſſit nihil ab eo petendo, cognouit illum eſſe verè Angelum DEI, & quare, num. 117. & 118.
119 Tranſitus eſt facilis in habentibus ſymbolum, ſeu ſimilitudinem, & num. 132.
120 Similitudo ſicuti eſt cauſa generationis, & augumenti, ſic diſſimilitudo eſt cauſa contrarij.
122 Diſſimilium infida eſt ſocietas.
123 Diſpoſitio qualibet debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam.
124 Lex qualibet debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam tituli, ſub qua fuit poſita.
125 Superfluitas potiùs eſt toleranda, quàm non fieri interpretationum ſecundum ſubiectam materiam.
126 Argumentum à veriſimili mente ſtatuentis, vel Teſtatoris in iure eſt valdè frequens.
127 Argumentum de ſimilibus ad ſimilia eſt in iure valdè fortè, & validum.

128 de Similibus ad ſimilia idem eſt iudicium.
129 Similitudo vultus non arguit filiationem, cùm tale argumentum ſit tale fragile, & tenue.
Similitudo vultus iuncta cum alijs probationibus, illas corroborat, & adminiculatur, num. 128.
130 Garamantæ, & Superioris Lybiæ populi cum priuatim matrimonia neſciant non alio modo proprios liberos recognoſcunt, quam ex ſimilitudinis forma.
131 Similitudo natorum facit vrgentiſſimam coniecturam ad probandam filiationem.
Quia talis ſimilitudo, non à ſimplici imaginatione, ſed magis ab inſita temperamenti conuenientia proficiſcitur.
132 Argumentum ſimilium ſæpiſſimè decipit incautos.
133 Symbolum Apoſtolorum, quare ſic vocetur.
134 Statuti interpretatio potius ſumenda venit ex alio Statuto, quàm ex iure communi.
135 Ex conuenientia, & conformitate diſpoſitionum, comprobatur voluntas vnicam diſpoſitionem faciendi eam fuiſſe factam in executionem alterius actus.
136 propter Similitudinis amorem multa conniuentibus oculis permittuntur, quæ aliàs tranſire non poſſent.
137 Emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe, & filijs, non extenditur ad filias.
138 in Contractibus, & maximè ſtricti iuris, qualis eſt contractus emphyteuticus, maſculinum non generat fœmininum.
139 Emphyteuſis conceſſio facta à fœmina, vel ab ea ſtipulata, tunc ſub nomine filiorum, & nepotum, veniunt etiam filiæ, & neptes, & iſta eſt verior opinio, num. 153. 154. & 155.
140 Fœmina non minùs diligit fœminam, quàm maſculum, & num. 143.
141 Mater non minùs diligit filias, quàm filios.
142 Fœmina numquam eſt cenſendum proprium ſexum, ideſt fœmininum odio habuiſſe.
Verba ſunt intelligenda, ſecundum qualitatem contrahentium, num. 142.
143 Contrahentium qualitas multum conducit ad aſſequendam eorum voluntatem.
145 Emphyteuſis ſtipulata per maſculum, & fœminam, pro ſe, & filijs, tunc veniunt filij, & filiæ, & quare.
146 Regnum ſi originem habuerit à fœmina, eiuſque poſteritati fuerit donauerit, an fœminæ etiam cenſeantur incluſæ.
147 Fœminæ an veniunt ſub nomine poſteritatis.
148 Poſteritatis appellatione non veniunt fœminæ, vbi agitur de dignitatibus, & honoribus.
149 Anchar. in conſ. 339. incip. Pro maiori quo caſu loquatur, & num. 151.
150 Fœmina, dum loquitur de poſteris non cenſetur voluiſſe excludere proprium ſexum.
151 Quæ doctrina eſt elegans, & notanda, quia eſt vtilis.
156 Corbul. de cauſ. priuat. ob lin. fin. licet defendat, quod conceſſio emphyteuſis ſtipulata à fœmina pro ſe, & filijs non comprehendat fœminas.
157 Tamen à ſplendore veritatis captus, fatetur contrariam opinionem eſſe veriorem.
158 Emphyteuſis conceſſio facta pro filijs, & nepotibus maſculis, ſub ea non comprehenduntur nepotes ex filia.
Quod tamen fallit, quando emphyteuſis habuit originem à fœmina, num. 158.
159 Fœmina parem, imò maiorem affectionem cenſetur habere ad proprium ſexum fœmininum, quàm ad maſculinum.
160 in Primogenitura, vel fideicommiſſo conſtituto à Fœmina in dubio non cenſetur velle agnationem conſeruare.
161 Et ſic odio proſequi ſuum ſexum, cum omne ſimile amet ſuum ſimile.
162 Fœmina, quando expreſsè, vel tacitè contemplata eſt agnationem, tunc non veniunt fœminæ in earum fideicommiſſo.
163 Mulieres ſolent in honorem maritorum, vel gratiam agnatorum multoties agnationem contemplare.
164 Fœminæ, licet ſint capaces emphyteuſis non tamen ſunt capaces feudorum, num. 165. & num. 193.
166 Fœminæ arma ferre non valent.
167 Feudatarius tenetur comitari Dominum ad bellum proficiſcentem, eique perpetua fide adeſſe.
168 Feudatarius, ſi Dominum in acie periclitantem dimiſerit, feudum tamquam indignum amittit.
169 Defenſionem alienam ſuſcipere eſt officium virile, & non muliebre.
170 Fœminæ, quod cœtui virorum ſe immiſceant, honeſtas publica id non patitur.
171 Fœminæ, ideò ſunt incapaces feudorum, propter fragilitatem conſilij.
172 Fœminæ inſtabiles ſunt, & ter in hora mutare dicuntur.
173 Fœminæ periculum eſt, ne ſecreta ſibi commiſſa, reuelent.
Fœminæ celare ſolent, ſicuti pueri, quod ignorant, num. 173.
174 Cato aſſerebat ſe per totam vitam pœnituiſſe, ſi aliquid mulieri credidiſſet tamquam arcanum.
175 Mulieres, Paulus Apoſtol. vocat verboſas.
176 Imperium Tyrannis qualiter diutius poteſt conſeruari.
178 Mulier Regnans, non eſt vocanda Regina, ſed ruina.
DEVS in populorum pœnam quandoque dat Dominatores effœminatos ſecundum Iſaiam, num. 178.
Mulieribus Imperium tradendum non eſt.
179 Fœminarum ſexus, non imbecillus tantùm, & laboribus impar, ſed ſi licentia adſit, ſæuus, ambitioſus, poteſtatiſque auidus eſt.
180 de Mimo Rege Aſſyriorum, refertur hiſtoria, cui cum eius vxor petijſſet, vt per 5. dies ipſa abſolutè regnaret, eique Rex annuiſſet.
181 Primum factum, quod geſſit, ipſum maritum trucidare fecit, & num. 182.
183 Mulier, ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo, ſecundum Salomonem.
184 Fœminæ non ſuccedunt in feudo etiamſi conceſſio facta ſit, pro acquirente, & eius heredibus.
185 Vel pro acquirente, & liberis, vel liberis, & heredibus legitimis.
186 Verba, Libri, & hæredes, ſecundum ſubiectam materiam accipit debent de habilibus.
187 Prædicata ſunt talia, qualia præmittuntur à prædicatis.
188 Fœminæ non ſuccedunt in feudis, etiam ſi datum reperiatur alicui pro ſe, & deſcendentibus.
189 Item non veniunt, ſi fuerit dictum pro ſe, & genere.
190 Item etiamſi adſit verbum poſteris.
191 Item pro ſe, poſteris, familia, affinibus &c. dictum fuerit.
192 Verbum, quibuſcumque eſt effrænatum.
194 Fœminæ in Regno Neapolitano, ſunt capaces feudorum, & dignitatum. Idem etiam in Regno Franciæ.
195 Fœminæ, tunc ſuccedunt in feudo, quando ſumus in feudo fœmineo.
Quando ſcilicet originem habuit à fœmina, quia non præſumitur odio habuiſſe proprium ſexum.
196 Fœminæ tunc non ſuccedunt in feudo fœmineo, quando ſunt expreſsè prohibitæ.
197 Vel ſunt vocati maſculi, cum dictione tantùm.
198 Fœminæ ideò ſuccedunt in feudo fœmineo, quia fœmineum eſt.
199 Feudum quando Dominus concedit fœminæ, videtur à iure feudale reſilere.
200 Acquiſitio cenſetur facta iuxta qualitatem perſonæ acquirentis.
201 iuxta Tituli primordium, poſterior formatur euentus.
202 Principium in quolibet actu humano eſt conſiderandum.
203 in Feudo fœmineo, licet aliqui DD. teneant, quod non ſuccedant fœminæ tamen refutantur, tamquam loquentes contra textus expreſſos, num. 204.
205 Doctorum diſtinctiones, & altercationes ſpernendæ veniunt, dum textus clarè cantant.
206 Interpretationes omnes ceſſant, dum ſumus in claris diſpoſitionibus.
208 Fœminæ à feudo fœmineo non ſunt excluſæ, quod procedit non tantùm de æquitatè, ſed etiam de ſtricto iure.

209 Fæ-

209 *Fœmina tunc ſuccedunt in feudo fœmineo, quando non extant maſculi.*
210 *Quod tamen non procedit, quando ſunt vocati filij, & filia.*
212 *Feudum, quando fuit ſtipulatum pro filijs maſculis, & fœminis, ius feudale qualiter hoc intelligat, & num. 213.*
214 *Feudalis conceſſio facta pro maſculis, & fœminis, fœmina nunquam ſuccedunt exiſtantibus maſculis.*
215 *Et ſic ordine ſucceſſiuo, & non ſimul ſuccedunt, & num. 221.*
216 *Feudi ſucceſſio facta pro fœminis, & maſculis, videtur interpretanda fœminas in eo ſuccedere ſimul cum maſculis.*
Vel fœmina prius ſuccedere, & eis deficientibus, maſculis, ſed contra, num. 219.
217 *Vocatus, quando quis eſt prius, prius ſuccedit.*
218 *Feudum conceſſum pro vtroque ſexu cenſentur vocata fœmina, ſimul cum maſculis.*
220 *Scriptura inconſideratè facta non valet inuertere naturam ſubiecta materie.*
222 *Conuentiones tacita intelligenda ſunt ſecum, dum ſubiectam materiam.*
123 *Conuentio tacita non debet plus operari, quàm expreſſa.*
224 *Taciti, & expreſſi eadem eſt virtus, expreſſi tamen eſt fortior.*
225 *Expreſſum tunc ſanè vincit tacitum, dum ſumus in correctorijs iuris communis.*
226 *Feudum, quando fuit receptum pro ſe, & filijs, tam maſculis, quàm fœminis, tunc fœmina anterior excludit maſculum poſterius.*
227 *Clerici an ſuccedant in feudo ſaculari, ſatis ambiguum eſt.*
In qua quaſtione, tot ſunt ſententia, quot ſunt capita, num. 229.
228 *Sitientibus ſat eſt monſtrare fontem.*
230 *Papa non eſt veriſimile, quod in ſuis conceſſionibus feudalibus velit excludere proprium genus clericorum.*
231 *Veriſimile quod non eſt, non venit admittendum.*
232 *Feudorum conceſſiones interpretanda ſunt, ſecundum qualitates perſonarum concedentium.*
233 *Clericus eſt effectus miles Caleſtis militia.*
234 *Clericus propter feuda Eccleſiaſtica non efficitur miles ſaculi, ſed durat miles Eccleſia.*
235 *Clerici non videntur admitti ad feuda Eccleſiaſtica cum non poſſint praſtare ſeruitia feudalia.*
236 *Beneficium non debet ad eum ſpectare, qui non poteſt officium gerere.*
237 *in Feudo Eccleſiaſtico, perſona Eccleſiaſtica poſſunt ſeruitia feudalia praſtare, ſecundum eorum qualitatem.*
238 *Fœmina poſſunt admitti ad feuda Eccleſiaſtica, non obſtante eas eſſe inhabiles ad bellandum.*
239 *Fœmina admiſſa ad feuda, onera feudalia eis etiam perſonalia iniuncta cenſentur iniuncta per ſubſtitutum.*
240 *Eccleſia, pro qua D. N. IESVS CHRISTVS excubat, non indiget armis.*
241 *Arma Eccleſia, ſunt lacryma, & orationes, & ad qua aptiores ſunt fœmina.*
242 *Clerici, cateríque religioſi ſunt inhabiles ad bellandum, & quale ſit eorum officium, num. 246. & 247.*
243 *Clerici arma deferre non poſſunt.*
244 *Clerici in bello eſſe non poſſunt.*
245 *Clericus militans in bello iuſto, vel iniuſto, incurrit irregularitatem, quando in bello aliqui ſunt interfecti.*
247 *ad Heredes non tranſeunt induſtrialia.*
248 *Arma Clericorum ſunt lacryma, & orationes, n. 249. & num. 259.*
250 *Preces DEO effuſa, ſunt arma potentiſſima contra inimicos, viſibiles, & inuiſibiles, & n. 251. & 252.*
253 *Preces Ezechia Propheta aduerſus exercitum formidabilem Aſſyriorum quantum valuerint, & n. 254.*
254 *Preces cum debitis conditionibus facta, ipſam omnipotentiam vincunt, & ligant, & num. 255. & 257.*
256 *Oratio deuota vincit inuincibilem, & ligat Omnipotentem.*

258 *ad DEVM nemo flens aliquando acceſſit, qui non quod poſtulauerit, acceperit.*
260 *Lites illata Clericis, aut Monachis celeriter ſunt terminanda ne mens eorum occupetur circa lites ſollicitudinem.*
261 *Sed feſtinanter liberati, ſacris precibus liberè obſecundent.*
262 *Sacerdos, ſi peccabit, quis orabit pro eo ſecundum gloſ. hic.*
Clericis interdicta eſt omnis negotiatio, num. 262.
263 *Sub Legato omnium bonorum mobilium, veniunt etiam pecunia penes Teſtatorem exiſtentes.*
263 *Quod intelligendum eſt, de illis pecunijs, qua praſidij cauſa in domo reperiuntur, ſecus ſi retinentur negotiandi cauſa.*
264 *Sed pradicta diſtinctio ceſſat, ſi Teſtator erat Clericus, cui interdicta erat omnis negotiatio, cum cenſeatur habere pecunias ſolum praſidij cauſa.*
265 *Legatum amplè factum, largè debet intelligi.*
267 *Conditio, ſi ſine filijs heres deceſſerit, an dicatur deficere, ſi adſint filij naturales, & num. 268. dubia eſt reſolutio, num. 275. & 276. 277. & 278.*
269 *Filius naturalis, ſi excluderet ſubſtitutum, quid ſequeretur.*
270 *Concubinatus eſt prohibitus de iure Diuino, & Canonico, imò etiam de iure Ciuili.*
271 *Concubinatus, quatenus etiam de iure Ciuili eſſet admiſſus, non tamen ſequitur, quod non ſit actus à natura prohibitus.*
272 *Concubinam domi retinere, an de iure Ciuili ſit permiſſum.*
273 *Titul. ff. & C. de Concubin. per iura nouiſſima fuerunt correcta.*
274 *Iuſtinianus Imp. fatetur, ſe communicaturum fidei Catholica, & quatuor Concilijs Orthodoxis generalibus.*
280 *Conditio, ſi ſine liberis, euaneſcit per filios naturales, ſi teſtator erat quoque naturalis.*
281 *Teſtator non cenſetur aborruiſſe natalia ſimilia ſuis.*
282 *Filij naturales excludunt ſubſtitutum, dum teſtator eſt quoque naturalis.*
283 *Et qua in contrarium poſſent adduci, procedunt in diſpoſitione legis, non in diſpoſitione hominis.*
284 *Teſtator, quando eſt naturalis, & in primo gradu vocauit filios naturales, tunc nullatenus cenſetur voluiſſe excludere legitimos à fideicomiſſo.*
285 *Teſtamenti vna pars alteram declarat.*
286 *Teſtator ſi in aliqua parte teſtamenti vocauerit filios naturales.*
Subſtituendo poſtea heredi aliquem, ſi deceſſerit ſine liberis, quid ſit dicendum, ibidem num. 286.
287 *Agnationis ratio, quando fuit habita, tunc naturales cenſentur excluſi, & num. 288.*
289 *Agnationis iura filij naturales non retinent.*
290 *L. ſi ſpurius, & leg. hac parte ff. vnd. cognat. & l. Modeſtinus, ff. eod. licet loquantur de ſpurijs, tamen ſunt intelligendi de omnibus filijs naturalibus.*
291 *Filij illegitimi non ſunt de domo genere, ſtirpeque paterno, & quid ſit de conſuetudine, ac communi vſu loquendi.*
292 *Filij naturales, quando cenſeantur à fideicommiſſo excluſi, & quando non.*
293 *Excluſionis ratio quando ceſſat, ceſſare quoque debet excluſio.*
294 *Agnatorum predilectio intrare non valet ad excluſionem filiorum naturalium, quando non adſunt legitimi agnati.*
295 *Appellatione deſcendentium, & ſimilium verborum naturalium, veniunt non ſolum legitimi, & naturales, ſed etiam ſpurij.*
296 *Et omnes alij ex quocumque coitu damnato prouenientes, declara vt num. 297.*

ANNOTATIO
Ad Deciſ. CCLXII.

QVÆ concluſio, eò magis tunc intraret, quando diſponens eſſet quoque naturalis, † quia tunc 1
abſque ſcrupulo, dum vſus fuit verbis per quæ nulla

fit diſtinctio inter perſonas legitimas, & naturales, qua-
2 te nullatenus eſt cenſendum † abhorruiſſe natalia ſimi-
lia ſuis, vt firmarunt Dec. *in cap. in præſentia*, *num.* 125.
& ibidem Felin. *num.* 22. *ext. de probat.* Bart. *in l. tutelas*,
num. 4. *in fin. ff. de capit. diminut. & in l. ex facto*, §. *ſi quis*
rogatus, *num.* 4. *ff. ad Trebellian.* cum alijs allegatis per
Card. Palcotum *in tract. de Not. & Spur. quæſt.* 27. *num.* 7.
& per Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 9.
ſub num. 14. & ratiocinata eſt Rota *in cauſa Bononien. fidei-*
commiſſi 22. *Iunij* 1639. *coram bon. mem. Richio*, *eſt ſupra in*
hac eadem part. 8. *recent. deciſ.* 157. *num.* 4. ibi, *an veniant*
filij naturales voluntatis eſt quæſtio eaque deducitur, *ex*
conditione eius fideicommiſſi. *Vnde quando*, *vt in caſu*
noſtro fideicommitteas quoque naturalis fuit, *vtiq; naturales*
quoq; comprehenduntur ex præſumpta voluntate teſtatoris, *&c.*
3 Nam, vt iam ſupra tetigi, veriſimiliter non eſt † pu-
tandum, quod quis abhorruerit natalia ſimilia ſuis. Cum
omne ſimile amet ſuum ſimile, *leg. de pupillo*, §. 1. *ff. de*
tutor. & ſic nullatenus illud odio proſequi, vt multoties ra-
tiocinata eſt Rota, *& præſertim in allegata Bononien. Fi-*
deicommiſſi, *& deinde in cauſa Romana fideicommiſſi de*
Tognimis 14. *Martij* 1646. *coram bon. mem. Arguelles*, §.
Quia, ibi, *in dubio non cenſetur odio proſequi ſuum ſexum*,
&c. & in altera Romana fideicommiſſi 14. *Iunij* 1652. *coram*
R. P. D. Zarate, §. *Minus ſubſiſtit*, ibi, *in dubio non præſu-*
mitur odio proſequi ſuum ſexum, *&c.*
4 Similia enim † ſimilibus gaudent. Quatuor enim mo-
dis poteſt ſimile capi. *Primo*, vt habitus, & diſpoſitio
ſecundum quam, duo quorum vterque eſt albus, di-
cuntur ſimiles. *Secundo*, potentia, vel impotentia facien-
di, vel non faciendi, vndè duo homines potentes, vel im-
potentes, ſimiles eſſe dicuntur. *Tertio*, prout eſt paſſio,
vt ſi duo carcerentur, ſimiles eſſe dicuntur. *Quarto*, &
vltimò vt forma, & figura, ſecundum quas ſimiles eſſe
dicuntur. Inſuper ſimile differt ab eo, quod idem eſt, nam
5 idem † eſt cuius ſubſtantia vna eſt, ſimile autem cuius ſub-
ſtantia eſt diuerſa. Bald. *in lib.* 1. *num.* 1. *C. quæ ſit long.*
conſuetud. ſimilitudo enim importat identitatem in
ſubſtantia, & diuerſitatem in ſuppoſito ex relatis per
Rotam *deciſ.* 327. *num.* 7. *par.* 1. *recent.* vbi dicitur, quod
6 ſimile † non eſt idem. Alias enim cum homo factus fuerit
ad imaginem, & ſimilitudinem DEI. *Geneſ. c.* 1. ſequeretur,
quod homo eſſet Deus, qui tamen longè ab eo, eſt diuer-
ſus, & nulla datur comparatio eius nihilominus habet ima-
ginem, & ſimilitudinem.

Veritas enim eſt, quod ſimile eſt illud quod eadem ratio-
ne nititur, vel in effectu, vel cauſa conuenit, Alciat. *in l.*
creditor in fin. ff. de verb. ſignif.

Inſuper ſatis eſt notum, quod ſimile ſimili ſemper hæ-
ret. Nam ſimilitudo eſt mater amoris, & beneuolentiæ.
7 Hinc quoque eſt, † quod ſola nominis ſimilitudo, gignit
in nobis, mutuam quandam beneuolentiam, affectionem,
& amicitiam, idque liquidò conſtat *ex textu in l. cum filius*,
§. *Pater*, ibi, *Sempronio nepoti meo plus tribuas in honorem*
mei nominis, *&c. ff. de legat.* 2. Nam, vt ibi exponit *gloſ.*
nepos ille vocabatur Sempronius, ſicuti Teſtator, ideò-
que voluit vt ea de cauſa, illum eius hæres, pluſquam
alijs nepotibus tribueret, eum præ cæteris propter no-
8 minis † ſimilitudinem, maiori portione honoraret. *Id*
quoque conſtat ex text. in l. vxorem, ibi, *nomine patris*
9 *mei vocatus † fuit*, *ff. de manumiſſ. teſtament. & in l. fi-*
liæ ſuæ, §. *Titia*, ibi, *& vni ex eis Agatha nomen im-*
poſuit, *&c. ff. de condit. & demonſtr. & can. olim*, ibi,
eius nomine vocaretur, *quod inde naſceretur*, *&c.* 8. *quæſt.* 1.
10 Facilè enim quiſque amare dicitur in alio, quod † ſuum
eſt, quamobrem, quando duo eodem nomine vocantur,
vnus amat in alio, quod ſuum eſt, ideſt proprium no-
11 men, & ecce mutua beneuolentia, qua ſolet amor æter-
nari. Omnis enim caro ad ſimilem ſibi coniungitur, adeò
vt par cum paribus, veteri prouerbio facillimè congregen-
12 tur. † Vndè videmus, cùm, vt dixi, ſimilitudo ſit ma-
ter amoris, quod iuuenes cum iuuenibus facilè congre-
gantur, Senes inter ſe conueniunt, Docti Doctorum
13 † conſortio capiuntur, improbi aſſociantur cum impro-
bis, & ſceleratis.

Nam ſecundum Platonem in Lyſide, *Similem ſimi-*
li neceſſario ſemper eſſe amicum. Lingua enim ſenis
14 † alteri ſeni eſt iucundiſſima. Nam ſecundum Peripa-
teticæ Familiæ Principem *lib.* 1. *Rhet. ad Alexand. Magn.*
15 *DEVS † ſimilem ſemper ducit ad ſimilem*. Non enim inter
diſſimiles poteſt † eſſe perfectus amor. 16

Quam politicam optimè agnouit Magnus ille Doctor
† Gentium Paulus Apoſtolus. Nam quando aliquem 17
CHRISTO lucrifacere procurabat, ſe illi ſimilem facere
ſatagebat, vt ipſemet atteſtatus fuit, ſcribendo ad Corinth.
1. cap. 9. 18. ibi, *Et † factus ſum Iudæis tamquam Iudæus*, 18
vt Iudæos lucrifacerem, *Factus ſum infirmis infirmus*, *vt*
infirmos lucrifacerem, *&c.* & alibi, optimè monuit, vt ha-
betur ad Roman. cap. 12. *Gaudere † cum gaudentibus*, *&* 19
flere cum flentibus.

Benè enim ſciebat Apoſtolus, quod ſimilitudo eſt illa
potens magnes apta ad captiuandam beneuolentiam; &
ad rapiendum cor. † Hinc Plutarchus *in tractat. de Adu-* 20
lat. & Amicit. à ſimilitudine † recognoſcit originem, & 21
perſeuerantiam amicitiæ, ſic enim teſtatum reliquit *Prin-*
cipium amicitiæ, *ac ſtabilitas in ſimilitudine conſiſtit † ea enim* 22
homines coniungit, *ac continet*.

Audiamus Doctorem Angelicum, qui in hac materia
ſic atteſtatur 1. 2. quæſt. 17. artic. 3. *Ex hoc*, *quod aliqui*
duo ſunt ſimiles, *quaſi habentes vnam formam*, *ſunt quo-*
dammodo vnum in forma illa, *ſicut duo homines ſunt vnum*
in ſpecie humanitatis, *& ideo affectus vnius tendit in*
alterum, *ſicut in vnam ſibi*, *& vult ei bonum*, *ſicut & ſibi*.

Nam atteſtante Romano Oratore, † *Diſſimilitudo* 23
diſſociat amicitias, quia vt ſcripſit Ariſtoteles, *Eos ami-*
cos comprobabimus, *qui ſint nobis moribus non diſſimiles*.

Moribus enim debet † eſſe coniunctus amicus, non 24
diſiunctus, aliàs verus amicus non eſt. *Quæ enim † conuen-* 25
tio lucis ad tenebras, *& CHRISTI ad Belial.* vt clamat
Paul. Apoſtol. 2. *Corinth. cap.* 6.

Nam & affirmante *S. Hieronymo ſuper Michæam Proph.*
Amicitia parem facit, *aut inuenit*. Vndè cùm fuerit di- 26
ctum Socrati pauperem quendam magnam habere ami-
citiam cum viro ditiſſimo, admiratione plenus reſpondit,
Si igitur † tam magna eſt iſta amicitia, *quomodo ille pau-* 27
per, *& hic diues?*

Quod probatur etiam ex Alexandro Magno, vt enar-
rat Plutar. *in ſuis Apophth.* cum Darij Regis Mater, Ne-
phestionem pro Alexandro adoraſſet, † & ex militibus 28
aſtantibus intellexiſſet ſuum errorem, vndè tota pertur-
bata denuò Alexandrum ſalutauit, ſicque talem perturba-
tionem reſpiciens Alexander, grauiter dixit † ei, *Nihil* 29
eſt, *quod adeo turberis*; *quia iſte Nephestio eſt alter ego*.
Prudenter inſinuando, quod Nephestio † tamquam eius 30
amicus, erat alter ipſe.

Quare non ſine cauſa reſpondit Ariſtoteles illi, † qui eum 31
interrogauit, quid eſſet amicitia, *Vna anima*, inquit, *duobus*
corporibus incluſa, & congruit, quod determinat text. *in l.*
qui num. 3. §. *quod diximus*, *ff. de pen. legat.* quod quando ad
vſum † alicuius debentur cibaria, tunc etiam amici eius ve- 32
niunt, ibi, *& amicorum eius &c.* Hinc quoque eſt, licet ve-
rum ſit quod ſtipulatio † illa inualida ſit, quæ fit alteri per al- 33
terum, *l. ſtipulatio*, § *alteri*, *ff. de verborum ſignif.* itaque in-
ter Doctores magna ſit altercatio, an per ſtipulationem, &
acceptationem Notarij † nomine abſentis factas in dona- 34
tionibus, ſtatim, ac irreuocabiliter acquiratur ius abſenti
abſque ipſius ratificatione, quæ controuerſia latiſſimè diſ-
cutitur *in dec.* 12. *in recent. p.* 1. & meminit Rota *coram Re-*
uerendiſſ. Terracinen. in cauſa Romana Caſalis 11. *Ianuarij*
1638. §. *Maior autem*, ibi, *inter Doctores magna eſt con-*
tentio an per ſtipulationem, *&c.*

Vbi affirmatur, quod † Rota alias ſolita eſt ſequi diſtin- 35
ctionem illam, nam aut agitur ad effectum, vt dicatur acqui-
ſitum ius, ſeu dominium, tunc requiritur ipſius abſentis ac-
ceptatio, aut ad effectum, quod non poſſit ante ratificatio-
nem † abſentis, ille, qui ſe obligauit pœnitere, & tunc non 36
eſt neceſſaria acceptatio. Verùm in caſu noſtro ſumus extra
difficultatem, † quia quis poteſt amico ſuo abſenti ſtipulari, 37
ea relatis per Petr. Rebuff. *de priuil. Scholar. priuil.* 104. *à*
n. 14. ibi, *valebit ſtipulatio ratione amicitiæ &c.* & ea † reddi- 38
tur ratio, ibi, *quia verus amicus poteſt amico ſuo*, *etiam igno-*
ranti acquirere &c. vbi etiam quamplurima alia priuilegia
amicitiæ refert, vbi vide, & nos perſiſtẽtes in terminis de qui-
bus ſupra, quod inter amicos adeſt magna ſimilitudo morũ.

Congruitque ſatis vulgatum illud adagium, *Qui † non co-* 39
gnoſcit ex ſe, *cognoſcitur ex ſocio*. Hinc admonet Oraculum
Diuinum in Prou. c. 13. ibi, *Qui cum ſapientibus † graditur*, 40
ſapiens erit, *Amicus ſtultorum ſimilis efficietur*. Vndè prudens
Cato inter alia aurea præcepta, illud quoq; poſuit, *Cum † bo-* 41
nis ambula, & Magnus Stoicus Romanus nempè Seneca ſe-
dulo

dulo mouit. *Quod conuerſatio noſtra ſit cum illis, qui nos me-*
42 *liores reddere poſſunt*, † & ſcribendo Lucillo eius dilecto,
commonefecit illum, *Vt ante omnia circumſpiceret cum*
quo ipſe ederet, vel biberet, quam quid ederet, vel bib.ret.
43 Antea enim quam, † quis amicitiam cum aliquo con-
trahat non admodum currat, ſed vtatur motu Saturni,
44 non enim omne quod lucet aurum eſt. † Lupus in aſpectu,
eſt valdè ſimilis Cani, ſed iſte eſt ſymbolum fidelitatis,
45 ille verò perfidiæ. Meritoque † paternè monuit Seneca
Epiſtol. 3. *Diu*, inquit, *cogita an in amicitiam aliquis tibi*
recipiendus ſit.
Si enim illi, qui in hoc vndoſo amicitiæ pelago pluribus
46 † Syrtibus pleno, in quo cernuntur ſæpè tot tempeſtates,
& ſæpius tot naufragia, in contrahendo amicitias, ſumma
47 diligentia † vtantur charta, vt dicitur, nauigandi, & ni-
hilominus in tam aperta pericula incidunt. Quamobrem
benè erit ſeruare optimum præceptum, Marc. Tull. *de*
48 *amicit.* nempè, *Ita † amicum habeas, vt aliquando tibi*
inimicum eſſe putes. Vtique, ſi prædicti patiuntur multo-
ties naufragium, quid quæſo erit dicendum de illis qui in-
conſiderate, tam periculoſo Oceano ſe committunt ſine di-
ſtinctione ventorum, & ignorantia altitudinis Poli, & ſic,
49 ad omnem ſimplicem auram complimentorum † indiſtin-
ctè captant amicitias.
Memorabilis quidem eſt, diligentia genitricis Catonis,
50 quæ *vt refert Plutarch. in vita Catonis*, vt † filio pateret
verum amicum, eum nutriuit proprio lacte, quia ambo
ſumendo ab iiſdem vberibus eadem inſtincta, & contrahen-
do etiam inter faſces, quaſi innatam quamdam beneuolen-
tiam, longæuam facere poſſet experientia.
51 Etenim † amicitiæ illæ, quæ leuiter conſtituuntur, vt plu-
rimùm ſic reſoluuntur. Nam vt firmat Ariſtoteles, *Quæ*
ſubitò veniunt, repentè diſcedunt, vndè in terminis noſtris
52 inquit Salomon in Eccleſiaſt. *Non derelinquas † amicum*
antiquum, nouus enim non erit ſimilis illi, vinum nouum,
53 *amicus nouus*. Vinum † enim eò eſt melius, & pretioſius
quo antiquius, nam, vt inquit Plautus: *Hos ſapientes*
54 *puto, † qui vinum vetus bibunt*. Sed relicta hac materia,
55 quare in contrahenda, vt dicebam, amicitia, † quis vta-
tur motu ſaturni, & non motu retrogradu.
Nam, vt ingenuè admonet Oratorum Princeps *in tract.*
56 *de Amicit.* ibi, *vna iſta*, † inquit, *ſit amicitiæ prouiſio, vt*
ne nimis citò diligere incipiamus, &c. Vltra quod valdè du-
57 bitandum venit, ne veriſſimum ſit, quod dixit, † Magnus
ille Socrates, qui ex teſtimonio Oraculi Delphici inter omnes
mortales ſolus ſapiens fuit pronunciatus, vndè dixit:
Mortalium vnus Socrates verè ſapit.
Iſte enim Socrates, vt refert Plutarch. *in apophth.* ſenſit ami-
citiam veram iam vltimum valet Mundo dixiſſe, & vt ex
noſtris atteſtatur Ripa *in l. admonendi num. 117. ff. de iure-*
58 *iurand.* ſemen verorum amicorum amiſſum eſt, nam, vt
Plutarch. *in Apophth.* aſſerit: *Amicitia vmbra tantùm re-*
peritur, &c.
59 Vndè meritò † clamabat Leo ille Romanus actionum
præclarè geſtarum Magnus, ac dignitate Maximus *in ſerm.*
60 *6. de Natiuit. Domini, non habet*, † ait, *mundus amicitias*
veras, & multos facit peruerſo amore concordes &c. Sentio
quoque Oraculum Cœleſte in Prouerb. cap. 20. *Virum fide-*
61 *lem † quis inueniet?* quaſi id eſſe debeat magnum prodi-
gium. Non mirum ergo, ſi quis fortè verum inuenerit ami-
62 cum, † in Beatorum numero, à Cœlo ipſo aſcribatur, vt
habetur in Eccleſiaſt. cap. 25. ibi, *Beatus, qui inuenit ami-*
cum verum. Solatium huius vitę, conſiſtit in poſſeſſione
63 † veri amici, prout ingenuo ore fatetur Ambroſius ſan-
ctus lib. 3. offic. cap. 6. *Solatium huius vitæ*, ait, *conſiſtit,*
64 *vt habeas amicum, cui † pectus tuum aperias, cui tua ar-*
cana communices, cui ſecreta tui pectoris committas, quod
& antea pariter ſenſit Seneca *in tract. de tranquillit. ani-*
mi cap. 7. Nam & atteſtante *Romano Demoſthene de ami-*
65 *cit.* Vita † illa, quæ ducitur ſine amicis, non poteſt di-
ci vitalis, ſed potiùs fantaſma, ſic enim ait, *Quæ poteſt*
66 *eſſe vita vitalis, † quæ non in amici mutua beneuolentia con-*
quieſcit, & ſecundum eundem: A Cœlo non agnoſcit Ter-
ra magis pretioſum donum, quàm amicitia; *Nam amici-*
67 *tia nihil à Dijs Immortalibus*, inquit, *melius habemus, ni-*
hil iucundius.
Et ſicuti omne rarum eſt charum, vndè cariſſima iudi-
canda eſt amicitia vera, quam enim rari fuerint amici ve-
68 ri quaſi turpe eſt † referre, nam atteſtante eodem eloquen-
tiæ Romanæ Patre *in tract. de amicit.* ibi, *Ex omnibus*

† *ſæculis vix tria, aut quatuor nominantur paria amicorum*. 69
Prouincia Arabiæ antequam parturiat vnicam Phœnicem
eam in vtero † portat per integra quinque ſæcula, & mun- 70
do, nec ſufficiunt decem ſæcula, vt in lucem det, vnicus
par amicorum.
Vndè circa amicitias noſtri † temporis dulciter cecinit 71
famigeratus Poeta ille vernaculus.
Nel Mondo hoggi gl'amici non ſi trouano, 72
La fede è morta, e creſcono l'inuidie.
Hodie enim ſfera amicitiæ aliam circumferentiam, non
agnoſcit, † niſi illam proprij intereſſe. Nec ſanè aliud cen- 73
trum habet, niſi † ipſum intereſſe omneſque eius lineæ ter- 74
minantur † in intereſſe non enim ſeruantur monitum Sa- 75
lomonis in Eccleſiaſt. cap. 21. ibi, *Perde pecuniam propter*
fratrem, & amicum tuum, &c. & iterùm in Prouerb. cap. 76
12. ſic proteſtatur, ibi, *Qui † deſpicit damnum propter ami-* 77
cum, iuſtus eſt, ergo iniuſtus eſt, † qui de contrario eſt 78
conuictus.
Meritòque ex noſtris, vt perſiſtam in terminis, exclama-
uit Franciſc. Rip. *in d. repetit. l. admonendi num. 177. ff. de*
iureiur. Hodie † amicitiæ omnes ſunt burſales. Nam & ami- 79
ci moderni imitantur vmbram, quæ † ſequitur in corpus 80
in luce, & in tenebris euaneſcit. Iureque dicitur in Eccleſiaſt.
cap. 20. *Eſt enim amicus ſocius menſæ, & non permanebit in*
† *die tribulationis*. 81
Concludam ea, quæ dixi de amicitia adducendo, quali-
ter prudenter à Poetis fuit deſcripta, & à pictoribus depicta,
ſcilicet forma viri, facie iuuenili, † & capite diſcooperto, 83
induta tunica viridi, & in eiuſdem fimbris ſcriptum aureis
litteris, *Vita, & Mors*, in † capite verò inſcriptum habet 84
Æſtas, & Hyems, habet etiam cor apertum, & ad pedes tenet
ligonem, atque prę manibus † habet ramum arboris, partim 85
viridem, & partim ſiccum.
Ob id enim pingitur in forma virili, quia licet ſapientia,
& aliæ virtutes in forma † fœminea ſoleant pingi, tamen, 86
quia amicitia debet eſſe conſtans, & conſtantia magis ineſt
in viro, quàm † in fœmina, cùm ea varia, & mutabilis ſit, 87
l. ſi filia, C. de inoffic. teſtam. cap. forus, de verb. ſignif. Nam
mulier ter in hora mutatur, & vide quæ dicam infrà n. 117.
ideòque pingitur in forma virili.
Item † capite diſcooperto ſignificat, quia nihil inter ami- 88
cos debet eſſe coopertum. Nam ſecundum Marc. Tull. in
tract. de Amic. Tria ſunt ſigna veræ amicitiæ, † ſcilicet, *Vni-* 89
formitas indumentorum, Frequentia cibi, & potus, & ter-
tio, Reuelatio ſecretorum, Tunica viridis ſignificat viridi-
tatem veri † amoris, nam herba, & arbores virides, ſem- 90
per creſcunt, ita verus amor. Litteræ, aureæ *vita, & mors*,
notant quod verus amicus † diligit, tam in vita, quàm in 91
morte, vndè Salomon in Prouerb. iure teſtatum reliquit,
Quod verus amicus ſemper amat, ſcilicet † omni tempore, 92
& ſic etiam poſt mortem, vnde Mariæ, *vt habetur in Euang.*
apud Matth. capit. 28. venerunt poſt mortem vngere
CHRISTVM, † & ibi ſacri Expoſitores aſſerunt, verum 93
amorem durare, etiam poſt mortem. Quod benè ſeruabat
eruditus Philoſophus Seneca, nam poſt mortem etiam ami-
cos diligebat, ſic enim ſcribendo ad Lucillum *epiſt. 63. circa*
med. atteſtatur, *Mihi amicorum defunctorum cogitatio dulcis,*
& blanda eſt, habui enim illos tanquam amiſſurus, & amiſi,
tanquam habeam &c.
Inſuper apertura cordis ſignificat, quod veri amici in-
uicem † habent cor apertum, & cordis intima, & ſecre- 95
ta ſciunt, vt ſupra dixi de capite diſcooperto. Verba, *Æſtas,*
& Hyems, ſignificant tempus † proſperitatis, & aduerſita- 96
tis, vtroque enim tempore amat verus † amicus, ſed fi- 97
cti amici faciunt, ſicut dicit *gloſ. in l. rem legatam, ff. de*
adimenda legat.
Cum fueris felix, multos numerabis amicos,
Tempore ſi fuerint nubila, ſolus eris.
Idem † etiam ſignificat ramum, quem præ manibus te- 98
ner, nempè partim aridum, & partim viridem, ſcilicet,
quod verus amicus tam tempore ariditatis, quàm abundan-
tiæ. amat † Tandem Ligo, qui eſt inſtrumentum, cum quo 99
ſolent reperiri theſaurum, ſignificat, † quia qui inuenit 100
amicum verum, inuenit theſaurum, ſic atteſtante Ora-
culo diuino apud Eccleſiaſt. † c. 6. ibi, *Qui inuenit amicum* 101
verum, inuenit theſaurum.
Sed, ſicut raro inueniuntur theſauri, † verùm rarius in- 102
ueniuntur amici veri, nihil enim eſt amico vero carius,
ſed nihil † rarius, ex millibus enim amicis, vix vnus 103
fidus amicus reperitur, nam vt inquit Gulielm. Bud in pręfat.

ad Iul. 2. ad lib. Plaut. de tranquill. Nihil, inquit, hominis ra-
104 rius contingit, † quam verus amicus, ſic aliàs præſtantiſſima-
rum rerum ſumma raritas eſſe conſueuit, &c.
Et benè inclamat ex noſtris Rebuff. in repet. leg. pecuniæ
nomine, §. amicos appell. ff. de verb. ſignif. quod hodie etiam-
105 ſi perquireremus vſque ad † columnas Herculis via inue-
niremus amicum verum, ſicuti erat Pylades, & Oreſtes,
vel Damon, & Pythias. Hodie enim vbi ſunt opes, ibi ſunt
106 amici. Tota enim ſphæra amicitiæ conſiſtit † in intereſſe,
vt iam tetigi ſuprà à num. 67.
Vulgus enim amicitias vtilitate probat contra illud Marc.
Tull. 1. de finib. me ipſum ames oportet, non mea, ſi veri
107 amici † futuri ſumus. Nam vt benè conſiderat Ariſtot. lib. 8.
108 moral. ad Nicomach. cap. 8. ex contrarijs † videtur fieri ami-
citia, quæ ferè ob vtilitatem conſiſtit, vt pauper diuiti
amicus ſit &c. Et quaſi ſemper fruſtratoria remanet ſpes
109 aliquid à habendi ab amico diuite, nam ab Aula receſſit
antiquum illud prouerbium Græcum, amicorum omnia
eſſe communia, & magis ſeruatur illud Iuuenalis ſatir. 10.
110 Eſto, eſto, vt nunc multi, Diues tibi pauper † amicus, &
ſæpè contingit, vt cogantur aſſerere, quod dixit patien-
111 tiſſimus Iob ſuis amicis capit. 16. conſolatores oneroſi vos
omnes eſtis.
Ratio enim ſupradictorum eſt, quia prædicti amici ſolo
112 nomine ſunt † amici, & diligunt lingua, & verbo, ſed
non opere, & veritate. Quare dato, quod reperiatur ami-
113 cus, abſque intereſſe non modò † vt heros eſt colendus, ſed
vti res diuina celebrandus, quod ſanè probatur ex textu di-
uino, nam vt habetur in act. Apoſtol. c. 12. Quando Petrus
114 † Apoſtolus fuit liberatus à carcere Herodis non poterat ſi-
bi perſuadere, quis fuiſſet eius liberator, & quamuis vidiſſet
ſplendorem illum in media nocte, & quod portæ per ſe ipſę
115 aperirentur, & tam magna † facilitate catenæ ferreæ fran-
gerentur, nihilominus nunquam Petro venit in mentem,
quod ille eſſet Angelus DEI, ſed vt inquit textus Exiſtima-
bat ſe viſum videre.
Sed poſtquam exiuit de carcere, & ſic feliciter de manu
Herodis, vt diſceſſit ab eo Angelus, cognouit Petrus,
116 † quod ille verè erat Angelus DEI & ideò dixit, Nunc ſcio
verè, quia miſit Dominus Angelum ſuum, &c. quaſi voluiſ-
ſet aſſerere, poſtquam Angelus diſceſſit à me, deuenio in
117 cognitionem, † quod iſte ſit Angelus DEI, quia dum me
liberauit à carcere, & ſic de manu crudelis Herodis, & pro
118 tali, ac † tanta ſingulari gratia, diſcedendo à me, nec mi-
nimum quidem perijt, vndè ex hoc pro certo habeo, quod
iſta ſit perſona diuina, & non humana, quare dixit, Nunc
ſcio verè, &c.
Verùm modò in terminis ſimilitudinis de quibus ſupra
119 dixi, perſiſtendo, notandum † eſt, quod ſi in habentibus
ſimilitudinem, ſeu ſymbolum facilè datur tranſitus, vt in-
fra deducam, ita in habentibus diſſimilitudinem, difficilior
120 eſt tranſitus, nam & † ſicuti ſimilitudo eſt cauſa genera-
121 tionis, & augmenti; ita diſſimilitudo eſt cauſa † contra-
rij, ex adductis per Tiraquell. ad l. 5. connubial. gloſ. 1. par.
122 5. num. 21. & addo illud vulgatum dictum, † Diſſimilium infi-
da ſocietas. Accedit etiam illa trita iuris regula, quod quæ-
123 libet diſpoſitio ſemper † intelligi debet ſecundum ſubie-
ctam materiam, iuxt. l. ſi vna in princ. ff. de locat. l. inſu-
per, ff. de præſcr. verb. qui textus ſolent allegari, quod
124 lex debet ſemper intelligi ſecundum ſubiectam † materiam
tituli, ſub qua ſuit poſita, imò potius toleranda venit ſu-
125 perfluitas, quàm non fieri † interpretationem, ſecundum
ſubiectam materiam.
Videmus inſuper ſicuti in Iure, valdè forte, & validum
126 eſt argumentum à veroſimili † mente teſtatoris, l. non eſt
veriſimile, ff. de eo, quod met. cauſ. l. cum anus, ff. de condit.
& demonſt. l. ex facto, §. ſi quis autem, ff. ad Trebell. l. Ti-
tius, §. Lucius, Titius, & ibi, Bart. ff. de liber. & poſthum.
l. generaliter, §. cum autem, C. de inſtit. & ſubſtit. l. cum acu-
tiſſimi, C. de fideicommiſſ. l. fin. C. de poſthum. cap. quia ve-
roſimile de præſumpt. capit. requiſiuiſti de teſtam.
127 Sic non minus validum, ac fortè in Iure, † eſt argumen-
tum de ſimilibus ad ſimilia, capit. in cauſis, ibi, cum in ſimi-
libus de ſentent. & re iud. l. 1. C. de liber. præterit. cum alijs
latè relatis per Vin. deciſ. Neapolit. 255. num. 9. ibi, ar-
gumentum à veroſimili validum dicitur, ita argumentum
de ſimilibus ad ſimilia, ſimiliter licitum eſt, &c. lib. 2.
128 & ratio eſt, quia de ſimilibus idem eſt † iudicium,
l. non poſſunt, cum l. ſeq. ff. de legib. §. recte inſtitut.
mandat. & benè declarat Barboſ. in tract. Loc. commun.
argument. Iur. vſu frequent. loc. 101. cap. à ſimili. vbi plura
adducuntur circa validitatem dicti argumenti, & addo
licet verum ſit, quod ſimilitudo vultus non arguat fi-
liationem, cum ſit † argumentum ſatis fragile, ac debile, 129
Dyn. in l. 3. §. ſi duobus, ff. de adimend. legat. attamen iuncta
cum alijs probationibus illas corroborat, & adminiculatur
Bald. in conſ. 96. lib. 7. Decian. conſ. 1. num. 177. lib. 3. Tira-
quell. ad l. Connubial. 7. num. 57. & ſeq. & ſic ſæpiùs reſpon-
dit Rota, & præſertim in deciſ. 314. à num. 10. ibi, ex cuius
ſimilitudinis typo, &c. par. 6. recent. vbi etiam poſt Ariſtot.
lib. 2. Politic. cap. 2. & Stobæum ſerm. 42. Rota refert Gara-
mantas, & ſuperioris Libiæ populus, qui priuatim matrimo-
nia neſciunt, & ob reiectam † ex inceſti laſciuientis luxuria, 130
caſtitatis diſciplinam, proprios liberos ex ſimilitudinis for-
ma dumtaxat agnoſcunt, cum alijs ibi allegatis, quod au-
tem ſimilitudinis forma coadiuuet probationem filiationis
iterùm reſpondit Rot. coram Reuerendiſſimo D. Tarraconen.
in cauſa Romana Hereditatis de Gratianis 7. Februarij 1642.
§. Tertia, ibi, ex cuius ſimilitudinis typo poteſt dignoſci fi-
lius eſſe illius, cuius ſpeciem formamue refert, &c. & in ea-
dem cauſa 28. May 1649. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Cerro
Decano, §. Tertia ex forma, ibi, licet ſimilitudo, ſit pro-
batio, vt plurimum fallax de per ſe, iuncta tamen cum
alijs probationibus illas corroborat, & adminiculatur, &c.
Nam, vt doctiſſimè exaggerat celeberrimus D. Paulus Za-
chias Romanus magni nominis Medicus, (& nunc de anno
1659. Præfecturam Romanor. Medicorum gerit) in ſuis quæ-
ſtionibus Medic. legal. titul. 5. quæſt. 4. per tot. ſimilitudinem
natorum non leuem, vt aliqui I. C. autumant, ſed imò vr- 131
gentiſſimam eſſe coniecturam, quia huiuſmodi ſimilitudo,
non à ſimplici imaginatione, ſed magis ab inſita tempera-
menti conuenientia proficiſcitur, quod philoſophicis ratio-
nibus comprobat, & ſecuta eſt Rota d. deciſ. 314. num. 12.
par. 6. recent. Cęterum, qui alia circa ſimilitudinem ſci-
re deſiderat præter iam relatos, addo Stephan. Nathen.
in tract. de Iuſtit. vulnerat. par. 2. titul. 8. c. 6. de Symboli-
zantib. & eandem rationem, & ſimilitud. habent. vbi plura
deducuntur, circa argumentum ſimilium, quod ſæpiſſimè
† decipit incautos, & ad hoc nonnullas tradit diſtinctiones. 132
Hinc vulgatum axioma, quod in habentibus ſymbolum,
ideſt ſimilitudinem facilior ſit tranſitus, vt aſſerit Ariſtot.
lib. 2. de generat. & corrupt. cap. 4.
Dicitur enim ſymbolum, à ſyn, hoc eſt, cum, & bolus,
hoc eſt, conuenientia, ſeu conformitas. Hinc vocatur ſym-
bolum Apoſtolorum, quia de communi † Apoſtolorum 133
conformitate, ac ſententia ſtabilitum fuit, vndè ita accipi-
tur, quod in ſymbolizantibus, ideſt conformitatem, ſeu ſi-
militudinem habentibus facilior eſt tranſitus, vt dixi ſupra
ex Ariſtotel. & admittit text. in l. ſed cum patrono, ff. de bonor.
poſſeſſ. cum alijs allegatis per Decian. in conſ. 12. num. 36.
ibi, habentibus ſymbolum, ideſt ſimilitudinem, &c. lib. 1.
Crauett. in conſ. 814. ſub num. 8. ibi, tranſitus facilior eſt, ad
ea, quibus ſymbolum vertitur, &c. lib. 5. vbi quoque aſſeri-
tur, quod Statuti interpretatio † potiùs deſumenda venit 134
ex alio ſtatuto, quàm ex iure communi ſupradictaque re-
gula pariter vſa eſt, Rota coram Reuerendiſſ. P. D. meo Cerro
Decano, in cauſa Romana Legati 50. mil. 26. Iunij 1641.
§. Tertio, ibi, & facit Regula, quod in habentibus ſymbo-
lum facilior eſt tranſitus, &c. Vbi etiam dicitur, quod ex
conuenientia, † & conformitate diſpoſitionum compro- 135
batur voluntas, vnam diſpoſitionem fuiſſe factam in exe-
cutionem alterius, ex notat. per gloſ. in l. fideicommiſſa, §. ſi
rem in vtrib. pro depoſito, ff. de legat. 3. DD. in l. filia C. de
legat. Bart. in l. 2. num. 3. ff. de condit. & demonſt. Gabr. conſ.
103. num. 10. in fin. verſ. tertio non obſtat, & num. 11. lib. 1.
Surd. conſ. 119. num. 14.
Hinc quoque eſt, quod propter ſupradictam amoris ſi-
militudinem, † Iura, & Doctores nonnulla conniuentibus 136
oculis permittunt, quæ aliàs tranſire non valerent, cùm ſint
contra Iuris regulas. Vndè quantumuis certiſſima ſit illa
concluſio, quod emphyteuſis conceſſa † alicui, pro ſe, 137
& filijs nullatenus extendatur ad filias, cum in contra-
ctibus, & maximè ſtricti iuris prout eſt contractus em-
phyteuticus, † maſculinum nullatenus contineat fęmi- 138
ninum prout ad ſatietatem iam deduxi ſuprà in annotat. ad
deciſ. 199. à num. 74. ad num. 100. Attamen quando emphy-
teuſis fuit conceſſa à fęmina, vel ab ea ſtipulata, tunc † ſub 139
nomine filiorum, & nepotum, filiæ, & neptes compre-
henduntur, quia exiſtimandum non eſt, quod fęmina,
† quæ non minùs diligit fœminam, quàm maſculum, imò 140
plus

Digitized by Google

plus filias fœminas, quam filios maſculos diligere cenſen-
141 tur, propter ſexus † ſimilitudinem (& hoc facit ad pro-
poſitum noſtrum) quamobrem numquam erit excogitan-
dum, quod ſexum proprium, ideſt fœmininum, odio ha-
142 buerit, & ideò verba ſunt intelligenda ſecundum qualita-
tem contrahentium, *l. plenum*, *§. equiti*, *ff. de vſu*, *& ha-
bitat.* ac eorumdem conditionem, *cap. ſi de beneficio de præ-
bend. in 6.* Abb. *in cap. paſtoralis*, *in fin.* poſt Innocent. ibi,
de donat. qualitas quippè contrahentium multum conducit
143 ad aſſequendam eorum † voluntatem, ſicque ſatis veri-
ſimiliter credendum erit, quod fœmina ſuum proprium
144 ſexum † ita dilexerit, ſicut maſculinum, & rectè, con-
ſiderat Bero. *in conſil. 120. num. 12. & 49. vol. 2.* vbi etiam
ait, ſi emphyteuſis ſtipulata ſit, vt ſupra, per maſculum,
145 & fœminam, † tunc veniunt etiam filij, & filiæ, quia
vterque ſtipulans cenſetur dilexiſſe ſuum ſexum.
Hinc conſtanter propter ſupradictas rationes conſuluit
Petrus de Ancharan. *in conſil. 339. incip. Pro maiori.* ſi Re-
146 gnum habuerit † originem à fœmina, eiuſque poſterita-
ti illud donauerit, fœminæ etiam in tali conceſſione cen-
ſentur incluſæ, ſupponit enim Anchar. quod poſteritatis
147 nomine non veniant fœminæ, † & forſitan, quia ſub præ-
dicta appellatione non veniebant fœminæ, illudque eſt
148 etiam generale, appellatione poſteritatis † non venire
fœminas, vbi agitur de dignitatibus, honoribus, &c. *iuxta
gloſ. in cap. vbicumque in verb. maſculinum*, *de pœn. in 6.* In
149 caſu enim Ancharan. agebatur de regia dignitatem, † nam
donatio fuit facta à Regina Aragonum Petronilla, Alphon-
ſo eius filio, & poſteritati. Quare omninò videbatur di-
cendum fœminas eſſe excluſa, ſubdit tamen Ancharan. *ſub
num. 6.* in illo caſu fœminas eſſe comprehenſas, quia fœmi-
150 na † eſt illa, quæ de poſteritate mentionem facit, vnde
non cenſetur voluiſſe excludere proprium ſexum, eamque
Anchar. deciſionem ſequitur Soccin. *in l. Gallus*, *§. nunc de
lege*, *num. 5. in fin. ff. de liber. & poſthum.* vbi dicit hanc de-
151 ciſionem eſſe elegantem, & notandam, quia † eſt vtilis
in conceſſionibus Dominorum, *& in l. cum auus*, *num. 84.
ff. de condit. & demonſtr.* Iaſ. *in l. ſed etſi*, *§. liberos*, *nu. 2.*
vbi ait eſſe ſingulare, *ff. de in ius vocand.* Dec. *in cap. in
præſentia*, *num. 43. in fin. ext. de probat.* optimè Surd. *conſ.
240. num. 25.* ibi, *fœmina non eſt veriſimile*, *quod voluerit
proprium ſexum excludere tamquam odioſum &c.*
Et in puris terminis conceſſionis emphyteuſis factæ à fœ-
mina, vel ab ea ſtipulatæ pro ſe, & filijs, quod veniant
152 etiam fœminæ, quamuis id ſit † contra Iuris concluſio-
nes iam firmatas in prædicta Annotat. ad deciſ. 199. à num.
74. iniquè teneri, ac fouent plures DD. & præſertim An-
gel. *in l. Gallus*, *§. nunc de lege*, & ibi Soccin. *num. 7. ff. de
lib. & poſthum.* Idem Soccin. *in l. cum auus*, *numer. 46. verſ.
tertius caſus*, *ff. eodem titul.* Iaſ. *in l. ſi quis id quod*, *col. 4.
verſ. tertio decimo*, *ff. de iuriſdiction. omn. iudic.* Tiraquel.
*ad Leg. connubial. 5. gloſ. 1. par. 5. ſub num. 26. verſ. hoc tamen
fallit*, *ſi conceſſio fieret à fœmina &c.* Roland. à Valle *conſil.
76. n. 6. verſ. quando emphyteuſis eſt conceſſa fœminis &c. lib. 3.*
Vbi affirmat, id eſſe indubitatiſſimi iuris, ac de verio-
153 ri, † ac crebriori opinione teſtatur, *& numer. 21.* cumu-
lat plures, qui in eam concurrunt ſententiam, & adde
Francisc. Burſatt. *in conſ. 80. ſub num. 7. verſ. niſi forte em-
phyteuſis à fœmina eſſet accepta pro ſe*, *& filijs*, *quia tunc
etiam filia comprehenderetur &c. lib. 1.* Menoch. *in conſ. 111.
num. 51. verſ. emphyteuſis à fœmina accepta pro ſe*, *& filijs
ſuis tranſit etiam ad fœminas*, *&c. lib. 1.* Aurel. Corbul. *de
cauſ. priuat. ob lin. finit. ſub num. 9. verſ. quando emphyteuſis
fuit conceſſa à fœmina*, *vel ab ea ſtipulata veniunt etiam fi-
liæ*, *& nepꝛes ſub nomine filiorum*, *&c.* Cardin. Mantic. *de
tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 14. num. 25. verſ. debet re-
ſtringi*, *niſi emphyteuſis fuerit conceſſa fœmina*, *&c.* vbi pro
154 vtroque caſu, nempe conceſſionis emphyteuſis † factæ à
fœmina, vel ab ea ſtipulatæ, ſeparatim cumulat auctori-
tates, & nuper admiſit Franciſci Fulgin. *in tractat. de Iure
emphyteut. titul. de ſucceſſ. in bon. emphyt. quæſt. 9. nu. 8. verſ.
limitatur quinto*, *quando à principio emphyteuſis eſt conceſſa
fœmina*, *&c.* Idemque ſenſit Senatus Mantuanus affirman-
te Surdo *dec. 9. num. 12. verſ. Hinc videmus*, *quod etiam*,
ad fœminas tranſit emphyteuſis, *quæ à fœmina originem ha-
155 buit*, *&c.* Eamque opinionem † vti veram, exploſa
contraria, firmauit Rota Bononienſ. apud Bertrand. *deciſ.
52. ſub num. 1. verſ. contrarium tamen fuit concluſum*, *quod
quando fœmina conducit emphyteuſim pro ſe*, *& filijs*, *com-
prehendantur fœminæ.*

Nec aliquid releuat ſi Corbul. *in citato loco ſub num. 9. à
verſ. Ceterum ego ſupradictam declarationem*, *&c.* ad lon-
gum, & acriter præfatam opinionem impugnet, mordeat-
que quia tandem † captus à ſplendore veritatis ingenuè 156
fatetur *ſub num. 29.* illam eſſe communem opinionem, con-
tra † quam difficile eſſet in practica obtinere. 157
In terminis verò concluſionis ſupra firmatæ annotat. ad
deciſ. 199. à num. 74. videlicet ad emphyteuſim ſtipulatam
pro ſe, filijs, & nepotibus maſculis non venire † nepotes 158
ex filia *ex ibi allegatis*, tamen hoc fallit, quando emphy-
teuſis habuit originem à fœmina, firmant Soccin. *in d. l.
Gallus*, *§. nunc de lege*, *col. penult.* & ibi Aret. *num. 5. verſ.
ſecundo poteſt*, *ff. de liber. & poſthum.* quod etiam ſequitur
Curt. iun. Gozzad. Bero. Rub. Alexand. Cephal. & alij re-
lati per Surd. *in conſ. 240. ſub num. 28. verſ. emphyteuſis con-
ceſſa pro ſe*, *& deſcendentibus maſculis non ſolet tranſire ad
maſculos ex fœminis tamen fallit*, *&c. lib. 1.* idque procedit
ratione, de qua ſupra, quia fœmina, parem, imò † ma- 159
iorem affectionem cenſetur habere ad proprium ſexum fœ-
mininum, quàm ad maſculinum.
Hinc quoque eſt, quod in Primogenitura, vel Fidei-
commiſſo à fœmina † conſtituto in dubio non cenſeatur 160
velle agnationem conſeruare, & odio proſequi ſuum ſe-
xum fœmininum, † cum omne ſimile amet ſuum ſimile, 161
conſulti reſponderunt multi celebres DD. & præſertim Ro-
land. *in conſ. 76. num. 9. lib. 3.* Sfortz. Odd. *in conſ. 44. num. 37.*
Honded. *in conſ. 74. num. 67. lib. 1.* Fuſar. *de ſubſtit. qu. 499.
num. 29.* cum alijs adductis per Molin. *in tractat. de primoge-
nit. lib. 3. cap. 5. nu. 75.* Vbi Addent. plures alios congerunt,
ſicuti etiam facit Caſtill. *controuerſ. lib. 2. cap. 4. numer. 143.*
Mieres *de maiorat. part. 2. qu. 6. num. 58. in fin.* Ioannes Gu-
tierez *conſ. 13. num. 22.* Cæphal. *conſ. 185. num. 26. lib. 2.* &
dixit Rota *coram bo. me. Arguelles in cauſa Romana Fidei-
commiſſi de Togninis 14. Maij 1646. §. Quia*, ibi, *in pri-
mogenitura*, *vel fideicommiſſo à fœmina facto*, *in dubio non
cenſetur velle conſeruare agnationem*, *& odio proſequi ſuum
ſexum*, *&c.* & iterùm *coram R. P. D. Zarate in cauſa Ro-
mana Fideicommiſſi 14. Iunij 1652. §. Minus ſubſiſtit*, ibi,
Maximè, *quando teſtamentum conditum fuit à fœmina*, *quæ
in dubio non cenſetur velle agnationem conſeruare*, *& odio
proſequi ſuum ſexum*, *&c.*
Attamen † quando fœmina expreſsè, vel tacitè con- 162
templata eſt agnationem ſecus eſt dicendum, ſolent enim
fœminæ, vel in honorem maritorum, vel in gratiam agna-
torum, † agnationem ſæpè contemplare, Soccin. ſen. 163
conſ. 2. lib. 3. per tot. Decian. *conſ. 127. num. 24.* Pert. *de fidei-
commiſſ. quæſt. 9. num. 89.* Put. *dec. 175. lib. 2.* Caualc. *dec. 18.
num. 88. part. 3.* Larrea *deciſ. Senatus Granaten. 53. per tot.*
& præſertim *num. 25. lib. 2.* & fuit firmatum *coram bo. mem.
Arguelles in d. cauſa Romana Fideicommiſſi de Tognini 14.
Martij 1646. §. Quia*, ibi, *quando fœmina*, *tacitè*, *vel
expreſsè contemplata eſt agnationem ſecus dicendum eſt*,
&c. Sed perſiſtendo in terminis, quoad effectus ſimi-
litudinis.
Imò & fortius ſtringit ad comprobandum aſſumptum
inſtitutum, nempe plura permitti contra iuris regulas,
quæ alias non permitterentur niſi occaſione, ſeu intuitu
affectionis ſimilitudinis. Clari † enim iuris eſt, licet fœ- 164
minæ non ſint incapaces emphyteuſis, cùm in hoc non di-
ſtinguantur à maribus, *§. emphyteuſim*, *Auth. de non alie-
nand.* latè Couarr. *lib. 2. reſolut. c. 18. num. 1.* vbi citat con-
tradicentes, & iſta eſt communis opinio ſecundum Bero.
in cap. in præſentia num. 40. de probat. & communem etiam
dicit Valaſc. *de iure emphyteut. qu. 41. num. 2. verſ. in emphy-
teuſi fœminæ à maioribus non diſtinguuntur*, *&c.*
Nihilominus feudorum non ſunt † capaces, ſed ab ijs 165
excluſæ ſunt, & manent, *textus eſt in cap. 1. §. & quia vi-
dimus*, *verſ. hoc autem notandum*, *de his*, *qui feud. dar.
poſſ. cap. 1. §. filia verò*, *de ſucceſſ. feud. cap. 1. §. & ſi clientu-
lus*, *de alien. feud. cap. 1. quemadmod. feud. ad fil. pert. cap. 1.
de ſucceſſ. fratr. & grad. ſucceſſ. cap. 1. §. final. quid ſit inueſt.
cap. 1. an mut. &c. c. 1. de natural. ſucceſſ. feud. & in dd. tex-
tibus latè ſcribentes*, cum alijs latè adductis per Card. Mant.
de tacit. lib. 23. titul. 8. num. 13. & titul. 14. nu. 1. meminitque
Rota *in cauſa Sarſinaten. Feudi 1. Iulij 1639. coram bo. me.
Coccino*, *§. Etenim*, *verſ. eſt conſentaneum regulis iuris com-
munis*, *&c.*
Cuius prohibitionis legalis, quinque aſſignantur ratio-
nes. Prima, quia † fœminæ arma ferre non poſſunt, 166
nam & tenetur feudatarius comitari Dominum † ad præ- 167
lium

lium euntem, eique perpetua fide adeſſe, adeòut ſi eum
168 in acie periclitantem † dimiſerit, feudum tamquam indi-
gnus amittit. Hoc præſtare mulierem non poſſe apertum
169 eſt. Nam alienam defenſionem ſuſcipere virile eſt † offi-
cium, & vitta ſexum muliebrem eſſe conſtat, *l. alienam,*
C. de procurat. Secunda ratio eſt, propter publicam honeſta-
170 tem, quæ non patitur, † vt cœtui virorum fœminæ ſe
immiſceant, *cap. 2. de iudic. lib. 6. Tertia*, propter fragilita-
171 tem † conſilij, *l. 4. C. de ſponſal. Quarta*, propter lubri-
172 citatem voti, quia † fœmina ter mutatur in hora, *cap.*
forus, & ibi gloſ. extra de verb. ſignif. Quinta, quia peri-
173 culum eſt ipſas, ſecreta † ſibi commiſſa non reticere: Nam
fœmina (vt eſt in prouerbio) celare ſolet, vt faciant pue-
ri, quod ignorat, & Cato in omnem vitam pœnitere in-
174 tendebat, ſi pro arcano quidpiam † mulieri credidiſſet, &
Paul. Apoſtol. ad Timotheum 1. cap. 5. *Mulieres verboſas*
175 *appellat.* † Quocirca Ariſtoteles *lib. 5. politic. cap. 11.* ſcri-
bit, inter multa, quibus diutiùs Imperium Tyrannis con-
176 ſeruatur illud † eſt, *cum facultas datur mulieribus euagan-
di per domos, quæ virorum ſecreta pandant, &c.* Prædictas
quinque rationes expendit Bald. *in l. quoties, 12. num. 7.*
verſ. dic quod mulier &c. C. de ſuis, & legit. Easque tamen
multi repudiant, ſed in hoc nolo inſiſtere, dictas etiam
rationes refert, & expendit Cyriac. *controuerſ. forenſ. cap.*
401. à num. 34. vbi num. 36. poſt Luc. de Pen. *in l. ſi quis, 10.*
177 *C. de profeſſ. & Medic. lib. 10.* aſſerit, † Mulierem in Re-
gno non eſſe vocandam Reginam, ſed ruinam. Iſte enim
ſexus ineptus eſt ad regnandum. Nam & vt aſſerit diuina
pagina, apud Iſaiam capit. 3. *DEVM ad populorum pœnam*
dare, quandoque effœminatos Dominatores &c.
178 Illud tamen certum eſt, † quod Mulieribus Imperium,
ſeu poteſtas tradenda non eſt, nam vt atteſtatur ille Po-
liticorum Hiſtoricorum Princeps Cornel. Tacit. lib. 3. An-
179 nal. *Fœminarum ſexus non imbecillus † tantum, & labo-
ribus impar, ſed ſi licentia adſit, ſæuus, ambitioſus pote-
ſtatiſque auidus eſt.* Satis famigerata eſt tragica illa hiſtoria,
ſeu horridus ille caſus relatus per Elian. *de varijs hiſtor.*
180 *lib. 7.* De Nino Rege † Aſſyriorum, qui cum eius vxorem
Semiramidem nuncupatam ſummè, & vnicè diligeret, &
quicquid ipſa ab eo petebat, vltrò obtinebat, in tantum
181 quod tam † vltrà proceſſit, quo petijt ab eodem Guber-
nium abſolutum per quinque dies totius Imperij, perinde
ac ſi ipſa eſſet Rex, quod facili negocio ab orbato Rege
ampliſſimè obtinuit, & habuit. Sed prima ſententia, quam
182 promulgauit ſuperba mulier, fuit capitalis circa vitam ſui
mariti, quodque crudeliter executioni demandatum fuit,
& ipſa remanſit abſoluta Regina Aſſyriorum.
O quam benè ad hoc factum alludit ſententia ſapientiſſi-
183 mi Salomonis in Eccleſiaſt. cap. 25. *Mulier, † ſi primatum*
habeat, contraria eſt viro ſuo. Prædicta enim mulier poſt-
quam primatum habuit, & obtinuit, fuit adeo contraria
Marito ſuo, vt ei cum imperio, miſerè etiam abſtulit vitam,
&c. At modò perſiſtendo in terminis noſtris, quod Mulieres
ſunt incapaces feudorum, & quamuis rationes ſupraductæ
non ſint receptæ ab omnibus.
Sat mihi eſt aſſerere, indubitati iuris eſſe, fœminas à
feudorum ſucceſſione eſſe excluſas etiamſi inueſtitura,
184 † ſeu conceſſio feudi pro acquirente, & eius hæredibus, vel
pro eo, & liberis, vel liberis, & hæredibus, aut pro hæ-
185 redibus † legitimis, data aut facta fuerit. Liberi enim,
& hæredes ſecundum ſubiectam materiam de habilis ſci-
186 licet † maſculis intelliguntur, vt in terminis feudali-
bus, probetur per *textum in cap. 1. & ſi clientulus de
feud. alienat. cap. fin. ff. de feud. defunct. &c. & cap. ſi-
militer nec vaſſallus de leg.* Conrad. *& ibi gloſ. in verb.*
maſculis facit textus *in l. ex conducto 15. §. ſi vno, ff. locat.*
187 talia enim ſunt prædicata, qualia † præmittuntur a prædi-
catis, *l. damni infecti, ff. de damn. infect. l. habitatio, §.*
ſed ſi ſic ff. de vſu. & habitat. gloſ. in cap. inter dilectos, §.
cæterum ff. de fid. inſtrumen. & in cap. dudum 31. in verb.
prohibemus de decim.
Item amplia fœminas non ſuccedere in feudo etiam ſi
188 datum † reperiatur alicui, pro ſe, & deſcendentibus,
Afflict. *in cap. 1. num. 9. in fin. de gradib. ſucced. in feud.* cum
alijs relatis per Menoch. *conſil. 1. num. 455. vol. 1. & conſil.*
331. num. 30. vol. 4. item nec ſuccedit, ſi fuerit dictum,
189 † pro ſe, & genere, Iſern. *in cap. 1. num. 3. verſ. item dici-
tur, ibi,* generi, *de ſucceſſ. feud.* vbi idem dicit, de verbo,
poſteritatis, argumento *l. quod his verbis 93. in fin. ff. de le-
gat. 3.* dixitque Rota *in cauſa Veneta Donationis coram bo.*
me. Buratt. eſt inter eius impreſſ. deciſ. 226. num. 19. verſ.
*fœminæ non veniunt in materia differenti appellatione poſte-
rorum, &c. & de verbo,* prolis, meminit idem Afflict. *in cap.*
1. num. 10. de grad. & ſucceſſ. feud. & de conceſſione facta
alicui pro ſe, † poſteris familiæ, affinium, &c. quod fœ- 190
minæ non includantur in materia differenti, qualis eſt feu-
dalis, poſt Ruin. Menoch. Ruſtic. Mauric. & alios dixit Ro-
ta *in cauſa Sarſinaten. Feudi 20. Decemb. 1638. coram bon.*
mem. Coccin. §. Prima igitur, ibi, *affini ſuo, illiuſque po-
ſteris, quorum appellatione in materia iſta feudali non ve-
niunt extranei, nec fœmina &c.* ibique alias deciſiones Ro-
tales adducit, *& in §. ſecundo quantum attinet, &c.* innu-
meros Doctores expedit ad probandum verba vniuerſalia
in conceſſionibus feudalibus † ita eſſe interpretanda, vt 191
ab eis natura feudalis lædatur, quantò minùs fieri poſſit, &
ſic referenda ad habiles, & capaces feudorum. Quicquid
tamen veniat dicendum ſi verbis, hæredibus, & ſucceſſo-
ribus additum reperiatur, † verbum effrenatum, *quibuſ-* 192
cumque, vt alibi dicam.
At nunc hic perſiſtendo ſtrictè in terminis noſtris ſatis
clarum eſt, vt dixi, fœminas ſucceſſionis † feudorum de 193
iure non exiſtere regulariter capaces, & ab eis eſſe exclu-
ſas, dum aliter cautum non fuit, vel conſuetudine aliter
non fuit introductum, prout eſt in Regno Neapolitano, in
quo fœminæ † reperiuntur habilitatæ, & factæ capaces 194
feudorum, & dignitatum, tam inueſtitura, quàm ſuc-
ceſſione, vt conſtat ex Conſtitutione Regni, vt referunt
Franc. *deciſ. 7. num. 1.* & Io. Franciſc. Capiblanch. *de iure, &*
offic. Baron. erga Vaſall. Burgenſ. *ſuper Rubric. de Baronib.*
*ſub num. 42. verſ. verum tamen in Regno aliter eſt receptum
cum fœminæ ſint habilitatæ ad feuda, &c.* Idem receptum
eſt in Regno Galliæ, in quo quoque fœminæ ſuccedunt in
feudis, vt poſt Io. Fabr. Io. Andr. Franciſc. Mingon. Caſ-
ſan. & alios quamplurimos teſtatur Cyriac. *controuerſ. fo-
renſ. cap. 401. num. 14. & num. ſeqq. lib. 3.*
Limitantur tamen prædicta iuris prohibitio, vt ceſſet (&
hoc facit ad caſum noſtrum, nempe multa à iure propter
amorem ſimilitudinis permitti, aliàs non permiſſibilia)
quando ſumus in feudo materno, ſeu fœmineo, nempe
quod à fœmina originem habuit, & tunc quia † proprium 195
ſexum odio non præſumitur habuiſſe, niſi fœminæ expreſ-
sè ſint prohibitæ ſuccedere, vel maſculi cum ditione, *tan-*
tùm, fuerint † vocati, ſecundum communem, & re- 196
ceptam Interpretum doctrinam, fœminæ ea ipſa acquiren-
te deſcendentes, aut etiam collaterales ſi pro *collateralibus*
etiam fuit acceptum feudum, † ſuccedunt, & hoc quan- 197
tumuis in feudi conceſſione non fuerit conuentum, *tex-
tus eſt apertus in cap. 1. de natural. ſucceſſ. feud.* vbi textus in-
quit, quod fœminæ non ſuccedunt † in feudo, niſi ſit fœ- 198
mineum, & ratio aſſignatur *in cap. 1. de feud. ſeu beneſ.*
fœmin. ibi, *& quia fœmineum eſt, &c.*
Dominus enim concedendo fœminæ feudum videtur † à 199
iure feudali reſilere, & fœminas, ad ſucceſſionem eius ha-
bilitare. Nam acquiſitio, & diſpoſitio cenſetur, iuxta per-
ſonæ † acquirentis conditionem, & qualitatem factam, 200
ex iuribus ſupra allegatis nu. 142. Inſuper ſecundum † pri- 201
mordium tituli, poſterior formatur euentus, *l. vnic. in fin.*
C. de imponend. lucrat. deſcript. lib. 10. Cùm principium in
quolibet actu † humano ſit conſiderandum, *l. qui id quod,* 202
*ff. de donat. l. tutor. ff. de fideiuſſ. l. facturus, ibi certè cuiuſ-
que rei potiſſima pars eſt principium ff. de orig. iur.* cum alijs
allegatis à Rota *in cauſa Regien. Iuriſpatronatus 27. Aprilis*
*1640. coram R. P. D. Ghiſilerio, §. Quia attenditur ſemper
originalis cauſa ex qua actus praceſſit, &c.*
Neque refragatur nonnullos Doctores neſcio à quo allu-
cinatos, attentaſſe infringere præfatam communem opi-
nionem, † defendendo, fœminas nec in feudo acquiſito 203
per fœminas, ſuccedere niſi id expreſſum fuerit in conceſ-
ſione. Nam de tali opinione parum eſt curandum, † cum 204
textus iam adducti ſupra apertis verbis quæſtionem diri-
mant, quare tunc contemnendæ veniunt † Doctorum 205
altercationes, & diſtinctiones, prout non longè in termi-
nis iſtis reſpondet Rota *in cauſa Aſſiſien. Emphyteuſis 2. Iu-
nij 1635. coram bo. me. Card. Macchiauello, §. Hæc autem
opinio,* ibi, *nihil de Doctorum altercationibus, & diſtin-
ctionibus curandum videtur, &c. & in cauſa Nucerina fidei-
commiſſi 1. Iulij 1650. coram R. P. D. Meltio §. Quo verò,*
ibi, *cum id clarè conſtet, ceſſare debent omnes † interpre-* 206
*tationes, quæ tantùm locum habent in dubia diſpoſitio-
ne, &c.*

Nec

Nec deſunt plures Doctores, qui in hoc puncto facili ne-
gotio argumenta eorum, qui contra ſupradictam receptam
207 opinionem pugnarunt, inuictè proſternunt, † & elidunt,
& præſertim latè Hart. Piſtor. *in ſuis quaſt. lib. 2. part. 2. qu.*
34. à num. 20. & Vult. *de feud. lib.* 1. *cap.* 9. *à numer.* 40. Me-
noch. *conſil.* 331. *num.* 22. *verſ. Non obſtant nunc multa illa*
argumenta, &c. videatur etiam idem Menoch. *in conſil.* 65.
nu. 59. vbi ait Feudum Siciliæ eſſe fœmineum à fœmina or-
tum, *& latè in conſil.* 148. *nu.* 10. *& ſeq.* vbi affirmat à feu-
do fœmineo, ideſt primordialiter fœminæ conceſſo, nulla-
208 tenus † eſſe excluſas à fœminas, & id non ſolum procede-
re ex æquitate, ſed etiam ex ſtricto iure, *cap.* 1. *de natur.*
ſucceſſ. feud. etiam id notant Valent. Foreſt. *in tract. de ſuc-*
ceſſ. ab inteſtat. lib. 4. *cap.* 23. *num.* 51. Cuiac. *lib.* 1. *de feud.*
cap. 12. Roland. à Valle *conſil.* 30. *num.* 9. *lib.* 3. vbi dicit ita
omnes tenere, Roman. *in conſil.* 367. *nu.* 12. *verſ. ſexto fal-*
lit, & ibi Horatius Mandoſius *in verb. Fœmineum.* Adde
Schrader. *de feud. part.* 7. *cap.* 4. *num.* 48. vbi alios cumulat,
& adde Riminald. iun. *conſil.* 556. *num.* 58. *vol.* 5.

Declara tamen eam opinionem procedere, vt tunc fœ-
209 minæ in tali feudo ſuccedant, quando maſculi † non ex-
tant, & ſic in defectum illorum, vt eſt textus rotondus *in*
cap. 1. ibi, *quia fœmineum eſt feudum, & ſine pacto ſpeciali,*
deficientibus filijs maſculis ad filias pertinebit, &c. de feud.
ſeu benefic. fœmin. quando verò in tali mulíebri feudo filij,
210 & filiæ fuerunt in conceſſione vocati † aliud videtur di-
cendum, vt patet ex prædicto textu. Sed perſiſtendo quan-
do in præfato feudo fœmineo non fuerunt expreſsè vocatæ
fœminæ, vt tunc ipſæ ſuccedant deficientibus maſculis. Id
211 enim ſatis congruè videtur diſpoſitum cum in † feudali-
bus conceſſiutibus quantum fieri poteſt ad regulas com-
munes, feudique naturam reuertimur, eaque quantò mi-
212 nus fieri poteſt † vulneranda venit, vt iam tetigi ſupra ex
innumeris relatis per Rotam *in d. Sarſinaten. Feudi* 29. *De-*
cemb. 1638. *coram bo. me. Coccino*. At vbi patet expreſsè
213 ſtipulatum eſt † feudum pro filijs, maſculis, & fœminis,
ius feudale hoc intelligit, quod fœminæ locus non pateat,
214 donec ex acquirente ſupereſt maſculus, & ſic ordine ſuc-
ceſſiuo, & non ſimul ſuccedant, etiamſi id expreſſum
non ſit, *text. habetur in cap.* 1. *§. ſimiliter ſi quis tit. de ca-*
pit. qui curiam vendit. & ibi gloſ. in verb. maſculus, & vno
ore omnes id concedunt, aduertitque Rota *in cauſa Taruiſina*
Feudi 24. *Maij* 1621. *coram bo. me. Vbaldo eſt deciſio* 291.
num. 28. *verſ. ſecundum naturam feudi, &c. par.* 4. *recentior.*
tom. 2. Et quod omnes vno ore concludant inueſtitura feu-
215 dali † conceſſa pro maſculis, & fœminis, fœminas num-
quam ſuccedere extantibus maſculis, teſtatur Menoch. *in*
conſil. 65. *num.* 37. *verſ. nam vno ore omnes concedunt, quod*
quando inueſtitura, &c. vol. 1. Doctores verò vſque ad nau-
ſeam ſi quis deſideraret hanc opinionem amplectentes, con-
ſulat Roſental. *in d. tractat. de feud. cap.* 7. *concluſ.* 40. *nu.* 6.
verſ. recepta eſt interpretum ſententia, &c. & ibi additio in
littera D. ſatis abundanter adducit alios.

Quæ concluſio ampliatur procedere, etiamſi ſcriptura
216 conceſſionis † cantet tam *pro fœminis, quam pro maſculis*,
nam tunc primò aſpectu dicendum videtur æqualiter voca-
tas eſſe fœminas cum maſculis, vel fœminæ prius, & eis
217 deficientibus maſculi. Hoc † enim ſignificare cenſetur
prior nominatio fœminarum, & huic opinioni fauet, Dec.
in conſil. 208. *num.* 2. *verſ. ſed iſta æquiparatio*, dum dicit,
218 feudo conceſſo pro vtroque ſexu † cenſeri vocatas fœmi-
nas æqualiter cum maſculis, & idem reſponderunt Rui-
nus *in conſil.* 16. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 1. & Pariſ. *in conſil.* 12.
num. 14. *lib.* 1. Nam reſpondetur priorem illam fœminarum
219 nominationem non efficere, † vt illæ æqualiter, vel prius
cenſeantur vocatæ, vt in ſpecie tradit Hieronymus Gat-
zonius *in tract. de fœmin. ad feud. recip. vel non in ſexta*
ampliatione.

220 Quia, inquit, ordo ſcripturæ vti præpoſterationis † in-
conſideratæ non peruertit regularem naturam ſubiectæ
materiæ, argumento *l. ambiguitates, C. de teſtament. gloſ.*
in l. 2. *§. prius, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtitut.* & in ſpecie
ita reſponderunt Soccin. Dec. Rub. Alex. Roland. Burſatt.
& alij relati pariter in puncto à Menoch. *in conſil.* 400.
numer 10. *verſ. cum ſit dictum pro fœminis, & maſcu-*
lis, &c. vol. 4.

Quamobrem, vt dicebam, quando patet expreſsè ſti-
pulatus eſt feudum pro ſe, & filijs maſculis, & fœminis,
221 † fœminæ non intrant exiſtentibus maſculis, cum hæc ſit
natura feudalis conceſſionis. Ergo & tacita conuentio,
quæ ineſt feudo fœmineo, vt ſcilicet illud etiam deferatur
fœminis, † licet id non fuerit expreſſum, eſt quoque in- 222
telligenda ſecundum, & non præter naturam feudi, & ſit
vt fœminæ in tali feudo non ſuccedant, niſi in defectum
maſculorum, † ne plus operetur tacita, quàm expreſſa 223
conuentio, *contra textum in l. precibus* 8. *C. de impuber. &*
alijs ſubſtit. l. 2. *ff. de vulgar. & pupill. ſubſtitut.* Imol. &
Alex. *in l. ex facto, §. ſi quis rogatus ff. ad Trebell.* Taciti
enim, & expreſſi eadem, imò expreſſi fortior plerumque
† ſolet eſſe ratio, *gloſ. in l. prætor ait, §. interdum in verb.* 224
expreſſum, & ibi Angel. *num.* 1. Iaſon. *num.* 3. *ff. de nou. ope-*
ris nunc. text. habetur *in l. cum quid* 3. *& ibi gloſ. in verb. pro*
cauto, & ibi Iaſon. *ff. ſi cert. pet. & in l. ſtipulationem* 21. &
ibi Bart. *num.* 21. *ff. de iur. dot. & in l. res in dotem* 42. *ff. eo-*
dem titul. l. ſi cui 9. *ff. de ſeruit. l. quamquam* 72. *ff. de rei.*
nupt. l. ſi duo 38. *ff. de acquir. poſſeſſ.* quæ concluſio fortius
procedit in caſu noſtro cum ſimus in correctorijs iuris com-
munis, † nam tunc indubitato expreſſum vincit tacitum, 225
vt ſatis noti iuris eſt.

Illud tamen animaduertendum puto, quod quando feu-
dum receptum eſt pro ſe, † & filijs, tam maſculis, quàm 226
fœminis in infinitum, tunc fœmina anterior excludit maſ-
culum poſterius, vt fuit reſolutum in Rota *coram R. P. D.*
meo Veroſpio in cauſa Mantuana Feudi 29. *Nouemb.* 1655.
vbi aliæ reſolutiones referunt. Sed relicta iſta ampla feudo-
rum ſucceſſione.

Nunc redeamus ad adducendos alios caſus in terminis ſi-
militudinis. Vnde quantumuis ſatis † ambiguum ſit, an 227
clerici in feudo ſæculari ſuccedant, quam quæſtionem iam
omnium plenius tractauit, Præpoſit. Mediolanen. *in titul.*
qui feud. dar. poſſ. §. & quia à num. 18. *vſque ad* 53. incluſi-
uè, vbi pro, & contra adducit argumenta, ibique viden-
dum eſt, ſitienti † enim ſat eſt, monſtrare fontem. Et 228
deinde ſatis prolixè dictum articulum diſcutit, Curt. iun.
de feud. par. 3. *memb.* 2. *qu.* 10. *à num.* 13. qui ſic anceps, &
confuſus reperitur, vt meritò atteſtatus fuerit Laurent.
Syluest. *in conſil.* 3. *num.* 52. *lib.* 1. in † eo tot eſſe ſententias 219
quot ſunt capita.

Verùm illud indubitatum eſt Clericos in feudis Eccleſia-
ſticis ſuccedere. Ad cuius concluſionis corroborationem
(& ſic perſiſtam in terminis noſtris) multi celebres DD. ex-
pendunt illam rationem, affectionem, nempe ſimilitudi-
nis. Siquidem non eſt veriſimile, † quod perſonæ Eccle- 230
ſiaſticæ in feudis Eccleſiæ excludantur, & quod Papa in ſuis
conceſſionibus feudalibus velit excludere genus ſuum cle-
ricorum, *iuxta can. duo ſunt genera* 12. *qu.* 1. & omne quod
veriſimile † non eſt, non venit admittendum, *cap. quia* 231
veriſimile de præſumpt. & in puncto quæſtionis noſtræ pro-
pter eamdem rationem ſic reſponderunt Iaſon. *in conſil.* 117.
incip. In cauſa, & lite num. 5. *in fin.* ibi, *in feudis Eccleſia-*
ſticis non eſt veriſimile, quod Perſona Eccleſiaſtica exclu-
dant Eccleſiaſticos, &c. Roland. à Vall. *in conſil.* 76. *nu.* 13.
ibi, *non eſt veriſimile, quod Papa in ſuis conceſſionibus feu-*
dalibus voluerit excludere proprium genus Clericorum &c. &
ſubdit, donationem, & † conceſſionem feudorum inter- 232
pretandas eſſe, ſecundum qualitatem donantium, & eo-
rum qui donationem recipiunt, cum ibi allegatis, ſic etiam
ſenſit Surd. *in conſil.* 140. *n.* 35. *verſic. tamen non habet locum*
in feudis conceſſis à Pontifice, vel perſonis Eccleſiaſticis, quia
non eſt veriſimile, quod velint ſuum genus Clericorum exclu-
dere, &c.

Nec obſtant rationes ſupra adductæ, & præſertim, quia
clericus, vel Monachus eſt effectus miles † cœleſtis, & ſic 233
deſijt eſſe miles ſæculi. Nam propter feuda † Eccleſiaſtica 234
non efficitur, quis miles ſæculi, ſed durat miles Eccleſiæ,
prout aduertit Iaſon. *in d. conſ.* 117. *ſub num.* 7. & vlterius
ait, nec eſſe attendendam illam aliam oppoſitionem, cle-
ricos, & religioſos † non eſſe admittendos nec ad feuda Ec- 235
cleſiaſtica, cùm non poſſint præſtare ſeruitia feudalia, ve-
luti ad bellum proficiſci, &c. nam † non debet beneficium 336
ad eum pertinere, qui non poteſt officium gerere. Quo-
niam reſpondetur, quod imò in feudo Eccleſiaſtico perſo-
næ Eccleſiaſticæ poſſunt ſeruitia feudalia † præſtare, & im- 237
pendere ſecundum eorum qualitatem ex iuribus allegatis
per Iaſ. *d. conſil.* 117. *num.* 7. *&* 8. Congruitque id, quod
conſiderauit Rota *in cauſa Sarſinaten. Feudi* 22. *Iunij* 1645.
coram bon. mem. Dunozett. Decano in §. Vltima coniectura
in fin. vbi poſt Gatzon. *in tract. de fœm. ad feud. recip. verſ.*
decimonono reſtringitur, &c. Fœminas † poſſe admitti ad 238
feuda Eccleſiaſtica, non obſtante, eas eſſe inhabiles ad
bellan-

bellandum, nam & onera feudalia eis etiam perſonalia
239 iniuncta, cenſentur † iniuncta per ſubſtitutum, ex alle-
gatis in d. deciſ. Et hoc procedere dicitur, ibi tantò magis in
240 feudis conceſſis per ſummum Pontificem, quia † Eccleſia
pro qua D. N. IESVS CHRISTVS excubat, non indiget
armis. Ex arma Eccleſiæ ſunt lachrymæ, & orationes,
241 ad quæ † aptiores ſunt fœminæ.
Idemque poteſt aſſeri de clericis, cæteriſque religioſis
242 † vti inhabilibus ad bellandum, cum eorum officium ſit ne-
243 minem offendere, vnde & arma † deferre non poſſunt,
*per tex. in can. in præſenti, & in can. cum à Iudæis, & can.
non pila, & can. non clerici, & quicumque,* 23. *quæſt.* 8.
& tractat Bellett. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplin.
clerical.* §. 17. *num.* 7. & Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 7.
244 *cap.* 15. *in princip.* & ſic nec † in bello eſſe poſſunt, & pugna-
re, *cap. ex multa,* §. *de clericis, de vot. can. clerici* 33.
qu. 8. *Clem.* 1. *de homicid.* S. Thom. *par.* 2. *quæſt.* 40. *artic.* 2.
& ibi Caiet. & Archiep. Floren. *in ſum. par.* 3. *titul.* 28. *cap.* 2.
§. 6. Abb. Card. Felin. *& cæteri in cap. pen. de homicid.* Me-
noch. *in conſ.* 54. *ſub num.* 19. *verſ. clericus non poteſt eſſe in
belle, &c. vol.* 1. Auguſtin. Barboſ. *in d. cap. ex multa,* §. *de
clericis numer.* 12. *verſ. miles enim CHRISTI non debet ſe
prælijs immiſcere etiam contra infideles, &c.*
Hinc dixit Rota *in cauſa Cæſaraugustana ſtatus de Mora-
ta* 26. *Octobris* 1587. *coram bo. me. Bubalo eſt deciſ.* 3. *nu.* 5.
245 *par.* 2. *recent.* quod clericus † militans in bello iuſto, vel in-
iuſto incurrit irregularitatem, quando in bello aliqui ſunt
interfecti, ea ibi allegatia, & addo Salzed. ad Bernard. *in
prax. canonic. cap.* 104. Henric. *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 172. Bo-
nacin. *de cenſur. diſputat.* 7. *qu.* 4. *punct.* 4. Auil. *eodem tra-
ctat. par.* 7. *diſputat.* 5. *ſect.* 3. *& eſt in capit. petitio de ho-
micid.*
Quamobrem, vt dicebam, non ſolum officium eſt cle-
246 ricorum † neminem offendere, & ſic non effundere ſan-
guinem humanum, ſed imò magis parati eſſe debent ad
proprij ſanguinis effuſionem pro CHRISTO, vt imitentur
opere, quod gerunt miniſterio, & ſic omnino clericis in-
247 terdictum eſt bellare, † & quatenus ſint feudatarij poſſunt
onera hæc feudorum per ſubſtitutum adimplere, *arg. c.* 1.
§. *ſi minori, & §. ſi quis deceſſerit tit. ſi de feud. defunct. ſit
controuerſ.* & penè in puncto faciunt notata per Cephal. *in
conſil.* 151. *num.* 41. *& ſeq. verſ. non cenſetur electa induſtria
perſona vbique in inueſtitura feudi ſit mentio hæredis, quia
induſtrialia ad hæredes non tranſeunt, & eſt valde notabile,
&c.* & ipſi interim propria euaginare arma nempe preces,
248 & lacrymas † ſumma fiducia Præpotenti DEO effunde-
re, cum prædicta ſint tantum arma clericorum, *vt ſcribit
S. Ambroſ. ad Marcellinam ſororem epiſt.* 33. ibi, *Lachrymæ
meæ, mea ſunt arma,* quæ verba tranſlatiuè habentur *in
can. conuenior,* 23. *quæſt.* 8. ex quo textu colligunt Doctores
249 arma † clericorum eſſe lachrymas, & orationes, vt per
Franc. Marc. *dec.* 455. *num.* 53. *par.* 1. Nauar. *conſil.* 8. *tit. de
ijs, quæ vi, nu.* 10. Cæphal. *conſ.* 151. loquens in terminis
noſtris feudorum *num.* 6. *lib.* 2. Rendin. *de Princip. maieſt.
verb. non armis in* 2. *p. num.* 173. Menoch. *de arbitr. caſ.* 194.
nu. 32. Mart. de Silima. *de feud. num.* 9. *verſ. arma miniſtro-
rum Eccleſiæ ſunt lachrymæ, &c.*
Potentiſſimæ ſunt preces DEO effuſæ contra inimicos
250 † noſtros viſibiles, & inuiſibiles, acutiſſimus enim eſt gla-
dius, omnique armatura fortior, vnde egregiè dixit S.
251 Ioann. Chryſoſt. homil. 3. in cap. 6. Matth. † *Magna ar-
ma ſunt preces,* & vt benè conſiderat S. Ambroſ. in Leuit.
252 *Moyſes ad bella non vadit, † ſed orat, & tunc vincit Iſ-
rael. Oret ergo Sacerdos Eccleſiæ indeſinenter, vt vincat
populus, &c.*
Quantum enim valuerint preces Prophetæ Ezechiæ
253 † aduerſus exercitum formidabile Aſſyriorum, ſacra An-
nalia id benè reſtantur, *Reg.* 4. *cap.* 19. *verſ. quæ deprecatus
eſt, &c. audiui, &c.* Quoniam miſit DEVS nocte illa Ange-
254 lum ſuum qui † ſubito impetu occidit in Caſtris Aſſyrio-
siorum 185000. milites, & examinatus timore Rex Aſſy-
riorum fugit.
Mirabile eſt dictu, quàm efficacea ſint preces, cum
255 debitis conditionibus DEO effuſæ: † nam ipſam omnipo-
tentiam diuinam vincunt, & ligant, audiamus Mellifluum
Bernardum in Serm. S. Magdalen. *O humilis,* inquit, *ora-
256 tio, tua eſt potentia, tuum Regnum, † tu ſola Tribunal Iu-
dicis aſcendere non vereris, vincis Inuincibilem, & ligas
Omnipotentem.* Et S. Hieronymus epiſt. 12. ad Gauden-
tium, ſuper illa verba Exod. 32. *Dimitte me, vt iraſcatur
furor meus,* ſic ait, *Quando dicit dimitte me, oſtendit ſe
teneri poſſe, ne faciat, † quod minatus eſt, DEI enim po-* 257
tentiam ſerui preces impediebant, &c. Si adeò potentes ſunt
preces, quid dicemus de lacrymis, nam teſte S. Io. Chry-
ſoſt. *homil.* 13. *ad popul. Nemo ad DEVM aliquando flens
acceſſit, qui non quod poſtulauerit accepit, oratio DEVM* 258
lenit, lachryma cogit, &c. Aduerte tamen non omnes la-
chrymas eſſe efficaces ad impetrandum ea, quæ petuntur,
doctè enim eſt plangendum, audiamus S. Auguſtinum
ſerm. 3. *de Natiuitate Dom.* ibi, *Perſeuerate in fletu, in com-
punctione, docte plangite. Quid eſt docte plangere? non enim
quærenda ſunt temporales res, ſed æternam beatitudinem, re-
miſſionemque peccatorum, & id eſt docte plangere, &c.*
Deſiſtam loqui de iſtis potentiſſimis armis orationis,
ſcilicet, & lachrymarum, relinquendo ea clericis, † quo- 259
rum propria ſunt arma, *d. can. conuenior.* 23. *qu.* 8. vt ſic
DEVM nobis placatum reddant, appoſitèque congruit hic
textus in §. *plurima, auth. vt cleric. apud propr. Epiſc. & in*
§. *communis auth. apud quos oport. cauſ. monach.* vbi Impera-
tor noſter Iuſtinianus monet † Iudices velociter termi- 260
nari lites illatas clericis, aut monachis ne mens † eorum 261
occupetur circa litis ſollicitudinem, ſed feſtinanter liberati
ſacris precibus liberè obſecundent, ibi, *cum oporteat DEVM
placari, & decentia Sacerdotibus agi, &c.* congruitque di-
ctum *gloſ. in l. ſed & ex dolo,* §. 1. *in verb. facere, ff. de dol.
mal.* ibi, *ſi ſacerdos peccabit, quis orabit pro eo.* Hinc eſt, 262
quod Clericis interdicta eſt omnia negociatio, *cap. clerici,
de vit. & honeſt. cleric. cum alijs à me adductis ſupra in anno-
tat. ad dec.* 444. *a nu.* 35. *& ſeq. part.* 4. *rec. tum.* 3. Quamo-
brem licet certum ſit, quod legans alicui † omnia ſua 263
bona mobilia, ſub tali legato veniunt etiam pecuniæ penes
Teſtatorem exiſtentes, *iuxta diſpoſitionem textus in l. Præ-
dia,* §. *liberto,* ibi, *pecuniam continetur: ſub legato mobi-
lium, niſi contrariam voluntatem defuncti hæredes probaue-
rint, &c. ff. de fund. inſtruct. & ibi gloſ. in verb. vt ſupra.*
Dec. *in l. ſingularia, nu.* 21. *ff. ſi cert. pet. in conſ.* 381. *nu.* 4.
vbi allegat textum *in* §. *quia parum, auth. de nupt. & conſ.*
472. *num.* 6. Pariſ. *conſ.* 67. *num.* 12. *& conſ.* 79. *num.* 45. *lib.* 2.
Riminald. iun. *in conſ.* 216. *num.* 84. *lib.* 2. Curt. iun. *conſ.*
183. *num.* 1. *cum ſeqq.* Menoch. *in conſ.* 1407. *num.* 8. *&* 9.
Surd. *conſ.* 26. *num.* 3. Peregr. *deciſ. Patauin. dec.* 32. *num.* 3.
& ſeq.
Attamen † intelligendum venit ſecundum diſtinctio- 264
nem adductam in *in l. ſi chorus,* §. 1. *ff. de legat.* 1. vt ſcilicet
illæ ſolummodo pecuniæ ſub legato mobilium continean-
tur, quæ præſidij cauſa in Domo retinentur, non autem
illæ, quæ mutuo, vel fœnori deſtinatæ conſeruantur. † Ve- 265
rùm vt loquar in terminis de quibus ſupra, prædictæ diſtin-
ctioni non eſt locus, quando ſumus in Teſtatore Clerico,
cui interdicta eſt omnis negociatio, vt diximus, & ideò in
hoc caſo abſque vlla diſtinctione, † quæcumque pecuniæ 266
quæ apud eum reperiuntur, veniunt ſub tali legato, cum
clerici ſolum præſidij cauſa, non autem ad effectum fœne-
randi, vel lucrandi pecunias dicantur retinere, vt in his
terminis ponderat Dec. *d. conſ.* 472. *ſub num.* 24. & magi-
ſtraliter fuit ponderatum à Rota *coram Reuerendiſſimo P.
D. meo Cerro Decano in cauſa Cathacen. Legati* 7. *Iun.* 1652.
§. *Nihilominus,* ibi, *attenta qualitate Teſtatoris, cui tam-
quam Clerico interdicta erat omnis negociatio, ac proinde exi-
ſtimari debet, quod ſolius præſidij cauſa, non autem ad effe-
ctum fœnerandi, &c.* Vbi etiã ampliatur id multò magis pro-
cedere, quando eſſemus in legato ampliſſimis verbis con-
cepto, quia tunc non ſumus in ſimplici Legato, ſed in
magis amplo. Vnde generaliter eſt intelligendum, ideſt
de omnibus pecunijs penes Teſtatorem exiſtentibus.
Denique cùm ſit iam tempus concludere articulum iſtum,
de affectione ſimilis ad ſuum ſimile, illud pro coronide im-
ponam, adducendo pro confirmatione eius, quod ſupra
dixi, multa à iure fuiſſe permiſſa intuito dictæ affectionis,
quæ aliàs non ita tranſiſſent. Scimus ergo vbi, † quis in- 267
ſtitutus eſt hæres, & rogatus ſi deceſſerit ſine liberis, alte-
ri reſtituere hæreditatem, contingatque modo inſtitutum
cum filijs naturalibus † decedere, quæritur vtrum per iſtos 268
filios naturales ſubſtitutos excludatur, & negatiuè ſolet
concludi, ea potenti ratione quia ſi filius † naturalis ex- 269
cluderet ſubſtitutum, inuitaretur is, qui grauatus eſt re-
ſtituere, ad delinquendum, quia cùm non haberet filios
legitimos, facilè poſſet eos ex concubinia generare, & con-
cubinatus eſt prohibitus de iure diuino, & Canonico, † imò 270
etiam de iure ciuili, quidquid nonnulli Doctores dicant:
nam

Digitized by Google

271 nam licet concubinatus à iure ciuili ſit permiſſus, † *vt in*
l. in concubinatu, vbi Bart. *ff. de concubin.* non tamen ſe-
272 quitur, quod non ſit actus † à natura prohibitus, eſt ta-
men toleratus, vt euitentur alia mala, *argument. text. in*
l. nerui, *& in can. duo mala*, 11. *qu.* 2. & quatenus quis
273 vellet † ſubſtinere licitum eſſe de iure Ciuili domi retine-
re concubinam, *vt tot. titul. ff. & C. de concubin.* tamen
d. iura per leges nouiſſimas correcta ſunt, *vt patet ex ti-
tul. de Lenonib. collat.* 1. *& in tit. ſcenicas non ſolum, collat.* 5.
& tit. vt non luxu. con. natur. collat. 6. & Iuſtinianus Imp.
274 inquit, *Nos caſtitatis ſumus amatores*, §. *illud auth. quib.
mod. natural. effic. ſui*, *& facit text. in l. nos reddentes*, *C.
de ſumm. Trinit. & fid. Cathol.* Vbi Iuſtinianus fatetur ſe
communicaturum fidei Catholicæ, & quatuor Concilijs
Orthodoxis generalibus, &c. quare correctio eſt clara.

Quantum verò ad præfatum articulum, an filius natu-
275 ralis excludat ſubſtitutum. Dubia ſanè eſt reſolutio huius
quæſtionis, eamque Doctores tractant, *in l. ex facto*, §. *ſi
quis rogatus*, *ff. ad Trebell. & in cap. in præſentia*, *ext. de
probat. & in l. generaliter*, §. *cum autem*, *C. de inſtit. &
ſubſtitut.* vbi Angel. Aretin. ingenuo ore fatetur, in hoc
276 non poſſe certam † doctrinam, tradi, niſi ſolæ conclu-
ſiones, & diſtinctiones, quæ integrum volumen comple-
rent, tam multa enim à Doctoribus fuerunt cumulata,
277 † aut verius implicata, prout etiam iuſtè conqueritur bo.
me. Card. Paleot. *in tractat. de noth. & ſpur. cap.* 18. *ſub
num.* 1. *verſ. quæ ſola per ſe poſſent iuſtum volumen occupare*,
278 *tam multa, &c.* Super quo articulo plura, † & veriora
dicam alibi, & interim videantur ſcribentes in ſupra rela-
279 tis textibus, † & latiſſimè Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut.
par.* 4. *cap.* 7. *à nu.* 27. Angel. Mattheac. *de leg. lib.* 3. *c.* 20.
Intrig. *de ſubſtit. centur.* 3. *qu.* 64. Peregr. *de fideicommiſſ.
art.* 28. *à num.* 44. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 314. *qui DD. plu-
res alios plena manu referunt.* Verùm magiſtraliter id tra-
ctant Emanuel Coſt. *in l. Gallus*, §. *& quid ſi tantum num.*
57. *vſque ad num.* 80. *ff. de liber. & poſthum.* & nuper Ioann.
del Caſtill. *de coniectur. & interpretat. vltim. cap.* 82. *à num.*
12. *vſque ad finem.*

Amaritudo tamen prædicta ad modum ceſſare videtur in
280 caſu noſtro, & ſic quando † teſtator eſſet quoque natu-
ralis, tunc conditio, ſi ſine filijs deceſſerit, euaneſcit re-
licto filio naturali, cùm non cenſeatur, quod teſtator
281 † abhorruit natalia ſimilia ſuis, vt probatur *per text. in d.
l. ex facto*, §. *ſi quis rogatus*, *in fin.* ibi, *ex conditione eius,
qui fideicommiſſi, &c. ff. ad Trebell.* & in puncto hanc opi-
nionem comprobant Philipp. Dec. *in cap. in præſentia nu-
mer.* 125. ibi, *quando teſtator ipſe fuiſſet naturalis*, *&c. de
282 probat.* vbi indiſtinctè ait filios † naturales excludere ſub-
ſtitutum quando teſtator ipſe naturalis fuiſſet, &c. Tira-
quell. *qui ad hoc alios cumulat ad l. Connub.* 5. *gloſ.* 1. *par.* 5.
num. 26. ibi, *licet alias filij naturales non excludant ſubſtitu-
tum, fallit tamen ſi teſtator ſubſtituens eſſet naturalis, pro-
ter ſimilitudinem illius qualitatis, &c.* & addo Roland. à
Valle *conſil.* 76. *num.* 23. ibi, *regulariter naturales filij non
excludunt ſubſtitutum, tamen id ceſſat, quando teſtator ipſe
fuiſſet naturalis, quia tunc etiam de ſimilibus videtur cogi-
taſſe, &c. lib.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 78.
num. 34. ibi, *ſi ipſe eſſet naturalis, non præſumitur odio ha-
buiſſe ipſos naturales, & ideò ij deficere faciunt conditionem,
&c.* vbi etiam ait textum *in l. generaliter*, §. *cum autem*, *C.
de inſtit. & ſubſtit.* qui in contrarium allegari poſſe procedi
283 in diſpoſitione † legis, ſecus verò in diſpoſitione hominis.
Sfort. Odd. *de compendioſ. ſubſtitut. par.* 6. *art.* 3. *ſub num.* 5.
*verſ. niſi teſtator tamen ipſe quoque naturalis eſſet, etſi no-
bilis, vel in dignitate exiſtens, &c.* Cardin. Mantic. *de con-
iectur. vltim. volunt. lib.* 11. *titul.* 9. *num.* 15. *verſ. vt non pro-
cedat, ſi naturalis ipſe fuerit etiam teſtator, cùm non ſit ve-
riſimile ipſum abhorruiſſe ſuam ipſius conditionem, &c.* Surd.
conſ. 140. *num.* 32. *verſ. quia etſi filius naturalis non excludat
ſubſtitutum, tamen fallit, quando teſtator ipſe eſſet natura-
lis, quia omne animal diligit ſimile ſibi, & omnis homo ſimi-
lem ſibi, &c.* Marc. Anton. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 28.
num. 46. *verſ. Ampliatur multò magis cum teſtator ipſe natu-
ralis fuiſſet, cum huiuſmodi natos non facile abborruiſſe cen-
ſebitur etiamſi nobilis fuiſſet, &c.* Franciſc. de Barri *in tract.
de ſucceſſ. lib.* 17. *titul.* 12. *num.* 4. *verſ. ſi ipſe teſtator fuerit
naturalis tantum, &c.* admonet vt caueatur à Trentacinq.
de ſubſtitut. par. 4. *cap.* 7. *num.* 29. *&* 30. dum opinionem
hanc reijcit, quia hæc noſtra opinio eſt receptior. Eam etiam
ſequitur Ioan. del Caſtill. *de coniectur. & interpretat. vltim.
volunt. cap.* 82. *num.* 35. *verſ. quando ipſe teſtator eſſet etiam
naturalis, quamuis ſit nobilis, & in dignitate conſtitutus,
nam non præſumitur odio habuiſſe filios naturales, &c.*

Prædictam opinionem eſt quoque ſecuta Rota multoties,
& præſertim *in cauſa Bononien. de Maluetijs* 24. *Februar.*
1612. *coram bo. me. Card. Sacrato eſt deciſio* 388. *ſub nu.* 10.
*verſ. teſtator erat illegitimè natus, quo caſu eo minus cenſetur
abhorruiſſe ſuos ſimiles, &c. par.* 1. *recent.* & nuper ita etiam
fuit reſolutum in altera *Bononien. fideicomm.* 22. *Iunij* 1639.
coram bo. me. Bichio eſt ſupra in hac par. 8. *rec. dec.* 157. *nu.* 4.
ibi, *quando fideicommittens quoque naturalis fuit non cenſe-
tur abhorruiſſe natalia ſimilia ſuis, &c.* Quæ concluſio mul-
tò magis procedere dicitur, † quando teſtator in primo gra- 284
du nominatim inſtituit hæredes perſonas illegitimas, vna
† enim pars teſtamenti aliam declarat, prout in ſpecie pon- 285
derat Alex. *in conſ.* 2. *num.* 19. *verſ. ad vndecimum lib.* 1.
dum poſt Bart. *in d. l. ex facto*, §. *ſi quis rogatus*, *il* 1. *nu.* 1.
ff. ad Trebell. & Angel. *in ſua diſput. incip. Nobilis quidam
genere, &c.* Vbi dixit, quod ſi in aliqua parte teſtamenti,
† teſtator fecit mentionem de naturalibus liberis tantum, 286
tunc teſtator ſubſtituendo hæredi aliquem, ſi deceſſerit ſine
liberis, intelligitur etiam de naturalibus, quorum mentio-
nem iam fecerat eos honorando. Et traditionem illam Bart.
probarunt etiam idem Alex. *in conſ.* 94. *num.* 1. *lib.* 1. Ruin.
conſ. 83. *num.* 5. *&* 15. *lib.* 2. Soccin. ſen. *in conſ.* 251. *num.* 9.
verſ. prima quia, Brun. *conſ.* 15. *nu.* 11. Rubeus Alex. *conſ.*
68. *num.* 3. idem Ruin. *conſil.* 168. *nu.* 13. *lib.* 3. Rip. *in d.* §. *ſi
quis rogatus*, *nu.* 17. Menoch. *conſ.* 266. *num.* 9. Card. Man-
tic. *de coniectur. d. lib.* 11. *titul.* 9. *num.* 12. Vincent. Fuſar. *de
ſubſtitut. qu.* 314. *nu.* 5. admiſitque Rota *in d. dec.* 388. *n.* 11.
verſ. expreſſe vocauit illegitimum, &c. par. 1. *rec. & in d. Bo-
nonien. fideicommiſſi coram bo. me. Bichio*, §. *Accedente præ-
ſertim verſ. teſtator in primo gradu inſtituit nominatim Iaco-
bum, & Aurelium illegitimè natos, &c.*

Vbi etiam dicitur præfatam opinionem † vtique proce- 287
dere, ſi habita ſit ratio conſeruationis agnationis; quo ca-
ſu licet naturales cenſeantur excluſi, † eo quod agnatio 288
per eos non conſeruatur, *l. ſi ſpurcis*, *& l. hac parte*, *ff.
vnd. cognat. & l. Modeſtinus*, *ff. eodem*, in quibus teſtibus
dicitur filios naturales non retinere † iura agnationis, & 289
comprobant Bart. *in conſ.* 54. *nu.* 1. *par.* 1. Bald. *in conſ.* 329.
num. 8. *lib.* 4. Soccin. iun. *conſ.* 77. *num.* 23. *lib.* 3. latè Crauett.
in conſ. 138. *à num.* 3. vbi etiam num. 5. dicitur, quamuis
ſupradicti † textus loquantur de ſpurijs, attamen genera- 290
liter debent intelligi de omnibus filijs ex legitimis nuptijs,
non ortis, ex ibi adductis. Quod enim illegitimi non ſint
de domo, genere † ſtipiteue paterno ad longum tractat, 291
Card. Paleott. *in tract. de noth. & ſpur. cap.* 59. *&* 60. vbi
vbi etiam diſcutit, quid ſit de conſuetudine, ac communi
vſu loquendi.

Verumtamen, tunc filij naturales cenſentur à fideicōmiſſo
excluſi, quando † teſtator reſpexit ad agnationem, ſi illi 292
veniant in concurſu cum legitimis, & agnatis, per quos
videlicet poſſet agnatio conſeruari, illis verò nuſquam exi-
ſtentibus, vt erat caſus præfatæ deciſionis *Bononien. fidei-
commiſſi coram bo. me. Bichio*, quia ceſſat ratio prædilectio-
nis agnatorum, † & ſi in eorum defectum quiſpiam alius 293
non reperiatur ſubſtitutus, eo caſu ceſſat pariter excluſio
naturalium ſub communi termino alioquin comprehenſo-
rum, & † in quibus dumtaxat verificari poteſt fideicom- 294
miſſum pro maſculis conceptum, ſicuti declarant Peregr.
conſ. 7. *num.* 18. *&* 19. *lib.* 6. Ruin. *conſ.* 161. *num.* 20. *lib.* 2.
Panzirol. *conſ.* 169. *num.* 9. Caſtill. *controuerſ. tom.* 5. *cap.* 67.
& 82. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *titul.* 7.
num. 5. *verſ. nam ſi*, Fuſar. *de ſubſtit. qu.* 314. *nu.* 11. Gamm.
dec. Luſitan. 167. *num.* 5. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 28. *nu-
mer.* 50. Rota *in recent. dec.* 126. *num.* 5. *par.* 1. *coram ſan.
mem. Gregor. XV. quam deciſionem inter eius impreſſas non
reperio.*

Notandum itaque erit, quantumuis appellatione † de- 295
ſcendentium, & ſimilium verborum naturalium, veniant
non ſolum legitimi, & naturales, ſed etiam ſpurij ex quo-
cumque damnato coitu, cum ſolum ius ſanguinis † dica- 296
tur contemplatum, iuxta doctrinam Butrig. *in l. pronun-
ciatio*, §. *familia*, ibi, ſed Baſtardi, & ſpurij, *ff. de verb.
ſignif.* Nauar. *conſ.* 4. *num.* 1. *& ſeq. de irrepatr.* Cyriac. *con-
trouerſ.* 208. *num.* 1. *& ſeq.* Vin. *dec.* 134. *num.* 6. cum alijs al-
legatis à Rot. *hic in præſenti cauſa Regien. Iuriſpatronatus*
19. *Nouemb.* 1640. *coram bo. me. Cardin. Panzirolo*, *& in
eadem cauſa ſub die* 9. *Decemb.* 1641. *coram eodem.* Tamen
id in-

297 id intelligitur, quando non adſunt † legitimi, & ſic in de-
fectu illorum ſolum illi intrant, nam exiſtentibus legitimis,
& naturalibus, illegitimi non poſſunt concurrere cum le-
gitimis, neque ſuccedere, inſpecto omni iure, ac etiam
omni ratione conſiderata, quam concluſionem veriſſimam
eſſe latè poſt alios probat Menoch. *conſ.* 285. *à num.* 14.
lib. 3.

Plura hic mihi dicenda reſtarent, ſed quia iam longè bre-
uitatis Cancellos tranſiuerim, ideò abrumpo filum huic
materiæ.

Paulus Rubeus.

REVERENDISS. P. D. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana hæreditatis de Virili.

Luna 3. *Decembris* 1640.

ARGVMENTVM.

Interdictum quorum bonorum, & petitio hæreditatis non datur contra poſſidentem titulo etiam ſi à non habente illum habuerit. Legitimatio nulla facta mentione alterius filij legitimi, & naturalis an ſuffragetur, & an valeat obtenta poſt mortem patris.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum quorum bonorum non datur contra poſſidentem titulo, num.* 1.

Petitio hæreditatis non datur contra poſſidentem titulo, num. 1.

Amplia etiam quod poſſeſſor habeat titulum à non habente titulum, n. 2.

*Item amplia etiamſi titulus, & poſſeſſio fuerit acquiſita poſt obitum illius, de cuius hæreditate agitur dummodo non adſit fraus, nu.*3.

4 *Legitimatio non facta mentione alterius filij legitimi, & naturalis non ſuffragatur, & num.* 5.

6 *Hæreditas ſpectat ad filium legitimum, & naturalem ſtante inualiditate legitimationis, & nu.*7.

8 *Inſpectio requirens altiorem indaginem remittenda eſt ad petitorium.*

9 *Legitimatio obtenta poſt mortem Patris, & litem motam ſuſtinetur, & retrotrahitur ad tempus voluntatis patris ſi de illius voluntate fuit obtenta.*

10 *Teſtes præſumuntur conteſtes, & num.* 11.

11 *Legitimati obtenta poſt obitum patris, & ſi de illius voluntate non conſtat, attamen ſuffragatur quando pater in vita diſpoſuit ad fauorem ſic legitimati.*

DECISIO CCXLIII.

OBijs Ciprianus Vitilis frater bo. me. Card. huius co-
gnominis, & olim noſtri Ordinis Auditoris, reli-
ctis inter alios filios Sigiſmunda filia legitima, & naturali,
& Carolo filio legitimato, quem hæredem inſtituit. Si-
giſmunda agit contra d. Carolum hæredem, & poſſeſſorem
ex interdicto quorum bonorum, petens immiſſionem in
hæreditatem d. Cipriani, quam Domini cenſuerunt d. Si-
giſmundæ eſſe denegandam; quia interdictum quorum bo-
1 norum non datur † contra titulo poſſidentem, prout ne-
que petitio hæreditatis, quæ pari paſſu ambulat *DD. in
leg.* 1. *ff. quor. bonor.* latè Menoch *de adipiſc. rem.* 1. *num.*60.
Zuccard. *in l. fin. num.* 463. *& ſeqq. C. de edict. Diu. Adr.
2 tollen.* etiam † quod poſſeſſor habeat titulum à non ha-
bente titulum, Bart. *in l. fin. ff. C. quor. bon.* Rip. *in l.* 1. *pa-
riter in fin. ff. eod. tit.* Ang. Aretin. *in* §. *quadrupli num.* 54.
verſ. propterea inſtit. de action. Corn. *conſ.*289. *in fin. lib.* 1.
Ruin. *conſ.*25. *num.* 2. *in fin. lib.*4. Bero. *conſ.*66. *nu.*68. *lib.* 1.
Fachin. *controu. iur. lib.* 1. *cap.* 4. vbi alios allegat, & hanc
opinionem ſequitur Rota, vt fuit reſolutum in cauſa *Bene-
uentana terrarum, ſeu bonorum* 12. *Ian.* 1601. *coram bon.
mem. Litta*, in qua allegatur deciſio in cauſa *Ciuitatis Ca-
ſtelli bonorum coram Orano*, & fuit etiam reſolutum in cau-
ſa *Romana Palatij dell' Aquila* 5. *Iunij* 1602. *coram bo. mem.
Card. Sacrato*, in qua dicitur, quod d. concluſio procedit,
3 etiam ſi ceſſante fraude, † titulus, & poſſeſſio fuerit ac-
quiſita poſt obitum illius de cuius hæreditate agitur, Co-
uarr. *pract. cap.* 12. *nu.* 3. Zuccard. *in d. l. fin. num.*473. *C. de
edict. Diu. Adr. toll.*

Non obſtat, quod legitimatio obtenta ab Archiuio præ-
tendatur inualida, ex quo † in ea non fuit facta mentio 4
filiæ legitimæ, & naturalis, vti per Iacob. de Meluit. quem
refert, & ſequitur Lup. *de illegitim. comment.*3. §. 4. *nu.*9.
Surd. *conſ.* 552. *num.* 42. Rot. *dec.* 614. *numer.*13. *par.* 1. *diu.*
quæ eſt dec. Seraph. 351. *num.* 18. & in cauſa *Ciuitatis Ca-
ſtelli ſupplementi legitimæ, coram bo. me. Patriarcha Man-
zanede, quæ eſt deciſ.* 83. *num.* 3. poſt Merlin. *in tract. de
legit.* & adſunt celebres deciſiones in cauſa *Sabinen. Caſtro-
rum* 1. *Aprilis* 1589. *&* 5. *Iulij* 1589. *coram Bubalo*, & in
cauſa *Camerinen. prædij ſeu pecuniaria* 13. *Febr.* 1596. *coram
bon. mem. Hieronymo Cardin. Pamphilio*, Seraph. *dec.*1331.
vbi num. 10. dicit contrariam † opinionem non eſſe tu- 5
tam; Vnde data inualiditate d. legitimationis hæreditas † ab 6
inteſtato ſpectabat ad Sigiſmundam, vt in *l. eam quam,
num.* 14. *C. de fideicomm.* vbi Azor. & Caſtr. *num.* 4. & Iaſ.
num. 2. dicunt hoc eſſe, quia ſecundum intellectum com-
muniter approbatum iſto caſu inſtitutio † filij nulliter le- 7
gitimati eſt inualida errore teſtatoris, Dec. *conſ.* 175. viſo
themate *col.* 2. *num.* 3. *verſ. ſed prædictis non obſtantibus*, vbi
dicit doctrinam Caſtr. non habere contradictorem.

Hanc concluſionem aliqui ex Dominis dicebant eſſe ve-
riſſimam, aliqui eam impugnabat ex facultatibus Archi-
uij, vt ex atteſtatione data per officiales, qui aſſerebant
Archiuium ſemper ſolitum eſſe concedere legitimationes,
† nulla habita ratione, an adeſſent filij legitimi vel non, & 8
ideò ſubiungebant, quod cum iſta inſpectio requiret altio-
rem indaginem, remittenda erat ad petitorium *iuxt. deciſ.*
Verall. *num.* 3. *&* 4. *par.* 2. ſed alij Domini omiſſo vt videre-
tur, An hæc exceptio eſſet altioris indaginis, nec ne, di-
xerunt adeſſe aliam legitimationem obtentam à DD. de
Campegijs, in qua fit mentio prolis legitimæ, & licet ob-
tenta poſt obitum patris, & poſt † litem motam, & ta- 9
men tanquam obtenta de voluntate patris ſuſtinetur, &
retrotrahitur ad tempus voluntatis patris, vt poſt Bart. *in
l. gallus*, §. *& quid ſi tantum de liber. & poſth.* Ludouic. de
Sard. *in tract. de natur. liber. tit. de legit. per reſcript. effect.
ſub nu.* 2. *&* 7. Put. *dec.*472. *nu.* 2. *lib.* 2. *in correct.* Seraphin.
*d. dec.*1331. *num.* 11.

Nec placuit in hoc articulo replicatio, quod voluntas
patris non probetur ea teſtibus ſingularibus, quia citra con-
cluſionem, † quod teſtes præſumuntur conteſtes, fuit reſ- 10
ponſum, quod non ſunt ſingulares ſingularitate obſtatiua,
cum re vera omnes concludant voluntatem patris fuiſſe,
quod filij poſſent petere illam legitimationem; & ideò cùm
agatur de probanda voluntate circa factum extraneum à te-
ſtamento, non autem de probanda † contraria diſpoſitio- 11
ne ab expreſſa in teſtamento, probatio adducta ex dd. te-
ſtibus, & alijs coniecturis teſtamenti ſufficit, vt vlterior,
& exactior diſputatio remittatur ad petitorium iuxta d. de-
ciſionem Veralli pluries canonizatam.

Neque eſt verum, quod non data voluntate patris cir-
ca legitimationem DD. de Campegijs, illa non ſuffragare-
tur in præiudicium Sigiſmundæ, cui erat ius quæſitum
quia hoc † procederet, ſi Ciprianus nihil diſpoſuiſſet in
vita ad fauorem Caroli, vel quando Carolus concurreret ab
inteſtato cum prole legitima, vt per Put. *d. dec.*472. *num.* 1.
lib. 2. & Seraph. *d. dec.*1331. & per Gozad. *in conſ.* 6. maxi-
mè ex amplitudine priuilegiorum DD. de Campegijs in hac
materia ſatis in Rota canonizatorum.

Et ita concluſum vtraque, &c.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Elboren. Iuris conferendi.

5. *Decembris* 1640.

ARGVMENTVM.

Sententia ex quibus dicatur continere petitorium. Sententia benè fertur ſuper petitorio, quando etſi à principio fuerit actum ſuper poſſeſſorio, attamen fuerunt producta iura petitorium importantia, & proceſſus ſuper poſſeſſorio fuit fabricatum.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Clauſula*, conſtito de tribus, *verificatur quando ſententiæ tales apparent in ſubſtantia, nec attenditur cortex verborum.*

Sententiæ tres conformes ſunt exequendæ, num. 1.

Fallit niſi ſint validæ, & iuſtæ, nu. 2.

3 *Validitas ſententiæ ex reuolutione actorum dignoſcitur.*

4 *Verbum*, pertinet, *potius petitorio, quàm poſſeſſorio conuenit.*

5 *Verbum*, pertinet, *importat tam poſſeſſionem, quàm dominium.*

6 *Verbum*, reſtituto, *refert ad proprietatem.*

7 *Ius includit petitorium, & contradiſtinguitur à poſſeſſione.*

8 *Verba ſententiæ*, quod Archiepiſcopus permittat liberè præſentare, *reſpiciunt petitorium.*

9 *Verbum*, liberè, *in ſententia, etſi actum fuerit de ſola poſſeſſione, implicat petitorium.*

10 *Sententia ſapit petitorium ex verbis*, illos non moleſtet.

11 *Sententia quando redditur dubia, an ſit ſuper poſſeſſorio, vel petitorio, recipit interpretationem ab actis.*

Acta, quæ indicent ſuper petitorio, & non poſſeſſorio motum fuiſſe iudicium, nu. 11.

12 *Proteſtatio non repetita in alijs actibus non attendenda tamquam ab ea receſſum.*

13 *Agens in poſſeſſorio, ſi proceſſus fabricatur ſuper petitorio debet appellare ad effectum euitandi præiudicium.*

Quæ procedit in Actore, ſecus in reo, qui tenetur reſpondere petitis per actorem, nu. 14.

14 *Reus metitur ius ab actore.*

15 *Iudex debet pronunciare ſuper iure ab actore deducto non ſuper exceptione rei.*

16 *Patronus poteſt defendere iuſpatronatus ſuæ eccleſiæ abſque ea.*

17 *Acta, quæ formiter non ſunt producta non releuant.*

18 *Petitorij ſuſpenſio tacitè reuocatur per productionem iurium concernentium petitorium, & periudicium ſuper petitorio proſecutum.*

19 *Commiſſioni dicitur renunciatum per non vſum.*

20 *Deciſio Seraphin.* 1327. *declaratur.*

21 *Citati ad terminos ſubſtantiales ſanat terminos ſubſtantiales per illorum reiterationem.*

22 *Citatio ad terminos ſubſtantiales, quando nihil de nouo producitur ſanat omiſſionem alterius.*

23 *Sententia ad fauorem religionis lata comprehendit magnum magiſtrum tamquam caput, religioſos ceteros tamquam membra corporis.*

24 *Expreſſio eius, quod virtualiter inerat nil noui addit.*

25 *Sententiæ ad hoc vt dicantur conformes ſumenda eſt omnis interpretatio.*

26 *Fructus poſt motam litem percepti, eo quia mala fide ſunt percepti veniunt reſtituendi.*

27 *Religio non poteſt percipere fructus beneficij, niſi per amotionem beneficiatorum.*

28 *Sententia non dicitur continere difformitatem ab alia, quando aliquid venit conſecutiuè ad ipſas.*

29 *Prouiſus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione conferendi non eſt amouendus etiamſi conſtiterit de non iure prouidentis.*

Fallit quando prouiſio fuit facta poſt motam litem, numer. 30.

31 *Prouiſus poſt motam litem, licet debeat manere in Poſſeſſione donec per tres conformes lis terminetur tamen debet poſt litem, terminatam amoueri.*

32 *Sententiæ inter plures lata ſi ſint conformes reſpectu vnius debent in ea parte exequi.*

33 *Ius ex concordia obſeruata redditur certum, & indubitatum.*

34 *Epiſcopi pro tempore inuerſimile eſt, quod voluerint ſibi præiudicare.*

35 *Præſentationis effectuatio probatur, quando præſentatus poſtea vti beneficiatus interfuit in aliorum præſentatione.*

36 *Teſtes deponentes per certam ſcientiam, & de viſu optimè probant.*

37 *Inſtrumentum etſi informe appareat attamen, quando eſt antiquum, & cum eo concurrat obſeruantia benè probat.*

DECISIO CCLXIV.

LAtis duabus ſententijs in partibus ad fauorem Religionis de Auis contra Reuerendiſſimum Archiepiſcopum Elborenſem, vna de anno 1582. altera de anno 1587. ſuper iure eligendi, & præſentandi in vacationibus Beneficiorum Eccleſiæ S. Ioannis de Coruche, Delata cauſa ad Rotam, cùm partes primò coram bo. me. Corduba, poſtea verò coram bo. mem. Manzanedo, tandem de anno 1637. reaſſumpta diſputatione coram R. P. D. meo Carillo emanauit ab eo tertia ſententia aliarum duarum confirmatoria: quarum executio cum pro parte dictæ Religionis de Auis peteretur, adita per Reuerendiſs. D. Archiepiſcopum Signatura, reſcriptum mihi fuit cum clauſula, *Conſtito de tribus*, Vnde hodie propoſito dubio Domini cenſuerunt conſtare de ipſarum conformitate, cùm tales appareant in ſubſtantia, † quæ ſola attenditur pro verificatione huius clauſulæ, ſpreto cortice verborum, Card. *in clem.* 1
1. *num.* 2. *de re iud.* Gabr. *de execut. rei iud. concl.* 1. *num.* 33. *& ſeq.* Ruin. *conſ.* 114. *num.* 10. *lib.* 5. Adden. ad Buratt. *dec.* 567. *num.* 10. Et propterea illas eſſe exequendas Clem. 1. *de ſent. & re iudic.* Præpoſ. *in cap. ſua nobis num.* 2. *de appellat.* Rota *dec.* 370. *num.* 1. *par.* 1. *rec.*

Verùm quia ſententiæ licèt conformes non debent executori demandari, † niſi ſint validæ, & iuſtæ, *ad l.* 4. *§. con-* 2
demnatum, ff. de re iud. Creſcent. *dec.* 1. *num.* 1. *& per tot. de ſent. & re iud.* Achill. *dec.* 2. *eodem tit.* Viſum eſt Dominis de illarum validitate, & iuſtitia omninò conſtare, licet quamplurima in contrarium fuerint cumulata.

Validitas autem apparere viſa eſt, ex quo in reuolutione actorum † conſtat de iuriſdictione Iudicis, Procura- 3
torum mandato, citatione, & alijs requiſitis iuxta *deciſ.* Caputaq. 260. *par.* 2.

Nec obſtat, quod contra ſententias de Partibus tam hodie, quàm coram Corduba, & Manzanedo plures nullitates adductæ fuerint, omnes viſæ ſunt omninò ſublatæ ex quinque deciſionibus, videlicet *coram Corduba* 3. *Februarij* 1599. *& coram Manzanedo* 28. *Martij* 1613. *quæ eſt deciſio* 440. *par.* 2. *rec. in alia emanata* 15. *Decembris* 1614. *quæ eſt deciſ.* 617. *eadem par.* 2. *in alia* 5. *Iuly* 1617. *& demum* 5. *loco ſub die* 17. *Februarij* 1618. itaut non ſit opus alia reſponſione.

Quo verò ad nullitates oppoſitas contra ſententiam Rotalem, reſponſum fuit, illas non releuare: dum enim primò objicitur, quod ſententia de Partibus fuit lata in mero poſſeſſorio, & reliquæ duæ in petitorio, reſponſum fuit de contrario apparere, tam ex ipſius ſententiæ verbis, quàm ex actis, & proceſſu; Illa enim in exordio pro potiori dicendi ratione expreſsè ponderat ius præſentandi pertinere ad Religionem vigore concordiæ, & iurium productorum. Quod verbum, *pertinet*, cùm potius conueniat petitorio; † quàm poſſeſſorio, *l. ſi quis intentione, & ibi* 4
gloſ. ff. de iud. l. verbum illud pertinere, ff. de verb. ſignif. Pract. Papien. in forma libelli, & act. real. gloſ. incip. ſpectat, & pertinet, Grat. *diſcept.* 157. *num.* 20. Dicendum eſt petitorium fuiſſe in ſententia canonizatum; Et quod verbum, *pertinet*, valeat importare tam poſſeſſorium, † quàm 5
dominium, eſt *text. in l. liber. homo, ff. de acquir. rer. domin. l. per ſeruum, verſ. quemadmodum, ff. eod.* Felin. *in rubr. de reſcript. nu.* 7. *verſ. hoc autem limitatur*, Menoch. *conſ.* 21. *num.* 4. Peregr. *de empt. & vendit cap.* 22. *num.* 22.

Præterea conſiderabant Domini, quod ſi dicta prima ſententia reſtituit Religionem de Auis ad poſſeſſionem, & ius præſentandi, dicendum eſt in illa contineri etiam petitorium cùm verbum *reſtituo*, † referatur ad proprieta- 6
tem, *l. reſtituere, ff. de verb. ſignif.* Dec. *conſ.* 655. *num.* 2. Odd. *de reſtit. in integr. par.* 1. *qu.* 1. *art.* 1. *num.* 1. *&* 2. & ius includat petitorium, † prout contradiſtinguitur à poſſeſſione, Contard. *in l. vnica, qu.* 13. *num.* 73. *&* 75. *C. ſi de moment. poſſeſſ.* Fulgoſ. *conſ.* 162. *ad fin. verſ. ſuper eo vero*, Caſſan. *conſ.* 45. *num.* 12. Gratian. *diſcept.* 157. *num.* 21. Seraphin. *dec.* 335. *in princ. & per tot.*

Addito, quod in ſententia dicitur, quod Archiepiſcopus permittat liberè præſentare, quod reſpicit petitorium, † Menoch. *de recuper. in præfat. num.* 16. Cened. poſt Canonic. *quæſt. ſingular.* 58. *num.* 6. Ponderando præſertim

ver-

verbum, *liberè*, quod etiamſi de ſola poſſeſſione actum
9 fuiſſet, implicaret † petitorium, Soccin. *in l. rem, quæ nobis num.* 34. *verſ. aduerte tamen, ff. de acquir. poſſeſſ.* Alex. *conſ.* 96. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 5. Menoch. *de recuper. remed.* 1. *num.* 14. Rota *dec.* 356. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſ.* Et fuit reſolutum *in Bononien. bonorum* 4. *Maij* 1639. *coram R. P. D. meo*
10 *Ghiſilerio*. Prout etiam ponderando illa alia † verba, *illos non moleſtet*, Rota *dec.* 69. *num.* 13. *& ſeq. par.* 5. *rec.*

Et quando etiam verba ſententiæ redderentur dubia, deberent recipere interpretationem ab actis, & proſequutis,
11 ex quibus clarè colligi videtur fuiſſe actum in petitorio, fuit enim productum inſtrumentum concordiæ, & articulata pertinentia iuris præſentandi, & in libello narrata fuit eadem pertinentia, petendo in illius concluſione gratiam, & iuſtitiam, ex quibus petitorium cenſetur in iudicium deductum, Iaſ. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune nu.* 191. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Menoch. *de recuper. in prælud. nu.* 16. *& & 17. vbi alios cumulat*.

Quæ quidem etiam corroborantur tam ex eo, quod ſecundus Iudex in ſua ſententia dixit, Benè iudicaſſe primum Iudicem, declarando, quod ius præſentandi ad dicta beneficia ad Religionem ſpectaret *Summ. num.* 2. quam etiam ex quo idem Archiepiſcopus faſſus eſt, primam ſententiam fuiſſe latam ſuper ſpolio, & proprietate, *Summ. num.* 5. itaut vlterius de intentione Partium circa ſententiæ qualitatem, ac tenorem non ſit ambigendum.

Minùs obſtat, quod pro parte D. Archiepiſcopi fuerit ſuſpenſum petitorium, quia de huiuſmodi ſuſpenſione non conſtat; quod etenim datur in Summ. D. Archiepiſcopi, *num.* 2. eſt ſolum quædam informatio iuris, in qua dicitur, quod agebatur de petitorio, & ſic non eſt alicuius releuantiæ; quinimò de contrario manifeſtè apparet, dum pro parte eiuſdem Archiepiſcopi dicitur, ſe probare intendere, quod Beneficia tam huius Eccleſiæ de Coruche,
12 quàm alterius de Beja ad ipſum pertinerent. Quatenus adeſſet proteſtatio, cum illa non fuerit repetita in alijs actibus cenſendum eſt, Archiepiſcopum ab illa receſſiſſe, vt in terminis Giouagnon. *conſ.* 8. *num.* 92. *&* 177. vbi quod etiam erat neceſſaria appellatio, ſi proceſſus ad vlteriora in
13 petitorio fabricabatur, † Veſtr. *in prax. lib.* 4. *cap. vlt. ſub num.* 2. *verſ. admoneo*, Contard. *in l. vnica limit.* 2. §. 9. *nu.* 15. *&* 16. *C. ſi de moment.* Vltra quod tollitur etiam obiectum, quia ſuſpenſio petitorij debuit fieri ab Actore, qualis eſt Religio, non autem ab Archiepiſcopo, qui eſt Reus, &
14 tenetur reſpondere petitis per Actorem, † à quo metitur ius, *l.* 1. *in princ. ff. ſi pars hæred.* per Bald. *conſ.* 331. *in fin. lib.* 1. Ægid. *dec.* 617. Caſſad. *deciſ.* 3. *num.* 2. *de iud.* Vnde nil mirum ſi Iudex pronunciauit ſuper iuribus ab Actore dedu-
15 ctis † non autem ſuper exceptione Rei, prout ità de iure faciendum erat per *text. in l. fundum Titianum, ff. de except.* & faciunt trad. per Anchar. *in conſ.* 156. *num.* 2. *&* 3. Bald. *conſ.* 187. *per tot. lib.* 1.

Nec videtur attendendum, quod primæ duæ ſententiæ fuerint latæ non ſolum ad fauorem Religionis, ſed etiam Beneficiatorum, cùm tamen ipſi non eſſent in cauſa: Quia cùm Religio ſit patrona Eccleſiæ de Coruche, & Beneficiatorum in ea exiſtentium, & Concordiæ fuerint initæ per Religionem abſque interuentu Beneficiatorum, potuit Religio defendere ius ſuum, & Beneficiatorum etiam abſque
16 ipſorum mandato, † cum Patronus poſſit defendere iuſpatronatus ſuæ Eccleſiæ, *cap.* 2. *vbi gloſ. in verb. intererat, vt lit. pend. in* 6. *cap. ſignificauerunt de except.* Abb. *in cap. dudum il* 2. *in* 4. *notab. de elect.* Pariſ. *conſ.* 47. *num.* 44. *lib.* 4. Rocch. *de iurepatr. verb. ius, num.* 6. *verſ. an autem patronus*, Rot. *dec.* 2. *de iurepatr. in nou. per tot.*

Nec viſum eſt attendendum, quod ſententia Rotalis debebat ferri prout in prima, non autem in tertia inſtantia, tàm reſpectu commiſſionis directæ bo. me. Manzanedo, quàm etiam quia per D. Archiepiſcopum ſuſpenſum fuerat petitorium, & in ſtatum vt pronunciaretur prout in prima. Etenim quoad iuſtam ſuſpenſionem reſponſum fuit, quod cùm de ea non conſtet per cedulam formiter in actis pro-
17 ductam, reuelare non dicitur, † vt tradit Veſtr. *in prax. lib.* 4. *tit. vlt. num.* 2. Præterquamquod ſuſpenſio petitorij poteſt quandocumque reuocari, & ad priſtinum iudicij ſtatum teneri etiam tacitè, prout factum fuit in præſenti cauſa, in qua vtraque pars produxit materias concernentes petitorium, & in petitorio iudicium fuit proſequutum.
18 † Rot. *dec.* 6. *de cauſ. poſſeſſ. & propr. in nou.* Quoad commiſſionem directam Manzanedo, in qua fuit reſcriptum, vt Rota procederet, prout in prima, reſponſum fuit. In commiſſione petitum fuiſſe per Religionem, vt Rota procederet reiectis prætenſis nullitatibus, quæ à parte opponebantur contra ſententias, de partibus: Verùm quia fuit reſcriptum de ſecunda parte, vt Rota procederet, prout in prima; ideò cùm omnes illæ aſſertæ nullitates fuerint à Rota per plures deciſiones penitus reiectæ, Religio noluit amplius vti dicta commiſſione, nec partem citauit ad dicendum contra, vt conſtat ex atteſtatione Notarij *Summ.* 19
num. 2. Vnde per non vſum dicitur commiſſioni renunciatum, *l. quod fauore*, *C. de legib.* Hoſtien. *cap. ex conqueſtione num.* 6. *de reſt. ſpol.* vbi omnes illum ſequuntur, Buratt. *dec.* 138. *num.* 4. Rota *in Salamantina penſionis coram Bubalo impreſſ. apud Marcheſ. lib.* 1. *pag.* 172. Caualer. *deciſ.* 590. *num.* 5. *& in Rom. pecuniar. de Guicciardinis coram R. P. D. meo Pirouano apud Marcheſ. eod. lib.* 1. *p.* 172.

Nec deciſio Seraph. 1327. † exaduerſo allegata facit ali- 20
quid in contrarium, quia licèt verum ſit, quod in commiſſione dependente non requiratur citatio ad dicendum contra: attamen vltra quod in caſu d. deciſionis ille, qui commiſſionem impetrauerat, ea vſus fuerat, vt patet legenti *num.* 4. Reſponſum fuit; quod quamuis commiſſio ſanatoria nullitatum dicatur dependens quoad Iudicem, reſpectu ſcilicet iuriſdictionis, quia eidem Iudici dirigitur, vt tradit Rot. *dec.* 15. *de reſcript. in nou.* Attamen, quoad merita cauſæ, dicitur noua, & poteſt impetrans ea non vti per ſupradicta, præſertim ſi impetranti ſit præiudicialis, prout erat iſta, dum in ea narrabatur, quod ſententiæ prætendebantur nullæ; cùm tamen Rota illas pro ualidis declarauerit, vt ſupra dictum eſt.

Nec facit, quod cùm dicta commiſſione reperiretur in actis, dum fuit facta citatio pro terminis ſubſtantialibus; commiſſio per eam videtur effecta communis; Quia per d. citationem ſolum ſanantur termini ſubſtantiales vigore Innocentianæ per illorum reiterationem, † Caputaq. *dec.* 149. 21
num. 7. *par.* 3. ſed ſi aliqua citatio fuit omiſſa, illa, quæ fit pro terminis ſubſtantialibus, commiſſionem alterius non
ſanat, † niſi quando nihil fuit productum de nouo, vt di- 22
xit Rota *in Taurinen. decimarum coram R. P. D. meo Coccino apud Marcheſ. par.* 2. *fol.* 533. *num.* 6.

Nec facit, quod oriatur difformitas in ſententia Rotalis, dum in ea fuit expreſſa perſona Magni Magiſtri, de qua tamen in alijs ſententijs nulla fuerat facta mentio, quia ex hac expreſſione nulla reſultare potuit difformitas, nam cùm ageretur de iure præſentandi, quod reſpectu Patroni, & Religionis eſt indiuiduum, ius deductum pro Religione, & ſententiæ ad ipſius fauorem latæ dicuntur virtualiter continere ipſum Magnum Magiſtrum tanquam caput. Priorem verò, & Religioſos tanquam membra eiuſdem
corporis, † vt probat Rodriquez *qu. regul. tit.* 4. *cap.* 7. *nu.* 23
1. *tom.* 4. Et ſic clara intrat concluſio, quod expreſſio eius,
† quod virtualiter inerat, nihil noui addit. *Bald. in cap.* 1. 24
§. *fin. nu.* 25. *verſ. quid ſi de prohib. feud. alien.* Couar. *pract. cap.* 23. *num.* 6. Mantic. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 12. *num.* 25. *verſic. & ideo*.

Nec obſtat, quod in tertia ſententia amoueantur Archiepiſcopus, & cauſam ab eo habentes, ſub quibus verbis videntur comprehendi moderni Beneficiati, qui in duabus primis non continebantur, quia vltra quod iſta verba poſſunt referri ad Miniſtros Archiepiſcopi, ſcilicet Prouiſorem, ſeu Vicarium generalem, ac ad alios ſimiles, qui ſolent inſtituere Beneficiatos, illoſque in poſſeſſionem immittere, cùm ad effectum, vt ſententia dicantur conformes, capienda ſit omnis interpretatio, † vt dixit Rota *deciſ.* 30. 25
num. 38. *par.* 5. *rec.* & facit deciſio Gregor. 252. *num.* 9. Reſponſum fuit, quod quatenus etiam cauſam habentes ab Archiepiſcopo intelligi debeant Beneficiati, adhuc ſententiæ dicerentur conformes, non ſolum quia etiam in prima ſententia Beneficiati fuerunt amoti, dum mandat Beneficiatos deinde à Religione præſentandos reſtitui ad ius, & poſſeſſionem antiquiſſimam, in qua ſemper ſteterunt: quæ verba in neceſſariam conſequentiam videntur continere amotionem illorum Beneficiatorum, qui ab Archiepiſcopis vti de liberis fuerunt prouiſi poſt dictam ſententiam: ſed etiam quia cum præſentationes ſint fructus
iuriſpatronatus, † & fructus percepti à malæ fidei poſ- 26
ſeſſore ſint reſtituendi, Surd. *conſ.* 293. *nu.* 10. *& ſeq.* Rota *in recentior. deciſ.* 317. *num.* 2. *& deciſ.* 347. *num.* 7. *par.* 1. *recentior.* Buratt. *deciſ.* 678. *nu.* 1. Ita & Beneficiati ab Archiepiſcopo prouiſi poſt litem motam, imò poſt d. ſenten-

tiam

tiam latam veninnt amouendi: Et ſic cum omnes moder-
ni Beneficiati fuerint lite pendente, & poſt dict. primam
ſententiam prouiſi tanquam de liberis, videtur, quod per
27 tertiam quoque ſententiam debeant amoueri, † cum nun
poſſit Religio aliter percipere huiuſmodi fructus ſibi adiu-
dicatos, quàm per remotionem Beneficiatorum, vt in
ſpecie probat Abb. *in cap. conſultationibus num.* 3. *&* 4. *de*
surepat. Hæc enim amorio eſt, quid conſequutiuum ad ip-
28 ſas, vnde non videtur inducere diſſormitatem, vt † diait Ro-
ta poſt Cenc. *de cenſib. dec.* 188. *num.* 3. *& dec.* 450. *num.* 1.
par. 1. *diuerſ.*

29 Et quamuis verum ſit, † quod prouiſus ab exiſtente in
quaſi poſſeſſione conferendi non ſit amouendus, etiamſi
conſtiterit de non iure prouidentis. Attamen hæc regula
videtur procedere in collationibus factis ante motam litem,
non autem in factis poſt litem motam, † ac puſt latam
primam, & ſecundam ſententiam contra Collatorem;
Nam hoc caſu licet prouiſi maneant in poſſeſſione, donec
lis terminetur per rem iudicatam trium conformium, ta-
men poſt huiuſmodi rem iudicatam debent amoueri, vt
præſentationes tanquam fructus iuriſpatronatus Patrono
31 reſtituantur, † ita in ſpecie tradit Ripa *in tit. de cauſ. poſſ.*
& propriet. reſponſ. 1. *num.* 4. *&* 5. Abb. *in d. cap. conſulta-*
tionibus num. 3. *&* 4. *de surepat.* Rot. *deciſ.* 435. *num.* 4. *par.* 2.
recentior.

Et tandem quicquid ſit reſpectu Beneficiatorum, certum
eſt, quod reſpectu D. Archiepiſcopi ſententiæ ſunt confor-
32 mes, & ſuſtineri, † ac in ea parte exequi debent, vt per
Dec. *in conſil.* 385. *num.* 2. Couar. *pract. quæſt. cap.* 25. *nu.* 6.
& in puncto diait Rot. apud Reuerendiſſ. D. meum Coc-
cinum *dec.* 108. *num.* 1. *&* 2. Buratt. *dec.* 567. *nu.* 10.

Quod autem ſententiæ dicantur iuſtæ, clarè viſum eſt
patere ex deciſionibus factis coram eodem D. meo Caril-
lo, & præſertim in emanata ſub die 1. Iunij anni præteri-
ti; ſiquidem pertinentia iuris præſentandi ad Beneficia
eaiſtentia in dict. Eccleſia de Corucbe clarè probatur ex
concordijs celebratis de annis 1293. & 1317. inter Epiſco-
pos, & ipſam Religionem de Auis, quæ concordiæ cum
fuerint obſeruatæ, vt conſtat ex pluribus articulis inferiùs
33 deducendis, † ius Religionis reddunt certum, & indu-
bitatum, *cap. contingit de tranſact.* Crauett. *conſ.* 42. *nu.* 4.
Rot. *in recentior. deciſ.* 94. *num.* 4. *par.* 2. *& in Romana fidei-*
commiſſi de Ceulis 26. *Nouembris* 1639. *coram R. P. D. meo*
Carillo.

Conſtat enim primò, quod Epiſcopus Alphonſus de an-
no 1349. contulit vnum ea his Beneficijs vacans in dict. Ec-
cleſia per obitum cuiuſdam Stephani vltimi Portionarij vti
deuolutum ob negligentiam Prioris, & portionariorum,
Summ. num. 4.

Secundò, quia de anno 1450. idem Epiſcopus mediante
quadam Epiſtola à Priore, & Beneficiatis requiſiuit eorum
conſenſum pro permutatione facienda de quodam Benefi-
cio dictæ Eccleſiæ, *Summ. num.* 7.

Tertiò ex confirmatione facta ab Epiſcopo de Aluaro
Martinez anno 1459. de quodam Beneficio in hac Ec-
cleſia ad præſentationem Prioris, & Portionariorum,
Summ. num. 5.

Quartò ea epiſtola Regis dictæ Religionis Magni
Magiſtri inſcripta de anno 1461. in qua præcipitur
Priori, ac Beneficiatis, vt præſentent Stephanum Pi-
rez in beneficio vacante per renunciationem, *Summ.*
num. 9.

Quintò ea alia Epiſtola dictæ Religionis Magiſtri, ſcrip-
ta anno 1463. in qua dicitur, ipſum feciſſe gratiam vnius
Portionis cuidam Aluaro, illumque propterea Priori, &
Beneficiatis commendat, ad hoc vt illum præſentarent,
Summ. num. 9.

Sextò ea prouiſione facta à Georgio Epiſcopo ad fauo-
rem Numi Aluari de Beneficio vacante per renunciatio-
nem Ioannis Alphonſi vltimi poſſeſſoris, cum expreſſio-
ne, quod Epiſcopus conferebat hoc Beneficium ad præ-
ſentationem Prioris, & Beneficiorum *Summ. num.* 5. *lit-*
tera A.

Septimò ex alia ſimili prouiſione, ſeu confirmatione fa-
cta à Velaſco Epiſcopo de anno 1470. in perſonam Petri
Gundiſalni ad præſentationem dictorum Prioris, & Bene-
ficiatorum iuxta formam compoſitionis, *d. Summ. num.* 5.
littera B.

Octauò ex vnione facta ab Alphonſo Epiſcopo Priora-
tui Eccleſiæ de Coruche cuiuſdam Beneficij vacantis per
reſignationem ſtante conſenſu Prioris, & Beneficiatorum,
& in illo confirmauit fratrem Aluarum tunc Priorem ad
præſentationem dictorum Beneficiatorum, ad quos aſſe-
ritur ſpectare Ius præſentandi, *Summ. nu.* 5. *litt. C.*

Nonò ex confirmatione facta anno 1502. ab Epiſcopo in
perſonam Ludouici Aluarez eiuſdem Epiſcopi familiaris de
Beneficio vacante per renunciationem ſub ſpe futuræ præ-
ſentationis faciendæ per Priorem, & beneficiatos d. Eccle-
ſiæ, quapropter mediante quadam epiſtula illos rogat, vt
d. præſentationem facere velint, & poſſeſſionem eidem Al-
uaro dare ſint contenti, *Summ. num.* 7. *litt. B.*

Decimò ex confirmatione facta ab Alphonſo Cardinali,
& Epiſcopo ad fauorem Ioannis Baptiſtæ Cottæ de Benefi-
cio vacante per obitum Ioannis Bugallo illius vltimi poſſeſ-
ſoris ad præſentationem Vicarij, & beneficiatorum cum
aſſertione, quod ad eos ſpectabat Ius præſentandi, *Summ.*
num. 5. *litt.* D.

Vndecimò ea præſentatione facta à beneficiatis de
Ferdinando Bugallo ad beneficium vacaturum, *Summ.*
num. 6.

Duodecimò ea quo Vicarius Epiſcopi anno 1544. habuit
Alphonſum Diaz pro præſentato à dictis Priore, & Bene-
ficiatis ad Beneficium vacans per obitum d. Ludouici Alua-
rez, & mandauit Inſtrumentum præſentationis fieri, *Sum.*
mum. 8. *litt. B.*

Ea quibus actibus clarè videtur deduci Ius Religionis de
Auis pro collatione beneficiorum dictæ Eccleſiæ de Coru-
che; cum alias inueriſimile omninò ſit, † quod Epiſcopi 34
pro tempore voluerint ſibi præiudicare, Rot. *in nou. dec.* 11.
de iurepatr. Canaler. *deciſ.* 46. *num.* 1. *& dec.* 55. *num.* 2. Bu-
ratt. *dec.* 172. *num.* 24.

Nec obſtat, quod nulla ea dictis præſentationibus, ſeu
confirmationibus appareat effectuata, quia contrarium
apparet ex confirmatione facta in perſonam d. Ioannis Ba-
ptiſtæ Cottæ anno 1526. & Ludouici Aluarez, ea quo præ-
dicti poſtea interfuerunt vti beneficiati in præſentandis alijs;
nam Cotta præſentauit Ferdinandum Bugallo, & poſt mor-
tem Ludouici Aluarez præſentatus fuit Alphonſus Diaz,
† qui eſt modus probandi effectuationem iuxta *conſ.* Ol-
dradi 229. *num.* 1. *& ſeq.* & illum Rota paſſim ſequuta eſt,
vt par. 1. *diuerſ. deciſ.* 598. *numer.* 8. *& recentior. deciſ.* 295.
num. 2. *per tot. par.* 3. & alibi paſſim; probata autem effe-
ctuatione in vna parte cenſetur probata in reliquo, dum
non conſtat de contrario ſtatu.

Accedit, quod pro hac obſeruantia non ſolum adſunt
plures teſtes deponentes ſuper quota decimarum, & alijs
fructibus huic Religioni reſeruatis iuata formam dictarum
Concordiarum, ſed quod magis eſt Nonus, & Decimus
deponunt ea certa ſcientia, † & per ſenſum viſus de præ- 36
ſentationibus antiquitus factis ad hæc Beneficia à Priore, &
beneficiatis, vt in ſpecie ponderatur in *d. deciſ. D. mei Ca-*
rilli in §. *Præterea dixerunt Domini.*

Nec dicatur, quod admiſſa etiam Concordia Archiepiſ-
copi ſint in quaſi poſſeſſione liberè conferendi hæc benefi-
cia ſpatio quadraginta, & quinquaginta annorum, quia
cùm hanc aſſertam præſcriptionem Rota coram eodem D.
meo Carillo iterùm diſputandam particulariter guſtare vo-
luerit, eam inſufficientem repetijt, vt in eadem D. mei Ca-
rilli deciſione firmatur.

Denique non viſa ſunt releuare, quæ hodie denuò affe-
runtur, quo ſcilicet Inſtrumentum concordiæ non ſit in
forma probanti, quia cùm ſit adeò antiquum, & cùm eo
concurrat obſeruantia, eſt illi fidea adhibenda, † licèt ex 37
ſui facie informe appareret. Aym. *conſ.* 158. *num.* 1. *& de*
antiq. temp. p. 1. §. *quarto limitatur*, *num.* 14. Menoch. *conſ.*
924. *nu.* 23. Gratian. *diſcept.* 268. *nu.* 55. Rota *dec.* 224. *nu.* 22.
par. 6. *rec.*

Et ita pro conformitate Sententiarum parte vtraque in-
formante reſolutum fuit.

R. P. D. COCCINO

Sacræ Rotæ Decano.

Theatina, ſeu nullius Abbatiæ.

Luna 10. *Decembris* 1640.

ARGVMENTVM.

Regreſſus ad beneficium competit reſignanti ſe-
cundum formam decreti in litteris appoſiti.

S V M M A R I V M.

1 *Regreſſus non datur niſi ſtante pertinacia, & magna proteruia.*
2 *Regreſſus ad beneficium datur ſecundum formam decreti in litteris appoſiti.*
3 *Verba quando ſunt clara ab eis non eſt recedendum.*
4 *Regreſſus ad beneficium datur ſtante tali mora, qualis decretum litterarum requirit.*
Amplia ceſſante ſpe, quod poſſit mora purgari, nu. 6.
5 *Regreſſus ad beneficium ſtante conſenſu non dicitur pœna, ſed modus, vel conditio, quæ ineſt rei traditæ.*

D E C I S I O CCLXV.

DOminus Abbas Federicus reſignauit Abbatiam Ioſe-
pho Strappolæ, reſeruata ſibi penſione 207. ducat.
de Camera, cum decreto, quod ceſſante Ioſepho in ſolu-
tione penſionis in toto, vel in parte, ſeu ſi illam per tres
menſes à fine cuiuslibet termini computandos ſoluere re-
tardauerit, liceat eidem Abbati Federico ad dictam Abba-
tiam liberum habere regreſſum, illiuſque corporalem poſ-
ſeſſionem apprehendere propria auctoritate vnica tantum
præcedente Intimatione, ſeu Citatione, & Iudicij forma in
nihilo ſeruata cum decreto irritanti, &c. Cum iuxta deciſio-
nes in hac cauſa factas 26. Martij, & 28. Iunii huius anni
Ioſeph remaneat debitor in ducatis 719. auri de Camera,
dictus Abbas Federicus intentauit Regreſſum iuxtà for-
mam dd. litterarum. Vnde dubitaui, An eſſet locus d. Re-
1 greſſui, & Domini affirmatiuè reſoluerunt. † Nam & ſi
regulariter loquendo, quoad effectum Regreſſus, requi-
rantur, pertinacia, & magna proteruia. Ant. Auguſt. *in
in epitom. de penſ. tit. de priuat. ob non ſolut.* & Lotter. *de re
benef. lib. 5. qu. 40. num. 277.* & latè ad materiam Sarnen. *ſu-
per regul. de ſubrog. qu. 7. num. 9. verſ. ſecundus caſus*, Caſſad.
*deciſ. 2. num. 4. circa fin. verſ. vt facit, quia Papa ponendo
pœnas de penſion.*

Tamen in hoc caſu verſamur in regreſſu magis fauora-
bili, quia ex decreto ſupra narrato ſolum requiritur lapſus
trium menſium, & intimatio etiam extraiudicialis, & pro-
pterea cùm vſque de menſe Iulij præteriti fuerit acceptatus
2 regreſſus, & facta intimatio, † & penſio non fuerit ſolu-
ta eſt locus d. decreto de regreſſu, Caputaq. *dec. 247. par. 1.
& deciſ. 213. par. 2.* Gigas *de penſ. qu. 99. num. 19.* Pariſ. *de
reſig. lib. 6. quæſt. 3. num. 6.* & fuit dictum in cauſa *Cremo-
nen. penſionis 23. Iunij 1623. coram Vbaldo*, & in cauſa
*Bracaren. Theſauraria 22. Iunij 1629. coram R. P. D. meo
3 Pirouano.* Et cùm verba ſint ſatis clara ab illis non † eſt
recedendum, vt in puncto dicunt Rebuff. *in praxi de re-
greſſib. in fin. verſ. verum, vt ad rem veniamus notandum eſt.*
Put. *deciſ. 81. verſic. cum littera dicant, quod elapſis ſex
menſibus, lib. 2.* Rota *in d. Cremonen. Penſionis*, Lotter.
4 *de re benef. dicto lib. 1. qu. 40. nu. 271.* & ſufficit talem † eſſe
moram qualem decretum requirit, Gigas *de penſion. dicta
quæſt. 99. num. 4. & 19.* vbi conſiderat moram 30. dierum,
vel ſex menſium iuxtà formam litterarum. Et prædicta
eò magis procedunt, ex quo Ioſeph, conſentiendo decre-
to, ſe obligauit in forma Cameræ, & propterea eò magis
eſt attendenda forma decreti abſque alia proteruia, dictus
5 enim † conſenſus operatur vt regreſſus non ſit pœna;
ſed modus, vel conditio, quæ ineſt rei traditæ. Ferdinand.
de Caſtro palao *in opere morali par. 2. diſput. 6. puncto 2. §.
primo, num. 3. verſ. ſi reſignes eadem conditione*, Lotter. *de
re benef. lib. 1. qu. 40. num. 293.*

Accedat prædictis, quod nec dictus Ioſeph ſoluit termi-
num maturatum in feſto Sancti Ioannis, & pulſatur di-
6 uerſis mandatis etiam ex cauſa penſionis, † & fuit ad-
miſſus ad *cap. Odoardus*; & ideò ceſſat ſpes, quod poſ-
ſit ſatisfacere.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

Supra in hac eadem parte deciſ. 215. habetur deciſio huius cauſæ, alterà vt in appendice.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO,
Poſteà S. R. E. Cardinali.
Ianuen. Pecuniaria.
Lunæ 10. Decembris 1640.

A R G V M E N T V M.

Mandans poteſt conueniri, & eſt nomine proprio obligatus, etiam ſi mandatum gratia mandatarij, vel aliena dederit. Mandans cenſetur nomine proprio ſe obligaſſe, quando non fuit facta expreſſio alicuius, fallit ſi mandans habuerit ab alio mandatum, & de eo conſtet.

S V M M A R I V M.

1 *Mandans poteſt conueniri actione contraria mandati quamuis mandatum ſit datum in gratiam mandatarij, & non mandantis.*
2 *Epiſtola continens expreſſam ratihabitionem poteſt mandato comparari.*
3 *Reuocatio mandati ſupponit exiſtentiam antecedentis alias non ſubſiſteret.*
4 *Actio oritur contra eum pro quo negotium agitur non contra eius miniſtrum, & nuncium, aut procuratorem, & num. 5.*
6 *Mandans nomine proprio tantum remanet ſolus ex mandato obligatus.*
7 *Mandatum poteſt dari tam gratia mandantis, quàm mandatarij, aut aliena.*
8 *Mandans licet det mandatum gratia mandatarij, vel aliena, attamen nomine proprio remanet obligatus.*
9 *Mandans cenſetur proprio nomine contrahere, quando in mandato nulla fit mentio alterius perſonæ, & res eſt dubia, & nu. 12.*
Fallit quando mandans habet mandatum à Domino, quia tunc non eſt neceſſaria expreſſio, num. 10.
Declara procedere fallentiam quando conſtat de mandato Domini, & num. 11. & 13.
14 *Soluens creditori ex vna cauſa non prohibetur ab eo petere ex alia ex qua ſit ſibi obligatus.*
15 *Societas rectè poteſt contrahi ſuper officio, quod ſocius emere debet.*
16 *Mandans, & ſi fines mandati exceſſi ſint, non poteſt poſt ratihabitionem impugnare per mandatarium geſta.*

D E C I S I O CCLXVI.

COnfirmarunt DD. in hoc dubio deciſionem factam
ſub die 13. Iunij proximè præteriti, * in qua firma-
tum fuit, quod Abbas Paulus Fiſcus tenebatur reſtituere
Viualdis ſummam pecuniæ ab ipſis ſolutæ pro ſocietate offi-
cij, quam contraxerunt nomine, & fauore Vgonis, qui
erat frater ipſius Abbatis, quia cùm Abbas dediſſet man-
datum ad gerendum hoc negocium poterat cõueniri actio-
ne contraria mandati pro reſtitutione eiuſdem pecuniæ,
† quamuis idem mandatum ab eo datum fuiſſet nõ ad pro- 1
priam vtilitatem, ſed in gratiam Vgonis, vt notatur *in l. 2. in
prin. ff. mandati, & in l. ſi remunerandi, §. ſi tibi, & l. ſi mihi,
ff. eod tit. & Inſtitut. eod. tit. in princ.* tradit Card. Mant. *de
tac. lib. 7. tit. 2. nu. 18.* Mozzius *de contract. in rubr. de diuiſ.
mandati, num. 93.* Et verò de hoc mandato apparebat tam
ex epiſtola, quàm Abbas Paulus ſcripſit Viualdis ſub die 23.
Ianuarij 1637. in qua eos rogabat, vt memoriam haberent
negotij, quod alias cum illis tractauerat, vt inuenirent
occaſionem opportunam inueſtiendi aliquam ſummam
pecuniæ ſub ijs conditionibus, quas eis voce ſignificauerat
dùm Romæ moratus fuit, quam etiam ex altera epiſtola
ab eodem ſcripta ſub die 24. Aprilis eiuſdem anni, in qua
confitebatur ſe accepiſſe inſtrumentum ſocietatis, quod ſi-
bi tranſmiſſum fuerat à Viualdis approbando, & laudan-
do, quod ipſi geſſerant, † quæ epiſtola tamquam 2
continens expreſſam ratihabitionem poterat mandato
comparari ſecundum notata in *l. vlt. Cod. ad Maced.
& in l. donat. 25. Cod. de donation. inter vir. & vxor.* & no-
tat ibi *gloſ. in verb. ratihabitiones, & in l. licet 56. ff. de iu-
dicijs.* Et licet ex prima epiſtola non appareret, quod
nego-

negotium ſpectaret ad Vgonem, qui in ea nominatus non
erat, tamen hoc declarabatur ex altera, & ex alijs actibus,
qui poſteà ab Abbate geſti fuerunt ſemper nomine Vgo-
nis, idemque mandatum datum fuiſſe expreſsè colligeba-
tur ex hac poſteriori epiſtola, quia Abbas in illa ſignifica-
uit Viualdis, quod reuocabat mandatum, quod alias eis
dederat ad huiuſmodi negocium, eo quia Vgo inueniſſet
nouam occaſionem implicandi pecunias in alia negoria in
Ciuitate Ianuæ, in qua morabatur, cùm non poſſet ea
3 reuocatio ſubſiſtere, † niſi ſupponeretur antecedens man-
datum, *arg. text. in l. decem, ff. de verb. oblig. & in l.* 4.
§. condemnatum, ff. de re iudic.

Neque obſtare viſum fuit, quod Abbas totum hoc nego-
cium transfegiſſet nomine Vgonis, & pro illius vtilitate,
vnde inferebatur, quod actio ſolùm fuiſſe orta contra ip-
4 ſum Vgonem, † tam ſiue Abbas conſiderari deberet vti Mi-
niſter, & Nuncius voluntatis ſuis fratris, ex notat, per DD.
in l. multum intereſt, C. ſi quis alteri, vel ſibi, vbi Bart.
num. 1. *in §. ſi vero*, Bald. *num.* 12. Cin. *num.* 6. *& in l. ſi lit-
teras, C. mandati*, vbi idem Bald. *num.* 1. Bart. *in l. qui au-
tem, §. conſtituere, num.* 2. *ff. de conſtit. pecun.* quàm ſi dici
5 deberet eius Procurator, † dum Viualdi contraxerunt eum
Abbate contemplatione Vgonis, vt voluit idem Bart. *in
l. ſi pupilli, §. item ſi procurator, ff. de negoc. geſt.* Bald.
num. 4. & notat *ibi gloſ. verb. contemplatione*. Huic enim
difficultati pluribus modis reſponſum fuit in deciſione præ-
terita, quia Abbas non dedit tale mandatum nomine
6 Vgonis, aut vti illius procurator, ſed nomine † proprio
Vnde ipſe ſolus fuit ex eo mandato obligatus ex notatis in
l. 2. *ff. mandati, & in §.* 1. *inſtit. eod. tit.* & tradit Card. Man-
tic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 7. *tit.* 2. *num.* 18. Nec re-
fert, quod idem mandatum, vel datum fuiſſet in gratiam
alterius, vel quod dum Viualdi illud ſuſceperunt, contem-
plati fuiſſent ſolam perſonam Vgonis, quia primum erat
7 conforme naturæ mandati, † cùm illud dari poſſit, tàm
propria gratia, quàm gratia mandatarij aut aliena, vt pro-
bat *text. in d. l.* 2. *ff. mandati, & in §.* 1. *inſtit. eod. tit.* Hoc
tamen non poterat efficere, vt qui tale mandatum dedit,
non eſſet obligatus proprio nomine erga mandatarium,
8 cùm † ille ſit loco alterius Rei, & vti talis rectè conueniri
poſſit a mandatario, vt probat *text. in l. ſi quis alicui §. ſi
mandato meo, ff. mandati, & in l. ſi mandato* 14. *ff. de fi-
deiuſſ. & in l. ſi Sticcum, aut Pamphilium* 96. *ff. de ſolution.
§. ſi mandato meo*, & notat ibi gloſſ. *in verb. cedat*, Bald. *in
l. ſi litteras, C. mandati, num.* 1. & ibi etiam Angel. *num.* 1.
Henrig. *de fideiuſſorib. cap.* 20. *§.* 1. *num.* 4. Quod verò Vi-
ualdi in illius receptione ſolum contemplati fuiſſent perſo-
nam Vgonis, non fuit hoc probatum ex parte Abbatis, imò
contrarium ſuadebatur, ex epiſtola ab eo ſcripta ſub die
23. Ianuarij 1637. in qua dicitur primò datum fuiſſe idem
mandatum Viualdis, cùm in illa non facta fuiſſet mentio
perſonæ Vgonis, ſiue quod negotium ad ipſum pertine-
9 ret, † ſine qua expreſſione cenſeri debebat tanquam in re
dubia Abbatem voluiſſe proprio nomine contrahere, vt
tradit Bart. *in l.* 1. *§. nunciatio, ff. de nou. oper. nunciat. & in
l. poſt mortem, §. Tutor, ff. quando ex fact. Tutor. vel Curat.
nu.* 3. Bald. *in rubr. C. de contrah. emptio num.* 27. Roman. *in
l. poſt dotem nu.* 17. *ff. ſolut. matrim.* Et licet non ſemper re-
quiratur talis expreſſio, cùm illa neceſſaria non ſit in caſu
quo conſtet Procuratorem habuiſſe mandatum à Domino,
quaſi tunc actus videatur ab eo factus in exequutionem
10 mandati antecedentis, † vt declarat Rom. *in d. l. poſt do-
tem, num.* 17. *& in conſ.* 91. *num.* 9. Bart. *in l. qui aliena, §. ſi
is qui putabat, ff. de acquir. hæredit. num.* 1. & ibi etiam An-
gel. *in princ.* Tamen oſtendi deberet idem mandatum, quod
11 Abbas habuiſſet à fratre, quod neque probatum fuit, † &
hæc probatio ſpectabat ad ipſum Abbatem, dum ille ſe geſ-
ſit vti Procurator ſui fratris, vt tradit idem Bart. *in l. pro-
cur. qui pro euictione, ff. de procurator. nu.* 4. *& in l.* 1. *C. cre-
ditorem euict. pignoris non debere, vbi profitetur ſe hoc pluries
docuiſſe*, & notat ibi Menoch. *in addit. ſub littera A.* Boer.
deciſ. 80. *num.* 3. Quod præcipuè dicendum erat dum dubi-
tatur de exiſtentia talis mandati, quod Abbas habuiſſet ab
Vgone reſpectu tertij quales ſunt Viualdi, quia ſemper illi
12 potuerunt dubitare, † Vtrum Abbas contrahere voluiſſet
nomine proprio, dum in ea epiſtola non fuit expreſſum no-
men Vgonis, vt declarat idem Bart. *in d. l. qui in aliena, §. ſi is
qui putabat eod. nu.* 1. *arg. tex. in l. Iulianus, §.* 1. *in* 2. *reſponſ.
ff. ad Senat. Conſult. Macedon.* quem ſequutus fuit ibi, Iaſ.
num. 11. Alex. *num.* 15. *& in l. poſt dotem, num.* 14. *ff. ſo-
lut. matrim.* vbi dicit ita concordari poſſe opinionem con-
trariam ſecundum quam non eſt neceſſe, vt procurator
exprimat nomen Domini, nimirum illa procedat inter
mandantem, & mandatarium, non autem in præiudicium
Tertij, & idem docuit Iaſ. *ſuper eadem l. num.* 74. Io. Crot.
in l. 1. *§. nunciatio, ff. de nou. oper. nunciat. num.* 36. Alciat.
regul. 2. *præſump.* 24. *num.* 5.

Secundò, non viſum fuit obſtare, quod dicebatur, vt
Viualdi poſtea ſuſcepiſſent in ſe totum hoc negocium, vn-
de Abbas conſequutus fuiſſet liberationem à ſua obliga-
tione, quæ potuiſſet illi ſuffragari, quamuis vera eſſet, ne-
que impugnaretur obligatio, quam idem dicebatur feciſſe;
Etenim non viſa fuit probari talis liberatio, quia illa dedu-
cebatur ex confeſſione, quæ aſſerebatur facta à Viualdis,
quia poſtquam Hieronymus ſimul cum fratre obtinuerunt
reſcindi inſtrumentum ſocietatis, quam anteà contraxe-
rant cum Baptiſta Bonanno, ſignificarunt hoc per litteras
Abbati, eumque rogarunt, vt mitteret mandatum procu-
ræ Vgonis, quo vti volebant pro abolendo decreto domi-
nij, quo reſeruatum fuerat illius fauore in emptione officij,
quam facit Bonannus adducendo rationem, quod debuiſſet
Vgo hoc facere, dum non habebat aliquod intereſſe ſuper
dict. officio, quod mandatum vbi tranſmiſſum fuiſſet mo-
nuerunt nihil vltra replicandum eſſe ex parte Abbatis. Ex
his verò non viſum fuit ſequi talem probationem, vt Ab-
bas liberatus fuiſſet ab obligatione contracta, ſiue quod
fuiſſet inducta aliqua promiſſio facta à Viualdis non peten-
di reſtitutionem pecuniæ, quam impenderant in contra-
ctu ſocietatis, vt etiam aſſerebatur pro parte Abbatis, quod
intelligedum erat ex ſerie totius facti atque huius negotij,
quod inter eos tractatum fuit. Conuenerunt enim Viual-
di cum Bonanno, vt extingueretur ſocietas, quam ipſi ex
mandato Abbatis ſub nomine Vgonis contraxerunt, &
Bonannus promiſit reſtituere pecunias acceptas in actu re-
ſciſſionis inſtrumenti, ex pretio tamen, quod percipere de-
bebat ex venditione officij, quam facere ſtatuerat, ſed
cùm officium vendi non poſſet ſine conſenſu Vgonis, cuius
fauore reſeruatum fuerat decretum dominij, petierunt Vi-
ualdi illius mandatum ad renunciandum tali decreto, vt
poſſent dare conſenſum ſuper venditione dict. officij, &
eodem tempore recuperare pecunias à Bonanno; Ex qui-
bus apparebat Viualdos nunquam habuiſſe eam mentem
liberandi Abbatem, ſiue Vgonem, ſed ſolùm conſequen-
di pecunias creditas, quas Bonannus nolebat ſoluere niſi
cum pretio officij, & ita cùm Viualdi illas recipere debe-
rent in actu conſenſus, quem præſtituri erant ſuper dict.
venditione rectè dicere potuerunt, quod nihil amplius
agendum erat tranſmiſſo mandato procuræ ad renuncian-
dum decreto, ſiue quod Vgo nullum intereſſe haberet ſuper
d. officio, † cùm ex ſolutione pretij ſocietatis, quæ ſequi 13
debebat vendito eodem officio, ceſſare deberet tàm obli-
gatio cuius occaſione Viualdi potuiſſent agere contra
Abbatem, quàm omne creditum, aut intereſſe Vgo-
nis, *argum. text. in l. item liberatur, ff. quib. mod.
pig. vel hypot. ſoluitur, & l. ſoluendo, ff. de negot.
geſt. & in l. nullas C. de ſolut.* & notat ibi *gloſſ. in
verb. euaneſcere*. Neque contrarium probare potuerant
plures actus, qui deinde dicebantur geſti à Viualdis, cum
illi noluiſſent in proximis nundinis poſtea ſequutis exi-
gere pecunias à Procuratore Vgonis pro ſatisfactione
litterarum, quas illi miſerant pro dictis nundinis, ſed
mandaſſent proprio Procuratori, vt ipſe ſatisfaceret eiſ-
dem litteris; nam illæ declarabant cauſam ob quam
hoc factum fuiſſet, quia nimirum eo tempore incertum
erat, an ſocietas potuiſſet effectum habere propter im-
pedimenta, quæ contigerant in emptione officij ſuper
quo ſocietas contracta iam fuerat; Vnde in hac dubita-
tione non exiſtimarunt æquum eſſe, vt Vgo ſolueret pecu-
nias pro ſatisfactione literarum cambij, ex quibus non
poteſt dici probata voluntas, quam Viualdi habuiſſent
liberandi Abbatem, ſed ſolùm, quod illi nolebant con-
ſequi pecunias, quas impenderant niſi in caſu, quo ſo-
cietas effectum haberet, & hoc præcipuè oſtendebant po-
ſtrema verba eius Epiſtolæ, in quibus dicebatur, quod ipſi
tranſmiſſuri fuiſſent dictas litteras cambij Procuratori
Vgonis in proximis futuris nundinis, quando ſocietas ſor-
tita fuiſſet effectum. Vnde patet, quod dum recuſarunt
in præteritis nundinis recipere pecunias ab illius Procurato-
re, hoc fecerunt ſolum animo differendi propriam ſatisfa-
ctionē, non autem animo liberandi debitorem à reſtitutione

pecuniæ ſolutæ; Et licet in nouis nundinis mandaſſent Viuaidi, vt reſtituerentur Vgoni ſcuta ducenta, ac viginti-quinque, quæ ipſi retinebant ex illius pecunijs, & deſtinauerant impendere in emptione eiuſdem ſocietatis; Tamen hoc fieri potuit ex eadem cauſa propter ſpem futuræ numerationis, quam credebant facturum fuiſſe Bonannum vendito officio, vt verè apparebat factum fuiſſe, quia cùm ante venditionem officij ſeqnutus fuiſſet obitus Bonanni cuius cauſa non potuerunt Viualdi ſatisfieri ex pretio eiuſdem officij ſtatim miſerunt in eiſdem nundinis litteras Procuratori Vgonis pro ſolutione totius ſummæ, quam illi impenderant in contractu ſocietatis, quæ tamen redierunt vacuæ & ſine effectu, cum Procurator illas ſoluere recuſaſſet. Imò hæc vltima coniectura deſumpta ex reſtitutione partis pecuniæ non erat talis efficaciæ, vt poſſit adduci pro coniectura ſatisfactionis, quam Viualdi conſequuti fuiſſent ab eorum debitore, cum ſoluens creditori ex vna cauſa non prohibeatur ab eodem petere ex alia cauſa, ob
14 quam idem creditor ſibi ſit obligatus, † vt probat *text. in in l. ſi cum dos de act. rerum amatarum*, & notat ibi Bart. & Alberic. *num.* 1. idem Bart. *in l. ſi quidem num.* 2. & tenuit Rot. *in Romana Grani* 4. *Decembr.* 1620. *coram bo. me. Vbaldo*.

Demum non viſum fuit obſtare, quod Viualdi exceſſiſſent mandatum ſibi traditum ineundo ſocietatem ſuper officio, quod emptum nondum erat, quia potuit ea ſocietas rectè contrahi ſuper officio, quod ſocius emere debe-
15 bat, † vt eſt *deciſ.* Putei 67. *lib.* 3. & probat *tex. in l. actionem* §. *in rem certam*, & §. *ſi quis ſocietatem*, & *in l. cum ſocietas ff. eodem tit.* Et ſatis eſſe poterat, quod Abbas admonitus de hac qualitate contractus ex receptione inſtrumenti
16 ſocietatis, illum ratum habuiſſet, † vt hodie non poſſit amplius eum impugnare, *argum. text. in l. Pomponius, ff. de negoc. geſt.* & *in l. ſi fundus*, §. *eleganter, ff. de lege commiſſ.* notat Decius *in l. ſemper ff. de regul. iur. num.* 6. Dynus *in cap. ratihabitionem eod. tit. lib.* 6. *nu.* 12. Surd. *conſ.* 18. *nu.* 2. & *deciſ.* 33. *num.* 3. Et ita, &c.

Hæc deciſio ſub die 13. *Iunij* 1640. *habetur impreſſa penes Merlin. de pign. dec.* 37.

R. P. D. CARILLO,

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Romana pecuniaria, ſeu Penſionis.

Veneris 14. *Decembris* 1640.

ARGVMENTVM.

Obligatione facta intuitu, & contemplatione alterius, debet obligatus à perſona contemplata indemnis releuari, licèt ipſe quoad creditorem teneatur, & quomodo talis obligatio probetur. Debitor ſi proprium ſoluat debitum, & ceſſionem translatiuam reportauerit, quid illa operetur. Teſtes vt ad concordiam reducantur pro viribus inſudandum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Obligans ſe intuitu, & contemplatione alterius, licèt teneatur ad fauorem creditoris, debet tamen à perſona contemplata liberari, & indemnis releuari.*
2 *Teſtes duo vbi ſunt conteſtes plenè probant.*
3 *Teſtes dicantur conteſtes ſi tendit eorum depoſitio ad eundem finem.*
4 *Teſtes donec contrarium probetur conteſtes eſſe præſumuntur.*
5 *Epiſtola, licèt tanquam actus extraiudicialis non probet, deſeruit tamen pro adminiculo.*
6 *Fides extraiudicialis quoties continet veriſimilia, & adminiculis eſt ſuffulta plenè probat.*
7 *Confeſſione propria nulla datur maior probatio.*
8 *Confeſſio eſt maior quolibet inſtrumento.*
9 *Obſeruantia deſumpta ex continuata ſolutione benè declarat animum contrahentium.*
10 *Probationes, quæ non proſunt vti ſingula vnita iuuant.*
11 *de Euictione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*
Amplia vt num. ſeqq.
12 *Obligatio Cameralis non admittit exceptiones turbidas extrinſecas à contracta, & altiorem requirentes indaginem.*
13 *Exceptio clara, & probata retardat executionem obligationis Cameralis.*
14 *Ceſſio facta ad fauorem debitoris deſeruit tantum pro liberatione, & quietantia.*
15 *Soluens debitum proprium non poteſt reportare ceſſionem translatiuam.*
16 *Teſtium dicta cauillari non debent, ſed adunari, & ad concordiam reduci, vt pro viribus ſubſtineri poſſint.*
17 *Teſtes ne ſibi contrarientur quantum fieri poteſt ſaluari debent.*
18 *Beneficia, & penſiones non ſunt in commercio, ideò non poſſunt vendi, aut alienari.*
19 *Beneficia, & penſiones non poſſunt dari in recompenſam.*
20 *Donationis vbi verba ſunt clara admitti non debet voluntatis quæſtio.*
21 *Voluntas diſponentis ſi manifeſtè conſtat ſeruari debet.*

DECISIO CCLXVII.

PEtente D. Philippo Coſta nepote, & hærede bon. me. Octauij Ceſſionario nomine relaxari mandatum executiuum cor. R. P. D. Caballetto, A. C. Locumtenente contra D. Abbatem Ioannem Antonium eius Patruum pro repetitione terminorum penſionis ſcutorum 250. ſolutorum Translatarij bo. me. Vincentij Landinelli, qui Epiſcopatum Albiganen. reſignauit ad fauorem Reuerendiſſ. D. Petri Franciſci Coſtæ alterius filij D. Octauij cum reſeruatione penſionis ſcutorum 700. ſoluendorum pro rata dictorum ſcutorum 250. ſuper fructibus Abbatiæ per dictum Ioannem Antonium poſſeſſæ. Et verſa vice excipiente dicto Abbate ſe non teneri ad reſtitutionem dictæ penſionis ſolutæ, ex eo quod ad illius ſolutionem ſe obligauerit contemplatione dicti Octauij Patris, & ſic dictus Philippus cum ſit hæres d. Octauij ſoluendo ſoluerit debitum proprium. Voluit ſuper hac controuerſia d. A. C. Locumtenens conſulere Rotam; Ideò propoſui dubium, *An ſit* relaxandum mandatum, & illud fuit negatiuè reſolutum.

Ea præcipuè ratione, quia dum d. Abbas contemplatus fuit perſonam Patris, eiuſque intuitu ſe obligauit † licèt 1
principaliter teneatur ad fauorem Reſignantis, & Translatariorum debet tamen ab ipſo Patre liberari, ac indemnis releuari iuxta diſpoſitionem Text. *in l. ſi pupilli* 6. §. *item ſi procuratori*, ibi, *Si procuratori tuo numeraam pecuniam dedero tui contemplatione, vt creditorem tuum, vel pignus liberet aduerſus te negociorum geſtorum habeo actionem*, & *in* §. *ſed ſi ego*, ibi, *Pomponius lib.* 26. *probat, vt ſiquidem contemplatione tua negocia geſſi peculiaria, tu mihi teneris, ſequitur gloſ. in verb. quia ex abundanti*, vbi alios Textus concordantes refert, ibique Caſtr. *num.* 2. *ff. de negoc. geſt.*

Quod autem dict. Abbas ſe obligauerit contemplatione, & intuitu Patris viſum fuit Dominis colligi ex pluribus.

Primò ex depoſitionibus duorum Teſtium, qui affirmant dictum Patrem agnouiſſe huiuſmodi penſionem in proprium debitum, & ſignanter primus ſuper primo articulo, ibi, *E vero, che il Signor' Abbate Gio: Antonio Coſta impoſe la penſione di ſcudi* 250. *&c. e queſto fece ad inſtanza, e contemplatione, e preghiere del Signor' Ottauio ſuo Padre, il quale perciò promiſe di pagar al detto Landinelli la detta penſione; In oltre ſi dichiarò, &c.* (ideſt Octauius) *eſſer la ſua mente, che li ſuoi heredi continuaſſero à pagarla*, & licet ſecundus Teſtis non ita explicitè deponat. Attamen apertè dicit, ſe audiuiſſe à dicto Octauio Patre, quod ipſe *la detta penſione di Monſignor Landinelli la pagaua per beneficio, e commodo di detto Monſignor Veſcouo, ſtante che detto Signor Abbate Gio: Antonio, & altri ſuoi fratelli à ſua inſtanza, e contemplatione ſi foſſero compiacciuti di conſentire alla riſerua de detta penſione per la ricompenſa del Veſcouato d'Albenga, vt in Summ. dicti Abbatis num.* 3. qui duo Teſtes, cùm ſint conteſtes in hac materia † benè probant, *l. vbi numerus, ff.* 2
de Teſtib. & Conteſtes dicuntur eo ipſo, † quòd tendunt 3
(prout

(prout hic) ad eumdem finem, Bald. *in l.* 1. *num.* 20. *C. de*
4 *teſtam.* & tales præſumuntur dum contrarium † non pro-
betur, Innoc. *in cap. qualiter, & quando, il ſecondo, de*
accuſat. Aym. *conſ.* 78. *num.* 9. Alex. *conſ.* 4. *num.* 7. *lib.* 6.
& plures quos refert Cancer. *lib.* 1. *variar. cap.* 20. *nu.* 69.

Secundò, ex Epiſtola D. Benedicti alterius fratris ſcripta
eidem Abbati, in qua d. Benedictus aſſerit, *mi ricordo,*
che noſtro Padre più volte mi hà detto, che queſta penſione,
&c. e sò che fù fatta conſentire da V. S. per ſeruitio di Mon-
ſignore, & così ſempre il detto Padre noſtro la pagò lui, &
doppo la ſua vita l'hauerebbero pagata gl'heredi, perche l'in-
tentione ſua era di computarla à Monſignor noſtro fratello,
dict. Summ. eod. num. 3. *in fine*, quæ Epiſtola licet repute-
tur ſimplex extraiudicialis atteſtatio, & vti talis non pro-
5 bet, † tamen deſeruit ſaltem pro adminiculo, Rota co-
ram Buratto *in dec.* 458. *num.* 9. *& inter rec. deciſ.* 122. *nu.* 7.
par. 1. vbi firmatur, quod fides extraiudicialis, dum eſt
6 † veriſimilis, & adminiculis ſuffulta plenè probat, ſequi-
tur Adden. ad Gregor. XV. *in dec.* 214. *ſub litt. B. verſ. ſi*
tamen.

Tertiò, ex declaratione facta ab eodem Octauio Patre
in ſuo teſtamento vbi Epiſcopo Albinganeñ. eius filio reli-
quit gemmam valoris ſcutorum centum cum prohibitione
expreſſa, quod nihil aliod ex ſua hæreditate prætendere
poſſet ex eo, quod fuerat prouiſus de dicto Epiſcopatu, &
poſſidebat alia beneficia. Et vlterius, quia eius contem-
platione fratres ipſius conſenſerant reſeruationi penſionum
ſuper eorum beneficijs, vt ibi, *oltre anco l'eſſer grauati li ſuoi*
fratelli à ſua contemplatione, ideſt Octauij (loqoitur enim
Notarius) *de ſcudi* 300. *di penſione annua per la ricompenſa,*
che diede à Monſignor Landinelli, dicto Summ. num. 4. quæ
Patris confeſſio ſicut coadiuuat dictum primi teſtis ſuper
eo, quod intellexerat dictum Octauium dicentem voluiſ-
ſe releuare dictum Abbatem, & quod penſio etiam poſt
obitum ſolueretur ab hæredibus, *& che voleua metterla à*
conto di Monſignor, &c. poiche haueua aggiuſtato vn teſta-
mento fatto, &c. ita declarat negocium ad ſe ab initio ſpe-
ctaſſe ipſumque Abbatem eius contemplatione ſe obligaſſe,
licet in inſtrumento reſeruationis penſionis aliter appa-
7 reat, nam nulla maior probatio datur, † quàm propria
oris confeſſio, *l. cum te C. de tranſact.* Bald. *conſ.* 192. *col.* 2.
8 *circa finem lib.* 2. vbi ait, quod confeſſio eſt maior † quo-
libet inſtrumento, benè Roland. *conſ.* 54. *à num.* 16. *vſ-*
que ad 21.

Quartò, & denique ex obſeruantia ſubſequuta, cum
dictus Octaoius quoad vixerit, & quidem ſpatio 17. anno-
rum ſemper dictam penſionem ſolnerit, vt conſtat ex ſuo
proprio Codice rationum dicto *Summ. num.* 1. quæ quidem
obſeruantia deſumpta ex hac diuturna ſolutione abſque
9 eo, quod † vnquam d. Abbati fuerit aliquid repetitum be-
nè declarat voluntatem contrahentium, Paul. de Caſtr.
conſ. 363. *in* 2. *dub. lib.* 1. Aym. *conſ.* 101. *num.* 3. Mantic. *de*
tacit. & ambig. lib. 2. *tit.* 1. *nu.* 5. Gregor. *dec.* 502. *num.* 9. *&*
10. quæ omnia ſimul iuncta conſiderata quatenus vti ſin-
gula non ſufficerent viſa fuerunt plenè concludere d. Abba-
tem ſe obligaſſe contemplatione Patris ex vulg. reg. quod
10 quæ non proſunt ſingula † ſimul iuncta iuuant *cap. cum*
cauſam vbi gloſſ. & DD. de probat. Surd. *conſ.* 1. *ante nu.* 53.
verſ. quamuis lib. 1. & propterea ipſum debere releuari; &
conſeruari indemnem ab eodem Patre. Vndè cùm d. Phi-
lippus ſic hæres d. Octauij repetere penſionem ab Abbate
minimè poteſt, licet ceſſionem iurium à tranſlatarijs re-
11 portauerit hæreditario nomine, quia quem † de euictione
tenet actio eumdem agentem repellit exceptio, *l. vindican-*
tem 17. *ff. de euict.*

Quæ regula habet locum etiam ſi d. Philippus agat vigo-
12 re dictæ ceſſionis obligatione Camerali vallatæ, † quæ re-
gulariter non admittit exceptiones turbidas extrinſecas à
contractu, & altiorem indaginem requirentes, Caſſad.
deciſ. vnic. de mut. pec. Rota *inter impreſſ.* per Zacchar. *de*
oblig. Camer. dec. 1. *nu.* 11. *& dec.* 48. *nu.* 2. *& dec.* 49. *num.* 1.
quoniam dum ex omnibus ſuperius congeſtis manifeſtè pa-
tet debitum huius penſionis ſpectare ad hæreditatem dict.
Octauij vti eius contemplatione ab Abbate contractum, &
d. Philippum ceſſionarium conſtat eſſe eiuſdem Octauij hæ-
redem, clara hinc non turbida ad fauorem d. Abbatis ori-
13 tur exceptio, quæ propterea vti iam † probata retardat exe-
cutionem obligationis Cameralis ex not. per Alexandrum
in l. Nemo poteſt nu. 17. *ff. de legat.* 1. Pariſ. *conſ.* 54. *nu.* 91. *&*
ſeq. vol. 1. Saluſt. Tiber. *in prax. A. C. c.* 14. *poſt nu.* 3. *verſ.*

Imò in executiuis fol. mihi 17. Galleſ. *impreſſ. per* Zacch. *de*
obligat. Camer. quæſt. 20. *num.* 2. *&* 3. & faciunt notata per
eundem Zacch. *in quæſt.* 17. *num.* 101. & conſequenter in-
trat regula prædicta, & ceſſio deſeruit tantum pro libera-
tione, & quietantia ex † adductis per Peregr. *de fideicomm.* 14
art. 52. *nu.* 34. cum ex ſolutione proprij debiti, ceſſio tranſ-
latio † reportari non poſſit, Bart. *in l. Modeſtinus nu.* 4. 15
ibique Paul. de Caſtr. *verſ. In nihilum autem, & ſub nu.* 5.
verſ. nam principali, ff. de ſolut. Gregor. *dec.* 68. *nu.* 4. *&* 5.

Nec obſtare cenſuerunt Domini id, quod obijciebatur
ad redarguendum primum Teſtem, quod ſcilicet ille non
eſſet præſens de tempore reſeruationis penſionis, de qua
agitur, & tamen in ſua depoſitione videatur deponere per
verba de præſenti, quia reſponderunt ex lectura totius Con-
textus examinis clarè colligi d. Teſtem depoſuiſſe de audi-
tu ipſius Octauij, vt ibi, *E queſto lo sò per le cauſe dette di*
ſopra per hauerlo inteſo dire dal medeſimo Signor Ottauio,
nec ſimiliter contrariari depoſitionem alterius teſtis, dum
dicit, quod d. Octauius adminiſtrabat bona eiuſdem Ab-
batis, vndè inferebatur, quòd ex dd. bonorum fructibus
d. penſio ſoluebatur, quoniam d. adminiſtratio erat cor-
reſpectiua ad ſubminiſtrationem ſcutorum mille, quæ pro
alimentis d. Abbati ſoluebantur, vt idem teſtis exprimit,
ibi, *E ſcudi mille l'anno ſomminiſtraua al detto Signor Ab-*
bate per ſuo mantenimento, quod confirmatur ex eo, quod
d. Abbas eſt promptus continuare eamdem adminiſtratio-
nem dict. Philippo Aduerſario cum eodem onere ſibi ſubmi-
niſtrandi dicta ſcuta mille annuatim, & ſoluendi penſio-
nem, de qua agitur tranſlatarijs. Hincque patet benè te-
ſtes ad concordiam reduci, prout reduci debent cum eorum
dicta non ſint cauillanda, † ſed potius adiuuanda, & præ 16
viribus ſuſtinenda, Bald. *in l. de quibus nom.* 135. *ff. de legib.*
Alex. *conſ.* 5. *num.* 12. *lib.* 1. Caſſad. *deciſ.* 3. *nu.* 5. *de probat.*
Gregor. *dec.* 351. *num* 37. præſertim ad effectum † ne ſibi 17
contrarientur, Rim. ſen. *conſ.* 559. *num.* 1. *&* 2.

Prout nec aduerſari dixerunt, quod Abbas habuerit alia
beneficia, & penſiones mediante opera D. Petri Franci-
ſci in recompenſam iſtius penſionis, quia quod illa, ſeu il-
las habuerit ad iſtum effectum nullibi probatur; Imò cùm
beneficia, & penſiones non ſint in commercio † non poſ- 18
ſunt vendi, nec alienari, vt notant in ſpecie Bart. Bald. Sa-
lic. Fulgoſ. & Iaſ. *in l.* 1. *§. nec Caſtrenſe, ff. de collat. bonor.*
Anton. Gom. *in l.* 29. *Tauri num.* 21. *verſ. ex quo ſub infero*
Peregr. *de fideicomm. art.* 36. *nu.* 130. Roland. *conſ.* 11. *nu.* 5.
& 6. *lib.* 2. Merlin. *de legitim. lib.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 21. *nu.* 10. &
conſeqoenter nec etiam † in recompenſam dari ex eiſdem 19
allegatis.

Et multò minus exiſtimarunt releuare donationem offi-
cij ſecretariatus factam à dict. Octauio Patre eidem Abbati
de anno 1636. Quoniam ex eius lectura conſtat illam fuiſ-
ſe factam ex mera liberalitate ad hoc vt d. Abbas honorifi-
centius, & commodius viuere poſſit, & cum pacto, quod
d. Secretariatus non imputetur in legitimam ipſius donata-
rij. Si igitur illa non debet in legitimam imputari, eò mi-
nus debet dici facta in recompenſam iſtius penſionis, &
dum habemus verba clara donationis † non eſt admitten- 20
da voluntatis quæſtio, *l. ille, aut illo* 25. *ff. de legat.* 3. ſed
ipſa voluntas eſt ſeruanda, vt † benè ad propoſitum con- 21
cludit Guttier. *pract. qo. lib.* 2. *qu.* 65. *no.* 13.

Et ita vtraque parte informante fuit deciſum, &c.

R. P. D. B I C H I O.

Mediolaneñ Beneficij.

Lunæ 17. *Decembris* 1640.

A R G V M E N T V M.

Inſtitutio extraiudicialis non admittit appellatio-
nem ſuſpenſiuam, & ideò abſque labe attentato-
rum poteſt executioni mandare, ſecus verò inſti-
tutio iudicialis alia habes in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſio attentata eſt ſequeſtranda.*
2 *Inſtitutio extraiudicialis non admittit appellationem*
ſuſpenſiuam, & ideo poteſt exequutioni demandari ab-
ſque labe attentatorum.
3 *Inſtitutio extraiudicialis de ſui natura habet ſolum vim*
diffinitiua inter inſtitutum, & intuentem, qui inſtitu-
tionem reuocare non valet.

Fallit in inſtitutione iudiciali, quæ habet vim diffinitiuè, num. 4.

5 *Manutentio vt eſt immunis ab appellatione ſuſpenſiua, ita actus ab ea conſecutiuus.*

6 *Manutentio quando eſt iniuſta admittit appellationem ad vtrumque effectum.*

7 *Quaſi poſſeſſio morte poſſeſſoris extinguitur, nec tranſit ad ſucceſſores abſque noua apprehenſione.*

8 *Ius patronatus, & quaſi poſſeſſio præſentandi quando ſunt perſonales non tranſeunt ad ſucceſſores titulo hæreditario.*

9 *Iuſpatronatus perſonale quando ſunt plures compatroni aliquibus deficientibus remanet in ſuperſtitibus.*

10 *Lis inter præſentatos non trahitur à lite inter præſentantes.*

11 *Actus ſecundus dicitur independens reſpectu perſonarum in primo actu nominatarum licet ab iſto habeat dependentiam.*

12 *Actus conſequtiui idem eſt iudicium, ac principalis, quando eadem eſt in vtraque ratio.*

13 *Inſtitutio ad iuſpatronatus non reuocatur ſemel conceſſa.*

14 *Condemnatio ad fructus in iudicijs poſſeſſorijs eſt conſecutiua ad immiſſionem in poſſeſſionem.*

15 *Sententia immiſſionis reijciens appellationem à parte immiſſiua, illam tamen admittit in parte condemnatoria ad fructus.*

16 *Grauamen procedens ex condemnatione fructuum dicitur irreparabile, & ſup. ſub num. 15.*

17 *Clauſula*, ſine præiudicio legitimè executionis, *quando præſeruet executionem iam factam.*

DECISIO CCLXVIII.

DEcretum Rotale ſequeſtri pro reuocatione attentatorum appoſiti confirmandum cenſuerunt Domini in gradu appellationis, quia poſſeſſio attentata eſt ſequeſtranda, vt in terminis poſſeſſionis captæ ab inſtituto † infra
1
decem dies à die iudicialis inſtitutionis, Garz. *de benef. par. 9. cap. 4. num. 22. & 23. & ſeqq.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 13. num. 83.* Caſſad. *dec. 3. n. 6. de reſt. ſpol.* Caputaq. *dec. 157. par. 3.* Cæſ. de Graſſ. *dec. 2. num. 1. de appell.* Rot. *dec. 503. n. 1. & 2. p. 1. rec. dec. 586. num. 1. par. 2.*

Receptiſſima ſiquidem eſt diſtinctio inter inſtitutionem extraiudicialem, & iudicialem, vt illa non admittat appel-
2 lationem ſuſpenſiuam, & per conſequens † executioni mandari ſtatim poſſit abſque labe attentatorum; Altera ſecus, & ratio diuerſitatis eſt, quia inſtitutio de ſui natura non comparente contradictore, eſt mera interlocutoria, nec ſortitur naturam diffinitiuæ, niſi inter inſtitutum, & inſtituen-
3 tem, † qui videlicet inſtitutionem reuocare non valet, Lap. Abb. *in fin. n. 6. de elect. in 6.* Franc. ibidem *n. 7.* Anchar. *ſub num. 4. in 5. quæſt.* Lambertin. *de iurepatr. lib. 2. par. 2. q. 11. art. 4. num. 6. & per tot.* Lotter. *de re benef. d. q. 13. num. 81.*
4 ſed vbi emanauit iudicialiter in contradictorio † iudicio, & cum cauſæ cognitione habet abſolutè vim diffinitiuæ, & grauat competitorem, Franc. *in cap. auaritiæ n. 5. de elect. in 6.* Gemin. *ibid. ſub num. 7.* Lancellott. *de attent. par. 2. cap. 4. in præfat. n. 621. & cap. 12. limit. 40. n. 11. & limit. 49. per tot.* Garz. *de benef. d. cap. 4. n. 16. & ſeqq. & præſertim n. 26.* vbi quod hæc opinio eſt tenenda, & practicanda quamuis contrarium teneat Cæual. *quæſt. 693. num. 31.* Viuian. *de iurepatr. lib. 11. cap. 9. num. 15. & 16.* Lotter. *d. q. 13. num. 80. & quæſt. 42. num. 14.* Rot. *diuerſ. deciſ. 6. num. 2. par. 2. dec. 227. ex num. 4. lib. 2. par. 3. deciſ. 197. n. 1. & 2. par. 5. recent.* vbi allegantur plures concordantes. Nos autem verſemur in ſecundo caſu inſtitutionis conceſſæ iudicialiter in contradictorio iudicio, & poſſeſſionis captæ infrà decendium ad appellandum.

Nec obſtat, quod ſententia inſtitutionis primo decernat manutentionem in quaſi poſſeſſione præſentandi Prothophiſico Io: Baptiſtæ, Philippo, Ioanni, & Franciſco patruis, & nepotibus de Gluſſianis auctoribus Cribelli, deinde pro manutentione prædicta, & ad illius effectum concedat inſtitutionem Cribello, adeò quod actus inſtitutionis, tanquam conſequutiuus à manutentione videatur immunis ab appellatione ſuſpenſiua, non ſecus, ac ipſa manutentio, Scacc. *de appellat. quæſt. 17. limit. 6. membr. 9. num. 28. & 29.* vbi quod acceſſorium etiam in materia appellationis regulatur ſecundum ſuum principale Lancellott. *de attent. par. 2. cap. 12. lim. 40. num. 1. & ſeqq. & par. 3. cap. 30. nu. 182.* Rot. *in Ianuen. pecuniaria, ſeu attentatorum 20. Aprilis proximè præteriti coram R.P. Domino meo Dunozetto.*

Primò, quia ex hoc ipſo erat magis appellabilis inſtitutio, cùm etiam manutentio ratione iniuſtitiæ † admitteret appellationem ad vtrumque effectum, Scacc. *de appellat. quæſt. 17. limit. 6. membr. 7. num. 79* Poſth. *de manut. obſer. 106. num. 83.* Barz. *deciſ. Bonon. 71. num. 38. & 39.* & iniuſtitia eſt euidens, quia præter Prothophiſicum, neminem ex alijs, quibus fuit decreta manutentio aliquando præſentaſſe conſtat, nec iuuari potuerunt quaſi poſſeſſione anteceſſorum, quia ea etiam in incorporalibus morte poſſeſſoris † extinguitur, neque tranſit ad ſucceſſores, abſque noua apprehenſione, hoc eſt exercitio, & vſu illius iuris, in puncto Calder. *conſ. 12. de iurepatr.* Rocc. de Curt. *eod. tract. verbo ius num. 10. verſ. limita hanc concluſionem,* Nic. Noall. *de tranſmiſſ. caſ. 38. num. 6.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 11. num. 115.* Viuian. *de iurepatr. lib. 5. cap. 4. numer. 67.* Ciatlin. *controu. forenſ. cap. 107. numer. 27. 28. & ſeqq.* Gabr. *conſ. 185. num. 17. lib. 2.* Achill. *deciſ. 5. num. 3.* vbi reſpondet ad omnia fundamenta Lambertini *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Caputaq. *deciſ. 154. & deciſ. 423. par. 2.* Rot. coram ſan. mem. Greg. XV. *deciſ. 417. num. 7. & plenè in Florentina Subdecanatus coram Reuerendiſſimo Vrgellen. inter eius impreſſ. deciſ. 62. numer. 2. & ſeqq.*
6
7

Eoque minus tranſire potuit in caſu noſtro, quo penes anteceſſores, iuſpatronatus reperiebatur ſub qualitatibus perſonalibus, quia nempè ad illud vocati ſunt meliores ſufficientiores, & antiquiores loci de Gluſſiano, ſicut enim hæ qualitates vti merè perſonales titulo hæreditario non transferentur, † ita nec iuſpatronatus, & quaſi poſſeſſio præſentandi, vt in ſpecie Natt. *conſ. 195. num. 2.* Lambert. *de iurepatr. par. 2. lib. 1. quæſt. 2. art. 33. num. 2.* Gratian. *diſcept. 218. num. 82.* Vnde gratis dicitur poſſeſſionem ſucceſſorum preſeruatam fuiſſe per poſſeſſionem Prothophiſici, ad tradita per Rimin. Iun. *conſ. 214. num. 40. & ſeqq.* Garz. *de benef. par. 5. cap. 5. num. 115. & ſeqq.* Quia hoc vtique procederet inter plures compatronos exiſtentes in quaſi poſſeſſione præſentandi inter quos adeſt, ſubiectum præſeruabile poſſeſſionis, † quod tamen deeſt in ſucceſſoribus, qui 9
nuſquam præſentarunt, in quibus propterea non poteſt præſeruari poſſeſſio, quæ non eſt tranſmiſſibilis, vt benè declarauit Rota *in Placentina Capellaniæ 30. Octobris 1615. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & in dec. 417. num. 9. & 10.* coram ſan. mem. Greg. XV. vbi Adden. *num. 15. in fine.*

Secundò, quia licet inſtitutio ſit conſequutiua ad manutentionem reſpectu præſentantium, quibus manutentio conceſſa fuit, principalis tamen eſt reſpectu præſentatorum, quorum lis, quia principaliter inter eos pendet, non autem acceſſoriè ad præſentantes non trahitur à lite inter præſentantes, † vt per Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 20. num. 5. 7. & 8.* & regulare eſt, quod reſpectu perſonarum in primo actu non nominatarum, ſecundus dicatur independens, † quamuis alioquin habeat dependentiam ab illo, 11
Menoch. *conſ. 900. num. 18. verſ. quintus caſus,* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 683.* facit Rom. *conſ. 516. num. 6.* Alba *conſ. 178. nu. 10.* Cyriac. *controu. 43. nu. 89.*
10

Tertiò actus conſequutiui tunc idem eſt iudicium, ac principalis, quando diuerſa † ratio in vtroque non mili- 12
tat, Gloſ. *in cap. preterea in fine de offic. deleg.* Iaſ. *in l. ſed ſi plures, §. filio num. 5. ff. de vulg. & pupill.* Pacian. *de probat. cap. 26. num. 86. lib. 1.* Rot. *deciſ. 15. num. 5. par. 6. rec.* prout militat inter manutentionem, & inſtitutionem, quia illius præiudicium, quoad præſentantes reparari poteſt per diffinitiuam, non autem quoad præſentatos reparari poteſt præiudicium inſtitutionis, † quæ ſemel conceſ- 13
ſa non reuocatur, quamuis inſtitutus, vel eius auctores ſuccumbant in petitorio, Anchar. *in cap. conſultationibus nu. 1. & ſeqq. de iurepatr.* Lambert. *de iurepatr. par. 1. lib. 2. quæſt. 3. art. 1. num. 6.* Grat. *diſcept. 577. num. 9.* Marcic. *var. reſol. lib. 1. c. 55. nu. 49. & ſeqq.* Rot. *deciſ. 435. num. 2. par. 2. recent.* ob quam rationem habemus in ſimili, quod & ſi in iudicijs poſſeſſorijs condemnatio ad fructus ſit conſequutiua ad immiſſionem † in poſſeſſionem, *l. 3. ff. interd. l. re-* 14
ſtituere, ff. verb. ſignif. Fuſar. *quæſt. 626. num. 12. & ſeq.* nihilominus eadem ſententia, quæ reijcit appellationem ſuſpenſiuam à parte immiſſiua, † admittit à condemna- 15
toria

toria ad fructus; ſiue concepta ſit per capitula ſeparata, ſiue connexa, quia nempè grauamen fructuum non eſt reparabile in iudicio proprietatis, Bart. *in l. 1. num. 18. ff. de appellat. recip.* Gomez. *ad l. Taur. l. 45. num. 194. verſ. ſecundo limita,* Menoch. *de adipiſcen. remed. 4. num. 870.* vbi
16 declarat quomodo, † huiuſmodi damnum non poſſit reparari in cauſa proprietatis, Miſing. *obſeru. 13. num. 5. cent. 6.* Scacc. *de appell. q. 17. limit. 6. membr. 9. n. 31. & ſeqq.* Maſtrill. *dec. 198. n. 7.* & in puncto inſtitutionis conſequutiuæ ad manutentionem, Rot. *dec. 197. par. 5. rec.*

Tandem non obſtat, quod ſignatura commiſerit cauſam appellationis in Rota ſub clauſula cum facultate manutenendi quem de iure, quæ ſuſpendit exequutionem facien-
17 dam, ſed iam factam non afficit; † Quia hoc verum quatenus exequutio facta, ſit legitima, vt dixit Rota *in exaduerſo allegata deciſione 306. n. 5. par. 6. rec.* qualis non eſt exequutio attentata, & propterea reuocari potuit, etiam per viam attentatorum à Iudice, ad quem cui ſignatura commiſiſſe videtur illius cognitionem.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

REVERENDISSIMO DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana fideicommiſſi de Fuſchis.

Luna 19. Decembris 1640.

ARGVMENTVM.

Detractiones quæ aduerſus fideicommiſſarium opponere poteſt hęres fideicommiſſo grauatus, competunt etiam habentibus cauſam ab illo. Mater dotando filiam de quibus bonis dotaſſe præſumatur. Et quid ſi inſimul cum Patre dotauerit. Melioramenta, quæ vt detrahi poſſint requiritur quod fuerint liquidata ſi maritus ea fecerit in bonis vxoris an poſſit repetere.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſario conceditur immiſſio vig. l. fin. probata exiſtentia fideicommiſſi, purificatione ad ſui fauorem, ac identitate bonorum.*

2 *Remed. l. fin. C. de edicto diui Adr. toll. competit etiam fideicommiſſario.*

3 *Fides parochi formiter extracta plenè probat obitum.*

4 *Sine Filijs aliquem deceſſiſſe præſumitur, donec contrarium probetur.*

5 *Diuiſionis inſtrumentum factum à cohæredibus probat, bona fuiſſe teſtatoris non ſolùm inter diuidentes, verùm etiam contra illorum ſucceſſores, & n. 6.*

7 *Detractiones competentes heredi grauato ſuffragantur etiam habentibus cauſam ab illo.*

8 *Legitima debetur filijs abſque vllo onere in bonis tam patris, quàm matris.*

9 *Filij vbi ſunt quinque, tunc legitima cuiuslibet eſt ſemis, ſeu medietas portionis, quàm quilibet fuiſſet ab inteſtato conſecutus.*

10 *Fratri defuncto non ſoli aſcendentes ſuccedunt, ſed cum illis alij fratres, vel ſorores admittuntur.*

11 *Mater dotans filiam de bonis patris cenſetur dotare. Amplia ſi ſit eius hæres, n. 13. & ſeqq.*

Dotandi filias eſt onus, & debitum patris neceſſarium, num. 11.

12 *Dotandi onus quod erat penes Patrem defunctum tranſit in illius heredem.*

Hæredis perſona non immutat obligationem, qua tenebatur defunctus, num. 12.

14 *Inuentarium ab herede confectum probat bona in eo deſcripta fuiſſe in hereditate teſtatoris, non ſolùm contra ipſum heredem, ſed etiam contra habentes cauſam ab illo.*

15 *Bona dicuntur deducto ære alieno.*

16 *Excipiens in ſuis exceptionibus vices ſuſtinet actoris.*

17 *Maritus emens nomine proprio, etiam cum pecunijs vxoris acquirit ſibi non autem vxori.*

18 *Melioramenta requiritur quod fuerint liquidata ad hoc, vt illa detrahi poſſint.*

19 *Mater ſi ſimul cum patre dotem ex bonis proprijs cõmuni*

filiæ aſſignauerit, & pro aliqua tantùm rata reportauerit à viro ceſſionem.

Reſiduum præſumitur liberaliter erogaſſe pro ſubſidio dotali, ibid.

20 *Solutio facta ab hærede cum aſſertiua, quod erat de pecunijs proprijs, præſumitur, quod ſola medietas fuiſſet propria hæredis.*

21 *Melioramenta vtilia, & neceſſaria à marito facta in bonis vxoris non cedunt ſolo, ſed repeti poſſunt.*

DECISIO CCLXIX.

EX Vincentio de Fuſchis, & Erſilia eius vxore ſex filij orti fuerunt, nempe Hieronymus filius maſculus, Fauſtina, Olimpia, Praxedis, Catharina, & Virginia filiæ fœminæ quarum tres prædicti coniuges nuptui tradiderunt, nimirum, Fauſtinam, Alexandro Feriæ cum dote ſcut. 1700. Olimpiam Paulo Peculc cum dote ſcut. 2300. & Praxedem Mario Mongallo cum dote ſcut. 2000. aſſerentes inſtrumentis dictarum dotium illas eſſe conſtitutas in bonis proprijs ipſorum coniugum.

Poſt hæc d. Vincentius è vita diſceſſit, relictis alijs duabus filiabus videlicet, Catharina, & Virginia, adhuc innuptis, inſtituitque in eius teſtamento hæredes vniuerſales Erſiliam Vxorem, & Hieronymum filium pro æquali portione: poſt aditam hæreditatem deceſſit Hieronymus ab inteſtato ſine filijs, deindè Erſilia nuptui tradidit Catharinam alteram filiam Ludouico Compagno cum dote ſcut. 2000. aſſerens pariter ſe dictam dotem illi conſtituiſſe in bonis tam proprijs quàm d. Vincentij Mariti, & Patris reſpectiuè; poſtea deceſſit condito Teſtamento in quo Virginiæ filiæ ſuperſtiti prælegauit annuos Canones ſcutor. 28. & vlterius dotem æqualem illi, quam habuerat Olimpia ſcutorum ſcilicet 2300. Praxedi verò, & Catharinæ alijs filiabus, & Vincentio Feriæ nepoti, ex Fauſtina altera filia prędefuncta, reliquit ſupplementum dotis vſque ad prædictam quantitatem ſcutor. 2300. In cæteris autem bonis hæredes vniuerſales ſibi ſcripſit æquis portionibus eaſdem Olimpiam, Praxedem, Catharinam, & Virginiam filias, ac d. Vincentium ex Fauſtina nepotem. Deinde fecit Codicillos, in quibus d. Virginiæ quandocumq; decedenti ſine filijs legitimis, & naturalibus ſubſtituit prædictas ſorores, & nepotem cohæredes tam in dd. Canonibus, & in dd. ſcut. 2300. prælegatis, quàm etiam in integra portione ſuæ hæreditatis excepta tamen legitima Iure naturæ, ſeu alias quomodolibet illi debita ſuper bonis ipſius Codicillantis, de anno 1629. prædictæ de Fuſchis Cohæredes deuenerunt ad diuiſionem bonorum, ac præuia illorum æſtimatione portio d. Virginię vltra dd. annuos Canones fuit calculata in ſcut. 3516. baioch. 81. monetæ, nempè in ſcutis 2300. pro dote, & in ſcut. 1216. & b. 85. pro quinta parte hæreditatis, quæ ſcuta 3516. b. 85. fuerunt illi aſſignata ſuper tribus corporibus æſtimatis, nimirum, ſuper domo magna, & domuncula illi contigua in platea S. Stephani del Cacco, & ſuper alia domo an Tranſtiberim, & ſuper medietate vnius vineæ extra portam Maiorem; Verùm quia valor dd. bonorum erat ſcut. 3957. & ſic excedebat portionem ipſius Virginiæ in ſcut. 441. Ideò ipſa Virginia pro æquandis portionibus ſoluit dd. ſcut. 441. alijs Cohæredibus.

Deceſſit nuper d. Virginia ſine filijs hæredibus in eius teſtamento inſtitutis Felice, & ſororibus de Compagnis ex d. Catharina neptibus contra quas prędicti de Fuſchis vigore fideicommiſſi Erſiliæ petierunt immiſſionem in dd. quatuor corporibus, quo circa fuit coram me dubitatum. An illis d. immiſſio eſſet concedenda.

Pro cuius dubij affirmatiua reſolutione Fuſchi prætendebant habere intentionem fundatam ex eo, quod probarent
exiſtentiam fideicommiſſi dictæ Erſiliæ illiuſque † purifica- 1
tionem ad eorum fauorem, ac Identitatem bonorum, quibus concurrentibus immiſſio non ſolet denegari fideicom-
miſſario ex *Remed. l. fin. C. de edict. diui Andr. tollen.* cum 2
dictum remedium competat etiam fideicommiſſario, *l. penult. §. cum autem vbi gloſ.* Bart. & alij, *C. de Trebell.* Gabr. *conſ. 44. n. 6. lib. 2.* Peregr. *de fideicom. art. 48. n. 21.* Rot. *dec. 201. n. 9. par. 2. diuerſ. & dec. 237. n. 1. par. 1. & dec. 51. n. 5. par. 5. & deciſ. 301. n. 6. par. 6. recent.*

Exiſtentia ſiquidem fideicommiſſi d. Erſiliæ ex aduerſo non controuertebatur illaque clarè reſultat ex verbis Codicillorum in præfata ſerie facti relatis.

Purificatio verò eiuſdem fideicommiſſi ad fauorem dd.
de Fuſchis patet, cum obitus d. Virginiæ † hæredis gra- 3

uatæ probetur ex fide formiter extracta ex libro parochi, Rot. *dec.*321. *num.*3. *par.*1. *& dec.*605. *num.* 4. *par.*2. *recent.* Gregor. XV. *dec.* 77. *num.* 2. Eam autem deceſſiſſe ſine filijs præſumitur, donec † contrarium probetur, Alex. *conſ.* 20. *num.*12. *lib.*1. Capic. *dec.*159. *num.*11. *&* 12. Mantic. *deciſ.* 32. *num.* 1. Rot. *dec.* 436. *num.* 3. *par.* 1. *& dec.* 408. *num.* 3. *par.* 5. *rec.*

Identitas denique dd. bonorum ſuper quibus petebatur immiſſio, ſatis iuſtificari dicebatur, nam quod illa hodie poſſideantur à dd. Sororibus de Compagnis, partes erat in confeſſo, quodque illa fuerint in bonis Erſiliæ fideicommittentis probetur ex inſtrumento diuiſionis bonorum hæreditatis eiuſdem Erſiliæ factæ inter ipſam Virginiam, & Cohæredes, in quo hæc ipſa bona enunciantur hæreditaria Erſiliæ, ac vti talia fuerunt eidem Virginiæ aſſignata. Inſtrumentum enim diuiſionis bonorum Teſtatoris factæ in-
5 ter illius Cohæredes † probat ea fuiſſe in bonis eiuſdem Teſtatoris non ſolum contra ipſos diuidentes, Soccin. ſen. *conſ.*46. *num.*6. *lib.*3. Decian. *conſ.* 76. *num.* 9. *lib.* 3. Rimin. iun. *conſ.* 23. *num.* 280. *lib.* 1. Peregr. *de fideicom. art.*44. *nu.* 5. Maſcard. *de probat. concl.*778. *num.*22. Fuſar. *de ſubſtitut.*
6 *quæſt.*618. *numer.* 11. ſed etiam contra † illorum ſucceſſores, Ruin. *conſ.* 128. *numer.* 16. *lib.* 2. cum alijs relatis à Rota coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino *deciſ.* 120. *numer.* 2. coram Seraph. *deciſ.* 553. *numer.* 3. *& in Florentina fideicomm. coram me deciſ.* 84. *num.* 9. *par.*5. *recentior.*

His tamen non obſtantibus reſoluerunt DD. non eſſe dandam immiſſionem, quia Virginiæ hæredi grauatæ plures competebant detractiones, pro quibus ſicuti eidem competeret retentio dd. bonorum, ſic pariter illa competit ſo-
7 roribus de Compagnis eius † hæredibus, cùm detractiones competentes hæredi grauato ſuffragentur etiam habentibus cauſam ab illo, Oldrad. *conſ.* 107. *num.* 8. *in princ.* Alex. *conſ.*178. *num.*5. *verſic. ex quibus lib.*5. Gabr. *conſ.*46. *nu.*45. *verſ. datur etiam lib.* 1. Argel. *de acquir. poſſeſſ. quæſt.* 8. *art.* 34. *nu.*385. & dixit Rota *in Romana fideicommiſſi de Zuccaris* 14. *Nouemb.*1639. *coram me.*

Prima autē detractio erat ſcut.400. quæ d. Virginia ſoluit ſororibus Cohæredibus pro æquandis portionibus in dicta diuiſione aſſignatis circa quam nulla erat inter partes controuerſia,

Secunda erat legitimæ debet eidem Virginiæ in bonis Er-
8 ſiliæ Matris fideicommittentis, † cùm illa debeatur filijs abſque vllo onere in bonis tam Patris, quàm Matris, *l. maximum vitium*, *C. de lib. præter. l. memin. C. de legit. hær. §. nulla vero*, autentica de hæredibus ab inteſtato venientibus, Gratien. *diſcept. forenſ. cap.*637. *num.* 19. cumque filiæ relictæ ab Erſilia eſſent quinque legitima cuiuslibet earum, & ſic d. Virginiæ fuit ſemis, ſeu medietas illius por-
9 tionis, quam † ipſa ab inteſtato conſecuta fuiſſet authentica nouiſſima, & ibi DD. *C. de inofficioſo teſtam.* cum alijs relatis, Merlin. *de leg. lib.* 1. *tit.* 3. *quæſt.* 1. *num.*1. *verſ. hodie autem, & ſeqq.*

Tertia verò detractio erat portionis debitæ in hæreditate Hieronymi fratris prædefuncti, cum enim dict. Hieronymus fuerit hæres Vincentij Patris pro medietate, ac deinde deceſſerit ab inteſtato ſine filijs ſuperſtitibus Erſilia Matre, ac d. Virginia, cum alijs quatuor ſororibus, vti-
10 que in medietate non poterat † ſuccedere ſola Erſilia Mater prout ſucceſſit, ſed quælibet earum, & ſic etiam dict. Virginia ſuccedere debuit pro ſexta parte, *iuxt. tex. in authent. defunct. C. ad Tertull.*....

Quarta denique detractio, circa quam ferè tota contentio verſabatur; erat ſcut.2300. pro dote debita d. Virginiæ ſuper eiſdem bonis tamquam paternis, quamuis enim huiuſmodi dos fuerit relicta ipſi Virginiæ ab Erſilia Matre in eius teſtamento, nihilominus dicebant DD. illam eſſe refe-
11 rendam ad hæreditatem Vincentij † Patris, cum dotare filias ſit onus, & debitum patris neceſſarium, *l. filia*, *ff. de legat.*3. *l. qui*, *lib. in prin. ff. de ritu nuptiarum*, *l. fin. C. de dot. promiſſ.* Peregr. *de fideicomm. art.* 36. *num.*149. *poſt medier.* Afflict. *dec.* 162. *num.* 6. Rota *deciſ.* 28. *num.* 1. *&* 58. *num.* 1. *par.* 5. *recent.* Reuerendiſs. Duranus *deciſ.*224. *num.*1. *&* 2. Illudque incumbat non ſolum Patri, ſed etiam eius hæredi, adeò vt eadem neceſſitas dotandi, quæ erat penes patrem defunctum reſideat, penes illius hæredem,
12 † cum ex perſona hæredis non immutetur obligationis conditio, *l.* 2. *§. ex his igitur*, *ff. de verb. oblig. prout in ſpecie per hunc tex.* firmant Crauett. *conſ.* 131. *num.* 14. Honded. *conſ.* 50. *num.* 14. *& ſeqq. lib.* 2. Gratian. *deciſ. March.* 19. *num.* 40. *verſ. quia reſpond. & num.* 1. Rot. *d. dec.* 28. *nu.*3. 4. *par.*5. *recent.* Duran. *dict. dec.*224. *num.* 3. Et conſequenter cum d. Erſilia eſſet hæres Vincentij, ad quem ſpectabat onus dotandi Virginiam filiam præſumitur dictam dotem eidem † Virginiæ conſtituiſſe non vt liberalitatem exerce- 13
ret, ſed vt perſolueret debitum neceſſarium, quod Vincentium Pater defunctus, ſeu ipſa tanquam illius hæres præſtare tenebatur, Anchar. *conſ.*7. *incipiente in quæſt. agitata ſub num.*4. *& conſ.*26. *num.* 5. Crauett. *d. conſ.*131. *nu.* 14. Alexand. *conſ.*12. *ſub num.*5. *vbi apoſtillæ in verb. compenſandi lib.* 2. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 109. *nu.*26. *& præſumpt.*110. *ſub num.*5. Grat. *dec. March.* 19. *num.*42. cum in propoſito adductis per Rotam *d. deciſ.*28. *num.*5. *& dec.*58. *num.* 2. *& ſeqq. p.* 5. *rec.* & cor. Reuerendiſs. Durano *dict. dec.*224. *num.*4.

Itaque facilius procedere viſum fuit, quin vltra d. præſumptionem Iuris plures concurrunt coniecturæ ſuadentes prædictam dotem Virginiæ fuiſſe illi conſtitutam ex bonis Vincentij patris, inter quas non leuiter vrget illa deſumpta ex inuentario bonorum hæreditatis d. Vincentij confecto ab eadem Erſilia. In quo hæc ipſa bona aſſignata Virginiæ pro dote fuerunt deſcripta vti hæreditaria Vincentij, quod Inuentarium benè probat bona in eo deſcripta fuiſſe in bonis † Vincentij defuncti non ſolùm contra ipſam 14
Erſiliam conficientem, Roman. *conſ.*102. *num.*3. *verſ. cum itaque*, Peregr. *de fideicomm. art.* 44. *num.* 2. *&* 3. Marzar. *in epitom. de fideicomm. qu.*54. Maſcard. *de probat. concl.*778. *num.*20. Fuſar. *de ſubſtitut. d. qu.*618. *num.*1. Rot. *deciſ.*407. *num.*4. *par.* 2. *rec.* ſed etiam contra Fuſcos habentes cauſam ab illa, Peregr. *d. art.*44. *num.* 2. Rot. *d. deciſ.* 407. *num.*1. *par.*2. *& dec.*42. *num.*2. *par.*5. *rec.*

Non obſtat, quod bona reperta in hæreditate d. Vincentij licet eſſent valoris ſcut. 1238. nihilominus ſpectarent pro maiori parte ad ipſam Erſiliam hæredem, illaque pro reſiduo eſſent grauata ſummo ære alieno ad fauorē eiuſdem Erſiliæ, adeout detractis detrahendis creditum ipſius Erſiliæ eſſet ſcut.18. mill. Vnde inferebatur æs alienum d. Vincentij abſorbuiſſe illius hæreditatem, & conſequenter nulla bona in d. hæreditate remanſiſſe in quibus vel Hieronymus filius, & hæres ſuccedere, vel dos Virgiliæ filiæ conſtitui poſſet, cum bona dicantur † deducto ære alieno, 15
l. 2. *§. illud*, *ff. de collat. bonor. l. fin. §. vbi autem*, *C. de bon. quæ lib. gloſ. in l. mulier. in verb. alieno*, *ff. de iur. dot.* Quia cum prædicto inuentario plenè conſtet bona in eo deſcripta fuiſſe in bonis d. Vincentij; prædicti de Fuſchis, qui excipiunt ea ſpectaſſe ad ipſam Erſiliam vti creditricem dicti Vincentij in longe maiori ſumma tenentur exceptionem huiuſmodi crediti plenè, & concludenter probare, cum excipiens in ſuis † exceptionibus vices actoris ſuſtineat, 16
l. in exceptione, *ff. de probat.* Bart. *in l.* 1. *num.* 3. *ff. eodem*, Natt. *conſ.*238. *num.*7. Roland. *conſ.* 100. *num.* 25. *lib.*2. Peregr. *de fideic. art.* 39. *n.*13. Greg. XV. *dec.* 279. *nu.* 2. *&* 3.

In propoſito autem creditum Erſiliæ in dicta quantitate non iuſtificatur niſi ex nouem partitis, quæ dicebantur eſſe detrahendæ ex hæreditate, ſeu inuentario bonorum ipſius Vincentij, & ponendæ ad creditum ipſius Erſiliæ, quibus tamen partitis ſigillatim examinatis, viſum fuit illas non leues pati difficultates.

Primò namque prætendebatur eſſe detrahendam ex hæreditate d. Vincentij domum ſitam ad S. Stephanum de Cacco valoris ſcut. 3014. 2. aliam domum illi contiguam cum duabus apothecis valoris ſcut.3243. nam iſtę domus, quamuis deſcriptæ in inuentario bonorum Vincentij dicebantur ſpectare ad ipſam Erſiliam ex eo, quod idem Vincentius in articulo mortis conſtitutus hanc inter alias fecerit declarationem, *Che la caſa vecchia doue al preſente eſſo Sig. Vincenzo, ed Erſilia ſua moglie, e ſua famiglia habitano, compre per eſſo Vincenzo dal q. Benedetto Dulcecena, e gli meglioramenti, e fabrica fatta nelle caſe noue dietro à d. caſa vecchia ſono ſtate per eſſo Vincenzo compre reſtaurate, e fabricate reſpettiue de i proprij danari della Sig. Erſilia, e pero eſſo Sig. Vincenzo non hauere ſopra di quella attione alcuna*, ſed iſtæ duæ partitæ viſæ fuerunt vel reuocandæ vel ad minorem ſummam reducendæ.

Nam vltra, quod prædicta declaratio non videtur loqui de prædictis domibus in Inuentario bonorum Vincentij enunciatis, nempe domum ad S. Stephanum del Cacco, aliaque illi contigua cum duabus apothecis; adhuc ſi loqueretur de iſtis domibus, non releuaret, ſiquidem reſpectu

primæ domus antiquæ propè Arcum Camigliani, quæ dicebatur eſſe eadem, quæ in d. Inuentario enunciatur, *la Caſa di S. Stephano del Cacco*, aduertebant DD. illam fuiſſe emptam vſque de menſe Iunij 1581. per d. Vincentium, & Horatium germanum fratrem à d. Benedicto Dulcena pretio dumtaxat ſcut. 2350. vt in Inſtrumento d. emptionis dato in vltim. Summ. pro Compagnis; Vndè eſto quod prædicta domus fuiſſet empta ex pecunijs Erſiliæ nihilominus non inde ſequitur ipſam domum, ſeu illius integrum valorem ſcut. 3243. ſpectare ad ipſam Erſiliam, ſed illi deberi ſolummodo d. quantitatem ſcut. 2350. erogatam in emptione d. domus, cùm maritus emens,
17 nomine proprio quamuis cum pecunijs vxoris *ſibimet* acquirat, non autem vxori, *l. 1. & l. multum*, *C. ſi quis alteri*, *vel ſibi*, Rom. *conſ.* 291. *num.* 6. *& conſ.* 274. *n.* 1. Greg. XV. *dec.* 157. *num.* 4. Rot. *deciſ.* 278. *num.* 1. *par.* 2. *diuerſ.*

Reſpectu verò alterius domus, ſeu aliarum domorum, melioratarum, & refectarum, cum pecunijs eiuſdem Erſilæ (quæ dicebantur eſſe illæ, quæ in eodem inuentario enunciantur, *la caſa iui contigua*) viſum fuit non deberi Erſiliæ integrum valorem ſcut. 2343. ſed pro rata melioramentorum in ea, ſeu in eis factorum, quæ adhuc non
18 fuerunt liquidata, † prout requiritur ad hoc, vt illa detrahi poſſint, Rot. *deciſ.* 618. *num.* 5. *in fin. par.* 4. *recent. & in Auximana fideicommiſſi* 13. *Ianuary* 1640. *coram me.*

Neque obſtat, quod Vincentius dixerit ſe nullam habere actionem ſuper domibus, quia d. aſſertio videtur intelligenda retento ſano intellectu ad eo, vt ſenſus ſit quod ſuper domo empta ipſe non haberet actionem, quoad pretium erogatum cum pecunijs Erſiliæ, ſuper verò domo, ſeu domibus melioratis, ac refectis, quod nullam pariter ipſe haberet actionem pro rata melioramentorum factorum, cum pecunijs eiuſdem Erſiliæ ad hoc vt ſingula ſingulis congruè referantur.

Tertiò dicebatur eſſe detrahendam aliam domum ad S. Silueſtrum valoris ſcut. 1000. vti ſpectantem pariter ad ipſam Erſiliam, ſed adhuc admiſſa huiuſmodi pertinentia, fuit reſponſum valorem d. domus non eſſe detrahendum ex hæreditate Vincentij ad effectum illum ponendi ad creditum Erſiliæ, ſiquidem d. domus fuit poſtea vendita ab Erſilia ipſa poſt obitum d. Vincentij pretio ſcutor. 987. dictumque pretium ipſamet exegit.

Quartò dicebatur eſſe detrahenda ex hæreditate eiuſdem Vincentij ſcut. 2908. 50. pro tot annuis Canonibus ſpectantibus ad ipſam Erſiliam ad rationem quinque pro centenario, ac traditis pro parte tangente ipſum Vincentium pro dotibus Fauſtinæ, Olympiæ, & Praxedis filiarum, ſed huiuſmodi partita viſa fuit DD. reſecanda, & reducenda ad ſcut. 1650. quia licet prædictæ dotes debuiſſent ſolui à ſolo Vincentio Patre, nihilominus cum fuerint inſimul promiſſæ tam à Vincentio, quàm ab Erſilia, & in actu ſolutionis d. Erſilia reportauerit à Vincentio Marito ceſſionem ſolum pro d. ſcutis 1650. ſequitur eandem ſo-
19 lummodo quantitatem ſcut. deberi ipſi Erſiliæ, † cum reſiduum præſumatur ab ea liberaliter erogatum pro ſubſidio dotali, Bald. *nouell. in tract. de dote par.* 6. *prin.* 3. *num.* 7. *in fin.* Menoch. *de præſump. lib.* 3. *præſump.* 31. *num.* 1.

Quinta partita erat ſcut. 1050. pro medietate dotis ſcut. 2100. quam ipſa Erſilia poſt obitum Vincentij ſoluit Catharinæ alteri filiæ, ſed huiuſmodi partita eadem reſponſione eliditur, quia cum Erſilia ſoluerit d. dotem ſimpliciter abſque vlla poteſtatione ſe velle releuare ex bonis Vincentij de pecunijs pro d. dote ſolutis, præſumitur illas liberaliter etiam pro d. dote perſoluiſſe.

Sexta erat ſcut. 3950. pro reſiduo pretij domorum venditarum pueris litteratis ab ipſo Vincentio, cum tamen illæ ſpectarent pariter ad ipſam Erſiliam, ſed iſtam etiam partitam dicebant DD. eſſe delandam, quia pretium dd. domorum non videbatur ſpectare ad d. Erſiliam, niſi pro rata ſcutor. 2400. cum reſiduum ſpectaret ad ipſum Vincentium occaſione pretij cuiuſdam ſitus comprehenſi in eadem venditione, quàm idem Vincentius emerat de proprijs pecunijs à Magiſtris viarum, quæ ſcut. 2400. fuerunt deinde conuerſa per d. Vincentium, vt dicebatur in extinctionem plurium cenſuum, quos ipſe ſibi accollauerat in emptione primæ domus, emptæ à Dulcena, cuius pretium cum fuerit acceptilatum Erſiliæ in prima partita, ſequitur illud non eſſe iterum accepto ferendum.

Septima erat ſcut. 300. quæ Erſilia ſoluit Vincentio, & Laurentio filijs Alexandri Fetiæ mariti d. Fauſtinæ pro totidem, quæ illis debebat Vincentius maritus, ſed hæc partita viſa fuit quoque reducenda ad medietatem, quia cum Erſilia in actu ſolutionis d. ſummæ dixeriſſe etiam ſol-
uiſſe de bonis proprijs, † & hæreditarijs præſumitur 20
medietatem ſolùm d. ſummæ de proprijs perſoluiſſe, Rota *deciſ.* 607. *num.* 5. *par.* 1. *& deciſ.* 520. *num.* 1. *part.* 3. *recent.*

Octaua erat ſcutor. 515. ex cauſa, vt dicebatur aliorum bonorum, & creditorum ſpectantium ad Erſiliam, ac venditorum, & exactorum reſpectiuè per ipſum Vincentium, ſed hæc partita non viſa fuit iuſtificari.

Nona denique partita dicebatur eſſe ſcutor. 1960. pro pretio terreni vineati ſpectantis ad ipſam Erſiliam, ſed iſta quoque partita viſa fuit reſecanda, cum vinea ſpectaret ad ipſam Erſiliam ſolum pro fundi æſtimatione, pro reſiduo verò ad ipſum Vincentium, qui plantauit vineam cum
huiuſmodi melioramenta vtilia, vel neceſſaria, † quæ 21
fiunt per virum in bonis vxoris non cedant ſolo, ſed per ipſum virum repeti poſſint, iuxt. text. *in l. fructus* 7. *§. impendia*, *ff. ſolut. matr.* latè Alex. *conſil.* 142. *per tot. lib.* 7. Rot. *deciſ.* 297. *num.* 2. *circa med. part.* 4. *recent.*

Ex his igitur apparet creditum Erſiliæ fuiſſe in longè minori quantitate, quàm ſcut. 18. mill. illudque non abſorbuiſſe totam hæreditatem ipſius Vincentij, ſed in ea tot bona remanſiſſe, in quibus, & Hieronymus filius ſuccedere, & dos Virginiæ filiæ conſtitui potuerit.

Prædictaque comprobantur non ſolùm ex eo, quod Erſilia agnouit d. Hieronymum vti Cohæredem d. Vincentij, quem veriſimiliter vti talem non agnouiſſet, ſi Vincentius nulla bona reliquiſſet, in quibus Hieronymus ſuccedere potuiſſet; verum etiam ex diuiſione bonorum facta inter ipſam Erſiliam, & Tarquiniam ſororem de anno 1581. in qua clarè legitur portionem bonorum obuentam ipſi Erſiliæ non excedere ſcuta 6500. ac denique ex diuiſione bonorum eiuſdem Erſiliæ facta inter Virginiam, & cohæredes, in qua bona illius fuerunt æſtimata in ſcutis 9464.

Et ita vtraque &c.

Quæ

Quæ ſuprà in eiſdem Cauſis emanarunt

DECISIONES

Ad vberiorem Studentium commoditatem, cùm nullibi habeantur impreſſæ hic adnotatæ reperiuntur.

REVERENDISS. P. D. PIROVANÓ

Sacræ Rotæ Decano.

Romana, ſeu Tudertina educationis.

Lunæ 14. Aprilis 1636.

A R G V M E N T V M.

Romana Ciuitas nulli dubium eſt, quod præcæteris omnibus ſit locus aptior, & vtilior pro educatione filiorum attenta quantitate Gymnaſiorum, Academiarum, & Ludimagiſtrorum, qui in ea florent, maximè vbi æquè commodè, & cum eadem impenſa, quæ alibi eſt neceſſaria hoc in Vrbe fieri poteſt. Præceptum de non relinquendo domicilium dicatur ne continere ſpeciem ſeruitutis, & quando illi cenſeatur contrauentum.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex poteſt ex ſui arbitrio determinare perſonam matris ad filiorum educationem.*

Filij melius, & ſecurius penes matrem, quàm penes alios educantur, num. 1.

2 *Pupillorum in educatione conſiderari debet vtilitas quæ illis reſultat, vt ex ea aptior, & melior locus arbitretur.*

3 *in Vrbe florent Gimnaſia, Academiæ, Seminaria, & Ludimagiſtri, qui pueris inuigilant, vt virtutibus repleantur.*

4 *Ludimagiſtri mercenarij ſunt minus ſolliciti de puerorum cura, & progreſſu.*

5 *Pupilli, vbi fieri poteſt melius in Vrbe, quàm alibi educantur, & ſup. n. 3. & ſeqq. ac per totam deciſ. vbi de ratione, & infr. n. 5. cum ſeqq.*

Pupillis ita prouidere nedum vt alentur, ſed etiam vt liberalibus artibus imbuantur legiſlatorum præcipuum in unus fuit, num. 5.

6 *Pupilli, alijque adoleſcentes ſemper transferri debent ad Ciuitates vbi melius, & facilius moribus, & literis ornari poſſunt.*

Maximè ſi cum æquali impenſa proprij domicilij hoc fieri poteſt, ibid. & num. ſeq. & per totam deciſ.

7 *Pupillus etiam quod fuerit iuſſus educari penes aliquem, ſi melius, & vtilius apud alium educari poſſit, ibi eſt educandus.*

8 *Romanæ Vrbis latitudo, amplitudo, ac omnium rerum copia æquè cuiuslibet corporis temperaturæ conuenire poteſt.*

9 *Ingenia iuuenum, quare ita floreant in Vrbe.*

10 *Aeris temperie, & incolarum ingenij præſtantia Roma abundat.*

Argumentum ab aeris temperie, rectè infert ad præſtantiam ingenij, & è contra num. 10.

11 *Filiam educari penes matrem, quæ ad ſecundas conuolauerat nuptias, attenta præſtantia Viri decreuit Neapolitanum conſilium.*

12 *Præceptum de non relinquendo domicilium, nec ſe alibi ad habitandum conferendum, tanquam ſeruitutis continens ſpeciem reijcitur ab inſtitutione, & legato.*

13 *Referens, non plus quam in relata diſpoſitione continetur, operare poteſt.*

14 *Domicilium mutare non dicimur vbi ex cauſa ſtudiorum, mercatura, vel dignitatis alibi nos ad habitandum conferimus.*

15 *Domicilium nunquam mutatur niſi per expreſſam animi declarationem.*

Vel curſum longi temporis excedentem annos decem, ibidem.

16 *Iudex poteſt pro ſui arbitrio declarare, & modificare indiſcretam Patris voluntatem.*

Hæc deciſio cum Deciſione ſequenti emanauit in eadem cauſa, in qua emanauit deciſio ſub die 1. Martij 1638. quæ eſt ſupra in ordine deciſ. 12.

D E C I S I O CCLXX.

CEnſuerunt DD. licere D. Catharinæ educare Pupillos filios in Vrbe.

Quoniam ſi iuſta cauſa ſuadente Iudicis arbitrio permiſ-
ſum fuit in hac cauſa determinare perſonam Matris, † pe- 1
nes quam pupilli melius & ſecurius ſint educandi per *l. 1.*
& pen. ff. vbi pupill. educ. deb. l. 1. C. eo tit. Bald. *conſ.* 472.
alias 487. *incip. pupilla morari debet vol.* 5. cum alijs allegaris per Franch. *dec.* 350. Maſtrill. *dec.* 230. ac in deciſione huius cauſæ 13. Ian. 1634. eò liberius Iudex potuit arbitrari, & aſſignare locum in Vrbe, vbi pupilli ſint educandi, in quo cadere non poteſt maligna ſuſpicio, nec tanta circumſpectio periculi pupillorum, ſed vtilitas magna ex omnibus partibus ponderata, quæ mouere debet animum iudicantis in arbitrando loco educationis, *l. vtilitatem, ff. de confir. tut. l. 3. in princ. ff. de contr. tutel. l. 1. & vlt. ff. vbi pupill. educ. deb.* Crauett. *conſil.* 18. *num.* 3. Surd. *de alim. tit.* 4. *q.* 13. *num.* 4. Valenz. *alios referens conſ.* 36. *num.* 22. *& ſeqq.*

Et quod pertinet ad animorum dotes, vt literis & bonis moribus pueri imbuantur, abſque hæſitatione fatendum erit, Vrbem omnibus præexcellere, in qua Gymna-
ſia, & Academiæ, Seminaria, & Ludimagiſtri florent, † qui 3
pueris ſumma cum diligentia, & amore aſſiſtunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur, quod de ciuitate Tuderti dubitari poteſt, in qua Ludimagiſtri non affluunt prout in Vrbe, ſed deſiderantur, & mercede, vel de publico condu-
cuntur, vel ipſi mercenarij ſunt, † in quibus minor ſolli- 4
citudo de puerorum cura ſolet eſſe, † & hoc eſt, quod le- 5
giſlatoribus ſemper præcipuum fuit æqualiter prouidere pupillis, nedum vt alantur, ſed & vt liberalibus artibus inſtruantur, *l. qui filium ff. vbi pupill. educ. deb. l. cum plures, §. cum tutor. ff. de admin. & per tut. l. de bonis §. non ſolum ff. de Carbo. edict.* & propterea non mirum ſi Adole-
ſcentes ſunt transferendi ad Ciuitates, † vbi melius & fa- 6
cilius, & moribus & literis ornari poſſint, maximè quando, vt in præſenti, æquali impenſa proprij domicilij, & loci ad quem tranſmigraturi ſunt ſuſtentari valeant; atque ita pro tranſlatione Pupilli ad ciuitatem Senarum deciſum fuiſſe, refert Chriſtophorus Medices *dec.* 62. *num.* 5. & de
† Puero Vrbeuetano, qui ex diſpoſitione Aui materni ex- 7
preſſa iuſſus erat educari penes Auiam maternam idem reſponſum fuit in *Vrbeuetana educationis* 20. *Martij* 1628. *coram D. Card. Vbaldo*, vt in Seminario Romano etiam inuitus detineretur.

Si verò attendantur, quæ ad corporis ſalutem pupillorum reſpicere poſſunt, nempè aeris temperies, & ſitus præſtantia, & rerum affluentia pro ſalute corporis tuenda, cui dubium, quod cœlum Romanum præferendum ſit? Quandoquidem ex Vrbis latitudine, & amplitudine, ac ma-
gni fluminis ac rerum concurſu æquè † cuique corporis 8
temperaturæ conuenire poſſit, itaut ex hac vniuerſali conuenientia dixerit Mandoſ. *ad Reg. Cancell.* 16. *quæſt.* 41.
num. 7. indè prouenire viuida Iuuenum ingenia † ea ra- 9
tione quia ad inuicem coincidunt aeris optima temperies, &
ingenij Incolarum præſtantia, † itaut de vna ad alteram 10
poſſit argumentari, ex Ariſtotelis ſententia *in Probl. ſect.* 14. *quæſt.* 1. *&* 15.

Demùm inſpecta etiam vtilitate rerum, & patrimonij, ipſorum pupillorum educatio in Vrbe eſt admittenda, dum ſub Auunculorum patrocinio bona, & iura pupillorum validius defendi poterunt abſque impenſa, ac etiam patrimonij diminutione, attenta oblatione per D. Catharinam matrem de filijs alendis in Vrbe pro ſumma iam in Ciuitate Tuderti decreta, & hæc ipſa patrimonij pupillorum ſperata defenſio adeò præualuit, vt conſilium Neapolitanum,

omiſſo

11 † omiſſo tutore mandauerit pupillam penes matrem edu-
cari, quæ ad ſecundas tranſierat nuptias, contemplatione
Victrici magni nominis Aduocati referente, tunc & deci-
ſum atteſtante Carolo Tapia *deciſ.* 51. *num.* 18. quæ etiam
comprobantur ex rationibus *deciſ. ſupradicta* 62. *num.* 5. *&*
ſeqq. Chriſt. Medic.

Non obſtat præceptum Alexandri patris pupillorum,
de quo in eius teſtamento, *Che l'infraſcritto ſuo here-*
de non poſſi per neſſun tempo mai leuarſi dall'habitatio-
ne, e domicilio di Todi, & andar ad habitare in altri
luoghi.

Quoniam omiſſo quod tale præceptum tanquam con-
12 tinens † quandam ſeruitutis ſpeciem à legato, & inſtitutio-
ne ſolet reiici, *l. Titio centum §. Titio centum il 2. ff. de*
cond. & de monſtr. attamen cùm ſe referat ad ſimilem Mar-
tij patris diſpoſitionem, ibi, *e conforme all'ordine in queſto*
particolare fatto dalla bon. mem. del Sig. Martio ſuo pa-
dre confirmando in queſto in tutto, e per tutto il detto te-
13 *ſtamento con la medema pena*, nihil plus referens † ope-
rari poteſt, quam relata diſpoſitio continet, *l. aſſe toto ff.*
de hered. inſtit. Dec. *conſ.* 47. *num.* 1. Ruin. *conſ.* 127.
num. 4. *lib.* 2. Crauett. *conſ.* 45. *num.* 4. Menoch. *preſ.*
62. *n.* 54. *lib.* 4. Berett. *conſil.* 530. *num.* 5. loquens de diſ-
poſitione relata ad teſtamentum paternum illiuſque ap-
probatione; ſed Martij patris diſpoſitio duo determinat;
Primum, quod nemo ex filijs ſuis deſcendentibus poſſit
innouare, *ò laſciare in alcun modo il domicilio di detta*
Città di Todi, e ſuo territorio: ſecundum, *che non s'in-*
tenda prohibirli l'andare à qualche loro honeſto ſpaſſo per
qualche meſe & anno in altri luoghi, come in Roma, ò al-
trove, ſubdens, *& anche per molte altre occaſioni, pur-*
che non mutino il domicilio come ſopra; ergo cùm neque
à primo, neque à ſecundo recedatur per filiorum in Vrbe
educationem, nihil opponi poteſt de contraria patris diſ-
poſitione.

Nam ſiue Alexandri verba attendantur, ſiue Martij
diſpoſitio ſequatur, nulla poteſt eorundem voluntatis
contrauentio colligi, cùm de domicilij deſertione loquan-
tur, vt aliundè ad habitandum ſe transferant, quod qui-
14 dem domicilium, ſi per accidens deſeratur, † dum quis
alio ſe transfert ſtudiorum cauſa, aut mercaturç, aut dignita-
tis & litis, aut melioris educationis, non dicitur mutari, text.
eſt in l. aſſumptio, ff. de municip. l. origine cum ſeq. C. de municip.
& orig. lib. 10. *l. pen. in fin. ff. de ſenat. l. prouinciales, ff. de*
verb. ſignific. Menoch. *conſ.* 329. *num.* 37. Cæphal. *conſ.* 451.
num. 125. Surd. alios referens *conſ.* 346. *num.* 12. *& conſ.* 313.
num. 75. affirmans nunquam domicilio originis cenſeri re-
15 nunciatum; niſi per expreſſam animi declarationem, † aut
longi temporis curſum qui debet annos decem excedere,
& illa concluſio per Martium fuit admiſſa, dum filiorum
abſentiam per menſes, & annos permiſit ex aliquo acci-
denti, & quoad locum nominando Vrbem, itaut edu-
catio horum filiorum in Vrbe non contrà, ſed ſecundum
voluntatem Parentum dici poſſit; quibus omnibus con-
16 comitatur Iudicis arbitrium † modificans, & ſeo decla-
rans indiſcretam, quatenus opus ſit, Parentum volunta-
tem per *l. Quintus Mutius ff. de ann. legat.* & alios pro hac
parte ad ſupradicta adductos. Et ita &c.

REVERENDISS. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana, ſeu Tudertina educationis.

Luna 13. *Martij* 1637.

A R G V M E N T V M.

Materiam præcedentis deciſionis, & hic habes re-
petitam circa filiorum educationem potiùs pe-
nes matrem, quam alios conſanguineos, cum
illa tota in iudicantis arbitrio reſideat nedùm
circa ipſam educationem, verùm etiam quoad
deſtinandum locum, vbi pupilli debeant educa-
ri; De voluntate teſtatoris per viam declaratio-
nis, aut nouæ diſpoſitionis probanda aliquali-
ter etiam diſcurritur.

S V M M A R I V M.

1 *Educatio filiorum vbi de contraria Patris voluntate non conſtat, iudicis arbitrio relinquitur non ſolùm in illa decernenda.*
Sed etiam reſpectu loci contemplata tamen eorum vtilitate, quæ ipſius iudicis animum mouere debet, ibid. & num. 4.
2 *circa Educationem filiorum Patris à voluntate recedere non debemus.*
3 *Limita quoties iudex contrarium arbitraſſet expedire pupillis, quia tunc etiam à voluntate patris recedere permiſſum eſt.*
4 *Iudex in decernendo pupillorum educationem ſemper cau-ſam ſuccedendi quantum fieri poteſt remouere debet.*
5 *Patris voluntas poſt teſtamentum etiam circa filiorum educationem, ſi in diſpoſitionem non tranſiuit nihil facit.*
6 *Voluntas teſtatoris ſuum eſſe recipit non ex diſcurſu ante teſtamentum facto, ſed ex concluſione per ſcripturam coram teſtibus rogata.*
7 *Teſtator ſi aliquid in teſtamento omiſit, poteſt illud deindè per Notarium, & teſtes probari, tanquam minus ſcriptum, & plus nuncupatum.*
8 *Teſtatorum voluiſſe, quod non intellexit, nec potuit non poteſt dici omiſſum à Notario.*
Voluntas Teſtatoris à poteſtate deſumitur, num. 8.
9 *Tutela, & educatio pupillorum inter ſe ſunt diuerſa.*
10 *Probatio voluntatis teſtatoris continens quid penitus diſtinctum, & ſeparatum à diſpoſitis in teſtamento repugnat natura declarationis.*
Et ſemper habet vim nouæ diſpoſitionis, ac proinde non minori numero teſtium in teſtamento requiſito probari debet, & num. 11. *cum ſeq.*
12 *Diſpoſitio noua vbi probari prætenditur, idem teſtium numerus requiritur, qui eſt in teſtamentis neceſſarius.*
13 *Mater pro filiolis ſuis educandis ſemper capit bonum conſilium ad illos incolumes conſeruandos.*

Eſt in eadem cauſa deciſionis antecedentis.

D E C I S I O CCLXXL

PRo facultate educandi pupillos in Vrbe, iam fuit re-
ſolutum ſub 14. Aprilis præteriti, cauſa poſtmodum
ſuper iiſdem repropoſita placuit DD. decernere remiſſo-
riam Tutoribus de Sciugatoſcijs pro noua probatione fa-
cienda reſpectu voluntatis Patris, quibus completis & datis
in hac noua repropoſitione, cenſuerunt ſtandum eſſe in de-
ciſis dicta die 14. Aprilis præteriti.

Circumſcripta namque noua probatione fundamenta
deciſionis inconcuſſa remanent, dum de contraria volun-
tate Alexandri patris, neque Martij Aui pupillorum edu-
candi illos in Vrbe non conſtat, quin potius conueniat te-
ſtamentaria diſpoſitio Martij, quæ vna & eadem dicenda
eſt cum diſpoſitione Alexandri patris, propter virtutem
relationis qua vſus eſt, referendo ſe in hac parte ad diſpo-
ſita per eius patrem, & pupillorum Auum; quo caſu ſi
ceſſat contraria, & expreſſa patris diſpoſitio, nulli dubium,
quod ſemper intrat Iudicis arbitrium, † nedum in decer- 1
nenda educatione, ſed etiam reſpectu loci, contempla-
ta pupillorum vtilitate, quæ mouere debet animum Iudi-
cis in arbitrando loco educationis, *l. vtilitatem, ff. de confir.*
tut. l. 1. *& vlt. ff. vbi pupill. educ. deb.* cum alijs allegatis in ſu-
pradicta deciſ. 14. Aprilis.

Neque obſtat, quod de expreſſa voluntate Alexandri
patris conſtet voluiſſe filios ſuos educari penes Matthæum
fratrem † ſuum carnalem, vndè ab ea non ſit recedendum 2
circa huiuſmodi educationem per *l.* 1. *ff. vbi pup. educ. deb.*
l. 1. *§. quod natum erit, ff. de vent. inſpic. l. Quintus Mutius,*
§. itaque, ff. de ann. leg. Ioſeph. Ramon. *conſ.* 4. *num.* 19.
Fab. de Anna *conſ.* 33. *cum alleg.*

Quia iam reſolutum fuit ſub die 13. Ian. 1634. Matri
decernendam eſſe educationem filiorum, quæ deciſio ſe-
cundum ſtylum Tribunalis ſemper in noua diſputatione
præſupponitur, dum quæritur de loco educationis, non au-
tem de perſona, penes quam ſint filij educandi; & nihilomi-
nus ab eadem voluntate teſtatoris, & patris permiſſum eſt
rece-

Digitized by Google

3 recedere, † ſi ita Iudex arbitretur expedire pupillis, *per l. pen. ff. ubi pup. educ. deb.* ibi, *ſi diſceptetur, vbi morari vel educari pupillum oporteat, id Præſidem ſtatuere oportebit*, per eundem textum ita reſponderunt Bald. *conſ.* 472. *vol.* 5. *aliàs* 487. dicens id totum relictum eſſe Iudicis religioni & æquitati, Caſtr. *conſ.* 127. *num.* 3. *par.* 1. & plenius fuit firmatum in eadem deciſione 13. Ianuar. in qua fuit ponderata cauſa recedendi ab ipſa patris voluntate, & diſpoſitione propter proximam cauſam ſuccedendi pupillis quam habebant Matthæus & illius ſorores, itaut benè, Iudex fecerit in decernendo educationem matri, † vt indè remoueretur maligna ſpes ſuccedendi, quæ cauſa exprimitur in *l. fin. C. vbi pupill. educ. deb. & l.* 1. *ff. eod. tit.* & Valenz. *conſ.* 36. *n.* 35. dicens militare eandem contra Patruum, & quoſcumque agnatos ſpem ſuccedendi habentes.
4

Si verò de noua probatione ex proceſſu remiſſoriali agatur, adhuc viſum fuit deficere in concludenda patris voluntate pro educatione filiorum ſuorum in Ciuitate Tudertina; nam in teſtamento Alexandri nulla legitur prohibitio, ſed potius permiſſio propter relationem, quam habuit ad teſtamentum Martij eius patris, vt in dicta deciſione ſub die 14. Aprilis fuit firmatum.

Et teſtes qui dantur, nempè Notarius de teſtamento Alexandri rogatus, & alij tres teſtamentarij, nihil deponunt
5 de patris voluntate poſt teſtamentum, † quæ tranſiuerit in diſpoſitionem circa loci educationem, prout neceſſarium eſt, *l. hæredes palam*, §. *in teſtamentis*, *ff. de hæred. inſtit.* Bald. *in l. cum proponebatur num.* 5. *ff. de leg.* 2. Iaſ. *in l. errore num.* 7. *C. de teſtam.* Bald. *conſ.* 12. *num.* 3. *lib.* 2. Card. Mantic. *de vlt. vol. lib.* 12. *tit.* 16. *num.* 13. Cæſar. Manent. *deciſ.* 59. *num.* 20. *& ſeqq.* & quæ aſſeruntur per teſtes audi-
6 uiſſe ante rogitum teſtamenti, ſeu in actu teſtandi, nihil conferunt, niſi in teſtamento coram teſtibus in ſufficienti numero publicato teſtantur, quandoquidem omnia præſumantur enunciata per Teſtatorem ad præordinandam, non autem ad perficiendam diſpoſitionem, quæ ſuum eſſe recipit non ex diſcurſu, ſed ex concluſione per ſcripturam coram teſtibus rogatam, Oldrad. *conſ.* 119. *num.* 1. Io. Andr. *in addit. ad Speculat. de Inſtr. edit.* §. *compendiosè num.* 31. *in verb. ex parte*, *verſ. ſed fuit quæſtio de facto*, Alber. *in l. hac conſultiſſima*, §. *ſi quis autem num.* 9. *C. de teſtam.* Caſtr. *conſ.* 307. *n.* 3. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 159. *num.* 3. Ruin. *conſ.* 15. *num.* 18. *lib.* 2. & idem reſoluit Rota coram Seraph. *deciſ.* 1357. *n.* 9. *&* 11.

Neque obſtat poſſe ea quæ à teſtatore dicta fuere, & à
7 Notario omiſſa, † quaſi minus ſcriptum, & plus nuncupatum, per teſtes probari, *l. quoties* §. 1. *ff. de hæred. inſtit. l. cum auus, ff. de cond. & demonſtr. l. errore, C. de teſtam.* Mantic. *de coniect. lib.* 12. *tit.* 16. *num.* 1. Seraph. *dec.* 1302. *num.* 3. *&* 5. *cum alijs alleg.*

Quoniam ſi teſtator intellexiſſet differentiam educandi filios penes alios, quam ipſos Tutores in teſtamento nominatos, obiectum poſſet habere colorem, verum Teſtator non percepit, quod per legem prouiſum fuerit vtilitati, & idemnitati minorum etiam contra voluntatem parentum, ne educarentur apud eos contra quos vrget maligna ſpes ſuccedendi, nec ipſe Notarius hoc intellexiſſe fatetur, & alij teſtes ad interrogatoria reſpondentes ignorant hanc differentiam, optimam rationem reddentes ipſos non eſſe intiſpetitos; Vndè cùm voluntas teſtatoris præciſa eſſet, & ſubſtantialis, vt deponit Notarius rogatus, ibi, *omninamente voglio che li miei figli ſiano appreſſo mia madre, fratello, e ſorelle, & non appreſſo Signori Lotterij & madre, mentre non ſtà in caſa mia con la detta madre mia*, & prædicta neque diſponere aut obtinere poſſit in præiudicium filiorum pupillorum propter malignam ſpem ſuccedendi, inde benè ſequitur teſtatorem voluiſſe omni meliori modo prouidere, ne Lotterij eſſent Tutores; quod potuit teſtator, nec controuertitur tutela; Cæterùm quod voluerit id quod non intellexit nec potuit, non poſſunt dici omiſſa à
8 Notario, † tanquam vltrà & præter voluntatem teſtatoris, quæ à poteſtate ſolet deſumi, Bald. *in rubr. num.* 11. *C. de contr. empt.* Crauett. *conſ.* 112. *num.* 11. Cardin. Mantic. *de contract. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 33. Rot. *deciſ.* 555. *num.* 6. *par.* 2. *recent.*

Præterea ſi cum voluntate concurreret etiam poteſtas teſtatoris, cum legalis educatio ſit totaliter diſtincta ab ipſa tutela, & bonorum adminiſtratione Lotterijs interdicta, in qua Alexander dixit, *auuertite, che queſta è la mia mente*, loquens de tutela, & bonorum adminiſtratione, probatio hæc noua ex proceſſu remiſſoriali ſuſtineri non poteſt per viam declarationis, ſed ex noua diſpoſitione, dum continet quid penitus diſtinctum, & ſeparatum à diſpoſitis in teſtamento, quod quidem repugnat naturæ declarationis, quæ verſatur circa aliquod verbum dubium, ſi autem circa id quod non erat dubium de iure, prout in præſenti de tutela ad educationem, † quæ inter ſe ſunt diuerſa, Peregr. 9
deciſ. 28. *num.* 5. Motor. *conſ.* 74. *num.* 13. & tunc ſemper vim habet † nouæ diſpoſitionis, Caſt. *in l. hæredes palam*, 10
§. *ſi quid poſt num.* 4. *ff. de teſtam.* Becc. *conſ.* 3. *num.* 44. Surd. *conſ.* 129. *num.* 29. Honded. *conſ.* 51. *num.* 74. *lib.* 2. Caputaq. *dec.* 246. *par.* 1. quæ noua diſpoſitio probari non poteſt minori numero † teſtium in teſtamentis adhiberi 11
ſolito, *l. hæredes palam*, §. *ſi quid poſt*, *ff. de teſtam. vbi gloſ.* diſtinguit de numero teſtium reſpectu declarationis, & nouæ diſpoſitionis, † vt hoc poſtremò caſu requiratur idem 12
numerus qui adhibetur in teſtamentis, & cum gloſſ. tranſeunt, Bart. *ibidem num.* 4. Bero. *conſ.* 127. *num.* 1. *lib.* 2. Surd. *eod. conſ.* 129. *num.* 29. *& conſ.* 147. *num.* 11. Honded. *conſ.* 51. *num.* 76. *lib.* 2. Bellon. iun. *conſ.* 7. *num.* 1. Gratian. *diſcept.* 650. *num.* 14. *&* 15.

Denique ceſſante probatione expreſſæ voluntatis Alexandri patris, cætera quæ dicuntur de intemperie aeris, & periculi bonæ valetudinis pupillorum viſa fuerunt leuia, & ſublata ex deciſione 14. Aprilis quæ reuidetur, & ſemper præponderat maternus affectus ſollicitus de ſalute filiorum, cùm mater ſemper pro filiolis ſuis capiat bonum conſilium † ad illos incolumes conſeruandos, maximè in 13
tam breui diſtantia, quæ tamen conſideratione digna habita non fuere in caſibus relatis per Valenz. *in ſuprad. conſ.* 36. Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Gerunden. Plumborum.

Veneris 26. Nouembris 1632.

A R G V M E N T V M.

Concilium Tridentinum de reformat. cap. 13. ſeſſ. 7. mandans expectari approbationem Ordinarij antequam ad beneficia præſentati, vel electi admittantur, ſeu confirmentur, in ſolis beneficijs electiuis, non autem in collatiuis procedit, cum illorum ius conferendi ad Capitulum, & Prælatum liberè de iure pertineat.

S V M M A R I V M.

1 *Ius conferendi beneficia collatiua in Eccleſijs Collegiatis de iure ſpectat ad Capitulum, & Prælatum.*

2 *Diſpoſitio Concilij Tridentini de reformat. cap.* 13. *ſeſſ.* 7. *habet ſolummodo locum in beneficijs electiuis.*

Confirmatio Ordinarij expectari debet in beneficijs electiuis, ſecus in collatiuis, num. 2.

3 *Beneficia ſimplicia, quorum collatio liberè pertinet ad inferiorem non requirit approbationem Ordinarij.*

4 *Conſtitutio Synodalis, tollens, aut impediens facultatem conferendi beneficia alicui de iure competentem.*

Cum ſit contra ius ex defectu poteſtatis inferioris attendi non debet, ibid.

5 *Appellatio intra legitima tempora interpoſita, & admiſſa ſuſpendit totam virtutem ſententiæ.*

6 *Impedimentum, vel ſublatum, vel quod facilè tolli poterat excuſationem non admittit.*

7 *Sententia lata ab Epiſcopo in palatio Epiſcopali non dicitur prolata in actu viſitationis.*

Cùm promulgari debuiſſet in Eccleſia tempore, quo idem Epiſcopus illam viſitabat, ibid.

8 *Cauſa per Signaturam commiſſa ſimpliciter abſque vlla præſeruatiua, ſemper ad vtrumque effectum cenſetur commiſſa.*

Alle-

Allegatur hæc deciſio ſupra in deciſione 11. quæ pariter eſt in eadem cauſa coram eodem R. P. D. Pirouano ſub die 26. Februarij 1638.

D E C I S I O CCLXXII.

DVbitatum fuit in hac cauſa, an duo beneficiati protectores Anniuerſariorum Eccleſiæ Collegiatæ S. Felicis, teneantur excambiare Plumba Monſerrato, & Ballæ, cæteriſque pro tempore prouiſis ab Abbate, & Capitulo intereſſentibus, & Domini abſque hæſitatione reſponderunt protectores teneri.

Quia cùm ſimilis controuerſia cootigiſſet inter Baodilium, & dictos protectores recuſaotes excambiare Plumba per tres ſententias Rotales præuijs deciſionibus determinatum fuit teneri, & cogendos eſſe receptis ſignix ſeruitij quotidiani ſoluere diſtributiones prouiſis à Capitulo, & Prælato, ſeu Abbate; vndè cùm hodie non dubitetur quin Monſerratus, & Balla fuerint ab Abbate, & Capitulo prouiſi, nec minùs de eorum poſſeſſione capitulariter capta hæſitetur; ſicuti Baudilio diſtributiones ſoluerunt ſecundum numerum Plumborum, & valorem taxatum; pari modo Monſerrato, & Ballæ ſoluere debent, cum nitantur iiſdem iuribus, & fundamentis quibus iuuabatur ipſe Baudilius, & protectores in hac parte nihil replicant; ſed acquieſcunt, & de impedimentis tantummodo ſibi ab Epiſcopo præſtitis excipiunt, ne dictis prouiſis diſtributiones per reſponſionem Plumborum ſoluerent.

Non obſtat igitur inhibitio Epiſcopi intimata protectoribus ſupradictis, quæ datur ſub pœnis; & cenſuris, ne Plumba, ſiue ſymbola per Monſerratum, & Ballam deponenda, & ſeu exhibenda admittant, nec approbent, quaſi confirmatio Canonicorum, & Beneficiatorum in Collegiata S. Felicis ad eumdem Epiſcopum ſpectet ex diſpoſitione *Tridentini cap. 13. de reform. ſeſs. 7.*

Quia cùm verſemur in beneficijs collatiuis Eccleſiæ Col-
1 legiatæ, † in qua ius conferendi de iure ſpectat ad Capitu-
lum, & Prælatum, Abbas *in cap. cum Eccleſia num. 8. verſ.
vbi prebenda de elect.* Caſſad. *dec. 22. num. 3. de preben.*
Rota *deciſ. 4. eodem titulo in nouis, & dec. 94. num. 5. par. 1.
recent.* nec aduerſetur contraria conſuetudo; ſed potius
concurrat antiquiſſima ex collationibus datis ab anno 1384.
citra, & ex confeſſione Ordinarij in viſitatione 30. Iulij
1557. facilè euitatur obiectum ex diſpoſitione Tridentini,
2 † quæ locum habet ſolummodo in electiuis, in quibus
iuxta *cap. Auaritia de elect. in 6.* expectanda eſt confirmatio
Ordinarij; non autem in collatiuis prout ſunt huiuſ-
modi, de quibus agitur, Rota *deciſ. 1. de elect. in antiq.* &
in beneficijs iſtius Eccleſiæ firmauit Rota coram D. meo
Decano *deciſ. 283. & 307.* quæ ſunt inter eius impreſſas, &
poſtmodum idem tenuit *in Nouarien. Præpoſituræ 28. Iunij
præteriti coram D. meo Veroſpio*, quem ſenſum etiam habuit
3 Sacra Congregatio Concilij; † quo expreſſè reſpondit in
beneficijs ſimplicibus, quorum collatio libera pertinet
ad inferiorem, non requiri iſta approbatio, quæ eſt
facienda ſecundum diſpoſitionem *cap. 13. ſeſs. 7. de reform.*

Nec releuat Synodalis Conſtitutio emanata de anno 1606. requirens ratum, & gratum Epiſcopi in prouiſionibus inferiorum Collatorum, per quam motus fuit Epiſcopus ad inhibendum protectoribus, ne Plomba recipiant, & excambient: quia cùm non ſit confirmata à Sede Apoſtolica, & diſpoſitio illius ſit contra ius, dum tollit, aut impedit liberam conferendi facultatem, quæ de iure competit Capitulo, & Prælato in Collegiatis, vt ſupra dictum eſt; de ea non eſt habenda ratio defectu poteſtatis inferioris, *cap. cum inferior de maiorit. & obed.* vbi Felin. & alij concluſionem comprobant.

Non obſtat ſententia Vicarij Generalis, in qua Monſerratus, & Balla declarantur incurriſſe pœnam priuationis indictam in *cap. auaritiæ, de elect. in 6.* & ipſo iure priuatos eſſe Canonicatu, & beneficio de quibus agitur, in quibus ſe intruſerunt.

Quia quod protectores ſufficit docere de appellatione
intra legitima tempora interpoſita, & admiſſa, per quam
5 omnis virtus ſententiæ ſuſpenſa † remanet, Bald. *in rubr.
num. 2. C. de appellat.* Felin. *in rubr. eiuſdem tit. num. 1.* Lan-
cellot. *de attent. par. 2. cap. 12. num. 117. in præfat.* Rota *dec.
537. num. 15. par. 1. recent.* Vndè impedimentum remanet
quoad eos ſublatum, quandoquidem ex eo quod eſt ſubla-
tum, † aut etiam quod poteſt tolli ſe excuſari non poſ- 6
ſunt, *cap. fin. de elect.* Crauett. *conſ. 202. num. 1.* Decian.
conſ. 46. num. 146. vol. 2. Surd. *conſ. 12. num. 21. & dec.
189. num. 29.* nec dicatur, quod tamquam ſententia in
actu viſitationis prolata non admittat appellationem ſuſ-
penſiuam: quia legitur lata in Palatio Epiſcopali, † non 7
autem in Eccleſia S. Felicis tempore quo Epiſcopus viſi-
tabat; ſed vlterius Signatura Iuſtitiæ admiſit appellatio-
nem ſimpliciter abſque præſeruatiua, † quo caſu ſemper 8
Rota illam attendit quoad vtrumque effectum, vt in Leo-
dien. *dominij de Olonia 25. Iunij 1617. coram bo. mem. Fran-
ciſco Vbaldo, & in Peruſina Fideicommiſſi 20. Februarij 1630.
coram D. meo Durano*, in quibus aliæ deciſiones allegantur.

Et ita, &c.

R. P. D. B V C C A B E L L A

Meleuitana Antianitatis.

Veneris 4. Iulij 1636.

A R G V M E N T V M

Renunciatio antianitati facta per Equitem Hieroſolymitanum etiam cum pacto de non habendo recurſum ad SS. eiuſque S. Sedem Apoſtolicam ſi appareat realiter d. Antianitatem renuncianti competijſſe metu facta dicitur propter timorem, ne ſcilicet ne ipſius nobilitas, & honor in diſcrimen poneretur, cuius occaſione plura de probatione metus dicuntur.

S V M M A R I V M.

1 *Proteſtationes inſeruiunt ad probationem metus.*
2 *Timor ne nobilitas, & honor in diſcrimen ponatur inducit iuſtum metum in viro nobili.*
Honoris iactura non minus, quàm vita eſt pertimiſcenda, num. 2.
3 *Antianitas in Religione Hieroſolymitana incipit à die ſolutionis paſſagij.*
4 *Inuerisſimilitudo multum valet ad probationem metus.*
Actus metu præſumitur factus, ſi alias agens illum verisſimiliter non feciſſet, num. 4.
5 *Coniectura ſufficiunt ad probationem metus.*
6 *Litteræ Apoſtolicæ iuſtificatæ debent executioni demandari.*

Proxima hæ duæ deciſiones allegantur ſupra in eadem cauſa Meleuitana Antianitatis coram R. P. D. Pirouano ſub die 1. Martij 1638. quæ eſt deciſ. 17.

D E C I S I O CCLXXIII.

CEnſuerunt Domini literas Apoſtolicas per D. Io. obtentas eſſe exequendam, quia ex datis in illius Sum. vitæ fuerunt in omnibus iuſtificatæ. Quod enim primæ ſuæ nobilitatis probationes reiectæ fuerint ipſeque poſteà ad alias nouas probationes admitti obtinuerit illiſque perfectis & approbatis, & comperto, quod primarum reiectio, & reprobatio pronenerat ex erroneo præſuppoſito, fuerit nemine diſcrepante inter fratres milites S. Io. ex iuſtitia admiſſus, ſatis conſtat ex ipſamet commiſſione in forma breuis à felice record. Pauli V. obtenta, & noua commiſſariorum deputatione facta per M. Magiſtrum, & Conſilium, ad ipſas nouas probationes recipiendum, & demum effectuali admiſſione, ac receptione, & alijs pro eius parte datis in ſupradicto ſummario.

Quod autem ipſe minis, & diuerſis perſuaſionibus ab aduerſarijs ſuis fuerit inductus ad promittendum per Chirographum eius manu ſubſcriptum, & iuramento vallatum ſe antianitatem ſuam, quæ ſibi à die præſentationis primarum probationem competebat, nonniſi à die præſentationis ſecundarum probationum numeraturum, nec ſuper hoc ad Sanctiſſimum, & S. Sedem Apoſtolicam recurſum habiturum, & quod ipſe contra Chirographum prædictum, & alia quæ contra eum faciebant, per actum à Notario publico receptum, & ſtipulatum declarando

rando

rando ſe velle habere ad eumque Sanctiſſimum, & S. ſe-
dem recurſum fuerit proteſtatus, prout in dd. literis enar-
ratur, ſatis probatum fuit ex ipſa proteſtatione data in
ſummario num. 3. ex qua etiam benè deprehenditur ipſum
non quidem ſpontè, ſed ſuaſionibus inductum, & metu
ne ab ijs qui poſteà recepti fuerant dd. nouæ probationes
indebitè reijcerentur, vel eius admiſſio deduceretur in
1 controuerſiam, & impedimentum præſtaretur; ſimiles
enim proteſtationes benè deſeruiunt ad metus probatio-
nem, Dec. *in c. fin. n.* 21. *verſ. benè verum de appell.* Anchar.
conſ. 299. *ſub num.* 1. Aym. *conſ.* 114. *num.* 6. *verſ. ſed licet*,
Alex. *conſ.* 99. *n.* 4. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 395. *n.* 27. Rimin. iun.
conſ. 362. *n.* 81. *& ſeqq.* Greg. *dec.* 326. *num.* 43.
Nec dubium eſt quin timor ne nobilitas, & honor in
diſcrimen ponatur, iuſtum metum in viro nobili inducat,
2 † cùm honoris iactura ſit non minùs quàm vitæ perti-
meſcenda, *l. iſti in fine verſ. cum viris bonis ff. quod metus
cauſa gloſ. in cap. cum dilectus in verb. metum tit. eodem*,
Aymon. *conſ.* 49. *n.* 7. *& conſ.* 168. *n.* 3. Soccin. iun. *conſ.* 38.
num. 40. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 377. *n.* 19. *&* 396. *n.* 7.
Surd. *conſ.* 425. *n.* 57. *& conſ.* 452. *n.* 51.
Præſertim quia certum eſt quod antianitas incipiebat à
die ſolutionis paſſagij facti vſque de anno 1603. iuxta
ſtatum Religionis in *cap.* 15. *de comm. ærar.* prout etiam
3 † fuit in Rota reſolutum in Neritonen̄, ſeu Meleuitana
Antianitatis 15. Aprilis coram bon. mem. Remboldo, &
in alia Meleuitana Antianitatis 12. Februar. & 5. Martij
1635. coram R. P. D. meo Carillo, & in eadem 16. No-
uembris 1635. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, &
in Meleuitana ſtatus 14. Ianuarij præteriti coram me;
Vndè non eſt veriſimile quod ipſe Ioannes huic iuri ſpon-
tè renunciauerit promittendo præſertim ſe, nec etiam
recurſum ad Sanctiſſimum, & ſedem Apoſtolicam habi-
turum, quæ quidem inueriſimilitudo multum valet ad
4 metus † probationem, cùm quis præſumatur metu, &
coactè feciſſe actum, quem aliàs veriſimiliter non feciſſet,
Aym. *dict. conſ.* 49. *num.* 5. Rol. *conſ.* 100. *num.* 112. *lib.* 4.
Menoch. *præſumpt.* 4. *num.* 12. *lib.* 3. Rot. *dec.* 643. *n.* 19. *in
fine par.* 1. *recent.*
Ex quibus, & alijs per ſcribentes pro d. Ioanne pon-
deratis maximè ſimul iunctis exiſtimarunt Domini nar-
ratiuam prædictam remanere ſufficienter probatam, ma-
5 ximè cùm ad metus probationem † coniecturæ etiam
ſufficiant, Bald. *in l. ſi quis in hoc genus C. de Epiſcop. &
cler.* Ruin. *conſ.* 121. *num.* 12. *lib.* 4. Rim. *d. conſ.* 362.
num. 87. Burſatt. *conſ.* 82. *num.* 13. *lib.* 1. Mantic. *deciſ.*
112. *num.* 13.
Stante autem dd. literarum, & earum narratiuæ iuſti-
6 ficatione † apertè ſequitur illas eſſe omninò exequendas,
cap. ſi capitulo de conceſſ. præb. in 6. Caſſad. *dec.* 10. *num.* 8.
de reſcript. Rota *dec.* 558. *num.* 2. *part.* 1. *& dec.* 605. *num.* 2.
par. 2. *rec.* Canal. *dec.* 638. *n.* 1.
Et ita vna tantùm parte informante reſolutum.

R. P. D. BVCCABELLA

Meleuitana Antianitatis.

Veneris 23. Ianuarij 1637.

ARGVMENTVM.

Sequitur materia deciſionis præcedentis de pro-
batione metus deducta ex pluribus circumſtan-
tijs, & coniecturis, quas omnes ex proximo ſum-
mario videri poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Contractus initus cum iudice, ſeu officiali meticuloſus
dicitur.*
2 *Proteſtatio emiſſa etiam ex interuallo poſt perfectum
actum deſeruit pro adminiculo ad probandum metum,
& num. ſeqq. vbi vide.*
*Metum ad probandum admittuntur etiam præſumptio-
nes, & coniecturæ num.* 2.
3 *Proteſtationes deſeruiunt ad probationem metus, & num.
ſeq. ac ſup. num.* 2.
5 *Metus eò faciliùs præſumitur, vbi agitur de periculo no-
bilitatis, & honoris.*
6 *Honoris iactura non minus quàm vita eſt pertime-
ſcenda.*
7 *Metus præſumitur in eo, qui iuri ſuo ſine cauſa renun-
ciauit.*
8 *Renunciatio facta poſtquam aliquis fuit de iure ſuo ſpo-
liatus meticuloſa præſumitur.*
9 *Renunciatio eo ipſo meticuloſa dicitur, ſi fuit promiſſum
non petendi recurſum ad ſuperiorem, quinimò nec ad
Summum Pontificem.*
*Recurſus ad ſuperiorem nunquam cenſetur prohibitus,
num.* 9.
10 *Iudicem ex iuſtitia, non autem alia de cauſa præſumitur
proceſſiſſe.*
11 *Teſtes qui non ſunt de actis, habentur ac ſi non
eſſent.*
12 *Teſtes dicuntur nulliter examinati ſine citatione ad vi-
dendum illos iurare.*
13 *ad Teſtes non pertinet iudicare, vel declarare ea quæ
ſunt iuris.*
14 *Metum ad probandum omnes facti circumſtantiæ atten-
duntur.*
*Iuſtitiæ abuſus multum facit ad probationem metus,
num.* 14.

Eſt in eademmet cauſa in qua præcedens emanauit deciſio.

DECISIO CCLXXIV.

Domini ſteterunt in deciſis ſub die 4. Iulij proximi præ-
teriti ſuper iuſtificatione literarum Apoſtolicarum
ea præcipuè ratione, quia metus ſatis remanet probatus
eo ipſo, quod renunciatio antianitatis legitur facta per
D. Ioannem ad fauorem Dominorum linguæ, qui ſecun-
das probationes ſuper eius nobilitate factas vti Iudices ap-
probare, ſeu recipere debebant, contractus enim cum Iu-
dice, ſeu officiali † per metum factus dicitur, *l.* 1. *C. de* 1
contract. Iud. l. penul. C. quod met. cauſ. Vital. *in tract. clauſ.
de met. offic. num.* 1. *&* 2. Sebaſt. Medic. *de caſ. fortuit. par.* 1.
quæſt. 7. *ſub num.* 7. *verſ.* 8. *arguit.*
Tantò magis, quia in caſu iſto aderant in lingua equi-
tes, qui fuerant medio tempore inter primas, & ſecundas
probationes admiſſi, qui propterea ex proprio ſaltem in-
tereſſe moueri poterant ad eaſdem ſecundas probationes
reijciendas, ac ad alios de lingua in eorum ſententiam per-
ducendos. Et quod hoc idem ipſi minati fuerint dedu- 2
citur etiam ex proteſtatione per D. Ioannem ante eius 3
profeſſionem facta, quæ quidem proteſtatio licet emana-
uit ex interuallo poſt renunciationem, negari tamen non
poteſt quin deſeruiat pro adminiculo ad comprobandum
metum, ad quem effectum admittuntur etiam præſum-
ptiones, & coniecturæ, Bald. *conſ.* 26. *num.* 2. *lib.* 3. Ruin.
conſ. 121. *num.* 12. *lib.* 4. *cum alijs dict. die* 4. *Iulij in deciſ. de-
ductis, & cumulat.* per Farin. *in fragmen.* 2. *par. litt. M. num.*
181. probabiles, & inueriſimiles ſaltim arbitrio Iudicis,
Iaſ. *in l. interpoſitas, num.* 4. *C. de tranſact.* Pariſ. *conſ.* 26.
num. 64. *lib.* 3. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cap.* 135. *num.* 3. *&
ſeqq.* Sebaſt. Medic. *de caſ. fortuit. par.* 1. *d. quæſt.* 7. *ſub
num.* 7. *circa fin. verſic. & coniectura.* Et quod proteſtatio-
nes ad metus probationem deſeruiant, tradit Aym. *conſ.*
114. *num.* 6. *verſ. ſed licèt*, Greg. XV. *deciſ.* 326. *num.* 43.
cum alijs d. die 4. *Iulij in dec. allegatis.* Etiam vbi ſunt ex
interuallo, † iuſta tamen, ſeu legitima cauſa factæ, vt 4
per Pariſ. *conſ.* 10. *num.* 40. *lib.* 1. Farin. *poſt relatos d. par.* 2.
litt. M. num. 194. *& ſub num.* 197. *verſ. vbi quod.*
Præterea eò faciliùs iuſtus metus in caſu iſto viſus fuit
probatus, tum quia renunciatio fuit facta in actu præſen-
tationis ſecundarum probationum, † in quibus verteba- 5
tur periculum nobilitatis, & honoris ipſius renunciantis,
& familiæ, Aym. *conſ.* 49. *num.* 7. Rom. *conſ.* 369. *n.* 14.
Ruin. *d. conſ.* 121. *num.* 7. *lib.* 4. Sebaſt. Medic. *de caſ.
fortuit. par.* 1. *dict. quæſt.* 7. *num.* 7. *verſ.* 7. *colligitur*,
cùm honoris † iactura non minus, quàm vitæ ſit perti- 6
meſcenda, *l. iſti in fin. verſ. cum viris bonis, ff. quod met.
cauſ. cum alijs in dicta dec. allegatis.* Tum etiam quia non
conſtat de alia cauſa, & metus præſumitur in eo, qui iuri
ſuo ſine cauſa renunciauit, ex quo non eſt veriſimile quod
aliàs renunciaſſet, Menoch. *per relat. lib.* 3. *præſump.*
126. *num.* 18. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1051. *num.*
41. *& ſeqq. cum pluribus cumulatis* per Farin. *d. lit. M.
num.* 178.

Acce-

Accedit inſuper, quod huiuſmodi renunciatio eſt fa-
cta poſtquam linguas reiecerat primas probationes per
quam reiectionem renuncians iam remanſerat antianita-
8 te, & nobilitate ſimul ſpoliatus. † Ideòque ſubintrat coo.
cluſio, quod renunciatio poſt ſpoliationem metu ſacta cen-
ſetur, Monoch. *lib. 3. d. præſumpt.* 126. *n.* 20. *& ſeq.* Fatin.
d. litt. M. num. 180. Ac etiam quod in eadem renunciatio-
9 ne adeſt promiſſio non habendi recurſum † ad Superio-
res Religionis imò nec etiam ad Summum Pontificem,
qui tamen recurſus alias nunquam cenſetur prohibitus,
iuxta *l.* 1. *§. quæſitum, ff. de ſeparat.* & tradit per Roman.
conſil. 325. *num.* 14. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 70.
num. 24.

Non obſtat, quod lingua admiſerit eaſdem ſecundas
probationes ſolùm propter dictam renunciationem, quia
pro reſponſione viſum fuit hoc non eſſe creden. de tota
10 lingua, † ſed potiùs quod illas admiſerit propter iuſtitiam,
iuxta tradit per Abb. *conſ.* 41. *n.* 2. *verſ. præſumitur lib.* 1.
Gabr. *de ſent. concl.* 5. *in princ.* Rota coram Card. Caual.
deciſ. 337. *n.* 5. Et teſtes, qui dicunt dictas probationes po-
tuiſſe de iuſtitia reijci, & fuiſſe admiſſas miſerationis cau-
ſa propter dictam renunciationem vltrà quod non probant,
11 quia non ſunt de actis, † ac proindè habentur, ac ſi non
eſſent Caſtr. *in l. ait prætor. §. ſi Iudex. verſ. & pro hoc ff.
de re iudic.* & ſunt nulliter examinari ex defectu citationis
12 † ad viden. eos iurare, *l. ſi quando C. de teſtib. cap. 2. eodem
tit.* Rot. *dec.* 15. *de teſtib. in nou.* Gregor. XV. *deciſ.* 218.
num. 1. Placuit etiam, quod tantò minus ſint attendendi,
13 quia ad eos non pertinet Iudicare, † vel declarare ea, quæ
ſunt iuris, Bart. *in l. quod tamen §. ſi arbiter num. 3. ff. de ar-
bitr.* Alex. *conſ.* 74. *num. 6. lib.* 1.

Minus obſtat, quod renunciatio fuerit facta per D. Ioan-
nem ſimul cum Commendatario Franciſco de Riz eius con-
ſanguineo in præſentia totius Linguæ, & idem renuncians
poſſet habere recurſum ad alios ſuperiores, quia pro reſ-
ponſione ponderatum fuit, quod adhuc iuſtus metus in
caſu iſto remanear ſufficienter probatus cum tota Lingua
reieciſſet primas probationes, & aliqui ex illa ſe iactaſſent
velle quoque reijcere ſecundas, & ad hoc non poſſet con-
ſanguineus aliter prouidere, ac alij Superiores Religionis
quoad primas probationes requiſiti id facere noluerint,
nec non alia concurrant, quæ in ſimilibus perpendi ſo-
14 lent, † vt de abuſu iuſtitiæ, & alijs facti circumſtantijs
poſt Angel. *conſ.* 215. *num.* 3. *in fin.* & alios allegatos dixit
Rota coram Greg. *d. dec.* 326. *n.* 34. *in fin. & ſeqq.* & faciunt
tradita per Vital. *d. tract. clauſul. de met. offic. num. 1. & ſeqq.*
Farin. *d. litt. M. num.* 116.

Et ita decitum vtraque parte informante &c.

R. P. D. VEROSPIO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Spuletana ſucceſſionis.

Veneris 11. *Aprilis* 1636.

ARGVMENTVM.

De interpretatione ſtatuti excluſiui fœminarum propter dotem in hac deciſione tractatur, num illud habeat ſolum locum vbi agitur de excludenda fœmina ab hæreditate eius qui dotauit, aut etiam aliorum.

SVMMARIVM.

1 *in Succeſſione fratris inteſtati æqualiter concurrunt frater, & nepos ex altero fratre, aut ſorore præmortua.*

2 *Filius per repræſentationem ſuccedit in locum matris defunctæ.*

3 *Statutum excluſiuum fœminarum propter dotem, ita à DD. interpretatur, vt cenſeatur ſolum excludere fœminas ab hæreditate illius, qui dotem dedit.*

4 *Intellige, vt non procedat quoties ſtatuentes vlteriùs progreſſi ſunt, explicando perſonas à quarum ſucceſſione volebant illas excludi.*

5 *Subintellige vt totum negotium conſiſtat in probatione voluntatis ſtatuentium, quæ etiam ex coniecturis deducitur.*

6 *Frater dotando ſororem tanquam hæres patris, non autem ex perſona propria dotaſſe præſumitur.*

7 *Statuta excluſiua fœminarum propter dotem dicuntur potiùs reſpicere ius, & effectum dotationis, quàm actum dotandi.*

8 *Cauſa finalis ſtatuti, alteriuſue diſpoſitionis ex illius proœmio deſumitur.*

9 *Filius veniens ex perſona matris ius maius habere non poteſt, quàm mater.*

10 *Ratio ſtatuti, quæ ſolum conuenit matri, filio nocere non poteſt.*

11 *Filius quandoque ad ſucceſſionem admittitur in locum matris, non tamen per hoc illius perſonam repræſentare dicitur.*

Deciſio, quæ ſupra habetur in hac cauſa emanata coram eodem Eminentiſſimo Veroſpio ſub die 8. Martij 1638. & quæ in ordine eſt la 20. ipſa hanc allegat deciſionem.

DECISIO CCLXXV.

QVæſitum fuit in dubio, quod hodie propoſui ad
quem ſpectaret ſucceſſio in hæreditate Nicolai,
quam hæreditatem delatam ſibi aſſerebat Vincentius ex-
cluſo Sancte filio Felicis communis ſororibus, & Domi-
ni ad ſolam informationem Sanctis reſponderunt vtrum-
que ad eam ſucceſſionem admittendum eſſe, cùm ità con-
ſtitutum eſſet ex diſpoſitione Iuris, ſecundum quam in
ſucceſſione fratris inteſtati † æqualiter concurrunt frater, 1
& nepos ex altero fratre, aut ſorore præmortua, *vt in
§. ſi igitur 2. Authent. de hæred. ab inteſt. venien. & in
authent. ceſſant. C. de legit. hæred.* & tot. Craſſ. *in §. ſuc-
ceſſio q. 30. num.* 1.

Neque viſa fuit difficultatem facere diſpoſitio ſtatuti Ci-
uitatis Spoleti quatenus *in c. 3. lib.* 1. excludebat fœmi-
nas à ſucceſſione, tam deſcendentium, quàm lateralium,
à quibus illæ fuiſſent dotem conſecutæ in caſu quo ſuper-
ſtes eſſet maſculus in eodem gradu cum fœmina, quæ vel-
let admitti ad ſucceſſionem eius perſonæ, quæ dotem de-
dit, vt cum ex diſpoſitione eiuſdem ſtatuti excludi vide-
retur Felix ab hæreditate Nicolai propter dotem, quam
ab eo dicebatur conſecuta non poſſet admitti ad eandem
hæreditatem Sanctes illius filius, † qui per repræſentatio- 2
nem ſuccedere debebat in locum matris defunctæ, *vt in
d. §. ſi igitur authent. de hæred. ab inteſt. venien. in fine,
& in authent. poſt fratres C. de legit. hæred.* Nec enim
exceptio tollebatur negando, vt Felici tradita fuiſſet ea dos
quam requirebat ſtatutum, & in qua poſitum erat fun-
damentum huius excluſionis; ita enim ſolent DD. inter-
pretari ſimilia ſtatuta in quibus fœminæ excluduntur à ſuc-
ceſſione in concurſu maſculorum propter hanc cauſam do-
tis, vt illa ſolum cenſeantur excludere fœminas ab † hæredi- 3
tate illius, qui dotem tradidit, vt notauit Albert. Brun.
ſuper ſtatutum excluſ. fœm. art. 8. *num.* 59. Gabr. *de ſtatut.
concl.* 5. & fuit doctrina originalis Bald. *in l.* 1. *C. de legit.
hæred. ſub num.* 4. Et licet declarent DD. hanc doctrinam
Bald. vt non procedat in caſu quo ſtatuentes vlteriùs pro-
greſſi fuerint in explicatione perſonarum, à quarum ſuc-
ceſſione volebant fœminas excludere, quaſi viſi ſint prin-
cipaliter conſiderare † fauorem dictarum perſonarum, 4
quarum cauſa potuiſſent fœminæ non admitti ad earum
hæreditatem, quamuis fuiſſent ab alijs dotatæ ſicuti ean-
dem doctrinam interpetrati fuerunt, Caſtr. *conſ.* 91. *num.* 2.
& 3. lib. 2. Alex. *conſ.* 29. *num. 6. lib.* 1. Dec. *conſ.* 346. *n.* 4.
& in l. vt liberis num. 8. *C. de appell.* Theſaur. qui alios refert
deciſ. 62. *num.* 2. Tamen hæc difficultas remouebatur con-
ſideratis verbis ipſius ſtatuti, quod licet in prima illius
parte, vti agebatur de dote tradita fœminæ facta fuiſſet
mentio plurium perſonarum, à quibus fœmina dotem
habere potuit, tamen vbi poſtea illa mandabat exclu-
di reſtringebatur ea excluſio ad ſolam hæreditatem eius
perſonæ, quæ dotem conſtituiſſet; vndè non poterat ali-
quid operari ea denumeratio perſonarum, dum ipſa ex-
cluſio non ſolum habebat ſuam cauſam dotis, quàm
fœmina habuiſſet ab eo, in cuius hæreditate volebat
ſuccedere, ſed prætereà apparebat eam excluſionem reſtri-
ctam fuiſſe ad ſucceſſionē dotantis, cùm tamen potuiſſent ad
hunc effectum ſufficere etiam coniecturæ, † ex quibus pro- 5
baretur mens ſtatuentium, quod cauſa excluſionis debe-
ret eſſe ſola dos, quam fœmina habuiſſet in bonis illius in
cuius

cuius hæreditate volebat ſuccedere, vt exiſtimauit Theſeurus in *d. deciſ. 62. num. 8. in fine*, Menoch. *conſ. 873. num. 9. & fuit conſideratum in Narnien. Succeſſionis 7. Februarij, & 26. Nouembris 1629. coram R. P. Domino meo Merlino.*

Neque dici poterat, vt Felix non habuiſſet eam dotem à Nicolao, dum ille apparebat eius promiſſor, in inſtrumento, quod celebratum fuit occaſione matrimonij ipſius Felicis, quia cùm propter eam dotem illa excludi deberet à ſucceſſione communis parentis, præſumebatur quod frater eam dotem dediſſet ex hæreditate patris, ad quem
6 ſpectare debebat id onus, † non autem ex proprijs bonis, vt in traditione eius dotis viſus ſit ſatisfeciſſe debito, quod habebat ex perſona ſui patris, & tanquam illius hæres, vt probat text. *in l. vxorem 39. §. Pater naturalis, ff. de leg. 3.* & notant ibi DD. *& in l. vlt. C. de dot. promiſſ.* vbi Cin. *in fine, & in l. 1. §. accidit num. 9. C. de rei vxor. act.* Ruin. *conſ. 200. num. 4. lib. 1.* Honded. *conſ. 11. num. 11. lib. 2.* Vndè eſt, quod ſimilia ſtatuta dicantur potiùs reſ-
7 picere ius, † & effectum dotationis, quam actum dotandi, vt notauit Bald. *in l. neque mater num. 6. in fin. C. de Iur. dot.* quem ſecutus fuit Anchar. *in cap. canon. ſtatuta num. 255. de conſtitut. & conſ. 80. num. 2. in fin. arg. tex. in l. pater 22. ff. de manumiſſ. vindict. & in l. ſi res 53. ff. de iure dot.* & voluit Dec. *conſ. 589. num. 9.* Corn. *conſil. 175. num. 2. lib. 4.* Honded. *conſ. 11. lib. 2.* Surd. *conſ. 192. num. 35.*

Non etiam viſa fuit obſtare alia conſtitutio, ſiue pragmatica einſdem Ciuitatis Spoleti ex qua non licebat aliquid relinquere fœminis, ſicuti, neque illæ capere non poterant ab inteſtato præter dotem ſcutorum 600. quæ ſecundum formam traditam in eadem conſtitutione non debebat excedere eam ſummam, nam eam conſtitutionem dicebant Domini habere ſuam cauſam cum appareret edita ad effectum coercendi luſſus, qui tunc vigebant in Ciuitate occaſione dictarum dotium, & ex hac cauſa in illa prohibitum erat fœminis aliquid acquirere titulo cuiuſcumque ſucceſſionis præter ſolam dotem, vt colligebatur ex procemio eiuſdem conſtitutionis, ex quo † deſumi poterat illius cauſa finalis, ex not. per Bart. *in l. vltra num. 3. ff. de hæredib. inſtit. & in l. 1. ad Sen. con. Maced. vbi id not. in terminis ſtatuti, vt in l. cum 10. num. 4. ff. de tranſact.* & voluit Dec. *in conſ. 10. num. 2.* cum alijs relatis per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 2. num. 4.* Vndè defuncta Felice viſa fuit cum illa extincta omnis ſuſpicio fraudis, quæ fortè potuiſſet eſſe cauſa, vt ab hac ſucceſſione excluderetur: Neque objici hic poterat, quod Sanctes illius filius, tamquam veniens ex perſona ſuæ matris
9 † non poſſet maius ius habere, quam mater, adnotata *in l. ſi viua matre C. de bon. mater. & in l. vltim. C. de naturalib.* & per Bart. *in l. liberorum num. 14. ff. de verb. ſignif.* Bald. *in l. maximum vitium num. 4. C. de liber. prætèrit.* cùm imò hæc ratio tamquam ſoli matri conueniens
10 † non poſſet nocere Sancti filio, vt declarat Bart. *in dict. l. liberorum num. 16. ff. de verb. ſignif.* Bald. *in dict. l. maximum vitium num. 20. C. de liber. præter.* & tradunt DD. *in l. illum C. de collation.* vbi idem Bald. *num. 3.* Pariſ. *conſ. 49. num. 75. volum. 3.* Gabr. *de ſtatut. concluſ. 7. num. 51.* & ita licet ſuccedere deberet Sanctes in locum matris,
11 † non tamen potuiſſet repræſentare illius perſonam propter prouiſionem legis, quæ erat illius fauore, & cuius cauſa conſequi debebat iura huius ſucceſſionis, non autem ex iure, aut perſona matris, vt declarat Bart. *in l. 1. §. ſi ſit nepos ff. de collat. dot. & in l. qui ſuperſtitis num. 2. in fine ff. de acquirend. hæreditate*, quam ſecutus fuit Bald. *in l. pactum dotale num. 21. C. de collat. & in l. vltim. num. 16. C. de pactis*, & tenuit Rota *in alia Spoletana hæreditatis 11. Maij 1613. coram bon. memor. Manzanedo inter recent. deciſ. 463. num. 1. par. 1.*

Et ita, &c.

REVERENDISS. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Leodien. Caſtri de Monbeck

Veneris 15. Iunij 1635.

A R G V M E N T V M.

Mentis compos cùm quilibet præſumatur ad ſuſtinendum contractum, vel ſaltim contractum fuiſſe celebratum tempore ſanæ mentis, quod aliquis tunc temporis fuerit demens claris, & apertis probationibus probari debet, nec ſufficit iuſtificatio extremorum, vt & ita medio tempore præſumatur, quando docetur de aliquo actu medio tempore geſto, qui non dementi, ſed homini ſani iudicij adaptari ſolet.

S V M M A R I V M.

1 *Decretum iudicis in contractibus mulierum requiſitum dicitur ſolemnitas formalis, & ſubſtantialis.*

2 *Confeſſio præiudicat omnibus cauſam habentibus à confitente.*

3 *Dementiam allegans in contrahente ad effectum reſciſſionis contractus illam concludenter probare tenetur.*

4 *Mentis impotentia non impedit vſum rationis, licet animi vigorem aliquantulum diminuat.*

5 *Mens ſana in contrahente præſumitur ad ſubſtinendum contractum.*

6 *Contractus cenſetur geſtus tempore ſanæ mentis.*

7 *Dementia deducitur à probatione extremorum, quia tunc medio tempore præſumitur, & num. ſeqq. vbi vide.*

8 *Mentis compos, non autem demens dicitur ille, qui fuit admiſſus ad faciendum actum, quem homines ſanæ mentis facere ſolent.*

9 *Regula quod probatis extremis media præſumuntur, non procedit data veritate actus contrarij medio tempore geſti.*

10 *Teſtes deponentes aliquem eſſe ſimplicem innocentem, & debilem ſuorum ſenſuum, dementiam non probat, quæ ſit apta annullare contractum, & ſup. ſub num. 4.*

Præſens deciſio allegatur in hac parte ſupra in deciſ. 27. in fine, cuius poſui concordantes.

D E C I S I O CCLXXVI.

Iterata diſputatione concluſum fuit ſtandum eſſe in deciſis vltimo loco 15. Decembris 1634. * quia Adrianæ dementia talis probata non fuit, per quam poſſit annullari actus renunciationis per eam factæ fauore prolis Cæciliæ, & Valteri ſuſcipiendæ.

Neque obſtat, quod primo loco replicatum fuit actum renunciationis non fuiſſe perfectum propter carentiam decreti iudicialis ex quo Pares Curiæ nihil determinarunt, ſed expreſsè declarationem ſibi ipſis reſeruarunt in eodem inſtrumento renunciationis anni 1570. vt propterea deficiat principale fundamentum vltimæ deciſionis, ſcilicet, quod dicta renunciatio tanquam facta cum cauſa, & Iudicis decreto valida ſit iudicanda, dum caret decreto, † quod dicitur ſolemnitas formalis, & ſubſtantialis, 1
l. cum hi, §. Prætor. ff. de tranſact. l. qui neque ff. de reb. eorum, Bald. *conſ. 499. num. 1. vol. 2.*

Quia cùm actus renunciationis vſusfructus in eodem inſtrumento anni 1570. per Adrianam factus fuerit coram Iudice officiali, & etiam coram paribus Curiæ feudalis, petieritque eadem Adriana iuxta Aulæ conſuetudinem deputari Mamburnum in ſui Curatorem, cum quo poſſet validè contrahere, & per eundem iudicem decretus fuerit, ibi, *qui ipſi petenti per Nos deputatus fuit*, benè verificatur, quod renunciauerit cum cauſa matrimonij contrahendi inter Valterum, & Cæciliam, & prolis ex eodem coniugio ſuſcipiendæ, & cum decreto deputationis Mamburni, quoniam

niam reſpectu renunciationis, quæ pendebat ab Adrianæ conſenſu, & voluntate non erat neceſſarium aliquod Iudicis decretum, ſed ſola Iudicis præſentia ſufficiebat, quæ introducta fuit ad euitandas fraudes, & circumuentiones minorum, & mulierum, ob ſexus, & reſpectiuè ætatis fragilitatem, nec reſeruatio quæ legitur in eodem Inſtrumento anni 1570. aliquod decretum vlterius præſtandum præſupponit, ex quo Pares Curiæ non decreuerunt; & illi ſibi reſeruarunt facultatem declarandi quatenus opus eſſet, & fuiſſent requiſiti quoad intereſſe Curiæ feudalis, quod narrata in inſtrumento reſpectu renunciationis, & reſeruationis vſusfructus Adrianæ viuente per acta fuerunt, non autem vt aliquid de nouo decernatur.

Secundo, nec etiam releuant replicata ad probationem dementiæ Adrianæ ex eo, quod illa probetur ex confeſſione fratrum diuidentium; nempè Guilelmi, & Valteri emanata in inſtrumento pactorum de diuidendo de anno 1564. 10. Aprilis aſſerentium quoad eorum Matrem Adrianam impotem mentis ſe obligare de eam alimentando honeſtè cum famulatu, nec referre, quod eadem confeſſio non reperiatur in inſtrumento diuiſionis anni 1565. in quo Adriana interuenit cum ſuo Mamburno, ex quo videbatur ſufficere, quod dicta confeſſio probatur ex inſtrumento ſe-
2 parato, † vt indè præiudicet habentibus cauſam ab ipſo Valtero confitente, Capitaq. *deciſ.* 220. *par.* 2. & 13. *num.* 2. *coram Papa Gregorio XV.*

Quia etſi in vltima deciſione euitaretur obiectum ex facto dum in Inſtrumento diuiſionis anni 1565. non legebatur dicta confeſſio, attamen poſito quod fratres diuidentes, & ſeu diuidere volentes in antecedenti Inſtrumento 1564. quod poſteà datum fuerit aſſeruerint Matrem Adrianam eſſe impotem mentis, non propterea ſatisfactum fuit intentioni allegantium dementiam in contrahente ad effectum reſciſſionis contractus, quia cùm teneantur illam con-
3 cludenter † probare *cap. vlt. de ſucceſſ. ab inteſt. Gloſſ. in l. filium, in verb. ſi probaretur, ff. de acquir. hæred.* Bart. *in l. is poteſt, num.* 15. *ff. eodem tit.* cum alijs allegatis in vltima deciſione, per impotentiam mentis non impeditur
4 vſus rationis, † ſed quidem diminuitur integer animi vigor intellectu tamen adhuc retinens, Caſtren. *in l. ſi frater, in princ. C. qui teſtam. fac. poſſ.* Dec. *conſ.* 112. *num.* 2. Menoch. *poſt alios præſumpt.* 45. *num.* 66. & 68. *lib.* 6. diſtinguens ſimplicitatem, fatuitatem, & ſtupiditatem à furore, & dementia, quæ in hac ſecunda ſpecie impediunt vſum rationis, ſed in prima non ſufficiunt ad annullandum renunciationem, aut alium quemlibet actum ſolemniter celebratum; & eo minus quando agitur de actu ſapienter, & rectè geſto vt in potenti, vbi Adriana renunciauit, & titulo donationis ceſſit vſumfructum bonorum allatorum in matrimonium per Guilelmum eius Virum Valtero filio contemplatione matrimonij contrahendi cum Cæcilia, & prolis ſuſcipiendæ; nam eo caſu, aut præſumitur ſana mens
5 † ad eundem actum ſuſtinendum, Dec. *conſ.* 448. *n.* 14. Menoch. *ad præſumpt.* 45. *num.* 21. *lib.* 6. Rota *deciſ.* 577. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.* & 366. *num.* 4. *coram bo. mem. Card. Caualerio*; aut ſaltem actum fuiſſe geſtum tem-
6 pote † ſanæ mentis, Honded. latiſſimè comprobans *conſ.* 78. *num.* 60. *lib.* 2.

Neque dicatur ſanam mentem in Adriana ſufficienter fuiſſe excluſam ex quo tam ante renunciationem de anno 1570. menſe Iulij, quàm poſt probetur dementem fuiſſe, nempè ex Inſtrumento diuiſionis ſupradictæ 1564. & ex deputatione Curatoris de menſe Septembris 1570. ex quibus dicebatur medio tempore perdurasſe dementiam arguen-
7 do à probatione extremorum, vt in terminis † dementiæ Rota argumentatur in *deciſ.* 107. *num.* 25. & *ſeqq. par.* 2. *diuerſ.*

Quoniam ad huius argumenti concludentiam ſicuti probatio extremorum requiritur, ita & vnumquodque eorum in ſua ſpecie ſit concludens, vt inferri poſſit ad actus annullationem; ſed primum deſumptum ex confeſſione Valteri in Inſtrumento diuiſionis anni 1564. de impotenti mente Adrianæ, iam probatum eſt non ſufficere ad annullationem actus, ergo nec ſecundum de deputatione Curatoris erit releuans ex quo enunciatur Adriana impotens mentis eodem modo quo fuit præſuppoſita in narratiua anni 1564.

Sed prætereà excluditur hæc medij temporis illatio continuationis, qualis qualis nunc aperitur illa infirmitas Adrianæ reſpectiuè ad intellectum, & quidem per actus contrarios, nam in diuiſione, & ſeu effectuatione diuiſionis de anno 1565. admittitur Adriana cum ſolo Curatore, & ſeu Mamburno, ſimiliter & in actu renunciationis de anno 1570. ab Officiali, & Magiſtratu admittitur cum ſolo Mamburno, quod factum non fuiſſet ſi mentis ſanæ
eam non iudicaſſet, † vt aduertunt idem Dec. *alleg. conſ.* 8
448. *num.* 15. & Menoch. *præſumpt.* 45. *num.* 21. & data
veritate actus contrarij medio tempore facti, † ſemper 9
ceſſat præſumptio æqualitatis extremorum, Bald. *in cap. querelam, num.* 24. *de elect.* Menoch. *dict. præſumpt.* 45. Ruin. *conſ.* 68. *num.* 2. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 4. *num.* 14. *par.* 2. Tertiò denique non releuant Teſtium depoſitiones de nouo ponderatæ ad concludendam talem dementiam, quæ in Adriana auferret vſum rationis.

Quia cùm illam enuncient ſimplicem, innocentem, fatuam, & debilem ſuorum ſenſuum, mentis impotem,
† nec illam dicant dementem, aut furioſam, nec ſigna 10
ſtultitiæ exprimantur Domini tranſierunt, cum reſponſione data in deciſione quæ reuidetur, quod non ſufficiat ad annullandum actum renunciationis ex Caſtrenſ. Dec. Menoch. & alijs ſupra allegatis.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Tarracinenſi.

Ariminen. Molendini.

Veneris 22. Maij 1637.

ARGVMENTVM.

Reſtitutio in integrum non denegatur aduerſus ſententiam concedentem immiſſionem pro toto, vbi illa pro ſola parte concedi debuiſſet. Poſſeſſio probatur ex laudo à partibus acceptato, & executioni demandato, ex inſtrumento diuiſionis, & depoſitionibus teſtium ſuper illa deponentium. Inſtrumentum extractum ab Archiuiſta quando dicatur in forma probanti.

SVMMARIVM.

1 *Læſio reſultat ex iniuſtitia ſententiæ.*
2 *Reſtitutioni in integrum locus eſſe dicitur ſtante læſione, ex qua reſultat iniuſtitia ſententiæ.*
3 *Sententia concedens immiſſionem ſuper toto, vbi pro ſola medietate illa concedi debuerat dicitur iniuſta.*
Exceſſus mandati licet in modico vitiat totam executionem, num. 3.
4 *Laudum à partibus acceptatum valet in vim pacti, & tranſactionis, & vera dicitur tranſactio, ità vt impugnari non poſſit.*
5 *Diuiſionis inſtrumentum probat contra diuidentes, & habentes cauſam ab illis.*
6 *Teſtes deponentes duos fratres inſimul aliqua bona locaſſe, & penſiones, ſiue affictus recepiſſe probant poſſeſſionem cuiuslibet pro dimidio.*
7 *Inſtrumentum extractum ab Archiuiſta aſſerente ſe illud inueniſſe inter rogitus Notarij rogati prædefuncti, & cum ſuo originali collationaſſe dicitur in forma probanti.*
8 *Laudum dicitur effectuatum ſtante emologatione illius, & locatione facta de bonis in eo comprehenſis, vnà cum exactione affictuum.*
9 *Poſſeſſio fratris ſuper medietate bonorum dicitur iure familiaritatis.*
Poſſeſſio iure familiaritatis non ſuffragantur ad effectum immiſſionis, & manutentionis, n. 9.
10 *Primi acquirentes poſſunt de bonis emphyteuticis ad libitum diſponere.*

Allegatur præſens deciſio ſupra in deciſione 18. quæ in eadem cauſa emanauit.

DECISIO CCLXXVII.

STante iniuſtitia ſententiæ, † ex qua reſultat læſio, Beninten. *deciſ.* 85. *num.* 10. Rot. *dec.* 1. *de reſtit. in integrum in nouis deciſ.* 132. *num.* 1. *par.* 1. *recent. dec.* 307.

Digitized by Google

num. 1. 329, *num.* 1. 672. *num.* 1. *& deciſ.* 731. *num.* 1.
2 *par.* 2. *recent.* DD. dixerunt eſſe locum reſtitutioni † in
integrum, Caſtr. *in l. fin. num.* 1. *verſ. in Curia Romana,*
in quib. cauſis in integrum reſtituatur, capit. 1. vbi Abb. *de*
reſtit. in integr. Odd. *de reſtit. in integr. q.* 34. *art.* 7. *num.* 37.
& q. 36. *num.* 10.

Prædicta autem iniuſtitia ſatis demonſtratur, quia cùm
Molendinum de quo agitur non eſſet in bonis Caroli
fideicommittentis, niſi pro medietate, pro alia verò eſ-
ſet in bonis Auguſtini eius ex Fratre Nepotis, non pote-
rat concedi immiſſio hæredibus Caroli niſi pro medieta-
3 te pro indiuiſo, † vnde ſequitur iniuſtitia immiſſionis, &
ratione exceſſus mandatum de immittendo in totum
vitiatur, cùm clarum ſit, quod exceſſus licet in modico
propter indiuiduitatem vitiat totam exequutionem, Put.
deciſ. 223. *num.* 2. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 359. *num.* 8. *par.* 1.
rec. Rom. *conſ.* 450. *n.* 3. *ad finem,* Caſtr. *in l. ſi non ſororem,*
§. *ſi certum, num.* 2. vbi Iaſ. *n.* 1. *ff. de conditione indeb.* Bar.
conſ. crim. num. 36. *lib.* 2.

Quod autem d. Molendinum fuerit commune prædi-
ctis Carolo, & Auguſtino probatur, tum ex laudo à d.
Carolo emologato, in quo apparet aſſignatum d. Molen-
4 dinum tam Carolo, quàm Auguſtino, † quod propte-
reà valet etiam in vim pacti, & tranſactionis, imò di-
citur vera tranſactio, nec poteſt impugnari, *gloſ. in l.* 2.
& ibi DD. *C. communia vtriuſque Iudicij,* Alex. *conſ.* 72.
num. 3. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 46. *num.* 16. *lib.* 1. & ita fuit
reſolutum *in Romana exequutionis laudi* 26. *Iun.* 1613.
coram bon. mem. Vbaldo. Tum ex Inſtrumento diuiſio-
nis bonorum, in quo Carolus, & Auguſtinus diuiden-
do bona, reſeruarunt pro indiuiſo Molendinum, quod
5 Inſtrumentum † probat contra ſucceſſores Caroli diui-
dentis, & ab eo cauſam habentes, vt firmatum fuit
contra eoſdem in *Ariminen. fideicommiſſi* 7. *Maij* 1632.
coram R. P. D. meo Merlino. Tum etiam ex Inſtru-
mento locationis, & ex depoſitionibus Teſtium à Ric-
ciardellis, & Giorginis inductorum, ex quorum
6 dictis probantur † locatio fructuum, & affictuum
exactio, factæ per vtrumque, ex quibus remanet proba-
ta poſſeſſio.

Neque cenſuerunt DD. obſtare quod dd. Inſtrumen-
ta laudi, & diuiſionis non ſint in forma probanti, quia
ceſſat difficultas, ex deductis in ſupradicta deciſ. R. P. D.
mei Merlini, in qua fuit firmatum dictum Inſtrumentum
diuiſionis viſum fuiſſe eſſe authenticum, & in forma
7 † probanti, cùm appareret extractum ab Archiuiſta aſſe-
rente ſe illud inueniſſe inter rogitus Iacobi de Angeli-
nis, Notarij prædefuncti in Archiuo Arimini, & cum
ſuo originali collationaſſe, quæ ſufficere pro forma pro-
banti fuit firmatum, ex allegatis in d. deciſione. Nec
8 poteſt dubitari de effectuatione ſtante emologatione lau-
di, & locatione facta à Carolo, & ab Auguſtino cum
exactione affictuum, illaque comprobatur ex venditione
facta, tam à Carolo, quàm ab Auguſtino de bonis in
diuiſione obuentis, & præcipuè de medietate dicti Mo-
lendini.

Nec viſum fuit obſtare Teſtes examinatos ſuper poſ-
ſeſſione Caroli, quia ſubſiſtit reſponſio ſupradictæ de-
ciſionis, quod huiuſmodi poſſeſſio intelligenda eſt iure
familiaritatis, quia cum ex ſupradictis plenè conſtet Au-
9 guſtinum pro medietate fuiſſe Dominum, † poſſeſſio Ca-
roli quoad illam medietatem præſumi debet iure familia-
ritatis, ad trad. per modet. Rom. *diſcept.* 704. *n.* 27. quæ poſ-
ſeſſio iure familiaritatis non ſuffragatur ad effectum immiſ-
ſionis, & manutentionis.

Quod autem Molendinum de quo agitur tanquam
de iure emphyteotico pertineret ad Giorginos, iure
accreſcendi ceſſat ex facto, quoniam in d. Inſtrumento
diuiſionis legitur hoc Molendinum eſſe commune, inter
Carolum, & Auguſtinum, & ideò cum iſti ſint primi
10 acquirentes vnuſquiſque † potuit ad libitum diſponere de
eius portione ex vulgatis.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum, &c.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO
Poſteà S.R.E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 14. Iunij 1632.

A R G V M E N T V M.

Fideiuſſor, cui releuatio indemnitatis fuerat à de-
bitore promiſſa, poteſt vigore Statuti Vrbis po-
tere ſe ab eadem obligatione eximi, etiam quod
per modicum tempus in obligatione ſteterit, &
hoc caſu benè agit ad extinctionem cenſus non
obſtantibus conſtitutionibus Summorum Pon-
tificum illius perpetuitatem requirentium, quia
illæ veniunt intelligendæ reſpectu ſolius empto-
ris, non autem reſpectu tertij, qualis in hoc
caſu fideiuſſor dicitur, eſto quod aliàs ob ſo-
lidi obligationem ille à perſona principalis de-
bitoris non diſtinguatur.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum obligatione camerali vallatum non admit-
tit niſi tres illas exceptiones, ſolutionis nempè, quie-
tationis, & falſitatis.*

2 *Tertius poteſt agere ad extinctionem ſortis principalis
cenſus, puta quia fideiuſſor.*

3 *Perpetuitas cenſus à Summorum Pontificum conſti-
tutionibus ordinata, ex parte ſolius emptoris re-
quiritur.*

4 *Fideiuſſor qui diu ſtetit in obligatione, poteſt vigore Sta-
tuti Vrbis petere ſui exemptionem ab illa inſtando
etiam pro extinctione cenſus.*

5 *Solutione probata nullum debitum conſiderari poteſt.*

6 *Obligationis Cameralis effectus etiam ad hæredes tranſ-
mittitur.*

7 *Solutio quantumuis facta à tertio habet vim liberandi
debitorem principalem.*

8 *Obligatio fideiuſſoris tanquam acceſſoria tollitur ex ſo-
lutione etiam per tertium facta.*

9 *Libri Archiconfraternitatis probant ſolutionem etiam
contra tertium, ſi ſunt adminiculati.*

10 *Differentia nulla poteſt conſiderari inter principalem de-
bitorem, & fideiuſſorem inſolidum obligatum.*

11 *Solutiones præſumuntur factæ in executionem præceden-
tis contractus, & tractatus.*

12 *Decretum à quo non fuit appellatum in iudicatum tran-
ſiuit.*

*Acceptaſſe decretum dicitur pars, quæ in executionem
illius ſoluit, num.* 12.

13 *Solutio ob duplicem cauſam promiſſa ceſſare debet ad ra-
tam cauſæ ceſſantis.*

*Correſpectiuorum ea eſt natura, vt vnum etiam pro rata
alterius deficientis, deficiat n.* 13.

14 *Argumentum de toto ad partem quando concludat.*

*Quæ ſupra adnotatur deciſio in hac cauſa ſub die 25. Iunij
1638. coram eodem Eminentiſſ. Veroſpio in ordine 72.
ipſa hanc deciſionem allegat.*

DECISIO CCLXXVIII.

DVbitaui hac cauſa an eſſet exequen. mandatum quod obtinuerat ab A. C. D. Marchio Antonius à Drago, cum eiuſdem mandati executio translata fuiſſet per Signaturam, commiſſa mihi Cauſa ad inſtantiam DD. fratrum de Amolaria cum clauſula, *ſi quod exequen.* In cuius dubij reſolutione viſum fuit Dominis diſtinguendum eſſe credita duorum cenſuum, à quibus cauſabatur, & originem ducebat obligatio eorumdem fratrum de Amolaria, cuius vigore actum fuerat à dicto Marchione, & reſpondendo ad dubium, quod ſuper executione eiuſdem mandati hodie propoſui, Dixerunt non eſſe agen. de cenſu ſcutorum quingentorum, & illius fructibus, & reſeruarunt, vt videretur de altero, & ſecundo cenſu ſcutorum quadringentorum.

Cuius

Cuius quidem reſolutionis ea fuit ratio, quia licet egiſ-
ſet D. Marchio ex Inſtrumento, in quo anno 1605. & die
20. Iunij ſibi promiſerant tam dd. DD. fratres de Amolaria,
quàm D. Olimpia Gottifreda illorum mater ſoluere quotan-
nis ſcuta centum, & hoc Inſtrumentum paratam haberet
executionem, cùm propter obligationem Cameralem,
ſub qua conceptum fuerat, non poſſent contra illud op-
1 poni † niſi tres illæ exceptiones, quas numerat Galeſ. *par.*
4. *queſt.* 1. Caſſad. *dec.* 11. *de mut. petit. num.* 2. Cæſ. de
Graſ. *dec.* 3. *de ſolut. num.* 14. Put. *deciſ.* 244. *num.* 6. *lib.* 3.
Ea tamen ſolutio fieri debebat pro fructibus, & redem-
ptione ſortis dd. duorum cenſuum, quos diuerſis tempo-
ribus impoſuerat Io: Baptiſta Gottifredus ad fauorem Chri-
ſtophori Cabreræ, & Gabrielis de Alleis, quia cum in eiſ-
dem cenſibus obligatus non eſſet ipſe Marchio, & propter
releuationem indemnitatis ſibi in ſpecie promiſſam à Gaſ-
pare de Amolaria, qui fuit Pater dd. fratrum, & coniux
Olympiæ, egiſſet ad illorum extinctionem (vt illi de iure
2 licebat dum non erat eorumdem Cenſuum emptor, † ſed
tertius, ad tradita per Modern. Peruſ. *de Cenſib. par.* 2. *cap.*
2. *q.* 3. *art.* 4. *num.* 7. *& par.* 3. *cap.* 1. *queſt.* 3. *art.* 1. *num.* 1.
quod procedit tam attenta diſpoſitione conſtitutionum
Summ. Pontificum Martini, Calliſti, & Pij V. in quibus
perpetuitas, quæ per eaſdem conſtitutiones requiritur, ex
3 hoc † contractu, ſolum conſideratur ex parte ipſius empto-
ris, vt fuit dictum in *Romana annuæ reſponſionis* 30. *Octo-
bris* 1602. *coram iuſto*, & tradunt ijdem Modern. *par.* 3. *cap.*
1. *queſt.* 3. *art.* 7. quam inſpecta diſpoſitione Statuti Vrbis,
ex quo conceditur fideiuſſori, etiam quod aliquo tempo-
re non ſteterit in obligatione, vt petere poſſit ſe ab eadem
4 obligatione eximi † etiam petendo extinctionem cenſus,
ſuper quo ſe obligauit, vt fuit reſolutum in *Romana, ſeu
Bononien. cenſus* 7. *Maij* 1601. *coram Cordub. in Bononien.
cenſus* 8. *Decembris* 1602. *coram Ottembergo, & in Roma-
na cenſus* 18. *Iunij* 1613. *coram Card. Sacrato*; ea occa-
ſione facta poſtea fuerat anno 1605. hæc concordia, in
qua ſe obligarunt ijdem Domini fratres ſoluere quotan-
nis eam ſummam ſcutorum centum, quouſque illa ſatis
eſſe poſſet tam ad integram omnium fructuum ſolutio-
nem, quàm plenam ſatisfactionem emptorum etiam ex
cauſa ſortis: Ex his verò duobus cenſibus, cum primum
ſcutorum quingentorum, qui à Gottifredo venditus fuerat
Cabreræ, redemiſſent ijdem fratres eodem anno 1621.
die 20. Iunij ſolutis ſcutis quingentis in cauſa ſortis So-
cietati Sanctiſſimi Sacramenti in Baſilica S. Petri donata-
riæ eiuſdem Cabreræ, non poterat reſpectu huius cenſus
concedi executio mandati relaxati per A. C. cum anno
1630. quo tempore relaxatum fuit idem mandatum, &
de eius executione nunc agitur, deceſſiſſet omnis horum fra-
trum obligatio occaſione d. cenſus, tam reſpectu ſortis,
cuius reſtitutio oſtendebatur ex publico Inſtrumento, quam
reſpectu fructuum, quorum ſolutiones probatæ fuerunt
non ſolùm ex relatione periti iudicialiter deputati ab A. C.
in qua relatione anno 1620. ideſt per annum antequam
hic cenſus redimeretur, declarauit idem peritus ſolutiones
factas à dd. fratribus aſcendere ad ſcuta 1400. & creditum
D. Marchionis eo tempore pro cauſa vtriuſque huius cen-
ſus ſolum fuiſſe ſcut. centum pro qua ſumma mandatum
poſteà obtinuit ab eodem A. C. ſed etiam quia hoc idem,
vt ex cauſa prioris huius cenſus Cabreræ ſatisfactum ſibi
eſſet, viſus fuerat declaraſſe ipſemet Marchio ex alia apo-
ca, quam fecit anno 1624. in ea enim apoca hæc duo con-
feſſus fuit, & quod ſolutione ibi factæ in executionem
concordiæ aſcendebant ad ſummam ſcutorum 1500. atque
ita declarauit ſoluta ſibi fuiſſe ea ſcuta centum, quorum ex
relatione periti remanebat creditor, cùm tempore d. rela-
tionis non fuiſſent ſoluta, niſi ſcut. 1400. & illud inſuper
declarauit ſe toto eo tempore, quo eandem declarationem
faciebat non eſſe creditorem, niſi ſcutorum 80. quibus ſibi
ſolutis conſentiebat caſſationi Inſtrumenti concordiæ, in cu-
ius executione habebat obligatos dd. fratres ſingulis annis
pro ea ſumma ſcutorum centum.

Ex hoc facto, quod inter partes non controuerteba-
tur dependebat tam prima, quàm altera pars huius reſo-
lutioni. Etenim ex cauſa prioris cenſus, cuius Dominus
primum fuerat Cabrera, poſteà Societas Sanctiſſimi Sacra-
5 menti, quicquam debitum eſſe non poterat, † probata inte-
gra ſolutione fructuum facta Marchioni, & ſortis, quę etiam
ſoluta fuit Societati, *l. nulla, C. de ſolut. l. item liberatur, ff. qui-
bus mod. pign. vel hypot. ſolut.* §. 1. *inſtit. quibus mod. toll. oblig.*

Neque ex cauſa huius cenſus dixerunt Domini obeſſe,
quod non conſtaret de ea ſolutione ſcutorum 540. quæ cum
occaſione ſuæ obligationis in Inſtrumento impoſitionis fa-
cta fuiſſet à Marchione pluribus vicibus Societati, eius cau-
ſa idem dicebat ſe creditorem horum fructuum, tam ex
prima obligatione, & indemnitate ſibi promiſſa in eodem
impoſitionis Inſtrumento à Gaſpare de Amolaria (cuius
obligationis effectus trahebatur etiam ad ipſius Gaſparis fi-
lios, & hæredes, contra quos actum fuit, † cum id con- 6
tineretur in formula ipſius obligationis, vt dicit Galeſ. *par.*
2. *queſt.* 1.) quàm ex altera, & peculiari obligatione eo-
rumdem hæredum in ſecundo Inſtrumento Concordiæ an-
ni 1605. Licet enim negarent ijdem hæredes probari, vt
hæc ſumma fuerit ſoluta per ipſum Marchionem, cum
potuiſſet ſolui à Io: Baptiſta Gottifredo impoſitore, & prin-
cipali debitore eiuſdem Cenſus; Imò etiam quod à tertio
facta eſſet eadem ſolutio hanc † vim habere potuiſſet libe- 7
randi principalem debitorem, *l. ſoluen. ff. de negot. geſt. l.
nullo, C. de ſolut. l. ſoluere, l. qui*, Dec. §. *ſi cum mihi*, &
ibi Bart. *n.* 2. *ff. eod. tit.* & quod indè ſequebatur tollere etiam
ipſius Marchionis † obligationem, quæ erat acceſſoria, *l.* 8
exceptiones, ff. de except. l. ex perſona, ff. de fideiuſſ. Cùm
tamen negari non poſſet veritas crediti Societatis eiuſdem
cenſus Dominæ, & debiti reſpectiuè ipſorum fratrum de
Amolaria, qui etiam erant pro eodem cenſu obligati, hanc
difficultatem non ſolùm videbatur ſubſtuliſſe idem Gotti-
fredus quatenus propria confeſſione declarauit, quod ij
fructus à Marchione non autem à ſe ſoluti fuiſſent; ſed
quod eædem ſolutiones factæ à ſe fuerint confirmauit Mar-
chio; prætereà ex partitis ſolutionum extractis ex libris
eiuſdem Societatis, quorum librorum fides viſa eſt prodeſ-
ſe debere hoc caſu eidem Marchioni, & probare verita-
tem earumdem ſolutionum in præiudicium ipſorum fra- 9
trum de Amolaria, quamuis tertij dici poſſent, propter plu-
ra adminicula, quibus eædem ſolutiones confirmabantur,
vt in *l. Inſtrumenta, C. de probat.* & pluribus probat Aym.
de antiq. temp. §. *vidimus, num.* 19. *&* 20. Rota *dec.* 813. *n.* 3.
par. 1. *diuerſ. & dec.* 650. *num.* 4. *par.* 1. *recent.* nam præter
quam erat id conforme Inſtrumento Concordiæ, iuxta
quam ſoluere debebat Marchio fructus huius cenſus, &
ita non ſolum erant eædem ſolutiones veroſimiles in or-
dine ad creditorem, cuius reſpectu propter obligationem
ſolidi non poterat conſtitui differentia † inter principalem 10
debitorem, & fideiuſſorem, *l. non rectè tertia, l. reos* 23.
C. de fideiuſſ. §. *ſi plures inſtit. eod. tit.* ſed etiam in ordine
ad ipſos fratres de Amolaria, cum in executionem præce-
dentis Concordiæ, & tractatus præſumi deberent factæ à
Marchione eædem ſolutiones, ſicut ſe in dicta concordia
ad illas obligauerat, *l.* 4. §. *vndè quæri poteſt, ff. de manu-
miſſion.* Bart. *in l. qui aliena*, §. *ſi is qui putabat num.* 1. &
ibi etiam Caſtren. *num.* 2. Iaſ. *num.* 11. *ff. de acquir. hæred.*
Surd. *conſ.* 202. *num.* 16. Alciat. *reg.* 2. *præſump. præſumptio-
ne* 24. præterea nec videbatur, quod poſſent hodie poſt de-
cretum anni 1620. negare ijdem fratres hoc factum ſo-
lutionis, & creditum Marchionis ex cauſa earumdem ſo-
lutionum, quia cùm emanaſſet idem decretum in execu-
tionem relationis Periti, in qua conſtituebatur Marchio in
ſpecie creditor huius ſummæ ſcut. 540. quæ hodie contro-
uertitur tranſiuerat idem decretum in iudicatum, dum ab
eo ipſi fratres non appellarunt, † imò eidem decreto viſi 12
ſunt etiam illi acquieuiſſe per ſolutionem poſteà factam ſcu-
torum centum, quorum in eadem relatione conſtitueban-
tur debitores.

Ex iam dictis reddebatur turbida prætenſio reſpectu
fructuum alterius Cenſus ſcutorum 400. ſuper quo Do-
mini noluerunt in hac diſputatione quidquam firmare.
Sublato enim Cenſu Cabreræ per redemptionem, quæ de
eo facta fuit, non poterat pro hoc ſecundo, qui ſupererat,
executionem habere mandatum, quod ab A. C. relaxa-
tum fuit, niſi facta liquidatione fructuum, qui ex cauſa
eiuſdem cenſus decurrerunt. Quia licet principaliter actum
fuerit ex Inſtrumento Concordiæ anni 1605. in qua vtrum-
que hoc debitum ſimul conſideratum fuit, & conuentum
inter partes, vt fieret quotannis ea ſolutio ſcutorum cen-
tum, ex qua ſolui deberent primò fructus eorum duorum
Cenſuum, quorum tempore eiuſdem Inſtrumenti erant de-
bitores ipſi fratres de Amolaria, & deindè quod ſupererat
conuerti in extinctionem ſortis; tamen poſtquam alterius
ſors reſtituta fuit per eoſdem fratres, probabiliter dubitari
poterat, an ſicut ex parte ceſſarunt fructus, qui quotannis

decurrebant, & extincta etiamſuit ſorsea parte, ac reſpectu vnius Cenſus; ita etiam ceſſare deberet pro rata eadem ſolutio, quæ ob vtramque hanc cauſam promiſſa
13 fuit, † prout eſſe naturam correſpectiuorum dicitur, in *l. etiam*, *§. ex cauſa*, *ff. de minorib. & in l. filio*, *§. matri*, *l. alumnæ*, *§. Seia ff. de ademend. legat.* & tradit præter alios Bald. *in l. petens*, *num. 49. C. de pact.* arguendo de toto ad
14 partem: † vt hoc argumentum admiſit in his terminis Surd. *conſ. 431. num. 42.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 23. gloſ. 1. num. 28.* Et ita, &c.

Nec releuat, quod in eadem accerſione Comitis Iulij Cæſaris promiſerit ratificationem, deinum factus maior,
quæ à lege non improbatur, & ex obſeruantia, † quæ 5
in præſenti concurrit longæua ſolet præſumi per *l. fin. C. ſi quis maior fact. fuer.*

Quia per temporis obſeruantiam, & quadragenariam,
† non inducitur ratificatio contractus ab initio inualidi, 6
Caputaq. *dec. 1. par. 3.* & idem fuit firmatum *in Vrbeuetana Cenſus 24. Ianuar. & 23. Iunij 1634. coram D. meo Motmano.* Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cenſus.

Luna 4. Maij 1637.

ARGVMENTVM.

Obligatio minoris abſque ſolemnitatibus eſt nulla nondum ex ſtatuto Vrbis lib. 1. cap. 151. ſed etiam de iure communi; nec ex longa obſeruantia iſtius contractus poteſt induci ratificatio per minorem effectum maiorem.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio eſt mater actionis.*
2 *Obligatio minoris non ſeruata ſolemnitate Statuti Vrbis cap. 151. lib. 1. eſt nulla, non ſolùm ex ſtatuto, ſed etiam de iure communi.*
3 *Obligatio nulla ſicut ſententia, nulla non eſt exequenda.*
4 *Minoris obligatio ex contractu ſine ſolemnitatibus ſubſtinetur in vim iuramenti.*
Fallit ſtante ſtatuto Vrbis, ibid.
5 *Ratificatio præſumitur ex obſeruantia longæua fallit in ratificatione contractus ab initio inualidi, n. 6.*

Allegatur hæc deciſio, ab alia deciſione ſuprà 81. cum ambo in eadem cauſa emanauerint, ſicuti plures aliæ quas ibi retuli concordantes.

DECISIO CCLXXIX.

DVbitatum fuit ſub die 4. Iulij, & 10. Decembris 1636. An mandata per A. C. relaxata contra bona hæreditaria Comitis Iulij Cæſaris Stellæ eſſent exequenda, & affirmatiuè fuit reſponſum pro D. Ferrante Serronio Ceſſionario Darij Stanebæ eiuſdem cenſus, & fructuum decurſorum per eundem empti à Martio Iordano, cui tunc acceſſerunt Io: Baptiſta, & Iulius Cæſar fratres de Stellis. Cæterùm reproducta obligatione dicti Iulij Cæſaris, in qua aſſerebatur eundem eſſe minorem 20. annis, nec ſolemnitates Statuti Vrbis cap. 151. lib. 1. adhibitæ fuerunt, ex integro dubitatum fuit, an mandatum eſſet relaxandum, & negatiuè fuit reſponſum.

1 Quoniam ceſſat obligatio, † quæ eſt mater actionis, *l.*
licet, *§. obligatio*, *ff. de Procur. Inſt. de act. in princ.* dum
fuit contractum, cum minore 20. annis ſine præſentia proximorum, deputationis Curatoris, & decreto Iudicis,
prout Statutum prædictum requirit, ex cuius formæ omiſ-
2 ſione nedum ita mandante Statuto, † ſed ea iuris communis cenſura ſemper impeditur ortus obligationis, etiamſi defectus ſit in minimo, Bart. & alij *in l. 1. ff. de liber. & poſth.* Becc. *conſ. 12. num. 16.* Roland. *conſ. 72. num. 61.* Surd.
3 *conſ. 124. num. 5.* Et ſicut ſententia, quæ eſt nulla, † ita obligatio non venit exequenda, *l. cum nulla in 4. §. condemnatum*, *ff. de re iud.* Bart. *in l. 1. C. de excep. rei iud.* Surd. *conſ. 62. n. 50. & ſeqq. & 99. n. 19. lib. 1.* Seraph. *dec. 425. n. 3.* Caputaq. *dec. 264. par. 2. & 114. par. 3.*

Non obſtat iuramentum, quo vinculata reperitur obligatio Com. Iulij Cæſaris, quia & ſi Auth. Sacramenta Puberum obliget minores abſque ſolemnitate contractus,
4 † obſtat tamen ſtatutum præſumens iuramentum dolo, & metu extortum, & contractum inualidum propter nullitatem iuramenti ex dolo præſumpto cauſatum, Caputaq. *dec. 200. par. 3.* & idem fuit dictum *in Romana Dotis 10. Iunij 1636. coram D. meo Decano.*

R. P. D. MOTMANNO

Romana fideicommiſſi de Cæſareis.

Luna 5. Iunij 1637.

ARGVMENTVM.

Dotis conſtitutio facta per matrem communi filiæ de bonis patris facta cenſetur, ſi illa bonorum paternorum adminiſtrationem habebat. Statutum de contractibus mulierum non habet locum quoties dé dote conſtituenda tractatur.

SVMMARIVM.

1 *Retentio competit hæredi grauato ratione dotis, & lucri dotalis debiti à teſtatore fideicommittente.*
2 *Dictio*, Vltra, *& alia includit, & extendit expreſſa.*
3 *Dotis fructus ita veniunt in reſtitutione dotis mulieri faciendæ, ſicuti ipſa dos principalis.*
4 *Statutum Vrbis de contractibus, ſine certa ſolemnitate non valituris habet locum in omnibus contractibus mulierum, & minorum.*
5 *Mater adminiſtratrix bonorum paternorum, ſi dotem communi filiæ dederit, de bonis patris dediſſe cenſetur.*
6 *Dotis conſtitutio continet cauſam pietatis.*
Dotis conſtitutio non admittit repetitionem, niſi aliter fuerit conuentum, num. 6. & de ratione n. 7.
8 *Statutum prohibens mulierem contrahere ſine certa ſolemnitate, non habet locum in conſtitutione dotis, & quando.*

Hæc deciſio, emanauit in eadem cauſa Rom. fideicom. de Cæſareis, quæ habetur ſupra deciſ. 86. vbi allegatur præſens deciſio.

DECISIO CCLXXX.

CVm in præcedentibus huius cauſæ reſolutionibus fuerit firmatum Domos, & Apothecas ſitas in via Peregrini ſpectare ad hæreditatem Cæſaris, & conſequenter ſuppoſitas fideicommiſſo ad fauorem Archangeli Matiæ, & aliorum fratrum de Archileis; illis petentibus immiſſionem Marcus ex perſona Cleriæ filiæ dicti Teſtatoris opponebat plura credita detrahenda, quibus diſcuſſis Rota reſpondit non eſſe dandum immiſſionem, niſi hæredi grauato fuerit prius ſatisfactum de creditis infraſcriptis, quorum

Primum eſt ſcutorum 3371. ratione dotis, quæ reſtituenda erat Sanctæ matri eiuſdem Cleriæ, & quæ cum lucro dotali aſcendit ad ſummam ſcutorum 4600. ex eo quod dicto Cæſari eius viro ſuperuixerit, cùm enim hoc creditum ſit reale, pro illo hæredi grauato competit retentio
† ratione hypothecæ tam legalis tacitæ, quàm expreſſæ 1
contentæ in Inſtrumento dotali, Bart. *in l. filiofamil. n. 7. ff. ſolut. matrim.* Socin. *in l. debitori num. 11. C. de pact.* Menoch. *conſ. 183. num. 33.* Surd. *conſ. 7. num. 23.* Rota *deciſ. 267. num. 1. par. 1. recent.* & fuit dictum in Sabinen. *ſeu nullius hæreditatis 27. Martij 1620. coram Eminentiſſ. Card. Pamphilio.*

Dotem autem cum lucro dotali aſcendere ad ſummam prædictam conſtat ex Inſtrumento dotis, ac ſubſequuta datione dictarum domorum in ſolutum, quibus non contradicit eiuſdem mulieris declaratio emanata in alio Inſtrumento, quod velit vltra cenſum ſcut. 380. poſſidere medietatem alterius domus ad bonum computum ſuæ dotis, ac donationis propter nuptias, quę aſcendunt ad ſummã ſcut. 2200

cum

eum in Inſtrumento originali legantur verba hæc; aſcendit
vltrà ſummam ſcutorum 2200. quæ dictio, *vltra*, alia in-
2 cludit, † & extendit expreſſa *l. ſi ſic, & l. ſi tibi purè, ff. de*
legat. 3. Alberic. *in diction. in addit. ad verb. vltrà*.

Neque obſtat, quod Sancta de menſe Decembris anni
1589. declarauerit huiuſmodi dationem in ſolutum pro-
pter defectum ſolemnitatis ſtatutariæ circa interuentum
eorum qui erant filijs proximiores non habuiſſe effectum,
ipſamque Domos, & Apotheeas ſitas in via Peregrini re-
tinere in pignus dotale, vndè cùm ſpatio ferè 30. anno-
rum à morte Cæſaris eius Viri eas elocauerit, & indè per-
ceperit fructus, & penſiones aſcendentes quolibet anno ad
ſcuta 250. adeoque ei fuerit ſatisfactum, quia obiectum
tollitur eo ipſo quod potuit illos percipere, & compenſare
3 eum interuſurijs dotis, † quæ ita debentur in illius reſtitu-
tione ſicuti ipſa dos principalis, vt fuit dictum in *Sancti*
Seuerini dotis prima Iulij 1630. coram R. P. D. meo Piro-
uano, & in Romana dotis coram D. Queypo, quæ eſt deciſ.
383. *inter impreſſ. par. 5. recent.* & ex eadem declaratione
conſtat inter partes ita fuiſſe conuentum, vt Sanctæ pe-
tenti reſtitutionem ſuæ dotis, Domus in pignus conſigna-
rentur ei, cum expreſſione quod ipſa huiuſmodi fructus,
ſeu penſiones percipere poſſet pro concurrenti quantitate
fructuum reſidui dotis, quo ſtante viſum fuit ex huiuſmodi
credito detrahenda eſſe ſcuta 380. ratione cenſuum, & ſcuta
800. ratione medietatis domus quam ad computum dotis
prædictæ eadem Sancta vt ſupra ſe velle poſſidere decla-
rauit.

Reliqua verò duo credita viſum fuit non deberi, quia
quoad alterum quod eſt ſcutorum 300. prouenieus ex con-
tractu mutui, licet in eo Cæſar maritus medio iuramento,
& ſub obligatione Camerali promiſerit dictas pecunias ſibi
numeratas, & mutuo traditas à Sancta eius vxore ſe re-
ſtituturum, conſtante vel ſoluto matrimonio; attamen
quia in huiuſmodi contractu non interuenerunt ſolemnita-
tes requiſitæ, quominus debeatur huiuſmodi creditum ef-
ficit ſtatutum Vrbis de contractibus ſine certa ſolemnitate
4 non valituris, † quod habere locum in omnibus contra-
ctibus mulierum, & minorum à Rota fuit ſæpiſſimè reſo-
lutum, vt in *Romana relationis indemnitatis 22. Maij 1602.*
coram bo. mem. Ortembergo, & in alijs allegat. per Addent.
ad Greg. XV. *dec.* 333. *num.* 1.

Alterum deindè creditum, quod ſimiliter fuit oppoſi-
tum eſt dotis ſcutorum 1050. quam Sancta tempore nu-
ptiarum dedit Prudentiæ alteri filiæ, & viſum fuit pariter
nullam rationem huiuſmodi crediti habendam ſiue do-
tem ipſa mater conſtituerit nomine adminiſtratorio hære-
5 ditatis paternæ, † quia tunc cenſetur eam conſtituiſſe de
bonis Patris, *Arg. text. in l. Herennius*, vbi Bart. *num.* 5.
ff. de neg. geſt. gloſ. in l. vlt. in verb. paternum cum ibi not.
per Bart. *& Doct. l. de dot. promiſſ. l. vnic. §. accedit, C. de*
rei vxor. act. l. cum poſt mortem §. 1. ff. de admin. tut. d. l.
vlt. de dot. promiſs. & l. cuius per errorem ff. de reg. iur. Do-
6 tis enim conſtitutio continet cauſam pietatis, † quæ niſi
aliter fuerit conuentum non admittit repetitionem, *l. cum*
is §. ſi in ea opinione ff. de condit. indeb. Gregor. Lop. *par.* 4.
tit. 11. *lib.* 8. *gloſ.* 1. Valaſc. *conſult.* 127. *num.* 11. *& alij alleg.*
per Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 3. *par.* 2. *num.* 30.
7 quod ſpeciali fauore † dotis introductum eſſe Doctorum
auctoritatibus probat Menoch. *de Arbitr. caſu* 88. *n.* 36.
Card. Mantic. *de ambig. lib.* 12. *tit.* 11. *num.* 18. quam do-
tationem non contineri ſub diſpoſitione ſtatuti prohiben-
8 tis mulieres contrahere, ſeu donare † ſine certa ſolemni-
tate, eo quod tempore matrimonij non verò poſt illud
emanauerit ſimiliter probatur authoritate, Capitaq. *dec.*
3. *par.* 5. & Fabr. *in conſ.* 10. *vol.* 1. quod eſt receptum à
Rota, *vt in Romana liberationis 17. Iunij 1635. coram Re-*
uerendiſſ. D. meo Decano, & donationis præſumptionem
comprobat diſpoſitio teſtamentaria eiuſdem Sanctæ, dum
inſtituit Cleriam alteram filiam non dotatam, vnà cum
filijs maſculis, & Prudentiæ iam dotatæ reliquit legatum
ſcutorum centum. Vndè apparet eam in partes æquales di-
uidere voluiſſe propriam hæreditatem, qua ratione Cleria,
vel Marcus illius hæres cum partem ſuam habuerit hodie
opponere non poteſt de credito dotis dictæ Prudentiæ.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MOTMANNO

Bononien. fideicommiſſi de Naſcentorijs.

Veneris 10. Decembris 1637.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe tertij venientis ad cauſam ſatis probatum dicitur vbi ille iuſtificat ſe habere qualitatem cognationis, & proximitatis ad ſucceſſionem de qua agitur neceſſariam.*

2 *Probatio graduum diſtincta ad effectum ſucceſſionis ex quibus reſultet.*

3 *Tertius vt admittatur ad cauſam ſufficit, quod apparenter doceat de intereſſe.*

4 *Deciſiones emanatæ ad fauorem alicuius, & canonizatoriæ iurium illius non impediunt, quia tertius docendo etiam de aliquali intereſſe admitti non debeat ad cauſam, & quare &c.*

Allegatur præſens deciſio ſupra in deciſione 98. quæ in eadem cauſa emanauit.

DECISIO CCLXXXI.

Pendente coram me cauſa appellationis à ſententia ab-
ſolutoria monialium ſororum Pyrrhi videlicet hære-
dis grauati ab impetitis Alexandri Ceſſionarij Camilli
proximioris agnati, Rota cenſuit huiuſmodi ſententiam eſſe
iniuſtam, quia viſum fuit conſtare de fideicommiſſo puri-
ficato ad fauorem dicti Camilli vti filij proximioris agna-
ti eiuſdem Pyrrhi vltimi defuncti, & conſequenter voca-
ti in teſtamento q. Equitis Ioannis Rainerij de Naſcento-
rijs, ſiquidem Eques prædictus primo loco inſtituit ſuos filios
maſculos, & deindè illis deficientibus primogenitum ex
filia, ſiue filiabus ſuis ordine ſucceſſiuo, filiabus verò
huiuſmodi non extantibus primogenitum maſculum ex
naturalibus legitimatis, ſeu legitimandis, quibus etiam
non extantibus inſtituit filium quem ipſe adoptaſſet, ſeu
arrogaſſet, & tandem his omnibus deficientibus inſtituit
Alexandrum ex Æmilio de Blanchis, & Conſtantia ipſius
teſtatoris filia nepotem primò natum, ſi ſuperuixiſſet, &
ſucceſſiuè ſecundo, & tertio natos, quibus etiam defi-
cientibus inſtituit filium maſculum primogenitum ex ali-
qua filiarum dicti Æmilij tunc ſuperſtitem, ac demum
non extante linea maſculorum, & fœminarum Æmi-
lij inſtituit filium maſculum primogenitum ſuperſtitem
proximioris cognati ipſius teſtatoris; Vndè extinta per
obitum Pyrrhi linea maſculorum, & fœminarum Æmi-
lij Camillus Actor, qui ſupra inferebat ſe vocatum
vti filium Io: Pauli de Blanchis, qui fuit abnepos Ni-
colai, & ſic in pari gradu, in quo fuerat prædictus
Æmilius, vt in deciſ. extenſa ſub die 14. Decembris an-
ni præteriti.

Verùm conceſſa audientia ſuper ijſdem propter ſuper-
uenientiam Comitis Ioannis Thaddei de Blanchis aſſe-
rentis ſe filium proximioris agnati eiuſdem Pyrrhi præſen-
tata mihi fuit commiſſio admiſſionis ad hanc cauſam pro
parte Domini Angeli de Manzis ſimiliter aſſerentis ſe eſſe
filium proximioris cognati teſtatoris cum clauſula conſti-
tuto de intereſſe, & propoſito deſuper dubio DD. cen-
ſuerunt ad hunc effectum ſatis conſtare de intereſſe d.
D. Angeli, † quia ipſe probat ſe habere qualitatem co- 1
gnationis, & proximitatis in ſupradicto teſtamento requi-
ſitam ad effectum capiendi hæreditatem de qua agitur.
Docet enim ſe fuiſſe nepotem Hieronymæ, quæ fuit neptis
Raynerij teſtatoris, & ſic eiuſdem teſtatoris conſobrina,
vndè ſequitur, quod Galeatius filius Hieronymæ ex Ioanne
de Manſis, & ſucceſſiuè ipſe Angelus eius filius ſit proximior
cognatus d. Ioannis Rainerij Teſtatoris, vt infrà.

Probat namque ſe eſſe filium primogenitum Galeatij
per atteſtationem de ſuſceptione ſacri Baptiſmatis, præ-
tereà exhibet teſtamentum Ioannis, in quo idem Galea-
tius, & alij eius fratres fuerunt inſtituti, & cum eo con-
currit Laudum occaſione diuiſionis bonorum latum inter
ipſos vt fratres d. Ioannis filios; quod verò Ioanni nupſerit

d. Hieronyma conſtat ex inſtrumento dotis, quam perſoluit Catherina eius mater, quæ fuit vxor Floriani de Naſcentorijs ex cuius conoubio ſuſceperat ipſam Hieronymam, idque confirmatum alio inſtrumento deputationis Curatoria dati eidem Hieronymæ ad effectum abſoluendi prædictam eius matrem ab adminiſtratione bonorum Floriani patris ſimiliter ex inſtrumento quietantiæ factæ per d. Florianum ad computum dotis Catharinæ conſtat ipſum fuiſſe maritum d. Catherinæ.

Quod autem Florianus fuerit filius Raynerij, & frater Naſcentorij à quo genitus eſt teſtator conſtat ea inſtrumento donationis de quadam ſumma pecuniarum facta per ipſum Naſcentorem d. Floriano vti eius fratri, ac filio Rainerij, quod denique Naſcentorij proximè dicti vti filius fuerit eques Ioannes Rainerius teſtator conſtat ex eodem teſtamento, in quo enunciauit ſe filium Naſcentorij.

Ea quibus reſultat probatio graduum adeò diſtincta,
2 † vt de intereſſe d. Angeli dubitari non poſſit, cùm ad
3 effectum, vt tertius admittatur ſufficiat † apparenter docere de intereſſe, *cap. veniens il* 2. & ibi Innoc. *de teſtib.* Dec. *in l. fin. num.* 16. *C. de edict. diu. Adr. toll.* Biſignett. *dec.* 1. *de reſcript.* & non obſtat d. deciſio emanata ad fauorem Camilli, quia ſe iura ex parte d. Angeli produ-
4 cta conſerent ad iuſtitiam cauſæ reuocabitur † aliàs, non quod Rota perpetuò ſeruat iuxta *deciſ.* 8. *de iudic. in antiq.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Pampiloneñ. Decimarum.

Luna 13. Ianuarij 1637.

ARGVMENTVM.

Actorum, & proceſſus integritatem ad probandam quæ requirantur vbi prætenditur omiſſio aliquarum ſcripturarum. Acta vnius iudicij poſſint ne per iudicem cum actis alterius cauſæ accumulari, vt in illa faciant fidem.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua actorum, vt dicatur probata quid continere debeat.*

2 *Proceſſus antiquus, ſi de ordine iudicis fuerit cum nouo proceſſu coacernatus, & cumulatus dicitur effectus de actis eiuſdem cauſa perinde, ac ſi vnus tantum proceſſus eſſet.*

3 *Acta vnius iudicij nullam faciunt probationem, aut fidem in iudicio diuerſo, quamuis agatur inter eaſdem perſonas.*

4 *Obſeruantia à partibus ſubſecuta declarat iudicis decretum, quando aliquam in ſe dubitationem continet.*

5 *Iudicis voluntas ſatis aperta dicitur, qua ex ipſius ſententia, vel decreti verbis manifeſta reſultat.*

6 *Scripturæ, vt fiant de actis requiritur productio realis facta ab vna ex partibus cum citatione alterius.*

7 *Omiſſio ſcripturarum, qua non ſunt de actis non impedit quin proceſſus dicatur integer.*

8 *Decreto ad fauorem alicuius emanato renunciatum dicitur, ſi non conſtat de intimatione aduerſario facta.*

9 *Actorum integritas manifeſtè reſultat ex inſpectione proceſſus, ex quo clare probatur veritas in hac materia.*

Deciſio iſta, cum duabus alijs qua immediatè ſequuntur omnes emanarunt in eadem cauſa Pampilonen. Decimarum qua habetur ſuprà deciſione 99.

DECISIO CCLXXXII.

QVæſitum fuit in dubio, quod hodie propoſui ſuper integritate proceſſus, qui ex parte Rectoris oppidi de Veraſtegui productus fuerat occaſione appellationis ab eo interpoſitæ à ſententia ordinarij Pampiloneñ. & cum de integritate eiuſdem proceſſus dubitatum fuiſſet in alia diſputatione, quæ habita fuit in hac cauſa ſub die 23. Iunij 1634. DD. inhærendo fundamentis deciſionis tunc factæ reſponderunt conſtare de integritate d. proceſſus, cùm viſa fuiſſent tolli omnia, quæ in hac diſpoſitione deducebantur pro parte Franciſci de Veraſtegui, in cuius fauorem pronunciauit ordinarius Pampiloneñ. ex his, quæ in eadem deciſione conſiderata fuerunt quia ſcilicet, vel non iuſtificabatur, quod aliquid ex eo proceſſu deficeret, vel non pertinerent ad eundem proceſſum acta, quæ dicebantur in illo deeſſe.

Et quod attinet ad deficientiam ex duobus illa deducebatur in ſuperiori diſputatione, & primum vitium eiuſdem proceſſus dicebatur conſiſtere, ex omiſſione foliorum 23. quæ deficiebant in illius principio, alterum ex omiſſione foliorum 57. quæ pariter dicebantur deſiderari poſt fol. 1806. Verùm in hac diſpoſitione reperiebantur ſola folia 57. neque impugnabatur reſponſio data in deciſione, quod folia 23. ſuppleta fuerint in fine eiuſdem proceſſus; Quod autem neque deficerent poſteriora folia 57. probari hodie viſum fuit ex ſerie continuata actorum, quæ à fol. 1806. à quo dicebatur incipere hic error, ſequebatur poſt fol. 1863. quia licet id folium inſpecta inſcriptione, & quantitate numerorum non cohęreat fol. 1806. illi tamen coniungebatur ordinatione ſcripturæ. Nam acta, quæ regiſtrata erant in ijs folijs continebant inſtantiam factam nomine rectoris pro obtinendis litteris compulſorialibus, & executionem dd. litterarum, ante verò folium 1806. hæc acta deſcripta erant.

Primò petitio facta ſub die 10. Iunij 1611. nomine eiuſdem Rectoris, & incolarum oppidi de Veraſtegui coram Prouiſore Pampiloneñ. pro obtinenda compulſoria ad effectum extrahendi nonnullas ſcripturas à Regia Cancellaria Valliſoleti. Secundò conceſſio eiuſdem Compulſoriæ, quæ fuit relaxata ſub die 13. eiuſdem menſis Iunij cum decreto, quod citaretur Franciſcus, cùm verò ille reperiri non poſſet fuit eiuſdem vxori intimatum ſub die 11. eiuſdem menſis, & hæc acta apparent continuata à fol. vſque ad dictum fol. 1806. & poſt idem fol. & inter cætera, quæ immediatè ſequebantur nimirum in folio 1803. legebatur productio compulſoriæ in Regia Cancellaria Valliſoletana; Vndè inſpecta qualitate actorum, ac temporis, quo d. dicta acta confecta fuere viſum fuit concludenter probari negatiuam, quod nihil in dicto proceſſu prætermiſſum fuiſſet, † dum ea negatiua 2
erat ita reſtricta, tam à tempore, quo fuerunt eadem acta continuata, quàm ex ratione quæ concludebat, quod alia acta fieri non potuerint ex deductis per Gloſ. *in l. optimam C. de contrahend. & commit. ſtipulat. not. DD. in l. in illa ff. de verb. oblig. & in l. actor. C. de probat.* vbi Cyn. *num.* 6. Angel. *num.* 2. Bald. *num.* 14. Hercul. *in tract. de probat. negat. num.* 260. Ex his verò confirmabatur reſponſio data in deciſione, quod procedere potuerit ex errore in numeratione numerorum, vt poſt fol. ſignatum num. 1806. ſequens fol. notatum fuerit num. 1863. & cum id factum fuerit, vel quia tranſcribendæ ibi eſſent executoriales Rectoris, quæ inter vtrumque hoc fol. conſuetæ erant, ex quibus verò veriſimiliter impleri potuiſſet ſpatium, quod occupaſſent folia 57. quę deficiebant, & in quibus dicebatur conſiſtere error, quamuis ille probari debuiſſet, aliter quam ex ſola inſpectione numerorum.

Ex altero capite controuertebatur integritas huius pro- 2
ceſſus propter deficientiam plurium actorum, quæ dicebant eſſe pars eiuſdem, quamuis reperirentur in proceſſu antiquo alterius cauſæ, quia cùm ex Decreto Iudicis idem proceſſus fuerit cumulatus cum proceſſu huius cauſæ, totus ille proceſſus dicebatur eſſe effectus de actis eiuſdem
cauſæ, † perindè ac ſi fuiſſet vnus, & idem proceſſus, vt 3
colligitur ex text. *cum gloſſ. in cap. cum ſingula de praben. lib. 6. & in cap. quanto de Iudicijs,* not. Bart. *in l. Lucius 46. §. Paulus ff. de admin. & per tutor.* & voluit in his terminis Rota *deciſ. 607. num. 4. par. 3. lib. 3. diu.* Sed huic exceptioni ſatisfactum fuit etiam in deciſ. præterita, quod ſcilicet non probatur ea cumulatio, qua excluſa non poterant acta alterius cauſæ, aut inſtantiæ diuerſæ dici acta huius cauſæ ſicuti hic effectus ex ea ſola cauſa haberi potuiſſet, dum acta vnius iudicij non poſſent aliquam fi-
dem, aut probationem facere in iudicio diuerſo, † quamuis 4
inter eaſdem perſonas, diuerſumque iudicium ageretur

iux.

Digitized by Google

iux. doctr. Bart. *in l. naturaliter §. nihil commune num. 32.*
ff. de acquir. poſſeſſ. quam ſequunt. ibi Iaſon. *num.* 151. Rip.
num. 175. Alex. *in l. 2. in fin. in vlt. notabil. C. de edend. &*
conſ. 85. *num.* 5. *lib.* 1. Card. Seraphin. *deciſ.* 376. *num.* 2.
Et conſiderarunt DD. in deciſione huius dubij primo for-
mam ipſius decreti, deindè quid poſt idem decretum ap-
parebat ſeruatum fuiſse inter partes, ex qua obſeruantia
declarari etiam poterat idem decretum, quando aliquam
4 dubitationem † in ſe contineret, vt notatur *in cap. cum*
dilectus de conſuetud. & in cap. cum veniſſent, & ibi Butr.
n. 27. *&* 28. Imol. *num.* 20. *de Inſtit.* Abb. *conſ.* 9. *num.* 3.
lib. 2. Rota *deciſ.* 194 *&* 365. *num.* 1. *par.* 2. *rec.* licet enim
in eo decreto mandauerit iudex fieri accumulationem,
quam petebant Incolæ oppidi de Voraſtegui proceſsus an-
tiqui facti in ſimili cauſa decimarum cum proceſsu cauſæ,
quæ coram eo tractabatur, aliud tamen apparebat intelle-
xiſse ipſum Iudicem nomine huius accumulationis, quam
vt ille proceſsus deberet tranſire in acta huius cauſæ, vt
probant verba huius decreti, quia in eo dicebatur, vt
idem proceſsus qui accumulari debebat detineretur ſub
bona cuſtodia, & conſeruaretur per ſecretarium, qui
dare teneretur vtrique parti copiam quam voluiſsent acto-
rum in eo exiſtentium, & demum vt traderentur ſcriptu-
ræ, aut probationes originales, quas altera ex partibus
voluiſset, quæ deindè reſtituerentur relictis copijs earun-
dem ſcripturarum, aut probationum in actis, ex quibus
verbis viſum fuit planè probari quis eſse deberet effectus
eius accumulationis, adeout non poſset amplius dubita-
5 ri de voluntate Iudicis, † quæ ita ex ijſdem verbis decla-
rabatur, vt conſiderat Bald. *in l. general. num.* 3. *C. de non*
num. pec. & in l. ad cognoſcendos num. 1. & probat *text. in*
l. Labeo §. id iubere ff. de ſuppell. leg. & in l. ſulemius §. quid
ſi autem, vbi gloſſ. in verbo animus ff. quibus ex cauſis in
poſſeſſ. eat. Rota *deciſ.* 130. *num.* 3. *par.* 1. *rec.* & hæc om-
nia clariora poſtea reddita fuere ex obſeruantia, quia
cùm non potuiſset idem decretum ex ſe id operari, vt pro-
ceſsus efficeretur de actis, ſed vlterius requireretur realis
6 productio facta ab vna ex partibus cum citatione alterius,
iux. opin. Bart. *in extrauag.* ad reprimendum, non ſolum
non aderat hæc citatio, aut productio totius proceſsus,
quinimò conſtabat de productione facta à Rectore alio-
rum iurium, quæ in eodem proceſsu continebantur, &
ita ea productio conformis erat verbis eiuſdem decreti in
quibus mandabatur, vt ea accumulatio fieri deberet ad
eum ſolum effectum vt poſset vtraque pars vti iuribus
quibus ex eodem proceſsu opus haberet; Vndè ex illo-
7 rum deſcriptione aut omiſſione † non poterat obijci ali-
quis defectus nouo proceſsui, qui fuit productus à Rectore
in hac cauſa appellationis, quæ hodie pendet, vt fuit deci-
ſum in vna Bononien. bonorum emphiteuticorum 24. Ia-
nuarij 1600. coram Penia, & in Pampilonen. Decima-
rum de Carique 4. Decembris 1602. & in Mediolanen. De-
cimarum 27. Maij 1616. coram Reuerendiſs. D. meo De-
cano, & poterat etiam conſiderari, quod dictum decre-
tum de accumulando vtrumque proceſſum fuit obtentum
à Rectore, qui potuit eo non vti, & de illius non vſu ap-
parebat, cum ex repetitione dd. Iurium per eum facta ab
antiquo proceſsu, tum quia non conſtabat, quod dictum
8 decretum fuerit vnquam † parti intimatum, ex quibus
etiam argui poterat, quod illi renunciatum fuiſset argu-
mento eorum, quæ poſt *gloſſ. in l. 2. C. de decur. lib.* 11.
not. Bald. *in l. eos, §. Apoſtolos C. de appell. & in l.* 1.
num. 7. *C. de ſent. ex breui recitan.* quos refert Felin. *cap.* 1.
de conſtit. num. 52.

Adducebantur etiam deficientia aliarum ſcripturarum,
quæ cùm ex antiquo proceſsu productæ fuiſsent in hac
cauſa, tamen dicebant non reperiri in nouo proceſsu, vt
declarauit Procurator Franciſci coram Vicario Pampilo-
neñ. dum coram eo inſteterit pro productione dd. ſcriptu-
rarum. Verùm eæ omnes ſcripturæ quæ continebantur in
dicta petitione Procuratoris oſtenſæ fuerunt eſse in pro-
ceſsu tranſumptato, nam articuli, reſponſiones, aliæque
probationes quæ primo petitæ fuerunt coram Vicario, &
dicebantur factæ inter Ioannem Martinez, qui fuit auus
Franciſci, & Rector tunc temporis, ex cauſa litis mo-
tæ occaſione earundem decimarum, quæ hodie petuntur
ex Franciſco legebantur regiſtratæ in proceſsu tranſumpta-
to à fol. 3481. vſque ad fol. 3524. Copia verò prouiſionis
Regiæ Cancellariæ Valliſoletanæ ad effectum, vt tres ex
Incolis oppidi de Veraſtegui iurare poſsent de calumnia cum
mandato procuræ vniuerſitatis pro eodem iuramento
præſtando, & interrogatorijs datis pro parte Martinez,
de quibus ſecundo loco fiebat mentio in ea petitione
procuratoris, erant in eodem proceſſu à fol. 3527. vſ-
que ad fol. 3579. & demum à fol. 3171. vſque ad fol.
3272. & reperiebantur acta facta inter eundem Recto-
rem, & Ioannem Auum Franciſci ſuper præeminen-
tijs quas Ioannes dicebat ſibi debitas in Eccleſia de
Veraſtegui, & hæc acta pariter petita fuerunt coram
Vicario Pampiloneñ. Vndè omnia, quæ propter defi-
cientiam eorundem actorum dicebantur deeſſe ex pro-
ceſſu tranſumptato tollebantur ex inſpectione eiuſdem
† proceſſus, ex quo verè haberi poterat veritas huius 9
facti, *arg. text. in l. ſi vero §. 1. ff. qui ſatiſd. cogan. &*
in l. emptorem, & not. vtrobique gloſſ. & Bart. *ff. de act.*
empt. Innoc. *in cap. propoſuiſti de prob.* Caſtrenſ. *conſ.* 81.
num. 3. *lib.* 2. Et ita, &c.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO

Poſteà S.R.E. Cardinali.

Pampiloneñ. Decimarum.

Lunæ 8. Iunij 1637.

A R G V M E N T V M.

Immemorabilis ſuper poſſeſſione decimarum quomodo probetur per teſtes. Ex quibus ſuſtineantur dicta teſtium probantium famam per viſum, & per uerbum *fuit*: & an dicentes, quod multoties viderint ſolui decimas, dicantur probare, & concludere requiſitum 40. annorum, cum dictio *multoties* in duobus, aut tribus vicibus poſſit verificari.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſio immemorabilis ſupr perceptione decimarum quomodo probetur per teſtes, & quomodo deponere debeant, & per tot. dec.*

2 *Dictio* multoties *poteſt in duobus, aut tribus vicibus verificari.*

Teſtis deponens ſuper poſſeſſione immemorabili in perceptione decimarum an dicatur concludere per ſpacium 40. annorum, ſi reddat rationem, quod multoties fuerit præſens, num. 2. & n. 3. & 4.

3 *Diſpoſitio teſtis dubia non probat, vide num. 6.*

5 *Teſtes ſingulares probant poſſeſſionem continuam perceptionis decimarum, ſcilicet ſi vnus deponat de frumento, alius de altero genere frugis.*

6 *Depoſitio teſtis ambigua debet declarari ſecundum depoſitionem eiuſdem teſtis expreſſam, & claram.*

7 *Teſtes ſuper poſſeſſione immemorabili debent deponere, quod non ſolum illi, ſed quod etiam eorum maiores nihil in contrarium audiuerunt.*

Contra num. 8.

9 *Fama non viſu, ſed ſolum auditu poteſt probari.*

Contra num. 12.

10 *Fama debet habere ortum à maiori parte populi.*

Teſtes deponentes de fama reddendo rationem, quod audiuerunt à pluribus perſonis fide dignis non probant famam cum iſta debeat habere ortum à maiori parte populi, num. 10.

Fallit ſi ſubiungant quod publicè, & notoriè audiuerint cum publicè, idem ſit, quod à maiori parte populi, num. 13.

11 *Teſtes ſuper immemorabili deponentes de fama per verbum* fuit *non probant, cùm debeat etiam de tempore præſenti vigere.*

Fallit quando ex eorum tota depoſitione colligi poteſt, quod illi vtrumque tempus, & præteritum, & præſentem complexi fuere, num. 14.

14 *Teſtium dicta ſunt coadunanda, & benigna interpretatione intelligenda non calumnianda.*

15 *Teſtes ſuper immemorabili dicentes nunquam audiuiſſe contrarium non dicuntur mendaces ſi probentur contrarietates, quia illis potuerunt non eſſe nota.*

Præſcriptio non interrumpitur per motum litis, quando eum mouens, ſuccumbit num. 15. in fine.

Concordat cum antecedenti, & ſeq. deciſ.

DECISIO CCLXXXIII.

CОnfirmarunt Domini deciſionem factam in baccao.
ſa in qua dictum fuit, vt ea pluribus teſtibus, qui
fuerunt in ea examinati, tres in eorum depoſitione probent
poſſeſſionem immemorabilem cum fama priuilegij Apo-
ſtolici ad fauorem authorum Garziæ ſuper perceptione de-
cimarum intra fines Eccleſię Parochialis omiſſis exceptio-
nibus, quæ contra depoſitiones eorumdem teſtium affe-
rebantur, quas ad aliam diſputationem reſeruarunt, &
examinatis iterùm ijs depoſitionibus viſum fuit ex illis
1 probari eamdem poſſeſſionem, cum continerent omnia
quæ requiruntur ad effectum huius † probationis, quod
ſcilicet ipſi teſtes, ſemper viderunt, & audiuerunt, ita
eſſe, & quod idem audiuerunt à ſuis maioribus, qui etiam
ab alijs idem audiuerant, & quod tam ipſi, quàm eorum
maiores nomquam viderunt, aut audiuerunt contrarium,
ſed quod ſemper hæc fuit, prout etiam erat de tempore eo-
rum depoſitionis communis omnium opinio, quæ omnia
recenſentur per *gloſſ. cap. 1. de præſcript. lib. 6.* & ſigillatim
conſiderata fuerunt in deciſione præterita.

Etenim impugnabatur depoſitio primi teſtis, qui erat
ſextus in ordine examinis, & prima exceptio quæ contra
eam afferebatur, quod illa non concluderet per ſpatium
annorum 40. quia licet hic teſtis aſſereret id in tota ſua
depoſitione tamen tatio, qua vtebatur quod multoties in-
terfuerat ſolutioni earum decimarum, reſtringere videba-
2 tur eius dictum, cum dictio illa multoties poſſet † verifi-
cari in duabus, aut tribus vicibus, quibus ille præſens fuit
dum eædem decimæ tradita fuerunt, ex tradit. per Bart. *in
l. 1. §. hoc reſcriptum ff. ad Senat. conſult. Sillan.* & notant
DD. *in l. licet Imperator ff. de leg.* 1. vbi idem Bart. *num.*
1. Iaſ. *num. 9.* Alex. *num.* 8. *& in l. Imperator num.* 11. *ff.
ad S n.con. Trebell.* vel ſaltem negari non poterat, quin eſſet
3 eadem dictio ambigua, † vndè ex ea reddebatur dubia
eadem depoſitio, quæ ex hoc etiam nihil probari pote-
rat ex *not. in cap. in præſenti de probat.* vbi Felin. *num.*
14. Angel. *in l. poſtquam num.* 2. *ff. de pet. hæred.* tradit
Speculator *in tit. de teſtib.* §. 1. *num.* 30. Bald. *conſ.* 394.
num. 11. *lib.* 2.

Verùm huic exceptioni viſum fuit ſatisfieri poſſe conſi-
4 derata, & perſpecta integra ea depoſitione, † quia in ea
dicebat hic teſtis, quod ipſe viderat per ſpatium anno-
rum 60. & vltrà, ac toto tempore vitæ ſuæ ſolui has de-
cimas authoribus Garziæ, & quod hoc ſciebat, & vide-
rat, cum multoties præſens fuiſſet quando eæ decimæ ſo-
lutæ fuerunt, quæ dictio non poterat referri ad tempus,
ſed ſolum ad actus earum ſolutionum, neque enim opus
erat quod teſtis vidiſſet eos omnes actus, ſed ſatis erat
quod præſens fuiſſet aliquibus, quia cùm ageretur de pro-
5 batione poſſeſſionis continuæ † poterant in hoc teſtes eſſe
ſingulares, itaut vnus deponeret de ſolutione frumenti,
alter de ſolutione facta alterius generis frugis, vt voluit
Speculator *tit. de teſt. in* §. 6. *num.* 13. Innocent. *in cap.
qualiter num. 2. de accuſat.* & ibi etiam Ioann. Andr. *num.* 11.
col. 2. Gemin. *conſ.* 117. *num.* 2. & tradit Gabr. *de teſt. concl.*
2. *num.* 33. *&* 34. vbi alios refert, Monet. *de decimis cap.*
5. *quæſt.* 4. *num.* 79. Præterea quando etiam ex dictis re-
ferri deberet ad tempus tamen cùm illa eſſet ambigua de-
clarari debebat ſecundum depoſitionem expreſſam eiuſdem
6 teſtis, quia † tam ante eam rationem, quàm attulit pro
cauſa ſuæ ſcientiæ, quod multoties id viderit, quam etiam
poſteà idem repetijt, quod ſcilicet idem viderat fieri eas
ſolutiones toto vitæ ſuæ tempore, & ita ea depoſitio licet in
alia parte ambigua tamen recipere poterat interpretatio-
nem ea hac poſteriori, quæ magis expreſſa, & clarè id conti-
nebat, vt tradit Bart. *in l. labeo num.* 8. *ff. de ſuppellectili leg.*
& eum ſequuti fuerunt, Imola *in cap. cum tu in fine de teſtib.*
Bart. *num.* 4. *col.* 2. *&* Felin. *n.* 12.

Secundò opponebatur contra eumdem teſtem, quod dum
ille deponebat ſe id audiuiſſe à ſuis maioribus, non dice-
bat eos dixiſſe, quod nihil illi in contrarium viderunt,
aut audiuerunt, quæ qualitas dicebatur eſſe neceſſaria non
ſolum reſpectu propriæ ſcientiæ, quàm ipſi teſtes afferre
debebant pro cauſa ſuæ depoſitionis, ſed in ſcientia ſuo-
rum Maiorum, vt viſa fuit tenuiſſe Rota coram Vetallo
*dec. 71. par. 2. & coram Card. Seraph. in vna Pacen. Deci-
marum inter impreſſ. dec.* 1102. *num.* 4. Sed non viſum fuit
DD. ex omiſſione huius qualitatis reddi poſſe nullam depo-
ſitionem huius teſtis cum ea negatiua reſpectu ſcientię ma-
iorum non appareret requiſita inter alia, quæ referuntur *per
gloſſ.* tamquam neceſſaria, vt conſtare debeat de probatione
immemorabilis; Imò neque in ea legeretur, quod te-
ſtis deponere deberet, quod ſui maioris id ab alijs maio-
ribus audiuerint. Vndè hanc qualitatem reſpectu audi-
tus maiorum, vt ſcilicet idem illi audiuerint à ſuis maio-
ribus † non eſſe neceſſariam tenuit Rota *in vna Conchen.* 8
*decimarum 15. Martij 1630. coram R. P. D. meo Pirouano,
& in Cordubem. decimarum de Lucena 15. Iunij 1635. coram
Reuerendiſſimo D. meo Decano*, & illa colligi ſolum ex
mente gloſſæ non autem in ea lege expreſſum tradit Couar.
in reg. poſſeſſor. §. 3. *num.* 7.

Opponebatur tertiò contra primum teſtem, & vlti-
mum, qui erat octauus ſecundum ordinem examinis, quod
deficere videretur in probatione famæ, quæ exceptio plu-
ribus modis deducebatur. Primò enim dicebatur quod ille
de ea deponebat per ſenſum viſus ex quo non poterat di-
ci probata eadem fama † tamquam idem ſenſus eſſet mi- 9
nus aptus ad illius declarationem, quæ ſolum auditu vide-
batur percipi poſſe, vt voluit Bald. *in l. ſolum num.* 16. *C.
de teſt. & in cap. cum cauſam num.* 33. *eod. lib.* vbi ſequutus
fuit auctoritatem Innocentij *ſuper eod. cap.* Specul. *in tit.
de teſt.* §. 7. *num.* 15. Secundò dicebatur, quod ijdem te-
ſtes illam deducebant ex auditu à pluribus perſonis fide
dignis, † quod neque videbatur ſatis eſſe ad illius proba- 10
tionem, cum ortum habere deberet à maiori parte Populi,
vt voluit Bart. *in l. de minore* §. *plurium num.* 13. *ff. de q.*
Dec. *in c.* 1. *num.* 3. *de appellat. & in cap. veniens num.* 36. *de
teſt.* Corn. *conſ.* 232. *num.* 14. *lib.* 2. qui loquitur in his termi-
nis de teſte, qui dixerit ſe audiuiſſe à multis perſonis fide
dignis, Rol. *conſ.* 54. *num.* 20. *lib.* 1. Tertiò demum diceba-
tur, quod teſtes in eorum depoſitione ſolum vtebantur ver-
bo fuit, quod tamquam præteriti temporis non poterat
oſtendere, quod vigeret etiam ea fama de tempore eorum
depoſitionis, vndè illa videbatur eſſe interrupta non autem 11
conſtans, & perpetua qualis requirebatur, vt dici poſſet
conſtare de ea poſſeſſione immemorabili, vt tradit Bald. *in l.
conuenticulam num.* 8. *C. de Epiſc. & Cleric. & in conſ.* 77.
num. 6. *lib.* 3. Rot. coram Greg. *dec.* 455. *num.* 6. *& in dec.*
167. *num.* 424. *par.* 1. *rec.* & vtrumque tempus complexum
fuit *gloſſ.* inter ea, quæ dixit eſſe neceſſaria ad effectum hu-
ius probationis.

Sed ad primam exceptionem reſponſum fuit, quod illa
tollebatur ex ſecunda, in qua apparebat quod præter ſen-
ſum viſus afferebatur etiam ſenſus auditus ad probationem
eiuſdem famæ, vt faciebat tam ſextus teſtis ſuper 4. articu-
lo, quàm 8. ſuper tertio, & licet 8. teſtis eodem articulo
vteretur etiam ſenſu viſus tamen ratio petita ex eodem
ſenſu non poterat dici omninò inepta ad eiuſdem famæ
probationem, cùm idem ſenſus propter eius generalitatem 12
rectè afferatur pro cauſa etiam aliarum rerum, quæ pro-
priè ſunt obiecta aliorum ſenſuum, vt fuit ſententia *gloſ.
in cap. teſtes 3. quæſt.* & notant DD. in *C. cauſam de teſtibus*,
& ibi Abb. *num.* 8. Felin. *num.* 5. & tradit Bart. *in tract. de
teſt. num.* 26. vbi quod rectè loquitur teſtis ſi dixerit ſe vi-
diſſe vinum dulcem, ſiue rem aliquam leuem, & aſperam,
aut alia quæ ſint obiecta aliquorum ex ijs ſenſibus, nem-
pè guſtatus, aut tactus. Imò ea quo notitia eius famæ
poterat percipi non ſolum auditu, ſed etiam viſu cum
potuiſſent videri homines inter ſe publicè ſuper ea collo-
quentes poterat congruè aſſignari hæc ratio ducta ex eo-
dem ſenſu omiſſa altera auditus, vt voluit Felin. *in d.
c. cum cauſam ſub eod. num.* 5. *vol.* 2. *in verſ. & ideo*, & ante
eum tenuit Bald. *in l. ſolum num.* 11. *C. de teſt.* ita decla-
rans opinionem, quam generaliter ibi firmauit, vt ratio
teſtis debeat eſſe proportionata ſenſui ſuper quo deponit,
& ita in *l. teſtium num.* 13. *C. eod. tit.* & ibi etiam hoc tenuit
Cinus *num. 7. in fin.* Iacob. à S. Georg. *in l. ſi arbiter num.*
14. *ff. de probat.* qui omnes loquuntur in teſte, qui præ-
ſens fuerit alicui ſtipulationi, & de ea deponat per ſolum
ſenſum viſus.

Ad ſecundam exceptionem reſponſum fuit, quod li-
cet idem octauus teſtis, referendo ſuper eo articulo à
quibus id audiuerat, aſſereret ſe id audiuiſſe à multis, &
etiam perſonis fide dignis tamen non ideò illius probatio dici

poterat

poterat diminuta ſiue inferetur cæteris,cùm ille etiam dice-
13 ret, † ſe id audiuiſſe dici publicè, & notoriè, quod ſatis erat
ad famæ probationem,cùm idem ſit publicè dici,quod à ma-
iori parte populi, vt tenuit Bald. *in cap. præterea nu.* 10. *de
teſtibus,* quem ſecuta fuit Rota apud Caſſad. *dec.* 3. *nu.* 7. *de
probat.* reiecta contraria opinione Bart. *in l. de min. §. plu-
rium, ff. de quæſt.* & cor. Verallo *dec. p.* 2. & eam ſecuta fuit
etiam in alijs cauſis, *vt in dec.*702. *num.* 5. *par.* 2. *rec.* in qua
aliæ referuntur, *& in dec.*273. cor. Greg. vbi add. alias cumu-
lant, & hanc opinionem contra Bart. tenuit Salicet. *in l. ea
quidem n.*110. *C. de accuſat.* vbi illam probat pluribus argu-
mentis Caſtr. *in l.* 1. *§. in filio familias, ff. ad Senat. conſul-
tum Maced.* Dec. *conſ.* 272. *nu.* 4. & aliquos refert Farinac.
*de teſt. qu.*47. *nu.*258.

Ad vltimam verò exceptionem reſponſum fuit,quod ſatis
14 erat, † vt colligeretur ex tota depoſitione eorumdem teſtiũ,
vt illi vtrumque tempus complexi fuerint nempe præſens, ſi-
ue de tempore litis, & præteritum antequam eadem lis mo-
ueretur cum teſtium dicta ſint coadiuuanda, & benigna at-
que æqua interpretatione ſubſtringenda non autem calum-
nianda, & probat *tex. in c. cum tu de teſt.* & in terminis pro-
bationis famæ voluit Bald. *in l. de quibus num.* 135. *ff. de leg.*
Rot. apud Caſſad. *dec.*3. *nu.*5. *de prob.* & in terminis de qui-
bus teſtis in ea depoſuerit per ſolum verbum eſt, voluit Rot.
in vna Toletana Portionis cor. Rubeo de anno 1563. quã refert
Gonzal. *ad reg.*8. *in annot. contra nullitates nu.* 94. Maſc. *de
prob. concl.* 749. *nu.*11. Adeòut ſatis ſit, ſi ea eius dicto appa-
reat, quod ille non ſe reſtrinxerit ad tempus poſt litem motã,
vt eius depoſitio intelligi poſſit etiam de tempore antequam
ea lis cœperit, quod videtur cõtinere caſum magis dubitabilẽ
cum facilius dubitari poſſit de fama ante ipſam litem, quam
ea durante, imò illa ſola videtur eſſe neceſſaria, vt probatio
ſuper ea dici poſſet concludens cum non poſſit haberi ratio
alterius, quæ vigeret tempore litis tanquam ea, quæ potuiſſet
ab eadem lite procedere, vt notant *DD. in cap. licet ex qua-
dam de teſt.* & ibi Abb. *num.* 3. Anchar. *nu.* 5. & tenuit Rota
coram Verall. *dec.*9. *& dec.* 413. *par.* 2.

Adducta fuit altera obiectio, quæ reſpicere videbatur de-
poſitiones omnium teſtium, & in ea dicebatur, quod illi de-
tegerentur mendaces dum referendo poſſeſſionem Garziæ,
ſiue illius maiorum ſuper iure percipiendi eas decimas dice-
bant ſe nunquam vidiſſe, aut audiuiſſe contrarium; quæ ta-
15 men † contrarietas videbatur probari ex pluribus contro-
uerſijs, quas apparebat motas fuiſſe nomine Eccleſiæ ſuper
eis decimis; verùm huic exceptioni reſponſum fuit, quod po-
tuerunt eæ controuerſiæ non eſſe notæ teſtibus, atque etiam
illæ non potuerunt interrumpere præſcriptionem inceptam
ad fauorem Auctorum eiuſdem Garziæ dum ſemper Eccle-
ſia in ijs ſuccubuit, vt fuit ſententia Felin. *in c. illud nu.* 17. *de
præſcript.* quem Rota ſecuta fuit *in dec.* 534. *p.* 1. *diuerſ.* Et
in alijs cauſis relatis in vltima deciſione huius cauſæ.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Pampilonẽ. Decimarum.

Lunæ 13. *Iunij* 1640.

ARGVMENTVM

Decimarum poſſeſſionem ſi laicus habere pretendit virtute immemorabilis, de illa cum fama priuilegij docere debet. Lis quæ regulariter ex ſola citatione non introducitur, vt per illam exiſtere dicatur neceſſaria eſt, & rei conuenti de citatione notitia, & quod illa à iudice cõpetenti fuerit decreta.

SVMMARIVM.

1 *Laicus decimas poſſidere prætendens probare debet im-
morabilem cum fama priuilegij.*

2 *Tempus motæ litis detrahi debet ex ætate teſtiũ, ex quo-
rum depoſitionibus immerobilis probari prætenditur.*

3 *Citatio ſola an ſufficiens dicatur pro introductione litis,
& num.*6.

4 *Conteſtatio litis inducitur ex negatiua facta per reum pe-
titioni actoris.*

5 *Litis conteſtatio dicitur baſis, & fundamentum iudicij.*

6 *Citatio ſolum citanti præiudicare poteſt, vbi non apparet
illam deueniſſe ad notitiam citati.*

7 *Mandatum procuræ in perſonam comparentis neceſſa-
rium eſt ad introductionem iudicij.*

8 *Lis non dicitur exiſtere quoties non conſtat de procuræ
mandato comparentium.*

9 *Lis, vt per citationem introducta dicatur non ſolum re-
quiritur citationem perueniſſe ad notitiam citati, ve-
rùm etiam quod illa fuerit à Iudice competenti decreta.*

10 *Iudex laicus non dicitur competens in materia decima-
rum, & quando.*

*Allegatur præſens deciſio cum duabus antecedentibus ſupra
in dec.*99. *quæ eſt in eadem cauſa.*

DECISIO CCLXXXIV.

Dubitatum fuit in hac cauſa cui debitæ eſſent decimæ,
quæ colligebantur intra limites Eccleſiæ Parochialis
S. Martini Oppidi de Veraſtegui, quod dubium tum propo-
ſitum fuiſſet cor. me ſub die 17. Decemb. anni 1635. placuit
Dominis dilata deciſione huius articuli reſtringere difficul-
tatem cauſæ ad tempus motæ litis, quæ ſuper ea actione ha-
rum decimarum dicebatur mota à Martino domino do-
mus, ſeu Palatij de Veraſtegui, quia cùm eas decimas peteret
hodie Garzias, tamquam ſucceſſor Ioannis in maioratu reſi-
ſtere videbatur illius petitioni decretum Concilij Lotrer. re-
latum in *c. prohibemus de decimis,* vnde opus habebat proba-
tionem † immemorabilis; cum fama priuilegij, vt not. *DD.* 1
*ſuper eod. cap. & in cap. cum apoſtolica de his, quæ fiunt à Præ-
lat.* & ibi Abb. *nu.*12. Hoſtienſ. *nu.*10. Rebuff. *de decimis qu.*
13. *nu.*69. Rota *dec.*115. *nu.*3. *p.* 2. *diuerſ.* ſicuti ad effectum,
vt ea probatio dici poſſet concludens, neceſſarium erat ſci-
re tempus, quo hæc lis primo cepta fuit, vt poſſet idem tem-
pus detrahi ea ætate teſtium, † ex quorũ depoſitionibus di- 2
batur probatam eſſe immemorabilem, vt traditur *in c.* 2. *de
teſtib.* & fuit reſolutum cor. Seraph. *dec.*1450. *&* 1460. *nu.*2.
*dec.*248. *n.*4. *par.* 2. *rec.* & in alijs relatis *in Vicen. Collegij* 13.
*Febr.*1634. *cor. Reuerendiſſ. D. meo Decano,* & per Add. ad
dictum Greg. 298. *nu.*12.

Et reſponderunt Domini inceptam fuiſſe litem ab anno
1564. quia ab eo tempore conſtabat datum fuiſſe libellum in
Ciuitate Pampilonę cor. Ordinario eius loci nomine Recto-
ris, & Beneficiatorum Eccleſiæ S. Martini contra Ioannem
Martinez Arrauum Garziæ ſuper iure percipiendi has deci-
mas, & cum per Ioannem conſtitutus fuiſſet procurator, qui
ſe eidem libello opponeret, & tueretur iura, quæ habebat ſu-
per ijs decimis, ac deinde fuiſſent tam nomine Rectoris, quã
ipſius Ioannis inducti plures teſtes ad probandam pertinen-
tiam dictarum decimarum, viſum fuit ex his omnibus con-
ſtare non ſolum de initio ipſius litis, pro cuius introductione
potuiſſet ſufficere ſolum decretum citationis, † quoad præ- 3
iudicium eiuſdem Rectoris, ea traditis per Caſſad. *in dec.*6.
ſuper regul. Mohedan. qui atteſtatur de ſtylo huius Tribuna-
lis *in dec.* 1. *de cauſ. poſſeſſ. & propter.* de quo etiam atteſtatur
Sarnen. *in regula de triennali qu.* 56. Verall. *dec.* 169. *num.*3.
*par.*2. verùm etiam de conteſtatione eiuſdem litis, † quæ 4
cenſetur inducta ex negatione facta à reo ad petitionem
propoſitam ab Actore coram Iudice, vt habetur *in cap.* 1. *de
lit. conteſt. & in l.* 5. *C. eod. tit.* & not. ibi gloſ. *in verbo cum
Iudex, & in l. non nouam, §. patroni, C. de Iudic.* Speculator
de lit. conteſt. §. 1. Maranot. *in ſpecul. par.* 6. *nu.* 3.

Neque viſum fuit initium huius litis deſumi poſſe ab an-
no 1535. in quo pro parte Rectoris oſtẽdebatur datum fuiſ-
ſe libellum in Regio Conſilio nomine Incolarum, & totius
vniuerſitatis eiuſdem Oppidi de Veraſtegui in quo peteba-
tur, vt patronatus eiuſdem Eccleſiæ S. Martini declaretur
ſpectare ad eandem Vniuerſitatem vnà cum decimis, quæ
percipiebantur à Ioanne occaſione eius patronatus, quia
plura viſa fuerunt obſtare, nec per eum actum dici poteſt lis
introducta. Et primò non fuit probatum, quod eidem libel-
lo contradictum fuiſſet ex parte Ioannis, ſine qua contradi-
ctione numquam fuit inducta litis conteſtatio, † quæ dici- 5
tur baſis, & fundamentum Iudicij, vt not. *in cap.* 1. *de lit. con-
teſtat. & in c. quoniam frequenter vt lit. non conteſt.* ibi Bart.
*nu.*2. Bald. *nu.* 1. *& rub. ff. de rer. diuiſ. n.*30. Marant. *in ſpe-
cul. tad. par.*6. *nu.* 1. Neque poterat ſufficere hoc caſu ſola ci-
tatio, quæ obtenta fuit à Iudice pro executione eius libelli,
prout illa exiſtimata fuit apta ad inducendam litem de anno
1564. quia propter plura, quæ opponebantur contra vali-
ditatem huius citationis, præterea non potuiſſet illa operari
hunc effectum in præiudicium Ioannis, contra quem obten-
ta fuit non probata in eo notitia eiuſdem citationis, † ſed ſo- 6
lum potuiſſet præiudicare Vniuerſitati, cuius nomine datus
fuit idem libellus, vt Rota declarauit in addit. *dec.* 169. cor.

Veral-

Digitized by Google

Verallo *nu.4. par.2. & in dec.4. vt lit. pendent. in antiq. & deciſ. 6. eod. tit. in nou. & quas nouiſſimè ſecuta fuit coram me in Meſſanen. feudi 22. Iunij 1635.*

Secundò non probatur mandatum in perſona illius, à quo
7 oſtendebatur datum fuiſſe cum libellum, † quod mandatum erat ante omnia neceſſarium ad introductionem Iudicij, vt traditur in *l. licet C. de Procuratoribus, & in l. licet 56. ff. de Iudic.* adeout ſine eo dici poſſet aliqua lis exiſtere non
8 ſolum † de iure, ſed neque de facto, vt dixit Rota coram Verall. *dec. 164. p. 2. & dec. 18. de dol. & contumac. in antiq.*

Tertiò non fuit viſa ſuffragari citatio contenta in libello, cuius vigore dicebatur inductam fuiſſe hanc litem, cum illa appareret decreta à Iudice in competenti, quod etiam impedimento eſſe potuit, ne ex ea inducta fuerit pendentia alicuius litis, cùm non ſolum requireretur, vt eadem citatio
9 perueniſſet ad notitiam citati, † ſed quod Iudex, qui illam decreuit eſſet competens, vt ſtatuitur in *Clementina 2. vt lite pendent.* & not. ibi poſt Gloſſ. DD. Lancellot. *de attent. qu.2. cap.4. in præfatione num. 28.* & talis exiſtimari debebat Iudex coram quo deducta fuit ea petitio, dum in illa agebatur
10 tur de ipſo iure decimandi, † non autem de quantitate debita ratione dictæ decimæ, ſiue de alia cauſa, quæ reſpiciat ſolum factum ſolutionis, iuxta diſtinctionem allatam per Federicum de Senis *in conſ. 245. num. 3.* quod Rota ſecuta fuit cor. Card. Seraph. inter alias impreſſ. *dec. 1047. num. 3. & dec. 1102. nu. 6.* Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Nullius ſeu Aprutina iuriſdictionis.

Veneris 14. Maij 1632.

ARGVMENTVM.

Teſtes ad probanda confinia ſufficit deponere, vel de publica voce, & fama, vel de comuni reputatione. Teſtium numerus in concurſu ſemper præualet, maximè ſi illi, qui ſunt numero plures deponunt ſuper affirmatiua, & ſunt omni exceptione maiores.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes de communi reputatione, ac de publica voce, & fama plenè probant in materia confinium, & ſeqq.*

2 *Teſtes in materia confinium ſufficit, quod deponant de auditu ab eorum maioribus.*

3 *Teſtes eo magis probant vbi ſunt practici, & officiales loci de quo deponunt.*

4 *Teſtes in concurſu illi magis præualent, qui ſunt numero plures.*

Et qui ſunt magis informati, & deponunt de facto proprio, ibid.

5 *Teſtes magis adminiculati attenduntur in concurſu.*

7 *Sumptum Bullæ plenè probat.*

8 *Obſeruantia præbet fidem etiam ſcripturæ informi.*

9 *Scriptura, quæ aliàs de per ſe probat multò magis deſeruit pro adminiculo.*

10 *Planta impreſſa etiam ante litem motam inſeruit pro adminiculo.*

11 *Amplia, & fortius ſi teſtes formiter examinati illam approbent.*

12 *Teſtes inconcurſu illi præualent, qui ſuper affirmatiua deponunt, & num.14.*

13 *Teſtes illi magis attenduntur in concurſu, qui ſunt omni exceptione maiores, & ſupra nu.12.*

Teſtes vaſſalli non dicuntur omni exceptione maiores, num. 13.

Tres proximè relatæ deciſiones, hæc ſcilicet cum duabus ſequentibus omnes allegantur ab illa, quæ habetur in hac cauſa deciſio ſupra 127.

DECISIO CCLXXXV.

PEndente lite in Rota inter Epiſcopum Aprutinum, & Abbatem B. Mariæ de Propezzano ſuper exercitio iuriſdictionis ſpiritualis in Caſtris Murci, Muſciani, & Notareſchi, fuit primo loco reſolutum cor. bo. me. Archiep. Seleucien. Caſtra prædicta non eſſe intra limites iuriſdictionis Aprutinæ. Repropoſita poſtmodum cauſa ſuper eiſdem cor. bo. me. Remboldo contraria capta fuit reſolutio, in eaque firmatum Caſtra prædicta eſſe intra limites d. Diœceſis.

Cui reſolutioni, non acquieſcente Abbate, examinatiſque pro eius parte, nonnullis teſtibus cauſa fuit tertio propoſita cor. Eminentiſs. Card. Virili, coram quo DD. recedendum à deciſis cor. bo. me. Remboldo, & perſiſten. in deciſis cor. bo. me. Archiepiſcopo Seleucien. denuò firmarunt Caſtra antedicta non eſſe intra limites d. Diœceſis, ea ratione moti, quia ex teſtibus pro parte Abbatis examinatis conſtat, quod Diœceſis Aprutina verſus Orientem non ſe extendit niſi per decem milliaria, & quod eius confinia ſunt Caſtra nuncupata Caſtel baſſo, e Guardia, & ſic non poſſunt comprehendi intra limites Diœceſis, &c.

Nouiſſimè verò examinatis alijs teſtibus pro parte Epiſcopi hodie pro quarta vice fuit dubitatum; an eſſet ſtandum, vel receden. ab vltimo loco deciſis cor. Eminentiſs. Card. Virili, in cuius locum fui ſubrogatus, & DD. re maturè per plures propoſitiones diſcuſſa à deciſis receſſerunt, & firmarunt loca controuerſa eſſe intra limites Diœceſis Aprutinæ, eo præcipuè fundamento, quia per teſtes pro parte Epiſcopi examinatos, optimè conſtat fines Diœceſis verſus Orientem ſe extendere vſque ad mare; verſus Meridiem verò vſque ad flumen Vimanum; Caſtra autem controuerſa eſſe intra mare, & d. flumen, & per conſequens intra fines Diœceſis, qui quidem teſtes plenè probant dd. confinia ne dum quia, aliqui deponunt de communi reputatione, & † aliqui 1
deponunt de publica voce, & fama, quod ſufficit ad hunc effectum, *cap. cum cauſam*, & ibi Butr. *nu.4.* Imol. *nu.3.* Felin. *nu.9. de probat.* Verùm de auditu ab eorũ maioribus, † quod 2
pariter ſufficit in materia confinium Imol. *in d. c. cum cauſam, nu.3.* Butr. *nu.3.* Soccin. *conſ.89. nu.2. lib.1.* Mantic. *deciſ.143. nu. 12.* maximè quia ſunt practici, ex quo tanquam officiales Epiſcopi exercuerunt in dd. Caſtris plures actus iuriſdictionales, † vnde tantò magis probant, Bald. *in d. cap. cum cauſam num. 6. verſ. item per exercitia de probat.* Alex. *conſ.23. nu.3. lib.5.* Rota *dec.156. nu.3. par.1. rec.*

Nec obſtant teſtes Abbatis in alia deciſione ponderati, quia circa dd. confines contrarium videntur deponere, quia in concurſu cum teſtibus pro parte Epiſcopi examinatis non veniunt attendendi: Tum quia teſtes Epiſcopi † ſunt enim 5
plures, *cap. licet cauſam, verſ. ex præmiſſis de probat. cap. in noſtra de teſtibus*; Tum etiam quia ſunt magis informati, & deponunt in facto proprio.

Primus enim fuit Cancellarius Epiſcopalis per plures annos, & deponit ſe pluries vidiſſe loca controuerſa, ſcripſiſſe geſta concernentia iuriſdictionem Epiſcopalem, fuiſſe in Viſitatione, adnotaſſe confines locorum, & deponit de communi reputatione. Secundus fuit Vicarius Aprutinus, viſitauit dd. loca, vidit ea deſcripta in tabella, in qua loca Diœceſis ſolent deſcribi, deponit de exercitio Iuriſdictionis in dd. locis, & de communi reputatione. Tertius fuit Archidiaconus Aprutinus, & concordat cum 2. † Alij verò depo- 6
nunt de communi reputatione, Gabr. *de teſtib. concl. 4. nu. 64. & 72.* Felin. *in cap. in noſtra nu. 9. de teſtib.* Put. *deciſ. 8. lib.1.* Rot. cor. Caualer. *dec. 361. num. 1. in fin. & ſeq.* Tum etiam ſunt magis adminiculati, Crauett. *conſ. 500. num.35.* Mant. *deciſ.67. num.8.*

Pro adminiculis enim concurrit. Primò Bulla Anaſtaſiana, quæ licet ſit ſumptum † de ſumpto benè probat Verall. 7
dec.234. nu.2. par.1. Rot. *dec.418. ſub nu.5. par. 2. rec.* maximè ſtante illius obſeruantia probata per teſtes Epiſcopi, qua ſtante etiam ſcripturæ † informi venit fides adhibenda, Se- 8
raph. *dec.928. nu.2.* Rota *in rec. dec.482. nu. 3. par.1.* & benè infertur, quod ſi d. Bulla probat, multò magis deſeruit pro adminiculo † ad effectum coadiuuandi ſupradictos teſtes 9
Epiſcopi, vt fuit ponderatum in deciſione in hac cauſa emanata ſub die 15. Ianuarij 1626. coram Remboldo.

Concurrit Secundò Mappa impreſſa, quæ licet non ſit facta ſeruatis ſeruandis, tamen cùm ſit impreſſa longè ante litem motam, † benè deſeruit pro adminiculo, Rot. *dec.405.* 10
nu.1. verſ. & ex mappis impreſſis par.1. rec. quod faciliùs venit admitten. in præſenti caſu, ex quo teſtes Epiſcopi ſeruatis ſeruandis examinati d. mappam ſuper ſituatione prædictorum locorum approbarunt, † quo caſu eo magis venit fides adhibenda, vt firmauit Rota *in Nucerina prædij 20. Maij 1622. coram R. P. D. Nauarra.*

Accedit prædictis, quod teſtes Abbatis, in quibus fundatur deciſio, quę reuidetur, ſunt vaſſalli, & famuli D. Ducis Atticæ Patroni Abbatiæ, & deponunt ſuper negatiua, Teſtes verò Epiſcopi deponunt ſuper affirmatiua, † & ſic ſunt 12
magis

magis fide digni, & plures ipſorum ſunt omni exceptione maiores ex quo ſequitur, quod in concurſu ſemper veniant præferendi.

13 Prout de teſtibus ſubditis, † & vaſſallis, Alex. *conſ.* 88. *nu.* 6. *lib.* 5. Ruin. *conſ.* 53. *nu.* 6. *lib.* 4. & de teſtibus deponenti-
14 bus † ſuper affirmatiua tenent Alex. *conſ.* 148. *col.* 1. *lib.* 2. *& conſ.* 169. *col. fin. lib.* 5. Ruin. *conſ.* 12. *num.* 2. *vol.* 5. Gabr. *de teſtib. dicta concluſ.* 4. *num.* 1. *& ſeq.*

Etita, &c.

R. P. D. DVNOZETO

Sacræ Rotæ Decano.

Nullius ſeu Aprutina iuriſdictionis.

Luna 5. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Tota eſt materia de qua in præcedenti deciſione.

SVMMARIVM.

1 *Confinia in antiquis vbi probari debent, leniores admittuntur probationes.*
Indicia, & coniectura ſufficiunt ad probationem confinium in antiquis, nu. 1.
Fama etiam ſola probat confinia in antiquis, nu. 1.
2 *Bulla in qua aliquid enunciatur pro confine ſuffragatur pro adminicule ad illud probandum.*
3 *Obſeruantia ſubſecuta plurimum facit ad effectum adminiculandi depoſitiones teſtium.*
4 *Planta impreſſa ante motam litem ſicque tempore non ſuſpecto, & quæ fuit à teſtibus approbata probat in materia confinium.*
5 *Situatio intra fines probatur ex actibus iuriſdictionalibus.*
6 *Fines territorij ad probandum attenduntur, etiam geſta ab officialibus proprijs.*
7 *Teſtes ſuper negatiua deponentes ſine aliqua coarctatione nihil probant.*
8 *Teſtes in concurſu illi magis attenduntur, qui de facto proprio deponunt.*
Item illi, qui ſuper affirmatiua, & adminiculati reperiuntur, ibid. & nu. 10.
9 *Teſtes deponentes de actibus poſt litem motam non ſunt habendi in aliqua conſideratione.*

Eſt in eadem cauſa antecedentis, & ſequentis deciſionis.

DECISIO CCLXXII.

IN hac cauſa quatuor emanarunt deciſiones prima cor. bo. mem. D. meo Archiepiſcopo Seleucien. ſub die 10. Maij 1624. in qua fuit firmatum loca Mucci, Muſciani, & Notareſchi, quæ ſpectant ad Abbatem B. Mariæ de Propezzano, & S. Angeli in Muſciano, non probari intra limites Diœceſis Aprutinæ ad effectum manutentionis.

Secunda coram bo. me. Remboldo, ſub die 15. Iunij 1626. quæ reuocat hanc primam, ex quo per quatuor teſtes pro Epiſcopo examinatos probatur d. loca eſſe intra fines dict. Diœceſis Aprutinæ.

Tertia cor. bon. me. Card. Vitili, quæ reuocat ſecundam Remboldi, & firmat primam d. Seleucien. ea ratione, quia ex teſtibus poſt d. primam deciſionem Remboldi examinatis ad inſtantiam Abbatis, viſa fuit probata negatiua, quod ſupradicta loca non eſſent intra limites d. Diœceſis Aprutinæ, &c.

Quarta denique deciſio emanauit cor. me ſub die 24. Maij 1632. in qua fuit receſſum à deciſ. Card. Virilis, & ſtatum in deciſis cor. Remboldo. Poſt hanc vltimam deciſionem D. Abbas inſtetit pro nouo examine, & diſputato dubio ſub die 25. Apr. 1633. DD. mandarunt teſtes examinari, & poni ad partes. Quapropter, peracto examine, reaſſumptaque cauſa, pro parte D. Epiſcopi, contra modernum Abbatem, eoque citato, & informante, propoſui hodie dubium. An eſſet ſtandum in vltimo loco deciſis cor. me, & DD. affirmatiuè reſponderunt.

Quia adhuc viſa fuerunt ſubſiſtere fundamenta d. deciſionis. Nam ex depoſitionibus teſtium, pro parte Epiſcopi examinatorum ponderatis in deciſione, quæ reuidetur, benè remanet probatum d. loca controuerſa eſſe ſituata intra confines d. Diœceſis Aprutinæ, dicti ſiquidem teſtes deponant, fines d. Diœceſis verſus Orientem ſe extendere vſque ad mare, & verſus Meridiem vſque ad flumen Vimanum, & intra dictos fines eſſe ſituata dd. loca Murci, Muſciani, & Notareſchi, & optimas rationes adducunt, nempè quia ſunt practici, & verſati in dd. locis, & fuerunt officiales Epiſcopi Aprutini, & deponunt de auditu à maioribus ſuis, quos recenſent, & de publica voce, & fama, quæ ne dum ſimul iuncta, ſed etiam ſeparatim ſufficerent, cùm agatur de probandis antiquis confinibus, † quo caſu leuiores admit- 1
tuntur probationes imò ſola inditia, & coniecturæ ſufficerent, ac etiam ſola fama, *cap. cum cauſam, vbi gloſ. in verbo teſtes de probat.* Natt. *conſ.* 627. *num.* 15. Rot. *dec.* 405. *nu.* 8. *par.* 1. *& dec.* 334. *nu.* 1. *par.* 1. *rec. & fuit dictum in Calaguritana iuriſdictionis* 16. *Ian.* 1604. *cor. Penia.*

Et prædicti teſtes corroborantur ex pluribus adminiculis in deciſione deductis, & ſignanter ex ſumpto Bullæ Anaſtaſianæ in qua pro confinibus d. Diœceſis ponuntur flumen Vimani verſus Meridiem, & mare verſus Orientem, quæ quidem Bulla ſuffragatur pro adminiculo, † & quidem gra- 2
ui, Cæphal. *conſ.* 297. *n.* 16. Genu. *de ſcript. priu. lib.* 1. *qu.* 16. *num.* 20. *& ſeqq.* Rot. *dec.* 467. *num.* 2. *par.* 4. *in rec.* maximè cù d. Bulla ſit antiqua, & habeat faciem ſumpti publici Bullæ, & teſtes deponant de illius † obſeruantia, quæ efficiunt, 3
vt tanto maior illi ſit adhibenda fides, ad effectum adminiculandi depoſitiones dictorum teſtium, Rot. *dec.* 18. *num.* 1. *par.* 2. *rec. & d. dec.* 467. *n.* 6. *par.* 4. *& in Conchen. Decimarum* 28. *Iunij* 1617. *cor. Reuerendiſſ. D. meo Decano.*

Secundò adminiculantur dd. teſtes ex mappa impreſſa de ordine Procegis, longè ante motam litem, & ſic de tempore non ſuſpecto, & à teſtibus approbata, † quæ valdè releuat 4
ad iſtum effectum, vt fuit dictum *in Theatina iuriſdictionis cor. Reuerendiſs. D. meo Decano inter rec. dec.* 405. *nu.* 1. *p.* 1. *& in Clutmen.* 14. *Decemb.* 1618. *cor. bo. me. Buratto, & in Nucerina Predij* 20. *Maij* 1622. *cor. D. Nauarra.*

Tertiò concurrit, quod Epiſcopi Aprutini in dd. locis, vt deponunt ſupradicti teſtes, exercuerunt plures actus iuriſdictionales, † ex quibus etiam probatur ſituatio intra fines, 5
Bald. *in d. c. cum cauſam n.* 6. *verſ. item per exercitia de prob. & conſ.* 420. *n.* 1. *ad finem lib.* 1. *& fuit dictum in Adrien. Iuriſdictionis* 27. *Iunij* 1622. *cor. R. P. D. Pirouano impreſſ. per modern. Peruſ. poſt tract. de manut. dec.* 310. *nu.* 2. *&* 3.

Quartò denique pro adminiculo facit, quod in Archiuio Epiſcopali Aprutino adſunt ab antiquo capſulæ pro ſcripturis omnium locorum Diœceſis, inter quæ adſunt capſulæ particulares dictorum locorum Murci, Muſciani, & Notareſchi, & vt deponunt ſupradicti teſtes, geſta ſiquidem per officiales etiam proprios deſeruiunt ad effectum probandi
† fines territorij, Surd. *conſ.* 429. *nu.* 38. *& ſeqq.* 6

Nec ſupradictis obſtant teſtes pro parte D. Abbatis examinati, quia teſtibus examinatis in 1. & 2. placuerunt DD. reſponſiones datæ in deciſione, quæ reuidetur; nam, vt in ea dicitur, alij deponunt de auditu abſque ſpecificatione perſonarum à quibus audiuerint, alij ſunt ſubditi, & vaſſalli D. Ducis Atriæ, ad quem dicitur ſpectare iuſpatronatus Abbatiarum de quibus agitur, omnes deponunt ſuper negatiua, quod ſcilicet Epiſcopi Aprutini non exercuerunt iuriſdictionem in dd. locis cõtrouerſis, ſine aliqua coarctatione, quodque dicti actus fieri per totũ tempus non potuerint: † quin 7
ipſi audiuiſſent, ideò nihil probant, Dec. *conſ.* 94. *nu.* 5. Seraphin. *dec.* 607. *nu.* 1. Greg. *dec.* 42. *nu.* 5. Manric. *dec.* 350. *nu.* 7. *& ſeq.* & in concurſu teſtes D. Epiſcopi ſunt præferendi,
† quia deponunt de facto proprio ſuper affirmatiua, & ſunt 8
adminiculati Mant. *dec.* 6. *nu.* 12. *& dec.* 214. *n.* 4. Greg. XV. *dec.* 449. *nu.* 3. Rot. *dec.* 459. *nu.* 4. *par.* 1. *rec.* cum alijs adductis in alia deciſione.

Quo verò ad teſtes quinque vltimo loco examinatos, nec pariter illos obſtare DD. dixerunt, quia quoad tres nempè 1. 2. & 5. deteguntur minus informati, cùm non deponant de notitia confinium, niſi poſt motam litem, nam lis fuit mota ab annis 20. circiter, & primus teſtis deponit de notitia ab annis 13. Secundus ab annis 16. Quintus ab annis 5. occaſione officij Commiſſariatus ſpoliorum ad quod fuit deputatus à D. Nuntio Errera, & ideò iſti tres teſtes, non videntur habendi in conſideratione, † cùm deponere deberent 9
de actibus geſtis ante litem motam, Caualer. *dec.* 649. *nu.* 2. Greg. XV. *dec.* 4. *nu.* 2. *& fuit dictum in Hiſpalen. Primitiarum cor. D. Nauarra impreſſ. poſt moder. Peruſ. poſt tract. de manut. dec.* 166. *nu.* 4.

Tertius verò teſtis non meretur attendi, quia vltra quod iuxta 27. deponit non habere notitiam de omnibus confinibus Diœceſis Aprutinæ, & deponit ſuper negatiua, quod

ſcilicet

ſcilicet flumen Vimanum, non eſt finis Diœceſis Aprutinæ, fuit inſtructus, & detegitur partialis, & intereſſatus, ex quo vt ipſe deponit ſuper interrogatorijs additionalibus poſſidet bona in territorio dictæ Diœceſis Atriæ, & D. Abbatis, & ſperat quędam bona ſibi ablata per D. Abbatem recuperare.

Quartus denique teſtis non videtur attendendus, vti parum informatus; nam iuxta 21. interrogatorium, licet deponat ſe habere notitiam de ſupradictis locis ab annis 30. circiter, & iuxta 11. dicat Epiſcopum nullam habere iuriſdictionem in locis Montis Pagani, & Podij Morelli, & quod ab aliquo tempore iuriſdictionem in dictis locis exercet, tamen ſuper 2. fatetur ſe non eſſe informatum de loco Muſciani, præterea ſupponit, quod territoria locorum de quibus agitur, & Montis Pagani Podij Morelli, & Guardiæ Viinani ſint nullius, & quod ſint confinia Diœceſis Aprutinæ, quod quidem ſuppoſitum in totum eliditur ex depoſitionibus teſtium pro parte D. Epiſcopi examinatorum, qui cum deponant ſuper affirmatiua, de facto proprio, & de publica voce, & fama, & pluribus, & vrgentiſſimis adminiculis ſint cor-
10 roborati, & ſint omni exceptione maiores, † veniunt præferendi, Gabr. *de teſt. concluſ.* 4. *nu.* 1.71. *&* 84. Crauett. *conſ.* 99. *nu.*6. cum alijs ſupra, & in alia deciſione allegatis.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Sacræ Rotæ Decano.

Nullius ſeu Aprutina iuriſdictionis.

Mercurij 18. *Martij* 1635.

ARGVMENTVM

Epiſcopo habenti de iure fundatam intentionem quoad iuriſdictionem intra fines ſuæ Diœceſis manutentio conceditur in actibus iuriſdictionalibus, maximæ in illis quæ verſantur circa cauſas matrimoniales, & criminales, & vbi agitur de concedendis dimiſſorijs licentia concionandi, & confeſſarios approbandi.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus de iure fundatam habet intentionē circa iuriſdictionem locorum exiſtētium intra fines ſuæ Diœceſis.*

2 *Manutentio conceditur Epiſcopo in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem intra fines ſuæ Diœceſis propter iuris aſſiſtentiam.*

3 *Teſtes vt in materia iuriſdictionis plenè probent non requiritur, quod deponant de ſingulis actibus iuriſdictionalibus.*

*Cauſa vniuerſalis magis attenditur, quàm ipſi actus in materia iuriſdictionis, nu.*3.

4 *Iuriſdictio tota priuatiuè, quoad alium conſeruatur etiam ex minimo actu iuriſdictionali.*

5 *Scientia, & patientia Ordinarij requiritur ad hoc, vt Prælatus inferior poſſit vltra fines Diœceſis Ordinarij quaſi poſſeſſionem Iuriſdictionis acquirere.*

6 *Teſtes habentes pro ſe iuris aſſiſtentiam præferuntur in concurſu, cùm magis fauorabilia, & veriſimilia deponere præſumantur.*

7 *Teſtes magis ſpecificè deponentes, magiſque informati, & de facto proprio ſemper alijs præferuntur.*

8 *Iuriſdictio, quoad cauſas criminales, & matrimoniales in Abbate non dicitur probata, niſi ex immemorabili canonizata per tres conformes.*

9 *Licentias concionandi, ac litteras dimiſſorias concedendi ad ſolum Epiſcopum ſpectat.*

10 *Confeſſiones ſæcularium ad audiendas approbari nemo poteſt per alium, quàm per Epiſcopum.*

11 *Tertius admiſſus ad cauſam non impedit illius expeditionem, quoad perſonas per prius inter ſe litigantes.*

Sequitur hæc deciſio in eadem cauſa duarum præcedentium deciſionum, & allegatur ſuprà in deciſ. 27. *quæ eſt in eadem cauſa.*

DECISIO CCLXXXVII.

FVit reſolutum Reuerendiſs. D. Epiſcopo Aprutino duodam eſſe mandatum de manutenendo, in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem in dictis locis controuerſit Marei, Muſciani, & Notareſchi, quia cùm dd. loca ſita ſint intra fines Aprutinæ Diœceſis, prout iam per plures deciſiones firmatum fuit, clarè ſequitur d. D. Epiſcopum habere de
iure † intentionem fundatam in eiſdem locis, *cap. omnes Ba-* 1
ſilica 16. *qq.*7. *cap. conquerente de offic. Iudic. ordin.* ob quam
iuris aſſiſtentiam † competit manutentio, *cap. cum perſona,*
§. fin. de priuil. in6. apud Veral. *dec.*306. *par.*1. *& in dec.*145.
num. 6. *par.* 2. *& in rec. dec.*491. *nu.*2. *par.*1. *& in Baren. Iu-*
*riſdictionis cor. Reuerendiſs. D. meo Decano, quæ eſt dec.*273.
ſub num. 1. *par.* 2. *rec.*

Præſertim quia vltra d. Iuris aſſiſtentiam concurrit actuale exercitium iuriſdictionis d. D. Epiſcopi, eiuſque Vicarij in d. locis, vt deponunt plures teſtes pro eodem D. Epiſcopo examinati, quorum dicta fuerunt latè ponderata, & approbata in eiſdem deciſionibus, qui teſtes dictam quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis benè comprobant, etiamſi non deponant de omnibus actibus iuriſdictionalibus cùm ſufficiat
cauſa vniuerſalis, † quæ magis attenditur quam actus, vt in 3
terminis dixit Rota *in d. dec.*491. *ſub num.*3. *&* 11. *p.* 1. *& d.*
*dec.*273. *in fin. & dec.*501. *n.*3. *p.* 2. *rec.* & ad propoſitum faciunt deducta per Bald. *in cap. querela num.* 23. *de elect.* vbi
quod ex minimo actu iuriſdictionali conſeruatur † totum 4
priuatiuè quoad alios, quam concluſionem latè confirmat Surd. *conſ.*327. *nu.*45. *& ſeq.*

Non obſtant teſtes ex aduerſo examinati deponentes dictum Abbatem Aquauiuam aliquos actus iuriſdictionales in eiſdem locis exercuiſſe; Tum quia non deponunt de ſcientia, & patientia D. Epiſcopi, quæ omninò requiritur ad hoc,
† vt Prælatus inferior vltra fines Diœceſis Ordinarij poſſit 5
acquirere quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis, Card. Mantic. *dec.*40. *nu.* 9. *& in rec. dec.* 560. *nu.*1. *p.*3. *& dec.*655. *ſub nu.* 30. *ead. par.*3. *in Theatina iuriſdictionis cor. Eminentiſſ. D. Card. Vbaldo impreſſ. per Modern. Peruſ. poſt tract. de manut. dec.*197. *num.*8. Tum etiam quia eorum depoſitio eliditur ex contraria depoſitione dictorum teſtium, pro D. Epiſcopo examinatorum, qui proculdubio ſunt præferendi, cùm
habeant pro ſe iuris aſſiſtentiam, † proindeque fauorabilio- 6
ra, & veriſimiliora deponere præſumantur, vt in his terminis admittit Innoc. *in cap. auditis ſub nu.* 4. *verſ. hinc colligunt, & in verſ. præferent. de præſcript.* quem ſequuta eſt Rota *in rec. dec.* 560. *nu.* 1. *ad fin. p.* 3. eoque magis, cum plures
teſtes Epiſcopi ſpecificent † actus, magiſque informatos ſe 7
oſtendant, & aliquid etiam de facto proprio deponant, Canalet. *dec.*361. *nu.*1. *in fin. & nu.* 2. Rota *in rec. dec.* 324. *nu.* 13. *in fin. p.* 1. *& in Marſicana iuriſdictionis cor. Comitulo impreſſ. per modern. Peruſ. poſt tract. de manut. dec.*64. *n.*4. *&* 8.

Prædictaque viſa fuerunt procedere abſque difficultate, quoad cauſas criminales, & matrimoniales, quia adhuc pro-
bata quaſi poſſeſſione D. Abbatis reſpectu illarum, † illa nō 8
ſufficeret niſi probetur immemorabilis canonizata per tres conformes, vt dixit Rota *dec.*491. *nu.* 11. *p.* 1. *& dec.* 126. *ſub n.* 2. *p.*4. *& in d. Theatina Iuriſdictionis de Ateſſa* 5. *Decemb.* 1614. *&* 26. *Ian.*1615. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.*

Multòque minus dicta manutentio impedire poteſt D. Epiſcopum, quoad licentias concionandi, † ac litteras dimiſſorias, vt ſenſit aliàs S. Congregatio Concilij in Theatina iuriſdictionis Sancti Ioannis in Venere, cuius decreti copia data fuit, & quoad confeſſariorum approbationes adeſt clara diſpoſitio S. Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* quod nemo admitti poſſit † ad Confeſſiones ſęcularium, niſi approbatus ſit ab Epiſcopo quocunque priuilegio, & conſuetudine etiam immemorabili non obſtante, & dixit Rota *in rec. dec.*655. *ſub nu.*2. *p.*3. vbi aliæ deciſiones recenſentur.

Non obſtat admiſſio cauſæ Reuerendiſſ. D. Epiſcopi Atticen. quia cùm veniat ad excluſionem d. Epiſcopi Aprutini, ac etiam D. Abbatis, non poteſt impedire hoc iudicium, † illiuſque expeditionem inter D. Epiſcopum Aprutinum, & Abbatem, Rota *dec.*4. *de iudic. in antiquior.* Felin. *in cap. cum ſuper num.* 17. *verſ. ſciatis etiam de re iudic.* Couarr. *pract. quæſt. cap.* 14. *nu.* 4. Rota cor. Reuerendiſs. D. meo Decano *dec.*237. *nu.*3. *& dec.*254. *nu.*2. maximè cùm veniat in ſtatu, & terminis, Put. *dec.*71. *lib.*1. *in correct.*

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Carpenctoraten. reſtitutionis ouium.

Luna 23. *Iunij* 1625.

AGVMENTVM.

Praxis probandi animalia ex ſtigmate in illorum corpore impreſſo hac in deciſione deducitur. Et

quod

quod eorumdem malæ fidei poſſeſſor teneatur,& fructus perceptos, & quos dominus ſua induſtria percipere potuiſſet reſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Animalia alicuius eſſe probantur ex ſtigmate in corpore illorum impreſſo.*

2 *Praxis probandi identitatem animalium qualis ſit.*

3 *Probatio identitatis animalium,quæ reſultat ex ſtigmate in illorum corpore impreſſo ſufficit, & quoad poſſeſſionem,& quoad dominium.*

4 *Animalia probato, quod ſint alicuius ſemper Domino reſtitui debent penes quemcumque detentorē reperiuntur.*

5 *Depoſitarij iudicialis confeſſio probat aduerſus quamlibet perſonam,etiam quod ſit tertius.*

6 *Poſſeſſor malæ fidei per conteſtationem litis, tenetur nedum ad fructus perceptos, ſed & illos, qui veriſimiliter à vero Domino percipi potuiſſent.*

7 *Mala Fides, quæ reſultat ex conteſtatione litis, dicitur præſumptio iuris, & de iure.*

8 *Poſſeſſor animalium alterius ſi curauit abradi ſigna in illorum corpore impreſſa dicitur in mala fide.*

Abraſio & cancellatio ſigni, ſeu ſtigmatis animalis alieni ſonat in delictum,& culpam punibilem,num.8.

9 *Fructibus inæſtimandi non attenditur, quid reus ex ſua perſona, vel aliorum eo inſtante poſſidentium eſſet percepturus, ſed quod actor ex propria induſtria conſequi potuiſſet, ibid.*

Hæ duæ deciſiones, iſta ſcilicet, & quæ proximè ſequitur allegantur ſupra ab alia, quæ in hac cauſa emanauit deciſione 141.

DECISIO CCLXXXVIII.

PRo informante fuit reſolutum, nempè reſtitutionem Ouium eſſe faciendam,& in quantitate petita, ac cum fructibus perceptis, & qui veriſimiliter percipi potuerunt.

Quantum ad reſtitutionem Ouium moti fuerunt Domini, quia conſtat illas fuiſſe poſſeſſas per Petrum, & fratres dum per publicum Inſtrumentum, quod datum fuit eas precario conceſſerunt Ludouico paſtori ad paſcendum cum pacto de partiendis fructibus, & eſſe eaſdem, quæ conſignata fuerant paſtori, & ſuper quibus fuit conſumata executio ad inſtantiam Sebaſtiani, quandoquidem nedum ex teſtibus in cauſa examinatis, ſed etiam ex ſtigmate gregis dictorum fratrum ſigno in corpore cuiuslibet earum impreſſo formi-
1 ter recognito, † tales probantur *l. ſtigmata, C. de fabricen.*
2 *lib.*10. ex quo textu Bart. deducit praxim probandi † identitatem animalium, idem probant *l. penult.* §. *penul. C. de aquæductu lib.*11. *l.*3. *C. de bonis vacan. lib.*10. *l. quod ſine, ff. de peric.& commod. rei vend.* Lucas de Penna latiſſimè comprobans *in d. leg. ſtigmata num.* 5. & dicens ſufficere hanc
3 probationem, † quoad poſſeſſionem, & quoad dominium, Oſaſc. *dec.*40. *nu.*2. Iaſ. *conſ.*170. *nu.* 16. *lib.*2. Menoch. *præ-*
4 *ſumpt.*15. *num.*28. *lib.* 6. Vnde conſequitur illas eſſe † reſtituendas à quocumque detentore poſſideantur, *l. à Diuo Pio,* §. *ſi ſuper rebus, ff. de re iud. l. quæ prædium, C. ſi aliena res pignori data ſit.*

Quantitas etiam petita benè iuſtificatur ex confeſſione Depoſitarij Ouium, de qua in depoſito iudiciali dato ſum. *nu.*6. nempe eſſe nonaginta quinque, quæ probat aduerſus
5 quemcumque † etiam tertium, *l. deſiderium, C. depoſiti,* Surd. *conſ.* 60. *num.* 6. latiſſimè comprobans hanc concluſionem.

Demum cùm fructibus perceptis, & qui veriſimiliter percipi potuerunt fieri debet reſtitutio, cum verſemur in malæ
6 fidei poſſeſſore per litis conteſtationem effecto, † qui regulariter tenetur ad fructus perceptos, & qui veriſimiliter percipi potuerunt à vero domino, *l. fructus, & l. & exaduerſo cum gloſſ. ff. de rei vend. cap. grauis,* vbi Abb. & Imol. *de reſtit. ſpol.* Boer. *dec.*268. *nu.*1. Becc. *conſ.*95. *n.* 3. Surd. *conſil.* 293. *nu.*12. *vol.*2. Laderch. *conſ.*99. *nu.* 2. diſtinguens materiam fructuum percipiendorum, & quomodo in Iure accipiantur, maximè quia in Sebaſtiano augetur iſta mala fides,
7 quæ non tantum eſt iuris, & de iure præſumpta † propter litis conteſtationem,vt dicit Bart. *in l. ſed & ſi lege,* §. *etiamſi ante nu.*1. *ff. de pet. hæred.* & ſequitur Surd. *dicto conſ.* 293. *num.*9. Sed poſitiua probatur, dum curauit abradi mercum
8 gregis per lanæ tonſionem, ne ſigna cognoſcerentur, † & redderetur ſi non impoſſibilis, ſaltem difficilior probatio identitatis dictarum Ouium, quod ſonant in delictum, & culpam punibilem, *l.* 2. §. *fin. ff. de oper. pub.* Lucas de Penna *in eadem l. ſtigmata, C. de fabricen. eodem lib.*11. *nu.* 6.

Neque ab huiuſmodi onere reſtitutionis, & maiori perceptione fructuum poſſunt ſe eximere hæredes Sebaſtiani, quaſi nullos fructus attigerint, dum ſub depoſito iudiciali Oues ſemper remanſerunt: quia in æſtimandis fructibus non attenditur,quid Reus ex ſua perſona,vel aliorum eo inſtante poſſidentium eſſet percepturus, † ſed quid actor ex ſua induſtria, & diligentia conſequi potuiſſet, vt benè declarant Surd. & Laderch. ſupra relati poſt Bart. & alios quos allegant. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Carpentoraten. reſtitutionis ouium.

Veneris 7. *Iunij* 1636.

ARGVMENTVM.

Materia præcedentis deciſionis, & in hac repetitur circa reſtitutionem fructuum, quam facere tenetur malæ fidei poſſeſſor.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor malæ fidei tenetur ad fructus non ſolum perceptos, ſed & ad eos, qui veriſimiliter à Domino rei percipi potuerunt.*

2 *Poſſeſſor malæ fidei,quis efficitur per conteſtationem litis.*

3 *Poſſeſſor malæ fidei per litis conteſtationem incipit ſcire rem ad eum non pertinere,ac proindè fructus cuſtodire tenetur.*

4 *Mala Fides,quæ deducitur ex conteſtatione litis ſi aliquo colore bonæ fidei velari poteſt,numquam poſſeſſor condemnatur ad fructus,qui percipi potuerunt.*

5 *Abraſio, ſeu cancellatio merci, vel ſigni exiſtentis in animali alieno auget malam fidem, eamque reddit indubitatam.*

Limita, vt num.6.

Abradere,& cancellare mercum animalium alterius dicitur delictum, num.5.

6 *Limita ſi propter aliquam cauſam fuit facta talis abraſio, puta ob tonſionem lanæ,quæ fit in ouibus.*

Delictum ad excludendum omnis interpretatio ſumenda eſt, numer. 6.

Emanauit hæc deciſio in eadem cauſa deciſionis antecedentis.

DECISIO CCLXXXIX.

CAuſa repropoſita dictum fuit ſtandum eſſe in deciſis, præter quam quoad fructus, qui percipi poterunt.

Non enim fuit dubitatum de identitate, & quantitate Ouium, quæ poſſidebantur per Petrum, & fratres, & precario conceſſæ fuerunt Ludouico paſtori ad paſcendum cum pacto de partiendis fructibus, & ſuper quibus fuit conſumata executio ad inſtantiam Sebaſtiani. Quoniam prædicta omnia probantur ex inſtrumentis,& teſtibus, & merco, ſeu ſtigmate in qualibet impreſſis, & abſque hæſitatione dictis fratribus ſunt reſtituendæ vnà cum fructibus perceptis. Sed difficultas verſabatur, quoad fructus veroſimiliter percipiendos, pro quibus Domini credebant Sebaſtianum, & nunc eius hæredes non teneri.

Nam, & ſi vera ſit concluſio in deciſione ſupradicta firmata malæ fidei poſſeſſorem † teneri ad fructus perceptos, 1
& ad eos etiam, qui veroſimiliter à Domino rei percipi poterant, *cap. grauis,* vbi etiam Abb. & Imol. *de reſtit. ſpoliator.* Boer. *dec.*168. *nu.* 1. Becc. *conſ.*95. *nu.*2. Surd. *conſ.*293. *nu.*12. *volum.*2. Laderch. *conſ.*99. *nu.* 2. & Sebaſtianum effectum fuiſſe malæ fidei poſſeſſorem ex lite per † dictos Pe- 2
trum, & fratres conteſtata ſuper dominio Ouium, & earum reſtitutione benè probat *text. in l. ſed & ſi lege* §. *ſi ante de pet. hæred.* Butr. *& alij in cap. conſultationibus de iurepatronatus,* incipit enim ſcire per petitionem partis res ad eum non pertinere, & fructus cuſtodire † tenetur, Bart. *in* 3
dicta l. ſed & ſi lege, §. *ſi ante, ff. de pet. hæred.* Surd. *conſ.*4. *nu.*45. *& dict. conſ.*293. *nu.*9. *vol.*2.

Attamen vbi hæc mala fides deſumpta ex litis conteſtatione † aliquo colore bonæ fidei velari poteſt nunquam 4
condemnantur poſſeſſores in fructibus, qui percipi potuerunt, Caſſad. *dec.*6. *num.*3. *de probat.* Rota *dec.* 10. *de reſtit. ſpoliat. in antiq.* Put. *dec.* 383. *num.* 2. & 6. *lib.* 1. Rot. *dec.* 552. *nu.*2. *p.*1. *diuerſ.*551. *nu.*1. *p.*1. *rec.* Gonz. *ad reg.* 8. §. 7. *proœm.*

proœm. num. 161. Monet. de diſtrib. quotid. lib. 1. qu. 6. n. 7. atteſtantes de ſtylo huius Sacri Tribunalis, & ſufficienter colorari bonam fidem Sebaſtiani ad eum effectum viſum fuit dum per Iudicem relaxata fuerunt mandata executiua, nec Sebaſtianus violenter, aut attentatè proceſſit ad capturam Ouium.

Nec obſtat, quod Sebaſtianus poſtquam Oues in ſuo poſſe peruenerunt abradi fecit ſigna & mercum, quo ſignatæ
5 erant, ne apparere poſſet cuius eſſent, † quòd dicebatur augere malam fidem, & illam indubitatam reddere, quod Oues non eſſent paſtoris eius debitoris, & delictum arguere, l. 2. §. final. C. de fabricen. lib. 11. Lucas de Penna in l. ſtigmata nu. 6. C. eodem tit. lib. 11.

Quia tonſio lanæ fieri etiem potuit ad alium effectum, nempè ad lanam, quæ eſt fructus ouium, colligendam. Vn-
6 de † ſemper in dubio capienda eſt interpretatio per quam delictum excludatur, Bart. in l. non ſolum, §. ſed vt probari nu. 2. de oper. nou. nunc. Crau. conſ. 9. nu. 20. Alciat. præſumpt. 1. reg. 3. Menoch. conſ. 55. num. 21. & conſ. 128. num. 2.

Et ita, &c.

R. P. D. BVCCABELLA

Viterbien. Hæreditatis de Chiſijs.

Veneris 29. Ianuarij 1638.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in poſſeſſionem bonorum Patrui eſt danda Nepti in capita quando concurrit cum alijs nepotibus ex altero fratre, nullo exiſtente fratre defuncti. Statutum non comprehendit cenſum creatum ad fauorem ſubditi, quando fundus ſuper quo eſt creatus eſt extra territorium ſtatuentium:

SVMMARIVM.

1 *Fides baptiſmi iuncta cum depoſitione teſtium, & alimentorum præſtatione probat, quem eſſe nepotem.*

2 *Neptis ex fratre ſuccedit ab inteſtato patruo vnà cum alijs ex altero fratre nepotibus in capita, & non in ſtirpes quando frater patrui non concurrit.*

3 *Neptis ex interdicto quorum bonorum eſt immittenda in poſſeſſionem bonorum patrui ab inteſtato defuncti.*

Amplia procedere etiam in locis montium, & cenſibus, ac alijs rebus incorporalibus, nu. 4.

5 *Inuentarium factum à tutrice probat contra pupillos poſſeſſionem bonorum in eo deſcriptorum.*

6 *Statutum non extendit vires ad bona extra territorium exiſtentia.*

7 *Statutum comprehendit cenſum ad fauorem alicuius ſubditi celebratum, & ſi fundus cenſitus extra territorium, & vide nu. 14.*

Contrarium verius, nu. 8. & ſeqq.

8 *Cenſus impoſitus ad fauorem ſubiecti ſtatuto ſi fundus cenſitus exiſtit extra territorium ſtatuentium non cadit ſub dicto ſtatuto, & nu. ſeqq. & vid. nu. 14.*

9 *Cenſus cùm debeat creari ſuper re immobili, & particulari, ex tali creatione naſcitur ius quoddam reale ipſi rei, ac fundo inhærens.*

Et hoc ius dicitur in eſſe prædio tanquam accidens in ſubiecto, nu. 10.

11 *Accidentia naturaliter cum ſubiecto identificantur, & in illius ſubſiſtentia ſubſiſtunt.*

12 *Cenſus connumerantur inter immobilia.*

13 *Cenſus perit ſi perit fundus.*

14 *Cenſus obligatio altera realis, & dicitur principalis, altera perſonalis, & dicitur acceſſoria.*

Allegatur præſens hæc deciſio nec non ſequens ſupra in deciſ. 144. quæ eſt in hac eadem cauſa Viterbien. Hæreditatis de Chiſiis.

DECISIO CCLXC.

PRopoſito dubio, An D. Hieronymæ eſſet danda immiſſio in poſſeſſionem bonorum extra Territorium Viterbien. in quibus, & pro qua rata, cenſuerunt DD. dandam eſſe quoad loca decem, & ſeptem Montium, & cenſum ſcutorum 3000. in ſorte principali pro tertia medietatis; Non enim controuertebatur ipſam D. Hieronymam eſſe q. Pogij, de cuius ſucceſſione agitur, ex Ludouico germano fratre neptem idque etiam probari viſum fuit ex fide baptiſmi, quæ iuncta cum teſtium depoſitionibus; † præſtatione 1
alimentorum, eidem tanquam nepti in Monaſterio exiſtenti per ipſum Poggium facta, & alijs adminiculis pro ea adductis, & ponderatis ſufficientem probationem facit, vt per Rota coram Greg. XV. dec. 349. nu. 5. & cor. Card. Caual. dec. 46. num. 1. & ſeqq. & in rec. dec. 472. nu. 8. p. 1. & in dec. 641. nu. 1. & 2. p. 3. & 409. nu. 5. p. 5. & cor. Buratto deciſ. 155. nu. 7. & 8. & dec. 710. nu. 5. & in Romana dotis, ſeu filiationis 4. Decembr. 1634. cor. P. D. meo Merlino. Vnde ipſa habeat intentionem fundatam, quod d. Poggio ab inteſtato defuncto debeat vnà cum DD. Franciſco, & Laurentio eiuſdem Poggij ex altero fratre prædefuncto nepotibus ſuccedere, non quidem in ſtirpes, ſed in capita, & pro æquali portione, cum alius frater ſuperſtes non adſit, qui cum eis concurrat, † iuxta communem, ac veriorem ſententiam, 2
Azzo in ſum. Cod. de leg. hered. Bald. in l. 1. §. vlt. ff. ſi pars hæred. pet. Capt. conſ. 21. nu. 104. Honded. conſ. 7. n. 9. lib. 2. Theſ. dec. 162. per tot. quam vti talem ſequuta fuit Rota in cauſa Bononien. ſeu Romana iuris ſucceden. 10. April. 1592. cor. Card. Blanchetto, & in Romana ſucceſſionis 1. Aprilis 1602. cor. Card. Millino, & in dec. 352. cor. bo. me. Buratto & in dec. 196. nu. 2. & ſeqq. & dec. 484. num. 1. par. 4. rec. ac proinde in poſſeſſionem bonorum per ipſum Poggium, dum vixit, poſſeſſorum pro tertia parte † ex interdicto quorum 3
bonorum immittenda veniat, l. 1. ff. & C. quor. bonor. Menoch. de adipiſc. rem. 1. nu. 33. Rota dec. 115. num. 1. p. 1. rec. & dec. 415. nu. 2. par. 5. rec. Quod remedium non eſt dubitandum locum habere etiam in cenſibus, ac locis Montium, & in rebus etiam omninò incorporalibus, † vt per Rip. in 4
l. 2. nu. 2. ff. quorum bonor. Menoch. de adip. rem. 1. n. 83. Peregr. de fideic. art. 46. nu. 16. Burat. dec. 474. num. 7.

Quod autem bona prædicta fuerint per Poggium, dum vixit, poſſeſſa, & in illius hæreditate reperta, ſimiliter non controuertebatur, & quoad medietatem dd. locorum Montium probatur, † tam ex deſcriptione de eis facta per tutricem dd. DD. Laurentij, & Franciſci in inuentario bonorum hæreditariorum d. Poggij, iuxta tradita per Surd. dec. 184. nu. 3. Mantic. dec. 344. nu. 8. Rota dec. 387. nu. 2. p. 1. & dec. 407. nu. 2. par. 2. rec. Greg. dec. 575. nu. 3. quam etiam ex eo, quod eadem loca ceſſa, ac reſignata fuerunt ipſimet Poggio, & hæredibus q. Laurentij, & hoc modo per eum pro indiuiſo ſemper poſſeſſa, vt in ſummario d. Hieronymæ nu. 2. Quo vero ad cenſum conſtat illum fuiſſe impoſitum per D. Paulum Monaldenſem ſuper tenuta nuncupata S. Egidij in Territorio Montis Caluelli, & venditum eiſdem Poggio, & Laurentio, vt in d. Summ. nu. 3.

Neque obſtat Statutum Viterbien. fœminarum per maſculos excluſiuum; quoniam præſuppoſito etiam ſine veri præiudicio, quod illud in hoc caſu locum habeat, de quo ſi opus erit, poterit alias particulariter videri, fuit reſponſum in omnem caſum ad bona prædicta extra ſtatuentium Territorium exiſtentia, † & ſic illis non ſubiecta, vires ſuas minimè extendere iuxta opinionem opinionem Bart. in l. cunctos populos num. 32. C. de Sum. Trin. & fid. Cathol. Felin. in cap. poſtulaſti num. 4. de for. comp. Rol. conſ. 80. per tot. lib. 4. Honded. conſ. 5. nu. 14. lib. 1. Put. dec. 341. lib. 1. in correct. Duran. dec. 31. nu 8. Rot. dec. 177. nu. 2. & ſeqq. & dec. 364. nu. 9. p. 5. rec. & in Recanaten. hæreditatis 10. Martij 1623. coram Eminene. Veroſpio, & in Ciuitatis Caſtelli ſucceſſionis 20. Iunij 1633. coram R. P. D. Veroſpio & in Romana de Taglsettis 25. Iunij 1635. cor. Reuerendiſſ. Decano. 6

Neque etiam viſum fuit obſtare, quod cenſus prædictus fuerit impoſitus ad fauorem dd. Poggij, & Laurentii, † qui 7
erant dd. Statuentibus ſubiecti, & quod contractus fuerit celebratus in Ciuitate Viterbien. & conſequenter cenſus ipſe in eadem Ciuitate, non autem extrà illius Territorium videatur exiſtere, iuxta tradita per Aretin. conſ. 10. Felic. de cenſib. tom. 1. lib. 3. c. 1. nu. 12. verſ. hanc limitationem, Gratian. diſcept. 29. nu. 2. 3. & ſeqq. diſcept. 885. nu. 23. Rot. in Romana hæreditatis de Burdeſia 14. Maij 1571. cor. Oradino, & in Piſana de Roſarminis 17. Martij 1589. coram Comitulo, & in Auenionen. & Cauallicen. Collectarum 16. Maij 1583. cor. Card. Lancellott. impreſſ. penes Gratian. d. c. 29. nu. 7. & ſeqq. & penes Cinc. de Cenſibus deciſ. 3. quia cùm ille fuerit impoſitus ſuper d. Tenuta nuncupata S. Egidij poſita in Territorio Montis Caluelli extra dictum Territorium Viterbien. in eodem Territorio Montis Caluelli non autem Viterbien. exiſtere cenſetur, verior enim DD. viſa fuit opinio, quod cenſus impoſitus ſuper certo fundo iuxta formam Bullæ Pij V. cenſeatur in eodem loco eſſe, † vbi fundus 8
exiſtit,

exiſtit, Tiraq. *de iure primog. qu.49. num.9.* Gabr. *conſ.141.*
nu.15. lib. 2. Surd. *dec. 204. nu. 6. & 7.* Molin. *de iuſt. & iur.*
to.2.diſp.384.nu.4.verſ. quando cenſus realis, Azebed. *in l.1.*
tit.17. lib. 9. Nou. compil. num. 119. cuius opinioni adhæret
etiam Felic. *d. tract. de Cenſib. tom.2. cap.6. ſub nu. 6. ad fin.*
verſ. cuius opinioni adhærere, Fab. de Anna *conſ.45.nu.2.* Pe-
regr. *conſ.90. num.29. verſ. in penſionibus lib. 1.* Gratian. *di-*
ſcept.586.nu.6. latè Parlador. *rer. quotid. lib.1.c.3. nu. 13. &*
ſeqq. Theſ. iun. *quæſt. forenſ. lib. 2. qu. 5. in fin.* Barz. *deciſ.*
109. num. 10.

Idque efficaciter probatur ex eo, quia cenſus iuxta for-
mam Bullæ prædictæ neceſſariò creari, ac conſtitui debet in
re immobili particulari, ac nominatim certis finibus deſi-
9 gnata, † & ex tali creatione, & impoſitione naſcitur ius
quoddam reale ipſi rei, ac fundo inhærens Specul. *in tit. de*
de hypoth. §. nunc aliqua, Couar. *var. reſol. lib.3. c.7. num.6.*
Roder. *de ann. reddit. lib. 2. qu. 16. §. 7. quin verſ. ſed etiam*
ius, Auendan. *de cenſib. c.59. nu.10.* Greg. Lop. *in l.28. tit.8.*
par.5. in verſic. Cenſo, lim.1. in fin. Parlad. *d. c. 3. nu. 16. 17.*
& ſeqq. qui dicit ineſſe prædio tanquam accidens in ſubie-
10 cto,† quod ea prorſus etiam firmat Felic. *d. tract. de cenſur.*
to.2. lib.1. c.1. ſub nu.3. Rota *dec. 143. nu. 1. & ſeqq. p. 5. rec.*

Ideòque licet propria exiſtentia non videatur eſſe in loco,
nihilominus ratione cohærentiæ exiſtentia ſaltem aliena
cenſeri debet in eodem loco eſſe, vbi fundus, cui tanquam
ſubiecto inhæret, & in quo eſt creatus, & impoſitus exiſtit.
Cùm enim prædio, ſiue fundo inſit, ipſumque velut accidens
quoddam afficit cum eo quodammodo identificari neceſſe
11 eſt, iuxta celebre Philoſophorum placitum, † quod acciden-
tia naturaliter cũ ſubiecto identificantur, & illius ſubſiſten-
tia ſubſiſtunt, vt ex trad. per Auerr. Simplic. & alios inquit
12 Felic. *d. to.2. lib.1. c.1. ſub nu.3. verſ. quamobrem;* Vnde pro-
pter hanc rationem inter immobilia connumeratur, Gabr.
conſ.141. nu.14. lib.2. Felic. *de cenſ. lib.1. c.7. n. 2. verſ. quod*
redditus, & lib.2. cap.3. nu.32. & 33. & ſeqq. & tom. 2. lib. 1.
c.1. nu.3. Barz. *dec.109. nu. 11.* Surd. *dec.204. n. 6. verſ. quia*
ratione, Rota *in Narnien. bonorum 26. Iunij 1637. cor. R. P.*
13 *D. Motmanno,* & fundo prætereunte, ipſe quoque cenſus
perit, & extinguitur, vt apertè cauetur in dicta Bulla Pij V.
Couar. *dict. lib.3. c.7. n.3.* Nauar. *de vſur. nu. 74. & 95.* Fe-
lic. *de conſ. lib.1. c. 4. nu. 3.* Auend. *eod. tract. cap.60. num.5.*
circa med. Rot. *dec. 757. nu.2. par.1. diu.*

Neque obſtant in contrarium allegata, quia procedere
poſſunt in cenſibus conſtitutis ante dictam Bullam Pij V. in
ſola, nudaque perſona, vel cum adiectione obligationis, ſiue
hypothecæ generalis omnium bonorum, aut quando cenſus
ipſe fuit ſuper omnibus bonis tam mobilibus, quàm immo-
bilibus generaliter impoſitus, prout loquuntur ſupradictæ
14 deciſiones coram Otadino, Comitulo, & Lancellotto; † ſe-
cus autem quando ille ſecundum eiuſdem Bullæ formam
fuit ſuper certa re immobili proprijs finibus deſignata con-
ſtitutus, tunc enim eſt verè ius reale ipſi rei immobili cohæ-
rens, & obligatio realis principalis eſt, perſonalis verò acceſ-
ſoria, Boninſ. *de cenſ. 1. cond. num.4. & 5.* Surd. *conſ.318. in*
princ. lib.3. Roder. *de ann. redd. d. lib. 2. qu. 19. nu.29. circa*
med. Auend. *de cenſ. cap. 58. nu. 3.*

Et ita vtraque parte, &c

R. P. D. B V C C A B E L L A.

Viterbien. Hæreditatis de Chiſijs.

Mercurij 24. Nouembris 1638.

A R G V M E N T V M

Statutum excludens fœminas ab hæreditate aliquo-
rum cenſetur tantummodo illas excludere ab hæ-
reditate illorum, quos expreſſit, ſecus autem eo-
rum, qui non fuerunt à ſtatuto nominati.

S V M M A R I V M.

1 *Neptis ſuccedit Patruo ab inteſtato vnà cum nepotibus*
ex altero fratre.
2 *Nepotes ex pluribus fratribus ſuccedunt Patruo in capi-*
ta non autem in ſtirpes.
3 *Statutum excludens fœminas à ſucceſſione intelligendum*
eſt à ſucceſſione tantum nominatorum, & nu.5. & 6.
4 *Statuta correctoria iuris communis tantum diſponunt*
quantum loquuntur.
Statuti Verba vbi ceſſant, ceſſat quoque diſpoſitio, nu.4.
Statutum non extenditur ad perſonas in eo non expreſ-
ſas, num. 4.
6 *Verbum, ipſorum, eſt relatiuum, & ad oculum demon-*
ſtrat perſonas, & diſpoſitiones ſupra expreſſas, ideoque
dicitur reſtrictiuum.
7 *Dictio, ea, denotat cauſam, & lineam immediatam.*
Statutum excludens fœminas ex aliqua linea cenſetur il-
las excludere quoties adſint maſculi ex illa eadem li-
nea, num.7.
8 *Statuta fœminarum excluſiua cenſentur facta pro agna-*
tionis conſeruatione.
9 *Ratio conſeruandæ agnationis non eſt in ſtatutis exten-*
denda ad perſonas non expreſſas, ſed ad nominatas
tantum.
10 *Statutum licet, non ſit extendendum ex identitate ratio-*
nis, eſt ſaltem ex maioritate rationis extendendum, &
nu. ſeq. vbi vide.
11 Rota *in dec. 496. nu. 2.* apud Seraph. *& dec. 104. nu. 1.*
par.1. rec. declaratur.

Allegatur hæc deciſio ſupra in dec.144. quæ eſt in eadem cau-
ſa ſicut eſt præcedens.

D E C I S I O CCXCI.

POſtquam fuit reſolutum, * quoad bona hæreditaria
Poggij extra territorium Viterbien. exiſtentia dandam
eſſe D. Hieronymæ ex Ludouico Germano fratre præde-
functo Nepti immiſſionem, pro tertia parte; Propoſui du-
bium ad quem ſpectet eiuſdem Poggij hæreditas, quoad bo-
na intra d. territorium poſita; Et Domini vnanimiter reſ-
ponderunt ſpectare ad d. D. Hieronymam ſimiliter pro ter-
tia parte. Nam attenta iuris communis diſpoſitione res eſt
clara, quod ipſa ad d. eius Patrui ſucceſſionem ab inteſtato
defuncti vocatur † vnà cum DD. Franciſco, & Laurentio 1
ex altero fratre nepotibus; vt eſt *text. in §. ſi igitur auth. de*
hæred. ab inteſt. venient. & auth. ceſſante, C. de legit. hæred.
Non obſtante, quod ſit fœmina, *d. auth. ceſſante, & §. nullum*
verò auth. de hæred. ab inteſt. venient. & auth. defuncto, C. ad
Sen. Conſ. Tertull. Non quidem in ſtirpes, ſed in capita, & ſic
vnoſquiſque pro tertia parte † iuxta opinionem Azon. quam 2
vti veriorem, & magis communem ſequuta eſt Rot. *in cauſa*
Bononien. ſeu Romana ſucceſſionis 10. April. 1592. cor. bo. me.
Card. Blanchetto, & in Romana ſucceſſionis 1. Iulij 1602. co-
ram bo. me. Card. Mellino, & in hac cauſa 16. Ian. 1637. &
29. Ianuarij proximioris coram me.

Quo verò ad ſtatutum Viterbien. in quo pro parte dd.
Franciſci, & Laurentij totum fundamentum erat poſitum,
fuit dictum illius diſpoſitionem non intrare; verba enim
ſunt hæc (Mulier Nupta, vel non Nupta, & deſcendentes ab
ea per lineam fœmininam patri, vel matri, vel Auo, vel Auiæ,
vel fratri, vel alicui ipſorum non ſuccedat ab inteſtato exi-
ſtente maſculo, ex linea maſculina vno, aut pluribus, ex qua
ipſa mulier deſcendat) vnde cùm in propoſito non agatur
de hæreditate alicuius ex prænominatis, ſed de ſucceſſione,
& hæreditate Patrui, † de qua ſtatutum ipſum mentionem 3
non facit, non eſt dicendum D. Hieronymam eſſe ab illius
ſucceſſione excluſam, Caſtr. *conſ.118. nu.1. lib.2.* Crauett.
conſ.743. nu.2. verſ. qua enim ratione, Gabr. *conſil. 100. nu.*
32. lib.2. Corn. *conſ.171. ſub n.1. verſ. tamen his non obſtan-*
tibus, & ſub nu.3. verſic. ſimiliter conſtat lib. 4. Cephal. *conſ.*
616. nu.44. 45. & ſeqq. & fuit dictum *in Romana hæreditatis*
16. Maij 1594. cor. Card. Mellino.

Eſt enim regula generalis, quod huiuſmodi ſtatuta fœmi-
narum excluſiua tanquam correctoria iuris communis tan-
tum diſponunt, † quantum loquuntur, & vbi ceſſant verba, 4
ceſſat etiam diſpoſitio, Bald. *in l. teſtamentum non ideo in fin.*
C. de teſt. Ceph. *d. conſ.616. nu. 44.* Hondед. *conſ. 12. nu.50.*
lib.1. Nec extenduntur ad perſonas in eis minimè expreſſas,
Gabr. poſt alios *de ſtat. concluſ. 7. nu. 1. & ſeqq.* Ideoque ab
hæreditatibus tantum perſonarum † in eis nominatarum 5
excludere cenſentur, Bald. *in l. ſed & milites in princ. verſ.*
& facit ad ſtatutum, ff. de excuſ. tutor. Paril. *conſ.47. nu. 77.*
& ſeqq. lib.3. & Crauett. *d. conſ.743. n. 2. & ſeqq.* Dec. *conſ.*
589. nu.2. Menoch. *conſ. 496. nu. 49. verſ. & hæc ſtatuta, &*
conſ.607. nu. 12. Surd. *dec. 9. nu. 16.* Rot. *dec. 463. nu.4. p.1.*
& dec. 247. nu.25. & dec.321. nu.9. p.5. rec.

Idque eo magis viſum fuit Dominis procedere ſtantibus
illis verbis (vel alicui ipſorum) quæ tanquam relatiua, & ad
oculum demonſtratiua diſpoſitionem ad perſonas ſuprano-
minatim expreſſas † reſtringunt, Bald. *conſ.304. nu. 2. lib.5.* 6
Cagnol. *in l.2. nu.46. verſ. 2. principaliter, & verſ. allegata*
in contrarium, C. de pact. inter emptor. & vendit. Dec. *conſ.*
262. in princ. verſ. ſecundo fallit, Menoch. *conſ. 82. nu. 178.*
Surd.

Digitized by Google

Surd. *conſ.*163. *nu.*14. *& ſeq. & dec.*125. *nu.*1. Rot. *dec.*300.
*nu.*21. *verſ. quæ dictio, & dec.*619. *nu.*3. *p.*1. *& dec.*507. *nu.*9.
*par.*2. *& dec.*333. *nu.*2. *par.*4. *rec.*

Pæſertim etiam ponderando dictionem illam, *ex*, ibi, ex
qua ipſa mulier deſcendit, quæ videtur denotare cauſam,
7 † & lineam immediatam, ita vt fœmina tunc ſolum cenſea-
tur excluſa, quando extant maſculi ex linea maſculina Pa-
tris ipſius, quales non ſunt dicti DD. Franciſcus, & Lauren-
tius, vt poſt Alex. *in l. Gallus, §. nunc de lege nu.*3. *ff. de lib. &
poſthum.* & alios conſiderat Menoch. *in conſ.* 234. *nu.*12. &
faciunt etiam tradita per Eug. *conſ.* 83. *nu.* 49. *lib.* 1. Sim. de
Præt. *conſ.*59. *nu.*11. & Cæph. *d. conſil.* 616. *nu.* 46.

8 Nec obſtat, quod ſimilia ſtatuta facta videantur † pro
agnationis conſeruatione, vt tradit Cyn. *in l. publico in* 4.
quæſt. C. ad l. Iuliam de adult. Bald. *in l. quod verò n.* 1. *ff. de
leg.* & dixit Rot. *in Ceſenaten. fideicomm.* 24. *Ianuarij* 1628.
coram Reuerendiſſ. Vrgell. Quia non propterea eſt facienda
9 extenſio ad perſonas in eo non nominatas, † ſed ratio agna-
tionis conſeruandæ reſtringi debet ad expreſſas, Dec. *in l.* 1.
*ſub nu.*3. *C. de ſucceſſ. edict. & d. conſil.* 589. *nu.* 6. *verſ. non
obſtat ſi dicatur*, Crauett. *dict. conſ.*743. *ante nu.* 1. *& num.
ſeq.* Menoch. *conſ.*317. *nu.*7. Greg. *dec.* 433. *nu.*18.

Nec etiam viſum fuit obſtare, quod licet ſtatutum prædi-
ctum non ſit extendendum ex identitate rationis. Nihilo-
10 minus extendi ſaltem debeat ex maioritate rationis, † ita vt
cum in verbis excluſa legatur ſoror, quæ eſt proximior,
multò magis debeat excludi Neptis, quæ eſt remotior, vt per
Seraph. *dec.* 496. *nu.* 2. *& dec.*104. *nu.*1. *in fin. p.*1. *rec.* Quo-
11 niam placuit † reſponſio, quod deciſiones prædictæ non lo-
quuntur de excluſione ab hæreditate perſonæ in ſtatuto
non expreſſæ, prout nec etiam loquuntur, quando non ex-
tant deſcendentes maſculi ex linea immediata, ex qua fœ-
mina deſcendit, de qua vt ſupra dictum eſt loquitur ſtatu-
tum iſtud, ſed ſolum firmant, quod vbi ſoror per ſtatutum
ab hæreditate patris excluditur debeat etiam ab eadem hæ-
reditate multò magis excludi Neptis ex fratre, vel alia filia
prædefuncta, in qua militat maior excluſionis ratio, cùm ſit
in remotiori gradu, & ſuccedat in concurſu cum patruo ſo-
lùm per repræſentationem, non autem ex perſona propria
prout hic iuxta deducta in dictis alijs deciſionibus in hac
cauſa factis, vt in ſpecie ad d. deciſionem Seraphini reſpon-
dit Rot. *in d. Romana hæreditatis coram Mellino*, vbi quod
in his terminis non licet arguere de excluſione proximioris
ad remotiorem ex pluribus ibi, & ſupra allegatis.

Et ita vtraque parte, &c.

Ideſt ſub die 29. *Decembris* 1638. *coram eodem bon. mem.
Buccabella, quæ eſt deciſio præcedens.*

R. P. D. GHISILERIO,

Poſtea Epiſcopo Tarracinen̄.

Meleuitana Hæreditatis.

Veneris 1. *Iulij* 1633.

ARGVMENTVM.

Vis & metus ſi in confectione teſtamenti interue-
nerunt, etiam quod ab hærede inſtituto proue-
niſſe non conſtet illius inualiditatem operantur,
quod eo magis procedit, ſi de reuocatione teſta-
menti præcedentis agatur. Tranſactio quæ fal-
ſitatem cauſæ in ſe continet dicitur ipſo iure cor-
ruere, maximè ſi eſt læſiua. Mentis compotem vl-
tra quod de iure teſtatorem fuiſſe præſumitur,
probant aſſertio Notarij, & iuramentum in ea
præſtitum, cæterique actus ad mentis integrita-
tem conferentia.

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ probatur ex reuolutione proceſſus, in
quo apparet omnia neceſſaria fuiſſe ſeruata.*
2 *Teſtamentum vltimum metu, & dolo extortum non ope-
ratur reuocationem primi, & nu.*4. *& per totam dec.*
3 *Teſtes ſingulares probant metum.*
4 *Teſtamentum metu factum ad fauorem inferentium me-
tum aliquid operare non poteſt.*
6 *Intereſſe matris dicitur intereſſe filij.*
6 *Dolus alterius, vbi immediatè eſt cauſa meæ acquiſitio-
nis mihi nocet perinde, ac ſi proprius fuiſſet, & nu.*9.
7 *Dolus non ſolum in perſona operante conſiderari debet,
verùm etiam in ipſo actu, vt ex eo aliquid vtilitatis
percipi non poſſit.*
*Voluntas libera in teſtamento requiritur, num.*7.
8 *Vis ſeu metus quoties dedere cauſam inſtitutioni, illa de-
bet omnino corruere, & num. ſeq.*
10 *Tranſactio inita ex falſa cauſa corruit ipſo iure, &
num. ſeqq.*
11 *Cauſa in tranſactione expreſſa ſi ſit vnica etiam finalis
præſumi debet.*
12 *Tranſactio cenſetur inita ex tacita conditione niſi adſit
error, & falſa cauſa.*
13 *Tranſactio reſcinditur data læſione enormiſſima.*
14 *Teſtator tempore conditi teſtamenti ſanæ mentis præſu-
mitur donec contrarium probetur.*
15 *Teſtatorem non eſſe mentis compotem affirmans hoc ple-
nè, & concludenter probare debet.*
16 *Teſtatorem fuiſſe mentis compotem vltra iuris præſum-
tionem probatur nedum ex aſſertione Notarij, ſed ex
alijs actibus, & cōtractibus in quo fuit habitus vti talis.*
*Ac denique, quia teſtamentum apparet factum vti à ſano,
non autem à demente, ibid.*
*Teſtamenti pro validitate ex capite ſanæ mentis teſta-
toris ſemper Rota reſpondit, nu.*16.
17 *Teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis eo fortiùs probatur ſi ap-
paret ipſum aliquem ſibi magis coniunctum inſtituiſſe,
qui ſit de agnatione.*

*Hæc deciſio cum alijs, quæ in hac cauſa immediatè ſequuntur
allegantur ſupra à deciſ.*151. *in qua omnes emanarunt.*

DECISIO CCXCII.

ORdinarius Meleuitanus per diffinitiuam ſententiam
pronunciauit teſtamentum conditum à R. D. Federi-
co de Attardis 20. Maij 1620. in quo hæredem vniuerſalem
inſtituit Io. Mariā Attardum, eſſe attendendum, cæteris te-
ſtamentis habitis pro nullis, inualidis, & reuocatis, & reſcin-
dendam eſſe tranſactionem factam à ſupradicto hærede
cum Franciſco Remeghet, & alijs conſortibus bonorum hę-
reditatiorum in vim alterius teſtamenti eiuſdem Federici;
A qua ſententia commiſſa cauſa appellationis in Rota, &
propoſito dubio, An talis ſententia eſſet confirman̄. vel in-
firman̄. cum valida, & iuſta viſa fuerit, pro confirmatione
fuit reſolutum.

De validitate conſtat ex reuolutione proceſſus, † cum 1
fuerint ſeruata omnia requiſita pro validitate, *iuxta deciſ.*
Caput. 260. *p.*2. 178. *&* 602. *nu.*1. *p.*2. *rec.*

Apparet autem de Iuſtitia ſententiæ in vtroque capite,
quia vltimum teſtamentum conditum 28. Iulij 1620. metu,
& dolo extortum † nō operatur reuocationem præceden- 2
tis teſtamenti conditi 20. Maij eiuſdem anni, vt benè aduer-
tit Surd. plures cumulans *conſ.*373. *n.*17. *in fin. & ſeqq.* An-
ton. Faber. *in C. lib.*6. *tit.*15. *diffin.* 1. Menoch. *de arbitr. in
addit. ad Caſ.*395. *nu.* 7. Cæſ. Barz. *deciſ. Bonon.* 120. *nu.* 7.
Quod autem minæ interuenerint, itaut Federicus fuerit per
metum compulſus ad confectionem vltimi teſtamenti, in
quo hæredem inſtituit Catherinam vxorem Thomæ Vaſſal-
li, & matrem Andreæ, non videtur dubitandum, cum probē-
tur ex teſtibus, imò vltra minas interuenerunt actus hoſti-
les, vt vulnera, & incendia, quę omnia in caſu prædicto benè
probari † per teſtes etiam ſingulares, tenuerunt Menoch. 3
*in addit. ad d. caſ.*395. *nu.*8. *& ſeqq.* Barz. *d. dec.*120. *n.* 14.
& ſeqq. Iaſ. *conſ.*141. *nu.*4. *lib.*3. Afflict. *dec.* 69. *nu.*8. Meri-
tò igitur, teſtamentum vltimo loco factum ſuſtineri non de-
bet ad illorum fauorem † ex vulgata Angeli Theorica com- 4
muniter recepta in *l. non enim, ff. de inoffic. teſtam. & in l.
fin. C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*, quem innumeri ſe-
quuntur Iaſ. *in l.* 1. *n.* 5. *C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*,
Ruin. *conſ.*2. *num.*10. *& conſ.*73. *nu.* 5. *lib.* 2. Crauett. *conſ.*
461. *nu.*15. *& conſ.*516. *nu.*6. vbi alios refert Rip. *in reſp.*69.
*num.*14. Melchior Palaez. *in tract. maioratuum in par.* 1. *qu.*
25. *nu.*2. *&* 3. cum alijs relatis per Carocc. *dec.* 15. *num.* 37.
& per Surd. *d. conſ.*473. *nu.*17.

Neque in contrariū facere poteſt, quod minas alius intu-
lerit, & executus fuerit, quā is, qui fuit in tertio territorio te-
ſtamento hęres inſtitutus, patet enim minas, & metum exe-
cutioni demandatum, fuiſſe illatum ab Andrea filio Cathe-
rinæ vnius ex hęredibus in d. ſecundo teſtamento inſtitutis;
Nam præter quod dici poteſt, quod hic agebatur pariter de
intereſſe ipſius † Andreæ cum intereſſe matris ſit intereſſe 5
filij. Reſpondebant Domini ſufficere, quod à quocunque
inferatur, nam quando dolus alterius eſt cauſa immediata
meæ

6 meæ acquiſitionis † mihi nocet non minus, quam meus proprius dolus, vt reſpondet ad litteram Surd. *d. conſ.* 373. *num.* 34. *in fin. verſ. Præterea, per text. in l. ſi Procurator de doli exceptione, l.* 1. *§. ſi quis tamen, & §. ſi filius, ff. de vi, & vi armata*, quia non ſolum conſideratur dolus in perſona operante, ſed etiam in ipſo actu, qui caret † libera voluntate, quę in teſtamento requiritur, *l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* nec illa poteſt pendere ex alieno arbitrio, *l. illa inſtit. ff. de hæred. inſtit. cum ſimilibus*; Ideò quoties vis, ſeu metus dedit cauſam in-
8 ſtitutioni, † illa debet omninò corruere, quia repugnat d. libertati ſecundũ Cyn. *in tit. C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit prope fin. verſ. & ratio eſt*, & ſic cum dolus compellentis per vim, & metum Teſtatorem ad eos ſcribendos hæredes, quos noluiſſent, ſit cauſa proxima, & immediata acquiſitio-
9 nis hæreditatis, † hæredibus in eo inſtitutis debet nocere d. compulſio licet facta ab alio, ne hæreditatem ipſius Federici poſſint habere in præiudicium Io. Mariæ hæredis inſtituti in primo teſtamento iuxta opinionem *gloſ. in rubr. ff. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*, quam communiter ſequuntur Doct. nempe Din. & Butr. *in d. rubr. verſ. in contrarium*, Cuman. *num.* 5. *in fin. cum ſeqq.* Oldrad. Riccard. Iacob. de Rauenna, & Cyn. *in d. tit. C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit, & alij plures.*

Iuſtè etiam pronunciatum fuit, tranſactionem initam non eſſe attenden, cum emanauerit ex falſa cauſa, quod ſcilicet hæredes inſtituti in vltimo teſtamento eſſent verè tales, non autem Io. Maria, quod cum ſit falſum, † ex ſupra deductis tranſactio corruit ipſo iure *ad tex. in l. ſi poſt diuiſionem, C. de iuris, & facti ignorantia*, Natta *conſ.* 77. *num.* 12. Surd. *conſ.* 37. *nu.* 52. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 26. *in fin.* 189. *nu.* 9. *&* 221. *num.* 8. Menoch. *conſ.* 750. *num.* 1. *& ſeqq.* Rota cor. Cæſ. de Graſſ. *dec.* 1. *num.* 4. *de tranſact.* cor. fa. me Greg. XV. *deciſ.* 149. *num.* 1.

Sed à primo capite pendet etiam Iuſtitia alterius, ſiquidem ex Inſtrumento tranſactionis apparet, Io. Mariam ad eam deueniſſe cum ſuppoſito, quod ij ad quorum fauorem renunciauit hæreditatem Federici eſſent veri Federici hæredes; hæc enim cauſa, quæ tanquam vnica præſumi etiam de-
11 bet finalis, declarat mentem Io. Mariæ, † vt dum ſub ea conditione tranſegit, noluerit, eandem tranſactionem valere, ſi hæc cauſa non ſubſiſteret, atque ita propter defectum conſenſus nullius videtur, quod poſſit eſſe effectus eiuſdem tranſactionis iuxta notata *in l. ſi diuerſa, C. de tranſact. & in l. ſi poſt diuiſionem, C. de iuris, & facti ignorantia etiam ſi ſit iurata*, quia cenſetur inita, & iuramentum præſtitum
12 ſub tacita conditione † niſi adſit error, & falſa cauſa, Dec. *conſil.* 408. *nu.* 7. Aym. *conſ.* 144. *nu.* 17. Pariſ. *conſ.* 99. *nu.* 71. *vol.* 1. Cephal. *conſ.* 207. *num.* 63. *vol.* 2. maximè conſiderata enormiſſima læſione, cum pro ſcutis 273. renunciauerit hæreditati, cuius valor ex lectura inuentarij bonorum Federici aſcendit ad ſcuta 10000. ob quam enormiſſimam læſionem
13 † iuxta veriorem, & magis communem opinionem reſcinditur etiam tranſactio iurata, Mantic. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 9. *nu.* 23. *vſque ad* 32. Surd. *conſ.* 451. *nu.* 9. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 12. *nu.* 102. *lib.* 2.

Neque obſtat exceptio, quod primum teſtamentum factum fuerit à Federico cum non eſſet ſanæ mentis, quod non probatur, & ſtandum eſt interim præſumptioni contrariæ,
14 quæ fauet opinioni, † vt quis integri conſilij præſumatur, *tex. l. nec codicillos*, cum ibi notatis per Bald. *C. de codicillis, l. fin. C. de hæred. inſtit.* ita vt contrarium aſſerenti incum-
15 bat onus plenè, † & concludenter probandi aſſertam mentis alienationem, Rot. *dec.* 384. *nu.* 3. *p.* 1. *recent. in Romana hæreditatis de Arigonijs* 13. *Nouemb.* 1624. *cor. bo. me. Patriarcha Manzanedo, in Romana ſucceſſionis* 19. *Ianuarij* 1629. *cor. R. P. D. meo Durano*, ſed omnis difficultas ceſſat ex facto, tum ex aſſertione Notarij facta in teſtamento, in quo ſe fundat pars aduerſa, dum in eo, enunciatur ſanæ mentis, tum ex pluribus contractibus, & alijs actibus, in quibus fuit
16 tractatus vti ſanæ mentis, † tum denique, quia teſtamentum apparet factum vti à ſano, non autem à demente, & in ſimilibus caſibus ſemper Rota reſcripſit pro validitate, vt præter ſupradictas deciſiones cor. Cardinali Caualerio *deciſ.* 691. *in Romana hæreditatis de Gracchijs* 5. *Decemb.* 1618. *coram bo. me. Remboldo, in Romana donationis* 11. *Ianuarij* 1610. *cor. bo. me. Dunozetto*, & alias ſæpiſſimè, in quibus reſpondetur omnibus, quæ adduci poſſent de datione Curatoris, quæ tantò magis videntur procedere in hoc caſu, ſtante lau-
17 dabili diſpoſitione ad fauorem Io. Mariæ † Pronepotis maſculi de propria agnatione, & familia, præſertim acceden-

tibus teſtibus, qui deponunt Teſtatorem tunc temporis eſſe ſanæ mentis, & vniuerſaliter fuiſſe admiſſum tanquam ſanæ mentis ad celebrationem contractuum, & inſtrumentorum ſtipulationem, de quibus in proceſſu. Et ita, &c.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Meleuitana hæreditatis.

Lunæ 26. *Ianuarij* 1637.

ARGVMENTVM.

De eadem materia præcedentis deciſionis hic agitur, ſcilicet, de teſtamento vltimo per metũ extorto, quod non valet reuocare præcedens, & hinc plura de metu dicuntur; quod proceſſus per audientiam contradictarum rectè agitetur contra contumacem perſonaliter citatum ad comparendum, & quod talis citatio non dicatur circumducta, licet illius reproductio nõ fuit in tempore facta cum reproduci poſſit ſemper, & quandocumque de ſubrogatione auditoris in locum abſentis, vel defuncti, ac denique de ſanitate teſtatoris tempore conditi teſtamenti plura enucleantur.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam ſine læſione non conceditur.*
Validitas, & iuſtitia ſententiæ faciunt ceſſare læſionem fundamentum reſtitutionis in integrum, nu. 1.
2 *Hæres inſtitutus in teſtamento per vim, & metum extorto, vt indignus prohibetur ſuccedere.*
3 *Teſtamentum primum non cenſetur reuocatum per ſecundum meticuloſè factum.*
4 *Metum ad probandum ſufficiunt probationes leuiores, imò etiam indicia, & coniectura.*
5 *Teſtes ſingulares probant metum, & minas.*
6 *Metus etiam à tertio illatus non poteſt efficere, vt per illum præcedens cenſeatur teſtamentum reuocatum.*
7 *Metus illatus hæredi conſanguineo teſtatori, & ipſi teſtatori cenſetur illatus.*
8 *Contradictæ fieri non poſſunt, vbi adeſt procurator in curia, quia ille citari debet, ſed lim. vt nu. ſeq.*
9 *Citatus perſonaliter in partibus, ſi non compareat, benè contra illum per contradictas proceditur.*
Amplia etiam, quod alias ipſe haberet procuratorem in Curia, vt nu. anteced. ibid.
10 *Procuratorem habere in curia non ſufficit, niſi ille exhibeat mandatum in actis Notarij cauſæ.*
11 *Procurator, quis non præſumitur ex ſola expeditione commiſſionis ſtante modica impenſa iuliorum quinque.*
12 *Citatio generalis ad totam cauſam duo importat, alterum ad comparendum certa die, alterum ad comparendum ſimpliciter.*
Vnde licet per non comparitionem in termino fuerit, quoad primum circumducta, remanet tamen in ſuo eſſe quoad alterum.
Per comparitionem ſimpliciter factam, cum poſſit quandocumque reproduci, ibid.
Citato ad totam cauſam non comparente, rectè contra eum proceditur vſque ad ſententiam, tanquam contra contumacem, nu. 12.
13 *Commiſſio ſubrogatoria iudicis vti à prima dependens nouam non requirit citationem.*
14 *Auditor Rotæ vbi à Curia diſcedit, aut moritur tunc Notarij impetrant commiſſionem ſubrogatoriam.*
Eamque in domibus Auditorum præſentant, & poſtmodum Reuerendiſs. Decanus diſtribuit dd. cauſas, ibid.
15 *Commiſſio ſubrogatoria in locum Auditoris abſentis, vel defuncti obtenta per commiſſionem ſpecialem, nihil differt à commiſſione, quam impetrant Notarij.*
16 *Tempus quo cauſa fuit in Rota commiſſa attendi debet, non autem tempus reproductæ commiſſionis.*
17 *Sententia, vt non dicatur præcipitanter lata ſufficit interceſſiſſe tempus congruum pro diſcuſſione cauſæ.*
18 *Datio Curatoris propter delirium mentis in qua proximiores non fuerunt citati, non aufert teſtamenti factionem.*
19 *Amplia ſi nec ipſe teſtator citatus fuit.*
20 *Teſtator ſi poſt dationem curatoris ex cauſa delirij*

habitus fuit homo ſana mentis, & ſic ſe geſſit vſque ad obitum.

Eo caſu teſtamentum, quod condidit ſubſtinetur, ibid.

Teſtibus de ſana mente teſtatoris deponentibus credendum eſt, num. 20.

21 *Teſtamentum prudenter, & laudabiliter conditum, prout quiſque homo ſanæ mentis condidiſſet.*

Præſumitur factum in ſtatu ſanitatis, ita vt ex eo teſtatorem, nec curatore, aut alijs remedijs indiguiſſe maniſeſtè appareat, ibid.

22 *Teſtamenti ad validitatem nulla præcedere debet declaratio Iudicis ſuper ſanitate, etiam quod ſanitas non eſſet notoria.*

23 *Sententia ſuper ſanitate mentis teſtatoris, etiam poſt teſtamentum conditum ferri poteſt, & retrotrahitur ad diem confectionis illius.*

24 *Tranſigens ſuper teſtamento ex quo nullum ius conſequi poterat dicitur in dolo manifeſto.*

25 *Calumnia euidens probatur in tranſigente ex cauſa teſtamenti, ex quo nullum ſibi ius competere poterat ad ſuſcitandam litem alteri parti.*

26 *Litis incertitudo magnificata ad effectum doloſè, & fraudolenter extorquendam tranſactionem, nullius eſt momenti.*

27 *Tranſactio corruit data cauſa falſitate.*

Eſt in eadem cauſa deciſionis antecedentis, & in qua pariter ſequens emanauit deciſio, & alia quæ ſupra habetur in ordine 151.

DECISIO CCXCIII.

Lata ſententia Rotali, & tranſacta in iudicatum ſuper validitate ſecundi teſtamenti ad fauorem Io. Mariæ Attardi conditi per Federicum Attardum poſt habitis primo, & tertio teſtamento facto ad fauorem Catherinæ vxoris Thomæ de Vaſſallis, ac aliorum inſtitutorum, necnon etiam tranſactione deſuper inter partes celebrata, coram me dubitatum fuit, An conſtet de cauſis reſtitutionis in integrum, pluriesque dubio propoſito, ac non reſoluto, tandem hodie Domini reſponderunt de cauſis reſtitutionis in inte-
1 grum non conſtare, quia concurrit iuſtitia, † & validitas ſententiarum, quo caſu ceſſat læſio, ſine qua reſtitutio denegatur, Bero. *conſ.* 122. *nu.* 9. & 10. *lib.* 3. Rota *dec.* 132. *nu.* 1. & *dec.* 427. *nu.* 1. *par.* 1. *recent.*

Validitas apparet ex reuolutione actorum iuxta Caputaq. *dec.* 260. *par.* 2. Iuſtitia verò ſententiarum deducitur, quia cùm per metum cadentem in conſtantem virum, ſecundum teſtamentum fuerit reuocatum per tertium factum
2 ad fauorem Cathetinæ vxoris Thomæ Vaſſalli, † & aliorum, perſonæ in hoc tertio teſtamento inſtitutæ prohibentur ſuccedere, vt indignæ, Bart. *in l. final. quæſt. antepen. ff. ſi quis aliq. teſt. prohib.* Bald. *in l.* 1. *nu.* 15. & ibi Salic. *in fin. C. eodem*, Pariſ. *conſ.* 67. *nu.* 119. *lib.* 3. Mantic. *de coniect. lib.* 2. *tit.* 7. *num.* 5. Rota *in Leodien. Caſtrorum* 15. *Decemb.* 1634. *cor. R. P. D. meo Motman.* & hoc ſecundum teſtamentum
3 pro non reuocato habetur † ad fauorem Io. Mariæ, qui in illo hæres ſcriptus reperitur, Cyn. *in titul. Cod. ſi quis aliq. teſt. prohib. prope fin. verſ. & ratio eſt*, Surd. *conſ.* 337. *nu.* 17. & *ſeqq.* & firmatum fuit in cauſa *cor. R. P. D. meo Ghiſilerio ſub die* 1. *Iulij* 1633. Rota *in Leodien. Caſtrorum* 7. *Aprilis* 1636. *cor. R. P. D. meo Motmanno.*

Quod autem metus incuſſus fuerit Teſtatori deducitur ex eo, quod Andreas Vaſſallus ſciens, Teſtatorem reuocaſſe primum teſtamentum; in quo Catherina ipſius Andreæ mater fuerat inſtituta, aliudque ſecundum ad fauorem ſupradicti Io. Mariæ condidiſſe, cœpit palam vociferari, & Teſtatori aſſerere; quod ex confectione huius ſecundi teſtamenti multa ſcandala, ac etiam mortes erant orituræ, & facto d. Io. Mariam occidere tentauit, exonerando contra eum ſcloppettum, ſeu archibuſium, cuius ictu in ſpatula lætaliter ipſum vulnerauit; Poſtea verò nocturno tempore domui eiuſdem ignem applicuit, quibus facinoribus perterrita vxor Io. Mariæ Teſtatorem rogare fecit, vt teſtamentum iam conditum ad fauorem coniugis reuocaret, prout Teſtator propter prædicta reuocauit, quæ omnia benè probantur ex teſtibus in *Summ. num.* 7. 8. 9. 10. & 11. cum ad probandum metum incuſſum, vti res difficilis probationis, ſufficiant leuiores probationes, indicia, & coniecturæ, Rimin. iun. *conſ.* 362. *num.* 57. & *num.* 87. Honded. *conſ.* 29. *nu.* 21. *lib.* 1. Greg. *dec.* 326. *nu.* 2. & 5. Rot. *dec.* 643. *nu.* 23. *par.* 1. *recent.* & pro † hoc ſufficiunt teſtes ſingulares, Anch. *conſ.* 277. *nu.* 7. *circa med.* Crott. *conſ.* 106. *in* 2. *dub.* Surd. *conſ.* 395. *nu.* 47. prout etiam probantur minæ, Gabr. *concl.* 2. *n.* 16. *de teſtam.* Gram. *dec.* 5. *nu.* 15. Gregor. *dec.* 326. *nu.* 48.

Et quamuis metus illatus fuerit ab Andrea, non autem ab aliquo ex hæredibus inſtitutis, tamen hoc ſufficit, quod à tertio fuerit illatus ad annullandum † teſtamentum fauore 6
hæredis in odium metus incuſſi, *gloſ. in cap.* 2. *verb. coactus ante med. verſ. nec refert*, in hoc caſu quis metum fecit *de ijs, qui vi, metus ve cauſa fiunt*, & ibi Hoſt. *poſt princ. verb. coactus*, Surd. *conſ.* 363. *num.* 34. *in fin.* & *num.* 35. & *ſeqq.* Gabr. *conſ.* 99. *nu.* 9. & *ſeqq. lib.* 1.

Nec ſubſiſtit, quod dicebatur, teſtamentum non fuiſſe metu factum, ex quo minæ illatæ fuerunt hæredi, & non teſtatori, quia contrarium apparet tum ex eo, †quod Andreas minatus eſt teſtatori ſe cauſaturum plura ſcandala, ac etiam mortes, ſi aliud teſtamentum non conderet, verùm etiam quia Io. Maria, † in quem vulnera, & minæ terminarunt, erat pronepos Teſtatoris, & ideò metus illatus Io. Mariæ dicebatur etiam illatus Teſtatori conſanguineo per *text. in capit. ſciant cuncti*, *verſ. vel conſanguineos eorum de elect. in* 6. & ibi Franc. *nu.* 2. Bart. *in l. pupillo*, §. *ſi quis ipſi Prætori nu.* 19. *ff. de oper. nou. nunc.* Bruu. *conſ.* 82. *nu.* 6. Gram. *conſ.* 13. *nu.* 8. Menoch. *de arbitr. caſ.* 135. *nu.* 8.

Neque obſtare dixerunt nullitates allegatæ pro oſtendenda læſione, & primò, quod † aderat Procurator in Curia, 8
qui debebat citari, nec poterat procedi per contradictas, prout proceſſum fuit coram R. P. D. meo Ghiſilerio; Quia cùm Andreas, & Conſortes fuerint in partibus perſonaliter citati, & nullus pro † eis comparuerit, benè procedi potuit 9
per contradictas, Caſſad. *dec.* 6. *num.* 1. & *ſeqq. vt lit. pend.* Bellam. *dec.* 318. Put. *dec.* 361. *lib.* 2. *in correct.* Gregor. *dec.* 430. *nu.* 1. *ibique addent.* nec ſufficit adeſſe Procuratorem in Curia, † niſi ille exhibeat mandatum in actis cauſæ, Rota 10
dec. 6. *de dol. & cont. in nou.* Caputaq. *dec.* 102. *par.* 3. Rot. *in Ortonen. penſionis* 20. *Februar.* 1598. *coram bo. me. Card. Pamphilio impreſſ. per Marcheſ. de commiſſ. p.* 1. *fol.* 268.

Accedente præſertim, quod Alexander Riccardus non poterat præſumi procurator † ex ſola expeditione commiſſio- 11
nis ſtāte modica impenſa iuliorum quinque, Mantic. *de tac. lib.* 7. *tit.* 4. *nu.* 14. Grat. *for. diſcept.* 296. *nu.* 22. Put. *dec.* 299. *nu.* 2. *lib.* 2. Greg. *dec.* 324. *nu.* 6. *verſic. ſed contrarium.*

Pariter nihil facit, quod fuerit circumducta citatio, qua obtentum fuit procedi per contradictas ex quo in actis procurator comparuit, neque illam reproduxit in termino præfixo, & ideò habetur pro non facta; Quia cùm talis citatio dicatur generalis, non ad certum, & determinatum actum, ſed ad totam cauſam abſque eo, quod circumducta dicatur, qui citationem impetrauit, potuit quandocunque comparere, † quia talis citatio duo importat, alterum ad comparendum certa die, alterum ad comparendum ſimpliciter, & ideò licet per non comparitionem in termino præfixo circumducatur citatio pro certa die, remanet tamen non circumducta per comparitionem ſimpliciter, & ideò validè contra ſic citatum tanquam contra contumacem poteſt procedi vſque ad ſententiam Veſtr. *in prax. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 1. *per totum*, ibique add. Rom. *conſ.* 70. Vant. *de nullit. ſent. ex defect. citat. nu.* 111. Rot. *dec.* 21. *ad fin. de appell. in nouiſſ.*

Similiter non obſtat, quod poſt d. citationem fuerat ſubrogatus R. P. D. meus Ghiſilerius in locum R. P. D. Queipi, & talis ſubrogatio non fuit parti intimata, † quia cùm ta- 13
lis Commiſſio eſſet dependens à prima non requirebatur alia citatio, Rot. *dec.* 15. *nu.* 1. *de reſcript. in nou.* Seraph. *dec.* 1372. *nu.* 5. & fuit dictū *in Romana Vineæ de Fabijs* 24. *Maij* 1602. *cor. bo. mem. Litta impreſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. p.* 2. *fol.* 472. *nu.* 2. & in puncto eſt *dec.* 191. *nu.* 7. *par.* 2. *rec.* & ratio eſſe videtur, quia quando aliquis Auditor diſcedit à Curia, aut † moritur, Notarij impetrant commiſſionem ſu- 14
brogatoriam, & illam præſentant in domibus Auditorum, & poſtmodum Reuerendiſſ. D. Decanus diſtribuit dd. cauſas inter Auditores, & iſte eſt ſtylus Curiæ, & certum eſt, quod in d. commiſſione ſubrogatoria de ſtylo non requiritur citatio, nec quando D. Decanus diſtribuit, & hoc eſt, quod innuit Rot. *in d. dec.* 191. Et ideò licet in hoc caſu obtenta fuerit ſubrogatio per commiſſionem ſpecialem † parum refert, quia 15
eadem eſt ratio in vtroque.

Inſuper viſum eſt nullius momenti, quod ſententia præcipitanter lata fuerit, quia cauſa commiſſa fuerat in Rota de anno 1631. quod tempus attenditur, † non autem reproductæ citationis de anno 1633. Caual. *deciſ.* 153. *num.* 1. & ad excludendum, quod ſententia præcipitanter lata

fuerit

17 fuerit ſufficit, † intereſſe tempus congruum pro diſcuſſione
cauſæ, prout diſcuſſa fuit, & facta deciſio, parte non com-
parente, Seraph. *dec.455. nu.9.*
Non obſtat, quod ſecundum teſtamentum fuit conditum
à Federico de tempore, quo propter delirium mentis, & de-
crepitam ætatem fuerat ei datus Curator; & interdicta bo-
norum adminiſtratio; Tum quia datio Curatoris non ab-
18 ſtulit teſtamenti factionem, † ex quo non apparet, quod
proximiores Federici fuerint citati, Cagnol. *in l. furioſi n.18.*
19 *ff. de reg. iur.* vel quod ipſe Federicus citatus fuerit, † ſine
qua citatione datio Curatoris propter delirium mentis non
ſubſtinetur; Tum etiam quia ex teſtibus datis apparet, quod
Federicus poſt d. dationem Curatoris, & interdictam admi-
niſtrationem habitus fuit homo ſanæ mentis, & ſic ſe geſ-
20 ſit vſque ad obitum, † quibus teſtibus eſt credendum, Dec.
conſ.448. nu.15. Menoch. *lib.6. præſumpt.45. nu.5.* & firma-
uit Rota *in Romana hereditatis de Arigonys* 13. *Nouembr.*
1624. *cor. bon. mem. Manzanedo*, & *in Leodien. Caſtri de
Mombech.* 15. *Decembr.* 1634. & 15. *Iuny* 1635. *cor. R. P.
D. meo Pirouano.* Vltra quod apparet, Teſtatorem condi-
diſſe prudens, & laudabile teſtamentum, prout quiſquis ho-
mo ſanæ mentis condidiſſet, itaut manifeſtè appareat teſta-
menti, ipſum fuiſſe in ſtatu ſanitatis, nec Curatore, & alijs
remedijs iuris dementibus paratis indiguiſſe, † & ſic potuiſ-
ſe liberè teſtari, *l.1. C. de Curatore furioſi*, Honded. *conſ.78.
num. 61. lib.2.* Rot. *dec.129. nu.15. par.2. diuerſ. & dec.525.
nu.10. par.4. rec. & dec.233. nu.15. & ſeqq. par.5. rec.* Caual.
dec. 366. nu. 8. & dec.621. nu.1. & firmauit Rota *in Romana
hereditatis de Gracchijs* 15. *Decembr.* 1618. *cor. bo. me. Rem-*
22 *boldo*, quo caſu ad validitatem teſtamenti, † nulla præcedere
debuit declaratio Iudicis ſuper ſanitate, etiam quod ſanitas
non eſſet notoria, Cyn. *in l. inter te, & auiam, verſ. ſed &
idem eſt, Cod. quando prou. non eſt neceſſ.* Angel. Aretin. *in §.
item prodigus n. 5. & 6. inſtit. quib. non eſt permiſſ. fac. teſtam.*
Rip. *in l. is cui bonis n.41. verſ. ego non diſcedo, ff. de verb. oblig.*
Caldaſ. *in l. ſi Curatorem, verſ. cum non abſimilis n. 81. circa
med. verſ. quinimo, & ſi manifeſtū non ſit, C. de in integr. reſtit.*
Decian. *conſ.2. n.15. lib.3.* Rimin. iun. *conſ.515. nu.13. lib.5.*
Et omnis videtur ceſſare difficultas, quia cùm ex prædi-
23 ctis ſatis conſtet de ſanitate mentis, † poteſt hodie ſuper ea
ferri ſententia, quæ retrotrahatur ad diem conditi teſtamen-
ti, Alciat. *in l. is cui nu.19.* vbi Ripa *nu. 45. verſ. ſed ſi aliter
probari poſſet, ff. de verb. oblig.*
Non obſtat, quod Ioannes Maria, & Andreas tranſege-
runt ſuper omnibus teſtamentis, quo caſu ſententia annul-
lans tranſactionem non ſubſiſtit, ad cuius validitatem ſuffi-
cit timor futuræ litis etiam iniuſtæ, quia cùm Andreas per
vim, & metum ſecerit reuocare ſecundum teſtamentum, &
& tertium fieri, erat in manifeſto dolo, & calumnia, ex quo
ſciebat, ſe nullum ius habere in hæreditate teſtatoris, acce-
dente præſertim, quod niſi ſciuiſſet, ſe malum ius fouere non
24 tranſegiſſet, † dum habebat pro ſe tertium teſtamentum re-
uocatorium aliorum, Rimin. ſen. *conſ. 102. num. 30. lib. 1.*
Quinimò in eo calumnia euidens probatur, dum ex prædi-
25 ctis apparet, quod illi † nullum ius competebat ad litem mo-
uendam, Caſſad. *deciſ.7. nu.2. de dol. & contum.* Rot. *in Rom.
tranſactionis* 13. *Nouemb.* 1591. *coram Orano*, & ideò aſſer-
26 ta incertitudo litis † fuit magnificata ab Andrea ad doloſè,
& fraudolenter extorquendam d. tranſactionem, Roman.
conſ.517. nu.18. & ſeqq. Crauet. *conſ. 152. nu. 10.*
Reſpondetur vlterius, quod tranſactio emanauit ex falſa
cauſa, nempe ex præſuppoſito, quod Catherina, & alij con-
ſortes verè eſſent hæredes teſtatoris, quod tamen funda-
27 mentum erat falſum, & ideò † ex falſitate cauſæ tranſactio
corruit, Surd. *conſ.37. nu. 11. & ſeqq.* Cæſar. Manent. *conſ.
140. nu.3. & conſ.142. num.1. & ſeqq.* vbi ſufficit, falſitatem
cauſæ poſſe probari, Cæſ. de Graſſ. *dec.1. nu.4. de tranſact.*
Greg. *dec.149. nu.1.* & latè firmatum fuit in *hac cauſa* 1633.
cor. R. P. D. meo Ghiſilerio.
Et ſic vtraque parte informante deciſum.

R. P. D. PANZIROLO

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Meleuitana Hæreditatis.

Veneris 29. May 1637.

ARGVMENTVM

Tota iſta materia, quæ in duabus precedentibus fuit exarata, continetur in preſenti deciſione, quę eſt in eadem cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes in iudicio criminali examinati, & in ciuili repetiti plenè probant.*

2 *Teſtamentum primum non reuocatur per ſecundum metu factum, & nu. ſeq.*

3 *Teſtamentum metu factum licet poſterius in odium inferentium timorem ſubſtineri non poteſt.*

Sed prius diſpoſita ad fauorem aliorum inſtitutorum ſuum effectum operare debent, ibid.

4 *Metus à quo fuerit illatus nihil facit, vt teſtamentum ex eo conditum ſubſtineri non poſſit.*

5 *Datio curatoris propter delirium mentis ſicut impedit bonorum adminiſtrationem, ita & factionem teſtamenti interdicit.*

Limita, vt num. ſeq.

7 *Interdictus ſua adminiſtrare bona ex capite furoris, ſi appareat poſteà mentis ſanitatem recuperaſſe.*

Et bonorum adminiſtrationem, & teſtamenti factionem recuperat.

8 *Scriptura ordinata, & benè compoſita mentis ſanitatem demonſtrat, ſicut inordinata, & incompoſita mentis defectum oſtendit.*

9 *Sententia declaratoria teſtatorem mentis compotem euaſiſſe, non requiritur quoties apparet ipſum verè in ſtatu ſanitatis fuiſſe.*

Amplia etiam, quod ſanitas non eſſet notoria, ibid.

10 *Sententia ſuper ſanitate mentis teſtatoris poteſt etiam ferri poſt teſtamentum, & ad tempus confectionis illius retrotrahitur.*

11 *Tranſactio ceſſat ceſſante veritate cauſarum in ea expreſſarum.*

12 *Lis in tranſactione enunciata illam ſubſtinere non valet, ſi moueri debebat ab eo, quem conſtat nullum ius fouere.*

13 *Tranſactionem certè non procuraſſet vltimum habens teſtamentum, niſi perfectè ſciuiſſet ſe ex eo nihil conſequi poſſe.*

14 *Tranſactio non ſubſtinetur ob dubium calumnioſa litis euentum.*

51 *Tranſactio inita ex cauſa metus non ſubſtinetur.*

Emanauit hæc deciſio in eadem cauſa duarum præcedentium deciſionum.

DECISIO CCXCIV.

ITerum Domini reſponderunt, non conſtare de cauſis re-
ſtitutionis in integrum, quia viſa ſunt ſubſiſtere funda-
menta deciſionis coram me emanatæ ſub die 26. Ianuarij
proximi præteriti, etenim cùm Federicus Attardus ſecun-
dum condidiſſet teſtamentum ad fauorem Io: Mariæ, non
poteſt hoc reuocari per tertium ab eo factum per vim, &
metum, de quo Domini non dubitarunt cùm id benè probe-
tur per teſtes in iudicio criminali examinatos, † & in hoc 1
iudicio ciuili formiter repetitos, *cap. cum in tua, verſ. quan-
quam, & ibi gloſ. de teſtib.* Salic. *in l. vltim. in fin. C. de quæſt.*
Farin. *de teſt. qu.66. nu.301.* Mantic. *dec.103. n. 1.* & ideò ſe-
cundum teſtamentum ad fauorem hęredis inſtituti firmum
remanſit, nec per tertium, † vti per metum factum, fuit re- a
uocatum, latè Surd. *conſ. 373. nu.17. & ſeqq.* Rota *in hac ea-
dem cauſa prima Iuly* 1633. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio, &
in Leodien. Caſtrorum* 7. *Aprilis* 1636. *coram R. P. D. meo
Merlinano*, iura namque adeò abhorrent à ſimilibus metus
incuſſionibus, vt in odium inferentium timorem, † ac vim, 3
prius diſpoſita ad fauorem aliorum ſuſtineri velint, *gloſ. in
c.2. verb. coactus ante med. verſ.* nec refert hoc caſu, quis me-
tum fuerit † illatus, *de ijs quæ vi, metuſue cauſa fiunt*, & ibi
Hoſtien. *poſt princip. verſic. coactus*, Gabr. *conſ. 99. nu. 9. &
ſeqq. lib. 1.* Surd. *d. conſ.473. nu.34. in fine, & nu.35. & ſeqq.*
Non obſtat, quod Teſtatori de tempore ſecundi teſta-
menti propter delirium mentis, & decrepitam ætatem datus
fuerat curator, per quam curatoris dationem, ſicuti interdi-
cta ei remanebat propriorum bonorum † adminiſtratio, ita 5
teſtamenti factione priuatus exiſtebat, Bart. *in l. is cui bonis,
ff. de verb. oblig.*
Viſum eſt enim ceſſare obiectum, tum quia non conſtat,
quod proximiores dicti teſtatoris, vel ipſe ſaltem teſtator
fuerit † citatus ad actum prædictũ, prout opportebat, vt de- 6
ducitur in deciſione, quæ reuidetur, tum etiam quia vbi

Digitized by Google

4 dem Mauonum, † quæ ſunt ad hunc effectum ſufficientes iuxta doct. Bart. *in l. demonſtr. falſa num. 20. verſ. & idem ff. de condit. & demonſt.* Rota *dec.* 131. *num.* 5. *par.* 1. *& deciſ.* 118. *nu.* 13. *par.* 1. *rec.*

Et ita vtraque parte informante.

R. P. D. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Eugubina erroris calculi.

Veneris 22. *Aprilis* 1640.

ARGVMENTVM.

Error calculi ad probandum, per non comprehenſionem partitæ, ad effectum vt ex illa compenſari non poſſit debitum, quod non erat, an & quando dicatur ſufficienter probatus.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio non poteſt dici, quod caſſauerit, aut remiſerit debitum, quod non erat.*

2 *Solutiones plures fieri poſſunt ad computum pretij vnius rei.*

3 *Soluens pecunias per manus alterius, ipſe dicitur ſoluere, non autem miniſter, qui ſolum portitor iudicatur.*

4 *Error calculi, vt concludenter dicatur probatus neceſſarium eſt docere, quod ſolutiones aliter intelligi non poſſunt.*

Hæc deciſio emanauit in eadem cauſa in qua habentur ſupra aliæ duæ deciſiones ſub diebus 27. Februarij, & 16. Nouembris huius præſentis anni, quæ ſunt deciſ. 200. & 260.

DECISIO CCXCVII.

Renouata diſputatione ſuper reſolutis 27. Febr. præteriti, dictum fuit in eiſdem eſſe perſiſtendum, quia partitæ ſcut. 700. & ducat. 216. de Camera in ſolidationibus inter partes factis non probantur comprehenſæ.

Poſtrema namque ducat. 216. non legitur inter rationes computata, neque potuit computari in ordine ſcut. 1130. directo Mercatoribus de donis, dum emanauit ſub die 22. Septembris 1601. Exactiones verò factæ per Zeccadorum de ſtructibus officij Plumbi, ſpectantibus ad Mutium Conuentinum fuerunt de anno 1622. qui propterea non data exiſtentia non potuerunt in ordine ſupradicto comprehendi.

Non obſtat, quod & ſi prædicta ſumma ducat. 216. per errorem fuerit omiſſa, non tamen eſſe ponendam ad debitum Zeccadori, attenta tranſactione, in qua fuit remiſſum honorarium Franciſco debitum pro patrocinijs præſtitis per annos 20. in cauſis dicti Conuentini defendendis.

Quoniam fuit quidem remiſſa prætenſio honorarij, verum non contemplatione exactionis ducatorum 216. ſed alterius partitæ ſcutorum 700. vt legitur in Inſtrumento 4. Ianuarij 1627. ibi, *quo vero ad prætenſionem, quam Zeccadorus habebat contra Conuentinum pro patrocinijs, & quoad partitam ſcut. 700. mutua compenſatione remitti, & caſſari voluerunt*, ſub conditione tamen infra expreſſa, ibi, *Prout etiam conuenere dictum Michaelem Angelum teneri ad præciſius docendum, & oſtendendum ſcuta 700. eſſe comprehenſa in computis, ſeu pecunijs d. Mutio viuenti reſtitutis per dictum Franciſcum, prout dictus Michael Angelus reſtituta eſſe aſſeruit;* Vnde ceſſante partita contrapoſita, nunquam poteſt

1 dici caſſatum, † aut remiſſum per compenſationem, quod non erat, Alex. *conſ.* 85. *num.* 5. *lib.* 3. Rota *dec.* 366. *num.* 3 cum ibi Add. coram PP. Gregor. XV. ſed remanet libera remiſſio honorarij cum ſua cauſa; quatenus partita ſcut. 700. fuerit in computis comprehenſa.

Quo verò ad partitam ſcut. 700. ex deductis in prima deciſione ſatis conuincitur, declarationem Periti fuiſſe erroneam, aſſerendo eſſe comprehenſam in ſolutione ſcutorum 1130. mediante Banco illorum de Donis, & quæ verè demonſtratur non potuiſſe comprehendi.

Non obſtant, quæ hodie replicantur pro ſuſtinenda eadem declaratione Periti, percurrendo computum per Zeccadorum Conuentino tranſmiſſum, & aſſerendo non fuiſſe datum per partem integrum in Summario primæ poſitionis, dum in partita accepti per Zeccadorum fuerunt omiſſæ partitæ ſcutorum 100. & ſcutorum 600. & inde inferebatur, Zeccadorum erraſſe in ponendo ad creditum Mutij dictas partitas, quæ non erant apponendæ.

Quoniam huiuſmodi errores tendunt ad reuocandam propriam confeſſionem in epiſtola emanatam; Vnde debent plenè, & concludenter probari, ſed vtraque partita ſe compatitur cum narratiua facti. Nam quod prima deſcribatur cum ſua cauſa, nempe, *Conuentino deue hauere da Zeccadoro ſcudi 100. per tanti hauuti dal Francione à conto del prezzo della Vigna vendutagli;* Et quod ex Inſtrumento venditionis, & ſeu apoca in eodem Inſtrumento inſerta appareat; Francionos eadem ſcuta Conuentino ſoluiſſe, benè ſe compatiuntur iſtæ ſolutiones inter ſe tanquam enunciatæ ſub diuerſo tempore, nempe facta Conuentino ſub die 6. Octobris 1600. & facta Zeccadoro ſub die 23. Octobris eiuſdem anni, ex quoad computum pretij Vineæ potuerunt fieri † plures, & diuerſæ ſolutiones per *l. Quinquaginta de ſolut.*

Quo verò ad aliam ſcutorum 600. error deſcribitur ex eo, quod Zeccadorus illam non recipit à Conuentino, neque ab alio quouis pro eo, ſed illam Zeccadorus conſignauit in banco de Donis per manum Caroli eius famuli, vt legitur in partita banchi; Vnde dicebatur, eſſe referendam ad proprium creditum, non autem Conuentini.

Verùm quia Zeccadorus loquens in perſonam Conuentini, & ponens vti de pecunia Conuentini partitam dictorum ſcutorum 600. abſque cauſa, ibi, *Adi 24. Gennaro 1601. da meſſer Carlo noſtro*, non probat errorem confeſſati dominij ſcutorum 600. quandoquidem Carolus potuit inſeruire de nudo portitore pecuniarum, † tanquam quod pecuniæ 3
fuerint numeratæ Mercatori per manus Caroli, non tamen fuerint propriæ Zeccadori, Bertrand. *conſ.* 282. *nu.* 2. *vol.* 2. Magon. *deciſ. Florent.* 43. *nu.* 14.

Quare cùm errores prædicti non fuerint concludenter probati, probando ſolutiones aliter intelligi non poſſe, prout neceſſarium eſt in hac materia, *l. de ætate*, §. *fin. ff. de Interrog. act. l. cum de indebito, ff. de prob.* Surd. latiſſimè *conſ.* 202. *num.* 13. meritò veritas partitarum ſuſtinetur ad fauorem Conuentini, & per conſequens de integritate computi non videtur hæſitandum. Et iam reſoluta ſunt confirmanda.

Et ita, &c.

R. P. D. PANZIROLO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Portueñ. Stagni.

Lunæ 19. *Iunij* 1637.

ARGVMENTVM.

Directum Eccleſiæ dominium vbi ad ſolum effectum recognitionis probari prætenditur admittit nedum confeſſiones, ſolutiones canonum, & locationes, tanquam de re emphyteotica factas, verùm etiam præſumptiones, & coniecturas.

SVMMARIVM.

1 *Dominium Eccleſiæ ad effectum recognitionis probatur leuioribus præſumptionibus, & coniecturis.*

2 *Acceptatio caducitatis, eiuſque ſubſecuta remiſſio cum conceſſione noua inueſtituræ probat Eccleſiæ dominium.*

3 *Aſſertio, ſeu confeſſio rem eſſe de dominio alicuius nocet nedum ipſis confitentibus, ſed & habentibus cauſam illis.*

4 *Recognoſcere rem propriam in feudum vel emphyteuſim quis poteſt, & ſibi præiudicat.*

5 *Promiſſio ſoluendi canones probat Eccleſiæ dominium, & num. 6.*

7 *Solutio canonis probat Eccleſiæ dominium etiam contra tertium, & nu. 8.*

9 *Confeſſio facta per reſponſionem ad poſitiones plenè probat.*

10 *Solutiones trium annorum probant, quod tempus annorum præcedentium fuit integrè ſolutum.*

11 *Dominium directum non probatur ex ſolutione aliaque recognitione, quando in illis nulla fit mentio dominij, cum actus huiuſmodi fieri potuerint ex cauſa cenſus. Intellige concluſionem procedere, vbi agitur de re vendicanda, aliàs ſecus, nu. 12. vbi vide.*

13 *Negatiua non probatur ex generalitate verborum.*

14 *Inſtrumentum non conficitur de actu negatiuo.*

15 *Generalitas verborum vbi poſtea à partibus ſpecialiter declaratur, tunc declaratio attenditur.*

16 *Actus facti matura deliberatione, ad euitandam ſcilicet*

iam acceptatam caducitatem non poſſunt dici erroneè, & ignoranter confeſti.

17 *Locationes, & ſolutiones continuatæ excludunt errorem.*

18 *Ignarus rei propriæ nemo præſumitur.*

19 *Inſtrumentum vnum aliud declarat.*

20 *Creditores ſi habeant ſui debitoris adminiſtrationem, dicuntur ſingulares ſucceſſores.*

Ac propterea in illis facere poſſunt totum illud, quod ipſe debitor de bonis ſuis facere potuiſſet, ibid.

21 *Tutor poteſt contractum nomine pupilli ratificare.*

22 *Pupillus ſi maior factus inſtrumentum à tutore confectum produxerit, eoque vſus fuerit illud ratificaſſe cenſetur.*

23 *Laudemium debetur Domino directo pro venditione rei emphyteoticæ.*

24 *Laudemium ſoluitur ad hoc vt directus Dominus venditionem approbet.*

25 *Domino directo in venditione rei emphyteoticæ competit prælatio.*

Allegatur hæc deciſio ab alia, quæ habetur ſuprà in hac cauſa ſub die 27. April. 1640. coram eodem Eminentiſſimo Panzirolo, & eſt deciſio 222.

DECISIO CCXCVII.

CLaræ me. Cardinalis Baronius vti Abbas S. Gregorij de anno 1602. acceptauit deuolutionem Stagni, de quo agitur ad fauorẽ dictæ Eccleſiæ, ex quo ab emphyteutis per nouennium ceſſatum fuerat in ſolutione annui canonis ſcutor. 15. ſed poſtea benignius agendo, idem Stagnum ſub eodem annuo canone iure emphyteutico eiſdem iterùm conceſſit, & Ioannes Baptiſta Catalanus vnus ex inueſtitis tam proprio, quàm aliorum participantium nomine directum Eccleſiæ dominium agnoſcens, in Inſtrumento expreſsè confeſſus eſt; hoc Stagnum ſibi ipſis, ac ſuorum authorum filijs legitimis, & naturalibus, ac deſcendentibus maſculis tantum, ac de legitimo matrimonio procreatis, durante linea maſculina, in perpetuum iure emphyteutico fuiſſe conceſſum: promittens vlterius omnes inueſtitos illud ab inde citra ad inſtar rei emphyteuticæ retenturos, ac durantibus lineis prædictis, non ſolum futuros canones, verùm etiam decurſos ſoluturos præuia ceſſione nominis debitoris pro ſcutis 135. Pacto inſuper adiecto, quod ſi aliquis ex dictis participantibus hoc inſtrumentum ratificare recuſaſſet, aut illud impugnaſſet, tunc remiſſio caducitatis ſic recuſanti aut repugnanti non prodeſſet, ſed illius rata ad dictum Cardinalem directum Dominum deuolueretur, qui eam in gratiam non contrauenientium alteri concedere poſſet, prout in Inſtrumento Summ. num. 1. Et hæc quidem recognitio, vti nomine omnium participantium facta, ita æqualiter ab omnibus ratificata fuit, ac ſucceſſiuè ab omnibus ſingulæ eorum partes locatæ fuerunt, cum expreſſa aſſertione eiuſdem iuris Eccleſiæ, *Sum. nu. 2. & 3.*

Euenit, quod de anno 1615. ad inſtantiam Hoſpitalis S. Sixti, Franciſco Piccino, tanquam vltimo, & maiori oblatori, fuit ſubhaſtata, ac deliberata portio, quam in hoc Stagno Marcus Aurelius Catalanus retinebat pro ſcutis 750. reſeruato conſenſu rec. mem. Scipionis Cardin. Burgheſij tunc Abbatis Proprietarij, qui de anno 1631. conſenſit, & condonauit laudemium Victorio prædicti Franciſci emptoris filio, qui promiſit ſoluere canonem in futurum, & ſeruare pacta emphyteutica, aliaque contenta in ſupradicto inſtrumento Card. Baronij, *vt in Sum. nu. 5.*

Cùm autem de anno 1627. D. Auguſtinus Teulus, alijque participantes prætenderent, quod ſequuta morte dicti Marci Aurelij, portio illius vendita dicto Piccino per ius accreſcendi ad ipſos ſpectaret, (quaſi quod reſoluto iure datoris, ius pariter emptoris diſſolutum remaneret) illum cor. A. C. interpellarunt ad ſibi ipſis ſoluendum in futurum affictus pro rata à ſe empta. Verùm cùm ad inſtantiam dicti Hoſpitalis S. Sixti, cauſa coram ſuo Iudice reaſſumpta fuiſſet, aduertens D. Card. Scipio hanc litem in ſui præiudicium intentari, ac prætendens, quod portiones ſic decedentium directo Domino, non autem participantibus acquiri, deberent, obtinuit admitti ad cauſam pro omni ſuo iure, & intereſſe, & poſt litem proſequutam vſque ad annum 1633. DD. Paulus de Quinque, & Auguſtinus Theulus negare cœperunt Eccleſiæ dominium, quapropter cùm poſt obitum d. Card. Scipionis, de eadem Abbatia fuerit prouiſus Eminentiſſimus D. Petrus Maria Card. Burgheſius, placuit ad illius inſtantiam inquirere; An conſtet de dominio Eccleſiæ ad effectum recognitionis, & Domini de eo conſtare reſponderunt ex probationibus illud neceſſario inferentibus † quamuis alias in hac ſufficerent leuiores, *l. indicia Cod. de rei vendic.* Bart. *in l. quidam nu. 4. ff. de condit. inſtit.* Rip. *in l. rem, quæ nobis, nu. 52. ff. de acquir. poſſeſſ.* Pariſ. *conſil.* 104. *nu.* 103. *lib.* 1. Boer. *dec.* 42. *nu.* 2. *& ſeqq.* & fuit reſolutum in *Lauden. Deuolutionis 26. Iunij 1596. cor. bon. me. Corduba, & in Romana Proprietatis 18. Iunij 1601. coram bon. mem. Card. Pamphilio.*

Prima igitur probatio deducebatur ex acceptatione caducitatis, illiuſque remiſſione poſtea facta à Card. Baronio
† cum conceſſione nouæ Inueſtituræ tanquam de re em- 2
phyteutica, *l. Cenſualis*, vbi Bald. *C. de donat.* Bart. *in l. Rura, C. de agr. deſert. lib.* 11. Natt. *conſ.* 26. *nu.* 6. Siluan. *conſ.* 57. *in princ.* & fuit in terminis reſolutum *in d. Lauden. deuolutionis 21. Aprilis 1597. cor. bo. me. Corduba.*

Secunda, ex quo Inueſtiti expreſsè aſſeruerunt quod Stagnum iam antea erat de directo dominio, & proprietate Abbatiæ, quæ aſſertio non ſolùm eſt apta nocere confitentibus,
† ſed etiam eorum ſucceſſoribus in actione perſonali, Rip. 3
in l. ſi aliquam rem 28. nu. 39. verſ. & iterum ſubdiſtingue, ff. de acquir. poſſ. Ruin. *conſ.* 50. *nu.* 11. *& ſeqq. lib.* 1. Surd. *conſ.*
449. *num.* 38. vbi quod quis poteſt etiam rem propriam † in 4
feudum recognoſcere, & ſibi præiudicat, Valaſc. *de iur. emphyt. qu. 9. nu.* 18. *poſt med. verſ. cæterum*, Rota *dec.* 693. *nu.* 2. *& dec.* 776. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ. & in rec. dec.* 249. *num.* 3. *& dec.* 290. *num.* 2. *par.* 1. *& dec.* 193. *nu.* 2. *verſ. & quod magis par.* 2. *& dec.* 359. *nu.* 12. *verſ. Quarto concurrit, & num. ſeqq. par.* 5. & fuit dictum in *Romana deuolutionis 28. Maij 1631. coram R. P. D. meo Pirouano, & in Nouarien. Bonor. 15. Decemb. 1632. cor. Reuerendiſs. D. meo Coccino Decano.*

Tertia, ex promiſſione ſoluendi Canones decurſos, & in
futurum decurrendos † durantibus lineis maſculorum pro- 5
mittentium, Rota *dec.* 400. *num.* 6. *& tribus ſeqq. & dec.* 249. *nu.* 3. *par.* 1. *rec.* Grat. *diſcept.* 912. *nu.* 33. *verſ. præterea.*

Quarta, ex ſucceſſiuis locationibus factis à Participanti-
bus cum pacto, quod locatione durante, † conductor tene- 6
retur annuatim ſoluere Abbati ratam canonis eorũ quemlibet tangentis, *ad tex. in l. fin. C. de iur. emphyt.* Felin. *in cap. cum cauſam, nu.* 4. *verſ. eſt verum, de probation.* Gozad. *conſ.* 94. *nu.* 57. *in fin.* Siluan. *conſil.* 57. *n.* 10. *cum duobus ſeqq.* Burſatt. *conſ.* 27. *num.* 4. *& ſeqq.* Gabriel. *de locat. concluſ.* 4. *nu.* 17. Rota *in recent. par.* 5. *dec.* 359. *nu.* 12. & fuit ponderatum *in Nouarien. bonorum 9. Iunij 1610. coram bon. mem. Card. Lancellotto.*

Quinta, ex continuatis ſolutionibus dicti canonis vltra
ſpacium 30. annorum, † quæ quidem ſolutiones de per ſe 7
videntur ſufficere ad probandum dominium etiam contra tertium, Specul. *tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua, num.* 67. *verſ. Quinquageſimotertiò.* Felin. *in cap. cum Bertoldus nu.* 28. *de re iudic.* Caſtren. *in l. ſicuti*, §. *ſed ſi quæratur, num.* 8. *verſ. & per prædicta, ff. ſi ſeruit. vendic.* Alex. *conſ.* 8. *verſ. præterea, vol.* 7. Aym. *conſ.* 434. *num.* 5. *& ſeqq. & ſignanter nu.* 12. Seraph. *dec.* 869. *num.* 3. Guidop. *dec.* 272. *ſub num.* 2. *in fin. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus*, vbi, quod ita ſeruat ſtylus,
& conſuetudo Curiarum, & quod † vidit ſuper hoc articu- 8
lo tempore ſuo vltra centum ſententias, Caputaq. *dec.* 292. *lib.* 4. Rota *dec.* 290. *nu.* 4. *par.* 1. *recent.* Caualer. *dec.* 291. *nu.* 4. *verſ. dabantur etiam, & dec.* 654. *nu.* 2. *& ſeqq.*

De ſolutionibus autem viſum eſt conſtare, tum ex reſ-
ponſionibus Æmilij Theuli ad articulos, in quibus † fatetur 9
à toto tempore ſui recordatus fuiſſe ſolutos canones, Dec. *in rubr. extr. de probation. nu.* 27. *& ſeq.* Gregor. XV. *dec.* 92. *num.* 1. Tum ex ordinibus directis Banco D. Bonanni ex libris ipſius nouiter extractis cantantibus in cauſam canonis, & ex ſolutionibus pro octo poſtremis annis licet tres vltimæ
ſufficerent ad probandum, † quod totum decurſum fuerit 10
integrè ſolutum, *l. quicumque, C. de apoch. publ. lib.* 10. Ioann. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de emphyt.* §. 1. *nu.* 38. *verſ. pro tribus annis*, Iaſ. *in l.* 2. *num.* 135. *C. de iur. emphyt.* Gabriel. *concluſ.* 11. *de præſumpt. nu.* 2. *& ſeqq.* Rot. *dec.* 3. *de locat. in nouis*, & fuit reſolutum in *Bononien. de Carnalibus 11. Ianuarij 1602. coram bon. mem. Hieronymo Card. Pamphilio.*

Nec obſtat Caputaq. *dec.* 280. *par.* 1. in qua dicitur, quod ex inſtrumentis locationum, ſolutionibus, confeſſionibus, ac alijs ſimilibus adminiculis non probetur dominium; Quia vltra, quod quando agitur de eo probando ad effectũ recognitionis tantum, omnes admittunt ſufficere leuiores probationes ex ſupra citatis, nec Caputaq. contradicit,

fuit

fuit reſponſum ipſius opinionem habere locum, quando in
recognitione non ſit mentio dominij, quia tunc potuit fieri
ex cauſa cenſus, vt declarat Rota *dec.420.nu.3.par.3.recent.*
vel quando agitur de veodicanda re, & poteſt eſſe dubium,
quod bona ab alio, quam ab Eccleſia in emphyteotam per-
12 uenerint, quia alias remota hac dubitatione, † inſtrumenta
locationum, ſolutiones, ac confeſſiones ſufficienter probant
dominiom, Rota *in rec. dec. 290. nu. 6. & ſeq. & d. dec. 409.*
num. 6. par.1. prout etiam conciliando deciſiones hucuſque
emanatas, apertiùs diſtinxit Rota *in allegata Nouarien. bo-*
nor.15. Decemb.1632. cor. Reuerendiſs. D. meo Coccino De-
cano.

Nec pro excluſione dicti dominij viſum eſt aliquid rele-
uare Inſtrumentum concordiæ celebratum de anno 1573.
inter Commendatarium Abbatem Regularem, & alios, in
quo Inſtrumento à Participantibus dicitur promiſſa ſolutio
ducat. 20. correſpectiuè ad paſcua, & ligna dumtaxat, ac fa-
ſcinas, quæ ex Caſali Malagtonæ cohærenti percipiebantur
ad claudendum Stagnum, ac pro omni, & toto eo, quod Ab-
batia prætendere poſſet ſuper d. Stagno, nullo facto verbo
verbo de aliqua recognitione dominij; fuit enim reſponſum
inſtrumentum prædictum deſeruire potius pro maiori pro-
batione dominij ipſius Eccleſiæ: nam in principio ipſius re-
feruntur quidem ſupradictæ prætenſiones participantium,
qui tanquàm ſtudentes ſe ſubtrahere ab annua præſtatione
ducat. 20. prætendebant, quòd illa eſſet correſpectiua paſ-
cuis, & lignis, quæ pro animalibus, & pro claudendo Stagno
reſpectiuè percipiebantur in Caſali Malagrottæ, per cuius
ademptionem ipſi Monaſterio ceſſaſſet quoque iſta corres-
pectiua reſponſio, ſed fuit ponderatum ex eodem inſtru-
mento clarè etiam patere, quod Abbas hanc correſpectiui-
tatem abſolutè negauit, & participantes non obſtantibus
eorum prætenſionibus, non ſolum decurſa ſoluerunt, ſed
decurrenda etiam ſoluere promiſerunt, & quamuis promiſ-
ſio fuerit ita vniuerſaliter concepta pro omni, & toto eo,
quod Eccleſia prætendere poſſet, nulla facta expreſſione,
quod ſit pro recognitione dominij directi; Attamen ex illa
13 generalitate non poteſt dici probata † negatiua dominij in
præiudicium Eccleſiæ, *ad tex. in l. non hoc, C. vnde legit. cap.*
14 *in præſentia de probation.* De actu enim negatiuo † inſtru-
mentum non conficitur, Io. Andr. *in cap. 1. de præſcr. in 6.*
num.4. in fin. vbi Gemin. *nu.16.* Alex. *conſ.16. num.17. lib.5.*
& fuit dictum in allegata Lauden. *deuolutionis 26. Iunij* 1596.
cor. Corduba, & tantò minùs, dum poſtea in Inſtrumento
anni 1602. generalitas illa fuit ſpecialiter agnita, & à partibus
15 manifeſtata, † quod ſcilicet eſſe pro recognitione dominij,
ad tradita per Bald. *in l. legatorum, §. qui plures num.1. in fin.*
verſ. ſed quando, ff. de legat. 2. Atque hic intellectus eò ma-
gis ſuadetur, quia ſolutio promiſſa in concordia anni 1573.
non poterat amplius eſſe correſpectiua ad paſcua, & ad li-
gna pro claudendo Stagno, cùm hæc iam antea ceſſaſſent
per ademptionem Caſalis, & ideò neceſſariò debuit eſſe pro
dominij recognitione, quæ congruè comprehendebatur ſub
generali prætenſione Eccleſiæ reſpectu d. ſolutionis duc. 20.

Et ex his viſum eſt etiam tolli, quod ex dicto inſtrumento
anni 1573. detegatur erronea conceſſio Card. Baronij, quia
vltra, quod in actibus, qui matura deliberatione fiunt, prout
16 in eo caſu, † ad euitandam deuolutionem iam acceptatam,
nemo errorem, vel ignorantiam poteſt allegare, vt per *gloſ.*
in cap. ex literis, verb. admonita, de diuort. Roman. *conſ.346.*
nu.10. verſ. quia ibi, & continuatæ ſolutiones, † ac locatio-
nes excludunt errorem. Rot. *d. deciſ. 420. ſub num. 4. verſ.*
nec præſumitur p.3. rec. fuit etiam ponderatum, quòd cum
iſta duo inſtrumenta ſint inter ſe compatibilia, ceſſet omnis
præſumptio erroris, & præſertim dum Io. Baptiſta Catala-
18 nus procurator ad illum † actum depotatur ab alijs partici-
pantibus, agebat etiam rem propriam, cuius nemo præſumi-
tur ignarus, *l. fin.* & ibi Bart. *nu.2. ff. pro ſoc.* Socc. Iun. *conſ.*
39. nu.118. lib.1. Aym. *conſ.6. num.16.*

Nec obſtat, quod in eodem inſtrumento anni 1573. par-
ticipantes vocentur Domini, & poſſeſſores huius Stagni,
quia prædicta verba ſunt referenda ad dominium vtile, &
naturale, quod iuxta ſubiectam materiam defertur in inue-
ſtitum; Idque clarè paret ex inſtrumento anni 1602. in quo
Catalanus, qui pro omnibus ſtipulatos fuit vocatus vnus ex
vtilibus Dominis Aquarij Stagni, vnum enim inſtrumen-
19 tum † ab alio declaratur ex notat. per Bald. & Iaſ. *in l. qui*
filiabus in princip. nu.5. ff. de legat.1. cum ſimilibus.

Minus releuat, quod Laurentius de Quinque, ac Theulus
dictum inſtrumentum Card. Baronij non ratificarunt, quia
vltra quod reſpectu Laurentij manifeſtè probatur ipſum
conſtituiſſe procutatorem Dominum Io. Baptiſtam Catala-
num ad ratificandum, ſumm. nu. 2. in fine; prout poſtea tam
d. Laurentij, quàm proprio, & Thomæ fratris nomine illud
ratificauit, ex abundanti dicitur, quod inſtrumentum prædi-
ctum fuit etiam ratificatum à Deputatis Creditorum dicti
Laurentij, qui cum de eo tempore omnia eius bona admini-
ſtrarent, dicebantur ſingulares ſucceſſores, † & poterant fa- 20
cere quicquid ipſe Laurentius de bonis ſuis facere potuiſſet
iuxta trad. per Rot. *dec.53. ſub n.2.* poſt Pacific. de Saluian.
interdict. cum alijs adductis per Gratian. *diſcept. 401. num.*
39. & ſeqq.

Reſpectu verò Theuli non ſolum ratificatum fuit à Mag-
dalena ipſius matre vti tutrice, & curatrice, † prout datur 21
fides tutelæ cum decreto Iudicis, alijſque ſolemnitatibus, ad
not. *in l. 2. §. quod obſeruari, Cod. de iuram. calumn.* Rom.
conſil.389. nu.3. Gutt. *de tutel. par.3. cap.1. num. 79.* Verùm
etiam adeſt expreſſa ratificatio facta ab eo effecto maiore
per productionem, † & vſum dicti iostrumenti locationi-
bus factis pro rata illi tangente, Rom. *conſ.63. nu.3.* Afflict.
dec.25. nu.5. Caputaq. *dec.193. par.1.* Gregor. *dec.238. nu.5.*
& ibi latè Adden.

Cùm igitur ex ſupradictis clarè probetur dominium ad
effectum recognitionis, duo etiam tanquam in neceſſariam
ſequelam Domini putarent eſſe admittenda; Primum ſci-
licet, quod in venditionibus Eminentiſſimo Abbati † debea- 23
tur Laudemium *iuxt. l. fin. C. de iur. Emphyt.* Rota *dec.168.*
nu.1. par.2. diuerſ. & firmatum fuit in dicta Lauden. *deuo-*
lutionis 26. Iunij 1596. cor. Corduba. Laudeminm enim † ſol- 24
uitur ad hoc, vt directus Dominus alienationem approbet,
Iaſ. *in l. fin. nu.39. C. de iur. Emphyt.* Afflict. *in §. illud quo-*
que nu.14. tit. de prohibit. alienat. fact. per Feder. Bertrand.
conſil. 140. nu.2. lib.6. latè Valaſc. *de iur. Emph. qu. 29.* Al-
ciat. *lib.1. Parerg. cap.45. num.6.* qui dicitur nuncupandum
eſſe Laudatitium, quia dominus contractum laudat ſuum
præſtando aſſenſum: Alteram, † quod eidem Eminentiſſi- 25
mo Abbati competat prælatio iuxta iuris communis diſpo-
ſitionem, de qua in *d. l. fin. C. de iur. Emphyt.* & ſenſit Rot.
in alleg. Lauden. Deuolutionis 9. Decembris 1599. coram
Corduba.

Et ita fuit deciſum parte vtraque, &c.

R. P. D. B V C C A B E L L A

Romana, ſeu Ianuen. locorum Montium.

Luna 13. Maij 1638.

A R G V M E N T V M.

Procurator conſtitutus ad Dominum obligandum
pro futuris debitis poſſit ne eundem obligare pro
præteritis. Retentio non conceditur vbi de cre-
dito aliqualiter dubitari contigit, cum ad illam
inducendam, creditum debeat eſſe ita clarum,
vt nulla poſſit exceptione remoueri.

S V M M A R I V M.

1 *Obligatio reſtricta ad certum tempus eo elapſo dicitur ceſ-*
ſaſſe, & expiraſſe.
2 *Apoca confecta ab alio nomine alterius, quem non conſtat*
ſpecialem habuiſſe mandatum, non habet vim obligan-
di principalem.
3 *Procurator conſtitutus ad accipiendum pecunias ad cam-*
bium, & ſic principalem obligandi pro debitis futuris.
Poſſit ne eumdem pro debitis ante mandatum contractis
obligare, ibid.
4 *Mandatum non probatur per Epiſtolam ſcriptam poſt*
perfectionem actus.
Mandatum actum præcedere, non autem illum ſubſequi
ſolet, num.4.
5 *Ratificatio geſtorum à procuratore vltra fines ſui man-*
dati non dicitur inducta niſi, & de ſcientia geſtorum,
& de exceſſu concludenter appareat.
6 *Retentionem ad excludendam ſufficit, quod creditum*
reddatur turbidum.
7 *Retentioni, vt locus eſſe poſſit requiritur, quod creditum*
ita ſit clarum, vt nullo modo controuerti poſſit.

Ab altera, quæ in hac cauſa, deciſione emanauit ſupra 237.
præſens allegatur deciſio.

ſtolica conſequuti fuerint ius decimarum Spiritualium in
eadem ditione, ex quarum redditibus dotarunt plures Eccle-
ſias reſeruata ſibi tertia parte illarum quouſque anno 1408
donatum fuit Oppidum ab Henrico II. Rege Caſtellæ Ioanni
Nunez ſimul cum tertia parte earundẽ decimarum, & con-
tinebant ijdem articuli venditionem Oppidi, & Ditionis,
quam idem Ioannes fecit ſimul cum omnibus illius redditi-
bus Didaco Lopez de Ruinga à quo deſcendunt Duces de
Bexar, & demum continebant etiam potentiam eorum du-
cum, amplitudinem ditionis famam negatiuam, vt illi de-
ſtituti eſſent omni alio titulo, & priuilegio Apoſtolico ſuper
iure decimarum, quæ percipiebantur in eodem Oppido,
& illius ditione &c.

Cùm itaque quæreretur in dubio, quod hodie propoſui an
eſſet concedenda remiſſoria ſuper dd. articulis Domini reſ-
ponderunt illam eſſe concedendam, quia cauſa decimarum
1 ad hunc effectum exiſtimatur prophana † in qua ſufficit ſola
releuantia materiæ articulatæ, vt tenuit Rot. *coram Puteo
dec. 324. lib. 2. & dec. 667. n. 2. p. 1. rec.* & coram Greg. *deciſ.*
174. *& dec.* 403. & fuit dictum in Valentina Decimarum de
Gandia 23. Febr. 1601. coram Pamphil. quod præcipuè di-
2 cendum erat hoc caſu † dum examen fieri debebant in Di-
tione Ducis de Bexar, ex quo ceſſare poterat timor ſuborna-
tionis teſtium, qui fortè poſſet conſiderari ex potentia Sere-
niſſimi Archiepiſcopi, vt conſiderauit Rota *in Tordenen.
Præpoſitura 1. Decembr. 1600. coram Reuerendiſſ. Domi-
no meo Decano inter impreſſ. dec. 15. num. 6.*

Et viſa fuit probari releuantia materiæ propoſitæ, cùm illa
contineat poſſeſſionem immemorabilem, & famam priuile-
gij in qua conſiſtebat fundamentum probationis deciſionis,
& deducebatur pro titulo conceſſionis harum decimarum,
atque etiam probari deberet ex eiſdem articulis potentia
Ducum de Bexar ex qua oriebatur ſuſpicio vſurpationis cu-
ius fumus datus fuit ex deductis contra maiores occaſione
iuris nominandi, quod illi petebant aduerſus Eccleſiam Tole-
tanam, vt in deciſionibus factis coram Robuſterio 19. De-
cembris 1582. & 27. Ianuarij, & 23. Maij 1583. *impreſſ. in
2. par. diuerſor. dec. 309. 318. & 343.* Vndè non poterat ne-
3 gari releuantia materiæ articulatæ, † cùm ſatis eſſe poſſet ad
hunc effectum, vt articuli aliquo modo pertinerent ad cau-
ſam eique adminiculum præberent etiam leui præſumptio-
nem, vt voluit Bald. *in cap. licet etiam n. 33. de probat.* & te-
nuit Rot. *in Lucana Bonorum 16. Ianuarij 1613. & in Spola-
ten. Archidiaconatus 6. Aprilis 1609. coram Caual.* quaſi re-
leuantia materiæ non deberet plenè cognoſci in conceſſione
remiſſoriæ, quæ pendere debebat à futuris probationibus.

Neque obſtare viſum fuit, quod Archiepiſcopus obtinuiſ-
ſet aliam remiſſoriam, & ſupra plures teſtes examinaſſet, quo
4 caſu non poterat concedi noua dilatio, † & facultas proban-
di licet articuli eſſent noui, & diuerſi à primis, non ſolum
propter timorem ſubornationis, ſed etiam propter vitium
varietatis, text. *in cap. ſollicitudinem de appellat.* & tradit In-
noc. *in cap. fraternit. n. 4. in fin. de teſt.* Vital. *in Clem. 2. n. 144.*
5 *eod. tit. de teſt.* quia ſolet concedi hęc † facultas quotieſcumq;
ſubeſt iuſta cauſa illa concedendi, vt fuit dictum coram Pu-
teo *d. 4. de dilat.* & coram Sarnen. *dec. 82. lib. 1. & idem di-
ctum fuit in Pariſien. pecun. 1. Iulij 1611. coram Lancell. in-
ter rec. dec. 348. num. 8. par. 1. & in Bergomen. Penſionis* 8.
Nouembris 1624. coram bon. mem. Buratto.

Hæc verò cauſa probatur, quia priores articuli non erant
concepti ita diſtincti, vt ſunt qui hodie dantur, cum articu-
lus ſuper fama legeretur in prioribus articulis conceptus du-
bitatiuè non autem expreſsè, vt hodie fit in nouis articulis,
ex qua ratione dictum fuit in deciſione facta in hac cauſa ſub
die 15. Decembris 1636. quod teſtes non plenè concludebant
ſuper eadem fama in ſuis depoſitionibus. Prætereà neque in
primis articulis deductum fuit certum initium huius iuris de-
cimandi ſicut continetur in articulis, qui hodie dantur in
quibus latè explicatur prima origo, & cauſa conceſſionis prę-
dictæ cum ſerie totius rei geſtæ quoque Oppidum de Capilla
cum vniuerſa illius Ditione peruenit ad Duces de Bexar, ex
6 quibus non potuiſſet ſuper illis denegari remiſſoria, † quam-
uis articuli eſſent ijdem omninò cum ſuperioribus, non au-
tem diuerſi, vt habetur in *dicta dec. Putei 4. de dilat.* in qua
7 pro cauſa conceſſionis nouæ remiſſoriæ fuit conſiderata im-
peritia procuratoris, qui malè cauſam iuſtruxerat, & fuit di-
ctum in adducta *dec. Bergomen. Penſionis* coram Buratt. &
coram Caual. *dec. 469. n. 3.* & tradit Abb. *in dict. cap. fra-
ternitatis, num. 8. de teſt.* Felin. *n. 11. in 2. col.*

Non etiam obſtare viſum fuit, quod materia deducta in
articulis reſpiceret fundamenta deciſionis factæ in hac cauſa,
& ita videretur concepta, vt tolleret illius rationes, quia non
† ideò poterat impediri remiſſoria, neque conſiderabilis erat 8
ex hoc capite ſuſpicio calumniæ, vt tenuit Rot. *in d. dec. 10.
coram R. P. D. meo Decano, & in Portugallien. Penſionis 23.
Martij 1607. coram eodem inter impreſſ. d. 338. & in Valen-
tina Iuris ſedendi 15. Martij 1638. coram Panzirol.* præſer-
tim cùm pro parte Sereniſſimi Archiepiſcopi non ſolum con-
ſiderari poſſit aſſiſtentia iuris, † ſed adeſsent plures ſententię 9
quas illius anteceſsores obtinuerunt contra maiores Ducis,
ex quibus excludebatur omnis ſuſpicio calumnię, vt fuit con-
ſideratum in *dicta Portugallien. & in Bononien. cenſus 17.
Nouemb. 1616. coram Card. Sacrato, & in Auguſtana Sepul-
tura 20. Nouembr. 1636. coram Gregor. inter impreſſ. deciſ.
276. num. 3.* Et ita, &c. vtraque, &c.

R. P. D. GHISILERIO,

Poſteà Epiſcopo Terracineñ.

Legioneñ. Beneficij.

Veneris 9. Decembris 1639.

ARGVMENTVM.

Agitur de manutenendo primo poſſeſſore Beneficij
aduerſus ſecundum qui docet de titulo. Poſſeſſio
beneficij capta vigore vnionis reſtrictæ ad caſum
vacationis non ſuffragatur contra poſſeſſorem
anteriorem vigore reſignationis: fortius ſtante
clauſuia ſuſpenſiua vnionum.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probatur ex inſtrumento apprehenſionis illius.*
2 *Mandatum procura quando præſentialiter eſt neceſſa-
rium non probatur ex aſſertione notarij.*
3 *Mandatum procura ad effectum poſſeſſionis probatur ex
aſſertione Notarij, quando conſtat præſentialiter de
poſſeſſione capta à procuratore vigore dicti mandati.*
*Fortius ſi dictus procurator pro poſſeſſione capienda pro-
duxit Scripturas, num. 4.*
4 *Mandatum procura præſumitur ex productione iurium.*
5 *Conditio nihil ponit in eſſe.*
Poſſeſſio capta cum clauſula, ſine præiudiciu tertii, *ſuf-
fragatur, dummodo non probetur alium tunc temporis
poſſediſſe, num. 5. & 6.*
6 *Clauſula*, ſine præiudicio tertij, *inſerta in poſſeſſione
capta non ſuſpendit acquiſitionem poſſeſſionis, licet per
euentum conditionis illam reſoluat.*
7 Rot. *dec. 32. coram Puteo lib. 2. declaratur.*
8 *Poſſeſſio poſterior de beneficio vigore vnionis non eſt ma-
nutenenda in concurſu anterioris.*
Imo debet prius diſcuti de viribus vnionis, ibidem.
9 *Poſſeſſio anterior non titulata præfertur poſteriori titula-
ta in Iudicio manutentionis.*
*Titulus non attenditur in Iudicio manutentionis, ſed ſola
inſiſtentia facti, n. 9.*
10 *Beneficium reſignatum ad fauorem certæ perſonæ propriè
non dicitur vacare, ſed tantum dicitur vacare ad fa-
uorem illius certæ perſonæ.*
*Vnio beneficij reſtricta ad caſum vacationis non ſuffraga-
tur quando beneficium reſignatur ad fauorem alicuius
certæ perſonæ, num. 10.*
*Fortius ſi in prouiſione reſignatarij adſit clauſula ſuſpen-
ſiua quarumcumque vnionum, num. 11.*
11 *Clauſula ſuſpenſiua vnionum, ſiue in litteris, ſiue in ſup-
plicatione appoſita transfert effectum vnionis poſt mor-
tem reſignatarij.*
12 *Clauſula ſuſpenſiua vnionis in reſignatione beneficij appo-
ſita non dicitur præiudicialis vnioni cum poſſibile ſit,
quod reſignatarius præmoriatur reſignanti.*

*Allegatur præſens deciſio ab alia, quæ in hac cauſa emanauit
ſub die 4. Iulij 1640. coram eodem Reuerendiſſimo Ghiſile-
rio in ordine deciſ. 252.*

DECISIO CCC.

INformante tantum Franciſco della Carrera Domini cen-
ſuerunt illi dandam eſſe manutentionem in poſſeſſione
beneficij ſimplicis in Eccleſia loci de Rebellar, quia conſtat
de eius poſſeſſione ex actuali illius apprehenſione mediante
procuratore ad id ab eo ſpecialiter conſtituto in executionẽ
litte-

Digitized by Google

litterarum Apoſtolicarum, & talis apprehenſio probatur ex
publico inſtrumento, quod alio non exiſtente in poſſeſſione
1 probat poſſeſſionem † ad effectum manutentionis, reſtitu-
tionis, & ad quoſcumque alios effectus, Rot. *dec.* 21. *de reſt.*
ſpoliat. in antiq. Caputaq. *dec.* 334. *n.* 5. *par.* 2.
Nec poteſt dubitari de ſpeciali mandato procuratoris cum
probetur ex aſſertione Notarij, ibi, & virtute procuræ, quæ
acta fuit coram Iuſto de Leone Notario publico Apoſtolico
in dicto Oppido de Alcala ſub datum in ea die 3. Nouembris
1634 quam exhibuit &c. ex qua aſſertione licet non probate-
2 tur plenè mandatum ſi de eo præſentialiter quæreretur † vt
in fortioribus tenuit Rot. coram. S. mem. Greg. XV. *d.* 275.
n. 5. benè tamen probatur, quando vt hic præſentialiter legi-
3 tur † de poſſeſſione de mandato eius, qui illam apprehendit,
Curt. iun. *in auth. ſi quis in aliquo n.* 54. quem ſequitur Cagnol.
n. 96. de edendo Rot. *d.* 503. *n.* 3. *par.* 1. *rec. & in Toletana iu-*
ris celebrandi 10. *Febr.* 1620. *coram bo. me. Seleucien.* tantò
magis, quia idem procurator exhibuit coram executore lit-
teras Apoſtolicas ad fauorem Franciſci mandantis, ex qua-
4 rum productione vbi non conſtaret de mandato † illud eſſet
præſumendum, Rot. coram S. mem. Greg. XV. *dec.* 44. *n.* 4.
& dec. 176. *n.* 8. Et quamuis poſſeſſi fuerit conceſſa ſine præ-
5 iudicio tertij, & ſic cenſeatur tradita ſub conditione, † quæ
nihil ponit in eſſe, *iuxt. dec. Putes* 32. *lib.* 2. hoc tamen nihil fa-
cit, cùm non probetur alium tunc temporis poſſediſſe, vndè
ſequitur dictam clauſulam non ſuſpendere acquiſitionem
6 poſſeſſionis, † licet poſſet per euentum conditionis reſolui,
Paul. de Caſtr. *conſ.* 452. *in princ. lib.* 1. Oldrad. *conſ.* 285. *n.* 8.
Rot. *dec.* 513. *n.* 3. *par.* 1. *rec.* & ſupradicta deciſio Putei pro-
7 cedit alio tunc temporis exiſten. in poſſeſſione † iuxta intel-
lectum, Rot. *in d. dec.* 513.
Nec ſupradictis obſtat poſſeſſio capta à Rectore Semina-
rij Sancti Floriani vigore vnionis factæ ab Epiſcopo Legio-
nen. de beneficio de quo agitur vnà cum alijs pluribus poſt
obitum illa obtinentium, quia cùm ſit poſterior ferè per ſex
menſes poſt poſſeſſionē captam à Franciſco illa in concurſu
8 anterioris non eſt manuteneñ. & donec † vires vnionis diſ-
cutiantur Franciſcus anterior poſſeſſor debet manuteneri,
Rot. *d.* 595. *n.* 8. *par.* 1. *diu. & in rec. dec.* 649. *n.* 11. *par.* 2. cum
in ſummariſſimo poſſeſſorio non antedatur titulus, ſed ſola
9 inſiſtentia facti, & anterior † poſſeſſio non titulata præfer-
tur poſteriori titulatæ, Menoch. *de retin. rem.* 3. *n.* 128. Rot.
coram S. me. Greg. XV. *dec.* 323. vltrà quod cum vnio ſit re-
ſtricta ad caſum vacationis, quæ propriè non datur, quando
beneficium reſignatur ad fauorem certæ perſonę, vt illi con-
10 feratur, ſed ſolum † dicitur vacare, vt conferatur reſignata-
rio, alias ius non abdicatur à reſignante, illa non ſuffragatur
in hoc caſu, in quo non fuit purificata vacatio per obitum
Ioannis de Sanctis, qui viuens beneficium reſignauerat ad
fauorem Franciſci Nepotis, Patiſ. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 24.
& ſeqq. Garz. *de benef. par.* 9. *c.* 2. *n.* 152. *& par.* 11. *cap.* 4. *n.* 39.
& 40. Rot. coram S. me. Greg. XV. *dec.* 159. *n.* 5. vbi Add.
late, & in Camerina Parochialis 7. *February* 1629. *coram*
R. P. D. Carillo, eoque magis, quia in prouiſione Franciſci
11 adeſt clauſula ſuſpenſiua quarumcumque vnionum, † quæ
ſiue ſit appoſita in litteris, ſiue in ſupplicatione transfert ef-
fectum vnionis in tempus mortis Reſignatarij, Rot. *dec.* 38.
n. 3. *par.* 1. *rec.* Add. ad S. me. Greg. XV. *dicta dec.* 159. *n.* 9.
nec per eam dicitur illatum pręiudicium conſiderabile vnio-
12 ni cum poſſibile ſit, † quod reſignatarius præmoriatur reſi-
gnanti, vt conſiderauit Rot. *penes Puteum dec.* 357. *lib.* 1. &
fuit conſideratum in *Eugubina Beneficij* 15. *Martij* 1599. *co-*
ram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Gerunden. Prioratus
21. *May* 1615. *coram bo. me. Card. Veroſpio.* Et ita, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Elboren. Iuris conferendi.

Veneris 1. *Iunij* 1640.

ARGVMENTVM.

Præſentationis obſeruantia continuata per ſpatium annorum 40. requiritur contra Ordinarium habentem fundatam intentionem in libera collatione omnium beneficiorum ſuæ Diœceſis; & quomodo illa per teſtes alioſue actus probari poſſit.

SVMMARIVM:

1 *Obſeruantia continuata per ſpatium* 30. *vel* 40. *annorum probari debet ad effectum priuandi Ordinarium de beneficiorum colatione, in qua ille habet intentionem fundatam.*

2 *Actus plures ſi ſint vniformes probant obſeruantiam.*
Amplia concluſionem, ſortiri procedere, vbi illi apparent continuati ſpatio 200. *annorum*, *n.* 3.

4 *Epiſcopos non eſt veriſimile ad collationem beneficiorum admiſiſſe Priores, & Beneficiatos, ſi ad ipſum ſolum ius præſentandi pertinuiſſet.*

5 *Præſentationis effectus eo ipſo probatus dicitur quando ex perſona vnius præſentati ſit poſteà præſentatio in perſonam alterius.*

6 *Præſentatio vbi in vna parte effectuata iuſtificatur, & ita in reliquis effectuata præſumitur.*

7 *Verba*, inſtituere, & confirmare, *promiſcuè ponuntur, vnumque pro altero ſumitur.*

8 *Teſtes deponentes de certa ſcientia per ſenſum viſus effectuationem probant.*

9 *Obſeruantia probatur ſubſecuta etiam per teſtes.*

10 *Epiſcopus nihil poteſt de iure recipere pro inſtitutione ad beneficium.*

11 *Inſtitutio authorizabilis, quam facit Epiſcopus Priori, aut Parocho ad Eccleſiam præſentato illi ſufficere dicitur.*

12 *Obſeruantia concordiæ probatur ex ſolutione alijſque actibus factis in executionem illius.*

13 *Teſtes deponentes contra inſtrumentum concordiæ debent concludere actus ſpecificos, certo, & determinato tempore factos.*

14 *Probatio concludens, non æquiuoca requiritur aduerſus inſtrumentum.*

Allegatur præſens deciſio in eadem cauſa in qua emanarunt duæ aliæ deciſiones, quæ habentur ſuprà 256. *&* 264.

DECISIO CCCI.

PEr binas deciſiones reſolutum fuerat in hac cauſa, ſententias de Partibus reintegratorias Religionem de Auis ad quaſi poſſeſſionem præſentandi ad Beneficia ſimplicia exiſtentia in Eccleſijs S. Mariæ de Beja, & S. Ioannis de Coruche Diœceſis Elboren. eſſe iniuſtas, ea *præcipuè ratione*, quia illæ fuerunt latæ contra Ordinarium, *qui habet ex diſ*poſitione iuris intentionem fundatam ſuper collatione omnium Beneficiorum exiſtentium intra fines ſuæ Diœceſis: & pro parte dictæ Religionis contrarium prætendentis non docebatur de concludenti probatione, prout requiritur ad hunc effectum, *Vt in deciſionibus emiſſis ſub diebus* 13. *Nouembr.* 1637. *&* 1. *Martij* 1638.

At cauſa ſuper eiſdem poſita *ſub die* 7. *Iunij eiuſdem anni* 1638. quia informantes pro Religione dicebant concludenter probari d. Ius præſentandi ſpectare ad eamdem Religionem tam ex donationibus factis ab Alphonſo Portugalliæ Rege de dictis Eccleſijs ſub diebus 2. Nouemb. 1286. & 20. Maij 1308. ipſius Religionis Magiſtro, & Succeſſoribus, quā ex Concordijs initis inter d. Religionem, & Ordinarios Elborenſes de annis 1293. & 1317. In quibus dicti Ordinarij expreſsè faſſi fuerunt ius præſentandi ad dictas Eccleſias, & ad Beneficia ſimplicia in eis exiſtentia pertinere ad dictam Religionem; inſtitutionem verò ad ipſos, & ita obſeruare promiſerunt, prout eſſe obſeruatum dicti informantes aſſerebant ſpatio 200. annorum, & vltrà; Ideò Domini dilatarunt reſolutionem, & mandarunt, vt ſtrictè informaretur ſuper dictarum Concordiarum obſeruantia: pro qua coadiuuanda fuit etiam expedita remiſſoria, illaque in actis reproducta repropoſui denuò cauſam, & hodie poſt tertiam repropoſitionem, fuit reſponſum, Non conſtare de obſeruātia quoad Eccleſiam de Beja, ſed conſtare quoad Eccleſiā de Coruche, & in hac parte recedendum à deciſis: cognitio verò huius releuantię fuit reſeruata ad particularem diſputationē.

Ratio autem, quæ mouit Dominos, ad ſic reſpondendum fuit; quia ad docendum de obſeruantia concordiæ quoad Eccleſiam de Beja non datur, niſi ſententia Vicarij generalis Elborenſis lata de anno 1492. in qua pronunciatum exiſtit, ius pręſentandi ad portionem tunc vacantem in dicta Eccleſia de Beja, ſpectare ad Priorem, & Beneficiatos dictæ Religionis de Auis, & in Sum. dictæ Religionis de Auis datu ſub die 27. Februarij pręteriti n. 22. qui quidem actus tanquā

vnicus

Digitized by Google

vnicus non viſus fuit ſufficiens ad probandam continuatam obſeruantiam, & ad tollendam aſſiſtentiam iuris coadiuuatam ex depoſitione teſtium deponentium Ordinarium Elborenſem fuiſſe, & eſſe in pacifica poſſeſſione liberè conferendi omnia Beneficia vacantia in ſuis menſibus exiſtentia in dicta Eccleſia: nam adhunc effectum debet doceri de obſeruantia continuata per totum ſpatium 30. vel 40. annorum, vt fuit dictum *in Valentina Baronia de Corte 4. Iunij 1603. coram Ortembergo relat.* per Adden. ad Gregor. XV. *in dec. 354. num. 19. verſ. & iſta obſeruantia.*

Quo verò ad Eccleſiam S. Ioannis de Coruche exiſtimatum fuit ſatis conſtare de obſeruantia Concordiæ circa pertinentiam iuris præſentandi ad Beneficia ſimplicia in ea exiſtentia ad fauorem dictæ Religionis; quia dantur quamplu- 2 res actus vniformes, † qui dictam obſeruantiam benè comprobant, ad tradita per Rip. *in l. qui Roma, §. duo fratres n. 49. ff. de verb. oblig.* Alex. *conſ. 5. n. 7. & 9. lib.* 5. Ioſeph. Ludouic. *concl.* 38. *verſ. ampliatur tertio*, maximè cùm ſint con- 3 tinuati † ſpatio 200. annorum, & vltra, Rot. *dec. 29. n. 2. in fin. par. 3. rec.* Adden. *ad Greg. XV. in d. dec. 354. n. 19.*

Primus etenim actus deſumitur ex prouiſione vnius portionis in dicta Eccleſia S. Ioannis exiſtentis facta de anno 1349. ab Alphonſo tunc Epiſcopo, vti de beneficia vacante per obitum Stephani vltimi Portionatij, & tanquam de deuoluto ob negligentiam Prioris, & Portionariorum, d. Sum. Religionis num. 4.

Secundus colligitur ex epiſtola Epiſcopi ſcripta de anno 1450. in qua idem Epiſcopus petijt à Priore, & Beneficiatis d. Eccleſiæ licentiam, & conſenſum pro permutando vno ex Beneficijs in dicta Eccleſia exiſtentibus, vt in dicto Sum. n. 7.

Tertius reſultat ex litteris Epiſcopis confirmatorijs prouiſionis Aluari Martinez factæ de anno 1419. de ſimili Beneficio: in quibus d. Epiſcopus fatetur d. confirmationem facere ad præſentationem Prioris, & Portionariorum d. Eccleſiæ d. Summ. num. 5.

Quartus oritur ex Epiſtola Regis, & Religionis Magiſtri extracta de anno 1461. in qua mandat Priori, & Beneficiatis, vt præſentent Stephanum Pirez in Beneficio vacante per renunciationem, d. Summ. n. 9.

Quintus depromitur ex ſimili Epiſtola Religionis Magiſtri ſcripta de anno 1463. in qua idem Magiſter dixit, quod fecerat gratiam vnius Portionis cuidam Aluaro, & proptereà illum Priori, & Beneficiatis dictæ Eccleſiæ commendabat ad hoc vt dictum Aluarum præſentarent dicto Sum. n. 9. litt. A.

Sextus prouenit ex prouiſione Beneficij vacantis per renunciationem Ioannis Alphonſi vltimi poſſeſſoris facta de anno 1464. à Georgio Epiſcopo, in qua expreſſè legitur, quod dictus Epiſcopus dictum Beneficium contulit Nuno Aluaro ad præſentationem dictorum Prioris, & Beneficiatorum, dicto Summario num. 5. litt. A.

Septimus deducitur ex conſimili prouiſione, ſeu confirmatione facta à Velaſco Epiſcopo de anno 1470. in perſonam cuiuſdam Petri Gondiſalli ad præſentationem dictorum Prioris, & Beneficiatorum iuxta formam compoſitionis, dicto Summ. n. 5. litt. B.

Octauus affertur de anno 1498. in quo Alphonſus Epiſcopus de conſenſu Beneficiatorum vniuit Prioratui dictæ Eccleſiæ de Coruche Beneficium vacans per reſignationem, & in illo confirmauit fratrem Aluarum tunc Priorem ad præſentationem dictorum Beneficiatorum, ad quos ſpectare ius præſentandi aſſeruit, vt in dicto Sum. n. 5. litt. C.

Nonus datur de anno 1502. in quo Epiſcopus confirmanit Ludouicum Aluarez ſuum familiarem in Beneficio vacante per renunciationem ſub ſpe futuræ præſentationis faciendæ per Priorem, & Beneficiatos dictæ Eccleſiæ: & ideò cùm quadam Epiſtola eos rogat, vt dictam præſentationem facere velint, & poſſeſſionem eidem Aluaro dare ſint contenti, vt in dicto Summ. n. 7. litt. B.

Decimus legitur de anno 1526. in quo Alphonſus Epiſcopus Cardinalis ad præſentationem Vicarij, & Beneficiatorũ confirmauit Io. Baptiſtam Cottam in Beneficio vacante per obitum Ioannis Bugallo illius vltimi poſſeſſoris, enuncians ad eos ſpectare ius præſentandi, dicto Summ. n. 5. litt. D.

Vndecimus ponitur de anno 1537. in quo Prior, & Beneficiati (& inter eos recenſetur dictus Io. Baptiſta Cotta) præſentarunt ad Beneficium vacaturum Ferdinandum Bugallo, vt in d. Summ. num. 6.

Duodecimus, & vltimus actus eſt de anno 1544. in quo Vicarius Epiſcopi habuit Alphonſum Diaz pro præſentato à dictis Priore, & Beneficiatis per obitum ſupradicti Ludouici Aluarez; & mandauit Inſtrumentum præſentationis fieri, vt in dicto Summ. n. 8. litt. B.

Ex quibus omnibus apparet de longæua Concordiæ obſeruantia, quoad ius præſentandi ad beneficia exiſtentia in dicta Eccleſia de Coruche ad fauorem dictæ Religionis; quia ſi Beneficia eſſent liberæ collationis Epiſcopi, non fuiſſent neceſſariæ præſentationes Prioris, & Beneficiatorum dictæ Religionis, † nec Epiſcopi eas admiſiſſent cum ageretur de eorũ 4 præiudicio, Paul. de Cittadinis *de iurepatr. par. 6. q. 37. n. 3.* Pariſ. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 11. n. 38. cum allegat.* per Barb. *de offic. & poteſt. Epiſc. in allegat. 72. n. 47.* Rota *deciſ. 376. par. 3. diuerſ. per tot. & dec. 595. n. 2. par. 1. rec.*

Non obſtat, quod dictæ præſentationes non probentur effectuatæ, & ſic non releuent; quia vltra quod hodie non quæritur de earum effectuatione, ſed ſolum de admiſſione iuris præſentandi, quod benè probatur ex tot, tantiſque confeſſionibus Ordinariorum, alijſq; actibus ſupra relatis tanto temporis ſpatio continuatis, abſque quod interceſſerit aliqua libera collatio, ſeu prouiſio Ordinarij, quod pertinet ad ſuſtinendam concordiam: viſum fuit ceſſare obiectum ex eo, quod plures illorum ſunt effectum ſortitæ, & ſignanter illa facta de anno 1526. in perſonam d. Io. Baptiſtæ Cottæ, & illa facta in perſonam Ludouici Aluarez, qui poſt præſentationẽ pariter, vti Beneficiatus interfuit ad præſentandum alios: & poſt eius obitum fuit præſentatus d. Alphonſus Diaz; iuxta *conſ.* Oldrad. 229. *n. 1. 2. & 3.* Rot. *dec. 598. n. 9. par. 1. diuerſ. & d. dec. 295. per tot. par. 3. rec.* Probata autem effectuatione in vna parte † cenſetur etiam probata in reliquis, dum de 6 contrario non docetur *ad trad.* per Bald. *in l. 2. n. 34. C. de emancipat. liber.* & per Abb. *in cap. 1. n. 3. de Religioſ. domib.* Pariſ. *conſ. 90. n. 4. & 5. lib. 1.* Rota *dec. 31. n. 3. par. 4. & dec. 396. n. 12. par. 5. recent.*

Minus obſtare dictum fuit, quod ex forma concordiæ Epiſcopi debuiſſent inſtituere præſentatos à Religione, non autem eos confirmare, prout legitur in omnibus prouiſionibus, quoniam placuit reſponſio, nempè, quod verba hæc, *inſtituere, & confirmare*, † ſæpè promiſcuè ponuntur, vnumq; 7 pro altero ſumitur, vt aduertit *gloſ. in can. hoc tantum in verb. inſtituere* 18. *q. 2.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 1. num. 16.*

Prætereà dixerunt Domini, quod prædicta obſeruantia comprobatur ex pluribus teſtibus deponentibus, non ſolùm ſuper quota decimarum, & aliorum fructuum quantitate dictæ Religioni reſeruata iuxta formam dictæ concordiæ, ſed etiam ſuper ſecundo articulo dicunt dictos Priorem, & Beneficiatos antiquitus præſentaſſe ad hæc Beneficia, & duo ex illis, nonus, ſcil. & vndecimus, probant ex certa ſcientia † per ſenſum viſus, & effectuationem, vt in d. Sum. n. 12. 15. 8 & 16. litt. A. Innoc. *in c. cum cauſam n. 2. de teſtib.* Rot. *d.* 389. *n. 13. par. 5.* & in terminis probationis † obſeruantiæ *in d.* 9 *dec. 234. n. 16. par. 4. rec. verſ. & depoſitionibus Teſtium.*

Quibus accedit, quod in dicta Concordia fuit etiam conuentum, vt Religio præſentaret Priores ad dictas Eccleſias, & Epiſcopus inſtitueret, & reciperet ab illis iuramentum fidelitatis, vt in dicto Summ. n. 13. pro qua quidem inſtitutione collatiua Fratres dictæ Religionis ſoluere coguntur vnam marcham argenteam Epiſcopo eodem Summ. n. 13. & 24. vtrobique litt. A. quæ ſolutio debet dici facta in vim d. Concordiæ; quia alias de iure nihil pro inſtitutione † ſolui debe- 10 ret, vt probat tex. *in c. non ſatis, & in cap. cum in Eccleſia de Simon.* & ſufficiebat illis inſtitutio † authorizabilis. Lotter. 11 *de re benef. lib. 1. q. 25. n. 12. & ſeq.* Idque coadiuuator ex Bulla vnionis huius Eccleſiæ de Coruche factæ de anno 1517. Prioratui Monaſterij dictæ Religionis, in qua Leo Papa certioratus de d. Concordia mandat, vt quilibet Prior teneatur ſoluere Epiſcopo, quantum ratione Concordiæ illi ſoluere tenebatur tempore inſtitutionis perſona ad Eccleſiam præſentata, vt in Summ. n. 14. ex hac namque ſolutione marchæ argenteæ ſubſecuta, vnà cum præſtatione iuramenti fidelitatis, † probatur præcedentis Concordiæ obſeruantia, 12 *l. ad ſolutionem C. de re iudic.* Crauett. *conſ.* 158. *num.* 4. Rot. *d. dec. 195. n. 4. par. 3. recent.*

His itaque ſic ſtantibus conſideratum fuit nihil aduerſari poſſe teſtes datus pro parte Reuerendiſs. D. moderni Archiepiſcopi deponentes Epiſcopos Elborenſes fuiſſe in quaſi poſſeſſione liberè conferendi dicta Beneficia. Quia prætermiſſis exceptionibus, quæ dantur contra eorum perſonas, & examen: non viſi fuerunt concludere in eorum dictis, cùm non deponant de aliqua ſpecifica prouiſione liberè facta certæ perſonæ, ac determinato † menſe, & anno, Alex. *conſ.* 45. *lib.* 1. Pariſ. *conſ. 27. n. 37. lib.* 1. nec de ſpatio temporis conti-

Digitized by Google

continuato, & neceſsario ad rollendam obſeruantiam contrariam ſupra firmatam, præſertim cùm Alphonſus, & Henricus runc Epiſcopi, qui prætenduntur liberè contuliſse, eſſent Cardinales, & conſequenter vti tales poterant gaudere Indulto, eiuſque vigore beneficia, de quibus agitur, confer-
14 re, ad hunc enim effectum concludens, † & non æquiuoca probatio requiritur, Abb. *in cap. 2. in fin. de cenſib.* Ruin. *conſ.* 104. *n.* 15. *lib.* 5. Rot. *dec.* 120. *n.* 2. *par.* 2. *rec.*

Et ita deciſum vtraque, &c.

R. P. D. BICHIO.

Ariminen̄. Molendini.

Veneris 1. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Manutentio ſemper antiquo poſſeſſori conceditur, non obſtante quod ille fuerit per ſententiam expulſus, vbi tamen manifeſta detegitur, vel nullitas, vel iniuſtitia ſententiæ, ad quam iuſtificandam probatio ex iiſdem actis patere debet, non autem ex nouis. Ægidiana ſemper, & in qualibet inſtantia ſibi locum vindicat, & quando Iudicium per audientiam contradictarum, vtpotè in ſola contumacia fundatum agitari non poſſit, vbi quis ſuum elegit domicilium.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio alicuius probatur ex ſententia contra ipſum lata, in qua Aduerſario immiſſio conceditur.*
Confeſſio actoris emanata in iudicio moto vigore interdicti adipiſcendæ rei conuenti poſſeſſionem probat, n. 1.
2 *Executio facta pendente termino ad appellandum reum ſua poſſeſſione non priuat.*
Tempus ad appellandum in iudicio per contradictas agitato non currit, niſi à die habitæ notitiæ, n. 2.
3 *Ægidiana habet locum in qualibet inſtantia, intellige vt num. 5.*
4 *Appellatio conceditur etiam in iudicijs poſſeſſorijs, vbi agitur de ſententia nulla, & iniuſta.*
Ægidiana non intrat ſtante nullitate, & iniuſtitia ſententiæ, num. 4.
5 *Ægidiana non habet locum in ſecunda inſtantia, quando prima ſententia emanauit ad fauorem rei, altera verò ad fauorem actoris.*
Intellige concluſionem procedere, vbi non docetur de nullitate, vel iniuſtitia primæ, ibid.
6 *Reus non obſtante executione ſententiæ poteſt manutentionem petere, vbi Iudex nulliter vel iniuſtè proceſſit.*
Poſſeſſio ciuilis etiam naturali amiſſa animo retinetur, n. 6.
7 *Proceſſus per audientiam contradictarum agitari non poteſt, vbi quis ſuum elegit domicilium.*
Domicilij electio æquipollet præſentiæ perſonali, ad effectum vt citationes, quæ contra ſic domicilium eligentem perſonaliter fieri deberent, in loco domicilij electi veniant facienda, n. 7.
8 *Citatio perſonalis requiritur, vt contra abſentem procedi poſſit per contradictas.*
9 *Citationes per audientiam contradictarum non fiunt, niſi propter citati contumaciam.*
10 *Teſtator, qui bona cum alio communiter retinebat ſimpliciter teſtando cenſetur ſolam ſuam medietatem fideicommiſſo ſubijcere voluiſſe.*
11 *Communio probatur per inſtrumentum Laudi, diuiſionis, ac etiam per teſtes.*
12 *Inſtrumenti imbreuiatura ſi in aliquo loco appareat lineata, non ex hoc inſtrumentum vitiatur.*
Notarij cum de contractibus rogantur ſolent illos in imbreuiaturis conſcribere, & poſteà publicum inſtrumentum in mundum redigere, n. 12.
13 *Obſeruantia contractus omnem elidit ſuſpicionem, & præbet fidem etiam ſcripturæ informi.*
14 *Permutata res cum alia fideicommiſſo ſubiecta, & ipſa fideicommiſſaria efficitur, eiuſque fideicommiſſarijs accreſcit.*
15 *Compromiſſum ſi emanauit inter duos fratres ex vna, & aliam perſonam ex altera, eo caſu non poteſt arbitrer controuerſias inter ipſos fratres vertentes decidere, & terminare.*
16 *Communio vniuerſalis inter plures exiſtens efficit, vt emptum ab vno etiã proprio nomine omnibus cõmunicetur.*
17 *Socius etiam ſemota communione vniuerſali, ſi aliquid proprio nomine emerit illudque ſemper pro indiuiſo, cum altero ſocio poſsedit.*
Indicat rem emptam, fortè quia eam ex communi pecunia acquiſiuit communiter acquirere voluiſse, ibid.
18 *Manutentionem ad obtinendam ſufficit nudum factum poſseſſionis.*
19 *Dominij exceptio in iudicio manutentionis non attenditur ſed ad petitorium reijcitur.*
20 *Sententia concedens immiſſionem pro toto corruit ratione indiuiduitatis, vbi illam pro ſola parte concedere debuiſſet.*
21 *Iniuſtitia ſententiæ ad effectum obtinendi manutentionem, detegi debet ex iiſdem actis, non autem ex nouis probationibus intellige, vt num. ſeq.*
22 *Probatio ſecunda, quæ fit ad coadiuuationem primæ, non dicitur noua, & ſemper attenditur.*

Emanauit præſens deciſio in eadem cauſa Ariminen. Molendini, quæ habetur ſupra coram Reuerendiſſimo Terracinen. in deciſ. 38.

DECISIO CCCII.

CORam R. P. D. meo Ghiſlerio cui erat commiſſa cauſa
reſtitntiouis in inregtum aduerſus ſententias Rotales
in iudicatum tranſactas coram Reuerendiſſ. Vrgellen̄. qui-
bus Giorginis fideicommiſſarijs Caroli, & prætendentibus
ſe in quadam inueſtitura compræhenſos concesſa fuerat im-
miſſio in totum Molendinum nuncuparum del Ponte del
Mauone, fuit pręuijs duabus deciſionibus ſuper cauſæ reſti-
tutionis in integrum ſecunda ſententia reuocata, & reuoca-
tio confirmata in alia inſtantia coram R. P. D. meo Veroſpio,
à quo interpoſita ad me appellatione; Dubitaui, an, & cui
dandum eſſet mandatum de manutenendo in poſſeſſione
medietatis Molendini, & petij terræ, & Rota cenſuit, dan-
dum eſſe Ricciardellis.
Nam eorum anterior poſſeſſio probatur ex ipſis ſententijs,
quæ aduerſarijs immiſſionem conceſſerunt, † & confeſſio- 1
ne Antonij Giorgini implicata Iudicio moto vigore interdi-
cti adipiſcendæ, vt fuit benè deductum in *dec. coram R. P. D.*
meo Veroſpio 29. Iunij 1638. §. & primum.
Nec Ricciardellos poſſeſſione priuauit executio dictarum
ſententiarum, quia facta pendente termino ad appellandum,
† quod Ricciardellis citatis per contradictas non cœpit cur- 2
rere, niſi à die habitæ notitiæ de ſententia lata, Rot. *dec.* 22.
de appell. in nou. dec. 46. *eod. tit. in antiq.* Lancell. *de attent.*
par. 2. *cap.* 12. *limit.* 50. *n.* 146. & appellationi locum fuiſſe ad
omnem effectum, quamuis verſemur in Iudicio adipiſcen-
dæ, † & Ægidiana habeat locum in qualibet inſtantia, Con- 3
tard. *in l. vnica tit. de Ægidiana q.* 4. *n.* 7. *& ſeqq. Cod. ſi de mom.*
poſſeſſ. Put. *dec.* 4. *de Ægid.* Rot. *diuerſ. dec.* 201. *n.* 2. *&* 3.
lib. 2. *par.* 3. dubitari non poteſt, cùm ſententia ſit nulla, &
iniuſta, † quo caſu omni Iure datur appellatio in Iudicijs 4
poſſeſſorijs, & non intrat Ægidiana, Pacif. de Salu. *interd.*
inſpect. 4. *cap.* 2. *n.* 68. Mant. *dec.* 33. *n.* 2. Buratt. *dec.* 150. *n.* 10.
quæ neque intrat in ſecunda inſtantia quando, vt in caſu
noſtro prima ſententia lata fuit ad fauorem rei, & ſecunda
ad fauorem actoris, † nec docet de nullitate, vel iniuſtitia 5
primæ ſententiæ, vt reſpondendo deciſionibus contrarijs be-
nè declarauit Rot. *dec.* 144. *n.* 4. *&* 5. poſt Pacif. *d. tract.* &
priùs in *Imolen. Saluiani* 30. *Octobris* 1600. *coram bo. me. Lan-*
cellotto. Adeò quod Ricciardelli, qui ſe nunquam pro ſpolia-
tis habuerunt, adhuc poſſint non obſtante executione ſen-
tentiæ petere manutentionem † ratione Ciuilis poſſeſſionis, 6
quam ſemper animo retinuerunt, Burarr. *dec.* 342. *n.* 3. *cum*
alijs alleg. in dec. Domini mei Veroſpij §. fin.
Eſt inquam nulla ſententia Rotalis coram D. Vrgellen̄. ex
defectu legitimæ citationis, nam proceſſum fuit contra Ric-
ciardellos tanquã abſentes per audientiam contradictarum,
quod non licebat; Tum quia illi Romæ domicilium elege-
rant in domo d. Bertuccij, & electio huiuſmodi æquipollet 7
præſentiæ ad effectum, vt citationes fieri debent in loco do-
micilij electi, ac ſi citandus ibi perſonaliter inhabitaret, Rot.
dec. 261. *n.* 23. apud Pacif. de Salu. *dec.* 466. *ſub n.* 1. *verſ. quia*
locus par. 2. *rec.* Tum etiam quia nulla præceſſit citatio per-
ſonalis, quę neceſſaria † eſt, vt contra abſentem procedi poſ- 8
ſit per contradictas, Seraph. *dec.* 1018. *n.* 4. *dec.* 1100. *num.* 5.
Caualer. *dec.* 410. *n.* 1. Rot. *rec. dec.* 104. *n.* 24. *par.* 6. non enim

fiunt

9 fiunt citationes per Auditorem contradictarum, † niſi pro-
pter contumaciam, vt in terminis abſentiæ rei citandi, Rot.
d. 12. de dol. & contum. in antiq. Veſtr. in prax. l. 2. c. 5. n. 4.
Eſt item iniuſta d. ſententia, quia cum molendinum eſſet
commune inter Carolum, & Auguſtinum, non debuit fi-
deicommiſſarijs Caroli concedi immiſſio, niſi pro medietate
ex defectu poteſtatis, & præſumpta voluntate ipſius Caroli,
10 qui teſtando † ſimpliciter de molendino, ſeu bonis commu-
nibus cenſetur ſeuiſſe duntaxat de medietate ſibi deſuper
competente de qua poterat diſponere, l. ſerui electione §. vlt.
l. ſi domus, §. fin. ff. de leg. 1. Bald. in leg. 1. num. 2. Cod. qui
teſtam. fac. poſſ. Corn. conſ. 169. num. 6. lib. 3. Card. Mant.
de coniect. vlt. vol. lib. 9. tit. 1. n. 12.
Communio verò probatur abundè per Inſtrumenta Lau-
di, diuiſionis, locationis, ac Teſtes, vt latius in prima deci-
ſione coram D. meo Ghislerio §. quod enim, & ſeqq. necnon
11 per Inſtrumenta Inueſtiturarum, † vt in alia dec. coram eodē
7. May 1638. Nec obſtat, quòd imbreuiatura Inueſtituræ, ſeu
renouationis anni 1560. reperiatur lineata, quia lineatio præ-
ſumitur facta, eo quod Notarius rogatus exindè publicum in-
12 ſtrumentū in mundū redegerat, † vt teſtatur Archiniſta Sum.
Georg. n. 4. & moris eſſe Notariorū, tradit in his terminis, Bald.
l. noſtra 30. n. 3. & 4. C. de teſtam. maximè accedente obſer-
13 uantia contractus, quę omnem ſuſpicionem elidit, † & ſcri-
pturæ etiam in formi, & minus authenticæ fidem præbet,
Cyn. int. conſ. Baldi conſ. 400. ſub n. 6. verſ. primo quia, lib. 4.
Bald. conſ. 402. n. 5. l. 5. Aym. conſ. 158. n. 1. Becc. conſ. 103. n.
26. Caualer. dec. 122. n. 4. Rot. rec. dec. 349. n. 5. par. 1.
Non obſtat, quod in Laudo, cui dicta renouatio inhæret,
molendinum del Ponte Mauone ſuper quo Ginebria qua-
tuor ex ſeptem partibus habebat aſſignetur Carolo, & Au-
guſtino in recompenſam ex quo videlicet arbiter aſſignaue-
rat Ginebriæ totum aliud molendinum nuncupatum di me-
za Barila, cuius tertiam partem prius emerat Carolus ab ea-
dem Ginebria, vndè ex aduerſo infertur, quod dictæ quatuor
partes molendini de quo agitur olim ad Ginebriam ſpectan-
14 tes † ſoli Carolo cuius cum bonis permutatæ fuerunt accre-
uerint, eiuſque fideicommiſſarijs debeantur ad tex. in l. Im-
perator, §. fin. & l. ſeq. ff. de leg. 2. l. ſi & rem, & pretium, ff.
petit. hered. Ruin. conſ. 97. n. 10. lib. 5. Peregr. conſ. 35. n. 2. &
ſeqq. lib. 3. Fuſar. de ſubſtit. q. 636. n. 1. quodque communio
cum Auguſtino cadat in alijs tribus ſeptimis partibus ante
Laudum inter eos communibus; præſertim quia Laudo cau-
ſam dederunt controuerſię pendentes cum Ginebria ex vna,
15 & Carolo, ac Auguſtino ex alia, † & propterea arbiter inter
Carolum, & Auguſtinum nihil de nouo potuit diſponere,
Ant. de Butr. conſ. 77. col. 2. quem ſequitur Soc. in l. Gallus
§. quidam recte ſub n. 3. verſ. & pro hoc ff. lib. & poſth. Dec. conſ.
253. ſub num. 4. verſ. & in ſimili, Alb. conſ. 38. n. 10. in princ.
Bald. conſ. 309. n. 2. & 3. lib. 1. Surd. conſ. 349. n. 34.
Nam fuit reſponſum negando aſſumptum pertinentiæ ad
ſolum Carolum tertiæ partis molendini di meza Barila Gi-
nebriæ in Laudo aſſignati; ſiquidem ſtante inter Carolum,
& Auguſtinum communione vniuerſali omnium bonorum,
16 † tertia pars per Carolum, vt ſupra proprio nomine empta
vtrique, ſcilicet Carolo, & Auguſtino fratri quæſita fuit
æqualiter, l. 3. §. cum ſpecialiter, l. ſi ſocietatem vniuerſarum,
ff. pro ſoc. Mant. in his term. de tacit. lib. 6. tit. 15. n. 1. & ſeqq.
& n. 21. Gomez. var. reſ. lib. 2. cap. 5. n. 3. Gratian. diſcept. 852.
n. 49. Hect. Felic. de ſociet. cap. 9. n. 45. Aym. conſ. 159. n. 2.
Menoch. conſ. 121. n. 4. Eò magis, quia deinde communiter,
& pro indiuiſo poſſeſſum fuit ab vtraque molendinum cum
dicta tertia parte permutatum, quod etiam ſi communio non
17 eſſet vniuerſalis demonſtrat, Carolum, † fortè quia emerat
ex pecunia communi, voluiſse communiter acquirere, licet
proprium nomē in Inſtrumento emptionis expreſſerit, Bald.
in l. ſi fratres 53. ſub n. 2. ibi, & promiſcuè vtitur, ff. pro ſocio
Mant. de tacit. d. lib. 6. tit. 16. n. 29. & 30. Grat. d. diſcept.
852. n. 46. Pacif. de Salu. inſpect. 3. cap. 2. n. 594.
Quæ exuberant ad effectum manutentionis pro qua ob-
18 tinenda ſufficit † nudum factum poſſeſſionis, dec. 97. n. 10.
19 dec. 284. n. 11. par. 1. rec. reiecta ad petitorium † exceptione
dominij, Rot. dec. 614. n. 4. dec. 685. in fin. par. 1. rec. Greg.
XV. dec. 9. n. 5. dec. 107. n. 3. & ibi Add. n. 5. Præter quod ad-
miſſa etiam iuxta lecturam partis aduerſæ communione
fratrum in ſolis tribus ſeptimis partibus, euidens eſt exceſſus
ſententiarum, quæ dederunt immiſſionem in totum molen-
20 dinum, † quæque proindè ratione indiuiduitatis corruunt
penitus, l. ſi non ſortem, §. ſi centum, vbi not. omnes, ff. con-
dict. indeb. Bald. in l. certi condictio, §. quoniam, ſub n. 8. ff.
ſi cert. pet. Florian. de Sancto Petro in l. in hoc iudicio, n. 4.
ff. fam. erciſc.
Tandem non obſtat, quòd aliqua ex Iuribus deductis ad
probandam communionem producta fuerint poſt ſenten-
tias, quarum tamen iniquitas probanda eſſet ex iiſdem actis,
† non autem ex nouis probationibus, vt manutentioni fieret 21
locus, Canaler. dec. 597. n. 1. & 3. Rot. diu. dec. 470. n. 1. & 2.
par. 4. Quia non dicitur noua probatio, † quæ facta fuit ad 22
coadiutionem primæ probationis, & ſemper attenditur, Cæſ.
de Graſs. in termin. dec. 20. n. 11. de probat. Greg. XV. dec. 272.
n. 6. & ibi Add. n. 9. Duran. dec. 172. n. 7. & fuit dictum in Ti-
burtina pratorum 5. Iulij 1638. coram bo. mem. Buccabella.
Et ita deciſum vtraque parte informante.

R.P.D. HIERONYMO VEROSPIO,

Poſteà S.R.E. Cardinali.

Romana Cenſus.

Lunæ 17. Decembris 1640.

A R G V M E N T V M.

Cenſuarius ſoluens creditoribus emptoris cenſus ſuccedit in locum illorum, & pro rata pecunię ſolutę facit ceſſare curſum vſurorum. Debitor, vt mediante delegatione dicatur liberatus requiritur quod perſona delegata delegationem acceptet.

S V M M A R I V M.

1 *Cenſu extincto fructus non debentur.*
2 *Ceſſionario benè ſoluitur, cum ille dicatur poſitus in locum cedentis.*
3 *Compenſatio habet vim veræ ſolutionis.*
4 *Compenſatio inducitur ipſo iure ad impediendum curſum vſurarum.*
5 *Creditor anterior ratione ſuæ hypothecæ poteſt reuocare ſolutionem poſteriori factam.*
6 *Emptor cenſus, ſi eum alteri vendiderit, & iſte denunciauerit debitori venditionem, non poteſt eo caſu debitor cenſum extinguere, niſi ſoluendo illius pretium ſecundo emptori, & num. 7.*
8 *Creditoribus habentibus hypothecam ſuper bonis cenſitis rectè poteſt per cenſuarium fieri ſolutio.*
9 *Debitor delegatus non eſt liberatus in præiudicium illorum, quibus delegans erat obligatus.*
10 *Debitor, vt dicatur liberatus per delegationem factam de altero ſuo debitore, neceſſaria eſt ipſius debitoris acceptatio.*
11 *Ceſſio facta citra nouationem iurium non poteſt importare delegationem.*
12 *Delegationis natura ea eſt, vt primus debitor liberatus remaneat ab obligatione, qua obſtrictus tenebatur, & in illius locum ſuccedat debitor delegatus.*
13 *Exceptio*, tua non intereſt, *ſemper obſtare ſolet, ſiue ille cui opponitur ſit actor, ſiue reus.*

D E C I S I O CCCIII.

QVæſitum fuit in dubio, quod hodie propoſui, An D.
Tiberius de Amolaria teneretur ad ſolutionem fru-
ctuum cenſus annui ſcutorum tercentum, ac ſeptuaginta;
quem ille ſimul cum Ioanne fratre impoſuerunt ſuper ſuo
Caſali, & vendiderat Alexandri pretio ſcutorum quinque
millium, ac tercentorum, ac quinquaginta, & Domini reſ-
ponderunt, Tiberium non teneri, quia probata ab eo fuit
extinctio cenſus ex pluribus ſolutionibus, quas ipſe fecerat
aliquibus Creditoribus Alexandri; Vndè extincto Cenſu,
non poterant illius occaſione haberi aliqui fructus, † cùm 1
non extaret cauſa, quæ efficeret, vt licita eſſet illorum ſolu-
tio, arg. tex. in l. 1. ff. de condit. ſine cauſ. & in l. vlt. §. ſi per
mulierem, ff. de fundo dotali, & notat ibi Bart. & in l. fiſtulas,
§. qui fundum, ff. de contrahen. empt. & in terminis huius ſo-
lutionis pro fructibus cenſus, tradit Boccac. in tract. de Cen-
ſib. q. 2. n. 130. & firmauit Rot. apud Verall. dec. 103. par. 1. &
in Romana Cenſus 29. Nou. 1593. coram Card. Pamphilio.
Et primò apparebat ſoluta fuiſſe à Tiberio de mandato
ipſius Alexandri ſcuta tria millia, & quadringenta pluribus
creditoribus, quibus idem Alexander expreſsè ceſſerat Iura
ſua pro ea ſumma, ex quo ceſſione cùm poſiti fuiſſent ij cre-
ditores in locum cedentis, effecti fuerunt DD. cenſus pro ea
parte quæ fuit illis ceſſa, † & rectè facta fuit illis ſolutio, vt 2
pro-

Digitized by Google

probatur *in l. Emptor. & in l. penult. C. de hered. vel act. vend.*
& notant Doct. *in l. 1. ff. de reb. credit.* vbi Decius *n. 31.* Aret.
n. 20. Bald. *in d. l. Emptor. in primo notabili, C. de hered. vel
act. vend. & in conſ. 63. n. 1. lib. 2.* tradit Felician. *de cenſib.
lib. 4. c. vn. n. 9. & fuit dictum in Romana Cenſus 10. Iunij 1613.
coram Cardinali Sacrato, & in Romana reſciſſionis contra-
ctus 18. Martij 1616. coram bo. me. Vbaldo.* Reliquam verò
ſummam, quę erat ſcutorum mille noningentorum, & quin-
quaginta oſtendebat Tyberius ſolutam fuiſſe à ſe alijs credi-
toribus Alexandri, nimirum Pontio Seuæ ſcuta centum, &
octo ſupra mille, cuius ſummæ ille creditor erat occaſione
alterius cenſus ſcutorum mille, pro quibus Alexander ſe
conſtituerat debitorem ex intimatione Iudiciali facta pro il-
lius redemptione, iuxta formam tradita in Conſtitutione Pij
V. ſecundò ſoluit Horatio Falconetin ſcuta quingenta, ac
ſexaginta quatuor occaſione ſocietatis officij, cuius etiam
erat debitor Alexander, tertiò ſoluit Angelo Clauatio ſcuta
tercenta, ac nonaginta ex cauſa fructuum alterius cenſus, qui
omnes creditores ceſſerunt in actu ſolutionis Iura ſua Tibe-
rio, & cum illa eſſent liquida inducta fuit ab eo tempore
compenſatio cum debito, pro quo ille obligatus erat aduerſus
3 Alexandrum; † quæ compenſatio poterat habere vim veræ
ſolutionis, vt probat Text. *in l. ſi debitor, ff. qui pot. in pign.
& in l. dediſſe, ff. de verbor. ſignif. & in l. vel permutantis, ff.
de liberali cauſa*, & hic effectus productus fuit ipſo iuris mi-
4 niſterio, † etiam quod illius exceptio propoſita non fuiſſet,
cum ageretur de impediendo curſu vſurarum, vt fuit opinio
Martini antiqui gloſatoris; quam benè procedere in hoc caſu
notat *gloſ. in l. ſi conſtat. C. de compenſationibus*, Bald. *ſuper
ead. l. num. 7.* Salycet. *n. 2.* Io. Faber. *in §. bonæ fidei Inſtit. de
actionib. n. 12.* Rot. *dec. 53. n. 3. par. 1. diu.* & tradit Tindar.
in tract. de compenſat. n. 49. Couar. *in cap. quamuis pactum,
par. 1. cap. 4. num. 9.*

Neque viſa fuerunt obſtare, quæ dicebantur contra has
poſteriores ſolutiones, vt illæ ſuffragari non poſſent in præ-
iudicium aliorum creditorum, quibus idem cenſus ceſſus
fuerat: Hęc enim exceptio propoſita fuit pro parte D. Io. Ba-
ptiſtæ Dedellini, qui erat fideiuſſor Alexandri pro ſumma
ſcutorum bis centum, quinquaginta, occaſione ſocietatis of-
ficij, quæ debita erat Olympiæ, cui hæredes Alexandri ceſſe-
runt pactum dicti Cenſus; ſed cum creditum Olympiæ eſſet
poſterius tempore alijs creditoribus, quibus factę fuerunt eę
ſolutiones non potuit illa ex ſuo Iure impedire, quin Tiberius
ſatisfaceret eiſdem creditoribus, cum illi ex ſua anteriori hy-
5 potheca, † poterant etiam reuocare ſolutionem, quæ facta
fuiſſet ipſi Olympiæ, vt notat *gloſ. in l. ſi non expedierit ff. de
bon. auct. Iud. poſſid. in §. 1. in verb. noceat*, & notant DD. *in
l. ſi pupillus, ff. de his, quæ in feud. Creditor.* & ibi Angel. *n. 1.*
Io. Faber. *in §. item ſi quis in fraudem Inſtit. de actionib. n. 22.*
Specul. *in rubr. de oblig. & ſolutionib. col. 3. in §. ex quo vidimus.*

Neque potuerunt eædem ſolutiones impediri ex ceſſione
quæ facta fuit Olympiæ de parte huius cenſus, quæ cum ex-
preſsè illi facta fuiſſet, & intimata Tiberio dicebatur, quod
6 non potuiſſet ipſe Tiberius, † niſi ab ea redimere hunc cen-
ſum *auth. tex. in l. nomen, C. quæ res pign. oblig. poſſ.* & notat
ibi *gloſ. in verb. certior*, Bart. *n. 1.* quorum authoritatem ſe-
quutus fuit Felician. *in his terminis reſtitutionis in Comment.
de Cenſ. tom. 2. lib. 4. cap. vnico n. 9.* & tenuit Rot. *in Romana
repetitionis indebiti 30. Aprilis, & 25. Iunij 1612. coram R. D.
meo Pironano.* Hæc enim vera erant reſpectu primi Empto-
ris cenſus, quia ſi ille eum alteri vendiderit, & iſte denuncia-
7 uerit debitori venditionem ſibi factam † non poterit debitor
cenſum extinguere niſi ſoluendo illius pretium ſecundo Em-
ptori, & in his terminis loquebatur Felicianus, & hoc etiam
deciſum fuit in dictis Deciſionibus, ſed non poteſt Dominus
cenſus ex ceſſione, quàm fecit creditori ſuo, præiudicare alijs
creditoribus, qui habeant iura anteriora, quia ratione hypo-
8 thecæ, † quæ competit eiſdem creditoribus ſuper bonis gra-
oatis onere eius cenſus, rectè poteſt fieri illis ſolutio, vt tenet
gloſ. in l. non expedierit §. primo de bonis auth. Iud. poſſidend.
& firmauit Rota *in Romana Cenſus 26. Nouemb. 1601. coram
Cardinali Mellino in 2. par. rec. dec. 48. n. 8.* in qua hac ra-
tione reſponſum fuit *authorit. gloſ. in d. l. nomen, & in eadem
cauſa 17. Nouemb. 1607. coram Greg. inter impreſſ. dec. 347.
n. 11. & in Romana pecuniaria 1. Iulij 1613. coram bo. me. Car-
dinali Veroſpio*, & tradit Surd. *conſ. 436. n. 10.* vbi expreſsè
9 † tenet, quod Debitor delegatus non ſit liberatus in præiu-
dicium illorum, quibus delegans erat obligatus: Prætereà
neque ex ea ceſſione facta Olympię dici poterat inducta no-
uatio cum Tyberius non acceptauerit delegationem ſibi fa-
ctam, † quæ acceptatio neceſſaria fuiſſet in primis, vt Ale- 10
xander diceretur liberatus, vt in *l. 1. C. de nouat.* & conſide-
rauit Rota *in dicta Romana pecuniaria coram Cardinali Ve-
roſpio*; Imò illa facta fuit citra nouationem Iurium Olympię,
quod etiam † oſtendit, vt Olympia voluerit habere obliga- 11
tum Alexandrum, & repugnabat naturæ delegationis, quæ
eſt, vt primus debitor ſit liberatus † obligatione, qua obſtri- 12
ctus erat Creditori, & in eius locum ſuccedat debitor dele-
gatus *in l. 3. C. de nouationibus in §. quod ſi delegatione facta,
& in l. ſi rem, §. vlt. ff. eod. tit.* notat. *gloſ. in l. quamuis §. ſi
mulier apud primum, ff. ad Senat. Conſult. Vellean.* Iaſ. *in l.
ſingularia n. 36.* & ibi etiam Decius *n. 26. ff. ſi cert. petat.*

Non etiam obſtare viſum fuit, quod in impoſitione cen-
ſus præſcripta fuiſſet certa forma, quæ ſeruari debebat in il-
lius extinctione, vt nimirum pecuniæ deponerentur in S.
Monte Pietatis, & conuerti deberent in emptionem bono-
rum immobilium, quæ ſtarent loco cautionis pro euictione
Palatij, quod ipſe alteri vendiderat, & ex cuius pretio eme-
rat hunc cenſum à Tiberio. Hęc enim conditio requiſita fue-
rat ab Emptoribus eiuſdem Palatij, quorum iura non pote-
rant ſuffragari Olympiæ. Vndè meritò opponi poterat exce-
ptio, *tua non intereſt*, quæ ſemper obſtare ſolet tam ſi ille, cui
opponitur ſit actor, & ius ſuum proſequatur in iudicio, quàm
ſi ſit Reus, & excipiat, vt probat text. *in l. ille, à quo, ff. ad
Senat. Conſ. Treb. & in l. ſi ex conuentione, C. de pact.* & no-
tat ibi Dec. *n. 1. in fin.* Alex. *in dicta l. ille n. 3.* Cæphal. *conſ.
133. n. 39.* & tenuit Rot. coram Greg. *dec. 396. n. 2.*

REVERENDISS. PIROVANO

Sacræ Rotæ Decano.

Barchinonen̄. Adminiſtrationis.

Luna 17. Decembris 1640.

ARGVMENTVM.

Eccleſię bona, & prouentus cùm ęquè debeant ad-
miniſtrari per Priorem, & Canonicos eiuſdem Ec-
cleſię, actus contrarij ab vno in pręiudicium alio-
rum facti propter reſiſtentiam iuris, non dicuntur
cōſiderabiles ad acquiſitionem poſſeſſionis illius.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua defectus actorum iudicialium plenè probatur eo
ipſo, quod non legitur in proceſſu id quod deeſſe præſup-
ponitur.*

2 *Adminiſtratio bonorum, & redditum Eccleſiæ de iure
æquè ſpectat ad Priorem, & Canonicos.*
*Amplia concluſionem fortius procedere, vbi concurrit ob-
ſeruantia, & ſtatus antiquus eiuſdem Eccleſiæ, n. 3.*

4 *Actus facti ab eo cui ius reſiſtit, & in concurſu cum acti-
bus alterius cui ius aſſiſtit inferre non poſſunt ad acqui-
ſitionem poſſeſſionis in præiudicium illius.*

*Hæc deciſio emanauit in eadem cauſa Barchinonen. Admini-
ſtrationis, quæ habetur ſupra coram Reuerendiſſimo Cerro
dec. 233.*

DECISIO CCCIV.

PRiore non informante ſub die 6. Iunij præteriti fuit re-
ſolutum, adminiſtrationem bonorum, reddituum, ac
iuriſdictionalium Eccleſiæ S. Annæ Ciuitatis Barchinonen̄.
ſimultaneæ ad Priorem, & Capitulum ſpectare, & pertine-
re, & cum eadem deciſione emanauit ſententia Rotalis ad
fauorem Capituli, & Canonicorum. Cauſa exindè deuolu-
ta in gradu appellationis, quæſitum fuit de validitate, & iu-
ſtitia eiuſdem ſententiæ, & adhuc Priore non informante
fuit reſponſum pro confirmatione.

Quoniam validitas non fuit controuerſa, ceſſante Prio-
ris contradictione, & nihilominus ex reuolutione actorum
plenè, & concludenter probatur, quandoquidem negatiua
defectu actorum iudicialium † eo ipſo probatur, quando nō 1
legitur id, quod nullitates inferre præſupponitur, Bart. *in l.
fin. C. de reb. cred.* Alciat. *reg. 3. p. 16.* Hercul. *in tract. quis
teneatur prob. neg. n. 167. & 176.* Rol. *conſ. 1. num. 72. vol. 1.*
Becc. *conſ. 40. num. 2.*

Iuſtitia eſt etiam patens ex fundamentis deciſionis cauſę.
Vera eſt enim concluſio, quod adminiſtratio bonorum, &
reddituum † Eccleſiæ de iure ſpectat ad omnes ſimul Prio- 2
rem, & Canonicos, ſiue agatur de Regulari *cap. Nouit, c.
quanto, c. ea noſcitur de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſen. Ca-
pit.* ſiue de ſęculari, *gloſ. in c. penul. verb. Aſſiſias de Cler. non
reſid.*

Digitized by Google

reſid. Rot. *dec.* 183. *n.* 1. *par.* 1. *rec.* & in præſenti abſque hę-
ſitatione videtur firmandum, vbi concurrit antiquus ſtatus
3 huius Eccleſiæ Regularis, † & obſeruantia tam ante ſecula-
rizationem, quàm poſt, ſubſecuta adminiſtrandi ſimultaneę
per Priorem, & Canonicos, cum quibus in ſimilibus termi-
nis Domini tranſierunt *in Vicen. Parochialis* 323. *n.* 7. *par.* 2.
rec. & in Gerunden. adminiſtrationis 252. *n.* 1. *par.* 5. *rec.* &
exindè confirmata in eadem 30. *Aprilis* 1632. *coram D. meo
Merlino*.

Et quamuis poſt ſecularizationem dentur aliqui actus fa-
cti per Priorem ſolum abſque Capitulo, non inde ſequitur
derogatum fuiſſe ſimultaneè, vt benè in deciſione cauſæ reſ-
pondetur, quinimò etiam ſi plures eſſent, attamen tanquam
4 facti ab eo, † cui ius reſiſtit, & in concurſu cum actibus Ca-
pituli, cui ius aſſiſtit, nunquam potuerunt poſſeſſionem con-
ſiderabilem acquiſiuiſſe ad priuationem iuris Capituli, Bald.
in c. querelam n. 17. *de elect.* Surd. *pluribus comprobans conſ.* 323
quem ſequuta eſt Rota *in Aprutina Iuriſdictionis* 18. *Mar-
tij* 1637. *coram D. meo Dunozetto*. Et ita &c.

R. P. D. ROIAS,

Poſteà Epiſcopo Tarraconeñ.

Legioneñ. Canonicatus.

Veneris 14. *Decembris* 1639.

ARGVMENTVM.

Reſignationem Beneficij non fuiſſe publicatam iuſtificare tenetur ille, qui ſub hac narratiua tale beneficiũm impetrauit; nec de ea ſatis apparere dicitur ex diligentijs factis, in Cancellaria, & in Camera, quinimò nec per expeditionem litterarum factam poſt tempus à Summorum Pontificum Conſtitutionibus, quoties agitur de poſſeſſore triennali.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium impetrans ob non publicationem tenetur negatiuam plenè, & concludenter probare.*
2 *Negatiua non publicatæ reſignationis probatur per diligentias factas in Cancellaria, & in Camera, intellige, vt n.* 4. *& ſeqq.*
3 *Negatiua non publicationis probatur per expeditionem litterarum poſt tempus à Conſtitutione præfixum, & n. ſeqq. vbi vide.*
4 *Publicatio reſignationis beneficij præſumitur per curſum triennij.*
5 *Citatio emanata à Iudice carente iuriſdictione non valet poſſeſſionem interrumpere.*
6 *Regula de triennali poſſeſſore quando ſibi locum vindicet.*
7 *Poſſeſſio vt dicatur interrupta requiritur, vel in illa, vel in illius fructibus perturbatio.*

DECISIO CCCV.

POſt 3. deciſiones in hac cauſa emanatas ſub die 27. Apr. præteriti fuit reſolutum gratiam Gonzalez ob non factam publicationem non eſſe iuſtificatam ſtante triennali poſſeſſione Franciſci Cabral per quam præſumitur fuiſſe obtentam reſtitutionem ad publicandum ex adductis in dicta deciſione, nec poſſeſſionem dicti Franciſci fuiſſe interruptam per citationem exequutam de anno 1636. & ſic ante completum triennium cum poſſeſſio Franciſci fuit capta de anno 1634. ex quo dicta citatio non induxit moleſtias iudiciales, nec de facto.

Cui reſolutioni non acquieſcente Gonzalez, vt illi morem gererem, propoſui dubium an dicta gratia Gonzalez ob non publicationem eſſet iuſtificata, & eo ſolum informante DD. Negatiuè reſoluerunt non recedendo à deciſis ſub d. die 27. Aprilis præteriti.

Ex quo Gonzalez, qui impetrauit Canonicatum ob non
1 publicationem † tenetur iſtam negatiuam plenè, & conclu-
denter probare, vt per Pariſ. *de reſig. lib.* 11. *q.* 6. *n.* 71. qui
plures Rotæ deciſiones cumulat Garz. *de benef. par.* 11. *cap.* 3.
n. 308. eamque eſſe probatam aiebat Gonzalez tam per dili-
2 gentias per eum † factas in Cancellaria, & in Camera *Iux.
dec. Greg. XV.* 139. *n.* 5. 216. *n.* 9. quàm etiam per expeditio-
nem litterarum pro parte dicti Franciſci ſecutã poſt tempus
3 † præfixum à Conſtitutione Gregorij XIII. pro facien. pu-
blicatione, Gregor. XV. *dec.* 210. *n.* 4.

Attamen ſtante triennali poſſeſſione d. Franciſci gratia
Gonzalez remanſit iniuſtificata, & inefficax, cùm per curſũ
triennij † præſumatur publicatio, Pariſ. *de reſig. lib.* 11. *q.* 14. 4
n. 16. Garz. *de benef. par.* 1. *c.* 3. *n.* 313. Rota *in Ripana Beneficij*
15. *Decemb.* 1599. *coram Sacrato*, relata per Garz. *vbi proximè*.

Nec poſſeſſio Cabral remanſit interrupta per citationem
exequutam de anno 1636. † quia dicta citatio emanauit à Iu- 5
dice carente iuriſdictione ob litteras non expeditas ſaltem in-
tra terminũ ad articulandum, vt per Sarn. *in reg. de triennali
q.* 45. *n.* 8. Caputaq. *dec.* 37. *n.* 3. *par.* 3. cum citatio fuerit exe-
quuta de menſe Iunij 1636. litteræ verò Gonzalez fuerunt
expeditæ de menſe Martij 1637. poſſeſſionem verò Franciſci
fuiſſe captam per 3. annos antè, quapropter cùm dictus Fran-
ciſcus reus ante dictum terminum ad articulandum fuerit
triennalis pacificus poſſeſſor, † benè Gonzalez obſtat *reg. de* 6
triennal. iuxt. dec. Caputaq. 37. *n.* 5. *par.* 3. Sarn. *in reg. de
triennal. q. vlt.* cum adhoc vt interrumpatur pacifica poſſeſſio
† requiratur perturbatio in ipſa poſſeſſione, vel fructibus, 7
iux. text. in l. cum nemo C. de acq. poſſ. Guidop. *conſ.* 171. *col.
fin.* Domin. *in cap. eum qui de praben. lib.* 6. Gomez *in reg. de
annal. poſſeſſ. q.* 45. *verſ. breuiter circa fin.*

Et ita reſolutum contra Andelelmum informan.

R. P. D. PEVTINGERO.

Cracouieñ. Pecuniaria.

Veneris 18. *Maij* 1640.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria denegatur ſtante irreleuantia, & inueriſimilitudine articulorum maximè ſi concurrat ſuſpicio calumniæ, quę oritur ex longęua cauſę agitatione in partibus.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria denegatur ſtante irreleuantia articulorum.*
2 *Fideiuſſio conditionalis conditione non impleta nullam habet validitatem.*
3 *Ablatiuum abſolutum importat conditionem.*
Dictio, ſub, *ablatiuo abſoluto addita magis conditionem ſtringit, n.* 3.
4 *Facultas alicui conceſſa mutuandi pecunias alteri, non tribuit facultatem recipiendi pecunias mutuo à tertio ad effectum illas mutuandi.*
Mutuatio pecuniæ ab Eccleſia recepta cẽſetur alienatio, n. 4.
Alienatio facta ab Eccleſia ſine ſolemnitatibus infringit obligationem, & hypothecam, n. 4.
5 *Remiſſoria negatur quando probatio poteſt fieri per ſcripturas.*
6 *Remiſſoria ſtante inueriſimilitudine materiæ articulatæ denegatur.*
7 *Remiſſoria ex ſuſpicione calumniæ denegatur. Suſpicio calumniæ arguitur, quando petitur remiſſoria, & cauſa per longum tempus fuit in partibus agitata cum probabile ſit in partibus meliores probationes factas fuiſſe, quæ fieri potuerint, num.* 7.

Deciſio iſta eſt in eadem cauſa, in qua ſequens emanauit deciſio.

DECISIO CCCVI.

CVm Prior, & tres Conuentuales Monaſterij Tynecenſis Ordinis S. Benedicti Cracouieñ. Diœceſis, vti Commendatario Abbati eiuſdem Monaſterij tunc Cardinali Macieiouski Epiſcopo Cracouienſi in expenſis ſubuenirent, mutuo accepiſſent à D. Nicolao Zebrzydouski Palatino etiã Cracouieñ. florenos Polonicos 8. mil. ac pro reſtitutione huius ſũmæ fructus menſæ Abbatialis ſub ratihabitione futuri Abbatis obligaſſent; quam tamen obligationem ſequentes deindè Abbates vnà cum moderno à viginti annis citrà impugnarunt, cauſa hodie ad Rotam per appellationem à ſententia Reuerendiſſimi Domini Nuncij delata, qui pro inualidatione dictæ obligationis pronunciauit, mihiq; commiſſa, datis pro illa validanda, nonnullis articulis per Ioannem filiũ dicti Nicolai, quibus probare nitebatur, dictam Abbatiam habere menſam Abbatialem à Conuentuali diſtinctam, & conſuetudinem in illis partibus vigere, quod Regulares de fructibus liberè diſponere, eoſq; ad ſui libitũ valeant obligare.

Propoſitoque hodie dubio, An ſit danda remiſſoria, Domini negatiuè reſponderunt. Quia quotieſcunque articuli ſunt irreleuãtes, remiſſoria denegatur, Ludou. *dec.* 91. *n.* 3. & *dec.* 136. *n.* 1.

Irreleuantia verò ex eo deducebatur, quod data etiam pro, probata diſtinctione menſarum Conuentualis, & Abbatialis

ita

ita quod Monachi percipiant fructus bonorum Conuentua-
lium, eoſq; annuatim diuidant inter ſe, ac liberè de illis ſeor-
ſum Abbates diſponere poſſint in vſus ſibi benè viſos. Nihi-
lominus, ſiue liceat ipſis Regularibus tanquam ſingulis, vel
vt vniuerſis, prout repræſentant Conuentum, diſponere, ar-
ticuli pro parte Ioannis dati non releuant. Quia ſi vt ſinguli
ſe obligarunt, chirographum obligationis datum loquitur de
obligatione totius Conuentus ſub ratificatione futuri Abba-
tis (Abbatia enim tunc vacabat) de qua ratificatione non
ſolùm non docetur, ſed etiam hac ratione impugnatur iſta
1 fideiuſſio, & ſic non interueniente conſenſu, † remanſit con-
ditionalis, nec vllam habuit validitatem, Caputaq. *dec.* 205.
n. 3. cum prædicta verba vigore ablatiui abſoluti, importent
conditionem, attenta præſertim dictione, *ſub*, quæ magis
2 † ſtringit conditionem, *l.* 3. *ff. de in lit. iurand.* Imò tali caſu
iudicium contra Monachos obligatos eſſet dirigendum, non
contra Conuentum: Si verò dicuntur ſe obligaſſe, prout re-
præſentant Conuentum, & ſub tali forma à D. Palatino con-
ueniatur conuentus obligatus ex promiſſione Monachorũ,
de quibus in apoca, articuli minùs videntur releuare, quan-
doquidem ex tenore eiuſdem apocæ, Monachi capitulariter
obligati facultatem dederunt nominatis in apoca mutuum
Cardinali Cracouienſi ſummam florenorum 12. mil. de fru-
ctibus Abbatiæ ſub ratificatione futuri Abbatis, quare cùm
de prędictis fructibus nõ adeſſent, nec fuerint dati niſi 4000.
ac reliqua 8. mil. non fuerint de fructibus, ſed accepti mutuo
à tertio, nimirum à D. Palatino, clarum eſt quod facultas
dandi de fructibus non poteſt extendi ad accipiendũ mutuo
à tertio, & ad obligandum menſam Conuentualem ſine no-
ua licentia Superioris illius Ordinis Regularium, ac aliorum
3 Monachorum, † qui eſſent capitulariter congregati, prout fa-
ctum fuerat in Inſtrumento de mutuando Cardinali dictam
ſummam florenorum 8. mil. de fructibus Abbatię, *c. edoceri,*
vbi Card. & Ant. *de reſcript.* Gemin. *conſ.* 10. *prope finem.* Itaq;
huiuſmodi mutuo acceptio ſemper cenſetur alienatio, quæ
cùm in præſenti caſu careat debitis ſolemnitatibus, obliga-
tiones, & hypothecæ reſoluuntur, *cap. ſine* 12. *q.* 2. *cap.* 1. *de
reb. Eccleſ. non alien.* Feder. de Sen. *conſ.* 29. *n.* 2.

Nec Dominis viſum eſt obſtare, quod in articulo tertio
ponitur de fama indulti ab Apoſtolica Sede conceſſi Mona-
chis Regni Poloniæ, vt poſſint fructus accipere, & inter ſe di-
uidere nõ obſtante Conſtitutione Pauli II. Quia cùm de hac
facultate doceri poſſit per ſcripturas, & ipſius indulti exhibi-
4 tionem, intrat concluſio, quod remiſſoria † denegatur ad
probandum id, quod probari poteſt per ſcripturas, Rot. *dec.*
314. *n.* 1. *par.* 1. *rec.* Ludouiſ. *dec.* 253. *n.* 2. *&* 3.

Denique dato, & non conceſſo, quod Monachi poſſint diſ-
ponere de fructibus inter ipſos diſtributis articulus adhuc nõ
releuaret, quia nõ ponit, quod poſſint obligare fructus ipſius
Conuentus in genere pro mutuo tertij ſine cauſa, quod ipſã
alienationem ſonat iuxta Conſtitutionem Pauli II.

Conſiderabant etiam Domini, articulos eſſe admodum
inuerisſimiles. Quia continent conſuetudinem contrariam
diſpoſitioni iuris communis, & aduerſam ipſius Nicolai con-
feſſioni, qui in alijs articulis datis coram Reuerendiſſimo D.
Nuncio Sanctiſſimi in Regno Poloniæ deduxit, datam fuiſſe
Sa. me. Clementi Octauo ſupplicationem pro approbatione
huius contractus; Vndè etiam ex hoc capite inuerisſimilitu-
dinis venit remiſſoria deneganda, Ludouiſ. *dec.* 523. *num.* 4.
Caualer. *dec.* 208. *n.* 2. Rot. *dec.* 266. *n.* 11. *par.* 6. *rec.*

Prout parum probabile eſt aliud, quod articulatur, pe-
cunias mutuò acceptas, fuiſſe à Cardinali fideiuſſoribus
Monachis reſtitutas, cum potiùs Palatino mutuanti forent
reſtituendæ.

Demùm olet calumniam petitio remiſſoriæ hodie, poſt-
quam cauſa longiſſimo temporis ſpatio in partibus fuit agi-
tata; Vndè etiam remiſſoria ſolet denegari, vt dixit Rota
coram Ludouiſ. *dec.* 211. *n.* 4. & ibi Adden. Caualer. *dec.* 87.
n. 2. *& dec.* 235. *n.* 10. *dec.* 146. *n.* 3. *par.* 5. *rec.* cum probabile
ſit in partibus, meliorem, quæ fieri poterat, probationem
fuiſſe factam, vt dixit Rota *in Peruſina de Alphanis* 29. *May*
1634. *coram D. meo Dunozetto, & in Bononien. de Manzolis* 13.
Aprilis 1631. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.*

Ex quibus Domini dixerunt remiſſoriam eſſe denegan-
dam vtraque parte informante.

R. P. D. PEVTINGERIO.

Cracouieñ. pecuniaria.

Lunæ 26. *Nouembris* 1640.

AGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Conuentus non tenetur ex obligatione facta à Monachis abſque ſolemnitatibus præſertim ex fideiuſſione, quæ eis eſt prohibita.*

2 *Obligatio conditionalis euaneſcit conditione non impleta.*

Allegatur præſens deciſio in antecedente.

DECISIO CCCVII.

DOmini concorditer, & indubitanter reſponderunt, ſen-
tentiam Reuerendiſſimi apud Regem Poloniæ Nun-
cij eſſe confirmandam. Quia eius validitas non controuer-
titur, & iuſtitia eſt ſatis clara. Quandoquidem obligatio
trium Monachorum Monaſterij Tynecenſis de reſtituendis
8. mil. florenis à D. Palatino Zebrzydouski bo. me. Cardi-
nali Epiſcopo Cracouienſi mutuo datis ex defectu requiſitæ
ſolemnitatis, nimirum conſenſus maioris partis Capituli, ac
Superioris licentiæ obligandi Conuentum, ac futurum Ab-
batem, minimè ſuſtinetur, cum reſoluatur in fideiuſſionem
† Religioſis prohibitam, pro qua Conuentus nullatenus te- 1
netur, *text. eſt clarus in c. quod quibuſdam*, & ibi DD. *com-
muniter de fideiuſſor.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11.
q. 2. Molin. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſp.* 540. *n.* 19. Bonacin. *de
contract. diſp.* 3. *q.* 9. *punct.* 2. *n.* 2. Bellet. *diſquiſit. Cleric. par.* 1.
tit. de diſciplin. Cleric. §. 32. *num.* 7. Surd. *de aliment. tit.* 8.
priuil. vlt. num. 1.

Vltra quod conditio, ſub qua 10. Ianuarij 1605. obligatio
huiuſmodi fuit contracta, quo tempore Abbatia Tynecenſis
vacabat, loquitur ſub ratihabitione futuri Abbatis, quæ nun-
quam fuit ſecuta, imò per ſucceſſores Abbates hucuſque ſem-
per ipſa obligatio impugnata: *Hac itaque conditione defi-*
ciente, remanſit etiam ex hoc capite nulla, † & inualida, *ad* 2
*text. in l. neceſſario, ff. de peric. & commod. rei vendit. l. pe-
cuniam, ff. ſi cert. pet.* Cephal. *conſ.* 118. *n.* 11. *lib.* 1. Roland.
conſ. 63. *n.* 61. *cum ſeq. lib.* 4. Surd. *dec.* 209. *n.* 1. & rationibus
fuſius in mea Deciſione in hac cauſa vener. 18. Maij præte-
riti demonſtratis. Adeout Reuerendiſſimus Dominus Nun-
cius Abbatem, Conuentum, & Monachus à tali obligatione
iure merito pronunciauerit eſſe abſoluendos. Quam ſenten-
tiam inquam Rota hodie vnanimiter approbauit, etiam non
curante informare Domino Zabrizydouski, licet ſæpiſſimè
citato, cum fuiſſet à die 4. Iulij (quo die cauſa ad eius inſtan-
tiam fuit dilata) hucuſque expectatus.

Finis Partis Octauæ.

Digitized by Google

I N D E X
RERVM, SEV MATERIARVM,
Quæ in hac Parte Octaua Deciſionum Recentiorum continentur.

A

A B B A S.

Abbas ex actibus à ſe ſolo geſtis non inducit diuiſionem inter propriam, & Menſam Conuentualem, deciſ. 21. num. 8.

Abbas Generalis Montis Virginis habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem quam in omnibus ſuæ Congregationis Monaſterij exercet, deciſ. 197. numer. 17.

ABLATIVVM abſolutum importat conditionem, deciſ. 306. num. 3.

ABRASIO lineæ ſi non eſt in corpore, ſed in principio partitæ nihil facit, deciſ. 244. num. 26.

Abraſio & cancellatio ſigni, ſeu ſtigmatis animalis alieni ſonat in delictum, & culpam punibilem, deciſ. 288. num. 8.

A B S E N T I A.

Abſentia contrahentis non probatur ex ſubſcriptione facta à tertio eius nomine, deciſ. 38. num. 21.

Abſenti, vt acquiratur dominium rei donatæ vigore ſtipulationis factæ eius nomine à Notario, requiritur illius acceptatio. Rub. ad deciſ. 262. num. 35.

Sed iſta acceptatio non requiritur ad effectum, quod non poſſit ante ratificationem abſentis, ille, qui ſe obligauit pœnitere. Rub. ad deciſ. 262. num. 36.

A B S O L V T I O.

Abſolutio conceditur excommunicato adimpletis conditionibus contentis in breue ab ipſo obtento, deciſ. 2. num. 12.

Abſolutionem à iuramento obtinere debet agens contra inſtrumentum iuratum, deciſ. 146. num. 11. & 12.

Abſolutio conceſſa cum clauſula, *refectis expenſis*, impediri non poteſt illarum prætextu, ſi de expenſis non conſtat, deciſ. 218. num. 17.

Abſolutio iuramenti non eſt neceſſaria, quoties adeſt defectus conſenſus in contractu inito. Rub. ad deciſ. 1. numer. 20.

Abſolutio à cenſuris conceditur ſtante paritione, & obedientia purgando contumaciam, deciſ. 49. num. 1.

Abſolutio peti poteſt per procuratorem cum ſpeciali mandato deputatum, & hoc ſufficit, vt abſolutio concedatur, deciſ. 49. num. 2. & 3.

Abſolutio à iuramento non tollit vinculum obligationis contractus, deciſ. 1. num. 28.

ABSOLVTORIA conceditur reo per non ius actoris, deciſ. 113. num. 28.

ABSVRDVM in omnibus diſpoſitionibus eſt euitandum. Rub. ad deciſ. 199. num. 27.

Abſurdum illud eſt ineuitabile quod teſtator voluerit præferre extraneos, ſuis agnatis. Rub. ad deciſ. 199. num. 40.

ACHAB Rex non putando poſſe iure regio cogere Nabot, ad ſibi vendendam vineam, confugit ad inſidias. Rub. ad deciſ. 16. num. 78.

A C C E P T A T I O.

Acceptans legatum, cum clauſula, quod plus non petat, ſibi non præiudicat ſi ignorauerit talem prohibitionem. Rub. ad deciſ. 1. num. 63. 64. & 65.

Acceptatio calculi per peritum confecti etiam quibuſcumque clauſulis, & pactis concepta, ſi erronea conuincitur, poteſt officio Iudicis retractari, deciſ. 200. num. 3. & ſeq.

Amplia, & fortius ad fauorem minoris, ibidem.

Acceptaſſe decretum dicitur pars, quæ in executionem illius ſoluit, deciſ. 278. num. 12.

Acceptatio caducitatis, eiuſque ſubſecuta remiſſio cum conceſſione nouæ inueſtituræ probat Eccleſiæ dominium, deciſ. 297. num. 2.

ACCIDENTIA naturaliter cum ſubiecto identificantur, & in illius ſubſiſtentia ſubſiſtunt, deciſ. 290. num. 11.

A C Q V I E S C E N T I A.

Acquieſcentia per 40. annos, & vltra inducit præſumptionem conſenſus in inſtrumento promiſſi, deciſ. 153. num. 1. 3. & 4.

Fortiùs ſi alij fratres iuxta promiſſionem Patris conſenſerunt, & aderat legitima cauſa conſentiendi, ibid. num. 2.

Acquieſcentia decennalis ſufficit vbi de modico agitur præiudicio, ſecus ſi de magno, deciſ. 238. num. 26. & ſeqq.

A C Q V I S I T I O.

Acquirentes primi poſſunt de bonis emphyteuticis ad libitum diſponere, deciſ. 277. num. 10.

Acquiſitio quam facit vxor de bonis primi viri ob præſtationem maritalis obſequij non euitat diſpoſitionem l. fœminæ C. de ſecundis nuptijs, deciſ. 179. num. 18.

Acquiſitio ab vxore facta titulo oneroſo de bonis primi viri non ſubiacet pœnæ ſecundarum nuptiarum, deciſ. 179. num. 16.

Acquiſitio cenſetur facta iuxta qualitatem perſonæ acquirentis. Rub. ad deciſ. 262. num. 200.

Acquiſitionis per vltimam voluntatem appellatione, venit quoque ſucceſſio ab inteſtato, deciſ. 251. num. 14.

A C T A.

Acta quæ indicent ſuper petitorio, & non poſſeſſorio motum fuiſſe iudicium, deciſ. 264. num. 11.

Acta facta à perſona non legitima vſque à principio reddunt proceſſum inualidum, deciſ. 170. num. 6.

Acta geſta à non habente mandatum procuræ nec Domino, nec ſucceſſori præiudicant, deciſ. 239. num. 13.

Acta, & proceſſus de iuris præſumptione præſumuntur integra donec contrarium doceatur, deciſ. 99. num. 13.

Acta ſunt publicæ ſcripturæ negociorum, quæ in iudicio aguntur, deciſ. 67. num. 5.

Acta quæ formiter non ſunt producta non releuant, deciſ. 264. num. 17.

Acta geſta à non habente mandatum procuræ, vel minus ſufficienti poſſunt à Domino reuocari, etiam non docto de errore, deciſ. 239. num. 15.

Acta vnius iudicij nullam faciunt probationem, aut fidem in iudicio diuerſo, quamuis agatur inter eaſdem perſonas, deciſ. 282. num. 3.

Actorum integritas manifeſtè reſultat ex inſpectione proceſſus, ex quo clarè probatur veritas in hac materia, deciſ. 282. num. 9.

A C T I O.

Actio oritur contra eum pro quo negotium agitur non contra eius miniſtrum, & nuncium, aut procuratorem, deciſ. 266. num. 4. & 5.

Actio diuiſionis numquam præſcribitur, quia communio, quæ producit actionem non debet eam tollere, deciſ. 153. num. 23.

Quæ concluſio eſt intelligenda quando petens diuiſionem poſſidet rem communem, ſecus vero ſi præſcriptio opponatur contra non poſſidentem, ibid.

Actio merè perſonalis, non facit beneficium litigioſum, deciſ. 163. num. 4.

Actio executiua competens vigore inſtrumenti quadraginta annorum ſpatio præſcribitur, deciſ. 125. num. 2.

Actiones directæ etiam facta ceſſione apud cedentem remanent, deciſ. 46. num. 4.

Intellige tamen quia ſunt inutiles & inefficaces, ibid.

Actiones vtiles. & directæ in ceſſionarium tranſeunt, quoties cum titulo ceſſionis complicatur titulus donationis, vel poſitio in locum cedentis, deciſ. 46. num. 5.

Actio oritur ab obligatione tamquam à matre, deciſ. 81. num. 2.

Actionem cedens potentiori ratione officij, perdit actionem, & ceſſio caret effectu. Rub. ad deciſ. 131. num. 333.

Actione finium regundorum agi poteſt etiamſi riuus priuatus inter prædia fluat, deciſ. 95. num. 19.

Actio pro reddenda ratione non ſolum competit pupillo, ſed etiam eius hæredi, deciſ. 121. num. 8.

Actio ceſſat ceſſante validitate contractus, deciſ. 105. numer. 14.

Actio familiæ erciſcundæ præſcribitur ſpatio annorum triginta, deciſ. 238. num. 2.

Actiones vtiles in re legata tranſeunt ipſo iure in legatarium, deciſ. 116. num. 4.

Actiones ex ſtatuto procedentes rei perſecutoriæ, & in rem ſcriptæ poſſunt etiam contra tertios poſſeſſores exerceri, deciſ. 207. num. 8.

Actio procedens ex obligatione emanata contemplatione alicuius

cuius rei dirigi debet potius contra poſſeſſorem illius rei quam contra ſucceſſorem perſonæ obligatæ, deciſ. 225. num. 10.
Actio petendi legitimam, & ſupplementum tranſit ad quoſcumque hæredes, deciſ. 228. num. 2.
Actio realis ex contractu cenſus oritur, deciſ. 3. num. 11.
Actio in Iudicium per modum exceptionis propoſita non perpetuatur tamquam per modum exceptionis, deciſ. 185. num. 11.
Intellige niſi tendat ad eumdem finem, quo tendit exceptio, cum ea ſe compatiatur, ibid.
Actio præ decimis non datur contra vniuerſitates non poſſidentes nec fructus percipientes, deciſ. 149. num. 3.
Quod fortius procedit ſi decimæ ſint perſonales cum vniuerſitas ſit perſona ficta quæ non laborat, nec fructus acquirit, ibid.
Contrarium quando fuit actum contra vniuerſitates non vti corpora vniuerſalia, ſed vti ſingulares perſonas, ibidem.

A C T O R.

Actoris mala fides nocet hæredi, & ſucceſſori, deciſ. 238. numer. 7.
Actor cogi non poteſt declarare quanam actione vti velit ex pluribus ſibi competentibus, deciſ. 132. num. 12. & ſeq.

A C T V S.

Actus plures ſi ſint vniformes probant obſeruantiam, deciſ. 301. num. 2.
Amplia concluſionem, fortius procedere vbi illi apparent continuati ſpatio 200. annorum, ibid. num. 3.
Actus facti ab eo cui ius reſiſtit, & in concurſu cùm actibus alterius cui ius aſſiſtit inferre non poſſunt ad acquiſitionem poſſeſſionis in præiudicium illius, deciſ. 304. num. 4.
per Actus liberæ voluntatis factos poſt mortem eorum, qui fuerunt cauſa metus, metus excluditur, deciſ. 2. numer. 7.
Actus à Priore Eccleſiæ geſti non tollunt ſed conſeruant ius capituli in rebus communibus, deciſ. 233. num. 5.
Actus qui licitè antè inhibitionem fieri poſſet, nulliter ſit inhibitione præſentata, deciſ. 123. num. 6.
Actus quilibet præſumitur geſtus in exequutionem tituli, ſeu tractatus præcedentis, deciſ. 153. num. 5.
Actus facti à fratre in negotio exiſtente, probato quod negotium ad alterum fratrem ſpectat, præſumuntur facti iuri familiaritatis, deciſ. 68. num. 14.
Actus tribuitur ordinanti, non exequenti, deciſ. 239. numer. 26.
Actus metu præſumitur factus, ſi alias agens illum veriſimiliter non feciſſet, deciſ. 273. num. 4.
Actus conſequutiui idem eſt iudicium, ac principalis quando eadem eſt in vtroque ratio, deciſ. 268. uum. 12.
Actus facti matura deliberatione, ad euitandam ſcilicet iam acceptatam caducitatem non poſſunt dici erroneè, & ignoranter facti, deciſ. 97. num. 16.
Actus facti poſt ius quæſitum filijs ex donatione contemplatione matrimonij dictis filijs non præiudicant, deciſ. 153. num. 35.
Actus humani omnes ſunt indifferentes remoto conſenſu. Rub. ad deciſ. 1. num. 2.
Actus facultatiui ab aliquibus exerciti non probant conſuetudinem quoad alios, deciſ. 15. num. 9.
Actus quilibet ſine voluntate geſtus eſt tamquam Cymbalum tinniens, dans ſine mente ſonum. Rub. ad deciſ. 1. num. 5.
Actus geſti ſine conſenſu, ſunt tamquam cadauera, cum reperiantur ſine anima, & ſpiritu. Rub. ad deciſ. 1. num. 5.
Actus quod non ſit capitularis deducitur ſi in eo interueniunt Clerici qui non ſunt de capitulo, ac etiam laici, deciſ. 261. num. 2.
Actus non ex eo ſolum quod fiat in loco vbi celebratur Capitulum, capitularis dici poteſt, deciſ. 261. num. 3.
Actus ad hoc vt retrotrahi poſſit oportet quod potuerit intercedere ab initio, deciſ. 107. num. 7.
Actus ad hoc vt dicatur fauorabilis eſt conſiderandum initium non exitus, deciſ. 156. num. 18.
Actus aliquem feciſſe in aliqua Eccleſia non ſufficit probare, ſed requiritur illos fuiſſe factos tanquam ab vno de clero, & numero presbyterorum eiuſdem Eccleſiæ, deciſ. 67. numer. 17.
in Actu terminationis vicini habentes intereſſe, ſaltim citari debent, deciſ. 95. num. 3.
Actus facti à Peritis præſentibus partibus quamuis ex eorum facultate fieri non potuiſſent, per præſentiam ſubſtinentur, deciſ. 95. num. 4.
Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, deciſ. 93. num. 19.
Actus vt dicatur capitularis, & capitulariter fieri requiritur, præſentia canonicorum ſaltem pro maiori parte, deciſ. 261. num. 1.
Et quod agatur de re ad Capitulum ſpectante ibid.
Actus dominij factus ab eo cui fuit vnita aliqua Eccleſia non dicitur contrarius vnioni, ſed potius conueniens, deciſ. 248. num. 6.
Actus ſecundus dicitur independens reſpectu perſonarum in primo actu nominatarum licet ab iſto habeat dependentiam, deciſ. 268. num. 11.
Actus alienationis rei emphyteuticæ non poteſt fieri inſcio Domino per emphyteutam ſicuti nec id fieri poteſt per feudatarium. Rub. ad deciſ. 131. à num. 102.
Vide in verb. Alienatio.
Actus nunquam poteſt inferre præiudicium veritati, deciſ. 21. num. 12.
Actus ſequens reſtringitur, & declaratur à præcedenti, deciſ. 63. num. 18.
Actus fruſtratorij iura renuunt admittere. Rub. ad deciſ. 131. num. 366.
Actus cauſa vniuerſalis magis attenditur quam ipſius actus exercitium, deciſ. 247. num. 3.
Actus geſti contra poſſeſſorem non releuant, niſi de ſcientia, & patientia poſſeſſoris doceatur, per quam ille à poſſeſſione cecidiſſe prætenditur, deciſ. 258. num. 9.
Actus aditionis hæreditatis non poteſt exerceri à Tutore, qui ſolemnia non adimpleuit, deciſ. 64. num. 7.
Actus qui dicantur iuriſdictionales competentes Epiſcopo in beneficijs, & Eccleſijs ſuæ Diœceſis referuntur, deciſ. 130. num. 12.
Actus ille æquiſſimum eſt, vt nullum ſortiatur effectum, ſi eius originem habeat à dolo, vel fraude. Rub. ad deciſ. 16. num. 177.
Actus, qui laborat magno morbo defectus conſenſus, eſt funditus nullus. Rub. ad deciſ. 16. num. 178.
Actus erronei dicuntur carere conſenſu, ſcientia, & patientia errantium, ibid. num. 53.
Quod procedit, etiamſi aliquid acceptum ſit.
Actus æquiuocus non concludit, deciſ. 166. num. 66.
Actus ſuper quo fundatur ſolemnitatis præſumptio, ſi eſt plenè probatus non intrat regula.
Quod ex vna præſumptione non inferatur ad aliam ſecus verò ſi ille probatur tantùm præſumptiuè, deciſ. 256. num. 12.
Actus faciendus infra certum tempus non releuat extra illud factum, deciſ. 79. num. 1.
Actus poſſeſſorij non tribuunt aliquam poſſeſſionem niſi probentur facti ſciente, & patiente Aduerſario, deciſ. 140. num. 8.
Actus poſſeſſorij quando ſunt æquiuoci nec dominium, nec poſſeſſionem probant, deciſ. 140. num. 9.
Actus vnicus ſufficit in poſſeſſorio retinendæ, deciſ. 216. num. 1.
Actus iuriſdictionales facti per Abbatem in ſuo Monaſterio faciunt ceſſare præſumptionem reſultantem ex vicinitate eiuſdem Monaſterij cum territorio Ordinarij, deciſ. 197. num. 7.
Actus cenſetur factus in vim tituli præambuli, deciſ. 256. num. 7.

A D I M P L E M E N T V M.

Ob non adimplementum etiam minimum, quis repellitur ab agendo. Rub. ad deciſ. 81. num. 77.
ex non Adimplemento etiam minimo, agens incidit in magnam pœnam reſciſſionis contractus. Rub. ad deciſ. 81. num. 78.
Adimplementum probare tenetur qui ad illud ſe obligauit, deciſ. 72. num. 1.

A D I T I O.

Aditio hæreditatis impeditur ignoranti iura teſtamenti, deciſ. 42. num. 1.
Declara procedere quando ignorantia reddit dubium adire volentem ſecus quando conſtat de eius animo certo, deciſ. 42. num. 5. & ſeqq.
Aditio hæreditatis quando fuit erronea, & ſic ab fuit conſenſus, tunc non refert, an hæres confecerit, necne inuentarium. Rub. ad decis. 1. num. 83.
Aditio hæreditatis fieri non poteſt à tutore, qui ſolemnia non adimpleuit, deciſ. 64. num. 7.
Aditio hæreditatis quando eſt nulla non eſt de ea facienda mentio. Rub. ad deciſ. 1. num. 91.
Alia vide in verbo, Hæreditas.
ADIVDICATIO commendæ fieri debet ad fauorem habentis collationem à Magno Magiſtro, cui ſpectat ius conferendi, deciſ. 114. num. 1.

ADMISSIO AD CAVSAM.

Admiſſio ad cauſam ſimpliciter facta ſemper intelligitur in ſtatu & terminis, deciſ. 181. num. 10.
Admiſſus ad cauſam per rem iudicatam terminatam, & deinde per appellationem, cum clauſula *parito* commiſſam.
Effectum dictæ clauſulæ nullo modo poteſt euitare, deciſ. 181. num. 6. & num. ſeqq.
Admiſſus ad cauſam cum clauſula, *conſtito de intereſſe* repellitur à limine iudicij intereſſe ceſſante, deciſ. 236. num. 4.

A D M I N I C V L V M.

Adminicula validioribus coniecturis & præſumptionibus conquaſſantur, deciſ. 16. num. 19.

Admi-

Adminicula leuia, non perfecta in ſuo genere, nec præponderantia præſumptioni contrariæ non attenduntur, deciſ. 16. num. 18.
Adminicula admittuntur etiam pro validitate recognitionis, deciſ. 17. num. 33.

ADMINISTRATIO, ADMINISTRATOR.

Adminiſtratio bonorum Eccleſiæ de iure debet eſſe penes Priorem, Canonicos, & Capitulum, deciſ. 233. num. 1.
Fortiùs ſi bona communiter fuerint donata Eccleſiæ, Priori, & Canonicis, ibid. num. 4.
Adminiſtratio bonorum, & redituum Eccleſiæ de iure æquè ſpectat ad priorem, & Canonicos, deciſ. 304. num. 2.
Amplia concluſionem fortiùs procedere vbi concurrit obſeruantia, & ſtatus antiquus eiuſdem Eccleſiæ, ibid. num. 3.
Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem etiam remiſſam ſi probetur dolus, deciſ. 243. num. 4.
Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, deciſ. 243. num. 1. & 2.
Adminiſtrator non poteſt dici debitor, vel creditor, niſi præuia computorum diſcuſſione, & ſolidatione, deciſ. 220. num. 3.
Adminiſtrator non tenetur ad exhibitionem ſcripturarum, quæ penes ipſum extare non probantur, deciſ. 220. num. 7.
Adminiſtrator dotans mulierem de illius bonis dotaſſe præſumitur, deciſ. 3. num. 27.
ADO Viennenſis floruit de anno Domini 179. deciſ. 60. num. 18.
ADO Treuerinus emicuit de anno 1070. tempore Gregorij Septimi, ibidem.
ADO ſuum edidit Martyrologium vt ſupplerentur dies, qui abſque nominibus Martyrum in Martyrologio erant, deciſ. 60. num. 23.
ADVERBIVM, *in perpetuum*, intelligitur abſque vlla limitatione temporis, & omnia tempora comprehendit, deciſ. 204. num. 7.
ADVERBIVM, *quomodocumque*, ampliat diſpoſitionem, eamque extendit etiam ad non expreſſa, deciſ. 204. num. 5.
ADVOCATVS, dum gratis patrocinatus eſt cauſam alterius Aduocati, ſi iſte Aduocatus poſtea defendit cauſam primi Aduocati quæritur an iſte ſecundus Aduocatus poſſit aliquid prætendere à primo Aduocato. Rub. ad deciſ. 81. numer. 40. & 41.

ÆDIFICANS.

Aedificans caſtrum in ſolo feudali, veniente caſu deuolutionis, ſola melioramenta petit, non autem Caſtrum, deciſ. 40. num. 19.
Aedificanti lautè, dum ſtatutum permittit quod poſſit tollere domum vicino, ſi ædificium, ſit iam perfectum, & velit aliquid addere, an intret tale Statutum. Rub. ad deciſ. 16. num. 81.
Et qualis ſit finis ſimilium ſtatutorum. Idem ad deciſ. 16. num. 82.
Aedificium cedit ſolo, deciſ. 40. num. 17.
Ædificium vnius, ſolum autem alterius naturaliter eſſe nequit, deciſ. 40. num. 18.
ex Ædificijs magnis infertur ad animi magnitudinem Ciuium ædificantium. Rub. ad deciſ. 16. num. 84.

ÆGIDIANA.

Aegidiana ſeruatur in Vrbe propter confirmationem Pauli Tertij, deciſ. 139. num. 7.
Aegidiana non intrat ſtante iniuſtitia ſententiæ, deciſ. 217. num. 1.
Ægidiana non intrat quando ſententia eſt nulla, deciſ. 19. num. 1.
Ægidiana habet locum in iudicijs poſſeſſorijs vbi ſententia eſt valida, & iuſta, deciſ. 93. num. 2.
Ægidiana in terris Eccleſiæ reducit appellationes ad terminos iuris ciuilis, deciſ. 93. num. 3.
Ægidiana conſtitutio locum non habet vbi conſtat de inualiditate, vel iniuſtitia ſententiarum, deciſ. 105. num. 3.
Ægidiana conſtitut. reduxit canones appellationem in quacumque materia permittentes ad terminos iuris ciuilis, deciſ. 105. num. 2.
Ægidiana non habet non locum inter Eccleſiaſticos, deciſ. 51. num. 1.
Ægidiana habet locum in qualibet inſtantia, deciſ. 302. numer. 3. & 5.
Ægidiana non intrat ſtante nullitate, & iniuſtitia ſententiæ, deciſ. 302. num. 4.
Aegidiana non habet locum in ſecunda inſtantia quando prima ſententia emanauit ad fauorem rei, altera verò ad fauorem actoris, deciſ. 302. num. 5.
Intellige concluſionem procedere, vbi non docetur de nullitate, vel iniuſtitia primæ, ibid.

ÆQVALITAS.

Aequalitas inter filios eſt nutritiua concordiæ, charitatis, & affectionis. Rub. ad deciſ. 29. num. 4.
Aequalitas ratio correſpectiua conſiſtit in pariformi correlatione, ac proinde inter perſonas differentes dari non poteſt, deciſ. 251. num. 10.
Aequalitas non intrat inter actorem, & reum, cui magis in iudicio eſt fauendum, deciſ. 251. num. 11.
Aequalitas, quod ſeruetur inter filios quoad diuiſionem bonorum id pendet à nutu, & voluntate patris. Rub. ad deciſ. 29. num. 15.
Aequalitatem importat dictio, *vna cùm*, in diſpoſitione cui adicitur, deciſ. 6. num. 3.
Aequitas in Iudicijs eſt ſeruanda, deciſ. 2. num. 4.

ÆQVITAS.

Aequitas non ſuadet, vt emptor teneatur ſoluere pretium, & ſpolietur bonis à creditore anteriore dum non præcedit pactum de ammiſſione pretij, deciſ. 169. num. 2.
Aequitas non patitur quod in prætorijs ſtipulationibus aliquis præter veriſimilem mentem Iudicis, & ipſius partis obligetur, deciſ. 213. num. 2.
Aeris temperies, & incolarum ingenij præſtantia Roma abundat, deciſ. 270. num. 10.
Aeris temperies rectè infert ad præſtantiam ingenij & è contra, deciſ. 270. num. 10.
ÆS ALIENVM ante legitimam deducitur, nec ſubiacet defalcationi ipſius legitimæ. Rub. ad deciſ. 29. num. 86.

ÆSTIMATIO.

Aeſtimatio rei dotalis facit emptionem. & venditionem, & operatur quod dos in quantitate conſtituta dicatur, deciſ. 259. num. 15.
Aeſtimatio rei dotalis in dubio facit emptionem, & venditionem, ſecus ſi de contraria partium apparet conuentione, ſiue illa deducatur tacitè, ſiue expræſſe, deciſ. 259. num. 16.

ÆTAS.

Aetas etiam ad effectum obtinendi beneficia plenè probatur ex libro in quo pater filiorum natiuitatem adnotare ſolebat, deciſ. 244. num. 13.
Aetas plenè probatur ex teſtibus vicinis, amicis, & domeſticis, deciſ. 244. num. 14. & ſeqq.
Aetas minor non deducitur vbi agitur de præſumptione Beneplaciti Apoſtolici deducta ex curſu temporis, deciſ. 175. num. 16.
Aetas probatur teſtibus etiam ſingularibus, deciſ. 244. num. 17.
Aetas cum ſit difficilis probationis admittit etiam coniecturas, deciſ. 244. num. 18.
Aetas 40. annorum longeua dicitur, & propterea coniecturis probatur, deciſ. 244. num. 19.
AFFECTIO in beneficij ſemel data ſemper durat, deciſ. 113. num. 4. & 5.
Affectio matris erga filios ſemper ad illorum vtilitatem præponderatur, deciſ. 12. num. 11.
AFFINITAS ex coitu fornicario non contrahitur ex diſpoſitione Concilij Tridentini niſi intra ſecundum gradum, deciſ. 112. num. 26.
Affinitas contracta ex coitu fornicario, nec dirimit nec impedit matrimonium vltra ſecundum gradum, deciſ. 112. numer. 27.
AGENDA omnia ſunt cautè, non oſcitanter, quidquid poſtea ſequatur, vſque ad finem. Rub. ad deciſ. 81. num. 170.
AGENS contra inſtrumentum iuratum debet prius obtinere abſolutoriam à iuramento alias repellitur, deciſ. 146. num. 11. & num. 12.
Agens in poſſeſſorio, ſi proceſſus fabricatur ſuper petitorio debet appellare ad effectum euitandi præiudicium, deciſ. 264. num. 13.
Quod procedit in Actore, ſecus in reo qui tenetur reſpondere petitis per actorem, ibid num. 14.
AGENTI prudenter nihil imputari debet etiam quod negotium non ſuccedat, vel malè ſuccedat cum euentus non attendatur, ſed conſilium Rubeus ad deciſ. 81. numer. 173.

AGGRAVATORIA.

Aggrauatoria datur, ſi pars poſt declaratoriam ſuſtinet cenſuras, deciſ. 257. num. 1.
Aggrauatoria, vt concedi poſſit, requiritur quod fuerit parti intimata, deciſ. 257. num. 2.
Necnon affixa in locis ſolitis, & quod ſeruati fuerint quatuor termini ad videndum ſe aggrauari, ibid. & num. ſeq.
Terminorum in ſeruatione pro obtinenda aggrauatoria.
Debet interuenire tempus decem dierum inter vnum, & alium in ſingulorum publicatione, deciſ. 257. num. 3.

AGRI.

Agris noſtris ſitientibus, non debemus alienos irrigare. Rub. ad deciſ. 131. num. 135.
Agrorum cultura voluntariè etiam proprijs manibus facta nobilitati non detrahit, deciſ. 78. num. 20. & ſeqq.
Agrorum cultura eſt digna quolibet viro quantumuis generoſo, deciſ. 78. num. 21. & ſeq.

AGNATIO.

Agnatio dicitur conſiderata ſi teſtator expreſſit ſe donationem, aut fideicommiſſum feciſſe pro conſeruatione ſuæ domus, deciſ. 41. num. 9.

Agnatio dicitur conſiderata ex vocatione maſculorum, & excluſione fœminarum, deciſ. 41. num. 10.

Agnationem dicitur teſtatorem conſideraſſe, ſi extraneis poſt deſcendentes vocatis, impoſuit onus aſſumendi nomen, & arma, ac etiam habitandi teſtatoris domum, deciſ. 41. numer. 11.

Agnationis perpetuatio dari non poteſt, niſi dicatur teſtatorem voluiſſe recedere à conſil. Oldradi 21. deciſ. 98. num. 5.

Agnatio per naturales non ſeruatur, deciſ. 157. num. 9.

Agnationis conſeruandæ ratio non poteſt dici quod fuerit habita, ſi ſint primum vocati cognati. Rub. ad deciſ. 199. num. 214.

Quod procedit etiam ſi coniunctum ſit onus, aſſumendi nomen, & arma teſtantis, ibid. num. ſeqq.

Agnatio per modum artificialem tam per maſculos ex maſculis, quam ex fœminis poteſt conſeruari. Rub. ad deciſ. 199. num. 216. & ſeqq.

Agnatio & familia teſtatoris conſeruatur per aſſumptionem illius armorum, & cognominis, deciſ. 23. num. 14.

Agnatio conſeruatur per eos qui ſunt de eadem familia ſecus de aliena, deciſ. 115. num. 21.

Agnationis nomine veniunt omnes de familia, tam hi qui à linea teſtatoris deſcendunt, quàm illi, qui ex diuerſa, deciſ. 14. num. 11.

Agnatio conſeruatur in ſene, ac etiam in quolibet alio impotente ad generandum, deciſ. 209. num. 12.

Agnationis contemplatio excluditur in teſtamento fœminæ, quę extranei familiam necnon, & fœminas vocauit, deciſ. 37. num. 7.

Agnationis conſeruandæ ratio, vbi clarè apparet quod non fuerit habita ad nihil deſeruiunt coniecturæ in contrarium, deciſ. 165. num. 10. 11. & 12.

Agnatio vocata poſt obitum deſcendentium neceſſario collaterales comprehendit, deciſ. 14. num. 6. & 8.

Agnationis conſideratio contemplata ex prædilectione maſculorum & excluſione fœminarum dicitur eadem, quæ verbis expreſſis fuit à teſtatore ordinata, deciſ. 154. numer. 15.

Agnationis ratio, quando fuit habita, tunc naturales cenſentur excluſi. Rub. ad deciſ. 262. num. 287. & 288.

Agnationis iura filij naturales non retinet. Rub. ad deciſ. 262. num. 289.

Agnati proximiores ſuccedunt in feudis, non mater, deciſ. 27. num. 12.

A G N A T V S.

Agnatis vocatis, ſi dubitatur an teſtator ſenſerit de agnatis proprijs, vel hæredis, ſemper intelligitur de proximioribus vltimi grauati, deciſ. 98. num. 11.

Agnati qui ſunt in quaſi poſſeſſione agnatitiæ qualitatis arma, & inſignia deferendo, & tanquam tales ab alijs de agnatione inſtituti, deciſ. 103. num. 9.

Succedunt ad fideicommiſſum agnationis fauore ordinatum, etiam quod illis illegitimitatis principium objiceretur, ibidem.

Agnatorum appellatione venit fœmina agnata, vbi in vtroque ſexu viget eadem ratio, deciſ. 98. num. 8.

Agnatorum prædilectio intrare non valet ad excluſionem filiorum naturalium, quando non adſunt legitimi agnati. Rub. ad deciſ. 262. num. 294.

Agnatus continetur ſub nomine & vocatione cippi, deciſ. 14. num. 1.

AGNOSCENS aliquem vti talem, illum poſtea talem eſſe negare non poteſt, deciſ. 177. num. 4.

ALCIATVS in quadam cauſa tentactus, cum non tantum iure ſuo, quam Iudicibus diffideret, tanſegit. Rub. ad deciſ. 16. num. 86.

ALEXANDER Seuerus Imp. quali Iuſtitiæ ardore æſtuabat, vt omnibus facta eſſet. Rub. ad deciſ. 116. num. 225.

Alexander Magnus cum dixiſſet ſuis Militibus, quod omnia debita eorum ſoluere volebat, nullus acceſſit. Rub. ad deciſ. 131. num. 257.

Sed poſitis in publica Platea tabulis, & ſuper eis poſitis decem millia talenta, omnes acceſſerunt. Rub. ad deciſ. 131. numer. 258.

A L I E N A T I O.

Alienatio fraudolenta non eſt habenda in conſideratione ad effectum obſeruantiæ, deciſ. 103. num. 18.

Alienatio ſiue in emphyteuſim conceſſio bonorum Eccleſiæ non ſubſiſtunt niſi concurrentibus requiſitis vtilitate nempe, neceſſitate, & ſolemnitate, deciſ. 103. num. 2. & 3.

Alienata per grauatum adęquare, vel ſuperare detractiones, probare tenetur fideicommiſſarius agens contra poſſeſſorea bonorum alienatorum, deciſ. 52. num. 9. & ſeq.

Alienatio rerum, ſiue iurium Eccleſiæ non ſubſtinetur abſque Beneplacito Apoſtolico, & euidenti vtilitate, deciſ. 229. num. 4.

Amplia etiam ſi ſit vigore concordiæ, & tranſactionis, ibidem num. 5.

Amplia etiam in remiſſione iurium, ibid. num. 6.

DD. tenentes de iure canonico valere alienationem Eccleſiæ cum ſolemnitatibus ſi intelligatur de ſolemnitate Paulinæ Conſtitutionis vera eſt concluſio, deciſ. 39. num. 20.

Alienationes primo loco factæ imputantur in detractiones, deciſ. 93. num. 6.

Alienatio bonorum Eccleſiæ ſaluo beneplacito facta habet implicitum ſtatum validitatis Eccleſia non reclamante, deciſ. 107. num. 13.

Alienans, cum clauſula, conſtituti, liberatur à traditione dominij, ſeu iuris, non autem à traditione facti. Rub. ad deciſ. 131. num. 297.

Alienans ignoranter rem prohibitam alienari, non cadit à iure ſuo. Rub. ad deciſ. 1. num. 48.

Alienatio bonorum Eccleſiæ ſine legitimis ſolemnitatibus facta non tenet, deciſ. 155. num. 2.

Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit iuſtam cauſam, vtilitatem, ſiue neceſſitatem, ac etiam ſolemnitatem, deciſ. 73. num. 6.

Alienatio ſeu in emphyteuſim conceſſio de bonis Eccleſiæ facta contra mentem Patronorum præſumitur fraudolenta, deciſ. 73. num. 11. 14. & 22.

Alienatio rerum Eccleſiæ ob defectum ſolemnitatum eſt nulla ipſa Eccleſia volente ſecus è contra, deciſ. 36. num. 56.

Alienatio facta ab Eccleſia ſine ſolemnitatibus infringit obligationem, & hypothecam, deciſ. 306. num. 4.

Alienatione bonorum in forenſes per ſtatutum prohibita, ſucceſſio ab inteſtato non cenſetur vetita, deciſ. 251. num. 30.

Secus ſi ſtatutum interdicat acquiſitionem bonorum in forenſes, ibid. & num. ſeqq.

Res Eccleſiæ ad hoc vt dicatur ſolita alienari quid requirantur, deciſ. 39. num. 43.

Alienantis vita ſubduci non debet ad effectum obſeruantiæ vbi alienatio emanauit bona fide, deciſ. 103. num. 10.

Secus ſi apparet ſuſpecta, & fraudolenta, ibid. & num. ſeqq.

Alienatio rerum Eccleſiæ ad hoc vt valeat requiritur ſolemnitas, & cauſa copulatiuè, deciſ. 39. num. 40.

Alienatio facta ex cauſa neceſſaria etiam pendente lite dicitur facta in caſu permiſſo, & ea iuris diſpoſitione, deciſ. 193. num. 15.

Alienatio rei litigioſæ ex pluribus cauſis fieri permittitur abſque vitio, & in ſpecie aſſignatur cauſa legati, deciſ. 193. num. 16. & 25.

Alienata per fideicommiſſarium cedunt in detractiones legitimę, & trebellianicæ, deciſ. 52. num. 8.

Alienationes plures ſi omnes fuerunt factæ poſt litem motam, fraudolenter præſumuntur, deciſ. 193. num. 22.

Et poteſt agi contra tertios etiam quod fuerit actione perſonali proceſſum, ibid.

Reliqua vide in verbo bona.

A L I M E N T A.

Alimenta debent præſtari à ſocero marito illa præſtare non valente, deciſ. 124. num. 3.

Alimenta, quæ debentur iure actionis debentur etiam ei qui aliundè habet vndè ſe alere poſſit, deciſ. 55. num. 3. & 6.

Alimenta præſtare tenetur qui ad illorum præſtationem ſe obligauit, deciſ. 55. num. 1.

Alimenta præſtita ab eo qui illa præſtare tenetur præſumuntur præſtita ſecundum qualitatem perſonæ, deciſ. 242. numer. 8.

Alimentorum quantitas iudicis arbitrio eſt taxanda, deciſ. 124. num. 5.

Alimenta ſunt ſubminiſtranda pauperi litiganti ſtante præſumptione boni iuris. Rub. ad deciſ. 16. num. 42.

Limita hoc, niſi appareat de aliqua fraude, vel dolo. Rub. ibid. num. 43.

Alimenta non debentur ei qui aliunde habet, deciſ. 55. numer. 2.

Alimenta præterita compenſationem admittunt, deciſ. 225. num. 3.

Alimenta non debentur ei qui aliunde habet vnde ſe alere poſſit declara, deciſ. 55. num. 2. & ſeqq.

Alimenta ſubminiſtrari non debent lite ſuper ſtatu matrimonij pendente, deciſ. 124. num. 11.

Alimenta maritus præſtare non debet vxori ſeorſum ab ipſo habitanti, deciſ. 124. num. 12.

Alimenta dicuntur neceſſaria etiam aliunde habenti vnde ſe alat, deciſ. 55. num. 1. & ſeqq.

ALLEGANS immemorabilem dicitur allegare meliorem titulum de mundo, deciſ. 47. num. 29.

ALOYSIVS Lippomanus fuit primus, qui ex manuſcriptis codicibus in lucem edidit Martyrologium Romanum, deciſ. 60. num. 17.

ALPHONSVS Rex Aragonum, cum eſſet ditiſſimus, & interrogatus, à quodam familiari, quomodo tot diuitijs inundans, poſſet fieri pauper, reſpondit ſi ſcientia vendere-

tur. Rub. ad deciſ. 81. numer. 172.

ALTARI ſeruiens de altari viuere debet, deciſ. 78. num. 21.

ALTERATIO in emphyteuſi Eccleſiæ eſt noua alienatio, deciſ. 39. num. 50.

Quæ concluſio eſt intelligenda ſi ſolitum alteratur circa ſubſtantialia, num. 51. ibid.

Vel quando materia eſt indiuiſibilis, num. 52. ibid.

Alteratio emphyteuſis, Eccleſiaſticæ per Additionem perſonæ dicitur circa ſubſtantialia, deciſ. 39. num. 54.

ALTERNATIVA ponitur inter ſimilia, deciſ. 35. num. 22.

ALTERNATIVORVM vnam tantum ſufficit partem eſſe veram, deciſ. 83. num. 7.

AMICITIA, ET AMICVS.

Amicitia, quare pingatur cum corde aperto. Rub. ad deciſ. 262. num. 95.

Amicitia, ſecundum Ariſtotelem, videtur fieri ex contrarijs, quia pauper diuiti fit amicus, ibidem num. 108.

Amicitia quare pingatur cum ramo in manibus partim viridi, & partim ſicco. Et etiam quare pingatur cum ligone. Rub. ad deciſ. 262. num. 98. & 99.

Amicitiæ veræ iam olim vltimum vale dixerunt Mundo, ex ſententia Socratis. Rub. ad deciſ. 262. num. 58.

Amicorum verorum ſemen eſt amiſſum. Rub. ad deciſ. 262. num. 58.

Amicitiæ vmbra hodie inter mortales tantum reperitur. Rub. ad deciſ. 262. num. 58.

in Amicitiæ vndoſo pelago pluribus ſyrtibus pleno, cernuntur ſæpè tempeſtates, & ſæpiùs naufragia audiuntur. Rub. ad deciſ. 262. num. 46.

in Amicitia contrahenda, qui vtuntur etiam, vt dicitur charta nauigandi, in aperta incidunt pericula. Rub. ad deciſ. 262. num. 47.

Quid erit dicendum de illis, qui oſcitanter contrahunt amicitias, ibidem num. 49.

Amicitiæ illæ, quæ leuiter conſtituuntur, vt plurimum ſic reſoluuntur. Rub. ad deciſ. 262. num. 51.

Quæ ſubitò veniunt, repente diſcedunt, ibidem num. 51.

in Amicitia illud ſummè eſt obſeruandum, ne nimis citò amare incipiatur. Rub. ad deciſ. 262. num. 56.

Amicitia quare pingatur capite diſcooperto. Rub. ad deciſ. 262. num. 88.

Amicitiæ veræ ſignum, ſecundum Marc. Tull. tria ſunt, & quæ ſint afferuntur. Rub. ad deciſ. 262. num. 89.

Amicitia quare pingatur induta tunica viridi. Rub. ad deciſ. 262. num. 90.

Amicitia nihil eſt melius, & nihil iucundius. Rub. ad deciſ. 262. num. 67.

in Amicitia contrahenda non eſt admodum currendum, ſed vtendum motu ſaturni. Rub. ad deciſ. 262. num. 43.

Amicitiæ in Mundo hodie non reperiuntur, fides eſt mortua, & vbique creſcunt inſidiæ. Rub. ad deciſ. 262. num. 71.

Amicitiæ tota ſfera, in intereſſe conſiſtit. Rub. ad deciſ. 262. num. 73.

Amicitiæ ſfera aliam circumferentiam non habet, nec Horizontem, niſi proprium intereſſe. Rub. ad deciſ. 262. num. 74.

Amicitiæ centrum aliud non eſt, niſi intereſſe. Rub. ad deciſ. 262. num. 68.

Amicitiarum omnes lineæ non terminantur, niſi in intereſſe. Rub. ad deciſ. 262. num. 75.

Amicitiæ non ſunt contrahendæ ad omnem ſimplicem auram complimentorum abſque diſtinctione ventorum, & altitudinis Poli. Rub. ad deciſ. 262. num. 49.

Amicitia eſt anima vna in duobus corporibus. Rub. ad deciſ. 262. num. 31.

Amicitiam, aut parem facit, aut inuenit. Rub. ad deciſ. 262. num. 26.

Amicitia qualiter à Poetis deſcribatur, & à Pictoribus pingatur. Rub. ad deciſ. 262. num. 82. 84. & 85.

Amicitia, cum debeat eſſe conſtans, ideò in forma virili, & non fœminea pingitur. Rub. ad deciſ. 262. num. 86.

Amicitiæ omnes ſunt burſales ſecundum Ripam. Rub. ad deciſ. 262. num. 79.

A M I C I.

Amici diuites, ſibi ſunt diuites, & amici, pauperes, & quid iſti cogantur afferere vna cùm Iob. Rub. ad deciſ. 262. num. 110. & 111.

Amici moderni ſolo nomine ſunt amici, & diligunt verbo, & lingua, ſed non opere, & veritate. Rub. ad deciſ. 262. num. 112.

Amicus verus ſi reperiatur, & abſque intereſſe non modo vt heros eſt colendus, ſed etiam vt diuinus eſt celebrandus. Rub. ad deciſ. 262. num. 113.

Amici veri, quam rari fuerint, turpe eſt quaſi referre, cum ſecundum Marc. Tull. vix tria, aut quatuor paria amicorum numerantur. Rub. ad deciſ. 262 num. 68. & 69.

Amicus eſt alter ipſe. Rub. ad deciſ. 262. num. 30.

Amici moderni imitantur vmbram, quæ ſequitur corpus in luce, & in tenebris euaneſcit. Rub. ad deciſ. 262. num. 80.

Amicus eſt ſocius menſæ, & non permanebit in die tribulationis, ſecundum Salomonem. Rub. ad deciſ. 262. num. 81.

Amici antiqui non ſunt relinquendi, quia amici noui non ſunt ſimiles illi. Rub. ad deciſ. 262. num. 52.

Amicum verum, ſi quis inuenerit in Beatorum numero venit aſcribendus, ſecundum Oraculum Cœleſte. Rub. ad deciſ. 262. num. 62.

Amicum verum, qui inuenit, inuenit theſaurum, ſecundum Salomonem. Rub. ad deciſ. 262. num. 100. & 101.

cum Amicis ita eſt conuerſandum, vt aliquando inimici eſſe debeant. Rub. ad deciſ. 262. num. 48.

Amicus verus amat tam tempore proſperitatis, quàm ſterilitatis. Rub. ad deciſ. 262. num. 96.

Amici ficti, faciunt ſicuti gloſ. refert. in l. rem ff. de adimend. legat. Rub. ad deciſ. 262. num. 97.

Amico vero nihil eſt rarius, ſed ex millibus vix vnus fidus reperitur. Rub. ad deciſ. 262. num. 103.

Amico vero hominibus, nihil rarius contigit, ſic alias præſtantiſſimarum rerum, ſumma raritas, eſſe conſueuit. Rub. ad deciſ. 262. num. 104.

Amicus verus hodie non reperiretur etiamſi perquireremus vſque ad columnas Herculis, ſecundum Rebuffum. Rub. ad deciſ. 262. num. 105.

Amicus verus poteſt amico ſuo etiam ignoranti acquirere. Rub. ad deciſ. 262. num. 38.

Amicus verus tam in vita, quam poſt mortem amat. Rub. ad deciſ. 262. num. 91.

Amicus verus, omni tempore amat. Rub. ad deciſ. 262. num. 92.

Amicorum mortuorum memoria, vt ſcribit Seneca, cogitatio dulcis, & blanda habenda eſt. Rub. ad deciſ. 662. num. 94.

Amici habendi ſunt, vt amiſſuri, & amiſſi tanquam non eſſent amiſſi, ibid.

Moribus debet eſſe coniunctus amicus, & non diſiunctus alias amicus non eſt. Rub. ad deciſ. 262. num. 24.

in Amicum an aliquis ſit recipiendus vtendum non eſt motu retrogrado. Rub. ad deciſ. 262. num. 45. & 55.

Amici perſona eſt amanda, & non bona. Rub. ad deciſ. 262. num. 107.

AMISISSE aliquid dici non poteſt, qui antea nihil habebat, deciſ. 204. num. 21.

A M O R.

Amor inter diſſimiles non poteſt eſſe perfectus. Rub. ad deciſ. 262. num. 16.

Amor verus amat etiam poſt mortem. Rub. ad deciſ. 262. num. 93.

Amat quiſque facilè in alio quod ſuum eſt. Rub. ad deciſ. 262. num. 10.

Nomine eodem quando duo vocatur vnus amatur ab alio. Rub. ibid. num. 11.

AMPLIATIO non extendit regulam vltra caſus in illa comprehenſos, deciſ. 104. num. 1.

A N I M A L.

Animalis alicuius ſignum ſi cancellatur, talis cancellatio poteſt puniri, deciſ. 288. num. 8.

Animalia alicuius eſſe probantur ex ſtigmate in corpore illorum impreſſo, deciſ. 288. num. 1.

Animalia probato quod ſint alicuius ſemper Domino reſtitui debent penes quemcunque detentorem reperiantur, deciſ. 288 num. 4.

A N I M V S.

Animus contrahentis domicilium ex euentu ſubſecuto facilè deſumitur, deciſ. 172. num. 7. & 13.

Animus in præcedentibus qualis fuerit ex ſubſequentibus colligitur, deciſ. 172. num. 13.

Animus bonus non offenditur quando finis eſt læſiuus, deciſ. 191. num. 14.

in Animo, ea, quæ conſiſtunt, non poſſunt innoteſcere, niſi per indicia, coniecturas, & præſumptiones. Rub. ad deciſ. 16. num. 190.

ANNVS à Papa conceſſus in aliqua gratia à die datæ litterarum incipit currere, deciſ. 79. num. 16. & 17.

A N T I A N I T A S.

Antianitas à die antiquioris ingreſſus dinumerari ſolet, deciſ. 140. num. 2.

Antianitatis quæſtio ſiue alterius gradus poſt elapſum quinquennium non poteſt moueri contra Equites Hieroſolymitanos, deciſ. 140. num. 14. Declara vt num. ſeq.

Antianitas in Religione Hieroſolymitana incipit à die ſolutionis paſſagij, deciſ. 273. num. 3

Antianitas Equitis Hieroſolymitani probatur reſpectu illorum quorum primus ſoluit Paſſagium, deciſ. 140. num. 10. & 12.

ANTIQVITATE temporis omnia præſumuntur ſolemniter facta, deciſ. 256. num. 9.

ANTIQVIORITAS Epiſcopatus ſufficit probata abſque ſpecificatione temporis quando exaduerſo illa probatio non redditur turbida, deciſ. 92. num. 20.

ANTONIVS Canalis qui dicit Sanctum Gabioum fuiſſe Archiepiſcopum Ciuitatis Turritanæ nulla auctoritate mouetur, deciſ. 60. oum. 42.

APOCA.

Apoca originalis in inſtrumento inſerta produci non debet ſi producitur inſtrumentum, deciſ. 154. num. 2.

Apoca confecta ab alio nomine alterius, quem non conſtat ſpecialem habuiſſe mandatum, non habet vim obligandi principalem, deciſ. 298. oum. 2.

per Apocam contractus factus dicitur perfectus, quamuis de eo inſtrumentum fieri deberet, deciſ. 3. oum. 29.

ex Apoca priuata inſtrumentum ſumptum ſine recognitione originalis non probat, & quando, deciſ. 3. oum. 12. vide numer. ſeq.

APPELLATIO.

Appellari poteſt à die habitæ notitiæ vbi in ſententia, ac illius executione citatio partis non interuenit, deciſ. 123. numer. 3.

Appellationis effectus eſt omnia in eo ſtatu reponere, in quo erant ante ſententiam, deciſ. 245. num. 12.

Appellatio non datur in ſummariſſimo poſſeſſorio, deciſ. 133. num. 22.

Appellationi renuncians, cenſetur apprehenſioni poſſeſſionis conſenſiſſe, deciſ. 206. num. 3.

Appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum non datur à ſententia lata ſuper immiſſione vigore litterarum Apoſtolicarum, deciſ. 88. num. 27.

Appellatione pendente nihil eſt inuocandom, deciſ. 123. num. 1.

Appellatio datur ad vtrumque effectum à ſententia, quę continet mixturam petitorij, & poſſeſſorij, deciſ. 133. oum. 2. & 7.

Appellatio datur à mixto poſſeſſorio, deciſ. 133. num. 3.

Appellatio intra legitima tempora interpoſita, & admiſſa ſuſpendit totam virtutem ſententiæ, deciſ. 27. num. 5.

Appellans extra tempus cenſetur acquieuiſſe ſententiæ, deciſ. 152. num. 1.

Appellare ad Papam ſemper licet, deciſ. 152. num. 15.

Appellatio interpoſita poſt decem dies, qui dantur ad appellandum, eſt nulla, deciſ. 40. num. 2.

Appellatio à die habitæ notitiæ non ſuffragatur vbi partes fuerunt perſonaliter ad ſententiam citatæ, deciſ. 40. num. 3.

Appellatio à ſententia de diametro repugnat illius conſenſui, deciſ. 19. num. 27.

Appellare à ſententia quatenus appellanti inferatur aliquod præiudicium eſt germanus modus veniendi ad cauſam, deciſ. 19. num. 28.

Appellare poteſt infra decem dies à die habitæ notitiæ, qui perſonaliter citatus non fuit, deciſ. 97. num. 8.

Appellatio ſuſpenſiua de iure non datur in iudicijs poſſeſſorijs, quale eſt ſaluianum, deciſ. 105. num. 1.

Appellatio conceditur etiam in iudicijs poſſeſſorijs, vbi agitur de ſententia nulla, & iniuſta, deciſ. 302. num. 4.

Appellationis Iudex debet pronunciare benè, vel malè fuiſſe appellatum, non autem per modum prouiſionis, deciſ. 12. num. 1.

Appellationis Iudex vbi cauſa fuit commiſſa cum clauſula, quam, & quas, non reſtringitur ſuper appellatione procedere, deciſ. 12. num. 3.

Appellationis Iudex cum clauſula, quam, & quas, poteſt procedere prout in prima, tanquam Iudex prioris inſtantiæ, deciſ. 12. num. 4.

Tempus ad appellandum in iudicio per contradictas agitato non currit niſi à die habitæ notitiæ, deciſ. 302. num. 2.

APPELLATIONE.

Appellatione cippi io defectum deſcendentium, veniunt aſcendentes, deciſ. 14. num. 2.

Appellatione cippi io dubio ſoli deſcendentes continentur, deciſ. 14. num. 2.

Appellatione portionis bonorum venit vſusfructus formalis qui dicitur de boois, & in bonis, deciſ. 119. num. 26.

Appellatione deſcendentium, & ſimilium verborum veniuot etiam ſpurij. Rub. ad deciſ. 262. num. 295.

Et omnes alij ex quocumque damnato coitu, prouenientes, ibid. num. 296. declara vt num. 297.

Appellatione Filiorum, quod reſtator voluerit comprehendere nepores, colligitur, ſi eos poſuit in conditione ad excluſionem ſubſtituti. Rob. ad deciſ. 199. num. 35. 36. & 37.

Et hoc quia, tunc reſpicit tempus futurum, ibid.

Verbum, filij, ſi ponatur in conditione eo caſu, veniunt nepotes, qui quoquè debent admitti, ibidem.

Appellatione filiorum, quod veniant etiam fœminæ, in dubio facienda eſt interpretatio. Rub. ad deciſ. 199. num. 67.

Limita niſi euidenter conſtet de voluntate Teſtatoris, ibidem num. 68.

Appellatione filiorum veniuot nepotes, quoties mens diſponentis vel æquitas, vel veriſimilitudo id poſtulat, ibidem num. 12.

Iotellige tamen, dom dicta æquitas, & veriſimilitudo ex ipſa mente diſponentis legitimè habeatur, ibid. num. 13.

Quæ concluſio multò magis procedit, ſi ſimus in faoorabilibus, ibid. num. 14.

Appellatione filiorum non veniunt nepotes, quod procedit etiam in fideicommiſſis, ibid. num. 54.

Et maximè in fideicommiſſo tranſuerſali, quando à teſtatore, fuit expreſſum nomen patris, ibid. num. 55. & 56.

Appellatione filiorum; veniunt nepotes, quando Teſtatoris diſpoſitio tendit in futurum tempus, ibidem num. 1.

Appellatione filiorum quod veniunt nepotes, id per interpretationem, non autem propriè permittitur, ibid. num. 49.

Appellatione nepotum continentur deſcendentes in infinitum ſi diſpoſitio io futurum tempus collata reperitur, ibidem numer. 8.

Appellatione filiorum ſi non veniunt nepotes in vltimis voluntatibus, ibid. num. 60.

Id multò minus eſt dicendum in contractibus, Ibid. num. 61.

Appellatione filiorum tunc ſanè non veniunt nepotes, quando ſumus in contractibus, ibid. num. 57.

Appellatione filiorum, licet propriè venirent etiam filiæ, tamen magis propriè non veniunt, ibidem num. 87. & 88.

Appellatione nepotis non venit pronepos, ibid. num. 52.

Appellatione ſucceſſoris, licet propriè veniat ſucceſſor particularis magis tamen propriè venit vniuerſalis, ibidem numer. 34.

APPOSITIO lapidis in re emphyteotica oullum affert præiudicium inueſtitis, & eſt valdè vtilis Domino directo, deciſ. 40. oum. 15.

APPROBATIO.

Approbans Caſtrum tanquam allodiale, non poteſt amplios illud impugnare, dicendo Caſtrum eſſe feudale, deciſ. 69. num. 14.

Approbatio contractus inducta ex receptione fructuum, puta canonis, magis declarat mentem contrahentis quam verba, deciſ. 45. num. 7.

Approbatio de ſui natura non extendit diſpoſitionem approbatam, & per conſequens non operatur quod verba generalia teſtatoris trahantur ad ſupplementum legitimæ, deciſ. 228. num. 7. & 8.

ARBITER.

Arbitratori declaranti ſe vidiſſe teſtamenta aliaſque cauſæ ſcripturas creditur, deciſ. 34. num. 6.

Arbitri poſſunt atteſtari de re ab ipſis geſta non autem de iuſtitia cauſæ, deciſ. 34. num. 7.

Arbitri tres ſi fuerunt electi, vno abſente & non citato reliqui arbitrare non poſſunt, deciſ. 59. num. 1.

Arbiter iudicare poteſt ſuper omnino connexis, & dependentibus, deciſ. 59. num. 15.

Arbitri plures ſi fuerint electi, vt aliqui rectè poſſint pronunciare, requiritur quod alij fuerint citati cum expreſſione temporis, & loci, deciſ. 59. num. 4.

Arbitri plures, ſi ex illis vnus diſcordat, non per hoc poſſunt alij eo non vocato ſententiare, deciſ. 59. num. 8. & ſeq.

Arbiter vnus licet nunquam alios ad ſuam ſententiam trahere potuerit, tamen poteſt eſſe quod illos remoueat in actu iudicandi, deciſ. 59. num. 9.

Arbitri tenentur omnes controuerſias terminare, non autem illas indeciſas relinquere, deciſ. 59. num. 10.

ARBITRIVM.

Arbitrium intelligitur prout de iure, & ab illo regulatur, deciſ. 224. num. 1.

Arbitrium relaxat aliquid de rigore iuris, & operatur vt relicto extremo rigoroſo ſeruetur æquitas, deciſ. 61. numer. 1. & 2.

Arbitrium Iudicis habet magnum locum in materia ſimulationis, deciſ. 63. num. 24.

Arbitrium ad euitandas expenſas operari ſolet in actis iudicialibus nulliter geſtis, qui validè denuo fieri poſſunt, deciſ. 61. num. 4.

Arbitrium Rotæ ſimpliciter conceſſum non poteſt trahi ad læſionem iuris alteri quæſiti, deciſ. 61. num. 5. & 6.

Arbitrium an intret quando agitur non ſolum de ſanatione alicuius teſtamenti, ſed de infirmatione alterius præcedentis, deciſ. 61. num. 7.

Arbitrium vt intret ſufficit oſtendere reſeruationem eſſe turbidam, deciſ. 224. num. 7.

Arbitrium regulatur à iure, deciſ. 13. num. 1.

Arbitrium dat facultatem aliquid relaxandi de iuris rigore. deciſ. 13. num. 2.

Arbitrium operatur, vt relicto extremo rigoroſo ſeruetur æquitas, deciſ. 13. num. 3.

Arbitrium facilius interponitur ſtante præſumptione boni iuris, deciſ. 13. num. 6.

Arbitriom facilius interponitur pro ſanandis oullitatibus turbidis, ibidem.

Arbitrium non iotrat pro ſanatione actus rogati à Notario non deſcripto in matricula, deciſ. 61. num. 25.

Ar-

Digitized by Google

Arbitrium debet eſſe conforme diſpoſitioni iuris, deciſ. 25. num. 1.
ARCHIPRESBYTER non poteſt præiudicare Capitulo, deciſ. 21. num. 9.
ARCHIEPISCOPVS Calaritanns fuit à multis Pontificibus appellatus Primatus Regni Sardiniæ, deciſ. 92. num. 26.

ARCHIVIVM.

Archiuium debet eſſe erectum auctoritate publica, vt probet, deciſ. 3. num. 13.
Archiuium probat inter ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, ſecus inter extraneos, deciſ. 3. num. 14.
Archiuium non dat robur ſcripturæ informi, deciſ. 3. numer. 15.
in Archiuio ſcriptura priuata exiſtens ſemel recognita amplius recognoſci non debet, deciſ. 3. num. 16.

ARGVMENTVM.

Argumentum de ſimili, ad ſimile in priuilegiorum extenſione non valet, deciſ. 8. num. 4.
Argumentum de filijs ad pias cauſas valet, deciſ. 166. num. 3.
Argumentum ab aeris temperie, rectè infert ad præſtantiam ingenij, & è contra, deciſ. 270. num. 10.
Argumentum deſumptum ab excluſione præsbyteri ad excluſionem impotentis non valet, deciſ. 209. num. 9.
Argumentum à veriſimili mente ſtatuentis, vel Teſtatoris in iure eſt valde frequens. Rub. ad deciſ. 262. num. 126.
Argumentum de ſimilibus ad ſimilia eſt in iure valde fortè, & validum. Rub. ad deciſ. 262. num. 127.
Argumentum à militia terreſtri ad cœleſtem valet, deciſ. 266. num. 47.
Argumentum de toto ad partem quando concludat, deciſ. 278. num. 14.
Argumentum à feudo ad emphyteuſim, non eſt perpetuò verum. Rub. ad deciſ. 121. num. 402.
Argumentum aliquod deſumi non poteſt ab excluſione presbyteri, deciſ. 209. num. 8.
Argumentum de ſententia ad laudum, non valet, deciſ. 59. num. 11.
Argumentum deſumptum à ſuperfluitate dicitur frigidum, deciſ. 144. num. 23. & ſeq.
Argumentum ſimilium ſæpiſſimè decipit in cautos. Rub. ad deciſ. 262. num. 132.

ARMA.

Arma, & inſignia agnationis Monachus in Religione dicitur retinere ſi vtatur Anulo ſignatorio, quoties occaſio ſe offert. Rub. ad deciſ. 199. num. 242.
Non autem neceſſe eſt deferendi arma, & inſignia humero ſuſpenſa, ibid. num. 243.
Vſus armorum, & inſignium in nobilibus requiritur de tanto tempore cuius memoria non extet in contrarium, deciſ. 78. num. 50.
Arma Eccleſiæ, ſunt lacrymæ, & orationes, & ad quæ aptiores ſunt fœminæ. Rub. ad deciſ. 262. num. 241.
Arma, & inſignia, ſolent diſtinguere vnam ab altera familia, eiuſdem agnationis, ſeu nominis. Rub. ad deciſ. 199. numer. 241.
Arma Clericorum ſunt lacrymæ, & orationes. Rub. ad deciſ. 262. num. 248. 249. & 259.
ARTEM agrariam Imperatores Reges, & alij potentates proprijs manibus exercuerunt, deciſ. 78. num. 20.

ARTICVLI.

Articulus qui tendit ad probationem rei inter alios actæ, & qui non ſunt in cauſa dicitur irreleuans, deciſ. 211. num. 23.
Articuli primi ſi appareant malè concepti ex imperitia procuratorum, qui cauſam tuebantur.
An quando iterùm poſſit concedi remiſſoria pro commiſſione articulorum, qui eſſent melius concepti, deciſ. 249. num. 18.
Articuli nouiter dati ſi à primis non differunt in ſubſtantia, & effectu, remiſſoria denegatur, deciſ. 249. num. 15.
Quamuis appareat aliqua inter ambos diuerſitas attenta propria ſignificatione verborum, ibid.
Articuli dati poſt diſcuſſionem depoſitionum teſtium videntur concepti ad euitanda fundamenta deciſionum, deciſ. 249. num. 16.
Articuli non admittuntur ſi adſit præſumptio calumniæ, deciſ. 60. num. 60.
Articuli ratione inueriſimilitudinis non ſunt admittendi, deciſ. 60. num. 45. & ſeqq. & num. 49.
Articuli dicuntur inueriſimiles, quoties materiæ articulatæ videntur potius imaginatiæ, & inuentæ ad hoc vt articuli fiant releuantes, ibid. num. 50.
Articuli dati ad euitandas rationes Deciſionum Rotalium dicuntur imaginarij, ibid. num. 51.
Intellige niſi dentur ſumus in contrarium, qui tamen non debet eſſe leuis, ibidem num. 52. & 53.
Articuli formati ad euertenda fundamenta deciſionum potius imaginarij quam probabiles reputantur, deciſ. 76. num. 3.
Articuli ad effectum probandi quid factum certa die debent illam certam diem continere, deciſ. 79. num. 7.
ASCENDENTIVM ſucceſſione prohibita, omnium ſucceſſio cenſetur prohibita, ac ſi nominatim omnes expreſſi fuiſſent, deciſ. 10. num 5.
ASSECVRATIO, & hypothecatio dotis facta à viro ſuper ſuis bonis ſoluen̄ pro aliqua rata, arguit reliquum fundum dotalem conſtitutum fuiſſe, deciſ. 259. num. 9.

ASSERTIO.

Aſſertio facta in contractibus, vt contrahentes faciliùs inducerentur ad contrahendum, & ſine qua non eſſent contracturi, non poteſt poſtea tanquam erronea reuocari, deciſ. 1. numer. 23.
Aſſertio filij famil. quod ſcilicet eſſet pater famil. ſi emanauit ex deceptione creditoris, ipſe & non filius famil. in damno eſſe debet, deciſ. 111. num. 13.
Aliquem eſſe talem probatur ex aſſertione Notarij iunctis alijs adminiculis, & enunciatiuis, deciſ. 70. num. 4.
Aſſertio, ſeu confeſſio rem eſſe de dominio alicuius nocet ne dum ipſis confitentibus, ſed & habentibus cauſam ab illis, deciſ. 297. num. 3.
Aſſertio facta ex interuallo non ſuffragatur in præiudicium tertij cui interim fuit ius quæſitum, deciſ. 140. num. 6.

ASSIGNATIO.

Aſſignans nomen debitoris, ſi deindè illud exigit dicitur aſſignationi contrauenire, deciſ. 176. num. 18.
Aſſignatio nominis debitoris longè differt à nominatione perſonæ, deciſ. 164. num. 23.
Aſſignatio, ſeu Contractus factus ex falſa cauſa, vel per errorem, corruit, & quando, deciſ. 1. numer. 1. & 4. cum ſeqq.
Amplia, & fortiùs ſi ſit cauſa finalis, ibid. num. 2.
ASSOCIATIO non competit quando contractus eſt effectuatus, ſed debet prius agi ad illum implendum, & obſeruandum, deciſ. 241. num. 4.
S. ATHANASIVS floruit anno Domini 350. deciſ. 92. num. 23.

ATTENTATA.

Attentata ſine litè non dantur, deciſ. 53. num. 1.
Attentata nec pendente termino ad appellandum, nec poſt appellationem committuntur vbi extraiudicialiter proceditur, deciſ. 53. num. 2.
Attentatorum pro reuocatione ſufficit quilibet ſtatus ſiuè bonus, ſiuè malus, imò etiam ſola detentatio, deciſ. 177. num. 6.
Attentatorum reuocatio ceſſat ceſſante partis intereſſe, deciſ. 206. num. 5.
Attentatis renunciaſſe dicitur qui paſsus fuit diſcuti negotium principale abſque oppoſitione, deciſ. 206. num. 7.
Attenta reuocari debent, & in eumdem ſtatum reponi, quo antea erant, deciſ. 123. num. 7.
Geſta in executionem alicuius actus, qui non eſt attentatus, nec ipſa attentata dicuntur, deciſ. 218. num 11.
Attentatorum à reuocatione Rota ſolet abſtinere, quoties viget iuſta cauſa eidem benè viſa, deciſ. 218. num.
Attentans poteſt repelli ex ſolo Iudicis officio, deciſ. 230. num. 11.
Attentata non dicuntur, facta in ſpretum inhibitionis à procuratore ſine mandato obtentæ, deciſ. 170. num. 6.
Attentata litè pendente commiſſa reuocari debent, deciſ. 177. num. 1. & 26.
Attentatorum cauſam proſequens dicitur impugnare non conſentire poſſeſſioni attentatæ per aduerſarium captæ, deciſ. 151. num. 6.
Attentata ſine litè non dantur, deciſ. 170. num. 8.
Attentata non dantur vbi diuerſa ſunt, iudicium, cauſa, & actio, deciſ. 170. num. 9.
Attentata ſine litè non dantur, deciſ. 218. num. 1.
Attentata dicuntur geſta poſt inhibitionem executam, deciſ. 123. num. 5.

ATTESTATIO.

Atteſtationes Notariorum, & Cauſidicorum alicuius curiæ probant ſtylum, deciſ. 121. num. 15.
Atteſtatio Notarij de actu coram ſe geſto non habet vim ſimplicis enunciatiuæ, ſed plenè probat, deciſ. 114. num. 4.
Atteſtatio expedientium ſupplicationes Datariæ, licet extraiudicialis probat ſtylum ſufficienter, deciſ. 70. num. 20.

AVARITIA AVARVS.

Auaritiæ morbus eiuſdem eſt naturæ, vt vix eo, quis liberari poſſit. Rub. ad deciſ. 81. num. 166. in fin.
Auaritiam pecunia non ſatiat, ſed irritat ardentem ſitem, ibid. num. 166.
Auari, ſunt ſicut currus male vnctus qui quanto plus onus ducit, tanto maiorem ſtrepitum facit ita, & Auari, qui ſunt currus Diaboli, quanto plus habent, tanto magis conqueruntur, ſe nihil habere. Rub. ad deciſ. 81. num. 165.
Auari comparantur illis, qui à canibus rabidis, ſunt morſi, cum eorum ſalus quaſi deſperata ſit ſecundum Dioſcoridem. Rub. ad deciſ. 81. num. 166.

AVCTORES plures antiqui diuerſa compoſuere Martyrologia, deciſ. 60. num. 33.

AVCTORITAS Sacri Regij Conſilij Neapolitani, magna quidem eſt, ſed veritatis maior eſt. Rub. ad deciſ. 29. num. 116.

Auctoritas, & factum ſuperioris ſemper intelligitur reſeruatum in quolibet contractu etiam iurato, deciſ. 39. num. 30.

AVES, quædam reperiuntur, quas Nox illuminat, & Dies excecat. ita quoque eſt plebs, quæ eſt bellua multorum capitum, cum plebeia ingenia nullatenus rationibus, ſeu legibus capiantur nam non ſecundum rei veritatem, ſed euentum ſeu concupiſcentiam iudicant. Rub. ad deciſ. 81. num. 174.

AVDIENTIA non denegatur excommunicato abſoluto, deciſ. 2. num. 12.

AVDITOR CAMERÆ, ET ROTÆ.

A. C. procedit executiuè in cauſis in quibus alij tribunales Vrbis executiuè procedunt, deciſ. 160. num. 11.

Facultates A. C. Rotæ Auditori communicatæ, ſemper intrant, quoties agitur de contractu obligatione camerali vallato, deciſ. 180. num. 8.

Auditor Rotæ vbi à Curia diſcedit, aut moritur tunc Notarij impetrant commiſſionem ſubrogatoriam. deciſ. 293. num. 14.

Eamque in domibus Auditorum præſentant, & poſtmodum Reuerendiſſ. Decanus diſtribuit dd. cauſas ibid.

Auditores Rotæ poſſunt Inſtituere ſeru. ſeru. in beneficio, deciſ. 36. num. 12.

AVGVMENTVM ſeruitij ad Eccleſiæ Rectorem ſpectat, deciſ. 77. num. 12.

AVGVSTVS Imp. forum fecit anguſtius, quia auſus non fuit, extorquere vicinas domus à ſuis dominis. Rub. ad deciſ. 16. numer. 79.

AVIA materna ſuccedit nepti ab inteſtato decedenti ſi non extent alij proximiores, deciſ. 121. num. 5.

AVRVM non eſt. omne, quod lucet. Rub. ad deciſ. 262. numer. 43.

AVVS tenetur nepoti relinquere legitimam titulo inſtitutionis, quando eius pater mortuus eſt. Rub. ad deciſ. 199. num. 33.

B

BAptiſmi liber iuncta inſtitutione paterna filiationem probat, deciſ. 221. num. 23.

BARO BARONIA.

Baronem aliquem eſſe ſufficit, ſi doceatur de poſſeſſione actuum iuriſdictionalium abſque alia probatione tituli, deciſ. 177. num. 5.

Baronia, & illius poſſeſſio in aliquem probatur translata ex præſtatione iuramenti ligij homagij in vim aſſenſus regij, deciſ. 258. num. 1.

Et ex iuramento fidelitatis Vaſſallorum vna cùm inſtrumento captæ poſſeſſionis, ibid.

Baronia ſine titulo, ſcilicet priuilegio, & conceſſione principis, haberi non poteſt, deciſ. 258. num. 14.

Baroniam ad ſe minimè ſpectare agnouiſſe dicitur, qui onera illius ab alio proprio nomine ſolui permiſit, deciſ. 258. numer. 10.

Baronia cedi non poteſt ſine conceſſione aſſenſus regij, deciſ. 258. num. 11.

Baronis filia vel deſcendens poteſt cum alijs creditoribus ſucceſſoris in Baronia concurrere ad ſatisfactionem dotis, vel vigore legati ſibi relictæ, vel vig. auth. res quæ de iure ſibi debitæ, deciſ. 199. num. 15.

Et in ea dicitur anterior creditoribus ipſius ſucceſſoris, ibid.

BELLVM.

Bellum, & pax, ſunt penitus inter ſe contrarij, & tamen finis belli eſt pax. Rub. ad deciſ. 131. num. 184.

Bellum, qui volunt diſſipandi ſunt. Rub. ad deciſ. 29. num. 9.

Bellum, verè bellua eſt, & omnia deuorat. Rub. ad deciſ. 20. num. 9.

Bellum, ideò geritur, vt pax aſſequatur, & hic debet eſſe finis belli. Rub. ad deciſ. 131. num. 185. & 186.

BENEFICIATVS.

Beneficiatus debet petere diſtributiones nomine proprio, deciſ. 24. num. 11.

Beneficiatus non reſidens ſat eſt quod careat fructibus abſque eo quod beneficio priuetur, deciſ. 182. num. 10.

Beneficiatus cuius beneficio ſunt iniuncta onera miſſarum, poteſt tamen per alios miſſas celebrari facere, deciſ. 182. num. 11. & 12.

Intellige dummodo in fundatione beneficij non fuerit dictum, quod per ſe ipſum celebret, ibid.

Beneficiatus comparatur vſusfructuario, deciſ. 71. num. 6.

Beneficiati inſeruire debent capitulo, ſicut Epiſcopo, deciſ. 56. num. 6.

Beneficiati debent inſeruire Eccleſiæ, non autem ſe in illius administratione ingerere, deciſ. 56. num. 7.

Beneficiati non habent vocem in Capitulo, deciſ. 56. num. 7.

Beneficiati alijque officiales non poſſunt prætendere ius optandi, deciſ. 56. num. 8.

Beneficiati alijque Officiales de iure non faciunt capitulum, deciſ. 56. num. 3.

BENEFICIVM.

Beneficia regularia in ſæculares translata ad ſæculares ſpectant, ſi de eis Papa non diſpoſuit, deciſ. 204. num. 23.

Beneficia ſubcollectorum ad hoc vt cadant ſub reg. 5. Cancellariæ requiritur quod ſubcollector ſit vnicus, deciſ. 88. numer. 9.

Beneficium de iurepatronatus non cadit ſub reſeruatione, deciſ. 224. num. 8.

Beneficium Cap. Odoardus. de ſolut. non datur ei, qui dolosè petit ſacros Ordines. Rub. ad deciſ. 26. num. 39.

Beneficium ſuppreſſum non intelligitur Papæ reſeruatum ad ſolos octo menſes iuxta regulas Cancellariæ, deciſ. 204. numer. 13.

Si Papa illud indefinitè, & per verba compræhenſiua omnium temporum ſibi reſeruauit ibidem, & num. ſeqq.

Beneficium vacans ob non publicatam reſignationem ſoli Sedi Apoſtolicæ vacat, deciſ. 252. num. 18.

In Beneficijs collatiuis non eſt ab Ordinario expectanda confirmatio, deciſ. 11. num. 7.

Beneficia ſubcollectorum ad hoc vt cadant ſub reſeruatione ſufficit quod illa poſſidens aliquando fuerit vnicus ſubcollector, deciſ. 113. num. 4.

Beneficia ſubcollectorum ſunt reſeruata, deciſ. 113. num. 2.

Beneficia per mortem obtinentis vacant, deciſ. 71. num. 6.

Beneficium ad tempus vnitum poſt diſſolutam vnionem dicitur idem, & non nouum, deciſ. 71. num. 22.

Beneficia ad hoc dicantur reſeruata ſufficit quod illorum poſſeſſor aliquando fuerit vnicus ſubcollector, deciſ. 88. num. 15.

Beneficia ſemel affecta ſemper durant affecta, deciſ. 88. num. 15.

Habens omnimodam diſpoſitionem concedendi beneficia illa eſt intelligenda de diſpoſitione legitima iuxta leges non de expectatiuis, deciſ. 159. num. 5.

Beneficij fructus non augent penſiones quæ Rectori ſoluuntur ob ſacellum in Eccleſia conſtructum, deciſ. 25. num. 23.

Beneficium, quod ſit conſuetum concedi in commendam, ex quo benè probetur, deciſ. 8. num. 11.

Beneficia Hiſpaniarum & ſi fundata ſint ſuper decimis tamen ſunt liberæ collationis, deciſ. 15. num. 9.

Beneficium tunc non vacat per mortem quando eſt vnitum menſæ, vel Eccleſia non eſt numerata, deciſ. 71. num. 7. & 8.

Beneficia ſimplicia, quorum collatio liberè pertinet ad inferiorem non requirit approbationem Ordinarij, deciſ. 272. numer. 3.

Beneficium iuriſpatronatus per extinctionem lineæ vocatorum, & ipſum quoque remanet extinctum, deciſ. 221. num. 8.

Beneficium ſimplex de iure reſidentiam non requirit, deciſ. 182. num. 3.

Beneficium de iure præſumitur ſimplex, deciſ. 182. num. 4.

Beneficium reſignatum ad fauorem certæ perſonæ propriè non dicitur vacare, ſed tantum dicitur vacare ad fauorem illius certæ perſonæ, deciſ. 300. num. 10.

Beneficio reſeruatio inducta in fauorem Papæ conſeruatur in perſonam Cardinalis indultarij ipſum Papam repræſentantis, deciſ. 10. num. 15.

Beneficium impetrans ob non publicationem tenetur negatiuam plenè, & concludenter probare, deciſ. 305. num. 1.

Beneficij poſſeſſionem ad eum ſpectat tradere ad quem ſpectat collatio, deciſ. 11. num. 11.

Beneficia reſeruata Indultum conferendi conceſſum Ordinario Collatori, non ampliat facultatem illius, ſed remouet obſtacula reſeruationum.

Fallit in indultis, quæ hodie Cardinalibus Ordinarijs Collatoribus conceduntur, quia hæc augent eorum facultatem ordinariam, deciſ. 10. num. 8. & 10.

Beneficia ſimplicia libera non poſſunt per Ordinarios ſubijci Iuripatronatui, deciſ. 15. num. 7.

Beneficia fundata in decimis ſpectantibus ad Rectoriam quæ ſit de iurepatronatus an dicantur ipſa beneficia de iurepatronatus, deciſ. 15. num. 8.

Beneficium non dicitur litigioſum ex actione perſonali, deciſ. 163. num. 4.

Beneficium idem poteſt multiplici reſeruatione eſſe affectum, deciſ. 204. num. 39.

Beneficia qui duo retinet rectè vtrique inſeruire dicitur ſi benè viuit, & benè expendit, quod percipit, deciſ. 182. num. 2.

Intellige dummodo alterum reſidentiam non requirat, ibid.

Beneficia quæcumque Collectorum & ſubcollectorum reſeruantur Papæ ex reg. hodie 5. cancellariæ, deciſ. 88. num. 5.

Beneficijs ſimplicibus non obſtante conſuetudine poteſt ex lege fundationis inhærere neceſſitas reſidendi, deciſ. 182. num. 5.

Bene-

Beneficium non debet ad eum ſpectare, qui non poteſt officium gerere. Rub. ad deciſ. 262. oum. 136.
Beneficium alias de iurepatronatus ſi patroni amplius non extant acquirit libertatem, deciſ. 224. num. 20.
Beneficium alicui facere, nemo de proprio, tenetur. Rub. ad deciſ. 131. num. 134.
Beneficium ſecundum non requirens reſidentiam aſſequi neque canones, neque concilium prohibet. deciſ. 182. num. 1.
Beneficia regulariter de ſui natura ſunt libera, deciſ. 246. numer. 2.
Beneficia conferri debent ſine aliqua diminutione, deciſ. 246. num. 2.
Beneficia, & penſiones non ſunt in commercio, ideò non poſſunt vendi; ant alienari, deciſ. 267. num. 18.
Beneficia, & penſiones noo poſſunt dari in recompenſam, deciſ. 267. oum. 19.
Beneficium, quando docetur eſſe litigioſum, tunc collitiganti ſuperſtiti datur ſubrogatio gratioſa, deciſ. 163. num. 3.
Et hoc ne detur oouus collitigans, ibid.
Beneficinm petens, non ſolum beneficia quæ habet, debet exprimere, verum etiam ea, quæ deſijt dolo poſſidere. Rub. ad deciſ. 16. num. 33.
Beneficium eſſe affectum eſt ab allegante concludenter probandum, deciſ. 26. num. 1.
BENEMERITA probari debent aliunde quam ex aſſertione donantis, deciſ. 63. oum. 29.
Benemerita, & beneuolentia erga omnes non ſunt æqualia. Rub. ad deciſ. 131. num. 197.

BENEPLACITVM APOSTOLICVM.

Beneplacitum Apoſtolicum præſumptum ſpatio 30. annorum non ſuffragatur vbi non datur cauſa propter quam illud debuiſſet concedi maximè contra formam fundationis, & donationis bonorum Eccleſiæ facta, deciſ. 103. num. 19.
Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet quidem ſolemnitates, non ſubſtantialia, ibid. num. 20.
Beneplacitum Apoſtolicum in contractu Eccleſiæ ſemper conceditur eum conditione euidentis Eccleſiæ vtilitatis, deciſ. 42. num. 19. & 20.
Beneplacitum Apoſtolicum in bonis Eccleſiæ, vt præſumatur, requiruntur 30. anni dempta vita alienantis, deciſ. 73. num. 21.
Beneplacitum Apoſtolicum requiritur io Emphyteuſi Eccleſiaſtica, etiam ſolita concedi, ſi ſolitum alteratur, deciſ. 39. num. 40.
Beneplacitum Apoſtolicum purgat labem ſimoniæ, & facit omnia fuiſſe rectè geſta, deciſ. 70. num. 13.
Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur ex obſeruantia annorum triginta, deciſ. 256. num. 1.
Amplia conclufionem procedere etiamſi in diſpoſitione nulla legatur mentio de beneplacito, ac illius reſeruatione, ibidem num. 2.
Beneplacitum Apoſtolicum ex curſu temporis præſumptum, excluditur ſi non appareat de vtilitare Eccleſiæ, & quod alienatio fuit facta à perſona ſuſpecta, deciſ. 73. num. 13.
Beneplacitum Apoſtolicum in inueſtitura Eccleſiaſtica ex obſeruantia centum anoorum quando non præſumatur, deciſ. 39. num. 22.
Beneplacitum Apoſtolicum præſumptum perlapſum temporis nil facit ad hoc vt ex vnica locatione rex Eccleſiæ dicantur ſolita locari, deciſ. 39. num. 45.
Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum ſolemnitatis, deciſ. 39. num. 41.
Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum ſolemnitatum, deciſ. 39. num. 18.
Beneplacitum Apoſtolicum, aliæquè ſolemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ requiſitæ ex curſu temporis præſumuntur, deciſ. 73. num. 19.
Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur in alienatione bonorum Eccleſia per lapſum annorum 30. deciſ. 173. num. 16.
Intellige ſi cum lapſu temporis concurrit obſeruantia, ibid.
Beneplacitum Apoſtolicum, in tranſactione diu obſeruata reſeruatum præſumitur interueniſſe, deciſ. 175. num. 14.
Beneplacitum Apoſtolicum ſuper conſtitutione Pij V. dotium moderatoria præſumitur ſpatio annorum 30. & magis 40. deciſ. 172. num. 18.
Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione bonorum Eccleſiæ ſolitorum locari, quia non egent ſolemnitate iuris ſi non alterantur ioueſtituræ, deciſ. 155. num. 4.
Beneplacitum Papæ præſumitur ex curſu 58. annorum, & minùs, & quando non procedat, deciſ. 155. num. 6.
BENEVOLENTIA, & demeritum non eſt idem. Rub. ad deciſ. 131. num. 1274.
Beneuolentia erga animam propriam præſumitur maior omnibus, deciſ. 166. num. 17.
Bernardus fuit gloſſator antiquus, deciſ. 92. num. 21.

BLASPHEMIA. BLASPHEMANS.

Blaſphemantes ſunt de familia Diaboli, cum illi faciant, quod iſti & damnati in Inferno faciunt. Rub. ad deciſ. 16. num. 159.
Blaſphemandi DEVM peſſimus abuſus vbi creſcit, id cautè grauiſſima pœna, eſt ellirpandus, ibid. num. 154.
Blaſphemantes, ſi ſcirent atrocitatem delicti, & quanta mala eis immaneant; certè deſiſterent, ibid. num. 156.
Ex blaſphemiæ ſcelerato vitio, ſecundum Imperat. Iuſtinianum, concitatur Fames, Terremotus, & peſtilentia, ibid. num. 158.
BONITAS ſimulata, eſt duplex iniquitas, ibidem num. 171.

BONA IN PROPHANIS.

Bona ſemel à fideicommiſſo diſtracta, quod redeant ad fideicommiſſum in iure cautum non reperitur, deciſ. 245. oum. 48.
Bona fideicommittentis non poſſunt inter inſtitutos, & ſubſtitutos perpetuari, oiſi adſit perpetuum; & abſolutum fideicommiſſum, deciſ. 135. num. 2.
Bona minoris non poſſunt vendi pro illios ære alieno niſi creditores actu inſtent, & vrgeant, deciſ. 190. num. 6.
Bona non ſubiecta iuriſdictioni ſtatuentium oon ligantur ſtatuto, deciſ. 228. num. 20.
Bona fuiſſe à Teſtatore poſſeſſa requiritur, vt ſit locus immiſſioni pro parte hæredis petitæ, deciſ. 89. num. 3.
Bona pratiua, & aratiua ſterilia non dicuntur, deciſ. 211. numer. 23.
Bona fideicommiſſo ſubiecta poſſunt pro conſtitutione dotis alicuius deſcendentis à fideicommittente, de fideicommiſſo ſeparari, deciſ. 245. num. 8.
Bona fideicommiſſo ſubiecta quoties reperiuntur diſtracta vigore auth. res quæ, C. comm. de legat. deciſ. 245. num. 9.
Tunc aſſerenti non intrare diſpoſitionem d. l. ex quo aderant bona libera, incumbit onus probandi, ibidem & num. ſeqq.
Bona à fideicommiſſo diſtracta vig. auth. res quæ matrimonio ſine liberis diſſoluto redeunt ad fideicommiſſum, ſaltim fauore piæ cauſæ, deciſ. 245. num. 44.
Cootrarium ſeruat Rota, ibid. vt num. 46. & ſeqq.
Bona etiam magni valoris ſolent in emphyteuſim concedi, deciſ. 211. num. 11.
Bona præſumuntur libera, & immunia ab omni onere, & ſeruitute, deciſ. 31. num. 4.
Fallit quoad onus ſolutionis decimarum, ibidem num. 5.
Bona vt perpetuo remaneant in agnatione Fœminæ cenſentur perpetuo excluſæ ſi primogenitura fuerit inſtituta, deciſ. 1. num. 10.
Bona maſculorum fœminas excludentium vigore ſtatuti ſemper ſunt ad dotem obligata donec durat cauſa fœminas excludendi, deciſ. 207. num. 9.
Bona ſubiecta fideicommiſſo ſuiſſe de tempore obitus à fideicommittente poſſeſſa probare debet, qui ad illorum agit immiſſionem, deciſ. 205. num. 2.
Bona dicuntur deducto ære alieno, deciſ. 269. num. 15.
Bona debitoris non poſſunt dici ea quæ reperiuntur inter alia eius bona, ſi ſint aliena. Rub. ad deciſ. 15. num. 52.
Bona ſubiecta fideicommiſſo tranſuerſalium non ſubiacent diſpoſitioni auth. res quæ C. comm. de leg. deciſ. 135. oum. 1.

BONA ECCLESIÆ.

Bona Eccleſiæ non dicuntur ſolita locari ſi ſemel tantum fuerunt in emphyteuſim conceſſa, & num. ſeqq. vbi vide, deciſ. 73. num. 8.
Bonorum Eccleſiæ alienationes factæ in fraudem non ſubſtinentur, deciſ. 73. num. 14.
Bona Eccleſiæ in emphyteuſim conceſſa ſi conceſſio non fuit facta ad formam bonorum cohærentium præſumitur ſuſpecta, deciſ. 73. num. 16.
Bona Eccleſiæ vt dicantur ſolita locari non ſufficit vna locatio cum præſumptione Beneplaciti Apoſtolici, ex curſu temporis, deciſ. 73. num. 20.
Bona de iurepatronatus ſi Rector in emphyteuſim concedere velit, debet ſaltim de honeſtate vocare patronos, deciſ. 73. num. 17.
Bona Eccleſiæ in emphyteuſim conceſſa, ſi non appareat de vtilitare Eccleſiæ præſumitur potius læſio quam lucrum, deciſ. 73. num. 12.
Bona Eccleſiaſtica non poſſunt alienari ſtantibus etiam ſolemnitatibus iuris communis, ſed requiritur Beneplacitum Apoſtolicum, & num. 19. deciſ. 4. num. 17.
Bona Eccleſiæ ſterilia in emphyteuſim data, cui fertilia fecit poſſunt in perpetuum dari, deciſ. 30. num. 14.
Bona Eccleſiæ ſi non concurrant requiſita, cauſa nempè, vtilitas, ſeu neceſſitas, & ſolemnitas alienari non poſſunt, deciſ. 73. num. 7.
Bona æquitis Hieroſolymitani defuncti ſpectant ad illius Religionem, deciſ. 5. num. 11.
Bona Eccleſiæ, dum dicitur. quod non poſſunt alienari, ſub iſta prohibitione intelligitur etiam quod non poſſint dari in emphyteuſim perpetuam, deciſ. 39. num. 5. & 6.
Alienatio bonorum Eccleſiæ per Rectorem in eius fratrem facta ac de toto patrimonio fraudolenta præſumitur, deciſ. 103. num. 18.

Digitized by Google

Bona Eccleſiæ vt dicantur ſolita locari, requiritur ſaltem vnica locatio, ſed cum omnibus ſolemnitatibus, deciſ. 37. num. 10. & 20.

Bona Eccleſiæ locari ſolita poſſunt renouari abſque ſolemnitatibus, non tamen in conſanguineos, deciſ. 103. num. 14.

Bona Eccleſiæ vt dicantur ſolita concedi in emphyteuſim vna ſaltim conceſſio ſolemnis requiritur, vel duæ minùs ſolemnes effectum tamen ſortitæ ſpatio 40. annorum. ibid. num. 15.

Bona Eccleſiæ quod ſint ſolita locari probatur, vel per vnicam locationem ſolemnem, & à principio validam.

Vel per duas conceſſiones effectum ſortitas, & obſeruatas per ſpatium 40. annorum, deciſ. 155. num. 5. & 7.

Bona Eccleſiæ de iure communi alienari non poſſunt ſine ſolemnitatibus, deciſ. 39. num. 12.

Bonum nullum eſt niſi voluntarium, & omne neceſſarium eſt triſte. Rub. ad deciſ. 131. num. 35.

B R E V E.

Breuis Apoſtolicis executio ſi ſub prætextu iuriſpatronatus retardari debet ad aliquot menſes tantum retardatio eſt facienda, deciſ. 224. num. 21.

Quibus elapſis ſi aliquid releuans non fuit deductum, illud debet executioni demandari, ibid. num. 21.

Breue Apoſtolicum non habet exequutionem paratam niſi iuſtificatis narratis, & concludenter, deciſ. 17. num. 5.

Breue nunquam præſentatum perſonæ cui fuit directum dicitur non habuiſſe effectum, deciſ. 26. num. 8.

Breue ſubreptitium, & obreptitium nihil operatur, deciſ. 26. num. 9. & 10.

Breue ſuper derogatione fideicommiſſi à Sanctiſſimo obtentum impedit immiſſionem, deciſ. 26. num. 5.

Breue, cuius forma non fuit ſeruata non ſuffragatur, deciſ. 26. num. 6. & 7.

Breue Sanctiſſimi regulatur à ſupplicatione, & ab ea interpretationem ſumit, deciſ. 204. num. 41.

Breue non eſt de ſubſtantia gratiæ, ſed reſpicit illius probationem, deciſ. 204. num. 41.

Breuis effectus virtualiter ineſt in ſupplicatione, deciſ. 204. numer. 4.

Breue de capienda poſſeſſione nomine Cameræ dato etiam, quod eſſet noua gratia, tamen ſubintrat in locum primæ, deciſ. 204. num. 42.

Breue Sanctiſſimi procedens per viam declarationis nihil de nouo dat, ſed detegit quod antea non erat, deciſ. 204. num. 26.

Breue Pontificis reſtrictum ad aliquam Eccleſiam, ad aliam diuerſam, & ſeparatam trahi non poteſt, deciſ. 204. numer. 27.

Breuitas temporis vnius diei arguit ſententiam latam abſquæ cauſæ cognitione, deciſ. 226. num. 1.

ex Breuitate temporis, fraus, dolus, & ſimulatio præſumitur. Rub. ad deciſ. 16. num. 197.

B V L L A.

Bulla Gregorij XIII. ſuper ornatu Vrbis exprimit tantum, vt Dominus inuitus cogatur domum vendere. Rub. ad deciſ. 16. num. 63.

Bulla Iuris congrui Gregorij XIII. in §. 6. dum diſponit, vt etiam Dominus inhabitans domum propriam expellatur an ſit dura. Rub. ad deciſ. 16. num. 75.

Bulla Baronum non tollit credita dotalia ad fauorem fœminarum deſcendentium à fideicommittente, ſed ea admittit, deciſ. 199. num. 18.

Bulla in qua aliquid enunciatur pro confine ſuffragatur pro adminiculo ad illud probandum, deciſ. 86. num. 2.

Bulla iuris Congrui Gregorij XIII. cum loquatur in caſu, ſimplicis venditionis, ideò ceſſat, dum aliquid aliud admiſcetur. Rub. ad deciſ. 131. num. 161. & 170.

Bulla, ſeu Conſtitutio Pontificis concernens præiudicium Cameræ, ſi infra tres menſes non fuerit regiſtrata redditur nulla, deciſ. 51. num. 10. 12. & ſeq.

Bulla Gregorij XIII. emanata ſuper Iure congrui, cum loquatur in terminis venditionis. Rub. ad deciſ. 131. num. 157.

Nullatenus intrat, quando ſumus in caſu permutationis, ibid. num. 158.

Bulla Iuris congrui cum loquatur quando domus venalis erit, non poteſt extendi, quando venditur aliquod ius ſuper d. domo. Rub. ad deciſ. 131. num. 172.

C

C A D V C I T A T I S.

CAducitatis pœnam, alienantibus emphyteuſim ſine conſenſu Domini, imponit l. fin. C. de iure emphyt. Rub. ad deciſ. 131. num. 104.

Cæſar Magnus eſt, ſed maior eſt veritas. Rub. ad deciſ. 29. num. 117.

Cæſarem, qui pro ſe habet non dubitet. Rub. ad deciſ. 29. num. 80.

CALARIS VRBS fuit vocata cæteris dignior ab antiquis Hiſtoricis, imò primaria, & præcipua Sardiniæ Vrbs, nec non metropolis vtriuſque Sardiniæ, deciſ. 92. num. 22.

SEDES CALARITANA in Prouincia Sardiniæ ponitur primo loco, ſecundo Turritana, tertio Arborenſis, deciſ. 92. numer. 26. & 27.

CALCVLATOR CALCVLVS.

Calculatorum relationes ex errore retractantur, deciſ. 200. num. 4.

Calculus inter aliquos factus non præiudicat alijs non citatis, deciſ. 116. num. 15.

Calculus ſolidatus, & per quietantiam ampliſſimis clauſulis conceptam approbatus, non poteſt ex cauſa ſolius erroris reuideri, deciſ. 188. num. 8.

Calculi errori, & computorum reuiſioni poteſt renunciari, deciſ. 188. num. 9.

Calculus factus cum hærede non præiudicat creditori non citato, deciſ. 62. num. 4.

CALVMNIA euidens probatur in tranſigente ex cauſa teſtamenti, ex quo nullum ſibi ius competere poterat ad ſuſcitandam litem alteri parti, deciſ. 293. num. 25.

CAMBII contractus ſtipulationem inſtrumenti de neceſſitate non requirit, deciſ. 254. num. 19.

C A M E R A.

Camera non poteſt aliquid prætendere in bonis Equitis Hieroſolymitani defuncti, deciſ. 51. num. 11.

Camera debet habere ſextam partem bonorum in quibus Papa concedit facultatem teſtandi, deciſ. 51. num. 9.

CANONICATVS, CANONICVS.

Canonicatus non dicitur de pertinentijs dignitatis, deciſ. 71. num. 17.

Canonicatus, & Dignitas ſunt tituli independentes, & de per ſe exiſtentes, deciſ. 71. num. 17.

Canonicus poteſt quis effici etiam non vacante canonicatu quando in Eccleſia non eſt certus numerus præbendarum, deciſ. 71. num. 9.

Canonicus in Eccleſia repititia regulari ſolet conſiſtere in ſolo titulo & portione pro victu, & veſtitu vita Canonicorum durante, deciſ. 71. num. 14.

Canonicatus qui non adeſt vacare non poteſt, deciſ. 71. numer. 2.

Canonicatus ſuppræſſus & alteri vnitus ſi conferatur nulla facta mentione ſuppreſſionis & vnionis collatio non valet, deciſ. 71. num. 19.

CANTANDVM non eſt benè, & malè poſtea ruſpandum. Rub. ad deciſ. 131. num. 326.

C A P I T V L V M.

Capitulum in paritate votorum non habet facultatem gratificandi, deciſ. 244. num. 42.

Capitulum tamquam nudus Adminiſtrator non ſibi ſed Domino poſſidet, deciſ. 24. num. 7.

Capituli appellatione ſoli Canonici, non autem Beneficiati continentur, deciſ. 56. num. 4.

Capitulum repræſentatur per ſolos Canonicos, non autem per Beneficiatos, deciſ. 56. num. 5.

Capitulum in quo loco celebratur, poſſunt nihilominus & in eodem loco alij actus celebrari, deciſ. 261. num. 3.

Capitulo præiudicare non poteſt Archipresbyter, deciſ. 21. num. 9.

CAPTVRA dicitur violenta quamuis ſine armis ſi eſt conſumata, per famulos creditoris, & res non ſit relicta penes depoſitarium, ſed penes ipſum creditorem, deciſ. 141. numer. 9.

CARCERENTVR duo, ſi dicuntur ſimiles. Rub. ad deciſ. 262. num. 4.

CAROLVS CARTHARIVS Aduocatorum Conſiſtorialium Decanus laudatur. Rub. ad deciſ. 29. num. 40.

C A R D I N A L I S.

Cardinalis indultarius dicitur conferre non ſolum auctoritate Ordinaria, ſed etiam delegata, & vice ipſius Papæ, deciſ. 10. num. 11.

Cardinales habent indultum conferendi reſeruata, deciſ. 10. num. 12.

Cardinalibus indulta conferendi reſeruata conceſſa tollit reſeruationis impedimentum quoad ſolos Cardinales, non quod Capitulum, aut alios, quibus non ſuffragantur, deciſ. 10. num. 14.

CASATÆ nomine veniunt ſolum illi, qui habent cognomen, & inſignia domus, & familiæ, deciſ. 255. num. 7.

Intellige vbi fuit habita ratio conſeruationis agnationis alias ſecus, ibid.

CASSIODORVS floruit anno Domini 525. deciſ. 92. num. 24.

C A S T R V M.

Caſtrum ſi ex vltimo ſtatu appareat eſſe hæreditarium, rectè arguitur tale etiam per antea fuiſſe, deciſ. 69. num. 18.

Caſtrum eſſe feudale probare tenetur, qui hoc aſſerit, Aduerſario negante, deciſ. 69. num. 15.
Actor ſtante ſola poſſibilitate contraria, concludenter ſuam intentionem probare tenetur, deciſ. 69. num. 15.
Caſtrum eſſe allodiale, non feudale comprobat obſeruantia illius poſſeſſionis tanquam allodialis ſubſecuta, deciſ. 69. num. 13.
Caſtrum, eiuſque iuriſdictio allodialis præſumitur, ſi neque feudalis recognitio appareat, nec alicubi facta deſcriptio exiſtat, deciſ. 69. num. 12.
Caſtrum ædificatum in ſolo feudali, & ipſum feudale efficitur, deciſ. 40. num. 19.

CASVS.

Caſus à teſtatore omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis, deciſ. 196. num. 7.
Caſus omiſſus à ſtatuto remanet ſub diſpoſitione iuris communis, deciſ. 152. num. 17.
Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione Conſtitutionum Pontificum, deciſ. 244. num. 43.
Caſus ſpecialis inductus fauore vnius Eccleſiæ in conſequentiam trahi non poteſt fauore aliarum Eccleſiarum, deciſ. 5. num. 10.
Caſus mixtus, non venit ſub ſimplici, ſiue realiter diſtinguatur, ſiue per differentiam caſuum. Rub. ad deciſ. 131. num. 168.
Caſus mixtus, tunc ſine dubio ſub diſpoſitione ſimplici non venit quando ſumus in materia exorbitanti, Qualis eſt Bulla iuris congrui fel. rec. Greg. XIII. Rub. ad deciſ. 131. num. 169.
Caſus omiſſus habetur pro omiſſo in materia præiudiciali. deciſ. 4. num. 8.
Caſus notabilis refertur, cuiuſdam ſanè doloſi viri, qui cum mutuò recepiſſet à vidua ſcut. 70. qualiter quietantiam ei fecerit. Rub. ad deciſ. 16. num. 216. 217. 218. 219. 220. & ſeqq.
Caſus omiſſus in contractu cenſetur relictus ſub diſpoſitione iuris communis, deciſ. 27. num. 9.
CATASTRVM adminiculatum probat etiam contra tertium, dec. 227. num. 13.
CATHEDRATICVM eſt certum & conſiſtit in duobus ſolidis, ſiue magis pingue, ſiue minus ſit beneficium, deciſ. 161. num. 13.
CATO aſſerebat ſe per totam vitam pœnituiſſe, ſi aliquid mulieri crediſſet tamquam arcanum. Rub. ad deciſ. 262. num. 174.

CAVSA.

Cauſam finalem Conſtitutionis, aut edicti Proœmium denotat, deciſ. 11. num. 4. & 5.
Cauſa illius qui damnum ſentit potior eſt in pari cauſa, deciſ. 190. num. 12.
Cauſa litigandi inter præſentatos ſat eſſe dicitur ſi pro aliqua parte adeſt ſententia pro inſtitutione alicuius, deciſ. 178. num. 11.
Cauſa in tranſactione expreſſa ſi ſit vnica etiam finalis præſumi debet, deciſ. 292. num. 11.
Cauſa ſemel facta appellabilis ſemper durat appellabilis, deciſ. 152. num. 20.
Cauſa finalis non à proœmio, ſed à verbis in diſpoſitiua prolatis deſumitur, deciſ. 239. num. 9.
Cauſa finalis ſtatuti, alteriuſuè diſpoſitionis ex illius proœmio deſumitur, deciſ. 175. num. 8.
Cauſa temporalis temporalem effectum habere debet, deciſ. 245. num. 45.
Cauſa vniuerſalis magis attenditur quàm ipſe actus in materia iuriſdictionis, deciſ. 287. num. 3.
Cauſa aſſociationis non requirit libellum, nec in ea aliquis ordo iudiciarius ſeruari debet, deciſ. 40. num. 5.
Cauſa quælibet etiam colorata excludit malam fidem, deciſ. 238. num. 6.
Cauſa profeſſionis dicitur prophana, deciſ. 2. num. 1.
Cauſa dicitur prophana vbi non agitur de titulo beneficij, deciſ. 2. num. 1.
Cauſa obligationis ſufficit quod poſſit præſumi ex rebus antea geſtis, deciſ. 57. num. 25.
Cauſa finalis ſtatuti non ex ſolo proœmio elicitur, ſed ex his quæ poſtea per ſtatutum ordinata leguntur, deciſ. 20. num. 12.
Cauſa diſpoſitionis ceſſante, ceſſat diſpoſitio, deciſ. 11. numer. 6.
Cauſæ publicæ vtilitatis, & obuiandi fraudibus in litteris Apoſtolicis, aliquando ſunt coloratæ, deciſ. 4. num. 13.
Cauſa an ſit fauorabilis inſpicienda eſt in limine non in fine iudicij, deciſ. 19. num. 11.
Cauſa ſimpliciter per ſignaturam commiſſa declarat omnia interim geſta poſt appellationem nulla, & attentata, deciſ. 123. num. 2.
Cauſa quælibet dicitur prophana, vbi non agitur de titulo beneficij, deciſ. 84. num. 1.
Cauſa Conſtitutionis, aut ſtatuti ceſſante, ceſſat pariter eius diſpoſitio, deciſ. 20. num. 8.
Cauſam poſſeſſionis poteſt quis ſibi mutare ex ſuperuenientia noui tituli, deciſ. 27. numer. 7.
Cauſa proprietatis vti maior trahit ad ſe cauſam poſſeſſionis, deciſ. 133. num. 5.
Cauſa poſſeſſionis venit acceſſoriè ad cauſam proprietatis vbi agitur de petitorio, & poſſeſſorio ſimul, & ideò ſequitur eius naturam, deciſ. 133. num. 6.
Cauſa dicitur prophana quando non agitur de titulo beneficij, deciſ. 22. num. 1.
Cauſa finalis eſt attendenda pro annullanda tranſactione, deciſ. 146. num. 7.
Cauſa originalis ex qua actus proceſſit attenditur, deciſ. 221. num. 10.
Cauſa actus magis quam eius exercitium attenditur in his, in quibus cauſa eſt vniuerſalis, deciſ. 77. num. 1.
in Cauſato non poteſt eſſe plus virtutis, quæ procedat ab influenti potentia cauſæ. Rub. ad deciſ. 199. num. 219.
Cauſa Decimarum quando dicatur prophana, deciſ. 299. numer. 1.
Cauſa per Signaturam commiſſa ſimpliciter abſque vlla præſeruatiua, ſemper ad vtrumque effectum cenſetur commiſſa, deciſ. 272. num. 8.
Cauſa ſi benè non olet, ſemper Rota conſueuit ab attentatorum purgatione, rei iudicatæ executione, vel quid ſimilis abſtinere, deciſ. 218. num. 26.
Et de bono iure cognoſcere, ibid.
Cauſa finalis obligationis viri correſpectiuæ ad matrimonium præſumitur dos recepta. Et ideò tamdiu obligatio durat quamdiu matrimonium, & dos eſt penes maritum vel eius hæredes, deciſ. 245. num. 17. & 18.
Cauſis puta duabus finalibus in mulieris obligatione interuenientibus, ſufficit, vt vna adimpleatur, deciſ. 217. num. 9.
Cauſa conuentionis, & cauſa reconuentionis ſimultaneo proceſſu, & eadem ſententia terminari debent, deciſ. 220. numer. 1.
Cauſa expreſſa in contractu minorum, vel mulierum. ſi partim ſit vera, & partim falſa, corruit in totum. Rub. ad deciſ. 81. num. 20.
Quod procedit etiamſi tale decretum validè, ex alia cauſa non expreſſa ſubſtineri poſſit, ibid. num. 23.
Cauſa error quando præſtet, vt hæredes adiens hæreditatem ſine inuentario, reſtituatur in integrum, Rub. ad deciſ. 1. num. 86.

CAVSA PIA.

Cauſæ piæ magis quam filijs fauetur excepta legitima, deciſ. 166. num. 10.
Cauſæ piæ fauote ſufficit probatio voluntatis teſtatoris quoquo modo probata, etiam per verba enunciatiua de præterito, deciſ. 166. num. 25.
Cauſa pia à pari procedit cum liberis, deciſ. 166. num. 8. & 9.
Cauſæ piæ fauorem ſufficit probatio voluntatis etiam per coniecturas, deciſ. 166. num. 22.

CAVTELA, CAVTVS.

Cautè agens vix cauet, ne decipiatur. Rub. ad deciſ. 199. numer. 135.
Cautela, vbi eſt abundantior, ibi eſt euidentior fraus. Rub. ad deciſ. 131. num. 278. & 281.
Cautè agens in omnibus in nihilo damnificatur. Rub. ad deciſ. 199. num. 128.
Cautela mirabilis refertur, vt fraudolenti, & doloſi decoctores ſuis creditoribus ſatisfaciant. Rub. ad deciſ. 16. num. 162.

CAVTIO.

Cautio iudicialis referri debet ad rem in iudicium deductam, non autem ad id quod in controuerſiam poſitum non fuit, deciſ. 213. num. 13.
Cautio non efficit quin emptor habeat dominium rei cautioni ſuppoſitæ, deciſ. 232. num. 10.

CEDENS.

Cedens, ſeu renuncians hæreditati quando teneatur ad illius onera, deciſ. 7. num. 14.
Cedens non poteſt ius quod non habet in ceſſionarium transferre, deciſ. 63. num. 7.
Cedens cenſum & promittens euictionem, ac ſuſcipiens in ſe litem, tenetur ad validitatem cenſus alias ad damna, & intereſse, deciſ. 100. num. 2. & 6.
Cedens cenſum & ſe obligans ad formam prouiſionis Bononiæ editæ de anno 1466. ſi cenſus iudicatur inualidus tenetur ad damna & intereſse, deciſ. 100. num. 1.
Cedens cenſum ſi ſe obligauit ad damna, & intereſse tenetur ad ſortem, & ad damna ſecundum rationem fructuum cenſus, deciſ. 100. num. 9.
Et hoc procedit quando cedens promiſit ſecundum formam prouiſionis Bononiæ, ibid.
Reliqua in Verbo Ceſſio.
CEDVLA bancharia habet vim ſolutionis. Rub. ad deciſ. 81. num. 156. & 158.

CENSVS.

Cenſus ceſſionarius ſciens nullitatem cenſus poſſit ne agere ad damna & intereſſe contra cedentem, deciſ. 100. num. 6. & ſeqq.
Cenſus ceſſionarius habens obligatum cedentem de ſuſcipienda in ſe lite, litem tantum intimare tenetur, deciſ. 100. num. 3.
Cenſum cedens illiuſque euictionem promittens ſi ſuſcepit in ſe litem tenetur ad validitatem cenſus alias ad damna, deciſ. 100. num. 2. & 6.
Cenſu extincto fructus non debentur, deciſ. 303. num. 1.
Cenſus in dotem datus, ſi per maritum non poteſt alienari niſi ad effectum illius pretium reinueſtiendi pro cautela, & ſecuritate vxoris, arguitur fundus dotalis, deciſ. 250. num. 11.
Cenſum emens pro perſona nominanda, & declarans ſe de eiuſdem pecunia emere. Secuta nominatione, perinde eſt, ac ſi nominatus ipſe ab initio contraxiſſet, & ac ſi dominium numquam fuiſſet penes nominantem, deciſ. 164. numer. 13. 14. & 15.
Cenſus dicuntur eſſe in eodem loco, vbi exiſtunt fundi, quibus inhærent, deciſ. 144. num. 13. & 14.
Cenſum emens pro perſona nominanda, ſecuta nominatione, dicitur acquiſitum ius, illi, qui nominatus fuit, deciſ. 164. num. 1.
Cenſus ſortem, ſpectan ad alium exigens, tenetur eam reſtituere domino, vel eius hæredibus, deciſ. 164. num. 2.
Cenſus impoſitus ad fauorem ſubiecti ſtatuto ſi fundus cenſitus exiſtit extra territorium ſtatuentium non cadit ſub dicto ſtatuto, deciſ. 290. num. 8. & 14.
Cenſus cum debeat creari ſuper re immobili, & particulari, ex tali creatione naſcitur ius quoddam reale ipſi rei, ac fundo inhærens, deciſ. 290. num. 9.
Et hoc ius dicitur in eſſe prædio tanquam accidens in ſubiecto, ibid. num. 10.
Cenſus connumeratur inter immobilia, deciſ. 290. num. 12.
Cenſus perit ſi perit fundus, deciſ. 290. num. 13.
Cenſus obligatio altera realis & dicitur principalis, altera perſonalis, & dicitur acceſſoria, deciſ. 290. num. 14.
Cenſus impoſitus ſuper bonis minoris ſine ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis in alienatione bonorum illius dicitur nullus, deciſ. 190. num. 1.
Cenſus impoſitio dicitur ſpecies alienationis, deciſ. 190. num. 1.
Fundus cenſitus ex iuris præſumptione dicitur capax ad ſolutionem annui cenſus, deciſ. 193. num. 27.
Cenſus conſtitutus pro perſona nominanda, ſequuta nominatione, & acceptatione perſonæ nominatæ illi acquiritur, deciſ. 176. num. 1. 9. & ſeqq.
Cenſus à pluribus perſonis conſtitutus non requirit, quod omnes proprium prædium cenſui ſupponant, & quod ſinguli integrum pretium recipiant, deciſ. 173. num. 10.
Sed ſufficit vnicum prædium, & quod pretium ab omnibus ſimul recipiatur, ſi tamen vnicus tantùm fuerit cenſus, ibidem num. 11.
conuenditori Cenſus nihil refert ſoluere cenſum emptori vel ſocio, iura cenſus acquirenti translatiuè, deciſ. 173. num. 13.
in Cenſu perſonæ, & obligationes conuenire debent, deciſ. 173. num. 10.
Cenſus à pluribus perſonis conſtitutus vnicus eſt, nec tot ſunt obligationes, quot ſunt perſonæ, deciſ. 173. num. 11.
Cenſus à pluribus perſonis conſtitutus poſſit ne ab vnoquoque pro rata redimi, & extingui, deciſ. 173. num. 12.
Quid vigore pacti, ibidem num. 13.
Cenſus pro perſona nominanda conſtitutus, ſi nominatione ſecuta fuerit à nominante redemptus.
Ille non via executiua, ſed ordinaria pro reſtitutione conueniri debet, deciſ. 176. num. 11.
Cenſus conſtituti poteſt ſuper fundo alieno, ſi dominus tacitè vel expreſsè conſentit, deciſ. 173. num. 6.
Cenſus impoſitus à matre ſuper fundo filiorum eſt nullus tamquam ſuper re aliena, & ſine fundo, deciſ. 48. num. 14.
Acceſſio, & obligatio aliarum perſonarum in cenſu vigore Bullæ non eſt prohibita, deciſ. 173. num. 9.
Cenſus de ſui natura numquam à creditore poteſt repeti, deciſ. 109. num. 5.
Cenſus perpetuitas à Summorum Pontificum conſtitutionibus ordinata, ex parte ſolius emptoris requiritur, deciſ. 278. num. 3.
Cenſus acquiſitus abſque pecunia numerata non ſubſtinetur, deciſ. 120. num. 1.
Cenſus poteſt imponi etiam ſuper fundo alieno, deciſ. 48. num. 10. 14. & ſeqq.
Cenſus ab vno conſtitutus ſi poſtea alij pro illius ſolutione ſe obligant, reſpectu illorum dicitur tantum conſiſtere ſuper obligatione perſonali, deciſ. 173. num. 8.
Intellige, vt num. ſeq.
Cenſus vigore Conſtitut. ſan. me. Pij V. requirit quod imponatur ſuper corpore certis finibus deſignato, deciſ. 105. num. 13.
Cenſus à teſtatore fuiſſe emptos ſufficit vt de illis dicatur probata poſſeſſio teſtatoris, deciſ. 144. num. 6.
Cenſus in dotem dati vt dicantur per maritum alienati neceſſe eſt docere de eorum extinctione, deciſ. 223. num. 1.
Vel per actualem pretij reſtitutionem, vel per actum retroſimilem numerationis pecuniæ ab eodem marito factum, ibid.
Cenſus per Communitatem ſine Beneplacito impoſitus, licet quoad ipſam ſit nullus ſubſtinetur tamen quoad principaliter in eo obligatos ſaltim loco damnorem, & intereſſe, deciſ. 48. num. 2. 7. & ſeqq.
Cenſus impoſitus à Communitate ſine beneplacito Apoſtolico eſt ipſo iure nullus, deciſ. 48. num. 1.
Cenſus tam de ſui natura, quam ex conſtitutione Pij V. requirit, quod ſors nunquam peti poſſit à debitore inuito, deciſ. 57. numer. 34. & ſeqq.
Cenſus emptus pro perſona nominanda ſequuta nominatione & acceptatione acquiritur perſonæ nominatæ: ac ſi ipſa à principio contraxiſſet, deciſ. 176. num. 1. 9. & 10.
Cenſus per liberationem fundi dicitur reſolutus etiam non concurrente actu retroſimili, deciſ. 116. num. 8.
Intellige vt non procedat ſi liberatio emanauit ad fauorem vnius tantum obligati, deciſ. 116. num. 8.
Quia tunc quoad alios durat cenſus etiam ſuper fundo alieno, deciſ. 116. num. 8. 10. & ſeqq.
CENTENARIÆ probatio impoſſibilis redderetur ſi teſtes de viſu deponere deberent, deciſ. 78. num. 16.

CESSIO, CESSIONARIVS.

Ceſſio facta citra nouationem iurium non poteſt importare delegationem, deciſ. 303. num. 11.
Ceſſionario benè ſoluitur, cum ille dicatur poſitus in locum cedentis, deciſ. 303. num. 2.
Ceſſionarius cenſus ſciens nullitatem cenſus an poſſit agere ad damna, & intereſſe contra cedentem, deciſ. 100. num. 6. 7. & 8.
Ceſſio iurium facta in donatione ad fauorem poſſidentis habet vim traditionis poſſeſſionis, deciſ. 34. num. 32.
Ceſſione facta verbis ampliſſimis omnia iura abdicantur à cedente, & in ceſſionarium transferuntur, deciſ. 46. num. 1. & 5.
Ceſſione facta verbis ampliſſimis omnia iura abdicantur à cedente, & in ceſſionarium tranſeunt, deciſ. 46. num. 6.
Ceſſio facta per vſufructuarium expirat per mortem illius, deciſ. 89. num. 17.
Ceſſione facta per ampliſſima verba, ſi poſtea cedens agit, dicitur agere ſine actione, deciſ. 46. num. 1.
Ceſſio bonorum, eſt ſubſidium miſerorum, & non præſidium doloſorum. Rub. ad deciſ. 16. num. 35.
Ceſſio, ſeu renunciatio hæreditatis inducit primo loco illius aditionem, deciſ. 7. num. 11.
Ceſſio facta ad fauorem debitoris deſeruit tantum pro liberatione, & quietantia, deciſ. 267. num. 14.
Ceſſio, ſeu nominatio in iuribus incorporalibus idem operatur, quod operatur perfecta traditio in rebus corporalibus, deciſ. 176. num. 16.
Ceſſio, ſeu nominatio cum acceptatione in incorporalibus habet vim veræ traditionis abſque alia apprehenſione, deciſ. 176. num. 15.
Ceſſio iurium reportari non poteſt vbi debitum ſoluitur de pecunijs debitoris, deciſ. 116. num. 1.
Ceſſio ſeu donatio facta perſonæ ſuſpectæ, puta procuratori præſumitur ſimulata, deciſ. 43. num. 22.
Ceſſionis natura ea eſt, vt cedens teneatur rem ceſſam etiam in futurum præſtare, deciſ. 176. num. 12.
Ceſſio iurium reportata à ſoluente facit ceſſare titulum donationis, deciſ. 242. num. 19. & 22.
Ceſſionarius moleſtari non poteſt à cedente ſuper re ceſſa, deciſ. 46. num. 8.
Ceſſionarius cenſus habens obligatum cedentem de ſuſcipienda in ſe lite, non tenetur ad aliud, niſi quam litem intimare, deciſ. 100. num. 3.
Ceſſionarius poteſt petere executionem ratarum ſpectantium ad perſonas cedentium, deciſ. 27. num. 2.
Ceſſionarius conſequitur omne ius quod cedenti competebat, deciſ. 27. num. 2.
Vide etiam ſupra in verbo cedens.

CHARITAS.

Charitas ordinata plus amat ſe in vngue pedis, quam alium in vertice capitis. Rub. ad deciſ. 131. num. 136.
Charitatis ordo ſuggerit, vt prius nobis, quam extraneis ſubueniamus. ibid. num. 138. & 139.
Charitas benè ordinata, incipit à ſe, ibid. num. 230.
Charitatiuum ſubſidium non ſoluitur niſi Diœceſano, & pro Eccleſijs in diœceſi exiſtentibus, deciſ. 130. num. 14.
CHRISTVS poſtquam ſurrexit, & apparuit ſuis diſcipulis, non alia ſalutatione, niſi illa Pax vobis, vſus eſt. Rub. ad deciſ. 29. num. 6.

CIBARIA, quando ad vſum alicuius debentur, tunc etiam eius amici veniunt. Rub. ad deciſ. 262. num. 32.

C I P P V S.

Cippi nomen ſignificat vniuerſum ſtipitem vnius arboris, & vniuerſæ familiæ conuenit, deciſ. 112. num. 2.
in Cippo primus auctor pro ſtipite conſideratur, reliqui omnes ab eo deſcendentes pro ramis iudicantur, deciſ. 112. num. 2.
Cippi nomine, & proximiorum de aguatione continentur omnes de eadem agnatione, & familia, deciſ. 112. num. 3.
Quamuis ex linea diuerſa ab ea in qua erat Teſtator deſcenderent, ibidem.
Cippi appellatione in dubio ſoli deſcendentes continentur, deciſ. 14. num. 3.
Cippi domus vocatio ſuæ reſtringitur ad ſolos deſcendentes teſtatoris, deciſ. 14. num. 5.
Limita, vt num. 6. ibidem.
Cippi Nomine primo loco veniunt deſcendentes, deciſ. 14. numer. 2. & ſeqq.
Cippi Appellatione Collaterales comprehenduntur ſi deficiant deſcendentes, & aſcendentes, deciſ. 14. num. 2.
Cippi ſub Nomine, & vocatione Agnatus continetur, deciſ. 14. num. 1.
Cippi nomine primo loco veniunt deſcendentes, deciſ. 14. num. 2. & ſeqq.
Cippi appellatione in defectum deſcendentium, veniunt aſcendentes, deciſ. 14. num. 2.

C I T A T I O.

Citatio ad terminos ſubſtantiales ſanat terminos ſubſtantiales per illorum reiterationem. deciſ. 264. num. 21.
Citatio ad terminos ſubſtantiales quando nihil de nouo producitur ſanat ommiſſionem alterius citationis, deciſ. 264. num. 22.
Citaio ad totam cauſam non comparente, rectè contra eum procedit ur vſque ad ſententiam, tanquam contra contumacem, deciſ. 293. num. 12.
Citatio generalis ad totam cauſam duo importat, alterum ad comparendum certa die, alterum ad comparendum ſimpliciter, deciſ. 293. num. 12.
Vndè licet per non comparitionem in termino fuerit quoad primum circumducta, remanet tamen in ſuo eſſe quoad alterum, ibid.
Per comparitionem ſimpliciter factam, cum poſſit quandocumque reproduci, ibid.
Citatio quatenus ſua putauerit intereſſe non inducit litis pendentiam ad effectum attentarorum, deciſ. 53. num. 6.
Citatio ſola an ſufficiens dicatur pro introductione litis, deciſ. 28. num. 3. & 6.
Citatio executa in loco in quo citatus domum nec habet, nec habebat eſt nulla, deciſ. 53. num. 4.
Citatio ſolum citanti præiudicare poteſt, vbi non apparet illam deueniſſe ad notitiam citati, deciſ. 284. num. 6.
Citatio per contradictas ſubſtinetur procuratore abſente, etiam quod ille non longè abeſſet recreationis cauſa, deciſ. 193. num. 9.
Citatio ad dicendum contra iura etiam ſola ſufficit pro conteſtatione litis, deciſ. 186. num. 5.
Citatio ad videndum iurare teſtes non eſt neceſſaria vbi aliquis non erat qui citari poſſit, deciſ. 121. num. 10.
Sed ſufficit illos depoſuiſſe præcedente prius iuramento, ibid. num. ſeqq.
Citatio exequuta contra Decanum Capituli nullis factis diligentijs pro conuocatione Capituli, eſt nulla, deciſ. 975. num. 5.
Citatio requiritur in quocumque actu præiudiciali, deciſ. 97. num. 4.
Citatio reſpicit defenſionem de iure naturali, & diuino, ideòque non poteſt omitti, deciſ. 67. num. 9.
Citatio requiritur etiam in decreto ſummariſſimæ manutentionis, deciſ. 67. num. 10.
Citatio ad valuas fieri non poteſt non præcedente prius citatione perſonali, deciſ. 97. num. 7.
Citationis defectus ſanatur ſi ſententia fuit lata præſentibus procuratoribus, quorum alter ſtatim appellauit, deciſ. 121. num. 4.
Citatio noua non requiritur ad ſingulos actus ſi quis primo loco citatus ad totam cauſam fuerit contumax, deciſ. 13. num. 13.
Citatio non requiritur vbi iudex extraiudicialiter, & per modum prouiſionis proceſſit, deciſ. 67. num. 3.
Citatio contra particulares de Capitulo executa, eodem Capitulo non congregato eſt nulla, deciſ. 97. num. 6.
Citatio ad ſententiam requiritur de forma, nec poteſt omitti, deciſ. 73. num. 1. & 2.
Citatio non probatur per enunciatiuam Notarij, ſed requiritur, quod realiter fuerit executa, deciſ. 73. num. 3.
Citatio in examine teſtium interueniſſe præſumitur ex curſu longi temporis, deciſ. 99. num. 9.
Citatio ad videndum iurare teſtes ſi non interuenit, vel inepte, ſanatur pro comparitionem, deciſ. 57. num. 28. & ſeqq.
Citatio in iudicio facto coram Arbitris requirit expreſſionem temporis, & loci, deciſ. 59. num. 4.
Citatio perſonalis requiritur vt contra abſentem procedi poſſit per contradictas, deciſ. 302. num. 8.
Citationes per audientiam contradictarum non fiunt niſi propter citati contumaciam, deciſ. 302. num. 8.
Citatio emanata à Iudice carente iuriſdictione non valet poſſeſſionem interrumpere, deciſ. 305. num. 5.
Citatio ad videndum iurare teſtes eſt neceſſaria alias proceſſus examinis eſt nullus, deciſ. 99. num. 1.
Citatio ad videndum iurare teſtes non cauſat nullitatem examinis, vbi de ſtylo loci non requiritur, deciſ. 99. numer. 2.
Intellige quoties proceſſit aſſignatio termini ad probandum parte citata, deciſ. 99. num. 3.
Citatus perſonaliter in partibus, ſi non compareat, benè contra illum per contradictas proceditur, deciſ. 293. numer. 9.
Amplia etiam quod alias ipſe haberet procuratorem in Curia, vt num. anteced. ibid.
Citari ad ſententiam non debet ille, cui certum eſt nullam competere defenſionem, deciſ. 210. num. 18.
Citationis defectus reſpicit defenſionem, deciſ. 19. num. 2.
Citationis defectus probatur ex reuolutione actorum, deciſ. 10. num. 3.
Citatio contra vnum ex fratribus, & conſortibus officit alteri, deciſ. 19. num. 4.
Citatio Partis requiritur in productione iurium, deciſ. 97. num. 3.
Citatus ad dicendum contra, ſi oppoſuit generalia, poteſt poſtea quaſcumque exceptiones obijcere etiam ex cauſa ſimulationis, deciſ. 90. num. 39.

C I V I S, C I V I L I T A S.

Ciuem Romanum quem eſſe ex quibus dignoſcatur, deciſ. 160. num. 1.
Ciuis Romanus aliquis factus ex priuilegio ſtatuti gaudet beneficio, deciſ. 228. num. 49.
Quod eſt verum ſi in eo concurrunt, & habitatio, & onerum ſubſtentatio, ibid. num. 50.
Ciuis plurium locorum eodem tempore quis eſſe poteſt, deciſ. 172. num. 11.
Ciuis alicuius loci quis eſſe poteſt, & habere domicilium, & incolatum in alio, deciſ. 172. num. 12.
Ciuitas, quod repleatur ædificijs, Reipublicæ intereſt. Rub. ad deciſ. 16. num. 83.
Ciuilitas ad effectum gaudendi ſtatutis requiritur de tempore delatæ, & aditæ hæreditatis, nec ſuperueniens releuat, deciſ. 228. num. 51. & 52.
Ciuilitas ſuperueniens non poteſt retractare effectus iam conſumatos, deciſ. 228. num. 53.

C L A V S V L Æ I N G E N E R E.

Clauſulæ cum quibus Signatura reſcribit interpretantur prout de iure, & ſecundum ſubiectam materiam, deciſ. 218. num. 13.
Clauſulæ executiuæ acceſſoriæ non alterant, ſed imitantur naturam principalis diſpoſitionis, deciſ. 62. num. 34.
Clauſulæ acceſſoriæ ſequuntur naturam principalis diſpoſitionis, deciſ. 26. num. 14. & 15.
Clauſulæ acceſſoriæ non ſe extendunt vltra limites negotij principalis, deciſ. 26. num. 15.
Clauſula in ſupplicatione appoſita inducens certam formam efficit vt gratia non valeat niſi ea forma ſeruata, deciſ. 25. num. 17. & 18.
Clauſulæ generales tranſactionis de liberando à moleſtijs, & faciendo conſentire omnem perſonam.
Comprehendunt omnes perſonas in tranſactione nominatas, & omnes moleſtias tam de iure, quàm de facto, ſiue agendo, ſiue excipiendo, deciſ. 186. num. 2.
Clauſulæ generales in renunciatione appoſitæ renunciationem non alterant, deciſ. 144. num. 18. & ſeqq.
Clauſulæ acceſſoriæ, & conſecutiuæ non ampliant diſpoſitionem, deciſ. 144. num. 20.
Clauſulæ generales in commiſſione appoſitæ, ac clauſula, *quam, & quas*, omnia ſub lite comprehendunt, deciſ. 178. num. 5.
Clauſulæ inſolitæ, & per ſubtilitatem excogitatæ ſunt refutandæ. Rub. ad deciſ. 131. num. 278.

C L A V S V L Æ I N S P E C I E.

Clauſula ad habendum, importat translationem dominij, & poſſeſſionis, deciſ. 1. num. 37.
Amplia quia etiam clauſula conſtituti importat translationem dominij, & poſſeſſionis, deciſ. 1. num. 38.
Clauſulæ, ad habendum, & ſimiles non excludunt fundum dotalem, quando ex verbis aliiſque coniecturis elicitur fundum dotale, deciſ. 91. num. 8.

Clau-

Clauſula, *ad vtendum*, ſi ei non apponatur in vita ſua non minuit conceſſionem pleno iure factam, deciſ. 119. num. 2.

Quod fortius procedit quando ex verbis ita apparet, deciſ. 119. num. 3.

Clauſula, *appellatione remota*, non obeſt tertio poſtea venienti ad cauſam, deciſ. 139. num. 9.

Fallit quando cauſa fuit commiſſa non retardata execution, quia tunc illa clauſula conceſſa in prima inſtantia cenſetur repetita in omnibus commiſſionibus, ibidem num. 10.

Item fallit quando tertius fuit admiſſus ad cauſam in ſtatu, & in terminis, ibidem num. 11.

Clauſula, *arbitrio Rotæ*, relaxat aliquid de iuris rigore, & facit æquitatem ſeruari, deciſ. 224 num. 6.

Clauſula *codicillaris* operatur, vt venientes ab inteſtato cenſeantur grauati reſtituere hæredi ſcripto, deciſ. 166. num. 61. 62. & 63.

Clauſula *codicillaris* ita concepta, vt teſtamentum valeat, & iure teſtamenti, & iure codicillorum aperit hæredi facultatem petendi hæreditatem ex vtraque via, deciſ. 234. num. 7. & num. ſeq.

Clauſula *codicillaris* facit valere teſtamentum ſi non iure teſtamenti, ſaltem iure codicillorum, deciſ. 32. num. 32.

Clauſula *codicillaris* operatur ſuum effectum tam in teſtamento ſolemni, quam etiam in teſtamento nuncupatiuo, deciſ. 32. num. 24.

Clauſola *codicillaris* facit ab inteſtato ſuccedentes cenſeri grauatos hæreditatem reſtituere hæredi ſcripto in vim fideicommiſſi, deciſ. 96 num. 24.

Clauſula *codicillaris* concepta vt teſtamentum, ita valeat iure codicillorum ſi non poteſt valere iure teſtamenti non tribuit hæredi facultatem agendi iure codicillorum, niſi comperto teſtamento iure teſtamenti valere non poſſe, deciſ. 132. num. 8. & 9.

Clauſula *codicillaris*, concepta per verba futuri temporis poteſt conuertere ſubſtitutionem directam in fideicommiſſariam, deciſ. 132. num. 10.

Clauſula *codicillaris* per verba futuri temporis concepta operatur fideicommiſſum in caſum agnationis Poſthumi, deciſ. 132. num. 11.

Clauſula *codicillaris* deſeruit pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, deciſ. 87. num. 9.

Claoſula *codicillaris*, & clauſula *omni meliori modo* non inducunt vocationem filiorum in conditione poſitorum, deciſ. 231. nom. 19.

Clauſula *codicillaris*, arguit filios in conditione poſitos fuiſſe vocatos, deciſ. 28. num. 19.

Per Claoſulam *conſtituti*, quod verè non transferatur poſſeſſio benè patet ea eo, quod venditor tenetur ad tradendam actualem poſſeſſionem. Rub. ad deciſ. 131. num. 298.

Clauſula *conſtituti* importat translatiooem dominij & poſſeſſionis, deciſ. 1. num. 38.

Clauſula, *conſtituti*, liberat à traditione dominij, ſeu iuris, non autem facti. Rub. ad deciſ. 131. num. 297.

Clauſula, *conſtituti*, in ceſſione appoſita operatur, quod tam dominium, quam poſſeſſio in ceſſinnarium tranſeat, deciſ. 230. num. 17.

Clauſula, *conſtituti*, transfert poſſeſſionem in Conſtitutarios, deciſ. 174. num. 1.

Clauſula, *conſtituti*, ſecundum ſormolarium bononieſ extenditur quod venditor non obſeruans teneatur ad duplum prærij, deciſ. 162. num. 4.

Clauſula, *conſtituti*, operatur tranſlationem naturalis & ciuilia poſſeſſionis in conſtitutarium, deciſ. 26. num. 2.

Clauſula, *conſtituti*, appoſita dationi in ſolutum ea pacto reſolubili, importat temporalem, non autem perpetuam tranſlationem dominij, deciſ. 26. num. 3.

Clauſula, *conſtituti*. adaptatur ſubiectæ materiæ contractus, cui adhæret, deciſ. 26. num. 3.

Clauſula, *conſtituti*, facit conſtituarium verum poſſeſſorem, deciſ. 63. num. 1.

Clauſula, *conſtito de tribus conformibus*, intelligitur de ſententijs validis, & iuſtis, deciſ. 21. num. 3.

Clauſula, *conſtito de intereſſe*, vbi ceſſat, ceſſat etiam ad cauſam admiſſio, deciſ. 236. num. 4.

Clauſula, *conſtito de tribus*. verificatur qoando ſententiæ tales apparent in ſubſtantia, nec attenditur cortex verborum, deciſ. 264 num 1.

Clauſula, *conſtito*, In litteris appoſita quando eſt ioſtificata non admittitur exceptio aliunde deſumpta, deciſ. 44. num. 19.

Clauſula, *dummodo alteri non fuerit ius quæſitum*, præſeruat tantum ius intrinſecum in ipſa re, non autem extrinſecum, deciſ. 252. num 22

Clauſula, *dummodo remaneat centum pro Rectore*, Intelligenda eſt detractis oneribus, deciſ. 25. num. 6.

Clauſula, *dummodo non ſit alteri ius quæſitum*, habetur ſemper pro appoſita in litteris Apoſtolicis, etiam de iure communi, deciſ. 36. num. 5.

Clauſula, *dummodo expreſſus accedat aſſenſus*, conditionem importat, deciſ. 226. num. 8.

Clauſula. *dummodo non ſit ius quæſitum*, præſeruat ius præſentati ita vt gratia contra eum non poſſit ſortiri effectum, deciſ. 36. num. 6.

Clauſula, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, transfert onus probandi in Penſionarium, deciſ. 25. num. 2.

Quod procedit etiam concurrente conſenſu titularis in reſurrectione penſionis, ibidem num. 3.

Fallit quando Rector probationis onus in ſe aſſumpſit, ibidem nom. 4.

Clauſula, *in omnibus*, *& per omnia*, habet vim expreſſæ renunciationis etiam de legitima, deciſ. 175. num. 3.

Clauſula, *motu proprio*, noo ſupplet defectum intentionis Papæ nolentis concedere gratiam, in præiudicium alicuius, deciſ. 8. num. 2.

Clauſula, *motu proprio*, operatur vt gratia iuſtificari non debeat, deciſ. 88. num. 7.

Clauſula, *omni meliori modo*, in teſtamento appoſita habet vim inſtitutionis, deciſ. 32. num. 26.

Clauſula, *omni meliori modo*, inducat ne vocationem filiorum in conditione poſitorum, deciſ. 28. num. 20. & deciſ. 231. num. 19.

Clauſula, *omni meliori modo*, facit ſubſtinere teſtamentum parentum, etiamſi careat expreſſa hæredis inſtitutione, deciſ. 32. num. 26.

Clauſula, *omni meliori modo*, ſubſtinet teſtamentum Paternum, etiamſi filius fuiſſet præteritus, deciſ. 32. num. 27.

Clauſula, *omni meliori modo* operatur, vt actor obtinere poſſit ea cauſa probata, etſi in libello deducta non ſit, deciſ. 146. num. 16.

Clauſula, *parito iudicato*, appoſita in commiſſione Sanctiſſimi intelligitur, prout de iure, deciſ. 218. num. 18.

Nempè quod conſtet de ſententia, quæ vti valida, & iuſta in iudicatum, tranſierit, deciſ. 218. num. 16. & ſeq.

Clauſula, *parito iudicato*, à Rota ſemper interpræṫatur cum ſuppoſitione, quod adſit ſententia in iudicatum tranſacta, deciſ. 218. num. 19.

Clauſula *parito*, effectus euitare non poteſt qui poſt rem iudicatam fuit ad cauſam admiſſus, deciſ. 181. num. 6. & ſeqq.

Claoſula *parito iudicato*, ſuſpendit iuriſdictionem aduerſus quemcumque ex eodem reſcripto ac cauſam venientem, deciſ. 236. num. 1.

Clauſula, *parito*, ſuſpendit antè paritionem omnem iuriſdictionem aduerſus quemcumque ad cauſam venientem, deciſ. 181. num. 2.

Clauſula, *parito*, importat reſtitutiooem fructuum, & expenſarum, ibid. num. 2.

Clauſulæ, *purgatis attentatis*, & ſimiles per ablatiuum abſolutum conceptæ conditionem inducunt reſpectu rei, ne ſcilicet ad vlteriora procedatur illis non adimpletis, deciſ. 218. num. 22.

Non autem impediunt quin actore petente purgationem attentatorum reus non poſſit excipere de non exiſtentia illorum, ibidem.

Clauſula, *purgatis attentatis*, intelligitur prout de iure, ſcilicet quatenus adſint, deciſ. 218. num. 13. & 14.

Claoſulæ, *purgatis attentatis*, *refectis expenſis*, *parito iudicato*, & ſimiles qoamuis concipiantur per ablatiuum abſolutum, tamen intelliguntur cum ſuppoſitione terminorum, quatenus ſcilicet adſint, deciſ. 218. num. 16. & ſeqq.

Clauſulæ, *quacunque via*, *cauſa*, *& occaſione*, dicuntur vniuerſales, & quodcumque modum comprehendunt, deciſ. 51. num. 5. & ſeqq.

Clauſula, *quam*, *& quas*, in commiſſione quid operetur, deciſ. 24. num. 19. & deciſ. 17. num. 5.

Clauſula, *quam*, *& quas*, non arctat præcisè iudicem ad procedendum ſuper cauſa appellationis, deciſ. 12. num. 3. & 4.

Clauſula, *quam*, *& quas* poſita in commiſſione operatur, vt etiam petitorium in iudicio dicatur introductum, deciſ. 163. num. 10.

Clauſula, *quam*, *& quas*, efficit vt cenſeatur deductum in iudicio omne ius actori competens, deciſ. 146. num. 5.

Clauſula, *quatenus opus ſit*, ooo facit actum conditionalem, ſed dicitur adiecta ad cautelam. deciſ. 13. num. 11.

Clauſula, *quouis alio iure*, in renunciatione appoſita ſi eſt reſtricta ad bona alicuius non extenditur ad bona alterius, deciſ. 157. oum. 18.

Clauſula, *voleuans*, *&c.* in mandato procuræ quomodo extendatur, deciſ. 168. num. 3.

Clauſula, *refectis expenſis*, intelligitur cum ſuppoſito quod adſint expenſæ, quæ veniant reficiendæ, deciſ. 218. num. 16.

Clauſula, *refectis expenſis*, non impedit abſolutionem ſi de expenſis non conſtat, deciſ. 218. num. 17.

Claoſula, *ſaluis reſeruationibus*, *& affectionibus Apoſtolicis*, in breui appoſita, reſeruationes Papæ præſeruat, deciſ. 204. num. 28.

Clau-

Digitized by Google

Clauſula, *ſi ita eſt*, appoſita in litteris Apoſtolicis requirit ſaltem extraiudicialem cauſæ cognitionem, & citationem intereſſe habentium, deciſ. 226. num. 6.
Clauſula, *ſine pręiudicio aliorum collitigantium*, in ſubrogatione appoſita præſeruat iura alterius præſentati, deciſ. 148. numer. 8.
Clauſula, *ſine præiudicio tertij*, inſerta in poſſeſſione capta non ſuſpendit acquiſitionem poſſeſſionis licet per euentum conditionis illam reſoluat, deciſ. 300. num. 6.
Clauſula, *ſine præiudicio legitimæ executionis*, quando præſeruet executionem iam factam, deciſ. 168. num. 17.
Clauſula, *ſine præiudicio legitimæ executionis*, præſeruat ab attentatis intellige, deciſ. 151. num. 7.
Clauſula, *ſine præiudicio litterarum Apoſtolicarum*, in commiſſione appoſita non impedit reuocationem attentatorum, &c. deciſ. 151. num. 8.
Clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato, aut valida diſpoſitione*, præſeruat, & iura ab inteſtato venientium, & diſpoſitionem Patris ſic legitimantis, deciſ. 35. num. 4. 17. & ſeqq.
Clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, in legitimatione appoſita, etiam iura fideicommiſſi præſeruat, deciſ. 262. num. 21.
Clauſula, *ſine præiudicio trium conformium, intelligitur* de ſententijs validis, & iuſtis, deciſ. 21. num. 3.
Clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non limitat legitimationem, limitat tamen ſucceſſionem, deciſ. 35. numer. 7.
Clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, apponitur in legitimationibus, non autem in facultatibus teſtandi, deciſ. 35. num. 24.
Clauſula, *ſine præiudicio executionis litterarum Apoſtolicarum*, executionem præſeruat, deciſ. 88. num. 28.
Clauſula, *ſi quid exequendum*, procedit tantùm ex ijſdem actis, nec ea nouiter deductis iuſtificationum recipit, deciſ. 213. num. 14.
Clauſula, *ſiue alio quouiſmodo* capit omnem modum vacationis abſque iuſtificatione de facto vacationis diſpoſitiuè narratæ in litteris motuproprio expeditis, deciſ. 236. num. 5.
Clauſula, *ſiue alio quouiſmodo, aut de alterius cuiuſcumque perſona*, capit omnem modum vacationis etiam non expreſſum, deciſ. 236. num. 2.
Clauſula, *ſtatum*, in commiſſione appoſita operatur, ac ſi indiuiduè omnis ſtatus cauſa fuiſſet expreſſus, deciſ. 5. num. 5.
Clauſula, *ſublata*, acceſſoria ad diſpoſitionem principalem, ſecundum illius naturam operatur, & nihil præter illam efficere poteſt, deciſ. 26. num. 13.
Clauſula, *ſublata*, claudit os parti, & ligat manus iudici, deciſ. 26. num. 11.
Clauſula, *ſublata, & decreto irritanti, & quod de ſubreptione, & obreptione dari non poſſit*, claudit os Iudici & parti donec à Papa aperitio oris obtineatur, deciſ. 146. num. 14.
Quod procedit ſiue litteræ ad inſtantiam partis, ſiue motu proprio obtineantur, ibid. num. 5.
Clauſula, *ſublata*, & decretum irritans inficiunt omne titulum, & poſſeſſionem, deciſ. 147. num. 6. & 11.
Clauſula, *ſublata cuicumque Iudici poteſtate, & facultate aliter interpretandi*, appoſita in litteris Papæ, deciſ. 221. num. 51.
Claudit os parti, & Iudici adimit libertatem aliter iudicandi, ibidem.
Clauſula ſuſpenſiua vnionum ſiue litteris, ſiue in ſupplicatione appoſita transfert effectum, vnionis poſt mortem reſignatarij, deciſ. 300. num. 11.
Clauſula ſuſpenſiua vnionum in reſignatione beneficij appoſita non dicitur præiudicialis vnioni cum poſſibile ſit, quod reſignatarius præmoriatur reſignanti, deciſ. 300. num. 12.
Clauſula, *vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum*, inducit reciprocam inter vocatos, deciſ. 54. num. 24.
S. Clemens Primus floruit anno Domini 77. deciſ. 60. num. 13.

CLERICATVS.

Clericatus probatur ex teſtibus de publica voce, & fama, & ex litteris ordinarij, deciſ. 44. num. 5. & 19.
Clericatus ea quibus probetur, deciſ. 166. num. 48.
Clericatum ſuſcipiens imminente executione plurium mandatorum, non admittitur ad beneficium cap. Odoardus de ſolut. Rub. ad deciſ. 16. num. 140.
Clericatus ad effectum retinendi penſiones per matrimonium expirat ſecus quoad priuilegium Canonis & ſori, deciſ. 33. num. 2.
Quæ concluſio procedit à fortiori ſi matrimonium contrahatur cum Vidua, deciſ. 33. num. 3.
Clericatus probatur ea litteris, patentibus ordinarij in quibus atteſtatur aliquem ad præsbyteratum promouiſſe litteræ patentes ordinarij benè probant quem ordinatum, deciſ. 148. num. 5.

CLERICVS.

Clericus poteſt teſtari de aduentitijs, deciſ. 166. num. 37.
Clericis interdicta eſt omnis negotiatio. Rub. ad deciſ. 262. num. 262.
Clerici arma deſerre non poſſunt, ibid. num. 243.
Clerici in bello eſſe non poſſunt, ibid. num. 244.
Clericus militans in bello iuſto, vel iniuſto, incurrit irregularitatem quando in bello aliqui ſunt interfecti, ibidem num. 245.
Clericis facultas, quam habent liberè diſponendi de bonis ſuis, nihil prodeſſet ſi filijs, vel aſcendentibus legitimam relinquere tenerentur, deciſ. 96. num. 20.
Clerici, & præſertim Parochi extranei, nullo modo ſibi coniuncti, tutelam, & curam ſuſcipere nequeunt, deciſ. 90. num. 17.
Limita ſi de conſenſu ſuperiorum hæc faciunt, ibidem d. numer. 17.
Clerici exceptis bonis ab Eccleſia quæſitis, in cæteris habent liberam facultatem illa relinquendi cui voluerint, deciſ. 96. num. 18. & ſeqq.
Clericus habens bona patrimonialia, in illis hæredem habere poteſt, & in alijs acquiſitis ab Eccleſia ſuccedit Camera, deciſ. 35. num. 29.
Clericus eſt effectus miles Cæleſtis militiæ. Rub. ad deciſ. 262. num. 233.
Clericus propter feuda Eccleſiaſtica non efficitur miles ſæculi, ſed durat miles Eccleſiæ, ibidem num. 234.
Clerici non videntur admitti ad feuda Eccleſiaſtica cum non poſſint præſtare ſeruitia feudalia, ibid. num. 235.
Clerici, cæterique religioſi ſunt inhabiles ad bellandum, & quale ſit eorum officium, ibid. num. 242. 246. & 247.
Clerici an ſuccedant in feudo ſæculari, ſatis ambiguum eſt, ibidem num. 227.
In qua quæſtione, tot ſunt ſententiæ, quot ſunt capita, ibidem num. 259.
Codices moderni qui dicunt Quintium Epiſcopum Calaritanum in Sardinia non aduerſantur antiquioribus dicentibus Quintium Epiſcopum ex Prouincia Sardiniæ, deciſ. 95. numer. 12.
Codex nullus dicit Quintium non fuiſſe Epiſcopum Calaritanum, ſed benè dicit non potuiſſe apponere omnia geſta in Concilio, deciſ. 92. num. 13.
Codices dicentes Quintium, ſeu Quintianum Epiſcopum Calaritanum Impreſſi fuerunt anno 1538. deciſ. 95. num. 16.
Alij vero anno 1585. ibidem num. 18.
Codices aliqui antiquiſſimi in Bibliotheca Vaticana adnotant Quintium Epiſcopum ex prouinciæ Sardiniæ nullam faciendo mentionem de ciuitate Calaris, deciſ. 92. num. 7.
Quod erratum euenit incuria impreſſorum, ibid. num. 8.
COELO materiam fulminum, & tonitruum terra ſubminiſtrat. Rub. ad deciſ. 199. num. 132.
Cohæres partim cohæredes ſibi appropriare neque petere poteſt, deciſ. 170. num. 19.

C O L L A T I O.

Collatio commendæ, vt valeat neceſſaria eſt, & conferentis poteſtas, & Collatarij capacitas cum alijs requiſitis contentis in Bulla Pij IV. deciſ. 159. num. 1.
Collatio commendæ vbi fit equiti Hieroſolymitano ſemper antianitas attenditur, deciſ. 155. num. 26.
Collatio in Collegiatis æquè ſpectat ad Capitulum, & Prælatum, deciſ. 11. num. 1.
Collatio Canonicatus ſuppreſſi, & vniti eſt ſubreptitia non facta mencione ſuppreſſionis, & vnionis, deciſ. 72. num. 19.
Collatio beneficiorum ſpectat ad illos, ad quos pertinet proprietas, deciſ. 204. num. 10.

COLLATERALIS.

Collaterales licet à teſtatore non deſcendant, continentur tamen ſub illius familia, deciſ. 14. num. 6.
Collaterales comprehenduntur appellatione cippi ſi deficiant deſcendentes, & aſcendentes, deciſ. 24. num. 2.
COLLEGIA, & Domus Societatis IESV in vim Indultorum, Apoſtolicorum ſunt exempta, & immunia à quacumque decimarum ſolutione, deciſ. 229. num. 1.
COMBVSTIO epiſtolæ habet eamdem vim ac illius cancellatio, & caſſatio, deciſ. 96. num. 34.
COMETÆ, licet aliquibus diebus fulgeant, & reſplendeant, obſcurantur tandem, ac ad nihilum reducuntur. Rub. ad deciſ. 131. num. 16.

COMMENDA.

Commendarum in collatione equiti Hieroſolymitani facienda ſemper attenditur antianitas, deciſ. 152. num. 26.
Commendæ collatio adhoc, vt valeat debet doceri de poteſtate conferentis, de capacitate illius cui confertur, & de alijs requiſitis contentis in Bulla Pij IV. deciſ. 159. num. 1.
COMMENDATIO ſimplex non tribuit iuriſdictionem, vel dominium, ſed ſolum facit vt commendatarius commendatum teneatur defendere, deciſ. 239. num. 24.
COMMISSARIVS CAMERÆ in poſſeſſione, quę nomine Cameræ accipitur, nudum miniſterium habet, deciſ. 83. num. 11.

COM-

COMMISSIO.

Commiſſio ſine citatione ad dicendum contra non tribuit iuriſdictionem, & habetur perinde ac ſi obtenta non fuiſſet, deciſ. 181. num. 5.
Commiſſionem obtinens ſi ad dicendum contra non citauit, poteſt, & non vti, deciſ. 181. num. 5.
Commiſſio, & lis introducta contra Baronem tranſit in omnes illius ſucceſſores, deciſ. 177. num. 3.
Commiſſio cauſæ obtenta pendente lite non reddit ſententiam nullam, ſed impedit illius executionem, deciſ. 5. num. 2.
Commiſſio Rotalis recipit interpræationem à libello, deciſ. 24. num. 1.
Commiſſio cauſæ retrotrahitur ad diem ſententiæ ad hoc vt omnia medio tempore geſta dicantur attentata, deciſ. 226. num. 9.
Commiſſionem cauſæ impetrans in Rota dicitur reſpectu ſui litem introducere, deciſ. 177. num. 2.
Commiſſio ſubrogatoria in locum Auditoris abſentis, vel defuncti obtenta per commiſſionem ſpecialem, nihil differt à commiſſione quam impetrant Notarij, deciſ. 293. num. 15.
Commiſſioni dicitur renunciatum per non vſum, deciſ. 264. num. 19.
Commiſſio ſubrogatoria iudicis vti à prima dependens nouam non requirit citationem, deciſ. 293. num. 13.
Commiſſio etiam ſubreptitia in curia non exhibet iuriſdictionem, deciſ. 163. num. 61.
Committentes cauſam iactationis iactationum dicitur actor ſecundum vnam in opinionem, deciſ. 90. num. 7.
in Contrarium tamen eſt communis Doctorum ſententia, quod talis dicatur reus, non autem actor, deciſ. 90. num. 8. & 9.

COMMODVM.

Commodum ex propria culpa quis non debet ſentire. Rub. ad deciſ. 1. num. 78.
Commodum nemo debet ex dolo, & fraude reportare. Rub. ad deciſ. 16. num. 38.
Commoditas fructuum poteſt à fideicommiſſario alteri ad fideicommiſſum non vocato cedi, & aſſignari. Rub. ad deciſ. 1 num. 17.
COMMVNICATIO negotij cum fratre excluditur ſi pro debitis occaſione negotij contractis extranei fuerunt dati fideiuſſores non frater, deciſ. 68. num. 8.
Communicatio priuilegiorum non comprehendit ea, quæ de facili concedi non ſolent, deciſ. 5. num. 8.

COMMVNIO.

Communio, & dominium ſpatio 30. annorum præſcribuntur, ſic etiam actio diuiſionis proficiſcens ab ipſa communione, & dominio, deciſ. 153. num. 25.
Communio eſt concludenter probanda ab allegante, deciſ. 68. num. 11.
Amplia etiam inter fratres, ibidem.
Communio non poteſt deduci ex conſenſu præſtito venditioni quando conſenſus poteſt eſſe præſtitus ex alio iure, deciſ. 153. num. 31.
Communio fratrum excluditur ſi negotium ſub ſolo vnius nomine ſemper continuauit, deciſ. 68. num. 6.
Communio probatur per inſtrumentum Laudi, diuiſionis, ac etiam per teſtes, deciſ. 302. num. 11.
Communio vniuerſalis inter plures exiſtens efficit, vt emptum ab vno etiam proprio nomine omnibus communicetur, deciſ. 302. num. 16.

COMMVTATIO VOLVNTATIS.

Commutatio voluntatis defuncti à Pontifice facta de aliquo legato pio in iuſpatronatus efficit idem quod ſi à principio illud fuiſſet conſtitutum, deciſ. 221. num. 18. & ſeqq. & ſup. num. 11. pariter cum ſeqq.
Commutatio voluntatis defuncti operatur, vt legatum effectum habere non valens in vno opere pio, vergatur in aliud, deciſ. 221. num. 19.
COMPATRONI plures præſentantes, vti ſinguli præſentare præſumuntur, deciſ. 70. num. 24.

COMPENSATIO.

Compenſatio non poteſt dici quod caſſauerit, aut remiſerit debitum quod non erat, deciſ. 296. num. 1.
Compenſatio crediti datur cum fructibus perceptis poſt motam litem, deciſ. 30. num. 14.
Compenſatio, etiam ſi ex parte opponentis non procedat ex credito executiuo ſemper admittitur, ſaltem per viam retentionis, deciſ. 225. num. 4.
Compenſatio habet vim veræ ſolutionis, deciſ. 303. num. 3.
Compenſatio inducitur ipſo iure ad impediendum curſum vſurarum, deciſ. 303. num. 4.
Compenſatio opponi poteſt etiam contra inſtrumenta habentia paratam exequutionem, deciſ. 225. num. 1.
Compenſationis fundamentum eſt exiſtentia crediti, cum quo illa fieri debet, deciſ. 3. num. 28.
Compenſatio difficillius admittitur quando turbiditas crediti verſatur circa ſubſtantiam illius quamſi circa quantitatem ſit controuerſia, deciſ. 225. numer. 21.
Compenſatio, quam poteſt opponere principalis, poteſt etiam opponere fideiuſſor, deciſ. 3. num. 26.
COMPILATORES Codicum ſemper ſtudent emendatiores impreſſiones edere, deciſ. 92. num. 31.

COMPREHENSIO.

Comprehenſio eius, quod eſt dicitur impoſſibilis, deciſ. 260. num. 4.
Comprehenſio in ſtatutis ſemper admittitur etſi excludant interpertationem, ibidem num. 16.

COMPROMISSVM.

Compromiſſi dependentia dicuntur tantummodo ea ſine quibus illud explicari non poteſt, deciſ. 59. num. 16.
Compromiſſum ſi emanauit inter duos fratres ex vna & aliam perſonam ex altera, eo caſu non poteſt arbiter controuerſias inter ipſos fratres vertentes decidere, & terminare, deciſ. 302. num. 15.

COMPVTVM.

Computum ſcribens deliberatè ſcribere præſumitur, & ſic pro ſua parte debitum calculaſſe fatetur, deciſ. 30. num. 10. & ſeqq.
Computa non ſolidata, ſed tantum tranſmiſſa alteri parti probant contra mittentem, deciſ. 30. num. 12.
Computorum reuiſioni renunciatur, deciſ. 188. num. 9.

CONCESSIO.

Conceſſio in Emphyteuſim facta de toto patrimonio beneficij ad fauorem fratris præſumitur fraudolenta, deciſ. 73. num. 14. & 22.
Conceſſio Emphyteuſis facta alicui pro ſe, & filijs, non comprehendit filias. Rub. ad deciſ. 199. num. 74.
Quæ ſententia eſt verior, & communior, ibidem num. 75. 76. & 95.
Eamque concluſionem tam veteres, quam moderni Doctores amplectuntur, eamque ſequitur Rota, ibidem num. 75. & 77.
Conceſſio Emphyteuſis, quando paſſiuè accipienda veniat, ibid. num. 161.
Conceſſio Emphyteuſis facta alicui ad tertiam lineam maſculinam, nullatenus in ea venit fœmina ex maſculo, ibidem num. 164.
Conceſſio alicuius portionis ad vſum legitimum aſſignata Monachis qui proprium habere non poſſunt, non impedit quin bona non dicantur communia, deciſ. 21. num. 6.
Conceſſio in emphyteuſim eſt contractus, ibid. num. 89.
Conceſſio in emphyteuſim facta fratri, à fratre Rectore præſumitur potius in fraudem, quam in vtilitatem Eccleſiæ, deciſ. 73. num. 11. & 22.
Conceſſio in emphyteuſim ex curſu annorum 30. præſumitur ſolemnis, & vtilis, deciſ. 103. num. 6.
Conceſſio emphyteuſis facta pro ſe filijs per lineam maſculinam deſcendentibus.
Ideò non comprehendit filiam primi acquirentis, quia linea non incipit à patre, ſed à filio. Rub. ad deciſ. 199. num. 171. & num. 172. quod, & latè declarantur.
Conceſſio emphyteuſis de bonis Eccleſiæ contra mentem patronorum præſumitur fraudolenta, deciſ. 73. num. 11. 14. & 22.
Conceſſio emphyteuſis facta alicui pro ſe, & filijs, & nepotibus maſculis ſi admitterentur in ea maſculi ex fœminis, quale abſurdum ſequeretur. Rub. ad deciſ. 199. num. 207. 208. & 209.
Conceſſio emphyteuſis facta pro ſe filijs, & nepotibus, ad tertiam generationem, quod inueſtitus conſtituat primam generationem eſt opinio à pluribus, & grauiſſimis DD. approbata, & à Rota canonizata, ibid. num. 125. & 126.
in Conceſſione emphyteuſis ad tertiam generationem pro nepotes comprehendere in tertia generatione ſi quis intendebat, ibid. num. 108.
Addere debebat in inueſtitura pronomen eius, vel ipſius, ſcilicet ad eius, vel ipſius tertiam generationem, ibidem numer. 109.
Conceſſio emphyteuſis facta pro ſe filijs, & nepotibus, ſi fuerit additum ad tertiam generationem, an iſta verba ſtent extenſiuè, vel expoſitiuè, ibid. num. 114.
Declara, quod ſtent extenſiuè, quando poſt verbum nepotibus, poſita eſt, particula, *&*, ſecus verò ſi non adſit, ibidem num. 115. 116. 118. & ſeqq.
Conceſſio emphyteuſis facta pro ſe, filijs, & nepotibus ad tertiam generationem, an in ea intrent pronepotes, ibidem num. 103.
Conceſſio emphyteuſis facta pro ſe, filijs, & nepotibus maſculis, vel per lineam maſculinam, ibid. num. 203.
Tunc multò magis excludit fœminas, & maſculos ex fœminis, quando ſumus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ibidem num. 204. & 201.
Conceſſio Emphyteotica de pluribus predijs ſub denominatione duarum contradarum debet ad minùs in duobus prædijs

dijs verificari, deciſ. 101. num. 1. 2. & 3.
Conceſſio emphyteuſis Eccleſiæ eſt indiuidua quando eſt facta ſub vnica canonis reſponſione, deciſ. 39. num. 55.
Conceſſio generalis non trahitur ad ea quæ ſunt ſpeciali nota digna, deciſ. 179. num. 13.
Item nec ad ea de quibus ſi diſponens cogitaſſet non eſſe veriſimiliter diſpoſiturus, ibidem.
Conceſſio in emphyteuſim bonorum Eccleſiæ præſumitur fraudolenta ſi redditus promiſſi non aſcendant ſaltem ad rationem quinque pro centenario, deciſ. 73. num. 15.
Conceſſio alicuius portionis ad vſum legitimum poteſt dari Monachis, qui proprium habere non poſſunt, deciſ. 21. num. 5.
Conceſſio in emphyteuſim facta ſanguine coniunctis non habetur in conſideratione vt bona dicantur ſolita locari, deciſ. 73. num. 9.

CONCILIVM.

Concilij diſpoſitio non poteſt per æquipollens adimpleri, deciſ. 127. num. 8.
Concilium ligat à die publicationis, & ſic Conſtitutiones Pontificum præſumuntur vſu receptæ, vel ſaltem à die inſertionis in Bullario, deciſ. 159. num. 9.

CONCORDIA.

Concordiæ ſuper beneficijs non egrediuntur vitam, contrahentium, nec ſucceſſoribus præiudicant, deciſ. 15. num. 6.
Concordia ſuper decimis tenet abſque beneplacito Apoſtolico, deciſ. 85. num. 8. & 9.
Fallit quando Decimæ ex clara Pontificis diſpoſitione fuerunt alicui applicatæ cum decreto irritanti alijſque clauſulis ampliſſimis, ibid. num. 9.
Concordia inter partes cauſam ambarum à lite, & prætenſione receſſum, deciſ. 260. num. 3.
Concordiæ validitas tunc faciliùs ex obſeruantia præſumitur, quando non agitur de ſubſtantia tituli, ſed tantum de iuſtificatione illius, deciſ. 256. num. 10. & ſeqq.
Concordia inita ſine præiudicio iurium partium, & ſucceſſorum eſt perſonalis, & per conſequens ſucceſſorem non ligat, deciſ. 229. num. 12.
Concordia non ſuffragatur non docto de adimplemento, & non adimplens non poteſt illius vigore agere, deciſ. 229. num. 10.
Fortiùs ſi ſit correſpectiua, quia tunc vnum cenſetur contemplatione alterius promiſſum, ibid. num. 11.
Reliqua videantur in verbo Tranſactio.

CONCVBINA CONCVBINATVS.

Concubina domi retinere, an de iure Ciuili ſit permiſſum. Rub. ad deciſ. 262. num. 272.
Concubinatus eſt prohibitus de Iure Diuino, & Canonico, imò etiam de iure Ciuili. Rub. ad deciſ. 262. num. 270.
Concubinatus, quatenus etiam de iure Ciuili eſſet admiſſus, non tamen ſequitur, quod non ſit actus à natura prohibitus, ibid. num. 271.

CONCVRSVS.

Concurſus non requiritur in conceſſione Vicariæ vnitæ quando per vnionem non transfertur cura, ſed ſolum exercitium curæ, deciſ. 184. num. 6.
Concurſus quando non debet fieri ſi factus ſit præſumitur factus per errorem non ex neceſſitate, deciſ. 184. num. 9.
Concurſus plurium reſeruationum datur ſuper eodem beneficio, deciſ. 204. num. 34. & 39.
CONDEMNATIO ad fructus in iudicijs poſſeſſorijs eſt conſecutiua ad immiſſionem in poſſeſſionem, deciſ. 268. numer. 14.

CONDITIO.

Conditio appoſita hæredi grauato *ſi ſine filijs deceſſerit* purificatur ad fauorem ſecundi ſubſtituti vulgariter & ſi primus præmoriatur, deciſ. 227. num. 12.
Conditio, *ſi ſine filijs* hæres deceſſerit, an dicatur deficere, ſi adſint filij naturales, & num. 268. dubia eſt reſolutio. Rub. ad deciſ. 262. num. 275. 276. 277. & 278.
Conditio, *ſi ſine liberis*, euaneſcit per filios naturales, ſi teſtator erat quoque naturalis, ibid. num. 280.
Conditio ante illius euentum nihil operatur, deciſ. 26. num. 12.
Conditio ſubſtitutioni adiecta ita differt à caſu ſubſtitutionis, prout ab ipſa ſubſtitutione, deciſ. 192. num. 15.
Conditio pendens ab arbitrio ſolius Principis dicitur impoſſibilis, deciſ. 197. num. 10.
Conditio impoſſibilis habetur pro non adiecta, ibid. num. 11.
Conditio principalis obligationis non mutatur ex perſona hæredis, deciſ. 94. num. 5.
Conditio excluſiua presbyterorum tanquam retrahens homines à celibatu habetur pro non appoſita, deciſ. 209. num. 8.
Conditio, *ſi ſine filijs*, in fideicommiſſo abſoluto perpetuo, ac ſucceſſiuo extenditur ad omnes filios, deciſ. 245. numer. 2.
Qui tenentur vni alteri reſtituere donec hæreditas ad vltimum vocatum perueniat, ibid.
Conditio ſua putauerit intereſſe non dicitur purificata citato non comparente eo quia notitiam non habuit, deciſ. 53. num. 7.
Conditio neceſſaria quæ intrinſecè ineſt non videtur habere naturam conditionis, deciſ. 42. num. 12.
Conditio appoſita præſentationi ſi fuit intra legitima tempora purificata, præſentatio dicitur valida, deciſ. 70. num. 14.
Conditio in primo inſtrumento reſeruata, & in ſecundo declarata idem eſt ac ſi in primo inſtrumento eſſet appoſita, deciſ. 43. num. 11.
Conditio nihil ponit in eſſe, deciſ. 300. num. 5.

CONDVCTOR.

Conductor conuentus remedio, l. ſi quis conductionis C. locati pro reſtitutione rei in locationem acceptæ, non poteſt refricare quæſtionem, ſiue proprij, ſiue alieni dominij, deciſ. 222. num. 4.
Conducens domum pro alio non dicitur in ea aliquod habere intereſſe, deciſ. 90. num. 16.
CONFERENDI ius in Collegiatis ſpectat ad Capitulum, & Prælatum, ſimul contraria conſuetudine non extante, deciſ. 11. num. 1.

CONFESSIO.

Confeſſio vt noceat debet eſſe certa, & indubitata, non æquiuoca, deciſ. 68. num. 21.
Confeſſio debet interpretari, vt minus noceat confitenti, quam fieri poteſt, deciſ. 68. num. 22.
Confeſſio quantum poteſt debet interpretari ad fauorem confitentis non contra illum, deciſ. 68. num. 23.
Confeſſio actoris emanata in iudicio moto vigore interdicti adipiſcendæ rei conuenti poſſeſſionem probat, deciſ. 302. num. 1.
Confeſſio rem eſſe de dominio alicuius confitenti & habenti cauſam ab illo præiudicat, deciſ. 297. num. 3.
Confeſſiones emanatæ in actibus iudicialibus plenè probant, deciſ. 244. num. 1.
Confeſſio omnem aliam ſuperat probationem, deciſ. 244. num. 2.
Confeſſiones plures, & geminatæ fortiùs probant, & magis expreſſam veritatem oſtendunt, deciſ. 244. num. 3.
Confeſſio emanata in præcibus probat bona fuiſſe in dominio fideicommittentis contra porrigentes, & habentes ab eo cauſam, deciſ. 26. num. 1.
Confeſſio facta parte abſente de æquitate canonica ſuffragatur & obligat, deciſ. 57. num. 23.
Confeſſio hæredis probat poſſeſſionem defuncti, deciſ. 89. num. 8.
Confeſſio mulieris facta poſt tempus à ſtatuto præfixum, cenſetur facta in fraudem ſtatuti, deciſ. 15. num. 11.
Confeſſio facta per reſponſionem poſitionum confitenti præiudicat, deciſ. 235. num. 4.
Confeſſio partis releuat Aduerſarium ab onere probandi, deciſ. 10. num. 1. & 2.
Confeſſio poſt matrimonium præſumitur facta in fraudem prohibitæ donationis & ſic non valet etiamſi ſit iurata, deciſ. 16. num. 17.
Confeſſio partis non eget alia probatione, deciſ. 68. num. 1.
Confeſſio donatoris facta poſt donationem, ante tamen inſinuationem præiudicat donatario, deciſ. 68. num. 2.
Confeſſio concurrentibus adminiculis eo magis probat, deciſ. 130. num. 10.
Confeſſio facta à poſſeſſore rem eſſe de directo dominio alicuius probat etiam contra habentem ab eo cauſam, deciſ. 40. num. 12.
Confeſſio ſi eſt veriſimilis & adminiculata probat etiam inter perſonas prohibitas, deciſ. 126. num. 10.
Confeſſio adminiculata, & veriſimilis præiudicat etiam cui alias non præiudicaret, deciſ. 68. num. 4.
Confeſſio Prælati contra Monaſterium non valet voluntaria, ſed debet eſſe coacta, deciſ. 161. num. 18.
Confeſſio emanata in commiſſione cauſæ probat contra confitentem, deciſ. 1. num. 21.
Confeſſio partis emanata in libello, in quo petit aduerſarium poſſeſſionem dimittere probat poſſeſſionem illius, deciſ. 27. num. 4.
Confeſſio partis ſuperat omne genus probationis, deciſ. 63. numer. 16.
Confeſſionis reuocatio fieri non poteſt re non integra, non docto de errore, deciſ. 177. num. 7.
Confeſſionis reuocatio fieri non poteſt ex interuallo, ſecus in continenti, deciſ. 177. num. 7. & 8.
Confeſſio emanata in commiſſione cauſæ probat contra confitentem, deciſ. 1. num. 21.
Confeſſio facta per reſponſionem ad poſitiones plenè probat, deciſ. 297. num. 9.
Confeſſio extraiudicialis ad hoc, vt præiudicet eſt probanda per teſtes conteſtes de loco, & tempore, deciſ. 167. num. 12.
Confeſſio de recepto facta per procuratorem adminiculata, præiudicat Domino, deciſ. 30. num. 6.

Confeſſio facta inter conſanguineos, niſi ex alia cauſa facta appareat præſumitur facta titulo donationis, deciſ. 57. num. 26.
Confeſſio præiudicat omnibus cauſam habentibus à confitente, deciſ. 276. num. 2.
Confeſſio parte abſente emiſſa de æquitate canonica probat, deciſ. 153. num. 10.
Confeſſionis propriæ reuocatio reſpicientis factum, vt fieri poſſit error concludenter probari debet, deciſ. 260. num. 5.
Confeſſio facta à Rectore de valore fructuum beneficij illi non nocet dummodo probet contrarium, deciſ. 25. num. 6.
Confeſſio reſtamenti facta à teſtatore per illius ſcriptionem, & ſubſcriptionem, & per mentionem in epiſtolis probat contra eum, & contra habentes ab eo cauſam, deciſ. 166. num. 36.
Confeſſione propria nulla datur maior probatio, deciſ. 267. num. 7.
Confeſſio eſt maior quolibet inſtrumento, deciſ. 267. num. 8.
Confeſſio non nocet docto de errore, deciſ. 258. num. 20.
Confeſſio fideicommiſſi intelligi debet quatenus adſit fideicommiſſum, deciſ. 245. num. 38.
Confeſſio vt non debeat attendi ſufficit quod non ſit omninò clara, deciſ. 245. num. 39.
Confeſſio enunciatiua emanara ad alium finem non præiudicat, deciſ. 245. num. 41.
Confeſſio præiudicat confitenti, & eius hæredibus, deciſ. 176. num. 8.
Confeſſio veriſimilis, & adminiculata etiam quod fuerit reuocata plenè probat, deciſ. 177. num. 12.
Confeſſio mariti ſe recepiſſe aliquid in dotem, ac pro fundo dotali facit illud eſſe fundum dotalem, deciſ. 259. num. 13.
Confeſſio facta in citatione, & breue appellationis plenè contra confitentem probat, deciſ. 142. num. 6.
Confeſſio, & exactio reſidui facta à muliere non probat integram ſolutionem, deciſ. 230. num. 5. & 6.
Confeſſio ſororis non nocet alteri ſorori, deciſ. 230. num. 5.
Confeſſio probat nè dum contra confitentem verum etiam contra habentem cauſam ab illo, deciſ. 295. num. 3.
Confeſſiones ſecularium ad audiendas approbari nemo poteſt per alium quam per Epiſcopum, deciſ. 287. num. 10.
Confeſſio Iudicialis plenè probat contra confitentem, deciſ. 71. num. 10.
Confeſſio Iudicialis Canonici facit contra Concanonicos coniecturam, deciſ. 71. num. 10.
Confeſſio mulieris facta conſtante ſecundo matrimonio ſi valeret, ſæpiſſimè filij primi matrimonij priuarentur dote ipſis debita, deciſ. 16. num. 8.

CONFINIA.

Confines & ſituatio probantur coniecturis, & leuioribus probationibus, deciſ. 130. num. 15.
Confinia menſuram indicant includendo quicquid intra eſt, deciſ. 234. num. 3.
Confinia in antiquis vbi probari debent leuiores admittuntur probationes, deciſ. 286. num. 1.
Confinia, quæ alijs rebus conueniunt, identitatem non probant, deciſ. 198. num. 4.
Confinium identitas dicitur ſi ſolum ſunt mutati domini, & poſſeſſores rerum confinantium, deciſ. 205. num. 16.
Confinia, & probationes, quæ probari non poſſunt, niſi per ruſticos ac perſonas, dicta loca incolere ſolitas, rectè per illos probantur, deciſ. 195. num. 3.

CONFIRMATIO.

Confirmatio Pontificis gratiæ de per ſe nullæ, nullitate non narrata nullius eſt roboris, deciſ. 56. num. 14. & ſeq.
Confirmationis natura eſt non alterare ſtatum rei confirmatæ, deciſ. 210. num. 6.
Confirmatio Ordinarij expectari debet in beneficijs electiuis, ſecus in collatiuis, deciſ. 272. num. 2.

CONGRVA.

Congrua Rectoris arbitrio Ordinarij taxari debet, itaut non ſit maior centum, minor autem ſentorum quinquaginta, deciſ. 246. num. 10.
Congruæ in taxatione Rota plurimum defert Ordinariorum arbitrio, quia cenſetur, quod illi beneficij qualitates conſiderauerint, deciſ. 246. num. 11.

CONIECTVRA.

Coniectura quod filij ſint bis in conditione poſiti non facit cenſeri illos vocatos, niſi in caſu in quo fuit habita ratio conſeruandæ agnationis, deciſ. 231. num. 7. & 8.
Coniectura quod filij in conditione poſiti fuerint ſub qualitate maſculinitatis ad effectum vocationis non attenditur, deciſ. 231. num. 9. & 10.
Amplia ſi adſit ſtatutum excluſiuum fœminarum, ibid. num. 11.
Coniectura quod filij ſint poſiti in conditione ſub expreſſione legitimitatis & legitimo matrimonio non inducit vocationem, deciſ. 231. num. 12.
Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione poſitorum ſimul iunctæ, non ſeparatim ſunt conſiderandæ, deciſ. 54. num. 4.
Coniecturæ leuiores requiruntur ad vocationem filiorum in conditione poſitorum, vbi agitur de hæreditate Patris, idemque ſeruatur in portione Patrui, deciſ. 54. num. 6. & 7.
Coniectura expreſſæ vocationis in vna parte teſtamenti, iuncta cum alijs potentiſſima iudicatur pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, deciſ. 87. num. 3.
Coniecturæ de per ſe imperfectæ, & inualidæ non ſunt coniungendæ pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum, deciſ. 231. num. 20. & 21.
Coniecturæ ſimul iunctæ ſufficiunt etiam quod ſingulæ non prodeſſent. deciſ. 238. num. 28. & ſeqq.
Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione poſitorum ſimul iunctæ non ſeparatim conſiderari debent, deciſ. 87. num. 10.
Coniecturæ leuiores requiruntur pro vocatione deſcendentium in conditione poſitorum, deciſ. 87. num. 11.
Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione poſitorum ſimul conſideratæ reddunt indubitatam vocationem, quamuis de per ſe quælibet non ſufficeret, deciſ. 216. num. 21.
Coniecturæ non attenduntur vbi habentur verba expreſſa teſtatoris, deciſ. 135. num. 22. & 23.
Coniecturæ importantes ſcientiam ratificationis actus ſufficit quod percutiant notitiam tenoris inſtrumenti, deciſ. 153. num. 16.
Et ſi inſtrumentum oculis corporis viſum non fuerit, ibidem.
Coniecturæ cum ſint in ſe imperfectæ nempè quælibet de per ſe, non poſſunt coniungi. deciſ. 167. num. 15.
Fortius ſi adſint Coniecturæ contrariæ, ibidem num. 6.
Coniecturæ ſufficiunt ad probationem actus, deciſ. 273. num. 5.
Coniecturæ leues requiruntur in probatione ſimulationis, deciſ. 63. num. 14.
Coniecturæ licet numero plures nihilominus non excludunt pauciores, quando illæ ſunt in pondere fortiores, deciſ. 90. num. 33.
Coniecturæ quæ debeant conſiderari pro vocatione filiorum in conditione poſitorum arbitrio Iudicis relinquuntur. deciſ. 54. num. 5.
Coniectura vocationis filiorum in conditione poſitorum eſt ſi hæredes inſtituti ſint reciprocè ſubſtituti ſi ſine filijs &c. deciſ. 231. num. 15.
Fallit ſi teſtator ſit tranſuerſalis, ibid. num. 16. & 17.
Coniecturæ in fideicommiſſis omnes ſimul iunguntur, non ſeparatè conſiderantur, deciſ. 41. num. 18.
CONIVGES etiam volentes à matrimonio recedere nequeunt, cum ab illorum poteſtate id non pendeat, deciſ. 589. num. 10.

CONSANGVINEI.

Conſanguinei, & vicini optimè probant ætatem, deciſ. 244. num. 15.
Conſanguineos proximiores adeſſe probare non ſufficit, ſed probari debet eorum præſentia in Vrbe de tempore contractus, & quod illi potuiſſent etiam commodè interuenire, deciſ. 175. num. 8.
Conſanguinei inter ipſos de iure ſunt interdicti matrimonium contrahere, ac propterea in eorum ſponſalibus. non præſens, ſed futurum tempus attenditur, deciſ. 107. num. 15.
Conſanguinitas probatur ea enunciatiua inſtrumentorum antiquorum, deciſ. 112. num. 14. & ſeqq.
Conſanguinitatem probant etiam teſtes de auditu, deciſ. 112. num. 9.
Conſanguinitas per gradus diſtinctos probari non debet in materia ſucceſſionis, vbi non concurrit proximior, deciſ. 512. num. 14.

CONSENSVS.

Conſenſus defectus, eſt ſic malignantia naturæ, vt aptus ſit ad omnia radicitus ſubuertenda. Rub. ad deciſ. 1. num. 8.
Conſenſus Domini directi, quod requiratur in donatione emphyteuſis id intelligitur, non de primo, ſed de ſecundo conſenſu. Rub. ad deciſ. 131. num. 362. & 364.
Et in his terminis ſunt intelligendi plures DD. volentes; quod emphyteuta non valeat donare ſine conſenſu Domini, ibidem num. 363.
Conſenſus Domini directi, quod non requiratur in donatione emphyteuſis, & quod requiratur, qualiter id intelligatur, ibid. num. 365.
Conſenſus Domini directi in alienatione rei emphyteuticæ reſeruatus cum clauſula. *quatenus opus ſit*, non vitiat alienationem etiamſi non ſequatur, quoties ille neceſſarius non erat ibidem, deciſ. 131. num. 3.
Conſenſus Domini directi non requiritur in donatione rei emphyteoticæ, ibid. num. 4.
Dummodo talis donatio iuribus ipſius non præiudicet, ibidem.
Contra, num. 5. ibid.
Conſenſus Domini directi non requiritur ad effectum validitatis donationis rei emphyteoticæ, ibid. num. 6.

Sed

Digitized by Google

Sed ſolum ad effectum vt donatarius poſſit capere poſſeſſionem, ibidem.
Conſenſum, quando quis tenetur præſtare ſi ſine iuſta cauſa id recuſauerit, Iudex poteſt mandari, vt habeatur pro præſtito. Rub. ad deciſ. 131. num. 380.
Conſenſum, quod quis præſtiterit, & quod præſtare teneretur, licet recuſauerit paria ſunt, ibid. num. 381.
Conſenſus in epiſtola naſci dicitur ſi appareat præſentata de ordine ſcribentis, & acceptata ab eo, cui dirigitur, deciſ. 57. num. 9.
Conſenſus requiritur ad validitatem obligationis, deciſ. 57. num. 10.
Conſenſus Rectoris Eccleſiæ vbi conuincitur erroneus poteſt etiam à ſe ipſo reuocari, deciſ. 103. num. 16.
Conſenſus Domini directi, quare requiratur, dum emphyteuſis alienatur. Rub. ad deciſ. 131. num. 38.
Conſenſus, vbi abeſt, non ſubſtantiatur actus. Rub. ad deciſ. 1. num. 34.
Conſenſus nouus requiſitus diſpenſatione ſequuta ſuper ſponſalibus inter conſanguineos initis, debet eſſe cum ſcientia diſpenſationis, deciſ. 107. num. 21.
Conſenſus nouus in ſponſalibus inter conſanguineos celebratis præſtari debet in exequutionem diſpenſationis, ibidem num. 22.
Conſenſum error excludit, ſine quo omnia ſunt nulla, Rub. ad deciſ. 1. num. 90.
Conſenſus abeſt, vbi adeſt dolus. Rub. ad deciſ. 16. num. 141.
Conſenſus à creditore præſtitus, quod certa quantitate ſoluta, inſtrumentum caſſetur, illius ſatisfactionem probat, deciſ. 72. num. 4. & ſeq.
ſine conſenſu meo Papa non poteſt me obligare. Rub. ad deciſ. 1. num. 11.
Conſenſum matrimonij quæ important ſunt probanda cum ex illis matrimonij validitas dependeat, deciſ. 122. num. 2.
Conſenſus eſt illud ens tranſcendentale, quod in omnibus diſpoſitionibus requiritur. Rub. ad deciſ. 1. num. 1.
Conſenſus vbi non adeſt, ibi omne abeſt, ibid.
Conſenſu remoto, omnes actus humani ſunt indifferentes, ibid. num. 2.
Conſenſus præſtitus caſſatio in inſtrumenti occaſione ſolutionis fructuum non poteſt extendi ad extinctionem ſortis, deciſ. 72. num. 4.
Limita ſi vtrumque ex vna eademque ſtipulatione proueniebat, deciſ. 72. num. 5.
Conſenſus vendendi præſtitus per Dominum directum non compræhenditur inter caſus, in quibus ſcriptura neceſſariò requiritur enumeratos à gl. in c. 1. de cenſ. l. 6. deciſ. 80. numer. 10.
Conſenſus vtriuſque coniugis eſt cauſa efficens, ac ſubſtantialis matrimonij, deciſ. 189. num. 1.
Conſenſus numquam porrigitur ad ignorata. Rub. ad deciſ. 1. num. 56.
Conſenſus præſumptus ſuffragatur in præiudicialibus, vbi cum præſumptionibus obſeruantia concurrit, deciſ. 283. num. 29.
Conſenſus ſcribentis deficit in epiſtola præſentata poſt illius obitum, ex quo non ſcribens, ſed eius hæredes obligarentur, deciſ. 57. num. 13.
ſine Conſenſu nihil ponitur in eſſe ac omnia euaneſcunt. Rub. ad deciſ. 16. num. 134.
Conſenſus vbi deficit, deficit quoque poteſtas agentium. Rub. ad deciſ. 1. num. 7.

CONSEQVENS.

Conſequens vbi fundatur in aliquo antecedenti ſublatum remanet, quoties euaneſcit antecedens, deciſ. 239. num. 22.
Conſequentia illa non eſt bona quis recognoſcit rem, à me, ergo eſt mea. Rub. ad deciſ. 131. num. 63.

CONSOLIDATIO.

Conſolidatio non poteſt fieri niſi vſusfructus ſit ſeparatus à proprietate, deciſ. 19. num. 5.
Conſolidatio non datur in vſufructu cauſali, ſed tantum in formali, deciſ. 119. num. 6. & 14.
Conſolidatio eſt impoſſibilis, quando eſt relicta proprietas cum vſufructu, ibid. num. 14.
Conſolidatio fit ipſo iure mortuo vſufructuario, ibid. num. 16.
CONSORTES quando dicantur habere æquale intereſſe, & non in conſequentiam, deciſ. 19. num. 19.

CONSTITVTIO.

Conſtitutio Laicalis non tangens contractum, ſed tollens fidem inſtrumento ligat etiam Eccleſiam ſic contrahentem, deciſ. 225. num. 11.
Amplia ſi generaliter inhabilitat perſonam Notarij quia tunc Eccleſia dicto Notario vtens, & ipſa dicitur conſtitutioni ſubiecta, deciſ. 225. num. 12.
Conſtitutio Laicalis loquens de Notarijs ſibi ſubditis non dicitur lædere libertatem Eccleſiaſticam, ibid. num. 13.
Si Eccleſia per dictos Notarios contra formam conſtitutionis conficeret inſtrumenta, quod ſecus eſſet ſi Notarij fuiſſent auctoritate Apoſtolica creati, ibid.
Conſtitutio Pontificis quæ poſterior eſt antecedentem modificat, deciſ. 104. num. 6.
Conſtitutio Synodalis, tollens, aut impediens facultatem conferendi beneficia alicui de iure competentem, deciſ. 272. num. 4.
cum ſit contra ius ex defectu poteſtatis inferioris attendi non debet, ibid.
non vſus Conſtitutionis Papæ eſt probandus per præſcriptionem 40. annorum cum exiſtentia contradictoris, deciſ. 159. num. 12.
Conſtitutiones Apoſtolicæ non poſſunt tolli per non vſum, niſi data ſcientia, & conſenſu Papæ, deciſ. 159. num. 9.
Conſtitutiones Pontificis ſicuti non poſſunt expreſſæ ita nec tacitè abrogari, ibid. num. 10.
ex Conſtitutione procuratoris ad adeundum hæreditas dicitur addita, etiam in Eccleſia, deciſ. 7. num. 15.
Conſtitutio non dicitur contra ius vbi non adeſt expreſſa legis diſpoſitio in contrarium, ſed contra DD. opinionem, deciſ. 11. num. 13. & 15.
Conſtitutio vt dicatur contra ius requiritur expreſſa legis diſpoſitio in contrarium, deciſ. 11. num. 14.
Conſtitutiones exorbitantes, vt euitentur licitum eſt indirectè, quod eſt prohibitum directè. Rub. ad deciſ. 16. num. 71.
Conſtitutio Synodalis in ipſorum ſtatuentium præiudicium valet, & eſt ſeruanda, deciſ. 11. num. 3. vide num. 12.
Conſtitutio, dum nihil diſponit in aliquo caſu, cenſetur ſe remittere ad ius commune, & ab illo recipit interpretationem. Rub. ad deciſ. 16. num. 66.
Conſtituens ſe nomine alterius poſſidere, penes eum remanet detentatio nuda. Rub. ad deciſ. 131. num. 299.
per Conſtitutum, quod tradatur vera poſſeſſio, & dominium quando dicatur verum, ibid. num. 308.
Dominium, & vera poſſeſſio transfertur per conſtitutum, ibid. num. 292.
Conſtitutum venit acceſſoriè ad principalem diſpoſitionem, deciſ. 63. num. 27.

CONSVETVDO.

Conſuetudo iuri communi contraria non præſcribitur niſi per quadragenariam completam, deciſ. 11. num. 8.
Conſuetudo ſiue ſtatutum Calaguritanum, quod non obſtante appellatione procedatur ad exequutionem, an appellatio ſit ſuſpenſiua, vel deuolutiua videas remiſſiuè, deciſ. 36. num. 10.
Conſuetudo interpretatiua dici non poteſt ſi non afferatur lex dubia ſuper quo fundari debet talis interpretatio, deciſ. 244. num. 47.
Conſuetudo non ſoluendi decimas liberat ab illarum obligatione, deciſ. 149. num. 7.
Conſuetudo non ſoluendi decimas requiritur de iure quod ſit vniuerſalis vniformis, & legitimè præſcripta, deciſ. 149. num. 8.
Conſuetudo non probata cum omnibus ſuis qualitatibus, & circumſtantijs nihil præualet, deciſ. 45. num. 34.
Conſuetudo quod mater etiam in feudis ſuccedat filio dicitur fauorabilis, deciſ. 27. num. 14.
Conſuetudo non probatur ex atteſtatione extraiudiciali, deciſ. 97. num. 10.
Fides extraiudicialis nihil probat, ibid.
Conſuetudinem alleganti incumbit onus probandi, ibidem numer. 11.
Amplia quia non ſufficit allegare conſuetudinem, ſed requiritur probare illam fuiſſe ſemper obſeruatam, ibidem num. 13.
Conſuetudinem allegans in materia condendi teſtamenti, illam probare debet, & quod fuerit ſemper obſeruata, deciſ. 97. n. 13.
Conſuetudinem ad excludendam vnicus actus contrarius ſufficit, deciſ. 97. num. 12.
Conſuetum debet probari ex pluribus actibus, deciſ. 8. num. 10.
Conſuetudo, ſeu obſeruantia præcedendi, vel vt dicunt antianitas inducitur ex curſu longi temporis, deciſ. 216. num. 2.
Conſuetudo poteſt inducere vt loco tributi ſoluatur Domino certa quantitas ex fructibus, deciſ. 80. num. 6.
Conſuetudo poteſt efficere vt Epiſcopo tamquam Domino temporali ſoluatur certa quantitas in venditione bonorum, deciſ. 80. num. 7.
Conſuetudo vnius loci non extenditur ad alium locum, deciſ. 127. num. 10.
Conſuetudo probanda eſt in caſu indiuiduo de quo agitur, deciſ. 211. num. 5.
Conſuetudo in ſpecie eſt probanda, deciſ. 278. num. 11.
Conſuetudini optandi regula Cancellariæ reſeruatoria menſium obſtat, quamuis Epiſcopus Cardinalis habeat indultum conferendi reſeruata, deciſ. 10. num. 7.
Conſuetudo optandi non habet locum, quoties vacatio in menſe reſeruato contingit, deciſ. 10. num. 4.
Conſuetudo reſtricta ad aliquam Terram non poteſt extendi ad

Terram illi vnitam, deciſ. 67. num. 22.
Ampliat etiam, quod eſſet reſtricta ad homines vnius Parochiæ tantum, ibid.
Conſuetudo attenditur in materia præeminentiarum, deciſ. 22. num. 6.
CONTESTATIO litis inducitur ex negatiua facta per reum petitioni actoris, deciſ. 284. num. 4.

CONTRACTVS.

Contractus ſimulatus non poteſt transferre titulum, vel poſſeſſionem, deciſ. 90. num. 4. & ſeq.
ad Contractus nullitatem agens non petit illius executionem. Rub. ad deciſ. 81. num. 85.
Nec eiuſdem diſtractum, & ſic non tenetur accepta reſtituere, ibid.
Contractum impugnans vti læſiuum, quare ante omnia debeat reſtituere accepta, ſed ſecus ſi illum dicat nullum, & qui rationis diuerſitatem adduxerit. Rub. ad deciſ. 81. num. 91.
Contractum impugnans tamquam nullum, verum eſt, quod non tenetur reſtituere recepta, & quare. Rub. ad deciſ. 81. num. 92. & 93.
Sed detecta nullitate, non eſt agendum ad executionem, niſi reſtitutis acceptis, ibid. num. 95.
Contractus per apocam factus dicitur perfectus, quamuis de eo inſtrumentum fieri deberet, deciſ. 3. num. 20.
Fortius ſi partes conuenerunt quod apoca habeat vim inſtrumenti, donec inſtrumentum fiat, ibid.
Contractus fundari debet in aliqua re certa, ſtabili, & de ſui natura poſſibili, deciſ. 107. num. 9.
Contractus claudicat fauore Eccleſiæ, deciſ. 107. num. 14.
Contractus executionem, qui petit debet prius docere, ſe omnia in contractu promiſſa adimpleuiſſe. Rub. ad deciſ. 81. num. 75.
Alias impeditur proceſſus ad vlteriora, ibid.
ex Contractu vltro citroque obligatorio agens debet docere omnia cum effectu adimpleuiſſe. Rub. ad deciſ. 81. num. 76.
cum Muliere, vel minore, aut Eccleſia contrahens, quando debeat eſſe ſollicitus, circa verſionem in cauſam expreſſam. Rub. ad deciſ. 81. num. 117.
Et Rota in hoc ſolet adhibere illam diſtinctionem, aut contractus fit ex cauſa neceſſaria, & tunc eſt vi ligandum per contrahentem, vt pecunia in cauſam expreſſam conuertatur. Rub. ad deciſ. 81. num. 118.
Aut fit ex cauſa voluntaria, & tunc non eſt neceſſaria talis ſolicitudo, ibid.
Quæ tamen diſtinctio procedit quando contractus celebrati cum ſupradictis ſunt validi, ſecus ſi nulli, & inualidi ſint, ibidem num. 119.
cum Minore, vel muliere contrahens non dicitur probaſſe, eos eſſe effectos locupletiores ex contractu inito per eos. Rub. ad deciſ. 81. num. 220.
Vel ſi iuſtificauerit, pecuniam ſolutam ad eorum manus perueniſſe, ibid.
Contrahens cum filiofamil. qui ſe patremfamil. aſſeruit, ſit ſit aduena vtique cenſetur ignorare qualitatem ipſius, deciſ. 104. num. 12.
Contrahens cum filiofam. viuente ſub poteſtate Aui per mortem Patris, qui tamen ſe patrem familias dixit facilè potuit decipi ex iſta aſſertione, deciſ. 104. num. 13.
Contractus initus pro perſona nominanda ſecuta nominatione, & acceptatione acquiritur perſonæ nominatæ ita vt nullo temporis interuallo dicatur illius dominium fuiſſe penes nominantem, deciſ. 176. num. 10.
Contractus nullitas non poteſt a tertio opponi in præiudicium contrahentium, contractum approbantium, deciſ. 3. numer. 20.
Contractus matrimonialis cenſetur initus ſecundum ſtatuta loci in quo fuit initus non autem alterius, deciſ. 102. num. 5.
Contrahentis abſentia non probatur ex ſubſcriptione facta à tertio eius nomine, deciſ. 3. num. 2.
Contractus verba importantia præſentiam contrahentium probant illos fuiſſe præſentes, deciſ. 3. num. 21.
Contrahentibus contra formam Legis, Iura non aſſiſtunt, nec fauent, imò eos puniunt. Rub. ad deciſ. 131. num. 310.
Contractus venditionis non dicitur ipſo iure reſolutus etiam pretio ſtatuto tempore non ſoluto, ſi ad pretij ſolutionem actum fuit, deciſ. 128. num. 14.
in Contractibus læſiuis minorum, vel mulierum, niſi in omnibus, & per omnia fuerit ſeruatum ſtatutum Vrb. lib. 1. cap. 151. Rub. ad deciſ. 81. num. 17.
Hoc caſu deſperari poterit de eorum validitate, ibid. num. 46.
Contractus ratione doli, vitiatur ipſo iure. Rub. ad deciſ. 16. num. 176.
Contractum acceptans ab alio geſtum, tenetur illud acceptare cum omnibus ſuis qualitatibus. Rub. ad deciſ. 1. num. 54.
Id tamen procedit, data ſcientia dictarum qualitatum alias ſecus, quia ſine ea abeſt conſenſus, ibid. num. 55. & 56.
Contractum vti læſiuum reſcindere intendens, tunc reſtitutio acceptorum, impedit proceſſum ad vlteriora. Rub. ad deciſ. 81. num. 60.
Quando id à parte opponitur, ſecus verò parte non opponente, ibidem.
Contractus à minoribus celebrati non ita fraudolenti præſumuntur, ac illi à filijsfamil. maioribus geſti, deciſ. 104. num. 18.
Contractus ſimulatio probata non excluditur ex promiſſione facta obſeruandi omnia, deciſ. 36. num. 33.
à Contractu recedere volens, debet prius omnia accepta eius occaſione, reddere alias ſuccumbet. Rub. ad deciſ. 81. num. 51.
Et hoc habet locum non ſolum in tranſactione, ſed in quocumque alio contractu, cuiuſuis generis ſit. Rub. ad deciſ. 81. num. 52.
Quod procedit ſiue ſit Eccleſia, ſiue Minor agat ad reſciſſionem, ibid. num. 53. & 54.
Siue ſimus in locis pijs, ſeu in Monaſterio, num. 56.
Siue in muliere, vel minore, ibid. num. 57. & 58.
Contrahens cum filiofamil. qui medio iuramento ſe patremfamil. dixit benè contrahit, deciſ. 111. num. 12.
Contractus geſti per minores ſine ſolemnitatibus apti ſunt parere obligationem naturalem, & quando id ſit verum. Rub. ad deciſ. 81. num. 101.
ex Contractu inito cum muliere, vel minore, ſine ſolemnitatibus Statuti Vrbis lib. 1. cap. 151. non oritur, nec ciuilis, nec naturalis obligatio. Rub. ad deciſ. 81. num. 26.
Contractum acceptans ab alio geſtum, tenetur illud acceptare cum omnibus ſuis qualitatibus. Rub. ad deciſ. 1. num. 54.
Id tamen procedit, data ſcientia dictarum qualitatum alias ſecus, quia ſine ea abeſt conſenſus, ibidem num. 56.
Contractus reſciſſionem petens ex capite læſionis, non auditur, niſi reſtituat accepta licet læſio prætendatur, enormiſſima. Rub. ad deciſ. 81. num. 62.
Et Rota ex hoc capite denegat remiſſoriam ad probandam talem enormiſſimam læſionem, niſi reſtitutis prius acceptis, ibid.
Contractus mulieris vig. Conſtit. Marchiæ requirit Iudicis decretum, & proximiorum conſenſum, deciſ. 3. num. 19.
in Contractibus aſſertio facta, vt contrahentes facilius inducerentur ad contrahendum, & ſine qua non eſſent contracturi, non poteſt poſtea tanquam erronea reuocari, deciſ. 1. numer. 25.
Contrahens cum aliquo tamquam filio naturali alicuius non poteſt poſtea eum pro tali reprobare, deciſ. 157. num. 3.
Contractus ſimulatus, depictus, & figuratus dicitur. Rub. ad deciſ. 1. num. 21.
Contractus ſimulatus dicitur extrinſecus apparens, & intrinſecus vacuus. Rub. ad deciſ. 1. num. 22.
Contractus ſimulatus habet veri ſuperficiem, & medullam falſi. Rub. ad deciſ. 1. num. 23.
Contractus plures dicuntur iuxta multiplicitatem rerum, etſi in vno tantum inſtrumento fuerint celebrati, deciſ. 154. num. 17. 18. & 20.
Contractus plures in eodem inſtrumento celebrati, quando correſpectiui, & correlatiui dicantur, deciſ. 154. num. 20.
Contrahentes ſibi imputent, dum clarè, & apertè loqui poterant. Rub. ad deciſ. 199. num. 143.
Contractus aliquis, quando eſt perficiendus, cautè procedatur. Rub. ad deciſ. 199. num. 127.
Contractus initus à procuratore per inſtrumentum publicè, & palam præſumitur initus ſecundum voluntatem Domini non autem contra, deciſ. 154. num. 38.
ad Contractus diſtractionem agere volens, prius debet probare adimpleuiſſe ex parte ſua, reſtituendo accepta. Rub. ad deciſ. 81. num. 83.
Contractus emphyteuſis non reperitur poſitus inter contractus bonæ fidei. Rub. ad deciſ. 199. num. 90.
Contractus emphyteuſis eſt ſtricti iuris, & iſta eſt indubitata omnium concluſio. Rub. ad deciſ. 199. num. 91.
Contrahentes ſimulatè, ea intentione, qua ſtipulantur, eadem iurant. Rub. ad deciſ. 1. num. 44.
in Contractu ſimulato, ſicuti deficit conſenſus contrahentium, ita & in iuramento in ipſo interpoſito. Rub. ad deciſ. 1. num. 45.
Contractus plurium rerum pro ea re ſubſtinetur pro qua fuit ſoluta gabella modo pretium fuerit in ſingulis diſtributum, deciſ. 154. num. 18.
Contrahentes, ſi cautius negotiarent, non ita facilè in promptu damna inciderent. Rub. ad deciſ. 199. num. 141.
Contractum impugnare non poteſt, qui illum approbauit per interpoſitionem decreti, & conceſſionem licentiæ contrahendi, deciſ. 48. num. 11.
Contractus præſumitur ſimulatus, ſi omnes expenſæ fuerint ſolutæ à parte quæ eas ſoluere non debebat, deciſ. 63. numer. 20.
Contrahens cum filio famil. doloſo, licet careat actione ex contractu,

tractu per ſtatutum ſublata, agit tamen actione de dolo, deciſ. 111. num. 9.
Contrahentium qualitas multum conducit ad eſſequendam eorum voluntatem. Rub. ad deciſ. 265. num. 143.
in Contractibus verba ambigua interpretanda ſunt, contra eos, qui in illis ſe fundant. Rub. ad deciſ. 199. num. 144. & 145.
Contractus, & conuentiones dum fiunt vigili oculo ſtetur, ne oſcitanter verba impropria apponantur. Rub. ad deciſ. 199. num. 101.
Contractus plures in eodem inſtrumento celebrari de Iure non repugnat, deciſ. 154. num. 12.
Contractus initus cum iudice, ſeu officiali meticuloſus dicitur, deciſ. 274. num. 1.
Contrahentes, ſi aliquid voluiſſent, id ſciuiſſent exprimere. Rub. ad deciſ. 199. num. 119.
Contrahentium voluntas ſiue verbis expreſſa, ſiue ex coniecturis deſumpta ſufficit ad conſtitutionem fundi dotalis, deciſ. 259. num. 2.
Contractus à verborum in illo expreſſorum nomen accipit, deciſ. 259. num. 5.
Contrahentes non aliter quam expreſſerunt ſenſiſſe dicuntur, deciſ. 259. num. 5.
Contractus ſub impoſſibili conditione celebratus non tenet, deciſ. 107. num. 11.
Contractus ſponſalium debet à ſe reijcere omnem conditionem impoſſibilem, & ſolam liberam futuri matrimonij promiſſionem continere, deciſ. 107. num. 12.
Contractus etiam inter alios celebratus acquiritur abſenti, ſi pro eo Notarij ſtipulatio interuenit, ibid. num. 10. & 11. deciſ. 537. num. 5.
Contractus, ſeu aſſignatio facta ex falſa cauſa, vel per errorem, corruit, & quando, deciſ. 1. num. 4. cum ſeqq.
Amplia, & fortiùs ſi ſit cauſa finalis, ibid.
Contractus à minore celebratus ſine ſolemnitatibus ratificatus non dicitur ex ſucceſſiua fructuum ſolutione, deciſ. 187. num. 8.
Contractus rogatus à perſona priuata. vel Notario inhabili remanet in ſuo eſſe, ſed per illius inſtrumentum non probatur, deciſ. 525. num. 14.
Contrahentes non cenſentur ſenſiſſe de caſu impoſſibili, nec de illo ſe obligare voluiſſe, deciſ. 145. num. 13.
Contractus cenſetur ab initio initus, & ſtipulatus cum recognitore bonæ fidei, deciſ. 48. num. 5.
in Contractibus, & maximè ſtricti iuris, qualis eſt contractus emphyteuticus, maſculinum non generat fœmininum. Rub. ad deciſ. 26. num. 538.
Contractus nullus tunc ſuppletur per iuramentum, quando eſt ſimpliciter nullus, non autem ſi ſit ipſo iure nullus. Rub. ad deciſ. 1. num. 17.
Contractus, quando eſt nullus, ratione conſenſus, tunc in eo nihil operatur iuramentum. Rub. ad deciſ. 1. num. 18.
Contrahens cum minore, vel perſona priuilegiata non tenetur eſſe ſollicitus de verſione, ſed ſufficit cauſam fuiſſe veram, deciſ. 190. num. 9.
Intellige concluſionem procedere, in alienatione voluntaria, ſecus ſi ex cauſs æris alieni, ibid.
Contrahens cum Tutore probare debet illum fuiſſe Tutorem legitimum de tempore obligationis, deciſ. 64. num. 5.
Contractus factus cum Iudice ſuſpicione metus non caret, deciſ. 17. num. 13.
Fallit quando facilè haberi poteſt recurſus ad ſuperiorem, deciſ. 17. num. 14.
Contractus cenſetur geſtus tempore ſanæ mentis, deciſ. 576. num. 6.
CONTRADICTÆ fieri non poſſunt, vbi adeſt procurator in curia, quia ille citari debet, deciſ. 293. num. 8.
Contradictarum proceſſus dicitur validus, etiam vbi adeſt procurator, ſi ille abſens reperitur, deciſ. 193. num. 8.

CONTRADICTOR.

Contradictor legitimus dicitur etiam, qui non poſſidet, ſi teneat alia bona eiuſdem naturæ, deciſ. 69. num. 16.
Contradictor legitimus dicitur, qui ab Aduerſario principaliter in cauſa citatur, deciſ. 69. num. 16.
Contradictor legitimus dicitur habens intereſſe, etiam quod non poſſideat, deciſ. 69. num. 17.

CONTRARIA.

Contraria petens, non auditur. Rub. ad deciſ. 131. num. 290.
Contraria ſunt naturæ coniuncta, & ea, quæ videntur inter ſe pugnantiſſima ſimul tamen cohærent. Rub. ad deciſ. 135. num. 180.
Contrariorum eadem eſt diſciplina, deciſ. 58. num. 4.
Contrarijs duobus poſitis, neceſſarium eſt, alterum eſſe falſum. Rub. ad deciſ. 131. num. 189.
ad Contrarietatem euitandam diſtinctio eſt ſalutaris medicina. Rub. ad deciſ. 131. num. 190.
Contraria contrarijs ſunt curanda, ſecundum DD. Medicos. Rub. ad deciſ. 131. num. 176.

CONTVMACIA.

Contumacia etiam in minimo ſufficit ad effectum, vt non dicatur ſufficienter paritum. deciſ. 143. num. 4.
Contumacia Rei impedire non poteſt conteſtationem litis, ſtante voluntate Actoris, deciſ. 108. num. 10.
Contumacia partis non comparentis accuſari debet eadem die, & hora, in qua cadit citatio, deciſ. 59. num. 6.
Contumacia rei contra quem fuit declaratoria relaxata ſatis conſtare dicitur, deciſ. 257. num. 4.
Ex quo ille non ſe obtulit promptum ad parendum, ibidem & num. ſeq.
Contumax dici non poteſt perſonaliter non citatus, deciſ. 97. num. 8.
CONVENTVS non tenetur ex obligatione facta à Monachis abſque ſolemnitatibus præſertim ex fideiuſſione quæ eis eſt prohibita, deciſ. 103. num. 1.

CONVENTIO.

Conuentio inter partes, de ſtando ſimplici declarationi alterius partis, ea ceſſat, ſtante dolo declarantis. Rub. ad deciſ. 16. num. 24.
Conuentiones tacitæ intelligendæ ſunt ſecundum ſubiectam materiam. Rub. ad deciſ. 562. num. 122.
Conuentio tacita non debet plus operari, quàm expreſſa. Rub. ad deciſ. 562. num. 123.

COPIA.

Copia Bullæ nihil probat, deciſ. 246. num. 3.
Copijs publicis deſumptis ab originalibus ſtandum eſt, deciſ. 121. num. 13.
Copia teſtamenti, eiuſque exemplum non ſufficit ad immiſſionem obtinendam, deciſ. 96. num. 3.
Copia ſcripta ab eo qui ſcripſit originale ſicuti probat filia negotia ita probat teſtamentum, deciſ. 166. num. 29. & 30.
Fortius ſi fuit tranſmiſſa à teſtatore animo propalandi ſuam voluntatem, ibid. num. 31. & 32.
COPVLA ad effectum matrimonij non eſt neceſſaria ſtante conſenſu, deciſ. 189. num. 2.
COPVLA æquat omnia copulata, & pariformiter ceterminat, deciſ. 199. num. 7.
CORDVBA, & LVCENA tempore Vrbani VII. & Alexandri III. erant ſub poteſtate Maurorum, deciſ. 47. num. 32.
CORDVBA. & LVCENA fuerunt ex poteſtate Maurorum recuperatæ de anno 1540. deciſ. 47. num. 33.

CORRECTIO.

Correctio librorum quando eſt approbata à viris celeberrimis, ac exceptione maioribus non reuocatur in dubium, niſi exhibeantur fundamenta æquè valida, deciſ. 92. num. 55.
Correctio, & contrarietas eſt ſemper vitanda, deciſ. 540. num. 5.
Correctoria Iuris communis ea quæ ſunt, ſtricta interpretatione, quaſi freno, inter expreſſorum metas, coercenda ſunt. Rub. ad deciſ. 16. num. 68.

CORRESPECTIVA.

Correſpectiuorum ea eſt natura, vt vnum etiam pro rata alterius deficientis, deficiat, deciſ. 278. num. 13.
in Correſpectiuis non poteſt acceptari vnum ſine altero, deciſ. 14. num. 15.
CORRVPTELÆ attendi non debet, deciſ. 194. num. 7.
CRATES philoſophus magnum auri pondus abiecit, non putando poſſe ſimul, & philoſophiam, & aurum poſſidere. Rub. ad deciſ. 131. num. 267.
CREATIO cenſus mediante ficta numeratione non facit quin pretium dicatur effectualiter ſolutum, in caſu quo illud cum effectu ſolui debebat, deciſ. 213. num. 10.
CREATVRA omnis inſtinctu naturali mouetur ad benefaciendum ei, qui ſibi benè facit. Rub. ad deciſ. 91. num. 34.

CREDITOR.

Creditor anterior cum hypotecha pulſatus Saluiano impedit illius effectum, deciſ. 207. num. 1.
in Creditorum præiudicium, ſi aliquid ſubſiſtat ad tempus, id quoque debet ſubſiſtere in præiudicium legitimæ filiorum. Rub. ad deciſ. 29. num. 85.
Creditor conuenit hæredem tempore confectionis inuentarij pendente vti poſſeſſorem non vti hæredem, deciſ. 170. num. 15.
Creditor inueſtigare debet conditionem eius cum quo contrahit, deciſ. 111. num. 52.
Creditor, qui factis calculis confeſsus fuit, puta centum eſse à debitore ſoluenda, dicitur de reliquo ſatisfactus, deciſ. 75. num. 72.
Creditor habens obligatum virum ex promiſſione de rato nomine vxoris ſibi imputet ſi conſtante matrimonio non curauit ratificationem, deciſ. 145. num. 19.
Creditor ſi eſt in quaſi poſſeſſione exigendi contra defunctum datur hæc manutentio non obſtante anterioritate crediti ipſius hæredis beneficiati, deciſ. 554. num. 8.
Donec pro illius parte non fuerit probata concludenter inſufficientia hæreditatis, ibidem num. ſeq.
Creditor poſterior non repellitur à conſecutione ſui crediti ex-

cep[illegible]one cred[illegible] anterioris hæredis beneficiati, deciſ. 254. num. 9.
Si [illegible] eſt capax pro vtriuſque ſatisfactione, prout præſumitur, donec contrarium probetur, ibid.
Cred[illegible]ores ſi habeant ſui debitoris adminiſtrationem, dicuntur ſingulares ſucceſſores.
ac propterea in illis facere poſſunt niſi illud, quod ipſe debitor de bonis ſuis facere potuiſſet, deciſ. 247. num. 20.
Creditor ex obligatione Camerali poſſit ne agere executiuè contra debirorem ipſe debitor ſit creditor, deciſ. 169. num. 7.
Creditor non poteſt pendente termino confectionis inuentarij agere contra hæredem, deciſ. 170. num. 14.
Creditor exigendo ſuum creditum dicitur illud acquirere irreuocabiliter. Rub. ad deciſ. 29. num. 128.
Creditori intereſt habere debitorem locupletem, non autem inopem, & non ſoluendo, deciſ. 90. num. 26.
Creditor pupilli, ſi longè poſt alienationem bonorum illius appareat ſatisfactus.
Ex inde apparet pecunias ex venditione bonorum redactas non fuiſſe in eius vtilitatem conuerſas, deciſ. 190. num. 11.
Creditorem obtinentem mandatum pro aliqua parte non eſt veriſimile ſuſcipere voluiſſe obligationem pro toto, deciſ. 213. num. 5. & ſeq.
Creditor, dicitur amiſiſſe facultatem ſibi conceſſam à teſtatore, circa declarationem. Rub. ad deciſ. 16. num. 23.
Quando doloſè declarationem feciſſet, ibid.
Creditor anterior tunc poteſt auocare pecuniam ſolutam poſteriori creditori, quando ſolutio à debitore proximè decocturo fuit facta. Rub. ad deciſ. 13. num. 130.
Creditores admittuntur ad bona ſui debitoris, & non ad aliena. Rub. ad deciſ. 16. num. 50.
Creditores non poſſunt prætendere acquiſiuiſſe aliquam hypothecam, ſuper bonis debitoris, ſi non erant in ipſius dominium. Rub. ad deciſ. 16. num. 51.
Creditum anterius præbet hæredi beneficiato iuſtam cauſam denegandi ſolutionem creditori poſteriori, deciſ. 254. num. 4.
Etiam quod ille eſſet in quaſi poſſeſſione exigendi contra defunctum, ibid. & num. ſeqq.
Creditum illiquidum, & turbidum non eſt aptum compenſari cum credito claro, & indubitato, deciſ. 225. num. 19.
Creditum illiquidum non impedit immiſſionem in Saluiano, deciſ. 62. num. 5.
Creditum exactum non admittit compenſationem. Rub. ad deciſ. 29. num. 106.
CREDVLITAS ſola ſufficit ad præſcriptionem, deciſ. 238. num. 4.
CVLPAM cum negligentia arguat, ideò negligens id ſibi debet aſcribere. Rub. ad deciſ. 1. num. 73.
CVRA animarum formaliter reſidet in Parocho, deciſ. 12. numer. 11.
Cura animarum ſpectat ad Epiſcopum quando Oppidum non eſt ſubiectum alicui certæ Parochiæ, deciſ. 31. num. 7.

D

DAMNVM.

Damnum, ſi alicui obuenit, quia cautè non fuit negotiatus, de ſe ipſo tantum conquerat. Rub. ad deciſ. 199. num. 102.
Damnum, qui deſpicit propter amicum, iuſtus eſt. Rub. ad deciſ. 262. num. 262.
Damnum is ſentire videtur, qui lucrum amittit. Rub. ad deciſ. 29. num. 111.
Damna, & intereſſe expreſsè ſtipulata debentur etiam in caſu, quo alias non deberentur, deciſ. 48. num. 28.
DARII Regis mater, cum ob errorum adoraſſet loco Alexandri Magni Hepheſtionem illius amicum, quod ei dixerit Alexander, ne turbaretur. Rub. ad deciſ. 262. num. 28. & ſeq.
DATARIA nihil firmat in ſui præiudicium ſine licentia poſitiua, & patientia Pontificis, deciſ. 204. num. 35.

DATIO.

Datio Curatoris propter delirium mentis in qua proximiores non fuerunt citati non aufert teſtamenti factionem, deciſ. 290. num. 18.
Amplia ſi nec ipſe teſtator citatus fuit, ibid.
DATIO curatoris propter delirium mentis ſicut impedit bonorum adminiſtrationem, ita & factionem teſtamenti interdicit, deciſ. 294. num. 5.
Limita, vt num. ſeq.
DATIO in ſolutum per hęredes mariti in bonis proprijs illius pro dore fieri non poteſt in preiudicium creditorum vbi mulieri ſola actio pro fundo dotali competebat, deciſ. 118. num. 17.

DEBITOR.

Debitor non poteſt præiudicare creditori, in ſolutione ſui crediti. Rub. ad deciſ. 29. num. 112.
Debitorem conſtituens ſe de eo, quod vel tertius, vel ipſe nudo pacto antea te[illegible]atur ex ædicto Prætoris conuenitur, deciſ. 109. num. 4.
Debitor, ſi ſciat, ſe non eſſe ſoluendo, & nihilominus promiſit ſoluere merces emptas, arguitur dolus ex hoc. Rub. ann. 16. num. 204.
Debitor, ſi ſentiat vires ſui patrimonij exinanire, & penitus deficere, non poteſt emere abſque tali certioratione. Rub. ann. 16. num. 206.
Debitor ſi creditori aliquid pro ſuo credito ceſſerit, & poſtea in pecunia numerata ſoluat debitum, extinguitur obligatio tradendi quod ceſſerat, deciſ. 125. num. 4.
Debitor ſtipulari poteſt ab altero, quod ſoluat debitori ſuo, quod ipſe ei debet. Rub. ad deciſ. 81. num. 149.
Et hoc intellige verum dummodo verba obligationis directa ſint in debitorem, & executiua in creditorem, ibidem num. 150.
Debiror principalis ſi aliquis ex fideiuſſore fuiſſet effectus non habet contra quem reportare ceſſionem, deciſ. 57. num. 20.
Debitor cenſus nunquam dicitur debitor ſortis niſi, cum declarauerit velle cenſum redimere, deciſ. 109. num. 6.
Debitorem eſſe ſoluendo de tempore celebrati contractus ſufficit, vt ſuſtineatur renunciatio mulieris, ſuper certis bonorum corporibus eiuſdem debitoris, deciſ. 217. num. 11.
Amplia quia habet locum etiam in contractibus habentibus tractum ſucceſſiuum, deciſ. 217. num. 12.
Debitor delegatus non eſt liberatus in præiudicium illorum, quibus delegans erat obligatus, deciſ. 303. num. 9.
Debitor vt dicatur liberatus per delegationem factam de altero ſuo debitore neceſſaria, eſt ipſius debitoris acceptatio, deciſ. 303. num. 10.
Debitoris detrimentum ſæpè in damnum creditoris redundat, deciſ. 90. num. 28.
Debitoris nomen, quando quis aſſignauit alicui, ſi deinde illud exigat, dicitur aſſignationi contrauenire, deciſ. 164. num. 22.
Debitor, quando ſtipulatus eſt ab altero, vt debita ſua ſoluat, actio acquiritur ipſi debitori. Rub. ad deciſ. 81. num. 151.
Limitatur tamen id, quando accollator partem debiti ſoluit, quia ſic cenſetur in totum creditum agnouiſſe, ibidem num. 152. & 154.

DEBITVM.

Debitum ſuum, dum quis extinguit, dicitur locupletari. Rub. ad deciſ. 81. num. 146.
contra Debitores omnia iura clamitant, ibid. num. 147.
Debitum ex obligatione Camerali inuito creditore retineri non poteſt, deciſ. 169. num. 6.
à Debitis, ſe liberare valdè fauorabile eſt. Rub. ad deciſ. 81. num. 147.
Debita occaſione negotij contracta nomine proprio fratris negotiantis indicant illud non eſſe commune, ſed proprium, deciſ. 68. num. 8.
Debitor hæreditaria tranſeunt in ceſſionarium hæreditatis, deciſ. 225. num. 5.
in Debito conditionali non dicitur nata actio, niſi poſt aduentum diei, deciſ. 3. num. 6.
DECEDENS ab inteſtato cenſetur ſuam voluntatem conformare diſpoſitionis iuris communis, deciſ. 251. num. 14.
DECEPTIS, & non decipientibus iura ſubueniunt. Rub. ad deciſ. 16. num. 41.

DECIMÆ.

Decimæ ſunt ſoluendæ ei ad quem ſpectat animarum cura, deciſ. 31. num. 7.
Decimæ ſunt tributa egentium, deciſ. 76. num. 20.
Decimarum conceſſio ad fauorem perſonæ laicæ non alias valere poteſt, quam ex gratia, aut Beneplacito Apoſtolico, deciſ. 249. num. 13.
Decimarum onus cenſetur annexum, & intrinſecum eiſdem bonis, deciſ. 31. num. 4.
Decimæ quoad ſubſtantiam ſolutionis ſunt inſtituta à Domino: quoad modum, & quantitatem ab Eccleſia, deciſ. 31. num. 5.
Decimæ quas Summi Pontifices laicis concedebant, pluribus ex cauſis illas concedere ſolebant, deciſ. 249. num. 22.
Decimarum conceſſiones, cum illæ dicantur adinuentæ pro augendo honore Dei, deciſ. 249. num. 23.
Satis Deus honorari dicitur ſi eas recipiens à Pontifice recognoſcit, ibid.
Decimæ, & alia emolumenta propriè ſumpta debentur Eccleſiæ Parochiali, deciſ. 85. num. 1.
Decimæ poſſeſſæ per laicum vigore immemorabilis cum fama priuilegij tanquam liberæ, & allodiales reputantur, deciſ. 76. num. 16.
Vbi verò iure feudi poſſidentur, tunc dominium directum remanet penes Eccleſiam, vtile verò in laicum transfertur, deciſ. 76. num. 17.

Quar-

Quarta decimarum omnium fructuum in territorio collectorum debetur Epiſcopo, deciſ. 142. num. 7.
Decimæ debitæ laico titulo in feudationis ante Concilium Lateranenſe non comprehenduntur in priuilegio aliquem eximente, deciſ. 472. num. 24.
Decimæ ſi poſſidentur vigore immemorabilis cum fama priuilegij, liberè,& tanquam allodiales poſſidentur, deciſ.47.num.36.
Si verò iure infeudationis, tunc dominium directum remanet penes Eccleſiam, deciſ. 47. num. 35.
Habens intentionem fundatam ſuper decimis poteſt illa conſequi, ſiue ex actione confeſſoria, ſiue ex officio Iudicis, deciſ. 149. num. 2.
Decimæ ſi præſumuntur de iure ſpirituales, & fuerint ſolutæ domino temporali ſunt indebitæ ſolutæ, deciſ. 149. num. 9.
Exiſtentia Terræ ad effectum perceptionis quartæ decimarum, vt ſit in aliqua diœceſi probatur per teſtes deponentes vidiſſe Epiſcopos illius diœceſis illam viſitare, & viſitaſſe Sacramentum Criſmatis, deciſ. 142. num. 1.

DECISIO.

Deciſio in qua articulus non ex profeſſo, ſed incidenter fuit diſcuſſus, parum attendi debet, deciſ. 45. num. 30.
Deciſiones emanata ad fauorem alicuius, & canonizzatoriæ iurium illius non impediunt, quia tertius docendo etiam de aliquali intereſſe admitti non debeat ad cauſam, & quare &c. deciſ. 281. num. 4.
Deciſiones Rotæ in eiſdem cauſis inſeruiunt pro firmanda ſententia in alijs, deciſ. 204. num. 14. & 15.

DECLARATIO.

Declaratio obligationis iam contractæ poteſt fieri etiam debitore inuito, aut ignorante, deciſ. 57. num. 22.
Declarationi Papæ ſtandum eſt, deciſ. 10. num. 17.
Declaratio facta à procuratore ſi eſt veriſimilis attenditur, deciſ. 154. num. 40.
Declaratio parendi mandato Rotali quando ſufficiat pro obtinenda abſolutione à cenſuris, deciſ. 49. num. 7.
Declaratio facta à lingua Equitum religioſi Hieroſolymitanæ non præiudicat non citatis, deciſ. 140. num. 7.
Declarans ſe non poſſidere, nec in cauſa habere intereſſe, non poteſt deinde agere pro attentatis, deciſ. 206. num. 5.
Declaratio partis magis attenditur quam teſtes ſingulares, & intereſſati, deciſ. 244. num. 33.
Declaratio teſtatoris multum attenditur ad effectum, vt donata à teſtatore filio imputanda ſint in legitimam, deciſ. 242. num. 21. & 22.
Declaratio voluntatis ſubſtinet teſtamentum Clerici conditum ante Clericatum, deciſ. 166. num. 44.
Declarationes, & aſſertiones defuncti non poſſunt ab illius hærede ſiſine inuentario aut alio, ab eo cauſam habente impugnari, deciſ. 93. num. 12.

DECOCTIO DECOCTOR.

Decoctioni, quando quis ex proximus, omnia ſimulatè, & plena fraudibus operatur. Rub. ad deciſ. 16. num. 119.
Decoctioni, qui ſunt proximi à communiter accidentibus ſolent eſſe pleni fraudibus. Rub. ad deciſ. 16. num. 131.
Decoctores iniqui, & doloſi, quare vltimo ſupplicio plecti non debeant, cum ſint peiores, quam graſſatores. Rub. ad deciſ. 16. num. 169.
Decoctoribus, quàm ampla, & ſpatioſa via aperta ſit, & quotidie eorum numerus creſcat. Rub. ad deciſ. 16. num. 150.

DECRETVM.

Decretum à quo non fuit appellatum in iudicatum tranſiuit, deciſ. 278. num. 12.
Decretum à Iudice interpoſitum corruit non exiſtente vera cauſa ſuper qua interpoſitum eſt, deciſ. 34. num. 21.
Decretum Iudicis, vbi eſt attentatum debet ante omnia cum omnibus inde ſecutis reuocari, deciſ. 170. num. 4.
Decretum iudicis nullum, & iniuſtum executioni demandati non debet, deciſ. 125. num. 1.
Decretum Iudicis in contractibus mulierum requiſitum dicitur ſolemnitas formalis, & ſubſtantialis, deciſ. 276. num. 1.
Decreto ad fauorem alicuius emanato renunciatum dicitur, ſi non conſtat de intimatione aduerſario facta, deciſ. 282. num. 8.
Decretum irritans appoſitum ſuper certo corpore beneficij afficit etiam poſſeſſionem illius, deciſ. 252. num. 4.
Decretum irritans generaliter appoſitum, non impedit manutentionem, donec diſcutiatur an ſit locus decreto, deciſ. 252. num. 5.
Decretum irritans claudit os parti, & ligat manus iudici, deciſ. 26. num. 11.
Decretum irritans annullat actum præter formam geſtum, deciſ. 71. num. 20.
Decretum irritans non tollit inſiſtentiam facti, ſed illud priuat omni iuris effectu, deciſ. 252. num. 1. & 2.
Decretum irritans regulatur ſecundum naturam negotij principalis, & nihil vltra illum operatur, deciſ. 26. num. 13.
Decretum irritans licet annullet poſſeſſionem quoad iuris effectum, non tamen tollit de tentationem, & facti inſiſtentiam, deciſ. 247. num. 11.
DEFECISSE, non poteſt dici id, quod nunquam apparuit, & Leges nunquam ſimiles monſtruoſitates admittunt. Rub. ad deciſ. 1. num. 38.
DEFECTVS conſenſus, eſt ſic malignantis naturæ, vt aptus ſit ad omnia radicitus ſubuertenda. Rub. ad deciſ. 1. num. 8.
DEFECTVS non captæ poſſeſſionis beneficij in tempore allegari non poteſt contra habentem reſtitutionem in integrum, deciſ. 252. num. 19.
DEFENSIONEM alienam ſuſcipere eſt officium virile, & non muliebre. Rub. ad deciſ. 262. num. 169.
DELEGATIONIS natura, ea eſt, vt primus debitor liberatur remaneat ab obligatione qua obſtrictus tenebatur, & in illius locum ſuccedat debitor delegatus, deciſ. 303. numer. 12.
DELIBERATIO facta pro diuerſo credito non parit exceptionem in alio, deciſ. 116. num. 9.
Deliberatio parit exceptionem ſolutionis pro eo credito, pro quo illa emanauit, deciſ. 116. num. 7.

DEMENTIA.

Dementiam allegans in contrahente ad effectum reſciſſionis contractus illam concludenter probare tenetur, deciſ. 276. num. 3.
Dementia non plenè probata non poteſt infringere contractum, deciſ. 27. num. 16.
Dementia deducitur à probatione extremorum, quia tunc medio tempore præſumitur, deciſ. 276. num. 7.

DEMONSTRATIO.

Demonſtratio fruſtra adijcitur rei demonſtratæ, deciſ. 234. num. 10.
Demonſtrationes duæ tantum ſufficiunt ad probandam confinium identitatem, deciſ. 205. num. 14.
Denunciatio prima, non eſt facienda Domino directo, quando emphyteuta intendit donare emphyteuſim. Rub. ad deciſ. 131. num. 196.
Et ratio eſt, quia tunc dictus Dñs non poteſt prætendere prælationem in donatione, ibid. num. 198. & 351.
Et idem eſt in permutatione, & in diuiſione.
DEPONERE non eſt ſoluere, deciſ. 158. num. 8.
DEPONERE pecunias non eſt ſoluere, deciſ. 234. num. 12.
DEPOSITARIVS ex natura depoſiti ſtatim pecunias reſtituere tenetur, deciſ. 154. num. 25.
DEPOSITARII iudicialis confeſſio probat aduerſus quamlibet perſonam, etiam quod ſit tertius, deciſ. 288. num. 5.
DEPOSITVM ſi non eſt liberum, & integrum non ſuffragatur, deciſ. 158. num. 9.
Depoſitum ſi non eſt integrum,& liberum non releuat, deciſ. 234. num. 13.
Depoſitum eſſe integrum probare ſpectat ad debitorem non creditorem, deciſ. 234. num. 14.
DEROGATIO præſumitur ex lapſu longiſſimi temporis cum obſeruantia, deciſ. 245. num. 30.
DEROGATIO Conſtitutionis Pontificiæ reſtringitur ad expreſſa, & non extenditur de caſu ad caſum, deciſ. 159. num. 8.

DESCENDENTIA, DESCENDENS.

Deſcendens à primis fundatoribus non requiritur in probatione pertinentiæ iuriſpatronatus, deciſ. 220. num. 24.
Sed ſufficit probare deſcendentiam ab vltimo poſſeſſore, ibid.
Deſcendentibus in conditione poſitis veniunt ne dum maſculi, ſed etiam fœminæ, deciſ. 50. num. 6.
Deſcendentibus in conditione quæuis fœmina continetur, deciſ. 170. num. 20.
Deſcendentium vocatio ex certis perſonis verificatur in primis, abſque eo, quod ad alteriores porrigatur, deciſ. 255. num. 4.
Contra, ibid. num. 9. & ſeqq.
DETERMINATIO plura reſpiciens determinabiliæ æqualiter determinare debet, deciſ. 129. num. 10.
Quæ ſunt in vnica oratione contenta debent æqualiter ac pariformiter determinari, deciſ. 135. num. 24.
DETRACTIONES competentes hæredi grauato ſuffragantur etiam habentibus cauſam ab illo, deciſ. 269. num. 7.
DEVOLVTIO ſi euenit culpa Emphyteotæ, Dominus directus acquirit etiam omnia melioramenta, deciſ. 40. num. 21.
Deuolutionis ad effectum duo concludenter probari debent, & dominium directum, & identitas rei emphyteoticæ, deciſ. 198. num. 2.

DEVS.

Deus quos coniunxit, homo non ſeparet, procedit etiam ipſius coniugibus volentibus, deciſ. 189. num. 10.
Deus in populorum pœnam quandoque dat dominatores effeminatos ſecundum Iſaiam. Rub. ad deciſ. 262. num. 178.
Deus ſimilem ſemper ducit ad ſimilem. Rub. ad deciſ. 262. n. 15.
Deus Omnipotens non poteſt ea, quæ implicant contradictionem. Rub. ad deciſ. 1. num. 41.
Deo nihil gratum eſt, ſine pace, nec munus ad aram. Rub. ad deciſ. 29. num. 8.

A Deo ſolum comprehenſus ea, quæ conſiſtunt in animo. Rub. ad deciſ. 16. num. 18.
ad Deum nemo flens aliquando acceſſit, qui non quod poſtulauerit, acceperit. Rub. ad deciſ. 262. num. 258.
DEVM benedicentes in aduerſis hoc ſignum eſt indubitatum, eſſe de familia Saluatoris Noſtri. Rub. ad deciſ. 16. num. 161.

D I C T I O.

Dictio, *alia*, ſignificat ſimilitudinem, non alternatiuam, deciſ. 35. num. 22.
Dictio, *alias*, denotat diuerſitatem, & diſſimulitudinem, deciſ. 51.
Dictio, *alioquin*, in ſtatuto appoſita diſpoſitionem reſoluit, ſi omnes qualitates in ſtatuto enumeratæ non concurrunt, deciſ. 183. num. 11.
Dictio, *aliqua*, poſita in oratione affirmatiua, inducit notam reſtrictionis ad particularia, deciſ. 251. num. 28.
Secus in oratione vniuerſali negatiua, quia ab illa, qualificatur, ibid.
Dictio, *Aliquoties*, de ſui natura exceptionem importat, deciſ. 78. num. 17.
Dictio, *ei*, ſeu verba, *che poſſa ſuccedere*, quod tempus magis reſpicere videantur, deciſ. 209. num. 3.
Dictio, *cioè*, exponitur declaratiuè, deciſ. 255. num. 5.
Dictio, *cioè*, ſtat reſtrictiuè, deciſ. 255. num. 2.
Dictio, *dalle*, denotat cauſam immediatam, deciſ. 255. num. 3. 9. 13. cum ſeqq.
Dictiones, *deinceps*, *quandocumque*, & *in perpetuum* omnia tempora comprehendant, deciſ. 5. num. 7.
Dictio taxatiua, *dumtaxat*, in reſeruatione per Pontificem appoſita, reſtringit reſeruationem ſoli Papæ, alios excludendo, deciſ. 204. num. 2.
Dictio taxatiua, *dumtaxat*, excludit aliam quamcunque perſonam alias etiam comprehenſam, deciſ. 204. num. 3.
Dictio & coniungit inter ſe diuerſa, deciſ. 14. num. 9.
Dictio, *& ſimiliter*, inducit diſpoſitionem præcedenti ſimilem, deciſ. 28. num. 4.
Dictio, *& ſimiliter*, repetit omnes qualitates, & conditiones in præcedenti oratione ſpecificatas, deciſ. 28. num. 5.
Dictio, *ſimiliter*, repetit conditionem *ſi ſine filijs*, in præcedenti vocatione factam, deciſ. 28. num. 7.
Dictio, *pariformiter*, repetit omnes qualitates, & conditiones præcedentis orationis, deciſ. 28. num. 6.
Dictio *etiam* ſtat augumentatiuè, & ampliatiuè, deciſ. 47. numer. 8.
Dictio, *etiam*, exprimit caſum magis dubitabilem, deciſ. 47. num. 8.
Dictio, *etiam*, eſt implicatiua, & comprehenſiua, deciſ. 204. num. 37.
Dictio, *ex*, denotat cauſam, & lineam immediatam, deciſ. 291. num. 7.
Dictio, *ex*, natura exponitur, deciſ. 255. num. 9. & ſeqq.
Dictio, *forſan*, ſtat dubitatiuè, & nihil certè firmat, deciſ. 83. num. 5.
Dictio, *in detti*, repetit ſingula ſuperius expreſſa ſingulariter non ſimul iuncta, deciſ. 192. num. 6. & ſeqq.
Dictio, *in detti*, repetit ſuperius expreſſa ſimul iuncta, non ſingulariter, vbi ſupra ita poſita fuere, deciſ. 192. num. 6. & 7.
Dictio, *in totum*, excludit quamuis minimam partem, deciſ. 52. num. 7.
Dictio, *infra annum proximum*, operatur vt tempus intelligatur currere de momento ad momentum, deciſ. 79. num. 20.
Dictio, *iuxta*, diuerſimodè conſideratur, alias enim ponitur ad determinationem loci, continui, alias loci diſcontinui, & quomodo, deciſ. 195. num. 14. & 15.
Dictio, *iuxta*, oſtendit locum eſſe proximum rei, cui illa adijcitur, deciſ. 195. num. 12.
Dictio, *multoties*, poteſt in duobus, aut tribus vicibus verificari, deciſ. 283. num. 2.
Dictio, *nec non*, eſt repetitiua primæ diſpoſitionis, deciſ. 210. num. 3.
Dictio, *nunc*, denotas tempus præſens, deciſ. 3. num. 22.
Dictio, *omnes*, nihil excludit, deciſ. 143. num. 11.
Dictio, *omnes*, non patitur aliquam reſtrictionem, deciſ. 157. num. 7.
Dictio, *per*, deſignat iter qua fluuius pergit, deciſ. 195. numer. 11. & 13.
Dictio, *per ciò*, denotat cauſam finalem, deciſ. 1. num. 2.
Dictio, *poſt*, ſignificat tempus immediatum poſt actum cui ſubijcitur, deciſ. 20. num 20.
Dictio, *poſt*, & dictio *poſtea*, non differunt, deciſ. 20. num. 22.
Dictio, *poſtea*, ſignificat actum poſtea factum cum aliquo temporis interuallo, deciſ. 20. num. 21.
Dictio, *prædicti*, de ſui natura non refertur, niſi ad perſonas nominatas, deciſ. 183. num. 13.
Dictio, *præſenſi*, nihil firmat, ſeu ponit, in eſſe, deciſ. 1. numer. 20.
Dictio, *quatenus*, importat conditionem, deciſ. 8. num. 9.
Dictio, *quilibet*, eſt diſtributiua, & ſeparat actum inſolidum, deciſ. 44. num. 14.
Dictiones, *quocumque modo*, *& titulo*, alternatim in prima parte diſpoſitionis expreſſæ, & in ſecunda repetita cenſentur, deciſ. 25. num. 22.
Dictio, *quomodolibet*, comprehendit etiam impropria, deciſ. 44. num. 15.
Dictio, *quouis modo*, plura tempora, & infinitatem ſignificat, deciſ. 50. num. 10.
Dictio *quouis tempore*, omne tempus, ac etiam infinitatem demonſtrat, deciſ. 50. num. 10.
Dictio, *ſemper*, poſita in clauſulis non diſpoſitiuis, non dicitur maturè ſuam naturam, deciſ. 165. num. 27.
Dictio, *ſemper*, includit pluralitatem, & diuerſitatem temporum, & caſuum, deciſ. 199. num. 5.
Dictio, *ſemper*, in fideicommiſſis quando operetur effectum in omni tempore, & gradu, & quando non, deciſ. 65. num. 11. & ſeqq.
Dictio, *ſemper*, facit in omnibus æqualem diſpoſitionem, deciſ. 269. num. 5.
Dictio, *ſeu*, ſtat alternatiuè non diſiunctiuè, deciſ. 232. num. 5.
Dictio, *ſub*, ablatiuo abſoluto addita magis conditionem ſtringit, deciſ. 306. num. 3.
Dictiones, *tam*, *& quàm*, tribuunt æqualitatem vtrique copulato, deciſ. 55. num. 15.
Dictiones, *tam*, *& quàm cuiuslibet*, *quilibet*, *& quomolibet*, ſunt alternatiuæ, deciſ. 83. num. 4.
Dictiones *tantùm*, *& dumtaxat*, verba limitatiua dicuntur, deciſ. 46. num. 6.
Dictiones, *tunc & eo caſu*, licet habeant vim reſtrictiuæ non tamen reſtringunt fideicommiſſum, deciſ. 135. num. 30.
Quando teſtator vlterius procedit, & prohibet ampliſſimis verbis alienationem, ibid.
Dictio, *vel*, appoſita circa idem factum ſtat pro ideſt, deciſ. 16. num. 13.
Dictio, *vel*, appoſita inter genus & ſpeciem ſtat pro ideſt, ibid. num. 14.
Dictio, *vltra*, alia includit, & extendit expreſſa, deciſ. 280. num. 2.
Dictio, *vnà cum*, importat æqualitatem in diſpoſitione cui adijcitur, deciſ. 6. num. 3.
Dictio, *vſque*, denotat locum cui deſignatur eſſe terminum, & vltimum confine rei de qua agitur, deciſ. 195. num. 14.
Dictiones vniuerſales, & geminatæ faciunt quemlibet caſum cenſeri in ſtatuto comprehenſum, deciſ. 251. num. 17.

D I E S.

Dies in inſtrumento non appoſitus ex negligentia Notarij, non poteſt præſumi ſtante appoſitione anni, & menſis, deciſ. 79. num. 8.
Dies in inſtrumento non appoſita probari poteſt per teſtes, ibid. num. 3.
DIFFICILIA, & impoſſibilia ferè æquiparantur. Rub. ad deciſ. 16. num. 191.
DIFFERENTIA nulla poteſt conſiderari inter principalem debitorem, & fideiuſſorem inſolidum obligatum, deciſ. 278. num. 10.
DILATIO breuis de iure denegari non debet, deciſ. 246. numer. 5.

D I L E C T I O.

Dilectio arguitur ex priori vocatione facta in teſtamento, deciſ. 255. num. 20.
Dilectio fit ad proximè præcedentia, non ad remota, deciſ. 183. num. 18.
DILIGERE alios, & ſeipſum ſpernere, inſanum eſt. Rub. ad deciſ. 131. num. 132. 235. & 237.
DILIGENTIA præſumitur in ſubiectione rationum, deciſ. 30. num. 11.
DIMENSIO non poteſt fieri, niſi poſt terminos appoſitos, deciſ. 234. num. 4.
DIGRESSIO ad plures gradus ſubſtitutionum plurimum vrget pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, deciſ. 28. num. 16.
Vide in verb. Subſtitutio.

D I S C O R D I A.

Diſcordia, concordia medetur. Rub. ad deciſ. 131. num. 178.
à Diſcordia omnia mala, & peſſima quæque proueniunt. Rub. ad deciſ. 29. num. 9.
DISCRETIVA locutio facta in ſecunda parte teſtamenti, arguit aliter teſtatorem ſenſiſſe in prima, deciſ. 28. numer. 24.
DISSENTIENS vni rei præſumitur conſentire alteri de qua non conqueritur, deciſ. 153. num. 8.
DISSIMILITVDO diſſociat amicitias. Rub. ad deciſ. 262. num. 23.
DISSIMILIVM infida eſt ſocietas, ibidem num. 112.
DISPENSATIO ætatis pro obtinenda commenda cum ſit de reſeruatis Papæ non poteſt ab inferiori concedi, deciſ. 159. num. 2.

DISPENSATIONES aduerſus Conſtitutionem Pij V. dotium moderatoriæ facillimè conceduntur, ac nemini denegantur, deciſ. 172. num. 19.

DISPOSITIO.

Diſpoſitio quælibet debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam. Rub. ad deciſ. 262. num. 123.

Diſpoſitio correctoria Iuris communis ſufficit tantum, vt vnum operetur contra idem ius, licet poſſit plura operare. Rub. ad deciſ. 16. num. 67.

Diſpoſitio noua teſtatoris eandem ſolemnitatem requirit, quam requirit teſtamentum, deciſ. 12. num. 21.

Diſpoſitio fauore piæ cauſæ non aliter valere poteſt, quam ſi aliquid pro legitima relinquatur ijs, quibus illa debetur, deciſ. 96. num. 12.

Diſpoſitiones continentes exheredationem filiorum, & Inſtitutionem Eccleſiæ ab eadem Eccleſia damnantur, ibidem num. 14.

Diſpoſitio generaliter loquens comprehendit omnem redditum, licet modicum vndecumque, & quomodocumque prouenientem, deciſ. 85. num. 3.

Diſpoſitio voluntaria ob diſſimilitudinem non trahitur de caſu ad caſum, deciſ. 209. num. 11.

Diſpoſitio ſe ad aliam referens, non plus, quàm relata operare poteſt, deciſ. 12. num. 17.

Diſpoſitio quælibet, in qua deficit conſenſus, nullius eſt roboris, cum ſit vmbra fallax. Rub. ad deciſ. 1. num. 46.

Diſpoſitio principalis ſi eſt ſimulata, & nulla, ſimulatum, & nullum quoque eſt conſtitutum in ea appoſitum, deciſ. 63. num. 28.

Diſpoſitio generalis reſtringitur per ſpecialem ſubſequentem, deciſ. 43. num. 7.

Diſpoſitio intelligi debet per mentem non per cauillationem, deciſ. 210. num. 3.

Diſpoſitio ceſſat ceſſante ſuppoſito, deciſ. 241. num. 11.

Diſpoſitio cenſetur facta reſpectu illius, qui demonſtratur, deciſ. 150. num. 12.

Diſpoſitio noua, vbi probari prætenditur idem teſtium numerus requiritur, qui eſt in teſtamentis neceſſarius, deciſ. 271. num. 12.

Diſpoſitionis cauſa ceſſante, ceſſat diſpoſitio, deciſ. 11. num. 6.

DISPOSITVM in vno ex copularis, & in alio quoque diſpoſitum cenſetur, deciſ. 55. num. 15.

Diſpoſitum in fauorem alicuius, non debet in illius odium retorqueri, deciſ. 180. num. 9.

DISTINCTIO menſæ inter Abbatem, & Conuentum non datur vbi Monachi non poſſunt habere proprium, deciſ. 21. num. 5.

DISTRIBVTIONES.

Diſtributiones quotidianæ non augent corpus beneficij, vel præbendæ, & debentur propter operam perſonalem, deciſ. 24. num. 9.

Diſtributiones quotidianæ nullam habent communionem cum ipſo beneficio, vel præbenda, ibid. num. 10.

Diſtributiones quotidianæ quid ſint, ibidem num. 14.

Diſtributiones quotidianæ largo modo poſſunt dici fructus beneficij, ibid. num. 15.

Diſtributiones quotidianę quando veniant appellatione fructuum Canonicatus, ibid. num. 16.

Diſtributiones quotidianæ ſunt introductæ fauore cultus Diuini, ibid. num. 17.

Diſtributiones quotidianæ ſi minuerentur facilè poſſet minui cultus diuinus, ibid. num. 18.

DIVERSITAS.

Diuerſitas nominis arguit diuerſitatem corporis, deciſ. 191. num. 14.

Diuerſitas confinium excluditur quoties apparet modernos confines fuiſſe in locum antiquorum ſubrogatos, deciſ. 205. num. 16.

DIVISIO.

Diuiſio, quando eſt patenter erronea cum ratione erroris abſit conſenſus, ideò nullius eſt roboris, & efficaciæ. Rub. ad deciſ. 1. num. 30.

Quod procedit, ſiue error ſit iuris, ſiue facti, ibid.

Diuiſio, quando eſt erronea, aliquid non operatur iuramentum in ea interpoſitum, ſicuti nec decretum Iudicis in ea interuentum, ibid. num. 32.

Diuiſio, quando ſubeſt inæqualitas non præſumitur ex poſſeſſione longi temporis, deciſ. 153. num. 4.

Diuiſionis beneficium fideiuſſoribus competit, deciſ. 237. numer. 8.

Diuiſionis inſtrumentum factum à cohæredibus probat, bona fuiſſe teſtatoris non ſolum inter diuidentes, verum etiam contra illorum ſucceſſores, deciſ. 169. num. 5. & 6.

Diuiſio fieri poteſt etiam ſuper re quæ non poſſidetur, deciſ. 89. num. 11.

Diuiſionis inſtrumentum probat contra diuidentes, & habentes cauſam ab illis, deciſ. 277. num. 5.

DOCTOR.

Doctor intelligi debet iuxta auctoritatem quam allegat, deciſ. 45. num. 22. & 27.

Doctori atteſtanti de conſuetudine non creditur, ibidem numer. 32.

Docti Doctorum conſortio capiuntur, improbi aſſociantur cum improbis, & ſceleratis. Rub. ad deciſ. 262. num. 13.

Simile ſimili neceſſariò eſt amicum, ibidem.

Doctorum diſtinctiones, & altercationes ſpernendæ veniunt, dum textus clarè cantant, ibid. num. 205.

Doctorum opinio, vbi declarando, aut interpretando ſe fundat in lege, aut canone, dicitur ius, non autem opinio, deciſ. 11. num. 15.

DOLVS.

Dolus quando ceſſet in renunciationibus. Rub. ad deciſ. 1. num. 61.

Dolus alterius, vbi immeditatè eſt cauſa meæ acquiſitionis mihi nocet perinde, ac ſi proprius fuiſſet, deciſ. 292. numer. 6. & 9.

Dolus non ſolum in perſona operante conſiderari debet, verum etiam in ipſo actu, vt ex eo aliquid vtilitatis percipi non poſſit, deciſ. 262. num. 7.

in Dolo non dicitur, qui vt bona ſua conſeruet, aliquid facit, cum iſta ſit ſolertia, induſtria, diligentia, & dolus bonus, qui toleratur. Rub. ad deciſ. 16. num. 72.

Quod procedit etiamſi cedat damno tertij, dummodo principale intentum, ſit commodum proprium, & non damnum alterius, ibid.

Dolum in redditione rationis interueniſſe non ſufficit præſumptiuè probare, ſed neceſſe eſt quod de vero dolo conſtet, deciſ. 188. num. 7.

Dolus, & fraus regulariter non præſumitur. Rub. ad deciſ. 16. num. 184.

Dolum, qui allegat, ille grauatur onere probandi, & quidem clarè, & ſpecificè, ibid. num. 185.

Dolus, malitia, & culpa, cum non cadat in alienante ignoranter rem prohibitam alienari, ideò non incurrat pœna. Rub. ad deciſ. 1. num. 40.

Dolus tertij nocere non debet inſtitutioni alterius, cuius non fuit cauſa immediata, deciſ. 23. num. 9.

ex Dolo, quod aliquis commodum conſequatur, iura ſummè abhorrent. Rub. ad deciſ. 1. num. 328.

Dolus ſemper cenſetur exceptus, quamuis alicui ſit conceſſum plenum, abſolutum, & effrenatum arbitrium. Rub. ad deciſ. 16. num. 22.

contra Doloſos omnia iura clamant, ibid. num. 32.

Doloſi, indigni reputantur quod aliquo priuilegio legali gaudeant. ibid. num. 34.

Doloſi non admittuntur ad beneficium ceſſionis bonorum, ibid. num. 36.

Doloſus, quod ex proprio dolo commodum reportet id abhorret ab omni æquitate, ibid. num. 181.

Dolus, quando dat cauſam, vt fides habeatur de pretio, tunc id non nocet, ibid. num. 140.

Dolus, & fraus ſpoliandi dominio rerum conuincitur in negante reſtituere, quod alienum eſt, deciſ. 141. num. 8.

Dolus præſumptus communiter receptum eſt, quod poſſit per Teſtatorem remitti, ſed non verus. Rub. ad deciſ. 16. numer. 15.

Dolus non tantùm præſumptus, ſed etiam verus poteſt remitti per Teſtatorem. Rub. ad deciſ. 16. num. 16.

Sed declara id procedere in dolo præterito, quod & remitti poteſt non autem in futuro, ibid. num. 17. & 18.

Dolus futurus, nec tacitè, nec expreſsè, nec directè, vel indirectè poteſt remitti, ibid. num. 19.

Dolus futurus, ſi poſſet remitti daretur, auſa, & occaſio delinquendi, & furandi, ibid.

DOMICILIVM.

Domicilium mutare non dicimur vbi ex cauſa ſtudiorum, mercaturæ, vel dignitatis alibi nos ad habitandum conferimus, deciſ. 270. num. 14.

Domicilium nunquam mutatur niſi per expreſſam animi declarationem, deciſ. 270. num. 15.

Vel curſum longi temporis excedentem annos decem, ibidem.

Domicilium non dicitur renunciatum, niſi per expreſſam animi declarationem, aut longum tempus excedens, annos decem, deciſ. 12. num. 19.

Domicilium, quod deſeritur cauſa ſtudij, mercaturæ, dignitatis, litis, aut melioris educationis, non dicitur mutari, deciſ. 12. num. 18.

Domicilium acquirendi ſigna ſunt, habitatio, tranſlatio familiæ, ac bonorum ſtabilium emptio, deciſ. 172. num. 4.

Domicilij electio æquipollet præſentiæ perſonali, ad effectum vt citationes, quæ contra ſic domicilium eligentem perſonaliter fieri deberent, in loco domicilij electi veniant faciendæ, deciſ. 302. num. 7.

DOMINVS.

Dominus qui erat, quod eſſet etiam poſſeſſor omnis ratio ſuadet, deciſ. 202. num. 5.
Dominus obligatur ex facto procuratoris, quando ex verbis mandati, vel ex coniecturis apparet illum obligari voluiſſe, deciſ. 154. num. 32.
Dominus obligatur ex contractu procuratoris ad contrahendum conſtituti, deciſ. 154. num. 4.
Dominus conſtituens procuratorem cum libera plenè quidem mandaſſe cenſetur quatenus tamen res ex fide agatur, deciſ. 154. num. 11.
Dominus quando dicatur velle teneri ex contractu à procuratore ſuo nomine inito, ſed in propriam vtilitatem conuerſo, ibid. num. 35.
Dominus in pari cauſa, ſemper omnibus præfertur. Rub. ad deciſ. 16. num. 62.
Dominus dum ex propria domo expellitur, ſemper ei dicitur dari modicum, quamuis ſoluatur ei iuſtum pretium, ibidem num. 88.
Dominus, ſi intendat ipſe etiam ædificare ad ornatum Vrbis, præfertur vicinis in terminis Bullæ Iuris congrui, ibidem num. 64. & 70.
Dominus propriam domum inhabitans, vt poſſit expelli ab ea ſecundum Bullam Greg. XIII. præter alia requiſita, dandum eſt eidem augumentum, ideſt ſexta pars pretij taxati. Rub. ad deciſ. 16. num. 91. & 92.
Dominus directus, ſi velit præferri in emptione rei emphyteuticæ, quæ alienata fuit per emphyteotam eo irrequiſito, quamuis cum clauſulis reſeruatis ipſius iuris Domini. Rub. ad deciſ. 131. num. 27.
Tenetur tamen intentare litem contra poſſeſſorem ad diſcendendum, & forſitan poterit eſſe eo potentior, vel inimici, ibidem.
Dominus directus, agens ad rei vindicationem, tunc poteſt vti remedio l. ſi quis conductionis, C. locat.
Quando deuolutio eſſe clara, ſecus verò ſi turbida reperiretur poſſeſſio Domini, quia tunc agendum eſſet petitorio. Rub. ad deciſ. 131. num. 86. & 87.
Dominus directus omnia ſibi benè, viſa in re emphyteotica facere poteſt, dummodo non impediat dominium vtile, deciſ. 40. num. 6.
Dominus directus habet ciuilem poſſeſſionem, ibidem.
Dominus directus, quod inuitus teneatur agnoſcere nouum emphyteutam, ſicuti nec nouum vaſſallum, id abhorret ab omni æquitate. Rub. ad deciſ. 131. num. 33.
Dominus directus non eſt æquum, vt in aliquo lædatur, dum emphyteuta ipſo inſcio, donat emphyteuſim, ibidem num. 367. 370. & 372.
Et qualiter ſuper hoc fuerit prouiſum, ibid.
Dominus directus finita emphyteuſi ratione ſuæ ciuilis poſſeſſionis trahit ad ſe naturalem poſſeſſionem, ibidem numer. 96.
Sed hoc procedit, quando deuolutio eſt omnino clara, ſecus verò ſi aliquo modo turbida eſſet, ibid. num. 97.
Dominus directus, ſi falſo dixerit, velle pro ſe retinere emphyteuſim, vt excludat agnatos proximiores, ibidem num. 417.
Tunc ſi alios inſtituerit, potuerunt proximiores eum compellere, ad ſibi renouandum, vti in fraudem eorum id factum, ibid. num. 418.
Et quantum tempus ad id peragendum habeant, ibidem numer. 419.
Dominus directus prætendens corpus emphyteuticum eſſe maioris quantitatis quam cantat inſtrumentum conceſſionis plenè, & concludenter probare tenetur, deciſ. 198. num. 5.
Dominus directus, dum inueſtit donatarium emphyteuſis, præſeruantur eidem omnia iura. Rub. ad deciſ. 131. num. 374.
Et corruunt, quæcumque dicta ſunt, circa præiudicium, quod inferretur Domino, dum valet donatio emphyteuſis, facta eò inſcio, ibid. num. 375.
Dominus directus finita emphyteuſi poteſt vti commodo l. ſi quis conductionis, C. locat. ibid. num. 374.
Quæ diſponit vt non audiatur qui titulo conductionis rem habuit ab aliquo, niſi prius ei reſtituta poſſeſſione, ibidem num. 375.
Dominus directus poteſt apponere lapides aliaque inſignia in re emphyteotica denotantia ſuum dominium, deciſ. 40. num. 10. & ſeqq.
Dominus directus recipiens canones dicitur contractum emphyteoticum approbare, deciſ. 45. num. 2.
Dominus directus ſuccedit in emphyteuſim per mortem emphyteotæ ſine hæredibus, deciſ. 40. num. 22.
Dominus directus, dum eſt requiſitus inueſtite donatarium emphyteuſis, intra duos menſes tenetur conſentire, niſi habeat iuſtam cauſam recuſandi, eum inueſtire. Rub. ad deciſ. 131. num. 379.
Domino directo ratione ſolius poſſeſſionis ciuilis emphyteuſi finita, debetur manutentio ad recuperandam naturalem poſſeſſionem, deciſ. 222. num. 14.
Domino directo in venditione rei emphyteoticæ competit prælatio, deciſ. 297. num. 25.
Domino directo competit remedium retinendæ, contra emphyteutam eiuſque hæredes, pro recuperanda naturali poſſeſſione. Rub. ad deciſ. 131. num. 66.
Domini directi clara poſſeſſio turbaretur, ſi ſubſiſteret concluſio; quod emphyteuſis donati poſſit irrequiſito Domino, ibidem num. 67.
Domino directo, tunc competit remedium, retinendæ, vt recuperet poſſeſſionem naturalem.
Quando deuolutio eſt omnino clara & non eſt, quid controuertendum, ſecus ſi adeſt aliqua turbiditas. Rub. ad deciſ. 131. num. 68. 69. 70. & 97.
Domino directo poſtquam fuit denunciatum, quod emphyteotæ intendit alienare emphyteuſim.
Tunc habet duos menſes ad deliberandum, an velit præferri in emptione. Rub. ad deciſ. 131. num. 195.

DOMINIVM.

Dominij exceptio in iudicio manutentionis non attenditur, ſed ad petitorium reijcitur, deciſ. 302. num. 19.
Dominij probationis onus, ad effectum rei vindicationis, eſt probatio omnium difficillima, ne dicatur impoſſibilis. Rub. ad deciſ. 131. num. 43.
Dominium ad effectum rei vindicationis, non ſolum plenè verum etiam pleniſſimè venit iuſtificandum, ibid. num. 44.
Dominium non probatur ex eo, quod quis emit, aut conducit rem ab aliquo, tamquam propriam ipſius, quia poteſt eſſe alterius, ibid. num. 46.
Dominium ad effectum rei vindicationis non probatur ex inſtrumento inueſtituræ, ibid. num. 47.
Quamuis quoque concurrerent, confeſſiones dominij, & ſolutionis canonum, ibid. num. 47. & 49.
Dominij probatio non debet pendere ab aſſertione concedentis, & recipientis, ibid. num. 64. & quare.
Dominium naturale rei dotalis eſt penes mulierem, ciuile verò penes maritum, deciſ. 91. num. 1.
Dominium rei venditæ etiam nullo pacto interueniente non poteſt in emptorem tranſire, niſi pretio ſoluto, deciſ. 128. num. 3. & 15.
Dominij reſeruatio non operatur pro rata pretij ſoluti, deciſ. 128. num. 16.
Fallit vt num. ſeqq.
Dominium recognitiones probant contra recognoſcentes, & habent vim confeſſionis, deciſ. 130. num. 13.
Dominij reſeruatio, facta quando venditor tradit rem habita fide de pretio, ex imperitia, & verborum copia Notariorum fuit introducta. Rub. ad deciſ. 16. num. 212.
Dominium de iure in emptorem non transfertur, niſi integro pretio ſoluto, deciſ. 128. num. 17.
Dominium Otium probatur ex inſtrumento ex quo apparet illas præcario eſſe conceſſas ad paſcendum cum pacto de partiendis fructibus, deciſ. 141. num. 7.
Dominium hæreditatis, vel fideicommiſſi vniuerſalis tranſit ipſo iure in Eccleſiam, deciſ. 166. num. 11. & 12.
Dominium Eccleſiæ ad effectum recognitionis probatur leuioribus præſumptionibus, & coniecturis, deciſ. 297. num. 1.
Dominij tranſlatio eſt vnum ex ſubſtantialibus emptionis, & venditionis. Rub. Ann. 16. num. 214.
Dominium pecuniarum ſolutarum in contanti ex venditione tranſit in inſtanti ad venditorem, deciſ. 169. num. 5.
Dominium rei venditæ, nunquam tranſit in emptorem niſi, &c. Rub. ad deciſ. 16. num. 53.
Dominium quando ſumus in claris itaque de eo non dubitatur tunc probatur per inſtrumentum inueſtituræ. Rub. ad deciſ. 131. num. 71.
Quod procedit etiam ad effectum deuolutionis, iunctis tamen adminiculis. Rub. ad deciſ. 131. num. 72.
Quam Bart. doctrina ſæpiùs ſecuta eſt Rota. Idem ad deciſ. 131. num. 73.
Dominium, quando probetur ex inſtrumento inueſtituræ, iunctis adminiculis etiam ad effectum deuolutionis. Idem ad deciſ. 131. num. 78. & 79. 80. 81. & 82.
Dominium ad effectum deuolutionis quod non probetur ex inſtrumento inueſtituræ, ſolutionibus, confeſſionibus, ideſt intelligendum.
In caſu quo, nec identitas perſpicua eſt, nec proprietas certa apparet. Rub. ad deciſ. 131. num. 83. & ſeq.
Et ſic concordantur multæ deciſiones Rotæ, quæ inuicem pugnare videntur, ibid. num. 85.
Dominium directum etiam ad effectum deuolutionis probatur ex inſtrumentis conceſſionum, iunctis præſertim alijs adminiculis, deciſ. 198. num. 1.
Dominium directum ad effectum apponendi lapidem probatur præſumptionibus, & coniecturis, deciſ. 40. num. 13.
Dominium directum non probatur ex ſolutione aliaque recognitione,

tione, quando in illis nulla ſit mentio dominij, cum actus huiuſmodi fieri potuerint ex cauſa cenſus, deciſ. 297. num. 11.
Intellige concluſionem procedere, vbi agitur de re vendicanda, alias ſecus, ibid. num. 12.
Dominium directum, maximè ad effectum apponendi lapidem ſatis probatum remanet ex ſolutionibus canonum inducentibus præſcriptionem, deciſ. 40. num. 10.
Canonum ſolutiones, non releuant ad probandum dominium, niſi ſint vltra 30. annos. Rub. ad deciſ. 131. num. 61.

D O M V S.

Domus deſtinata pro habitatione Rectoris debet ad eum liberè detrinere, nec computatur in fructibus, deciſ. 75. numer. 1. & 4.
Domus propriæ, quis præſumitur habere affectionem, & deſiderium conſeruationis. Rub. ad deciſ. 16. num. 75.
Domus poſſeſſor ſtantibus locationibus præſumitur percepiſſe fructus ad ſummam locaram, deciſ. 6. num. 6.
Domus permutatio cum vinea non videtur vtilis, maximè in Agro Romano, & ſanè habet locum Adagium, *Chi hà vigne hà tigne*.
Et multoties plus expenditur quàm quod ex fructibus colligitur, & fit ſicut ille, qui laborat, vt in præcipitium vadat. Rub. ad deciſ. 81. num. 109.

D O N A N S.

Donans non dicitur in primo inſtrumento donaſſe omnia bona ſi in ſecundo exprimit indiuidualiter quædam corpora extra terminos deſignatos in primo, deciſ. 43. num. 3.
Donans poſſeſſionem rei donatæ ſi non habebat vigore clauſulæ conſtituti in donatarium transferre non potuit, deciſ. 174. num. 4.
Donans hæreditatem, ſi declarauit ſe ab ea velle abſtinere, ius aliquod ſuper illam in Donatarium transferre non poteſt, deciſ. 90. num. 2.

D O N A T I O.

Donatio in tantum nomen donationis, retinet in quantum eſt aliena à pecunia, vel pretio. Rub. ad deciſ. 131. num. 111.
Donatio dum non prouenit à mera liberalitate, & munificentia, non eſt propriè donatio. Rub. ad deciſ. 131. num. 112.
Donatio facta perſonæ pura procuratori præſumitur ſimulata, deciſ. 63. num. 22.
Donatio illa eſt vocanda, quæ nulla ſubſiſtente cauſa fit. Rub. ad deciſ. 131. num. 113.
Donatio prima recipit interpretationem à ſecunda quamuis illius confirmatoria, & hoc ad tollendam contrarietatem, & incompatibilitatem, deciſ. 210. num. 7.
Donatio non poteſt vna ab altera interpretari attenta diuerſitate inſtrumentorum, deciſ. 210. num. 8.
Donatio prima non habetur in conſideratione, ſi appareat ineffectuata, deciſ. 210. num. 9.
Donatio prima effectum ſortita non poteſt per ſecundam erroneam, aliquod præiudicium pati, deciſ. 210. num. 10.
Donatio emphyteuſis facta inſcio Domino, tenet quando eſt facta, vti de re emphyteotica. Rub. ad deciſ. 131. num. 420.
Secus verò, ſi vti allodialis, & pleno iure ad ſe ſpectans donaretur per emphyteutam, ibidem num. 421.
Donatio emphyteuſis inſcio Domino facta non teneret, ſi eſſet paliata, & ſimulata.
Ad eludendum d. Dominum ne fruatur priuilegio prælationis, quæ ei competit in venditione. Rub. ad deciſ. 131. numer. 414.
Donatio rei emphyteoticæ ſecundo loco facta præualet primæ, deciſ. 131. num. 7.
Si ſecundus donatarius & obtinuit conſenſum, & accepit poſſeſſionem ante primum, ibid.
Donatio ſecunda facta ſub conditione ſi prima non valuerit, non ſubſiſtit prima valida exiſtente, deciſ. 131. num. 8.
Donatio emphyteuſis, quod non valeat, ſine prima denunciatione, eſt opinio damnata. Rub. ad deciſ. 131. num. 368.
Donatio contemplatione certi matrimonij facta alicui eiuſque filijs, acquiritur filijs ex propria perſona independenter à Patre, deciſ. 171. num. 2.
Contrarium vbi filij neque in verbis, neque ex mente vocati reperiuntur, ſed ſolum adſunt verba impulſiuè non finaliter fauorem filiorum denotantiam, deciſ. 171. num. 3.
Donatio facta puta Petro, eiuſque Petri filijs hæredibus, qualificat, non autem auget diſpoſitionem ad extraneos, deciſ. 210. num. 1.
Intellige deficiente copula, &, inter verbum ſibum filijs, & hæredibus, quia illa exiſtente controuerſa eſt Doctorum ſententia, ibid.
Donatio ſimulata facit quod ita quoque præſumatur confeſſio poſt donationem facta, deciſ. 63. num. 40.
Donatio poſt teſtamentum facta non arguit mutationem voluntatis, ſi donatarius eadem bona teſtatori retrodonauit, deciſ. 96. num. 30.
Donatio rei emphyteuticæ facta reſeruato Beneplacito Domini directi, eo non obtento non valet, deciſ. 131. num. 2.
Donatio non reuocat teſtamentum ſi ſit reſeruata pars bonorum, deciſ. 166. num. 64.
Donatio continetur, etiam ſub appellatione verbi, translationis. Rub. ad deciſ. 131. num. 21.
Donationis natura, eſt dare, & transferre. Rub. ad deciſ. 131. num. 22.
Donatio emphyteuſis, ſi valeret irrequiſito Domino, in quo labyrintho ſe reperiretur d. Dominus, ſi in caſu déuolutionis, vel reuerſionis plenè probare tenetur Dominium. Rub. ad deciſ. 131. num. 65.
Donationis ſimulatio non excluditur imò augetur ex quo fuerit facta ob benemerita, ſi illa non probantur, deciſ. 63. num. 29.
Donatio emphyteuſis facta irrequiſito Domino ab emphyteuta tenet, & qui Doctores hoc firment. Rub. ad deciſ. 131. num. 145.
Et ſic fuit iudicatum in Rota Auenioneñ, ibid. num. 146.
In Magna Regia Curia regni Siciliæ, ibid. num. 147.
In Sacro Senatu Mantuano, ibid. num. 148.
In Sacro Regio Conſilio Neapolitano, ibid. num. 149.
Et in Sacro, ac Supremo Rotæ Romanæ Areopago, ibidem num. 150.
Donatio emphyteuſis, quod valeat, ſi ſit facta inſcio Domino, non eſt opinio, quod poſſit ſubſiſtere, ibid. num. 151.
Donatio decimarum facta à laico incapaci iuris decimandi non poteſt intelligi de decimis ſpiritualibus, deciſ. 249. num. 8.
Sed de decimis merè profanis, quæ ratione, puta vectigalia, exiguntur ibidem.
Donatio alicui facta contemplatione matrimonij non expreſſa certa perſona dicitur liberè, & abſolutè ad fauorem donatarij facta, deciſ. 204. num. 1.
Ita vt nullo teneatur grauamine tanquam facta ex ſola cauſa impulſiua, ibidem.
Donatio facta contemplatione certi matrimonij, in qua filij ſunt condonatarij Patris tacitè, vel expreſsè, pacto ſcilicet vel ex coniecturis dicitur omnibus acquiſita, deciſ. 203. numer. 2.
Ita vt Pater abſque conſenſu eorum, qui ſunt in donatione contemplati non poſſit de bonis liberè diſponere, ibidem.
Donatio poſt contractum matrimonium ſtipulata per patrem etiam contemplatione filiorum, ſed nulla eorum facta mentione acquiritur filijs vti hæredibus non vti filijs, deciſ. 203. num. 3.
Donatio inter viuos purè, & irreuocabiliter alicui facta, non expirat etiam vita functo illo, cuius contemplatione facta reperitur, deciſ. 203. num. 4.
Donatio inter patrem, & filium non valet, deciſ. 242. num. 23.
Donatio à patre facta filio poteſt in morte, vel confirmari, vel reuocari, deciſ. 242. num. 24.
Donatio ante inſinuationem dicitur nulla, & imperfecta ex defectu conſenſus, deciſ. 68. num. 2.
Donatio poſterior eſt præferenda anteriori quando poſterior donatarius poſſidet, deciſ. 34. num. 33. & 38.
Donatio facta fauore familiæ eo tempore, quo aliquis de familia erat religioſus, ſed non adhuc profeſſus, an illum comprehendat. deciſ. 203. num. 6. cum ſeq.
Donatio contemplatione certi matrimonij facta alicui, eiuſque filijs, acquiritur filijs ex propria perſona independenter à Patre, deciſ. 171. num. 2.
Donatio contemplatione matrimonij dicitur pars contractus matrimonij, deciſ. 153. num. 36.
Donatio facta per teſtatorem poſt conditum teſtamentum, reddit teſtamentum inutile, deciſ. 96. num. 28.
Intellige, vt ibidem.
Donatio facta poſt conditum teſtamentum, ſi eſt reſtricta ad certa bona confirmat voluntatem teſtatoris in alijs, deciſ. 66. num. 29.
Donatio dicitur ſimulata ſi donator promiſit illam non reuocare ex cauſa ingratitudinis, paupertatis, ac ſuperuenientiam filiorum, deciſ. 63. num. 21.
Donatio facta pro hæredibus ſanguinis ſi à principio fuit perfecta, deinde mutari non poteſt, in illorum præiudicium, deciſ. 210. num. 5.
extendendo eam etiam ad hæredes extraneos, ibid.
Donatio emphyteuſis quod valeat quando eſt facta ab emphyteota alicui inſcio Domino eſt opinio ſolida, & marmorea. Rub. ad deciſ. 131. num. 174.
Sicuti opinio contraria, eſt debilis, & fragilis, ibidem numer. 175.
Donationis vbi verba ſunt clara admitti non debet voluntatis quæſtio, deciſ. 267. num. 20.
in Donatione ſicuti non conſideratur pretium, ita nec in permutatione. Rub. ad deciſ. 131. num. 118.
Donationes plerumque fiunt propter benemerita, & beneuolentiam, erga eum, cui donatur. Rub. ad deciſ. 131. num. 126.
Donationis ſimulatio non excluditur quod fuerit facta abſente donatario, ſi illius minuta ab eo fuerit conſcripta, deciſ. 90. num. 42.

Dona-

Donationis ſimulatio non excluditur etiam ſi donatarius exegerit fructus alicuius rei donatæ, qui tamen ſint modici, deciſ. 90. num. 38.

DONATVM à Rege vni ex pluribus Oratoribus ſibi miſſis, non præſumitur, contemplatione officij, ſed intuitu perſonæ donatum, deciſ. 196. num. 27.

DONATOR.

Donator aſſerens donata eſſe ſua excuſatur ab euictione ex capite doli, quando donata non ſunt donantis, quia potuit credere eſſe ſua, deciſ. 150. num. 4. & 5.

Donator tenetur de euictione quando donatio incipit à promiſſione, ibid. num. 6.

Donator tenetur actione ad complendum promiſſa quando res dono promiſſa non ſit facta accipientis, ibidem num. 7. & 8.

Donator reſeruando ſibi vſumfructum ſuper bonis donatis, dicitur transferre ciuilem poſſeſſionem in donatarium, & ſibi naturalem retinere, deciſ. 63. num. 4.

DONANDO emphyteota rem emphyteoticam, quare teneatur requirere conſenſum Domini, & hoc ex verbis text. in l. fi. C. de iure emphyt. deducitur. Rub. ad deciſ. 131. num. 20.

DONATARIVS.

Donatarius emphyteuſis, non poteſt capere poſſeſſionem rei donatæ, niſi de manu Domini directi. Rub. ad deciſ. 131. num. 359. 373. & 394.

Donatarius ſecundus poſſidens non eſt præferendus primo ſi in prima donatione adeſt promiſſio non contraueniendi cum hypotheca in bonis pro obſeruantia illius, deciſ. 34. numer. 38.

DOS.

Dos danda filiæ ſpuriæ, commenſuranda venit, iuxta alimenta ei à patre debita. Rub. ad deciſ. 29. num. 8. & 9.

Dos data filiæ ſpuriæ, ſi longè excedat quantitatem alimentorum, tunc ob exceſſum dotis, reuocatio non eſt facienda conſtante matrimonio. Rub. ad deciſ. 29. num. 90.

Dos filiæ à Patre conſtituta pro certo matrimonio, eo non ſecuto fratribus minui non poteſt, deciſ. 137. num. 4.

Amplia etiam quod mulier interuenerit, & promiſſionem acceptauerit, ibid.

Dos non poteſt eſſe ante matrimonium, & conditio alias oppoſita habetur pro non appoſita, deciſ. 79. num. 15.

Dos matris venit reſtituenda filio vti eius hæredi, ibidem numer. 8.

Dos incongrua genero per ſocerum promiſſa, non poteſt per creditores retractari viuente viro. Rub. ad deciſ. 29. num. 83.

Limita niſi vir, & ſocer dolo participes eſſent, ibidem num. 84.

Dos data marito, nunquam præſumitur conſumpta, ſed extare. Rub. ad deciſ. 29. num. 126.

Dos ſuccedit loco legitimæ, deciſ. 54. num. 19.

Dos grauari non poteſt onere reſtitutionis, ibidem num. 19.

Dos recepta à matre renunciante hæreditati paternæ cenſetur ſucceſſio, quam mater decedens tranſmittit ad filios, deciſ. 29. num. 18.

Dos eſt ius vniuerſale, deciſ. 117. num. 3. & ſeq.

Dos reperta penes maritum matrimonio diſſoluto, dicitur extare penes ipſum vti Dominum, ibidem num. 4.

Dotis congruitas ex quibus deducatur, deciſ. 245. num. 31. & ſeq.

Dos aſſignata ex bonis fideicommiſſi vni ex ſororibus tempore quo viuebat frater maſculus, ibid. num. 24.

Non benè infert ad eam dotem quæ alteri ſorori, vel fuit aſſignata, vel aſſignari debet poſt mortem illius, ibid.

Dos quæ ex bonis fideicommiſſi detrahi debet ex fructibus conſtituenda venit, ibid. num. 18.

Intellige ſi de tempore dotationis fructus exiſterent ad conſtitutionem dotis ſufficientes, ibid. num. 19. & ſeq.

Dos debita ex bonis fideicommiſſi, ad hoc vt de fructibus veniat conſtituenda non eſt ſufficiens fructibus fuiſſe perceptos, & ab hærede grauato conſumptos, ibid. num. 20.

Sed neceſſarium eſt illos dotationis tempore extare, ibidem & num. anteced.

Dos præſumitur congrua etiam quod excedat legitimam attenta qualitate, & diuitijs viri, ibidem num. 27.

Dos congrua præſumitur, ibid. num. 28.

Dos dicitur ſpecialiter priuilegiata quoad obligationem mulieris maioris, itaut ſolemnitates non requirantur, deciſ. 190. num. 3.

Secus verò quoad obligationem minorem, & pupillorum, hoc enim caſu non dicitur ſpecialiter priuilegiata, ibidem numer. 4.

Dos illa verè dicitur, quæ eſt ſoluta non autem, quæ exigi non poteſt, deciſ. 117. num. 7.

Dos aſſignata filiæ ſpuriæ, ſi excedat qualitatem alimentorum, quod non ſit deducenda conſtante matrimonio.

Eſt opinio Bart. quæ atram patitur tempeſtatem, & forſitan naufragium. Rub. ad deciſ. 29. num. 144. & 145.

Dos quoad obligationem minoris 25. annis non dicitur magis priuilegiata, ita vt ſolemnitates non requirat, deciſ. 94. num. 13.

Contra quod in obligatione facta fauore dotis ſolemnitates non ſint neceſſariæ, ibid. & ſup. num. 1. & 14.

Intellige vt prima opinio procedat in dote voluntaria, vel in neceſſaria vltra tamen congruitatem illius, ibidem numer. 15.

in Dote verò neceſſaria, & ad metam congruæ dotis ſemper ſubſtinetur illius obligatio quamuis ſolemnitatibus deſtituta, deciſ. 94. num. 15.

Dos eſt patrimonium filiæ, & ſemper dicitur extare, quamuis ſoluatur marito. Rub. ad deciſ. 29. num. 129.

Dos in quantitate conſtituta cùm hoc quod debeat inueſtiri, cenſetur conſtituta in eiſdem inueſtimentis, deciſ. 91. num. 12.

Dos non à Patre, ſed a fratre vel altero extraneo promiſſa, poteſt peti tam à marito, quam vxore, deciſ. 137. numer. 13.

Dos filiæ per ſtatutum excluſæ ſi in eo non dicitur quod dari debeat tempore nuptiarum, vel quod illud habuerit reſpectum ad matrimonium, deciſ. 208. num. 14.

Arguitur coniectura ſtatutum voluiſſe illam loco legitimæ ſuccedere, ibid. num. 14.

Dos licet appareat de proprio fuiſſe per fratrem conſtitutam, tamen ſi ſoror iura ſucceſſionis ad fauorem fratris renunciauit propter renunciationem, & ſic de proprio datam fuiſſe cenſetur, deciſ. 110. num. 22. & ſeqq.

Dos cenſetur data de pecunijs mulieris ob renunciationem correſpectiuè factam, ibid. num. 23.

Dos vbi mulier renunciat, cenſetur ſubrogata in locum bonorum renunciatorum, ibid. num. 24.

Dos filiæ per ſtatutum excluſæ ſuccedit loco legitimæ quoquo modo facta ſit illius mentio in ſtatuto, deciſ. 208. num. 18.

Dos aſſignata filiæ per ſtatutum excluſæ ratione, & cauſa excluſionis debetur, ibid. num. 11.

Dos ſolum poteſt dici congrua ex menſura, & qualitate legitimæ, ibid. num. 16.

Dos quæ in ſubſidium vig. auth. res quæ de fideicommiſſo detrahitur, ſatis ſubſidiaria probatur, ſi fideicommiſſarios illam ſoluere promiſit ex bonis fideicommiſſi, deciſ. 199. num. 12.

Dos conſtituta à principio in quantitate infert, quod bona deinde aſſignata non cenſeantur fundum dotalem, deciſ. 259. num. 14.

Intellige vbi pure, ac ſimpliciter dos eſſet in quantitate promiſſa, ibid. num. 15.

Secus ſi cum pacto quod quantitas promiſſa, aut ex pecunia dotali redacta in fundum dotalem reinueſtiri debeat, ibidem.

Dos per Statutum Vrbis fœminarum excluſiuom illis aſſignata non ſuccedit loco legitimæ, deciſ. 208. num. 6.

Dos quam ſtatutum mandat aſſignari fœminis ab illo excluſis cenſetur data loco legitimæ, ibid. num. 7.

Dos fœminæ per ſtatutum excluſæ ſi ſtatutum non ab excluſione, ſed prius mandat fœminas dotari, & deinde in reliqua hæreditate maſculos ſuccedere, ibid. num. 2.

Aſſumit naturam legitimæ eiuſque ſequitur conditionem, ibid. & num. ſeqq. ac per tot.

Dos data fœminæ ab Auo, vel Patruo licet importet dotationem Patris, vel fratris, non tamen importat ab illorum hæreditate excluſionem, deciſ. 183. num. 10.

Si à Patre, vel fratre fuerit filia hæres inſtituta, ibidem.

Dos data primo Viro cenſetur repetita ſecundo, deciſ. 16. numer. 1. & 3.

Amplia etiam ex diſpoſitione ſtatuti Centi lib. 3. rubr. 15. deciſ. 16. num. 2.

Dos poteſt conſtitui, & augeri etiam conſtante matrimonio, ibid. num. 4.

Dos quæ ſuccedit in locum legitimæ non poteſt fideicommiſſo grauari, deciſ. 208. num. 4.

Amplia quia nec alia temporis dilatione afficitur, ibidem.

Dos debet reſtitui de eadem moneta de qua cantat inſtrumentum dotale, deciſ. 6. num. 2.

Dos filiæ per Statutum excluſæ non poteſt conſtitui in minori quantitate, quam filia habuiſſet pro ſua legitima, deciſ. 208. num. 9.

Dotis debitum pro ea rata pro qua filia inſtituitur hæres dicitur extinctum, deciſ. 183. num. 5.

Dotium exceſſus dicitur cauſa impulſiua ſtatuti taxantis certam dotem, deciſ. 20. num. 9. & ſeq.

Effectus diſtractionis bonorum à fideicommiſſo propter dotem ſemper durat, licet matrimonij cauſa de medio tollatur, deciſ. 245. num. 50.

Vnde Priuilegium piæ cauſæ præualere non debet doti deſcendentium fideicommittentis, ibid.

pro Dote congrua præſumitur relictum fœminis ab ipſis conſanguineis, deciſ. 192. num. 22.

Dotis quæſtio reſtituendæ determinanda venit ſecundum ſtatuta loci deſtinati domicilij, deciſ. 102. num. 6.
Quamuis capitula matrimonialia alibi fuerint contracta, ibidem.
Dotium priuilegia operantur tantum in caſibus à iure expreſſis, deciſ. 190. num. 3.
Dotis conſtitutio ſecundo loco facta mulieri præiudicare non poteſt, ſi eius conſenſus non interuenit, deciſ. 173. numer. 3.
Dotis conſtitutio continet cauſam pietatis, deciſ. 280. num. 6.
Dotis conſtitutio non admittit repetitionem, niſi aliter fuerit conuentum, deciſ. 280. num. 6. & 7.
à Dote inofficioſa, filij ſtatim mortuo patre, poſſunt detrahere ſuam legitimam nullatenus expectata diſſolutione matrimonij. Rub. ad deciſ. 29. num. 96.
Quæ opinio eſt magis vera, & indubitata, ac reputatur marmorea. Rub. ad deciſ. 29. num. 1. & 98.
Dote congrua in taxanda non attenditur, tempus præteritum, aut futurum, ſed præſens conſiderari debet, deciſ. 246. num. 24.
Dote in conſtituenda inſpiciendum eſt quid cum fœminis de eadem familia fuerit obſeruatum, deciſ. 245. num. 25.
ex Dote inofficioſa, quod ſtatim mortuo patre ſit detrahenda legitima filiorum id habet locum, ſiue dos ſit data in pecunia, ſiue in ſtabilibus. Rub. ad deciſ. 29. num. 122.
Et ſuper hoc refutatur diſtinctio Vrſill. ad Afflict. deciſ. 86. in fin. ibid. num. 123.
Dotis exactio cenſetur deſtinata in loco, vbi vir habuit domicilium, deciſ. 110. num. 8.
Dotis fructus ita veniunt in reſtitutione dotis mulieri faciendæ, ſicuti ipſa dos principalis, deciſ. 280. num. 3.
ex Dote inofficioſa, ſi filij niſi diſſoluto matrimonio, poſſent detrahere legitimam, quid inde ſequeretur. Rub. ad deciſ. 29. num. 100.
Dotis pro conſtitutione attenditur primum tempus, non tempus purificatæ conditionis, deciſ. 199. num. 1.
Dotis præſidium, quod de iure fœminis debetur in bonis fideicommiſſi, eſſe in poteſtate grauatorum illud euertere non eſt admittendum, deciſ. 199. num. 2.
Dotis actio acquiritur marito non vxori pro conſequenda dote illi promiſſa, deciſ. 173. num. 9.
Intellige vt num. ſeqq. vſque ad finem.
Dotis exceſſiua aſſignatio facta à patre filiabus, non poteſt præiudicare filijs in legitima. Rub. ad deciſ. 29. num. 113.
ex Dote inofficioſa, quod ſtatim mortuo patre, ſit detrahenda filiorum legitima, eſt opinio verior, ibidem num. 114.
Quantumuis Conſilium Neapolitanum omnibus votantibus, ac communi omnium voto, ſenſerit expectandam eſſe, matrimonij ſolutionem & bis ita iudicauit, ibid. num. 115.
Sed refutatur per Vrſill. in addit. ad Afflict. ibid. num. 118.

D O T A N S.

Dotans mulierem, quam dotare non tenebatur, ſi erat illius debitor dicitur dotaſſe animo compenſandi, deciſ. 3. numer. 24.
Dotandi filias eſt onus, & debitum patris neceſſarium, deciſ. 269. num. 11.
Dotandi onus quod erat penes Patrem defunctum tranſit in illius hæredem, ibid. num. 12.
Dotare ſorores in ſubſidium tenentur fratres pro virili, deciſ. 68. num. 20.
Dotatio inducta à ſtatuto excludente fœminas propter maſculos, in recompenſationem excluſionis inducitur, deciſ. 46. num. 8.

D V B I V M.

Dubium iuris non impedit hæredem quominus validè adeat hæreditatem ſi ita deliberatus eſt, deciſ. 42. num. 9.
Dubium ſuper validitate teſtamenti impedit aditionem hæreditatis ſi hæres eſt dubius ad ire, ſecus ſi habet certum animum adeundi, deciſ. 42. num. 5. & 6.
Dubium oriens ex facto poteſt impedire validam aditionem hæreditatis ſecus ſi oriatur ex iure, deciſ. 42. num. 7.

E

E C C L E S I A.

ECcleſia eſt capax pretij, quę retrahitur ex venditione emphyteuſis. Rub. ad deciſ. 131. num. 410.
Eccleſia tunc nec eſt capax, vt ei poſſit relinqui emphyteuſis quando cum ipſa prohibitione legis, adeſt etiam prohibitio hominis, ibid. num. 411.
Eccleſia, & pupillus ſunt illius naturæ, vt non poſſint perdere ciuilem poſſeſſionem, deciſ. 9. num. 6.
Eccleſiæ ſpoliatæ de bonis ſuis ſi competat interdictum, vnde vi, à fortiori eius Rectori competit manutentio, ibid. num. 7. & 8.
Eccleſiæ poſſeſſio, quando acquiritur cenſetur adepta etiam poſſeſſio bonorum, & iurium ipſius Eccleſiæ, ibid. num. 10.
Sed iſta concluſio non habet locum, quando quis medio tempore accepit poſſeſſionem naturalem, ibid. num. 11.
Eccleſia ſi eſt Sedis Apoſtolicæ immediatè ſubiecta dum agitur de illi præiudicando, requiritur conſenſus Papæ, deciſ. 239. num. 17.
Eccleſiæ rector ſemper retinet poſſeſſionem ciuilem etiam ſi alius naturalem occupauerit, deciſ. 9. num. 5.
Eccleſiæ ſpoliatæ de bonis ſuis ſi competit interdictum, vnde vi à fortiori eius Rectori competit manutentio, ibidem.
Eccleſiæ Rectoris contentus vbi erroneus conuincitur, prout etiam ab ipſo Rectore reuocari, deciſ. 103. num. 4.
Eccleſia Parrochialis non eſt incompatibilis cum beneficio ſimplici, deciſ. 182. num. 3.
Eccleſia ex actibus iuriſdictionalibus factis ab Epiſcopo præſumitur eſſe de illius iuriſdictione, deciſ. 130. num. 11.
Eccleſia tranſactionem impugnans non poteſt abſque beneplacito Apoſtolico reſtituere ea, quæ illius occaſione recepit, deciſ. 42. num. 15.
Eccleſia ſiue illius Rector tantummodo poſſunt agere ad ſolutionem decimarum, deciſ. 31. num. 6.
Eccleſia numquam moritur, & ideò ſi in ea transferatur emphyteuſis, ceſſat ſpes reuerſionis. Rub. ad deciſ. 131. num. 408.
Limita id, ſi Eccleſia parata ſit eam vendere priuatæ perſonæ, ibid. num. 409.
Eccleſia commendata non præſumitur ab Ordinarij iuriſdictione exempta, deciſ. 239. num. 5.
Eccleſia Parrochialis habet pro ſe iuris aſſiſtentiam in materia decimatum, deciſ. 99. num. 23.
Eccleſia poteſt quandocumque reuocare obligationem Rectoris, quæ ſit in eius præiudicium, deciſ. 73. num. 24. & 25.
Eccleſia donata, non ſequitur cenſeri donata beneficia in Eccleſia exiſtentia niſi probetur beneficia ad donatorem ſpectaſſe, deciſ. 15. num. 3.
Eccleſia Sancta quotidie ad Sextam orat Saluatorem noſtrum, vt extinguantur litium flammæ. Rub. ad deciſ. 131. num. 233.
Eccleſia quæ, nullo medio, Apoſtolicæ Sedi probatur ſubiecta, ab Ordinarij iuriſdictione dicitur exempta, deciſ. 239. num. 8.
Eccleſia, pro qua D. N. IESVS CHRISTVS excubat, non indiget armis. Rub. ad deciſ. 262. num. 240.
Eccleſijs fauor non eſt minor fauore, liberorum, deciſ. 132. num. 5.
Eccleſiæ Rector bona illius poſſidet ciuiliter etiamſi alius occupauerit naturalem poſſeſſionem, deciſ. 9. num. 5.
Eccleſia nihil ſibi intendit acquiri, ex teſtamento continente filiorum exhæredationem, deciſ. 96. num. 14. & 22.
Eccleſia finita emphyteuſi, etiam ſi velit pro ſe retinere non poteſt, ſed proximiores inueſtire tenetur, deciſ. 45. num. 12.
Eccleſia cum eius bona ſemper poſſideat ciuiliter, eius ratione Rector illius poteſt petere manutentionem, deciſ. 9. numer. 17.
Eccleſiæ omnia iura competentia tam in petitorio, quàm poſſeſſorio competunt Rectori illius nomine Eccleſiæ, ibidem num. 18.
Eccleſia nolens pro ſe retinere, tenetur inueſtire proximiores non obſtante pacto, quod generatione finita bona ad illam cum melioramentis reuertantur, deciſ. 45. num. 8. & ſeqq. ac etiam num. 14.
Eccleſia declarans velle emphyteuſim pro ſe retinere, poſtquam extraneos ſimpliciter inueſtiuit, non præiudicat proximioribus, deciſ. 45. num. 3. & 5.
Eccleſia Mutinen ſecundum aliquos habet conſuetudinem, quem voluerit etiam in concurſu proximiorum inueſtiendi, deciſ. 45. num. 31.
Eccleſia, & minor non poſſunt perdere poſſeſſionem ciuilem, deciſ. 9. num. 13.
Eccleſia non poteſt dici effecta locupletior, dum de hoc non conſtat. Rub. ad deciſ. 81. num. 99.
Eccleſia tranſigens, ſeu renuncians hæreditati, ſolemnitates ſeruari tenetur, deciſ. 7. num. 9. & 15.
Amplia etiam ſi bona eſſent penes laicos, nec ab Eccleſia poſſiderentur, ibid. num. 10.
Eccleſia alienare non poteſt etiam vtendo ſolemnitatibus iuris communis, deciſ. 39. num. 8.
Eccleſiam nolle emphyteuſim pro ſe retinere, ſatis appatet ſi alios inueſtiuit, bona tradidit, & canones recipit, deciſ. 45. num. 2.
Eccleſiæ bona quando dantur in emphyteuſim ſi apponatur pactum renouationis, illud vti inualidum non tenet, deciſ. 39. num. 1.
Eccleſiæ emphyteuſis non tenet, ſi ſit facta vltra tres perſonas, ſcilicet recipientis, filiorum, & nepotum, ibid. num. 2.
Eccleſia ſi extraneum inueſtiuit ſub conditione, aut pacto reuerſiuo,

ſiuo, vel alias reuocabiliter, poteſt poſtea declarare velle pro ſe retinere, deciſ. 45. num. 5.

Eccleſia, ſeu Monaſterium ſunt inter perſonas prohibitas, in quibus non poteſt transferri emphytheuſis, & quare. Rub. ad deciſ. 131. num. 407.

Eccleſia etiam pro ſe retinere volens renouare tenetur bona per emphyteotam ad culturam redacta, deciſ. 211. numer. 13.

Eccleſia quælibet præſumitur eſſe in aliqua diœceſi niſi probetur habere territorium ſeparatum, deciſ. 130. num. 4.

Eccleſia poteſt cogi ad declarandum an velit ratum habere contractum, deciſ. 42. num. 16.

Eccleſia nolens pro ſe retinere tenetur inueſtire proximiores non obſtante pacto quod generatione finita bona ad illam cum melioramentis reuertantur, deciſ. 25. num. 8. & ſeqq. ac etiam num. 14.

Limita niſi fuerit renunciatum iuri petendi renouationem, ibid. num. 9. & 27.

Eccleſia poteſt penitere de conſenſu ab ea præſtito, eique reſilire licet fauore ſpeciali, deciſ. 103 num. 17.

Eccleſiæ decimas recipiens congruam Vicario aſſignare tenetur, deciſ. 76. num. 19.

Eccleſiæ territorium non poteſt ſeparari niſi à Papa, deciſ. 130. num. 5.

Eccleſia præſumitur de iuriſdictione Epiſcopi vicinioris, præſertim ſi nullus alius Epiſcopus pro ea inſtet, deciſ. 130. num. 6.

Fortiùs ſtante confeſſione Abbatum pro tempore illius Eccleſię, Ibidem.

ius Eccleſiæ non poteſt præſcribi niſi per lapſum quadraginta annorum cum illius ſcientia, & patientia, deciſ. 233. numer. 6.

Amplia deducto tempore litis, ibid. num. 7.

Eccleſiæ Collegiatæ S. Nazzarij Mediolanẽſi ſunt ſpirituales, & Canoniæ annexæ, deciſ. 10. num. 10.

Eccleſia vt ex capite immemorabilis cogi poſſit finita emphyteuſi alios inueſtire, deciſ. 29. num. 6.

Probari debet, quod in caſu quo ipſa voluerit pro ſe retinere fuerit per ſententias alioſue actus inueſtire coacta, ibidem ſupra num. 5.

Eccleſia poteſt cum ſolemnitatibus transferre in aliam Eccleſiam emphyteuſim perpetuam, deciſ. 39. num. 13.

Eccleſia ex ſolutione ſubſidij charitatiui facta ab Abbate, Epiſcopo præſumitur de illius Epiſcopi iuriſdictione, deciſ. 130. num. 14.

Eccleſiæ præiudicare non poſſunt Abbates, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, deciſ. 83. num. 9.

Eccleſia non poteſt cogi ad faciendum inueſtituram in perpetuum de ſuis bonis, deciſ. 73. num. 5.

Eccleſia poteſt ſine ſolemnitatibus renunciare iuri non quæſito ſed quærendo, deciſ. 42. num. 2.

Eccleſia in materia ſucceſſionis eſt magis priuilegiata, quam filij, aut alij deſcendentes excepta legitima, deciſ. 96. num. 17.

Eccleſiæ fauore maſculinum non concipit fœmininum. Rub. ad deciſ. 199. num. 205.

Eccleſiæ regulares communiter ſolent eſſe receptiuæ non numeratæ quoad canonicatus, deciſ. 71. num. 1.

EDICTVM ſucceſſorium non habet locum primis hæredibus hæreditatem capientibus quod fallit quando hæres habetur loco plurium hæredum, quia diuerſæ cenſentur hæreditates, deciſ. 228. num. 40. & 41.

EDVCATIO.

Educatio pupillorum fieri non debet penes ſubſtitutos, qui pupillis ſuccedere debent, deciſ. 12. num. 6. amplia vt numer. 7. & 8.

Educatio pupillorum ſemper fieri debet in locis vbi occaſio eſt, vt magis virtutibus repleantur, deciſ. 12. num. 13.

Educatio filiorum vbi de contraria Patris voluntate non conſtat, Iudicis arbitrio relinquitur non ſolùm in illa decernenda, deciſ. 271. num. 1.

Sed etiam reſpectu loci contemplata tamen eorum vtilitate, quæ ipſius iudicis animum mouere debet, ibid. num. 4.

circa Educationem filiorum Patris à voluntate recedere non debemus, deciſ. 271. num. 2.

Limita quoties iudex contrarium arbitraſſet expedire pupillis, quia tunc etiam à voluntate patris recedere permiſſum eſt, ibid. num. 3.

In Educatione filiorum lex confidit magis de matre, quam de cæteris alijs conſanguineis, deciſ. 12. num. 9.

Super educatione filiorum, ſi diſceptatur inter conſanguineos, & matrem, ille ſemper remoueri debet, qui proprior eſt ad ſucceſſionem, ibid. num. 10.

EFFECTVS.

Effectus ſubſecutus operatur interpretationem cuiuslibet diſpoſitionis, deciſ. 239. num. 3.

Effectus presbyteratus eſt carentia prolis, deciſ. 206. num. 7.

EFFECTVATIO & ſucceſſiua ratificatio contractus per minorem initi plenè, & concludenter probari debet, deciſ. 18. num. 13.

ELECTIO.

Eligens vnum ex incompatibilibus, alteri renunciaſſe cenſetur, deciſ. 74. num. 5.

Electionem habens ſi ſemel elegit, amplius variare non poteſt, ibidem.

Electio Peritorum, & acquieſcentia in geſtis ab eis arguit fuiſſe illis facultatem conceſſam, deciſ. 258. num. 4.

Electio, quæ in paritate vocum debet dirimi per ſortes, paritatem aliarum qualitatum non requirit, deciſ. 244. num. 44.

Electio in paritate votorum debet dirimi per ſortes, ibidem numer. 14. & ſeqq.

Electio non requirit ſcripturam, ſiue attentis Pontificum Conſtitutionibus, ſiue quod ius commune diſponit, ſeruetur, ibid. num. 4. & ſeqq. ac etiam num. 34. pariter cum ſeqq.

Limita concluſionem non procedere quando electio fit ad terminos cap. quia propter de elect. ibid. num. 5. & 39.

Scilicet quando Eccleſia viduatur, quia tunc vota debent redigĩ in ſcriptis, ibid. num. ſeq.

Electionis caſus in quibus ſcriptura eſt neceſſaria, enumerat gloſ. in cap. 1. de cenſibus, deciſ. 244. num. 6.

Electionem ſufficit probare. abſque eo quod illam eſſe canonicam probetur, *cum*, de iure canonica præſumatur, & contrarium dicens, hoc iuſtificare tenetur, ibidem num. 34. & ſeqq.

in Electionis materia extraiudicialiter proceditur, ibidem.

Electionis defectum opponens illos probare tenetur, ibidem numer. 35. & ſeqq.

Electus non tenetur probare validitatem ſuæ electionis, niſi alius poſſident, ibid. num. 26. & ſeq.

Vel quod præſumptio ſit contra electionem, ibid.

EMENS.

Emens rem incorporalem pro alio ſufficit, quod cedat ad fauorem veri emptoris, quod emit, nec ad aliam traditionem tenetur, deciſ. 174. num. 16.

Emens ſcienter cenſum ſuper alieno fundo impoſitum, non conſequitur fructus, nec etiam ratione damnorum, & intereſſe, deciſ. 48. num. 13. & ſeqq.

Emens rem pro alio tenetur actione mandati, vel negociorum geſtorum rem emptam illi tradere, deciſ. 176. num. 14.

Emens cenſum ſuper alieno fundo impoſitum ad hoc vt cenſus ſit nullus, non ſolum ſcire debet fundum eſſe alienum, ſed requiritur ſcientia prohibitionis hypothecæ, ſeu alienationis, deciſ. 48. num. 15.

EMPHYTEVSIS.

Emphyteuſis conceſſio facta pro filijs, & nepotibus maſculis, ſub ea non comprehenduntur nepotes ex filia. Rub. ad deciſ. 262. num. 158.

Quod tamen fallit, quando emphyteuſis habuit originem à fœmina, ibid.

Emphytheuſis conuentio facta alicui vſque ad eius, vel ipſius tertiam quoque generationem comprehendit quoque pronepotes. Rub. ad deciſ. 199. num. 113.

Quia tunc primus acquirens, tanquam principium præſcindens, ac ſeparatum à generationibus inueſtitis, non poteſt eſſe ſui ipſius principium, ibid. num. 111.

Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & nepotibus per lineam maſculinam, vel ex linea maſculina paria ſunt. Rub. ad deciſ. 199. num. 197. & vide num. 190. 199. & 200.

Emphyteuſis ſicuti irrequiſito Domino poteſt donari, ita, & poteſt permutari. Rub. ad deciſ. 131. num. 117. & 153.

Emphyteuſis conceſſio facta à fœmina, vel ab ea ſtipulata, tunc ſub nomine filiorum, & nepotum, veniunt etiam filiæ, & neptes, & iſta eſt verior opinio. Rub. ad deciſ. 262. num. 139. 153. 154. & 155.

Emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe, & filijs, non extenditur ad filias, ibid. num. 137.

Emphyteuſis donatio, ſi valeret ſine conſenſu Domini, ſequeretur abſurdum, vt agendo contra donatarium, Dominus, in caſu reuerſionis non haberet eum obligatum. Rub. ad deciſ. 131. num. 40.

Nam agere deberet rei vindicatione, vnde duris probationibus grauaretur, ibid. num. 41. & 42.

Emphyteuſis ſtipulata per maſculum, & fœminam, pro ſe, & filijs, tunc veniunt filij, & filiæ, & quare. Rub. ad deciſ. 262. num. 145.

Emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe, & filijs, non comprehendit filias. Rub. ad deciſ. 199. num. 74.

Quæ ſententia eſt verior, & communior, ibid. nu. 75. 76. & 95.

Eamque concluſionem tam veteres, quam moderni Doctores amplectuntur, eamque ſequitur Rota, ibid. num. 77. & 78.

Emphyteuſis quando donatur non debetur laudemium Domino directo, quia in donatione non interuenit pretium, Rub. ad deciſ. 131. num. 386.

Ergo

Ergo ceſſat conſtitutio laudemij cum ſit quinquageſima pars pretij.

Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe, filijs, & nepotibus vſque ad tertiam generationem.

Tunc primus acquirens vti generatus ab aliquo conſtituit primam generationem filij, & nepotes conſtituunt, ſecundam, & tertiam generationem. Rub. ad deciſ. 199. num. 105. 106. 120. & 122.

Vnde pronepotes remanebunt excluſi tamquam quartam generationem conſtituentes, ibidem num. 107. 121. & 123.

Emphyteuſis contractus eſt ſtricti iuris, & iſta eſt indubitata omnium concluſio, ibid. num. 91.

Emphyteuſis contractus non reperitur poſitus inter contractus bonæ fidei, ibid. num. 90.

Emphyteuſis alteratio eſt noua alienatio, & quando, deciſ. 39. num. 50. & ſeqq.

Emphyteuſis conceſſio facta his, qui ſunt de generatione maſculina, tunc in ea veniunt etiam fœminæ ex maſculo. Rub. ad deciſ. 199. num. 166.

Secus vero, ſi fuerit dictum, ad generationem maſculinam, & ſic dirigitur ipſi generationi, ibid. num. 167.

Emphyteuſi finita Dominus directus poteſt vti commodo l. ſi quis conductionis, C. locat. Rub. ad deciſ. 131. num. 74.

in Emphyteuſim concedi ſolent etiam iura magni valoris, deciſ. 211. num. 11.

de Emphyteuticis bonis diſponere poſſunt primi acquirentes, deciſ. 277. num. 10.

Emphyteuſis donatio, ſi valeret irrequiſito Domino, in quo labyrintho ſe reperiretur dictus Dominus, ſi in caſu deuolutionis, vel reuerſionis plenè probare teneretur dominium. Rub. ad deciſ. 131. num. 65.

Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & nepotibus, ſi fuerit additum ad tertiam generationem, an iſta verba ſtent extenſiuè, vel expoſitiuè. Rub. ad deciſ. 199. num. 114.

Declara, quod ſtent extenſiuè, quando poſt verbum nepotibus, poſita eſt, particula, *&*, ſecus verò ſi non adſit, ibidem num. 115. & vide num. 116. 118. & ſeq.

Emphyteuſis conceſſio facta his, qui ſunt de generatione maſculina, tunc in ea veniunt etiam fœminæ ex maſculo, ibidem num. 166.

Secus verò, ſi fuerit dictum, ad generationem maſculinam, & ſic dirigitur ipſi generationi, ibid. num. 167.

Emphyteuſis, ſi ſit conceſſa pro filijs, & nepotibus maſculis non veniunt nepotes ex filiabus, ibid. num. 111.

Et hoc quia ſumus in contractu, & maximè ſtricti iuris, in quo maſculus ex fœmina non venit appellatione maſculi, ibidem num. 152.

Atque hæc concluſio non habet contradictorem, ibidem num. 153.

Emphyteuſis inſcio Domino poteſt donari, quod eſt prohibitum in feudatario. Rub. ad deciſ. 131. num. 405.

Emphyteuta donans emphytouſim, videat ne donet perſonæ prohibitæ à lege vel pacto, ibid. num. 406.

Emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe, & filijs, & nepotibus maſculis ſi admitterentur in ea maſculi, & fœminis, quale abſurdom ſequeretur. Rub. ad deciſ. 199. num. 206. 207. 208. & 209.

Emphyteuſis conceſſio, quando paſſiuè accipienda veniat. Rub. ad deciſ. 199. num. 161.

Emphyteuſim accipiens pro ſe, & filijs, non comprehenduntur nepotes, quia de ſtricta ſignificatione appellatione filiorum non veniunt nepotes, ibid. num. 99.

Emphyteuſis venditio facta cum clauſola ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c. quando non priuet emphyteutam iure ſuo. Rub. ad deciſ. 131. num. 320.

Emphyteuſis venditio, cum clauſula ſaluo iure, & non aliter tunc non priuat emphyteuta iure ſuo, ibid. num. 321.

Quando conditio Domini non fuit effecta deterior, & emptor facilè poteſt remoueri, ibid. num. 322.

Secus vero, ſi res aliter ſit, ibid. num. 323.

Emphyteuſim vendens potentiori, etiam cum clauſula ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c. nihilominus cadit in commiſſum, ibid. nom. 324.

Emphyteuſim alienans, per conſtitutum, & ſine clauſula ſaluo iure Domini. tunc emphyteuta cadit à iure ſuo, ibidem num. 318.

in Emphyteuſim poteſt coucedi etiam res aliena, ibidem numer. 54.

Emphyteuſis perpetua admittit omnes hæredes ex teſtamento, & ab inteſtato vſque ad decimum gradum, deciſ. 40. numer. 22.

Emphyteuſis conceſſio pluribus facta, qui ſe inſolidum ad canonis ſolutionem obligarunt, non ex hoc dicitur quod fuerit in ſolidum facta, deciſ. 222. num. 18.

Emphytenſis non dicitur perpetua, ſed temporalis ſi illa fuit facta ad tempus cum pacto renouandi, deciſ. 215. num. 4.

Emphyteuſim vendere poſſunt primi acquirentes, deciſ. 38. num. 1.

Pronepotes comprehendere in tertia generatione ſi quis intendebat in conceſſione emphyteuſis ad tertiam generationem.

Addere debebat in inueſtitura pronomen eius, vel ipſius, ſcilicet ad eius, vel ipſius tertiam generationem. Rub. ad deciſ. 199. num. 108. & 109.

Emphyteuſis, venditio, ſine conſenſu Domini, non ſolum dicitur prohibita, ſed etiam interdicta quælibet translatio, Rub. ad deciſ. 131. num. 23.

Et hoc ſiue titulo oneroſo, ſiue lucratiuo facta fuerit, ibidem num. 24.

Emphyteuſis tranſitoria ad extraneos intelligitur reſpectu dominij vtilis non directi, quod penes Dominum ſemper remanere debet, deciſ. 40. num. 26.

Emphyteuſis confeſſio facta alicui ad tertiam lineam maſculinam, nullatenus in ea venit fœmina ex maſculo. Rub. ad deciſ. 199. num. 164.

Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe, filijs, & deſcendentibus per virilem ſexum, & tunc neptis ex filio maſculo ſuccedit in ea, ibid. num. 193. & 194.

Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe, filijs, & nepotibus ad tertiam generationem, an in ea intrent pronepotes, ibidem num. 103.

Emphyteuſis finita Eccleſia tenetur renouare proximiores, niſi velit pro ſe retinere, deciſ. 45. num. 1. vide num. 12. cum ſeqq.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica quæ non poteſt fieri vltra tertiam generationem, non tenet ſi fiat ad quartam, deciſ. 39. num. 7.

Emphyteuſis rerum Eccleſiæ cuicumque non ſolum ad tempus poteſt concedi, ſed etiam in perpetuum, ſed hoc hodie eſt correctum, deciſ. 30. num. 4.

Emphyteuſim, quando per emphyteutam alienatur, duplex denunciatio eſt facienda Domino. Rub. ad deciſ. 131. numer. 192.

Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs per lineam maſculinam deſcendentibus. Rub. ad deciſ. 199. num. 171.

Ideò non comprehendit filiam primi acquirentis, quia linea non incipit à patre, ſed à filio, ibid. num. 172.

Emphyteuſi finita Dominus directus poſſeſſione ciuili trahit ad ſe naturalem, & vtramque ſibi conſolidat, deciſ. 222. numer. 13.

Emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit, alicui ad tertiam generationem maſculinam, non comprehenduntur maſculi ex fœminis. Rub. ad deciſ. 199. num. 157.

Vnde ſi ſuperſunt tantum maſculi ex fœminis expirata dicitur conceſſio, ibid. num. 158.

Emphyteuſis conceſſio facta pro ſe filijs, & nepotibus, ad tertiam generationem, quod inueſtitus conſtituat primam generationem eſt opinio à pluribus, & grauiſſimis DD. approbata, & à Rota canonizata, ibid. num. 125. & 126.

in Emphyteuſim aliquid accipiens ab aliquo ex hoc non fatetur eius dominium. Rub. ad deciſ. 131. num. 62.

Emphyteuſis finita Dominus pactum, quod poſſit ingredi poſſeſſionem propria auctoritate, quando intret, ibidem num. 98.

Et ad hoc, vt ceſſet, ſufficit, vt poſſit dubitari, an aliqua defenſio competat hæredi vltimi inueſtiti, ibidem.

Nam tunc Dominus debet pati, quod prætendens ſe inueſtitum poſſideat, cum quæſtio verſetur, circa vtile dominium, & poſſeſſionem naturalem, non autem ciuilem, ibidem.

Emphyteuſis, quod poſſit donari irrequiſito Domino, eſt opinio, quæ triumphat, & palmam reportat. Rub. ad deciſ. 131. num. 53.

Emphyteuſis nomen ſignificat, quod res fuerit ad meliorandum conceſſa, deciſ. 40. num. 16.

Emphyteuſis conceſſio, vide in V. conceſſio.

EMPYTEVTA.

Emphyteuta vendens realiter inſcio Domino emphyteuſim, etiam cum clauſula ſaluo iure Domini, & non alias, &c.

Quod incidat in caducitatem, an ſit opinio in iudicando ſequenda. Rub. ad deciſ. 131. num. 282.

Et prædicta cautela licet videatur vera, tamen non releuat ſecundum Cepoll. ibid. nom. 283. & 284.

Emphyteuta antequam vendat rem emphyteuticam, cùm teneatur id denunciare Domino ſi id non fecerit, dicitur clam id facere, & eum contemnere, ibid. num. 285.

in re Emphyteotica lapidis appoſitio non affert inueſtitis præiudicium, & valdè redditur vtilis Domino directo, deciſ. 40. num. 15.

Emphyteuta alienans cum clauſula, ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c. quod non cadat in caducitatem. Rub. ad deciſ. 131. num. 286.

Quamplures DD. ſine controuerſia admittunt, & ſic diuerſa

Orbis

Orbis Tribunalia, & præſertim Rota Romana iudicauit, ibidem.
Quæ concluſio venit intelligenda, vel quando venditio ſimpliciter eſt ſine reali traditione facta, ibid. num. 287.
Vel adeſt traditio, ſed ficta, vt per conſtitutum, &c. vt à num. 290. & qualiter intelligatur, quatenus adſit vera, & realis traditio, ibid. num. 321.
Emphyteuta, an valeat donare emphyteuſim irrequiſito Domino: eſt quæſtio, quæ à varijs ventis quatitur. Rub. ad deciſ. 131. num. 11.
Et hinc inde adſunt DD. qui teſtantur de communi opinione, ibidem num. 12.
Emphyteuta an irrequiſito Domino directo valeat donare emphyteuſim eſt quæſtio ſatis ſinuoſa, ibid. num. 188.
Emphyteuta ſemper venit manutenendus, quoties caducitas, aliquo modo velari poteſt, ibid. num. 88.
Emphyteutæ, niſi reperiatur deſtitutus omni auxilio quod emphyteuſis ſit iam deuoluta, non ſolet denegari manutentio, ibid. num. 89.
Emphyteuta, vel eius ſucceſſores vt poſſint priuari emphyteuſi, qualiter veniat probandum, quod ſit finita, ibid. num. 90. & 91.
Emphyteuta, quod cadat à iure ſuo ob alienationem rei, factam inſcio Domino etiam cum clauſula, ſaluo iure, Domini.
Eſt opinio nedum communior, ſed verior. Rub. ad deciſ. 131. num. 216.
Emphyteuta, ſi inciderit in caducitatem ob non ſolutos canones, Dominus poſtea eos recipiendo dicitur eam abſolutè remiſiſſe, ibid. num. 217.
Quod procedit etiamſi eos receperit, cum proteſtatione, quod non intendit caducitatem remittere, ibidem num. 218.
Cùm ſit proteſtatio contraria facto, quæ ſpernitur.
Et amplia prædicta procedere, licet ſolum Dominus petierit Canones, ſed illos non habuerit, quia adhuc ſibi præiudicauit, nec iuuat proteſtatio, ibidem num. 219.
Emphyteuta, ideò non valet alienare emphyteuſim in potentiorem, ne Domini conditio efficiatur deterior. Rub. ad deciſ. 131. num. 349.
Quæ ratio militat etiam, ſi alienatio fieret in æquè potentem, ibid. num. 350.
Emphyteuta, quando vult conſignare rem emphyteuticam emptori, ad effectum transferendi vtile dominium tenetur id denunciare Domino, & ad quem effectum. Idem ad deciſ. 131. num. 156. & 157.
Emphyteuta donans emphyteuſim non poteſt eam tradere, inſcio Domino, ibid. num. 358.
Emphyteuta alienans inſcio Domino emphyteuſim, eamque tradens vigore conſtituti, tunc non cadit in caducitatem ſi adiecit clauſulam, ſaluo iure Domini.
Et redditur ratio differentiæ cur d. clauſula, non excuſet emphyteutam, quando proceſſit ad veram, & realem traditionem rei, & ſecus verò, ſi per modum fictum. Rub. ad deciſ. 131. num. 314. & 315.
Emphyteuta ob venditionem emphyteuſis facta inſcio Domino non cadit à iure ſuo. Idem ad deciſ. 131. num. 220.
Dum res adhuc non fuit tradita cum prohibitio intelligatur, quando venditio ſuum plenarium effectum habuit, ibidem num. 220.
Emphyteuta alienans emphyteuſim inſcio Domino cadit à iure ſuo etiamſi ſit facta, cum clauſula ſaluo iure Domini, & non alias aliter nec alio modo, ibid. num. 221.
Emphyteuta realiter alienans emphyteuſim inſcio Domino nullatenus ei ſuffragatur quæcumque verborum forma præſeruatiua, ibid. num. 222.
Quia dum lex requirit denunciationem realem dum non fit, res bona fide non agitur, ibid. num. 222.
Emphyteutam poſſe donare emphyteuſim inſcio Domino, Doctores, qui hoc aſſerunt loquuntur de prima denunciatione. Rub. ad deciſ. 131. num. 199. & 352.
Emphyteuta alienans emphyteuſim irrequiſito Domino cadit ab ea, ipſo facto. Rub. ad deciſ. 131. num. 200.
Itaque alia ſententia Iudicis non requiritur à qua opinione nullus Doctor diſſentit, ibid. num. 201. & 202.
Emphyteuta, ſi abſque conſenſu Domini poſſet donare, numquam emphyteuſis rediret ad eum, & quare. Rub. ad deciſ. 131. num. 28. & 29.
Emphyteuta per figmenta alienans emphyteuſim. cadit à iure ſuo, non obſtantibus quibuiſuis clauſulis. Rub. ad deciſ. 131. numer. 327.
Emphyteuta, vt validè donet rem, licet non requiratur conſenſus Domini.
Tamen requiritur, vt donatarius approbetur, & licitè poſſeſſionem capiat, ibid. num. 360. & 371.
Emphyteuta cadit à iure ſuo, ſi non denunciauerit Domino, quod donauit emphyteuſim adhuc vt donatarius, licitè capiat poſſeſſionem. Rub. ad deciſ. 131. num. 361.
Emphyteutæ, dum conceditur manutentio, quia eſt dubium, an ſit comprehenſus in inueſtitura, vel non comprehenſus.
Tunc Dominus directus iura ſua deducere debet in petitorio. Rub. ad deciſ. 131. num. 100.
Emphyteuta poteſt permutare emphyteuſim inſcio Domino, quia eo caſu d. Dominus non habet prælationem, & quare. Rub. ad deciſ. 131. num. 154.
Emphyteuta donans emphyteuſim plus amat donatarium, quàm Dominum directum. Rub. ad deciſ. 131. num. 128.
Emphyteuta donare intendens emphyteuſim, id intimaret Domino iuxta diſpoſitionem l. fin. C. de iur. emphyt. Rub. ad deciſ. 131. num. 129.
Emphyteuta realiter alienando emphyteuſim. cum clauſula ſaluo iure Domini, & non alias aliter, &c.
Si aſſeret ſe benè negotiaſſe, quid in eius faciem Dominus directus poterit refricare. Rub. ad deciſ. 131. num. 262. & 263.
Emphyteuta, ſi abſque conſenſu Domini poſſet donare emphyteuſim ſequeretur abſurdum, quia deberet inſudare in exigendo canonem, & quare. Rub. ad deciſ. 131. num. 36. & 37.
Emphyteota donando rem emphyteoticam, quare teneatur requirere conſenſum Domini, & hoc ex verbis text. in l. fin. C. de iur. emphyt. deducitur. Rub. ad deciſ. 131. num. 20.
Emphyteota, quando vendidit, & tradidit emphyteuſim, cum clauſulis quibuſuis præſeruatiuis, ad quid illa deſeruient. Rub. ad deciſ. 131. num. 247.
cum ipſe antea perfectionem contractus, id denunciare debebat Domino, qui menſes duos habebat ad deliberandum an voluerit emere. Rub. deciſ. 131. num. 248.
Vnde emphyteuta tradendo rem omnia euacuauit, quoad ſe, ibid. num. 248. 251. 260. & 261.
Emphyteuta volens donare emphyteuſim alicui, ſemper fruſtraretur ſua intentione ſi Dominus in ea poſſet vti prælatione. Rub. ad deciſ. 131. num. 142. 143. & 144.
Emphyteuticam rem eſſe prætendens talem, qualem aſſerit, probare grauatur. Rub. ad deciſ. 131. num. 60.
Emphyteuta vendendo rem, cum clauſula ſaluo iure Domini, & non alias aliter &c. benè ſaluat d. ius Domini, ibidem numer. 225.
Nam poſtea tradendo rem, ipſum ius Domini non ſaluat, ſed quantum in ſe eſt deſtruit.
Emphyteuta, quando alienat emphyteuſim, id prius debet intimare Domino, ibid. num. 123.
Vt ipſe deliberet, an ſibi expediat, velle præferri in dicto contractu pro eodem pretio, ibid. num. 124.
Emphyteuta, dum donat emphyteuſim, ideò non debet prius id renunciare Domino, quia ipſe in hoc non habet prælationem, ibid. num. 125.
Vnde ad quid præditio hæc.
Emphyteuta autem inclinat emphyteuſim debet id denunciare Domino directo, & quare, ibid. num. 194.
Emphyteuta non incidit in caducitatem, per venditionem fictam, & non realem, ibid. num. 302.
Emphyteuta an valeat donare, vel legare emphyteuſim, irrequiſito Domino directo, ibid. num. 1.
Atque eſt quæſtio talis, vt à fronte habeat lupos, & à tergo præcipitium, ibid. num. 2.
Emphyteuta an poſſit donare emphyteuſim irrequiſito Domino, plures DD. neſcientes id firmare cautè, ſe remiſerunt ad conſuetudines, ibid. num. 3.
Alij verò DD. in reſolutione fluctuantes, ſibi ipſis contradicunt, & more furioſorum ſe ipſos laceſcunt, ibidem numer. 4.
Emphyteuta, ſi abſque conſenſu Domini poſſet donare emphyteuſim, ſequeretur, quod eam poſſet alienare in perſonam odioſam Domino, ibid. num. 31.
Quod iniquiſſimum foret, ac improbatum à Iure, ibidem num. 32.
Emphyteuta alienans inſcio Domino in potentiorem, cadit à iure ſuo, non obſtante clauſula non alias aliter, &c. ibidem num. 329.
Quod procedit etiam ſi alienatio eſſet facta in æque potentem, ibid. num. 330.
Emphyteota habens facultatem alienandi, non poteſt in æquè potentem alienare, ibid. num. 331. & 345.
Emphyteota alienans emphyteuſim irrequiſito Domino cadit ab ea, ibid. num. 204.
Quamuis ſit facta cum clauſula, reſeruato conſenſu Domini, ibid. num. 205.
Emphyteota non poteſt inſcio Domino alienare emphyteuſim, quia nec id poteſt facere, feudatarius. Rub. ad deciſ. 131. num. 102.
Emphyteota, & feudatarius inter ſe fraternizant, & ideò diſpoſitum in vno cenſetur quoque diſpoſitum in alio, ibid.
Emphyteota ratione vtilis dominij ſibi naturaliter poſſidet, non domino, deciſ. 222. num. 9.

Em-

Emphyteota non debet ex facto ſuo, Domino præiudicium inferre, deciſ. 22. num. 11.

EMPTIO.

Emptio facta à marito pro ſe ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus repugnat naturæ fundi dotalis, deciſ. 259. num. 17.

Emptionis, & venditionis natura eſt, quod vendens ſi eſt dominus transferat dominium in emptorem, deciſ. 128. num. 8.

EMPTOR.

Emptor ſtante euictione, non tenetur ad pretium, deciſ. 168. num. 4.

Emptor non poteſt agere de euictione contra vendentem quando vendens prius emerat ab ipſo emptore, cuius cauſa procedit euictio, deciſ. 168. num. 5.

Emptor non poteſt impugnare factum venditoris, deciſ. 89. num. 10.

Emptor cui res fuit euicta non tenetur appellare, quando conſtat de iuſtitia euictionis, quia nullum poteſt conſiderari præiudicium venditoris, deciſ. 162. num. 6.

Emptor cenſus, ſi eum alteri vendiderit, & iſte denunciauerit debitori venditionem, non poteſt eo caſu debitor cenſum extinguere, niſi ſoluendo illius pretium ſecundo emptori, deciſ. 303. num. 6. & 7.

Emptor plurium rerum ſingulariter apertarum agit pro læſione vnius, ſi in vna tantum fuerit læſus, deciſ. 154. num. 18.

Emptor prædij obnoxij prohibitioni alienationis habet iuſtam cauſam agendi pro reſciſſione contractus, & pretij reſtitutione, deciſ. 162. num. 17.

Emptor pro rata pretij non ſoluti, dominium rei emptæ non acquirit, deciſ. 128. num. 5.

Emptor, quando cogitat fugam, cogitat etiam decipere venditorem. Rub. ad deciſ. 16. num. 118.

Emptor cenſus in caſum nullitatis illius ſatis ſibi proſpexiſſe dicitur de damnis, & intereſſe ex promiſſione de euictione iuxta formam iuris validam, & in Vrbe conſuetam, deciſ. 48. num. 26.

Emptor cenſus certus & indubitatus, quod ille imponebatur ſuper re aliena non conſequitur fructus nec etiam ratione damnorum, & intereſſe, deciſ. 48. num. 12. 13. cum ſeqq.

Emptori res tradita, quod ſit hypothecata venditori, donec ei ſoluatur pretium, hoc nullo iure cauetur. Rub. ad deciſ. 16. num. 103. & 105.

Quare ſi concurrat cum alijs creditoribus emptoris non præfertur in rebus traditis. Rub. ad deciſ. 16. num. 106.

Sicque durum eſſet contra anteriorem creditorem obtinere, qui omnia bona emptoris etiam futura habet obligata, ibidem num. 107.

Et ſic fuit deciſum in diuerſis Orbis Tribunalibus, & præſertim in Senatu Dolano, ibid. num. 108.

In Rota Ianuenſi, ibid. num. 109.

In Senatu Mantuano, ibid. num. 110.

In Senatu Siciliæ, ibid. num. 111.

In Regio Conſilio Neapolitano, ibid. num. 112.

In Senatu Iuridico Senenſi, ibid. num. 113.

In Camera Imperiali, ibid. num. 114.

Et in Supremo Areopago Rotæ Romanæ, ibidem num. 115.

Emptor, quod voluerit defraudare venditorem, benè percipitur, ſi paulò poſt fugam arripuit, vel foro ceſſit, ibid. num. 196.

Emptum ex pecunijs dotalibus efficitur fundus dotalis ex partium conuentione tacita, vel expreſſa, deciſ. 91. num. 3. & 17.

Emptum ex pecunia dotali efficitur fundus dotalis, ſi partes ita conuenerunt tam in conſtitutione dotis, quam in acquiſitione rei, ibid. num. 4.

Non Entis nullæ ſunt partes, deciſ. 218. num. 14.

ENVNCIATIVÆ.

Enunciatiuæ, vt probent vnionem requiritur, quod ſint explicitæ, & emanatæ à perſonis non ſuſpectis iuncto curſu legitimæ quaſi poſſeſſionis, deciſ. 246. num. 9.

Enunciatiua continens tractatum ſororitatis probat aliquam eſſe ſororem, deciſ. 144. num. 3.

Enunciatiua non probat cum præcipuè dubitatur de veritate enunciati, deciſ. 245. num. 37.

Enunciatiuæ incidenter, & ad alium finem emiſſæ non releuant, deciſ. 197. num. 12.

Amplia ſi ſint recentes, & prouenian ab eo, qui diſponere non poteſt, ibidem num. 13.

Enunciatiuæ ab Ordinarijs emanatæ plurimum attenduntur in probatione iuriſpatronatus, deciſ. 221. num. 3.

Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum, & contentæ in inſtrumentis ſupra centum annos, habentesque originem à diuerſis perſonis, plenè probant in materia confinium, deciſ. 195. num. 16.

Enunciatiua ſimplex non tollit præcedentem exemptionem de qua in ea nulla habetur mentio, deciſ. 239. num. 18.

Enunciatiua Principis non importat conceſſionem Baroniæ, deciſ. 258. num. 18.

Enunciatiua ſimplex nihil probat vbi principaliter agitur de enunciato, deciſ. 239. num. 23.

Enunciatiuæ contentæ in inſtrumentis habentibus ſupra centum annos dicuntur habere vim famæ, deciſ. 112. num. 13.

Enunciatiuæ emanatæ à perſonis intereſſatis, & ſuſpectis ſatis probant quando recipiunt fomentum ab actu in quo fuerunt enunciatiuæ, deciſ. 130. num. 8.

Enunciatiua teſtamenti à teſtatore facta, illud probat fauore piæ cauſæ, deciſ. 96. num. 1.

Enunciatiuæ emanatæ à perſona intereſſata non probant, deciſ. 83. num. 7.

Enunciatiuæ non probant, vbi agitur de probanda veritate enunciati, deciſ. 83. num. 7.

Enunciatiuæ probant filiationem, deciſ. 98. num. 23.

Enunciatiua ſola non probat, quando principaliter agitur de enunciato, deciſ. 110. num. 30.

Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum non probant poſſeſſionem, deciſ. 205. num. 8.

Enunciatiuæ plenè probant contra quem emanarunt, deciſ. 205. num. 9.

Enunciatiuæ probant contra habentes cauſam ab illis, cum quibus emanarunt, ibid. num. 10.

ENVNCIANTIS qualitas multum coadiuuat probationem, deciſ. 130. num. 9.

EPISCOPVS.

Epiſcopus quartam decimarum exigere poteſt à Parocho, deciſ. 161. num. 12.

Epiſcopo ea omnia reſeruata cenſentur, quæ illi per Pontificem expreſsè non fuerunt adempta, deciſ. 239. num. 6.

Epiſcopi pro tempore inueriſimile eſt, quod voluerint ſibi præiudicare, deciſ. 264. num. 34.

Epiſcopi ſolent reddi difficiles in canonizando iuſpatronatus propter præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ, deciſ. 221. numer. 3. & 4.

Epiſcopus non poteſt comparere tamquam defenſor ſuarum Eccleſiarum quando lis non cum laicis, ſed cum alia Eccleſia agitur, deciſ. 161. num. 14.

Epiſcopi confeſſiones non præiudicant Eccleſiæ, & multò magis emanatæ ab vno eodemque Epiſcopo, & cum omnes non ſint ab eo ſubſcriptæ, deciſ. 127. num. 9.

Epiſcopus nihil poteſt de iure recipere pro inſtitutione ad beneficium, deciſ. 301. num. 10.

Epiſcopus habet intentionem fundatam ſuper iuriſdictione locorum exiſtentium intra fines ſuę Diœceſis, deciſ. 127. num. 1.

Epiſcopus non eſt veriſimile ad collationem beneficiorum admiſiſſe Priores, & Beneficiatos, ſi ad ipſum ſolum ius præſentandi pertinuiſſet, deciſ. 301. num. 4.

Epiſcopus Parocho non exigente poteſt directè à Laicis debitoribus exigere quartam decimarum, deciſ. 142. numer. 8.

Epiſcopo ſubueniendum eſt officio Iudicis, vt quod ſuum eſt, conſequatur, deciſ. 142. num. 9. & ſeq.

Epiſcopo manutentio ſuarum Eccleſiarum non denegatur donec de releuantia priuilegij cognoſcantur, deciſ. 130. numer. 19.

Epiſcopo manutentio datur pro iuriſdictione locorum ſuæ Diœceſis ob iuris aſſiſtentiam quam habet, deciſ. 127. num. 2.

Quod fortiùs procedit ſi cum iuris aſſiſtentia concurrat actuale exercitium, ibid. num. 3.

Epiſcopo manutentio non debetur pro iuriſdictione ſuorum locorum, quando à collitigante redditur turbida eius iuris aſſiſtentia, deciſ. 127. num. 4.

Fallit quando cum aſſiſtentia concurrunt actus poſſeſſionis, ibid. num. 5.

Epiſcopus quos actus iuriſdictionales dicat in ſua Eccleſia exercere, deciſ. 130. num. 12.

Epiſcopi confeſſiones non præiudicant Eccleſiæ, & multò magis emanatæ ab vno eodemque Epiſcopo, & cum omnes non ſint ab eo ſubſcriptæ, deciſ. 127. num. 9.

Imò ſunt compellendi Parochiani adimplendum id ad quod actione adſtringi non poſſunt, nè Epiſcopus priuetur quarta, & Eccleſiæ præiudicetur, ibid. num. 10.

Fortius quando Parochus, & Canonici tamquam Parochianorum conſanguinei negligunt æquè contra eos pro ſolutione decimarum, ibid. num. 11.

Epiſcopi metropolitanæ Vrbis Sardiniæ Archiepiſcopi Calaritani fuerunt ab Hiſtoricis vocati, deciſ. 92. num. 22.

Epiſcopus poteſt agere ad ſolutionem decimarum nomine Eccleſiarum Parochialium, deciſ. 31. num. 8.

Epiſcopus habet adminiſtrationem, & curam omnium Eccleſiarum ſuæ Diœceſis, deciſ. 31. num. 8.

Epiſcopus præſcribit ius decimandi contra Parochum, deciſ. 31. num. 9.

Epiſcopi, & alij prælati inferiores ante Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. poterant laicis decimas in feudum concedere, deciſ. 47. num. 31.

Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuper exercitio iuriſdictionis Monaſterij ſiti intra fines ſuæ Diœceſis, deciſ. 191. num. 1.
Epiſcopus non poteſt ſtatuere contra ius Capitulo, & inferiori Collatori competens, deciſ. 11. oum. 12.
Epiſcopus de iure fundatam habet intentionem circa iuriſdictionem locorum exiſtentium intra fines ſuæ Diœceſis, deciſ. 287. num. 1.
Epiſcopo atteſtanti in ſua collatione quem eſſe filium patrimonialem non creditur, deciſ. 67. num. 15. & ſeq.
Epiſcopo non creditur ſuper his, quæ ad eius officium non pertinent, deciſ. 67. num. 16.
Epiſcopus fundatam habet intentionem ſuper iuriſdictione intra terminos ſuæ Diœceſis, deciſ. 84. num. 3.
Probato tamen contrario talis iuris exiſtentia nihil operatur, ibid. num. 3.
Epiſcopus habet intentionem fundatam ſoper iuriſdictione in omnibus locis ſuæ Diœceſis, deciſ. 130. num. 2.
Fallit quando adſunt aliqua, & vrgentia Epiſcopi intentionem, turbantia, ibid. num. 16.
Epiſcopus Calaritanus à multis SS. Patribus fuit per anthonomaſiam vocatus Epiſcopus Sardiniæ, deciſ. 92. num. 25.
Epiſcopus ſi non proceſſit vti Ordinarius, ſed tanquam delegatus Apoſtolicus. Nullum potuit ius circa iuriſdictionem acquirere, deciſ. 239. num. 25.

EPISTOLA.

Epiſtola, vt dicatur prorogare obligationem de vnius perſona in aliam, non requiritur quod aliquis ſe conſtituat debitorem alterius, ſed ſufficit vt fateatur ſe teneri ſoluere id quod ab alio debetur, deciſ. 57. num. 7.
Epiſtola regulariter non ſolet parere effectum alicuius obligationis, deciſ. 57. num. 3.
Epiſtola poteſt probare obligationem, quæ iam fuerat inducta, deciſ. 57. num. 4.
Epiſtola poteſt extendere ſiue prorogare obligationem de perſona vnius in alium, deciſ. 57. num. 5.
Epiſtola non probat, & dicitur vehementer ſuſpecta, vbi diuerſo more aliarum epiſtolarum apparet conſcripta, deciſ. 258. num. 17.
Epiſtola ſi appareat præſentata de ordine ſcribentis, & acceptata ab eo cui dirigitur, dicitur in ea natus contentas, deciſ. 57. num. 9.
in Epiſtola præſentat poſt obitum ſcribentis non poteſt dicit, quod illius adſit conſenſus, deciſ. 57. num. 13.
Epiſtola in qua aliquis ſe conſtituit debitorem in eo de quo alius tenebatur, probat obligationem illius tertij in ea epiſtola narratam, deciſ. 109. num. 1.
Amplia concluſionem fortius procedere, ſi non agitur de præiudicio tertij, ſed tantum contra hæredem ipſius ſcribentis, ibid. num. 2.
Epiſtola, vt obliget non ſufficit, quod fuerit præſentata de ordine ſcribentis, ſed requiritur, quod conſtet de tempore, deciſ. 57. num. 11.
Epiſtola non probat mortem contra tertium, deciſ. 253. num. 4.
Epiſtolæ, ſeu litteræ non ſubiacent Conſtitutionibus Pontificum vt exhiberi debeant in Archiuio, deciſ. 109. num. 10.
Epiſtola directa domeſtico, & penes eum reperta, non arguit, quod fuerit à ſcribente tranſmiſſa, deciſ. 57. num. 16.
Epiſtola extraneo directa, & penes illum reperta neceſſariò infert, quod de ſcribentis ordine fuerit tranſmiſſa, deciſ. 57. num. 18.
Epiſtola reperta penes eum, cui dirigitur præſumitur à ſcribente tranſmiſſa, deciſ. 57. num. 14.
Epiſtola ſcripta, & ſupraſcripta à teſtatore confirmat teſtamentum, & excludit reuocationem, deciſ. 166. num. 83.
Epiſtola continens actus ſpectantes ad ſcribentem probat contra eum, etiam ſi ſit ſubſcripta ab alio, deciſ. 166. oum. 83.
Epiſtola, quæ poteſt inſeruire pro teſtamento fauore piæ cauſæ multò fortius deſeruit pro perſeuerantia voluntatis teſtatoris probanda, deciſ. 166. num. 84.
Fortius concurrentibus teſtibus adminiculantibus dicta perſeuerantiam, ibid. num. 85.
Epiſtola quæ non eſt directa tertio non probat pro eo, deciſ. 153. num. 9.
Contraria opinio eſt verior in præiudicium ipſius ſcribentis, ibid. num. 11.
Epiſtola continens expreſſam ratihabitionem poteſt mandato comparari, deciſ. 166. num. 2.
Epiſtola, licet tanquam actus extraiudicialis non probet, deſeruit tamen pro adminiculo, deciſ. 167. num. 5.
Epiſtola vt probet obligationem requiritur præſentatio de ordine ſcribentis, & acceptatio eius cui dirigitur, deciſ. 57. num. 9.
Epiſtola cum ſemper loquatur, ſtatim quod quis ea vtitur, confeſſio in ea contenta eo preſente videtur emanaſſe, deciſ. 153. num. 11.
Intellige tamen ſupradictas concluſiones quando epiſtola contineat factum ſcribentis eum eo ad quod dirigitur ſiue tertio, ſecus ſi contineat factum alienum, ibidem num. 12.
Epiſtola non probat pro tertio contra tertium, deciſ. 153. num. 13.
Epiſtola non poteſt ſuffragari loco teſtamenti, ſi non habet ſolemnitates in teſtamento neceſſarias, deciſ. 166. num. 73.
Epiſtolæ eum ſcribuntur non ſolent ſuper illis teſtes adhiberi, deciſ. 57. num. 32.

EQVES.

Eques Hieroſolymitanus tria vota profitetur, Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ, deciſ. 51. num. 2.
Eques Hieroſolymitanus quicquid acquirit, acquirit Religioni etiam reſpectu bonorum patrimonialium, deciſ. 51. numer. 2.
Eques Hieroſolymitanus ſi abijt tunc Camera in illius bonis nihil prætendere valet, deciſ. 51. num. 1.
Eques Hieroſolymitanus habens priora, & potiora iura in petitione commendæ eſt præferendus ex ſtatuto Religionis tit. 3. de commend. deciſ. 152. num. 3.
Eques Hieroſolymitanus mutando ſtatum mutat quoque ius & effectus, deciſ. 140. num. 17.
Fallit ſtante clauſula ſine præiudicio ſuorum Antianorum per quam reſeruantur iura illæſa, & præſeruata, ibidem num. 18.
Equiti Hieroſolymitano actu militiam pro Religione exercenti non currit tempus ad appellandum, deciſ. 152. numer. 7.
ERECTIONIS nullæ confirmatio in forma communi obtenta nihil operatur, deciſ. 56. num. 16.

ERRANS.

Errans non videtur conſentire, deciſ. 1. num. 3.
Errans non dicitur præſtare conſenſum. Rob. ad deciſ. 1. numer. 46.
Errans non videtur conſentire, deciſ. 1. num. 3.
Error eſt ab allegante probandus, deciſ. 1. num. 12.
Error calculi vt concludenter dicatur probatur neceſſarium eſt docere quod ſolutionis aliter intelligi non poſſunt, deciſ. 296. num. 4.
Error computi probatur ex ſola negatiua non exiſtentiæ partitæ, quæ in computo poni debebat, deciſ. 200. num. 5.
Error excludit conſenſum, ſine quo omnia ſunt nulla. Rub. ad deciſ. 1. num. 90.
Error eſt ab Allegante probandus, deciſ. 1. num. 12.
Error in facto proprio non præſumitur, deciſ. 1. num. 13.
Error non probatur attenta poſſibilitate in contrarium, deciſ. 1. num. 14.
Error, quando præſtet cauſam, vt hæres adiens hæreditatem ſine inuentario, reſtituatur in integrum. Rub. ad deciſ. 1. num. 86. & 87.
Error debet deuenire ex facto teſtatoris, ad hoc, vt hæres reſtituatur in integrum; ſi adeat hæreditatem ſine inuentario. Rub. ad deciſ. 1. num. 88.
Error in facto proprio non præſumitur, deciſ. 1. num. 13.
Error contractum non annullat niſi probetur, quod ſi contrahens illum ſciuiſſet non contraxiſſet, deciſ. 1. oum. 19.
Error teſtamenti, ſi eſt in ſubſtantia, eadem ſolemnitate probari debet, quam & ipſum teſtamentum, deciſ. 12. num. 22.
ESAV odio capitali proſecutus eſt Iacob, & quare. Rub. ad deciſ. 29. num. 12.
ab Eſſentia diffinitionis nepotis differt filius. Rub. ad deciſ. 199. num. 50.
EVENTVS poſterior formatur euentus iuxta Tituli primordium. Rub. ad deciſ. 262. num. 201.

EVICTIO.

Euictionis iuſtitia probatur ex immiſſione vigore fideicommiſſi clari conceſſa, deciſ. 162. num. 7.
Euictio dicitur ſequuta per immiſſionem alteri conceſſam, deciſ. 162. oum. 1.
de Euictione quem tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio, deciſ. 175. num. 17.
Euictionis promiſſio facta inter fratres in diuiſione bonorum fideicommiſſariorum referri debet ad alia bona vel iura, non autem ad bona fideicommiſſaria, deciſ. 175. num. 18.
de Euictione quem tenet actio eundem agentem repellit exceptio, deciſ. 267. num. 11.
Amplia vt ibidem num. 11.
Euictio generaliter promiſſa comprehendit etiam euictione, quæ temporaliter per Saluianum ſuccedit, deciſ. 207. numer. 4.
Euictio non competit abſque intimatione moleſtiæ, deciſ. 241. oum. 6.
Euictio non competit illi qui cauſam euictioni dedit, deciſ. 241. num. 7.
de Euictione non poteſt agi illa non probata, deciſ. 269. numer. 8.

Euictio venit ex natura contractus venditionis, deciſ. 169. num. 4.
Euictio ſequuta ex cauſa, & facto emptoris non debetur, deciſ. 169. num. 10. & 11.
Euictio ſi procedit ex facto meo non poſſum agere contra vendentem, deciſ. 168. num. 5.
EVSEBIVS Pamphili Epiſcopus Cæſarien. fuit Arianus, deciſ. 60. num. 12.
EXACTIONES magnum præbent poſſeſſionis argumentum in iudicio manutentionis, deciſ. 253. num. 2.
E X C E P T I O.
Exceptiones non poſſunt deduci poſtquam illis renunciatum fuit, deciſ. 34. num. 31.
Exceptio S. Conſ. Macedoniani tollitur replicatione doli ſi filius famil. ſe Patrem famil. dixit, deciſ. 104. num. 10.
Exceptio clara, & probata retardat executionem obligationis Cameralis, deciſ. 267. num. 13.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio Saluiani, deciſ. 116. num. 16.
Exceptio actionis non competentis repellit actorem à limine iudicij, deciſ. 46. num. 2.
Exceptio actionis non competentis impedit litis conteſtationem, num. 2.
Exceptio litis finitæ dicitur quoties actio non competit, deciſ. 46. num. 2.
Exceptio præter excepta tribuit intentionem fundatam quoad alia, deciſ. 240. num. 1.
Exceptio ſolum oppoſita ante primam ſententiam, & non repetita in ſequentibus inſtantijs, non poteſt opponi vbi agitur de executione trium conformium, deciſ. 57. num. 27.
Exceptione melioramentorum, & expenſarum, ſi ſunt illiquidæ, vel appareant alienationes, non valent impedire immiſſionem, per fideicommiſſarios petitam, deciſ. 171. num. 11.
Exceptio iuris tertij poteſt allegari, ſi eſt excluſiua iuris agentis, deciſ. 258. num. 7.
Exceptio realis competens principali, competit etiam fideiuſſori, deciſ. 3. num. 25.
Exceptio non adimplementi impedit actionis exercitium, eiuſque executionem, deciſ. 95. num. 5.
Exceptio non adimplementi retardat etiam obligationem Cameralem, deciſ. 95. num. 6.
Exceptio non adimplementi repellit agentem, quamuis in parte, vel modico conſiſtat, deciſ. 95. num. 7.
Exceptio malæ vitæ tollitur ſi quis eſt effectus familiaris ſancti Officij, deciſ. 58. num. 7.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in ſummariſſimo poſſeſſorio, ſed reijciuntur ad petitorium, deciſ. 27. num. 3.
Exceptiones cauilloſæ contra teſtes adductæ non attenduntur, deciſ. 90. num. 32.
Exceptio non adimplementi, eſt omnium exceptionum fauorabilis, & efficaciſſima. Rub. ad deciſ. 81. num. 80.
Exceptio requirens altiorem indaginem facti, ſicuti reijcitur ad petitorium. Rub. ad deciſ. 131. num. 101.
Ita quoque reijciendus eſt articulus Iuris dubius, propter diſcrepantes DD. opiniones. ibid.
Exceptio proprietatis non admittitur in poſſeſſorio reſtituendæ, etiam ſi excipiens eſſet paratus in incontinenti docere de iure ſuo, deciſ. 222. num. 84.
Exceptio non adimplementi obſtat agenti, etiamſi per reum talis exceptio, non fuerit oppoſita. Rub. ad deciſ. 81. num. 81.
non Adimplementi exceptionem debet Iudex ex officio obijcere, ſupplendo, quæ deſunt parti. Rub. ad deciſ. 81. num. 82.
Exceptio, *tua non intereſt*, ſemper obſtare ſolet, ſiue ille cui opponitur ſi actor, ſiue reus, deciſ. 303. num. 13.
Exceptio realis competens principali, competit etiam fideiuſſori, deciſ. 3. num. 25.
Exceptiones in alijs inſtantijs non oppoſitæ non dicuntur doloſæ, ſi illæ ſaltem tacitæ ſub alijs proteſtationibus continentur, deciſ. 90. num. 41.
Exceptio in primo iudicio non deducta poteſt repelli ex nouis iuribus, etiam quod alias illa produci non poſſent, deciſ. 207. num. 13.
Exceptio ſubreptionis, vel obreptionis reſpicit petitorium, deciſ. 252. num. 24.
Exceptio de iure tertij quando dari poſſit, deciſ. 30. num. 38. & 39.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio Saluiani, deciſ. 223. num. 4.
Exceptionem litis finitæ tranſactio continet, deciſ. 7. num. 1.
Exceptio defectus dominij non impedit manutentionem, ſed remittitur ad petitorium, deciſ. 230. num. 13.
Exceptio cedendarum obſtat renuncianti, deciſ. 217. num. 3.
Exceptio requirens altiorem indaginem, & de iure tertij non admittitur in ſummariſſimo poſſeſſorio, deciſ. 230. num. 9.

Excipere qui ſemel elegit interim agere non poteſt, deciſ. 185. num. 10. & 11.
Exceptio non publicatæ reſignationis non impedit manutentionem, deciſ. 252. num. 13.
Excipiens in ſuis exceptionibus vices ſubſtinet actoris, deciſ. 169. num. 16.
Exceptio debet eſſe de regula, deciſ. 204. num. 8.
Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis. deciſ. 104. num. 9.
EXCESSIVITAS ſufficit in minimo ad effectum, vt vitiet mandatum in totum, deciſ. 213. num. 1.
E X C E S S V S.
Exceſſus reddit ſententiam nullam, deciſ. 170. num. 21.
Exceſſus regulariter non præſumitur, deciſ. 110. num. 31.
Exceſſus minimus non habetur in conſideratione, deciſ. 110. num. 32.
Exceſſus in dote de iure non præſumitur, deciſ. 245. num. 25.
Exceſſus in dote vbi non eſt clarus, ſed turbidus ad petitorium reijcitur, deciſ. 245. num. 26.
Exceſſus ſententiæ facit eſſe locum reſtitutioni in integrum, deciſ. 38. num. 6.
Exceſſus mandati licet in modico vitiat totam executionem, deciſ. 277. num. 3.
E X C L V S I O.
Excluſio per teſtatorem facta ſi referri poteſt, & ad cauſam odij, & ob prædilectionem hæredis, ad cauſam prædilectionis ſemper inferri debet, deciſ. 129. num. 9.
Excluſio inhabilium ad fideicommiſſum, cenſetur facta ad conſeruationem agnationis. Rub. ad deciſ. 199. num. 232.
Excluſio presbyteri cum infert ad excluſionem impotentis, deciſ. 209. num. 9. & 10.
Amplia vt ibid. num. ſeqq.
Excluſio à teſtatore facta ſi ad aliam cauſam poteſt referri, non dici poteſt, quod fuit per odium facta, deciſ. 82. num. 13.
Excluſio remotioris non ad cauſam odij, ſed propter proximiores facta præſumitur, deciſ. 82. num. 14.
Excluſio filiæ facta à Teſtatore reſtringit ſignificationem verborum ſui natura conuenientium etiam fœminis, deciſ. 34. numer. 15.
Quæ coniectura fortius procedit ſi ſubſtituti non ſint extranei ſed deſcendentes aut agnati, deciſ. 34. num. 16.
Excluſio filiæ ab hæreditate matris pendere non debet à Patris arbitrio, deciſ. 183. num. 23.
Excluſionis ratio, quando ceſſat ceſſare quoque debet excluſio. Idem ad deciſ. 262. num. 293.
EXCOMMVNICATO abſoluto Audientia non denegatur, deciſ. 2. num. 12.
Excommunicato adimpletis conditionibus contentis in breue ab ipſo obtento, deciſ. 2. num. 12.
Excommunicato abſolutio conceditur adimpletis conditionibus contentis in breue ab ipſo obtento, deciſ. 2. num. 12.
E X E C V T I O.
Executio facta pendente termino ad appellandum reum ſua poſſeſſione non priuat, deciſ. 302. num. 2.
Executio facta contra aliquem vti talem, qualis poſtea negatur, reuocari debet, deciſ. 177. num. 14.
Executio iuſtificari debet ex iiſdem actis cauſa commiſſa, cum clauſula, *ſi quid exequendum*, deciſ. 207. num. 12.
Executio ſententiæ vbi petitur coram alio iudice prima lis dicitur perempta, quando verò petitur coram iudice, qui ſententiam tulit, deciſ. 193. num. 3.
Tunc dicuntur remanere veſtigia iudicij, ibid.
Executio ſententiæ permittitur fieri contra tertium etiam in actione perſonali, vbi probatur alienatio facta in fraudem. deciſ. 193. num. 20.
Intellige vbi probatur fraus ad retardandam executionem iam ceptam, ſiue impediendam illam, quæ actu imminebat, ibid. num. 21.
Secus verò in fraude quæ reſpicit ſolùm intereſſe creditoris, cuius damno res perijt, ibid.
Executio facta contra tertium non citatum, nec in ſententia condemnatum poteſt peti vt illico reuocetur, deciſ. 193. num. 12.
Executio nulliter facta abſque alio proceſſu, & eodem modo quo facta fuit reuocatur, ibid. num. 12.
Executio non præſumitur conſumata abſque titulo, & iure, deciſ. 141. num. 5.
Executio gratiæ quoties ex teſtibus ſeruatis ſeruandis iuſtificari potuiſſet abſque eo quod in longum protraheretur, deciſ. 214. num. 7.
Non recipit iuſtificationem à teſtibus affuturis ſine citatione partis examinatis, ibid.
Execuutio inſtrumenti habentis execuutionem paratam præſcribitur ſpatio annorum quadraginta, deciſ. 125. numer. 3.
Executio de iure communi ſolum tribuitur tribus conformibus, deciſ. 152. num. 16.

EXECVTORES.

EXECVTOR litterarum Apoſtolicarum præſumitur ritè, & rectè proceſſiſſe, deciſ. 70. num. 27.

Executores non habent poteſtatem capere res vnius pro debito alterius, deciſ. 141. num. 6.

Executores teſtamentarij, & ſi regulares tenentur reddere rationem adminiſtrationis, deciſ. 243. num. 3.

Executores teſtamenrarij non poſſunt prætendere lucri facere fructus rei legatæ, deciſ. 143. num. 9.

Exequutores duo ſi teſtator nominauit, & vni tantum legauit, non poteſt dici, quod illi intuitu officij legauerit, deciſ. 196. num. 26.

Executoriales per quemcumque poſſunt intimari, ſi talis intimandi facultas appareat conceſſa, deciſ. 257. num. 6.

EXEMPLVM.

Exempli, ſeu copiæ natura eſt quod nihil probet, deciſ. 96. num. 5. & 8.

Exemplum inſtrumenti extractum à Notario, vel eius ſucceſſore eamdem habet auctoritatem quam ipſa matrix, deciſ. 96. num. 10.

Exemplum eamdem auctoritatem habet, ac originale, vbi eadem eſt perſona ſcribentis exemplum, & originale, deciſ. 96. num. 11.

Exemplum teſtamenti ab ipſo teſtatore ſcriptum probat fauore piæ cauſæ, deciſ. 166. num. 27. & 28.

Exemplo ſine originali credi non poteſt, deciſ. 46. num. 8.

EXEMPTIO.

Exemptio præſupponit ius in vniuerſum ad alium ſpectare, deciſ. 108. num. 4.

Exemptio conceſſa Monaſterio, Capellis, & tenimentis illius dicitur realis, & ad omnes tranſit Monaſterij ſucceſſores, deciſ. 219. num. 10.

Exemptio realis monaſterio conceſſa prodeſt etiam illius commendatario, deciſ. 234. num. 10.

Exemptio probatur à iuriſdictione Ordinarij, eo ipſo quod illi ſolum quid annuum fuerit reſeruatum, cum in reliquis Eccleſia dicatur exempta, deciſ. 219. num. 1. & 2.

Exemptio inducitur ex priuilegio quo Abbas, & eius Monachi poſſunt Chriſma, & Oleum ſanctum, conſecrationes Altarium, ordines, & alia ſacramenta à quocumque Epiſcopo recipere, ibid. num. 6. & 7.

Exemptio Eccleſiæ non tollitur per collationem de ea facta mediante enunciatiua, quod erat Ordinarij iuriſdictioni ſubiecta, deciſ. 239. num. 22. ſup. num. 18. & ſeqq.

Exemptio probatur ex priuilegio Pontificis, deciſ. 239. num. 1.

EXERCITIVM iuriſdictionis Monaſterij ex quibus dicatur probatum, deciſ. 197. num. 16. & 19.

EXHIBITIO.

Exhibitio ſcripturæ quando non deſeruit ad victoriam cauſæ denegatur, deciſ. 235. num. 11.

Exhibitio ſcripruræ eſt facienda quando poſſit per illam cognoſci vtilitas alienationis rerum Eccleſiæ, deciſ. 235. numer. 12.

Exhibitio ſcripturæ adhoc vt ſit facienda ſufficit probare vt aliquo modo conferat ad deciſionem cauſæ, deciſ. 235. num. 6.

Exhibitio ſcripturæ eſt ſubſidiariæ, & competit tantum quando alia remedia deficiunt, ibidem num. 7.

Vt ideò non datur quando apud Notarium præſentem in loco iudicij exiſtit originale, ibidem num. 7. & 8.

Exhibitio ſcripturæ eſt facienda docto de exiſtentia, & intereſſe petentis, ibid. num. 1.

Quæ requiſita requiruntur etiam ex conſuetudine Rotæ, ibid. num. 2.

EXIGENS.

Exigens pecuniam alterius illam domino, vel eius hæredi reſtituere tenetur. deciſ. 276. num. 2.

Exigendi quaſi poſſeſſio ex vnica reſolutione acquiritur, deciſ. 254. num. 1.

EXISTENTIA.

Exiſtentia ſcripturæ probata de tempore litis motæ apud aliquem præſumitur durare durante lite, & ſufficit ad effectum exhibitionis, deciſ. 235. num. 5.

Exiſtentiam ſcripturæ ſi teſtes probare volunt, deponere debent illam vidiſſe, eiuſque tenorem referre, deciſ. 99. numer. 14.

Exiſtentia ſcripturæ non probatur ex teſtibus de auditu, deciſ. 99. num. 14.

Exiſtentia partitæ, ſi denegatur non poteſt dici, quod illa fuerit in computis comprehenſa, deciſ. 260. num. 4.

Exiſtentia Terræ, ad effectum perceptionis quartæ decimarum vt ſit in aliqua Diœceſi probari debet per teſtes, deciſ. 142. num. 1.

Quæ exiſtentia leuiores probationes admittit, & ſola poſſeſſio ſuffragatur, ibid. num. 2.

Quod amplia concurrentibus pluribus viſitationibus Epiſcoporum pro tempore illius Diœceſis, ibidem num. 3.

Maximè ſi legantur factæ ab Epiſcopis non vti vicinioribus, ſed expreſſo ſolum nomine dignitatis Epiſcopalis, ibidem num. 4.

Nam iſto caſu concludunt ſituationem Terræ intra fines, ibid. num. 5.

EXPECTATIVÆ quæ alicubi conceduntur tanquam contra Pontificum, & Concilij Conſtitutiones dicuntur corruptela, deciſ. 194. num. 7.

EXPEDITIO litterarum Apoſtolicarum hodie eſt neceſſaria pro validitate penſionis quia, deciſ. 25. num. 16.

EXPENSÆ.

Expenſæ factæ in litibus pro defenſione, ſeu recuperatione bonorum fideicommiſſariorum refici debent per litis conſortes, & legatarios, deciſ. 212. num. 1.

Amplia etiam quod non fuerit obtenta ſententia, vel quod litigans ſuccubuerit, ibid. num. 2.

Expenſæ ſolutæ Notario pro regiſtris iuſtificantur ex illius libro receptorum, deciſ. 212. num. 3.

Amplia quia etiamſi non fuerint in libro receptorum adnotatæ, dummodo de illius appareat quietantia, tamen iuſtificatæ dicuntur, ibid. num. 4.

Expenſarum in taxatione Rota vtitur arbitrio boni viri, deciſ. 212. num. 8.

Expenſæ neceſſariæ factæ in nuptijs iuxta morem Patriæ veniunt reficiendæ, deciſ. 66. num. 5.

Expenſæ factæ pro mercede procuratoris, & ſollicitatoris domi retent. ad ſcuta ſex menſtrua de ſtylo taxantur, deciſ. 212. numer. 6.

Expenſæ de quibus conſtat ex quietantijs Notarij cauſæ ſunt reficiendæ, ibid. num. 5.

EXPERIENTIA eſt tertius oculus, ſecundum Ariſtotelem. Rub. ad deciſ. 16. num. 119.

EXPRESSIO.

Expreſſio teſtatoris quod filij in conditione poſiti cenſeantur vocati ſtante ſtatuto Vrbis, dicitur ſuperflua, deciſ. 41. num. 17.

inter Expreſſorum metam ſtatuta ſunt intelligenda. Rub. ad deciſ. 199. num. 18.

Expreſſio eius quod de iure ineſt nihil amplius operari non poteſt, deciſ. 128. num. 7.

Expreſſio facta in litteris ſufficit, licet non adſit in ſupplicatione, deciſ. 70. num. 23.

Expreſſio eius quod virtualiter inerat nil noui addit, deciſ. 264. num. 24.

EXPRESSVM tunc ſanè vincit tacitum, dum ſumus in correctorijs iuris communis. Rub. ad deciſ. 262. num. 225.

EXTENSIO.

Extenſio de vno caſu ad alium non fit in materia *præiudiciali*, deciſ. 4. num. 9.

Extenſio non fit ex interpretatione. Rub. ad *deciſ.* 16. num. 69.

Extenſio in ſtatutis ex maioritate rationis numquam excluditur, deciſ. 115. num. 17.

Extenſio non datur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam, deciſ. 27. num. 10.

EXTINCTIO cenſus probatur, ſi creditor habuit à debitore aliquam quantitatem puta frumenti ad computum illius, deciſ. 123. num. 2.

Etiamſi non adſint inſtrumenta formalia extinctionis; ibid.

EXTRANEI, finiti lineis vocati, cenſentur per vulgarem vocati, ſi illi de linea ante aditam hæreditatem deceſſerint, non autem per fideicommiſſum quocumque tempore deceſſerint, deciſ. 18. num. 16. 17. & ſeq.

F

FACERE.

FAcere per ſe ipſum, quam per procuratorem ſpecialem paria ſunt, deciſ. 154. num. 5.

Facere qui potuit, & non fecit ſignum eſt quod efficaciter noluit, deciſ. 166. num. 82.

FACIENDVM, quando aliquid eſt, & non ſit, id bona fide non poteſt dici, relictum. Rub. ad deciſ. 131. num. 209.

FACTVM.

Factum ſuperioris ſemper in quolibet contractu intelligitur reſeruatum, deciſ. 39. num. 1.

Factum vbi declarat mentem contrariam non ſufficit verborum ars ad oppoſitum docendum. Rub. ad deciſ. 131. num. 280.

Factum à maiori parte perindè habetur, ac ſi ab omnibus factum fuiſſet, deciſ. 70. num. 8. & ſeqq.

Factum procuratoris dicitur factum Domini conſtituentis. deciſ. 154. num. 6.

Facta pendente termino appellationis vti attentata ſunt reuocanda, deciſ. 226. num. 3.

Facta

Facta poſt interpoſitam appellationem ſunt attentata, deciſ. 226. num. 4.
Facto probato de iure præſumitur, quod fuerit factum expenſis facientis, deciſ. 212. num. 7.
Facta longè potiora ſunt, quàm verba, tamquam ipſam voluntatem denotantia. Rub. ad deciſ. 131. num. 253.
Facta ſunt demonſtrationes Mathematicæ, ibid. num. 255.
Facto negans, quod verbis affirmauit, non eſt audiendus, quia res bona fide non agitur, ibid. num. 316.
Extraiudicialiter quæ fiunt non acta, ſed facta appellantur, deciſ. 67. num. 6.
Facta coram Iudice ad aliquid deputato præſumuntur ritè, & rectè facta, eaque omnia interueniſſe, quæ fuerunt ſeruari ſolita, deciſ. 114. num. 5.
Clam, quando aliquid geritur, quod fieri debet per notificationem, tunc bona fide, non dicitur res geri. Rub. ad deciſ. 131. num. 297.

FACVLTAS.

Facultas nominandi non expirat prima nominatione ſecuta, ſi in actibus reiterabilibus verſatur, deciſ. 196. num. 33.
Facultas tranſigendi recipit declarationem à cauſa propter quam fuit factum mandatum, deciſ. 7. num. 6.
Facultas tranſigendi dicitur conſecutiua ad actum, cuius vigore fuit factum mandatum, non autem quod primo loco poſſit exerceri. ibid.
Facultas infeudandi decimas conceſſa Epiſcopis fuit prohibita ſub Alexandro III. & ſecundum alios ſub Vrbano II. deciſ. 47. num. 13.
Facultas teſtandi conceſſa Equiti Hieroſolymitano, non continet aliquod præiudicium Cameræ, deciſ. 51. num. 11.
Facultatiui actus ab aliqui exerciti non probant conſuetudinem quoad alios, deciſ. 11. num. 9.
Facultas teſtandi quocumque modo, forma, & ſolemnitate intelligitur de diſpoſitione valida, ſecundum formam indulti, non autem ſecundum ius commune, deciſ. 35. numer. 23.
Facultas tranſigendi appoſita in mandato, reſpicit diſpoſitionem particularem, cui cohæret, non autem refertur ad omnia, deciſ. 7. num. 7. & 8.
Facultas alienandi rem in dotem datam ſi ſoli marito conceditur, facit illam non eſſe fundum dotalem, deciſ. 259. num. 12.
Facultas nominandi alicui legata eſt tranſitoria ad hæredes illius, deciſ. 196. num. 13. & ſeqq.
Secus verò ſi illi fuerit demandata nominatio teſtatoris nomine, puta ſi teſtator dixiſſet eligo eum, quàm Petrus nominauerit.
Quia tunc non egreditur perſonam illius, ibid. num. 14. & ſeqq.
Facultas diſponendi vxori conceſſa non implicat diſpoſitioni l. hac edictali, ſed tantum explicat, quod tacitè inerat de iure communi, deciſ. 179. num. 14.
Facultatem diſponendi maritus vxori concedens cenſetur nihilominus ſe conformare voluiſſe cum diſpoſitione l. fœminæ C. de ſecundis nupt. deciſ. 179. num. 15.
In facultatiuis præſcriptio non incipit currere, niſi à die prohibitionis cum acquieſcentia, deciſ. 11. num. 10.
Facultas teſtandi conceſſa Equiti Hieroſolymitano intelligitur tam de bonis patrimonialibus, quàm de bonis quæſitis ex commendis, deciſ. 51. num. 2. & ſeqq.
Facultas nominandi Capellanos perſonalis dicitur, deciſ. 196. num. 9. & 12.
Vbi quod perſonam non egreditur, intellige vt numer. 13. cum ſeqq.
Facultas alicui conceſſa mutuandi pecunias alteri, non tribuit facultatem recipiendi pecunias mutuo à tertio ad effectum illas mutuandi, deciſ. 306. num. 4.
Facultas per teſtatorem alicui conceſſa de nominando hæredem, vel legatarium cum perſona expirat, quia perſonalis eſt, deciſ. 196. num. 10.
Facultas generalis alicui competere quoad illum, qui tantum particularem habet, deciſ. 185. num. 4.
Facultas teſtandi Religioſo conceſſa intelligitur de bonis, quę detinet ex permiſſione ſuperioris, deciſ. 51. num. 7.
Facultas teſtandi conceſſa perſonæ religioſæ intelligitur in pios vſus, non autem ad fauorem perſonæ diuitis, & quando, deciſ. 51. num. 8.
Facultas diſponendi comprehendit diſpoſitionem ex teſtamento, non autem ſucceſſionem ab inteſtato, deciſ. 35. num. 25.
Facultatem habens codicillandi poteſt abſque teſtamento diſponere, ibid. num. 27.
Facultas diſponendi per codicillos, non benè infert ad facultatem tranſmittendi ab inteſtato, ibidem num. 28.
Declarandi facultas cui competit, declaratione facta, variare non permittitur in præiudicium alterius, deciſ. 45. numer. 3.
Facultas clericorum, relinquendi bona cui voluerint non præiudicat legitimæ aſcendentium, vel deſcendentium, deciſ. 96. num. 21.
Facultas nominandi legata executori teſtamentario, intuitu officij legata præſumitur, & propterea cum officio expirat, deciſ. 169. num. 25. & ſeq.
Intellige ſi priùs fuit expreſſum nomen proprium perſonæ, deinde nomen officij, ſecus ſi è contra, ibidem num. 23. & ſeqq.

FALLITI.

contra Fallitos doloſos olim erat pœna, vt ad laniandum dentibus creditoribus darentur. Rub. ad deciſ. 16. num. 146.
Item tribus, vel ſecundum alios, quindecim plumbaris verberabantur, ibid. num. 147. & 148.
Fallitorum pœna, cum hodie ſit carceratio, ideòque audacius agunt, putando cum ſuis creditoribus poſſe paciſci, ibid. num. 149.
Fallitorum malitia plerumque abundat, omnia vafre, & callidè operando, ibid. num. 124.

FALSITAS.

Falſitatis ſuſpicio oritur quando quis ante incoationem litis expectat mortem informatorum, deciſ. 167. num. 18.
Falſitatis ſuſpicio oriens ex apoſtilla omnino euitatur ex ſubſcriptione facta à partibus, vel Notario, deciſ. 90. numer. 37.

FAMA.

Fama articulata ſi eſt contra traditiones veterum Patrum dicitur inuerisimilis, & calumnioſa, deciſ. 60. num. 66.
Fama etiam ſola probat confinia in antiquis, deciſ. 286. numer. 1.
Fama per teſtes probata, de cuius contrario ſuper alia fama probant teſtes alterius partis, apparet illam non eſſe conſtantem, & vniuerſalem apud omnes, deciſ. 99. num. 22.
Fama debent eſſe conſtans, & vniuerſalis apud omnes, deciſ. 99. num. 22.
Fama hinc inde à partibus probata illa dicitur magis conformis veritati, quæ habet pro ſe iuris aſſiſtentiam, ibidem num. 23.
Fama non viſu, ſed ſolum auditu poteſt probari, deciſ. 283. num. 9. ſed contra num. 12.
Fama debet habere ortum à maiori parte populi, deciſ. 283. num. 10.
Famæ probatio, vt releuet concludere debet per verbum, fuit & eſt, deciſ. 249. num. 19.
Famæ probatio vt dubia reddatur non requiritur, quod plenè contraria fama probetur, deciſ. 249. num. 12.
Sed ſat eſt illam reddere vacillantem, & non æquè conſtantem apud omnes, ibid.
Fama in tantum probat in antiquis in quantum nihil habet contrarij ex quo debilitata remaneat, deciſ. 211. numer. 18.
Fama probat in antiquis etiam in rebus magni præiudicij, deciſ. 211. num. 12.
Fama bona præfertur malæ in concurſu vtriuſque, deciſ. 249. num. 27.
Famæ probatio illa magis præualet quæ ab antiquiori tempore concludit, deciſ. 249. num. 26.
Famam ducentorum annorum impoſſibile eſt probare per teſtes qui illam audiuerint, deciſ. 211. num. 15.
Fama, vt in antiquis probet requiritur, quod ſit conſtans, perpetua, & inconcuſſa, deciſ. 211. num. 16.

FAMILIA.

Familiæ nomen & inſignia aſſumens, dicitur ciuiliter factus maſculus de familia teſtatoris, & conſeruat illius agnationem, deciſ. 135. num. 21.
Familiæ nobiles quod habeant fideicommiſſa, magna veriſimilitudo eſt, deciſ. 1. num. 16.
Familiæ, & agnationis contemplatio deſumitur ex qualitate maſculinitatis in quolibet gradu repetita, deciſ. 37. numer. 8.
Familiæ, & agnationis contemplatæ præſumptio etiam in fœmina cadere poteſt vacante proprios filios maſculos, deciſ. 37. num. 10.
Familiæ decus, ac ſtabilitas dicitur principaliter conſiderata in ſtatuto certam dotem aſſignante, deciſ. 20. num. 10.
Familiæ legatum relictum in dubio ſolos deſcendentes comprehendit, deciſ. 14. num. 4.
FAVORI ſuo quilibet renunciare poteſt, deciſ. 72. num. 13.
FAVOR piæ cauſæ præualet fauori venientium ab inteſtato, deciſ. 166. num. 60.

FIDEIVSSOR.

Fideiuſſio conditionalis, conditione non impleta nullam habet validitatem, deciſ. 306. num. 2.
Fideiuſſor, & alius intereſſe habens poteſt cogere debitorem cenſus ad illum extinguendum, neque hoc dicitur contra ſubſtantiam cenſus, deciſ. 57. num. 35.

Fideiuſſor, qui diu ſtetit in obligatione poteſt vigore Statuti Vrbis petere ſui exemptionem ab illa inſtando etiam pro extinctione cenſus, deciſ. 278. num. 4.

Fideiuſſor poteſt emere cenſum, & ceſſionem tranſlatiuam, non extinctiuam reportare, deciſ. 116. num. 5.

F I D E S,

Fides non facit fidem, deciſ. 228. num. 47.

Fides baptiſmi extracta à Parocho probat ætatem, deciſ. 244. num. 9. & ſeq.

Fides Parochi formiter extracta plenè probat obitum, deciſ. 269. num. 3.

Fides baptiſmatis iunctis alijs adminiculis probat filiationem, deciſ. 98. num. 19.

Fides extraiudicialis quoties continet veriſimilia, & adminiculis eſt ſuffulta plenè probat, deciſ. 267. num. 6.

Fides regulariter cataſtri probat circa bona in cataſtrum deſcripta, deciſ. 205. num. 18.

Fides ſimplices, & atteſtationes nullam merentur fidem, nec aliquam faciunt probationem, deciſ. 239. num. 27.

Fides baptiſmi iuncta cum depoſitione teſtium, & alimentorum præſtatione probat quem eſſe nepotem, deciſ. 290. num. 1.

Fidem negauit qui natis è ſua familia, non ſubuenit, ac infideli deterior efficitur, ex ſententia Pauli Apoſtoli. Rub. ad deciſ. 131. num. 140.

Fidei præſtatio habet vim reiterati iuramenti, deciſ. 1. num. 30.

Maximè inter Magnates, ibidem num. 31.

Fides non facit fidem, deciſ. 2. num. 13.

Amplia quamuis eſſet iuramento firmata coram Notario, & teſtibus, ibidem.

Fides Parochi formiter extracta matrimonium probat quoad ſtatum validitatis, deciſ. 124. num. 10.

Fides bona adeſt in præſcribente iura ſucceſſionis non dum agnita; & quare, deciſ. 153. num. 26.

Fides bona deducitur ex qualitatibus & circumſtantijs, quæ in actu interuenerunt præſertim ad effectum damni vitandi, deciſ. 48. num. 21. & ſupra num. antecedenti.

Fides bona præſumitur vbi non cadit ſpes commodi, deciſ. 154. num. 26.

Fides bona non patitur, vt quis in ore habeat mel, & in corde fel. Rub. ad deciſ. 131. num. 325.

Fides bona ex titulo reſultat, deciſ. 238. num. 3.

Fides bona requiritur in præſcriptione etiam annorum 30. deciſ. 238. num. 3.

Fides mala, quæ reſultat ex conteſtatione litis, dicitur præſumptio iuris, & de iure, deciſ. 288. num. 7.

Fides mala impedit præſcriptionem quando agitur de iuribus re ipſa quæſitis ab eo contra quem prætenditur præſcriptio, & quomodo intelligatur, deciſ. 153. num. 26.

Fides mala inducitur ex litis conteſtatione, deciſ. 141. num. 2.

Fides mala auctoris operatur, vt nec illius hæres præſcribere valeat, deciſ. 164. num. 7.

Fides mala auctoris operatur, vt nec eius hæredes beneficio præſcriptionis valeant ſe tueri, deciſ. 176. num. 3.

Fides mala inducitur ex actibus factis coram Iudice incompetenti, & etiam ex actibus extraiudicialibus, deciſ. 99. numer. 19.

Fides mala præſcriptionem interrumpit, ibidem.

Fidei malæ poſſeſſor condemnatur vſque ab initio ad reſtitutionem fructuum, quando ſumus in interdicto retinendæ plenario, deciſ. 9. num. 3.

FIDEICOMMISSARIVS.

Fideicommiſſarius immiſſionem petens probare debet bona fuiſſe à teſtatore poſſeſſa, & in illius hæreditate reperta, deciſ. 295. num. 1.

Fideicommiſſarius, vel primogenitus qui poſt mortem reſtituere tenetur, ſi reſtituit in vita, poteſt onus aliquod iniungere, deciſ. 55. num. 16.

Fideicommiſſarius tenetur hæreditatem capere de manu hæredis, decis. 96. num. 26.

Fallit in Eccleſia, aut alia pia cauſa, ibid. num. 27.

Fideicommiſſarius vindicare prætendens bona alienata vig. auth. res quæ, probare tenetur adfuiſſe bona libera, deciſ. 245. num. 10. & ſup. num. 8. & ſeq. ac infra num. ſeq.

Fideicommiſſario conceditur immiſſio vig. l. fin. probata exiſtentia fideicommiſſi, purificatione ad ſui fauorem, ac identitate bonorum, deciſ. 269. num. 1.

Fideicommiſſario conceditur immiſſio in vim l. finalis, probatis requiſitis ad id neceſſarijs, deciſ. 134. num. 1.

Fideicommiſſi ſcilicet, vocatione, & vocationis caſu, ac demum probata identitate bonorum, deciſ. 134. num. 2.

FIDEICOMMISSVM.

Fideicommiſſum reale afficit omnes à Teſtatore vocatos, vt quilibet gradatim reſtituere teneatur, donec bona ad vltimum ſubſtitutum perueniant, deciſ. 32. num. 32.

Fideicommiſſum perpetuum & ſucceſſiuum reſultat ex vocatione plurium perſonarum, & digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum, deciſ. 98. num. 6.

Inſuper ſi omnes fuerunt vocati cum clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, ibidem.

Fideicommiſſum adiectum hæredi inſtituto in primo gradu ſi deceſſerit ſine filijs expirat decedente hærede cum filijs, deciſ. 135. num. 3.

Fallit quando cogitauit teſtator deficientiam filiorum non ſolum in hærede; ſed in eius filijs cum deficientia lineæ addita clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, ibid. num. 4.

Fideicommiſſum nominatim ab eo relictum, in cuius perſona ſubſtitutio fuit effecta caduca non admittit ſequentem gradum, deciſ. 201. num. 14.

Intellige concluſionem procedere in ſubſtitutione fideicommiſſaria ſimpliciter facta, ſecùs ſi ſecundus ſubſtitutus fuerit etiam per vulgarem vocatus, ibid. num. 15.

Fideicommiſsum abſolutum perpetuum, & ſucceſſiuum ex quibus inducatur, deciſ. 245. num. 1.

Fideicommiſsum cenſetur inductum inter deſcendentes, ſi illi fuerint in perpetuum vocati, deciſ. 87. num. 12.

Fideicommiſsum nominatim relictum à perſona vocata in gradu ea prædefuncta ante illius purificationem efficitur caducum, deciſ. 201. num. 4. & 10.

Fideicommiſsum non extare in dubio eſt pronunciandum, deciſ. 231. num. 22.

Fideicommiſsum factum de filijs maſculis cum onere dotandi fœminas illas non comprehendit, deciſ. 50. num. 1.

Fideicommiſsum alicui iniunctum, & eius deſcendentibus ordine ſucceſſiuo dicitur abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum, deciſ. 41. num. 2. & ſeqq.

Amplia quoties in ſubſtitutione adſunt verba denotantia perpetuitatem, ibid. num. 4.

Fideicommiſsum, vel ſubſtitutio alicui facta ſi ſine filijs decederet, expirat eo cum filijs prædefuncto, deciſ. 50. numer. 2.

Fideicommiſsum vel ſubſtitutio facta de aliquo, & eius deſcendentibus ſimpliciter dicitur vulgaris, & expirat primo adeunte, deciſ. 41. num. 1.

Limita, vt num. ſeqq.

Fideicommiſsum factum vltimo morienti per reciprocam vocato, & in tota hæreditate dicitur abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum, deciſ. 17. num. 1.

Fideicommiſsum exiſtere fortiùs dicitur, ſi coniecturis apparet teſtatorem ita voluiſſe, deciſ. 41. num. 13.

in Fideicommiſſo paſſiuo ad fauorem filiorum, tunc ſtantibus coniecturis, multò magis appellatione filiorum, veniunt nepotes. Rub. ad deciſ. 199. num. 15.

Fideicommiſsum reciprocum inter deſcendentes cenſetur inſtitutum ſi teſtator ordinauit, quod poſiti in conditione cenſeantur vocati, deciſ. 41. num. 15.

Fideicommiſsum perpetuum & ſucceſſiuum ſine dubio dicitur conſtitutum ex verbis ordine ſucceſſiuo gradatim, in perpetuum, & in infinitum, deciſ. 41. num. 16.

Fideicommiſsum ſucceſſiuum ad fauorem illorum de linea dicitur factum, ſi Teſtator vocauit omnes deſcendentes in infinitum primo maſculos, & poſtea fœminas, deciſ. 32. numer. 28.

Fideicommiſsum illis de agnatione relictum omnes de familia comprehendit ſalua tamen gradus prærogatiua, deciſ. 14. num. 11.

ad Fideicommiſsum inhabilium excluſio, cenſetur facta ad conſeruationem agnationis. Rub. ad deciſ. 199. num. 232. & 234.

Fideicommiſsum per ſolam deciſionem non inducitur, ſed requiritur ſententia in iudicatum tranſacta, deciſ. 230. num. 12.

Fideicommiſsum factum ad fauorem familiæ ſimpliciter, differt à fideicommmiſſo facto ad fauorem aliquorum de familia certo ordine vocatorum, deciſ. 136. num. 17. & ſup. numer. 16.

Fideicommiſsum perpetuum, & ſucceſſiuum dicitur inductum ex vocatione plurium graduum cum qualitate maſculinitatis, deciſ. 41. num. 5.

Fideicommiſſi extenſio non eſt facienda, deciſ. 165. num. 25.

Fideicommiſſum illis de agnatione relictum, omnes de familia comprehendit, ſalua tamen gradus prærogatiua, deciſ. 14. num. 11.

Fideicommiſsum euerti parum refert dummodo mulieres congruam dotem recipiant, deciſ. 245. num. 32. & ſup. num. anteced. num. 28. 9.

Fideicommiſsum abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum reſultat ex pluribus ſubſtitutionibus factis per verbum infinitum cum prohibitione alienationis, deciſ. 245. num. 3.

Fideicommiſsum perpetuum, & ſucceſſiuum dicitur ſi Teſtator inſtitutos, & ſubſtitutos grauauit onere aſſumendi cognomen, & inſignia eius familiæ, deciſ. 98. num. 4. & 5.

Fideicommiſsum an adſit, vel ne, conſiſtit in iure, deciſ. 245. num. 42.

Fideicommiſsum facere per ſimplicem confeſſionem non poſſunt

ſunt grauati, deciſ. 235. numer. 43.
Fideicommiſſum vbi eſt in vnam lineam ingreſſum, in ea manere debet, donec ibi capaces reperiuntur, deciſ. 65. num. 2.
Fideicommiſſum factum ad fauorem primogeniti an comprehendat fœminas, deciſ. 65. num. 1. 5. & 13.
Fideicommiſſum reciprocum inter filios oon impedit integræ legitimæ detractionem, deciſ. 528. num. 4.

F I L I A.

Filia renuncians hæreditati paternæ an ſuccedere valeat cum ſorore ſi tempore renunciationis, & ſucceſſionis non extent fratres, deciſ. 24. num. 7.
Filia dotata à Patre poteſt nihilominus in bonis illius augumentum petere vſque ad congruam dotem, deciſ. 110. numer. 25.
Filia etiam ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum ſuccedit in bonis matris ſi concurrant ſolum filij maſculi alterius matris, deciſ. 110. num. 26.
Filia excluſa ounquam cenſetur vocatus maſculus ex illa, quamuis verba eum comprehenderent, deciſ. 37. num. 13.
Filia poteſt ſibi in dotem aſſignare omnia bona fideicommiſſi, & quando, deciſ. 245. num. 28. 31. & ſeq.
Filia primi acquitentis, non venit in conceſſione emphyteuſis facta pro ſe, filijs, & nepotibus per lineam maſculinam deſcendentibus. Rub. ad deciſ. 199. oum. 169.
Filia fœmina in conditione poſita vigore Statuti Vrbis, & ipſa dicitur vocata, deciſ. 199. num. 9.
Filia dotari debet de bonis maternis attenta patris inopia, deciſ. 207. num. 10.
Filia dotem maternam à Patre vſuſructuario, & adminiſtratore vendicare poteſt ſi ille vergit ad inopiam, deciſ. 170. num. 10.
Filia hæres à Patre inſtituta dicitur virtualiter dotata, deciſ. 183. oum. 4.
Filia à patre dotata cum hoc quod non aliud petat, nec cauſa dotis maternæ non ſibi præiudicat ſi ſolemnitates ſtatuti non fuerunt ſeruatæ, deciſ. 170. oum. 16.
Filia mortuo patre agit aduerſus illius hæredes ad recuperationem dotis maternæ, deciſ. 170. num. 11.
Filia Baronis concurrens cum creditoribus ſucceſſoris in Bsronia pro ſuæ dotis ſolutione, non dicitur impedire ſubhaſtationem, deciſ. 199. num. 16.
Filia ſi ne dum à ſucceſſione, rerum etiam à legitima per ſtatutum excluditur, deciſ. 208. oum. 24.
Eo caſu poteſt illius dos onere fideicummiſſi graoari, ibid.
Filia per ſtatutum excluſa cum hoc quod non aliud præter dotem ſibi relictam petere poſſit, deciſ. 208. num. 20.
Si pater ei dotem aſſignet in teſtamento minorem legitima, an agat ad illius ſupplementum, ibid.
Filia quæ à ſtatuto cogitur Patris ſeruare voluntatem noo poteſt onus fideicommiſſi in dote ſibi iniunctum reijcere, deciſ. 208. num. 21.
Filiam educari penes matrem, quæ ad ſecundas conuolauerat nuptias, attenta præſtantia Viri decreuit Neapolitanum conſilium, deciſ. 270. num. 11.

F I L I A T I O.

Filiatio non probatur per ſimilitudinem, deciſ. 167. num. 12.
Filiatio probatur ex nominatione coniuncta cum actu inſtitutionis, deciſ. 112. num. 12.
Nominatio patris teſtamento facta etiam ſola probat filiationem in aotiquis, deciſ. 98. num. 24.
Filiatio excluditur ſtante præcepto Patris ne Puella deſcribatur in libro baptizatorum vti eius filia, deciſ. 167. numer. 22.
Et ex iſta prohibitione deſtruitur fama ad effectum ne reſultet quaſi poſſeſſio, ibid.
Filiationem ad probandam admittuntur teſtes inhabiles, & exceptiones patientes, deciſ. 162. num. 5.
Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, fama viciniæ, & alijs, deciſ. 262. oum. 3.
Filiatio probatur leuioribus probationibus ad effectum ſucceſſionis, imò ſola ſufficit oominatio, & tractatus, deciſ. 98. num. 18.
Filiationis præſumptio excluditur ex non præſtatione alimentorum, & præteritione in teſtamento, deciſ. 167. num. 23.
Filiationis præſumptio excluditur ex eo, quod Pater alterum vti alios filios naturales non tractauit, deciſ. 177. num. 31.
Filiatio excluditur quando præſumptus pater nullum ſignum filiationis erga filiam oſtendit, deciſ. 167. num. 19.
Filiationis ſigna quæ ſint, deciſ. 167. num. 20.
Filiatio probatur ex teſtamento Patris, in quo aliquem tamquam filium inſtituit, deciſ. 98. num. 20.
Filiatio probatur coniecturis ſimul iunctis, & num. ſeq. vbi quod maximè in antiquis, deciſ. 98. num. 21.
Filiationis probatio redditur æquiuoca quando plures verſantur in domo matris, deciſ. 167. oum. 17.
Filiatio legitima probatur per teſtes deponentes quem pro tali haberi, & ab omnibus reputari, deciſ. 58. num. 1.
Filiatio probatur ſi quis filius fuerit io teſtamento vocatus, eique fuerit legitima relicta, deciſ. 87. num. 13.
Filiatio probatur per nominationem factam à patre in teſtamento, deciſ. 157. oum. 1.
Imò multum confert dicta nominatio ad probandam ſpeciem filiationis, ibidem num. 2.
Filiatio non probatur ex eo, quod quis in locationibus cum puella eam filiam vocet cum ſint verba cauſa blandiendi, & ſæpè ſoleant appellare filij, qui amantur, deciſ. 167. num. 8. & 9.
Filiatio non probatur per verba enunciatiua, quæ etiam extraneo conuenire poſſunt, deciſ. 167. num. 10.
Filiatio pendente lite ſuper negotio principali protur quslibet leui probatione ad effectum conſequendi alimenta, deciſ. 167. num. 1.
Sed quando agitur de ea probanda ad litem terminandam tunc eſt exactè probanda vti fundamentum intentionis, ibidem num. 2.
Filiatio probatur præſumptionibus, & coniecturis, deciſ. 167. num. 3.
Filiationis probatio reſpectu patris, vel difficillima, vel impoſſibilis redditur, ex quo non cadit in ſenſum hominis, deciſ. 262. num. 1

F I L I V S.

Filius dicitur præteritus, ſi Pater alium inſtituit hæredem ſub coodition, ſi viuo ſe filius moriatur, deciſ. 32. num. 8.
Filius, vt poſſit obtinere, quando pater diſſipat bona, vt ei aſſignetur legitima, difficilè erit obtinere in praxi, ſecundum Art. Pinell. Rub. ad deciſ. 29. num. 52.
Filius in conditione poſitus ex coniecturis, cenſetur vocatus, deciſ. 87. num. 1.
Filius primi matrimonij ſi matris eſt hæres, poſſit nè impugnare pactum ab ea factum ſuper lucro dotis, deciſ. 110. num. 12. & 13.
Filius legitimatus ad ſuccedendum patri ex teſtamento, ſed oon ab inteſtato, non poteſt petere legitimam, deciſ. 35. num. 11.
Filius in conſequenda legitima ſtatim poſt mortem patris, dicitur creditor, & agit de damno vitando. Rub. ad deciſ. 29. num. 107.
Filius legitimatus, cui pater aliquod in teſtamento reliquit, cum hoc, vt aliud petere non poſſit, noo petit legitimam, vel eius ſupplementum, deciſ. 35. num. 16.
Filius, cui pater reliquit legitimam, non habet, quid conquerat, ſi pater alijs filijs plus relinquat. Rub. ad deciſ. 29. num. 17.
Filius non contradicens ſecundis nuptijs, à matre contractis, non cenſetur illarum pœnam coodonare voluiſſe, deciſ. 179. num. 7.
Filius poteſt ſoluere debitum à Patre in teſtamento recognitum, ratamque ab alijs fratribus rectè repetit, deciſ. 66. num. 7.
Filius prodigus petijt, & obtinuit legitimam in vita, à ſuo patre. Rub. ad deciſ. 29. num. 26.
Filius fideicommiſſo grauatur detrahit legitimam, & Trebellianicam, deciſ. 52. oum. 8.
Filius præſumitur ſcire facta Patris, & præſumitur certioratus à fratribus, deciſ. 153. num. 19.
Amplia ſi ſit factum notabile, & in alijs fratribus ſit ſcientia explicita, ibid. oum. 20.
Filius profuſè erogans non debet patri, fratribus, aut cohæredibus præiudicare, deciſ. 242. oum. 10.
Filius dicitur habere domicilium Patris, deciſ. 172. nuio. 10.
Filius Sacerdotis potius extraneus, quàm filius reputatur, deciſ. 262. num. 14.
Filius adeundo ſimpliciter hæreditatem Patris legitimam prohibentis non ſibi præiudicat, deciſ. 74. num. 9.
Filius vt ſibi præiudicet in legitima, ſimpliciter adeundo, requiritur quod Pater eum inſtituat io ſola legitima ſi nolit eius diſpoſitioni conſentire, deciſ. 74. oum. 10.
Filius, qui non confecit inuentarium, ſi petit legitimam, tenetur probare non extare alia bona, ex quibus illam poſſe detrahere, deciſ. 74. nom. 11.
Filijs legatum relictum, debetur etiam filiabus. Rub. ad deciſ. 199. num. 66.
Filij familias aſſertio, quod ſcilicet erat Pater familias cui noceat, deciſ. 111. num. 13.
Filios pater vocando, cenſetur quoque vocaſſe filios. Rub. ad deciſ. 199. num. 75.
Filius hæres Matris dicitur habere ius æquale cum Patre ſuper dote cuius lucrum Pater prætendit, deciſ. 117. num. 5.
Filius licet non admittatur ad beneficium, cuius pater fuit Rector, poteſt ad ius præſentandi in eodem beneficio admitti, deciſ. 262. num. 11. & 20.
Filius Sacerdotis dicitur uatus ex damnato, & punibili coitu, deciſ. 262. num. 12.
Filius per repræſentationem ſuccedit in locum matris defunctæ, deciſ. 275. num. 2.

Digitized by Google

Fideiuſſor, qui diu ſtetit in obligatione poteſt vigore Statuti Vrbis petere ſui exemptionem ab illa inſtando etiam pro extinctione cenſus, deciſ. 278. num. 4.

Fideiuſſor poteſt emere cenſum, & ceſſionem translatiuam, non extinctiuam reportare, deciſ. 116. num. 5.

F I D E S,

Fides non facit fidem, deciſ. 228. num. 47.

Fides baptiſmi extracta à Parocho probat ætatem, deciſ. 244. num. 9. & ſeq.

Fides Parochi formiter extracta plenè probat obitum, deciſ. 269. num. 3.

Fides baptiſmatis iunctis alijs adminiculis probat filiationem, deciſ. 98. num. 19.

Fides extraiudicialis quoties continet veriſimilia, & adminiculis eſt ſuffulta plenè probat, deciſ. 267. num. 6.

Fides regulariter cataſtri probat circa bona in cataſtrum deſcripta, deciſ. 205. num. 18.

Fides ſimplices, & atteſtationes nullam merentur fidem, nec aliquam faciunt probationem, deciſ. 239. num. 27.

Fides baptiſmi iuncta cum depoſitione teſtium, & alimentorum præſtatione probat quem eſſe nepotem, deciſ. 290. num. 1.

Fidem negauit qui natis è ſua familia, non ſubuenit, ac infideli deterior efficitur, ex ſententia Pauli Apoſtoli. Rub. ad deciſ. 131. num. 140.

Fidei præſtatio habet vim reiterati iuramenti, deciſ. 1. num. 30. Maximè inter Magnates, ibidem num. 31.

Fides non facit fidem, deciſ. 2. num. 13.

Amplia quamuis eſſet iuramento firmata coram Notario, & teſtibus, ibidem.

Fides Parochi formiter extracta matrimonium probat quoad ſtatum validitatis, deciſ. 124. num. 10.

Fides bona adeſt in præſcribente iura ſucceſſionis non dum agnita; & quare, deciſ. 153. num. 26.

Fides bona deducitur ex qualitatibus & circumſtantijs, quæ in actu interuenerunt præſertim ad effectum damni vitandi, deciſ. 48. num. 21. & ſupra num. antecedenti.

Fides bona præſumitur vbi non cadit ſpes commodi, deciſ. 154. num. 26.

Fides bona non patitur, vt quis in ore habeat mel, & in corde fel. Rub. ad deciſ. 131. num. 325.

Fides bona ex titulo reſultat, deciſ. 238. num. 3.

Fides bona requiritur in præſcriptione etiam annorum 30. deciſ. 238. num. 3.

Fides mala, quæ reſultat ex conteſtatione litis, dicitur præſumptio iuris, & de iure, deciſ. 288. num. 7.

Fides mala impedit præſcriptionem quando agitur de iuribus re ipſa quæſitis ab eo contra quem prætenditur præſcriptio, & quomodo intelligatur, deciſ. 153. num. 26.

Fides mala inducitur ex litis conteſtatione, deciſ. 141. num. 2.

Fides mala auctoris operatur, vt nec illius hæres præſcribere valeat, deciſ. 164. num. 7.

Fides mala auctoris operatur, vt nec eius hæredes beneficio præſcriptionis valeant ſe tueri, deciſ. 176. num. 3.

Fides mala inducitur ex actibus factis coram Iudice incompetenti, & etiam ex actibus extraiudicialibus, deciſ. 99. numer. 19.

Fides mala præſcriptionem interrumpit, ibidem.

Fidei malæ poſſeſſor condemnatur vſque ab initio ad reſtitutionem fructuum, quando ſumus in interdicto retinendæ plenario, deciſ. 9. num. 3.

FIDEICOMMISSARIVS.

Fideicommiſſarius immiſſionem petens probare debet bona fuiſſe à teſtatore poſſeſſa, & in illius hæreditate reperta, deciſ. 295. num. 1.

Fideicommiſſarius, vel primogenitus qui poſt mortem reſtituere tenetur, ſi reſtituit in vita, poteſt onus aliquod iniungere, deciſ. 55. num. 16.

Fideicommiſſarius tenetur hæreditatem capere de manu hæredis, decis. 96. num. 26.

Fallit in Eccleſia, aut alia pia cauſa, ibid. num. 27.

Fideicommiſſarius vindicare prætendens bona alienata vig. auth. res quæ, probare tenetur adfuiſſe bona libera, deciſ. 245. num. 10. & ſup. num. 8. & ſeq. ac infra num. ſeq.

Fideicommiſſario conceditur immiſſio vig. l. fin. probata exiſtentia fideicommiſſi, purificatione ad ſui fauorem, ac identitate bonorum, deciſ. 269. num. 1.

Fideicommiſſario conceditur immiſſio in vim l. finalis, probatis requiſitis ad id neceſſarijs, deciſ. 134. num. 1.

Fideicommiſſi ſcilicet, vocatione, & vocationis caſu, ac demum probata identitate bonorum, deciſ. 134. num. 2.

FIDEICOMMISSVM.

Fideicommiſſum reale afficit omnes à Teſtatore vocatos, vt quilibet gradatim reſtituere teneatur, donec bona ad vltimum ſubſtitutum perueniant, deciſ. 32. num. 32.

Fideicommiſſum perpetuum & ſucceſſiuum reſultat ex vocatione plurium perſonarum, & digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum, deciſ. 98. num. 6.

Inſuper ſi omnes fuerunt vocati cum clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, ibidem.

Fideicommiſſum adiectum hæredi inſtituto in primo gradu ſi deceſſerit ſine filijs expirat decedente hærede cum filijs, deciſ. 135. num. 3.

Fallit quando cogitauit teſtator deficientiam filiorum non ſolum in hærede; ſed in eius filijs cum deficientia lineæ addita clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, ibid. num. 4.

Fideicommiſſum nominatim ab eo relictum, in cuius perſona ſubſtitutio fuit effecta caduca non admittit ſequentem gradum, deciſ. 201. num. 14.

Intellige concluſionem procedere in ſubſtitutione fideicommiſſaria ſimpliciter facta, ſecùs ſi ſecundus ſubſtitutus fuerit etiam per vulgarem vocatus, ibid. num. 15.

Fideicommiſſum abſolutum perpetuum, & ſucceſſiuum ex quibus inducatur, deciſ. 245. num. 1.

Fideicommiſſum cenſetur inductum inter deſcendentes, ſi illi fuerint in perpetuum vocati, deciſ. 87. num. 12.

Fideicommiſſum nominatim relictum à perſona vocata in gradu ea prædefuncta ante illius purificationem efficitur caducum, deciſ. 201. num. 4. & 10.

Fideicommiſſum non extare in dubio eſt pronunciandum, deciſ. 231. num. 22.

Fideicommiſſum factum de filijs maſculis cum onere dotandi fœminas illas non comprehendit, deciſ. 50. num. 1.

Fideicommiſſum alicui iniunctum, & eius deſcendentibus ordine ſucceſſiuo dicitur abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum, deciſ. 41. num. 2. & ſeqq.

Amplia quoties in ſubſtitutione adſunt verba denotantia perpetuitatem, ibid. num. 4.

Fideicommiſſum, vel ſubſtitutio alicui facta ſi ſine filijs decederet, expirat eo cum filijs prædefuncto, deciſ. 50. numer. 2.

Fideicommiſſum vel ſubſtitutio facta de aliquo, & eius deſcendentibus ſimpliciter dicitur vulgaris, & expirat primo adeunte, deciſ. 41. num. 1.

Limita, vt num. ſeqq.

Fideicommiſſum factum vltimo morienti per reciprocam vocato, & in tota hæreditate dicitur abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum, deciſ. 17. num. 1.

Fideicommiſſum exiſtere fortiùs dicitur, ſi coniecturis apparet teſtatorem ita voluiſſe, deciſ. 41. num. 13.

in Fideicommiſſo paſſiuo ad fauorem filiorum, tunc ſtantibus coniecturis, multò magis appellatione filiorum, veniunt nepotes. Rub. ad deciſ. 199. num. 15.

Fideicommiſſum reciprocùm inter deſcendentes cenſetur inſtitutum ſi teſtator ordinauit, quod poſiti in conditione cenſeantur vocati, deciſ. 41. num. 15.

Fideicommiſſum perpetuum & ſucceſſiuum ſine dubio dicitur conſtitutum ex verbis ordine ſucceſſiuo gradatim, in perpetuum, & in infinitum, deciſ. 41. num. 16.

Fideicommiſſum ſucceſſiuum ad fauorem illorum de linea dicitur factum, ſi Teſtator vocauit omnes deſcendentes in infinitum primo maſculos, & poſtea fœminas, deciſ. 32. numer. 28.

Fideicommiſſum illis de agnatione relictum omnes de familia comprehendit ſalua tamen gradus prærogatiua, deciſ. 14. num. 11.

ad Fideicommiſſum inhabilium excluſio, cenſetur facta ad conſeruationem agnationis. Rub. ad deciſ. 199. num. 232. & 234.

Fideicommiſſum per ſolam deciſionem non inducitur, ſed requiritur ſententia in iudicatum tranſacta, deciſ. 230. num. 12.

Fideicommiſſum factum ad fauorem familiæ ſimpliciter, differt à fideicommmiſſo facto ad fauorem aliquorum de familia certo ordine vocatorum, deciſ. 136. num. 17. & ſup. numer. 16.

Fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum dicitur inductum ex vocatione plurium graduum cum qualitate maſculinitatis, deciſ. 41. num. 5.

Fideicommiſſi extenſio non eſt facienda, deciſ. 165. num. 25.

Fideicommiſſum illis de agnatione relictum, omnes de familia comprehendit, ſalua tamen gradus prærogatiua, deciſ. 14. num. 11.

Fideicommiſſum euerti parum refert dummodo mulieres congruam dotem recipiant, deciſ. 245. num. 32. & ſup. num. anteced. num. 28. 9.

Fideicommiſſum abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum reſultat ex pluribus ſubſtitutionibus factis per verbum infinitum cum prohibitione alienationis, deciſ. 245. num. 3.

Fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum dicitur ſi Teſtator inſtitutos, & ſubſtitutos grauauit onere aſſumendi cognomen, & inſignia eius familiæ, deciſ. 98. num. 4. & 5.

Fideicommiſſum an adſit, vel ne, conſiſtit in iure, deciſ. 245. num. 42.

Fideicommiſſum facere per ſimplicem confeſſionem non poſſunt

ſunt grauati; deciſ. 235. numer. 43.
Fideicommiſſum vbi eſt in vnam lineam ingreſſum, in ea manere debet, donec ibi capaces reperiuntur, deciſ. 65. num. 2.
Fideicommiſſum factum ad fauorem primogeniti an comprehendat fœminas, deciſ. 65. num. 1. 5. & 13.
Fideicommiſſum reciprocum inter filios non impedit integræ legitimæ detractionem, deciſ. 228. num. 4.

FILIA.

Filia renuncians hæreditati paternæ an ſuccedere valeat cum ſorore ſi tempore renunciationis, & ſucceſſionis non extent fratres, deciſ. 24. num. 7.
Filia dotata à Patre poteſt nihilominus in bonis illius augumentum petere vſque ad congruam dotem, deciſ. 110. numer. 25.
Filia etiam ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum ſuccedit in bonis matris ſi concurrant ſolum filij maſculi alterius matris, deciſ. 110. num. 26.
Filia excluſa nunquam cenſetur vocatus maſculus ex illa, quamuis verba eum comprehenderent, deciſ. 37. num. 13.
Filia poteſt ſibi in dotem aſſignare omnia bona fideicommiſſi, & quando, deciſ. 245. num. 28. 31. & ſeq.
Filia primi acquirentis, non venit in conceſſione emphyteuſis facta pro ſe, filijs, & nepotibus per lineam maſculinam deſcendentibus. Rub. ad deciſ. 199. num. 169.
Filia fœmina in conditione poſita vigore Statuti Vrbis, & ipſa dicitur vocata, deciſ. 199. num. 9.
Filia dotari debet de bonis maternis attenta patris inopia, deciſ. 207. num. 10.
Filia dotem maternam à Patre vſufructuario, & adminiſtratore vendicare poteſt ſi ille vergit ad inopiam, deciſ. 170. num. 10.
Filia hæres à Patre inſtituta dicitur virtualiter dotata, deciſ. 183. num. 4.
Filia à patre dotata cum hoc quod non aliud petat, nec cauſa dotis maternæ non ſibi præiudicat ſi ſolemnitates ſtatuti non fuerunt ſeruatæ, deciſ. 170. num. 16.
Filia mortuo patre agit aduerſus illius hæredes ad recuperationem dotis maternæ, deciſ. 170. num. 11.
Filia Baronis concurrens cum creditoribus ſucceſſoris in Baronia pro ſuæ dotis ſolutione, non dicitur impedire ſubhaſtationem, deciſ. 199. num. 16.
Filia ſi ne dum à ſucceſſione, rerum etiam à legitima per ſtatutum excluditur, deciſ. 208. num. 24.
Eo caſu poteſt illius dos onere fideicommiſſi grauari, ibid.
Filia per ſtatutum excluſa cum hoc quod non aliud præter dotem ſibi relictam petere poſſit, deciſ. 208. num. 20.
Si pater ei dotem aſſignet in teſtamento minorem legitima, an agat ad illius ſupplementum, ibid.
Filia quæ à ſtatuto cogitur Patris ſeruare voluntatem non poteſt onus fideicommiſſi in dote ſibi iniunctum reijcere, deciſ. 208. num. 21.
Filiam educari penes matrem, quæ ad ſecundas conuolauerat nuptias, attenta præſtantia Viri decreuit Neapolitanum conſilium, deciſ. 270. num. 11.

FILIATIO.

Filiatio non probatur per ſimilitudinem, deciſ. 167. num. 12.
Filiatio probatur ex nominatione coniuncta cum actu inſtitutionis, deciſ. 112. num. 12.
Nominatio patris teſtamento facta etiam ſola probat filiationem in antiquis, deciſ. 98. num. 24.
Filiatio excluditur ſtante præcepto Patris ne Puella deſcribatur in libro baptizatorum vti eius filia, deciſ. 167. numer. 22.
Et ex iſta prohibitione deſtruitur fama ad effectum ne reſultet quaſi poſſeſſio, ibid.
Filiationem ad probandam admittuntur teſtes inhabiles, & exceptiones patientes, deciſ. 162. num. 5.
Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, fama viciniæ, & alijs, deciſ. 262. num. 3.
Filiatio probatur leuioribus probationibus ad effectum ſucceſſionis, imò ſola ſufficit nominatio, & tractatus, deciſ. 98. num. 18.
Filiationis præſumptio excluditur ex non præſtatione alimentorum, & præteritione in teſtamento, deciſ. 167. num. 23.
Filiationis præſumptio excluditur ex eo, quod Pater alterum vti alios filios naturales non tractauit, deciſ. 177. num. 21.
Filiatio excluditur quando præſumptus pater nullum ſignum filiationis erga filiam oſtendit, deciſ. 167. num. 19.
Filiationis ſigna quæ ſint, deciſ. 167. num. 20.
Filiatio probatur ex teſtamento Patris, in quo aliquem tamquam filium inſtituit, deciſ. 98. num. 20.
Filiatio probatur coniecturis ſimul iunctis, & num. ſeq. vbi quod maximè in antiquis, deciſ. 98. num. 21.
Filiationis probatio redditur æquiuoca quando plures verſantur in domo matris, deciſ. 167. num. 17.
Filiatio legitima probatur per teſtes deponentes quem pro tali haberi, & ab omnibus reputari, deciſ. 58. num. 1.
Filiatio probatur ſi quis filius fuerit in teſtamento vocatus, eique fuerit legitima relicta, deciſ. 87. num. 13.
Filiatio probatur per nominationem factam à patre in teſtamento, deciſ. 157. num. 1.
Imò multum confert dicta nominatio ad probandam ſpeciem filiationis, ibidem num. 2.
Filiatio non probatur ex eo, quod quis in locationibus cum puella eam filiam vocet cum ſint verba cauſa blandiendi, & ſæpè ſoleant appellare filij, qui amantur, deciſ. 167. num. 8. & 9.
Filiatio non probatur per verba enunciatiua, quæ etiam extraneo conuenire poſſunt, deciſ. 167. num. 10.
Filiatio pendente lite ſuper negotio principali protur qualibet leui probatione ad effectum conſequendi alimenta, deciſ. 167. num. 1.
Sed quando agitur de ea probanda ad litem terminandam tunc eſt exactè probanda vti fundamentum intentionis, ibidem num. 2.
Filiatio probatur præſumptionibus, & coniecturis, deciſ. 167. num. 3.
Filiationis probatio reſpectu patris, vel difficillima, vel impoſſibilis redditur, ex quo non cadit in ſenſum hominis, deciſ. 262. num. 1

FILIVS.

Filius dicitur præteritus, ſi Pater alium inſtituit hæredem ſub conditione, ſi viuo ſe filius moriatur, deciſ. 32. num. 8.
Filius, vt poſſit obtinere, quando pater diſſipat bona, vt ei aſſignetur legitima, difficile erit obtinere in praxi, ſecundum Arr. Pinell. Rub. ad deciſ. 29. num. 52.
Filius in conditione poſitus ex coniecturis, cenſetur vocatus, deciſ. 87. num. 1.
Filius primi matrimonij ſi matris eſt hæres, poſſit nè impugnare pactum ab ea factum ſuper lucro dotis, deciſ. 110. num. 12. & 13.
Filius legitimatus ad ſuccedendum patri ex teſtamento, ſed non ab inteſtato, non poteſt petere legitimam, deciſ. 35. num. 11.
Filius in conſequenda legitima ſtatim poſt mortem patris, dicitur creditor, & agit de damno vitando. Rub. ad deciſ. 29. num. 107.
Filius legitimatus, cui pater aliquod in teſtamento reliquit, cum hoc, vt aliud petere non poſſit, non petit legitimam, vel eius ſupplementum, deciſ. 35. num. 16.
Filius, cui pater reliquit legitimam, non habet, quid conquerat, ſi pater alijs filijs plus relinquat. Rub. ad deciſ. 29. num. 17.
Filius non contradicens ſecundis nuptijs, à matre contractis, non cenſetur illarum pœnam condonare voluiſſe, deciſ. 179. num. 7.
Filius poteſt ſoluere debitum à Patre in teſtamento recognitum, ratamque ab alijs fratribus rectè repetit, deciſ. 66. num. 7.
Filius prodigus petijt, & obtinuit legitimam in vita, à ſuo patre. Rub. ad deciſ. 29. num. 26.
Filius fideicommiſſo grauatur detrahit legitimam, & Trebellianicam, deciſ. 52. num. 8.
Filius præſumitur ſcire facta Patris, & præſumitur certioratus à fratribus, deciſ. 153. num. 19.
Amplia ſi ſit factum notabile, & in alijs fratribus ſit ſcientia explicita, ibid. num. 20.
Filius profusè erogans non debet patri, fratribus, aut cohæredibus præiudicare, deciſ. 242. num. 10.
Filius dicitur habere domicilium Patris, deciſ. 172. num. 10.
Filius Sacerdotis potius extraneus, quàm filius reputatur, deciſ. 262. num. 14.
Filius adeundo ſimpliciter hæreditatem Patris legitimam prohibentis non ſibi præiudicat, deciſ. 74. num. 9.
Filius vt ſibi præiudicet in legitima, ſimpliciter adeundo, requiritur quod Pater eum inſtituat in ſola legitima ſi nolit eius diſpoſitioni conſentire, deciſ. 74. num. 10.
Filius, qui non confecit inuentarium, ſi petit legitimam, tenetur probare non extare alia bona, ex quibus illam poſſe detrahere, deciſ. 74. num. 11.
Filijs legatum relictum, debetur etiam filiabus. Rub. ad deciſ. 199. num. 66.
Filij familias aſſertio, quod ſcilicet erat Pater familias cui noceat, deciſ. 111. num. 13.
Filios pater vocando, cenſetur quoque vocaſſe filios. Rub. ad deciſ. 199. num. 72.
Filius hæres Matris dicitur habere ius æquale cum Patre ſuper dote cuius lucrum Pater prætendit, deciſ. 117. num. 5.
Filius licet non admittatur ad beneficium, cuius pater fuit Rector, poteſt ad ius præſentandi in eodem beneficio admitti, deciſ. 262. num. 11. & 20.
Filius Sacerdotis dicitur natus ex damnato, & punibili coitu, deciſ. 262. num. 12.
Filius per repræſentationem ſuccedit in locum matris defunctæ, deciſ. 275. num. 2.

Filius prodigus petijt, & obtinuit legitimam in vita à ſuo patre, ſed id factum fuit à patre volente non coacto. Rub. ad deciſ. 29. num. 26.

Filius ergo hæres non valet conſequentia, deciſ. 162. num. 10.

Filius ab eſſentia diffinitionis differt à nepote. Rub. ad deciſ. 199. num. 50.

Filius non poteſt ſuo arbitrio retinere certam rem, ſibi benè viſam, cum in qualibet re debeatur legitima. Rub. ad deciſ. 29. num. 131.

Filius accipiens à Patre aliquid in vita, dicitur potius capere in vim vltimæ voluntatis quam alias, deciſ. 242. numer. 131.

Cum donatio ſit inter patrem, & filium prohibita, ibid. num. 23. 24. & 25.

Filius Equitis Hieroſolymitani eſt capax iuriſpatronatus, in cuius erectione fundator verbis merè naturalibus vſus fuit, non autem ciuilibus, deciſ. 262. num. 9.

Filius exiſtente illegitimo patre ad effectum ſuccedendi familiæ iura legitimitatis habere non poteſt, quamuis fuerit de legitimo matrimonio natus, deciſ. 203. num. 8.

Filius, & nepos ſunt magis diuerſa nomina, quàm nepos, & pronepos. Rub. ad deciſ. 199. num. 51.

inter Filios ſuos, qui vnum eligere debet, non poteſt eligere nepotem ex filio, ibid. num. 53.

Filius grauatus onere fideicommiſſi aliàs in ſola legitima inſtitutus, ſi hæreditatem acceptat, non poteſt deinde legitimam petere, deciſ. 175. num. 1.

Filius poteſt declarare velle potius legitimam liberam, quàm bona ſibi ſub fideicommiſſo relicta, deciſ. 175. num. 2.

Filius quandoque ad ſucceſſionem admittitur in locum matris, non tamen per hoc illius perſonam repræſentare dicitur, deciſ. 275. num. 11.

Filius pro reſtitutione dotis ſuæ vxoris obligare poteſt bona fideicommiſſo paterno ſubiecta, deciſ. 175. num. 19.

Filius veniens ex perſona matris ius maius habere non poteſt quam mater, deciſ. 275. num. 9.

Filius naturalis, ſi excluderet ſubſtitutum, quid ſequeretur. Rub. ad deciſ. 262. num. 269.

Filius verum eſt, quod viuente patre, non poteſt petere legitimam, ſed data prodigalitate patris, ibid. num. 58.

Filius repræſentat perſonam patris. Rub. ad deciſ. 1. num. 28.

Filio, nullo modo debetur legitimæ viuente patre, ſed hoc intelligitur, niſi pater diſſipet bona ſua. Rub. ad deciſ. 29. num. 53.

Filius famil. ſi medio iuramento aſſeruit ſe viuere ſeparatum à patre excluditur à beneficio Macedoniani, deciſ. 111. num. 5.

Amplia quia etiam excluditur à quibuſcumque priuilegijs filijs famil. competentibus, ibid.

Filius famil. qui dixit ſe patrem famil. & viuere ſeorſum à patre probare debet. deciſ. 111. num. 16.

Se cum patre, & ſub patria poteſtate vixiſſe. ibid.

Amplia quia probare debet etiam d. aſſertionem non emanaſſe dolo proprio, ſed deceptione creditoris, deciſ. 111. numer. 17. & 18.

Filius famil. pro patre famil. iudicatur, ſi pro tali pater illum habebat, ac ab alijs haberi volebat, ibid. num. 21.

Filius famil. dicens ſe viuere ſeparatum à patre, non poteſt ſe tueri exceptione ſtatuti, quia in hoc non potuit errare, ibid. num. 8.

Filius famil. ſi publicè habetur pro patre famil. non ſubiacet ſtatuto Vrbis quoad ipſius obligationem, ibid. num. 2. & ſeqq.

Filius famil. ſi plures abſque patris conſenſu iniuit contractus declarat ſe patrem famil. ibid. num. 3.

Filius familias qui ſe fecit patrem familias conuenitur poſt mortem patris, vel emancipationis, actione inſolidum, deciſ. 104. num. 5.

Filius famil. etiam ſi aſſeruerit ſe patrem familias, tamen non obligatur attento ſtatuto, quod filius famil. non poſſit obligari in princ. & per totam, deciſ. 104. num. 6.

Filius famil. aſſerens ſe emancipatum, cum verè non eſſet, dicitur contrahentes decepiſſe, deciſ. 104. num. 13.

Filiusfam. ſi medio iuramento ſe fecit patremfamil. dicitur contrahentes decepiſſe, qui iuſta credulitate illius aſſertioni crediderunt, ibid. num. 14.

Filiusfamil. dicens ſe maiorem, non obligatur ſi dolus interuenit ex parte creditoris, vel vtriuſque, deciſ. 104. num. 9.

Idem ſi ſolus error ex parte filijfamil. interueniſſet, ibid.

Filiusfamil. ſi ſe maiorem dixit obligatur quando ex parte ſua interuenit dolus ad fraudandum creditorem, & hoc non obſtante ſtatuto, ibidem num. 10. & ſup. num. 4.

Filiusfamil. qui ſe patremfamil. aſſeruit probare debet ipſum dolo fuiſſe inductum ad contrahendum, ibid. num. 11.

Filijfamil. non obſtante S. Conſul. Macedoniano validè obligantur cum conſenſu Patris, & Aui, deciſ. 104. num. 2.

Idem ſi pecuniam in rem Patris, vel Aui, aut in id quod illorum oneri incumberet conuertiſſent, ibid. num. 2.

Aut ſi mercatores, vel inſtitores negocijſque præpoſiti eſſent, ibid. num. 2.

Vel tandem ſi à Patre ſeorſum habitarent, & publicè pro Patribus familias haberentur, ibid. num. 2.

Filiusfamil. non obſtante S. Conſ. Macedoniano obligatur ſi ſe Patremfamilias mendaciter aſſeruit, ibid. num. 3. & ſeq.

Filij famil. aſſertio in eius obligatione ſi emanauit per errorem ipſi non nocet, nec creditori prodeſt, deciſ. 111. num. 7.

Filij famil. obligatio facta pro ſe alendo non ſubiacet, ſtatuto Vrbis lib. 1. cap. 152. deciſ. 111. num. 19.

Filij vigore l. hac edictali, venire poſſunt ex perſona propria contra voluntatem matris, non autem vti illius hæredes, deciſ. 110. num. 14.

Filij poſiti in conditione facilius cenſentur vocati ſi in alia parte teſtamenti expreſsè fuerint vocati, deciſ. 87. num. 2.

Filij in conditione poſiti, & ex coniecturis vocati, cenſentur etiam inter ipſos reciprocè ſubſtituti, deciſ. 54. numer. 15.

Filij vbi ſunt quinque, tunc legitima cuiuslibet eſt ſemis, ſeu medietas portionis, quam quilibet fuiſſet ab inteſtato conſecutus, deciſ. 269. num. 9.

Filiorum appellatione ſecundum propriam ſignificationem non veniunt nepotes. Rub. ad deciſ. 199. num. 63.

Filijs melius eſt, ab inteſtato, quàm ex teſtamento Patri, ſuccedere, deciſ. 32. num. 9.

Filij in conditione poſiti cum dictione, *eorum*, ſcilicet, *eorum filijs*, reſtringuntur ad filios primi gradus, deciſ. 28. numer. 23.

Contra, ibid. num. 25.

ſuper Filiorum educatione, ſi diſceptatur inter conſanguineos, & matrem, ille ſemper remoueri debet, qui propior eſt ad ſucceſſionem, deciſ. 12. num. 10.

Filiorum appellatione ſi non veniunt nepotes in vltimis voluntatibus. Id multò minus eſt dicendum quando ſumus in contractibus. Rub. ad deciſ. 199. num. 60. & 61.

Filijs nullum ius competit viuente patre in legitima. Rub. ad deciſ. 29. num. 27.

Filiorum appellatione in fideicommiſſo aſcendentis veniunt etiam nepotes, deciſ. 28. num. 2.

Filijs in legitima Lex prohibet, vt fiat aliquod præiudicium. Rub. ad deciſ. 29. num. 49. & 50.

Filijs in conditione poſitis, veniunt etiam nepotes, deciſ. 28 num. 1. & ſeqq.

Filij legitimi, & naturales, ſimpliciter admittuntur vbi ſoli deſcendentes vocantur, deciſ. 262. num. 7. & ſeq.

Filij in conditione poſiti non cenſentur vocati, deciſ. 231. num. 1.

quod fortius ſi non fuit habita ratio à teſtatore agnationis conſeruandæ, ibid. num. 2. & 3.

Amplia ſi non adſint efficaces coniecturæ, & agatur de teſtamento tranſuerſalis, ibid. num. 4. & 5.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quod procedit etiam in fideicommiſſis. Rub. ad deciſ. 199. num. 54.

Et maximè in fideicommiſſo tranſuerſali, quando à teſtatore fuit expreſſum nomen patris, ibid. num. 55.

Filiorum appellatione tunc ſanè non veniunt nepotes, quando ſumus in contractibus. Rub. ad deciſ. 199. num. 57.

Filij ingrediuntur locum patris quando agitur de hæreditate aſcendentium delata ſiue à lege, ſiue ab homine, deciſ. 29. num. 2.

Filij meliùs, & ſecuriùs penès matrem, quàm penès alios educantur, deciſ. 270. num. 1.

Filiorum appellatione, quod veniat etiam nepotes in fauorabilibus eſt receptiſſima Scribentium ſententia. Rub. ad deciſ. 199. num. 28.

Filiorum appellatione, licet non veniant nepotes, fallit tamen in fauorabilibus. Rub. ad deciſ. 199. num. 29.

Filiorum appellatione veniunt nepotes in fauorabilibus, & hoc non extenſiuè, ſed comprehenſiuè. Rub. ad deciſ. 199. num. 30.

Filij vocati contemplatione parentum, qui erant extranei apud teſtatorem illi incogniti præſumuntur, & ſic non cadit in eis particularis affectio, deciſ. 262. num. 17.

Filio nato ex coitu à lege vetito, aliquid relinqui non poteſt, nec etiam ex contemplatione patris, deciſ. 262. numer. 18.

Filij in conditione poſiti ex ſtatuto Vrbis cenſentur vocati, deciſ. 50. num. 3. & 7.

Filij expreſsè vocati, ſi deinde in conditione ponantur, ita vt ex ſtatuto, vel coniecturis cenſeantur vocati, non dicuntur abſolutè vocati, ſed tantum in eo caſu, in quo fuerunt expreſsè vocati, deciſ. 90. num. 4.

Filij in conditione poſiti in contractibus, cenſentur vocati, deciſ. 102. num. 2. & 7.

Filij in conditione poſiti in contractibus reſpicientibus, reſtitutionem, dotis ſemper cenſentur vocati, deciſ. 102. num 3.

Filij,

Filij, quod non teneantur imputare fructus in legitimam id comprehendit etiam nepotes. Rub. ad deciſ. 199. num. 31.
Filij in conditione poſiti tacitè ex ſtatuto Vrbis vocati ab expreſſa vocatione non differunt, deciſ. 17. num. 3.
Filij in conditione poſiti, & ex ſtatuto vocati, admittuntur etiam ad portiones patruorum, deciſ. 201. num. 21.
Si coniecturæ concurrant, fideicommiſſum fuerit reciprocum, & vltimo loco ſit vocatus locus pius, ibid.
Filij naturales excludunt ſubſtitutum, dum teſtator eſt quoque naturalis. Rub. ad deciſ. 262. num. 282.
Et quæ in contrarium poſſunt adduci procedunt in diſpoſitione legis non hominis, ibidem num. 283.
Filij illegitimi non ſunt de domo genere, ſtipiteque paterno, & quid ſit de conſuetudine, ac communi vſu loquendi. Rub. ad deciſ. 262. num. 91.
Filij naturales, quando cenſeantur à fideicommiſſo excluſi, & quando non. Rub. ad deciſ. 262. num. 292.
Filij in conditione poſiti regulariter non cenſentur vocati, deciſ. 28. num. 8.
Filij in conditione poſiti ex coniecturis cenſentur vocati, deciſ. 28. num. 9. & ſeq.
Filij in conditione poſiti cum qualitate legitimitatis dicuntur ex coniecturis vocati, quia hæc dicitur potentiſſima coniectura, ibidem num. 10.
Amplia quia etiam ſola ſufficit tanquam vrgentiſſima, ibidem num. 11.
Filij in conditione poſiti, ſi in ſubſtitutione illis facta, non fuerint repetita verba ſine filijs, intelliguntur ſolum vocati filij primi gradus, ibid. num. 24.
Filiorum appellatione, quod veniant etiam fœminæ, in dubio facienda eſt interpretatio. Rub. ad deciſ. 199. num. 67.
Limita niſi euidenter conſtet de voluntate Teſtatoris, ibidem num. 68.
Filij dicuntur inſtituti hæredes, etiam quod pater eos expreſsè non inſtituerit ſi illos hæredes nominauit, deciſ. 32. num. 2.
Filij ſine eorum culpa, & cauſa, tempore labente, non debent priuari legitima, cui Iura adeò fauent. Rub. ad deciſ. 29. num. 102.
Filijs, quod debeatur legitima ſtatim abſque vlla dilatione temporis, non eſt nec leuiter dubitandum. Rub. ad deciſ. 29. num. 103.
Filij prædilecti à patre, multoties odio capitali proſequuntur ab alijs fratribus, ibid. num. 11.
Filij in conditione poſiti, ſtante compendioſa ſubſtitutione cenſentur vocati, deciſ. 28. num. 13.
Filij pluries in conditione poſiti, ex hoc magis vocati cenſentur, ibidem num. 14.
Filij in conditione poſiti, ſi inter eos adeſt poſthumos, omnes cenſentur diſpoſitiuè vocati, ibid. num. 15.
Filij in conditione poſiti dicuntur vocati etiam ad portionem Patrui, vbi ille ſine filijs deceſſit, ibid. num. 32.
Filij in conditione poſiti cenſentur vocati etiam ad portionem Patrui, ſtante inter eos reciproca, ibidem num. 35.
Filius legitimatus facit deficere conditionem ſi ſine filijs, vbi limita, ibidem num. 34.
Filij non valent patri interdicere liberam ſuorum bonorum adminiſtrationem. Rub. ad deciſ. 29. num. 23.
Filij viuente patre, non datur actio ad conſequendam legitimam, ibid. num. 24.
Filijs tantum datur actio ad conſequendam legitimam mortuo patre, &c. ibid. num. 24.
Filij in conditione poſiti cenſentur vocati ad portionem patrui, ſi omnibus deficientibus fuerit vocatus cippus domus; deciſ. 54. num. 3.
Filij tam maſculi quam fœminæ de iure communi ſuccedunt in hæreditate aſcendentium ab inteſtato defunctorum, deciſ. 183. num. 1.
Filij in conditione poſiti dicuntur vocati ad portionem Patris non Patrui, deciſ. 28. num. 28.
Contra, ibid. num. 29.
Filij in conditione poſiti ſi agitur de hæreditate aſcendentis cenſentur vocati, non ſolum ad portionem patris, ſed patrui etiam, ibid. num. 30.
Filij, & filiæ, quilibet faciunt ſuam lineam. Rub. ad deciſ. 199. num. 174.
Filiorum appellatione veniunt nepotes, quoties mens diſponentis vel æquitas, vel veriſimilitudo id poſtulat, ibidem num. 12.
Intellige tamen, dum dicta æquitas, & veriſimilitudo ex ipſa mente diſponentis legitimè habeatur, ibidem num. 13.
Quæ concluſio multò magis procedit, ſi ſimus in fauorabilibus, ibid. num. 14. & 19.
Filij illegitimi non poſſunt abſolutè dici inter ſe fratres, ſed ſolum ſecundum quid, deciſ. 112. num. 24.
Filijs & deſcendentibus in conditione poſitis cum qualitate maſculinitatis cenſetur inductum fideicommiſſum reciprocum inter deſcendentes, deciſ. 41. num. 14.
Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando Teſtator expreſſit nomen filiorum per verba perpetuitatem denotantia, deciſ. 199. num. 6.
Filij in conditione poſiti, facilius quam extranei cenſentur vocati ad portionem Patrui, vbi agitur de hæreditate aſcendentis, deciſ. 54. num. 7.
Filij conditione poſiti non cenſentur vocati ad portionem Patrui, niſi inter eos facta ſit ſubſtitutio reciproca, ibid. num. 8.
Filiorum appellatione, quod teſtator voluerit comprehendere nepotes, colligitur, ſi reos poſuit in conditione ad excluſionem ſubſtituti. Rub. ad deciſ. 199. num. 35.
Filiorum appellatione, licet propriè venirent etiam filiæ, tamen magis propriè non veniunt. Rub. ad deciſ. 199. numer. 87. & 88.
Filij pluries in conditione poſiti cenſentur vocati, deciſ. 87. num. 7.
Filij in conditione poſiti cenſentur vocati ſtante prohibitione cuiuſcumque detractionis facta omnibus vocatis, ibid. num. 8.
Filiorum appellatione non veniunt nepotes, maximè in contractibus. Rub. ad deciſ. 199. num. 59.
Filij naturales neceſſariò non ſunt inſtituendi, deciſ. 112. numer. 21.
in Filiorum educatione lex confidit magis de matre, quàm de cæteris alijs conſanguineis, deciſ. 12. num. 9.
Filij fideicommiſſo grauati, & caſu quo petant legitimam, in ea ſolummodi inſtituti, cenſentur potius acceptare fideicommiſſum, quàm legitimam, deciſ. 74. num. 6.
Filij in conditione poſiti regulariter cenſentur ſolum vocati ad portionem Patris, non autem Patrui, vel alterius cohæredis, ibid. num. 1.
Filij in conditione poſiti cenſentur etiam vocati ad portionem Patrui concurrentibus coniecturis, ibidem num. 2.
Filij debent neceſſariò inſtitui, vel exhæredari, ibidem numer. 7.
Filium habent beneficium abſtinendi ab hæreditate aſcendentium, non neceſſariè, ſed voluntariè dicuntur ſuccedere, deciſ. 251. num. 13.
Filiorum appellatione veniunt etiam filiæ. Rub. ad deciſ. 199. num. 65.
ſine Filijs aliquem deceſſiſſe præſumitur, donec contrarium probetur, deciſ. 269. num. 4.
Filij conſeruant familiam, & agnationem. Rub. ad deciſ. 29. num. 64.
Filij in fideicommiſſo aſcendentis ſubintrant in locum patris defuncti, deciſ. 32. num. 33.
Filij in conditione poſiti cum qualitate maſculinitatis, & legitimitatis vocati cenſentur, vbi de deſcendentibus agitur, deciſ. 87. num. 4.
Filij in conditione poſiti cenſentur vocati, ſi Teſtator etiam eorum deſcendentes in alia parte teſtamenti vocauit, ibidem num. 5.
Filiorum in conditione poſitorum appellatione veniunt tam filij nati ante teſtamentum, quam poſtea, deciſ. 209. numer. 4.
Filij ſequuntur familiam patris, & non matris, deciſ. 1. numer. 7.
Filiorum in conditione poſitorum appellatione æquè maſculi, ac fœminæ veniunt, deciſ. 50. num. 5.
Filiorum appellatione, veniunt nepotes, quando Teſtatoris diſpoſitio tendit in futurum tempus. Rub. ad deciſ. 199. num. 1.
Filij, aut alij ad fideicommiſſum vocati cenſentur grauati, ſi eorum linea deficiente hæreditas ad fœminas peruenire debeat, deciſ. 32. num. 28.
Filij ſuccedentes Patri ab inteſtato nullum onus habent legatorum aut fideicommiſſi, ſed libera eis remanet diſponendi facultas, ibid. num. 9.
Opinio magis filijs fauorabilis tenenda eſt, cum de illorum ſucceſſione agitur, ibid.

F I N E S.

Fines territorij ad probandum attenduntur, etiam geſta ab officialibus proprijs, deciſ. 286. num. 6.
Fines non ſunt neceſſarij, quando alijs demonſtrationibus res certa redditur, deciſ. 95. num. 13. & ſeq.
Finium omiſſio non vitiat in notorijs, ibid. num. 15.
Finium regendorum agi poteſt vbi riuus priuatus in prædia fluit, ibid. num. 19.
FISCVS ſuccedit in bonis vacantibus, deciſ. 40. num. 2.
FLAMMARVM natura eſt, omnia conuertere in cinerem. Rub. ad deciſ. 131. num. 274.
FLVMINIS alueus ab eo mutatus præſumitur à quo maxima perceptura erat vtilitas ratione exiccationis terrarum inibi circumſitarum, deciſ. 195. num. 19.
FLVVIVS non fouens manu factus dicitur, ſi eſt latus, & altus

inſulas in ſe continens, & in cuius ripis adſunt arbores proceræ, & veteres, deciſ. 195. num. 7.

FOEMINA.

Fœmina à maſculo procreata dicitur de generatione maſculina. Rub. ad deciſ. 199. num. 165.

Fœmina quando eſt expreſsè vocata, nec vlla fuit habita ratio conſeruandæ agnationis, tunc eſt admittenda ad fideicommiſſum, deciſ. 165. num. 18. & ſeq.

Fœmina etiam comprehenditur ſub nomine primogeniti, deciſ. 165. num. 4.

Quod procedit, quando non adſunt maſculi eiuſdem lineæ, & non agitur de primogenitura facta pro conſeruanda agnatione, ibid. num. 5.

Fœmina, dum loquitur de poſteris non cenſetur voluiſſe excludere proprium ſexum. Rub. ad deciſ. 262. num. 150.

Quæ doctrina eſt elegans, & notanda, quia eſt vtilis, ibidem oum. 151.

Fœmina eſt de familia, & agnata Teſtatoris, deciſ. 98. numer. 9.

Fœmina licet nupta extra familiam, non per hoc deſinit eſſe agnata, & de familia Teſtatoris, deciſ. 98. num. 10.

Fœmina venit ſub vocatione, domus, & familiæ, ac ſub nomine proximiorum, deciſ. 98. num. 10.

Fœmina, quando expreſsè, vel tacitè contemplata eſt agnationem, tunc non veniunt fœminæ in earum fideicommiſſo. Rub. ad deciſ. 162. num. 162.

Fœminæ ab Aua. vel Patruo dotata perindè eſt ac ſi fuerit à patre, vel à fratre dotata, deciſ. 183. num. 9.

Fœmina à fideicommittente deſcendens debet in illius bonis dotari vig. auth. res quæ etiam cum priuil. potioritatis aduerſus creditores grauati. deciſ. 199. num. 10.

Fœmina non minùs diligit fœminam, quàm maſculum. Rub. ad deciſ. 262. num. 140. & 143.

Fœmina excluſa omnes ab ea deſcendentes excluſi remanent, deciſ. 37. num. 3. & 12.

Fœmina parem, imò maiorem affectionem cenſetur habere ad proprium ſexum fœmininum, quàm ad maſculinum. Rub. ad deciſ. 262 num. 159.

Fœmina nunquam eſt cenſendum proprium ſexum, ideſt fœmininum odio habuiſſe. Rub. ad deciſ. 262. num. 145.

Fœmina vigore ſtatuti cenſetur tantum ab illa hæreditate excluſa à qua recompenſam ſcilicet dotem habuit, deciſ. 115. num. 5.

Contrarium; quando verba ſtatuti important quod pro vnica dote excluditur, quia tunc excluditur, & ab hæreditate dotantis & non dotantis, ibid. num. 7.

Fœmina per maſculum excluſa ſemper remanet excluſa, licet maſculus poſtea defecerit. deciſ. 37. num. 2.

Fœmina quantumuis nata ex maſculo non venit ſub vocatione illorum per lineam maſculinam, & quare. Rub. ad deciſ. 199. num. 181. 185. & ſeq.

Fœminæ dicuntur excluſæ ſi in fideicommiſſo, vel primogenitura fuerit facta mentio conſeruationis familiæ, & cippi domus, deciſ. 1. num. 5.

Fœminæ non conſeruant agnationem, deciſ. 1. num. 6.

Fœminæ non ſuccedunt in feudis etiam ſi datum reperiatur alicui pro ſe, & deſcendentibus. Rub. ad deciſ. 262. num. 188.

Fœminæ eſt caput lineæ fœmininæ, & ideò non valet eſſe etiam ſub linea maſculina. Rub. ad deciſ. 199. num. 176.

Fœminæ ex quibus verbis dicantur incluſæ in fideicommiſſo, deciſ. 165. num. 2.

Fœminæ cenſentur excluſæ attenta expreſſione facta proprijs nominis familiæ, deciſ. 1. num. 9.

Fœminæ cenſentur perpetuò excluſæ ſi primogenitura fuerit inſtituta, vt bona perpetuò remaneant in agnatione, deciſ. 1. num. 10.

Fœminæ licet aliquando & ipſæ tanquam de familia cenſeantur ad fideicommiſſum vocatæ, non per hoc cenſentur vocati eorum filij, qui nullatenus de familia dici poſſunt, deciſ. 1. num. 11.

ex Fœmina, maſculus quando etiam cenſeatur, excluſa matre, ad primogenituram vocatus. Rub. ad deciſ. 199. num. 212.

Et quando etiam ad fideicommiſſum, ibid. num. 213.

ex Fœmina natus quantumuis agnata, non poteſt dici de linea maſculina, vt veniat ſub vocatis per lineam maſculinam. Rub. ad deciſ. 199. num. 180.

ex Fœmina maſculus, quando non poteſt ſuccedere, quia vocantur maſculi per lineam maſculinam, quid ei obſtet. Rub. ad deciſ. 199. num. 210.

Fœminæ poſſunt admitti ad feuda Eccleſiaſtica, non obſtante eas eſſe inhabiles ad bellandum. Rub. ad deciſ. 262. num. 238.

Fœminæ admiſſæ ad feuda, onera feudalia eis etiam perſonalia iniuncta cenſeotur iniuncta per ſubſtitutum, ibidem num. 239.

Fœminæ licet aliquando & ipſæ tanquam de familia cenſeantur *ad Fideicommiſſum* vocatæ, non per hoc cenſentur vocati eorum filij, qui nullatenus de familia dici poſſunt, deciſ. 1. num. 11.

Fœminæ in inſtitutione non comprehenſæ, nec in ſubſtitutione cenſentur incluſæ, deciſ. 98. num. 30.

Vbi in vtroque caſu Teſtator idem fideicommiſſum ordinauit, ibid. num. 59.

Fœminæ non veniunt appellatione maſculorum, deciſ. 50. num. 1.

Fœminæ à feudo fœmineo non ſunt excluſæ, quod procedit non tantum de æquitate, ſed etiam de ſtricto iure. Rub. ad deciſ. 262. num. 108.

Fœminæ tunc ſuccedunt in feudo fœmineo, quando non extant maſculi, ibid. nom. 209.

Quod tamen non procedit, quando ſunt vocati filij, & filiæ, ibid. num. 210.

Fœminæ quando non ſunt comprehenſæ in priori parte inſtitutionis non cenſentur comprehenſæ in ſubſequenti conditione ſubſtitutionis, deciſ. 135. num. 58.

Fœminæ dicuntur excluſæ à Fideicommiſſo, vel primogenitura ſi fuerit facta mentio conſeruationis familiæ, & cippi domus, deciſ. 1. num. 5.

Fœminæ cenſentur à Fideicommiſso excluſæ ſi illis fuerit de dote prouiſum, deciſ. 1. num. 8.

Fœminæ etiam comprehenduntur ſub collectiuo nomine, progenie, in progeniem, deciſ. 165. oum. 6.

Fœminas deſcendentes ſi Teſtator vocauerit, ceſsat ratio conſeruandæ agnationis, cum illa non ſit expreſsa, deciſ. 165. num. 7.

Fœminæ ex proprietate verborum veniunt, nec remanent excluſæ in primogenituris, deciſ. 65. num. 5. & 13.

Fœminarum ſexus non imbecillus tantum, & laboribus impar, ſed ſi licentia adſit, ſeuus, ambitioſus, poteſtatiſque auidus eſt. Rub. ad deciſ. 262. num. 170.

Fœmina non ſuccedunt io feudo etiamſi conceſſio facta ſit, pro acquirente, & eius hæredibus, ibid. num. 184.

Vel pro acquirente, & liberis, vel liberis, & hæredibus legitimis, ibid. num. 185.

Fœminæ cenſentur excluſæ attenta expreſſione facta proprij nomini familiæ, deciſ. 1. num. 8.

Fœminæ, licet ſint capaces emphyteuſis non tamen ſunt capaces feudorum. Rub. ad deciſ. 262. oum. 164. 165. & 193.

Fœminæ etiam comprehenduntur ſub oomine primogeniti, deciſ. 165. num. 4.

Fœminæ an veniant ſub nomine poſteritatis. Rub. ad deciſ. 562. num. 147.

Fœminæ cenſentur à fideicommiſso excluſæ ſi illis fuerit de dote prouiſum, deciſ. 1. num. 8.

Fœminæ non conſeruant agnationem, deciſ. 1. num. 6.

Fœminæ arma ferre non valent. Rub. ad deciſ. 262. num. 166.

Fœminæ vtique admittuntur ad fideicommiſsum, ſi in defectum maſculorum, fuerunt filiæ & deſcendentes fœminæ vocatæ, deciſ. 93. num. 5.

Fœminæ non ſuccedunt in feudis etiam ſi reperiatur conceſsum pro ſe, & ſuis deſcendentibus. Rub. ad deciſ. 262. num. 188.

Item non veniunt, ſi fuerit dictum pro ſe, & genere, ibidem num. 189.

Item etiamſi adſit verbum poſteris, ibid. num. 190.

Item pro ſe, poſteris, familia, affinibus &c. dictum fuerit, ibid. num. 191.

Fœminæ in Regno Neapolitano, ſunt capaces feudorum, & dignitatum. Idem etiam in Regno Franciæ, ibidem num. 194.

Fœminæ tunc ſuccedunt in feudo fœmineo.

Quando ſcilicet originem habuit à fœmina, quia non præſumitur odio habuiſſe proprium ſexum. Rub. ad deciſ. 262. num. 195.

Fœmina tunc non ſuccedunt in feudo fœmineo, quando ſunt expreſsè prohibitæ, ibid. oum. 196.

Vel ſunt vocati maſculi, cum dictione tantum, ibidem num. 197.

Fœminæ ideò ſuccedunt in feudo fœmineo, quia fœmineum eſt, ibid. num. 198.

Fœminæ & maſculi ex eis excluduntur à fideicommiſso propter rationem agnationis habitam à teſtatore, deciſ. 34. num. 15.

Fœminæ ſuccedunt in feudis attenta conſuetudine Patriæ Leodienſis, deciſ. 27. num. 15.

Fœminæ cenſentur excluſæ à fideicommiſso facto fauore agnationis, etiam quod eorum filij eſsent vocati, deciſ. 98. num. 15.

Fœminarum exiſtentia nihil operatur vbi teſtator illas ad fideicommiſsum non vocauit, ſed excluſit, deciſ. 98. num. 28.

Fœminæ, quod cætui virorum ſe immiſceant, honeſtas publica id non patitur. Rub. ad deciſ. 262. num. 170.

Fœminæ, ideò ſunt incapaces feudorum, propter fragilitatem conſilij, ibid. num. 171.

Fœmi-

Digitized by Google

Fœminæ inſtabiles ſunt, & ter in hora mutari dicuntur, ibidem num. 172.
Fœminæ periculum eſt, ne ſecreta ſibi commiſſa, reuelent, ibid. num. 173.
Fœminæ celare ſolent, ſicuti pueri, quod ignotant, ibidem num. 173.
PHOENICEM vnicam antequam Prouincia Arabiæ parturiat, in vtero eam gerit per quinque ſæcula. Rub. ad deciſ. 262. num. 70.

FEVDATARIVS.

Feudatarius tenetur comitari Dominum ad bellum proficiſcentem, eique perpetua fide adeſſe. Rub. ad deciſ. 262. num. 167.
Feudatarius, ſi Dominum in acie periclitantem dimiſerit, feudum tamquam indignum amittit, ibid. oum. 168.
Feudatarius non poteſt donare feudum, ſine couſenſu Domini, Rub. ad deciſ. 138. num. 103.
Feudatarius non valet donare feudum, irrequiſito Domino, ibid. num. 400.
Feudatatius, & emphyteuta fraternizant, vnde diſpoſitum in vno, cenſetur quoque diſpoſitum in alio, ibidem numer. 401.
Feudatarius emphyteota inter ſe fraternizant, & ideò diſpoſitum in vno cenſetur quoque diſpoſitum in alio. Rub. ad deciſ. 131. num. 102.

FEVDVM.

Feudum ſi eſt merè hæreditarium comprehendit etiam fœminas in defectum maſculorum, deciſ. 1. num. 32.
Feudum, quando fuit teceptum pro ſe, & filijs, tam maſculis, quam fœminis, tunc fœmina anteriot excludit maſculum poſterius. Rub. ad deciſ. 262. num. 226.
Feudalem eſſe Caſtrum prætendere non poteſt, qui illud vti allodiale approbauit, deciſ. 69. num. 4.
Feudale an verò hæreditarium dicatur Caſtrum, & quando in Verbo Caſtrum.
in Feudo conſideratur ſeruitium perſonale, & multa alia, quæ non conſiderantur in emphyteuſi. Rub. ad deciſ. 131. numer. 403.
Feudum, quod non poſſit donari inſcio Domino, eſt de natura feudi, ibid. num. 404.
in Feudo Eccleſiaſtico perſonæ Eccleſiaſticæ poſſunt ſeruitia feudalia præſtare, ſecundum eorum qualitatem. Rub. ad deciſ. 262. num. 237.
Feudorum conceſſiones interpretandæ ſunt ſecundum qualitates perſonarum concedentium, ibid. oum. 232.
Feudum quando Domious concedit fœminæ, videtur à iure feudali reſilire, ibid. num. 199.
per Feudi alienationem factam irrequiſito Domino, vaſallus cadit à feudo ipſo iure. Rub. ad deciſ. 131. num. 203.
Feudum conceſſum pro vtroque ſexu cenſentur vocatæ fœminæ, ſimul cum maſculis. Rub. ad deciſ. 262. num. 218.
in Feudo fœmineo, licet aliqui DD. teneant, quod non ſuccedant fœminæ tamen refutanrur tamquam loquentes contra textus expreſſos, ibid. num. 203. & 204.
Feudum ex pacto & prouidentia pro primo acquirente, & eius filijs, æqualiter ad illos tranſit, deciſ. 69. nuio. 5.
Feudum quando fuit ſtipulatum pro filijs maſculis, & fœminis ius feudale qualiter hoc intelligat. Rub. ad deciſ. 262. num. 213.
Feudalis conceſſio facta pro maſculis, & fœminis, fœminæ nunquam ſuccedunt extantibus maſculis. Rub. ad deciſ. 262. num. 214.
Et ſic ordine ſucceſſiuo, & non ſimul ſuccedunt, ibidem num. 215.
Feudi ſucceſſio facta pro fœminis, & maſculis, videtur interpretandæ fœminas in eu ſuccedere ſimul cum maſculis, ibid. num. 216.
Vel fœminæ prius ſuccedere, & eis deficientibus, maſculis, ſed contra. Rub. ad deciſ. 262. num. 219.

FORENSIS.

Forenſi, quem ſtatutum vetat ſuccedere æſtimatio bonorum non debetur, deciſ. 251. num. 35. & ſeq.
Forenſis a ſtatuto acquirere prohibitus, cenſetur etiam prohibitus ſucceſſionem acquirere, ſiue vniuerſalem, ſiue particularem, deciſ. 251. num. 16. & 12 pariter cum ſeqq.
Forenſes non ligantur ſtatutis loci, cui non ſubiacent, deciſ. 110. num. 4. & ſeq.
FORMAM inductam, qui non ſeruat ſtatim ſequitur forma deſtructiua. Rub. ad deciſ. 81. num. 47.
FOSSVM, & quidem nuper excauatum, dicitur, ſi aggeres illius cum ſolis arundinibus ſine aliquo arbore peruetuſto hoc ipſum demonſtrant puta quia nuperrimè facti dignoſcuntur, deciſ. 195. num. 8.

FOVEA.

Fouea pro termino deſeruit, deciſ. 95. num. 8. & 20.
Foueæ manufactæ, & Veptes appellantur limites patentes, deciſ. 95. num. 9. & 10.
Fouea ſæpè viuidâ munita deſeruit pro termino, deciſ. 158. num. 7.
Quod procedit, & ſi fouea ſit tota prædij terminandi cum vltima linea deſeruiat, ibid.
Fouea poteſt deſeruire pro termino & ſi tota vnius quando res alijs demonſtrationibus redditur certa, deciſ. 234. numer. 8.
in Foueam, quam quis fecit, ſi incidat, de ſe tantum conqueri debet. Rub. ad deciſ. 599. num. 131.
in Foueam, quam quis alijs parauit, ſi ipſe incidat, non debet conqueri, ſed canere, Heu patior telis vulnera facta meis. Rub. ad deciſ. 29. num. 70.
Fouea tota exiſtens intra prædium alicuius, tamen pro termino eiuſdem prædij ſeruire poteſt, deciſ. 95. num. 17. & 18.
Fouea tota in prædio alicuius exiſtens, tota dicitur eſſe illius cuius eſt prædium, ibid. num. 17.

FRATER.

Fratres ſimul inhabitantes, & abſque diuiſione bonorum paternorum viuentes, dicuntur in communione viuere reſpectu bonorum paternorum, deciſ. 68. num. 12.
Fratres non dicuntur in communione vixiſſe occaſione alicuius negotij, ſi pro debitis illius extraneos dederunt fideiuſſores, deciſ. 68. num. 8.
Fratres non dicuntur negotium, quod ſub cuius tantum nomine cantabat in communione feciſſe, deciſ. 68. num. 6.
Fratres plures eodem vocari nomine non repugnant, eum ſoleant diſtingui ex numero, videlicet primus, & ſecundus, deciſ. 244. num. 20. & ſeq.
Frater exiſtens in Apotheca cum alio fratre ſi rationem reddat de bonis quæ vendit perinde ac faciunt alij iuuenes, non ex hoc inducirur communio, ſed excluditur, deciſ. 68. num. 9.
Fratrer ſi eſſet ſocius alterius fratris, vtique de aliqua rata capitalis ad ſui commodum diſpoſuiſſet, deciſ. 68. num. 10.
Frater ſe exercens io apotheca fratris ſine mercede præſumitur potius tanquam ſocium, quam vti inſtitorem ſe exercuiſſe, deciſ. 126. num. 5.
Intellige vt num. ſeq. ibid.
Frater contentus de aſſignatione facta ſibi à Patre in recompenſationem ratificationis donationis alteri fratri factæ dicitur etiam contentus de donatione vti neceſſariò antecedenti, deciſ. 153. num. 7.
Frater non poteſt ſibi ſtipulari reſtitutionem dotis quam ſorori de bonis parentum, vel proprijs conſtituit, deciſ. 110. num. 34.
Frater non poteſt paciſci dotem ſorori ſibi reſtitui in præiudicium filiorum primi matrimonij, ibid. num. 35.
Frater tenetur contribuere ad expenſas honorificas facta pro ſorore, deciſ. 66. num. 6.
Frater io cauſa fratrum de iure non habet legitimum mandatum à lege, deciſ. 105. oum. 7.
Frater poſſidens omnia bona hæreditaria patris partem alterius fratris præſumitur poſſidere lure familiaritatis, deciſ. 238. num. 13. lim. vt num. ſeqq.
Frater, ſoluens debitum hæreditarium Patris, poteſt cogere fratrem vt ſoluat partem ſuam, vel eam computet in diuiſione, deciſ. 66. num. 1. & 4.
Frater tutor, vt ex pecunijs hæreditarijs debita hæreditaria ſoluere teneatur, probari debet pecunias in hæreditate fuiſſe, ibid. num. 2.
Frater dotando ſororem tanquam hæres patris non autem ex perſona propria dotaſſe præſumitur, deciſ. 575. num. 6.
Frater dotem ſorori conſtituens ſi prætendit illam ad ſe debere reuerti vigore Statuti Vrbis probare debet de proprio dotem conſtituiſſe, deciſ. 110. num. 21.
Frater æquiori animo fert, extraneum etiam inimicum, aliquid habere de bonis patris, quam quod alter frater plus eo babeat vnum iota. Rub. ad deciſ. 29. num. 14.
Frater dicitur non fuiſſe paratus dotare ſororem, ſi contradixit ſub prætextu quod illa haberet aliundè, deciſ. 183. num. 14.
Fratri defuncto non ſoli aſcendentes ſuccedunt, ſed cum illis alij fratres, vel ſorores admittuntur, deciſ. 269. num. 10.
Fratres non poſſunt acceptare renunciationem à ſorore facta propter dotem, niſi & ipſam dotis obligationem acceptent, deciſ. 94. num. 12.
Fratres ſimul habitantes ſine diuiſione bonorum paternorum non dicuntur communicaſſe bona propria, deciſ. 68. numer. 12.
Fratres excludentes ex ſtatuto ſororem à ſucceſſione Patris, ex illius conditione illam dotare tenetur, deciſ. 94. num. 7.
Fratres admittuntur in diſceptatione matrimonij, ſiue ille ſit carnale, ſeu ſpirituale, deciſ. 2. num 9.
Fratres acceptando renunciationem ſororis propter dotem, ſe ad illam iterum obligaſſe cenſetur, deciſ. 94. num. 10.

Fra-

Digitized by Google

Fratres ſororem in ſubſidium dotare tenentur ex propria perſona tanquam fratres, deciſ. 94. num. 2.
Amplia etiam ex perſona Patris, cuius ſunt hæredes, ibidem num. 3. & ſeqq.
Fraternitas probatur ex ipſo diuiſionis inſtrumento inter fratres ſequutæ, deciſ. 112. num. 17.

F R A V S.

Fraus nulla committi poteſt in probanda ætate per fidem Parochi, deciſ. 244. num. 10.
Fraus ſemper eſt præſumenda, dum lex aliquid in contractu requirit, & illud prætermittitur. Rub. ad deciſ. 131. num. 223.
Fraus, vt excludatur capienda eſt, omnis poſſibilis interpretatio. Rub. ad deciſ. 131. num. 348.
Fraus tanto eſt maior, quanto magis naturali charitati contradicit. Rub. ad deciſ. 29. num. 42. & 47.
Fraus propria, tertio non debet nocere. Rub. ad deciſ. 131. num. 30.
Fraudes, machinationes, verſutiæ cum in animo defraudantis, conſiſtant ideò ſunt difficilis probationis. Rub. ad deciſ. 16. num. 187.
Fraudibus in exactione gabellæ occurritur per deputationem, vt dicitur, del Gabbelliero, deciſ. 4. num. 14.
de Fraudibus arcendis, quando tractatur, Leges admittunt latam interpretationem. Rub. ad deciſ. 16. num. 7.
Fraudibus omnis via, ac omne oſtium eſt reſerandum, ibidem num. 4.
de fraudibus, quando tractatur, omnia ſunt ſpernenda, etiamſi ageretur de pijs cauſis, ibid. num. 5.
Fraudum, & deceptionum coërctio eſt cauſa finalis Statuti Vrb. lib. 1. cap. 151. Rub. ad deciſ. 81. num. 102.
Fraudis, & doli ſuſpicio, dum non tollitur, tunc ex contractu inito cum minore contra formam Statuti, ſanè ex eo non oritur vlla obligatio, ibid. num. 103. & 104.
Fraudibus, machinationibus &c. vias, iura non ſine quare, ſatagunt reſerare. Rub. ad deciſ. 29. num. 101.
in Fraudem Legis ea quæ fiunt, ipſo iure reſcinduntur. Rub. ad deciſ. 131. num. 416.
Fraudibus, fallacijs &c. leges in quantum poſſunt, fortiter, vti armatæ reſiſtunt. Rub. ad deciſ. 16. num. 1.
Fraudes, vt à commercio humano arceantur Leges admodum inſudant, ibid. num. 2.
Fraus, quando ceſſet in tranſactionibus. Rub. ad deciſ. 1. num. 61.

F R V C T V S.

Fructus loco damnorum, & intereſſe ſoluere tenetur debitor cenſus in caſum nullitatis illius, ſi ad illos etiam per generaliſſima verba ſe obligauit, deciſ. 48. num. 27.
Fructus in interdicto ſummarijſſimo veniunt ſolum à die conteſtatione litis, deciſ. 11. num. 1.
Fructus dotales, poſt obitum vtriuſque coniugis non debentur illorum hæredibus, deciſ. 223. num. 5. & ſeq.
Fructus non debentur ratione moræ, & lucri ceſſantis, ſi non concurrunt requiſita Caſtrenſis, deciſ. 223. num. 7.
Fructus ad hoc vt debeantur attenditur quid in obligatione, non quid in ſolutione ſit dictum, deciſ. 232. num. 7.
Fructus vt in congruam imputari debeant, inſpiciendum eſt, an alius quam Rector illius habere poſſit, deciſ. 75. num. 8.
Fructus in congruam Rectoris imputandi veniant certi eſſe debent, deciſ. 75. num. 9.
Fructuum valor & quantitas prohiberi debet de tempore reſeruationis penſionis, deciſ. 75. num. 10.
Fructuum commoditas eſt quid diuerſum à fideicommiſſo, cum in ſola fructuum perceptione non conſiſtat, deciſ. 1. num. 17.
Fructuum commoditas poteſt à fideicommiſſario alteri ad fideicommiſſum non vocato cedi, & aſſignari, deciſ. 1. numer. 17.
Fructus ex alena ſubſtantia nec minus bona fide percipi poſſunt, deciſ. 86. num. 4.
Fructibus in æſtimandis non attenditur quid reus ex ſua perſona, vel aliorum eo inſtante poſſidentium eſſet percepturus, ſed quod actor ex propria induſtria conſequi potuiſſet, deciſ. 288. num. 9.
Fructus omnes, quos Rector habere non poteſt, niſi ſub qualitate Rectoratus computantur in fructus ſui beneficij, deciſ. 75. num. 5.
Fructus per maritum percepti poſt contractum matrimonium imputantur in dotem pro ea rata quæ congruam dotem excedit, deciſ. 245. num. 23.
Fructus dotales taxantur ad rationem quinque pro centenario, non probato ſtatuto, aut conſuetudine contraria, deciſ. 6. num. 5.
Fructus confeſſæ dotis maritus percipiens à ſolo die confeſſionis arguit talem dotem per antea non fuiſſe conſtitutam, deciſ. 16. num. 21.
in Fructibus cenſus tot debent eſſe præſcriptiones quot ſunt anni, deciſ. 3. numer. 7.
Fructus ſequuntur dominium, deciſ. 232. num. 2.
Fructus, quando principaliter deducuntur in iudicio tamquam ſors principalis, hoc caſu veniunt vſque ab initio, deciſ. 9. num. 14.
Fructus ſi petantur tanquam ſors principalis debentur abſque alia interpellatione, & hæc concluſio procedit etiam in iudicio poſſeſſorio, deciſ. 9. num. 15.
Fructus præſumuntur percepti ex re locata ad rationem de qua cantat locatio, deciſ. 139. num. 4.
Amplia non eſſe neceſſariam concludentem probationem, ſed præſumptiuam ex coniecturis, & conſuetudo, ibidem num. 5.
Cum in materia liquidationis fructuum non attendatur rigor, ſed leuior probatio, ibid. num. 6.
Fructus cenſus ſolui debent ex fructibus fundi cenſiti, deciſ. 193. num. 27.
Fructus in interdicto ſummarijſſimo veniunt ſoli à die conteſtationis litis, deciſ. 9. num. 1.
Fructus legitimæ nullatenus imputantur in ipſam legitimam. Rub. ad deciſ. 29. num. 104.
Fructus percepti à die motæ litis ſpectant ad illum ad cuius fauorem fideicommiſſum purificatum fuit, deciſ. 86. num. 3.
Fructus percepti lite pendente debentur à die præſentatæ commiſſionis vſque ad actualem immiſſionem in poſſeſſionem fideicommiſſariorum, deciſ. 139. num. 3.
Fructus percepti lite pendente ſunt reſtituendi, quia mala fide percipiuntur, ibid. num. 2.
Fructus qui veriſimiliter percipi potuerunt non debentur à poſſeſſore cum titulo, ſed ſolum à violento ſpoliatore, vel attentante, deciſ. 133. num. 16.
Fructus etiam percipiendi ſunt reſtituendi à poſſidente cum dolo, & titulo reprobato, & tranſgreſſione legis, deciſ. 141. num. 10.
Fructus poſt motam litem percepti, eo quia mala fide ſunt percepti veniunt reſtituendi, deciſ. 264. num. 26.
Fructus à die conteſtatę litis veniunt in interdicto ſummarijſſimo, deciſ. 9. num. 1.
à FVLGORE, & tempeſtate, liberet nos DEVS. Rub. ad deciſ. 199. num. 139.
FVLGVRA, qualiter generentur, & ex qua materia. Rub. ad deciſ. 199. num. 133.
Et qualiter accedantur in aere, ibid. num. 134.
Fulminum materia, & tonitruum Terra ſubminiſtrat Cœlo, itaque Terra non poteſt conqueri de Cœlo, cum ipſa ei præbeat materiam ad hoc. Rub. ad deciſ. 199. num. 131.

F V L M E N.

Fulmina ſecundum Ariſtotelem in duas ſpecies diuiduntur, ſcilicet in fulmina clara, & fumoſa. Rub. ad deciſ. 199. num. 135.
Fulmina clara mirabilia operantur, nam ſæpè comburunt res interiores, relictis exterioribus. Rub. ad deciſ. 199. num. 136.
Vnde quidam militi combuſtus fuit gladius illæſa vagina, ibidem.
Fulmina fumoſa ſunt contrariæ naturæ, cuius ſunt fulmina clara, ibidem num. 137.
Quare comburit res exteriores relictis interioribus vnde aſſumit crumenam relicta pecunia, ibid.
Vaginam intacto gladio, veſtes illæſo corpore, Ibidem num. 138.
FVMVS, veritatis materiæ articulatæ, ſi emanauit poſt motam litem & à perſonis ſuſpectis non attenditur, deciſ. 60. numer. 54.

F V N D A M E N T V M.

Fundamentum propriæ intentionis eſt probandum, etiam quod conſiſtat in negatiua, deciſ. 17. num. 16.
Fundamentum ſuæ intentionis quilibet probare debet, deciſ. 52. num. 9. & deciſ. 140. num. 1.
Fundamentum propriæ intentionis eſt plenè, & concludenter probandum, deciſ. 36. num. 1.
Fundamentum ſuæ intentionis quilibet debet concludenter probare, deciſ. 198. num. 5.

F V N D V S D O T A L I S.

Fundus dotalis non excluditur ex clauſula *ad habendum*, vel ſimili veritas, quando ex alijs elicitur, deciſ. 91. num. 8.
Fundus dotalis arguitur ſi cenſus in dotem datus alienari non poteſt, niſi ad effectum reinueſtiendi, deciſ. 250. num. 11.
Fundus dotalis acquiritur mulieri, eiuſque hæredibus, deciſ. 259. num. 17.
Fundum dotalem ſi rem datam in dotem partes nominarunt, ac pro tali iudicare voluerunt, vtiquè illa erit fundus dotalis, deciſ. 259. num. 3.
Fundi dotalis expreſſio pluries repetita explicat enixam voluntatem contrahentium fundum dotalem conſtituere volentium, deciſ. 259. num. 6.
Fundi dotalis ea eſt naturæ, vt eius dominium ciuilè reſideat penes mulierem, naturale vero in virum transferatur, ibid. num. 1.

Fundi dotalis ex pretio ſtabilia empta in eius locum dicuntur ſubrogata, deciſ. 6. num. 4.

Fundus dotalis à lege alienari prohibetur, deciſ. 91. num. 6.

Fundi demonſtratione facta, fines nominari ſuperuacuum eſt, deciſ. 95. num. 12. & ſeqq.

FVRES, quare vltimo ſupplicio puniantur. Rub. ad deciſ. 16. num. 168.

F V R O R.

Furoris ſignum eſt, dum quis reperitur ſpoliatus naturali ſtimulo affectionis erga liberos. Rub. ad deciſ. 29. num. 44. & 45.

Furioſus interdictus ſua adminiſtrare bona ex capite, ſi appareat poſtea mentis ſanitatem recuperaſſe, & bonorum adminiſtrationem, & teſtamenti factionem recuperat, deciſ. 294. num. 7.

G

GABELLA non debetur ex venditione facta cum reſeruatione dominij, deciſ. 128. num. 3.

S. G A B I N V S.

Sancti Gabinus, & Criſpulus celebrantur tantum ſub nomine Martyrum in Sardinia, deciſ. 60. num. 8. 9. & ſup. num. 24. vide etiam ſub num. 23. ſub num. 26. 28. 32. 37. & ſeqq. 44. 48. 54. 62. & ſub num. 48. vſque ad finem.

S. Gabinum fuiſſe Archiepiſcopum Turritanum firmat Antonius Canalis, deciſ. 60. num. 42.

S. Gabinus Presbyter & Martyr fuit frater Beati Caij, non autem ille Gabinus, qui cum Criſpulo in Sardinia fuit martyrio coronatus, ibidem num. 38. & ſeqq.

SS. Gabini, & Criſpuli mentionem nullam faciunt Vvaldebertus, Mombritius, Iacobus de Voragine, & alij, ibid num. 35. & 36.

GARAMANTÆ, & Superioris Lybiæ populi cum priuatim matrimonia neſciant non alio modo proprios liberos recognoſcunt, quam ex ſimilitudinis forma. Rub. ad deciſ. 262. num. 130.

G A V D I V M.

Gaudendum eſt cum gaudentibus, & flendum cum flentibus. Rub. ad deciſ. 262. num. 19.

Gaudium, & luctus ſunt ſimul inimici, & tamen extrema gaudij luctus occupat. Rub. ad deciſ. 131. num. 182. & 183.

GEMINATIO demonſtrat magis enixam voluntatem. Rub. ad deciſ. 81. num. 7.

G E N E R A L I T A S.

Generalitas verborum ab aliquo prolatorum recipit declarationem à ſententia ſuper illis poſtea ſequuta, deciſ. 108. num. 6.

Intellige vt num. ſeq. ibidem.

Generalitas verborum vbi poſtea à partibus ſpecialiter declaratur, tunc declaratio attenditur, deciſ. 297. num. 15.

GENERARE nemo poteſt ſe ipſum. Rub. ad deciſ. 199. numer. 112.

GENERATIONES 14. enumerantur in ſacro textu apud Matth. cap. 1. & Abraham qui eſt primus enumeratur in prima generatione, ibidem num. 124.

G E N E R.

Generus, & nurus veniunt ſub nomine cippi, ſi neque deſcendentes, neque aſcendentes, neque collaterales exiſtant, deciſ. 14. num. 2.

GENITIVVM ſtat reſtrictiuè. deciſ. 242. num. 14.

GENVS poſitum poſt ſpeciem non reſtringit ſpeciem, ſed illam extendit ad omnes in genere comprehenſos, deciſ. 255. num. 14.

G E R V N D I V M.

Gerundium ſine copula, qualificat tantum verba quibus adiungitur, deciſ. 165. num. 15.

Vnde conditio, ſeu modus ſit conceptus, non operatur effectus diſpoſitionis, ſed nudi facti, ibid. num. 16. & 17.

G R A D V S.

Gradus ſequens non admittitur præcedenti caducato, niſi conditio ipſi adiecta purificetur, deciſ. 227. num. 11.

Gradus ſubſequens, primo caducato, in fideicommiſſaria ſubſtitutione non dicitur teſtatori ſuccedere, deciſ. 201. num. 12.

Sed ad fideicommiſſum admitti vi vulgaris ſubſtitutionis in compendioſa comprehenſe, ibid.

G R A T I A.

Gratia non eget iuſtificatione, quando emanauit motu proprio, deciſ. 8. num. 1.

Gratia ſi ſit conceſſa motu proprio tunc ceſſat in eo, omne vitium ſubreptionis, ibidem.

Gratia Papæ ex ſola ſignatura à die datæ dicitur perfecta, deciſ. 70. num. 15.

Gratia Papæ non debet habere contradictorium in ventre, deciſ. 148. num. 11.

Gratia motu proprio facta aliam non requirit iuſtificationem, quam habilitatem collatarij, deciſ. 114. num. 2.

Gratia Papæ præſumitur circumuentus, quamuis motu proprio emanata, ſi tendat in præiudicium tertij, deciſ. 4. num. 2.

Gratia Papæ ab vno & eodem verbo determinatur, deciſ. 79. num. 21.

Gratiæ expectatiuæ hodie fieri non poſſunt, ideòque poſſeſſio in vim illarum capta non ſuffragatur, deciſ. 114. num. 7. & ſeq.

Gratia principalis continens conditionem ante conditionis euentum nihil operatur, deciſ. 26. num. 12.

Gratia motu proprio emanata iuſtificari non debet, deciſ. 113. num. 1.

Gratia Papæ ſuper beneficio eſt nulla ſi omittatur narratio qualitatis reſidentiæ, deciſ. 36. num. 7.

Gratia Papæ eſt nulla ſi omittatur narratio eorum, quæ de iure narrari debent, ibid.

Gratiam iuſtificare non debet, qui illam iuſtificauit coram Exequutore litterarum Apoſtolicarum, deciſ. 70. num. 27.

Gratia non dicitur nulla, ſi in ea non fuit facta mentio alicuius gratiæ nullæ, deciſ. 194. num. 3.

Gratia vna ſi reddatur nulla ob negligentiam impetrantis, aliæ nihilominus remanent validæ, quamuis in eodem indulto conceſſæ, deciſ. 51. num. 14.

Gratia Papæ eiuſque intentio interpretationem recipiunt à ſtylo Datariæ, deciſ. 70. num. 22.

Gratia expectatiuæ ſi non habet clauſulam ex tunc expirat per mortem concedentis, deciſ. 159. num. 4.

Gratia emanata ad ſupplicationem partis cum clauſula, *vt aſſeris*, aſſertiua non iuſtificata, nullum ius tribuit, deciſ. 84. num. 8.

Gratiæ expectatiuæ dicuntur nullæ tanquam contra formam Concilij, & Conſtitutionum Apoſtolicarum conceſſæ, deciſ. 194. num. 4.

Gratia expectatiua nulla non habetur in conſideratione, deciſ. 194. num. 5.

Gratia expectatiuæ eſt contra ius, & contra Concilium Tridentinum per quod fuerunt reuocata priuilegia expectatiuarum, deciſ. 159. num. 3.

GRAVAMEN procedens ex condemnatione fructuum dicitur irreparabile, deciſ. 268. num. 16. & ſup. ſub num. 15.

S. GREGORIVS Papa floruit anno Domini 590. deciſ. 10. num. 15.

H

H A B I L I T A S.

HAbilitas ſuccedendi requiritur de tempore delatæ ſucceſſionis, nec ſufficit etiam ſi poſtea ſuperueniat, deciſ. 251. num. 34.

Habilitas eſt præſupponenda in quolibet actu, deciſ. 152. num. 27.

H A B I T A T I O.

Habitatio per decennium in aliquo loco facit acquirere domicilium abſque alia animi declaratione, deciſ. 172. num. 3.

Conferens ſe ad habitandum cum tota familia in alia ciuitate forenſi, dicitur reſpectu ciuitatis, quam deſerit, deciſ. 251. num. 1.

Conferens ſe in aliquem locum ad habitandum, ſi numquam habitationem mutauit dicitur à principio habuiſſe animum ibi permanendi, deciſ. 172. num. 7.

Pro incolatu in dubio pronunciari debet, ibid. num. 8.

HABITVS religionis Hieroſolymitanæ non poteſt denegari probata nobilitate & filiatione legitima, deciſ. 58. num. 5.

HERBÆ, & arbores virides ſemper creſcunt. Rub. ad deciſ. 262. num. 90.

H Æ R E D I T A S.

Hæreditas vnius hominis quando plures hæreditates cenſeantur, deciſ. 228. num. 28.

Hæreditas cuiuſcumque hominis, ſingulari numero in iure ſemper enunciatur, deciſ. 228. num. 22.

Intellige ſi bona ſint in eodem territorio, vel ſi in diuerſo, inſpectæ ſucceditur, vbi teſtatori de iure communi, ibid. num. 33. & 24.

Secus è contra quando bona ſunt in diuerſis territorijs ſita, & vbique adſunt diuerſa ſtatuta, quia tunc hæreditas vnius multiplex cenſetur, ibidem num. 24. & plur. ſeqq.

Hæreditas eſt ius intellectuale, ac perſona imaginaria defunctum repræſentans, deciſ. 228. num. 24.

Hæreditas non poteſt pro parte adiri, & pro parte repudiari, deciſ. 228. num. 35.

Quod

Quod eſt verum quando hæres cenſetur vnus homo, & vnica eius hæreditas ſecus è contra quando plures cenſentur hæreditates, ibid. num. 36. & 37.
Hæreditatis renunciatio importat prior illius aditionem, deciſ. 7. num. 11.
Hæreditatis aditio, facta ſine inuentario, ſi eſſet erronea, tunc ſuccurrendum eſt adeunti. Rub. ad deciſ. 1. num. 81.
Hæreditatem petere ex teſtamento, & ex codicillis de iure prohibitum eſt, deciſ. 132. num. 1. & 4. & ſeqq. vbi vide.
Hæreditatis aditio quando fuit erronea, & ſic adfuit conſenſus, tunc non refert, an hæres confecerit, necne inuentarium. Rub. ad deciſ. 1. num. 83.
Hæreditas præſumitur opulenta, deciſ. 254. num. 7.
Hæreditatis aditio, quando eſt nulla, non eſt de ea facienda mentio. Rub. ad deciſ. 1. num. 91.
Hæreditas præſumitur locuples ex non confectione inuentarij, deciſ. 93. num. 9.
Hæreditas alteri delata non poteſt abſque ſpeciali mandato adiri, deciſ. 153. num. 28.
Hæreditas non poteſt dici debitrix ſortis principalis cenſus, propter qualitatem illius. deciſ. 193. num. 26.
Hæreditas dicitur adita ex conſtitutione procuratoris ad adeundum, etiam in Eccleſia, deciſ. 7. num. 15.
Hæreditas aſcendentium diuiditur inter deſcendentes in ſtirpes, deciſ. 29. num. 3.
Hæreditatis aditio, vide etiam in verb. Aditio.
Hæreditas matris de iure æquè ad fratres, ac ſorores ſpectat, deciſ. 207. num. 11.
Hæreditas defuncti diſcuti debet ad hoc vt dicatur impotens ad ſolutionem æris alieni, deciſ. 217. num. 10.
Hæreditatis aditio inter fratres reſultat ex continuatione communionis vltra portionem prius ipſis fratribus competentes, deciſ. 144. num. 7.
Hæreditatis ceſſio, ſeu renunciatio inducit primo loco illius aditionem, deciſ. 7. num. 11.
Iſta tamen acquiſitio nullius eſt conſiderationis; cum dicatur facta ad effectum renunciandi, non retinendi, ibidem num. 12.
Maximè ſi fuit facta vno eodemque tempore, non autem per actus diſtinctos, & ſeparatos, ibid. num. 13.
Hæreditas ſpectat ad filium legitimum, & naturalem ſtante inualiditate legitimationis, deciſ. 263. num. 6. & 7.
Hæreditas, quæ obuenit ex teſtamento, non dicitur ita iuſtè obuenire, ſicut ea, quæ obuenit ab inteſtato. Rub. ad deciſ. 199. num. 82.
Hæreditas quando apparet lucroſa ſi poſtea contrarium reperiatur, & hæres audiuit eam ſine inuentario, quando audiatur petendo reſtitutionem in integrum. Rub. ad deciſ. 1. num. 96. & 97.
Hæreditati cedens, ſeu renuncians quando teneatur ad illius onera, deciſ. 7. num. 14.
Hæreditatis aditio facta ſine inuentario, ſi eſſet erronea, tunc ſuccurrendum eſt adeunti. Rub. ad deciſ. 1. num. 81.
Hæreditas Patrui defuncti defertur ad nepotes, qui in ſucceſſione concurrunt cum alio patruo ſuperſtite, deciſ. 20. num. 1.

HÆRES.

Hæres per aditionem cenſetur obligationem defuncti ratificaſſe, deciſ. 203. num. 10.
Hæres in vim fideicommiſſi poteſt vindicare prædium ab auctore alienatum ſi in fideicommiſſo ſit prohibita alienatio ſub pœna nullitatis, deciſ. 162. num. 11. 12. & 13.
Hæres poteſt impugnare factum defuncti nullum, & inualidum, ibidem num. 12. & 13.
Hæres poteſt impugnare factum defundi, quando ſuccedit iure proprio, vt vocatus ad fideicommiſſum, ibidem num. 14.
ad Hæredes non tranſeunt induſtrialia. Rub. ad deciſ. 262. numer. 247.
Hæredes extraneos, qui ſibi aſcribit, ſpretis ſanguine coniunctis, indigentibus, mortaliter peccat. Rub. ad deciſ. 131. num. 141.
Hæres negligendo conficere inuentarium, propriam turpitudinem allegat, & ideò audiendus non eſt. Rub. ad deciſ. 1. num. 72.
Hæres ea omnia quæ capit iure hæreditario imputat in Falcidiam, deciſ. 75. num. 7.
Hæres adiens hæreditatem ſine confectione inuentarij, Lex malè de eo ſuſpicatur. Rub. ad deciſ. 1. num. 67.
Hæres adiens hæreditatem ſine beneficio inuentarij, tenetur etiam vltra vires hæreditarias, ibid. num. 68.
Hæres adiens hæreditarem ſine inuentario, vt non teneatur vltra vires hæreditarias, difficulter in integrum reſtituetur, ibidem num. 69.
Hæredes non poſſunt venire contra aſſertionem à ſuis auctoribus factam, deciſ. 134. num. 3.
Hæres ex propria perſona non poteſt præſcriptionem inchoare ſi defunctus erat in mala fide, deciſ. 238. num. 7.
Hæres repræſentat perſonam defundi, ibidem.
Hæres ſi in aliqua parte fuit nudus miniſter, ac exequutor electus de eo quod diſponere debet, non poteſt ſibi aliquod lucrari, deciſ. 255. num. 27.
Hæredi ab inteſtato venienti competit immiſſio in bonis hæreditarijs ex interdicto quorum bonorum, deciſ. 82. num. 19.
Hæredis perſona non immutat obligationem, qua tenebatur defunctus, deciſ. 269. num. 12.
Hæredi intereſt eum, qui à defuncto emit non moleſtari, ne ipſe moleſtetur, deciſ. 186. num. 6.
Hæres non tenetur niſi pro portionibus hæreditarijs. deciſ. 64. num. 12.
Hæres inſtitutus in teſtamento per vim, & metum extorto, vt indignus prohibetur ſuccedere, deciſ. 293. num. 2.
Hæredes patris poſſunt cogi ad dotandam eius filiam, deciſ. 94. num. 7.
ad Hæredes non tranſit facultas transferendi penſionem, nec nominare penſionarios, deciſ. 196. num. 19.
Hæres grauatus fideicommiſſo vniuerſali etiam non confecto inuentario poteſt facere ſuas detractiones, & quando, deciſ. 93. num. 7. vide num. ſeq.
Hæres beneficiatus tunc ſolum manutentionem impedit creditori exiſtenti in quaſi poſſeſſione exigendi.
Si vel ille habuit ſe pro ſpoliato, vel cauſa impediendi eſt clara, & liquida, deciſ. 254. num. 6.
Hæres adiens hæreditatem ſine inuentario, vt non teneatur vltra vires hæreditarias, difficulter in integrum reſtituetur. Rub. ad deciſ. 1. num. 69.
Hæres præſumitur habere notam voluntatem teſtatoris, & poteſt illam declarare amplia id poſſe etiam facere exequutores teſtamentarij, deciſ. 119. num. 24.
Hæres tenetur ſoluere iure actionis alimenta à defuncto legata, etiamſi alimentandus haberet aliunde, deciſ. 66. num. 3.
Hæres ſoluens debitum hæreditarium, ſuam ratam à cohærede repetit, ibid. num. 4.
Hæredes mariti non poſſunt aſſignare in ſolutum hæredibus vxoris pro dote bona propria mariti, deciſ. 116. num. 14.
Si dos fuerat data inæſtimata, quo caſu competebat ſola actio contra fundum dotalem, ibid. num. 17.
Hæres petens hæreditatem iure proprio tanquam hæres, non poteſt ad iura fideicommiſſi redire virtute clauſulæ codicillaris, deciſ. 96. num. 25.
Hæres ſeruare tenetur iuramentum defuncti approbantis ſolidationem computorum, deciſ. 188. num. 10.
Hæres tenetur præſtare legatum alimentorum filio teſtatoris relictum, etiam quod habeat aliunde, deciſ. 55. num. 7.
pro Hærede dum quis proteſtatur ſe nolle gerere, ſi poſtea faciat actum contrarium, recedit à proteſtatione. Rub. ad deciſ. 131. num. 243.
Hæres fideicommiſſarius debet accipere reſtitutionem fideicommiſſi de manu hæredis inſtituti, deciſ. 32. num. 4.
Hæredi vltimi inueſtiti, datur immiſſio in bonis, etiam emphyteuticis dum adeſt aliquod dubium, an ſit aperta emphyteuſis, necne. Rub. ad deciſ. 131. num. 92.
Et ſic dum diſcutitur, an ille hæres ſit comprehenſus in inueſtitura, venit manutenendus, ibid. num. 93.
Hæredi vltimi inueſtiti, non denegatur immiſſio etiam in bonis emphyteuticis, propterea, quæ requirunt altiorem indaginem, ibid. num. 94.
Quæ concluſio procedit etiamſi agatur contra Dominum directum dum ſtatim non probauerit emphyteuſim eſſe apertam, ibidem num. 95.
Hæres adeundo hæreditatem ſine inuentario, habet, quid ſibi imputet, ſi grauetur in bonis proprijs. Rub. ad deciſ. 1. num. 79.
Hæres adeundo hæreditatem ſine inuentario non poteſt prætendere aliquam reſtitutionem in integrum, ex capite iuſtæ ignorantiæ, & quare, ibid. num. 80.
Hæredis inſtitutio dicitur caput, & fundamentum teſtamenti, deciſ. 32. num. 1.
Hæredes plures à teſtatore nominati omnes debent admitti, deciſ. 23. num. 10.
Intellige niſi teſtator de vno intelligeret quod eſſet hæres vniuerſalis, alij verò particulares, quia tunc ille ſolus debet admitti, ibid.
Hæres ante aditionem non habet ius ineſſe formatum in bonis hæreditarijs, deciſ. 63. num. 11.
Hæres non dicitur locupletior ante quam adeat, ibid. num. 11.
Hæredes non poſſunt defuncti geſta impugnare, deciſ. 210. num. 15.
Hæres adiens hæreditatem ſine beneficio inuentarij, tenetur etiam vltra vires hæreditarias. Rub. ad deciſ. 1. num. 68.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij tenetur factum defuncti approbare ſi poſſideat illius bona, deciſ. 52. numer. 11.
Hæres beneficiatus, & ipſe tenetur adimplere obligationem defuncti, deciſ. 254. num. 10.

Hæres adiens hæreditatem ſine confectione inuentarij, Lex malè de eo ſuſpicatur. Rub. ad deciſ. 1. num. 67.
Hæredes ſuccedentes ab inteſtato dicuntur tractare de lucro captando. Rub. ad deciſ. 29. num. 147.
Quod secus eſt in filijs agentibus ad legitimam, quam conſequuntur iure naturali, ibidem num. 148.
Hæres poteſt petere executionem mandati ad defuncti fauorem relaxati, deciſ. 27. num. 1.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij neque in bonis proprijs, nec in perſona tenetur ad debitum hæreditarium, deciſ. 64. num. 15.
Hæres donantis tenetur adimplere promiſſionem factam à donante, illamque veram fuiſſe docere, deciſ. 150. num. 2.
Hæres tenetur de euictione bonorum per ſuum auctorem venditæ, deciſ. 188. num. 6.
Hæredes pro tuitione ſuorum Iurium apponunt in inuentario clauſulam, quod quæ non debent apponi, cenſeantur non appoſita, deciſ. 89. num. 16.
Hæres ſi non confecerit inuentarium iuxta Teſtatoris præceptum, præſumitur de detractionibus ſatisfactus, deciſ. 93. num. 13.
Hæres cui competunt detractiones non poteſt grauari teſtituere fideicommiſſario bona fideicommiſſo ſubiecta illis non factis, deciſ. 245. num. 7.
Hæres ſi non confecit inuentarium iuxta præceptum Teſtatoris, eo magis præſumitur bona ſubtraxiſſe, deciſ. 74. numer. 12.
Hæres pupilli poteſt agere pro redditione rationis, deciſ. 121. num. 8.
HISTORICIS ſtandum eſt, deciſ. 76. num. 11.

H O M O.

Homines magis credunt oculis, quam auribus. Rub. ad deciſ. 131. num. 256.
Hominem ſuprema voluntas libera eſſe debet, deciſ. 23. num. 2.
Homines nonnulli à fulmine tacti, diſparuerunt omnino, & quomodo. Rub. ad deciſ. 199. num. 139.
Hominis appellatione propriè non venit homo mortuus, deciſ. 112. num. 25.
de HOMICIDIO accuſatus, ſi primò neget ſe illud commiſiſſe, ac poſtea conuictus, de illo ſi fateatur illud feciſſe, ſed ad ſui defenſionem, vtrum audiatur. Rub. ad deciſ. 131. num. 271.

H O N O R I S.

Honoris iactura non minus quam vitæ eſt pertimeſcenda, deciſ. 274. num. 6.
Honoris amiſſio dicitur inducere iuſtum metum, deciſ. 17. numer. 11.

H Y P O T H E C A.

Hypotheca non cadit in re propria, deciſ. 91. num. 14. & 16.
Hypotheca ſuper aliqua re non infert ad illius poſſeſſionem, deciſ. 238.. num. 17.
Hypotheca in Saluiano præſcribitur ſpatio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, deciſ. 105. num. 15.
Hypotheca conſtituta ab vno ex fratribus ſuper omnia bona paterna, & materna intelligitur de ratis ſibi ſpectantibus, deciſ. 238. num. 31.
Hypothecatio dotis facta à marito ſuper ſuis bonis pro aliqua tantum rata arguit reliquum ſundum dotalem fuiſſe conſtitutum, deciſ. 259. num. 9.

I

IACTARE ſuum nemo præſumitur, deciſ. 215. num. 17.
Iactare ſuum nemo præſumitur. Rub. ad deciſ. 81. num. 126.
Iactare ſuum nemo præſumitur, deciſ. 213. num. 5.
Amplia quoties agitur de ſumma conſiderabili, pura ſcutorum mille, vel vltra, ibidem num. 6.
IACTVRA omnis eſt mala, ſed illa, quæ fit ex propria negligentia, magis dolenda eſt. Rub. ad deciſ. 199. num. 129.
IOSEPH tali odio proſequebatur a ſuis fratribus, quia pater eum prædiligebat, ita vt pacifice cum eo loqui non valerent. Rub. ad deciſ. 29. num. 13.

I D E N T I T A S.

Identitatem ad probandum quæ demonſtrationes ſint neceſſariæ, deciſ. 295. num. 4.
Identitas rationis facit caſum dici ſub ſtatuto comprehenſum, quod magis operatur maioritas rationis, deciſ. 16. num. 9.
Identitas ſummarum deſeruit pro interpretatione actus, deciſ. 154. num. 39.
Identitas prædij per verificationem duorum confinium probatur licet aliæ demonſtrationes deficiant, deciſ. 101. numer. 8.
Identitas prædij quando verificatur ex confinijs non turbatur ex mutatione nominis prædij, deciſ. 101. num. 7.
Identitas probatur ex demonſtrationum, & qualitatum conuenientia, ſiue illa ſint mobilia, ſiuè immobilia, deciſ. 250. num. 5.
Identitas bonorum mobilium eſt difficilioris probationis, deciſ. 250. num. 6.
Identitatem bonorum mobilium ad probandam ſufficiunt ſigna, & aliæ demonſtrationes. deciſ. 250. num. 7.
Identitas bonorum mobilium deprehenditur etiam ex qualitate perſonarum, deciſ. 250. num. 8.
Identitas bonorum fideicommiſſariorum probatur ex inuentario per hæredes grauatos confecto, deciſ. 134. num. 2.
Identitas rei probari debet demonſtrationibus certis non autem æquiuocis, deciſ. 198. num. 4.
Identitas rei non probatur ex demonſtrationibus generalibus, & æquiuocis, deciſ. 198. num. 3.
Identitas bonorum probatur inſtrumentis acquiſitionum, teſtibus, & libro Cataſti, deciſ. 227. num. 10.
Identitas duorum confinium ſufficit etiam, quod in alijs eſſet diuerſitas, deciſ. 205. num. 15.
de Identitate bonorum conſtare ſufficit, quamuis noui fines cum antiquis non conueniant, deciſ. 205. num. 17.
IGNARVS rei propriæ nemo præſumitur, deciſ. 297. num. 18.

I G N O R A N T I A.

Ignorantia præſcriptionis annorum 30. captæ à die mortis Patris in filio dicitur ineſcuſabilis, deciſ. 238. num. 1.
Ignorantia iuris non excuſat à rigore, l. fin. C. de codicillis, deciſ. 166. num. 17.
Ignorantia iuris in articulo controuerſo excuſat, & æquiparatur ignorantiæ facti, deciſ. 166. num. 18.
Ignorantia extrauagantium non dicitur ignorantia iuris, deciſ. 48. num. 19.

I G N O R A N S.

Ignorans non cenſetur remittere ius ſuum, & ſic non renunciare, donare, repudiare, &c. Rub. ad deciſ. 1. num. 50.
Ignorantis voluntas, nulla eſt, & ideò ex ea nihil deprehendi poteſt. Rub. ad deciſ. 1. num. 51.
Ignorantia facti proprij prætendi non poteſt, deciſ. 111. num. 8.
Ignorans neque negligit. neque contemnit, deciſ. 152. num. 6. 10. & 11.
Ignorans reſpectu rei ignoratæ conſideratur, vti res inanimata, & inſenſibilis, veluti ſaxum. Rub. ad deciſ. 1. num. 47.
Ignorantem pœna affici, iniquum eſt. Rub. ad deciſ. 1. num. 47.
Ignorans reſpectu rei ignoratæ eſt magis ſtultus, quam alius. Rub. ad deciſ. 1. num. 47.
Ignorantia vbi eſt fundamentum intentionis alicuius probari debet aliunde, quam ex generali præſumptione, deciſ. 238. num. 20.
Ignorantia non præſumitur in ſanguine coniuncto, deciſ. 238. num. 21.
Ignorantia quando non eſt veriſimilis inducitur ſcientia, & dicitur probatio vera, & non præſumpta, deciſ. 156. numer. 15.
Ignorantia in teſtibus redditur inueriſimilis de actibus factis publicè, & palam, & in loco non ſatis magno, deciſ. 99. num. 16.
Maximè ſi teſtes ſint numero plures, ibid.

I L L A T I O.

Illatio non fit ex diuerſis, deciſ. 180. num. 10.
Illatio non fit ex diuerſis, deciſ. 218. num. 6.
Illatio ſumi non poteſt ex ſcriptura imperfecta, deciſ. 260. num. 2.
IMMEDIATVM dicitur quicquid per rerum naturam continuatiuè procedit, deciſ. 255. num. 9.

I M M E M O R A B I L I S.

Immemorabilem allegans cum fama priuilegij non poteſt poſtea ſe fundare in priuilegio ex titulo oneroſo, deciſ. 47. num. 40.
Immemorabilis ſolet præbere meliorem titulum de mundo, deciſ. 22. num. 4.
Immemorabilem allegans dicitur meliorem titulum de mundo allegare, deciſ. 47. num. 29.
Immemorabilis ea eſt natura vt non liceat in ea aſſignare principium alicuius temporis, deciſ. 249. num. 1.
Immemorabilis qui habet probationem poteſt adducere omnem alium titulum, & priuilegium, deciſ. 249. num. 2.
Immemorabilis conſuetudo inducit neceſſitatem renouandi etiam quod Eccleſia veſit pro ſe retinere, deciſ. 211. num. 7.
Intellige vbi fuit probata cum qualitate compulſionis in caſu quo Eccleſia voluerit pro ſe retinere, ibidem num. 8.
Immemorabilis per ſententiam in iudicatum tranſactam canonizatam requiſita à concilio ſeſſ. 24. cap. 20. de reformat.
Non dicitur probata ſtante declaratione Sac. Congreg. Concilij, quia etſi habeat vim ſententiæ nunquam tranſiuit in iudicatum, deciſ. 127. num. 10.

Amplia

Digitized by Google

Amplia quando declaratio ex vi clauſulæ in illa adiectæ reſoluitur in ſimplex monitorium, ibid. num. 11.

Immemorabilis excluditur ſi apparet de contraria hominum memoria intra centum annos, deciſ. 99. num. 15.

Immemorabilis curſus temporis habetur ad inſtar cuiuſcumque melioris tituli, deciſ. 249. num. 2.

Immemorabilis cum ſama priuilegij excludit omnino titulum infeudationis vti ab illo contrarium, deciſ. 76. num. 13.

Immemorabilis fundamentum ceſſat probato initio, deciſ. 40. num. 14.

Immemorabilis, vt ſuffragari poſſit requiritur poſſeſſio pacifica per totum tempus ad immemorabilem neceſſarium, deciſ. 99. num. 57.

IMMISSIO.

Immiſſio à Iudice ritè, & rectè procedente conceſſa priuat antiquum poſſeſſorem naturali, & ciuili poſſeſſione, deciſ. 170. num. 1.

Immiſſio non poteſt denegari prouiſo Apoſtolico contra prouiſum ab Ordinario quando incontinenti docetur de clara reſeruatione, deciſ. 88. num. 20.

Et eo magis attenta gratioſa ſubrogatione etiam quoad poſſeſſionem defuncti, ibid.

Immiſſio denegatur non docenti de vocatione, & fideicommiſſo. deciſ. 231. num. 6.

Immiſſio conceditur probatis fideicommiſſo, identitate bonorum, & poſſeſſione fideicommittentis. deciſ. 562. num. 7.

Immiſſio vigore ſubrogationis Apoſtolicæ non debet retardari ex exceptionibus extrinſecis requirentibus altiorem indaginem, deciſ. 44. num. 23.

Immiſſio conceditur fideicommiſſario docto de fideicommiſſo, purificatione illius, & quod bona fuerunt in hæreditate fideicommittentis reperta, deciſ. 245. num. 5.

Immiſſio denegatur fideicommiſſario, quoties hæredi competit retentio ratione dotis filiæ, vel neptis fideicommittentis, deciſ. 245. num. 6.

Immiſſionem petens fatetur ſe non poſſidere, deciſ. 133. numer. 25.

Amplia ex hac confeſſione probari poſſeſſionem ex aduerſo, & ſufficit pro manutentione, ibid.

Immiſſio ea interdicto quorum bonorum datur ſuccedenti ab inteſtato aduerſus poſſidentem pro hærede, vel pro poſſeſſore, deciſ. 114. num. 1.

Amplia vt, ibid. num. ſeq.

Immiſſio ad effectum ſubrogationis quando verſatur in Iurepatronatu adhoc vt intret ſufficit, quod præſentati inter ſe contendant, deciſ. 148. num. 15.

Immiſſio vigore ſubrogationis ad partes expeditæ non datur non probatis lite, Clericatu, & obitu vltimi beneficiati in poſſeſſione, deciſ. 548. num. 1.

Immiſſio in beneficium ſtante ſubrogatione gratioſa conceditur iuſtificatis reſeruatione, clericatu, & obitu defuncti in poſſeſſione, deciſ. 88. num. 8.

Immiſſionem vt hæres obtinere poſſit probare debet bona fuiſſe à teſtatore poſſeſſa, deciſ. 86. num. 3.

IMPEDIMENTVM.

Impedimentum vel ſublatum, vel quod facilè tolli poterat excuſationem non admittit, deciſ. 272. num. 6.

Impedimentum non præſumitur in eo, qui commode aliquid facere poterat, ſed potius cenſendum eſt illum noluiſſe, deciſ. 56. num. 11.

Impedimentorum pluræ ſunt genera ad effectum, vt excuſetur reſignatarius qui in tempore non cepit beneficij poſſeſſionem, deciſ. 252. num. 7.

Impedimentum non ſolum probari debet, ſed etiam diligentiæ pro amnuendo reſignatario, deciſ. 252. num. 8.

IMPERSONALITAS non refertur ad loquentem, quando non tractatur de illius acquiſitione, deciſ. 1. num. 34.

Imperſonalitas adiecta verbis executiuis, non tollit obligationem eius, cum quo contrahitur, deciſ. 1. num. 35.

IMPETRANS.

Impetrans commiſſionem, quinimò, & illius vigore obtinens citationem cum inhibitione poteſt pænitere eiſque non vti, deciſ. 218. num. 4.

Impetrans beneficium per mortem ſubcollectoris tamquam reſeruatum debet probare ſubcollectorum fuiſſe vnicum, deciſ. 88. num. 10.

Contrarium verius, quia pluralitas non præſumitur, ibidem num. 11.

Impetrans beneficium per mortem ſubcollectoris ad effectum reſeruationis ſat eſt, quod probet illius reſeruationem, deciſ. 88. num. 13.

Impetrans beneficium antequam de creatione conſtet tenetur docere de exiſtentia, & quod ſit collatiuum, deciſ. 71. num. 23.

IMPERATOR poteſt quem cogere ad vendendum ſibi aſſignato ei modico pretio, & qualiter id intelligatur. Rub. ad deciſ. 16. num. 89.

IMPERIVM Tyrannis qualiter diutium poteſt conſeruari. Rub. ad deciſ. 262. num. 176.

IMPIVS æs alienum conſtat, & non diſſoluit, ſecundum Regium Prophetam. Rub. ad deciſ. 16. num. 145.

IMPOSSIBILIVM nulla eſt obligatio. Rub. ad deciſ. 56. numer. 193.

IMPROBOS contra non eſt vtendum malua, ſeu emplaſtro, ſed gladio. Rub. ad deciſ. 16. num. 165.

IMPVGNANS.

Impugnans Inſtrumentum reſtituere debet quicquid eo nomine recepit omniaque in priſtinum reſtituere, deciſ. 177. num. 14.

Impugnans factum non poteſt poſtea eum approbare, deciſ. 231. num. 23.

Impugnans ſententia antiquam actis non exhibitis non poteſt ad ſui fauorem aliquod decretum obtinere, deciſ. 118. num. 5.

INÆQVALITAS in diuiſione fratrum non eſt habenda in conſideratione quando oritur ex cauſa conſeruandæ familiæ, & decoris, deciſ. 153. num. 6.

ex Inæqualitate inter filios, oriuntur inuidiæ, rixæ, lites, diſcordiæ, & contentiones. Rub. ad deciſ. 29. num. 10.

INCERTITVDO lucri dotis, per quem ſcilicet lucrari debeat, facit quod minori ſic contrahenti denegetur in integrum reſtitutio, deciſ. 172. num. 14.

INCIPIENS ſemper tendit in bonum, deciſ. 19. num. 13.

INCLVSIO vnius tituli inducit excluſionem alterius ab illo contrarij, deciſ. 76. num. 13.

INCOLA ex diuturna in Vrbe habitatione gaudet ſtatutorum beneficio ſed debet eſſe decemnalis, & continua animo contrahendi incolatum, deciſ. 228. num. 46.

INCOMPATIBILITAS non reſultat ex onere miſſarum beneficio ſimplici annexa, deciſ. 182. num. 11.

INDEBITI ſolutio non arguit præſumptionem donationis, ſed potius illam excludit, deciſ. 16. num. 22.

INDICIA, & coniecturæ ſufficiunt ad probationem confinium in antiquis, deciſ. 286. num. 1.

Indicia, & præſumptiones multoties admittuntur in materia difficilis probationis, & habentur pro plenis probationibus. Rub. ad deciſ. 26. num. 195.

per Indirectum non debet admitti quod eſt directè prohibitum, deciſ. 4. num. 22.

INDVCTA ad fauorem vnius non debent in eius odium retorqueri, deciſ. 129. num. 5.

INDVLTVM.

Indultum Apoſtolicum plures continens gratias ſi vna eſt nulla, non per hoc annullatur indultum, deciſ. 51. num. 13.

Indulta conferendi reſeruata Cardinalibus conceſſa tollit reſeruationis impedimentum quoad ſolos Cardinales, non quod Capitulum, aut alios, quibus non ſuffragantur, deciſ. 10. num. 16.

Indultarius Cardinalis dicitur conferre non ſolum auctoritate ordinaria, ſed etiam delegata, & vice ipſius Papæ, deciſ. 18. num. 11.

Indultum conceſſum clerico de teſtando etiam in fauorem filij legitimati, an id dicatur reſpicere fauorem ipſius filij, vel patris, deciſ. 35. num. 20.

Ita vt ille poſſit pro ſui libito filium Inſtituere, vel non, deciſ. 35. num. 20. & ſeqq.

Indultum conferendi reſeruata, vide in verbo Cardinalis.

Indulta conferendi reſeruata, licet obſtaculum reſeruationis remoueant, ipſam tamen reſeruationem non tollunt, deciſ. 10. num. 12.

Indultum conferendi reſeruata, tribuit facultatem conferendi, ac ſi beneficia reſeruata non eſſent, deciſ. 10. num. 12.

Indultum conferendi reſeruata conceſſum Ordinario Collatori, non ampliat facultatem illius, ſed remouet obſtacula reſeruationum, deciſ. 10. num. 8.

Fallit in indultis, quæ hodie Cardinalibus Ordinarijs Collatoribus conceduntur, quia hæc augent eorum facultatem ordinariam, deciſ. 10. num. 11.

INGENIA iuuenum quare ita floreant in Vrbe, deciſ. 270. numer. 9.

INGRATVM benefacienti quis non præſumitur. Rub. ad deciſ. 81. num. 35.

INGRATITVDO inſita eſt mortalitati, ibid. num. 36.

Gratia accepta, nihil leuius eſt, ibid. num. 36.

INHABILIS etiam ſi haberet maiorem partem vocum, inſtitui non debet, deciſ. 244. num. 49.

INHIBITIO.

Inhibitione facta parti, & iudex inhibitus cenſetur, deciſ. 5. num. 4.

Inhibitionis moderatio ſufficit quod fuerit parti intimata, licet Iudici non fuerit præſentata, deciſ. 5. num. 3.

Inhibitio iudicialis de ſui natura reſpicit futura, non præterita, deciſ. 218. num. 9. & 12.

Inhibitio non retrotrahitur, ſed conſeruat iura in eo ſtatu, in

quo

quo reperiuntur tempore præſentatæ inhibitionis, deciſ. 218. num. 10.

Inhibitionem obtinens, aſſerendo in illa, quod in curia fuit citatus videtur fateri eſſe executas citationes contra legitimum procuratorem ex qua inducitur mandatum tacitum, deciſ. 156. num. 3.

Et hoc procedit ſi dicta inhibitio loquatur de prædio in lite contento, ibidem num. 4.

Inhibitio præſentata iudicis ad inſtantiam partis nihil operatur quoad illos, cum quibus lis conteſtata non fuit, deciſ. 218. num. 5.

INIMICITIA affectata, & ſtudioſè procurata contra teſtes non releuat, deciſ. 63. num. 31.

Inimicitia leuis non repellit teſtem à teſtificando, deciſ. 90. num. 13.

Inimicitia proueniens ob omiſſam ſalutationem iudicatur leuis, deciſ. 90. num. 13.

Inimicitia affectata, & ſtudioſè procurata non repellit teſtem à teſtificando, deciſ. 90. num. 24.

INITIVM eſt conſiderandum ad effectum cognoſcendi quid ſequi poſſit, deciſ. 19. num. 12.

INIVRIA duobus modis fit, aut vi, aut fraude, ſed illa, quæ fit fraude eſt odio digna maiori. Rub. ad deciſ. 16. num. 170.

Iniuria eſt, dicens, *Tu mentiris per gulam*, *ſaluo honore tuo*, non obſtante proteſtatione. Rub. ad deciſ. 131. num. 209.

INIVSTITIA ſententiæ ad effectum obtinendi manutentionem, detegi debet ex iiſdem actis non autem ex nouis probationibus, intellige vt hic, deciſ. 302. num. 21.

Iniuſtitia rei iudicatæ apparere non poteſt non viſis actis deperditis, deciſ. 118. num. 3. 8. & 10. cum ſeq.

ad Iniuſtitiam euirandam omnis interpretatio ſumenda eſt, etiam impropriando verba, deciſ. 213. num. 3.

INQVILINO ſi ſit vendita domus, cum pacto redimendi, an poſſit etiam vigore Bullæ iuris Congrui prætendere prælationem ſuper ceſſione d. iuris redimendi. Rub. ad deciſ. 131. num. 171.

INSIGNIA, & arma ſolent diſtinguere vnam, ab altera familia; eiuſdem agnationis, ſeu nominis. Rub. ad deciſ. 199. num. 243.

Inſignia, & arma agnationis Monachus in Religione dicitur retinere ſi vtatur Anulo ſignatorio, quoties occaſio ſe offert. Rub. ad deciſ. 199. num. 242.

Non autem neceſſe eſt deferendi arma, & inſignia humero ſuſpenſa, ibidem num. 243.

INSINVATIO omnino requiritur pro validitate donationis excedentis 500. ſolidos. Rub. ad deciſ. 1. num. 16.

Inſinuatio non retrotrahitur, vt actus valeat ex tunc, ſed efficit illum valere ex nunc, deciſ. 68. num. 3.

Inſinuatio omnino requiritur pro validitate donationis excedentis 500. ſolidos. Rub. ad deciſ. 1. num. 16.

INSPECTIO requirens altiorem indaginem remittenda eſt ad petitorium, deciſ. 263. num. 8.

Inſpectio ocularis requiſita per text. in l. de his, ff. de tranſact. præiudicatur etiam de inſpectione, quæ fit per oculos mentis, deciſ. 153. num. 17.

INSTANTIA, & iudicium cœptum à defuncto in illius tranſit hæredem, deciſ. 253. num. 5.

Inſtantia defuncti tranſit in hæredem, deciſ. 27. num. 1.

Inſtantia ſuper re iudicata non poteſt dici deſerta, niſi adſit ſententia ſuper illius deſertione, deciſ. 178. num. 14.

INSTITVTIO.

Inſtitutio quæ reſultat ex verbis teſtamenti habetur pro expreſſa, & ſufficit in teſtamento inter liberos, deciſ. 32. num. 22.

Inſtitutio ad iuſpatronatus non reuocatur, ſemel conceſſa, deciſ. 268. num. 13.

Inſtitutio authorizabilis quam facit Epiſcopus Priori, aut Parocho ad Eccleſiam præſentato illi ſufficere dicitur, deciſ. 301. num. 11.

Inſtitutionis fauore receditur etiam à recta verborum ſignificatione, deciſ. 32. num. 21.

Inſtitutio ſemper vt valeat, interpretanda eſt, niſi talis interuenerit error, qui ſtultitiam teſtatoris oſtendat, deciſ. 32. num. 22.

Inſtitutio hæredis tacita non ſufficit in filijs, ſed expreſſa requiritur, vbi latè in vtramque parte diſſeritur, ac fœdere diſtinctionis opiniones conciliantur, deciſ. 32. num. 5.

Inſtitutio hæredis palam, & expreſſis verbis fieri debet, deciſ. 32. num. 5.

Inſtitutio, quæ colligitur ex verborum conſequentia valet, deciſ. 32. num. 16.

Inſtitutus quis ſit, quis autem ſit ſubſtitutus ex conſequentia verborum dignoſcitur, ibid. num. 16.

Inſtitutio filiorum, quamuis illi expreſsè non fuerint inſtituti, rectè colligitur ſi Teſtator eos pluries hæredes nominauerit, fideicommiſſum inter ipſos ordinauerit, ac demum ſi Eccleſiam poſt eorum mortem vocauerit, ibid. num. 17.

Inſtitutio facta ſub ſolis verbis, Lucius hæres, ſubſtinetur, & dicitur valida, quia ſubintelligitur verbum, *eſto*, ibidem num. 10. & 13.

Inſtitutio facta per verba, *Lucium hæredem eſſe*, valet, quia ſubauditur verbum, *iubeo*, ibid. num. 10.

Inſtitutio dicitur perfecta, quoties certa eſt teſtatoris voluntas, licet verba imperfectam orationem contineant, ibid. numer. 11.

Inſtitutio concepta per verba truncata perficitur ex verbo ſubaudito, ibid. num. 12.

Inſtitutio hæredis imperfecta, vt quia deficit verbum, nihilominus valet, quia illud iudicio mentis ſuppletur, ibidem num. 13.

Inſtitutio tacita vt inducatur, quoquo modo verba ad illam trahi poſſint etiam per æquipollens, ibid. num. 18.

Inſtitutio hæredis hodie non requirit illam verborum ſolemnitatem, quæ de iure antiquo erat neceſſaria, ibid. num. 19.

Inſtitutio hæredis hodie quibuſcumque verbis fieri valet, dummodo ex illis Teſtatoris voluntas colligatur, ibidem num. 19.

Inſtitutio hæredis non cenſetur inducta ex coniecturis, ibidem num. 6.

Inſtitutio hæredis non ſolum expreſsè concipitur, ſed ex verborum conſequentia deducitur, ibidem num. 6.

Inſtitutio Ordinarij ad iuſpatronatus quæ dedit cauſam liti, attendi non debet, deciſ. 224. num. 15.

Inſtitutio Patris nedum probat filiationem, ſed etiam legitimitatem, deciſ. 112. num. 21.

in Inſtitutionibus non admittitur tranſmiſſio, neque repreſentatio, ſed requiritur expreſſa nominatio perſonæ vocatæ. Rub. ad deciſ. 1. num. 29.

Inſtitutio extraiudicialis non admittit appellationem ſuſpenſiuam & ideò poteſt exequutioni demandari abſque labe attentatorum, deciſ. 268. num. 2.

Inſtitutio extraiudicialis de ſui natura habet ſolum vim diffinitiuæ inter inſtitutum, & intuentem, qui inſtitutionem reuocare non valet, deciſ. 268. num. 3.

Fallit in inſtitutione iudiciali, quæ habet vim diffinitiuæ, ibid. num. 4.

Inſtitutus, & ſubſtitutus ſui ipſius nemo eſſe poteſt, deciſ. 54. num. 22.

Inſtitutæ plures perſonæ ſimul, ſed quælibet in ſua rata vna non cenſetur vocata in portionem alterius, deciſ. 192. num. 4.

Inſtituti plures ſimul quando ſunt cum diuiſione quantitatis, vel ratæ in vno quoque, verbis non autem re dicuntur coniuncti, deciſ. 192. num. 4.

INSTRVMENTA.

Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, deciſ. 194. num. 1.

Inſtrumentum publicum iunctis adminiculis plenè probat profeſſionem, deciſ. 194. num. 2.

Inſtrumentum non conficitur de actu negatiuo, deciſ. 297. num. 14.

Inſtrumentum falſum reſpectu vnius rei, non debet cenſeri falſum reſpectu alterius rei, quamuis in eodem inſtrumento contentæ, deciſ. 154. num. 17.

Inſtrumentum recipit adminiculum ab alio inſtrumento, deciſ. 112. num. 15.

Inſtrumentum certam, & indubitatam probationem reddit, deciſ. 30. num. 2.

Inſtrumentum non habens diem, non probat quid factum ante medium menſem, ſi ante medium menſem fieri debebat, deciſ. 33. num. 4.

in Inſtrumento eodem, non datur prius, & poſterius, ſed omnia ſimul, & ſemel eodem momento perficiuntur. Rub. ad deciſ. 131. num. 212.

Inſtrumentum ſumptum ex apoca priuata ſine recognitione originalis non probat, & quando, deciſ. 3. num. 12. & ſeqq.

Inſtrumentum extractum parte non citata non probat, deciſ. 3. num. 12.

Limita ſi fuiſſet extractum ab Archiuiſta, deciſ. 3. num. 13.

Inſtrumentum extractum ex apoca in Archiuio exhibita, & recognita plenè probat, dec. 3. num. 13.

Inſtrumentum ad hoc vt annulletur pluralitas teſtium requiritur, & quod ſint omni exceptione maiores, deciſ. 150. num. 15.

ex Inſtrumentis inueſtiturarum, ſolutionibus canonum, & alijs confeſſionibus non probatur dominium ad effectum rei vindicationis. Rub. ad deciſ. 131. num. 53.

Quia ex iſtis præſumptiuè, & non plenè probatur.

Inſtrumentum diuiſionis probat poſſeſſionem de tempore celebrati contractus, deciſ. 89. num. 4. & ſeq.

Inſtrumentum diuiſionis probat poſſeſſionem contra diuidentes, & habentes cauſam ab illis, ibid. num. 4.

Inſtrumentum diuiſionis probat poſſeſſionem etiam de tempore mortis, ibid. num. 4.

Inſtrumentum inueſtituræ, regulariter non probat dominium ad effectum deuolutionis. Rub. ad deciſ. 131. num. 45.
Inſtrumentum ad vitam non ſuffragatur ſucceſſoribus, deciſ. 161. num. 15.
Inſtrumentum reddit rem certam, & manifeſtam facit probationem, deciſ. 222. num. 1.
Inſtrumentum præualet teſtibus, & fortius vincit, deciſ. 161. num. 8.
Inſtrumenti imbreuiatura ſi in aliquo loco appareat lineata, non ex hoc inſtrumentum vitiatur, deciſ. 302. num. 12.
Inſtrumentum extractum ab Archiuiſta aſſerente ſe illud inueniſſe inter rogitus Notarij rogati prædefuncti, & cum ſuo originali collationaſſe, dicitur in forma probanti, deciſ. 277. num. 7.
Dominium, quando ſumus in claris tunc de eo non dubitatur, per Inſtrumentum inueſtituræ probari. Rub. ad deciſ. 131. num. 71.
Quod procedit etiam ad effectum deuolutionis, iunctis tamen adminiculis, ibid. num. 72.
Quam Bart. doctrina ſæpiùs ſecuta eſt Rota, ibid. num. 73.
Inſtrumentum quod prætenditur combuſtum, ſi in prima inſtantia non fuit allegatum, talis combuſtio non præſumitur, deciſ. 211. num. 10.
Inſtrumentum diuiſionis inter hæredes factæ, probat bona eſſe hæreditaria, & fideicommiſſo ſubiecta, deciſ. 245. num. 4.
Inſtrumentum exemplatum ex alio exemplo iuncta obſeruantia 200. annorum plenè probat, deciſ. 248. num. 1.
Inſtrumentum ſecundum attenditur, quoties per illud fuit primum dilucidatum, deciſ. 222. num. 16.
Inſtrumentum diuiſionis ſicuti probat rem alicui in diuiſione obtegiſſe, ita in bonis fuiſſe demonſtrat, deciſ. 205. num. 4.
Inſtrumentum diuiſionis eo fortiùs probat poſſeſſionem bonorum diuiſorum, ſi iuſtificatur illud fuiſſe effectum ſortitum, deciſ. 205. num. 5.
Inſtrumenta, perſona priuata, nec de iure canonico poteſt conficere, deciſ. 225. num. 14.
Inſtrumentum etſi informe appareat attamen quando eſt antiquum, & cum eo concurrat obſeruantia benè probat, deciſ. 264. num. 37.
Inſtrumentum vna pars aliam declarat, deciſ. 150. num. 11.
Inſtrumentum obligatione Camerali ſtallatum non admittit, niſi tres illas exceptiones, ſolutionis, nempè quietationis, & falſitatis, deciſ. 278. num. 1.
Inſtrumentum in quo aliquis fuit nominatus ſequitur naturam inſtrumenti principalis celebrati pro perſona nominanda, deciſ. 176. num. 6.
Inſtrumentum vnum aliud declarat, deciſ. 297. num. 19.
Inſtrumentum ſine die non releuat quando dies eſt de ſubſtantia, deciſ. 79. num. 1.
Inſtrumentum à Iudice pro caſſato, & abolito declaratum non poteſt executioni mandari, deciſ. 125. num. 5. & 8.
Inſtrumentum habet pro ſe præſumptionem, eique ſtatur donec contrarium probetur, deciſ. 111. num. 4.

INTENTIO.

Intentio teſtatoris declaratur ex ſequentibus, deciſ. 23. num. 11.
Amplia vbi ſequentia continent actum concluſiuum, & vltimum diſpoſitionis punctum, deciſ. 23. num. 12.
Intentio agendi, & conſequendi decimas ex quibus dicatur fundata, deciſ. 149. num. 1.
Intentionem fundatam Epiſcopus habet ſuper iuriſdictione locorum exiſtentium intra fines ſuæ Diœceſis, deciſ. 127. num. 1.
INTERDICTVM quorum bonorum non datur contra poſſidentem titulo, deciſ. 263. num. 1.
Interdictum quorum bonorum ad fauorem hæredis habet etiam locum in rebus incorporalibus, dec. 144. num. 2.

INTERESSE.

Intereſſe non debetur ex pecunia niſi concurrant requiſita Caſtrenſis, deciſ. 64. num. 14.
Intereſſe matris dicitur intereſſe filijs, deciſ. 292. num. 5.
Intereſſe præſtare tenetur, qui ad obſeruationem contractus ſe obligauit, dec. 1. num. 26.
Intereſſe lucri ceſſantis ad hoc, vt debeatur quid requiratur remiſſiuè, dec. 232. num. 5.
Intereſse cenſus taxatur ad eamdem quantitatem, quæ pro cenſu annuo conuenta fuit in inſtrumento, deciſ. 48. numer. 4.
Intereſse ad effectum obtinendi audientiam, ſufficit aliqualiter iuſtificare, reſeruata pleniori probatione in diffinitiua obtinenda, deciſ. 181. num. 1.
Intereſse tertij venientis ad cauſam ſatis probatum dicitur vbi ille iuſtificat ſe habere qualitatem cognitionis, & proximitatis ad ſucceſſionem de qua agitur, neceſſariam, deciſ. 281. num. 1.
INTERPELLATIO non eſt neceſſaria pro conſequendis fructibus quando iſti non debentur ratione moræ, ſed tanquam incrementum rei legatæ, deciſ. 143. num. 7.
Vel ratione damnorum, & intereſse ſi hæres non inueſtiuit pecuniam iuxta præceptum teſtatoris, ibid. num. 8.

INTERPRETE.

Interpretatio non cadit in claris, deciſ. 157. num. 3.
Interpretatio in dubio contra illum eſt facienda, qui legem potuit apertius conſcribere, deciſ. 154. num. 44.
Interpretatio illa ſemper eſt facienda per quam delictum excluditur, ibid. num. 45.
Interpretationes omnes ceſsant, dum ſumus In claris diſpoſitionibus. Rub. ad deciſ. 262. num. 206.
Interpretatio contra eum eſt facienda, qui ſuam in verbis obſcuris fundat intentionem, dec. 126. num. 7.
Interpretatio ſtricta fit in materia præiudiciali, dec. 4. num. 7.
Interpretatio qualibet eſt facienda pro ſubſtinendo teſtamento, ne ex cauſa præteritionis filiorum nullum dicatur, deciſ. 32. num. 20.
INTIMATIO litis, & moleſtiæ non attenditur quando conſtat de iuſtitia euictionis, deciſ. 162. num. 5.
Intimatio ſententiæ non ſupplet defectum citationis, vbi agitur de maximo præiudicio, deciſ. 67. num. 11.
Ad inualiditatem tranſactionis agens debet reddere, omnia accepta, limita ſtante nullitate contractus. Rub. ad deciſ. 1. num. 94.

INVENTARIVM.

Inuentarij beneficium non releuat quouſque vires hæreditatis ſuppetunt, dec. 254. num. 3.
Inuentarium factum à tutrice probat contra pupillos poſseſſionem bonorum in eo deſcriptorum, deciſ. 290. num. 5.
Inuentarium præſeruat hæredem ac ſi non adiuiſset, deciſ. 64. num. 15.
Inuentarium non liberat hæredem ab obligatione reſpectu bonorum defuncti, ſed ſolum præſeruat à damno, ſi bona non ſuppetunt, deciſ. 52. num. 11.
Inuentarium probat contra conficientem, deciſ. 30. num. 5.
Inuentarium ab hærede confectum probat bona in eo deſcripta fuiſse in hæreditate teſtatoris, non ſolum contra ipſum hæredem, ſed etiam contra habentes cauſam ab illo, dec. 269. num. 14.
Inuentarium contra conficientem plenè probat, dec. 171. numer. 9.
Inuentario ſtatur, etiam ſtante clauſula, quod ea, quæ non debent apponi, cenſeantur pro non appoſiti, vbi vide facta per vſufructuarium expirat per mortem illius, dec. 89. numer. 15. & ſeq.
Inuentarium factum reſpectu vnius cauſæ, vel perſonæ, non trahitur ad aliam cauſam, vel perſonam, deciſ. 93. num. 16.
Inuentarium factum à matre Tutrice non prodeſt filijs hæredibus, dec. 93. num. 8.
Inuentarium tutelare non ſuffragatur hæredi contra fideicommiſſarium, dec. 93. num. 15. 16. & 18. cum ſeq.
Inuentarium ab hærede factum probat bona inuentariata fuiſse à defuncto poſseſsa, dec. 89. num. 7.
Inuentarium ſi hæres grauatus non confecit, quinimò & alienauit, præſumitur detractiones conſumpſiſse, decis. 93. num. 4.
INVERISIMILITVDO multum valet ad probationem metus, dec. 273. num. 4.
Inueriſimilitudo pro non conceſſione remiſsoriæ arguitur, ex eo quod in prima inſtantia non fuit allegatum, quod probari prætenditur, dec. 211. num. 10.
INVESTIMENTVM dotis faciendum pro fundo dotali, & ipſum tanquam fundus dotalis iudicari debet, dec. 259. num. 14.

IVDEX.

Iudex poteſt augere pœnam ordinariam propter conſuetudinem delinquendi. Rub. ad dec. 161. num. 152.
Iudex delegatus vt procedere poſſit, ſufficit quoquomodo appareat, & ipſe notitiam habeat de ſua iuriſdictione, dec. 130. num. 9.
Iudex poteſt pro ſui arbitrio declarare, & modificare indiſcretam Patris voluntatem, dec. 270. num. 16.
Iudicis voluntas ſatis aperta dicitur, quæ ipſius ſententiæ, vel decreti verbi manifeſtè reſultat, dec. 282. num. 5.
Iudex reſpondens de Apoſtolis teſtimonialibus non admittit appellationem, dec. 139. num. 8.
Iudex appellationis vbi cauſa fuit commiſsa cum clauſula, *quam, & quas*, non aſtringitur ſuper appellatione procedere, dec. 12. num. 3.
Iudex appellationis cum clauſula, *quam, & quas*, poteſt procedere prout in prima, tanquam Iudex prioris inſtantiæ, dec. 12. num. 4.
Iudex poteſt iuſtis de cauſis pupillum alibi educari facere, quàm vbi teſtator iuſſerit, dec. 12. num. 5. 12. & 27.
Iudex appellationis debet pronunciare benè, vel malè fuiſse appellatum, non autem per modum prouiſionis, deciſ. 12. num. 1. & ſeq. vbi vide.

Fallit

Fallit ſi non diffinitiuè proceſſit, ibid. num. 2.
Iudex ſtante contumacia citati in die in qua cadit citatio, poteſt per aliquos dies ſequentes ſententiam ferre ſine noua citatione, deciſ. 59. num. 5.
Iudex ſi partes monoerit, vel remiſerit ad aliqnam diem, illa monitio pro citatione habetur, deciſ. 59. num. 2.
Iudex debet pronunciare ſuper iure ab actore deducto non ſuper exceptione rei, deciſ. 264. num. 15.
Iudex ſeu Arbiter ſi partes remiſerit, vel monuerit pro aliqua die, pro illa die dicitur interpellatus, deciſ. 59. num. 3.
Iudices ſapientes non debent ſuper attentatis pronunciare, ſi illa non adſint, ſed ad vlteriora procedere, deciſ. 218. num. 21.
Iudex poteſt omiſſa cauſa conuentionis pronunciari ſuper cauſa reconuentionis, ſi hæc appareat clara, & liquida, illa autem turbida, deciſ. 220. num. 2.
Iudex procedens contra hæredem beneficiatum pendente termino ad conficiendum inuentarium nulliter procedit, deciſ. 170. num. 12. 14. & 15.
Iudex vigore clauſulæ, *quam*, *& quae*, poteſt etiam nouum ius canonizare, deciſ. 146. oum. 18.
Index benè pronunciat ſuper cauſa reconuentionis etiam ommiſſa cauſa reconuentionis, deciſ. 220. oum. 4.
Si illa eſſet præiudicialis, & ab ea penderet reſolutio primæ, Ibidem.
Iudices delegati ſuarum commiſſionum fines excedendo, nulliter procedunt, deciſ. 197. num. 8.
Iudici ſine actis aſſerenti oon creditur, deciſ. 224. num. 13.
Iudex appellationis confirmans ſententiam oullam, de cuius nullitate fuit coram eo diſputatum, dicitur nulliter, & iniuſtè procedere, deciſ. 180. num. 20. & 21.
Iudicis arbitrio remittitur, iudicare quæ ſit leuis inimicitia, deciſ. 90. num. 14.
Iudex nulliter & iniuſtè procedens non priuat aliquem ſua poſſeſſione ſi ille non habuit ſe pro ſpoliato, deciſ. 214. num. 5.
Iudex inferior non poteſt ſe ingerere in negotio poſt appoſitionem manus Papæ, deciſ. 88. oum. 14.
Iudex in decernendo pupillorum educationem ſemper cauſam ſuccedendi quantum fieri poteſt remouere debet, deciſ. 271. num. 4.
Iudex debet prouidere indemnitati filij. Rub. ad deciſ. 29. num. 17.
Iudex in taxandis alimentis qualitatem, & neceſſitatem perſonarum, quinimò & omnes circumſtantias conſiderare debet, deciſ. 124. num. 5.
Iudices in decernendis alimentis, & paupertatem, & bonum ius attendere ſolent. deciſ. 124. num. 6.
Iudex remiſſorialis caret auctoritate compulſandi ſcripturas, deciſ. 246. num. 7.
Iudicem ex iuſtitia, non autem alia de cauſa præſumitur proceſſiſſe, deciſ. 274. num. 10.
Iudex ſtante notoria iniuſtitia procedit vt priuatus, nec priuat reum ſua poſſeſſione, deciſ. 245. num. 4.
Iudices Laici dicuntur incompetentes in materia decimarum, deciſ. 99. num. 18.
Iudex procedens per viam ſententiæ Chriſti nomine inuocato, non poteſt dici extraiudicialiter proceſſiſſe, deciſ. 67. num. 8.
Iudex laicus non dicitur competens io materia decimarum, & quando, deciſ. 284. num. 10.
Iudex iniuſtè procedens non priuat reum conuentum ſua anteriori poſſeſſione, deciſ. 170. onm. 3.
Iudex in attentatorum materia ſi incipit ſuſpicari, quod illa non adſint abſtinere debet ab vlteriori proceſſu, deciſ. 218. num. 22. & 23.
Iudici aliquid aſſerenti in ſententia non creditur, niſi id quod aſſeritur ex actis iuſtificetur, deciſ. 67. num. 15.
Iudex poteſt ex ſui arbitrio determinare perſonam matris ad filiorum educationem, deciſ. 270. num. 1.

IVDICIVM.

Iudicij origo attenditur ad cognoſcendum quis actor, vel reus iudicari debeat, deciſ. 216. num. 6.
Iudicium immiſſionis in vim l. fin. quando agitur inter Eccleſiaſticos recipit appellationem quoad vtrumque effectum, deciſ. 51. num. 1.
Iudicium quando non poſſit dici formatum, & introducta contradictio inter litigantes, deciſ. 121. num. 3.
Iudicium non debet claudicare, deciſ. 156. num. 19.
Iudicis vnius probationes non releuant in alio quamuis inter eaſdem perſonas, deciſ. 282. num. 3.
Iudicium corruit ex mala conceptione libelli, ſeu monitorij, deciſ. 105. num. 5.
Iudicij exitus pendere non debet à futuro euentu cum præiudicio alterius partis, deciſ. 132. num. 4.
in Iudicijs æqualitas eſt ſeruanda, deciſ. 2. num. 4.
Iudicium familiæ herciſcundæ fieri ſolet etiam fauore hæredis non poſſidentis, deciſ. 89. num. 12.
Et quando declarauit quod poſſidebat nomine alterius, non poteſt ab eius ſucceſſore impugnari, deciſ. 89. num. 13.
in Iudicio fructus, quando principaliter deducuntur tamquam ſors principalis, hoc caſu veniunt vſque ab initio, deciſ. 3. num. 14.
Iudicium in Curia agitari non poteſt contra tertium, deciſ. 105. num. 11.
Iudicium contra procuratorem inchoari non poteſt, ibidem num. 11.
Iudicium Saluiani requirit creditum cum hypoteca poſſeſſionem debitoris de tempore motæ litis, ibid. oum. 12.
Iudicium ſubſtinetur tantum, pro parte illius qui comparuit, deciſ. 19. num. 23.
Iudicium præiudiciale toti cauſæ eſt prius agnoſcendum, quàm particulare, deciſ. 42. oum. 21.

IVRAMENTVM.

Iuramentum nihil operatur, vbi deficit, conſenſus cum iſte non ſuppleatur per iuramentum. Rub. ad deciſ. 1. num. 12.
Iuramentum ſeqoi videtur naturam Planetæ Mercurij, quæ accipit naturam earum Planetarum, in quarum domo reperitur. Rub. ad deciſ. 1. oum. 42.
Iuramentum non confirmat id, quod non reperit confirmabile. Rub. ad deciſ. 1. num. 35.
Iuramentum, contractus nullus tunc ſuppletur, quando eſt ſimpliciter nullus. non autem ſi ſit ipſo iure nullus. Rub. ad deciſ. 1. oum. 17.
Iuramentum, ideò nihil operatur in contractu ſimulato, quia non reperit in veritate, quid confirmet. Rub. ad deciſ. 1. num. 39.
Iuramentum non poteſt operari, vt verum ſit, quod eſt falſum. Rub. ad deciſ. 1. num. 40.
Iuramentum nihil operatur, vbi deficit conſenſus, cum iſte non ſuppleatur per iuramentum. Rub. ad deciſ. 1. num. 12.
Iuramenti vinculum eſt validiſſimum, ſed non valet ſupplere defectum conſenſus. Rub. ad deciſ. 1. num. 12.
Iuramentum firmat contractum uullum, & facit illum valere. Idem ad deciſ. 1. num. 13. & 14.
Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis, & ſic facit valere donationem excedentem 500. ſolidos abſque ea. Rub. ad deciſ. 11. num. 15.
Iuramentum teſtium non probatur ex enunciatiua, & aſſertione Notarij, deciſ. 99. num. 4.
Iuramentum non valet ſtringere id, quod nullum, & inane eſt, ex defectu conſenſus. Rub. ad deciſ. 1. num. 36.
Iuramentum interuentum in promiſſione dotis ad fauorem mariti facta, tribuit actionem vxori ad illam conſequendam, deciſ. 137. num. 12.
Iuramentum quatenus reperiatur in contractu ſimulato, ſiue ſit aſſertorium, ſiue promiſſorium, ad nihil deſeruiet. Rub. ad deciſ. 1. num. 24.
Iuramentum ſiue ſit aſſertorium, vel promiſſorium non eſt valens immutare ſubſtantiam obligationis, partium conſenſus exiſtentem, ibid. num. 19.
Iuramenti abſolutio non eſt neceſſaria, quoties adeſt defectus conſenſus in contractu inito, ibid. num. 20.
Iuramentum non poteſt confirmare contractum de ſui natura illicitum, deciſ. 107. num. 17.
Iuramentum ſequitur naturam actus cui adhæret, deciſ. 107. num. 17.
Iuramentum ſi confirmaret contractum de ſui natura illicitum diceretur vinculum iniquitatis, deciſ. 107. num. 18.
Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis, deciſ. 107. num. 18.
Iurameotum non excludit ſimulationem, nec confirmat contractum ſimulatum, deciſ. 63. num. 35.
Iuramentum aſſertorium, quod omnia, & ſingula ſint vera, non tollit ſimulationem contractus, deciſ. 63. oum. 36.
Iuramentum non impedit quin poſſit impugnari ſimulatio contractus quoties illud hæredibus iurantis opponitur, deciſ. 63. num. 36.
Iuramentum firmat contractum nullum, & facit illum valere. Rub. ad deciſ. 5. oum. 13.
à Iuramento abſolutio non tollit vinculum obligationis contractus, deciſ. 1. num. 28.
Iuramentum ſemper ſeruari debet, quoties abſque interitu ſalutis æternæ ſeruari poteſt, deciſ. 188. num. 10.
Iuramentum in tranſactione appoſitum ſi vltra falſitatem cauſæ concurrat error iurantis non habetur in conſideratione, deciſ. 34. num. 28.
Et hoc ea ratione quia videtur deficere in iurante conſenſus, deciſ. 34. num. 29.
Iuramentum non operatur vltra voluntatem, conſenſum, & intentionem iurantis. Rub. ad deciſ. 1. num. 25.
Iuramentum interpoſitum confeſſioni factæ conſtante matrimonio corruit, deciſ. 16. num. 17.

IVRISDICTIO.

Iuriſdictionis exercitium eſt diuerſum à dominio Caſtri, & Baroniæ, deciſ. 258. num. 12.

Digitized by Google

Iuriſdictio Caſtro annexa allodialis præſumetur non docto de aliqua illius inueſtitura, deciſ. 69. num. 11.
Iuriſdictio ſtatuentium limitatur à finibus Territorij, deciſ. 228. num. 25.
de Iuriſdictione Epiſcopi vicinioris Eccleſia, præſumitur, præſertim ſi nullus alius Epiſcopus pro ea inſtet, deciſ. 130. num. 6.
Fortius ſtante confeſſione Abbatum pro tempore illius Eccleſiæ, ibid. num. 6.
Iuriſdictio quoad cauſas criminales, & matrimoniales in Abbate non dicitur probata, niſi ex immemorabili canonizata per tres conformes, deciſ. 287. num. 8.
Super iuriſdictione in omnibus locis ſuæ Diœceſis habet intentionem fundatam Epiſcopus, deciſ. 130. num. 2.
Fallit quando adſunt aliqua, & vrgentia Epiſcopi intentionem turbantia, ibid. num. 16.
Iuriſdictio annexa Caſtro exiſtente in Terris Eccleſiæ non ex hoc ſequitur quod non poſſit eſſe vel hæreditaria, vel allodialis, deciſ. 69. num. 10.
in Iuriſdictione locorum ſuæ Diœceſis debetur Epiſcopo manutenrio, deciſ. 130. num. 3.
Iuriſdictio temporalis non benè infert ad iuriſdictionem ſpiritualem, deciſ. 197. num. 2. & 14.
Iuriſdictio inferioris præſumitur feudalis, deciſ. 69. num. 2. & 4.
Iuriſdictio inferioris præſumitur ex pacto, & prouidentia, ibid. num. 3.
Iuriſdictio annexa Caſtro non præſumitur feudalis, ibid. num. 5. & vide num. ſeq.
Iuriſdictio ſpectat ad Abbatem habentem territorium ſeparatum cum exercitio iuriſdictionis quaſi Epiſcopalis, deciſ. 84. numer. 3.
Iuriſdictio tota priuatiuè quoad alium conſeruatur etiam ex minimo actu iuriſdictionali, deciſ. 287. num. 4.

I V S.

Ius commune alias à ſtatuto correctum in materia ſucceſſionis fœminarum in aliquo caſu non reperiatur, per ſtatutum immutatum, concedit fœminis facultatem ſuccedendi vna cum maſculis, deciſ. 183. num. 24.
Iure proprio vtens non dicitur alteri iniuriam facere, deciſ. 204. num. 20.
Ius ex concordia obſeruata redditur certum, & indubitatum, deciſ. 264. num. 33.
Ius in Eccleſia receptiua Canonicorum non numerata expirat morte ciuili, ideſt per ſuppreſſionem, ſicut morte naturali, deciſ. 71. num. 11.
Ius, quod ex perſona actoris, in iudicijs metitur ex mutatione rei remanet immutatum, deciſ. 254. num. 2. & ſeq.
Iura dotalia matri competentia ſuper bonis mariti tranſeunt in illius filios, deciſ. 207. num. 2.
Iura compulſata dicuntur nulliter extracta non ſeruata compulſorialium forma, deciſ. 197. num. 15.
Iuri communi conſuetudo contraria non præſcribitur niſi per quadragenariam completam, deciſ. 11. num. 8.
De iure tertij non poteſt opponi quando non eſt omninò excluſiuum iuris agentis, deciſ. 1. num. 33.
Iura intacta ſeruari melius eſt, quam vulneratam cauſam remedium quærere, deciſ. 105. num. 17.
Iura prioratis Monachus etiam retinet ad effectum ſucceſſionis. Rub. ad deciſ. 199. num. 239.
Ius ſcriptum eſt in ſe certum, & indubitatum, deciſ. 42. numer. 8.
Ins includit petitorium, & contra diſtinguitur à poſſeſſione, deciſ. 264. num. 7.
Iuris diſpoſitio attendi debet in reſtitutione dotis facta cum clauſula, *aut cui vel quibus de iure*, non autem ordo verborum aut perſonarum, deciſ. 111. num. 33.
Iura quæ non ſunt de actis, & ſunt irreleuantia, & non habentur in conſideratione, deciſ. 241. num. 5.
Ius ſuum ignorans non cenſetur remittere, & ſic non renunciare, donare, repudiare. Rub. ad deciſ. 1. num. 50.
Ius idem eſt in cauſa, quam in cauſato. Rub. ad deciſ. 199. n. 185.
Iura Eccleſiæ tam ſuper petitorio, quam ſuper poſſeſſorio tranſeunt in illius rectorem, deciſ. 24. num. 1.
Iura ſuitatis Monachus etiam retinet ad effectum ſucceſſionis inteſtatæ. Rub. ad deciſ. 199. num. 238.
Nemo poteſt opponere de iure tertij, deciſ. 51. num. 15.
Ius quæſitum ad beneficium non omittitur nec vitiatur per ſubſequens attentatos, deciſ. 36. num. 11.
Iuris diſpoſitio non attenditur, vbi viget diſpoſitio ſtatuti, deciſ. 16. num. 12.
Iura quæcumque tam actiua quam paſſiua tranſeunt in hæredes, deciſ. 102. num. 8.
de non Iure alicuius conſtat ſolum, vel per confeſſionem partis, vel per rem iudicatam, deciſ. 178. num. 16.
Ius commune, non ſtatutum ſeruatur quoad bona extra ſtatum ſita, deciſ. 228. num. 26.
Ius temporale cohærens alicui iuri ſpirituali ſortitur eamdem naturam, deciſ. 138. num. 10.
contra Ius requiritur Conſtitutio, vt dicatur expreſſa legis diſpoſitio in contrarium, deciſ. 11. num. 14.
Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habeat, deciſ. 163. num. 7. & 8.
Iuris diſpoſitio non eget miniſterio hominis, deciſ. 245. num. 3.
Ius ſanguinis habetur ſolum pro contemplato in vocatione deſcendentium, deciſ. 262. num. 8.
Ius radicatum, quando dicatur. Rub. ad deciſ. 29. num. 110.
Ius accreſcendi eſt tacita quædam ſubſtitutio reciprocæ, deciſ. 192. num. 5.
Ius accreſcendi non habet locum inter hæredes vnius quando plures iudicantur hæreditates ſecus è contra, deciſ. 228. num. 38. & 39.
Ius accreſcendi, vel decreſcendi non dantur inter compatronos, quando iuſpatronatus vſque à principio fuit diuiſum, deciſ. 210. num. 12.
Ius accreſcendi ceſſat pluribus inſtitutis diuiſa in quolibet ſua portione, deciſ. 192. num. 4.
Ius accreſcendi in emphyteuſi conceſſa per Eccleſiam inferiorem ſub ſola modici canonis recognitione, deciſ. 222. num. 17.
non habet locum de linea vnius, ad lineam alterius ex pluribus lineis ſimultaneè inueſtitis, ibid.
Ius conferendi, quod Papa ſibi ſpecialiter reſeruauit, non dicitur ſubſtuliſſe per breuia ad alium finem conceſſa, deciſ. 5. num. 9.
Ius adeundi hæreditatem perſonale dicitur, deciſ. 62. num. 9. & 10.
Ius adeundi hæreditatem alteri cedi, aut donari non poteſt, ibid. num. 9.
Ius adeundi hæreditatem eſt perſonæ cohærens inſeparabiliter, ibid. num. 10.
Ius adeundi hæreditatem aſcendentium præſcribitur longiſſimo tempore, deciſ. 153. num. 27.
Ius adeundi hæreditatem alteri neque cedi, neque donari poteſt, deciſ. 90. num. 3.
Ius conferendi in Collegiatis ſpectat ad Capitulum, & Prælatum ſimul, contrarium conſuetudine non extante, deciſ. 11. num. 1.
Ius conferendi beneficia collatiua in Eccleſijs Collegiatis de iure ſpectat ad Capitulum, & Prælatum, deciſ. 272. numer. 1.
Ius eligendi, qui in aliquo confidit, non cenſetur confidiſſe de eius hærede, deciſ. 196. num. 11.
Ius faciendi Capitulum ſpectat ad ſolos Canonicos, deciſ. 56. num. 3.
Ius nominandi perpetuo relictum exequutori teſtamentario ad tempus, non cenſetur relictum vti executori, ſed ſimpliciter, deciſ. 196. num. 28.
Iuris nominandi Capellanos de ſui natura eſt tranſitorium ad hæredes etiam extraneos, ibidem num. 1. & 8. ac etiam num. 18.
Amplia etiam ſi in illorum inſtitutione non fuiſſet facta mentio hæredum, ibid. num. 2.
Ius optandi ſpectat ſolis Cathedralibus, ſeu Collegiatis, deciſ. 56. num. 8.
Ius optandi competit vel ratione vocis, quàm Canonici habent in Capitulo; vel ratione canoniæ, aut præbendæ, ibid. num. 9.
Ius optandi competens Capitulo ſublatis reſeruationibus remanet in ſuo robore, deciſ. 10. num. 9.
Iuris optandi requiſita non concurrunt in Beneficiatis, alijſque Officialibus, neque vocem in Capitulo, neque Præbendam habentibus, deciſ. 56. num. 10.
Ius prochomiſcos arguitur nota nimiæ aſperitatis à nonnullis Doctoribus. Rub. ad deciſ. 16. num. 73.
Ius ſedendi in choro habet prioritatem, & poſterioritatem, deciſ. 240. num. 8.
Ius ſuccedendi in fideicommiſſo dicitur apertum à die renunciationis factæ per alios vocatos, deciſ. 153. num. 37.

I V S P A T R O N A T V S.

Iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione acquiſitum, quamuis ex gratia dicatur, tamen iſta gratia habetur incluſa in corpore iuris, deciſ. 221. num. 13.
Iuſpatronatus nihil aliud eſt, quam quædam prærogatiua per Eccleſiam conceſſa, ibidem num. 14.
in retributionem bonorum temporalium pro conſtituendo Eccleſiaſtico beneficio elargitorum, ibid.
Iuſpatronatus ſi probetur ab aliquo dotatum hoc repugnat quod fuerit ex priuilegio conceſſum, ibidem num. 15.
Iuſpatronatus competens ex cauſa oneroſa regulatur à iure communi ad inſtar iuriſpatronatus ex fundatione acquiritur, ibid. num. 16.
Iuſpatronatus ex fundatione, vel alia cauſa onerosa acquiſitum, non ſubiacet diſpoſitioni Concilij Summorum Pontificum Con-

Conſtitutionibus in materia reuocationis & derogationis illius, deciſ. 221. num. 16.
Iuſpatronatus, & quaſi poſſeſſio præſentandi quando ſunt perſonales non tranſeunt ad ſucceſſores titulo hæreditario, deciſ. 268. num. 8.
Iuſpatronatus conſtitutum ex bonis Eccleſiæ relictis, ſi illa non fuerunt incorporata, non poteſt dici quod de bonis Eccleſiæ fuerit conſtitutum, deciſ. 221. num. 17.
ita vt ex priuilegio, non autem ex cauſa onerosa dicatur acquiſitum, ibid.
Iuſpatronatus, quod Pontifex ex alio pietatis opere à teſtatore relicto, inſtituit, perinde eſt ac ſi à principio fuiſſet ab eodem teſtatore fundatum, & ideò non merè gratioſum, ſed ex cauſa veræ dotationis dicitur acquiſitum, deciſ. 221. num. 11. 18. & ſeqq.
Iuſpatronatus aliud eſt per priuilegium à Principe conceſſum, & hoc merè gratioſum dicitur, & aliud quod ex fundatione acquiritur, & qualiter hoc de iure communi appellatur, ibidem num. 12. & ſeq.
Iuſpatronatus ab aliquo ex eius bonis dotatum non poteſt cenſeri gratioſum, conceſſum ſcilicet ex priuilegio, ibid. num. 9.
Iuſpatronatus reſeruatum ad fauorem alicuius, eo mortuo non reuertitur ad hæredes inſtituentis, ſed ad eum ad cuius fauorem fuerat reſeruatum, deciſ. 196. num. 4.
Iuriſpatronatus fundator non præſumitur vocare voluiſſe ſacerdotis filios ad præſentandum, deciſ. 262. num. 13. & 19.
Iuſpatronatus dicitur perpetuum, & ad quoſcumque hæredes tranſitorium, ſi teſtator ordinauit, quod miſſæ perpetuò celebrari deberent, deciſ. 196. num. 6. & 34.
Iuſpatronatus alicui, & eius deſcendentibus relictum, etiam naturales admittit, vbi amplia, ſed vide num. 13. cum alijs ſeqq. deciſ. 262. num. 6.
Iuſpatronatus acquiritur hæredi, & habentibus cauſam ab eo, etiamſi teſtator bona in aliquod opus pium reliquiſſe, deciſ. 221. num. 20.
Et Pontifex in iuſpatronatus illa commutaſſet, ibid.
Iuſpatronatus quando quæratur fœminis, deciſ. 221. num. 21.
Iuſpatronatus de ſui natura dicitur ad quoſcumque hæredes tranſitorium, ibid. num. 22.
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum cadit ſub reſeruationibus, deciſ. 113. num. 9.
Iuſpatronatus probatur exhibendo in actis inſtrumentum publicum fundationis, deciſ. 106. num. 4.
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum cadit ſub reſeruationibus Apoſtolicis, ibid. num. 5.
Iuſpatronatus probatur eſſe Eccleſiaſticum quando eſt dotatum de bonis Eccleſiaſticis, ibid. num. 6.
Item quando eſt reſeruatum ad fauorem perſonarum Eccleſiaſticarum, ibid. num. 7.
Iuſpatronatus eo ipſo dicitur Eccleſiaſticum quando præſentatio ſpectat ad Eccleſiaſticum, deciſ. 88. num. 26.
Iuſpatronatus, ſeu ius nominandi tranſit ad hæredes fundatoris, niſi extet particularis diſpoſitio ad fauorem alterius, deciſ. 196. num. 29. & ſeq.
Iuſpatronatus ſi fuerit in plures voces diuiſum, vltimus compatronus habens vnam, poteſt illam in extraneum transferre, deciſ. 210. num. 11.
ad Iuſpatronatus familiare omnes de eadem familia vocati cenſentur, deciſ. 70. num. 6.
Iuſpatronatus conceſſum non ex cauſa oneroſa, ex quo non fuerit aliquid datum, quod æquipolleat conceſſioni, merè gratioſum reputatur, deciſ. 221. num. 6.
Iuſpatronatus conceſſum maſculis tantum per obitum illorum non tranſmittitur ad fœminas, ſed libertatem acquirit, ibid. num. 7.
Iuſpatronatus pluribus hæredibus ſanguinis relictum, nec per donatorem diuiſum, manet in ſolidum apud vnumquemque ex vocatis, deciſ. 210. num. 13. & ſeq.
Iuriſpatronatus portio quæ vni ex hæredibus ſanguinis contingebat, non tranſit cum hereditate ad extraneos, deciſ. 210. num. 14.
Sed per ius non decreſcendi debetur ſuperſtitibus vocatis. ibid.
Iuſpatronatus concludenter probari debet aduerſus prouiſum Apoſtolicum, deciſ. 224. num. 5.
Beneficij præſumptio ſtat pro libertate, ibid.
Iuſpatronatus Eccleſiaſticus cadit ſub reſeruationibus Apoſtolicis, deciſ. 88. num. 25.
Iuſpatronatus quælibet perſona dicitur capax etiam quod ſit turpis, & inhoneſta, deciſ. 262. num. 10.
IVSTINIANVS Imp. fatetur, ſe communicaturum fidei Catholicæ, & quatuor Concilijs Orthodoxis generalibus. Rub. ad deciſ. 262. num. 274.
IVSTITIA ſententiæ reſultat ex deciſionibus in cauſa factis, deciſ. 89. num. 1.
Iuſtitiæ abuſus multum facit ad probationem metus, deciſ. 294. num. 14.

IVVENES cum iuuenibus facilè congregantur, ſenes inter ſe conueniunt. Rub. ad deciſ. 262. num. 12.

L

LACHRYMÆ, & riſus, ſunt inter ſe contrarij, & tamen quando quis plenè ridet, lachrymæ ei defluunt. Rub. ad deciſ. 131. num. 81.

LÆSIO.

Læſio, & dolus quando ceſſet in renunciationibus. Rub. ad deciſ. 1. num. 61.
Læſio, quando eſt euidens, & contractus eſt initus cum minore, tunc facili negotio præſumitur fraus. Rub. ad deciſ. 81. num. 18.
Læſio reſultat ex iniuſtitia ſententiæ, deciſ. 277. num. 1.
Læſio fundamentum reſtitutionis in integrum eſt, deciſ. 218. num. 4.

LAICVS.

Laicus eſt incapax decimarum, deciſ. 47. num. 25.
Laicus ex priuilegio tantum poteſt exigere decimas, vel ex immemorabili cum fama priuilegij, ibid. num. 26. & 27.
Vel ex infeudatione ante Concilium Lateranenſe, aut aliquo æquipollenti titulo, ibid. num. 28.
Laicus poſſidens decimas tanquam feudales probare debet illas fuiſſe in feudum ab Epiſcopo ante Concilium Lateranenſe datas, & quomodo, deciſ. 47. num. 34.
Laicus forenſis incapax ratione ſtatuti, non poteſt ciui, quamuis ille eſſet perſona Eccleſiaſtica, ſtatuti inhabilitatem obijcere, deciſ. 251. num. 9.
Laicus decimas poſſidere prætendens probare debet immemorabilem cum fama priuilegij. deciſ. 284. num. 1.

LAVDEMIVM.

Laudemium ex conſuetudine poteſt eſſe maior quinquageſima, deciſ. 247. num. 4.
Laudemium debetur Domino directo pro venditione rei emphyteoticæ, deciſ. 297. num. 23.
Laudemium ſoluitur ratione duorum pro centenario, deciſ. 247. num. 1. & 4.
Laudemium ſoluitur ad hoc vt directus Dominus venditionem approbet, deciſ. 297. num. 24.
Laudemium tenetur ſoluere Donatarius emphyteuſis Domino directo. Rub. ad deciſ. 131. num. 382. & 388. & de veriori opinione num. 389.
Laudemium debetur Domino directo ratione conſenſus, quem præſtat in alienatione emphyteoſis. Rub. ad deciſ. 13. numer. 383.
Laudemium non debetur, quando alienatio emphyteuſis, poteſt fieri ſine conſenſu Domini. Rub. ad deciſ. 131. num. 384.
Laudemium non debetur quando emphyteuſis deuenit ad eum, qui eſt comprehenſus in inueſtitura, ibid. num. 385.
Laudemium nullatenus debetur ratione conſenſus, ſed pro inueſtitura, & actuali traditione poſſeſſionis, ibidem num. 390. & 393.

LAVDVM.

Laudo renunciari poteſt, deciſ. 34. num. 21.
Laudum eſt nullum in totum ſi arbitri excedunt poteſtatem, eis in compromiſſo tributam, deciſ. 59. num. 12.
Laudum dicitur effectuatum ſtante emologatione illius, & locatione facta de bonis in eo comprehenſis vna cum exactione affictuum, deciſ. 277. num. 8.
Laudum à partibus approbatum habet vim rei iudicatæ, deciſ. 34. num. 2.
Amplia habere vim veræ, & perfectæ tranſactionis, ibidem num. 3.
Laudum à partibus approbatum licet à nullitate nequeat ſaluari poteſt tamen in vim tranſactionis ſuſtineri, deciſ. 34. num. 4.
Laudum à partibus acceptatum valet in vim pacti, & tranſactionis, & vera dicitur tranſactio, ita vt impugnari non poſſit, deciſ. 277. num. 4.
LEGALITAS & auctoritas ſcripturæ reſultat ab extractione facta ex Archiuio à Notario pro illius cuſtodia deputato, deciſ. 184. num. 1.

LEGATVM.

Legatum Eccleſiæ Parrochiali relictum ſi habet ſua onera efficit vt illud non computetur inter fructus eiuſdem Eccleſiæ, deciſ. 75. num. 3.
Legatum qui in ſua creatione nullam habet conditionem eſt purum, deciſ. 143. num. 5.
Legatum pecuniæ ad effectum inueſtiendi cenſetur legata pecunia non ſimpliciter vt pecunia, ſed vt ſpecies, deciſ. 143. num. 6.
Legatum debetur ſecundum tempus deſtinatum à teſtatore, ibid. num. 12.

Legatum amplefactum, large debet intelligi, Rub. ad dec. 262. numer. 265.
Legatum factum Capellæ exiſtenti in Eccleſia Parrochiali non computatur in fructibus eiuſdem Eccleſiæ, dec. 75. num. 2. & 3. ſed vide num. 5.
Legatum familiæ relictum in dubio ſolos deſcendentes comprehendit, deciſ. 84. num. 4.
Legatum vſusfructus vbi non apparet teſtatorem, & proprietatem legare voluiſſe ſe morte ipſius vſufructuarij finitur, deciſ. 129. num. 13.
Legat m relictum filijs, debetur etiam filiabus, Rub. ad deciſ. 199. num. 66.
Legatum collatum in diem incertum, admittit etiam natos poſt mortem teſtatoris, & conceptos tempore purificatæ conditionis, dec. 255. num. 17.
Legatum factum filiæ pro nuptijs temporalibus, debetur in eadem quantitate etiam, quod illa fuerit Monaſterium ingreſſa, deciſ. 134. oum. 15.
Intellige niſi contrarium appareat de contraria Teſtatoris voluntate, ibid. num. 13.
Legatum iuriſpatronatus eſt tranſmiſſibile ad hæredes quoſcumque, dec. 196. oum. 5.
Legatum alicui officiali factum, quando intuitu officij cenſeatur factum, dec. 196. num. 24. & ſeq.
Legatum factum deſcendentibus vltra primos non admittit alios vlteriores, deciſ. 555. oum. 24.
Si teſtator non reſpexit tempus futurum, & perpetuum, ibid. num. 26. vbi declara.
Legatum acceptans, cum clauſula, quod plus non petat, ſibi non præiudicat ſi ignorauerit talem prohibitionem, Rub. ad dec. 1. num. 63. 64. & 65.
Legatum ignoranter, qui acceptat poteſt illud repudiare, Rub. ad deciſ. 1. oum. 66.
Legatum dotis factum per maritum vxori, quod non continet ſummam certam nihil probat, neque confeſſionem inducit, deciſ. 116. oum. 18.
Legatum dotis à marito factum vxori intelligitur de ea tantum quantitate, quæ ab eo realiter probatur recepta, deciſ. 116. num. 19.
Legatum dotis quod facit Maritus ad fauorem vxoris, non præiudicat creditoribus, ibid. num. 17.
Legatum perpetuum noo inducit coniecturam pro vocatione filiorum in conditione, dum eſt reſtricta per verba relatiua inſraſcriptos, dec. 231. num. 13.
Legatum per teſtatorem alienatum, & poſtea redemptum fauore libertatis debetor, deciſ. 96. num. 30.
Amplia etiam in legato Eccleſiæ, aut ad fauorem piæ cauſæ relicto, ibidem nam. 31.
Legatum vſusfructus fundi cum onere reſtituendi fundum importat etiam legatum proprietatis, dec. 119. num. 9.
Er ratione quia cum vſusfructus morte finiatur non poteſt reſtitui, ibidem num. 10.
Intellige concluſionem procedere quando extraneo eſt facienda reſtitutio, ſecus ſi ſubſtituto ad quem bona ſine reſtitutione tranſeunt, ibid. num. 11.
Quæ intelligentia indubitanrer procedit, quando ex coniecturis apparet ita teſtatorem voluiſſe, ibidem num. 13.
Legatum vſus pecuniæ cum onere illam reſtituendi cenſetur relicta etiam proprietas, quia relictum inci pit à legato ipſius rei, deciſ. 119. oum. 12.
Legats præſumuntur ſoluta ex pecunijs hæreditarijs ſi fuerunt in hæreditate repertæ, dec. 227. num. 15.
ſub Legato omnium bonotum mobilium, veniunt etiam pecuniæ penes Teſtatorem exiſtentes, Rub. ad deciſion. 262. num. 263.
Quod intelligendum eſt, de illis pecunijs, quæ præſidij cauſa in domo reperiuntur, ſecus ſi retinentur negotiandi cauſa, ibid. oum. 263.
Sed prædicta diſtinctio ceſſat, ſi Teſtator erat Clericus, cui interdicta erat omnis negotiatio cum cenſeatur habere pecunias ſolum præſidij cauſa, ibid. num. 264.

LEGATARIVS.

Legatarius dicitur, non nudus miniſter ille in quem verba & commodum diriguntur, deciſ. 196. num. 32.
Legatario prohibitio facta, quod nihil amplius petere poſſet intelligitur facta fauore hæredis ſcripti, deciſion. 129. numer. 1.
Legatario, vel fideicommiſſario particulari non accreſcit tota hæreditas ſi nullus hæres ſit, vel per prædeceſſum defecerit, deciſ. 85. num. 6.
Legatarij, & fideicommiſſarij particulares dicuntur omni reali disiunctione disiuncti ab hæreditate vniuerſali, deciſ. 82. num. 7.

LEGITIMA.

Legitima, cum debita ſit filijs poſt mortem patris, etiam contra ipſius voluntatem, ideò ſi abutatur bonis ſuis defraudando filios in ea, opus eſt remedio, Rub. ad deciſ. 59. num. 34.
Legirima eſt quota bonorum, & non hæreditatis, ibidem numer. 87.
Legitima eſt minus priuilegiata quam æs alienum, ibidem num. 88.
Legitima debetur filijs abſque vllo onere in bonis tam patris, quam matris, deciſ. 269. num. 8.
Legitimæ, & trebellianicæ quando habetur ratio conceditur ſolum immiſſio in medietate bonorum, deciſ. 227. num. 14.
Legitima ſtatim mortuò patre debetur filijs amplia deberi ſtatim hæredibus filij, deciſ. 228. num. 1.
Legitima non poteſt a patre prohiberi, deciſ. 36. num. 5.
in Legitimam imputatur ſolutum à Patre pro culpis, & exceſſibus filij, deciſ. 542. num. 9.
in Legitimam non imputatur ſolum à patre titulo oneroſo pro filio, deciſ. 242. num. 11.
Legitimam conſequi debentes ex teſtamento clericorum, illam conſequuntur conditione ex lege, deciſ. 96. num. 4.
Si in teſtamento nulla eorum fuerit habita ratio, ibidem num. 152.
Legitima oon recipit onus, & grauamen, deciſ. 258. num. 9.
Legitima, & ſupplementum non cenſentur renunciata ex approbatione teſtamenti, in qua prohibita ſit, deciſ. 228. num. 10.
Ea ratione quia indiuidua, & ſpecifica renunciatio requiritur, ibid. oum. 11. & 16.
Amplia etiam ſi filius in acceptatione nullum ſibi ius reſeruaſſet, ibid. num. 12.
Ea ratione, quia hæres adeundo in tantum ſe obligat quatenus lex diſponit, ibid. num. 13. & 14.
Legitima eſt portio portionis debitæ ab inteſtato, deciſ. 35. num. 12. 13. & ſeq.
Legitima non debetur ei qui ab inteſtato non ſuccedit, deciſ. 35. num. 14.
Legitima detrahitur de omnibus bonis, iuribus, & actionibus. Rub. ad deciſ. 29. oum. 130.
Legitima non debetur matri præcedenti filio, deciſ. 166. numer. 40.
in Legitimam imputantur capta à filio in vim vltimæ voluntatis, deciſ. 242. num. 25.
in legitimam imputantur data à patre filio inter viuos quando titulum donationis, aut liberationis noo expreſſit, deciſ. 242. num. 17.
Quod procedit ſiue datum ſit maius ſiue minus, ſiue æquiualens legitimæ, ibid. num. 18.
Legitima dicitur æs alienum. Rub. ad deciſ. 29. num. 108.
in Legitimam non imputantur ea quæ capit filius ex diſpoſitione patris inter viuos, deciſ. 242. num. 1.
Fallit quando pater ſoluit cauſa condemnationis aut fideiuſſionis, vel obligationis factæ in vtilitatem filij, ibidem num. 2.
Ea ratione quia omne datum ob cauſam imputatur in legitimam, ibid. num. 3.
Legitima debetur vna cum fructibus, deciſ. 110. num. 27.
Legitima, ſtatim mortuo patre, debetur filijs abſque vllo grauamine, & dilatione etiam leui. Rub. ad deciſ. 59. numer. 99.
Legitima pro filijs, quando venit detrahenda de dote inofficioſa, an talis detractio ſit facienda ſtatim mortuo patre, vel expectanda matrimonij diſſolutio. Rub. ad deciſ. 29. num. 81.
Legitima non poteſt grauari, neque prohiberi, deciſ. 74. oum. 72.
Onus io legitima filijs iniunctum, vbi in eorum damnum non cedit ſubſtinetur, ſi filiorum conditionem meliorem efficiat, deciſ. 102. num. 52.
in Legitimam imputatur datum à patre quando conſtat de voluntate patris volentis filium dati remanere debitorem, deciſ. 242. num. 20.
Legitima filiorum, ſtatim mortuo patre ex diſpoſitione iuris intellectualiter de ſingulis corporibus hæreditarijs detrahitur. Rub. ad deciſ. 29. num. 105.
Et hoc abſque vllo facto hominis, ibid.
Legitima eſt detrahenda etiam à dote inofficioſa in exceſſu per filios. Rub. ad deciſ. 59. num. 132.
Quamuis dos conſiſtat in pecunia, ibidem num. 133.
Legitima ex alienationibus præſumitur conſumpta, deciſ. 93. num. 6.
Legitimæ aſſignatio facienda filio in vita patris, dum ipſe abutitur ſubſtantia ſua, quare fiat. Rub. ad deciſ. 29. oum. 38. & 39.
Legitima debetur nepoti ab auo, dempto patre, & abſque vllo onere, ac dilatione temporis. Rub. ad deciſ. 119. num. 34.

LEGITIMATIO.

Legitimatio non facta mentione alterius filij legitimi, & naturalis non ſuffragatur, deciſ. 263. num. 4. & 5.
Legitimatio vera poteſt dari, quæ effectum ſucceſſionis habeat illimitatum, deciſ. 35. num. 8.
Legitimatio obtenta poſt obitum patris, & ſi de illius voluntate

non

Digitized by Google

non conſtat attamen ſuffragatur quando pater in vita diſpoſuit ad fauorem ſic legitimati, deciſ. 263. num. 12.
Legitimatio nunquam cenſetur extenſa ad ſucceſſionem ab inteſtato, niſi expreſsè legatur, deciſ. 35. num. 15.
Legitimatio ſemper cenſetur reſtricta ad ſucceſſionem ex teſtamento, ibid.
de Legitimatione ad ſucceſſionem, & de ſucceſſione ad legitimationem non benè infertur, ibidem num. 9.
Legitimatio cum clauſula, *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, præſeruat legitimis omnia iura fideicommiſſi, deciſ. 28. numer. 35.
Legitimatio obtenta ab Archiuio Romano habet clauſula, *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, & ſic iura fideicommiſſariæ ſucceſſionis legitimis non tollit, ibid. num. 35. & ſeq.
Legitimatio obtenta poſt mortem fratris grauati non præiudicat alijs ſubſtitutis, quibus iam fuerat ius quæſitum, deciſ. 28. num. 37.
Legitimatio obtenta à Papa, & verbum legitimamus ab eodem Papa prolatum veram, & plenariam legitimationem importat. deciſ. 35. num. 1.
Legitimatio à Papa conceſſa per verbum diſpenſamus veram legitimationem importat, deciſ. 35. num. 3.
Legitimatio obtenta poſt mortem Patris & litem motam ſubſtinetur, & retrotrahitur ad tempus voluntatis patris ſi de illius voluntate fuit obtenta, deciſ. 265. num. 9.

LEGITIMATVS.

Legitimatus cum clauſula, *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, non ſuccedit etiam quod extranei eſſent inſtituti, deciſ. 35. num. 17.
Clauſula *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, conſiderat etiam fauorem ipſius legitimantis, vt ſcilicet liberè diſponere poſſit, ibidem num. 17.
Legitimatus cum clauſula, *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, non poteſt impugnare patris voluntatem, ibidem numer. 19. & 26.
Legitimatus cum clauſula, *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, *&c.* ſuccedit ex teſtamento, ibid. num. 5. & 10.
Legitimatus cum clauſula, *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, *&c.* non poteſt petere legitimam ſibi non relictam, aut eius ſupplementum, ibid. num. 5. & per totam.
Legitimatus *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, eſt verè legitimus, ergo illi debetur legitima, conſequentia non valet, ibid. num. 6.
Legitimatus cum clauſula, *ſine praiuditio venientium ab inteſtato*, non ſuccedit ab inteſtato, ibid. num. 10. 13. & 26.
Legitimatus cum facultate ſuccedendi ab inteſtato, & abſque clauſula ſine præiudicio, &c. petit legitimam contra patris prohibitionem, ibid. num. 30. & 31.
Legitimitas in antiquis ex ſola filiatione præſumptione probatur, deciſ. 212. num. 20.
LEO Pontifex Maximus actionum præclarè geſtarum fuit Magnus, dignitate verò maximus, putauit in Mundo non reperiri amicitias veras. Rub. ad deciſ. 262. num. 59.

LEX.

Lex æqualiter voluit, vt filij ſuccederent patri ab inteſtato. Rub. ad deciſ. 29. num. 3.
Leges odio particulari proſequuntur illos, qui veluti lupi rapaces quærunt arripere bona mulierum, vel minorum. Rub. ad deciſ. 81. num. 11.
Lex, & homines abhorrent natos ex patre Sacerdote, deciſ. 262. num. 16.
Leges non parum hortantur parentes, vt inter filios ſeruent æqualitatem. Rub. ad deciſ. 29. num. 1.
Lex reſpicit futura non præterita, deciſ. 140. num. 13.
Legis natura eſt dare formulam futuris non autem præteritis negocijs, deciſ. 29. num. 15.
Lex hortatur parentes ad ſeruandam æqualitatem inter filios, & hoc eſt de conſilio. Rub. ad deciſ. 29. num. 16.
Lex dum reſiſtit obligationi, tunc ex ea oriri non poteſt actio. Rub. ad deciſ. 81. num. 28.
Lex procedens per viam declarationis comprehendit etiam caſus præteritos, ſeu de præterito cauſam habentes, deciſ. 216. num. 5.
Legis natura eſt dare formam præteritis, non autem futuris negocijs, deciſ. 109. num. 11.
Lex neminem ad diſperationem inducere intendit. Rub. ad deciſ. 16. num. 193.
Lex ſeu ſtatutum futura non præterita reſpicit, deciſ. 115. num. 12.
Leges in ſcholis manducantur, in Foro tamen digeruntur. Rub. ad deciſ. 81. num. 140.
Lex quælibet debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam tituli, ſub qua fuit poſita. Rub. ad deciſ. 262. num. 124.
Lex accommodat ſuam poteſtatem pro perficienda, & exequenda voluntate contrahentium. Rub. ad deciſ. 131. num. 309.
LIBELLVS, ſeu petitio poteſt quidem declarare ſententiam, non è contra, deciſ. 108. num. 7.
Libellus vti fundamentum iudicij eſt attendendus, deciſ. 24. num. 20.

LIBER.

Liber Eccleſiæ inueſtientis probat aliquem, & non alium eſſe emphyteotam, deciſ. 38. num. 4.
Liber referens ſe ad inſtrumentum plurimum facit pro illius, & contentorum in eo declaratione, ibid. num. 5.
Libri rationum ſi non fuerint in prima inſtantia petiti, ſufficit quod in ſecunda fuerint producti, deciſ. 220. num. 6.
Liber mortuorum probat obitum, deciſ. 244. num. 22.
Amplia etiam quia probat qualitatem cum qua mortuus reperitur inſcriptus, ibid.
Liber mortuorum probat etiam quod non ſit liber Parochi, dummodo legaliter in Eccleſia appareat tentus, ibidem num. 23.
Hoſpitalis liber probat, ibid. num. 23.
Libri mercatorum iunctis adminiculis probant ſolutionem etiam pro tertio contra tertium, deciſ. 125. num. 10.
Libri publici deſcriptionem bonorum continentes auctoritate publica confecti, & in publico Archiuio reſerati probant bona illius eſſe, ad cuius fauorem ſunt deſcripta, deciſ. 205. numer. 6. & ſeq.
Liber æſtimi probat bona eſſe illius cuius in fauorem ſunt deſcripta maximè ſi eo tempore non appareant deſcripta ad æſtimum alterius, ibid. num. 7.
Liber in quo parentes filiorum dies natalitios inſcribere ſolent, probant, quamuis non recogniti, deciſ. 244. num. 13.
Libri alicuius Banchi non probant pro tertio contra tertium, deciſ. 125. num. 9.
Libri mercantiles ſi nomine vnius fratris ſemper cantarunt, excludunt inter ipſos ſocietatis præſumptionem, deciſ. 126. num. 8.
Libri Archiconfraternitatis probant ſolutionem etiam contra tertium ſi ſunt adminiculati, deciſ. 278. num. 9.
Libri regij miniſtri continentes taxam Baronorum iunctis adminiculis plenè probant, deciſ. 258. num. 2.
Liber Eccleſiæ probat contra Eccleſiam, deciſ. 25. num. 9.
Librorum intitulatio ſub nomine vnius ex fratrum, & non alterius facit præſumi negotium non eſſe commune, ſed ad illum ſpectare, deciſ. 68. num. 7.
Liber matriculæ alicuius ſtudij non probat ætatem, ſed ſolum quod aliquis ſit Scholaris verificat, deciſ. 244. num. 30.
LIBERA res quælibet in ſui origine præſumitur. Rub. ad deciſ. 131. num. 1.
LIBERATIO rationis reſtricta ad vnum non extenditur ad alios adminiſtratores, deciſ. 243. num. 5.
LICENTIAS concionandi, ac litteras dimiſſorias concedendi ad ſolum Epiſcopum ſpectat, deciſ. 287. num. 9.
Licentia quilibet efficitur deterior. Rub. ad deciſ. 16. num. 20.
Licentia ad delinquendum, ne quis inuitetur, Reipublicæ ſummè intereſt. Rub. ad deciſ. 16. num. 20.
LICVRGVS perpetua lege ſanxit, vt nuptui puellæ ſine dote darentur. Rub. ad deciſ. 29. num. 139.
Et hoc, ne aliquæ ob egeſtatem innuptæ remanerent, & vt potius ſpectaretur bona qualitas puellæ, quam bona dos. Rub. ad deciſ. 29. num. 140. & 141.
LIMITES, ſeu fines diuiduntur per foueas manu factas, ac etiam per Vepres, deciſ. 95. num. 9. & ſeq.
Limites in fundo vbi à natura non dantur, illi conſtituuntur ex deſtinatione Patris familias per foueas vel ſepes, deciſ. 95. num. 10.

LINEA.

Linea, quæ incipit à maſculo dicitur maſculina illa verò, quæ incipit à fœmina dicitur fœminina. Rub. ad deciſ. 199. num. 174.
Linea maſculina, dum diſtinguitur à linea fœminina, ſequitur quod fœmina non poteſt dici de linea maſculina. Rub. ad deciſ. 199. num. 175.
Linea maſculina, & fœminina inter ſe ſunt diſtinctæ. Rub. ad deciſ. 199. num. 194.
LINGVA ſenis alteri ſeni eſt iucundiſſima. Rub. ad deciſ. 262. num. 14.

LIS.

Lis poteſt dici ſuper titulo beneficij, licet inſtitutio in eo adhuc non fuerit habita, & quando id probanda, deciſ. 163. num. 7.
Litis conteſtatio dicitur baſis, & fundamentum iudicij, deciſ. 284. num. 5.
Lis ſuper titulo beneficij dicitur introducta, etiam prima inſtantia ſi fuerit actum remedio poſſeſſorij, & quando id procedat, deciſ. 163. num. 11.
Lite deficiente ſuper titulo beneficij, ceſſant, quæ in his terminis beneficij letigioſi eſt ordinatum, ibid. num. 5.
Lis non dicitur extare ſi fuerit introducta à Procuratore non habente mandatum, deciſ. 170. num. 6.
Lis dicitur introducta, ex citatione, legitimè executa, ac in actis reproducta, deciſ. 183. num. 1. & 2.
Litis, quando alicui fuit mota, tunc non currit amplius præſcriptio, deciſ. 164. num. 8.

Litis incertitudo magoificata ad effectum doloſè, & fraudolentet extorquendam tranſactionem, nullius eſt momenti, deciſ. 293. num. 26.

Lis in tranſactione enunciata illam ſubſtinere non valet, ſi moueri debebat ab eo, quem conſtat nullum ius ſouere, deciſ. 294. num. 12.

Lis cœpta cum aliquo non afficit alium, qui non eſt ſucceſſor illius, deciſ. 258. num. 21.

Lis non extenditur ad cauſas, & perſonas diuerſas, ibidem numer. 21.

Lites intentatæ contra teſtes tempore quo examinari debebant dicuntur affectatæ, nec eos à teſtificando repellunt, deciſ. 90. num. 29.

Lis in poſſeſſorio non facit beneficium litigioſum, deciſ. 252. num. 23.

Litis mentio facta in ſupplicatione, in breue iterum fieri non debet, deciſ. 204. num. 44.

Lis dicitur cœpta à die præſentatæ commiſſionis, deciſ. 119. num. 2.

Lis ex quibus probetur ad effectum obtinendi Immiſſionem beneficij vigore ſubrogationis, deciſ. 148. num. 2.

Litis illatæ Clericis, aut Monachis celeriter ſunt terminandæ ne mens eorum occupetur circa litis ſollicitudinem. Rub. ad deciſ. 262. num. 260.

Sed feſtinanter liberati, ſacris præcibus liberè obſcriuant, ibid. num. 261.

Lis dicitut introducta quoad impetrantem, per commiſſionem cauſæ, & ſucceſſiuam illius vigore inhibitionem obtentam, deciſ. 218. num. 2.

Litis pendentia contra reum non inducitur ex inhibitione vigore commiſſionis obtenta, niſi illa appareat exequuta, deciſ. 218. num. 3.

Lis introducta ſuper optione beneficij, non facit beneficium litigioſum, deciſ. 160. num. 13.

Lis introducta vigore ſubreptionis, non ſuffragatur ad obtinendam ſubrogationem gratioſam, deciſ. 163. num. 17.

Lis inter præſentatos dicitur durare, & ſi alter præmoriatur, & alter renunciet dummodo alij adſunt, qui non renunciarunt, deciſ. 148. num. 3.

Amplia, quod ad effectum gratioſæ ſubrogationis reliquiæ litis ſoffragantur, ibidem num. 4.

Lis non dicitur exiſtere quoties non conſtat de procuræ mandato comparentium, deciſ. 284. num. 8.

Lis, vt per citationem introducta dicatur non ſolum requiritur citationem perueniſſe ad notitiam citati, verum etiam quod illa fuerit à iudice competenti decreta, deciſ. 284. num. 9.

Lis pendens ſuper ſituatione Eccleſiæ an ſit infra, vel extra Diœceſim impedit decifionem poſſeſſorij, deciſ. 130. num. 16.

Quod non procedit quando pro parte prætendentis Eccleſiam eſſe extra Diœceſim nil datur, quod turbet intentionem Epiſcopi: imò potius apparet contrarium, ibid. num. 17.

Lis inter præſentatos non trahitur ad litem inter præſentantes, deciſ. 268. num. 10.

Litem ad effectum ſubrogationis ſufficit adeſſe inter præſentatos, deciſ. 178. oum. 3.

Amplia etiam ſi Patroni eſſent in cauſa, ibid. num. 4.

Lis, cum ſit generis fœminini, facili negotio gignere valet aliam litem, rarò abortum faciendo. Rub. ad deciſ. 131. num. 231.

in Litem, qui incidit, incidit in flagella omnium duriſſima, ibid. num. 232.

Lites contra teſtes introdnctæ poſtquam eorum nomina fuerunt in actis ſpecificata, illos à teſtificando non repellunt, deciſ. 63. num. 31.

Lis ab alio mota ſuper validitate teſtamenti non poteſt impedire hæredem quin minus adeat, deciſ. 42. num. 13.

Litem cedens potentiori perdit cauſam. Rub. ad deciſ. 131. num. 342.

Litem cedens, contra æquè potentem, non perdit cauſam. Rub. ad deciſ. 131. num. 343.

Litis pendentia non inducitur ex citatione quatenus ſua putauerit intereſſe, deciſ. 53. num. 6.

Lites, vocaotur pericula, ſecundum Marc. Tull. Rub. ad deciſ. 131. num. 227. & ſeq.

Lis dicitur ſpecificata in indiuiduo ſuper prædio in inhibitione contento, & ſi fuerit expreſſa tantummodo lis quando ſuper alio verificari non poteſt, deciſ. 156. num. 5.

Litem introducens aliquid poſtea agere non poteſt citrà vitium attentatorum, deciſ. 177. num. 2.

Litem, quando quis incipit, quid dicere aduerſario debeat, ſecundum Senecam. Rub. ad deciſ. 131. num. 235.

Litis initium attendi debet ad cognoſcendum quis dicatur actor vel reus, deciſ. 245. num. 13.

Lis ab actore introducta conteſtari poteſt, & conteſtata dicitur ex reſponſione rei conuenti, deciſ. 185. num. 2.

Lite pendente nihil poteſt innouari citra vitium attentatorum, deciſ. 177. num. 1. & 2.

Lites habent ſua ſydera. Rub. ad deciſ. 131. ſub num. 229.

Litigandi cauſa inter præſentatos ſat eſſe dicitur ſi pro aliqua parte adeſt ſententia pro inſtitutione alicuius, deciſ. 178. num. 18.

Litis introductio facta dicitur per proſequutionem iudicij cum citatione partis, deciſ. 108. num. 3.

Lis introducta contra Baronem tranſit in omnes ſucceſſores illius, deciſ. 177. num. 3.

Litigans, qui litem perdit, remanet nudus, & qui vincit ſem inudus. Rub. ad deciſ. 131. num. 236.

Lite ſuper matrimonij validitate pendente vxot à marito eiuſque conſanguineis alimentari debet, deciſ. 124. num. 1.

LITTERÆ APOSTOLICÆ.

Litterarum regiſtratio ſolum tendit ad reddendum Iudicem certum de iuriſdictione illi delegata, deciſ. 13. num. 8.

Quæ ſcientia ſufficit, quod aliunde conſtet, licet de regiſtratione non appareat, ibid. num. 9.

Litteræ miſſiuæ regiſtrari debent in proceſſu vt cognoſci poſſit an illarum forma fuerit ſeruata, deciſ. 13. num. 7.

Litteræ Apoſtolicæ mittuntur executioni præuia iuſtificatione narratorum in Breui, deciſ. 17. num. 4.

Litteræ Apoſtolicæ, vbi ſunt iuſtificatæ habent executionem paratam, deciſ. 4. num. 3.

Litteræ Apoſtolicæ non facientes mentionem litis dicuntur ſubreptitiæ, deciſ. 18. num. 18.

Litteræ Apoſtolicæ habent executionem paratam, deciſ. 88. num. 6.

Quod fortius procedit ſtante clauſula motu proprio, ibidem num. 7.

Litteræ Apoſtolicæ non habent executionem paratam, ſi habent clauſulam ſi ita eſt, deciſ. 226. num. 5.

Litteræ Apoſtolicæ in forma breuis obtentæ cum clauſula conſtito habent executionem paratam ſi ſunt iuſtificatæ, deciſ. 224. num. 2.

Litteræ Apoſtolicæ emanatæ ſub narratiua minus vera, nullius ſunt roboris, & momenti, deciſ. 56. num. 12. cum ſeq.

Litteræ Apoſtolicæ ſuper cauſis matrimonialibus, prouiſionibus beneficij, & alienationionibus rerum Eccleſiæ dirigi ſolent Epiſcopis, deciſ. 197. num. 20.

Litteræ Apoſtolicæ reſeruationis penſionis habent executionem paratam, deciſ. 225. num. 7.

Litteræ Apoſtolicæ iuſtificatæ debent executioni demandari, deciſ. 273. num. 6.

ex LIVORIBVS, tamquam ex viperino toxico, & diabolica cloaca, quid ſcateat. Rub. ad deciſ. 29. num. 10.

LOCA montium dicuntur immobilia illius loci in quo reperiuntur, deciſ. 144. num. 12.

Loca montium probantur à teſtatore poſſeſſa, ſi ab eo fuerint empta, deciſ. 144. num. 5.

Loca montium, & cenſus ſunt res incorporales, deciſ. 144. num. 2.

LOCATIO.

Locatio Eccleſiæ adhoc vt dicatur ſolemnis non ſufficit præſumptio ſolemnitatis ex curſu tempotis, ſed veræ requiruntur ſolemnitates, deciſ. 155. num. 7.

Item nec ſufficit atteſtatio Rectoris Eccleſiæ dicentis audiuiſſe, & vidiſſe beneplacitum, ibid. num. 8.

Locationes, & ſolutiones continuatæ excludunt errorem, deciſ. 297. num. 17.

Locatio facta poſt obtentum mandatum de manutenendo ab altera parte, facit locatorem teneri ad damna, & intereſſe, deciſ. 215. num. 8. & ſeq.

Locari etiam poteſt res aliena quamuis ab alio ſit poſſeſſa. Rub. ad deciſ. 131. num. 56.

LOCVPLETIOR.

Locupletior, quod quis ſit ſactus, dum probandum venit, debet deduci ipſa ſpecies locupietationis. Rub. ad deciſ. 81. num. 145.

Locupietiot non poteſt dici quis factus, dum pecuniam datam, conſumpſit ſplendidius viuendo. Rub. ad deciſ. 81. num. 133. 134.

Locupletiorem in dobio quis dicitur fieri, ſecundum Angel, ſed id docuit in Cathedra non in Palatijs vbi mutauit ſententiam. Rub. ad deciſ. 81. num. 138.

Et hanc poſteriorem opinionem veriorem dixit, ibid.

Locupletiorem, quem eſſe factum ſi quis probare debet, tenetur docere de ipſa ſpecie locupletationis. Rub. ad deciſ. 81. num. 131.

Itaque vana erit in genere probare pecuniam fuiſſe conuerſam in eius vſum, ibid. num. 132.

LOQVITVR rarò benè, qui contra omnes loquitur. Rub. ad deciſ. 29. num. 55.

Ex loquela cognoſcitur, qualis quiſque ſit. Rub. ad deciſ. 16. num. 159.

LOCVS examinis debet intimari parti vt poſſit eſſe certa in quo loco illud fieri debeat, deciſ. 99. num. 5. & ſeq.

LV-

LVCENA, locus in Corduba recuperata fuit à Mauris per Ferdinandum III. cognomento, il Santo, de anno 1240. deciſ. 76. num. 7. & 10.
Lucena fuit per Ferdinandum III. donata Eccleſiæ Cordubenſi, deciſ. 76. num. 8.
Lucena ſita eſt in Prouincia Betica, deciſ. 76. num. 1.
LVCIS ad tenebras, quæ comparatio eſſe poteſt. Rub. ad deciſ. 262. num. 25.

LVCRVM.

Lucrum dotis iuxta ſtatutum Vrbis debetur etſi nulla de eo ſit ſacta mentio, deciſ. 160. num. 5.
de Lucri radicati amiſſione, quando agitur, idem iudicatur, quod de damno vitando. Rub. ad deciſ. 29. num. 109.
Lucrum dotis debetur coniugi ſuperſtiti ad formam ſtatuti loci, in quo coniuges de tempore reſtitutionis domicilium habebant, deciſ. 172. num. 1. & ſeq.
Amplia etiam quod contractus fuerit alibi celebratus, ibidem num. ſeq.
Lucrum Dotis detrahi debet à toto patrimonio mulieris tanquam æs alienum, deciſ. 117. num. 11.
Intellige ipſo corpore vniuerſali, ſcilicet dote ono diminuta alias ſecus, quia tantum pro parte detrahitur, deciſ. 117. numer. 12.
Lucrum dotale ſtantibus filijs non poteſt mulier ad ſuos hæredes tranſmittere, deciſ. 86. num. 2.
Lucrum dotale venit in reſtitutione fideicommiſſi, deciſ. 86. num. 2.
Lucrum dotale ſtantibus filijs ex diſpoſitione Statuti Vrbis acquiritur ſolum quoad vſumfructum, deciſ. 86. num. 1.
LVDI Magiſtri Mercenarij ſunt minus ſolliciti de puerorum cura, deciſ. 12. num. 14.
Ludi Magiſtri mercenarij ſunt minus ſolliciti de puerorum cura, & progreſſu, deciſ. 170. num. 4.
LVPVS alienas carnes deuorat, ſuam verò lambit. Rub. ad deciſ. 231. num. 133.
Lupus in aſpectu eſt valdè ſimilis Cani, ſed iſte eſt ſymbolum fidelitatis, ille verò perfidiæ. Rub. ad deciſ. 262. num. 44.

M

MAGISTER Domus non poteſt præiudicare Dominus, deciſ. 153. num. 32.
M. Magiſter veriſimiliter dicitur habere notitiam illorum Equitum, quos prouidit, deciſ. 144. num. 2.
MAHOMETTVS infedeliſſimus ille canis, ſtatuit, vt blaſphemantes, per medium diuiderentur. Rub. ad deciſ. 16. num. 160.
MAIOR pars non poteſt præiudicare, minori quando de ſingulorum intereſſe agitur, deciſ. 85. num. 7.
Imò vnius igitur contradictio ſufficiens eſt ad impediendum actum, ibidem num. 7.
Maior natus per teſtatorem vocatus intelligitur de eo qui habet maiorem ætatem, deciſ. 209. num. 5.
Maioris natu vocatione venit etiam ille cuius nomen erat teſtatori notum, & ſufficit ſub iſta generalitate illum vocaſſe, abſque expreſſione proprij nominis, deciſ. 209. num. 6.
à Maiore ratificatio facta de contractu ſcienter nullo à ſe geſto tempore minoritatis illum validat, deciſ. 81. num. 3.
Malitia creſcente, iuſtum eſt pœna augere. Rub. ad deciſ. 16. num. 153.
MALVS, dum bonum ſe ſimulat, tunc peſſimus eſt. Idem deciſ. 16. num. 172.

MANDANS.

Mandans nomine proprio tantum remanet ſolus ex mandato obligatus, deciſ. 266. num. 6.
Mandans licet det mandatum gratia mandatarij, vel aliena attamen nomine proprio remanet obligatus, deciſ. 266. numer. 8.
Mandans cenſetur proprio nomine contrahere, quando in mandato nulla fit mentio alterius perſonæ, & res eſt dubia, deciſ. 266. num. 9.
Fallit quando mandans habet mandatum à Domino quia tunc non eſt neceſſaria expreſſio, ibidem num. 10.
Declara procedere fallentiam quando conſtat de mandato Domini, ibid. num. 11. & 13.
Mandatores plures tenentur inſolidum inſpecto iure antiquo, deciſ. 237. num. 6.
Mandatores duo, ſi actum non fuerit, vt in ſolidum teneantur, cenſentur tantummodò pro virili obligari, deciſ. 237. numer. 7.
Mandatores habent inter ſe beneficium diuiſionis intellige vt ibid. deciſ. 237. num. 8.
Mandans poteſt conueniri actione contraria mandati quamuis mandatum ſit datum in gratiam mandatarij, & non mandantis, deciſ. 266. num. 1.
Mandans, & ſi fines mandati exceſſi ſint, non poteſt poſt ratihabitionem impugnare per mandatarium geſta, deciſ. 200. num. 16.

MANDATVM.

Mandatum poteſt dari tam gratia mandantis, quàm mandatarij, aut aliena, deciſ. 266. num. 7.
Mandatum procuræ ſpeciale requiritur vbi agitur de actu præiudiciali, deciſ. 239. num. 14.
Mandatum procuræ generale non comprehendit caſum in quo priuilegio renunciatur, deciſ. 239. num. 14.
Mandatum procuræ poteſt quandocumque produci, maximè ſi non fuit oppoſitum, deciſ. 40. num. 9.
Defectus mandati procuræ non reddit ſententiam nullam, nec impedit rem iudicatam, ſi in tertia inſtantia fuit oppoſitus, deciſ. 40. num. 9.
Mandatum non præſumitur relaxatum abſque titulo, & iure, deciſ. 141. num. 5.
Mandatum datum ad actum ſubſequentem extenditur de iure ad omne neceſſarium antecedens, & ſi non ſit expreſſum, deciſ. 234. num. 5.
Ea ratione quia non præſumitur extraneum ab expreſſo & procedit in omni materia etiam ſtricta, ibid. num. 6.
Mandatum de euacuando contra aliquem obtentum illius probat poſſeſſionem, deciſ. 27. num. 5.
Mandatum præſumptum pro ſubſtinenda ſententia non releuat ſi præſumptio non concludat per neceſſe, deciſ. 19. num. 21.
Mandatum præſumptum ex coniunctione ſanguinis inter fratres in re communi, non ſuffragatur in præiudicialibus, deciſ. 19. num. 22.
Mandatum procuræ quando præſentialiter eſt neceſſarium non probatur ex aſſertione notarij, deciſ. 300. num. 2.
Mandatum procuræ ad effectum poſſeſſionis probatur ex aſſertione Notarij, quando conſtat præſentialiter de poſſeſſione capta à procuratore vigore dicti mandati, deciſ. 300. num. 3.
Fortiùs ſi dictus procurator pro poſſeſſione capienda produxit Scripturas, deciſ. 300. num. 4.
Mandatum procuræ præſumptum ſufficit ex ſubſtentatione litis cum impenſis, & num. ſeq. vbi amplia, deciſ. 105. num. 9.
Mandatum procuræ præſumtum ſiue à lege, ſiue ex impenſis in cauſa factis, non ſufficit ſtante proteſtatione neminem audiri niſi docto, &c. deciſ. 105. num. 8.
Mandatum procuræ expirat poſt rem iudicatam, & nouo mandato opus eſt, deciſ. 193. num. 1.
Intellige vbi petitur illius executio coram alio iudice ſecus ſi coram iudice qui ſententiam tullit, ibid. num. 2.
Mandatum procuræ in perſonam comparentis neceſſarium eſt ad introductionem iudicij, deciſ. 284. num. 7.
Mandatum ſimplex ad exigendum facilè poteſt per dantem reuocari. Rub. ad deciſ. 81. num. 159.
Mandatum quamuis exceſſiuum pro ſumma debita ſubſtinetur, ſi executio non fuerit pro tota ſumma conſumata, deciſ. 170. num. 22.
Mandatum non probatur per Epiſtolam ſcriptam poſt perfectionem actus, deciſ. 298. num. 4.
Mandatum actum præcedere, non autem illum ſubſequi ſolet, ibid. num. 4.
Mandatum de prouidendo non eſt prouiſio, deciſ. 140. numer. 3.
Mandatum ſtante ſcientia, & patientia ex coniecturis abſque ſcrupulo præſumitur, deciſ. 156. num. 20. & 22.
Mandatum procuræ præſumitur ex productione iurium, deciſ. 300. num. 4.
Mandatum ſufficit eſſe obſcurum, vt interpretetur contra Dominum, deciſ. 154. num. 46. & ſupra num. 44.
Mandatum de immittendo in ſententia decretum non poteſt pendente decennio ad appellandum relaxari, & poſſeſſio capta illius vigore eſt attentata, deciſ. 133. num. 1.
Mandatum probatur coniecturis etiam ad ſubſtinendum iudicium & ſententiam, deciſ. 156. num. 2. 20. & 22.
Mandatum præſumitur ex magna impenſa, deciſ. 156. num. 11.
Mandatum præſumitur in fratre in vno negotio quando etiam iudicialiter in alijs agit ſuo, & fratris nomine, deciſ. 156. num. 12.
Mandatum præſumitur in fratre, ex ſanguine, ex communione bonorum, ex longa lite, & magnitudine negocij, ex quibus inducitur ſcientia, deciſ. 156. num. 13. & 17.
Præſertim ſi tempore litis frater pluries fuerit in Curia, & lis communi frattum nomine agatur, ibid. num. 14.
Mandatum procuræ probatur ex productione inſtrumentorum à procuratore facta, deciſ. 3. num. 1.
Amplia etiam ſi fuiſſet oppoſitum, & proteſtatum de defectu mandati procuræ, deciſ. 3. num. 2.
Mandatum procuræ productum poſt ſententiam ſuffragatur, vbi

vbi antea aderat mandatum præſumptum, deciſ. 3. num. 3.
Mandatum procuræ præſumptum, & expreſſum poſſunt concurrere in eadem perſona procuratoris, deciſ. 3. num. 3.
Mandatum procuræ probatur ex impenſis, à procuratore factis, deciſ. 193. num. 6.
Mandatum procuræ præſumptum ſufficit ad ſubſtinendam ſententiam, deciſ. 17. num. 2.
Mandatum procuræ probatur ex impenſa, & lunga ſubſtentatione cauſæ, deciſ. 17. num. 3.
Mandatum procuræ reſultat ex productione inſtrumentorum, deciſ. 64. num. 18.
Mandatum procuræ in quo pars fatetur aduerſarium poſſidere, illius poſſeſſionem probat, deciſ. 214. oum. 1.

MANVTENTIO.

Manutentio, licet altera ex partibus non poſſideat, minus ſequitur quod ſit alteri danda, dum neutra potuit poſſidere, deciſ. 31. num. 10.
Manutentio negatur cedenti alteri ſua iura, deciſ. 230. numer. 16.
Manutentio pro reuocatione attentatorum reſpectu conceſſionis conceditur illi qui nunquam ſe habuit pro ſpoliatio, deciſ. 133. num 23.
Manutentio non poteſt fundari ſuper titulo inualido, deciſ. 170. num. 5.
Manutentio conceditur Epiſcopo in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem intra fines ſuæ Diœceſis propter iuris aſſiſtentiam, deciſ. 287. num. 2.
Manutentio in iuriſdictione locorum ſuæ Diœceſis debetur Epiſcopo, deciſ. 130. num. 3.
Manutentio quando alius poſſidet ratione vſusfructus, alius vero ratione proprietatis conceditur ad ſtatum tempore motæ litis, deciſ. 174. num. 10.
Manutentio conceditur illi, qui nunquam ſe habuit pro ſpoliato per ſententiam Iudicis notoriè iniuſtam, deciſ. 145. numer. 5.
Manutentio in diſtributionibus, quæ petuntur tanquam ſors debetur beneficiato à die ingreſſus competit, deciſ. 24. numer. 2.
Manutentio à defuncto petita, etiam hæredibus, deciſ. 27. num. 1.
Manutentio eſt danda quaſi poſſidenti donec diſcutiuntur indagines cauſæ, deciſ. 247. num. 8. 9. & 10.
Amplia & ſi contra quaſi poſſidentem fuerit ſententiatum, dum ipſe poſt ſententiam continuauit poſſeſſionem, ibid.
Manutentio non debetur Epiſcopo pro iuriſdictione ſuorum locorum, quando à collitigante redditur turbida eius iuris aſſiſtentia, deciſ. 127. num. 4.
Fallit quando cum aſſiſtentia concurrunt actus poſſeſſionis, ibid. num. 5.
Manutentionem ad obtinendam ſufficit nudum factum poſſeſſionis, deciſ. 302. num. 18.
Manutentio conceditur poſſidenti, deciſ. 63. num. 3.
Manutentio datur Epiſcopo pro iuriſdictione locorum ſuæ Diœceſis ob iuris aſſiſtentiam quam habet, deciſ. 127. oum. 2.
Quod fortius procedit ſi cum iuris aſſiſtentia concurrat actnale exercitium, ibidem num. 3.
Manutentio conceditur poſſidenti auctoritate Prætoris, deciſ. 88. num. 2.
Manutentio conceditur quoad omnes probata poſſeſſione quoad aliquos, deciſ. 247. num. 2.
Manutentionem poteſt prætendere conſtituens ſe nomine alterius poſſidere, ratione detentionis. Rub. ad deciſ. 131. num. 303.
in Manutentionis iudicio attenditur nudum factum, nec requiritur titulus, ex quo poſſeſſio anterior ſine titulo, præfertur poſteriori titulatæ, ibid. num. 134.
Quicquid ſit, quando probationes eſſent pares.
Manutentio datur poſſidenti, deciſ. 170. num. 2.
Manutentio facilius conceditur poſſeſſori cum titulo, deciſ. 63. num. 5.
Manutentio vt eſt immunis ab appellatione ſuſpenſiua ita actus ab ea conſecutiuus, deciſ. 268. num. 5.
Manutentio quando eſt iniuſta admittit appellationem ad vtrumque effectum, deciſ. 268. num. 6.
Manutentio non datur, ſi ius poſſeſſioni reſiſtit, nec docetur de titulo, deciſ. 56. num. 1.
Manutentio non datur poſſeſſori, cuius titulus in continenti probatur inualidus, ibid.
Manutentio, quæ pendet à negotio principali, non adhuc deciſo, concedi non poteſt, niſi prius illud cognoſcatur, ibid. num. 2.
Manutentio ſuarum Eccleſiarum non denegatur Epiſcopo donec de releuantia priuilegij cognoſcantur, deciſ. 130. numer. 19.
Manutentio ſine poſſeſſione non datur, deciſ. 230. num. 18.
Manutentionis in iudicio non admittuntur exceptiones reſpicientes petitorium, deciſ. 252. num. 12.
Vbi eſt diſcutienda validitas publicationis. ibidem.
Manutentio in omnibus interdictis à quo tempore debeatur, deciſ. 9. num. 16.
MARIANÆ, & Stephano de Garibalij Hiſtoricis. Rota fidem præſtare, deciſ. 76. oum. 12.

MARITVS.

Maritus vxore præmortua ſuperſtantibus filijs vigore ſtatuti Vrbis lib. 1. cap. 131. acquirit totam dotem quod vſumfructum, deciſ. 102. num. 10.
Intellige niſi contrarium inter partes fuerit conuentum, ibidem num. 15.
Maritus ſi reſtituere promiſit ſolam partem dotis, quam in pecunia numerata accepit, fatetur reſiduum eſſe fundum dotalem, deciſ. 259. num. 10.
Maritus ſi in actus retrouenditionis cenſus in dotem dati reinueſtiuit pretium illius.
Cum hoc quod reinueſtimentum deberet eſſe fundus dotalis ad formam inſtrumenti dotis.
Tunc dicitur cenſum vſque à principio fuiſſe fundum dotalem conſtitutum, ibid. & per totam deciſ.
Maritus non eſt veriſimile, quod ſe non informauerit de qualitate patrimonij ſoceri, & de numero filiorum. Rub. ad deciſ. 29. num. 137. & 143.
Maritus ſi in venditione bonorum ſe obligauit facere vxorem conſentire, cum hoc quod de pretio dicebat fieri multiplicum, deciſ. 217. num. 8.
Talis obligatio dicitur cauſa finalis vxoris conſenſus, multiplicum verò impulſiua, ibid.
Marito, quod conſtante matrimonio diminuatur dos, non videtur æquum. Rub. ad deciſ. 29. num. 82.
Maritus ſemper remanet obligatus pro reſtitutione dotis, ibidem num. 127.
Maritus, nunquam dicitur acquirere dominium dotis irreuocabiliter, ibid.
Maritus ſi poſt ſecutas nuptias in loco originis alibi ad habitandum cum tota familia ſe contulit dicitur habuiſſe animum mutandi domicilium, deciſ. 172. num. 2.
Maritus habet dotem non titulo lucratiuo, ſed ſatis oneroſo. Rub. ad deciſ. 29. num. 92.
Maritus poteſt ſibi retinere lucrum dotis habita ratione ad totam dotem. non autem ad id quod ſolum exegit. deciſ. 117. num. 1.
Contrarium verius num. 3. cum ſeqq. & per totam deciſ.
Maritus qui in contractu matrimonij vxorem alere tenetur, cogitur iure actionis eidem alimenta præſtare, deciſ. 55. numer. 8.
Maritus in reſtitutione dotis non condemnatur, niſi in quantum facere poteſt, & quare gaudeat tali priuilegio. Rub. ad deciſ. 16. num. 44. 45. & 46.
Maritus concedens vxori libertatem diſponendi de aliqua bonorum parte. non exinde ſequitur, quod ſecundis nuptijs conſenſerit, deciſ. 179. num. 11.
Maritus non probatur de conſenſu vxoris conuertere in fundum dotalem rem ad ſui fauorem liberè emptam, deciſ. 259. num. 58.
Mariti aſſertio donatione. ſeu relicto facto vxoris, filijs non præiudicat, deciſ. 179. num. 20.
Maritus permittens facultatem vxori de certis bonis diſponendi, non præſumitur voluiſſe potius illa ad extraneos, quam proprios filios peruenire, ibid. num. 12.
Maritus non tenetur dotem reſtituere niſi prius retento ſibi lucro, deciſ. 117. num. 11.
Maritus emens nomine proprio etiam cum pecunijs vxoris acquirit ſibi non autem vxori, deciſ. 269. num. 17.
MARTIALIS Poeta, deſiderando ſummam fœlicitatem cuidam ſuo amico, aliud non dixit, niſi ſit nox cum ſomno, & ſine lite dies. Rub. ad deciſ. 131. num. 240.

MARTYROLOGIVM.

Martyrologium ex atteſtatione Diui Gregorij videtur eius tempore fuiſſe in vniuerſali Eccleſia, deciſ. 60. num. 16.
Martyrologium quis primus ediderit, ibid. num. 17. vbi plura in hac materia Martyrologij.
Martyrologium Romanum eſt fons omnium Martyrologiorum, ibid. num. 24.
Martyrologium Romanum modo à Beda, modo ab Vſuardo, modo ab Adone, modo ab alijs paulatim excreuit, ibidem num. 25. & ſeq.
Martyrologium Romanum eſt liber authenticus & probat, ibid. num. 1. & 43.
Martyrologium Romanum de ordine Gregorij XIII. reuiſum fuit, ibid. num. 4.
Martyrologium Romanum in Choro legendum mandauit Gregor. XIII. ibid. num. 5.
Martyrologium Romanum non eſt nouum, ſed vetus ex vetuſtioribus exemplaribus reſtitutum, ibid. num. 6.
Martyrologij Romani emendatio & additio conſtanti Papæ volun-

Digitized by Google

voluntate, & ſumma eius auctoritate ſacta fuit, ibidem numer. 6.
Martyrologij editio & emendatio facta ab Alexandro de Pellegrinis Epiſcopo Brixienſis fuit ante emendationem Gregorij XIII. ibidem num. 8.
Martyrologium aliud fuit quoque à Magiſtro Bellino ordinis Eremitarum S. Auguſtini impreſſum, ibidem.
Martyrologium Bedæ habetur impreſſum Baſileæ inter eius opera tom. 3. fol. 380. ibid. num. 28.
Martyrologio Adonis fuit ab ipſo Auctore adiunctum Martyrologium Romanum. ibidem num. 19.
Martyrologium Romanum fuit in principio Martyrologij Adonis appoſitum. ibidem num. 19. & ſeqq.
Martyrologium Romanum expreſſum fuit ex veteri manuſcripto S. Pantaleonis. ibidem num. 21. & ſeqq.
Martyrologium Vvalderberti habetur impreſſum Baſileæ inter opera Bedæ tom. 1. fol. 242. ſed non eſt opus Bedæ. ibidem num. 35.
Martyrologium Romanum ſumpſit incrementum diuerſis temporibus. ibidem num. 14. & 25. cum ſeqq.
Martyrologij auctorem aliqui putant fuiſſe Euſebium Pamphili Epiſcopum Cæſarien. contra. ibidem numer. 10. 12. & ſeqq.
Martyrologium ab Euſebio Epiſcopo Cæſarien. inſcriptum, de græco in latinum ſermonem fuiſſe translatum à Diuo Hieronymo creditur. ibidem num. 11.
Martyrologium Romanum non ſumpſit initium ab Euſebio Epiſcopo Cæſarien. ſed à Prothonotarijs Apoſtolicis. ibidem numer. 12. & ſeqq.
Martyrologij Bedæ flori ſtudio exercuit. ibidem nu. 33.
Florus fuit auctor antiquiſſimus. ibidem.
MASCVLINITATIS præſumptio non admittitur, ſtante diuerſitate rationis, & perſonarum. deciſ. 165. num. 20.
MASCVLINVM, ET MASCVLVM.
Maſculinum concipit fœmininum in fideicommiſſis, deciſ. 98. num. 7.
Maſculinum non concipit fœmininum quando ſumus in contractu, & maximè ſtricti iuris, Rub. ad deciſ. 199. numer. 92.
Maſculinum licet generet fœmininum tamen talis generatio non fit ex vi verbi, ſed impropriè, ibidem numer. 93. & 94.
Maſculinum concipit fœmininum non ex lata, & impropria ſignificatione, ſed per quamdam extenſionem, & interpretationem, ibid. num. 94.
Maſculinitatis qualitas, dum eſt adiecta in conceſſione emphyteuſis, cenſetur intellexiſſe concedens de maſculis ex maſculis, ibidem num. 155.
Et ſi cenſetur habuiſſe reſpectum ad lineam maſculinam tantum, ibidem num. 156.
Maſculinum nullatenus concipit fœmininum, quando verſamur in contractibus, ibidem num. 73.
Maſculorum appellatione de proprietate ſermonis, veniunt non ſolum maſculi ex maſculis, ſed etiam ex fœminis, ibidem num. 148.
Sed hoc procedit, quando ſumus in vltimis voluntatibus, aut alia fauorabili materia, ibid. num. 149. & 145.
Maſculinum in teſtamentis, quod non concipiat fœmininum, id debet apertè conſtare ex vrgentibus coniecturis, ibidem num. 150.
Maſculus ex fœmina non continetur ſub vocatione deſcendentium maſculorum ex maſculis, deciſ. 3. num. 9.
Maſculo ad fideicommiſſum vocato, ſi Teſtator poſtea mentionem faciat de filijs intelligitur cum eadem qualitate maſculinitatis, deciſ. 98. num. 26.
Maſculinum generat fœmininum, Rub. ad dec. 199. num. 64.
Maſculorum appellatione an veniant naturales eſt, quæſtio voluntatis, quæ deciditur ex conditione appellantis, dec. 157. numer. 4.
Maſculorum appellatione veniunt naturales quando fideicommittens erat naturalis, ibid. num. 5.
Et DD. contrarium tenentes procedunt in diſpoſitione legis non hominis, ibidem num. 6.
Maſculus ex fœmina, quando non poteſt ſuccedere, quia vocantur maſculi per lineam maſculinam, quod ei obſtet, Rub. ad deciſ. 199. num. 210.
Maſculus remotior, vt admittatur ad ſucceſſionem excluſa fœmina proximiore, quid requiratur, ibid. num. 211.
Maſculus ex fœmina, quando etiam cenſeatur, excluſa matre, ad primogenituram vocatus, ibidem num. 212.
Et quando etiam ad fideicommiſſum, ibid. num. 213.
Maſculus naturali venit ad fideicommiſſum ordinatum pro maſculis excludendo fœminas legitimas, deciſion. 157. numer. 11.
Maſculis ex fœminis veniunt in inſtitutione alicui ſacta, & eius deſcendentibus maſculis, ſi agnatio non eſt contemplata, deciſ. 37. num. 6.
Maſculorum appellatione, quando non veniant omnes deſcendentes, deciſ. 165. num. 23. & ſeq.
inter Maſculos & fœminas tam de iure naturali, quàm ciuili nulla ſit differentia, Rub. ad deciſ. 199. num. 69.
Maſculus, dicitur generatio maſculina, non autem fœmina, quę dicitur generatio fœminina, ibidem num. 168.
MASSARITIÆ domus ſupellectilia, & vtenſilia per ſpatium decennij præſumitur conſumpta, deciſion. 250. numer. 2.
M A T E R.
Mater, non ſolum filijs, ſed etiam nepotibus reſeruare debet, bona à primo viro quæſita, Rub. ad deciſ. 199. numer. 27.
Mater ſi ſimul cum patre dotem ex bonis proprijs communi filiæ aſſignauerit, & pro aliqua tantum rata reportauerit à viro ceſſionem, deciſ. 269. num. 19.
Reſiduum præſumitur liberaliter erogaſſe pro ſubſidio dotali, ibidem.
Mater Tutrix adminiſtrare non poteſt niſi ſolemnia confecerit, deciſ. 64. num. 2. & ſeqq.
Matri ſtatuta prohibentia, ne alijs bona ſua relinquant, quam filijs, partim eſt fauorabile, conſiderando naturæ ſtimulum ordinem & conſilium, Rub. ad deciſ. 199. num. 22.
Mater pro filiolis ſuis educandis ſemper capit bonum conſilium ad illos incolumes conſeruandos, deciſion. 271. numer. 13.
geſta per Matrem Tutricem, antequam ſolemnia confecerit, valent ſi tendunt in vtilitatem pupillorum, ſecus ſi in damnum, deciſ. 64. num. 4.
Mater ſuccedit in hæreditate filij, deciſ. 27. num. 6.
Matris Catonis refertur memorabilis diligentia, vt filio ſuo pararet verum amicum, Rub. ad deciſ. 262. num. 50.
Mater, quando eſt excluſa omnes quoque eius deſcendentes cenſentur excluſi, Rub. ad deciſ. 199. num. 218.
Mater Tutrix etiam data in teſtamento à Iudice confirmari debet, dec. 64. num. 1. & vide num. 2.
Amplia & fortius ſi fuiſſet data in teſtamento minus ſolenni, & imperfecto, ibid.
Mater Tutrix data in Teſtamento ſolemni, Iudicis confirmatione non eget, ibid. num. 2. & ſeq.
Mater Tutrix, quamuis Iudicis confirmatione non egeat, petet tamen ab eo licentiam adminiſtrandi, ibid. num. 3.
Mater quando excluditur ab hæreditate excluditur etiam filius, quando militat in eo eadem ratio, quæ matrem excluſit, dec. 115. num. 1.
Amplia procedere in Statutis, ibid. num. 2. & 3.
Mater adminiſtratrix bonorum paternorum ſi dotem communi filiæ dederit, de bonis patris dediſſe cenſetur, dec. 280. num. 5.
Mater dotans filiam de bonis patris cenſetur dotare. Amplia ſi ſit eius hæres, dec. 269. num. 11. 13. & ſeqq.
Mater poteſt prohibere acquiſitionem vſusfructus ne patri quęratur in bonis filijs ab ea hæredis inſtituti, deciſ. 102. numer. 19.
Amplia etiam in dote vel lucro in vim ſtatuti patti debitis, ſi tali ſtatuto partes in contractu matrimonij renunciarunt, ibidem.
Mater non poteſt vſusfructus acquiſitionem marito prohibere in portione legitimæ filij, ibid. num. 20.
Contrarius varius, ibid. num. 21. & ſeqq.
Mater quod non poſſit relinquere bona ſua, niſi filijs, ſtatuo ſi caueatur, quid ſi illi non extent, ſed nepotes, Rub. ad deciſ. 199. num. 16.
Reſpondetur, quod nepotibus tenetur relinquere, cum tunc ſimus in fauorabilibus, ibid. num. 17. & 25.
Matris diſpoſitio, ad probatio ex ea elicita dicitur omni exceptione maior ad tollendum æquiuocum ſuper ætate filiorum, deciſ. 244. numer. 24.
Mater attenta conſuetudine ſuccedit filio in feudis, deciſ. 27. num. 13.
Mater, & ſi præterita poteſt conſequi legitimam conditione ex lege, deciſ. 166. num. 56.
in Matre propter charitatem, & amorem erga liberos, nulla poteſt conſiderari ſuſpicio ſucceſſionis in educatione filiorum, deciſ. 12. num. 11.
Matris affectio erga filios ſemper ad illorum vtilitatem præponderatur, ibidem.
Mater non minus diligit filias, quàm filios, Rub. ad deciſ. 262. num. 141.
Mater poteſt filium inſtituere cum expreſſa prohibitione ne Patri vſusfructus quęratur, dec. 102. num. 12. & ſeq.
M A T E R I A.
in Materia præiudiciali caſus omiſſus habetur pro omiſſo, deciſ. 4. num. 6.
Materia articulata ſi per ſe eſt probabilis non denegatur remiſſoria prætextu inueriſimilitudinis, deciſ. 60. num. 56. intellige vt num. ſeqq.

MATRIMONIVM.

Matrimonium ad probandum ſufficit quod verba poſſint importare mutuum conſenſum vtriuſque coniugis inſpecta earum ſignificatione, dec. 189. num. 3.

Matrimonium ad contrahendum de iure certa forma non eſt determinata. ſed ſat eſt quoquomodo exprimatur conſenſus, dec. 189. num. 4.

Matrimonij, ſiue rati, ſiue conſumati eſſentia eſt illius duratio vſque ad mortem, ibidem num. 5.

Matrimonium per verba de præſenti contractum dicitur, ſi coniuges ius per mortem ſeparari noluerunt, ibid.

Matrimonia ideò inuenta fuerunt vt imbecillior ſexus, ex mutua viri ſocietate, robur ſumeret ſecundum Quintilian. Rub. ad deciſ. 81. num. 15.

Matrimonium iam contractum non poteſt tranſactione reſcindi, deciſ. 149. num. 11.

pro Matrimonio in dubio eſt pronuntiandum, deciſ. 189. numero 7.

Matrimonium contractum iuxta diſpoſitionem iuris antiqui, ſufficit in illis partibus in quibus non ſeruatur Concilium, deciſ. 189. num. 9.

Matrimonium cum muliere nobili, & diuiti ad familiæ ſplendorem dicitur legitima cauſa ad hoc vt fratres conſentiant donationi factæ à Patre ad fauorem alterius fratris, deciſ. 253. num. 2.

Matrimonij onera, quæ ſubſtinet maritus, & maximè hodie ſunt grauiſſima, Rub. ad deciſ. 29. num. 93.

Matrimonium, quidam contraxit, & ſentiens onera matrimonij inclamauit, Vxorem duxi, proh quantum poſtea luxi, Rub. ad deciſ. 29. num. 94.

Matrimonij cauſa, ſi ſit ſpes lucri. & ſucceſſionis bonorum, ea à Iure improbatur, ibidem num. 142.

In materia matrimonij etiam ſpiritualis admittitur quilibet de populo tam dirimendum, quam ad reintegrandum, deciſ. 2. num. 10.

de Matrimonio carnali ad ſpirituale rectè argumentatur, dec. 2. num. 11.

Matrimonium inter inhabiles celebratum, ceſſante inhabilitate non conualidatur ex antiquo conſenſu, ſed ex nouo. dec. 187. num. 4.

Matrimonij cauſa dicitur temporalis, donec maneant reliquiæ matrimonij, deciſ. 245. num. 45.

Matrimonij conſummatio inducit ratificationem tractatus ipſius matrimonij, non autem capitulorum, deciſion. 137. num. 6.

Supplicatio attenditur tamquam matrix, ſi literæ diſcrepant, deciſ. 4. num. 5.

MEDICI non ſolent deſerere ægrotos, donec videant proſtratis viribus ad tumbam deuenire, Rub. ad deciſ. 81. numer. 24.

MEDIVM præſumitur probatis extremis ſi nihil contrarium oſtenditur, dec. 248. num. 3.

MELIORAMENTA.

Melioramenta requiritur quod fuerint liquidata ad hoc, vt illa detrahi poſſint, dec. 269. num. 18.

Melioramenta nec in genere, nec in ſpecie probata non retardant immiſſionem, deciſ. 227. num. 14.

Melioramenta utilia. & neceſſaria à marito facta in bonis vxoris non cedunt ſolo, ſed repeti poſſunt, deciſ. 269. numer. 21.

MEMORIA viri contriſtatur per tranſitus vxoris ad ſecundas nuptias, dec. 145. num. 11.

MENDACIVM, quamuis fidem facere videatur, tandem poſtea, ſi quæratur, non ſubſiſtit, Rub. ad deciſ. 231. numer. 15.

MENS.

Mens ſana, vel corrupta ex qualitate actus geſti deprehenditur, Rub. ad dec. 29. num. 46.

Mentis noſtræ nullum eſt magis certum teſtimonium, quam qualitas inſpecta verborum, dec. 131. num. 254.

Mentis compos, non autem demens dicitur ille, qui fuit admiſſus ad faciendum actum, quem homines ſanæ mentis facere ſolent, dec. 276. num. 8.

Iuxta Mentem contrahentium, non autem ſecundum interpretationem verborum obligatio regulanda eſt, Rub. ad deciſ. 1. num. 4.

Mentis impotentia non impedit vſum rationis, licet animi vigorem aliquantulum diminuat, dec. 276. num. 4.

Mens ſana in contrahente præſumitur ad ſubſtinendum contractum, deciſ. 276. num. 5.

Mentis compos quilibet præſumitur, dec. 23. num. 1.

MENSA Prioralis habens onus præſtandi victum, & veſtitum Canonicis quando illis ſuppreſſis, & dicta menſa vnita, deciſ. 71. num. 18.

Menſis Auguſti ſemper eſt reſeruatus, dec. 10. num. 1.

MENSVRA eſt longitudo finita complurium inter ſe æqualium, deciſ. 234. num. 2.

MENTIO.

Mentio litis nullæ ex defectu iuriſdictionis in ſupplicatione Pontificis fieri non debet. dec. 252. num. 24.

Mentio litis, & ſententiæ per verba generalia ſufficit, cum clauſula, *cuius ſtatum*, vt gratia dicatur valida, deciſ. 278. num. 13.

MERCATOR.

contra Mercatores improbos, quid veniat obſeruandum, Rub. ad deciſ. 16. num. 142.

Mercatores nonnulli, vt plenis marſupijs decoqueant, quid faciunt, Rub. ad deciſ. 16. num. 143.

Mercatores fraudulenti, promittunt ſoluere, quod facere nullo modo exiſtimant, vel poſſunt, Rub. ad deciſ. 16. num. 144. num. 147.

inter Mercatores agendum eſt ſummariè de bono, & equo, ſola facti veritate inſpecta, Rub. ad dec. 16. num. 150.

Mercaturæ ſalus eſſet, ſi contra doloſos fallitos Mercatores, ſeueriſſimè animaduerteretur, Rub. ad deciſion. 16. numero 151.

Mercatorum domus, debet eſſe domus veritatis. Rub. ad deciſ. 16. num. 120.

In Mercatoribus bona fides, animi candor exuberare debet, ibidem num. 121.

Mercatores, quare maximè ament apothecas apochas, ſeu obſcura, eaſque quærant reddere tales, ibidem numero 122.

Dicunt, quod Sol officit coloribus; ſed vbi vadit anima Mercatorum ſecundum Bald. ibid. num. 123.

MERCENARIJ ludi magiſtri ſunt minus ſolliciti de puerorum cura, dec. 12. num. 4.

METVS.

Metus probatur coniecturis, & præſumptionibus, quæ admittuntur & ſi leuiores ſint, dec. 17. num. 9.

Metum ad probandum ſufficiunt probationes leuiores, imò etiam indicia, & coniecturæ, dec. 293. num. 4.

Metus ex iuſta cauſa iudicatur timor amiſſionis omnium bonorum in quacumque perſona ætatis, ſexus, & gradus, dec. 17. num. 10.

Metus in materia profeſſionis, excloditur per explorationem voluntatis à ſuperiore factam, dec. 2. num. 5.

Metum ad probandum omnes facti circumſtantiæ attenduntur, deciſ. 274. num. 14.

Metus excluditur per actus liberæ voluntatis factos poſt mortem eorum, qui fuerunt cauſa metus, dec. 2. num. 7.

Metus etiam à tertio illatus non poteſt efficere, vt per illum præcedens cenſeatur teſtamentum reuocatum, deciſion. 293. num. 6.

Metus illatus hæredi conſanguineo teſtatori, & ipſi teſtatori cenſetur illatus, deciſ. 293. num. 7.

Metus à quo fuerit illatus nihil facit, vt teſtamentum ex eo conditum ſubſtineri non poſſit, deciſ. 294. num. 4.

Metum ad probandum admittuntur etiam præſumptiones, & coniecturæ, dec. 274. num. 2.

Metus præſumitur in eo, qui iuri ſuo ſine cauſa renuntiauit, dec. 274. num. 7.

Metus iuſtus dicitur timor amiſſionis honoris nobilitati inhærentis, dec. 17. num. 11.

Metus eo faciliùs præſumitur vbi agitur de periculo nobilitatis, & honoris, dec. 274. num. 5.

Metum præſentia Superioris excludit, dec. 2. num. 5.

MILITIBVS ſpecialiter indultum eſt, quod eorum voluntas prout ſcripta eſt ſeruetur, deciſ. 228. num. 29.

MILITIA.

Militia non præbet cauſam reſtitutionis in integrum, niſi quando eſt neceſſaria, ſecus ſi voluntaria, deciſion. 238. numero 22.

Militia neceſſaria dicitur ſi eſt pro ſuo non pro alieno Principe, ibidem.

de MIMO Rege Aſſyriorum, refertur hiſtoria, cui cùm eius vxor petijſſet, vt per quinque dies ipſa abſolutè regnaret. eique Rex annuiſſet, Rub. ad dec. 262. num. 180.

Primum factum, quod geſſit, ipſum maritum trucidare fecit, ibid. num. 181. & 182.

de MINIMIS, ſeu modicis non curat Prætor, Rub. ad deciſ. 81. num. 79.

Limitatur id in terminis exceptionis non adimplementi, quæ in minimis etiam attenditur, ibid.

MINISTER nudus non poteſt aliquod conſequi emolumentum, dec. 196. num. 31.

MINOR.

Minor, vel mulier, quod ex contractu inito ſint effectu locupletiores, vel non, cui ſpectat id probare, Rub. ad deciſ. 81. num. 110.

Minor petens reſciſſionem contractus ex cauſa læſionis tenetur prius omnia reſtituere, Rub. ad deciſion. 81. numer. 59. & 73.

Sed ſecus dum impugnatur ex cauſa nullitatis, ibid.

contra

Digitized by Google

contra Minores fraudibus obnoxios per verſutos, & tenellæ iuuentutis voraces, multa machinari ſolent, Rub. ad dec. 81. num. 14.
Minor, vel mulier impugnando contractum vti nullum, non probato quod ſint effecti locupletiores non tenentur ad reſtitutionem, Rub. ad deciſ. 81. num. 98.
Minor & Eccleſia non poſſunt perdere poſſeſſionem ciuilem, deciſ. 9. num. 13.
Minoris obligatio ex contractu ſine ſolemnitatibus ſuſtinetur in in vim iuramenti, deciſ. 279. num. 4.
Fallit ſtante ſtatuto Vrbis, ibidem.
Minor effectus maior ex lapſu temporis concurrente actu poſitiuo dicitur ratificare contractum nullum à ſe geſtum data nullitatis ſcientia, deciſ. 81. num. 6.
Imò ex iſta ratificatione purgari, & dolum præſumptum ex læſione, & dolum verum de præterito, ibidem.
Fallit data ignorantia nullitatis contractus, ibidem numero 7. & 8.
Minoris inhabilitas ad comparendum in iudicio ſine curatore prouenit à iure naturæ, vel ciuili, deciſ. 180. num. 3.
Minor annorum 17. ad negotia poteſt eſſe procurator, ad iudicia verò non niſi ſit maior annorum 25. deciſion. 180. num. 4.
Minor poteſt in poſſeſſorio abſque curatore ſtare in iudicio, dec. 180. num. 5. intellige vt num. 7.
Minor poteſt etiam pro alijs ſine curatore in iudicio, vbi de ſolo poſſeſſorio agitur, ibidem num. 6.
Intellige ſupradictas concluſiones procedere, vbi minor agit pro recuperanda, vel retinenda poſſeſſione, ibid. numer. 7.
Secus verò ſi minor conuenitur ad priuationem ſuæ poſſeſſionis; quia tunc ſine curatore in iudicio ſtare non poteſt, ibidem num. 8.
Minores, vel mulieres dum impugnant vti læſiuos, contractus ab eiſdem geſtos, tunc non audiuntur, niſi reſtitutis acceptis, Rub. ad deciſ. 81. num. 48. & 49.
Minores reſtituuntur aduerſus præſcriptionem etiam quod fuerit cœpta tempore patris, deciſion. 105. numero 20. & ſeqq.
Minor factus maior, ſi intra quinquennium non dederit de nullitate contractus non auditur. Quod limitatur ſtante dolo, Rub. ad dec. 16. num. 25.
Quando minor de ſcientia nullitatis non erat conſcius, quod ſecus eſt è contra, ibid. num. 9.
Minor contrahendo ſine ſolemnitatibus à Statuto requiſitis an obligetur in foro conſcientiæ, Rub. ad deciſion. 81. num. 29. & 32.
Minor, vel mulier impugnando contractum tamquam nullum, tunc detecta nullitate, non tenetur ad reſtitutionem, niſi probetur eos effectos eſſe locupletiores, Rub. ad deciſ. 81. numer. 96. & 98.
Minor, vel mulier quando conſtet ex contractu inito, quod fuerint effecti locupletiores, Rub. ad deciſion. 81. numero 97.
Minor, vel mulier contrahens ſine ſolemnitatibus à Stautis requiſitis an in eis naſcatur obligatio antidoralis, Rub. ad deciſ. 81. num. 32.
Minor qui ſtatuto cauetur ne poſſit obligari, non obligatur etiamſi dixerit ſe maiorem, dec. 104. num. 7.
Minor non poteſt alienare bona etiam pro ſoluenda dote, niſi creditor eum conuenerit, & petierit ſibi ſolui, deciſion. 190. num. 7.
Minoris bona, vt rectè poſſint alienari pro ſolutione æris alieni vltrà creditorum inſtantiam requiritur quod pecuniæ conuertantur in extinctionem illius, dec. 190. num. 9.
Minor qui emit prædia non poteſt eodem contextu dd. prædia pignori obligare ad fauorem venditoris, deciſion. 154. num. 15.
Minor, qui in diuiſione multa habuit prædia, poſſit ne iudicium læſionis ſuper vno tantum intentare, deciſion. 154. numer. 16.
Minor ſicuti pro ſe ipſo ſine curatore in iudicio ſtare non poteſt, ita nec pro alijs pupillis poteſt vti procurator conueniri, deciſ. 180. num. 2.
Minor contrahens ſine ſolemnitatibus, & ſe obligans maior factus contractum ratificare, ſi deinde poſt maiorem ætatem fructus ſoluit dicitur promiſſionem effectuaſſe, & contractum ratificaſſe, dec. 187. num. 2.
Minor iurans ſe maiorem ſuaſione aduerſarij non ſibi præiudicat, ſecus ſi ſponte, dec. 111. num. 14.
Minor reſtituitur aduerſus omiſſum inuentarium, etiam vltra quadriennium poſt completam minorem ætatem, deciſ. 64. num. 16.
MISSARVM in celebratione non cenſetur electa induſtria perſonæ, dec. 182. num. 11. & ſeqq.
MOBILIVM reſtitutionem qui facere tenetur liberatur ſi ex curſu temporis bona veriſimiliter appareant conſumpta, dec. 250. p. 3.
MODERATIONES Priuilegiorum à ſolutione decimandi emanata à Leone XI. & Vrbano VIII. fuerunt factæ ad fauorem Eccleſiaſticorum, & ideò non extenduntur ad laicos, deciſion. 47. num. 43.

MODERATOR.

Moderator, & arbiter rerum ſuarum quilibet eſt. Rub. ad deciſ. 16. num. 9.
Moderator, & arbiter quilibet eſt in re propria, deciſion. 255. num. 21.
MODVS non conditio dicitur ſi aliquid actu perfecto, & effectuato erat adimplendum in futurum, deciſ. 217. numer. 5.
Hinc defectus illius actum non reſoluit, ibidem & numer. ſeqq.

MOLESTIA.

Moleſtiæ ceſſionarijs prouentæ ſemper à cedentibus prouenire dicuntur, deciſ. 186. num. 3.
Moleſtiæ dicuntur illatæ, quando creditor agit ad creditum, & ſuccumbit, deciſ. 100. num. 4.
Moleſtiæ dicuntur tam receptæ ab agente quam ab excipiente, deciſ. 100. num. 5.
Moleſtiæ obuentæ poſtquam pretium fuit ſolutum non dicuntur imminere in limine contractus, dec. 213. num. 8.

MONACI.

Monacis, qui proprium habere non poſſunt, poteſt tamen fieri conceſſio alicuius portionis ad vſum legitimum, deciſion. 21. numer. 5.
Monaci licèt non poſſint propagare ſucceſſionem, poſſunt tamen retinere iura agnationis, Rub. ad dec. 199. num. 236.
Monacus etiam concurrit ad ſucceſſionem, quæ ex diſpoſitione ſtatuti reſeruata eſt ſolis agnatis, Rub. ad deciſion. 199. num. 237.
Monacus etiam retinet iura ſuitatis ad effectum ſucceſſionis inteſtatæ, ibidem num. 238.
Monacus etiam retinet iura prioritatis ad effectum ſucceſſionis, ibid. num. 139.
Monaci profeſſi ob ſolemne votum caſtitatis educere non poſſunt vxorem, ibid. num. 229.

MONASTERIVM.

Monaſterium (probato quod habeat exercitium iuriſdictionis) dicitur eſſe nullius, & habere territorium ſeparatum, deciſ. 197. num. 16.
Monaſterium Montis Virginis eſt nullius, & habet territorium ſeparatum, ibid. num. 17.
Monaſteria teſtator, quando non cenſeatur voluiſſe excludere à ſua ſucceſſione, Si excluſi fuerint, illi, qui vxorem ducere non valent, Rub. ad deciſ. 199. num. 227.
Monaſterium non generat in infinitum, dec. 134. num. 8.
Monaſterium non excludit ſubſtitutum, nec habetur loco filij, ſi teſtator cogitauit de filijs per naturam natis, ibid. num. 10.
Monaſterium debet ſeruare conditiones donationis appoſitas in primo inſtrumento donationis, ſecus in ſecundo ex interuallo confecto, deciſ. 43. num. 2. & vide num. 16.
Monaſterium non poteſt dici, quod ſit intra fines Diœceſis ſi ab illa habeat territorium ſeparatum, & omninò diſtinctum, deciſ. 197. num. 3.
Monaſterium vel debet ſeruare conditiones donationis, vel reſtituere bona donata, deciſ. 43. num. 1.
Monaſterium intra fines alicuius Diœceſis exiſtens, vel illius eſſe probatur, aut ſaltim præſumitur, itaut contrarium dicenti incumbat onus probandi, dec. 197. num. 1.
Monaſterium an excludat ſubſtitutum, & an legatum factum filiæ ſi nupſerit debeatur, & quidem in eadem quantitate ſi illa fuerit Monaſterium ingreſſa, ſunt quæſtiones differentes, deciſ. 134. num. 14.
Monaſterium habens iuriſdictionem ſpiritualem quando dicatur eſſe nullius, deciſ. 197. num. 21.
Monaſterium Sancti Gulielmi ſubiectum Abbati Generali Montis Virginis eſt nullius, & de eo iudicatur ac de monaſterio montis Virginis, deciſ. 197. num. 22.
Monaſterium debet ſeruare conditiones donationis in ſecundo inſtrumento appoſitas ſi in primo ita cautum ſit, deciſ. 43. num. 10.
Monaſterij excluſio, vel vocatio in caſu quo aliquis ex inſtitutis efficiatur Monachus pendet à teſtatoris voluntate, deciſ. 134. numer. 6.
Monaſterium ſuccedit loco filij, & ſubſtitutos excludit, deciſion. 134. num. 4. & quare num. ſeqq. vbi vide.
Monaſterium ingrediens, ipſe, & bona ſua tranſeunt in ipſum, Rub. ad dec. 131. num. 338.
Monaſterium ingrediens aliqua cauſa veluti orandi ergo, ſi bona acquirerentur monaſterio, pauci ingrederentur, ibid. num. 339.
Monaſterium ingrediens, tunc perdit bona dum ingreditur profitendo, non autem viſitando, vel orando, ibidem numer. 341.

MONE-

MONETA de qua cantat inſtrumentum dotale dos debet reſtitui de eadem, deciſ. 6. num. 2.

MONIALES profeſſæ dicuntur inhabiles ad lineam conſeruandam vbi Teſtator ad illam reſpexit, deciſion. 98. numer. 27.

Monialis aſt capax annui redditus & poſſeſſionis ex licentia Superiorum, dec. 230. num. 8.

MONITORIJ executio, etiam quod illud non fuerit reproductum benè probatur ex negatione facta per illum contra quem fuit executum, deciſ. 196. num. 4.

MORA ſeu negligentia in debito conditionali non conſideratur niſi poſt aduentum diei, dec. 3. num. 9.

MORBI genus reperitur, vt ſtatim viſo ægroto, per Medicum dicat Aperite ſepulchrum, hic humo moritur, Rub. ad deciſ. 81. num. 24.

MORES, dignitas, fides, & grauitas in teſtibus ſpectatur, deciſ. 58. num. 2.

M O R S.

Mors probatur ex teſtibus, & Parocho deponentibus aliquem mortuum vidiſſe, dec. 148. num. 11.

Mortem tali loco ſecutam fuiſſe probatur ex partita extracta è libro defunctorum, Rub. ad dec. 44. num. 7.

Moriens non eſt præſumendum quod immemor ſalutis æternæ voluerit mentiri, deciſ. 90. num. 6.

Mors probatur ex fide Parochi, deciſ. 222. num. 3.

vt MVLÆ ſtatuta ſunt ſterilia, Rub. ad deciſion. 199. numer. 18.

M V L I E R.

Mulieres ſolent in honorem maritorum, vel in gratiam agnatorum multoties agnationem contemplare, Rub. ad deciſ. 262. num. 163.

Mulier ad obſequia maritalia tenetur, dec. 179. num. 17.

Mulier ſi exigat & dicat reſiduum exegiſſe ſibi non præiudicat, deciſ. 230. num. 5 & 6.

Mulier præſumitur ſibi dotem conſtituiſſe meliori, & pleniori titulo quo potuit, deciſ. 245. num. 36.

Mulier nupta regulariter nihil præter dotem habere ſolet, deciſ. 124. num. 8.

cum Muliere, vel minore contrahens ſi teneatur probare eos eſſe effectos locupletiores in vanum allegabit aliquam præſumptionem, Rub. ad dec. 81. num. 124.

Mulierem dotari ex fructibus in futurum percipiendis de iure non ſubſiſtit, deciſ. 245. num. 21.

Mulier fructus quos ex bonis fideicommiſſi percepit ante contractum matrimonij illos imputat in dotem, deciſion. 245. num. 22.

Intellige vt num. ſeq.

Mulier ſeorſum habitans à viro, & petens alimenta tanquam pauper facit ceſſare requiſitum paupertatis, deciſion. 124. num. 12.

Mulier, vel minor petendo ſe reſtitui aduerſus contractum validum, & tunc ipſis ſpectat probare ſe non eſſe effectos locupletiores ex eo, Rub. ad deciſion. 81. num. 111. 115. & 116.

Mulier, vel minor, ſi impugnent contractum, vti nullum, & inualidum tunc onus probandi eos eſſe effectos locupletiores, ſpectat contrahentibus cum illis, ibidem num. 112. & 114.

Mulier prætendens probare matrimonium lite pendente alimentari non debet, dec. 124. num. 13.

Secus ſi maritus impugnat matrimonium iam contractum ſtatum habens validitatis, quia tunc vxorem tenetur alere. ibidem num. 14.

Mulier fideicommiſſo grauata, intelligitur onerata reſtituere quod ſupereſt vltra dotem, dec. 245. num. 47.

Mulier facillimè à viri blanditijs ſubducitur, deciſion. 16. numer. 7.

Mulier & habentes cauſam ab ea bona in ſolutum data pro reſtitutione partis dotis, poſſint ne pro alia parte dotis retinere, deciſ. 62. nu. 2.

Mulier dando in dotem bona inæſtimata, contra illa, non autem contra alia habet actionem pro recuperatione, dec. 62. numer. 3.

Mulieres, & minores cum ſint fragilis, & debilis conſilij, ideoque non difficulter falluntur per verſutos in eos, Rub. ad deciſ. 81. num. 12.

Mulierem dotans, quam dotare non tenebatur, ſi erat illius debitor dicitur dotaſſe animo compenſandi, deciſion. 3. numer 24.

Mulieribus Imperium tradendum non eſt, Rub. ad deciſion. 262. num. 178.

Mulier varia, & inconſtans eſt, & multoties ter in hora mutatur, Rub. ad deciſ. 262. num. 87.

Mulier dicitur finis propriæ familiæ, & caput alienæ, deciſ. 255. num. 8.

Mulieres, ideò non nubunt propinquis, quia ſi iniuria afficiantur à ſuis maritis, dicti propinqui ſ illis opem ferant, Rub. ad deciſion. 81. numer. 16.

cum Mulieres propter imbecillitatem ſexus, multorum auxilio egeant, & hoc ſecundùm Ariſtotelem, ibid.

Mulier habitans ſeorſum à viro culpa ipſius viri, non eſt quid illi imputari poſſit, dec. 124. num. 15.

Mulier ſi renunciauerit hypothecæ dotali ſuper bonis viri ad fauorem emptoris, non poteſt contra renuntiationem venire, dec. 217. num. 13.

Niſi in ſolo caſu quo remaneret penitus indotata, ibidem.

Amplia concluſionem fortiùs procedere ſi in renuntiatione adeſſet iuramentum, deciſ. 217. num. 14.

Mulier per ſtatutum excluſa propter dotem ſi fuerit cum effectu dotata, non poteſt ſucceſſionem cum fratribus prætendere, deciſ. 207. num. 9.

Etiam quod bona aſſignata creditores auocaſſent, ſed tenetur contra dotantes, & eorum bona experiri iura ſua, ibid.

Mulier poteſt habere hypothecam etiam ſuper fundo dotali, dec. 91. num. 16.

Mulier ſi expreſsè l. hac edictali non renuntiauit non cenſetur ſibi, aut eius filijs ex primo matrimonio præiudicare voluiſſe, deciſ. 110. num. 16.

Mulier, vel minor ſi impugnent contractum vti inualidum, ante omnia, non tenentur recepta reſtituere. Rub. ad deciſ. 81. num. 64. 70. 71. & 72.

Mulier non poteſt ſibi maiorem dotem conſtituere in præiudicium fideicommiſſi habita ratione qualitatis viri, cum debuiſſet nubere pari, dec. 245. num. 31.

Mulieres, & minores propter fragilitatem ſexus, & imbecillitatem ætatis ſæpe nituntur contra propria commoda, Rub. ad deciſ. 81. num. 14.

Mulier quartum dotale acquiſitum ſibi quoad vſumfructum vigore ſtatuti Vrbis, non poteſt alteri quam filijs relinquere, deciſ. 179. num. 1.

Etiam quod adeſſet licentia mariti de eo liberè diſponendi, ibidem.

Mulier dotata, ſi fuit ſuper bonis in dotem datis paſſa euictionem, habet actionem contra dotantes, deciſ. 207. numero 6. & ſeqq.

Mulier dotata, & propter dotem à ſtatuto excluſa, ſi euictionem in dote ſubſtinuit. Poteſt agere primæua actione contra illus, qui dotare tenentur, ibid. num. 7.

Mulier quidquid titulo lucratiuo à marito recepit tenetur reſeruare filijs præcedentis coniugij, deciſion. 179. numer. 2. & ſeqq.

Mulier tranſiens ad ſecunda vota ipſo iure priuatur dominio omnium lucrorum ſibi à marito obuentorum, deciſion. 179. num. 3.

Illudque applicatur communibus filijs retento ſolo vſufructu ad fauorem matris, ibid. num. ſeq.

Mulier in pœnam ſecundarum nuptiarum priuatur dominio lucrorum à coniuge defuncto perceptorum, ibidem numero 4.

Mulieres, Paulus Apoſtolus vocat verboſas. Rub. ad deciſ. 262. num. 175.

Mulieris obligatio defectu cauſæ non tenet, maximè vbi reuelatorem non habet, deciſ. 48. num. 23.

Mulierem adminiſtrator dotans de illius bonis dotaſſe præſumitur, deciſ. 3. num. 27.

Mulier, ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo, ſecundum Salomonem, Rub. ad deciſ. 262. num. 183.

Mulier pro recuperatione dotis habet actionem ſolum contra bona quæ inæſtimata dedit in dotem, dec. 116. num. 12.

Intellige niſi conſtet illa per virum fuiſſe alienata, ibidem.

Mulier Regnans, non eſt vocanda Regina. ſed ruina, Rub. ad deciſ. 262. num. 178.

MVLTA dicuntur, quæ ad effectum non producuntur, vel ab ijs receditur, deciſ. 129. num. 6.

MVLTIPLICI pro effectuatione contra venditorem, qui illud facere debet, non contra emptorem agi poteſt, dec. 217. num. 6.

MVNDVM totum eſſe euangare, ſi de Principis poteſtare diſputaretur, Rub. ad deciſ. 1. num. 9.

MVRVS nullus ita æneus reperitur, qui frangi non poſſit, Rub. ad deciſ. 16. num. 116.

MVTVATIO pecuniæ ab Eccleſia recepta cenſetur alienatio, deciſ. 306. num. 4.

N

NABOT ne priuaretur vinea paterna potius elegit diſplicere Achab Regi ſuo, eam depoſcenti, & meliorem offerenti, Rub. ad deciſ. 16. num. 77.

NARRATA in Breui reſpectu mentis Principis dicuntur pars gratiæ, deciſ. 17. num. 6.

Narra-

Narratiua in inſtrumento refertur ad factum prout eſt actus entis, & qual.ter intel.igatur, deciſ. 157. num. 15.
NATALIA tu...milia nemo cenſetur abhorruiſſe, Rub. ad dec. 262 num. 2. & 3.
NATVRA, quos non obligat, conſcientia non ligat, Rub. ad deciſ. 81. num. 30. & 32.
Natura Donationis, eſt dare, & transferre, Rub. ad dec. 131. num. 22.
Naturales ſunt excluſi à fideicommiſſo ſi fuit habita ratio conſeruandæ agnationis quando fuerunt vocati maſculi, deciſion. 157. num. 9.
Declara ſi concurrunt cum legitimis, & naturalibus ſecus è contra, ibid. num. 10.
NATVS ex fœmina quantumuis agnata non poteſt dici de linea maſculina, vt eueniat ſub vocatis per lineam maſculinam, Rub. ad deciſ. 199. num. 180.
NAVI iam merſa, quid iuuat fateri per errorem, Rub. ad deciſ. 199. num 130.
NECESSITAS relinquendi legitimam, cui de iure debetur, non habet locum in teſtamento clericorum, deciſ. 96. numer. 18. & ſeq.

NEGATIVA.

Negatiua quod ſcriptura reperiri non poſſit probatur ex diligentia adhibita de illam reperiendo in locis in quibus Notarij ſcripturas ſeruant, deciſ. 235. num. 9.
Negatiua tunc probatur ex inſtrumento, ſi ad illud eſt coarctata, deciſ. 1. num. 15.
Negatiuæ probatio excluditur ex ſola poſſibilitate in contrarium, deciſ. 1. num. 16.
Negatiua validitatis probatur ex reuolutione actorum, deciſion. 168. num. 1.
Negatiua non probatur ex generalitate verborum, deciſ. 297. num. 13.
Negatiua non publicatæ reſignationis probatur per diligentias factas in Cancellaria, & in Camera, deciſ. 305. num. 2. intellige vt num. 4. & ſeqq.
Negatiua non publicationis probatur per expeditionem litterarum poſt tempus à Conſtitutione præfixum, ibidem numer. 3. vbi vide num. ſeqq.
Negatiua tunc probatur ex Inſtrumento, ſi ad illud eſt coarctata, deciſ. 1. num. 15.
Negatiuam allegare ſufficit vbi Aduerſarius non probauit affirmatiuam, quam probare tenebatur, deciſion. 237. numer. 2.
Negatiua non exiſtentiæ aliorum bonorum non probatur ex ſola negatione, niſi pro negante aliqua etiam præſumptio concurrat, deciſ. 93. num. 11.
Negatiua defectus actorum iudicialium plenè probatur eo ipſo, quod non legitur in proceſſu id, quod deeſſe præſupponitur, deciſ. 304. num. 1.
Negatiua actorum, vt dicatur probata quid continere debeat, deciſ. 282. num. 1.
Negatiua ex qua prætenditur ſententiam fuiſſe iniuſtam, probari debet ab illo qui ſententiam impugnat, deciſion. 118. num. 8.
Negatiua eſt probanda per eum qui in illa ſe fundat. deciſ. 32. num. 1.
Negatiua non exiſtentiæ aliorum bonorum probatur ſolum ex inuentario hæreditario legitimè confectio, deciſion. 93. num. 17.

NEGLIGENTIA.

Negligens nemo præſumitur in re ſibi neceſſaria, deciſ. 154. num. 42.
Negligentia non præſumitur vbi de proprio commodo agitur, deciſ. 154. num. 43.
Negligentia eſt nouerca virtutum, Rub. ad deciſ. 1. num. 78.
Negligens dicitur, quaſi non eligens, Rub. ad deciſion. 1. num. 78.
Negligentia cum culpam arguat, ideò negligens id ſibi debet adſcribere, Rub. ad deciſ. 1. num. 73.
Negligens nemo præſumitur in re propria, dec. 16. num. 20.
Negligentibus non eſt ignoſcendum, Rub. ad deciſ. 1. num. 76.
Negligentibus, quod ſubueniatur, nulla æquitas id ſuadet, cum legibus ſint valdè exoſi, Rub. ad dec. 1. num. 76
Negligentibus non eſt ignoſcendum, Rub. ad deciſ. 1. num. 76.
NEGOTIATIO non excludit animum acquirendi domicilium ſtante decennali habitatione, translatione familiæ, & bonorum emptione, deciſ. 172. num. 9.

NEGOTIVM.

Negotium ab altero ex fratribus acquiſitum non poteſt dici originem traxiſſe ex redditibus bonorum communium non ſufficientium ad alimenta, dec. 68. num. 13.
Negotium ab vno ex fratribus acquiſitum, non dicitur originem habuiſſe à bonis paternis, ſi ob illorum tenuitatem alter frater fuit coactus alijs inſeruire, dec. 68. num. 13.
Negotium, ſeu apotheca illius eſſe præſumitur cuius ſub nomine cantat, ibid. num. 6.

NEPOTES.

Nepotes veniunt ſub vocatione filiorum etiam in grauamine, deciſ. 199. num. 4.
Nepos, mortuo patre, ſubingreditur in eius locum, & dicitur ſuus ipſi auo, Rub. ad dec. 199. num. 32.
Nepotes aliter vocantur, & aliter filij, Rub. ad deciſion. 199. num. 48.
Nepotes, quando veniunt appellationem filiorum id per interpretationem, non autem propriè permittitur, Rub. ad deciſ. 199. num. 49.
Nepotum appellatione continentur deſcendentes in infinitum, ſi diſpoſitio in futurum tempus collata reperitur, ibidem num. 8.
Nepotibus non exiſtentibus, ſi fuerit dictum, intelligendum venit, de non exiſtentibus, quandocumque, ibidem numer. 9.
Idem dicendum venit, ſi fuerit dictum non remanentibus, vel deficientibus, cum dicta verba tractum ſucceſſiuum habeant, num. 10. & 11.
Nepos ex fratre non admittitur ad fideicommiſſum factum patruo ſi ſine filijs decederet, vbi alius fuerit expreſsè à teſtatore vocatus, deciſ. 37. num. 1.
Nepotes non veniunt appellatione filiorum in conditione poſitorum, etiam quod verſemur in fideicommiſſo aſcendentis, ibidem num. 5.
Nepotis appellationem non venit pronepos, Rub. ad dec. 199. num. 15.

NEPTIS.

Neptis ex fratre ſuccedit ab inteſtato patruo vna cum alijs ex altero fratre nepotibus in capita, & non in ſtirpes quando frater patrui non concurrit, deciſ. 290. num. 2.
Neptis ex interdicto, quorum bonorum eſt immittenda in poſſeſſione bonorum patrui ab inteſtato defuncti, ibidem num. 3.
Amplia procedere etiam in locis montium, & cenſibus, ac alijs rebus incorporalibus, ibidem num. 4.
Neptes ex filia præmortua ſuccedunt vna cum materia ad hæreditatem Aui, deciſ. 29. num. 1.
Neptis ſuccedit patri, in omnibus excluſo auo, Rub. ad dec. 29. num. 67.
Neptis, quæ eſt remotior in gradu eſſe non debet deterioris conditionis, ipſa matre, Rub. ad dec. 199. num. 190.

NOBILITAS.

Nobilitas ſemel probata arguit illam etiam ab antiquo fuiſſe, deciſ. 78. num. 10.
Nobilitas in Hiſpania probatur per eos actus, &c. qui faciunt veram diſtinctionem inter nobiles, & plebeios, ibidem num. 11.
Nobilitas eſt qualitas deriuans à claro ſanguine parētum in eorum liberis propagata, ibidem num. 4.
Nobiles vltrà honeſtos plebeios excipiuntur, ac honorantur, ibidem.
Nobilitas familiæ appellatur nobilitas procedens à natalibus, quaſi à natura, & à maioribus proueniens, ibidem numero 5.
Nobilis appellatur, qui à natalibus nobilis eſt, & ex genere nobili deſcendit, ibid. num. 6.
Nobilitas eſt virtus, & diuitiæ antiquæ, ibid. num. 7.
Nobilitas maiorum eſt claritas, & honorabilitas progeniorum, ibid. num. 8.
Nobiles ex origine habent arma, & inſignia diſtincta ab alijs, quibus eorum tantum familia vtitur, ibid. num. 9.
Nobilitas etiam per ſcripturas probatur, ibid. num. 17.
Nobilitatem probant teſtes dicentes aliquem fuiſſe nobilem, & pro tali reputatum, & quod officia ſolis nobilibus concedi ſolita obtinuerit, ibid. num. 18.
Nobiles in Hiſpania appellantur infanſones, ibidem num. 12.
Nobilitas rectè probatur per teſtes cum antiquiſſimis ſcripturis, deciſ. 58. num. 4.

NOMEN, & NOMINATIO.

Nominatio in iuribus incorporalibus idem operatur, quod perfecta traditio in corporalibus, deciſ. 167. num. 16.
Nominatione alicui legata toties quoties voluerit legatarius, & in perpetuum, tùm ille dicitur nomine proprio nominare, non alieno, deciſ. 196. num. 17.
Nominatus in inſtrumento, illius vigore agere non poteſt, niſi probet ex inſtrumento fuiſſe illi aliquid ius quæſitum, dec. 89. num. 18.
Nomen verbale generationis in abſtracto ſumptum, continet actiuam, & paſſiuam ſignificationem, Rub. ad deciſion. 199. num. 159.
Nominis debitoris aſſignatio differt à nominatæ perſonæ, deciſ. 164. num. 23.
Nomen debitoris aſſignans ſi illud exigit dicitur aſſignatio contrauenire, deciſ. 176. num. 24.
Nominis ſimilitudo etiam noſtrorum propinquorum parit in nobis affectionem, Rub. ad dec. 263. num. 9.

Nomi-

Nominis ſolius ſimilitudo generat in nobis quandam naturalem affectionem, Rub. ad dec. 261. num. 7.
Nomen, *generatio*, conſtatur non ſolum ex genetante, ſed etiam ex generato, Rub. ad deciſ. 199. num. 104.
Nomen alicui prædij poſt ſpatium 100. annorum potuit mutari, dec. 101. num. 6.
Nomine Agnationis veniunt omnes de familia, tam hi qui à linea teſtatoris deſcendunt, quàm illi, qui ex diuerſa, deciſ. 14. num. 11.
NON ENTIS nullæ ſunt partes, deciſ. 1. num. 22.
NOSTRVM quod eſt non poteſt ſine facto noſtro à nobis tolli, deciſ. 180. num. 16.

N O T A R I V S.

Notarij poſita inhabilitate inſtrumentum ab eo rogatum remanet in terminis ſcripturæ priuatæ, deciſion. 225. numero 14.
Notarius inhabilis habetur pro perſona priuata, deciſion. 25. num. 14.
Notarij, & Protonotarij non poſſunt exercere officium niſi ſint deſcripti in Archiuio, deciſion. 61. numer. 13. 17. & 23.
Notarius etiam poſt confectum inſtrumentum poteſt apponere diem confectionis, ſed hoc procedit, quando Notarius incontinenti diem apponit, deciſ. 79. num. 4.
Et que quando dies incontinenti dicatur appoſita pendet à iudice, ibidem num. 5.
Notarij cum de contractibus rogantur ſolent illos in imbreuiaturis conſcribere, & poſteà publicum inſtrumentum in mundum redigere, deciſ. 302. num. 12.
Notarius apponens in inſtrumento annum, & menſem non præſumitur ex negligentia omiſiſſe diem, dec. 79. nu. 5.
Notarius non poteſt apponere diem in inſtrumento dato inſtrumento authentico ſine die.. ibid. num. 6.
Notario non creditur in his, quæ non ſunt ſui officij, deciſ. 63. num. 4.
Notarius alicuius non prohibetur pro eo teſtimonium dicere, deciſ. 90. num. 18.
Notariatus officium eſt publicum, & cuique inſeruire tenetur, ibid. num. 18. & 19.
Notarij atteſtatio de actu eorum ſe geſti non habet vim ſimplicis enuntiatiuæ, ſed planè probat, dec. 114. num. 4.
Notarij aſſertio probat aliquem eſſe talem, & quando, deciſ. 70. num. 4.
Notariorum atteſtationes probant ſtylum, dec. 121. num. 15.
Notarius, & Vicecancellarius poteſt dare ſumptum ſcripturæ, deci. 191. num. 5.
NOTITIAM eorum quæ domi denuntiantur non poteſt habere, qui domi non habitat, deciſ. 53. num. 5.
NOTIFICATIO ſententiæ poſtea parti facta ſupplet citationis defectum, deciſion. 67. numer. 4. 11. & ſeqq. intellige vt hic.
NOTVLA ſeu minuta teſtamenti ſi fuit deperdita, vel ſubtracta, & teſtator de ea pluries fuit conqueſtus arguit imperfectionem voluntatis in poſteriori teſtamento, deciſ. 27. num. 3.
NOTVM quod ſatis eſt non requirit ita exactam probationem, deciſ. 199. num. 14.
NOVATIO ſtante diſtantia temporis ex vno inſtrumento ad aliud præſumitur quando in ſecundo inſtrumento fuit aſſertum contrarium à primo, deciſ. 220. num. 2.
Et onus probandi nouationem non interueniſſe incumbit illi, qui contrarium in ſecundo inſtrumento aſſeruit, ibidem num. 2.

N V L L I T A S.

Nullitates turbidæ faciliùs ſanantur, deciſ. 13. num. 7.
Nullitas ex defectu citationis ad ſententiam excuſari non poteſt, deciſ. 73. num. 2.
Nullitas à parte renuntiata non poteſt à tertijs poſſeſſoribus allegari, dec. 193. num. 10.
Nullitas ſententiæ reſultat ex defectu iuriſdictionis in Iudice, nec datur maior nullitas, quam iſta, dec. 241. num. 2.
Nullitas contractus non poteſt à tertio opponi in præiudicium contrahentium, contractum approbantium, dec. 3. nu. 20.
Nullitas dum eſt irreparabilis, actum eſt, Rub. ad deciſ. 81. num. 23. & 25.
Nullitas ex defectu mandati attendi non debet ſi eſt turbida, ac dubia, deciſ. 156. num. 21.
Nullitas inſanabilis oritur, ſi quis ad ſententiam non fuit citatus, deciſ. 180. num. 19.
Nullitas proceſſus poteſt opponi quandocumque etiam vſque ad mille annos, dec. 170. num. 7.
Nullitas examinis ex defectu citationis ſanatur per dationem interrogatorium, deciſ. 57. num. 30.
Nullum, quod eſt nullum producit Iuris effectum, Rub. ad deciſion. 1. num. 90.
NVMERVS pluralis vno contentus non eſt, deciſion. 192. num. 13.
NVNCIVS habet facultatem conferendi beneficia reſeruatæ non excedentia 24. ducatos de Camera ſub certa forma adimplendi ante prouiſionem, deciſ. 44. num. 22.
Nuncius, & ſi habeat poteſtatem Legati de Latere non tamen authorizare poteſt alienationem rerum Eccleſiæ cum ſpecialiter id ſit reſeruatum Papæ, deciſ. 229. num. 8.
Fortius ſi appareat de inutilitate Eccleſiæ, ibid. num. 9.
NVPTIARVM caſus futurarum non poteſt ex ſtatu præſenti excogitari, deciſ. 145. num. 22.
Nuptiæ replent Ciuitates hominibus, dec. 245. num. 17.

O

OBITVS Defuncti in poſſeſſione probatur, ex quo omnes præſentati veniunt ex eadem vocatione, deciſ. 148. numer. 6.
poſt Obitum agnatio vocata deſcendentium neceſſariò collaterales comprehendi, deciſ. 14. num. 5. & 6.

O B L A T I O.

Oblatio facta per fratrem de dotanda ſorore, ſi fuit facta de re propria ipſius ſororis, puta de parte ſucceſſionis ſibi obuentæ, non operatur illius excluſionem, deciſ. 183. num. 15.
Oblatio de fructibus decurrendis ſufficit ad hoc, vt dicatur paritum decreto deponendi, deciſ. 143. num. 13.

O B L I G A T I O.

Obligatio de euictione ſemper apponitur ad ratam pro qua quis obtinet mandatum, deciſ. 213. num. 4.
Obligatio aliqua naſci non poteſt ex facto à iure improbato, deciſ. 107. num. 8.
Obligationes correſpectiuè eatenus ligant quatenus omnes obſeruentur, deciſ. 229. num. 11.
Obligatio antidotalis, oritur ex quadam naturali honeſtate, Rub. ad deciſ. 81. num. 32.
Obligatio nulla contrahi poteſt abſque conſenſu, & complacentia voluntatis, Rub. ad dec. 1. num. 3.
Obligatio regulanda eſt iuxta mentem contrahentium, non autem ſecundum interpretationem verborum, Rub. ad dec. 1. num. 4.
Obligatio ſine cauſa non valet, deciſ. 57. num. 24.
Obligatio de bonis Eccleſiæ reſeruato Beneplacito Apoſtolico eſt intelligenda quatenus beneplacitum de iure requiratur, deciſ. 255. num. 3.
Obligatio principalis ſi eſt nulla fauore aliquo ſpeciali, non ex hoc dicitur nulla obligatio acceſſoria, cuius reſpectu fauor nullitatis militat, deciſ. 48. num. 81.
Obligatio naturalis oritur ex conſenſu, Rub. ad deciſion. 8. numer. 37.
Obligatio antidotalis an obliget conſcientiam ad peccatum, adeò vt poſſit denuntiari denuntiatione Euangelica, Rub. ad deciſ. 81. num. 38.
Obligatio antidotalis non eſt modicæ efficacia, Rub. ad deciſ. 81. num. 39.
in Obligationem alterius ſuccedens non poteſt mutare obligationem antecedentem à primo debitore factam, deciſion. 109. numer. 9.
Obligatio recognitoris bonæ fidei adhuc ſubſtinetur, data etiam nullitate principalis obligationis, deciſ. 48. num. 7.
Obligationem fauore dotis ad inducendam, ſufficiunt verba enuntiatiua, deciſ. 94. num. 11.
Obligatio conditionalis euaneſcit conditione non impleta, deciſ. 307. num. 2.
Obligatio minoris non ſeruata ſolemnitate Statuti Vrbis cap. 151. lib. 1. eſt nulla non ſolum eſt ex ſtatuto, ſed etiam de iure communi, deciſ. 279. num. 2.
Obligatio nulla ſicut ſententia nulla non eſt exequenda, deciſion. 279. num. 3.
Obligatio, etſi nominatim facta de caſu impoſſibili non valet, deciſ. 145. num. 14.
Obligatio facta à marito nomine vxoris cum promiſſione de rato, expirat mortuo viro ſine filijs, & vxore ad ſecundas nuptias conuolante, deciſ. 145. num. 7.
Obligatio eſt ſtrictè intelligenda, & ſic non patitur extenſionem de re ad rem, nec de perſona ad perſonam, dec. 145. nu. 24.
Obligatio eſt mater actionis, deciſ. 27. num. 1.
Obligatio minorum, aut pupillorum redundare debet in eorum vtilitatem, aliàs non valet, deciſ. 64. num. 10.
Obligatio recognitoris bonæ fidei nullam habet dependentiam ab obligatione principalis debitoris, ſed conſideratur de per ſe, deciſ. 48. num. 7.
Obligatio fratrum minorum pro dote ſororis fortius ſubſtinetur attenta renuntiatione ab ea facta ad fauorem fratrum, dec. 94. numer. 9.
Obligatio reſtricta ad certum tempus eo elapſo dicitur ceſſaſſe, & expiraſſe, deciſ. 298. num. 1.

Obligatio antidotalis, non poteſt conſiderari erga eum qui aliquem decipero, & defraudare volebat. Rub. ad deciſ. 81. num. 45.

Obligatio facta ad fauorem alicuius in eodem inſtrumento, in quo aliquid obligato ceditur, dicitur illi correſpectiua, deciſ. 225. num. 17.

Obligationes hinc inde compenſantur. Rub. ad deciſ. 81. numer. 42.

Obligatio antidotalis an poſſit conſiderari ſtante nullitate, in terminis Statuti Vrb. lib. 1. cap. 151. Rub. ad deciſ. 81. numer. 43.

Obligatio minoris non ſeruata ſolemnitate ſtatuti Vrbis cap. 151. lib. 1. & nulla, deciſ. 81. num. 1.

Obligatio fideiuſſoris tanquam acceſſoria tollitur ex ſolutione etiam per tertium facta, deciſ. 278. num. 8.

Obligatio vniuerſalis, vel indefinita, licet reſtringatur ad proximè geſta, fallit tamen ſi ratio, aut ſubiecta materia id non patitur, deciſ. 72. num. 7.

Obligatio contractus non dicitur ſublata ex omiſſione dilationis debitori concedenda, quia talis dilatio non reſpicit cauſam, aut veritatem illius, deciſ. 72. num. 14.

Obligatio minoris pro dotanda ſorore dicitur neceſſaria, & ſic ſolemnitatibus non ſubiacet, deciſ. 94. num. 1. 13. & ſeq.

Obligatio in forma Cameræ continet ſtipulationem ad fauorem omnium quorum intereſt, deciſ. 160. num. 12.

Obligatio Cameralis habet executionem paratam, deciſ. 46. num. 9.

Obligatio Cameralis habet executionem paratam, vbi de credito non dubitatur, deciſ. 187. num. 1.

Obligationis Cameralis effectus etiam ad hæredes tranſmittitur, deciſ. 278. num. 6.

Obligationis Cameralis extenſio comprehendit, quod obligatus promittat omnia, & ſingula contenta in inſtrumento attendere, obſeruare, &c. deciſ. 164. num. 24. & 25.

Obligatio Cameralis non impedit ſimulationem contractus, deciſ. 63. num. 37.

Obligatio Cameralis non admittit exceptiones turbidas extrinſecas à contractu, & altiorem requirentes indaginem, deciſ. 267. num. 12.

Obligatio Cameralis, & inſolidum pro debito paterno dicitur pupillis præiudicialis, deciſ. 64. num. 4. & 12.

Obligatus ad damna, & intereſſe in caſum nullitatis cenſus tenetur etiam ſi nullitas ex defectu facultatis imponendi proueniat, deciſ. 48. num. 9.

Obligans ſe intuitu, & contemplatione alterius, licet teneatur ad fauorem creditoris, debet tamen à perſona contemplata liberari, & indemnis releuari, deciſ. 267. num. 1.

Obligans ſe ad obſeruationem puntualem, & præciſam, omnia ad vnguem, & ſine aliquo defectu adimplere tenetur, deciſ. 1. num. 29.

Obligatus vti principalis in cenſu per Communitatem ſine Beneplacito impoſito, tenetur ad fructus loco damnorum, & intereſſe, deciſ. 48. num. 2.

Obligatus in caſum nullitatis cenſus, tenetur ad damna, & intereſſe ex quocumque capite nullitas contingerit, deciſ. 48. num. 3.

Obligatus præſtare alimenta, aliaque ad victum neceſſaria, tenetur etiam quod non adſit præciſa neceſſitas in alimentando, & ſic etiam quod habeat aliunde, deciſ. 55. num. 10. & ſeq.

OBSERVANTIA.

Obſeruantia inſtrumenti vltra centum annos excludit obiectum quod inſtrumentum non ſit in forma probanti, deciſ. 184. num. 2.

Obſeruantia operatur, vt ſcripturæ etiam informi detur fides, deciſ. 184. num. 3.

Obſeruantia præſumitur ſubſecuta ex præambulo titulo, deciſ. 184. num. 4.

Obſeruantia ſtatuti excluditur ex reuocatione ſententiæ pro illius obſeruantia emanatæ, deciſ. 115. num. 23.

Obſeruantia ad interpretationem ſtatuti requiritur clara, vniformis certa, & in contradictorio, iudicio, obtenta, deciſ. 115. num. 24.

Obſeruantia continuata per ſpatium 30. vel 40. annorum probari debet ad effectum priuandi Ordinarium de beneficiorum collatione, in qua ille habet intentionem fundatam, deciſ. 301. num. 5.

Obſeruantia in inſtrumento promiſſa impedit quominus contrahentes contra illud venire poſſit, deciſ. 1. num. 25.

Obſeruantia referri debet ad titulum validiorem, non illum qui aliquam patitur difficultatem, deciſ. 256. num. 19.

Obſeruantia ſubſequuta præſumitur ex præambulo titulo puta priuilegij conceſſi, deciſ. 191. num. 11.

Obſeruantia renunciationis fideicommiſſi, & iuris ab eo reſultantis, deciſ. 157. num. 14.

Obſeruantia à partibus ſubſecuta declarat iudicis decretum, quando aliquam in ſe dubitationem continet, deciſ. 282. num. 4.

Obſeruantia remota non attenditur, deciſ. 202. num. 2.

Obſeruantia non ſufficit probata in vno de contentis in gratia, ſed eſt probanda in puncto indiuiduali de quo agitur, deciſ. 39. num. 23.

Obſeruantia eliditur ſi in litteris ſi adſit clauſula ſublata, & decretum irritans, deciſ. 240. num. 1.

Obſeruantia ſubſequuta plurimum facit ad effectum adminiculandi depoſitiones teſtium, deciſ. 286. num. 3.

Obſeruantia deſumpta ex continuata ſolutione benè declarat animum contrahentium, deciſ. 267. num. 9.

Obſeruantia interpretatiua verbi dubij requirit ſolam conſuetudinem decem annorum, deciſ. 22. num. 5.

Obſeruantia 40. annorum non validat contractum ab initio nullum, deciſ. 81. num. 9. & 10.

Obſeruantia ſubſecuta probatur etiam per teſtes, deciſ. 301. num. 9.

Obſeruantia triginta annorum facit præſumere Beneplacitum Apoſtolicum, deciſ. 39. num. 44.

Obſeruantia concordiæ probatur ex ſolutione alijſque actis in executionem illius, deciſ. 301. num. 12.

Obſeruantia remota non ſuffragatur, deciſ. 256. num. 14.

Obſeruantia infra 40. annos non dicitur remota, quia potuit eſſe quod per prius nunquam venerit occaſio faciendi actum, deciſ. 256. num. 25.

Obſeruantia remota ſuffragatur concurrentibus adminiculis, dec. 256. num. 16.

Obſeruantia referri debet ad titulum præcedentem, deciſ. 256. num. 17. & 18.

Obſeruantia ſi facit præſumere res Eccleſię fuiſſe ſolemniter alienatas, dec. 256. num. 6.

Facit etiam præſumere vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ, ibidem.

Obſeruantia, vt ſuffragetur debet eſſe continua, & pacifica reſpectu illius de cuius agitur intereſſe, deciſion. 239. num. 28.

Obſeruantia priuilegij Apoſtolici probatur ex ſubſecutis ſolutionibus ad formam illius, dec. 239. num. 29.

Obſeruantia continuata ſi eſt apta præſumere titulum & auctoritatem Sedis Apoſtolicæ, fortius præſumere facit iuſtificationem ipſius tituli, dec. 256. num. 11.

Obſeruantia, & modus ſoluendi declarant præcedentem obligationem, dec. 57. num. 19.

ad Obſeruationem puntualem, & præciſam, obligans ſe omnia ad vnguem, & ſine aliquo defectu adimplere tenetur, dec. 1. num. 29.

Obſeruantia vniformis, & præſcripta requiritur vbi adſunt expreſſa verba Pontificis, nec ſufficiunt actus ſingulares, deciſ. 204. num. 32.

Obseruantia hinc inde contraria non attenditur, deciſion. 204. num. 33.

Obseruantia contra decretum irritans nihil operatur, dec. 204. num. 33.

Obseruantia ſubsecuta benè probat qualis à principio fuerit intentio contrahentium, dec. 38. num. 15.

Obseruantia pro interpretatione deſeruit, dec. 15. num. 4.

Obseruantia vnionis declarat quid in illa actum fuerit, dec. 184. num. 7.

Obseruantia non probat, quoties, illi alius poteſt adaptari intellectus, dec. 204. num. 38.

Obseruantia in Inſtrumento promissa impedit quominus contrahentes contra illum venire poſſint, deciſion. 1. numer. 25.

ad Obseruationem contractus, qui ſe obligauit interesse præſtare tenetur, dec. 1. num. 26.

Obseruantia ſubsecuta benè declarat factum, ita ſe à principio habuiſse, dec. 82. num. 11.

Obseruantia attendi debet etiam in materia reuocationis teſtamenti, dec. 82. num. 12.

Obseruantia præbet fidem etiam ſcripturæ informi, dec. 285. num. 8.

Obseruantiæ interpretatiuę locus eſse non poteſt vbi verba Conſtitutionis Pontificum clare ſonant, dec. 244. num. 46.

Obseruantia transactionis, alias dubiæ, deſeruit pro interprete, dec. 175. num. 12.

Obseruantia vocatur regina omnium interpretationum, dec. 175. num. 13.

Obseruantia contractus arguit in eo omnia neceſsaria interueniſse, dec. 175. num. 13.

Obseruantia inſtrumenti vnionis alicuius Eccleſiæ probatur ex præſentationibus factis ab eo cui Eccleſia fuit vnita, dec. 248. num. 2.

Obseruantia facit præsumere omnia fuiſse iuſtificata, dec. 118. num. 9.

Obseruantia contractus omnem elidit ſuſpicionem, & præbet fidem etiam ſcripturæ informi, dec. 302. num. 13.

Obseruantia exemptionis probatur ex confirmationibus Pontificum, & ſolutionibus factis iuxta modum, in exemptionis priuilegio præſcriptum, dec. 219. num. 9.

Obſeruantia dicitur interpraetationum Regina, deciſion. 239. num. 3.
OCCASVS non datur vbi prius non datur ortus. Rub. ad deciſ. 1. num. 37.

ODIVM.

Odium remiſiſſe cenſetur Teſtator decedens confeſſus, & ſacro Viatico munitus, deciſ. 129. num. 12.
Odium cenſetur remiſſum ſi teſtator cum omnibus Sacramentis deceſſit, deciſ. 82. num. 16. & 18.
Odium ex cauſa leui emanatum facilius remiſſum cenſetur, deciſ. 82. num. 17.
Odium dicitur remiſiſſe teſtator, ſi teſtamento caducato, aliud non condidit, cum condere potuiſſet, deciſ. 82. num. 15.

OFFICIVM.

Officium Tutoris, & Curatoris eſt auctoritate publicum, vtilitate verò priuatum, deciſ. 64. num. 7.
Officialis fides in eo, quod ad eius ſpectat officium probat, deciſ. 205. num. 18.
Officium Notariatus ſupremi Principis aut illius magiſtratus non detrahit nobilitati ſed addit, deciſ. 17. num. 17.
Officium perſonæ expreſſum in legato illi factum dicitur demonſtratiuè, & cauſatiuè expreſſum, deciſ. 196. num. 25.

OMISSIO.

Omiſſio expectatiuæ ab alio impetratæ non vitiat gratiam omittentis, deciſ. 104. num. 3.
Omiſſio Notarij in teſtamento, ſi ſit de ſubſtantia ſeptem teſtibus probari debet, nec quinque ſufficiunt, deciſion. 12. num. 22. & ſeq.
Omiſſio ſcripturarum quæ non ſunt de actis non impedit quin proceſſus dicatur integer, deciſ. 282. num. 7.
OMNES ſibi melius volunt, quam alteri, ſecundum Terentium, & ipſam experientiam. Rub. ad deciſ. 131. num. 131.
OMNIBVS ineſſe præſumitur, quod omnibus eſt commune. Rub. ad deciſ. 16. num. 132.
ONERA à poſſeſſore ſoluuntur, deciſ. 258. num. 3.

ONVS.

Onus dotandi fœminas à fideicommittente deſcendentes tranſit in grauatos cum priuilegio prioritatis, quoad ipſorum creditores, deciſ. 199. num. 11.
Onus aſſumendi arma, & nomen familiæ Teſtatoris non conuenit filijs maſculorum de agnatione ipſius Teſtatoris, deciſ. 98. num. 7.
Sed intelligi debet iniunctum agnatis, & ex aliena familia deriuantibus, ibid. num. 7.
Onus dotandi filias ſpectat ad Patrem, deciſ. 94. num. 3.
Onus dotandi Defuncto incumbens tranſit ad hæredem, ad quem bona vadunt cum onere ſuo, deciſ. 94. num. 4.
Onus aſſumendi nomen, & arma Teſtatoris pro conſeruatione familiæ non conuenit fœminis, deciſ. 98. num. 25.
Onus probandi poſſeſſionis amiſſionem incumbit allegantí, deciſ. 77. num. 5.
Onus dotandi fœminas ex præcepto Teſtatoris ineſt illius bonis à die obitus ipſius ad fauorem omnium deſcendentium, deciſ. 199. num. 1.
Onus deſcendens in deſcendentes demonſtrat hæreditatem grauatam quæ afficitur quocumque vadat, deciſ. 135. num. 9.
Onus dotandi non expirat in dotibus filiarum primi gradus, ſed tranſit ad omnes deſcendentes fideicommittentis, deciſ. 245. num. 33.
OPINIO Doctorum, vbi declarando, aut interprætando ſe fundat in lege, aut Canone, dicitur ius, non autem opinio, deciſ. 11. num. 15.
inter Opiniones contrarias illa ſequenda venit, quæ diſtinctione conciliat. Rub. ad deciſ. 131. num. 191.
OPPOSITIO de non iure agentis non dicitur exceptio iuris tertij, deciſ. 258. num. 6.

OPTIO.

Optio non habet locum ex reg. 9. Cancellariæ quando vacatio contingit in menſe reſeruato, deciſ. 138. num. 1.
Optandi conſuetudini obſtat regula Cancellariæ menſium reſeruatoria, deciſ. 10. num. 4. & ſeqq.
Optandi conſuetudo non habet locum, quoties vacatio in menſe reſeruato contingit, deciſ. 10. num. 5.
Optandi ius competens Capitulo ſublatis reſeruationibus remanet in ſuo robore, deciſ. 10. num. 9.

ORATIO.

Oratio deuota vincit Inuincibilem, & ligat Omnipotentem. Rub. ad dec. 262. num. 256.
Oratio vna, & eadem non debet habere repugnantiam, abſurditatem, correctionem, & diuerſitatem, deciſ. 210. num. 2.
Oratio ſi alias eſſet imperfecta, aut reſultaret perplexitas in diſpoſitione, verba neceſſaria ſuppleri debent, deciſion. 192. num. 12.

ORDO.

Ordo Teſtatoris in ſuccedendo fideicommiſſo ab eo traditus ſeruari debet, deciſ. 136. num. 16.
Ordinis traditi, & acceptatio quando non cauſet liberationem. Rub. ad deciſ. 81. numer. 160.
Ordo naturæ, & legis peruerteretur ſi virtutis damnum, & pœnam, dolo, lucrum, & præmium daret. Rub. ad dec. 16. num. 183.
Ordo ſcripturæ in materia antiquitatis multum attenditur, deciſ. 92. num. 28.
Ordo ſcribentis non probatur ex quo epiſtola fuerit reperta penes eum, cui dirigitur, cum potuiſſet ſine illius mandato ad eum peruenire, deciſ. 57. num. 15.

ORDINARIVS.

Ordinarij præiudicium non poteſt conſiderari in beneficijs regularium, quæ ante ſæcularizzationem ad ipſos reſpectu collationis non ſpectabant, deciſ. 204. num. 18.
Ordinarius diſpenſans vigore licentiæ Papæ non efficit matrimonium valere vt prius, & ex tunc, ſed ex nunc quia nouus requiritur conſenſus, dec. 107. num. 3.
ab Ordinario in beneficijs collatiuis non eſt expectanda confirmatio, dec. 11. num. 7.
Ordinarij atteſtationi ſtandum eſt, quia præſumitur notitia ſubditorum, deciſ. 114. num. 6.
Ordinarij confirmatio expectari non debet in beneficij collatiuis, dec. 11. num. 7.
Ordinario valde defertur circa qualitates Eccleſiæ ſuæ Diœceſis, dec. 71. num. 4.
Ordinarius non poteſt diſponere de beneficijs ſæcularizzatis Papæ reſeruatis per verba ampliſſima, deciſion. 204. num. 24.
Ordinarius habet intentionem fundatam ſuper collatione beneficiorum ſuæ Diœceſis, deciſ. 15. num. 1.
Fallit quando conſtat ius conferendi, vel præſentandi ad alium ſpectare, ibidem num. 2.
Vide in verbo Epiſcopus.

P

PACTVM.

PACTVM appoſitum in limine contractus dicitur pars pretij, deciſ. 247. num. 5.
Pactum quod pecunia inueſtiri debeat pro ſecuritate mulieris, non fundum dotalem, ſed ſimplicem hypothecam inducit, deciſ. 41. num. 19.
Intellige vbi ſimpliciter fuit dictum quod ſtaret pro ſecuritate, ſecus ſi pro fundo dotali, ibid. num. 15.
Pactum reſeruationis dominij videtur repugnare naturæ contractus emptionis, & venditionis, deciſ. 128. num. 8.
Pactum de lucro dotis initum poſt contractum matrimonium filijs primi matrimonij præiudicare non poteſt, deciſion. 110. num. 15.
Pactum nudum poteſt contineri in epiſtola, deciſ. 57. num. 6.
Pactum nudum poteſt declarari ex verbis nuncij, deciſion. 57. num. 6.
Pacta omnia in contractu promiſſa, qui non ſeruat, non dicitur ſeruare formam contractus, qui ex integritate conſiſtit. Rub. ad deciſ. 81. num. 35.
Pacta ſunt ſtrictè interpretanda, deciſ. 27. num. 8.
Pacta non extenduntur de vno caſu ad alium, ibidem num. 8.
Pactum reſeruationis dominij ſi eſt conceptum perpetuò non valet, ſecus ſi temporaliter, donec pretium ſoluatur, deciſ. 128. num. 9. & ſeqq.
Pactum de renouando eſt quid diuerſum & ſeparatum à conceſſione ad tertiam generationem, deciſ. 39. num. 25.
Pacta appoſita in inueſtituris factis ab Eccleſia ante indultum Papæ non cenſentur ſublata per d. indultum, deciſion. 247. num. 7.
Pacta inter coninges ſtipulata omiſſa ſtatuti diſpoſitione ſeruari debet, deciſ. 102. num. 11.
Pacta inter coniuges ſtipulata ſuper lucro dotis ſeruari debent etiam ſi eſſent inæqualia, ibid. num. 12.
Pacta quod emphyteuſi finita liceat Domino rem pro ſe retinere, vel cuicumque concedere tribuat ne facultatem inueſtiendi extraneum, vbi latè de varijs formulis huiuſmodi pacti, deciſ. 45. num. 15. & ſeqq.
Pactum quod pretium fundi dotalis conuertatur in alium fundum dotalem, facit rem emptam eſſe fundum dotalem, deciſ. 91. num. 5.
Pactum reſeruationis dominij operatur illud idem, quod ius commune diſponit, deciſ. 128. num. 6.
Pactum, quod finita emphyteuſi illa ad Dominum reuertatur eſt de ſui natura, & emphyteuſi ineſt, deciſ. 45. num. 9.
Pactum quod emphyteuſi finita res ad Dominum redeat, tollit dubitationem, quod ille ſi velit poſſit pro ſe retinere, deciſ. 45. num. 12.
Pactum ſuper reſtitutione pecuniæ factum eodem tempore quo fuit ſoluta, non præſumitur, ſed probari debet, dec. 154. n. 24.

Et

Et ex quibus illud excludatur, ibidem num. 24.
Pactum eſt nullum deficiente cauſa finali, deciſ. 34. num. 30.
Pactum factum in inueſtitura Eccleſiaſtica per directum Dominum manus Papæ ligare non poteſt, deciſ. 39. num. 26.
Pactum initum cum matre de ſuper lucranda dote, vel parte filijs primi matrimonij præiudicare non poteſt, deciſ. 110. num. 11.
Pactum appoſitum in conceſſione emphyteuſis bonorum Eccleſiæ de renouando illam finita tertia generatione eſt expreſsè irritatum à legibus. deciſ. 39. num. 3.
Pactorum natura eſt, vt tranſeant ad hæredes, quamuis de hæredibus nulla ſit facta mentio, deciſ. 102. num. 9.

P A P A.

Papæ appoſitio manus impedit inferiores ſe amplius in negotio ingerere, deciſ. 113. num. 3.
Papa ſi in ſæcularizatione beneficij regularis illud ſibi reſeruauit, iniuriam Ordinarijs feciſſe dici non poteſt, deciſ. 204. num. 20.
Papa habet fundatam intentionem ſuper iuriſdictione in toto eius Territorio, deciſ. 69. num. 9.
Papæ poteſtas in beneficialibus eſt ampliſſima, deciſ. 83. numer. 25.
Papa ſi ſibi aliquam Eccleſiam reſeruauit, eamque ſibi ſoli, ac Sedi Apoſtolicæ voluit eſſe ſubiectum, deciſ. 219. num. 1.
Certum eſt Eccleſiam prædictam eſſe exemptam à iuriſdictione Ordinarij, ibid. num. 3.
Papa præſumitur ſe conformare voluiſſe cum regulis Cancellariæ, deciſ. 204. num. 16.
Papa non præſumitur velle præiudicare Ordinarijs reſpectu beneficiorum vacantium in eorum quatuor menſibus, ibid. num. 16.
Papa ſi ſibi expreſsè aliquod beneficium reſeruauit, non intrat præſumptio, quod noluerit Epiſcopo præiudicare, ibidem num. 17.
Papa ſtatuta confirmans non cenſetur ea confirmare, quæ ſunt contra ſe ipſum, ibid. num. 30.
Papa concedens capitulo Ius conferendi non cenſetur præiudicare voluiſſe ſuis reſeruationibus, ibid. num. 31.
Papa vbi diſpenſat ſuper ſponſalibus inter conſanguineos contractis, non videtur habere ratum quod illicitè inter ipſos conſanguineos geſtum fuerat, deciſ. 107. num. 2. & 5.
Sed ſolùm Impertitur licentiam matrimonium contrahendi impedimento non obſtante, ibid. num. 5.
per Papam Eccleſia ſibi reſeruata, dicitur exempta, quamuis intra fines alicuius Diœceſis exiſteret, & de iure Epiſcopi nulla fuerit facta mentio. deciſ. 219. num. 4.
Papa non eſt veriſimile, quod voluerit conſulere publicæ vtilitati cum damno tertij, deciſ. 4. num. 5.
Papa non ſupplet defectum conſenſus etiam ſi apponat in confirmatione clauſulam ſolitam, ſupplentes omnes defectus formales, & ſubſtantiales. Rub. ad dec. 11. num. 11.
Papa quod poſſit eximere aliquem à decimis in præiudicium habentis priuilegium nefas eſt dubitare, deciſ. 47. num. 22.
Papa præſumitur habere ſcientiam illorum ad quos de iure communi ſpectat ius decimandi, ibid. num. 14.
Papa ſi voluit aliquod Monaſterium non niſi per Sedem Apoſtolicam excommunicari, & interdici poſſe, deciſion. 219. num. 5.
tale Monaſterium dicitur exemptum ab ordinaria iuriſdictione, ibid. num. 3.
Papa non ſupplet defectum conſenſus etiam ſi apponat in confirmatione clauſulam ſolitam, ſupplens omnes defectus formales, & ſubſtantiales. Rub. ad dec. 1. num. 11.
Papa non eſt veriſimile, quod in ſuis conceſſionibus feudalibus velit excludere proprium genus clericorum. Rub. ad deciſ. 262. num. 230.
Papa præſumitur circumuentus in gratia, quamuis motu proprio emanata, ſi tendit in præiudicium tertij, deciſion. 4. num. 1. & 2.
Papa diſpenſans ſuper matrimonio inter conſanguineos, non approbat quod eſt nullum, ſed ſolum dat facultatem contrahendi, deciſ. 107. num. 5.
Papa non eſt præſumendum quod per verba generalia voluerit ſibi tollere ius collationis, quod ſibi antea reſeruauerat, deciſ. 204. num. 25.
Papa eximendo aliquem à ſolutione decimarum ſi decimæ ſunt antiquæ præiudicat etiam exigenti illas ex priuilegio, dec. 47. num. 17. 19. & 30.
Et hoc etiam ſi in exemptione de priuilegio nulla fiat mentio, ibidem.
Dummodo tamen exemptionem conceſſerit à quibuſcumque decimis, etiam ad fauorem imperatorum impoſitis, ibidem num. 17. 20. 21.
Papa non poteſt me obligare ſine conſenſu meo. Rub. ad dec. 1. num. 11.
Papa ſi ipſi omittatur narratio reſidentiæ beneficij eam ſciendo, vel illud denegaſſet, vel difficilius conceſſiſſet, dec. 36. num. 8.
Papæ declarationi ſtandum eſt, deciſ. 10. num. 17.
Papa ſi litem inter compatronos ſciuiſſet, vel ſubrogationem gratioſam non conceſſiſſet, vel difficilius, deciſ. 178. num. 7.
Papa difficilè eſt quod voluerit præiudicare ſententiæ in iudicatum tranſactæ, deciſ. 178. num. 8. & ſeq.
Papa diſponere poteſt de bonis Eccleſiæ non obſtante, quod Prælatus inferior de illis bonis antea cum hypotheca ad fauorem alterius contraxiſſet, deciſ. 39. num. 28. & 29.
Papæ poteſtas in beneficialibus eſt ſuprema, dec. 44. num. 21.

P A R E N T E S.

Parentes admouentur, ne ponant omnia ſua bona in manibus filiorum cum magnum ſubeaut periculum. Rub. ad deciſ. 29. num. 71.
Refertur aurea ſententia Regis Salomonis in hac materia. Idem ad deciſ. 29. num. 72.
Caſus enarratur de quodam patre, qui duos filios deſponſauit, & vnam filiam omniaque bona eis in dotem dedit, qui poſtea eum ſpreuerunt, ibid. num. 73.
Sed pater poſtea, qui magis fuit callidus quam illi, eos pulchre feſellit, extorquendo ab eis, quid voluit, ibidem num. 75. & 76.
Parentelæ appellatione comprehenduntur agnati, & cognati vtriuſque ſexus, tam propriæ, quam extraneæ familiæ, deciſ. 255. num. 6.
Parentum votum naturali eſt, theſaurizare filijs. Rub. ad deciſ. 29. num. 43.
PARIA ſunt non eſſe, & non apparere, deciſ. 166. num. 72.
PAR cum paribus, veteri prouerbio facillimè congregantur. Rub. ad deciſ. 262. num. 69.
Paritas qualitatum in duabus perſonis moraliter inueniri non poteſt, deciſ. 244. num. 45.

P A R I T I O.

Paritio non dicitur perfecta donec aliquid ſupereſt adimplendum, deciſ. 143. num. 11.
Paritio ad effectum obtinendi abſolutionem à Cenſuris incurſis per inobedientiam mandati Rotalis dicitur ſufficiens, dec. 49. num. 4.
Quando per procuratorem ſpecialiter deputatum præſtatur omnis patientia pro executione illius cum impedimentorum ceſſatione, ibidem.
Quæ præſtatio patientiæ ſufficit, & ſi facta ſit poſt mortem collitigantis, ibid. num. 5. & 6.

P A R O C H V S.

Parochialitatis quaſi poſſeſſio probatur ex teſtibus deponentibus populum actus, & iura Parochialia in aliqua Eccleſia exercuiſſe, deciſ. 167. num. 1.
Parochus in contrahendo matrimonio debet eſſe præſens, non ſolum corporaliter, & phyſicè, ſed etiam moraliter, deciſ. 122. num. 4.
Parochus ſuper decimatione in Parochia priuatiuè ad Vicarium habet aſſiſtentiam iuris, deciſ. 161. num. 6.

P A R S.

Pars non admittitur ad probandum ſine cauſæ cognitione ſi maxima adſit inueriſimilitudo, deciſ. 60. num. 57. & 59.
Partes vnius rei dicuntur quæ ſimul iunctæ conſtituunt vnum totum, deciſ. 228. num. 36.
Partes ſi pro caſſo, & abrogato voluerunt inſtrumentum, ex illo executionem petere prohibentur, deciſ. 125. num. 7.
Partis confeſſio releuat Aduerſarium ab onere probandi, deciſ. 10. num. 1. & 2.

P A R T I T A.

Partitæ extractæ, ex libris priuatis conſeruatorum in magnis non probant, deciſ. 225. num. 9.
Partitæ ſemel approbatæ amplius impugnari non poſſunt niſi errorem, vel dolum interueniſſe probetur, deciſion. 220. num. 8.
Partitæ formiter extractæ ex libris Religionis Hieroſolymitanæ faciunt plenam fidem, deciſ. 140. num. 11.
Partitæ extractæ ex libris alicuius, quando probent contra conſocium, & etiam contra tertium, deciſ. 164. num. 4. & 5.
Et quid ſi fuerint extractæ poſt relaxatum mandatum, ibidem num. 6.
Partita, quæ non apparet deſcripta in libris, vel computis, vbi adnotari debeat, ex hoc dicitur probata non exiſtentia illius, deciſ. 260. num. 1.
Partita in tranſactione appoſita cum hoc, quod illa reuideri debeat, & melius diſcuti non poteſt dici, quod ſuper ea fuerit tranſactum, deciſ. 200. num. 2.
Partitæ in calculo poſitæ, vbi non ſunt connexæ, ſed diuiſionem recipiunt, poſſunt aliquæ acceptari, & aliæ reijci, deciſ. 30. num. 13.
Partitæ libri à diuerſis perſonis pro tempore exiſtentibus deſcriptæ, ex ipſa caracteris, & atramenti diuerſitate magis corroborantur, quam in aliquo earum minuatur fides, deciſ. 244. num. 25.
Partitæ ſemel extractæ non eſt neceſſarium, quod iterum ex-

trahantur, ſed ſat eſt illas confrontari, deciſ. 13. num. 10. & 11.
Partitæ extractæ ex libris mortuorum plenè probant ſi fuerunt recognitæ, deciſ. 178. num. 22.

PATER.

Pater dum eſt prodigus, refrenanda venit eius prodigalitas. Rub. ad deciſ. 29. num. 59.
Pater in bonis donatis filijs, & nepotibus conſequitur pleniſsimam, & ſimilem domino adminiſtrationem, deciſ. 150. num. 9.
Pater prodigus, & abutens ſubſtantia ſua, priuari poteſt adminiſtratione, vt filij alantur, & diuitiæ conſeruentur. Rub. ad deciſ. 29. num. 35.
Ergo multò magis poteſt ab eo tolli legitima, & aſsignari filijs, & hæc opinio eſt verior. Rub. ad deciſ. 29. num. 36. & 37.
Pater, dum dat omnia bona ſua in dotem filiabus, nihil relicto pro filijs, iſta dos vocatur inofficioſa. Rub. ad dec. 29. nu. 62.
Ideſt contra officium patris factum, cum priuauerit filios legitima ſua. Rub. ad deciſ. 29. num. 62.
Pater tenetur alere filium etiam diuitem ſi iure actionis alimenta præſtare debet, deciſ. 55. num. 9.
Pater diſponens ad fauorem filij contemplatione matrimonij non dicitur in mala fide, deciſ. 238. num. 8.
Pater poteſt bona propria inter filios inæqualiter diuidere ſalua tamen eorum legitima, deciſ. 238. num. 9.
Pater habet vſumfructum in bonis aduentitijs filij, deciſ. 238. num. 10.
Pater bona aduentitia filiorum poteſt ex iuſta, & vtili cauſa alienare ſine iudicis decreto, deciſ. 238. num. 11. & ſeq.
Pater ſi habeat maſculum, & fœminam, tunc linea filiorum incipit à maſculo, & linea fœminarum à filia. Rub. ad deciſ. 199. num. 173.
Pater ille eſt fatuus, qui tantum dat filijs ſuis, quod ipſum mendicare oportebit. Rub. ad dec. 29. num. 77.
Pater, quando dat filiæ totam ſuam ſubſtantiam in dotem, nihil relicto pro legitima filiorum, tunc de dote detrahitur legitima, ibidem num. 78.
Pater vocando filios, cenſetur quoque vocaſſe filias. Rub. ad deciſ. 199. num. 72.
Patris voluntas poſt teſtamentum etiam circa filiorum educationem ſi in diſpoſitionem non tranſiuit nihil facit, deciſ. 271. num. 5.
Pater licet filios habentes aliundè alere non teneatur, tamen poteſt pro filijs alimenta ſtipulari ab alio, qui alimenta præſtare tenetur etiam, quod filij habeant aliundè, deciſ. 55. num. 4.
Pater fœminas cum maſculis inſtituens dicitur voluiſſe à ſtatuto fœminarum excluſiuo recedere. deciſ. 183. num. 6.
Pater habet vſumfructum in bonis aduentitijs filij, ſeu filio quæſitis, deciſ. 102. num. 14.
Limita in bonis filij emancipati, quod tamen intellige, deciſ. 102. num. 15.
Pater diſſipando bona propria in fraudem legitimæ filiorum, quid in eo conſideretur. Rub. ad deciſ. 29. num. 41.
Patres vt diuites relinquant filios maſculos, multoties ſolent defraudare fœminas propria portione, ibid. num. 65.
Refertur notabilis caſus, in quo, pater qui voluit ſolum filium diuitem facere, & filias excludere, vltus eſt ipſe ſeſe, ibidem num. 66. & 69.
Pater poteſt vni ex filiabus maiorem dotem conſtituere, quàm alteri dederit, nec illa, quæ habuit minorem dotem poſt agere ad ſupplementum, ibid. num. 20.
Pater filio prædilecto plus quam alijs poteſt relinquere, dummodo tamen alijs legitimam ſeruet, ibid. num. 16.
Pater reſeruata filijs legitima, diſponere poteſt ad libitum de ſuis bonis etiam in extraneos, imò omnia bona proijcere in Mare, ibid. num. 19.
Pater, ſi diſſipet bona ſua in vita, cogi non poteſt, nec officio Iudicis, ad aſſignandam filijs legitimam, ibid. num. 54.
Pater quando dicatur ſoluere pro filio ex cauſa neceſſaria, quando ex voluntaria ad hoc vt ſolutum debeat imputari in legitimam, deciſ. 242. num. 5.
Pater poteſt prohibere legitimam, ſi relinquit in arbitrio filij, vel totam hæreditatem, vel ſolam legitimam conſequi, deciſ. 74. num. 8.
Pater inſtituendo filium in aliquo dicitur agnoſcere illum habere iura ſuitatis, & quomodo, deciſ. 35. num. 32.
Pater reſtando inter liberos, & relinquendo vni minus legitima, titulo tamen inſtitutionis, non ex hoc rumpitur teſtamentum, ſed ille agit ad ſupplementum. Rub. ad deciſ. 29. num. 21.
Pater pro exoneratione ſuæ conſcientiæ tenetur filios naturales alere, deciſ. 167. num. 23.
Pater non adeò effrenatè poteſt diſponere de rebus ſuis, vt ſit ſine freno. Rub. ad deciſ. 29. num. 28.
Pater in præiudicium legitimæ filiorum non poteſt diſſipare bona ſua, eis malè vtendo, veluti donando, ludendo, &c. Rub. ad deciſ. 29. num. 30.
Pater diſſipando ſubſtantiam ſuam eaque malè vtendo, præſumitur fraudolenter id facere, vnde ex eiuſdem bonis eſt aſſignanda filijs legitima, ibid. num. 31.
Pater grauatus reſtituere hæreditatem filijs poſt mortem, ſi ea abutatur quid ſit faciendum, ibid. num. 32.
Patrum commune votum eſt, magis diligere maſculos, quàm fœminas, illoſque diuites relinquere ſolent, ibid. num. 63.
Pater poteſt donare vni filiorum totum patrimonium, reſeruata tamen cæteris legitimam ſuam, ibid. num. 18.
Pater in re propria filiorum illis præiudicare nequit, deciſ. 179. num. 21.
Pater diſponendo de rebus ſuis ad libitum, filij non poſſunt de eo conqueri. Rub. ad deciſ. 29. num. 22.
Pater non debet facere vnum filium legitimum, & alium baſtardum. Rub. ad deciſ. 29. num. 2.
Pater, dum prodigaliter viuit, diſſipando bona ſua, magnum præiudicium infert filijs in legitima, ibid. num. 48.
Pater, ſi filiæ, vel filiabus aſſignet in dotem omnem ſubſtantiam ſuam, defraudando filios legitima ſua, quid ſit faciendum, ibid. num. 61.
Pater poteſt conſtituere fideicommiſſum reciprocum in dote filiæ, deciſ. 55. num. 18. & ſeq.
PATIENS, & tacens in iudicio ſibi præiudicat agendo, ſecus ſi eſt reus, deciſ. 19. num. 8.
PATRIA poteſtate durante inter patrem & filium neque actio, vel obligatio naſci poteſt, deciſ. 111. num. 22.
PATRIMONIVM vniuſ licet diuidatur ad effectum ſuccedendi non tamen inducitur diſtractio obligationis ſoluendi æris alieni, deciſ. 228. num. 33.
Nec tollitur creditoribus ius eligendi in quo forè velint debitorem conuenire, & eligendi vnam rem ex pluribus hypothecatis, ibid. num. 34.
PATRONVS poteſt defendere iuſpatronatus ſuæ Eccleſiæ abſque ea, deciſ. 264. num. 16.

PATROCINIVM.

Patrocinium potentioris, quis aduocans in lite, perdet litem, ſecus verò, ſi æquè potentis auxilium imploret. Rub. ad deciſ. 131. num. 344.
Patrocinium potentioris implorans ideò perdit litem, quia Lex ſuſpicatur, litigantes, id facere, vt inferat terrorem aduerſario. Rub. ad deciſ. 131. num. 346.
Quæ ratio ceſſat, quando aduocatur patrocinium æquè potentis, & quare, ibid. num. 347.
Patrocinium familiaris potentiorum procurans dum litigat intrat, quoque diſpoſitio l. 1. C. ne liceat potent. ibid. num. 335.

PAVLVS.

Paulus Apoſtolus dum aliquem CHRISTO lucrifacere ſatagebat, ſe illi ſimilem facere procurabat. Rub. ad deciſ. 262. num. 17.
Paulus Apoſt. cum Iudæis faciebat ſe Iudæum, & cum ægrotis faciebat, ſe ægrotum, & quare, ibid. num. 18.
Paulus V. Pontifex Maximus Iuſtitiæ zelo ardebat. Rub. ad deciſ. 16. num. 224. 226. & 227.
PAVPERES, dum ſe fingunt diuites, ex hac ſimulatione ſunt pauperiores, ibid. num. 173.
PAVPERIOR fieri non dicitur, qui nihil acquirit, deciſ. 204. num. 22.
PAVPERTAS eſt qualitas naturaliter inſita, & ideò facilè præſumitur, deciſ. 124. num. 7.
Amplia fortius in muliere nupta, ibidem.

PAX.

à Pace omnia bona, tamquam à propria fonte, emanant. Rub. ad deciſ. 29. num. 5.
Pax & Bellum ſunt contraria. Rub. ad deciſ. 131. num. 184.
Pax eſt Belli finis, ibid. num. 184. & ſeq.
Pax, eſt præmium exacti belli, ibid. num. 184.
PECCATVM tacendi, loquendo purgatur, & è contra. Rub. ad deciſ. 16. num. 177.
Peccatum omne, blaſphemia eſt leuior. Rub. ad deciſ. 16. n. 157.

PECVNIA.

Pecuniam, ſi quis probauerit ad alicuius manus perueniſſe, dicitur probatum factum locupletiorem, niſi iſte probauerit conſumptionem. Rub. ad deciſ. 81. num. 122.
Contraria tamen opinio eſſe verior, ibid. num. 123.
Pecuniam tradentes Minoribus, vel mulieribus vigili oculo ſtent, in obſeruandis omnes ſolemnitates, ne putando alios decipere, ipſi decipiantur. Rub. ad deciſ. 81. num. 161. 162. & ſeq.
Et præſertim id caueant, qui pecuniarum non ſunt domini, ſed ſerui, & alique contra auaros habes, ibidem num. 165. 166. & 167.
Pecunia per creditores exacta cum obligatione de eam reſtituendo prioribus, & potioribus dicitur extare, deciſ. 199. num. 17.
Pecunia non parit fructus, dec. 232. num. 1.
Pecuniæ receptæ à procuratore dicuntur tranſire in dominium & poſſeſſionem Domini, non autem procuratoris, deciſ. 154. num. 13.

Pecunia, licet probetur ad aliquem deueniſſe, inde non ſequitur probatio locupletationis, quia potuit diſſipare. Rub. ad deciſ. 81. num. 129.
Pecuniam, quis conſumpſit in proprios, vſus ergo locupletatus fuit, non eſt bona conſequentia, quia potuit viuere ſplendidius, ibid. num. 130.
Pecuniæ perdendæ ſunt propter fratres, & amicum, ſecundum Salomonem. Rub. ad deciſ. 262. num. 76.
Pecunia citra vitium vſuræ nullos pariit fructus, deciſ. 64. num. 13.
Pecunia dicitur extare, ſi extent bona de dicta pecunia empta. Rub. ad deciſ. 81. num. 97.
Pecunia effectualiter alicui ſoluta tranſit in dominium recipientis, quamuis penes ipſum modico tempore remanſerit, & ex alia cauſa retroſoluatur ſoluenti, deciſ. 213. num. 11.
Pecunia vnius, tantum valet, quantum pecunia alterius. Rub. ad deciſ. 131. num. 122.
Pecunia ſoluta poſteriori creditori non dicitur poſſe per anteriorem creditori auocari, quia pecunia non dicitur extare ad effectum repetendi. Rub. ad deciſ. 29. num. 125.
Pecunia numerata realiter, licet requiratur in conſtitutione cenſus, tamen ſatiſfit per dationem cedulæ banchatiæ. Rub. ad deciſ. 81. num. 157.

PENSIO.

Penſio eſt ſoluenda etiam pendente iudicio ſuper illius validitate, deciſ. 25. num. 1.
Penſio ſolui debet à poſſeſſore beneficij penſione grauati, deciſ. 225. num. 8.
Penſio non reſeruata pro alimentis admittit compenſationem, deciſ. 225. num. 2.
Penſio remanet extincta per regreſſum obtentum à primęuo titulati, deciſ. 215. num. 1.
Contrarium quod per regreſſum non extinguatur penſio, ſed ſolum ex eo reſultet exceptio defectus cauſæ in obligato penſionem ſoluere, ibidem num. 2. intellige vt num. ſeq.
in Penſionis materia non fit remiſſio ad exeguitatem fructuum, deciſ. 215. num. 7.
Penſionem, ſeu annuam præſtationem petens aduerſus beneficij poſſeſſorem, qui illius oneri non conſenſit quid probare teneatur, deciſ. 246. num. 1.
Penſionem petens aduerſus beneficij poſſeſſorem, qui illius oneri non conſenſit quid ſit probandum, deciſ. 210. num. 11.
PENSIONARIVS non tenetur verificare clauſulam *dummodo remaneant centum pro Rectore*, quando Rector ſe obligauit in forma Cameræ ad ſolutionem penſionis, deciſ. 25. numer. 5.
Penſionario quando incumbat onus probandi valorem narratum de Beneficio, deciſ. 33. num. 5.

PERITVS.

Periti antequam referant iurare debent, deciſ. 52. num. 4.
Peritus electus ad faciendum actum præſentibus, vel abſentibus dicitur habere facultatem illud faciendi parte abſente, & non citata, deciſ. 158. num. 5.
Periti ſi quid agunt præſentibus partibus tales actus ſubſtinentur etiam ſi ex eorum facultate illi fieri non potuiſſent, deciſ. 95. num. 4.
Peritus poteſt implere munus ſibi commiſſum etiam parte abſente & non citata, ſi fuit illi conceſſa facultas, deciſ. 234. num. 7.
Peritus facultatem ſibi conceſſam excedere non poteſt, deciſ. 158. num. 1.
Peritus non dicitur excedere facultatem ſibi conceſſam ea faciendo quę neceſſario debent præcedere ad peragendum id ad quod fuit deputatus, deciſ. 158. num. 2.
Periti electi ad menſurandum, & æſtimandum, ſi terminant dicuntur excedere facultate ipſis tarditas, deciſ. 95. num. 2. & 4.
PERIVRII reatus non tranſit in hæredes, deciſ. 63. num. 37.
Periurijs, mendacijs, ac curialibus verbis, non eſt credendum, ne quis decipiatur. Rub. ad deciſ. 16. num. 179.
PERMISSVM ad tempus poſt illud cenſetur prohibitum, deciſ. 16. num. 10.

PERMVTATIO.

Permutatio fieri ſolet multoties propter affectionem, quam quis habet ad rem permutandam. Rub. ad deciſ. 131. num. 155.
Permutata res cum alia fideicommiſſo ſubiecta, & ipſa fideicommiſſaria efficitur, eiuſque fideicommiſſarijs acceſcit, deciſ. 302. num. 14.
Permutatio beneficij facta irrequiſito patrono non illi præiudicat, deciſ. 248. num. 8.
in Permutatione non intrat diſpoſitio l. fin. C. de iur. emphyt. Rub. ad deciſ. 131. num. 120.

PERSONA.

Perſonæ Eccleſiaſticæ in fauorabilibus gaudent beneficio ſtatutorum, deciſ. 251. num. 8.
Perſona loquentis nunquam venit in generali ſermone, deciſ. 204. num. 29.
à Perſonis intereſſatis, & ſuſpectis enunciatiuæ, & emanatæ ſatis probant quando recipiunt fomentum ab actu in quo fuerunt enunciatiuæ, deciſ. 140. num. 8.
Perſona repræſentata attenditur, non autem eius qui actum gerit, deciſ. 38. num. 6. & vid. ſup. num. 1. & ſeq.
Perſonalia, ea, quæ ſunt, non poſſunt tranſire in ſingularem ſucceſſorem, titulo donationis. Rub. ad deciſ. 131. num. 40.
PERTINENTIA iuriſpatronatus leuioribus probatur probationibus, quoties de illius exiſtentia non dubitatur, deciſ. 74. num. 3.
Pertinentiarum appellatione ſolum veniunt ea quæ de iure aut conſuetudine ſunt ad vſum rei deſtinatæ, deciſ. 71. numer. 16.

PETITIO.

Petitio hæreditatis non datur contra poſſidentem titulo, deciſ. 263. num. 1.
Amplia etiam quod poſſeſſor habeat titulum à non habente titulum, ibid. num. 2.
Item amplia etiamſi titulus & poſſeſſio fuerit acquiſita poſt obitum illius de cuius hæreditate agitur dummodo non adſit fraus, ibidem num. 3.
Petitio Equitis Hieroſolymitani de commenda, ſi eſt conditionalis non dicitur legitima fortiùs ſi fuerit acquiſitum ius per alium Equitem ſtante petitione anteriori, deciſ. 152. num. 4. & 5.
Petitio de commenda facta ab Equite Hieroſolymitano quatenus alij ſint incapaces non eſt conditionalis, deciſ. 152. num. 27. & 28.
PETITORII ſuſpenſio tacitè reuocatur per productionem iurium concernentium petitorium & præiudicium ſuper petitorio proſecutum, deciſ. 264. num. 18.
PETRVS Apoſtolus, quando fuit liberatus à carcere tam miraculoſe, non poterat ſibi perſuadere quis eſſet eius liberator. Rub. ad deciſ. 262. num. 114. & 116.
Sed poſtquam Angelus ab eo diſceſſit nihil ab eo petendo, cognouit illum eſſe vere Angelum Dei, ibid. num. 116. & quare num. 117. & 118.

PHILOSOPHVS.

Philoſophus quidam, cum petijſſet ab Imp. immunitatem à ſolutione onerum, quid turbata fronte ei reſpondit Imperator. Rub. ad deciſ. 131. num. 264.
ex Philoſophiæ profeſſione, quis tenetur pecuniam ſpernere, & non amplecti. Rub. ad deciſ. 131. num. 265.
Philoſophus non poteſt dici, qui vincitur ab auaritia, ibidem num. 266. & 268.
Philoſophus, vt quis poſſit dici, non ſufficit habere barbam, & pallium philoſophicum, ibid. num. 269.
PIETAS paterna abſcondi non poteſt, deciſ. 167. num. 19.
PIGNVS & hypotheca non eſt titulus habilis ad fructus acquirendos, deciſ. 232. num. 8.
PIVS V. Pontifex verè Maximus, ſtatuit vt contra doloſos fallitos, non ſecus ac contra graſſatores, ſemota pietate, irrueretur eadem pœna, & ſupplicio. Rub. ad deciſ. 16. num. 166. & 167.

PLANTA.

Planta ſeruatis ſeruandis à Iudice confecta plenè probat. Amplia ſi fuerit facta ſuper loco, & in Iudicis præſentia, deciſ. 52. num. 1. & 2.
Planta facta à peritis concorditer electis plenè probat, ibidem num. 3.
Plantæ prædij controuerſi ſtandum eſt in verificatione confinium, deciſ. 101. num. 10.
Planta impreſſa ante motam litem, ſicque tempore non ſuſpecto, & quæ fuit à teſtibus approbata probat in materia confinium, deciſ. 286. num. 4.
Planta impreſſa etiam ante litem motam inſeruit pro adminiculo, deciſ. 285. num. 10.
Amplia, & fortius ſi teſtes formiter examinati illam approbent, ibid. num. 11.
Planta facta præſentibus partibus, eiſque non reclamantibus, probat, deciſ. 52. num. 5.
POENA vnius, multorum eſt metus. Rub. ad deciſ. 16. num. 104.

PONTIFEX.

Summus Pontifex concurrit in poteſtate, & iuriſdictione cum omnibus Prælatis inferioribus, deciſ. 39. num. 31.
Summus Pontifex eſt abſolutus Dominus non Adminiſtrator ſimplex rerum Eccleſiæ, deciſ. 39. num. 32.
Et ideò poteſt vendere bona Eccleſiæ vti ſua, & vti Dominus non tamquam Adminiſtrator, ibid. num. 33.
Pontifex non intendit per ſuam collationem præiudicare canonicè electis, vel præſentatis, nec eis tollere ius quæſitum, deciſ. 36. num. 9.
Pontifex non intendit præiudicare tertio, deciſ. 8. num. 2.
Pontifex regulariter non cenſetur ſtatum Eccleſiæ velle alterare, deciſ. 239. num. 21.
Pontifex ſi ius tertij ſciuiſſet, vel non derogaſſet, vel non ita faciliter, deciſ. 4. num. 3.

Pontificale eſt liber authenticus, dec. 6. num. 2.
Pontificis intentio deficit in gratia ſubreptitia, dec. 54. num. 12. 14. & ſeq.
Pontifex ſi ſciuiſſet ea, quæ ſibi narrantur non eſſe vera, vtique gratiam non conceſſiſſet, dec. 56. num. 13.
Pontifex facilius tollit contractus initos inter ipſum, & alios, quàm inter duos extraneos, dec. 4. num. 6.
Pontifex concurrendo cum alijs inferioribus Prælatis poteſt omnia bona Eccleſiarum concedere in feudum & emphyteuſim, dec. 39. num. 34. vide ſupra in verb. Papa.
PORTIONIS bonorum appellatione venit etiam vſusfructus, dec. 119. num. 26.
PORTIONARIVS quando ad diſtributiones quotidianas poſſit agere nomine portionatus, & non proprio, dec. 24. num. 12. & 13.
POSITIONES datæ à procuratore ſine ſpeciali mandato ad ſic ponendum nihil probant, dec. 245. num. 40.

POSSESSIO.

Poſſeſſio continuata requiritum ad effectum præſcriptionis, dec. 238. num. 12.
Poſſeſſio plenè dicitur probata ex inſtrumento adeptionis illius, dec. 63. num. 3.
Poſſeſſio capta contra formam conſtitutionis Pontificis noo eſt manutenibilis, dec. 252. num. 3.
Poſſeſſio beneficij à defuncto habita probatur per teſtes aſſerentes vidiſſe factores defoncti recollegiſſe beneficij fructus, & defunctum tentum fuiſſe vti illius poſseſſorem, dec. 44. num. 2.
Poſſeſſio ſemel probata ſemper continuata præſumitur donec de contrario doceatur, ibid. num. 3.
Poſſeſſio capta nomine Cameræ non aliud ius tribuit illius commiſſario quoniam nudum miniſterium, deciſ. 83. numer. 11.
Poſseſſio iure familiaritatis dicitur, ſi quis alicui ſeruiendo eius domum inhabitauit, dec. 63. num. 6.
Poſſeſſio iure familiaritatis non eſt manutenibilis, ibid.
Poſſeſſionis traditio, quæ fit per clauſulam conſtituti, non dicitur vera, & perfecta traditio. Rub. ad deciſion. 131. numer. 291.
Poſſeſſione quis priuatur ex Iudicis mandato abſque alia electione, dec. 88. num. 3.
Poſſeſſio capta cum clauſula, *ſine præiudicio tertij*, ſuffragatur dummodo non probetur alium tunc temporis poſſediſſe, dec. 300. num. 5. & 6.
Poſſeſſionis cauſam ſibi etiam abſque noua appræhenſione mutare poteſt reſignatatius, qui obtinuit reſtitutionem in integrum aduerſus non publicatam reſignationem, deciſ. 252. numer. 20.
Poſſeſſio ſemel probata ſemper continuata præſumitur etiam ad effectum manutentionis, dec. 77. num. 3.
Poſſeſſionis traditio facienda, ſupponit poſſeſſionem in tradente. Rub. ad dec. 131. num. 300.
Poſſeſſio momentanea intelligitur mera poſseſſio, deciſ. 233. num. 4.
Poſſeſſio probatur ex inſtrumento apprehenſionis illius, deciſ. 300. num. 1.
Poſſeſſio anterior ſine titulo præfertur poſteriori titulatæ ad effectum manutentionis cum nudum factum attendatur nec requiratur titulus, dec. 230. num. 14.
Poſſeſſio ciuilis etiam naturali amiſsa animo retinetur, dec. 302. num. 6.
Poſſeſſio poſterior de beneficio vigore vnionis non eſt manutenenda in concurſu anterioris, dec. 300. num. 8.
Imò debet prius diſcuti de viribus vnionis, ibidem.
Poſseſſio anterior non titulata præfertur poſteriori titulatæ in Iudicio manutentionis, dec. 300. num. 9.
Poſecſſio ſemel probata præſumitur continuata vſque ad mortem, dec. 89. num. 5.
Amplia etiam fauore eius qui poſſeſſionem tempore mortis probare debet, ibid.
Poſſeſſio capta poſt inhibitionem Rotalem præſentatam eſt attentata, & non habenda in conſideratione, deciſ. 230. num. 10.
Poſseſſio Eccleſiæ, quando acquiritur cenſetur adepta etiam poſseſſio bonorum, & iurium ipſius Eccleſiæ, deciſ. 9. num. 10.
Sed iſta concluſio non habet locum, quando quis medio tempore accepit poſseſſionem naturalem, ibidem num. 11. declara vt hic.
Poſseſsio vt dicatur interrupta requiritur, vel in illa, vel in illius fructibus perturbatio, dec. 305. num. 7.
Poſseſsionis continuatio præſumitur non alio docto in contrarium, dec. 258. num. 4.
Poſseſsionem alterius aduerſus alium, qui & ipſe poſsidere prætendit quis poſsit allegare, dec. 258. num. 5.
Poſseſsio Abbatis exercendi iuriſdictionem contra Epiſcopum non releuat niſi probata immemorabili, & per ſententiam in iudicatum tranſacta canonizata, deciſ. 127. num. 6. & 7.
Poſseſſio capta vigore exequutorialium Rotæ abſque intimatione, & reproductione illarum, & non ſeruatis quatuor terminis eſt attentata, dec. 151. num. 1.
Fallit data ſcientia in aduerſario relaxationis dictorum exequutorialium & non impediente poſseſſionem, quia cenſetur illi conſenſiſse, ibid. num. 4.
Poſseſſio dicitur verbis translata, & non facto per clauſulam, conſtituti. Rub. ad dec. 131. num. 296.
Poſſeſſio poſterior præſumitur clandeſtina, & turbatiua, ideò non manutenenda, dec. 23. num. 2.
Poſseſſio capta ſuper vna parte cum dictione taxatiua tantùm reſeruat alias partes, dec. 230. num. 3.
Amplia ſtante clauſula, *& non alias*, quæ reſtringit poſseſſionem alias partes excludendo, ibid. num. 4.
à Poſſeſſione remouere poſseſſorem, non eſt res, ita facilis. Rub. ad dec. 131. num. 226.
Poſſeſſio continuata vſque ad tempus motæ litis requiritur pro obtinenda manutentione, dec. 145. num. 1.
Poſſeſſio capta vigore executorialium, illis non intimatis, vel non reproductis, nec ſeruatis quatuor terminis dicitur attentata, dec. 206. num. 1.
Intellige ſi adeſt contradictor, & quod contradicat, alias etiam ſi exequutoriales non reproducantur, nec termini ſeruentur ſententia non dicitur attentata, ibid. num. 2.
Poſſeſſio anterior in concurſu poſterioris manuteneri debet, deciſ. 214. num. 3.
Amplia quamuis iunior eſset titulata, & antiqua careret titulo, ibidem.
Poſſeſſio alicuius probatur ex ſententia contra ipſum lata, in qua aduerſario immiſſio conceditur, dec. 302. num. 1.
Poſſeſſio præſumitur continuata vſque ad mortem dum probatur poſseſſionis adeptio, dec. 148. num. 7.
ad Poſseſſionem reintegratio conceditur debitori, poſtquam creditor eſt ſatisfactus, dec. 6. num. 1.
Poſſeſſio vnius rei non poteſt eodem tempore eſse penes duos, dec. 205. num. 3.
Poſſeſſio anterior manuteneri debet, dec. 253. num. 1.
Poſſeſſionis inſtrumentum licet aliquam patiatur difficultatem, ex ſubſecutis exactionibus corroratum remanet, deciſ. 253. num. 2.
Poſſeſſio capta in vim ſententiæ ſuſpenditur per appellationem, dec. 245. num. 12.
Poſſeſſio alicuius remanet nulla ex defecto citationis, ſi alius in poſseſſione reperitur, dec. 252. num. 9. & 17.
Poſſeſſio attentata eſt ſequeſtranda, dec. 268. num. 1.
Poſſeſſio ſola non ſufficit, vt aliquis dicatur Baro, etiam quod dominium incidenter deducatur, deciſion. 258. numer. 15.
Poſſeſſio ſola non ſufficit etiam ad effectum attentatorum, vbi agitur de rebus, quæ iure communi poſſideri non poſſunt, dec. 258. num. 16.
Poſſeſſio beneficij capta poſt nouem menſes à die datæ litterarum Apoſtolicarum an ſuffragatur, dec. 252. num. 1.
Poſſeſſio capta nomine Cameræ ſuffragatur prouiſo Apoſtolico, dec. 83. num. 11.
Poſſeſſio probatur ex teſtibus, qui de illa optimam ſcientiam habent, dec. 205. num. 12.
Poſſeſſio nouiter capta non impedit quin primus poſseſsor non ſit in ſua anteriori poſſeſſione manutenendus, deciſ. 206. num. 8.
Poſſeſſio immemorabilis ſuper perceptione decimarum quomodo probetur per teſtes, & quomodo deponere debeant, dec. 283. num. 1.
Poſſeſſio capta non citato reſignatario nullius eſt momenti etiam quod ille reſignationem non publicauerit, dec. 252. num. 16. & ſup. num. 9.
Poſſeſſio debitoris probatur per executiones factas ſuper illius bonis ad inſtantiam eius creditorum, deciſion. 30. numer. 3.
Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſobſtentatione litis, ibidem num. 4.
Amplia etiam in iudicio Saluiani, ibid.
Poſſeſſio donatoris poſt donationem dicitur vehemens coniectura ad probationem ſimulationis, deciſion. 63. num. 25. & ſeqq.
Poſſeſſio à præcedenti titulo regulatur, dec. 63. num. 39.
Poſſeſſio beneficij quam habebat defunctus transfertur io ſubrogatum in illius iura, deciſ. 83. num. 2.
Poſſeſſionem alterius partis probat confeſſio facta in præcibus, dec. 83. num. 3.
Poſſeſſio dicitur extincta per obitum beneficiati, dec. 44. num. 11.
Poſſeſſionem probare non ſufficit, vbi vis non in poſſeſſione, ſed in qualitate illius conſiſtit, dec. 67. num. 17.
Poſſeſſio bonorum paternorum, eorumque diuiſio facta inter fratres probat ipſos eſse legitimos, dec. 112. num. 22.

Poſ-

Poſſeſſione capta nomine Cameræ, prouiſus Apoſtolicus non debet amplius poſſeſſionem Cameræ, ſed tantum à Commiſſario Cameræ ceſſionem, obtinere, deciſ. 83. num. 13.
Poſſeſſio ciuilis, quæ eſt penes Eccleſiam, & ſic penes portionatum admittitur ſi portionarius per decennium tacuerit, deciſ. 24. num. 5.
Poſſeſſio ciuilis, quæ etiam per decennium admittitur intelligitur ſi alius medio tempore non poſſedit, deciſ. 24. num. 6.
Poſſeſſio non poteſt eſſe penes duos, deciſ. 9. num. 12.
Poſſeſſio vniuerſalis probata ad fauorem omnium ſuffragatur etiam alijs particularibus, deciſ. 21. num. 3.
Poſſeſſio probatur ex expulſione actuali decreta in ſententia, deciſ. 145. num. 3.
Poſſeſſio bonorum paternorum communiter à filijs retenta probat fraternitatem inter ipſos, deciſ. 112. num. 18.
Poſſeſſio alicuius ſola non ſufficit vt ille non exhibito regio titulo dicatur Baro, deciſ. 258. num. 13.
Poſſeſſio defuncti probatur ea præcibus ab hærede granato porrectis, in quibus petit licentiam de alienando bona fideicommiſſi, deciſ. 89. num. 8. & 9.
Poſſeſſio eius, qui domum alicuius habitauit, pro illius ſeruitio, vti iure familiaritatis non habetur in conſideratione, deciſ. 90. num. 1.
Poſſeſſio pendet ab animo, deciſ. 161. num. 9.
Poſſeſſio capta per donatarium propria auctoritate ſuffragatur ſi ei fuit data facultas talem poſſeſſionem capiendi, deciſ. 174. num. 3.
Poſſeſſio alicuius rei quando ſumitur, cenſetur ſumpta, & omnium iurium ad rem ſpectantium, deciſ. 161. num. 16.
Poſſeſſio in actu negatiuo non incipit, niſi concurrat ſcientia, & patientia illius de cuius præiudicio agitur, deciſ. 31. numer. 2.
Poſſeſſor anterior eſt manutenendus, deciſ. 230. num. 1.
Poſſeſſio capta lite pendente eſt attentata, deciſ. 244. numer. 38.
Poſſeſſio ciuilis virtute clauſulæ conſtituti transferri poteſt in conſtitutarios, deciſ. 174. num. 7.
Poſſeſſio alicuius probatur ex confeſſione aduerſarij, qua petijt illum dimittere poſſeſſionem, deciſ. 214. num. 1.
Poſſeſſio Domini directi clara turbaretur, ſi ſubſiſteret concluſio, quod emphyteuſis donari poſſit irrequiſito Domino. Rub. ad deciſ. 131. num. 67.
Poſſeſſionem beneficij ad eum ſpectat tradere ad quem ſpectat collatio. deciſ. 11. num. 11.
Poſſeſſio capta poſt appellationem intra legitima tempora interpoſitam à vitio attentatorum ſaluari non poteſt, deciſ. 214. num. 8.
Poſſeſſionem ciuilem penes ſe retinuiſſe dicitur, qui in alium ſolum ius vtendi, & fruendi tranſtulit, deciſ. 174. num. 6.
Poſſeſſio iure familiaritatis non poteſt adaptari in habente titulum, quamuis nullum, vel dubium, deciſ. 238. num. 14. & ſeq.
Poſſeſſio fratris ſuper medietate bonorum dicitur iure familiaritatis. deciſ. 277. num. 9.
Poſſeſſio iure familiaritatis non ſuffragatur ad effectum immiſſionis, & manutentionis, deciſ. 277. num. 9.
Poſſeſſio capta poſt inhibitionem rotalem non eſt manutenibilis, deciſ. 253. num. 6.
Poſſeſſio bonorum defuncti probetur ne per aditionem ab hærede factam, deciſ. 144. num. 8.
Quaſi poſſeſſio morte poſſeſſoris extinguitur, nec tranſit ad ſucceſſores abſque noua apprehenſione, deciſ. 268. numer. 7.
Quaſi poſſeſſio iurium Parrochialium in maiori parte probata ſuffragatur in omnibus, deciſ. 77. num. 1.
Quaſi poſſeſſio præſentandi aliquorum de familia in iurepatronatu familiari ſuffragatur omnibus de eadem familia, deciſ. 70. num. 5.

POSSESSOR.

Poſſeſſor malæ fidei deſumptæ ea litis conteſtatione ſi aliquo colore poteſt ſubſtineri bona fides, non tenetur ad fructus qui percipi potuerunt, deciſ. 141. num. 3.
Poſſeſſor repellit forenſem actorem incapacem ratione ſtatuti ab acquiſitione bonorum quamuis bona ſemoto ſtatuto venirent actori indicanda, deciſ. 251. num. 3.
Poſſeſſor malæ fidei per conteſtationem litis, tenetur uedum ad fructus perceptos, ſed illos, qui veriſimiliter à vero Domino percipi potuiſſent, deciſ. 288. num. 6.
Tertius poſſeſſor, qui emit lite pendente conueniri poteſt ſine nouo proceſſu, & ex eadem ſententia. Quoties per creditorem fuit actum actione reali, deciſ. 193. num. 17.
Poſſeſſor animalium alterius ſi curauit abradi ſigna in illorum corpore impreſſa dicitur in mala fide, deciſ. 288. numer. 8.
Poſſeſſor Iudicis auctoritate, ritè & rectè procedentis immiſſus, acquirit naturalem, & ciuilem poſſeſſionem, deciſ. 170. num. 1.
Poſſeſſores, & detentores appellantur Beati. Rub. ad deciſ. 131. num. 226.
Poſſeſſor habet plus iuris in retinendo quam actor in agendo, ibid. num. 226.
Poſſeſſor non ſolum violentus, ſed etiam mala fidei tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum, & ad eos qui percipi potuerunt, dec. 142. num. 1.
Poſſeſſor bonæ fidei ea fructibus perceptis præſumitur factus locupletior, ſed contra. Rub. ad deciſion. 81. num. 135. & 136.
Angel. valde magnificat gloſ. in l. vtrum, ff. de petit hæred. dum ſentit, quem in dubio effici locupletiorem, ſed refutatur. Rub. ad dec. 81. num. 137.
Poſſeſſor qui rem habuit à debitore non poteſt excipere de iure creditorum illius & quando, dec. 89. num. 14.
Poſſeſſor bonæ fidei, qui fructus ea re perceptos conſumpſit, non præſumitur in dubio factus locupletior. Rub. ad dec. 81. num. 141.
Et ob id aſſerens contrarium tenetur, id probare.
Poſſeſſor domus ſtantibus locationibus præſumitur percepiſſe fructus ad ſummam locatam, dec. 6. num. 6. & ſeq.
Poſſeſſor, quando fuit malæ fidei, eſt condemnandus ad reſtitutionem fructuum vſque ab initio, & ſic non tantum à die malæ fidei, dec. 9. num. 2.
Poſſeſſor malæ fidei condemnatur vſque ab initio ad reſtitutionem fructuum, quando ſumus in interdicto retinendæ plenario, dec. 9. num. 3.
Poſſeſſores hæreditatis æquale intereſſe habentes, omnes debent citari, dec. 19. num. 20.
ad Poſſeſſorem quemlibet res tranſit cum ſuo onere. Rub. ad dec. 131. num. 378.

POSSESSORIVM.

Poſſeſſoria prouenientia à contractu inueſtituræ cum habeant annexam cauſam proprietatis appellationem admittunt, deciſ. 133. num. 14.
Quod fortius procedit quando principaliter in ſententia exprimitur contractus vti cauſa immiſſionis. ibidem num. 15.
In Poſſeſſorio ſi quis agit, & proceſſus ſuper petitorio fabricatur appellare debet vt ſibi non præiudicet, & quando, dec. 264. num. 13. & 14.

POSSIDENS.

Poſſidens de præſenti præſumitur etiam in præteritum poſſediſſe, ſi hoc ex aliqua ratione colligitur, dec. 202. num. 3.
Poſſidentis melior eſt conditio in pari cauſa, deciſ. 117. num. 2.
Poſſidere quis poteſt ex pluribus titulis, qui non ſunt incompatibiles inter ſe, dec. 252. num. 21.
Poſſediſſe in futurum præſumitur qui olim poſſedit, & voluntatem continuandæ poſſeſſionis habuiſſe præſumitur, dec. 77. num. 4.
Poſſidens de præſenti præſumitur etiam in præteritum poſſediſſe, ſi non docetur quod aliud medio tempore poſſederit, dec. 202. num. 4.
Poſſidet ſi quis hodie etiam olim poſſediſſe præſumitur, ſi & ille eo tempore erat Dominus. dec. 204. num. 5.
Poſſidet filius bona ſibi à patre donata iure proprio, non familiaritatis titulo, dec. 238. num. 14. & ſeq.
Poſſidens ex immemorabili poteſt allegare quemcunque titulum, dec. 80. num. 15.
Poſſidentis potioritas, & conditio melior ceſſat ſublata paritate cauſæ, dec. 117. num. 10.
Poſſidebat quis olim, ergo etiam hodie poſſidet, ſi alius hodie in poſſeſſione reperitur, argumentum non valet, dec. 177. num. 9.
Dolo deſiens poſſidere habetur pro poſſeſſore, & rei vindicatione poteſt conueniri, & regula iſta magna redolet æquitate. Rub. ad dec. 26. num. 31.
Poſſidens rem venditam, vel donatam, vigore, conſtituti, præfertur alteri emptori, vel donatario habentibus realem poſſeſſionem. Rub. ad dec. 131. num. 294.
Poſſidens virtute donationis ab auo factæ elidit præſumptionem, quod pro patruo poſſederit præcipuè ſi patruus hæreditatem non agnouerit, dec. 153. num. 29.
Quod procedit etiam ſi titulus donationis eſſet nullus, ibidem num. 30.
Iuſtè poſſidet, qui poſſidet authore Prætore, dec. 88. num. 5.
Poſſidere inſolidum eamdem rem duæ perſonæ poſſunt, dec. 258. num. 8. & dec. 174. num. 9.
POSTERITATIS appellatione non veniunt fœminæ vbi agitur de dignitatibus, & honoribus. Rub. ad dec. 262. num. 148.

PRÆBENDA.

Præbenda temporalis non ſubiacet regulæ reſeruatoriæ, dec. 138. num. 2.
Præbenda dicitur temporalis quando eſt ſeparata à Canonicatu, & optatur abſque dimiſſione prioris tituli Canonicatus, & abſque noua prouiſione, dec. 138. num. 33.
Quæ concluſio habet locum quando præbenda ſeparatur ab omni

omni canonicatu, & abſque titulo Canoniæ ſtare poteſt, ibid. num. 4. & 5.
Præbenda ad hoc vt dicatur ſpiritualis ſufficit, quod ſit annexa Canonicatibus in genere, licet quoad effectum optandi ſit ſeparabilis ab vno, vel altero, deciſ. 138. num. 5.
Quod fortius procedit quando in Eccleſia tot ſunt præbendæ quot ſunt Canonicatus, ibidem num. 6.
Præbendæ quando ſemper conferuntur canonicis tunc dicuntur annexæ canonicatibus in genere, deciſ. 138. num. 7.
Præbendæ ſeparabilitas ad effectum præſcribendi conſuetudinem optandi ſufficit temporanea, deciſ. 138. num. 8.
Sed ad euitandam reſeruationem requiritur perpetua ſeparabilitas, ibidem num. 9.
Præbenda temporalis à titulo beneficij ſeparabilis non cadit ſub reſeruatione menſium, deciſ. 14. num. 18.
Præbenda ex iuris præſumptione ſpirituales, & Canonicatui annexæ iudicantur, deciſ. 10. num. 19.
PRAXIS eſt vera legum interpres. Rub. ad deciſ. 81. num. 139.
PRAXIS probandi identitatem animalium qualis ſit, deciſ. 288. num. 2.

PRÆCEPTVM.

Præcepto Teſtatoris de non mutanda habitatione ab aliquo loco, non dicitur contrauenire, qui ex cauſa non perpetuo alibi ſe confert ad habitandum, deciſ. 12. num. 18.
Præcepto non fuit opus, vt vnusquiſque ſe amaret. Rub. ad deciſ. 131. num. 131.
Præceptum ſcribentis quod epiſtolâ comburatur oſtendit patum deliberatam, & inconſtantem eius voluntatem, deciſ. 96. num. 34.
Præceptum de non relinquendo domicilium, nec ſe alibi ad habitandum conferendum, tanquam ſeruitutis continens ſpeciem reijcitur ab inſtitutione, & legato, deciſ. 270. num. 12.
Præceptum Teſtatoris de non mutanda habitatione ab aliquo loco, tanquam ſpecies ſeruitutis reijcitur ab inſtitutione, & legato, deciſ. 12. num. 16.
PRÆCES DEO effuſæ, ſunt arma potentiſſima contra inimicos, viſibiles, & inuiſibiles. Rub. ad deciſ. 262. num. 250. 251. & 252.
Præces Ezechiæ Prophetæ aduerſus exercitum formidabilem Aſſyriorum quantum valuerint. Rub. ad deciſ. 262. num. 253. 254.
Præces cum debitis conditionibus factæ, ipſam omnipotentiam vincunt, & ligant. Rub. ad deciſ. 262. numer. 254. 155. & 157.
Prædicata ſunt talia, qualia præmittuntur à prædicatis. Rub. ad deciſ. 262. num. 187.

PRÆDIVM.

Prædium obnoxium fideicommiſſo, & prohibitioni alienationis perinde eſt ac ſi fuerit euictum, deciſ. 162. num. 16.
Prædium non dicitur diſtinctum eo quia per illius medium tranſeat riuus, deciſ. 101. num. 9.
Prædium an poſſit dici Via, deciſ. 101. num. 1.
PRÆEMINENTIARVM in materia de iure ad obſeruantiam recurri ſolet, deciſ. 216. num. 3.
non Contradicens actui quem impedire non valet, nullum ſibi parat præiudicium, nec conſentire cenſetur, deciſ. 170. num. 6.
PRÆLATIO Domini quando non intrat in alienatione emphyteuſis tunc non requiritur eius conſenſus in d. alienatione. Rub. ad deciſ. 131. num. 152.
Prælatus inferior, nec debet, nec poteſt legem Papæ imponere, deciſ. 39. num. 27.
PRÆPOSITI quibus conceduntur prærogatiuæ quas primi Præpoſiti habebant conſiderantur, vt primi, deciſ. 240. num. 6. & 7.
PRÆSBYTERATVS à conditione affirmatiua, non benè infertur ad caſum impotentiæ, ſeu carentiæ liberorum, deciſ. 209. num. 10.
Præsbyteratus conditio, & impotentia, ſeu liberorum carentia dicuntur caſus inter ſe contrarij, deciſ. 209. num. 11.
Præsbyter venerabilis Beda floruit anno Domini 731. deciſ. 60. num. 27.

PRÆSCRIPTIO.

Præſcriptio contra renunciationem iurium ignoratorum non ſuffragatur, deciſ. 157. num. 25.
Præſcriptio quadragenaria completa requiritur contractus commune, deciſ. 11. num. 3.
Præſcriptio neceſſario præſupponit poſſeſſionem, deciſ. 71. num. 12.
Præſcriptio non interrumpitur per litem, in qua quis ſuccubuit, deciſ. 175. num. 15.
Præſcriptio nulla poteſt incipere contra eos, qui non fuerunt negligentes, deciſ. 164. num. 9.
Præſcriptio, licet interrupta, ſi poſtea tantum tempus effluxit aptum ad præſcribendum ſuffragatur, deciſ. 238. num. 16.
Præſcriptio in fideicommiſſis ſucceſſiuis decurſa contra vnum ex fideicommiſſarijs, non obeſt alijs ſucceſſiue vocatis, deciſ. 2 num. 38.
Præſcriptio non currit contra eum, qui agere non poterat, ibid. num. 38.
Præſcriptio nihil operatur, vbi non eſt compleat, ibidem numer. 39.
Præſcriptio contra pupillum non incipit currere à die mortis patris, ſed à die quo ille maior fuit effectus, deciſ. 28. numer. 40.
Præſcriptio quadragenaria completa requiritur contra ius commune, deciſ. 11. num. 8.
Præſcriptio conſuetudinis ſoluendi quotam pro decimis ſuffragatur, deciſ. 80. num. 5.
Præſcriptio contra minores non currit durante minori ætate, deciſ. 105. num. 16. 18. 19. 20. 21. & ſeq.
Præſcriptio contra habentem ius ad fideicommiſſum incipit currere à die, quo illi fuit apertum ius, deciſ. 153. num. 38.
Præſcriptio non interrumpitur ex actibus factis coram iudice incompetenti, deciſ. 99. num. 18. & ſeq.
Præſcriptio ceſſante negligentia creditoris currere non poteſt, deciſ. 176. num. 4.
Præſcriptio in debito conditionali non incipit currere, niſi poſt aduentum diei, deciſ. 3. num. 6.
Præſcriptio 40. annorum, nedum actionem, ſed & viam executiuam præſcribit, deciſ. 3. num. 4.
Præſcriptio non interrumpitur per motam litis, quando eam mouens ſuccumbit, deciſ. 283. num. 15.
Præſcriptio ſexdecim annorum non habet locum in contractu cenſus, nec in actione reali, deciſ. 3. num. 11.
Præſcriptio 16. annorum quare non oriatur in contractu cenſus, deciſ. 3. num. 11.
Præſcriptio non dicitur interrupta per actus factos abſente, & ignorante poſſeſſore, deciſ. 238. num. 18.
Præſcriptio annorum 30. currit etiam contra ignorantem, deciſ. 238. num. 19.
Præſcriptio in facultatiuis non incipit currere, niſi à die prohibitionis, cum acquieſcentia, deciſ. 11. num. 10.
Præſcriptio contra Eccleſiam requirit quadragenariam, deciſ. 247. num. 16.

PRÆSENTATIO.

Præſentationis effectus, eo ipſo probata dicitur quando ex perſona vnius præſentati fit poſtea præſentatio in perſonam alterius, deciſ. 301. num. 5.
Præſentatio vbi in vna parte effectuata iuſtificatur, & ita in reliquis effectuata præſumitur, ibidem num. 6.
Præſentatio æquiuoca facta ab eo, qui habet plures titulos non probat obſeruantiam quoad vnum titulum, deciſ. 248. numer. 4.
Fallit non docto de alijs titulis, quia tunc præſumitur ſubſecuta ex cauſa tituli præambuli, ibid. num. 5.
Præſentationes plures effectum ſortitæ, ſpatio multorum annorum concurrente fama iuriſpatronatus illius probant exiſtentiam, deciſ. 221. num. 1.
Intellige concluſionem procedere in perſonis non adeò potentibus, vt in illis poſſit ſuſpicio vſurpationis ineſſe, ibidem.
Præſentatio ad iuſpatronatus effectuata probatur eo ipſo, quod per obitum, vel reſignationem prouiſi in præcedenti emanauit, deciſ. 221. num. 5.
Præſentatione facta ab vno ex compatronis, licet nulla, non vitiantur præſentationes aliorum compatronorum, qui vti ſinguli præſentarunt, deciſ. 70. num. 24.
Præſentatus ad iuſpatronatus à maiori parte alicuius familiæ dicitur habere vocem totius familiæ, ibidem num. 7. & ſeqq.
Præſentatus à dimidia parte patronorum, ſi alter habet prouiſionem Apoſtolicam cum derogatione iuriſpatronatus pro medietate non præfertur prouiſo Apoſtolico, ibid. num. 11.
Præſentatio ad iuſpatronatus fieri debet à maiori parte patronorum, ibid. num. 7. & ſeqq.
Præſentationes plures effectum ſortitæ ſufficiunt ad probandam pertinentiam iuriſpatronatus, ibid. num. 2.
Præſentatio cum pacto conſentiendi penſioni ad fauorem patroni ſaluo Beneplacito, eo ſequuto dicitur valida, ibidem num. 16. & 19.
Præſentantis ius rapit in ſe ius præſentati, ſiue præſentatus ſit mortuus, ſiue ſuperſtes, deciſ. 178. num. 2.
Præſentatio facta à procuratore non habente ſufficientem mandatum infra quadrimeſtre ratificata non eſt alienanda, deciſ. 148. num. 8. 9. & ſeq.
Quod intellige, quoad petitorium ſecus quoad ſummarijſſimum poſſeſſorium, ibid.
Amplia ex ea non induci conditionem ſuſpenſiuam ad effectum retardandæ exequutionis gratioſæ ſubrogationis iuſtificatis tribus requiſitis, ibidem num. 10.
Præſentatio ad iuſpatronatus cum pacto conſentiendi penſioni ad fauorem præſentantis eſt ſimoniaca, & nulla, deciſ. 70. n. 12.

Præ-

Præſentatio ad effectum ſubrogationis gratioſæ ſufficit quicumque titulus etiam coloratus, & cauſa litigandi, deciſ. 178. num 5.
Præſentationes plurium compatronorum tot iudicantur quod ſunt compatroni, deciſ. 70. num. 25.
Præſentatio ſpectat ad habentem iuſpatronatus, deciſ. 106. num. 3.
Præſentationis effectuatio probatur quando præſentatus poſtea vti beneficiatus interfuit in aliorum præſentatione, dec. 264. num. 35.
Præſentatio plurium Compatronorum ex vitio vnius etiam prætextu ſimoniæ non vitiatur.
Intellige ſupradicta procedere in ijs præſentationibus, quæ fiunt iure proprio, & particulari, ſecus in his, quæ fiunt ab vniuerſis puta iure Collegij, deciſ. 70. num. 26.
Præſentatus, & inſtitutus ab Ordinario habet ius in re, & ad rem, & præfertur prouiſo Apoſtolico, deciſ. 36. num. 3.
Præſentatus cum conditione conſentiendi penſioni ad fauorem Patroni, ſaluo Beneplacito Apoſtolico dicitur legitimè præſentatus, deciſ. 70. num. 14.
PRÆSENTIA in Vrbe debet probari de tempore contractus ad effectum, vt qui in illo interuenire debent, dicantur commodè interuenire potuiſſe, dec. 170. num. 8.
Præſentia citati ſanat defectum citationis, deciſion. 57. numer. 28.
Præſentia Superioris excludit metum, deciſ. 2. num. 5.
PRÆSTATIO fidei habet vim reiterati iuramenti, deciſ. 1. num. 30.
Maximè inter magnates, ibid. num. 31.
in Præſtationibus annuis, præter fructus cenſus, vnica ſufficit præſcriptio, deciſ. 3. num. 8.

PRÆSVMPTIO.

Præſumptio vna infert ad aliam, & quando, deciſ. 256. num. 12. & ſeq.
Præſumptio prædilectionis lineæ hæredis grauati procedit in deſcendentibus non autem in tranſuerſalibus teſtatoris, deciſ. 135. num. 12.
Præſumptio Beneplaciti Apoſtolici deducta ex curſu temporis, non tollitur per ſimplicem commiſſionem ab altera partium aduerſus contractum obtenta, deciſ. 175. num. 15.
Si poſtea ad alios actus non deuenit, quinimò contractum approbauit, ibid.
Præſumptio transfert onus probandi in aduerſarium, deciſ. 88. num. 12.
Præſumptionem Iuris, contra ſe habens, grauatur magis exacta, ac concludenti probatione. Rub. ad deciſ. 16. num. 186.
Præſumptio quæ ſtat pro Epiſcopo ſuper iuriſdictione Monaſterij intra terminos ſuæ Diœceſis exiſtentis. Ceſſat ſi illud terrorium habeat ſeparatum, & omninò ab illo Epiſcopi diſtincto, deciſ. 197. num. 6.
Præſumptio colligitur ex his, quæ in continenti fiunt, Rub. ad deciſ. 16. num. 200.
Præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt, vt aliquis filius alicuius dici poſſit, deciſ. 262. num. 2.
Præſumptio reſultans ex antiquitate ſententiæ, & rei iudicatæ impedit reſtitutionem in integrum, dec. 118. num. 2.
Præſumptio boni iuris reſultat ex matrimonio coram Parocho inito, dec. 124. num. 10.
Præſumptio ſtat pro poſſidente, deciſ. 245. num. 11.
Præſumptio veritatis oritur ex pluralitate actuum, deciſ. 112. num. 16.
Præſumptio ſubtractionis bonorum viget in hærede, qui non confecit inuentarium, deciſ. 74. num. 11. & ſeq.
Præſumptio validitatis, & vtilitatis in alienatione bonorum Eccleſiæ deducta ex curſu temporis tollitur ſtante fraude veluti ſi alienatio emanauerit ad fauorem conſanguinei Rectoris alienantis, deciſ. 103. num. 13.
Præſumptio ex præſumptione oriri non poteſt, deciſ. 256. num. 4.
Præſumptio ſi venit in conſequentiam alterius, non intrat regula, quod ex vna præſumptione non infertur ad aliam, ibidem.
Præſumptio calumniæ in materia probationis, quæ vehemens, & ſufficiens dicatur ex arbitrio iudicantis pendet, deciſ. 60. num. 61.
Præſumptio boni iuris reſultat ex pluribus ſententijs conformibus, deciſ. 13. num. 5.
Præſumptio ſubtractionis epiſtolæ poteſt cadere in perſonis domeſticis, ſecus in extraneis, dec. 57. num. 18.
Præſumptiones ſimplices, non probant aliquid ita eſſe perneceſſe. Rub. ad deciſ. 81. num. 128.
Præſumptio quod mulier nihil habeat præter dotem ſemper militat, niſi de contrario doceatur, dec. 124. num. 9.
Præſumptio ſola, ſiue ſuſpicio calumniæ pro denegatione remiſſoriæ non ſufficit, ſed requiritur vehemens, deciſ. 80. num. 13.
Præſumptio calumniæ augetur ex conceptione articulorum conceptorum ad euertenda fundamentum deciſionum, deciſ. 76. num. 3.
Præſumptio ex curſu temporis deducta tollitur ex veritate facti, deciſ. 99. num. 12.
Præſumptio ſemper ſtat pro iudicis decreto, deciſ. 259. numer. 8.
PRÆTENSIONES diuerſas habens vtraque poteſt vti, deciſ. 132. num. 13.

PRETIVM.

Pretium fictè dicitur ſolutum, ſi in cauſam dotis fuit conuerſum, deciſ. 213. num. 9.
Pretium, ſi pro parte non ſoluatur, nec acquiritur dominium rei emptæ, pro rata pretij ſoluti. Rub. ad deciſ. 16. num. 58.
Pretij, & pecuniæ mentio, quando fit, non intelligitur alius contractus, quàm emptionis, venditionis. Rub. ad dec. 131. num. 107. & 108.
Pretium licitum eſt retinere donec fuerit idoneè cautum de euictione, deciſ. 169. num. 3.
Pretium in emptione, & venditione eſt ita ſubſtantiale ſicuti conſenſus. Rub. ad deciſ. 131. num. 110.

PRIMOGENITVRA.

Primogenitura, ſi ſit ingreſſa in lineam vnius, quando deſcendentes ex fœmina, non poſſit excludi, per maſculos alterius lineæ, deciſ. 165. num. 3.
in Primogenitura, quando non fuit conſiderata ratio conſeruandæ agnationis, tunc conueniunt etiam fœminæ, ibidem num. 9.
in Primogenitura, vel fideicommiſſo conſtituto à fœmina in dubio non cenſetur velle agnationem conſeruare. Rub. ad deciſ. 262. num. 160.
Et ſic odio proſequi ſuum ſexum cum omne ſimile amet ſuum ſimile. Rub. ad deciſ. 262. num. 161.

PRINCEPS.

Principis hortatio habet vim percepti, deciſ. 242. num. 6.
Princeps non poteſt ſupplere defectum voluntatis cum ſit de iure naturali. Rub. ad deciſ. 1. num. 10.
Principis ſuprema poteſtas poteſt æquare tunda quadris, & quadra tundis. Rub. ad deciſ. 1. num. 9.
Principis auctoritas ſupplet defectum omnium ſolemnitatum, deciſ. 175. num. 9.
Princeps vaſſallus non poteſt Regiæ conſtitutioni ob publicam vtilitatem emanatæ directè, vel indirectè contrauenire, deciſ. 225. num. 16.
PRINCIPALITER, quod actum eſt attendi debet, & non quod conſecutiuè, deciſ. 164. num. 21.
de Principio principiante idem iudicandum eſt, ſicut de his, quæ ſequuntur. Rub. ad deciſ. 199. num. 184.
Principium in quolibet actu humano eſt conſiderandum. Rub. ad deciſ. 262. num. 202.
PRIOR in tempore, eſt potior in iure. Rub. ad deciſ. 16. num. 98.
Prior nec fratres poſſunt præiudicare Monaſterio, deciſ. 71. num. 29.
Prioratus vnius cum annexis, omnibus bonis, proprietatibus decimis, redditibus cæteriſque iuribus cenſetur, & vnita etiam illius dos, ibid. num. 13. & 15.
PRIVS, & poſterius non datur, in his, quæ vno eodemque contextu fiunt. Rub. ad deciſ. 131. num. 211.
PRIVATIO præſupponit habitum, deciſ. 145. num. 3.
Priuatio præſupponit habitum, deciſ. 218. num. 15.

PRIVILEGIVM.

Priuilegiatus non vtitur ſuo priuilegio aduerſus æquè priuilegiatum, deciſ. 90. num. 12.
Priuilegium quod conceditur per aliquod factum, vel faciendum dicitur tranſire in contractum, dec. 4. num. 11.
Priuilegio ex titulo oneroſo prouenienti non eſt veriſimile Papam voluiſſe derogare, dec. 47. num. 37. & ſeq.
Priuilegio ex cauſa oneroſa cenſeatur ne derogatum ex alio Priuilegio poſteriori non facta tamen in ſecundo mentione de illo, ibid. num. 39.
Priuilegij verba in diſpoſitiua prolata, à prœmio nullam poſſunt reſtrictionem accipere, deciſ. 230. num. 9.
Priuilegia inter pariter priuilegiatos conquaſſantur, ibidem num. 12.
Priuilegium dicitur quidquid conceditur per Principium contra ius commune, quaſi priuata lex, dec. 22. num. 12.
Priuilegij extenſio non operatur, quoad non expreſſa, dec. 8. num. 3.
in Priuilegiorum extenſione non valet argumentum de ſimili, ad ſimile, dec. 8. num. 4.
Priuilegia conferendi reſeruata, ſunt reuocata per regul. 15. reuocatoriam facultatum conferendi reſeruata, deciſ. 8. numer. 5.
Priuilegia benè poſſunt reuocari ſi ſint conceſſa ſubditis, maximè gratis, ibid. num. 6.
Priuilegia tantum ſuffragantur, quantum ſonant, ibidem numer. 7.

Priuilegiorum communicatio non comprehendit ea, quæ de facili concedi non ſolent, ibid. num. 8.
Priuilegij reuocatio non præſumitur niſi de ea expreſsè conſtet, decil. 239. num. 19.
Priuilegium auferre odioſum eſt, ibidem num. 20.
Priuilegium poſt quam eſt conceſſum non dicitur contra ius, ſed de iure, ibid. num. 20.
Priuilegium Apoſtolicum ſcriptum per manus Notarij Apoſtolici continens diem, & annum cum ſubſcriptione Papæ, & aliquorum Cardinalium dicitur authenticum, deciſion. 191. num. 2.
Priuilegio primo nunquam cenſetur per ſecundum derogatum ſi de primo non eſt facta ſpecialis mentio, deciſ. 47. num. 15.
Et hoc ob præſumptam Pontificis ignorantiam.
Priuilegium exemptionis à ſolutione decimarum præiudicat tantum illis ad quos de iure communi ſpectat ius decimandi, ibid. num. 14.
Contrarium verius, ibid. num. 16.
Priuilegij verba in rem conceptam indicant priuilegium eſſe reale, deciſ. 239. num. 7.
Priuilegio conceſſo Eccleſiæ non poteſt commendatarius præiudicare, ibid. num. 16.
Priuilegium competens fauore libertatis. competit etiam Eccleſiæ, & cuilibet cauſæ piæ, deciſ. 96. num. 32.
Priuilegium reale ſuffragatur ſucceſſori, deciſ. 239. num. 10.
Priuilegium perſonale non egreditur perſonam illius, cui conceditur. ibidem num. 2.
PROAVVS poteſt in pronepotes ciuilitatem originariam tranſmittere, deciſ. 251. num. 33.

PROBATIO.

Probatio quæ melius per teſtes quam per ſcripturas, haberi poteſt eo caſu ſunt teſtes admittendi, deciſ. 80. num. 11.
Probatio negatiuæ non coarctatæ loco, aut tempore dicitur impoſſibilis, deciſ. 249. num. 20.
ex Probatione graduum reſultat probatio conſanguinitatis, deciſ. 112. num. 5.
Probationes turbidæ, & æquiuocæ non probant extinctionem cenſus, deciſ. 223. num. 3.
Probatio reſultans ex inuentario attenditur donec contrarium appareat, dec. 89. num. 15.
Probatio probationem non excludit, dec. 83. num. 10.
Probationes illas, quæ poſſunt haberi in materia difficilis probationis, Lex admittit. Rub. ad deciſ. 16. num. 192.
Probatio dominij non debet pendere ab aſſertione concedentis, & recipientis, & quare. Rub. ad dec. 131. num. 64.
Probatio ex certa ſcientia non admittitur ſi articuli inuerifimiles, & calumnioſi ſint, deciſ. 60. num. 68.
Probationes actoris ſi remanent offuſcatæ reus debet abſolui, deciſ. 68. num. 24. & ſeqq.
Probationes leuiores requiruntur in probanda deſcendentia, & legitimitate vbi non principaliter de illis agitur, ſed ſolum ad effectum ſucceſſionis, deciſ. 12. num. 28.
Probationis dominij onus, ad effectum rei vindicationis, eſt probatio omnium difficillima, ne dicatur impoſſibilis. Rub. ad deciſ. 131. num. 43.
Probationes in interdicto ſummarijſſimo ſufficiunt leuiores, & denegatur appelatio, ſed ſecus in interdicto retinendæ plenario, dec. 9. num. 4.
Probatio pleniſſima reſultat ex pluribus præſumptionibus ſimul iunctis, deciſ. 238. num. 28. & 30.
Probationes omnino perfectæ, ac plenæ non requiruntur in materia difficilis probationis. Rub. ad deciſ. 16. num. 194.
Probatio graduum diſtincta ad effectum ſucceſſionis ex quibus reſultet, deciſ. 281. num. 2.
Probationem aliquam, dum lex ab aliquo exigit non contentatur aliqua ſimplici præſumptione. Rub. ad deciſ. 81. num. 125.
Probationes iungi debent, vt perfectè concludant, deciſ. 205. num. 13.
Probatio quæ deducitur Incidenter ad effectum attentatorum non ita concludenter fieri debet, deciſ. 177. num. 13.
Probatio non releuat quando non percutit tempus, & iſtud eſt de ſubſtantia pro victoria, deciſ. 120. num. 3.
Probationes vnius iudicij non ſuffragantur in alio etiam inter eaſdem perſonas, deciſ. 282. num. 3.
Probationes leuiores ſufficiunt in interdicto ſummarijſſimo, & denegatur appellatio, ſed ſecus in interdicto retinendæ plenario, deciſ. 9 num. 4.
Probatio per publicam vocem, & famam admitti non debet in concurſu contrariæ probationis factæ per ſcripturas, deciſ. 60. num. 45.
Probatio per publicam vocem, & famam ſi eſt inuerifimilis, & ſuſpecta admitti non debet, ibid. num. 45.
Probatio per publicam vocem, & famam plurimum pendet ex arbitrio Iudicis, ibidem num. 47.
Probare per famam id quod non dixerunt Auctores antiqui, de eadem materia tractantes inuerifimile eſt, ibidem numer. 48.
Probatio negatiuæ excluditur ex ſola poſſibilitate in contrarium, deciſ. 1. num. 16.
Probationes ſi veræ ſint, concludere debent perneceſſe, & non poſſibile. Rub. ad dec. 81. num. 127.
Probationes leuiores in interdicto retinendæ ſufficiunt, deciſ. 24. num. 4.
Probationes ex ſcripturis deſumptæ præualent teſtibus in antiquis, deciſ. 205. num. 20.
Probatio melior quæ fieri potuit in prima inſtantia facta præſumitur, deciſ. 76. num. 5.
Probatio, quando non eſt noua, ſed anterioris iam factæ corroboratio admittitur etiam poſt relaxatum mandatum, dec. 164. num. 6.
Probatio quæ reſultat ex Inſpectione rei omnem aliam ſuperat probationem, dec. 197. num. 5.
Probatio per famam admittitur in materia antiqua, deciſ. 61. num. 63.
Probationes concludentiſſimæ requiruntur contra Ordinarium in materia beneficiorum, dec. 15. num. 10.
Probatio filiationis ad effectum ſucceſſionis, cum dicatur incidenter fieri, leuiores requirit coniecturas, deciſ. 162. num. 4.
Probatio præſumptiua ſufficit in materia centum annos excedente, deciſ. 202. num. 7.
Probare debens aliquem fuiſſe Tutorem non ſufficit, ſi probauit quod ille pro tali communiter habebatur, deciſ. 64. numer. 6.
Probare debens aliquem fuiſſe, puta officialem. ſufficit probare, quod pro tali communiter reputabatur, deciſ. 64. num. 6. & ſeq.
Probatio vnius eſt excluſio alterius, dec. 76. num. 18.
Probationes quæ non proſunt vti ſingulæ vnitæ iuuant, deciſ. 267. num. 10.
Probatio quæ deſumitur ex publico Inſtrumento habetur pro plena & concludenti probatione, deciſ. 202. num. 1.
Probatio per publicam vocem, & famam ad hoc vt ſuffragetur nihil habere debet in contrarium ex quo debilitetur, deciſ. 60. num. 65.
Probatio plena, & exacta, vbi Iura requirunt, tunc niſi concludat per neceſſe, actum eſt. Rub. ad deciſ. 131. num. 50. 51. & 52.
Probatio quæ fieri prætenditur ſuper vſurpatione decimarum præſumitur inuerifimilis, deciſ. 249. num. 28.
Eo quod Eccleſiam non creditur fuiſſe negligentem in defenſione ſuorum iurium, ibid.
Probatio identitatis animalium, quæ reſultat ex ſtigmate in illorum corpore impreſſo ſufficit, & quoad poſſeſſionem, & quoad dominium, deciſ. 288. num. 3.
Probatio voluntaris teſtatoris continens quid penitus diſtinctum, & ſeparatum à diſpoſitis in teſtamento repugnat naturæ declarationis, deciſ. 271. num. 10.
Et ſemper habet vim nouæ diſpoſitionis, ac proinde non minori numero teſtium in teſtamento requiſito probari debet, ibid. num. 11. cum ſeq.
Probatio ex certa ſcientia non admittitur ſi articuli inuerifimiles ſint, & calumnioſi, dec. 60. num. 68.
Ita quoque nec debet admitti vbi agitur de probatione facienda per famam, ibidem.
Probatio nulla maior confeſſione partis, deciſ. 145. num. 2.
Probatio concludens, non æquiuoca requiritur aduerſus inſtrumentum, deciſ. 301. num. 14.
Probationibus factis iudicare debet Iudex, quænam probatio clarior appareat, & præualere debeat, non antea, deciſ. 84. num. 10.
Probationes leuiores requiruntur in manutentionis iudicio ſummarijſſimo, deciſ. 253. num. 2.
Probatio leuior requiritur reſpectu quantitatis, ſi de re conſtat in genere, deciſ. 212. num. 10.
Probatio ſecunda quæ fit ad coadiuuationem primæ, non dicitur noua, & ſemper attenditur, deciſ. 302. num. 22.
Probatio per teſtes non denegatur quando ſcriptura non eſt neceſſaria ad validitatem actus probandi, deciſ. 80. num. 9.

PROCESSVS.

Proceſſus fabricatus per audientiam contradictarum facit ſubſtinere iudicium, & ſententiam reo non comparente, deciſ. 210. num. 17.
Proceſſus antiquus ſi de ordine iudicis fuerit cum nouo proceſſu coaceruatus, & cumulatus dicitur effectus de actis eiuſdem cauſæ perinde, ac ſi vnus tantum proceſſus eſſet, deciſ. 282. num. 2.
Proceſſus per audientiam contradictarum agitari non poteſt vbi quis ſuum elegit domicilium, deciſ. 302. num. 7.
Proceſſus ſuper legitimatione perſonarum potuit fieri coram Vicario non tanquam Iudice, ſed beneficiorum collatore, deciſ. 53. num. 8.
Proceſſus non dicitur iudicialis quando non adſunt plures oppoſi-

Digitized by Google

poſitores nec formatur per telam Iudiciariam, ibidem num. 9.
Proceſſus præſumitur integet, deciſ. 199. num. 13.
Proceſſus originalis, non ſolium a Notario ſubſcriptum attenditur, dec. 258. num. 10.
Proceſſus vbi non eſt integer non probat negatiuam deficientiæ citationis, aut aliorum actorum, dec. 99. num. 10.
Proceſſus probar negatiuam non exiſtentiæ citationis, alteriuſque actus, quando conſtat in eo adeſſe omnia acta in cauſa facta, ibidem num. 11.

PROCVRATOR.

Procurator conſtitutus ad compromittendum vſque quo cauſa fuerit rerminata, poteſt vſque ad finem illius compromiſſum prorogare, dec. 59. num. 21.
Procurator generaliter ad compromittendum conſtitutus poſſit ne ita, & ea compromittere, quæ ſpeciale mandatum requirunt, dec. 59. num. 22.
Procurator qui habuit acta à Notario, ſi fuit religionem ingreſſus, præſumitur illa ſuo principali conſignaſſe, deciſ. 118, num. 6.
Procurator quis non præſumitur ex ſola expeditione commiſſionis ſtante modica impenſa iuliorum quinque, deciſ. 293. num. 11.
Procurator recipiens pecunias vigore mandati obligat Dominum, quamuis illas in vſus Domini non vertat, deciſ. 154. num. 28.
Procuratoris ſine mandato acta facta neque Domino, neque ſucceſſori præiudicant, deciſ. 239. num. 13. amplia vr numer. 15.
Procurator admittitur in teſtem ſi aliundè veritas haberi non poteſt, deciſ. 90. num. 23.
Procurator admittitur in reſtem in contractu ſimulato, deciſ. 99. num. 23.
Procurator pro altero non conſentiente, in præiudicialibus non poteſt couſtitui, dec. 19. num. 23.
Procurator, qui habet mandatum ad compromittendum, non poreſt compromiſſum prorogare, deciſ. 59. num. 19.
Procurator qui habet mandatum ad locandum, non poteſt primam locationem prorogare, vel nouam facere, deciſ. 59. num. 19.
Procurator, vt pro pecunia accepta vigore mandati, & quam in ſuos vſus conuertit, obliget Dominum, requiritur mandatum expreſſum non tacitum, dec. 154. num. 29.
Procurator recipiens pecunias vigore mandati, eaſque in proprios vſus conuertens, tamen obligar Dominum, dec. 154. num. 28. 30. & 31. cum ſeqq.
contra Procurantes litteras miſſiuas Iudicum ſuperiorum ad inferiores, loquitur etiam text. l. 1. & 2. C. ne lic. porent. patrocin. Rub. ad dec. 131. num. 134.
Procurator præſumitur impendiſſe cum ſcientia, & de ordine principalis, dec. 193. num. 6.
Procuratore de cuius mandato penes acta conſtar non citato per contradictas procedi non poreſt, ibid. num. 7.
Procurator cum libera non poteſt pro facto proprio Dominum obligare, dec. 154. num. 9.
Procurator cum libera non poteſt obligare Dominum pro euictione cenſus, ac fructuum ſolutione, dec. 154. num. 10.
Procurator tenetur cuſtodire fines mandati, deciſion. 7. numer. 5.
Procurator conſtitutus, cum facultate tranſigendi, non poteſt renunciate, ibid. num. 5. & 6.
Procurator nomine Domini recipiens pecunias, nec quidem per momentum illarum dominium habere dicitur, deciſ. 154. num. 14.
Procurator contrahens vigore mandati obligat Dominum, quamuis poſtea declarauerit ad ſui commodum contraxiſſe, dec. 154. num. 13. & 14.
Procurator conſtitutus ad accipiendum pecunias ad cambium, & ſic principalem obligandi pro debitis futuris, deciſ. 298. num. 3.
poſſit ne eumdem pro debitis ante mandatum contractis obligare, ibid.
Procurator conſtituens ſe præcario nomine poſſidere, Dominus dicitur habere præcarium non procurator, dec. 154. numer. 7.
Procutator cum libera non poteſt pro Domino fideiubere, ſi ex rali fideiuſſione vrilitas aliqua domino non reſultaret, deciſ. 154. num. 8.
Procuratorem habere in curia non ſufficit, niſi ille exhibeat mandatum in actis Notarij cauſæ, deciſ. 293. num. 10.
Procurator non præſumitur abuti voluiſſe mandato, dec. 154. num. 37.
Contra procuratorem dominum litis effectum non validè proceditur mortuo mandante quando hęres eſt infans, dec. 168. num. 2.
Fallit exiſtente in mandato procuræ clauſula releuans, &c. ibid. num. 3.

PRODVCTIO.

Productio iurium exiſtentium penes principalem inducunt mandatum, dec. 156. num. 6. & 8.
Productio iurium reſtringitur ad factum, & partem producentis, dec. 156. num. 9.
Fallit ſi fuit producta nomine plurium, ibidem num. 10.
Productio ſcripturarum facta à fratre non operatur contra alium fratrem, ſed reſtringitur ad factum facientis, deciſ. 19. num. 25.
Productio auget robur ſcripturæ, dec. 244. num. 11.
Producta ſi non ſunt acta non releuant, dec. 264. num. 17.
Productum quod in iudicio non fuit, in eo non cenſetur deductum, dec. 244. num. 28.
Producens proceſſum dicitur facere omnia acta ſua, dec. 185. num. 5.
Producens ſcripturam acceptat in ea contenta, dec. 158. numer. 6.

PROFESSIO.

Profeſſio probatur per inſtrumentum, in quo patet profeſſionem fuiſſe emiſſam, deciſ. 114. num. 3.
Profeſſio probatur ex publico inſtrumento, deciſ. 194. num. 1. & ſeq.
Profeſſio dicitur ratificata per ſuſceptionem habiti à profeſſis geſtari ſoliti, dec. 2. num. 6.
Profeſsus in Religione capaci bonorum, venit appellatione lineę maſculinę. Rub. ad dec. 199. num. 222.
Et donec viuit ſuſpendit purificationem fideicommiſſi in caſu deficientiæ lineæ maſculinæ, ibidem num. 223. & 254.
Nec limitatur dicta concluſio niſi in caſu, quo conſtat de mente teſtatoris excludendi Monaſteria, ibidem num. 225. & 226.
PROGENIEI appellatione veniunt fœminæ quoties non adeſt ratio conſeruandæ agnationis, dec. 65. num. 1.

PROOEMIVM.

Procemium tranſactionis denotat cauſam finalem, & intentionem contrahentium, dec. 146. num. 5.
Procemium denotat cauſam finalem Conſtitutionis aut ædicti, dec. 11. num. 4. & 5.

PROHIBITIO.

Prohibitio alienationis ſtrictiſſima inducit fideicommiſsum nedum perpetuum, & abſolutum ſed etiam reciprocum inter illos de familia, dec. 32. num. 30.
Prohibitio trebellianicæ, deducta ex præcepto teſtatoris, quod bona integrè reſtituantur, afficit etiam filios primi gradus, dec. 74. num. 2.
Prohibitio quam facit mater in inſtitutione filij ne patri vſusfructus quæratur comprehendir etiam dotem ipſius matris, dec. 102. num. 17.
ſub Prohibitione alienationis, qui contractus inter dicantur. Rub. ad dec. 131. num. 27.
Prohibitio ſtatuti verbis vniuerſalibus negatiuis concepta trahitur ad omnia, dec. 251. num. 18.
Prohibitio matris ne patri quæratur vſusfructus in bonis filijs fortius ſuſtinetur ſtante dilapidatione bonorum eiuſdem parentis, dec. 102. num. 25.
Prohibitio Teſtatoris quod legatarius ſuper re legata non moleſtetur ceſsat ſi illi, proprietatem cum vſufructu legaſset, dec. 82. num. 10.
Prohibitio legis, quando concurrit cum prohibitione hominis, tunc principium acquiſitionis non datur. Rub. ad dec. 131. num. 412.
Prohibitio alicui facta in caſum mortis teſtatoris cum teſtamento, non cenſetur repetita, ſi ille ab inteſtato decedat, dec. 82. num. 3.
Prohibitione ne bona tranſeant in alienam familiam ſed perpetuo remaneanr in cippo de neceſſitate importat reciprocam, deciſ. 17. num. 11.
Prohibitio alienationis rei litigioſæ non compræhendit cauſam neceſsariam, dec. 190. num. 25.
Scilicet quæ habuir originem à contractu, vel debito antecedenti, ibid. ſup. num. 16.
Prohibitus vendere, dicitur etiam permutare, & multò magis donare, prohibitus. Rub. ad dec. 131. num. 26.
Prohibitio alienationis ſi eſt realis prohibet etiam hæredis inſtitutionem, dec. 136. num. 13.
Prohibitio alienationis extra familiam non impedit alienationem in familia etiam ſi fiat in perſonam remotioris gradus, ibid. num. 14.
Prohibitus alienare ſimpliciter, ſi alienet ſubſtinetur alienatio ipſius vita durante, ſed eo mortuo bona deuoluuntur ad vocatos, ibid. num. 15.
Prohibitio expreſsa alienandi impedit tranſlationem dominij in emptorem, dec. 162. num. 15.
Prohibitioni legitimæ dicitur acquieuiſse filius agnoſcendo teſtamentum Patris eum in ſola legitima inſtituentis, ſi noller ſuæ diſpoſitioni conſentire, dec. 74. num. 4.
Prohibitio alienationis facta in ſolo caſu contrauentionis, trahi-

trahitur etiam ad caſum mortis. Si ſuum non poteſt habere effectum etiam in caſum alienationis niſi intelligatur inducta reciproca inter vocatos, deciſ. 136. num. 10.
Prohibitio alienationis, non prohibet inſtitutionem hæredis, ſi ille inſtituitur qui erat ab inteſtato ſucceſſurus, ibidem num. 11.
Prohibitio cuiuſcunque detractionis, & alienationis inducit fideicommiſſum perpetuum, & ſucceſſiuum, deciſ. 41. numer. 12. & ſeq.
Prohibitio alienationis veſtita à certa cauſa, ſcilicet fauore vocatorum etiam ſola inducit perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum, ibid. num. 13.
Prohibitio facta Epiſcopis de non infeudando decimas laicis quo tempore fuit facta, deciſ. 76. num. 6.
Prohibitio alienationis principaliter facta & independenter non expirat grauato cum filijs decedente etiam quod illi eo tantum caſu fuerit demandata reſtitutio, deciſ. 136. num. 8.
Prohibitio alienationis cum diſpoſitione in caſu contrauentionis operatur fideicommiſſum etiam in caſum mortis, ibid. num. 3.
Prohibitio fideicommittentis ne bona alienentur etiam ex cauſa dotis non poteſt tollere diſpoſitionem auth. res quæ, deciſ. 245. num. 15.
Prohibitio alienationis dicitur realis, ſi ad bona eſt directa, vel perpetua ſit, deciſ. 136. num. 5.
Prohibitio alienationis realis comprehendit omne genus alienationis tam inter viuos, quam in vltima voluntate, ibid. num. 6.
Prohibitio matris quod patri non quæratur vſusfructus in bonis filijs non dicitur onerosa filio, ſed fauorabilis, deciſ. 102. num. 3. & ſeq.
Prohibitio conſecutiua deſeruit pro interpretandis præcedentibus ſubſtitutionibus ad effectum inducendi grauamen. deciſ. 135. num. 1.
Prohibitio non extenditur niſi ad expreſſa, deciſion. 140. numer. 2.
Prohibitio facta legatario quod nihil amplius petere poſſet intelligitur facta fauore hæredis ſcripti, deciſ. 129. num. 1.
Prohibitiones factæ in teſtamento intelliguntur rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſecus ceſſante cauſa teſtati, ibidem.
Prohibitio facta indigno per teſtatorem repetita cenſetur etiam in cauſa inteſtati, ibid. num. 2.
Prohibitio facta in teſtamento habente clauſulam codicillarem habet etiam locum in teſtamento caducato ad fauorem venientium ab inteſtato, ibid. num. 3.
Prohibitio facta in teſtamento habente clauſulam codicillarem, procedit ab inteſtato, ſi ſupereſt perſona cui hæreditas debeat reſtitui, ibid. num. 4.
PROLIS fauore præſumptio ſtat pro legitimitate, deciſ. 112. num. 19.

PROMISSIO.

Promiſſio durat etiam mutato ſtatu rerum quando eſt comprehenſiua temporis futuri, & fuit in genere conſideratum, deciſ. 145. num. 20.
Quod eſt intelligendum quando ex præſenti ſtatu debuerit futurus excogitari, ibid. num. 21.
Promiſſio facta à Rectore ſi appareat erronea, & contra iuris diſpoſitionem poteſt à ſe ipſo reuocari, deciſ. 73. num. 23.
Promiſſio ſoluendi canones probat Eccleſiæ dominium, deciſ. 297. num. 5. & 6.
Promiſſio de euictione in forma iuris valida, & in Vrbe conſueta continet obligationem damnorum, & intereſſe in caſum nullitatis, inualiditatis, & reſciſſionis contractus, ex quocumque capite reſultans, deciſ. 48. num. 25.
Promiſſio reſtringitur ad ſtatum & qualitates exiſtente de tempore contractus, deciſ. 145. num. 8.
Promittens aliquem ratificaturum cum iuramento, promiſſionem præciſè ſeruare tenetur, deciſ. 59. num. 23.
Promiſſio rem ceſſam eſſe bonam, & validam ſufficit, quod verificetur tempore ceſſionis, abſque eo quod talia verba ad tempus futurum non extendantur, deciſion. 176. numer. 17.
Promiſſio dotis ſi præceſſerit in quantitate, bona poſtea aſſignata etiam pro fundo dotali non efficiuntur fundus dotalis, deciſ. 91. num. 9.
Intellige vbi dos ſimpliciter fuit in pecunia promiſſa, ſecus ſi ea lege vt pecunia inueſtiatur profundo dotali, ibidem num. 10. & ſeqq.
Promiſſio de re illicita non obligat, deciſ. 107. num. 7.
Promiſſio de non ducendo aliam vxorem ſine acceptatione non obligat, ibid. num. 19.
Promiſſio de non ducendo aliam vxorem, vt obliget, requiritur repromiſſio alterius partis, alias non valet, ibid. num. 20.
Promiſsio tradendi bona vendita libera, & manutenere eſt diuerſa à promiſsione euictionis, deciſ. 169. num. 1.
Promiſsio de rato facta à marito nomine vxoris non eſt veriſimile quod intelligatur facta à viro pro tempore quo vxor ad ſecunda vota conuolauerit, deciſ. 145. num. 12.
Promiſsio alicui facta, ſi aliquod negotium feliciter ſuccederet promittenti, non dicitur pura, ſed conditionalis, deciſ. 109. num. 8.
Promiſsio tradendi bona libera, & disbrigata non præſumitur interueniſſe in venditione, niſi exprimatur, deciſ. 169. num. 4.
Promiſsio de rato facta per virum nomine vxoris obligat virum vſquequò durat matrimonium, deciſ. 145. num. 16.
PROMITTENS aliquem non moleſtare, nec litem inferrè, illum neque directè, neque indirectè turbare poteſt, deciſ. 46. num. 8.
PRONEPOTES minus dilecti præſumuntur, quàm nepotes, deciſ. 87. num. 5.

PRONOMEN.

Pronomen, *ipſius*, quando ad oculum Teſtatoris perſonam demonſtrat, deciſ. 98. num. 15.
Pronomen, *ipſe*, demonſtrat præſentiam perſonæ, deciſ. 3. num. 23.
Pronomen, *ipſius*, in donatione appoſitum illam reſtringit ad familiam effectiuam donatoris, non continuam, deciſ. 203. num. 6. & ſeq. vbi limita.
Pronomen, *ipſius*, comprehendit familiam contentiuam deficiente effectiua, deciſ. 203. num. 7.
Pronomen ſuos, adaptatur ſiue ad filios, ſiue liberos, ſiue deſcendentes, aut proximiores, deciſ. 37. num. 2.

PROPOSITVM.

Propoſitum in mente retentum nihil operatur. Rub. ad deciſ. 131. num. 242.
Propoſitum in mente retentum nihil operatur, deciſ. 129. numer. 6.
Propoſitum idem operatur in propoſito, quàm oppoſitum, in oppoſito. Rub. ad deciſ. 81. num. 84.

PROPRIETAS.

Proprietas eſt dominium nudum à formali vſufructu ſeparatum, deciſ. 119. num. 7.
Proprietas & dominium ſunt diuerſa, ibid. num. 8.
Proprietas eſt, vel in ſuſpenſo, vel apud vſumfructuarium quando iſte grauatus eſt reſtituere ſub conditione, deciſ. 119. num. 17.
Fallit quando adſunt hæredes teſtatoris, vel illorum hæredes, ibid. num. 18.
Prorogandi facultas alicui conceſſa, expirat prima prorogatione facta, deciſ. 59. num. 20.

PROTESTATIO.

Proteſtatio emiſſa etiam ex interuallo poſt perfectum actum deſeruit pro adminiculo ad probandum metum, deciſ. 274. num. 2. & ſeqq.
Proteſtatio non repetita in alijs actibus non attendenda tamquam ab ea receſſum, deciſ. 264. num. 12.
Proteſtationes deſeruiunt ad probationem metus, deciſ. 274. num. 3. & num. ſeq. ac ſup. num. 2.
Proteſtari ad libitum, quis poteſt, quando non agitur de præiuditio tertij, ſecus verò ſi agatur de damno alterius. Rub. ad deciſ. 131. num. 250.
Proteſtationis ratio non habetur, cum factum aduerſatur, ibid. num. 252.
Proteſtatio in his, quæ pendent à conſenſu duorum non valet ſi fiat abſque conſenſu alterius partis, ibidem num. 241. & 249.
Proteſtatio facta, neminem audiri, niſi docto de legitimo mandato procuræ, non afficit, ſi non fuit in quolibet actu repetita, deciſ. 105. num. 10.
Proteſtatio de facto, quando eſt cogitatum, tunc non excuſat delictum. Rub. ad deciſ. 131. num. 274.
Proteſtatio contraria facto, vti fraudolenta, non tenet. Rub. ad deciſ. 131. num. 206. & 217.
Proteſtationes inſeruiunt ad probationem metus, deciſ. 273. num. 1.
Proteſtatio contra ignorantem nihil operatur. Rub. ad deciſ. 131. num. 242.
Proteſtare vnum, & poſtea facto contrarium demonſtrare, ridiculum eſt. Rub. ad deciſ. 131. num. 213.
Proteſtatio contraria non releuat proteſtantem. Rub. ad deciſ. 131. num. 215.
Proteſtatio tollitur per factum contrarium cum facta derogent verbis. Rub. ad deciſ. 131. num. 244.
Proteſtationes dicuntur eluſoriæ, & non declaratoriæ, quando ſunt contrariæ facto, deciſ. 275. num. 276.
Proteſtationes fictæ, & ſimulatæ, nihil operantur, imò augent fraudem, ibid. num. 276.
Proteſtatio, quando eſt contraria facto, non releuat, quem à pœna, ibid. num. 273.
PROVERBIVM illud Grecum Amicorum omnia ſunt communia, receſsit ab Aula. Rub. ad deciſ. 262. num. 109.
PRONVNCIA Betica, quinimò tota fere Hiſpania fuerunt per

per Saracenos occupatæ circa annum 713. deciſ. 76. num. 9.

PROVINCIALIS Societatis IESV non poteſt renunciare priuilegio in materia decimarum Religioni ſpectanti abſque conſenſu Generalis, deciſ. 47. num. 41. & 43. & vide per tot.

PROVISIO.

Prouiſio Iudicialis, & ſic neceſſaria non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, deciſ. 169. num. 9.

Prouiſio data ad inſtantiam partis non præiudicat Sedi Apoſtolicæ, deciſ. 204. num. 34.

Prouiſio Apoſtolica motu proprio emanata habet executionem paratam, deciſ. 106. num. 1.

Eo fortiùs concurrente ſubrogatione gratioſa eaque iuſtificata, ibid. num. 1.

Prouiſio Bononiæ edita de anno 1466. impreſſa poſt ſtatuta fol. 7. & 11. continet ampliſſimam promiſsionem deliberando à moleſtijs alias ad damna, & intereſſe, deciſ. 100. num. 1.

Prouiſio Apoſtolica obtenta ab eo, qui fuit prouiſus à capitulo, ſupponit prouiſionem capituli fuiſſe nullam, deciſ. 204. num. 36.

Prouiſio de beneficio per vnionem extincto eſt inualida & indiget vera, ac reali reſurrectione, & noua entis creatione, deciſ. 71. num. 21. & 24.

Quod procedit in vnione perpetua extinctiua tituli, ſecus in temporali, ibidem num. 22.

Prouiſiones beneficij continuatæ per ſpatium quadraginta annorum ſunt aptæ ad mutandum ſtatum beneficij, deciſ. 248. num. 7.

Fallit ſi prouiſio fuit vnica, quia tunc non mutat ſtatum beneficij, niſi conſtet de intentione conferentis, ibidem num. 9.

Imò debet conſtare de ſcientia, & patientia patronorum, ibid. num. 10.

Prouiſio facta à Papa in fauorem ſubditorum non eſt in eorum principem retorquenda, deciſ. 160. num. 7.

Prouiſio Ordinarij de beneficio vacante ob non factam publicationem reſignationis, non ſuffragatur, deciſ. 252. num. 17.

Prouiſus poteſt capere poſſeſſionem propria auctoritate abſque noua ſuperioris licentia, deciſion. 11. num. 9. intellige vt num. 7.

Prouiſus poſt motam litem, licet debeat manere in poſſeſſione donec per tres conformes lis terminetur tamen debet poſt litem, terminatam amoueri, deciſ. 264. num. 31.

Prouiſus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione conferendi non eſt amouendus, etiamſi conſtiterit de non iure prouidentis, ibidem num. 29.

Fallit quando prouiſio fuit facta poſt motam litem, ibidem num. 30.

Prouiſus ab Ordinario poſſidens quod poſſit immiſſionem impedire prouiſo Apoſtolico, quam non poſſet in concurſu obtinere ex reſeruatione notoria inconueniens eſt dicere, deciſ. 88. num. 21.

Prouiſus ab Ordinario motu proprio, & in menſe Ordinarij non tenetur ad iuſtificationem gratiæ, ibid. num. 22.

Et conſequenter habet iuſtum titulum ex quo præferri debet in concurſu prouiſo Apoſtolico poſteriori, ibid.

Fallit quando non apparet de iuſto titulo, vel de aliquo indulto, ibid. num. 23.

Prouiſus Apoſtolicus non præfertur inſtituto ab Ordinario ſtante clauſula, *dummodo non ſit alteri ius quæſitum*, deciſ. 36. num. 5.

Prouiſus ab Ordinario eſt legitimus contradictor, nec contra eum proceditur ſummariè, & executiuè, deciſ. 88. num. 18.

Quæ concluſio procedit quando reſeruatio prouiſi Apoſtolici eſſet turbida, ibid. num. 19.

Prouiſus poteſt capere poſſeſſionem propria auctoritate abſque noua ſuperioris licentia, deciſ. 11. num. 9. intellige vt num. 7.

PROXIMITAS.

Proximitas teſtatoris attenditur, quoties in ſubſtitutione fit tranſitus de linea ad lineam, deciſ. 98. num. 16.

Proximior agnatus ex linea effectiua Teſtatoris præfertur proximiori agnato tranſuerſali ex linea extranea, ibid. num. 17.

Et ita præferri debet proximior cognatus remotiori in gradu, ibidem.

Proximitas teſtatoris attenditur non vltimi morientis quando linea vltimi defuncti eſt finita, deciſ. 135. num. 16.

Proximitas teſtatoris an grauati ſit attendenda ſtante coniectura dilationis in remotiſſimum tempus, ibid. num. 19. & 20.

Proximitas Teſtatoris, vel hæredis an intelligatur, vbi Teſtator proximiores agnatos vocauit, deciſ. 89. num. 11. & ſeqq.

Proximitas in materia ſucceſſionis probatur etiam teſtibus de auditu, deciſ. 112. num. 10.

Proximitas probatur per teſtes, & ſententia ſuper ea emanata, deciſ. 121. num. 9.

Proximitas grauati, & non grauantis attenditur in fideicommiſſis, deciſ. 135. num. 10.

Fortius ſi extincta linea tranſeat Teſtator ad alteram, ibid. n. 14.

Proximiorum vocatio de agnatione propriè de collateralibus intelligitur, deciſ. 14. num. 7.

Proximiorum vocatio obtinet primum gradum in perſona fratris, deciſ. 203. num. 5.

Proximiorum nomine primo loco veniunt agnati de familia ad excluſionem agnatorum tranſuerſalium, deciſ. 171. num. 7.

Limita ſi fuit habita ratio conſeruationis agnationis, ibidem num. 8.

Proximioris agnati appellatione venit tam fœmina, quàm maſculus, & idem appellatione proximioris, deciſ. 135. num. 18.

Proximior eſt admittendus ad ſucceſſionem ab inteſtato, deciſ. 146. num. 1.

PVBLICATIO reſignationis beneficij præſumitur per curſum triennij, deciſ. 305. num. 4.

PVPILLVS.

Pupilli ſimul ſine ſolemnitate contrahentes eius potior eſt cauſa, qui agit de damno vitando, quam eius qui agit de lucro captando, deciſ. 190. num. 12. & 13.

Pupilli, qui ſunt ſupra infantiam debent ipſi cum auctoritate Tutoris hæreditatem adire, non ſolus Tutor, deciſ. 64. num. 9.

Pupillus & Eccleſia non poſſunt perdere poſſeſſionem ciuilem, deciſ. 9. num. 6. & 13.

Pupillorum educatio fieri non debet penes ſubſtitutos, qui pupillis ſuccedere debent, deciſ. 12. num. 6.

Pupillus, & Eccleſia per ſolam acquieſcentiam non perdunt poſſeſſionem, deciſ. 24. num. 8.

Pupillorum vtilitas conſiderari debet in arbitrando loco educationis, deciſ. 12. num. 12.

Pupillus & Eccleſia ſunt illius naturæ, vt non poſſint perdere ciuilem poſſeſſionem, deciſ. 9. num. 6.

Pupillus ſi maior factus inſtrumentum à tutore confectum produxerit, eoque vſus fuerit illud ratificaſſe cenſetur, deciſ. 297. num. 22.

Pupillorum in educatione conſiderari debet vtilitas, quæ illis reſultat, vt ex ea aptior, & melior locus arbitretur, deciſ. 27. num. 2.

Pupillorum educatio ſemper fieri debet in locis, vbi occaſio eſt, vt magis virtutibus repleantur, deciſ. 12. num. 13.

Pupilli, vbi fieri poteſt melius in Vrbe, quam alibi educantur, deciſ. 270. num. 5. & ſup. num. 3. & ſeqq. ac per totam deciſ. vbi de ratione, & infra num. 5. cum ſeqq.

Pupillis ita prouidere ne dum vt alentur, ſed etiam vt liberalibus artibus imbuantur legiſlatorum præcipuum munus fuit, ibidem.

Pupilli, alijque adoleſcentes ſemper transferri debent ad Ciuitates vbi melius, & facilius moribus, & litteris ornari poſſunt, deciſ. 270. num. 6.

Maximè ſi eum æquali impenſa proprij domicilij hoc fieri poteſt, ibid. & num. ſeq. & per totam deciſ.

Pupillus etiam quod fuerit iuſſus educari penes aliquem, ſi melius, & vtilius apud alium educari poſſit, ibi eſt educandus, ibidem num. 7.

PYRRVS Epirotarum Rex, poſt ſecundam victoriam reportatam contra Romanos, numerauit exercitum, & quid dolenter dixerit. Rub. ad deciſ. 131. num. 237.

Q

QVÆRELA in officioſi quando competit aliud remedium, non habet locum, deciſ. 166. num. 55.

QVALITAS.

Qualitas maſculinitatis ſæpiùs repetita, cum perpetua fœminarum excluſione pariter vrget ad paſſiuam ex actiua vocatione, deciſ. 17. num. 10.

ſecundum Qualitatem perſonarum facta, ac dicta penſamus. Rub. ad deciſ. 16. num. 132.

Qualitas perſonarum, ac ſeries facti multum attenditur in materia ſimulationis, deciſ. 62. num. 23.

Qualitas verbo adiecta in ſtatutis non intelligitur ſecundum tempus verbi, ſed abſolutè quando effectus habetur ſiue in vno, ſiue in alio tempore, deciſ. 115. num. 18.

Qualitas maſculinitatis appoſita perſonæ in qua primogenitura fundari debet non operatur excluſionem fœminarum in caſibus de iure permiſſis, deciſ. 65. num. 14. & ſeqq.

Qualitas maſculinitatis appoſita grauato ſi deceſſerit ſine filijs maſculis æquè intelligitur de filijs primi gradus, ac vlterioribus deſcendentibus, deciſ. 65. num. 3. & ſeqq. vbi vide.

Qualitas maſculinitatis expreſſa in primo gradu ſubſtitutionis, vel primogenituræ, non qualificat ſequentes, & quare, ibid. num. 7.

Qualitas ſubcollectoris probata, cenſetur iuſtificata & qualitas vnicitatis, deciſ. 88. num. 16.

Qualitas à lege ponderata, non ſolum eſt de ſubſtantia probatio-

bationis, ſed etiam ipſius facti, deciſ. 67. num. 18.
Qualitas enunciantis multum coadiuuat probationem, deciſ. 130. num. 9.
Qualitas perſonarum poſſidentium infert ad certificationem bonorum, an ſint eadem, vel diuerſa, deciſ. 250. num. 9.
QVANTITAS quæ debetur reſpectu certæ ſpeciei ita regulatur prout ipſa ſpecies, deciſ. 231. num. 6.
Quod intellige ad effectum quod in ipſa ſpecie poſſit fieri ſolutio, non autem ad effectum ſoluendi fructus, ibid. num. 7.
Quantitas promiſſa non ſimpliciter, ſed cum pacto reinueſtiendi, non iudicatur vt quantitas, ſed vt ſpecies, deciſ. 91. num. 13.
QVARTA funeralis regulariter recenſetur inter Parrochiales obuentiones, deciſ. 85. num. 2.
QVIETANTIÆ fieri non ſolent propter imaginarias ſolutiones, deciſ. 112. num. 5.
QVINTIANVS ſiue Quintins, aut Quintaſius fuit Epiſcopus Calaritanus in Sardinia, deciſ. 92. num. 2. & num. 1. & 3. in fine, & num. 6. & 9.
Quintij, ſeu Quintiani Epiſcopi Prouinciæ Sardiniæ appellatione, dum ipſe fuit Epiſcopus Calaritanus, ex antonomaſia venit Sedes Calaritana, ibid. num. 14.
Quintium fuiſſe Epiſcopum Calaritanum in Sardinia qui dicunt non aduerſantur dicentibus Quintium fuiſſe Epiſcopum ex Prouincia Sardiniæ, ibid. num. 12. & ſeqq.

R

RASVRA in ſimplici narratione facti non vitiat ſcripturam, deciſ. 244. num. 27.
pro RATA pretij non ſoluti, emptor dominium rei emptæ non acquirit, deciſ. 198. num. 5.

RATIFICATIO.

Ratificans generaliter actus pro ſe geſtos, actus validos non autem inualidos ratificare cenſetur, deciſ. 180. num. 11.
Ratificans actus pro ſe geſtos ad hoc vt etiam actus nullos ratificaſſe dicatur requiritur ſcientia ſpecifica de nullitatibus, deciſ. 180. num. 12.
Ratificatio præſumitur ex obſeruantia longeua fallit in ratificatione contractus ab initio inualidi, deciſ. 279. num. 5.
Ratificatio non præſumitur niſi probetur in ratificante ſcientia actus ratificandi cum ſuis qualitatibus, deciſ. 153. num. 14.
Ratificatio geſtorum à procuratore vltra fines ſui mandati non dicitur inducta niſi, & de ſcientia geſtorum, & de exceſſu concludenter appareat, deciſ. 298. num. 5.
Ratificatio actus nulli non præiudicat cui medio tempore fuit ius quæſitum, deciſ. 34. num. 36. & 37.
Ratificatio nunquam trahitur ad id per quod iudicatur renunciatio iuris in præiudicium ratificantis, deciſ. 180. num. 13.
Ratificatio generica non trahitur ad id quod ante, & poſt ratificationem fuit impugnatum, deciſ. 180. num. 14.
Ratificatio ab aliquo tertio facta & in ratificatione non nominato prodeſſe non poteſt, deciſ. 180. num. 15.
Ratificatio vt dicatur facta requirit actus illam per neceſsè inferentes, deciſ. 137. num. 5.
Ratificatio tranſactionis non excludit illius nullitates, ſi ratificans non habuit ſcientiam illarum, deciſ. 34. num. 35.
Ratificatio conualidat actum nullum tamquam nouum contractum. deciſ. 34. num. 37.
Ratificatio inducta ex acquieſcentia 30. annorum ſuffragatur ſiue præiudicium ſit modicum, ſiue magnum, deciſ. 238. num. 26.
Ratificatio in muliere non præſumitur ſi agitur de renunciando maiori doti, & accipiendo minorem. deciſ. 137. num. 7.
Ratificatio inducit confeſſionem, & approbationem eius, quod ratificatur, deciſ. 3. num. 17.
Ratificatio omnis excluditur reſultans ex lapſu temporis, ſtante dolo verò, & preſumpto. Rub. ad deciſ. 16. num. 29.
Ratificatio colligitur ex ſcientia, & patientia, deciſ. 19. num. 6.
Ratificatio nihil operatur, ſi antea fuerit in contrarium proteſtatum, deciſ. 59. num. 24.
Intellige dummodo ſcientia, & patientia concludenter non præſumptiuè probentur, ibidem num. 7.
Ratificatio ex coniecturis Elicita ſuffragatur, deciſ. 238. num. 24.

RATIO.

Ratio ſemel reddita amplius reddi non debet, deciſ. 243. num. 6.
Rationis maioritate, quinimò etiam ſola identitate exiſtente lata fieri debet interpretatio, & extenſio, intellige, deciſ. 251. num. 23.
Ratio conſeruationis agnationis in fine poſita etiam ſola ſufficit ad conſtituendum fideicommiſſum perpetuum inter illos de familia, deciſ. 171. num. 6.
Ratio fundata in publica vtilitate interpretationem ac extentionem recipit, deciſ. 251. num. 25.
Ratio eadem vbi militat, ibi idem ius ſtatui debet. Rub. ad dec. 131. num. 129.
Ratio non dicitur reddita, niſi cum reſtitutione reliquatus, deciſ. 121. num. 7.
Ratio conſeruationis agnationis à teſtatore prolata in caſu confiſcationis non extendit fideicommiſſum ad caſum mortis, deciſ. 209. num. 14.
Ratio conſeruationis agnationis, & vt bona remaneant in familia in fine, & abſolutè poſita dicitur ſtare de per ſe non autem acceſſoriè ad præcedentem prohibitionem confiſcationis, deciſ. 209. num. 15.
Ratio ſtatuti decidit caſum omiſſum non per viam extenſionis, ſed per viam comprehenſionis, deciſ. 20. num. 18.
Ratio non expreſſa, dummodo ſit vnica, habetur pro expreſſa, deciſ. 251. num. 24.
Ratio conſeruandæ agnationis non eſt in ſtatutis extendenda ad perſonas non expreſſas, ſed ad nominatas tantum, deciſ. 291. num. 9.
Ratio conſeruandæ agnationis eſt cauſa finalis excluſionis fœminarum in ſtatutis. deciſ. 115. num. 20.
Ratio agnationis conſeruandæ non poteſt dici quod fuerit habita, ſi fuit primum vocati cognati. Rub. ad dec. 199. num. 214.
Ratio dicitur ſufficienter reddita ex ſolidatione computorum adminiſtratori facta, deciſ. 188. num. 2.
Ratio ſemel reddita iterum reddi non debet, deciſ. 188. num. 3.
Ratio ſemel reddita ex cauſa erroris poteſt pluries reuideri, & retractari, deciſ. 188. num. 4.
Ratio ſemel reddita ad hoc vt ex cauſa erroris reuideri, & retractari poſſit debet de errore conſtare in ſpecie, non in genere, deciſ. 188. num. 5.
Ratio ſemel reddita habet pro ſe præſumptionem veritatis, & validitatis, deciſ. 188. num. 6.
Rationem ſemel redditam impugnans clariſſimis probationibus errorem, dolum, & collutionem probare tenetur, deciſ. 188. num. 6.
Ratio ſtatuti, quæ ſolum conuenit matri, filio nocere non poteſt, deciſ. 275. num. 10.
Magiſter Raynaldus erat Notarius, & Vicecancellarius Innocentij III. deciſ. 191. num. 4.

RECIPROCA.

Reciproca ſubſtitutio etiam ſemotis illis tribus requiſitis neceſſarijs, quandoque ex alijs coniecturis inducitur, deciſ. 192. num. 16.
Intellige vbi concurrunt coniecturæ vrgentiſſimæ, & neceſſariæ, ibid. num. 17.
Ita vt quælibet in ſuo genere ſit apta ad reciprocam inducendam, ibidem num. 18.
Reciproca inducta inter ſubſtitutos pariter inducta cenſetur, deciſ. 199. num. 19.
Aduerte quod coniectura iſta non concludit, quinimò apud plures eſt reiecta, & ex illa contrarium firmant, ibidem num. 20.
Reciprocam ad inducendam non omnis prædilectio admittitur, ſed illa ſolum, quæ conſideratur in liberis, vel deſcendentibus, deciſ. 192. num. 21.
Reciprocæ requiſita, nempè quod fiat vltimo morienti, per reciprocam vocato, & in tota hæreditate valde vrget, vt ex actiua vocatione ad paſſiuam inferatur, deciſ. 17. num. 9. 11.
Reciproca ceſſat inter plures ſimul vocatos, ſed diuiſim quilibet in ſua portione, deciſ. 192. num. 5.
Reciproca inter plures honoratos excluditur, ſi in caſu omnium, vel alterius ipſorum fuerit altera perſona vocata, deciſ. 192. num. 11.
RECOGNOSCENS bonam fidem dicitur ſe obligare eo modo, & ad ea omnia, ad quæ principalis debitor obligatus inuenitur, deciſ. 18. num. 5. & ſeq.

RECOGNITIO.

Recognitio ſcripturæ in prima inſtantia non oppoſita, non poteſt opponi in ſecunda, deciſ. 154. num. 3.
Recognitio bonæ fidei non poteſt ſub prætextu erroris reuocari, etiamſi ad aliud negotium ſpectare appareat, & de ratione, deciſ. 66. num. 8.
Recognitio fauore Sedis Apoſtolicæ quæ antea non erat, dicitur facta occaſione exemptionis ab illa conceſſæ, deciſ. 219. num. 11.
Recognitio bonæ fidei ſemper fieri poteſt. etiam in teſtamento, deciſ. 66. num. 12.
Recognitiones probant dominium contra recognoſcentes, & habent vim confeſſionis, deciſ. 130. num. 13.
Recognoſcens bonam fidem non poteſt allegare nullitatem, quæ reſpicit fauorem ſolius principalis debitoris, deciſion. 48. num. 12.
Recognoſcere rem propriam in feudum vel emphyteuſim quis poteſt, & ſibi præiudicat, deciſ. 297. num. 4.
Recognoſcens ſcripturam, amplius illam impugnare non poteſt, deciſ. 57. num. 21.
Recognoſcens bonam fidem acquirit omnia iura tam actiua, quàm paſſiua, deciſ. 48. num. 4.

R E C T O R.

Rector expenſas non neceſſarias tenetur imputare in portionem ſibi debitam, dec. 25. num. 14.
Rector, etſi non ſit in poſſeſſore attamen nomine Eccleſiæ poteſt agere ad manutentionem, dec. 24. num. 5.
Rector in ſuam congruam imputare debet ea omnia, quæ habet ratione officij, dec. 75. num. 6.
Rector poteſt habere cappellam, quæ licet reperiatur in ſua Eccleſia, tamen ab ea reputetur diſtincta, & diuerſa, dec. 75. num. 2.
Rector Parochianus, & Vicarius ſunt inter ſe ſynomia, & Vicarius etiam largo modo dicitur Parochianus & Rector dum habet exercitium curæ animarum, deciſ. 184. num. 5.
Rector Eccleſiæ bona illius poſſidet ciuiliter, etiam ſi alius occupauerit naturalem poſſeſſionem, dec. 9. num. 5.
Rector Eccleſiæ poteſt venire contra proprium factum attenta nullitate actus ea defectu poteſtatis præiudicandi propriæ Eccleſiæ, dec. 175. num. 1.
Rector non poteſt Eccleſiæ præiudicare, dec. 73. num. 24.
Rector debet habere domum liberam, & ſine onere penſionis, dec. 25. num. 12.
Rector Collegij Societatis IESV non habet facultatem tranſigendi ſuper decimis nec renunciandi priuilegijs Religioni conceſſis, deciſ. 229. num. 2.
RECVRSVS ad ſuperiorem nunquam cenſetur prohibitus, dec. 274. num. 9.
REDDITIO rationis iterum fieri debet ſi ſuper computis fuit inter partes tranſactum, & concordatum, dec. 200. num. 1.
REFERENS, non plusquam in relata diſpoſitione continetur, operare poteſt, dec. 270. num. 13.
Referens ſumit declarationem à relato, dec. 34. num. 17.
REGISTRATIO litterarum ſolum tendit ad reddendum Iudicem certum de iuriſdictione illi delegata, dec. 13. num. 8.
Quæ ſcientia ſufficit, quod aliunde conſtet, licet de regiſtratione non appareat, dec. 13. num. 9.
Regiſtrorum expenſæ abſque dubio veniunt reficiendæ, deciſ. 212. num. 4.
REGNVM ſi originem habuerit à fœmina, eiuſque poſteritati fuerit donatum an fœminæ etiam cenſeantur incluſæ. Rub. ad deciſ. 262. num. 146.

R E G R E S S V S.

Regreſſus ad beneficium datur ſtante tali mora qualis decretum litterarum requirit, deciſ. 265. num. 4.
Amplia ceſſante ſpe quod poſſit mora purgari, ibid. num. 6.
Regreſſus ad beneficium ſtante conſenſu non dicitur pœna, ſed modus, vel conditio quæ ineſt rei traditæ, ibid. num. 5.
Regreſſus ad beneficium reſignatum obtentus vt faciat ceſſare penſionem requiritur, quod fuerit incommutabiliter conceſſus titulari, deciſ. 215. num. 3.
Si obtinuit manutentionem aduerſus regreſſum per penſionarium petitum, non poteſt allegare regreſſum, & quoad ius, & quoad manutentionem habuiſſe effectum, deciſ. 215. num. 4.
Regreſſus tunc reintegrat ad titulum quando ſuper eo ritè, & rectè pronunciatur, deciſ. 215. num. 5.
Secus quando ſola auocatur poſſeſſio vigore mandati de aſſociando, ibidem.
Regreſſus ad iura non datur illi, qui ea remiſit, deciſ. 146. num. 2.
Regreſſus non datur, niſi ſtante pertinacia, & magna proteruia, deciſ. 265. num. 1.
Regreſſus ad beneficium datur ſecundum formam decreti in litteris appoſiti, dec. 265. num. 2.
Regreſſus non datur de priuatione ad habitum, deciſion. 245. numer. 9.

R E G V L A.

Regula menſium reſeruatoria excipit beneficia ad Cardinales Ordinarios Collatores ſpectantia, dec. 10. num. 6.
Regula Cancellariæ reſeruatoria menſium obſtat conſuetudini optandi, quamuis Epiſcopus Card. habeat indultum conferendi reſeruata, dec. 10. num. 7.
Regula, quod cenſeatur plus dictum, & minus ſcriptum, procedit nedum in teſtamento ſolemni, ſed etiam nuncupatiuo, dec. 32. num. 15.
Regula quod probatis extremis media præſumuntur, non procedit data veritate actus contrarij medio tempore geſti, dec. 276. num. 9.
Regula de triennali poſſeſſore quando ſibi locum vindicet, dec. 305. num. 6.
Regula quæ non proſunt, vnitæ iuuant procedit etiam vbi agitur de probanda filiatione, dec. 98. num. 21.
Regula qui prior prouocat, prior agat quando procedat, deciſ. 220. num. 4.
Regula S. Auguſtini cauetur omnia bona eſſe communia, dec. 21. num. 4.
REINTEGRATIO ad poſſeſſionem conceditur debitori, poſtquam creditor eſt ſatisfactus, dec. 6. num. 5.
ad Rei vendicationis effectum dominium non probatur ex inſtrumento inueſtituræ. Rub. ad dec. 131. num. 47.

Quamuis quoque concurrerent, confeſſiones dominij, & ſolutionis canonum, num. 48. & 49.

R E L A T I O.

Relatio fit ad proxima, deciſ. 98. num. 11.
Relato magis quam referenti ſtandum eſt vbi aliter loquitur referens, quàm relatum, dec. 505. num. 6.
Relatum ineſt in referente etiam cum omnibus ſuis qualitatibus, dec. 230. num. 7.
RELATIVVM, refert diſpoſitionem ad perſonas ſupranominatas cum omnibus ſuis qualitatibus, dec. 183. num. 8.

R E L I G I O.

Religio non poteſt percipere fructus beneficij, niſi per amotionem beneficiatorum, dec. 262. num. 27.
Religionis auctoritas tota reſidet in Generali, non autem in Prouinciali, dec. 47. num. 42.
Religionis Societatis IESV poteſtas tota reſidet penes Reuerend. Patrem Generalem, dec. 229. num. 2.
Religioſus profeſſus in Religione capaci bonorum, venit appellatione lineæ maſculinæ. Rub. ad dec. 599. num. 222.
Et donec viuit ſuſpendit purificationem fideicommiſſi in caſu deficientiæ lineæ maſculinæ, ibid. num. 223.
Nec limitatur dicta concluſio, niſi in caſu, quo conſtat de mente teſtatoris excludendi Monaſteria, ibid. num. 225. & 226.
Religioſi. quo vſque viuunt conſeruent agnationem. Rub. ad deciſ. 199. num. 223.
Religioſi profeſſi non dicuntur habiles ad conſeruandam agnationem, dec. 172. num. 8.
Religioſus eſt capax poſſeſſionis de ſuperioris licentia, eaque præſumpta ſuffragatur, dec. 253. num. 7.
Religioſi veniunt appellatione eorum, qui vxorem ducere non valens. Rub. ad dec. 199. num. 228.
Regulares non ſunt capaces Dominij, dec. 25. num. 7.

R E M E D I V M.

Remedium retinendæ competit Conſtitutario aduerſus conſtituentem, & habentem cauſam ab eo, dec. 174. num. 2.
Remedium retinendæ, contra emphyteutam eiuſque hæredes, pro recuperanda naturali poſſeſſione datur. Rub. ad dec. 131. num. 66.
Remedium retinendæ, datur vt quis recuperet poſſeſſionem naturalem. Rub. ad dec. 131. num. 68. & 69.
Quando deuolutio eſt omnino clara, & non eſt, quid controuertendum, ſecus ſi adſit aliqua turbiditas, ibid. num. 47.
Remiſſio iurium ex tranſactione eſt exceptio litis finitæ, & impedit litis ingreſſum, deciſ. 146. num. 3.

R E M I S S O R I A.

Remiſſoria conceditur quando articuli aliquo modo pertinent ad cauſam & ei præbeant adminiculum etiam leui præſumptione, dec. 299. num. 3.
Remiſſoria cum noua dilatione, & facultate probandi etiam ſuper nouis, & diuerſis articulis non conceditur quando quis prius obtinuit aliam remiſſoriam ſupra qua teſtes examinauit, deciſ. 299. num. 4.
Fallit iuſta exiſtente cauſa illam concedendi, ibid. n. 5. & ſeq.
Remiſſoria ſecunda conceditur quando articuli ſecundi ſunt benè concepti, primi verò ſecus etiam ſi per procuratoris imperitiam cauſa eſset malè inſtructa, & articuli ſecundi iidem eſsent cum primis, dec. 299. num. 6. & 7.
Remiſſoriam ad effectum impediendi non dicitur conſiderabilis ſuſpicio calumniæ eo, quia articuli reſpiciant fundamenta deciſionis cum hoc caſu videantur concepti ad tollendas illius rationes, dec. 299. num. 8.
Quod eò fortius procedit ſi pro petente remiſsoria adſit aſſiſtentia iuris, & aliqua ſententia, ibid. num. 9.
Remiſsoria ex capite inueriſimilitudinis denegatur, deciſ. 249. num. 6.
Remiſsoria non conceditur ad probandam famam, de qua nulla habetur mentio in hiſtorijs, dec. 249. num. 4. & ſeq.
Remiſsoria vbi alicui fuit conceſſa ad aliquid probandum, facilius alteri parti conceditur ad ſuas exceptiones deducendas, dec. 2. num. 4.
Remiſsoria quoties petitur ad impediendam executionem rei iudicatæ, intrat præſumptio calumniæ ad excluſionem illius, dec. 249. num. 17.
Remiſsoria non eſt concedenda quando articuli non ſunt admittendi, & ſunt irreleuantes, dec. 79. num. 2.
Remiſsoria datur etiam ſine fumo in prophanis quando articuli ſunt releuantes, dec. 22. num. 2.
Remiſsoria in prophanis ſemper conceditur, quando datur fumus, dec. 22. num. 3.
Remiſsoria non conceditur ad probandam obſeruantiam interpretationi Rotali contrariam, dec. 216. num. 9.
Remiſsoria conceditur etiam in gradu reſtitutionis poſt ſententias Rotales præuijs deciſionibus & qua ratione, deciſ. 22. num. 11.
Rota in prophanis non ſolet eſse rigoroſa, ſed prona in concedenda remiſsoria, dec. 22. num. 12.
Remiſsoria denegatur, ſi in partibus teſtes in numero effrena-

to

to examimati fuerunt, qui tamen nihil probarunt, deciſ. 76. num. 4.
Remiſſoria denegatur attenta ſuſpicione calumniæ, ac irreleuantia articulorum, deciſ. 76. num. 1.
Remiſſoriam, qui petere poterat in tempore, & ſe reduxit ad tertiam inſtantiam, & in vltimis audientijs, calumnioſæ petere dicitur, deciſ. 76. num. 2.
Rota in vltimis audientijs ſemper remiſſoriam petitam ad impediendam cauſæ expeditionem denegare ſolet, deciſ. 76. num. 1.
Remiſſoria in cauſa prophana ſine fumo conceditur, quando materia articulata eſt releuans, deciſ. 84. num. 1.
Remiſſoria ſemper conceditur quoad omnes articulos, etſi vnus tantum ſit releuans, ibid. num. 4.
Remiſſoria denegatur quando per ſcripturas probatur contrarium illius quod per teſtes probari prætenditur, deciſ. 84. num. 5.
Remiſſoria denegatur quando probatio poteſt fieri per ſcripturas, deciſ. 306. num. 5.
Remiſſoria ſtante inueriſimilitudine materiæ articulatæ denegatur, deciſ. 306. num. 6.
Remiſſoria ex ſuſpicione calumniæ denegatur. Suſpicio calumniæ arguitur quando petitur remiſſoria, & cauſa per longum tempus fuit in partibus agitata cum probabile ſit in partibus meliores probationes ſactas fuiſſe quæ fieri potuerint, deciſ. 306. num. 7.
Remiſſoria denegatur ſtante irreleuantia articulorum, deciſ. 306. num. 1.
Remiſſoria numquam denegatur ſtante releuantia articulorum in cauſa prophana, etiam ſi non detur fumus, deciſ. 80. n. 1. & 2.
Quod fortius procedit commiſſa cauſa cum clauſula appellatione remota, ibidem num. 3.
Remiſſoria non conceditur ſtante magna inueriſimilitudine, deciſ. 211. num. 9. & ſeq.
Remiſsoria non datur quando res articulatæ apparent imaginariæ abſque fumo veritatis, deciſ. 21. num. 9.
Remiſsoria in cauſa prophana vbi materia eſt releuans ſine fumo conceditur, deciſ. 2. num. 2.
Remiſsoria non ſolet concedi ſuper probatione earum rerum, quæ poſsunt cum ſcripturis probari, deciſ. 249. num. 4.
Remiſsoria non conceditur vbi articuli ſunt irreleuantes, imaginarij, calumnioſi, & continent inueriſimilia, deciſ. 29. num. 1.
Remiſsoria denegatur ad retardationem manutentionis, deciſ. 211. num. 2.
Remiſsoria non conceditur ad probandum id cuius contrarium conſtat per ſcripturas, deciſ. 211. num. 5. 22. & 24.
Remiſsoria ad hoc vt concedatur ſufficit vnum articulum eſse releuantem, deciſ. 79. num. 10.
Intellige concluſionem procedere ſi ille articulus ſufficiat ad victoriam cauſæ, deciſ. 79. num. 11.
Remiſsoria, non conceditur ad probandum id, quod probatum non releuaret, deciſ. 213. num. 19.
Remiſsoria, ad probandum contra propriam confeſſionem non conceditur, deciſ. 211. num. 20. & 14.
Remiſsoria non ſolet concedi a Rota pro interpretatione litterarum Apoſtolicarum poſtquam fuerunt ab ea interpretatæ, deciſ. 22. num. 7.
Quod procedit quando verba ſunt adeò clara, vt non admittant aliquam dubietatem, deciſ. 22. num. 8.
Remiſsoria facilius conceditur vbi cauſa eſt cummiſsa appellatione remota, deciſ. 2. num. 2. & 3.
Remissoria non conceditur ad probandum per teſtes, id quod probari debet per ſcripturas, deciſ. 211. num. 6.
Remissoria quæ calumnioſè petitur non eſt concedenda, deciſ. 80. num. 12.
Remissoria denegatur ex ſola præſumptione calumniæ, & quidem leui, & etiam quod articuli ſint releuantes, deciſ. 60. n. 62.
Remissoria denegari ſolet quando probari petitur per teſtes id de quo conſtare poteſt per ſcripturas, deciſ. 80. num. 8.
Remiſsoria quando cauſa eſt matrimonialis facilè concedi ſolet, deciſ. 122. num. 1.
Etiamſi probationes ſint contra matrimonium contrahendum: Secus de ſoluendo iam contracto, ibid. num. 2.
Remissoria ſi cauſa eſt in prima inſtantia, vt plurimum conceditur, deciſ. 84. num. 2.
Remissoria in cauſa prophana vbi materia eſt releuans ſine fumo conceditur, deciſ. 2. num. 2.
Remiſsoria non denegatur ex ſuſpicione quod tendat ad tollenda motiua antecedentium deciſionum, dec. 22. num. 10.
Remiſsoria in prophanis conceditur in omnibus etiam ſtante releuantia vnius ſoli articuli, dec. 211. num. 14.
Remissoria in cauſa prophana conceditur ſtante releuantia materiæ articulatæ, dec. 299. num. 1.
Eo fortiùs ſi teſtes ſint examinandi in ditione, ſeu ſtatu illius contra quem petitur remiſsoria, quia ceſsat timor ſubornationis, ibid. num. 2.
Remissoriæ locus eſse non poteſt ſi noui articuli idem continent, quod fuerat in antiquis expreſsum, dec. 149. num. 14. & ſeqq. vbi amplia.
Remissoria denegatur ſi quod prætenditur probari contrariatur conſuetudini ex litteris Apoſtolicæ deductæ, ibid. num. 11.
Remiſsoria in iudicijs possessorijs in quibus fuit ſuſpenſum petitorium, conceditur cum clauſula, *ſine præiudicio*, deciſ. 84. num. 11.
Remissoria conceditur quamuis vnus tantum articulus ſit releuans, dec. 2. num. 8.
RENOVATIO nouæ inueſtituræ Eccleſiaſticæ, quando ſit nulla, durante adhuc prima, dec. 39. num. 35.
Renouatio emphyteuſis non eſt nouus titulus, ſed prioris renouatio, dec. 39. num. 47.
Quod procedit, & ſi in renouatione dicatur de nouo concedimus, dec. 39. num. 48.

RENVNCIATIO.

Renunciatio laudi facta in tranſactione ad hoc, vt præiudicet, debet eſse certa, & præciſa, deciſ. 34. num. 25.
Nec ſufficiunt clauſulæ generales ſolitæ apponi de ſtylo, & conſuetudine, ibid. num. 26.
Renunciatio facta à filia Monaſterium ingreſsa ad fauorem patris eiuſque deſcendentium ſuffragatur omnibus, dec. 170. num. 20.
Renunciatio fideicommiſſi reſultat ex tranſactione, in qua adeſt facultas liberè diſponendi de bonis, dec. 157. num. 12.
Item inducitur ex conſenſu quod pro dote bona alienentur, ibid. num. 13.
Renunciatio facta per ſororem ad fauorem fratrum dicatur ne comprehendere bona propria ipſorum fratrum quando adeſt ſtatutum excluſiuum fœminarum, dec. 144. num. 21. & ſeqq.
Renunciatio patris non nocet filijs in fideicommiſſis, deciſ. 157. num. 14.
Renuncians cuicumque hypothecæ ſibi quomodolibet competen. non poteſt deinde nec ipſe, nec eius hæredes agere iudicio Saluiani, dec. 217. num. 1.
Renunciatio preſumitur ex metu ſi fuit facta de rebus quę non ſine cauſa, & de facili renunciari ſolent, dec. 17. num. 12.
Renuncians liti, & ſententiæ excluditur à iure illam impugnandi propter exceptionem litis finitæ, & extinctæ, deciſ. 220. num. 9.
Renunciatio generalis liti, & ſententiæ facta comprehendit totum tempus, quod in ſententia continetur, ibid. num. 10.
Renunciatio facta à muliere prudenti, & ſagaci ſeruatis ſolemnitatibus ſtatutarijs, ac negocio maturè diſcuſso nulli dubium eſt, quod ſubſtineri debeat, ibid. num. 11.
Renuncians hæreditati paternæ ſi præmoriatur patri dicitur priuatus ſucceſſione potius à morte, quam à renunciatione, deciſ. 29. num. 15.
Renunciatio facta à filia hæreditati paternæ non videtur facta fauore ſororum, ſed fratrum.
Qui licet non extent tempore renunciationis tamen adeſt ſpes quod naſci poſſint, ibid. num. 10.
Renunciatio facta à fratre Monaſterium, ingrediente comprehendit etiam ſucceſſiones non ſpecificatas attentis clauſulis ampliſſimis, & generaliſſimis, deciſ. 171. num. 4.
Renunciatio facta de bonis alicuius non expirat vita functa perſona in renunciatione contemplata, ſed ad illius tranſit ſucceſsores, deciſ. 171. num. 5.
Renunciatio fideicommiſſi cum reſeruatione aliorum iurium præſeruat iura quod alia fideicommiſsa, ac ſi non emanaſset, dec. 157. num. 16.
Renunciatio quantumuis cum clauſulis generalibus reſtringitur ad ſpecificata, & expressa, ibidem num. 17.
Renunciatio fideicommiſſi non valet ſine oculari, vel intellectuali illius cognitione, & iuris ab eo competenti, ibid. num. 22.
Renunciatio operatur, ac ſi renuncians à principio omni iure caruiſset, deciſ. 29. num. 12.
Renunciatio aperit locum alijs ſucceſsoribus exiſtentibus in eodem gradu renunciationis, ibid. num. 13.
Renunciatio facta à filia de hæreditate patris dicitur ſub conditione, quatenus hæreditas, ei deferatur, ibid. num. 20.
Renunciatio cenſetur facta per metum durante eadem cauſa metus, deciſ. 17. num. 7.
Quod fortius procedit ſubsequente proteſtatione etiamſi ex interuallo legatur facta, deciſ. 17. num. 8.
Renunciatio conditionaliter facta conditione non impleta euaneſcit, deciſ. 217. num. 4.
Renunciatio à minore facta requirit Inſinuationem vigore Conſtitutionis Ægidianæ, deciſ. 144. num. 25. & ſeqq.
Renunciantibus iura ſua, non datur amplius ad ea regreſsus, dec. 175. num. 4.
Renunciatio matris non nocet filijs venientibus ex perſona propria, deciſ. 29. num. 16. & ſeq.
Renunciatio matris ad bona paterna non præiudicat filijs morieſſte matre ante obitum patris, ibid. num. 14.
Renunciationis cauſa impulſiua renunciationem non facit corruere etiam ſi non ſequatur effectus, deciſ. 217. num. 7.
Renunciatio non cenſetur facta de iure quod quis ignorat, dec. 157. num. 20.

Renunciatio de bonis paternis, & maternis per ſororem facta ad fauorem fratrum, non comprehendit bona propria ipſorum fratrum, dec. 144. num. 15. 16. & ſeqq. vbi amplia.
Renuncians non poteſt habere regreſſum ad bona renunciata, dec. 29. num. 4.
Renunciatio obeſt renuncianti, & filijs ex illius perſona venientibus, ibid. num. 5.
Renunciatio facta à matre hæreditati patris, recepta dote, præindicat filijs, ibid. num. 6. & vide num. 14.
Renunciatio facta poſtquam aliquis fuit de iure ſuo ſpoliatus meticuloſa præſumitur, dec. 274. num. 8.
Renunciatio eo ipſo meticuloſa dicitur ſi fuit promiſſum non petendi recurſum ad ſuperiorem, quinimò nec ad Summum Pontificem, ibid. num. 9.

R E S.

Res aliena conſentiente domino vendi poteſt, deciſion. 173. num. 7.
Amplia, quia multò magis hypothecari, & obligari, ibid.
Rem venditam confinare non eſt neceſſe ſi alijs demonſtrationibus fines appareant, dec. 95. num. 14.
Rem vendens alienam, re euicta à Domino, vendens tenetur emptori de euictione. Rub. ad dec. 131. num. 58.
Res litigioſa nunquam efficitur in actione perſonali, deciſ. 193. num. 19.
Res empta à viro cum pecunia dotali efficitur fundus dotalis, ſi vltra conſenſum mulieris, etiam eiuſdem concurrat vtilitas, dec. 259. num. 7.
Rei emphyteoticæ donatio ſecundo loco facta præualet primæ. Rub. ad dec. 131. num. 7.
Si ſecundus donatarius, & obtinuit conſenſum, & accepit poſſeſſionem ante primum, ibid.
Res aliena etiam in emphyteuſim poteſt concedi. Rub. ad deciſ. 131. num. 54.
in Re ſua quilibet eſt moderator, & arbiter abſolutus. Rub. ad dec. 131. num. 308.
Res empta ex pecunia dotali efficitur dotalis, quando, & voluntas mulieris, & eius vtilitas concurrit, deciſion. 91. num. 7. & 17.
Rei alienæ venditio in præiudicium ſaltem diſtrahentis valet. Rub. ad dec. 131. num. 57.
Rei venditæ dominium etiam nullo pacto interueniente non poteſt in emptorem tranſire niſi pretio ſoluto, deciſ. 128. num. 3.
Res quæ per petitorium poteſt reuocari non dicitur liberè dimiſſa, dec. 133. num. 7.
Res vendita habita fide de pretio, cum reſeruatione dominij, donec ſoluatur pretium, ſi d. res interim pereat, cui pereat. Rub. ad dec. 16. num. 215.
Res aliena etiam poteſt vendi. Rub. ad deciſion. 531. numer. 55.
Rem propriam vindicans, non eſt creditor, ſed dominus, qui omnibus præfertur. Rub. ad deciſ. 16. num. 49.
Res inter alios acta non nocet, dec. 161. num. 17.
Res Eccleſiæ quod ſit ſolita alienari non probatur per aſſertionem partis, dec. 39. num. 46.
Res empta à viro ex pecunijs dotalibus regulariter non efficitur dotalis, dec. 95. num. 2. & ſupra num. 1. & infra num. ſeqq. vbi limitatur.
Res quælibet in ſui origine præſumitur libera. Rub. ad dec. 131. num. 59.
Rei demonſtratæ fruſtra adijcitur alia demonſtratio, deciſ. 95. num. 16.

R E S I V D I C A T A.

Res iudicata in petitorio, poſſeſſorium abſorbet, deciſ. 254. num. 5.
Res iudicata non operatur contra non citatum, niſi adſit eius ratificatio, deciſ. 19. num. 5.
Rei iudicatæ mentio facienda eſt per impetrantem gratiam, alias gratia, vel reſcriptum eſt ipſo iure nullum, deciſ. 178. num. 9. & ſup. num. 8. & ſeqq. vbi vide.
Rem iudicatam ſolo verbo euitare voluiſſe dicitur, qui acta prioſis inſtantiæ reproduxit, dec. 183. num. 5.

R E S C R I P T V M.

Reſcriptum Papæ eſt ad vnguem ſeruandum, deciſion. 543. num. 1.
Reſcriptum ad hoc vt dicatur adimpletum eſt ei parendum cum effectu, vel eſt oſtendendum, quod adhibita ſit omnis diligentia ad effectum parendi, dec. 143. num. 2. & 3.
Reſcriptum Papæ ſuper depoſitione fructuum ſi non determinat tempus debet intelligi de fructibus de iure debitis, deciſ. 143. num. 5.
Reſcripta principum interpretationem recipiunt à iure communi, & cum illis ſe conformare cenſentur, deciſ. 218. num. 20.

R E S E R V A T I O.

Reſeruatio dicitur clara, quæ literaliter legitur in litteris reſeruationis, dec. 5. num. 6.
Reſeruatio concepta per verba comprehenſiua omnium temporum operatur beneficij reſeruationem, in quolibet menſe vacatio, contingat, deciſ. 5. num. 7.
Reſeruatio iurium contra aliquem facta operatur, vt nihil quoad illum cenſeatur actum, dec. 116. num. 11.
Reſeruationis dominij pactum videtur repugnare naturæ contractus emptionis, & venditionis, deciſ. 128. num. 8.
Reſeruationis dominij pactum, ſi eſt conceptum perpetuo non valet, ſecus ſi temporaliter, donec pretium ſoluatur, deciſ. 128. num. 9. & ſeqq.
Reſeruatio dominij facit venditionem tranſire in contractum locationis, dec. 128. num. 2. & 3.
Reſeruationis dominij pactum operatur illud idem quod ius commune diſponit, ibid. num. 6.
Reſeruatio facta de beneficijs ſuppreſſis vacaturis non poteſt dici quod comprehendat ſolum beneficia in limine ſuppreſſionis vacantia, dec. 204. num. 11. & ſeq.
Reſeruatio expreſſa per verbum, *vacaturum*, includit omne modum vacandi, dec. 204. num. 6.
Reſeruationia venditor vigore dominij, poteſt experiri viam ſubhaſtationis in re vendita, dec. 128. num. 13.
Reſeruatio excipiens certa beneficia, omnia alia circa collationem comprehendit, dec. 204. num. 8.
Reſeruatio dominij non operatur pro rata pretij ſoluti, deciſ. 128. num. 16.
Fallit tamen id, vt num. 16.
Reſeruatio inducta in fauorem Papæ conſeruatur in perſonam Cardinalis indultarij ipſum Papam repræſentantis, deciſ. 10. num. 15.
Reſeruatio beneficiorum reſultat ex vacatione apud Sedem Apoſtolicam, dec. 44. num. 7. & 8.
Reſeruatio beneficiorum probatur ex ipſorum vacatione ſecuta de menſe Octobris, & Sede Epiſcopali vacante, ibid. n. 6.
Reſeruatio nihil aliud eſt, quam auocatio alicuius beneficij Eccleſiaſtici vacaturi ad ſe facta, dec. 204. num. 1.

R E S I D E N T I A.

Reſidendi onus in dubio intelligitur de reſidentia cauſatiua, dec. 182. num. 8.
Reſidendi neceſſitas in beneficija imponitur ſiue expreſsè, ſiue tacitè ex onere per fundatorem iniuncto, dec. 182. num. 6.
Reſidentia non inducitur ex onere miſſas celebrandi, deciſ. 182. num. 11. & ſeqq.
Incompatibilitatem non cauſat reſidentia temporalis per aliquot dies, ibid. num. 13.
Reſidentia cauſatiua non inducit incompatibilitatem, ibidem num. 9.
Reſidentia præciſa non dicitur impoſita beneficiato ex onere canendi diuina officia, ſi non fuit appoſita pœna priuationis beneficij, ibid. num. 7.
Sed dicitur reſidentia cauſatiua ad effectum, vt beneficiatus careat fructibus, ibid. num. 10.

R E S I G N A T I O.

Reſignatio beneficij cum penſione ſemper habet præcedentem conuentionem, & tamen de ea in ſupplicatione nulla fit mentio, dec. 70. num. 17.
Reſignans Beneficium cum penſione, & reſignatarius & reſignans tuti ſunt à qualibet ſimonia ſtatim, ac Papa ſupplicationem ſignauit, dec. 70. num. 18.
Reſignatarius qui accepit poſſeſſionem poſt nouem menſes à die datæ litterarum Apoſtolicarum.
Debet manuteneri donec diſcutiatur, an fuerit legitimè impeditus nec non, dec. 252. num. 6. & ſeq.
RESOLVTIO Rotalis ad fauorem alicuius afficit tantummodo collitigantes non autem alios, dec. 92. num. 19.
REIPVBLICÆ intereſt, ne quis prodigaliter viuendo abutatur ſubſtantia ſua. Rub. ad dec. 29. num. 60.

R E S P O N S I O.

Reſponſio rei conuenti operatur ſolum litis conteſtationem quoad actorem, ſi per illum non fuit impugnata, deciſ. 185. num. 8.
Reſponſio mutua inter coniuges alteri per alterum facta, de contrahendo matrimonium, importat matrimonium de præſenti, non de futuro, dec. 89. num. 6.
Reſpondens petitioni, ſeu libello aduerſarij ſi inſuper ad ſui fauorem pronunciari petit vtramque partem, & Rei, & Actoris propoſuiſſe dicitur, dec. 108. num. 2.
Reſponſio poſitionum facta per verbum *credit*, eſt illarum confeſſio, dec. 235. num. 3.
Reſtitutio dotis, & ſolutio quarti facienda eſt in loco ad quem ſponſi ſunt ituri, & in quo adeſt domicilium mariti, non autem in quo fuit celebratum matrimonium., deciſion. 160. num. 2.
Reſtitutio dotis eſt facienda ſecundum ſtatutum loci in quo celebratur matrimonium, & quis vti ciuis illius loci contrahit, dec. 160. num. 3.
Contrarium verius, ibid. num. 4.

Digitized by Google

RESTITVTIO.

Reſtitutio eiuſdem rei dupliciter fieri non debet, deciſion. 250. num. 4.

ad Reſtitutionem fructuum vſque ab initio poſſeſſor, quando fuit malæ fidei, eſt condemandus, & ſic non tantum à die malæ fidei, dec. 9. num. 2.

Reſtitutio pecuniæ in eodem inſtrumento facta, in quo fuit ſoluta, ex vna conuentione facta dicitur, deciſion. 154. num. 23.

Reſtitutio in integrum non datur, quando Negligentia eſt magna. Rub. ad dec. 1. num. 70.

Reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam ſine læſione non conceditur, dec. 293. num. 1.

Reſtitutio in integrum non datur, quando magna eſt negligentia. Rub. ad dec. 1. num. 70.

Reſtitutio in integrum datur maiori, quando eſt læſus ſine culpa, & facto ſuo. Rub. ad dec. 1. num. 71.

Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem tricenariam ex capite ignorantiæ, non datur, non probata ignorantia, deciſ. 238. num. 20.

Reſtitutio in integrum eſt concedenda, quando ex iniuſtitia, & nullitate ſententiæ reſultat læſio, deciſion. 241. num. 1. & 8.

Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam conceditur, ſtante illius iniuſtitia, dec. 205. num. 1.

Reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam nominatim ſcilicet aduerſus talem ſententiam, petita, nouum procuræ mandatum non requirit, dec. 193. num. 4.

Secus verò ſi petatur principaliter atque in genere, quia eo caſu non ſufficit primum mandatum, ſed nouo opus eſt, ibidem.

Reſtitutio in integrum petita nominatim aduerſus aliquam ſententiam dicitur appendix prioris iudicij, deciſion. 193. num. 5.

Reſtitutio in integrum aduerſus non factam publicationem reponit reſignatarium in primæuum ſtatum, deciſion. 252. num. 14.

Reſtitutio in integrum aduerſus non ſecutam publicationem non retrotrahitur in præiudicium illius, qui medio tempore cœpit poſſeſſionem, dec. 252. num. 15. & num. ſeqq.

Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ datur fideicommiſſario bona fideicommiſſi vindicare volenti, ignorantia fideicommiſſi præſumitur etiam in vocatis, niſi ſcientia probetur, dec. 28. num. 42.

Reſtitutio in integrum aduerſus renunciationem datur ex ignorantia iuris renunciati, dec. 157. num. 25.

Reſtitutio in integrum ob probabilem ignorantiam competit Eccleſiæ præſertim ſtante dubietate iuris dubij, deciſ. 166. num. 16.

Reſtitutioni in integrum locus eſſe dicitur ſtante læſione ex qua reſultat iniuſtitia ſententiæ, dec. 277. num. 2.

Reſtitutio in integrum conceditur vbi ſententiæ ſunt nullæ & iniuſtæ, quæ non tranſeunt in iudicatum, dec. 103. num. 1.

Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ex capite ignorantiæ non competit ſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina, deciſ. 153. num. 39.

Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ex capite ignorantiæ requirit ignorantiam ex omni parte excuſabilem, deciſ. 153. num. 40.

Quæ ignorantia excluditur ex coniecturis ſcientiæ, quamuis remotæ, puta ex ſanguinis coniunctione, ibid. num. 40.

Reſtitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ datur etiam contra præſcriptionem 30. annorum, deciſion. 164. num. 10.

Reſtitutio conceditur minori aduerſus omiſſionem inuentarij, quando hæreditas eſt legatis, & debitis obligata, deciſ. 64. num. 19.

Reſtitutio in integrum petita ex capite ignorantiæ excluditur ex ſola præſumptione coniunctionis ſanguinis, deciſ. 238. num. 21.

RETENTIO.

Retentio non conceditur vbi ex perceptione fructuum à die motæ litis intrare poteſt exceptio compenſationis, dec. 116. num. 13.

Retentio datur hæredi grauato aduerſus fideicommiſſarium ratione expenſarum, & melioramentorum in bonis fideicommiſſi factorum, dec. 171. num. 10.

Retentio datur creditori pro credito liquido, & claro, dec. 257. num. 3.

Retentio etiam ſine hypotheca conceditur, dec. 237. num. 4.

Retentio excluditur, quoties creditum iudicium, & diſcuſſionem requirit, ibid. num. 5.

Retentio non datur ſi ex fructibus à die motæ litis perceptis creditor potuit ſatisfieri, dec. 223. num. 9.

Retentio competit hæredi grauato ratione dotis, & lucri dotalis debit à teſtatore fideicommittente, deciſ. 280. numer. 1.

ad Retentionem excludendam ſufficit quod creditum reddatur turbidum, deciſion. 298. numer. 6.

Retentioni, vt locus eſſe poſſit requiritur quod creditum ita ſit clarum, vt nullo modo controuerti poſſit, ibid. num. 7.

Retentio non datur pro credito illiquido, & quod recepit compenſationem cum fructibus perceptis poſt motam litem, dec. 30. num. 15.

Retentio ceſſat quoties ex fructibus perceptis creditum illius, qui retinere prætendit effectum fuit illiquidum, deciſ. 62. num. 6.

RETRACTVS non habet locum quoties vicinus, vel inquilinus, non poteſt præſtare id, quod præſtat emptor. Rub. ad dec. 131. num. 159.

Retractus non habet locum, quando ſumus in permutatione. Rub. ad dec. 131. num. 159.

REVOCATIO teſtamenti debet iuſtificari, deciſion. 166. numer. 67.

Reuocatio mandati ſupponit exiſtentiam antecedentis alias non ſubſiſteret, dec. 266. num. 3.

Reuocari an poſſit in contractibus facta aſſertio, deciſion. 1. num. 23.

Reuocari priuilegia benè poſſunt ſi ſint conceſſa ſubditis, maximè gratis, deciſ. 8. num. 6.

REVS.

Reus tenetur probare fundamentum ſuæ exceptionis, dec. 237. num. 1.

Reo, & poſſeſſori ſufficit vincere per non ius actoris, etiam in Beneficialibus, dec. 70. num. 22.

Reo poſſeſſori ſufficit excipere de non iure actoris, & ſic eum excludere, dec. 63. num. 38.

Reus non obſtante executione ſententiæ poteſt manutentionem petere, vbi Iudex nulliter, vel iniuſtè proceſſit, deciſ. 302. num. 6.

Reo ſufficit pro victoria, quod probationes hinc inde conquaſſentur, dec. 68. num. 24.

Reus metitur ius ab actore, dec. 264. num. 14.

Reus quando non ad elidendam, ſed offuſcandam intentionem actoris tendit, non indiget paribus probationibus, dec. 161. num. 5.

Reus veniens ad iudicium excipiendo contra prætentionem actoris non poteſt prætendere conteſtationem litis ſuper actione contraria actioni per actorem intentatæ, deciſ. 183. num. 9.

Reus, & poſſeſſor vincunt per non ius actoris, deciſ. 113. num. 9.

Reo ſufficit ſe tueri quod actor ſine actione agat, deciſ. 46. num. 1.

Reo magis quam actori in pari cauſa fauere debemus, deciſ. 251. num. 11.

RIVVS priuatus ſi inter predia fluat actione finium regundorum agi poteſt, dec. 95. num. 19.

ROMA eſt communis Patria, dec. 172. num. 5.

ROTA.

Rota non attendit ſententias aliorum tribunalium iniuſtas, & tranſactas in iudicatum, dec. 152. num. 23.

Rotę ſtylus eſt concedere remiſſoriam in ſummarijſſimo poſſeſſorio ſine tamen retardatione, dec. 130. num. 1.

Rota denegat remiſſoriam pro facienda probatione contraria interpretationi ipſius Rotæ, dec. 249. num. 11.

Rota non ſolet concedere remiſſoriam pro facienda probatione contraria probationi reſultanti ex publicis documentis, & ſcripturis, deciſ. 249. num. 5.

Rota in materia dubia ſemper ſolet abſtinere à purgatione attentatorum, tei iudicatæ executione, vel quod ſimilis, deciſ. 128. num. 26.

Rotæ ſtylus eſt, quod exequutoriales debeant intimari, & reproduci, & poſtea ſeruatis quatuor terminis, & non dato de paritione, dec. 151. num. 2.

Rota procedit ad declarationem cenſurarum ſucceſſiuè ad aggrauatoriam vſque ad implorationem brachij ſæcularis, deciſ. 151. num. 3.

Qui ſtylus procedit etſi exequutoriales fuerint relaxatæ in vim rei iudicatæ, ibid. num. 3.

RVSTICE viuere non dicitur qui pro ſui voluntate artem agrariam exercet, ſed qui in ea ita ſe immiſcet, vt ab vrbanis negotijs in totum ſe abſtineat, dec. 78. num. 25.

S

SACELLVM in Eccleſia conſtructum præſumitur pars, & membrum ipſius Eccleſiæ, dec. 25. num. 15.

SACERDOS, ſi peccabit, quis orabit pro eo, ſecundum

dum gloſ. hic. Rub. ad deciſion. 262. num. 262.
Sacerdotii filius non venit appellatione deſcendentium, dec. 262. num. 15.
SACRILEGIVM eſt de poteſtate Pontificis diſputare, deciſ. 56. num. 14.
Sacrilegium eſt diſputare de Pontificis auctoritate, deciſion. 4. num. 1.

SALVIANVM.

Saluianum non conceditur, ſi actor careat credito, & hypotheca, dec. 145. num. 6.
Saluianum conceditur conſtito prius de credito cum hypotheca, & de poſſeſſione debitoris tempore obligationis, vel poſtea, dec. 30. num. 1.
Saluianum conceditur probatis extremis, dec. 62. num. 1.
Saluianum exceptione melioramentorum excluditur, & quando, dec. 128. num. 18.
Saluianum non intrat ſuper re cuiuis dominium venditor ſibi reſeruauit, deciſ. 128. num. 2.
SANGVINIS coniunctio facit præſumere ſcientiam teſtamentorum aſcendentium, dec. 153. num. 18.
cum SAPIENTIBVS, qui vadit, ſapiens erit, & ſi cum ſtultis, ſimilis illis efficietur. Rub. ad dec. 262. num. 40.

SCIENTIA.

Scientia ſpecifica fideicommiſſi, & viſio ſaltem intellectualis fideicommiſſi requiritur in renunciante. Rub. ad deciſ. 1. num. 59.
Id tamen poteſt probari coniecturis, ibid. num. 59.
Scientia iudicij in aliquo tribunali introducti, non benè infert ad aliud in diuerſo in Tribunali agitatum, deciſ. 218. num. 6.
Scientia Pontificis non arguitur ex ſcientia Nuncij maximè in præiudicialibus, dec. 159. num. 11.
Scientia Papæ inducitur ex ſcientia Officialium, deciſ. 70. num. 23.
Scientia etiam ad effectum litigioſi vitij probatur indicijs, & coniecturis, deciſ. 193. num. 23.
Scientia quod probetur coniecturis, & indicijs generale eſt in qualibet materia, dec. 193. num. 24.
Scientia ſpecifica requiritur in renunciante. Rub. ad deciſ. 131. num. 57.
Scientia omnium qualitatum reſtitutus in emente cenſum ſuper alieno facto impoſitum, vt repellatur à petitione damnorum, & intereſſe, dec. 48. num. 15.
Scientia inducitur ex coniecturis etiam quod de maximo agatur præiudicio, dec. 238. num. 28.
Scientia eſt probanda ab eo, qui in illa ſe fundat, deciſion. 151. num. 5.
Scientia, & acquieſcentia inducunt ratificationem, deciſ. 238. num. 25.
Sciens, & Patiens in fauorabilibus ſibi præiudicat. deciſ. 19. num. 10.
Scientia probatur coniecturis, dec. 153. num. 15.
Scientia, & patientia Ordinarij requiritur ad hoc, vt Prælatus inferior poſſit vltra fines Diœceſis Ordinarij quaſi poſſeſſionem Iuriſdictionis acquirere, dec. 287. num. 5.
Scientia ad effectum inducendæ ratificationis benè deducitur à veriſimili, dec. 153. num. 21.
Scientia fratris de donatione facta à Patre alteri filio præſumitur ex poſſeſſione inæqualis portionis cum acquieſcentia, deciſ. 153. num. 22.
Scientia ſpecifica fideicommiſſi, & viſio ſaltem intellectualis fideicommiſſi requiritur in renunciante. Rub. ad deciſ. 1. num. 50.
Id tamen poteſt probari coniecturis, ibid.
Scientia teſtamenti non arguit ſcientiam fideicommiſſi, deciſ. 157. num. 21.
Scientia teſtamenti non arguit ſcientiam iuris alicui competenti quando non eſt in teſtamento nominatus, deciſion. 157. num. 21.
Scientia præſumpta per famam non ſufficit, vbi de graui præiudicio agitur, ſcilicet amiſſione iuris quæſiti, deciſion. 48. num. 17.
Scientia, & patientia habetur pro mandato, deciſ. 156. num. 1.
Scientia mandati procuræ ſatis dicitur, adeſſe ſi illud in actis extabat, dec. 193. num. 7.
Scientia certo, & determinato tempore requiſita, retrotractionem non admittit, dec. 218. num. 7.
Scientia litis, quæ diſſimulari poteſt, non cauſat attentata, ſi citatio ac inhibitio non fuerit executa, deciſion. 218. num. 8.
Scientia ad effectum amiſſionis iuris ſui debet eſſe certa, & indubitata, nec ſufficit præſumpta, dec. 48. num. 16.
Scientia, & patientia in lite arguitur ex magna impenſa, & productione ſcripturarum à Procuratore factarum, deciſion. 19. num. 24.
Limita quando ipſe procurator habet intereſſe in cauſa, deciſ. 19. num. 25.

Scientia Conſtitutionum Pontificum, extrauagantium in corpore iuris non clauſarum non præſumitur, deciſ. 48. num. 18. & ſeq.
Scientia debet eſſe indubitata in præiudicialibus, deciſ. 156. num. 16.
Scientia ſpecifica requiritur in renunciante. Rub. ad dec. 1. num. 57.
SCRIBENS epiſtolam, & in ea ſuſpiciens in ſe obligationem ab alio factam poteſt illius vigore conueniri, deciſ. 109. num. 3.
Scribens epiſtolam poteſt poſtea pœnitere eius quod ſcripſit, deciſ. 57. num. 12.

SCRIPTVRA.

Scriptura informis probat teſtamentum fauore piæ cauſæ, deciſ. 96. num. 2.
Scripturam eſſe publicam, vel ſumptam ex publico loco paria ſunt, dec. 3. num. 16.
Scriptura inconſideratè facta non valet inuertere naturam ſubiectæ materiæ. Rub. ad deciſ. 262. num. 120.
Scriptura ordinata, & benè compoſita mentis ſanitatem demonſtrat, ſicut inordinata, & incompoſita mentis defectum oſtendit, dec. 294. num. 8.
Scriptura, mortuo conſignata præſumitur ad manus hæredis peruenisſe limita vt hic, dec. 235. num. 10.
Scriptura partis in qua reperitur adnotatus dies natiuitatis filij optimè probat illius ætatem, dec. 244. num. 12.
Scriptura ad teſtamentum faciendum parata nullius eſt momenti, ſi teſtator decedat antequam in publicam formam ſit redacta, dec. 23. num. 6.
Scriptura plenè probat contra ſcribentem, dec. 6. num. 7.
Amplia etiam ſi fuerit facta à procuratore, quia probat contra principalem, ibid.
Scripturæ ſumptum datum à Notario ſeu Vicecancellario probat, ac ipſum originale, dec. 191. num. 5.
Scriptura exemplata ſtante temporis antiquitate præſumitur cum omnibus requiſitis exemplata, dec. 191. num. 6.
Scriptura etiam informis adminiculata probat, deciſion. 191. num. 7.
Scriptura informis ſi eſt obſeruata probat abſque aliqua recognitione, dec. 191. num. 8.
Scriptura priuata ad ſui validitatem adnotationem temporis, quo illa fuit facta, requirit, dec. 72. num. 8.
Scriptura priuata vt probet requirit ſubſcriptionem vtriuſque partis, dec. 72. num. 9. & 12.
Scripturæ extractæ, & compulſatæ lite pendente ſine compulſoria, & citatione partis nullam fidem merentur, deciſ. 239. num. 11.
Scripturæ, quæ non ſunt in actis non ſunt attendendæ, deciſ. 239. num. 12.
Scriptura priuata de ſui natura fidem facit contra ſcribentem, dec. 72. num. 11.
Scriptura priuata inter plures confecta omnium ſubſcriptionem requirit, ſi de omnium præiudicio agatur, dec. 72. num. 12.
Scriptura priuata etiam inter plures confecta ſi vni tantum debet præiudicare, eius ſolum requiritur ſubſcriptio, deciſ. 72. num. 12.
Scriptura priuata continens omiſſionem eius, quod vnius tantum fauorem reſpicit dicitur perfecta, ſi ille non contradicat, deciſ. 72. num. 13.
Scripturę priuatę in Archiuio non exhibitæ ad formam Conſtitut. Pontificum non probant, dec. 109. num. 10.
Scriptura referens ſe ad aliam non probat ſine illa, ad quam habetur relatione, dec. 96. num. 8.
Scriptura referens probat ſine relato, quando eſt certa, & erat in facultate ſcribentis ſic diſponendi, deciſion. 96. num. 9.
Scriptura facta pro memoria ſcribentis contra ipſum nihil probat, dec. 30. num. 7.
Scriptura priuata penès partem reperta habet vim confeſſionis acceptatæ, & ſic plenè probat contra ſcribentem, deciſ. 30. num. 8.
Scriptura priuata iunctis adminiculis probat contra ſcribentem, deciſ. 30. num. 9.
Scriptura etiam priuata, & informi probat iunctis adminiculis, dec. 164. num. 3.
Scriptura exiſtens penès aliquem ante motam litem præſumitur penès eumdem eſſe tempore moræ litis niſi de medio contrarium doceatur, dec. 156. num. 7.
Scriptura præſumitur à fratre tranſmiſſa fratri in curia ad defendendam communem litem, dec. 156. num. 8.
Scripturæ informi fides adhibetur concurrentibus adminiculis, & obſeruantia, dec. 191. num. 12.
Scriptura Imperfecta, ſi ex ea colligi poteſt Teſtatoris ſententia, inſtitutionem non vitiat. dec. 32. num. 14.
Scriptura ex Archiuij incendio non probatur deperdita, ſi ex eodem Archiuio alia plura inſtrumenta integra, & quidem ſuper eodem negotio fuerunt extracta, dec. 211. num. 9.

Digitized by Google

Scriptura probat contra ſcribentem, dec. 220. num. 6.
Scriptura, quam quis exhibere tenetur habetur pro exhibita, quoties partis impedimentis exhiberi non potuit, deciſion. 244. num. 8.
Scriptura priuata in Archiuio exiſtens ſemel recognita amplius recognoſci non debet, dec. 3. num. 16.
Scripturam eſſe publicam, vel ſumptam ex publico loco paria ſunt, dec. 3. num. 16.
Scriptura quæ alias de per ſe probat, multò magis deſeruit pro adminiculo, dec. 285. num. 9.
Scripturæ, vt fiant de actis requiritur productio realis facta ab vna ex partibus cum citatione alterius, dec. 282. num. 6.
Scriptura quæ non fuit in actis producta, habetur, ac ſi non eſſet in rerum natura, dec. 244. num. 29.
Scripturæ compulſandæ, vt probent, debent oſtendi Iudici illorum originalia, dec. 246. num. 8.
Scriptura authentica dicitur ſi appareat ab authentica perſona conſcripta, & annum contineat, ac diem, deciſ. 191. num. 2.
Scriptum quod eſt, prius dicitur cognitum, deciſ. 92. n. 29.

SÆCVLARIZATIO.

Sæcularizatio non mutat ſtatum Eccleſiæ, ſed de Regulari eam facit ſæcularem, dec. 71. num. 25.
Limita quando ſæcularizatio eſt facta per viam ſuppreſſionis, & extinctionis totius ordinis ob laxiorem vitam Regularium, dec. 71. num. 26.
Sæcularizatio Eccleſiæ præter qualitatem Regularitatis nihil immutat, dec. 233. num. 2.
Adeò quod adminiſtratio, quæ ante ſæcularizationem ſpectabat ad Regulares poſtea ſpectat ad ſæculares, ibid. num. 3.
SÆPES vepribus viuida pro confine deſeruit, deciſion. 234. num. 11.
SENEX, & impotens ad generandum dicitur capax maioratus, etiamſi iuriſdictionem habeat annexam, deciſion. 209. num. 13.

SENTENTIA.

Sententia Ordinarij inſtituentis aliquem vti à Patronis præſentatum probat iuſpatronatus, dec. 244. num. 8.
Sententia Ordinarij ad fauorem patroni, vel ab eo præſentati ad iuſpatronatus lata poſt vacationem beneficij in menſe reſeruato, ibid. num. 16.
Præſumitur lata in præiudicium Datariæ, ac proinde nullam facit probationem, ibid.
Sententia Ordinarij canonizatoria iuriſpatronatus, vtpotè illi præiudicialis ſolet litterarum Apoſtolicarum executionem retardare, dec. 224. num. 14.
Sententia ſuper abſolutione à redditione rationum iniuſta dicitur ſi abſque librorum exhibitione appareat lata, dec. 220. num. 5. & ſeq.
Sententia de per ſe eſt diuidua, dec. 59. num. 11.
Sententia nulla, & iniuſta non tranſit in iudicatum, deciſ. 97. num. 1.
Sententia lata poſtquam cauſa eſt deſerta ſi fatalia nunquam fuerunt prorogata, dicitur nulla, dec. 97. num. 2.
Sententia lata contra non citatum eſt nulla, dec. 97. num. 3.
Sententia dicitur nulla ſi non interuenit citato ad ſententiam, deciſ. 67. num. 1. & 9.
Sententia etiam iuſta, emanata ſine citatione ad ſententiam, reuocari debet, dec. 63. num. 2.
Sententiam, & decretum approbat, qui illis acquieſcit, & non appellat, dec. 64. num. 17.
Sententias proprias facit qui ius alterius magnificat, deciſ. 236. num. 3.
Sententia concedens immiſſionem pro toto corruit ratione indiuiduitatis, vbi illam pro ſola parte concedere debuiſſet, deciſ. 302. num. 20.
Sententiæ verba, *in dicto terreno*, comprehendunt proprietatem ſecus quando diceret in poſſeſſione dicti terreni, deciſion. 33. num. 9.
Sententia ad fauorem religionis lata comprehendit magnum Magiſtrum tamquam caput religioſos cæteros tamquam membra corporis, deciſ. 264. num. 23.
Sententia non eſt referenda abſque cauſæ cognitione, deciſ. 226. num. 1.
Sententia immiſſionis reijciens appellationem à parte immiſſiua, illam tamen admittit in parte condemnatoria ad fructus, deciſ. 268. num. 15.
Sententiæ validitas, & iuſtitia faciunt ceſſare læſionem, fundamentum reſtitutionis in integrum, dec. 293. num. 1.
Sententiæ tres conformes ſunt exequendæ, dec. 264. num. 1.
Fallit ſi non ſint validæ, & iuſtæ, dec. 264. num. 2.
Sententia lata ſuper ſtatu facit ius quoad omnes, deciſion. 178. num. 20.
Intellige, vt num. ſeq. ibid.
Sententia ex quibus verbis cognoſcatur comprehendere petitorium, dec. 133. num. 8.
Sententia ſuſpenditur per appellationem, dec. 247. num. 21.
Sententia ſuper ſanitate mentis teſtatoris, etiam poſt teſtamentum conditum ferri poteſt, & retrotrahitur ad diem confectionis illius, dec. 293. num. 23.
Sententia ſuſpenditur per appellationem, & non facit tranſitum in iudicatum, dec. 152. num. 6.
Sententia lata contra vnum nocet alteri, vbi eſt eadem ratio vincendi, dec. 19. num. 15.
Quam concluſionem locum habere intelligas inter hæredem inſtitutum, & ſubſtitutum, ibid. num. 16.
Sententia inter alios lata ſuper eadem re non probat quoad omnes, dec. 195. num. 17.
Sententia ratione connexitatis facit magnam præſumptionem, etiam quoad alios, dec. 195. num. 18.
Sententia data contra minorem abſque eo, quod ei fuerit datus curator dicitur ipſo iure nulla, deciſ. 180. num. 2.
Sententia lata ſuper ſtatu facit ius quoad omnes, deciſion. 102. num. 4.
Sententiæ Validitas conſtat ex reuolutione actorum, deciſ. 88. num. 4.
Sententia diffinitiua requiritur, vt admittatur compenſatio crediti litigioſi, & turbidi, dec. 225. num. 20.
Sententia lata in iudicio moto per alium afficit etiam alterum ad cauſam in ſtatu, & terminis admiſſum, dec. 161. num. 7.
Sententia dicitur nulla ex defectu actionis quando actor non declarat an vti velit teſtamento iure directo, an indirecto ex clauſula codicillari, dec. 166. num. 7. & 13.
Sententiæ ad hoc, vt non dicantur conformes, requiritur difformitas circa ſubſtantiam, vel qualitatem principalem, deciſ. 21. num. 2.
Sententia, à qua fuit appellatum non firmat ſtatum, cum in alia inſtantia poſſit reuocari, dec. 178. num. 15.
Sententia nulla etiam confirmata vbi de nullitate fuit diſceptatum non remanet libera à vitio nullitatis, deciſ. 180. num. 20.
Sententia lata ab Epiſcopo in palatio Epiſcopali non dicitur prolata in actu viſitationis, dec. 272. num. 7.
nam promulgari debuiſſet in Eccleſia tempore, quo idem Epiſcopus illam viſitabat, ibid.
Sententia condemnatoria ad fructus, qui veriſimiliter percipi potuerunt à poſſidente cum titulo, admittit appellationem, dec. 133. num. 16.
Sententia dicitur valida, quoties in ea fuerunt ſeruatæ debitæ ſolemnitates, dec. 5. num. 1.
Sententiæ iuſtitia reſultat ex deciſionibus Rotalibus, deciſ. 106. num. 2.
Sententia declaratoria teſtatorem mentis compotem euaſiſſe, non requiritur quoties apparet ipſum verè in ſtatu ſanitatis fuiſſe, deciſ. 294. num. 9.
Amplia etiam quod ſanitas non eſſet notoria, ibid.
Sententia adiudicatoria commendæ equiti Hieroſolymitano minus antiano in concurſu equitis magis antiani eſt iniuſta, deciſ. 152. num. 21. & 24.
Sententia iniuſta numquam facit tranſitum in iudicatum, ibidem.
Sententia nulla quoad vnum, dicitur nulla etiam quoad alium ratione eiuſdem intereſſe, & defenſionis, dec. 180. num. 17.
Sententia lata contra minores, & pupillos in defenſor, dicitur nulla etiam quod aliquis tanquam tutor fuerit citatus, ibidem num. 18.
Intellige ſi ille non comparuit, nec de illius tutela conſtabat, ibidem.
Sententia primo, & illius confirmatoria eſt nulla ſi fuit lata ſine citatione ad diem certam, dec. 121. num. 2.
Sententia exequuta ad vnam diem ſubſtinetur etiam pro aliquibus alijs vltra illam, ibid. num. 3.
Sententiæ ad hoc vt dicantur conformes ſumendam eſt omnis interpretatio, deciſ. 264. num. 25.
Sententia quæ non iuſtificatur ex actis remanet iniuſta, & per conſequens reuocanda, deciſ. 67. num. 13. 14. & 20.
Sententia Iudicis æquiparatur caſui fortuito. Rub. ad deciſ. 131. num. 229.
Sententia lata ad fauorem vnius contra poſſeſſorem partis hæreditatis, non præiudicat poſſeſſoris alterius partis, deciſ. 19. num. 20.
Sententia lata in poſſeſſorio ex remedio legis finalis non recipit appellationem ad effectum impediendi executionem, deciſ. 93. num. 1.
Sententiæ ad hoc, vt dicantur conformes, ſufficit, quod in effectu, qualitate, & ſubſtantia concordent, dec. 21. num. 1.
Sententia diffinitiua lata per cedulam ſine partis citatione, non conualidatur per illius intimationem poſtea ſubſecutam, deciſ. 67. num. 12.
Sententia, quæ non probatur ex actis remanet notoriè iniuſta, ibid. num. 13. & 20.
Sententia iniuſta reuocari debet, ibid. num. 14.
Sententia emptoris rei litigioſæ non requiritur, vt ipſe poſſit eadem ſententia conueniri, dec. 193. num. 18.

Sen-

Sententia eſt inſpicienda, non libellum, aut petitio ſeu articuli ad effectum appellationis, dec. 133. num. 12.
Sententia recipit interpretationem ab actis, dec. 6. num. 2.
Sententia mandans reſtitutionem monetæ intelligitur de moneta conuenta, dec. 6. num. 2.
Sententia tranſit in iudicatum quando noo appellatur in tempore, dec. 152. num. 1.
Sententiæ latæ ſuper ſtatu faciunt ius quoad omnes, deciſ. 197. num. 18.
Sententiæ antiquæ habent pro ſe præſumptionem tam quoad iuſtitiam, quàm quoad ſolemnitatem, dec. 118. num. 1.
Sententia eſt valida, & ſi citetur procurator de cuius mandato non conſtat ſi ad ſeruationem terminorum ſubſtantialium citetur perſona legitima, dec. 17. num. 1.
Sententia, vt non dicatur præcipitanter lata ſufficit intercesſiſſe tempus congruum pro diſcuſſione cauſæ, deciſion. 293. num. 17.
Seueritas, & acerbitas pœnæ quid operetur. Rub. ad dec. 16. num. 63.
Sententia lata contra Equitem Hieroſolymitanum non adimplentem ſtatutum religionis cap. 22. tit. 7. tranſit in iudicatum, dec. 152. num. 2.
Sententia cui nocet, nocent etiam illius acta, deciſ. 112. num. 6. & 7.
Sententia recipit interpretationem ab actis, dec. 6. num. 2.
Sententię inter plures latę ſi ſint conformes reſpectu vnius debent in ea parte exequi, dec. 264. num. 32.
Sententia inter alios lata præbet adminiculum alijs probationibus in alia cauſa propter identitatem rationis. deciſ. 195. num. 17.
Sententiæ validæ, & iuſtæ exequutioni ſunt demandandæ, deciſ. 57. num. 1.
Sententiæ dicuntur conformes, ſi omnes confirmat primam, & apparent latæ ad fauorem eiuſdem perſonæ, deciſ. 67. num. 2.
Sententia etiam in iudicatum tranſacta non poteſt executioni demandari contra non citatum, nec in ſententia condemnatum, dec. 193. num. 2.
Sententia exceſſiua eſt nulla, dec. 93. num. 4.
Sententia ſuper ſanitate mentis teſtatoris poteſt etiam ferri poſt teſtamentum, & ad tempus confectionis illius retrotrahitur, dec. 294. num. 10.
Sententiæ nullæ, & iniuſtæ nunquam tranſeunt in iudicatum, dec. 73. num. 1.
Sententia ſapit petitorium ex verbis illis non moleſtet, dec. 264. oum. 10.
Sententia quando redditur dubia an ſit ſuper poſſeſſorio, vel petitorio recipit interpretationem ab actis, deciſion. 264. num. 21.
Sententia concedens immiſſionem ſuper toto, vbi pro ſola medietate illa concedi debuerat dicitur iniuſta, deciſ. 277. num. 3.
Sententia dicitur nulla ex defectu citationis, deciſ. 19. numer. 1.
Sententia abſolutoria tollit exceptionem malæ vitæ, deciſ. 58. num. 6.
Sententia lata contra mortuum, de cuius obitu tempore ſententiæ in actis non conſtabat, ſubſtinetur, deciſion. 210. num. 16.
Sententia ſecunda confirmatoria primæ in iudicatum tranſacta, claudit viam dicendi de nullitate contra primam, deciſion. 40. num. 8. & num. antecedenti.
Sententia non dicitur continere difformitatem ab alia quando aliquid venit conſecutiuè ad ipſas, dec. 264. num. 28.
Sententia nulla poteſt, non opponente parte confirmari, eaque in iudicatum tranſacta, amplius impugnari oon valet, deciſ. 40. num. 7.
Sententia ſine actis non probat, deciſ. 115. num. 22.
Sententia lata cum poſſeſſore Maioratus cæteris omnibus ſucceſſoribus in infinitum nullo modo citatis, aut certioratis, præiudicat, dec. 19. num. 17.
Ex ea ratione, quia ſubſtitutus non habet æquale intereſſe cum inſtituto, ſed tantum in conſequentiam, deciſ. 19. num. 18.
Sententiæ duæ conformes vigore ſtatuti Vrbis habent vim trium & faciunt rem iudicatam etiam inter Eccleſiaſticos, & loca pia, dec. 40. num. 1.
Sententia danda eſt ſuper poſſeſſione rei non & re ſuper quando agitur in poſſeſſorio, dec. 133. num. 10.
Sententia plus tribuere noluiſſe creditur quàm fuerit petitum, dec. 185. num. 7.
Sententiæ validitas iuſtificatur ex reuolutione actorum, dec. 188. num. 1.
SERMONES qui fiunt in honorem aliquarum feſtiuitatum, etiam quod in illis interueniant Canonici non dicuntur actus capitulares, dec. 261. num. 1.
SERVITVS rei non præſumitur, cum non habeat cauſam naturalem, ſed aut impoſitam, aut præſcriptam. Rub. ad dec. 131. num. 59.
Seruum ligatum ſi quis tradiderit emptori, ſi poſtea ſeruus aufugiat ad nihil tenetur venditor, & quare. Rub. ad dec. 131. num. 145.
Seruitus oon præſumitur, cum non habeat cauſam naturalem, ſed aut impoſitam, aut præſcriptam. Rub. ad deciſ. 131. num. 59.
SIGNATVRA ſi cauſam executiuam, & appellationem non recipientem ſimpliciter commiſit.
Declaraſſe dicitur cauſam ad vtrumque effectum appellabilem, eaque commiſſio ad diem ſententiæ, & interpoſitæ appellationis retrotrahitur, deciſ. 214. num. 13.
Ità vt omnia medio tempore geſta dicantur attenta, ibid.

SIMILITVDO.

Similitudo importat identitatem in ſubſtantia, & diuerſitatem in ſuppoſito. Rub. ad dec. 262. num. 5.
Simile non eſt idem. alias homo cum fuerit factus ad imaginem, & ſimilitudinem DEI ſequeretur, quod homo eſſet Deus. Rub. ad dec. 262. num. 6.
Qui tamen ab eo eſt diuerſus.
Simile ſimili ſemper cohæret, ibid. num. 6.
Similitudo eſt mater amoris, & beneuolentiæ. Rub. ad dec. 262. num. 6.
propter Similitudinis amorem multa conuiuentibus oculis permittuntur quæ alias tranſire non poſſent. Idem ad dec. 262. num. 136.
Similitudo eſt illa potens magne apta ad captiuandam beneuolentiam, & ad rapiendum cor. Rub. ad deciſion. 262. num. 20.
Similitudo eſt cauſa, & perſeuerantia amicitiæ. Idem ad deciſ. 262. num. 21.
Similitudo ſicuti eſt cauſa generationis, & augumenti, ſic diſſimilitudo eſt cauſa contrarij, ibid. num. 120.
Similia ſimilibus ſemper gaudent, Rub. ad dec. 262. num. 4.
Simile quatuor modis poteſt dici, ibid. num. 4.
de Similibus ad ſimilia idem eſt iudicium. Rub. ad deciſion. 262. num. 128.
Similitudo vultus non arguit filiationem, cum tale argumentum ſit fragile, & tenue. Rub. ad dec. 262. num. 129.
Similitudo vultus iuncta cum alijs probationibus, illa corroborat, & adminiculatur ad probandam filiationem. Rub. ad dec. 262. num. 128.
Simile differt ab eo, quod idem eſt. Rub. ad dec. 262. num. 5.
Idem eſt, cuius ſubſtantia vna eſt, ibid. num. 5.
Similitudo homines coniungit, ac continet. Rub. ad deciſ. 262. num. 22.
Similitudo natorum facit vrgentiſſimam coniecturam ad probandam filiationem. Rub. ad dec. 262. num. 131.
Quia talis ſimilitudo, non à ſimplici imaginatione, ſed magis ab inſita temperamenti conuenientia proficiſcitur, ibidem.

SIMVLATIO.

Simulatio reddit contractum ipſo iure nullum, nec aliquod Ius ex eo competere poteſt, dec. 63. num. 15.
Simulatio contractus ſi opponatur per viam exceptionis, ſeu replicationis, iuramentum nihil operatur, deciſion. 63. num. 63.
Simulatione probata, ea eſt apta infringere vires obligationis Cameralis, in inſtrumento appoſitæ. Rub. ad deciſion. 1. num. 43.
Simulatio præſumitur ſi in contractu fuerunt appoſitæ clauſulæ inſolitæ, & ab illius natura alienæ, deciſion. 63. num. 21.
Simulatione contractus probata, omnes clauſulæ in eo appoſitæ fictæ, & ſimulatæ cenſentur, dec. 63. num. 33.
Simulatio donationis non poteſt inferri ex inſtrumentis denotantibus continuationem poſſeſſionis in donante, deciſ. 153. num. 33.
Fallit ſi probetur etiam cauſa ſimulandi, ibid. num. 34.
Simulationis coniectura reſultans ex poſſeſſione donatoris poſt donationem non excluditur per clauſulam, conſtituti, dec. 63. num. 26.
Simulationis argumentum eſt, cum quis declarat ſe promptum ad retrouendendum, quod acquiſiuit, dec. 63. num. 19.
Simulatio de perſooa ad perſonam nno eſt prohibita, deciſ. 111. num. 23.
Simulatus contractus licet nemini præiudicialis, poteſt tamen ab ipſis partibus impugnari, & de nullitate dici, deciſion. 90. num. 34.
Simulatio donationis magis dicitur ex reſeruatione ſibi facta à donante de eo quod in donatione non comprehendebatur, dec. 90. num. 35.
Simulatio eſt difficilis probationis, dec. 90. num. 10.
Simulationem probant teſtes minus idonei, deciſion. 90. numer. 11.
Simulatio præſumitur ex oblatione de faciendo quicquid alteri

parti contrahenti placebit, deciſ. 63. num. 19.
Simulatio non tollitur ex ijs quæ fiunt poſt contractum etiam in executionem illius, deciſ. 63. num. 41.
Simulatio probatur coniecturis, & præſumptionibus data cauſa ſimulandi, deciſ. 63. num. 12. 16. & ſeq.
ad Simulationem probandam duæ ſufficiunt coniecturæ, deciſ. 63. num. 13.
SINGVLA quæ non proſunt ſimul vnita iuuant, deciſ. 167. numer. 14.
SITIENTIBVS ſat eſt monſtrare fontem. Rub. ad deciſ. 262. num. 228.
ſuper SITVATIONE Eccleſiæ, lis pendens an ſit infra, vel extra diœceſim impedit deciſionem poſſeſſorij, deciſ. 130. n. 16.
Quod non procedit quando pro parte prætendentis Eccleſiam eſſe extra diœceſim nil datus ſit, quod turbet intentionem Epiſcopi: imò potius apparet contrarium, ibid.
SITVATIO intra fines probatur ex actibus iuriſdictionalibus, deciſ. 286. num. 5.
Situatio. & confines probantur coniecturis, & lenioribus probationibus, deciſ. 130. num. 15.
SMVTITIO ab Æquite Hieroſolymitano facienda non habet tempus præfixum, ſed ſufficit quod fiat in lingua, deciſ. 152. num. 25.
SOCERO, quando denegatur priuilegium ne teneatur, niſi in quantum facere poteſt. Rub. ad deciſ. 16. num. 208.
Socer agnoſcere tenetur onera filij inter quæ eſt Nuro alimenta præſtare, deciſ. 124. num. 4.

SOCIETAS.

Societas excluditur ex actibus ſocietati contrarijs, deciſ. 126. num. 9.
Societas rectè poteſt contrahi ſuper officio, quod ſocius emere debet, deciſ. 266. num. 15.
Societatis præſumptio ceſſat, vbi ceſſat communicatio locorum, deciſ. 126. num. 6.
Societas dum eſt inita, vt ſi quæ iuſta hæreditas obueniat, diuidatur inter ſocios, de qua eſt intelligenda. Rub. ad deciſ. 199. num. 81.
Societas non præſumitur, ſed debet ab allegante probari, deciſ. 126. num. 1.
Societas probari debet per actus concludentes, qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri non potuerint, deciſ. 126. num. 2.
Societas alicuius negotij inter fratres præſumitur ex venditione bonorum paternorum, cuius pretium in ſocietatem præſumitur erogatum, deciſ. 126. num. 3.
Intellige, vt num. ſeq. ibid.
Societas IESV in vim indultorem Apoſtolicorum eſt exempta à ſolutione decimarum, deciſ. 229. num. 1.
Societas Ieſu habet ampliſſimas exemptiones à quarumcumque decimarum ſolutionibus, deciſ. 47. num. 1. 2. & 5.
Etiam cum derogatione cap. nuper de decimis, deciſ. num. 3.

SOCIVS.

ex Socio cognoſcitur, qui non cognoſcitur ex ſe. Rub. ad deciſ. 262. num. 59.
Socius etiam ſemota communione vniuerſali, ſi aliquid proprio nomine emerit illudque ſemper pro indiuiſo cum altero ſocio poſſedit, deciſ. 302. num. 17.
Indicat rem emptam, fortè quia ea quæ ex communi pecunia acquiſiuit communiter acquirere voluiſſe, ibidem.
Socius non tenetur nouum ſocium inuitus agnoſcere. Rub. ad deciſ. 131. num. 34.
Socij poſſunt inter ſe etiam alia negocia gerere, ad ſocietatem non pertinentia, & duplicem perſonam repræſentare, deciſ. 59. num. 17.
Socij quæcumque faciunt inter ſe, non ex hoc dicuntur fuiſſe facta occaſione ſocietatis, deciſ. 59. num. 18.
Socij poſſunt aliqua inter ſe inire ratione beneuolentiæ, vel alterius ſeruitij, non ſocietatis, deciſ. 59. num. 18.
Socius non tenetur accepta pro parte rei debita conſocio communicare, deciſ. 117. num. 2. 6. & ſeq.
Socius habet mandatum à lege ad faciendum vtilia pro re communi, deciſ. 19. num. 6.
SOCRATES ex teſtimonio Oraculi Delphici inter omnes mortales magis ſapiens fuit declaratus. Rub. ad deciſ. 262. num. 57.
Socrati, cum fuiſſet dictum, quod pauper quidam erat amiciſſimus coiuſdam viri ditiſſimi, quid curioſè reſpondit. Rub. ad deciſ. 262. num. 63.
Solatium huius vitæ, in quo conſiſtat. Rub. ad deciſ. 262. num. 63.

SOLEMNITAS.

Solemnitas extrinſeca non contemporaneè cum actu requiſita poteſt in alia ſcriptura interuenire, deciſ. 48. num. 20.
Solemnitates non ſunt neceſſariæ in teſtamento fauore piæ cauſæ, aut liberorum, deciſ. 96. num. 7.
Solemnitates ſtatutariæ in contractibus minorum, Mulierum, & Eccleſiæ non requiruntur in contractibus fauorabilibus, deciſ. 260. num. 8.
Solemnitates eædem requiruntur in alienatione, quæ in remiſſione iurium Eccleſiæ, deciſ. 229. num. 6.
Quod procedit, & ſi fiat fauore alterius Eccleſiæ, ibid. num. 7.
Solemitates requiruntur in ratificatione facta ab Eccleſia de contractu nullo, deciſ. 42. num. 18.
Solemnitates iuris communis in alienationibus Eccleſiaſticis non ſupplent defectum beneplaciti Apoſtolici, deciſ. 39. num. 19.
Solemnitates omiſſæ in contractibus, quæ pro forma in eis non requiruntur, tunc deſperandum penitus non eſt de eorum validitate. Rub. ad deciſ. 81. num. 25.
Solemnitates à ſtatuto requiſitæ in contractibus minorum non requiruntur vbi cauſa eſt neceſſaria, deciſ. 190. num. 5.
Solemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ præſumuntur ſpatio 40. annorum, etiam quod Conſtitutiones Apoſtolicæ habeant decretum irritans, deciſ. 172. num. 21.
Solemnitates requiruntur in declaratione ab Eccleſia facienda ſi eſt ea poteſt lædi, deciſ. 42. num. 17.
Solemnitates de iure communi requiſitæ in alienationibus bonorum Eccleſiæ quæ, deciſ. 39. num. 9. 10. & 11.
Solemnitates non requiruntur in conceſſione rerum locari ſolitarum, deciſ. 39. num. 42.
SOLVM in emphyteuſim, & ſic ad meliorandum conceſſum, ita quoque facit domum ſuper illud ædificatam, ſcilicet emphyteuticam, & num. antecedenti cum ſeq. deciſ. 40. num. 17.

SOLVTIO.

Solutio præſumitur ex curſu quadraginta annorum, deciſ. 231. num. 24.
Solutio correſpectiuè facta occaſione ſortis, & fructuum, non poteſt ad ſolos fructus referri, quamuis eorum tantum, & non ſortis mentio facta fuiſſet, deciſ. 72. num. 4. 6. & ſeq.
Solutio facta procuratori putatiuo benè facta dicitur propter obſcuritatem mandati, deciſ. 154. num. 47.
ex Solutione ſubſidij charitatiui facta ab Eccleſia ab Abbate, Epiſcopo præſumitur de illius Epiſcopi iuriſdictione, deciſ. 130. num. 14.
Solutiones trium annorum probant quod tempus annorum præcedentium fuit integrè ſolutum, deciſ. 297. num. 10.
Solutio quantumuis facta à tertio habet vim liberandi debitorem principalem, dec. 278. num. 7.
Solutione probata nullum debitum conſiderari poteſt, dec. 278. num. 5.
Solutio Integri canonis arguit ſoluentem poſſidere omnia prædia in inueſtitura contenta, dec. 101. num. 13.
Solutiones Canonum non releuant ad probandum dominium, niſi ſint vltra. Rub. ad dec. 131. num. 61.
Solutiones factæ ad formam priuilegij poſt illius conceſſionem, in executionem illius factæ præſumuntur etiam quod de priuilegio nullam faciant mentionem, dec. 191. num. 10.
Solutio facta à maiore in executionem contractus ſcienter nulli ab eo facti tempore minoritatis inducit effectiuam ratificationem, dec. 81. num. 4.
Quod ſecus eſt in minore, ibid. num. 5.
Solutionis præſumptio inducta à ſtatuto Vrbis locum habere non poteſt in eo qui debitum agnouit, dec. 176. num. 7.
Solutio canonis ſpatio plurium annorum probat effectuationem emphyteuſis, dec. 222. num. 2.
Solutio facta à debitore in cauſam debiti facta præſumitur, ſi aliter non appareat, dec. 223. num. 8.
Solutio facta ab hærede cum aſſertiua, quod erat de pecunijs proprijs, & hæreditarij, præſumitur, quod ſola medietate fuiſſet propria hæredis, deciſ. 269. num. 20.
Solutio facta vero creditori, licet poſteriori, ſi bona fide ſit conſumpta, non poteſt auocari per anteriorem creditorem. Rub. ad dec. 16. num. 125.
Alias ſi contrarium ſirmaretur totus Mundus verſaretur in litibus. Rub. ad dec. 16. num. 126. 127. & 128.
Limita tamen ſi creditor anterior eſſet priuilegiatus, quod intellige, niſi ambo eſſent priuilegiati. Rub. ad dec. 16. num. 129.
Solutio laudemij, & conſenſus obtentus à Domino directo plenè probat illius dominium, deciſ. 40. num. 11.
Solutio canonis probat Eccleſiæ dominium etiam contra tertium, deciſ. 297. num. 7. & 8.
Solutum Procuratori, & Aduocato in feſtis Natalitijs pro recognitione laborum, & hoc ipſum refici debet in materia expenſarum, dec. 212. num. 9.
Solutiones præſumuntur factæ in executionem præcedentis contractus, & tractatus, dec. 278. num. 11.
Solutio adueniente die ſi adeſt interpellatio tam ſortis, quam fructuum recompenſatiuorum debetur reſpectu vtriuſque, deciſ. 234. num. 1.
Solutio ob duplicem cauſam promiſſæ ceſſare debet ad ratam cauſæ ceſſantis, dec. 278. num. 13.
Solutio facta cum præſeruatione iurium nullo iudicis iuſſu præcedente dicitur voluntaria, dec. 172. num. 22.
SOLVENS illi cum quo legitimè contraxit rectè ſoluit, quamuis ſciat pecunias ſolutas pertinere ad alium, dec. 154. num. 21.
Soluens procuratori conſtituto ad recipiendum benè ſoluit etiam quod ſciuerit procuratorem in proprios non in Domini vſus eſſe pecuniam conuerſurum, dec. 154. num. 22.

Decla-

Declara vt ibid. & num. ſeq.
Soluens vt ſtatim recuperet non dicitur benè ſoluere quando à principio interuenerat pactum ſuper reſtitutione, dec. 154. num. 22. & ſeq.
Soluens pecunias per manus alterius, ipſe dicitur ſoluere, non autem miniſter, qui ſolum portitor iudicatur, dec. 296. n. 3.
Soluens debitum proprium non poteſt reportare ceſſionem tranſlatiuam, dec. 267. num. 15.
Soluens creditori ex vna cauſa non prohibetur ab eo petere ex alia ex qua ſit ſibi oligatus. dec. 266. num. 14.
Soluens debiti partem, dicitur agnouiſſe totum creditum. Rub. ad dec. 81. num. 153.
Soluens correſpectiuè ad Chirographum facit veriſimiliter de eo mentionem, dec. 242. num. 13.
Solutio per debitorem facta cedit in cauſam fructuum non ſortis, ſi illi de tempore ſolutionis erant debiti, dec. 116. num. 2.
Solutio facta in cauſam ſortis, & vſurarum, cedit in cauſam vſurarum, ſi illæ de eo tempore debebantur, dec. 116. num. 3.
Solutiones plures fieri poſſunt ad computum pretij vnius rei, dec. 296. num. 2.
Solutum à creditore, poſteriori creditori, non poteſt id repeti per anteriorem creditorem. Rub. ad dec. 29. num. 124.
SOROR dotata à fratribus præſumitur de proprio dotata, dec. 115. num. 4.
Quod procedit etiam in augumento dotis præſertim quando dos erat congrua, ibid. num. 6.
Soror ad hæreditatem fratris ſuccedit cum nepotibus in ſtirpes non autem in capite, dec. 144. num. 4.
SORTES cum electione fieri non debet niſi inter perſonas habiles, deciſ. 244. num. 48.
SPATIVM non debet dari in vno & eodem corpore, deciſ. 240. num. 3. & 4.
SPES ſuccedendi dicitur æſtimabilis etiam viuente hærede grauato cui ſuccedi debet, dec. 110. num. 28.
Spes ſuccedendi vendi poteſt, & in contractum deduci, ibidem num. 29.
SPONSALIA contracta cum conſanguineis in gradu prohibito ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit, diſpenſatione ſequuta nouum requirunt conſenſum, & per tot, dec. 107. num. 1.
Sponſalibus inter conſanguineos celebratis ſalua Pontificis diſpenſatione interim eſt locus pœnitentiæ, dec. 107. num. 22.
SPOLIATVS debet ante omnia reſtitui, dec. 222. num. 5.
Quis in dubio non præſumitur ſe habere pro ſpoliato, dec. 133. num. 24.
SPVRII dicuntur inter deſcendentes vocati, vbi de ſolis deſcendentibus habetur mentio, ſed contra, dec. 262. num. 11.
STABILIA empta ex pretio fundi dotalis in eius locum dicuntur ſubrogata, dec. 6. num. 4.
STATVS vltimus in qualibet materia eſt attendendus principium rectè arguitur ex vltimo ſtatu in qualibet materia, deciſ. 69. num. 18. & 19.
Status vltimus attenditur ſi de antecedenti ſtatu contrario non conſtat, vel per inſtrumentum, rem iudicatam, aut partis confeſſionem, ibid. num. 20.
de Statu præterito non præſumitur ad præſens, ſi aliqua efficacior præſumptio militat in contrarium, dec. 177. num. 10.

STATVTVM.

Statutum loci deſtinatæ ſolutionis quidem eſt attendendum, dec. 164. num. 11.
Statutum, ſi præſumat contractum initum cum minore ſine ſolemnitate eſſe doloſum, tunc ceſſat text. l. fin. C. ſi min. maior fact. &c. Rub. ad dec. 16. num. 26. & 27.
Statutum excludens fœminas ex aliqua linea cenſetur illas excludere quoties adſint maſculi ex illa eadem linea, dec. 290. n. 7.
Statuta fœminarum excluſiua cenſentur facta pro agnationis conſeruatione, ibid. num. 8.
Statuentes iuriſdictionem exercere non poſſunt in forenſes, deciſ. 110. num. 4.
Amplia ſiue ſtatutum loquatur in perſonam, ſiue in rem, dec. 110. num. 5.
Statuto ſi caueatur, quod mulier non poſſit ſe nubere forenſi, ſub aliqua pœna, an valeat. Rub. ad dec. 131. n. 162. 163. & 164.
Statuta non tenent, ſi impediant vel reſtringant liberam nubendi facultatem, ibid. num. 163.
Quæ non poteſt impediri, vel reſtringi, ſub aliqua pœna, ibid. num. 164.
Laicorum ſtatuta non ſolum non valent circa ſubſtantiam matrimonij, ſed nec etiam circa acceſſoria, cum id ſpectet ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ibid. num. 165.
Statutum excludens fœminas ſi dicat quod dos illi danda non ſit minor legitima, dec. 208. num. 19.
Vel quod prohibeat iiſdem ne aliud petere poſſint, eo caſu dos dicitur ſuccedere loco legitimæ, ibid.
Statutum prohibens fœminis omnia iura ſucceſſionis, non videtur dotem illis relictam ſub prohibitione voluiſſe comprehendere, dec. 208. num. 17.
Statutum permittens appellationem ſuſpenſiuam à prima ſententia, ita debet intelligi de ſecunda reuocatoria primæ, dec. 151. num. 18.
Ea ratione vt ſeruetur æqualitas inter partes, ſicut in iudicijs, ibid. num. 19.
Statutum vbi reſiſtit obligationi filij famil. tunc talis obligatio non validatur ex aſſertione facta, vel quod eſſet pater famil. vel degeret ſeparatus à patre, dec. 111. num. 6. 13. & ſeqq.
Statutum loci in quo eſt promiſſa ſolutio, debet attendi ad effectum præſcriptionis, dec. 3. num. 10.
Statutum prohibens acquiſitionem bonorum in forenſes quocunque titulo dicitur eam acquiſitionem interdicere, quæ fit ex cauſa ſiue teſtatæ, ſiue inteſtatæ ſucceſſionis, dec. 251. n. 12. & ſeqq.
Statutum prohibens ſubſiſtere actum à Notario non matriculato confectum valet, dec. 61. num. 24.
Statutum excluſiuum fœminarum ſi primo loco iubet illas dotari ante quam maſculi ſuccedant, dec. 208. num. 3.
Eo caſu dos non dicitur dari propter ſucceſſionem, ſed propter matrimonium, ibid. num. 9.
Statutum non extendit vires ad bona extra territorium exiſtentia, dec. 290. num. 6.
Statutum comprehendit cenſum ad fauorem alicuius ſubditi celebratum, & ſi fundus cenſitus ſit extra territorium, ibid. n. 14.
Contrarium verius, ibid. num. 8. & ſeqq.
Statutum partim odioſum, & partim fauorabile, quibus concurrentibus iudicandum venit in totum fauorabile. Rub. ad dec. 199. num. 23.
Statutum dum eſt fauorabile, tunc in eo, appellatione filiorum, veniunt etiam nepotes. Rub. ad dec. 199. num. 24.
Statutum requirens ſolemnitates in contractu minoris habet locum etiam vbi minor ſe obligat fauore dotis, dec. 190. num. 4.
Statutum diſponens continuato ſermone, & verbis relatiuis vtens eodem iure quoad omnes illius partes determinari debet, dec. 183. num. 19.
Statutum excludens filiam dotatam non comprehendit filiam mediante ſucceſſione dotatam, dec. 183. num. 7.
Statuta requirentia certam ſolemnitatem in contractibus mulierum, vel minorum inductæ ſunt fauore publicæ vtilitatis. Rub. ad dec. 81. num. 27.
Ne ſcilicet illi decipiantur, & tunc illis non obſeruatis, nulla obligatio oritur, ibid.
Statutum excludens ab hæreditate dotatam licet loquatur de maritanda comprehendit tam maritatas, quam maritandas, dec. 115. num. 13.
Quibus poſt conditum Statutum defertur ſucceſſio, cum militet eadem ratio in maritata qua maritanda, ibid. num. ſeqq.
Statutum laicale non ligat Moniales in caſibus illis præiudicialibus, quamuis ipſæ in alijs caſibus ſibi fauorabilibus poſſint ſtatuto vti, dec. 251. num. 38.
Statuto denegante executionem inſtrumento poſt aliquod tempus, eo lapſo poteſt inſtrumentum produci ad effectum probationis non exequutionis, dec. 3. num. 5.
Statuti requiſita probari debent ab eo, qui in ſtatuto ſe fundat, dec. 183. num. 2.
Statutum non comprehendit bona illi non ſubiecta, deciſion. 228. num. 20.
Statutum excludens mulierum dotatam ſi intelligeretur ab hæreditate extranei dotantis ſuperflua fuiſſet illius diſpoſitio, deciſ. 20. num. 6.
Statutum vetans mulieri dotatæ aliquid relinqui poſſe, loquitur de perſonis non dotantium, & ſic ab eorum hæreditate eam excludit, dec. 20. num. 7.
Statutum prohibens liberam emptionem, & venditionem, eſt nullum. Rub. ad dec. 16. num. 73.
Statuta quibuſcumque verbis concepta forenſes non ligant, dec. 110. num. 6. & ſeqq.
Statutorum in interpretatione non debet induci noua correctio iuris communis in caſu non neceſſario, dec. 208. num. 25.
Statuta inter expreſſorum metam ſunt intelligenda. Rub. ad dec. 199. num. 18.
Statuta, quæ tollunt liberam teſtandi facultatem an ſubſiſtere dicantur, alij affirmatiuam, & alij negatiuam tuentur. Rub. ad dec. 199. num. 21.
Statuta prohibentia matri, ne alijs bona ſua relinquant, quam filijs, partim eſt fauorabile, conſiderando naturæ ſtimulum ordinem, & conſilium. Rub. ad dec. 199. num. 22.
Statutum excluſiuum fœminarum propter dotem ita à DD. interpretatur, vt cenſeatur ſolum excludere fœminas ab hæreditate illius qui dotem dedit, dec. 275. num. 3.
Intellige, vt non procedat quoties ſtatuentes vlterius progreſſi ſunt, explicando perſonas à quarum ſucceſſione volebant illas excludi, ibid. num. 4.
Sub intellige vt totum negotium conſiſtat in probatione voluntatis ſtatuentium, qua etiam ex coniecturis deducitur, ibidem num. 5.
Statutum loci domicilij viri attendi debet quoad lucrum dotis, dec. 110. num. 8.
Statuta excluſiua fœminarum propter dotem dicuntur potius reſpicere

picere ius, & effectum dotationis, quam actum dotandi, dec. 275. num. 7.
Statutum ſi derogat diſpoſitioni l. omnimodo C. de inoffi. teſtam. præſcribentis certam quantitatem legitimæ, dec. 208. num. 22.
Non autem derogare dicitur diſpoſitioni, l. quoniam in prioribus, C. eodem tit. reijcientias omne grauamen ab illa, vbi vide num 23. & ſeq.
Statuto ſi caueatur, quod mater non poſſit reliquere bona ſua, niſi filijs, quid ſi illi non extent, ſed nepotes.
Reſpondetur, quod nepotibus tenetur relinquere cum tunc ſimus in fauorabilibus. Rub. ad deciſ. 199. num. 16. 17. & 25.
Statutum excludens fœminas, nec mandans eas dotari, tunc dos non ſuccedit loco legitimæ, deciſ. 208. num. 8.
Statutum conditum in præiudicium particularium admittit appellationem, dec. 4. num. 17.
Statutum excluſiuum fœminarum non habet locum in bonis extra Territorium ſtatuentium, dec. 144. num. 9. & ſeqq.
Statutorum combinatio loci, & perſonarum non admittitur in materia excluſionis fœminarum, ibid. num. 11.
Statutum excludens fœminas à ſucceſſione intelligendum eſt à ſucceſſione tantum nominatorum, dec. 290. num. 5. & 6.
Statuta correctoria iuris communis tantum diſponunt quantum loquuntur, ibid. num. 4.
Statuti Verba vbi ceſſant, ceſſat quoque diſpoſitio, ibid.
Statutum non extenditur ad perſonas in eo expreſſas, ibid.
Statuentium mens vnquam fuit patrocinari fraudibus, dec. 111. num. 11.
Statutum excluſiuum fœminarum propter dotem, quod habuit effectum per veram aſſignationem illius, dec. 207. num. 5.
Ceſſare non poteſt quamuis bona aſſignata à creditoribus auocentur, ibid. num. ſeqq.
Statutum obuians fraudibus, & calumnijs, eſt latè interpretandum. Rub. ad dec. 16. num. 8.
Statutum vt intret requiritur ſubiectio perſonæ, & bonorum, dec. 228. num. 42.
Statuentium voluntas præſumitur fuiſſe proſpiciendi ciuibus non exteris, ibid. num. 43. & ſeqq.
Statuta diſponentia quod fœminæ ſint dote contentæ dicuntur condita ad hoc vt agnationes, & familiæ diuites conſeruentur, ibid. num. 44.
Statuta excluſiua fœminarum non habent locum reſpectu forenſium, & ſi bona ſint in territorio ſtatuti, ibid. num. 45.
Statuta ſunt ſtricti iuris, & ſterilia, vt mulæ. Rub. ad dec. 199. num. 18.
Statutum excludens forenſes ab acquiſitione bonorum immobilium comprehendit etiam ciuem, qui alibi cum totis laribus ad habitandum ſe contulit, dec. 251. num. 2.
Statutum excludens fœminas propter maſculos quatenus fuerint dotatæ, vel dotandæ, dec. 207. num. 24.
Intelligitur de vera, & effectuali dotatione, non autem de ea quæ fit per actum nudi miniſterij, vel reuocabilem bonorum aſſignationem, ibid.
Statutum prohibens Maritum legare Vxori, & è contra non comprehendit vxorem forenſem legantem Marito ſubdito, deciſ. 160. num. 9.
Statutum excludens fœminam ſimpliciter intelligitur ab hæreditate dotantis tantum, dec. 115. num. 8. & 9.
Amplia quod ſtante tali ſtatuto non excluditur ab hæreditate matris, quando fuit à patre dotata, ibid. num. 10.
Fallit, ſi ſtatutum vltra procederet aliquid exprimendo ex quo appareat dotatam ab omnium hæreditate excludere velle, ibid. num. 11.
Statutum ſi excludit fœminas tam dotatas, quam non dotatas, eo caſu non poteſt dici quod dos ſuccedat loco legitimæ, deciſ. 208. num. 5.
Statutum diſponens ad fauorem filiorum contra matrem, comprehendit etiam nepotes. Rub. ad dec. 199. num. 26.
Statutum excludens fœminas ſub duplici qualitate non ſibi locum vendicat ſi vna tantum qualitas concurrat, dec. 183. num. 17.
Statutum prohibens ne aliquid relinquatur muleri dotatæ, tam ante, quam poſt contractas nuptias, omne tempus includit, quo poſſet acquiſitio contingere, dec. 20. num. 19.
Statutum loci deſtinatæ ſolutionis, non initi contractus attenditur in materia præſcriptionis, dec. 176. num. 5.
Statutum excluſiuum fœminarum, & ſi fauore agnationis dicatur conditum, non per hoc trahi debet ad caſus non expreſſos, deciſ. 183. num. 25.
Sed intelligi debet ſecundum caſus ſpecificatos, & quos propria verborum ſignificatio comprehendit, ibid.
à Statuto deferente lucrum dotale contrahentes receſſiſſe dicuntur ſi alio modo contrahant, quod ſtatutum diſponit, dec. 102. num. 13. & 19.
Statutum requirens certas ſolemnitates in alienatione bonorum minoris non comprehendit cauſas priuilegiatas, dec. 190. n. 2.
Statutum prohibens obligationem puta cum filio famil. tollit quidem actionem ex contractu, non eam quæ oritur ex maleficio, vel quaſi, vt ſatis notum eſt, dec. 111. num. 10.
Statuti vna pars declarat aliam, dec. 16. num. 5.
Statutum debet potius recipere interpretationem ab alio ſtatuto, quàm a iure communi, dec. 16. num. 6.
Statutum, quando dicatur inducere formam, & non probationem, vel demonſtrationem. Rub. ad dec. 81. num. 8.
Statutum præſcribens modum circa contractus minorum, vel mulierum, in dubio dicitur inducere formam ſubſtantialem. Rub. ad dec. 81. num. 9.
Statuta, quare tam vigili oculo inſiſtant, vt in contractibus mulierum, vel minorum ſeruentur tot ſolemnitates. Rub. ad dec. 81. num. 10.
Statutum excluſiuum fœminarum, & mandans illas dotari, ſi de alimentis eis non prouidit pro tempore, quo ipſe futuræ erant innuptæ, dec. 208. num. 15.
Intelligitur dotem dari voluiſſe ſtatim mortuis parentibus, ibid.
Statutum excludens fœminas, & in earum dotibus temporis conditionem reijciens, dicitur voluiſſe dotem grauari non poſſe, dec. 208. num. 15.
Statutum quod filia dotata non ſuccedat non exprimendo à quo, dicitur loqui in rem, & ideò eam excludit etiam ab hæreditate non dotantis, dec. 20. num. 2. & ſeq.
Statutum vlterius procedens in excluſione filiæ dotatæ, eam excludit ne dum ab hæreditate dotantium, ſed etiam aliorum, ibid. num. 3.
Statutum quod filia dotata non ſuccedat Patri, Matri, Fratri, &c. tunc dotata ab vno excluditur etiam ab hæreditate aliorum, ibid. num. 4.
Statutum, quod filia dotata non ſuccedat Patri, Matri, alijſque aſcendentibus, perinde eſt ac ſi eam nominatim ab omnium Aſcendentium ſucceſſione excluderet, ibid. num. 5.
Verba ſtatuti eſſe dubia ſufficit ad effectum concedendi remiſſoriam, vt probari poſſit obſeruantia interprætatiua eiuſdem ſtatuti, dec. 216. num. 7.
Statutum fauore agnationis non habet locum inſtituta cauſa pia quæ qualitatem ſtatuti non habet, dec. 228. num. 19.
Statutum excludens mulierem dotatam, cum principaliter dicatur factum fauore agnationis quocunque tempore ſucceſſio contingat eam excludit, ſiue ante, ſiue poſt matrimonium, dec. 20. num. 17.
Statutum quamcumque prohibens acquiſitionem in forenſes comprehendit tam vniuerſalia, quàm particularia relicta, deciſ. 251. num. 20. & ſeqq.
Statutum pro obuiandis fraudibus, quamuis ſit contra ius ſufficit fuiſſe confirmatum in forma communi, dec. 16. num. 16.
Statuti interpretatio potius ſumenda venit ex alio Statuto quàm ex iure communi. Rub. ad dec. 262. num. 134.
Statutum excluſiuum fœminarum conditum poſt delatam ſucceſſionem quoad eam nihil operatur, dec. 20. num. 16.
Statuto ſi caueatur quod mater alijs quam filijs non *poſſit* relinquere bona ſua.
Tunc in præiudicium nepotum filijs non extantibus non poteſt ſua bona donare. Rub. ad dec. 199. num. 25.
Statutum nouum regulariter non comprehendit caſum ante editam conſtitutionem euentum, dec. 20. num. 14.
Statuto de lucro dotis poſſunt partes renunciare, & renunciando ab illius diſpoſitione recedunt, dec. 202. num. 13. & 19.
Statutum ſi mandat quod inſtrumentum habeatur pro caſſo, non poteſt vigore peti executio, dec. 125. num. 6.
Statutum prohibens ne mater alijs, quàm liberis poſſit ſua bona relinquere partim eſt odioſum, & partim fauorabile. Rub. ad dec. 199. num. 20.
Circa Declarationes Diuerſorum Statutorum, vide calce Indicis, in Indice Declarationum in fine.

STIPVLATIO.

Stipulatio quælibet, & ſi iurata habet in ventre ex legis præſumptione conditionem dummodo res in eos in eodem ſtatu perſeuerent, dec. 145. num. 9.
Stipulatio conditionalis ſicut non committitur conditione non purificata, ſic expirat mutato rerum ſtatu, dec. 145. num. 10.
Amplia etiamſi adſit aliquod verbum extenſiuum ad futurum, ibidem.
Stipulatio facta pro abſente non valet, dec. 3. num. 18.
Nemo poteſt ſtipulari per alium, ibid.
Stipulatio emphyteuſis facta nomine alieno nullum ius tribuit hæredibus ſtipulantis, dec. 38. num. 1. & ſeq.
Stipulatio reſtitutionis dotis facta cum clauſula, *aut cui, vel quibus de iure* perinde habetur ac ſi facta non fuiſſet, dec. 110. n. 33.
Stipulatio de re ſacra, vel de re quæ non eſt in commercio noſtro ſaluo tamen Principis conſenſu nulla eſt etiam eo adueniente, dec. 107. num. 6.
Stipulatio illa inutilis eſt, quæ fit alteri per alterum. Rub. ad dec. 81. num. 148.
Stipulans emphyteuſim nomine aliorum, non ſibi, ſed quibus ſtipulatur acquirit. dec. 38. num. 2.
Stipulatio dotis facta à Notario vtroque coniuge abſente tribuit actionem non ſolum marito, ſed etiam vxori, deciſion. 137. num. 10.

Amplia fortius ſtante clauſula , *quorum intereſt* , ibid. num. 11.

Stipulatio illa inualida eſt, quæ fit alteri per alterum . Rub. ad dec. 262. num. 33.

per Notarij ſtipulationem , & acceptationem nomine abſentis factas in donationibus , ſtatim an acquiratur ius abſenti abſque ipſius ratificatione , eſt controuerſum non parum inter Doctores , ibid. num. 34.

Stipulari quis poteſt amico ſuo abſenti , ibid. num. 37.

STYLVS.

Stylus ſeruari debet , & facit ius , dec. 121. num. 14.

Stylus Datariæ inſpicitur ad hoc vt ſcientia Papæ dicatur ſufficiens , dec. 70. num. 21.

Stylus Rotæ eſt concurrente colore in poſſidente eum non condemnandi ad reſtitutionem fructuum percipiendorum , dec. 141. num. 4.

Stylus Rotæ eſt concedere remiſſoriam in ſummatiſſimo poſſeſſorio fine tamen retardatione , deciſ. 130. num. 1.

Stylus probatur atteſtatione Notariorum , & cauſidicorum, deciſ. 121. num. 15.

SVBCOLLECTORES omnes cenſentur reuocati etſi de illorum reuocatione nulla ſit facta mentio, quando nouus fuit deputatus ſubcollector , dec. 88. num. 16.

Quod procedit nedum in deputatione facta à Papa ſed etiam à Nuntio , ibid. num. 17.

Subcollectorij vnicitas probatur ex deputatione ſubcollectoris facta per Papam , dec. 113. num. 6.

Ea ratione quod omnes alij ſubcollectores habentur pro reuocatis & ſi de illorum reuocatione nulla fiat mentio , ibid.

SVBREPTIO.

Subreptio euitatur ſi in ſupplicatione fuerit de lite facta mentio , eſto quod breue de ea non loquatur , dec. 204. num. 40. & 44.

Subreptio oritur ex taciturnitate veritatis , dec. 36. num. 2.

Subreptio inducitur ex taciturnitate alicuius rei, quæ ſi fuiſſet Papæ narrata, vel non conceſſiſſet, vel difficilius, dec. 204. num. 43.

Subreptionem ad euitandam ſufficit aliquid fuiſſe virtualiter narratum , dec. 70. num. 19.

SVBROGATIO.

Subrogationi gratioſæ non eſt locus quando lis non eſt ſuper titulo beneficij , dec. 163. num. 6.

in Subrogationibus quæ fiunt in iuribus defuncti tot gratiæ eſſe dicuntur , quot ſunt clauſulæ in eis appoſitæ , dec. 83. num. 22.

Subrogatio de aliquo facta à Papa in poſſeſſionem defuncti continuat poſſeſſionem defuncti in ſubrogato, dec. 44. num. 12.

Subrogatus ad poſſeſſionem defuncti per Papam eamdem poſſeſſionem habet quam defunctus habebat , ibid. ſop. num. 13.

Subrogatio gratioſa ſubrogato ſuffragari non valet lite inter præſentatos ſuper inſtitutione , ac inter compatronos ſuper pertinentia iuriſpatronatus exiſtente , dec. 178. num. 1. & vide num. 4. & 6.

Subrogatio gratioſa litteris non expeditis effectum gratioſæ ſubrogationis operare non poteſt , dec. 83. num. 4.

Subrogatio gratioſa abſque mentione litis inter compatronos dicitur ſubreptitia , deciſ. 178. num. 7.

Subrogatio gratioſa ſi non habet concurſum alterius ſubrogationis gratioſæ agitur exequutiuè , dec. 148. num. 12.

SVBROGATVS.

Subrogatum non poteſt plus quam id in cuius locum ſubrogatur , deciſ. 232. num. 9.

Subrogatorum regulæ non militat , vbi eſt diuerſa ratio in eo cui fit ſubrogatio , dec. 55. num. 6.

Subrogatum ſapit naturam ſubrogati , quando in totum eſt ſubrogatum ſecus ſi in parte , dec. 119. num. 19.

Quæ procedunt quando adeſt diuerſitas inter ſubrogatum , & ſubrogantem , ibid. num. 20.

Sobrogatus in ius & poſſeſſionem duorum poteſt venire independenter ex vacatione vnius vel alterius , deciſ. 44. num. 20.

Subrogatus alternatiuè ad poſſeſſionem duorum , ſufficit quod probet poſſeſſionem vnius tantum , dec. 83. num. 7.

Subrogatus ad ius , & poſſeſſionem duorum poteſt deſumere ius ex perſona vnius , & poſſeſſionem ex perſona alterius , deciſ. 44. num. 10. & 20.

Subrogatus poteſt allegare poſſeſſionem dum apparet ex antea illam defunctus adeptus fuiſſe , nec alium medio tempore poſſediſſe , dec. 148. num. 7.

Subrogato datur immiſſio probato eius Clericatus poſſeſſione defuncti , & reſeruatione beneficij , dec. 44. num. 1.

Subrogatus gratioſè in iuribus defuncti in iudicio poſſeſſorio ius auctoris iuſtificare non tenetur , dec. 83. num. 18.

Subrogatus alternatiuè ad ius, & poſſeſſionem duorum, poteſt totum ius ex perſona vnius tantum deſumere , ibid. n. 25. & ſeqq.

Subrogatus ad ius & poſſeſſionem defuncti effectum habendi immiſſionem valet allegare continuationem præſumptam poſſeſſionis defuncti , dec. 44. num. 4.

Subrogatus totam gratiam iuſtificare tenetur, & ſic via ordinaria, non exequutiua immiſſionem conſequi poteſt ſi fuerit ſubrogatus in iuribus defuncti non poſſidentis, dec. 83. num. 14. 21, 23. vbi vide.

Subrogatus in iuribus defuncti , ac etiam ad exequutionem Breuis per eumdem obtenti , ſolam clauſulam , *conſiſto*, iuſtificare debet , dec. 83. num. 15. & ſeq.

Subrogatus gratioſè ad actionem , & proſequutionem ſpolij in perſonam anteceſſoris commiſſi ſolum ſpolium probare tenetur , ibid. num. 17.

Subrogatus in iuribus defuncti quoad ius , & litem dicitur ſucceſſor illius , dec. 181. num. 3.

Subrogatus in iuribus defuncti , contra quem fuerat obtenta clauſula , *parito* , non poteſt euitare reſtitutionem fructuum , etiam quod illos non perceperit , ibid. num. 4. & ſeqq.

Subrogatus in locum alicuius , dicitur ſucceſſor illius , ibid. n. 9.

Subrogatus aſſumit naturam illius in cuius locum ſubrogatur , dec. 44. num. 16.

Et poteſt agere ad ea omnia quæ competebant ei in cuius locum ſubrogatus fuit , ibid. num. 17. & 18.

Subrogatus alternatiuè ad ius , & poſſeſſionem in duorum poteſt deſumere in perſonas ex vnius , & poſſeſſionem ex perſona alterius , dec. 83. num. 1. & 18. cum ſeqq. & num. 23. & ſeqq.

Subrogatus aſſumit naturam & repræſentat perſonam ſubrogati , ibid. num. 8.

Subrogatus conſequi poteſt totum id quod poterat conſequi ille in cuius locum ſobrogatus fuit , ibid. num. 9.

Subrogatus poteſt immiſſionem conſequi quam obtinere poterat ille in cuius locum ſubrogatus fuit , ibid. num. 10. & 12.

Subrogatus in iuribus defuncti cum clauſula , *ſiuè quouis modo beneficium vacauerit* , poteſt ſe tueri etiam ex nouo iure , quam ex obitu defuncti , dec. 181. num. 11.

Intellige ſi doceatur de alia , & diuerſa vacatione ab ea quæ contingit per obitum defuncti , alias ſecus , ibid. num. 12.

SVBSCRIPTIO contractus ſimulati facta à contrahentibus , ſimulationem non excludit , dec. 90. num. 36.

Subſcriptiones Epiſcoporum , qui interfuerunt primo Concilio Arelatenſi mendoſè fuerunt appoſitæ ſecundo celebrato de anno 390. dec. 92. num. 4. & 5.

SVBSIDIVM charitatiuum non ſoluitur , niſi Diœceſano, & pro Eccleſijs in Diœceſi exiſtentibus , deciſ. 130. num. 14.

SVBSTANTIA iudicij dicuntur perſonæ Iudicis Actuarij, Actoris, & rei , dec. 67. num. 7.

Subſtantia , non autem verborum cortex , attendi debet, deciſ. 4. num. 10.

SVBSTINENS onera alicuius loci alteri Terræ , vel Oppido vniti , cenſetur etiam ſubſtinere onera dd. Terræ , & Oppidi , deciſ. 67. num. 22.

SVBSTITVTIO.

Subſtitutio compendioſa inter alias ſubſtitutiones vulgarem continent , ſiue tacitam , ſiue vt alij dicunt verbis generalibus expreſſam , dec. 201. num. 8.

Subſtitutio facta vltimo morienti in tota hæreditate deficiente linea vocatorum inducit reciprocam , dec. 41. num. 6.

Subſtitutio facta per verba , *quandocumque* , dicitur compendioſa , dec. 28. num. 12.

Subſtitutio reciproca ex coniecturis inducitur num. 15. verſ. prædictaque , dec. 54. num. 15. & ſeqq.

Subſtitutio reciproca cenſetur inter vocatos inducta ex digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum , dec. 54. num. 16.

Subſtitutio facta filijs , ſi ſine filijs decederent, expirat per mortem eorum cum filijs , vel nepotibus , dec. 37. num. 4.

Subſtitutio facta ſub conditione , ſi grauatus deceſſerit ſine filijs , expirat , ſi grauatus decedat cum filijs . Rub. ad dec. 199. n. 41.

Et hoc ſecundum celebre Conſil. Oldrad. 21. à quo non ita facilè receditur , ibid. num. 42.

Sobſtitutio primo viuente inſtituto prædefuncto , admittitur ſecundus eo modo , & forma quo primus ſucceſſiſſet niſi prædeceſſiſſet , dec. 201. num. 11. & ſeq.

Subſtitutionis primo gradu caducato , cæteræ expirant , & euaneſcunt , ibid. num. 3.

Subſtitutione ſimpliciter facta ſi ſine filijs deceſſerit ſubſtitutus , filij ex vulgari ſuccedunt , etiam quod parentes obierint ante mortem grauati , ibid. num. 20.

Subſtitutio reciproca ſi eſt facta inter inſtitutos eo magis cenſetur facta inter eorum deſcendentes remotiores, dec. 54. num. 23.

Subſtitutio facta , ſi ſine filijs deceſſerit , expirat grauato cum filijs decedente , dec. 98. num. 3.

Subſtitutio reciproca vt dicatur facta inter ſimpliciter vocatos tria copulatiuè requirit primo quod omnes ſint vocati, ſecundo quod in tota hæreditate , tertio quod fiat vltimo morienti , dec. 54. num. 9.

Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria inducitur etiam ex ſolis coniecturis neceſſarijs , quamuis illa tria requiſita , quæ à DD. aſſignantur expreſsè non concurrant , dec. 54. num. 10.

Subſtitutio intelligitur facta in omnibus bonis, ſi in omnibus bonis facta fuerit inſtitutio , ibid. num. 11.

Subſtitutio recipit declarationem ab inſtitutione , ibid. num. 12.

Subſtitutio facta vltimo morienti ad effectum inducendi reciprocam , non requiritur quod ſit expreſſa , ſed etiam tacita ſufficit , ibid. num. 13.

Sub-

Subſtitutio fideicommiſſaria alicui facta arguit illum eſſe hæredem inſtitutum, dec. 32. num. 4.
Subſtitutio compendioſa non inducit vocationem filiorum in conditione poſitorum, dec. 231. num. 18.
Subſtitutio facta de maſculis, eorumque filijs maſculis non poteſt comprehendere maſculum ex fœmina, deciſion. 37. num. 11.
Subſtitutio reciproca facta inter inſtitutos arguit filios in conditione poſitos fuiſſe vocatos, dec. 87. num. 6.
Subſtitutio reciproca nunquam inducitur, niſi fuerit expreſſa verbis, vel ex coniecturis neceſſarijs reſultet, dec. 192. num. 1.
Subſtitutio facta in caſum obitus plurium perſonarum, & alterius ipſarum, vno decedente dicitur factus locus portioni illius, ibid. num. 2.
Subſtitutio reciproca inter plures honoratos facta dicitur requiſitis concurrentibus, ibid num. 3.
Nempè quod omnes ſint vocati, quod illa in tota hæreditate, & vltimo morienti facta fuerit, ibid.
Subſtitutio facta ſi ſine filijs expirat per mortem cum filijs etiam ſi plures fuerint ſubſtitutiones, & vltimus cum filijs moriatur, dec. 17. num. 12.
Subſtitutione prima caducata, non caducantur aliæ, ab illa diſtinctæ, ibid. num. 14.
Subſtitutio vt dicatur nominatim facta alicuius perſonæ non ſufficiunt verba relatiua, deciſ. 201. num. 16.
Sed requiritur expreſſio proprij nominis, puta grauo Petrum, vt Paulo hæreditatem reſtituat, ibid.
Subſtitutio reciprocs regulariter non inducitur inter inſtitutos inæqualiter, dec. 54. num. 20.
Subſtitutio reciproca inducitur etiam inter inæqualiter ſubſtitutos, quoties vniuerſaliter inſtituti prædecedunt hæredi particulari, ibid. num. 21.
Subſtitutio fideicommiſſaria ob mentionem mortis efficitur compendioſa, dec. 201. num. 6.
Amplia etiam quod ſimpliciter, & indefinitè fuerit concepta ſine verbo *quandocumque*, ibid. num. 7.
Subſtitutio reciproca cenſetur inducta ex grauamine facto filiabus fœminis ſuper dote, quia alias non teneret, deciſion. 54. num. 18. & ſeq.
Subſtitutio facta per verba repetitiua cenſetur eodem modo facta, quo præcedens inſtitutio, dec. 192. num. 6.
Subſtitutio aliquibus facta ſi ſine filijs morerentur, expirat ſi illi cum filijs deceſſerint, dec. 136. num. 7. vide num. ſeqq.
Subſtitutio ſecunda non poteſt habere locum, niſi caducata prima, dec. 34. num. 10.
Subſtitutio de deſcendentibus maſculis ex maſculo non comprehendit fœminas etiam ſub nomine generali deſcendentium, deciſ. 34. num. 11.
Subſtitutio fideicommiſſaris operatur, vt hæreditas capiatur de manu hæredis, & ſuccedatur ipſi poſt mortem in hæreditate teſtatoris, dec. 227. num. 1.
Subſtitutio ad hoc vt comprehendat vulgarem non ſufficit quod facta ſit in quota bonorum, vel in portione hæreditatis, ibid. num. 2. & vide num. 10.
Subſtitutio fideicommiſſaria, & ob mentionem mortis compendioſa, admittit ſequentem gradum in locum primi caduci perinde, ac ſi ille nunquam in rerum natura fuiſſet, & ſubſequens gradus immediatè hæredibus inſtitutis legeretur, deciſion. 201. num. 13.
Subſtitutio dicitur compendioſa ſi adeſt verbum ſubſtitutio, deciſ. 227. num. 3.
Subſtitutio compendioſa continet etiam vulgarem, ibidem num. 4.
Subſtitutio ad hoc vt dicatur vltimo morienti facta, non requiritur quod illi expreſſè fiat, dec. 92. num. 8.
Subſtitutio fideicommiſſaria inter plures honoratos facta reciprocam inter ipſos non inducit. Sed in ſingularitates reſoluitur perinde ac ſi cuilibet ipſorum facta fuiſſet, dec. 192. num. 9.
Amplia fortius procedere vbi agitur inter extraneos, ibidem num. 10.
Subſtitutus, quod aliquí, ſit dupliciter non eſt incompatibile, ſcilicet primo loco aliquibus deficientibus, & deinde etiam omnibus ſubſtitutis extinctis, dec. 37. num. 14.
Subſtitutus vulgaris, ſi morte præuentus adire non poteſt, ille efficitur inſtitutus, dec. 82. num. 4. & 5. vbi limita.
Subſtitutus vulgariter ſuccedit hæredi grauato & ſi ſubſtitutus intermedius præmoriatur non ſecus ac ſi ſuperuixiſſet & adire noluiſſet, dec. 227. num. 5.
Imò ſuccedit iure proprio ac ſi immediatè hæredi grauato ſubſtitutus eſſet, ibid. num. 6.
Subſtitutus vltimus decedente veniens ad fideicommiſſum per mortem vltimi hæredis ſine liberis dicitur venire ex tunc, non ex nunc, dec. 135. num. 13.
Subſtitutus cum conditione ſi ſine filijs non dicitur propriè vocatus, ſed habet ſpem incertam, quæ ante conditionis euentum idem eſt, ac ſi non eſſet in rerum natura, dec. 228. num. 54.
Subſtitutus ſub conditione ſi ſine filijs non poteſt impedire filiæ detractionem legitimæ ſaltem cum cautione reſtituendi, ibid. num. 55. & 56.
Subſtitutus dicitur hæres teſtatoris etiam ad effectum vt intret diſpoſitio ſtatuti, ibid. num. 57.
Intellige adueniente caſu ſubſtitutionis, & poſt purificatam conditionem, ibid. num. 58.
Subſtitutus alicui per vulgarem intelligitur ſi deceſſerit adita, vel non adita hæreditate, dec. 201. num. 9.
Declara concluſionem procedere in ſubſtitutione fideicommiſſaria, ſeu compendioſa, & tunc non reſpectu primi inſtituti, qui iam adiuit, ſed reſpectu ſubſtitutorum, qui vel noluerunt, vel non potuerunt, ibid. num. 10.
Subſtitutus ſecundus non poteſt vi vulgaris ſubſtitutionis ſuccedere, ſi in primo gradu caducato defecerit qualitas hæreditaria in eo requiſita, deciſ. 201. num. 19.

SVBTRACTIO.

Subtractio minutæ, ſeu notulæ teſtamenti, inſtitutionem poſtea factam non vitiat, vbi apparet teſtatorem ita diſponere voluiſſe, dec. 23. num. 8. & vide ſup. num. 3.
Subtractio minutæ ſeu notulæ teſtamenti, quam teſtator requiſiuit ad effectum reminiſcendi legatorum, non vitiat inſtitutionem, ibid. num. 7. & 8.

SVCCESSIO.

Succeſſio eſt deſcendentia à fundatore iuriſpatronatus probari debet per gradus diſtinctos, dec. 224. num. 19.
in Succeſſione fratris inteſtati æqualiter concurrunt fratres, & nepos ex altero fratre, aut ſorore præmortua, dec. 275. num. 1.
Succeſſio ab inteſtato affert ſecum titulum vniuerſalem hæreditatis, dec. 251. num. 19.
Succeſſio aſcendentium ſi eſt prohibita cenſetur prohibita ac ſi nominatim omnes fuiſſent expreſſi, dec. 20. num. 5.
Succeſſio in ſtirpes dicitur quando plures filij vnius parentis obtinent eam portionem quæ eorum patri obtigiſſet, deciſ. 29. num. 3.
ad Succeſſionem excluſa fœmina proximiore, maſculus remotior, vt admittatur, quid requirat. Rub. ad dec. 199. num. 211.
Succeſſio ab inteſtato venit appellatione acquiſitionis factæ per vltimam voluntatem, dec. 251. num. 14.
Succeſſio quælibet ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato voluntaria dicitur reſpectu acquirentis, ibid. num. 12. & ſeq.
ad Succeſſionem, quando quis intendit venire, tamquam de linea maſculina, duas qualitates probare tenetur. Rub. ad dec. 199. num. 177.
Nempè quod ſit maſculus, & quod veniat ex linea maſculina, ibid. num. 178.
Alias altero deficiente, remanebit foras, ibid. num. 179.
Succeſſio dicitur neceſſaria ſi habeatur ratio ad actum neceſſarium hoc eſt mortis, à qua ſumit effectum, dec. 251. num. 15.
in Succeſſionis propagatione conſiſtit effectus, & conſeruatio agnationis. Rub. ad dec. 199. num. 235.
Succeſſio ab inteſtato non cenſeatur à ſtatuto prohibita vbi aliud alienationem, vel acquiſitionem bonorum in forenſis interdicit, dec. 251. num. 30. & ſeq.
Succeſſio Patrui de iure ab inteſtato ſolo fratri defertur, non autem nepotibus vnacum Patre, dec. 171. num. 1.
Succeſſio non eſt de eſſentia ſubſtantiali legitimationis, dec. 35. num. 9.
Succeſſio fratris defuncti ad fratrem conſanguineum, non conſobrinum ſpectat, dec. 136. num. 12.
Succeſſio non defertur per ſaltus, & numquam fit tranſitus de vna linea ad alium, niſi conſtet de mente Teſtatoris, deciſion. 165. num. 1.
Succeſſio ab inteſtato non defertur non proximiori, deciſ. 166. num. 74.
Succeſſor in feudo dicitur ſucceſſor vniuerſalis actiuè, & paſſiuè, dec. 225. num. 6.
Succedens in obligationem alterius dicitur ſuccedere etiam reſpectu temporis intra quod primus obligatus, ſuam obligationem adimplere tenebatur, dec. 109. num. 7.
Succeſſoris appellatione, licet propriè veniat ſucceſſor particularis magis tamen propriè venit vniuerſalis. Rub. ad deciſ. 199. num. 84.
Succeſſorem in ſingularem perſonalia, ea, quæ ſunt, non poſſunt tranſire titulo donationis. Rub. ad dec. 131. num. 40.
SVCCESSOR non controuertit factum, & aſſertionem ſui auctoris, dec. 89. num. 10. & 13.
SVFFRAGIVM minoris partis non attenditur in concurſu maioris partis, dec. 70. num. 10.
SVMPTVM Bullæ plenè probat, dec. 285. num. 7.
SVORVM appellatione ex communi vſu loquendi in Regno Galliæ quicunque veniunt deſcendentes, dec. 37. num. 12.
coram SVPERIORE aſſerens geſta coram quo aliquid fieri debebat non emanaſſe prout fieri debebant, probare debet, dec. 114. num. 5.
SVPERFLVITAS potiùs eſt toleranda, quam non fieri interpretationum ſecundum ſubiectam materiam. Rub. ad deciſ. 262. num. 115.

SVPPLANTATIO in inueſtituris eſt reprobata iure, deciſ. 39. num. 36.
SVPPLICATIO attenditur tanquam matrix, ſi litteræ diſcrepant, dec. 4. num. 5.
SVPPRESSIO & extinctio beneficij quando dicatur momentanea, & quandn ſecus. dec. 71. num. 27. & 28.

SVSPICIO.

Suſpicio, quæ militat aduerſus ſubſtitutum, ne penès illum pupillus educetur habet etiam locum contra patruum, omneſque duos tam agnatos, quàm cognatos, dec. 12. num. 8.
Fallit in matre, ibid. num. 11.
SYMBOLVM Apoſtolorum, quare ſic vocetur. Rub. ad deciſ. 262. num. 133.

T

TACITVM non poteſt plus operari quam expreſſum, deciſ. 157. num. 19.
TACITI, & expreſſi eadem eſt virtus, expreſſi tamen eſt fortior. Rub. ad dec. 262. num. 224.

TACITVRNITAS.

Taciturnitas illa dicitur dolnſa, quæ ſibi commodum, & alijs damnum parit. Rub. ad dec. 16. num. 107.
Taciturnitas ſola in præiudicialibus non inducit conſenſum, deciſ. 179. num. 8.
Taciturnitas Domini conſtituentis deſeruit pro interpretatione mandati. deciſ. 154. num. 41.
Taciturnitas donantis, & donatarij poſt donationem, ſi donans in poſſeſſione remanſit arguit non excludit ſimulationem, dec. 90. num. 40.
in TEMPLO Delphico aureis litteris inſcriptum erat æris alieni & litis miſerus fac vt effugias. Rub. ad dec. 13t. num. 239.

TEMPVS.

Tempus motæ litis demendum eſt, nec computati debet in obſeruantia alienationis bonorum Eccleſiæ, deciſion. 103. num. 9.
Tempus quo cauſa fuit in Rota commiſſa attendi debet, non autem tempus reproductæ commiſſionis, dec. 293. num. 16.
Tempus reſeruationis penſionis attendendum eſt pro agnoſcendo valore beneficij non anterius, dec. 25. num. 11.
Tempus ſubiunctiuum reſpicit futurum, & non præteritum, dec. 156. num. 13.
Tempus motæ litis detrahi debet ex ætate teſtium, ex quorum depoſitionibus immemorabilis probari prætenditur, deciſ. 284. num. 2.
Tempus ad appellandum, ſi citatio ad ſententiam fuit perſonalis, currit à momento, quo fuit prolata ſententia, deciſ. 40. num. 4.
Tempus futurum non reſpicis functionem temporis præteriti, ſtante diſcretiua diſpoſitione de vtroque, dec. 204. num. 12.
Tempus minoris ætatis ad effectum præſcriptionis ſubducitur, dec. 28. num. 40.
Tempus ad appellandum non currit ignoranti, deciſion. 152. num. 8.
Tempus præſens non infert in præteritum, deciſ. 202. num. 2.
Tempus datæ regulariter attenditur in dilatione temporis à Papa facta. dec. 79. num 18
Tempus eſt de neceſſitate in omnibus actibus, vt maturius aliquid fiat, dec. 226. num. 2.
Tempus in ſcriptura priuata eſt de neceſſitate vbi de anterioritate agitur, ſecus ſi factum tantum contra ſcribentem probari prætenditur, dec. 72. num. 10. & ſeq.
Tempora ſunt diſtinguenda vt concordentur ſcripturæ. Rub. ad dec. 131. num. 179.
Tempus breue, quandn dicatur, ad effectum conuincendi fraudem, remittitur arbitrio Iudicis. Rub. ad decil. 16. num. 202.
Tempus præteritum, vel præſens regulariter non trahitur ad futurum, dec. 164. num. 17.
Tempus 30. annorum requiſitum ad præſumptionem ſolemnitatum in alienatione bonorum Eccleſiæ, completus eſſe debet, dec. 103. num. 7.
Tempus Rectoris qui emphyteuſim conceſſit detrahi debet ex obſeruantia ex lapſu temporis præſumpta, dec. 103. num. 8.
Tempus in aliquo actu, quando eſt determinatum, illum reſidet in Iudicis arbitrio. Rub. ad dec. 16. num. 203.
Tempus motæ litis ſubduci ne debeat in teſtibus ſuper fama deponentibus, dec. 249. num. 24.
TENEBRAS, qui amat, ſuſpectus eſt. Rub. ad dec. 131. n. 208.
TENOR priuilegiorum eſt ponderandus, & inſpiciendus, deciſ. 47. num. 9.

TERMINVS.

Terminus dicitur ea eo, quod terræ menſuram determinat, declarat, & deſignat, dec. 234. num. 3.
Termini non ſunt apponendi quoties poteſt res, vel locus ex alijs certus apparere, dec. 234. num. 9. & 11.
Terminns licèt ſoleat eſſe extra rem terminatam, tamen vltima linea termini poteſt eſſe terminus rei terminatæ, deciſion. 95. num. 18.
Termino confectionis inuentarij pendente lis conteſtari non poteſt, dec. 170. num. 13.
Termini apponi ſolent ad diſtinctionem vnius territorij ab alio, dec. 197. num. 4.
Termini appoſitio neceſſaria non eſt in eo loco in quo prædium ab alio diuiditur fouea, vel ſepè, dec. 95. nnm. 11. & vide ſup. num. 5. & 8. cum ſeqq.
Terminus debet eſſe extra rem terminatam, deciſ. 95. numer. 17.
Terminus ad probandum per Iudicem aſſignatus de ſtyln aliquaium partium continet etiam terminum ad videndum iurare teſtes, dec. 99. num. 3.
Terminum ſuſcipiens metu mandari non dicitur ſententiæ vel decreti iniuſtitiam approbare, dec. 213. num. 12.

TERRA.

Terra, non poteſt conqueri, dum Cœlum eam terret tonitribus, ac fulminibus percutit, & quare. Rub. ad dec. 199. nnm. 131.
Terra ſubminiſtrat Cœlo materiam fulminum, & tonitruum. Rub. ad dec. 199. num. 132.
Terra, niſi obtenebraret aerem ſuis turbidis vaporibus, ipſa non audiret tonare, & fulgurare. Rub. ad dec. 199. num. 140.

TERTIVS.

Tertius non poteſt retardare immiſſionem reſpectu exceptionis alteri competentis. dec. 51. num. 15.
Tertius admiſſus ad cauſam non impedit illius expeditionem, quoad perſonas per prius inter ſe litigantes, deciſ. 287. num. 11.
Tertins vt admittatur ad cauſam ſufficit quod apparenter doceat de intereſſe, dec. 281. num. 3.
Tertius poteſt agere ad extinctionem ſortis principalis cenſus, puta quia fideiuſſor, dec. 278. num. 2.
Tertius qui emit litè pendente, ſatis probatur ſciens, ſi lis per totam Ciuitatem, in qua agebatur, vulgata erat, deciſ. 193. num. 23.
Tertius comparens ad excluſionem vtriuſque collitigantis impugnando iura vtriuſque, non afficitur ſententijs inter ipſos latis, dec. 181. num. 8.
Secus verò ſi ſimpliciter ſe fecit ad cauſam admittere, quia tunc intelligitur in ſtatu, & terminis, ibid. num. 9. & 10.
Tertius timens executionem ſententiæ contra alium latæ, fieri ſuper ſuis bonis, poteſt petere à Iudice, vt creditorem inhibeat, dec. 193. num. 12. & 13. & iſta dicitur quod ſit cautela Angeli.
Tertius qui lite pendente emit à debitore, ne poſſit per creditorem conueniri, requiritur, quod bona iuſta cauſa in ipſum fuerint alienata, dec. 193. num. 14.
Tertius poteſt poſt tres conformes venire pro ſuo intereſſe tamquam in prima, dec. 152. num. 11.

TESTAMENTVM.

Teſtamenti ad validitatem nulla præcedere debet declaratio Iudicis ſuper ſanitate, etiam, quod ſanitas non eſſet notoria, dec. 193. num. 22.
Teſtamenti fauore in dubio eſt pronunciandum, quoties contra eum oppoſita non concludunt, dec. 23. num. 15.
Teſtamentum rogatum à Notario non deſcripto in matricula Notariorum Vrbis, vel Archiuij Romani eſt nullum, deciſ. 61. num. 8. & 11.
Teſtamentum Clerici non ſubiacet querelæ inofficioſi ne ex præteritione poteſt dici nullum, ſed ſolum parentes, vel filij illius conditione ex lege poſſunt petere legitimam, deciſion. 166. num. 38.
Teſtamentum vltimum metu, & dolo extortum non operatur reuocationem primi, dec. 292. num. 2. & 4.
Teſtamentum Clerici ſi ſit inſtituta pia cauſa non ſubiacet querela inofficioſi, deciſ. 166. num. 49. 50. & ſeqq.
Teſtamentum non ſubſtinetur ſi mater exhæredetur, deciſ. 166. num. 54. 56. 57 & ſeqq.
Teſtamentum ſi non ſubſtinetur, vt teſtamentum ſubſtinetur, vt codicilli quando hoc teſtator dixit, præcipuè ſi verba importent futurum, quæ verba ſunt impoſita non vt ſit in poteſtate hæredis, ſed quod pendeat à futuro caſu validitas teſtamenti, ibid. num. 14.
Teſtamentum inter liberos valet quibuſcumque verbis, aut etiam inditijs fuerit factum, dec. 32. num. 17.
Teſtamentum prudenter, & laudabiliter conditum, prout quiſque homo ſanæ mentis condidiſſet, dec. 293. num. 21.
Præſumitur factum in ſtatu ſanitatis, ita vt ex eo teſtatorem, nec curatore, aut alijs remedijs indiguiſſe manifeſtè appareat, ibidem.
Teſtamentum quando probat ſine teſtibus tunc per teſtium contradictiones non poteſt infringi. dec. 166. num. 35.

Teſta-

Google

Teſtamentum carens inſtitutione hæredis ſubſiſtere non valet, dec. 32. num. 1.

Teſtamentum acceptatum non poteſt amplius impugnari, deciſ. 228. num. 3.

Teſtamenti vna pars alteram declarat. Rub. ad deciſion. 262. num. 285.

Teſtamenti exemplum non ſufficit, niſi oſtendatur originale, dec. 166. num. 23.

Quæ concluſio non procedit fauore piæ cauſæ, ibid. num. 24. 26. 27. 30.

Teſtamentum attenditur tempore mortis reſpectu bonorum, dec. 166. num. 65.

Teſtamentum fauore piæ cauſæ valet ſine ſolemnitatibus, deciſ. 166. num. 1. 2. 5. 19. & 20.

Teſtamentum primum non reuocatur per ſecundum metu factum, dec. 294. num. 2. & ſeq.

Teſtamentum metu factum licet poſterius in odium inferentium timorem ſubſtineri non poteſt, deciſ. 294. num. 3.

Sed prius diſpoſita ad fauorem aliorum inſtitutorum ſuum effectum operare debent, ibid.

Teſtamentum militis conditum ante militiam ſubſtinetur ſi teſtator in eadem voluntate permanet, deciſ. 166. numer. 45. & 46.

Teſtamentum nullum ob præteritionem poſthumi, conualeſcit, ſi Poſthumus viuo teſtatore decedat, deciſion. 96. num. 15.

Teſtamenti pro validitate ex capite ſanæ mentis teſtatoris ſemper Rota reſpondit, dec. 292. num. 16.

Teſtamenti vna pars declarat aliam, dec. 165. num. 21.

Teſtamento caducato per prædeceſſum hæredis hæreditas deuoluitur ad venientes ab inteſtato, dec. 129. num. 1.

Amplia concluſionem procedere non obſtante legato facto ad illorum fauorem cum prohibitione quod amplius petere non poſſent, ibid.

Teſtamentum ad pias cauſas continens iniuſtam matris exhæredationem, ſi illa ante teſtatorem decedat, conualeſcit, deciſ. 96. num. 15.

Teſtamentum caducatum in primo gradu poteſt aſſumere vires à ſecundo gradu ſubſtitutionis vulgaris, deciſion. 82. num. 4.

Limita ſi vulgaris ſubſtitutio ad ſolum vſumfructum rei particularis fuerit reſtricta, ibid. num. ſeq.

In Teſtamento prohibitiones factæ intelliguntur rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſecus ceſſante cauſa teſtati, deciſ. 129. num. 1.

Teſtamentum ſi quis facere cæperit coram Notario, & teſtibus, ſed morte præuentus vlterius, vt volebat procedere non potuerit, teſtamentum dicitur nullum, dec. 129. num. 8.

Teſtamentum nullum vigore clauſulæ codicillaris ſubſtinetur, itaut qui alias ſuccederent ab inteſtato dicantur grauati hæreditatem hæredi ſcripto reſtituere, dec. 132. num. 2.

Teſtamentum nullum ob matris præteritionem ex clauſula codicillari ſubſtinetur, ibid. num. 3.

Teſtamentum in quo Pater aliquem inſtituit hæredem, ſi viuo ſed filius moriatur, dicitur nullum ex cauſa præteritionis, dec. 32. num. 8.

Teſtamentum, continens clauſulam codicillarem, quoties iure directo valere non poteſt, ſubſtinetur quocumque alio titulo, dec. 96. num. 23. & ſeqq.

Teſtamentum metu factum ad fauorem inferentium metum aliquid operare non poteſt, dec. 292. num. 4.

Teſtamenti vna pars aliam declarat. dec. 157. num. 8.

Teſtamentum paternum ſemper cenſetur habere annexam clauſulam codicillarem, quamuis non fuerit expreſſa, deciſ. 32. num. 25.

Teſtamentum remanet caducum per mortem hæredis ante Teſtatorem, dec. 82. num. 1. & 18.

Teſtamenti Schedulam, ſi Teſtator copiam, ſeu exemplum appellauit, videtur voluiſſe illam nihil probare, deciſ. 96. num. 4.

Teſtamentum ſine teſtibus, & alijs requiſitis pro illius validitate, dicitur nullum, nec meretur executionem, deciſ. 97. num. 9.

Teſtamentum conditum ad interrogationem, non tenet, quando interrogans eſſet perſona ſuſpecta. Rub. ad deciſ. 16. num. 6.

Teſtamentum ad pias cauſas valet abſque vllo teſte, ſicut etiam inter liberos, dec. 166. num. 4. 6. & 19.

Teſtamenti tempus attenditur tempore mortis teſtatoris non autem quo fuit conditum, ibid. num. 41.

Teſtamentum ſumit robur à die obitus teſtatoris, ibidem num. 42.

Teſtamenti vna pars declarat aliam, & deſeruit pro argumento in alia parte, dec. 18. num. 19.

Teſtamentum primum non cenſetur reuocatum per ſecundum meticuloſè factum, dec. 293. num. 3.

Teſtamentum in qua enunciatur epiſtola factum à clerico valet, & ſufficit pro teſtamento ad pias cauſas, deciſ. 166. num. 43.

Teſtamentum perfectionem recipit ab vltimo puncto diſpoſitionis, deciſ. 23. num. 12.

Teſtamentum ſiue hæredis inſtitutio facta ad interrogationem Notarij, cui Teſtator reſpondit per verbum ſic, valet, dec. 23. num. 13.

Teſtamenrum fauore piæ cauſæ probatur per ſcripturam à teſtatore ſubſcriptam, dec. 96. num. 2.

Teſtamentum nullum ob præteritionem filij iam nati non reconualeſcit etiam ſi filius viuo teſtatore decedat, ibidem num. 16.

Teſtamentum clerici in quo non fuit relicta legitimam aſcendentibus, vel deſcendentibus, non ex hoc dicitur nullum, ibid. num. 18. & ſeqq.

Teſtamento clericorum non ſubiacent quærelæ inofficioſi, ibid. num. 19.

Teſtamento caducato per prædeceſſum hæredis Hæreditas deuoluitur ad venientes ab inteſtato, dec. 129. num. 1.

Amplia concluſionem procedere non obſtante legato facto ad illorum fauorem cum prohibitione quod amplius petere non poſſent, ibid.

Teſtandi facultate alicui conceſſa, illa ſemper intelligitur reſeruata ſexta parte ad fauorem Cameræ, deciſion. 51. num. 9.

TESTATOR.

Teſtator ordinans hæreditatem ſuam integram ambulare ad hæredes inſtitutos, & ſubſtitutos afficit omnes deſcendentes donec ad vltimum hæreditas perueniat, deciſion. 135. numer. 8.

Etiamſi præcedat ſubſtitutio ſi ſine filijs, ibid.

Teſtator ſi in reciproca ſubſtitutione filios in conditione poſuit ex ſtatuto Vrbis illos expreſsè vocaſſe cenſetur, dec. 136. num. 1.

à Teſtatore Collaterales licèt non deſcendant, continentur tamen ſub illius familia, dec. 14. num. 6.

Teſtator licet aliquid propoſuerit, non tamen perfeciſſe dicitur, cum illud diſtulerit ad aliud teſtamentum faciendum, deciſ. 12. num. 28. & ſeq.

Teſtator ſi cogitaſſet ſuos deſcendentes religionem ingreſſuros, vtique ſubſtitutos excluſiſſet, dec. 134. num. 5.

Teſtatoris diſpoſitio pro lege habetur, dec. 196. num. 30.

Teſtator mandans, ſolui omnia ſua debita de quibus dicatur intellexiſſe, & declara. Rub. ad dec. 81. n. 105. 106. & 107.

Cauſæ plures in contractu Minorum ſi ſint expreſsæ cumulatiuè ſi aliquæ ſint falſæ, an corruat totus contractus. Rub. ad dec. 81. num. 108.

Teſtator, quando voluerit præferre extraneos ſucceſſores, ipſis naturali vinculo coniunctis, id eſt abſurdum ineuitabile. Rub. ad deciſ. 199. num. 40.

Teſtator non poteſt ordinare vt pupillus apud ſubſtitutos educetur, dec. 12. num. 7. & 27.

Teſtator, ſi inſtituat plures hæredes, ſi aliquis ex eis prædecedant teſtatori, pars mortuorum accreſcit ſuperſtitibus. Rub. ad dec. 1. num. 26.

Et illi ſoli ſuccedunt, perinde ac ſi tantum ipſi eſſent ab initio inſtituti, ibid. num. 27.

Teſtator ſi voluit maſculos ſemper ſuccedere, & fœminas dotari, intelligitur quod pariter ſemper illas dotari voluerit, dec. 199. num. 7.

Teſtator ſi teſtamentum per mortem hæredis caducatum in quo aliquos excluſit, non mutauit, cum mutare potuiſſet cenſetur excluſionem illis remittere voluiſſe, & odium ſi quod conceperat condonaſſe, dec. 129. num. 11.

Teſtator decedens confeſſus, & Sacro Viatico munitus odium remiſiſſe cenſetur, deciſ. 129. num. 12.

Teſtator ſi grauauit filios naſcituros ad dotandum fœminas, quoque nepotes grauaſſe cenſetur, deciſ. 199. num. 4.

Teſtator ſi vocauit maſculo fœminam excluſiſſe cenſetur, deciſ. 98. num. 28.

Teſtator excludens presbyteros videtur habuiſſe rationem prolis ſuſcipiendæ, dec. 209. num. 7.

Teſtatoris voluntas ita interpretari debet, vt ſubſtitutio in pluribus caſibus ab eo ordinata locum habere poſſit, deciſ. 192. num. 14.

Teſtator excludens filias arguitur excludere velle, & neptes, dec. 34. num. 14.

Teſtatoris diſpoſitio, dum verificari non poteſt in filijs tunc eorum appellatio e veniunt etiam nepotes. Rub. ad dec. 199. n. 2. & 3.

Et iſta fuit doctrina Bart. quam antiqua, & moderna Iuriſprudentia ſecuta fuit, ibid.

Atque iſta eſt verior, & crebrior ſententia, quam & etiam Rota ſequitur, ibid. num. 5. & 6.

Quamuis nonnullis DD. recalcitrent, ſed contra ſtimulum.

Teſtator præſumitur inteſtatus decedere voluiſſe ſi poſt primum teſtamentum, caducum, aliud non condidit, deciſ. 82. num. 2. & 15.

Te-

Teſtator ſi vocauit deſcendentes ex aliqua perſona per verbum, *diſceſſe*, videtur ſe reſtrinxiſſe ad deſcendentes ipſo viuente natos, dec. 255. num. 15.

Intellige, vt num. ſeq. ibid.

per Teſtatores diſpoſita, non ſecus ac ſi altera Lex eſſet, veniunt ſeruanda. Rub. ad dec. 16. num. 10.

Teſtator etſi fecerit mentionem de fœminis, tamen ſi eas conſiderauit vt principium, & caput lineæ maſculorum ab eo vocatorum, dec. 98. num. 29.

Non per hoc poſſunt illæ tanquam vocatæ prætendere incluſionem fideicommiſſi ex propria perſona, deciſion. 98. num.

Teſtatoris mens talis præſumitur, qualis apparet ex verbis ſecundum eorum rectum ſermonem, dec. 134. num. 11.

Teſtator non cenſetur abhorruiſſe natalia ſimilia ſuis. Rub. ad dec. 262. num. 281.

Teſtator, quando non cenſeatur voluiſſe excludere Monaſteria à ſua ſucceſſione. Rub. ad dec. 199. num. 227.

Si excluſi fuerunt illi, qui vxorem ducere non valent, ibid.

Teſtatoris Præcepto, de non mutanda habitatione ab aliquo loco, non dicitur contrauenire, qui ex cauſa non perpetuò alibi ſe confert ad habitandum, dec. 12. num. 18.

Teſtator dum voluit, vt penès vnicum vnigenitum conſeruarentur bona, fœminæ non ſunt excluſæ, dec. 165. num. 8.

Teſtator, qui presbyteros excluſit etiam octuagenarios ſæculares excluſiſſe cenſetur, deciſion. 209. num. 7. & ſeqq. vbi contrarium.

Teſtator, quando eſt naturalis, & in primo gradu vocauit filios naturales. tunc nullatenus cenſetur voluiſſe excludere legitimos à fideicommiſſo. Rub. ad dec. 262. num. 284.

Teſtator quidam plus reliquit vni ex ſuis nepotibus, quia eodem nomine vocabatur, quo ipſe teſtator. Rub. ad dec. 262. num. 8.

Eo quia maiori affectione eum proſequebatur propter nominis ſimilitudinem, ibidem.

Teſtator ſi aliquid in teſtamento emiſit, poteſt illud deinde per Notarium, & teſtes probari, tanquam minus ſcriptum, & plus nuncupatum, dec. 271. num. 7.

Teſtatorem voluiſſe, quod non intellexit, nec potuit dici omiſſum à Notario, ibid. num. 8.

Teſtatoris voluntas à poteſtate deſumitur, ibid.

Teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis eo fortius probatur ſi appareat ipſum aliquem ſibi magis coniunctum inſtituiſſe, qui ſit de agnatione, dec. 292. num. 17.

Teſtator excludens presbyteros non ex ſola carentia prolis, ſed alijs de cauſis motum fuiſſe dici poteſt, deciſ. 209. num. 9.

Teſtator, qui bona cum alio communiter retinebat ſimpliciter teſtando cenſetur ſolam ſuam medietatem fideicommiſſo ſubijcere voluiſſe, dec. 302. num. 10.

Teſtator, ſi diſponat, quod in caſu vehementiæ lineæ maſculinę, tunc ſuccedant quædam loca pia.

Tunc non intrat dicta ſubſtitutio, ſi adhuc religioſi ex dicta linea maſculina reperiantur. Rub. ad dec. 199. num. 220. & 221.

Teſtator vbi non expreſſit à quo hæreditatem reſtitui velit, præſumitur reſtitutionem demandaſſe vltimo morienti, deciſ. 54. num. 14.

Teſtatoris Præceptum de non mutanda habitatione ab aliquo loco, tanquam ſpecie ſeruitutis reijcitur ab inſtitutione, & legato, deciſ. 12. num. 16.

Teſtator imponendo hæredi, vt aſſumeret arma, & cognomen ipſius Teſtatoris, dicitur hoc feciſſe pro conſeruatione ſuæ agnationis & familiæ, deciſ. 23. num. 14.

Teſtator ſi dixit quod legatarius ſuper re legata non debeat moleſtari, dicitur ſolum vſumfructum legaſſe, & quare communio parit diſcordias, deciſ. 82. num. 9.

Teſtator ſupponens fideicommiſſo maiorem bona propria ſi habuit relationem dicto fideicommiſſo non dicitur facere nouam diſpoſitionem, dec. 34. & vide num. ſeq.

per Teſtatorem excluſio facta ſi referri poteſt, & ad cauſam odij, & ob prædilectionem hæredis, ad cauſam prædilectionis ſemper inferri debet.

Amplia, vt num. ſeqq. deciſ. 129. num. 9.

Teſtatoris voluntas præſumitur conformis diſpoſitioni iuris. Rub. ad deciſ. 199. num. 70.

Teſtator ſi mandauit hæreditatem integrè reſtitui, vt bona in agnatione conſeruarentur, cenſetur fortius prohibuiſſe trebellianicam, deciſ. 74. num. 3.

Teſtator ſi in aliqua parte teſtamenti vocauerit filios naturales. Rub. ad dec. 262. num. 286.

Subſtituendo poſtea hæredi aliquem, ſi deceſſerit ſine liberis, quid ſit dicendum, ibid. num. 286.

Teſtator ſi vſus fuit nomine collectiuo in vocatione deſcendentium, & omnibus prouidere voluerit, deciſion. 255. num. 28.

Tunc diſpoſitio ad omnes trahitur, nec ſolos priores admittit, ibidem.

Teſtator præſumitur voluiſſe ſuos deſcendentes præferre remotioribus ſubſtitutis. Rub. ad deciſ. 199. num. 38.

Quod multò magis procederet, ſi ſubſtituti eſſent penitus extranei, ibid. num. 39.

Teſtator ſi mandauit legata ex fructibus ſolui, multò magis cenſendum eſt, quod voluerit etiam debitis ex fructibus ſatisfieri, dec. 193. num. 28.

Solutio debitorum, & æris alieni prius facienda eſt, quàm adimpleantur legata, deciſ. 193. num. 28.

Teſtator vocans filios poſt mortem patris fortius præſumitur eos vocare ſi pater præmoriens ſuccedere non potuit. deciſ. 227. num. 8.

Teſtatoris ſtultitia vitiat illius inſtitutionem, dec. 32. num. 22.

Teſtatorum præcepta, qui ſpernit omnia Iura pietatis conculcat, ac etiam peccatum committit. Rub. ad deciſ. 16. num. 11. & 12.

Teſtator ordinans, quod tutor, vel alius adminiſtrator non poſſit conueniri de fraude, id perperam diſponit. ibid. num. 13.

Teſtator ſi poſt dationem curatoris ex cauſa delirij habitus fuit homo ſanæ mentis, & ſic ſe geſſit vſque ad obitum, deciſ. 293. num. 20.

Eo caſu teſtamentum quod condidit ſubſtinetur. ibid.

Teſtator tantum diſpoſuiſſe dicitur, quantum ſcripſit ſi nouam voluntatem ſuſpenſit in aliud tempus, deciſion. 12. num. 29.

Teſtator ſi mandauit hæredi quod conficeret inuentarium, dicitur de eo non confidiſſe, dec. 93. num. 13.

Teſtator non cenſetur voluiſſe excludere à ſua ſucceſſione Monaſteria ſi vocatis iniunxerit onus aſſumendæ agnationis. Rub. ad dec. 199. num. 240.

Sed etiam inſignia, & arma ipſius, ibid.

Teſtator qui de iure poteſt ad libitum de rebus ſuis diſponere. non poteſt contra legum præcepta diſponere, deciſion. 159. num. 6.

Teſtatoris prouiſio circa dotationem fœminarum de iure competit omnibus deſcendentibus à fideicommittente, deciſ. 199. num. 8.

Teſtator tempore conditi teſtamenti ſanæ mentis præſumitur donec contrarium probetur, dec. 292. num. 14.

Teſtatorem non eſſe mentis compotem affirmans hoc plenè, & concludenter probare debet, ibid. num. 15.

Teſtatorem fuiſſe mentis compotem vltra iuris præſumptionem probatur nedum ex aſſertione Notarij, ſed ex alijs actibus, & contractibus in quo fuit habitus vti talis, ibid. num. 16.

Ac denique, quia teſtamentum apparet factum vti à ſano, non autem à demente, ibid.

Teſtatores ſoliti ſunt multa adijcere quæ abundant, deciſ. 119. num. 28.

Teſtator etiam in teſtamento inter liberos, vt illud valeat, filijs legitimam relinquere tenetur, dec. 96. num. 13.

Teſtator ſi vocauit deſcendentes ex aliqua perſona, qui tempore teſtamenti nati non erant, non poteſt dici reſpexiſſe ad tempus præteritum, dec. 255. num. 18.

Teſtator vocans proximiores ipſius Teſtatoris, intelligitur ſenſiſſe de proximitate ſui, non hæredis, dec. 98. num. 15.

Teſtator, verum eſt, quod poteſt remittere dolum adminiſtratori, ſed id non procedit in dolo vero. Rub. ad deciſ. 16. num. 14.

Teſtator ſi donauerit tamen quicquid remanſerit debitor in redditione rationum, an id teneat, & exploditur Dyni cautela, ibid. num. 21.

TESTIS.

Teſtes ſuper recognitione manus deponentes non requiritur quod fuerint præſentes dum ſcriptura fuit confecta, ſed ſufficit illos habere notam manum ſcribentis, deciſion. 57. num. 31. & ſeqq.

Teſtes ſuper ſtatu deponentes probant etiam quod in alia cauſa fuerint examinati, dec. 112. num. 6.

Teſtes duo in qualibet materia ſufficiunt, dec. 187. num. 6.

Teſtes deponentes de facto proprio, ac per relationem ad libros defuncti creditoris plenè probant, ibid. num. 7.

Teſtes vti in materia iuriſdictionis plenè probent non requiritur quod deponant de ſingulis actibus iuriſdictionalibus, dec. 287. num. 3.

Teſtes non poſſunt deponere ſuper rebus geſtis à longiſſimo tempore, non ſolum ab illorum ſenſibus, ſed etiam ab eorumdem memoria remotis, dec. 249. num. 3.

Teſtis colonus, vti deponens de facto proprio plenè probat poſſeſſionem, dec. 205. num. 11.

Teſtes qui deponant de viſu ſupra centum annos hodie non reperiuntur, dec. 78. num. 16.

Teſtium fides ſi in vno vacillat, vacillat in omnibus, deciſ. 99. num. 21.

Iuramentum teſtium eſt indiuiduum, ibid.

Teſtes probant centenariam ſi deponant de viſu per annos 60. & de reliquo tempore vſque ad centum de auditu à maioribus, dec. 78. num. 13. & 15.

Teſtes deponentes de centum annis, & vltra ſi deponunt quod nunquam viderunt, vel audiuerunt contrarium probant immemorabilem, ibid.
Amplia etiamſi non dicant quod maiores à quibus ipſi audiuerunt non viderint, nec audiuerint contrarium, ibidem num. 14.
Teſtis vnicus non probat, dec. 167. num. 11.
Teſtes præſumuntur conteſtes, dec. 263. num. 10. & 11.
Teſtes debent ad concordiam reduci, & à contrarietate ſaluari, deciſ. 205. num. 19.
Teſtes varij, & ſibi contrarij non probant, dec. 166. num. 68.
Teſtes ſingulares non probant, ibid. num. 69.
Teſtes ſingulares probant metum, deciſ. 292. num. 3.
Teſtes ad probandam voluntatis mutationem pro reuocatione teſtamenti debent eſſe omni exceptione maiores, deciſion. 166. num. 80.
Teſtes deponentes aliquem voluiſſe, quod mater & eius filia, & nepotes fruerentur ſua hæreditate dicuntur deponere de effectu conſecutiuo donationis factæ matri, ibid. num. 81.
Quia bona ipſa donata poſſunt tranſire ad filiam, & nepotes, ibidem.
Teſtes in iudicio criminali examinati, & in ciuili repetiti plenè probant, dec. 294. num. 1.
Teſtes adminiculati præferuntur teſtibus non adminiculatis, deciſ. 205. num. 21.
Teſtes deponentes aliquem proprijs manibus terram araſſe nobilitati non detrahit, dec. 78. num. 26. & ſeqq.
Teſtes deponentes per certam ſcientiam & de viſu optime probant, dec. 264. num. 36.
Teſtis à parte quærelatus, & ſic illius inimicus admittitur, ſi à quærela fuit abſolutus, deciſ. 90. num. 24.
Teſtes qui alias vti ſingulares, & verum non deponentes fuerunt à Rota reiecti, non attenduntur, deciſion. 197. num. 10.
Teſtes in prima inſtantia examinati præſumuntur, quod fuerint melius informati quam fieri potuit, dec. 76. num. 5.
Teſtes deponentes aliquem eſſe ſimplicem innocentem, & debilem ſuorum ſenſuum, dementiam non probat, quæ ſit apta annullaræ contractum, dec. 278. num. 10. & ſup. ſub num. 4.
Teſtes nulliter examinati inſeruiunt pro fumo ad conceſſionem remiſſoriæ, dec. 216. num. 8.
Teſtium dicta cauillari non debent, ſed adiuuari, & ad concordiam reduci, vt pro viribus ſuſtineri poſſint, deciſ. 267. num. 16.
Teſtes ne ſibi contrarientur quantum fieri poteſt ſaluari debent, ibid. num. 17.
Teſtes qui non ſunt de actis, habentur ac ſi non eſſent, dec. 274. num. 11.
Teſtes dicuntur nulliter examinati ſine citatione ad videndum illos iurare, ibid. num. 12.
ad Teſtes non pertinet iudicare, vel declarare ea quæ ſunt iuris, ibid. num. 13.
Teſti vni affirmanti plus credendum quam mille negantibus, deciſ. 122. num. 5.
Fallit quando teſtes negantes deponunt per medium affirmatiuè, ibid. num. 6.
Quod fortius procedit quando negatiua non eſt vaga, & indefinita ſed reſtricta certo loco, & tempore, ibid. num. 7.
Teſtibus de ſana mente teſtatoris deponentibus credendum eſt, deciſ. 293. num. 20.
Teſtes experti, & verſati in ijs regionibus, de quorum territorio deponunt plurimum probant, quamuis ruſtici, deciſ. 195. num. 1.
Amplia quia eo magis ſunt ruſtici, ac viliores, eo magis probant, ibid. num. 2.
Teſtes ab aliquo inducti plenè probant contra inducentem, etiam quod de ſola credulitate deponant, ibid. num. 10.
Teſtes dicuntur nulliter examinati ſi per partem fuit petita dilatio ad conducendum interpretem denegata, deciſ. 246. num. 5.
Teſtis depoſitio dubia non probat, deciſ. 283. num. 3. vide num. 6.
Teſtes ſingulares probant poſſeſſionem continuam perceptionis decimarum, ſcilicet ſi vnus deponat de frumento, alius de altero genere frugis, ibid. num. 5.
Teſtes conciliari debent non cauillari, dec. 78. num. 28.
Teſtis per verbum, *aliquoties* deponent, ſi eſt plenè informatus, excludit continuationem temporis, deciſion. 78. num. 29.
Teſtes deponentes de publica voce, & fama ſuper obitu alicuius in menſe reſeruato probant dum non adeſt in cauſa prouiſus ab Ordinario, deciſ. 224. num. 3.
Teſtes non dicuntur contrarij, ſi omnes fateantur fuiſſe præſentes ſed vnus dicit aliquid audiuiſſe, alius verò negat, dec. 90. num. 20.
Teſtes examinati in cauſa criminali, nec repetiti in ciuili nihil probant, dec. 23. num. 4.
Teſtes examinati in cauſa criminali, & repetiti in ciuili cum citatione partis, eiuſque interrogatorijs plenè probant, ibid. num. 5.
Teſtis qui longè ante examen fuit procurator alicuius, poteſt pro illo poſtea deponere, deciſ. 63. num. 30.
Teſtes progeniem probare volentes ſi per gradus diſtinctos non deponunt, nihil probant, dec. 224. num. 18.
Teſtes deponentes de fama reddendo rationem quod audiuerunt à pluribus perſonis fide dignis non probant famam cum iſta debeat habere ortum à maiori parte populi, deciſ. 283. num. 10.
Fallit ſi ſubiungant quod publicè, & notoriè audiuerint cum publicè idem ſit quod à maiori parte populi, ibidem num. 13.
Teſtes ſuper immemorabili deponentes de fama per verbum fuit non probant cum debeat etiam de tempore præſenti vigere, deciſ. 283. num. 11.
Fallit quando ex eorum tota depoſitione colligi poteſt quod illi vtrumque tempus & præteritum, & præſentem complexi fuere, ibid. num. 14.
Teſtium dicta ſunt coadiuuanda, & benigna interpretatione intelligenda non calumnianda, dec. 283. num. 14.
Teſtes ſuper immemorabili dicentes numquam audiuiſſe contrarium non dicuntur mendaces ſi probentur contrarietates, quia illis potuerunt non eſſe notæ, ibid. num. 15.
Teſtes deponentes de tempore annorum 60. dicuntur deponere de tempore antiquo, dec. 78. num. 1.
Teſtes deponentes de annis 60. & vltra illud tempus de auditu à maioribus plenè probant etiam de re vltra centum annos, ibid. num. 2. & 13.
Teſtes de auditu probant in antiquis, ibid. num. 3.
Teſtes ſingulares probant metum, & minas, dec. 293. num. 5.
Teſtes in alia cauſa examinati contra eamdem perſonam faciunt fidem ſuper ſtatu, dec. 199. num. 13.
Teſtes etiam minùs idonei admittuntur in probationibus, quæ per alios fieri non poſſunt, dec. 195. num. 4.
Teſtes per eumdem præmeditatum ſermonem deponentes ac per verba concepta, ſi ſunt numero plures, præbent alijs adminiculum, ibid. num. 5.
Teſtes dicuntur nulliter examinati ex defectu iuriſdictionis, deciſ. 197. num. 8.
Teſtes ſeptem requiruntur ad probandam voluntatem Teſtatoris diuerſam à teſtamento, dec. 12. num. 20. & 21.
Teſtes duo ſufficiunt ad declarandam voluntatem Teſtatoris, ibid. num. 21.
Teſtibus generaliter, & ſine ratione deponentibus præferuntur teſtes practici, & benè informati, optimamque reddentes cauſam ſcientiæ, dec. 197. num. 9.
Teſtes deponentes de fama quando tempus eſt de ſubſtantia debent ſpecificè, & cum omnibus requiſitis deponere, dec. 167. num. 4.
Teſtes deponentes de commercio cum matre ad effectum probandi filiationem non releuant ſi non percutiunt tempus conceptionis, ibid. num. 5.
Teſtes nulliter examinati non probant, ibid. num. 6.
Teſtium dicta quantum fieri poteſt ſunt concordanda, & coadiuuanda etiam per ſuppletionem, dec. 90. num. 21.
Teſtis qui in alia cauſa fuit procurator partis pro qua deponit, probat etiam ſi mandatum fuerit reuocatum pendente lite, ibid. num. 22.
Teſtes de fama diſponentes, licet aliquam patiantur exceptionem, faciunt ſaltem adminiculum, dec. 221. num. 4.
Teſtes non examinati formiter faciunt adminiculum, deciſ. 166. num. 21.
Teſtis inſtrumentarius, qui non recordatur de pluribus actis in inſtrumento factis inueriſimile eſt quod recordetur de verbis præciſis tranſeundo prolatis ab vno ex contrahentibus, deciſ. 150. num. 16.
Fortius ſi fuit elapſum tempus obliuionem præſumens, ibid. nnm. 17.
Teſtis deponens quod alius altero viuente fructus bonorum illius viuentis recipiat, non per hoc excludit quod bona illius poſt eius mortem deuolui debeant ad hæredes ſcriptos, deciſ. 166. num. 70.
Teſtes de vniuerſitate non ſunt habendi in conſideratione in cauſa quæ ab ipſa vniuerſitate acriter defenditur, deciſ. 77. num. 6.
Teſtes numero plures præferuntur teſtibus paucioribus, ibidem num. 7.
Teſtes illi præferuntur, quorum depoſitiones adminiculantur ex alijs iuribus & inſtrumentis, ibid. num. 8.
Teſtes ſuper affirmatiua ſunt præferendi maximè ſi adſit veriſimilitudo, deciſ. 240. num. 9. & 10.
Teſtes habentes pro ſe iuris aſſiſtentiam præferuntur in concurſu, cum magis fauorabilia, & veriſimilia deponere præſumantur, dec. 287. num. 6.
Teſtes magis ſpecificè deponentes, magiſque informati,
& de

& de facto proprio ſemper alijs præferuntur, ibid. num. 7.
Teſtes numero plures probant in omni materia, deciſion. 67. num. 19. & 21.
Teſtes deponentes de aliquo onere, puta annua præſtatione ſuper aliquo beneficio, deciſ. 246. num. 6.
Deponere debent de immemorabili, vel quadragenaria cum titulo, ſaltim putatiuo, & de viſu, ibid.
Teſtes minus idonei admittuntur ad probandam ſimulationem, deciſ. 63. num. 32.
Teſtes alioquin inſufficientes probant ſimulationem, maximè iunctis adminiculis, dec. 90. num. 12.
Teſtes ſuper negatiua deponentes ſine aliqua coarctatione nihil probant, dec. 286. num. 7.
Teſtes in concurſu illi magis attenduntur, qui de facto proprio deponunt, ibid. num. 8.
Item illi qui ſuper affirmatiua, & adminiculati reperiuntur, ibid. num. 10.
Teſtes deponentes de actibus poſt litem motam non ſunt habendi in aliqua conſideratione, ibid. num. 9.
Teſtes deponentes duos fratres in ſimul aliqua bona locaſſe, & penſiones, ſiue affictus recepiſſe probant poſſeſſionem cuiuslibet pro dimidio, deciſ. 277. num. 6.
Teſtum in depoſitionibus, ea capi debet interpretatio per quam euitetur contrarietas, & ipſi ad concordiam reducantur, dec. 250. num. 9.
Teſtes abſque interrogatorijs partis non dicuntur nulliter examinati, ſed tantum repetiri debent, deciſ. 99. num. 7.
Intellige ſi iudex non præſcripſit formam examinis, vt primo ſuper interrogatorijs, poſtea ſuper articulis recipiantur, ibid. num. 8.
Quo caſu ſi iudicis decretum non ſeruetur, examen dicitur nullum, ibid.
Teſtium examen curſu longi temporis præſumitur legitimè factum, ibid. num. 9.
Teſtis depoſitio ambigua debet declarari ſecundum depoſitionem eiuſdem teſtis expreſſam, & claram, deciſ. 283. num. 6.
Teſtes ſuper poſſeſſione immemorabili debent deponere quod non ſolum illi, ſed quod etiam eorum maiores nihil in contrarium audiuerunt, ibid. num. 7. ſed contra num. 8.
Teſtes deponentes de communi reputatione, ac de publica voce, & fama plenè probant in materia confinium, deciſ. 285. num. 1.
Teſtes in materia confinium ſufficit, quod deponant ad auditu ab eorum maioribus, ibid. num. 2.
Teſtes eo magis probant vbi ſunt practici, & officiales loci de quo deponunt, ibid. num. 3.
Teſtes in concurſu illi magis præualent qui ſunt numero plures, ibid. num. 4.
Et qui ſunt magis informati, & deponunt de facto proprio, ibidem.
Teſtes magis adminiculati attenduntur in concurſu, ibidem num. 6.
Teſtis deponens ſuper poſſeſſione immemorabili in perceptione decimarum an dicatur concludere per ſpatium 40. annorum ſi reddat rationem quod multoties fuerit præſens, deciſ. 283. num. 2. 3. & 4.
Teſtes deponentes de conſuetudine contra formam Conſtitutionum Pontificum non probant obſeruantiam, niſi vlterius de ſcientia Sedis Apoſtolicæ appareat, dec. 194. num. 8.
Teſtes periti magis probant, & præferuntur alijs, deciſ. 52. num. 6.
Teſtes magis ſpecificè, & indiuidualiter deponentes plus probant quam teſtes genericè, & in confuſo loquentes, ibid.
Teſtes reprobati in prima inſtantia maiorem fidem in ſecunda non faciunt quam in prima fecerunt, dec. 197. num. 11.
Teſtium iuramentum præſumitur ritè receptum prout ex iuris diſpoſitione fieri debet, dec. 121. num. 12.
Teſtis vnicus ſufficit in ſummarijſſimo poſſeſſorio cum leuiores requirat probationes, dec. 161. num. 1.
Fallit quando aliquid releuans deducitur in contrarium, ibidem num. 2. & 5.
Ea ratione quia probatio per vnicum teſtem eliditur contraria quamuis minus plena, ibid. num. 4. & 5.
Teſtibus illis maior præſtari debet fides qui habent pro ſe partis confeſſionem, & adminicula, dec. 126. num. 11.
Teſtes plures numero, & veriſimiliora deponentes, imò pro inſtrumento præferuntur alijs, dec. 101. num. 12.
Teſtes ad perpetuam rei memoriam ſufficiunt pro obtinenda remiſſoria in prophanis, dec. 22. num. 3.
Teſtes deponentes de viſu, certa ſcientia, & publica voce, & fama ſatis probant, deciſ. 44. num. 2.
Teſtes ſi ducantur ad Curiam poſſunt examinari etiam ſuper articulis inueriſimilibus, dec. 60. num. 55.
Teſtis de facto proprio eo magis probat, dec. 295. num. 2.
Teſtium depoſitiones, ſi in aliquo deficiunt ſupplentur adminiculis, & coniecturis, dec. 195. num. 6.
Antiquitas in teſtibus dicitur ſpatium 60. annorum, deciſ. 101. num. 5.
Teſtium depoſitiones iunctis particis ex libris mortuorum extractis plenè probant mortem, dec. 178. num. 23.
Teſtes deponentes de certa ſcientia per ſenſum viſus effectuationem probant, dec. 301. num. 8.
Teſtes de conſanguinitate deponentes probant, licet illius originem ab alijs audiuiſſe dicant, dec. 112. num. 8.
Teſtis vnicus non ſufficit ad probandam reualiditationem obligationis minoris, dec. 187. num. 4.
Teſtis dicitur nulliter examinatus ſine citatione ad videndum iurare teſtes, ibid. num. 5.
Teſtes ab aliquo inducti contra ipſum plenè probant, deciſ. 195. num. 9.
Teſtes affuturi ſine partis citatione examinati non habentur in conſideratione, ſi alij teſtes præſentes examinari potuiſſent, deciſ. 214. num. 6.
Teſtes deponentes contra inſtrumentum concordiæ debent concludere actus ſpecificos, certo, & determinato tempore factos, dec. 301. num. 13.
Teſtis patiens plures exceptiones, & non docto quod ſit omni exceptione maior non tollit fidem, & exequutionem inſtrumenti, dec. 150. num. 14.
Teſtes in concurſu illi præferuntur, qui melius concludunt, & meliorem reddunt rationem, dec. 68. num. 15.
Teſtes illi præferuntur in concurſu qui ſunt adminiculati, dec. 68. num. 16.
Teſtes habentes pro ſe iuris præſumptionem ſemper præferuntur in concurſu, ibid. num. 17.
Teſtes deponentes de certa ſcientia plenè probant, deciſion. 67. num. 21.
Teſtis non dicitur inimicus, ſi litem aduerſus aliquem introduxit, pro quo comparuit pars contra quam deponit, deciſ. 90. num. 30.
Teſtis deponens, puta Petrum, non autem Paulum ſoluiſſe, non dicitur falſus, licet appareat Paulum fuiſſe conſtitutum debitorem eiuſque nomine pecuniam ſolutam, ibidem numer. 31.
Teſtes deponentes fratrem eſſe dominum abſolutum negotij, & in eo alium fratrem nullum habere intereſſe excludunt communionem, dec. 68. num. 5.
Teſtis vnicus regulariter pro inducente non probant, dec. 161. num. 3.
Teſtes in antiquis, & ſi de auditu, probant identitatem, dec. 105. num. 4.
Teſtes deponentes de gradibus probant conſanguinitatem, deciſ. 112. num. 5.
Teſtes, qui baptiſmo interfuerunt plenè probant ætatem, dec. 244. num. 16.
Teſtes extraiudicialiter examinati deſeruiunt pro adminiculanda confeſſione, dec. 177. num. 11.
Teſtes iuniores reputantur minus idonei ad probandam famam, quam ſint ſeniores, dec. 249. num. 25.
Teſtis deponens de facto proprio benè probat, deciſion. 25. num. 10.
Teſtis deponens de ſtatu rei tempore controuerſiæ præfertur deponenti de tempore ante controuerſiam, ibidem numer. 11.
Teſtes deponentes aliquos eſſe germanos fratres dicuntur probare illos eſſe legitimos, dec. 112. num. 23.
Teſtium defectus per pluralitatem ſuppletur, dec. 67. num. 21.
Teſtes qui in antiquis ſupra viuentium memoriam deponunt de publica voce, & fama, & traditionibus antiquis plenè probant, deciſ. 60. num. 64.
Teſtis ſi deponit ſe eſſe creditorem partis contra quam deponit, non ex hoc illi fides minuenda venit, deciſion. 90. num. 25.
Teſtis fides augetur ſi deponit contra proprium intereſſe, ibidem.
Teſtes ad probandam nouam voluntatem Teſtatoris debent deponere Teſtatorem perfectè, & deliberatè ſic voluiſſe, dec. 12. num. 24. & ſeq.
Teſtium rogitus in teſtamento operatur tantum quoad ſcripta, non quoad alia, de quibus in eo nulla ſit mentio, ibidem num. 24.
Teſtes ſingulares non probant confeſſionem extraiudicialem, deciſ. 244. num. 31.
Teſtes qui in cauſa habent intereſſe non probant, ibidem num. 32.
Teſtes ſeniores cæteris præferuntur, deciſ. 58. num. 3.
Teſtium veritas corroboratur ex ſententia poſtea in vim eorum depoſitionum lata, dec. 112. num. 11.
Teſtes de præſcriptione decimandi deponentes quomodo deponere debeant, dec. 108. num. 1.
Teſtes duo vbi ſunt conteſtes plenè probant, dec. 267. num. 2.
Teſtes dicuntur conteſtes ſi tendit eorum depoſitio ad eundem finem, ibid. num. 3.

Teſtes donec contrarium probetur conteſtes eſſe præſumuntur, ibid. num. 4.

Teſtis deponens de facto proprio plenè probat contra inducentem dec. 167. num. 7.

Teſtes deponentes pro teſtamenti reuocatione omni prorſus exceptione carere debent, dec. 96. num. 35.

Teſtes in concurſu illi præualent qui ſuper affirmatiua deponunt, dec. 285. num. 12. & 14.

Teſtes illi magis attenduntur in concurſu qui ſunt omni exceptione maiores, ibid. num. 12. & 13.

Teſtes vaſſalli non dicuntur omni exceptione maiores, ibidem num. 13.

Teſtes inducentes alias inhabiles dicitur eorum approbaſſe perſonas, deciſ. 195. num. 9.

Teſtes deponentes pro reo præferuntur teſtibus actoris, dec. 126. num. 11.

Teſtes non ſunt de facili audiendi contra inuerisimilitudinem, dec. 60. num. 53.

Teſtes deponentes de confeſſione partis plenè probant, dec. 63. num. 16.

Teſtis deponens de venditione, & non loquens de pretio, non probat venditionem. Rub. ad dec. 131. num. 109.

Teſtis creditor partis contra quam deponit, præſumitur procurare augumentum, non detrimentum ſubſtantiæ illius, deciſ. 90. num. 27.

Teſtis vt ex cauſa litis repellatur à teſtimonio non ſufficit lis pauci momenti, ibid. num. 15.

Sed requiritur litem verti ſuper omnibus bonis, vel ſaltem pro maiori parte, ibid.

Teſtes deponentes de auditu, non expreſſa perſona à qua audiuerint nihil probant, dec. 118. num. 7.

Teſtes de auditu ſi non dicant à quo audiuerint poteſt eſſe quod audiuerint à perſona intereſſe habente, ibid.

Amplia quia idem procedit ſi de fama deponant, ibid.

Teſtes ſuper affirmatiua deponentes teſtibus, qui ſuper negatiua deponere poſſunt, præferuntur, dec. 249. num. 21.

Teſtis vnicus nullum facit probationis gradum, deciſion. 82. num. 13.

Teſtes ſe referentes ad librum plus libro non probat, deciſ. 25. num. 7.

THESAVRI rarò inueniuntur, ſed rarius amici veri. Rub. ad deciſ. 262. num. 102.

TRACTATV præcedenti probato, ſequens actus in executionem illius factus præſumitur, deciſ. 63. num. 17.

TRADITIO.

Traditio ſimulata non transfert poſſeſſionem, dec. 80. num. 5.

Traditio rei venditæ, quæ fit per conſtitutum, non dicitur vera traditio, ſed ficta, & imperfecta. Rub. ad dec. 131. n. 307.

Traditionibus veterum patruum fides adhibetur, deciſion. 60. num. 46.

Traditio poſſeſſionis Canonicatus dicitur actus capitularis, deciſ. 261. num. 1.

TRANSIGENS.

Tranſigentes tenentur perſonas cum quibus, tranſigerunt à moleſtijs liberare, ſiue directè, ſiue indirectè, aut mediatè, vel immediatè contingant, dec. 186. num. 3.

Tranſigens non auditur ſuper nullitate tranſactionis niſi reſtitutionis receptis, dec. 42. num. 4. vide num. 14.

Tranſigens ſuper teſtamento ex quo nullum ius conſequi poterat dicitur in dolo manifeſto, dec. 293. num. 24.

Tranſigendi facultas recipit declarationem à cauſa propter quam fuit factum mandatum, dec. 7. num. 6.

Tranſigens attentatis renunciare dicitur, dec. 206. num. 4.

Tranſigens ex cauſa teſtamenti ſi ex eo nullum commodum tranſigenti competere poterat dicitur eſſe in euidenti calumnia, dec. 293. num. 25.

Tranſigentes non poſſunt plus in eos cum quibus tranſigunt transferre, quam ipſi habeant, dec. 186. num 1.

TRANSACTIO.

Tranſactio impugnans debet prius reſtituere quid quid illius occaſione recepit, dec. 7. num. 2.

Tranſactio continet exceptionem litis finitæ, dec. 7. num. 1.

Tranſactio inita ex falſa cauſa corruit ipſo iure, deciſ. 292. num. 10. & ſeqq.

Tranſactio ſuper vna re non extenditur ad aliam ab illa diuerſa, dec. 46. num. 7.

Tranſactionem impugnans debet prius reſtituere quidquid illius occaſione recepit, dec. 7. num. 2.

Intellige vbi tranſactio impugnatur tanquam læſiua ſecus ſi ex capite nullitatis, ibid. num. 3. & 4.

Tranſactio cum obligatione Camerali habet viam executiuam, dec. 186. num. 8.

Tranſactio facta de ordine Papæ coram Cardinali, aut alijs probis viris non ſubiacet ſolemnitatibus, deciſ. 175. num. 9. & 10.

Tranſactionis obſeruantia per plures annos ſecuta operatur, vt illa debeat attendi, ibid. num. 11.

Tranſactio ſtante falſa cauſa corruit, dec. 146. num. 4.

Tranſactio facta pro euitandis litibus, & expenſis ſubſtinetur etſi dubitetur de falſitate cauſæ ſuper qua fuit concepta tranſactio, ibid. num. 5.

Tranſactio facta ab vno ex vocatis alijs ex propria perſona venientibus præiudicare non poteſt, dec. 255. num. 29.

Tranſactio cenſetur inita ex tacita conditione niſi adſit error, & falſa cauſa, dec. 292. num. 12.

Tranſactio reſcinditur data læſione enormiſſima, deciſion. 292. num. 13.

Tranſactio confirmata à Sede Apoſtolica omnes ſupplet defectus, & etiam ſucceſſores ligat, dec. 256. num. 3.

Tranſactio facta à Canonicis (ſi omnes non interfuerint, imò nec Cappellani qui ſint de corpore Capituli) eſt nulla, deciſ. 85. num. 6.

Tranſactionem impugnans non vti læſiuum, ſed vti inualidum, non tenetur ante omnia recepta reſtituere. Rub. ad dec. 81. num.

Et licet de validitate talis concluſionis Rota alias dubitauerit, ibid. num. 65.

Tamen dicta dubitatio nullatenus fuit Rotæ, ſed bo. me. Gypſi, qui extendit deciſionem, in qua id dicitur cum Rota perpetua obſeruantia eam ſequatur opinionem, ibid. num. 66.

Tranſactionem impugnans debet reſtituere illius occaſione recepta, dec. 146. num. 13.

Tranſactio ſuper bonis de quibus alias tranſactum fuit non ſubſtinetur, deciſ. 34. num. 5.

Tranſactionem impugnans debet prius reſtituere quidquid illius occaſione recipit, dec. 7. num. 2.

Tranſactio dicitur exceptio litis finitæ, & prohibet, ac impedit litis ingreſſum, dec. 175. num. 5.

Tranſactio præiudicat tranſigenti, & habenti ab eo cauſam, ibid. num. 6.

Tranſactio facta per hæredem grauatum mediante tractatu perſonarum illuſtrium dicitur facta bona fide, ibid. num. 7.

Tranſactio facta de ordine Rotæ, & mandato Papæ dicitur facta bona fide, ibid. num. 8.

ad Tranſactionis inualiditatem agens debet reddere, omnia accepta, limita ſtante nullitate contractus. Rub. ad deciſ. 1. num. 94.

Tranſactio corruit data cauſa falſitate, deciſ. 293. num. 27.

Tranſactionem certè non procuraſſet vltimum habens teſtamentum, niſi perfectè ſciuiſſet ſe ex eo nihil conſequi poſſe, deciſ. 294. num. 13.

Tranſactio non ſubſtinetur ob dubium calumnioſæ litis euentum, ibid. num. 14.

Tranſactio inita ex cauſa metus non ſubſtinetur, ibid. num. 15.

in Tranſactione impoſſibile eſt probare læſionem, & hoc propter dubium litis euentum. Rub. ad dec. 131. num. 230.

Tranſactio ceſſat ceſſante veritate cauſarum in ea expreſſarum, dec. 294. num. 11.

Tranſactionis fundamentum eſt timor iuſtæ litis, nec ſufficit ſola ſuſpicio aut præſumpta occaſio dubitandi, deciſion. 34. num. 1.

Tranſactio Canonicis facta de rebus ad Canonicatum ſpectantibus indiget confirmatione Apoſtolica, deciſion. 85. num. 5.

Tranſactionis ſcripturæ etiam informi plena fides adhibetur, ſi illa fuerit obſeruata, deciſ. 256. num. 7.

Tranſactio quæ ex obſeruantia præſumitur valida, præſumitur etiam beneplacito Apoſtolico confirmata, deciſ. 256. num. 8.

Tranſactio poteſt ſubſtineri in vim conuentionis, & pacti ſi partes ita voluerunt, dec. 34. num. 23.

Tranſactio inualida ſubſtinetur in vim iuramenti, dec. 34. & vide num. 24. 27. & 28.

Tranſactio ſuper re certa, & indubitata non ſubſiſtit, deciſ. 85. num. 4.

Tranſactio non deficiente cauſa finalis ſubſtinetur, deciſ. 146. num. 8.

Tranſactio ex falſa cauſa poteſt infringi, dec. 34. num. 8.

Tranſactio, vide etiam in verbo concordia.

TRANSITVS eſt facilis in habentibus ſymbolum, ſeu ſimilitudinem, Rub. ad dec. 262. num. 119. & 132.

TRANSMISSIO ſcripturarum per delegatum ad delegantem facta, probatur ex aſſertione delegati tranſmittere dicentis, dec. 13. num. 12.

TRANSVMPTVM de cuius matrice, vel originali non conſtat fidem non meretur, dec. 191. num. 3.

Tranſumpti in extractione, vt illud probet ſeruari debet forma tradita in cap. fin. de fide inſtr. ibid. num. 3.

TREBELLIANICA cenſetur prohibita dum teſtator mandauit hæreditatem integram, & ſine diminutione reſtitui, deciſ. 74. num. 1. & 3.

TERRITORIVM Eccleſiæ non poteſt ſeparari niſi à Papa, deciſ. 130. num. 5.

TIBERIVS Imperator, qui neminem ex Quæſtura remouit, vxo-

vxorem verò poſtridie repudiauit, nam ex hoc fraus colligatur. Rub. ad dec. 16. num. 201.

TIMOR.

Timor ne nobilitas, & honor in diſcrimen ponatur inducit iuſtum metum in viro nobili, dec. 273. num. 2.
Timor litis regulariter eſt vnicum, & principale motiuum tranſactionis, dec. 146. num. 6.
Timor litis in tranſactione enunciatæ probatur ex decreto Iudicis interuenientis in tranſactione, deciſion. 34. numer. 19. 20. & 21.
Timor litis non probatur ex aſſertione tranſigentium, ſed eſt aliunde probandum, dec. 146. num. 9.
Attamen ſufficiunt ad eum probandum coniecturæ, & veriſimilitudines, ibid. num. 10.
Timor metus proueniens ex abuſu iuſtitiæ legitimus dicitur, dec. 17. uum. 15.
TITVLARIS ſi ſe non habuit pro ſpoliato, quando penſionarius regreſſum obtinuit, tenetur integram penſionem ſoluere, dec. 215. num. 9. & ſeq.

TITVLVS.

Titulum vnum allegans non poteſt ad alium confugere, qui ſit ab illo contrarius, dec. 76. num. 14.
Titulum feudalem allegans docere debet de aliqua recognitione feudali, ibid. num. 15.
Titulus de Collationibus, quare fuerit promulgatus. Rub. ad deciſ. 29. num. 3.
Titulus putatiuus ad præſcribendum ſuffragatur, deciſ. 238. num. 5.
Titulum vnum qui allegat, & in eo ſe reſtringit excluditur præſumptio alterius, deciſ. 47. num. 35.
Titulus non venit reſpiciendus niſi quando probationes ſunt pares, deciſ. 230. num. 15.
Titulus non attenditur in iudicio manutentionis, ſed ſola inſiſtentia facti, dec. 300. num. 9.
Titulus non requiritur, nec attenditur in materia beneficiali, quoties agitur de ſummariſſimo manutentionis, dec. 214. num. 4.
Titulus poſt immiſſionem conceſſam exhibitam illam non impedit, & neque manutentionem, dec. 88. num. 24.
Titulus ſimulatus non eſt titulus, dec. 90. num. 5.
Titulum meliorem produxiſſe quiſque præſumitur, deciſ. 224. num. 11.
TVTELA, & educatio pupillorum inter ſe ſunt diuerſa, deciſ. 271. num. 9.

TVTOR.

Tutor poteſt contractum nomine pupilli ratificare, deciſ. 297. num. 21.
Tutor habet mandatum à lege ad capiendum poſſeſſionem pro pupillis, dec. 253. num. 3.
Tutoris aſſertio in alienatione bonorum minoris quod creditores inſteterant, non probat, dec. 190. num. 10.
Cum de ea conſtare debeat aliunde, ibid.
Tutor tutela finita condemnari debet ad reddendam rationem, & reliquatum reſtituendum, dec. 121. num. 6. & ſeqq.

V

VACATIO.

VACATIO ob non publicatam reſignationem non comprehenditur in vacatione per obitum non obſtante clauſula, *ſiue alio quouiſmodo*, deciſ. 252. num. 11.
Vacatio Canonicatus non datur in Eccleſijs Regularium vbi numerus non eſt certus, dec. 71. num. 3.
Vacatio beneficij per obitu dicitur conſumpta ſtante noua prouiſione quando fuit regiſtrata ſupplicatio, & ſi non fuerit apprehenſa poſſeſſio, dec. 44. num. 9.
Vacationem ſucceſſiſſe in menſe reſeruato probatur eo ipſo, quo aliquis ex illa beneficium obtinuit, deciſion. 224. num. 4.
Vacationis potiſſimus modus habetur per mortem naturalem, deciſ. 71. num. 5.

VALIDITAS.

Validitas decreti reſultat ex reuolutione actorum, in quibus apparet ad praxim neceſſaria fuiſſe ſeruata, deciſion. 154. num. 1.
Validitas ſententiæ apparet ex inſpectione actorum, in quibus omnia ad iudicium neceſſaria noſcuntur ſeruata, dec. 89. num. 1.
Validitas ſententiæ apparet ex reuolutione actorum, dec. 121. num. 1.
Validitas ſententiæ conſtat ex reuolutione actorum ſi fuerunt ſeruata requiſita neceſſaria, dec. 110. num. 1.
Validitas ſententiæ probatur ex reuolutione proceſſus, in quo apparet omnia neceſſaria fuiſſe ſeruata, dec. 292. num. 1.
Validitas concordiæ ſi ex obſeruantia deducitur præſumptio beneplaciti Apoſtolici ex eodem obſeruantia inferri non poteſt, dec. 256. num. 4. 7. & ſeqq.
Validitas ſententiæ ex reuolutione actorum dignoſcitur, dec. 264. num. 3.
VALOR beneficij narratum per aſcenſum debet plenè, & concludenter probari, deciſ. 79. num. 9.
VAPORES terræ, & calidæ, & ſicce exalationes, quæ ſubleuantur in aerem à terra quid operentur. Rub. ad deciſ. 199. num. 122.
VASSALLVS alienans feudum inſcio Domino, & illud tradens vigore conſtituti, cum clauſula ſaluo iure Domini, non cadit in caducitatem. Rub. ad dec. 131. num. 316.
Et ratio eſt, quia ea non eſt vera traditio, & non videtur Dominum contempſiſſe, ibid. num. 317.
VECTIGALIA quæ ſoluuntur Principi occaſione contractuum, pro decima parte pretij, quibuſdam in locis decimæ nuncupantur, dec. 249. num. 9. & 10.

VENDENS.

Vendens rem alienam, re euicta à Domino, vendens tenetur emptori de euictione. Rub. ad dec. 131. num. 58.
Vendens rem duobus, ille præfertur, cui prius facta reperitur traditio, ibid. num. 293.
Vendens rem pro alio ad quid teneatur, dec. 176. num. 14.
Vendi poteſt etiam res aliena. Rub. ad dec. 131. num. 55.
Vendens rem duobus, ille præfertur, cui prius fuit facta traditio, etiam per conſtitutum, ibid. num. 311.
Quod procedit, quando vendens eſt abſolutus Dominus rei venditæ, ac nemini ſubiectæ, ibid. num. 311.
Secus verò, ſi res alteri, ſit ſubiecta, & ſimus in præiudicialibus, ibid. num. 312.
Vendens rem habita fide de pretio, eamque tradens, ſi antequam ſoluatur pretium, emptor decoquat, an omnibus creditoribus venditoris præferatur. Rub. ad dec. 16. num. 46.
Vendens ſcienter rem alienam, & illam tradens cum effectu, furtum committit, & pœna furti tenetur. Rub. ad dec. 131. num. 305.
Vendens rem alienam ſcienter, at non tradens, ſed conſtituens ſe nomine emptoris poſſidere, furtum non committit, nec furti pœna tenetur, ibid. num. 306.
Vendere prohibitus, dicitur etiam permutare, tranſigere, & multò magis donare, prohibitus, ibid. num. 26.

VENDITIO.

Venditio rei alienæ præiudicium ſaltem diſtrahentis valet. Rub. ad dec. 131. num. 57.
Venditio, quando eſt prohibita, intelligitur de vera, & reali venditione ideſt cum ſuo effectu ſubſecuto, ibid. num. 288.
Venditionis contractus non dicitur ipſo iure reſolutus etiam pretio ſtatuto tempore non ſoluto, ſi ad pretij ſolutionem actum fuit, dec. 128. num. 14.
Venditione facta per fratres de bonis patrimonialibus pręſumptio eſt, quod pretium ad vnumquemque pro ſua rata peruenerit, dec. 126. num. 4.
Venditionis natura eſt, vt dominium non transferatur ante ſolutionem pretij, dec. 128. num. 15.
ex Venditione facta gabella non debetur cum reſeruatione dominij, ibid. num. 3.
in Venditionis contractu loquitur l. fin. C. de iur. Emphyt. & non in terminis donationis. Rub. ad dec. 131. num. 104.
Venditione facta plurium rerum, pretio in ſingulas diſtributo, quælibet res cenſetur de per ſe vendita, dec. 154. num. 18.
Venditionis titulus eſt vnus ex modis transferendi dominium, dec. 131. nnm. 1.
Venditio indefinita ſimpliciter facta reſtringitur ad ius quod venditori competebat, dec. 238. num. 3.
in Venditionis, & emptionis contractu ineſt naturaliter conditio, vt dominium non transferatur, niſi ſoluto pretio. Rub. ad deciſ. 16. num. 59.
Venditione celebrata, venditor rem tradere debet, & emptor pretium ſoluere, ibid. num. 60.
Vendita res, ſi tradatur, & pretium non ſoluatur, venditor poteſt eam rem vendicare, quaſi rem ſuam, ibidem numer. 61.
Venditio facta durante vita emptoris illi non tribuit niſi ius vtendi, & fruendi quoad ipſe vixerit, dec. 174. num. 5.
Venditionis, & emptionis natura eſt quod vendens ſi eſt dominus transferat dominium in emptorem, deciſion. 128. num. 8.
Venditio facta ſub conditione, vt niſi certa die fuerit ſolutum pretium, res ſit inempta. Rub. ad dec. 16. num. 55.
Venditio emphyteuſis, ſine conſenſu Domini, non ſolum dicitur prohibita, ſed etiam interdicta quælibet translatio. Rub. ad dec. 131. num. 23.
Et hoc ſiue titulo onerofo, ſiue lucratiuo facta fuerit, ibidem num. 24.
Venditionis, & donationis tituli dicuntur ſingulares, aduerſus quos actio perſonalis non tranſit, ibid. num. 39.

VENDITOR.

Venditor poteſt totam rem venditam retinere, licet emptor ſoluiſſet totum pretium, excepto vno nummo. Rub. ad dec. 16. num. 54.
Venditores, eorumque ceſſionarij tenentur præſtare cautionem totius, etiam ſi minimam pretij velint exigere, deciſ. 213. num. 7. & ſeqq.
Venditor agens ad pretium tenetur docere adimpleuiſſe ex parte ſua omnia in inſtrumento contenta, deciſion. 234. num. 1.
Venditor negligens in traditione rei venditæ, in tempore, & loco conuento, audiendus non eſt in petitione pretij. Rub. ad dec. 1. num. 74.
Imò tenetur ad omnia damna, & intereſſe paſſa ab emptore ob talem negligentiam, ibid. num. 75.
Venditores duo, præſumitur, quod quilibet pro ſua rata pretium receperit, deciſ. 68. num. 18.
Venditor, tunc præfertur omnibus creditoribus emptoris, non obſtante traditione, etiam quod ſit habita fides de pretio. Rub. ad dec. 16. num. 117.
Quando verſatur in emptore fraudulento, & doloſo, & ſic quo caſu dicatur talis, ibid. num. 117. 175. & 181.
Venditori non eſt obligata res vendita, pro ſolutione pretij, & iſta eſt verior opinio. Rub. ad deciſ. 16. num. 99. 100. 101. 102. & 104.
Venditor euictione ſequuta tenetur ne dum ad liberationem rei verum etiam ad reſtitutionem pretij, & ad id quod intereſt, deciſ. 162. num. 2. & 3.
Venditor, qui ſecutus eſt fidem emptoris, tradendo rem, ſi aufugiat emptor non præfertur venditor creditoribus emptoris. Rub. ad dec. 16. num. 93.
Venditor tradens rem habita fide de pretio, dicitur in emptorem transferre dominium, & poſſeſſionem, ibidem num. 94. & 95.
Venditor deſinit eſſe dominus rei venditæ, poſtquam tradidit rem habita fide de pretio, ibid. num. 96.
Et ſic non valet amplius vindicare rem traditam, vnde in illa non præfertur, ibid. num. 97.
Venditor ſi pro ſatisfactione pretij obtinuit rem venditam ſubhaſtari, non ſibi præiudicat quoad dominij reſeruationem, ſi de illo proteſtatus fuit, deciſ. 128. num. 12.
Venditor vigore reſeruationis dominij poteſt experiri viam ſubhaſtationis in re vendita, dec. 128. num. 13.
Venditor negligens in traditione rei venditæ, in tempore, & loco conuento, audiendus non eſt in petitione pretij. Rub. ad dec. 1. num. 74.
Imò tenetur ad omnia damna, & intereſſe paſſa ab emptore ob talem negligentiam, ibid. num. 75.
Venditor tradendo rem venditam, ſi ſciuiſſet emptorem, animum habuiſſe eum decipere, nunquam tradidiſſe habita fide pretio. Rub. ad dec. 16. num. 133. 135. & refertur caſus numer. 137. 138. & 139.
Venditores, ne dolenter deplorent amiſiſſe rem, & pretium, tradendo bona habita fide de pretio, quid cautè obſeruare debeant, ibid. num. 209. & 210.
Venditor, qui rem tradidit poteſt petere pretium & fructus recompenſatiuos, dec. 95. num. 1.
Venditor rem venditam præſtare tenetur, quod intelligi debet de vera, & reali traditione, & non de ficta. Rub. ad deciſ. 131. num. 301.

VENENVM.

Venenum ſicut inficit omne compoſitum, & ſic fraus deſtruit omne diſpoſitum. Rub. ad dec. 131. num. 415.
Venenum ſicuti inficit omne compoſitum, ſic & venenum fraudis deſtruit omne diſpoſitum. Rub. ad dec. 16. num. 3.
Venenum non datur niſi melle delinitum, & ſæpè ſub flore latet ſcorpius. Rub. ad dec. 16. num. 180.
VENIENS ad cauſam commiſſam cum clauſula, *parito*, ſi venit ex proprio iure non tenetur ad reſtitutionem fructuum, & expreſſarum, dec. 181. num. 3.

VERBA.

Verba ſunt intelligenda ſecundum qualitatem contrahentium. Rub. ad dec. 262. num. 142.
Verba genitiui caſus, ſcilicet ipſius Teſtatoris relata æquè ad agnatos, & cognatos vtroſque pariformiter determinare debent, dec. 98. num. 14.
Verba priuilegij ſi ſunt apta inducere realitatem, illa non tollitur per expreſſionem perſonarum, dec. 239. num. 8.
Verba generalia ex adiectis reſtringuntur, dec. 150. num. 10.
Verba ſolent impropriari ad euitandam contrarietatem, dec. 83. num. 6.
Verba vniuerſalia prolata ab homine nullam declarationem aut reſtrictionem patiuntur, dec. 108. num. 5.
Verba Papæ licet futura reſpiciant trahuntur ad præterita, ſi non eſt ratio diuerſitatis, dec. 4. num. 4.
Verba ſententiæ loquentia, puta de dote vna cum fructibus, intelliguntur de dimidia pro quolibet, dec. 6. num. 3.
Verba in contractibus ſtrictè, ac propriè veniunt accipienda. Rub. ad dec. 199. num. 60.
Verba compromiſſi, quamuis generalia reſtringuntur ad rem, & cauſam, cuius occaſione fuit ad compromiſſum deuentum, dec. 59. num. 13.
Verba quando ſint prolata demonſtratiuè, vel diſpoſitiuè, deciſ. 21. num. 11.
Verba numeri ſingularis in fine ſtatuti appoſita, denotat, quod de vno tantum caſu, non autem de pluribus ſtatutum loquitur, dec. 16. num. 15.
Verba priuilegij concepta in perſonam illius perſonalitatem inducunt, dec. 239. num. 4.
Verba antecedentia recipiunt declarationem à ſequentibus, deciſ. 59. num. 14.
Verba Papæ licet futura reſpiciant trahuntur ad præterita, ſi non eſt ratio diuerſitatis, dec. 44. num. 4.
Verba imperſonalia adiecta participio præteriti temporis dicuntur exequutiua, & latæ ſententiæ, dec. 1. num. 36.
Verba ſunt intelligenda prout eſt veriſimile contrahentes facere voluiſſe, dec. 116. num. 6.
Verba legum, non ſunt iudaicè interpretanda. Rub. ad dec. 131. num. 337.
Verba ita debent intelligi in contractibus, vt non recedatur à ſtricta ſignificatione. Rub. ad dec. 199. num. 83.
Verba naturalia, tunc eo magis comprehendunt perſonas naturales, quando diſponens eſt quoque naturalis. Rub. ad deciſ. 262. num. 1.
Verba à teſtatore prolata ad tempus præfixum non reſtricta intelliguntur tam de tempore teſtamenti, quàm poſtea quandocumque, & vtroque caſu fideicommiſſum inducunt, dec. 209. num. 1.
Verba non determinata determinare & reſtringere eſt contra mentem defuncti, dec. 209. num. 2.
Verba ambigua inueſtituræ interpretanda ſunt contra ſtipulantem cum apertius legem dicere potuit. Rub. ad deciſ. 199. num. 147.
Verba à Teſtatore prolata ſine animo deliberato diſponendi, tanquam inefficacia non ſufficiunt pro reuocatione teſtamenti, dec. 96. num. 36.
Verba contractus importantia præſentiam contrahentium probant illos fuiſſe præſentes, dec. 3. num. 21. & ſeq.
Verba Teſtatoris quæ Monaſterio adaptari non poſſunt, Monaſterium excludunt, dec. 134. num. 7. & num. ſeqq.
Vt quia vocauit deſcendentes in infinitum, vel filios legitimos, & naturales, ibid.
Verba ſententiæ dimittendo, ſeu reſtituendo bona intelligenda ſunt de dimiſſione quoad poſſeſſionem quando verba præcedentia ſonant in poſſeſſionem ſecus è contra, deciſ. 133. numer. 11. & 12.
Quod amplia etiam ſi in libello petitione, & articulis actum eſſet mero poſſeſſorio, ibid. num. 13.
Verba importantia declarationem illius quod quis facturus eſt in teſtamento non important donationem inter viuos, deciſ. 43. num. 4. & 5.
Verba generalia per ſpecificationem reſtricta non poſſunt extendi vltra terminos ſpecificationis, dec. 43. num. 6.
Verba Teſtatoris, quæ rationem reſpicere videntur, ſi in principio, vel in fine fuerunt appoſita, totam qualificant diſpoſitionem, dec. 65. num. 12.
Secus ſi ad caſum particularem fuerunt reſtricta, quia tunc ſufficit, vt illum qualificent, dec. 65. num. 13. & num. ſeqq.
Verba intelligenda ſunt in contractibus propriè, & ſtrictè. Rub. ad dec. 199. num. 79.
Verba in contractibus ſunt accipienda in magis proprio ſignificatu, ibid. num. 80. & 85.
Verba ſunt intelligenda reſpectu perſonarum de quibus agitur non autem aliarum, dec. 21. num. 10.
Verba ſunt ſingula ſingulis referenda, dec. 43. num. 8.
Verba in ſecundo inſtrumento appoſita alia tempus præteritum, alias præſens reſpicientia præterita primò inſtrumento præſentia ſecundo inſtrumento referuntur, dec. 43. num. 9.
Verba vniuerſalia ſunt propriè prout ſonant intelligenda, deciſ. 47. num. 10.
Verba vniuerſalia in priuilegijs non admittunt interpretationem reſtrictiuam, dec. 47. num. 11.
Verba clara in priuilegijs non mutant propriam ſignificationem, dec. 47. num. 12.
Verba clara priuilegijs extenduntur etiam in præiudicium tertij cui Papa voluit, & potuit præiudicare, deciſ. 47. num. 13.
Verba quando ſunt clara ab eis non eſt recedendum, deciſ. 265. num. 3.
Verba, & quæcumque proteſtationes parum releuant, dum lex requirit factum. Rub. ad dec. 131. num. 224.
Verbis non eſt negandum, quod factis affirmatur. Rub. ad deciſ. 131. num. 225.
Verba contractus ſunt ſtrictè intelligenda, dec. 186. num. 7.

Ver-

Verba mandati procuræ ſufficit non excludere interpretationem illi datam pro ſubilmendo contractu inito à procuratore, dec. 154. num. 34.

Verborum ſubtilitas ſpernitur, in re captioſè, & fraudolenter facta, ibid. num. 178.

Verborum ars non valet, vbi cum ad factum contrarium fuit deuentum, ibid. num. 279.

Verborum geminatio ſæpè fit ad maiorem explicationem, aliquando verò ad ſolam ornatus cauſam, deciſion. 45. num. 10.

Verba in contractibus ſunt intelligenda ſecundum propriam ſignificationem. Rub. ad dec. 199. num. 62.

Verba directa in rem inducunt fideicommiſſum reale, deciſ. 32. num. 31.

Verbum filij, ſi ponatur in conditione eo caſu veniunt nepotes, qui quoque debent admitti, ac ſi de illis facta fuiſſet mentio. Rub. ad dec. 199. num. 37.

Verbum ambiguum teſtis, contra ipſum producentem interpretari debet, ibid num. 146.

Verba in dubio cenſentur appoſita demonſtratiuè, non reſtrictiuè, dec 28. num. 26.

Verba mentionem facientia de filijs in ſtatuto, aut conſtitutionē appoſita, indicant tempus longè poſt contractum matrimonium propter exiſtentiam filiorum qui ex illo naſci debent, dec. 20. num. 23.

Verba ſubſequentia in dubio declarantur ex præcedentibus claris, & è contra, dec. 135. num. 17.

Verba contractus ſi ſonant in translationem pignoris, & ita intelligi debet clauſulæ in eo appoſitæ, dec. 26. num. 4.

Verba quando fuerunt appoſita neceſſariè, & qualificatiuè, non ita ſtringunt, ſicuti quando apponuntur independenter, deciſ. 165. num. 13.

Verba ſtatuti cui non conueniunt, nec illius diſpoſitio conuenire poteſt, dec. 20. num. 13.

Verba legis generalia reſtringenda ſunt, ad id quod eſt rationis. Rub. ad dec. 131. num. 340.

Verba legati quando ſunt dubia ex commiſſione legatarij, & obſeruantia redduntur clara, dec. 119. num. 23.

Verba in teſtamento prolata quando poſſunt ad plura referri non ſunt referenda ad id de quo teſtator diſponere non valet, deciſ. 228. num. 5.

Verba veniunt accipienda in potentiori ſignificatu, dec. 245. num. 35.

Verba in contractibus in dubio contra contrahentes ſunt interpretanda. Rub. ad dec. 199. num. 142.

Verba obſcura, & generalia determinantur, & reſtringuntur à ſequentibus certis, & determinatis, deciſion. 242. num. 25.

Verba dubia interpretantur contra eum qui in illis ſe fundat, dec 242. num. 16.

Verba conſecutiua non alterant principalem diſpoſitionem, deciſ. 164. num. 20.

Verba legis cui non conueniunt, conuenire quoque non debet eius diſpoſitio. Rub. ad dec. 131. num. 173.

Verba obſcurè pro lata ad communem intelligentiam deduci debent, dec. 189. num. 8.

Verba obſcurè proferens cogitur poſteà iuxta communem eorum ſenſum conſentire. ibid.

VERBA IN SPECIE.

Verba, *à mio nome*, intelliguntur pro me, & idem eſt dicere pro Titio, quam nomine Titij, dec. 154. num. 27.

Verba aut alias poſita poſt mentionem iuris communis factam non poſſunt verificari niſi in iure ſpeciali, deciſion. 87. num. 18.

Verbum, *deinceps*, non reſpicit limitationem, ſed comprehendit omne tempus futurum. dec. 204. num. 4.

Verbum, *deſcendentes*, cum dicatur verbum naturale, comprehendit æquè naturales, ac legitimos, deciſion. 262. num. 6.

Verbum, *demorum*, poſitum in l. 1. C. ne lic. potent. patrocin. non intelligitur de fabrica, ſed ex mente legis interpretandum venit. Rub. ad dec. 131. num. 336.

Verba ex datu, & facto ſuo tantum non excludunt factum auctorum ſuorum, dec. 1. num. 24.

Verba, *& eo nomine*, dicuntur habere naturam relationis, deciſ. 185. num. 3.

Verba ex dato, & facto ſuo tantum non excludunt factum auctorum ſuorum, dec. 1. num. 24.

Verbum generatio, in concreto quid importet. Rub. ad dec. 199. num. 160.

Verbum filiorum, quando non coangustatur, ſub eius ſtricta ſignificatione, ibid. num. 47.

Verba, *fin che ſi trouaranno*, ſignificante temporalitatem, ibidem num. 231.

Verba, *gli habbino à diſtribuire*, & verba, *gli habbino à dare*, dicuntur obliqua, dec. 255. num. 15.

Verba *in premiſſis*, & verba, *dictum ius*, non patiuntur extenſionem vltra narrata, dec. 185. num. 6.

Verbum *gaudere*, reſtrictum ad tempus vitæ ſolum vſumfructum importat, dec. 219. num. 16.

Verbum, *generatio*, poſitum in conceſſione emphyteuſis, dum exprimendum actum generandi, non eſt expreſſum. Rub. ad dec. 199. num. 162.

Tunc quid operetur, ibid. num. 163.

Verbum *heredibus* appoſitum cum copula in materia indifferenti auget diſpoſitionem etiam ad extraneos. & vide ſup. num. 1, & ſeq. dec. 201. num. 4.

Verba, idem iuris, denotant iuris identitatem, quamuis facti diuerſitatem, dec. 183. num. 8.

Verba relatiua, *illi*, *vel ipſi*, quomodo exponantur, dec. 201. num. 5. & 16.

Verba teſtatoris *intendendo ſempre de maſchi*, quando per modum regulæ, cenſeantur prolata, vel ad caſum particularem reſtricta, dec. 65. num. 8. & num. ſeqq.

Verbum *ipſis* adiectum in caſu affirmatiuo non cenſetur repetitum in caſu negatiuo diuerſarum perſonarum, dec. 227. num. 9.

Verba, *intendendo ſempre de maſchi*. qualiter ſint intelligenda, vt excluſæ non dicantur fœminæ, dec. 165. num. 22.

Verba, *inſiſtere*, *& confirmare*, promiſcuè ponuntur, vnumque pro altero ſumitur. dec. 301. num. 7.

Verba, *matrimonij*, cum dictionibus, *inuicem*, *& viciſſim*, dicuntur importare matrimonium de præſenti non in futurum, dec. 189. num. 7.

Verba teſtamenti, *ipſis ſuccedere voluit*, exponuntur ipſorum, dec. 227. num. 7.

Verba, *io N. ſcriſſi*, *e diſpoſi come ſopra*, in teſtamento adhibita, & ſi careant ſolemnitatibus oſtendunt perfectam, & deliberatam voluntatem, dec. 166. num. 33.

Verba, *non obſtante*, dicuntur ſtare ampliatiuè, deciſion. 5. num. 18.

Verba, *non extante linea maſculorum*, *& fœminarum*, non ſunt intelligenda de fœminis, ſed de maſculis ex fœmina, deciſ. 135. num. 26.

Cum teſtator conſiderauit eas tanquam maſculos producentes, ibid. num. 27.

Verba, *omnino ſemper*, *ac omni tempore*, omne tempus, & caſum includunt, dec. 48. num. 6.

Verbum, *ipſis*, eſt perſonaliſſimum, & ad oculum demonſtrat perſonam, cui adijcitur, dec. 201. num. 5. & 16.

Verbum, *ipſorum*, eſt relatiuum, & ad oculum demonſtrat perſonas, & diſpoſitiones ſupra expreſſas ideòque dicitur reſtrictiuum, dec. 290. num. 6.

Verbum, *liberè* in ſententia, etſi actum fuerit de ſola poſſeſſione implicat petitorium, dec. 264. num. 6.

Verba, *Liberi*, *& heredes*, ſecundum ſubiectam materiam accipi debent de habilibus. Rub. ad dec. 262. num. 286.

Verbum, *neceſſarium*, dicatur ne ſtare demonſtratiuè, vel reſtrictiuè, dec. 55. num. 10. & ſeq.

Verbum, *neceſſarium*, & ſimilia denotant cauſam impulſiuam non finalem, ibid. num. 13.

Verba, *nullo medio*, intelliguntur immediatè, deciſion. 219. num. 8.

Verba, *pro bonis ſeruitijs*, appoſita in donatione per virum vxori factæ, dicuntur appoſita in fraudem, & ad colorandam donationem, ſeu legatum, dec. 179. num. 29.

Verbum, *pertinet*, potius petitorio quam poſſeſſorio conuenit, dec. 264. num. 4.

Verbum, *pertinet*, importat tam poſſeſſionem, quàm dominium, ibid. num. 5.

Verbum, *reſtituo*, refertur ad proprietatem, ibid. num. 6.

Verbum, *quandocumque*, eſt comprehenſiuum omnium temporum, dec. 204. num. 13.

Verba, *quibuſuis*, *& quacumque*, tamquam vniuerſalia omnia comprehendunt, dec. 47. num. 6.

Imò habent vim ſpecialis expreſſionis etiam in caſibus vbi nominatio ſpecifica requiritur, ibid.

Verba. *quod faciendo poſſibilia nimimè excuſari poſſit*, excludunt dumtaxat diligentias colluſiuas, & ſimulatas quas promiſſor allegare poſſet ad ſe excuſandum, dec. 145. num. 15.

Verbum, *ſuccedere*, cauſam immediatam ſignificat, deciſ. 208. num. 13.

Verba, *tam antea*, *quàm poſtea*, omne tempus includunt, deciſ. 20. num. 19.

Verbum, *vendere*, cum effectu accipiendum venit. Rub. ad dec. 131. num. 302.

Verba, *vendere*, *& transferre*, poſita in l. fin. C. de iur. emphyt. in effectu idem ſunt, ibid. num. 105.

Verbum, *vendere*, ex ſui natura, aptum eſt quemcumque contractum ſignificare, ibid. num. 25.

Verba, *volumus quod in primis*, *& ante omnia*, important conditionem, & certam formam præſcribunt, qua non ſeruata actus remanet nullus, dec. 26. num. 7.

Verba taxatiua, *pro maſculis tantum*. appoſita in materia iuriſpatronatus intelliguntur quod primo maſculis, illis ſcilicet exi-

exiſtentibus, deinde fœminis iuſpatronatus quæratur, deciſ. 228. num. 22.

Verba, *proximioris agnati, & non extantibus proximioris cognati ipſius teſtatoris*, intelligenda ſunt de proximiore agnato teſtatoris, dec. 135. num. 12.

Verba, *ipſius Teſtatoris*, demonſtrant ad oculum Teſtatorem, deciſ. 135. num. 11.

Verbum, *quibuſcumque*, eſt effrenatum. Rub. ad deciſion. 262. num. 192.

Verba ſententiæ, *quod Archiepiſcopus permittat liberè præſentare*, reſpiciunt petitorium, dec. 264. num. 8.

Verba, quod contrahentes noluerunt poſſe excuſari, *quod promiſerint factum alienum*, ad præciſam obſeruantiam obligant, deciſ. 1. num. 27.

Verbum, *reſeruamus*, relatum ad beneficia intelligitur reſpectu collationis, deciſ. 204. num. 1.

Verbum, *reſtituatur*, & ſi tamquam obliquum importet reſtitutionem proprietatis per fideicommiſſum, deciſion. 119. num. 15.

Attamen poſitum poſt verbum conſolidetur debet impropriari, & intelligi de reſtitutione facti non iuris, ibid. num. 16.

Verbum, *ſubſtitutio*, eſt commune, dec. 227. num. 3.

VERISIMILITVDO.

Veriſimile, quod non eſt, non venit admittendum. Rub. ad deciſ. 262. num. 231.

Veriſimile, quod non eſt, id non eſt allegabile. Rub. ad deciſ. 29. num. 143.

Veriſimilitudo attenditur in ſtatutis, dec. 183. num. 20.

Veriſimilitudo attenditur in ſtatutis, ſi ſunt fauorabilia, vel conſtat de mente ſtatuentium, dec. 183. num. 21.

Quod ſecus eſt in ſtatuto iuris communis correctorio, & appareat de contraria mente ſtatuentium, ibid. num. 22.

VERITAS.

Veritas, licet oppugnari poſſit, expugnari tamen minimè valet, nam ea in æternum permanet. Rub. ad dec. 131. num. 18.

Veritas magis elucet, impugnata. Rub. ad dec. 131. num. 19.

Veritas non recipit præiudicium ex actu alias facto quam fieri debet, dec. 184. num. 10.

à Veritate, ea, quæ non veniunt, ſe ipſa ſubuertunt. Rub. ad dec. 131. num. 14. & 17.

VERSIO pecuniarium eſt quid facti, ideò de iure non præſumitur, ſed probari debet, dec. 68. num. 19.

in VESTES, mundumque muliebrem miſeri mariti opes ſuas effundere coguntur. Rub. ad dec. 29. num. 95.

VIA EXECVTIVA.

Via executiua vigore obligationis Cameralis competit pro omnibus, quæ veniunt ex natura contractus, deciſion. 164. num. 18.

Via executiua proceditur contra obligatum in forma Cameræ, deciſ. 160. num. 13.

Via executiua pro reſtitutione ſortis intrat, quando ea fit loco damnorum, & intereſſe, & qualiter id intelligatur, dec. 164. num. 16.

Viam vnam eligens in iudicio ad aliam redire non poteſt ſi eſt aduerſario præiudicialis, dec. 132. num. 4.

Via executiua competit pro dote, donatione propter nuptias, & lucro dotali etiam contra tertios poſſeſſores ex ſtat. Vrbis lib. 1. cap. 85. dec. 160. num. 16.

Viam ad ſua iudicia ſubuertenda nemo præſumitur elegiſſe, deciſ. 32. num. 20.

Via executiua competens vigore inſtrumenti præſcribitur ſpatio annorum 40. deciſ. 125. num. 2.

VICARIVS.

Vicarius qui non habuit facultatem à principio abſque Epiſcopi ſpeciali mandato confirmare erectionem iuriſpatronatus ita nec potuit aliquem inſtituere cum præſuppoſito legitimæ reſeruationis, dec. 224. num. 12.

Vicarius Apoſtolicus tamquam ſimplex adminiſtrator non poteſt Eccleſiæ, & Epiſcopo ſucceſſori præiudicare, deciſ. 247. num. 12. & 13. & ſeqq. & num. 19.

Vicarius non poteſt præiudicare poſſeſſioni Vicariæ, deciſ. 161. num. 10.

Vicarius Vrbis eſt Iudex incompetens laicorum, deciſion. 24. num. 2.

Vicarius Epiſcopi abſque illius ſpeciali mandato non habet facultatem confirmandi fundationem iuriſpatronatus, dec. 224. num. 9. & 10.

VICINVS non eſt inquirendus vbi inquiri debet, ſi non valeat tradere id, quod alius extraneus obtulit venditori. Rub. ad deciſ. 131. num. 160.

VICTORIA illa eſt infelix, quæ magno acquiritur diſpendio. Rub. ad dec. 131. num. 238.

VIDVA, ſi quid acquirat poſt mortem mariti, an ex bonis mariti dicatur acquiſiuiſſe, vide diſtinctionem. Rub. ad dec. 16. num. 199.

VIGESIMA ad hoc vt dicatur debita Epiſcopo ſuffragatur præſcriptio, quæ eſt probanda, dec. 80. num. 4.

VINCVLVM iuramenti eſt validiſſimum, ſed non valet ſupplere defectum conſenſus. Rub. ad dec. 1. num. 12.

VINVM.

Vinum eo eſt pretioſius, & melius, quo eſt antiquius. Rub. ad deciſ. 262. num. 53.

Vinum vetus, qui bibunt illi ſapientes ſunt putandi, ſecundum Plautum, ibid. num. 54.

VIOLENTER dicitur creditor etiam ſi ſine bona auferat à debitore, illaque non penes depoſitarium, ſed pe eſe retineat, dec. 141. num. 9.

VIRVM fidelem, qui inuenies? ſecundum Salomonem, quaſi id eſſe debeat magnum prodigum. Rub. ad deciſ. 262. num. 61.

VIS, ſeu metus quoties dedere cauſam inſtitutioni, illa debet omnino corruere, dec. 292. num. 8.

VIVERE nemo poteſt ſine alimentis, deciſ. 55. num. 11.

VITA.

Vita illa, quæ ducitur ſine amicis, potius fantaſma, quam vita vocari poteſt. Rub. ad dec. 262. num. 65.

Vita illa non poteſt dici vitalis, quæ non in amici mutua beneuolentia conquieſcit, ibid. num. 66.

VITIVM litigioſi tranſit ipſo iure in ſucceſſorem, deciſ. 193. num. 18.

Vitium litigioſi etiam ſine ſcientia tranſit in ſucceſſorem, ſi fuit actum actione reali, ſecus ſi perſonali, ibid. num. 19.

VNIO.

Vnio non præſumitur, ſed debet ab allegante probari in forma iuris valida, deciſ. 246. num. 4.

Vnio facta ex cauſa neceſſaria non ſubiacet regulæ reuocatoriæ vnionum, quæ non fuerunt effectum ſortitæ, deciſ. 202. num. 6.

Vnio dicitur facta ex cauſa neceſſaria ſi fuit facta ob tenues Eccleſiæ redditus, ibid.

Vnio probatur ex ſcripturis continentibus Eccleſiam fuiſſe alteri vnitam cuius effectuatio remanet etiam iuſtificata, ibidem num. 1.

Vnio beneficij ſi eſt ſubreptitia non attenditur, deciſ. 248. numer. 11.

Vnio facta ab Epiſcopo poſtquam beneficium vacauit in menſe reſeruato, cenſetur facta animo ſupplantandi Datarium, deciſ. 224. num. 17.

Vnio beneficij reſtricta ad caſum vacationis non ſuffragatur quando beneficium reſignatur ad fauorem alicuius certæ perſonæ, deciſ. 300. num. 10.

Fortius ſi in prouiſione reſignatarij adſit clauſula ſuſpenſiua quarumcumque vnionum, ibid. num. 11.

VNIVERSITAS nil aliud eſt quam homines, deciſion. 149. num. 6.

VOCATIO.

Vocatio deſcendentium eſt relatiua ad ſtipitem, à quo omnes dicuntur deſcendere, deciſ. 255. num. 12.

Vocatio in hæreditate vniuerſali non inducitur ex onere legati particularis, dec. 231. num. 14.

Vocatio cippi domus & proximiorum de agnatione collaterales comprehendit extincta linea deſcendentium, deciſ. 112. num. 1.

Vocatio expreſſa vbi non adeſt, nec ibi concurſus vocationum admitti debet, deciſ. 37. num. 15.

Vocatio tacita inducta à ſtatuto Vrbis non operatur fideicommiſſum inter ipſos filios in conditione poſitos, deciſ. 136. num. 2.

Vocatio Baſtardorum poſita in vna parte teſtamenti, qualificat totam diſpoſitionem, ſi non erat neceſſe illam in alijs caſibus repetere, deciſ. 18. num. 20.

Vocatio extranei, linea extincta, non ſufficit ad vocationem paſſiuam inter ipſos de linea, dec. 18. num. 15. contra num. 17.

Vocatio remotiorum, & ipſa valde vrget ad hoc vt filij in conditione poſiti cenſeantur vocati, dec. 28. num. 17.

Vocatio tranſuerſalium facit præſumere filios in conditione poſitos cenſeri ad fideicommiſſum vocatos, ibidem numer. 18.

ex Vocatione actiua ad paſſiuam facilius infertur ſtante tacita vocatione, dec. 17. num. 4.

Vocationi extranei finitis lineis locus eſſe non poteſt, niſi alter alteri eſſet reſtituere grauatus, dec. 18. num. 17.

ex Vocatione maioris natu agnatio, & familia dicitur contemplata, deciſ. 37. num. 9.

Vocatio facilius inducitur ſi alias minus dilectus, magis dilecto præferretur, dec. 87. num. 5.

Vocatio cippi domus, ſeu extranei in defectum primo loco vocatorum inducit reciprocam inter illos, ne minus dilectus excludat magis dilectum, dec. 54. num. 17.

ex vocatione actiua ad paſſiuam non infertur ex neceſſitate, benè tamen facilius & ex leuioribus coniecturis, dec. 19. num. 6. & ſeqq.

Vocatio proximiorum de agnatione propriè de collateralibus intelligitur dec. 14. num. 7.

Vo-

Vocatio maioris natu abſque conſideratione agnationis, & abſque coniecturis expirat in primo maiore, deciſion. 209. num. 16.
Vocatio cippi domus ſuæ reſtringitur ad ſolos deſcendentes teſtatoris, dec. 14. num. 5. & 10.
Vocatio proximiorum de domo in caſum deficientiæ à teſtatore primo loco vocatorum, arguit reciprocam inter omnes vocatos, dec. 136. num. 4.
Vocatio extranei in defectum lineæ alicuius arguit omnes de linea fuiſſe vocatos, & ſucceſſiue grauatos, deciſion. 32. numer. 29.
Vocatio paſſiua, ſtante actiua vocatione probationes leuiores requirit, quinimò & coniecturas & præſumptiones, deciſ. 17. num. 8. & ſeqq.
Vocati actiuè veniunt per vulgarem, non autem per fideicommiſſum, itaut cenſeantur grauati, dec. 17. num. 7.
Vocatio deſcendentium in conditione poſitorum concludentes non requirit coniecturas, ſed leuioribus eſt contenta, dec. 28. num. 12.
Vocatio extranei in defectum lineæ importat reciprocam inter ipſos de linea, deciſ. 17. num. 2. & vide num. 15. cum ſeqq.
Vocatio extranei in defectum lineæ inducit perpetuum fideicommiſſum deſcenſiuum inter omnes, dec. 41. num. 7.
Vocatus, quando quis eſt prius, prius ſuccedit. Rub. ad dec. 262. num. 217.

VOLVNTAS.

Voluntas numquam declarata, ſed in mente retenta nihil operatur, dec. 12. num. 29.
Voluntas faciendi vnicam diſpoſitionem, in executionem alicuius actus comprobatur ex conuenientiæ, & conformitate diſpoſitionum. Rub. ad dec. 262. num. 135.
Voluntas temporalis ceſſat finito tempore. Rub. ad deciſ. 199. num. 130.
Voluntatis quæſtio admitti non debet vbi verba teſtatoris ſunt clara, deciſ. 255. num. 22.
Voluntas teſtatoris prout expreſsè ſonat ad vnguem ſeruari debet, ibid. num. 23.
Voluntas teſtatoris præſumitur conformis diſpoſitioni iuris. Rub. ad dec. 199. num. 70. & 71.
Voluntas teſtatoris enixa conſeruandi bona in agnatione plurimum vrget pro inducendo fideicommiſſum perpetuum in tota deſcendentia, dec. 41. num. 8.
ſine Voluntate quilibet actus geſtus, eſt tamquam Cymbalum tinniens, dans ſine mente ſonum. Rub. ad dec. 1. num. 5.
Voluntatis teſtatoris præparatio quamuis verbis ampliſſimis declarata nihil operatur, niſi in diſpoſitionem tranſeat, dec. 96. num. 33.
Voluntas teſtatoris ſuum eſſe recipit non ex diſcurſu ante teſtamentum facto, ſed ex concluſione per ſcripturam coram teſtibus rogata, dec. 271. num. 6.
Voluntas eſt illa, quæ regit, ac omnia dominatur. Rub. ad dec. 1. num. 6.
Voluntas teſtatoris, vt omnibus modis adimpleatur curare debemus, dec. 196. num. 3.
Voluntas eſt metienda à verbis, à veriſimili, & ab actuum correſpectiuitate, dec. 145. num. 23.
Voluntas diſponentis ſi manifeſtè conſtat ſeruari debet, dec. 267. num. 21.
Voluntas vltima, cum qua teſtator deceſſit ſeruanda eſt, dec. 23. num. 7.
Voluntas ſtatuentium paſſim admittitur ad interpretationem ſtatutorum, dec. 208. num. 10.
Voluntas teſtatoris non dicitur perfecta donec coram Notario, & teſtibus fuerit declarata, dec. 129. num. 7.
Voluntas ignorantis, nulla eſt, & ideò ex ea nihil deprehendi poteſt. Rub. ad dec. 1. num. 51.
Voluntas hominis præſumitur ſe conformare diſpoſitioni, & prohibitioni legis, dec. 262. num. 19.
Voluntatis quæſtio non admittitur vbi in verbis non eſt ambiguitas, deciſ. 219. num. 4.
Voluntas libera in teſtamento requiritur, dec. 292. num. 7.
Voluntas teſtatoris ita debet interpretari ne ſequatur abſurdum, deciſ. 255. num. 19.
Voluntas mandantis ſufficit quod ex coniecturis probetur, deciſ. 154. num. 36.
Voluntas Patris præſumitur eſſe, vt in ſucceſſione ſeruetur æqualitas inter filios, dec. 20. num. 11.
Voluntatis quæſtio non admittitur, vbi verba teſtatoris ſunt clara, dec. 82. num. 5.
Voluntas teſtatoris executioni demandare nihil magis hominibus congruit, dec. 23. num. 2.

V R B S.

Vrbs Saxeris pariter Sardiniæ, cuius Epiſcopus adhuc Turritanus inſcribitur, dec. 60. num. 3.
in Vrbe faciliùs, quàm in alia Ciuitate reperiuntur ea, quæ ad corporis ſalutem ſunt neceſſaria, dec. 12. num. 15.
in Vrbe florent Gimnaſia, Academiæ, Seminaria, & Ludimagiſtri, qui pueris inuigilant, vt virtutibus repleantur, deciſ. 270. num. 3.
in Vrbe plura ſunt gymnaſia, & Academiæ, Seminaria, & Ludimagiſtri, qui pueris inuigilant, vt virtutibus repleantur, dec. 12. num. 13.
Vrbis Romanæ latitudo, amplitudo, ac omnium rerum copia æquè cuiuslibet corporis temperaturæ conuenire poteſt, deciſ. 270. num. 8.

V S V A R D V S.

Vſuardus Monachus Gallus Alcuini diſcipulus floruit anno Domini 812. deciſ. 60. num. 29.
Vſuardus iuſſu Caroli Magni ſuum inſcripſit Martyrologium, ibid. num. 30.
Vſuardus dies à Beda ſine feſtiuitate relictas ſuppleuit & Sanctorum feſtiuitates per ſingulas Kalendarij dies adnotauit, ibid. num. 32.

V S V F R V C T V S.

Vſufructus finitur morte naturali, dec. 71. num. 6.
Vſusfructus finitur morte vſufructuarij, & cum proprietate conſolidatur, dec. 179. num. 10.
Vſufructu alicui legato, etiam cum hoc, quod ſuper eo non debeat moleſtari, intelligitur durante vita legatari, deciſ. 82. num. 8.
Vſusfructus formalis in quo conſiſtat, dec. 119. num. 4.
Vſusfructus non proprietas in dubio præſumitur relicta pro minori grauamine ſubſtituti, ibidem num. 21. & vide num. 22. & 27.
Vſufructuarius ſuperueniente titulo proprietatis mutat ſibi titulum poſſeſſionis, deciſ. 27. num. 7.
Vſusfructus legatus vſufructuarij morte finitur, deciſion. 82. num. 18.
Vſusfructus debitus Patri in dote vxoris præmortuæ etiam exiſtentibus filijs debetur vti marito non vti patri, deciſ. 102. num. 18.

V T I L I T A S.

Vtilitas publica pro reuocandis priuilegijs in vim contractus conceſſis, debet eſſe magna, & quæ, dec. 4. num. 16.
Vtile per inutile non vitiatur, deciſ. 39. num. 53.
Vtilitas pupillorum conſiderari debet in arbitrando loco educationis, dec. 12. num. 12.
Vtilitatis cauſa non eſt ſufficiens ad ſubſtinendum contractum minoris nullum ex defectu ſolemnitatum. Rub. ad dec. 81. num. 19.
Quæ concluſio eſt indubitata, quando non conſtat, de vtilitate euidenter, ibid.
Vtile per inutile vitiari non debet, dec. 51. num. 13.
Vtilitas, ſiue neceſſitas quod interuenerit in alienatione bonorum Eccleſiæ probari debet ab eo in cuius fauorem fuit facta alienatio, deciſ. 103. num. 4.
Vtilitas Eccleſiæ excluditur quoties conſtat alienationem fuiſſe illi damnoſam, dec. 103. num. 5.
Vtilitas Eccleſiæ debet eſſe clara & euidens non autem turbida, ibidem.
VVALDERBERTVS ſcripſit Martyrologium, & vitam Sancti Gregorij Epiſcopi, dec. 60. num. 34.
Vvalderbertus fuit Monachus Ordinis S. Benedicti, vixit anno Domini 850. ibid.
VVLGVS amicitias vtilitate probat. Rub. ad deciſion. 262. num. 106.

V X O R.

Vxor agens ad dotis reſtitutionem non tenetur bona, quæ apud eam non remanſerunt, dec. 250. num. 1.
Vel quæ nec culpæ aut facto ipſius vxoris defecerunt hæredibus viri reſtituere, ibid.
Vxoris acquiſitio facta de bonis primi viri ob præſtantiam maritalis obſequij non euitat diſpoſitionem l. fœminæ C. de ſecundis nuptijs, dec. 179. num. 18.
Vxor alimentari debet à marito ſiuè dotem ſoluerit, ſiuè non, dec. 124. num. 2.
Vxorem Monachi profeſſi ob ſolemne votum caſtitatis ducere non poſſunt. Rub. ad dec. 199. num. 229.
Vxor deſponſata in loco originis perit lucrum dotis ad formam ſtatuti loci in quo vir obijt, dummodo Maritus non habuerit animum in loco originis permanendi, dec. 172. num. 2.
Vxoris acquiſitio facta titulo oneroſo de bonis primi viri non ſubiacet pœnæ ſecundarum nuptiarum, deciſion. 179. num. 16.
Vxor, quidquid acquirit, præſumitur acquirere ex bonis mariti, vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus. Rub. ad deciſ. 16. num. 198.
Vxor quæ eſt in poſſeſſione bonorum viri ratione ſuæ dotis, non ſecus, ac quilibet alius creditor dicitur poſſidere in pignus nomine viri, dec. 254. num. 11.
Vxorem, quando quis ducit, prius inquirit de dote, & poſtea de moribus ſponſæ. Rub. ad dec. 29. num. 138.
Vxor non tenetur marito legitimam relinquere, deciſion. 102. num. 24.

INDEX
DIVERSARVM DECLARATIONVM
In præſenti Volumine contentarum.

CIRCA LEGES.

IN L. Celſns. §. quod alicuius ff. de leg. 2. declaratur, deciſ. 201. num. 14.

Titul. ff. & C. de Concubin. per iura nouiſſima fuerunt correcta, Rub. ad deciſ. 262. num. 273.

L. cum dubitatut fin. C. de iur. emphyt. loquitur tantum in terminis venditionis. Rub. ad dec. 131. num. 399.

L. cum dubitatur fin. C. de iur. emphyt. loquitur de translatione, quæ fit mediante pretio. Rub. ad dec. 131. num. 106.

Cum d. textus verè, & realiter loquatur in venditione nummaria. Rub. ad dec. 135. num. 106. & 114. & 116.

L. cum dubitatur fin. C. de iur. emphyt. quare ſtatuerit, quod in alienatione emphyteuſis, interuenire debeat conſenſus Domini. Rub. ad dec. 131. num. 121.

L. de his, ff. de tranſact. habet locum in omni actu per quam inducitur rennnciatio. Rub. ad dec. 1. num. 58.

L. de his, ff. de tranſaction. non tam rigidè eſt ſeruanda, quando ceſſat ſuſpicio fraudis, & doli. Rub. ad dec. 1. num. 62.

Remed. l. fin. C. de edicto Diui Adr. Toll. competit etiam fideicommiſſarin, dec. 269. num. 2.

L. fœminæ & l. hac edictali, C. de ſecundis nuptijs non procedit ſtante filiorum conſenſu, deciſ. 179. num. 5.

L. fœminæ C. de ſecundis nuptijs locum habere non poteſt vbi conſtat de voluntate primi viri in contrarium, ibid. num. 9.

L. hac edictali derogare poteſt ſtatutum, dec. 510. num. 3.

L. hac edictalis prius deduci debet filiorum legitima, deinde reſiduum diuidi debet inter eoſdem filios Vitricum, ſeu Nouercam, deciſ. 110. num. 2.

L. hac edictali procedit in dote per fratrem ſorori conſtituta ex bonis proprijs ſororis, vel eius aſcendentium, ibid. num. 18. & ſeq.

L. hac edictali procedit etiam ſi ſecundo viro maior dos conſtituta fuiſſet, quam primò, ibid. num. 20.

§. Licentiam auth. de alienat. emphyt. habet locum quando emphyteuſis Eccleſiaſtica cum ſolemnitatibus iuris communis conceditur, dec. 39. num. 15.

Fallit verò concluſio quando non conſtat dictas ſolemnitates interueniſſe, dec. 39. num. 16.

Dicto §. licentiam eſt correctus per Paulinam Conſtitutionem 1 & hoc ſolum procedit quando in alienationibus bonorum Eccleſiæ interuenerit Beneplacitum Apoſtolicum, deciſion. 39. num. 21.

L. item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vindic. qualiter intelligatur, ne redoleat iniuſtitia. Rub. ad dec. 16. num. 87.

L. multum intereſt, ff. de condit. & demonſtrat. declaratur, deciſ. 42. num. 10. & 11.

L. pendente 1. C. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabulas requirit teſtamentum perfectum cum omnibus ſolemnitatibus, deciſ. 96. num. 6.

L. quoties C. de rei vindicat. procedit etiam in donatione, dec. 34. num. 34.

L. qui patitur, ff. mandati declaratur, dec. 19. num. 9.

Diſpoſitio auth. res quæ. habet locum, ſiue alius conſtituat, ſiue filia ſe ipſam dotet, dec. 245. num. 16.

Diſpoſitio auth. res quæ. non tantùm fundatur in præſumpta voluntate teſtatoris, quam in publica vtilitate, deciſ. 245. num. 17.

Remed. auth. res quæ. ſuffragatur omnibus deſcendentibus, dec. 245. num. 33.

Amplia etiam in illis, quæ fuerunt conceptæ longè poſt obitum Teſtatoris, ibid. num. 34.

Diſpoſit. auth. res quæ. C. com. de leg. non habet locum in fideicommiſſo tranſuerſali, dec. 137. num. 1.

Diſpoſitio auth. res quæ. C. commun. de legat. habet locum tam in conſtitutione, quàm in dotis reſtitutione, deciſion. 175. num. 20.

Diſpoſitio tex. in auth. res quæ. intrant cum bona libera non adſunt, dec. 245. num. 14.

L. Saucimus C. de teſtam. declaratur, deciſ. 566. n. 75. & ſeqq.

L. ſcimus fin. C. de iur. deliberand. quando Intret. Rub. ad dec. 1. num. 82. 84. & 85.

L. ſi certarum ff. de teſtam. milit. declaratur, deciſ. 228. n. 32. & 33.

Et quando poſſit procedere in pagano, ibid. num. 29. & 30.

L. ſi fraudator, §. ſi à Socero, ff. q. in fraud. credit. quare intret. Rub. ad dec. 29. num. 136.

L. ſi fundum ſciens 27. C. de euict. declaratur, deciſion. 500. num. 7.

L. ſi diuerſa, C. de tranſact. in quibus terminis loquantur. Rub. ad deciſ. 81. num. 50.

L. ſi quis vlt. C. de codicillis prohibens petitionem hæreditatis ex teſtamento, & ex codicillis declaratur, deciſion. 132. num. 6.

Vt procedat vbi agitur de nouo iure quærendo, non de quæſito tuendo, ibid.

Remedium l. ſi quis conductionis, C. locati, habet locum inter locatorem, & conductorem, ſecus contra ſingulares ſucceſſores, dec. 222. num. 7.

Contra quod procedat aduerſus omnes habentes cauſam à conductore, dec. 222. num. 8.

L. ſi quis conductionis, C. de locat. licet loquatur in terminis locationis extenditur tamen etiam ad contractum emphyteoticum. Rub. ad dec. 531. num. 76. & 77.

Quicquid mordice nonnulli Doctores voluerint.

L. ſi quis conductionis C. locati, non procedit contra emphyteotam, dec. 222. num. 9.

Contrarium verius, num. 10. & ſeq. ac per totam deciſ.

Remedium l. ſi quis conductionis C. locati, ceſſat vbi poteſt referri quæſtio dominij, dec. 222. num. 15.

L. ſi ſpurius, & leg. hac parte ff. vnd. cognat. & l. Modeſtinus, ff. eod. licet loquantur de ſpurijs tamen ſunt intelligendi de omnibus filijs naturalibus. Rub. ad dec. 262. num. 290.

L. tali facta ff. de iur. dot. declaratur, dec. 79. num. 11. 13. & 14.

CIRCA CONCILIA.

Concilium Arelatenſe primum fuit celebratum anno Domini 314. tempore Silueſtri Papæ Primi, & Conſtantini Imperatoris Primi, dec. 92. num. 1.

Concilium Arelatenſe tempore Silueſtri, & Conſtantini nullum fuit celebratum præter illud in cauſa Ceciliani aduerſus Donatiſtas, dec. 92. num. 5.

Concilium ſecundum Arelatenſe habitum fuit tempore Sirici Papæ, ibid. num. 3.

SS. Silueſtri Papæ, & Conſtantinus Imperator, nec non Conſules Volutianus, & Anianus non aderant tempore Concilij Arelatenſis ſecundi, ibid. num. 9.

Concilium Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 13. in beneficijs collatiuis nihil immutauit, dec. 11. num. 7.

Diſpoſitio Concilij Tridentini de reformat. cap. 13. ſeſſ. 7. habet ſolummodo locum in beneficijs electiuis. deciſ. 272. num. 2.

CIRCA CONSTITVT.

Cap. nuper de decimis continet conſtitutionem conciliarem, dec. 47. num. 4.

Conſtitutio Ægidiana auctoritate Apoſtolica extenditur ad totum ſtatum Eccleſiaſticum, dec. 144. num. 25.

Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana non habent locum quando ſententiam continet mixturam petitorij, deciſ. 133. num. 17.

Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana prohibent appellationem in poſſeſſorio ideò non habent locum quando ſententia continet mixturam, ibid.

Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana emanauerunt à legatis habentibus poteſtatem limitatam, dec. 133. num. 18.

Conſtitutiones Ægidiana, & Iuſtiniana non habent locum vbi agitur de bonis Eccleſiaſticis tam ex defectu poteſtatis, quam voluntatis conſtituentium, ibid. num. 19.

Conſtitutio Iuſtiniana ex defectu poteſtatis non derogat ſtatuto Bononiæ lib. 2. rub. de appellat. diſponenti quod in poſſeſſorio liceat ſemel appellare, ibid. num. 20.

Conſtitutionis Pij V. Dotium moderatoriæ, qualis fuerit ratio, dec. 172. num. 14.

Conſtitutio Pij V. in ordine 28. reuocatur per Conſtitutionem 73. tamquam poſteriorem, deciſ. 159. num. 7.

Conſtitutio Pij V. dotium moderatoria cum habeat decretum irritans ligat etiam quod non fuerit obſeruata, vel fuerit ſpatio temporis præſcripta, deciſ. 172. num. 20.

Conſtitutioni Pij V. ſuper moderatione dotium fuit derogatum per Conſtitutionem Gregorij XIII. deciſ. 245. num. 29.

Conſtitutio Regni, quod inſtrumenta ſuper intereſſe Baronum rogata per Notarios ſubditos illorum non probent, deciſ. 225. num. 10.

Habet locum ſiue inſtrumentum cantet in vtilitatem, ſiue in damnum Baronis, ibid.

Con-

Conſtitutio Sixtina ſuper moderatione dotium, an locum habere poſſit, vbi concurrit obſeruantia cum lapſu longi temporis, dec. 245. num. 30.

Conſtitutio Sixti Papæ V. 52. declaratur, dec. 160. num. 6.

CIRCA DECISIONES.

Deciſio Cantuccij in cauſa Rom. cenſus, ſeu ſaluiani 29. Martij 1585. fuit reuocata coram Seraphino, vt in eius deciſ. 785. & 787. deciſ. 48. num. 24.

Rot. dec. 32. coram Puteo lib. 2. declaratur, dec. 300. num. 7.

Deciſio 454. par. 1. recent. declaratur, deciſ. 247. num. 17. 18. & ſeqq.

Rota in dec. 496. num. 2. apud Seraph. & deciſ. 104. num. 1. par. 1. rec. declaratur, dec. 291. num. 11.

Deciſio in Romana nullitatis teſtamenti 3. Iunij 1619. coram Manzanedo declaratur, deciſ. 61. num 21. & 22.

Deciſio in Romana fideicommiſſi de Caetanis 25. Februarij 1633. coram Coccino declaratur, ibid. num. 19. & 20.

Deciſio Seraphin. 1328. declaratur, dec. 264. num. 20.

Seraph. deciſ. 990. num. 3. quo caſu loquatur, deciſ. 163. num. 12.

Deciſio Tiburtina hæreditatis coram R. P. D. Veroſpio declaratur, deciſ. 228. num. 15.

CIRCA DOCTORES.

Alex. conſ. 1. lib. 1.
Corn. conſ. 159. lib. 1.
Anguiſc. conſ. 55.
} deciſ. 201. num. 18. declaratur & num. ſeq.

Alex. ſibi ipſi contradixit, in quæſtione, an emphyteuta poſſit donare emphyteuſim irrequiſito Domino. Rub. ad dec. 131. num. 5.

Vnde cecinit pallinodiam in hoc articulo, & licet aliqui DD. diaerint hoc feciſſe, vt cauſæ ſuæ inſeruiret, ibid. num. 8.

Tamen hoc reijcitur in tanto I. C. qui & glorioſo titulo Patris veritatis acclamatur, & defenditur calumnia, ibidem num. 9.

Alex. quod aliquando errauerit, non eſt mirandum, cum etiam ſummi viri errarunt S. Auguſtinus librum retractationum edidit, ibid. num. 10.

Ancha. in conſ. 339. incip. Pro maiori quo caſu loquatur. Rub. ad dec. 262. num. 149. & 151.

Arr. Pinel. in l. prima par. 3. num. 5. C. de bon. matern. & Mart. de ſucceſſ. legal. par. 4. quæſt. 4. artic. 4. num. 53. Rub. ad dec. 29. num. 56.

Refutantur, tanquam loquentes contra communem, & ſine ſufficienti ratione. Rub. ad dec. 29. uum. 57.

Arr. Pinel communium opinionum oppugnator eſt perpetuus, ibid. num. 51.

Bart. in l. fin. §. ſi à ſocero, ff. de his, q. fiunt in fraud. ered. loquitur in terminis hæredum venientium ab inteſtato, ibid. num. 146.

Caſtren. in l. maritus, num. 5. C. de procurat. doctrina communiter recepta. Rub. ad dec. 199 num. 170. & 181.

Caſtren. in conſil. 338. num. 2. lib. 2. opinio ab omnibus approbatur, ibid. num. 120.

Cephal. conſ. 690. refutatur, & declaratur. Rub. ad deciſ. 131. num. 391. & 193.

Corbul. de cauſ. priuat. ob lin. fin. licet defendat, quod conceſſio emphyteuſis ſtipulata a fœmina pro ſe, & filijs, non comprehendat fœminas. Rub. ad deciſ. 262. num. 156.

Tamen à ſplendore veritatis captus, fatetur contrariam opinionem eſſe veriorem, ibid. num. 157.

Gloſ. in §. ſi quis autem, auth. de hæred. & falcid. damnatur, dum ſentit filium poſſe peti, & conſequi legitimam ante mortem patris. Rub. ad dec. 29. num. 25.

Iaſ. in l. fin. num. 99. C. de iure emphyt. tamquam loquens contra communem refutatur. Rub. ad dec. 131. num. 332.

Iaſ. in l. Gallus, §. nunc in prima lectura, ff. de liber. & poſth. confutatur, & notætur vti inconſtans. Rub. ad deciſ. 199. num. 187.

Et damnatur eius rationes, vti falſæ, ibid. num. 188. & 189.

Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed. 1. num. 179. refutatur, & ſe ipſum retrahit. Rub. ad dec. 16. num. 28.

Menoch. In conſ. 38. loquitur de emphyteuta, qui vendidit emphyteuſim, inſcio Domino, ſed non deuenit ad actum traditionis. Rub. ad dec. 131. num. 289.

Merenda contr. lib. 11. cap. 45. reprobatur, dec. 228. num. 21.

Conſilium Oldrad. 21. non habet locum quando teſtator voluit, quod etſi primi hæredes moriantur cum filijs, attamen ſubſtituti ſuccedat, dec. 135. num. 5. & 6.

Quod fortius habet locum coniecturis concurrentibus pro fideicommiſſo, num. 7. vbi recenſentur coniecturæ, ibid. num. 8. & 29.

Oldradi conſilium 2. non procedit vbi filij non ſunt ſimpliciter in conditione poſiti, ſed vocati, dec. 17. num. 5.

Conſilium Oldrad. 21. licet intret in vna ſubſtitutione, non tamen intrat in alia ſeparata, & diſtincta, in qua ex coniecturis ab eo receditur, dec. 18. num. 12. & 14.

Conſilium Oldradi 21. non intrat vbi plures concurrunt coniecturæ in contrarium, deciſ. 98. num. 1. 3. & ſeqq.

Oldrad. conſ. 21. quando dicatur intrare, & quando ceſſare. Rub. ad dec. 199. num. 43. 44. 45. 46.

Conſil. Oldr. 21. non habet locum vbi teſtatoris voluntas eſt, quod bona ad omnes de familia perueniant, deciſion. 136. num. 9.

Poſt. de manuten. obſeru. 45. num. 30. declaratur, deciſ. 127. num. 12.

Salicet. in l. 2. num. 29. quæſt. 17. C. de iure emphyt. confutatur tamquam loquens ſine lege, & ratione. Rub. ad deciſ. 199. num. 96. & 97.

Imò ſe ipſum laceſſat contrarium tenendo, ibid. num. 98.

Soccin. Sen. diſtinct. in l. Gallus, §. nunc de lege num. 4. ff. de lib. & poſth. eſt potius verbalis, quam realis. Rub. ad deciſ. 199. num. 195. & 196.

CIRCA STATVTA.

Statutum Bononiæ lib. 2. rub. de appellat. habet locum etiam in ſummarijſſimo poſſeſſorio, dec. 133. num. 20.

Declaratur deciſio Bononien. fideicommiſſi de Blanchis 14. Ianuarij 1636. coram Royas, deciſ. 133. num. 21.

Statutum Mutinæ diſponens, quod nulla mulier poſſit ſe nubere forenſi, ſub pœna de qua hic, cum loquatur in caſu ſimplici. Rub. ad dec. 131. num. 166.

Ideò von habet locum, ſi mulier fuerit maritata à Patre, vel patruo, cum tunc ſit caſus miatus, qui non venit ſub ſimplici, ibid. num. 167.

STATVTA RELIGIONIS HIEROSOLYMITANÆ.

Statutum Religionis Hieroſolymitanæ denegat habitum illis quorum patres proprijs manibus artem mecanicam exercuerunt, deciſ. 78. num. 19.

Statutum Hieroſolymitanæ Religionis de non concedendo habitum illis quorum pater proprijs manibus in artibus ſordibus laborauerint declaratur, ibid. num. 23.

Non procedere in his qui voluntariè artem agrariam exercuerunt, ſed tantum in his qui ruſticè viuunt in agris, ibidem numer. ſeq.

Statuta Religionis Hieroſolymitanæ quod Equites non poſſint ſuper ſuo gradu moleſtari elapſo quinquennio à die receptionis, dec. 216. num. 4.

Iuuant equites in materia preheminentiarum, & præcedentiæ ſi tantum tempus, & vltra effluxerit, ibidem.

Statutum Religionis Hieroſolymitanæ, cap. 13. de recept. fratr. prohibet minorum 18. annorum habitu militari decorari, dec. 140. num. 4.

Statuta Religionis Hieroſolymitanæ cum ſint confirmata à Papa non admittitur derogationem ab inferiori factam, deciſ. 140. num. 5.

Statutum Religionis Hieroſolymitanæ cap. 25. de recept. fratrum, & ordinario capitularis 11. eodem titulo plenè diſcutitur, & declaratur, deciſ. 140. num. 15. & 16.

Statutum Religionis Hieroſolymitanæ cap. 15. de Communi Ærario plene diſcutitur, dec. 140. num. 16.

Statutum Religionis Hieroſolymitanæ dans formam appellationi non habet locum quando appellatur ad Sedem Apoſtolicam, dec. 152. num. 13.

Statutum non habens dictionem aliquam taxatiuam ſeu excluſiuam appellationis ad Papam non impedit appellationem ad eundem, dec. 152. num. 14.

STATVTA VRBIS.

Statuto Vrbis non ſubiacent illius diſtrictuatij, niſi in caſibus in quibus ſtatuta ſuorum locorum nihil diſponunt, deciſ. 208. num. 1.

Statutum Vrbis cap. 31. lib. 1. abijt in diſſuetudinem quoad Notarios Capitulinos ex Bulla Siati V. deciſ. 61. num. 14. 16. & 18.

Statutum Vrbis cap. 31. lib. 1. declaratur, ibid. num. 9.

Statutum Vrbis cap. 31. lib. 1. procedit etiam ſi actus factus eſſet inter Forenſes, & de rebus eatra diſtrictum, deciſ. 61. num. 12.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 113. habet etiam locum in hypotheca bonorum, deciſ. 64. num. 11.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 130. de dote à fratribus profecta procedit in dote de proprio à fratre conſtituta, deciſ. 110. num. 17. & ſeq.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 141. declaratur, dec. 128. num. 16. 17. 18. & ſeqq.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 142. de filijs in conditione poſitis etiam in diſtrictu procedit, dec. 201. num. 1. & 2.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 142. de filijs in conditione poſitis procedit æquè in ſucceſſionibus, ac in contractibus, deciſ. 102. n. 4.

Statutum Vrbis cap. 142. lib. 1. de filijs in conditione poſitis, non declarat an filijs per vulgarem, vel per fideicommiſſariam ſuccedat, dec. 201. num. 17.

Sed hoc iuris communis diſpoſitioni relinquit, ibid.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 142. de filijs in conditione poſitis habet etiam locum in tranſue ſ.libus, dec. 50. num. 8.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 142. de filijs in conditione poſitis procedit etiam fauore filiarum fœminarum, dec. 50. num. 9.

Sta-

Index Materiarum Partis VIII. Recentiorum.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 145. excludens filias à ſucceſſione parentum ab inteſtato decedentium, non habet locum in illis cum teſtamento defunctis, dec. 183. num. 3.

Statutum Vrbis de ſucceſſione ab inteſtato cap. 145. lib. 1. excludit fœminas ab hæreditate aſcendentium non tamen ſimpliciter, ſed in certis tantum caſibus in eodem ſtatuto expreſſis, dec. 183. num. 2.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. diſponit quod mulier, vel minor non poſſit inire contractus læſiuos, ſine certis ſolemnitatibus. Rub. ad dec. 81. num. 1.

Statutum diſponens, quod contractus aliter geſti quam ipſum diſpoſuit nullius ſint roboris, & momenti, dicitur inducere præciſam formam. Rub. ad dec. 81, num. 3.

Statutum dicitur inducere formam, quoties aliquid exprimit circa actum conficiendum, aliter, quàm à iure communi reperitur diſpoſitum, ibid.

Statutum, ſi iam induxerit formam circa actum conficiendum, dum poſtea diſponit quod actus aliter facti nullius ſint roboris, quid ex hoc prætendat, ibid. num. 4. 5. & 6.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. requirit vtilitatem, iuſtam cauſam, & ſolemnitates, nec vnum ſine alio ſufficit, ibidem num. 18.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. abſit quod poſſit dici vitioſum, & multorum animas illaqueare, maximè cum ſit roboratum auctoritate Summi Pontificis, ibid. num. 33.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. mandat iuramentum contra illius prohibitionem in contractibus appoſitum præſumi debere dolo, & metu extortum, dec. 104. num. 15.

Et ob id intelligitur diſponere ſuper ipſo iuramento, eique fide admouere, ibid.

Quod procedit tam in cap. 135. de donat. inter virum & vxorem, quam in cap. 151. de contractibus mulierum, & minorum, ibidem.

An autem habeat locum in cap. 152. de contractibus cum filijs famil. videas ibidem vſque ad finem.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. de contractibus, ſine certa ſolemnitate non valituris habet locum in omnibus contractibus mulierum, & minorum, dec. 280. num. 4.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. in contractu filiæ vltra Patris conſenſum requirit interuentum duorum proximiorum ex latere materno, vel Curatoris in defectum eorum, deciſ. 170. num. 17.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. habet locum etiam in renunciatione à muliere facta, dec. 137. num. 8.

Et ob id illa reſultans ex tacita ratificatione non ſufficit, ibidem.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. fundatur in præſumpto dolo, & fraude aduerſarij. Rub. ad dec. 81. num. 31. & 44.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. prohibet obligationem mulieris ne dum expreſſam, ſed fortius tacitam, deciſion. 170. num. 18.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 152. non annullat indiſtinctè omnes contractus à filijs famil. celebratos, deciſ. 111. num. 4.

Sed excipit omnes caſus in quibus filij famil. de iure non obſtante Macedoniano obligantur, ibid.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 152. de contractibus cum filijs famil. excipit omnes caſus quos excipit Macedonianum, deciſ. 104. num. 8.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 152. annullat obligationem filij famil. etiam quod fuerit iuramento firmata, dec. 111. num. 1.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 152. non habet locum ſi pecunia per filium famil. accepta conuerſa fuerit in id quod oneribus patris incumbebat, dec. 111. num. 19. 20.

Amplia quia hoc caſu ceſſat etiam Macedonianum, ibidem num. 20.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. de præſcriptione 16. annorum habet locum etiam in forenſibus Romæ agentibus, deciſ. 3. num. 9.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. de præſcriptione non tollit actionem, ſed tantum inducit ſolutionis præſumptionem, dec. 164. num. 12.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. de præſcriptionibus non perimit actionem, ſed inducit præſumptionem ſolutionis ex curſu temporis, deciſ. 176. num. 7.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google